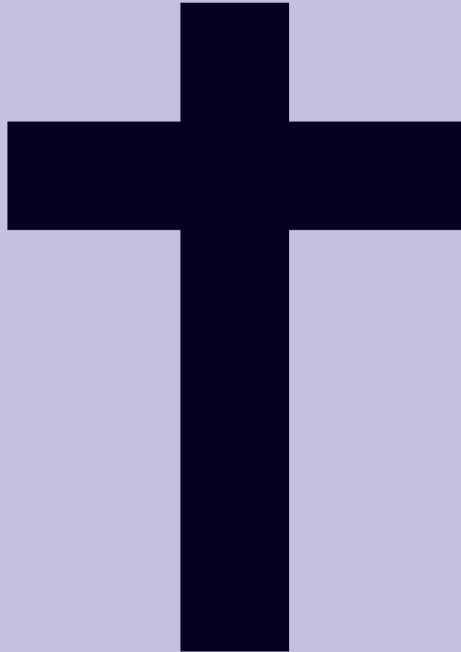

Tupana Ehay Satere
Mawe Pusupuo

New Testament in Sateré-Mawé (BR:mav:Sateré-Mawé)

Tupana Ehay Satere Mawe Pusupuo
New Testament in Sateré-Mawé (BR:mav:Sateré-Mawé)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sateré-Mawé

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sateré-Mawé [mav], Brazil

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Sateré-Mawé

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

Contents

IESUI ETIAT MATEU MIENOI	1
IESUI ETIAT MAKU MIENOI	79
IESUI ETIAT IRUKA MIENOI	112
IESUI ETIAT IUWĀU MIENOI	208
IESUI SAYPEPIARIA MINUG KO'I	253
Romanos	314
1 Coríntios	360
2 Coríntios	392
Gálatas	416
Efésios	429
Filipenses	443
Colossenses	453
1 Tessalonicenses	463
2 Tessalonicenses	469
1 Timóteo	472
2 Timóteo	480
MEHĪ TITU NĀPIN HAP PAURU MIENOI	485
MEHĪ WIREMU NĀPIN HAP PAURU MIWAN	489
EPEREU YWANIA NĀPIN HAP	491
MEHĪ TIAKU MINĀPIN	525
PETERU MINĀPIN SA'AWY'IWUAT	535
PETERU MINĀPIN TYPUAT	549
IUWĀU MINĀPIN SA'AWY'IWUAT	556
IUWĀU MINĀPIN TYPUAT	563
IUWĀU MINĀPIN MYE'YMUAT	564
MEHĪ IUTA MINĀPIN	566
IESUI ARU E HAP IUWĀU MIWAN	571

IESUI ETIAT MATEU MIENOI

¹ Uito ti IESUI potmu'e Mateu. Mi'i uimiwan me atimoherep yne Aipotypot Iesui etiat ui'akasa hap ko'i uimikuap hap ko'i are.

IRUKA 3.23-28 PIAT EWY

Mesuwe sa'awy'iwuaria ati'atusetpehik teran AIPOTYPOT IESUI e'ase'i'in set ko'i katupono IESUI ti aha'ase'i pot Aparãu Saipepiat Sese aikotã sa'awy'i TUPANA to'e aha'ase'i koro Aparãu me – Meiüran ti aru Emiariru kawiat Eiã'ÿi topyhu'at Wuat'i Ywania Porekuat Koro e Tupana sa'awy'i. I'ewyte Aiporekuat Iesui ti aiporekuat pot Tawi Saipepiat Sese topyhu'at aikotã sa'awy'i Tupana to'e – Meiüran ti aru Eiã'ÿi kaipy-wiat ra'yn topyhu'at Uimipo'oro Wuat'i Porekuat Eporekuat no e Tupana morekuat Tawi pe Aipotypot IESUI piat. ² Pyno ati'atusetpehik teran mesuwe Ahehakyera'at hat IESUI e'ase'i'in set ko'i. Sa'awy'i ti APARÃU imoherep tosaiepiat ISAKI. Mi'i hawyi ISAKI imoherep tosaiepiat IAKO. Mi'i hawyi IAKO imoherep tosaiepiat IUTA iywyt'in nywo. ³ Mi'i hawyi IUTA imoherep tosaiepiat PERE iywyt Seru wywo tehary'i Tamãu kaipyi. Mi'i hawyi PERE kaipyi tuwemoherep ESEHÛ. Mi'i hawyi ESEHÛ imoherep ARÃU. ⁴ Mi'i hawyi ARÃU imoherep AMINÃTAPI. Mi'i hawyi AMINÃTAPI kaipyi tuwemoherep NASÛ. Mi'i hawyi NASÛ imoherep SARUMÃU. ⁵ Mi'i hawyi SARUMÃU kaipyi tuwemoherep PUASI tehary'i Hapi kaipyi. Mi'i hawyi PUASI imoherep OPETI tehary'i Huti kaipyi. Mi'i hawyi OPETI kaipyi tuwemoherep IESE. ⁶ Mi'i hawyi IESE imoherep aiporekuat sa'awy'iwuanaat TAWI. Mi'i hawyi morekuat koro TAWI kaipyi tuwemoherep morekuat SARUMÃU tomima'at tomi'auka Uria ehary'i kaipyi. ⁷ Mi'i hawyi SARUMÃU kaipyi tuwemoherep morekuat HUPUÃU. Mi'i hawyi HUPUÃU imoherep morekuat APIA. Mi'i hawyi APIA kaipyi tuwemoherep morekuat ASA. ⁸ Mi'i hawyi ASA imoherep morekuat IOSAWA. Mi'i hawyi IOSAWA imoherep morekuat IURÃU. Mi'i hawyi IURÃU imoherep morekuat USIA. ⁹ Mi'i hawyi USIA imoherep morekuat IUTÃU. Mi'i hawyi IUTÃU imoherep morekuat AKASI. Mi'i hawyi AKASI kaipyi tuwemoherep morekuat ESEKIA. ¹⁰ Mi'i hawyi ESEKIA kaipyi tuwemoherep morekuat MANASI. Mi'i hawyi MANASI imoherep morekuat AMAÛ. Mi'i hawyi AMAÛ kaipyi tuwemoherep morekuat IUSIA. ¹¹ Mi'i hawyi IUSIA kaipyi tuwemoherep morekuat IEKUNIA iywyt'in nywo. Morekuat IEKUNIA toïne'en turan surara'in yi Papirunia kaipyi tõi'ẽ tõi'ẽ kahato ai'ywania sa'awy'iwuaria moma hamo. Mi'i hawyi i'atuesurara'in teropo'ok kahato i'atueyi pyi yi Papirunia kape ta'atueropat hamo. Mi'i hawyi watukupte'en mot'i yi Papirunia pe. Mi'i tote watuwepotpap at ka'ap yi Papirunia ywania emiit'in no watuwepotpap yt kat sa'up mo i yi wato Papirunia pe watuwepotpap itote ahewanĩkaptia miky'esat ewy. ¹² Mi'i hawyi yi wato Papirunia pe mekewat aha'ase'i morekuat IEKUNIA kaipyi tuwemoherep SARATIEU. Mi'i hawyi SARATIEU imoherep SURUPAPEU. ¹³ Mi'i hawyi SURUPAPEU kaipyi tuwemoherep APIUTI. Mi'i hawyi APIUTI imoherep ERIAKÏ. Mi'i hawyi ERIAKÏ imoherep ASU. ¹⁴ Mi'i hawyi ASU imoherep SATOKI. Mi'i hawyi SATOKI kaipyi tuwemoherep AKÏ. Mi'i hawyi AKÏ imoherep ERIUTI. ¹⁵ Mi'i hawyi ERIUTI kaipyi tuwemoherep EREASA. Mi'i hawyi EREASA imoherep MATÃ. Mi'i hawyi MATÃ imoherep IAKO. ¹⁶ Mi'i hawyi IAKO imoherep IUSE. IUSE ti mana MARIA e'aito wanaat toïne'en. Mi'i hawyi mana MARIA kaipyi tuwemoherep IESUI mekewat TUPANA MIPO'ORO WUAT'I YWANIA POREKUAT NUAT E HAP HET RAKAT.

¹⁷ Sa'awy'iwuanaat aha'ase'i pot APARÃU e'at kaipyi morekuat TAWI e'at kape 14 ok tuwemoherep miit'in AIKAIWAT IESUI e'yianmiaria ha'ase'i'in nuat. Mi'i hawyi morekuat

TAWI e'at kaipyi yi Papirunia pe watopyhu'at hap e'at kape 14 ok tuwemoherep miit'in AIKAIWAT IESUI e'yianmiaria ha'ase'i'in nuat.

IRUKA 1.26-35 PIAT EWY

¹⁸ Mi'i hawyi IESUI AIPOTYPOT ywã'ĩ hap etiat ahenoi teran sa'awy'i. Mesuwat miwan nug hat sese ti Mateu.

Pyno tawa Nasare pe wētup ok IUSE e hap het rakat tikyi'at teran tehary'i wo yt karāpiat i ihainia wywo ieñe'en hat mana MARIA e hap het rakat. Ma'ato mi'i yt to'opytyk i te turan imēpyt a rakano topyhu'at mana MARIA ma'ato yt ihainia kaipyi i ma'ato TUPANA PĀ'ĀU kaipyi hupi'a. ¹⁹ Mi'i hawyi iky'esat hat IUSE tikuap ta'yn hupi'a MARIA hap hawyi tuwanētup ko'i ko'i kahato — Uima'at rasig Maria e. Wētup ok ihainia hupi'a nug hat pote yt naku i atat Maria uhehary'i wo katupono wuat'i wywo waire rakat Maria e tuwanētup hawe. Pyno waku atipo'oro mana Maria wētup hy kape mig'i wo e Iuse tuwanētup hawe katupono waku rakat Iuse pote yt toiky'esat i miit'in tikuap hupi'a hap katupono Iuteu ywania ti'auka yt he'aito i pytkai hupi'a rakaria pote. — Pyno waku atipo'oro Maria wētup tawa kape mig'i wo e tuwanētup hawe. Mi'i tã atunug mote aru miit'in yt ti'auka i Maria nu wo e tuwanētup hawe. ²⁰ Ma'ato aikotã waku Maria po'oro wētup hy kapiat hap kape tuwanētup turan Tupana tipo'oro ra'yn tehay enoi hat Iuse kape atipy kaipyi. Mi'i hawyi to'e imu'etu — Iuse morekuat Tawi emiariru emiariru e yt erewanētup ko'i ko'i tei'o Maria ehary'i wuat upi'a hap ete e katupono hupi'a yt ihainia kaipywiat minug i e. Waku etat ehary'i wo hupi'a ra'yn pytkai Maria katupono yt toi'aparap hin i pytkai hupi'a ra'yn toñe'en mesup e. Ta'i Tupana Pā'āu Wakuat kaipyi toñe'en imēpyt e. ²¹ Pyno meiūran ti aru mana Maria timoherep ihainia hit wakuat sese rakat e. Mi'i ti Tupana Mipo'oro tomohey haria minug sa'ag popywiat hep hanuat e. Mi'i pote waku ehēt'ok o Maria Mēpyt IESUI e katupono Iuteu pusu puo IESUI ti WO'OEHAKYERA'AT HAT i'atu'e. ²² Pywo pe ti tuwemoherep ti aru Maria Mēpyt aikotã sa'awy'iwuaria Tupana ehay moherep haria te'ero'e hap ewy e. ²³ Mio tã e ti Tupana sa'awy'i miit'in me. — Meiūran ti aru wētup ok haryporia wakuat rakat pytkai yt karāpe i he'aito pytkai imēpyt'a rakano ti aru topyhu'at yt uwe piat topytyk pytkai i e. Meiūran ti aru imēpyt ihainia ti aru tuwemoherep hawyi Tupana AIPY'ASETPIAT rakat eset i'atu'e Tope e yianmiat Tupana ehay enoi hat Isaia tomiwan 7.14 pe e. — Mi'i hap ewywuat toñe'en mesup ehary'i wuat mana Maria ete e atipy kaipywiat sut hat Iuse pe. ²⁴ Mi'i hawyi Iuse tuwehymut ra'yn hawyi tutunug na'yn Tupana potpo'oro piat tonāpin hap ewy. Tatat ra'yn Maria tehary'i wo ma'ato yt topytyk i. ²⁵ Meiūran ti Maria Imēpyt ra'yn hawyi to'opytyk. Imēpyt hawyi Iuse tum na'yn Imēpyt pe het IESUI e hap het rakat WO'OEHAKYERA'AT e topusu puo.

2

¹ Aipotypot Iesui ti tuwemoherep ta'yn mesuwe mekewat tawa hit Perē yi Iuteu pe karāpeĩ Eroti toñe'en morekuat no itotiat turan. Mi'i hap e'at pe waikiru etiat wemu'e haria tō'ē tō'ē ta'atue'yi Urienti kaipyi aikope pyi at tuwētem hap kaipyi. ² Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e tawa wato Ierusarēi note hawyi — Aikope som hirakat Aiporekuat pakup nuat toñe'en i'atu'e itotiarua pe. Aikope som tuwemoherep Ei'ywania Iuteu ywania Potypot pakup ywã'ĩ hap i'atu'e. Katupono ha'awyte ra'yn uruta'akasa at wētem hap kaipyi hewaikuru i'ywã'ĩ hap enoi hap uruta'akasa urue'yi tote i'atu'e. Mi'i pote mesup Aiporekuat Koro pakup mōtypot hamo urutō'ē meikowo hewaikuru upi urutō'ē meikowo i'atu'e waikuru etiat wemu'e haria iwe'eg kahato rakaria tawa wato Ierusarēi miaria pe. ³ I'atu'e hap morekuat Eroti tikuap hawyi token'ē kahato i'ewyte tawa Ierusarēi miaria. Katupono te'eruanētup ko'i ko'i kahato Iuteu ywania Potypot ywã'ĩ hap etiat waikuru etiat wemu'e haria ta'atuētup hawyi. Kat pote mi'i tã e morekuat Eroti katupono waku uito yn morekuat koro wo mesuwat yi tote e. ⁴ Mi'i pote morekuat Eroti

ti'atukaykay tuwewawi Tupana ehay miwan etiat kuap sese haria i'ewyte pa'i kororia toi'atukaykay hawyi apo'e i'atuepe — Mehī'in e aikope so tuwemoherep irane Tupana Mipo'oro Wuat'i Porekuat Koro wuat sese e. Kat etawa pe kat etawa pe i'ywā'ī e. ⁵ — Ta'i tawa hit Perē me aru tuwemoherep Mi'i Miit i'atu'e katupono sa'awy'i Tupana ehay moherep hat mio tā e miwan me yianmete i'atu'e. ⁶ — Ta'i ahetawa kurin moity'i ewei'e tawa Perē miaria yi Iuta ywaniaria e. Ma'ato yt eiwemōti tei'o ehetawa kurin mupi katupono ti aru meiūran etawa hit Perē po'og po'og miit'in mikuap mo topyhu'at yi Iuta ywaniaria yne tawa ko'i kai katupono ehetawa hit Perē me tuwemoherep irane Isareu ywania Potypot Koro sese e ti sa'awy'i Tupana ehay moherep hat Mikeia tomiwan me 5.2 pe i'atu'e morekuat Eroti pe. ⁷ Tuwat i ra'yn ināpin haria hawyi morekuat Eroti ti'atukaykay i ra'yn at wētem hap kaipywiat ō'ē haria waikiru etiat wemu'e haria apoto'e mig'i wo i'atuepiat hamo toi'atukaykay i ra'yn — Karāpeī ewei'akasa sa'awy'i mekewat waikiru e i'atuepe. Karāpeī tuwemoherep sa'awy'i ehowawi mekewat waikiru e. ⁸ Mi'i hawyi ta'atumoherep morekuat Eroti pe yne i'atu'e hap. Waikiru wemoherep hap e'at morekuat Eroti tikuap hawyi to'e waikiru etiat wemu'e haria pe — Waku eweiwat tawa hit Perē kape uhyt'i'in e. Mi'i tote o apo'ewei'e kahato Hirakat ete aikope aikope tuwemoherep e. Mi'i hawyi eweipuēti hawyi waku ewehenoi uhepe aikope toīne'en Mi'i hat ete e. Pywo ti atikuap teran aikope toīne'en Hirakat. Areto mono imōtypot hamo ipoityro hamo e so i'atuepe morekuat Eroti. ⁹ Mi'i hawyi waikiru kuap haria tuwat morekuat Eroti yatypepyi Hirakat kat hamo. Te'eruwētem morekuat yat koro pyi hawyi te'era'akasa i ra'yn mu'ap upi mekewat waikiru sa'awy'iwuat at wētem hap kaipywiat. Mi'i hawyi ti toto i ra'yn waikiru i'atue'yanme te'en te'en Hirakat ieīne'en hap kape ra'yn toto. Mi'i hawyi waikiru upi tuwat tawa wato Ierusarēi pyi tawa hit Perē kape. Put'ok'e waikiru itote hawyi topyhu'at Hirakat ieīne'en hap apy tote. ¹⁰ Te'era'akasa ra'yn mekewat waikiru mimoherep hawyi i'atuwepit kahato ra'yn waikiru kapiat te'era'akasa haria. Te'eruwehum kahato waikiru kapiat ta'akasa hawyi. ¹¹ Mi'i hawyi waikiru topyhu'at hirakat ieīne'en hap apy tote ra'yn hawyi tuwehyt'ok i'yat pe hawyi te'era'akasa ra'yn Hirakat kape toty Maria wywo. Mi'i hawyi te'eruwepy'ātutuk ta'yn mekewat Hirakat mōtypot hamo. — Waku ta'atu'e hawyi ta'atumiereto ko'i ta'atu'apok ta'yn hawyi imehit rakat Uru kawiat ta'atuium ne'en ne'i Hirakat pe iky'e hap. Mi'i hawyi ta'atuium ikamhig se rakat miwuk wo iky'e hap. Mi'i hawyi mohag hy Mira e hap ta'atuium Hirakat mōtypot haype. ¹² Mi'i hawyi i'atumu'etu ti Tupana ti'atunāpin — Yt ewei'aipok tei'o morekuat Eroti puo henoī topiat hamo e seha'at haria ō'ē haria pe at wētem hap kaipywiaria pe to'e. Mi'i pote te'era'aipok ta'atue'yi kape wētup mu'ap upi. Yt ta'atuhenoī hin i ra'yn morekuat Eroti pe aikope Hirakat toīne'en hap. ¹³ Mi'i hawyi Tupana mipo'oro atipy kaipywiat tuwemoherep Iuse mu'etu hawyi to'e — Epoī'ām no Iuse e. Etioto ro Hirakat wētup yi kape pya meiūpepyi mekewat yi Esitu kape ity wywo e. Eweipopy ro e katupono ti aru morekuat Eroti tikat ra'yn wyti aru Hirakat i'auka hamo ne'i e. Mi'i pote waku yi Esitu pe eweikupte'en mig'i wo e. Waku yne meikowo hawyi ti aru woronāpin ra'yn karāpe i era'aipok i meikowo te hap ahenoī pakup'i aru epe e atipy kaipywiat Iuse mu'etu to'e. ¹⁴ Mi'i hawyi Iuse ipoī'ām na'yn wātym muo hawyi meremo ra'yn Hirakat Iesui ity wywo toteropo'ok. Te'eropopy ra'yn yi Esitu kape wātym muo mig'i wo. ¹⁵ Mi'i hawyi morekuat Eroti ku'uro hap kape itote tukupte'en yi Esitu tote aikotā sa'awy'i Tupana to'e miwan me hap ewy — Meiūran ti aru Uha'yru atikaykay ti aru yi Esitu kaipyi e sa'awy'i wuat miwan me Oseia 11.1 pe. ¹⁶ Ma'ato morekuat Eroti tikuap ta'yn seha'at haria ipuēti haria yt topuo i ra'yn i'atu'aipok hawyi ipy'ahak sese ra'yn topyhu'at — Yt naku i pāi e. Yt tō'ē i ra'yn uipuo henoī uhepiat hamo waikiru kuap haria uimiky'esat ewy pāi e. Yt ta'atuhenoī hin i aikope mekewat Hirakat ieīne'en hap e topy'ahak popuo. Mi'i hawyi morekuat Eroti ti'atupo'oro kahato tesurara'in sem na'yn tawa hit Perēi kape yne itotiararia hirakaria ipa'iat hit ko'i atu'uka hamo typy anu

pyi i'ywãĩ rakaria atu'uka yne hamo Perēi miaria i'ewyte hirakaria ipa'iat yt pya hin i Perēi kai gupte'en haria typy anu pyi yi kape toi'atu'uka kary katupono typy anu ra'yn waikiru etiat wemu'e haria te'era'akasa waikiru kape. Mi'i hap ewy te toiky'esat hirakaria atu'uka hap typy anu i'ywãĩ rakaria pyi. ¹⁷Toi'atu'uka yne itote aikotã Tupana ehay moherep hat Ieremia mienoi tomiwan miat sa'awy'i sese hap ewy. ¹⁸— Tawa Perēi pyi ti aru mekewat yi Hama pyi ti aru atikuap kahato ti aru i'atuwo'okak'i kahato hap i'atuehay pirik kahato hap e. Ta'atusaty'u kahato itote to'opytit'i kahato e. Mana Hakeu ywania tawa hit Perēi miaria te'eruwak kahato ta'atumēpyt'in ky'e hap upi. Te'eruwak at ka'ap hap atikuap uimu'etu e. Yt uwe i imoperup'i kuap katupono topap yne yne imēpyt'in itote pote e ti Tupana ehay enoi hat Ieremia miwan pe 31.15 pe yianmete Perēi miat e hirakaria atu'uka hamuat hap etiat. ¹⁹Mi'i hawyi yi Ēsitu pe Iuse'in tukupte'en mot'i itote. Meiūran morekuat Eroti iku'uro hawyi Tupana tipo'oro temiit i ra'yn atipy kaipyi Iuse kape. Mi'i hawyi tuwemoherep i ra'yn Iuse mu'etu te yi Esitu piat heñe'en turan. ²⁰— Epoĩãm no Iuse e. Etioto ro Hirakat ity wywo hawyi ewei'aipok i ro ehe'yi kape i Isareu ywania e'yi kape katupono ti koitywy Hirakat Iesui auka teran hat morekuat Eroti iku'uro ra'yn e atipy kaipywiat sut hat Iuse mu'etu. ²¹Mi'i hawyi Iuse ipoĩãm hawyi — To'iro wata'aipok ahetaawa kape e ra'yn Hirakat pe ity pe. Mi'i hawyi te'era'aipok ta'atue'yi Isareu kape.

IRUKA 2.39 PIAT EWY

²²Put'okta'atu'e itote hawyi Iuse tikuap ta'yn morekuat Eroti sa'yru sa'ag Akeirau e hap het rakat topyhu'at to'ywot saipe pot heiam note aikope sa'awy'iwuat to'ywot ti'atu'uka hirakaria turanuat hap tote. Mi'i pote Iuse token'ē tuwe'yatnug itotiat hamo. Mi'i hawyi mio tã e Tupana imu'etu Iuse pe — Yt ereñe'en nei'o meiūpe yi Iuteu pe e Tupana Iuse mu'etu to'e. Mi'i pote tuwat i ra'yn tetawa sa'awy'iwuat kape mekewat yi Karireia kape. ²³Mi'i hawyi tuwat tawa Nasare kape hawyi itote Iesui tuwemotag aikotã Tupana miky'esat ewy katupono to'e yianmete tehay enoi hat wē pyi — Meiūran ti aru tawa Nasare piat ieñe'en hat ati'airo Wuat'i Porekuat no e Tupana sa'awy'i miwan me e hap ewy Iesui toñe'en Tawa Nasare pe.

3

MAKU 1.1-8 IRUKA 3.1-18 IUWĀU 1.19-28 PIAT EWY

¹Pyno Iesui toñe'en ne totag hap tawa Nasare pe turan mekewat wo'oset'ok hat Iuwāu toto ra'yn yahig kape. ²Mi'i tote tohenoi kahato ra'yn tewawiat ò'ē haria pe — Ewei'atoiat ro yne eiminug yt naku i hap ko'i e katupono ti yt pya i ra'yn Tupana tipo'oro meikowo Tomi'airo Aiporekuat Koro sese wuanuat e Iuwāu tewawiat ò'ē haria pe. ³Sa'awy'iwuat sese ti Tupana ehay moherep hat Isaia henoI Iuwāu etiat yianmete. Mio tã e — Meiūran ti aru toñe'en yahig wato tote eimu'e haty wuat hat sese e Isaia mekewat wo'oset'ok hat Iuwāu etiat. — Mio tã e aru mekewat yahig notiat ieñe'en hat e — Ewehekatup o katupono tut wyti aru Mekewat Tupana Mi'airo Wuat'i Porekuat nuat e. Ahehakyera'at hanuat tut irane ahowawi e aru. Mi'i tupono eweimohāpyk to Tupana kape e aru mi'i miit. Eiminug yt naku i hap ko'i ewei'atoiat ro e aru. Waku yne hawyi ti aru Tupana tipo'oro ra'yn Mi'i Miit ehowawi e. Mi'i tupono eweimohāpyk o Tupana kape eiminug yt naku i hap ko'i. Yne ewei'atoiat hawyi tut irane ahowawi e aru yahig wato totiat aimu'e haty wuat hat e sa'awy'i Isaia tomiwan me 40.3 pe mekewat Iuwāu ieñe'en hap etiat yianmete e tohenoi. ⁴Mi'i e hap ewy put'ok'e aimu'e hat Iuwāu yahig note tesokpe i'atuhū wato Kameru sap kawiat wywo. I'ewyte iwe'ok kyttyt hap i'atuhū pe kawiat. Mi'i hawyi imi'u ti pohit ko'i i'ewyte awi'a hy mi'i tutu'u itote. ⁵Mi'i hawyi tawa wato Ierusarēi miaria tuwat tuwat aheta'ok hat Iuwāu kape ihay kuap hamo. I'ewyte yi wato Iuteu ywania etawa piaria tuwat tuwat Iuwāu kape. I'ewyte wuat'i tawa hit upiaria Iūtāu hy popy etiaria gupte'en haria tuwat tuwat Iuwāu

kape ihay kuap hamo tuwat ra'yn. ⁶ – Uito yt naku i nug hat ta'atu'e Tupana piat hamo tuwat. Mi'i tã ta'atuhenoï hawyi Iuwãu ti'atuset'ok ta'yn Iũtãu hy pe. ⁷ I'ewyete wo'omu'e haria meimuẽ wuaria Tupana mohey haria akag ko'i tuwat Iuwãu ewawi te'eruweset'ok hamo. Irania'in – Aiku'uro hawyi watoĩne'en ne hap e haria. Irania'in – Aiku'uro hawyi yt kat i aheĩne'en pakup i hap e haria wy tuwat te'eruweset'ok hamo wo'omu'e haria. Ma'ato mio tã e Iuwãu i'atuepe – Yt naku i woroho'oset'ok eipe e Iuwãu katupono eipe yt naku i nug haria wo te eweikupte'en e. Eipe ti moi ko'i ewywuwat re haiwot rakaria e. Miit auka haria wo wyti eweikupte'en ne eipe e. Mi'i pote kan hamo eweĩ'ẽ meikowo eiweset'ok hamo yt naku i nug haria wo i te eweikupte'en ne turan e. Ta'i Tupana apiheg haria wo eweipyhu'at eipe. ⁸ Pyno ewei'atoiat ro yne eiminug sa'ag ko'i are. Mi'i hawyi waku nug haria wo eweikupte'en wuat'i akasa hamo. Mi'i hawyi waku woroho'oset'ok eipe e. Aikotã aimikoi wakuat hap aimowepit kahato hap ewy eweikupte'en no e. Eweipyhu'at ro Tupana mowepit haria wo eiminug waku hap wywo e. I'ewyete eweikupte'en no miit'in mowepit haria wo eiminug wakuap hap kaipywiat no e. Mio tã hap ewy ewetunug hawyi waku woroho'oset'ok eipe e Iuwãu wo'omu'e haria pe. ⁹ Yt naku i ewei'e eiwanẽtup hawe – Yt karãpe i Tupana uru'apiheg kuap katupono urue'ase'i'in Aparãu emiariru'in sese ti uruto. Ta'i uruto ti Iuteu ywania pote Tupana yt uru'apiheg kuap i hap yt ewei'e i ran o eiwanẽtup hawe katupono mio tã ei'e hap kaipyi Tupana tikuap ta'yn yt eiwe'eg i kahato hap ko'i katupono ahewaku hap yt tut i aha'ase'i'in kaipyi i yt ai'ywot'in kaipyi i wyti yt aity'in kaipyi i wyti ahewaku hap e. Ta'i Tupana tiky'esat pote tutunug kuap Aparãu emiariru piit ko'i meimuẽ wat nu ko'i kawiat. Yt niatpo hin i mio tã Tupana minug toiky'esat pote e Iuwãu wo'omu'e haria akag ko'i meimuẽ wuaria Iuteuria – Uruto po'og irania'in kai e haria pe. ¹⁰ Eiwe'eg wo o katupono mio Tupana toĩne'en waku pe ra'yn te'ywyhap wywo yt haat i rakaria yp pugha hamo hap ewy toĩne'en e. – Yt naku i eipe pote yt kan hamo i e. Mi'i pote aria mi'u wo yn waku eipe e Tupana e. Aria mi'u wo eweikupte'en aikotã torania aria'yp yt haat kahato i rakat mitererek sok wuk wat ewy topyhu'at hap ewy eweikupte'en mesup e Iuwãu wo'omu'e haria pe. Mi'i hap ewywuwat eipe katupono yt kat i eikai wakuap pote pã e. ¹¹ Uito woroho'oset'ok y'y wo – Urutoiat yne ra'yn uruminug sa'ag yt nakuat i hap ko'i ei'e pote woroho'oset'ok. Ma'ato yt naku i nug haria wo te eweikupte'en pote yt karãpe i aru woroho'oset'ok eipe pã e Iuwãu wo'omu'e haria akag ko'i pe. Mi'i hawyi Iuwãu to'e torania õ'ẽ haria pe – Uimimu'eria e meiũran ti aru tut wẽtup ok Miit ahowawi Aimu'e kahato hat e. Ta'i Mi'i Miit ri uhaipepiat wen ma'ato Mi'i Miit ri po'og po'og wakuat uikawiat hat are. Ta'i Mi'i Miit ri po'og po'og uikawiat wakuat are e. Uiat uhewaku hap ti yt put'ok'e hin i hemiit ipysei hamo ipy sokpe pag hamo are. Uito ti woroho'oset'ok kuap y'y wo yn ma'ato uhaipepiat ti aru po'og na'yn inug uikai katupono Mi'i Miit ti aru eipyat'nug kuap Tupana Pã'ãu Wakuat no hat e. Woroho'oset'ok kuap y'y wo uito ma'ato Mi'i Miit eheth'ok kuap Tupana Pã'ãu wo e. Mi'i Miit ri po'og uikai wakuat e. Y'y wo yn na'yn uito woroho'osei ma'ato Mi'i Miit ti aru imoma kuap yne yt naku i hap eipy'a pyi eiwanẽtup hawyi aikotã aria tiwuk kuap kat sa'ag ko'i rakat yt nakuat i ko'i hap ewy e. Pywo ti Mi'i Miit ti aru eheth'ok kuap kahato Tupana Pã'ãu wo e Iuwãu Iesui etiat. ¹² Aikotã hã'ỹi watotok hawyi wati'apopesap uhu hawyi hã'ỹi yn na'yn topyhu'at. Aikotã watopag hã'ỹi heiam me ma'ato i'ape yt kat hamo i ra'yn topyhu'at hawyi ahe'aria nug hamo yn waku i'ape. Mi'i hap ewy ti aru uhaipepiat Tupana Mipo'oro tikuap uwe tomohey haria uwe yt hap e. Ta'i toikuap ti aru towanuaria aikotã watikuap aimitok hã'ỹi wakuat hap ewy e. Towanuaria pe mio tã e aru – Ta'i uimohey haria ti eipe pote woroho'oset'ok e aru tomohey haria pe ma'ato irania'in tehay pun ne'i haria pe ti aru to'e – Aria mi'u wuat ko'i wyti eipe e aru tehay pun haria pe. Aikotã mi'apopesap uhu ko'i ewy ra'yn eipe e aru uhaipepiat sut hat e Iuwãu Iesui piat pe e.

¹³ Mi'i hawyi wētup e'at pe Iesui toto Iūtāu hy kape te'yi Karireia kaipyi Iuwāu piat toset'ok hamo toto. ¹⁴ Ma'ato put'ok'e itote hawyi Iuwāu to'e Iesui pe — Uika'iwat e eriot apo eset'ok uhetiati hamo e. Pyno yt naku i uito woroset'ok Uipotypot ne'i En tupono. En ni po'og uikai e. Mi'i tupono ti po'og ni En waku uhēt'ok En Ui'ywot e. ¹⁵ Mi'i hawyi Iesui to'e ma'ato Iuwāu me — Waku uhēt'ok en mehī e katupono ti mi'i tā hap ti Tupana miky'esat ewy eminug uhēt'ok epiat hap e. Mio tā e pote — Pyno woroset'ok Ui'akag e'e hap ewy e Iuwāu Iesui pe. ¹⁶ Mi'i hawyi toset'ok rokirē Iesui tuwētem y'y pyi turan Iuwāu teha'at atipy kape hawyi oken'ypy ewywuāt atipy piat ta'akasa. Mi'i hawyi Tupana Pā'āu ut hamuat hap pykasu ut hap ewy ta'akasa ra'yn. Mi'i ti ta'apyk ta'yn Iesui apy tote. ¹⁷ Mi'i turan toikuap sehay atipy kaipyi — Meiē ti Uha'yru sese uimiky'e kahato ti meiū e. Uimowepit kahato hat Mi'i e Tupana Iesui etiat. Iuwāu tikuap Iesui set'ok hap tote sehay atipy kaipyi.

Iesui weset'ok hap etiat ahenoi mesuwe uimiwan me Uito Mateu.

4

MAKU 1.12-13 IRUKA 4.1-13 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Tupana Pā'āu tioto Iesui yahig wato kape aikope yt uwe i ieīne'en hap kape. Mi'i hawyi itote ahiag hā'āg kahato Iesui 40 e'at turan tomiky'esat nug hamo toiky'esat. ² Itote Iesui toīne'en wētup ewaty. Yt kat i hin i tutu'u at ka'ap yahig wato tote. Itote yt kat i tutu'u at ka'ap wētup ewaty turan. Ta'i 40 e'at pe tuwemosy'at yn itote. 40 e'at hawyi hesy'at kahato toīne'en itote mekewat yahig koro tote. ³ Mi'i hap ete iperup kahato sy'at pono. Mi'i turan put'ok'e ahiag itote hā'āg sese hamo. Mi'i hawyi to'e Iesui pe — Mehī e pywo Tupana Sa'yru sese En mote etunug no emi'u wo man meikowat nu ko'i kawiat e Iesui pe. ⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e ahiag me — Ma'ato yt atunug neran i rat e'e hap ewy e katupono sa'awy'i Tupana to'e — Mi'u hap kape yn miit'in te'eruwānētup pote yt karāpe i ta'atupuēti ta'atuieīne'en wuat'i e'at piat hamuat e katupono uhehay nug yne hap kaipyi yn ni miit'in tipuēti kuap toieīne'en hap sese e Tupana sa'awy'i miwan me e Iesui ahiag me. ⁵ Mi'i hawyi ahiag tioto Iesui tawa wato Ierūsarēi kape ra'yn hawyi totopag Iesui mekewat Tupana mōtypot yat koro po'og ywaiti kahato rakat tote. Mekewat sa'awy'i wuat Teuterunumi 8.5 miwan miat ewy to'e ahiag me. ⁶ Mi'i hawyi ahiag to'e tope — Mehī e pywo ti Tupana Sa'yru sese En mote e'okhyt'at ro meiūpepyi yi kape katupono sa'awy'i ti Tupana to'e — Atipo'oro uhehiit atipy kaipyi epowyro hamuat e. Era'at hawyi yt ere'ahyk hin i yi tote meimuē wuat nu ko'i ete hamo e Tupana sa'awy'i miwan me Mehī e ahiag Iesui pe. Tawi wepy miwan 9.11 e hap ewy to'e Iesui pe. ⁷ Ma'ato Iesui tiwesat — Pywo mio tā e Tupana wen ma'ato i'ewyte wētup we to'e miwan me — Wāi yt uhā'āg nei'o sio woropowyro ipoity'i rakat nug hap ete sio yt e katupono yt woropowyro kuap i ti sa'ag nug hap ete e Tupana i'ewyte miwan me e ahiag me. Mi'i sehay Teuterunumi 6.16 pe tohenoi ahiag me. ⁸ Mi'i hawyi ahiag tioto Iesui yity'ok ywaiti rakat kape ra'yn. Mi'i hawyi itote pyi ahiag timoherep tope wuat'i ywania mesuwat yi totiat. Mesuwat mytyp yne toimoherep tope i'atuetawa wato kahato ko'i ta'atuporekuaria ta'atuwepainug hap ko'i ta'atuekat kahato hap ta'atukahap hap ko'i toimoherep yne yne Iesui pe aikotā aikotā iwato hap ok tā. ⁹ Mi'i hawyi to'e — Mehī e pywo ti rat woronug En wuat'i ywania Porekuat no i'ewyte i'atuekat ko'i i'atuetawa wato ko'i atum yne yne epe uimōtypot En mote erepỹ'ātutuk uhowawiat pote e ahiag Iesui pe. ¹⁰ Ma'ato Iesui tiwesat — Mutoro meiūpepyi ahiag pya ui'yatypepyi e katupono sa'awy'i mio tā e ti Tupana miwan me — Uito yn waku eimimōtypot no katupono Uito yn areīne'en Tupana wo wētup yn e. Mi'i hawyi yt uwe i Tupana wo toīne'en e Tupana sa'awy'i miwan me e. Mi'i pote — Mutoro ahiag pya uikai e Iesui ahiag me. Mi'i sehay Teuterunumi 6.13 toīne'en. ¹¹ Mi'i hawyi ahiag toto ra'yn Iesui yatypepyi. Mi'i pytkai Tupana mipo'ororia tō'ē ra'yn atipy kaipyi Iesui powyro hamo.

MAKU 1.14-15 IRUKA 4.14 PIAT EWY

¹² Mi'i hawyi Iesui ta'aipok i ra'yn aikope miit'in tukupte'en hap kape mekewat yity'ok totepyi. Mi'i tote toikuap ta'yn Iuwâu wo'oset'ok hat morekuaria tipy'ok ta'yn wo'opy'ok hawe. Toikuap hawyi toto ra'yn itote pyi tomotag hap kape tawa Nasare kape yi Karireia kape i ra'yn toto. ¹³ Put'okto'e itote hawyi toto tomotag hap tawa Nasare pyi tawa Kawana'û e hap kape yi Karireia ihyemyi'a kawianuat tawa ko'i kape toto yi Sâpurû piaria kape yi Natari piaria kape toto. ¹⁴ Mi'i hawyi tawa Kawana'û tote Iesui toïne'en yi Karireia pe i'atumu'e hamo aikotã sa'awy'i miwan me to'e hap ewy ra'yn. ¹⁵ Aikotã sa'awy'i Tupana ehay moherep hat Isaia to'e hap ewy – Ta'i yi Sêpurû piaria yi Natari piaria yi Karireia hyemyi'a êpe etiaria Iûtâu hy êpe piaria wêtup ywania. Mi'iria ti uhehay yt ta'atukuap i pote tukupte'en kahato i'atuminug sa'ag ko'i. Mi'i pote i'ypyryp wiat gupte'en haria ewy mi'iria. Iku'uro rakaria ewy yn tukupte'en mi'iria. ¹⁶ Ma'ato meiûran ti aru atipo'oro ra'yn Uha'yru i'atuewawi i'atumu'e hamo. Uhehay wuat i'atumu'e hamo hawyi ti aru ta'atu'atoiat ra'yn ta'atuminug sa'ag hap ko'i. Mi'i hawyi ta'atuieïne'en hap sese ta'atupuëti ra'yn e. Ta'i atipo'oro irane Uha'yru ariãty ewywuat sese i'atuieïne'en hap moëtyhot hamuat. Mi'i hawyi uhehay kuap haria wo te'eropyhu'at wêtup ywania pytkai e Isaia sa'awy'i miwan me 9.1 pe Iesui ut hamuat tohenoi.

¹⁷ Mi'i hawyi toto ra'yn Iesui yi Karireia piaria mu'e hamo – Eiwemorem no yt nakuap i nug hap ko'i kaipyi e. Mi'i hawyi eweiwemorem no Tupana kape katupono yt pya hin i Tupana topyhu'at Miit'in Porekuat no sese ra'yn e Iesui yi Karireia piaria pe. Mi'i hawyi Iesui ti'atumu'e kahato yne y'y hit i upiaria yi wato Karireia piaria.

MAKU 1.16-20 IRUKA 5.1-11 PIAT EWY

¹⁸ Wêtup e'at pe hawyi Iesui hewyry mekewat yi Karireia hyemyi'a êpe upi yi kyt upi. Mi'i hap tote Iesui teha'at tpyy ok kape mekewat mehĩ Simâu wêtup het Peteru e hap i'ewyte iywyt Ætere e hap kape teha'at. Mi'iria tukupte'en ta'atue'yara pe ihyemyi'a wato tote aikope ta'atuesuki wato wo haria i'atuehapap kahato pira pytyk suki wato wat rakaria kape. ¹⁹ Mi'i hawyi Iesui iwëpap'i i'atuewawi – Uiwyrria'in e to'iro uhupi e. Ahenoi mono miit'in pytyk Tupana wanuat hap aikotã pira ko'i pytyk ehapiat hap ewywuat re hamo e. ²⁰ Mi'i hawyi ta'atu'atoiat ra'yn ta'atuesuki wato itote hawyi meremo tuwat Iesui upi. ²¹ Tuwat porap'i i ra'yn hawyi yi kyt upi Iesui teha'at Sepeteu sa'yru'in kape mehĩ Tiaku i'ewyte iywyt Iuwâu kape wesuki wato mog yara piat haria kape. Mi'i hawyi i'ewyte Iesui iwëpap'i i'atuewawi – To'iro uhupi mehĩ in e. ²² Mi'i hawyi tuwat meremo hupi. Ta'atu'atoiat ra'yn ta'atuesuki pira pytyk hap ta'atue'yara pe hawyi ta'atuheno i ta'atu'ywot sese hawyi tuwat ra'yn Iesui upi miit'in mu'e hamo.

MAKU 1.38-39 IRUKA 4.14-15 PIAT EWY

²³ Mi'i hawyi Iesui toto i itote pyi yi wato Karireia piaria mu'e hamo i ra'yn. Toi'atumu'e kahato sehay wakuat no wuat'i Tupana mōtypot yat pe toi'atumu'e. I'ewyte i'ahu rakaria toi'atumoehãite kahato aikotã aikotã i'atu'ahu hap ok tã toi'atumoehãite torania itote. ²⁴ Mi'i hawyi miit'in yi Karireia piaria yi Siria piaria tikuap ta'yn Iesui misepap sese ko'i. Mi'i hawyi tō'ẽ tō'ẽ pya wuaria. Ta'atuerut kahato i'ahu rakaria torania hawyi Iesui ti'atumoehãite kahato i'atutara heg nakaria mã'âu sa'ag ko'i mimoeso'ok ko'i ipo kĩ'ã rakaria ipy kĩ'ã rakaria iku'uro ku'uro rakaria ta'atuerut howawi hawyi toi'atumoehãite yne ra'yn. ²⁵ Mi'i hawyi miit'in sem tuwat tuwat hupi aikopuo aikopuo hewyry hap upi yi Karireia kaipywiaria tawa wato Ierusalēi kaipywiaria mekewat Iûtâu hy sakpuaria mekewat 10 etawa ko'i kaipywiaria tuwat hupi. I'ewyte yi Iuteu kaipywiaria tuwat tuwat Iesui upi miit'in tpyy'i kahato rakaria are uito Mateu.

¹ Mi'i hawyi miit'in sem te'eruwa'atunug Iesui kape. Mi'i hawyi teha'at i'atuewawi hawyi ipot'am na'yn yity'ok tote hawyi ta'apyk itote yity'ok apyypeke. Mi'i tote ipotmu'eria te'eruwa'atunug i'apypueri wo. ² Mi'i hawyi Iesui ti'atumu'e uwe uwe mesuwarote Tupana mipoityro wuat ko'i tohenoi. ³ Mio tā to'e – Uhekatuwyria uwe uwe Tupana pe to'e – Worokuap po'og neran wyti uito katupono ti yt worokuap hin i te yt uimiky'esat ok tā i te worokuap e topy'a pe mio tā e haria pe Tupana to'e – Pyno uimipoityro sese ko'i eipe katupono woroho'onug wyti aru eipe wuat'i ywania porekuaria wo mesuwarote aikotā Uito areñe'en Morekuat no atipy pe hap ewy e Tupana mio tā e haria pe e Iesui itotiararia pe.

⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e i – Uiwyrria'in e uwe uwe tuwak topy'a pe irania'in satek pote ho'opot pote mi'i haria pe ti Tupana to'e – Woroho'omowepit kahato eipe katupono karāpe eehaky'e'i hap put'ok'e ehete mi'i hap atu'u yne uipy'a pe wy aikotā irania'in ehaky'e'i hap ewetu'u yne hap ewy e Tupana mi'iria pe e. Uhegyi'at hap ok tā wyti aru eweikupte'en e. Woroho'o'oghysat wyti aru eipe e Tupana mio tā e haria pe e.

⁵ Mi'i hawyi Iesui to'e i – Uipotmu'eria e uwe uwe pywo pe to'e topy'a pe perup'i popuo – Pywo pe ti uito po'og yi kai irania'in kai e hap yt tuwemowato hap wywo i mio tā e haria pe Tupana to'e – Pywo pe ti uimipoityro sese eipe katupono mesuwat mytyp tote morekuaria wo wyti aru woroho'onug eipe e. Mesuwat mytyp tote topyhu'at irane eipo pe e Tupana paa'e haria pe e Iesui yity'ok totiararia pe.

⁶ Mi'i hawyi to'e i – Uhupiaria e uwe uwe to'e Tupana pe – Areñe'en neran hāpyk kahato e'ewy mi'i haria pe Tupana to'e – Uimipoityro ko'i kahato wyti aru eweikupte'en ui'ewywuwat waku sese hamo woroho'onug eipe katupono eimiky'esat ewy woroho'o-mohāpyk eipe Ui'ewy e Tupana mio tā e haria pe e.

⁷ Mi'i hawyi po'og Iesui henoi – Uhaipepiaria e uwe uwe ihaky'e'i rakaria powyro haria mi'i haria pe Tupana to'e – Pywo ti rat woroho'opoityro kahato aru eipe e. Uhegyi'at kahato hap topyhu'at aru ehete aikotā eiminug ewy e Tupana ihaky'e'i rakaria powyro haria pe e Iesui ta'apypueri haria pe.

⁸ Mi'i hawyi to'e i – Uimohey haria e uwe uwe topy'a pe tuwanētup hawe wakuat kape yn tuwanētup mi'i haria pe Tupana to'e – Pywo pe ti woroho'omowepit kahato aru eipe katupono uhowawiat akasa haria ewy eweikupte'en e Tupana ipy'a kahu rakaria iwanētup kahu rakaria pe e Iesui yity'ok totiararia pe.

⁹ Mi'i hawyi po'og Iesui henoi itotiararia pe – Uhemii't'in e uwe uwe wo'owese hap yn nug haria pe Tupana to'e – Pywo pe uimipoityro ko'i eipe katupono uha'yru'in uhaki'yt'in sese wo e wyti aru mi'iria pe wuat'i ehamo Tupana wo'owese hat yn nug haria pe e Iesui.

¹⁰ Mi'i hawyi Iesui to'e i – Uhupiaria e uwe uwe wakuap nug motiat miit'in wo'okyry'i hamo topyhu'at mi'i haria pe ti Tupana to'e – Pywo pe ti woroho'omowepit kahato katupono atum aru ehepe uhetama atipy piat e Tupana. Pywo pe ti woroho'omowepit kahato eipe katupono aikope Uito areñe'en Morekuat no hap tote eheiam sese wo topyhu'at irane e Tupana wakuaria pe miit'in misaty'i saty'i ko'i pe e.

¹¹ I'ewyte uwe uwe uhemii't'in sese wo miit'in mikyry'i hamo te'eropyhu'at miit'in misaty'i saty'i wo miit'in mimoweuka'i mi'i uhemii't'in pote mi'i hat pe – Pywo pe ti woromowepit po'og ni wuat'i kai e Iesui temiit'in me. ¹² – Ta'i mi'i tā hap ewy ta'atunug sa'awy'iwuaria uhehay moherep haria ete e Tupana. Mi'i tupono i'atuehay sa'ag yt pywo pe i ehete uhemii't'in eipe pote eiwewepit ro eiwewehum no sa'ag ta'atunug eheti'at pytkai katupono meiūran ti aru Tupana mimōtypot kahato haria wo eweikupte'en atipy pe are e. Ta'i atipy pe – Woromōtypot kahato eipe e Tupana aru uimohey haria potiat miit'in mikyry'i hap ko'i wo eipe pote e Iesui. Uhehay mohey hat eipe pote i'atuehay sa'ag yt pywo pe i ehete pote eweimowepit ro eweiwehum no Tupana kape are katupono eha'up muat wyti iwato kahato toñe'en atipy pe e Iesui.

Sa'awy'i te pyi mesup te Tupana ehay moherep haria miit'in mikyry'i hap ko'i wo tukupte'en e. Mesup te i'ewyte miit'in yt i'atuwese hin i ehete Tupana ehay moherep haria eipe pote are e. Uimohey haria yt paa'ewei'e hin i miit'in yt i'atuwese i ehete turan are e. Po'og po'og eiwehum no Tupana kape po'og sa'awy'i'uwat kai are e. Waku mi'i tã ewei'e — Waku kahato En Tupana katupono koitywy yt emohey haria i uimoweuka'i kahato hap kaipyi atikuap ta'yn uito ti ehay moherep hat sese areïne'en hap atikuap mesup waku ewei'e ro Tupana pe ehehay wepit hap wywo e Iesui temiit'in me.

MAKU 9.50 IRUKA 14.34-35 PIAT EWY

¹³ Pywo ti rat uhemii't'in sese wo eipe pote uimoherep haria eweikupte'en miit'in mu'e haria are e. Pywo pe uhehay kuap haria wo eipe pote uhehay moherep haria eweikupte'en miit'in py'asetpe are e. I'atuieïne'en hap mowaku hanuaria ewy eweikupte'en are e. Ta'i ukyt ewywuat eipe aikotã mi'u mosē'ē hap ewywuaria wo eipe e. Mi'i hap ewy ti eweipyhu'at eipe miit'in py'asetpe e. Ma'ato karãpe ukyt yt hē'ē rakat i topyhu'at yt uwe i imosē'ē kuap mekewat e. Waku mipun wuano hawyi miit'in mi'akit akit no topyhu'at e. Yt naku i eweikupte'en ukyt nop takat ewy e. Pyno o hē'ē rakaria wo eweikupte'en e Iesui temiit'in me yity'ok tote.

¹⁴ Uimohey haria e eipe ti ariãty ewy ra'yn eweikupte'en mu'ap Tupana kapiat moherep miit'in miat hanuaria eipe aikotã ariãty wãtym muo mu'ap moëtyhot haria ewywuaria eipe e. Ta'i aikotã yity'ok totiat tawa e'ariãty hëtyhot kahato yi hot kape. Yt tuwemig kuap i mekewat yi hot piat tawa wãtym muat e. Aikope pyi aikope pyi heremo wãtym muo ariãty hëtyhot pya kahato yity'ok totepyi pote e yt tuwemig kuap i mekewat tawa wãtym muo e. Mi'i hap ewy ariãty ewy kahato eipe miit'in py'asetpe uhemii't'in eipe pote uhehay moherep haria eipe pote e. Eiminug wakuap kaipyi miit'in eikuap meremo uimohey haria eipe hap ariãty ewywuat mu'ap Tupana kapiat moherep miit'in miat hanuaria eipe pote e. ¹⁵ Mi'i hap ewy ti eipe ariãty ewy eweikupte'en e. Wãtym mote miit'in topag ariãty ywaiti heiam sese pe ma'ato yt uwe i ariãty ipag neran yrysakag ywyt'okpype i e. Yt naku i ti mi'i tã watunug ma'ato waku heiam me yn waku aiũpe getap moëtyhot hamo watopag waku. Mi'i hawyi ti yne ra'yn getap wiaria waku puo hewyry e. ¹⁶ Pyno ti ariãty hëtyhot kahato hap ewy uimohey haria miit'in pu'ap Tupana kapiat moëtyhot hamo eweikupte'en e. Atiky'esat yne eiminug wakuap ko'i heremo wuat'i akasa hamo i'ewyte Ai'ywot Tupana atipy piat mōtypot hamuat atiky'esat e Iesui temiit'in me yity'ok tote. ¹⁷ Uiwyrria'in yt eiwanëtup tei'o ariot mesuwat yi kape Tupana ehay Musei mimoherep moma hamuat hap kape e. I'ewyte yt eiwanëtup tei'o ariot mesuwat yi kape mekewat sa'awy'i'uwaria Tupana ehay enoi haria miwan monik hamuat hap kape katupono nimo te Tupana ehay moherep haria i'atuehay kahato yianmete uheïne'en hap etiat ta'atuhenoï kahato are e. Kat i'atu'e kat i'atu'e hap ta'atumoherep uhetano hap e. I'atu'e hap uhetano yne nug hamo ariot meikowo uiwyrria'in e. Mi'i pote yt atimoma hin i sa'awy'i'uwaria Tupana ehay moherep haria Musei ewywuat katupono mi'iria uhetiãta'atuhenoï kahato uhut hap owakai te e. ¹⁸ Katupono aikotã mesuwat yi at waty waikuru ko'i tukupte'en mot'i mi'iria i'ewyte Tupana ehay moherep haria nimuaria miwan ko'i te tukupte'en mot'i ma'ato po'og mot'i katupono wuat'i e'at piat Tupana ehay toïne'en e. Pyno ti iwan hit ko'i Tupana ehay miwan etiat ko'i itig hap ko'i iwan hit hap ko'i Tupana ehay Musei miwan Tupana ehay moherep haria miwan topyhu'at aru wuat'i e'at pe. Yt karãpe i Tupana ehay miwan miat ikahuro aru e. Miwan miat yne Tupana e hap topyhu'at wuat'i e'at pe e. Yt sehay wëtup i miwan miat ikahuro e Tupana. Pyno ti yt uwe i ipyhyp kuap Tupana e hap ko'i — Atunug aru e hap ko'i ta'i Tupana tunug kahato yne yne to'e hap ewywuat are e. — Atunug aru e miwan me pote tutunug aru to'e hap ewy e. Pywo tutunug aru to'e hap ewy are e. Pywo ti rat waikuru ko'i at ewaty yi ikahuro ma'ato Tupana ehay miwan miat torania topyhu'at aru wuat'i e'at pe e Iesui itotiaria pe miit'in sem me. ¹⁹ Mi'i tupono waku

watunug yne kahato Tupana piat aināpin hap ko'i miwan miat kurin kat iwato'in nakat are e katupono uwe uwe mekewat Tupana miky'esat miwan miat yt tutunug neran i Tupana piat aināpin hap i'e hap yt tutunug i hawyi tohenoi heno i irania'in me — Yt naku i watunug Tupana piat aināpin hap miwan miat ko'i ewy e hat ti aru yt uwe mimōtypot no i ra'yn topyhu'at atipy pe e. Mi'i hat wyti aru miit'in mimohit sese wo topyhu'at atipy pe e. Ma'ato uwe uwe mekewat Tupana miky'esat ewy inug i'e hap miwan miat ewywuat mi'i hat tohenoi kahato irania'in me — Ta'i waku kahato watunug torania aināpin Tupana piat hap ko'i miwan miat e hat wyti aru Tupana etama atipy piat pe po'og topyhu'at Tupana mimōtypot no e Iesui yity'ok totiaria ta'apypueri haria pe.

²⁰ Uipotmu'eria e pywo pe ti eiwe'eg wo o ai'ywania wo'omu'e koro haria minug yt nakuat i hap ewywuat pupi e. Eiwe'eg wo o Tupana mōtypot yat piaria akag ko'i minug sa'ag ewywuat pupi e. I'ewyte eiwe'eg wo o Tupana ehay miwan saipepiat nug haria minug sa'ag ewywuat pupi e katupono yt po'og i eiwat i'atukai ehewaku hap pote ti aru yt karāpe i eiwehyt'ok aikope Tupana Morekuat no topyhu'at hap tote e topotmu'eria pe.

²¹ Uiwyrria'in e nimuat aināpin haria ti Tupana ehay moherep haria hāpyk kahato aimu'e Tupana e hap ta'atuwan ma'ato ta'atuwan pytkai yt ta'atunug neran i. Mio tā e Tupana piat hap — Yt eti'auka tei'o miit e. Eti'auka miit pote waku surara po pe ereīne'en ekuap hamo e. Pywo pe waku miit'in mi'auka wo ereīne'en e Tupana sa'awy'i miwan me. Ma'ato eimu'e haria — Yt kan hamo i watunug Tupana piat mio tā e hap i'atu'e sa'ag e. ²² Uimohey haria koitywy po'og woroho'onāpin mi'i e hap ete e. Uwe uwe ipy'ahak at ka'ap topy'a pe wētup ok miit ete mi'i hat wyti miit auka hat ewywuano ra'yn topyhu'at e Tupana towanētup hawe e. I'ewyte uwe uwe to'e wētup ok pe topy'a pe — Yt kan hamo i en uiwanētup hawe e at ka'ap mi'i e hat pe — Woro'apiheg aru e Tupana mi'i hat pe e. Ma'ato uwe uwe ipy'ahak sese wētup ok ete at ka'ap hawyi to'e — Motoro aria koro kape wuat'i pe yt kan hamo i en e topy'a pe at ka'ap mi'i e hat pe ti Tupana to'e — Woro'apiheg aru aria koro wo e katupono mi'i e hat ewywuat wo'opot'auka hat sese wo ra'yn toīne'en Tupana wanētup hawe e Iesui. Yt naku i aipy'a pe miit auka hat watopyhu'at Tupana ehamo are. Mi'i tā eweikupte'en mote Tupana mi'apiheg wo eweikupte'en e Iesui temiit'in me yity'ok tote.

²³ Mi'i hawyi Iesui to'e i i'atuepe. — Karāpe etum neran Tupana pe emiium imōtypot hap ma'ato toīne'en wētup ok miit ewanīkap epy'ahak hap pote waku yt etum i emiium Tupana pe ma'ato waku etoiat ro emiium muat mekewat yparakai tote hawyi ereto ro ewanīkap kape ti etunug ewy wo i ra'yn hamo e. ²⁴ Mi'i hawyi — Uiwyrria'ere atiky'esat kahato waure wo ereīne'en uhepiat emōpy'ahak hap kai ere o e. Eiwo'owese hap toīne'en i ra'yn iwywo hawyi waku era'aipok emiium muat sat hamo hawyi etum imiky'esat ewy. Waku pe ereīne'en hawyi eiwo'owese hap etipue'ti i ra'yn hawyi o e Iesui temiit'in me.

²⁵ Mi'i hawyi Iesui to'e i yity'ok totiaria pe — Uiwyrria'in e karāpe wētup ok ewanīkap tut surara'in wywo epyhik hamo morekuat wo'opyhik hawe pyno ewe'eg wo o mi'i hap e'at pe are e. Waku mu'ap upi etunug ni ipy'ahak takat ewy ok wo e. Waku meremo etunug mekewat ewanīkap ewy ok wo i ra'yn mu'ap tote e ma'ato yt etimowese i yianmete pote yt naku i topyhu'at aru eete e katupono ewanīkap aru eium morekuat pe yt naku i nug hat en sio waku rakat e hamo. — Yt naku i en e morekuat pote epag surara'in akag po pe ra'yn epyhik wo'opyhik hawiat wuat'i e'at pe hamo ra'yn e. ²⁶ — Uimohey hat en mote ewe'eg wo o karāpe ewanīkap ereto wo'opyhik hap kapiat turan e. Etikahato kahato iwese hap mu'ap upi e. Yt pote wo'opyhik hawe ereīne'en mot'i itote. Yt uwe i ikuap karanja ewaty karanja anu ereīne'en epyhik hawe e. Mi'i hawyi ti eporenōtem hap sa'up niatpo kahato ra'yn iwato kahato ra'yn toīne'en e. Pyno ti po'og waku mu'ap upi ehā'āg kahato ewy inug hamo ereto hat ewanīkap e. Etunug o ewanīkap merep ewy ok wo i ra'yn are ehepe uipotpo'roria e Iesui temiit'in me yity'ok tote.

²⁷ — Uipotmu'eria e watikuap ta'yn aikotã sa'awy'iwuat Tupana ehay enoi hat Musei to'e — Yt erepehik tei'o wētup wary ete wētup e'aito ete e. Ewary wywo yn o ewaire e'aito wywo yn o ewaire e hap e. Pywo kahato ainãpin Musei e. ²⁸ Musei e hap mohag hat ri uito. Musei e hap ete woroho'onãpin eipe — Yt naku i kahato eraha'at kahato haryporia kape ihainia kape erepehik teran hap wywo mekewat haryporia wywo mekewat ihainia wywo epy'a pe ewanētup hawe. Mi'i tã etunug mote yt naku i kahato rakat no ereĩne'en Tupana wanētup hawe e.

MAKU 9.47 PIAT EWY

²⁹ Pyno eha wo eraha'at haryporia kape ihainia kape mi'i hawyi ewanētup hawe ere'e — Arepehik teran mekewat haryporia ete mekewat ihainia ete ere ewanētup hawe pote etihap o eha mehĩ'in mana'in katupono pywo ti rat eha ti e'aparap hap nug hap topyhu'at are e. Mi'i pote waku etihap eha hawyi etipun pya ekai are e. Pywo ti rat waku po'og kokawiat ihasik takano ereke atipy pe ma'ato typy kawiat eha wywo ereto aria kape are e. ³⁰ I'ewyte epo kokawiat wo etima'at teran wētup ok haryporia wētup ok ihainia sewaire hamo mi'i pote waku etitek epo kokawiat mi'i hawyi etipun mi'i pya ra'yn ekai are katupono po'og waku mesuwe ereĩne'en ipo tut rakat ipy tut rakat ihasik takat wo ereĩne'en mesuwe sio torania epo wywo eha wywo epy wywo ereke aria koro pe are aikope miit'in ho'opot kahato mi'i hap kape are e ti Iesui. Po'og waku ereke Tupana etama pe wētup epo wywo yn typy epo wywo ereke aria pe ho'opot hamo e Iesui miit'in sem me yity'ok tote.

³¹ Mi'i hawyi po'og Iesui to'e ta'apypueri haria pe — Pywo pe ti mehĩ'in mana'in sa'awy'i ti mio tã i'atu'e nagnia — Etoiat teran ehary'i e'aito mi'i pote waku etunug iwan me morekuat wywo e miwan me hawyi waku eiwo'o'atoiat i'atu'e sa'awy'i aha'ase'i'in mio tã i'atu'e. ³² Ma'ato Uito ti yt mio tã are'e hin i woroho'omu'e e ma'ato Uito ti mio tã are — Yt karamuo tei'o ehary'i etoiat e'aito etoiat are ra'yn woroho'omu'e e. Ma'ato etoiat ehary'i e'aito mi'i pote ti aru yt naku i kahato etunug Tupana wanētup hawe are ra'yn katupono etoiat ehary'i e'aito mi'i hawyi ti meiũran wētup ok wywo i ra'yn e'aito ehary'i. Mi'i hawyi ti typy e'aito ehary'i rakano ra'yn ereĩne'en Tupana wanētup hawe e. Pyno yt naku i ti mi'i tã are e Iesui. I'ewyte are'e mesuwe ma'ato ehary'i e'aito hewaire hewaire toĩne'en irania'in wywo rakano mote waku etoiat ehary'i e'aito are ma'ato mi'i e hap ete yn mesuwe are. Pyno Uito yt sa'awy'iwuat nagnia yt e hap ewy hin i woroho'omu'e. Mi'iria ti eimu'e — Waku etoiat ehary'i waku etoiat e'aito morekuat ehay miwan miat upi yt etiky'esat i po'og i pote i'atu'e sa'ag. Ma'ato Uito ti uiweupi ra'yn uhehay. Pyno yt karãpe i tei'o etoiat ehary'i e'aito are ra'yn e.

³³ Watikuap ta'yn aikotã sa'awy'i nagnia ainãpin kahato — Etunug no mi'i tã aru — Atunug e'e hap Tupana set upi ewy i'atu'e hap. Pyno waku wato'e miit'in ehamo — Yt atunug aru i mio tã ui'e hap mi'i pote ti aru waku ra'yn Tupana uhaty'i haty'i waku wato'e wuat'i ehamo i'atu'e aha'ase'i'in ahepe miwan me. ³⁴ Ma'ato Uito ti yt nagnia sa'awy'iwuaria e hap yt ewy i ra'yn ahenoi ehepe e. Uito ti atiky'esat etunug yne e'e hap ewywuat. Waku ti watunug ai'e hap are e. Pywo pe yn ihay rakat.

³⁵ — Atunug aru wato'e pote waku watunug ai'e hap ok tã e Iesui. Pyno yt naku i watuwepehik ai'e hap ete nagnia aimu'e hap ewy — Yt atunug aru i pote waku mesuwat mytyp ui'apiheg. Yt naku i watuwepehik ai'e hap ete — Atunug aru ai'e hap ete are. — Pyno waku ra'yn aru uimikoi ko'i uiko piat topap yne yt atunug aru i ui'e hap ewy ai'e hap yt naku i wato'e are katupono mesuwat mytyp ti Tupana pu'ap hap are katupono mesuwat aiko ko'i i'ewyte ahe'yi mesuwe yt aiwat hin i are. Ta'i Tupana wat ko'i wyti are e. Pyno yt naku i ti aheso hap watipehik Tupana set upi are — Yt atunug i pote waku tawa wato Ierusarēi piaria ui'apiheg yt ere'e tei'o katupono tawa wato Ierusarēi ti yt aiwat i Tupana wuanuat i'ewyte mekewat Tupana Mipo'oro Wuat'i Porekuat Porekuat nuat etawa ti Ierusarēi topyhu'at pãi are e Iesui tuwepe. ³⁶ — Ma'ato aheso pote aru

waku ui'asap kytsig nakat topyhu'at yt etipehik tei'o — Atunug aru ai'e hap ete katupono yt uwe i ti inug kuap ai'asap ikytsig hap tuwanētup hawe are e. Yt uwe i inug kuap tuwanētup hawe to'apyig hap are. ³⁷ Pyno waku atunug aru ai'e hap yn mi'i hawyi waku watunug ai'e hap ok tā are e Iesui. Ma'ato yt watunug neran i pote — Atunug aru yt wato'e i waku e. Mi'i pote ti aru pywuat sehay yn tuwētem aiwē pyi are katupono pywuat sese sehay yn atiky'esat uipotmu'eria wē kaipyi are e. Ma'ato yt pywo piat i — Atunug aru ewei'e mi'i pote ti aru ta'i ahiag ehay upiat myhu'at haria wo eweipyhu'at are e Iesui topotmu'eria pe yity'ok totiaria to'apypueri haria pe.

³⁸ Ta'i watikuap kahato ti aikotā sa'awy'i nagnia aināpin hap e. Mio tā i'atu'e miwan me — Karāpe wētup ok eha apok e'ahyk hawe mi'i pote waku era'apyk etiha'apok eha apok sa'up mo e. I'ewyte karāpe wētup ok eiāi pik ahyk hawe mi'i pote i'ewyte era'apyk etihāipik mi'i hat i'atu'e sa'awy'i nagnia ahepe aināpin hap e. Ma'ato Uito yt mi'i tā are hin i ra'yn woroho'onāpin e. Pyno karāpe wētup ok ai'ahyk mi'i pote waku yt watuwepyk hin i are e. ³⁹ I'ewyte ewanīkap eete tunug sa'ag mi'i hat i'ewyte wy yt erepyk tei'o are ti Uito woroho'omu'e yt sa'awy'iwuat nagnia yt wo'omu'e hap ewy i ra'yn e. I'ewyte epo sese kawiano wētup ok eowa pe ete e'ahyk mi'i pote yt erepyk tei'o ma'ato mio tā ere'e ro e'ahyk hat pe — Pyno waku kokai i ro uipo ran kai i'ewyte waku ui'ahyk mehī mana waku wato'e e. ⁴⁰ Uito ti yt woronāpin hin i irania'in ewy. Mio tā yn are'e — Yt etipoepyk tei'o are aikotā aikotā sa'ag nug etiat hat are. Karāpe ewanīkap ewa pe tek mi'i pote o kokai ere'e na'yn are. Karāpe ewanīkap epohari teran ekat ete mi'i hawyi yt epy'ahak tei'o ewanīkap ete are e. Mi'i hawyi waku ekat imiky'esat ewy etum po'og imiky'esat kai are e. Ewanīkap tiky'esat e'yni pote etum. Esokpe toiky'esat pote etum. Ekamisa toiky'esat pote etum. Ma'ato waku po'og na'yn imiky'esat kai etum are. Toihep ekamisa hawyi waku i'ewyte esirara etum uimohey hap moherep hamo e Iesui. ⁴¹ I'ewyte karāpe ewanīkap to'e — Etioto ro uhekare'en e my'ahaktu e mi'i hawyi waku perup'i puo — Ta'i mehī mana emiky'esat ewy atunug waku wato'e perup'i puo. Mi'i hawyi waku imiky'esat sakpuat ewetunug uimohey hap moherep ewanīkaptia iky'e hap moherep hamo e Iesui.

⁴² — Karāpe wētup ok hētup ekare'en kat ko'i kat ko'i mi'i pote waku etum imiky'esat ewy are uimohey epiat hat moherep hamo are e. I'ewyte karāpe wētup ok tipuru ekat ko'i pote waku etipuru ekat tope uimohey epiat hap moherep hamo iky'e hap moherep hamo are'e e Iesui temiit'in me yity'ok tote.

⁴³ Mi'i hawyi Iesui to'e i itotiararia pe — Mio tā e miwan me sa'awy'iwuaria aināpin hanuaria — Waku ti aiwyria'in sese yn wati'atuky'e kahato i'atu'e ma'ato ti waku ahewanīkaptia ete haiwot takat ewy ipy'ahak takat ewy watoīne'en i'atu'e sa'awy'iwuat aināpin haria. ⁴⁴ Ma'ato Uito wētup sehay wo woronāpin yt i'atu'e hap ewy i. Uito ti mio tā are woroho'onāpin e. Pyno ewei'atuky'e ro ewanīkaptia are. Pyno waku ahaty'i haty'i haria upi wahētup Tupana pe — Eti'atupoityro o uhaty'i haty'i haria Papai waku wato'e are'e. ⁴⁵ Mi'i tā watunug mote aru Ai'ywot atipy piat sa'yru'in saki'yt'in no watopyhu'at kahato katupono ti Ai'ywot atipy piat ti'atuky'e kahato tewanīkaptia are e. Ta'i toimoherep kahato i'atuky'e hap katupono toipo'oro i'aman at i'atumikoi moehāite hamo e. Ta'i toi'atupoityro yt toky'e hin i haria are. Ta'i Ai'ywot atipy piat ti'atuky'e kahato tewanīkaptia torania e. Yt nakuat i nug haria ko kape toipo'oro i'aman at toky'e haria mikoi ko'i poityro hamo ma'ato i'ewyte yt toky'e haria i mikoi ko'i kape toipo'oro wy i'aman at i'atuky'e hap moherep hamo are e. Pyno to'o'ewy'ewy toi'atuky'e towyria'in tewanīkaptia are e. Mi'i tā ewy ti Tupana toīne'en e. Pyno waku Tupana ewy watunug. Ewetunug wakuap yne miit'in me Ai'ywot atipy piat minug ewy waku watunug are e. Mi'i tā watunug mote ti aru irania'in te'eraha'at ahepiat miit'in yne ky'e hap kape hawyi ti aru te'eruwānētup hawyi — Ta'i Tupana sa'yru'in Tupana saki'yt'in mote ti meke tā ta'atuky'e miit'in i'atu'e wyti aru e Iesui.

IRUKA 6.32 PIAT EWY

⁴⁶ Katupono ti mesuwarotiararia yt Tupana mohey haria i tiky'e ta'atuky'e haria sese yn e. Ma'ato yt ta'atuky'e i haria ti yt ta'atuky'e i ra'yn e. Ma'ato mi'iria ewywuwat eiky'e haria yn na'yn ewei'atuky'e miit'in mote ti aru mesuwarotiararia ewy eweipyhu'at are e. Aiky'e haria yn watipowyro pote yt Ai'ywot atipy piat yt ewy hin i watopyhu'at are e. Iwese rakaria wō watoīne'en ahepiat iwese haria kape yn mote yt kat i ha'up watipuēti aru Ai'ywot atipy piat kaipyi are e. Ta'i marak'aria ti'atuky'e kuap ta'atuky'e haria ma'ato atiky'esat ewei'atuky'e kahato yt eiky'e hin i haria are. ⁴⁷ I'ewyte ti waku wati'atuwesat wuat'i miit'in are e. Yt naku i wati'atuwesat aiwyria'in yn are katupono ti yne ti mesuwat yi tote ta'atuwyria'in wesat kuap are. I'ewyte yt Tupana mohey haria i iwesat kuap ta'atuwyria'in are. Pyno waku ti yne wati'atuky'e are e. — Pyno ereke uhyt mana mimi wato'e aiky'e haria pe yn mote mesuwarotiararia ewywuwat watoīne'en katupono mi'iria ti ta'atuwyria'in ta'atuky'e haria sese pe yn — Ereke ro era'apyk mehī mana aimi'u ra'yn i'atu'e ma'ato yt ta'atuwesat i ta'atuewanīkaptia are. Ma'ato mi'i tā aito pote i'atu'ewywuwat watopyhu'at mesuwe yi tote irania'in yt Tupana mohey haria i ewywuwat e. Yt naku i rat mi'i tā aito pote are e. ⁴⁸ Pyno waku watopyhu'at hāpyk kahato rakaria wo aikotā Ai'ywot atipy piat waku rakat ewy waku watunug are e. Ai'ywot atipy piat Aiky'e kahato hano toīne'en are e. Iwese kahato iperup'i kahato tewanīkaptia ete towyria'in ete are e. Pyno waku Tupana ewywuwat kahato watopyhu'at mesuwarotiararia ky'e hap upi are e. Pyno toran na'yn mesup eināpin hap e Iesui ahepe tomohey haria pe mekewat yity'ok tote miit'in sem toi'atumu'e hap tote.

6

¹ Pyno ti mi'i hawyi po'og Iesui to'e miit'in sem me yity'ok tote — Uiwyria'in e pyno yt naku i kahato watuwemōtypot Tupana potpap watunug turan e. Yt naku i kahato miit'in ehamo miit'in miat aimōtypot hamo wewo'i watunug Tupana potpap turan e. Pyno waku ti Tupana potpap watunug imōtypot hamo yn e. Pyno waku Tupana mōtypot hap yn aiwanētup hawe watunug imiky'esat ewy. Ma'ato aimōtypot miit'in kaipywiat hap yn wतिकat pote yt kat i aimōtypot hap sese watipuēti Ai'ywot atipy piat kaipywiat e. Pyno waku miit'in wati'atupowyro kat ko'i kat ko'i hap ete ma'ato aiwanētup hawe yt aimōtypot hamo i e. Waku Ai'ywot atipy piat mōtypot hamo aiwanētup hawe e. ² Mi'i pote karāpe hatek takat put'ok'e ahowawi mi'i pote waku watipowyro kahato ma'ato yt miit'in miat aimōtypot hamo i waku watipowyro e. Ma'ato Yt naku i aiwanētup hawe — Atipowyro mi'i miit' wuat'i ehamo uimōtypot kahato miit'in mesuwe hamo pāi yt naku i wato'e e. Yt naku i ahehay aiwanētup hawe aremowato wuat'i ehamo uiminug waku ko'i wo e. Yt naku i aito tyy wanētup haria ewy watoīne'en e. Kat pote mi'iria ti Tupana mōtypot yat pe tuwehyt'ok kahato Tupana mōtypot haria ewy te'eruwa'atunug ma'ato yt pywo piat i katupono — Uimōtypot mono ta'atu'e hap yn ta'atuwanētup hawe e. Mi'iria ti to'owatka'i ti Tupana mōtypot hamuat tuwak hamo — To'iro to'iro Tupana mōtypot hamo i'atu'e i'atuehay ma'ato yt pywo pe i katupono i'atupy'a pe — Uruto ti po'og eikai Tupana mohey haria i'atu'e ta'atuwanētup hawe yt kat i Tupana mōtypot sese hap i'atukai e. Ta'i mi'iria wyti getap upi upi oken upi upi Tupana mōtypot hap ta'atunug te'eruwepe te'eruwanētup hawe — Uruto po'og urumōtypot urumohey ta'atu'e haype e. Mi'iria ti te'eruwanētup hawe ti tyy wanētup haria e. I'ewyte ti miit'in ehamo oken upi getap upi ti ta'atu'atumu'e Tupana ehay miit'in me haty wo ma'ato miit'in ehamo — Waku uimōtypot miit'in ta'atu'e haype e. Pyno pywo pe ti are'e mi'i hap ewy ewetunug mote wyti aru yt kat i ti aru Tupana kaipywiat eimōtypot hamuat e. Miit'in mimōtypot ko'i yn eweikupte'en mesuwe wen ma'ato yt karāpe i aru Tupana mimōtypot wo eweikupte'en e Iesui miit'in sem me yity'ok tote.

³ Mi'i hawyi po'og Iesui to'e itotiararia pe — Uiwyria'in waku kahato watipowyro ihaky'e'i rakaria Tupana ehamo ikuap hamo e. Karāpe satek poria wati'atupowyro

waku watum i'atupowyro hap mig'i wo are yt uwe i mikuap mo i ahepiat e. Waku Tupana kape yn aheha imōtypot hamuat. Waku ti yt wahenoi i aimiium mekewat ahepiat miit'in powyro hap wuat'i pe aiwemōtypot hamo e. ⁴ Waku ti Tupana kapiat aiwatetup hap wywo yn wati'atupowyro miit'in e. Yt naku i wahenoi henoi irania'in me kat kat hap watunug Tupana mōtypot hamuat e. Waku ti Tupana kapiat aiwanētup wywo yn watipowyro ihaky'e'i rakaria e. Ai'ywot atipy piat ta'akasa kahato yne aiminug mig'i wuat ko'i e. Mi'i pote waku Tupana ehamo wati'atupowyro irania'in e. Waku Tupana tuwehum ahepe hap yn wतिकat e. Waku aheha Tupana kape yn watunug waku irania'in powyro hap turan e. Waku wati'atupowyro miit'in Tupana ehamo Tupana mōtypot hamo e Iesui ahepe. ⁵ – Uiwyrria'in ahehay Tupana kapiat ahehay ikahu rakat irania'in ehamo aiwemōtypot hamo uito po'og Tupana kapiat uhehay ikahu rakat e kuap takat eikai ai'e hap aiwanētup hawe yt naku i ahehay e. Yt naku i typy ahēgu wywo ahehay Tupana kape miit'in miat aimōtypot hamo aiwemōtypot hamo e. Pywo ti rat irania'in mesuwat yi totiarria i'atuehay kahato Tupana mōtypot hawe miit'in me i'atuehay se Tupana kape ma'ato yt pywo pe i i'atuehay e. Aikope aikope miit'in te'eruwa'atunug hap tote i'atuehay pot'i kahato Tupana kape – Waku uimōtypot miit'in ta'atu'e haype. Pyno eiwe'eg wo o miit'in miat eimōtypot hap pupi are katupono miit'in miat ne'i eimōtypot hap eweiky'esat pote mi'i yn topyhu'at eha'up mo e. Mi'i hap kape eiwanētup pote yt kat i i Tupana kaipywiat Tupana wehum ehediat hap e. ⁶ Pyno waku karāpe ahehay teran Tupana wywo pote waku wateke aikope aikope miit'in yt uwe i ikuap ehamo i waku ahehay Tupana kape mig'i wo yt heremo pyi i ahehay Ai'ywot yn ikuap ahehay e. Mi'i hawyi Tupana tikuap ahehay mig'i wuat aipy'a pe pote Tupana tuwehum kahato ahowawi hawyi tutum ahepe aimiētup e. Ta'i mig'i wo wahētup wen ma'ato meiūran tutum na'yn aimiētup hawyi heremo kahato topyhu'at Tupana miium ko'i wuat'i ehamo e Iesui. ⁷ Uiwyrria'in karāpe miit'in py'asetpiat ahehay Tupana kapiat turan yt naku i wato'e aipy'a pe – Uhehay se Tupana kapiat pote mono miit'in mimōtypot no ra'yn areīne'en yt naku i wato'e e. Mi'i tā wato'e aiwanētup hawe pote typy ihay rakat ewy watopyhu'at e. Yt naku i typy ihay rakaria wo watoīne'en katupono mi'iria Tupana kapiat ta'atuehay turan i'atuehay ywop kahato miit'in miat ta'atuehay ikahu kahato rakat hap kuap hamo i'atuehay. Yt naku i mi'iria ewy watopyhu'at Tupana wanētup hawe e. Ta'i tukupte'en miit'in mesuwarotiarria ihay su'at at ka'ap haria i'atuehay kahato Tupana kape wētup sehay ahut ewy ta'atuwēpap kahato e. Yt atiky'esat i uimohey haria ahut ko'i ewywuat i'atumisu'at su'at ko'i e. Waku aipy'a pyi ahehay Tupana wywo e. ⁸ Waku ahehay Tupana wywo wen ma'ato ti yt naku i hupi te i hupi te i wahu'at wahu'at sehay Tupana kape are katupono mio tā ehehay Tupana wywo pote irania'in yt uimohey i haria ewywuat eweikupte'en e. Pywo pe ti Ai'ywot atipy piat tikuap kahato aimiētup tewawiat wahētup hap e'yanmete toikuap ta'yn kat ko'i kat ko'i aimiētup ko'i toikuap. Toikuap sakpo aimiky'esat sese ko'i katupono hewaure ka'a kahato ahehay kape aiwanētup hap yt wahētup i te pytkai e.

IRUKA 11.2-4 PIAT EWY

⁹ Uimohey haria woroho'omu'e teran aikotā ahehay Tupana wywo hap ahenoi teran e Iesui. Waku pyno wato'e

¹⁰ Uru'ywot atipy piat uruiky'e kahato En e.

Tupana pywo pe ti ikahu kahato eset Tupana. Eset ri po'og ikahu torania kai uruipuēti e.

Papai uruiky'esat kahato ereīne'en wuat'i miit'in Akag Koro wo mesuwat yi tote miit'in py'asetpe aikotā ereīne'en Wuat'i Potypot no atipy pe hap ewy hap uruiky'esat e.

Papai uruiky'esat kahato torania miit'in emiky'esat ewywuat nug huanaria wo tukupte'en aikotā atipy piaria tunug emiky'esat yn hap ko'i ewywuat hap uruiky'esat kahato mesuwe e.

¹¹ Tupana urupoi o mesup e'at pe urumi'u wo urue'u'i wo e.

¹² Tupana waure wo ereĩne'en ema'at hap ko'i kai aikotã uruto urutukupte'en waure wo uruma'at hap ko'i kai e.

¹³ Tupana uru'ykesat o pya kahato ahiag uruiã'ãg yt naku i nug hap kaipyi katupono urui'atoiat teran torania uruminug sa'ag hap ko'i e.

Tupana En ni Wuat'i Potypot nuat wuat'i e'at pe e.

Tupana En ni po'og esaika wuat'i kai e.

Tupana En ni po'og po'og wuat'i mimõtypot no wuat'i kai

W A K U

Pyno waku aipy'a pyi ahehay Tupana wywo. Yt naku i watuwesu'at'i su'at'i ui'e hap ahut ewy e Iesui ahepe mekewat yity'ok tote.

¹⁴ – Pyno uiwyrria'in po'og ahenoi teran miit'in miat aima'at hap waure wo hap etiat. Karãpeĩ eipe waure wo eweikupte'en eima'at irania'in miat hap ko'i kai mi'i hap ewy te Ai'ywot atipy piat waure wo ehapiat toma'at hap ko'i kai topyhu'at atipy pe e Iesui.

¹⁵ Ma'ato karãpe ewei'e – Yt karãpe i waure wo areĩne'en uhyt'i minug sa'ag ete mimi mana minug uima'at hap ko'i kai ewei'e pote i'ewyte yt karãpe i Ai'ywot atipy piat waure wo toĩne'en eiminug sa'ag ko'i hap kai e Iesui temiit'in me yity'ok tote.

¹⁶ Uiwyrria'in karãpe mesuwe yt kat i watu'u ahehay Tupana wywo hap yn watunug neran mi'i hap e'at pe waku mig'i wo Tupana ehamo haype watuwemosy'at Tupana yn ikuap hamo e. Yt naku i wahenoi henoi irania'in me aiwemosy'at hap Tupana kapiat hap e. Ma'ato waku watuwemosy'at mig'i wo Tupana yn ikuap aiwemosy'at hap tewawiat ahehay teran hap e'at pe e. Yt naku i watimoherep aiwemosy'at hap irania'in me aheha arot'i hamo ahowa arot'i hamo yt naku i watimoherep – Aremosy'at kahato mesup katupono uhehay teran Tupana wywo at ka'ap ai'e hap. Yt naku i watimoherep ahowa ete ahehay ete aiwemosy'at hap Tupana kapiat hap e. Ma'ato watunug mote typy ihay rakaria ewywuaria watukupte'en katupono mi'i haria timoherep teran ta'atuwemosy'at hap wuat'i miit'in me. Te'eruwemõtypot hap ta'atukat kahato ta'atuwemosy'at hap ko'i ma'ato yt naku i watuwemoherep ahehay arot'i hamo ahowa arot'i hamo aiwemosy'at Tupana kapiat hap e. Yt naku i typy ihay rakaria ewy watopyhu'at e katupono typy ihay rakaria timoherep teran ta'atuwemosy'at hap upi miit'in me ikuap hamo te'eruwemõtypot hamo e. – Ta'i en waku kahato Tupana kapiat wemosy'at hat i'atu'e hap ky'ewi ta'atukat haype. Typy ihay rakaria tikat kahato miit'in wehum ta'atuetiat hap e. Miit'in wehum ta'atuetiat hap ta'atupuëti kahato mesuwe wen ma'ato mi'i hap yn topyhu'at i'atusa'up mo katupono yt kat i Tupana wehum i'atuetiat hap topyhu'at wuat'i e'at pe e. ¹⁷ Mi'i tupono ti po'og waku watuwemokahu yn Tupana kapiat aiwemosy'at hap e'at pe e. Waku watuweowasei hawyi watuwe'apin hawyi watuwepainug aikotã watunug wuat'i e'at pe hap ewy hawyi waku watuwemosy'at Tupana ehamo Tupana yn ikuap hamo e. Mi'i hap ewy ti waku aiwemosy'at Tupana kapiat hap watunug yt uwe i mikuap mo e. ¹⁸ Mi'i tã watunug mote ti yt uwe i ikuap aiwemosy'at Tupana kapiat hap yt heremuat i rakat e. Ai'ywot Tupana yn ikuap katupono ti Ai'ywot yne mig'i wuat minug ko'i ikuap yne e. Mi'i tupono ti mig'i wuat aiwemosy'at hap toikuap miit'in yt uwe i ikuap pytkai i. Mi'i hawyi Tupana tuwehum ahete hawyi tutum ahepe aimiëtip sa'up ahepe wuat'i ehamo e Iesui ta'apypueri haria pe.

¹⁹ Uimohey haria yt naku i mesuwat yi tote yn ahekare'en e. Yt naku i ahekat mo wato hap kape yn watuwewanëtip at ka'ap e. Mesuwarotiat yn ahekare'en mote meiüran aru yt kat i topyhu'at atipy pe e katupono mesuwarotiat ahekat yn tukupte'en mote meiüran tuweimotykyne ahekat katupono ahekat mesuwarotiat yt tukupte'en mot'i hin i e. Uiwyrria'in mesuwarotiat yn ahekat pote meiüran sero'ok'e haria wano topyhu'at ahekat sio nupi'a mi'u wo ikahu rakat topyhu'at sio i'ytyk mi'u wo topyhu'at ahekare'en ko'i ikahu kahato sa'awy'i pytkai. Mesuwe yn wati'atunug ahekat pote yt kat i topyhu'at irane aru atipy pe e. ²⁰ Uipotmu'eria pywo ti po'og waku wati'atunug ahekat atipy pe

katupono iheg me kahato toïne'en itote wuat'i e'at pe e. Itote ti yt kat i ahekat wuat'i e'at piat u kuap haria are'e yt kat i nupi'a itote. Sero'ok'e haria yt uwe i itote e. Yt kat i i'ytyk hap atipy pe e. Mi'i pote waku watum ahekat Tupana pe mesuwepyi aimium ko'i upi e. Mi'i hawyi toïne'en itote. Put'okwato'e itote hawyi ti aru tutum yne aimipo'oro ahekat e. ²¹ Ahekare'en watopag yne atipy pe Tupana po pe pote ti aiwanētup hap sese i'ewyte toïne'en at ka'ap Tupana kape atipy kape e. Ma'ato mesuwarote yn ahekat wati'atunug pote i'ewyte aiwanētup hap mesuwarote yn topyhu'at at ka'ap e Iesui tomimu'eria pe mekewat yity'ok totitaria pe miit'in typy'i rakaria ehamo.

IRUKA 11.34-35 PIAT EWY

²² – Uhekatuwyria e aheha wo yn ni wata'akasa kuap e. Mi'i tupono ti waku ahehapytig kahato e. Aheha ihāite pote ti waku yne heremo yne mu'ap upi katupono ihot'ok puat hewyry rakaria ewywuaria wo watukupte'en e. ²³ Ma'ato yt ahehapytig i pote ti yt heremo kahato i kat ko'i kat ko'i ai'akasa hap ko'i yt heremo kahato i e. Mi'i e hap ewy ti yt eweimohey i pote aikotā i'ypyryp sese puo ehewyry hap ewy eweipyhu'at eiwanētup hawe e. Pywo ti rat eheha mimohey hap yt kat i Tupana akasa hap pote i'ypyryp sese puo ti rat eweikupte'en yt ihapytig i rakat ewy eikohyewyry atipy kape yt Tupana mohey hap i eheha piat pote e Iesui itotitaria pe.

IRUKA 16.13 PIAT EWY

²⁴ – Uhemii'tin pywo ti rat yt naku i kahato watunug typy ok ahetupana e. Yt naku i typy ok aika'iwat no are katupono typy ok aipo'oro motpap nug hamuat pote yt to'o'ewy hin i aipo'oro e. Mi'i hap ewy yt naku i typy ahetupana e. Ahete aika'iwat typy ok toïne'en hawyi yt naku i kahato e. Pywo ti wētup ok yn aika'iwat pote mi'i hat watiky'e kahato. Ma'ato typy ok toïne'en wētup ok watiky'e po'og hawyi wētup ok yt watiky'e hin i sio wētup ok miky'esat ewy watunug neran pote wētup ok miky'esat ewy yt watunug neran hin i e. Mi'i hawyi ai'akag'aia hap yn ahete typy ai'akag hawyi e. Yt naku i kahato typy aipo'oro hano e. Mi'i hap ewy kahato yt naku i kahato typy ahetupana hawyi e. Yt naku i watunug ahekat ne'i ahetupana wo e. Yt naku i kahato ahekare'en sok hap ky'ewi sese hap kape yn aipotpap hap. Ahekat ky'ewi yn toïne'en aikai pote mi'i hawyi yt karāpe i Tupana sese watikuap e. Ahekat toïne'en Tupana wo aheïne'en turan mi'i pote yt karāpe i Tupana sese topyhu'at Ahetupana wo Aipotypot no e. Yt watomohey kuap i typy ok ahetupana wo e. Mi'i tupono waku Tupana yn Aipotypot Koro wo topyhu'at e. Mi'i hawyi waku Tupana miky'esat yn waku watunug e Iesui ahepe yity'ok toto.

IRUKA 12.22-24 PIAT EWY

²⁵ Mi'i tupono yt naku i watuwanētup ko'i ko'i – Aikope pyi aru aikope pyi aru aimi'u ahe'u'i ahesokpe ahesapo hy. Aikope pyi aru aikope pyi aru aheïne'en hap ai'e hap kape yn yt naku i aiwanētup ko'i ko'i at ka'ap hap are katupono ti aiwepit hap sese aheïne'en hap sese yt tut i aimi'u wato hap kaipyi e. Ta'i aiwepit hap sese yt tut i ahe'u'i kahato hap kaipyi ahesokpe kahu kahato hap kaipyi e. ²⁶ – Pyno ti rat waku wateha'at weitaria ewawi i'atuwepit hap kape katupono weitaria ti te'eruwepy kahato katupono i'atuwepit at ka'ap kahato yt karāpe i – Uiku'uro aru yt kat i uimi'u pote yt i'atu'e i. Waku atikoi hawyi atipirik kahato uimi'u pāi an yt pote uiku'uro uhesy'at hap upi yt i'atu'e i pytkai te'eruwehum Tupana kape e. Yt kat i i'atue'u'i ahyt sok i'atue'yparakai tote i'atu'yat koro ko'i pe pytkai i'atuwepit at ka'ap e. Te'eruwehum kahato weitaria ko'i katupono Ai'ywot atipy piat ti'atupoi kahato torania weitaria wuat'i e'at pe toi'atueropat kahato weitaria e. Uiwyrria'in e aito ti po'og po'og Tupana wanētup hawe weitaria kai are mi'i tupono kahu ahowawi po'og po'og Ai'ywot atipy piat tuwanētup weitaria ewawiat hap kai e. Ta'i po'og aito weitaria ko'i kai e. Mi'i pote waku watomohey Tupana ai'atupoi wuat'i e'at piat hap e. Waku watomohey weitaria ewy e. ²⁷ Yt naku i ti watuwanētup ko'i ko'i hap – Uiku'uro apuru sio apuru yt ai'e hap kape katupono mi'i yt aimoieïne'en mot'i kuap i watuwanētup at ka'ap – Uiku'uro apuru sio apuru yt ai'e hap kape pytkai e. ²⁸ Yt naku i ti paawato'e

— Aikope aikope som ahesokpe watipuēti aru ai'e hap kape yn watuwewanētup ko'i ko'i e. Po'og ni waku watuwanētup ipohyt ko'i kape aicotā te'eruwepainug hap ko'i kape e. Mohyt yt te'eruwewanētup ko'i ko'i hin i — Aikope pyi aru uhesokpe e hap kape yt i'atu'e hin i e. I'ewyte ipohyt yt tuwesokpe pi'ig hin i at ka'ap te'eruwepainug hamuat e. ²⁹ Pywo pe ti are'e ehepe sa'awy'i aha'ase'i mesuwarote aiporekuat pot Sarumāu esokpe ti kahuria kahato imehit kawiat Uru kawiat. Ikahu sese hesokpe are ma'ato morekuat Sarumāu yt put'ok'e hin i ti mesuwarotiat ipohyt ko'i ikahu hap ete e. Ta'i po'og ikahu ipohyt mesuwarotiararia mekewat morekuat Sarumāu esokpe wakuat sese kai e. Pyno yt kan hamo i ahesokpe kape yn watuwanētup ko'i ko'i e. Waku po'og watomohey Tupana piat aipainug hamuat hap waku watomohey e. Ta'i Tupana aipainug kuap kahato hat e. Tupana ti wuat'i painug kuap hat e. Eweha'at ro pohyt ikahu kahato rakaria ko'i kape katupono mi'iria yne Tupana mipainug ko'i tukupte'en e. Ta'i ga'apy ko'i pohyt tutunug ikahuria yne Tupana ti'atupainug yne e. Mi'i hap ewy Tupana aipainug kuap katupono aito po'og waku Tupana wanētup hawe ipohyt ko'i kai e. ³⁰ Ga'apy Tupana mipainug toīne'en mesup e. Koitywy ga'apy ikahu sese toīne'en ma'ato mūki'ite igag na'yn hawyi ahemyp okpy sa'aria wo iku'uro hawyi igag hawyi e. Ta'i Tupana ti'atupainug kahato ga'apy ko'i are ma'ato meiūran igag hawyi ahe'aria wo topyhu'at e. Pyno Tupana ti'atupainug kuap yne wuat'i i'anam ko'i e. Mi'i hap ewy ti waku Tupana watomohey aipainug kuap hat e. Kat hamo ten ahesokpe kape yn watuwanētup at ka'ap yt Tupana mohey i ra'yn hap wywo e. ³¹ Pyno yt naku i yt watuwemopohepap i yt ahesokpe i yt ahesapo i hap ete yt aimi'u i hap ete e. ³² Katupono mi'u kat hap kape sokpe kat hap kape yn te'eruwewanētup at ka'ap yt Tupana mohey haria i ra'yn e. Yt karāpe i Tupana kape i'atuwanētup haype e. Pyno yt naku i mi'iria ewywuaria watopyhu'at are katupono ti Ai'ywot atipy piat ti'atukuap kahato yne yne kat ko'i kat ko'i aipo pe yt kat i aimiky'esat ko'i kape tuwewanētup kahato aikawiano aipowyro hamo haype e. ³³ Waku po'og ti watuwewanētup aipy'a pe at ka'ap aicotā aru aicotā aru waku po'og atunug Tupana Uiporekuat no hap kape e. Waku po'og ni watuwanētup — Aicotā aru aicotā aru waku aterut miit'in Tupana kape Ta'atuporekuat no ai'e hap kape po'og waku watuwanētup at ka'ap aipy'a pe e Iesui. Pyno ti waku po'og watuwanētup — Aicotā aru Tupana miky'esat ewy atunug pāi ai'e hap kape yn e. Mi'i tā ai'e hap kape aiwanētup pote ti Tupana tum aru ti ahepe mekewat wētup kat ko'i kat ko'i aimiky'esat ko'i mesuwarotiat e. Tupana miky'esat kape po'og watuwanētup pote mi'i hap kaipyi aimiky'esat ko'i tut Tupana kaipyi e. ³⁴ I'ewyte yt naku i watuwanētup mesup niatpo mūki'ite wat aipotpap hap ko'i kape yt naku i watuwewanētup at ka'ap e. Ma'ato mesuwat e'at piat niatpo hap kape yn waku watuwewanētup e. Pyno yt naku i mūki'ite wuat niatpo rikat watopag mesup e'at pe e. Mi'i tā watunug mote ti topyhu'at aimo'akag'aia hap e Iesui topotmu'e haria pe yity'ok tote.

Mi'i hawyi uito ahenoi mesuwe uimiwan me uito Mateu

7

IRUKA 6.3738 4142 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi po'og to'e Iesui temiit'in me yity'ok tote — I'ewyte ti e yt naku i wato'e aiwanētup hawe wētup ok pe — Yt kan hamo i en Tupana wanētup hawe yt naku i wato'e e. Mio tā wato'e sa'ag miit'in aipy'a pe pote ai'e hap ewy Tupana i'ewyte — Yt naku i en e aru ahepe mekewat e'at aru karāpe uwe waku sese uwe yt naku i sese to'e hap e'at pe e. ² Pyno aicotā watuwanētup sa'ag miit'in ete aipy'a pe — Yt naku i rikat mi'i miit wato'e pote mi'i ai'e hap ewy kahato aru te'eruwewanētup sa'ag ahete ta'atupy'a pe e. Yt iwese rakaria i aito pote i'ewyte yt iwese rakaria i ai'ewy miit'in tukupte'en ahowawi e. Yt ahegyi'at i pote i'ewyte ai'ewy irania'in tukupte'en ahowawi e. I'ewyte — Mi'i miit yt kan hamo i wato'e wētup ok pe aipy'a pe mi'i ai'e hap ewy te ti to'e aru ahepe

mekewat ai'e hap ewy mekewat aimohit e. I'ewyte — Yt naku i en wato'e wētup ok miit pe aiwanētup hawe mi'i pote i'ewyte ti Tupana — Yt naku i en e aru ahepe ai'e hap ewy e. ³ Yt naku i ti waticat irania'in piat i'aparap hap ko'i yn e. Yt naku i watimohit irania'in ahehay wo aipy'a pe e. Ma'ato waticat aiwanētup hawe irania'in mi'aparap pote watopyhu'at aikotā yt ihapytig i rakat ewy aikotā — Meiēwat eha pe ti toī wyti hu hit wato'e hap ewy ma'ato ti yt watikuap i aiwat aheha piat aria'yp pik iwato ewy toīne'en e. Uuiwria'in kat poteī ewy ok eha pe etikat yt nakuat i hap e. ⁴ Kat poteī — Uhyt mana ere atihap teran nyti mekewat eha piat hu hit ere'e irania'in me hap ewy ma'ato yt etikuap kahato i ewy eha piat aria'yp wato toīne'en ne eha pe. Mi'i hap ewy ereīne'en irania'in i'aparap hap eti'atukat pote e. ⁵ Ma'ato mi'i tā ere'e pote yt hāpyk hin i ewanētup e. Mi'i pote ti typy ihay rakat ewy ereīne'en e. Pyno waku ewat eha piat ri waku etihep aria'yp tek iwato rakat ewywuwat eminug sa'ag ko'i hawyi ti aru pywuwat ihapytig sese rakano sese ra'yn ereīne'en e. Eiminug yt naku i ko'i ewetotiat yne pote ti ihapytig rakat ewy i ereīne'en aru e. Ehapytig nakat ewy ereīne'en hawyi waku etihep kuap ta'yn ewy ok eha piat hu hit ewywuwat iminug sa'ag hit ko'i etihep kuap are yt pote yt aru e Iesui yity'ok totitaria pe. ⁶ Mi'i hawyi to'e i — Uimohey haria woroho'onāpin neran mesup ahewanīkaptia ete e. Tukupte'en mesuwarote miit'in Tupana ehay ete haiwot kahato rakaria e. Waku aiwe'eg wo o mi'iria pupi katupono aikotā awahuru ko'i ti'atu'uka teran ne'i aihūria ewy kahato mi'iria tukupte'en e. Pywo ti rat mesup ta'yn Tupana wanīkaptia ko'i ai'auka teran katupono Tupana ehay moherep haria aito pote e. Ta'i aikotā hamaut ko'i ti'atu'akit reran ne'i aimikoi. Mi'i hap ewywuwat kahato Tupana wanīkaptia ai'akit reran ne'i e. Waku wahenoi wuat'i miit'in me Tupana ehay wakuat no are wen ma'ato waku aiwe'eg kahato wo o wahenoi mi'iria pe turan katupono ahewanīkaptia mi'iria tukupte'en aikotā awahuru ewywuaria tukupte'en aihūria u haria ewy ahewanīkaptia tukupte'en aipy'asetpe e. Aikotā hamaut aikope hap ewywuaria ahewanīkaptia tukupte'en aipy'asetpe e. Mi'i pote waku aiwe'eg kahato wo o wahenoi mi'iria pe haype are aikotā yt naku i wati'atupoī awahururia Tupana mōtypot yat mi'u wakuat ewywuwat yt naku i hap ewy e. Ta'i awahururia te'erenuk aimium ete hawyi te'eruwemorem ahowawi ahekatu'u hamo awahururia e. Waku aiwe'eg kahato hap wywo wahenoi turan ai'auka teran ahewanīkaptia e. Yt naku i ahewahi ikahu rakat watimoherep hamaut uato ko'i haiwot rakaria ga'apy piaria pe katupono te'era'akasa hawyi ta'atu'akit akit ne'i hawyi yt kat hamo i ra'yn topyhu'at sa'awy'i ahewahi ikahu rakat. Mi'i hawyi ahowawi ai'akit hamo tō'ē haiwot rakaria e. Mi'i hap ewy kahato waku aiwe'eg kahato wo o wahenoi Tupana ehay ahewanīkaptia pe e Iesui yity'ok totitaria pe i'ewyte ahepe.

IRUKA 11.9-13 PIAT EWY

⁷ Mi'i hawyi po'og tohenoi — Uuiwy ok ko'i uheinyt'in ko'i karāpe wahētup kahato Tupana kape aimiky'esat ko'i mi'i hawyi tutum ahepe yne yne aimiētup ko'i ma'ato tomiky'esat ewy e. Mi'i tupono waku waticat kahato aikope aikope toīne'en imium aimiētup ko'i e. Waticat kahato aimiētup Tupana piat ko'i pote ti aru wati'atupuēti Tupana mipo'oro ko'i e. waticat aimiētup ko'i pote ti aru watipuēti imipo'oro ko'i e. Ma'ato yt watipuēti i pote waku wahētup — Tupana wato'e ta'atupyhyp kahato urumiētup ewawiat hap emipo'oro waku wato'e. Eho'o'okenhyp'ok to mu'ap hawyi waku mesuwe toīne'en waku wato'e Tupana pe. Mi'i pote ti toho'o'okenhyp'ok hawyi watipuēti aru aimiētup Tupana piat ok tā e. ⁸ Pywo pe ti hētup kahato haria wo watukupte'en pote Tupana mium porera'at haria watopyhu'at aru e. I'ewyte Tupana mium kat kahato haria aito pote wuat'i imium puēti haria watopyhu'at mesuwe e. I'ewyte — Ere'okenhyp'ok to Tupana e haria aito pote mu'ap puēti haria watopyhu'at e Iesui itotitaria pe i'ewyte ahepe. ⁹ Uhemiiit'in karāpe aimēpyt hētup ahepe u'i pote watum u'i tope e. Yt watum i aimēpyt pe yi kyt ne'i — Atiky'esat kahato u'i mamai papai e pote

watum na'yn aha'yru ahaki'yt u'i e. ¹⁰ I'ewyte — Papai mamai atiky'esat pira pu'i epo piat e pote meremo watimō'ē e. Yt uwe i moi ne'i hum tosa'yru tosaki'yt pe hesy'at pote e. ¹¹ Mesuwarotiat miit'in ti yt naku i nug haria wo tukupte'en wen ma'ato ti ta'atukuap wyti ta'atumēpyt'in miat wakuap ium hamuat e. Ai'ywot atipy piat ti po'og po'og wakuat wuat'i mesuwarotiat miit'in kai e. Mi'i tupono miit'in miētup wakuat tutum kuap kahato ti e. Wakuat aimiētup tepiat ko'i Ai'ywot Wakuat Atipy piat ti'atuium kahato ahape e Iesui yity'ok totitaria pe i'ewyte ahepe.

¹² Sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria piat aināpin hap i'ewyte aha'ase'i Musei aināpin hap wētup uhehay pe yn teke are e — Aikotā watiky'esat irania'in minug wakuap ahepe mi'i hap ewy waku watunug i'atuepe e Iesui temiit'in me yity'ok tote.

IRUKA 13.24 PIAT EWY

¹³ Pyno ti waku ti etikat kahato mekewat mu'ap ypy kurin kat atipy kapiat are katupono mekewat aria kapiat mu'ap ypy wyti heremo yne e Iesui. Ta'i mekewat aria kapiat mu'ap tote ti miit'in yne ikohyewyry kahato pote mekewat mu'ap ihot kahato e. ¹⁴ Ma'ato mekewat atipy kapiat mu'ap ypy ti yt heremo i e. Eweikat kahato pote yn eweipuēti are katupono mekewat mu'ap kurin kat upi ti niatpo kahato ehewyry e. Ma'ato mekewat upiat eipe pote ti put'ok'eweie wuat'i e'at piat eheīne'en hap tote e. Katupono mekewat mu'ap yt hot i kahato pote ti yt typy'i hin i miit hewyry e Iesui yity'ok totitaria pe ahepe.

¹⁵ Mi'i hawyi to'e Iesui itotitaria pe — Uimimu'eria e ewe'eg wo o mekewat Tupana ehay moherep yt pywuat piat i haria wywo e. — Uruimohey kahato Tupana i'atu'e pytkai yt Tupana ehay ewy i ta'atumoherep — Uruto ti Tupana hūria ei'ewywuat i'atu'e pytkai eiwe'eg wo o i'atuehay pupi yt uiat ewywuat i pupi e. Ta'i eima'at reran haype uimohey ehapiat hap moma teran haype i aikotā awahuru tu'u teran aihūria hap ewywuarua ti mi'iria tukupte'en eipy'asetpe eimu'e hamo e. ¹⁶ I'atuminug sa'ag ete ti aru mi'iria eweikuap e. Aikotā mekewat ahiag ēpo yt hum i ti he rakat ahepe mi'u hap ewy mi'iria tukupte'en e. I'ewyte yt karāpe i watipuēti mekewat hu ēpo ete he rakat ywa ewy e. ¹⁷ Pyno karāpeī aimikoi upi'a i'atuehāite kahato hawyi meiūran i'atusat kahato hawyi hewo ra'yn i'ywa he kahato rakaria e. Ma'ato yt wenug i hat aimikoi haat sa'ag kahato yt he i i'ywa hap ewy e. Mi'i hap ewy kahato Tupana ehay wētup aimu'e haria tukupte'en e. ¹⁸ Ma'ato mekewat wenug kahato haat wyti yt karāmuo i haat sa'ag nakat ne'i e. Haat kahato yn topyhu'at e. Ma'ato yt ihāite i rakaria ywa ti yt mi'u wo hin i ra'yn topyhu'at. Mi'i ti yt watu'u kuap i ra'yn i'ywa haat sa'ag nakat ne'i e. ¹⁹ Pyno mi'i meiūran — Yt kat hamo i ra'yn meiēwat i'ywa yt hē'ē kahato i rakat meiēpe wato'e. Pyno waku ahe'aria wo ra'yn mi'i yp yt aipoi i pote wato'e hawyi wati'ypytek yt naku i rakat e. ²⁰ Ta'i watikuap kahato ti mikoi ypia i'ywa he hap upi sio wakuat ypia sio yt naku i rakat ypia hap watikuap kahato aito e. Mi'i hap ewy kahato te ti watikuap pywo piat Tupana ehay enoi haria sio aima'at haria ta'atuminug wakuap upi sio ta'atuminug yt naku i hap upi wati'atukuap mi'iria e.

IRUKA 13.25-27 PIAT EWY

²¹ Katupono ti i'atu kahato miit'in uhehay su'at kahato haria — Uika'iwat kahato En Uika'iwat kahato En i'atu'e uhepiat haria ma'ato yt pywo piat haria i mio tā i'atu'e ehepe aru ehekat ky'ewi eima'at haype e. Pywo ti mi'iria yt karāpe hin i te'eruwehyt'ok aikope Tupana toīne'en Morekuat no hap tote aru are katupono ti itote Ui'ywot miky'esat nug haria yn wyti te'eruwehyt'ok e. ²² Ta'i mekewat wehyt'ok hap e'at pe ti aru typy'i itote — Ihot'ok Uika'iwat waku kahato En i'atu'e. Uika'iwat kahato En i'atu'e haria itote tukupte'en ma'ato yt uimikuap ko'i i yt Ui'ywot miky'esat nug haria pytkai mio tā i'atu'e — Ta'i uruto ti eset moherep kahato miit'in miat haria ti i'atu'e. Miit'in mu'e kahato haria urutukupte'en itote i'atu'e ti aru wehyt'ok hap e'at pe. — Uruka'iwat eset no ti mā'āu sa'ag ko'i uru'atusopo kahato miit'in pywiat haria ti uruto i'atu'e ti aru wy. Ta'i

i'ewyte karania wo i wyti urutunug wakuap yt uwe misepap ewywuat i wuat'i ehamo miit'in mowanētup kahato hamo itote urutukupte'en turan i'atu'e ti aru wy uhepe. Mi'i tupono ti waku Uruka'iwat urutuwehyt'ok atipy pe i'atu'e aru. Waku ahewaku hap upi watopyhu'at atipy pe aikope Tupana toīne'en Wuat'i Akag wo hap tote i'atu'e ti aru uhepe at. Uruto waku pote waku watuwehyt'ok atipy pe i'atu'e aru uhepe e. ²³ Ma'ato ti aru mi'iria pe are'e — U pāi uhyt mana yt karāpe hin i ti woroho'okuap eipe are'e ti aru i'atuepe. Eweiwat ro meiūpepyi pya ui'yatypepyi are ti aru mi'iria pe katupono yt nakuat i nug haria ti eipe are ti aru yt uikuap i sese haria pe e Iesui irane mekewat wehyt'ok e'at hap etiat.

IRUKA 6.47-49 PIAT EWY

²⁴ Uiwyrria'in pywo ti rat uwe uwe ikuap ui'e hap hawyi topyhu'at ui'e hap nug hat mi'i Tupana mimowe'eg kahato rakano topyhu'at e Iesui. Pywo ti rat uwe uwe uhehay nug hat mi'i hat topyhu'at aru aikotā iwe'eg kahato getap nug kuap kahato hat ewy wyti aru toīne'en aikotā — Are pāi are an pyno sig waku atunug ui'yat meiūpe yi heg kahato tote e hat ewy toīne'en aikotā — Yt naku i yēpeke are'yatnug ywyku'i pe e hat ewy toīne'en e. ²⁵ Ta'i toīne'en wy yēpeke we'yatnug haria ywyku'i upiaria ma'ato karāpe put'ok'e i'aman ipopit kahato hawyi ti aru ywytu uato at ka'ap hawyi ihy wato meremo hawyi yēpekiat yi kyt rotiat we'yatnug hat yat pe teke ra'yn y'y yēpekiat getap we e. Mi'i turan wasere wato i ra'yn hawyi y'y ihyeput haty wo ra'yn hawyi meremo meiēwat getap toihep. Mi'i hawyi yt kat i ra'yn topyhu'at itotiat e. Ma'ato mekewat yi heg notiat we'yatnug hat yat yt toihep hin i e katupono mekewat yi nu ewy iheg kahato rakat rotiat i'yat pote e katupono tuwanētup mo kahato tutunug getap pote e. Mi'i hat ewy ti te'eropyhu'at uhepiat ta'atunāpin hap nug haria e. ²⁶ Ma'ato uwe uwe uhehay ta'atukuap hawyi — Ta'i yt atunug neran hin i uito pāi an e haria ti aru tukupte'en yt we'eg haria wo i e. Aikotā yt tuwe'eg wo hin i tuwe'yatnug yi kyt pe hat ewy. — Waku ra'yn ui'yat atunug yēpeke e hat ewy yi og notiat e hat ewy e. ²⁷ Aikotā i'aman kahato hawyi ihy wato meremo ra'yn y'y hawyi teke ra'yn i'yat pe toīne'en y'y ēpe ete pote. Mi'i pote meremo y'y tipugha kahato mekewat yat hawyi wasere teke kahato i'yat pe hawyi toi'ypyhep i'yat e. Ta'at ra'yn hawyi i'aporok'e ra'yn hawyi yt ikahu hin i ra'yn i'yat e. Mi'i hap ewy ti yt uimohey i haria te'eropyhu'at uhepiat ta'atunāpin hap yt nug i haria e Iesui miit'in sem me yity'ok totiaria pe. ²⁸ Mio tā e pote itotiaria te'eruwanētup kahato hawyi te'ero'e to'ope — Ta'i yt uwe i po'og meiēwat Miit kawiat aināpin kuap kahato hat i'atu'e Iesui piat pe katupono yt irania'in Tupana ehay wani wani e haria piat yt aimu'e hap yt ewy hin i tig Mi'i Miit aimu'e i'atu'e katupono irania'in ti aimu'e kat i'atu'e kat i'atu'e irania'in aimu'e hap ewy yn aimu'e i'atu'e. ²⁹ Ma'ato Iesui ti tuweupi ra'yn aimu'e Morekuat Koro ewy i'atu'e. Pywo ti rat Iesui aimu'e aikotā Tupana wē ewy ihay i'atu'e to'ope yity'ok totiaria Iesui mienoi kuap haria.

8

MAKU 1.40-45 IRUKA 5.12-14 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Iesui ipot'apyk i ra'yn yity'ok totepyi topotmu'eria sem wywo. ² Mi'i turan wētup ok Iesui owa kape tut hepihi pihi rakat. Mi'i ti tuwepŷ'ātutuk Iesui mōtypot hamo to'e hamo — Uhyt atiky'esat kahato uimoehāite epiat hap e Iesui pe. ³ Mi'i hawyi tuweponug hepihi pihi rakat piit ete hawyi — Ta'i atiky'esat kahato ehāite hap e. Pyno woromoehāite ra'yn mehĩ e hawyi meremo hepihi pihi tuwetyk yne ra'yn tokā'ā meremo ra'yn.

⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e tomimoehāite pe — Ereto ro pa'i ko'i kape hawyi etimoherep to i'atuepe emoehāite epihi pihi mokā'ā hap e. Yt eheno heno tei'o mu'ap upiaria pe emoehāite hap uhepiat ma'ato ereto hāpyk o pa'i ko'i kape hawyi — Pywo i'atu'e hawyi

waku etum ehũ i'atumi'u wo are aikotã sa'awy'i aha'ase'i Musei aimu'e hap ewy e. Mi'i hap kaipyi ti aru yne itotiarua ikuap pywuat uhepiat emoehãite hap e.

IRUKA 7.1-10 PIAT EWY

⁵ Mi'i hawyi Iesui teke tawa Kawana'ũ me i ra'yn. ⁶ Mi'i turan put'ok'e surara akag sese tapy'ya Humanu ywania. Mi'i hawyi to'e Iesui pe — Uipowyro o uhyt e katupono uhemiiit sese i'ahu kahato toĩne'en e. Mio ra'yn topyhu'at kahato te'yni pe ui'yat pe e. Yt naku i sakpo tuete Mehĩ e. Uhemiiit uiwy ho'opot kahato Uhyt e. Ta'i yt tuwemokup kuap i ra'yn Uhyt e. Mi'i pote ti imoehãite hap atiky'esat kahato ekaipyi Mehĩ e. ⁷ Mi'i hawyi — Pyno areto eupi hawyi atimoehãite emiit itote e Iesui surara akag me. Mi'i hawyi surara akag to'e Iesui pe ⁸ — Yt naku i ereto ui'yat kape Uhyt kat pote uiat uhewaku hap yt put'ok'e i ui'yat piat ereke hamo Uhyt e. Waku po'og meiũpepyi yn etimoehãite uhemiiit ehay wo e. ⁹ Katupono uito areĩne'en surara'in sem po'oro hat e. Ta'i uiat uhemiiit sem kahato tukupte'en e. Ta'i i'ewyte ui'akag ko'i tukupte'en morekuaria ko'i e. Atunug kuap kahato i'atumiky'esat wy e. I'ewyte atipo'oro kuap kahato mesuwarotiarua uhemiiit'in sem e. Ta'i surara'in me are'e — Eweiwat ro kuepuo are pote meremo tuwat kuepuo ui'e hap ewy e. I'ewyte irania'in me are'e pote — Eweĩ'ẽ ro meikowo uhowawi are pote meremo tõi'ẽ uhowawi uhepiat ta'atupo'oro hap ok tã e. I'ewyte ti uhemiiit'in sese ui'yat piat pe are pote — Etunug no mi'i tã ui'e pote ta'atunug na'yn meremo uhepiat topo'oro hap ok tã e. Mi'i hap ewy En meiũpepyi ehay wo — Ehãite ro ere ui'yat piat uhemiiit i'ahu kahato rikat pe pote taren meremo ihãite ra'yn itote e'e hap ewy ehay po'oro hap ok tã e mekewat Humanu ywania esurara akag Iesui pe. ¹⁰ Mi'i to'e hawyi Iesui tikuap surara akag koro ehay hawyi tuwanẽtup kahato ihay kape hawyi toikuap kahato tomohey hap e. Mi'i hawyi tuwemorem hawyi to'e toupiaaria pe — Uhyt'i'in mana'in e aito ti Iuteuria aito ma'ato mesuwat meiũwat surara akag wẽtup ywania toĩne'en e. Eiperia uimohey ma'ato mesuwat Humanu ywania po'og po'og ti uimohey hat toĩne'en ai'ywania Isareu ywania kai e. Mi'i ti yt ai'ywania hin i wen e Humanu ywania ti mi'i wen ma'ato mi'i pytkai ti po'og uimohey ai'ywania kai e. ¹¹ Mi'i pote eiwe'eg wo o ui'ywania uimohey hap wywo are katupono yt uimohey i ehepiat pote meiũran ti aru irania'in ywania mimohey kahato wo arepyhu'at mesuwe e. Pywo pe ti rat meiũran aru karãpe Tupana toĩne'en Wuat'i Porekuat no mi'i hap kape tõi'ẽ tõi'ẽ kahato irania'in ywania aikope pyi aikope pyi e. Mi'i hawyi ti aru mi'iria te'era'apyk aikope Tupana toĩne'en Morekuat eyparakai kawiano aikope ienuk hap tote e. Aikope aha'ase'i koro Aparãu apyk hap kawiano aikope aha'ase'i pot Isaki apyk hap kawiano aikope ai'ywania 12 ywania aha'ase'i Iako apyk hap kawiano ra'yn te'era'apyk wẽtup ywania uimohey rakaria e. Ta'i eiwe'eg wo o katupono ui'ywania eipe pytkai yt uimohey haria i kahato eipe pote e. ¹² Mi'i pote ewe'eg wo o ui'ywania e katupono yt uimohey i haria wo eweikupte'en Tupana mipun ko'i ewywuaria eweikupte'en aru aikope i'ypyryp sese hap tote aikope kak'ewei'e kak'ewei'e hap tote aikope kyry'et kyry'et'ewei'e haty pono hap tote eipugha eipe uimohey sese hap pun haria eipe hawyi e. Ma'ato meiũwat surara ywania ewywuaria tukupte'en kahato aru atipy pe uimohey sese haria wo tukupte'en mote wẽtup ywania pytkai e. Mi'i pote ewe'eg wo o ui'ywania e Iesui. ¹³ Mi'i hawyi Iesui to'e i mekewat Humanu ywania surara akag me — Mehĩ e uimohey kahato hat en e. Pyno mio waku kahato era'aipok i ro e'yat kape katupono emiit i'ahu rikat ihãite i ra'yn topyhu'at mio ra'yn epiat uimohey hap ewy mehĩ e. Mio tã e hawyi toto surara akag to'yat kape hawyi toipuẽti itote temiit waku kahato ra'yn ihãite kahato ra'yn kat e Iesui yianmete tepiat hap ewy kahato ra'yn temiit toipuẽti to'yat pe.

MAKU 1.29-34 IRUKA 4.38-41 PIAT EWY

¹⁴ Irokirẽ Iesui toto topotmu'e Peteru yat kape. Itote Iesui tipuẽti Peteru sakitu i'ahu kahato te'yni pe ipiit sakup kahato. ¹⁵ Mi'i hawyi toto ra'yn Peteru sakitu kape hawyi tuweponug hakitu po ete hawyi meremo i'ahu hap ipiit sakup hap tokosap ta'yn. Mi'i

hawyi ipoĩ'ãm na'yn ipotpap ta'yn i'atumi'u nug hap ete. ¹⁶ Mekewat ewätym muo ta'atueropo'ok kahato i'ahu rakaria ahiagi ipiit piat rakaria Iesui kape. Mi'i hawyi mi'iria kaipyi toi'atusopo kahato ra'yn ahiagnia wētup yn tehay wo i'ewyte toi'atumoehāite ra'yn i'ahu rakaria torania ra'yn.

¹⁷ Mi'i hawyi toi'atumoehāite kahato itotiaria aikotā sa'awy'iwuat Tupana ehay moherrep hat Isaia to'e hap ewy – Ai'ahu hap ti aru toimoehāinte topiit ahyk hap mo e. Aipo kī'ã hap aipy kī'ã hap toimog yne yne ra'yn e. Ahaty'i haty'i hap totioto yne aru pya aikai e sa'awy'i Isaia miwan 53.4 pe e hap ewy.

IRUKA 9.57-62 PIAT EWY

¹⁸ Mi'i tã Iesui ti'atumoehāite kahato pote tō'ē tō'ē kahato miit'in po'og po'og Iesui emig hamo. Mi'i pote meremo to'e topotmu'eria pe – To'iro meremo ihyemyi'a sakpo uhekatuwyrria katupono ui'akit kuap ne'i i'ahu rakaria. I'atumoehāite hap ta'atuky'esat kahato pote uhemig neran haria i'ahu kahato rakaria sem ui'akit irane e. ¹⁹ Mi'i hawyi meremo tuwehyt'ok yara piat turan put'ok'e yēpeke wētup ok miit Musei e hap miwan kuap kahato hat. Mi'i hawyi tuwēpowat Iesui kape – Wo'omu'e hat e uipap kahato eupi emiit no e. Areto teran aikopuo aikopuo ewyry hap upi e Iesui pe. ²⁰ Ma'ato Iesui tiwesat – Pyno ereto teran uhupi pote waku ma'ato sa'awy'i erewanētup kahato katupono yt kat hin i ti ui'yat mesuwarotiat toĩne'en e. Ereto uhupi pote yt kat i i getap sese ewano ewyry hap tote pāi e. Ta'i awahuru ko'i ti te'eroket ta'atuka'a puo i'ewyte weitaria te'eroket ta'atusok pe ma'ato uiat yt kat i ui'yat uiket hap sese pāi e. Miit'in Eyke'et Uito wen ma'ato yt i'yat rakat ewy i areĩne'en mesuwe uhewyry miit'in mu'e hamo turan e Iesui – Areĩne'en neran emiit no e hat pe. ²¹ Mi'i turan wētup ok ipotmu'e to'e Iesui pe – Pywo ti rat areto teran eupi Uika'iwat e ma'ato ui'ywot yatype te areĩne'en neran. Ui'ywot iku'uro hawyi isyp hawyi areto teran eupi e Iesui pe. ²² Ma'ato Iesui tiwesat – To'iro uhupi uipotmu'e wo e katupono tukupte'en nat yt Tupana yt mohey i haria itote e'ywot syp hanuaria uhyt e. Ereto uhupi e Iesui tope.

MAKU 4.35-41 IRUKA 8.22-25 PIAT EWY

²³ Mi'i hawyi ipotmu'eria te'eruwehyt'ok ta'yn yara pe Iesui upi hawyi tuwat ra'yn ihyemyi'a wato sakpo. ²⁴ Tuwat turan wasere wato tut. Mi'i hawyi ihywē'okmoĩ okmoĩ wato'in kahato hap yara pe teke teke kahato ma'ato mi'i pytkai Iesui toket ne'i yara pe. ²⁵ Mi'i pote ipotmu'eria tokoka'at ihymut hamo – Uhyt wata'apy'at hamuat ra'yn Uhyt i'atu'e haty wo. Erehymut ro uruehakyera'at ro En i'atu'e haty wo katupono watopap hamuat Uhyt i'atu'e. ²⁶ Mi'i hawyi Iesui tuwehymut hawyi – Kat poteĩ eweiken'ē e Iesui. Yt uimohey i te apo eipe e. Mio tã e hawyi ipoĩ'ãm na'yn hawyi to'e haty wo ywytu uato pe – Wāi ne epo'inik to'y' epo'inik to ywytu e hawyi meremo y'y ihy nik ra'yn. ²⁷ Mi'i hawyi mehit'i'atu'e kahato Iesui minug kape ipotmu'eria. Mi'i hawyi hemiit'in te'eruanētup kahato hawyi – Kat kawiat kahu meiū Miit i'atu'e to'ope Iesui piat. – Uweĩ meiū Miit katuponoĩ ywytu y'y toimoperup'i kuap kahato tomiky'esat ewy i'atu'e to'ope.

MAKU 5.1-20 IRUKA 8.26-39 PIAT EWY

²⁸ Iesui timoperup'i ywytu uato hawyi meremo put'ok'i'atu'e mekewat ihyemyi'a koro sakpo mekewat tawa Karata e hap tote wo'osyp hap wā tote. Tuwētem yara pyi hawyi mi'i tote ahiag emiit tut Iesui ewa kape wētup ok towy wywo mekewat mū'ē ka'a kaipyi tō'ē ipy'ahak kahato rakaria. Itotiaria tawa Karata piaria gupte'en haria te'eroken'ē kahato meimuē wuat ahiagnia pupi hewyry rakaria pupi. Mi'i pote yt karāpe i tuwat mekewat wo'osyp hap kapiat mu'ap upi. ²⁹ Ma'ato Iesui put'ok'e itote hawyi meimuēwat ahiagnia ko'i te'eroken'ē kahato Iesui pupi. Mi'i haype to'okak'i kahato haype ta'atuemiit wē pyi kak'i'atu'e – Kat hamo eriot uruewawi Tupana Sa'yru i'atu'e. Yt put'ok'e i te ti uruepiat ho'opot hamuat uru'apiheg hap e'at yt put'ok'e i te i'atu'e meiēwat miit wē pyi. ³⁰ I'ewyte itote tukupte'en hamaut asuwai ko'i sem te'erenuk hap tote. ³¹ Mi'i pote mi'i ko'i ahiagnia hētup kahato Iesui pe – Yt naku i i'atu'e uruhap ta'yn

ti meiūwat miit pyi mi'i pote ti urutuwehyt'ok teran meimuēwat hamaut asuwai ko'i pe ra'yn i'atu'e. ³² Mi'i pote Iesui to'e — Eweiwat ro pyno meremo e pote meremo tuwenōē hawyi tuwehyt'ok hamaut asuwai ko'i pe. Mi'i pote hamaut asuwai ko'i i'atueso'ok kahato ra'yn ahiagnia wehyt'ok hawyi. Mi'i pote hewo hewo ihyemyi'a wato pe yity'ok pyi hawyi ikohyeput'i ikohyeput'i hawyi te'ereāpyhyka āpyhyka y'y pe hawyi topap yne hamaut asuwai ko'i mekewat ihyemyi'a koro y'y wato pe. ³³ Mi'i pote hamaut asuwai apykok haria ikohyeput ra'yn tawa kape ta'atuheno'i yne mi'i tā hap ko'i tawa piaria pe aikotā Iesui ti'atusopo yne ahiagnia hap ko'i ta'atuheno'i. Aikotā ahiagnia ti'atumoma ra'yn hamaut asuwai ko'i yne hap ta'atuheno'i kahato yne tawa piaria pe. ³⁴ Mi'i hawyi itotiararia tuwat ra'yn te'eraha'at hamo. Mi'i hawyi mi'iria te'ero'e haty wo Iesui pe — Mehī ereto ro meiūpepyi wētup tawa kape Uhyt Mimi ta'atuhētup haty wo te'eroken'ē haype. Yt ta'atuky'esat i Iesui pote toto ra'yn itote pyi are uito Mateu mesuwe uimiwan me.

9

MAKU 2.1-12 IRUKA 5.17-26 PIAT EWY

¹ Yi Karata piaria yt iky'esat i Iesui ta'atuetawa piat pote teke i ra'yn yara pe hawyi ta'aipok i ra'yn temiit'in nywo ta'atue'yara puo ta'atusaipepe ihyemyi'a koro sakpo i ra'yn ta'atuetawa pakup Kawana'ū kape i ra'yn te'era'aipok. ² Put'ok'i'atu'e ta'atuetawa pe hawyi itotiararia tuerut Iesui kape wētup ok miit ipiit ihēg nakat yni pe. Mi'i hawyi toikuap ta'yn topiat tomohey haria hap hawyi to'e ipy'a heg nakat pe — Eremowepit ro uha'yru katupono mesup ti atimohāpyk yne ra'yn ti emi'aparap ko'i Tupana piat e. Mio wyti waure wo toīne'en na'yn eminug sa'ag ko'i yne hap kai e. Ati'atumoweityk yne ra'yn eminug sa'ag ko'i wyti e Iesui ipiit heg nakat pe. ³ Mi'i to'e Iesui turan ti tukupte'en wy itote Musei wo'onāpin hap kaipywiat wo'omu'e haria. Yt naku i kahato Iesui to'e mi'i tā — Ati'atumoweityk eminug sa'ag ko'i e hap ewy i'atu'e yt naku i mio tā wato'e i'atu'e katupono watikuap ta'yn Tupana yn ni ahehakyera'at kuap watunug yt naku i hawyi i'atu'e. Mi'i pote yt naku i Mi'i Miit meketā e hap e hamo i'atu'e te'eruanētup hawe. ⁴ Ma'ato mio tā i'atuwanētup hap meremo Iesui tikuap ta'yn towanētup hap kaipyi hawyi to'e i'atuepe — Koitywy atimoweityk yne emi'aparap Tupana piat are'e i'ahu rakat pe pote eiwanētup sa'ag apo uhowawi uhyt'i'in e. — Yt uwe i mio tā e hap inug kuap ewei'e eiwanētup hawe. — Tupana yn ni mio tā e hap inug kuap ewei'e ti. — Yt naku i mio tā ere'e pāi ewei'e ti uhete eiwanētup hawe e. ⁵ Emi'aparap atimoweityk are'e tope pote — Yt naku i En ewei'e uhepe eipy'a pe ma'ato uhesaika kahato miit'in minug sa'ag moma hamo e. ⁶ Ta'i Miit'in Eyke'et kahato areīne'en are wen ma'ato yt uimohey hin i te eipe e. Ta'i Tupana tum yne ra'yn tesaika hap wuat'i miit'in minug sa'ag mohāpyk hamo e. Atiky'esat kahato eweikuap uhesaika hap miit'in ehakyera'at hap e. Mi'i hap moherep hamo are'e yt hewyry kuap i rakat pe ipiit heg nakat pe — Epoī'ām no uiwy hawyi meremo eti'okpoi ro e'yni hawyi ewyry ro e'yat kape ui'e hap ewy e Iesui yt hewyry kuap hin i rakat pe tesaika hap wuat'i miit'in minug sa'ag moma hap moherep hamo. ⁷ Mi'i to'e hawyi meremo ipy kī'ā rakat ipiit kī'ā rakat ihāite ra'yn hawyi meremo ipoī'ām hawyi toto ra'yn to'yat kape wuat'i ehamo Iesui e hap ewy. ⁸ Mi'i pote itotiararia te'eraha'at kahato hawyi i'atuwepit kahato ra'yn — Urutuwehum kahato ewawi Tupana i'atu'e itotiararia. Waku kahato En Tupana katupono mesup ta'yn uruehamo etum na'yn esaika hap ewywuwat meiūwat Miit Iesui pe i'atu'e irania'in itotiararia.

MAKU 2.13-17 IRUKA 5.27-32 PIAT EWY

⁹ Mi'i hawyi ti Iesui toto ra'yn tetawa pakup Kawana'ū pyi. Mi'i hawyi mu'ap upi teha'at uhowawi. Uito ti Mateu apyk pe sa'awy'i areīne'en itote tawa Kawana'ū kapiat mu'ap py'asetpe mekewat pyhyp hamuat surara'in wywo morekuat piat ha'up sat wuat'i miit'in mu'ap sa'up sat hanuat areīne'en itote. Mi'i hawyi Iesui put'ok'e itote. Mi'i hawyi Iesui teha'at kahato uhowawi hawyi to'e uhepe — Mateu e atiky'esat kahato en

uhemiit no e. Ereto ro uhupi mehĩ uhemiiit no e uhepe. Mio tã to'e uhepe hawyi meremo uipoĩ'ãm na'yn hawyi areto ra'yn hupi. ¹⁰ Mi'i hawyi ti atioto ra'yn Iesui ui'yat tote kape imoenuk ui'yat piat hamo. Mi'i hap ti typy'i kahato yt naku i rakaria wuat'i pu'ap pyhyp haria uiwyrria'in tõ'ẽ tõ'ẽ kahato ui'yat kape te'erenuk hamo uimikaykay ko'i. Mi'iria ti te'erenuk itote Iesui wywo i'ewyte Iesui potmu'eria wywo to'otokpe tokpe yt naku i rakaria wywo uruwywo. ¹¹ Mi'i hawyi ai'ywania eko nug yne haria te'eraha'at kahato Iesui kape hawyi te'ero'e to'ope – Yt kan hamo i Mi'i Miit Iesui katupono tenuk kahato yt naku i rakaria wywo yt aheko etiat mienoi yt ewywuat i i'atu'e. Mi'i hawyi te'ero'e Iesui emiit'in me – Kat pote som yt nakuaria i wywo emu'e hat Iesui tenuk kahato yt aheko ewy i i'atu'e. ¹² Ma'ato apo'i'atu'e temiit'in miat hap Iesui tikuap hawyi toi'atuwesat – Pyno eweikuap teran apo kat pote arenuk teran yt nakuaria i py'asetpe yt eweimu'e hap yt ewy i e. Pyno aheno ehepe. Ta'i aikotã mohag nug haria i'ahu rakaria py'asetpe toĩne'en i'atumoehãite hamo mi'i hap ewy kahato areĩne'en yt naku i nug haria py'asetpe Tupana moherep i'atuepiat hamuat e. ¹³ Wo'omu'e haria e eweikuap kahato yne aheko hit Iuteu ywania wã'i'e hap ko'i ma'ato Tupana e hap koro sese ko'i waku eweimu'e ro e. Waku eweimu'e Tupana ehay moherep haria sa'awy'iwuaria miwan ete aikotã Tupana to'e hap sese – Pywo ti rat yt atimorem kuap i eipe uhowawi – Uito po'og waku torania kai e haria eweie pote e Tupana sa'awy'i ehapiat e Iesui. – Yt atimohãpyk kuap i – Waku kahato ra'yn uito e haria e Tupana sa'awy'i ehapiat e. Mi'iria yt atikaykay kuap i uhemiiit no e Tupana. Ma'ato irania'in – Tupana piat ati'aparap kahato uito e haria paa'e haria ati'atukaykay kuap kahato uhowawi i'atuehakyera'at hamo e Tupana sa'awy'i miwan me yt naku i nug haria etiat e Iesui – Uruto po'og e haria pe. Mi'i hawyi to'e i i'atuepe – Pyno waku eiwemu'e i'ewyte mekewat Tupana e hap sa'awy'iwuat – Ati'atuehakyera'at kuap uhepiat – Uruehakyera'at ro e haria paa'e haria e. Ma'ato irania'in – Tupana miehakyera'at yn uruto urutukupte'en e haria yt ati'atuehakyera'at kuap i e Tupana sa'awy'i e. – Uruto waku sese nug kahato e haria uruto po'og e haria yt ati'atuehakyera'at kuap i e Tupana sa'awy'i miwan me e. Mi'i e hap Tupana wat kape waku eweiwanẽtup kahato e Iesui mekewat Iuteuria wo'omu'e haria pe to'ywania seko moherep haria pe ui'yat pe.

IRUKA 5.33-39 PIAT EWY

¹⁴ Iesui mio tã to'e turan put'ok'i'atu'e Iesui kape mekewat wo'oset'ok hat Iuwãu potmu'eria ko'i. Mi'i hawyi apo'i'atu'e Iesui pe – Mehĩ i'atu'e irania'in wo'omu'e haria aheko moherep haria te'erewemosy'at kahato Tupana mõtypot hamo i'atu'e. I'ewyte uruto Iuwãu potmu'eria mi'iria ewy kahato urutuwemosy'at Tupana mõtypot hamo i'atu'e. Ta'i urutuwemosy'at kahato uruto Tupana mõtypot hamo ma'ato ewat epotmu'eria yt te'erewemosy'at hin i uruto ewy i'atu'e. Kat pote mi'i tã eupiaria i'atu'e Iesui pe. ¹⁵ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat – Eweikuap kat pote pyno aheno ehepe. Pywo pe ti rat yt uwe i mesuwat yi tote tuwemosy'at wo'omowepit ienuk koro hap e'at pe turan mekewat wo'okyi'at hap e'at ienuk koro hap e'at pe yt uwe i tuwemosy'at teran i i'atumowepit hap e'at pote e. Mi'i ui'e hap ewy kahato uhemiiit'in tukupte'en mesup areĩne'en i'atupy'asetpe pote e Iesui. Ta'i i'atuwepit kahato mesup katupono areĩne'en i'atupy'asetpe aikotã uhehary'i ky'i'at hap e'at piat ienuk koro hap nug hat ewy areĩne'en mesuwe i'atupy'asetpe aikotã uhemiiit mowepit kahato hat ewy areĩne'en mesup aikotã iwary rakat ewywuat e. Mi'i pote te'erenuk kahato aikotã ienuk hap iwary pakup takat mõtypot hap ienuk hap ewy e. Mi'i pote te'erenuk kahato at ka'ap e. I'atuwepit kahato areĩne'en i'atupy'asetpe pote mesuwe pote e. Ma'ato pywo ti rat meĩũran ti aru uhewanĩkaptia uhereto saity ete pya uimimowepit ko'i kai e. Uhereto hap e'at pe ti aru yt kat hin i ta'atu'u teran aru uhemiiit yt uwe i uito hawyi e. Ta'i yt i'atuwepit hin i aru mekewat e'at turan katupono irania'in yt uimohey haria i ui'auka aru e. Mi'i hap e'at pe

uhemiit sese te'eremosy'at kahato uipotmu'eria e Iesui wo'oset'ok hat Iuwãu potmu'eria pe.

¹⁶ Mi'i hawyi to'e Iesui — Ui'ywania ahenoï teran ehepe aïkotã uhehay pakup uheko pakup yt eheko pot'i yt ewywuât hin i hap ete e. I'ewyete ti uhehay ipakup i yt ai'ywania wãï'e hap ewy hin i e. Ta'i uhehay pakup ti topyhu'at aïkotã ahesokpe pakup turan hap ewy kahato uhehay pakup e. Ui'ywania karãpe ahesokpe pot'i hiot'e rakat mi'i hawyi yt watomog neran i ra'yn sokpe ipakup mo are katupono watomog ahesokpe pot'i ahesokpe pakup wo pote mi'i hawyi karãpe watikoho aimimog hap tote hawyi tuweityk ta'yn ahesokpe pakup mimog hawyi toihiot ra'yn ahesokpe pot'i e. Mi'i hawyi ahesokpe pot'i hiot'e iwato po'og na'yn sa'awy'iwuat kai topyhu'at e. Yt naku i e. Mi'i pote waku watomog ahesokpe pot'i sokpe pot'i kawiat wywo yn. Yt naku i watomog sokpe pot'i sokpe pakup'i wo e. Mi'i hap ewy kahato tig yt naku i watomog aheko pot'i uheko pakup'i wo are katupono yt to'osat hin i uhehay pakup'i sehay pot'i upi hap ewy kahato ui'ywania e. ¹⁷ I'ewyete ti uhehay pakup'i topyhu'at kahato aïkotã sapo hy pakup ewy yt nem hin i te turan e. Ta'i ahetama pe ywa pakup hy ti waku watopag heiam i'ape pakup we yn watopag katupono ti i'ape pakup yn wyti iporok kuap hat i'ape pakup pote e. I'ape pakup we watopag pote waku i'ywa pakup hy watopag heiam me iporok kuap hamo e. Mi'i hawyi meiũran mahy wo topyhu'at e. Mi'i hap ewy watunug ahetama pe e. Yt naku i wen ma'ato watopag i'ywa hy pakup mekewat heiam i'ape pot'i kawiat pe ipe teneg nakat kawiat pe are katupono yt put'ok'e kuap i yt iporot kuap i pote e. Ma'ato watopag Uwa hy pakup Uwa hy eïam teneg me pote yt naku i sese topyhu'at aru katupono mahy we'amut hawyi i'ape teneg me hawyi i'ape teneg i'apok'e e. Mi'i pote i'apok'e kahato heiam teneg e. Mi'i hawyi mekewat mahy Uwa hy wakuat yne yi tote tuwepun ne'i e. I'ewyete heiam i'ape teneg kawiat yt kan hamo i topyhu'at i'apok'e hawyi e. Yt kat pe kuap i ra'yn waheiam nug i'apok'e hawyi e. Yt kat i ahesapo hy i'ewyete ti yt kat i heiam e. Pywo ti rat mi'i ewy kahato uhehay pakup'i topyhu'at e aïkotã kat kat ywa hy ipakup takat ewywuât topyhu'at mesuwe e. Ta'i uhehay pakup'i yt toïne'en kuap i ahehay pot'i puo e. Yt watomohey kuap i wētup sehay yt uiat ewywuât i e. Watomohey teran mote aiwepyi sehay pot'i pote hawyi yt naku i topyhu'at aïkotã ahesapo hy eiam teneg nakat pok'e hap ewywuât toïne'en e. Uhehay pakup'i yt to'osat i ahehay pot'i wywo e. Yt to'o'ewy i pote yt naku i to'opuo tukupte'en e. Eweipag uhehay pakup'i wo'omu'e haria sehay pot'i puo pote meiũran yt naku i sese topyhu'at itote e. Ma'ato ehã'ãg mote uhehay pakup sehay pot'i puo wētup sehay nug hamo pote yt kat i sehay pywuât topyhu'at aru katupono uhehay pakup yt sat'e i kahato wētup sehay wywo tu'uka kahato e. Waku uhehay pakup watopag heiam pakup we e. Yt pote tu'uka to'ope hawyi sehay sa'ag ewywuât topyhu'at e Iesui sehay pot'i moherep haria pe mekewat uiat ui'yat pe. Uito Mateu.

MAKU 5.21-43 IRUKA 8.41-56 PIAT EWY

¹⁸ Mio tã e Iesui turan wētup ok Iuteuria akag put'ok'e hawyi tuwepÿ'âtutuk Iesui mōtypot hamo hawyi to'e — Yt naku i uhete Mehĩ e. Mesup ta'yn uhaki'yt sese uimiky'e kahato iku'uro sese ra'yn ipyhu tek'e ra'yn Mehĩ e. Ma'ato ereto uhupi hawyi ereponug ipiit ete hawyi uhaki'yt tuwētem i ra'yn gu'uro pyi hap atikuap Uhyt e haty wo Iesui pe. ¹⁹ Mi'i hawyi — Pyno areto e Iesui hawyi toto ra'yn mekewat tu'isa upi ui'yat pyi. Mi'i hawyi ipotmu'eria tuwat hupi wy. I'ewyete typy'i kahato mu'ap upiaria seha'at reran howawiat hanuaria tuwat ahupi. Toïne'en wy aipy'asetpe wētup haryporia. ²⁰ Mi'i haryporia ti i'ahu kahato. Huu wato kahato rakat toïne'en. 12 anu ra'yn toho'opot at ka'ap mekewat tosuu wato hap. Mi'i hawyi toto Iesui upi tehãite Iesui esokpe mig hamo toto hap toiky'esat. ²¹ — Are an e atemig Iesui esokpe uipo wo mi'i hawyi waku i mono uhete e haryporia tuwepe. Uimoehãite hap topyhu'at i ra'yn mono e huu wato rakat tuwanētup hawe toto hupiat haype. ²² Mi'i hawyi totemig na'yn hesokpe ete. Mi'i hawyi meremo temig hap Iesui tikuap topy'a pe hawyi tuwemorem meremo uwe temig hat

kat hamo. Toipuëti temig hat hawyi to'e — Waku ra'yn mana eremowepit ro katupono uimohey hap epiat hap ti emoehãite hap topyhu'at e. Mi'i hawyi mekewat haryporia tikuap meremo topiit piat huu wato tek'e hap. Tohãite hap toikuap ta'yn.

²³ Iesui timoehãite mekewat haryporia hawyi toto i mu'ap upi mekewat tu'isa wywo ra'yn. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e hawyi tuwehyt'ok tu'isa yat pe. Mi'i hawyi Iesui ta'akasa ra'yn itote pĩã iku'uro potiat wo'okak'i haria ahyt tukupte'en itote i'ewyte akuara piat wepy haria pĩã iku'uro potiat wepy haria tukupte'en tu'isa yat pe. ²⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e itotiarria pe — Eweiwat ro meiupepyi eipe yne e katupono yt iku'uro i wyti tu'isa saki'yt are ma'ato toket ne'i rat e. Mio tã e hawyi to'okyry'i sa'ag kahato Iesui ete. ²⁵ Mi'i hawyi Iesui ti'atusopo mi'iria torania tu'isa yat pyi. Toiporenõ'ẽ ra'yn miit'in wo'okak'i haria hawyi toto ra'yn tu'isa upi haki'yt iku'uro rakat e'okipy kape. Mi'i hawyi pĩã ok puk toimopoĩ'ãm ipo ete. Totat ipo hawyi pĩã tuwehymut toku'uro sese hap pyi hawyi meremo ipoĩ'ãm na'yn ihãite i ra'yn. ²⁶ Karãpe irania'in tikuap ta'yn haki'yt tuwëtem sese gu'uro pywiat hap hawyi ta'atuhenoï henoï kahato wuat'i miit'in me Iesui minug wakuat yt uwe minug kuap ewywuat i. Mi'i hawyi yne tawa hit puo yne tawa wato puo meremo ra'yn miit'in yne tikuap iminug wakuap etiat. — Toimoieĩne'en kuap i'ok puk takaria i'atu'e to'ope.

²⁷ Mi'i hawyi Iesui toto ra'yn mekewat tu'isa etawa pyi hawyi mu'ap upi typy ok yt ihapytig i sese rakaria tuwat hupi. Mi'i hawyi ta'atuwëpowat kahato Iesui kape — Morekuat Koro Tawi saipepiat i'atu'e yt uruehapytig hin i pote urumoehãite ro uruky'e hap ok tã i'atu'e haty wo Iesui pe. ²⁸ Mi'i hawyi Iesui teke wëtup yat pe ra'yn hawyi ti meimuëwuaria yt ihapytig i rakaria i'ewyte tuwehyt'ok iwywuat pe. Mi'i hawyi apo'e Iesui i'atuepe — Eweimohey apo uhepiat eimoehãite kuap hap e. — Ta'i Mehĩ i'atu'e uruimohey kahato epiat urumoehãite kuap hap ehëpap kahato hap i'atu'e Iesui pe. ²⁹ Mi'i hawyi totemig i'atueha ko'i hawyi to'e — Pyno uimohey hap ok tã na'yn wyti topyhu'at eheha ete e. ³⁰ Mi'i hawyi meremo i'atuehapytig na'yn hawyi mehít i'atu'e kahato ra'yn. Mi'i hawyi Iesui i'atunãpin — Uhyt'i'in yt uwe pe tei'o ewehenoï uiminug eimoehapytig hap e haty wo tomimoehãite ko'i pe. ³¹ Ma'ato yt tutunug i Iesui miky'esat ewy hawyi tuwat hawyi wuat'i puo — Iesui ti wuat'i sepap hat i'atu'e. Pywo ti rat urumoehapytig kahato hat Iesui i'atu'e wuat'i miit'in me — Yt eweihenoï tei'o e Iesui pytkai ta'atumoherep. Mi'i pote miit'in wuat'i etawa piat — To'iro Iesui kape imisepap ko'i akasa hamo i'atu'e katupono Mi'i Miit Iesui yt uwe misepap ewywuat nug hat i i'atu'e. Pywo ti rat wakuap sese nug hat yt miit minug ewywuat i tutunug itote i'atu'e. To'iro pyno wateha'at hamo i'atu'e to'ope.

³² Mi'i hawyi Iesui toto ra'yn mekewat getap wyi topotmu'eria wywo. Mi'i hawyi mu'ap upi ta'atuerut wëtup ok miit yt ihay kuap hin i rakat ahiag ipiit piat rakat pote. ³³ Mi'i hawyi Iesui tisopo ra'yn mekewat mã'ãu sa'ag hawyi ihay i ra'yn. Sa'awy'i yt ihay kuap takat i waku pe iwë piat. Mi'i hawyi itotiarria te'erewanëtup kahato — Ta'i yt karãpe i ti wata'akasa meketã ewywuat ai'ywania Isareu ywania etama pe i'atu'e katupono Iesui ti'atusytpok kuap sese ahiagnia miit'in piit pyi i'atu'e. Waku kahato Mi'i Miit i'atu'e to'ope. ³⁴ Ma'ato irania'in luteuria wã'i'e hap seko sehay moherep haria te'ero'e to'ope — Iesui ahiagnia akag koro esaika hamo ti toi'atusopo ahiagnia i'atu'e miit'in me itote. Ahiagnia porekuat ehay pyi tohytpok ahiag ko'i i'atu'e sa'ag Iesui ete.

³⁵ Mi'i hawyi Iesui toto wuat'i tawa kape wuat'i hy totiarria mu'e hamo tehay wawiat hamo. I'ewyte wuat'i Tupana mõtypot yat pe teke ra'yn i'atumu'e hamo. Toi'atumu'e kahato tehay wakuat no — Ewei'atoiat ro yne eiminug sa'ag hap ko'i Tupana kape morem hamuat are katupono yt pya hin i Tupana topyhu'at Aipotypot no hap e'at pe e. I'ewyte toi'atumoehãite kahato torania i'ahu rakaria aikotã aikotã ahu hap ewywuat toi'atumoehãite torania tewyry hap upi. ³⁶ Ta'i miit'in sem tõ'ẽ tõ'ẽ Iesui ewawi. Mi'iria kape teha'at kahato tepiat i'atuky'e kahato hap mywo — Are pãi e ati'atuehakyera'at

teran kahato wuat'i mi'iria e katupono mi'iria ti piku piku ko'i ho'owasat rakaria ewywuaria gupte'en haria uiwanētup hawe e. Ahaty'u kahato uipy'a pe mi'iria ekyi uhowawi are katupono aihūria yt i'atu'apykok hat i ewywuaria ti mi'iria tukupte'en uiwanētup hawe uipy'a pe e. Ta'i meimuē puaria ti aikotā aihūria iku'uro ku'uro rakaria ewy tukupte'en yt uwe i ta'atupoi hat pote e. Pywo pe uipy'a pe i'atuhaky'e'i kahato hap yn uhete katupono yt uwe i te i'atumu'e hat i'atu kahato rakaria pytkai e Iesui topotmu'eria pe. ³⁷ — Uipotmu'eria miit'in tyy'i kahato wyti yt wati'atumu'e i te mesuwat yi totiaria mi'iria i'ewyte waku aimimu'eria wo torania e. Uimohey haria e aimikoi haat kahato ra'yn i'ok kahato ra'yn hap ewywuaria tukupte'en yt aimimu'e i te ko'i e. Yt tyy hin i i'atumu'e hanuaria tukupte'en e. Ta'i aikotā aimikoi haria yt put'ok'i'atu'e hin i aimi'u yne terek hamo hap ewy kahato miit'in mu'e haria yt put'ok'i'atu'e i te ti wuat'i mu'e uhehay wo mesuwarotiaria e Iesui topotmu'eria pe i'ewyte ahepe. ³⁸ Mi'i pote uiwyria'in ehētup to haty wo mekewat mikoī wato Ka'iwat ewywuat pe — Tupana ewei'e — Etipo'oro ro ehay moherep haria wuat'i ywania mu'e hamo ewei'e ro Ai'ywot Tupana kape e. — Aikotā uruipo'oro motpap nug haria ahyt uruko wato kape urumikoī wato terek hamuat hap ewywuat ro eti'atupo'oro emiit'in sem ehay moherep wuat'i ywania pe waku ewei'e o Tupana pe e Iesui topotmu'eria pe i'ewyte ahepe.

Iesui enoi hap ewy atiwan mesuwe uito Mateu.

10

MAKU 6.7 IRUKA 9.1 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Iesui ti'atukaykay temiit'in 12 ok takaria tuwewawi. Mi'i hawyi Iesui tum i'atuepe tesaika hap ahiagnia sytpok hamuat wuat'i miit'in piit pywiat. Mi'i hawyi tutum i'atuepe tesaika hap wuat'i i'ahu rakat moehāite hamuat. Toimō'ē kahato tesaika hap temiit'in 12 ok takaria pe tomisepap ok tā nug hamo miit'in mu'e hamo i'ahu rakaria moehāite hamo ahiag sytpok hamo hap tutum temiit 12 ok takaria pe. ² Sa'awy'i tutum tesaika hap tomisepap nug hamo topotmu'e Simāu me tomiset'ok PETERU mekewat Nu e hawe rakat pe.

Mi'i hawyi ĀTERE pe tutum tesaika hap mekewat Peteru ywyt pe tomisepap nug hamo.

Mi'i hawyi topotmu'e TIAKU pe i'ewyte iywyt IUWĀU me uhyt Sepeteu sa'yru'in me tutum tesaika hap tomisepap nug hamo.

³ Mi'i hawyi topotmu'e WIRIPI pe tutum tesaika hap tomisepap ok tā nug hamo.

Mi'i hawyi temiit PATORUMEU pe tutum tesaika hap wuat'i nug hamo.

Mi'i hawyi tomi'airo TUME pe tutum tesaika hap wakuap nug hamo.

Mi'i hawyi uhepe mu'ap pyhyp hat pe MATEU pe tutum tesaika hap tomisepap wakuat nug hamo.

Mi'i hawyi tomipo'oro TIAKU pe mehī Auweu sa'yru pe tutum tesaika hap towat ewywuat.

Mi'i hawyi i'ewyte tomi'airo TATEU pe tutum tesaika hap tomisepap wakuap nug hamo. ⁴ Mi'i hawyi mekewat surara pe tetama apykok hat SIMĀU me tutum tesaika hap tomisepap ewywuat nug hamuat.

Mi'i hawyi mekewat IUTA pe mekewat uhyt Ikarioti sa'yru pe Iesui tum tesaika hap mekewat Iuta toma'at hanuat ne'i wen ma'ato to'auka hamuat topyhu'at.

⁵ Toimō'ē sese tesaika hap ahiagnia sopo hamo miit'in moehāite hamo hawyi toi'atupo'oro topotmu'eria tehay moherep hamo wuat'i tawa kape wuat'i miit'in me — Uipotmu'eria e eipe ti uimi'airoria 12 ok takaria e. Koitywy woroho'opo'oro ra'yn eipe uhehay wakuat moherep hamo ai'ywania Iuteu ywania kape e. Mesup atiky'esat eweimu'e ai'ywania yn e. Yt atiky'esat i te eweiwat irania'in ywania kape e. Ai'ywania kape yn waku mesup wati'atumu'e e. Irania'in pusu kuap haria kape yt eweiwat i mesup uhehay

moherep hamo e. Yt naku i mesup eweiwat meimuēwat yi Samaria ywania mu'e hamo e. Yt eiwehyt'ok tei'o i'atuetawa pe i'atumu'e hamo mesup e. ⁶ Pyno ai'ywania tukupte'en aikotā aihūria ho'owasat rakaria ewywuaria e. Mi'i pote waku ai'ywania Iuteu ywania wati'atumu'e sa'awy'i e. ⁷ Put'ok'ewei'e hawyi mio tā ewei'e ro itotiarua pe — Pywo ti aru tut irane Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat mehī'in mana'in ewei'e o itotiarua pe e Iesui tomipo'ororia pe tuwetiat ihay. ⁸ Mi'i hawyi waku aimēpuo aimēpuo eikohyewyry hap upi i'ahu rakaria o ewei'atumoehāite uhesaika hap wo e. I'ewyte iku'uro rakaria ewei'atumoieñe'en o uhesaika wo e. I'ewyte hepihi pihi rakaria o ewei'atumokā'ā uhesaika hap wo e. I'atupā'āu sa'ag ko'i ahiagnia ewei'atusopo yne i'atupiit piat ko'i uhesaika hap wo e. Ta'atusa'up nug neran ta'atumoehāite hap ete pote o wāi'ewei'e o i'atuepe e katupono ti yt ha'up ete i ti atum na'yn uhesaika hap miit'in moehāite hamuat. Pyno mi'i hap ewy ti yt kat sa'up i ete ewei'atumoehāite miit'in uimium ehapiat yt kat sa'up i hap ewy e. ⁹ Waku ti yt kat i hin i sa'up ewetioto eiwywo are yt i'ape rakat i wyti yt i'yhop takat i wyti. Yt kat i mig'i wo ewetioto ehetineiru e. Uiwyrria'in yt atiky'esat i sētup'i sētup'i e haria wo eweikupte'en eimimu'eria py'asetpe e. ¹⁰ Waku yt kat i mu'ap sa'up i'ewyte eimi'u mu'ap upiat yt kat i ewetioto e. Waku wētup yn ehesokpe eipiit piat are i'ewyte wētup yn epy sokpe eipy piat yn waku ewetioto e. I'ewyte ehokare'en ko'i yt naku i ewetioto e. Eimipowyroria eipoi teran mote waku i'atuwywo ewehenuk are katupono sa'awy'i Tupana to'e miwan ahepe — Ewetum no sa'up eipotpap nug haria pe e Tupana miwan me. ¹¹ Mi'i pote put'ok'ewei'e wētup tawa pe i'atumu'e hamuat hawyi waku itote eweikat iwese rakaria eimimu'e kuap teran haria. Mi'i hawyi waku eweikupte'en i'atu'yat pe aikope aikope — Uhyt mimi waku uru'yat pe eweikupte'en e haria yat pe e. Mi'i tote waku eweikupte'en e. Yt eiwo'osat i tei'o getap upi getap upi meiēwat tawa piat ko'i upi e. Waku sa'awy'itewuat eweikupte'en no — Uru'yat pe uhyt mimi waku meiūpe eweikupte'en e haria yat e. Mi'i tote eweikupte'en mekewat tawa piaria ewei'atumu'e turan e. Mi'i e hat yat pe yn eweikupte'en itote turan e. Pyno ewei'atumu'e yne mekewat tawa piaria hawyi waku eweinō'ē mekewat i'yat pyi hawyi waku eweiwat wētup tawa kape e.

¹² Mi'i hawyi wētup yat pe eiwehyt'ok hawyi waku ewehētup Tupana pe — Tupana ewei'e eti'atumowepit kahato yne ro mesuwat yat piaria ewei'e eiwehyt'ok mekewat yat pe turan e. ¹³ Mekewat yat piaria i'atuwese kahato ehapiat ta'atumu'e hap ete pote ti aru Tupana ti'atumowepit kahato mekewat yat piaria eimiētup Tupana piat hap ewy ra'yn e. Ma'ato yt i'atuwese i pote Tupana yt tum i i'atumowepit hap ei'e hap ewy. Ma'ato yt i'atuwese i pote i'atuwepit hap eimiētup Tupana kaipywiat ta'aipok meremo ehowawi e. ¹⁴ Ma'ato wētup tawa piaria torania yt ta'atuwanētup teran i ehelay ehapiat kape pote waku eweiwat i ra'yn meiēwat yt iwese rakat tawa pyi. Mi'i hawyi i'atuehamo waku mekewat tawa okipy sawiu eweipikpik'ok eipy etiat itotiarua uimohey hap pun haria hap moherep hamo e. ¹⁵ Katupono Tupana tikuap ta'yn mi'iria uimohey hap pun haria hawyi yt iwēpohep hin i i'atu'apiheg haty wuat hap ete e. Karāpe Tupana tut wakuaria yt nakuaria i to'e hamuat hap e'at pe mi'iria pe ti aru po'og po'og haty wo to'e — Yt nakuaria i sese eipe e aru Tupana uhetiati eimienoi pun haria pe. Ta'i yt ipohep hin i ti aru i'atu'apiheg haty wuat hap ete are aikotā sa'awy'i hap ewy. Sa'awy'i te ti Tupana timoma kahato mekewat tawa Sutuma piaria i'ewyte tawa Kumura piaria toi'atuwuk kahato aria wo i'atuminug sa'ag hap upi e. Ta'i toi'atu'apiheg kahato ti meimuēwat tawa piaria aria wo e ma'ato mekewat tawa uhehay pun haria ti aru po'og po'og toi'atu'apiheg wuat'i etawa puaria kai are po'og tawa Sutuma tawa Kumura wuk hap ko'i kai aru uimipo'ororia ehay pun haria pote e. ¹⁶ Uipotpo'oria eiwe'eg wo o karāpe ewei'atumu'e wētup tawa yt uhehay kuap i te haria katupono ti aikotā aihūria awahuru ko'i py'asetpe tukupte'en hap ewy ti aru eweikupte'en eipe e. Uiwyrria'in woroho'opo'oro miit'in mu'e hamo ma'ato o eiwe'eg

wo katupono ipoity kahato ti itote uimohey hap pun haria haiwot rakaria awy'ato ko'i ewywuaria e. Eiwe'eg wo o uihūria ewei'atumu'e uhetiaturan. Waku pe iperup'i rakaria wo eweikupte'en ewei'atumu'e uhetiaturan aikotā pykasu tuwe'eg wo kahato toīne'en hap ewy. I'ewyte aikotā mio yt iky'esat hin i to'auka hap ewy o eweikupte'en itote e. ¹⁷ Eiwe'eg wo o katupono tukupte'en ti aru itote eipyhyp teran haria e. Morekuat pupiat eipag neran nakaria surara pupiat eipag neran haria ei'apiheg ei'ahyk ahyk hanuaria e. Ai'ywania mu'e Tupana ehay wuat hap yat pe ti aru e ehaty'i haty'i ti aru eipetek petek popuo ti aru e. Mi'i pote eweikupte'en i'atupy'asetpe aikotā pykasu ko'i moi ko'i we'eg hap ewywuaria eweikupte'en e. ¹⁸ Meiūran ti aru ahewanīkaptia ehereto ta'atuporekuaria kape uhemīit'in eipe pote. Mi'i hawyi ta'atuky'esat kahato eipag ta'atuporekuaria po pe ei'apiheg apiheg hap ei'ahyk ahyk hamo e. Itote ti aru apo'i'atu'e eiwehay aparap teran haype apo'i'atu'e ma'ato waku ewei'atumu'e mi'iria uhehay wakuat wo yn na'yn ai'ywania akag ko'i i'ewyte irania'in ywania akag ko'i uhehay kuap hamo e. Eweikupte'en aru itote uhetiaturan sehay moherep morekuaria piat hamo. Mi'i pote o uiwē wywo o eweikupte'en itote e. ¹⁹ Karāpe ahewanīkaptia ehereto morekuaria kape turan o yt eiwanētup ko'i ko'i tei'o – Kat ui'e hap kat ui'e hap ko'i kape kat are aru atiwesat morekuat pāi yt ewei'e tei'o eiwanētup hawe katupono ti aru mekewat e'at pe Tupana hum na'yn eiwanētup hawe ehapiat i'atuwesat hamuat kat ewei'e kat ewei'e waku ewei'atuwesat hamuat e. ²⁰ Katupono ti aru mekewat e'at pe yt eiwat sehay hin i tuwētem eiwē pyi are ma'ato Ai'ywot atipy piat Pā'āu kaipyi ti aru tuwētem eiwē pyi ehehay e. ²¹ I'ewyte ti aru mekewat e'at pe eheyke'et'in eheywyt'in eheinyt'in ti aru ehewanīkaptia wo ti tukupte'en uhehay moherep haria eipe pote e. Mi'i hawyi ti aru ta'atukat kahato aikotā miat ei'atu'uka hamuat e. Ei'ywot eity eha'yru'in ehaki'yt'in ti aru ei'auka hamuat hap kat haria wo tukupte'en e'yat piaria e. Mi'i hawyi ti aru eimēpyt'in i'ewyte ehewanīkaptia wo sese ra'yn te'eropyhu'at wuat'i miit'in aru uhemīit'in no ra'yn eipe pote e. Eity'in ei'ywot'in i'ewyte ei'auka teran haria wo tukupte'en katupono yt eweipun i uimohey hap pote e. ²² Yt naku i kahato eipe i'atu'e aru ehete wuat'i miit'in uimohey haria eipe pote. Ma'ato uwe uwe uimohey te ta'atuewanīkaptia py'asetpe pytkai uimiehakyera'at nuaria sese wo te'eropyhu'at e. ²³ Uipotpo'ororia karāpe wētup tawa piaria eimohan ei'atu'uka hamo mi'i hap e'at pe eweikat ro wētup tawa hawyi ewei'atumu'e mi'iria e. Waku yne tawa pe wahenoi yne e. Uheywyt'in uheinyt'in waku wahenoi yne ai'ywania tawa ko'i piaria e. Wahenoi yne ywania kahu hawyi ta'atukuap mesuwat uhehay wakuat eiwē pyi hawyi ti aru waku ra'yn ara'aipok atipy kaipyi ehowawi i ra'yn e. ²⁴ Pyno ti aimu'e haria sese tukupte'en aimimōtypot nuaria e. Ta'i aika'iwuaria aimimōtypot nuaria wo tukupte'en mi'iria ti po'og aikai wato'e e. ²⁵ Pywo pe pywo pe uimohit pote i'ewyte ti aru eimohit e. Mekewat e'at aru karāpe eimohit kahato mesuwarotiat uimohey haria eipe pote waku eiwatetup kahato uimohit hap kape hawyi mio tā ewei'e eiwanētup hawe – Pywo pe ti Aimu'e hat Iesui ewy watoīne'en mesup miit'in mikyry'i hamo waku ewei'e. Uha'yru'in uhaki'yt'in mesuwarotiarua uhēt'ok sa'ag – Ahiag koro i'atu'e sa'ag uhepe. Pyno aikotā ehēt'ok sa'ag kat som te'ero'e hap ewy aru ehete uimēpyt'in pote. Pyno ehepe – Ta'i ahiag koro mēpyt'in sese ko'i eipe i'atu'e sa'ag aru ehete e.

IRUKA 12.2-7 PIAT EWY

²⁶ Ma'ato yt eweiken'ē tei'o i'atumu'e uhehay wuat hamo i'atumikyry'i ehetiaturan pytkai are katupono Tupana tikuap kahato i'atumikyry'i hap yt pywo i rakat. Mi'i hawyi ti aru toimoherep wuat'i miit'in me ehewaku kahato hap i'ewyte i'atuheso hap. Mi'i pote yt eweiken'ē tei'o i'atumu'e uhetiaturan hamo i'atumikyry'i ehetiaturan pytkai are ehepe e Iesui. ²⁷ Kat are kat are ehewaure ka'a pe mi'i e hamo yn na'yn o ewei'atumu'e itote ehewanīkaptia eima'at reran turan e. Kat e hap som eweikuap yt uwe mikuap mo i ehewaure ka'a pe uhehay mi'i hap o eweimoherep i'atumu'e hamuat meimuēwaria

py'asetpe turan e. Eweikuap uhehay i'ypyryp we eweikupte'en turan eheno ro mi'i i'atuepe ihot'ok puo e. ²⁸ Yt eweiken'ē tei'o uhehay moherep hamo ei'atu'uka teran haria pupi katupono mi'iria ti yt aimoma kuap i e. Aipiit yn ta'atu'auka kuap ma'ato aheïne'en hap sese wuat'i e'at piat aipã'ãu aheha piat wuat'i e'at piat aipy'a piat wuat'i e'at piat aimoieïne'en hap yt ta'atumoma kuap hin i e. Mi'i pote yt eweiken'ē i mi'iria ei'auka pupi. Yt kat hamo i watoken'ē katupono yt ta'atupo'oro kuap i miit'in ta'atuku'uro wuat'i e'at pe hap kape e. Pywo pe ti Tupana yn eipo'oro kuap eipiit i'ewyte eipã'ãu po'oro kuap aria wato kape aikope eipiit i'ewyte eipã'ãu sese iku'uro at ka'ap wuat'i e'at pe hap kape e Iesui temiit'in me.

²⁹ Ahetama puo ti weita hit ko'i watiky'i'at aimi'u wo e. Yt ha'up woity hin i watiky'i'at weita hit e. Ta'i wētup ape hit po'og yi kai sa'up mo yn watiky'i'at kuap ta'yn typy weita hit e. Yt ha'up woity hin i pãi weita hit ma'ato pywo pe ti Ai'ywot atipy piat haty'u kahato topy'a pe wētup weita iku'uro e. Pywo pe ti toikuap kahato aikope aikope wuat'i weita koi tukupte'en hap toikuap e. Wētup weita hit iku'uro hap toikuap topy'a pe katupono toi'atuky'e kahato haype re. Mi'i hap ewy te ti ma'ato po'og po'og toikuap aiku'uro hap katupono po'og aiky'e torania kai e. ³⁰ Ta'i aikuap kahato ti Tupana e. Ai'asap ti torania toimorania yne yne ai'asap toikuap karania ai'asap hap toikuap kahato. ³¹ Mi'i tupono o yt eweiken'ē tei'o miit'in miat ei'auka hap pupi katupono eikawiano hat toïne'en Tupana e. Ta'i iwanētup hawe eweikupte'en po'og po'og weitaria kai e. Tupana tiky'e kahato weitaria ma'ato tuwanētup hawe eipe po'og po'og weitaria kai e.

IRUKA 12.8-9 PIAT EWY

³² Pywo pe ti uwe uwe to'e uhetiati irania'in py'asetpe — Atomohey kahato ti Iesui ti rat e. Mi'i Miit ri Uhehakyera'at hat i'ewyte Uika'i'wat koro e irania'in me mi'i e hat piat Uito i'ewyte wy are'e — Meiē miit ri Uimohey kahato hat Papai are'e wy Ui'ywot atipy piat pe mio tã e hat etiat e. ³³ Ma'ato uwe uwe — Yt atomohey i Mi'i Miit katupono yt Uika'i'wat i ti Mi'i e uhepiat pe irania'in me mi'i hat pe Uito i'ewyte — Yt uimohey hat i ti mi'i are yt uhemiiit i ti mi'i miit are wy Ui'ywot atipy piat pe mio tã e hat etiat e.

³⁴ Yt eweiwanētup tei'o ariot mesuwarotiat miit'in wuat'i puat wo'owese hap nug hamo aiwanētup hawe e katupono yt wo'owese hap ewy hin i atunug mesuwat yi tote katupono ti aru irania'in wyti aru i'atupy'ahak kahato ahete uimohey haria eipe pote. Ta'i kyse'yp wywo ai'auka hamuat hap ewy katupono Tupana emiit'in aito pote e. Mi'i hawyi yt kat i wo'owese hap ewy topyhu'at mesuwarotiat uimohey haria ete wuat'i miit'in i'atupy'ahak hawyi kyse'yp wywo aikat ai'auka hamo e Iesui. ³⁵ Katupono ti aru meiūran eha'yru'in ehu'uka wyti aru uimohey haria eipe pote. I'ewyte ti aru meiūran ehaki'yt'in aru ehu'uka uimohey ehapiat hap upi e. I'ewyte ti aru eimēpyt'in ehary'i'in i'atupy'ahak kahato ehete uimohey haria eipe pote. Mi'i hawyi ti aru esa'yru ehary'i' tu'uka tosakitu wywo uimohey hap upi. ³⁶ Ei'yat piaria yt uimohey haria i i'ewyte i'atupy'ahak aru ehete po'og torania kawiat po'og nakat e Iesui. ³⁷ Mi'i pote uwe uwe toty to'ywot ky'e po'og uikai mi'i hawyi ui'atoiat katupono toiky'e po'og to'ywania po'og uikai mi'i haria ewaku hap ti yt put'ok'e i uhemiiit nuat hamo e. I'ewyte uwe uwe tomēpyt tosa'yru tosaki'yt ky'e po'og uiky'e hap kai mi'i hat ewaku hap yt put'ok'e i uhemiiit'in nuat hamo e. ³⁸ Mi'i hawyi ui'auka pytkai yt atoiat hin i imohey hap e haria yn ni waku uhemiiit nuat hamo e. I'ewyte uwe uwe uhewaku hap ewywuat nug hat yn ni waku uhemiiit nuat hamo e. ³⁹ Ma'ato uwe uwe — Ta'i atunug aru uimiky'esat ko'i yn mi'i pote waku pe kahato areïne'en e hat wyti aru yt iwepit hin i topyhu'at tutunug yne tomiky'esat ko'i pytkai. Ma'ato uwe uwe uimiky'esat yn nug hat ti aru topyhu'at iwepit hat sese e. Toipuēti mesuwe wy topy'a piat tomowepit hap tutunug yne uimiky'esat ko'i hawyi e. Uimiky'esat nug haria yn wyti ieïne'en kahato mesuwarotiat hanuat wepit hap sese puēti hamuat e Iesui temiit'in me.

⁴⁰ Pywo ti uwe uwe – Ereke ro mehĩ mana e ehepe uhemii't'in eipe pote mi'i hat wyti uhepiat – Ereke ro Uhyt Mimi e hat ewy ra'yn topyhu'at e Iesui. I'ewyte uwe uwe – Ereke ro e uhepe mi'i hat Uipo'oro hat Tupana piat – Ereke ro e hat ewy ra'yn topyhu'at e Iesui. ⁴¹ Pywo ti uwe uwe Tupana mipo'oro tehay henoĩ hamuat pe tuwese popuat – Ereke ro Tupana mipo'oro e hat pote Tupana tum hamuat ha'up aikotã tomipo'oro piat tutum hap ewy te tutum aru e. I'ewyte uwe uwe – Ereke ro mehĩ mana e mekewat waku rakat pe tuwese hap wywo mi'i hat pe ti Tupana tum aru mekewat waku rakat waku nug hat piat sa'up ok tã e. ⁴² I'ewyte yt eweiwaure tei'o uhemii't'in miit'in emiit'in ihaky'e'i rakaria powyro hap etiat katupono uwe uwe hum y'y ra'ak wētup ekui'a yn uhemii't pe po'og yt uwe i miky'e i rakat pe i'atuky'e hap wywo mi'i hat pe ti aru atum ha'up e Iesui temiit'in 12 ok takaria pe.

Iesui mienoi hap ewy atiwān mesuwe uito Mateu.

11

IRUKA 7.18-35 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Iesui to'e temiit'in me – Pyno waku ra'yn eweikuap ta'yn eināpin hap aikotã aikotã atiky'esat ewei'atumu'e irania'in miit'in uhehay ete hap e. Pyno to'iro meiūpepyi aiweran hap kaipyi aikowo aikowo tawa hit ko'i upi i'atumu'e hamo e 12 ok takaria pe. Mi'i hawyi tuwat ra'yn yt pya wuaria i kape.

² Mi'i hawyi ti mekewat wo'oset'ok hat Iuwāu tikuap ta'yn aikotã aikotã Iesui minug ipotpap hap ko'i topyhik pyi. Mi'i hawyi ti toi'atupo'oro ra'yn temiit'in Iesui kape apo'i'atu'e hamo. ³ Mi'i hawyi toipo'oro temiit'in tehay wywo apo'i'atu'e hamo. – Urumu'e hat i'atu'e sa'awy'i ahēt'ok hat Iuwāu tikuap teran En apo Tupana Mipo'oro Uruehakyera'at hanuat ra'yn apo sio uruekatup te wētup ok imipo'oro e hap toikuap teran i'atu'e. ⁴ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat – Ewei'aipok to Iuwāu kape hawyi waku ewehenoĩ ro tope aikotã aikotã eimikuap uhehay wakuap ko'i tope i'ewyte uiminug ko'i aikotã aikotã ei'akasa hap ko'i ewehenoĩ ro tope e. ⁵ Mi'i hawyi ewehenoĩ ro tope aikotã yt hekat i rakaria ati'atumu'e Tupana ehay hap ewehenoĩ ro tope. ⁶ Mi'i hawyi i'ewyte wētup uhehay se eweitioto ro aiwy Iuwāu kape mio tã ewei'e tope – Uwe uwe uimohey pot'i kahato tepiat ho'opot pytkai mi'i hat ti aru uimowepit sese hanuat topyhu'at ewei'e ro Iuwāu me e Iesui Iuwāu potpo'ororia pe.

IRUKA 7.24 PIAT EWY

⁷ Mi'i hawyi te'era'aipok i ra'yn Iuwāu potmu'eria. Mi'i hawyi Iesui ti'atumu'e itotiarā miit'in sem wo'oset'ok hat Iuwāu etiat – Sa'awy'i eweiwat kahato yahig kape aimu'e hat Iuwāu kapiat ei'akasa hamo e. Mi'i hawyi ti itote eweipuēti ti Tupana ehay moherep kahato hat sese eimikat ewywuāt kahato e. Iuwāu ti ihēg miat kahato Tupana mohey hat yt kowo'i kowo'i wanētup hat yt akuara yp wasere potiat kowo'i kowo'i hap ewywuāt hin i ti eweipuēti Iuwāu itote e. ⁸ Irania'in miit'in esokpe kahuria yt hap ewy hin i ti Iuwāu topyhu'at katupono ti hesokpe kahu rakaria morekuaria yat pe yn ni tukupte'en sokpe kahuria puo ma'ato mi'iria yt Iuwāu ewywuāt hin i katupono yahig notiat hesokpe i'anam nakat puo Iuwāu toĩne'en e. ⁹ Pyno kan hamo eweiwat Iuwāu kapiat ei'akasa hamo mekewat yahig kape sa'awy'i. Ta'i Tupana ehay moherep hat ehay kuap hamo eweiwat waket'ok hat Iuwāu a'akasa hamo e.

¹⁰ Ta'i sa'awy'i mio tã e Tupana Tosa'yru pe miwan me – Uha'yru e meiūran ti aru woropo'oro miit'in kape ma'ato ti atiky'esat sa'awy'i wētup ok ti toto e'yianme hap atiky'esat. Mi'i ti eto hap etiat enoi hamuat atipo'oro e Ui'ywot sa'awy'i uhepe Iuwāu etiat. ¹¹ Mi'i hawyi mekewat e'at pe put'ok'e mesuwe Tupana e hap ewy are. Mi'i hawyi ahēt'ok kahato y'y wuat hat put'ok'e ra'yn are. Waku kahato Iuwāu are. Po'og wakuat wuat'i sa'awy'i wuat Tupana ehay moherep haria kawiat hat are wen ma'ato ti aru meiūran tukupte'en Tupana ehay moherep haria ahyt mesuwat yi totiarā uimohey

haria yn po'og waku rakaria Iuwāu kai are. Pyno pywo pe ti koran ti uwe uwe uimohey hano toīne'en uhemiiit no uimiky'esat nug hano mi'i hat po'og po'og iwato Tupana wanētup hawe mekewat Iuwāu kai are. Ta'i yne uimohey haria aru po'og Tupana mimōtypot wo tukupte'en atipy pe ahēt'ok hat Iuwāu kai are. Pywo ti rat yt iwato hin i uhemiiit mesuwe uimohey haria py'asetpiat pytkai meiūran atipy pe hawyi po'og Tupana mimōtypot no topyhu'at ahēt'ok hat Iuwāu kai are e. ¹² Ha'awyte i'ewyte mesup te i'atu kahato — Atiky'esat Tupana Uiporekuat no e haria wen ma'ato irania'in haiwot rakaria ti'atupyhyp teran Tupana Aiporekuat nuat hap are. Sa'awy'i Iuwāu mienoi ta'atupyhyp teran i'ewyte koitywy uimienoi ta'atupyhyp teran ma'ato mi'i pytkai yt aipyhyp kuap i katupono tuwehyt'ok kahato miit'in uhowawi wāi'i'atu'e pytkai. Ta'i tō'ē kahato uhowawi miit'in sem Tupana nug ta'atuporekuat no teran haria yt uwe i'atupyhyp kuap i are e Iesui. ¹³ Yt uruto yn i uruheno mi'i hap ko'i katupono sa'awy'iwuaria Tupana ehay enoi haria ti torania henoi — Meiūran aru Tupana tipo'oro Aiporekuat nuat ahowawi e hap ko'i ete ti ta'atuheno. I'ewyte mekewat Musei miwan me yne ihay mi'i hap ko'i ete sa'awy'i te mesup te Iuwāu aimu'e hap e'at pe te woroho'omu'e hap e'at pe are e.

¹⁴ I'ewyte mekewat sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Eria ti Iuwāu ewywuat kahato toīne'en are. Sa'awy'iwuat Tupana ehay enoi haria ti — Ta'aipok wyti aru Eria ahowawi Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat ut hap moherep hamo. Ahehakyera'at hat yianmete tut aru Eria i'atu'e miwan me are. Pywo ti rat Iuwāu etiat ta'atuheno are. Eria i'atu'e pytkai ma'ato Iuwāu etiat ta'atuheno yianmete are. Pyno mi'i e hap eweimohey kuap wote eweimohey ro are katupono Eria ewywuat kahato Iuwāu are e.

¹⁵ Pyno waku mio wuat sehay teke ehewaure ka'a pe are. Ehewaure toīne'en pote waku eweiwanētup uhehay kape are e. ¹⁶ Mi'i aheno teran ehepe aikotā tukupte'en miit'in mesuwarotiarua uhehay pun haria yt uimohey haria i are. Ta'i mi'i haria ti hirakaria wo'okyry haria ewywuaria tukupte'en wemahara haria ewy mi'iria tukupte'en yt ipap i rakaria ewy are. — To'iro watuwemahara i'atu'e irania'in me. ¹⁷ To'iro ahehairu i'atu'e haria ewy. To'iro akuara piat wepy hawe ahehairu aikotā se'aito hap e'at piat wepit hap ewy ahehairu i'atu'e to'ope irania'in hirakaria pe ma'ato — Yt urupap i i'atu'e are. Mi'i hawyi irania'in hirakaria to'iro wo'osyp hap kape. Itote watunug akuara piat wepy hap aikotā wo'osyp hap e'at piat aiwak hap ewy i'atu'e irania'in hirakaria to'ope ma'ato — Yt atunug neran i i'atu'e are. Pyno mi'i haria ewy uimienoi pun haria mesuwarotiarua tukupte'en are e. ¹⁸ Ta'i sa'awy'i ti Iuwāu put'ok'e mesuwe mesuwarotiarua mu'e hamo. Mi'i hawyi tuwemosy'at kahato i'ewyte yt kat i imahy Uwa kawiat tutu'u. Mi'i hap pytkai — Ahiag wyti epiit pe i'atu'e Iuwāu me. ¹⁹ Mi'i hap ewy te Uito Eheyke'et Eikywyt put'ok'are mesuwe eimu'e hamo are. Mi'i hawyi ati'atumu'e kahato uiwepit popuo kahato are yt Iuwāu ewywuat hin i katupono Uito atu'u yne yne mi'u ko'i i'ewyte aremahy'u yt Iuwāu ewy hin i areīne'en. Uheko wētup takat yt uimohey haria i py'asetpe ma'ato mi'i pytkai — Ta'i ienuk kahato rakat mahy u yn hat mi'i i'atu'e uhepiat yt uimohey haria i. Ta'i mu'ap pyhyp hap sa'up sat haria ahewanīkaptia yt nakuaria i wy ok sese ne'i ti Mi'i Miit i'atu'e uhetiat are. Are pāi pyno ti uhehay pun haria mi'iria aikotā meimuē wuaria hirakaria te'eruwemahara hap e'at piat ewywuaria kahato uimienoi pun haria are. Iuwāu Uito ti yt uruwo'o'ewy hin i urueko ko'i ete ma'ato ti Tupana we'eg hap yn tuwētem uruwē pyi. Mi'i tupono we'eg haria tuwat kahato uruehay upi ma'ato irania'in ni uruehay pun haria ne'i te'eropyhu'at. Yt i'atuwe'eg hin i uruehay pun haria aikotā hirakaria yt urupap i e haria ewywuaria tukupte'en mesuwarotiarua yt uimohey i haria e. Mi'iria — Yt urupopap hin i uruto e haria mi'iria. Yt kan hamo i ta'atupun Tupana ehay wakuat te'en ne'i uruwē piat are. Mi'i ewywuat mesuwarotiarua yt uimohey i haria are e.

²⁰ Mi'i pote Iesui tuwēpowat tehay pirik wo — Tawa Karireia piaria woroho'osaty'i saty'i eipe katupono uhehay pun haria sese eipe. Aikopiat aikopiat uhewyry eimu'e hamuat uimisepap ko'i Tupana esaika wuat hap ko'i yt miit'in minug kuap i ko'i ati'atumoherep kahato ehepe. Atunug kahato ra'yn ti eipy'asetpe uhehay wakuap pywuat hap moherep hamuat wen ma'ato ewei'akasa yne mi'i ko'i pytkai uhehay pun haria wo eweikupte'en eipe. Yt naku i are. Yt uwe minug kuap ewywuat i ra'yn atunug ehehamo ma'ato ti yt ewei'atoiat teran hin i te eiminug sa'ag ko'i pāi are e. ²¹ Tupana misaty'i saty'i ko'i wuano eweipyhu'at are tawa Korasī piaria tawa Pesaita piaria are. Meiūran wyti aru eweiwak kahato are katupono ho'opot kahato hanuaria eweikupte'en are. Wakuap sese hap ko'i ra'yn atunug ehehamo miit'in moehāite hap miit'in ky'e hap ma'ato mi'i pytkai yt eiwemorem neran hin i Tupana kape eiminug sa'ag ko'i kaipyi are. — Sa'awy'i Tupana tiwuk ta'yn meimuē wuat tawa Tiru piaria tawa Sitāu miaria ewei'e yt naku i nug haria mi'iria pote ewei'e eiwo'ope ma'ato eipe ti po'og yt nakuat i tawa Tiru piaria tawa Sitāu miaria kai are katupono Uito areīne'en mi'i tote mekewat e'at pe hawyi mi'i turan ti uiminug hap ko'i atomoherep itotiaria pe pote uimohey haria ra'yn mi'iria te'eropyhu'at mesup are. Sa'awy'i te'eraha'at kuap uiminug wakuat ko'i kape hawyi meremo te'eruwemorem Tupana kape are. Sa'awy'i wuaria te'eraha'at pote meremo ta'atupag sokpe i'anam nakat hawyi te'era'apyk ta'yn ywytup tote i'atuminug sa'ag atoiat hap moherep hamo ta'atueko ewy. Ma'ato atimoherep ehetawa piaria pe iwato kahato hap uimohey hamuat wen ma'ato mi'i pytkai uimohey hap pun haria eweikupte'en are. Are pāi mi'i pote ti rat po'og yt naku i nug haria eweikupte'en tawa Tiru piaria kai tawa Sitāu puaria kai are e. ²² Karāpe Tupana piat miit'in apiheg hap e'at put'ok'e ra'yn turan mi'i hap e'at pe ti aru po'og Tupana mi'apiheg ko'i wo eweipyhu'at tawa Korasī piaria tawa Sitāu ywania kai are e. ²³ I'ewyte eipe tawa Kawana'ū piaria — Wuat'i miit'in urukuap kahato haria ewei'e uruto iwato'in nakaria pote. Ta'i atipy piaria ewy uruwato pote ewei'e ma'ato yt hin i are. Eipe yt karāpe i put'ok'ewei'e atipy pe ma'ato Tupana mipugha wuat wyti eipe aria wato pe ti aru yt nakuaria i eipe pote. Sa'awy'i ti Tupana tiwuk ta'yn tawa Sitāu piaria yt nakuaria i pote. Pywo ti rat Uito areīne'en itote mekewat e'at pe turan eiwa'akasa hap ko'i moherep hamo itotiaria pe mesup ta'yn uimohey haria wo tukupte'en katupono atimoherep ta'yn uiminug wakuap sese hap ko'i sa'awy'i wuaria tawa Sitāu piaria pe pote meremo ta'atu'atoiat ra'yn ta'atuminug sa'ag hap ko'i are. Eipe ti ewei'akasa yne hawyi yt ewei'atoiat hin i eiminug sa'ag hap ko'i. Mi'i pote aria wato pe Tupana eipugha irane are katupono yt uimohey hin i eipe iwato kahato ra'yn atunug uimisepap eipy'asetpe pytkai are. Nimo ti Tupana tiwuk ta'yn tawa Sutuma piaria yt naku i apiheg hap are ma'ato ti eipe po'og yt nakuaria i mi'iria kai are. Ta'i woroho'omu'e kahato ra'yn eipe ma'ato ti yt uimohey hin i are. Mi'i hap ok tā atunug sa'awy'i tawa Sutuma tawa Tiru pe pote itotiaria tukupte'en na'yn paa'e haria ta'atuminug sa'ag ko'i etiat haria are. ²⁴ Karāpe ti aru Tupana wo'o'apiheg hap e'at put'ok'e ra'yn mi'i hap e'at pe ti aru po'og eipe Tupana mi'apiheg wuanuaria wo eweikupte'en mekewat tawa Sutuma piaria kai mekewat tawa Tiru piaria kai are e Iesui tehay pun haria pe.

IRUKA 10.21-22 PIAT EWY

²⁵ Mi'i hawyi Iesui to'e To'ywot pe Tupana pe — Ui'ywot e arehum kahato ra'yn ewawi Tupana. Yne atipy piaria ko'i Porekuat En i'ewyte mesuwarotiat yi totiat Porekuat En are. Ta'i wuat'i Porekuat no ereīne'en e. Waku kahato En Tupana katupono hirakaria ewywuarua — Yt urukuap kahato i te En i'atu'e uhepe uimohey sese haria mi'iria e. Ma'ato irania'in — Uruikuap ta'yn po'og torania kai e haria. Uruto yn iwe'eg nakaria e haria pe yt atimoherep hin i uwe uipo'oro hat e. Yt ta'atukuap hin i uwe hap En Ui'ywot Uipo'oro hat. Yt karāpe i mi'iria uimohey haria wo tukupte'en e. ²⁶ Ta'i paa'e haria pe — Yt urukuap kahato i te e haria pe etomoherep ta'yn ti Uipo'oro hat ma'ato irania'in me

— Uruto yn iwe'eg nakaria e haria pe yt etomoherep teran i yt ekuap teran i yt emienoi ky'esat i haria pe are. Mi'iria ti yt karāpe i uhemiiit no te'eropyhu'at e Iesui To'ywot pe. ²⁷ Mi'i hawyi to'e i itotiararia pe — Mio Ui'ywot tum na'yn ni uhepe yne yne towanuat are. Uiwyrria'in yt uwe i mesuwarotiararia uikuap sese haria e. Ma'ato Ui'ywot yn ni uikuap sese hat. I'ewynte yt uwe i mesuwat yi totiararia Ui'ywot kuap sese haria e. Ma'ato Uito atikuap kahato Ui'ywot e. Ta'i Uito yn ikuap sese hat arepyhu'at are e Iesui itotiararia pe. ²⁸ Mehĩ'in mana'in woroho'oky'e kahato torania eiperia pote eweĩ'ẽ ro uhowawi wuat'i miit'in e. Uwe uwe hatek takaria eweĩ'ẽ ro uhowawi e. Uwe uwe ho'opot hanuaria eweĩ'ẽ ro uhowawi e. Pywo pe ti uwe uwe tō'ẽ uhowawi mi'i haria pe atum uiwepit hap ok tā e. Eweho'opot hap atu'u yne e. Ei'arot hap i'ewynte ahupit mekewat yt eimihupit kuap i hap e. Eiwemohy hap atum ehepe eweĩ'ẽ uhowawi pote e. ²⁹ Uiwyrria'in uheropat haria eweikupte'en pote po'og waku eweipuēti mesuwat yi tote e. Pywo pe ti uwe uwe toto uhupi mi'i hat waku pe topyhu'at katupono uipotpap po'og waku torania kai e. Pywo uhe'yrysakag ni yt ipotyhi hin i yt sa'awy'i'uwat yt ewywuat hin i e. Pyno eweĩ'ẽ ro uhowawi yne yne ehero hap wywo hawyi yt woroho'osaty'i saty'i hin i ra'yn katupono uiwanētup hawe paa'e haria kahato eweipyhu'at e. Ehehaky'e'i hap atu'u kahato uipy'a pe e. I'ewynte uiperup'i kahato pote meremo eweipuēti uikaipyi uimohey ehapiat hap e. ³⁰ Uimium eipotpap hamuat yt ipotyhi hin nakat i sa'awy'i'uwat ewy i katupono eipotpap uhowawi pote woroho'opowyro kahato hupit hap ete are e Iesui wuat'i miit'in me.

12

MAKU 2.23-28 IRUKA 6.1-5 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi wētup e'at pe Iesui toto topotmu'eria wywo awati ypia sakpo mekewat yt motpap i hap e'at pe. Mi'i hap tote hemiiit'in ho'opik ta'yn awati ta'atuesy'at hap monik hamuat. ² Ma'ato irania'in mekewat seko wuat wo'omu'e haria pote te'eraha'at kahato hawyi wāi'i'atu'e Iesui pe — Wāi'ere ro emiiit'in me Uhyt i'atu'e katupono yt aheko ewy i ta'atuhopik awati yt aipotpap i hap e'at pe i'atu'e. Yt naku i Mehĩ mi'i tā watunug mesuwat e'at pe. Yt naku i awati watipirik katupono Tupana mōtypot hap e'at ti koity'i e'at i'atu'e seko moherep haria Iesui pe. ³ Mi'i pote ma'ato Iesui — U pāi e yt karāpe i apo mekewat miwan miat eweimowēpap are aikotā sa'awy'i aiporekuat Tawi tesy'at kahato tesurara'in wywo hap e. ⁴ Aikotā teke Tupana mōtypot yat pe hawyi mekewat Tupana mōtypot yat piat man ne'i ra'yn toimō'ẽ tesurara'in me hawyi ta'atu'u ra'yn yt aheko yt ewy hin i mi'i morekuat Tawi tunug itote hap e. Ta'i pa'iria mi'u wuat ko'i yn waku rakat toimō'ẽ tesurara'in me. Mi'i tā ti aipotypot sa'awy'i'uwat Tawi tunug e. ⁵ Yt karāpe i apo eiwemu'e mekewat Tupana ehay enoi hat Musei miwan ete aikotā yne Tupana mōtypot hap e'at pe pa'iria i'atupotpap at ka'ap ne'i Tupana mōtypot yat apykok hap ete miit'in powyro hap ete ma'ato yt uwe i wāi'e i'atuepe. Ta'i pa'iria mi'iria wen ma'ato te'eruwepotpap at yt aipotpap i hap e'at pe Tupana mōtypot hap yat apykok hamo pytkai yt uwe i wāi'e pa'iria pe e. ⁶ Mi'i hap ewy wyti urupotpap mesup pāi e. Pywo pe ti wētup ok toĩne'en na'yn eipy'asetpe po'og po'og Tupana mōtypot hap topyhu'at mekewat to'yat nu kawiat kai e tuwepe seko moherep haria pe. ⁷ Kat pote ti eweikat kahato uruepiat aparap hap aheko ehay upi yt kat i urutunug sa'ag pytkai e. Yt naku i eipy'a pe eweikat at ka'ap irania'in miat i'aparap hap ko'i katupono nimo te ti mio tā e Tupana ahepe — Pywo pe ti yt uimowepit hin i ti eheko eiminug ko'i e. Yt uimowepit hin i ti eihūria wuk hap ko'i mekewat eimium uimōtypot hamuat hap ko'i are katupono uimowepit hap sese ti sehaky'e'i haria irania'in hatek takaria ihaky'e'i hap uimowepit sese hap e Tupana. Uimowepit sese hap ti eiwewy'inug irania'in yt miky'e i ko'i wo hap e. Mi'i ti uimowepit sese hap e. Atiky'esat ehahaky'e'i hap uimowepit hap e Tupana sa'awy'i miwan me e Iesui wāi'e haria pe. Mi'i e hap ewetunug hawyi yt urumohit teran i katupono eweikuap ta'yn yt kat i urutunug sa'ag e Iesui wāi'e yn hap nug haria pe. ⁸ Yt naku i ehemiit'in Uhyt

eweie katupono ta'atuho'opik awati Tupana mõtypot e'at piat pote ewei'e ma'ato Uito waku kahato uhemii't'in are. I'ewyte meiūran aru karāpe kat som waku kat som yt naku i miit'in minug ahenoi Tupana pe mi'i hap e'at pe waku kahato mi'iria are Tupana pe. Tupana ui'airo Miit'in Eyke'et sese wo wuat'i e'at piano e. I'ewyte wuat'i e'at Ka'iwat wo uinug. Mi'i pote Tupana mõtypot e'at Ka'iwat areīne'en i'ewyte. Mi'i pote kat som waku watunug kat som yt naku i watunug Tupana mõtypot hap e'at pe e hano i'ewyte Tupana uinug e Iesui wāi wāi'e haria pe.

MAKU 3.1-6 IRUKA 6.6-11 PIAT EWY

⁹ Mio tā to'e hawyi Iesui toto towyria'in upi awati ypia sakpo ra'yn. Mi'i totepyi toto hawyi teke ra'yn Tupana ehay enoi hawe. ¹⁰ Mi'i pe toīne'en ipo kī'ā rakat i'atuwywuat pe. Mi'i hawyi irania'in itotiararia ima'at reran Iesui haype — Waku apo watuwepotpap mesuwat e'at pe miit'in moehāite hap ete sio yt i'atu'e tope katupono ta'atukat yt naku i e hap haype. ¹¹ Mi'i hawyi toi'atuwesat — Waku apo mesup e'at pe watiōtem aihū yi ka'a pyi i'okhyt'at rakat sio yt e. Ta'i aihū Uweuria ta'at yi ka'a pe Tupana mõtypot hap e'at pe pote ti meremo watihep aihū e. Atikuap ti Tupana mõtypot hap e'at ewetiōtem eihū yi ka'a piat at hat e. Tupana mõtypot hap e'at piat at hat yi ka'a piat meremo eweihep yt eweipotpap i hap e'at pe yt eweiky'esat iku'uro hap pote e. ¹² Mehī'in mana'in are kat som po'og Tupana wanētup hawe sio aihūria sio aito e. Ta'i watikuap ti aito po'og po'og Tupana miky'e aihū ko'i kai e. Mi'i pote waku wati'atumoehāite miit Tupana mõtypot hap e'at pe e Iesui toma'at reran haria pe. ¹³ Mi'i hawyi to'e ra'yn ipo kī'ā rakat pe — Uuiwy e etitorok to e'yke uhowawi e. Mi'i hawyi meremo toitorok topo kī'ā hap wuat'i ehamo hawyi waku pe ra'yn topyhu'at kokawiat ewy te ihāite ra'yn. ¹⁴ Mi'i tā Iesui tunug Tupana mõtypot hap e'at yt ta'atueko ewy i pote seko etiat wo'omu'e haria tuwat itote pyi hawyi ta'atukat kahato aikotā waku Iesui auka hamuat.

¹⁵ Iesui tikuap ta'yn to'auka hamuat ta'atukat hap hawyi toto pya i'atue'yatypepyi wētup hy kape toto. Typy'i kahato tuwat Iesui upi. I'ewyte i'ahu rakaria tuwat upi. Mi'i pote mu'ap upi toi'atumoehāite kahato miit'in i'ahu rakaria. ¹⁶ Toi'atumoehāite torania hawyi to'e tomimoehāite ko'i pe. — Yt ewehenoī henoī tei'o irania'in me eimoehāite uhepiat hap ko'i e. ¹⁷ Toi'atumoehāite kahato i'ahu rakaria aikotā sa'awy'i Tupana ehay enoi hat Isaia to'e hap ewy. ¹⁸ Mio tā e Tupana — Meiūran ti aru atipo'oro Uhemii't sese ehowawi e. Pywo pe ti Uheropat kahato hat topyhu'at e. Uimiky'e kahato ti Mi'i Miit e. Uimowepit sese hat ti Uimipo'oro e. Eweheha'at ro uimiky'esat nug hat kape e katupono Mi'i Miit ri Uipā'āu eiam sese wo topyhu'at e. Mi'i Miit wyti aru imoherep uhepe uwe waku uwe yt hap e. Atimohey kahato Mi'i Miit katupono uiwanētup hap ewy yn tuwanētup e. Mi'i pote ihay upi ati'atuehakyera'at reran wuat'i ywania yi totiararia. I'ewyte iwē pyi ati'atu'apiheg irania'in yt imohey i haria wuat'i ywania yi totiararia e. Mi'i hawyi uwe uwe topyhu'at uimi'apiheg wuaria wo uwe uimiehakyera'at wuaria wo hap moherep hanuat Mi'i e. Mi'i Miit po wo ati'atupohari ahiag po pyi imimoehaky'e'i ko'i e. ¹⁹ Pywo pe Uimipo'oro wyti aru perup'i puo kahato miit'in mu'e e. Yt tuwemowato hin i tehay wo miit'in me. Ma'ato ti topotehakyera'at kahato e. Yt topot'uka hin i tehay wo miit'in ete. Yt ihay pirik hin i rakat paa'e kahato rakat topyhu'at e. ²⁰ Miit'in yt uwe miky'eria i ky'e hat uhemii't e. I'ahu kahato rakaria hatek takaria ihaky'e'i rakaria aikotā akuara pok'e rakat watomog hawyi tuwepy ihay se i ra'yn hap ewy kahato toi'atumog miit'in yt tuwehum kuap i po'og nakaria ete. I'ewyte yt iwē po hep hin i uhehay hāpyk takat moherep hap ete e. Mi'i Miit ti'atu'akit aru wuat'i miit'in ma'at haria e. Mi'i hawyi miit'in pyhyp haria toi'atumoma yne e Tupana. ²¹ Meiūran ti aru Mi'i Miit yn ni miit'in miekatup mo topyhu'at mesuwat yi tote e. Ta'i Mi'i Uimipo'oro topyhu'at aru wuat'i ywania mimohey wo e Tupana yianmete Iesui etiat Isaia miwan me tohenoi.

MAKU 3.19-30 IRUKA 11.14-23 PIAT EWY

²² Mi'i hawyi itotiaria terut Iesui kape ahiag ipiit piat rakat. Mi'i miit i'ewyte yt ihapytig i i'ewyte yt ihay kuap i. Yt toikuap i sehay katupono yt hewaure i rakat to'ine'en. Yt naku i kahato tuete. Mi'i hawyi meremo Iesui timohapytig. I'ewyte toimoehay i ra'yn mekewat miit. Mi'i hawyi ihay kuap i ra'yn ihapytig i ra'yn hewaure ka'a i ra'yn ipiit toikuap yne i ra'yn. ²³ Mi'i hawyi miit'in sem itotiaria te'eraha'at kahato imoehāite hat kape hawyi te'ero'e to'ope – Iesui apo Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat mekewat sa'awy'iwuat aipotypot Tawi saipepiat apo'i'atu'e to'ope. Ta'i morekuat Tawi ewywuat kahato ha'yru sese pote i'atu'e. ²⁴ Mi'i e hap i'atu'akagnia tikuap ta'yn hawyi – Wāi nei'o i'atu'e. Mi'i Miit yt Tupana Mipo'oro hin i i'atu'e. Ahiag mipo'oro Mi'i i'atu'e. Ahiagnia porekuat saipepiat Iesui i'atu'e. Mekewat ahiagnia akag Peusepu saipepiat i'atu'e. Mi'i pote ahiagnia toi'atusytpok kuap katupono ti sa'awy'i ti ahiag tum ni tesaika hap tope. Mi'i pote toi'atuporera'at kuap kahato mā'āu sa'ag ko'i i'atu'e te'eruanētup hawe Iesui etiat. ²⁵ Ma'ato i'atuwanētup sa'ag hap Iesui tikuap ta'yn topy'a pe hawyi to'e i'atuepe – Pywo pe ti are'e ehepe ahiag koro yt ti'atusopo teran hin i ti topā'āu sa'ag ko'i miit'in myi pāi katupono ahiag koro yt tu'uka teran hin i temiit'in ahiagnia ete are katupono to'ope to'ope tu'uka ahiag hawyi meiūran te'eruwemoma ra'yn. Aikotā aikotā wētup setawa piaria to'o'auka to'o'auka hawyi meiūran yt uwe kuap i tukupte'en hap ewy ahiag mipo'ororia e. Aikotā to'o'auka to'o'auka wētup getap wiaria to'ywot toty tomēpyt'in nywo to'o'auka hap ewy meiūran to'o'atoiat ra'yn hawyi yt uwe i ra'yn itote tukupte'en hap ewy e. ²⁶ Mi'i hap ewy kahato ti aru ahiag topyhu'at toi'atusopo topā'āu ko'i temiit'in myi hawyi ti aru yt uwe i tukupte'en imipo'ororia e. Atikuap kahato ra'yn eiwanētup hap e. ²⁷ Ahiagnia morekuat ehay pyi toi'atusopo mā'āu sa'ag miit'in myi ewei'e uhepe hap ma'ato yt mi'i tā hin i e. Eipe i'ewyte ewei'atumu'e kahato ti eipotmu'e mā'āu sa'ag ko'i sytpok hap ete eipe ma'ato koitywy ati'atusopo kahato ahiagnia eimiky'esat ewy ma'ato wāi'ewei'e uhepe e. Kat poteĩ – Ahiagnia porekuat Peusepu ehay pyi ti toi'atusopo mā'āu sa'ag ewei'e uhetiāt e. Yt eiwe'eg hin i eipe e Iesui wo'omu'e haria akagnia pe seko moherep haria pe. ²⁸ Eweikuap teran apo aikope pyi tut uhesaika hap ahiagnia sopo hamuat hap e. Pyno ahenoi aikope pyi uhesaika hap tut hap e. Ta'i Tupana Pā'āu esaika hamo yn ti ati'atusopo mā'āu sa'ag ko'i miit'in kaipyi e. Tutum yne ra'yn tesaika hap uhepe meimuēwuāt ko'i porenōtem hamuat e. Mi'i tupono ti koitywy Tupana topyhu'at ra'yn miit'in Porekuat no mesuwat yi tote katupono miit'in porekuaria ahiagnia urui'atuporenōtem mesup pote are katupono ati'atu'akit ne'i ra'yn ahiag i'ewyte ahiagnia pāi e Iesui wāi'e haria pe. ²⁹ Yt uwe i mesuwe teke kuap ipy'ahak takat yat pe hekare'en etiat ipohari hamo are ma'ato toipo'i po'i haity wo hawyi teke kuap hesaika rakat yat pe hekare'en etiat ipohari hamo e. Mi'i hap ewy kahato ti atunug ahiag porekuat ete Uito e. ³⁰ Mehĩ'in eiwe'eg wo o uihoiro hap pupi are katupono uwe uwe yt uhemiiit i topyhu'at mi'i hat yt uikawiano i topyhu'at e. I'ewyte uwe uwe yt ikaykay i miit'in uhowawi mi'i haria tukupte'en uhowawiat miit'in pyhyp hanuaria wo e. Eiwe'eg wo o uipun iūte'en hap pupi ui'ywania e. Yt pote Tupana ewanīkaptia wo aru eweikuapte'en e. ³¹ Eiwe'eg wo o Tupana Pā'āu pun ehapiat hap pupi e. Pywo pe ti Tupana timohāpyk kuap kahato yne yne wyti ehehay sa'ag ko'i eiminug sa'ag ko'i toi'atumoweityk kuap torania are ma'ato wētup ehehay sa'ag ni yt karāpe i toimohāpyk kuap i Tupana e. Karāpe Tupana Pā'āu pywuāt sese kaipyi ihay ehepe turan uhetiāt ehehakyera'at hat mi'i hawyi – Eso kahato ewei'e Tupana Pā'āu me mi'i e hap wyti aru yt karāpe i Tupana timohāpyk kuap e Iesui. ³² I'ewyte kat ewei'e kat ewei'e sa'ag uimoweuka'i hap Eheyke'et ete Eikywyt ete uhete mi'i hap ko'i sa'ag ti Tupana timohāpyk kuap te ma'ato uwe uwe Tupana Pā'āu pywuāt sese rakat ehay pe – Eso kahato rat e mi'i hat wyti aru yt karāmuo i ra'yn Tupana timohāpyk kuap wuat'i e'at piat ra'yn e Iesui – Ahiag ehay pyi eti'atusopo ahiagnia e haria pe.

³³ Pywo pe ti aimikoi ypia yt ihāite i hawyi yt tuweium kuap i ahepe e. Ta'i aimikoi

yt haat rakat i yt karãmuo i hum kuap tosaat ahepe mekewat aimikoi saat he kahato rakat pote watikuap ta'yn yt naku i rakat. Ma'ato tuweium kahato ahepe aimikoi ywa ko'i pote wakuat kahato yp hap watikuap e. ³⁴ Mi'i hap ewy kahato ti eipe seko enoi haria ypia yt ipiit i rakat ewy yt haat i rakat ewy yt hewo i rakat ewy eipe e. Yt kat i ei'e hap he rakat toĩne'en eikaipywiat are katupono ti eiwē pyi ti sehay haiug nakat miit'in mosaty'i saty'i hamuat sehay sa'ag yn tuwētem na'yn eiwanētup saiwot hap kaipyi. Yt naku i kahato aikotã moi wo'o'auka hat wanētup hap ewy ti eiwanētup hap pã e. ³⁵ Mi'i hap ewy kahato eipe aikotã ahekare'en i'apyp takat ewy eipe e. Karãpe miit'in terut ahowawi ikahu kahato rakat ta'atuium mi'i hawyi — Waku aito watum aimiium ikahu kahato rakat wy wato'e. Ma'ato yt naku i watum ahekat pot'i yt ikahu rakat i irania'in miiium waku ha'up mo wato'e e. Mi'i tã watunug pote yt hegyi'at i rakaria i watoĩne'en wato'e aiwo'ope e. Mi'i hap ewy waku e hap tuwanētup hawe wyti waku e hap ete wanētup hat ti toĩne'en na'yn ma'ato uwe uwe i'atunug tuwepe sehay sa'ag tuwanētup hawe mi'i hat wyti yt naku i rakat nuat ti toĩne'en na'yn e. Pyno ti waku wati'atunug ahekat waku rakaria ewy aiwanētup hawe e. Mi'i hawyi wahenoi kuap irania'in me ahekat aiwanētup hap wakuat ko'i e wo'omu'e haria akagnia pe. ³⁶ Eiwe'eg wo o ehehay ko'i ko'i Tupana Pã'ãu etiat uhetiati uhemii't'in etiat hap pupi are wyti ehepe katupono karãpe Tupana tut urumoweuka'i haria apiheg hamo mi'i hap e'at pe — Kan hamo ten mi'i tã ewei'e eimikyry'i wo uhete uhemii't'in ete e aru ehepe e. Mi'i hawyi kat ewei'e aru Tupana pe ei'apiheg hap e'at pe e. ³⁷ — Ta'i yt nakuaria i kahato eipe e Tupana ehepe tut turan. Ehehay sa'ag uhete wyti i'ewyte uimohey haria ete i'ewyte wy Tupana Pã'ãu wakuat ete pote yt naku i ewetunug e. Pywo ti ehehay sa'ag hap ete Tupana to'e aru — Woroho'okuap kahato pote mesup uimi'apiheg nuaria wo eweipyhu'at eipe katupono Uha'yru ete eiwekyry'i kahato eipe e aru ehepe ma'ato irania'in me — Wakuaria kahato eipe katupono yi tote eweikupte'en turan ei'e hap kaipyi atikuap Uha'yru mōtypot haria wo eweikupte'en e aru Tupana uimohey haria pe e. — Woroho'okuap imohey haria eipe ehehay kaipyi eweikupte'en yi tote turan e aru Tupana uimōtypot haria pe e Iesui yt to'oksat'i i haria pe.

IRUKA 11.29-32 PIAT EWY

³⁸ Mi'i hawyi itotiararia wã'i'e hap enoi haria te'ero'e Iesui pe — Etomoherep to uruepe esaika hap atipy kaipywiat merep'e hap ewy yt miit'in mikuap i hap ko'i ewy i'atu'e. Mi'i tã etunug mote ti aru meremo ra'yn uruimohey En Tupana Mipo'oro ma'ato yt pote yt i'atu'e. ³⁹ — U pã e Iesui yt atunug neran i wyti iwato hap merep hap ewy miit'in uimohey hamuat are katupono yt naku i nug haria yt timohey kuap i ti mi'i pote — Tupana i'atu'e eremoherep uhepe uimo'akasa iwato rakat kape atipy kaipyi mi'i hawyi woromohey En i'atu'e. Mi'iria wyti yt Tupana mohey i haria pote ra'yn mio tã i'atu'e. Ta'atuky'esat Tupana iã'ãkap ko'i ta'atumimohey ko'i wo heremo pote. Yt nakuaria i ra'yn nyti mi'i tã iky'esat e. Mesup ti eweiky'esat atunug iwato rakat uipo wo ehapiat kuap hamo ma'ato yt atunug neran hin i ehehay pyi e. Meiūran ti aru ma'ato atunug wētup iwato rakat uimohey ehapiat hamo. Iwato'in nakat atunug aru miit'in mowanētup kahato hamuat katupono mekewat e'at pe ti aru Uito Eheyke'et Eikywyt ti toĩne'en i hamuat tosyp hawyi mye'ym e'at yn toĩne'en tosyp hawe hawyi tuwētem i ra'yn gu'uro pyi e. Mi'i yn ni iwato sese rakat atimoherep ei'akasa hamo uimohey hamo ehapiat e. ⁴⁰ Aikotã mekewat sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Iuna toĩne'en pira wato ymyē pe mye'ym e'at mye'ym ewātym mi'i hawyi tuwētem i ra'yn pira wato ymyē pyi. Mi'i hap ewy kahato ti aru arepyhu'at Uito yi pe hawyi arētem i ra'yn uisyp hawyi ase'i Iuna toĩne'en i hap ewy e. Mi'i yn atunug iwato hap aremoherep ehepe Tupana Mipo'oro sese Uito hap mohey hamuat. Ma'ato mi'i yn ni aru atimoherep ehepe yt miit'in minug kuap ko'i i uimohey hamuat ma'ato arētem gu'uro pyi pytkai yt uimohey i aru eipe hap atikuap ta'yn e. ⁴¹ Pyno toĩne'en koitywy

wētup ok Iuna ewywuwat eipy'asetpe ewei'akasa hamo ma'ato ti Mi'i Miit ti po'og Tupana ehay moherep hat Iuna kawiat hat ma'ato yt uimohey i eipe e. Sa'awy'i te ti tawa wato Niniwe kape toto Iuna hawyi toimoherep Tupana ehay i'atuepe. Mi'i hawyi paa'i'atu'e. Te'eruwemorem kahato Tupana kape yt naku i nug hap kaipyi mekewat Iuna mienoi upi are ma'ato mesup ti wētup ok po'og Tupana ehay moherep hat aha'ase'i Iuna kawiat rakat toīne'en eimu'e hat koro ehehamo ma'ato ahenoi henoī Tupana ehay ehepe pytkai yt eiwemorem neran hin i eiminug sa'ag hap kaipyi Tupana kape e. Pyno eipe po'og yt nakuaria i mekewat tawa Niniwe piaria kai hamuat e. Karāpe Tupana tut uwe tomi'apiheg wuaria enoi hamo mi'i hap e'at pe ti aru tawa Niniwe piaria pe — Waku rakaria eipe e aru Tupana i'atuepe. Ma'ato ehepe ti aru — Yt nakuaria i eipe katupono po'og po'og Iuna kawiat toīne'en eipy'asetpiat eimu'e hat Uimipo'oro ma'ato uimipo'oro ehay pun haria ne'i ti eipe e aru ehepe e Iesui wo'omu'e haria pe. ⁴² Sa'awy'i morekuat wato haryporia kawiat tut pya pyi at wētem hap moran kaipyi tut aipotypot sa'awy'iwuat we'eg hap kuap hamo tut e. Ma'ato koitywy ti wētup ok ti toīne'en eipy'asetpe po'og we'eg morekuat Sarumāu kawiat hat ma'ato iwe'eg hap pun haria ti eipe e Iesui tuweete. Mi'i pote ti aru — Yt naku i kahato eipe e aru Tuana ehepe katupono Uimipo'oro po'og we'eg nakat ehay pun haria eipe e mi'i pote woroho'o'apiheg kahato eipe e aru ehepe mekewat ei'apiheg hap e'at pe e Iesui tehay pun haria pe.

IRUKA 11.24-26 PIAT EWY

⁴³ Mi'i hawyi po'og Iesui tohenoi ahiag ko'i etiat. Eiwe'eg wo o mā'āu sa'ag mupi e katupono karāpe wētup mā'āu sa'ag tuwētem wētup ok miit piit pyi mi'i hawyi kowo'i kowo'i hewyry kahato aikope aikope yahig upi aikope aikope ga'apy pe teiam kat hamo tuwemohy teran haype ma'ato yt toipuēti i teiam itote hawyi ti aru tuwanētup i ra'yn tosaīpe toīne'en sa'awy'iwuat hap kape i e. ⁴⁴ Mi'i hawyi ti ta'aipok teiam mot'i kape i ra'yn. Mi'i hawyi ti yt uwe i toipuēti teiam mot'i pe hawyi waku te teiam mo topainug me toipuēti hawyi toīne'en i ra'yn temiit sa'awy'iwuat ahiag ipiit piat rakat e. ⁴⁵ Mi'i hawyi — Pāi e waku kahato uheiam mo te i ra'yn mesuwat uheiami e. Mi'i hawyi — To'iro ahiagnia e watuwehyt'ok meiwēuwat miit pe uheiam mot'i pe e 7 ok takaria towyria'in me ahiagnia pe po'og sa'ag tokawiat mā'āu ko'i pe. Mi'i hawyi ti tuwehyt'ok ta'yn mi'i miit pe hawyi po'og yt naku i rakano mekewat ipiit piat rakat sa'awy'iwuat kai. Sa'awy'i yt naku i tuwete ahiag ipiit pe toīne'en mote. Ma'ato ahiag ta'aipok 7 wo hawyi po'og yt naku i mekewat miit ete sa'awy'iwuat kai e. Mi'i hap ewy ti aru eweipyhu'at eipe yt kat i Tupana Pā'āu eweipag eipiit pe pote katupono mā'āu sa'ag toto hawyi ta'aipok towyria'in wywo hawyi eipuēti eipe waku pe te eiwepainug turan waku te ei'yat toipuēti ewehywytip we toipuēti eipe. Mi'i hawyi mā'āu sa'ag ko'i tuwehyt'ok eipiit pe yt uwe i itote pote. Mi'i hawyi ahiag sem eiam eweikupte'en yt uimohey i pote. Yt uwe i Tupana Pā'āu eipiit piat pote meiwēuran po'og sa'ag na'yn eweikupte'en sa'awy'iwuat kai e Iesui itotiarua pe.

MAKU 3.31-35 IRUKA 8.19-21 PIAT EWY

⁴⁶ Mio tā e Iesui turan ity iywyt'in nywo yt pya i aikope toīne'en hap kai hawyi te'eruwēpowat — Uruehay teran ewywo Uimēpyt Urueyke'et i'atu'e. Eriot ro uruewawi oken kape i'atu'e. ⁴⁷ Mi'i hawyi toto wētup ok henoī hamo — Iuē ety eywyt'in ekaykay Mehī e. I'atuehay teran ewywo Uhyt e Iesui pe. ⁴⁸ Mi'i pote Iesui to'e — U pāi are uwe uity uwe'in uheywyt'in uwe'in uheinyt'in e. ⁴⁹ Eweha'at ro uipotmu'eria meiwēpiaria kape are katupono uwe uwe uhehay nug haria mi'iria tukupte'en ni uity'in no uheywyt'in no uheinyt'in no e. ⁵⁰ Katupono ti uwe uwe Ui'ywot atipy piat miky'esat nug haria yn ni tukupte'en uity'in uheywyt'in uheinyt'in tukupte'en uiwanētup hawe e Iesui itotiarua pe iwanētup haria pe.

Mi'i hap etiat atikuap kahato pote ahenoi mesuwe uimiwan me uito Mateu.

13

MAKU 4.1-9 IRUKA 8.4-8 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi mekewat getap wyi Iesui tuwētem na'yn hawyi toto i ra'yn yi Karireia hyemyi'a wato kape. Mi'i tote ta'apyk yi kyt rote yēpeke. ² Mi'i hawyi miit'in sem kahato tō'ē tō'ē howawi. Mi'i pote teke ra'yn yara wato pe itote pywiat yēpe upiaria mu'e hamo. Typy'i kahato rakaria toi'atumu'e. ³ Toi'atumu'e kat ko'i kat ko'i ete hā'ākap wuo. — Sa'awy'i so wētup ok toto toko kape hā'yi sytpok hamo e. ⁴ Mi'i hawyi so toko tote put'okto'e hawyi tohytpok hā'yi wakuaria so tohytpok toko pe e. Mi'i so ta'at yi wakuat rote e ma'ato go py'asetpuo mu'ap ēpe upi hewo hewo irania'in hā'yi ko'i so. Mi'i ko'i so weitaria tu'u yne ne'i e. ⁵ Irania'in ni yi perup nu totiat ko'i tote hewo hewo e. Mi'i totiat so hētyt wen e. ⁶ Ma'ato meiūran at hakup hawyi ti iku'uro kat pote yt toto kuap i hapo yi piit kape nu totiat ne'i pote e. Mi'i pote meiūran itag na'yn hawyi meremo iku'uro e. ⁷ Ma'ato irania'in hā'yi ni hewo hewo te'en te'en i'anam me e. Mi'i ti i'ewyte hētyt wen ma'ato i'anam mywo to'o'ewy wewuat'i pote meiūran i'anam tohik ne'i ra'yn yt tuwenug i ra'yn e. ⁸ Ma'ato irania'in hā'yi yi wakuat rote go sese tote hewo hewo rakaria wyti i'atuehāite kahato te'eruwenug kahato e. Ta'i wētup yp kaipyi 100 iā'yi toipuēti. Mi'i hawyi wētup yp kaipyi 70 iā'yi toipuēti. Mi'i hawyi wētup yp kaipyi 30 iā'yi hap ewy yi wakuat rakat rotiat hewo rakat hā'yi ko'i e. ⁹ Mi'i tupono are'e ehepe ehewaure ka'a pote eweiwanētup kat ui'e kat ui'e hap kape uhehay iā'ākap wuat kape eiwanētup o e.

MAKU 4.10-12 IRUKA 8.9-10 PIAT EWY

¹⁰ Mi'i hawyi Iesui potmu'eria tō'ē howawi — Uhyt i'atu'e kat hamoī sehay hā'ākap wuat eti'atumu'e irania'in i'atu'e. ¹¹ — Ta'i yt uimohey i haria ti ati'atumu'e hā'ākap wuo yt heremo i ma'ato ehepe uimohey haria ti sehay wo herep wuo woroho'omu'e aikotā aru Tupana topyhu'at Miit'in Porekuat no mesuwe atipy piat ewy hap ete e. ¹² Katupono uwe uwe uhehay ikuap teran mi'i hat pe ti aru po'og topyhu'at uhehay e. Ta'i uhehay ahyt kuap teran hat topyhu'at uhehay kuap sese hat e. Ma'ato irania'in yt uhehay kuap teran i haria ti aru yt kat i i ikuap aru uimienoi ko'i e. Uhehay kurin ta'atukuap ta'atusu'at hawyi tuwat hawyi meremo ta'atuwaure i ra'yn uhehay mi'i haria. Uhehay yt teke sese i i'atuwanētup hawe pote e. Te'eruwewanētup ran haria ewy mi'iria. Ta'atuwanētup hawe yt ta'atunug neran i uhehay pote yt teke sese i i'atuwanētup hawe e. ¹³ Mi'iria te'eraha'at uhowawi wen ma'ato yt uikuap wytkai i e. I'ewyte uhehay teke i'atuwaure pe wen ma'ato yt ta'atukuap i kahato ta'atuwanētup hawe kat are kat are sese hap yi sa'ag ewywuaria mi'iria pote e. ¹⁴ Aikotā sa'awy'i Tupana ehay enoi hat Isaia to'e miwan me hap ewy — Teke kahato uhehay i'atuewaure ka'a pe wen ma'ato yt put'ok'e i i'atuwanētup hawe e Tupana Isaia miwan me 6.9 pe. I'ewyte uiminug wakuat ko'i kape te'eraha'at kahato ra'yn wen ma'ato yt ta'atukuap i uwe Uito hap e. ¹⁵ Katupono sehay pywuat Tupana piat yt he hin i i'atu'e te'eruwewanētup hawe ta'atupy'a pe. — Uruikuap ta'yn emienoi i'atu'e uhepe wen ma'ato yt ta'atunug i te. — Yt urumu'e po'og mekewat ete i'atu'e katupono uruikuap ta'yn yne urumu'e hap i'atu'e yt ta'atukuap hin i te pytkai. Yt ta'atukuap teran i pote mi'i tā i'atu'e at ka'ap e Tupana katupono ta'atusu'at su'at i teran uhehay ta'atuwē puo ma'ato te'eruwewanētup hawe wētup sehay kape ra'yn te'eruwewanētup e. Yt ui'e hap hin i i'atuwanētup hawe. Yt naku i kahato rat mi'iria wanētup hap atipuēti pāi e Tupana. Ta'i te'eraha'at ri uhehay kape miwan kape wen ma'ato ti te'eruwewanētup wētup kape ne'i e. Ma'ato pywo ta'atukuap teran uhehay pote ta'atukuap kuap e. I'ewyte pywo te'eraha'at teran mote ti te'era'akasa ra'yn e. Mi'i hawyi heremo yne i'atuwanētup hawe uikuap hap topyhu'at e. Mi'i hawyi ti te'era'aipok uhowawi ta'atuminug sa'ag hawyi paa'i'atu'e uhowawi hawyi uimohey haria wo te'eropyhu'at e. Uimimoehāiteria wo ra'yn hawyi tukupte'en uimiehakyera'aria wo ra'yn tukupte'en hawyi uhehay ta'atuky'esat ra'yn hawyi e Tupana sa'awy'i Isaia henoī e Iesui. — Pywo pe ti Isaia e hap ewy kahato

tukupte'en yt uimohey i haria e. Mi'i pote ati'atumu'e mi'iria hã'ãkap wuo yt ta'atukuap teran i pote e. Ma'ato eipe uiwyria'in uimohey haria sese ati'atumu'e teran uhehay sese eweikuap teran haria pote e. ¹⁶ Mi'i tupono Tupana mimowepit ko'i wo eweikuapte'en po'og torania miit'in kai katupono ui'akasa hap sese ko'i eipe i'ewyte uhehay sese kuap haria eipe e. Mi'i pote Tupana mipoityro ko'i wo eweikuapte'en kahato eipe e. ¹⁷ Uipotmu'eria pywo pe ti sa'awy'iwuaria Tupana ehay moherep haria ti te'era'akasa teran kahato ei'akasa hap ko'i kape e. I'atupap kahato uhowawi te'era'akasa hamo. Sa'awy'iwuaria aikotã aru uhut hap moherep haria te'era'akasa ma'ato ta'atumu'etu wuat ewy te'era'akasa sa'awy'itewuat wakuaria te'era'akasa teran. I'ewyte ta'atukuap teran kahato uiwẽ piat eimikuap ko'i are ma'ato ti yt ta'atukuap kuap i ta'atukat pytkai e. Mi'i pote eheha ehewaure Tupana mipoityro ko'i sese tukupte'en mesuwe e.

MAKU 4.13-20 IRUKA 8.11-15 PIAT EWY

¹⁸ Uiwyrria'in mio ahenoi ra'yn wyti ehepe kat are kat are hã'ÿi iã'ãkap wuat hap ko'i are katupono atiky'esat eweikuap uimienoi mikoi yp etiat sehay iã'ãkap wuat hap e Iesui topotmu'eria pe. ¹⁹ Mekewat hã'ÿi sytpok hat wyti Tupana ehay sytpok hat ewy e. Mi'i hawyi mekewat go pu'ap êpe upiaria ti wẽtup ok wẽtup ok uhehay kapiat wanẽtup hat ewy e. Mi'iria ti ikuap sa'ag ne'i e. Mi'i pote mi'iria kaipyi ahiag tihep te'en te'en ne'i i'atupy'a pyi Tupana ehay e. ²⁰ I'ewyte ti mekewat hã'ÿi nu totiat yi hit rotiat ti wẽtup ok ti wẽtup ok ti wanẽtup teran hat ewywuat ne'i e. Mi'i hawyi meremo waku kahato toipuẽti uhehay wen e. ²¹ Ma'ato yt teke i iwanẽtup hawe sese meimuẽwuat uimienoi ko'i yt i'atusapo wo i pote e. Mi'i turan ti irania'in ti'atusaty'i saty'i ra'yn Tupana ehay mohey i'atuepiat hap. Mi'i pote ta'atu'atoiat ra'yn Tupana ehay e. Sa'awy'i te ti ta'atumohey kahato wen ma'ato mi'i turan ti irania'in to'okyry'i ra'yn mote te'eruwemõti ra'yn uimohey hap pupi e. Mi'i hawyi typy ehay ete te'eruanẽtup at ka'ap. Mi'i hawyi Tupana ehay kape yt te'eruanẽtup i ra'yn hawyi kat aru kat aru atunug kat aru atunug e hap kape yn na'yn te'eruanẽtup at ka'ap. Mi'i hawyi Tupana ehay kape yt te'eruanẽtup kuap i. I'ewyte – Uhekat iwato kahato hawyi uimowepit hap sese toĩne'en aru i'atu'e e. ²² Mi'i hawyi ta'atukat hap ky'ewi yn tukupte'en i'atuwanẽtup hawe at ka'ap hawyi Tupana ehay yt tuwenug kuap i i'atupy'a pe. Hu ypia tohik ne'i ra'yn hap ewy topyhu'at i'atupy'a pe. I'anam kahato ga'apy piat ewy itote pote yt tuwenug hin i. Mi'i hap ewywuaria ti typy ehay ky'e kahato haria aimikoi i'anam miat ewywuat e. ²³ Ma'ato mekewat yi wakuat rotiat ti wẽtup ok wẽtup ok hewaure kahato rakat ewy. Mi'i hat sat'e kahato ka'a wanẽtup hawe. Mi'i hawyi Tupana ehay toikuap kahato topy'a pe hawyi tutunug kahato ra'yn Tupana e hap ewy e. Mi'i ti yi wakuat rotiat at hat hã'ÿi ihãite kahato rakat ewywuat e. Mi'i ti wẽtup ok 100 wẽtup ok 60 wẽtup ok 30 iã'ÿi ewywuat ra'yn e Iesui topotmu'eria pe. ²⁴ Koitywy ahenoi teran ehepe wẽtup i uhehay aikotã Tupana topyhu'at miit'in Porekuat no mesuwarotiat. Aikotã toĩne'en Morekuat atipy pe hap ewywuat e Iesui. Mio tã are'e Sa'awy'i so wẽtup ok toto toko kape hã'ÿi ko'i koi hamo hawyi toikoi at iã'ÿi waku aimi'u man wuat rakat iã'ÿi toikoi at itote e. ²⁵ Ta'i man wuat waku rakat iã'ÿi tohytpok kahato ra'yn itote yi perup we. Waku pe itote hawyi ta'aipok i ra'yn to'yat kape e. Ma'ato wãtym muo iket kai wẽtup ok hewanĩkap toto iko kape imikoi py'asetpuat wẽtup kawiat iã'ÿi yt mi'u i rakat iã'ÿi koi man wuat waku rakat iã'ÿi ewywuat wen ma'ato nop takat toikoi ka'ap tewanĩkap ko moma hamo mikoi mo'anam hamo toikoi hã'ÿi ran man wuat ewywuat mikoi ka'iwat ket kai toikoi e. ²⁶ Mi'i hawyi meiũran hẽtyt to'opype ra'yn man wuat waku rakat ypia to'opype ra'yn iã'ÿi ran ko'i wywo e. ²⁷ Mi'i hawyi meiũran go ka'iwat ko eropat haria tuwat iko kape imikoi waku sio yt hap kuap hamo tuwat i'yat kaipyi. Te'era'akasa hawyi aikotã imikoi ypia pe to'opype ra'yn yt nakuat i iã'ÿi rakaria wywo iã'ÿi yt mi'u i rakat ta'atukuap hawyi te'era'aipok go ka'iwat kape heno hamuat – Uruka'iwat i'atu'e sa'awy'i kue etikoi iã'ÿi wakuat yn eko pe i'atu'e. Pywo pote aikope pyi saĩke hẽtyt yt mi'i i yn i ra'yn i'atu'e. Uwe

saïke ikoi eko pe yt waku rakat iã'ÿi i i'atu'e. ²⁸ — Ta'i ahewanïkaptia mikoi ra'yn ti som e toi'atuwesat. — Pyno waku watipuruk ta'yn emikoi py'asetpiat ko'i ahewanïkaptia mikoi i'atu'e. ²⁹ Ma'ato — Yt eweipuruk tei'o e katupono eweipuruk pote ti ten mekewat uimikoi wakuat rakat ko'i êtyt turan ne'i ra'yn eweipuruk i'ewyte to'opype pype pote e. Waku ra'yn aru to'opype te'eremotag e. ³⁰ Pyno waku toywyt pe te'eremotag e. Mi'i hawyi iterek hap e'at pe ra'yn aru ipotpap takaria pe are'e — Eweitererek to mekewat wanïkap mikoi sa'ag yt man yt naku i mi'u rakat nug hap iã'ÿi ewywuat nop takat mi'i hawyi ewei'apeman kyttyt sok hawyi eweiwuk to aria pe e. Mi'i tã ewetunug hawyi waku eweterut ro uimikoi sese torania meikowo ui'yat wato kape hawyi waku mesuwe e mikoi ka'iwat koro temiit'in me e Iesui. — Mi'i ui'e hap ewy kahato Tupana topyhu'at Morekuat nuat mesuwat yi tote aikotã toïne'en Morekuat no atipy pe hap ewy e Iesui hyemyi'a êpe piaria pe miit'in sem me.

MAKU 4.30-32 IRUKA 13.18-19 PIAT EWY

³¹ Mi'i hawyi wêtrup hã'ãkap i ra'yn Iesui tunug yi kyt upiaria mu'e hamo. — Pyno ahenoi teran ehepe wêtrup sehay aikotã Tupana toïne'en aru mesuwe Morekuat no aikotã atipy pe hap ewy e. Ahetama pe toïne'en mutata ypia aimikoi aimi'u apopyt kahato mi'i e. ³² Ma'ato watikoi iã'ÿi kurin kat hawyi hêtyt hawyi meremo tuwemotag hawyi i'yp po'og iwato irania'in aimikoi ko'i kai ma'ato hã'ÿi kurin kahato torania irania'in aimikoi iã'ÿi ko'i kai topyhu'at e. Tuwekoran mowato kahato ra'yn e. Ikoran wato hawyi weitaria tō'ê tō'ê kahato te'eruwesok nug ikoran miat upiat hamo e. Mi'i hap ewy ti aru Tupana topyhu'at Miit'in Porekuat no mesuwe aikotã atipy piat hap ewy e Iesui yara pyi yêpe etiaria kape.

IRUKA 13.20-21 PIAT EWY

³³ Pyno ahenoi i wêtrup uhehay ehepe aikotã aru Tupana topyhu'at Morekuat no mesuwe miit'in py'asetpe hap etiat i ra'yn e. Karâpe haryporia'in tunug u'i ta'atu'apõi mekewat kurin kat mani pyre ipuk wywo mi'i hawyi tuwemowato ra'yn mani puk ipyre wywo hawyi. Sa'awy'i kurin kat tuwemowato ra'yn ipuk toi'apõi ipyre wywo hawyi. Mi'i hap ewy kahato Tupana topyhu'at Morekuat no mesuwat yi tote aikotã toïne'en atipy pe hap ewy e Iesui hyemyi'a Karireia upiaria pe.

³⁴ Sehay iã'ãkap wuo yn toi'atumu'e miit'in sem ko'i itote yt heremo i hap ewy toi'atumu'e teran typy'i rakaria. ³⁵ Toi'atumu'e hã'ãkap aikotã sa'awy'iwuaria Tupana ehay moherep haria mienoi hap ewy — Meiûran ti aru areto miit'in mu'e hã'ãkap wuat hamo e. Mi'i hap e'at pe ti aru uiwê pyi tuwêtem hã'ãkap wuo yn yt uwe mikuap i te sehay pakup po'og ikahu rakat po'og hãpyk takat. Mi'i ti irania'in yt ikuap i te yt uwe mikuap i te e. Ta'i yi nug hawyi te yt uwe ikuap takano i ati'atumu'e miit'in hã'ãkap wuo e Tupana sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Tawi wepy hawe 78.2 pe. ³⁶ Mi'i hawyi Iesui to'e itotiararia pe — Toran na'yn ui'e hap eimu'e hap e. Ewei'aipok to ehetawa ko'i kape e. Mi'i hawyi toto ra'yn ihyemyi'a totepyi wêtrup getap kape temiit'in nywo yn na'yn 12 ok takaria wywo. Mi'i hawyi put'okta'atu'e hawyi hemiit'in te'ero'e — Urumu'e hat i'atu'e yt uruikuap hin i ti emienoi hã'ãkap wuat i'atu'e. Ehenoi ro mi'i emienoi hã'ãkap wuat uruepe i'atu'e. ³⁷ Mi'i pote toi'atuwesat — Mekewat iã'ÿi wakuat koi hano ewy ti Uito Eheyke'et e. ³⁸ Mekewat go ewy ti wuat'i ywania uhehay kapiat wanêtrup haria mesuwat yi wato totiararia e. Mekewat hã'ÿi wakuat man nug hamuat ewy ti Tupana mipo'oro ko'i wuat'i tama kapiaria ko'i uimohey haria — Waku watunug Tupana Aipotypot no e haria are ma'ato mekewat hã'ÿi yt nakuat i yt mi'u hã'ÿi rakat i ahiag ehay moherep haria mekewat ahiag sa'yru'in saki'yt'in e. ³⁹ Mekewat wanïkap iã'ÿi wêtrup koi hat ti ahiag e. Mekewat iã'ÿi terek haria ti atipy kaipywiaria Tupana eropat haria atipy piaria e. ⁴⁰ Ikahuro hap e'at pe ati'atupo'oro atipy piaria yt uimohey i te haria miit'in atunug hamo ati'atu'apiheg hamo. Aikotã wanïkap mikoi ta'atusokwuk hap ewy atunug aru ahiag ehay mohey haria ete e. Mi'i tã ti aru aikotã iã'ÿi terek

hap e'at piat ewy aru topyhu'at mekewat ikahuro hap e'at turan e. Iã'ÿi terek haria meimuẽwuat atipy kaipywiaria ewy te'eropyhu'at are ta'atuporera'at ahiag mẽpyt'in wuat'i ywania etawa piaria e. ⁴¹ Uito ti Eheyke'et Eikywyt no areĩne'en mi'i tupono ti aru mekewat e'at pe ati'atupo'oro atipy piaria yt naku i nug haria atunug yne hamo e. Pywo ti mekewat yi kahuro hap e'at pe — Eweteropo'ok to uhowawi wuat'i sa'ag nug haria ahiag upiaria are aru e. ⁴² Ewei'atunug no uhemii't'in ma'at haria are ti aru. Mi'i hawyi ewehytmoi ro mi'iria aria wato haiwot rakat pe are aru mesuwat yi kahuro turan. Mi'i hawyi ti aru to'okak'i kahato ti aru i'ewyte ti aru kyry'et kyry'et'i'atu'e haty kahato ta'atueti'at pote e. Aria sakup kahato pote kynkyn'i'atu'e ahiag mikoi ko'i ewywuaria e. ⁴³ Ma'ato meimuẽwuat Tupana miky'esat nug haria pe ti aru — Eipe ti uimowepit haria wo eweikupte'en are aru. Eipe ti uimimõtypot nuaria mesup are ti aru. Eipe ti iwato'in nakaria wo Tupana etama piaria are ti aru. Eiminug wakuap ko'i Tupana mõtypot hap ko'i Tupana mowepit hap topyhu'at wuat'i e'at pe. Aikotã ihot'ok hap aimowepit hap ewy eweikupte'en aru are Tupana miky'esat nug haria pe. Uiwyrria'in ehewaure ka'a pote eipotpap to uhehay kuap hap ete e Iesui topotmu'eria pe. ⁴⁴ Pyno wẽtup i ahenoi sehay iã'ãkap ehepe are aikotã Tupana topyhu'at Morekuat no mesuwarote aikotã toĩne'en atipy pe hap ewywuwat e Iesui. Wẽtup ok so ipotpap wẽtup ok ko ete turan tepurure wo toipuẽti yi pe miit'in miãuka imehit kahato rakat. Hekat sok toipuẽti yi ywy't'okpype tepurure wo ipotpap turan e. Mi'i hawyi so — Pãi e ta'i atiky'esat kahato rat meiũwat uiano e topy'a pe. Mi'i hawyi so tohyp i yi piat tomipuẽti hawyi toto ra'yn mekewat yi ka'iwat kape to'e hamo — Atiky'i'at reran eko mehĩ e. Atum ni aru emiky'esat ok tã ha'up epe pãi e. Mi'i hawyi toikuap karanja upi hawyi iwepit kahato hap wywo toto to'yat kape yne towanu'at weneru hamo. Toiweneru toko to'yat tekare'en ko'i kat ko'i kat ko'i tomiereko ko'i toiweneru yne yne ra'yn hawyi mi'i sa'up mo toiky'i'at mekewat yi aikope toipuẽti yi pe mekewat hekat e. Mi'i hap ewy ti Tupana ti'atuky'i'at aru mesuwarotiarria temiit'in no hawyi yi Porekuat no i ra'yn topyhu'at e Iesui sehay iã'ãkap wuo. ⁴⁵ Uiwyrria'in e wẽtup uhehay hã'ãkap i ra'yn ahenoi teran ehepe aikotã aru Tupana topyhu'at Morekuat no mytyp tote aikotã atipy piat hap ewy e Iesui temiit'in me. Sa'awy'i so wẽtup ok karaiwa toto wahi ko'i ky'i'at hamo e. ⁴⁶ Mi'i hawyi so wahi wẽtup po'og ikahu sese rakat torania kai toipuẽti itote ikahu kahato rakat. — Meikowat wahi nu sa'up iwato kahato rakat kawiat e tuwanẽtup hawe. Imehit kahato rakat pãi e. Po'og po'og hekat rakaria wuat kai torania irania'in kai mi'i wahi ikahu e. Yt wẽtup i po'og hekat rakat wuat atipuẽti uito mesuwat wahi kahu hap ok tã e so. Mi'i hawyi so toiky'esat kahato topy'a pe hawyi so toiweneru yne tomiereko to'yat te'yi tomikoi hawyi mi'i sa'up mo toiky'i'at ra'yn mekewat wahi towanu'at e. Pywo pe ti mi'i ky'i'at hap ewy kahato Tupana tiky'i'at aru wuat'i ywania towanu'at hawyi topyhu'at Ka'iwat no aikotã toĩne'en atipy pe hap ewy e Iesui temiit'in me. ⁴⁷ Mi'i hawyi — Uipotmu'eria pyno wẽtup sehay iã'ãkap i atimoherep ehepe aikotã Tupana topyhu'at miit'in Porekuat no hap e Iesui. Sa'awy'i so toto wẽtup ok pira pytyk hamo ihyemyi'a wato kape tesuki wato totioti. Mi'i hawyi so toipun na'yn tesuki wato y'y wato pe pira pytyk hamo e. Mi'i hawyi hesuki howapy kahato pira ko'i wo aikotã aikotã hap ko'i tukupte'en hesuki wato pe so e. ⁴⁸ Mi'i hawyi totekyi yẽpe kape hawyi yi kyt rote ti ta'apyk hawyi toi'airo ra'yn meimuẽwuat pira wakuat ko'i hawyi toipat'ok pira ko'i waku aimi'u wo rakaria toi'atuhytmoi te'yara pe ma'ato yt naku i rakaria toipugha ra'yn e. ⁴⁹ Mio wuat uimienoi ewy ti aru topyhu'at mesuwe torania ra'yn hap e'at pe Tupana ti'atupo'oro temiit'in atipy piaria wakuaria eropo'ok hamo i'ewyte yt nakuaria i eropo'ok hamo. ⁵⁰ Mi'i hawyi ti aru yt nakuaria i ta'atupugha ra'yn ti aria haiwot rakat ieĩne'en hawe e. Mi'i pe ti aru yt naku i nug haria to'okak'i kahato haty pono aria pe i'ewyte to'okyry'et i kahato haty pono kynkyn'i'atu'e aru e Iesui. ⁵¹ Mi'i hawyi Iesui to'e temiit'in me — Eweikuap apo mio wuat uhehay hã'ãkap wuat e. Mi'i pote — Ta'i Urumu'e hat uruikuap som i'atu'e. ⁵² — Pywo eweikuap

hawyi waku eweimō'ē uhehay eimikuap irania'in me are katupono uwe uwe ikuap sa'awy'iwuat Tupana ehay hap i'ewyte ikuap te uhehay pakup i hã'ākap wuat hap ko'i aikotā Tupana topyhu'at Miit'in Porekuat nuat hap etiat mi'i hat ti aru topyhu'at wuat'i sepap hanuat sehay wuat wo'omu'e hanuat topyhu'at e. Ta'i mi'i hat ti aru topyhu'at morekuat hekat rakat iwe'eg kahato hat ewywuat topyhu'at aikotā kare'en pakup mywo kare'en mot'i wywo toiweneru kuap hat ewy topyhu'at e Iesui topotmu'eria pe.

MAKU 6.1-6 IRUKA 4.16-30 PIAT EWY

⁵³ Iesui henoi yne ra'yn mekewat hã'ākap wuat tehay hawyi ta'aipok i ra'yn tomotag hap tawa Nasare kape. ⁵⁴ Put'okto'e itote hawyi teke i ra'yn Tupana mōttypot hap getap we i ra'yn itotiarria mu'e hamo. Mi'i hawyi itotiarria te'eruanētup kahato ta'atumu'e hap kape hawyi — Koitywy ti tuwe'eg kahato ra'yn aimimotag i'atu'e to'ope. Aikope saīke toipuēti tuwe'eg hap i'atu'e katupono koitywy toimoherep kuap kahato topo wo yt miit'in misepap hin i ko'i ra'yn i'atu'e. ⁵⁵ Ma'ato watikuap ta'yn sakpo Mi'i Miit aimimotag i'atu'e. Ta'i mekewat pan'i pan'i'e hat sa'yru mekewat mana Maria mēpyt i'atu'e. Ta'i watikuap kahato iywyt'in mehī Tiaku uhyt Iuse mehī Simāu uhyt Iuta i'atu'e. Ta'i i'atueyke'et sese Mi'i Miit i'atu'e. ⁵⁶ I'ewyte inyt'in ni tukupte'en meiūpe i'atu'e to'ope. ⁵⁷ Pyno aikope pyi som pyno iwe'eg kahato hap tut i'atu'e to'ope. Uwe saīke imu'e iwe'eg hap ete i'atu'e sa'ag ta'atumohit reran haype. Mi'i pote — Ta'i yt uimohey hin i eipe uimotag haria e Iesui. Irania'in tama puaria ti ma'ato uimōttypot kahato are ma'ato eipe yt ra'yn e. Ma'ato irania'in te'ero'e — En ni Tupana Mipo'oro tehay enoi hanuat i'atu'e irania'in tawa piaria ma'ato eipe uimotag haria sese ui'yat piaria sese uiwyria'in sese uhetawa sese puaria yt uimōttypot hin i haria eweikupte'en e. Mi'i e hap ewy kahato uimipo'ororia uhehay moherep haria ma'ato ta'atu'ywania sese ta'atumotag haria yt timohey hin i uimipo'ororia e Tupana sa'awy'i miwan me. Mi'i hap ewy kahato topyhu'at mesuwe aheta pe pāi e. Yt naku i mi'i tā mehī'in mana'in e. ⁵⁸ Mi'i hawyi Iesui yt tunug kuap i tewaku hap miit'in yt minug kuap i ko'i ewy itote tawa Nasare pe katupono imotag haria yt imohey i kahato haria wo tukupte'en mote. Ta'i mi'i tā hap ewy itote. Mi'i hawyi uito Mateu atiwan mesuwe.

14

MAKU 6.14-29 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi ti yi Karireia piat morekuat Eroti tikuap ta'yn Iesui aikotā iminug wakuap etiat. ² Mi'i hawyi Morekuat Eroti to'e tu'isaria pe — Koitywy toīne'en uhetama pe wētup ok wuat'i nug kuap hat Iesui e hap het rakat e. Uwe sese Mi'i Miit hap atikuap ta'yn e. Ta'i mekewat uimi'akagtek wo'oset'ok hat Iuwāu wyti tuwētem gu'uro pyi e. Ta'i tuwētem gu'uro pywiat hawyi ti mio tutunug yt uwe misepap kuap takat i ra'yn e Eroti morekuat yi Karireia piat tu'isaria pe Iesui etiat. ³ Mio tā e katupono sa'awy'i mekewat morekuat Eroti ti'atupo'oro tesurara'in Iuwāu pyhyp hamo. Mi'i hawyi ta'atupo'i po'i hawyi ti ta'atupag wo'opyhik hawe. Mi'i tā ti Eroti tunug sa'awy'i Iuwāu ete. ⁴ Toipyhik Iuwāu wo'opyhik hawe sa'awy'i katupono iwary sa'ag Erotia ipy'ahak kahato Iuwāu ete. — Wāi'e yt naku i kahato ewaire waire e pote. Yt naku i e'aito morekuat Eroti wywo katupono Eroti eyke'et Wiripi wywo ereīne'en sa'awy'i e'aito wo e Iuwāu morekuat Eroti wary sa'ag mana Erotia pe pote. Mi'i to'e pote mana Eotia ipy'ahak Iuwāu ete. Mi'i pote haiwot topyhu'at hawyi toipyhyp teran ahēt'ok hat Iuwāu wo'opyhik hawe — Tupana yt tiky'esat i etipohari eywyt Wiripi ehary'i ete e pote. ⁵ — Pyno waku ati'auka teran Iuwāu ma'ato yt ati'auka kuap i katupono typy'i kahato ra'yn Iuwāu mohey haria e. Ta'i Tupana mipo'oro aimu'e hamuat Iuwāu e haria ahyt Iuteuria tukupte'en mesuwe e. Aikotā me aru waku Iuwāu auka hap atipuēti e tuwanētup hawe morekuat Eroti. ⁶ Mi'i hawyi wētup e'at pe morekuat Eroti tunug to'ywā'ī hap kapiat watetup hap. Mi'i pote tutunug ienuk wato hap tomōttypot haypiat. Mi'i hap e'at pe morekuat Eroti tikaykay tehary'i wuat

Erotia mēpyt ihairu hamo. Mi'i ti makuptia ihairu miit'in typy'i ehamo. Ikahu mekewat pī'ā pote morekuat iwepit kahato teha'at hawyi. ⁷ Mi'i hawyi morekuat Eroti to'e pī'ā pe — Ehairu ikahu kahato pī'ā e mi'i pote e'e hap ewy atunug teran emiky'esat ok tā emiētup atum neran e pī'ā pe. ⁸ Mi'i hawyi pi'a to'e morekuat pe — Apuete e. Mi'i hawyi toto toty kape — Kat som waku ahētup morekuat pe to'e hamo. Mi'i hawyi — Pyno waku ehētup wo'oset'ok hat Iuwāu akag kui'a pe e ity Wiripi saki'yt pe. ⁹ Mio tā e hap morekuat tikuap hawyi tuwanētup ko'i ko'i ne'i ra'yn. Ma'ato — Atum aru emiētup ok tā e ra'yn sa'awy'i pī'ā pe torania towyria'in ehamo pote — Pyno atunug ui'e hap ewy emiky'esat ewy pāi e yn pī'ā pe. ¹⁰ Mi'i hawyi ti toipo'oro ra'yn tesurara'in wo'opyhik hap kape Iuwāu akag tek hamo. ¹¹ Mi'i hawyi ta'atuerut warupy hit pe Iuwāu akag hawyi ta'atuium na'yn mekewat pī'ā makuptia ihairu rakat pe. Mi'i hawyi ti tutum na'yn Iuwāu akag toty pe. ¹² Mi'i hawyi Iuwāu potmu'eria tikuap ta'yn ta'atumu'e hat Iuwāu ut'yp tek hap hawyi tō'ē ra'yn hyp hamo. Ta'atusyp hawyi ti tuwat ra'yn Iesui kape henoī hamo ra'yn.

MAKU 6.30-44 IRUKA 9.10-17 IUWĀU 6.1-14 PIAT EWY

¹³ Mi'i hawyi Iesui tikuap ta'yn Iuwāu auka hap hawyi toto ra'yn yara puo mekewat hyemyi'a wato sakpo aikope yt uwe i hap kape tuweran. Mi'i hawyi miit'in tikuap ta'yn Iesui aikowuat toto hap hawyi tuwat tuwat typy'i ra'yn ta'atuetawa pyi aikowuat ito hap kape yi upi. ¹⁴ Mi'i hawyi Iesui put'ok'e ra'yn yēpe ete yara puo hawyi ta'akasa miit'in typy'i kahato takat haria. Mi'i hawyi toi'atuky'e ne'i ra'yn mi'iria hawyi toi'atumoehāite yne i'ahu rakaria i'atuehaky'e'i kahato iha'at turan pote. Mi'i hawyi toi'atumoehāite at itote. ¹⁵ Meiūran wātym i ra'yn turan put'ok'i'atu'e ra'yn hemiit'in Iesui ete. Mi'i hawyi — Wātym na'yn mesuwe ra'yn mote eti'atupo'oro ro i'atuetawa ko'i kape miit'in i'atu'e katupono wyti yt naku i yahig note watoīne'en katupono yt kat i aimi'u meiūpe Mehī i'atu'e. Mi'i hawyi waku eti'atupo'oro ro hesyat rakaria tawa hit ko'i upi getap ko'i kape aikowo aikowo te'eruwemi'u kyiat hamo i'atu'e. ¹⁶ Ma'ato Iesui — Yt rat pāi e. Yt ati'atupo'oro teran hin i rat e. Ewei'atupoi ro hesy'at rakaria e Iesui. ¹⁷ — Ma'ato Mehī i'atu'e aikotā aru pyno urui'atupoi mi'iria katupono aimi'u yt iwato hin i 5 man typy pira yn toīne'en aimi'u wuat i'atu'e. ¹⁸ Mi'i hawyi — Pyno eweterut ro mi'i mi'u hit ko'i uhowawi e. ¹⁹ Mi'i hawyi to'e miit'in sem me — Ewei'apyk to mopep hyp we e. Mi'i hawyi mekewat typy pira 5 man totat topo pe hawyi teha'at atipy kape hawyi to'e — Waku kahato En Tupana are. Urutuwehum kahato emiium ete e. Mi'i hawyi mekewat 5 man toipat'ok kahato hawyi toimō'ē topotmu'eria pe hawyi mi'iria imō'ē ra'yn miit'in sem me. ²⁰ Mi'i hawyi te'erenuk kahato ra'yn miit'in sem hawyi i'atu'ok kahato ra'yn hawyi hemiit'in ti'atunug i'atumi'u ieīpyt 12 e'yrysakag ne te topyhu'at i'atumi'u so'o ko'i. ²¹ Toi'atumo'ok kahato 5000 rakaria ihainia'in i'ewyete i'atu kahato te haryporia'in i'ewyete i'atumēpyt'in. Yt ta'atukuap i yt ta'atumorania i haryporia'in i'ewyete i'atumēpyt'in yt ta'atukuap i karanja tukupte'en itote ihainia'in ko'i yn ta'atumorania pote.

MAKU 6.45-52 IUWĀU 6.16-21 PIAT EWY

²² Mi'i hawyi to'e i Iesui towyria'in me — Eiwehyt'ok to ehe'yara pe hawyi eweiwat ro ihyemyi'a wato sakpo e. Uito aru ati'atupo'oro miit'in sok i'atuetawa ko'i kape hawyi areto ehowawi ehupi mehī'in e temiit'in me. Mi'i hawyi tuwat ra'yn. ²³ Tuwat yne ra'yn hawyi ipot'am na'yn yity'ok kape. Mi'i tote tuweran hawyi ihay ra'yn Tupana wywo. Pyno wātym'i ra'yn hawyi tehay kahu ra'yn hawyi tuweran toīne'en yity'ok tote. ²⁴ Mi'i totepyi heremo yne y'y emyi'a. Mi'i hawyi teha'at temiit'in kape ihyemyi'a py'asetpiat ikupte'en turan. Wasere poity'i temiit'in e'yara yowa etiat kape. Mi'i pote yt tuwat kuap i iha'at turan ihy wato kahato ra'yn itote ywytu haty wo kahato pote. ²⁵ Mi'i pote waipaka ehay hap owakai toto ra'yn Iesui temiit'in kape yowa tote hewyry i'atue'yara kape y'y puo. ²⁶ Mi'i hawyi hemiit'in te'era'akasa Iesui ut hap kape y'y wato totiat hewyry turan.

Mi'i hawyi i'atuwuwu kahato ra'yn hawyi i'atuehay haty wo – En apo miit ehag y'y totiat i'atu'e. ²⁷ Ma'ato Iesui to'e – Uipotmu'eria yt eweiken'ē tei'o uipupi katupono Uito rat mesuwe areīne'en e. Pyno eiwepit ro e. ²⁸ Mi'i pote Peteru iwēpap'i – Uruka'iwat e pyno En pote uikaykay iro ewewawi uhewyry teran ewawi yowa tote e. ²⁹ – Eriot ro e Iesui hawyi Peteru tuwētem na'yn yara pyi hawyi toto ra'yn y'y owa upi Iesui kape. ³⁰ Ma'ato hewyry y'y owa upi turan teha'at ywytu kahato kape ywytu uato poity'i kape. Teha'at hawyi – Uehakyera'at ro En Uika'iwat e iwēpap'i. ³¹ Mi'i hawyi meremo Iesui tokosap howawi hawyi totat ipo ete hawyi to'e – Kat potei yt uimohey i Peteru e. Kat pote kahu uimohey ran yn en e. ³² Mi'i hawyi tuwehyt'ok yara pe hawyi ywytu meremo ipohep hawyi inik kahato ra'yn itote. ³³ Mi'i hawyi 12 ok takaria yara piaria timōtypot kahato ra'yn Iesui – En ni Tupana Sa'yru sese i'atu'e.

MAKU 6.53-56 PIAT EWY

³⁴ Mi'i hawyi tuwat ra'yn ihyemyi'a sakpo hawyi mekewat tawa Kenesare e hap wā tote tuwehik. ³⁵ Mi'i hawyi itotiararia ikuap ta'yn meremo Iesui put'ok'e hap. Mi'i hawyi meremo ta'atukuap Iesui uwe hap. Mi'i hawyi ta'atueropo'ok i'ahu rakaria kopepyi kopepyi howawi. ³⁶ Mi'i hawyi ta'atuhētup ta'atumierut ko'i i'ahu rakaria moehāite hap hesokpe emig hamo. Mi'i hawyi wuat'i i'ahu rakaria Iesui ti'atumoehāite yne tesokpe emig haria are uito Mateu.

15

MAKU 7.1-13 PIAT EWY

¹ Mi'i turan itote Tupana ehay miwan miat wan pakup i haria i'ewyte Tupana ehay enoi haria tō'ē tō'ē tawa wato Ierusarēi kaipyi apota'atu'e Iesui piat hamo. ² – Kat potei emiit'in yt te'eruweposei posei i yt aha'ase'i'in eko yt ewy i i'atu'e. Kat pote yt naku i aipopitpit wywo watenuk i'atu'e ō'ē haria Iesui pe. ³ Mi'i hawyi Iesui apo'e i'atuepe – Kat pote eipe ti Tupana eko yt ewetunug hin i e. Pywo pe ti Tupana ehay atoiat haria eipe katupono eimienoi ko'i yn ewetunug e. Kat pote Tupana eko yt ewetunug hin i e. ⁴ Sa'awy'i Tupana to'e tomiwan me – Eweimōtypot ro ei'ywot eity e. Karāpe wētup ok tunug saty'i saty'i at to'ywot ete toty ete waku mi'auka wo mekewat miit topyhu'at e sa'awy'itewuat miwan me e. ⁵ Ma'ato ti yt mio tā hin i ewei'atumu'e miit'in e. Karāpe yt watimō'ē neran i aity kape ai'ywot kape mi'i pote ti waku – Papai Mamai yt kat i hin i eipohapnug hap topyhu'at katupono Tupana kape atum yne ra'yn eipohapnug hap wato'e ewei'atumu'e sa'ag miit'in e Iesui nagnia ehay enoi haria pe. ⁶ Mi'i pote ti mesup aimēpyt'in yt ti'atumōtypot hin i ta'atu'ywot ta'atuty. Yt kat i i'atumimō'ē e. Mi'i hawyi i'atupohapnug hap topyhu'at eipo pe e. Yt naku i kahato katupono mesup ti Tupana e hap ta'atu'atoiat kahato ra'yn hawyi eiwat eimienoi sa'ag ne'i ra'yn ta'atumohey e. ⁷ Ta'i mi'i pote eipe typy ehay rakaria ra'yn e Iesui. Nimo te ti ase'i Isaia heno tomiwan me ⁸ – Eipe ti ehehay wo uimōtypot ma'ato ti eiwanētup hawe ti pya kahato uikai e Tupana tomiwan me Esekieu 33.31 pe. ⁹ Yt kat hamo ti ehehay se uimōtypot hap ete katupono uhehay atoiat haria eipe hawyi eimienoi sa'ag ko'i yn eweheno i eipotmu'eria pe e. – Urumienoi ti Tupana ewei'e ma'ato eheso kahato e ti Tupana ehapiat pe Isaia miwan me 29.13 pe e Iesui apo'e haria pe.

MAKU 7.14-23 PIAT EWY

¹⁰ Mi'i hawyi itotiararia typy'i rakaria pe Iesui to'e – Eweī'ē ro uhowawi e. Woroho'omu'e teran eipe e. Waku eweiwanētup to ui'e hap kape ikuap hamo inug hamo e. Waku ehewaure ka'a kahato uhepiat eināpin hap kape e. ¹¹ Uiwyrria'in yt eweiwanētup tei'o eipy'a pe – Waku areīne'en Tupana wanētup hawe. Mi'u hāpyk urueko ewy wakuat yn atu'u yt ewei'e tei'o eipy'a pe katupono aheko mi'u ete yt aimohāpyk kuap i Tupana wanētup hawe e. Uimimu'eria pywo pe ti Tupana teha'at kahato eipy'a piat eiwanētup hap kape. Eimiky'esat hap kape teha'at kahato. Mi'i hawyi ei'e hap kaipyi eikuap sio

eipe waku sio yt hap yt naku i eipe hap e. Mi'u yt eimohun kuap i eiwanētup hawe are ma'ato eiwē pywiat ehehay eimohun kuap hap tuwētem eiwē pyi e Iesui to'ywania luteu ywania pe. ¹² Mio tā to'e hawyi ipotmu'eria sese tō'ē meremo Iesui kape henoi hamo — Mehī i'atu'e Tupana ai'airo temiit no aheko mi'u u hap etiat e haria i'atupy'ahak kahato eete. Urumu'e hat ewe'eg wo o i'atu'e katupono yt naku i e'e hap iatu'e irania'in wo'omu'e haria to'ope katupono — Tupana miky'esat ewy mi'u u haria yn waku pe tukupte'en Tupana wanētup hawe i'atu'e mi'iria. Aheko mi'u ete aipu'ap Tupana kape i'atu'e wo'omu'e haria ipotmu'eria henoi Iesui pe. ¹³ Mi'i pote Iesui to'e — Pyno mi'iria mienoi ko'i yt Tupana mienoi ewy hin i e. Karāpe watikoi aiko hawyi wahekatup kahato hētyt hap e. Hētyt hawyi aimowepit kahato hap aimikoi e. Ma'ato i'anam ne'i hētyt hap yt aimowepit kuap i yt aimikoi hin i pote meremo watipuruk. Mi'i hap ewy irania'in wo'omu'e haria mimu'e ko'i yt Ai'ywot Tupana e hap ewy hin i ma'ato i'anam aiko piat ewy e. ¹⁴ Uipotmu'eria eiwanētup ko'i ko'i i'atuwesat hap kape e. I'atu'e hap miit'in mu'e hap yt kan hamo i katupono yt ta'atukuap i mu'ap Tupana kape e. Ta'i mi'iria tukupte'en yt ihapytig i rakaria ewy — Mesuwe mu'ap Tupana kape i'atu'e irania'in me yt ta'atukuap i mu'ap pytkai. Aikotā yt ihapytig i rakaria to'o'ykesat hap ewy tukupte'en mi'iria. Meiūran to'oykesat ereto yi hot pe hawyi i'atuewo yi ka'a pe e. ¹⁵ Mi'i hawyi Peteru to'e Iesui pe — Uimu'e hat yt uruikuap hin i te e'e hap mi'u ete e. Urumu'e i ro kat e'e hap sese etiat e. ¹⁶ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Uiwyrria'in yt eweikuap i te ui'e hap eipe e. Ta'i irania'in mesuwarotiarria ewywuaria te eipe katupono mi'iria yt uikuap i te haria e. ¹⁷ Yt eweikuap i te apo aikotā mi'u watohon hawyi aiymyē pe toto hawyi teke aime'en me hawyi ahepai'a hawyi toto i ra'yn aipiit pyi hap. Yt eweikuap i te apo aikotā mi'u yt teke kuap i aiwanētup hawe e. ¹⁸ Ma'ato ai'e aiwanētup hawiat meiūran tuwētem aiwē pyi ahehay wo ra'yn aiwanētup hap ok tā e. Pywo ti rat ei'e hap eipy'a piat eima'at hap topyhu'at katupono tuwētem eiwē pyi hawyi torania tikuap ta'yn eiwanētup hap e. Pywo pe ti ei'e hap eipy'a pywiat eimohun hap topyhu'at e Iesui. ¹⁹ Ta'i eiwe'eg wo o eipy'a piat eiwanētup hap e hap pupi are katupono mesuwarotiarria te'eruanētup at ka'ap aikotā aikotā yt naku i nug hap kape — Waku ati'auka mekewat uhewanīkap i'atu'e ta'atupy'a pe. Waku mi'i uhewaire wo i'atu'e ta'atupy'a pe. Waku atoiat uhe'aito uhehary'i hawyi wētup atat i'atu'e ta'atupy'a pe. Waku atero'ok mekewat uianuat i'atu'e ta'atupy'a pe. Waku atima'at mi'i miit uhehay yt pywo i rakano i'atu'e ta'atupy'a pe. ²⁰ Mi'i ei'e hap ko'i eipy'a pywiat eima'at hap ko'i tukupte'en katupono ewei'e eipy'a pe hawyi meremo ewetunug ei'e hap ewy. Ei'e hap upi eweiwat hawyi yt naku i nug haria eweikupte'en e. — Mi'u watu'u aipopitpit hap wywo pote meremo yt naku i nug haria wo watopyhu'at i'atu'e irania'in wo'omu'e haria ma'ato yt pytkai i e. Aipopitpit hap yt teke kuap i aiwanētup hawe e. Aipopitpit hap yt ainug hin i sa'ag nug haria Tupana wanētup hawe e.

MAKU 7.24-30 PIAT EWY

²¹ Mi'i hawyi Iesui toto ra'yn tetama pyi wētup tama piat tawa kape toto mekewat y'y wato sese yēpe kape topotmu'eria wywo. Put'okta'atu'e tawa Tiru pe hawyi tuwat tawa Sitāu kape. ²² Mi'i turan wētup haryporia mekewat y'y wato ēpe totiat ieīne'en hat tut Iesui ewawi hawyi tuwēpowat Iesui kape — Uika'iwat ase'i Tawi emiariru En e. Pyno uipowyro hap atiky'esat katupono uhehaky'e'i kahato Mimi e. Uiky'e hap kaipyi uipowyro ro e. Eriot ro uhupi uimēpyt haryporia moehāite hamo e. Uimēpyt haryporia kawiat ahiag tisaty'i saty'i kahato e. ²³ Ma'ato Iesui yt tiwesat hin i tuwewawi wēpowat i rakat. Ma'ato haryporia yt ipohep hin i tohētup po'og ne'i. Mi'i hawyi ipotmu'eria te'ero'e Iesui pe — Uhyt i'atu'e etipo'oro ro mekewat haryporia pya meiūpepyi i'atu'e katupono aimosero kahato ihay pirik hap aimopy'ahak kahato i'atu'e. Waku etipo'oro pya aikai i'atu'e. ²⁴ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Mana Uito ariot yt e'ywania kape hin i e ma'ato uru'ywania sese mu'e hamo yn ariot mesup e. Ta'i ui'ywania tukupte'en

aikotã aihũria ga'apy piat ho'owasat rakaria ewywuaria tukupte'en haria uru'ywania Isareu ywania e. ²⁵ Mi'i hawyi ma'ato haryporia put'ok'e howawi hawyi toimõtypot kahato ra'yn Iesui hawyi to'e tope – Uipowyro En Mimi e. Wakuat kahato En Tawi emiariru En. Uipowyro ro Uika'iwat e. Etisopo ro ahiag uimẽpyt pyi e. ²⁶ Mi'i pote Iesui tiwesat – Mana e yt naku i urumẽpyt'in wakuaria mi'u wakuat urutum awareria pe e. Mi'i hap ewy yt naku i wẽtup ywania powyro hamo areto mesup wẽtup ywania kape e. ²⁷ Ma'ato haryporia to'e Iesui pe – Pywo pe ti an Mimi e'e hap ma'ato kat ko'i kat ko'i ta'at yparakai kaipyi mi'u ku'i ieĩpyt eimẽpyt'in te'erenuk turan topyhu'at awareria mi'u wo Mimi e. ²⁸ Mio tã e hawyi Iesui tiwesat – Mana uimohey hap epiat hap iwato kahato. Mi'i tupono emiky'esat ewy atunug na'yn e Iesui haryporia pe. Iesui mio tã to'e hawyi haryporia mẽpyt waku ra'yn. Iesui ehay wẽtem iwẽ pywiat turan haryporia piat tomohey hap kaipyi ihãite ra'yn. ²⁹ Mi'i hawyi toto tawa Tiru pyi tawa Sitãu myi hawyi toto ra'yn mekewat ihyemui'a Karireia hyẽpe upi tewyry hamo. Mi'i hawyi yity'ok upi put'ok'e hawyi ipot'am hawyi ta'apyk itote. ³⁰ Tuwat Iesui upi typy'i rakaria. Mi'iria terut kahato i'ahu rakaria Iesui ewawi. Tõ'ẽ ipy kĩ'ã rakaria yt ihapytig i rakaria yt hewaure ka'a i rakaria i yt ihay i rakaria yt hewyry kuap i rakaria. Ipo tut i i'ewyte ipy tut i rakaria tõ'ẽ howawi. I'ewyte tõ'ẽ aikotã aikotã ahu wywuaria tõ'ẽ Iesui ewawi ta'atumoehãite hap puẽti hamo. Ta'atupag i'ahu rakaria Iesui yatype hawyi toi'atumoehãite torania ra'yn. ³¹ Irania'in itotiarã teha'at haria te'eruanẽtup kahato Iesui kape katupono yt hewaure i rakaria toi'atuewaure hot'ok ta'yn yt ihay kuap i rakaria toi'atumoehay kuap ta'yn yt ihapytig i rakaria toi'atumoehapytig na'yn I'ewyte ipiit yt ikahu i rakaria toi'atumoekahu. Mi'i hawyi ta'atumõtypot kahato Tupana – Uru'ywania Isareu eTupana i'atu'e waku kahato En i'atu'e.

MAKU 8.1-10 PIAT EWY

³² Mi'i hawyi Iesui ti'atukaykay tuwewawi topotmu'eria – Uiwyrã'in e i'atuhaky'e'i kahato katupono mye'ym e'at ra'yn tukupte'en meiũpe uhehay kuap hamo miit'in sem e. Mi'i hawyi ta'atumi'u ta'atu'u yne ra'yn e. Mi'i pote koitywy yt naku i ati'atupo'oro i'atuetawa ko'i kape katupono ti pya kahato pyi tõ'ẽ mi'iria e. Ta'i tuwat hawyi ti ren te'eropap ne'i ra'yn yahig note sy'at pono e. Mi'i pote waku sa'awy'i wati'atupoi mi'iria e. I'atu'ok ta'yn hawyi waku te'era'aipok yahig wato sakpo ta'atuetawa ko'i kape e Iesui temiit'in me. ³³ Ma'ato – Mehĩ i'atu'e typy'i kahato ti hesy'at rakaria mesuwe i'atu'e. Aikope pyi aru pyno watipuẽti i'atumi'u wuat meiũpe yahig wato pe i'atu'e. ³⁴ – Yt kat i i apo aheman mesuwe e Iesui. Mi'i hawyi – Yt rat i'atu'e kurin kahato aimi'u pãi i'atu'e. Aheman 7 yn topyhu'at i'ewyte ahepira hit typy yn topyhu'at Mehĩ i'atu'e. Mio tã i'atu'e pytkai Iesui to'e miit'in sem me ³⁵ – Pyno ewei'apyk to yi upi e. ³⁶ Mi'i hawyi totat 7 man typy pira topo pe hawyi to'e to'ywot pe – Arehum ewawi Tupana. Waku kahato emiium e. Mi'i hawyi toi'atupat'ok hawyi tutum na'yn temiit'in me. Mi'i hawyi ipotmu'eria imõ'ẽ ra'yn typy'i rakaria pe. ³⁷ Mi'i hawyi te'erenuk kahato ra'yn hawyi i'atu'ok kahato ra'yn. Mi'i hawyi hemiit'in ti'atunug i'atumi'u ieĩpyt hawyi 7 e'yrysakag ne howapy te topyhu'at man pikpik ko'i pira pu'i ko'i. ³⁸ Te'erenuk haria 4000 ihainia tukupte'en itote i'ewyte haryporia'in i'atumẽpyt'in typy'i kahato yt i'atumimorania i ko'i te'erenuk wy. ³⁹ Waku hawyi Iesui ti'atupo'oro ra'yn i'atuetawa ko'i kape. Mi'i hawyi teke ra'yn yara pe hawyi toto i ra'yn ihyemyi'a sakpo mekewat yi Matara e hap kape.

Mi'i hap ti ara'akasa yne sa'awy'i uito Mateu. Mi'i hawyi mesuwat uimiwan atunug.

16

MAKU 8.11-13 IRUKA 12.54-56 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi itote wo'omu'e haria put'ok'i'atu'e Iesui iã'ãg hamo. Ta'atuky'esat i'aparap topiat hap haype. – Urumu'e hat i'atu'e etomoherep to esaika hap atipy kaipywiat yt uwe minug kuap i rikat ok tã i'atu'e. Mi'i etunug hawyi mono meremo uruimohey

Tupana Mipo'oro En hap i'atu'e Iesui pe. ² Mi'i hawyi Iesui to'e i'atuepe — At min'e hap kape ewei'akasa hawyi — Pyno mūki'ite at kahu kahato irane ewei'e katupono at min'e turan atipy piat ihup kahato pote watikuap ewei'e. ³ I'ewyte at wētem hap kape eweha'at hawyi — Pyno meiū i'aman aru ewei'e katupono at wētem hap ete hun moity i'ewyte ipy'ahak hap ewywuat topyhu'at atipy pe pote watikuap ewei'e. Ta'i i'aman aru hap yt i'aman i aru hap eweikuap kahato at mimoherep hap ete ma'ato Tupana Mipo'oro wemoherep hap ko'i yt eweikuap hin i eipe e. Atunug kahato ra'yn eipy'asetpe Tupana miky'esat uipo'oro hap ko'i uwe Uito hap moherep hap ko'i ma'ato mi'i ewei'akasa yne hawyi ti yt uikuap i hin te eipe e. ⁴ Yt naku i kahato mesuwarotiararia tukupte'en katupono yt Tupana mohey i haria kahato eipe e. — Etimoherep to esaika hap atipy kaipywiat iwato'in nakat merep'e hap ewy hawyi emohey haria wo urutukupte'en ewei'e sa'ag uhepe e. Ma'ato yt atunug i aru iwato'in nakat ehepe ei'akasa hamuat uimohey ehapiat hamuat e. Ma'ato ti aru wētup iwato'in nakat ei'akasa hamo ehapiat uimohey hap yn atunug e. Ta'i meiūran ti aru arētem ni aru gu'uro pyi aikotā mekewat sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Iuna tuwētem mekewat pira wato rakat wē pyi mye'ym e'at hawyi hap ewy ti aru arētem gu'uro pyi e. Mi'i iwato rakat yn atunug aru uwe Uito hap moherep ehapiat hamo e. Mi'i hawyi ti Iesui toto wo'omu'e haria yatypepyi i'ewyte Tupana ehay iwan miat wan pakup i haria kaipyi.

MAKU 8.14-21 PIAT EWY

⁵ Mi'i hawyi tuwat ra'yn temiit'in nywo ihyemyi'a wato sakpuat yara puo ma'ato hemiit'in tiwaure ta'atumi'u man. ⁶ Mi'i hawyi mu'ap upi toi'atunāpin na'yn temiit'in — Eiwe'eg wo o nagnia eko enoi haria wat ti mani ok pyre mopuk ewywuat pupi e nagnia ehay enoi haria Tupana ehay miwan miat wan pakup i haria wat e. ⁷ Mio tā e pote te'ero'e to'ope — Kat pote aheman wyti yt iwato i pote ti mio tā e. Aheman aimi'u wo watiwaure pote ti mio tā to'e i'atu'e. ⁸ Ma'ato Iesui tikuap i'atuehay to'opiat tuwanētup hawe hawyi to'e — Yt kat i aheman ewei'e apo eiwo'ope e. Pyno yt uimohey kuap i te eipe e. ⁹ Yt eweikuap i te apo uhesaika hap man nug hamuat hap e. Eweiwaure ra'yn apo aikotā ga'atpo 5 man wo ati'atupoi 5000 ihainia hap e. Eweiwaure ra'yn apo karanja e'yrysakag ne topyhu'at mi'i mi'u ieīpyt hap itotiat e. ¹⁰ I'ewyte mi'i hawyi ati'atupoi sa'awy'i 7 man wo 4000 ihainia. Mi'i hap apo karanja e'yrysakag ne topyhu'at i'atumi'u ieīpyt itotiat e. ¹¹ Mi'i tupono mesup ti uhehay wyti aikotā nagnia ehay enoi haria i'ewyte wani wani e haria tukupte'en mani puk ewy hap ete ti uhehay e. Ta'i yt eimiwaure aheman yt ete i ti uhehay e. Pyno eiwe'eg wo o eiwanētup hap man puk hap pupi mekewat sehay wētup nagnia mienoi hap pupi e. ¹² — Ta'i mio ti uruikuap ta'yn ehay Uhyt yt aheman ete i ehay hap ma'ato iā'ākap wuo urumu'e wētup seko enoi hap pupi mekewat Tupana mōtypot yat piaria akag ko'i Tupana ehay miwan miat wan pakup haria wo'omu'e hap pupi ehay hap i'atu'e.

MAKU 8.27-30 IRUKA 9.18-21 PIAT EWY

¹³ Mi'i hawyi Iesui toto tawa Sesaria kape wuat'i tawa hit upi toto morekuat Wiripi e'yi upi toto. Mi'i hawyi mu'ap upi tuwat hap tote Iesui apo'e temiit'in me — Uiwyrria'in e uwe som pyno irania'in me Uito eheyke'et apo'e. ¹⁴ — Ta'i irania'in ni mekewat wo'oset'ok hat Iuwāu raso i'atu'e ti epe. Ma'ato irania'in ti ta'i mekewat sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Eria raso Ieremia raso i'atu'e epe. Ma'ato irania'in wētup ok sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat ti ta'aipok i gu'uro pyi i'atu'e ti epe i'atu'e. ¹⁵ — Ma'ato apo uwe Uito ehepe e. ¹⁶ Mi'i hawyi Peteru tiwesat — En ni Tupana Mipo'oro Miit'in Ehakjera'at hanuat En e. En ni Tupana Sa'yru wuat'i e'at piat ieīne'en hat Sa'yru ti En e Peteru. ¹⁷ — Hāpyk kahato ti en uiwesat Simāu Iuwāu sa'yru e. Pywo ti uiwesat en. Yt uwe miit'in mikuap ewy i uiwesat en e. Ta'i yt uwe i ti mio tā emu'e mesuwe ma'ato Ui'ywot atipy piat wyti heno'i epe uwe Uito hap e. ¹⁸ Uimohey hat sese ti en e. Uimohey iheg miat hat en Peteru aikotā ai'yat nu kawiat iheg kahato hap ewy ti uimohey hap e. Mi'i hawyi ti aru en

ewywuaria uimohey kahato haria wo yne ati'atunug aikotã wati'atunug nu ai'yat nug hamuat hap ewy. Uimohey haria en ewywuaria wo ati'atunug ui'yat Tupana mōtypot hamuaria e. Yt uwe i wyti aru imoma kuap uimohey haria katupono po'og hesaika gu'uro kawiat rakat atunug mi'iria e. Wanĩkaptia ti'atu'uka atu'uka pytkai tukupte'en ne uimohey haria mesuwe katupono yt ta'atumoma kuap e. ¹⁹ Koitywy woronug en oken'ypy apykok hat ewywuat e. — Ereke ro aikope Tupana toĩne'en Morekuat no ere'e miit'in me pote tuwehyt'ok aru ma'ato irania'in me yt eiwehyt'ok tei'o ere'e pote yt tuwehyt'ok i aru e Iesui. ²⁰ Mi'i hawyi toi'atunãpin — Uiwyrria'in e yt ewehenoĩ tei'o mesup te irania'in me eimikuap Uito Tupana Mipo'oro Wuat'i Miit'in Porekuat nuat hap e.

MAKU 8.31-9.1 IRUKA 9.22-27 PIAT EWY

²¹ Mekewat e'at pyi Iesui ti'atumu'e topotmu'eria aikotã aru toieĩne'en mesuwarote irane hap etiat tohenoi — Uipotmu'eria e koitywy ahenoĩ teran ehepe heremo kahato aikotã aru ta'atunug mesuwe uhepe hap e. Areto ra'yn aru Ierusarēi kape uipo'oro hap ewy areto. Mi'i tote ti aru nagnia pa'i kororia i'ewyte seko enoi haria uhaty'i haty'i kahato itote aho'opot kahato aru e. Ui'auka ra'yn aru itote ma'ato mye'ym e'at yn wyti aru uipiit topyhu'at ui'asyp hawe e. Mi'i hawyi ti aru arētem i gu'uro pyi hawyi areĩne'en ne i ra'yn Uito e. ²² Mio tã e pote Peteru tikaykay Iesui tuwewawi wãito'e hamo — Mehĩ yt karãpe i ti mi'i tã hap ta'atunug kuap eete pãĩ e. Pyno ti yt karãpe i ti aru e'auka hap e. ²³ Ma'ato Iesui tuwemorem na'yn Peteru saty'i saty'i hamo — Mоторo ahiag e Peteru pe. Uipyhyp teran en Tupana miky'esat nug hap ete Satanai e. Uinãpin sa'ag ne'i yt Tupana piat yt uinãpin hap ewy hin i ma'ato ti miit'in wanētup hap kaipyi ne'i ti uinãpin en e Peteru pe. ²⁴ Mi'i hawyi yne temiit'in me to'e — Uipotmu'eria uhemiiit no sese wo erepyhu'at teran pote etiwaure o yne emiky'esat nug hap ko'i e. — Ui'auka pote waku ui'auka ma'ato yt atoiat hin i aru imohey hap ewei'e o e. — Yt atoiat hin i Uika'iwat uiku'uro hap kape ewei'e o e. ²⁵ — Uimiky'esat nug hap yn aru atunug ewei'e pote eheĩne'en hap sese mesuwat yi tote pun haria wo eweipyhu'at ma'ato uwe uwe — Uika'iwat miky'esat yn atunug neran ewei'e pote eheĩne'en hap sese puēti hanuaria eweipyhu'at mesuwat yi tote i'ewyte atipy pe e Iesui. ²⁶ Kan hamo ten eweipotpap at ka'ap wuat'i e'at pe yne yne mesuwarote yi wato hap ok tã eweikiyi'at hamo yt eweikupte'en i sese mesuwe hamuat pytkai i e. Kan hamo eweipun yne eheĩne'en hap eimiky'esat nug hap ete hawyi aikotã i aru ewei'aipok i emotag hap e'at kape. Eweipun na'yn eheĩne'en hap sese yne hawyi aikotã aru eweikiyi'at i ra'yn e. ²⁷ Meiũran ti aru ara'aipok te ra'yn meikowo Uito Eheyke'et Eikywyt. Ariot re ti ra'yn Ui'ywot mimōtypot nuat ariot pãĩ hemiiit'in atipy piaria py'asetpiat ariot e. Mi'i e'at pe ti aru atum ha'up uimiky'esat nug haria pe ikahu kahato aikotã i'atuminug wakuap ok tã wyti aru atum ha'up iwato rakat e. Ma'ato irania'in me ti aru i'atuminug sa'ag ok tã ne wyti aru atum ha'up i'atuepe yt nakuap i ok tã e. Yt eweiwaure tei'o mio wuat uhehay pãĩ e. ²⁸ Pywo pe ti areĩne'en ti aru Morekuat no mesuwe e. Mi'i hawyi i'ewyte tukupte'en eipy'asetpe wētup ok wētup ok Eheyke'et Morekuat nuat hap kapiat akasa haria ti aru eipy'asetpe tukupte'en wy e. Pyno ti aru mi'iria te'era'akasa ta'atuku'uro hap e'yianmete e Iesui temiit'in me.

Mio tã e. Mi'i hawyi uito Mateu atiwan mi'i hap etiat mesuwe.

17

MAKU 9.2-13 IRUKA 9.28-36 PIAT EWY

¹ Mi'i rokirē 6 e'at tokosap rokire totiototo temiit Peteru Tiaku iywyt Iuwãu wywo yity'ok ywaiti kahato rakat kape aikope yt uwe i tukupte'en hap kape. ² Mi'i hap tote te'eraha'at Iesui kape turan yt sa'awy'itewuat ewy i ra'yn toĩne'en katupono howa ti imehit kahato at mehit hap ewy i'ewyte hesokpe ikytsig kahato imehit hap ewy. ³ Mi'i hawyi ipotmu'eria

mye'ym ok takaria te'era'akasa Iesui yatype typy ok mekewat Musei hawyi Eria meke-waria sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria kape te'era'akasa. Mi'iria ti to'oehay Iesui wywo. ⁴ Mi'i hawyi Peteru tuwēpowat ra'yn – Urumu'e hat e waku kahato meiūpe watoīne'en pāi e. Etiky'esat pote meremo atunug ehe'og mye'ym wētup ewano wētup Musei wano wētup Eria wano e haty wo. ⁵ Mio tā e turan put'ok'e ra'yn ywyhig imehit rakat i'atuete ywai kaipyi. Mi'i hawyi ywyhig og kaipyi sehay ta'atukuap – Uha'yru sese ti toīne'en eipy'asetpe uimiky'e kahato Mi'i e. Mi'i tupono eweiwanētup kahato ro ihay imienoi kape e Tupana. ⁶ Mi'i pote ywyhig mywiat sehay pupi ipotmu'eria hewo ra'yn yi tote ta'atuewa puo. ⁷ Mi'i hawyi Iesui teha'at i'atuewawi hawyi toi'atuemig hawyi to'e – Wāi eweiken'ē tei'o e i'atuemig haype. Eipoīām no e. Yt eweiken'ē te e. ⁸ Mi'i hawyi te'eraha'at yi totepyi hawyi Iesui yn na'yn heremo. Te'era'akasa Iesui yn na'yn. Mi'i yn toīne'en ne itote. ⁹ Mi'i hawyi i'atupot'apyk i ra'yn yi hot kape yity'ok totepyi. Mi'i turan Iesui to'e mye'ym ok takaria pe – Yt ewehenoi tei'o irania'in me ei'akasa uhowawiat yity'ok totiat aikotā areīne'en hap e. Uito Eheyke'et tuwētem i ra'yn gu'uro pyi hawyi ti waku ewehenoi mi'i tā hap irania'in me e. ¹⁰ Mi'i hawyi apo'i'atu'e tope – Kat poteī irania'in Musei ehay wuat aimu'e haria te'ero'e – Sa'awy'iwuat Tupana ehay enoi hat ti Eria ti ta'aipok i ra'yn Tupana Mipo'oro Mii't'in Ehakyera'at hat ut hap moherep hamo tut i'atu'e. ¹¹ Mi'i hawyi toi'atuwesat – Ta'i pywo kahato ti mio tā i'atu'e hap ewy ti e. Katupono Eria ti tut ra'yn yianme Tupana Mipo'oro ut hamuat enoi hamo i'atu'e hap ewy e. ¹² Pywo pe ti Eria put'ok'e e hap ti tokosap ta'yn uiwyrria'in e. Ta'i ta'aipok kahu ra'yn ma'ato mii't'in yt tikuap i ut hap hawyi to'okyry'i sa'ag kahato mi'i ete. Ta'atumi-kyry'i sa'ag hap ne'i e. Mi'i mikyry'i hap ewy te ti aru ta'atunug sa'ag uhete Eheyke'et ete e. ¹³ Ta'i uruikuap ta'yn koitywy kat e'e hap i'atu'e. Ta'i mekewat wo'oset'ok hat Iuwāu sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat ti Eria ewywuwat kahato ti ere'e hawe ti i'atu'e.

MAKU 9.14-29 IRUKA 9.37-43 PIAT EWY

¹⁴ Mi'i hawyi Iesui ta'aipok i ra'yn Peteru Iuwāu Tiaku wywo mii't'in typy'i rakaria kape. Mi'i hawyi wētup ok ihainia put'ok'e Iesui ewawi hawyi tuwepỹ'ātutuk haype to'e ¹⁵ – Uhyt e eraha'at uha'yru kape ikye'e hap mywo ro katupono yt naku i kahato ahiag uha'yru ete e. Toku'uro ku'uro hawyi ti aria pe y'y pe tuereto ta'at e. ¹⁶ Sa'awy'i ti aterut epotmu'eria kape ma'ato ti mi'iria ti yt imoehāite kuap i e. ¹⁷ Mi'i hawyi Iesui to'e topotmu'eria pe – Yt Tupana mohey haria hin i ti eipe pāi. Mi'i pote ti ewei'aparap kahato eipe e. Karāmuo ti aru put'ok'e uhepiat eimu'e hap Tupana mohey sese hap e. Woroho'omu'e ti imohey hamuat ete wen ma'ato ti yt eweimohey kuap hin i te e. Aikotā aru pyno ewei'atumoehāite kuap mii't'in areto ra'yn pytkai yt kat i ra'yn uimohey hap eikai hawyi e. Pyno eterut ro esa'yru e Iesui wepỹ'ātutuk hat pe. ¹⁸ Mi'i hawyi tohaty'i haty'i ahiag tehay wo – Erētem no ahiag kurum piit pyi e hawyi meremo ihapy hot'ok i ra'yn ahiag ipiit piat rakat. Meremo waku ra'yn tuete. ¹⁹ Mi'i hawyi waku hawyi ipotmu'eria te'eruweran tuwat howawi – Kat pote som uruto yt uruihep kuap i ahiag kurum piit pyi i'atu'e ta'atumu'e hat pe. ²⁰ Iesui henoi ra'yn – Tupana mohey hap eiwanuat yt iwato i te yt itag i te eweimohey Tupana pote yt eweimoehāite kuap i te eipe e. Tupana mohey hap eiwat itag pote iwato pote yne yne ewetunug kuap e. Aikotā aimikoī Mutara iā'ŷi ti yt iwato hin i wen ma'ato itag hawyi i'yp wato e. Mi'i hap ewy ti Tupana mohey hap ehapiat hap eikawiat kurin kaipyi itag hawyi yne ra'yn ewetunug kuap imohey hap wywo ewehētup wote e. Mesuwat yity'ok wato pe – Mоторo mesuwepyi ewei'e imohey hap wywo pote ta'i toto ra'yn eimiētup ewy e. ²¹ Ta'i uhyt'i'in ewehētup Tupana pe haty wo ahiag hep hamuat ehesy'at hap wywo mi'i hawyi tuwētem ahiag ma'ato yt pote yt e.

MAKU 9.30-32 IRUKA 9.43-45 PIAT EWY

²² Mi'i hawyi hemii't'in yi Karireia piaria te'eruwa'atunug yne ra'yn Iesui kape. Mi'i hawyi to'e i'atuepe – Uiwyrria'in e mi'i hawyi irane Uito ti wanīkaptia po pe areīne'en

Uito e. ²³ Ta'i ta'atu'auka sese hamuat ti Eheyke'et Eikywyt hawyi ta'atusyp ipiit iku'uro hawyi ma'ato mye'ym e'at hawyi Tupana uihep i ra'yn gu'uro pyi Uito e. Ta'atukuap ihay hawyi i'atu'arot kahato ra'yn iwyrria'in. ²⁴ Mi'i hawyi Iesui toto temiit'in nywo tawa Kawana'ū kape. Mi'i tote put'ok'e wētup ok Tupana mōtypot yat apykok hap sa'up sat hamo tut. Mi'i hawyi apo'e Peteru pe – Eika'iwat tum apo Tupana mōtypot yat apykok hap sa'up e. ²⁵ – Ta'i tutum som e Peteru hawyi teke getap we apoto'e hamo ma'ato apo'e hap e'yianmete Iesui to'e – Simāu e mesuwat yi totiarua morekuaria wyti miit'in kaipywiat ha'up sat kahato haria e. Uwe kaipyi som ta'atuky'esat ha'up sat hap are sio i'atumēpyt'in kaipyi are sio irania'in kaipyi e. Kat som mi'i tā erewanētup e Simāu me. ²⁶ Ta'i ta'atumēpyt'in kaipyi ti yt kat i ta'atuhep e ma'ato irania'in kaipyi iwato kahato ta'atuporera'at e Simāu hawyi Iesui to'e – Simāu e Ui'ywot yat apykok hap sa'up ta'atusat teran uikaipyi e. ²⁷ Ta'i atum wyti aru e yt kat i uiweteweru hap pytkai Ha'yru Uito pote ma'ato atum katupono yt atiky'esat i wyti yt hegyi'at i rakat i'atu'e uhepe e. Pyno waku watum i'atumiētup e Simāu me. Mi'i pote ti etioto ro pina ihyemyi'a wato kape hawyi etekyi pira ro e. Mi'i tote ti aru etipuēti pira e. Mi'i hawyi ti aru emiekyi sa'awy'iwuat wē pe etipuēti ha'up muat i'ape rakat e. Mi'i i'ape rakat ti aru put'ok'e ra'yn Tupana mōtypot hap apykok hap sa'up mo aiwanuat e. Pyno etekyi pira hawyi etum i'ape iwē piat mekwat sa'up nug hamo e Iesui Peteru pe.

Mio tā hap ewy to'e Peteru pe sa'awy'i. Mi'i hawyi uito Mateu uimiwan atunug mi'i etiat.

18

MAKU 9.33-37 IRUKA 9.46-48 PIAT EWY

¹ Mekewat e'at Iesui potmu'eria put'ok'i'atu'e Iesui ete apota'atu'e hamo – Uhyt i'atu'e uwe aru mekwat Tupana topyhu'at Morekuat no mesuwat yi tote turan mekwat e'at pe apuru uwe uwe topyhu'at urupy'asetpe po'og miit'in akag no irania'in kai i'atu'e. ² Mi'i hawyi Iesui tikaykay hirakat kurin kat tuwewawi hawyi hirakat pe to'e – Eremo'y'am no meiūpe uhemii't'in py'asetpe e. ³ Mi'i hawyi to'e temiit'in me – Miit'in akag wo eweikupte'en neran mote eweikupte'en meiūwat hirakat ewywuwat e. Hirakaria waku kahato e. – Uito po'og yt to'e i hap ewywuaria waku ewei'e e. ⁴ Ewei'atoiat ro – Uito po'og irania'in kai ei'e hap ko'i hawyi – Irania'in po'og uikai ewei'e eiwanētup hawe hirakat ewy e. Mio tā e haria ewywuaria yn miit'in akag wo tukupte'en aru karāpe Tupana toīne'en Wuat'i Potypot Koro wo i mesuwat yi wato hap ok tā hap e'at turan e. ⁵ I'ewyte uwe uwe uhetiano wētup ok mesuwat hirakat ewywuwat pe to'e – Ta'i waku ereīne'en ui'yat pe pī'ā kurum e hat topyhu'at mi'i e hat ewywuwat uhepe to'e – Ta'i waku ereīne'en ui'yat pe Uhyt Mimi e hat topyhu'at e.

MAKU 9.42 IRUKA 17.2 PIAT EWY

⁶ Pyno eiwe'eg wo o uimohey haria piat uimohey hap moma hap pupi e. Katupono uwe uwe hirakat ma'at hat topyhu'at mi'i hat yt naku i sese rakano topyhu'at Tupana wanētup hawe pāi e. Uwe uwe uimohey hap hirakaria wanētup hawiat ihap mi'i hat ti Tupana mi'apiheg sese wuanuat topyhu'at e. Ta'i mi'i hat ti sakpo yt naku i hawe topyhu'at irane aikotā ihyemyi'a wato pe nu wato saity nug ete watoīne'en hap ewy topyhu'at yt naku i pe aru uimohey haria hirakat ewywuwat ma'at haria e. ⁷ Tukupte'en aru uimohey haria ma'at haria uimohey hap hep kuap haria e. Po'og po'og Tupana mi'atu'apiheg ko'i wo aru mi'iria te'eropyhu'at wuat'i irania'in ko'i kai e. ⁸ Mi'i pote epo epy einug yt naku i pe pote wāi'ewei'e o eiminug yt naku i hap ete e. Ta'i po'og waku eweitek eipo eipy katupono po'og waku ipo ipy tut rakano eweikupte'en mesuwarote te sio meiūran eweipyhu'at eipiit ikahu rakat wywo wuat'i e'at pe aria pe eheho'opot hawe e. ⁹ I'ewyte wāi'ewei'e eiwa'akasa sa'ag neran hap ete. Ta'i po'og waku eweihep eheha hawyi eweipun no pya eikai katupono po'og waku eheha i'apak'e wywo yn ehewyry

mesuwarote sio typy kawiat eheha wywo eweikupte'en wuat'i e'at piat aria ieñe'en hat ho'opot hawe ne'i e.

¹⁰ Mi'i pote eiwe'eg wo o hirakaria ewywuat haria etiat eipy'ahak hap pupi katupono tukupte'en kahato atipy pe Tupana esurara'in ko'i hirakaria apykok haria tukupte'en yt pya hin i Ui'ywot atipy piat kai e. ¹¹ Mi'i pote eiwe'eg wo o hirakaria ewywuat uimohey haria ma'at hap pupi. Katupono ho'owasat rakaria ehakyera'at hamo ariot e. Ta'i Uito ti ariot Eheyke'et miit'in ho'owasat rakaria puëti hamo e. ¹² Karãpeñ aihũria 100 rikat tukupte'en ai'yatype hawyi ma'ato wētup ok aihũ ho'owasat ra'yn mi'i hawyi watikat kahato meremo ho'owasat rikat. Mi'i hawyi 99 rakaria i'atumi'u ete hawyi aihũ ho'owasat rikat kat hamo watuwat e. ¹³ Mi'i hawyi meiũran watipuëti i ra'yn aihũ hawyi – Pãï waku wato'e aimowepit kahato katupono ho'owasat rikat watipuëti i ra'yn pote. I'ewyte meimuëwat 99 rakaria aimowepit kahato haria te ma'ato ho'owasat rikat puëti hap po'og aimowepit e. ¹⁴ Mi'i hap ewy te ti Ai'ywot atipy piat yt tiky'esat hin i wētup hirakat ho'owasat hap e Iesui temiit'in me. ¹⁵ Uiwyrria'in e karãpe wētup ok uimohey hat ti'aparap eete aikotã aikotã tutunug ema'at hap mi'i hawyi o ereto howawi iweran hawyi ehenoï ro tope aikotã toi'aparap epiat hap e. Ma'ato waku iweran turan ehenoï tope e. Yt naku i irania'in ikuap ehay itote e. Mi'i hawyi – Pywo pe ti woroho'o'aparap ta'yn e pote epe hawyi – Pyno waure wo areïne'en uima'at hap kai ere'e ro tope e. Mi'i hawyi eiwo'owese hap yn na'yn toïne'en eiwo'ope e. ¹⁶ Ma'ato yt tuwanētup teran i ehay kape pote etioto ro typy ok sio mye'ym ok uimohey haria etioto ewywo ihay kuap hamo sio pywo sio yt kuap hamo e. Katupono sa'awy'i mio tã e Tupana – Yt naku i ti etimohey meremo wētup ok heso hap wētup ok miit ete yt etikuap i te pywo sio yt e hap pytkai e. Ma'ato to'o'ewy kahato ta'atuhenoï typy miit sio mye'ym miit wētup ok miit ete mi'i pote waku etimohey i'atuehay apo apo'ere hawyi e sa'awy'i miwan me e. ¹⁷ Ma'ato yt tuwanētup teran i eiwo'omye'ym ok takat piat tonãpin hap kape pote ewehenoï ro uimohey haria sok pe e. Ma'ato uimohey haria sok piano inãpin hap kape yt tuwanētup teran i hawyi waku eweie tope – Koitywy yt urumimohey ewywuat i pote wētup ywania ewywuat ereïne'en. Meimuëwat mu'ap pyhyp haria ewywuat ra'yn ereïne'en uruwanētup hawe waku eweie tope e. ¹⁸ Karãpe – Waku mi'i tã watunug eweie eiwo'ope sio yt naku i mekewat watunug eweie eiwo'ope mi'i pote ei'e hap ewy Ui'ywot atipy piat to'e aru e Iesui. ¹⁹ Wētup uhehay ahenoï teran ehepe are. Karãpe mesuwat yi tote typy ok uimohey haria hētup to'o'ewy Ui'ywot atipy piat pe kat e kat e hap mi'i hawyi tutum aru i'atumiētup ok tã to'o'ewy'ewy i'atumiētup tutum e. ²⁰ Pywo pe ti are'e aikope aikope uimohey haria typy ok sio mye'ym ok te'eruwa'atunug uimōtypot hamo mi'i hap tote ti aru Uito i'ewyte areïne'en i'atupy'asetpe e Iesui temiit'in me. ²¹ Urumu'e hat e Peteru karãpe wētup ok emohey hat uima'at hawyi waure wo areïne'en. Ma'ato mi'i hawyi uima'at i ra'yn mi'i pote karania wo waku atimohãpyk uima'at i hat sio 7 wo sio yt e. ²² Yt rat po'og po'og 7 wo hap kape ma'ato 490 wo hap kape etimohãpyk wētup ok piat ema'at hap ko'i upi e. Ta'i waure wo watoïne'en at ka'ap e Iesui Peteru apo'e hawyi. ²³ Pyno ahenoï teran ehepe hã'ãkap wuo aikotã Tupana topyhu'at miit'in Porekuat no mesuwe i'ewyte atipy pe hap ewy e. Sa'awy'i so wētup morekuat ti'atukaykay tuwewawi temiit'in. Toi'atukuap teran karan karan i'atuweteweru hap haype. ²⁴ Wētup ok weteweru hap ti iwato kahato aikotã aipotpap aheïne'en hap ok tã kapiat sa'up ewy iwato kahato aikotã yt watum kuap i hap ewy e. ²⁵ Mi'i hawyi so yt toha'up nug kuap i ra'yn e. Mi'i pote morekuat to'e haty wo tesurara akag me. Etiweneru ro mesuwat weteweru hat ihary'i wywo imēpyt'in wywo yne hekat ko'i wywo hawyi eterut ro mekewat sa'up hawyi etum no uhepe iweteweru hap sa'up nug hamuat e. ²⁶ Ma'ato mi'i hawyi meremo weteweru hat tuwepý'ätutuk morekuat ewa kape hawyi to'e – Atum yne wyti aru uiweteweru hap epe uika'iwat e ehekatup porap'i pote atum wyti aru e haty wo. ²⁷ Mi'i hawyi sig morekuat tiky'e kahato temiit hawyi – Pyno

atiwaure ra'yn eweteweru uhepiat hap e. Koitywy yt kat i po'og na'yn eweteweru hap uikai e. Katupono atihap yne ra'yn e weteweru hap uimiwan myi e. ²⁸ Mi'i hawyi weteweru hat toto ra'yn morekuat yatypepyi hawyi wētup ok temiit toipuēti yt iwato hin i weteweru hap wywo wētup e'at kapiat ipotpap hap ok tā yn iweteweru hap e. Mi'i hawyi ma'ato totat ra'yn topo wo hut'yp ete hawyi to'e haty wo — Etum no eweteweru hap uhepe e. ²⁹ Mi'i hawyi hemiit yi tote tuwepý'ātutuk hawyi to'e — Mehĩ e ehekatup porap'i o hawyi atat aru yne uiweteweru hap hawyi atum yne aru epe mehĩ e. ³⁰ — Yt rat e woropo'oro en mesup epyhik hap kape e eweteweru hap upi e. Mi'i hawyi so tutum na'yn temiit surara'in me ipyhik hamo. ³¹ Mi'i pote irania'in morekuat emiit'in i'atupy'ahak kahato tukupte'en hawyi — Yt naku i kahato tutunug temiit ete i'atu'e. Mi'i hawyi so tuwat ra'yn morekuat kape henoi hamo e. ³² Mi'i hawyi morekuat tikupap ta'yn hawyi toikaykay mekewat sa'awy'iwuat weteweru wato kahato hat tuwewawi hawyi to'e — Yt naku i kahato ti en katupono sa'awy'i atiwaure yne eweteweru hap iwato rakat ehētup uhepiat hap upi e. ³³ Sa'awy'i ehaky'e'i uhepiat hap upi waure wo areĩne'en eweteweru hap iwato kahato pytkai. Ma'ato mi'i hawyi en yt waure wo hin i ereĩne'en epiat weteweru hin hat kai e. Waku ti waure wo ereĩne'en eweteweru kurin kat etiat hat ete aikotã uito waure wo areĩne'en eweteweru wato kahato hap ete hap ewy e temiit sa'ag kahato sa'awy'iwuat rakat pe. ³⁴ Yt karãmuo i ra'yn uima'at epiat hap atimonik uipy'a pe e. Uimõpy'ahak kahato yt waure wo i ereĩne'en irania'in miat ema'at hap etiat pote e. Mi'i hawyi ereĩne'en irane morekuat pyhik hawe mekewat eweteweru uhepiat hap mohãpyk hamuat e. Waku itote erepotpap at eweteweru hap sa'up ete e. waku ereĩne'en itote at ka'ap iheg me morekuat esurara'in sem po pe e ika'iwat temiit sa'ag me yt waure wo i toĩne'en irania'in miat toma'at hap etiat pote e. ³⁵ Mi'i hawyi mio tā e ti ahepe Iesui wy. Yt naku i yt waure wo i eweikupte'en irania'in miat weteweru hap kai e. Mi'i tā eweikupte'en hawyi Ui'ywot atipy piat mi'apiheg ko'i wo eweipyhu'at are yt waure wo i miit'in miat eima'at hap ete haria wo eweikupte'en mote e Iesui ahepe temiit'in me.

19

MAKU 10.1-12 PIAT EWY

¹ Toi'atumu'e kahu hawyi toto i ra'yn Iesui tetama Karireia pyi mekewat Iūtãu hy sakpo yi Iuteu kape toto. ² Mi'i hawyi miit'in typy'i kahato tuwat hupi i'ewyte i'ahu rakaria. Mi'i haria ti Iesui ti'atumoehãite kahato i'ahu rakaria itote. ³ Mi'i turan tō'ē howawi nagnia ehay enoi haria ta'atuehay piat Iesui ti'aparap hap ta'atuky'esat haype. Mi'i hawyi ta'atuiã'ãg hap te'ero'e Iesui pe — Mehĩ urunãpin En sio waku apo uruway wywo uruto'o'atoiat urumiky'esat ewy sio yt i'atu'e. ⁴ — U pãi e yt karãpe i apo nimuat sese miwan ete eiwemu'e apo'are aikotã mi'i pe sa'awy'i sese to'e — Ainug hap ihainia hawyi haryporia wētup yn tutunug hap ete e. Wētup ipa'iat wētup iwary'i yn ni tutunug e miwan me. ⁵ Mi'i tupono tehary'i hawyi ihainia toiat to'ywot toty e hawyi toĩne'en tehary'i wywo yn. Mi'i hawyi toĩne'en tehary'i wywo hawyi wētup miit ewy yn na'yn topyhu'at wētup ihainia wētup haryporia typy miit pytkai e Iesui. ⁶ To'okyi'at hawyi wētup miit yn na'yn ihainia haryporia pytkai e. Katupono Tupana tunug mi'iria wētup miit ewywuat e. Mi'i tupono yt naku i ti Tupana mipehik watitek e Iesui nagnia ehay enoi haria pe ⁷ Mi'i pote apo'i'atu'e — Kat poteĩ pyno Musei to'e ahepe sa'awy'i — Yt eiwo'owese i ehary'i wywuat hawyi ti ewetunug no iwan me aikotã ehary'i wywuat yt eiwo'owese i hap hawyi waku eiwo'o'atoiat e Musei i'atu'e. ⁸ — Ta'i yt eiwo'oky'e kuap i pote mio tā e Musei ehepe toĩne'en turan ma'ato sa'awy'i sese ti ipa'iat iwary'i nug hap e'at pe yt kat hin i wo'o'atoiat hap toĩne'en e. ⁹ Pywo pe ti uwe uwe he'aito kahato rakat atoiat hawyi toĩne'en wētup ok wywo mi'i miit ti'aparap kahato ra'yn Tupana wanētup hawe e Iesui Tupana ehay enoi haria pe. ¹⁰ Mi'i pote ipotmu'eria — Urumu'e

hat i'atu'e pyno yt karãpe i waku uruto'o'atoiat uruehary'i pote po'og waku yt iwary rakanuat i urutukupte'en sio yt i'atu'e. ¹¹ — Ma'ato tukupte'en iwary kahato rakaria i'ewyte tukupte'en yt iwary rakanuat i mesuwat yi tote e. ¹² Tukupte'en wyti ihainia'in yt iwary rakat nuat i katupono ta'atuhire pyi te ta'atu'ywã'ĩ pyi te yt i'atu'yp i rakaria e. I'ewyte ti tukupte'en wyti miit'in minug misa'ahep takat ewywuwat ko'i e. I'ewyte yt yne i ma'ato tukupte'en tuereto — Uito yt atiky'esat i uiwary katupono po'og waku yt iwary rakanuat i areĩne'en Tupana potpap nug hamuat e haria e. Yt yne i wen ma'ato ho'okup mio tã e haria e. Mi'i tã ewei'e eiwanẽtup hawe pote waku mi'i tã eweikupte'en Tupana potpap nug hamo ma'ato yt pote yt e Iesui ipotmu'eria pe.

IRUKA 18.15-17 PIAT EWY

¹³ Mi'i hawyi miit'in te'eropo'ok teran hirakaria Iesui kape — Mehĩ i'atu'e ereponug no urumẽpyt'in ete hawyi ehẽtup to Tupana pe urumẽpyt'in poityro hap i'atu'e. Mi'i hawyi ma'ato ipotmu'eria ti'atupyhyp kahato hirakaria howawi — Wã'i'atu'e. ¹⁴ — Yt ewei'atupyhyp tei'o hirakaria uhowawi pã e Iesui ipotmu'eria pe. Tupana tiky'esat kahato temiit'in no hirakaria e. Tero tõ'ẽ uhowawi e. Katupono karãpe Tupana topyhu'at Morekuat no mesuwe mi'i hap e'at pe hirakaria ewywuwat yn wakuat nuaria toi'airo temiit'in akag ko'i wo e Iesui temiit'in me. ¹⁵ Mi'i hawyi tuweponug hirakaria ete hawyi toi'atuewaku yne ra'yn topo wo hawyi tuwat i ra'yn Iesui'in itote pyi.

MAKU 10.17-31 IRUKA 18.18-30 PIAT EWY

¹⁶ Mi'i turan wẽtup ok kurum put'ok'e hawyi to'e Iesui pe — Wo'omu'e hat waku sese ti En e. Uimu'e ro aikotã aikotã atipuẽti uheĩne'en wuat'i e'at piat hap sa'up e. Mi'i pote ariot ewawi uimu'e hamuat e katupono wakuat sese ti En Uhyt e. ¹⁷ — Tupana yn ni wakuat sese kurum e Iesui wuat'i e'at piat heĩne'en hap ky'esat hat pe. Uito ti wakuat sese ere'e apo uhepiat e. Pyno etunug no yne Tupana miky'esat miwan miat ko'i hawyi waku pe ereĩne'en e Iesui kurum me. ¹⁸ — Pyno etimoherep to uhepe Uhyt kat imiky'esat ko'i waku atunug e. — Ta'i yt erepot'auka tei'o are yt ewary wary tei'o are yt sero'ok'ere tei'o are yt etoma'at tei'o wẽtup ehay wo e. ¹⁹ Etomõttypot ro e'ywot ety e eti'atuky'e ro irania'in aikotã eweiky'e hap ok tã hap ewy e. Etunug mi'i tã mote waku pe ereĩne'en e Iesui kurum me. ²⁰ — Ma'ato Uhyt e uihire pyi te ti rat mio tã e'e hap miwan miat atunug yne e. Kat e hap pyno mi'i hawyi waku atunug uheĩne'en wuat'i e'at piat hamuat puẽti hamo e. ²¹ — Ta'i wẽtup mo etunug hawyi hekat rakat sese wo ereĩne'en aru atipy pe atum kurum e. Pyno etum yne ekare'en ahyt yne hatek takaria pe hawyi era'aipok uhowawi ereto uhupi uheĩne'en no hamo kurum e Iesui wuat'i e'at piat ky'esat hat pe. ²² Mio tã e hap toikuap hawyi ti tohaty'u ra'yn topy'a pe hawyi toto ra'yn katupono yt toimõ'ẽ teran i tekare'en sok yt hekat i rakaria pe haype. ²³ Mi'i hawyi Iesui to'e topotmu'eria pe — Are pã niatpo sese ti rat wekare'en ky'e haria tuwehyt'ok atipy pe aikope Tupana toĩne'en Morekuat no hawe e. ²⁴ Pywo ti niatpo kahato aikotã aihũ iwato rakat Kameru teke teran awi ehapo ka'a puo hap ewy niatpo hap ewy e. Mi'i hap ewy ti ma'ato po'og po'og niatpo hekat rakaria te'eruwehyt'ok Tupana etama pe e. ²⁵ Mio tã e hawyi ipotmu'eria te'eruanẽtup kahato — Pyno niatpo kahato Tupana etama pe uruwehyt'ok uruekat pote i'atu'e. Niatpo kahato uruehakyera'at hap Mehĩ i'atu'e. ²⁶ Mi'i pote teha'at kahato topotmu'eria kape hawyi to'e — Yt uwe i tuwehakyera'at kuap e. Tupana yn ni miit'in ehakyera'at kuap hat e. Katupono mi'i yn nyti po'og hat toĩne'en e. Tupana tunug kuap yne yne. Yt kat i hin i ti niatpo tutunug towanẽtup hawe e. ²⁷ Mi'i hawyi Peteru to'e — Urumu'e hat e sa'awy'i uru'atoiat yne ra'yn uruekat eupiat urutuwat hamo e. Pyno kat aru ha'up etum uruepe e. ²⁸ Mi'i pote Iesui tiwesat — Karãpe yi ipakup turan karãpe Uito Eheyke'et ara'apyk Morekuat e'amyap tote wuat'i miit'in miat uimõttypot hamo mi'i turan ti aru pywo eweikupte'en ui'yatype 12 morekuat e'amyap tote uiwywo e ai'ywania Isareu ywania tok puo wẽtup ywania wẽtup ywania morekuat no eweikupte'en aru uwe yt naku i uwe waku hap e hamo eweikupte'en aru e. ²⁹ Pywo ti rat uwe uwe

uheday upi uhupiat toto haype i'atoiat to'yat towywyt'in tokywyt'in toinyt'in tosaki'yt'in to'ywot'in toty'in tomēpyt'in toko ko'i tomikoi uimiky'esat nug hamo mi'i hat ti aru po'og ipuēti meimuēwat tomi'atoiat ko'i kai sa'awy'i'uwat kai. Po'og po'og ipuēti meimuēwat tomi'atoiat ko'i kai. Tomi'atoiat wētup kaipyi toipuēti 100 na'yn mesuwe i'ewyete ti aru toipuēti wuat'i e'at piat toīne'en hamuat e. ³⁰ I'ewyete ti aru mesup te wuat'i uimohey haria — Uito po'og e haria uimohey haria po'og kurin nakaria wo te'eropyhu'at atipy pe ma'ato uhemiiit wuat'i miit'in eropat haria wo mesup we mi'i haria miit'in akag wo tukupte'en aru atipy pe e Iesui Peteru'in temiit'in me.

Uito Mateu uimiwan mesuwe

20

¹ Mi'i hawyi Iesui to'e temiit'in me — Koitywy wētup hā'ākap ahenoī teran ehepe aikotā Tupana topyhu'at wuat'i miit'in Porekuat no mesuwe aikotā toīne'en atipy pe hap ewy e. Sa'awy'i so toto wētup ok hekat rakat hunete to'yat pyi teropat haria kaykay hamo motpap nug hamuat hamo toko piat Uwa ypia etiat i'atupotpap hamo e. ² — Eipotpap at pote ti atum wētup e'at sa'up ehepe e. Mi'i pote — Hē i'atu'e. Mi'i hawyi toi'atupo'oro tomikoi ypia kape. ³ Meiūran mikoi ka'iwat ihot'ok po'og hawyi toto aikope miit'in tikyi'at wuat'i hap kape. Mi'i turan itote toi'atupuēti yt kat nug i haria motpap ekatup haria. ⁴ Mi'iria pe to'e — Eweiwat ro uiko kape hawyi meiūran aru atum ha'up wakuat ehepe e. — Ta'i i'atu'e hawyi tuwat ra'yn iko kape. ⁵ Atposake rokirē i'ewyete toi'atupuēti po'og miit'in mu'ap upi hawyi i'ewyete toi'atupo'oro toko kape i'atupotpap hamo waku i'atu'e pote. ⁶ Mi'i hawyi porap wātym i turan po'og toi'atupuēti toto hap upi yt ipotpap i rakaria. Mi'i hawyi mi'iria pe — Kat potei yt eipotpap hin i e yt kat i apo eiminug motpap e. ⁷ — Yt uwe i rat urupo'oro motpap nug hamo i'atu'e tope. — Pyno moroho'opo'oro eipe uheUwa ypia kape e. Mi'i rē ti aru atum ha'up wakuat ehepe e. Mio tā e hawyi tuwat imikoi ypia kape. ⁸ Mi'i hawyi wātym na'yn hawyi ipotpap takaria toi'atunug tuwewawi i'atupotpap sa'up nug hamo. Mi'i hawyi temiit akag pe to'e — Pyno koitywy waku etum i'atupotpap sa'up e. Sa'awy'i etum wat'ymuat ipotpap takaria pe mi'i rokirē etum sa'up ipotpap at rakaria pe e. ⁹ Mi'i hawyi toikaykay tuwewawi wat'ymuat ipotpap takaria. I'atupotpap aparap yn wen ma'ato tutum wētup e'at sa'up i'atuepe e. ¹⁰ Meiūran put'ok'i'atu'e sa'awy'itewuat i'atumipo'oro yne hune pywiat rē wuat'i ipotpap takaria. Mi'iria te'eruanētup te'eruwepe — Ahepe ti aru po'og tutum katupono aito po'og aipotpap aipotpap at pote i'atu'e. Ma'ato tutum sa'up aikotā aikotā irania'in me tutum hap ok tā ne ne'i. Yt uwe pe i po'og iwato tutum ma'ato wētup e'at sa'up kapiat tutum wuat'i pe. ¹¹ Mi'i pote ipotpap at rakaria i'atuehay sa'ag ne'i ra'yn mekewat Uwa ypia ka'iwat wakuat ete sa'up tutum ta'atuepiat hawyi e. ¹² — Meimuēwaria pe etum uruwat sa'up ok tā ne kurin kahato i'atupotpap pytkai i'atu'e. Uruto kue at at hakup kahato mesuwe urupotpap i'atu'e. ¹³ Mi'i pote go ka'iwat to'e mio tā e haria pe — Uiwyrria'in yt kat i ti atunug sa'ag ehepe e. Yt ati'aparap hin i ti ehepe. Katupono sa'awy'i mio tā are — Atum aru ehepe wētup e'at sa'up e. Mi'i hap ewy ti atum na'yn ehepe. ¹⁴ Eipo pe ra'yn ehe'at sa'up e waku ra'yn e. Koitywy ti waku ra'yn ewei'aipok ei'yat kape. Katupono ehe'at sa'up toīne'en eipo pe ui'e hap ewy atum e. ¹⁵ Ipotpap kurin nakaria pe atum ha'up i'ewyete ipotpap at rakaria pe atum ha'up to'o'ewy uimiky'esat ewy atum. Waku uhekat wywo atunug uimiky'esat ewy uhegyi'at hap ok tā e. Kat potei yt eiwese i uiminug uhegyi'at hap ete e ipotpap at rakaria pe e. ¹⁶ Mi'i hap ewy ti aru Tupana tum ni aru temiit'in me sa'up wat'ymuaria pe tutum yianmiaria pe i'ewyete te. Ma'ato yianmiaria pe tutum wat'ymo hap ewy e Iesui hā'ākap muo temiit'in me.

¹⁷ Mi'i hawyi Iesui toto i ra'yn tawa wato Ierusalēi kape mu'ap wato upi. Tuwat turan toi'atukaykay topotmu'eria mu'ap ēpe kape miit'in tok pyi i'atumu'e hamo. ¹⁸ I'atuweran turan hawyi to'e – Eiwanētup to uhehay kape e. Koitywy areto ra'yn tawa Ierusalēi kape mehī'in e. Put'okwato'e itote hawyi ti aru Eheyke'et ta'atupag pa'i kororia wāi'e hap enoi haria po pe ra'yn ui'auka hamo ra'yn e. ¹⁹ Mi'i hawyi ti aru uhum wētup ywaniaria wanī-kaptia po pe i'atumikyry'i uhetiat hamo ui'ahyk ahyk hamo e. Mi'i hawyi ui'auka ti aru itotiarā aria'yp posak ete e. Mi'i hawyi uiku'uro sese itote ti aru e. Mye'ym e'at uisyp hawe uipiit topyhu'at. Ma'ato mi'i hawyi ti aru areīne'en ne i ra'yn gu'uro pyi ma'ato e.

MAKU 10.35-45 PIAT EWY

²⁰ Mi'i turan put'ok'e wētup haryporia Sepeteu ehary'i tpyy ok imēpyt'in nywo Iesui ewawi. Pyno mekewaria tomēpyt'in Iesui potmu'eria sese mi'iria. Pyno mana tuwe-py'ātutuk hawyi to'e – Mimi e ahētup teran wyti epe uimiky'esat kahato e. ²¹ Karāpe Morekuat no erepyhu'at turan atiky'esat uimēpyt'in epo sese kai epo ran kai hap atiky'esat kahato e. ²² Mi'i pote – Mana e yt etikuap i kahato kat som emiētup uhepe e. Mi'i hawyi to'e imēpyt'in me Iuwāu Tiaku pe – Are pāi eiwe'y'u irane uhekui'a pyi sapo hy wo uhatek e. Eiwe'y'u kuap apo i'ewyte uhekui'a pyi sapo hy wo e. – Ta'i urute'y'u kuap Uruka'iwat i'atu'e. Uruuwe'y'u kuap ekui'a pyi i'atu'e. ²³ Mi'i hawyi – Pywo ti uhemii't'in eiwe'y'u aru uhekui'a pyi sapo hy e. Uhatek hap ewywuat ewehā'āg aru e. Ma'ato morekuaria ewy uipo sese kai uiporan kai hamuat yt atum kuap i ehepe. Katupono Tupana yn ikuap uwe ui'yatypiat apyk hanuaria e. Tutum aru tomi'airoria pe tomiky'esat ewy e Iesui Iuwāu Tiaku pe. ²⁴ Mio tā ta'atuētup pote irania'in hemii't'in i'atupy'ahak tpyy ok ta'atuwyria'in ete hawyi tu'uka ta'atuehay wo. ²⁵ Mi'i turan Iesui ti'atukaykay i ra'yn tuwewawi – Uiwyrā'in e mesuwarote morekuaria te'eruwemiit'in po'oro po'oro kahato haty wo e. Toi'atusaty'i saty'i kahato i'atu'e e. – Uruto ti po'og iwato'in nakaria wuat'i kai i'atu'e kahato e. ²⁶ Ma'ato yt atiky'esat i kahato eipe mesuwarotiat morekuaria ewywuaria eweikupte'en eiwo'ope e. Mi'i pote uwe uwe topyhu'at teran uhemii't'in akag wo mi'i hat waku tuwenug semiit yne miit'in eropat hano topyhu'at e. ²⁷ Uimohey haria wuat'i powyro kahato haria yn ni waku uhemii't'in akag wo tukupte'en Tupana wanētup hawe e. ²⁸ Uito Eheyke'et wuat'i miit'in eropat hat kahato areīne'en wuat'i miit'in powyro hat areīne'en e. Uito Eiporekuat koro areīne'en wen ma'ato yt irania'in morekuaria ewywuat i wyti Uito e. Wuat'i eropat hamo ariot i'ewyte atum irane uheīne'en hap sa'up miit'in kyi'at Tupana wanuat hamo e Iesui topotmu'eria pe.

²⁹ Mi'i hawyi tuwat ra'yn tawa Ieriko pyi. Mi'i turan miit'in sem kahato tuwat itote pyi Iesui upi. ³⁰ Tuwat aparap i mekewat tawa pyi turan tpyy ok yt ihapytig i rakaria mu'ap ēpe upi apyk pe tukupte'en. Mi'iria tikuap ta'yn Iesui ut hap hawyi te'eruwēpowat Iesui kape – Erahā'at ro uruewawi Mehī uruky'e hap wywo i'atu'e. Uruehaky'e'i mēti uruto Mehī i'atu'e. Urupowyro En Uhyt i'atu'e. Ta'i morekuat Tawi saipepiat ti En i'atu'e. ³¹ Mio tā i'atu'e pote meimēpuaria – Wāi ehehay pirik poity'i i'atu'e. Eiwēpohep to i'atu'e ma'ato yt i'atuwēpohep hin i. Po'og ne'i te'eruwēpowat – Uruehakyera'at En Uruka'iwat Tawi Sa'yru En i'atu'e. ³² Mi'i hawyi Iesui topyhu'at itote hawyi tuwēpowat – Eweī'ē ro meikowo uhowawi uhyt'i'in e. Mio tā e pote tokoka'at ra'yn howawi hawyi to'e – Kat aru atunug eimiky'esat ehepe e. ³³ Mi'i hawyi ta'atuwesat – Uru'akasa pakup'i hap nug hap ti uruiky'esat etunug Mehī i'atu'e. ³⁴ Mi'i hawyi Iesui ti'atuky'e kahato hawyi tuweponug na'yn i'atueha ete hawyi meremo i'atuehapytig te'era'akasa pakup'i i ra'yn. Mi'i hawyi tuwat ra'yn Iesui upi mu'ap upi heremo yne i'atueha ete pote waku kahato i'atu'e.

Mi'i tā Iesui tunug sa'awy'i. Mi'i hawyi uito Mateu atiwan mesuwe.

21

MAKU 11.1-11 IRUKA 19.29-40 IUWĀU 12.12-19 PIAT EWY

¹ Mi'i hap totepyi Iesui toto i ra'yn tawa wato Ierusalēi kape towyria'in nywo. Put'okta'atu'e ra'yn tawa Pewake tote hawyi tuwat mekewat yity'ok kape Uriweira yp mikoi ypia e hap kape. Itote pyi Iesui tipo'oro typy ok temiit tawa hit kape. ² — Uhyt'i'in e eweiwat ro mekewat tawa hit kape ai'akasa hap kape e. Put'ok'eweie itote turan ti aru eweipuēti i'atuhū Iumenta to'asaity nug me tomēpyt wywo e. Mi'iria o ewei'asaitypok hawyi eweteropo'ok ra'yn uhowawi e. ³ Ma'ato — Kan hamo ewetioto uruhū i'atu'e pote o — Ta'i Aika'iwat wyti ipuru porap'i eihū ko'i ewei'e o mi'i pote meremo — Hēto pyno ewetioto ro i'atu'e aru ehepe e. Mi'i hap ewy yne ti aru eweipuēti itote e Iesui typy ok takaria tomipo'ororia pe. ⁴ Sa'awy'iwuat Tupana ehay enoi hat mio tā e tomiwan me Iesui etiat ⁵ — Tut wyti aru Aipotypot sese aihū Iumenta tote ahowawi ewei'e ro tawa Ierusalēi miaria pe e. Yt morekuat ewy hin i tut ma'ato aihū Iumenta mēpyt hit tote e ti aikotā sa'awy'itewuat miwan me Isaia 62.11 pe Iesui etiat tohenoi. ⁶ Mi'i hawyi tuwat ra'yn ipotmu'eria typy ok hawyi aikotā tohenoi hap ewy ta'atunug. ⁷ Mi'i hawyi ta'atuerut ra'yn i'atuhū Iumenta imēpyt wywo Iesui kape. Mi'i hawyi ta'atuesokpe ko'i ta'atuporokpun Iumenta ok tote hawyi Iesui ta'am na'yn apyk pe i'ok tote. ⁸ Mi'i hawyi irania'in miit'in typy'i rakaria tipysapnug ta'atuesokpe ko'i wo mu'ap tote. Irania'in iporokpun mu'ap upi aria'yp iāgā ko'i imōtypot hamo. ⁹ Mi'i hawyi typy'i rakaria wat'ymo i'ewyite yianmiaria i'atuwepit kahato — Ereke ro ereke ro morekuat Tawi saipepiat i'atu'e ta'atuehay pirik wo. Waku kahato En atipy kaipywiat i'atu'e. Ta'i Tupana mimōtypot kahato En i'atu'e. Katupono Tupana mōtypot hat En pote i'atu'e. Waku sese waku sese Tupana i'atu'e. ¹⁰ Mi'i hawyi put'ok'e Iesui tawa wato Ierusalēi me hawyi itotiaria irania'in ikohyeput kohyeput'i kowo'i kowo'i — Uwe som Mi'i Miit i'atu'e to'ope. ¹¹ — Ta'i Mi'i Miit ti mekewat Tupana ehay moherep hat yi Karireia tawa Nasare kaipywiat i'atu'e.

MAKU 11.15-19 IRUKA 19.45-48 PIAT EWY

¹² Mi'i hawyi Iesui teke ra'yn Tupana mōtypot yat koro pe hawyi toi'atusopo kahato kat ko'i kat ko'i weneru itotiaria hawyi toi'atupugha kahato mesa ko'i. Toi'atu'āpe'okpun yne tineiru pat'ok pat'ok hap mesa ko'i. I'ewyite pykasu weneru haria amyap ko'i toi'atu'āpe'okpun i'atuepykasu ko'i wywo ra'yn. ¹³ Mi'i waku hawyi Iesui to'e haty wo i'atuepe — Mio tā to'e Tupana sa'awy'i miwan me — Ui'yat wyti meiu e. Mi'i ti atiky'esat wuat'i ywania ehay uhowawiat at hamuat e ti Tupana miwan me e. Ma'ato mesup ti Tupana mōtypot yat koro topyhu'at sero'oke haria yat koro wo ne'i rat e. Yt naku i nug haria kahato eipe e. ¹⁴ Toi'atusopo Tupana mōtypot yat pyi hawyi yt ihapytig i rakaria yt ipoī'ām kuap i rakaria tō'ē tō'ē howawi hawyi toi'atumoehāite ra'yn ihaky'e'i rakaria itote. ¹⁵ Mi'i pote pa'i kororia Wāi'e hap enoi haria te'eraha'at kahato iminug wakuap kape. I'ewyite ta'atukuap hirakaria piat — Waku kahato En morekuat Tawi saipepiat kahato En i'atu'e hap. Mi'i pote i'atusaiwot kahato ra'yn pa'i koro ko'i ¹⁶ — Yt etikuap i apo hirakaria kat i'atu'e kat i'atu'e ewawiat hap i'atu'e Iesui pe. Yt naku i hirakaria emōtypot morekuat ewy i'atu'e. Mi'i hawyi toi'atuwesat — Ta'i atikuap kahato hirakaria ehay uhepiat ko'i e. Yt eweimu'e i te apo Tupana miwan me sa'awy'iwuat ete aikotā to'e — Hirakaria hit ko'i yn uimōtypot kuap haria sese e Tupana mōtypot hap ete e. Ta'i mi sym haria hirakaria yn uimōtypot kuap po'og irania'in torania kai e Tupana sa'awy'i. Mi'i pote yt kat hamo i wāi'are i'atuepe. ¹⁷ Mio tā to'e hawyi toto ra'yn tawa Ierusalēi myi tawa hit Petania kape. Mi'i hawyi toket itote.

MAKU 11.12-14 20-24 PIAT EWY

¹⁸ Itote pyi mūki'ite hunete ta'aipok i ra'yn tawa wato Ierusalēi kape i ra'yn. Mi'i turan mu'ap upi Iesui hesy'at kahato ra'yn. ¹⁹ Mi'i turan ta'akasa Wiku yp mu'ap ēpe upi hawyi toto haat ky'ewi ma'ato i'yhop yn toipuēti hesy'at kahato turan. Mi'i pote to'e Wiku yp we — Yt naku i rat en e. Pyno koitywy ti aru yt sake i ra'yn esaat e. Mio tā e hap hawyi meremo i'yp gag na'yn. ²⁰ Mi'i hap kape ipotmu'eria te'eraha'at hawyi iku'uro ra'yn pote.

Mi'i hawyi te'ero'e – Urumu'e hat i'atu'e aikotã emisaty'i saty'i iku'uro ra'yn i'atu'e. ²¹ – Uiwyrria'in e eweimohey ro Tupana haty wo yt kat i eweimohey sa'ag ne'i wywo mi'i tã uiminug ewywuwat ewetunug kuap hamo e. Ma'ato po'og iwato uiminug kai ewetunug kuap e. Ta'i uwe uwe meiüwat yity'ok pe to'e – Ereto ro meiüpepyi y'y wato kape hawyi min'ere ro y'y pe ewei'e Tupana mohey hap yn nywo mi'i pote ti aru toto ra'yn meremo ei'e hap ewy imohey hap ewy e. ²² Mi'i tupono kat ere ehëtup Tupana kape imohey sese hap wywo mi'i e'e hap ewy kahato ti aru topyhu'at e Iesui.

MAKU 11.27-33 IRUKA 20.1-8 PIAT EWY

²³ Mi'i hawyi put'ok'e i ra'yn Iesui Tupana mõtypot hap yat koro pe hawyi toi'atumu'e i ra'yn. Mi'i turan tō'ē tō'ē pa'i akag ko'i Iuteu ywania akag ko'i apo'i'atu'e hamo – Uwe epo'oro ga'atpuat weneru weneru i haria sopo hamuat i'atu'e. ²⁴ – Pyno apo'are ehepe ewehenoi mono mi'i pote Uito i'ewyte ahenoi uwe uipo'oro hap e. ²⁵ Uweï pyno Iuwãu po'oro hat wo'oset'ok hamuat hat sio Tupana ipo'oro sio miit'in ipo'oro haria e. Mi'i pote te'eruanëtup to'o'ewawi – Ta'i Tupana mipo'oro Iuwãu ai'e pote aru kat poteï pyno yt eweimohey i e aru ahepe i'atu'e. ²⁶ Ma'ato miit'in mipo'oro ti Iuwãu ai'e pote ti aru miit'in i'atupy'ahak kahato ahete katupono irania'in Iuwãu ti Tupana mipo'oro e haria tukupte'en i'atu'e. ²⁷ Mi'i hawyi – U pãi Uhyt yt uruikuap i sese wyti uwe mipo'oro Iuwãu i'atu'e. – Pyno yt uiwesat i pote Uito i'ewyte yt woroho'owesat kuap i ehepe uwe ehay pyi meikotã atunug hap e. ²⁸ Mi'i hawyi waku eweiwanëtup o uimienoi kape e. Sa'awy'i so wëtup ok miit'typy ok ha'yru rakat toïne'en. Mi'i hawyi wëtup e'at pe so to'e tosa'yru yianme – Uha'yru e atiky'esat wyti koitywy epotpap uimikoi ypia pe e. ²⁹ Ma'ato so – Yt uipopap i rat papai e. Ma'ato meiüran tuwanëtup hawyi paa'e to'ywot ehay pun hap ete. Mi'i pote yt uipotpap i rat to'e pytkai toto ra'yn to'ywot mikoi ypia kape. ³⁰ Mi'i hawyi so iywyt pe – Uha'yru e atiky'esat wyti koitywy epotpap uimikoi ypia pe e. Mi'i hawyi – Ta'i papai areto meremo e ma'ato yt toto hin i mio tã to'e pytkai e. ³¹ Mi'i pote apo'are ehepe uwe uwe som pyno to'ywot miky'esat nug hat sio wat'yp sio yian e Iesui Tupana mõtypot yat piaria akag ko'i pe. Mi'i hawyi ta'atuwesat – Ta'i yian yn inug to'ywot miky'esat i'atu'e. – Pywo ti rat mi'i tã ti rat e Iesui. Eipe ti mekewat sa'yru wat'yp ewy kahato eipe – Urutuwat emiky'esat nug hamo Papai ewei'e Tupana pe ma'ato yt. Mi'i hawyi irania'in haryporia yt iwe'eg i sese rakaria i'ewyte ahewanïkaptia emiit'in aipohari haria – Yt urutuwat i Papai emiky'esat nug hamo i'atu'e Tupana pe. Ma'ato te'eruanëtup hawyi paa'i'atu'e hawyi meiüran Tupana ehay pun hap ete. Mi'i rē koitywy tuwehyt'ok kahato Tupana etama pe eheiam me e Iesui pa'i akag ko'i pe miit'in to'ywania akag ko'i pe. ³² Ahet'ok Iuwãu put'okto'e hawyi aimu'e kahato Tupana kapiat mu'ap upi e. Mi'i hawyi ti yt nakuaria i – Pywo i'atu'e ra'yn hawyi tuwat kahato Tupana kape e. Ma'ato eiperia ti yt eweiwat hin i Tupana kape Iuwãu miat enoi hap upi e. Ma'ato irania'in meimuëwat haryporia'in yt iwe'eg i rakaria paa'i'atu'e i'ewyte mekewat ahewanïkaptia sa'up porera'at haria paa'i'atu'e. Mi'i haria ko'i ewei'akasa yne ra'yn pytkai yt paa'ewei'e hin i eipy'a pe. Katupono mekewat sa'yru wat'yp ewywuwat eweikupte'en eipe yt eweihay pywo hin i eipe Ei'ywot ehay e Iesui pa'i koro akag ko'i pe.

MAKU 12.1-12 IRUKA 20.9-19 PIAT EWY

³³ Mi'i hawyi – Pyno wëtup sehay ahenoi ehepe hã'ãkap wuat e pa'i kororia pe to'ywania akag ko'i pe. Sa'awy'i so toïne'en wëtup ok miit'yi wato ka'iwat e. Mi'i hawyi so ihay ra'yn Uwa ypia nug hap ete e. Mi'i hawyi so toikoi hawyi toipyhyp yne ra'yn hero'ok haria pupi hawyi tutunug nu ka'a Uwa tok hamo Uwa hy sapo nug hamo e. Mi'i hawyi so i'ypia py'asetpe so surara yat ywaiti rakat tutunug surara teha'at mikoi ero'ok haria wã'i'e hamo. Mi'i so iwato kahato i'ypia e. Hãpyk yne hawyi so toipuru to'ywania pe Uwa ypia i'apykok kuap haria pe hawyi so toto ra'yn i'ypia wato ka'iwat wëtup setama kape ra'yn toto ma'ato teuwa ypia waku hap e'at pe toiky'esat toha'up nug e. ³⁴ Mi'i pote heuwa ypia saat hap e'at put'ok'e ra'yn hawyi toi'atupo'oro temiit'in

tomikoi ypia apykok haria kape tomikoi sa'up pat'ok sat hamo e. ³⁵ Ma'ato so i'apykok haria yt ho'oium neran hin i ra'yn. Ipuruk haria yt ho'oium i ra'yn ta'atumipo'ok ko'i e. Mi'i hawyi so ta'atupytyk ne'i imipo'ororia hawyi wētup ok ti ta'atu'ahyk ahyk ne'i wētup ok ta'atu'auka wētup ok kape ti nu wo mak mak'i'atu'e. ³⁶ Mi'i hawyi po'og toi'atupo'oro temiit sa'up sat hamo ma'ato so i'ewyte ta'atunug i'atuete e. ³⁷ — Pyno koitywy atipo'oro uha'yru sese e. Uha'yru sese tupono ti aru ta'atumōtypot rat pāi e so tuwanētup hawe e. ³⁸ Mi'i hawyi so put'ok'e ra'yn wat'ymuat hawyi yi wato imipuru apykok haria te'eraha'at howawi hawyi te'ero'e to'ope — Meiē ra'yn ti tut ra'yn yi ka'iwat saipepiat i'atu'e. Pyno waku wati'auka meiēwat ha'yru mi'i hawyi meiūran iku'uro ra'yn i'ywot hawyi aipo pe ra'yn imikoi ypia i'atu'e to'ope. ³⁹ Mio tā i'atu'e turan put'ok'e ha'yru hawyi ta'atupytyk hawyi ta'atupugha i'ywot e'yi ekuekai hawyi ta'atu'auka ra'yn ha'yru imipo'oro e Iesui tuwepiat pa'i koro akag ko'i pe. ⁴⁰ Pyno apo'are ehepe aikotā aru ika'iwat tunug meimuēwat tosa'yru auka haria ete ta'aipok i ra'yn tomikoi ypia kape hawyi e. ⁴¹ Mi'i pote pa'i kororia tiwesat — Ta'i tut hawyi ti aru toi'atu'uka kahato ti aru meimuēwat yt naku i nug haria i'atu'e. Ta'i mi'i hawyi ti rat wētup ywania pe haat hap e'at piat ha'up ium kuap haria pe aru tutum i te'yi tomikoi ypia i'atu'e. ⁴² — Ta'i pywo kahato ti uiwesat. Ehepiat e hap ewy ti aru topyhu'at ehete are aikotā sa'awy'i Tupana to'e hap ewy — Nu po'og waku rakat ui'yat nug hamuat ta'atupugha ra'yn — Yt naku i ta'atu'e haype. Mi'i pote Mi'i Nu i'atumipugha wo ti aru aha'awynug ui'yat po'og ikahu sese rakat e Tupana. Yt karāmuo i apo eiwemu'e mi'i e hap miwan me Isaia 28.16 pe e. ⁴³ Mi'i e hap ewy kahato ti aru topyhu'at mesuwe katupono Tupana tihep ta'yn eipo pyi tetama atipy piat ewywuat. Mi'i hawyi ti aru tutum wētup ywania pe ra'yn tomikoi ypia sa'up ium kuap haria pe i ra'yn tutum e. ⁴⁴ Uwe uwe ta'at ti mekewat Nu miit'in mipun ete mi'iria ti aru wepik pik sese haria wo te'eropyhu'at. Ma'ato uwe uwe mekewat Nu tote ta'at hap aru mesuwat Nu mi'i haria ti aru iku'i ku'i wo te'eropyhu'at e. ⁴⁵ Mio tā e pote pa'i kororia — Yt naku i ihay i'atu'e. Katupono ahete aimohit hamo mio hā'ākap tohenoi i'atu'e. ⁴⁶ Mi'i pote ta'atupyhyp teran Iesui wen ma'ato typy'i kahato miit'in Iesui apypueri wo tukupte'en pote te'eroken'ē ne'i ipyhyp hamo — Iesui ti Tupana ehay moherrep hat sese toīne'en i'atu'e i'apypueri haria pote te'eroken'ē mi'iria mōpy'ahak hap pupi.

Uito Mateu atunug uimiwan mesuwe are.

22

IRUKA 14.15-24 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi wētup hā'ākap wuo Iesui ti'atumu'e itotiaria — Pyno ti ran ahenoī teran ehepe aikotā Tupana aikaykay temiit no hap e. ² Pyno wētup e'at pe so wētup ok morekuat koro to'e te'eropat haria pe — Atunug neran ienuk hap iwato kahato uha'yru mōtypot hamo katupono uha'yru ihary'i hap e'at put'ok'e ra'yn e. ³ Pyno woroho'opo'oro uhetama kape itotiaria tu'isa'in nāpin hamo i'ewyte ti hekat rakaria atukaykay hamo uha'yru sese ehary'i hap e'at pe mōtypot hamo e. Mi'i hamo atunug neran ienuk iwato hap haype e temiit me. Tohenoi hawyi tuwat ra'yn hemiit'in i'atunāpin hamo. Ma'ato so imikaykay ko'i yt tuwat teran i. ⁴ Mi'i pote so irania'in te'eropat haria toi'atupo'oro i'atunāpin hamo. Waku yne ra'yn wyti aimi'u ewei'e ro i'atuepe. Ikahu kahato ti ienuk hap tutunug ewei'e o e. Uihūria wewato ahup ko'i ikap takaria iwyp ta'yn imēpyt hin ni ikā'ā ko'i wo ra'yn ewei'e o e. Mi'i pote meremo soke eweiwat ewei'e o i'atuepe katupono waku ra'yn ahenuk hamo ewei'e o e. Uha'yru ehary'i hap nug turanuāt imōtypot hap ti put'ok'e ra'yn ewei'e ro i'atuepe e. ⁵ Mio tā e hawyi tuwat ma'ato i'ewyte yt urutuwat kuap i'atu'e ne'i. Irania'in to'okyry'i ne'i imipo'ororia ete. Irania'in ta'atupotpap nug hamo tuwat. Wētup ok toto toko kape wētup ok kyi'at to'e hamo ne'i toto. ⁶ Ma'ato irania'in tawa piaria to'okyry'i imipo'ororia ete. Wētup ok wētup ok

ta'atu'auka ra'yn imipo'oro. ⁷ Mi'i hap morekuat koro tikuap hawyi ipy'ahak ta'yn. Mi'i hawyi toi'atupo'oro tesurara'in ahyt topotpo'ororia etiat mikyry'i haria atu'uka hamo. Mi'i hawyi surara'in tiwuk ta'yn i'atueta e. ⁸ Mi'i hawyi to'e ti tomi'atupo'ororia pe – Ta'i waku ra'yn ti aimi'u e ma'ato sa'awy'iwuaria uimi'atukaykay ko'i yt nakuaria i e. I'atuewaku hap ti yt put'ok'e i uha'yru wywuat te'erenuk hamo e. ⁹ Mi'i tupono eweiwat yne tawa hit ko'i upi e. Mi'iria o ewei'atukaykay yne meikowo uha'yru wary hap e'at kape e. ¹⁰ Mi'i hawyi tuwat yne mu'ap upiat tawa hit ko'i kape wuat'i miit'in i'atukaykay hamo. Ta'atukaykay wakuaria i'ewyte yt nakuaria i ko'i. Howapy kahato morekuat ienuk hap eiam getap koro miit'in wo yt to'o'ewy ewywuaria i wo. Put'ok'i'atu'e turan morekuat ekamisa ewywuat tomosat pe yne imiium yne õ'ẽ haria pianuat ko'i. Mi'i hawyi to'o'ewy'ewy ikahuria tukupte'en i'atupainug hap to'o'ewy'ewy ikahuria i'atuekamisa ko'i e. ¹¹ Meiũran morekuat koro tut i'atuwywo hawyi toipuẽti wẽtup ok i'atupy'asetpe – Uito yt atiky'esat i morekuat esokpe ewywuat e hano katupono uiat waku po'og e hat. ¹² Mi'i pote morekuat to'e mi'i e hat pe – Mehĩ kat poteĩ yt etiky'esat i uimiium sokpe pakup ikahu rakat e. Mi'i pote yt toiwesat kuap i tuwemõti haype yt kat e kuap i ra'yn. ¹³ Mi'i hawyi morekuat ti'atukaykay tesurara'in – Eweipopo'i ro meiẽwat miit uhesokpe pun hat ipo ete ipy ete e. Mi'i hawyi ewetioto ro meiũpepyi hawyi eweipun no i'ypyrp wato hawe e aikope kyry'et kyry'et'i'atu'e hap kape ta'atuwak popuat hap kape e. ¹⁴ Mi'i hap ewy ti Tupana eikaykay temiit no. Toi'atukaykay miit'in wuat'i ywania kawiat Tosa'yru mõtypot hap kapiat hap ewy ma'ato sa'awy'iwuaria imikaykay ko'i ui'ywania yt tuwat teran i mote irania'in ywania ko'i tokoka'at e Iesui to'ywania pe Iuteuria pe.

MAKU 12.13-17 IRUKA 20.20-26 PIAT EWY

¹⁵ Mi'i hawyi wo'omu'e haria yt i'atuwese i Iesui ete – Tupana ti'atukaykay wyti aru irania'in ywania e Iesui pote. Mi'i hawyi tuwat ra'yn Iesui yatypepyi hawyi te'eruwa'atunug i'atu'akag koro ko'i Iesui ma'at hap etiat to'oehay hamo. Mi'i hawyi ta'atuehay ehay kat ehay wo kat ehay wo waku Iesui ehay aparap ta'atu'auka teran haype. ¹⁶ Mi'i hawyi ta'atupo'oro ta'atuemiit'in morekuat Eroti emiit'in wywo Iesui ma'at teran haype. Mi'i hawyi te'ero'e – Urumu'e hat ta'i uruikuap ta'yn wyti ehay hãpyk hap i'atu'e. Ta'i eti'atumu'e hãpyk kahato ti miit'in Tupana miky'esat ewy i'atu'e. I'ewyte ti yt ereken'ẽ hin i miit'in mupi i'atu'e. I'ewyte uruikuap ti aikotã miit'in eti'atumõtypot to'o'ewy'ewy i'atu'e iwato'in nakaria i'ewyte kurin nakaria i'atu'e hap uruikuap ta'yn uruto i'atu'e. ¹⁷ Mi'i tupono etomoherep to ewanẽtup hap uruepe sio waku apo i'atuporekuat Sesa pe waha'upnug i'atu'e sio yt tomiky'esat ewy imiẽtup ahepiat i'atu'e. ¹⁸ Ma'ato mio tã i'atu'e i'atuehay hap Iesui tikuap tuwanẽtup hawe toma'at hamuat hap etiat toikuap. Mi'i hawyi toi'atuwesat – Typy ihay rakaria sese ti eipe katupono uima'at reran ne'i are uhã'ãg neran haype hap atikuap ta'yn e. ¹⁹ Pyno eweimoherep to uhepe i'ape rakat i'atuetineiru e. Ta'atuium hawyi Iesui to'e ²⁰ – Uwe iã'ãkap meiũ i'ape tote toĩne'en e. ²¹ Mi'i pote – Ta'i morekuat wato Sesa iã'ãkap i'atu'e. – Pyno iwat hã'ãkap wywuat pywuat tupono tope ro ewetum are ma'ato Tupana wanuat waku ewetum no Tupana pe e. ²² Mio tã ihay ta'atukuap ta'yn hawyi i'atuperup kahato ra'yn te'eruwanẽtup kahato iwe'eg hap ete. Mi'i hawyi tuwat ima'at reran haria.

MAKU 12.18-27 IRUKA 20.27-40 PIAT EWY

²³ Mi'i hawyi meimuẽwaria miit'in iku'uro hawyi yt te'eruwehymut hin i e haria te'ero'e Iesui pe ²⁴ – Urumu'e hat sa'awy'i Musei to'e uruepe – Karãpe eiwy'ok eheyke'et iku'uro yt imẽpyt i te turan mi'i pote waku hehiwu iywyt po pe i ra'yn topyhu'at iku'uro rakat mẽpyt nug hamo e Musei sa'awy'i i'atu'e. Mio tã e tupono ti uruheno teran epe wẽtup sehay uhyt i'atu'e. ²⁵ Pyno sa'awy'i so ihainia so ha'yru'in sok 7 ok takaria. Mi'iria so i'atueyke'et ihary'i ra'yn ma'ato so yt tomẽpyt i te turan iku'uro ra'yn i'atueyke'et. ²⁶ Mi'i hawyi so iywyt wywo i ra'yn imi'atoiat hehiwu i'atu'e. Mi'i so i'ewyte iku'uro

ra'yn yt toměpyt i te turan. Mi'i tã me so wětup i wětup i wywo toïne'en sake so topap yne. ²⁷ Mi'i hawyi yt uwe i iměpyt rokirě iku'uro ra'yn haryporia i'atu'e. ²⁸ Mi'i tupono karãpe tuwenõ'ě gu'uro pyi hawyi apuru uwe wary wo meię haryporia i'atu'e 7 ok he'aito rakat ieïne'en hat i'atu'e. ²⁹ Pyno eipe ewei'aparap kahato e Iesui i'atuepe. Yt eweikuap i Tupana ehay miwan miat pote e. Katupono yt eweikuap hin i Tupana hesaika hap yne nug kuap hamuat. ³⁰ Pywo pe ti watuwětem gu'uro pyi hawyi yt kat i ra'yn ahehary'i hamuat itote. Ma'ato ti watoïne'en aikotã atipy pe yt iwary i rakaria ewy i ra'yn watukupte'en irane e. Mi'iria ti yt karãmuo i i'atuhary'i e. Katupono Tupana emiit'in atipy piat ewywuwat tukupte'en yt ihainia kaipywiat i yt haryporia kaipywiat i ra'yn e. Mi'iria ti tuweupiaria ra'yn e. Mi'i Iesui to'e miit'in iku'uro hawyi yt te'eruwehymut hin i ra'yn e haria pe ³¹ – Pyno ahenoi ehepe aikotã miit'in gu'uro pywiat wětem hap e. Yt karãmuo i apo eiwemu'e Tupana ehay miwan ete aikotã sa'awy'i Tupana to'e ³² – Uito ti Aparãu eTupana Isaki eTupana. Uito ti Iako eTupana e. Mi'i tupono pywo pe are'e ehepe Aparãu Isaki Iako tukupte'en ne e. Katupono Tupana ti yt map haria eTupana i. Ta'i ihãite rakaria eTupana yn e. Mi'i tupono mi'iria topap wen ma'ato i'atuieïne'en pakup i hamuat toïne'en na'yn e Iesui Tupana ehay miwan miat wan pakup i haria pe yt kat i ra'yn ti aiku'uro hawyi aheïne'en hap e haria pe. ³³ Mio tã e pote meimuěwat miit'in typy'i rakaria te'eruanětup hawyi i'atuperup ta'yn. – Pyno yt uwe i wyti aimu'e meiuwat ewywuwat aimu'e po'og i'atu'e.

MAKU 12.28-34 PIAT EWY

³⁴ Mi'i hawyi pa'i akag koro ko'i tikuap ta'yn aikotã wani wani haria ehay akit Iesui piat hamuat ta'atukuap hawyi te'eruwa'atunug – Aikotã som watunug meiměwat miit ete ihay moma hamo i'atu'e te'eruwa'atunug mi'i hamo. ³⁵ I'ewyte i'atupy'asetpe toïne'en wětup ok wo'onãpin kuap hat apo apoto'e Iesui piat hamo. Iesui wehay aparap hap ky'ewi. ³⁶ Wětup ok – Wo'omu'e hat e kat e hap kat e hap som po'og iwato Tupana ainãpin hap wuat'i kai apo'e Iesui pe. ³⁷ – Pyno ahenoi po'og hesaika rakat piat ainãpin hap e. Tomiwan kaipywiat hap ahenoi po'og hesaika rakat – Waku watiky'e kahato Aika'iwat Tupana yne aipy'a pe yne aiwanětup hawe yne aiwe'eg hawe e miwan me. ³⁸ Mi'i ti po'og iwato Tupana wo'onãpin hap torania kai e. ³⁹ Ma'ato wětup wo'onãpin hap porap i'ewywuwat are mio tã e – Eweiky'e ro irania'in. Waku wati'atuky'e kahato irania'in aikotã aiweky'e hap ewy e miwan me. ⁴⁰ Meimuěwat typy rakat kaipyi ti watikuap yne ra'yn wo'onãpin hap. Mi'i hap watunug mi'i pote ti yne sa'awy'iwuat Tupana ehay enoi haria wo'onãpin hap ewy ra'yn watunug e Iesui wo'onãpin hat kuap hat pe mekewat wo'omu'e hat py'asetpiat.

MAKU 12.35-37 IRUKA 20.41-44 PIAT EWY

⁴¹ Mi'i pote Iesui apo'e irania'in wa'atunug haria pe wo'omu'e haria pe ⁴² – Atikuap teran ti aikotã eweiwanětup mekewat Tupana Mipo'oro Aiporekuat hap etiat e. Mi'i tupono uiwesat ro eipe uwe Sa'yru Mi'i e. Mi'i hawyi te'ero'e – Ta'i morekuat Tawi sa'yru i'atu'e. ⁴³ Mi'i hawyi Iesui to'e – Ma'ato ti sa'awy'i morekuat Tawi ti to'e – Uhetupana to'e Uika'iwat pe. ⁴⁴ – Era'apyk o meiupe uipo sese kai e ti. Ta'i meiuwan ti aru epy ywyt'okpye yne atunug ewanĩkaptia e ti Tupana e morekuat Tawi Tupana Pã'ãu kaipyi wepy 110.1 pe e. ⁴⁵ Morekuat Tawi sa'yru Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat ewei'e apo'are ma'ato yt mio tã e ti morekuat Tawi. – Uiporekuat Tupana Mipo'oro e ti pã. ⁴⁶ Mio tã e pote yt ta'atuwesat kuap i ra'yn. Mio tã e ra'yn hawyi yt uwe kuap i ra'yn ta'atuso'opo'oro kuap i ima'at hamo. I'atuwěpohep yne ra'yn Iesui iã'ãg i iã'ãg i hap ete. Katupono yt kat i i'atu'e kuap i ra'yn ima'at reran haria are uito Mateu uimiwan me.

23

MAKU 12.38-39 IRUKA 11.43-46 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Iesui to'e miit'in sem ko'i pe tomi'atumu'eria pe ² — Uiwyrria'in meimuēwat Tupana ehay miwan miat kuap haria wo'omu'e haria te te'eropyhu'at Musei saipepiaria wo aimu'e Musei ehay wuat haria. Mi'iria ti aināpin kahato Musei wo'onāpin hap ko'i ete. ³ Mi'i tupono waku watunug o kat e kat e i'atu'e aināpin hap Musei kaipywiat hap ewy e. Ma'ato o yt i'atueko ewy ne'i tei'o eweikupte'en e. Katupono i'atuwē pywiat mienoi ti hāpyk takat ma'ato i'atueko ti i'atupiit etiat ti yt hāpyk hin i e. ⁴ Katupono yrysakag ipotyti rakat ai'okpe tote hap ewy ta'atunug ma'ato ti aito yt wahupit kuap i ipotyti poity'i ai'akit hap ewy ne'i e. Ta'atupag wahupit hamo ma'ato mi'iria yt aipowyro hin i hupit hamo. Yt ta'atuiā'āg ne wy hupit hap yt wētup puī'ā wo te wy aipowyro. Yt kat i hin i wyti ahehakyera'at hap i'atuepe e Iesui itotiararia pe. ⁵ Ta'i mi'iria ti ikat miit'in upi wuat'i piat — En wyti waku kahato uhyt e hap ta'atuky'esat kahato. Miit'in ehamo yn wakuap nug hap ta'atumoherep ta'atumōtypot hamuat hap. Ta'atuesokpe i'ypwop takat kaipyi — Uito po'og i'atu'e urumohey mono i'atu'e haype. Mi'iria ti ikytyt Tupana ehay ta'atuewatu'e ete i'ewyite ta'atupo poran kai ete iwato'in nakat — Ewei'akasa ro uhowawi uito Tupana ehay kuap hat uito e hamo. I'ewyite ti ta'atuesai'a wato ēpe ete ta'atuwan yne Tupana wo'onāpin hap — Uito po'og eikai Tupana kuap haria ta'atu'e hap. ⁶ Mi'iria ti iky'esat ienuk turan te'era'apyk po'og ta'atu'e hawe irania'in kai morekuat e'amyap ewywuat upi hap. I'ewyite Tupana mōtypot hawe aikotā morekuat eiam ewy ta'atuky'esat po'og irania'in kai enoi hamo hap yn ta'atuky'esat. ⁷ Mi'i hawyi ta'atuewryy turan — Ihot'ok urumu'e hat koro i'atu'e irania'in hap ta'atuky'esat miit'in kaipyi. — Hē aimu'e sese hat tut ra'yn e hap ta'atuky'esat. ⁸ Mi'i pote yt ewetunug nei'o mi'i tā hap i'atu'ewy e Iesui temiit'in me. Katupono — Meiē aimu'e hat sese yt ewei'e tei'o eiwo'ope ne'i uiwyrria'in. Katupono wētup ok yn ni toīne'en eimu'e hat sese. Mi'i ti Uito ra'yn are. Waku eweipyhu'at eipe eiwo'owyria'in wo yn na'yn katupono wētup ywania yn aito. ⁹ Katupono wētup yn Ai'ywot waku ewei'e eiwo'ope. Mi'i ti ahētupana sese ewei'e o. Mi'i pote yt naku i ewei'e eimu'e hat pe — En uru'ywot sese yt ewei'e tei'o. ¹⁰ Pyno yt naku i wētup ok pe — En Tupana ewei'e uimohey haria eipe pote. Katupono Uito yn Eiporekuat sese areīne'en. ¹¹ Pyno uwe uwe toīne'en eipy'asetpe wo'opowyro hat po'og po'og eipowyro irania'in kai mi'i hat wy ti — Aiporekuat sese ewywuat ewei'e o e. Katupono po'og aheropat mi'i ewei'e e. ¹² Ma'ato — Uito po'og eikai e hat ti aru Tupana mimohit hat topyhu'at. Irania'in ma'at wētup ok tuwemohit hat ti aru iwato rakat topyhu'at Tupana mimowato wo. ¹³ Mi'i hawyi Iesui to'e wo'omu'e haria pe — Ta'i heso rakaria ti eipe typy hēku rakaria ti eipe are e Tupana ehay kuap ran haria pe. Yt eweiky'esat i ti miit'in tuwat aikope Tupana toīne'en Morekuat no hap kape e. Ta'i ewei'atupyhyp kahato ti miit'in ipap Tupana etawa kapiat rakaria e. I'ewyite ti eipe yt eweiwat teran hin i. Mi'i pote ti irania'in yt tuwat i ei'ewy e. Yt naku i kahato. Yt nakuaria i eipe are. ¹⁴ — Ta'i Tupana ehay moherep haria akag ko'i uruto ewei'e eimimu'eria ko'i pe. Ta'i uruto yn Tupana e hap yne nug haria ewei'e wen ma'ato pywo ti rat are ehepe Tupana mi'apiheg sese ko'i eipe haria po'og po'og torania kai e. Katupono typy hēku rakaria akag ko'i eipe e. Karāpeī ehehay Tupana kape miit'in ehamo ehay se kahato wen ma'ato yt pywo pe i. Ta'i yt Tupana kape hin i ehehay ma'ato eheso hap ewy ehehay e. Miit'in ehamo eipe po'og po'og Tupana emiit no torania kai ma'ato Tupana ehamo po'og yt nakuaria i torania kawiat eweikupte'en e. Katupono eimimu'eria nāpin hap waku wen ma'ato yt ewetunug hin i ei'e hap eimināpin ewywuat e. Mi'i pote po'og po'og aria mi'u wo eweikupte'en aru torania kawiat e. Are pāi Tupana mōtypot e'at turan Tupana ehay ewei'atumu'e miit'in me ma'ato wātym i turan hiwu ko'i ma'at'i ma'at'i haria wo eweikupte'en sa'ag e. Ta'i hiwu yat ero'ok haria akag ko'i eipe e. ¹⁵ Ta'i Tupana mi'apihag wuat'i e'at piaria ti eipe katupono typy hēku rakaria wo'omu'e haria mienoi kuap haria heso rakaria eipe pote e. Yt eweiwat hin i eimienoi upi e. Ta'i eikohyewyry kahato ti miit'in mu'e hamo. Ysakpo yi upi yne mu'ap upi eweikat kahato wētup miit

wētup miit ehay upiat myhu'at hat wyti e. Eweipuēti hawyi ei'ewy ra'yn ewetunug. Mi'i hawyi ma'ato topyhu'at po'og po'og na'yn sa'ag yianote wuat yt ehehay kuap i te turanuat kai e. Po'og po'og sa'awy'iwuat kai aria kape topyhu'at. Yt naku i kahato e Iesui tpyy sehay upi enoi haria pe. ¹⁶ Uruikuap atipy kapiat mu'ap ewei'e ti eipe wen ma'ato ti yt ihapytig i rakaria ewywuwat eipe. Yt eweikuap hin i mu'ap e. — Uruikuap kahato mu'ap Tupana kapiat ewei'e eipotmu'eria pe yt eweikuap hin i pytkai e. Aikotā yt ihapytig i rakaria yt tikuap hin i mu'ap aikope aikope hap ewy. Karāpeī wētup ok to'e ehepe — Pywo ti atunug aru ui'e hap ewy to'e hawyi — Eso rat ewei'e tope hawyi — Yt rat yt uheso i rat to'e hawyi — Pyno eso pote waku mio tā ere'e uruwepe — Yt atunug i aru ui'e hap pote waku yne uhekat atum ehowawi Tupana mōtypot yat ekat no waku ere'e miit'in me ta'atukat ky'ewi e Iesui Tupana mōtypot yat apykok haria pe. Eweimohit kahato yt hekat rakaria i'atupowat'yp Tupana mōtypot yat piat pohari hamo e Iesui Tupana mōtypot yat hekat rakat imehit hap apykok haria pe. Eipy'a pe mio tā e haria eweipyhu'at mekewat mehit rakat mesuwe po'og waku topyhu'at Tupana mōtypot hap kai ewei'e eipy'a pe. Yt naku i kahato ewei'e e. Yt eiwe'eg hin i eipe. Katupono Tupana mōtypot yat po'og po'og wo Tupana wanētup hawe mekewat mehit rakat pen hap kai e. — Yt uheso i rat ewei'e uruehamo i'ewytwat' i miit'in ehamo waku ewei'e eimimu'eria pe. — Uheso pote waku uhekat yne iheg me mesuwe Tupana mōtypot yat piat uimimoheg ko'i uipoi hamuat aru ui'ahu hawyi uhekat sese uhehiwu uimēpyt'in poi hamuat uiku'uro hawyi waku mi'i uhekat topyhu'at pa'i ko'i wuanuat uheso pote waku ewei'e ro wuat' i miit'in ehamo ewei'e eimimu'eria pe i'atuekat yne i'atupowat'yp i'atu'yi yne hap ky'ewi e. — Waku uipo pyi uhewat'yp eweihep yne yt atunug aru ui'e hap atunug aru e hap ewy hawyi waku ewei'e yne eimima'at ko'i pe e Iesui. Pywo pe are'e ehepe Tupana ehamo yn waku wato'e miit'in me — Atunug aru ui'e hap ewywuwat e hap e. Pywo ti rat Tupana ehamo po'og waku wato'e aipy'a pyi atunug aru ai'e hap yt kat i aheso hap wywo e Iesui miit'in powat'yp ekat yne u teran haria pe. ¹⁷ Yt eiwe'eg hin i ei'e hap upi kat e hap kat e hap ete. Katupono Tupana mohey hap po'og po'og Tupana wanētup hawe to'yat piat yne ahekat imehit rakat kai. ¹⁸ I'ewytwat' mio tā ewei'e eimimu'eria pe — Karāpe wētup ok to'e ahepe — Atunug aru ui'e hap ewy mi'i pote waku wato'e tope — Pywo pote — Atunug aru e hap etunug no wuat' i miit'in ehamo Tupana mōtypot yat pe eimiiium iwato hap wywo. Mi'i hawyi meremo wuat' i miit'in tikuap ta'yn pywo ewei'e hap — Atunug aru e hap ewei'e eimimu'eria pe e. Pyno yt naku i katupono po'og waku wato'e — Ui'e hap ewy atunug aru aipy'a pyi ahehay pywo kahato hap wywo Tupana ehamo po'og waku wato'e yt kat hin i aheso hap wywo e Iesui wo'omu'e haria miit'in ekat ky'esat haria pe. ¹⁹ Yt eehapytig hin i rakaria ewy kahato eipe Tupana wanētup hawe e Iesui wo'omu'e haria itotitaria pe. Kat som po'og waku watunug hap yt heremo hin i ti ehepe. Miit'in miiium Tupana piat kape yn eheha ma'ato Tupana piat mōtypot hap kape yt kat i eheha e. Kat som po'og waku Tupana wanētup hawe tomōtypot hap sio aimiiium topiat e. Ta'i tomōtypot hap po'og waku aimiiium kai e. Aimiiium Tupana ky'e hap upi yn Tupana mowepit hap e. ²⁰ Mi'i pote karāpe wato'e Tupana pe — Pywo ti aru atunug ui'e hap mi'i pote atum epe uimiiium mesuwe eiam yparakai tote mi'i e hap ti waku tutunug e. Ma'ato uwe uwe to'e Tupana pe — Mesuwat uimiiium wywo atimoheg neran uhehay uimiiium ko'i wato hap ewy mi'i e hap yt he i Tupana wanētup hawe. Katupono toiky'esat aimiiium toky'e hap moherep hamuat hap e. ²¹ I'ewytwat' karāpe wato'e wuat' i ehamo — Atunug aru ui'e hap ewy pāi an mi'i pote mesuwe Tupana mōtypot yat ehamo are'e hap ewy atunug aru e hap atimoheg uhehay wato'e pote yt iwe'eg i rakat ewy watoīne'en e. Katupono Tupana mōtypot yat yt ahehay kuap i rakat ma'ato Tupana sese ahehay kuap kahato rakat toīne'en sio aheso ahehay wo sio yt hap toikuap tomōtypot hap yat pe e. ²² Pywo ti rat karāpeī wato'e wuat' i ehamo — Pywo ti rat atunug aru ui'e hap ewy mi'i pote mesup wuat' i atipy piaria ehamo — Atunug aru pāi an are'e mi'i wato'e pote yt aiwe'eg i rakat

ewy watoñne'en. Katupono po'og waku aipy'a pyi ahehay pywuat wato'e pywo pe – Atunug aru ui'e hap hawyi waku watunug ma'ato yt watunug i aru e hap watikuap aipy'a pe mi'i pote po'og waku wato'e – Yt atunug i po'og waku – Atunug aru wato'e yt pywo pe i haype e. Katupono Tupana tikuap kahato aipy'a piat sio pywo wato'e sio yt e hap. Tupana ti wuat'i atipy piaria nug hat mi'i pote po'og waku ihamo watunug ahehay pywo kahato rakat e. ²³ Ta'i eipe ti wo'omu'e haria wani wani'e haria Tupana kuasa haria typy hēku rakaria ti eipe. – Ta'i watum kahato ti wuat'i Tupana kape e haria ti eipe. Eimi'u mosē'ē hap ko'i wyti eweipat'ok kahato Tupana wanuat i'ewyte ti muse i'ewyte ti eimi'u apopyt ti Tupana wanuat e. I'ewyte ti eipe mekewat eimium kaipywiat kape ti eiwanētup kahato at ka'ap e. Mi'i hap ti waku wen ma'ato mi'i tā pote mekewat po'og iwato rakat aimu'e hap kai eweiwaure kahato e. I'ewyte mi'i pote aikotā aru eiminug ko'i Tupana tomoherep waku hap sio yt naku i hap ei'e hap ti eweiwaure ra'yn e. I'ewyte aikotā Tupana iwese yt nakuaria i ete hap eweiwaure ra'yn e. Mi'i pote Tupana mohey hap kape yt eiwanētup hin i e. Eweiwaure yne ra'yn – Atunug aru ei'e Tupana piat hap ko'i e. ²⁴ Ma'ato ti irania'in wo'onāpin hap kurin kat kape po'og ne'i eiwanētup e. Mi'i ti waku wen ma'ato ti waku yt eweiwaure i mekewat po'og wuat iwato rakat aimu'e hap ko'i e. Ta'i – Atomoherep teran mu'ap ewei'e ma'ato ti yt eehapytig pytkai i e. I'ewyte aikotā mekewat win hin teke eheshapo hy pe mi'i hawyi eweihep meremo – Yt watohon kuap i ewei'e. Ma'ato mekewat aihū iwato'in nakat kameru ewē pe teke hawyi meremo mi'i ewetohon e. Mi'i hap ewy ti eipe. Kurin kat ko'i kape yn eiwanētup kowo'i kowo'i. Ma'ato aimu'e hap iwato'in rakat kape po'og Tupana wanētup hawe yt eweiwanētup hin i e. ²⁵ Eipe ti yt nakuaria i kahato eipe iwan miat Tupana ehay enoi haria wo'omu'e haria e. Katupono yt ewetunug i ti miit'in nāpin ehapiat hap eiwē piat e. I'ewyte aikotā kui'a eweikoho iwa pe ma'ato hā'ūmpype ipitpit hap sese. Eweipyi pyi kahato yne kui'a ko'i yne kat ko'i kat ko'i eiam ma'ato hā'ūmpype ipitpit kahato e.

Mi'i hap ewy ti eiwanētup hawe. I'ewyte eipe eiwa pe waku kahato wy. Mi'i hap ewy ti eiwa pe eipainug hap waku kahato ma'ato ehā'ūmpype ti yt nakuap i yn topyhu'at e. – Atima'at irania'in ei'e hap ti eipitpit hamo e. Atiky'esat uiano irania'in ekat ei'e hap ti eimohun hap e. Yt eweiwāi kuap i ti eheko sa'ag ete eipe e. ²⁶ Pyno yt eehapytig hin i e. Miit'in teha'at ehowawi hawyi ikahu rakaria ewy eweipyhu'at wen ma'ato eipy'a piat ipitpit kahato ra'yn topyhu'at. Ta'i kui'a hā'ūmpype ipitpit hap ewy topyhu'at ehowa ikahu wen. Waku sa'awy'i eipy'a eweikoho yt naku i nug hap ko'i moweityk hamo e. Mi'i hawyi eiminug hap ko'i i'ewyte waku ra'yn topyhu'at e. ²⁷ Ahetama puo miit'in tipen wo'osyp hap ikytsig nakano ma'ato hā'ūmpype ti nem na'yn e. Iku'uro rakaria kag yn topyhu'at hā'ūmpype. Ipitpit kahato hap yn topyhu'at itote e. ²⁸ Mi'i hap ewy ti eipe eiwa pe eikahuria kahato wakuaria ewy e. Ikahuria kahato mi'iria i'atu'e ehediat pe e. Ma'ato ehā'ūmpype wyti typy ehay topyhu'at e. – Yt atunug neran i Tupana ehay e hap yn topyhu'at eikai e. ²⁹ Ta'i ho'opot haria wo eweikupte'en aru e Iesui wāi'e haria pe wo'omu'e haria pe. I'ewyte ti sa'awy'iwuaria wo'osyp hap ti ikahu kahato ewetunug Tupana ehay moherep sa'awy'iwuat haria wakuaria wo'osyp hap eweipen kahato ipainug hap imokahu hap. ³⁰ Ta'i sa'awy'itewuaria nagnia ai'ywania mi'atu'uka ko'i ti mi'iria ewei'e ti e. Ma'ato ti aito koran mi'iria tukupte'en pote – Yt wati'atu'uka i ra'yn ewei'e ti e. ³¹ – Ta'i ui'ywot'in mi'atu'uka ti mi'iria ma'ato uruto ti yt ra'yn ewei'e eiwo'ope. Mio tā ei'e hap kaipyi uruikuap eipe. Mi'i ei'e hap mipo'ororia sa'awy'iwuaria auka haria sa'yru'in ne eipe hap katupono – Uru'ywot'in atu'uka haria ei'e hap kaipyi uruikuap. ³² Pyno ti waku ra'yn eiwemotag aikotā ei'ywot'in minug sa'ag ko'i ewy e. Katupono Tupana mipo'ororia sa'awy'iwuaria atu'uka haria saipepiaria sese te eipe. ³³ Moi satek mēpyt'in ewywuaria ti eipe eweikupte'en ti e. Mi'i tupono ti eipe torania aria mi'u wo eweipyhu'at. Yt sake i wyti aru eiwenō'ē kuap e Iesui. ³⁴ – Meiūran aru ati'atupo'oro ehowawi uhehay moherep haria we'eg haria Tupana ehay kuap haria.

Ma'ato ti ipat'ok ti aru ewei'atu'uka ne'i e. Ipat'ok ti aria'yp posak ete ewei'auka e. Ipat'ok ti aru ewei'ahyk ahyk Ehetupana mōtypot hawe e. Ipat'ok ti aru ewei'atumohan mohan tawa ko'i kape i'atu'uka teran haype e miwan me. ³⁵ Ta'i sa'awy'iwuat Tupana mi'atupo'ororia suu ti topyhu'at kahato ei'ywot'in po ete. Mi'i pote mesup eipe i'ewyte eweikupte'en aikotā sa'awy'ite Kaī'in ti'auka toywyt Apeu hap ewy e. Yne sa'awy'iwuat Tupana mi'atupo'ororia atu'uka haria te ti eipe e. Sa'awy'iwuat Tupana ehay enoi hat Sakaria mekewat Parakia sa'yru ewei'auka Tupana mōtypot koro wywuat aihū wuk hawe ewei'auka torania ewei'auka eiperia. Pywo ti torania mi'iria suu topyhu'at eipo ete te e. ³⁶ Mi'i pote Tupana mi'apiheg wuaria eweipyhu'at ei'ywot'in apiheg hap ahyt topyhu'at ehepe.

IRUKA 13.34-35 PIAT EWY

³⁷ Ierusarēi miaria Tupana mipo'ororia atu'uka haria kahato ti eipe e. Ati'atupo'oro kahato ti uhemii't'in eimu'e hamo ma'ato ti yne mi'iria ewei'atu'uka nu wo e Iesui. Mi'i rē Uito ti ra'yn meiū i'atusaipe kai areīne'en Uito eipy'asetpe i ra'yn. Aikotā waipaka ty tomēpyt'in atukaykay tepiat i'atuky'e haype hap ewy ti Uito woroho'okaykay e. Eweī'ē ro uimēpyt'in are'e ma'ato yt eweikoka'at reran i wyti uhowawi. Uipopesap ywyt'okpype ro eweikupte'en are ma'ato yt eweī'ē teran i e. ³⁸ Mi'i tupono ti aru ei'yat ikahu rakat ko'i pyi eiwenō'ē. Yt uwe i topyhu'at aru itote e. ³⁹ Mio Uito i'ewyte arētem na'yn eipy'asetpyi Ierusarēi miaria. Mi'i hawyi ti aru yt karāmuo i ra'yn ewei'akasa uhowawi. Yt uwe i ra'yn — Ereke ro e haria uhepiat pote. Areīne'en mot'i eikai ma'ato meiūran — Era'aipok i ro ereke mono ewei'e pote waku kahato ti En Tupana Mipo'oro sese ti En ewei'e uhepe pote ti aru ariot i ma'ato ehowawi i ra'yn e Iesui wo'omu'e haria pe.

Uito Mateu atiwan yne mesuwe are.

24

MAKU 13.1-4 IRUKA 21.5-7 PIAT EWY

¹ Iesui tuwētem Tupana mōtypot yat pyi hawyi ipotmu'eria tō'ē howawi te'ero'e hamo — Mehī uruimoherep teran meiēwat Tupana mōtypot yat nu kawiat iwato rakat i'atu'e. ² — Ta'i iwato kahato ti nu kawiat to'otote tote rakat iwato'in nakaria e Iesui. Ma'ato ti are'e ehepe pywo pe ti meiūran ti aru to'otiat to'otiat rakaria yt wētup i topyhu'at e. Meiūran ti aru wanīkaptia hytpok yne nu wato ko'i e.

MAKU 13.2-13 IRUKA 21.7-19 PIAT EWY

³ Mi'i hawyi toto Uriweira ypia eyity'ok kape. Mi'i itote ta'apyk hawyi ipotmu'eria tō'ē howawi 12 ok takaria. Mi'i hawyi apo'i'atu'e Iesui pe — Karāpe aru ta'atupugha meiēwat Tupana mōtypot yat i'atu'e. Karāmuo aru put'ok'e e'aipok mesuwat yi kapiat hap e'at i'atu'e. Karāpe aru yi kahuro hap put'ok'e i'atu'e. Kat ko'i kat ko'i aru tuwemoherep mesuwe put'ok'e hap e'yianmete i'atu'e. ⁴ — Pyno eiwe'eg wo o uiwyrā'in katupono tō'ē tō'ē kahato ti aru eima'at reran haria e. ⁵ Uhet ero'ok hap kaipyi ti aru mio tā i'atu'e — Uito ti Tupana mipo'oro eiporekuat nuat i'atu'e. ⁶ He'at ete i ti aru aikotā aikotā ne'i eweikuap wuat'i kaipyi wo'o'auka hap wu'auka hap ti aru eweikuap yne tama kaipyi e. Pyno mekewat sehay eweikuap hawyi o yt eiwanētup tei'o gyt'ei'e hamuat hap kape ne'i e. Katupono pywo ti aru put'ok'e he'at mi'i tā hamuat hap e. Ta'i mi'i hap ti eipy'asetpe eweikuap yne hamo e. Ma'ato ti aru yt he'at ete i te wyti e. ⁷ Mi'i turan ti aru wētup ok wētup ok morekuaria emiit'in ti aru tu'auka tu'auka to'ope to'ope yi wato hap ok tā e. Mekewat e'at pe ti aru yt kat i hin i mi'u topyhu'at mesuwarote e. I'ewyte ti aru yi tyry'e kahato mekewat e'at pe aikope aikope wētup tawa pe wētup tawa pe tyry'e e. Mi'i hawyi ti aru tō'ē tō'ē kahato wēki'a sari nupi'a ape'i ko'i aiko u hamuat. Mi'i hawyi yt kat i mi'u topyhu'at e. Mi'i hawyi topap kahato miit'in sy'at pyno. ⁸ Mi'i hap ko'i ti aru pyno ha'awynug hap ta'yn wyti mi'i tā ta'atunug ta'yn e. Ma'ato ti yt ho'opot hap sese i te e. ⁹ Mi'i hawyi ti aru eima'at haria ehum na'yn ho'opot hamuat hawe ei'auka

hamuat kape e. Mekewat e'at pe ti aru yne i'atupy'ahak ehete. Yt i'atuwese o ehete are katupono eipe uimohey haria pote e. ¹⁰ Ta'i mekewat e'at pe ti aru ipoity'i kahato sa'awy'iwuat uimohey haria ma'ato ti aru wemōti uipupiat haria e. Mi'i hawyi ti aru eiwo'o'atoiat atoiat wyti aru. Mekewat e'at pe eweikupte'en eiwo'ope are ma'ato ti yt yne i ti aru ma'ato e. ¹¹ Mi'i hawyi ti aru wētup ok tuwemowato — Uito ti meiū Tupana mipo'oro tehay enoi hanuat e ti aru aikowo aikowo tuwemowato ma'ato ti aru yt pywo pe ti aru e. I'atu kahato ti aru mio tā e haria e. I'ewyte ipotmu'eria ti aru i'atu kahato e. ¹² Mi'i hawyi po'og na'yn yt naku i nug hap ko'i topyhu'at mesuwarotiat. Mi'i tupono irania'in uimohey haria sa'awy'i uiky'e haria wo'owese haria wyti aru ira'ak takaria iperup takaria te'eropyhu'at. Yt ta'atuky'esat i po'og uiky'e hap kai. Katupono sa'ag nug hap yn ta'atuky'esat irane e. Mi'i hawyi ti aru yt uiky'e i i'ewyte yt irania'in ky'e i haria te'eropyhu'at e. ¹³ Ma'ato uwe yt ipun i uiky'e hap at ka'ap mekewat e'at kape mi'i haria ti aru te'eropyhu'at uimiehakyera'at ko'i wuat e. ¹⁴ Mekewat e'at pe ti aru uhehay wakuat aikotā Tupana topyhu'at Morekuat no wuat'i miit'in muo yi wato hap ok tā tuwemoherep eimimu'eria pe. Mi'i hap kaipyi ti aru yne ywania tikuap ta'yn uhetiati e. Mi'i hap ko'i toran na'yn hawyi ti aru he'at sese ra'yn put'ok'e e. Mi'i ti aru ikahuro hap e'at sese ra'yn e Iesui.

MAKU 13.14-23 IRUKA 21.20-24 PIAT EWY

¹⁵ Aikotā sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Tanieu e hap ewy put'ok'e ra'yn mio tā e hap — Meiūran ti aru tuwemopoī'ām Tupana mōtypot yat wato pe po'og yt nakuat i wuat'i kawiat rakat — Uito ti Tupana to'e hat e. Eweikuap to kat som Tupana ihay mesuwat iwan me e. ¹⁶ Mekewat yt nakuat i sese wemopoī'ām hat ewei'akasa ra'yn hawyi o eikohyeput ra'yn yi Iuteu pyi yity'ok ko'i kape e. ¹⁷ Eihyha ra'yn o. Yt ewei'aipok i ra'yn o ei'yat kape ehekare'en sat hamo. Yt pya i ei'yat kai eweikupte'en wen ma'ato o yt era'aipok i ra'yn ei'yat kape. Eikohyeput yity'ok ko'i kape yn na'yn e. ¹⁸ Ta'i eipotpap eiko etiat ko'i turanuat pote o yt ewei'aipok i ra'yn ei'yat kape ehesakpe pag hamo e. ¹⁹ Ta'i mekewat e'at pe ti aru niatpo kahato imēpyt rakat ete hupi'a rakat ete e. ²⁰ Pyno o ewehētup Tupana pe — Yt etipo'oro tei'o uruepiat ho'opot hap e'at i'aman mot e'at pe waku ewehētup. I'ewyte yt etipo'oro tei'o uruepiat ho'opot hap e'at emōtypot hap e'at pe katupono yt urukohyeput kuap i mekewat e'at ewei'e o Tupana pe. ²¹ Mi'i hawyi ti aru po'og po'og topyhu'at ho'opot hap wuat'i e'at piat kai e. Ta'i mekewat e'at pe ti aru po'og satek hap e'at Tupana piat yi nug sa'awy'ite hap ok tā mesup ahe'at kape e. Ma'ato mekewat ho'opot hap e'at tokosap ta'yn hawyi ti aru yt kat i ira'yn i'ok tā nakat ho'opot hap e. ²² Pyno mekewat e'at pe ti aru iwato kahato hamuat ho'opot hap topyhu'at e. Mi'i hap ti aru Tupana timōpytu'u e. Ma'ato yt toimōpytu'u i mekewat pote ti topap yne miit'in e. Mi'i tupono ti tomiky'e tomi'airoria etiano yn toimōpytu'u e. Yt toiky'esat i tomohey haria topap hap haype e. ²³ Ma'ato mekewat e'at tokosap ta'yn hawyi ti aru te'ero'e irania'in ehepe — Meiē put'ok'e ra'yn Tupana mipo'oro aiporekuat nuat i'atu'e ti aru ma'ato o yt ewei'atomohey tei'o eima'at hap e. ²⁴ Ta'i — Eheso i rat ewei'e yn o are katupono Tupana mipo'oro eiporekuat nuat ra'yn uruto e haria ti aru te'eruwemoherep e. I'ewyte — Tupana mipo'oro tehay enoi hamuat ko'i ti uruto ti i'atu'e yt pywo pe i e. Mi'iria ti aru ta'atumisepap iwato kahato inug wy miit'in miat ta'atuehay mohey hamuat e. Meremo ti aru iwato kahato atipy kaipywiat ewy e. Ma'ato mi'iria miit'in ma'at hamuat haria e. I'ewyte ti Tupana mi'airoria imohey sese haria ma'at reran haype e. Ma'ato ti aru porap ta'atuma'at ma'ato yt e. ²⁵ Pyno eiwe'eg wo o mi'iria pupi katupono ahenoi ra'yn yianmete ra'yn i'atuetiati e. ²⁶ Mio tā i'atu'e ti aru — Yahig kape iuēpe ra'yn ti tuwemoherep Tupana mipo'oro aiporekuat nuat i'atu'e ti aru ehepe pote yt eweiwat rei'o mi'iria eima'at teran haria upi are'e. — Ta'i toīne'en ni iheg me pote eweiwat hawyi ti aru uruimoherep ehowawi i'atu'e ti mi'iria e. — Pāi an yt uruho'omohey hin i ti ewei'e o are e Iesui temiit'in me. ²⁷ Katupono Uito Eheyke'et sese ti aru ariot turan wuat'i

miit'in ui'akasa hamuat ariot e. Mi'i ti aru aikotã merep'e hap ewy aremoherep wuat'i puo e. Pyno aikotã wätym muo merep'e hap ewy yn tuwemoherep Eheyke'et e. Mi'i ti aru heremo yne at wëtem hap totepyi yne at min'e hap kape e. Ta'i mi'i hap ewy ti aru ara'aipok e. ²⁸ Aikotã i'okpuk kape Urupu ko'i tō'ë tō'ë hap ewy e.

MAKU 13.24-27 IRUKA 21.25-28 PIAT EWY

²⁹ Mi'i hawyi mekewat e'at tokosap ta'yn ho'opot hap hawyi ti aru at i'ypyryp ta'yn i'ewyte waty i'ypyryp ta'yn i'ewyte ti aru waikuru hewo hewo teiam myi e. I'ewyte atipy ti aru mi'i turan yt iheg i ra'yn huruk'e ra'yn e. Mi'i hap e'at turan ti aru tuwemoherep ta'yn Uito Eheyke'et atipy kaipyi wuat'i te'era'akasa hamo e. ³⁰ Mi'i hawyi yne ywania miit'in to'okak'i katupono Eheyke'et ut hap e'at pe ti heremo ywyhig muo meremo tut e. Yne ti aru te'era'akasa mi'i tesaika wuat hut hap kape e. Tomōtypot hawiat hut hap e'at kape meremo tut e. ³¹ Mi'i hawyi ti aru temiit'in atipy piaria toi'atupo'oro huhu'i'atu'e hamo e. Mi'i hawyi ti ta'atu'atunug tuwewawi tomi'airoria e. Ta'atu'atunug ni aru aikope pyi aikope pyi wasere tut hap kaipyi at wëtem hap kaipyi at min'e hap kaipyi yne yne kaipyi ta'atu'atunug imi'airoria howawi yi sasat hap kaipyi aikope aikope miit'in tukupte'en hap kaipyi.

MAKU 13.28-31 IRKUA 21.29-33 PIAT EWY

³² Pyno eweikuap ta'yn Wiku yp ete. Wiku i'yhop kyt hap kaipyi eweikuap ta'yn merep hamuat ra'yn haat hap e'at yt pya hin i ra'yn hap. ³³ Mi'i hap ewy ti aru karãpe ewei'akasa yne ra'yn ui'e hap ko'i hawyi eweikuap ta'yn yt pya i ra'yn oken'ypy kapiat uhut hap e. ³⁴ Mekewat e'at piat ieïne'en haria te'era'akasa yne wyti aru ui'e hap ewy. Ta'atuieïne'en ne turanuat yt ta'atuku'uro i te turanuat tote te'era'akasa.

MAKU 13.31-32 IRUKA 21.33 PIAT EWY

³⁵ Pyno waikuru at yi tuweityk yne ma'ato uiat uimienoi uhehay yt sake i tuweityk e Iesui. ³⁶ Yt uwe i ti uhut hap kuap uhut hap e'at kat ewätym uhut hap kuap hat yt uwe i pãi e. Ta'i Uito yt atikuap i wy. Yi totiaria atipy piaria i'ewyte yt uwe i ti ikuap e. Ma'ato wëtup yn ikuap hat pãi. Ui'ywot atipy piat yn ikuap karãpe aru ara'aipok meikowo hap e'at e Iesui.

³⁷ Sa'awy'i te aha'ase'i Nu'e e'at pe hap ewywuat tukupte'en aru miit'in uhut hap e'at pe turan e. ³⁸ Mi'i hap e'at pe iwato kahato ienuk hap itote. Wuat'i ta'atu'u sapo mi'u to'okyi'at ky'i'at itote e. Mi'i pytkai Nu'e teke ra'yn yara wato tominug me. ³⁹ Iheg nakat pe hawyi meremo i'aman kahato ra'yn sa'awy'iwuat yt ewywuat i ra'yn. Ta'i mi'i ti yi ãpymin hamuat ra'yn i'aman wato. Mi'i hawyi yt kat i yi heremo rakat. Y'y yn na'yn topyhu'at yi tote hawyi topap topap kahato yne yi totiaria katupono yt ta'atumohey hin i ma'ato Nu'e'in yt topap i. Ta'i mekewat turanuat ewy te irane ti Eheyke'et ut hap e'at turan e. ⁴⁰ Mi'i turan ti aru typy ok Tupana tipuëti ta'atuko tote. Mi'iria ti aru wëtup ok totioto hawyi wëtup ok topyhu'at aru e. ⁴¹ I'ewyte ti aru haryporia'in typy ok mani pe wat haria mi'iria toi'atupuëti. Mi'iria ti aru wëtup ok totioto ma'ato wëtup ok tuweran topyhu'at aru pãi e. ⁴² Mi'i tupono o eiwe'eg wo o katupono yt eweikuap i kat e'at put'ok'e Eheyke'et hap e. Seha'at uhut hap kapiat hap ewy o eweikuapte'en e. ⁴³ Pyno eweikuap o uhã'ãkap e. Sa'awy'i so toïne'en hekat rakat to'yat ikahu rakat pe ma'ato meiüran wätym muo put'ok'e sero'ok'e hat hawyi totero'ok yne hekare'en iket kai e. Ma'ato toikuap hut hap pote yt toket i e. Mi'i hap ewy ti are'e ehepe. ⁴⁴ Mi'i tupono o eiwe'eg wo o uhut hap kape e. Katupono ti sero'ok'e hat ewy ti aru Eheyke'et tut e. Yt uwe mikuap mo i put'ok'e Eheyke'et aikotã sero'ok'e hanuat ewy put'ok'e hap ewy. ⁴⁵ Uwe uwe som pyno topyhu'at uhemiiit sese meiüpiat ipotpap pot'i rakat iwe'eg kahato hat. Pyno uwe ewywuat mi'i aheno'i teran. Mi'i ti toka'iwat aipok i hap ekatup hat — Tut ti aru uika'iwat e yn hat ewy — Mi'i pote waku ati'atupoi wuat'i e'at pe hemiiit'in mi'u wo e. Waku i'atuehãite yn put'ok'e turan e. I'ewyte waku pe yn i'yat hut turan toka'iwat ut hap e'at ekatup hat e. ⁴⁶ Mi'i tã nug hat wyti aru iwepit kahato toka'iwat put'ok'e

turan katupono wakuap nug turan ika'iwat tipuēti tut turan. ⁴⁷ Mi'i hat pe ti aru — Pyno woronug en yne uhekare'en ko'i apykok hamo e inug hat pe. ⁴⁸ Ma'ato irania'in wyti aru — Ta'i yt tut i ra'yn i'atu'e. Mi'i turan ti aru put'ok'e e. ⁴⁹ Mi'i haype ti aru ta'atu'ahyk ahyk ne'i ta'atuka'iwat emiit'in ko'i. Mi'i haype ti aru mi'i tā e haria te'eruwemo'ok kahato hemiit'in mi'u wo mahy wo iwat hemiit'in hesy'at turan. ⁵⁰ Mi'iria ti aru yt i'atuwe'eg wuat turan hin i put'ok'e e. ⁵¹ Mi'i hat ete put'ok'e hawyi haiwot kahato. Mi'i hawyi ti aru tutum surara'in me — Eweiku'iku'i ro meimēwat yt we'eg i kahato hat e ti aru put'okto'e hawyi. Mi'i hawyi ti aru typy ihay rakaria eiam me ra'yn tohytmoi aikope miit'in te'eruwak kyry'et kyry'et'i'atu'e ta'atuiāi ete hap kape ra'yn aru toi'atuhytmoi e Iesui.

Mi'i tā hap ewy Iesui tohenoi sa'awy'i. Mi'i hawyi Uito Mateu atiwan mesuwe uimikuap ok tā.

25

¹ Mi'i hawyi po'og Iesui henoī aikotā Tupana topyhu'at aru Aiporekuat nuat. — Mi'i hap ewy ti aru topyhu'at e Iesui aikotā ahetama puo haryporia'in 10 ok yt se'aito i te rakaria tuwat ta'atue'ariāty wywo wātym muo ta'atuwy'ok e'aito wuat erut hamo e. ² Ipat'ok 5 ok takaria hepap takaria katupono mi'iria i'atue'ariāty ipyt'at kahato rakaria tuwat e. ³ Ma'ato irania'in 5 ok takaria e'ariāty ti yt ipyt'at rakaria i e. ⁴ Ta'i ipat'ok iwe'eg nakaria i'atue'ariāty heiam howapy ta'atuerut ma'ato irania'in yt. Mi'i turan i'atuwy'ok he'aito wuat yt tut i te. Mi'i pote ti ta'atuhekatup ta'yn wātym ka'ap kape ta'atuhekatup ta'atuwy'ok e'aito wuat. ⁵ Heniatpo poity'i ra'yn mote i'atuket'at ra'yn. Mi'i hawyi i'atuket ahy ahy ra'yn mu'ap ēpe upi mekewat wātym hake turanuat hekatup haria yne yt hut i te pote. ⁶ Mi'i turan wātym hake turan miit'in te'eruwatka ta'atuehay pirik wo — Meipe ra'yn tut i'atu'e. Eweiwat ro he'aito wuat kape ehe'ariāty wywo ipu'ap moherep hamo i'atu'e. Mi'i hawyi eweterut ro ihary'i wuat kape i'atu'e. ⁷ Mi'i pote ti te'erehymut i'atupoī'ām 10 ok takaria he'aito wuat ekatup haria. Mi'i hawyi ta'atunug hāpyk kahato yne ta'atue'ariāty iun ko'i. ⁸ Ma'ato irania'in — Eweho'opuru uruepe ehe'ariāty hy i'atu'e kat pote uruket kai sio hasep urue'ariāty hy kahuro pote i'atu'e. ⁹ U an yt ra'yn i'atu'e ma'ato uruho'oium urue'ariāty uruwat hy pote uruwat mu'ap upiat hamo yt put'ok'e i ra'yn i'atu'e. Eweiwat ro ihy weneru haria kape mi'i hawyi eweikiyi'at ro eiwano ehe'ariāty hy wo i'atu'e 5 ok takaria ētup haria pe. ¹⁰ Mi'i hawyi tuwat ra'yn ariāty hy ky'i'at hamo ma'ato mi'i pytkai ti irania'in tuwat ra'yn he'aito wywuat kape. Mi'i hawyi tuwehyt'ok ta'yn wo'okyi'at hap yat kape. Mi'i hawyi he'aito wuat he'okenhyp ta'yn. ¹¹ Mi'i hawyi wātym mot'i pe ra'yn put'ok'i'atu'e irania'in 5 ok takaria ariāty hy so'okyi'at hamuat aipok haria. Mi'i hawyi te'eruwēpowat — Mimi mimi eho'okenhyp'ok to e'yat uruepe i'atu'e. ¹² Ma'ato — Yt woroho'okuap i eipe mana'in e i'atue'ariāty hy yt put'ok'e i rakaria pe. ¹³ Pyno mi'i hap ewy o eiwe'eg wo o eweikupte'en uhut hap ekatup haype. Katupono yt eweikuap i Eheyke'et ut hamuat kat e'at pe sio wātym i sio atposake sio wātym hake e Iesui temiit'in me. ¹⁴ Mi'i hawyi wētup sehay iā'ākap i ra'yn tohenoi. — Sa'awy'i so wētup ok miit toto teran pya wuat setama kape e. Ma'ato toto hap owakai toi'atukaykay tuwewawi yne temiit'in. Mi'i hawyi toi'atupuru porap'i tetineiru i'ewyte te tekat ko'i toho'oium i'atuepe toto hamuat haype. ¹⁵ Wētup ok pe tutum iheg nakaria Uru kawiat hekat kahato 5 saka howapy ra'yn tutum sa'awy'i wuat pe. Mi'i hawyi wētup ok pe ti tutum typy esaka Uru wywuat hap ko'i tutum. Wētup ok pe ti tutum wētup saka yn aikotā i'atuepiat hepap hap ok tā tutum tekat i'atuepe. Toiky'esat kahato po'og i'atuepiat imowato tetineiru hap toiky'esat. Mi'i hawyi wētup tama kape ra'yn toto e. ¹⁶ Mi'i hawyi mekewat 5 saka wywuat myhu'at hat ti ipotpap kahato ra'yn aikotā aikotā tuwe'eg hap ewy tutunug. Mi'i ti toimowato kahato toka'iwat etineiru i'ok tā ne toiwy'inug. Mi'i hawyi 10 saka ra'yn topyhu'at. ¹⁷ Mi'i hawyi i'ewyte wētup ok typy

saka rakat kaipyi toipuēti 4 saka i'ok tā ne toimowato. ¹⁸ Ma'ato mekewat wētup esaka wywuat ti yt toto i topotpap hamo yt toimowato i toka'iwat miium ma'ato toi'asyp yi pe. Toterowyi ne'i miit'in mupi. ¹⁹ Mi'i turan i'atuka'iwat ti toto pot'i tewyry hamo. Ma'ato meiūran hawyi tut i ra'yn. Tewyry hap kaipyi put'okto'e hawyi temiit'in mye'ym ok takaria toi'atukaykay i ra'yn tuwewawi mekewat tetineiru wywuat gupte'en haria. ²⁰ Sa'awy'iwuat 5 saka sat hat ri put'ok'e hawyi to'e — Uhyt e po'og na'yn ti mekewat emiium 5 saka rakat kaipyi atipuēti 10 ra'yn nyti uika'iwat e. ²¹ — Pyno waku kahato en. Ehepap kahato ti e. Yt uima'at hin i e. Pyno en wakuat kahato. Mi'i tupono meiūran ti aru po'og uhekare'en apykok hamo ra'yn woroporokpun e. Mi'i tupono koitywy uhekare'en epo pe e. Katupono mio po'og na'yn woromohey en e. Pyno koitywy to'iro watunug emowepit hap. Katupono koitywy uhekatuwy wo kahato ra'yn en e. ²² Mi'i hawyi wētup ok i typy saka rakat wywuat myhu'at hat put'ok'e hawyi to'e — Uika'iwat e sa'awy'i ti etum typy saka etineiru uhepe e. Pyno koitywy ti ma'ato po'og na'yn emiium typy saka rakat kaipyi katupono ti 4 saka ra'yn ti toīne'en e. ²³ Mi'i hat pe ika'iwat to'e — Pyno waku kahato en e. Pyno en motpap kahato rakat en e. Yt uima'at hin hat i e. Katupono uimi'atoiat epo piat etimowato kahato ra'yn. Pyno po'og na'yn typy saka kai iwato e. Mi'i tupono waku woronug en uhekare'en apykok hano ra'yn e. Koitywy to'iro watuwehyt'ok aiwo'omowepit hamo. Katupono koitywy ti uhekatuwy kahato wo ra'yn en e. ²⁴ Mi'i hawyi wētup saka wywuat myhu'at hat i ra'yn put'ok'e. Mi'i hawyi to'e — Uika'iwat ta'i niatpo poity'i ti atipuēti ewawiat uipotpap hap e. Katupono worokuap kahato en yt hegyi'at rakat i aikotā yt ewat i emikoi terek hat ewy ereīne'en. ²⁵ Pyno ti worokuap kahato ra'yn en e. Pyno ti areken'ē kahato ra'yn epupi e. Mi'i pote mekewat etineiru wētup esaka rakat ati'asyp yi pe sero'ok'e hat pupi e. Pyno ti ga'atpo ti atihap ta'yn etineiru uhyt e. Koitywy atum i epe emiium uhepiat hap ok tā. ²⁶ Mi'i hawyi ipy'ahak ika'iwat mi'i hawyi to'e haty wo — Eperup kahato rat motpap pupi e. Ereken'ē kahato yt uhegyi'at i hap uhetineiru mowato hamuat pupi e. — Mikoi terek hat hap niatpo poity'i e hat ne'i en ere uhepe. Uimikoi puruk hat ne'i en ere uhepe e. ²⁷ Kat poteī uhetineiru yt etipuru i irania'in me iw'y'inug hamo e. ²⁸ Mi'i hawyi irania'in temiit'in me — Pyno eweihap to mekewat yt we'eg i hat po pyi imisyp hawyi ewetum no mekewat 10 saka puēti hat pe e. ²⁹ Mi'i hap ewy ti aru Tupana tikuap topotpap nug haria sese e Iesui. Uwe uwe Tupana miium imowato mi'i hat ti aru topyhu'at Tupana ekat mō'ē kahato rakat no. Hekat rakano ewy tapyhu'at katupono mi'i hat pe Tupana tum kuap po'og po'og tomimohey po pe. Ma'ato irania'in mekewat imiium yt mowato i haria po pyi ti aru tomium toi'atupohari yne. Mi'i hawyi yt kat i topyhu'at mio tā haria po pe e. ³⁰ Waku pyno mekewat uimiium syp hat yt we'eg i hat etipugha ro i'ypyryp kape ui'yat pyi. Aikope i'atuwo'okak'i hap kape aikope ta'atuiāi ete kyry'et kyry'et'i'atu'e hap kape e. ³¹ Meiūran ti aru put'ok'are Uito Eheyke'et Morekuat koro wuat mesuwat yi tote wo'omōtypot kahato hawe wuat'i e'at piat kahato rakat hētyhot kahato hawe. Atipy piaria torania wakuaria wywo ariot e. Mi'i hawyi ti aru ara'apyk morekuat eiam note ra'yn e. Uheiam note wuat'i puat uimōtypot hamo e. ³² Mi'i hawyi ti aru mi'i eiam kape ati'atukaykay ra'yn uhowawi torania ywania. Mi'iria ti aru aikotā aihūria to'opype pype areīne'en hap ewy e. ³³ Mi'i hawyi ti aru ati'airo ra'yn uiwaria sese ko'i kokai uipo sese kawiano ra'yn katupono mi'iria wakuaria ra'yn e. Ma'ato mekewat yt nakuaria i ti aru kowo uipo ran kai ra'yn ati'atunug e. Mi'i hawyi ti aru uipo ran kai aikotā hūria Kapiritu ko'i ewy tukupte'en ma'ato uipo sese kai ti aru meimuēwat Uweuria ko'i ewywuat ra'yn e. ³⁴ Mi'i hawyi itote uipo sese kawiat pe are'e — Eweī'ē ro meikowo Ui'ywot mi'atuky'e ko'i e. Atum neran ti Tupana etama ehepe e. Katupono yi nug hawyi te ti mekewat atum teran kahato ehepe e. ³⁵ Katupono sa'awy'i uhesy'at kahato turan ti ewetum eimi'u uhepe e. I'ewyte are'y'utui kahato turan ewetum uhepe y'y uiwe'y'u hamo e. I'ewyte yt uikuap pytkai i ti — Ereke ro ereīne'en mesuwe Uhyt Mimi ewei'e uhepe e. ³⁶ I'ewyte

yt uhesokpe hin turan i kue eweho'oium uhepe ehesokpe e. I'ewyte kue ui'ahu turan uipowyro eipe e. I'ewyte kue uipyhik piat areĩne'en turan eipe ehehay uivywuwat eweĩ'ẽ uhowawi e. Ta'i mio tã are ti aru uipo sese ko'i kawiat pe e. ³⁷ Mio tã are'e pote uipo sese kawiararia te'ero'e — Karãpeĩ esy'at turan uruipuēti hawyi uruipoi En i'atu'e ti aru. Karãpeĩ ere'y'u teran turan uruipuēti hawyi uruho'oium epe Uhyt Mimi i'atu'e irane. ³⁸ — Karãpeĩ ereke o uruto'e epe yt ekuap i pytkai sio yt hesokpe i rakano ereĩne'en turan uruho'oium sokpe epe i'atu'e uhepe. ³⁹ I'ewyte urutuwat wo'opyhik hap kape turan wepyhik haria wywo ehay hamo i'atupowyro hamo yt uruta'akasa hin i En i'atu'e irane uhepe uipo sese kawiararia. ⁴⁰ Mi'i hawyi Uito i'atuPorekuat ti'atuwesat — Yt uhepe i ma'ato uhemii't'in ihaky'e'i rakaria yt iwy rakaria i powyro haria ti eipe. Ma'ato i'ewyte uipowyro haria eipe yt eweikuap i pytkai are aru i'atuepe. ⁴¹ Ma'ato irania'in uipo ran kawiararia pe ti aru are'e — Eweiwat ro ui'yatypopyi Tupana mi'uhu ko'i wyti eipe. Eiwehyt'ok to aikope aria yt hasep i rakat pe Tupana minug ho'opot hamuat hap kape ahiag toĩne'en hap kape. Aikope atipy piaria haiwot rakaria tukupte'en hap kape are ti aru uipo ran kawiararia pe. ⁴² Katupono sa'awy'i areĩne'en eipy'asetpiat turan uhesy'at kahato hap wywo areine'en ma'ato yt uipoi hin i eipe eimi'u wo e. Uíwe'y'utui kahato turan eipe yt uimō'ẽ y'y hin i uhepe e. ⁴³ I'ewyte yt uwe piat i uikuap turan — Ereke ro Mimi Uhyt yt ewei'e hin i uhepe. I'ewyte areĩne'en eitokpe yt uhesokpe hin wywo i. Mi'i turan yt ewetum hin i uhepe sokpe. Ui'ahu turan uipyhik piat turan yt eweĩ'ẽ hin i uimowepit hamo uipowyro hamo e. ⁴⁴ Mi'i hawyi ti aru pyno apo'i'atu'e mi'iria uhepe — Karãpeĩ mi'i tã Mimi Uhyt i'atu'e. Karãpeĩ ereĩne'en uruwywo yt i'yat rakano i yt esokpe rakano i i'ahu rakano epyhik pe ereĩne'en rakano. Karãpeĩ yt kat i i uruipome'eg epe apo'i'atu'e aru uhepe. ⁴⁵ Mi'i hawyi ti aru ati'atuwesat — Ta'i ha'awyte ti uimohey haria yt i'atu'yat i eipy'asetpiat turan wyti i'ewyte i'atupyhik piat turan i'atuwe'y'utui turan i'atuesy'at turan i'atu'ahu turan ha'awyte yt ewei'atupowyro hin i mi'iria uimohey haria ihaky'e'i rakaria e. Mi'i hap e'at pe ti i'ewyte yt uipowyro hin i are aru uipo ran kawiararia pe. ⁴⁶ Mio tã are hawyi ti mi'iria tuwehyt'ok ta'yn ho'opot at ka'ap hap kape. Irania'in waku nug uhepiat haria uhemii't pome'eg haria tuwehyt'ok aru wuat'i e'at piat ieĩne'en hap sese kape e Iesui ahepe topotmu'eria pe Uriweira ypia yity'ok tote. Mi'i hawyi Uito Mateu atiwan mesuwe are.

26

MAKU 14.1-2 IRUKA 21.37-22.2 PIAT EWY

¹ Iesui ti'atumu'e yne ra'yn hawyi to'e topotmu'eria pe ² — Mũki'ite e'ihot'ok hawyi ai'ywaniaria tuwat ra'yn yne ienuk hap nug hamo mekewat ahewanĩkaptia sa'awy'iwuat Esitu'in miaria po pywiat ho'opot hap kaipywiat ahenō'ẽ hap kapiat watetup hap e'at ta'atunug irane hamo tuwat itote e. Pyno to'iro uhowawi e katupono Eheyke'et auka hamuat e'at put'ok'e ra'yn e. Uhewanĩkaptia po pe ui'auka aria'yp posak etiat hamuat e'at put'ok'e ra'yn e Iesui. ³ Mi'i turan pa'i ko'i te'eruwa'atunug na'yn. Wētup ok pa'i po'og iwato rakat Ka'iwa e hap hat rakat yat pe te'eruwa'atunug. Pyno yne yne tō'ẽ tō'ẽ pa'i kororia irania'in wywo. ⁴ Mi'i hap tote to'oehay to'ope to'ope aikotã Iesui waku ta'atupytyk hawyi ta'atu'auka yt uwe mikuap mo i ti e hap ete to'oehay to'oehay. ⁵ Yt naku i o som watopytyk ahenuk koro hap e'at pe i'atu'e. Yt naku i o som sehamo watopytyk i'atu'e katupono mi'i pote wo'o'auka hap ne'i topyhu'at miit'in sem e hap tote i'atu'e.

MAKU 14.3-9 PIAT EWY

⁶ Mi'i hawyi Iesui put'ok'e tawa Petania pe temiit'in nywo. Mi'i hawyi tuwehyt'ok Simãu yat pe sa'awy'itewuat hepíhi píhi rakat yat pe. ⁷ Itotiat i'atuenuk turan wētup ok haryporia tut mohag hy ikap takat hekat rakat mohag hy wywo. Heiam nu Arapatu kawiat wywo ikahu kahato rakat i'ewyte ihy ikamhig se kahato rakat wywo. Mi'i

hawyi put'okto'e hawyi toi'okpun yne Iesui asap ete henuk turan. ⁸ Mi'i tã haryporia tunug pote hemiit'in yt i'atuwese i haryporia minug hap ete. Yt kan hamo i toi'okpun i'atu'e to'ope. ⁹ Waku po'og mi'i watiweneru hawyi watum ha'up yt hekat i rakaria pe i'atu'e. Yt kat hamo hin i wyti saïke toi'okpun howoity rakat saïke i'atu'e. Waku ti saïke watiweneru mi'i hawyi ha'up iwato'in nakat watum yt hekat i rakaria pe i'atu'e to'ope hemiit'in. ¹⁰ Mio tã i'atu'e hap Iesui tikuap hawyi to'e i'atuepe – Yt eipy'ahak tei'o mana ete katupono wakuap ti uhepe tutunug e. Mi'i tupono eiwëpohep to mi'i hap ete e. Katupono ti ikahu kahato ti iminug atipuëti e. ¹¹ Katupono yt hekat i rakaria i ti aru tukupte'en wuat'i e'at pe mesuwat yi tote eiwywo eimipowyro ko'i wuat ma'ato Uito aru yt mot'i areïne'en eipy'asetpe e temiit'in me. ¹² Aikotã ai'ywania tikã'ã iku'uro rakat mohag ikap takat wywo hap ewy ti meiüwat haryporia tunug uhete uiku'uro hap e'yianmete e. ¹³ Mi'i tupono are'e pywo ti aru meiüran wuat'i yi wato hap ok tã aikotã haryporia minug waku uhetiap hap ta'atuhenoi henoi e. Wuat'i ywania ti aru ikuap wakuap uhetiap iminug hap e.

MAKU 14.10-11 IRUKA 22.3-6 PIAT EWY

¹⁴ Mi'i hawyi wëtup hemiit 12 ok hap Iuta Ikarioti sa'yru toto ra'yn pa'i kororia kape. ¹⁵ Mi'i hawyi – Kat aru Iesui puëti hap sa'up ewetum uhepe ahenoï ehapiat ipytyk hap pote e. ¹⁶ Mi'i hawyi Iuta pe ta'atuium 30 ape Iesui enoi hap sa'up mo. Mi'i hawyi Iuta tuwanëtup aikotã waku tutunug ima'at hamuat hap ete. Toikat kahato aikotã miat ipytyk hamuat.

MAKU 14.12-16 IRUKA 22.7-14 PIAT EWY

¹⁷ Mi'i turan howakai te wuat man teneg u hap ete irania'in hemiit'in apo'i'atu'e – Aikope som waku watunug meiü aheman teneg u hap i'atu'e. Aikope aru watenuk i'atu'e. ¹⁸ Mi'i hawyi Iesui to'e – Pyno eweiwat ro tawa wato kape e. Put'ok'ei'e hawyi ti aru eweipuëti wëtup ok miit itote e. Mi'i pe ewehenoï – Uruka'iwat e'at ti put'ok'e ra'yn ti ewei'e ran o e. Uiku'uro hamuat e'at yt pya hin i ra'yn wyti e ti Aika'iwat ewei'e o e. Mi'i pote ti tenuk teran temiit'in nywo e'yat pe ewei'e o mekewat man u hamo getap ka'iwat pe e. ¹⁹ Mi'i hawyi tuwat ra'yn Iesui ehay wywo tuwat hawyi aikotã Iesui mienoi ewy yne ra'yn ta'atupuëti. Mi'i hawyi ta'atuporokpun itote ienuk hap imiky'esat ewy ra'yn.

MAKU 14.17-25 IRUKA 22.21 IUWÄU 13.21 PIAT EWY

²⁰ Mi'i hawyi wätym i turan toto ra'yn Iesui temiit'in kape i'atuwywo tenuk hamo. Mi'i hawyi te'era'apyk itote mekewat mesa ppyke. ²¹ Mi'i hawyi i'atuenuk turan Iesui to'e – Pywo pe ti are'e wëtup ok ti meiüpe aiwywuat ui'auka kary hanuat hat e. ²² Mio tã e pote ipotmu'eria te'eruanëtup kahato hawyi i'atunik kahato ra'yn haty kahato i'atuete mio tã e hap ihay. Mi'i hawyi apo'i'atu'e – Uito apo'e wëtup ok i uito apo'e. ²³ Mi'i hawyi Iesui to'e – Ta'i mekewat uiwywuat man puka mi'u moi miat hat wyti aru ui'auka kary hat e irania'in me Iuta etiat. ²⁴ Ta'i tohenoi yne sa'awy'i miwan me aikotã Eheyke'et auka hamuat etiat hap e. Ma'ato ti mekewat uima'at hat Tupana ti'uhu kahato ti aru e. Ta'i Eheyke'et wyti miit'in mi'auka wo ra'yn topyhu'at aikotã sa'awy'iwuat e hap ewy. Ma'ato ima'at hat ti po'og yt naku i pe topyhu'at hamuat aru e. Ta'i po'og waku iku'uro toty ymyëpe te uima'at rë e. Po'og waku yt karãpe i ra'yn toïne'en e. ²⁵ Mi'i hawyi tokosap ta'yn Iuta irania'in saipepe to'e hamo – Uito apo'ema'at hanuat hat uiKa'iwat e. Mi'i hawyi Iesui tiwesat – Ta'i e'e hap ewy mehĩ e Iesui Iuta pe apo'e hawyi. ²⁶ Mi'i hawyi Iesui tat man hawyi waku e Tupana pe hawyi toipikipik ta'yn. Mi'i hawyi tutum temiit'in me hawyi to'e – Ewetat ro mesuwat man mehĩ'in e. Eweitu'u ro mi'i ti uipiit e. ²⁷ Mi'i hawyi totat ihy kui'a piat. Mi'i hawyi waku e Tupana pe. Mi'i hawyi toimõ'ë temiit'in me hawyi to'e i'atuepe – Eiwe'y'u ro e. ²⁸ Mi'i ti uhuu at hap miit'in wehik Tupana etiat hamuat yn i'atuminug sa'ag miwaure Tupana piat hamuat e. ²⁹ Mi'i hawyi ti aru yt karãmuat i ra'yn aresapohy'u eiwywo mesuwe ma'ato meiüran aru karãpe Ui'ywot topyhu'at Morekuat

nuat mi'i turan aresapohy'u eiwywo i ra'yn aru e. ³⁰ Mi'i hawyi Te'eruwepy hawyi tuwat ra'yn Uriweira ypia e'yity'ok kape.

MAKU 14.27-31 IRUKA 22.31-34 IUWĀU 13.36-38 PIAT EWY

³¹ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e itote hawyi to'e Iesui i'atuepe — Ta'i mesuwat ewāty m ni aru ui'atoiat yne eipe. Eiwesytpok aikowo aikowo aikotā miwan miat to'e hap ewy — Ati'ahyk hawyi iku'uro I'atuka'iwat hawyi ihūria tuwesytok yne e hap ewy tuwat tuwat kowo'i kowo'i ihūria e miwan me. Mio tā e hap ewy ti aru mesup ewāty m ui'atoiat yne ra'yn eipe e. ³² Ma'ato areñe'en i ra'yn gu'uro pyi hawyi ti aru woroho'opuēti i te ra'yn yi Karireia pe e. Ehe'yianmete areto. Mi'i hawyi ti itote ra'yn wato'opuēti aru e. ³³ Mi'i pote Peteru to'e — Uito aru yt karāmuo hin i aremōti epupi e wen. Yt karāmuo hin i aru woro'atoiat En e Peteru. ³⁴ Mi'i pote Iesui to'e — U pāi mesuwat ewāty m ti aru — Yt atikuap i ra'yn Iesui ere ra'yn mye'ym muat waipaka ehay e'yianmete — Yt atikuap i wyti uito ere ti aru. ³⁵ — Ta'i yt hin i aru ma'ato ui'auka ti aru ewywo uito irania'in ma'ato ti aru yt woro'atoiat hin i aru e Peteru. I'ewyte irania'in hemiit'in Peteru ehay ewy te te'ero'e Iesui pe.

MAKU 14.32-42 IRUKA 22.39-46 PIAT EWY

³⁶ Mi'i hawyi put'okta'atu'e mikoi ypia Kesemani e hap tote. Mi'i hawyi to'e topotmu'eria pe — Ewei'apyk to meiūpe. Mi'i hawyi ti Uito kuepuo areñe'en uhehay Tupana wywo turan e. ³⁷ Mi'i hawyi totiot Peteru i'ewyte typy ok Sepeteu sa'yru'in totiot yt pya i irania'in kai. Itote hawyi tohaty u kahato topy'a pe. Tuwanētup ho'opot hap kape yn. ³⁸ Itote iwanētup hap yt he hin i ra'yn. Itote i'arot yn toīne'en. Mi'i hawyi to'e topotmu'eria pe mye'ym ok takaria pe — Ta'i ahaty'u hap porap ui'auka e. Paa'ui'e hap wyti e. Mi'i tupono ewehētup are Tupana pe uipowyro hamuat hap e. Pyno uhekatuwy wo ro eweikupte'en meiūpe e. Yt eweiket rei'o. Eweheha'at ro e Iesui mye'ym ok takaria pe. ³⁹ Mi'i hawyi toto porap'i hawyi porog'e yi tote to'owapuo hawyi to'e — Ui'ywot e etat meikowat kui'a uipo pyi are ma'ato — Etu'u ro ere pote atu'u emiky'esat ewy e Iesui To'ywot pe. ⁴⁰ Mi'i hawyi ta'aipok i ra'yn temiit'in mye'ym ok takaria kape. Mi'i hawyi toi'atupuēti i'atuket turan ne'i ra'yn. Mi'i hawyi to'e Peteru pe — Yt ehētup kuap i apo wētup eura i wyti uhupi e. ⁴¹ Ewe'eg wo o. Ehētup o Tupana kape — Urumoesaika kahato uruiā'āg hap pupi Uruka'iwat atoiat hap pupi ewei'e ro Tupana pe e. Ta'i atikuap ti eweiky'esat kahato Tupana miky'esat nug hap ma'ato ti yt put'ok'e i ehesaika hap inug hamo e Iesui topotmu'eria mye'ym ok takaria pe. ⁴² Mi'i hawyi ta'aipok To'ywot kapiat tehay hamo hawyi to'e — Ui'ywot yt etihep kuap i pya uikai meikowat kui'a uipo pyi ho'opot hap e mi'i pote waku atu'u emiky'esat ewy e. ⁴³ Mi'i hawyi ta'aipok i ra'yn temiit'in kape. Mi'i turan te'eroket i ra'yn. Yt mehit'i'atu'e kuap i sese yt te'eroket teran i pytkai. ⁴⁴ Mi'i hawyi ta'aipok i ra'yn mye'ym mo ra'yn tehay Tupana kapiat hamo. Mi'i hawyi i'ewyte te tohētup. ⁴⁵ Mi'i hawyi ta'aipok i temiit'in kape. Mi'i turan iwyria'in te'eroket i ra'yn. Mi'i hawyi to'e — Uiwyrria'in pyno eweiket re apo'are. Put'ok'e ra'yn ti koitywy uima'at hat. Eheyke'et ti koitywy yt nakuaria i po pe ra'yn topyhu'at. ⁴⁶ Ei'āpe'ok'am no katupono ti uima'at hat ti tut ra'yn e temiit'in me.

MAKU 14.43-50 IRUKA 22.47-53 IUWĀU 18.3-12 PIAT EWY

⁴⁷ Mio tā e turan Iuta put'ok'e ra'yn. Tō'ē tō'ē Iuta upi typy'i kahato aria'yp ākun wywo kyse'yp ko'i wywo Iesui kape ipak pak hamo. Pa'i kororia nagnia akag ko'i tō'ē tō'ē Iuta wywo. ⁴⁸ Katupono sa'awy'i ti Iuta ti'atumu'e mu'e surara'in yianmete — Put'ok'ui'e hawyi ti aru Iesui ra'yn ati'āpysig e i'atuepe. Mi'i turan o ewetopytyk ta'yn e. ⁴⁹ Mi'i hawyi put'okto'e hawyi tokosap Iesui kape hawyi to'e — Wāty m Uimu'e hat e. Mi'i hawyi ti toi'āpysig na'yn. ⁵⁰ Mi'i pote Iesui — Kat hamoī eriot uiwy e. Mi'i pote hupiat ō'ē haria topytyk ta'yn. ⁵¹ Mi'i pote wētup ok ipotmu'e i'yatypiat hat tekys'e'yp towope pyi totekyi hawyi wētup ok pa'i emiit toi'ahape hep ta'yn. ⁵² Mi'i pote Iesui to'e — Etopag i ro ekys'e'yp

ewope pe mehĩ e temiit Peteru pe. Katupono uwe uwe tuwepyk mi'i hat wyti miit'in mipoepyk wo hawyi iku'uro rakano topyhu'at e. Uwe uwe ti'auka miit mi'i miit miit'in mi'auka wo aru tapyhu'at. ⁵³ Katupono atiky'esat pote ti yt niatpo hin i ahētup Ui'ywot kape atipy kaipyi uipowyro hamuat. Meremo tō'ē uipowyro hamo po'og typy'i kahato wuat sakpuaria surara'in sem e. ⁵⁴ Katupono sa'awy'ite ui'auka hamuat yn ta'atuheno miwan me. Mi'i pote yt ahētup kuap i atipy kape uipowyro hamuaria surara'in sem e. ⁵⁵ Mi'i hawyi Iesui to'e ō'ē haria pe — Kat hamoĩ eweĩ'ē uhowawi kyse'yp ko'i wywo aria'yp ākun ko'i wywo. Pyno sero'ok'e hat apo Uito. Mi'i pote apo eweĩ'ē uhowawi. Sa'awy'i te kue areĩne'en wuat'i e'at pe Tupana mōtypot yat pe eimu'e haype ma'ato kue eipe yt kat ewe'e hin i. Yt uipytyk i eipe pāi e. ⁵⁶ Ma'ato apo koitywy eweikuap pyno katupono uipyhik ta'yn eipe mesup e. Pyno aheno ehepe. Ta'i sa'awy'itewuaria Tupana ehay enoi haria heno heno meikotā hamuat hap yn. Mi'i hawyi aru i'atu'e ta'atumiwan me mi'i hap ewy ra'yn meiũ e. Mi'i hawyi ti ipotmu'eria ikohyeput Iesui yatypepyi ta'atu'atoiat yne.

MAKU 14.53-65 IRUKA 22.54-55 IUWĀU 18.12-14 PIAT EWY

⁵⁷ Mi'i hawyi ipytyk haria tioto ra'yn Iesui pa'i koro sese Ka'iwa e hap yat kape ra'yn. Aikope tukupte'en iwan miat Tupana ehay enoi haria kape nagnia ehay enoi haria te'eruwa'atunug hap kape. ⁵⁸ Meiũran Peteru toto ma'ato pya i'atukai yt heremo i ma'ato. Mi'i hawyi put'ok'e mekewat pa'i wato yat ete hawyi tokosap i'yat pyhyp hap surara e'oken'ypy kape. Mi'i hawyi ta'apyk itote pa'i kororia emiit'in ywytpe. Ta'akasa teran aikotā ta'atunug Iesui ete hap kape. ⁵⁹ Mi'i hawyi itote pa'i kororia tikat kahato sehay sa'ag yne kaipyi nagnia wo'onāpin haria ko'i wywo. Kat pote yt pywo pe hin i ta'atukuasa sa'ag i'auka hamuat. ⁶⁰ Ma'ato yt aikotā hin i ta'atupuēti sehay sa'ag Iesui etiat. Katupono ta'atuheno yt to'o'ewy'ewy i. Mi'i pote yt to'osat'i i'atuwanētup hap ko'i. Mi'i turan ni ma'ato put'ok'i'atu'e typy ok heno hanuaria hawyi te'ero'e ⁶¹ — Ta'i meiēwat Miit wyti ihay uruehamo — Atipugha ti aru meiēwat Tupana mōtypot yat e ti i'atu'e. Mi'i hawyi — Mye'ym e'at pe yn atimopoĩ'ām i e i'atu'e. ⁶² Mio tā i'atu'e pote pa'i koro ipoĩ'ām na'yn hawyi to'e Iesui pe — Yt eti'atuwesat i apo mio tā i'atu'e pytkai e. Eti'atuwesat ro e. ⁶³ Ma'ato yt kat e hin i. Mi'i hawyi pa'i koro to'e i — Ehenoi ro Tupana kaipywiat En hap Miit'in Porekuat nuat eut hap sio apo yt Mi'i i En e. ⁶⁴ Mi'i hawyi to'e Iesui pa'i koro pe — Ta'i mehĩ mio tā e'e hap ewy ti mehĩ e. Ta'i meiũran ti aru ewe'akasa miit'in Eyke'et Tupana po sese kai mekewat po'og hesaika rakat po sese kai apyk pe tut atipy kaipyi ywyhig me ewe'akasa ti aru. Ta'i mi'i hap ti aru ewe'akasa e Iesui pa'i koro pe. ⁶⁵ Mio tā e pote pa'i koro tuwekamisa wato hiot hawyi to'e i — Ta'i heso kahato ti Tupana ete tuwepehik pehik topy'ahak haype. Pyno koitywy watikuap kahato sese ra'yn heso hap. Ta'i tuwekuasa kahato ra'yn ti tehay wo. Ahehamo kahato ra'yn tuwema'at sese ra'yn. Pyno watikuap ta'yn koitywy. Toran na'yn ahehay e pa'i koro irania'in me. ⁶⁶ Mio tā to'e hawyi apo'e irania'in me — Pyno aikotā wato'e aru koitywy meiũwat Miit ete e. Mi'i hawyi ta'atuwesat — Ta'i mio tā e hat auka potiat ne'i waku i'atu'e. ⁶⁷ Mi'i hawyi kuitu'i'atu'e Iesui owa ete. Ta'atu'ahyk ta'atupo'ok. Irania'in howapetek ta'atupopep mo. ⁶⁸ — Pyno koitywy pywuat Tupana Mipo'oro En pote eheno ro uwe uwe piat ewapetek haria set ko'i i'atu'e.

MAKU 14.66-72 IRUKA 22.56-62 IUWĀU 18.15-27 PIAT EWY

⁶⁹ Mi'i turan Peteru ta'apyk mekewat getap e'okipyke. Mi'i hawyi wētup ok makuptia pa'i koro eropat hat put'ok'e Peteru ete — An e worokuap kahato en. Iesui emiit en yi Karireia piat en e. ⁷⁰ Mi'i pote Peteru tiwesat — U yt uito i rat e. Yt atikuap i ehay e. ⁷¹ Mi'i hawyi Peteru toto mekewat oken'ypy wato kawianuat og kape ra'yn. Tokosap mekewat haryporia hit yatypepyi. Mi'i hawyi itote wētup ok i ra'yn i'atueropat hat re haryporia kawiat to'e towyria'in me — Atikuap ti uito meiēwat. Mekewat tawa Nasare

piat turanuat Iesui wywuat ieñe'en hat wyti e. ⁷² Mi'i hawyi Peteru to'e itotiararia pe — Yt rat e yt atikuap i ti uito Mi'i Miit e. pywo ti yt uheso i rat. Tupana tikup kahato yt uheso i hap e Peteru. ⁷³ Mi'i hawyi irania'in tokoka'at Peteru kape mi'i hawyi te'ero'e — Ta'i uruikuap ti en. En ni wyti wētup ok Iesui potmu'e ti rat katupono yi Karireia piaria ehay ewy ra'yn ehay i'atu'e. ⁷⁴ Mio tā i'atu'e pote toiwesat sa'ag ne'i ra'yn — Yt atikuap i ti uito Mi'i Miit tupono. Yt atikuap i kahato rat Mi'i Miit. Uheso pote aru waku ra'yn Tupana ui'apiheg e. Ma'ato yt uheso i rat e turan waipaka ihay ra'yn. ⁷⁵ Mi'i pote so hot'ok'e ra'yn Iesui ehay kape — Waipaka ehay e'yanmete ti aru — Yt atikuap i wyti Mi'i Miit ere ra'yn uhapiat pe mye'ym mo e Iesui hap kape iwetatup ta'yn. Mi'i hawyi tuwepik ta'yn itote pyi tuwak kahato ra'yn Peteru tominug sa'ag hap upi.

Mi'i tā sa'awy'iwuat hap etiat atikuap. Mi'i hawyi atunug uimiwan mesuwe are uito Mateu.

27

MAKU 15.1 IRUKA 23.1-2 IUWĀU 18.28-32 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi hunete te'eruwa'atunug pa'i kororia nagnia ko'i wywo aikotā waku Iesui ta'atu'auka hap kat hamo torania tapy'yararia akagnia ko'i wywo. ² Mi'i hawyi ta'atupo'i po'i ra'yn Iesui haity wo. Mi'i hawyi ta'atuereto ra'yn wanikaptia porekuat Piratu e hap kape. Mi'i turan Iuta tut ra'yn Iesui ma'at hat topo piat ha'up wywo. ³ Mi'i hawyi tuwanētup hawyi Iuta to'e pa'i kororia pe — Ahaty'u uipy'a pe ra'yn uiminug sa'ag Uika'iwat etiat hap pāi e i'atuepe. Ewetat ro mesuwat sa'up sa'ag uipo pyi e. ⁴ Ta'i ati'aparap kahato ti uito. Atum Uika'iwat ehepe pote yt kat upiat hin i i'aparap hat i atiweneru ehepe e. Mi'i hawyi ta'atuwesat Iuta — Pyno koitywy yt urutuwanētup teran hin i ra'yn ti eminug kape i'atu'e. Eminug sa'ag epe topyhu'at uhyt i'atu'e. Kat etunug ti aru ewanuat ra'yn uhyt i'atu'e. ⁵ Mi'i hawyi Iuta tiporokpun na'yn mekewat sa'up 30 ape rakat Tupana mōtypot yat koro pe. Mi'i hawyi totoiat ha'up itote hawyi toto tuwe'auka hamo. Mi'i hawyi haity wywo tuwe'ut'yp kytup ywaiti hawyi iku'uro. ⁶ Mi'i hawyi pa'i kororia te'ero'e — Aikotā som mesuwat miit suu sa'up ete watunug i'atu'e. Yt naku i watopag mi'i Tupana mōtypot yat piat heiam me i'atu'e. ⁷ Te'eruwanētup hawyi te'ero'e — Pyno waku ti watiky'i'at mekewat kamūti wuat mipuruk puruk yi ka'a. Mi'i hawyi waku itote watisyp iku'uro rakaria yt uwe mikuap i ko'i i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atuky'i'at mekewat 30 ape rakat sa'up mo. ⁸ Mi'i hawyi mi'i yi ta'atusetnug — Mi'auka suu sa'up muat miky'i'at i'atu'e. Pyno mesup te mi'i set topyhu'at itote. ⁹ Pyno aikotā Tupana ehay enoi sa'awy'iwuat Ieremia to'e hap ewy — Meiūran ti aru ipiit sa'up ta'atukat karania upi i'auka hap sa'up ta'atukat hawyi 30 ape waku i'atu'e ti aru e. ¹⁰ Mi'i sa'up mo ti aru ta'atuky'i'at kamūti wuat mihephey yi ka'a e Ieremia sa'awy'i miwan me hap etiat tohenoi.

MAKU 15.2-5 IRUKA 23.3-5 IUWĀU 18.33-38 PIAT EWY

¹¹ Mi'i hawyi Iesui put'ok'e morekuat yat pe hawyi morekuat tikaykay tuwewawi apoto'e hamo — En apo Iuteuria ywania Porekuat sio yt e. Mi'i pote Iesui to'e — Mio wat ehay ewy uhyt e. ¹² Mi'i hawyi morekuat pe te'ero'e pa'i kororia nagnia'in — Meiū Miit yt naku i kahato rakat i'atu'e. Ma'ato Iesui yt i'atuwesat hin i mio wuat i'atueso tepiat pytkai. ¹³ Mi'i hawyi morekuat to'e Iesui pe — Mio tā i'atu'e ti epe Uhyt ewanikaptia e. Yt naku i i'atu'e ti epiat pe Uhyt e. Kat ere kahu i ro pote eti'atuwesat mio tā e epiat haria e. ¹⁴ Ma'ato Iesui ipo'inik ne'i. Yt kat e hin i toi'atuwesat mio tā e haria. Mi'i hawyi morekuat tuwanētup kahato kat pote yt toi'atuwesat i hap kape. Kat pote som — Yt atunug hin i mi'i tā yt e hin i pāi e morekuat tuwanētup hawe.

MAKU 15.6-15 IRUKA 23.13-25 IUWĀU 18.39-19.16 PIAT EWY

¹⁵ Pyno yne anu pe mekewat ienuk wato hap turan morekuat tiporenōtem wētup ok wo'opyhik hawyi miit'in mowepit hamo ta'atumiky'esat ewy. ¹⁶ Mekewat e'at pe

toïne'en wo'opyhik hawe po'og yt nakuat i rakat Parapa e hap. ¹⁷ Mi'i hawyi morekuat ti'atukaykay miit'in hawyi to'e — Waku mesuwat anu atiporenō'ē wētup ok aimipyhik e. Uweī eweiky'esat e apo'e. Pyno waku apo atiporenōtem mekewat Iesui sio ei'e hap eimiset'ok wuat'i po'og yt nakuat i Parapa e hap e. ¹⁸ Mi'i hawyi Piratu tikuap i'atuwemoeha'ywywi hap tuwanētup hawe Iuteuria akag yt tiky'esat i miit'in tuwat Iesui kape hap. ¹⁹ Mi'i hawyi Piratu ta'apyk te'amyap tote aikope morekuaria to'e hap miit'in wakuat sio yt hap kuap hap tote. Mi'i turan ihary'i tuwehay po'oro te'aito kape — Yt etunug sa'ag nei'o mekewat Iesui e hap het rakat ete to'e hap. Ahaty'u kahato uimu'etu wuat mi'i hap e. Pyno uhe'aito epohep to merep Mi'i Miit ete e. ²⁰ Mi'i hawyi pa'i kororia nagnia'in te'ero'e miit'in me — Pyno waku watiputsit Parapa mi'i hawyi waku wati'auka Iesui ewei'e ro morekuat pe i'atu'e miit'in py'asetpe. — Mio tā ewei'e ro morekuat pe i'atu'e. Mi'i hawyi i'atuehay upi tuwat Piratu kape — Waku etiputsit Parapa hawyi waku eti'auka Iesui te'ero'e hamo. ²¹ Mi'i hawyi morekuat Piratu to'e i'atuepe — Pyno ewehenoi ro uwe waku atiputsit wo'opyhik hawiat e. Mi'i hawyi — Waku Parapa i'atu'e. ²² Mi'i hawyi to'e i — Aikotā are aru atunug mekewat Eiporekuat nuat Tupana Mipo'oro ete e. Mio tā e pote — Erehay po'oro ro i'auka aria'yp posak etiat hamo i'atu'e. ²³ Mio tā i'atu'e pote — Kat hamo kat iminug sa'ag po'ypyi ten ati'auka e morekuat. Mi'i hawyi ta'atuehay pirik wo — Erehay po'oro ro epiat i'auka aria'yp posak etiat hap i'atu'e. ²⁴ Mi'i hawyi Piratu tuwanētup hawe to'e — Tu'uka irane apo pāi e. Mi'i hawyi morekuat to'e temiit'in me — Eweherut y'y e uiweposei miit'in ehamuat hamo e. Ta'atuherut hawyi tuweposei wuat'i miit'in ehamo. Tuweposei haype to'e — Areposei meiū uipo meiūwat Miit wakuap auka hap suu yt atiky'esat i uipo ete pote e. Yt uito i i'auka hat to'e haype. ²⁵ Mi'i hawyi te'ero'e — Yt eete i ti aru uhyt i'atu'e uruete urumēpyt'in ete aru i'atu'e. Ta'i Iesui auka hap ti aru uruete uhyt i'atu'e. Uruete aha'yru'in ete uhyt i'atu'e Iuteuria. ²⁶ Mi'i hawyi Parapa toiputsit wo'opyhik hawyi tutum i'atuepe. Mi'i hawyi toipo'oro tesurara'in Iesui pak pak hamo. Ta'atupak pak hawyi morekuat toiat ra'yn Iesui tesurara'in po pe i'auka hamo aria'yp posak etiat i'auka hamo.

MAKU 15.16-20 PIAT EWY

²⁷ Mi'i hawyi hesurara'in tioto morekuat koro yat pe. Mi'i hawyi ta'atukaykay yne morekuat esurara'in temiit'in sese Iesui kape. ²⁸ Mi'i hawyi Iesui esokpe ta'atuhep yne hawyi morekuat esokpe wato ihup takat ipiit pe ta'atupag.

²⁹ Mi'i hawyi ta'atupi'ig morekuat e'amātap ewywuwat morekuat painug hap ewy hehu rakat he'amātap mo ma'ato ta'atumikyry'i hap ne'i mi'i tā ta'atunug. Ta'atupag Iesui akag me haty rakat. I'ewyte wy ta'atupag aria'yp ipo pe. Mi'i hawyi te'eruwepy'ātutuk ta'atumikyry'i haype. — Ereïne'en mot'i ro mesuwat yi tote Uruporekuat no i'atu'e Iuteuria Porekuat no i'atu'e ta'atuehay mikyry'i haype. ³⁰ Kuitu kuitu i'atu'e Iesui ete. Mi'i hawyi ipo piat aria'yp ta'atusat hawyi ta'atu'ahyk ahyk mi'i wo i'akag ete. ³¹ Ta'atumikyry'i kahu ra'yn hawyi ta'atuhep i ra'yn ta'atumipag morekuat esokpe ihup takat. Mi'i hawyi ta'atupag iwat hesokpe sese i ra'yn. Mi'i hawyi itote pyi ta'atueroto i'auka hamuat kape ra'yn.

MAKU 15.21-32 IRUKA 23.26-43 IUWĀU 19.17-27 PIAT EWY

³² Mi'i turan wētup ok miit ta'atupuēti mu'ap tote tawa Sireniu kaipywiat. Wētup ok Simāu e hap het rakat. Mi'i pe te'ero'e — Ehereto meiūwat Miit e'aria'yp posak i'atu'e tope. ³³ Mi'i hawyi put'okta'atu'e yity'ok tote Iesui wywo yity'ok Miit Akag Kag ewywuwat i'atu'e hap het rakat kape ta'atu'eroto ma'ato i'atupusu puat Koukota e hap het rakat kape. ³⁴ Mi'i hawyi itote ta'atuium sapo hy puo mohag haty monik hamuat hap nop takat. Toterep hawyi toikuap hawyi yt tutu'u i po'og neran. ³⁵ Mi'i hawyi ta'atuhep hesokpe ko'i ipiit pyi. Mi'i hawyi ta'atu'ateg ipo ete ipy ete aria'yp posak ete. Hesokpe ta'atumō'ē neran pote te'eruwemahara aikotā waku hesokpe ta'atumō'ē

hamuat hap. Aikotã sa'awy'ite Tupana ehay enoi haria henoi mi'i tã — Meiũran ti aru uhesokpe ta'atupat'ok pat'ok. Mi'i hawyi ti aru te'eruwemahara uwe topyhu'at uhekamisa wato wywuwat hamuat kat hamo hap ete ti aru te'eruwemahara e sa'awy'i Tupana e hap ewy ta'atunug. ³⁶ Mi'i hawyi apyk pyi surara'in yt ta'atuky'esat i irania'in ne'i ihep haype. Mi'i pote surara'in i'apykok kahato te'eraha'at kahato. ³⁷ Mi'i hawyi ta'atumiwan ta'atupehik Iesui apy tote aikotã yt nakuap i ko'i tutunug hap enoi hap — Meiũ ti Iesui Aiporekuat koro. Meiũ ti Iesui Iuteuria Porekuat koro e hap. ³⁸ Mi'i hawyi i'ewyte ta'atupehik i'atu'aria'yp posak ete typy ok sero'ok'e haria wẽtup ok ipo ran kai wẽtup ok ipo sese kai tukupte'en ta'atupehik. ³⁹ Mi'i hawyi hepiok haria i'atuehay mikyry'i kahato tokoka'at no. ⁴⁰ — Erehakyera'at ro erehakyera'at ro meiẽpe pyi i'atu'e. — Tupana mõttypot yat atomoma hawyi atunug mye'ym e'at yn e hat meiẽ i'atu'e. Pywuwat Tupana Sa'yru sese pote ti aru era'apyk to meiẽpe pyi ewewi aria'yp posak pyi i'atu'e. ⁴¹ I'ewyte pa'i kororia nagnia'in ehay enoi haria te'eruwemoko'i moko'i howawi. ⁴² — Irania'in ti toi'atuehakyera'at kuap i'atu'e ma'ato tuwewi ti yt tuwehakyera'at kuap hin i i'atu'e. Ma'ato irania'in te'ero'e — Pywuwat e'apyk aria'yp posak totepywiat pote ti ran meremo pywo rasig Isareu ywaniaria Porekuat nuat wato'e i'atu'e. ⁴³ Ta'i heso kahato ti — Tupana atimohey e ma'ato pywo imohey hat pote tut Tupana aria'yp posak pywiat iehakyera'at hamo i'atu'e ta'atuehay mikyry'i haype. ⁴⁴ I'ewyte mipelik iywyt piat sero'ok'e haria te'ero'e ta'atuehay mikyry'i hap te wy.

MAKU 15.33-41 IRUKA 23.44-49 IUWĀU 19.28-30 PIAT EWY

⁴⁵ Mi'i hawyi atposake pyi i'ypyryp hap put'ok'e wātym i kape. ⁴⁶ Mi'i hawyi i'ypyryp we Iesui tuwatka haty wo wātym i turan — Uhetupana Uhetupana kat poteĩ ui'atoiat En e. Ma'ato tuwat topusu puo — Erai erai irama sapatania e. ⁴⁷ Mio tã e pote meimẽpuaria te'ero'e — Meiẽ ti Eria sa'awy'iwuat Tupana ehay enoi hat ra'yn toikaykay topowyro hamo i'atu'e. ⁴⁸ Mi'i hawyi aria'yp hit ěpo ete ta'atupo'i amũkiusu'ap ewywuwat hawyi ta'atupuka ihy haiug nakat pe mi'i hawyi tutum turan waĩ'i'atu'e. ⁴⁹ Waku wahekatup mio apuru tut Eria ipowyro hamo sio yt i'atu'e. ⁵⁰ Mi'i hawyi Iesui kak'e toku'uro haype hawyi ipyhu tek'e ra'yn hawyi iku'uro sese ra'yn. Tutum na'yn toieĩne'en hap. ⁵¹ Mi'i hawyi Tupana mõttypot yat e'okenhyp sokpe kawiat hiot'e ra'yn ywaiti pyi yi kape. I'ewyte wy yi ti huruk'e itote. I'ewyte wy nu wuat itotiat i'apok'e ra'yn nu. ⁵² I'ewyte wo'osyp hap i'ahot'e ra'yn yi tyry'e pote Iesui iku'uro turan. Mi'i hawyi tukupte'en i ra'yn gu'uro pywiat sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria. ⁵³ Mi'i hawyi mi'iria Iesui ewy tukupte'en i ra'yn gu'uro pywiat hawyi tuwat tuwat Tupana etawa Ierusarẽi kape te'erumoherep itotitaria miit'in kapiat hamo. ⁵⁴ Ma'ato sa'awy'i Iesui ku'uro hap tote surara'in ta'atu'akag wywo i'apykok miit'in mupi hamo. Te'era'akasa yne aikotã aikotã iku'uro hap kape yi tyry'e hap kape. Mi'i hawyi te'eroken'ẽ kahato hawyi te'ero'e — Ta'i meiũ ti Tupana Sa'yru sese ti i'atu'e. ⁵⁵ Mi'i turan tukupte'en haryporia'in iwywuwat hewyry rakaria iku'uro hap kapiat akasa haria pya pywiat seha'at haria. Mi'iria ti sa'awy'i tõi'ẽ Iesui upi yi Karireia kaipyi Iesui powyro hewyry te turanuat mi'iria. ⁵⁶ Itote toĩne'en mekewat yi Matarena kaipywiat Maria e hap het rakat. I'ewyte wẽtup ok Maria Sepeteu sa'yru'in ty toĩne'en i'atuwywo.

MAKU 15.42-47 IRUKA 23.50-56 IUWĀU 19.38-42 PIAT EWY

⁵⁷ Mi'i turan mekewat at min'e turan mekewat Iesui potmu'e hekat rakat put'ok'e Iuse mekewat tawa Arimateia kaipywiat tut. Mi'i hawyi itote morekuat Piratu kape toto to'e hamo. ⁵⁸ — Ati'asyp irane ra'yn ti Iesui piit e Piratu pe. Pyno etum no uhepe e. Mi'i pote Piratu temiit'in surara'in me to'e — Ewetum soke ro meiẽwat ipiit meiũwat miit pe e. ⁵⁹ Mi'i hawyi toto howawi hawyi toihep ta'yn meiẽwat aria'yp posak ete pyi Iesui piit hawyi toipo'i po'i sokpe pakup ikytsig nakano ipiit. ⁶⁰ Mi'i hawyi totopag ipiit mekewat towat wo'osyp hap nu ka'a pe ipakup takat pe. Mi'i hawyi meiẽwat nu wato toi'ãpe'okpun

i'apyhik hamo. Mi'i hawyi waku yne ra'yn iheg me ra'yn hawyi toto ra'yn. ⁶¹ Mi'i hap ti Maria'in te'era'akasa yne katupono mi'iria te'era'apyk yt pya i ipũ'ã kai. ⁶² Mi'i hawyi Seitaweira e'at pe e'ihot'ok pe te'eruwe'atunug pa'i kororia wo'omu'e haria morekuat Piratu wywo. Mi'i hawyi te'ero'e morekuat pe ⁶³ — Mekewat ga'atpuat urumi'auka heso rakat toĩne'en ne turan mio tã e — Mye'ym e'at areĩne'en gu'uro pe hawyi ti aru areĩne'en i ra'yn e hat i'atu'e. ⁶⁴ Mi'i hap uruikuap hawyi uruhenoĩ kahato teran epe i'atu'e. Pyno waku etimoheg kahato mekewat i'asyp hap tote surara'in wywo i'atu'e mye'ym e'at kape surara'in ti'apykok waku i'atu'e. Ma'ato yt kat i i'apykok haria pote meiũran wãtym muo tō'ē ipotmu'eria hereto hamo ta'atu'e haype. Mi'i pote iwētem na'yn hawyi te'ero'e miit'in me — Meiē neke tuwētem na'yn gu'uro pyi i'atu'e. Ma'ato mi'i tã ra'yn ta'atunug hawyi ti rē po'og heso hap topyhu'at ahepe sa'awy'i wat heso hap kai i'atu'e. ⁶⁵ — Pyno uimium sa'awy'iwuat surara'in ko'i waku eti'atupo'oro mekewat misyp apykok hamo e. Waku eweimoheg eimiky'esat ok tã e Piratu pa'i kororia pe. ⁶⁶ Mi'i hawyi ta'atu'okenhyp iheg nakat nu wo mekewat yi mi'apokik wo ta'atupyhyp. Mi'i hawyi morekuat tunug toiã'ãkap mekewat yi mi'apokik ete. Mi'i hawyi to'e miwan me itote — Yt eweipikpik tei'o meiũwat e ma'ato eweipikpik pote ei'auka hap topyhu'at e. Mi'i hawyi i'ewyte surara ko'i toimōpyhu'at at ka'ap Iesui piit ero'ok haria pupi are uito Mateu.

28

MAKU 16.1 IRUKA 24.1 IUWĀU 20.1 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Sapatu e'at tokosap hawyi mũki'ite mytu'u e'at pe hunete ihot'ok pe turan tuwat Maria'in Iesui syp hap kapiat te'eraha'at hamo. ² Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e turan yi huruk'e kahato katupono Tupana mipo'oro atipy kaipywiat ra'yn put'ok'e nu wato kawiat he'okenhyp'ok hamo. Toimorem mekewat he'okenhyp hap hawyi ta'apyk he'okenhyp hap tote nu wato tote. ³ Imehit kahato hētyhot kahato aikotã merep'e hap ewy. Hesokpe ti ikytsig kahato nukara kytsig hap ewy. ⁴ Mi'i pote surara'in itotiarua te'eroken'ē kahato ipupi to'otyry'i kahato ipupi gen'ē pono. Mi'i hawyi hewo yi upi map haria ewy surara ko'i.

MAKU 16.5-8 IRUKA 24.3-8 PIAT EWY

⁵ Mi'i pote to'e Tupana mipo'oro Maria'in me — Yt eweiken'ē tei'o e. Woroho'okuap eipe Iesui piit kat haria aria'yp posak etiat mi'auka kat haria ti eipe e. ⁶ Ma'ato yt uwe i ra'yn meiũpe topũ'ē pe e. Tuwētem na'yn gu'uro pyi Iesui aikotã yianmete tohenoi. Mi'i hap ewy ra'yn ti toĩne'en i ra'yn pã e. Mi'i pote eweĩ'ē ro meikowo ipũ'ē kape eweha'at hamo pyno ta'atusyp Aika'iwat sa'awy'i hap kape e atipy kaipywiat sut hat mana'in me. ⁷ Mi'i hawyi tokoka'at hawyi te'eraha'at ra'yn. Mi'i hawyi to'e i i'atuepe — Koitywy eweiwat ro meremo ipotmu'eria piat henoi hamo. Iwētem i ra'yn gu'uro pywiat hap enoi i'atuepiat hamo. I'ewyte ewehenoĩ i'atuepe toto ra'yn tetama Karireia kape aikotã sa'awy'i to'e hap ewy — Areĩne'en i ra'yn hawyi ti aru areto yi Karireia kape i ra'yn. Mi'i tote ti aru wato'opuēti i ra'yn eiwywo to'e hap ewy ewe'e ro ipotmu'eria pe e atipy kaipywiat Tupana mipo'oro mana'in me. ⁸ Mio tã e hawyi tuwat ra'yn meremo Maria'in. Ikohyeput ra'yn te'eroken'ē popuo ma'ato i'ewyte ta'atuwepit kahato wywo tuwat meremo ipotmu'eria piat henoi hamo. ⁹ Mi'i turan i'atukohyeput nuat iwat turan meremo Iesui ti'atupuēti mu'ap tote — Mana'in ariot i ra'yn e. — Mimi i'atu'e hawyi i'atuporok'at ipy ete imōtypot hap wywo. ¹⁰ — Mana'in yt eweiken'ē tei'o e ma'ato eweiwat ro uiwyrria'in eikywyt'in me henoi hamo — Waku ewe'i'apok to ahe'yi Karireia kape i ra'yn ui'e hap ewy ewehenoĩ ro uhemii't'in me. Mi'i hawyi tuwat i ikohyeput i ra'yn ta'atuhenoĩ hamo.

¹¹ Mi'i turan surara'in ikohyeput ra'yn tawa wato Ierusalēi kape. Mi'i hawyi ta'atuhenoĩ ra'yn yne yne itote ta'atuerokosap hap aikotã aikotã hap pa'i kororia pe. ¹² Mi'i hawyi te'eruwa'atunug na'yn pa'i kororia nagnia wo'onãpin haria wywo aikotã wato'e

aru watunug ta'atu'e hamo. Mi'i hawyi surara'in me te'ero'e — Yt ewehenoi tei'o irania'in me mi'i tã hap. Ma'ato wētup sehay ewehenoi pote watum sa'up iwato'in nakat ehepe i'atu'e. ¹³ Waku mio tã ewei'e wen — Wātym muo urutoket turan ipotmu'eria tero'ok ne'i Iesui piit ewei'e ro irania'in me pote sa'up iwato watum ehepe i'atu'e nagnia surara'in me. ¹⁴ Ma'ato morekuat tikuap hawyi ipy'ahak eiket hap ete pote ti aru watum aru ha'up iwato tope imoperup'i hamuat i'atu'e. ¹⁵ Mi'i hawyi waku i'atu'e surara'in hawyi ha'up ta'atusat ra'yn. Mi'i hawyi ti ta'atuma'at ra'yn miit'in — Ta'i ipotmu'eria tero'ok ti Iesui piit uruket kai i'atu'e torania pe mi'i tã i'atu'e. Mio tã e hap ti mesup te topyhu'at koran te mio tã i'atu'e Iuteuria to'ope.

MAKU 16.15-18 PIAT EWY

¹⁶ Mi'i hawyi ti ipotmu'eria 11 ok takaria tuwat ra'yn yi Karireia kape mekewat sa'awy'iwuat yity'ok kape aikope sa'awy'i Iesui to'e — Meiūran ti aru waku ewei'ē i mesuwe uiwētem i ra'yn gu'uro pywiat hawyi e hap kape. ¹⁷ Mi'i hawyi put'okta'atu'e itote i ra'yn hawyi te'era'akasa i ra'yn Ta'atuka'iwat Iesui kape. Mi'i hawyi te'eruwehum kahato ta'atumōtypot kahato Iesui. Ta'atumohey kahato ma'ato wētup ok wētup ok imohey ran.

¹⁸ Mi'i hawyi Iesui tut i'atuewawi hawyi i'atupy'asetpe toīne'en heremo kahato. Mi'i hawyi to'e itotiarua pe — Koitywy Tupana uinug Wuat'i Miit'in Porekuat koro wo e. I'ewyte atipy piaria Porekuat koro wuat e. Koitywy Ui'ywot tum yne ra'yn tesaika hap yne uhepe e. ¹⁹ Mi'i pote koitywy woroho'opo'oro eipe wuat'i ywania mu'e hamo e. Mi'i pote koitywy atimō'ē ra'yn ehepe uhesaika hap uhemii't'in pakup nug uhepiat hamo e. Ewei'atumu'e ro mi'iria ui'e yne hap nug hamuat i'ewyte ewei'atuset'ok uimohey pakup i haria Ui'ywot set upi uhet upi Tupana Pā'āu set upi ewei'atuset'ok e. ²⁰ I'ewyte atiky'esat uhehay ehehay wo topyhu'at eināpin uhepiat hap ok tã e. Mi'i hawyi eimimu'eria uimohey haria atiky'esat uhehay nug haria wo te'eropyhu'at e. Atiky'esat mi'iria uhepiat ta'atunāpin hap nug haria wo tukupte'en at ka'ap takaria hap atiky'esat e. Mi'i tupono eweiwat ro irania'in ywania yne mu'e hamuat turan ti aru yt eiweran hin i eweiwat katupono Uito ti aru areto eiwywo aikope aikope eweiwat hap upi areto wy. Eipowyro hano areto wuat'i e'at pe ikahuro hap put'ok'e hap kape. Areīne'en eiwywo wuat'i e'at pe e Iesui ahepe temiit'in me.

Toran na'yn uimiwan

Uito ti Iesui eropat hat sese mekewat 12 ok takat Mateu.

IESUI ETIAT MAKU MIENOI

MATEU 3.1-12 IRUKA 3.1-18 IUWĀU 1.19-28 PIAT EWY

¹ Mesup mienoi wakuat Aipotypot Iesui etiat Tupana Sa'yru etiat aikotā sa'awy'i te Tupana to'e Tosa'yru pe – Uha'yru e woropo'oro aru En miit'in ehakyera'at hamo e ma'ato sa'awy'i atipo'oro teran wētup ok eut hap enoi hamo e. ² Miit'in ekatup hawyi woropo'oro En i'atuewawi i'atuehakyera'at hamo e Tupana miwan me Marakia 3.1 pe. ³ Ma'ato sa'awy'i mekewat wētup ok eut hap henoī miit'in me – Tut irane wyti Tupana Mipo'oro Miit'in Porekuat nuat e hat e. Mio tā wyti aru to'e epiat Uha'yru e. – Eweihywytip ipu'ap e aru eipy'a piat eiwanētup hawe. Mi'i hawyi toīne'en mu'ap ewy ra'yn Tupana Mipo'oro ehay mohey hamo e aru Uha'yru e Tupana. Ekatup hawyi woropo'oro En miit'in kape Uha'yru e. Waku hawyi ti aru ekatup ta'yn miit'in turan ti aru waku En ereto e Tupana Tosa'yru pe. E'yanmiat uimipo'oro wyti aru henoī henoī haty wo miit'in me – Tut irane ti Miit'in Porekuat nuat e. Mi'i hawyi eweitoiat ro eiminug sa'ag ko'i eiwanētup sa'ag hap ko'i hawyi mu'ap ewy ra'yn toīne'en Tupana Mipo'oro Eehakyera'at hanuat mohey pote e'yanmiat henoī e Tupana Tosa'yru pe. Waku hawyi ti aru ekatup ta'yn miit'in mi'i turan ti aru waku ereto En e Tupana Tosa'yru pe sa'awy'i. Mi'i hawyi Tupana ehay moherep hat Isaia iwan Tupana e ihay Tosa'yru piat hap Isaia 40.3 pe. ⁴ Mi'i turan ni Iuwāu tut ra'yn mekewat wo'oset'ok hat Tupana to'e hap ewy. Mi'i hawyi yahig note tohenoi henoī kahato miit'in me – Eweiwaure ro eiminug yt naku i hap ko'i e. Mi'i hawyi ewei'aipok to Tupana ewawi e. Waku hawyi woroho'oset'ok e Iuwāu miit'in me. ⁵ Mi'i hawyi miit'in tawa Ierusalēi kaipywiaria yi Iuteu kaipywiaria tō'ē tō'ē yahig kape Iuwāu mienoi kuap hamo. Mi'i hawyi ti ō'ē haria henoī ra'yn wuat'i aikotā ta'atunug yt naku i hap ko'i to'ope. Waku hawyi Iuwāu ti'atuset'ok Iūtāu hy pe. ⁶ Mi'i hap Iuwāu esokpe ti ihū Kameru sap kawiat. Imi'u wyti pohit i'ewyte awi'a hy imi'u wo. Iwe'ok kyttyt hap ti mi'at pe kawiat. ⁷ Mi'i hawyi ti tohenoi henoī miit'in me – Meiūran ti aru tut wētup ok po'og po'og wakuat uikawiat rakat e. Uiat uhewaku hap yt put'ok'e i ipysei hamo ipy sokpe saity pok hamo e. ⁸ – Uito ti woroho'oset'ok y'y wo ma'ato mi'i ti aru Tupana Pā'āu wakuat no ra'yn ehēt'ok e Iuwāu miit'in me.

⁹ Mi'i hawyi wētup e'at pe tut ra'yn Iesui tawa Nasare kaipyi tomotag hap tama Karireia kaipyi Iuwāu kape toset'ok Iūtāu hy piat hamo tut. ¹⁰ Mi'i hawyi Iesui tuwētem y'y pyi hawyi teha'at ra'yn atipy kape. Mi'i hawyi ta'akasa ra'yn oken'ypy ewy ra'yn. Mi'i totepyi tut ra'yn Tupana Pā'āu hawyi put'ok'e ra'yn pykasu ewywuat Iesui ete. ¹¹ Mi'i hawyi sehay tut Iesui pe atipy kaipyi – Ta'i uimiky'e kahato En Uha'yru e. Mi'i tupono arehum kahato ete e.

MATEU 4.1-11 IRUKA 4.1-13 PIAT EWY

¹² Mi'i hawyi meremo Tupana Pā'āu to'e Iesui pe – Ereto ro yahig koro kape mesuwepyi Iūtāu hy sakpo Uha'yru e. ¹³ Mi'i hawyi toto Iesui Iuwāu pyi i'ewyte Iūtāu hy kaipyi yahig koro kape. Mi'i hawyi itote tuweran toīne'en mi'at ko'i py'asetpe 40 e'at toīne'en itote. Mi'i turan ahiag hā'āg kahato Iesui. Toiky'esat Iesui tunug yt naku i hap ko'i. Mi'i hawyi Tupana mipo'ororia atipy kaipywiaria tō'ē tō'ē Iesui moesaika hamo.

MATEU 4.12 IRUKA 4.14 PIAT EWY

¹⁴ Wētup e'at pe miit'in tipyhyk wo'oset'ok hat Iuwāu. Mi'i hawyi Iesui toto i ra'yn yi Karireia kape Tupana ehay wakuat enoi enoi hamo. ¹⁵ Mi'i hawyi to'e – Koitywy ti porap put'ok'e ra'yn Tupana Morekuat nuat ieīne'en hamuat. Mi'i tupono eweitoiat ro eiminug yt naku i hap ko'i hawyi eweimohey ro Tupana ehay wakuat e Iesui tetama piaria pe.

MATEU 4.18-22 IRUKA 5.1-11 PIAT EWY

¹⁶ Wētup e'at pe so hewyry Iesui yi Karireia hyemyi'a e'yi kyt upi. Mi'i turan ta'akasa pira pytyk haria kape uhyt Simāu iywyt Ātere kape. Mi'i turan kowo'i kowo'i suki wato wo ta'atukat pira y'y pe. ¹⁷ Mi'i hawyi Iesui ti'atukaykay ra'yn — To'iro uhupi uhyt'i'in e. Mesup te ti pira pytyk haria wo eipe ma'ato meiūran ti aru ahenoi miit'in pytyk Tupana wanuat hap ehepe e Iesui Simāu i'ewyte Ātere pe. ¹⁸ Mio tā e Iesui hawyi meremo ta'atu'atoiat ta'atuesuki wato hawyi tuwat ra'yn Iesui upi. ¹⁹ Mi'i hawyi Iesui toto porap'i ywyku'i upi. Mi'i turan ta'akasa i Sepeteu sa'yru'in kape Tiaku Iuwāu kape wesuki wato mog yara piat haria kape. ²⁰ Mi'i hawyi toi'atukaykay meremo mi'iria hawyi tuwat ra'yn hupi yara pyi ta'atu'ywot wywuatpyi. Mi'i hawyi Sepeteu topyhu'at temiit'in wywo yara pe.

MATEU 4.13-25 IRUKA 4.31-37 PIAT EWY

²¹ Mi'i hawyi toto i ra'yn Iesui temiit'in wywo tawa Kawana'ū kape. Tupana mōtypot hap e'at pe hawyi Iesui teke Tupana mōtypot yat pe itotiararia mu'e hamo. ²² Mi'i hawyi te'eruwewanētup kahato hawyi te'ero'e to'ope — Kat poteī Iesui aimu'e yt miwan enoi haria ewy i ra'yn i'atu'e. Mi'i ti morekuat ewy ra'yn wen i'atu'e. ²³ Mi'i turan wo'omu'e hawe wētup ok toīne'en ahiag ipiit piat rakat. Mi'i so to'e — Ta'i uruikuap ti En e. En ni mekewat Iesui tawa Nasare kaipywiat. En ni Tupana Sa'yru wakuat e tehay pirik wo. ²⁴ Kat ere teran kahu uruete i'atu'e. Urutu'uka hamo apo eriot i'atu'e. ²⁵ Mi'i pote Iesui wāi'e haty wo — Epo'inik to ahiag e. Erētem no meiēwat miit piit pyi e. ²⁶ Mi'i pote meiēwat miit ahiag tihuruk tuwētem tehay pirik wuat haype. ²⁷ Mi'i pote irania'in te'eruwewanētup kahato hawyi apo'i'atu'e to'ope — Uweī meiē wo'omu'e hat i'atu'e. Yt wata'akasa i meiēwat ewywuat tehay esaika wuat ahiag sopo hat i'atu'e. ²⁸ Mi'i hawyi wuat'i pe ra'yn ta'atuhanoi hanoi Iesui etiat hawyi irania'in yi Karireia piaria ikuap ta'yn Iesui piat wakuap nug hap etiat.

MATEU 8.14-16 IRUKA 4.38-41 PIAT EWY

²⁹ Mi'i hawyi ti Iesui tuwētem na'yn Tupana mōtypot yat pyi. Mi'i hawyi toto i ra'yn towyria'in Iuwāu Tiaku wywo temiit'in Ātere Simāu yat kape. ³⁰ Mi'i hawyi Simāu sakitu i'ahu rakat yni pe ta'atupuēti. Mi'i hawyi ti mekewat i'ahu hap ta'atuhanoi Iesui pe. ³¹ Mi'i hawyi toto ra'yn howawi. Put'okto'e hawyi toipopytyk ta'yn hawyi — Epoī'ām no e hawyi i'āpe'ok'am na'yn waku ra'yn. Mi'i hawyi i'ahu kosap iwy Simāu sakitu. Tehāite meremo hawyi toteropat ra'yn Iesui'in.

³² Mi'i hawyi at min'e turan ta'atuerut Iesui kape wuat'i i'ahu rakaria wuat'i ahiag ipiit piat rakaria tawa wato Kawana'ū kaipywiaria. ³³ Mi'i hawyi ti yne tawa piaria te'eruwa'atunug oken'ypyke. Mi'i hawyi ti toi'atumoehāite kahato i'ahu rakaria. ³⁴ I'ewyte ahiagnia toi'atusopo kahato miit'in piit pyi. Mi'i hawyi to'e i ahiagnia pe — Eipo'inik to ahiagnia e. Yt ewehanoi tei'o uikuap ehapiat hap e i'atuepe.

³⁵ Ihot'ok kai i toto ra'yn Iesui tuweran yahig kape. Mi'i hap tote to'oehay Tupana wywo. ³⁶ Meiūran ti Simāu'in tuwat hupi ikat hamo. ³⁷ Ta'atupuēti hawyi te'ero'e tope — Urumu'e hat i'atu'e mio ti ekat haria typy'i kahato Mehī i'atu'e. Pyno to'iro i wata'aipok ekat haria kape i'atu'e. ³⁸ Ma'ato toi'atuwesat — To'iro irania'in tawa kape e. Wuat'i tawa pe ahenoi teran e. Yt wētup tawa pe yn i ahenoi teran e. Wuat'i piat hanoi hamo ariot mesuwat yi kape e. ³⁹ Mi'i hawyi toto i ra'yn Iesui yi Karireia piat Tupana mōtypot yat piaria enoi hamo ahiagnia sopo hamo miit'in kaipyi toto.

MATEU 8.2-4 IRUKA 5.12-14 PIAT EWY

⁴⁰ Wētup e'at pe Iesui ewyry hap tote hepihi pihi rakat tut Iesui kape. Mi'i hawyi tuwe-py'ātutuk haype to'e — Uhyt e uimoehāite teran mote uimoehāite o e. ⁴¹ Mi'i hawyi Iesui tiky'e hawyi tuweponug hawyi to'e — Ta'i woroky'e kahato woromoehāite teran uhyt e. ⁴² Mio tā e hawyi meremo ra'yn ipiit kahu ra'yn tuweityk ta'yn hepihi. ⁴³ Mi'i hawyi Iesui tināpin haty wo — Pyno uhyt waku ra'yn epe etiat e. Mi'i pote are'e epe ereto ro pa'i

ko'i kape hawyi epiit kahu hap etomoherep to i'atuepe e. Mi'i hawyi ti aru ta'atukuap ta'yn emoehāite hap e. Ma'ato irania'in me o yt etomoherep tei'o emoehāite hap mu'ap upiaria pe e. ⁴⁴ Katupono etomoherep sa'awy'i pa'iria piat hap atiky'esat e. Waku ehenoī i'atuepe aikotā aha'ase'i Musei nimo aināpin hap ewy ehenoī o emoehāite kuap miit'in miat hamo e. ⁴⁵ Ma'ato yt Iesui miky'esat ewy i tohenoi Iesui piat tomoehāite hap yne pe. Mi'i pote ti Iesui yt teke kuap i tawa pe katupono ti typy'i kahato akasa teran haria tō'ē tō'ē howawi wuat'i kaipyi. Mi'i pote yahig note toīne'en yt teke kuap i tawa pe pote.

2

MATEU 9.1 IRUKA 5.17 PIAT EWY

¹ Meiūran Iesui ta'aipok i ra'yn tawa Kawana'ū kape. Put'okto'e itotiat hawyi teke wētup netap we. Toīne'en porap'i itotiat hap hawyi miit'in tikuap ta'yn aikope Iesui ieīne'en hap. ² Mi'i hawyi meremo tō'ē tō'ē i ra'yn howawi typy'i kahato ra'yn hawyi irania'in miit'in sem oken upi ne'i ra'yn yn tukupte'en. Mi'i hawyi Iesui ti'atumu'e Tupana ehay wo ō'ē tewawiat haria. ³ Mi'i turan ta'atuerut Iesui kape yt ipoī'ām kuap i rakat yni pe ⁴ ok herut haria. Ma'ato yt tuwehyt'ok kuap i Iesui ewawi sese kat pote typy'i poity'i netap wiat pote. ⁴ Mi'i pote te'era'am na'yn netap ok tote hawyi ta'atu'ahot ra'yn netap ok Iesui apy tote. Mi'i hawyi i'okhot'e hawuo ta'atumo'apyk yt hewyry kuap i rakat yni pe. ⁵ Mi'i hawyi ta'akasa yne hawyi Iesui tikuap ta'yn tomohey i'atuepiat hap ko'i. Mi'i hawyi to'e i'ahu rakat pe — Koitywy ti yt naku i eminug sa'ag ko'i Tupana tihep yne ra'yn epy'a piat uiwy e. ⁶ Mi'i pote apyk puaria miwan enoi haria te'eruwānētup hawe te'ero'e — Kat pote mio tā e Iesui i'atu'e te'eruwānētup hawe. ⁷ Tupana yn ni yt nakuaria i aiminug hep kuap hat i'atu'e. Yt naku i mio tā e Iesui i'atu'e te'eruwānētup hawe. ⁸ Ma'ato meremo Iesui tikuap topy'a pe i'atuwanētup hap. Mi'i hawyi Iesui to'e i'atuepe — Kat poteī yt eweiky'esat i ui'e i'ahu rakat piat hap e. ⁹ Kat are'e som pyno po'og yt niatpo i yt hewyry kuap i rakat pe sio apo koitywy ti yt nakuap i eminug atihap ta'yn are'e sio erepoī'ām no hawyi eti'okpo'i ro e'yni hawyi ereto ro e'yat kape are'e. Kat som pyno po'og yt niatpo i are'e yt ipoī'ām kuap i rakat pe e Iesui miwan enoi haria pe. ¹⁰ Mi'i hawyi to'e i — Ta'i Miit'in Yke'et ti yt nakuap i hep kuap hat wuat'i yt naku i hep kuap hat wyti Uito e. Mi'i tupono atimoherep mesup ehepe uhesaika hap yt nakuap i hep hamuat e. ¹¹ Mi'i hawyi Iesui to'e i yt hewyry kuap i rakat pe — Epoī'ām no hawyi eti'okpo'i ro e'yni hawyi ereto ro e'yat kape e. ¹² Mi'i hawyi meremo ra'yn i'ahu rakat ipoī'ām hawyi toi'okpo'i te'yni hawyi toto ra'yn wuat'i ehamo. Mi'i hawyi te'eraha'at kahato hawyi te'eruwahum kahato Tupana ete. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — Aito yt karāpe i wata'akasa meikotā i'atu'e ra'yn.

MATEU 9.9-13 IRUKA 5.27-32 PIAT EWY

¹³ Mi'i hawyi toto ra'yn Iesui tawa pyi yi Karireia hyemyi'a hy ēpe kape. Mi'i hawyi yi kyt upi tō'ē tō'ē miit'in typy'i kahato howawi. Mi'i hawyi tohenoi henoī i'atuepe. ¹⁴ Mi'i hawyi tewyry hap tote Iesui ta'akasa uhyt Irewi mekewat Auweu sa'yru apykpe ipotpap netap wiat rakat. Mi'i ipotpap mu'ap pyhyp hap ete. Wuat'i mu'ap kare'en ko'i toipyhyp. Toiporera'at sa'up to'ywania kaipyi wanīkaptia porekuat pe. Mi'i hawyi Iesui tuwēpowat howawi — To'iro uiwywo Irewi e. Mi'i hawyi ipoī'ām na'yn hawyi toto Iesui upi.

¹⁵ Wētup e'at pe Iesui toto Irewi yat kape topotmu'eria wywo te'erenuk hamo. Mi'i hap tote typy'i kahato Irewi wyria'in te'eruwa'atunug ienuk hap tote. I'ewyte Iesui wywo tukupte'en yt nakuaria i sa'up porera'at haria te'erenuk hamo. ¹⁶ Mi'i hawyi irania'in nagnia ehay enoi haria te'eraha'at ienuk hap kape i'ewyte miwan enoi haria te'eraha'at. Mi'i hawyi apo'i'atu'e Iesui potmu'eria pe — Kat poteī eimu'e hat yt nakuaria i iwywo sa'up porera'at haria wywo tenuk i'atu'e. ¹⁷ Mi'i e hap Iesui tikuap hawyi toi'atuwesat — Uhyt'i'in yt eweikuap i apo aikotā ihāite rakaria yt tikat hin i mohag nug hat ma'ato

irania'in i'ahu rakaria ti ikat kahato e. Mi'i hap ewy ti koitywy ariot yt nakuaria i era'aipok Tupana kapiat hamo e. Ma'ato — Uruto po'og waku e haria yt atera'aipok kuap i Tupana kape e katupono yt uikat hin i — Uruto po'og i'atu'e pote.

MATEU 9.14-17 IRUKA 5.33-38 PIAT EWY

¹⁸ Mi'i hawyi mekewat i'atuwemosy'at hap e'at pe miit'in te'ero'e Iesui pe — Wo'oset'ok hat Iuwāu potmu'eria koitywy te'eruwemosy'at kahato ra'yn i'atu'e. I'ewyte ti nagnia ehay enoi haria te'eruwemosy'at kahato ra'yn i'atu'e. Ma'ato ewat epotmu'eria yt te'eruwemosy'at hin i i'atu'e. Kat poteĩ mi'i tã epotmu'eria i'atu'e. ¹⁹ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Katupono uipotmu'eria i'atuwepit kahato aikotã ienuk hap e'at piat se'aito hap e'at piat ienuk hap ewy uipotmu'eria tukupte'en e. Ienuk hap e'at pe yt uwe i tuwemosy'at i'atuwepit hap e'at pote e. ²⁰ Ma'ato karāpe irania'in tioto se'aito pya to'o'yaty-pepyi mi'i hawyi te'eruwemosy'at e Iesui wemosy'at haria pe. ²¹ — I'ewyte ti wētup sehay ahenoi teran ehepe e. Ahesokpe pot'i i'ewyte hiot'e pote yt naku i watomog sokpe pakup wo ne'i e. Katupono ti ahepiat imog hap tuwe'atuk hawyi toihiot ne'i ra'yn ahesokpe pot'ie. Mi'i hawyi ahesokpe hiot'e rakat topyhu'at po'og na'yn sa'ag e. ²² I'ewyte ahetama pe watopag Uwa hy heiam i'ape pakup we e. Ma'ato heiam i'ape pot'i pe iteneg moity'i pote yt naku i mi'i tã katupono ti henāpuk hawyi heiam i'ape teneg hawyi pok'e i ra'yn e. Pok'e hawyi yt kat i Uwa hy i'ewyte yt kat i heiam pok'e hawyi. Ma'ato i'ape pakup wote yt pok'e i torok'e pote. Mi'i ewywuat yt naku i uhehay pakup eweipag sehay pot'i puo e Iesui nagnia ehay enoi haria pe.

MATEU 12.1-8 IRUKA 6.1-5 PIAT EWY

²³ Mi'i hawyi yt i'atupotpap i hap e'at pe Iesui tokosap ta'yn go sakpo awati ypia wywuat sakpo. Mi'i hawyi iwyrria'in ho'opik ta'yn awati tokoka'at no. ²⁴ Mi'i hawyi ma'ato irania'in nagnia ehay enoi haria te'eraha'at kahato i'atupotpap hap kape. Mi'i hawyi tō'ē meremo hawyi wāita'atu'e Iesui piat hamo — Yt naku i ti ta'atuho'opik awati yt aipotpap i hap e'at pe. Yt naku i ti mi'i tã i'atu'e. ²⁵ Ma'ato Iesui ti'atuwesat — U pāi yt eweikuap i apo miwan me aikotã sa'awy'i Tupana miky'e morekuat Tawi teke Tupana mōtypot hawe tesy'at wywuat hawyi toimō'ē mekewat Tupana mōtypot haria eman tesurara'in me hap e. ²⁶ Mi'i hawyi tutu'u tesurara'in nywo pa'i wato mi'u wuat ne'i. Mi'i aikotã aiporekuat sa'awy'i wuat Tawi tunug mekewat pa'i Apiata ieñe'en hap e'at pe turan e. Mi'i tã hat pytkai — Waku kahato aipotypot sa'awy'i wuat Tawi ewe'e. ²⁷ — Uhyt'i'in sa'awy'i Tupana tunug tomōtypot hap e'at hawyi tutum miit'in me i'atumowepit hamo tomohey hamuat e. Mi'i pote mio he'at toñe'en miit'in po pe aimowepit hamo e. Ma'ato yt naku i Tupana mōtypot e'at ne'i topyhu'at ai'akag wo wāi'e hano e. Kat pote Tupana tum ahepe te'at aimowepit hamo e. ²⁸ Tutum na'yn miit'in me te'at are mi'i pote Uito areñe'en Tupana e'at Ka'iwat no i'ewyte areñe'en Wuat'i Miit'in Yke'et no e Iesui nagnia wāi'e hap enoi haria pe.

3

MATEU 12.9-14 IRUKA 6.6-11 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Tupana mōtypot hap e'at pe Iesui teke i Tupana ehay enoi hawe. Mi'i hawyi itotiaria wywo toñe'en ipo kī'ā rakat. ² Mi'i hawyi te'eruanētup — Iesui timoehāite apo ipo kī'ā rakat yt aipotpap i hap e'at pe. Mi'i hap ti yt naku i i'atuwanētup hawe. Mi'i hawyi te'eraha'at kahato Iesui kape ikuasa te hamo. ³ Mi'i hawyi Iesui tikaykay tuwewawi ipo kag mot'i rakat — Uhyt'i eriot ro meikowo e. Epoĩ'ām no meiūpe miit'in py'asetpe e. ⁴ Mi'i hawyi to'e Iesui irania'in me — Koran wyti Tupana mōtypot hap e'at e. Mi'i pote apo'are ehepe waku som mesuwat e'at pe wakuap watunug sio apo yt naku i e. Waku apo mesup e'at pe watunug miit'in ky'e hap sio miit'in atu'uka hap watunug e. Mi'i hawyi ma'ato yt ta'atuwesat i ra'yn Iesui. I'atunik ne'i ra'yn. ⁵ Mi'i pote Iesui ipy'ahak hawyi iha'at kahato i'atuwewawi i'atupy'a heg nakaria kape yt ta'atuky'e i

ipo kī'ā rakat pote. Mi'i hawyi to'e i ipo kī'ā rakat pe — Erepotorok to uhyt e. Mi'i hawyi toitorok ta'yn hawyi ipo kokawiat ewy ra'yn. ⁶ Mi'i hawyi nagnia ehay enoi haria tuwat ra'yn Iesui kaipyi. Mi'i hawyi tuwat ra'yn morekuat Eroti esurara'in kape. Mi'i hawyi mi'iria wywo ta'atukat aikotā waku Iesui auka hamuat hap.

⁷ Mi'i hawyi Iesui toto ra'yn topotmu'eria wywo tawa Karireia hyemyi'a kape. Mi'i hap upi typy'i kahato miit'in tuwat hupi tawa Karireia kaipywiaria tawa Iuteu kaipywiaria ⁸ Tawa Ierusalēi kaipywiaria yi Itumeia kaipywiaria Iūtāu hy sakpuaria tuwat hupi i'ewyte mekewat tawa ko'i pya pywiat Tiru kaipywiaria tawa Sitāu kaipywiaria tuwat tuwat Iesui upi. ⁹ Karāpe Iesui minug wakuap ta'atukuap ta'yn hawyi te'eruwa'atunug howawi wuat'i kaipywiaria. ¹⁰ Mi'i hawyi itote i'ahu rakaria typy'i kahato Iesui ti'atumoehāite. Mi'i pote te'eruwa'atunug kahato howawi hemig hamo. Mi'i pote Iesui to'e towyria'in me — Eweterut ro yara uhowawi e. Katupono meiūpe uhemig neran haria typy'i kahato e. Ta'i ui'akit kuap ne'i ra'yn ti uhemig neran haria e. ¹¹ Mi'i hawyi ahiag ipiit piat rakaria hewo yi tote. I'ewyte ahiagnia kak'i'atu'e. Iesui kapiat te'eraha'at hawyi — Tupana Sa'yru ti En i'atu'e. ¹² Mi'i pote Iesui wāi'e ahiagnia pe — Eipo'inik to e. Yt ewehenoi tei'o eimikuap uwe Uito hap e Iesui ahiagnia pe.

MATEU 10.1-4 IRUKA 6.12-16 PIAT EWY

¹³ Mi'i hap totepyi Iesui ta'am na'yn yity'ok tote. Mi'i totepyi toi'atukaykay tuwewawi tomi'airoria 12 miit. Mi'i hawyi tokoka'at howawi hawyi to'e topotmu'eria pe ¹⁴ — Uimi'airoria eipe uiwywuwat wuat'i e'at piat iēne'en haria eipe e. ¹⁵ Uimipo'ororia ahiag sopo hanuaria ti eipe e. ¹⁶ Sa'awy'i toikaykay tuwewawi Simāu. Mi'i hawyi tutum het pakup Simāu me PETERU Nu e. ¹⁷ Mi'i hawyi toikaykay TIAKU Sepeteu sa'yru tuwewawi hawyi toikaykay Tiaku ywyt IUWĀU tuwewowi. Mi'i hawyi mi'iria pe Iesui tum i'atuset pakup Ipuehay rakaria e ma'ato Iesui pusu puo Puanesei e. ¹⁸ Mi'i hawyi toi'atukaykay tuwewawi temiit'in ĀTERE WIRIPI PATORUMEU. Mi'i hawyi toikaykay MATEU TUME tuwewawi. I'ewyte TIAKU Auweu sa'yru hawyi TATEU hawyi SIMĀU SERATI torania toi'atukaykay. ¹⁹ Torania toikaykay IUTA Ikarioti sa'yru. Mi'i ti meiūran ima'at hano topyhu'at.

²⁰ Mi'i hawyi Iesui ta'aipok i ra'yn yity'ok kaipyi netap kape towyria'in nywo. Mi'i hawyi miit'in te'eruwa'atunug kahato i ra'yn howawi typy'i kahato. ²¹ Mi'i pote yt aikotā kuap i te'erenuk. Mi'i hap ti iywyt'in tikuap ta'yn hawyi te'ero'e to'ope — Meiē Aheyke'et Iesui wyti heso'ok ta'yn yt tenuk i pote i'atu'e to'ope. Mi'i hawyi tuwat ra'yn Ta'atuyke'et Iesui enōtem hamo. Waku watioto i ai'yat kape kat pote ti heso'ok ta'yn i'atu'e. ²² I'ewyte miwan enoi haria Ierusalēi kaipywiaria to'ohay to'ope — Ta'i watikuap ta'yn Iesui hepap ahiagnia porenōtem miit'in mywiat hap i'atu'e. Ta'i ahiagnia porekuat aipusu puo Peusepu toīne'en Iesui piit pe pote toi'atupo'oro kuap ahiagnia sa'ag i'atu'e to'ope. ²³ Mi'i pote Iesui ti'atukaykay miit'in tuwewawi hawyi to'e i'atuepe — Uiwyrria'in e ahenoi teran ehepe uhehay iā'ākap wuo e. Are pāi kat hamo ten ahiag tuwesopo are e. ²⁴ Yt aikotā kuap i wyti ren e. Katupono yt karāpe i tuwesopo kuap miit piit pyi ahiag e. Katupono karāpe wētup setama pe miit'in tu'uka tu'uka to'ope meiūran ti mekewat setama pe yt uwe i ra'yn topyhu'at e. Kat pote to'o'atoiat yne yne e yt kat i wo'owese hap itote pote e. ²⁵ I'ewyte ti karāpe miit'in wētup yat pe tu'uka tu'uka to'ope meiūran ti yt uwe i ra'yn topyhu'at mekewat yat pe to'o'atu'uka pote e. ²⁶ Mi'i hap ewy kahato karāpe ahiag tuwe'uka tuwete meiūran tuwemoma hap yn topyhu'at e. I'ewyte sero'ok'e hat yt teke kuap i surara hesaika rakat yat pe hekare'en ero'ok hamo e. ²⁷ Ma'ato sa'awy'i toipo'i po'i hesaika rakat mi'i hawyi ti totero'ok kuap hekare'en e. Mi'i pote ti rat toipohari kuap ahiag e. ²⁸ Pywo ti are'e ehepe yne ehehay yt nakuap i ko'i Tupana timohāpyk kuap ma'ato ehehay yt nakuat i Tupana Pā'āu kapiat ti ihay uhepiat turan Tupana yt timohāpyk kuap i — Mi'i Miit Uha'yru sese e Tupana Pā'āu ehepe turan — Eso kahato ewei'e tope hawyi Tupana yt tomohāpyk kuap i ra'yn e. ²⁹ Mi'i e hat ti Tupana mi'apiheg

hano topyhu'at wuat'i e'at pe. Katupono Tupana yt timohãpyk kuap i – Yt uimohey teran i e hat. Tupana Pã'ãu wakuat etiat – Eso kahato to'e hawyi ihay uhetiaturan. Mi'i e hat wuat'i e'at piat Tupana mi'apiheg hanuat topyhu'at e Iesui tomohey hap pun haria pe. ³⁰ Iesui to'e mio tã e katupono Iesui ete sa'awy'i te'ero'e – Ahiag pã'ãu toĩne'en Iesui piit pe i'atu'e pote.

MATEU 12.46-50 IRUKA 8.19-21 PIAT EWY

³¹ Mi'i turan put'ok'i'atu'e Iesui ywyt'in inyt'in ity wywo Ta'atuyke'et ereto tawa Nasare kapiat hamo. Mi'i hawyi typy'i kahato Iesui apypueri wo pote ity'in yt teke kuap i Iesui ewawi. Mi'i pote sehay ta'atupo'oro Iesui kaykay hamo oken kape ipotmu'eria py'asetpyi. ³² Mi'i hawyi Iesui apypueri haria heno tope – Urumu'e hat ety eywyt'in einyt'in ekaykay oken kape i'atu'e. ³³ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat – U e uweĩ uity e uweĩ uheywyt'in e uweĩ uheinyt'in e. ³⁴ Mi'i hawyi teha'at ta'apypueri haria kape tomohey haria kape hawyi to'e ³⁵ – Meiũpe ti uity uheywyt'in uheinyt'in e. Katupono Tupana ehay pe pywo e haria wyti uheywyt'in uheinyt'in uity'in e. Uí'ywot miky'esat nug haria eipe pote Uheywyt'in uheinyt'in uity'in wo eweipyhu'at e Iesui ta'apypueri haria pe i'ewyte ahepe.

4

MATEU 13.1-9 IRUKA 8.4-8 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Iesui toto i ra'yn yi Karireia hyemyi'a e'yikyt'ok upi miit'in atumu'e hamo. Mi'i hap tote typy'i rakaria te'eruwa'atunug howawi. Mi'i hawyi Iesui teke yara pe. Mi'i hawyi ta'apyk yara pe yowa totepywiat miit'in atumu'e hamo. Mi'i pytkai miit'in yi kyt upi tukupte'en. ² Mi'i hawyi tohenoi heno sehay iã'ãkap wuo i'atuepe. ³ – Eweiwanẽtup o e. Wẽtup e'at pe so hã'ỹi sytpok hat toto toko kape hã'ỹi sytpok hamo e. ⁴ Put'okto'e ra'yn go totiat hawyi tohytpok ta'yn hã'ỹi te'yi go pe ma'ato yt yne i hã'ỹi hewo go sese tote. Irania'in so hã'ỹi hewo go pu'ap upi. Mi'i ko'i ti weitaria tu'u ne'i e. ⁵ Ma'ato irania'in hã'ỹi ti hewo yi hit nu totiat rote. ⁶ Mi'i ti meremo hẽtyt ma'ato meiũran at hakup hawyi ti iku'uro ra'yn itotiat hapo yt toto kuap i yi piit kapiat pote e. ⁷ Mi'i hawyi so irania'in hã'ỹi hewo tuereto i'anam me e. Mi'i ko'i so hẽtyt wen ma'ato i'anam wywo to'o'ewy ne'i. Mi'i pote meiũran i'anam tohik ne'i ra'yn hawyi yt tuwenug i ra'yn e. ⁸ Ma'ato irania'in hã'ỹi yi wakuat rote go sese tote hewo e. Mi'iria ti hẽtyt meremo hawyi ihãite kahato hawyi haat kahato e. Mi'i ko'i kaipyi toimorania haat karan karan iã'ỹi hawyi toipuẽti 30 iã'ỹi. Wẽtup sat kaipyi toipuẽti 60 ra'yn. Wẽtup kaipyi 100 ra'yn e. ⁹ Uhyt'i'in Mana'in ehewaure ka'a pote eweikuap to kat som are'e teran eimu'e hap uhehay iã'ãkap wuo hap e Iesui yẽpe upiaria pe.

MATEU 13.18-23 IRUKA 8.11-15 PIAT EWY

¹⁰ Tuwat porap i ra'yn yne miit'in hawyi iwyrria'in 12 ok takaria apo'i'atu'e Iesui pe – Urumu'e hat kat ete som mesuwat hã'ỹi hã'ãkap wuo urumu'e i'atu'e. ¹¹ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat – Ta'i uiwyrria'in aheno teran ehepe wuat'i mikuap yt heremo i aikotã Tupana topyhu'at irane Miit'in Porekuat no hap etiat e. Ma'ato irania'in me pya aikawiat haria pe yt uimohey teran i haria pe aheno teran sehay iã'ãkap wuo e. ¹² Mi'i tupono uhehamo ma'ato yt ta'atukuap i kat are'e sese hap mi'iria e. Te'era'akasa yne ma'ato yt heremo i rakat e. Mi'i pote yt karãpe i te'era'aipok Tupana kape ta'atuminug yt nakuap i pyi ta'atumohãpyk Tupana piat hamo e. ¹³ Koitywy kat poteĩ yt eweikuap i mesuwat mikoi iã'ãkap sehay e. Aikotã aru pyno eweikuap irania'in uimienoi iã'ãkap ewywuaria e topotmu'eria pe. ¹⁴ Pyno aheno ehepe eweikuap sese hamo e. Mekewat iã'ỹi sytpok hat ti Tupana ehay enoi moherep hat ewy e. ¹⁵ Mi'i hawyi mekewat go pu'ap epe upiat ti wẽtup ok wẽtup ok wanẽtup haria ewy e. Mi'iria tote hawyi Tupana ehay hewo mikoi hã'ỹi ewy ma'ato ta'atukuap sa'ag hawyi meremo ahiag tihep te'en te'en i'atupy'a pyi Tupana ehay e. ¹⁶ I'ewyte ti mekewat iã'ỹi hin nu totiat ti wẽtup ok wẽtup ok wanẽtup hat

ewy e. Ta'atuwanētup hawyi meremo waku kahato ta'atupuēti e. ¹⁷ Ma'ato yt i'atusopo i pote yt toīne'en mot'i e. Meiūran irania'in miat ta'atusaty'i saty'i Tupana ehay mohey i'atu'e piat pote mi'i hawyi meremo ta'atu'atoiat Tupana ehay e. Sa'awy'i i'atuwepit kahato ma'ato irania'in to'okyry'i e i hawyi meremo ta'atuwaure ra'yn e. ¹⁸ I'ewyte ti mekewat hu ypia piat ewy toīne'en e. Mi'iria ta'atuwanētup Tupana ehay kape. ¹⁹ Ma'ato meiūran hawyi te'eruwanētup ta'atupotpap iwato hap kape ta'atuekare'en iwato hap kape. Ta'atumiky'esat wuat'i hap kape yn te'eruwanētup. ²⁰ Mi'i pote Tupana ehay yt tuwenug i e. Ma'ato mekewat yi wakuat upiat ti wētup ok wētup ok wanētup haria ewy e. Sa'awy'i ta'atuwanētup Tupana ehay kapiat hawyi ta'atuky'esat kahato. Mi'iria tuwenug na'yn e. Ta'i wētup ok 30 hap ewy wētup ok 60 hap ewy hawyi wētup ok 100 hap ewy ra'yn Tupana ehay tuwenug kahato ra'yn i'atuieīne'en hap tote e Iesui topotmu'eria pe.

MATEU 5.15 PIAT EWY

²¹ Mi'i hawyi Iesui henoi wētup iā'ākap sehay tekatuwyrria'in me – Wāty mōte wyti miit'in topag ariāty ywaiti heiam note ta'atupag hētyhot hamo e. Ma'ato yt uwe i ariāty ipag neran yrysakag ywy'tokpype e. Ta'i yt uwe i tuwe'ariātypag neran yparakai ywy'tokpype e. Yt naku i mi'i tā. Iwat heiam me yn waku ariāty e. ²² Katupono meiūran imierewyi tuwemoherep e i'ewyte huwy piat meiūran heremo e. ²³ Ehewaure ka'a pote eweikuap to uiwyrria'in e Iesui tomohey haria pe. ²⁴ Eweiwanētup to sehay kape e. Imō'ē haria wyti aru po'og hereko e. ²⁵ Meiūran po'og na'yn Tupana tum ehepe e. Ma'ato yt eweimō'ē Tupana miium pote mekewat kurin kat toihep yne eipo pyi. Tupana piat eināpin hap eweimu'e irania'in me pote po'og tehay tutum ehepe e. Ma'ato yt eweimu'e irania'in me i Tupana piat eināpin hap ko'i pote ti aru toihep yne i ra'yn to'e hap eipy'a pyi eimikuap hit e. Mi'i hawyi po'og yt kat i sa'awy'iwuat kai topyhu'at eiwanētup hawe e Iesui. ²⁶ – Ta'i mi'i tā ti Tupana topyhu'at irane Miit'in Porekuat no aikotā hā'ŷi koi hat ewy ti aru e. ²⁷ Sa'awy'i toikoi hawyi tuwewi hētyt ra'yn ma'ato ikoi hat toīne'en to'yat pe mi'i turan hētyt e. Mi'i hawyi itag na'yn mi'i hawyi haat ra'yn ma'ato ikoi hat yt uwe i itote pytkai i'ewyte yt ta'akasa hin i aikotā itag hap kape pytkai e. ²⁸ Ta'i mekewat at esaika hap upi mekewat iā'ŷi tuwemoehāite tuwepyi e. Mekewat go koi hat toket turan hewyry turan hētyt ra'yn tuwemotag na'yn haat ra'yn. Mi'i hawyi iko nug hat toto ra'yn ta'akasa hamo hawyi – Waku kahato e uimi'u ra'yn e yt uipotpap i pytkai tuwenug pāi e tuwepe e. ²⁹ Waku yne hawyi toiterek kyse'yp wo e. Mi'i uhehay iā'ākap ewy kahato Tupana tuwenug Morekuat no mesuwat yi tote e Iesui topotmu'eria pe apo'i'atu'e hap wesat hamo.

MATEU 13.31-32 IRUKA 13.18-19 PIAT EWY

³⁰ Mi'i hawyi Iesui henoi po'og na'yn wētup iā'ākap sehay towyrria'in me – Are pāi aikotā Tupana topyhu'at Miit'in Porekuat no. Mi'i hap ete ahenoī teran ehepe sehay iā'ākap wuo e. ³¹ Ta'i aimikoi iā'ŷi kurin kat Mutata iā'ŷi ewy ti. Eweikoi yi pe hawyi hētyt hawyi meremo topyhu'at itag i'yp e. Ywaiti ra'yn hawyi weitaria te'eruwesoknug na'yn haga tote i'yhop og me. ³² Aikotā aimikoi yt kat iā'ŷi ok tā rakat i po'og kurin kat wen ma'ato meremo i'yp uato ra'yn e. Mi'i hap ewy ti Tupana topyhu'at irane Miit'in Porekuat no e Iesui i'atuepe. ³³ Miit'in me Iesui henoi henoi kahato sehay hā'ākap wuo yn tohenoi yt i'atumikuap wuo i. ³⁴ Ma'ato tuweran hawyi topotmu'eria sese pe tohenoi sese kat e kat e tohenoi hā'ākap wuo hap.

MATEU 8.23-26 IRUKA 8.22-25 PIAT EWY

³⁵ At min'e turan Iesui to'e – To'iro ysakpo uhyt'i'in mesuwat yara puo e. ³⁶ Mi'i hawyi ta'atuhok'iwat ra'yn yēpeke typy'i rakaria. Mi'i hawyi ma'ato ipat'ok irania'in tuwat hupi hewat'ymo yara ko'i puo. ³⁷ Mi'i turan Iesui toket ne'i yara etu'a pe to'akag pysop tote. Iket kai ti ihyemyi'a wato py'asetpiat turan ywytu kahato ra'yn ywytu uato kahato ra'yn. Mi'i hawyi y'y teke teke ra'yn i'atue'yara pe. ³⁸ Mi'i hawyi hemiit'in to'okaki

te'era'apy'at irane ihy wato ta'atue'yara piat pote. Mi'i hawyi meremo te'eruwēpowat ta'atuehay pirik wo Iesui kape — Urumu'e hat erehymut ro i'atu'e. Yt uruky'e i apo En i'atu'e. Urutopap hamuat ra'yn wyti i'atu'e minwato'e Uhyt i'atu'e Iesui pe. ³⁹ Mi'i hawyi Iesui ipoĩ'ām na'yn hawyi to'e ywytu uato pe ihy esaika rakat pe — Epo'inik to y'y e epohep to wasere wato e. Mi'i hawyi meremo wasere ipohep hawyi y'y i'ewyete ipo'inik ta'yn. Mi'i hawyi ihy nik kahato ra'yn. ⁴⁰ Mi'i hawyi to'e towyria'in me — Uhyt'i'in e kat poteĩ eweiken'ē uimohey haria eipe pytkai e. ⁴¹ Mi'i hawyi te'eroken'ē po'og ne'i hawyi apo'i'atu'e to'ope — Yt uwe i mesuwat yi tote Mi'i Miit Iesui ewywuwat i'atu'e. Ta'i ywytu y'y tunug kahato Aimu'e hat Iesui mipo'oro ewy i'atu'e. Uwe pyno Iesui i'atu'e to'ope.

5

MATEU 8.28-34 IRUKA 8.26-39 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Iesui hakpo temiit'in wywo yi Karireia hyemyi'a. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e yi Katarenu wā tote te'eruwehik ta'yn. ² Mi'i hawyi Iesui tuwētem yara pyi yi kape. Mi'i hawyi meremo ahiagnia ipiit piat rakat wētup ok teput tuerut Iesui kapiat ta'akasa hamo. ³ Mi'i so nimo ra'yn toĩne'en wo'osyp hawe yt uwe i ipyhyk kuap. ⁴ Ha'awyte ra'yn karanja wo ne'i ra'yn ta'atupyhyk wo'opyhyk hawe wen ma'ato so toipirik ne'i topyhyk hap ko'i. Ta'i kurenti wo ta'atupyhyk ma'ato toitektek ne'i. Mi'i hawyi yt uwe i imoperup'i hamo topyhu'at. ⁵ Mi'i tā ti mekewat ahiagnia ipiit piat rakat wātym muo ihot'ok puo miit syp hawe yity'ok tote toĩne'en. Kak'e kak'e yity'ok upi tuwewitwit nu ko'i wo hawyi haty kahato ra'yn tuwete. ⁶ Mi'i turan so ta'akasa Iesui kape pya pyi hawyi so teput tuerut ra'yn. Mi'i hawyi put'ok'e Iesui ete hawyi tuwepỹ'ātutuk howa kape. ⁷ Mi'i hawyi Iesui pe to'e tehay pirik wo — Kat som etunug neran uhete Iesui Tupana Sa'yru e. ⁸ Mi'i hawyi Iesui to'e ahiagnia pe — Eiwenō'ē ro meiūwat miit piit pyi e. Mio tā hawyi toiwesat — Yt urusaty'i saty'i tei'o En i'atu'e. ⁹ Mi'i hawyi Iesui to'e mekewat miit piit piat ahiagnia pe — Kat eĩ pyno ehete e Iesui ahiagnia pe. ¹⁰ Mio tā e hawyi ta'atuwesat — Isem e uruwat uruset Uhyt i'atu'e katupono urutypy'i kahato uruto pote. Pyno yt urupo'oro tei'o pya meiūpe pyi Uhyt i'atu'e mekewat miit ahiag ipiit piat rakat wē pyi. ¹¹ Mi'i turan hamaut ko'i tpy'i rakaria tukupte'en mekewat yity'ok tote te'erenuk hap tote. ¹² Mi'i hawyi ahiagnia hētup Iesui pe — Meimuēwat hamaut asuwai ko'i kape ro urupo'oro i'atu'e. Mi'iria pe mono urutuwehyt'ok i'atu'e ra'yn. ¹³ Mi'i hawyi Iesui to'e — Eweiwat ro pono e. Mio tā e hawyi tuwenō'ē ra'yn ahiagnia mekewat miit piit pyi hawyi tuwehyt'ok ta'yn hamaut asuwai ko'i 2000 rakaria piit pe ra'yn tuwehyt'ok. Mi'i hawyi hamaut ko'i ikohyeput'i kohyeput'i yity'ok totepyi hawyi tuwehyt'ok y'y pe hawyi topap yne ra'yn. ¹⁴ Mi'i hawyi hamaut sem apykok haria ikohyeput ra'yn yi Katarenu etawa ko'i upi go ko'i upi irania'in miat henoi hamo. Mi'i hawyi so tuwat yne miit'in Iesui kapiat te'era'akasa hamo. ¹⁵ Mi'i hawyi te'era'akasa mekewat miit Iesui yatype apyk pe ra'yn waku i ra'yn tuwepainug me ra'yn toĩne'en yt kat i ra'yn ahiagnia ipiit pe. ¹⁶ Mi'i hawyi ti te'eroken'ē Iesui pupi. Mi'i hawyi ti mekewat ō'ē haria pe akasa haria henoi yne ra'yn aikotā aikotā mekewat ahiag ipiit piat rakat etiat hamaut asuwai ko'i topap yne hap etiat. ¹⁷ Mi'i hawyi ta'atuhētup hētup i Iesui pe — Uhyt Mimi i'atu'e motoro meiūwat uruetama pyi i'atu'e. ¹⁸ Mi'i hawyi Iesui teke yara pe turan mekewat sa'awy'iwuat ahiagnia ipiit piat rakat imimoehāite tuwēpowat Iesui kape — Uipap kahato eupi Mehī e. ¹⁹ Ma'ato Iesui tiwesat — Yt wyti waku po'og ni era'aipok i ra'yn e'yat kape hawyi eheno henoi mesuwarotiarria pe aikotā Uito Eka'iwat pakup eky'e hap aikotā enug waku hap ewyria'in miat hap ti atiky'esat uha'yru e Iesui. ²⁰ Mi'i hawyi ti toto ra'yn Iesui yatypepyi. Mi'i hawyi wuat'i 10 tawa puaria piat henoi henoi aikotā wakuap Iesui tunug tetiat hap. Mi'i hawyi ikuap haria te'eruanētup kahato — Waku kahato Iesui i'atu'e to'ope.

MATEU 9.18-26 IRUKA 8.40-56 PIAT EWY

²¹ Mi'i hawyi Iesui toto i ra'yn temiit'in nywo yara puo yi Karireia hyemyi'a wato sakpo. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e hawyi miit'in tō'ē tō'ē howawi. ²² Mi'i hawyi miit'in sem ra'yn tukupte'en yēpeke. Mi'i hawyi Tupana mōtypot yat ka'iwat wētup ok Tupana mōtypot yat akag uhyt Iairu tut Iesui kape. Mi'i hawyi tuwepŷ'ātutuk Iesui ewa kape. ²³ Mi'i hawyi tohētup Iesui pe haty wo — Mehī e uhaki'yt hin iku'uro irane Uhyt e. Pyno to'iro meremo imoehāite hamo e. Ereponug itote hawyi mono ihāite hawyi uhaki'yt yt iku'uro i e. ²⁴ Mi'i hawyi toto Iesui Iairu upi. Ma'ato mekewat typy'i rakaria tuwat yne hupi. Mi'i hawyi mu'ap upi ta'atupyhuhik ne'i Iesui. ²⁵ Mi'i hawyi Iesui toto Tupana mōtypot yat akag uhyt Iairu upi miit'in sem tuwat hupi. Mi'i turan ti wētup ok haryporia huu wato rakat toīne'en i'atuwywo. Mi'i wyti nimo kahato ra'yn i'ahu. Mi'i wyti 12 anu ra'yn toho'opot mekewat to'ahu hap. ²⁶ Mi'i so hewyry mohag nug haria upi. Tutum yne ra'yn tekare'en mohag nug haria pe. Ma'ato yt naku i po'og po'og ne'i tuwete. ²⁷ Mi'i turan Iesui etiat toikuap ta'yn. ²⁸ Mi'i hawyi tuwanētup ta'yn — Pyno mesup aru areto ra'yn Mimi Iesui upi hesokpe emig hamo e. Mi'i atunug mote mono waku ra'yn uhete e. Mi'i hawyi ti toto ra'yn miit'in typy'i tok puo Iesui ewat'ymo. Mi'i hawyi totemig na'yn hesokpe ete. ²⁹ Mi'i hawyi meremo waku tuwete hawyi mekewat haryporia tikuap ta'yn tehāite hap. Toikuap tetiat yt tosuu wato i ra'yn hap. ³⁰ Mi'i hawyi ma'ato meremo tuwewi Iesui tikuap tesaika wētem topiit pywiat miit'in moehāite hamuat hap ko'i. Mi'i pote tuwemorem na'yn hawyi apo'e topyhuhik haria pe — Uwe kahu uhesokpe emig e. ³¹ Mio tā e pote ipotmu'eria te'ero'e — Urumu'e hat meiūpe ti miit'in sem me watukupte'en typy'i poity'i emig haria i'atu'e. Kat poteī — Uwe uhesokpe emig ere i'atu'e. ³² Ma'ato Iesui teha'at yne i'atuewa pe. Toikat temig hat uwe hap. Mi'i pote mekewat haryporia token'ē kahato katupono toikuap ta'yn tomoehāite hap. ³³ Mi'i hawyi tut i ra'yn hawyi tuwepŷ'ātutuk howa kape tyryto'e wywo hawyi tohenoi ra'yn Iesui piat tomoehāite hap. ³⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e — Uheinyt ewat uimohey hap emoehāite ra'yn e. Mi'i hawyi ti aru ehāite ra'yn e. Mi'i tupono ewepit ro era'aipok i ro e'yat kape e. ³⁵ Mi'i turan Tupana mōtypot yat akag uhyt Iairu emiit'in tō'ē ra'yn i'yat kaipyi. Mi'i hawyi ta'atuhenoī Iairu pe — Uruka'iwat i'atu'e yt naku i kahato ra'yn. Yt kat hamo i ra'yn wyti Wo'omu'e hat etiky'esat katupono ti esaki'yt wyti iku'uro sese ra'yn i'atu'e i'ywot Iairu pe. ³⁶ Ma'ato Iesui tikuap hawyi to'e i'ywot pe — Yt ereken'ē tei'o e. Uimohey yn no en e. ³⁷ Mi'i hawyi typy'i rakaria irania'in Iesui yt tiky'esat i tuwat yne hap. Temiit'in yn Peteru Tiaku iywyt Iuwāu wywo yn toiky'esat tuwat hap. ³⁸ Mi'i hawyi tuwat ra'yn Iairu yat kape. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e tu'isa yat pe turan miit'in typy'i poity'i ta'atupuēti wak haria. ³⁹ Te'eruwak ihay pirik kahato pī'ā hin iku'uro pote. Mi'i turan Iesui teke netap we hawyi to'e wak haria pe — Kat poteī eweiwak e. Kat poteī ehelay pirik e. Yt iku'uro i ti pī'ā ma'ato toket ne'i ti e. Mio tā e pote wak haria to'okyry'i Iesui ete. Mi'i pote wak haria Iesui ti'atusopo ra'yn i'yat pyi. ⁴⁰ Mi'i hawyi tokoka'at ity i'ywot Iuwāu Tiaku Peteru wywo yn na'yn iku'uro rakat kape. ⁴¹ Mi'i hawyi Iesui ti'ykesat hawyi to'e iku'uro rakat pe — Pī'ā hin epoī'ām no e. ⁴² Ma'ato towat topusu puo — Tarita kumi e. Mi'i hawyi meremo pī'ā hin 12 anu rakat ipoī'ām na'yn hewyry i ra'yn. Mi'i pote te'eraha'at kahato te'eruwānētup kahato ra'yn. ⁴³ Mi'i hawyi Iesui ti'atunāpin — Pyno ewetopoi ro eimēpyt e. Ma'ato o yt ewehenoī tei'o pī'ā hin ieīne'en i hap irania'in me e i'atuepe.

6

MATEU 13.53-58 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Iesui toto i ra'yn uhyt Iairu etawa kaipyi towyria'in wywo tomotag hap tawa hit Nasare kape. ² Mi'i hawyi Tupana mōtypot hap e'at pe Iesui henoī henoī tetawa Nasare piaria pe Tupana mōtypot yat pe. Mi'i hawyi itotiaria te'eruwānētup kahato. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — Yt sa'awy'iwuat meiūpiat pan'i pan'i e hat i apo meiē i'atu'e. Yt

mana Maria mēpyt i apo Mi'i Miit i'atu'e. Yt Tiaku Iuse Iuta Simāu eyke'et i apo Mi'i Miit Iesui i'atu'e. I'ewyte iwat yt Iesui einyt'in i apo tukupte'en meiūpe i'atu'e to'ope. ³ Uwe som pyno mekewat we'eg hap henoi Iesui pe i'atu'e. Hawyepyi ipatpap mesuwe tawa Nasare pe wuat'i aria'yp kawiat hap nug hanuat i'atu'e. Katupono som pono tohepap kahato wuat'i wakuap nug hanuat i'atu'e ra'yn. Uwe som mesuwat tesaika hap henoi tope Tupana ewywuap nug hamo i'atu'e to'ope. Mi'i hawyi yt ta'atumohey hin i Iesui haype. Mi'i pote Iesui yt timoherep kuap i wakuap Tupana mimoherep yt uwe tunug kuap i hap i'atuepe. ⁴ Kurin Kurin tutunug tesaika wo tawa Nasare pe. Wētup ok wētup ok yn toimoehāite topo wo i'ahu rakaria. ⁵ Ma'ato yt tomohey i haria pe yt tutunug kuap i aikotā aikotā e hap ko'i. Yt tomohey i haria kape tuwanētup kahato – Kat pote yt uimohey i uimotag haria e tuwepe. ⁶ Mi'i pote to'e i'atuepe – Irania'in setama puaria wyti imohey kahato Tupana ehay moherep hat e. Ma'ato iwat hetama puaria ti yt imohey i e. Iwat i'ywania sese ti i'ewyte yt imohey i e. I'yat piaria i'ewyte yt imohey i e Iesui tetawa Nasare piaria pe tomotag hanuaria pe yt tomohey i haria pe. Mio tā e hawyi toto ra'yn tomotag hap tawa Nasare pyi iraniam'in tawa hit ko'i kape henoi henoi ipuat hamo.

MATEU 10.1 IRUKA 9.1-2 PIAT EWY

⁷ Mi'i turan Iesui tikaykay temiit'in tuwewawi. Mi'i hawyi tutum na'yn tesaika hap ahiag sopo hamuat towyria'in me 12 ok takaria pe. Mi'i hawyi toi'atunāpin – Uipotmu'eria e koitywy woroho'opo'oro wuat'i tawa piaria mu'e hamo e. ⁸ Typy ok tuereto woroho'opo'oro e. Pyno waku ti ewetioto ehekare'en kurin kurin mu'ap upianuat e. Esokpe epiit etiat yn etioto e. ⁹ Waku epy sokpe epy etiat yn etioto are. Epo'yha wētup waku e. Waku yt kat i eimi'u mu'ap upianuat ewetioto e. Waku yt kat i ehesakpe eiam e. Waku yt kat i mu'ap sa'up ape ewetioto e. Waku sokpe epiit piat yn ewetioto are. ¹⁰ Mi'i hawyi put'ok'ewei'e wētup tawa pe hawyi waku wuat'i e'at pe ti wētup getap we yn ewehenuk i'ewyte eweiket e. ¹¹ Ma'ato tawa piaria yt i'atuwese i ehete yt te'eruwānētup teran i eimienoi uhetiāt kape mi'i pote eweiwat i ra'yn i'atuētawa pyi e. Eiwēnō'ē hamo waku meiēwat tawa sawiu eipy etiat ko'i eiwepypitpit'ok kahato i'atuehamo e. Mi'i tā ewetunug hawyi ti aru ta'atukuap ta'yn Tupana etiat yt ta'atuwese i hap e Iesui topotpo'ororia 12 ok takaria pe.

Mi'i hawyi tuwat ra'yn typy ok tuereto tawa ko'i upi Iesui yatypepyi ihay enoi hamo. ¹² Put'okta'atu'e hawyi mio tā i'atu'e miit'in me – Koitywy ewei'atoiat ro yt nakuap i eiminug ko'i hawyi ewei'aipok to Tupana etiat kuap hamo i'atu'e miit'in me. ¹³ Mi'i hawyi i'ewyte ahiag ko'i ta'atu'atusopo miit'in piit pyi. I'ewyte ikap takat wo ta'atupen i'ahu rakaria akag hawyi i'atuehāite ra'yn. Miit'in te'eruwewānētup kahato uwe Iesui e hap ete. ¹⁴ Mi'i hawyi yne ra'yn ikuap Iesui etiat ipotmu'eria 12 ok takaria wē pyi. Mi'i hawyi mio tā hap morekuat Eroti tikuap hawyi to'e tuwanētup hawe – Iuwāu ta'aipok ta'yn gu'uro pyi e. Iesui wyti wo'oset'ok hat Iuwāu toīne'en i ra'yn gu'uro pyi e. Mi'i tupono ti totereko hesaika hap e morekuat Eroti Iesui etiat. ¹⁵ Mi'i hawyi wētup ok wētup ok to'e – Iesui wyti Tupana ehay moherep nimuat hat i'atu'e. Ma'ato iraniam'in – Ta'i Tupana ehay moherep hat sa'awy'iwuat Eria wyti Iesui i'atu'e. ¹⁶ Ma'ato morekuat Eroti to'e tuwewānētup hawe – Are pāi atikuap wyti uwe sese hap e. Ta'i Iuwāu uimi'akag tek wyti e tuwewānētup. Ta'i toīne'en i ra'yn gu'uro pyi e tuwanētup hawe morekuat Eroti Iesui etiat.

MATEU 14.1-12 IRUKA 9.7-9 PIAT EWY

¹⁷ Mio tā to'e katupono sa'awy'i morekuat Eroti toywyt Wiripi ehary'i wywo mana Erotia e hap het rakat wywo toīne'en. ¹⁸ Mi'i pote sa'awy'i te ahēt'ok hat Iuwāu to'e morekuat pe – Wāi'e yt naku i ti ereīne'en eywyt ehary'i wywo ne'i e tope. Mio tā e pote morekuat ti'atupo'oro tesurara'in Iuwāu sat hamo ipo'i po'i hamo. Mi'i hawyi ihēg me ta'atupag. ¹⁹ Mi'i hawyi morekuat ehary'i pakup Erotia yt iwese hin i Iuwāu ete. Toi'auka

teran ma'ato yt toi'auka kuap i katupono Iuwāu pupi he'aito token'ē kahato. ²⁰ Morekuat Eroti tikuap ta'yn Iuwāu wakuat kahato hap. Mi'i hawyi toikawiano Iuwāu katupono morekuat tikuap teran Iuwāu ehay aikotā kahato hap. Toikuap hawyi ikenmu'e kahato tuwete. ²¹ Mi'i hawyi wētup e'at pe morekuat Eroti ywā'ī hap kapiat wa'atunug hap e'at pe tō'ē tō'ē hesurara'in akagnia te'erenuk hamo. Te'eruwa'atunug tu'isaria yne yi Karireia kaipywiaria tō'ē tō'ē. ²² Mi'i hawyi i'atuwa'atunug hawe teke ihary'i hit Erotia mēpyt ikahu rakat tehairu tuweran hamo. Mi'i hawyi tehairu waku ra'yn hawyi morekuat Eroti iwepit kahato ienuk haria wywo. Mi'i hawyi to'e pī'ā makuptia pe – Ehairu hap ikahu kahato pī'ā e. ²³ Pyno ehētup to kat som etiky'esat e. Mi'i hawyi kat emiētup atum epe ehētup pote e. Ta'i etiky'esat pote uhe'yi ipat'ok atum epe pī'ā e morekuat ihairu rakat pe. ²⁴ Mi'i hawyi pī'ā toto toty kape ihay kuap hamo hawyi to'e – Mamai e kat som waku ahētup morekuat pe e. Mi'i pote ity to'e e – U an e pyno ehētup to miit'in set'ok hat Iuwāu akag. Mi'i som yn waku e mana Erotia pī'ā pe. ²⁵ Mi'i hawyi pī'ā ta'aipok meremo ra'yn morekuat piat henoi hamo. Put'okto'e hawyi pī'ā to'e – Pyno mesup uito atiky'esat warupy hit piat Iuwāu akag e. ²⁶ Mio tā e pote morekuat iperup ta'yn yt iwepit hin i ra'yn. Yt toi'auka teran i Iuwāu haype ma'ato sa'awy'i mio tā e pī'ā piat hap iwywuat ienuk haria tikuap ta'yn kat e hap. ²⁷ Mi'i pote toipo'oro ra'yn wētup ok surara Iuwāu auka hamo. Mi'i hawyi toto ra'yn wo'opyhik hap kape i'auka hamo. ²⁸ Mi'i hawyi toterut warupy hit pe imiētup Iuwāu akag hawyi tutum na'yn pī'ā pe. ²⁹ Mi'i hawyi pī'ā hum na'yn toty pe. Mi'i hawyi Iuwāu potmu'eria tikuap ta'yn i'auka hap hawyi tō'ē ra'yn hyp nu ka'a piat hamo.

MATEU 14.13-21 IRUKA 9.10-17 IUWĀU 6.1-14 PIAT EWY

³⁰ Mi'i hawyi imipo'ororia 12 ok takaria te'era'aipok i ra'yn Iesui ewawi wo'opotmu'e haria wuat'i tawa kaipyi. Mi'i hawyi ta'atuhanoi henoi Iesui pe aikotā ta'atuminug ko'i i'ewyte ta'atumienoi wuat'i tawa puat ko'i. ³¹ Mi'i hawyi typy'i kahato ō'ē ō'ē haria tukupte'en itote mi'i pote yt te'erenuk kuap i ra'yn typy'i poity'i pote. Mi'i pote Iesui to'e topotmu'eria pe – To'iro wato aiweran aikope yt uwe i miit'in hap kape aiwemohy hamo e. ³² Mi'i hawyi typy'i rakaria kaipyi Iesui toto ra'yn temiit'in wywo yara puo ihyemyi'a sakpo. ³³ Ma'ato irania'in tikuap ta'yn iwat hap hawyi yi upi wuat'i kaipyi miit'in te'eruwa'atunug aikowo Iesui toto hap kape. ³⁴ Mi'i hawyi Iesui tuwehik hawyi tuwētem yara pyi. Mi'i turan yahig note yēpeke toi'atupuēti miit'in typy'i kahato yt tuweran hin i. Mi'i hawyi ma'ato toi'atuky'e kahato katupono toi'atupuēti aikotā hūria Uweuria ko'i ewy aikotā yt ika'iwat rakaria i ewy toi'atupuēti. Mi'i hawyi Iesui ti'atumu'e. ³⁵ Wātym irane ra'yn hawyi Iesui potmu'eria tō'ē Iesui kape te'ero'e hamo – Wātym irane ra'yn wyti Uhyt i'atu'e. ³⁶ Yahig note ne'i ti watukupte'en mi'i pote eti'atupo'oro i ro hesy'at rakaria i'atuetawa ko'i kape i'atu'e. Waku netap ko'i kape tuwat mi'u ky'i'at hamo i'atu'e. ³⁷ Ma'ato Iesui ti'atuwesat – Yt rat waku ewei'atupoi hesy'at rakaria e. Mi'i hawyi ta'atuwesat – Aikotā etiky'esat Mehī miit'in sem poi hap i'atu'e. Etiky'esat man iwato watiky'i'at miit'in mi'u wo i'atu'e. Katupono 200 e'at motpap sa'up yn put'ok'e i'atupoi hap sa'up mo i'atu'e. ³⁸ Mi'i hawyi Iesui to'e temiit'in me – Karania a pyno aheman e. Ewei'akasa ro pyno e. Ta'atukuap hawyi ta'atuhanoi – 5 man typy pira yn Uhyt i'atu'e. ³⁹ Mi'i hawyi Iesui to'e temiit'in me – Ewei'apyk to mopep hyp tote ewei'e ro miit'in me e. ⁴⁰ Mi'i hawyi te'era'apyk ta'yn kowo 50 ok kowo 50 ok kowo 100 ok kowo 100 ok. 5000 rakaria yne mopep hyp tote. ⁴¹ Waku hawyi Iesui tat 5 man typy pira hit topo pe hawyi iha'at ywaipē hawyi to'e – Waku kahato En Tupana e. Urupoi kahato hat En e. Mi'i hawyi toipat'ok kahato mekewat 5 a man 2 pira hit rakat towyria'in me. Mi'i hawyi mi'iria imō'ē irania'in me. ⁴² Toi'atumi'umowato kahato ra'yn. Mi'i hawyi ti te'erenuk kahato ra'yn hawyi i'atu'ok kahato ra'yn tukupte'en. ⁴³ Mi'i hawyi i'atumi'u

ieĩpyt topyhu'at re 12 eyrysakag ne. ⁴⁴ Mekewat e'at pe Iesui ti'atupo'i 5000 ihainia 5 man wo yt miit minug kuap ewy hin i tutunug kuap Iesui.

MATEU 14.22-33 IUWĀU 6.15-21 PIAT EWY

⁴⁵ Te'erenuk waku hawyi Iesui ti'atupo'oro ra'yn temiit'in ihyemyi'a sakpo tawa Pet-saita kape. Mi'i hawyi irania'in tomipoi ko'i i'ewyte toi'atupo'oro i'atuetawa ko'i kape. ⁴⁶ Toi'atusopo yne yne hawyi Iesui toto ra'yn yity'ok kape. Mi'i hap tote tuweran na'yn hawyi ihay Tupana wywo. ⁴⁷ Wātym irane hawyi teha'at ihyemyi'a kape towyria'in kape. Mi'i turan wasere kahato i'atuewa kapiat pote yt i'atuhyha i iwyria'in iha'at turan. ⁴⁸ Mi'i pote waipaka ehay hap owakai Iesui toto ra'yn temiit'in ewat'ymo yowa tote. ⁴⁹ Ma'ato te'era'akasa Iesui kapiat hawyi to'okak'i – Kat kahu meke i'atu'e. Miit ehog keĩ i'atu'e. ⁵⁰ Mi'i hawyi i'atuwuwu kahato ra'yn. Mi'i hawyi Iesui to'e – Uiwyria'in Uito rat yt eweiken'ē tei'o e. ⁵¹ Mio tā to'e hawyi Iesui teke ra'yn yara pe temiit'in wywuat pe ra'yn. Teke hawyi meremo ywytu ipohep ta'yn. Mi'i pote te'eruwanētup aikotā aikotā Iesui hewyry yowa tote hap kape. ⁵² Katupono sa'awy'i te'era'akasa Iesui minug ko'i 5 man etiat ma'ato yt ta'atukuap i uwe sese Iesui hap i'atupy'a heg mote yt ta'atumohey kuap i.

MATEU 14.34-36 PIAT EWY

⁵³ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e tama Kenesare wā tote i ra'yn. ⁵⁴ Te'eruwehik yēpeke hawyi tuwētem na'yn yara pyi. Mi'i hawyi meremo yi Kenesare piaria tikuap Iesui mi'i pote yni puo ta'atueropo'ok i'ahu rakaria kope pyi kope pyi ra'yn howawi. ⁵⁵ Mi'i hawyi ta'atuhētup i'atumoehāite hamuat hesokpe emig hamo. Mi'i hawyi tewyry hap upi toi'atumoehāite kahato i'ahu rakaria i'atumierut ko'i. Mi'i turan yne mu'ap upi tukupte'en i'ahu rakaria Iesui esokpe emig neran haria. ⁵⁶ Tawa wato pu'ap upiaria tawa hit pu'ap upiaria go pu'ap upiaria tawa e'oken upiaria i'atuetama pu'ap upiaria yne yne Iesui ti'atumoehāite i'ahu rakaria tesokpe emig haria. I'ahu rakaria ta'atuerut kahato Iesui ewawi hawyi Iesui hewyry hap upi ta'atuemig hesokpe yne mu'ap upi hawyi yne yne temig haria toi'atumoehāite tomohey hap ok tā.

7

MATEU 15.1-9 PIAT EWY

¹ Wētup e'at pe te'eruwa'atunug kahato Iesui kape nagnia ehay enoi haria i'ewyte miwan enoi haria tawa wato Ierusarēi kaipywiaria wywo. ² Mi'i hawyi ta'atuenuk hap tote te'era'akasa Iesui ekatuwyria'in yt te'eruweposei i nagnia mienoi yt ewy i. ³ Mi'i hawyi te'eraha'at kahato katupono yne luteu ywania te'eruweposei yne te'erenuk hamo. Kare'en kyiat haria te'eruwei yne. ⁴ Yt te'eruwei i pote yt te'erenuk kuap i. Ta'i niatpo kahato ti i'atuwepokuap hap. Katupono yne ta'atupyi wuat'i y'y eiam ko'i mi'u eiam ko'i wuat'i ta'atupyi te'erenuk hamo. Aikotā nagnia inug sa'awy'i hap ewy ta'atunug. ⁵ Mi'i hap yn ta'atunug. Ma'ato irania'in Iesui mohey haria yt te'eruwepokuap i mi'i tā. Mi'i pote nagnia ehay enoi haria miwan enoi haria apo'i'atu'e Iesui pe – Wo'omu'e hat kat poteĩ emimu'eria yt te'eruweposei posei i urumu'e haria ewy i i'atu'e. Kat poteĩ yt ta'atunug i aināpin sa'awy'i wuat hap ko'i i'atu'e. Katupono ti aipo pitpit hap wywo yt naku i watu'u aimi'u yt naku i i'atu'e. ⁶ Mi'i pote Iesui ti'atuwesat – Nimo te ti ase'i Isaia hanoi tomiwan me ehediat typy ihay rakat etiat. Mio tā e Isaia – Mi'i tā haria Tupana mōtypot ta'atuwē pywiat haria yn mi'iria ma'ato yt ta'atupy'a pyi i ta'atumōtypot Tupana e Isaia 29.13 pe. ⁷ Ta'i mi'iria ti Tupana mōtypot sa'ag ne'i katupono yt ta'atuheno'i Tupana ehay sese i ma'ato miit'in kaipywiat sehay yn ta'atuheno'i e ti Isaia hanoi ehediat e Iesui. ⁸ Mi'i hawyi po'og to'e – Ta'i Tupana ehay atoiat haria ti eipe katupono nagnia ehay yn ni topyhu'at eipy'a pe i'ewyte eweheno'i miit'in e hap ko'i ma'ato Tupana e hap meremo eweiwaure are e. ⁹ Ta'i apuete ewei'e ti Tupana miky'esat ko'i nug hawe hawyi eimiky'esat yn ewetunug at ka'ap. Tupana ehay

aikotã waku watunug e hap pun haria eipe wen ma'ato ei'e hap aikotã waku watunug e hap ewetunug kahato. ¹⁰ Nimo te ti Tupana tinãpin tehay moherep hat Musei – Waku ti eimëpyt'in eimötypot hanuaria wo tukupte'en are e. Waku ta'atuty ta'atu'ywot ky'e kahato haria wo te'eropyhu'at e. Ma'ato yt kat i ta'atuty'in ta'atu'ywot'in mötypot hap i'atuete pote ta'atusaty'i saty'i ta'atuty'in ta'atu'ywot'in. Waku mi'iria miit'in ti'atusaty'i saty'i nu wo ta'atuku'uro hap kape e Tupana sa'awy'i Musei pe mekewat Esutu 20.12 piat pe. ¹¹ Ma'ato eipe wētup sehay moherep haria e Iesui pa'iria pe nagnia pe. Yt mio tã ewei'e hin i katupono mio tã ewei'e – Waku Tupana pe yn eweium eipo hap nug hap ko'i ewei'e sa'ag aha'yru'in muo ahaki'yt'in muo. Waku Tupana yn watimötypot yt kan hamo i watimötypot ai'ywot'in ewei'e sa'ag. Waku watum aity ai'ywot sa'up Tupana pa'i pe ewei'e sa'ag e. Waku watum sa'up aipo hap nug hap ko'i ahepa'i pe uruepe Tupana wanuat ewei'e sa'ag yn eimu'e haria pe e Iesui. ¹² Yt naku i ti eimienoi katupono koitywy yt kat i ra'yn miit'in po hap nug hap ta'atu'ywot ta'atuty piat hap e. Yt ta'atumō'ē hin i ta'atuty'in ta'atu'ywot'in me mesup e. Yt naku i are katupono mesup yt ta'atumötypot hin i ta'atuty'in ta'atu'ywot'in eimienoi sa'ag nagnia ehay upi pyi e. Mi'i pote mesup ta'atu'ywot'in me – Papai Mamai i'atu'e yt kat i ti koitywy topyhu'at uikaipyi eipowyro hamuat hap i'atu'e katupono uimium ehapiat eipowyro hamo atum yne ra'yn Tupana mötypot yat piaria akag ko'i pe i'atu'e sa'ag eimienoi upi ma'ato yt Tupana e hap ewy hin i ei'e hap ko'i are. ¹³ Ta'i mi'i hap ko'i ewywuat ti rat sa'ag ne'i ewehenoi miit'in me ma'ato Tupana e hap yt eweimoherep hin i yt naku i rat eipe are. Katupono Tupana ehay etiat eipohep takaria eipe. Mi'i pytkai – Uruehay ti Tupana ehay toïne'en ewei'e sa'ag ne'i. Mi'i hap kaipyi ti Irania'in Tupana ehay sese yt ikuap hin i are e Iesui Iuteu ywania mu'e haria pe wētup miwan enoi haria pe.

MATEU 15.10-20 PIAT EWY

¹⁴ Mi'i hawyi Iesui ti'atukaykay tuwewawi irania'in miit'in miat henoi hamo – Koitywy are'e teran ehepe aikope pyi som yt nakuap i tut e. ¹⁵ Pywo ti yt eimi'u kaipyi i ti i'ewyte yt eiposei eipysei hap eiwepainug hap kaipyi i ti tut i'aparap ehapiat hap e. ¹⁶ Ma'ato miit'in minug yt nakuap i ti tuwëtem i'atupy'a pyi i'atuwanëtup sa'ag hap kaipyi e. Pyno ehewaure ka'a pote eiwanëtup to mio wat ui'e hap kape e Iesui i'atuepe.

¹⁷ Mi'i hawyi Iesui toto temiit'in wywo miit'in typy'i rakaria py'asetpyi hawyi teke wētup netap we. Mi'i hawyi meiüran hemiit'in apo'i'atu'e Iesui pe – Kat erei i'atuepe sehay hã'ãkap wuo eheno'i Mehĩ i'atu'e. ¹⁸ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat – Are pã yt eweikuap i apo uhehay e. Irania'in ewy te ti apo eipe e. Pyno aheno'i i ehepe e. Yt miit'in mi'u kaipyi i ti tuwenug yt naku i hap e. ¹⁹ Pywo pe ti mi'u yt teke i aiwanëtup hawe aipy'a piat ma'ato aimë'ën me yn teke kuap e. Mi'i hawyi tuwëtem hawyi toto i ra'yn aipiit pyi e Iesui. Mio tã tupono ti waku yne mi'u aimi'u wo e Iesui. ²⁰ Mi'i hawyi Iesui to'e – Uiwyrria'in miit'in minug yt nakuat i tuwëtem i'atupy'a pyi ti e. Pywo pe ti miit'in py'a pyi tuwetëm wanëtup yt nakuat i hap e. ²¹ Tuwepyi tutunug yt nakuap i e. Wuat'i haryporia'in nywo e hat sero'ok'e hat miit' auka hat wētup ok ti se'aito wywo uito e hat wētup ok ti sehary'i wywo uito e hat miit'in py'a pyi tuwëtem ²² I'ewyte uiwano yn irania'in ekare'en e hat ati'atumoweuka'i uito irania'in e hat atima'at sehay wo wētup ok e hat uito ti po'og uiwaku irania'in kai e hat ti Tupana ehay etiat wekyry'i hat yt iwe'eg i rikat tuwepyi ta'atuehay ta'atupy'a pywiat ta'atunug yt naku i e. ²³ Pyno uiwyrria'in eweikuap ta'yn som miit' py'a pyi tuwëtem wanëtup hap yt naku i hap. Mi'i wo ti yt naku i tuwenug tuwemohun e Iesui temiit'in me.

MATEU 15.21-28 PIAT EWY

²⁴ Mi'i hawyi Iesui toto pya kahato tetama pyi wētup ywania etama kape i ra'yn wētup setama pya wuat kape. Mi'i hap tote put'ok'e ra'yn i'atuetama Tiru piat hawyi iheg me ra'yn toïne'en. Katupono yt toiky'esat i miit'in miat tokuap hap. Ma'ato yt aikotã me kuap i tuwemig. ²⁵ Mi'i hawyi wētup ok haryporia tikuap Iesui etiat hawyi toikat ra'yn Iesui.

²⁶ Kat pote tomēpyt piit piat ahiag putsit hamo toikat Iesui. Mi'i haryporia so yt Iesui ywania i ra'yn. Wētup setama pywiat mekewat yi Siruwenisia pywiat. Mi'i ti wētup ta'yn ipusu Kereku ehay puo ra'yn ihay. Mi'i hawyi toipuēti Iesui hawyi tuwepŷātutuk howa kape hawyi to'e — Mimi e etihep o ten ahiag uimēpyt piit piat e haty wo. ²⁷ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Apuete mana e sa'awy'i ti atipoi teran ui'ywania e katupono yt naku i hirakaria mi'u wo urutopoi awareria ne'i e. ²⁸ Mi'i hawyi to'e Iesui pe haryporia — Are an mi'i tā ti Mimi e ma'ato ti i'ewyte aware hit ko'i tu'u mi'u ku'i hewo rakat e'ywania mēpyt'in tenuk turan e. ²⁹ Mio tā e pote Iesui tiwesat — Hē ti waku kahato mana uiwesat en e. Pyno era'aipok i ro emēpyt kape katupono koitywy ti yt kat i ra'yn ahiag emēpyt piit pe are'e hap ewy e. Atisopo ra'yn wyti ahiag emēpyt piit pyi mana e. Pyno koitywy waku ra'yn tuwete e. Yt kat i ra'yn som pyno ahiag emēpyt piit pe mana e. ³⁰ Mi'i hawyi ity ta'aipok ta'yn tomēpyt kape. Put'ok'e to'yat pe hawyi toipuēti ra'yn tomēpyt yni pe waku pe i ra'yn. Tokosap ta'yn heso'ok hap. Mi'i hawyi ti ity tikuap ta'yn tomēpyt piit pywiat ahiag wētem hap.

MATEU 15.29-31 PIAT EWY

³¹ Mi'i hawyi toto Iesui tawa Tiru pyi yi Sitāu sakpo ra'yn. Mi'i hawyi ta'aipok i ra'yn hēpye tetama sese kape i ra'yn. Mi'i hap upi toi'atumu'e tetama Karireia hyemyi'a piaria 10 tawa ko'i. ³² Mi'i hap tote ta'atuerut ra'yn Iesui kape wētup ok hewaure rakat yt ihay hāpyk kuap i rakat. Mi'i hawyi ta'atuhētup Iesui pe imoehāite topo wuat hamo. ³³ Mi'i hawyi Iesui tioto hewaure rakat miit'in tok pyi hawyi totemig na'yn hewaure ka'a ko'i hawyi kuitu'e ra'yn hawyi tohēku pen tēty hy wo. ³⁴ Mi'i hawyi Iesui iha'at atipy kape hawyi kynkyn'e — Etimoewaure ka'a i ro meiwat miit Tupana e. Ma'ato towat topusu puo Iesui to'e tope — Ewata e. ³⁵ Mi'i hawyi meremo hewaure ka'a i ra'yn ihay kuap wuat'i ewy ra'yn. ³⁶ Mi'i hawyi Iesui wāi'e irania'in me haty wo — Yt ewehenoī tei'o uhepiat imoehāite hap irania'in me e wen ma'ato ta'atuhenoī henoī ra'yn wuat'i puo ra'yn yt Iesui miky'esat ewy hin i ra'yn. ³⁷ Mi'i hawyi ta'atukuap wuat'i puo ra'yn Iesui piat hewaure rakat moehāite hap hawyi te'ero'e to'ope — Waku kahato Iesui tunug i'atu'e. Hewaure rakaria wyti tutunug hewaure ka'a ko'i wo ra'yn i'atu'e. Yt ihay kuap i rakaria tutunug ihay kuap i ko'i wo ra'yn i'atu'e. Mi'i hawyi tuwat tuwat Iesui kape pya pyi.

8

MATEU 15.32-39 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi te'eruwa'atunug Iesui kape miit'in sok. Mi'i hawyi mye'ym e'at Iesui ti'atumu'e at ka'ap. ² Mi'i hawyi temiit'in me to'e ra'yn — Uimimu'eria meiwāpiaria ti mye'ym e'at pe ra'yn mye'ym wātym na'yn uhupi hupi uhehay kuap hamo e. Mi'i pote ti yt kat i ra'yn topyhu'at i'atumi'u wuat e. Mi'i pote i'atuehaky'e'i kahato uhepe mi'iria pāi e. ³ Koitywy ti yt naku i ra'yn te'era'aipok ta'atuetawa ko'i kape katupono pya kahato ra'yn i'atuetawa ko'i tukupte'en e. Ta'i te'eropap ne'i ra'yn ni ren mu'ap upi yahig koro sakpo tuwat turan sy'at pono e. Yt naku i ra'yn ati'atuporera'aipok yt kat i i'atumi'u wywo i e Iesui. ⁴ Mi'i hawyi hemiit'in te'ero'e Iesui pe — Pywo mehī ma'ato aikotā waku wati'atupoi mesuwe yahig wato tote i'atu'e. Yt kat i meiwāpe man i'atupoi hamo i'atu'e Iesui pe. ⁵ Mi'i hawyi apo'e Iesui — Karania a kahu pyno man aiwat e. Mio tā e pote — Ta'i 7 man yn Uhyt i'atu'e. ⁶ — Pyno ewei'apyk to yi upi e Iesui torania miit'in me. Mi'i hawyi Iesui waku e Tupana pe — Uru'ywot atipy piat urutuwehum ewawi urupoi hap upi e hawyi toipikpik kahato ra'yn mekewat 7 rakat man hawyi toimō'ē kahato temiit'in me. Mi'i hawyi hemiit'in irania'in me imō'ē ra'yn wy. ⁷ Mi'i hawyi i'ewyte pira hit ko'i totat hawyi waku e Tupana pe hawyi toipat'ok kahato hawyi tutum temiit'in me hawyi — Eweimō'ē o irania'in me e. ⁸ Mi'i hawyi te'erenuk kahato ra'yn hawyi i'atu'ok ta'yn 4000 miit. ⁹ Mi'i

hawyi hemiit'in ti'atunug i'atumi'u ieĩpyt 7 e'yrysakag ne topyhu'at. Waku hawyi Iesui ti'atupo'oro ra'yn i'atuetawa pya rakat ko'i kape.

MATEU 16.1-4 PIAT EWY

¹⁰ Mi'i hawyi toto i ra'yn Iesui yara puo tama Taumanuta kape temiit'in wywo. ¹¹ Put'ok'i'atu'e hawyi nagnia ehay enoi haria hã'ãg Iesui ta'atuehay wo – Heno pyno etomoherep esaika hap atipy kaipywiat iwato rakat i'atu'e. Mi'i etunug mote ti aru uruikuap ta'yn Tupana Mipo'oro En hap i'atu'e. ¹² Mio tã i'atu'e pote Iesui haty'u kahato topy'a pe hawyi hen'ẽ poity'i hawyi to'e mio tã e haria pe – Kat poteĩ mesuwiaria tiky'esat kahato atimoherep yt miit'in misepap ko'i ewywuwat i uimohey hamo e. – Ta'i esaika hap etimoherep uruepe hawyi uruimohey En i'atu'e. Mio tã e haria pe ti yt atomoherep teran i uhesaika hap mio tã e haria pe e Iesui yt imohey i haria tewanĩkaptia pe. ¹³ Mi'i hawyi tohok'iwat hawyi toto i ra'yn temiit'in wywo ihyemyi'a sakpo i ra'yn.

MATEU 16.5-12 PIAT EWY

¹⁴ Ma'ato hemiit'in tiwaure ta'atumi'u man. Mi'i pote ta'atukat man yara pe mu'ap upi ma'ato wētup man yn ta'atupuēti. ¹⁵ Mi'i hawyi Iesui ti'atunāpin – Eiwe'eg wo o nagnia ehay enoi haria mani puk hap ewywuaria pupi e. I'ewyte morekuat Eroti mani puk hap ewywuwat pupi e. ¹⁶ Mi'i hawyi te'ero'e to'ope – Kat poteĩ mio tã e ahepe sio aheman yt iwato i pote i'atu'e to'ope. ¹⁷ Mi'i hawyi Iesui tikuap hawyi to'e i'atuepe – Kat pote aheman yt iwato i ewei'e eiwo'ope e. Yt eweikuap hin i te iwato kahato atunug man ga'atpo pytkai apo e. Eipy'a heg kahato te apo e. ¹⁸ Yt eheha pytig i te apo e. Yt ehewaure ka'a i te apo e. ¹⁹ Eweiwaure ra'yn apo aikotã sa'awy'i miit'in ati'atupoi 7 man wo yn 4000 rakaria hap e. ²⁰ Mi'i kaipyi apo pyno karanja e'yrysakag ne topyhu'at mi'u ieĩpyt e Iesui temiit'in me. – Ta'i 7 e'yrysakag ne ti howapy topyhu'at Uhyt i'atu'e. Mi'i hawyi Iesui to'e – I'ewyte ti sa'awy'iwuat 5 man wo ati'atupoi 5000 rakaria. Mi'i kaipyi apo karanja e'yrysakag ne topyhu'at mi'u ieĩpyt mekewat e'at piat wy e. – Ta'i 12 e'yrysakag ne i'atu'e. ²¹ Mi'i hawyi Iesui to'e – Yt eweikuap i apo te aikotã atimowato kuap man hap pyno kat – Aheman yt iwato i ewei'e. Wētup man a yn toĩne'en aimi'u wo ewei'e e. Yt uimohey i te apo eipe e Iesui temiit'in me katupono po'og kurin ipo pe toĩne'en pote po'og iwato tutunug kuap.

²² Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e ysakpo tawa Petsaita pe. Mi'i turan so ta'atuerut Iesui ewawi yt iha pytig i rakat – Etimoehãite epo wo meĩuwat yt iha pytig i rakat i'atu'e. ²³ Mi'i hawyi Iesui ti'ykesat ereto ra'yn yt iha pytig i rakat tawa pyi. Mi'i hap tote iha pe kuitu'e ra'yn hawyi totemig topo wo. ²⁴ Mi'i hawyi apo'e – Waku ra'yn apo eha uhyt e. Mi'i hawyi teha'at hawyi toiwesat – Hẽ porap waku Uhyt e ma'ato meĩmuēwat miit'in hewyry rakaria wyti aria'yp ko'i ewy ne'i e. ²⁵ Mi'i hawyi Iesui temig i topũ'ia wo iha hawyi waku ra'yn yne ta'akasa ra'yn. Mi'i hawyi Iesui to'e tope – Pyno waku ra'yn eete koitywy uhyt e. ²⁶ Era'aipok to e'yat kape wētup mu'ap upi e. Yt erokosap tei'o wētup tawa puo emoehãite hap enoi hamo e Iesui tomimoehapytig me.

MATEU 16.13-25 IRUKA 9.18-26 PIAT EWY

²⁷ Mi'i hawyi Iesui ipot'am towyria'in wywo yi Sesareia piat tawa Wiripi kape tawa ko'i upi toto temiit' wywo. Mi'i hawyi mu'ap upi Iesui apo'e towyria'in me – Uwe som pono Uito irania'in wanētup hawe e. ²⁸ Apo'e hawyi ta'atuwesat – U pãi Tupana ehay moherep hat nimuat hat raso wo'oset'ok hat Iuwãu raso Eria raso i'atu'e. ²⁹ Mi'i hawyi to'e – Ma'ato apo uwe Uito eiwanētup hawe e. Mi'i pote mekewat Nu e hap het rakat mekewat Peteru tiwesat – Wo'oehakyera'at hat Tupana Mipo'oro Uruporekuat nuat rat En Uhyt e. ³⁰ Mi'i hawyi Iesui ti'atunāpin – Yt ewehenoi tei'o koitywy uikuap ehapiat hap irania'in me e temiit'in sese pe. ³¹ Pywo ti Uito Wuat'i Miit'in Eyke'et wen ma'ato mi'i pytkai nagnia yt uiky'esat hin haria i e. Ta'i pa'i kororia miwan enoi haria i'ewyte uhehay pun haria ne'i e. Pywo ti Uito Eheyke'et ta'atu'auka irane e. Aho'opot

kahato ui'auka hap turan ma'ato ui'auka sa'ag hawyi uiku'uro sese hawyi mye'ym e'at yn uisyp hawe areïne'en hawyi Tupana uihep gu'uro po pyi Eheyke'et e Iesui towyria'in me. ³² Mio tā e pote Peteru tikaykay Iesui tuwewawi wāito'e hamo — Uhyt e yt naku i ti ehenoi e'auka hamuat hap e. ³³ Ma'ato Iesui tuwemorem topotmu'eria kape Peteru saty'i saty'i hamo hawyi to'e Peteru pe — Erepik to ahiag e. Uināpin sa'ag ne'i yt Tupana uināpin hap ewy i ra'yn ma'ato miit'in wo'onāpin hap ewy ne'i ra'yn uināpin en e. ³⁴ Mi'i hawyi Iesui ti'atukaykay tuwewawi irania'in mu'ap upiaria i'atumu'e hamo — Pywo ti rat eweiwat teran uhupiat pote eweitoiat ro eimiky'esat ko'i yt Tupana miky'esat ko'i hawyi eweiwat ro uhupi ehe'aria'yp posak wywo e. ³⁵ Uwe uwe iku'uro uhehay wakuat enoi hap upi pote uiky'e haria wo topyhu'at e. Mi'i haria ti aru wuat'i e'at piat ieïne'en hap sese puēti hanuaria e. Ma'ato irania'in mesuwat rotiat ieïne'en hap yn ky'esat haria ti aru ieïne'en hap sese pun hanuaria wo ho'owasat rakaria ne'i tukupte'en e. ³⁶ Kat hamo ten eweiki'at yne yne mesuwat yi totiat eheïne'en hap sese sa'up mo e. ³⁷ Ma'ato mesuwarotiat kyi'at hap kape yn eiwanētup at ka'ap hawyi aru aikotā eweiki'at kuap wuat'i e'at piat ikahu sese rakat ehekare'en Tupana wuat hap e. Mi'i hawyi eheïne'en wuat'i e'at piat hap ko'i eimipun no topyhu'at e. Mi'i hawyi uhehay wakuat kuap hap yt teke kuap i eiwanētup hawe e Iesui ahepe. ³⁸ Mesuwarotiat miit'in wyti yt uimohey i kahato haria mesuwiaria e. Ta'i ta'atumiky'esat ko'i yn ta'atunug neran e. Mi'i pote uwe uwe uhehay pupi tuwemōti yt uimohey haria i py'asetpe mi'i haria pupi ti aru Uito i'ewyte aremōti wy mekewat e'at pe karāpe Uito Eheyke'et no ariot i ra'yn Morekuat no atipy piaria wywo Tupana wat hētyhot rakat pe imehit rakat piat turan. Mi'i hap e'at pe ti aru Uito Eheyke'et aremōti uipupiat wemōti haria pupi e Iesui mu'ap upiaria pe.

9

MATEU 17.1-8 IRUKA 9.28-36 PIAT EWY

¹ Wētup e'at pe Iesui to'e temiit'in me — Meiūran ti aru Tupana uimoherep sese ehepe Uito Miit'in Porekuat nuat sese areïne'en hap e. Ma'ato wētup ok wētup ok yn eipe meiūpe akasa uhowawiat haria eweipyhu'at e. Ta'i eipe ti eiwa'akasa ra'yn uhewaku hap ko'i e eiku'uro hap e'yianmete are e. Yt yne i eipe ma'ato wētup ok wētup ok ti aru mi'i hap kapiat akasa hanuaria eweikupte'en aru e Iesui Iuwāu Tiaku Peteru piat. ² Mi'i hawyi 6 e'at itote toïne'en hawyi Iesui toto i ra'yn yity'ok ywaiti kahato rakat kape towyria'in nywo mye'ym ok takaria wywo yn Peteru Tiaku Iuwāu wywo. Mi'i hawyi itote Iesui timoherep ta'yn aikotā toïne'en hap sese. ³ Mi'i turan Iesui esokpe imehit kahato ikytsig kahato po'og ikytsig mesuwarotiat ko'i kai e. ⁴ Mi'i hawyi hemiit'in te'era'akasa typy ok Tupana ehay moherep haria sa'awy'iwuaria iwywo. Wētup ok Eria wētup ok Musei te'era'akasa. Mi'iria ti to'ohay Iesui wywo. ⁵ Mi'i hawyi Peteru to'e — Urumu'e hat e ta'i waku kahato meiūpe watoïne'en e. Etiky'esat apuru urutunug ehe'og mye'ym e wētup ewano wētup Musei wano wētup Eria wano e Peteru Iesui pe. ⁶ Ma'ato ipoity'i tuete pono mio tā e ne'i. Ta'i token'ē pote. Yne ra'yn te'eroken'ē. ⁷ Mi'i hawyi ywyhig me ywaiti pyi sehay tut ra'yn — Uha'yru Uimiky'e kahato ti eipy'asetpe toïne'en e. Mi'i tupono eweiwanētup to ihay kape are e Tupana ywaiti pyi. ⁸ Mio tā e hawyi Iesui yn na'yn heremo temiit'in yatype. ⁹ Mi'i hap totepyi tuwat popuo Iesui to'e towyria'in me mye'ym ok takaria pe — Yt ewehenoi te'i'o aikotā Eimu'e hat ewei'akasa mesup yity'ok totiat hap irania'in me e. Ma'ato karāpe Uito Eheyke'et arētem gu'uro pyi hawyi ti aru waku ra'yn ewehenoi Eimu'e hat ewei'akasa mesup hap e. ¹⁰ Mi'i pote irania'in me yt ta'atuheno teran i. Ma'ato mio tā e Iesui pote te'eruanētup kahato — Kat pote mio tā e — Ara'aipok gu'uro pyi e i'atu'e te'erewanētup hawyi. ¹¹ Mi'i hawyi yity'ok totepywiat tuwat hap upi te'ero'e Iesui pe — Kat pote sa'awy'iwuat miwan enoi haria te'ero'e ahepe miwan me — Ta'i Tupana tipo'oro ti aru wuat'i ehakyera'at hanuat ma'ato toipo'oro aru Mi'i Miit e'yianme mekewat sa'awy'iwuat tehay moherep hat Eria toipo'oro Temiit ut

hap moherep hamuat i'atu'e ahepe. Mio tã i'atu'e pote Iesui tiwesat – Ta'i Eria ti tut hamuat yianme uipu'ap mohãpyk hamo e. Ta'i tohenoi kahato Eria etiat miwan me. To'e hap ewy ti ra'yn e. I'ewyte ti tohenoi kahato Eheyke'et ku'uro hamuat hap etiat miwan me e. ¹² I'ewyte tohenoi kahato aikotã ho'opot hamuat hap etiat aikotã i'atumikyry'i tuetiat hamuat etiat hap ko'i tohenoi miwan me wy e. Mi'i hap ewy ti tohenoi Eria ut hamuat hap etiat e. ¹³ Pywo ti Eria ti put'ok'e ra'yn ha'awyte ra'yn e hap ewy e. Ta'i Uimoherep ta'yn miit'in me mi'i miit Tupana ehay moherep hat sa'awy'iwuat Eria ewywuat e Iuwãu piat. Pywuat sese ti i'atumikyry'i kahato mi'i ete. Ta'atu'auka ra'yn wyti aikotã sa'awy'iwuat henoi hap ewy ti ra'yn e Iesui towyria'in mye'ym ok takaria pe mu'ap upi yity'ok totepyi.

MATEU 17.14-21 IRUKA 9.37-43 PIAT EWY

¹⁴ Mi'i turan myhu'at haria irania'in hemiit'in tihep teran wētup ok kurum piit pyi ahiag pã'ãu ma'ato yt ta'atuhep kuap i. Mi'i pote itotiaria miwan enoi haria to'okyry'i kahato i'atuete. Mi'i turan Iesui put'ok'e i ra'yn i'atuete mye'ym ok takaria wywo. ¹⁵ Hemiit'in te'era'akasa Iesui kape hawyi pun'i'atu'e howa kape irania'in tyy'i rakaria wywo i'atuwepit kahato ra'yn. Mi'i hawyi te'eruwēpowat – Haika'at Uhyt haika'at Mimi i'atu'e. ¹⁶ Mi'i hawyi Iesui put'ok'e ra'yn i'atuete mye'ym ok takaria wywo hawyi Iesui apo'e i'atuepe – Kat eiwei'eĩ eiwo'ope uhyt'i'in mana'in e. ¹⁷ Mi'i hawyi wētup ok tyy'i tok pyi to'e – Wo'omu'e hat ga'atpo aterut uha'yru ahiag ipiit piat rakat ewawi wen ma'ato En yt uwe i e. Yt naku i kahato ahiag uha'yru ete Uhyt e. Ahiag teke hawyi yt ihay kuap i tuereto e. ¹⁸ Ta'i ta'at yi tote hawyi ti tuwe'okhyt morem morem tuereto iwē enãpuk tyry'e kyry'etkyry'et e. Mi'i haype iku'uro porap i tuereto e hap. Yt naku i Uhyt e. Sa'awy'i epotmu'eria pe ahētup ahiag putsithep hamuat hap wen ma'ato yt ta'atuhep kuap i e. ¹⁹ Mi'i hawyi Iesui to'e – Ta'i yt uimohey i haria miit'in mesuwat yi totiaria pote e. Karania e'at ti aru areĩne'en eiwywo eimu'e uimohey mono ui'e haype e. Karãmuo put'ok'e uimohey ehapiat hap woroho'omu'e mot'i pytkai yt Tupano mohey i rakaria wo eweikupte'en ne e. Pyno eterut ro meikowo uhowawi esa'yru ahiag ipiit piat rakat e Iesui ahiag ipiit piat rakat ywot pe. ²⁰ Mi'i hawyi meremo ta'atuerut ra'yn howawi. Mi'i hawyi ta'akasa ra'yn Iesui ewa kape hawyi ahiag tipun hirakat yi tote hawyi toi'okhyt morem morem hawyi iwē enãpuk ta'yn. ²¹ Mi'i pote Iesui to'e i'ywot pe – Karãmuo kahu sa'awy'i meiko tã emēpyt ete uhyt e. – Ta'i ihire pyi te mekewat ahiag toĩne'en ipiit pe Mehĩ e. ²² Aria pe kawiat re i ahiag tipun tuereto i'auka hamo e. Mi'i tusake ti y'y pe toi'auka teran tuereto i'auka hamo e. Yt naku i kahato mi'i tã uha'yru etiat hap uhete Uhyt e. Uruehakyera'at ro En Uhyt e. Eithep kuap pote etihep to ahiag Uhyt e. ²³ Mi'i hawyi Iesui tiwesat – Eithep kuap pote ere'e apo uhepe e. Kat pote mio tã ere. Yt uimohey i apo en. E'e hap kaipyi ti yt uimohey i kahato hap atikuap. Tupana mohey haria pe ti yt kat i niatpo e Iesui mio tã e pote. ²⁴ Mi'i hawyi hirakat ywot to'e haty wo – Ta'i atimohey Tupana Uhyt ma'ato yt kahato i e. Pyno uipowyro po'og uhepiat Tupana mohey hamuat e tuwak popuo. ²⁵ Mi'i turan tyy'i ra'yn tō'ē pote Iesui haty'i haty'i tehay wo ahiag – Erētem no ahiag sa'ag meiūwat hirakat piit pyi e. Yt naku i kahato en e. Miit'in pusu mōto hat en e. Miit'in ewaure ka'a pyhyp hat en e Iesui ahiag me. Yt karãmuo i ra'yn o era'aipok hirakat kape e. ²⁶ Mi'i hawyi ahiag tuwētem na'yn kakto'e kakto'e popuo hawyi toihuruk huruk kurum tuwētem hawe. Mi'i hawyi kurum ta'at yi tote iku'uro rakat ewy ra'yn. Mi'i pote raso – Iku'uro ra'yn wyti i'atu'e ra'yn irania'in. ²⁷ Ma'ato Iesui timopoĩ'ãm na'yn topo wo hawyi ipoĩ'ãm waku i ra'yn tuete. ²⁸ Mi'i hawyi toto i ra'yn Iesui wētup getap kape towyria'in nywo. Mi'i tote apo'i'atu'e Iesui pe – Uhyt kat pote som yt uruihep kuap i mekewat ahiag uruto i'atu'e ra'yn. ²⁹ Mi'i hawyi toi'atuwesat – Ta'i uhyt'i'in mesuwat ewywuat ahiag niatpo kahato tuwētem e. Tupana yn na'yn ti mekewat ewywuat ihap kuap e. Ewehētup Tupana pe haty wo eiwemosy'at

hap wywo ahiag hep hamuat mi'i pote yn ni tuwëtem ma'ato iũte'en ewehëtup pote yt karãpe i eweimõto kuap meremo mekewat ahiag ewywuat e Iesui temiit'in me.

MATEU 17.22-23 IRUKA 9.43-45 PIAT EWY

³⁰ Mi'i hap totepyi toto Iesui towyria'in wywo yi Karireia sakpo i ra'yn. Ma'ato yt tuwenoi i toto hamo irania'in me katupono temiit'in mu'e hamo ne'i tuweran toto. ³¹ Mi'i hawyi mu'ap upi toi'atumu'e mu'e kahato ra'yn towyria'in – Meiũran ti aru Uito Eheyke'et ta'atupyhik hawyi ui'auka ra'yn e. Mi'i hawyi ti aru ta'atusyp wo'opyhyp hawe e. Mi'i hawyi ti aru ta'atusyp hawyi mye'ym e'at yn iku'uro mekepe e. Mi'i hawyi ti aru ma'ato areĩne'en i ra'yn gu'uro pyi Uito Eheyke'et e. ³² Ma'ato mio tã e hap iwyria'in yt tikuap i ma'ato apo yt i'atu'e i katupono te'eroken'ë haype apo'i'atu'e hap pupi.

MATEU 18.1-5 IRUKA 9.46-48 PIAT EWY

³³ Mi'i hawyi put'ok'e Iesui temiit'in wywo getap we hawyi apo'e temiit'in me – Mehĩ'in e kat ewei'eĩ eiwo'ope ehehay mu'ap upi e. ³⁴ Ma'ato yt ta'atuwesat teran i katupono to'oehay moweuka'i ne'i – Uito ti wakuat no po'og eikai i'atu'e to'ope wen. ³⁵ Mi'i hawyi ta'apyk ta'yn Iesui hawyi toi'atukaykay temiit'in 12 ok takaria hawyi tohenoi i'atuepe – Po'og nakano ereĩne'en neran mote ereĩne'en no wuat'i miit eropat hano wuat'i miit'in miat motpap nug hano. Mi'i hawyi po'og ereĩne'en Tupana wanëtup hawe e Iesui temiit'in me i'ewyte ahepe. ³⁶ Mi'i hawyi hirakat toiporokpun i'atupy'asetpe hawyi toi'ahi'ypysat hawyi to'e towyria'in me. ³⁷ – Uwe uwe ti aru uhetano wëtup ok hirakat ky'e meikowat ewy e mi'i hat wyti uiky'e hano topyhu'at e. I'ewyte uwe uwe uiky'e hat toĩne'en mi'i hat ti aru yt Uito yn i uiky'e ma'ato Uipo'oro hat Tupana ky'e hano topyhu'at wy e.

IRUKA 9.49-50 MATEU 18.6-9 PIAT EWY

³⁸ Mi'i hawyi iwy ok luwãu to'e – Wo'omu'e hat ga'atpo uruta'akasa wëtup ok ahiag sopo eset wuat hat e. Mi'i hawyi wã'i'uruto'e katupono yt aiwywuat hewyry rakat i pote e. ³⁹ Mi'i hawyi Iesui tiwesat – Yt naku i wãiwato'e wëtup ok pe uhēt wuat ahiag sopo hat e katupono atiky'esat mi'i ewywuat nug hap. Kat pote uhēt wuat ahiag sopo haria yt te'eruwekyry'i kuap i uhēt esaika hap ete e. ⁴⁰ Mi'i pote uwe uwe uhehay etiat uhēt etiat yt ipy'ahak i rakat mi'i hat aiwywuat hewyry rakat ewy toĩne'en e Iesui. ⁴¹ Ta'i uwe uwe ehepe hum y'y wëtup ekui'a yn uhemii't'in eipe pote mi'i hat ti aru haipepiat ipuëti ha'up Tupana piat e. ⁴² Uiwyria'in e ta'i yt naku i kahato watopyhu'at ihy pya pe nu wato aipiit ete saitynug wo katupono mi'i hap ewy hawyi aiku'uro hap yn topyhu'at. Mekewat nu ipoty'i rakat aipiit ete pote yt wato'am kuap i ihy pya pyi hawyi. Ma'ato po'og yt naku i mi'i hap kai topyhu'at aru hirakaria uimohey haria ma'at haria e. ⁴³ Ma'ato eipo wo eweima'at hirakat pote waku eweitek eipo e. Katupono po'og waku eiwehyt'ok Tupana etawa pe wëtup eipo wywo yn ma'ato typy eipo wywo eiwehyt'ok aria pe ne'i e. ⁴⁴ Ta'i yt naku i ti eiwehyt'ok hamuat aikope aria yt hasep i hawe aikope ut yt topap i hawe e. I'ewyte eipy wo eweima'at hirakat wëtup mu'ap upi mi'i ti waku eweitek eipy e. ⁴⁵ Katupono po'og waku eiwehyt'ok Tupana etawa pe wëtup eipy wywo yn ma'ato typy eipy wywo eiwehyt'ok aria pe ne'i e. Mi'i pote karãpe eipy ehewyry yt naku i nug hamuat po'og waku eweitek eipy eweiwat yt naku i nug hamuat kai are e Iesui ahepe. ⁴⁶ Ta'i yt naku i ti eweikupte'en hamuat aikope aria yt hasep i hawe aikope ut yt topap i hawe e. ⁴⁷ I'ewyte eweima'at hirakat eheha wo mi'i eheha waku eweihep o are'e e. ⁴⁸ Po'og waku wëtup eheha wywo yn eiwehyt'ok aikope Tupana toĩne'en Morekuat no hawe. I'ewyte typy eheha wywo eiwehyt'ok aikope ut yt topap i rakat hap tote e Iesui tomohey haria hirakaria ma'at haria pe.

⁴⁹ Mi'i hawyi Iesui to'e temiit'in me – Ta'i aria waku kahato aimi'u mokã'ã hamo e.

⁵⁰ I'ewyte waku kahato ukyt yne mosë'ë hamo ma'ato ukyt yt hë'ë i rakanuat pote yt uwe i iky'esat e. Uhyt'i'in mi'i hap ewy o eweikupte'en aria ewy ukyt hë'ë rakat ewy wuat'i

mosẽ'ẽ hamo e. Hẽ'ẽ kahato rakaria ewy o eweikupte'en eiwo'ope e. Yt eiwu'uka tei'o eiwo'ope e Iesui temiit'in me e.

10

MATEU 19.1-12 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Iesui toto i ra'yn yi luteu kape. Mi'i hawyi toto Iūtāu hy sakpo. Mi'i hap tote te'eruwa'atunug typy'i kahato howa kape. Mi'i hawyi tohenoi heno i'atuepe tomiky'esat ewy Tupana ehay. ² Mi'i turan nagnia ehay enoi haria tō'ẽ howa kape ima'at teran haype apo'i'atu'e – Uhyt urunāpin En sio waku apo uruehary'i wywo uruto'o'atoiat wētup ok wywuat i ra'yn hamo i'atu'e Iesui pe. ³ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat – Kat eĩ pono nimuat aha'ase'i Musei aināpin mi'i hap yt eweikuap i apo'e. ⁴ Mi'i hawyi ta'atuwesat – Nimo Musei to'e – Eiwo'o'atoiat teran pote ewetunug miwan popera tote yt eiwo'owese i hap morekuat ehamo mi'i hawyi ti waku eiwo'o'atoiat e Musei sa'awy'i i'atu'e. ⁵ Ma'ato Iesui ti'atuwesat – Eweikuap kat pote Musei eināpin mio tã e. Pyno ahenoi ehepe. Ta'i yt eiwo'oky'e kuap i ti eipy'a heg mote. Mi'i pote ti Musei mio tã e miwan me e. ⁶ Ma'ato sa'awy'i sese ti yt mi'i tã hin i katupono sa'awy'i te ti Tupana tunug miit ipa'iat iwary'i e. ⁷ Mi'i tupono waku ihainia ti'atoiat to'ywot toty hawyi tehary'i wywo toĩne'en e. ⁸ Mi'i hawyi ihainia tehary'i wywo wētup piit ieĩne'en hap ewy ra'yn topyhu'at e. ⁹ Mi'i tupono yt eweitek tei'o Tupana mipo'i wo'okyi'at hap e. ¹⁰ Getap wiat hawyi iwyrin'apo'i'atu'e Iesui pe – Kat to'e hawe som mio tã i'atu'e. ¹¹ Mi'i hawyi toi'atuwesat – Uwe uwe tehary'i atoiat mi'i hawyi toĩne'en wētup ok wywo i ra'yn mi'i hat ti yt naku i inug tehary'i sa'awy'i pe Tupana wanētup hawe e. ¹² I'ewyte ti uwe te'aito atoiat mi'i hawyi toĩne'en wētup ok wywo i ra'yn mi'i hat ti yt naku i inug te'aito sa'awy'i pe Tupana wanētup hawe e. Mi'i tã ti yt naku i kahato ewetunug uimohey haria eipe pote e Iesui.

MATEU 19.13-15 IRUKA 18.15-17 PIAT EWY

¹³ Mi'i hawyi miit'in te'eropo'ok teran hirakaria Iesui ewawi i'atuewaku topo wuat hamo. Ma'ato ipotmu'eria ti'atupyhyp hirakaria howawi waĩ'i'atu'e. ¹⁴ Mi'i pote ipy'ahak Iesui temiit'in ete hawyi to'e – Tero tō'ẽ uhowawi hirakaria e. Yt eweipyhyp tei'o uhowawi hirakaria pã e. Katupono karāpe Tupana topyhu'at Wuat'i Ywania Miit'in Porekuat no mi'i hap e'at pe hemiit'in imohey haria hirakaria ewy ra'yn tukup-te'en hetama pe. ¹⁵ Pywo pe ti eweiwat teran aikope Tupana toĩne'en Morekuat no hap kape pote aikotã hirakaria tiky'esat tuwehyt'ok ta'atuty ta'at'ywot kapiat hap ewy o eweiky'esat eiwehyt'ok hap ma'ato yt pote ti aru yt eiwehyt'ok hin i atipy pe e Iesui topotmu'eria pe. ¹⁶ Mi'i hawyi hirakaria toi'atu'okhytsat hawyi topo wo toi'atuewaku.

MATEU 19.16-30 IRUKA 18.18-30 PIAT EWY

¹⁷ Mi'i hap totepyi Iesui toto ra'yn. Mi'i turan wētup ok hekat rakat pun'e Iesui owawi mu'ap upi. Put'okto'e hawyi tuwepỹ'ātutuk howa kape. Mi'i hawyi to'e – Wo'omu'e hat waku kahato En e. Mi'i pote uimu'e katupono atiky'esat wyti areĩne'en wuat'i e'at piat hap e ma'ato yt atikuap i kahato kat som atunug waku ha'up mo e. En ni wakuat kahato e. ¹⁸ Mi'i hawyi Iesui to'e mekwat miit pe – Tupana yn ni wakuat e. Uito wakuat ere'e apo. Uito Tupana ewanētup hawe apo e. ¹⁹ Mi'i hawyi Iesui to'e tope – Etikuap apo Tupana wo'onāpin hap ko'i yt erepot'auka tei'o e hap yt wētup ok wywo tei'o ehary'i e'aito e hap yt sero'ok'ere tei'o e hap yt eso tei'o e hap yt erepotma'at tei'o e hap etimōtypot e'ywot ety e hap etikuap apo'e. Ta'i mio tã e hap etikuap e Iesui kurum iwasu hekat rakat pe. ²⁰ Mi'i hawyi kurum iwasu tiwesat – Ta'i uihire pyi te ti yt ati'aparap i mio tã e hap ete e. ²¹ Mi'i hawyi Iesui teha'at howawi iky'e kahato hap wywo hawyi to'e – Mehĩ wētup mo etunug hawyi waku ereĩne'en ne'en Tupana wywo e. Pyno motoro e'yat kape hawyi etimō'ẽ yne ekare'en yt hekat i rakaria pe hawyi era'aipok uhowawi ereto uhupi hamo e. Mi'i pote ti aru ekare'en sese etipuēti Tupana etama pe e. ²² Mio tã e Iesui pote paa'e

ne'i ra'yn hawyi toto Iesui kaipyi yt iwepit i ra'yn katupono iwato hekare'en iwato kahato pote yt toimō'ē teran i. ²³ Mi'i hawyi Iesui teha'at temiit'in kape hawyi to'e — Are pāi niatpo kahato ti rat wekare'en ky'e haria tuwehyt'ok aikope Tupana toīne'en Morekuat no hawe e. ²⁴ Mi'i hawyi hemiit'in te'eruwewanētup kahato ihay kape mi'i hawyi Iesui to'e i — Ta'i niatpo kahato ti rat wekare'en mohey hat teke aikope Tupana Morekuat no toīne'en hawe e. ²⁵ Ta'i niatpo kahato aicotā aihū iwato rakat Kameru teke awi ehapo ka'a puo hap ewy e. Mi'i hap ewy ma'ato ti po'og niatpo tuwehyt'ok Tupana etama pe wekare'en mohey haria e temiit'in me. ²⁶ Mi'i hawyi hemiit'in gyt'i'atu'e i ra'yn hawyi te'ero'e to'ope — Pyno yt uwe i hekat rakat pono teke kuap atipy pe i'atu'e. Mi'i hawyi apo'i'atu'e Iesui pe — Yt uwe i aru pono hekat rakaria Tupana mi'atuehakyera'at rakaria i'atu'e. ²⁷ Mio tā i'atu'e pote Iesui teha'at i'atuewawi hawyi to'e — Pywo ti rat yt uwe i tuwehakyera'at kuap tuwewi. Tupana yn ti'atuehakyera'at kuap miit'in e. ²⁸ Mi'i hawyi Peteru to'e ra'yn — Urumu'e hat sa'awy'i te ti uru'atoiat yne meimuēwuat ko'i uruekat eupiat urutuwat hamo e Peteru Iesui pe. ²⁹ Mi'i hawyi Iesui to'e — Atikuap eimi'atoiat yne hap e. Ta'i pywo ti rat are'e ehepe uwe uwe uhehay moherep wētup ywania pe toto uiky'e haype hawyi i'atoiat to'yat towyria'in toty to'ywot tomēpyt'in tomikoi ko'i mi'i hat po'og toipuēti sa'awy'i wuat wakuat tomi'atoiat hap ko'i kai e. ³⁰ Mi'i hawyi toipuēti mesuwarotiat ko'i kai po'og po'og na'yn sa'awy'i wuat kai aicotā 100 hap ewy aru toipuēti to'yat ko'i towyria'in toty'in tomēpyt'in tomikoi ko'i sa'awy'i wuat wētup takat tomi'atoiat kai 100 hap ewy aru toi'atupuēti e. I'ewyte ti aru eweipuēti miit'in mikyry'i hap uhehay upi uhupi eweiwat pote e. I'ewyte mesuwarotiat toku'uro hap saipepiat toipuēti hamuat toieīne'en hap yt sakewuat ikahuro rakat i ra'yn e. ³¹ Mekewat e'at pe ti aru ipoity kahato sa'awy'i wuat mesuwarotiararia iwato rakaria te'eropyhu'at kurin rakaria wo yt miit'in mimōtypot ko'i i wo e. Ma'ato sa'awy'i wuat kurin nakaria paa'e haria ti aru te'eropyhu'at po'og iwato rakaria wo po'og mimōtypot ko'i wo wuat'i miit'in kai atipy pe e Iesui temiit'in me.

MATEU 20.17-19 IURKA 18.31-34 PIAT EWY

³² Mi'i hawyi Iesui ipot'am towyria'in e'yianme tawa wato Ierusalēi kape. Mi'i hawyi te'eroken'ē kahato ipotmu'eria i'ewyte i'atuwuwu kahato katupono — Ta'i itote tukupte'en ai'auka teran haria i'atu'e to'ope. Mi'i pote toi'atukaykay tuwewawi temiit'in hawyi tohenoi i'atuepe aicotā aicotā tawa wato Ierusalēi miaria tunug tuwetiat hamuat. ³³ — Wato hamuat wyti tawa Ierusalēi kape e. Put'okwato'e itote hawyi ti aru Uito Eheyke'et pa'i kororia miwan enoi haria uipag na'yn surara'in po pe ra'yn e. Mi'i hawyi mi'iria ti aru uipo'oro ra'yn ui'auka hamuat kape e hawyi ti aru irania'in ywania po pe uipag ui'auka hamo e. Mi'i hawyi te'erehay mikyry'i kahato uhete. ³⁴ I'ewyte kuitu'i'atu'e uhete e. Mi'i hawyi ti aru uipokpok ta'yn hawyi ti aru ui'auka ra'yn wen ma'ato ti aru mye'ym e'at yn areīne'en gu'uro pe hawyi ti aru areīne'en i ra'yn Uito Eheyke'et e Iesui mu'ap upi tawa Ierusalēi kapiat tuwat hap upi.

MATEU 20.20-28 PIAT EWY

³⁵ Mi'i hawyi hemiit'in Iuwāu Tiaku Sepeteu sa'yru'in tuwat Iesui kape hawyi ta'atu-hētup tope — Urumu'e hat etum uruepe kat urumiky'esat ok tā i'atu'e. ³⁶ Mi'i hawyi to'e — Pyno kat som eweiky'esat atum ehepe e. ³⁷ Mi'i hawyi ta'atuwesat — Pyno karāpe eropyhu'at Wuat'i Miit'in Porekuat no mi'i turan ni aru uruiky'esat uruta'apyk po'og e'yatype etu'isaria wo emimōtypot ko'i irania'in kai i'atu'e. ³⁸ Ma'ato Iesui ti'atuwesat — U yt eweikuap i kahato kat som ewehētup uhepe hap e. Pyno uhekui'a pyi apo eiwe'y'ukuap e. Uhatek hap apo ewehā'āg kuap e. ³⁹ Mi'i hawyi ta'atuwesat — Ta'i uruhepap kahato i'atu'e. ⁴⁰ Mi'i hawyi Iesui to'e — Pywo eiwe'y'u aru ti uhekui'a pyi i'ewyte ewehā'āg irane uhatek hap e ma'ato eimiētup uhepiat ti yt atum kuap i ehepe katupono Tupana ti'airo yn na'yn ui'yatypiat apyk hanuaria e Iesui Tiaku Iuwāu pe. ⁴¹ Mio tā i'atu'e ta'atuhētup Iesui piat pote irania'in hemiit'in i'atupy'ahak Iuwāu Tiaku ete. ⁴² Mi'i hawyi

Iesui ti'atukaykay i ra'yn tuwewawi hawyi to'e i'atuepe — Uhekatuwyrria e eweikuap apo aikotã mesuwarotiat morekuaria te'eruwemowato kahato hap e. Ta'i ta'atupo'oro kahato ti ta'atuemiit'in sehay pirik wo e. ⁴³ Ma'ato mesuwarotiarria eporekuaria ewy yt atiky'esat hin i eweikupte'en e. Ma'ato uwe wemowato teran hat wuat'i powyro hano atiky'esat e. ⁴⁴ Uwe topyhu'at ei'akag wo teran mi'i hat waku topyhu'at ehemiit no Eheyke'et ewy e. Katupono Uito Eheyke'et ariot mesuwat yi kape miit'in eropat hamo e. Ma'ato yt miit'in miat uheropat hamo i ariot mesuwe e. ⁴⁵ Ta'i miit'in hep yt nakuap i pywiat hamo ariot ehowawi e. Ta'i uheñe'en hap atum irane wuat'i miit'in kyi'at Tupana wanuat sa'up mo atum uhuu e Iesui topotmu'eria pe.

MATEU 20.29-34 IRUKA 18.35-43 PIAT EWY

⁴⁶ Mi'i hawyi Iesui put'ok'e i tawa Ieriko pe temiit'in nywo. Mi'i hawyi tuwenõẽ mekewat tawa pyi miit'in tok puo. Mi'i hawyi tawa ekuekai mu'ap tote toñe'en mehĩ Patimeu apyk pe. Mi'i ti yt iha pytig i. Wuat'i kaipywiat kat ãtup hat toñe'en. Mi'i ti Timeu sa'yru. ⁴⁷ Mi'i hawyi toikuap ta'yn Iesui tawa Nasare piat ut hap hawyi tohẽtup haty wo Iesui pe — Morekuat Tawi Sa'yru uhehakyera'at En e. ⁴⁸ Ma'ato so irania'in — Wã'i'atu'e ehay pirik kahato. Epo'inik to i'atu'e. Ma'ato po'og ne'i haty wo iwẽpap'i tuwatka watka — Morekuat Tawi Sa'yru uhehakyera'at En e Iesui pe. ⁴⁹ Mi'i hawyi Iesui topyhu'at hawyi to'e — Eweikaykay ro meikowo yt iha pytig i rakat e i'atuepe. Mi'i hawyi te'ero'e Patimeu pe — Iesui ekaykay ra'yn koitywy uhyt mimi i'atu'e. Pyno epoĩãm no ereto ro ewepit ro i'atu'e. ⁵⁰ Toikuap hawyi topysop toipun hawyi ipoĩãm peso'e hawyi toto ra'yn Iesui kape. ⁵¹ Mi'i hawyi apo'e Iesui tope — Pyno kat aru emiky'esat atunug epe e. Mi'i hawyi toiwesat — Wo'omu'e hat uheha pakup i nug hap atiky'esat e. ⁵² Mi'i hawyi Iesui to'e tope — Pyno koitywy waku ra'yn eha ete katupono uimohey hap emoehãite ra'yn e. Mi'i hawyi meremo waku ra'yn tuete ta'akasa i ra'yn. Mi'i hawyi Patimeu toto mu'ap upi Iesui upi sa'awy'iwuat yt iha pytig i rakat.

11

MATEU 21.1-11 IRUKA 19.28-40 IUWÃU 12.12-19 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Iesui toto i ra'yn tawa wato Ierusarẽi kape towyrria'in wywo. Put'ok-to'e mekewat yity'ok Uriweira ypia yity'ok hap het rakat tote hawyi te'era'am hawyi te'eropyhu'at mekewat yity'ok tote. Yt pya hin i ra'yn tawa wato Ierusarẽi kai tawa Pewake kai tawa Petania kai tukupte'en itote. ² Mi'i totepyi toi'atupo'oro typy ok temiit tawa Ierusarẽi kape — Eweiwat ro mekewat tawa kape hawyi put'ok'eweie hawyi aru ewei'akasa aru wẽtup i'atuhũ Iumentu mẽpyt ta'asaity piat eweipuẽti aru e. Mekewat i'atuhũ Iumentu mẽpyt pakup takat toñe'en katupono yt uwe i hewyry itotiat rakat te toñe'en i'atuhũ e. Pyno mi'i hawyi o waku ewei'asaitypok hawyi o eweterut ra'yn i'atuhũ uhowawi katupono uhewyry teran mekewat Iumentu mẽpyt rote areto tawa wato Ierusarẽi kape teran e Iesui typy ok temiit'in me. ³ Mi'i hawyi to'e i tomipo'oro ko'i pe — Ta'atukuap teran aru — Kat hamoĩ ewetioto uruhũ i'atu'e hawyi waku ewei'e aru — Aika'iwat wyti ipuru porap'i eihũ uhyt'i'in waku ewei'e o ika'iwaria pe e Iesui typy ok tomipo'ororia pe. ⁴ Mi'i hawyi tuwat ra'yn hawyi mi'i Iesui e hap ewy ra'yn ta'atupuẽti itote i'atuhũ Iumentu ta'asaity pe mu'ap tote oken note. ⁵ Mi'i hawyi ta'atu'asaitypok pote itotiarria apo'i'atu'e — Kat hamoĩ ewetioto uruhũ i'atu'e. ⁶ Mi'i hawyi ta'atuwesat — Aika'iwat Iesui wyti ipuru meremo i'atu'e. Mi'i hawyi so — Pyno waku i'atu'e. ⁷ Mi'i hawyi ti tuwat ra'yn i'atuhũ wywo Iesui kape. Put'ok'i'atu'e hawyi ta'atuporokpun i'ok tote ta'atuesokpe ko'i i'atuhũ tote. Mi'i hawyi Iesui ta'am na'yn apyk pe mekewat Iumentu pakup ok tote. ⁸ Mi'i hawyi irania'in iporokpun ta'atuesokpe yi upi. Ta'atuterek i'yhop ko'i haga ko'i ga'akoran ko'i hawyi ta'atuporokpun howa kai ipu'ap mokahu hamo morekuaria pu'ap ewy. ⁹ Mi'i hawyi yianmiaria wat'ymuaria te'erehum ta'atuehay wepit wywo — Ta'i waku kahato ti Tupana i'atu'e. Meiũwat Miit ti

Tupana Mimōtypot i'atu'e. ¹⁰ Meiūwat Miit ri Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat aikotā morekuat Tawi ewywanuat i'atu'e. To'iro Tupana Mipo'oro Morekuat Tawi Saipepiat sese mōtypot hamo i'atu'e mekewat mu'ap upiaria sem tuwat tuwat Iesui upi tawa wato Ierusalēi kape turan. ¹¹ Put'ok'e tawa wato Ierusalēi me hawyi Iesui teke Tupana mōtypot hawe. Mi'i hawyi teha'at yne hawyi toto i tawa wato Ierusalēi myi wātym neran moity'i pote toto mekewat tawa hit Petania kape temiit'in 12 ok takaria wywo.

MATEU 21.18-19 PIAT EWY

¹² He'ihot'ok pe tawa Petania kaipyi ta'aipok i ra'yn Ierusalēi kape. Mi'i hap tote mu'ap upi Iesui hesy'at kahato ra'yn. ¹³ Mi'i hawyi ta'akasa Wiku yp kape pya wuat kape i'yhop kahuria rakat kape. Mi'i hawyi toto haat ky'ewi ma'ato yt kat i haat toipuēti. I'yhop yn toipuēti hesy'at turan. Yt haat rakat i. ¹⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e Wiku yp we hawyi — Are pāi e pyno mi'i hawyi wyti aru yt sake i ra'yn esaat e. Yt uwe i ra'yn ti aru esaat'u e tesy'at hap wywo te. Mio tã e hap hemiit'in tikuap.

MATEU 21.12-17 IRUKA 19.45-48 PIAT EWY

¹⁵ Mi'i hawyi Iesui toto temiit'in wywo i ra'yn Ierusalēi kape. Put'okta'atu'e hawyi tuwehyt'ok i ra'yn Tupana mōtypot yat wato pe. Mi'i turan kare'en ky'i'at haria weneru'i weneru'i e haria tukupte'en itote typy'i kahato toipuēti. Mi'i hawyi Iesui ti'atupo-renōtem i ra'yn mi'iria Tupana mōtypot yat wato hawyi. Mi'i hawyi Iesui i'atuetineiru pat'ok pat'ok hap mesa yparakai ko'i tohytpok yne. Mi'i hawyi pykasu weneru haria e'amyap ko'i tohytpok yne. Toi'atusopo yne i'atukat weneru haria. ¹⁶ Mi'i hawyi herut haria toi'atupyhyp ta'yn yt toiky'esat i ra'yn Tupana mōtypot yat wato e'okipy sakpo tokoka'at. ¹⁷ Mi'i hawyi mi'i haria toi'atunāpin haty wo — Yt eweikuap i apo aikotā Tupana to'e Isaia miwan me — Ui'yat rat ri atiky'esat wuat'i ywania ehay uhowawiat hamuat e. Ma'ato ti Tupana mōtypot yat ewetunug sero'ok'e haria yat no ne'i are e. Yt naku i kahato ewetunug are e Iesui Tupana mōtypot yat piaria kare'en weneru haria pe. ¹⁸ Mi'i tã na'yn tutnug mote miwan enoi haria pa'i akagnia tikat kahato ra'yn aikotā miat i'auka hamuat ma'ato te'eroken'ē Iesui pupi kat pote typy'i poity'i ihay upiaria pote. ¹⁹ Mi'i hawyi wātym'i irane hawyi toto Iesui tawa Ierusalēi myi temiit'in wywo.

MATEU 21.20-22 PIAT EWY

²⁰ Mi'i hawyi he'ihot'ok pe hunete Iesui toto i ra'yn towyria'in nywo Ierusalēi kape. Mi'i hawyi mu'ap upi iwyria'in te'eraha'at i mekewat Wiku yp kape. Mi'i turan i'yp gag na'yn hapo wywo ra'yn. ²¹ Mi'i hawyi ti Peteru to'e — Urumu'e hat mekewat Wiku yp iku'uro ra'yn emisaty'i saty'i e. ²² Mi'i hawyi Iesui ti'atunāpin — Ta'i eweimohey ro Tupana haty wo e. ²³ Pywo pe ti are'e ehepe uwe uwe meiūwat yity'ok wato rakat ewywuwat pe to'e — Ereto ro meiūpepyi y'y wato kape hawyi min'ere ro y'y wato pe imohey hap wywo yn mi'i pote ti aru topopy ra'yn meremo yity'ok y'y wato kape hawyi min'e imohey hap ok tã are e. ²⁴ Mi'i tupono ti karāpeĩ eimiky'esat ehētup Tupana pe imohey hap wywo ewei'e ro eipy'a pe — Tut aru tut aru pāi tut aru an uimiētup ewywuwat ewei'e ro eipy'a pe e. Katupono imohey hap wywo ehētup Tupana pe pote eimiētup ewy tutunug ehapiat tomohey hap ok tã tutunug. Mi'i pote ti meremo aru eipo pe ra'yn eimiky'esat toĩne'en Tupana miium emiētup hap ok tã. ²⁵ Pyno Tupana kapiat ehelay hamo eweimohāpyk to eipy'a piat yt eiwo'owese i hap ko'i mi'i pote ti aru Ei'ywot atipy piat timohāpyk yne eiminug yt nakuap i ko'i e. ²⁶ Ma'ato yt waure wo i eweikupte'en mote ti aru Ei'ywot atipy piat i'ewyte yt waure wo i toĩne'en eiminug sa'ag ko'i ete e Iesui temiit'in me Wiku yp gag na'yn hap tote apo'e haria pe.

MATEU 21.23-27 IRUKA 20.1-8 PIAT EWY

²⁷ Mi'i hawyi put'ok'e i ra'yn Iesui tawa wato Ierusalēi me. Mi'i hawyi Tupana mōtypot hap yat puo hewyry. Mi'i hawyi pa'i akag ko'i seko miwan enoi haria i'ewyte nagnia tipuēti Iesui itote. ²⁸ Mi'i hawyi apo'i'atu'e Iesui pe ²⁹ — Uweĩ epo'oro ga'atpo meketã

nug hamo Tupana mōtypot yat pyi uruemiit'in sopo hamo i'atu'e. ³⁰ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Pyno ahenoi aru ehepe wen ma'ato sa'awy'i ewehenoi uhepe uwe ipo'oro Iuwāu wo'oset'ok hamo sio Tupana sio miit'in e Iesui. ³¹ Mi'i hawyi ta'atukat Iesui wesat hamuat hap. Mi'i hawyi te'eruwanētup — Kat wato'e som waku watiwesat i'atu'e. Sio Tupana ti Iuwāu po'oro hat wato'e pote ti ren — Kat poteĩ pyno yt eweimohey i Iuwāu e aru ahepe. ³² Ma'ato miit'in mipo'oro ti Iuwāu wato'e pote aru i'atupy'ahak ahete irania'in katupono irania'in Iuwāu mohey haria tukupte'en i'atu'e to'ope. ³³ Mi'i hawyi ta'atuwesat Iesui — Uhyt yt uruikuap i sese uwe ehay pyi Iuwāu topotset'ok i'atu'e. Mi'i pote Iesui ti'atuwesat — Yt uiwesat i pote mi'i hawyi yt ahenoi i ehepe uwe ehay pyi ati'atusopo weneru'i weneru'i'e haria pya Tupana mōtypot yat pyi hap e Iesui pa'i akag ko'i miwan enoi haria pe.

12

MATEU 21.33-46 IRUKA 20.9-19 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Iesui henoi hã'ākap wuo i'atuepe sehay — Wētup e'at pe so wētup ok miit tuwanētup Uwa ypia nug tepiat hap ete e. Mi'i hawyi toikoi hawyi toi'atupyhyp kurara wato pe hawyi tutunug nu ka'a wato Uwa hy sat hamuat e. Mi'i hawyi so i'ypia py'asetpe tuwepytypnug ywaiti rakat surara eiam Uwa u haria pupi Uwa ero'ok haria pupi e. ² Hāpyk yne hawyi ipotpap takaria po pe ra'yn toipuru. Mi'i hawyi so toto ra'yn tewyry hamo e. Meiūran haat hap e'at pe so toipo'oro wētup ok temiit Uwa po'ok hamo e. ³ Mi'i hawyi put'ok'e ipotpo'oro imikoi ypia pe ma'ato yt i'atuwese i ra'yn imipo'oro ete. Yt ta'atuium neran i ra'yn ta'atumipo'ok e. Mi'i hawyi ta'atupytyk hawyi ta'atupokpok kahato ra'yn. Mi'i hawyi ta'atuporera'aipok yt kat nywo i ra'yn e. ⁴ Mi'i hawyi wētup ok temiit i ra'yn ika'iwat tipo'oro ma'ato i'ewyte mi'i ipotpap takaria ti'ahyk ahyk i'akag ete e. Mi'i hawyi i'atumikyry'i wo ne'i ra'yn. ⁵ Mi'i hawyi wētup ok temiit i ra'yn toipo'oro. Mi'i ti ta'atu'auka ra'yn e. Mi'i hawyi irania'in i ra'yn toi'atupo'oro ma'ato i'ewyte te ta'atunug irania'in ta'atu'ahyk ahyk irania'in ta'atu'atu'uka ne'i ra'yn e Iesui. ⁶ Mi'i hawyi Ha'yru yn na'yn topyhu'at Imiky'e kahato. Mi'i ti ma'ato toipo'oro — Ta'i Uha'yru sese tupono ti aru ta'atumōtypot kahato ra'yn Mi'i Miit rat pāi e so tuwanētup hawe e. ⁷ Ma'ato ti yt hin i. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — To'iro wati'auka I'ypia Ka'iwat Sa'yru i'atu'e. Katupono ti aru meiūran Mi'i ra'yn Ika'iwat Pakup mo i'atu'e. Wati'auka hawyi mono aipo pe yne ra'yn topyhu'at mesuwat mikoi ypia i'atu'e ne'i to'ope e Iesui tuwepiat. ⁸ Mi'i hawyi ta'atu'auka ra'yn Ha'yru hawyi ta'atupugha ipiit mikoi i'ypia kaipyi e. ⁹ Mi'i hawyi Iesui to'e — Kat aru mi'i hawyi mikoi ypia Ka'iwat tunug Tosa'yru auka haria ete e. Ta'i tut hawyi ti aru toi'atu'uka mi'iria hawyi ti aru wētup ywania po pe i ra'yn toipuru te'yi e Iesui nagnia pe to'auka teran haria pe. ¹⁰ Mi'i hawyi Iesui to'e i'atuepe — Yt karāmuo i apo eiwemu'e miwan me aikutā Tupana to'e sa'awy'iwuat hap ete — Meiūran aru Wētup ok Uimi'airo i'apy'yha ewywuwat netap nug haria yt tiky'esat i uimōtypot yat nug hamo e Iesui. Ma'ato mi'i ti aru topyhu'at netap akywyt yp mo ipo'og hesaika irania'in kai e. ¹¹ Mi'i wyti Aipotypot minug ikahu kahato rakat atipuēti e. Mi'i wyti aru akywyt yp mo aha'awynug uimōtypot yat sese ui'yat nug haria yt tiky'esat i pytkai e ti miwan me e morekuat Tawi miwan 118.22 pe. ¹² Mio tā e pote hewanīkaptia te'eruwanētup kahato hawyi te'ero'e — Ahete ti mio ihay yt watiky'esat i Iesui pote i'atu'e. Mi'i pote ta'atupytyk teran Iesui ma'ato typy'i poity'i iwyria'in pote te'eroken'ē hawyi tuwat Iesui yatpepyi.

MATEU 22.15-22 IRUKA 20.20-26 PIAT EWY

¹³ Mi'i hawyi meiūran morekuat Eroti emiit ta'atupo'oro Iesui kape nagnia ehay enoi haria Iesui ehay aparap ta'atuehay wuat hamo tuwat. ¹⁴ Mi'i hawyi apo'i'atu'e — Wo'omu'e hat i'atu'e ta'i uruikuap En. Pywo ti eheno hāpyk yn Tupana kapiat pu'ap wuat'i miit'in me katupono yt uwe pupi i ereken'ē i'atu'e. Wētup ehay yn eheno wuat'i

miit'in i'atu'e. Mi'i tupono urunāpin En. Waku apo ahetineiru watipat'ok morekuat wato Sesa pe sio yt i'atu'e Iesui pe. ¹⁵ Ma'ato Iesui tikuap toiā'āg ne'i hap morekuat mōpy'ahak hap. Mi'i hawyi toi'atuwesat — Kat poteĩ mio tā ewei'e sio apo uhā'āg hap e. Eweterut ro uhepe tineiru i'ape rakat ara'akasa mono pyno e Iesui apo'e haria pe. ¹⁶ Mi'i hawyi ta'atu'erut ra'yn hawyi Iesui apo'e i'atuepe — Uwe iā'ākāp kahu pyno meiū tineiru ete toset wywo e. Mi'i hawyi ta'atuwesat — Ta'i morekuat wato Sesa iā'ākāp ti i'atu'e. ¹⁷ Mi'i hawyi Iesui to'e — Pyno waku watum morekuat wato pe towanuat ko'i sa'up e. Ma'ato Tupana wanuat ko'i sa'up waku watum Tupana pe e. Mi'i hawyi mio tā e Iesui pote te'ero'e to'ope — Pywo ti rat ihay hāpyk kahato Iesui wyti i'atu'e. Ta'i tuwe'eg kahato ti ihay i'atu'e to'ope Iesui ewanīkaptia.

MATEU 22.23-33 IRUKA 20.27-40 PIAT EWY

¹⁸ Wētup e'at pe hawyi tō'ē Iesui kape wo'omu'e haria. Mi'iria so miit'in mu'e aiku'uro hawyi ti yt kat i ra'yn aheīne'en pakup i hap e haria. Mi'iria so apo'i'atu'e Iesui pe. ¹⁹ — Wo'omu'e hat nimo te Musei miwan aināpin hap mio tā e — Karāpe eheyke'et iku'uro ma'ato yt kat i imēpyt mi'i pote waku hehiwu iywyt ehary'i wo iku'uro rakat mēpyt nug hamo e ti Musei mienoi nimuat Mekewat Musei miwan miat Teuterunumiu 25.5 pe i'atu'e. ²⁰ Mi'i hawyi wētup e'at pe so iywyt sem nakaria toīne'en. Mi'i hawyi so i'atuyke'et tipuēti tehary'i ma'ato meiūran so iku'uro yt imēpyt i te turan i'atu'e. ²¹ Mi'i hawyi so iywyt wywo i ra'yn hehiwu toīne'en i'atu'e. Mi'i i'ewyte yt imēpyt i te turan so iku'uro ra'yn i'atu'e. ²² Meiūran 7 ok takat topap yne ta'atuehiwu yatype ma'ato yt wētup ok i imēpyt topyhu'at i'atu'e Iesui pe. Mi'i hawyi so iku'uro ra'yn i'atuehiwu i'atu'e aiku'uro hawyi yt kat i aheine'en hap e haria Iesui pe. ²³ Mi'i hawyi apo'i'atu'e Iesui pe — Atipy pe hawyi mekewat hiwu uwe te'aito wywo toīne'en kat pote 7 he'aito toīne'en mesuwe pote. Mi'i hawyi apuru uwe wary wo mekewat haryporia katupono 7 ok he'aito i'atu'e Iesui pe. ²⁴ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Ta'i ewei'aparap kahato wyti katupono yt eweiwanētup hāpyk hin i wyti uhyt'i'in e katupono Tupana mienoi yt eweikuap i kahato i'ewyte Tupana esaika hap yt eweikuap i kahato e i'atuepe. ²⁵ Karāpeĩ tuwenō'ē gu'uro pyi miit'in mi'i hawyi ti aikotā Tupana emiit'in atipy piaria ewy te'eropyhu'at. Ma'ato yt he'aito rakaria i yt iwary rakaria wo i ra'yn tukupte'en itote e. ²⁶ Mi'i hawyi Iesui to'e — Eipe ti aiku'uro hawyi ti yt kat i ra'yn aheīne'en pakup i hap e haria e. Pyno ahenoi teran wētup sehay ehepe gu'uro pywiat aheīne'en pakup i hap e. Yt karāmuo i apo eiwemu'e Musei miwan ete aikotā aria'yp wuk'e hat kaipyi to'e Tupana Musei pe — Uito ti Aparāu eTupana Isaki eTupana Iako eTupana Uito e Tupana Musei pe sa'awy'i e Esutu 3.6 pe. ²⁷ Mi'i tupono are'e ehepe Tupana ti yt map haria eTupana i ti. Ta'i uhyt'i'in Tupana ti ieīne'en haria eTupana yn hap watikuap e. Mi'i pote Aparāu Isaki Iako yt karāpiat i iku'uro rakanuaria ma'ato wuat'i e'at piat ieīne'en hanuaria mi'iria e Iesui yt kat i aheīne'en hap aiku'uro hawyi e haria pe.

MATEU 22.34-40 PIAT EWY

²⁸ Mi'i turan wētup ok miwan enoi hat tikuap yne Iesui wesat waku hap ko'i pote apo'e Iesui pe — Uhyt e kat e hap som ewanētup hawe irania'in kai po'og iwato Tupana wo'onāpin hap e. ²⁹ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Pyno ahenoi po'og iwato rakat epe e. Mio tā e ti miwan me tohenoi Isareu ywania pe — Wētup Tupana yn ni toīne'en e Aipotypot no e. ³⁰ Tupana ro eweiky'e kahato yne yne eipy'a pe yne yne eiwanētup hawe yne yne eiwe'eg hawe e ti e Musei tomiwan Teuterumumia 6.5 pe e Iesui tope. ³¹ Mi'i hawyi wētup wo'onāpin hap toīne'en porap i'ewywuat — Eti'atuky'e miit'in irania'in aikotā aikotā eweky'e hap ewy e Musei tomiwan Irewitiku 19.18 pe. ³² Yt kat i ti wētup po'og iwato wo'onāpin hap mesuwat kawat rakat e Iesui tiwesat. ³³ Mi'i hawyi mekewat miwan enoi hat Iesui pe to'e — Ta'i waku ti watiky'e Tupana yne yne aipy'a pe aiwanētup hawe aiwe'eg hawe e i'ewyte irania'in waku wati'atuky'e aiweky'e hap ewy e. Pywo pe ti mi'i po'og waku watunug ikamhig se wuk hamuat sio aihū aimium Tupana piat kai. Ta'i po'og waku

watiky'e Tupana aipy'a pyi e Iesui pe. ³⁴ Mi'i hawyi Iesui tipuēti iwesat hamuat ikahu rakat sehay. Mi'i hawyi Iesui to'e tope — Ta'i porap yn na'yn ni en Tupana emiit no e Iesui miwan enoi hat pe. Mi'i hawyi yt ta'atuhā'āg po'og i Iesui ehay aparap ta'atuehay wuat hamo katupono iwesat hap pupi te'eremōti ra'yn iwesat hap waku yne yne pote.

MATEU 22.41-46 IRUKA 20.41-44 PIAT EWY

³⁵ Mi'i hawyi to'e Iesui Tupana mōtypot yat piaria pe — Kat poteī eināpin haria mio tā i'atu'e ehepe — Wētup ok morekuat Tawi emiariru aru topyhu'at Wuat'i Miit'in Porekuat no i'atu'e ehepe e. ³⁶ Ma'ato nimo te Tupana Pā'āu mikuap morekuat Tawi to'e — Tupana ti to'e Uhetupana pe — Era'apyk to uipo sese kai e. Mi'i hawyi ti aru ati'atu'akit torania e'akit reran haria e. Mi'i hawyi ti aru yt kat i'atu'e i ra'yn ewanīkaptia aru katupono atunik yne ra'yn e wyti Tupana uhepe e morekuat Tawi e Iesui. ³⁷ — Kat poteī pyno Tawi emiariru yn topyhu'at Wuat'i Porekuat no ewei'e ma'ato Tawi to'e — Tupana ti to'e Uhetupana pe e e Iesui. Mi'i hawyi mio tā e Iesui pote ti Tupana mōtypot hawiaria — Ta'i ihay se kahato ti Iesui i'atu'e ra'yn to'ope.

MATEU 23.1-7 IRUKA 20.45-47 PIAT EWY

³⁸ Mi'i hawyi Iesui to'e — Eiwe'eg wo o eināpin haria ran mupi e. Katupono sokpe kahuria puo teran ikohyewyry miit'in ko'i upi e. Mi'i hawyi ta'atuky'esat miit'in wēpowat kahuria i'atu'ekare'en kyi'at hap upi e. ³⁹ I'ewyte Tupana mōtypot hawe ienuk turan ta'atueiam nug po'og waku irania'in kawiat hap ta'atuky'esat e. ⁴⁰ Mi'i hawyi hiwuria ta'atuma'at ta'atu'yat ko'i kape ta'atuero'ok hamo e. Yt nakuaria i mi'iria pote meiūran aru po'og mi'iria Tupana ti'atumoso'opot irania'in kai e. Eiwe'eg wo o Tupana mōtypot yat piaria nāpin haria yt pywo i rakaria pupi e Iesui itotiarua pe.

IRUKA 21.1-4 PIAT EWY

⁴¹ Iesui henoī kahu ra'yn hawyi ta'apyk towyria'in nywo Tupana piat miium eiam yatype. Mi'i hawyi miit'in terut terut ta'atumiium Tupana pianuat ko'i. Mi'i hap kape Iesui iha'at. Mi'i turan hekat rakaria miium iwato ra'yn. ⁴² Mi'i turan wētup ok hiwu yt hekat i rakat i'atupy'asetpe hum tomiium kurin tpy ape hit rakat yn tutum. ⁴³ Mi'i hawyi Iesui teha'at kahato hawyi tekatuwyria toi'atukaykay hawyi to'e i'atuepe — Eweha'at ro mekewat haryporia hiwu kape e. Pywo pe ti are'e ehepe mekewat hiwu yt hekat i rakat miium po'og iwato Tupana pe hekat rakaria wat kai e. ⁴⁴ Katupono hekat rakaria wyti hum Tupana pe ta'atuetineiru eīpyt yn ma'ato mekewat hiwu tuwemi'ukyi'at hamuat tutum yne yne Tupana pe e Iesui towyria'in me.

13

MATEU 24.1-14 IRUKA 21.5-19 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi Iesui toto meiēwat Tupana mōtypot yat koro pyi. Mi'i hawyi wētup ok ipotmu'e tuwēpowat Iesui kape — Wo'omu'e hat e eraha'at ro meikowo e ikahu kahato rasig Tupana mōtypot hap yat nu wato kawiat e. ² Mi'i pote Iesui tiwesat — Ta'i iwato kahato nu kawiat ikahu kahato e era'akasa ro e. Ma'ato meiūran ti aru yt wētup i ra'yn nu wato wo'ototiat totiat rakat topyhu'at e. Meiūran ti aru surara'in ti'atu'aporok'e yne nu wato wuat Tupana mōtypot yat yt kat i topyhu'at meiūpe e Iesui topotmu'e haria pe. ³ Mi'i hawyi tuwat ra'yn Uriweira ypia yity'ok kape ra'yn. Mi'i hawyi te'era'apyk yity'ok apypeke ra'yn. Itote pyi heremo yne Tupana mōtypot yat nu wato kawiat ko'i. Mi'i hawyi ipotpo'ororia Peteru Iuwāu Tiaku Ātere ta'atuweran hawyi apo'i'atu'e Iesui pe — Urumu'e hat karāmuo aru meiēwat Tupana mōtypot yat i'atu'aporok'e i'atu'e. ⁴ I'ewyte aikotā aikotā aru uruta'akasa yian Tupana mōtypot hap yat aporok'e hamo i'atu'e. Mi'i hap uruikuap teran mesup yianmete i'atu'e. Mi'i hawyi ti aru karāpe hut hamuat hap uruikuap ta'yn i'atu'e. ⁵ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Uiwyrria'in eiwe'eg wo o katupono meiūran tut aru uhet ero'ok haria — Meiū ra'yn Uito Iesui i'atu'e miit'in ma'at reran

haype e. ⁶ Uito ti Tupana Mipo'oro Miit'in Porekuat nuat ra'yn i'atu'e ti aru miit'in me yt pywo pe i te'eropotma'at ne'i ti aru wētup mu'ap upi e. ⁷ Mi'i hap upi ti aru toī wu'uka hap ko'i wuat'i setama puo i'ewyte ehetama puo irania'in etama puo wyti aru yne kaipyi wu'uka hap sehay eweikuap ma'ato o yt gyt'ewei'e tei'o katupono ti aru yt ikahuro hap i te e. ⁸ I'ewyte ti aru wētup ywania wētup ywania wywo ti aru to'o'atu'uka atu'uka i'ewyte ti aru wētup setama wētup setama wywo to'o'atu'uka atu'uka yne mesuwat yi wato hap ok tā e. Mi'i hap ewy ti aru aikope aikope yi huruk huruk'e. Mi'i hawyi ti aru miit'in topap kahato yt kat i hin i mi'u pote e. Ma'ato meiūran ti aru po'og po'og haty wo rakat tut e. ⁹ Eiwanētup kahato o katupono wyti aru ehum wanīkaptia po pe ra'yn eipe tu'isaria po pe ra'yn eipe e. Mi'i hawyi ei'ahyk ahyk wyti aru Tupana mōtypot hawe e. Mi'i hawyi ti aru i'atuporekuat po pe i'atuetu'isa po pe ra'yn eipe ehum uhetiati enoi i'atuepiat hamo e. ¹⁰ Mesuwat uhehay wakuap wyti aru wuat'i miit'in me yi wato ok tā tuwemoherep ikahuro hap sese owakai te e. ¹¹ Mi'i hawyi karāpe eipyhik ehehay kuap hamo mi'i pote o yt eweiken'ē tei'o mi'i hap e'at pe are — Kat som pono aru waku are'e atiwesat pāi an yt ewei'e tei'o eipy'a pe katupono ti aru mekewat e'at pe Tupana Pā'āu ti aru eiwē pyi henoī e. ¹² Mi'i hawyi ti aru to'okuasa to'o'auka toyke'et toywyt toinyt toty to'ywot tomēpyt'in nywo yne yne wywo to'ope to'ope to'okuasa to'o'auka wyti aru e. ¹³ Katupono ti uimohey haria ti eipe mi'i pote ti aru wuat'i i'atupy'ahak ehete e. Ma'ato uwe uwe ta'atusaty'i saty'i pytkai yt uiwaure i wuat'i e'at pe mi'i hat ti aru Tupana miehakyera'at topyhu'at wuat'i e'at pe e Iesui.

MATEU 24.15-41 IRUKA 21.20-31 PIAT EWY

¹⁴ Iwan miat wo'omu'e hat uito ti Maku. Mesuwe atiwan uimiwan me Iesui e hap. Eweikuap to kat e som Iesui to'e meiūpe hap. Mio tā e Iesui — Ui'ywania sa'awy'i Tupana ehay moherep hat ase'i Tanieu tiwan kahato ahaig mipo'oro wuat'i porekuat ran hap etiat. Mi'i pote are'e ehepe karāpe ti aru ewei'akasa mekewat miit po'og po'og yt nakuat i rakat ahiag sa'yru — Uito ti Tupana e hat yt teiam me i Tupana mōtypot yat wato pe wuat'i miit'in porekuat no hawyi o eikohyeput haty wo ra'yn mekewat miit uhēt ere'ok sa'ag nakat pyi yity'ok ko'i kape hawyi eiwemig no yi ka'a ko'i pe mi'i hat pupi ahiag mote are'e e. ¹⁵ Eihyha wo ro eweinō'ē. Yt ewei'aipok tei'o i ra'yn o ei'yat kape ehkare'en sat hamo e. ¹⁶ Eipotpap turanuat put'ok'e pote o eikohyeput tawa Ierusalēi myi o yity'ok kape yn na'yn. Yt ewei'aipok i ra'yn o ehesokpe pag hamo ei'yat kape e. ¹⁷ Mekewat e'at wyti aru yt naku i kahato mī u haria ete hupi'a rakaria ete e. ¹⁸ Ewehētup to Tupana pe — Yt etipo'oro tei'o mekewat ho'opot hap e'at sese i'aman mot pe ewei'e ro e. ¹⁹ Mekewat e'at ti aru po'og satek hap e'at wuat'i e'at kai Tupana piat yi nug hawyi te mesup te ahe'at kape yt irania'in e'at piat ewy i ra'yn po'og na'yn yt naku i e. ²⁰ Ta'i miit'in topap topap kahato mekewat e'at pe e. Mi'i tupono ti aru Tupana titek ta'yn mi'i hap e'at — Yt atiky'esat po'og ho'opot hap e aru tomi'airoria etiano e. Yt pote miit'in topap yne mesuwat yi totiararia e. ²¹ Mi'i hawyi ti aru miit'in te'ero'e ehepe — Ta'i miit'in Porekuat Aipotypot Tupana Mipo'oro wyti put'ok'e ra'yn i'atu'e ti aru. To'iro ewei'akasa pyno i'atu'e ti aru ehepe. Ma'ato ti aru yt eweimohey tei'o — Eheso ewei'e ro i'atuepe e. ²² Katupono ti aru i'atu kahato — Uito Tupana Mipo'oro Eiporekuat nuat e haria ewywuat sa'ag ko'i te'eruwemoherep mesuwat yi totiat kape e. Tupana ehay henoī sa'ag haria ne'i yt pywo pe i ma'ato te'eruwemōtypot hanuaria e. Mi'iria ti aru aikotā aikotā imoherep ta'atuesaika hap iwato rakat i'atuminug ko'i ti aru yt miit minug kuap i ewy ta'atunug Tupana mi'airoria sese ma'at reran haype e. ²³ Ta'i yianmete ra'yn ni ahenoi ehepe yne mi'i ho'opot hap e'at aikotā aru hap etiat e. Mi'i tupono eimitum o ra'yn eweikupte'en e. ²⁴ Mi'i hawyi mekewat ho'opot hap e'at tokosap hawyi ti aru yt hētyhot i sese i ra'yn at i'ewyte waty i'ypyryp ra'yn e. ²⁵ I'ewyte ti aru waikiru ko'i ta'atueiam myi hewo hewo hawyi ti aru huruk huruk'e atipy e. ²⁶ Mi'i hawyi ti aru ariot i ra'yn Uito Eheyke'et Wuat'i Miit'in Yke'et Sese wo. Uhesaika kahato hawe ariot mesuwat yi

kape uimōtypot kahato hawe ariot aru e. Te'era'akasa kahato hamuat uhut hap ywyhig me wuat'i miit'in e. ²⁷ Mi'i hawyi ti aru atipo'oro Tupana potpo'ororia atipy piaria yne mesuwarotiat uimi'airoria uimohey haria atunug uhowawiat hamo mesuwat yi sasat kaipyi ta'atu'atunug uhowawi e. At min'e hap kaipyi at wētem hap kaipyi at posak hap kaipyi yne kaipyi ta'atu'atunug aru uhemii't'in sese e Iesui i'atuepe. ²⁸ Mi'i hawyi Iesui to'e i temiit'in me — Pyno mesup ahenoi teran wētup sehay iā'ākap ehepe e — Wiku yp i'yhop kyt ra'yn hawyi eweikuap ta'yn meremo i'aman mot ut hamuat e. ²⁹ I'ewyte ti aru karāpe ta'atunug mesuwat uimienoi ewywuat mi'i hawyi ti aru eweikuap ta'yn meremo Uito Eheyke'et ut hamuat hap e. ³⁰ Pywo pe ti ta'atunug ni aru yne mesuwat uimienoi ewy mi'i hawyi ti aru mesuwarotiararia uimohey haria ahaiepiaria wo ra'yn tukupte'en yne aheñe'en hawe e. ³¹ Ta'i at waikuru yi ti aru ikahuro yne ma'ato uimienoi ko'i yne yt sake i ikahuro e Iesui. ³² Yt uwe i mesuwarotiararia ikuap karāmuo mekewat uhut hap e'at put'ok'e hap e. Yt atipy piaria i wyti ikuap yt Ha'yru i wyti ikuap. Ma'ato Ui'ywot atipy piat yn wyti ikuap e. ³³ Mi'i tupono eiwatetup we o eweikuapte'en katupono yt uwe i ikuap karāpe mekewat e'at put'ok'e hap e Iesui temiit'in me.

³⁴ Mi'i hap ewy uhut hap e'at piat e. Mi'i uhehay iā'ākap ewy — Wētup e'at pe so wētup ok netap ka'iwat koro toto tewyry hamo e. Mi'i hawyi temiit'in sem toi'atukaykay tohenoi aikotā i'atupotpap nuat ko'i mesuwiat tosaie kawianuat turanuat hap ko'i heno i'atuepiat hamo e. Mi'i hawyi to'e oken'ypy wato apykok hat pe — Ewatetup we o ereñe'en karāmuo ui'aipok hap kape e. Put'ok'are hawyi worokaykay hawyi waku ero'okenhyp'ok uhowawi e. ³⁵ Mi'i hawyi toto netap ka'iwat e. I'ewyte Uimohey haria eiwatetup we o eweikuapte'en katupono yt eweikuap hin i karāmuo Uito Ei'yat Ka'iwat put'ok'e aru hap sio hunete sio wātym hake turan sio waipaka ehay turan yt uwe ikuap i kat e'at kat ewātym ara'aipok i hap e. ³⁶ Yt naku i eiket at Tupana motpap nug hap kai aru put'ok'are i mi'i hap e'at pe e. Ta'i yt naku i eiwemōti hap put'ok'e Eika'iwat ut turan e. ³⁷ Meremo ti tut hamuat mi'i pote kat are'e ti ehepe are'e yne uhemii't'in me wuat'i uimohey aru haria pe ewatetup we o e Iesui ahepe mekewat mikoi Uriweira ypia e'yity'ok tote.

14

MATEU 26.1-5 IRUKA 22.1-2 PIAT EWY

¹ Typy e'at man teneg u hap e'at ko'i owakai te pa'i akag ko'i miwan enoi haria wywo te'eruwa'atunug tawa wato Ierusarēi kape sa'awiyuwat Iuteu ywania ehakyera'at hap ta'atuewanīkaptia Esitu'in po pyi e'at kapiat watetup hamo te'eruwa'atunug kahato itote. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — Aikotā som pyno waku watipyhik hawyi wati'auka Iesui yt uwe mikuap mo i i'atu'e. ² Yt naku i watipyhik aheman teneg u hap e'at ko'i pe katupono wu'uka hap ne'i ra'yn topyhu'at miit'in me i'atu kahato Iesui mohey haria pote i'atu'e.

MATEU 26.6-13 IUWĀU 12.2-8 PIAT EWY

³ Mi'i turan toñe'en Iesui hepīhi pīhi rakat Simāu yat pe tawa Petania pe. Mi'i hawyi te'erenuk turan wētup ok haryporia tut Iesui owawi mohag hy Natu kawiat okpun Iesui esap ete hamo. Ha'up woity kahato rakat toterut. Mi'i hawyi toi'okpik heiam hekat rakat nu Arapatu kawiat hawyi toi'okpun Iesui esap ete. ⁴ Mi'i pote irania'in ienuk haria i'atupy'ahak kahato haryporia ete hawyi te'ero'e to'ope — Ta'i ha'up woity kahato ti mekewat i'atu'e. ⁵ Yt naku i ti mohag hy moma yne hat haryporia i'atu'e. Waku po'og ti toiweneru hawyi ti ha'up iwato yt hekat i rakaria pe toimō'ē i'atu'e. ⁶ Ma'ato Iesui to'e — Kat poteñ ewehaty'i haty'i mesup haryporia tero tutunug wakuap uhepe e. ⁷ Yt hekat i rakaria ti aru tukupte'en wuat'i e'at pe eiwywo e. Karāpe ewetunug waku teran mi'iria pe mi'i pote waku eweimō'ē ehekat mi'iria pe wuat'i e'at pe wen ma'ato Uito yt areñe'en mot'i i eiwywo ewetunug waku uhepiat hamo e. ⁸ Ta'i mesuwat haryporia ti'okpun howakai

te ra'yn uipiit ete mohag hy uhyp hap e'yianmete e. Mi'i ti inug waku uhepe tomikuap ok tā e. ⁹ Mi'i pote pywo pe ti rat are'e ehepe aikope aikope ti aru mesuwat yi wato hap ok tā miit'in henoī Tupana ehay wakuat mi'i hap i'ewyte te ti aru mesuwat haryporia minug wakuap uhepiat hap ta'atuhenoī wuat'i ywania pe yt waure'i'atu'e i hamo e Iesui i'atuepe — Yt naku i tutunug mekewat haryporia e haria pe.

MATEU 26.14-16 IRUKA 22.3-6 PIAT EWY

¹⁰ Mi'i hawyi surara'in tikat kahato Iesui i'auka hamo ma'ato yt ta'atupuēti i. Mi'i hawyi wētup ok hemiit 12 ok hap toto pa'i wato ko'i kape Iesui enoī i'atupo piat hamo. Mi'i hawyi put'ok'e hawyi Iuta henoī. Mi'i pote i'atuwepit kahato pa'iria akag ko'i — Ta'i urutum epe ha'up Iesui puēti hamo i'atu'e tope. ¹¹ Mi'i hawyi Iuta tikat at ka'ap aikotā waku surara'in po piat hum hamuat hap.

MATEU 26.17-20 IRUKA 22.7-14 PIAT EWY

¹² Mi'i hawyi mekewat man teneg u hap e'at put'ok'e hawyi mekewat i'atuhū Kuteiru mēpyt auka hap e'at put'ok'e ra'yn hawyi hemiit'in apo'i'atu'e Iesui pe — Aikopeī etiky'esat koity urutunug ahe man teneg u hap e'at mesuwat ewātym Mehī i'atu'e Iesui pe. ¹³ Mi'i hawyi Iesui tipo'oro tpyy ok temiit tawa Ierusarēi kape ma'ato sa'awy'i toi'atunāpin aikotā som waku ta'atunug hap. Mio tā e tpyy ok pe — Pyno eweiwat ro eipe tawa kape e. Put'ok'eweī'e hawyi te ti aru eweipuēti wētup ok ihainia kamūti piat y'y so'osat hat e. Mi'i ti aru tut ehowawi tekamūti wywo e. ¹⁴ Mi'i upi o eweiwat hawyi ti aru teke wētup ok yat pe e. Mi'i hawyi o ewehenoī uhehay mekewat netap ka'iwat pe — Aiūwat okipy keī waku wo'omu'e hat temiit'in nywo teman teneg u wātym muo mesup eweī'e o netap ka'iwat pe e. ¹⁵ — Mi'i pote ti aru netap ka'iwat tomoherep ehepe okipy wato ywaiti rakat waku yne rakat ra'yn e. Mi'i pe o eweiporokpun yparakai mesa tote aimi'u ko'i e Iesui temiit tpyy ok takaria pe. ¹⁶ Mi'i hawyi tuwat ra'yn tawa kape. Mi'i hawyi ti aikotā aikotā Iesui henoī i'atuepe sa'awy'i hap ewy yne ra'yn ta'atupuēti. Mi'i hawyi put'okta'atu'e hawyi ta'atuporokpun yparakai tote ta'atumi'u ko'i. ¹⁷ Mi'i hawyi ti wātym i turan ni tut ra'yn Iesui temiit'in 12 ok takaria wywo.

MATEU 26.21-24 IRUKA 22.21-22 PIAT EWY

¹⁸ Mi'i hawyi ta'atuenuk hap tote Iesui to'e temiit'in me — Pywo pe ti are'e wētup ok ti aipy'asetpe ahenuk tuwy uhenoi aru wanīkaptia surara'in po piat ui'auka hanuat e. ¹⁹ Mio tā e pote ti hemiit'in haty'u kahato ta'atupy'a pe hawyi wētup ok tuereto apo'e Ta'atumu'e hat pe — Urumu'e hat uito apo'ema'at hat apo'i'atu'e tuereto. ²⁰ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Eipe 12 ok hap wyti mekewat mīkau u piat uiwywuat man pag hat kui'a piat wyti Eheyke'et ma'at hat toīne'en e. ²¹ Ta'i Uito Eheyke'et wyti iku'uro irane aikotā sa'awy'i Tupana ehay enoī haria henoī hap ewy ti ra'yn e Iesui. Ma'ato ti aru yt naku i yn na'yn Eheyke'et ma'at hat topyhu'at wuat'i e'at pe e. Ta'i waku po'og uima'at hat yt karāpe i sa'awy'i i'ywā'ī hap e'at piat toīne'en e Iesui temiit Iuta piat.

MATEU 26.26-30 IRUKA 22.19-20 PIAT EWY

²² Mi'i hawyi te'erenuk hamo Iesui tat wētup a man hawyi waku e Tupana pe hawyi toipikpik hawyi toimō'ē temiit'in me. Mi'i hawyi to'e i'atuepe — Ewetu'u ro man pikpik e. Mi'i ti uipiit e. ²³ Mi'i hawyi ihy kui'a piat totat hawyi waku e Tupana pe hawyi toimō'ē i'atuepe. Mi'i hawyi yne te'ere'y'u ihy wo. ²⁴ Mi'i hawyi to'e Iesui — Mi'i ti uhuu at hap miit'in wo'owehik Tupana wywuat hamuat hap e. ²⁵ Pywo ti are'e ehepe mi'i hawyi ti aru yt are'y'u i ra'yn sapo hy mesuwe eiwywo ma'ato karāpe Tupana toīne'en Morekuat no mi'i hap e'at pe ti aru watuwe'y'u i ra'yn e Iesui. ²⁶ Mi'i hawyi te'eruwepy Tupana pe hawyi tuwat Uriweira yp e'yity'ok kape i ra'yn.

MATEU 26.31-35 IRUKA 22.31-34 PIAT EWY

²⁷ Mi'i hawyi Iesui to'e towyria'in me — Eiwesytpok yne ti aru ui'yatypepyi mesup ewātym e. Ta'i ui'atoiat yne eipe aikotā iwan me sa'awy'i tohenoi hap ewy ti aru —

Ta'atuka'iwat auka hawyi ihũ ko'i tuwesytpok yne e miwan me e Iesui towyria'in me. ²⁸ Mi'i hawyi to'e – Ma'ato uimoieïne'en i hap hawyi ti aru areto ehe'yian me uimotag hap Karireia kape e. Mi'i hap tote ti aru wato'opuëti i ra'yn e. ²⁹ Mi'i hawyi Peteru to'e Iesui pe – Irania'in e'atoiat yne mesup ewätym mote uito yt woro'atoiat hin i e Peteru Iesui pe. ³⁰ Ma'ato Iesui – Pywo pe ti mesup ewätym na'yn ni aru waipaka ehay typuot hap owakai ti aru – Yt atikuap i Iesui ere'e irane iraniam'in me mye'ym mo e Iesui Peteru pe. ³¹ Mi'i hawyi tehay pirik wo Peteru wētup het Nu to'e – Yt nyti yt nyti e. Ui'auka iraniam'in ewywo pytkai yt woro'atoiat i En e Peteru Iesui pe. I'ewyte iraniam'in hemiit'in Peteru ehay ewyte i'atu'e.

MATEU 26.36-46 IRUKA 22.39-46 PIAT EWY

³² Mi'i hawyi toto Iesui towyria'in nywo mikoi ypia ikahu rakat Kesemani e hap kape. Mi'i hawyi to'e towyria'in me – Ewei'apyk to meiüpe uhehay Tupana wywuot turan e. ³³ Mi'i hawyi totioto Peteru Tiaku Iuwāu tuwewywo hap tote. ³⁴ Tohaty'u tuwanētup kahato hawyi to'e i'atuepe – Uiwyrria'in Uito ti ahaty'u kahato ra'yn uipy'a pe e. Ta'i ipoity'i kahato ti uhete e. Yt uipy'a wasu i hap porap ui'auka e. Eweheha'at ro wanīkaptia pupi e Iesui hemiit'in mye'ym ok takaria pe. ³⁵ Mi'i hawyi toto porap i hawyi parag'e towa puo tehay Tupana kapiat hamo. Mi'i hawyi to'e – Ui'ywot e etiky'esat pote etihep o meikoranmuo uikaipyi e. ³⁶ Ui'ywot wuat'i nug kuap hat En mi'i tupono etat teran uipo pyi meikowat kui'a mi'i pote etat ma'ato yt pote yt e. ³⁷ Mi'i tā to'e kahu hawyi ta'aipok ta'yn towyria'in kape. Mi'i hawyi ta'akasa towyria'in kape mi'i turan ti te'eroket ne'i ra'yn iwyria'in. Mi'i hawyi to'e Peteru pe – Uhyt Simāu ereket apo'e. Yt eraha'at porap'i apo uhekawiano e. ³⁸ Yt eweiket ne'i tei'o ma'ato ewehētup o Tupana pe koran ni yt ahiag eihā'äg hawyi ewetunug yt naku i hap e. Ta'i ewetunug neran ni Tupana miky'esat ewy eipy'a pe ehesaika kahato wen ma'ato ti eipiit wyti iperup kahato hap ewy toïne'en e Iesui Peteru'in me. ³⁹ Mi'i hawyi toto i ra'yn Iesui Tupana wywo tehay hamo – Papai e etiky'esat pote etihep o uipo pyi meikowat kui'a ma'ato yt pote yt e. ⁴⁰ Tehay kahu hawyi ta'aipok i ra'yn towyria'in kape. Mi'i turan ni te'eroket i typy wo ra'yn yt mehiti'atu'e kuap i ra'yn. Mi'i hawyi yt kat i'atu'e kuap i ra'yn te'eruwemōti i ra'yn haype. ⁴¹ Mi'i hawyi toto hawyi kat e sa'awy'i ihay mi'i e hap ewy te ihay hawyi ta'aipok hawyi toi'atupuëti i ra'yn i'atuket kai mye'ym mo. Mi'i hawyi to'e i'atuepe – Eweiket i ra'yn apo'e. ⁴² Pyno toran na'yn e. Koran na'yn ni yt nakuaria i po pe Uito Eheyke'et topyhu'at e. Put'ok'e ra'yn uiku'uro hap e'at e. Eweipoĩ'ām no eweha'at ro meikowo ti uima'at hat tut ra'yn ui'auka haria wywo e.

MATEU 26.47-56 IRUKA 22.47-53 IUWĀU 18.3-12 PIAT EWY

⁴³ Mio tā e turan wētup ok hemiit Iuta 12 ok hap tut. Mi'i wywo typy'i kahato ra'yn surara'in tō'ē tō'ē Iesui pyhik hanuaria. Iraniam'in aria'yp ākun ko'i wywo iraniam'in kyse'yp wywo tō'ē tō'ē. Pa'i koro miwan enoi haria nagnia mipo'ororia tō'ē tō'ē hemiit Iuta upi. ⁴⁴ Sa'awy'i ma'ato Iuta hanoi surara'in me – Aiūwat uimi'āpysin o ewetopytyk to e katupono ti aru Iesui ra'yn Mi'i Miit e. Mi'i ti aru ewei'apykok kahato o hawyi ewetioto o e Iuta sa'awy'i surara'in me. ⁴⁵ Mi'i hawyi put'okto'e hawyi Iuta tokosap Iesui kape meremo hawyi – Uimu'e hat to'e hawyi toi'āpysin na'yn. ⁴⁶ Mi'i hawyi surara'in topytyk ta'yn Iesui. ⁴⁷ Mi'i pote wētup ok Iesui emiit i'yatypiat iherep ta'yn towape pyi kyse'yp hawyi toi'ahapehep ta'yn pa'i akag emiit. ⁴⁸ Mi'i hawyi topyhik teran haria pe to'e Iesui – Sero'ok'e hat Uito mi'i pote apo eweĩ'ē uipyhik hamo kyse'yp ko'i wywo aria'yp ākun ko'i wywo e. Ha'awyte areïne'en at eiwywo Tupana mōtypot yat pe wuat'i e'at pe eimu'e hamo ma'ato mekewat e'at pe yt uipytyk hin i eipe e. ⁴⁹ Ma'ato mesup ti aikotā nimo tohenoi yianme miwan me uhediat hap ewy ti ra'yn uipytyk eipe e topyhik haria pe. ⁵⁰ Mi'i hawyi iwyria'in yne ti'atoiat ra'yn Iesui. Te'eruwesytpok yne ipytyk pote. ⁵¹ Mi'i hawyi ma'ato wētup kurum wasu toto Iesui upi tuwesuy puo yn. ⁵² Mi'i

hap tote ta'atupytyk ta'yn mi'i kurum wasu hesokpe ete ma'ato totoiat tuwesuwy hap i'atupo pe hawyi topopy kahato ra'yn yt kat i topiit piat sokpe wywo i teput.

MATEU 26.57-68 IRUKA 22.63-67 IUWĀU 18.19-24 PIAT EWY

⁵³ Mi'i hawyi ta'atuereto Iesui pa'i akag koro kape. Mi'i hawyi yne nagnia pa'i wato ko'i miwan enoi haria te'eruwa'atunug na'yn. ⁵⁴ Mi'i hap kape toto Iesui upi Peteru ma'ato yt heremo i. Mi'i hawyi tokosap Iesui upi pa'i wato e'oken'ypy kape. Mi'i hawyi ta'apyk surara'in py'asetpe aria kupyke tuwemōpe hamo. ⁵⁵ Mi'i hawyi pa'i wato emiit'in tu'isaria wywo ta'atukat Iesui kuasa te haria i'auka hamo – Ara'akasa Iesui yt naku i nug hap kape e haria ma'ato yt ta'atupuēti i. ⁵⁶ Mi'i pote heso rakaria yn na'yn henoi ikuasa hap itote ma'ato yt i'ewy i ra'yn ta'atuhenoī sa'ag. ⁵⁷ Mi'i hawyi ikuasa haria wētup ok wētup ok i'atupoī'ām ta'atuehay hamo – Ta'i ha'awyte Iesui to'e – Atipugha aru meiūpiat Tupana mōtypot yat miit'in minug ko'i e ti i'atu'e. ⁵⁸ Mi'i hawyi wētup Tupana mōtypot yat atunug mye'ym e'at pe yn e. Mi'i hawyi Tupana yat atunug yt mo wuat i minug na'yn e ti Iesui i'atu'e. ⁵⁹ Ma'ato yne i'atu'e hap ko'i yt to'o'ewy i ta'atuhenoī. Mi'i hawyi ipoī'ām na'yn pa'i akag koro apoto'e Iesui piat hamo – Ta'atuhenoī kahato eminug yt naku i hap ko'i ma'ato yt kat ere'e i e. ⁶⁰ Eti'atuwesat ro pywo apo ta'atuhenoī sio yt e. ⁶¹ Ma'ato ipo'inik ne'i ra'yn Iesui yt kat e i hawyi pa'i akag i ra'yn apo'e tope – En apo Tupana Mipo'oro Miit'in Porekuat nuat sio yt e. En apo Tupana Wakuat Sese rakat Sa'yru e. ⁶² Mi'i hawyi ti Iesui tiwesat – Ta'i Uito Mi'i Miit e'e hap ewy e. Meiūran ti aru ewei'akasa Uito Miit'in Yke'et Tupana hesaika po'og nakat po sese kai apyk pe e. Ta'i ewei'akasa ti aru uhut turan atipy kaipyi ywyhig kytsig me e. ⁶³ Mio tā e Iesui pote pa'i akag koro totat tesokpe hawyi toihiot ra'yn topy'ahak hap Iesui ete moherep hamo irania'in me – Heso kahato Iesui e pa'i akag koro. Ihay sa'ag kahato Tupana ete – Ta'i Uito Tupana Mipo'oro Wuat'i Ywania ehakyera'at hamo e hap yt naku i kahato. Pyno yt watiky'esat i po'og miit'in ehay Iesui etiat meiūpe katupono iwē pyi yne ahehamo yt naku i mio tā sa'ag ihay e. Pyno aikotā ewetunug neran mesuwat Miit heso rakat ete e. ⁶⁴ Mi'i hawyi irania'in tiwesat – Ta'i mio tā e hat auka potiat ne'i yn waku i'atu'e. ⁶⁵ Mi'i hawyi irania'in kuitu'i'atu'e Iesui ete hawyi irania'in ihahik i'ahyk ahyk hamo hawyi te'ero'e – Etikuap yne pote uwe mio e'ahyk ahyk apo'i'atu'e Iesui pe. I'ewyete surara'in howa petek tuereto Iesui piit ete.

MATEU 26.69-75 IRUKA 22.56-62 IUWĀU 18.15-27 PIAT EWY

⁶⁶ Mi'i turan Peteru toīne'en oken note aria kupyke tuwemōpe turan ni wētup pa'i koro emiit haryporia tut. ⁶⁷ Mi'i ta'akasa Peteru kape aria kupyke hawyi teha'at hawyi to'e – Are an worokuap en tawa Nasare piat Iesui emiit keī en e. ⁶⁸ Ma'ato Peteru to'e – U pāi yt atikuap i kat ere'e mana e. Mi'i hawyi Peteru toto kurara e'oken'ypy wato kape. Iksap turan wētup waipaka ihay. ⁶⁹ Meiūran tut i ra'yn turan mekewat haryporia pa'i wato eropat hat hawyi i'ewyete to'e Peteru yatypiaria pe – Meiū ti Iesui emiit e. ⁷⁰ Ma'ato Peteru i'ewyete – Yt uito i rat e. Meiūran i'yatypiaria i'ewyete te'ero'e – En nat wētup ok hemiit katupono tama Karireia kaipywiat en i'atu'e. Epusu Karireia pusu ewy kahato pote uruikuap en i'atu'e. ⁷¹ Ma'ato Peteru tiwesat – Yt uheso i ti. Uheso pote waku ra'yn Tupana uhaty'i haty'i e. Pywo rat yt atikuap i Mi'i Miit Iesui ti rat e Peteru. ⁷² Mio tā e hawyi ihay i ra'yn mekewat waipaka. Mi'i pote Peteru iwetatup Iesui ehay sa'awy'iwuat kape – Waipaka ehay typuot hap owakai te – Yt atikuap i Mi'i Miit ere'e aru uhepiat mye'ym mo irania'in me e Iesui Peteru pe sa'awy'i. Mi'i Iesui e hap kape iwetatup Peteru teso hap kape hawyi tuwak kahato haty wo tuwemōti kahato haype.

¹ Mi'i hawyi hunete at wētem hawyi meremo te'eruwa'atunug pa'i wato ko'i nagnia miwan enoi haria yne yne irania'in wo'onāpin sa'ag haria wywo i ra'yn te'eruwa'atunug. Mi'i hawyi to'ope to'oehay aikotā aikotā waku Iesui ete ta'atunug hap ko'i ete. Mi'i hawyi ta'atupo'i po'i hawyi ta'atueroto hawyi ta'atuium morekuat Piratu kape. ² Mi'i hawyi morekuat apo apo'e Iesui pe – En apo Iuteu ywania Porekuat e. Mi'i hawyi Iesui tiwesat – Uito Iuteu Ywania Porekuat ere'e apo e. ³ Mi'i hawyi pa'i wato ko'i tikuasa kahato ra'yn Iesui. ⁴ Mi'i hawyi morekuat Piratu apo'e i Iesui pe – Ekuasa kahato mi'iria Uhyt e. Yt kat ere'e i apo eti'atuwesat e. ⁵ Ma'ato yt kat e i po'og Iesui tiwesat. Mi'i pote morekuat tuwanētup kahato – Kat poteĩ yt uiwesat i e tuwanētup hawe.

MATEU 27.15-26 IRUKA 23.13-21 IUWĀU 18.39-19.16 PIAT EWY

⁶ Yne 12 ewaty e'at pe ienuk hap e'at pe morekuat tiporenōtem wētup ok wo'opyhik hap wyi miit'in miky'esat ewy. ⁷ Mekewat ewaty pe toĩne'en morekuat wo'opyhik hawe wētup ok yt naku i rakat Parapa e hap. Mi'i ti morekuat tipyhik sa'awy'i katupono wo'ohoiro hap tote toi'auka wētup ok miit. ⁸ Mi'i hawyi te'eruwa'atunug morekuat kape miit'in kahato hawyi ta'atuhētup – Morekuat etiporenōtem i ro emipyhik wētup ok i'atu'e. ⁹ Mi'i hawyi Piratu tiwesat – Eweiky'esat apo pyno atiporenōtem ei'ywania Porekuat Iesui hap e. ¹⁰ Mio tā e Piratu i'atuepe pa'i akag ko'i moweuka'i hamo katupono Piratu tikuap pa'i ko'i Iesui auka teran i'atupy'ahak kahato tuete miit'in miat iky'e pote i'atuha'ywywi pote. ¹¹ Mi'i hawyi pa'i akag ko'i te'ero'e ta'atuemiit'in me – Yt etiporenōtem nei'o Mi'i Miit Iesui ma'ato etiporenōtem emipyhik Parapa ewei'e ro morekuat Piratu pe i'atu'e ta'atumimu'eria ko'i pe. ¹² Mi'i hawyi Piratu to'e – Kat aru pyno atunug Ei'ywania Porekuat ete e. ¹³ Mi'i hawyi ta'atuwesat ta'atuehay pirik wo – Ewei'auka ro ewei'auka ro aria'yp posak ete i'atu'e. ¹⁴ Mi'i pote Piratu apo'e – Kat poteĩ kat som tutunug yt naku i e. Mi'i hawyi te'ero'e i po'og haty wo – Ewei'auka ro aria'yp posak ete i'atu'e. ¹⁵ Mi'i hawyi mi'iria mowepit hamo morekuat Piratu tiporenōtem Parapa wo'opyhyp hawyi. Mi'i hawyi toipo'oro Iesui ipokpok hamo hawyi tutum tesurara'in me aria'yp posak etiat ipehik hamo.

MATEU 27.27-31 IUWĀU 19.2-3 PIAT EWY

¹⁶ Mi'i hawyi surara'in tioto Iesui aikope morekuat mipyhik haria saty'i saty'i hamuat hap kape. Mi'i tote hawyi hereto haria ti'atukaykay irania'in surara'in ko'i Iesui moweuka'i hamo. ¹⁷ Mi'i hawyi ta'atupag Iesui ipiit pe sokpe hup'i morekuat ewy. Mi'i hawyi ta'atupi'ig morekuat e'amātap ma'ato hu kawiat ne'i ma'ato. Mi'i hawyi ta'atupag i'akag me ta'atumikyry'i hap. ¹⁸ Mi'i hawyi te'eruwēpowat ta'atumikyry'i hap – Wakuat wakuat En Uruporekuat i'atu'e sa'ag imohit hap ne'i ma'ato. ¹⁹ Mi'i hawyi te'eropoityk pina wy'yp ko'i wo i'akag ete hawyi kuitu'i'atu'e tuwete hawyi te'eruwepý'ātutuk ta'atumōtypot yt pywo pe i hamo. ²⁰ Ta'atumikyry'i kahu hawyi ta'atuhep i ra'yn ta'atumipag sokpe hup'i morekuat ewy hap hawyi ta'atupag iwat hesokpe sese i ra'yn. Mi'i hap totepyi ta'atuereto aria'yp posak etiat i'auka hamo.

MATEU 27.32-44 IRUKA 23.26-43 IUWĀU 19.17-27 PIAT EWY

²¹ Mi'i hawyi mu'ap upi tut Simāu yi Sireneu kaipywiat mekewat Aresātere ywot Huwu ywot tut toko kaipyi. Mi'i hawyi tokosap hawyi surara'in te'ero'e tope – Etipowyro ro Iesui he'aria'yp posak ereto hap ete i'atu'e mekewat Simāu me.

²² Mi'i hawyi ta'atueroto Iesui I'akag Kag e hap e'yity'ok kape ma'ato Iesui pusu puo Koukuta e hap kape. ²³ Put'okta'atu'e hawyi ta'atuium neran Iesui pe mohag Mira e hap Winu hy puo haty monik hamo ma'ato yt tutu'u i. ²⁴ Mi'i hawyi ta'atuhep i ra'yn hesokpe hawyi te'eruwemohara ra'yn aikotā waku hesokpe ta'atupat'ok pat'ok hamo to'ope. ²⁵ Mi'i hawyi ihot'ok po'og na'yn ta'atupehik ta'yn aria'yp posak ete. ²⁶ Mi'i hawyi toĩne'en miwan kat pote Iesui auka hap enoi hap aria'yp posak tote. Mi'i ti hanoi miit'in me – Mi'i Miit Iuteu Ywania Porekuat e. ²⁷ I'ewytyp ok iwywo ta'atupehik

i'atue'aria'yp posak ete sero'ok'e haria miit'in atu'uka haria ipo ran kai ipo sese kai aikotā nimo ta'atuhenoi miwan me. ²⁸ – Yt nakuaria i py'asetpiat iku'uro pote Mi'i Miit i'ewyte yt naku i te'eruwānētup hawe e Tupana ehay moherep hat Isaia tomiwan 53.12 pe. ²⁹ Mi'i hawyi gosap haria te'eruwemōko'i mōko'i howawi ta'atuehay mikyry'i tuwete – Meiē Tupana mōtypot yat okhytpun hat hawyi mye'ym e'at piat yn inug pakup i hat i'atu'e. ³⁰ – Erehakyera'at ro i'atu'e. Era'apyk to e'aria'yp posak pyi i'atu'e. ³¹ I'ewyte pa'i watoria miwan enoi haria to'okyry'i tuete – Ta'i irania'in ni toi'atuehakyera'at kuap ma'ato tuwewi ti yt tuwehakyera'at kuap hin i i'atu'e. ³² Mi'i hawyi te'ero'e mikyry'i hap wywo Iesui pe – Pyno En ni Tupana Mipo'oro Aiporekuat no pote waku era'apyk to aria'yp posak kaipyi i'atu'e. Ta'i e'apyk hap aria'yp posak pyi uruta'akasa pote ti aru uruimohey ra'yn En yt pote yt i'atu'e Iesui pe imoweuka'i haype. Mi'i hawyi i'yatypiaria mipehik ko'i te'ero'e yt naku i tope irania'in ehay ewy.

MATEU 27.45-56 IRUKA 23.44-49 IUWĀU 19.28-30 PIAT EWY

³³ Atposake hawyi at min'e hap kape i'ypyryp kahato wātym ewy ra'yn yne mesuwat yi tote topyhu'at. ³⁴ Mye'ym ura hawyi Iesui iwēpap'i tehay pirik wo – Uhetupana Uhetupana kat pote ui'atoiat En e. Ma'ato topusu puo to'e – Erui Erui irama sapatani apo'e. ³⁵ Mi'i hawyi seha'at haria te'ero'e – Meiē toikaykay sa'awy'iwuat ase'i Eria topowyro hamuat i'atu'e. ³⁶ Mi'i hawyi wētup ok teput amūkiusu ap ewywuwat kape hawyi toipo'i pina wy'yp āpo ete hawyi toipuk'a ihy haiūg nakat pe. Mi'i hawyi tutum Iesui pe ihy sym hamo. Mi'i hawyi to'e irania'in me – Apuete to'iro wateha'at sio Eria tut imo'apyk aria'yp posak pywiat hamo sio yt e. ³⁷ Mi'i hawyi Iesui kak'e haty wo hawyi ipyhu tek'e ra'yn iku'uro sese ra'yn. ³⁸ Mi'i hawyi Tupana mōtypot yat wato e'okenhyp wato sokpe i'anam kawiat miit'in pyhyp Tupana kapiat hap hiot'e ra'yn atipy kaipyi oken'ypy yi kape. ³⁹ Mi'i hawyi surara akag Iesui owakaipyi ta'akasa yne aikotā Iesui iku'uro hap hawyi to'e – Pywo rasig Meiē Ihainia ti Tupana Sa'yru sese e. ⁴⁰ Mi'i hawyi haryporia tawa Ierusalēi kaipywiaria te'era'akasa pya pyi Iesui auka hap kape. Mi'i haria py'asetpe tukupte'en mana Sarume mana Maria yi Matarena kaipywiat hawyi mana Maria Tiaku hit ty Iuse ty. ⁴¹ Mi'iria sa'awy'i Iesui ieīne'en tama Karireia piat turan tuwat Iesui upi heropat hamo. Yt mi'iria yn i ma'ato i'atu haryporia tō'ē Iesui upi Ierusalēi kape. Mi'i pote tukupte'en itote mekewat e'at pe i'auka hamuat turan.

MATEU 27.57-61 IRUKA 23.50-56 IUWĀU 19.38-42 PIAT EWY

⁴² Tupana mōtypot hap e'at owakai te waku puo yne ra'yn ta'atunug neran motpap ko'i Iuteu ywania. ⁴³ Mi'i pote wātym'i turan pote Iuse tawa Arimateia kaipywiat ti'asyp teran na'yn Iesui piit meremo at min'e hap yianmete. – Iuse ti Iuteu ywania atunāpin hat akag waku sese rakat i'atu'e. Mi'i ti hekatup kahato karāmuo Morekuat no Tupana tut hap e'at. Mi'i ti toto morekuat Piratu kape Iesui piit ētup hamo hyp hamo. Morekuat pupi yt token'ē hin i. ⁴⁴ Mi'i hawyi morekuat Piratu tuwanētup – Iku'uro ra'yn koitypuo yt pāi e tuwanētup hawe. Mi'i pote toikaykay tesurara akag hawyi apo'e tope – Iku'uro ra'yn apo Iesui sio yt e. ⁴⁵ Mi'i hawyi toiwesat – Ta'i iku'uro sese ra'yn e. Mi'i pote morekuat tum na'yn Iuse pe ipiit. ⁴⁶ Mi'i hawyi Iuse toto sokpe kyt'i kype kyi'at hamo. Mi'i hawyi toimo'apyk Iesui piit aria'yp posak pyi. Mi'i hawyi tohuwy ipiit mekewat sokpe kype kyt'i wo. Mi'i hawyi totopag ipiit wo'osyp pakup we tominug sa'awy'i nu ka'a pe. Mi'i hawyi toho'okenhyp ta'yn nu wato wo ra'yn. ⁴⁷ Mana Maria yi Matarena piat mana Maria Iuse ty te'era'akasa yne Iesui syp hap aikopiat hyp hap.

16

MATEU 28.1-8 IRUKA 24.1-12 IUWĀU 20.1-10 PIAT EWY

¹ Tupana mōtypot hap e'at kosap hawyi mana Maria yi Matarena kaipywiat mana Sarume hawyi mana Maria Tiaku ty tikyi'at mohag hy ikamhig se rakat Iesui piit pen

hamo. ² Mi'i hawyi hunete mytu'u e'at pe at wëtem turan tuwat ra'yn Iesui syp hap kape. ³ Mi'i turan mu'ap upi te'ero'e to'ope – Uwe aru ho'o'okenhyp'ok ahepe i'atu'e. Nu wato ipoty pote Iesui syp hap oken'ypy ete pote aikotã me aru watipen Iesui piit mohag hy wo i'atu'e. ⁴ Ma'ato te'eraha'at turan te'okenhyp'ok pe ra'yn toïne'en ika'a. ⁵ Mi'i hawyi tuwehyt'ok nu ka'a pe. Mi'i hawyi mo sese kai apyk pe te'era'akasa kurum iwasu ewywuwat atipy kaipywiat ieïne'en hat sokpe kyt'i i'ywop takat piat. Mi'i hawyi i'atuperup ta'yn. ⁶ Mi'i hawyi to'e i'atuepe – Yt gyt'eweie tei'o e. Atikuap kat pe eweĩ'ẽ. Iesui tawa Nasare piat kape eweĩ'ẽ e. Aria'yp posak etiat mi'auka kape eweĩ'ẽ meikowo e. Yt uwe i ra'yn Iesui meĩupe hyp hawe e. Katupono toïne'en i ra'yn gu'uro pyi e. Ewei'akasa ro aikope ipag hap kape are e. ⁷ Mi'i pote ewei'aipok i ro iwyria'in miat henoï hamo i'ewyete Peteru kape hawyi ewehenoï Iesui ehay i'atuepe – Areto ti aru ahetama Karireia kape ehe'yanme e hap e. Mi'i tote ra'yn aru wato'opuëti i kat are'e sa'awy'i e hap ewy e. Mi'i e hap ewehenoï ro e atipy piat haryporia pe. ⁸ Mi'i hawyi haryporia'in ikohyeput kahato Iesui potmu'eria 11 ok takaria enoï hamo. Yt uwe pe i ta'atuhenoï mu'ap upi te'eroken'ẽ haype.

IUWĀU 20.11-18 PIAT EWY

⁹ Mi'i hawyi mekewat mytu'u e'at pe Iesui wëtem gu'uro pywiat hap e'at pe hunete Iesui tuwemoherep Maria tawa Matarena piat kape tomiahiag sopo 7 ok takat pot'i kape. ¹⁰ Mi'i hawyi Maria ta'aipok iwyria'in kape henoï hamo. Mi'i hawyi paa'i'atu'e te'eruwak toi'atupuëti. ¹¹ Mi'i hawyi to'e i'atuepe – Ta'aipok i ra'yn ni Iesui gu'uro pyi Mimi'in e. Ara'akasa i ra'yn an uito e i'atuepe. Ma'ato mio tã e hap iwyria'in yt timohey i.

IRUKA 24.13-35 PIAT EWY

¹² Mi'i hawyi typy ok hemiit tuwat wëtup tawa kape. Mi'i hawyi mu'ap tote Iesui tuwemoherep i'atuewawi ma'ato yt ta'atukuap i sa'awy'i. ¹³ Ta'atukuap Iesui hawyi te'era'aipok irania'in miat henoï hamo. Ma'ato ta'atuhenoï hawyi i'ewyete yt ta'atumohey hin i.

MATEU 28.16-20 IRUKA 24.36-49 IUWĀU 20.19 PIAT EWY

¹⁴ Mi'i hawyi 11 ok takaria kape Iesui tuwemoherep i'atuenuk turan. Mi'i hawyi toi'atusaty'i saty'i tehay wo – Kat poteĩ yt eweimohey i uheïne'en pakup i hap kapiat akasa haria e. Eipy'a heg kahato rat e i'atuepe. ¹⁵ Mi'i hawyi to'e i – Uiwyrria'in eweiwat ro yne mesuwat yi totiaria wuat'i ywania uhehay wakuat enoï hamo e. ¹⁶ Uwe uwe uimohey haria weset'ok haria ti aru uimiehakyera'at nuaria te'eropyhu'at e Iesui. Ma'ato yt uimohey i haria ti aru wo'o'apiheg haria tukupte'en wuat'i e'at pe e. ¹⁷ Mi'i hawyi uimohey haria tomoherep miit'in me wakuap kahato. Mi'i tã ta'atunug ahiag ko'i miit'in miat ta'atusopo uhesaika wo. Musu pakup ko'i ta'atusu'at. ¹⁸ Mi'i hawyi moi ok akit hanuaria tukupte'en. Moi pytyk pytkai yt haty i uimohey haria ete e. I'ewyete gu'uro hy u pytkai yt haty i i'atuete e. Ta'i i'ahu rakaria ete te'eruweponug hawyi waku ra'yn i'atuete e. Mi'i tã ti aru uimohey haria timoherep miit'in me e Iesui topotmu'eria pe.

IRUKA 24.50-53 PIAT EWY

¹⁹ Mio tã e Aika'iwat Iesui hawyi Tupana tioto Iesui atipy kape. Mi'i hawyi ta'apyk Tupana po sese kai tomimõtypot po'og eiam note ra'yn ta'apyk ta'yn.

²⁰ Mi'i hawyi hemiit'in tuwat ra'yn Iesui ehay enoï hamo wuat'i ywania mesuwat yi totiaria enoï hamuat. I'ewyete ti I'atuka'iwat Pã'ãu ipotpap kahato i'atuwywo tesaika wo wakuap nug hamo miit'in miat tomohey hamo.

Toran na'yn uimiwan
Uito ti Maku

IESUI ETIAT IRUKA MIENOI

MEHĪ TEOWIRU

¹ Mesup mienoi wakuat ti Aipotypot Iesui etiat. Uito ti ewy Iruka. Mesuwat uimiwan atipo'oro ewawi uiwy Teowiru. Mesup ti atipo'oro ewawi uimiwan Aimimohey Iesui etiat aikotā sa'awy'i toīne'en Aipy'asetpiat hat enoi hamuat atipo'oro uimiwan ewawi mehī Teowiru. Mi'i e hap typy'i rakaria tiwan na'yn aikotā saīke tokosap Tupana Mipo'oro Iesui ehat aipy'asetpiat toīne'en turanuhat hap ko'i. Mi'i hap ko'i ti ta'atuwan na'yn. Mi'i e hap ti wētup ok wētup ok tiwan na'yn ta'atupo wo. Mi'iria miwan toīne'en uipo pe hawyi – Pyno waku i'atumiwan kaipyi atiwan yne sehay Iesui etiat wētup yn uimiwan me are'e uipy'a pe hawyi mesup ewawi mehī Teowiru atipo'oro ra'yn yne urumikuap wētup yn miwan me are. ² Mi'i pote irania'in miwan Iesui etiat aremu'e kahato hawyi atikuap kahato Iesui minug ko'i i'ewyete Iesui e hap ko'i. Mi'i hawyi are'e – Pyno waku atiwan yne Iesui etiat wētup yn uimiwan me are. Pyno waku Iesui wywo hewyry rakaria wē pyi yn atiwan yne Iesui ete i'atumi'akasa ko'i sese are. Waku atiwan yne Iesui e hap i'atumikuap ko'i are. Waku Iesui wywo hewyry rakaria yn uimu'e are'e uiwepe are. Waku Iesui kuap haria miwan kaipyi yn atiwan uimiwan are. Mi'i hawyi waku atipo'oro uimiwan Iesui ky'e haria pe are. ³ Pyno ti uito i'ewyete atikuap yne yne aikotā aikotā Iesui etiat hap sa'awy'iwuaria iwywo hewyry rakaria mienoi ko'i. Mi'i hawyi atiwan mesuwat uimiwan i'atumiwan ko'i ewat'ymo. Pyno waku.

⁴ Mi'i uimiwan Iesui etiat mesup atipo'oro ra'yn ewawi uiwy sese Teowiru are. Pyno sa'awy'i ahenoī teran aikotā Iesui ywā'ī hap etiat aikotā sa'awy'i tuwemoherep hap etiat. ⁵ Sa'awy'i ti Iesui ywania etama puo toīne'en wētup ok Pa'i Sakaria e hap het rakat. Mi'i miit Pa'i koro wo turan hap e'at pe Iesui ywā'ī hap e'at put'ok'e. Pyno waku sa'awy'i uimiwan me ahenoī epe kurin pa'i Sakaria e hap ete. Pa'i Sakaria sa'awy'i pa'i koro wo toīne'en Tupana mōtypot yat koro pe. I'ywot ti Pa'i koro Api'a e hap het rakat. Mi'i saipepiat ipotpap takat Pa'i Sakaria toīne'en. Mi'i tupono pa'i Api'a emiariru ko'i tukupte'en pa'i ko'i wo tawa wato Ierusarēi me ma'ato haipepiat sese ti pa'i Sakaria toīne'en. Mi'i pote Pa'i koro wo toīne'en tawa wato Ierusarēi me. Ma'ato Pa'i Sakaria yt ha'yru rakat i katupono ihary'i Isapeu yt karāpe i imēpyt rakat toīne'en. Pyno pa'i koro Sakaria e'ase'i koro sese Arāu toīne'en mekewat Musei yket'et. Mi'i pote Sakaria pa'i koro sese toīne'en. Sakaria ipotpap kahato pa'i wo ma'ato yt iwepit sese i katupono yt kat i tosaipepiat nuat pote. I'ewyete mana Isapeu yt iwepit i. Ta'atuky'esat kahato ta'atumēpyt hap. Sakaria toīne'en pa'i koro wo Eroti toīne'en morekuat no turan. ⁶ Pa'i Sakaria'in waku kahato rakaria wo tukupte'en Tupana wanētup hawe. Ta'i Tupana miky'esat yn nug haria yn mi'iria. Pa'i tunug kahato wuat'i e'at pe Tupana mienoi ewy. ⁷ Mekewat e'at pe turan ma'ato pa'i Sakaria saipepianuat yt kat i katupono i'atuporo kahato ra'yn. I'ewyete hehary'i mana Isapeu pyhu'at hap tokosap woity'i ra'yn. Mana Isapeu ti topakup wyi te yt karāpe i imēpyt. ⁸ Wētup e'at pe pa'i koro Sakaria toīne'en Tupana mōtypot yat koro pe Tupana miky'esat nug hamo to'ywot Api'a potpap ewy te tutunug. ⁹ To'ywot'in Api'a'in potpap ewy te toīne'en ipotpap kat pote to'ywot Api'a'in saipepiat sese toīne'en. Pa'i Api'a'in mi'airo Sakaria pote i'atueko ewy te tutunug itote. Mi'i pote pa'i Sakaria teke Tupana eiam sese pe Tupana mōtypot hamuat ikamhig se rakat wuk hap yparakai tote. Mi'i tote toiwuk ikamhig se rakat Tupana mōtypot hamuat hap. ¹⁰ Mi'i wuk totiat turan okenypyke ō'ē haria typy'i kahato Tupana kapiat ihay rakanuaria tukupte'en. ¹¹ Mi'i hawyi Tupana mōtypot yat e'okipyke atipy kaipywiat sut hat tuwemoherep ta'yn pa'i Sakaria kape. Mekewat mohag wuk hamo ran kawiat rote tuwemoherep. ¹² Ma'ato pa'i Sakaria mekewat wemoherep hat pupi token'ē kahato ne'i

ta'akasa hawyi. ¹³ Mi'i pote atipy kaipywiat sut hat to'e pa'i Sakaria pe — Yt ereken'ē tei'o e katupono Tupana miium epiat sa'awy'iwuat emiētup ta'yn emēpyt ky'esat hap ta'yn e. Mi'i hawyi ehary'i ti imēpyt irane ra'yn e. Esa'yru irane ra'yn wyti Tupana miium epiat e. Mi'i set wyti Iuwāu e hamuat waku ehēt'ok iwemoherep hawyi e. ¹⁴ Mi'i hawyi esa'yru wemoherep hap e'at pe wyti aru ewepit kahato ra'yn e. I'ewyte ti aru yne irania'in i'atuwepit kurum hit wemoherep hap ete hap e'at pe e. ¹⁵ Mi'i ti aru Tupana wywuat myhu'at hanuat e. Esa'yru tuwemoherep hawyi meremo howapy ra'yn Tupana Pā'āu Wakuano e. Ta'i yne e'at pe toīne'en hap ok tā howapy Tupana Pā'āu Wakuano e. ¹⁶ Itag hawyi ti aru esa'yru ti'atumorem wyti aru e'ase'i Isareu ywania Tupana kape e. ¹⁷ Esa'yru ti aru topyhu'at Tupana ehay moherep hat akag wo e. Aikotā sa'awy'iwuat mekewat Tupana ehay moherep hat Eria e hap het rakat ewywuat topyhu'at esa'yru itag hawyi e. Aikotā Eria sa'awy'i hesaika kahato Tupana ehay enoi hap ete topyhu'at mi'i hap ewy te aru esa'yru Iuwāu ete topyhu'at e. Ta'i esa'yru ti aru miit'in sem mu'e hat koro wo topyhu'at e. Ipotmu'eria sem ni aru te'eropyhu'at wo'oky'e hanuaria e. Ta'i wo'owese hap sese toterut irane e'ase'i Isareu ywania kape e. Ta'i toi'atumorem kahato ti aru miit'in Tupana kape tehay wo tomienoi wo e. Mi'i hap e'at pe ti aru esa'yru Iuwāu terut wo'owese hap sese e'ywania kape e. Mi'i piat ta'atumu'e hap kaipyi ti aru nagnia'in tukupte'en wo'oky'e haria wo e. Mi'i hawyi hirakaria ti'atuky'e kahato ta'atu'ywot'in ta'atuty'in esa'yru piat ta'atumēpyt'in mu'e hap kaipyi e. I'ewyte e'ywot'in ti'atuky'e kahato ta'atumēpyt'in esa'yru piat ta'atu'ywot'in mu'e hap kaipyi e. Ta'i ta'atumu'e hap kaipyi wo'owese haria wo yn tukupte'en i'yat piaria e. Mi'i hawyi ti aru Tupana yt miky'esat i nug haria esa'yru ti'atumu'e hap kaipyi Tupana miky'esat nug haria wo ra'yn tukupte'en e. Waku puo i ra'yn tukupte'en Tupana miky'esat ewy ipotmu'eria tunug turan ti aru tut esa'yru Mimoherep mekewat Tupana Mipo'oro Wuat'i Miit'in Porekuat Nuat e. Mekewat e'at pe meimuēwat esa'yru mimu'eria ko'i Tupana Mipo'oro ekatup hanuaria wo ra'yn tukupte'en. Mi'i ta'atuekatup turan ni aru put'ok'e I'atuehakyera'at Hat sese esa'yru Mimoherep e ti atipy kaipywiat sut hat pa'i koro Sakaria pe. ¹⁸ Mi'i to'e pote pa'i Sakaria tiwesat sa'ag atipy kaipywiat ehay pe — U pāi e aikotā apuru e'e hap atikuap sio pywo sio yt e. Kat som iwato kahato etomoherep epo wo ehay sio pywuat sio yt moherep hamo e. Pywo e'e hap pote pywo are aru ma'ato yt pote yt e. Katupono uiporo kahato ra'yn i'ewyte uhehary'i mēpyt hap e'at tokosap kahato ra'yn uhyt e. Iporo sese ra'yn uhehary'i mehī e. ¹⁹ Mio tā to'e Sakaria pote atipy kaipywiat Tupana e hap erut hat tiwesat haty wo — Uito ti atipy kaipywiat Tupana ehay erut hat koro e. Tupana ti uipo'oro tehay enoi epiat hamo e. Uhet sese ti Kapireu e. Tupana e hap ewywuat yn moherep hat uito pāi e. Tupana yt karāpe i heso rakat are e. Uito areīne'en Tupana wywuat sese hat e. Yne ti uhehay uimimoherep epiat Tupana ehay esa'yru wanuat etiat pywo sese topyhu'at aru katupono Tupana to'e mio tā uhepe pote e. Mi'i pote ti aru put'ok'e yne i'e hap ewy emowepit hamuat e. ²⁰ Uhyt e kat pote som yt etimohey i Tupana e hap uimierut e. Yt naku i kahato e. Yt etimohey i Tupana e hap pote ti yt ehay kuap i aru uhyt e. I'ewyte ti aru ewaure ka'a pe yt teke kuap i sehay katupono Tupana ehay uimierut pytkai yt uimohey i pote e. Ma'ato eimēpyt put'ok'e ui'e hap ewy era'akasa ra'yn esa'yru hawyi ewaure ka'a i ra'yn i'ewyte ehay kuap i ra'yn mehī e atipy kaipywiat sut hat pa'i koro Sakaria pe. ²¹ Mi'i turan oken'ypyke gupte'en haria hekatup kahato pa'i Sakaria wētem hap. Mi'i pytkai yt tut i pot'i kahato hawyi te'eruanētup to'ope — Katuponoī koitywy heniato kahato toīne'en mot'i Tupana mōtypot yat pe i'atu'e. ²² Mi'i hawyi pa'i Sakaria tuwētem hawyi put'ok'e oken'ypykiaria ete. Mi'i hawyi tohenoi teran to'e hap wen ma'ato yt ihay kuap i ra'yn. Yt ihay kuap i pote oken'ypykiaria te'ero'e to'ope — Pyno tomu'etu wuat ewy ra'yn Tupana e'okipyke toīne'en turan pote yt ihay kuap i i'atu'e te'eruanētup hawe. Mi'i hawyi Sakaria topo wo yn na'yn tohenoi teran tehay oken'ypykiaria pe. ²³ Mi'i hawyi Tupana yat pe tuwepotpap kahu hawyi pa'i

Sakaria toto i ra'yn to'yat kape.

²⁴ Put'ok'e i ra'yn pa'i Sakaria to'yat piat hawyi ti toïne'en tehary'i wywo hawyi ihary'i hupi'a ra'yn Tupana e hap ewy. Mi'i hawyi iheg me toïne'en 5 ewaty. ²⁵ Mi'i turan mana Isapeu to'e — Waku kahato Tupana tunug uhepe e. Uiky'e kahato ra'yn Uhetupana e. Sa'awy'i aremōti kahato yt uimēpyt i pote ma'ato mesup uhupi'a ra'yn toïne'en mote yt aremōti kuap i ra'yn e. Sa'awy'i irania'in uimohit kahato yt uimēpyt i pote e. Ma'ato uimēpyt Tupana miium toïne'en hawyi yt kat i i'atu'e kuap i aru e. Mi'i pote yt aremōti hin i katupono Tupana uiky'e kahato hawyi tutum na'yn uhepe uimēpyt ra'yn to'e hap ewy e. Waku kahato Tupana e mana Isapeu.

²⁶ Wētup e'at pe hawyi mana Isapeu 6 ewaty hupi'a toïne'en turan Tupana tipo'oro i ra'yn sa'awy'i'uwat atipy kaipywiat sut hat akag Kapireu wētup tama kape i ra'yn mekewat yi Karireia popykiat tawa hit Nasare kape i ra'yn toipo'oro. ²⁷ Itote wētup ok pe pī'ā makuptia Maria e hap het rakat kape tuwemoherep atipy kaipywiat Kapireu. Pī'ā Maria ti yt he'aito rakat i te i'ewyte yt hewaie i te rakat toïne'en. Toiky'esat kahato ma'ato te'aito wo wētup ok Iuse e hap het rakat mekewat morekuat Tawi emiariru emiariru toiky'esat. Mi'i tohekatup turan atipy kaipywiat Kapireu tuwemoherep tope. ²⁸ Mi'i hawyi to'e tope — Mana Maria e eremowepit ro e katupono koitywy ti Tupana mipoityro sese wo ereïne'en e. Katupono tutum neran epe emēpyt ihainia Wuat'i Miit'in Porekuat Nuat e. Mi'i pote ti aru po'og Tupana mipoityro wo ereïne'en torania haryporia kai katupono Wuat'i Miit'in Potypot ty wo ereïne'en aru pote e. ²⁹ Mi'i hawyi Mana Maria teha'at kahato atipy kaipywiat kape hawyi tuwanētup kahato tewawiat sehay kape hawyi — Kat to'e hamuat ewy ran uhepe an e tuwanētup hawe. ³⁰ Mi'i hawyi Kapireu to'e tope — Maria yt ereken'ē tei'o e katupono Tupana tuwehum kahato ewawi e. ³¹ Pyno emēpyt irane wyti mana e. Emēpyt ihainia ti tuwemoherep irane Tupana miium epiat e. Wakuat kahato e'iunmỹ'ā piat Emēpyt mana e. Emēpyt tuwemoherep hawyi waku ehēt'ok Mi'i — Iesui ere'e e. ³² Mi'i hawyi En ni Tupana Po'og Torania Kawiat Sa'yru i'atu'e aru miit'in Emēpyt Iesui pe e. I'ewyte — En ni Wuat'i Ywania Porekuat no i'atu'e Emēpyt pe mana e. Emēpyt ihainia pe Tupana tum aru Morekuat Tawi eiam e. Morekuat Tawi saipepiano ti aru topyhu'at Emēpyt e atipy kaipywiat Kapireu Maria pe. ³³ Mi'i hawyi ti aru e'ase'i pot Iako emiariru'in sem Porekuat no ra'yn Emēpyt Iesui topyhu'at wuat'i e'at pe e. Yt karāpe i aru Emēpyt piat Wuat'i Porekuat no hap ikahuro e atipy kaipywiat sut hat Maria pe. ³⁴ Mi'i hawyi Maria apo'e — Aikotā aru uhupi'a mimi katupono yt kat i te uhe'aito e. ³⁵ Mi'i hawyi Tupana mipo'oro Kapireu tiwesat ra'yn — Ta'i Tupana Pā'āu tut ewawi e. Mi'i hawyi Ipā'āu esaika howa eupi'a aru toïne'en e. Mi'i pote Emēpyt topyhu'at ri Tupana Koro Sese Sa'yru e atipy pywiat Maria pe. ³⁶ I'ewyte wyti e'api'i pa'i Sakaria ehary'i Isapeu e hap het rakat hupi'a ra'yn wy. Iporo sese rakat pytkai toupī'a wywo toïne'en mesup to'yat pe e. Pywo pe wyti imēpyt tuwemoherep irane ra'yn e'api'i pot piat wy e. Sa'awy'i yt imēpyt kahato rakat i e'api'i e. I'ewyte mesup ipo'oro sese rakano toïne'en. Ma'ato mi'i hap pytkai toupī'a wywo toïne'en mesup to'yat pe e. Pywo pe wyti imēpyt tuwemoherep irane ra'yn e'api'i pot piat e. ³⁷ Ta'i hesaika kahato Ahetupana e. Ta'i Tupana ti wuat'i nug kuap hat e. Yt kat i wyti niatpo Tupana wanētup hawe katupono tutunug kuap yne yne ko'i e. Yt watunug kuap i pytkai Tupana inug kuap e Kapireu mana Maria pe. ³⁸ Mi'i hawyi pī'ā Maria to'e Kapireu pe — Uito ti Tupana eropat hano areïne'en e. Pyno waku atung to'e hap ewy e. Waku Tupana tum uhepe to'e hap ewy e Maria Kapireu pe. Mio tā e kahu hawyi Kapireu ta'aipok ta'yn atipy kape Mana Maria pyi. ³⁹ Mi'i hawyi Maria tuwe'arumary hawyi meremo toto te'api'i Isapeu yat kape. Wētup yi mekewat yi Iuta e hap kape yity'ok hit puat mu'ap upi toto. Pya kahato toto. ⁴⁰ Mi'i hawyi put'okto'e mana Maria pa'i Sakaria yat pe hawyi teke hawyi — Ihot'ok e te'api'i mana Isapeu pe. ⁴¹ — Ihot'ok e hawyi mana Isapeu mēpyt'a huruk'e i'ymyē pe. ⁴² Mi'i hawyi mana Isapeu howapy ra'yn Tupana

Pã'ãu wo hawyi to'e mana Maria pe tehay pirik wo – Waku pe kahato Tupana tunug mesup katupono Tupana po'og hegyi'at epe irania'in mana'in kai e. Mesup ta'yn Tupana Sa'yru Sese toïne'en e'ymyë pe e. ⁴³ Tupana Mipo'oro Ahehakyera'at Hanuat ty wo ra'yn ereïne'en mesup e. Mi'i pote ti uimowepit kahato E'iunmÿ'ã Piat e. Ereke hin waku ereïne'en uru'yat pe e. En ne po'og uikai katupono Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat ty wo ereïne'en e. ⁴⁴ Koitywy – Ihot'ok ere'e uhepe turan uimëpyt tuwemükup uhe'ymyë pe iwepit haype e. Katupono uimëpyt uhunmÿ'ã piat tikuap ta'yn Emëpyt Eiunmÿ'ã piat toïne'en Toporekuat Koro wuat hap e. Mi'i pote tuwemükup uipiit pe tuwehum kahato haype e mana Isapeu Mana Maria pe. ⁴⁵ Sa'awy'i etomohey kahato Tupana e hap pote mesup waku pe kahato ereïne'en e. Tupana e hap upi eupi'a ra'yn toïne'en mesup e. Mi'i pote mesup Tupana mimowepit kahato wo ereïne'en e he'api'i Isapeu pĩ'ã Maria pe. ⁴⁶ Mi'i hawyi mana Maria tuwehum kahato Tupana ete hawyi to'e – Woromōtypot kahato uipy'a pyi Tupana e. ⁴⁷ Uehakyera'at kahato hat En Tupana e. Uimowepit kahato hat En e. ⁴⁸ Tupana mihaky'e'i kahato rakano. Miit emiit no areïne'en pytkai uiky'e kahato En an e. Sa'awy'i ereha'at uhowawi uiky'e hap wywo e. Yt miit'in miky'e i uito pytkai uiky'e En e. Are an uito wuat'i miit eropat hanuat yn areïne'en pytkai ui'airo e. Uito ti po'og yi kapiat nakano areïne'en wuat'i miit emiit kai pytkai uiky'e kahato En e. Mi'i hawyi ui'airo Esa'yru eiam mo Uruehakyera'at hat ty wo e. Ta'i uhewaku hap upi yt ui'airo i ma'ato uiky'e hap upi ui'airo e. Ta'i mi'i pote ti aru – Waku kahato En Tupana i'atu'e ewawi wuat'i ywania Uehakyera'at hat En mote. ⁴⁹ Esaika kahato En Tupana e Maria. Waku sese En Tupana are katupono egyi'at hap kaipyi wakuap sese etunug uhete e. Mi'i hawyi uimëpyt hap kaipyi wuat'i miit'in te'ero'e aru – Waku kahato Tupana i'atu'e epe e. ⁵⁰ Pywo pe ti yne mesuwarotiat gupte'en haria emōtypot haria wo tukupte'en aru katupono Esa'yru miehakyera'aria tukupte'en aru pote e. sa'awy'itewuaria koranuaria i'ewyte meiūranuaria gupte'en haria yt wemoherep i te haria ky'e kahato hano ereïne'en mote e Maria Tupana pe. ⁵¹ Yt uwe i po'og hesaika rakat ekai Tupana e. Waku kahato En po'og po'og torania kai e. Ma'ato irania'in mesuwarotiararia – Uruto po'og torania kai e haria mohit sese hanuat ereïne'en Tupana e. Mi'i hawyi ti aru i'atuminug sa'ag hap ko'i eti'atumoma yne ra'yn e. I'ewyte i'atuwanētup sa'ag hap eti'atumoweityk yne ra'yn e. ⁵² I'ewyte wemowato haria etipuruk kahato i'atuwemowato hap kaipyi ma'ato mi'i pytkai miit emiit ko'i paa'e haria ewywuaria eti'atumowato kahato morekuat no mesuwe e mana Maria Tupana pe. ⁵³ Are an Hegyi'at kahato rakano ereïne'en hesy'at rakaria pe ihaky'e'i rakaria pe. Mi'i hawyi mi'u wakuano eti'atupoi kahato mi'iria e ma'ato irania'in – Uruto po'og hekat rakaria e haria eti'atunug hesy'at kahato rakaria wo e. ⁵⁴ Waku sese rakat En Tupana are katupono yt etiwaure hin e'e hap – Atunug aru e hap etunug yne e'e hap ok tã e. Sa'awy'i'uwat urue'ase'i pot Isareu pe mio tã ere'e – Esaipepiat kawiano wyti aru ati'atuehakyera'at wuat'i ywania ere hap ewy etunug mesup e. Mesup ta'yn e'e hap ewy eti'atupowyro kahato uru'ywania e'e hap urue'ase'i pot Isareu piat ewy e urue'ase'i emiariru emiariru uruto pote. Waku kahato En katupono e'e hap urue'ase'i piat hap ewywuat mesup ta'yn etunug aikotã sa'awy'i e'e hap ewy – Atipo'oro aru emiariru'in me I'atuehakyera'at hanuat e'e hap ewy etunug na'yn mesup katupono etipo'oro koran uruewawi Uruehakyera'at hat e'e hap sa'awy'i'uwat ewy ehay uruky'e wywuat hap ewy e. ⁵⁵ Aikotã urue'ase'i'in me – Atunug aru ui'e hap ewy etunug na'yn mesup aikotã sa'awy'i urue'ase'i koro Aparãu me ere'e hap ewy – Ati'atupoityro aru torania Wētup Esaipepiat po wo e. Wētup Emiariru upi Eiã'ÿi upi aru ati'atumowaku kahato imohey haria wuat'i ywania mesuwat yi totiararia e Tupana sa'awy'i urue'ase'i Aparãu me e. Pyno waku kahato En Tupana katupono e'e hap ewy ra'yn put'ok'e mesup e. Are an Aparãu Emiariru Koro toïne'en na'yn mesup uhunmÿ'ã pe e mana Maria Tupana pe. ⁵⁶ Mi'i hawyi mana Maria topyhu'at mye'ym ewaty te'api'i Isapeu yat pe. Mi'i hawyi te'aipok i

ra'yn to'yat kape tawa Nasare kape.

⁵⁷ Wētup e'at hawyi mana Isapeu mēpyt hap e'at put'ok'e ra'yn hawyi imēpyt ra'yn ihainia tuwemoherep ta'yn Tupana miium topiat to'e hap ewy. ⁵⁸ Mi'i hawyi iwyria'in sese ko'i i'ewyete hekatuwyria'in tikuap ta'yn Tupana miium wakuat mana Isapeu piat hawyi te'eruwelum kahato Tupana kape. ⁵⁹ Mi'i hawyi mana Isapeu emēpyt 8 e'at ra'yn hawyi tuwat tuwat ra'yn iwyria'in mana Isapeu yat kape hawyi — Pyno waku watikaykay pa'i meikowo emēpyt emusin sokpe āpy tek hamuat i'atu'e. ⁶⁰ — Mi'i watunug hawyi waku watum het emēpyt pe aheko ewy i'atu'e. Waku wahet'ok emēpyt Sakaria e'aito set mōtypot hamo i'atu'e ma'ato mana Isapeu — Yt an e. Waku watum tope het Iuwāu e i'atuepe. ⁶¹ Mi'i hawyi te'ero'e mana Isapeu pe — Ahetama puo waku wahet'ok aimēpyt'in aha'yru'in ai'ywot'in set ewywuat sio aha'ase'i'in set ewywuat i'atu'e. Kat pote pyno — Uimēpyt set ti waku Iuwāu ere'e uruepe i'atu'e. Ma'ato e'aito pa'i Sakaria e'ase'i'in set Iuwāu e hap het rakat yt uwe i i'atu'e mana Isapeu pe. ⁶² Mi'i pote ta'atupo wo ta'atuhētup pa'i Sakaria pe yt hewaure i pote — Kat som waku wahet'ok esa'yru uhyt i'atu'e hap kuap hamo. ⁶³ Ma'ato pa'i Sakaria yt ihay kuap i. Mi'i hawyi pa'i Sakaria hētup miwan hug hap hawyi — Waku wahet'ok uha'yru Iuwāu e tomiwan me. Mi'i hawyi te'eruanētup kahato to'e miwan miat hap ete. — Aikotā toikuap ahehay mesuwe i'atu'e katupono yt toikuap i ahehay tewaure pote i'atu'e. ⁶⁴ Ma'ato mi'i hawyi pa'i Sakaria tiwan het hawyi meremo ihay kuap i ra'yn itote hewaure ka'a i ra'yn. Mi'i hawyi toimōtypot kahato ra'yn Tupana tehay wo sa'awy'i yt ihay kuap i rakat pa'i Sakaria. ⁶⁵ Mi'i pote Sakaria yat piaria hekatuwyria'in te'erewanētup kahato ha'yru Iuwāu wemoherep hap kape. Mi'i hawyi tuwat ra'yn tawa piaria ko'i kape Iuwāu wemoherep hap enoi hamo. ⁶⁶ Meiūran irania'in yne tama Iuteu piaria ikuap ta'yn Sakaria sa'yru Iuwāu wemoherep hap etiat hawyi te'ero'e to'ope — Kan no aru pa'i Sakaria sa'yru topyhu'at i'atu'e. Uwe ewy aru mekewat Iuwāu topyhu'at i'atu'e to'ope tawa piaria. Mi'i hawyi Iuwāu Tupana mipoityro kahato wo topyhu'at itote. Mi'i hawyi Tupana toīne'en kahato Iuwāu kai hawyi waku pe kahato toīne'en ipiit ete iwanētup hap ete. ⁶⁷ Mi'i hawyi pa'i Sakaria ihay kahato itote Tupana Pā'āu kaipyi tohenoi kahato yianmete tosa'yru Iuwāu etiat Tupana e hap ewy tohenoi. ⁶⁸ Mi'i ko'i tohenoi henoi yian note wuat sehay yne tosa'yru pakup etiat aikotā aru hamuat ihay i'ewyete Aipotypot Iesui etiat aikotā aru hamuat ihay yt iwemoherep i te pytkai. ⁶⁹ Mio tā to'e Pa'i Sakaria — Ta'i esaika kahato Tupana uruehakyera'at hamo. Ta'i esaika hap po'og hīpo po ehā'āpe esaika hap kai uruewanīkaptia moma hamo e. Ta'i morekuat Tawi saipepiat sese ti Emipo'oro tuwemoherep irane e. ⁷⁰ Aikotā ere'e sa'awy'i te morekuat Tawi pe hap ewy — Meiūran wyti aru atum epe Emiariru Emiariru Kawiat Wētup ok Esaipepiat Wuat'i Mii't'in ekyi Ehowawi Hanuat e hap ewy put'ok'e mesup ta'yn uruewawī e. Aikotā sa'awy'itewuat ehay moherep haria pe ere'e hap ewy ra'yn mesup ta'yn etunug na'yn e. Aikotā ha'awytepyite mesuwuat kape mi'i e'e hap ewywuat yne yne mesup etunug ra'yn uruky'e haype e pa'i Sakaria Tupana pe. ⁷¹ Mio tā ere'e sa'awy'i uruepe ehay moherep haria wē pyi — Pywo ti aru meiūran atipo'oro Uhemiiit sese ehewanīkaptia po pywīat eipuruk hamo ere'e. Mi'i hawyi e'e hap ewywuat etunug mesup e. ⁷² — Yt atiwaure hin i ti sa'awy'i'uwat ui'e hap atunug aru ui'e hap ere'e. Uiwese hap wyti aru atimoherep yne ra'yn ui'e hap ewy ere'e urue'yian miaria pe e. — Uhegyi'at hap uiwese hap atimoherep wuat'i mii't'in me aru ere'e sa'awy'i e. Mi'i e'e hap ewy koitywy etunug na'yn uruepe e. ⁷³ I'ewyete sa'awy'itewuat urue'ase'i pot koro Aparāu miat e'e hap ewywuat re etunug na'yn aikotā ere'e sa'awy'i — Atunug irane e'e hap ewy etunug na'yn mesuwat e'at pe e. Yt etiwaure hin i e'e hap Tupana e. Aikotā ere'e urue'ase'i pot Aparāu me — Ati'atumoehāite aru wuat'i ywania mesuwat yi totiaria Esaipepiat po wo e'e hap ewy etunug na'yn mesup e. Wētup ok Emiariru emiariru minug kaipyi ti aru ati'atupoityro wuat'i imohey haria ere'e hap ewy etunug na'yn mesup e pa'i Sakaria

Tupana pe itote wuat'i miit'in ehamo.

⁷⁴ Mi'i hawyi pa'i Sakaria to'e ra'yn ta'apypueri haria pe — Uiwyrria'in e Tupana tiky'esat kahato ahewanĭkaptia po pywiat ahenōtem hap e. Toiky'esat kahato aheropat tepiat hap yn e. Yt toiky'esat hin i watoken'ē ahewanĭkaptia pupiat hap e. Mi'i pote aiporenōtem neran ahewanĭkaptia po pyi e. ⁷⁵ Mi'i hawyi Tupana ainug neran hāpyk kahato rakaria wo aikotā tewaku hap ewy hap toiky'esat e. Toiky'esat yne e'at pe waku hap ewy watukupte'en hap e pa'i Sakaria itotiararia pe tosa'yru Iuwāu ywā'ī hap e'at pe.

⁷⁶ Mi'i hawyi pa'i Sakaria to'e tosa'yru Iuwāu me — Uha'yru e meiūran ni aru ereĭne'en Tupana kapiat mu'ap moherep hano e. Mi'i hap e'at pe mio tā ere'e miit'in sem me — Tut irane tut irane Tupana ahowawi Aiporekuat nuat ere'e aru e. Mi'i hawyi miit'in emienoi kape te'eruanētup kahato hap turan aru put'ok'e Emimoherep e pa'i Sakaria tosa'yru Iuwāu me Ahehakyera'at hat Iesui etiat. Mi'i hawyi to'e i Iuwāu me — Pywo ti rat eheno heno aru ai'ywania pe aikotā waku ta'atupuēti ta'atuehakyera'at hap Tupana piat hap e. ⁷⁷ Uha'yru Iuwāu e ai'ywania timohey e'e hap Emimoherep hawyi ti aru waku pe kahato tukupte'en are katupono ta'atumohey ehay hawyi Tupana waure wo toĭne'en aru ta'atuminug sa'ag ko'i kai e. Mi'i hap ko'i ti aru eheno heno ai'ywania pe Tupana Mipo'oro ut hap etiat yianmete e pa'i Sakaria tosa'yru Iuwāu me. Mi'i hap e'at pe ti aru eheno aikotā waku ta'atupuēti ta'atuehakyera'at Tupana piat hamuat hap e. Katupono ta'atumohey Emimoherep hawyi Tupana waure wo toĭne'en i'atuminug sa'ag ko'i kai e. ⁷⁸ Ta'i Tupana yt ti'atupopetek teran hin i miit'in e. Tehay wo toi'atuky'e kahato miit'in e. Ta'i miit'in ho'owasat hap haty kahato tuete e. Mi'i hap kaipyi toipo'oro Temiit sese Ahehakyera'at hanuat e. Ta'i atipy kaipyi toipo'oro ahekyi tuwewawiat hanuat e. Toiky'esat wuat'i miit'in mesuwat yi totiararia tuwewawiat hap uha'yru e. Aikotā at ta'am hawyi toimoētyhot yne i'ypyryp hap mi'i hap ewy toimoētyhot teran tehay wo wuat'i ywania e. ⁷⁹ Uha'yru Iuwāu e mesuwarotiararia ti yt ihapytig hin i rakaria ewy kahato tukupte'en aikotā i'ypyryp we ga'apy puat ho'owasat rakaria ewy miit'in tukupte'en e. Aikotā miit'in misyp we tukupte'en i'ypyryp we hap ewy mesuwarotiararia tukupte'en yt te'era'akasa kuap i Tupana kape pote e. Aikotā ho'owasat kahato rakaria ga'apy piaria yt ikuap i mu'ap ta'atu'yat kapiat hap ewy kahato miit'in mesuwarotiararia tukupte'en e. Yt ta'atupuēti hin i ta'atumowepit Tupana piat hap e. Ma'ato hētyhot hap put'ok'e hawyi ta'atukuap meremo mu'ap i ra'yn hawyi waku pe i ra'yn tukupte'en e. Mi'i ui'e hap Emimoherep Tupana Mipo'oro aimoētyhot hamuat toĭne'en aru e. Uha'yru Iuwāu e mio tā ere'e aru emimu'eria pe — Tut irane tut irane Aimoētyhot Kahato Hanuat hawyi waku pe aru watoĭne'en ere'e ti aru e pa'i Sakaria tosa'yru Iuwāu hire pe.

⁸⁰ Mi'i hawyi ha'yru Iuwāu hit tuwemotag itote pa'i Sakaria mana Isapeu yatype. Mi'i tote ipiit hesaika kahato toĭne'en ihāite kahato. Itote tuwemoesaika kahato Tupana kuap hap ete. Mi'i hawyi Tupana Pā'āu Wakuat imu'e kahato itote. Iuwāu kurum iwasu turan hawyi toto ra'yn yahig wato sese kape. Mi'i tote tuwemu'e kahato Tupana e hap kuap hamo. Mekewat yahig koro tote Tupana mikuap ok tā tuwemu'e kahato katupono toiky'esat tuwemoesaika kahato aikotā aru toimoherep to'ywania pe Tupana e hap ko'i hap ete.

2

MATEU 1.18-2.7 PIAT EWY

¹ Sa'awy'i toĭne'en mesuwat yi tote wētup ok morekuat akag kahato morekuaria porekuat koro Sesa Aukutu e hap het rikat. Mi'i turan toiky'esat kahato temiit'in yne yne atumorania hap. Mi'i hawyi toi'atupo'oro kahato tesurara'in sem tomiwan wywo yne tetama ko'i kape temiit'in atuset pehik yne hamo — Atiky'esat kahato yne yne uhemiiit'in set ko'i miwan me e. Waku i'atuset ko'i ewei'atupehik yne are katupono ati'atumorania teran torania uhemiiit'in sem ko'i uhetama wato piaria e ok tā katupono toiky'esat yne miit'in kaipyi tekat ko'i i'atusa'upsat hamuat. Mi'i hawyi toi'atupo'oro

ra'yn tomiwan ko'i yne tetu'isaria pe tosurara'in sem po pe. ² Mi'i hap ewy ta'atunug mesuwat yi tote Tu'isa wato Sireniu e hap het rakat to'ine'en morekuat koro wuat mekewat yi wato Siria pe turan.

³ Mi'i hawyi mōtypot Sesa Aukutu etama puaria tuwat ra'yn ta'atuetawa sese ko'i kape. Ta'atue'ase'i'in etawa ko'i kape tuwat ta'atuset pehik hamo sa'up ium hamo morekuat koro Sesa Aukutu e hap ewy. ⁴ Mi'i e hap upi i'ewyete toto mehī Iuse yi Karireia popykiat tetawa Nasare kaipyi yi upi tawa hit Perēi kape te'ase'i morekuat Tawi ywā'ī hap kape mekewat yi Iuteu piat tawa hit Perēi kape toto tuwesetpehik hamo. Toto tawa Perēi kape katupono mehī Iuse ti to'ine'en mekewat sa'awy'iwuat morekuat Tawi emiariru emiariru pote. Mi'i pote toto te'ase'i Tawi etawa kape. ⁵ I'ewyete mana Maria toto mehī Iuse upi toupī'a wato kahato wywo toto. Ma'ato yt Iuse wat toupī'a wywo i toto ma'ato Tupana Pā'āu Wakuat upi'a wywo toto. Yt pya hin i ra'yn put'okta'atu'e hamuat tawa hit Perēi tote turan imēpyt haty kahato ra'yn mana Maria. ⁶ Mi'i hawyi itote Tawa hit Perēi me tukupte'en hawyi put'ok'e he'at ra'yn hewātym na'yn hawyi imēpyt tuwemoherep hap e'at put'ok'e meremo itote hawyi meremo ta'atukat kahato itote ta'atuket hap wen ma'ato yt aikope kuap i katupono yt uwe i Perēi miaria — Waku eiwehyt'ok uru'yat pe e haria itote katupono i'atu kahato miit'in ō'ē haria itote pote. ⁷ Mi'i pote ta'atukat kahato ta'atueiam hawyi yt ta'atupuēti hawyi tuwehyt'ok wewato ahup yat pe hawyi mekewat hūria yat pe te'eroket. Mi'i hawyi mekewat wātym muo tuwemoherep ta'yn Maria Mēpyt sa'awy'iwuat ihainia ra'yn. Tuwemoherep hawyi sokpe wo tohuwy kahato ra'yn ta'atueko ewy ipiit mohāpyk sese nug hamo. Mi'i hawyi tawa hit Perēi me te'eruwemosy'at ra'yn wētup ewaty.

⁸ Mekewat ewātym muo Iesui tuwemoherep turan tukupte'en itote yt pya hin i tawa Perēi kai yahig note ta'atuhū Uweuria apykok haria. Mi'i tote te'eroket ta'atuhūria py'asetpe katupono ta'atu'apykok teran ta'atuhūria awyato pupi. ⁹ Mi'i tote ti atipy kaipywiat sut hat tuwemoherep wehūria apykok haria kape. Mi'i ti Tupana ētyhot hap wywo tuwemoherep hawyi yne i'atueete hētyhot kahato. Mi'i pote Uweira ko'i apykok haria te'eroken'ē kahato hētyhot put'ok'e ta'atuetiat pote. ¹⁰ Mi'i hawyi atipy kaipywiat sut hat to'e wehūria apykok haria pe — Yt eweiken'ē tei'o uipupi e i'atuepe. Katupono wakuat sehay ahenoī teran ehepe eimowepit kahato hamo e. Ta'i yt ehepe yn i uhehay wakuat ma'ato wuat'i ywania mesuwat yi totiaria mowepit hap ahenoī e. ¹¹ Waku kahato Tupana tunug mesup ehepe katupono mesuwat ewātym Tupana tum Temiit sese Wuat'i Miit'in Ehakyera'at hanuat tuwemoherep ta'yn e. Pywo ti rat tuwemoherep ta'yn mesup ta'yn itote eha'ase'i morekuat Tawi tawa Perēi me Tupana Mipo'oro Wuat'i Ywania Ehakyera'at Hanuat e. Mi'i sehay wakuat enoī hamuat Tupana uipo'oro ehawawi e. ¹² Pyno ahenoī teran ehepe aikotā waku eweipuēti imēpyt e hamuat hap. Pyno waku eweiwat tawa Perēi kape hawyi waku eweikat eihūria yat mekewat eihūria poi hap. Mi'i tote wyti aru eweipuēti ui'e hap ewywuat e i'atuepe. Mi'i tote sokpe wo tosuwy pe ra'yn ti aru eweipuēti Tupana Sa'yru e. Ta'i eihūria mi'u upip tote toket itote ui'e hap ewy e. Mi'i ui'e hap ewy eweipuēti hawyi ti aru eweikuap ta'yn pywo kahato ui'e hap e mekewat atipy kaipywiat sut hat wehūria apykok haria pe. ¹³ Mi'i to'e turan atipy kaipywiaria sem itote te'eruwemoherep wy mekewat yahig note. Mi'i hawyi mekewat sa'awy'iwuat wemoherep hat wywo tukupte'en Tupana mōtypot hamo. ¹⁴ — Wakuat wakuat wakuat En Tupana i'atu'e. Ywaiti Piat Ie'ne'en Hat Sese En i'atu'e. Uruimōtypot kahato En katupono mesup ta'yn Miit'in Mowepit Hat Sese etum na'yn yi totiaria pe i'atu'e. Pyno Miit'in Wo'owese Hap Nug Hat topyhu'at ra'yn mesuwat mytyp tote i'atu'e. Waku kahato katupono mesup ta'yn aru wo'oky'e haria wo tukupte'en miit'in emohey haria i'atu'e. Emiky'e kahato ko'i miit'in mote i'atu'e Tupana emiit'in atipy kaipywiaria typy'i rakaria yahig note Tupana mōtypot hamo. ¹⁵ Mi'i hawyi atipy kaipywiaria te'era'aipok i ra'yn atipy kape hawyi hūria apykok haria te'ero'e to'ope —

To'iro tawa hit Perēi kape Tupana mienoi kapiat akasa hamo i'atu'e to'ope. ¹⁶ Mio tā ta'atu'e hawyi meremo tuwat ra'yn tawa Perēi kape. Put'okta'atu'e itote hawyi ta'atukat kahato atipy piaria mienoi upi hirakat. Mi'i hawyi ta'atupuēti ra'yn Hirakat hūria yat pe hūria poi hap upip tote. I'ewyte uhyt Iuse mana Maria ta'atupuēti itote. ¹⁷ Te'era'akasa hawyi ta'atuhenoī ra'yn uhyt Iuse pe mana Maria pe atipy kaipywīat sut hat ehay yne Iesui etiat ta'atuhenoī. ¹⁸ Mi'i hawyi tuwat hawyi mu'ap upi ta'atuhenoī yne irania'in me tawa hit Perēi miaria pe. Mi'i hawyi irania'in te'eruanētup kahato Uweria ko'i apykok haria mienoi kape. ¹⁹ Mi'i hawyi mana Maria tereko yne tomēpyt wemoherep hap etiat topy'a pe. Mi'i hawyi yne e'at pe tuwanētup kahato atipy piaria ehay tomēpyt etiat hap kape. ²⁰ Mi'i hawyi Uweuria apykok haria te'era'aipok i ra'yn ta'atuhūria ko'i kape. Te'era'aipok turan te'eruwēhum kahato ra'yn Tupana kape – Wakuat kahato En i'atu'e katupono atipy kaipywīat sut hat mienoi ewywuāt ra'yn uruta'akasa i'atu'e Tupana pe.

²¹ Mi'i hawyi 8 e'at ra'yn toīne'en hawyi Hirakat ta'atuemurui sokpe āpy tek hawyi ta'atuset'ok ta'yn – IESUI eset i'atu'e aikotā sa'awy'iwuat atipy kaipywīat sut hat Kapireu mienoi mana Maria yt upi'a i te turan hap ewy ra'yn ta'atuset'ok Imēpyt – Iesui het i'atu'e. ²² Mi'i hawyi Iuse'in te'eruwemosy'at wētup ewaty hap kahu hawyi tuwat ra'yn tawa wato Ieruserēi kape Tupana mōtypot yat wato kape. Mi'i tote ta'atuhenoī Iesui Tupana pe – Uruikuap ta'yn ewanuāt kahato Mesuwat Hirakat toīne'en wuat'i e'at pe i'atu'e. ²³ Mi'i hawyi ta'atuium Iesui Tupana pe itote aikotā sa'awy'i Tupana mienoi ase'i Musei miwan me e hap ewy – Waku etum esa'yru sa'awy'iwuat Uhepe e hap ewy. ²⁴ Mi'i hawyi ta'atuhenoī Iesui Tupana kape hawyi ta'atuium Tupana pe tpy pykasu hit ko'i pa'i pe. Pa'i ti'atu'auka pykasu hawyi toi'atuwuk itote Tupana mōtypot hamo aikotā Tupana to'e ase'i Musei miwan me sa'awy'i hap ewy – Waku etum tpy pykasu hit sio tpy pykasu wato uhepe uimōtypot hamo esa'yru sa'awy'iwuat tuwemoherep hawyi e hap ewy ta'atunug itote.

²⁵ Toīne'en Ieruserēi me wētup ok pa'i koro Simeāu e hap het rakat. Simeāu ni waku rakat toīne'en Tupana mōtypot kahato hat mi'i. Mi'i i'ewyte hekatup kahato Isareu ywania Ehakyera'at Hat Isareu Ywania powyro hanuat katupono Simeāu kai toīne'en kahato Tupana Pā'āu. ²⁶ Tupana Pā'āu henoī ra'yn tope – Eku'uro hap owakai te ti aru era'akasa Uimipo'oro Ehakyera'at Hanuat e Tupana Pā'āu Simeāu me. ²⁷ Meiūran hawyi wētup e'at pe Tupana henoī i ra'yn Simeāu me – Ereto ro koran uimōtypot yat kape e. Mi'i hawyi toto ra'yn Tupana Pā'āu mienoi ewy. Pa'i Simeāu toto turan put'ok'i'atu'e Iuse'in Tupana mōtypot yat ete. Mi'i hawyi tuwehyt'ok ta'atueko ewywuāt nug hamo. ²⁸ Mi'i hawyi Simeāu i'ewyte teke itote hawyi totat ra'yn Iesui hit Maria po pyi hawyi tuwehum kahato Tupana kape. ²⁹ Mi'i hawyi to'e – Woromōtypot kahato En Tupana katupono uheha wo ara'akasa ra'yn Emipo'oro Wuat'i Ywania Ehakyera'at Hanuat kape ara'akasa ra'yn e Tupana pe Iesui hit piat pe. ³⁰ Uimowepit kahato Tupana katupono e'e hap ewy etunug na'yn mesup uiku'uro hap e'yianmete e. ³¹ – Pyno waku ra'yn uiku'uro hap mesup uimowepit hap wywo katupono mio atikuap ta'yn Emipo'oro Uehakyera'at Hat toīne'en mote e pa'i Simeāu Tupana pe. ³² Mi'i hawyi pa'i Simeāu to'e Maria pe – Mesuwat uipo piat Emēpyt wyti aru topyhu'at Wuat'i Ywania Piat Tupana Moherep Hano e. Aikotā ariāty timoherep mu'ap ahepe wātym muo hap ewy wyti aru Emēpyt timoherep mu'ap Tupana kapiat e. Ta'i Emēpyt topyhu'at Wuat'i Miit'in Pu'ap Tupana kapiat hat e. Emēpyt Iesui wyti aru topyhu'at Uru'ywania Mimōtypot kahato wo e pa'i Simeāu Iesui ty pe. ³³ Mio tā to'e hawyi mehī Iuse mana Maria te'eruanētup kahato pa'i Simeāu ehay kape. ³⁴ Mi'i hawyi Simeāu ti'atupoityro Iuse'in hawyi to'e mana Maria pe – Emēpyt wyti aru Ai'ywania Ehakyera'at Hano topyhu'at ma'ato irania'in ai'ywania yt timohey i Emēpyt itag hawyi pote te'eruwema'at kahato yt ta'atumohey i hawyi e. Mi'i hawyi Tupana mi'apiheg wanuarua tukupte'en e. Ma'ato irania'in ai'ywania imohey

kahato haria Tupana mimōtypot kahato wanuaria tukupte'en wuat'i e'at pe e. Mi'iria Tupana mimowepit kahato ko'iria tukupte'en wuat'i e'at pe e pa'i Simeāu Iesui piat Maria pe. ³⁵ Ta'i sa'ag kahato aru ta'atunug Emēpyt ete itag hawyi e. Mi'i pote haty kahato topyhu'at aru epy'a pe aikotā kyse aipy'a piat haty hap ewy topyhu'at eete emēpyt ta'atu'auka hawyi e pa'i Simeāu Iesui ty pe.

³⁶ Mi'i hawyi toīne'en wy itote Tupana mōtypot yat pe wētup ok hiwu mana Ana e hap het rakat. Mi'i ti uhyt Wanueu saki'yt toīne'en i'ewyte ase'i Ase ywania toīne'en. Hiwu Ana tuwemosy'at kahato tuereto tehay teran Tupana wywuaturan. ³⁷ Hiwu Ana ti Tupana ehay moherep hat kahato toīne'en. Mi'i ti waku kahato rakat toīne'en Tupana wanētup hawe. Tupana eropat kahato rakat toīne'en itote. At ka'ap toimōtypot kahato Tupana tehay wo. Waku pe toīne'en mi'i hap ete. Ihay kahato Tupana wywo at ka'ap. Ihay Tupana wywo turan yt tenuk hin i hawyi yt tuwētem hin i Tupana mōtypot yat pyi. He'aito iku'uro hawyi toto Tupana mōtypot yat kape hawyi toīne'en mot'i itote at ka'ap hap ewy 84 anu toīne'en itote he'aito iku'uro hawyi. Hiwu pot 84 anu turan hiwu i'atu'e. ³⁸ Mi'i turan Mana Ana put'ok'e pa'i Simeāu henoī Iesui piat mana Maria pe turan. Mi'i hawyi mana Ana ta'akasa imēpyt Iesui kapiat hawyi tuwehum kahato wy Tupana kape – Waku kahato En Tupana e. Mesup ta'yn ara'akasa Emipo'oro Uruehakyera'at nuat e. Mi'i hawyi yne itotiaria Tupana yat piaria pe tohenoi Iesui etiat torania Tupana Mipo'oro ekatup haria pe – Put'ok'e ra'yn wyti Ahehakyera'at Hanuat sese uiwyria'in e. Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat sese wyti put'ok'e ra'yn e mana Ana Iesui piat. Mi'i hawyi toto wuat'i piat henoī hamo tawa wato Ierusalēi miaria Tupana Mipo'oro ekatup haria piat henoī hamo. Mi'i hawyi tohenoi hirakat Iesui etiat – Put'ok'e ra'yn wyti Ahehakyera'at hanuat sese uiwyria'in e hiwu Ana.

³⁹ Mi'i hawyi Iuse'in tunug na'yn yne Tupana mienoi ewy hawyi te'era'aipok i ra'yn tawa wato Ierusalēi kaipyi yi Karireia popykiat tawa hit Nasare kape tuwat sa'awy'iwuat ta'atuieīne'en hap kape. ⁴⁰ Mi'i tote Iesui tuwemotag kahato tawa Nasare pe. Ihay kahato Tupana wywo itote. Tupana Pā'āu wo tuwemowe'eg kahato hawyi hesaika kahato rakano toīne'en ipiit ete i'ewyte iwe'eg hap ete Tupana ehay ete. Yne e'at pe po'og po'og itag sa'awy'iwuat kai. Mi'i hawyi Tupana tipoityro sese Iesui iwemotag turan.

⁴¹ Mi'i hawyi wētup e'at pe tuwat ra'yn Iuse'in tawa wato Ierusalēi kape man teneg u hamo. Te'eruwa'atunug itote ta'atue'ase'i'in ehakyera'at ta'atuewanīkaptia po piat yi Esitu'in ywania po pywiat hap e'at kapiat te'eruwanētup hay piat kape. ⁴² Mi'i hawyi kurum iwasu Iesui 12 anu ra'yn hawyi toto wy Iuse upi toty wywo tawa wato Ierusalēi kape te'eruwa'atunug yne anu hap kape. Itote tukupte'en 7 e'at. ⁴³ Mi'i hawyi te'eruwa'atunug hap tokosap hawyi tuwat ra'yn Iuse'in ta'atu'yat kape ma'ato Iesui yt toto i tawa Ierusalēi myi toty'in upi. Sa'awy'i yt ta'atukuap hin i Iesui topyhu'at hap. ⁴⁴ Ma'ato yt te'era'akasa i hawyi ta'atuwyria'in tok pe rasom Iesui i'atu'e – Towyria'in upi tut wat'ymo i'atu'e to'ope wen ma'ato wātym hawyi ta'atukat Kurum Iwasu Iesui iwyria'in upi ma'ato yt ta'atupuēti i. ⁴⁵ Mi'i hawyi te'era'aipok i ra'yn tawa wato Ierusalēi kape Iesui kat hamo. ⁴⁶ Mye'ym e'at ta'atukat Iesui itote hawyi ta'atupuēti Tupana mōtypot yat pe. Isareu ywania wo'onāpin haria akag tok pe ta'atupuēti kurum iwasu Iesui. Mi'i tote Iesui tuwanētup kahato wo'onāpin haria akag ko'i ehay kape hawyi apo apo'e wo'onāpin haria akagnia kape. Mye'ym e'at turan ihay se kahato mi'iria kape. ⁴⁷ Mi'i pote itotiaria wo'omu'e akag kororia te'eruwanētup kahato Kurum Iwasu Iesui piat ta'atuwesat kuap kahato hap kape. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope – Ta'i iwe'eg kahato rasig Iesui i'atu'e. ⁴⁸ Iuse'in ipuēti Tupana mōtypot yat pe wo'onāpin haria py'asetpe hawyi te'eruwanētup kahato hawyi ity Maria to'e tope – Kat poteī meiūpe erepyhu'at uimēpyt e. Paa'uruto'e kahato ekat haype kowo'i kowo'i uruikat en tawa wato pe e. Haty kahato uruwanētup hawe yt urupuēti i En hawyi e Iesui pe ity. ⁴⁹ Mi'i hawyi Iesui

tiwesat — Kat pote uikat kowo'i kowo'i e. Kat pote yt uikat i mesuwe Tupana mōtypot yat pe yn e. Yt eweikuap i apo aikotā areīne'en neran Ui'ywot sese yat pe ipotpap nug hap ete e Iuse pe Maria pe. ⁵⁰ Ma'ato yt ta'atukuap hin i Iesui e hap. ⁵¹ Mi'i hawyi Iesui ta'aipok i ra'yn to'ywot hit mana Maria wywo tawa Nasare kape i'atumiky'esat ewywuwat nug hamo. Mi'i hawyi ity yt waure'e hin i ra'yn Iesui e hap tawa Ierusarēi miat hap. Tuwanētup kahato ihay kape — Kat pote yt uikat i Ui'ywot Sese yat upi Iesui e hap kape at ka'ap tuwanētup.

⁵² Mi'i hawyi tawa hit Nasare pe Iesui topyhu'at mot'i. Tuwemotag itote yne ete. Mi'i hawyi itote tuwepiitmoesaika hawyi tuwemotag kahato po'og po'og yne e'at hap ewy. Iwe'eg kahato yne e'at pe po'og po'og totag hap ewy'ewy iwe'eg. Mi'i hap ewy miit'in mowepit hap ete tuwemotag i'ewyete Tupana kuap hap ete tuwemotag. Mi'i hap upi Tupana tuwehum kahato Iesui ete.

3

MATEU 3.1-12 MAKU 1.1-8 PIAT EWY

¹ Pyno sa'awy'i mekewat morekuat Sesa toīne'en morekuat koro hap e'at pe turan Tupana ihay ra'yn pa'i Sakaria sa'yru Iuwāu kape yahig wato sese tote. Mi'i hawyi Tupana tiwyro kahato Iuwāu wanētup hawe ihay. Mi'i turan morekuat Tiperiu Sesa e hap 15 anu toīne'en morekuat koro wo yi wato Humanu ywania torania potypot no toīne'en. Mi'i pote wētup e'at pe morekuat Sesa ti'atukaykay tuwewawi tetu'isaria hawyi toi'atumowato mi'iria. Mi'i hawyi to'e tu'isa Pūsiu Piratu pe — Waku ereīne'en Iuteu ywania morekuat no yi Iuteu pe uhyt e. Mi'i hawyi to'e tu'isa Eroti pe — Waku ereīne'en yi Karireia piaria porekuat no uhyt e. Mi'i hawyi i'ewyete toikaykay toywyt sese Wiripi tuwewawi hawyi to'e tope — Waku ereīne'en yi Itureia piaria porekuat no mekewat Iuteu ywania irania'in kawiat porekuat no e. Ma'ato waku aru po'og atum yi epe uheywyt en tupono e. Waku wy yi wato Tacunite atum epe i'ewyete yi wato Irisania atum epe wy i'ewyete yi wato Apirene atum epe uheywyt Wiripi en mote e. Mi'i hap e'at pe Tupana ihay sa'awy'i Pa'i Sakaria sa'yru Iuwāu wywo mekewat yahig koro note. ² I'ewyete mekewat e'at pe Iuteu ywania ti'atu'airo typy pa'i ta'atuepa'i koro wuat. Wētup pa'i Anai e hap wētup ok pa'i Ka'iwa e hap. Mi'i hawyi mi'iria ta'atunug pa'i koro wo Tupana mōtypot yat pe. Mi'i hap e'at pe Tupana ihay sa'awy'i wuat ahēt'ok hat Iuwāu wywo. ³ Pyno mi'iria tukupte'en miit'in akag wuat turan Tupana ihay kahato pa'i Sakaria sa'yru Iuwāu yahig notiat ieīne'en hat pe — Iuwāu e woro'airo en uhehay enoi miit'in miat hamo e. Mi'i hawyi Iuwāu toto Tupana ehay moherep hamo Tupana e hap ewy. Mi'i hawyi ikohyewyry kahato mekewat Iūtāu hy ēpe upi. Mi'i hap upi ēpe upiaria toi'atumu'e kahato Tupana ehay wo. Mio tā e — Ewei'aipok to Tupana kape e. Waku hawyi woroho'oset'ok eipe e. Ta'i eweitoiat ro eminug sa'ag ko'i hawyi Tupana waure wo toīne'en eiminug sa'ag ko'i kai e. ⁴ Aikotā sa'awy'itewuat Tupana ehay moherep hat Isaia timoherep yne ahēt'ok hat Iuwāu etiat tomiwan me hap ewy. Mio tā to'e — Tut wyti aru wētup ok tehay pirik wuat henoī henoī miit'in miat yahig notiat hat e Iuwāu etiat tomiwan me. Mi'i miit wyti aru mio tā e wuat'i tomimu'eria pe — Eiwānētup hawiat mu'ap yt hāpyk i rakat ewy toīne'en ipori'ok kahato rakat ewy e aru e. — Ma'ato mi'i kaipyi ewei'aipok to Tupana kape eiwanētup hap mohāpyk hamo hawyi mu'ap hāpyk hap ewy Tupana einug e aru mekewat Tupana mipo'oro e. — Eweikupte'en no Tupana wanētup hawe hāpyk takat hawyi eiwanētup hap mu'ap ikahu rakat ewy ra'yn topyhu'at aru e aru Tupana mipo'oro e Tupana Isaia miwan me. ⁵ Mio tā e Tupana sa'awy'i — Uimipo'oro Miit'in Ehakyera'at ut hap moherep hat wyti aru atipo'oro e. Mi'i miit wyti aru mu'ap nug hat ewy topyhu'at e Tupana miwan miat ahēt'ok hat Iuwāu ete. Ta'i mi'i miit wyti aru mu'ap nug hat ewy topyhu'at e. Mu'ap sa'ag ko'i mokahu hamuat tutunug e. Mu'ap i'anam kahato hyri kawiat toihywytip yne e. Mu'ap yity'ok ete ipoity

rakat toimohãpyk e. Mi'i hawyi mu'ap sa'ag ko'i yi hot pe itym nakat toimokahu kahato e. Mi'i hawyi hãpyk yne mu'ap hawyi atipo'oro Uhemiiit Ho'owasat Rakaria Puëti Hat e. Mi'i hawyi Uimipo'oro Uhemiiit Sese mu'ap mohot hat toimoherep kahato miit'in me tehay pirik wo — Tut irane tut irane Tupana Mipo'oro Ahehakyera'at hat e aru. Eiwemohãhyk to ipu'ap hawyi wyti aru tut ahepe e aru Uhemiiit ut hap moherep hat e Tupana sa'awy'i. ⁶ Mi'i hawyi ti Uimipo'oro Wuat'i Ywania Ehakyera'at Hat akasa haria i'atu kahato tukupte'en aru mesuwat yi wato hap ok tã e Tupana Isaia miwan 40.3 pe Tosa'yru Iesui etiat.

⁷ Pyno Isaia e hap ewy kahato Iuwãu ti'atumu'e miit'in itote Iūtãu hy ãpe upiaria. Mi'i hawyi tõe kahato miit'in tuwewawi. Mi'i hawyi typy'i kahato miit'in put'ok'i'atu'e Iuwãu ete ta'atuset'ok hap ky'esat haria. Mi'iria pe Iuwãu to'e — Moi mëpyt ewywuwat eipe e. Yt nakuaria i eipe e. Tupana piat ei'apiheg hap yt eweiky'esat i pote ewei'õ'ẽ Tupana kape imohey hamo hawyi woroho'oset'ok e. Ta'i Tupana piat ehethok hap eweiky'esat pote eiwemorem no Tupana kape e Iuwãu. ⁸ — Waku eiminug sa'ag ko'i hap ewei'atu'atoiat yne yne e. Mi'i tã ewetunug hawyi irania'in ikuap ta'yn Tupana kapiat ei'aipok hap e. Ma'ato — Waku kahato uruto yt ewei'e tei'o e. — Uruto ti ase'i Aparãu emiariru ko'i pote wakuaria urutukupte'en Tupana wanëtup hawe yt ewei'e tei'o e. Ta'i aha'ase'i minug wakuap ko'i yt put'ok'e i ahowawi aimowaku Tupana wanëtup hawe e. Ta'i aiwaku hap yt tut i ai'ywã'i hap kaipyi e. Ta'i Aparãu ewaku hap yt ahehakyera'at kuap hin i e. Ta'i eipiit aha'ase'i Aparãu piit ewywuwat kahato toïne'en ma'ato eiminug sa'ag ko'i yt Aparãu ewywuwat hin i e. Ta'i Tupana tiky'esat pote tutunug kuap mesuwat nu ko'i kawiat aipiit ko'i ewywuwat e. Toiky'esat pote Aparãu emiariru piit ko'i tutunug kuap mesuwat yi kawiat e. Ma'ato wakuaria imohey haria Aparãu ewywuaria yn waku Tupana wanëtup hawe e Iuwãu. ⁹ — Eiwe'eg wo o e katupono Tupana mikoi ypia yt haat i rakat ewywuwat eweikupte'en. Aikotã aimikoi yt aipo'i hap ewywuwat eipe. Pywo pe ti mesup ta'yn ehapo ete toïne'en Tupana piat ei'apiheg hap. Ywyhap ewywuwat toïne'en Tupana po pe eikai aikotã aimikoi yp yt haat i rakat ewywuwat watitek ywyhap wo hap ewy eweikupte'en mesup e. Pyno eiwe'eg wo o katupono ywyhap ewywuwat toïne'en Tupana po pe ehete aikotã aria'yp ko'i yt haat i rakaria ypugha hamo hat ewy toïne'en eikai. Aikotã wati'ypugha hawyi wati'atusokwuk ahe'aria wo mi'i hap ewy Tupana tunug ehepe sa'ag ewetunug mote e Iuwãu õ'ẽ haria pe. ¹⁰ Mi'i hawyi yahig kapiat howawiat õ'ẽ haria apo'i'atu'e Iuwãu me — Yt naku i rat urutuwat aria wato kape i'atu'e. Yt naku i Tupana uru'apiheg ko'i urutopyhu'at wuat'i e'at pe i'atu'e. Mi'i pote aikotã aru waku urutunug Tupana ehamo paa'uruto'e hamo i'atu'e Iuwãu me. ¹¹ Mi'i hawyi Iuwãu ti'atuwesat — Pyno ehelokpe typy pote eweho'oium no yt hesokpe i rakaria pe e. I'ewyte eimi'u toĩ mote ewei'atumoenuk to hesy'at rakaria e Iuwãu paa'e haria pe. ¹² I'ewyte wo'opyhyp haria tukupte'en itote weset'ok teran hanuaria. Mi'iria i'atupotpap Iuteuria ewanĩkaptia Humanu ywania eporekuat sa'up sat hamo. Mi'iria wyti wuat'i kaipyi ta'atuporekuat wuanuat ha'up porera'at haria. Ma'ato po'og iwato ta'atusat ta'atuporekuat miëtup ko'i kai. Mi'i hawyi ipat'ok — Uruwano ra'yn i'atu'e haria. I'ewyte mi'iria apo'i'atu'e Iuwãu me — Urumu'e hat aikotã aru waku urutunug Tupana mowepit hamo i'atu'e katupono Tupana piat uru'apiheg hap yt uruiky'esat i pote i'atu'e Iuwãu me. ¹³ Mi'i hawyi Iuwãu ti'atuwesat morekuaria sa'up sat haria pe — Yt ewei'atuma'at rei'o miit'in e. Eiporekuat miëtup ok tã yn ewetat ro e Iuwãu mu'ap pyhyp haria pe.

¹⁴ Mi'i hawyi i'ewyte surara'in weset'ok teran haria apo'i'atu'e Iuwãu me — Mi'i hawyi uruto apuru aikotã urutunug Tupana mowepit hamo i'atu'e. Mi'i hawyi Iuwãu ti'atuwesat — Yt ewepohari tei'o irania'in ekat eipy'ahak popuo ne'i e. Yt eheso i tei'o miit'in minug ko'i ete e. — Waku rakat mi'i miit ewei'e ro waku rakat pe e. — Yt naku i rakat mi'i miit ewei'e ro yt naku i rakat pe e. Yt eheso i tei'o miit'in etiat eiporekuat pe e. Mi'i hawyi yt naku i ewei'e eiporekuat pe — Uhepiat uipotpap hap sa'up emium yt iwato i yt

eweie tei'o e Iuwāu surara'in me.

¹⁵ Mi'i hawyi miit'in hekatup kahato Tupana Mipo'oro Ta'atuporekuat nuat. Mi'i pote te'eruwanētup kahato Iuwāu kape — Pywo apo Iuwāu ni Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat put'ok'e sio yt i'atu'e te'eruwanētup hawe. ¹⁶ Ma'ato Iuwāu to'e i'atuepe — Uito ti yt Tupana Mipo'oro Wuat'i Ywania Ehakyera'at hanuat i e. Ta'i uito y'y wuat wo'oset'ok hat ne'i ma'ato Mi'i Miit wētup ok wyti aru po'og wakuat uikawiat ra'yn e. Uhewaku hap uiat yt put'ok'e hin i heropat hanuat e. Uhewaku hap yt put'ok'e i Tupana Mi'airo Wuat'i Miit'in Porekuat nuat py sokpe saity pok hamo e. Uito y'y wuat yn wo'oset'ok hat ma'ato Tupana Mipo'oro Koro ti aru topotset'ok miit'in Tupana Pā'āu wo ra'yn e. Ma'ato yt eweimohey i Imipo'oro pote ehaty'i haty'i hap yn topyhu'at Tupana kaipywiat e. Ta'i yt eweimohey i Tupana Mipo'oro pote aria wo ehēt'ok hap haty hap ewywuat tutunug e. ¹⁷ Mi'i Miit panene ewy ihay put'okto'e hawyi aikotā wati'atu'yky arui iā'yi sese puēti hamuat hap ewy ti aru toi'yky miit'in wakuaria puēti hamo e. Mi'i hawyi toi'atukat kahato temiit'in wakuaria aikotā watikat panene pe arui iā'yi wakuat hap ewy e. Tomohey haria toi'atukat watikat iā'yi wakuat ewy i'ewyte tomohey ran haria toi'atukat iā'yi ape ewy e. Wasere upi toikat panene pyi hap ewy toi'atupat'ok tomohey haria sese i'ewyte tomohey ran haria e. Yt nakuaria i ti aru i'ape ko'i ewywuaria mipugha wuat aria yt hasep i rakat pe mi'iria ti aru toi'atupugha aria wuat'i e'at piat pe e Iuwāu ō'ē haria pe. ¹⁸ Wakuat sehay iā'ākap wuo Iuwāu ti'atunāpin Iūtāu hy ēpe etiaria miit'in mowe'eg hamo. ¹⁹ I'ewyte morekuat Eroti minug yt naku i hap ko'i toimoherep yne. — Ta'i morekuat Eroti tero'ok toywyt morekuat Wiripi ehary'i hawyi totiototo ra'yn to'yat kape tehary'i e. Yt naku i kahato mi'i tā watunug mote e Iuwāu miit'in me. ²⁰ Mi'i tā e Iuwāu morekuat ete pote morekuat Eroti tipyhih ta'yn ahēt'ok hat Iuwāu wo'opyhih hawe. Toipyhyp Iuwāu hawyi — Yt naku i kahato morekuat Eroti i'atu'e miit'in. Iwato kahato morekuat Eroti minug sa'ag ko'i watikuap mesup i'atu'e.

MATEU 3.13-17 MAKU 1.9-11 IUWĀU 1.32-33 PIAT EWY

²¹ Pyno Iuwāu topyhih hap owakai te Iuwāu ti'atuset'ok kahato miit'in. I'ewyte wētup e'at pe Iesui tut ra'yn howawi toset'ok hamo. Toset'ok hawyi Iesui Tupana kape ihay. Mi'i turan oken'ypy ewy tuwemoherep atipy kaipyi. ²² Mi'i hawyi atipy kaipyi Tupana Pā'āu tut ra'yn pykasu ewy. Mi'i hawyi ta'apyk Iesui apy tote. Mi'i hawyi atipy kaipyi sehay put'ok'e Iesui etiat — Uha'yru Sese En e. Uimowepit kahato hat En Uha'yru En mote e. Arehum kahato epe Uha'yru Sese e Tupana Iesui pe.

²³ Toset'ok hawyi Iesui ha'awynug na'yn topotpap hap 30 anu tuwemotag hap ete. Mi'i hawyi Iesui ha'awynug To'ywot Tupana piat topo'oro hap ko'i. Mi'i pote imimu'eria miit'in te'ero'e — Ta'i watikuap ta'yn Iesui i'atu'e. Meiē ti ahētawa Nasare piat panipani'e hat Iuse sa'yru i'atu'e. Iesui ywot Iuse mimotag hat topyhu'at i'atu'e.

MATEU 1.1-27 PIAT EWY

Uito ti mesuwat miwan nug hat IRUKA. Pyno mesuwe ahenoi teran ehepe Iesui e'ase'i'in sa'awy'itewuaria. Pyno Iesui ywot hit ewywuat IUSE Imotag hap topyhu'at. Pyno Iesui e'ase'i Iuse ywot ERI e hap toīne'en miwan me i'atu'e. ²⁴ Mi'i hawyi Iesui e'ase'i Eri ywot MATATI e hap toīne'en. Mi'i hawyi Matati ywot IREWI toīne'en i'atu'e. Mi'i hawyi Irewi ywot MEUKI e hap. Mi'i pytkai Meuki ywot IANAI i'atu'e. Ianai e hap ywot IUSE POT i'atu'e. ²⁵ Pyno Iuse pot ywot MATATIA i'atu'e. Mi'i hawyi Matatia ywot AMO i'atu'e. Mi'i hawyi Amo ywot NAŪ i'atu'e. Pyno Naū ywot ESIRI i'atu'e. Esiri ywot NAKAI i'atu'e. ²⁶ Mi'i hawyi Nakai ywot MAATE i'atu'e. Maate ywot MATATIA i'atu'e. Matatia ywot SEMEI i'atu'e. Semei ywot IUSEKI i'atu'e. Iuseki ywot IOTA i'atu'e. ²⁷ Iota ywot IUANA i'atu'e. Iuana ywot IRESA i'atu'e. Iresa ywot SURUPAPEU i'atu'e. Surupapeu ywot SARATIEU i'atu'e. Saratieu ywot NERI i'atu'e. ²⁸ Mi'i hawyi Neri ywot MEUKI i'atu'e. Meuki ywot ATI i'atu'e. Ati ywot KUSĀ i'atu'e. Kusā ywot EUMUTĀ i'atu'e. Eumutā ywot

ET i'atu'e. ²⁹ Mi'i hawyi Et ywot IUSUE i'atu'e. Iusue ywot ERIESE i'atu'e. Eriese ywot IURĪ i'atu'e. Iurī ywot MATATE i'atu'e. Matate ywot IREWI i'atu'e. ³⁰ Irewi ywot SIMEĀU i'atu'e. Simeāu ywot IUTA POT i'atu'e. Mi'i hawyi Iuta pot ywot IUSE i'atu'e. Iuse ywot IUNA i'atu'e. Iuna ywot ERIAKĪ i'atu'e. ³¹ Eriakī ywot MEREĀ i'atu'e. Merea ywot MENA i'atu'e. Mena ywot MATATA i'atu'e. Matata ywot NATĀ i'atu'e. Mi'i hawyi Natā ywot aha'ase'i Morekuat TAWI i'atu'e. ³² Mi'i uimiwan kaipyi watikuap ta'yn AIPOTYPOT IESUI Morekuat Tawi Emiariru Emiariru hap. Mi'i hawyi Morekuat Tawi ywot IESE i'atu'e. Iese ywot IUPETE i'atu'e. Iupete ywot PUASI i'atu'e. Puasi ywot SAMŪ i'atu'e. Samū ywot NAASŪ i'atu'e. ³³ Mi'i hawyi Naasū ywot AMINATAPE i'atu'e. Aminatape ywot ATIMĪ i'atu'e. Atimī ywot ARANI i'atu'e. Arani ywot IRŪ i'atu'e. Irū ywot WARE i'atu'e. Mi'i hawyi Ware ywot ase'i pot IUTA i'atu'e. ³⁴ Ase'i pot Iuta ywot IAKO i'atu'e. Iako ywot ISAKI i'atu'e. Isaki ywot aha'ase'i koro APARĀU i'atu'e. Mi'i uimiwan kaipyi watikuap AIPOTYPOT IESUI aha'ase'i koro Aparāu Emiariru Emiariru hap. Mi'i hawyi aha'ase'i Aparāu ywot TARE i'atu'e. Tare ywot NAKU i'atu'e. ³⁵ Mi'i hawyi Naku ywot SERUKI i'atu'e. Seruki ywot IRAKĀU i'atu'e. Irakāu ywot WAREKI i'atu'e. Wareki ywot EPET sa'yru. Mi'i hawyi Epet ywot SARE i'atu'e. ³⁶ Mi'i hawyi Sare ywot KAINĀ i'atu'e. Kainā ywot AWASATE i'atu'e. Awasate ywot SĒ i'atu'e. Sē ywot wuat'i e'ase'i pot NU'E i'atu'e. ³⁷ Nu'e ywot IRAMEKI i'atu'e. Irameki ywot METUSARA mekewat ieñe'en mot'i kahato hat i'atu'e. Mi'i hawyi Metusara ywot INOKI i'atu'e. Inoki yt iku'uro i katupono Tupana tioto atipy kape mi'i miit. Mi'i hawyi Inoki ywot IARETE i'atu'e. Iarete ywot MAREREU i'atu'e. Mi'i hawyi Merereu ywot KAINĀ i'atu'e. ³⁸ Kainā ywot ENU i'atu'e. Enu ywot SETE i'atu'e. Sete ywot ĀTĀU i'atu'e. Ātāu ni Tupana minug mekewat miit sa'awy'iwuat miit'in e'ase'i pot.

Mesuwat miwan nug hat ti Iesui ehay moherep hat IRUKA. Pyno mesuwat uimiwan kaipyi watikuap yne ra'yn AHEHAKYERAAT HAT IESUI e'ase'i e'ase'i pot Ātāu emiariru emiariru emiariru hap ko'i Ātāu kaipyi Iesui kape set ko'i watikuap yne ra'yn IESUI e'ase'i set ko'i. IESUI ywot sese ma'ato TUPANA. Waku ra'yn.

4

MATEU 4.1-11 MAKU 1.12-13 PIAT EWY

¹ Toset'ok hap kahu hawyi Iesui toto tuweran na'yn miit'in kaipyi mekewat Iūtāu hy pyi. Tupana Pā'āu yn na'yn Iesui piit pe. Ta'i yne Tupana Pā'āu topyhu'at kahato ipiit pe. Mi'i pote tutunug Tupana miky'esat ko'i torania i'e hap ewy yn tutunug. Mi'i hawyi mu'ap upi Tupana Pā'āu to'e tope — Uha'yru e atiky'esat ereto yahig wato kape aikope yt uwe i miit'in toñe'en hap kape e. Mi'i hawyi Iesui toto Tupana Pā'āu miky'esat ewy. Mi'i hawyi ahiag akag sese toto Iesui ma'at hamo. Toiky'esat Iesui temiit no. Toiky'esat Iesui tomiky'esat nug hanuat. ² Ta'i 40 e'at 40 ewātym Iesui toñe'en mekewat yahig wato tote. Yt kat i mi'u tutu'u. Itote yt tenuk i 40 e'at 40 wātym. Mi'i hawyi hesy'at sakpo'e tuete itote. Mi'i hawyi yt hesaika i yt kat i mi'u tutu'u hawyi sese yt hesaika i. ³ Hesy'at kahato sese itote. Mi'i turan ahiag akag toto Iesui iā'āg hamo. Toiky'esat Iesui tunug hā'āg hap. Toiky'esat Iesui tomiky'esat nug hat. Mi'i hawyi toto Iesui kape hawyi to'e tope — Pywuat Tupana Sa'yru En mote etomoherep to uhepe esaika hap wuat'i nug kuap hap e. Etunug no emi'u wo man mesuwat nu kawiat Mehī e. ⁴ Ma'ato Iesui tiwesat — Yt atunug i rat e'e hap ewy ahiag e katupono sa'awy'i sese mio tā e Tupana Musei miwan Teuterumumiu 8.3 pe — Yt naku i mi'u mesuwarotiat yn eweikat at ka'ap eipiit mo'ok hamo e. Yt naku i mi'u kape yn eiwewanētup e. Mi'u kape yn eiwewanētup wote yt karāpe i eweikat eheñe'en hap sese wuat'i e'at piat e Tupana Musei miwan me Teuterunumiu 8.3 pe e Iesui ahiag me. ⁵ Mi'i hawyi ahiag tioto Iesui yity'ok ywaiti kahato rakat kape hawyi

itote pyi meremo toimoherep Iesui kape morekuaria etama mesuwat yi totiaria torania wuat'i etama i'atuekat ikahu rakat toimoherep yne Iesui kape tomu'etu hap ewy. Mi'i hawyi mi'i tote to'e Iesui pe. ⁶ — Eراها'at ro mesuwarotiat ikahu kahato rakat ko'i kape Mehī katupono mesuwat yi totiat atum yne teran epe uhemiiit no ereīne'en mote e. Ta'i yne miit atum teran epe mesuwat ewa'akasa hap ko'i katupono uiat yne mesuwat yi tote torania e. Atum kuap yne mesuwarotiat ekat wo epe uimiky'esat ewywuwat etunug yne hawyi e. Uimōtypot hap etunug hawyi mesuwat ko'i iwato hap ok tā atum yne torania epe e. Mi'i hawyi wuat'i Miit'in Porekuat no ereīne'en mesuwat yi wato ok tā e. Mi'i hawyi wuat'i ywania tukupte'en ewano i'ewyte emōtypot haria mi'iria te'eropyhu'at e ahiag Iesui pe. ⁷ To'iro uhupi e. Ta'i uiat ko'i tukupte'en meimuēwaria yi totiat yne e. Mi'i pote uimōtypot En hawyi erepỹ'ātutuk uhowawi mi'i pote aru atum yne ra'yn mesuwat yi totiaria epe Uhyt e ahiag Iesui pe. ⁸ Ma'ato Iesui tiwesat — Yt rat ahiag yt naku i arepỹ'ātutuk ewawi katupono yt naku i woronug uhutupana wo ne'i katupono mio tā e Tupana Musei miwan me — Waku uhowawi yn eiwepỹ'ātutuk e hawyi waku Uito yn eTupana wo areīne'en e. Yt uwe i toīne'en mi'i rē e Tupana nimopywiat Teuterunumi 6.13 miwan me. Yt naku i pāi are'e — en tupana wo ahiag katupono Tupana yn Tupana wo topyhu'at uimimōtypot nuat Tupana yn aheropat hat e miwan me e Iesui ahiag me. ⁹ Mi'i hawyi ahiag tioto Iesui Ierusarēi kape yity'ok totiat Tupana mōtypot yat koro ywaiti rakat tote toipag Iesui. Itote Tupana mōtypot yat piaria sem tukupte'en mekewat okipy wato tote. Mi'i hawyi ahiag to'e Iesui pe — Pywo Tupana Sa'yru En mote e'oghyt'at ro meiūpepyi wuat'i miit'in ehamo hawyi waku erepopy hawyi wuat'i miit'in tikuap En Tupana Sa'yru sese hap e. ¹⁰ Waku e'oghyt'at meiūpepyi yi kape i'atuehamo katupono sa'awy'i Tupana to'e morekuat Tawi wepy 91.11 pe — Uhemiiit ta'at pote yt iku'uro i katupono meremo atipo'oro wētup ok atipy kaipyi ta'at rakat okhyt'at hamo hawyi yt iku'uro hin i e ti ahepe nimo te miwan me Mehī e ahiag Iesui pe. ¹¹ Mi'i hawyi — Pyno ehā'āg no katupono atipy kaipywaria meremo epytyk hawyi yt era'at i hamo e. Pyno erepopy ro mesuwepyi wuat'i miit'in ehamo yi kape hawyi meremo ta'atukuap esaika hap e. Mi'i ehā'āg hawyi yt erepik hin i yi tote e miwan me e ahiag Iesui pe. ¹² Ma'ato Iesui tiwesat — Motoro ahiag pya kahato uikai yt atiky'esat hin i e'e hap ewy atunug yt naku i ahā'āg Tupana sio uiku'uro sio yt hap ete katupono mio tā e i'ewyte Tupana miwan me — Yt naku i eiwekaipyi ewei'e — Yt uiwe'eg i pytkai uiminug sa'ag ete eweipehik uipowyro aru Tupana ei'e hap e. Yt naku i — Uipowyro aru ipoity'i pytkai ewei'e uhepe e Tupana miwan me e. Yt naku i uhā'āg e Tupana sio eku'uro sio yt hap ete e Tupana ahepe nimo te Musei miwan Teuterunumi 6.16 pe e Iesui ahiag me. ¹³ Mi'i hawyi ahiag ipohep ta'yn Iesui iā'āg kahato hap ete pyi. Yt toima'at kuap i yt nakuap i nug hap ete ma'ato toto porap'i hap ewy ne'i katupono tut i tut i tereto karia wo Iesui iā'āg iā'āg hamo ma'ato Iesui po'og hesaika ahiag kai.

MATEU 4.12 MAKU 1.14 PIAT EWY

¹⁴ Mi'i hawyi Iesui ta'aipok i ra'yn tomotag hap kape yi Karireia kape. Tupana Pā'āu piat tomoesaika topyt'atnug na'yn hap wywo ta'aipok. Mi'i hawyi waku kahato toimoherep itote wuat'i miit'in mikuap kahato wo Iesui tuwemotag hap itote hawyi ta'atuhenoī kahato to'ope to'ope — Iesui minug ko'i waku kahato yt uwe i minug ko'i ewy i'atu'e. ¹⁵ Mi'i hawyi tewyry hap upi yne Tupana mōtypot yat ko'i pe teke miit'in atumu'e hamo. Toi'atumu'e hawyi waku kahato i'atu'e imienoi ko'i pe. ¹⁶ Mi'i hawyi Tupana mōtypot hap e'at pe Iesui teke Tupana mōtypot hawe teko ewy Tupana mōtypot hamo. Mi'i hawyi Iesui ipoī'ām na'yn miit'in py'asetpe Tupana ehay moherep miwan miat hamo teko sa'awy'iwuwat ewy tomotag eko ewywuwat. ¹⁷ Mi'i hawyi ta'atuium na'yn sa'awy'itewuat Isaia miwan tope imimowēpap hamo katupono sa'awy'i tetawa Nasare pe toimowēpap Tupana ehay i'atuepe aikotā sa'awy'i kurum iwasu Iesui turan tomotag hap turan toimoherep Tupana ehay miwan miat hap ewy. Mi'i hawyi totat Tupana ehay

miwan miat hawyi toikat ra'yn miwan me aikowuat tomiky'esat ewywuat. Mi'i hawyi toipuēti ra'yn sehay tuwetiat hawyi toimowēpap tomipuēti Tupana ehay tomoherep hat Isaia e hap miwan miat hap ewy. ¹⁸ — Uiwyrria'in e mesuwe mio tā e miwan me — Tupana Pā'āu Wakuat toīne'en kahato uhepe e. Ta'i Tupana ui'airo ra'yn tehay wakuat moherep hamo e. Ta'i Tupana ui'airo satek takaria ehakyera'at hamo yt hekat i rakaria mu'e yt kat sa'up i hamuat e. Yt kat etiat kuap i haria mowe'eg hamo ui'airo Tupana e. Mesup ta'yn Tupana uipo'oro wanīkaptia mipyhyk piat ko'i porenōtem ta'atupyhyk hap kaipywiat hamo e. I'ewyte ti yt iha pytig i rakaria mohapytig hamo uipo'oro e. Ta'i Tupana uipo'oro ra'yn miit'in yt uwe miky'e i ko'i ky'e sese hamo e. Ta'i Tupana mio tā e uhepe — Atiky'esat eti'atuporenōtem miit'in yne i'atuwanīkaptia po pywiat hamo e mesuwe miwan me e. ¹⁹ Tupana emiit'in ehakyera'at hap e'at enoi hamuat uipo'oro e. Ta'i Tupana ihay mesuwe Isaia miwan me yianmete uhettiat e Iesui itotiarria Tupana mōtypot yat piaria pe. ²⁰ Mio tā e Iesui timowēpap kahu hawyi tutum i ra'yn mekewat Isaia miwan Tupana mōtypot yat piat eropat hat pe. Mi'i hawyi Iesui ta'apyk ta'yn hawyi itote i'atumu'e hamo. Mi'i hawyi itotiarria te'eraha'at kahato howawi kat e aru ihay e hap kuap hamo. ²¹ Mi'i hawyi Iesui henoi i'atuepe — Mesuwat e'at mesuwat miwan uimimowēpap sa'awy'iwuat Isaia mienoi yianme uhettiat toha'awynug na'yn ehehamo ra'yn topyhu'at ra'yn e Iesui tomotag haria pe. ²² Mi'i hawyi itotiarria — Waku kahato ihay i'atu'e. Ihay se kahato hap watikuap i'atu'e. Ma'ato kat pote iwe'eg kahato ra'yn i'atu'e. Uwe som imu'e iwe'eg hap ete katupono watikuap kahato Iesui ywot sese Iuse i'atu'e. ²³ Ta'i i'ywot Iuse pan'ipan'i'e hat i'atu'e. Pyno uwe imu'e iwe'eg hamo i'atu'e. Mi'i hawyi Iesui to'e tomotag haria pe — Ta'i eweikuap teran uwe piat uimu'e hap e. Ta'i ewehenoi teran sehay pot'i kaipyi mekewat sehay mikyry'i hap kaipyi — Paini i'ahu rikat eremoehāite ro uruehamo aikotā irania'in eti'atumoehāite hap ewy ewei'e teran uhepe uimoweuka'i hamo. — Eti'atumoehāite kahato miit'in tawa Kawana'ū piaria i'atu'e pyno waku mesuwe emotag hawe tawa Nasare pe i'ewyte eti'atumoehāite urutoria ewei'e teran uhepe yt kat i uimohey hap eikai pytkai e Iesui. ²⁴ Mi'i hawyi — Etimoherep uruepe esaika hap wuat'i nug hamuat hawyi uruimohei En kurum ewei'e pote woroho'owesat — Yt uimōtypot hin i yt uimohey hin i eipe mesuwe uimotag hap etawa pe are'e. Pywo ti rat Tupana ehay moherep hat Uito pytkai uimotag hap totiarria yt uimohey hin i e. Aikotā to'e miwan me — Uimotag haria yt uimohey hin i e ma'ato irania'in kape atipo'oro uhehay moherep hat pote ta'atumohey kahato ma'ato imotag hap tote yt hin i e hap ewy kahato eiperia mesup eweipyhu'at e. Ma'ato atipo'oro ui'e hap moherep hat wētup ywania kape pote itotiarria i'atuewaure ka'a kahato e. Ma'ato ta'aipok ta'yn tuwemotag hap kape hap totiarria yt uwe i iky'esat e. Ma'ato irania'in tawa ko'i kape — Ereke Mehī i'atu'e — Ereke Mimi i'atu'e e Tupana miwan me e Iesui tehay pun haria pe. Mi'i hap ewy kahato mesuwe e Iesui tomotag haria pe. Yt uwe i mesuwe uimohey haria e Iesui tawa Nasare piaria pe.

²⁵ Pyno ahenoī teran po'og uimohey hap pun hap ete e Iesui. Nimo sese te i'atu kahato hiwu ko'i tukupte'en ai'ywania Isareu ywania tukupte'en mesuwe sa'awy'i ahe'yi tote e. Mi'i hawyi Tupana tipo'oro temiit Eria e hap i'atuewawi e. Mi'i hawyi Eria to'e i'atuepe — Mio tā e Tupana ehepe — Yt kat i hin i i'aman aru eimikoi ete hawyi yt kat i aru eimi'u e. Topap yne eimikoi yt kat i i'aman hawyi e. Mye'ym anu kape ti yt kat i i'aman e Tupana aha'ase'i'in me sa'awy'i Tupana mipo'oro Eria wē pyi ma'ato yt ta'atumohey hin i. Ma'ato to'e hap ewy put'ok'e. Mi'i hawyi 6 ewaty yt kat i i'aman mote i'atumikoi ko'i topap yne hawyi i'atusy'at kahato mesuwat yi wato hap ok tā. ²⁶ Mi'i hawyi Tupana tipo'oro i tehay moherep hat Eria wētup ywania kape mekewat yi Sareta ywania etawa kape. Mi'i hawyi put'ok'e itote tawa hit Sitāu note uru'ywania ewanīkaptia etawa tote e. Mi'i hawyi itote hiwu wētup ywania yat pe toīne'en porap Eria. Mekewat hiwu Tupana tipoityro kahato e. Ma'ato Eria motag haria aha'ase'i'in yt timohey i Eria pote Tupana yt tipo'oro hin i temiit

Eria aha'ase'i'in hiwu ko'i kape e. ²⁷ I'ewyte sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Eriseu toïne'en Tupana e hap moherep hat pywo sese hat mesuwe ahetawa pe e. Mi'i e'at pe tukupte'en kahato itotiarria hepihi pihi rakaria heïne'en turan ma'ato mi'iria Tupana mipo'oro Eriseu yt ti'atumoehāite kuap i kat pote yt ta'atumohey i pote e. Mi'i hap e'at pe wētup surara akag put'ok'e pya pyi Eriseu kape. Wētup ywania kaipyi tut. Wētup yi kaipyi tut mekewat hepihi pihi rakat Namā e hap het rakat e. Mekewat yi Siria kaipyi e. Mi'i hawyi toikat Tupana ehay moherep hat Eriseu tomoehāite hamuat hap ky'ewi. Mi'i ti Eriseu timoehāite meremo ra'yn Tupana esaika wo tomohey hap upi e. Yt ai'y-wania hin pytkai i toimoehāite e. Ma'ato ai'ywania itote i'ahu rakaria ahyt tukupte'en hepihi pihi rakaria e. Ma'ato mi'iria yt toi'atumoehāite hin i katupono yt uwe i ahetama piaria imohey pote e Iesui tuwemotag hap totiarria pe yt tomohey i haria pe. Mi'i hap ewy te Uito areïne'en mesup eipy'asetpe e. Irania'in ywania po'og uimohey eikai e Iesui tomotag hanuaria pe mekewat tawa Nasare piaria pe. ²⁸ Mi'i hawyi Iesui ehay kuap kuap haria Tupana mōtypot yat piaria i'atupy'ahak kahato ra'yn Iesui ete — Irania'in ywania po'og eikai Tupana mohey hap ete e Iesui hawyi. ²⁹ Mi'i hawyi — To'iro wati'auka Iesui i'atu'e. To'iro watipun Iesui yity'ok pyi yihot pe i'auka hamo i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atuhā'āg i'auka hamo. ³⁰ Ma'ato put'okta'atu'e yity'ok tote Iesui auka hamo i'okpun hamo ra'yn turan Iesui tuwemorem i'atueowa kape hawyi yt heremo hin i topyhu'at. Mi'i hawyi — Aikope toto Iesui i'atu'e. Yt watikuap i ra'yn aikowo toto hap i'atu'e katupono i'atupy'asetpuo tokosap.

MAKU 1.21-28 PIAT EWY

³¹ Mi'i hawyi Iesui toto wētup tawa kape ra'yn tawa Nasare tuwemotag hap totepyi. Mi'i hawyi Iesui ta'aipok ta'yn yi Karireia popyke tawa hit Kawana'ū kape. Itote Tupana mōtypot hap e'at turan teke Tupana mōtypot yat pe itotiarria mu'e hamo. ³² Itotiat Tupana yat piaria te'eruanētup kahato aikotā aikotā Iesui mienoi ko'i kape. — Iesui yt iraniam'aimu'e haria ewy hin i i'atu'e katupono Morekuat Koro ewy aimu'e i'atu'e. ³³ Mi'i turan toïne'en Tupana yat pe wētup ok miit ahiag ipiit piat rakat. Mi'i hawyi ahiagnia ta'atuehay pirik wo te'ero'e Iesui pe mekewat miit wē pyi. ³⁴ — Kat hamo som eriot uruwawī Iesui i'atu'e. Kan etiky'esat urukaipyi i'atu'e. Ta'i uruikuap ta'yn uru'auka hamo eriot i'atu'e. Pywo ti rat uruikuap En. En ni Iesui tawa Nasare kaipywīat sut hat wakuat i'atu'e. En ni Tupana Mipo'oro ahiag akit hamuat i'atu'e haty wo. ³⁵ Mi'i hawyi Iesui wāi'e ahiagnia pe — Eipo'inik to ahiag e. Erētem no meiēwat miit piit pyi ahiag e. Mi'i hawyi ahiag tipun temiit i'atupy'asetpe tuwētem ipiit hawe. Mi'i hawyi sa'awy'iwuat miit ahiag ipiit piat rakat waku ra'yn ahiag ipun pytkai yt kat i haty ipiit ete. ³⁶ Mi'i hawyi Iesui minug wakuat kape te'erewanētup kahato hawyi te'ero'e to'ope — Aikotā som toi'atusopo kuap ahiagnia i'atu'e. Po'og ahiag kai Mi'i Miit hesaika i'atu'e. Yt aimu'e haria ewy hin i tutunug kuap. Toipo'oro pote ahiag tuwētem meremo ihay pyi. Pywo pe ti po'og paini kai Iesui i'atu'e. Ta'i Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat hesaika hap ewywuāt nug hat toi'atuporenōtem ahiagnia meiūwat miit piit pyi i'atu'e. Tehay wo yn toi'atusopo kuap ahiagnia i'atu'e wanētup haria. ³⁷ Mi'i hap ewy tutunug mote wuat' i'auka ikuap yne Iesui minug wakuap ko'i ahiag sopo tehay wuat hap.

MATEU 8.14-17 MAKU 1.29-34 PIAT EWY

³⁸ Mi'i hawyi Iesui tuwētem Tupana yat pyi hawyi toto ra'yn topotmu'e Nu Simāu Peteru yat kape. Mi'i tote Peteru sakitu i'ahu rakat toïne'en. Ipiit hakup kahato. Mi'i hawyi ta'atuhētup ta'yn Iesui pe — Etimoehāite o meiūwat uruwy Peteru sakitu i'ahu rakat Mehī i'atu'e Iesui pe. ³⁹ Mi'i hawyi Iesui toto ra'yn Simāu sakitu ewawī. Mi'i hawyi wāi'e i'ahu hawe hawyi tokosap meremo ipiit sakup hap. Mi'i hawyi waku ra'yn. Tehāite meremo hawyi iāpe'ok'am getap wiat topotpap hamo ō'ē haria eropat hamo. ⁴⁰ Mi'i hawyi at min'e hawyi ta'atuerut kahato ta'atuwyria'in i'ahu rakaria Iesui ewawī. Mi'i hawyi Iesui tuweponug i'ahu rakaria ete hawyi toi'atumoehāite yne. Tuweponug hawyi

waku yne ra'yn. ⁴¹ I'ewyte Iesui ti'atupo'oro yne ahiagnia miit'in piit pyi. Tuwenō'ē turan i'atuehay pirik kahato — Ta'i En ni Tupana Sa'yru Iesui i'atu'e. Ma'ato Iesui wāi'e i'atuepe. Yt toiky'esat i tomoherep hap katupono ahiag tikuap Iesui Tupana Sa'yru hap. Mi'i pote — Wāi'e i'atuepe eipo'inik to yt ewehenoi tei'o uwe Uito hap eweikuap hap ok tā e Iesui ahiagnia pe.

MAKU 1.35-39 PIAT EWY

⁴² Ihot'ok kai i toto Iesui tuweran tawa Kawana'ū pyi yt uwe i miit toīne'en hap kape Tupana wywuat tehay kahato hamo. Mi'i hawyi miit'in tikat kahato Iesui. Ta'atupuēti hawyi — Ereīne'en no uruwywo uruetawa pe Mehī i'atu'e. Eto hawyi yt uruiky'esat hin i katupono i'atu kahato miit'in ekat haria i'atu'e miit'in sem Iesui pe. ⁴³ Ma'ato Iesui ti'atu-wesat — Uiwyrria'in ahenoi teran wuat'i tawa pe aikotā aikotā Tupana topyhu'at Wuat'i Miit'in Porekuat no hap etiat e. Mi'i nug hamo Tupana uipo'oro e. Mi'i tupono atunug neran uipo'oro hap e. — Atiky'esat yne ywania mu'e hap Tupana e hap ewy uipo'oro pote Wuat'i mu'e hamo e. ⁴⁴ Mi'i pote toto ra'yn tawa Kawana'ū pyi yne y'y hit i upi yne yi Iuteu puo wuat'i miit'in mu'e hamo. Yne Tupana mōtypot yat ko'i kape toto. Mi'i hawyi teke yne Tupana mōtypot yat ko'i pe tohenoi Tupana toīne'en Miit'in Porekuat hap.

5

MATEU 4.18-22 MAKU 1.16-20 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi wētup e'at pe Iesui yi Kenesare hyemyi'a hyēpeke toīne'en. Mi'i tote te'eruwa'atunug kahato miit'in typy'i rakaria Iesui ewawi Tupana ehay kapiat wanētup hanuaria. ² Itote turan typy e'yara yēpe piat ko'i pe Iesui ta'akasa pira pytyk haria kape. Ma'ato ika'iwaria yt uwe i yara ko'i pe katupono te'eruwesuki wato koho hamo tuwenō'ē ta'atue'yara pyi ihyemyi'a hyēpeke kape pira pytyk haria. ³ Mi'i hawyi typy'i kahato tomimu'eria pote Iesui teke ra'yn wētup yara pe hawyi to'e yara ka'iwat Simāu Peteru pe — Mehī atipuru porap e'yara katupono mi'i totepyi ati'atumu'e teran miit'in sem ihyemyi'a hyēpeke piaria hamo e Iesui Simāu me. Mi'i hawyi Iesui e hap ewy meremo Simāu tunug. Mi'i hawyi Iesui ta'apyk yara pe hawyi toi'atumu'e ra'yn miit'in mekewat yēpeketotitaria yara pyi. ⁴ Mi'i hawyi tehay kahu ra'yn hawyi to'e ra'yn Simāu me — Ereto i ro ihy pya kape e. Mi'i totepyi ewyrria'in wywo waku eweipytyk pira ko'i waku ewetopag ehesuki y'y pe pira pytyk hamo e. ⁵ Ma'ato Simāu to'e — Uruka'iwat e uruikat kahato ra'yn ka'ap mo pira suki wato wo wen ma'ato rat yt kat i hin i pira uruipytyk yt wētup i uruipytyk uruesuki wo e. Ma'ato etiky'esat pote urutunug neran e'e hap ewy mi'i hawyi waku e'e hap ewy urutopag uruesuki y'y pe Mehī e Iesui pe. ⁶ Mi'i hawyi ta'atupag y'y pe ta'atuesuki wato hawyi ipyt'at kahato ra'yn pira wo. Mi'i hawyi pira sem ko'i tihiot i'atuesuki wato. ⁷ Mi'i pote ta'atukaykay ra'yn ta'atuwyrria'in wētup yara piaria ta'atupowyro hamo. Mi'i hawyi ta'atuhytmoi ta'atue'yara ko'i pe pira sem hawyi porap te'era'apy'at pira i'atu kahato pote. ⁸ Mi'i hawyi Simāu Peteru ta'akasa Iesui minug wakuat kapiat hawyi toikuap ta'yn Iesui minug yt uwe i minug kuap hap ok tā hawyi tuwepy'ātutuk Iesui eowa kape to'e hamo — Mehī e ereto o pya kahato uikai kat pote yt nakuat i kahato rakat uito e tuwenoi ra'yn Iesui pe. — Ta'i uiat uhewaku hap ti yt put'ok'e hin i emiit no areīne'en hamo e. Mesup worokuap En wuat'i nug kuap hat ereīne'en hap e. Mi'i pote Wuat'i Ka'iwat no ereīne'en e. Mi'i pote aremōti uiminug sa'ag ko'i ete e. Mi'i pote yt naku i areīne'en emiit no e Peteru Iesui pe. ⁹ Mi'i hawyi Simāu tuwanētup kahato pira sem kape i'ewyte yne iwywuat wat haria yara piaria te'eruanētup kahato i'atu kahato pira ta'atupytyk pote. ¹⁰ I'ewyte Simāu ekatuwyrria seseria he'yara piaria ipowyro haria mehī Tiaku mehī Iuwāu mekewat uhyt Sepeteu sa'yru'in te'eruanētup kahato wy pira pytyk kahato hap kape. I'ewyte Simāu teha'at kahato hawyi Iesui to'e — Yt erewanētup tei'o po'og mi'i hap kape Simāu e katupono wyti aru mesuwat hawyi miit'in atupytyk Tupana wanuat hamo ra'yn ereīne'en ni aru aikotā

mesuwat pira pytyk suki wuat hap ewy e. ¹¹ Mi'i hawyi te'eruwelik ta'yn ihyemyi'a hyēpeke hawyi ta'atu'atoiat ta'atupotpap hap pira pytyk hap Iesui upiat tuwat hamo.

MATEU 8.1-4 MAKU 1.40-45 PIAT EWY

¹² Iesui toīn'en wētup tawa pe turan tut ra'yn wētup ok miit hepihi pihi kahato rakat Iesui ewawi. Ipe ete hepihi yn yne ipiit ete. Mi'i ti tuwewahik yi tote porog me Iesui yatype hētup hamo – Mehī e uimoehāite teran mote atiky'esat kahato uimowaku hap. ¹³ Mi'i hawyi Iesui tuweponug ipiit pe hawyi to'e – Ta'i woromoehāite teran uhyt e. Mio tā e hawyi meremo ipe pakup we toīne'en. Yt wētup hepihi pihi i toīne'en ipiit ete tokā'ā ra'yn hepihi pihi hap ko'i. ¹⁴ Ipiit waku hawyi Iesui haty wo ra'yn to'e tope – Uhyt yt ehenoi tei'o irania'in me uhepiat emoehāite hap mesup ma'ato ereto ro meremo pa'i kape epiit kahu hap etiat moherep hamo aheko ewy e. I'ewyte etum no pa'i pe Tupana piat emoehāite hap sa'up aikotā sa'awy'iwuat Musei aimu'e hap ewywuat e. Mi'i etunug hawyi pa'iria tikuap ta'yn epe moehāite hap e.

MATEU 9.1-8 MAKU 2.1-12 PIAT EWY

¹⁵ Mi'i hawyi irania'in po'og ikuap Iesui etiat hawyi tō'ē tō'ē miit'in typy'i kahato Iesui ehay kapiat te'eruanētup hamo. I'ewyte i'ahu rakaria ko'i tō'ē ta'atumoehāite Iesui piat kat hamo. ¹⁶ Mi'i pote Iesui toto tuereto yt uwe i miit hap kape Tupana wywuat tehay hamo. ¹⁷ Wētup e'at pe Iesui piat miit'in atumu'e hap tote tukupte'en nagnia ehay enoi haria i'ewyte miwan enoi haria apyk puo tukupte'en yi Karireia kaipywiaria yi Iuteu kaipywiaria tawa wato Ierusarēi kaipywiaria tō'ē mi'iria Iesui mienoi kuap hamo. Mekewat e'at pe toī kahato Iesui kai Tupana esaika hap i'ahu rakaria moehāite hamo. ¹⁸ Mi'i turan tō'ē ihainia'in ko'i wētup ok yt ipoī'ām kuap i rakat yni pe aria'yp ete he'yni pe ta'atuerut Iesui ewawi. Mi'i tote miit sem kahato puo ta'atuerokosap i'ahu rakat Iesui kape. ¹⁹ Ma'ato yt aikopuo kuap i ta'atuerokosap Iesui kape. Mi'i hawyi miit'in tok puo yt ta'atuereke kuap i pote te'era'am na'yn getap ok tote hawyi ta'atu'oghot ra'yn mare itote ywaiti Iesui apy tote. Mi'i hawuo ta'atumo'apyk Iesui yatype yt hewyry kuap i rakat. Miit'in tok puo Iesui ywytpe ta'atumo'apyk. ²⁰ Mi'i hawyi Iesui tikuap ta'yn i'atuepiat tomohey hap hawyi to'e yt ipoī'ām kuap i rakat pe – Uiwy e koitywy o waure wo ra'yn eminug sa'ag ko'i kai areīne'en e. ²¹ Mi'i hawyi itotiararia nagnia ehay enoi haria i'ewyte miwan enoi haria te'ero'e te'eruanētup hawe – Heiē yt naku i Iesui ihay sa'ag kahato Tupana ete i'atu'e katupono Tupana yn ni iwaure kuap aiminug yt naku i hap ko'i i'atu'e. ²² Ma'ato i'atuwanētup hap ko'i Iesui tikuap yne ra'yn tuwanētup hawe. Mi'i pote to'e wanētup haria pe – Kat pote mio tā ewei'e eiwanētup hawe e. ²³ Ta'i – Waure wo ra'yn ni eminug sa'ag ko'i kai areīne'en mesup are'e ra'yn mesuwat miit pe e. Yt niatpo hin i – Waure wo are'e miit'in me e. Ma'ato po'og niatpo wato'e yt hewyry kuap i rakat pe – Epoī'ām no hawyi ewyry ro wato'e niatpo kahato e. ²⁴ Mi'i pote pono atimoherep ehepe uhesaika hap miit'in mi'aparap ko'i moweityk hamo e. Ta'i Uito ti Miit'in Eyke'et mi'i pote ti uhesaika hap put'ok'e wuat'i miit'in minug yt naku i hap ko'i moma hamuat e. Mi'i uhesaika hap moherep hamuat mesup uhehay wo atimoehāite meiūwat yt hewyry kuap i rakat yne ehehamo e. Mi'i hawyi eweikuap ta'yn uhehay wuat atihap kuap wy eiminug sa'ag ko'i hap e itotiararia pe. Mi'i hawyi to'e yt ipoī'ām kuap i rakat pe – Epoī'ām no mehī hawyi eti'okpo'i ro e'yni hawyi ereto ro e'yat kape e. ²⁵ Mio tā e hawyi meremo sa'awy'iwuat i'ahu rakat ipoī'ām hawyi toi'okpo'i te'yni hawyi toto ra'yn to'yat kape tuwehum kahato Tupana kape toto turan. ²⁶ Itotiararia te'eruanētup Iesui minug etiat hawyi te'eruwelum kahato Tupana kape ma'ato te'eroken'ē hap wywo te'ero'e – Iesui yt uwe i ewy i'atu'e. Aikotā pyno tutunug wakuap mi'i hap ewy i'atu'e. Meiūwat ewywuat yt miit'in minug kuap ewy hin i i'atu'e. Yt karāpe i mi'i ewywuat kape wata'akasa meikotā nug hap kape i'atu'e to'ope. Mi'i pote te'eroken'ē kahato Iesui pupi.

MATEU 9.9-13 MAKU 2.13-17 PIAT EWY

²⁷ Mi'i hawyi toto i ra'yn Iesui mekewat tomimoehāite yat pyi hawyi mu'ap upi teha'at kahato wētup miit kape. Ta'akasa wētup ok yt uwe miky'esat i rakat kat pote mu'ap pyhyp hano toīne'en surara'in wanīkaptia powyro rakat pote. Morekuaria wanīkaptia wywo toi'atupyhyp yne mu'ap ko'i. Itote pyi toi'atuky'esat wuat'i miit'in kaipyi mu'ap sa'up. Iwato kahato toi'atuporera'at Iuteuria ewanīkaptia porekuat wano. Mi'i hawyi ipat'ok towanuat totat sa'ag. Mi'i hawyi iha'at kahato Iesui howawi mehī Mateu Irewi e hap het rakat kape. Mi'i hawyi toto howawi hawyi to'e – Woroky'esat en uhemiiit no e. Pyno to'iro uhupi e Iesui Mateu pe. ²⁸ Toikaykay hawyi meremo ipoī'ām Iesui upiat toto hamo. Mi'i hawyi toi'atu'atoiat yne yne tomisat ko'i sa'up iwato rakat yparakai tomi'apykok tote. Yt toiky'esat i po'og katupono toto teran Iesui upi pote e. ²⁹ Mi'i hawyi Irewi Mateu toto ra'yn Iesui upi hemiiit no. Mi'i hawyi Iesui mekewat Mateu Irewi tioto to'yat kape imoenuk hamo. Put'okto'e to'yat pe hawyi ienuk hap tutunug Iesui etiat tuwehum haype. Mi'i hawyi toi'atukaykay towyria'in to'ewywuwat sa'up porera'at haria toi'atukaykay irania'in wywo. Mi'i hawyi yt naku i kahato rakaria py'asetpe Iesui toīne'en. ³⁰ Mi'i hawyi nagnia ehay enoi haria i'ewyete miwan etiat wāi'e hap moherep haria te'eraha'at Iesui ienuk hap kape hawyi mi'iria i'atupy'ahak Iesui ete i'ewyete Iesui potmu'eria ete. Mi'i pote te'ero'e – Kat poteī Eika'iwat yt nakuaria i sa'up porera'at haria wywo tenuk hamuat toto i'atu'e. Yt naku i yt nakuaria i wywo watenuk e miwan me i'atu'e. ³¹ Ma'ato Iesui ti'atuwesat – Uhyt'i'in e yt eweikuap i apo aikotā ihāite rakaria yt ikat hin i mohag nug hat ta'atumoehāite hamo e. Ma'ato irania'in i'ahu rakaria ihāite pik'e rakaria ikat kahato mohag nug hat ta'atumohāite pakup i hat ta'atumopakup i hat e. Uito areīne'en mohag nug hat ewy. Mesuwarotiararia ehakyera'at hamo Tupana uipo'oro miit'in yt naku i nug haria moehāite hamo uipo'oro e. ³² – Uito ti yt ariot i wakuaria mowaku pakup i hamo katupono – Uruto po'og waku torania'in kai i'atu'e. Mi'i e haria yt uikat i – Uruto waku kahato Tupana wanētup hawe i'atu'e haria ewy e. Mi'i pote yt ati'atuehakyera'at kuap i mi'iria ma'ato irania'in – Yt nakuaria i uruto e haria tikuap kahato ra'yn yt i'atuewaku i hap pote mi'iria ati'atuera'aipok kuap Tupana kape e. Mi'iria mu'e hamo ariot e. Ma'ato – Uruto waku e haria yt ati'atuehakyera'at kuap i e Iesui.

MATEU 9.14-17 MAKU 2.18-22 PIAT EWY

³³ Mi'i hawyi mekewat – Uruto po'og e haria te'ero'e Iesui pe – Uhyt i'atu'e ahet'ok hat Iuwāu potmu'eria i'ewyete nagnia ehay enoi haria te'eruwemosy'at kahato ta'atuehay Tupana kapiat moesaika hamo i'atu'e. Ma'ato ewat epotmu'eria te'eruwenuk yn i'atu'e. Yt te'eruwemosy'at hin i ta'atuehay Tupana kapiat moesaika hamo i'atu'e. ³⁴ Mio tā te'ero'e hawyi Iesui ti'atuwesat – Pyno ahenoī teran hā'ākap wuo uhehay e. Karāpe toīne'en ienuk wato hap e'at aiwo'omowepit hap e'at turan he'aito pakup takat e'at mōtypot hap turan ihary'i pakup takat e'at mōtypot hap turan mekewat e'at pe yt uwe i tuwemosy'at teran i'atuwepit teran hap yn te'erenuk hap yn wo'okyi'at hap e'at piat pote se'aito hap e'at piat pote e. Ta'i i'atuwepit kahato te'erenuk turan e. Mi'i hap ewy kahato areīne'en mekewat Se'aito Pakup ewy e. Uhemiiit'in wywo areīne'en turan i'atuwepit kahato aikotā wo'okyi'at hap e'at piaria ewy are e. Pyno se'aito hap e'at pe i'atuwyria'in i'atuwepit kahato te'erenuk turan e. Se'aito wywo tukupte'en turan yt te'eruwemosy'at teran hin i e. Yt i'atu'arot hin i tukupte'en aikotā wo'okyi'at hap turanuat ienuk hap ewy e. ³⁵ – Ma'ato meiūran ti aru Uito irania'in tioto ui'auka hamo mi'i hap e'at turan aikotā se'aito pya ta'atuereto to'yat totepyi hap ewy irane areīne'en e. Mi'i hap e'at pe ti aru i'atu'arot sese hap topyhu'at i'atuepe. Yt te'erenuk hin i katupono i'atuehat'at kahato uiky'ewi haype e. Aikotā watihep se'aito ipakup te turan hap ewy hawyi iwary pakup i'arot toīne'en hap ewy aru tukupte'en ta'atu'arot hap wywo e. Mi'i hap e'at pe yn te'eruwemosy'at kahato ra'yn e Iesui – Kat pote yt eremosy'at i uruto ewy e haria pe.

MATEU 9.16-17 MAKU 2.21-22 PIAT EWY

³⁶ Mi'i hawyi wētup sehay iā'ākap i Iesui henoī seko pot'i enoī haria pe. — Uiwyrīa'in mana'in eweikuap aikotā yt naku i watomog ahesokpe pot'i sokpe kype pakup wo e. Mi'i tā yt ikahu hin i watunug katupono watopi'ig sokpe pot'i hiot'e hap sokpe pakup wo hap yt ikahu hin i topyhu'at e. Mi'i watikoho hawyi sokpe pakup tihiot ne'i ra'yn totekyi kahato pote sokpe pot'i e. Mi'i hawyi sokpe pot'i hiot'e rakat po'og hiot'e sa'awy'iwuat kai e. Ta'i mi'i ewy kahato ti uhehay wakuat pakup toīne'en e. Ta'i yt watopag kuap i uhehay pakup sehay pot'i tote katupono yt to'o'ewy hin i e. Ma'ato to'opuo to'opuo wahenoī uhehay sehay pot'i puo pote po'og topyhu'at yt naku i e. Aikotā ahesokpe pot'i hiot'e sese hap ewy topyhu'at e. I'ape pot'i hawyi iteneg kahato ra'yn e Iesui — Kat pote yt etunug yne i urueko ewy e haria pe. ³⁷ Mi'i hawyi Iesui to'e miit'in akag ko'i yt tomohey i haria pe — Pyno wētup sehay iā'ākap ahenoi i ehepe e. Uiwyrīa'in e yt naku i watomohey typy sehay yt to'o'ewy i pytkai e. Yt naku i to'opuo to'opuo eweipag uhehay pywo sehay rakat sehay yt pywo rakat i wywo e. Pywo ti rat ahetama puo watopag Uwa ywa hy heiam pakup we yn e. Ta'i ahekamūti i'ape pakup kawiat pe yn watopag e. Mi'i hawyi mekewat Uwa ywa hy tuwemōpuk itote e. Mi'i i'ape pakup we waku yt ipe teneg i pote e. Ta'i i'ape yt gag i te pote torok'e te'en te'en ne'i Uwa ywa hy pakup henāpuk ne'i hawyi e. Ma'ato ahetama puo watopag Uwa hy pakup yt ihyenāpuk i te turan heiam pot'i pe pote i'ape teneg nakat heiam me mi'i mye'ym e'at hawyi ihyenāpuk ta'yn turan ipe heiam teneg nakat ipot'i rakat yt torok'e i hawyi yt naku i katupono heiam pok'e hawyi Uwa hy yt kat i ra'yn toto yne yi tote e. Mi'i hawyi yt kat i topyhu'at Uwa hy toto yne ra'yn mote e. I'ewyte heiam mot'i hiot'e wy hawyi yt naku i pe toīne'en. ³⁸ Mi'i pote ahetama puo watopag Uwa hy i'ape yt igag i te rakat pe e. Mi'i hawyi toīne'en mot'i itote ahesapo wuat waku rakat e. Mi'i tā ti watunug ahetama puo mana'in uhyt'i'in e. Mi'i ui'e hap ewy kahato ti uhehay he kahato rakat ipakup e. Mi'i pote waku watopag ipakup we e. Yt teke kahato i sehay pot'i pe e Iesui typy sehay upiaria pe. ³⁹ Ma'ato eipe — Po'og waku iporo rakat ewei'e hawyi yt eweiky'esat i uhehay pakup e. Eipe eweikupte'en mahy u haria ewy e. Mi'i u haria tiky'esat kahato sapo hy pot'i ahetama pe te'eruwemopē'ā hamo e. — Watikuap ihy nem hap u hap i'atu'e. Mi'i po'og waku uruwanētup hawe i'atu'e. Yt kan hamo i sapo hy pakup uruwanētup hawe i'atu'e. Imopē'ā teran nakaria mio tā i'atu'e. Mi'i haria ewy kahato eweikupte'en uhehay pakup yt ky'esat i pote — Yt kan hamo i ehay pakup ewei'e pote katupono urumikuap iporo rakat po'og he ewei'e e. Mi'i pote yt karāpe i eiwehekuap ipakup takat e. — Ipot'i rakat po'og waku ewei'e yn e Iesui tehay pun haria pe.

6

MATEU 12.1-8 MAKU 2.23-28 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi yt i'atupotpap i hap e'at pe Iesui awati ypīa puo tokosap towyrīa'in nywo. Mi'i hap tote iwyrīa'in ho'opik ta'yn awati ta'atukoka'at no hawyi ta'atu'u ra'yn. ² Mi'i pote nagnia ehay enoī haria te'ero'e i'atuepe — Kat poteī eweho'opik awati yt aipotpap i hap e'at pe i'atu'e. Mi'i tā ti yt naku i aiwo'onāpin hawe i'atu'e. ³ Mi'i tā ti i'atu'e pote Iesui to'e — Yt eweikuap i aikotā sa'awy'ite morekuat Tawi tunug tesy'at hawyi e. I'ewyte towywuaria tesurara'in i'atuesy'at hawyi hap e. ⁴ Teke Tupana mōtypot hawe hawyi tutu'u mekewat man wakuat Tupana kapiat pa'i mi'u wuat yn mekewat man yt naku i miit re'en ne'i mi'u wo e miwan me wen ma'ato morekuat Tawi i'u hesy'at kahato hawyi. I'ewyte toimō'ē mekewat man tesurara'in me. Ma'ato miwan me waku pa'i mi'u wuat yn wo rakat man tutu'u tesurara'in wywo. Yt naku i irania'in mi'u e miwan me wen. ⁵ Pyno Tupana tipo'oro ra'yn ehawwi Wuat'i Miit'in Yke'et e hap het rakat e. Mi'i Miit toīne'en Tupana Mipo'oro Wuat'i Miit'in Akag wo e. Mi'i pote waku ahenoi ehepe uheywyt'in uheinyt'in kat som waku watunug kat som yt naku i watunug Tupana mōtypot hap e'at pe e Iesui tuwepiat.

MATEU 12.9-14 MAKU 3.1-6 PIAT EWY

⁶ Mi'i hawyi wētup yt motpap i hap e'at piat turan teke ra'yn Iesui Tupana mōtypot hawe miit'in atumu'e hamo. Mi'i hap tote wētup ok ipo sese kawiat ipo kag mot'i rakat toīne'en. ⁷ Mi'i hawyi Miit'in mu'e haria itotiararia wāi'e hap miwan miat moherep haria te'ero'e to'ope – Waku wateha'at kahato Iesui kape sio ipotpap mesup yt aipotpap i hap e'at pe sio yt sio toimoehāite mekewat ipo kī'ā rakat sio yt i'atu'e to'ope. Ipotpap Iesui pote waku wato'e wuat'i ehamo – Yt naku i rakat meiē Iesui wato'e i'atu'e. ⁸ Ma'ato toma'at teran hap i'atuwanētup hawiat Iesui tikuap ta'yn tuwekaipyi hawyi toikaykay ra'yn ipo kī'ā rakat tuwewawi wuat'i ehamo hawyi to'e – Uhyt eriot ro meikowo waku meiūpe y'am me ereīne'en wuat'i miit'in py'asetpe wuat'i miit'in ehamo e ipo kī'ā rakat pe. Ipoī'ām na'yn hawyi hewyry miit'in py'asetpuo. ⁹ Mi'i hawyi Iesui apo'e irania'in me – Kat som to'e miwan me Tupana mōtypot hap e'at ete e. Aikotā watunug mesuwat e'at pe sio wakuap watunug sio yt nakuap i watunug sio miit'in ky'e hap sio miit'in auka hap kat som to'e miwan me hap watunug e mi'i hap ete apo'e itotiararia pe. ¹⁰ Mi'i hawyi yt ta'atuwesat kuap i. Mi'i hawyi Iesui teha'at kahato itotiararia ewawi mot'i hawyi to'e ipo kī'ā rakat pe – Uiwye erepotorok to meikowo e. Mi'i hawyi ipo kī'ā rakat tuwepotorok ta'yn hawyi waku ra'yn ipo. ¹¹ Mi'i pote wāi'e hap enoi haria i'atupy'ahak kahato ra'yn Iesui ete. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope – Aikotā aru wati'akit watimohit mesuwat Iesui i'atu'e ta'atupy'ahak popuo.

MAKU 3.13-19 PIAT EWY

¹² Mi'i hawyi Iesui toto yity'ok kape Tupana wywuat to'oehay hamo. Mi'i hawyi wātym ka'ap ihay Tupana wywo yity'ok tote. ¹³ Ihot'ok hawyi toi'atukaykay ra'yn temiit'in sem tuwewawi. Mi'iria kaipyi 12 ok takaria toi'atu'airo topotpo'ororia 12 ok takaria wo. ¹⁴ Sa'awy'i Simāu toi'airo topotpo'oro wo tehay moherep hamo. Mi'i hawyi het tutum pakup i PETERU e Simāu me het pakup ta'yn. Mi'i hawyi Peteru ywyt ĀTERE toi'airo tomipo'oro wo tehay moherep hamo. Mi'i hawyi TIAKU toi'airo temiit sese wo tehay moherep hamo. Mi'i hawyi IUWĀU toi'airo tomiit sese wo tehay moherep hamo. Mi'i hawyi WIRIPI toikaykay tuwewawi temiit sese wo tehay moherep hamo. Mi'i hawyi PATURUMEU toi'airo topotmu'e sese wo tehay moherep hamo. ¹⁵ Mi'i hawyi MATEU toi'airo topotmu'e sese wo tehay moherep hamo. Mi'i hawyi TUME toi'airo tomipo'oro sese wo tehay moherep hamo. Mi'i hawyi wētup ok TIAKU mekewat Auweu sa'yru toi'airo tomipo'oro wo tehay moherep hamo. I'ewyte wētup ok SIMĀU toi'airo topotpo'oro wo tehay moherep hamo. Mekewat sa'awy'i wuat surara powyro hat tetama piaria wanīkaptia sytpok hamo rakat – Uhetama Kana'a po'og wakuat torania kai e hat. ¹⁶ Mi'i hawyi IUTA mekewat Tiaku sa'yru toi'airo temiit sese wo tehay moherep hamo. Mi'i hawyi wētup IUTA toi'airo temiit no tehay moherep hamo mekewat Ikarioti sa'yru. Mi'i miit yt naku i ma'ato Iesui ma'at hanuat ne'i topyhu'at. Mi'i hawyi toran na'yn 12 ok takaria tehay moherep hanuaria wo toi'atu'airo.

¹⁷ Iesui ti'atu'airo 12 ok takaria temiit'in topotpo'ororia wo miit'in mu'e hamuat hawyi ipot'apyk yity'ok kaipyi yi hot kape tomi'airoria wywo. Mi'i hawyi yt put'okto'e yi hot piat i te turan irania'in ipotmu'eria sem tipuēti Iesui mekewat yahig note. Mi'i hawyi mekewat yahig wato tote tukupte'en Iesui kat haria aikopepyi aikopepyi tō'ē. I'atu kahato miit'in itote toipuēti yi Iuteu kaipywiaria tawa wato Ierusalēi kaipywiaria i'ewyte y'y wato yēpe etiat tawa Tiru kaipywiaria tawa Sitāu kaipywiaria toi'atupuēti itote. ¹⁸ I'atu kahato miit'in itote Iesui ekatup haria. Tō'ē tō'ē Iesui ehay kapiat te'eruanētup teran haype. I'ewyte i'ahu rakaria ta'atuehāite hap ky'ewi haria tō'ē kahato Iesui kape. I'ewyte tō'ē kahato ahiag ipiit piat rakaria. Mi'i haria ahiag i'atumoso'opot ko'i ma'ato Iesui ti'atusopo yne ahiag i'atupiit pyi. ¹⁹ Mi'i hawyi yne Itotiararia te'eruwehik teran Iesui ete katupono ta'atuky'esat ta'atumoehāite hap Iesui piat katupono Iesui hesaika kahato Tupana esaika hamo miit'in moehāite hamo. Mi'i

pote ta'atuky'esat kahato Iesui emig ta'atupo wuat hap yne i'ahu rakaria. Ta'atuemig hawyi meremo i'atuehāite hap topyhu'at.

MATEU 5.1-12 PIAT EWY

²⁰ Mi'i hawyi Iesui teha'at topotmu'eria kape hawyi toi'atuky'e kahato hawyi to'e — Tupana mipoityro ko'i eipe uimohey haria yt hekat rakaria i eipe pytkai morekuaria Tupana etama pe eweikupte'en wuat'i e'at pe e. — Uhekatuwyrria uwe uwe Tupana pe to'e — Yt uimiky'esat ok tā i te worokuap e topy'a pe mio tā e haria pe Tupana to'e — Pyno uimipoityro sese ko'i eipe katupono woroho'onug wyti aru eipe wuat'i ywania porekuaria wo mesuwarote aikotā Uito areñe'en Morekuat no atipy pe hap ewy e Tupana tepiat — Worokuap teran e haria uimohey haria. ²¹ Mi'i hawyi Iesui teha'at topotmu'eria kape hawyi toi'atuky'e kahato hawyi to'e — Tupana mipoityro ko'i eipe uimohey haria hesy'at rakaria eweikupte'en pytkai katupono uwe uwe to'e Tupana pe — Uhesy'at kahato ekuap hap ky'ewi aikotā hesy'at kahato rakaria tikat mi'u yn hap ewy — Worokat kahato En Tupana e haria pe — Aikotā ienuk kahato haria iwepit kahato haria ewy woroho'onug eiperia i'ok kahato rakaria ewy e Tupana tokuap teran haria pe e. Mi'i hawyi Iesui teha'at topotmu'eria kape hawyi toi'atuky'e kahato hawyi to'e — Tupana mipoityro ko'i eipe uimohey haria e. koitywy eweiwak eipy'a pe ma'ato mi'i hawyi Tupana mimowepit kahato rakaria eweikupte'en wuat'i e'at pe e. Ta'i uwe uwe tuwak topy'a pe irania'in satek pote ho'opot pote mi'i haria pe ti Tupana to'e — Woroho'omowepit kahato eipe katupono karāpe eehaky'e'i hap put'ok'e ehete mi'i hap atu'u yne uipy'a pe wy aikotā irania'in ehaky'e'i hap ewetu'u yne hap ewy e Tupana mi'iria pe e Iesui topotmu'eria pe ahepe. ²² Mi'i hawyi Iesui teha'at topotmu'eria kape hawyi toi'atuky'e kahato hawyi to'e — Tupana mipoityro ko'i eipe uimohey haria miit'in mikyry'i eweikupte'en mesuwe pytkai e. Uwe uwe wakuap nug motiat miit'in wo'okyry'i hamo topyhu'at mi'i haria pe ti Tupana to'e — Pywo pe ti woroho'omowepit kahato katupono atum aru ehepe uhetama atipy piat e Tupana. Pywo pe ti woroho'omowepit kahato eipe katupono aikope Uito areñe'en Morekuat no hap tote hekat kahato rakaria wo eweikupte'en wuat'i e'at pe e. ²³ Mi'i hawyi Iesui teha'at topotmu'eria kape hawyi toi'atuky'e kahato hawyi to'e — Uwe uwe uhemiiit sese wo miit'in mikyry'i hamo te'eropyhu'at miit'in misaty'i saty'i wo miit'in mimoweuka'i mi'i uhemiiit pote mi'i hat pe — Pywo pe ti woromowepit po'og ni wuat'i kai e Iesui temiit'in me. — Ta'i mi'i tā hap ewy ta'atunug sa'awy'iwuaria uhehay moherep haria ete e Tupana. Mi'i tupono i'atuehay sa'ag yt pywo pe i ehete uhemiiit'in eipe pote eiwemowepit ro eiwewehum hawyi waku peso'ewei'e iwepit sese rakat peso'e hap ewy katupono meiūran ti aru Tupana mimōtypot kahato haria wo eweikupte'en atipy pe are e. Ta'i atipy pe — Woromōtypot kahato eipe e Tupana aru uimohey haria potiat miit'in mikyry'i hap ko'i wo eipe pote e Iesui. ²⁴ Mi'i hawyi Iesui teha'at yt tomohey haria i pe hawyi to'e tuwak popuo — Ho'owasat kahato rakaria eiperia katupono — Uruekat kahato hap kaipyi urumowepit hap toñe'en e haria eipe e. Yt naku i pe eiwanētup hap katupono eweikat at ka'ap ewepit hap ehekare'en sok mesuwarote hap kaipyi e. Ta'i mesuwarotiat ewepit kahato hap yn eweikat e. Pyno emiky'esat ewy toñe'en eipo pe aru hap ok tā ma'ato Tupana piat eimowepit hap yt eweikat hin i e. Pywo ti rat eimipuēti ok tā mesuwarote yn toñe'en irane eha'up mo ma'ato atipy piat eha'up yt kat i hin i irane eweipuēti aru e mesuwarotiat yn hekat rakaria pe. ²⁵ Mi'i hawyi Iesui teha'at yt tomohey haria i pe hawyi to'e tuwak popuo — Ho'owasat kahato rakaria ewy eweikupte'en mesuwarotiat mi'u yn ewei'atukat pote e. — Uru'ok kahato mi'u wo ewei'e eiwo'ope ma'ato yt ehesy'at hin i eipy'a pe Tupana kuap hap ky'ewi e. — Uru'ok kahato uruto ewei'e ma'ato meiūran aru ehesy'at kahato ra'yn wuat'i e'at pe e. Koitywy iwepit kahato mesuwe wen ma'ato mi'i irē aru paa'ewei'e ehesy'at sese wuat'i e'at pe hap kaipyi e. Yt naku i kahato aru topyhu'at ehepe e. Eweiwak kahato wuat'i e'at pe ei'arot'i kahato

hap aru put'ok'e e Iesui mesuwarotiat mi'u yn kat haria pe. ²⁶ Mi'i hawyi Iesui teha'at yt tomohey haria i pe hawyi to'e tuwak popuo — Yt naku i pe aru eweikupte'en wuat'i e'at pe e. — Uruto po'og irania'in kai ewei'e yn eipy'a pe pote e. Eweikat kahato miit'in kaipyi — Waku po'og en i'atu'e hap. Eiwemōtypot hap yn eweikat irania'in kaipyi e. Mi'i pote ti aru ihaky'e'i kahato rakaria ewy eweikupte'en wuat'i e'at pe yt kat i Tupana mōtypot hap eikai pote e. Sa'awy'i wuat Tupana ehay yt pywo rakat i moherep haria heso rakaria ko'i ewy kahato eweikupte'en are e. Ta'i sa'awy'i mi'iria pe — Waku kahato eipe po'og torania kai i'atu'e wen ma'ato — Yt nakuaria i kahato ti eipe e Tupana sa'awy'i mi'iria pe e Iesui. Mi'iria ewy kahato aru to'e ehepe are e Iesui — Uruto po'og irania'in kai e haria pe.

MATEU 5.38-48 PIAT EWY

²⁷ Mi'i hawyi Iesui to'e tomohey haria pe. — Uha'yru'in uhaki'yt'in e eiwanētup to mesup uimienoi koro kape e. Eiwewaure ka'a kahato ro mesuwat uimienoi koro kape e katupono atiky'esat kahato ewetunug kahato mesuwat ui'e hap — Waku wati'atuky'e yne yne ahewanīkaptia ko'i e. Waku pe yn waku watukupte'en yt nakuap i nug ahetiati haria wywo e. Waku watunug waku yn yt aiky'e i haria pe e. Waku wati'atuky'e kahato yn na'yn yt aiky'e i haria e. ²⁸ Uimohey haria e waku wati'atuewaku yn na'yn ai'atusaty'i saty'i haria e. Mi'i hawyi waku aimoso'opot haria upi wahētup Tupana kape yn na'yn — Eti'atuehakyera'at o uruewanīkaptia yt aipowyro hin i haria waku wato'e Tupana pe e. I'ewyte waku wahētup kahato Tupana kaipyi aimoweuka'i haria upi i'atupoitynug ahiag pupiat hamo e. ²⁹ Waku wati'atuky'e aima'at haria yt naku i watu'uka aiwu'uka teran haria wywo e. Karāpeñ ahewanīkap ahowapetek hawyi waku wato'e tope — Waku kokai i ro uhowapetek uhyt mana waku wato'e ahowapetek hat pe e. Karāpe ahewanīkap aipohari ahe'yni ete waku watum ahesokpe ko'i tope ahewanīkap ky'e hap moherep hamo are e. ³⁰ I'ewyte karāpe wētup ok hētup kat ahekat kat ahekat ahepe mi'i hat pe waku watum imiky'esat ewy e. I'ewyte karāpe ahewanīkaptia ahero'ok ahekat ko'i mi'i hawyi yt naku i — Eterut i ro emiero'ok uhyt mana wato'e. Yt naku i aipohari ahekat etiati hat kaipyi watera'aipok e. ³¹ Uimohey haria waku watunug wakuap torania miit'in muo e. Ta'i uiwyria'in aikotā irania'in tunug waku hap ehepe aimiky'esat ewy mi'i hap ewy o waku watunug waku hap irania'in me e. Ta'i aikotā watiky'esat irania'in miati wakuap nug ahepiati hap ok tā waku watunug mi'i waku hap ewy i'atuepe e. ³² Uiwyrria'in e mesuwarotiararia tiky'e ta'atuky'e haria yn ma'ato are'e ehepe wētup sehay — Waku wati'atuky'e yne miit'in sio aiky'e haria sio yt aiky'e i haria e. ³³ Ma'ato aiky'e haria yn wati'atuky'e pote watukupte'en yt Tupana mohey i haria mesuwarotiararia ewywuati haria ewy kahato watukupte'en katupono mi'iria ti'atuky'e ta'atuky'e haria yn e. Mi'i haria mesuwarotiararia ewy watopyhu'at iro yt po'og i mi'iria kai ahewaku hap e. ³⁴ — Ta'i mesuwarotiararia yt Tupana mohey haria i timō'ē kahato ta'atuekat ta'atuky'e haria kape yn e. Yt Tupana mohey hin i haria pytkai ta'atuky'e kahato ta'atuky'e haria — Etipuru ekat uhyt mana mimi ta'atuky'e hat to'e pote meremo ta'atupuru ta'atukat irania'in miētup hap katupono te'eruanētup — Pyno meūran aru uimō'ē uimipuru saipepiati po'og toterut i'atu'e te'eruanētup hawe. Pyno uimohey haria eipe pote yt atiky'esat i eweimō'ē irania'in miati turan eweipuru turan mi'iria wanētup hap ewywuati eiwanētup hap wywo e. Atiky'esat mio tā wato'e aipy'a pe ahekat puru hap ete — Ta'aipok pote waku ma'ato yt ta'aipok i uimipuru uimimō'ē pote i'ewyte waku uhepe waku wato'e kahato aipy'a pe yt kat i ahekat ky'ewi hap wywo e Iesui ahepe. ³⁵ Pyno waku kahato watimō'ē ahekat ma'ato yt naku i watimō'ē ahekat mesuwarotiararia yt Tupana mohey i haria mimō'ē hap ewy e. Waku watipuru ahekat wuat'i miit'in me yt kat yt naku i aiwanētup hap wywo i e. Waku watipuru ahekat wuat'i miit'in me yt kat yt naku i apowato'e — Eweterut apuru uimipuru sio yt yt naku i wato'e. Waku watimō'ē aikotā Tupana timō'ē hap ewy are e. Ta'i aiky'e hap wywo yn toi'atumō'ē ahowawi

aiky'e hap wywo. I'aman tutum kahato wuat'i miit'in me i'atuko ko'i moehāite hap sio waku nug haria kape sio yt naku i nug haria kape sio tomohey hap upi sio yt tomohey i hap upi tutum i'aman i'atuko ko'i moehāite hap e. Ta'i Tupana ti'atuky'e tewanīkaptia torania hawyi tutum at i'atuko moehāite hamo yt kat sa'up i wuat'i pe e. Pyno waku Ai'ywot Tupana ewywuwat waku watimō'ē ahekat are e. Ta'i waku watunug Tupana minug ewy e. Ta'i ahegyi'at kahato hap kaipyi watimō'ē pote meiūran yt ta'atuerut i aimipuru i'atuepiat saipepiat ma'ato Tupana yt tiwaure hin i aima'at hap mi'i hawyi ahekat saipepiat hum ahepe aimipuru. ³⁶ Uipotmu'eria eipe pote mio tā are'e ehepe — Ewei'atuky'e ro yne yne ehewanīkaptia are e. Waku yn no ewetunug ehewanīkaptia pe hāpyk takat yn i'atuky'e hap upi e. Ehekat ko'i kape yt eiwanētup at ka'ap tei'o — Kat ko'i kat ko'i aru uimipuru saipepiat uhekat ta'atuium yt ewei'e tei'o eipy'a pe e. Yt eiwanētup tei'o eimipuru porap hap kape are. Mi'i tā eweipuēti eimipuru saipepiat Tupana kaipyi po'og po'og eimipuru kupitu kai e. Mi'i tā ui'e hap ewy ewetunug pote ti aru Tupana sa'yru'in Tupana saki'yt'in eipe i'atu'e mi'iria ehapiat pe e. — Tupana mēpyt'in eipe i'atu'e ehapiat pe e. Ta'i Ai'ywot atipy piat minug ewywuwat nug haria eipe i'atu'e ehapiat katupono Tupana iwese kahato yt iwese kahato i rakaria ete hap ewy waku aito iwese kahato rakaria wo watopyhu'at wuat'i miit'in ete are e. Tupana tuwemosaty'i kahato topy'a pe tewanīkaptia satek hap e'at pe e. Waku watuwemosaty'i ahewanīkap satek hap e'at pe e. Waku wati'atupowyro mi'iria hatek hap upi e. Pyno waku Ai'ywot Koro miit'in ky'e hat ewy watoīne'en wuat'i miit'in ky'e hap wywo sio wakuaria sio miit yt nakuaria i are e. Wakuat yn ewetunug o wuat'i miit'in me Ai'ywot Koro minug hap ewywuwat e Iesui uruepe ahepe topotmu'eria pe.

MATEU 7.1-5 PIAT EWY

³⁷ Mi'i hawyi po'og Iesui to'e ahepe — Uiwyrria'in yt naku i wati'atumohit miit'in — Mekewat miit yt kan hamo i yt naku i wato'e irania'in me are e. Yt naku i wato'e aiwanētup hawe — Uito po'og mi'i miit kai e. I'ewyte karāpe miit'in inug sa'ag ahetiati hawyi yt naku i wahenoi irania'in me iminug sa'ag ahetiati e. Miit'in minug sa'ag ahetiati wahenoi irania'in me wētup ok minug sa'ag ko'i pote ti aru Tupana i'ewyte henoī eiwat eiminug yt naku i hap ko'i wuat'i miit'in ehamo aru e. Ma'ato waku waure wo watoīne'en irania'in miat aima'at hap kai. Mi'i hap ete eweikupte'en waure wo pote Tupana i'ewyte eiminug yt naku i hap ko'i kai waure wo toīne'en are e Iesui ahepe. ³⁸ Waku hegyi'at kahato rakaria wo watukupte'en uhekatuwyrria are. Watimō'ē ahekat irania'in me pote ti aru i'ewyte Tupana timō'ē kahato tekat ahowawi aikotā ahegyi'at hap ok tā tutum ahepe ma'ato ahegyi'at hap wywo watum kurin kurin irania'in me pote mi'i hap ok tā ne aru Tupana tum ahepe e. Ma'ato ahegyi'at hap iwato kahato watum mote Tupana i'ewyte hum iwato kahato ahepe e. I'ewyte aimiium kurin yt ahegyi'at i pote i'ewyte Tupana tum kurin ahepe ahegyi'at hap ok tā aru tutum ahowawi e. Waho'oium kurin pote Tupana ho'oium kurin ahowawi e Iesui.

³⁹ Mi'i hawyi po'og Iesui henoī hā'ākap wuo — Ta'i e ahutama puo yt ihapytig i rakaria ikat kahato ta'atuporereko hat e. Mi'i hawyi wētup ok tuereto yt ipuēti i toporereko hanuat hawyi to'o'ewywuwat toipuēti toporereko hamo yt ihapytig i rakat re e. Mi'i hawyi hewo yi hot pe to'o'ewy e. Mi'i hap ewy ti aimu'e haria yt Tupana kuap i rakaria pote aimu'e hap Tupana moherep hap yt heremo hin i katupono yt iha i rakaria ewy tukupte'en. — Mi'i ti mu'ap Tupana kape i'atu'e pytkai yt mu'ap hin i. Mi'i pote i'atumimu'eria i'ewyte ho'owasat rakaria ewy e. Yt toikuap i kahato mu'ap hawyi yt toimoherep kuap i topotmu'eria pe yt ihapytig i rakaria ewywuaria pe e. ⁴⁰ Ma'ato eiwemu'e kahato Eimu'e Hat mienoi ete uhehay ete hawyi Eimu'e Hat mikuap hap ok tā ewehenoī kuap are e. Ma'ato wo'omu'e hat yt ihapytig i rakat ewywuwat pote i'ewyte wo'omu'e haria yt ihapytig i rakaria ewywuaria tukupte'en ta'atumu'e kahato pytkai. Mi'i hawyi ta'atumu'e hat ewy hewo yi hot pe to'o'ewy e. Pyno areīne'en Eimu'e Haria

Akag wo e Iesui. Atiky'esat kahato yne eiperia ewetunug torania ui'e hap ok tã e. Ui'e hap ewy ewetunug pote Uito ewywuat eweikupte'en miit'in mu'e hamo e. Yt naku i ewei'e eipy'a pe – Atikuap po'og Uimu'e hat Iesui kai mi'i pote waku wētup sehay ahenoi irania'in me uiwanētup hap ewy yt uimu'e hap sehay ewy yt naku i ewei'e. Uipotmu'eria sese eipe pote uimimu'e hap ewy kahato aru ewei'atumu'e e. Mi'i hawyi hāpyk sese uipo'ororia wo miit'in mu'e hamo eweikupte'en e. ⁴¹ Tukupte'en irania'in uimimu'eria te'eraha'at kahato irania'in kape sio ta'atu'aparap sio yt hap kuap hamo e. I'atueha irania'in kape yn yt naku i kat hamo e. Yt te'eraha'at hin i ta'atuminug ta'atuwat kape sio waku sio yt ta'atuminug kuap hamo e. Mi'iria ta'atumohey teran irania'in yt naku i nug hap etiat haype e. Yt karāpe i paa'i'atu'e ta'atuminug sa'ag hap ko'i ete e. Yt eweikupte'en nei'o mi'iria ewy e Iesui ahepe. ⁴² – Uito po'og irania'in kai e haria ewy eweikupte'en mote yt ihapytig i rakaria ewy te eweikupte'en katupono – Hehu iwato'in nakat eheha pe hap ewy toïne'en aikotã hu yp toïne'en eheha pe hap ewy e. – Atihap teran mekewat eha piat hu hit ewei'e ma'ato yt etunug kuap i kat pote hu yp ewywuat toïne'en eha pe pote e. Pyno waku etihap hu yp eha pyi hawyi pote etihap kuap kurin nakat hu irania'in eha pyi e. Mi'i hap ewy eweikupte'en eweikat irania'in minug sa'ag mote e. Waku ewei'e eipy'a pe – Atoiat teran uiminug sa'ag e. Ma'ato yt naku i ewei'e – Uito waku ma'ato irania'in yt naku i nug haria wo yt ewei'e tei'o e Iesui ahepe.

MATEU 7.16-20 PIAT EWY

⁴³ Mi'i hawyi Iesui to'e ahepe – Pyno uiwyria'in ahenoi teran ehepe wētup uhehay iã'ãkap e. Pyno aito watopyhu'at kat kat yp ewywuat watoïne'en iywa he rakat yp ewy e. Ta'i ai'ywa he rakat ewywuat aito pote iwese kahato rakaria ewy watoïne'en e. Ma'ato ai'ywa nop takat pote yt kan hamo watoïne'en miit'in ekyi Tupana kape are. Yt karāpe i ywa nop takat watikoi are. Ta'i watu'u he kahato rakat hawyi – Waku mesuwat iã'yi aimikoi wo wato'e e. ⁴⁴ Pyno watikuap mikoi yp waku sio yt naku i hap i'ywa he sio nop hap ete. – He pote he yt pote yt wato'e. Ma'ato he nakat kape wata'aipok aimi'u wuat hep hamo. Ma'ato nop takat kape yt karāpe i wata'aipok aimi'u wuat hep hamo e. Ihep hawyi watu'u hap ky'ewi ma'ato nop takat pote yt karāpe i wata'aipok i'u hamo e. Mi'i hap ewy kahato aiminug waku hap irania'in me te'era'aipok ahowawi aiwese hap upi ma'ato yt naku i nug hap ahehay pote yt te'era'aipok hin i ahowawi Tupana ehay kuap hamo e Iesui ahepe.

Pyno watikuap mikoi yp waku sio yt naku i hap i'ywa he sio nop hap ete. I'ewyte Yt karāpe i watipuēti Wiku yp ywa he rakat ewywuat hu yp ete ne'i e. Ta'i ahetama Wiku yp ywa he rakat watipuēti Wiku yp ete yn e. Yt karāpe i watipuēti hu yp kape Wiku ywa he rakat e. Mi'i hap ewy yt karāpe i yt he i rakat kape watuwat Tupana ehay he rakat kat hamo are e Iesui ahepe. ⁴⁵ Pyno uiwyria'in aito waku rakaria watukupte'en mote mekewat Wiku yp he rakat ewy watukupte'en e. Hewo hewo waku mug hap yn mote waku kahato rakat no watoïne'en. Iwese kahato rakaria wo watukupte'en e. Pyno waku hap kape yn watuwanētup aipy'a pe mi'i hawyi ahehay kaipyi tuwētem waku rakat yn e. Ma'ato yt naku i watuwanētup pote yt naku i hap tuwētem ahehay kaipyi e. Pyno aiwanētup hap aipy'a piat toïne'en ahekat hap ewy e. Waku rakat aiwanētup hap pote toïne'en waku rakat ewy aheïne'en hap e. Ma'ato yt pote yt naku i nug hano watoïne'en e Iesui ahepe.

Pyno aiwanētup hap ahesokpe eiam ewy toïne'en e. Pyno ahesokpe waku rakat watopag aheuru pe pote pyno waku rakat ahesokpe watihep kuap itotepyi are. Ma'ato yt naku i rakat ahesokpe watopag ahesokpe eiam me pote miit'in mipun ewywuat watihep aheuru pyi are e. Mi'i hap ewy kahato aipy'a pe watopag waku e hap pote waku e hap ewywuat tuwētem aru aiwē pyi e Iesui ahepe.

MATEU 7.24-27 PIAT EWY

⁴⁶ Uipotmu'eria kat pote som ewei'e uhepe — Urumu'e hat ekag koro En Mehĩ Urumu'e hat akag koro Mimi ewei'e uhepe at ka'ap ma'ato mi'i pytkai yt ewetunug hin i yne yne uhepiat eināpin hap ko'i e. Uruka'iwat sese En ewei'e hawyi yt uimiky'esat ewy hin i ewetunug pytkai e. Yt naku i eimiky'esat ko'i yn ewetunug hawyi uimiky'esat pun haria eweikupte'en are e ahepe. ⁴⁷ Pyno uwe uwe tut uhowawi mi'i hawyi uhehay toikuap tonāpin hap ko'i toikuap mi'i hawyi tutunug yne tonāpin hap uhepiat ok tā ewy mi'i hat topyhu'at aikotā getap nug hat ikahu waku kahato rakat nug hat ewy are e. ⁴⁸ Ta'i uipotmu'eria ewetunug uhepiat eināpin hap ewy pote eweikupte'en aru iwe'eg kahato rakaria ewywuat aikotā getap iheg nakat nug hat ewy eweikupte'en e. Ta'i sa'awy'i toikat kurusu'yp iheg nakat to'yat eākukag wo e. Mi'i hawyi toi'atutuk iākukag yi pya pe hap ewy e. Mi'i yat toĩne'en iheg nakat kahato ikahu kahato hap ewy. I'yat iminug aikotā ai'yat yi heg note ewy iheg hap ewy. Mi'i turan ywytu uato kahato put'ok'e wen ma'ato tominug to'yat iheg kahato rakat yt ta'at hin i hawyi ywytu uato yt timoma kuap i katupono yi heg nakat tote yi pan me toĩne'en kahato pote yt ta'at hin i ywytu uato hap e'at pe e. Mi'i hap ewy kahato uimienoi ko'i nug haria tukupte'en e Iesui ahepe. ⁴⁹ Ma'ato uwe uwe tuwanētup uhehay kape tonāpin hap kape porap'i mi'i hawyi tuwanētup tuwepe — Yt atunug neran i Iesui piat uināpin hap e mi'i e hat wanētup hat aikotā getap nug yt iheg miat i rakat ewy aikotā aria'yp nupi'a misekuap kahato wuat ne'i getap nug hat ewy. I'ewyte yt ika'a pya pe i toipan hat ewy e. Mi'i turan put'ok'e ywytu uato hawyi ywytu uato ti'ypyhep hap ewy e. Mi'i hawyi i'yat yt kat i ta'at ra'yn hawyi e. Mi'i hap ewy topyhu'at uhepiat tonāpin hap uhehay upi yt topyhu'at i rakat e Iesui ahepe mekewat yity'ok totepyi.

7

MATEU 8.5-13 PIAT EWY

¹ Tohenoi yne ra'yn hawyi toto ra'yn Iesui tawa Kawana'ũ Kape. ² Mi'i turan toĩne'en itote wētup ok surara'in sem akag koro eropat hat. Mi'i miit surara akag koro miky'e kahato. Mi'i miit waku rakat i'ahu kahato. Iku'uro irane poity'i hap ewy. ³ Mi'i turan surara sem akag tikuap Iesui ieĩne'en hap tetawa Kawana'ũ piat. Mi'i hawyi toipo'oro sehay meremo Iesui kape Iuteu ywania akagnia upi — Uheropat hat uimiky'e kahato iku'uro irane Uhyt mi'i pote meremo eriot uhowawi uheropat hat moehāite hamo e tohētup toipo'oro tehay. ⁴ Mi'i hawyi nagnia put'ok'i'atu'e Iesui ete hawyi te'ero'e tope — Uhyt waku eriot urupo'oro hat surara sem akag eropat hat moehāite hamo i'atu'e. I'ahu kahato hawyi epiat imoehāite hap surara akag tiky'esat kahato i'atu'e. I'ewyte uruto wy uruiky'esat etimoehāite surara akag emiit katupono ai'ywania powyro kahato hat mekewat surara akag i'atu'e. ⁵ Ta'i mi'i surara akag ni ai'ywania Iuteu ywania powyro kahato hat i'atu'e. Mi'i ti wētup ywania kaipywiat pytkai aiky'e kahato i'atu'e. Ga'atpo tutum sa'up iwato kahato Ahetupana mōtypot yat nug hamo i'atu'e Iesui pe. ⁶ Mi'i Iesui tikuap hawyi toto ra'yn nagnia wywo surara akag yat kape hemiit i'ahu rakat kape. Ma'ato tuwat turan surara koro yat kape turan surara koro tipo'oro sehay Iesui ewawi towyria'in upi — Yt ereke tei'o ui'yat pe katupono uhewaku hap yt put'ok'e i ereke uhowawiat hamo katupono En ni po'og po'og Morekuat no uikai e Iesui pe. ⁷ Mesup atipo'oro uhemiiit ewawi uhehay moherep epiat hamo katupono yt areto kuap i ewawi uhewaku hap yt put'ok'e i uhehay ewawi hamo Mehĩ e. En po'og uikai pote e. Pyno waku ehay etipo'oro uhemiiit kape — Woromoehāinte ere o itote hawyi uhemiiit mesuwe emimoehāite meremo topyhu'at hap atimohey ra'yn e surara koro tuwehay po'oro Iesui kape. ⁸ Uito ti areĩne'en surara akag wo e. Ta'i En ni uito ewy e. Ati'atupo'oro kuap kahato uhesurara sem ko'i aikope aikope uimiky'esat ewy e. I'ewyte ui'akag ko'i morekuaria po'og uikai uipo'oro hap atikuap ta'yn e. I'ewyte 100 ok surara tukupte'en uhemiiit no mesuwe ui'yat pe e. Pyno wētup ok surara pe uhemiiit pe — Ereto ro tu'uka hamo are

hawyi meremo toto ui'e hap nug hamo e. Eriot i ro are'e pote meremo te tut uhowawi e. Etunug no are'e uheropat hat uhedurara pe hawyi meremo tutunug uimiky'esat ewy e surara akag Iesui pe tehay po'oro. Pyno atikuap ta'yn En uito ewy ereïne'en Uru'akag wo hap e. Pyno erehaypo'oro meikowo e'e hap hawyi meremo uheropat hat uimiky'e i'ahu kahato rakat waku ra'yn topyhu'at e'e hap ok tā e. ⁹ Iesui tikuap Surara akag ehay hawyi tuwanētup kahato ihay kape hawyi to'e tewat'ymuaria õ'ẽ haria pe – Ta'i eiperia ui'ywania ko'i Isareu ywania eweikupte'en e. Eiperia eweikupte'en na'yn uimohey kahato haria wen ma'ato ti mesup te ti yt atipuēti i eipy'asetpe miit'in uimohey haria mesuwat surara akag piat uimohey hap ewywuwat ko'i e. Yt ai'ywania i wen ma'ato uimohey kahato e Iesui to'ywania pe tewat'ymuaria õ'ẽ haria pe. ¹⁰ Mi'i hawyi surara'in akag ehay erut haria te'era'aipok i ra'yn surara akag yat kape. Put'okta'atu'e turan mekewat surara koro eropat hat imiky'e ihãite kahato ra'yn hap ta'atupuēti.

¹¹ Mi'i hawyi Iesui toto ra'yn tawa Naĩ kape topotmu'eria wywo. I'ewyte miit'in typy'i kahato rakaria tuwat hupi. ¹² Yt pya hin i tawa Naĩ pyhyp hap e'oken'ypy wato kai turan toipuēti wo'osyp hanuaria mu'ap upi wētup ok ihainia iku'uro rakat ta'atueroto tawa pyi hyp hamo. Iku'uro rakat ty toïne'en itote wētup ok takat imēpyt iku'uro rakat wywo. Ity ti hiwu toïne'en. Imēpyt wētup yn nakat iku'uro pote yt kat i ra'yn ipowyro hamuat. Mekewat hiwu yatype tukupte'en typy'i kahato tawa kaipywiaria iku'uro rakat hyp hanuaria. Iku'uro rakat ty upi tuwat mu'ap upi. ¹³ Mi'i hawyi Iesui teha'at ity kape hiwu ra'yn hap kape hawyi totomohaty kahato topy'a pe hawyi toiky'e kahato hawyi to'e hiwu kape – Mana e yt erewak tei'o e. ¹⁴ Mio tā e Iesui hawyi toto ra'yn iku'uro rakat ewawi hawyi tuweponug iku'uro rakat eiam note hereto turan. Mi'i hawyi meremo hereto haria te'eropyhu'at mu'ap tote. Mi'i hawyi to'e ra'yn iku'uro rakat pe – Kurum e'ãpe'ok'am no e Iesui i'okpuk kape. ¹⁵ Mi'i hawyi iku'uro rakat tuwētem gu'uro pyi hawyi tuwe'ãpe'ok'am hawyi ihay i ra'yn. Mi'i hawyi Iesui tioto ra'yn ity kape mekewat hiwu kape. Ihãite i ra'yn tuwētem na'yn toku'uro sese hawyi. ¹⁶ Mi'i pote miit'in itotiararia te'eruwānētup kahato hawyi i'atuwepit kahato. Mi'i hawyi te'eruwēhum kahato Tupana kape – Waku kahato En Tupana i'atu'e i'atuehay wo. Mi'i turan te'ero'e – Wakuat kahato En Tupana wakuat kahato En Tupana. Mesup ta'yn Ehay Moherep Hat toïne'en mesuwe urupy'asetpe i'atu'e. Put'ok'e Emiit Uruehakyera'at Hanuat i'atu'e Iesui piat Tupana kape mekewat iku'uro rakat Iesui timoieïne'en i ra'yn hawyi. ¹⁷ Mi'i hawyi ta'atuhenoĩ kahato Iesui minug yt uwe i mesuwarotiararia minug kuap ewywuwat i'atu'e wuat'i tawa pe hawyi yne yi Iuteu piaria tikuap ta'yn – Iesui minug iwato hap. I'ewyte irania'in tawa puaria yi Iuteu hyēpe upiaria ikuap yne ra'yn.

MATEU 11.2-19 PIAT EWY

¹⁸ Mi'i hawyi ahēt'ok hat Iuwāu potmu'eria henoĩ ra'yn Iuwāu me Iesui minug wakuap yt uwe i mesuwarotiararia minug kuap ewywuwat ko'i etiat. ¹⁹ Mi'i hawyi Iuwāu tikuap hawyi toikaykay typy ok topotmu'eria tuwewawi topyhik hap kape hawyi to'e – Uhyt'i'in eweiwat ro Iesui kape apo'eweie hamo e. Mio tā ewei'e o tope uhehay ewehenoĩ – En apo Urumiekatup Tupana Mipo'oro Uruehakyera'at Hanuat ra'yn sio apo waku wētup ok uruhekatup ewei'e o Iesui pe e Iuwāu topotpo'ororia typy ok pe. ²⁰ Mi'i hawyi Iuwāu mipo'oro ko'i tuwat ra'yn Iesui kape. Put'okta'atu'e Iesui ete hawyi apo'i'atu'e – Wo'omu'e hat i'atu'e Iuwāu wo'oset'ok hat wyti urupo'oro ewawi i'atu'e. Ahēt'ok hat tikuap teran epiat towesat hap – En apo urumiekatup Tupana Mipo'oro Wuat'i Porekuat nuat sio apo wētup ok te uruhekatup uruehakyera'at hamo i'atu'e Iuwāu potpo'ororia Iesui pe. ²¹ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e Iuwāu potpo'ororia turan Iesui ti'atumoehãite kahato i'ahu rakaria. Wuat'i i'atu'ahu rakaria toi'atumoehãite. Mi'i hawyi Iuwāu mipo'ororia teha'at kahato Iesui minug wakuap hap ko'i kape. Ahiag ipiit piat rakaria toi'atusopo kahato. Yt iha pytig i rakaria toi'atumoehapytig na'yn put'ok'i'atu'e turan. ²² Mi'i tutunug turan Iesui to'e apo'e haria pe – Pyno ewei'aipok

i ro Iuwāu kape hawyi ewehenoi ro yne aikotā aikotā ei'akasa hap ko'i yne eimikuap ko'i ewehenoi tope e i'atuepe. Yt ihapytig i rakaria ti toi'atumoehapytig na'yn ewei'e ro Iuwāu me e. Mi'i hawyi yt hewyry kuap i rakaria toi'atumoewyry ta'yn ewei'e ro e. I'ewyte hepihi pihi rakaria toi'atumokā'ā ra'yn i'atuepihi ewei'e ro e. Hewaure rakaria i'atuewaure hot'ok'e ra'yn ewei'e ro ahēt'ok hat Iuwāu me e. I'ewyte ti iku'uro sese rakaria toi'atumohymut i ra'yn i'atuku'uro sese hawyi ewei'e ro e. Mi'i hawyi yt hekat i rakaria toi'atumu'e kahato ra'yn Tupana ehay wakuano yt ha'up ete i ewei'e ro aiwy Iuwāu me e Iesui. ²³ Mi'i hawyi wētup uhehay ewei'e ro Iuwāu me — Pywo ti rat waku kahato tukupte'en uimohey kahato rakaria uhepiat pywo yn e haria — Woromohey uiku'uro hap kape e haria i'atuwepit kahato tukupte'en ma'ato irania'in tuwemōti kahato uipupi yt naku i pe tukupte'en ewei'e o aimu'e hat sa'awy'iwuat Iuwāu me e Iesui apo'e haria pe Iuwāu potpo'ororia pe. ²⁴ Mi'i hawyi Iuwāu potmu'eria tuwat ta'atupotpo'oro hat kape Iesui miwesat moherep hamo Iuwāu kape. Mi'i hawyi Iesui ti'atumu'e kahato itotiararia yne ta'atuhēt'ok hat Iuwāu etiat — Sa'awy'i te kat hamo kahu eweiwat yahig kape e. Ta'i aimu'e hat wakuat Iuwāu ehay wakuat kuap hamo watuwat sa'awy'i yahig kape e Iesui. Ta'i Iuwāu aimu'e kahato Tupana ehay sese wo e. Upip wasera upi ta'at turan kowo'i kowo'i tuwat yt hāpyk hin i ta'at e. Aimu'e hat Iuwāu yt upip wasera upi ewywuwat hin i e. Hāpyk kahato aimu'e e. Upip wasera upi yt tikuap i aikotā waku hawyi kowo'i kowo'i toto e. Ma'ato Iuwāu yt mi'i hap ewywuwat hin i e. ²⁵ Pyno apo kat som yahig note ewei'akasa sa'awy'i. Kat kapiat ei'akasa hamo som eweiwat Iuwāu ewawi e. Miit esokpe ikahuria rakat ewywuwat kapiat apo ewei'akasa hamo eweiwat yahig kape sa'awy'i. Yt hesokpe ikahuria rakat hin i Iuwāu e. Ta'i hekat kahato rakaria esokpe ikahu kahato ma'ato Iuwāu esokpe aihū Kameru sap kawiat. Hekat rakaria yt tukupte'en i yahig note ma'ato morekuaria yat pe yn tukupte'en ikahuria puaria ma'ato Iuwāu yt mi'iria ewywuwat hin i toīne'en e. ²⁶ — Pyno sa'awy'i kat som eweikat mekewat yahig note. Kan hamo ten eweiwat mekewat yahig at hap hap kape sa'awy'i e. Ta'i Tupana ehay enoi hat koro akasa hamo eweiwat yahig kape sa'awy'i are. Pywo ti rat Tupana Mipo'oro ut hap moherep hat kape eweiwat e. Mi'i hawyi eimikat eweipuēti itote e. Iuwāu ni po'og wuat'i Tupana ehay moherep haria kai are. Tupana ehay moherep hat koro ahēt'ok hat are e Iesui. ²⁷ Ta'i waku kahato ahēt'ok hat Iuwāu e Iesui. Sa'awy'i sese Tupana ehay enoi hat pot Isaia henoī kahato Iuwāu etiat e'yianmete tomiwan me. Uiwyrria'in e mio tā to'e Tupana sa'awy'i sese Tosa'yru pe. — Uha'yru e sa'awy'i e'yianme wētup ok miit atipo'oro teran e'ut hap moherep hamuat wuat'i miit'in miat hamo e Tosa'yru pe e. Mi'i hat yahig note aru toi'atumu'e kahato Uha'yru e'ut hap mohāpyk hanuat atipo'oro e Tupana Isaia miwan me sa'awy'i Iuwāu etiat. Pyno mi'i ti Isaia e hap ewy eweipuēti ra'yn yahig note e. Ta'i Tupana Sa'yru ut hap moherep e'yianmiat hat henoī tehay wuat hat ti eweipuēti ra'yn ahēt'ok hat Iuwāu e Iesui. ²⁸ — Pyno are'e teran aikotā are'e sa'awy'i ehepe hap ewy e Iesui. Mio tā are'e sa'awy'i — Mesup yt uwe i miit'in muo mesuwarotiat po'og Iuwāu kai. Iuwāu po'og po'og yne haryporia mēpyt kai e. Iuwāu po'og torania sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria kai e. Ma'ato pywo ti rat aikope aikope toīne'en wētup uipotpo'oro uhehay moherep hat mi'i miit ti po'og po'og Iuwāu kai toīne'en Tupana wanētup hawe e. Ta'i ahēt'ok hat Iuwāu wakuat kahato wen ma'ato yne Tupana miky'esat nug haria uhehay moherep haria po'og ahēt'ok hat Iuwāu kai e. ²⁹ Sa'awy'i tuwat ra'yn miit'in Iuwāu kape Iuwāu ehay kapiat te'eruanētup hamo e. Wo'opyhyp haria miit'in ma'at haria ko'i tuwat e. Imienoi ta'atukuap hawyi — Pywo i'atu'e. Hāpyk kahato Tupana i'atu'e. Mi'i hawyi te'era'aipok ta'yn Tupana kape imiky'esat nug hamo e. Mi'i hawyi ta'atuētup ta'yn Iuwāu miat ta'atuset'ok hap katupono — Tupana mohey haria urutoria e hap moherep hamo miit'in ehamo. ³⁰ Ma'ato irania'in nagnia ehay enoi haria i'ewyte miwan enoi haria yt Iuwāu mohey hin i e Iesui. Mi'iria ti yt inug neran i Tupana

miky'esat ewy e. Mi'i pote yt ta'atuky'esat i Iuwāu piat ta'atuset'ok hap e Iesui. ³¹ Are pāi yt naku i mi'iria katupono — Uruto po'og waku wuat'i miit'in kai i'atu'e ta'atupy'a pe. Uruto po'og Iuwāu kai i'atu'e hawyi Iuwāu mimoherep uhepiat sehay ta'atupun ne'i e Iesui Tupana mohey haria mu'e haria akag ko'i piat.

³² Pyno mesuwarotiaria — Uruto po'og e haria yt uimohey i teran tukupte'en aikotā hirakaria iha'ywywi rakaria ewywuaria are e. Aikotā hirakaria te'ero'e to'ope — To'iro waku watuwepy aiwo'omowepit hamo i'atu'e to'omahara hap mywo ma'ato irania'in hirakaria — Yt naku i aiwo'omowepit hap mesup i'atu'e. Yt urutuwat teran i aiwo'omahara hap kape watuwepy hap kape i'atu'e irania'in hirakaria pe e. Yt urutunug neran i wepy hap aiwepit hap upi i'atu'e. — Pyno waku aiwo'ohayka hap watunug miit'in syp haria ewywuat aiwo'omikyry'i hap i'atu'e irania'in hirakaria pe wen ma'ato — Yt uruiky'esat i aiwak hap ne'i aiwo'omikyry hap ne'i i'atu'e to'ope to'ope hirakaria mi'i hap ewy kahato eweikupte'en — Uruto po'og torania'in kai e haria pe e Iesui. Yt ta'atuky'esat i uimienoi i'ewyte yt ta'atuky'esat i ahēt'ok hat Iuwāu mienoi. Kat ko'i kat ko'i are'e hawyi — Yt uruimohey ehay i'atu'e uhepe. I'ewyte kat ko'i kat ko'i ahēt'ok Iuwāu henoī — Yt uruimohey i ehay i'atu'e wy e. ³³ Pyno eipe ti irania'in hirakaria ewywuaria eweipyhu'at katupono sa'awy'i Iuwāu miit'in set'ok hat tuwemosy'at at ka'ap kahato eimiky'esat ewy tutunug yne e. Mi'u i'ewyte yt tutu'u i tuwemosy'at Tupana wywo ihay hamuat eimiky'esat ewy tutunug e. I'ewyte mahy mekewat Uwa hy pot'i kawiat yt tutu'u i. Ta'i Iuwāu eimiky'esat ewy tenuk wen mi'i pytkai eiperia — Ahiag ipiit piat rakat Iuwāu ewei'e wuat'i miit'in me e. Yt naku i mio tā ei'e hap e Iesui tomohit haria pe. ³⁴ Mi'i hawyi i'ewyte uimohit kahato eipe ehēhay wo katupono atu'u yne mi'u i'ewyte Uwa hy atu'u e Iesui. — Yt naku En ewei'e uhepe. — Ta'i erenuk kahato yne mi'u ete ewei'e uhepe. I'ewyte En ni mahy u hat mekewat uwa hy pot'i u kahato hat ewei'e uhepe e. — En ni yt naku i katupono imopē'ā rakat ereīne'en i'ewyte wuat'i mi'u u hat ereīne'en yt uruto ewy i ewei'e sa'ag uhepe e Iesui tewanīkaptia pe. Eiperia ti Iuwāu ehay wakuat pun haria i'ewyte uhehay wakuat kahato pun haria uruehay Tupana mipo'oro sese wen. Yt naku i kahato ewetunug e Iesui to'ywania pe — Uruto po'og ekai e haria pe. — En ni yt naku i ewei'e uhepe. En ni yt eremosy'at hin i hawyi erenuk yn at ka'ap imopē'ā rakat ewy rat ewei'e uhepe e. Ta'i En ni urupyhyp haria uruewanīkaptia esurara'in ky'e hat ewei'e uhepe e. I'ewyte yne yt nakuaria i wy'ok wo ereīne'en ewei'e uhepe e. Mi'i pote yt kat hamo i En ewei'e uhepe. Pywo pe ti yt uimohey haria uhehay pun haria eweikupte'en katupono aikotā hirakaria i'atuwo'okyry'i hap potiat ewy eweipyhu'at e Iesui tewanīkaptia pe. Yt eweikuap i kat som eweiky'esat. Iuwāu mienoi yt eweiky'esat i pote i'ewyte uimienoi kape yt eweiwanētup hin i e. ³⁵ Irania'in uimohey haria pe — Yt naku i nug haria eipe ewei'e ma'ato mi'i pytkai mi'iria Tupana ehay kapiat wanētup kahato haria. Eipe urumohit haria eweikupte'en e. Eweha'at ro uimohey haria sese kape hawyi meremo eweikuap aru Tupana mienoi ky'esat kahato rakaria mi'iria tukupte'en hap ma'ato eipe yt eweiky'est hin i e. Eimienoi wāi'e hap ko'i ky'esat haria yn eipe are e Iesui to'ywania yt tomohey hin i haria pe mekewat wāi'e hap moherep haria pe.

³⁶ Mi'i hawyi wētup ok nagnia wāi'e hap moherep hat to'e Iesui pe — Uhyt to'iro uhupi e. Waku watuwat ui'yat kape enuk hamo e. Mi'i hawyi Iesui toto ra'yn i'yat kape tenuk hamo mekewat — Uruto po'og waku e haria sem wywo tenuk ta'yn hamo. ³⁷ Mi'i hawyi toīne'en itote mekewat tawa pe wētup ok haryporia yt iwe'eg i rakat wuat'i ihainia'in wywo ieīne'en hat. Mi'i toikuap ta'yn Iesui toīne'en hap hawyi toto ra'yn nagnia wāi'e hap moherep hat yat kape. Mohag hy ikamhig se rakat heiam nu Arapatu kawiat ikahu rakat wywo sa'up iwato kahato rakat wywo toto. ³⁸ Put'okto'e nagnia ehay wāi'e hap moherep hat yat pe hawyi toipuēti Iesui porog me tupe tote tenuk yparakai yt itypore i rakat ete i'atueko ewy tenuk hamo. Mi'i hawyi mekewat haryporia yt iwe'eg i rakat toto Iesui

kape hawyi tuwepỹ'ātutuk ipy yatypiat kape. Mi'i hawyi tuwak ta'yn haty kahato topy'a pe pote paa'e kahato tominug sa'ag ko'i po'ypyi. Mi'i hawyi hom'e teha hy Iesui py ok pe ete hawyi toitip ta'yn ta'asap mo teha hy ipy okpe ete. Mi'i hawyi toi'āpysig ipy hawyi mekewat nu wakuat mohag hy eiam toi'okpik hawyi mekewat mohag hy hekat rakat toi'okpun yne Iesui py okpe ete. Mi'i hawyi toitip ta'yn ta'asap mo mohag hy imōtypot haype iky'e kahato hap moherep hamo. ³⁹ Mi'i hawyi mekewat getap ka'iwat wāi'e hap kuap hat ta'akasa haryporia yt iwe'eg i rakat Iesui py ete hawyi mio tã to'e tuwepe tuwanētup hawe — Are pāi Iesui yt Tupana Mipo'oro Tehay Moherep hat hin i e katupono yt toikuap i ra'yn meie haryporia hewaie hewaie kahato rakat e tuwepe tuwanētup hawe yt naku i e. Iesui Tupana Wanētup Kuap hat pote meremo toikuap mana yt kan hamo i rakat toīne'en topyseī hat hawyi toipo'oro pya topiit pyi e. Ta'i yt naku i Iesui tunug itote katupono uruto Iuteu ywania Tupana wāi'e hap kuap haria hawyi yt uruiky'esat hin i haryporia yt iwe'eg i rakat uruehamo e tuwepe tuwanētup hawe mekewat pa'i Simāu. ⁴⁰ Mi'i hawyi Iesui tikuap ta'yn tuwepe mekewat miit tuwanētup hap hawyi to'e tope — Pa'i Simāu e ahenoi teran wētup sehay epe e. Mi'i hawyi toiwesat — Waku Uhyt waku uimu'e e Iesui pe. ⁴¹ Mi'i hawyi Iesui to'e pa'i Simāu me sehay iā'ākāp wuo. Mio tã e — Sa'awy'i so wētup ok toīne'en weteweru hat. Iwato kahato sa'up toipuru morekuat po pyi iwato kahato aikotā topotpap wuat'i e'at kapiat ha'up takat ewy. Mi'i hawyi wētup ok i'ewyte ipuru morekuat po pyi kurin aikotā topotpap wētup ewaty kapiat yn ha'up takat ewy. ⁴² Mi'i hawyi so weteweru haria yt ha'up nug kuap i ta'atuweteweru hap morekuat pe katupono yt kat i ta'atuweteweru hap sa'up wote. Mi'i pote ti mekewat morekuat tineiru puru hat to'e tepiat weteweru iwato kahato hat pe — Pyno waure wo areīne'en mekewat emipuru iwato rakat kai e so. — Mi'i hawyi to'e tepiat weteweru yt ha'up wato i rakat pe wētup ewaty kapiat yn ha'up takat pe — Pyno waku mehī atiwaure ra'yn uhepiat eweteweru hap kurin kat mehī e tope wy e morekuat e Iesui sehay iā'ākāp puo. Mi'i hawyi Iesui apo'e pa'i pe — Simāu e aiūwat som po'og morekuat ky'e tuweteweru hap kawiat waure'e hat e. Sio mekewat tuweteweru iwato rakat waure hap sio mekewat weteweru kurin kat waure hap e Iesui Simāu me. ⁴³ Mi'i hawyi Simāu tiwesat — Pyno arewanētup weteweru wato hat po'og iky'e katupono iwato iweteweru hap po'og iwato rakat toiwaure wētup ok kai pote e Simāu. Mi'i hawyi — Pywo kahato uhyt e Iesui Simāu me. ⁴⁴ Mi'i hawyi Iesui tuwemorem haryporia topy yatypiat kape hawyi to'e pa'i Simāu me — Erahā'at ro mesuwat uipy yatpiat haryporia kape uiky'e kahato hat kape katupono Tupana waure wo iweteweru uato hap kai e ma'ato en meīūwat haryporia yt ewy hin i ereīne'en uhyt e. Mi'i ti uiky'e hap moherep kahato hat toīne'en e ma'ato en areke e'yat pe wen ma'ato yt kat i y'y eiam ewy etum uhepe uipyseī hamo ma'ato meīūwat haryporia tehahy wo uipyseī hawyi ta'asap mo uipy toimogag e. ⁴⁵ Ma'ato yt ui'āpysig hin i en areke e'yat piat turan aheko ewy e. Ma'ato haryporia ti tut hawyi uipy āpysig e. ⁴⁶ — Ta'i put'ok'e miit ai'yat pe hawyi wat'atu'āpysig hawyi watopag mohag hy yt ha'up woity i rakano ō'ē haria asap ete aheko ewy e. Pyno en ni Simāu yt etipag hin i ui'asap mohag kap mo areke e'yat pe pytkai wen ma'ato mesuwat haryporia uipyseī hap ewy ha'up woity rakano mohag hy ikamhig se rakano uipypen hap ewy e. ⁴⁷ Pywo pe ti meīūwat haryporia uipy etiat pe — Yt we'eg hat hin i ere'e epy'a pe imohit hamo e. Iminug sa'ag iwato kahato ere'e mana pe e. — Ta'i weteweru wato kahato hat ewy toīne'en Tupana pe ere'e mana pe ma'ato koitywy iminug sa'ag ko'i Tupana tiwaure yne ra'yn e. Ta'i waure wo ra'yn iminug kai uiky'e kahato hat topyhu'at pote e. Ma'ato wētup ok weteweru yt iwato i hat minug sa'ag kurin nakat pote waure wo yt iwato i pote e. En ni mi'i hat ewy e. Mi'i pote uiky'e hap epiat yt iwato i e. Mi'i pote Tupana kyē hap epiat kurin topyhu'at e Iesui Simāu me. Pyno en ereīne'en aikotā uhehay iā'ākāp ewy aikotā mekewat weteweru kurin kat hap ewy ereīne'en uhehay iā'ākāp hap ewy e. Ma'ato meīūwat ui'yatypiat haryporia minug sa'ag weteweru uato kahato hap etiat uhehay iā'ākāp ewy e. Mi'i hap

ewy pote uiky'e kahato hat toïne'en e. Ma'ato en ni yt uiky'e mi'i haryporia ewy i e pa'i Simãu me. — Uiweteweru hap epiat yt iwato hin i e hat ewy ere'e Tupana pe pote are e. ⁴⁸ Mi'i hawyi Iesui to'e topysei hat pe mekewat haryporia pe — Koitywy waku ereïne'en Tupana wanētup hawe waku ra'yn mana e. Waure wo Tupana toïne'en eminug sa'ag ko'i kai sa'awy'iwuat yt naku i sese nug hat en rokirē e Iesui haryporia pe sa'awy'i yt iwe'eg i rakat pe. ⁴⁹ Mio tã e Iesui hawyi ienuk haria te'ero'e to'ope — Yt naku i mio tã wato'e katupono Tupana yn ni ihep kuap aiminug sa'ag ko'i i'atu'e. Pyno mio tã e Iesui yt naku i kahato wato'e i'atu'e to'ope. ⁵⁰ Ma'ato Iesui to'e haryporia pe — Waku ra'yn mana ewepit ro katupono uimohey ra'yn en mote waku pe ra'yn ereïne'en koitywy Tupana wanētup hawe e. Waku era'aipok e'yat kape ewepit kahato hap wywo katupono koitywy Tupana miehakyera'at ereïne'en e Iesui mekewat haryporia topysei hat sa'awy'iwuat 7 ok ahiagnia ipiit piat rakat mana Maria tawa Matarena piat e hap het rakat pe.

8

¹ Mi'i hawyi Iesui toto yne tawa ko'i upi temiit'in 12 ok takaria wywo sehay wakuat enoi hamo. Aikotã Tupana topyhu'at irane Wuat'i Ywania Porekuat no hap tomohey hawyi hap moherep hamo ra'yn yne tawa hit yne tawa wato'in ko'i upi. ² Temiit'in sem ko'i wywo tuwat i'ewyte haryporia'in tuwat hupi mi'u nug hamo. Wētup ok haryporia Maria tawa Matarena piat e hap het rakat sa'awy'iwuat 7 ok ahiagnia ipiit piat rakat Iesui tisopo ra'yn nakat. ³ Mi'i hawyi Iuana mekewat Kusa ehary'i toto hupi hemiit'in eropat hamo. He'aito ti mekewat Kusa morekuat Eroti yat pe toïne'en. Yne motpap hap ko'i morekuat yat piat toïne'en Kusa po pe. I'ewyte yne morekuat ekat topyhu'at Iuana e'aito po pe. Mi'i hawyi mana Susana i'ewyte irania'in haryporia Iesui potpo'ororia powyro haria te'eropyhu'at. Iesui potmu'e ko'i 70 ok takaria poi haria. Mi'i hawyi ta'atuekat kaipyi ta'atuky'i'at kat ko'i kat ko'i Iesui powyro hamo.

MATEU 13.1-9 MAKU 4.1-9 PIAT EWY

⁴ Mi'i hawyi yne tawa kaipywiaria aikopepyi aikopepyi te'eruwa'atunug Iesui ewawi. ⁵ Mi'i hawyi mi'iria sem me Iesui hanoi hã'ãkap wuo — Wētup e'at pe so hã'yi sytpok hat toto toko kape hã'yi sytpok hamo ma'ato yt yne i hewo go sese tote e. Irania'in hã'yi go pu'ap upi hewo e. Mi'i ti miit'in ikohyewyry iko pu'ap tote hawyi ta'atu'akit akit ne'i ra'yn hã'yi hawyi weitaria tu'u yne hã'yi ko'i hewo rakat mu'ap upiat e. ⁶ Irania'in hã'yi nu upi yi heg upi hewo e. Wētup tuereto hētyt ma'ato meiūran iku'uro yt kat i y'y yi kaipyi hã'yi nu totiat ne'i pote e. ⁷ Irania'in hã'yi i'anam me hu ypia pe hewo e. Mi'iria hētyt wen ma'ato i'anam wywo to'o'ewy ne'i pote meiūran i'anam tohik ne'i ra'yn hawyi yt tuwenug i ra'yn e. ⁸ Irania'in yi wakuat upi hewo hewo heko go tote e. Mi'iria ti i'atuehãite kahato hawyi wētup sat kaipyi 100 iã'yi tuwemoherep e. Pyno ehewaure ka'a pote ewehētup kahato o mesuwat uhehay iã'ãkap puat uimienoi e Iesui miit'in sem me. ⁹ Mi'i hawyi ipotmu'eria apo'i'atu'e Iesui pe — Pyno kat e hap som eheno teran iã'ãkap wuo hã'yi koi hap ete i'atu'e. ¹⁰ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Ta'i uiwyria'in aheno teran ehepe wuat'i mikuap yt heremo i rakat i aikotã Tupana topyhu'at irane Wuat'i Miit'in Porekuat no hap etiat e. Ma'ato irania'in me miit'in sem me hã'ãkap wuo aheno teran yt uikuap teran i haria mi'iria pote e. Te'era'akasa wen uipiit kape ma'ato uhehay kape yt hot'ok'e i i'atuete. Ta'atuky'esat ta'atuehãite hap ta'atupoi hap wen ma'ato Tupana ehay yt ta'atukuap teran hin i pytkai e temiit'in me. ¹¹ — Pyno koitywy aheno i ehepe mesuwat iã'yi iã'ãkap etiat eweikuap sese hamo. Pyno uhehay iã'ãkap we Tupana ehay topyhu'at mekewat iã'yi ewy e. ¹² Mekewat mikoi iã'yi go pu'ap upiat ti hewo rakat iã'yi wētup ok wētup ok wanētup hat ewywuat e. Te'eruanētup ma'ato meremo ahiag put'ok'e i'atuwanētup hap ete hawyi Tupana ehay mikoi iã'yi ewywuat toihep ta'yn i'atuewaure pyi. Yt toiky'esat i ta'atukuap hawyi uimohey hap katupono ta'atumohey hawyi Tupana piat uimienoi hap ta'atuehakyera'at hamuat ta'atukuap

ta'yn e. Mi'i ahiag yt tiky'esat i e. ¹³ Mi'i hawyi ti nu totiat hewo rakat ewywuwat wētup ok wētup ok wanētup hat ewy e. Te'eruanētup hawyi waku kahato ta'atupuēti uimienoi e. Pywo kahato i'atu'e ma'ato mi'iria iā'ŷi yt hapo rakaria i ewywuaria ko'i tukupte'en e. Mi'i pote yt toīne'en mot'i i uhehay mohey hap ete e. Meiūran irania'in ti'atukyry'i i'atuepiat uimohey hap ete hawyi meremo ta'atuwaure ra'yn Tupana ehay uiwē pywiat e. ¹⁴ I'ewyte ti mekewat iā'ŷi i'anam miat hu ypia puat hewo rakat wētup ok wētup ok wanētup hat ewywuwat e. Mi'iria te'eruanētup kahato uhehay wakuat kapiat hawyi ta'atumohey ran na'yn. Sa'awy'i inug neran Tupana miky'esat ewywuwat wen ma'ato ta'atupotpap iwato hap kape ta'atuekare'en iwato hap kape ta'atumiky'esat wuat'i hap kape te'eruanētup yn hawyi sa'awy'iwuat ta'atusat hap ewywuwat uhehay toī wen ma'ato yt karāpe i waku sese ihāite hap ewy toīne'en i'atupy'a pe ma'ato i'akyt haria ewywuaria wo te'eropyhu'at yt haat i hap ewy i'atuwanētup hap at ka'ap i'atumonik poity'i ne'i ra'yn Tupana e hap uimienoi e. Mi'i hawyi ta'atumohey ran kahato hawyi waure wo te'eropyhu'at Tupana e hap ko'i kai e. ¹⁵ Ma'ato mekewat hā'ŷi yi wakuat upiat hewo rakaria wētup ok wētup ok wanētup hat ewywuwat e. Mi'iria ti i'atupy'a piat yi wakuat ewywuwat pote te'eruanētup at ka'ap Tupana ehay kapiat hawyi yt ta'atuwaure hin i. Ta'atuhymōi ta'atupy'a pe Tupana ehay hawyi ta'atunug na'yn Tupana miky'esat ewy e. Mi'i pote mikoi haat kahato rakat ewywuwat te'eropyhu'at te'eruwenug kahato rakat ewy e Iesui.

MAKU 4.21-25 PIAT EWY

¹⁶ Mi'i hawyi wētup iā'ākap wuo Iesui henoī towyria'in me — Getap we wātym hawyi yt uwe i ariāty hētyhot hap ipag neran kamūti pe mig'i wo e. I'ewyte yt ta'atupag i yni ywyt'okpype ne'i ma'ato ywaiti pe waku pe heiam note yn ta'atuhupit teran e. Mi'i hawyi wehyt'ok haria meremo ta'atukuap hētyhot hap e. ¹⁷ Mi'i hap ewy kahato uimohey hap topyhu'at e Iesui. Ta'i uimohey sese pote meiūran aru heremo yne miit'in me ehapiat topyhu'at hap uimohey hap aikotā ariāty ywaiti piat ewy e. Niatpo kahato uimohey hap mig'i wo hap are aikotā ariāty wātym muat mig'i wo hap ewy e. Miit'in py'a pe uimohey hap toīne'en mote meiūran hot'ok'e kahato itote hawyi heremo kahato e. ¹⁸ Pyno eweiwanētup to uimienoi kape uhyt'i'in mana'in e Iesui. Eweiwanētup haty wo hawyi ta'i ehewaure kahato uhehay kape mot'i hawyi meremo aru eweikuap uimienoi mikoi saat kahato rakat ewy eweikupte'en hawyi Tupana mienoi hētyhot kahato rakat powyro hamuat miit'in hap ewy eweikupte'en e. I'ewyte po'og na'yn sa'awy'iwuat kai eimikuap ko'i hap ahenoi ehepe. Ma'ato yt haty wo i pote waure wo eweikupte'en uimienoi nug hap kai pote yt kat wywo i aru eweipyhu'at e Iesui temiit'in me.

MATEU 12.46-50 MAKU 3.31-35 PIAT EWY

¹⁹ Mi'i turan Iesui ty put'ok'e Iesui ywyt'in wywo. Mi'i hawyi Iesui ewawi ta'atuky'esat ma'ato yt tuwehyt'ok kuap i ipotmu'eria i'atu kahato sakpo getap we Iesui yatype pote Maria yt teke kuap i tomēpyt kape. Mi'i pote Maria tikaykay Tomēpyt tuwewawi ipotmu'eria py'asetpyi. ²⁰ Mi'i pote wētup ok to'e Iesui pe — Uhyt iuē ety put'ok'e oken'y-pyke hawyi eywyt'in nywo i'atuehay teran so ewywo e Iesui pe. ²¹ Mi'i hawyi Iesui to'e tomohey haria pe topotmu'eria pe — Uity sese ewywuaria eweikupte'en eipe meiūpe e. Eipe ti uheywyt'in sese uheinyt'in sese ewywuwat e. Pyno eipe meiūpe eweikupte'en uimiky'e ko'i aikotā uity uheywyt'in uheinyt'in ko'i ewy katupono uwe uwe tuwanētup kahato uhehay kape uimienoi Tupana ehay kape hawyi tutunug uhehay ewy hawyi mi'i haria ti uity'in uheywyt'in uheinyt'in tukupte'en uiwanētup hawe uipy'a pe e Iesui ahepe tomohey haria pe tomiky'esat nug haria pe.

MATEU 8.23-27 MAKU 4.35-41 PIAT EWY

²² Wētup e'at pe Iesui to'e temiit'in me — To'iro yara puo hyemyi'a wato sakpo e. Mi'i hawyi toto ra'yn yara wato kape hawyi teke temiit'in wywo. Tuwehyt'ok hawyi to'e temiit'in me — To'iro uhyt'i'in ysakpo watuwat e. Mi'i hawyi tuwat ra'yn ysakpo. ²³ Y'y

py'asetpiat turan Iesui toket kahato. Mi'i turan ywytu kahato put'ok'e y'y ete hyemyi'a wato py'asetpiat ikupte'en turan. Mi'i hawyi ipoity'i kahato yara ete katupono y'y teke teke ra'yn i'atue'yara pe — Yt naku i i'atu'e minwato'e hamuat i'atu'e ta'yn. Pāi i'atu'e to'ope ipoity'i kahato i'atu'e to'ope to'ope haty wo. ²⁴ Mi'i hawyi te'eruwēpowat Iesui kape — Uruka'iwat Uruka'iwat erehymut ro i'atu'e te'erewēpowat. — Wato'opy'at irane ra'yn i'atu'e. — Y'y teke teke kahato ahe'yara pe i'atu'e. Ai'auka irane y'y i'atu'e. Mi'i hawyi Iesui tuwehymut hawyi — Wāi nei'o ywytu are e ywytu uato pe. — Epo'inik to y'y e ihy wato pe hawyi ipo'inik ta'yn y'y wato i'ewyte ywytu uato ipohep ta'yn. Ta'i meremo ipo'inik ta'yn Iesui ehay upi iwēpowat hawyi. ²⁵ Mi'i hawyi apo'e haty wo topotmu'eria pe — Uiwyrīa'in kat pote som yt uimohey kahato i e. Mi'i hawyi po'og te'eruwanētup iminug ete hawyi te'ero'e to'ope — Uwe som pyno Meiū Miit Iesui katupono yt miit ewy i tutunug kuap i'atu'e to'ope. Tupana ewy toimopo'inik kuap y'y wato ywytu uato hap tehay wo i'atu'e — Kat kawiat som pyno Iesui i'atu'e to'ope.

MATEU 8.28-34 MAKU 5.1-20 PIAT EWY

²⁶ Mi'i hawyi meremo yi Kerasenu e'y sakpuat put'ok'i'atu'e hawyi tawa Katarenu yēpeke te'eruwehik ta'yn. ²⁷ Tuwētem yara wato pyi hawyi put'ok'e howawi wētup ok ahiagnia sem ipiit piat rakat. Tawa Katarenu piat ieīne'en hat mi'i ti yt toīne'en kuap i towyrīa'in wywo tetawa pe katupono ipy'ahak kahato heso'ok sese ahiagnia tuete ipiit pe pote. Mi'i pote toīne'en at ka'ap wo'osyp hawe yt tesokpe pe i. ²⁸ Teha'at Iesui kape hawyi tehay pirik wo tuwewahik yi totiat hawyi iwēpap'i tehay pirik wo — Worokuap En Tupana Ywaitiat Ieīne'en hat Sa'yru En e. Kat aru etunug uhete e haty wo Iesui pe. Uhyt wāi urusaty'i saty'i tei'o e ahiagnia miit piit pyi. ²⁹ Mio tā i'atu'e katupono Iesui ti'atusopo teran mekewat miit piit pyi ahiagnia pote. Sa'awy'i ahiagnia topytyk tuereto mekewat miit ipiit ete hawyi heso'ok sese hap tuete topyhu'at. Irania'in ipo'i po'i teran ahiagnia ipiit piat rakat haity iheg nakat wo ipo ete ipy ete ma'ato ahiagnia tuete hawyi toiterek tuereto haity iheg nakat hawyi ahiag tioto yahig kape. ³⁰ Mi'i tote Iesui to'e — Kat eī eset e tope. Mi'i hawyi — Isem uhēt katupono sa'awy'i ahiag ko'i typy'i rakaria tuwehyt'ok uipiit pe pote hawyi miit'in uhēt'ok Isem e. ³¹ Mi'i hawyi ahiag ko'i te'ero'e Iesui pe ta'atuemiit piit pyi — Uhyt i'atu'e yt urupo'oro tei'o aria wato kape wuat'i e'at piat uruho'opot hamo uruta'at ta'at hamo i'atu'e. ³² Ma'ato tukupte'en itote hamaut ko'i pote — Pyno meimuēwat hamaut ko'i piit pe urutuwehyt'ok teran i'atu'e Iesui pe. Mio tā i'atu'e hawyi Iesui — Eiwehyt'ok to hamaut ko'i pe ei'e hap ewy e ahiagnia pe. ³³ Mi'i hawyi tuwenō'ē ra'yn mekewat miit heso'ok rakat piit pyi hamaut ko'i kapiat tuwehyt'ok hamo. Mi'i hawyi hamaut ko'i ra'yn ikohyeput i kohyeput i yity'ok totepyi y'y wato kape hawyi hewo hewo ra'yn y'y wato pe topap yne ra'yn. ³⁴ Mi'i hawyi hamaut apykok haria te'era'akasa hawyi meremo tuwat henoi hamo tawa ko'i kape. I'ewyte mu'ap upiat gupte'en haria pe ta'atuhenoi — Tapap ta'yn yne aihū hamaut ko'i i'atu'e y'y wato pe uhyt'i'in mana'in i'atu'e yne miit'in me. Mekewat ahiag ko'i ipiit piat rakat waku ra'yn i'atu'e. ³⁵ Pyno i'atuepiat henoi hawyi tō'ē kahato Iesui kape. Put'ok'i'atu'e turan mekewat sa'awy'i'uwat ahiag ipiit piat rakat waku ra'yn ta'atupuēti. Sokpe pe ra'yn toīne'en Iesui yatype. Te'era'akasa hawyi ō'ē haria te'eruwanētup kahato. ³⁶ Mi'i hawyi sa'awy'i'uwat akasa haria henoi yne aikotā aikotā Iesui timoehāite hap etiat ō'ē haria pe. ³⁷ Mi'i tupono mekewat tawa Katarenu kaipywiaria gyt'i'atu'e Iesui pupi hawyi — Mehī ereto ro meiūpepyi i'atu'e Iesui pe. Yt uruiky'esat i meiūpe ereīne'en po'og i'atu'e. Mi'i pote Iesui teke i ra'yn yara pe hawyi ta'aipok y'y wato sakpo. ³⁸ Teke turan sa'awy'i'uwat ahiag ipiit piat rakat — Uika'iwat areto teran eupi katupono areīne'en epotmu'e wato wo teran e Iesui pe. ³⁹ Ma'ato Iesui — Yt uhyt waku po'og era'aipok e'yat kape tawa ko'i kape ipuo mono eremoherep aikotā Tupana emoehāite hap ehenoī ewyrīa'in me hamo e. Mi'i hawyi Iesui henoi hawyi toto ra'yn wuat'i ipiat henoi hamo tetawa piaria pe toto. Mi'i tote yne tawa piaria pe aikotā Iesui tunug tetiat hap tohenoi kahato.

MATEU 9.18-26 MAKU 5.21-43 PIAT EWY

⁴⁰ Mi'i hawyi Iesui tokosap i ra'yn ysakpo. Mi'i tote miit'in typy'i rakaria toi'atupuēti put'okto'e turan. I'atuwepit kahato katupono ta'atuhekatup Iesui ut hap. ⁴¹ Mi'i turan tut Iesui ewawi wētup ok Tupana mōtypot yat piaria akag Iairu e hap het rakat. Mi'i hawyi Iesui owa kape tuwepŷ'ātutuk hawyi tuwewahik yi kape hawyi to'e Iesui pe — Mehī eriot ro uhupi ui'yat kape e. ⁴² — Mehī e uhaki'yt makuptia rakat 12 anu rakat iku'uro teran moity'i ra'yn e. Mio tā e hawyi Iesui — To'iro pyno Iairu pe. Iesui toto turan yne itotiarua miit'in sem tuwat hupi. Miit'in tohik kahato tuwat kahato hupi pote. ⁴³ Toīne'en i'atutok pe wētup ok haryporia huu wato rakat 12 anu ra'yn toho'opot. Toipun yne ra'yn tekat ko'i paini ko'i upi mohag nug haria ko'i upi tomoehāite hap ky'ewi wen ma'ato yt toipuēti hin i tehāite hap. ⁴⁴ Mi'i ti put'ok'e Iesui ape kai hesokpe emig neran haype. Mi'i hawyi totemig hesokpe hawyi meremo huu iponik ta'yn ihāite ra'yn. ⁴⁵ Mi'i hawyi tesokpe emig hawyi Iesui apo'e — Uwe keī uhemig hat meikope e. Ma'ato ō'ē haria — Yt uruto i i'atu'e torania. Mi'i hawyi Peteru to'e Iesui pe — Uika'iwat miit'in typy'i rakaria to'oran me meiū watukupte'en e. I'atu kahato emig emig haria mesuwe e. Kat poteī — Uweī uhemig hat meikope ere'e e. ⁴⁶ Ma'ato Iesui to'e — Peteru e uhemig hat sese uimohey kahato hat toīne'en meikope atikuap ta'yn. Uhesaika hap tuwētem uhemig hap kape uipiit pyi hap ete e. Mi'i uimimoehāite topyhu'at atikuap e. ⁴⁷ Toikuap ta'yn hawyi hemig hat tyryto'e popuo tut howawi. Mi'i hawyi tuwepŷ'ātutuk Iesui ewawi. Mio tā e — Mimi mesup ta'yn mig'i wo woromig uimoehāite hap ky'ewi e. Woromig hawyi meremo epiat uimoehāite hap atipuēti e Iesui pe wuat'i ehamo. Mi'i hawyi itotiarua Iesui upiaria ikuap ta'yn huu wato rakat tomoehāite ra'yn hap. ⁴⁸ Mi'i hawyi Iesui to'e tomimoehāite hat pe — Uhaki'yt pyno waku ra'yn en e. Uimohey hap kaipyi emoehāite hap topyhu'at koitywy etipuēti ra'yn e. Waku pyno era'aipok i ra'yn e'yat kape ewepit hap wywo e. ⁴⁹ Mi'i turan Iesui piat henoi imoehāite hap turan put'ok'e wētup ok Iairu yat kaipyi. Mi'i to'e Iairu piat henoi hamo. — Uhyt e iku'uro sese ra'yn wyti esaki'yt e. Pyno yt kan hamo i wahenoi po'og Aimu'e hat Iesui pe e. ⁵⁰ Katupono yt kat i aiku'uro hawyi aheīne'en i hap e Iairu yat kaipywiat sut hat. Mi'i hap Iesui tikuap hawyi to'e Iairu pe — Yt gyt'ere tei'o esaki'yt iku'uro hap pupi ma'ato etimohey yn na'yn Tupana hawyi waku pe esaki'yt e. ⁵¹ Mi'i hawyi Iesui put'ok'e Iairu yat ete hawyi Iesui to'e miit'in sem me — Yt atiky'esat i miit'in typy'i poity'i iku'uro rakat yatype e. Waku Peteru Iuwāu Tiaku i'ewyte i'ywot ity yn atiky'esat iku'uro yatype e. ⁵² Teke hawyi toipuēti itote miit'in wak haria haki'yt iku'uro pote te'eruwak ta'atueko ewy sa'up ete. Mi'iria pe Iesui to'e — Yt eweiwak tei'o e eipo'inik to e. Yt iku'uro i rat e. Toket ne'i wyti e. ⁵³ Mi'i pote wak haria to'okyry'i ne'i Iesui ehay ete — Pywo ti rat iku'uro sese haki'yt i'atu'e. Ēra'akasa ro i'atu'e Iesui pe. ⁵⁴ Iesui teke ra'yn iku'uro rakat kape iwywuwat pe hawyi toipopytyk ta'yn hawyi tuwēpowat — Ere'āpe'ok'am no pī'ā makuptia e. ⁵⁵ Mi'i hawyi tuwēpowat haki'yt yt ipyhu i ra'yn nakat. Mi'i hawyi tuwētem gu'uro pyi hawyi tuwe'āpe'ok'am i ra'yn. Mi'i hawyi Iesui to'e ity pe — Mana etopoi ro emēpyt e. ⁵⁶ I'ywot'in te'eruwehum kahato Iesui ete ma'ato mi'i hawyi Iesui to'e — Yt ewehenoi tei'o aikotā uiminug esaki'yt etiat ko'i irania'in me aikotā atomoieīne'en esaki'yt atiōtem gu'uro pyi hap ko'i e.

9

MATEU 10.5-42 MAKU 6.7-13 PIAT EWY

¹ Iesui tuwētem Iairu yat pyi hawyi toi'atukaykay tuwewawi temiit'in sese 12 ok takaria. Mi'i hawyi to'e temiit'in sese pe — Uiwyrria'in Mesup atum na'yn ehepe uhesaika hap ahiag sopo hamuat e. I'ewyte atum na'yn ehepe uhesaika hap i'ahu rakaria moehāite hamuat katupono mesup woroho'opo'oro teran wuat'i tawa ko'i puat wuat'i miit'in mu'e uhehay wakuat nuat e. ² Mi'i hawyi toi'atupo'oro temiit'in miit'in mu'e hamo aikotā waku miit'in tunug Tupana Ta'atupotypot Koro wo mesuwat yi tote hap

enoi hamo. I'ewyte i'ahu rakaria moehāite hamo toi'atupo'oro. ³ — Uipotpo'oro ko'i eipe e. Uhehay moherep hanuaria e. Mi'i pote atiky'esat ewei'atumu'e miit'in uimiky'esat ewy e. Pyno woroho'omu'e aikotā atiky'esat eweiwat hap owakai te e. Yt kat i tei'o ewetioto ehakat ko'i e. Eipo'yha ti sero'ok ehat pupiat wyti aru yt ewetioto i e. Yt ehakuriwu i wyti yt eimi'u ko'i i wyti i yt ehetineiru i wyti yt typy ehesakpe i wyti ewetioto tei'o e. ⁴ Put'ok'ewei'e wētup tawa pe hawyi eiky'esat hat wētup ok to'yat pe pote eweikupte'en o itote e. Waku wētup yat pe yn eweikupte'en eimimu'eria etawa pe e. Yt eikohyewyry kohyewyry tei'o iraniam'in yat ko'i upi mi'u kat hamo eimimu'eria etawa ok tā e. Waku wētup ok e'yat pe — Ereñe'en mesuwe mehī e haria e'yat pe yn o eweiket eipoi hap ok tā are e. Wētup getap we yn eweikupte'en uhehay sytpok hamuat eweiwat eimimu'eria etawa pe turan e. ⁵ Ma'ato mekewat tawa piaria yt uwe i i'atuwese pote eweiwat i ra'yn o i'atuetawa pyi e. Ma'ato eiwat hap owakai te o tawa sawiu eipy etiat eiweipitpit'ok kahato — Tupana ehay pun haria eipe hap enoi i'atuepiat hamo e Iesui topotpo'ororia 12 ok takaria pe. ⁶ Mi'i hawyi tohenoi yne aikotā waku miit'in mu'e hawyi tuwat ra'yn Iesui e'yianme yne tawa ko'i upi. Mi'i hawyi ta'atuhenoī wuat'i tawa pe sehay wakuat Iesui etiat hawyi i'ahu rakaria tawa piaria ta'atumoehāite kahato.

MATEU 14.1-12 MAKU 6.14-29 PIAT EWY

⁷ Mi'i hawyi tama Karireia piat morekuat Eroti tikuap ta'yn aikotā Iesui minug ko'i etiat hawyi tuwanētup kahato — Atikuap som uwe sese Iesui pāi e. Atikuap ti mekewat uimi'auka Iuwāu wo'oset'ok hat ra'yn tuwehymut i e tuwepe Iesui pe. ⁸ Ta'i Iesui wyti Iuwāu uimi'auka tuwehymut i ra'yn gu'uro pyi sio tuwehymut gu'uro pyi mekewat sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Eria sio yt e tuwanētup Iesui etiat sio yt mi'i miit i sio wētup ok Tupana ehay moherep hat tuwehymut i ra'yn e morekuat Eroti topy'a pe Iesui etiat. Mi'i pote morekuat Eroti tuwanētup kowo'i kowo'i. ⁹ — Pyno ui'akag'aia Iuwāu pāi e. Tuwētem gu'uro pyi e ma'ato Mi'i Iesui e hap het rakat uwe sese yt atikuap i pote e. Iraniam'in mienoi uhepiat pywo sio yt atikuap i e. Uwe kahato som atikuap teran mesup e. Mi'i hawyi morekuat Eroti teha'at teran kahato Iesui ewawi. Toiky'esat kahato Iesui kapiat ta'akasa hap. Toiky'esat ta'akasa Iesui minug yt miit'in eminug kuap i iwato rakat haype.

MATEU 14.13-21 MAKU 6.30-44 IUWĀU 6.1-14 PIAT EWY

¹⁰ Mi'i hawyi Iesui potpo'ororia te'era'aipok i ra'yn tawa ko'i kaipyi ihay moherep haria. Mi'i hawyi ta'atuhenoī aikotā aikotā ipu'ap muat upi ta'atuminug hap ko'i ta'atuewyry hap upi ta'atuhenoī henoī yne yne Iesui pe.

Ta'atuhenoī yne ra'yn hawyi Iesui te'erepo'ok i ra'yn temiit'in wētup tawa kape tawa Pesaita kape ta'atuweran temiit'in nywo hap toiky'esat. ¹¹ Ma'ato miit'in typy'i rakaria tikuap hawyi aikope Iesui toto hap kape tuwat hewat'ymo. Iesui tiky'esat kahato tuweran pytkai iwese kahato toīne'en ō'ē haria ete. — Waku uhyt'i'in mana'in e ō'ē haria pe. Eiwehyt'ok to e i'atuepe. Mi'i hawyi mi'iria toi'atumu'e kahato aikotā waku watunug Tupana Aiporekuat no hap ete. I'ewyte i'ahu rakaria toi'atumoehāite kahato itote. ¹² Mi'i hawyi porap wātym i kape hemiit'in 12 ok takaria te'ero'e Iesui pe — Urumu'e hat eti'atupo'oro i ro miit'in sem tawa ko'i upi getap ko'i kape mi'u kyiat hamo i'atuket hamo katupono yahig wato pe watukupte'en mesuwe ne'i pote yt kat i getap i'atu'e Iesui pe. ¹³ Mio tā i'atu'e hawyi Iesui to'e — Ewei'atupoi ro hesy'at rakaria mio e ti temiit'in me. Mi'i hawyi — Mehī kurin kahato aimi'u mesuwe i'atu'e. Ta'i aimi'u 5 man typy pira yn wuat'i poi hamo i'atu'e. Sio apo etiky'esat urutuwat tawa kape mi'u kyiat po'og iwato hamo typy'i rakaria moenuk hamo i'atu'e. ¹⁴ Tukupte'en itote miit'in sem kahato aikotā 5000 ihainia'in i'ewyte haryporia'in hirakaria'in tukupte'en itote hesy'at rakaria ma'ato yt ta'atumorania yne i. Mi'i hawyi Iesui to'e ra'yn — Pyno ewei'apyk to yi upi kowo 50 kowo 50 ewei'e ro wa'atunug haria pe e Iesui temiit'in me. ¹⁵ Mi'i hawyi ta'atunug na'yn i'e hap ewy hawyi apyk puo tukupte'en. ¹⁶ Mi'i hawyi Iesui tat ra'yn man a hit rakat typy

pira hawyi teha'at atipy kape – Waku kahato emium uruepiat urumi'u wuat Tupana e. Waku to'e Tupana pe hawyi tutum na'yn mekewat man 5 a hit tpy pira temiit'in me itotiarria moenuk hamo. ¹⁷ Mi'i hawyi tuwemowato kahato itotiarria erenuk hap. Mi'i hawyi i'atu'ok ta'yn hawyi mi'u ieĩpyt 12 yrysakag me topyhu'at. Wē sakpo i'atumi'u ieĩpyt topyhu'at re.

MATEU 16.13-19 MAKU 8.27-29 PIAT EWY

¹⁸ Wētup e'at hawyi meiūran Iesui tuweran toĩne'en temiit'in nywo Tupana kapiat tehay hamo. Mi'i hawyi apo'e temiit'in me – Uwe som uito irania'in wanētup hawe e. ¹⁹ Mi'i hawyi ta'atuwesat – En ni wo'oset'ok hat Iuwāu tuwētem gu'uro pywiat hat i'atu'e irania'in epiat pe Uhyt i'atu'e. En ni erētem sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Eria e hap i'atu'e irania'in epiat pe Uhyt i'atu'e. Yt Eria i pote wētup ok sa'awy'itewuat Tupana ehay enoi hat tuwehymut i ra'yn gu'uro pyi i'atu'e irania'in etiat Uhyt i'atu'e. ²⁰ Mi'i hawyi apo'e i ra'yn temiit'in me – Ma'ato ehepe apo uwe Uito eiwanētup hawe e. Uwe sese som Uito ehepe e temiit'in me. Mi'i hawyi Peteru tiwesat – En ni Tupana Mipo'oro Uruehakyera'at hanuat rat Mehī e. En ni Wuat'i Miit'in Porekuat Hanuat Uhyt e Iesui pe.

MATEU 16.21 MAKU 8.30-31 PIAT EWY

²¹ Mio tā e hawyi Iesui ti'atunāpin haty wo temiit'in – Pyno uiwyrria'in e uikuap ehepiat hap yt ewehenoi tei'o irania'in me e temiit'in me. ²² Yt ewehenoi tei'o irania'in me Peteru to'e uhepiat hap ewy katupono uhehay pun hanuaria irania'in tukupte'en mote e. Pywo ti aru aho'opot kahato aru e. Uito ti Wuat'i Miit'in Yke'et i'ewyete Wuat'i Miit'in Kywyt pytkai yt uimohey hin i e. Pywo ti rat aho'opot hap put'ok'e irane e. Yt uiky'e hin i mesuwarotiarria nagnia i'ewyete pa'i watoria yt uiky'esat hin i ta'atuporekuat no hap e ta'atuehakyera'at hap e. I'ewyete Tupana ehay miwan etiat henoi haria yt uiky'esat hin i e. Ui'auka teran haype Uito Ta'atueyke'et Ta'atukywyt pytkai e. Uiku'uro ma'ato mi'i hawyi ti aru ara'aipok i ra'yn gu'uro pyi hawyi areĩne'en ne e. Pywo mye'ym e'at uisyp uiku'uro hawe areĩne'en hawyi e Iesui tuwetiat tohenoi temiit'in 12 ok takaria pe.

²³ Mi'i hawyi irania'in itotiarria kape Iesui henoi – Eweiwat teran uhupi uipotmu'eria wo pote eweitoiat ro yne eimiky'esat ko'i yt uimiky'esat i ewywuwat ko'i e. Mi'i hawyi haty wo o – Atunug neran Tupana miky'esat ewywuwat ei'e hap wywo eweiwat ro uhupi e. Ta'i eho'opot hap eweipuēti irane eweiwat uhupi hawyi e. Yt eimiky'esat ewy i ewetunug ma'ato Tupana minug neran hap ewywuwat wywo o eweiwat e. I'ewyete irania'in yt eiky'esat i haria i'atupy'ahak hamuat ehete e. Ehaty'i haty'i aru uhupiat eweiwat hawyi e. Ui'auka irane aria'yp posak ete e. Pyno waku eipe ui'ewy eweikupte'en e. – Ui'auka pote ui'auka ma'ato yt atoiat hin i Uika'iwat mohey hap ewei'e o eweikupte'en neran uipotmu'eria wo pote e. Waku ahe'aria'yp posak etiat ewywuwat ra'yn wywo aho'opot hap upi aiku'uro hap kape watuwat wētup sok yn aito hawyi e. Uhemiiit sese yt ui'atoiat i miit'in pupi e Iesui. ²⁴ Uwe uwe iku'uro uipotpap we uhehay wakuat enoi hamo mi'iria wyti aru ta'atuieĩne'en hap sese puēti wuat'i e'at pe mesuwe i'ewyete atipy pe e. Ma'ato irania'in ta'atuieĩne'en hap mesuwarotiat kape yn wanētup haria ta'atuieĩne'en hap sese pun haria howasat rakaria te'eropyhu'at e. ²⁵ Pyno torania mesuwarotiat kare'en eipo pe hawyi hekat rakaria eipe mesuwe ma'ato mi'i pytkai yt kat i ha'up eweipuēti eheĩne'en sese wuat'i e'at piat sa'up mo e. Mi'i hap yt kat i topyhu'at eipo pe katupono eweipun na'yn eheĩne'en sese mesuwuat uimiky'esat nug hap hawyi eimiky'esat nug hap mesuwe yn ewetunug pote e. ²⁶ Uwe uwe mesuwarotiarria uipupi tuwemōti uhehay pupi tuwemōti mi'i hawyi i'ewyete Uito aremōti wy mi'i haria pupi e. Ta'i mekewat e'at aru karāpeĩ Uito Eheyke'et Eikywyt ariot atipy kaipyi uhētyhot hap puo Ui'ywot esaika hap puo hap e'at mi'iria pupi aremōti e. Ta'i mekewat ikahu sese hawuo ariot atipy piaria wywo uhesaika kahato hap wywo e. Mi'i hap e'at pe turan aremōti aru wemōti uipupiat haria pupi e.

MATEU 17.1-13 MAKU 9.2-8 PIAT EWY

²⁷ Yt eweiwaure tei'o mio wuat ui'e hap e. Pywo ti rat tukupte'en meiūpe Tupana topyhu'at Morekuat nuat hap kapiat akasa haria e. Aikotā Tupana topyhu'at Morekuat hap kape te'era'akasa irane ta'atuku'uro hap owakai e Iesui itotiarua pe temiit'in Peteru Iuwāu Tiaku piat pe mio tā e. ²⁸ Mi'i hawyi 7 e'at hawyi Iesui tioto ra'yn topotmu'eria sese Peteru Iuwāu Tiaku tuwewywo yity'ok kape. Mi'i tote ihay To'ywot Tupana wywo. ²⁹ Mi'i turan Iesui owa yt sa'awy'iwuat ewy hin i hētyhot kahato i'ewyte hesokpe imehit kahato ikytsig kahato. ³⁰ Mi'i hawyi meremo te'eruwemoherep iwywo typy ok sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria atipy kaipyi. Wētup ok ase'i Musei wētup ok ase'i Eria. ³¹ Mi'iria atipy piat hētyhot hap ewywuat puo te'eruwemoherep. Mi'i hawyi Musei Eria i'atuehay kahato Iesui wywo aikotā Iesui tunug irane Tupana miky'esat etiat aikotā iku'uro irane Tawa Ierusarēi me hap. Iku'uro hap aikawiano hap ete e hap ete i'atuehay. ³² Mi'i turan Peteru Iuwāu Tiaku te'eroket kahato itote ma'ato te'eruwehymut hawyi te'era'akasa ra'yn Iesui ētyhot hap. I'ewyte i'yatypiarua sa'awy'iwuarua Tupana ehay moherep haria ase'i Musei ase'i Eria te'era'akasa ra'yn. ³³ Mi'i hawyi Musei Eria Iesui yatypepyi tuwat turan Peteru to'e Iesui pe – Waku meiūpe watopyhu'at wuat'i e'at pe Mehī e. Pyno waku urutunug mesuwe wētup yat ase'i Musei mōtypot hamo wētup yat ase'i Eria mōtypot hamo hawyi wētup yat emōtypot hamo urutunug mesuwat yity'ok tote e Peteru Iesui pe ma'ato yt tepiat yt ikuap i popuo mio tā to'e katupono token'ē haype. ³⁴ Mio tā e turan ywyhig put'ok'e Peteru Iuwāu Tiaku ete. Mi'i hawyi te'eroken'ē kahato. ³⁵ Mi'i hawyi Tupana ehay ta'atukuap ta'yn ywyhig kaipyi – Mekepe eipy'asetpe ti Wētup ok Miit toīne'en. Mi'i ti Uha'yru Uimi'airo Wuat'i Miit'in Ehakyera'at hanuat e. Pyno eiwanētup to Uha'yru mienoi kape e Iesui piat pe I'ywot Tupana ehay put'ok'e atipy kaipyi. ³⁶ Mio tā e hawyi Iesui tuweran toīne'en Musei Eria te'era'aipok atipy kape hawyi. Mi'i hawyi Peteru Tiaku Iuwāu yt henoī hin i irania'in me ta'atu'akasa hap ko'i ma'ato meiūran ta'atuhenoī ra'yn ta'atumikuap ko'i Iesui tehymut ra'yn gu'uro pywiat hawyi.

MATEU 17.14-21 MAKU 9.14-29 PIAT EWY

³⁷ E'ihot'ok pe hawyi Iesui topotmu'eria wywo ipot'apyk yity'ok kaipyi yi hot kape. Mi'i turan put'ok'i'atu'e typy'i rakaria Iesui ete. ³⁸ Mi'i hawyi wētup ok miit'in tok piat tikaykay ra'yn Iesui – Urumu'e hat eraha'at ro uha'yru wētup yn nakat kape e. ³⁹ Ma'ato ahiag teke uha'yru piit pe hawyi tehay pirik wo ihay sa'ag hawyi ahiag tihuruk kahato uha'yru Uhyt e. Yt naku i kahato tuete hawyi iwēnāpuk sa'ag kahato uimēpyt e. Mi'i hawyi tohaty'i haty'i hawyi iperup kahato toīne'en mot'i tuete hawyi tuwētem porap i tuereto uimēpyt piit pyi e. Mi'i hawyi meremo teke i ra'yn ipiit pe tuereto i'ahyk ahyk hamo e. ⁴⁰ Emiit'in me ahiag hep hap ahētup wen ma'ato yt ta'atuhēp kuap i e Iesui pe. ⁴¹ Mi'i hawyi Iesui to'e itotiarua pe – Are pāi eipe ti yt Tupana mohey hin i haria i'ewyte eiwanētup hap yt hāpyk hin i Tupana kape e. Areīne'en mot'i ra'yn eiwywo eimu'e hamo wen ma'ato yt uimohey kahato i e. Mi'i hawyi to'e ahiag ipiit piat rakat e'ywot pe – Pyno eterut ro esa'yru uhowawi e. ⁴² Mi'i hawyi kurum tut Iesui ewawi turan ahiag tipun i yi tote hawyi toihuruk huruk kahato i'ewyte iwēnāpuk. Ma'ato mi'i turan Iesui – Wāi'e ahiag me hawyi tuwētem hawyi ihāite. Waku hawyi Iesui tum ha'yru i'ywot pe.

MATEU 17.22-23 MAKU 9.30-32 PIAT EWY

⁴³ Mi'i hawyi itotiarua te'eruanētup Tupana esaika hap iwato kahato Iesui mimohererep hap kape. ⁴⁴ Te'erewanētup turan Iesui minug ko'i etiat turan Iesui henoī topotmu'eria pe – Yt eweiwaure tei'o mesuwat uimienoi e. Pywo ti rat Miit'in Eheyke'et kahato areīne'en pytkai miit'in mima'at aru arepyhu'at hawyi ui'auka teran haria po pe uhenoi. ⁴⁵ Ma'ato yt ta'atukuap hin i kat to'e hawe mio tā e ma'ato hemiit'in apo yt i'atu'e teran i te'eroken'ē haype.

MATEU 18.1-5 MAKU 9.33-37 PIAT EWY

⁴⁶ Mi'i hawyi Iesui potmu'eria tu'uka to'ope ta'atuehay wo uwe kahu po'og tu'isa wo toïne'en hap ete. Mi'i hawyi — Uito po'og eikai yn i'atu'e to'ope. ⁴⁷ Mi'i hawyi Iesui tikuap ta'yn i'atuwanētup hap hawyi toterut hirakat i'atuewawi tuwewywo. ⁴⁸ Mi'i hawyi to'e temiit'in me — Uwe uwe toïne'en neran uhemiiit'in akag wo waku mi'i miit topyhu'at hirakaria powyro hat wo mēpyt'in ky'e hat wo po'og torania kai e. Uwe uwe ti'atuky'e kahato hirakaria Uito ewy mi'i hat po'og uhemiiit koro toïne'en irania'in kai Tupana wanētup hawe e. Mi'i pote eweha'at ro meiūwat hirakat kape uwe uwe meiūwat hirakat ewywuat ky'e hat i'ewyte uiky'e hat sese e. Meiūwat hirakat ewywuat ky'e hat uiky'e hat toïne'en mi'i hawyi mi'i hat waku ei'akag wo e. Pywo ti rat uwe uwe uiky'e hat toïne'en mi'i hat piat Tupana to'e — Uiky'e kahato hat en e hirakaria ky'e hap upi e. Mi'i hat ti ei'akag wo toïne'en Tupana wanētup hawe e. Pywo ti rat uwe uwe to'e hirakat yt i'ywot i yt ity i rakat pe — Ereke o ui'yat pe uimēpyt no e hat pe — En po'og uhemiiit e aru Tupana e Iesui. Meiūwat hirakat ewywuat ky'e kahato hat uimi'airo ei'akag wo toïne'en e. Uwe to'e hirakaria pe — To'iro watenuk hit e mi'i hat i'ewyte uhepe — To'iro watenuk e hat ewy toïne'en e Iesui. Mi'i hat uiky'e hat i'ewyte uwe uwe uiky'e hat Ui'ywot Atipy piat ky'e hat toïne'en e. Meiūwat hirakat ky'e hat ewywuat eipe pote uiky'e hat i'ewyte toïne'en i'ewyte Uipo'oro hat Tupana ky'e hano toïne'en e. Uwe hirakat powyro hano toïne'en mi'i ti po'og waku eimu'e hat akag e. Ta'i yt wemowato i hat po'og irania'in kai ei'akag wo e Tupana e Iesui ahepe temiit'in me.

MAKU 9.38-40 PIAT EWY

⁴⁹ Mi'i hawyi Iuwāu to'e Iesui pe. — Uruka'iwat ga'atpo uruta'akasa ra'yn wētup ok ahiag ko'i sopo hat e. Eset wo toi'atusopo kahato ahiag wen yt hewyry hin i ahupi hat. Mi'i pote — Wāi'uruto'e tope katupono yt karāmūo i uruwywo hewyry rakat i pote e. Ta'i yt karāpe i mekewat miit eti'airo uruehamo emiit no pote — Yt naku i etunug Iesui motpap mesuwe yt uruwywo i ereto pote uruto'e tope e. Mi'i hawyi — Ma'ato uito ti eipe ewywuat kahato katupono uito i'ewyte Iesui mohey hat areïne'en e uruepe. Mi'i hawyi — Wāi'uruto'e i tope katupono toi'atusopo kahato ahiag itote ehay wo ma'ato yt hewyry i uruupi uruto'e tope i'atu'e Iesui pe topotpo'ororia. ⁵⁰ Ma'ato Iesui tiwesat topotpo'oro Iuwāu me i'ewyte irania'in topotmu'eria pe — Yt naku i wāi'ewei'e wētup uhemiiit yt hewyry i eiwywuat rakat pe e katupono ti aru tukupte'en kahato uhemiiit'in yt eimikuap ko'i i e. Mi'iria ti aru ma'ato howapy kahato uhesaika hap wywo eiperia ewywuat e. Mi'iria uimohey kahato haria tukupte'en eiperia ewywuat uimohey kahato rakaria yt karāpe i eiwywo hewyry rakaria pytkai e. Mi'iria ti yt karāpe i uimohit ta'atuehay wuat haria katupono uhet wywo ta'atusopo ahiag e. Mi'i pote ti yt naku i irania'in uhemiiit'in me — Wāi nei'o ewei'e yt eiwywuat hewyry rakaria i pytkai are e. Pyno po'og waku — Hē to uhyt mana ewei'e yne uhemiiit'in waku nug haria pe e Iesui ahepe.

⁵¹ Iesui aipok hap atipy kapiat hamuat yt pya hin i mi'i pote Ierusarēi kape yn toto teran to'auka ahekawiano hap kape toto teran. ⁵² Toto Ierusarēi kapiat tokosap mo teran tawa Samaria kape. Mi'i pote sa'awy'i toi'atupo'oro temiit'in te'yianme tawa kape ta'atuket hamuat heiam kat hamo. ⁵³ Ma'ato toto tawa wato Ierusarēi kapiat tokosap mo. Mi'i pote tawa Samaria piaria sakpo toto teran. Mi'i pote toi'atupo'oro temiit'in te'yianme tawa Samaria kape i'atumi'u kat hamo i'atuket hap kat hamo. Ma'ato tawa Samaria piaria yt tiky'esat i katupono ta'atukuap ta'yn ta'atuewanīkaptia tawa Ierusarēi piara kapiat tokosap mo toto Iesui hap. Ta'i Iuteu ywania Iesui pote yt ta'atuky'esat i Iesui ut hap. Katupono tawa Samaria piaria gupte'en haria yt iky'esat hin i Iuteuria ko'i. ⁵⁴ Tiaku Iuwāu mi'i tawa piaria e hap ta'atukuap hawyi apo'i'atu'e Iesui pe — Uruka'iwat waku apo aria uruikaykay atipy kaipyi yt eky'esat i haria tawa Samaria yawnia u hamo i'atu'e. Pyno waku eti'atumoma yne mi'iria aria atipy kaipywiat wo i'atu'e Iesui pe. ⁵⁵ Mi'i hawyi Iesui tuwemorem wāito'e hamo — Yt rat yt eiwe'eg hin i e. Yt ariot i wyti miit'in auka hamo Uito e. Yt naku i eweikaykay aria atipy kaipyi miit auka hamo e.

Miit'in ehakya'at hamo ariot e. ⁵⁶ Mi'i hawyi tuwat i ra'yn wētup tawa kape wētup mu'ap upi yi Samaria sakpo.

MATEU 8.18-22 PIAT EWY

⁵⁷ Mu'ap upi put'ok'e Iesui ewawi wētup ok tehay hamo — Mehī areto teran kahato eupi aikowo aikowo ewyry hap upi e. Uipap eupi emiit no areīne'en neran e. Ehay moherep wuat'i ywania piat hamo atiky'esat uito e. ⁵⁸ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Pyno ereto teran pote waku sa'awy'i eto hap owakai etikuap niatpo kahato ereto uhupi hap e. Yt kat hin i ui'yat toīne'en mesuwarotiat e Iesui. Uito Miit'in Yke'et areīne'en wen ma'ato yt kat i uhekat uimi'u mesuwe e. Ereto teran uhupi pote yi tote yn watoket yt kat i ai'yat pote e. Ta'i mesuwarotiat awahuru ko'i tukupte'en ta'atuka'a puo ma'ato Uito yt kat i uiket hap e. I'ewyte weitaria ta'atusok ko'i puat te'eroket ma'ato Uito Wuat'i Miit'in Porekuat pytkai areket yahig me mu'ap upi yt kat i ui'yat i pote. Yt kat i uhekat mesuwarote are'e epe e. Niatpo kahato uhemiiit no hap waku miit'in tikuap tuwat uhupi teran haria e. Yt naku i eweiwat uhupi hawyi ui'atoiat niatpo kahato hap upi are e Iesui ahepe. ⁵⁹ Mi'i hawyi Iesui tuwēpowat wētup ok kape — To'iro uhupi mehī e. Mi'i hawyi toiwesat Iesui — U pāi wen ma'ato sa'awy'i waku atipoi ui'ywot iku'uro hap kape mi'i hawyi isyp rokirē waku meremo areto eupi e. ⁶⁰ Ma'ato Iesui to'e — Etipo'oro iku'uro rakaria iku'uro rakat syp hamo uhyt e. Tukupte'en ni iku'uro rakaria ewywuaria Tupana kape yt ihay i haria yt kuap i haria waku mi'iria po pe etoiat sa'up e'ywot poi e'ywot syp hamo uhyt e. Mi'i hawyi meremo ereto uhupi miit'in mu'e aikotā waku ta'atunug Tupana ta'atuporekuat nuat enoi hamo e. ⁶¹ Mi'i hawyi wētup ok to'e Iesui pe — Ta'i areto teran eupi pāi Uhyt e ma'ato sa'awy'i ahētup teran ui'ywot uity pe sio waku sio yt hap e. ⁶² Mi'i pote Iesui to'e — Yt naku i wateput hap upi wateha'at at ka'ap ahewat'ymo hap kape katupono mi'i tā watunug pote meremo wata'at e. Mi'i hap ewy kahato uwe uwe toto uhupi uhehay moherep hamo hawyi tewat'ymo hap kape teha'at kahato hawyi toiky'esat tomi'atoiat ko'i hawyi ta'aipok i ra'yn sa'awy'i wuat hap kape mi'i miit yt naku i topy'a pe uhemiiit no. Mi'i miit yt naku i uhemiiit no Tupana ehay moherep hamo aikotā waku watunug Tupana Aipotypot no e hap moherep hamo e Iesui — Areto teran eupi wen e haria pe.

10

¹ Wētup e'at Iesui Aika'iwat ti'atu'airo po'og 70 ok takaria topotmu'eria wo. Mi'iria typy ok tuereto toi'atupo'oro aikowo aikowo toto irane hap tawa kape te'yianme tawa ko'i upiat miit'in atumu'e yian notiat hamo. ² Toi'atu'airo topotpo'ororia hawyi toi'atunāpin i'atuwat hap eyianmete aitotā waku ta'atunug ipuo hap ete mio tā e — Woroho'o'airo eipe miit'in sem atumu'e hanuaria wo e. Miit'in haat rakaria ewywuaria Tupana wanuat nug hamuat e. Aikotā awati ewy kahato mi'iria tukupte'en waku pe hamo e. Waku eweipuruk aimi'u wo e katupono awati sem ewywuat itote miit'in sem e. Yt eweipuruk kuap i hap ewy i'atu kahato awati ewy e. mi'i pote waku eiperia typy'i kahato ipuruk hamo e. Waku ewehētup ipuruk hamo Mikoi Ka'iwat Tupana pe — Etipo'oro o meremo urupowyro hanuaria haat ko'i puruk hamuat ewei'e Ipuruk Hat Ka'iwat pe e. Waku wahētup Tupana pe aipowyro hap are. Mi'i hawyi temiit 70 ok takaria toi'atupo'oro tehay moherep hamo. ³ — Pyno eweiwat ro e ma'ato eiwe'eg wo o eimimu'eria pupi are katupono irania'in itote ai'auka teran haype ne'i e. Ta'i woroho'opo'oro ehewanīkaptia py'asetpiat eikupte'en hamo aikotā aihūria tukupte'en awahuru sem py'asetpe hap ewy aru eweikupte'en itote aikotā awyato ai'u teran haria ewywuaria itote tukupte'en uhetiaw ewei'atumu'e turan e topotpo'ororia 70 ok takaria pe. ⁴ Eiwat hap upi yt eweitioto tei'o ehekat ko'i i'ewyte mekewat sa'up eiam me yt kat i sa'up eweitioto o e. I'ewyte ehesokpe eiam yt eweitioto tei'o e. Wētup yn eipy piat eipy sokpe mi'i waku eretopag e. Mi'i hawyi yt eweikupte'en mot'i i mu'ap upi irania'in wehay mikyry'i hamo e. Ma'ato eweiwat ro hāpyk mekewat tawa ko'i kape

eipo'oro hap ko'i nug hamo i'atumu'e hamo are ehepe e Iesui. ⁵ Kat etawa kat etawa pe put'ok'ewei'e hawyi o wētup getap we yn eiwehyt'ok hawyi waku ewehētup Tupana pe — Eti'atuehakyera'at kahato ro meiūwat getap wiaria hawyi eti'atumoehāite yne miit'in meiūwat getap wiaria o ewei'e itote e. ⁶ Mi'i hawyi getap wiaria eimienoi ko'i Tupana mipoiityro ko'i tukupte'en ei'e hap ewy e. Ta'atukuap teran ehay pote meremo ta'atukuap e. I'atuwese ehete pote ei'e hap — Tupana eti'atuehakyera'at meiūwat yat piaria o ei'e hap sa'awy'i eimiētup ewy Tupana tunug na'yn ei'e hap ewy wen ma'ato mekewat yat piaria yt i'atuwese i uhehay kuap hamo pote hawyi wu'uka teran haype pote eimiētup — Tupana eti'atupoityro meiūwat yat piaria ei'e hap Tupana yt tum i ta'atumowepit hap eimiētup sa'awy'iwuat ewy e. ⁷ — Mi'i hawyi wētup getap we yn eweikupte'en eiky'esat haria piat pe e. Eiwehyt'ok hawyi itote yn o eweikupte'en e. Kat som ta'atuium ehepe eimi'u wo mi'i ti waku ewetu'u e. Yt eweiwemōti tei'o i'atumium ete yt kat sa'up i katupono eipe ti i'atumu'e haria pote eipoi eipotpap sa'up mo e. Ma'ato yt naku i ehehamane'i yne getap ko'i upi sētup sētup eharia ewy e. Sa'awy'iwuat eiwehyt'ok hawe yn eweikupte'en hawyi itote yn eweinuk e. ⁸ Tawa piaria waku kahato eweipuēti e haria pote ehu'u ro kat ko'i kat ko'i ta'atumierut eimi'u wuat. ⁹ Mi'i tote yne i'ahu rakaria waku eweimoehāite e. Waku kotā ewei'e itotiarua pe — Tupana topyhu'at meiū Porekuat no hap yt pya hin i eikai ewei'e iwese etawa piaria pe. ¹⁰ Ma'ato tawa piaria yt i'atuwese i ehete pote waku eiwenōē i'atuetaua pyi hawyi mu'ap upi itote pyi eiwepitpit'ok i'atuetaua sawiu eipy etiat hep hamo hawyi ewei'e wuat'i tawa piaria ehamo — Pyno mehī'in mana'in Tupana ehay pun haria eipe ewei'e i'atuepe e. Pyno yt uruiky'esat i ra'yn ehetaua sawiu urupy ete ewei'e o i'atuewawi. Tupana ehay pun haria ra'yn eipe ewei'e itotiarua pe e. Mi'i hap ewetunug hawyi meiūwat tawa piaria tikuap ta'yn uimohey hap pun haria ne'i mi'iria i'ewyte Tupana tikuap ta'yn uimohey hap pun haria hap e Iesui topotpo'ororia pe 70 ok takaria pe. ¹¹ Mio tā waku ewei'e itote — Pyno urumienoi Tupana Mipo'oro Ahehakyera'at hat etiat sehay yt eweiky'esat i hawyi ehetaua sawiu urupy etiat yt uruiky'esat i hawyi uruipitpit'ok ewei'e o e. Mi'i tā urutunug ei'apiheg irane hap enoi hamuat hap ewei'e o e. Koitywy Tupana ti'atu'apiheg aru yt eweiky'esat i urumienoi pote ewei'e o e. Tupana topyhu'at Miit'in Porekuat nuat hap yt pya hin i eikai toīne'en ma'ato yt eweiky'esat i pote ei'apiheg hap yn topyhu'at irane ewei'e o yt uiky'esat i haria pe e.

MATEU 11.20-24 PIAT EWY

¹² Mi'i hawyi Iesui to'e wuat'i tawa ko'i puaria towanīnkaptia pe yt tomohey i haria pe — Arewak uipy'a pe ei'apiheg hap ete e. Pywo ti rat are'e ehepe Tupana mi'apiheg ko'i eweikupte'en aru e. Karāpe put'ok'e aru mekewat uhe'at hawyi are'e Tupana pe uwe waku rakaria uwe yt naku i rakaria hap e'at pe ti aru ahanoi Tupana pe mio tā — Eipe ti uipotpo'ororia yt ky'esat i haria pote yt naku i pe eweikupte'en po'og sa'awy'itewuat tawa Sutuma piaria kai sa'awy'iwuat uimiwuk kai are'e. Mi'iria yt naku i kahato rakaria ati'atumoma ra'yn aria wo atipy kaipywiat no ma'ato eipe po'og yt naku i wo eweipyhu'at tawa Sutuma piaria kai uhehay enoi haria yt eweiky'esat i pote are aru ehay uhetaua pun haria pe e Iesui topotmu'eria pe. ¹³ Mi'i hawyi po'og tohenoi tawa ko'i puaria yt tomohey haria i etiat — Ahanoi wyti Iuteuria kaipywaria tawa Kurasī miaria gupte'en haria i'ewyte tawa Pesaita piaria apiheg hap etiat e. Yt naku i pe te'eropyhu'at irane e. Arewak uipy'a pe ei'apiheg hap ete e. Te'era'akasa uiminug wakuap ko'i kape yt irania'in ewywuat i ma'ato mi'i pytkai yt uimohey teran hin i. Uito iwato kahato rakat hap upi i'atuehamuat atunug kahato pytkai yt miit minug ewywuat i atunug ma'ato uimohit ne'i e Iesui. ¹⁴ Nimo kahato tawa Tiru piaria tawa Sītau piaria Tupana ti'atumoma e. Tawa Sītau piaria tawa Tiru piaria topap yne itote e miwan me e. Mi'iria yt naku i sese rakaria tukupte'en hap watikuap. Pywo ra'yn i'atuminug sa'ag ko'i po'og iwato toīne'en wuat'i sa'awy'iwuaria kai wen ma'ato uimohey pun hap

mesuwarotiarria tawa Kurasĩ piaria tawa Pesaita piaria po'og yt naku i nug haria Tawa Sĩtau tawa Tiru piaria yt naku i nug hap kai katupono uimohey hap pun haria mi'iria pote e. Ta'i ati'atumu'e kahato mi'iria Tupana ehay wakuat wo ma'ato yt uimohey i haria hap yn topyhu'at yt kat i uimohey hap e. Are pāi arewak uipy'a pe ei'apiheg hap Tupana piat hap aru hap pupi. Yt naku i kahato hawuo topyhu'at aru tawa Kurasĩ tawa Pesaita piaria e. Sa'awy'i tawa Sĩtau piaria tawa Tiru piaria yt te'era'akasa hin i uiminug wakuat nug hap ko'i kape ma'ato te'era'akasa pote tawa Kurasĩ tawa Pisaita piaria ewy meremo te'eruwemorem Tupana kape hap atikuap. Te'era'akasa hawyi meremo sokpe i'anam nakat ewywuat ta'atupag ta'atuepiit ete haty nug hamo paata'atu'e Tupana kapiat hap moherep hamo are e. Mi'i hawyi yi tote te'era'apyk hawyi ywytup ko'i ta'atu'akag me ta'atupag ta'atueko ewy ta'atuminug sa'ag atoiat hap moherep hamo e. Ma'ato eipe ti tawa Kurasĩ piaria tawa Pesaita piaria yt naku i pe eweipyhu'at po'og tawa Tiru piaria kai tawa Sĩtau piaria kai aru are katupono ewei'akasa uiminug wakuap ko'i i'ewyته uehay Tupana etiat yn hap wen ma'ato yt ewei'atu'atoiat teran hin i eiminug sa'ag hap ko'i e. ¹⁵ Mi'i hawyi Iesui – Arewak uipy'a pe ei'apiheg hap Tupana piat hap pupi tawa Kawana'ũ piaria e. – Ta'i uruto po'og na'yn torania'in kai urutopyhu'at e haria eipe wen ma'ato eiwema'at ne'i mio tã ewei'e katupono ti aru eiku'uro hap topyhu'at irane hawyi yt uwe i te'eropyhu'at ehetawa pe aru eikuap haria tukupte'en mesuwat yi tote katupono eipe yt uimohey i haria pote are e Iesui tawa Kawana'ũ piaria pe. ¹⁶ Mi'i hawyi to'e i ra'yn topotpo'ororia pe – Uwe eimienoi kapiat wanētup hat wyti aru i'ewyته uimienoi kapiat wanētup hanuat. Yt eiky'esat i hat ti aru i'ewyته yt Uito i wyti uiky'esat hat ra'yn e. Yt uiky'esat hat i pote i'ewyته yt Uipo'oro Hat Tupana ky'esat hat i e 70 ok takaria pe i'atupo'oro haype. ¹⁷ Mi'i hawyi 70 ok takaria Iesui ti'atupo'oro ra'yn tawa ko'i upiat tehay henoī hamo. Mi'i hawyi 70 ok takaria tuwat hawyi i'atukohyewyry hap tawa ko'i upi miit'in mu'e hamo hawyi te'era'aipok i ra'yn Iesui kape i'atuwepit kahato. Mi'i hawyi te'ero'e – Uruka'iwat i'atu'e pywo wyti ahiag tuwat ra'yn esaika wuat urui'atusopo hawyi i'atu'e. Eset nywo urui'atusopo kuap kahato ahiagnia i'atu'e Iesui pe. ¹⁸ Mi'i hawyi Iesui to'e i ra'yn 70 ok takaria pe – Ta'i uimium uhesaika hap po'og ahiag kai e. Sa'awy'i ahiag atipy pe toĩne'en Tupana yatype hemiit no wen ma'ato tuwemowato teran po'og Tupana kai hawyi Tupana tipun ahiag atipy kaipyi yi kape e. Mi'i hap Uito ara'akasa ahiag Tupana ti'okhytpun turan. Merep merep'e hap put'ok'e hap ewy ta'at atipy kaipyi yi kape ahiag e. I'ewyته eweiwat turan ara'akasa i ta'at i ra'yn ahiag hap ara'akasa uehay ewei'atumu'e miit'in wuat'i tawa ko'i upi turan e Iesui topotpo'ororia 70 ok takaria pe. ¹⁹ Mi'i pote uimium uhesaika hap ehapiat po'og hesaika ahewanĩkap sese ahiag kai. I'ewyته eikohyewyry hap upi miit'in mu'e uehay wo turan moi ok yt hesaika i ehete i'ewyته sapot yt haty kuap i eipiit ete e. Pywo pe ti yt kat i eipyhyp kuap eipe uehay ehewyry hap upi uehay moherep hamuat turan e Iesui temiit'in me. ²⁰ Ga'atpo ra'yn atum ehepe uhesaika hap wuat'i nug kuap hamo e. Mi'i pote waku kahato uhesaika ewei'e eipy'a pe. Waku kahato uhesaika hap ahiag sopo hamo ewei'e eipy'a pe e. Mi'i pote eiwepit kahato mesup e. Pyno waku eiwemowepit uhesaika hap toĩne'en eipiit ete wuat'i nug hamo wen ma'ato po'og po'og waku ewei'e eipy'a pe – Uimowepit hap sese ti toĩne'en mesup katupono Tupana uehakyera'at ra'yn wuat'i e'at pe uimowepit hap sese po'og waku ewei'e eipy'a pe e. – Ta'i uhēt sese toĩne'en miwan me atipy pe Tupana miehakyera'at areĩne'en pote uiwepit kahato mesup po'og uhesaika ahiag sopo miit'in moehāite hap kai po'og waku ewei'e eipy'a e. Mi'i Tupana piat ehahakyera'at wuat'i e'at piat hap are waku katupono ehēt ko'i toĩne'en atipy pe miwan me uwe Tupana miehakyera'at ko'i sese e hap miwan note e. Mi'i hap po'og waku toĩne'en wuat'i kai eimowepit hap e Iesui temiit'in me ahepe.

²¹ Mi'i hawyi Tupana Pã'ãu timowepit ra'yn Iesui hawyi to'e — Papai waku kahato ti En e. Atipy piat Morekuat nuat i'ewyte mesuwarotiat Morekuat nuat. Waku kahato en Papai katupono emikuap ko'i yt heremo i rakat ko'i yt etimoherep hin i — Uruikuap yne po'og torania kai ra'yn e haria pe ma'ato — Yt uruikuap i kahato te e haria pe hirakaria ewywuaria pe etimoherep ta'yn ekuap hap uimimoherep hap ko'i uhehay wakuat emiky'esat ewy e Iesui To'ywot pe. ²² Mi'i hawyi Iesui to'e temiit'in me — Tupana tum na'yn uhepe towanuap ko'i apykok hamo tesaika hap e. Ta'i Ui'ywot yn ni uikuap hat sese e. Ui'ywot yn nyti Uito Tosa'yru kuap hat sese e. I'ewyte Uito yn nyti Ui'ywot kuap hat e. Ha'yru yn nyti To'ywot kuap hat sese e. Ma'ato uwe pe atimoherep teran Ui'ywot kuap hamuat mi'iria ti aru Ui'ywot kuap haria te'eropyhu'at e. ²³ Pyno uiwyrria'in e i'atu kahato sa'awy'iwuaria Tupana ehay moherep haria te'eraha'at teran kahato uhowawi rakaria ma'ato yt te'eraha'at kuap i yt uhe'at i te pote e ma'ato eiperia ti eweha'at ra'yn uikuap haria sese ra'yn eipe. Mi'i pote ti are'e ehepe eheha ko'i yt uwe wuat ewy i tukupte'en eheha wuat ewa'akasa uhowawiat haria eipe pote e. Eipe po'og Tupana mipoityro ko'i torania kai are e Iesui topotpo'ororia 12 ok takaria pe. ²⁴ Katupono sa'awy'itewuaria Tupana ehay enoi haria i'ewyte porekuat nuaria ko'i hekatup kahato mesuwat e'at piat e. Te'era'akasa teran ei'akasa hap ko'i kape ma'ato mesuwat e'at pe yt put'ok'e i te i'atukupte'en hap e'at pe e.

MATEU 19.16-30 MAKU 10.17-31 PIAT EWY

²⁵ Mi'i hawyi wētup ok miwan enoi hat apo'e Iesui pe — Urumu'e hat e aikotā som waku uheïne'en hap sese puēti hamo atunug e yt pywo pe i ma'ato toima'at reran haype ne'i apo'e. ²⁶ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Etikuap apo aikotā Musei mienoi ko'i e. ²⁷ — Ta'i atikuap e. — Etiky'e o Tupana yn epy'a pe e. Etiky'e yne ewanētup hawe. Etiky'e Tupana yne ewe'eg hawe e. I'ewyte eti'atuky'e irania'in yne ro ewe'ky'e hap ewy e tomiwan me e miwan enoi hat Iesui apo'e hawyi. ²⁸ — Pywo kahato uiwesat en uhyt e Iesui. Mi'i ko'i etunug hawyi eieïne'en hap sese etipuēti ra'yn e. ²⁹ Mekewat miwan enoi hat — Uito po'og waku irania'in kai e hat toïne'en pote yt toi'atuky'e hin i irania'in. Mi'i pote to'e Iesui pe — Uwe pyno waku atiky'e irania'in e. ³⁰ Mi'i hawyi Iesui hanoi sehay iã'ãkap tope uwe waku watiky'e hap enoi hamuat — Sa'awy'i so wētup ok Iuteu ywania kaipywiat toto ra'yn tawa Ierusalēi kaipyi tawa Ieriko kape. Mi'i hawyi mu'ap upi tuwemoherep sero'ok takaria. Mi'iria mu'ap upiat hat esokpe ta'atuhep yne hawyi ta'atu'ahyk ahyk ne'i e. Porap ta'atu'auka e i'ahyk ahyk hawe e. Mi'i hawyi ta'atu'atoiat mu'ap tote e. I'ewyte ta'atueroto yne hekare'en e. ³¹ Ta'atu'atoiat hawyi pa'i Iuteu kaipywiat toto ipuo e. Mi'i ta'akasa hawyi tokosap ne'i mi'ahyk ahyk ywytpuo e Iesui. ³² Mi'i hawyi Irewi ywania kaipywiat hat Tupana yat piat motpap nug hat tut e. Mi'i ti i'ewyte ipuēti mekewat i'atumi'ahyk ahyk ma'ato pa'i ewywuap kahato pote yt ta'akasa teran i iku'uro rakat hawyi tokosap ne'i i'ywytpuo e. ³³ Mi'i hawyi meiūran put'ok'e wētup ywania mekewat yi Samaria kaipywiat e. Yt ai'ywania Iuteuria ywania miky'e hin i Samaria ywania ma'ato mi'i pytkai mekewat yi Samaria kaipywiat teha'at kahato mekewat mi'ahyk ahyk kape hawyi toiky'e kahato topy'a pe. ³⁴ Mi'i hawyi tuwepohagnug mohag ikap takano i'ewyte mahy ewy wuano hawyi sokpe wo ra'yn toipo'i po'i. Tepiat ipohag nug waku hawyi mekewat yi Samaria kaipywiat hupit ra'yn tohū ok tote mi'i hawyi getap kapiat totiotto hamo. Miiit'in ket howare pe hawyi hekatuwy wo toïne'en wātym muo ka'ap i'apykok hamo e. ³⁵ E'ihot'ok pe hawyi yi Samaria kaipywiat tum na'yn sa'up iwato kahato rakat getap ka'iwat pe mekewat sero'ok mi'ahyk ahyk poi hamo hawyi typy i'ape nu Uru kawiat tutum ha'up iwato kahato rakat hawyi tohenoi getap ka'iwat pe — Etiky'e ro meiūwat i'ahu rakat e. Mi'i hawyi ariot hawyi po'og atum epe iky'e hap sa'up mo e. ³⁶ Tohenoi hawyi Iesui apo'e ra'yn Tupana ehay miwan miat enoi hat pe — Uwe kahu meiēwat sero'ok takaria mi'ahyk ahyk ky'e hat e. ³⁷ Mi'i hawyi miwan enoi hat tiwesat — Mekewat yi Samaria kaipywiat iwese rakat iky'e kahato hat e. Mi'i ti toto mi'ahyk ahyk

kape ipohag nug hamo e. Mi'i hawyi Iesui to'e – Pyno ereto ro i'ewywuat nug hamo ewanĭkaptia ky'e hamo e mekewat – Uwe waku watiky'e irania'in apo'e hat pe.

³⁸ Mi'i hawyi Iesui temiit'in wywo put'ok'i'atu'e wĕtup tawa pe. Mi'i tote haryporia Mata ehap het rakat – Eiwehyt'ok o ui'yat pe Mimi e Iesui pe. ³⁹ Mi'i hawyi te'eruwehyt'ok hawyi mana Mata kypy'yt Maria toĭne'en Iesui yatype imienoi kapiat tuwanĕtup hamo. ⁴⁰ Ma'ato mana Mata ipotpap yn mi'u toi'atu'anug kahato Iesui moenuk hamo. Ikipy'yt yt ipowyro i hawyi ipy'ahak ta'yn tokypy'yt ete hawyi to'e – Uiporekuat e uiky-py'yt Maria wyti yt uipowyro hin i e Iesui pe. Uiweran kahato uipotpap an e. Pyno etiporo o uikypy'yt Maria uipowyro hamo e. ⁴¹ Mi'i hawyi Iesui tiwesat – Uiwy Mata uiwy Mata e eminug ko'i kape yn erewanĕtup kahato e. ⁴² Waku wen ma'ato toĭne'en po'og waku hap uimi'u nug hap kai katupono Uito uiwywuaria uhehay kapiat wanĕtup haria waku wy uiwanĕtup hawe e. Uhehay kuap hap mana Maria ti'airo ra'yn e. Mi'i hawyi yt uwe i tihep kuap imiky'esat uiwywuat hap e. Pywo kahato uikuap hap mana Maria piat wyti aru yt uwe i ihep kuap ui'yatype tuwemu'e hap e Iesui mana Mata pe.

11

MATEU 6.7-15 PIAT EWY

¹ Wĕtup e'at pe Iesui toto tehay teran Tupana wywuat hamo. Mi'i hawyi ihay kahato To'ywot wywo hawyi wĕtup ok ipotmu'e hĕtup Iesui pe – Uruporekuat urumu'e ro En Tupana kapiat Tupana wywuat uruehay hamuat hap ete e. Aikotā ahēt'ok hat Iuwāu ti'atumu'e topotmu'eria hap ewy e katupono uruiky'esat En ewywuat uruehay Tupana wywuat hap e. ² Mio tā tohĕtup hawyi Iesui henoī ra'yn – Pyno Uimohey haria yt atiky'esat i ehehay Tupana kape ewehu'at'i hu'at'i eiwĕpap'i wĕpap'i ahut ewy hap yt atiky'esat i e. Atiky'esat ti ehehay eipy'a pyi Tupana wywo hap e. Mi'i e hap eipy'a piat waku ewei'e ma'ato emiky'esat ewy hap ehehay ewy hap atiky'esat e. Sa'awy'i waku wato'e – Uru'ywot Atipy piat waku kahato En waku wato'e.

Uruimōtypot kahato En waku wato'e e.

Uruiky'esat emōtypot hap mesuwat yi tote wuat'i miit'in py'asetpiat eset mowato hap uruiky'esat kahato waku wato'e.

Tupana ereĭne'en no mesuwat yi toto Wuat'i Miit'in Potypot no mi'i hap uruiky'esat. Uruiky'esat kahato mesuwarotiararia wuat'i ywania tunug emiky'esat ewywuat hap aikotā atipy piaria tunug emiky'esat hap ok tā hap uruiky'esat waku wato'e e.

³ Tupana mesuwat e'at uruihĕtup epe urue'u'i mesuwarotiat urumi'u hap uruhĕtup epe waku wato'e e.

⁴ Urui'aparap kahato ewawi Tupana mi'i pote uruhĕtup kahato ewawi waure wo ereĭne'en uruminug sa'ag ko'i ete hap waku ewei'e e. Tukupte'en kahato uruma'at haria uruetiat i'aparap haria. Mi'i hap sa'ag ko'i ete waure wo teran urutukupte'en haype aikotā En ereĭne'en waure wo eetiā uru'aparap hap ko'i kai hap ewy katupono waure wo En ereĭne'en uruweteweru epiat hap kai pote En ewywuat urutupte'en neran waku ewei'e Tupana pe e.

Mesuwat e'at pe i'atu kahato uruiā'āg ahiag ehay wo yt naku i nug hamo mi'i pote uruporeroto uruiā'āg hap sakpuo urukosap hamo katupono yt urutunug po'og teran i yt naku i nug hap waku ewei'e Tupana pe e Iesui topotmu'eria pe.

Uiwyria'in waku mi'i e hap ok tā ewehĕtup turan Tupana kape ehehay Tupana wywo e ma'ato eipy'a pyi ehehay eimiky'esat ewy yn waku. Yt atiky'esat i ewehu'at'i hu'at'i mesuwat uhehay e Iesui ahepe.

⁵ Mi'i hawyi Iesui to'e ahepe – Ai'ywot Tupana tum aru aimiĕtup ok tā ahepe e. Yt naku i aipohep Tupana piat aimiĕtup hap ko'i ete are e. Waku wahĕtup hĕtup i Tupana pe tutum ahepe hap kape e Iesui ahepe. ⁶ Ta'i mi'i hap ewy waku wahĕtup aikotā karāmuo put'ok'e ai'yat pe aiwy wātym turan hesy'at kahato hap wywo hap ewy waku

watipoi ma'ato aimi'u yt kat i pote waku watuwat ahekatuwy yat kape hawyi waku wahētup ahekatuwy yat piaria ð'ē haria poi hamo e. — Uhyt mana wato'e uruwyria'in tō'ē iuēpe uru'yat pe hawyi yt kat i urue'u'i turan i. Uruiky'esat etipuru porap'i eikaipyi u'i uiwyria'in poi hamo hesy'at kahato pote waku mio tā wato'e. ⁷ — Ma'ato wātym hake turan pote aiwesat to'yat pyi. — Watoket uhyt mana yt ehētup i ra'yn o u'i meikoran katupono wātym na'yn katupono are'okenhyp ta'yn wyti urutoket ra'yn wyti e. Ta'i te'eroket yne ra'yn wyti uimētpyt'in ui'yat piaria. Pyno meiūpe urue'yni ko'i poity'i pote yt areto kuap i ra'yn ewawi emiētup ium epiat hamo e. ⁸ Ma'ato mi'i hawyi — Eherut ro uhyt mana katupono uruwy mu'ap upiat put'ok'e rokirē hesy'at kahato wato'e i wato'e i kahato hawyi i'āpe'ok'am hawyi u'i tutum ahepe yt toket kuap i hawyi wahētup mot'i hawyi mi'i tu sake ti aru tut ahowawi u'i ium hamo e. ⁹ Pyno Tupana kape waku ahehay mi'i uhā'ākap ok tā ahehay turan ahētup hētup kahato mekewat u'i ky'esat hap ewy ui'e hap ewy e. Mi'i pote ti aru tutum ahepe waticat kahato Tupana kape pote watipuēti aru e. Teg teg wato'e Tupana e'oken'ypy ete hawyi aru to'okenhyp to'oken'ypy hawyi aru tutum kahato aimiētup ewy wyti aru ahowawi e. ¹⁰ Ta'i wahētup hētup mot'i hawyi Tupana tum aru ahepe are e. Waticat turan Tupana miium turan yt naku i aipohep aimiētup ete pyi mi'i pote watipuēti irane aimiētup ipo pyi e. Waku Uhyt Uhyt Mimi Mimi Mimi wato'e pot'i hawyi to'okenhyp'ok hap ewy wyti aru are e. ¹¹ Uipotmu'eria Tupana hegyi'at kahato pote tutum teran kahato aimihētup ahepe pāi are e. Ta'i karāpe aimēpyt'in hētup u'i pira ahepe ta'atuhesy'at hawyi mi'i pote watum i'atumiētup ko'i ahepiat i'atuky'e aimēpyt'in mote e. Yt karāpe i yi ne'i watum yi aimēpyt'in me u'i ētup ahepiat hawyi e. I'ewyte pira kā'ā ta'atuhētup ahepe pote watum pira e. Yt karāpe i watum i'atuepe moi ne'i katupono wati'atuky'e kahato aimēpyt'in ko'i pote e. ¹² Pyno aimēpyt'in waipaka upi'a ta'atuhētup pote hupi'a watum e. Yt karāpe i ti watum aimēpyt pe sapot hupi'a tohētup hawyi are ma'ato toī pote i'atumiētup ewywuat watum aha'yru'in me ahaki'yt'in me e. ¹³ Ei'ywot'in eity'in ni eipoi kahato eimiētup ko'i ewywuat. Yt naku i nug haria eity'in ei'ywot'in pytkai waku yn ta'atunug neran ehepe eiky'e haype e. Pyno Ai'ywot atipy piat Tupana ti yt karāpe i sa'ag nug hat e. Waku Kahato rakat toīne'en Ai'ywot Tupana e. Mi'i tupono ti aimiētup kat ko'i tomiky'esat ewy yn aimiētup tutum. Wahētup Ipā'āu Wakuat miky'esat ewywuat pote tutum e. Mesuwarotiararia yt nakuaria i pytkai hum kuap wakuap yn. Ta'atumō'ē kahato mi'u wakuat ko'i ta'atumēpyt'in me. Mi'i hap ewy ti po'og Ai'ywot atipy piat timō'ē kahato po'og po'og ahepuo wahētup kahato hawyi aito imēpyt'in mote e Iesui ahepe.

MATEU 12.22-30 MAKU 3.20-27 PIAT EWY

¹⁴ Pyno wētup e'at pe Iesui ipotpap kahato miit'in moehāite hap ete. Mi'i hawyi itote toīne'en yt ihay kuap i rakat ahiag topiit piat pote rakat. Mi'i ti Iesui tisopo ra'yn hawyi ihay kuap i ra'yn. Mi'i pote irania'in itotiararia te'eruwelum kahato Tupana ete. ¹⁵ Ma'ato irania'in te'ero'e sa'ag Iesui ete itote — Ta'i ahiagnia akag esaika hamo mekewat ahiag potypot Peusepu aipusu puat hesaika hamo wyti Iesui ti'atusopo meiūwat miit piit piat ahiag i'atu'e sa'ag Iesui mohit hamo. ¹⁶ Irania'in itote — Uhyt Mimi i'atu'e etunug no emisepap yt miit'in minug kuap i hap ewywuat iwato rakat atipy kaipywiat Tupana kaipyi hap uruiky'esat i'atu'e. Yt miit'in minug kuap i iwato rakat merep hap ewy etunug paini ewywuat mi'i hawyi meremo — En Uruetupana uruto'e i'atu'e sa'ag hā'āg hap ne'i. ¹⁷ Ma'ato Iesui tikuap i'atuwanētup hap sa'ag hawyi to'e — Wētup tama piaria tu'uka tu'uka kahato to'ope to'ope hawyi meiūran ti aru meiēwat tama wo'oky'e hap esaika hap yt kat i ra'yn topyhu'at itote e. I'ewyte getap wiaria tu'uka tu'uka to'ope to'ope hawyi meiūran yt kat i wo'owese hap topyhu'at itote hawyi yt i'atupotpap kuap i kat nug kat nug hap ete yt to'owesat i hawyi e. ¹⁸ Pyno — Ahiag koro Peusepu esaika hamo eti'atusopo ahiagnia ewei'e ti uhepe ma'ato ahiag akag emiit'in ko'i tu'uka tu'uka to'ope to'ope pote yt kat i to'owesat hap toīne'en itote hawyi to'omoma hap yn topyhu'at itote irane e. Yt

karãpe i ti tu'uka ahiag akag temiit'in ahiagnia wywo e. Ahiag akag yt to'osopo teran hin i ahiagnia wyti miit'in piit pyi ma'ato to'opowyro to'okawiano hap yn ta'atuky'esat e. Pyno yt eiwe'eg hin i are e. Kat pote som — En ahiag akag koro esaika hamo wyti eti'atusopo ahiagnia ewei'e katupono pywo ti rat ahiag koro yt ti'atusopo teran i temiit ahiagnia miit'in piit ko'i pyi uiminug ewy are e. ¹⁹ Pyno koitywy apo'ewei'e eiwo'ope — Kat esaika hamo som toi'atusopo ahiagnia e hap ete ewei'e uhepiat. Pyno ahenoi ehepe uwe esaika hamo ati'atusopo sopo ahiag ko'i sem hap miit'in piit pywiat hap e. ²⁰ Pyno pywo ti rat Tupana esaika hamo ti rat ati'atusopo ahiagnia e. Ta'i Tupana po wo ati'atusopo ahiagnia are e. Tupana puĩã wo ati'atupugha ahiagnia miit'in piit pyi are e Iesui. Mi'i pote ti Tupana topyhu'at mesuwe Morekuat no i ra'yn e. ²¹ Pyno ahiag ni yt toĩne'en kuap i po'og morekuat no miit'in piit pe katupono karãpeĩ uhesaika hap topyhu'at surara akag koro hesaika kahato rakat ewywuwat ahiagnia esaika hap moma kahato hano ti areĩne'en Tupana esaika hap ti toĩne'en uhehay wo. ²² Mi'i pote karãpe wētup ok surara koro toĩne'en to'yat pe tesurara sem wywo to'yat apykok haype mi'i hawyi yt uwe i hekare'en sero'ok kuap surara akag wo toĩne'en itote pote i'ewyete tesurara'in sem tukupte'en itote pote hesaika hap pupi sero'ok ko'i te'eroken'ẽ kahato are e. ²³ Pywo pe ti uwe uwe yt uhupiat i hat uhewanĩkaptia wo te'eropyhu'at e. Yt uipowyro i miit'in atuekyi uhowawiat hamo pote miit'in sytpok uhowapyiat haria wo tukupte'en are e. Ta'atusytpok ne'i uimohey hap kaipyi i'atuehay mikyry'i uhetiap hap wywo pote yt uikawiano hin i tukupte'en are e. Mi'i hat ewywuwat ereĩne'en pote uimohey haria sytpok haria wo eweikupte'en uhewanĩkaptia sese wo eweikupte'en are e.

MATEU 12.43-45 PIAT EWY

²⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e ihay mikyry'i tetiat haria pe — Eiperia aikotã ahiag ipiit piat rakat ewy eweikupte'en e. Mi'i hawyi meiũran tuwētem na'yn mekewat ahiag mekewat miit piit pyi tuwepyi haype hawyi waku ra'yn toĩne'en hap ewy hawyi hewyry kahato yahig note teiam miit'in piit pakup kat hamo e. Ma'ato yt toipuēti i tomiky'esat ewywuwat hawyi to'e tuwepe — Pyno ara'aipok irane sa'awy'iwuat uheiam kape uimi'atoiat miit piit kape e tuwepe hawyi mekewat miit piit sa'awy'iwuat kape toto hawyi teke i ra'yn tomiky'esat ewy e. Mi'i hap ewywuwat eiperia e tehay pun haria pe. Mesup waku pe eweikupte'en wen ma'ato meiũran ti ahiag hewyry kahato hawyi to'e tuwepe — Pyno ara'aipok i mesup sa'awy'iwuat uheiam kape mi'i hawyi areke i mekewat sa'awy'iwuat miit piit pe aikope areĩne'en sa'awy'iwuat hap kape e tuwepe ahiag e. ²⁵ Mi'i hawyi tut i ra'yn miit sa'awy'itewuat toĩne'en hap kape. Mi'i turan toipuēti i ipiit waku pe tuwepainug turan ikahu toipuēti yt kat i heso'ok hap toĩne'en itote. Pyno waku kahato toipuēti mekewat miit aikotã ai'yat wahywytip rokire hap ewy toĩne'en mi'i miit piit aikotã ai'yat topen pakup i turan ikytsig kahato hap ewy e. ²⁶ Mi'i hawyi ahiag sa'ag to'e towyria'in ahiagnia pe — To'iro watuwehyt'ok meiũwat miit piit pe e 7 ok takaria pe towyria'in ahiagnia sa'ag ko'i pe. Mi'i hawyi tuwehyt'ok ahiagnia 8 ok takaria e. Sa'awy'i wētup yn toĩne'en itote mekewat miit piit pe mi'i hawyi po'og po'og na'yn tukupte'en kahato itote e. Mi'i hawyi mi'iria tukupte'en at ka'ap mekewat miit piit pe. Mi'i pote po'og yt naku i sa'awy'iwuat kai po'og heso'ok sa'awy'iwuat kai toĩne'en hap ewy kahato mekewat miit e. Mi'i uhehay ewy kahato eiperia uhehay pun hanuaria e katupono yt uimohey teran i eipe yt kat i ahiag eipiit piat hawyi ati'atusytpok yne ahiagnia eipiit pyi hawyi e. Ma'ato yt uimohey i pote te'era'aipok i po'og na'yn ehowawi e Iesui tehay pun haria pe.

²⁷ Mio tã to'e hawyi wētup ok haryporia miit'in tok pyi to'e Iesui pe tehay pirik hap — Mimi e uiwanētup hawe waku kahato ety Maria toĩne'en e katupono ety wo toĩne'en epoi temi wuat hat pote emotãg hat pote e. Emoherep topiit pywiat hat pote waku kahato ety e Iesui pe. ²⁸ Mio tã e hawyi Iesui tiwesat tope — Mana waku uity wen ma'ato po'og waku Tupana wanētup hawe uimienoi kapiat wanētup kahato haria po'og Tupana mipoiytyro

ko'i mi'iria tukupte'en uipiit moherep hat uity kai e Iesui ahepiat pe tomohey haria piat pe.

MATEU 12.38-42 PIAT EWY

²⁹ Mi'i hawyi miit'in sem te'eruwa'atunug po'og typy'i kahato Iesui ewawi wanētup hanuaria. Mi'i hawyi to'e i'atuepe — Are pāi e eipe eweikupte'en mesuwarotiat miit'in ehay yt uimohey reran i haria eipe Iuteu ywania uimotag haria pytkai e. Uikat kahato haria wo eipe ma'ato eipoi hamuat eimoehāite hamuat hap yn eweikat uikai wen ma'ato yt uikat hin i uhehay kuap hamuat are e. Eweiky'esat kahato ti ewei'akasa uiminug Tupana misepap ko'i kape miit'in moehāite hap ko'i kape kat ko'i kat ko'i hap yt uwe minug kuap i ewywuat uiminug ko'i kape e. Eiperia seha'at sese hanuat ō'ē haria ne'i eipe e. Mi'i pote ti rat pāi yt atomoherep teran i eimiky'esat ko'i eweha'at hamo katupono yt uimohey teran i haype eweha'at teran yn pote e. Mi'i pote wētup yn aru uimisepap iwato aru atimoherep ehepe yt uwe i te inug nakat katupono uiku'uro sese hawyi areīne'en pakup i hap yn ti aru atomoherep ehepe aikotā aikotā sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Iona e hap het rakat ewy aru areīne'en e. ³⁰ Sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep hat Iona Tupana tipo'oro tawa Niniwe kape yt naku i rakaria kape wētup ywania kape. Pyno apo'are — Kat pote Iona Pira wato hunmỹ'ã pe mye'ym e'at pe toīne'en hap ete e. Pira wato hunmỹ'ã pe toīne'en mye'ym e'at. Mi'i hawyi pira te'en ne'i yi Niniwe pe hawyi Iona tuwētem na'yn. Mi'i hap tawa Niniwe piaria tikuap ta'yn hawyi ta'atukuap pywo Iona ti Tupana mipo'oro hap. Mye'ym e'at pe iku'uro pira hunmỹ'ã hawyi tuwētem e. Mi'i hap ewy aru atunug e. Uito ti Miit'in Yke'et Sese e Iesui mi'i hawyi arētem gu'uro pyi i ra'yn hawyi aremoherep i aru ehowawi Iona ewy e. Mye'ym e'at hap ete uiku'uro hawe yi hunmỹ'ã pe uisyp hawe arepyhu'at mye'ym e'at hawyi arētem gu'uro pyi hawyi eweikuap aru pywo Uito Tupana Mipo'oro Miit'in Ehakyera'at Hanuat hap are e Iesui. ³¹ Sa'awy'i sese wētup ywania porekuat haryporia kawiat tut pya pyi at wētem hap moran kai tut morekuat pot Sarumāu we'eg hap kapiat tuwanētup hamo ihay se kuap hamo tut e. Meiūran ti aru karāpeī Tupana henoi uwe waku uwe yt naku i e hap e'at piat turan toīne'en itote sa'awy'iwuat morekuat haryporia kawiat eiminug yt naku i hap enoi hanuat e katupono sa'awy'i pya pyi tut morekuat Sarumāu kapiat iwe'eg hap kapiat tuwanētup hamo ma'ato koitywy Uito areīne'en eipy'asetpe po'og uiwe'eg ase'i morekuat Sarumāu kai ma'ato uhehay kape yt eweiwanētup teran hin i ra'yn eipe e. Mi'i pote mekewat wētup ywania po'og waku Tupana wanētup hawe eikai e. Mi'i pote mekewat e'at pe aru — Kat pote yt eweimohey i Tupana Mipo'oro Sarumāu Saipepiat e aru ehepe mekewat morekuat haryporia kawiat yi Sapa piat eiwemōti hamo e Iesui tehay pun haria pe. ³² I'ewyte meiūran ti aru mekewat Tupana uwe waku uwe yt naku i e hap enoi hamuat hap e'at pe ti aru tawa Niniwe piaria henoi — Eipe yt nakuaria i i'atu'e ehapiat katupono sa'awy'i mi'iria te'eruwanētup Tupana ehay enoi hat Iona mienoi kapiat hawyi te'era'aipok kahato Tupana kape. Ma'ato eiperia yt ewei'aipok hin i Tupana kape Uito ti rat po'og Iona kai pytkai e. Ta'i eipy'asetpe areīne'en wen ma'ato uimienoi kape yt eweiwanētup hin i e.

MATEU 6.22-23 PIAT EWY

³³ Mi'i hawyi po'og Iesui henoi — Yt uwe i mig'i wo hytmoi ariāty hot hap e. Yt ta'atupag hin i kamūti ka'a pe ma'ato ipytyp sese pe yn ta'atupag ariāty hot hamo e. Mi'i hawyi wehyt'ok haria te'era'akasa ra'yn hawyi teha'at kuap heremo hawyi e. ³⁴ Yne heremo aheha pytig pote. Ihot'ok hawyi aheha ko'i wo wata'akasa kuap yne ra'yn e. Mi'i pote eheha ko'i ariāty ewywuat eipiit piat moētyhot hamo e. Waku aheha ko'i pote waku kahato heremo kahato yne yne ma'ato yt aheha pytig i yt kat i heremo ahepe. Watiky'esat mu'ap kuap hamo ma'ato aho'owasat hap ewy watoīne'en at toīne'en pytkai are e. Eipy'a piat uimohey hap hawyi eheha wakuat ewywuat toīne'en hawyi heremo kahato mu'ap Tupana kapiat hap ma'ato yt naku i ky'esat haria eipe pote ariāty yt

nakuat i ewywuat eipy'a pe toïne'en. Mi'i pote sa'ag hap yn eweikat are e. Mi'i hawyi eipiit puo i'ypyryp we sese topyhu'at e. ³⁵ Yt naku i hap nug neran haria eipe pote yt eheha pytig i rakaria ewywuat eweikupte'en e. Mi'i pote i'ypyryp wiat gupte'en haria ewy eweikupte'en kahato eipe hawyi eipiit puo eheïne'en hap yt naku i pe topyhu'at e. Mi'i pote Tupana kuap hap yt kat i eipy'a pe yt uimohey i eipe pote e. ³⁶ Waku hap yn eweiky'esat pote eheha ko'i ariäty wakuat ewywuat topyhu'at e. Mi'i hawyi yt kat i i'ypyryp hap eipiit pe. Eheïne'en hap ete hëtyhot hap yn ehete e.

MATEU 23.1-36 MAKU 12.38-40 PIAT EWY

³⁷ Iesui piat ta'atunāpin kahu turan put'ok'e Musei miwan enoi hat hawyi to'e — To'iro ui'yat kape watenuk hamo e. Mi'i hawyi Iesui toto ra'yn hupi i'yat kape. Put'ok'i'atu'e hawyi ta'apyk yparakai ypyke ma'ato yt tuweposei i tenuk hamo. ³⁸ Mi'i pote Musei miwan enoi hat tuwanētup — Kat pote som yt tuweposei i Iesui aheko ewy e. ³⁹ Mi'i hawyi Iesui to'e — Tupana miky'esat ko'i toī yne miwan me wen mi'i hap ko'i eweiwaure hawyi wētup sehay ehenoi e. Eipe ti eheko wētup enoi kahato haria e. Eheko upi eiwepiitsei sei kahato eiweposei kahato eikoho koho kahato hawyi — Waku kahato aito mesup Tupana wanētup hawe ewei'e eipy'a pe e. Ma'ato yt mi'i tā hin i are e. Eiperia ahekui'a ko'i ipitpit kahato hap ewywuat are e. Aikotā eiwekui'akoho kahato i'okpe ete ma'ato ehekui'a py'a yt eiwepyi hin i mi'i pote mi'u nem ipy'a pe toïne'en hap ewy e. Eipo pe ete waku kahato yt ipitpit hin i ma'ato eiwanētup hawe ipitpit hap ewy toïne'en e. ⁴⁰ — Yt we'eg i kahato rakaria ti rat eipe e. — Pyno Tupana aipiit nug hat pote waku aipiit sei hap watunug at ka'ap imowepit hamo ewei'e eiwo'ope e. Ma'ato pywo pe are'e ehepe aiwanētup hap aipy'a piat nug hat Tupana toïne'en wy are e. Mi'i pote waku aipy'a piat aiwanētup hap sei hap watunug at ka'ap wy imowepit hamo are e. Ma'ato eipy'a ipitpit hap ywytip hap eweiwaure kahato ra'yn e. Eiwanētup hap eipy'a ko'i ipitpit kahato eiminug sa'ag ko'i wo e. Yt eiwe'eg hin i ti rat katupono eipiit painug hap yn ewetunug ma'ato eiwanētup hap eipy'a piat painug hap yt kat i Tupana wanētup hawe are e. Eipiit ko'i ikahu kahato yt ipitpit hin i wen ma'ato eipy'a ko'i yt ikahu hin i eiminug sa'ag ko'i wo e. Eipitpit kahato eiwanētup sa'ag ko'i wo e. ⁴¹ Ta'i eiwepyi kahato ehekui'a ko'i ok pe ete ma'ato yt eiwepyi hin i kat som nem toïne'en ehekui'a ko'i pe hap e. Waku po'og aiwanētup hawe — Pyno waku ati'atumō'ē uimi'u uhekare'en yt hekat i rakaria pe hatek takaria pe mi'i hawyi Tupana mowepit hat areïne'en e hap kape po'og waku watuwanētup at ka'ap — Uiposei sio yt e hap kape yn watuwanētup hap kai are e. ⁴² Mi'i hawyi po'og Iesui to'e — Urutunug uruposei hap pote po'og waku urutoria eikai e haria eipe e Iesui tewanīkaptia pe mi'i pote eipe ti rat yt naku i po'og Tupana wanētup hawe e. — Ta'i wētup hyt u'i 10 hyt u'i kaipyi atum Tupana pe pote po'og waku uito irania'in kai ewei'e ne'i ma'ato Tupana — Yt naku i kahato eipe e. Eipe eimi'u apoyt hit kaipyi eweiho'oium Tupana pe hawyi — Waku po'og torania'in kai urutukupte'en ewei'e eiwo'ope ne'i wen ma'ato Tupana ky'e hap ete i'ewyte miit'in ky'e hap ete waure wo kahato eweikupte'en e. Waku watum Tupana aimiium wētup hyt 10 hyt ahe'u'i hap kaipyi ma'ato po'og waku watum aipiit yne Tope waku po'og wati'atuky'e miit'in e Iesui. ⁴³ — Ta'i eipe ti irania'in miat eimōtypot hap yn eweiky'esat haria eipe ma'ato Tupana piat eimōtypot hap yt eweiky'esat hin i haria eipe e. Tupana eimōtypot hap yt eweikat hin i hawyi e. Tupana mōtypot yat pe ei'apyk hap po'og wakuat irania'in kawiat hap eweiky'esat e. I'ewyte yne tawa pe mu'ap upi ehekat kyiat hap tote miit'in wēpowat kahato hap eimōtypot hamuat hap yn eweikat at ka'ap ma'ato Tupana piat eimōtypot hap yt eiwekat hin i e. Yt naku i are mesuwarotiararia kaipywiat yn eimōtypot hap toïne'en hawyi yt kat i Tupana kaipywiat eimōtypot hap toïne'en e Iesui wo'omu'e haria pe. ⁴⁴ Aikohyewyry tuereto wo'osyp hap tote turan yt watikuap hin i aikope aikope iku'uro rakaria toïne'en yi pe aimisyp ko'i sa'awy'i katupono yt heremo i te itote e. Mi'i hap ewy kahato eiperia e. Ta'i eipe ti wo'osyp hawiat hap gupte'en haria yt heremo i rakat ewywuat are e. Ta'i miit'in

te'eruwanētup eimienoi kape ma'ato ehehay kaipyi yt ta'atukuap hin i Tupana hawyi i'atumohun hap yn topyhu'at eimienoi kaipyi e. Eimienoi iku'uro rakat nem nakat ewy e wētup sehay moherep haria pe yt Tupana e hap ewywuat moherep haria pe.

⁴⁵ Pyno itote toīne'en wētup ok miit uwe waku uwe yt naku i e morekuat piat hat. Mi'i hawyi to'e Iesui pe — Are pāi etimohit kahato urumu'e haria akag ko'i i'atuminug sa'ag hap ete Uhyt e. Pyno kat som ere'e teran uruepe sio uruto waku sio yt sio uruto irania'in aimu'e haria akag ko'i ewy ewanētup hawe sio yt katupono uruto po'og morekuat ehay kuap haria torania'in kai sio miit ti'aparap morekuat ete sio yt e haria uruto pote e Iesui pe. ⁴⁶ Mi'i pote Iesui tiwesat — Yt uheso i uhyt e. Eweikuap kahato miwan eiperia e. Kat som waku miit'in tunug kat som yt naku i hap e. Mi'i hawyi uruikuap po'og irania'in kai ewei'e. Mi'i hawyi miit'in airo haria eweikupte'en miwan moherep hap kaipywiat haria wo eweikupte'en e. — Wāi wāi'ewei'e hap yn miit'in kape — Yt etunug nei'o ewei'e hap yn mi'i pote waku nug haria yt tunug kuap i wakuap katupono waku nug haria pyhyp haria eweikupte'en morekuat e hap kaipyi e. Yt uheso hin i mehī eiperia ti eweikupte'en aikotā ipotyti rakat ewy eiwo'o'apyk miit'in okpe tote haria ewy hawyi yt ta'atuhupit kuap i ti ehehay ipotyti rakat are e. Eweiporokpun yt hekat i rakaria okpe tote morekuat ehay ipotyti rakat hawyi — Ewetunug o morekuat e hap ewy ewei'e ma'ato yt pote surara po pe uruipag eipe ehaty'i haty'i hamo ewei'e e. Morekuat ehay nug hap ete yt eweipowyro hin i hatek takaria e. I'ewyte yt ewetunug hin i ti morekuat piat eināpin hap ko'i eimimoherep hap ko'i e hap ewywuat e. Mi'i pote typy ihay rakaria ewy eweikupte'en are e. Pyno ti eimienoi aikotā aikotā ipotyti kahato rakat ewy — Ewetunug no ewetunug no ewei'e hap yn uruepiat ei'atunāpin hap ewy ewetunug o ewei'e ma'ato ti i'ewyte eipe yt ewetunug hin i ei'e hap ewy irania'in miat ei'e hap ewywuat e mi'i pote ti Tupana wanētup hawe yt nakuaria i sese eipe e. Mi'i pytkai yt eiwemōti hin i eha'ase'i minug sa'ag ko'i ete katupono eha'ase'in ko'i tukupte'en ei'ewywuaria ko'i e. Sa'awy'iwuaria ei'ywot'in ti'atu'uka kahato Tupana mipo'oro ko'i e. Ta'atumoma teran kahato Tupana ehay moherep haria ko'i e. Mi'i hap ewy te ti eiperia eweikupte'en aha'ase'i'in sa'awy'iwuaria ewy te eweikupte'en Tupana ehay moherep haria auka haria eperia are e Iesui morekuaria wāi'e hap moherep haria pe. ⁴⁷ Yt nakuaria i kahato eipe. Yt eiwemōti hin i eha'ase'i'in minug ko'i ete. Sa'awy'i ta'atu'atu'uka kahato Tupana ehay enoi haria Tupana mipo'ororia ko'i e. ⁴⁸ Mi'i hawyi eipe ewei'atumokahu eha'ase'i'in mi'atu'uka syp hap ko'i e Tupana mipo'oro tehay moherep hamuat syp hap ko'i. Mesup ti ewei'atumōtypot kahato eha'ase'i'in mi'atu'uka ko'i wo'osyp hawiat i'atu'kag ko'i katupono eiwemōti kahato eipy'a pe eha'ase'i'in minug sa'ag ko'i ma'ato ei'ywot'in ewy te eweikupte'en katupono mesup te ti ewei'atu'uka teran Uito i'ewyte yne Tupana mipo'oro ko'i are e. Yt nakuaria i sese ti eipe — Uruto po'og torania kai ei'e pytkai e. ⁴⁹ Ta'i aikotā aikotā tohenoi sa'awy'i miwan me ehediat hap ewy mesup ewetunug e. Mio tā e ti sa'awy'i Tupana — Uhemīit'in irania'in ta'atu'auka e. Irania'in ti ta'atusaty'i saty'i yne irania'in ta'atumohit mohit e Tupana ti miwan me ehediat pe e Iesui to'auka teran haria pe. ⁵⁰ Pyno ti koitywy ehediat Tupana ihay mekewat miwan me sa'awy'i — Ta'i koitywy ei'ywot'in mi'auka uimipo'oro ko'i suu ko'i yne yne eipo ete te topyhu'at e. Ehepe yt heremo i ma'ato uheha pe ti tuwekuap uhemīit suu yn ni eipo ete e. I'ewyte ti mesup te ti eweikupte'en uimipo'oro atu'uka rakaria e. Ta'i ei'ywot'in ewywuaria eipe eweikupte'en e. Ha'awynug hap totepyiwariaria te wētup ywania yn mesup te eweikupte'en. Yt uheso hin i uhyt'i'in. Tupana mi'apiheg kahato ko'i aru eweikupte'en wuat'i e'at pe e. Katupono eha'ase'i'in minug upi ewetunug ne e. I'atusaipepiaria sese te ti eweikupte'en e Iesui to'auka teran haria pe. ⁵¹ Sa'awy'i sese ti aha'ase'i pot Atāu sa'yru Apeu eha'ase'i Kāi ti'auka toywyt Tupana mohey sese hat Apeu. Toipun kahato toywyt suu yi tote. Mi'i hap ewy te Tupana mipo'oro ko'i ewei'atu'uka e Iesui to'auka teran haria pe. Sa'awy'i Tupana mipo'oro ase'i Sakaria ei'ywot'in mi'auka wo toīne'en.

Ipotpap kahato Tupana mōtypot hap etiat. Tupana mōtypot hap yat etiat turan toiwuk yne miit'in miium Tupana kapiat hawyi tuwētem Tupana ehamo turan ei'ywot'in ti'auka ra'yn Tupana mōtypot yat pe e. Ta'i sa'awy'iwuat Tupana mohey hat Apeu ta'atu'auka i'ewyte Tupana mipo'oro Sakaria ta'atu'auka wy i'ewyte irania'in Tupana mipo'oro ko'i ta'atu'atu'uka kahato ei'ywot'in mi'auka ko'i tukupte'en e. Pyno mesup te ti eiperia ei'ywot'in ewywuat eweikupte'en ne e Iesui to'auka haria pe. ⁵² Yt naku i wo kahato eipe miwan moherep haria ete are e. Eipe ti rat oken'ypy pyhyp haria ewywuaria Tupana mienoi ko'i ete are e. Eweikuap kahato Tupana ehay Musei mimoherep po'og torania kai. Irania'in tikuap teran Tupana etiat ma'ato yt ewehenoi hin i irania'in me e. Tupana kuap teran haria mesuwe tukupte'en ma'ato yt eweho'okenhyp'ok hin i iky'esat haria pe. Ta'i mu'ap Tupana kapiat eweikuap wen ma'ato yt eweiwat i mi'i upi i'ewyte yt ewehenoi hin i irania'in me e. yt ewehenoi hin i mu'ap Tupana kuap hamo i'ewyte yt eiwehyt'ok hin i wy mekewat oken'ypy puo hawyi seke teran haria pysokpun haria eweikupte'en e Iesui – Uwe waku mi'apiheg wo uwe'in yt e haria morekuat piat haria pe. ⁵³ Mio tā Iesui to'e hawyi i'atupy'ahak sese Iesui ete nagnia ehay enoi haria i'ewyte miwan enoi haria i'atupy'ahak kahato mio tā e pote. Mi'i hawyi apo apo'i'atu'e kahato at Iesui pe kat ehay kat ehay pirik kahato itote Iesui ete tu'uka teran haype. Ta'atuky'esat sehay Iesui kaipyi iwema'at hap i'auka hamuat hap ta'atumōpy'ahak teran Iesui hap ma'ato yt toi'aparap hin i towesat hap ete. ⁵⁴ Mi'i hawyi yt ta'atuwaure hin i ta'atupy'ahak Iesui ete. I'aparap hap ta'atuky'esat haype ta'atukat kahato. Ta'atuma'at hap yn ta'atuky'esat. Mi'i pote mig'i wo teran Iesui ta'atusat i'ypyryp wyi aikotā wamiri ewy tukupte'en Iesui pytyp teran hap ete i'aparap hap ta'atukat kahato ihay kaipyi ma'ato ti yt ta'atupuēti i hawyi ta'atuhenoī teran surara'in miat i'auka Iesui i'aparap hap ta'atukat hawyi ma'ato yt ta'atunug kuap i katupono Iesui waku yn ihay waku yn tufunug mote.

12

MATEU 10.26-27 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi miit'in sem kahato te'eruwa'atunug Iesui ewawi ta'atumoehāite hap ta'atuky'esat kahato. Mi'i pote to'opykit pykit ne'i i'atu kahato hemig neran haria. Mi'i hawyi Iesui to'e temiit'in me – Eiwe'eg wo'o Tupana ehay ran enoi haria pupi e. Mi'iria typy sehay enoi haria e. – Uruto po'og urikuap Tupana ehay torania kai i'atu'e. Mi'i hawyi – Waku kahato eipe i'atu'e ta'atupotmu'eria pe ma'ato – Yt nakuaria i eipe e Tupana i'atuemimu'eria pe pytkai e. Ta'atusu'at kahato Tupana wenāpin miwan miat wen ma'ato yt ta'atunug hin i aikotā Tupana to'e hap ewy. – Waku kahato uruto i'atu'e miit'in me hawyi – Pywo ti rat waku kahato eipe e irania'in mi'iria pe ma'ato – Yt naku i kahato eipe e i Tupana mi'iria pe katupono Tupana piat aināpin hap ta'atusu'at kahato pytkai yt naku i kahato ta'atunug mig'i wo. Sehay ikahu kahato rakano ta'atuhenoī wen ma'ato i'atuminug ko'i yt naku i kahato e. Typy hēku rakaria ewywuaria mi'iria yt ewetunug nei'o mi'iria ewywuat are. Ta'i manī puk ko'i ewywuat ne'i mi'i haria are e. Manī kurin kat ipyp takat watopag manī pakup we hawyi toimo'okpuk ne'i ipakup takat e. Pyno eipe ti yt eiwe'eg i pote i'atuminug sa'ag ko'i timowato ne'i aru yt naku i nug ehapiat hamo e. Pyno waku eiwe'eg wo i'atuminug ko'i ewywuat nug hap pupi are e katupono mi'iria ti manī puk ewy meiūran ti eipe ei'ewyte eweikupte'en mi'iria ewy e. ² I'ewyte yne huwy piat ewywuat i'atuminug ko'i mig'i wo i'atumi'apyhik ko'i meiūran aru Tupana ti'atumoherep wuat'i ehamo e. Meiūran ti aru heremo kahato i'atuminug sa'ag mig'i wo topyhu'at wuat'i mikuap mo are e. ³ Kat ewei'e som i'ypyryp we meiūran ti aru Tupana timoherep wuat'i miit'in ehamo sio waku sio yt hap are e. Aikotā watimoherep ahehay ywaiti hap totepyi aheyparakai ywaiti hap kaipyi hap ewy toimoherep aru wuat'i miit'in minug sa'ag wuat'i miit'in minug wakuap tehay wo wuat'i miit'in ehamo wuat'i miit'in ikuap hamuat e. Aikotā morekuaria mipo'oro sehay

ewywuat Tupana timoherep wuat'i ehamo i'atuminug sa'ag sio i'atminug wakuap e Iesui.

MATEU 10.28-31 PIAT EWY

⁴ Uiwyrria'in miit'in miat ei'auka hap pupi yt eweiken'ẽ tei'o katupono eipiit auka hawyi yt kat i ra'yn po'og ta'atunug kuap ehete ei'auka hawyi. ⁵ Ma'ato Tupana pupi waku eweiken'ẽ kahato katupono Mi'i ti eipiit toi'auka kuap i'ewyte toipugha kuap eipe aria koro pe aikope eho'opot hap toĩne'en wuat'i e'at hawe e. Mi'i pote waku Tupana pupi eweimōtypot kahato po'og po'og miit'in kai e. ⁶ Ma'ato Tupana aiky'e kahato e Iesui. Pywo kahato toi'atuky'e wuat'i miit'in. Miit'in yt uwe i miky'e ko'i toiky'e kahato e. Ta'i miit'in ky'e kahato hat Ui'ywot e. Po'og aiky'e irania'in aiky'e haria kai. Ta'i aheta pe watiweneru ra'yn weitaria hit ko'i ha'up yt iwato hin i ha'up typy ape kurin nakaria put'ok'e 5 weita hit kyi'at hamo wato'e mesuwe yt ha'up kahato rakat i miit'in wanētup hawe weita hit aimi'u apopyt wato'e. Yt kan hamo i weitaria miit'in i'atu'e ma'ato Tupana py'a pe waku kahato yne tominug ko'i e. Ta'i toi'atuky'e kahato weitaria ko'i e. Yt toiwaure hin i weitaria apykok hamo e Iesui. ⁷ Yt eweiken'ẽ tei'o uiwyrria'in katupono eipe ti po'og kahato weitaria kai eiky'e Tupana e. Pyno aikuap kahato Tupana aiky'e haype are e. Ta'i toikuap yne aheta e. Ta'i toi'atukuap kahato yne aheta. Aipiit yne ete toikuap. Karania karania ai'asap ko'i etiat toikuap yne. Wētup ai'asap ta'at yi tote hawyi toikuap are. Mi'i hap ewy aikuap Tupana e. Mi'i pote yt naku i watoken'ẽ miit'in pupi sio ai'auka sio yt hap pupi katupono ai'apykok kahato Ai'ywot atipy piat e Iesui ahepe.

MATEU 10.32-33 PIAT EWY

⁸ Pywo are'e ehepe uwe uwe yt token'ẽ i uimohey hap moherep hamo ahewanĩkaptia ehamo ai'auka teran haria pe mi'i e hat piat – Uhemiiit kahato mi'i miit are'e kahato atipy pe Ui'ywot pe e. Mi'i miit piat yt aremōti hin i e. Uito areĩene'en Eheyke'et Koro i'ewyte Eikywyt Koro wuat'i e'at pe uimohey hap eweimoherep miit'in me – Ui'auka pote ui'auka ma'ato yt aremōti hin i Uimimohey moherep hamo e hat pe – Aimohey hat sese mekewat miit are Ui'ywot sese atipy piat pe e Iesui. ⁹ Ma'ato – Yt atimohey i ewei'e irania'in me uheta – Ui'auka aru atimoherep Uheyke'et Wato Uikywyt Wato i'atuepe hawyi ui'auka hap pypi areken'ẽ ewei'e hawyi i'ewyte Uito aheno i Ui'ywot Atipy piat i'ewyte yne Tupana yatypiat ieĩne'en haria itotiaria pe mio tã e hat etiat – Yt Uimohey kahato hat i mi'i miit are'e aru itotiaria pe e Iesui. ¹⁰ Pyno ehehay sa'ag uheta Eheyke'et Koro etiat Eikywyt Koro etiat i'ewyte sa'ag ewetunug uhete mi'i pe ehētup Tupana pe paa'ewei'e hap wywo pote Tupana tiwaure kuap eiminug sa'ag ko'i uheta hap wen ma'ato wētup ei'e sa'ag hap Tupana yt tiwaure kuap i are. Karãpe Tupana Pã'ãu to'e ehepe – Eweimohey ro Uha'yru mi'i hawyi ewei'e Tupana Pã'ãu Wakuat pe – Eso ewei'e motoro yt atiky'esat i e'e hap katupono ahiag mēpyt ri Emimoherep Iesui ewei'e sa'ag eipy'a pe Tupana Pã'ãu Wakuat pe pote Tupana yt karãpe i waure wo ei'e hap sa'ag eipy'a piat Topã'ãu miat ei'e hap etiat are e Iesui tuwepiat. Pyno eiwe'eg wo'o – Eso ei'e Tupana Pã'ãu miat eimu'e turanu atuheta hap pupi katupono pywu atuheta yne tohenoi uheta e Iesui – En ni ahiag mēpyt e haria pe.

MATEU 10.19-20 MAKU 13.11 PIAT EWY

¹¹ Uipotmu'eria meiūran ti aru eheropo'ok te'eruwa'atunug hap kape Tupana mōtypot yat kape ta'atu'akagnia py'asetpiat – Mi'iria yt naku i kahato rakaria ta'atu'e hamo eima'at sehay wuat ei'auka hamo eheroto surara kape e. ¹² Mi'i turan eheroto turan – Kat are'e aru ati'atuwesat yt ewei'e i tei'o eipy'a pe eiwanētup hawe are katupono aikowat wakuat wyti aru i'atuwesat hamuat Tupana Pã'ãu heno i ehepe aru itote ihay aru to'e hap ok tã ma'ato eiwē pyi ihay e Iesui temiit'in me.

¹³ Mi'i hawyi wētup ok miit'in tok pyi to'e Iesui pe – Urumu'e hat e ui'ywot wyti iku'uro ra'yn ma'ato ui'ywot ekare'en yt kat i tutum uhepe ma'ato uheyke'et pe tutum yne hawyi

mesup uheyke'et yt ho'oiium neran hin i uhepe ui'ywot powat'yp pãi — Uiano uiano are'e pytkai yt toipat'ok hin i e. Mi'i pote atiky'esat kahato ehay ro — Eho'opat'ok to e'ywot ekat eywyt pe ere o uheyke'et pe e Iesui pe. ¹⁴ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Are pãi Uito wyti yt atimõ'ẽ teran i ei'ywot ekare'en ko'i ehepe uhyt e. Yt ariot i mesuwat yi kape irania'in ekat mõ'ẽ hamo e. Pywo ti rat ewe'eg wo o eheyke'et ekat ky'ewi hap pupi are'e epe uhyt e. Tupana yt uipo'oro i mesuwe e'ywot ekare'en mõ'ẽ hamo pãi e. ¹⁵ Mio tã to'e hawyi tohenoi yne itotiarria pe — Eiwe'eg wo o meimuẽwat ehekare'en iwato kahato ky'e kahato hap pupi e. Uhekat kahato teran eweiky'esat ma'ato eheĩne'en hap sese yt eweikat hin i hawyi yt eweipuẽti i wyti aru ehekat wuat'i e'at piat hap e. Mesuwarotiat ehekare'en iwato kahato hap kaipyi yt eweipuẽti hin i eipy'a piat eimowepit hap sese hap e. ¹⁶ Mi'i hawyi hã'ãkap wuat tohenoi ahekat ky'ewi hap etiat. Mio tã to'e Iesui — Sa'awy'i so toĩne'en wẽtup ok iko iwato kahato rakat i'atu'e. Mi'i hawyi so toi'atukoi kahato yne te'yi koro tote hawyi so tuwenug kahato ra'yn manĩ itote i'atu'e. ¹⁷ Mi'i hawyi so tutunug kahato u'i hawyi i'atu kahato u'i hyt ahyt ko'i sem tutunug at ka'ap hawyi — Aikotã som waku atunug aru e katupono Uhe'u'i hyt ahyt kahato ra'yn e so topy'a pe. Ui'yat ko'i yne yt put'ok'e hin i uhe'u'i hyt ahyt ereko hamo e so. Pyno aikotã aru atunug aru e topy'a pe. ¹⁸ Mi'i hawyi to'e tuwepe — Pyno atikuap ta'yn aikotã waku uhe'u'i hyt ahyt sem atimoheg wuat'i e'at pe e. Pyno waku atunug kahato uhe'u'i hyt yat koro ko'i hawyi waku uheyparakai sem itote atunug uhe'u'i hyt ahyt sem ko'i ereko hamo e so tuwepe. Pyno waku ati'atupugha uhe'u'i yat pot ko'i hawyi po'og iwato ikahu rakaria ati'atunug kahato uhe'u'i hyt ahyt sem ereke hamo e so. ¹⁹ Mi'i hawyi ti aru uimowepit hap toĩne'en wuat'i e'at pe katupono yt karãpe i aru yt uimi'u i hap toĩne'en uikai e so tuwepe topy'a pe tuwanẽtup hawe e. Ta'i waku ra'yn waku ra'yn wuat'i e'at pe e. Uhe'u'i iwato sese sakpo ra'yn mesup waku pe ra'yn aru areĩne'en pãi e so. Ui'ok hap yn aru toĩne'en e. Mi'i pote uheĩne'en hap waku pe areĩne'en u'i hyt ahyt sem pote e so topy'a pe tuwehum kahato tuwewawi haype. Mesup ta'yn yne uimiky'esat ok tã wuat'i e'at pe atiky'i'at kuap e so u'i sa'up mo e so. Pyno waku uipohep ta'yn wyti aru uipotpap hap ko'i ete pyi hawyi uiwepit hap yn na'yn atikat hawyi arenuk at ka'ap uimiereko iwato kahato e. Karania e'at kapiat ne'i mi'i ra'yn uhekare'en e so topy'a pe e. ²⁰ Mi'i hawyi Tupana to'e tope atipy kaipyi — Yt ewe'eg i kahato rasig e katupono mesup ewãtym wyti eku'uro hap toĩne'en are e u'i wo hekat rakat pe. Mi'i hawyi apuru uwe po pe ekare'en ko'i sem topyhu'at e Tupana tekat iwato mohey hat pe e. ²¹ Mio tã e hã'ãkap wuo tohenoi hawyi to'e itotiarria pe tomimu'eria pe — Mi'i ewywuat te'eropyhu'at mesuwarotiarria ta'atuekare'en etiat yn wehum haria e. Mi'iria yt hekat rakaria i Tupana wanẽtup hawe e. Te'eruwãtup kahato ta'atuekare'en ete hawyi i'atuwanẽtup hawe yt put'ok'e i Tupana kapiat te'eruwãtup hamo e Iesui itotiarria wa'atunug sok haria pe.

MATEU 6.25-35 PIAT EWY

²² Mi'i hawyi Iesui henoi i ra'yn topotmu'eria pe — Uiwyrria'in e yt naku i watuwanẽtup yn aimi'u mesuwarotiat kape e. Yt naku i aipiit piat ehesokpe ko'i kape yn watuwanẽtup e. ²³ Katupono aheĩne'en hap wuat'i e'at piat aimowepit hap wuat'i e'at piat yt tut i aimi'u iwato kahato hap kaipyi i'ewyte aipainug hap kaipyi aimowepit hap yt tut i e. Aiwepit sese hap yt tut i ahesokpe aipainug hap kaipyi are e. Ta'i aimi'u sese ahesokpe sese ti tut Tupana miium kaipyi are. Mi'i ti po'og waku watikat aimi'u ko'i kai ahesokpe ko'i kai are e. ²⁴ Eiweha'at ro weitaria ko'i kape e. Yt te'eruwemi'u koi kuap i wen ma'ato Tupana ti'atupoi kahato weitaria ko'i are e. I'ewyte yt kat i u'i hyt ko'i ta'atuereko aito ewy ma'ato Tupana ti'atupoi kahato weitaria ko'i yne e'at pe ta'atuhewyry hap upi e. Pyno aito ti po'og po'og Tupana mi'atuky'e ko'i torania weitaria ko'i kai are mi'i pote aipoi kuap Tupana aikotã toipoi weitaria ko'i ewy e Iesui. ²⁵ Ta'i pywo ti yt aitypore i pote yt kan hamo i watuwanẽtup ko'i ko'i katupono watuwanẽtup ko'i ko'i haty wo pytkai aipiit motypore hap yt kat i toĩne'en e. I'ewyte — Pyno areĩne'en mot'i kahato mesuwat

yi tote e hap kape watuwanētup at ka'ap aimoken'ē hap wywo pytkai aiku'uro hap e'at tut aru hawyi yt watoīne'en kuap i wētup e'at po'og watuwanētup ko'i ko'i ahesaika hap wywo pytkai e. ²⁶ Pyno aipiit motypore hap yt watunug kuap i aiwanētup ko'i ko'i hawuo hap ewy yt kan hamo i aiwanētup ko'i ko'i — Are pāi are an yt kat i uimi'u hawyi uiku'uro uhesy'at hap upi pāi an aiwanētup aimoken'ē hap upi hap yt kan hamo i katupono yt aiwanētup ko'i ko'i hap kaipyi ti aimi'u ko'i toīne'en e. Yt naku i paa'wato'e — Yt kat i uhelokpe hawyi uhatek hap sese toīne'en hawyi uiku'uro aru yt kat i uhelokpe hawyi e hap upi yt naku i watuwanētup sa'ag aimogyt hap ewy e Iesui ahepe. ²⁷ Uimohey haria e eiweha'at ro ga'apy pohyt ko'i kape katupono tuwepainug kahato ga'apy ko'i ikahu kahato sese e. Ta'i ga'apy yahig kape eiweha'at ro katupono tuwepainug kahato i hupi itote ipohyt ko'i wo ikahuria kahato rakaria mi'iria e. Ikahu kahato po'og po'og ikahu sa'ay'iwuat ieīne'en hat morekuat koro pot Sarumāu hekat rakat esokpe kahuria kahato rakat kai. Po'og po'og ikahu ga'apy piat pohyt ko'i morekuat Sarumāu esokpe ko'i kai e. Ga'apy piat pohyt ko'i yt wepotpap haria i i'ewyte yt te'eruwesokpe pi'ig kuap i haria tukupte'en ma'ato i'atuwepainug hap Tupana minug po'og ikahu ahesokpe kai are e. ²⁸ Wuat'i e'at pe ga'apy piat ko'i Tupana minug sokpe puo e. Ga'apy watitek hawyi mūki'ite ipohyt pap ta'yn aiko watunug hawyi e. Mi'i hawyi igag hawyi ahe'aria wo i'yp ko'i watunug e. Uimohey haria kat pote yt eweimohey i Tupana tikuap kahato ahesokpe nug hap aipainug hap e. Yt eweikuap i te apo aikotā aito po'og Tupana miky'e ko'i ga'apy pohyt ko'i kai hap e. Pywo kahato Tupana tum kuap ahepe ahesokpe e. ²⁹ Mi'i tupono yt naku i watuwanētup ko'i ko'i yt kat i Tupana mohey hap wywo — Yt kat i uimi'u pote uiku'uro irane mūki'ite aiwanētup aimoken'ē hap upi e. Yt naku i — Uhatek hawyi kat som aru atu'u rat kat som uimēpyt mi'u wo aikope pyi aru uhelokpe e hap kape yn yt naku i watuwanētup ko'i ko'i haty kahato aipy'a pe hap wywo yt kat i Tupana kapiat imohey hap wywo are e. Aikope pyi aru ahesapo hy pāi an yt naku i hawyi yt naku i aru e hap aimoken'ē hap wywo yt naku i watuwanētup at ka'ap aimoken'ē hap ewywuwat ko'i hap upi e. ³⁰ Ta'i yt Tupana mohey haria i mekewat ko'i ko'i kape yn te'eruwānētup at ka'ap te'eroken'ē hap wywo yt kat i Tupana mohey hap wywo ma'ato aito — Pywo pe wyti Tupana ti aimoieīne'en kahato kuap hat waku wato'e e. ³¹ Ta'i Tupana ti'atukuap kahato ahesy'at yt ahesokpe i hap e. Ta'i mesuwarotiat irania'in ywania Yt Tupana kuap i haria ta'atu'ok hap ta'atusokpe hap ta'atu'yatnug hap kape yn te'eruwānētup at ka'ap ma'ato yt atiky'esat i eipe mi'iria ewy eweikupte'en aikotā yt Tupana mohey i haria ewy e. Yt atiky'esat eipe mi'iria ewy eweikupte'en uiwyrā'in ma'ato atiky'esat eweikat kahato aikotā pote waku miit'in mu'e Tupana etiat hamuat hap kape e. Mi'i hap kape yn po'og waku watuwanētup at ka'ap hap atiky'esat e. Mi'i hap ti watunug mote watipuēti kahato irania'in aimiky'esat ko'i Tupana po pyi mekewat ai'ok hap ai'yat ko'i ahesokpe hap ko'i wy e. Mi'i hawyi waku eweiwanētup aikotā Tupana topyhu'at Wuat'i Ywania Porekuat nuat hap kape are e. Mi'i hap eweikat po'og mesuwarotiat ko'i kai hawyi put'ok'e aru ehepe eipoityro hap mesuwarotiat hap ko'i eimoieīne'en hap ko'i eimi'u ei'yat eisapo hy ehe'yni eimikoi ehelokpe ko'i hawyi Tupana mipoityro ko'i eweikupte'en ipo pyi are e Iesui ahepe.

MATEU 6.19-21 PIAT EWY

³² Mi'i hawyi Iesui to'e tomohey haria pe — Uihūria ko'i ewywuwat no eipe are e. Yt typy'i kahato i eipe ma'ato yt eweiken'ē tei'o katupono Tupana einug neran morekuaria wo karāpe Tupana topyhu'at Wuat'i Miit'in Morekuat nuat hap e'at pe e. ³³ Waku watiweneru ahekare'en mi'i hawyi waku ahekare'en sa'up kaipywiat waku waho'oium ahekat yt hekat i rakaria pe hatek takaria pe are e. Mi'i watunug hawyi ahekare'en sese iwato kahato toīne'en atipy pe wuat'i e'at pe e. Mi'i tote ahekat sese mohag hap toīne'en aheiam yt karāpe i ipot'i rakat are e. Yt karāpe i ikahuro ahekat itote e. I'ewyte sero'ok eharia yt tuwehyt'ok kuap i itote yt uwe i itote aipohari rakaria are e. I'ewyte ahekare'en u

haria ko'i ape'i ko'i sari ko'i nupi'a ko'i wēki'a ahekat u haria yt uwe i itote atipy pe e. ³⁴ Ahekare'en atipy pe pote i'ewyte eiwanētup hap aipy'a piat i'ewyte tukupte'en itote ma'ato ehekare'en mesuwarotiat yn tukupte'en pote i'ewyte eiky'e hap eiwanētup hap eipy'a piat toīne'en wy mesuwarotiat ko'i ete yn e. Watuweha'at kahato aimiky'e ko'i ky'ewi hap kape are e. Pywo kahato aikope ahekat toīne'en hap kape aiwewanētup hap i'ewyte toīne'en kahato are e. Aimiky'e kape yn aheha toīne'en aiwanētup hawe are e Iesui ahepe.

³⁵ Mi'i hawyi wētup sehay Iesui henoī ahepe itote. Mio tā e — Waku wo'oeropat haria ewywuāt watopyhu'at e. Mesuwarotiarīa tiky'esat kahato ta'atueropat hap waku kahato rakat e. Waku Tupana eropat kahato haria watoīne'en are e. Ta'i ahetama pe karāpe morekuaria tuwat ta'atuetawa pyi ta'atu'atoiat ta'atu'yat pe surara akag i'atu'yat piaria apykok hamo. — Ewe'eg wo o ui'yat apykok hap ete e tesurara akag me. Ara'aipok hawyi sa'up iwato atum epe mehī e morekuaria ta'atu'yat piaria apykok haria pe. Mi'i hawyi tuwat wētup tama kape hawyi waku yne hawyi te'era'aipok ta'atu'yat kape ta'atumēpyt'in kape. Mi'i hawyi waku itote yne ta'atu'yat piaria i'atuwepit itote hawyi morekuaria timōtypot kahato ta'atu'yat piaria apykok haria. — Waku kahato ti rat en uhyt mana e to'yat apykok haria pe e. Pyno waku watukupte'en Tupana yat piaria apykok hat ewy e. Waku surara akag ewywuāt aheropat Aipotypot Tupana e. Aikotā ipotpap takaria ariāty wywo wātym muat ipotpap yat piaria poi hamo mohag ium hamo aria nug hamo haria ewywuāt waku waheropat Tupana mēpyt'in e. Waku wateropat wātym muo rakaria ewy haty pytkai yt watoket pytkai i waku waheropat kahato Ai'akag emiit'in ta'atuky'e hap wywo are e. Aikotā hesaika rakat ipiit sakup wywo rakat ewy waku watuwepotpap Tupana mēpyt'in eropat hap upi e. Aikotā aheropat haria wātym muo ta'atupag ariāty ai'yat pe mi'i hawyi yne heremo itote mi'i hap ewywuāt waku watuwepotpap e. Waku ahe'ariāty imehit rakat ewy yt kat i i'ytyk hap mi'i ete hap ewy watuwepotpap Tupana mēpyt'in ky'e hap yn ahete e. ³⁶ Ta'i ahetama puo morekuaria eropat haria hekatup kahato morekuat ut hap at ka'ap ta'atuhekatup katupono put'ok'e morekuat turan meremo ta'atuho'o'okenhyp teran haype e. Mi'i hawyi at ka'ap ta'atuhekatup ta'atumerekuat ut hap e. Mi'i hawyi morekuat put'ok'e to'oken'ypyke hawyi meremo ta'atuho'o'okenhyp'ok teran hawyi ta'atupyseī aheko ewy waku hap ewy hawyi ta'atupoi hawyi ta'atumōtypot kahato ta'atuky'e ta'atuporekuat ta'atupotpap hap ete e. Mi'i haria ewywuāt waku watukupte'en are e katupono tut irane Tupana akotā morekuat tut ho'okyi'at hap ienuk wato hap e'at kape hap ewy e. Mi'i hawyi wo'okyi'at hap enuk hap kapiat hut turan — Ariot ra'yn ewei'okenhyp'ok to e haty wo to'yat koro ete hawyi meremo heropat haria tuwat hawyi — Ereke ereke Urupotypot i'atu'e hawyi teke e. ³⁷ Heropat haria yt te'eroket hin i te'eropyhu'at ta'atuka'iwat put'ok'e turan i'atuwepit kahato yt te'eroket i ma'ato ta'atukat ka'ap sio tut sio yt Ai'akag i'atu'e hap ete e. Mi'i hawyi put'ok'e hawyi i'atuka'iwat koro piit ete ta'atuesokpepag hawyi — Era'apyk o mehī mimi i'atu'e ta'atu'akag sese pote e. Ma'ato karāpe teropat haria yt naku i rakaria ket kai ne'i put'ok'e morekuat pote te'eruwemōti kahato. Mi'i hawyi oken'ypy ete ihay ta'atukuap ta'atuket turanuāt pote te'eruwemōti kahato ma'ato heropat hap etiat ta'atupotpap turanuāt pote te'eruwehum kahato ta'atuetu'isa ut hap ete e. Mi'i hap ewy waku watuwepotpap e. Mi'i turan Aipotypot put'ok'e pote yt mesuwarotiat morekuat minug ewy hin i tutunug Tupana are e. — Uheropat ro uheropat ro i'atu'e haty wo mesuwarotiarīa morekuaria e. Ma'ato Ai'akag Tupana put'ok'e hawyi — Woroho'oky'e kahato e yn ahepe hawyi aheropat hat ewy topyhu'at itote hawyi toihep tesokpe ikahu kahato rakat morekuat nuat esokpe mi'i te pag'e topiit etewuat eropat hat esokpe ewywuāt mi'i hawyi to'e aru ahepe — Sa'awy'i uheropat kahato haria waku kahato rakaria eipe e ahepe. Mi'i pote koitywy areīne'en eheropat hat eipotpap nug hat ewy areīne'en e aru ahepe hawyi — Era'apyk to uheyparakai ete

hawyi woroho'opoi yne ehenuk hap koro ikahu kahato e aru Ahetu'isa Koro Tupana ahepe. — Ta'i waku kahato eipe katupono yt eiket turanuat i put'ok'are pote e. ³⁸ Pyno waku watopyhu'at iwe'eg kahato rakaria ewy watuwepotpap Aika'iwat potpap nug hap ete uhyt'i'in mana'in e Iesui katupono yt eweikuap hin i karāmuo put'ok'e Ai'akag Koro hap sio ihot'ok puo sio wātym'i sio wātym hake sio atposake turan hap yt eweikuap hin i e. Pyno waku pe kahato watoīne'en put'ok'e Ai'ywot Tupana yt watoket i te turan hap e Iesui temiit'in me ahepe. ³⁹ Pyno waku wateropat kahato katupono yt pya hin i put'ok'e hamuat Wuat'i Potypot Nuat hap. Mi'i tupono waku wateropat kahato aikotā — Put'ok'e irane Ahetu'isa e haria ewy. Waku wati'arymary yne put'ok'e turan hap atiky'esat e haria ewy katupono karāpe Aika'iwat aipok hap kat e'at pe turan kat e'at pe turan hap yt watikuap hin i pote e. Ta'i tut wyti aru aikotā sero'ok'e hap tut hap ewy yt uwe i ikuap hap ewy e. Mesuwarote yt watikuap hin i karāpe put'ok'e sero'ok'e hat katupono mig'i wo sero'ok'e haria tōē hap ewy. mi'i tupono waku aiwe'eg wo kahato sero'ok'e hat hap pupi hap ewy katupono tuwehyt'ok ai'yat pe yt iheg i rakat pe meremo ahero'ok hamo ahekare'en ko'i pohari hamo. Ma'ato aiwe'eg wuat pote yt ahero'ok kuap i mi'i hap ewy kahato. Waku watukupte'en surara'in ewywuat haria te'eraha'at at ka'ap takaria ewy mi'i pote karāpe Eika'iwat put'ok'e aru hawyi meremo eweikuap uhut hap mekewat surara'in ewywuat uhekatup pote are e. ⁴⁰ Uito areīne'en Wuat'i Miit'in Eyke'et wo Wuat'i Miit'in Kywyt wo mi'i pote ariot i te aru mesuwat yi kape are. Ma'ato mekewat uhut hap e'at pe yt uwe mikuap mo i ariot are. Mekewat uhut hap e'at yt i'atu hin i uhekatup haria tukupte'en e. Mekewat e'at pe — Yt tut i ira'yn po'og Aika'iwat i'atu'e haria ahyt tukupte'en are. — Yt tut i po'og mesuwat yi kape Aika'iwat e haria tukupte'en hap e'at pe aru ariot aikotā sero'ok'e hat ut hap ewy e Iesui ahepe tomohey haria pe.

MATEU 24.45-51 PIAT EWY

⁴¹ Mi'i e hap tohenoi hawyi ipotmu'e Peteru apo'e Iesui pe — Uruka'iwat e mekewat sehay iā'ākap ehay uwe pe ehenoī e sio uruto epotmu'eria piat mu'e hano sio yne miit'in mesuwat yi totitaria mu'e hamo ehenoī e. ⁴² Yt uruhekatup i apuru eut hap kape sio irania'in yt emohey i haria kape mio tā ere e Peteru Iesui pe. Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Pyno ahenoī uwe pe ahenoī mekewat uhehay iā'ākap. Karāpe mekewat morekuat toto turan tesurara akag po pe iwe'eg kahato rakat po pe totoiat torania to'yatpiaria sem i'ewyte tomēpyt'in hawyi — Eti'atu'apykok o ui'yat piaria areto hap turan e tope. I'ewyte eti'atupo'oro miit'in mesuwe i'atupoi hamo i'atu'apykok kahato hamo e tesurara akag me e. Mi'i surara akag ni uimohey haria apykok haria ewywuat kahato are'e uhehay iā'ākap upi e. Mi'i pote ewe'eg wo uimohey haria apykok hap pupi are ehepe e. Ta'i uheropat haria sese pe mio tā are eināpin hamuat katupono atiky'esat kahato eiperia aikotā morekuat eropat haria powyro kahato sese rakaria ewy hap atiky'esat areto turan e. ⁴³ Atiky'esat kahato uhemiiit apykok haria powyro kahato rakaria aikotā morekuat eropat haria hāpyk sese rakaria ewy hap e. ⁴⁴ Mi'i tā ewywuat eweikupte'en turan ariot pote woroho'onug eipe morekuaria wo uhetama pakup we. Uhekat yne yne eiwano topyhu'at e. Pywo pe miit'in ky'e hap upi ewei'apykok uimohey haria pote — Pyno waku kahato en wuat'i uhemiiit akag wo hap atiky'esat are'e aru e. — Atikuap ta'yn uimohey haria poi hāpyk kahato hap kaipyi uimohey haria ky'e hap kaipyi woroho'okuap eipe waku kahato rakaria wo eweikupte'en uheropat haria akag wo ko'i are'e aru uimiky'esat ewy uimohey haria powyro kahato rakaria pe e. Mi'iria ewywuat Tupana mimōtypot sese ko'i tukupte'en aru wuat'i e'at pe uhut hawyi e. ⁴⁵ Ma'ato irania'in uheropat haria ma'at haria yt iwe'eg nakaria i mi'i haria pupi aremōti kahato uhut hap e'at pe e. Katupono — Aika'iwat yt tut irane i ra'yn mi'i tupono waku yt naku i watuwenug e haria e hamo ta'atuma'at uimohey haria. — Ta'i yt tut i som katupono toīne'en mot'i itote iatu'e uhut hap ete. Pyno waku watu'u mahy aimopē'ā hamo yn waku i'atu'e sa'ag. Waku wati'atu'ahyk irania'in heropat haria i'atu'e. Waku watu'uka

hemiit'in ete uhyt'i'in mana'in ko'i ete i'atu'e aru. Waku mahy ete watuwenuk i'atu'e katupono yt tut hamuat i ra'yn mesup wote toïne'en mot'i itote. Waku aimopẽã yn hap wywo waku watoïne'en i'atu'e ti aru uheropat haria akag ko'i yt iwe'eg i sese rakaria e. ⁴⁶ Yt ta'atumohey hin i aru Ta'atuka'iwat put'ok'e hamuat hap ma'ato mio tā ta'atu'e turan sese put'ok'are i ra'yn are e. Karãpe put'ok'are hawyi mekewat uhemii't'in ma'at haria ati'atu'apiheg apiheg kahato itote e. Mi'i hawyi — Yt naku i kahato eipe are'e aru i'atuepe hawyi — Motoro pya pya uikai hawyi eweikupte'en aikope yt uimohey haria i tukupte'en hap tote are'e aru uimohey apykok haria pe uimohey haria ma'at haria pe. Mi'i hawyi ati'atu'okpok kyse wo hawyi ati'atumoku'i i'atupiit ko'i uimohey haria apykok haria sa'ag nakaria e Iesui. ⁴⁷ Pywo pe are'e heropat hat ikuap kahato kat ko'i kat ko'i Toka'iwat Tupana miky'esat ko'i wen ma'ato yt tutunug i pote mi'i hat wyti Ika'iwat tipokpok kahato aru ta'aipok hawyi are e. ⁴⁸ Ma'ato uheropat hat yt ikuap i kahato kat som Toka'iwat miky'esat hawyi mi'i hap yt inug i mi'i hat i'ewyte Ika'iwat ti'pokpok aru ma'ato yt kahato i aikotã toipokpok teropat hat ikuap kahato pytkai yt tutunug i Toka'iwat miky'esat hap ewy katupono yt tuwepyi i toi'aparap e. Ma'ato waku watukupte'en heropat waku rakaria yne Aika'iwat miky'esat ko'i aimikuap ok tā nug haria e. Mi'i hap ewy Aika'iwat tiky'esat kahato e. Pyno karãpe wētup ok pe ika'iwat tum iwato kahato teropat hap mi'i hat kaipyi ti toiky'esat iwato hap po'og mi'i teropat hat pote e. Pyno po'og po'og Tupana timoherep ahepe tomiky'esat watunug hap ko'i tomi'airoria aito pote. Pyno waku watunug tomiky'esat tomimoherep ahepe aimohey haype pote. Waku watunug imiky'esat hap ok tā tomowepit hap e. Ma'ato yt watunug i to'e ahepe hap ewy pote po'og wati'aparap irania'in kai katupono watikuap imiky'esat pytkai yt watunug i hawyi pote are e. Watunug imiky'esat hawyi tuwehum kahato ahowawi hawyi po'og toimoherep ahepe tomiky'esat ko'i ma'ato yt pote yt aimohey kuap i e Iesui temiit'in me ahepe.

MATEU 10.34-36 PIAT EWY

⁴⁹ Mi'i hawyi Iesui to'e ahepe — Pyno ahenoi teran ehepe uhetiati e. Uito ti aria ewywuati yt naku i nug hap yne mesuwat yi tote wuk hamo e. Aikotã aria wy Uito aikotã watiwuk aiko hap ewy wētup aria aipo piat hap kaipyi watiwuk yne e. Sa'awy'i yt iwato hin i aria itote ma'ato watopag aria itote hawyi tutu'u yne. Iwato kahato aria itote hawyi wuk wuk'e itote hawyi ikahu hawyi yt kat i moi yt kat i i'anam yt kat i sa'ag tutu'u kahato hawyi waku pe amikoi ko'i hamo e. Uito ti mekewat aria ewywuati areïne'en mesuwat yi tote wuat'i sa'ag miit'in wanētup hawe wuk hamo e. Aria ewywuati ti Uito ma'ato uiko yt atiwuk i te ma'ato atiwuk teran haype e. ⁵⁰ Katupono aho'opot hap aria'yp posak etiati yt i te wen ma'ato mi'i kape arewanētup kahato e. Sa'awy'i ahēt'ok hat Iuwāu uhēt'ok ta'yn y'y wo ma'ato wētup ok uhēt'ok hap toïne'en ne mi'i ti aria ewywuati uimoso'opot hap sese are. ⁵¹ Uimohey haria yt naku i aru topyhu'at ahete pã i e. Pywo ti rat yt ariot i mesuwarotiat kape wo'owese hap erut hamo ma'ato ariot hawyi wo'otu'uka kahato hap yn sehay topyhu'at e. Uhehay pun haria ti'atu'atu'uka teran haype uhehay mohey haria ete e. — Yt pywo pe ihay i'atu'e yn uhehay ete eimimoherep ete hawyi yt i'atuwese kahato ehete uhehay moherep haria eipe pote e. Pyno yt eweiwanētup tei'o eipy'a pe meiūran aru yne mesuwarote wo'owese haria tukupte'en hap kape e. Yt eiwanētup tei'o miit'in i'atuwese kahato hap uhehay kape eipy'a pe are e. Yt karãpe i aru yne miit wo'owese haria tukupte'en katupono po'og i'atupy'ahak aru uhehay moherep haria ete ahewanĩkaptia are e. Aikotã surara sese tipat'ok kuap miit piit kyse'yp wo hap ewy mi'i hap ewy uhehay ti'atupat'ok miit'in wētup kai uimohey haria hawyi wētup kai yt uimohey haria i e. Pyno miit'in wo'opat'ok hat ewy areïne'en e. Wētup kai uhehay upiaria tukupte'en hawyi wētup kai yt i'atupap i uhehay upiaria e. ⁵² Mi'i hawyi ti aru 5 ok wētup yat piaria gupte'en haria meiūran aru yt to'owese hin i to'opat'ok uimohey hawyi are e. Mi'i hawyi to'opat'ok pat'ok haria wo tukupte'en wētup yat pe e. Uimohey

haria iwese kahato pytkai irania'in mekewat yat piaria yt i'atuwese hin i itote wētup ywania pytkai e. Typy ok mye'ym ok ete sio mye'ym ok typy ok ete uimohey haria ete ipat'ok hawyi — Wāi'iatu'e irania'in uimohey haria mohit hamo aru e. ⁵³ Mi'i turan miit'in tu'uka teran ehete uimohey haria eipe hawyi e. Ta'i ei'ywot'in yt i'atuwese hin i ehete uimohey haria eipe hawyi e. Eha'yru'in ehaki'yt'in i'ewyte yt i'atuwese hin i ehete uimohey eipe hawyi eimēpyt'in pytkai are e. I'ewyte eity ipy'ahak ehete topyhu'at uimohey hawyi eipe tomēpyt'in eipe pytkai e. I'ewyte eimēpyt'in yt i'atuwese i ehepe uimohey hawyi ta'atuty'in ta'atu'ywot'in eipe pytkai are e. Ehakitu'in i'ewyte yt i'atuwese i ehete ta'atumimohapy'ap ko'i pytkai eipe e. Mi'i hawyi getap ka'iwat yt iwese hin i tosa'yru ete tosaki'yt ete tosa'yru tosaki'yt uimohey hano ra'yn mote e. Ta'i ariot pote miit'in to'opat'ok kahato wyti aru uimohey haria ete yt i'atuwese hin i irania'in mesuwarotiarua eipe eiwese kahato pytkai e. Yt kat i aru wo'owese hap sese mesuwe aru are e Iesui ahepe tomohey haria pe.

MATEU 16.2-3 PIAT EWY

⁵⁴ Mi'i hawyi po'og Iesui tohenoi miit'in sem itotiaria pe — Uhekatuwyria'in e mesuwarotiarua tikuap kahato i'aman ut irane hap te'eraha'at at hun kape — Meiē i'aman hamuat i'atu'e. At wētem hap kaipyi i'aman tut i'atu'e mi'i hawyi i'atu'e hap ewy i'aman tut kahato. — Meiūpe ywyhig at ētyhot hap aūka hap ko'i mi'i pote i'aman irane i'atu'e ahetama pe hawyi i'atu'e hap ewy i'aman na'yn tut e. ⁵⁵ Ta'i kahato atipy ihyryp'i kahato hap mi'i pote mesuwarotiarua iūe e'at hakup irane mesup i'atu'e hawyi i'atu'e hap ewy put'ok'e e'at kahu hap e. ⁵⁶ Mesuwarotiarua tikuap kahato i'aman ut hap sio yt hap te'eraha'at atipy kape hawyi ta'atukuap ma'ato mesuwarotiarua ta'atuieīne'en wuat'i e'at piat hap kape yt te'eruanētup teran hin i e. Ta'i mi'iria tikuap aikotā aru i'aman sio at waku hap ma'ato uwe Uito hap yt ta'atukuap hin i. Ta'atukuap uhehay ko'i kape ta'atuwanētup pytkai yt uikuap i te uwe sese Uito e. Te'era'akasa kahato uiminug yt miit'in eminug kuap i iwato rakat ko'i kape pytkai yt uikuap i te uwe Uito e hap kape yt te'eruanētup teren hin i te'eraha'at kahato uhowawi yt uimohey i te rakaria mesuwarotiarua e. Yt ihapytig i rakaria Tupana kape yt kat i i'atueha rakaria ewywuaria pote e Iesui miit'in sem itotiaria pe.

MATEU 5.25-26 PIAT EWY

⁵⁷ Mi'i hawyi po'og to'e Iesui itotiaria pe — Kat poteī yt eiwanētup teran i uwe Uito sese e hap kape e. Kat pote yt eiwanētup sio Uito waku sio yt hap kape e. Eiwo'okuap uwe waku uwe yt hap kape meremo eiwo'okuap yne eiwo'omohey hap ete uwe waku uwe yt naku i wato mohey ma'ato uhetiāt uimohey hap kape yt eiwanētup teran hin i wuat'i atunug waku ehehamo pytkai are.

⁵⁸ Uimohey haria wētup sehay ahenoi teran ehepe — Karāpe ehewanīkaptia aheroto surara'in po pe Morekuat kape ai'auka hamo ai'pyhik hamo waku watikat kahato aiwenō'ē i aiwanīkaptia popywiat hamuat are e. Mi'i hap e'at pe ai'auka teran pote waku watoīne'en iwe'eg kahato rakano i'atupy'asetpe mi'i hawyi mu'ap upi waku watikat kahato mu'ap aiwetopopy ahewanīkaptia po pywiat hap are. Yt naku i watuwat morekuat koro kape ai'auka teran haria upi katupono itote meremo ahum morekuat koro pe hawyi morekuat — Yt naku i en e hawyi ahum tesurara'in akag pe hawyi surara akag aipag iheg me kat aiwo'opyhik hawe e. ⁵⁹ Mi'i hawyi wo'opyhik hawe watukupte'en at ka'ap hawyi aikotā aru watuwenō'ē mekewat wo'opyhik hap sa'ag myi e. Ta'i itote yt uwe i tuwētem kuap i e. Mi'i tote waho'opot kahato mekewat sa'up iwato ium hamo hawyi ai'yat toiweneru aiko ko'i aimikoī ko'i aimēpyt'in ko'i totat temiit'in nuat ahehary'i totat towanuāt ahemiit'in torania toipo'oro topotpap nug hamo hawyi ahekat ko'i toi'atuweneru yne sa'up sat hamo. Mi'i hawyi yne aiwanuat morekuat nuat hawyi watuwenō'ē aipyhik hap kaipywiat hawyi — Waku ra'yn motoro pya mesuwepyi e ahepe sio meremo woro'auka en aru e ahepe. Mi'i tupono waku po'og ahewanīkaptia

meremo watunug aiwyria'in sese wo mu'ap upi eheroto surara'in miat morekuat kape turan are e Iesui temiit'in me ahepe.

13

¹ Iesui ti'atumu'e itotiaria turan irania'in itotiaria te'ero'e Iesui pe — Mehī i'atu'e wanīkaptia mipo'oro aiporekuat nuat mekewat Piratu e hap het rakat yt naku i kahato tutunug katupono ga'atpo ti ahetama Karireira piaria morekuat Piratu timoma kahato i'atu'e. Morekuat totat ahemiit'in hawyi toiwuk Tupana mōtypot yat pe i'atu'e. Mi'i hawyi totopag mekewat i'atusuu at hap Tupana mōtypot yat piat yparakai tote mekewat aihūria suu wuk hap eyparakai tote aihū watum hawyi watiwuk Tupana mōtypot hamuat hap tote i'atu'e Iesui pe. ² Mi'i hawyi Iesui to'e i'atuepe — Pyno uruto po'og morekuat Piratu mi'atu'uka ko'i kai ewei'e. Yt karāpe i urutunug sa'ag imi'atu'uka ko'i minug ewywuat ewei'e. Mi'i pote Tupana mi'apiheg ko'i wuaria tukupte'en mi'iria ai'ywania ewei'e eiwo'ope e Iesui. ³ Ma'ato pywo pe ti are'e ehepe eiperia ti wy i'ewyte yt nakuaria i kahato eweikupte'en are. Ga'atpo ei'ywaniaria morekuat Piratu ti'atu'uka kahato yi Karireira piaria. Yt naku hin i ti ipap hap ewei'e. Yt ikahu hin i i'atuku'uro hap ewei'e e. Mi'i hap ewy ti aru eweipap yt uimohey i eipe pote e. Ma'ato wuat'i e'at pe ti aru ho'opot hap eiwanuat topyhu'at eiwano e. Ma'ato yt paa'ewei'e i yt uimohey i hap ete pote yt naku i pe wuat'i e'at pe eweikupte'en po'og yt naku i morekuat Piratu mi'auka ko'i ho'opot hap kai are. ⁴ Ta'i sa'awy'i sese 18 surara topap yne ta'atu'yat nu kawiat ywaiti rakat ta'at i'atuete hawyi yt naku i ewei'e. Mi'i hawyi surara'in gupte'en haria topap yne nu yat ta'at i'atuete hawyi. I'atuku'uro hap yt ikahu hin i ewei'e. Mi'i pote ewei'e eiwo'ope — Eweikuap kat pote mekewat 18 surara topap nu mi'atu'uka ko'i ewei'e. Ta'i surara'in yt naku i nug kahato haria pote ti Tupana ti'atu'apiheg sese mi'iria ewei'e eiwo'ope. Ta'i po'og tawa Ierusalēi miaria kai yt naku i nug haria mi'iria pote Tupana ti'atumoma yne ewei'e eiwo'ope. ⁵ Ma'ato pywo pe are'e ehepe meiūran ti aru eipe po'og eweipap mi'iria kai po'og yt naku i are'e. Eiku'uro hap po'og yt ikahu i mi'iria ku'uro hap kai. Katupono wuat'i e'at piat eiku'uro hap topyhu'at yt ikahu hin i. Ma'ato paa'ewei'e yt uimohey i hap ete hawyi mi'i hawyi uimohey haria wo eweikupte'en hawyi waku puo eweikupte'en wuat'i e'at pe e Iesui tomohey hap pun haria pe.

⁶ Mi'i hawyi Iesui henoi hā'ākāp wo i'atuepe. — Wētup ok so toto tomikoi ypia wato hap kape e. Sa'awy'i warana ypia py'asetpe Wiku yp toīne'en itote hawyi toto mekewat tomikoi Wiku yp kape hawyi toho'okat Wiku saat toho'ohep hamo. Ma'ato put'okto'e hawyi so ma'ato i'yhop yn toīne'en itote ihāite kahato. Ma'ato yt kat i haat ipoi hamo. Yt wētup i haat toipuēti tomi'u wo. ⁷ Mi'i hawyi toikaykay tuwewawi teropat hat tomikoi ypia apykok hat — Uhyt e ga'atpuat ga'atpuat e'at ariot sa'awy'i meiūwat yp kape uipoi hap kat hamo ma'ato yt kat i atipuēti te e so. Mi'i hawyi ga'atpo e'at i'ewyte haat hap e'at ra'yn turan ariot i ma'ato i'ewyte i'yhop yn ne atipuēti yt uipoi hin i uhesy'at hawyi. Koran ariot i hawyi he'at ra'yn ma'ato ara'akasa hawyi yt uipoi hin i hat mesuwat uimikoi Wiku yp e. Pyno uhyt eti'yppun no meiūwat yp ywyhop mo e. Kat pote uhe'yi u hat toīne'en ma'ato yt uipoi hat i e. Mi'i hawyi waku wētup i watikoi mesuwat yi aikope toīne'en mesup Wiku yp hap tote e. ⁸ Mio tā e pote — Yt uhyt e mikoi ypia apykok hat. Yt rat uika'iwat yt naku i rat wati'yppun e. Waku watum yi hun kahato tope 12 ewaty pe te sio haat hamuat sio yt ti ra'yn hap kuap hamo e. Mi'i hawyi waku watipoi kahato aimipun ko'i wo e. Waku ahywytip kahato i'anam ko'i mi'i hawyi weita iun a'ēpo ko'i waku watipuruk kahato haga etiat e. Mi'i hawyi arewanētup irokirē wat 12 ewaty hawyi haat aru ma'ato yt haat pote waku watipugha e. ⁹ Pyno 12 ewaty hawyi waku mehī era'aipok eraha'at sio wakuat sio yt hap kuap hamo e. Ma'ato mi'i turan yt haat i te ra'yn pote waku eti'yppun uhyt e. Mi'i mikoi Wiku yp ewy kahato ti eweikupte'en eipe e Iesui. Wētup 12 ewaty hawyi ete sio haat rakat ewy sio yt hap ewy eweikupte'en. Ma'ato yt i te ti pote Tupana mi'yppun wo eweikupte'en e Iesui to'ywania pe yt tomohey i te haria pe.

¹⁰ Mi'i hawyi Iesui toïne'en i ra'yn wētup Tupana mōtypot yat pe i ra'yn miit'in mu'e hamo. ¹¹ Mi'i tote toïne'en wētup ok haryporia ahiag ipiit piat rakat itote. I'ahu kahato 18 anu ra'yn. Toho'opot kahato katupono ahiag mimo'ahu toïne'en. I'ok tū'ā kahato hap wywo toho'opot ahiag minug. ¹² Iesui teha'at mi'i haryporia kape hawyi toikaykay tuwewawi. Mi'i hawyi to'e tope – Mana atipok ta'yn epo'i po'i hap ahiag minug e. Pyno mana e e'ahu hap epo'i po'i hap ewy kahato. Pyno mi'i hap ewywuwat epo'i po'i hap atiporop ta'yn e. ¹³ Mi'i hawyi tuweponug hawyi i'ok tū'ā hap meremo tokosap ta'yn. Waku hawyi haryporia to'e tehay wepit kahato hap wywo – Waku kahato En Tupana e. ¹⁴ Ma'ato Tupana mōtypot yat apykok hat ipy'ahak kahato Iesui ete katupono Iesui timohāite mekewat haryporia yt topotpap i hap e'at pe pote. Mi'i pote to'e tomimu'eria pe – Toïne'en wyti 6 e'at aipotpap nug hamuat e. Pyno waku 6 e'at aiwepotpap hap turan watikat aimoehāite hap ma'ato mesup e'at pe yt naku i kahato watikat amoehāite hap e. Mi'i hawyi Iesui tiwesat – Mehī e yt ewe'eg hin i aikotā typy ehay rakat ewy ereïne'en katupono etipotpap kahato tuereto mesuwat e'at pe ehū wewato ahup ta'at yi ka'a pe pote meremo etiōtem hap atikuap e. ¹⁵ Mi'i hawyi Iesui tiwesat – Typy hēku rakat ne'i wyti en e. Yne e'at pe eweterepo'ok ewetioto eihūria i'atumoe'y'u hap kape. Yne e'at pe eweterepo'ok y'y kape eihūria e Iesui Tupana mōtypot yat apykok hat pe. ¹⁶ Pyno mesuwat haryporia aha'ase'i Aparāu emiarīru toïne'en wen ma'ato 18 anu turan ahiag mipo'i wo toïne'en aikotā ehū saity ete hap ewy are. Kat poteī pyno yt eweiky'esat i Aparāu emiarīru moehāite hap e. Kat poteī – Wāi'ere mesuwat mana erepo'ok hap ete yt naku i yt aipotpap i hap e'at pe e Iesui. ¹⁷ Mio tā e Iesui hawyi wanīkaptia paa'i'atu'e. Ma'ato irania'in itotiarā te'eruwehum kahato Tupana pe Iesui minug wakuap ko'i ete.

MATEU 13.31-33 MAKU 4.30-32 PIAT EWY

¹⁸ Mi'i hawyi po'og Iesui henoī teran iā'ākap wuo ma'ato sa'awy'i apo'e i'atuepe – Aikotā som Tupana topyhu'at Miit'in Porekuat no hap ete apo'e. ¹⁹ – Pyno ahetama pe toïne'en iā'yi kurin kahato rakat aimi'u mosē'ē hap Mutata iā'yi wato'e. Mi'i ti kurin kahato wen ma'ato wētup ok tikoī toko pe hawyi hētyt hawyi meiūran i'yp ywaiti kahato ra'yn aria'yp sese ewy wo ra'yn toïne'en. Mi'i hawyi i'yp haīkupy pe weitaria te'eruwesoknug na'yn i'yhop ko'i og muo. Mi'i hap ewy ti Tupana topyhu'at Morekuat no mesuwat yi tote Mutata iā'yi mikoi hap ewy e Iesui tomimu'eria pe.

MATEU 13.33 PIAT EWY

²⁰ Mi'i hawyi Iesui apo'e i ra'yn – Aikotā wyti aru so Tupana topyhu'at Miit'in porekuat no e hawyi sehay iā'ākap wuo toi'atumu'e i ra'yn. ²¹ – Pyno uhyt'i'in aikotā u'i nug hap ewy kahato ti aru Tupana topyhu'at Morekuat no mesuwarotiarā pe e. Aikotā watopag manī puk ipyre kape. Mi'i hawyi wati'apokik manī puk ipyre wywo. Mi'i hawyi wati'ahik hawyi watoiat hawyi meiūran i'apoperup hawyi wataray mi'i hawyi aimi'u wo ra'yn he kahato ra'yn. Mi'i hap ewy ti aru Tupana teke aipy'a pe tehay wo e. Kurin nakat ewy i'apopyt ewy ihay pytkai hawyi ihay tuwemowato aiwanētup hawe hawyi meiūran u'i he hap ewy watopyhu'at e Iesui itote mu'ap upi tawa wato Ierūsarēi kape toto turan.

MATEU 7.13-14 PIAT EWY

²² Mi'i hawyi Iesui ti'atumu'e kahato yne tawa hit piaria Tupana ehay wo. Mi'i hawyi tawa wato Ierūsarēi kapiat epu'ap upiaria toi'atumu'e kahato Tupana ehay wo. ²³ Mi'i hawyi mu'ap upi wētup ok apo'e Iesui pe – Uruporekuat e karania apuru pyno te'eropyhu'at Tupana miehakyera'at ko'i wo atipy pe e sio apuru typy'i kahato miit sio apuru yt typy'i i apo'e Iesui pe. Mi'i hawyi Iesui tiwesat. ²⁴ Waku ewei'e eipy'a pe – Uito areke teran pāi areke teran an mekewat oken'ypy yt iwato i rakat ewywuwat pe arehakyera'at hap puēti hamo waku ewei'e at ka'ap eipy'a pe are. Yt naku i – Waku mūki'ite areke ewei'e hap ewy ewei'e are. Katupono meiūran ti aru i'atu kahato tuwehyt'ok teran atipy pe aikope Tupana toïne'en Morekuat no hap kape wen ma'ato mi'iria yt tuwehyt'ok kuap i katupono wehyt'ok hap mot'i poity'i rakaria – Mūki'ite

waku areke sa'awy'i i'atu'e pote e haria pote e. Yt kat i typy oken'ypy atipy kape. Eweikat ro mekewat wētup yn oken'ypy Ui'ywot kape hap e Iesui tuwepiat. ²⁵ Mi'i hap e'at pe aru — Ere'okenhyp'ok to Mimi ere'okenhyp'ok to Uhyt i'atu'e mot'i kahato uhowawi wen — U pāi yt woroho'okuap kahato i eipe aikope pyi eweiō'ē are'e i'atuepe aru. Ui'yat ri iheg me ra'yn are'e aru. Iheg me sese ra'yn ni oken'ypy are'e aru — Ere'okenhyp'ok o ewei'e mot'i uhepe hawyi e. Waku mesup ereke uhyt'i'in mana'in are e Iesui. ²⁶ Mi'i tote aru oken'ypke te'erewak kahato. — Sa'awy'i urutenuk kahato ewywo Mimi. Urutuwesapo'u kahato kue ewywo Mehī i'atu'e uhepe. Ehay ete ti urutuwemu'e kahato wuat'i puo mu'ap upi i'atu'e aru uhepe. ²⁷ Mi'i hawyi ati'atuwesat — Pywo pe ti rat are'e ehepe sa'awy'i yt uimohey i pote yt woroho'okuap hin i eipe are'e aru. Yt atikuap hin i aikope pywiat eweiō'ē hap are'e aru. Eweiwat ro ui'yatypepyi pāi katupono yt nakuap i nug haria ti eipe are'e aru yt tuwehyt'ok i haria pe e Iesui. ²⁸ Mi'i hawyi te'eruwak popuo te'era'aipok haty turanuat hap ewy i'atuwanētup hawe i'atupy'a pe kyry'et kyry'et ta'atuiāi ete haty kahato i'atupiit ete pote. Katupono sa'awy'i Aparāu yt pya hin i i'atukai toīne'en meiēwat getap we toīne'en. I'ewyte Isaki i'ewyte Iako i'ewyte sa'awy'iwuaria Tupana ehay moherep tukupte'en kahato itote Tupana yat pe ienuk hap ikahu kahato hap tote. Mi'i haria ewy aru eweikupte'en mekewat wo'okak'i haria ewy yt eiwehyt'ok teran i mesup yn mote. Meiūran aru Tupana oken'ypy sakpo eweikupte'en ho'opot hap tote yn. Yt eweikupte'en hin i aru uiwywo atipy pe are — Mūki'ite waku watomohey ewei'e mesup pote e. ²⁹ Ma'ato tuwehyt'ok kahato irania'in ywania. Mi'i haria ti tuwehyt'ok aikope Tupana toīne'en Morekuat no hap tote yt ai'ywania sese hin i pytkai. Tō'ē tō'ē kahato aikope pyi at tuwētem hap kaipyi aikope at min'e hap kape hawyi at posak kaipyi tō'ē Tupana wywuat tukupte'en hamo. Mi'i hawyi mi'iria paa'e haria pe — Eiwehyt'ok to are'e mi'iria pe ma'ato ehepe ti aru — Eiwehyt'ok to yt are hin i e. Uhehamo eweikupte'en mesup uhehay sio waku sio yt hap kape ehewaure toīne'en pytkai mekewat e'at wyti aru — Yt woroho'okuap i eipe are'e aru Tupana ehamo ehapiat yt uimohey i haria te eipe pote e Iesui yt tomohey i te haria pe. ³⁰ Ui'ywania e eipe ti Tupana ehay kuap yianmiat haria eweikupte'en ma'ato o irania'in ywania ehewot'yptia rakaria wyti aru tuwehyt'ok ehe'yianme atipy pe wētup ywania pytkai katupono uimohey haria tukupte'en mi'iria aru are ma'ato eipe uhepiat sehay yianmiat kape eweikuap kahato pytkai yt eiwehyt'ok teran i mesup oken'ypyke atipy kape e. Mi'i pote irania'in tuwehyt'ok kakato aru ma'ato eipe yt eweiky'esat i pote i'atuwat'ymo eiwehyt'ok aru are e Iesui to'ywania Iuteuria pe.

MATEU 23.37-39 PIAT EWY

³¹ Mi'i hawyi Tupana ehay enoi haria put'ok'i'atu'e Iesui yatype te'ero'e hamo — Erētem no meremo meiūpepyi i'atu'e katupono morekuat Eroti wyti e'auka teran moity'i ra'yn Uhyt i'atu'e Iesui pe. ³² Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Morekuat Eroti ti awahuru ewywuat uiwanētup hawe katupono wo'o'auka teran hat mi'i miit are'e. Mi'i hawyi eweiwat ro Eroti kape hawyi ehenoī ui'e hap tope — Uito ti meiū ahiagnia atusopo kahato hat ra'yn i'ewyte ati'atumoehāite kahato i'ahu rakaria mūki'ite ti aru i'ewyte atunug atunug wakuat uipotmoehāite hap ko'i uhewyry hap upi e. Mi'i hawyi mūki'ite e'ihot'ok hawyi ti aru waku yne ra'yn uiminug ko'i mi'i hawyi waku yne hawyi areto e. ³³ Mesup e'at pe uipotpap teran miit'in moehāite hap ete hawyi mūki'ite i'ewyte uipotpap teran hawyi mūki'ite e'ihot'ok hawyi toran na'yn uipotpap hap mesuwe katupono ui'auka hap e'at aru put'ok'e ra'yn are. Ma'ato mesup e'at pe waku te arepotpap waku uhewyry mesuwe i'ewyte mūki'ite waku ti wy. Ma'ato e'ihot'ok toran na'yn uipotpap hap toran na'yn. Katupono ui'auka hap e'at yt pya hin i ra'yn waku ewei'e mekewat Eroti pe awahuru ewywuat pe. Mi'i hawyi i'ewyte wētup ewehenoī tope — Yne sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria topap kahato tawa Ierusarēi me i'ewyte Uito Tupana Mipo'oro Tehay Moherep Hanuat yt naku i pyno wētup tawa pe ui'auka hap e. I'ewyte

Uito atiky'esat sa'awy'iwuat Tupana mipo'oro ko'i atu'uka hap tote te uiku'uro hap uhyt ewei'e o miowat ui'e hap eweheno mekewat awahuru pe e.

³⁴ Mi'i hawyi Iesui tuwak to'ywania ky'ewi tomohey hap pun haria pote. — Tawa Ierusalēi miaria e yt eweiwe'eg hin i eiperia katupono Tupana mipo'ororia auka haria eipe e. Ihay moherep haria ewei'atu'uka ha'awyte nu ko'i wo e. Ewei'atu'akit kahato i ti Tupana mipo'oro ko'i e. Mi'i hap ewy Uito wy woroho'oky'e eipe pytkai — Eweiō'ē ro eweiō'ē ro uhowawi are yn pytkai akotā waipaka ty ti'atukaykay tomēpyt'in ko'i hap ewy woroho'okaykay kahato eipe — Eweiō'ē ro eweiō'ē ro uhowawi are kahato waipaka wary'i imēpyt rakat ewy ma'ato ti — Yt yt yt ewei'e uhepe piku piku ko'i ewy. Uipopesap ywyt'okpype are waipaka ewy ma'ato — Yt rat ewei'e uhepe e Iesui tawa wato Ierusalēi piaria pe tuwak turan. ³⁵ Are pāi mi'i hawyi ti aru eiweran eweipyhu'at areto hawyi. Yt ewei'akasa hin i uhowawi aru ma'ato meiūran ti aru esaiepiaria ai'ywania Iuteuria — Waku kahato Tupana Mipo'oro Sese Ahehakyera'at hat i'atu'e aru uhettiat pe hawyi mi'i hap e'at pe aru ara'aipōk ehowawi i ra'yn e Iesui tuwak hawuo. Ma'ato mesup yt uimohey hin i eipe pote eweikupte'en aru aikotā ai'yat ikahu rakat yt uwe i miit wywo rakat ewy i'anam kahato ga'apy mihik pe tawa Ierusalēi toīne'en mot'i are. Mi'i hawyi ei'yat mesuwe yt kat i eipe yt uwe i hawyi are. Ma'ato meiūran ti aru — Mi'i Miit waku kahato Aiporekuat no ewei'e uhepiat hawyi mekewat e'at pe irania'in ewy waku puo eweikupte'en Tupana ywania wo i ra'yn ma'ato mesup te yt e Iesui to'ywania pe yt tomohey teran i te haria pe.

14

¹ Mi'i hawyi yt i'atupotpap i hap e'at pe put'ok'e itote Tupana mōtypot yat pyi wētup getap kape Iesui toto Tupana mōtypot yat piaria apykok hat yat kape toto. Itote i'atu kahato nagnia ehay enoi haria. Itote Iesui ta'apyk tenuk i'atu'akag wywo hamo. Mi'i hap kape te'eraha'at kahato Iesui kape. Ta'atuky'esat kahato Iesui ti'aparap hap sio Iesui ipotpap yt i'atupotpap i hap e'at miit'in moehāite hap ete sio yt i'atu'e. ² Katupono itote ti toīne'en ihainia i'ahu kahato rakat ipiit puk takat. Mi'i pote te'eraha'at kahato sio apuru Iesui timoehāite sio yt aipotpap i hap e'at pe ta'atueromōpusu teran haype. ³ Mi'i hap Iesui tikuap tuwekaipyi mi'i hawyi to'e — Eiperia ti eweikuap kahato wāi'e hap ko'i yt naku i mesup e'at pe mio tā watunug hap ko'i. Ta'i ahe'ase'i Musei wāi'e hap ko'i kuap kahato haria eipe pote apo'are teran ehepe — Waku apo miit'in moehāite hap watunug Tupana mōtypot e'at pe sio yt e. Uiwesat ro e Iesui wo'omu'e haria akag me. ⁴ Ma'ato yt ta'atuwesat teran i katupono i'atupy'ahak Iesui ete. Mi'i hawyi Iesui tipopytyk ipiit puk takat ipo ete. Mi'i hawyi tuweponug ipiit puk takat ete pote meremo ipiit ihāite i ra'yn topyhu'at. Mi'i hawyi ipohep ipiit ete pyi — Pyno waku ra'yn eete mehī e. Waku ereto i ro e'yat kape e. ⁵ Toto hawyi Iesui tuwemorem itotiarua ewawi — Eiperia eipotpap kahato yt motpap i hap e'at pe e. Woroho'okuap eipe. Eihū wewato ahup ta'at yi ka'a pe y'y pe hap enōtem hap ete eipotpap mi'i hap e'at pe pywo are sio yt. Ta'i pywo ti are e mi'i tā ti ewetunug yt naku i aipotpap e hap e'at pe. Mi'i pytkai kan hamo uimohit teran mesuwat e'at piat miit moehāite hap upi e. ⁶ Mi'i hawyi yt ta'atuwesat kuap i kahato Iesui.

⁷ Mi'i hawyi toi'atumu'e i tehay iā'ākap wo Iesui katupono toikuap itotiarua te'eruwemowato hap pote. Ta'atuky'esat morekuat e'yarakai totiat ta'atu'apyk ienuk hap e'at turan — Uito po'og torania kai ta'atu'e hap moherep teran haype i'ewyte ta'atuesokpe ikahu kahato hap ete ta'atu'apyk hap tote. Morekuat e'okipy tote te'erenuk teran. Yt te'erenuk teran i irania'in miit'in emiit wywo. ⁸ Mi'iria pe Iesui to'e — Uhyt'i'in mana'in karāpeī morekuaria eikaykay ienuk hap kape turan o yt eiwo'o'apyk tei'o iwato'in nakaria e'amyap tote eiwemowato haype hap e. Pyno po'og waku paa'e haria wo yn itote eweikupte'en. Ma'ato ewei'apyk morekuaria ewy turanuat put'ok'e wētup ok po'og iwato rakat eikawiat hat. ⁹ Mi'i hawyi aru ienuk hap ka'iwat to'e aru ehepe —

Apuete uhyt mana etum no e'amyap meiūwat uiwy pe e aru. Mi'i hawyi era'apyk kuepe e aru. Mi'i pote aru eiwemōti hap kahato topyhu'at ehete e. Mi'i hawyi ienuk hap e'at pe eremōti kahato yi tote apyk pe era'apyk hawyi e. ¹⁰ Mi'i pote woroho'onāpin teran uhyt'i'in mana'in. Karāpe aikaykay ienuk hap kape turan waku wata'apyk yt uwe mikuap i yatype. Mi'i pote aru ienuk ka'iwat tut ahowawi hawyi — Po'og waku morekuat amyap tote ro era'apyk mana uhyt e aru ahepe. Mi'i hawyi aiwemōtypot hap itote topyhu'at. I'ewyte aru itotiarua aikuap ta'yn morekuaria mimōtypot no watoīne'en hap are. ¹¹ Katupono mio tā e ehowawi AheTupana — Wemowato haria mohit hano areīne'en e. Ma'ato wemohit haria mōtypot hano areīne'en e. ¹² Mi'i hawyi tuwemorem hawyi Iesui to'e i ienuk ka'iwaria pe — Uhyt'i'in mana'in e karāpe ienuk hap iwato rakat watunug teran yt naku i wati'atukaykay ienuk hap kape aikatuwyria aiwyria'in iwato'in nakaria are. Po'og waku watuwēka ienuk kape yt uwe mikuap i ko'i hesy'at rakaria hatek takaria katupono mi'i haria yt aikaykay kuap i aru ta'atuenuk hap kape yt hekat rakaria i pote. Ma'ato aiwyria'in hekat rakaria yn wati'atukaykay pote meiūran i'ewyte aikaykay ta'atuenuk wato hap kape. Yt naku i — Waku atikaykay uiwyria'in hekat rakaria ui'yat kape ienuk hamo katupono ati'atupoi hawyi i'ewyte wyti aru uikaykay i'atu'yat kape i'atumi'u u hamo yt naku i wato'e aiwanētup hawe wati'atukaykay miit'in ehenuk hap kape turan. ¹³ Po'og waku wato'e aiwanētup hawe — Waku po'og ati'atukaykay ui'yat kape tenuk hamo hatek sese rakaria ipiit sa'ag nakaria ipy sa'ag nakaria po'og waku wato'e. Waku yt ihapytig i rakaria yt miit'in miky'e ko'i i ati'atukaykay ui'yat kape ienuk hamo po'og waku wato'e are. ¹⁴ Pyno mi'i tā watunug hawyi Tupana meremo tikuap ahegyi'at hap hawyi wy ti aru meremo aru Tupana aikaykay tomimōtypot ko'i wo watopyhu'at aipoi hamo toenuk wato hap kape e. Katupono hatek takaria ky'e haria wo watoīne'en Tupana ewywuwat pote. Mi'i hawyi eweinō'ē eiku'uro happyi mi'i hawyi aru ta'aipok kahato ehowawi mekewat mi'u eimium hap satek takaria piat enuk wato nug hap sa'up Tupana po pyi atipy pe e Iesui.

¹⁵ Mi'i hawyi wētup ok miit itote ihay kahato Iesui kape tenuk hap yparakai totepyi — Ikahu kahato tig ehay e. Urumu'e kahato En. Pywo aru meiūran meimuēwat ienuk haria i'atuwepit kahato Tupana yparakai henuk hap tote e. Ta'i Tupana put'ok'e Morekuat no hap e'at pe ienuk hap aimowepit kahato hap aru toīne'en e. ¹⁶ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Pywo ti rat mehī wen ma'ato ti mesup ta'yn Tupana ti'atukaykay tenuk wato hap kape ma'ato mi'i pytkai miit'in yt tuwat teran i e. Pyno ahenoi ehepe mi'i iā'ākāp wuo. Wētup e'at pe so hekat kahato rakat ti'atukaykay kahato tominug ienuk hap iwato kahato rakat kape. Katupono Mi'i Miit miit'in Potypot nuat ieīne'en hat. ¹⁷ Mi'i hawyi tuwehay po'oro kahato miit'in typy'i rakaria kape — Eweiō'ē ro eweiō'ē ro waku ra'yn aimi'u ikā'ā ra'yn iwato kahato rakat waku ra'yn eweiō'ē mesuwe katupono yparakai tote ra'yn aimi'u wuat aimowepit hap e. I'ewyte ahesapo hy waku ra'yn wy e. U'i he kahato rakat toīne'en e. Pyno eweiō'ē ro e. Waku ra'yn eweiō'ē ro uiwyria'in e. Pyno waku ewei'e ro irania'in me uiwyria'in me e te'eropat haria tehay enoi haria pe e. Mi'i hawyi tuwat. — Aimi'u ra'yn i'atu'e. ¹⁸ Ma'ato — Apu i ete i'atu'e. Yt naku i te mesup areto e. Etikuap kat pote yt uipohepap i te mesup katupono atipuēti ra'yn mesup yi wakuat uiweko nug hamuat e. Katupono mesup ta'yn ti areto hamuat mekewat yi hun kapiat ui'akasa uiweko nug hamuat hap kape e. Mi'i tote ti ikahu kahato. Pyno waku ere'e morekuat pe — Yt areto kuap enuk hap ikahu rakat kape e morekuat potpo'oro pe. ¹⁹ Mi'i hawyi wētup ok pe i — To'iro morekuat enuk hap kape mehī e. Waku ra'yn e. Ikahu kahato tig itote e. Mi'i pote — Waku mehī e wen ma'ato ti mesup te yt areto kuap i e yt uipohepap i te mesup. Etikuap kat pote. Na'atpo atiky'i'at 5 wewato ahup mi'i pote mesup areto ui'akasa hamo waku sio uimiky'i'at ko'i sio yt hap kuap hamo. Sio i'atuesaika uhe'yara ekyi yi totiat hamo sio yt. Mi'i hap ko'i ete ti yt uipohepap i e. Pyno mi'i pote ere'e o morekuat pe — Areto teran wen waku kahato hap kape ma'ato yt areto kuap i. Pyno waure wo o morekuat

toĩne'en uikai mehĩ e. ²⁰ Mi'i hawyi wētup ok morekuat wy ok yat pe teke hawyi — Aim'u ra'yn mehĩ e. Ikahu kahato tig morekuat yat pe e. Iwato kahato tig ahenuk hap e. Pyno to'iro mehĩ e. Mi'i hawyi toiwesat — Pyno waku areto teran ni ma'ato ti yt uipohepap i te koitywy morekuat enuk hap kape e. Etikuap kat pote e. Ga'atpo atipuēti uhehary'i ikahu rakat mi'i pote areĩne'en mesup iwywo e. Pyno waku ere'e morekuat pe — Waure wo soke ereĩne'en ere morekuat pe kat pote ti yt uipohepap i te. Mesup uhehary'i mowepit hap ete areĩne'en e. Mi'i hap ete areĩne'en mesup e. ²¹ Mi'i hawyi heropat haria te'era'aipok i ra'yn morekuat kape — Yt tō'ē i wyti ewyria'in uhyt te'ero'e hamo. Mi'i hawyi toikuap yne ra'yn i'atu'e hap — Yt uipohepap i te mesup e haria yn aimikaykay ko'i i'atu'e hawyi morekuat ipy'ahak kahato i'atuete hawyi to'e tomipo'ororia pe — Pyno eweiwat i ro wuat'i mu'ap wato upi wuat'i mu'ap hit ko'i upi. Mi'i hap upi ewei'atukaykay wuat'i haky'e'i rakaria hatek takaria uhenuk hap kape e. Waku ewei'atukaykay yne tawa wato piaria yt hekat rakaria i yt ipy kahato rakaria i yt ipo kahato rakaria i yt ihapytig i rakaria yt hewyry kuap i rakaria ipiit sa'ag sa'ag nakaria yt uwe miky'e i ko'i mi'iria meikowo henuk hap kape ewei'atukaykay ro e morekuat teropat haria pe. ²² Mi'i hawyi tuwat hawyi ta'atu'atukaykay yne miit'in yt iwato'in nakaria i yt uwe miky'e i ko'i morekuat enuk wato hap kape. Mi'iria tō'ē tō'ē kahato howawi. Mi'i hap kaipyi te'era'aipok i ra'yn ihay moherep haria morekuat kape. — Urutunug na'yn ni emiky'esat ewy mehĩ i'atu'e. Mi'i hawyi tō'ē emikaykay ko'i i'atu'e. Typy'i kahato ti wen enuk hap tote tukupte'en mesup ma'ato mi'i pytkai emi'u iwato kahato pote yt ta'atu'u kuap i yne i'atu'e. ²³ Mi'i pote morekuat to'e — Are pāi e pyno waku eweiwat i ro yne y'y hit i ko'i upiat gupte'en haria kape e. Yne tawa hit tawa hit ko'i kape ga'apy piaria kape e. Mi'iria eti'atukaykay meikowo hamo e. Katupono ti atiky'esat ui'yat pyt'at nug yne miit'in miat hap e. Atiky'esat nyti hik'e miit'in no ui'yat hap e. ²⁴ Sa'awy'iwuaria uimikaykay ko'iria uimōpy'ahak kahato uiwyria'in sese mi'iria ui'ywania pytkai yt tō'ē i. Pywo pe ti rat are'e pyno yt karāpe i aru mi'iria te'erenuk uimi'u wakuat rakat ete. Yt ta'atukuap i aru he hap. Yt wētup ok i ra'yn ti teke kuap irane uhenuk hawe uimikaykay sa'awy'iwuaria ko'i e morekuat topotpo'ororia tehay enoi haria pe. Mi'i hap ewy ti miit'in tukupte'en mesup e Iesui. Tupana ti'atukaykay kahato koran te tenuk wato kahato hap kape e Iesui yt tehay mohey i haria pe.

²⁵ Mi'i hawyi Iesui toto i ra'yn hawyi typy'i rakaria miit'in tuwat tuwat ra'yn hupi. Mi'i hawyi tuwesaipe'ok toupiait ō'ē haria mu'e hamo. ²⁶ Eweipyhu'at teran uipotpo'ororia uhemiiit sese wo mi'i pote woroho'oky'esat kahato. Mi'i pote ahenoit aikotā aikotā eweikupte'en uhemiiit sese wo hap uimiky'esat ewywuwat nug hap e. Uhupi ereto hap etiky'esat pote eweioiat yne eimiky'esat e. Mi'i hawyi po'og uiky'e eiwat e'ywot kai ety kai ehary'i kai ehe'aito kai eimēpyt'in kai eheyke'et kai eheywyt kai ehesaki'yt kai eikypy'yt kai eheinyt kai i'ewyete eiweky'e hap kai uiky'e uimiky'esat nug hap po'og eimiky'esat ko'i nug hap kai. Mi'i hawyi ewei'e — Uiku'uro pote uiku'uro ma'ato areto eupi ewei'e uhepe mi'i hawyi mi'i hap yn waku uhemiiit no. ²⁷ Ma'ato eweiken'ē eiku'uro hap pupi pote mi'i pote aria'yp posak ete eiku'uro hap ui'ewy e hap yt eweiky'esat i. Mi'i hawyi yt eweiwat kuap i uhupi uhemiiit'in sese wo uipotpo'ororia wo e. ²⁸ Pyno ahenoit hā'ākap wo aikotā waku hap. Pyno so wētup ok surara akag tunug neran ywaiti rakat to'yat. Tu'uka teran itote pywiat hap mory'a wywuwat hap. Mi'i hawyi tutunug hap e'yanme ti ipotpap kahato miwan ete karania upi mi'i hap nug hamuat hap ete karania e'at temiit'in poi hamuat hap ete karania upi nu wato kyi'at hap ete karania upi ha'up nug hap ete sio tekat put'ok'e inug hamo sio yt hap kuap hamo. ²⁹ Mi'i hawyi tuwepe to'e — Pyno uiwe'eg wo mesuwat nug hap ete e. Yt naku i atunug wētup ipat'ok yn e. Waku atunug yne e. Ma'ato aha'awynug hap yn mote mi'i hawyi uhekat yt put'ok'e i ra'yn hawyi miit'in mikyry'i areĩne'en aru e. Pyno yt atiky'esat i mi'i tā pote waku atikuap sa'awy'i sio uhekat put'ok'e ui'yat ywaiti nug hamo e tuwepe. ³⁰ Pyno

waku atunug yne kahato mi'i pote yn miit'in mimōtypot no areñe'en kuap e. Katupono atimowaku yne kahato ma'ato yt pote ten to'okyry'i kahato uiminug ipat'ok hap ete e. Pyno mi'i iā'ākap ewy kahato eweikupte'en uhemii't no teran eweikupte'en mote. Waku eweiwekuap ti sio pyt'ok'eweie inug hamo hap ete sio yt hap kuap hamo. Mi'i hawyi waku eweiwat uhupi e Iesui itotiaria pe – Urutuwat teran ehupi e haria pe. ³¹ Pyno wētup iā'ākap i ahenoi ehepe e. Pyno sa'awy'i so wētup tawa porekuat to'e tuwepe – Pyno atimoma teran irania'in ywania uhewanīkaptia uhesurara'in wywo e tuwepe tuwanētup so e Iesui. Mi'i hawyi ma'ato yt atikuap i uhesurara'in imoma hamo sio put'ok'e sio yt e so. Katupono uhesurara'in sok 10000 surara yn ma'ato uhesurara'in kai ma'ato uhewanīkatptia esurara'in 20000 hap ewy tukupte'en e. Mi'i hawyi morekuat ti'atukaykay tuwewawi tonāpin hat surara akag iwe'eg kahato rakat – Waku apo watuwat uhesurara'in nywo uhewanīkaptia moma hamo e sio apo yt e. ³² Katupono ti uhewanīkaptia tō'ē kahato ahetawa moma hamo 20000 surara'in wywo ma'ato aiwat ahesurara'in 10000 surara yn tukupte'en e. Mi'i pote atikuap teran waku watuwat sio yt hap e. Ma'ato yt naku i ewei'e pote woroho'opo'oro eipe uhehay wywo i'atuewawi i'atuporekuaria kape e. Mi'i hawyi waku watum ahekat aiwo'owese hap nug hamuat e so mekewat morekat tesurara akag me e Iesui tehay iā'ākap hawe itotiat – Urutuwat teran ehupi e haria pe. ³³ Pyno mesuwat uhehay iā'ākap wuo ahenoi teran ehepe aikotā waku eweiwat uhupi hap uhemii't'in sese wanuat hap. Pyno waku mi'i hap ewy he'yianmete eiwewanētup niatpo kahato eito uhupiat hap ete e. Katupono pywo ti uwe uwe uhupi toto uwe uwe toto teran uhupi waku mi'i hat tuwanētup kahato – Atunug aru uika'iwat miky'esat ewy yn e. Pyno mi'i hawyi uiat uimiky'esat atiwaure yne uiminug neran hap ko'i hawyi waku ewei'e eweiwat teran uipotpo'ororia waku ma'ato yt mio tā ewei'e i eiwat teran uhupiat hap ete pote yt karāpe i waku eweikupte'en uhemii't no uipotpap nug hamo e Iesui areto teran ehupi e haria pe.

³⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e temiit'in me – Ewetum no ehewaure ka'a uhepe uiwyria'in e katupono uhehay pywo kahato pe are'e ehepe e. Yt uheso i rat eiperia aikotā ukyt ewy eweikupte'en uipotpo'ororia sese eweikupte'en hawyi e. Ukyt waku kahato aimi'u apopyt no. Mi'i hawyi hē'ē kahato waku kahato aimi'u mos'ē'ē hamo ukyt waku kahato e. Ma'ato toñe'en ukyt yt he rakat i mesuwarote uhemii't yt kan hamo i ewywuwat katupono ukyt nop takat ewywuano tukupte'en hawyi yt hē'ē hin i pote yt he i hap ewywuwat hawyi yt kat hamo i e. ³⁵ Ukyt yt hē'ē i rakat ti yt kat hamo i e. Yt naku i wy aimikoi ete katupono aimikoi auka hap topyhu'at e. Pyno ukyt nop takat yt kat hamo i mi'i pote miit'in mipugha mu'ap tote ahetama pe hawyi miit'in mi'akit akit no toñe'en mu'ap tote e. Mi'i hap ewy uhemii't yt he kahato rakat i ewy e. Pyno eiwanētup o uhehay mio wuat kape uiwyria'in e. Ehewaure ka'a apypok kahato uhehay kape e Iesui toupiat wat haria pe mu'ap upi.

15

MATEU 18.12-14 PIAT EWY

¹ Wētup e'at pe put'ok'i'atu'e kahato Iesui ete yt nakuaria i sese ko'i. Ta'atukuap teran ihay haype. Irania'in tukupte'en itote sero'ok'e haria ewywuwat katupono mi'iria mu'ap pyhyp haria. Mi'iria ti wuat'i kaipyi ta'atuky'esat sa'up ikoka'at hap hawyi. Mi'i sa'up ta'atuium morekuaria pe Iuteu ywania ewanīkaptia pe ma'ato yt ta'atuium i yne sa'up katupono sa'up po'og morekuaria miky'esat hap ok tā ta'atusat miit'in kaipyi hawyi ta'atupat'ok hawyi sa'up iwato ta'atutero'ok ta'atuewanuat. Mi'i pote yt uwe miky'esat i ko'i mi'iria tukupte'en. ² Mi'iria Iesui ti'atumu'e kahato Tupana ete. Mi'i hawyi Tupana mōtypot yat akag ko'i put'ok'i'atu'e itote hawyi te'ero'e – Kat poteī Iesui ihay yt nakuaria i wywo i'atu'e. Yt naku i ti mi'i tā watunug i'atu'e. I'ewyte Tupana ehay wan haria put'ok'i'atu'e itote wy. Mi'i hawyi ta'atumohit kahato Iesui – Kat poteī Iesui tenuk yt

nakuat i sese wywo i'atu'e. Yt Tupana miky'esat ewy i Iesui tunug i'atu'e to'ope. ³ Mi'i hawyi Iesui tuwemorem Tupana mōtypot yat apykok haria akag ko'i kape hawyi to'e i'atuepe — Uhyt'i'in e woroho'omu'e teran sehay hã'ākap wuo kat poteī Tupana ti'atuky'e kahato yt nakuaria i hap ete. ⁴ Pyno so wētup ok toīne'en tohū 100 Uweuria rakat apykok hat e. Mi'i hat so wētup e'at pe toi'atumorania kahato tohūria hawyi toipuēti 99 yn tohūria itote hawyi to'e — Are pāi wētup uihū sig ho'owasat pāi e. Mi'i hawyi so aikotā som atipuēti aru uihū howasat rakat ehakyera'at hamo e. Mi'i hawyi so tohok'iwat 99 rakat i'atuenuk hap tote. Mi'i rokirē toto tohū ho'owasat rakat kat hamo. Mi'i hawyi so ho'owasat rakat kat hap ete yt ipohēp hin i e. ⁵ Mi'i tusoke ti toipuēti ra'yn tohū ho'owasat hap tote. Mi'i hawyi totat hawyi tohupit hawyi toterut i ra'yn to'yat kape e. Mi'i hat so mi'i hawyi iwepit kahato tohū wētup ok takat puēti hap ete wētup yn ho'owasat rakat puēti hap ete 99 ihūria yt ho'owasat rakaria i pytkai e. ⁶ Mi'i hawyi put'okto'e to'yat piat hawyi towyria'in toi'atukaykay tuwewawi tuwepit haypiat i'atupoi hamo hawyi to'e i'atuepe — Koitywy uiwepit hap e'at pe katupono uihū ho'owasat rakat atipuēti i ra'yn e. Pyno to'iro watenuk to'iro watesapo'u pyno waku aiwepit mi'i hap ete e tekatuwyria pe e Iesui henoi hã'ākap wuo itote. ⁷ Mi'i hawyi tomohey haria pe Iesui to'e — Ta'i karāpe aihū watipuēti ho'owasat rakat aimowepit kahato hap toīne'en e. Mi'i hap ewy kahato ti Tupana toīne'en wētup ok miit ho'owasat rakat toipuēti hawyi tuwemowepit kahato e. Pyno toiky'esat kahato ti yt nakuaria i aipok tewawiat hap e. Toiky'esat kahato miit'in waure wo toīne'en neran ta'atuminug sa'ag ko'i hap etiat hap e. Karāpe ho'owasat rakat wētup ok toipuēti hawyi atipy piaria i'atuwepit kahato Tupana wywo e. Ienuk hap iwato kahato ta'atunug hap ewy e. Mekewat sa'awy'iwuat po'og yt nakuat i wemorem na'yn Tupana ewawiat hap imowepit kahato e. I'ewyte tukupte'en 99 rakaria ewywuaria mi'iria ti — Uruto wakuaria e haria ewywuaria tukupte'en — Yt karāpe i uruto ho'owasat rakaria wo e haria. Uruto hāpyk sese rakaria i'atu'e. Mi'i hap ewywuaria tukupte'en 99 rakaria ewy uhehay iā'ākap hawuo e. Tupana ti'atuky'esat kahato yne tohūria ma'ato wētup ok ho'owasat ra'yn hawyi toikat kahato mi'i hat e. Yt waure hin i ho'owasat hap ete e. Mi'i hat puēti hap hawyi po'og iwepit irania'in kai e Iesui — Kat pote pāi eti'atumu'e yt nakuat i rakaria ehay uhyt e haria pe.

⁸ Mi'i hawyi wētup i ahenoī teran hã'ākap wuo e Iesui. Ahetama pe ti ihainia'in tum haryporia'in me — Woroky'esat en uhehary'i wo pote atum epe mesuwat wahi 10 a imehit rakat Uru kawiat atum na'yn ha'up ekyi'at hamuat e hap moherep hamo hap ewy ta'atunug ahetama pe e. Mi'i hap ewywuuat wētup a ta'at hewahi pyi hawyi toikat kahato haryporia ahetama piat hawyi wātym'i turan mote meremo te'aria uhu mi'i hawyi toikat to'yat pe. Yt toipuēti i hawyi tohywytip to'yat hawyi yi perup we toikat kahato mekewat i'a mehī rakat at hat te'aito wuat miium tesa'up wote howoity kahato rakat wahi i'a mehī rakat e. ⁹ Mi'i hawyi toipuēti ra'yn hawyi haryporia iwepit kahato torania i ra'yn 10 a rakat hawyi e. Mi'i hawyi toi'atukaykay ra'yn towyria'in haryporia'in tuwewawi mi'iria pe — To'iro watenuk watesapo'u e katupono mesup e'at uiwepit hap sese toīne'en katupono sa'awy'iwuat uhe'aito miium uhehary'i wuat e hap 10 a rakat wētup atipun nakat atipuēti hawyi e. ¹⁰ Mi'i hawyi to'e i itotiarā — Uruto po'og e haria pe. — Ta'i yt uheso hin i ti uhyt'i'in mana'in e. Aikotā haryporia tipuēti tewahi tomipun hawyi tuwehum iwepit kahato hap ewy ti Tupana ho'owasat rakat aipok towawiat hap ete tuwehum kahato e. Toi'atukaykay atipy piaria hawyi — To'iro aiwepit e katupono wētup ok miit ta'aipok uhowawi ho'owasat rakat itote e yt naku i sese nug haria mi'iria pytkai e. Mi'i hap ewy ti areīne'en yt nakuaria i mu'e hamo yt eimiky'esat ewy i pytkai e. Katupono Tupana tiky'esat mi'iria aipok tuwewawiat hap pote e Iesui.

¹¹ Mi'i hawyi Iesui to'e — Pyno wētup iā'ākap i ahenoī Tupana tiky'esat kahato yt naku i nug haria aipok hap tuwewawiat hap ete. Sa'awy'i so wētup ok ihainia typy ok ha'yru rakat toīne'en. Mi'i i'atu'ywot waku kahato rakat. ¹² Mi'i hat so wētup ok ha'yru wat'yp'i

to'e to'ywot pe — Papai yt atiky'esat i epowat'yp eku'uro turan hawyi e ma'ato mesup ta'yn atiky'esat e. Pyno etipat'ok o kat ko'i kat ko'i uhepe epowat'yp uiat e katupono uhewyry teran wyti Papai e. Mi'i pote toimō'ē ra'yn tekat ko'i toku'uro hap owakai e. Mi'i hawyi so wētup e'at hawyi — Pyno areto ra'yn Papai e so. ¹³ Mi'i hawyi to'ywot miium tohytmoi yne to'yara wato pe hawyi toto e. Iwato kahato totiototo to'ywot ekat hawyi toto pya wētup tawa kape wētup y'y kape e. Mi'i hap tote toiweneru kat ko'i kat ko'i hawyi toiky'i'at mahy ko'i hawyi temahy'u haryporia'in toi'atukaykay kahato tuwewawi. Hairu hap yn tutunug at ka'ap itote to'ywot ekare'en sa'up mo tenuk kahato itote e. Towyria'in kyi'at hamo toipugha kahato to'ywot ekat yt tuwe'eg hin i haype toipugha topiit miky'esat yt naku i nug hap upi e Iesui. ¹⁴ Mi'i hap tote tehairu at ka'ap pote to'ywot miium iwato rakat tekat toimoweityk yne e. Mi'i hap e'at pe ti sy'at kahato hap ta'yn put'ok'e tuete hawyi yt kat i ra'yn mi'u kyi'at hamuat ha'up ipo pe e. Mi'i turan yt i'aman hin i yne mekewat tawa ko ete yi wato hap ok tā e. Mi'i hawyi i'atumikoi yt tuwenug kuap i hawyi yne yne i'atuesy'at e. ¹⁵ Mi'i hawyi tesy'at sese ra'yn hawyi toho'okat topoi hanuat. Toiky'esat topotpap hap mi'u hit sa'up mo. Mi'i hawyi wētup ok yat kape toto mi'i hat pe to'e — Arepotpap teran eupi uhyt e. Mi'i hawyi — Pyno waku uhehamaut asuwai ko'i eti'atupoī at at e tope. Mi'i hawyi toto hamaut asuwai ko'i apykok hamo e. ¹⁶ Mi'i tote hamaut asuwai py'asetpiat toīne'en turan hesy'at sese hap put'ok'e tuete hawyi ti to'e tuwepe — Pyno waku ahu'u hamaut asuwai mi'u ape kumana ape e. Mio tā tuwanētup hawe put'ok'e hamaut asuwai ka'iwat hawyi to'e — Yt etu'u tei'o ma'ato uihūria mi'u e. ¹⁷ Mi'i hawyi hesy'at sese hap tuete hawyi ti tuwewanētup kahato topy'a pe — Yt uiwe'eg hin i pāi e katupono areīne'en hesy'at sese ma'ato yne ui'ywot eropat haria te'erenuk at ka'ap kahato ui'ywot yat pe yne e'at pe mi'u pu'i sakpo'e tukupte'en itote e. Mi'i hawyi ikap takaria wo ui'ywot eropat haria tukupte'en ma'ato uito uikag mot'i rakat areīne'en. U'i he rakat hē'ē rakat ete te'erenuk at ka'ap ma'ato atu'u teran hamaut mi'u kumana ape ma'ato — Yt etu'u tei'o uhehamaut mi'i i'atu'e uhepe. Yt naku pe i areīne'en mesuwe e tuwepe. ¹⁸ Pyno yt uiwe'eg hin i areīne'en meiūpe pāi e. Pyno waku ara'aipok i ui'ywot yat kape hawyi — Papai are'e aru tope woroma'at kahato en uiminug sa'ag wo i'ewyete ti Tupana ma'at hano areīne'en are aru tope e. Katupono ti ihamo ti atunug yt naku i hap are aru ui'ywot pe ui'aipok hawyi e. ¹⁹ Pyno Papai uhewaku hap yt put'ok'e i te ra'yn esa'yru wat uheīne'en hamo are aru Papai pe e. Mi'i tupono waku eropat hano ra'yn uinug Papai are aru e. Pyno mi'i hawyi — Uha'yru yt ere'e tei'o po'og uhepe ma'ato uheropat hat en ere'e ro aru uhepe papai are'e aru e topy'a pe tuwanētup hamaut asuwai py'asetpiat toīne'en hap e'at pe. ²⁰ Mi'i hawyi ti paa'e sese ra'yn itote tuwak popuo hawyi topoī'ām hawyi meremo toto ra'yn to'ywot kape. Mi'i turan i'ywot ta'akasa pya howawi mu'ap upiat hut turan. Mi'i pote i'ywot haty'u kahato topy'a pe tosa'yru toiky'esat kahato topy'a pe hawyi so i'ywot pun'e howa kape hawyi iporok'at tosa'yru ete hawyi toi'āpysig tosa'yru e. ²¹ Mi'i pote ha'yru to'e to'ywot pe — Papai yt uiwe'eg hin i e. Ekate atipun yne ra'yn uiminug sa'ag hap ete e. Yt naku i sese atunug Tupana ehamo wētup hy tote e. mi'i pote i'ewyete epe yt naku i atunug e. Mi'i pote yt put'ok'are i ra'yn emēpyt wuat uheīne'en hamo ui'ywot e. Pyno koitywy waku areīne'en eropat hano yn na'yn e. ²² Ma'ato ti i'ywot to'e — Yt nyti yt nyti uha'yru wo kahato ereīne'en ne e. Mi'i hawyi kaykay'e teropat haria tehay pirik wo — Merep to eweterut ro uha'yru esokpe wuat ikahu rakat hawyi ewetopag ipiit pe. Mi'i hawyi i'ewyete ipy sokpe eweterut ro e. I'ewyete eterut ro muī'āpiat hekat rakat hawyi ewetopag ipuī'ā pe e. ²³ Mi'i hawyi to'e i tomi'u nug haria pe — Eweterut ro wētup wewato ahup mēpyt aimi'u wo ikap takat e. Mi'i hawyi ewei'auka hawyi ewetey hawyi waku watenuk kahato e. Mi'i hawyi waku aiwepit hap sese watunug meiūpe e teropat haria pe. ²⁴ Uha'yru sa'awy'i ho'owasat rakat toīne'en iku'uro rakat ewy ma'ato mesup uimipuēti toīne'en i. Sa'awy'i pya pyi aikai toīne'en ma'ato ti mesup mi'i kaipyi tuwētem

na'yn gu'uro pyi hap ewy toïne'en e. Sa'awy'i ti ho'owasat kahato rakat ewy uha'yru toïne'en ma'ato ti mesup uipuēti i ra'yn e. Mi'i hap uimowepit kahato. Mi'i pote waku mesup aiwepit kahato hap watunug ahenuk hap iwato e. Mi'i hawyi ti te'erenuk kahato ra'yn itote ha'yru mōtypot hamo. ²⁵ Mi'i turan ti iyke'et put'ok'e toko pyi temiit'in nywo ta'aipok topotpap hap toko kaipyi hawyi yt pya hin i turan i'yat kai turan toikuap pypy'e hap toywyt ho'owasat sa'awy'i'uwat rakat mōtypot hap ienuk hap toikuap. ²⁶ Toikuap toywyt mōtypot hap to'ywot piat hawyi ti ipy'ahak kahato hawyi yt teke teran hin i ienuk hawe. Mi'i hawyi toi'atukaykay to'ywot emiit'in tuwewawi apoto'e hamo — Kat poteĩ i'atuwepit meikope e. ²⁷ Mi'i hawyi ta'atuwesat — Mehĩ mimi i'atu'e eywyt mesup tut i'atu'e. Yt iku'uro hin i ti yt ai'ywot wanētup hap ewy hin i. Mi'i pote ai'ywot iwepit kahato hawyi mesup ai'ywot tiky'esat mesup aiwo'omowepit hap i'atu'e. Waku kahato ra'yn hap upi ti ei'ywot ti'auka tohũ mēpyt ikap takat aimi'u aiwepit haypiat wuat i'atu'e. Ikã'ã ra'yn mimi uhyt i'atu'e pyno ereke ro mehĩ i'atu'e. ²⁸ Toywyt yt naku i nug hat aipok hap toikuap hawyi po'og ipy'ahak iyke'et hawyi yt teke teran hin i ra'yn to'ywot yat pe. Mi'i hap toikuap hawyi i'ywot toto ra'yn howawi to'yat pyi ikaykay hamo — Ereke ro uha'yru e. Waku aimowepit yne aito mesup uha'yru e. Katupono eywyt ho'owasat rakat wyti watipuēti i ra'yn mesup e tosa'yru yianme. ²⁹ Ma'ato — Yt rat Papai e. Yt karāpe i ti uimowepit hamo eti'auka ehũ ikap takat e. Arepotpap at at ka'ap ka'ap eimiky'esat nug hap etiat pytkai ma'ato ti yt karāpe i uiat uimōtypot hap etunug Papai e. Emiky'esat ewy kahato atunug pytkai ma'ato ti yt waipaka i te wyti uiwyria'in wywuat uimowepit haypiat mi'u wo eti'auka e. ³⁰ Ma'ato ti mekewat uheywyt ekare'en sem pun hat esa'yru aipok hap pote ienuk wato hap etunug imōtypot hamuat etunug yt karāpe i emiky'esat tutunug epiat pytkai e. Yt naku i mi'i hap Papai e. Ekat sa'up kaipyi ti haryporia'in yt iwe'eg i rakaria toi'atukyiat kahato e. Mi'i rokirē ta'aipok hawyi aihũ po'og he rakat eti'auka ma'ato imowepit hamo po'og he waipaka kawiat rakat eti'auka imowepit hamo wewato ahup ikap takat eti'auka imowepit hamo. Yt naku i Papai e. ³¹ Mi'i hawyi to'e i'ywot tosa'yru yianmiat pe — Uha'yru e yt mio tã ere'e tei'o e. Atikuap ewat ewaku hap mi'i pote ti uipowat'yp epo pe yne ui'yat uihũria uiko ko'i ui'yat ko'i torania meimuēwat epo puo toïne'en uipowat'yp e. Atikuap ereïne'en uiwywo wuat'i e'at pe hap e. Uhekat ko'i yne emiky'esat ok tã toïne'en ewano uipowat'yp e. ³² Mi'i pytkai ti mesup yt naku i ereïne'en ipy'ahak eywyt ete are. Ereke ro uha'yru waku watumowepit mesuwat wātym ka'ap katupono eywyt sa'awy'i iku'uro rakat ewy toïne'en aiwanētup hawe ma'ato meiũ tut i ra'yn sa'awy'i ho'owasat kahato ma'ato mesup ti aipuēti ra'yn e iyke'et pe tosa'yru po'og nag nakat pe. Pyno ti ui'e hap ewy kahato ti e Iesui itotiarria pe. Katupono Tupana tuwemowepit kahato karāpe yt naku i nug haria ti'atoiat ra'yn ta'atuminug yt naku i hap ko'i hawyi te'era'aipok Ta'atu'ywot Tupana kape mekewat ha'yru ho'owasat rakat ewy e Iesui — Uruto po'og irania'in kai e haria pe.

16

¹ Mi'i hawyi Iesui hanoi hã'ãkap wuo topotmu'eria pe wuat'i nagnia ehay enoi haria py'asetpe. — Sa'awy'i'uwat ieïne'en hat so hekat kahato rakat toïne'en i'atu'e so e. Mi'i hawyi so toikat kahato topotpap nug hap akag wuat hawyi to'e — Pyno waku ereïne'en ui'e hap nug hap akag wo e. Atiky'esat etimowato uhekare'en e so. Waku etiporera'at yne uhepiat weteweru haria kaipyi uhekat e. Mi'i hawyi ti ipotpap ta'yn hekat rakat ekare'en mowato hap ete. Ma'ato so wētup e'at pe tō'ē kahato miit'in hekat rakat kape — Esaiepiat ti epotpap nug hat ti yt naku i sese yt hãpyk i sese ta'atu'e hamo e. Toi'atumona toi'atuero'ok atuero'ok ti ekare'en i'atu'e. ² Mio tã i'atu'e hap tepiat hawyi toikaykay temiit tekare'en apykok hat tuwewawi apoto'e hamo — Uhyt e irania'in uhemiit'in hanoi kahato ti uhepe eminug uima'at hap ko'i etiat e ma'ato yt atikuap i sio pywo sio yt e. Mi'i pote etimoherep aikotã aikotã eminug eopera piat hap ko'i uhyt e. Atiky'esat yne

mesup miwan miat yne e ma'ato waku pytkai pote waku ma'ato pywo pote yt kan hamo i ereïne'en po'og uipotpap nug hamuat e. Yt woroky'esat po'og i en uhemiiit akag wo e. ³ – Pyno waku etimoherep emiwan yne aikotā hāpyk uinug hap. Mi'i hawyi toto toka'iwat to'akag ma'at hat mi'i hawyi to'e tuwepe – Are pāi aikotā aru atunug e katupono toikuap aru uimiwan ko'i kaipyi toma'at uhepiat hap e. Mi'i hawyi aru yt kat i ra'yn uipotpap hamuat toïne'en hawyi uhehaky'e'i aru arepyhu'at e. Mesup te waku ma'ato meiūran yt naku i e. Uhesaika hap yt put'ok'e i te uiweko nug hamo e i'ewyte yt areïne'en neran sētup sētup e hano e tuwepe tuwanētup hawyi. ⁴ Aikotā aru atunug pāi e tuwepe. Pyno atikuap koitywy waku mesup ta'yn atunug uiwyria'in wo kahato uiwyria'in uika'iwat piat uika'iwat eweteweru haria e. Pyno waku ati'atukaykay mi'i haria uhowawi hawyi waku atipat'ok i'atuweteweru hap e i'atumowepit hamo e. Katupono areïne'en ne mesup uika'iwat emiit no te e. Katupono mūki'ite uika'iwat yt uiky'esat i po'og na'yn e. Mi'i hawyi ma'ato waku uika'iwat hekat rakat piat weteweru haria yat pe areïne'en e. ⁵ Mi'i hawyi ika'iwat hekat rakat piat weteweru haria toi'atukaykay tuwewawi. Mi'i hawyi to'e wētup ok pe – Karania upi kēi eweteweru uika'iwat piat hap mehī e. ⁶ – Ta'i iwato kahato tig uhyt e aikotā 100 kamūti howapy kahato hap ewy Uriweira kap muat rakat ewy uhyt e. Mi'i hawyi toiwesat – Pyno ti waku watipat'ok hawyi waku 50 kamūti ikap yn uhyt e. Mio tā e pote weteweru hat iwepit kahato tuwehum kahato. Mi'i hawyi miwan miat toiwan 50 yn iweteweru hap e. Mi'i hawyi ta'atuset pehik mekewat miwan me hawyi toto. ⁷ Mi'i hawyi wētup ok i toikaykay weteweru hat – Karania upi kēi uika'iwat piat eweteweru hap uhyt e. – Ta'i iwato kahato e. 100 hyt u'i kapiat hap ewy uhyt e. Mi'i hawyi hekat rakat emiit akag tiwesat – Pyno waku watipat'ok eweteweru hap hawyi waku etum 50 hyt yn e. Mio tā e pote weteweru hat iwepit tuwehum kahato. Mi'i hawyi mekewat miwan me ta'atupag iweteweru hap pakup 50 hyt kapiat yn iweteweru hap mesup e hap. Mi'i te weset pehik i'atu'e. Mi'i tā ti tutunug at at toka'iwat hekat rakat ma'at hat hemiit. ⁸ Mi'i hawyi wētup ewaty hap ete ika'iwat tikaykay tuwewawi hawyi toka'iwat to'e temiit akag me – Are pāi pyno koitywy yne uiweteweru haria ewyria'in no tukupte'en uima'at kahato hap upi ewyria'in sem etunug hawyi e. Pyno erewy'inug kahato uhekare'en kaipyi e. Yt ikahu hin i eminug uhepiat hap atikuap ta'yn e. Pyno worokuap ta'yn ewe'eg kahato sa'ag nug hap etiat hap e so e Iesui sehay iā'ākap wuo topotmu'eria pe. Mi'i hawyi to'e i Iesui i'atuepe – Ta'i uhyt'i'in mana'in mesuwarotiarā i'atuwe'eg kahato sa'ag nug kahato hap ete sa'ag nug hap kuap kahato hap ete. Ma'ato Tupana mohey haria yt i'atuwe'eg hin i Tupana potpap nug kahato hap ete e. Ma'ato mesuwarotiarā po'og i'atukai te'eruwe'eg e. I'ypyrypwiat ikohyewyry rakaria ewy mesuwarotiarā sa'ag nug hap yn ta'atukuap kahato e. Mi'i haria ewy woroho'oky'esat eipe ma'ato wakuap nug hap kuap hap ete i'ewyte hētyhot puat wakuap nug hap ete e. Waku pyno eiwemowe'eg kahato Tupana miky'esat minug kuap hap ete e. ⁹ Katupono mesuwarotiarā miit'in tikat kahato to'opowyro wo'oma'at hap etiat hap ta'atuka'iwat hekat rakat ma'at hap kaipyi ta'atunug ta'atuwyria'in mesuwarote e. Uiwyria'in waku atiky'esat kahato ewetunug uhekat kaipyi Tupana wyria'in wuat ko'i e. Mi'i hawyi mi'iria tukupte'en wuat'i e'at pe atipy pe e. Waku wati'atuekyi kahato miit'in hekat kaipyi miit'in Tupana wano e. ¹⁰ Pyno uiwyria'in waku watunug yne aiwe'eg hap ok tā Tupana miky'esat yne ete sio motpap wato nug hap kaipyi sio kurin motpap hap nug hap kaipyi waku watimōtypot kahato Tupana aiminug ko'i hap ete e. Karāpe aheso hap kurin mi'i pote i'ewyte aheso hap iwato hap watunug kuap pote Tupana yt aimohey kuap i pywo sehay nug hamo e. Ma'ato hāpyk kahato aiminug kurin yn mytkai mi'i pote meiūran iwato rakat nug hamo Tupana aimohey kahato e. Ma'ato yt hāpyk i kurin kat aiminug kaipyi pote i'ewyte yt aimohey hin i iwato rakat nug hamo e. ¹¹ Uiwyria'in eiwe'eg wo o ehekat mō'ē hap ete. Waku hāpyk kahato eweimō'ē Tupana mium ehepiat ko'i e. Ehegyi'at hāpyk kahato hap kaipyi ti aru Tupana eikuap hāpyk

sio yt sio ehekat iwato sio kurin hap e. Ma'ato hāpyk kahato ehekat mō'ē hap ta'akasa toikuap hawyi meiūran po'og tekak toimō'ē kahato ehowawi eimohey hap toikuap hawyi eimohey hap upi e Iesui. Yt kat i i toma'at hap toikuap eikai hawyi po'og tutum ehepe tekare'en hawyi i'ewyte wuat'i e'at piat kare'en tutum ehepe wy e. ¹² Uiwyrria'in eiwe'eg wo o irania'in ekat eipo piat hawyi e. Yt eti'atuma'at rei'o i'atumpuru ta'atuekat ete e. Ma'ato miit'in ekat etima'at epo pe toīne'en mote meiūran yt kat i Tupana tum tekak ehepe yt eimohey i pote e. Mi'i hawyi yt karāpe i hekat rakano eweikupte'en yt karāpe i Tupana mipoityro wo eweikupte'en e Iesui. ¹³ Uiwyrria'in eiwe'eg wo o ehekare'en ko'i wywo eweikupte'en e. Pyno wētup sehay i ahenoi teran ehepe e. Yt naku i kahato typy eika'iwat e. Niatpo kahato ti pyno typy ok aika'iwat pote e. Typy aika'iwat hap kaipyi wētup aika'iwat no wētup ahewanīkap mo wētup aiwy ok sese wētup ahewanīkap sese topyhu'at e. Katupono yt watunug kuap i typy ok miky'esat i ko'i e. Wētup ok aipo'oro – Etunug no mi'i pytkai wētup ok – Yt e. Yt wateropat kuap i typy ok ahetu'isa ko'i aipo'oro haria e. Mi'i hap ewy kahato yt watunug kuap i typy Ahetupana wo e. Yt naku i watunug ahekat ne'i ahetupana wo katupono mi'i watunug hawyi ti Tupana sese yt watunug kuap i Ahetupana wo ahekat mowato hap kape yn aiwanētup hap hawyi e. Mi'i hawyi Tupana yt aipo'oro kuap i towat nug hamo ma'ato ahekat ky'esat hap kape yn aipo'oro. Mi'i tā ne'i pote ti typy ahetupana rakano watoīne'en. ¹⁴ Mio tā e pote itotiarria wekare'en ky'e haria teromōpusu kahato Iesui Tupana ehay Musei mienoi kaipywiat enoi haria – Yt ewe'eg hin i ti Mehī i'atu'e. Waku kahato ti ahekat iwato i'atu'e. ¹⁵ Mi'i pote Iesui ti'atuwesat – Miit'in seha'at turan ti wakuaria sese eipe eweikupte'en e. Yne eiminug ko'i ewetunug eimōtypot hamuat hap miit'in ehamo e. Yt karāpe i ewetunug Tupana mōtypot hap eipy'a pe e. Eiwanētup hap ti Tupana tikuap kahato e. Toikuap kahato ti eipy'a piat eiwemōtypot hap yn nug neran hap eiwanētup hap e. Mi'i hap upi mesuwarotiarria te'eruwelum kahato ehete e. Ma'ato Tupana eha'at turan ti yt naku i sese nug haria kahato eipe e. ¹⁶ Koitywy irania'in tiky'esat kahato tuwehyt'ok Tupana etama piat hap e. Ta'atuky'esat kahato Tupana ta'atuporekuat no hap e. Mi'i haria pyhyp haria kahato ti eipe e. Ewei'atumu'e kahato Musei miwan i'ewyte Tupana ehay enoi haria miwan kaipyi i'ewyte koran wuat het'ok hat Iuwāu ut hap kape mi'iria ma'ato wētup sehay yn henoī Tupana ut Wuat'i Porekuat nuat hap ete yn i'atuehay e. ¹⁷ Yne yne ti topyhu'at aru i'atu'e hap ewy e. Yne i'atumiwan hit ko'i aikotā aikotā aru hap ko'i topyhu'at yne e. Yt wētup i i'atumiwan kaipyi i'atueso hap – Tut ti aru tut ti aru i'atu'e hap yne e. Pyno yt karāpe i mi'i hap i'atumiwan ikahuro aru e. Niatpo kahato ti aru i'atumiwan hit tuwemoma po'og niatpo at ikahuro hap kai e. Po'og niatpo waikuru ko'i yne ikahuro hap kai e. Katupono mi'i i'atumiwan hit toīne'en wuat'i e'at pe e. ¹⁸ Sa'awy'i Musei to'e aināpin hamuat – Yt etoiat tei'o ehary'i e. Etoiat hawyi yt naku i wētup ok etat e. Ma'ato wētup ok i etat hawyi yt naku i nug hano ereīne'en e. Aikotā hewaie hewaie rakano ewy ereīne'en Tupana wanētup hawe e. Yt eimiky'esat ewy hin i eināpin hap ehepe e. Yt etat rei'o haryporia sa'awy'iwuat he'aito mi'atoiat e. Ma'ato etat pote hewaie hewaie rakat ereīne'en Tupana wanētup hawe e Musei sa'awy'i ahepe. Mi'i e hap miwan yt eweiky'esat hin i ma'ato toīne'en ne wuat'i e'at pe eweiky'esat sio yt e.

¹⁹ Mi'i hawyi wētup sehay Iesui henoī i'atuepe. – Toīne'en hekat rakat e. Mi'i hesokpe ikahu kahato e. Wuat'i e'at pe yne imiky'esat ko'i toīne'en e. Ienuk hap tutunug kahato e. Yne miit'in itotiarria ikuap mi'i hap ete e. ²⁰ Toīne'en wy itote wētup ok yt hekat i rakat i'ahu kahato rakat hepihi pihi rakat Irasaru e hap het rakat e. Mi'i ti wuat'i e'at pe iwyrria'in terut hawyi ta'atu'atoiat hekat rakat e'oken'ypyke kat ētup ētup hamo e. ²¹ Mipun mi'u iēpyt ko'i so'oētup hamo hekat rakat mi'u iwato kahato mipun kaipyi ma'ato yt toho'oium i yt hegyi'at hin i hekat rakat pote. Mi'i tusake sy'at pono iku'uro ra'yn. Mi'i hawyi ti toto ra'yn atipy kape e. ²² Meiūran Irasaru iku'uro ra'yn hawyi atipy piaria tioto wakuaria ienuk iēne'en hap kape ha'ase'i Aparāu e'yatypiat heīne'en

hamo e. Mi'i hawyi hekat rakat iku'uro hawyi ta'atusyp ta'yn e. ²³ Ma'ato aria kape toto ho'opot hap aria wato pe toïne'en e. Mi'i hawyi ho'opot hap kaipyi hekat rakat teha'at ywaipe hawyi ta'akasa ra'yn Irasaru ase'i Aparāu e'yatype ra'yn toïne'en. ²⁴ Mi'i hawyi tuwēpowat – Ase'i e etipo'oro ro meikowo uhowawi Irasaru y'y wywo e. Waku topuī'ā etiat y'y wo uhēku pen e. Aho'opot kahato ra'yn mesup uito aria pe e. ²⁵ Yt kat i i y'y uiwe'y'u hamo e. Mio tā e pote Aparāu tiwesat – Uha'yru e etywaure ra'yn apo eieïne'en ne turan aikotā ereïne'en sa'awy'i hap waku kahato yne emiky'esat ko'i wywo ma'ato Irasaru ieïne'en yi totiat turan ho'opot hap yn toïne'en tuete ihaky'e'i e. ²⁶ Pyno meiū wyti waku pe ra'yn toïne'en Irasaru ma'ato en wyti ho'opot hawe yn meiē ereïne'en e. ²⁷ Yt uwe i mesuwiaria tokosap kuap ewawi i'ewyte yt uwe i ewywuaria tokosap kuap uruwawwi e. Katupono toïne'en yi hot iwato rakat yt kat i wyti meiūpepyi mu'ap ho'opot hap kape e Aparāu hekat rakat pe. ²⁸ Mi'i hawyi hekat rakat to'e i ra'yn Aparāu me – Pyno etipo'oro ro Irasaru ui'ywot yat kape uheywyt'in 5 ok takaria piat henoī hamo e. Katupono yt atiky'esat i ra'yn wyti mi'iria tō'ē meiūpe uhepiat ho'opot hap kape uiwyria'in e. ²⁹ Ma'ato Aparāu tiwesat – Uha'yru e tukupte'en kahato eywyt'in nāpin hanuaria itote. Waku te'eruanētup Musei potnāpin hap ko'i kape i'ewyte Tupana ehay enoi haria mienoi kape e. ³⁰ Mi'i hawyi hekat rakat – Yt rat e ma'ato wētup ok wētem gu'uro pywiat hat henoī i'atuepe pote taren yt tō'ē i meiūpe uhepiat ho'opot hap kape ta'atuepiat ho'opot hamuat hap kape hawyi te'eruwemorem Tupana kape ta'atuminug sa'ag kaipyi pote e. Meremo ta'atuminug sa'ag ta'atu'atoiat hawyi Tupana ta'atumohey mi'i hawyi yt tō'ē kuap i mesuwe ta'atuepiat ho'opot hamuat hap kape e. ³¹ Mi'i hawyi Aparāu to'e i ra'yn – Pyno yt atipo'oro Irasaru i'atuewawi katupono yt te'eruanētup i Musei mienoi kape yt te'eruanētup i Tupana ehay moherep haria kape pyno ti i'ewyte yt gu'uro kaipywiat wētem hat Irasaru toto henoī hamo pote i wyti teran te'eruanētup e Aparāu aria piat ieïne'en hat pe e Iesui hekat rakat pe.

17

MATEU 18.6-7 MAKU 9.42 PIAT EWY

¹ Wētup e'at pe hawyi Iesui to'e temiit'in me – Mesuwarotiat eikupte'en turan wyti aru ehā'āg haria sem put'ok'i'atu'e ehete hawyi ta'atuky'esat aru ehapiat uimohey hap hep hamuat yt naku i nug hamo e. Yt waku pe hin i aru mi'iria tukupte'en aru katupono po'og Tupana mi'apiheg ko'i wo tukupte'en wuat'i e'at pe aru are e. ² Yt waku pe hin i mi'iria tukupte'en aru aikotā wuat'i e'at piat y'y wato pe nu wato ete saity ete min'i'atu'e yt ahen'i'atu'e kuap i hap ewy ta'atuho'opot aru eima'at reran haria uimohey hap ehapiat hep teran haria e. Mi'i hap ewy kahato ti uhemii't'in hirakaria iā'āg iā'āg i haria ete e. Tupana mi'apiheg ko'i aru tukupte'en aikotā y'y wato piat ahaity ete nu wato āpe'ok etiat Mi'i hap ewy kahato ti hirakaria ma'at sa'ag nug hamuat haria ete Tupana mi'apiheg ko'i aru tukupte'en wuat'i e'at pe ho'opot kahato rakaria wo te'eropyhu'at. Yt naku i sese eweihap uimohey hap hirakat py'a pyi are. ³ Ewe'eg wo eima'at reran haria pupi e. Karāpe wētup ok ahā'āg yt naku i nug hamo mi'i hawyi – Yt naku i mio tā watunug mehī mana waku wato'e aima'at reran hat are ma'ato – Yt uiwepyi i mehī mana to'e ahepe – Pyno waure wo areïne'en uima'at hap kai mehī mana waku wato'e tope. ⁴ Yt naku i ipy'ahak aima'at haria etiat rakaria wo watopyhu'at e. Waku wati'atuwesat aima'at haria pytkai e. Waku he'ihot'ok he'ihot'ok pe i – Yt uiwepyi i e – Yt uiwepyi i e 7 wo to'e i to'e i ahepe pote waku – Uito waure wo areïne'en wato'e i wato'e i 7 wo are.

MATEU 17.20 PIAT EWY

⁵ Mi'i hawyi 12 ok takaria ipotmu'eria tō'ē Iesui ewawi hawyi te'ero'e Iesui pe – Uruka'iwat uruimohey kahato po'og neran Tupana wuat'i nug hamo ete. Pyno etimowato o uruepiat imohey hap i'atu'e Iesui pe. ⁶ Mi'i tā i'atu'e pote Iesui ti'atuwesat – Uiwyrria'in watomohey Tupana pote tutunug yne aimiētup e. Yt uheso hin i eimimohey

yt iwato hin i pytkai ehã'ãg no imohey hawyi tutum eimimohey ok tã e. Ga'apy pe ti toïne'en aria'yp koro ko'i po'og torania kai ma'ato iã'ỹi kurin kahato hap ok tã yt heremo hin i hap ewy wasere upi topopy rakaria iã'ỹi tuwemoherep mekewat aria'yp koro ko'i e. Waku mi'i iã'ỹi ewy eweimohey Tupana. Aimimohey watikoi hawyi iwato topyhu'at aru kurin kahato sa'awy'i pytkai katupono Tupana ti aimiētup nug hat pote e. Tupana mohey hap wywo ewei'e Wasere yp pe – Mоторo ga'apy pyi hawyi erekoi ro ihyemui'a wato tote wato'e hawyi Tupana mohey hap wywo pote meremo tutunug ai'e hap ewy e. Mi'i hawyi Wasere yp toto meremo hawyi ihyemui'a wato py'asetpe tuwekoi itote hap ewy eweimohey Tupana hawyi are. Ta'i yt aiminug kuap i ko'i Tupana tunug kuap meremo e Iesui ahepe.

⁷ Mi'i hawyi wētup sehay i tohenoi – Karãpe wata'aipok i ai'yat kape ahesy'at kahato hap wywo hawyi meremo wato'e aheropat haria pe – Arewei hawyi meremo uipoi ro hawyi meremo uhe'yni āti ro. Arenuk kahuro hawyi waku areket uhero pote wato'e aheropat haria ai'yat piaria ahetama pe morekuaria watoïne'en pote. Yt karãpe i wato'e aheropat hat pe – Mesup atunug eimi'u hawyi waku erewei hawyi woroho'opoi yt wato'e i aheropat haria pe e. ⁸ Mio tã wato'e – Ewetunug no uimi'u hawyi arenuk teran wato'e aheropat haria pe. – Aresapohy'u hawyi areket hawyi waku wato'e ahetama pe morekuaria aito pote. Uheropat hap kahu hawyi waku eweinuk eweiket wato'e. ⁹ Yt karãpe i morekuaria koro ko'i te'ero'e ta'atueropat haria pe – Eiperia po'og uikai uheropat kahato haria eiperia pote yt i'atu'e i katupono morekuat ekat kaipyi tukupte'en mote. Ta'i morekuat mi'u kaipyi te'erenuk te'erosapo'u. Morekuat sokpe kaipyi te'eruwepainug. Ta'i morekuat sa'up ete i'atupotpap pote – Waku kahato eipe yt i'atu'e i morekuaria ta'atupotpap nug haria pe ahetama pe e Iesui. ¹⁰ Pyno waku kahato watopyhu'at Tupana eropat kahato haria wo are. Waku Tupana miky'esat ewywuat yn watunug are. Waku watuwepotpap kahato imiky'sat nug hap ete aikotã morekuat eropat haria akag ko'i ewy. Yt naku i wato'e Tupana pe – Yt ewese hin i kat pote yt karãpe i uheropat yt karãpe i uimiky'esat ewy etunug i'ewyte yt karãpe i uipoi yt naku i wato'e Tupana pe. Po'og waku wato'e Tupana pe – Arehum ewawi pote eropat hano areïne'en waku wato'e Tupana pe. – Atunug neran po'og hãpyk emiky'esat ko'i katupono yt naku i te areïne'en emiky'esat nug hap ete waku wato'e Tupana pe e Iesui temiit'in me.

¹¹ Mi'i hawyi Iesui toto hãpyk kahato yi Karireia yi Samaria sakpo tawa wato Ierusarēi kape. ¹² Mi'i hawyi mu'ap upi Iesui toto wētup tawa hit kapiat turan 10 ok takaria hepihi pihi rakaria tō'ē howawi. Ta'atu'ahu pote yt tukupte'en kuap i irania'in wywo. ¹³ I'atupe nem mote pya Iesui kai te'eropyhu'at hawyi te'erowēpowat haty wo – Uru'akag eraha'at ro uruwewawi hawyi uruehakyera'at i'atu'e. ¹⁴ Mi'i hawyi Iesui ta'akasa i'atuewawiat hawyi toikuap i'atuehay hawyi to'e i'atuepe – Eweiwat ro pa'i ko'i kape eipiit moherep i'atuepiat hamo ehehãite hap moherep hamo e i'atuepe. Tohenoi hawyi hepihi pihi rakaria tuwat ra'yn pa'i ko'i kape yt ta'atuehãite hin mywo i te tuwat ma'ato mu'ap upiat tuwat hap tote i'atuehãite ra'yn ta'atuehepihi kã'ã ra'yn i'atupe kahuria ra'yn. ¹⁵ Mi'i hawyi wētup ok ta'aipok Iesui kape hawyi to'e tehay pirik wo – Waku kahato Tupana pe katupono mesup ta'yn uimoehãite i ra'yn e. ¹⁶ Put'okto'e Iesui ete hawyi porog myi ihay – Waku kahato uhete etunug Uika'iwat e. Uimoehãite ra'yn En e Iesui pe. Mi'i miit aipok hat yt Iesui ywania kaipywiat hat i ma'ato yi Samaria ywania kaipywiat sut hat. Samaria ywania yt ta'atuky'e hin i Iesui ywania pytkai meiūwat Iesui mimoehãite tuwepỹ'ātutuk – Waku kahato En e hamo. ¹⁷ Mi'i hawyi mekewat Iesui mimoehãite yi Samaria kaipywiaria Iesui py ywytppe hawyi Iesui to'e tope – Pyno 10 ok takaria ati'atumoehãite mesup ma'ato en yn era'aipok uhowawi epihi kã'ã moherep hamo – Waku e hamo e. ¹⁸ – Aikope pyno irania'in 9 ok takaria uimimoehãite ko'i aikope tuwat mi'iria kat poteĩ yt tō'ē i uhowawi – Waku ta'atu'e uhepiat hamo e. ¹⁹ Mi'i hawyi to'e – Waku era'aipok e'yat kape mehĩ e. Mesup waku pe ereïne'en i ra'yn katupono uimohey

hawyi emoehāite hap toīne'en mesup e Iesui tomimohāite pe.

²⁰ Mi'i hawyi tō'ē miit'in Iesui ma'at reran hanuaria meimuēwat Tupana ehay miwan etiat kuap kahato rakaria. Mi'i hawyi — Mehī i'atu'e uruikuap teran ehay i'atu'e. Karāpe aru put'ok'e mesuwat yi tote Tupana Aiporekuat nuat hap i'atu'e. Aikope aru pyno tuwemoherep Aipotypot no Tuapana i'atu'e. Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Pywo ti rat yt heremo i hap ewy Tupana topyhu'at yi Porekuat no tuwemoherep mesuwarotiararia pe e. ²¹ Yt uwe i ikuap are e. Yt naku i ewei'e — Meiē Tupana toīne'en aiporekuat nuat. Yt naku i ewei'e — Ewei'akasa ro iuēpe toīne'en na'yn Tupana aiporekuat nuat yt naku i mio tā ewei'e katupono yt heremo i tuwemohep Eiporekuat nuat e i'atuepe. Ta'i eipy'asetpe yt heremo i hap ewy tuwemoherep Tupana Eiporekuat nuat mesup ma'ato yt heremo hin i ehepe e tuwepe.

²² Mi'i hawyi Iesui to'e topotmu'eria pe tomohey haria pe — Uiwyrria'in e mesup ta'yn Tupana toīne'en Eiporekuat nuat eipy'asetpe e. Mesup ta'yn Eheyke'et toīne'en eiwywo heremo kahato hap ewy ma'ato yt mot'i i areīne'en eiwywo e. Areto hawyi ti aru ehehat'at kahato — Waku kahato sa'awy'i karāpe Aheyke'et Aikywyt toīne'en aiwywo hap ewei'e aru uhepiat e. Waku kahato nimuat Aiwy toīne'en aiwywo hap e'at ewei'e aru uhepiat e. Ehehat'at kahato mekewat e'at hawyi — Watiky'esat kahato wētup e'at po'og Aheyke'et wywo Aikywyt wywo i ra'yn hap watiky'esat ewei'e aru uhepiat pe eiwo'ope ma'ato mi'i hawyi ti aru yt uipuēti hin eipe hawyi uhehat'at kahato are e Iesui.

²³ Mi'i hap e'at pe aru irania'in te'ero'e ehepe eima'at hamo — Pywo ti rat ta'aipok ta'yn Aheyke'et Aikywyt kuepe ra'yn toīne'en i ra'yn i'atueso ehepe. — Pyno to'iro Aheyke'et Aikywyt ewawi i'atu'e aru ehepe irania'in eima'at hamo ma'ato yt eweiwat rei'o mi'iria upi uikat hamo katupono yt pywo pe i mio tā i'atu'e ehepe ma'ato eima'at hamo mio tā i'atu'e ehepe aru e. ²⁴ Katupono Uito Miit'in Eyke'et ut hap e'at pe turan merep e hap ewy ariot atipy kaipyi are e. Heremo sese hap ewy ariot atipy kaipyi are e. Wuat'i mikuap ewy uhētyhot kahato puo ariot Wuat'i Miit'in Potypot no ariot aru atipy kaipyi e Iesui tomohey haria sese pe. ²⁵ Ma'ato koitywy mesuwarotiararia yt uimohey haria i tukupte'en e. Pywo ti rat koran te ti mesuwarotiararia irania'in Eheyke'et Eikywyt pun haria te'eropyhu'at are e. Yt ta'atuky'esat hin i uimohey hap pāi e. Aho'opot kahato irane ta'atumikyry'i hap upi e. ²⁶ Pyno areto hawyi ara'aipok i mesuwe i ra'yn e. Sa'awy'i sese te mekewat i'aman at ka'ap 40 e'at piat hap turanuat mekewat aha'ase'i pot Nu'e toīne'en hap e'at piat turanuat yt uwe i aha'ase'i pot Nu'e mohey hat toīne'en e. Mi'i hap ewy kahato ti aru miit'in tukupte'en wyti aru Eheyke'et ut hap e'at pe wyti aru are e. ²⁷ Nu'e ieīne'en hap e'at turan te'erenuk hap ko'i kape yn ta'atuwanētup mesuwat yi tote are e. Mahy u hap kape yn te'eruwewanētup at ka'ap e. Ta'i i'atuwary wary kahato itote e. Wo'owaire waire hap kape yn ta'atuwanētup e. Yt te'eruwewanētup hin i mekewat Tupana ehay Nu'e mimoherep kape i'aman koro tut irane e hap kape yt te'eruwewanētup teran hin i sa'awy'i e. Mi'i hawyi Nu'e teke ra'yn mekewat yara wato sese pe to'yat piaria wywo hawyi i'aman koro kahato ra'yn Tupana e hap ewy ra'yn hawyi y'y wato ta'am kahato yi tote hawyi y'y koro hap ewy yn toīne'en yi tote hawyi yt imohey i haria y'y koro ti'atu'atu'uka kahato torania mesuwat yi totiararia e miwan me e. Mi'iria ewywuwat aru tukupte'en miit'in uhut hap e'at pe e Iesui. ²⁸ Ta'i sa'awy'i sese Tupana to'e ase'i Iro pe — Eiwenō'ē ro tawa wato Sutuma pyi katupono ati'atuwuk tawa Sutuma piaria i'atuminug sa'ag upi e. Mekewat e'at pe Iro tuwētem turan mi'i hap e'at pe Tupana tiwuk ta'yn itotiararia e miwan me e. Mekewat e'at pe te'erenuk at ka'ap hap ko'i kape yn te'eruwewanētup e. I'atu'yat nug hap kape yn te'eruwewanētup e. Ta'atueko nug hap kape yn ta'atuwanētup e. Te'eruwesapo mahy u hap ko'i kape yn te'eruwa'atunug e. Weneru'i weneru'i hap ete wo'owaire waire hap kape yn ta'atuwanētup hawyi Iro tuwētem na'yn mekewat tawa pyi to'yat piaria hupi hawyi aria ra'yn hewo hewo itote atipy kaipyi hawyi yt te'eruwewanētup teran i Tupana e hap kapiaria wuk hamo e miwan

me e. Mi'i hap ewy kahato ti aru mesuwarotiarria tukupte'en aru ara'aipok hap e'at pe. ²⁹ Ma'ato mekewat e'at pe karāpe Iro'in tuwētem na'yn tawa sa'ag Sutuma pyi hawyi aria hewo hewo ra'yn atipy kaipyi nukara ewywuat ko'i Tupana minug. Mi'i haria tawa Sutuma piaria Tupana ehay pun haria aria mi'u wo yn tukupte'en e. ³⁰ Mi'i hap ewy kahato ti aru miit'in tukupte'en Eheyke'et ut hap e'at pe hamuat turan acre e. Yt uwe i Tupana ehay kape te'eruwanētup mekewat e'at pe e. Ta'atuminug ko'i kape yn te'eruwanētup e. Uhut hap kape yt te'eruwanētup hin i mekewat e'at pe hawyi ariot e Iesui ahepe. ³¹ Mekewat uhut hap e'at pe eweinō'ē ro tawa Ierusarēi myi meremo are e. Ehe'yni toīne'en ei'yat pe pote yt ewei'aipok i ehekare'en ko'i sat hamo are e. Meremo eweinō'ē ro tawa Ierusarēi myi are e. Eiko totiat eweikupte'en mote uhut turan mote yt ewei'aipok tei'o ei'yat kape ehekat sat hamo e. ³² Ase'i Iro ehary'i ta'aipok teran tawa Sutuma kape hawyi teha'at tawa Sutuma kape ta'aipok teran haype hawyi nu ukyt kawiat mana Iro ehary'i topyhu'at itote e. Pyno yt ewei'aipok tei'o tawa Ierusarēi kape Iro ehary'i ewy are katupono tuwenō'ē tawa Sutuma pyi turan Tupana to'e Iro'in me — Yt eweiweha'at tei'o tawa kape eweiwenō'ē hawyi e ma'ato Iro ehary'i teha'at i ra'yn tosaibe hawyi ipiit nu ukyt kawiat topyhu'at iha'at turan hawyi e. Toiky'e kahato toieīne'en hap Sutuma totiat pote e. ³³ Pyno eheīne'en hap mesuwarotiat eweiky'e kahato ewei'apykok kahato pote yt put'ok'eweie i eheīne'en hap eehakyera'at wuat'i e'at piat hamo are e. Ma'ato yt eweiky'e kahato i eheīne'en hap mesuwarotiat pote ma'ato Tupana miky'esat ewywuat hap upiat eweiwanētup hawyi pywo pe ti eweipuēti wyti aru eheīne'en hap sese eehakyera'at hap hamuat e Iesui ahepe. ³⁴ Mekewat wātym me Eheyke'et Eikywyt ut hap e'at pe turan tukupte'en aru typy ok te'eroket ne'i wyti aru getap wiat to'okipy pe e. Mi'i hawyi wētup ok yt uwe i ra'yn Tupana tioto hawyi ma'ato wētup yt uimohey hat i pote Tupana toiat ra'yn itote e. ³⁵ Mekewat e'at pe turan uhut hap e'at typy haryporia wemi'utok haria tukupte'en irane hawyi wētup haryporia yt uwe i wyti aru Tupana tioto hawyi ma'ato wētup ok totoiat ra'yn itote yt uimohey hat i pote e. ³⁶ I'ewyte wyti aru typy ihainia ta'atuko tote tukupte'en wētup ok wyti aru yt uwe i ra'yn Tupana tioto hawyi ma'ato wētup ok totoiat itote mekewat e'at pe e. Yt uimohey hat i wyti aru totoiat e Iesui ahepe. ³⁷ Mi'i hawyi iwyria'in apo'i'atu'e Iesui pe — Uruporekuat i'atu'e aikope aikope aru eriot eut hap e'at pe i'atu'e. Mi'i hawyi toi'atuwesat — Pyno mekewat uhut hap e'at pe put'ok'e hawyi meremo eweikuap uhut hap are. Ta'i karāpe wat'akasa Uruwu ko'i te'erepopy hawyi meremo watikuap i'okpuk takat toīne'en itote i'atumi'u wo te'eruwa'atunug kahato itote pote e. Ta'i yt niatpo hin i watikuap aikope toīne'en hap. Mi'i hap ewywuat yt niatpo hin i eweikuap aikope ariot hap e Iesui topotmu'eria pe ahepe.

18

¹ Mi'i hawyi po'og Iesui henoi tehay iā'ākap wuo — Uiwyrria'in e waku ahehay kahato Tupana kape e. Waku yt aipohep hin i ma'ato wahētup hētup hap pyi e. Tupana yt tum i aimiētup hawyi waku wahētup i e. Yt naku i ahehay yi kape yt hum i ahepe hawyi e. Pyno ahenoī teran uhehay hā'ākap wuo aikotā waku wahenoī Tupana kapiat wahētup aimiky'esat ko'i hap etiat e. ² Pyno sa'awy'i so wētup tawa piat toīne'en morekuat esurara akag koro i'atu'e. Mi'i miit topyhu'at morekuat mu'e hat uwe waku uwe yt naku i e hanuat i'atu'e e. Mi'i miit ma'ato ti yt Tupana mohey hin i hat i'ewyte yt toi'atuky'e hin i miit'in i'atu'e so e. ³ I'ewyte hiwu toīne'en wy mekewat tawa tote i'atu'e. Mi'i ti toto mekewat surara akag kape katupono toiky'esat topowyro hap. Mi'i hawyi topowyro hap tohētup mekewat surara akag me — Uipowyro ro e katupono tukupte'en kahato miit'in yt i'atuwese rakaria uima'at kahato rakaria e tope. Pyno wāi'ere ro uhewanīkaptia pe mimi e so. Mi'i hawyi eweimohāpyk o i'atuminug sa'ag uhetiap hap e morekuat emiit akag me. ⁴ — Ma'ato so mekewat morekuat surara akag yt ipowyro teran hin i haype

mekewat hiwu i'atu'e. Mi'i pote yt toiwesat i tohētup hawyi i'atu'e so. Mi'i hawyi yne e'at pe yne wātym me toto i hētup hētup kahato hamo ma'ato yt kat i tutum ipowyro hap i'atu'e so. Mi'i hawyi wētup e'at pe — Are pāi e tuwepe mekewat surara akag hawyi so — Yt areken'ē i Tupana pupi e. I'ewyte irania'in mupi yt areken'ē hin i ma'ato mesuwat hiwu pupi areken'ē kahato katupono yt areket kuap i mekewat hiwu tut at ka'ap hētup hētup hamo pote e. Yt naku i uhete pote atum pāi imiky'esat ewy hawyi yt tut i uhowawi e tuwepe i'atu'e so e. ⁵Ta'i uimosero mosero kahato rat mekewat haryporia hiwu tehay wo e so. Mi'i pote atipowyro hawyi yt tut i e so tuwepe. Wuat'i e'at pe tut wuat'i wātym me tut pote atum imiky'esat ewy hawyi yt tut i e so e Iesui tehay iā'ākap wuo. ⁶ — Pyno eiwewanētup to mekewat hiwu miētup uhehay iā'ākap kape e. eiwewanētup to mekewat surara akag ehay kape e. ⁷ — Pywo ti rat Tupana yt mekewat surara akag sa'ag ewy hin i katupono Tupana tiky'e kahato temiit'in yne hawyi tutunug neran yne aimiētup towawiat hap are e. Pywo ti rat toiky'esat kahato ahētup hētup kahato hap sio ihot'ok puo sio wātym muo hap e. Ta'i waku wahētup tope at ka'ap yt aipohep hin hētup hētup hap etepyi e. Ta'i meremo Tupana timohāpyk aru irania'in minug sa'ag ahetiati ko'i wahētup hawyi e temiit'in me. ⁸Ta'i areīne'en Eheyke'et Uito mi'i pote uhut hap e'at turan ati'atu'apiheg kahato irania'in minug sa'ag uimohey haria etiati e. Ta'i uimohey sese haria ihay kahato rakaria Tupana mohey hawuo are e. Mi'i ewywuati Uiywot mohey haria ati'atukat kahato e. Uhut hap e'at pe mi'iria ewywuati ati'atukat kahato sio toī sio yt hap e. Are pāi yt atikuap i te sio tukupte'en aru Tupana wywo ihay rakaria uimohey sese haria mekewat uhut hap e'at pe hap yt atikuap i te e Iesui temiit'in me ahepe.

IRUKA 16.15 PIAT EWY

⁹Mi'i hawyi wētup sehay iā'ākap wuo Iesui henoi miit'in me katupono tukupte'en itote — Uruto po'og wakuaria torania kai e haria yt irania'in atuky'e hin i haria. ¹⁰Mi'i haria pe Iesui henoi — Sa'awy'i so typy ihainia'in tuwat ra'yn Tupana mōtypot hap yat kape ta'atuehay Tupana wywuati hamo e. Wētup ok Tupana ehay moherep hat mi'i — Po'og uito irania'in kai e tuwepe hat e. Mi'i hawyi so wētup ok yt naku i kahato rikat katupono ipotpap ahewanīkaptia porekuat emiit no ahekare'en porera'at hamuati wuat'i mu'ap upi hanuati mi'i e. ¹¹Mi'i hawyi so mekewat — Uito waku kahato rikat e hat put'ok'e Tupana mōtypot hawe hawyi teke aikope pa'i yn teke hawe pya kahato pyi irania'in yt naku i nug haria kai hawyi ihay se hap ewy Tupana kape — Waku sese kahato atunug e so uito po'og waku irania'in kai e so tuwepe tuwanētup hawe e. Arehum ewawi uiwaku hap upi e so. Uito yt irania'in ewy hin i i'atuminug sa'ag hap ete e so. Uito waku kahato nug hat yn e so. Are pāi e uito ti yt miit'in ma'at hat ewy hin i e. Uito yt areīne'en i wuat'i haryporia wywo ehat i e. Waku kahato uito pāi e so. Tupana e so toīne'en mesuwe e'yat pe wētup ok miit yt naku i sese nug hat e so. Mi'i miit ahewanīkaptia esurara'in powyro hat hawyi ahekare'en toiporera'at ahewanīkaptia porekuat ekat no e so. Yt karāpe i ati'aparap mi'i miit ewywuati e so tuwepe Tupana mōtypot yat pe e. ¹²Ta'i waku kahato atunug yne ete e. Pywo ti rat typy e'at 7 e'at turan yt kat i hin i atu'u mi'u emōtypot hamuati haype e so. Waku kahato atunug katupono uhegyi'at kahato katupono uiko kaipyi uhekat kaipyi atimō'ē 10 kaipyi wētup aterut ewawi Tupana hawyi 9 yn atioto ui'yat kape e. Iwato kahato ati'atumō'ē uihūria kaipyi wētup 10 kaipyi atum e so Tupana pe e ma'ato mi'i tā to'e Tupana pe wuat'i miit'in tikuap tehay hamuati hap toiky'esat e. ¹³Mi'i hawyi mekewat yt naku i nug hat mekewat wanīkaptia powyro hat wuat'i ekare'en pyhyp hat pya kahato irania'in waku nug haria kai toīne'en oken'ypy ete. Yt teha'at hin i atipy kape Tupana ewawi tehay hamo ma'ato yi kape yn tehe'at hawyi tuwe'ahyk ahyk tuwemōti Tupana wywo tehay hamuati haype. — Yt ui'apiheg nei'o uiminug sa'ag upi e. Atikuap ta'yn uito yt naku i kahato rakano areīne'en wen ma'ato uhehakyera'at En hap atiky'esat e Tupana pe paato'e haype e so e Iesui. ¹⁴Pywo pe are'e ehepe mekewat paa'e tominug sa'ag ko'i ete mekewat — Atoiat teran uiminug yt naku

i e hat yn ta'aipok to'yat kape waku pe Tupana wanētup hawe are katupono Tupana tiwaure yne iminug sa'ag ko'i pote ma'ato mekewat — Uito po'og po'og irania'in kai e hat ete Tupana yt tiwaure kuap i iminug yt naku i ko'i hap kai katupono — Uito yt atunug i yt naku i e hat toīne'en mote e. Mi'i hat ewywuwat kahato eweikupte'en katupono — Uruto po'og waku torania kai e haria eweikupte'en e Iesui tewanīkaptia pe itotiaria pe. Pywo ti rat are'e ehepe uwe uwe tuwemowato topy'a pe tuwanētup hawe — Uito po'og waku irania'in kai e hap wywo mi'i hat wy ti aru Tupana mimohit kahato rakano topyhu'at wuat'i e'at pe wen uwe uwe paa'e topy'a pe tuwanētup hawe tominug sa'ag hawyi — Uehakjera'at Tupana pe to'e hat mi'i hat toīne'en Tupana mimōtypot no toīne'en wuat'i e'at pe are e Iesui wuat'i miit'in me.

MATEU 19.13-25 MAKU 10.13-16 PIAT EWY

¹⁵ Mi'i hawyi wētup e'at pe miit'in terut ta'atumēpyt'in Iesui ewawi katupono ta'atuky'esat kahato ta'atumēpyt'in poityro hap Iesui po kaipywiat hap. Ta'atuky'esat i'atuewaku Iesui piat hap. Mi'i hawyi tō'ē howawi wen ma'ato Iesui emiit'in wāi'i'atu'e hirakaria erut haria pe. ¹⁶ Ma'ato Iesui ihay pirik temiit'in me — Kat poteī ewei'atupyhyp hirakaria uhowawi haria e. Wāi nei'o are e katupono ati'atuky'esat kahato hirakaria uhowawiat hap e. Yt ewei'atupyhyp tei'o hirakaria i'atuepap uhowawiat hap upi are e topy'ahak hap wywo temiit'in me. Yt ewei'atupyhyp tei'o hirakaria katupono hirakaria timohey kahato Tupana are e. Ta'i hirakaria tuwehyt'ok teran kahato Tupana etama pe e. Tupana mohey kahato haria kahato ti hirakaria mi'i pote ti aru mi'iria ewywuwat rakaria yn wyti aru tukupte'en Tupana etama pe e. Mesuwe karāpe Tupana topyhu'at Wuat'i Miit'in Porekuat no hap e'at pe turan mi'iria pe — Atum aru uhetama sese ehepe e. Atum aru mesuwat yi yne hirakaria ewywuwat uimohey haria pe e Tupana e. ¹⁷ — Pywo pe ti eweiwat teran aikope Tupana toīne'en morekuat no hap kape pote hirakaria tiky'esat tuwehyt'ok hap ewy o eweiwat o are e. Ma'ato yt pote yt eweiwat kuap i e. Eweiwat ro Tupana mohey kahato hawuo hirakaria imohey kahato haria ewywuwat pote ti aru put'ok'ewei'e aikope Tupana toīne'en hap tote e Iesui topotmu'eria pe ta'atupyhyp hirakaria howawi turan.

MATEU 19.16-30 MAKU 10.17-31 PIAT EWY

¹⁸ Mi'i hawyi wētup ok Iuteuria ywania akag hekat kahato rakat apo'e Iesui pe — Uimu'e hat e waku kahato En e. Pyno uimu'e ro kat som waku atunug uheīne'en wuat'i e'at piat hap kyiat hamo e. Atiky'esat kahato areīne'en Tupana wywo wuat'i e'at pe e. Pyno kat som waku atunug mi'i hap puēti hamo apo'e Iesui pe. — Waku sese kahato en e Iesui pe. ¹⁹ Mi'i hawyi Iesui to'e — Kat poteī — Waku sese kahato En ere'e uhepiat pe e. Tupana yn ni waku sese hap watikuap e. Uito apo areīne'en Tupana wo ewanētup hawe e. ²⁰ Pyno etikuap apo Tupana piat aināpin hap ko'i e. Etikuap aikotā Tupana aināpin Musei miwan miat apo. Mio tā e — Yt naku i wētup ok wywo wētup ok wywo ehary'i e'aito e miwan me e. Yt naku i eti'auka miit e miwan me e. Yt naku i sero'ok'ere e miwan me e. yt naku i eso e. Etimōtypot ro e'ywot ety e miwan me e. Mio tā e hap ko'i etikuap apo'e mekewat hekat rakat pe mekewat miit akag me. ²¹ Mi'i hawyi toiwesat — Ta'i ati'atukuap yne mekewat Tupana piat aināpin hap ko'i mehī e. Ta'i uihire pyi te ti atunug yne yne mio tā e hap ko'i e Iesui pe. ²² Mi'i hawyi Iesui to'e tope — Waku mehī wen ma'ato wētup mo yt etunug i te e. Mi'i hap etunug hawyi waku pe ereīne'en Tupana wanētup hawe e. Pyno ereto ro e'yat kape hawyi ekat iwato kahato hap eti'atumō'ē yne yt hekat i rakaria pe miit'in haky'e'i rakaria pe satek takaria pe e. Eti'atumō'ē yne hawyi waku era'aipok uhowawi uhemiiit no uhupiat eto hamo e Iesui mekewat miit'in akag me mekewat hekat kahato rakat pe. Mio tā etunug pote etipuēti ekare'en sese wuat'i e'at piat mesuwe karāpe Tupana toīne'en mesuwe wuat'i porekuat nuat hap e'at pe e Iesui mekewat hekat kahato rakat pe. ²³ Ma'ato mio tā e Iesui hawyi mekewat miit yi kape yn teha'at hawyi paa'e kahato katupono iwat hekare'en iwato kahato hap toi'atuky'e

kahato pote yt toimõ'ẽ teran i tekat sem hatek takaria pe yt hekat i rakaria pe pote. ²⁴ Mi'i hawyi Iesui teha'at kahato mekewat hekat ky'e kahato hat ewawi hawyi toikuap ta'yn paa'e kahato hap hawyi toiky'e kahato hawyi to'e itotiarria pe — Are pãe e niatpo kahato ti rat wekare'en ky'e kahato haria tuwehyt'ok aikope Tupana toĩne'en Morekuat no hawe are e Iesui. ²⁵ Ta'i niatpo kahato yt hegyi'at i rakat teke atipy pe e. Niatpo kahato wateke atipy pe ahekat iwato wywo e. Niatpo kahato aikotã aihũ iwato kahato rakat mekewat Kameru e hap het rakat teke awi ehapo ka'a puo ma'ato sakpo niatpo sese ewy wekat iwato kahato ky'e kahato rakaria teke atipy pe e. Niatpo aihũ Kameru iwato kahato rakat teke awi ehapo sakpo po'og po'og niatpo tuwehyt'ok Tupana etama pe — Uhekat ti uhutupana wo toĩne'en e hat e Iesui. ²⁶ Mio tã to'e hawyi wanẽtup haria itotiarria te'ero'e tope — Pyno yt uwe i teke kuap atipy pe hekat rakat i'atu'e to'ope. ²⁷ Ma'ato Iesui to'e — Pywo miit'in yt uwe i teke kuap atipy pe e. Tupana yn tiehakyera'at kuap miit'in e. Pywo pe ti rat miit'in yt tikiyi'at kuap i ereke hap atipy pe e. Ma'ato Tupana yn miit'in ehakyera'at kuap e. Yt kat i niatpo Tupana wanẽtup hawe e. Miit'in yt minug kuap ko'i i yt niatpo hin i Tupana pe e. Tupana tiehakyera'at kuap miit'in hekat rakaria pytkai e. ²⁸ Mi'i hawyi Peteru to'e — Urumu'e hat uruto ti urui'atoiat ra'yn uru'yat ko'i urue'yara uruekat uruepotpap uruko eupiat tuwat hamo ehay moherep hamo e. ²⁹ — Pywo kahato ti e'e hap Peteru e. Woroho'okuap kahato eipe e. Atikuap aikotã sa'awy'i eweitoiat yne uhupiat tuwat hamo hap e. Waku kahato ti rat eipe e. Pywo ti rat uwe uwe eipe ewy uiky'e po'og po'og to'yat kai toty kai tehary'i kai toywyt'in kai tomẽpyt'in kai topotpap kai hawyi toto uhehay Tupana piat Aiporekuat nuat e hap moherep hamo mi'i hat eipe ewywuaria wyti aru waku pe tukupte'en wuat'i e'at pe atipy pe e Iesui Peteru pe ahepe. ³⁰ Kat ko'i kat ko'i eweitoiat uhehay sytpok hamo wuat'i ywania enoi hamuat mi'i ko'i eimi'atoiat ko'i atum aru ehowawi i ra'yn mesuwe ma'ato po'og po'og atum eimi'atoiat sa'awy'i wuat ko'i kai e. Ta'i eimi'atoiat ko'i saipepiat uimium ko'i po'og po'og iwato po'og ikahu atum ehepe eweiwat uhupi hawyi i'ewyte eheĩne'en hap Tupana wywo wuat'i e'at piat hap ikahu kahato hap atum ehepe e Iesui ahepe topotpo'ororia pe.

MATEU 20.17-19 MAKU 10.32-34 PIAT EWY

³¹ Mi'i hawyi temiit'in Iesui terepo'ok miit'in typy'i rakaria tokpyi enoi tepiat hamo. — Uhekatuwyrria watuwat mesup tawa wato Ierusarẽi kape e. Itote ti aru ui'auka irane aikotã sa'awy'itewuat Tupana ehay moherep haria miwan miat e hap ewywuwat wyti ta'atunug sa'ag yne uhete Eheyke'et ete e. ³² Itote ahewanĩkaptia ywania esurara'in po pe ra'yn uipag ui'auka hamo itote irane e Iesui. Yt naku i ta'atunug uhete e. Mi'iria te'e-ruweuka'i kahato uhete ta'atumikyry'i uhete hawyi kuitu kuitu'i'atu'e uipiit ete uimohit haype irane itote e. Uito Wuat'i Miit'in Eyke'et pytkai uipun aru itote are e. Yt uimõtypot hin i itote e. ³³ Uipak pak kahato itote hawyi aru ui'auka sa'ag ne'i aru ma'ato mi'i pytkai mye'ym e'at hawyi arẽtem aru uiku'uro sese hap pyi e. Gu'uro pyi ara'aipok ehowawi i ra'yn. Ui'asyp pytkai arẽtem i ra'yn aru ui'asyp hap kaipyi e. ³⁴ Tuwetiat tohenoi ma'ato hemiit'in yt ikuap hin i imienoi ko'i yt hot'ok'e i pote yt ta'atukuap kuap i i'e hap pote.

MAKU 10.46-52 PIAT EWY

³⁵ Mi'i hawyi Iesui toto temiit'in wywo tawa wato Ierusarẽi kape. Mi'i hawyi put'ok'iatu'e tawa Ieriko ete. Mi'i tote toĩne'en apyk pe mu'ap ãpeke ete yt iha pytig i rakat mu'ap tote. Itote pyi tohẽtup kahato miit'in mium ko'i teko ewy. ³⁶ Miit'in typy'i rakaria õ'ẽ hap toikuap hawyi tohẽtup ta'yn — Kat hamo som miit'in typy'i rakaria tõ'ẽ e apo'e mu'ap upiarria pe yt iha pytig i hat. ³⁷ Mi'i hawyi ta'atuwesat — Ta'i Mekewat Miit tawa Nasare kaipywiat wyti tut meikowo mekewat Iesui e hap het rakat i'atu'e ta'atuheno'i yt iha rakat i pe. ³⁸ Mi'i hawyi mekewat yt iha rakat i tikuap hawyi tuwẽpowat Iesui kape tehay pirik wo — Uipowyro ro uipowyro ro Morekuat Tawi Emiariru uhehakyera'at ro En e. ³⁹ Ma'ato irania'in mu'ap upiarria — Wãi nei'o i'atu'e. Yt naku i ehay pirik hap i'atu'e. Epo'inik to i'atu'e wen ma'ato po'og ne'i tuwẽpowat haty wo kahato hamo —

Morekuat Tawi Emiariru uhehakyera'at En e. ⁴⁰ Mi'i hawyi Iesui topyhu'at itote mu'ap tote hawyi to'e — Eweterut ro uhowawi iwēpap'i kahato hat e mu'ap upiaria pe. Mi'i hawyi ta'atuerut mekewat sētup'e hat. ⁴¹ Put'ok'e Iesui yatype hawyi apo'e Iesui — Kat e hap etiky'esat uipo pyi mehī apo'e tope. Mio tā e pote — Mehī e uimohapytig i hap epiat hap atiky'esat kahato pāi e Iesui pe. ⁴² — Pyno waku ra'yn emiky'esat ewy atunug e Iesui. Pyno waku ra'yn ereīne'en e. Mesup ta'yn atum epe emiētup ewywuwat e. Era'akasa ro are katupono uimohēy kahato hap emohāite hap topyhu'at e Iesui yt iha i rakat pe. ⁴³ Mio tā to'e Iesui hawyi meremo iha i ra'yn meremo waku i ra'yn iha ete ihapytig hap waku hap wywo toīne'en kahato. Ta'akasa kuap i ra'yn hawyi — Waku kahato En Tupana waku kahato En katupono waku i ra'yn uheha e itote tehay se kahato hap ewy tuwehum kahato Tupana kape. Mi'i hawyi mu'ap upi toto ra'yn Iesui upi tawa Ieriko kape iwepit kahato hap wywo toto — Waku kahato En waku kahato En yn to'e Tupana pe itote. I'ewyte irania'in Iesui minug wakuat kapiat akasa haria te'eruwēhum yn kahato Tupana ete itote mu'ap upi Iesui toto tawa Ieriko kape turan.

19

¹ Mi'i hawyi Iesui teke ra'yn tawa Ieriko pe. Mi'i hawyi tawa Ieriko sakpo toto mekewat tawa pu'ap upi tuwat. ² Mi'i tawa pe toīne'en hekat kahato rakat Sakeu e hap het rakat itotiat. Mi'i miit ri yt naku i kahato rakat toīne'en irania'in wanētup have katupono ipotpap Iuteu ywnia wanīkaptia esurara'in powyro to'ywania ekare'en pyhyp hamo. Toikat kahato miit'in kaipyi i'atuekat pat'ok hap wanīkaptia porekuat sa'up mo. Wanīkaptia porekuat powyro kahato rakano toīne'en mote tuwemowato kahato tekare'en ete tawa Ieriko tote. ³ Mi'i hawyi Sakeu ta'akasa teran kahato Iesui kape ma'ato yt itypore i sese rakat pote yt ta'akasa kuap i miit'in tok piat sakpo Iesui kape. ⁴ Mi'i pote pun'e irania'in e'yianme wētup aria'yp mu'ap upiat kape hawyi meremo ta'am haga tote ywaipe pyi teha'at kahato Iesui ewawi ta'akasa teran haype. ⁵ Put'ok'e Iesui aria'yp ypyke hawyi teha'at kahato ywaiti hawyi to'e — Uhyt Sakeu e era'apyk to uhowawi uhyt e. Mesuwat e'at pe at areīne'en neran ewywo e'yat pe mehī e. ⁶ Mi'i hawyi meremo ta'apyk hawyi iwepit hap wywo — Hē to uhyt e. Waku kahato ereīne'en ui'yat pe e Iesui pe. ⁷ Ma'ato irania'in tikuap Sakeu yat kapiat Iesui to hap hawyi te'ero'e to'ope — Yt naku i Iesui i'atu'e katupono ahewanīkap yat kape toto i'atu'e to'ope yt nakuat i kahato rakat yat kape Iesui toto ra'yn yt Tupana miky'esat ewy i tutunug i'atu'e ta'atupy'ahak hap wywo. ⁸ Mi'i hawyi Iesui toto mekewat mu'ap pyhyp hat upi mekewat Sakeu e hap het rakat upi i'yat kape. Put'ok'i'atu'e itote hawyi te'erenuk hap upi mekewat Sakeu to'e Iesui pe — Uhyt e ipat'ok uhekat yne ti rat atimō'ē mesup yt hekat i rakaria pe e. Pywo ti rat miit'in ekare'en pyhyp hap ko'i miit'in ma'at hap ko'i atum mesup i'atuepe e katupono atimohāpyk teran yne uiminug sa'ag ko'i uhero'ok hap ko'i atiporera'aipok teran mesup uimisat ko'i yne mu'ap upiaria po pyi miit'in ekat ko'i e. Wētup ok hyt u'i atat uimipohari po'og atum 4 hyt u'i atiporera'aipok tuwewawi atum e. Atupohari hap ko'i yt naku i hap ewy atum yne i ra'yn uimima'at ko'i pe e. Mekewat wētup hap ete uimipohari ko'i ete atiporera'aipok 4 hap ewywuwat ipakup takat ko'i uimima'at ko'i pe e. Pyno ati'atu'atoiat teran uiminug sa'ag yne hawyi waku yn atunug neran mi'i hawyi e Iesui pe Sakeu. ⁹ Mi'i hawyi Iesui to'e irania'in me tawa Ieriko piaria pe — Uruto po'og waku irania'in kai e haria eipe e. Mesup ta'yn Tupana miehakyera'at no topyhu'at Mehī Sakeu e. Mesup ta'yn ti rat Aha'ase'i Aparāu emiariru sese toīne'en mehī Sakeu katupono mesup ta'yn mehī Sakeu waku pe toīne'en Tupana wanētup have e. ¹⁰ Mesup ta'yn Tupana miehakyera'at no topyhu'at i'ewyte yne i'yat piaria waku pe toīne'en e. Mi'i hawyi to'e mehī Sakeu pe — Pyno waku pe ra'yn mehī e mesup ta'yn Tupana miehakyera'at ereīne'en wuat'i e'at pe e Iesui mehī Sakeu pe. Pywo ti Uito Eheyke'et ariot mesuwat mytyp kape ho'owasat rakaria kat hamo ariot e. Ta'i ho'owasat

rakaria ehakyera'at hamo ariot miit'in kat hamo e. Ma'ato — Uruto po'og irania'in kai e haria yt atimowaku kuap i katupono — Uruto waku ra'yn i'atu'e. Mi'i pote yt naku i rakaria wywo uhewyry i'atumu'e Tupana kuap hamo e Iesui tawa Ieriko piaria pe — Uruto po'og irania'in kai e haria pe.

MATEU 25.14-30 PIAT EWY

¹¹ Mi'i hawyi miit'in tuwat tuwat tawa wato Ierusalēi kape. Mi'i hawyi i'atuehay kahato mu'ap upi — Pywo ti rat Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat tut irane ahewanīkaptia akit hamo hawyi waku pe watukupte'en i ra'yn aikotā sa'awy'iwuat hap e'at piat hap ewy i'atu'e to'ope mu'ap upi. ¹² Mi'i hawyi yt pya i tawa wato Ierusalēi kai turan Iesui ti'atumu'e mu'ap upiaria tehay iā'ākāp wuo — Sa'awy'i so wētup tu'isa waku rakat hekat kahato rakat wuat'i etama piaria mikuap toto ra'yn tetawa kaipyi morekuat koro kape. — Atiky'esat wuat'i tu'isaria akag wo uinug uruetama pe e hap wywo toto e so. ¹³ Ma'ato toto morekuat koro kapiat hap owakai toi'atukaykay ra'yn toeropat haria akag ko'i 10 ok takaria tuwewawi hawyi so — Areto ra'yn Morekuat koro kape hawyi atiky'esat ui'airo temiit akag wo mesuwat ahetama piaria wuat'i tu'isaria akag wo e so. Pyno areto turan atiky'esat uhekat eipo pe areto turan imowato hamo e so. Pyno atimō'ē uhekat eipo pe hawyi waku areto ma'ato Morekuat koro uinug wuat'i tu'isaria akag wo ahetama piat hawyi tutum uhepe tomiwan uimowato hap hawyi meremo ara'aipok mesuwe hawyi atiky'esat uimium ehapiat mowato kahato hap e so temiit 10 ok takaria pe. Mi'i hawyi wētup ok pe tuereto tutum nu mehit kahato rakat tekat kahato hap hawyi — Pyno areto ra'yn mesup e. Mi'i hawyi areīne'en morekuat koro yat pe mekewat tama koro pe hawyi mi'i turan ewei'atumowato kahato o uhekat mesuwe e so. Mi'i hawyi iwato toimō'ē i'atuepe nu mehit rakat hawyi toto tetawa pyi. ¹⁴ Toto ra'yn tetama pyi turan hawyi so itotitaria tu'isaria te'eruwa'atunug hawyi so meremo tuwat morekuat koro kape wētup mu'ap upi po'og meremo tuwat at ka'ap hap ewy. Mi'i hawyi so put'ok'i'atu'e mekewat tu'isa yianmete hawyi so — Morekuat i'atu'e tut wyti aru wētup ok miit uruetama pyi yne mikuap takat i'atu'e. Mi'i miit tiky'esat kahato uruetu'isa akag wo uruetama pe wen ma'ato yt uruiky'esat i rat meiēwat miit uruetu'isaria akag wo i'atu'e so. Yt naku i eti'airo mi'i miit wuat'i tu'isaria akag wo uruetama pe i'atu'e so. ¹⁵ Pyno mekewat wuat'i miit'in miky'esat hekat rakat etama puat gupte'en haria yt tiky'e hin i mekewat tu'isa e. Ma'ato mekewat morekuat eporekuat koro rakat tiky'e kahato hawyi — Woronug na'yn en uhemii't'in sem mesuwat yi totitaria porekuat no e tope. Mi'i hawyi ta'aipok ta'yn tetama kape morekuat koro mi'airo wo wuat'i miit'in porekuat no. Mi'i hawyi so itote hawyi toi'atukaykay ra'yn tuwewawi temiit 10 ok takaria teropat haria aikotā i'atupotpap hap moherep hamo aikotā tomium sa'awyi ta'atumowato hap kuap hamo. ¹⁶ Mi'i hawyi sa'awyi'iwuat put'ok'e hawyi to'e morekuat pakup we — Sa'awyi wētup eiam howapy nu mehit rakat hekat kahato rakat etum uhepe e. Koitywy 10 eiam howapy nu mehit rakat hekat kahato hap ewy aterut ewawi Uika'iwat e. ¹⁷ Mi'i hawyi mekewat Tu'isa Wato pakup iwepit kahato hawyi toiwesat — Waku kahato etunug uhekat wywo areto hap turan e. Uhemii't kahato en uhyt e so. Waku rakat rasig en e. Pyno ewe'eg kahato uhekat wywo pote mesup woronug en uhemii't koro wo 10 uhetawa pe e temiit wakuat pe. ¹⁸ Mi'i hawyi wētup ok teke hanoi hamo — Pyno sa'awy'i etoiat uipo pe wētup eiam nu mehit rakat hekat rakat e. Koitywy 5 eiam howapy atum epe uika'iwat e. ¹⁹ Mi'i hawyi morekuat to'e mekewat temiit pe — Waku pyno etunug mehī e. Yt uima'at hin i pote mesup atum epe 5 tawa ko'i i'atupo'oro epiat hamo e. Waku ereīne'en itote i'atuetu'isa akag wo e morekuat pakup temiit wakuat pe. ²⁰ Mi'i hawyi wētup i teke towat etiat enoi hamo — Heno uika'iwat meiū ti emium ok tā e. Sa'awyi'iwuat emium ewywuat atum epe e. Uhesokpe ikahu rakat pe ati'apykok kahato mesuwat emium hekat rakat e. Koitywy toīne'en ne yne mesuwat sokpe pe emium iwato hap ok tā. ²¹ Pywo areken'ē epupi pote waku pe kahato atunug iheg me mekewat nu imehit kahato ko'i e. Ati'apykok

kahato katupono worokuap kahato en uhyt e. Atikuap wy ewe'eg kahato hap kaipyi yt ewat i pytkai eti'atuporera'at ekat ko'i e. I'ewyte yt emikoi i pytkai eho'ohep kuap irania'in ko ko'i hap atikuap e. Ta'i uruikuap kahato en aikotā ereĩne'en iwe'eg kahato epotpap nug hap ete ekat mowato hap ete e. Mi'i pote emiium atisyp yi pe hawyi mesup atum yne i ra'yn epe e. ²² Mi'i hawyi ika'iwat to'e tope topy'ahak popuo – Uhemiiit sa'ag kahato wo ereĩne'en pāi are e. Yt naku i kahato etunug uhekat wywo e. Uipy'ahak hap etikuap pytkai uhekat yt eti'atumowato hin i e. Yt uiat i pytkai atiporera'at ere'e uhepe. I'ewyte yt uimikoi pytkai i aho'ohep ta'yn ere'e uhepe. ²³ Pyno ereken'ē uipupi hawyi kat pote kahu uhekat kahato hap yt etimowato i en wētup ok potpap nug hap kai e. Kat pote yt etipuru i wētup ok pe uhekat mowato hamo e temiit iperup takat pe. ²⁴ Mi'i hawyi morekuat pakup to'e tesurara'in me – Eweitat ro meiūwat uhekat uhemiiit yt iwe'eg i rakat po pyi hawyi ewetum no ipo piat uimiium uhemiiit wakuat pe hekat po'og mowato hamo e. ²⁵ Mi'i hawyi hesurara'in te'ero'e morekuat pakup we – Uruka'iwat i'atu'e iwato kahato ra'yn ipo pe toĩne'en 10 eiam howapy ra'yn toĩne'en na'yn ipo pe kat pote pyno etum mo'og tope i'atu'e. ²⁶ Mi'i hawyi morekuat pakup to'e tesurara'in me – Pywo pe ti uhekat mowato hat pe po'og po'og atum aru sa'awy'iwuat kai e. Ma'ato yt iwe'eg i rakat pe uhekat mohit hat pe mio tā are – Sa'awy'iwuat iwato kahato atum epe ma'ato mesup yt kat i po'og atum epe e. Mi'i hawyi mekewat kurin epo piat ewanuat tuweityk ta'yn hawyi yt kat i topyhu'at epo pe aru e morekuat pakup temiit yt iwe'eg i rakat pe tekat tomiiium yt imowato i hat pe. ²⁷ Mi'i hawyi meimuēwat sa'awy'iwuaria morekuat pakup wanikaptia – Yt uruiky'esat i mi'i miit uruporekuat nuat e haria toi'atupo'oro tesurara'in herepo'ok tewawiat hamo. Ta'atuerut hawyi mio tā e i'atuepe – Pyno sa'aw'i yt uiky'esat hin i uito eiporekuat no e. Mi'i hawyi ehehay sa'ag kahato uhetiit hap atikuap ta'yn e. Yt naku i kahato eipe uiwanētup hawe e. Mi'i hawyi to'e tesurara'in me – Meremo meiūpe ra'yn uhowakai te ewei'atu'uka ro mi'iria e so mekewat morekuat pakup itote e Iesui tehay iā'ākāp wuo. Tuwepiat ihay tehay pun haria pe – Yt naku i Iesui Aika'iwat no e haria pe.

MATEU 21.1-11 MAKU 11.1-11 IUWĀU 12.12-19 PIAT EWY

²⁸ Mio tā e tohenoi hawyi Iesui toto i ra'yn mu'ap upi mekewat tawa wato Ierusalēi kape temiit'in sem e'yanmete toto. ²⁹ Put'ok'e mekewat mikoi ypia pe mekewat Uriweira ypia ko'i e'yity'ok totiat mekewat yi yt pya i tawa hit Pewake kai tawa hit Petania kai hawyi Iesui henoi typy ok temiit'in me. ³⁰ Mio tā to'e – Eweiwat ro meiēwat tawa hit kape hawyi put'ok'ewei'e itote hawyi eiwehyt'ok tawa hit pe turan aru i'atuhū hit Iumenta mēpyt eweipuēti itote e. Mi'i i'atuhū atiky'esat mesuwe katupono i'ok pe tote uhewyry teran tawa wato Ierusalēi kape e. Ma'ato yt uwe i te hewyry mekewat i'atuhū hit okpe tote are e. Pyno ewei'asaitypok i'atuhū hawyi meikowo eweterut uhowawi uihū wo e. ³¹ Itotiarua tikuap teran aru kan hamo i'atuhū asaity eweipok e pote waku ewei'atuwesat mi'iria – Ta'i Aika'iwat Iesui tiky'esat wyti eihū waku ewei'e apo'e haria pe e Iesui temiit'in typy ok takaria pe. ³² Tuwat ra'yn meimuēwat tawa hit kape hawyi Iesui to'e hap ewywuat kahato ta'atupuēti put'okta'atu'e itote hawyi. ³³ I'atuhū ta'atu'asaitypok turan put'ok'i'atu'e mekewat hū ka'iwaria hawyi – Kan hamoī uruhū ewei'asaitypok hamuat apota'atu'e. ³⁴ Mi'i hawyi Iesui emiit'in i'atuwesat – Aika'iwat Iesui tiky'esat kahato ti eihū i'atu'e Iesui mipo'ororia. ³⁵ Mi'i hawyi – Pyno waku eweitoto ro i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atu'eroto Iumentu hit Iesui kape. Puk'ok'i'atu'e Iesui kape hawyi ta'atuporokpun na'yn ta'atuesokpe ko'i mekewat hū okpe tote hawyi ta'atumo'apyk ta'yn Iesui ihū hit okpe tote. ³⁶ Mi'i hawyi mu'ap upiaria tiporokpun ta'atuesokpe mu'ap tote Iesui to hap owakai ipu'ap ikahu rakat nug hamo morekuat ewywuat mu'ap nug hamo imōtypot haype ta'atunug. ³⁷ Mi'i hawyi Iesui ipot'apyk mekewat yity'ok Uriweira ypia piat kaipyi tawa wato Ierusalēi kape hawyi toto mekewat mu'ap miit'in minug upi toto tohū hit tote apyk pe ipot'apyk. ³⁸ Yt pya hin

i tawa wato Ierusarēi kai turan typy'i rakaria hupiararia sem — Waku kahato En Tupana i'atu'e. Waku kahato Emi'airo Uruporekuat nuat i'atu'e ta'atuehay pirik wo. Meiūwat Miit timoherep kahato Tupana esaika hap yt uwe mesuwarotiat minug ewy i tutunug uruehamo i'atu'e kahato itote. En Tupana Mipo'oro sese i'atu'e katupono uruta'akasa ra'yn eminug ko'i Emipo'oro mimoherep ko'i i'atu'e i'atuwepit kahato haype. Mi'i pote urutuwehum kahato ewawi Tupana i'atu'e. ³⁹ Mi'i ta'atunug kahato itote hawyi wo'omu'e haria itotiararia te'ero'e Iesui pe — Wo'omu'e hat i'atu'e eti'atumopo'inik to epotmu'eria i'atu'e. ⁴⁰ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Pyno mi'iria i'atupo'inik uimōtypot hap ete pote meremo aru mesuwat nu ko'i mu'ap upiat te'eruwēpowat uimōtypot hap — Tut ri tut ri Tupana Mipo'oro Wuat'i Ywania Ehakyera'at Hanuat i'atu'e aru nu ko'i are e Iesui tewanīkaptia pe. ⁴¹ Mi'i hawyi porap put'ok'e Ierusarēi me hawyi Iesui teha'at tawa wato kape hawyi tuwak popuo to'e — Ierusarēi miaria Ierusarēi miaria ariot ra'yn ma'ato yt uikuap i eiperia e. ⁴² Mesup ta'yn aterut teran ehowawi wuat'i e'at piat eimowepit hap wen ma'ato yt heremo i pote yt eweikat i uimierut e tuwak popuo. Ta'i Tupana uipo'oro eehakyera'at hamo hawyi eiwo'owese hap wywo eweikupte'en e ma'ato yt eweiky'esat i pote mi'i hawyi uimienoi eiwo'owese hap etiat yt heremo i ra'yn toīne'en e. Mig'i wo ra'yn toīne'en yt eweiky'esat i hawyi e. ⁴³ Uimohey hap pun haria eipe pote ti aru ehewanīkaptia esurara'in sem tō'ē tō'ē kahato irane eimoma hamo are e. Put'okta'atu'e ehetawa wato ete hawyi yne mu'ap ta'atupyhyp ehetawa kapiat e. Mi'i hawyi eimi'u yt kat i toīne'en aru e. Mi'i hawyi yt eiwenō'ē kuap i ehetawa pyi. ⁴⁴ — Mi'i hawyi ehetawa wato pe tuwehyt'ok kahato ehewanīkaptia surara'in sem wētup ywania eiwu'uka hamuat eimoma yne hamuat aru e. Ta'atu'atu'uka torania ehetawa piaria mekewat e'at pe aru e. I'ewyte ehetawa piaria topap topap yne e. Ei'yat ko'i ta'atupuruk yne wyti aru e. Yt wētup i nu ehetawa piat tukupte'en aru ei'yat nug hap katupono itote ta'atupugha yi kape yne ei'yat ko'i e. Hewo hewo yne nu wato ko'i yi kape aru are e. Pywo ti rat eimoma hap yn topyhu'at aru e. Tupana mi'apiheg ko'i eweipyhu'at aru kat pote Tupana Mipo'oro Eehakyera'at hanuat mohey hap pun haria eipe pote e Iesui tuwak popuo ma'ato eipe ti yt eweikuap i Tupana heīne'en eipy'asetpiat hap e tuwak popuo tetawa Ierusarēi piaria pe.

MATEU 21.12-17 MAKU 11.15-19 PIAT EWY

⁴⁵ Mi'i hawyi Iesui teke ra'yn tawa Ierusarēi me hawyi Tupana mōtypot yat koro pe teke hawyi toi'atusopo kahato kare'en weneru weneru'i haria itote. ⁴⁶ Mi'i hawyi to'e wuat'i weneru haria pe — Wāi nei'o e yt ewetunug ne Tupana mōtypot yat kat weneru kat weneru hap netap e. Sa'awy'i mio tā e Tupana tehay moherep haria miwan me — Ui'yat yi tote atiky'esat wuat'i ywania uhowawiat uiwywuat i'atuehay hamuat hap atiky'esat ui'yat e Tupana sa'awy'i Isaia miwan 56.7 pe. Ma'ato eipe ti sero'ok'e haria yat no ewetunug na'yn e Iesui wuat'i kat weneru haria pe. ⁴⁷ Mi'i hawyi mekewat e'at ko'i turan wuat'i e'at pe turan Iesui ti'atumu'e miit'in Tupana mōtypot yat koro piaria. Ma'ato pa'i akagnia miwan enoi haria i'ewyte tawa piaria akagnia i'auka teran kahato haype itote. ⁴⁸ Mi'i hawyi hewanīkaptia ti'atukat kahato aikotā waku Iesui auka hap ma'ato yne itotiararia i'atupap kahato Iesui ehay upi pote yt ta'atupuēti i mu'ap i'auka hamuat.

20

MATEU 21.23-27 MAKU 11.27-33 PIAT EWY

¹ Wētup e'at pe Iesui toīne'en Tupana mōtypot yat pe turan toi'atumu'e kahato itotiararia tehay wakuat Tupana etiat. Mi'i turan put'ok'i'atu'e howawi pa'i akag ko'i miwan ehay enoi haria wywo i'ewyte nagnia akag ko'i wywo. ² Mi'i hawyi apo'i'atu'e Iesui pe — kat pote ti rat eti'atusytpok miit'in ga'atpo Tupana mōtypot yat pyi i'atu'e. Yt naku i mi'i tā etunug yt uruehay upi i i'atu'e. Pyno uwe kahu epo'oro hat mi'i tā nug hamuat i'atu'e sio morekuaria sio ewepyi mi'i sa'ag hap etunug i'atu'e. ³ Mi'i hawyi

Iesui ti'atuwesat — Pyno ahenoi aru ehepe uwe uipo'oro Tupana mōtypot yat apykok hamo ma'ato sa'awy'i atiky'esat uiwesat hap ehepiat e. ⁴ Pyno uiwesat ro — Uwe sese ahēt'ok hat Iuwāu po'oro hat apo toīne'en sio Tupana tipo'oro Iuwāu sio miit'in tipo'oro ahēt'ok hap nug hamo apo'are e. Uiwesat ro mi'i hawyi woroho'owesat wy uwe uipo'oro Tupana mōtypot yat hywytip hamo e tewanīkaptia pe. ⁵ Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — Aikotā som waku watiwesat Iesui katupono i'atu kahato mesuwe ahēt'ok hat Iuwāu mōtypot kahato rakaria i'atu'e to'ope. Pyno — Tupana ipo'oro hat wato'e pote apo'e irane ahepe Iesui — Kat poteī pyno yt eweimohey i te urumimohey Iuwāu to'e aru ahepe i'atu'e to'ope. ⁶ Ma'ato — Tuwepyi tuwepo'oro Iuwāu wato'e mesuwe pote mesuwat irania'in sem Iuwāu ky'e haria meremo ai'auka wyti aru ta'atupy'ahak popuo i'atu'e. Katupono mi'iria — Tupana ehay moherep hat koro Iuwāu i'atu'e katupono ta'atumohey kahato te imienoi i'atu'e to'ope. ⁷ Mio tā i'atu'e to'ope hawyi ta'atuwesat ra'yn Iesui apo'e hap — Yt uruikuap i kahato te uwe sese Iuwāu po'oro hat i'atu'e. Uwe ehay pyi Iuwāu tut miit'in set'ok hamo hap yt uruikuap kahato i te i'atu'e. ⁸ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Are pāi kat pote yt uiwesat i e. Pyno yt uiwesat i pote uito eipe ewywuāt yt woroho'owesat i rat uwe hay upi ati'atusytpok mesuwepyi Tupana mōtypot yat piat yt naku i nug haria e Iesui pa'i kororia pe miwan ehay moherep haria pe nagnia akagnia pe. Mi'i hawyi yt kat i to'e i'atuepe Tupana Mipo'oro Iesui.

MATEU 21.33-46 MAKU 12.1-12 PIAT EWY

⁹ Mi'i hawyi hā'ākap wuo Iesui henoī Tupana mōtypot yat koro piaria pe tewanīkaptia pe — Wētup e'at pe so wētup yi wato ka'iwat warana koi hat ti'atukoi kahato tewarana ypia koro yi wato hap ok tā toikoi. Waku ra'yn hawyi so toipuru tewarana ypia to'ywania pe hawyi to'e — Waku eti'atu'apykok uhe'yi e hawyi eweium no uhepe sa'up wuat'i ewaty pe warana eweiweneru hawyi e warana ypia ka'iwat hawyi toto ra'yn pya wētup tama kape hawyi toīne'en mot'i itote e. ¹⁰ Meiūran mekewat warana ypia haat ra'yn hawyi mekewat warana ypia ka'iwat tipo'oro temiit pya pyi mekewat warana ypia apykok haria pe towanuāt warana sat hamo ho'ohep hap kaipyi. Ma'ato hemiit'in warana ypia apykok haria yt i'atuwese hin i hawyi yt ho'oium i haype hawyi imipo'ororia pe ta'atuehay sa'ag hawyi ta'atupokpok hawyi ta'atupo'oro i ra'yn yt kat i hin i i'atupo pe wywo e. ¹¹ Mi'i hawyi warana ypia ka'iwat wētup ok i ra'yn toipo'oro ra'yn towarana ypia piat ipotpap takaria kape warana ko'i towanuāt sa'up sat hamo i'atumipo'oksu'at hamo ma'ato i'ewyte yt kat i ta'atuha'upium tope ma'ato yt i'atuwese hin i imipo'oro ete hawyi ta'atupokpok imipo'ororia sa'awy'iwuaria ewy hawyi ta'atuporerera'aipok yt kat i wywo i e. ¹² Mi'i hawyi wētup ok temiit warana ypia ka'iwat tipo'oro i ra'yn ma'ato mi'i miit mi'i hare ta'atu'ahyk ahyk hawyi ta'atupun na'yn warana ypia pyi e. ¹³ Mi'i hawyi warana ypia ka'iwat tuwanētup — Aikotā waku atunug uimipo'ororia pun haria ete e tuwepe hawyi to'e tuwepe — Pyno atikuap ta'yn aikotā waku atunug e tuwepe ta'i Uha'yru sese uimiky'e kahato atipo'oro hawyi ti aru ta'atumōtypot mi'i miit uimipo'oro katupono Uha'yru sese mi'i uimipo'oro pote e tuwanētup hawe. ¹⁴ Mi'i hawyi toipo'oro ra'yn wen ma'ato tewarana ypia apykok haria te'era'akasa hawyi te'ero'e to'ope — To'iro waku wati'auka mesuwat yi warana ypia koro ka'iwat sa'yru i'atu'e to'ope. Ta'i pāi wati'auka ha'yru hawyi ti aru ha'yru ywot iku'uro hawyi yt kat i ipowat'yp hawyi mesuwat yi yne aiwanuat tukupte'en hawyi hekat rakaria wo watoīne'en i'atu'e sa'ag. Pyno to'iro warana ypia koro ka'iwat pakup auka hamo hawyi iku'uro hawyi yne i'ywot ekat sem topyhu'at aipo pe ra'yn i'atu'e te'ero'e to'ope. ¹⁵ Mi'i hawyi ta'atusat ha'yru hawyi ta'atupugha sa'ag ipiit i'ywot mikoi ypia pyi hawyi itote ta'atu'auka sa'ag ne'i ha'yru e Iesui hā'ākap wuo tuwepiat ihay tewanīkaptia pe. Mi'i hawyi Iesui apo'e i'atuepe — Uiwesat ro kat pyno aru kat pyno aru ha'yru ywot tunug aru tomikoi ypia apykok haria sa'ag ete e. ¹⁶ Mi'i hawyi yt iwesat i. Mi'i pote Iesui to'e to'auka teran haria pe — Pyno ahenoi ehepe kat som

tutunug mekewat Morekuat akag tosa'yru auka haria ete e ta'i meremo tut tesurara'in sem wywo hawyi toi'atu'uka kahato Tosa'yru auka haria hawyi tutum aru tewarana ypia e'yi wato wētup ywania po pe ra'yn hawyi toipag te'yi wato tomikoi warana ypia koro wētup ywania po pe i'apykok hamo e Iesui to'ywania pe tehay pun haria pe. Mi'i hawyi itotiarua tikuap Iesui ehay iā'ākap hawyi – Yt naku i kahato ehay ai'ywania ete Uhyt i'atu'e Iesui pe. ¹⁷ Mi'i hawyi Iesui teha'at tewanīkaptia ewawi hawyi to'e – Pyno topyhu'at aru ui'e hap ewy aikotā Tupana to'e sa'awy'i tehay miwan miat puo ewy e. Mio tā to'e – Waku ewetunug uimōtypot yat Mesuwat Nu ikahu rakat iheg nakat kawiat e Tupana tomi'airoria pe to'yat nug haria pe wen ma'ato – Yt naku i kahato Mi'i Nu Tupana Mi'airo i'atu'e hawyi inug haria yt tiky'esat i ma'ato – Mi'i Nu po'og hesaika torania'in kai po'og ikahu uimōtypot yat nug hamo e Tupana tomiwan me e Iesui tuwepiat. ma'ato mi'i pytkai eweipugha Tupana Mi'airo e Iesui tomohey hap pun haria pe. ¹⁸ Uwe uwe yt tiky'esat i Mekewat Nu Tupana Mōtypot Yat Nug Hamuat mi'i miit ri yt iwe'eg hin i topyhu'at e katupono mi'i hawyi Mekewat Nu Wato toipun turan to'akit hap tokag pik hap topyhu'at e miwan me e. I'ewyte uwe uwe tipun Mekewat Nu hawyi ta'aipok tuwewawi hawyi mekewat miit Mekewat Nu miku'i wo topyhu'at e. Ta'i e Mekewat Nu Koro tote eiweta'at hawyi eipiit pok'e itote hawyi Mekewat Nu Koro mimoku'i wo eweikupte'en aru wuat'i e'at pe e Iesui to'auka kat haria pe tuwepiat tehay iā'ākap hawyo. ¹⁹ Mio tā to'e hawyi pa'i akag ko'i i'ewyte nagnia ehay enoi haria te'ero'e to'ope – Yt naku i Iesui ehay ahete i'atu'e to'ope. Pywo pe ti ahetiati tohenoi mekewat hā'ākap wuo i'atu'e. Mi'i pote ta'atupytyk teran Iesui i'auka hamo ma'ato miit'in pupi te'eroken'ē i. Katupono irania'in Iesui mimu'eria – Waku kahato aimu'e Iesui i'atu'e to'ope mi'i tupono yt ta'atupytyk kuap i. Watat Iesui hawyi ipotmu'eria ai'auka rakaria wo tukupte'en i'atu'e to'ope. ²⁰ Ta'atukat kahato Iesui pytyk hamo wātym muat hap yt heremo i hawyo. Ta'atuha'up nug ihainia'in me yt nakuaria i pe Iesui ma'at haria ta'atuehay wo. Mi'iria wakuaria ewywuaria tō'ē ta'atuehay wuat Iesui ma'at hamo. I'atupo'oro haria ta'atupag neran Iesui ta'atuporekuat nuat po pe i'auka hamo. Iesui ihay sa'ag hap morekuat ete hap ta'atukat hawyi. ²¹ Put'ok'i'atu'e hawyi ta'atuma'at reran ta'atuehay wo – Wo'omu'e hat koro i'atu'e hāpyk kahato emienoi miit'in me uruwanētup hawe i'atu'e. Uruikuap aikotā Tupana miky'esat yn ewy etunug miit'in me i'atu'e. I'ewyte pywo pe yn uruwesat hap uruikuap i'atu'e. Ta'i yt ereken'ē hin i rasig miit'in pupi Tupana ehay etimoherep wuat'i miit'in me turan i'atu'e Iesui pe. Ta'i uruikuap aikotā waku kahato ereīne'en wuat'i miit'in ky'e hap ete sio morekuaria sio aheropat haria i'atu'e. Uruikuap aikotā miit emiit powyro hano ereīne'en i'ewyte miit akag ko'i powyro hano ereīne'en wy i'atu'e Iesui pe. ²² Pyno ehenoī uruepe sio waku watum sa'up aiporekuat uruewanīkaptia pe mekewat wētup ywania Humanu ywania porekuat wato Sesa e hap het rakat pe sio yt i'atu'e. Waku watum morekuat Sesa pe imiētup ewy sio yt apo'i'atu'e Iesui pe ima'at hamo. ²³ Mi'i hawyi meremo Iesui toma'at hap toikuap tuwepe hawyi to'e i'atuepe. ²⁴ – Eweterut ro uhowawi mekewat sa'up wētup e'at piat aipotpap sa'up mekewat wētup imehit rakat kawiat e. Mi'i hawyi ta'atuium i'ape rakat Iesui pe hawyi apo'e i'atuepe – Pyno uwe miit akag iā'ākap mesuwe miwan me uwe set toīne'en meiū sa'up i'ape tote e. Mi'i pote – Ta'i mekewat morekuat koro Sesa e hap iā'ākap mekewat Sesa set itote toīne'en miwan me i'atu'e ta'atuwesat. ²⁵ Pyno morekuat wato Sesa set toīne'en itote pote Sesa wanuat toīne'en are e. Mi'i pote morekuat Sesa wanuat tohētup i'ape ko'i pote ewetum no tope morekuat Sesa sa'up are e. I'ewyte Tupana miētup hap ok tā sa'up ewywuat ewetum no Tupana wanuat Tupana pe are e Iesui toma'at reran e haria pe apo'e haria pe. ²⁶ Mi'i hawyi te'eruwemōti kahato Iesui pupi yt ta'atuma'at kuap i haype katupono Iesui po'og po'og iwe'eg nakat toma'at reran haria kai pote. Mi'i hawyi i'atupohep ta'yn miit'in sem ehamo Iesui apo'i'atu'e hap. Mi'i hawyi yt kat i'atu'e kuap i itote miit'in ehamo ma'ato te'eruwanētup kahato

Iesui piat ta'atuwesat hap kape.

MATEU 22.23-33 MAKU 12.18-27 PIAT EWY

²⁷ Mi'i hawyi tō'ē Iesui ewawi Tupana ehay miwan miat miit'in mu'e haria akag ko'i Satuseuria e hap ko'i. Mi'iria ti — Aiku'uro hawyi yt kat i ra'yn aheñe'en pakup i hap e haria. ²⁸ Tō'ē hawyi apo'i'atu'e Iesui pe — Wo'omu'e hat ahe'ase'i Musei miwan me mio tā to'e ahepe — Eyke'et iku'uro hawyi ma'ato yt kat i te mēpyt rakat pote waku iyke'et i hehiwu he'aito wo toñe'en iywyt sa'yrū nug hamo haki'yt nug hamo iku'uro yt kat i haipepiaria pote e ti aha'ase'i Musei tomiwan me i'atu'e. ²⁹ — Pyno sa'awy'i so tukupte'en so 6 ywyt'in ta'atuyke'et etawa pe. I'atuyke'et toñe'en tehary'i wywo hawyi iku'uro yt kat hin i ha'yrū haki'yt te turan iku'uro so. ³⁰ Mi'i hawyi so iywyt po'og wuat yian nakat wywo ra'yn hehiwu ma'ato iywyt iku'uro wy yt kat i imēpyt i te turan. ³¹ Mi'i hawyi so wētup ok iywyt wywo ra'yn hehiwu toñe'en ma'ato i'ewyte yt imēpyt i te turan iku'uro so. Mio tā hap ewy 6 ok takaria iywyt'in hehiwu wywo toñe'en tuereto hawyi yne so topap hawyi ta'atuehiwu yt kat i imēpyt rakano te so. ³² Mi'i hawyi so i'ewyte i'atuehiwu iku'uro i'atu'e yt imēpyt i te turan iku'uro so i'atu'e Iesui pe. ³³ Pyno uruikuap teran karāpeñ tukupte'en yne miit'in gu'uro pyi hawyi apuru uwe wary wo aru mekewat hiwu i'atu'e katupono 7 ok he'aito apo'i'atu'e Iesui pe. ³⁴ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Pywo pe ti mesuwarotiararia wo'okyi'at hap ta'atunug ihainia'in haryporia'in aikotā aikotā aheko ewy wen ma'ato atipy pe yt mi'i tā hin i e. ³⁵ Ta'i miit'in tuwētem gu'uro pyi hawyi atipy piaria ewywuaria tukupte'en wuat'i e'at pe yt kat i wo'okyi'at hap itote yt ta'atunug i wo'okyi'at hap itote are e. ³⁶ Katupono atipy piaria ewywuaria wo te'eropyhu'at mi'iria tuwenō'ē gu'uro pyi hawyi yt i'atuku'uro i wuat'i e'at pe tukupte'en Tupana mēpyt'in sese wo are e. ³⁷ I'ewyte aha'ase'i Musei miwan kaipyi watimu'e hawyi watikuap aheñe'en pakup i hap watuwētem gu'uro pyi hap watikuap katupono mio tā to'e Musei tomiwan me — Ta'i mekewat aria'yp wuk'e hap kaipyi Tupana to'e uhepe — Uito ti ewat e'ase'i Aparāu eTupana e. Uito ti e'ase'i Isaki eTupana e uhepe. I'ewyte Uito ti ewat e'ase'i Iako eTupana e uhepe aria'yp wuk'e hap kaipyi e Musei tomiwan me mekewat e'at ihay Tupana wywo hap e'at pe turan e. ³⁸ Mi'i tupono aha'ase'i Musei miwan kaipyi watikuap aha'ase'i Aparāu Isaki Ioko toñe'en ne ta'atuku'uro pytkai katupono Ahetupana ieñe'en haria eTupana wo toñe'en are. Yt naku i map haria eTupana Ahetupana toñe'en wato'e e. Ta'i ieñe'en haria eTupana katupono Musei mio tā e — Tupana ti gupte'en haria aha'ase'i Aparāu Isaki Ioko eTupana toñe'en Aparāu Isaki Ioko iku'uro rakaria tukupte'en pytkai Musei toñe'en mesuwat yi tote turan pytkai mio tā e. ³⁹ Mi'i hawyi wētup ok miwan ehay enoi hat itote to'e Iesui pe — Wo'omu'e hat waku kahato uruwesat hap e. ⁴⁰ Mi'i hawyi yt apo'i'atu'e kuap i po'og na'yn Iesui pe miwan kuap kahato rakaria. Mi'i hawyi i'atuponik ta'yn — Are pāi i'atu'e ta'atuwanētup hawe iwesat kuap kahato Iesui pote yt wati'aparap kuap i Mi'i ahehay wo i'atu'e. Ta'i Mi'i Miit po'og iwe'eg aikai i'atu'e Iesui piat ta'atuwanētup hawe.

MATEU 22.41-46 MAKU 12.35-37 PIAT EWY

⁴¹ Mi'i hawyi Iesui to'e i Musei miwan kuap kahato rakaria pe yt apoto'e hap wesat kuap i rakaria pe — Wo'omu'e haria e kat pote ri rat ewei'e eimu'e haria pe — Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat ri morekuat Tawi emiariru emiariru kaipywiat tuwemoherep ewei'e ahepe e. ⁴² Katupono sa'awy'i sese aha'ase'i pot morekuat Tawi to'e tomiwan me towepy hawe — Uipotypot koro Tupana to'e Uipotypot koro Tupana pe — Era'apyk o Uimimōtypot no mesuwe uipo sese kai e. ⁴³ Waku ereñe'en mesuwe uikai hawyi ti aru atunug ewanīkaptia yne epy ywyt'okpype e TUPANA UIKA'IWAT pe e aha'ase'i morekuat Tawi towepy hawe e. ⁴⁴ Pyno Tupana Mipo'oro Aika'iwat nuat toñe'en pāi Tawi KA'IWAT KORO wo e. Kat pote pyno ewei'e — Morekuat Tawi emiariru emiariru topyhu'at aru Tupana Mipo'oro Aika'iwat Koro wo yt Tawi e hap ewywuat e Iesui tuwepiat e yt tomohey i haria pe Iesui morekuat Tawi ka'iwat pote mio tā.

MATEU 23.1-36 MAKU 12.38-40 PIAT EWY

⁴⁵ Mi'i hawyi itotiararia te'eruanētup kahato Iesui e hap kape turan Iesui to'e temiit'in me. ⁴⁶ Uhekatuwyria e eiwe'eg wo o miit'in ehamo miit'in mikuap mo watunug waku aiwemōtypot hamo aiwemowato hamo yt Tupana mōtypot hap ky'esat hap wywo are e. Katupono yt naku i watopyhu'at typy ehay moherep haria ewy are e. Mi'iria ti – Waku po'og uruto irania'in kai i'atu'e ta'atuwanētup hawe e. – Waku po'og uruto eimu'e haria akag wo ewei'e uruepe i'atu'e ahepe. Mi'iria ta'atumōtypot hap miit'in miat yn ta'atuky'esat ta'atuminug waku hap kaipyi miit'in ehamo miit'in mikuap mo. Yne waku hap ta'atunug wen ma'ato Tupana mōtypot hap kape yt te'eruwewanētup hin i e. Morekuaria wywo yn te'era'apyk teran haype Tupana mōtypot yat hawe ienuk hap iwato rakat hap tote – Eiweha'at ro uruewawi e hap yn toīne'en i'atupy'a pe. Yt naku i mi'iria ewywuwat watoīne'en e Iesui temiit'in me ahepe. ⁴⁷ Mi'iria i'atuwēpap se kahato Tupana kape ma'ato yt pywo pe i e. I'atuehay i'ywop kahato ta'atunug Tupana kape miit'in ehamo miit'in mikuap mo – Uruto Tupana kuap kahato haria e hamo irania'in me ma'ato yt Tupana kape hin i i'atuehay are e. Yt eweimohey tei'o mi'iria katupono yt pywo pe i i'atuehay se ma'ato ahekat ky'ewi Tupana mohey haria tukupte'en are e. Ta'i i'atuehay at Tupana kape miit'in ehamo miit'in mikuap mo. I'ywop kahato ta'atunug ta'atuehay Tupana kape wuat'i miit'in ehamo ma'ato yt pywo pe i e. Eiwe'eg wo o pyno mekewat typy sehay nug haria pupi are e Iesui ahepe.

21*MAKU 12.41-44 PIAT EWY*

¹ Mi'i hawyi Iesui teha'at miit'in kape i'atumiiium Tupana kapiat hap kape teha'at kahato hawyi ta'akasa ra'yn hekat rakaria miiium hap kape. Iwato kahato ta'atupag heiam me Tupana mōtypot hamo. ² I'ewyete ta'akasa wētup ok hiwu yt hekat rakat i itote hap kape ta'akasa. Mi'i hawyi hiwu tum na'yn tomiiium kurin sese hap ewy tutum katupono typy kurin kat ape yn totopag mekewat yparakai tote Tupana kapiat imiiium heiam ika'a pe totopag hap kape ta'akasa Iesui. ³ Mi'i hiwu kape teha'at hawyi Iesui to'e temit'in me – Eiweha'at ro mekewat hiwu kape mekewat yt hekat i kahato rakat kape katupono mekewat hiwu tum iwato kahato Tupana pe e. Po'og po'og tutum Tupana pe irania'in hekat rakaria miiium hap kai are pāi e. ⁴ Katupono irania'in hekat rakaria ta'atuekare'en sem kaipyi heīpyt hit yn ta'atuiium Tupana pe ma'ato mekewat hiwu tum na'yn Tupana pe tomi'u yne sa'up are tutum na'yn yne tomoieīne'en sese hamuat sa'up Tupana pe mesup e. Mi'i pote are'e ehepe mekewat hiwu miiium po'og Tupana mowepit hap topyhu'at torania hekat rakaria miiium kai katupono tutum yne yne tope pote are e Iesui topotmu'eria pe ahepe.

MATEU 24.1-2 MAKU 13.1-2 PIAT EWY

⁵ Mi'i hawyi Iesui potmu'eria te'eraha'at kahato Tupana mōtypot yat ikahu kahato hap etiat hawyi te'ero'e to'ope – Pāi i'atu'e ikahu kahato mesuwat Tupana mōtypot yat i'atu'e to'ope. Iwato kahato tig mesuwarotiat nu koro ko'i Tupana mōtypot yat i'atuminug i'atu'e. Waku kahato mesuwe i'atu'e. Eiweha'at ro mekewat miit'in miiium ko'i Tupana kapiat hap kape i'atu'e to'ope. Ta'i ta'atumokahu kahato Tupana mōtypot hap yat mesuwe i'atu'e to'ope. ⁶ Mio tā i'atu'e hawyi Iesui to'e i'atuepe – Uhemiiit'in e eiweha'at ro meiūwat nu koro ko'i kape e. Ta'i mesuwarotiat nu koro ko'i ikahu kahato pytkai iwato kahato pytkai hewo hewo wyti aru hawyi yt kat i aru wētup nu koro topyhu'at mekewat e'at pe to'otote tote rakat are e.

⁷ Mi'i hawyi hekatuwyria apo'i'atu'e Iesui pe – Urumu'e hat i'atu'e karāpe aru pāi mesuwat nu koro ko'i hewo hewo hap topyhu'at i'atu'e. Aikotā aru pyno uruikuap mekewat e'at put'ok'e hap i'atu'e Iesui pe. ⁸ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat topotpo'ororia pe – Eiwe'eg wo o are katupono wyti aru uhet wywo uhet ero'ok haria put'ok'i'atu'e

ehepe eima'at hamo are. — Uito Iesui ti rat i'atu'e wyti aru. Uito ti ariot ra'yn eiporekuat koro wuat i'atu'e aru. Tupana mipo'oro uito wuat'i miit'in porekuat nuat i'atu'e aru ò'ē haria. — Ara'aipok ta'yn mana'in uhyt'i'in i'atu'e aru ehepe wen ma'ato yt eweiwanētup tei'o i'atueso rakaria kape are katupono eima'at hamo tō'ē are. Yt pywo piat rakaria i mi'iria pote e. Ehekat ky'ewi eipiit ky'ewi tō'ē aru — Uito Tupana mipo'oro sese e haria e Iesui ahepe. ⁹ — Ta'i mekewat e'at pe wyti aru wu'uka hap ko'i kahato eweikuap yne mesuwarotiat wu'uka hap etiat eweikuap aru e. Mi'i hawyi yt kat hin i wo'owese hap mesuwarote hap ewywuwat eweipuēti aru are e. Yt ikahu hin i hap ewy miit'in to'o'atu'uka atu'uka kahato wyti aru hap kape eiwa'akasa pytkai yt eweiken'ē mi'i pupi katupono po'og po'og sa'ag mi'i e'at kai turan put'ok'e mekewat ho'opot ho'opot hap e'at koro are e. ¹⁰ Mi'i hawyi wo'o'atu'uka atu'uka sakpo hap e'at wyti aru put'ok'e are e. Mi'i hawyi morekuaria koro ko'i to'omoma teran aru hawyi to'o'atu'uka atu'uka irania'in ywania eporekuaria ko'i wywo e. ¹¹ — I'ewyte wyti aru mekewat e'at yt naku i hap koro owakai mesuwat yi aipytyp huruk huruk'e kahato tyry'e tyry'e hap ewy hawyi yt kat hin i miit'in mi'u mesuwat yi tote toīne'en are e. Mi'i hawyi wuat'i etama piaria hesy'at kahato rakaria wo tukupte'en e. Mi'i hawyi miit'in saty'i saty'i hap yt ikahu hin i hap ewy te'eruwemoherep aru mesuwarote e Iesui. Ta'i yt naku i hap yn wyti aru miit'in ete ta'atupuēti are e. I'ewyte atipy wyti aru yt aimikuap ewy hin i topyhu'at aru katupono ipoity kahato ui'e hap ewywuwat hap kape ewei'akasa aru e. Ta'i atipy kaipyi ywaiti pyi hewo hewo kahato miit'in ete yt naku i hap ewywuwat yt karāpe i ewei'akasa hap ewywuwat e. Mi'i hap ko'i kape eiweha'at turan waku eiwatetup mesuwat uimienoi kape e. ¹² Ma'ato mekewat e'at pe wyti aru mesuwarotiarua yt uimohey haria eipytyk kahato wyti aru ehaty'i haty'i hamo are e Iesui. Ta'i Tupana mōtypot hap yat kape eheroto eipe hawyi — Yt nakuaria i kahato mi'iria i'atu'e ehapiat uipotpo'ororia eipe pote are e. Mi'i hawyi wyti aru ta'atupyhik kahato eipe are e. Morekuat koro ko'i tu'isaria ei'auka teran haria tukupte'en uhemiiit eipe pote are e. ¹³ — Ma'ato eheroto haria pe i'ewyte morekuaria pe waku ehenoī uhehay wakuat i'atuepe eweikuapte'en i'atupy'asetpe turan mekewat e'at. Ereīne'en surara'in po pe pytkai waku ewehenoī ewanīkaptia pe sehay wakuat uhetiā e. ¹⁴ — Yt eweiwanētup tei'o sa'awy'i — Kat som waku aru are'e ui'auka teran haria pe i'atuwesat hap ete are e. ¹⁵ Katupono mekewat e'at sa'ag me aru uito ti aru areīne'en eiwywo kahato hawyi atopag eiwē pe uhehay i'atuwesat hamuat are e. Ta'i aikotā waku kahato hap ahenoī ehepe e. Mi'i hawyi ehewanīkaptia yt ta'atumohit kuap i ei'e hap hawyi paa'i'atu'e uhehay wakuat eiwē pywiat pupi are e. ¹⁶ Pywo ti rat meiūran aru ei'ywot'in eity'in yt uimohey i haria yt i'atuwese hin i ehete uhehay upiaria eipe pote i'ewyte ehekatuwyria sese wyti aru eima'at hanuaria te'eropyhu'at uiky'e haria sese eipe pote are e. Mi'i hap e'at pe eikatuwyria sese ti'atukaykay surara'in sem ei'auka hamo are e. Mi'i hawyi ta'atuho'o'atu'uka kahato uhehay moherep haria mekewat e'at pe are e. ¹⁷ Yt uwe i eiky'esat haria tukupte'en mekewat e'at pe uikai eweikuapte'en eipe pote are e. ¹⁸ I'atupy'ahak kahato ehete uhemiiit'in eipe pote are e. Ma'ato eimosaty'i saty'i pytkai wyti aru yt uwe i eihep kuap Tupana po pyi are e. Ehehay pywo sese uhetiā yt ta'atu'akit kuap i are e. Ta'i yt wētup e hap ta'atumoma kuap mekewat e'at pe uimi'apykok ko'i eiperia pote e. ¹⁹ Uimohey ro haty wo po'og mekewat e'at pe are yt naku i kahato ahete pytkai are e. Yt eweipun nei'o uimohey hap miit'in ei'atu'uka hap e'at pe are e. Waku uikawiano eweikuapte'en ne wuat'i e'at pe e. Yt ui'atoiat i pote waku pe eweikuapte'en wuat'i e'at pe are e.

MATEU 24.15-21 MAKU 13.14-19 PIAT EWY

²⁰ — Mekewat e'at pe karāpeī tukupte'en surara'in sem ahewanīkaptia yt pya i ahetawa wato Ierusarēi kaipywiat hawyi karāpe tuwehyt'ok teran ahetawa pe ai'atu'uka hamo mi'i hap e'at pe meremo eweikuap ta'yn yt pya hin i ahetawa wato Ierusarēi moma sese hap e'at hap eweikuap are e. ²¹ Tawa wato Ierusarēi toīne'en yi Iuteu py'asetpe pote

waku eikohyeput kahato pya kahato yi Iuteu kaipyi are e. Waku eikohyeput yity'ok ko'i kape eiwemig hamo are e. Ma'ato tawa Ierusarēi miaria eipe pote meremo eiwenōē ro pya pya tawa wato Ierusarēi kaipyi hawyi meremo eikohyeput pya pya tawa pyi e. Mu'ap upi Ierusarēi kapiat eweikupte'en mote yt ewei'aipok tei'o tawa Ierusarēi kape are e. ²² Katupono miit'in apiheg hap koro hap e'at sese topyhu'at mekewat e'at pe aru are e. Ta'i sa'awy'iwuat Tupana miwan ewywuwat sa'ag hap ewywuwat topyhu'at aru mekewat e'at sa'ag hap e'at pe are e. ²³ Mekewat e'at turan yt naku i kahato topyhu'at aru hupi'a rakaria ete mana'in mēpyt sat haria wywo ete are e. Katupono ho'opot hap yn topyhu'at itote are e. Tupana piat miit'in apiheg hap put'ok'e ra'yn yne yi Iuteu piaria ete are e. ²⁴ Mi'i hawyi wētup ywania ti'atu'uka kahato yne Iuteu ywania kyse'yp mo ta'atu'uka kahato are e. Irania'in ta'atueroto ta'atuetama kape ta'atupotpap nug hamo hawyi iraniam'in ta'atupyhik ta'atuwo'opyhik hawe are e. Ta'i iraniam'in wētup ywania kaipywiaria ko'i ti'atumoma irane Ierusarēi miaria ma'ato mi'i hawyi wētup e'at pe aru Tupana — Wāi'e mi'iria pe toran na'yn e aru hawyi ta'atupohep ta'yn ai'ywania moma hap hawyi ta'atu'atoiat tawa Ierusarēi are e. Mi'i hawyi yt ta'atuewryr kuap i po'og tawa Ierusarēi me are e.

MATEU 24.29-31 MAKU 13.24-27 PIAT EWY

²⁵ At waty waikiru ko'i i'ewyte tohenoi wyti aru uhut hap e'at ta'atuheno are. Yt pya i ra'yn toran na'yn e hap e'at pe put'ok'e hap ta'atuheno aru are. At waty waikiru ko'i yt tukupte'en i ta'atueiam me are e. Ta'i yt sa'awy'iwuat ewy hin i at waty waikiru tukupte'en are e. Mekewat e'at pe kowo i kowo i ta'atuewryr mekewat e'at pe are. Ta'i mesuwat yi tote ywytu uato hap ewy kahato y'y tote yi tote po'og po'og sa'awy'iwuat kai are e. Mi'i hawyi wasere sa'ag hap ewy toīne'en e. Mi'i hawyi y'y wato hap wasere upiat ai'yat ypiik hap pupi miit'in te'eroken'ē kahato pote i'atu'akag'aia hawuo te'erewanētup kahato at ka'ap hawyi — Yt naku i kahato mesuwe i'atu'e aru to'ope are e. Pywo pe ti yne hyemyi'a wato ko'i ete y'y ihyesaika kahato hap ewy topyhu'at mekewat e'at pe aru e Iesui temiit'in me itote. ²⁶ — Mi'i hawyi at waikiru waty kohyewryr hap kapiat mesuwarotiararia te'era'akasa hawyi gyt'i'atu'e aru e. I'atuperup i'atuwuwu gen'ē pono e. Atipy piat i'atueiam ko'i huruk'e hawyi yt te'eropyhu'at kuap i sa'awy'itewuat ewy e. Mi'i hawyi — Watopap yne irane aito i'atu'e to'ope te'eroken'ē haype are e. ²⁷ — Mi'i hawyi tut ra'yn Uito Eheyke'et Eikywyt ywyhig muo uhesaika hawuo uimōtypot hawe put'ok'are ra'yn e Iesui. ²⁸ — Pyno uimienoi hap ewy put'ok'e hawyi yt eweiken'ē tei'o ma'ato eiwepit ro katupono yt pya hin i ehehakyera'at hap hamuat e'at toīne'en are e Iesui ahepe temiit'in me.

MATEU 24.32-35 MAKU 13.28-31 PIAT EWY

²⁹ Mi'i hawyi hā'ākāp wuo tohenoi i ra'yn. Mio tā e Iesui — Pyno eweikuap ta'yn aikotā ahetama pe aria'yp ko'i haat kahato ta'atue'at put'ok'e hawyi e. ³⁰ Ahetama pe Wiku yp i'yhop kyt ewei'akasa hawyi i'aman mot e'at yt pya hin i wato'e mesuwe ahetama pe e. ³¹ Mi'i hap ewy karāpe ewei'akasa yne yne uimienoi ko'i ewy wyti aru tokosap yne hap — Waku ewei'e eipy'a pe tut irane Tupana Mi'airo Wuat'i Miit'in Porekuat nuat hap e'at waku ewei'e are e. ³² Pywo ti rat tut aru wuat'i ui'e hap ok tā ko'i are e. Mūki'ite e'ihot'ok wyti aru uimohey haria mesuwat yi totiararia te'eraha'at aru yne ui'e hap kape hawyi te'ero'e to'ope aru — Aimu'e hat to'e hap ok tā topyhu'at ra'yn mesuwat yi tote aikotā to'e hap ewy i'atu'e aru e. Yt uheso i tut wyti aru yne uimimoherep ui'e hap ko'i ok tā e. Uimohey haria tukupte'en aru mesuwat yi tote karāpe put'ok'e yne uimimoherep aikotā aru ui'e hap ko'i e. Aimimu'eria ehaipepiaria uimohey haria yt karāpe i ikahuro mesuwat yi tote ma'ato te'eraha'at aru uimimoherep uhehay aikotā aru hap akasa hamuat e Iesui tomohey sese haria pe ahepe. ³³ Ta'i atipy ko'i waty at waikiru ko'i te'eruweityk kahato aru yne yne i'ewyte mesuwat yi rotiat yne yne yt kat i aru toīne'en katupono tuweityk aru yne yne ma'ato uimienoi ko'i yt karāpe i ikahuro aru are ma'ato

toïne'en wuat'i e'at pe uhehay e Iesui ahepe. ³⁴ — Eiwē'eg wo o eiwanētup hawe are yt naku i kahato mesuwarotiat eimi'u kape esapo hy u hap kape yn eweiwanētup are e. yt naku i ehenuk iwato kahato hap kape yn eiwemahy u hap kape yn eipy'a pe toïne'en mekewat e'at put'ok'e turan are e. Yt naku i eiminug ko'i hap kape mesuwarotiat kape yn eiwewanētup are. Mi'i wanētup hap ewy ereïne'en mote karāpe mekewat e'at put'ok'e hawyi eiwemogyt mogyt ne'i aru Tupana pupi are e. ³⁵ — Ta'i wuat'i miit'in mesuwarotiarua te'era'akasa hamuat mekewat e'at pe hut turan ma'ato yt hekatup i haria pote mi'iria pyhik hap ewywuwat put'ok'e irane e. Aikotā pay yt tikuap i mory'a toïne'en mu'ap tote to'auka hamuat hap ewy kahato put'ok'e mekewat e'at yt naku i rakat yt Tupana mohey i te haria ete are e. ³⁶ Pyno ewehētup to Tupana piat eimoesaika hap ei'apykok hamuat mekewat ho'opot hap e'at put'ok'e ehete pote are e. Waku miat iwe'eg rakat ewy eweikupte'en are e. Waku ewehētup o Tupana pe — Yt atoiat teran i uhepiat emohey hap waku ewei'e tope are. Mi'i hawyi put'ok'ewei'e wyti aru mekewat eho'opot hap e'at hawyi waku — Uipowyro ro mesuwat e'at sakpo areto hamuat ewei'e ro Tupana pe are e Iesui ahepe itote.

³⁷ Mi'i hawyi wuat'i e'at pe Iesui ti'atumu'e kahato miit'in sem Tupana mōtypot yat koro pe. ³⁸ Hunete wuat'i miit'in te'eruwa'atunug itote Tupana mōtypot yat koro pe Iesui mienoi kapiat te'erowanētup hamo. Ma'ato wātym'i hawyi toto i ra'yn Iesui mekewat Uriweira ypia yity'ok kape. Mi'i tote toïne'en wātym muo ētup hamo.

22

MATEU 26.14-16 MAKU 14.10-11 PIAT EWY

¹ Pyno wētup e'at pe put'ok'e mekewat man teneg u hap e'at karāpe Iuteuria te'eruwa'atunug kahato ta'atueta wawa koro Ierusarēi kape man teneg u hamo — Mi'i man aimi'u sa'awy'iwat ewywuwat kahato ewy watoïne'en ahewanīkaptia po pe turan e hap kuekatu hamo te'eruwa'atunug. ² Mi'i hawyi itote pa'i kororia i'ewyte wāi'e hap enoi haria tikat kahato aikotā waku mig'i wo Iesui auka hamo hap ta'atukat tawa Ierusarēi me wen ma'ato yt ta'atupuēti i katupono Iesui ky'e haria sem mupi te'eroken'ē kahato itote. ³ Mi'i turan ahiag teke ra'yn Iesui potmu'e Iuta e hap piit pe mekewat Ikarioti sa'yru piit pe teke mekewat Iesui potmu'e wētup ok 12 ok takat pe. ⁴ Ahiag teke hawyi Iuta piit pe hawyi toto ra'yn pa'i wato kororia kape i'ewyte surara'in akag ko'i kape Tupana mōtypot yat apykok haria kape hawyi ihay kahato mi'iria wywo aikotā waku Iesui pytyk hamuat kat hamo. ⁵ Toi'atumowepit pa'i wato ko'i i'ewyte surara akag ko'i imienoi sa'ag wo hawyi ta'atuha'up nug neran sa'up iwato Iuta pe Iesui ma'at hap pe sa'up mo. ⁶ Ha'up totat hawyi toto ra'yn hawyi toikat kahato aikotā karāpeī waku Iesui moherep hamo i'auka teran haria po piat hum hamo irania'in yt mikuap mo i hap toikat.

MATEU 26.17-19 MAKU 14.12-16 PIAT EWY

⁷ Mi'i hawyi put'ok'e ra'yn mekewat man teneg u hap e'at tawa wato Ierusarēi me. Mi'i turan Iesui ywania Iuteuria ywania i'auka ta'atuhū Kuteiru mēpyt i'atuminug sa'ag sa'up mo Tupana mowepit hamo. ⁸ Mekewat man teneg u hap e'at owokai Iesui tipo'oro typy ok temiit Peteru Iuwāu tawa Ierusarēi kape to'e henoī hamo hawyi — Eweiwat ro tawa kape ienuk wato hap nug hamo. ⁹ Mi'i hawyi apo'i'atu'e — Mehī aikope som waku watunug aimi'u itote i'atu'e Iesui pe. ¹⁰ Mi'i tupono toi'atuwesat — Eweiwat tawa wato Ierusarēi kape hawyi meremo itote eweipuēti aru ihainia kamūti piat y'y sat hat itote are e. Mi'i hawyi hewat'ymo eweiwat ro hawyi teke ra'yn wētup getap we. ¹¹ Mi'i hawyi waku ewei'e ro getap ka'iwat pe — Urupe'oro hat Iesui tuwehay po'oro ewawi uhyt katupono toikuap teran — Aiūwat mekewat okipy wato waku rakat Uito uhemīit'in wywo man teneg u hamuat ewei'e ro getap ka'iwat pe. ¹² Mi'i ewei'e mekewat getap ka'iwat pe hawyi toimoherep aru ehepe wētup okipy iwato rakat ywaiti rakat piat are e. Mi'i pe tukupte'en yne aimiky'esat mekewat ienuk hap nug hamuat aru are e. Waku mi'i okipy

koro tote ewetunug aimi'u are e. ¹³ Mi'i hawyi tuwat Peteru Iuwãu Iesui mienoi ewy hawyi ta'atupuēti yne ra'yn Iesui e hap ewy hawyi itote ienuk hap iwato rakat ta'atunug itote Iesui miky'esat ewy.

MATEU 26.26-35 MAKU 14.22-31 PIAT EWY

¹⁴ Mi'i hawyi wātym'i turan hawyi Iesui toto wy mekewat okipy ywaiti kape hawyi put'ok'e itote hawyi Iesui ta'apyk ta'yn yparakai koro ete temiit 12 ok takaria wywo.

¹⁵ Mi'i hawyi to'e i'atuepe – Waku kahato mesuwe watenuk e. Ahekatup kahato ra'yn mesuwat ienuk hap u hamuat eiwywo uhepiat ho'opot hap owakai e. ¹⁶ Uiwyrria'in e areto irane eikai hawyi yt arenuk i ira'yn ienuk hap man teneg u hap mesuwat yi tote i ra'yn are e. Ma'ato meiūran karāpe Tupana topyhu'at Wuat'i Miit'in Porekuat Koro wanuat hap e'at pe hawyi atu'u i ra'yn eiwywo e Iesui. Ta'i wuat'i miit'in tikuap ta'yn hawyi Tupana topyhu'at Wuat'i Miit'in Porekuat no hawyi ahū'u i ra'yn man teneg ienuk hap eiwywo e Iesui temiit'in me. ¹⁷ Mi'i tā to'e hawyi totat ra'yn mekewat kui'a piat sapo hy hawyi – Waku e Tupana pe. Mi'i hawyi tutum mekewat kui'a torania temiit'in me hawyi to'e i'atuepe – Waku eweimōē ro mesuwat kui'a piat sapo hy eiwo'ope e. ¹⁸ – Pywo pe ti Uito are'y'u meiū hawyi yt are'y'u i sapo hy eiwywo i ra'yn ma'ato mekewat e'at karāpe Tupana toīne'en Wuat'i Miit'in Porekuat nuat e'at put'ok'e hawyi are'y'u i ra'yn mesuwat ewywuwat sapo hy eiwywo i ra'yn e temiit'in me. ¹⁹ Mi'i hawyi man teneg totat hawyi waku e Tupana pe hawyi toipik topo wo hawyi tutum na'yn topotmu'eria pe hawyi to'e – Mesuwat man uimipik uipiit ewy kahato toīne'en katupono uipiit miit'in tipik kahato ui'auka turan e. Mi'i pote uipiit iā'ākap kahato meikowat man e. Ta'i meikowat man ni uipiit e. Mi'i hap ewy topyhu'at uipiit irane ui'auka turan e. Katupono uiku'uro irane wuat'i miit'in kawiano e. Mi'i pote waku man u hat uiku'uro hap kuekatu hap ewetunug aru e. ²⁰ Te'erenuk kahu hawyi sapo hy kui'a piat totat hawyi – Meikowat sapo hy uhuu ewywuwat e. Ta'i uhuu at hap topyhu'at aru mohag wo miit'in Tupana wywo wo'owese hap nug hamuat e. Uhuu ta'at yne irane miit'in ehakjera'at hamuat e.

²¹ Mi'i hawyi Iesui to'e – Ma'ato eiwe'eg wo o katupono wētup ok aipy'asetpiat mesuwat yparakai ete apyk piat uima'at hanuat toīne'en na'yn e. Katupono ui'a ukakare sa'ag ne'i mi'i miit toīne'en e. ²² Ta'i Uito ti Wuat'i Ywania Yke'et pote uiku'uro irane miit'in yne kawiano Tupana miky'esat ewywuwat ma'ato yt naku i kahato topyhu'at aru uima'at hat ete katupono Tupana mi'apiheg sese mi'i miit topyhu'at e Iesui temiit Iuta piat. ²³ Mio tā to'e hawyi hemiit'in apo'i'atu'e to'ope to'ope – Uweī aiwywo Aika'iwat ma'at hanuat i'atu'e.

²⁴ Mi'i hawyi Iesui potmu'eria 12 ok takaria tu'uka to'ope yparakai ete to'oehay wo – Uito ti po'og Iesui potmu'e eikai torania kai i'atu'e sa'ag to'ope. ²⁵ Mi'i hawyi Iesui to'e temiit'in me – Uiwyrria'in e ahewanīkaptia ywania porekuaria mio tā i'atu'e – Woroho'oky'e kahato i'atu'e ahepe ma'ato i'atuso ne'i katupono marak'a ko'i ne'i mi'iria tupono e. Yt kat i aiky'e hap wywo aipo'oro ta'atupotpap nug hamo e. Pyno yt naku i mi'iria ewywuwat ko'i eiperia are e. Yt atiky'esat i e temiit'in me. ²⁶ Ma'ato eipe ti yt mi'iria ewywuwat no i eweikupte'en e. Atiky'esat kahato eiperia iwese kahato rakaria wo e. – En ni po'og uikai e haria wo atiky'esat eipe e. – Waku uito ewat'ymo areto uhyt mana e haria wo atiky'esat eipe e. – Woropowyro teran e haria wo atiky'esat eipe e. – Waku uipo'oro uhyt mana e haria wo atiky'esat eipe e. Atiky'esat eweipyhu'at irania'in powyro hanuaria e. Mi'i haria wo eweipyhu'at pote mi'i hawyi po'og po'og irania'in kai Tupana wanētup hawe eweipyhu'at e. I'ewyte miit akag wuat eipe pote heropat haria ewywuaria waku eweipyhu'at eimiit'in powyro hanuaria hap atiky'esat e Iesui temiit'in me tomohey haria yne pe. ²⁷ Mesuwarotiararia aiporekuaria te'eruwepyk hawyi ta'atukaykay ta'atueropat haria hawyi – Uipoi ro mesuwe meremo i'atu'e. Mi'i hawyi heropat haria meremo ta'atuerut morekuat kape imi'u ipupi te'eroken'ē hawyi.

Ma'ato Uito yt mi'iria ewy hin i are. Yt atiky'esat eiperia morekuaria ewy ma'ato waku po'og miit'in poi hanuaria wo ewy hap atiky'esat aikotã uito woroho'opoi hap atiky'esat eiperia katupono areĩne'en mesuwe miit'in eropat hano are miit'in poi hano areĩne'en e Iesui temiit'in me. ²⁸ Mesuwarote aho'opot kahato miit'in mikyry'i wo hap upi ahenoi mi'iria pe turan wen ma'ato eipe yt ui'atoiat hin i uhã'ãg turan e. Waku kahato eiperia e Iesui topomu'eria pe. ²⁹ Sa'awy'i Ui'ywot Tupana tum uhepe wuat'i ywania uhemiiit no. Koitywy Ui'ywot ewy atunug eiperia morekuaria wo ui'ewywuaria e. Ta'i Ui'ywot uinug na'yn Morekuat no mesuwarote e. Mi'i hawyi eipe ti i'ewyte woroho'onug morekuaria wo ui'ewy e Iesui. ³⁰ Pywo pe ti are'e ehepe aikope aikope areĩne'en morekuat no hap tote wyti aru uimi'u nug hap tote uiwywo ewei'apyk aru e. Ta'i morekuaria wo uiwywo eweikupte'en e. Ta'i uiwywo ewei'apyk uimi'u u hamo uhesapo hy u hamo itote uimõtypot sese hap e'at e. I'ewyte ei'apyk hap ko'i sese iwato rakat tote ewei'apyk morekuaria kororia wo 12 ai'ywania Isareu ywania morekuaria wo eweikupte'en aru itote are e. Mi'i hawyi ta'atuerut ehowawi ai'ywania uwe waku uwe yt naku i ewei'e hamo e Iesui temiit'in me 12 ok takaria pe.

³¹ Mi'i hawyi Iesui to'e Peteru pe – Simãu Simãu e mesup wãtym muo ahiag ehã'ãg kahato e. Ta'i ahiag tihep teran epiat uimohey hat uhyt i'ewyte irania'in uipotmu'eria yne toiky'esat towano e. Pyno eiã'ãg hap iwato kahato tutunug neran ei'akit reran haype e. Aikotã arui ape watihu'i hu'i hap ewy tutunug hawyi arui ape toihep yne hawyi arui sese yn topyhu'at panene pe i'ape wasere upi toto yne hap ewy uimohey hap yn topyhu'at eikai aru Peteru e. ³² Pyno atikuap ahiag miky'esat hawyi meremo ahẽtup kahato Ui'ywot pe emoesaika hamo – Tupana are yt atiky'esat i Simãu tipun aimohey hap are kahato Ui'ywot pe ekawiano Peteru e. Mi'i hawyi karãpeĩ era'aipok uhowawi i ra'yn aru mi'i hawyi eti'atumoesaika o ewyria'in uimohey haria i'atuiã'ãg hap turan e Iesui Peteru pe. ³³ Mi'i hawyi Simãu tiwesat Iesui – Uika'iwat pywo ti rat areto ewywo wuat'i e'at pe eku'uro hap kape miit'in epyhik hap kape areto wy e. Ta'i areto ewywo e'auka hap kape Mehĩ e. Ta'i ui'auka teran irania'in mote – Waku ui'auka are'e aru i'atuepe ma'ato yt karãpe i moro'atoiat En Uhyt Uiwy Iesui e Peteru. ³⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e Peteru pe – U uiwy Simãu mesuwat wãtym nuran aru – Yt atikuap i Mi'i Miit ere'e aru uhepiat mye'ym mo mekewat waipaka ehay e'yianmete e. Ta'i mye'ym mo aru – Yt atikuap i Mi'i Miit ere'e uhewanĩkaptia pe uhyt e Iesui Peteru pe. ³⁵ Mi'i hawyi Iesui apo'e temiit'in me – Sa'awy'i woroho'opo'oro eipe yt kat wywo i Tupana ehay moherep hamo e. – Yt ewetioto tei'o mu'ap sa'up ehupi are sa'awy'i ehepe e. Yt ewetioto tei'o ehekuriwu ehupi are sa'awy'i. Yt naku i typy ehesokpe ewetioto are sa'awy'i ehepe e. I'ewyte eipy piat eipy sokpe wywo yn waku eweiwat are sa'awy'i ehepe woroho'opo'oro uhehay moherep hamo turan e. Yt naku i ekyse'yp surara ewywuat are sa'awy'i ehepe e. Pyno apo'are ehepe – Kat som yt kat i eweipuẽti mekewat e'at pe e. Yt kat i eimi'u hap eweipuẽti sio yt e. Yt kat i ehesokpe hap eweipuẽti sio yt e Iesui temiit'in me. Mi'i hawyi ta'atuwesat – Yt Uhyt waku kahato uruipuẽti yne urumiky'esat ok tã toĩne'en urui'atumu'e miit'in itote turan hap uruipuẽti i'atu'e Iesui pe. ³⁶ Mi'i hawyi Iesui to'e i temiit'in me – Pyno sa'awy'i yt ewetioto tei'o mu'ap sa'up are ma'ato koran wẽtup ui'e hap are'e ehepe e. Mio tã are – Toĩne'en eipo pe mu'ap sa'up pote ewetioto o yne ehupi are. Ehekuriwu ko'i howapy ekat wo tukupte'en mote ewetioto yne ro ehupi are. I'ewyte ehesy'yp surara wat ewywuat yt kat i eikai pote waku meremo ehesokpe wywo eweikiyi'at ro ehesy'yp surara'in wat ewywuat are ehepe e Iesui. ³⁷ Pywo pe ti sa'awy'i wuat Tupana ehay moherep haria mio tã i'atu'e ta'atumiwan me – Yt nakuaria i po pe wyti aru topyhu'at Uipo'oro Wuat'i Ehakyera'at hat e Tupana sa'awy'i miwan me e Iesui temiit'in me. Pyno koitywy sa'awy'i wuaria uhetiano ta'atuwan e. Mi'i pote koran na'yn areĩne'en yt nakuaria i po pe aikotã Tupana to'e hap ewy e. Katupono yne Tupana e hap uheteiat ewywuat aru topyhu'at tomimoherep miwan sa'awy'i wuat e hap ok tã

e. ³⁸ Mio tã to'e hawyi ipotmu'eria te'ero'e — Uruka'iwat eraha'at kope urupo pe typy kyse'yp surara'in wat ewywuwat toïne'en i'atu'e. Mi'i hawyi Iesui to'e — Pyno waku typy kyse'yp put'ok'e e.

MATEU 26.36-56 MAKU 14.32-50 PIAT EWY

³⁹ Mi'i hawyi aikotã sa'awy'itewuat ewy Iesui toto i ra'yn tawa wato Ierusalēi pyi mekewat yity'ok Uriweira ypia ko'i kape temiit'in wywo. ⁴⁰ Put'okta'atu'e yity'ok tote hawyi Iesui to'e temiit'in me — Uiky'e haria waku mesup wātym ka'ap ewehētup kahato Tupana pe — Urumoesaika ro Tupana esaika hamo emohey po'og hamo katupono mesup ta'yn ewanīkaptia uruhēp teran epo pyi emohey hap po pyi waku ewei'e ka'ap Tupana pe e Iesui temiit'in me. ⁴¹ Mi'i hawyi Iesui ta'am na'yn po'og yity'ok upi temiit'in myi yt pya i aikotã nu watipun hap ewy toto hawyi tuwepỹ'ātutuk ihay To'ywot Atipy piat Tupana wywo. ⁴² — Ui'ywot atiky'esat kahato emiky'esat ewy yn atunug e. Etiky'esat miit'in ho'opot hap wuat'i e'at piat atu'u yne hap pote atu'u e. Papai uhepiat ho'opot hap sapo hy kui'a piat ewy toïne'en e. Yt atu'u teran i mekewat kui'a piat Papai katupono ui'auka hap toïne'en mote wen ma'ato etiky'esat atu'u pote atu'u mesup emiky'esat ewy Papai e. Etihep teran mesuwat kui'a uipo pyi pote etihēp to ma'ato yt etihēp teran i mote atu'u yne e Iesui To'ywot Tupana pe. ⁴³ Mi'i tohenoi hawyi tuwemoherep howawi ra'yn wētup ok atipy kaipywiat sut hat Tupana mipo'oro Iesui moesaika hamo. ⁴⁴ Mi'i hawyi Iesui ihay kahato Tupana wywo. Mi'i hawyi tuwesaty'u kahato itote. Mi'i hawyi huu tuwētem ipiit pyi huu aikotã an hakup ewy homhom'e yi tote i'akag owa pe pyi. ⁴⁵ Ihay kahato Tupana wywo hawyi ipoĩ'ãm na'yn hawyi ta'aipok temiit'in kape ma'ato i'atuket turan ne'i toi'atupuēti katupono yt i'atuwepit hin i pote. ⁴⁶ Mi'i hawyi to'e i'atuepe — Are pã kat poteĩ eweiket ne'i mesup e. Eipoĩ'ãm no hawyi ewehētup to Tupana pe e. Yt pote ahiag mi'akit ko'i eweikupte'en aru e. ⁴⁷ Mio tã e turan surara'in sem put'ok'i'atu'e miit'in typy'i kahato rakaria wywo. Mi'iria mu'ap moherep hat tut ra'yn wētup ok Iesui potmu'e sa'ag Iuta e hap. Mi'i tokosap Iesui ewawi imoherep surara'in me hamo hawyi iporok'at Iesui i'ãpysig hamo. ⁴⁸ Mi'i hawyi Iesui to'e — Uimoherep teran surara'in me ui'auka hamo pote ui'ãpysig uiky'e hat ewy apo Iuta e. ⁴⁹ Mi'i hawyi ipotmu'eria ta'atukuap ta'yn Iesui ma'at hap hawyi te'ero'e — Uruka'iwat koitywy apo waku urutat uruekyse'yp typy hawyi waku apo urutu'uka surara'in nywo ehakyera'at hamo i'atu'e. ⁵⁰ Mi'i hawyi wētup ok Iesui potmu'e Peteru ti'ahapehep ta'yn pa'i koro emiit tekyses'yp mo. Ipo sese kai toi'ahapehep. ⁵¹ Ma'ato Iesui to'e Peteru pe — Wãi ne mehĩ yt naku i e hawyi tuweponug na'yn pa'i koro emiit eahape tek hap ete hawyi meremo sat'e hawyi waku sa'awy'i ewywuwat i ra'yn topyhu'at. ⁵² Mi'i hawyi Iesui to'e pa'i kororia esurara'in akag ko'i pe nagnia pe to'auka teran haria pe — Kat pote uimohan mesuwe wātym muo sero'ok takat mohan hap ewy e. Kat pote kyse'yp ko'i wywo aria'yp ko'i wywo uimohan e i'atuepe itote. ⁵³ Sa'awy'iwuat'i e'at pe areĩne'en eiwywo Tupana mōtypot yat pe eimu'e hamo wen ma'ato mekewat e'at pe turan yt uhat hin i eipo wo ui'auka hamo e. Ma'ato ehe'at ra'yn toïne'en katupono ui'auka teran i'ypyryp we aikotã ei'akag ahiag ewy cewetunug mesup uhete e surara'in me.

MATEU 26.69-75 MAKU 14.66-72 IUWĀU 18.12-27 PIAT EWY

⁵⁴ Mi'i hawyi surara'in ipytyk ta'yn Iesui hawyi ta'atueroto ra'yn pa'i koro ko'i yat kape. Mi'i hawyi ipotmu'e Peteru toto wy hupi wen ma'ato pya Iesui kai toto. ⁵⁵ Mi'i hawyi pa'i koro ko'i oken'ypy totiaria aria ta'atunug hawyi te'era'apyk aria ywytpē te'eruwemōpe hamo. I'ewyte Peteru ta'apyk i'atupy'asetpe ira'ak pote. ⁵⁶ Mi'i hawyi wētup pĩ'ã makup surara mi'u nug hat teha'at kahato ra'yn Peteru kape aria kupykiat iwemōpe turan mi'i hawyi to'e — Mimi e en ni mekewat sa'awy'iwuat Iesui wywo hewyry rakat hap atikuap e are an worokuap kahato e Peteru pe. ⁵⁷ Ma'ato Peteru to'e — Yt atikuap i uito Mi'i Miit Iesui e hap het rakat pã e. ⁵⁸ Mi'i hawyi meiūran wētup ok surara teha'at kahato Peteru

ewawi hawyi to'e — Are pāi worokuap kahato en e. En ni wētup ok Iesui emiit sese e Peteru pe ma'ato toiwesat — Eso kahato yt atikuap i rat Mekewat Miit e. ⁵⁹ Po'og wātym hawyi wētup ok itote teha'at Peteru kape hawyi to'e — Pywo ti rat en ni ereīne'en sa'awy'i mekewat aīmipyhik Iesui wywo e. Worokuap ta'yn katupono epusu wētup tama pusu ewywuat mekewat yi Karireia hy pusu ewywuat aikope Iesui motag hap toīne'en pusu ewywuat e. ⁶⁰ Ma'ato Peteru tiwesat — U pāi e yt atikuap hin i rat emienoi Iesui etiat e. Mio tā e turan waipaka ihay — Akurē'ā e ra'yn e. ⁶¹ Mi'i hawyi Iesui tuwemorem Peteru ewawi hawyi iha'at kahato howawi hawyi Peteru paa'e kahato katupono Iesui mienoi hot'ok'e ra'yn tuwanētup hawyi Iesui e hap sa'awy'iwuat — Mesuwat ewātym waipaka ehay owakai te mye'ym mo — Yt atikuap i Mi'i Miit ere'e aru uhepiat Peteru e hap kape tuwanētup hawyi paa'e. ⁶² Iwanētup Iesui ehay kape hawyi Peteru toto meremo itote pyi hawyi tuweran hawyi tuwak kahato katupono — Yt atikuap i Iesui to'e mye'ym mo pote tuwak haty wo tuwemōti kahato hap wywo.

⁶³ Mi'i hawyi Iesui pytyk haria surara'in ti'ahyk ahyk kahato ra'yn hawyi te'eruwekyry'i kahato ta'atumikyry'i wo Iesui ete. ⁶⁴ Mi'i hawyi sokpe wo ta'atuowahik iha ko'i wywo hawyi — Etikuap yne Tupana ewywuat pote ehenoī ro uruepe e'ahyk ahyk haria set ko'i i'atu'e ne'i Iesui pe surara'in sem. ⁶⁵ I'ewyte ta'atumoweuka'i kahato ta'atuehay sa'ag wo itote.

MATEU 26.57-68 MAKU 14.53-65 IUWĀU 18.19-24 PIAT EWY

⁶⁶ Mi'i hawyi hunete ihot'ok hawyi nagnia miwan enoi haria i'ewyte pa'i koro ko'i te'eruwa'atunug yne hawyi ta'atuerut Iesui i'atuewawi apo'i'atu'e hamo. ⁶⁷ — En keī Tupana Mipo'oro Wuat'i Miit'in Ehakyera'at hamuat sio yt i'atu'e. Ehenoi ro uruepe i'atu'e Iesui pe. Mi'i hawyi toiwesat — Ahenoi ehepe uwe Uito hap pote wyti aru yt uimohey hin i e. ⁶⁸ Apo'are ehepe — Uito kēi Tupana Mipo'oro Miit'in Ehakyera'at hamuat are ehepe pote yt uiwesat hin i eipe e. ⁶⁹ Mi'i hawyi Iesui tuwemoherep tehay wo uwe sese toīne'en hap mio tā e — Uito ara'apyk aru Tupana Koro po sese kai ara'apyk aru Wuat'i Miit'in Yke'et no e. Mi'i hap e'at pe Tupana Sese Po'og Po'og Hesaika Rakat Mimōtypot sese wo ara'apyk atipy pe e Iesui tuwepiat. ⁷⁰ Mio tā to'e hawyi apo'i'atu'e Iesui pe — Pyno En nyti Tupana Sese Sa'yru Sese sio yt i'atu'e. Mi'i hawyi toi'atuwesat — Ei'e hap ewy e. ⁷¹ Mi'i hawyi morekuaria i'atupy'ahak kahato ra'yn Iesui ete hawyi te'ero'e to'ope — Heso kahato ra'yn i'atu'e. Towē piat — Uito Tupana Sa'yru Sese to'e sa'ag ne'i pote waku wati'auka katupono towē pyi tehay wo tuwenug na'yn Tupana wo ra'yn i'atu'e. Yt kat hamo i watikaykay irania'in morekuaria — Iesui yt naku i e hamo katupono watikuap ta'yn ihay pyi heso kahato hap i'atu'e morekuaria.

23

MATEU 23.1-33 MAKU 15.1-20 IUWĀU 18.28-19.17 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi torania ra'yn te'eropoī'ām Iesui eroto hamo morekuat koro Piratu kape. ² Mi'i hawyi ta'atukuasa teran haype Iesui Piratu pe. — Ta'i mesuwat miit yt naku i sese rikat pāi i'atu'e. Ga'atpo watipuēti Mi'i Miit miit'in ma'at hap ete i'atu'e. — Yt ewetum nei'o morekuat koro pe poha'up katupono Uito ti Morekuat sese wo areīne'en e itote hap ete watipuēti i'atu'e Piratu pe ma'ato yt pywo pe i. ³ Mi'i hawyi morekuat Piratu apo'e Iesui pe — En apo e'ywania Iuteuria Porekuat e. Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Mio tā apo e'e hap ewy ere'e uhyt e Iesui Piratu pe. ⁴ Mi'i hawyi Piratu to'e pa'i koro ko'i pe i'ewyte irania'in wa'atunug haria pe — Yt ati'auka teran i Iesui katupono yt kat i hin i toi'aparap uiwanētup hawe e. ⁵ Mi'i hawyi po'og haty wo ta'atukuasa Iesui — Pywo ti rat Iesui ti'atumu'e kahato temiit'in yt naku i nug hamuat hap ete i'atu'e. Pywo pe ti wu'uka hap topyhu'at Iuteu etama pe Iesui mienoi hap kaipyi i'atu'e. Ta'i sa'awy'i mekewat wētup e'yi Karireia pe toi'atumu'e itotiaria ehay pun hamo hawyi mio meiūpe hawyi — Waku watu'uka morekuat ete tohenoi ra'yn mesuwe wuat'i emiit'in

me i'atu'e sa'ag Iesui ete morekuat Piratu pe. ⁶ I'atu'e hap toikuap hawyi apo'e i'atuepe — Iesui apo yi Karireia piat e i'atuepe. ⁷ Ta'i yi Karireia piaria mimotag Iesui i'atu'e Piratu pe. Mi'i toikuap hawyi morekuat Eroti kape toipo'oro Iesui katupono yi Karireia piaria porekuat no Eroti toïne'en i'ewyte mekewat e'at pe morekuat Eroti toïne'en tawa Ierusalēi me. Mi'i pote yt niatpo hin i ipo'oro morekuat Eroti kapiat hamo. ⁸ Mi'i hawyi morekuat Eroti iwepit Iesui put'ok'e tewawiat hawyi katupono sehay Iesui etiat toikuap hawyi ta'akasa teran howawi. Iesui misepap kapiat ta'akasa teran haype. ⁹ Put'ok'e Iesui morekuat Eroti ewawi hawyi morekuat Eroti apo apo'e kahato ma'ato Iesui yt iwesat i. ¹⁰ I'ewyte tukupte'en itote pa'i koro ko'i i'ewyte i'atunāpin hap enoi haria. Pyno morekuat Eroti apo'e apo'e mi'iria pe Iesui etiat hawyi ta'atukuasa kahato Iesui tope. ¹¹ I'ewyte morekuat Eroti tesurara'in wywo tikuasa kahato Iesui. Mi'i hawyi morekuat esokpe ikahu kahato hap ewywuwat ta'atupag Iesui piit pe imohit hamo hawyi ta'atupo'oro i ra'yn morekuat Piratu kape. ¹² Sa'awy'i te ti morekuat Piratu morekuat Eroti hewanīkaptia wo ne'i ma'ato mekewat e'at pe Iesui kuasa hap e'at pe iwyria'in wo ra'yn tukupte'en Piratu Eroti katupono wētup wanētup hawe ewywuwat te'eropyhu'at Iesui ete. ¹³ Mi'i hawyi Piratu ti'atukaykay ra'yn pa'i koro ko'i i'ewyte nagnia ehay enoi haria yne wa'atunug haria toi'atukaykay howawi. ¹⁴ Mi'i hawyi morekuat Piratu to'e i'atuepe — Meiū miit Iesui eimierut wo toïne'en uhowawi ra'yn iminug yt naku i hap moherep hamuat e. — Miit'in ma'at hat Mi'i Miit Iesui ewei'e ra'yn uhepe ma'ato uito ti apo'are eipy'asetpe hawyi yt kat i hin atipuēti eimienoi ewy e. Waku rakat Iesui are e. ¹⁵ Mi'i hawyi atipo'oro Iesui morekuat Eroti ewawi waku sio yt kuap hamo e. Mi'i hawyi Eroti — Waku rakat mi'i e yt kat i i iminug kaipyi atipuēti sa'ag kahato e. Yt naku i wati'auka Mi'i Miit Iesui e uhepe e morekuat Eroti e uhepe e Piratu. ¹⁶ Pyno waku watipokpok haity hehu kahato rakat wywo hawyi waku atiporenōtem na'yn Iesui e Piratu i'atuepe. ¹⁷ Mio tā to'e katupono yne anu pe ienuk hap iwato rakat e'at pe wētup ok sa'awy'i morekuat mipyhyk ko'i Piratu tiporenōtem na'yn tomipyhyk wo'opyhyp hap pyi. ¹⁸ Ma'ato itotiarua pa'i kororia emiit'in i'atuehay kahato ta'atuehay pirik wo — Eti'auka ro eti'auka ro Iesui hawyi waku wētup ok mekewat aiwy Pasapa etiporenōtem wo'opyhyk hap wyi i'atu'e. — Waku miwan me etunug ehay — Waku watiporenōtem uhyt Parapa ipyhyk hap wyi ere'e ro emiwan me i'atu'e. ¹⁹ Mekewat wo'opot'auka hat Parapa sa'awy'i Piratu tipyhyk katupono sa'awy'i Parapa tipo'oro tesurara'in tu'uka kahato Piratu surara'in ete toiky'esat Piratu etawa towanuat haype. ²⁰ Ma'ato morekuat Piratu Iesui porenōtem hap toiky'esat pote tuwēpōwat i ra'yn miit'in sem kape — Yt naku i wati'auka Iesui katupono waku rakat Mi'i e. ²¹ Mi'i hawyi po'og haty wo te'ero'e i — Waku aria'yp posak ete wati'auka Iesui i'atu'e ta'atuehay pirik wo. ²² Mi'i hawyi mye'ym wo Piratu to'e i'atuepe — Are pāi kat som Iesui tunug yt naku i i'auka hamo e. Yt kat i hin i atipuēti sa'ag Mi'i Miit minug ko'i e. Yt naku i pyno wati'auka Mi'i e. Pyno waku watipokpok hawyi waku watiporenōtem wo'opyhyk hap pyi hawyi waku watipohep Mi'i Miit piit ete e morekuat Piratu Iesui auka teran haria pe. ²³ Ma'ato wa'atunug haria yt i'atupohep hin i po'og i'atu'e — Yt naku i watiporenōtem Iesui i'atu'e ta'atuehay pirik wo. Waku wati'auka aria'yp posak ete i'atu'e. Waku watipehyk hawyi waku iku'uro i'atu'e at. Mio tā i'atu'e at hawyi morekuat Piratu yt tiporenōtem kuap i Iesui. ²⁴ Mi'i hawyi miit'in miky'esat ewy tutunug na'yn. Toiwan na'yn — Waku wati'auka Iesui e. ²⁵ Mi'i hawyi mekewat wo'opot'auka hat mekewat wu'uka hap nug hat Parapa e hap het rakat Piratu tiporenōtem na'yn wo'opyhyk hap pyi hawyi i'atumiky'esat ewy ma'ato Iesui tutum tesurara'in me i'auka hamo irania'in miky'esat sa'ag ewywuwat nug hamuat. ²⁶ Mi'i hawyi aria'yp posak ipoty rakat ta'atunug hawyi ta'atupag Iesui okpe tote. Ma'ato mu'ap upi ta'atupuēti ra'yn wētup tapaiūn'a Simāu e hap yi Sireneu kaipywiat hat. Mi'i ti go kaipyi tut tawa Ierusalēi kape. Mi'i Simāu surara'in ti'atupytyk hawyi i'okpe tote ta'atupag Iesui e'aria'yp posak hawyi Iesui ewat'ymo totiototo. ²⁷ Mi'i hawyi typy'i rakaria

tuwat Iesui ewat'ymo hawyi toïne'en miit'in tok puo haryporia'in wak haria. Mi'iria Iesui ho'opot hap ta'atumohaty kahato haype te'eruwak kahato. ²⁸ Mi'i hawyi Iesui teha'at wak haria kape hawyi to'e — Mana'in Ierusalēi miaria e yt eweiwak tei'o uhepiat ho'opot pote e. Ma'ato eiwat ehapiat ho'opot hap aru eimēpyt'in ho'opot hawiat waku eweiwak e. ²⁹ Pywo put'ok'e irane ehapiat ho'opot kahato hap sese e. Mekewat e'at pe turan aru ewei'e kahato — Waku po'og haryporia'in yt kat i imēpyt'in nakaria ewei'e aru e. Ta'i yt imēpyt i rakaria pote po'og waku ewei'e. Waku po'og yt kat i aimēpyt'in ahemī ete an ewei'e aru mekewat eho'opot sese hap e'at pe e. ³⁰ Mekewat e'at pe ewei'e aru yity'ok ko'i pe — Eiwehyt'ok to uruwawu uru'auka hamuat ewei'e aru e. Mi'i hawyi yity'ok hit ko'i pe ewei'e aru — Urumig neran eika'a ko'i pe katupono uru'auka teran uruwanīkaptia ewei'e aru e. ³¹ Pyno yt watiwuk kuap i aiko pe aria'yp iwato rakat yt igag i te rakat e. Pyno Uito aria'yp iwato rakat yt igag i te rakat aiko piat ewy e. Ma'ato eipe aria'yp ko'i igag kahato ko'i ewy eweikupte'en e. Meremo aria sat'e aria'yp igag nakat ete are e. Ta'i Uito yt kat i atunug sa'ag po'ypyi ui'auka sa'ag ne'i aria'yp posak ete e. Pyno mio tā ewetunug mesup uhete yt kat i atunug sa'ag pytkai aikotā aru ta'atunug ehete ehewanīkaptia aru eiminug sa'ag kahato hap po'ypyi e. Mesup aho'opot kahato aikotā aria pe ewy aho'opot yt kat i atunug sa'ag pytkai e. Pyno aikotā aru eho'opot eho'opot hap e'at put'ok'e aru hawyi e Iesui haryporia wak haria pe topiat ho'opot hap turan.

MATEU 27.33-44 MAKU 15.22-32 IUWĀU 19.17-27 PIAT EWY

³² Mi'i hawyi i'ewyte tyy ok yt naku i sese nug haria miit'in pot'auka haria miit'in potsero'ok takaria ta'atueroto yity'ok kape i'atu'uka Iesui wywuwat hamo. ³³ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e itote mekewat yity'ok sa'ag note mekewat yity'ok nu kawiat miit akag kag ewywuwat hap tote hawyi ta'atupehik ta'yn Iesui imuheg hap ko'i wo te'aria'yp posak ete. Mi'i hawyi ta'atupoĩām ywaipe.

Mi'i hawyi ta'atupehik wy mekewat tyy ok yt naku i sese nug haria wy ta'atu'aria'yp posak ko'i ete hawyi ta'atupot'am wētup ok Iesui po sese kai hawyi wētup ok ipo ran kai ta'atupoĩām ta'atue'aria'yp posak ko'i ete y'am me. ³⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e Tupana pe — Ui'ywot Ui'ywot waure wo ereïne'en no uhewanīkaptia minug sa'ag kai hap atiky'esat katupono yt ta'atukuap i uwe sese uwe Uito Ta'atu'mi'auka e Tupana pe.

Sa'awy'i ipehik hap owakai Iesui esokpe ta'atuhep ta'yn hawyi te'eruwemahara ra'yn hesokpe kyi'at hamo aikotā waku hesokpe ta'atupat'ok hamo.

³⁵ Mi'i hawyi irania'in te'eraha'at at Iesui ewawi. Mi'i hawyi to'ywania Iuteuria ywania i'atuehay sa'ag kahato Iesui ete — Hēie yt pywo rakat hin i i'atu'e. Ta'i irania'in toi'atuehakyera'at kuap wen ma'ato yt hesaika hin i tuwehakyera'at hamo i'atu'e. Mi'i hawyi i'atu'e Iesui pe — Pywo pe ti En Tupana Mipo'oro Uruporekuat nuat pote waku ewewi erehakyera'at hawyi erehep to e'aria'yp posak pyi i'atu'e. ³⁶ Surara'in i'ewyte Iesui moweuka'i sa'ag haria tukupte'en itote. Mi'i hawyi surara'in hum sapo hy ewywuwat ma'ato yt naku i rakat nop takat ne'i. ³⁷ Mi'i hawyi — Pyno En ai'ywania porekuat pote erehakyera'at ro i'atu'e tope surara'in. ³⁸ Mi'i hawyi Morekuat Piratu tiwan na'yn — MI'I MIIT RI IUTEU YWANIA POREKUAT KORO e tomiwan me hawyi toipehik Iesui akag apy tote aria'yp posak ete. ³⁹ Mi'i hawyi mekewat wētup ok mekewat miit auka hat yt nakuat i tomoweuka'i haype Iesui wētup aria'yp posak pyi — Pywo ti rat En nyti pywuwat Tupana Mipo'oro pote uruhep to mesuwepyi hawyi uruehakyera'at ro En i'ewyte erehakyera'at ro meiupepyi aria'yp posak pyi e Iesui pe. ⁴⁰ Mio tā to'e hawyi wētup ok Iesui po sese kawiat yt nakuat i mio tā to'e Iesui moweuka'i hat pe — Yt naku i mi'i tā ere Iesui pe e. Yt ereken'ē i apo Tupana pupi e. Pywo pe ti ai'apiheg aiminug sa'ag po'ypyi mesuwat aria'yp posak ko'i ete e. ⁴¹ Ta'i aiminug sa'ag upi ai'auka ai'apiheg hamuat wen ma'ato Iesui yt kat i hin i sa'ag tutunug pytkai toïne'en to'apiheg hawe iku'uro hamuat e. ⁴² Mi'i hawyi Iesui pe to'e — Mehī e yt uiwaure tei'o En karāpeī ereïne'en Wuat'i Miit'in Potypot nuat turan e. ⁴³ Mi'i hawyi Iesui tiwesat ra'yn — Pywo

ti ahenoi epe mesup e'at pe ereñne'en uiwywo uhetama sese pe e Iesui tomohey pakup takat pe mekewat sa'awy'i miit'in auka hat pe aria'yp posak pyi.

⁴⁴ Mi'i hawyi atposake put'ok'e hawyi wātym kape put'ok'e mye'ym ura turan i'ypyryp kahato wātym ewy mesuwat yi tote. ⁴⁵ At yt hētyhot hin i mesuwat yi tote hawyi mekewat Tupana mōtypot yat e'oken'ypy sokpe kawiat hiot'e kahato myasetpuo yi kape. ⁴⁶ Mi'i hawyi aria'yp posak pyi Iesui to'e tehay pirik wo Tupana pe — Papai e epo pe ra'yn atoiat Uipã'ãu e. Mio tã to'e ipyhu tek ta'yn hawyi iku'uro ra'yn. ⁴⁷ Mi'i hawyi wētup ok surara'in akag ta'akasa yne hawyi tuwehum kahato Tupana pe — Pywo pe ti Meiū Miit Iesui waku kahato rakat are e. ⁴⁸ Mi'i hawyi irania'in seha'at haria ikuap ta'yn aikotã aikotã Iesui iku'uro waku hap ewy hawyi te'era'aipok ta'yn ta'atu'yat ko'i kape. Ma'ato i'atuwat turan te'erepoti'a petek petek kahato mu'ap upi — Paa'uruto'e paa'uruto'e e hamo Iuteuria eko ewy. ⁴⁹ Mi'i hawyi Iesui wywuaria typy'i kahato rakaria yi wato Karireia pywiaria te'eraha'at kahato Iesui ku'uro hap kape pya pyi aria'yp posak ko'i kai tukupte'en wen ma'ato itote pyi te'eruweha'at yne aikotã Iesui ku'uro turan hap kape.

MATEU 27.57-61 MAKU 15.42-47 IUWĀU 19.38-42 PIAT EWY

⁵⁰ Toïne'en itote wētup ok miit Iuse e hap het rakat tawa Arimateia kaipywiat. ⁵¹ Iuse ti waku kahato rakat. Mi'i ti miit'in mimōtypot kahato — Tupana topyhu'at irane Miit'in Porekuat nuat e hap ekatup hat Iuse. Sa'awy'i toïne'en irania'in wo'onāpin haria py'asetpe karāpe — Yt naku i kahato Iesui pote waku wati'auka mi'i i'atu'e turan ma'ato Iuse — Yt naku i wati'auka Mi'i Miit e itote. ⁵² Mi'i hawyi Iesui iku'uro hawyi Iuse toto morekuat Piratu kape hawyi tohētup — Etum no Iesui piit atisyp hamo e. ⁵³ Mi'i hawyi morekuat Piratu — Waku e hawyi Iuse tihep ta'yn Iesui piit aria'yp posak pyi hawyi tohuwy ra'yn sokpe ikahu rakat ho'owoity rakano. Mi'i hawyi totopag na'yn ipiit wo'osyp hawe nu wato ka'a pe aikope yt uwe i syp hawe nu ka'a miit'in minug pakup we totopag. ⁵⁴ Toisyp ta'yn Iesui wātym yt pya i turan. Mi'i turan watunug mi'u wātym'i turan mūki'ite wanuat Tupana mōtypot hap e'at piat mi'u wo yt kat i mi'u wati'anug Tupana mōtypot e'at pe hap ewy. Mi'i wātym'i turan Iuse topag na'yn Iesui piit iku'uro sese rakat mekewat nu ka'a wo'osyp hawe wātym i turan. ⁵⁵ I'ewyte haryporia'in Iesui wywuaria yi Karireia kaipywiaria tuwat Iuse wywo Iesui syp hap kapiat te'era'akasa hamo. ⁵⁶ Mi'i hawyi te'era'aipok ta'yn ta'atu'yat ko'i kape mohag ikamhig se rakat kyi'at hamo Iesui piit pen hamo. Mi'i hawyi meiūran ta'atueroto hyp hap kape ipiit pen mohag wuat hamo Iuteuria eko ewy. Mi'i hawyi mūki'ite wētup e'at te'eruwemohy at Tupana e hap miwan miat ewy Tupana mōtypot hamo.

24

MATEU 28.1-10 MAKU 16.1-8 IUWĀU 20.1-10 PIAT EWY

¹ Mi'i hawyi hunete mytu'u e'at pe haryporia'in Iesui emiit'in tuwat Iesui syp hap kape. Mana Maria yi Matarena kaipywiat i'ewyte mana Iuana hawyi wētup ok mana Maria Iesui potmu'e Tiaku ty i'ewyte irania'in haryporia'in sa'awy'iwuat hewyry Iesui upiaria tuwat ra'yn isyp hap kape mohag hy ikamhig se kahato rakat wywo ipiit pen hamuat Iuteu ywania eko ewy. ² Put'ok'i'atu'e hawyi mekewat nu ka'a hap ete isyp hap ete hawyi yt kat i te oken'ypy nu kawiat sa'awy'i ewy toïne'en itote ma'ato tuwe'okenhyp'ok pe ra'yn ta'atupuēti Iesui syp hap. Mekewat nu wato tuwemorem yi ka'a oken'ypy pyi topyhu'at. ³ Mi'i hawyi Iesui emiit'in haryporia kawiat tuwehyt'ok ta'yn wo'osyp hawe mekewat yi ka'a pe hawyi ma'ato Iesui piit yt ta'atupuēti hin i itote. ⁴ Mi'i hawyi te'eruanētup kahato ipiit weityk hap etiat turan te'eruwemoherep ta'yn i'atupy'asetpe typy ok ihainia atipy kaipywiat sut haria. I'atuesokpe hētyhot kahato wywo te'eruwemoherep ta'yn. ⁵ Mi'i hawyi haryporia'in i'atupupi te'eroken'ē kahato hawyi yi kape ne'i hewo gen'ē pono. Mi'i hawyi wemoherep haria atipy kaipywiaria te'ero'e i'atuepe — Kat pote ieñne'en hat eweikat wo'osyp hawe map haria py'asetpe apo'i'atu'e Iesui piat. ⁶ Ta'i

Iesui yt uwe i meiũpe katupono toĩne'en i ra'yn aikotã i'e hap ewy i'atu'e. Waure'eweie' apo ra'yn kat som i'e ehepiat eweikupte'en tawa Karireia pe turanuat aikotã Iesui to'e – Mye'ym e'at hawyi arẽtem gu'uro pyi e hap apo'i'atu'e. ⁷ Ta'i mio tã i'e hap ewy topyhu'at mesup i'atu'e. Mio tã to'e ehepe – Uito ti Ekywyt koro Uito e. Mi'i hawyi wyti aru irania'in yt nakuaria i ui'auka hamo arepyhu'at aru e. Mi'i hawyi ta'atupehik ta'yn Uito aria'yp posak ete ui'auka hamo e. Mi'i hawyi uiku'uro miit'in ekawiano ma'ato mye'ym e'at uiku'uro sese hawyi areĩne'en i ra'yn gu'uro po pyi e ti ra'yn kue Iesui ehepe yi Karireia pe turan i'atu'e atipy kaipywiaria Iesui emiit'in haryporia'in kawiat pe. ⁸ Mi'i hawyi haryporia'in te'eruwewanẽtup sa'awy'iwuat Iesui e hap kape hawyi tuwenõ'ẽ ra'yn isyp hap kaipyi. ⁹ Mi'i hawyi te'era'aipok Iesui potmu'eria kape 11 ok takaria kape i'ewyite irania'in Iesui emiit'in me hawyi put'ok'i'atu'e hawyi te'era'akasa hap ta'atuhenoĩ – Iesui ti toĩne'en i ra'yn an tuwẽtem na'yn gu'uro pyi ti an i'atu'e. ¹⁰ – Pywo Iesui toĩne'en i'atu'e mana Maria yi Matarena kaipywiat i'ewyite mana Iuana hawyi wẽtup ok mana Maria Iesui potmu'e Tiaku ty i'ewyite irania'in haryporia'in sa'awy'iwuat haria Iesui syp hap akasa haria. Mi'iria ti te'era'aipok hawyi ta'atuhenoĩ yne ra'yn Iesui potmu'eria pe – Aipotypot toĩne'en i ra'yn i'atu'e. ¹¹ Mi'i hawyi ipotmu'eria pe haryporia'in henoĩ yne yne atipy piaria e hap ko'i hawyi – Heso kahato mana'in i'atu'e haryporia'in me. Yt ta'atumohey hin i. ¹² Ma'ato Peteru tikuap hawyi meremo teput ra'yn Iesui syp hap kape teha'at hamo. Put'okto'e hawyi i'ywyt'okpypuo teha'at. Teha'at hawyi Iesui suwy hap sokpe yn toipuẽti itote. Mi'i hawyi ta'aipok ta'yn to'yat kape ma'ato tuwanẽtup kahato ta'akasa hap ko'i etiat.

MAKU 16.12-13 PIAT EWY

¹³ I'ewyite mekewat mytu'u e'at pe tuwat ra'yn typy ok Iesui potmu'eria tawa hit Emau kape tawa wato Ierusalẽi kaipyi. Tawa hit Emau yt pya hin i Ierusalẽi pyi. Wãtym'i hap kaipyi wãtym hap kape hap ewy wahewyry mu'ap upi hap ewy ta'atuhewyry. ¹⁴ Mi'iria to'oehay kahato to'ope yne ta'atu'akasa hap Iesui ku'uro hap ete ta'atuehay mu'ap upi. ¹⁵ Mi'i turan Iesui put'ok'e i'atuwywo tewyry hamo. ¹⁶ Ma'ato yt ta'atukuap i uwe sese Iesui hap. Te'era'akasa ra'yn wen ma'ato yt ta'atukuap i sese uwe Iesui katupono Tupana tunug i'atueha yt hãpyk i. ¹⁷ Mi'i hawyi Iesui to'e i'atuepe – Kat eweie' ehehay eiwo'ope eikohyewyry hap upi uhyt'i'in e. Mio tã apo'e hawyi te'eropyhu'at mu'ap tote yt kat i i'atuete ta'atuwepit hap wywo. ¹⁸ Mi'i hawyi wẽtup ok ihainia mehĩ Keupa apo'e Iesui pe – En ni Ierusalẽi miat ieĩne'en porap i hat apo'e. Yt etikuap i te apo aikotã tokosap itote e'ihot'ok e. Yt ikuap hat apo en e. ¹⁹ Mio tã to'e hawyi Iesui apo'e – Aikotã som tokosap itote e. Mi'i hawyi toiwesat – Sa'ag kahato ta'atunug na'yn itote wẽtup ok ete mekewat Iesui ete mekewat tawa hit Nasare kaipywiat hat ete e. Ta'i Tupana ehay enoĩ hat kahato Mi'i Miit Iesui e. Pywo pe ti iminug ko'i iwato kahato tutunug yt uwe minug ewywuat i e. Waku kahato tutunug i'ewyite ihay se kahato rakat toĩne'en Mekewat Miit Iesui i'atu'e. Ta'i Mekewat Miit Wakuat kahato wo toĩne'en Tupana wanẽtup hawe i'ewyite miit'in wanẽtup hawe i'atu'e. ²⁰ Miit'in powyro rakat pytkai ahepa'i koro ko'i i'ewyite ai'akagnia ima'at kahato rakaria wo tukupte'en hawyi ta'atupag Iesui morekuaria ahewanĩkaptia po pe ra'yn i'auka hamo e. – Eweie'auka ro Mi'i Miit i'atu'e. Mi'i hawyi i'atumiky'esat ewy ta'atunug sa'ag ne'i Iesui ete i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atuesurara'in tipehik pereku wo aria'yp posak ete hawyi iku'uro ra'yn i'atu'e. ²¹ – Ta'i ai'ywania Isareu ywania wanĩkaptia po pywiat ehakyera'at hat Mi'i Miit Iesui urutuwanẽtup sa'awy'i ma'ato mio iku'uro ra'yn pote aikotã aru i'atu'e. Mi'i hawyi koitywy mye'ym e'at tokosap ta'yn iku'uro hawyi i'atu'e. ²² Irania'in haryporia'in Iesui emiit'in uruwywuaria urumõgyt kahato katupono mesup ti hunete tuwat Iesui syp hap kape hawyi ta'atukat ipiit itote ipen hamuat wen ma'ato yt kat i ipiit ta'atupuẽti itote. ²³ Mi'i hawyi te'era'aipok uruwewawi hawyi mio tã i'atu'e uruepe – Mesup ta'yn urumu'etu hap ewy itote turan tuwemoherep ta'yn atipy kaipywiaria

uruewawi i'atu'e haryporia'in te'era'aipok hawyi i'atu'e. ²⁴ Mi'i hawyi irania'in uruto tuwat ra'yn haryporia'in mienoi kuap hamo sio pywo sio yt kuap hamo. Mi'i hawyi Iesui syp hap te'era'akasa haryporia'in mienoi ewywuwat ta'atupuēti itote wen ma'ato Iesui piit sese yt ta'atupuēti hin i i'atu'e Iesui pe yt ikuap i te turan. ²⁵ Mi'i hawyi Iesui to'e i'atuepe – Are pāi kat poteĩ yt eweimohey i te sa'awy'iwuat Tupana ehay enoi haria miwan miat e hap ko'i apo'e. ²⁶ Ta'i sa'awy'iwuaria Tupana ehay wan haria ta'atuhenoī kahato Mi'i Miit ete e. Mio tā i'atu'e sa'awy'i – Tupana Mipo'oro Ahehakyera'at toho'opot kahato aru miit'in po wo hawyi miit'in mi'auka wo topyhu'at hawyi tuwētem gu'uro pyi hawyi ta'aipok atipy kape i ra'yn e kahato sa'awy'i Tupana ehay moherep haria ta'atumiwan me e. Mi'i Tupana e hap ewy toĩne'en mesup ta'yn. Tupana Mimoieĩne'en toĩne'en mesup katupono Tupana Mimōtypot no toĩne'en Mi'i Miit wuat'i e'at pe e. ²⁷ Mi'i hawyi Tupana ehay moherep hat akag Musei tiwan kahato Tupana Mipo'oro Wuat'i Miit'in Ehakyera'at hanuat ete e Iesui tuwepiat mu'ap tote. ²⁸ Mi'i hawyi tuwat i tawa hit Emau kape hawyi yt pya i tawa hit Emau kai hawyi Iesui to'e i'atu'e pe – Pyno meiūran irane uhyt'i'in e. ²⁹ Ma'ato – Yt Mehĩ eropyhu'at ro mesuwe uruwywo katupono wātym na'yn i'atu'e Iesui pe. Mi'i tupono topyhu'at topotmu'eria wywo ma'ato yt ta'atukuap hin i te uwe hap. ³⁰ Mi'i hawyi Iesui tenuk i'atuwywo turan man teneg totat hawyi – Waku e Tupana pe hawyi toipik aikotā sa'awy'iwuat ewy hawyi tutum na'yn i'atuepe. ³¹ Toipik mekwat man teneg topo wywo sa'awy'i ewy hawyi meremo ta'atukuap ta'yn uwe hap hawyi Tupana tomog na'yn yt i'atueha pytig i hap ewy hawyi meremo ta'atukuap Iesui itote hawyi tuweityk ta'yn i'atupy'asetpyi Iesui. ³² Mi'i hawyi te'ero'e to'ope – Pywo pe ti rat Ai'akag Iesui tuwētem na'yn gu'uro pyi hawyi ihay ra'yn ikahu kahato aiwywo i'atu'e. Ta'i ihay aria ewy aipy'a pe toĩne'en mu'ap upi ihay aiwywo turan i'atu'e. ³³ Mi'i hawyi meremo te'era'aipok ta'yn irania'in Iesui mohey haria kape tawa wato Ierusarēi kapiaria enoi hamo. Put'ok'i'atu'e itote hawyi ta'atupuēti ra'yn mekwat 11 ok takaria irania'in ipotmu'eria wywo. ³⁴ Put'ok'i'atu'e hawyi – Pywo pe ti rat tuwētem na'yn Aika'iwat Iesui katupono tuwemoherep ta'yn mesup Simāu me i'ewyete uhepe e. ³⁵ – Mesup ta'yn mu'ap upiat Iesui tuwemoherep uruepe i'atu'e. Mi'i hawyi urutenuk hap turan toipik ahehan aikotā Iesui tipik man sa'awy'iwuat man imipik hap ewy hawyi uruikuap ta'yn uwe Iesui i'atu'e. ³⁶ Mio tā ta'atuhenoī turan tuwemoherep ta'yn Aika'iwat Sese IESUI i'atupy'asetpe. Mi'i hawyi to'e topotmu'eria pe – Tupana eimowepit uiwyrria'in e.

IUWĀU 20.19-23 PIAT EWY

³⁷ Mi'i hawyi ma'ato – Miit ehog i'atu'e ta'atuwanētup hawe te'eroken'ē kahato hawyi Iesui pupi. ³⁸ Mi'i hawyi apo'e – Kat poteĩ eweiwanētup kahato kowo'i kowo'i eipy'a pe yt kat i eiwepit hap wywo e. Kat poteĩ tig yt eweimohey i te uheĩne'en gu'uro pyi hap e. ³⁹ Pyno uimohey ro e. Eiweponug no uipiit ete uipiit suk hap ko'i ete sio Uito sio yt kuap hamo e. Uito rat eweha'at ro yt miit ehog hin i Uito katupono uikag ko'i wywo uipiit pu'i wywo areĩne'en e topotmu'eria pe. ⁴⁰ Mio tā to'e hawyi toimoherep ta'yn topo suk hap ka'a ko'i topy suk hap ka'a ko'i hawyi – Uito ti rat uimohey ro eipe e. ⁴¹ Ma'ato niatpo kahato imohey hamuat ipotmu'eria. Te'eruwanētup kahato itote i'ewyete i'atuwepit kahato ra'yn. Mi'i hawyi Iesui apo'e i'atuepe yt ta'atumohey i pote – Toĩne'en apo meiūpe eimi'u uiwyrria'in e. ⁴² Mi'i hawyi pira iwyp takat ta'atupuēti hawyi ta'atuium na'yn Iesui pe. ⁴³ Mi'i hawyi Iesui tu'u ra'yn topotmu'eria ehamo miit Uito hap moherep hamo. ⁴⁴ Tutu'u hawyi po'og Iesui to'e temiit'in me – Sa'awy'i areĩne'en eipy'asetpiat turan ahenoī kahato ehepe aikotā aru topyhu'at uhete hap. Mesup e'at pe ahenoī teran aha'ase'i Musei miwan kaipyi Tupana ehay enoi haria miwan kaipyi yne uhediat e. I'ewyete morekuat Tawi wepy hap miwan kaipyi uhediat yne atimoherep teran yne uhediat e. Koitywy topyhu'at ra'yn yne i'atumienoi yianmiat uhediat hap ewy e. ⁴⁵ Mi'i hawyi heremo yn na'yn i'atuwanētup hawe Tupana ehay

Iesui tunug. Mi'i hawyi ta'atukuap kahato ra'yn miwan sa'awy'iwuat kai Iesui etiat hap hawyi heremo ra'yn i'atuepy'a pe yne Iesui ete. ⁴⁶ Mi'i hawyi Iesui to'e i – Ta'i miwan sa'awy'iwuat Tupana mimoherep tohenoi kahato uheti'at aho'opot hap etiat uiku'uro hawyi mye'ym e'at uiku'uro ra'yn hawyi are'ine'en i hap e Tupana miwan me sa'awy'iwuat pe e. ⁴⁷ Ta'i yianme Tupana henoi kahato uheti'at tehay wan haria po wo aikotã aru ta'atuheno'i kahato tesaika hap wywo torania ywania pe aikotã waku miit'in te'eruwemorem Tupana kape i'atuminug sa'ag hap ko'i kaipyi uhēt upi hap tohenoi miwan me e Iesui. Miit'in te'eruwemorem Tupana kape uhēt upi hawyi waure wo Tupana to'ine'en i'atuminug sa'ag hap ko'i ete e kahato yne mekewat Tupana ehay miwan me. Waku tawa Ierusalēi me toha'awynug na'yn mesuwat sehay wakuat hawyi waku yne ywania kape ta'atuheno'i Uha'yru ete e Tupana miwan me e. ⁴⁸ – Pyno eipe ti eweikuap ta'yn uhe'ine'en gu'uro pyi hap uhowawi ewei'akasa hawyi e. ⁴⁹ Pyno Tupana miky'esat ewy atum ehepe Tupana Pã'ãu eimoesaika hamuat e. Ma'ato waku meiũpe tawa Ierusalēi me eweikupte'en hawyi meiũran areto hawyi atum aru ehepe Tupana Pã'ãu eimoesaika kahato uipotpap nug hamuat hap e. Pyno waku mesuwe tawa Ierusalēi me eweikupte'en Tupana Pã'ãu ut hap e'at ekatup hamuat e topotmu'eria pe Iesui.

MAKU 16.19-20 PIAT EWY

⁵⁰ Mi'i hawyi Iesui tioto ra'yn topotmu'eria tawa wato Ierusalēi myi tawa hit Petania kape. Mi'i tote ipo ko'i ywaiti pe tutunug hawyi – Tupana etipowyro uimohey haria wuat'i e'at pe eti'atupoityro mi'iria ahētup e. ⁵¹ Mi'i to'e Tupana pe turan Iesui ta'am na'yn atipy kape. ⁵² Mi'i hawyi ta'atumōtypot kahato itote Tupana hawyi te'era'aipok ta'yn tawa wato Ierusalēi kape i'atuwepit sakpo hap wywo. ⁵³ Put'ok'i'atu'e hawyi te'e-ropyhu'at Tupana mōtypot yat hawe hawyi – Waku kahato En Tupana ta'atu'e itote at ka'ap.

Mesup miwan Iesui etiat atunug mesuwe iky'e haria mowepit hamo.
Toran na'yn uimiwan. Uhēt IRUKA.

IESUI ETIAT IUWĀU MIENOI

¹ Uito Iuwāu ti ahenoi teran Aika'iwat sa'awy'i ieīne'en hap etiat. Sa'awy'i sese turan mesuwat wuat'i nug hap e'yanmete ti Aika'iwat Iesui toīne'en Tupana kai te. Sa'awy'i sese wuat'i owakai te Aika'iwat set sa'awy'i Tupana Ehay Moherep Hat toīne'en are. Ta'i yt tuwemoherep i te miit no te turan Tupana Ehay Moherep Hat toīne'en wuat'i e'at pe Tupana wywo. Tupana kai toīne'en sa'awy'i i'ewyte Tupana wo toīne'en mekewat Tupana Ehay Moherep Hat are. Yi yt kat i te turan toīne'en Mekewat Tupana Ehay Moherep Hat Sese. ² Mesuwat wuat'i nug hap e'yanmete mekepe te toīne'en Tupana kai te Aika'iwat. ³ Mi'i hawyi Tupana to'e tope – Uhehaytuwy e waku etunug yne yne uiminug ko'i e. Waku etunug mytyp at waty waikuru ko'i e Tupana sa'awy'i sese tope. Mi'i hawyi tutunug yne yne mesuwe i'ewyte atipy pe. Yt kat kawiat i tutunug yne yne tehay wo yn at waikuru ko'i waty yi yne yne tutunug i'ewyte wuat'i yi piat ko'i atipy piat ko'i toi'atumoherep yne yne tehay wo. – Eweikupte'en no e hawyi tukupte'en yne yne. Yne ieīne'en hanuaria nug hat Tehaytuwy toīne'en. Mi'i Hat yn ni Wuat'i nug Hat. Mi'i hawyi yt uwe i wētup ok kat hap kat hap ko'i nug hat toīne'en katupono Aika'iwat ti'atumoherep torania torania to'e hap ewy te'eruwemōpyhu'at yne yne. ⁴ Tehaytuwy toīne'en Wuat'i Moieīne'en Hat. Ta'i Wuat'i Nug Hat ri Mi'i.

Mi'i hawyi he'at put'ok'e hawyi tuwemoherep Miit no. Aipy'asetpe hirakat nuat topyhu'at. To'ywā'ī ra'yn mesuwe miit kawiat aipu'i ra'yn Miit sese topyhu'at mesuwe Tupana Ehay Moherep hat Tupana Ehaytuwy. Aipy'asetpiat Tupana moherep ahepe hanuat sese topyhu'at mesuwe. Heremo kahato ariāty ewy topyhu'at aipy'asetpe. Tuwemoherep hawyi aikotā ariāty ewywuat Tupana tomoherep miit'in me hanuat topyhu'at Mi'i Miit. ⁵ Put'ok'e ra'yn mesuwe hawyi toimoherep miit'in me mu'ap Tupana kapiat aikotā ariāty wātym muo mu'ap moherep mu'ap ahepe hap ewy toimoherep ahepe mu'ap Tupana kapiat Mekewat Miit sese are. Mi'i hawyi i'ypyryp hap yt hasep kuap i hin i he'ariāty hot hap put'ok'e ra'yn hawyi. Aikotā wātym muo hētyhot hap ewy yt naku i nug haria yt ti'akit kuap i Aika'iwat Tupana ehay Moherep Hat. Mi'i Miit i'ypyryp hap moweityk hat topyhu'at ma'ato i'ypyryp yt hasep kuap i he'ariāty hot hap.

⁶ Nimo sakpo kahato turan Tupana to'e – Pywo ti rat atipo'oro Uha'yru miit'in atuehakyera'at hamo e ma'ato waku sa'awy'i atipo'oro wētup ok Uha'yru e'yanmiat hut hamuat moherep hamo e sa'awy'i miwan me. Mi'i hawyi toipo'oro mekewat ahēt'ok hat Iuwāu miit'in atumu'e hamuat Aiporekuat Iesui ut hap etiat enoi hamo. ⁷ Mi'i hawyi Iuwāu henoī kahato – Tupana Mipo'oro sese Aehakyera'at hanuat tut irane e yn miit'in me mesuwarotiarā pe. Ta'i e Mi'i Miit tut hawyi ti toimoherep ahepe mu'ap sese Tupana sese kape ikuap sese hamo tohenoi. Aikotā Mi'i Miit Ariāty Sese e hap het rakat timoherep mu'ap ahepe i'ypyryp sese pe hap tohenoi Iuwāu mekewat wo'oset'ok hat Tupana Mipo'oro etiat e. ⁸ Iuwāu yt mekewat ariāty sese i are ma'ato mekewat Ariāty Sese e hap het rakat ut hap moherep hat mekewat Iuwāu wo'oset'ok hat are. ⁹ Mi'i Miit topyhu'at ariāty ewy. Mi'i Miit set ti Iesui. Mi'i Miit ti'atumoētyhot kahato miit'in mesuwarotiarā ha'awytepyi mesup te mūki'ite te toimoherep To'ywot. Mekewat Ariāty Sese rakat tuwemoherep Miit no hawyi toimoherep kahato ahepe Tupana Sese. Koitywy watikuap kahato Tupana etiat Iesui ieīne'en hap kaipyi Iesui ehay kaipyi. Ariāty ewywuat kahato Iesui. Aimoētyhot kahato Tupana etiat aiwanētup hawe aipy'a piat yne yne aito mesuwat mytyp totiarā are. ¹⁰ Tutunug miit'in pytyp rokirē topyhu'at i'atupy'asetpe yi tote ma'ato – En ni yt urunug hat i i'atu'e ne'i. ¹¹ Aika'iwat tuwemoherep sa'awy'i to'ywania Iuteuria ywania ehakyera'at hamo ma'ato yt ta'atumohey i yt ta'atuky'esat i Iesui Ta'atuehakyera'at hat Ta'atuporekuat no. ¹² Ma'ato irania'in aitoria

uwe uwe to'e topy'a pe — Woromohey kahato En Iesui. Ereke ro uipy'a pe e hat pe Tupana to'e — Pywo ti rat koitywy woronug en mesup uha'yru sese uhaki'yt sese e ahepe Iesui mohey haria pe. ¹³ Mi'i tā wato'e pote aipy'a pe hawyi Tupana topyhu'at Ai'ywot Atipy piat. Tupana yn aimoherep kuap tosa'yru'in wo tosaki'yt'in no. — Waku kahato eipe ti e ahepe. Eiperia ti uimēpyt'in sese e Tupana ahepe Iesui toīne'en aipy'a pe hawyi. Ai'ywot aity mesuwarotiararia kaipyi yt watoīne'en kuap i Tupana mēpyt'in no katupono Tupana yn aimoherep kuap tomēpyt'in no. Yt pu'i kaipywiat i ra'yn Tupana mēpyt'in watoīne'en. Yt aiwepyi i watopyhu'at kuap Tupana mēpyt'in no. Yt watuwemoherep kuap i aiwekaipyi Tupana mēpyt'in no katupono Tupana kaipywiat yn imēpyt'in ko'i te'eruwemoherep. ¹⁴ Tupana Ehay Moherep hat tuwe'amak ta'yn hawyi Miit no ra'yn topyhu'at aipiit ewywuat tuwemoherep. Miit'in pu'i wo topyhu'at aipy'asetpe mesuwe. Waku Kahato Rakat Miit Sese wo toīne'en yi tote. Miit Kahato Waku Sese Rakano toīne'en. Miit Pywuat Sese Rakat iwese kahato hamo ai'atuky'e. Tuwekaipyi ai'atuky'e torania sio aito waku sio yt. Hegyi'at kahato sese aiky'e haype tuwemoherep mesuwe hawyi. Yt kat i i'aparap hano topyhu'at ahehamo. Tupana Mōtypot hat Sese topyhu'at mesuwe — Uha'yru wētup ok takat Mi'i Miit e Tupana ahepe. Mi'i Miit Ywot sese areīne'en e Tupana Iesui piat pe. ¹⁵ Ha'awyte te ti Iuwāu mekewat wo'oset'ok hat henoī henoī kahato uruepe ahepe Mekewat Miit etiat. Mio tā e miit'in me — Meipe ra'yn tut irane Uhewat'ymo ma'ato Mi'i Miit ti toīne'en uheīne'en hap e'yianmete e ahepe. Mi'i pote Mekewat sut hat po'og po'og wakuat uikawiat. ¹⁶ Ta'i Mi'i Miit po'og kahato uikai katupono Wuat'i E'at piat Iēīne'en hat Mi'i Miit toīne'en mote. Meipepe ti rat tut irane Hegyi'at Kahato Rakat tuwekaipyi aiky'e hap e. Mi'i Miit ti hum ahepe tewaku hap yt ahewaku hap upi i e. Toimōē irane ahehakyera'at hap Tupana miium. Yt kat sa'up ete i tutum ahepe ahehakyera'at hap Tupana miium yt ahewaku pytkai i e. Wuat'i Miit'in Ky'e hat uhewat'ymo tut. Tuwekaipyi kahato aiky'e. Tuwekaipyi tewaku hap upi aiky'e yt kat sa'up i pytkai aiky'e. Po'og po'og to'ototetote aiky'e haype are uito Iuwāu Iesui piat pe. ¹⁷ Nimuat aha'ase'i Musei henoī kahato wāi'e hap ahepuo ma'ato mesup koitywy ti Aipotypot Tupana Mipo'oro Sese Iesui henoī kahato ahepuo aiky'e hap Tupana piat pywuat sese hap sehay tohenoi — Pywo ti rat Tupana ti'atuky'e kahato miit'in haype tutum teran te'en ne'i tewanīkaptia pe wuat'i e'at piat iēīne'en hap e mekewat po'og aha'ase'i Musei kawiat tutum ahepe. ¹⁸ Ta'i yt karamuo i ti miit'in te'era'akasa Tupana Sese kape. Ma'ato Tupana Sa'yru Sese ta'akasa kahato ra'yn Tupana Sese kape. Mi'i pote toikuap kahato Tupana moherep hap ahepuo katupono To'ywot yatypepywiat sut hat Mi'i Miit pote. Mi'i Miit Tupana Sese moherep kuap ahepe Ha'yru sese Mi'i Miit pote e Iuwāu mekewat wo'oset'ok hat Iesui etiat sa'awy'i. ¹⁹ Wētup e'at pe hawyi mekewat Iuteu ywania akag ko'i tawa wato Ierusarēi miaria gupte'en haria ti'atupo'oro pa'iria ase'i Irewi emiariru'in ko'i mekewat wo'oset'ok hat Iuwāu kape apo'i'atu'e hamo — Uwe sese kahato en uhyt i'atu'e. En apo Tupana Mipo'oro Uruporekuat nuat sio yt i'atu'e. ²⁰ Ma'ato toi'atuwesat kahato heremo kahato — Uito ti yt Tupana Mipo'oro Wuat'i Miit'in Ka'iwat nuat hin i e i'atuepe. — Yt uito i rat e. ²¹ Mi'i pote — Uweī sese pyno en sio apo sa'awy'iwuat aha'ase'i Tupana ehay moherep hat Eria put'ok'e i ra'yn atipy kaipyi apo pyno i'atu'e. — Yt mi'i i ti rat uito e. — Pyno en mekewat Tupana ehay enoi e'yianmiat hat urumiekatup sio yt i'atu'e. — Yt rat. Yt mi'i i ti rat uito e Iuwāu. ²² — Pyno ehenoī kahato ro uwe sese en hap katupono urupo'oro haria tikuap teran kahato etiat uwe sese en hap i'atu'e. Eremoherep to uruhenoī hāpyk mono urupo'oro haria pe i'atu'e. ²³ Mi'i hawyi toi'atuwesat — Nimo te ti mio tā e aha'ase'i Isaia tomiwan me 40.3 pe — Tut wyti aru wētup ok miit'in atumu'e yahig notiat hanuat e. Yahig notiat tehay pirik wuat wo'omu'e hat e. Aiporekuat Tupana Mipo'oro ut hamuat moherep hanaut e hat e Isaia sa'awy'i miwan me e Iuwāu. Sa'awy'i Isaia ihay e'yianme uhetiā e mio tā e hap nug hat sese rat uito e Iuwāu pa'iria pe. ²⁴ Mio tā e pote meimuēwat Iuteuria akag ko'i

mipo'ororia pa'i ko'i apo'i'atu'e Iuwāu me ²⁵ — Mehĩ i'atu'e pyno en yt Tupana Mipo'oro wuat'i porekuat nuat pote kat pote pyno eti'atuset'ok ai'ywania y'y wo i'atu'e. Uito ere yt Eria i uito ere yt Tupana ehay moherep hat aimiekatup ne'i ti uito ere pyno kat tuponoĩ eti'atuset'ok set'ok ai'ywania y'y wo i'atu'e. ²⁶ Mi'i hawyi Iuwāu ti'atuwesat — Uito ti woroho'oset'ok y'y wo katupono atimoherep teran ehepe tut irane Tupana Mipo'oro ahehakyera'at hamo e. Mi'i Miit toĩne'en mio eito'oran me e. Ta'i Tupana Mipo'oro toĩne'en mesup eipy'asetpe ma'ato uwe uwe Mi'i Miit sese yt eweikuap hin i te e. ²⁷ Mi'i Miit ti uhewat'ymuat tut irane ma'ato ti uhe'yianmiat hat sese Mi'i Miit toĩne'en wuat'i e'at pe e. Mi'i Miit waku sakpo e po'og waku kahato uikai e. Pywo ti rat uiwat po'og uhewaku hap yt put'ok'e hin i mekewat Miit eropat hamo e. Ahetama pe toĩne'en aipyseĩ hanuaria aheropat hanuaria po'og torania kai miit'in mikyry'i torania kai. Po'og yi kape torania aheropat hanuaria kai aipyseĩ hanuaria e. Mi'iria ewywuwat areĩne'en neran ma'ato Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat emiit hit no wen ma'ato uhewaku hap yt put'ok'e i ipyseĩ hamo ipy saity pok hamo e Iuwāu Iesui waku kahato hap moherep hamuat. ²⁸ Mekewat e'at pe Iuwāu timoherep kahato miit'in me tehay Aika'iwat etiat yt pya hin i tawa Petania pyi Iūtāu hy sakpo aikope miit'in toi'atuset'ok hap tote.

MATEU 3.13-17 MAKU 1.9-11 IRUKA 3.21-22 PIAT EWY

²⁹ E'ihot'ok pe Iuwāu ta'akasa Iesui ut tewawiat hap. Mi'i hawyi to'e temiit'in me — Meipe ra'yn Tupana tum na'yn ahepe Tohũ e. Meiūran ti aru Meiēwat Miit imoma yne miit'in minug sa'ag yt nakuap i hap ko'i e aikotā wati'auka aihūria aiminug sa'ag moweityk hamuat mi'i ewywuwat ti aru Tupana Hũ iku'uro aikawiano e. Eweiweha'at ro meipewat Miit kape katupono Mi'i Miit Tupana Hũ sese ahehakyera'at hamo e Iuwāu Iesui ut tewawiat hap turan. ³⁰ Pywo ti rat meipe Miit wyti uimienoi sa'awy'iwuat ewywuwat aikotā are'e — Uhewat'ymo hamuat ti uhe'yianmiat tut ui'e hap ewywuwat meipe Miit katupono uiwat ui'ywā'ĩ hap e'yianme ti Mi'i Miit toĩne'en wuat'i e'at pe ma'ato uiat ui'ywā'ĩ hap wat'ymo tuwemoherep mesuwe i'ywā'ĩ hap e. Meipewat Miit po'og wakuat uikawiat are sa'awy'i e hap ewywuwat koran tut ra'yn ahowawi e. ³¹ Ma'ato Uwe kahato hap Mi'i Miit sa'awy'i yt atikuap hin i e. Sa'awy'i mi'i yn ma'ato atikuap — Meiūran epotset'ok turan aru tuwemoherep e'ywania ewawi Uimipo'oro Eipotypot Tupana e hap yn ma'ato atikuap sa'awy'i. Mi'i pote woroho'oset'ok y'y wo e Iuwāu miit'in me Mi'i Miit moherep hamo tut uhowawi hap etiat e. ³² Wētup e'at pe Iuwāu ta'akasa Iesui kape hawyi to'e — Ha'awyte neke ara'akasa ra'yn uito Tupana Pā'āu put'ok'e ra'yn meiēwat Miit etiat atipy kaipywiat pykasu ewywuwat tut e Iuwāu miit'in me. ³³ Sa'awy'i yt atikuap i Mi'i Miit ma'ato uipo'oro miit'in set'ok y'y wuat hat Tupana mio tā e uhepe — Meiūran tut aru ewawi miit'in set'ok Uipā'āu wakuat nuat sese wuat hanuat e. Mi'i hawyi Uipā'āu topyhu'at aru ipiit ete hawyi etikuap Mi'i Miit Uimipo'oro ra'yn wuat'i miit'in ehakyera'at hamuat e Tupana ha'awyte uhepe e Iuwāu. ³⁴ — Mi'i kape ti ara'akasa ra'yn mi'i tupono ahenoi hamuat ehepuo — Mi'i Miit ti Tupana Sa'yru sese ra'yn are e wo'oset'ok hat Iuwāu ahepe.

³⁵ Wētup e'at tokosap hawyi Iuwāu wo'oset'ok hat toĩne'en i ra'yn Iutāu hy ēpeke typy ok topotmu'eria wywo. ³⁶ Mi'i hawyi ta'akasa i ra'yn Iesui ikosap turan hawyi to'e topotmu'eria typy ok pe — Meke i ra'yn tokosap Tupana Hũ e. ³⁷ Hemiit'in tikuap ta'yn hawyi tuwat ra'yn Iesui upi. ³⁸ Mi'i turan Iesui teha'at tosaipepe toupiať õ'ē haria kape. Mi'i hawyi to'e i'atuepe — Kan eweikat uhyt'i'in e. — Wo'omu'e hat aikopeĩ ereĩne'en i'atu'e. Ma'ato ta'atupusu puo Irapi aikopeĩ ereĩne'en i'atu'e. ³⁹ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Eweiwat uhupi hawyi atimoherep mono aikope uheĩne'en hap ehepuo e Iesui. Mio tā e hawyi tuwat ra'yn Iesui upi aikope heĩne'en hap kape. Mi'i hawyi itote put'ok'i'atu'e wātym'i turan. Mi'i hawyi itote tukupte'en i'atuewātym na'yn Iuwāu potmu'eria typy ok takaria. ⁴⁰ Mi'i hawyi wētup ok Iuwāu potmu'e hat Ātere ehap het rakat toĩne'en porap'i Iesui wywo hawyi toto ra'yn toyke'et Simāu Peteru kat hamo. ⁴¹ Toipuēti hawyi to'e —

Simāu e atipuēti ra'yn wyti Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat e ma'ato topusu puo — Atipuēti ra'yn wyti Ahemesia e Simāu me. ⁴² Mi'i hawyi Ātere tioto toyke'et Iesui kape hawyi Iesui to'e iyke'et pe — En ni Simāu Iuwāu sa'yru e ma'ato eset pakup atum epe mehī e. Koitywy ti aru Nu e ra'yn eset e Iesui. Ma'ato topusu puo Iuteuria ywania pusu puo Sewa eset e ma'ato Kereku pusu puo Peteru eset e.

⁴³ Wētup e'at hawyi Iesui toto teran i ra'yn te'yi Karireia kape. Mi'i hawyi toto ra'yn. ⁴⁴ Put'okto'e itotiat hawyi toipuēti Wiripi tawa Pesaita kaipywiat mekewat Ātere Peteru etawa kaipywiat. Mi'i hawyi Iesui to'e tope — To'iro uhupi e Wiripi pe hawyi toto ra'yn hupi. ⁴⁵ Meiūran Wiripi toto towy ok Natana'eu kat hamo. Toipuēti hawyi to'e — Are pāi koitywy atipuēti ra'yn Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat sese mekewat sa'awy'iwuat Musei miwan miat mienoi ewy mekewat Tupana ehay nimuat e'yanmiat miwan miat mienoi ewy e. Mi'i Miit ti Iesui e hap het rakat mekewat mehī Iuse sa'yru e. Mi'i ti mekewat tawa Nasare kaipywiat sut hat e Wiripi towy ok Natana'eu pe. ⁴⁶ Mio tā e hawyi Natana'eu to'e — U e eseo mehī e uiwanētup hawe yt uwe i rasom tawa Nasare piat waku rakat e Wiripi pe. Mi'i hawyi — To'iro pyno waku etikuap mono Iesui wakuat sio yt nakuat i hap kuap hamo e. ⁴⁷ Ma'ato put'ok'e irane turan Iesui ti ta'akasa ra'yn Natana'eu kape hawyi to'e — Meiē meipe ti ra'yn ai'ywania Isareu ywania sese hāpyk kahato rakat tut e. ⁴⁸ Mi'i hawyi Natana'eu to'e Iesui pe — Aikotā tuponoī uikuap En Uhyt e. Mi'i pote Iesui tiwesat — Ha'awyte neke ewy Wiripi piat ekaykay hap e'yanmete mekewat Wiku yp ywy'tokpype ereīne'en turan eweran turan tig ara'akasa ewawi Natana'eu e. ⁴⁹ Mi'i pote Natana'eu to'e Iesui pe — Wo'omu'e hat En ni Tupana Sa'yru sese are. En ni Isareu ywania Porekuat koro e. ⁵⁰ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Pyno meremo uimohey en mekewat Wiku yp ywy'tokpype ereīne'en eweran turan ara'akasa ewawi ui'e hawyi yn uimohey ra'yn e. Pywo ti rat meiūran ti aru po'og po'og na'yn atimoherep epe koran wuat kai e. ⁵¹ Sa'awy'i aha'ase'i Iako pe Tupana timoherep mu'ap yi totepyi atipy kape. Iako ta'akasa tomu'etu atipy piaria mekewat mu'ap upi. Tuwat tuwat atipy piaria yi kaipyi atipy kape i'ewyte atipy kaipyi tō'ē tō'ē yi kape mekewat mu'ap upi hap kape ta'akasa aha'ase'i. Mi'i mu'ap ewywuat sese areīne'en mehī e. Meiūran era'akasa aru atipy te'okenhyp'ok pe hawyi mi'i kape ti aru tuwat tuwat yi kaipyi Tupana potpo'ororia atipy piaria i'ewyte te'era'aipok aipok aipytyp kape e. Uito ti mekewat mu'ap atipy kape Uito Wuat'i Miit'in Yke'et sese kawiat mu'ap e. Mi'i hap kape era'akasa aru Natana'eu. Mi'i ui'e hap era'akasa hawyi po'og uimohey hap topyhu'at mekewat — Ara'akasa en eweran turan Wiku yp og me ui'e hap kawiat e Iesui

2

¹ Mye'ym e'at hawyi te'eruwa'atunug miit'in tawa Kana pe yi Karireia pe. Mi'i tote ta'atunug ienuk hap katupono typy ok wo'okyi'at hap e'at ta'atunug e'at itote. Iesui ty toīne'en itote. ² I'ewyte Iesui hemiit'in wywo ta'atuwenka i'atuwo'okyi'at hap ienuk hap kape. ³ Mi'i turan ma'ato Uwa sapo hy ta'atumō'ē yne ra'yn mi'i pote Iesui ty to'e — Yt kat i ra'yn wyti Uwa sapo hy meiūpe Uimēpyt e. ⁴ Mi'i pote Iesui to'e — U mana kat som etiky'esat atunug e. Koran te ti yt uipopap i te Tupana esaika hap moherep miit'in miat hamo e toty pe. ⁵ Mi'i hawyi ity to'e ienuk nug hat eropat haria pe — Kat e Uimēpyt ehepe hap ewy ti aru ewetunug no eipo'oro hap ok tā e. ⁶ Mi'i turan itote 6 kamūti wato nu kawiat ko'i tukupte'en itote miit'in posei hamuat Iuteuria eko ewy. Wētup kamūti pe tukupte'en 15 ekuiru'a piat y'y i'atu'e. ⁷ Mi'i hawyi Iesui to'e heropat haria pe — Ewei'atuewopyro y'y wo kamūti ko'i e. Mio tā e hawyi ta'atupyt'atnug yne ta'atuewopyro ra'yn 6 kamūti. ⁸ Howapy yne hawyi Iesui to'e i'atuepe — Eweho'osat ro koitywy kamūti piat kurin hawyi eweipome'eg no ienuk hap ka'iwat pe e. Mi'i hawyi ta'atuereto mi'i kape. ⁹ Mi'i hawyi ienuk hap ka'iwat hā'āg na'yn mekewat sapo hy yt y'y hin i ra'yn ma'ato Uwa sapo hy wo ra'yn topyhu'at y'y. Ma'ato yt toikuap i aikope

pywiat Uwa sapo hy wo hap ma'ato heropat haria yn ikuap. Mi'i hawyi ika'iwat tikaykay tuwewawi ihary'i rakat nuat. ¹⁰ Mi'i hawyi to'e tope — Mehī e sa'awy'iwuat ienuk nug hawe ti uruimō'ē miit'in me Uwa sapo hy he rakat e ma'ato wat'ymo ti i'atu'ok hawyi uruimō'ē heīpyt yt he rakat i ra'yn e ma'ato en wyti yt uru'ewy hin i kat pote wat'ymuat ra'yn po'og he rakat sa'awy'iwuat kai etum uruepe Uwa sapo e. Ta'i he sese ti rat mesuwat sopo hy e iwary pakup takat pe. ¹¹ Yt miit'in mikuap ok tā i Iesui ha'awynug itote Uwa sapo hy he rakat y'y kawiat 6 kamūti howapy toimoherep y'y kawiat itote. Sa'awy'i yt totag i te turan yt karāpe i Iesui timoherep tesaika hap iwato hap nug hamuat mekewat Tupana yn inug kuap minug ewy. Sa'awy'i toha'awynug mi'i tā tawa Kana pe yi Karireia pe. Toimoherep Tupana esaika hap topiit pywiat wakuap nug hamuat kuap hap itote. Uwa hy tutunug y'y kawiat te'era'akasa hawyi ti te'ero'e ra'yn — Pywo ti rat Iesui ti Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat i'atu'e ipotmu'eria.

¹² Mi'i hawyi ti Iesui toto tawa Kana kaipyi tawa wato Kawana'ū kape toty to'ywyt'in sese tehay towyria'in wywuat hamo. Mi'i hawyi tukupte'en porap'i itote. ¹³ Mi'i hawyi Iuteuria wa'atunug hap e'at put'ok'e irane i ra'yn mekewat te'eruwanētup aikotā sa'awy'i Tupana ti'atuhep wanīkaptia po pywiat hap e'at put'ok'e. Mi'i hawyi Iesui toto Tawa koro Ierusalēi kape. ¹⁴ Put'ok'e hawyi Tupana mōtypot hap yat wato pe Iesui teke. Mi'i hawyi Tupana mōtypot yat e'okipy tote toi'atupuēti hūria wewato ahup weneru haria uweria ko'i weneru haria pykasu weneru haria sem toipuēti i'ewyte toipuēti tineiru porera'at haria apyk puaria yparakai ypyke tukupte'en toi'atupuēti. ¹⁵ Mi'i pote Iesui tunug haity kawiat i'atu'apiheg hamuat tutunug. Mi'i hawyi haity wo toi'atusytpok kahato Tupana mōtypot ehūria weneru haria. I'ewyte toi'atusytpok wewato ahup ko'i uweria ko'i toi'atusytpok Tupana mōtypot yat pyi. Mi'i hawyi wuat'i etama etineiru pat'ok pat'ok haria yparakai ko'i toi'atu'āpe'okpun na'yn tohytpok yne tineiru ko'i yi tote. ¹⁶ Mi'i hawyi Iesui to'e pykasu weneru haria puo — Ewei'atuporenōtem no ehepykasu ko'i Tupana mōtypot hap yat pyi e. Wāi yt ewetunug nei'o Uī'ywot mōtypot yat weneru'i weneru'i ehap yat no e. Moto ro mesuwepyi e. ¹⁷ Toi'atusopo sopo yne hawyi hemiit'in te'eruwanētup ta'yn aikotā sa'awy'i miwan me tohenoi hap kape — Atiky'e kahato emōtypot yat Tupana e. Emōtypot hap yn atiky'esat ne'i e mi'i pote ti aru ui'auka teran ne'i e miwan me sa'awy'i sese Iesui hap kape Saumu 69.9 pe. ¹⁸ Mi'i hawyi Iuteuria akag ko'i apo'i'atu'e — Uwe kahu epo'oro meke tā nug Tupana mōtypot yat piat hamo i'atu'e. Yt naku i meke tā ehap etunug pāi i'atu'e. Kat pote eti'atusytpok sytpok mesuwe i'atu'e. Tupana epo'oro mi'i tā nug hamo pote etomoherep to koitywy eminug iwato rakat Tupana esaika hamo uruepiat emohey kuap hamo i'atu'e katupono merep hap ewy etimoherep mesuwe hawyi uruikuap ta'yn Tupana sese epo'oro meke tā nug hamuat hap i'atu'e. ¹⁹ Mi'i hawyi toi'atuwesat — Pyno waku iwato kahato atimoherep ehepe e. Ewei'aporok meiūwat Tupana yat wato pote ati'āpe'ok'am i ra'yn mye'ym e'at pe yn atunug i ra'yn e Iesui Iuteuria akag ko'i pe. ²⁰ — Eeso kahato i'atu'e kat pote sa'awy'ite nagnia tunug niatpo kahato 46 anu pe ta'atunug meiūwat Tupana mōtypot yat wato i'atu'e. Aikotā ten pyno etunug kuap mye'ym e'at pe yn i'atu'e. ²¹ Ma'ato hā'ākap wuo Iesui hanoi i'atuepe. Mio tā e topiit etiat pe Tupana yat e. Ma'ato Iesui wyria'in i wyti mio tā e hap yt uwe i ikuap ma'ato meiūran Iesui iku'uro hawyi toīne'en i ra'yn gu'uro pyi hawyi ta'atukuap ta'yn kat som to'e sese hā'ākap wuo hap. ²² Mi'i hawyi ta'atumohey po'og Iesui ehay i'ewyte ta'atumohey po'og sa'awy'iwuat Tupana e hap. — Pywo ti Tupana ihay kahato nimuat Iesui ete miwan me i'atu'e. ²³ Mekewat ienuk wato turan Iesui ti'atumoehāite kahato tawa Ierusalēi miaria i'ahu rakaria. Mi'i pote typy'i kahato itotiaria tipywo ra'yn Iesui kat pote te'era'akasa ra'yn iwat iminug ko'i yt miit'in minug kuap ewy i ko'i kape. — Pywo Mi'i Miit Tupana Mipo'oro Aiporekuat koro wo i'atu'e. ²⁴ Ma'ato Iesui yt tipywo hin i tomohey i'atuepiat hap katupono toikuap ta'yn yt towat temiit'in sese i hap toikuap. ²⁵ Yt uwe i hanoi Iesui pe miit'in etiat wen ma'ato

toikuap ta'yn miit'in wanētup hap ko'i tuwekaipyi. Toi'atukuap kahato miit'in haype. Toikuap tuwewi miit'in wanētup hap ko'i.

3

¹ Toīne'en tawa Ierusalēi me wētup ok miit Nikutemu e hap het rakat. Mi'i ti Iuteuria ywania akag i'atunāpin koro hat. Wētup mo wātym muo Nikutemu toto Iesui kape. ² – Urumu'e hat e ewat eminug wakuap ko'i yt uwe misepap ewy i ra'yn e. Mi'i pote uruikuap Tupana epo'oro urumu'e hamo hap uruikuap mehī e. Mi'i pote uruikuap Tupana toīne'en ewywo kahato Mehī e Iesui pe. ³ Ma'ato Iesui tiwesat – Pywo pe ti are'e epe uwe uwe i'ywā'ī pakup mi'i haria yn ni te'eropyhu'at Tupana miit no e. Pywo ti rat wemoherep pakup i haria tukupte'en aru atipy pe aikope Tupana toīne'en Morekuat no hap tote are uhyt e. ⁴ Mi'i hawyi Nikutemu – Yt uwe kuap i ra'yn ten teke pakup i toty ymyē pe urumu'e hat e aikotā som pyno waku watuwemoherep pakup i hap e. ⁵ – Mesuwat ui'e hap ti pywo pe are'e wemoherep pakup i haria yn ni te'eropyhu'at kuap Tupana emiit no e. Tupana aikoho hawyi ti tutum Topā'āu hawyi tomēpyt no ainug e. Mi'i hap ewy yn ni te'eropyhu'at miit'in Tupana mēpyt'in no e Iesui are. ⁶ – Ma'ato to'ywot kaipywiat wemoherep hat ti miit yn na'yn topyhu'at ma'ato Tupana pā'āu kaipywiat wemoherep hat ti Tupana mēpyt ri ra'yn tuwemoherep e. ⁷ Kat pote yt hot'ok'e i uimienoi e'ywā'ī pakup i ro ui'e hap e Iesui. ⁸ – Pyno ahenoī po'og epe aikotā miit'in wemoherep pakup i hap ete e. Pyno mi'i tā aikotā ywytu hewyry tomiky'esat ewy kahato hap ewy e. Ipu'ehay watikuap kahato wen ma'ato aikope pyi wasere tut hap yt uwe i ikuap i'ewyte ito hap yt uwe i ikuap. Mi'i hap ewy Tupana Pā'āu tomoherep pakup i miit'in tomiky'esat ewy e. Yt heremo i Tupana Pā'āu ywytu ewy ma'ato put'ok'e hawyi watikuap Tupana ra'yn Tupana sa'yru wo Tupana saki'yt no watopyhu'at e. ⁹ Mi'i hawyi Nikutemu to'e – Yt atikuap i te emienoi Uhyt e. ¹⁰ – Pāi are en ai'ywania Isareu ywania mu'e hat koro kahato pytkai yt etikuap i mio wuat uimienoi epiat e Iesui. ¹¹ – Pywo pe ti ahenoī epe mesuwat urumikuap ok tā e. I'ewyte uru'akasa hap ok tā ma'ato yt etimohey i urumienoi ko'i e. ¹² Miit'in misepap sehay puo mesuwarotiat ra'yn ahenoī epe ma'ato mi'i pytkai yt etikuap hin i ui'e hap aikotā aporu etikuap uimienoi Tupana misepap sehay puo atipy totiat ra'yn ahenoī epe pote e. ¹³ Yt uwe i mi'i rē toto atipy kape. Wētup ok yn toto atipy kape mi'i ti wuat'i miit'in yke'et e tuwepe. Yt uwe i mi'i rē toto atipy kape. Wētup ok yn toto Mi'i Miit'in Yke'et Mi'i ti atipy kaipywiat. Mi'i yn ni henoī kuap sese Tupana misepap sehay atipy kaipywiat e.

¹⁴ Sa'awy'i aha'ase'i Musei timopoī'ām aria'yp posak ete moi iā'ākap imehit rakat mohag wo. Mi'i tutunug yahig note moi tok pe moi miekatu'u ko'i moehāite hamo ipap tet pupi. Mi'i hap ewy ti aru uito miit'in yke'et ta'atumopoī'ām aria'yp posak ete e. ¹⁵ Mi'i hawyi meiēwat i'atumimopoī'ām mohey haria wyti aru wuat'i e'at piat ieīne'en hanuaria tukupte'en e. Uimopoī'ām aru mekewat moi iā'ākap ewy miit'in moieīne'en hamuat e Iesui. ¹⁶ Katupono Tupana ti'atuky'e kahato miit'in haype tutum Tosa'yru wētup ok takat i'atuepe e. Mi'i pote uwe uwe imohey mi'i haria wyti aru yt iku'uro sese i ma'ato wuat'i e'at pe ra'yn i'atuehāite hap toīne'en e Iesui. ¹⁷ Ta'i Tupana tipo'oro Tosa'yru miit'in ehakyerā'at hanuat sese. Ta'i yt miit'in atuma'at'i ma'at'i hamo i Tupana tipo'oro Tosa'yru e. ¹⁸ Uwe uwe Ha'yru mohey haria ti Tupana yt ti'atu'apiheg i ma'ato irania'in ti aru Tupana mi'atu'apiheg wuanuaria tukupte'en mi'iria are. Mi'iria pe wyti aru mio tā e Tupana – Yt nakuaria i sese eipe e katupono Uha'yru uimium pun haria eipe e. ¹⁹ – Atum kahu ra'yn Uha'yru ariāty ewy ehepe mekewat mu'ap uhowawiat moherep hamuat wen ma'ato yt eweiky'esat i Uha'yru ariāty ewywuat e. Yt naku i eipe e katupono po'og i'ypyryp hap ne'i mi'i haype eweiky'esat are katupono eiminug sa'ag hap nug hap po'og eweiky'esat i'ypyryp wiat haype e. Mi'i pote i'ypyryp we yn eweikupte'en e. Mi'i hap ete atikuap kahato uwe yt nakuaria i hap e Tupana. ²⁰ Yt nakuat

i nug haria i'atupy'ahak kahato ne'i ariāty ete. Ta'atuky'esat pya kahato ta'atukawiat hētyhot hap katupono ta'atuminug sa'ag ko'i moherep hap yt ta'atuky'esat i haype e. ²¹ Ma'ato irania'in wakuap nug neran haria tō'ē tō'ē ariāty kape katupono ta'atuky'esat ta'atuminug wakuat ko'i Tupana esaika hap wywuat moherep hamo ta'atuky'esat kahato e Iesui Nikutemu pe.

²² Meiūran hawyi toto Iesui yi Iuteu kape. Topotmu'eria wywo yn toto. Mi'i hawyi toīne'en mot'i itote topotmu'eria wywo. Mi'i tote hemiit'in ti'atuset'ok kahato miit'in y'y pe ma'ato yt Iesui i i'atuset'ok ma'ato ipotmu'eria ne'i i'atuset'ok. ²³ Mekewat e'at pe topyhik hap e'yianmete wo'oset'ok hat Iuwāu ti'atuset'ok miit'in tawa hit Enū pe yt pya hin i tawa Sarēi kai. ²⁴ Toiky'esat Enū hy miit'in set'ok hamo ihy wato pote. Mi'i kape tō'ē tō'ē miit'in Iuwāu kape te'eruweset'ok y'y piat hamo. ²⁵ Itote tu'uka tu'uka to'ope sehay wo Iuwāu potmu'eria wētup ok Iuteu wywo aikotā aikotā som po'og hāpyk wati'atuset'ok miit'in ta'atu'e hap ete tu'uka sehay wo. ²⁶ Mi'i hawyi tuwat Iuwāu kape te'e-ro'e hamo — Urumu'e hat i'atu'e mekewat ihainia Iutāu e'y sakpuat emimoherep sa'awy-iuwat wyti toīne'en mio meiūpe yi Iuteu pe. Koitywy miit'in toi'atuset'ok kahato ra'yn itote po'og aikai. Yt naku i mi'i tā uruto'e katupono koitywy wyti wuat'i miit'in tuwat kahato mi'i hat kape te'eruweset'ok hamo hawyi yt tō'ē i po'og ahowawi i'atu'e Iuwāu me. ²⁷ Mi'i hawyi Iuwāu ti'atuwesat — Pyno po'og waku eweiwat Mi'i Miit upi po'og waku eweikupte'en Mi'i Miit emiit'in no uhemii't'in e katupono Tupana tiky'esat wuat'i miit'in Mi'i Miit wanuat sok hap e. Toiky'esat kahato yne miit'in tuwat Mi'i Miit kape are e. Uito rat yt Tupana Mipo'oro Eiporekuat nuat i rat e sa'awy'i ma'ato uito Tupana Mipo'oro yianmiat Aiporekuat sese hut hamuat enoi hat ne'i uito are'e sa'awy'i ehepe hap ewy e Iuwāu. ²⁸ Mi'i hat ne'i uito are e. Mi'i pote uiwepit kahato Mi'i Miit mōtypot hap ete e. Ta'i uiwepit aikotā uiwyok ehary'i wuanuat kat hat ewy ne'i uito e Iuwāu. Toterut ihary'i wuat towy ok kape hawyi towy'ok miky'esat tohenoi ihary'i wuanuat pe. Toiky'esat pote tut te'aito wuat kape. ²⁹ Mi'i hawyi to'okyi'at ra'yn. Uito ti areīne'en aikotā wewy ok ehary'i kat hat ewywuat areīne'en e Iuwāu. Meiēwat Miit topyhu'at tehary'i uimipuēti wywo. Mi'i hawyi ihary'i pakup takat iwepit kahato e. Iwepit pote uito i'ewyete uiwepit ihary'i erut hat uito pote. Mi'i hap ewy uito uiwepit kahato katupono uipotmu'eria tuwat yne ra'yn Iesui kape are e. Mio aru ipotmu'eria tukupte'en uipotmu'eria ko'i. Ihary'i pakup ewywuat ipotmu'eria are sehay iā'ākāp wuo e Iuwāu wo'oset'ok hat. ³⁰ Mi'i Miit wyti po'og po'og wakuat uikawiat hat e. ³¹ Mi'i Miit atipy kaipywiat po'og wakuat wuat'i kawiat hat are. Yi totiaria ti ta'atumikuap ok tā yn henoī kuap ma'ato atipy kaipywiat sut hat mienoi po'og iwato yi totiaria mienoi kai are e. ³² Atipy kaipywiat ta'akasa hap tohenoi tomikuap ok tā tohenoi ma'ato Mi'i Miit yt uwe i imohey e Iesui piat. ³³ Ma'ato watomohey atipy kaipywiat mienoi hawyi ti watikuap ti meremo pywuat sese e Tupana wato'e hap e. ³⁴ Tupana Mipo'oro atipy kaipywiat wyti henoī hāpyk yne kahato topo'oro hat ehay upi katupono tutum yne Topā'āu tehay enoi hanuat pe e. ³⁵ Ta'i Tupana tiky'e kahato ti Tosa'yru mi'i tupono tutum yne ipo pe e. ³⁶ Pyno ti watomohey pote yn wuat'i e'at pe ra'yn ahehāite ma'ato yt watihaymohey i Ha'yru pote ti yt karāpe i watoīne'en ahehāite hap ma'ato watukupte'en Tupana mi'apiheg ko'i wo e wo'oset'ok hat Iuwāu topotmu'eria pe.

4

¹ Yi Iuteu piat toīne'en hap e'at pe Iesui ti'atuset'ok kahato miit'in topotmu'eria po wo kat pote yt tohet'ok i topo wo. ² — Po'og po'og iwat ipotmu'eria Iuwāu potmu'eria kai po'og po'og miit'in toi'atuset'ok Iuwāu kai i'atu'e nagnia ehay enoi haria. ³ Mio tā i'atu'e hawyi Iesui toto ra'yn Iuteu e'yi pyi. ⁴ Mi'i hawyi Iesui toto te'yi Karireia kape yi Samaria puo toto. Yt toto i mekewat wētup mu'ap upi katupono toto teran yi Samaria puo. ⁵ Mi'i hawyi toto tawa Sikat kape yi Samaria puo. Itote nimo kahato ra'yn aha'ase'i

Iako toĩne'en. Sa'awy'i te'yi tutum na'yn tosa'yru Iuse pe. Mi'i tote ti ase'i tunug y'y yi pan me. Mi'i hap kape Iesui toto. ⁶ Atposake turan put'ok'e mekewat yi ka'a ěpeke hawyi Iesui ta'apyk yi ka'a pyhyp hap ěpeke. Tuwemohy ra'yn mu'ap hake topysero ra'yn pote. ⁷ Itote pyi ma'ato ipotmu'eria ra'yn tuwat tawa Sikat kape mi'u so'okyi'at hamo. ⁸ Mi'i pytkai wĕtup ok haryporia tut ra'yn y'y so'osat hamo. Put'ok'e tipytpe hawyi Iesui to'e tope. — Eherut ro uhepe y'y mana e. ⁹ Mi'i pote toiwesat — En ni Iuteu ywania ma'ato uito ti Samaria ywania ne'i e. Kat poteĩ ehay uiwywo mimi yt eheko ewy i e. Kat pote uipo pyi etiky'esat y'y mimi e katupono Iuteuria ywania yt to'oehay teran i yi Samaria ywania wywo e. ¹⁰ Mi'i hawyi toiwesat — Yt etikuap i kahato mana uwe y'y ětup epe e. Yt etikuap i kahato kat som Tupana tum neran epe mana e. Etikuap pote meremo ehĕtup uhepe y'y sese wo'omoieĩne'en hap emoieĩne'en hamuat wuat'i e'at piat hamuat e. ¹¹ Mio tã e hawyi toiwesat — Yt kat i kahu ekuiru'a saity etiat y'y sat hamuat e katupono meiũwat pyi pya poity'i yi pe y'y e. Aikotã aru pyno etum uhepe y'y uimoieĩne'en hamuat e. ¹² Nimo kahato urue'ase'i Iako ti hum uruepe mesuwat yi ka'a piat y'y sat hap e. Sa'awy'i ti Iako mĕpyt'in te'eruwe'y'u mesuwat yi ka'a piat y'y wo. I'ewyte iwat ihũria te'ere'y'u meiũpe i'ewyte urue'ase'i Iako te'y'u meiũpe mimi e. En apo pyno po'og wakuat y'y moherep hat urue'ase'i Iako kai mimi e. ¹³ Mio tã e hawyi toiwesat — Uwe uwe te'y'u meiũwat pe meiũran te'y'utui i ra'yn.

¹⁴ Ma'ato uwe uwe mekewat uimium y'y wo te'ere'y'u mi'i haria ti aru yt karãmuo i ra'yn te'ere'y'utui i e katupono uimium y'y toĩne'en emoieĩne'en hamuat wuat'i e'at piat ihãite rakat ra'yn. Uimium y'y yrasa sese ewy ra'yn tuwĕtem y'y epy'a pyi mana e. ¹⁵ — Pyno mimi etum no uhepe ewat e'y'y e. Mi'i rokirĕ mono yt karãmuo i ra'yn are'y'utui hawyi yt karãmuo i ra'yn ariot meiũpe y'y so'osat hamo e. ¹⁶ Mio tã e hawyi Iesui timoherep ta'yn haryporia pe iminug sa'ag ko'i. Mi'i pote to'e tope — Pyno eterut ro e'aito uhowawi mana e. ¹⁷ — U an mimi yt uhe'aito i rat e. Mio tã e ne'i toiwesat pote to'e — Pywo pe ti mio tã ere mana katupono yt e'aito kahato i. ¹⁸ Mio ti wĕtup ok e'aito wywo i ra'yn ereĩne'en. Ha'awyte ti e'aito wo 5 ok wĕtup ok wĕtup ok tuereto wo mi'iria eti'atu'atoiat yne. Yt naku i mi'i tã mana e. Mio tã e Iesui tomoherep haryporia pe yt iwe'eg i hap kuap haype. ¹⁹ Mi'i pote toiwesat — Are an Mimi En ni Tupana mikuap yn moherep hat e. ²⁰ Sa'awy'i uru'ywot'in tomōtypot Tupana mesuwat e'yity'ok totepyi Mimi ma'ato eiperia Iuteuria tawa Ierusarĕi me yn waku watomōtypot Tupana e haria eipe e. ²¹ Mi'i hawyi to'e — Etimohey ro ui'e hap mana e. Meiũran ti aru yt eweiwat i ra'yn meiũwat yity'ok kape. Yt uwe i tuwat aru Tupana mōtypot tawa Ierusarĕi kape Tupana mōtypot hamo katupono wĕtup e'at pe ti aru miit'in pywiat yt sa'awy'iwuat ewy i ra'yn timōtypot haty wo Tupana sese aikope aikope hap upi. ²² Ei'ywania yt ikuap i kahato Tupana mōtypot hap are. Uwe Tupana sese hap yt eweikuap hin i are. Ma'ato uruto uruikuap kahato Tupana katupono Iuteuria ywania kaipyi tut ra'yn miit'in ehakyera'at hat e. ²³ Mesup ti aru tut ra'yn Tupana mōtypot hap yt mesuwat ewywuat i ra'yn katupono Tupana mōtypot haria sese ta'atupy'a pywiat ta'atuwanĕtup hap kaipywiat ra'yn imōtypot hãpyk kahato haria ra'yn tukupte'en Tupana miky'esat ewy e. ²⁴ Tupana toĩne'en Ipã'ãu yn yt heremo i mi'i tupono toiky'esat tomōtypot hap yt heremo i. Aiwanĕtup we yn pywo sese e hap kaipywiat aipy'a pywiat mio toiky'esat tomōtypot hap mana e. ²⁵ — Are an atikuap teran meiũran ti aru Tupana tipo'oro temiit Aiporekuat nuat aimu'e yne hamuat mekewat Wuat'i Miit'in Porekuat e hap het rakat e. ²⁶ — Yt meiũran i ra'yn ti aru mana katupono tut kahu ra'yn. Uito ra'yn meiũ hemiit mana e Iesui. ²⁷ Mi'i turan ipotmu'eria put'ok'i'atu'e mi'u ky'i'at hawyi. Mi'i hawyi te'era'akasa Iesui ihay haryporia wywo. Mi'i hawyi te'eruanĕtup kahato — Kat poteĩ Iesui ihay haryporia wywo i'atu'e. Irania'in wo'omu'e haria yt i'atuehay teran i haryporia wywo ahetama puo i'atu'e te'eruanĕtup hawe. ²⁸ Mi'i hawyi mana toiat tekuiru'a mekewat y'y sat hap itote hawyi toto meremo tetawa Sikat kape. ²⁹ Put'okto'e hawyi to'e itotiaria

pe — To'iro woroho'omo'akasa wētup ok miit iuēpiat kape yne uiminug sa'ag toimoherep ta'yn yt uwe i piat henoī pytkai e. Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat apo Mi'i Miit e i'atuepe. ³⁰ Mi'i hawyi tuwat tuwat haryporia upi tawa pyi te'era'akasa Iesui kapiat hamo. ³¹ Mi'i turan Iesui emiit'in te'ero'e Iesui pe — Urumu'e hat waku ra'yn aimi'u. Erenuk to i'atu'e. ³² Ma'ato toi'atuwesat — Waku ra'yn e ui'ok ta'yn e. Toī uimi'u yt eimikuap i ma'ato e. ³³ Mi'i pote to'ope apo'i'atu'e — Toī apo wētup ok imi'u erut hat meiko pe tawa pe ahewyry turan i'atu'e. ³⁴ Mi'i pote Iesui to'e. — Uiwyrīa'in e aikotā mi'u wo ai'ok hawyi aimowepit kahato mi'i hap ewy uipo'oro hat miky'esat nug uhepiat hap uimowepit kahato atu'u hawyi e. ³⁵ Uiwyrīa'in mio tā ewei'e eiwo'ope. Meiūran 4 ewaty hawyi ti aru aimikoi waku ra'yn haat ra'yn ewei'e eiwo'ope e. Uito ti ma'ato are'e ehepe ewei'akasa ro aiko kape are ewei'akasa ro Samaria ywania kape e. ³⁶ Mio ti haat ra'yn waku ra'yn eweiterek to are ra'yn ehepe e. Wētup ok ikoī hat wētup ok iterek hat e miwan me hap ewy are ehepe. Uwe ipotpap ikoī hap ete uwe ipotpap iterek hap ete mi'i hat tipuēti aru tosa'up e. ³⁷ Pywo ti Tupana ehay sytpok haria imipo'ororia tipuēti aru ha'up e. Iterek tipyt saipepe ti aru tpyy'i ra'yn miit'in wuat'i e'at piat ieīne'en hanuaria ra'yn tukupte'en mekewat e'at pe e. I'atuwepit kahato ikoī haria iterek haria e. ³⁸ Mi'i tā woroho'opo'oro mikoi terek hamo ra'yn aikope ha'awytewuaria ei'yianmiaria ikoī hap kape hap ewy woroho'opo'oro e. Aikope Tupana ehay moherep haria i'atupotpap sa'awy'i hap kape woroho'opo'oro e. Ta'i haat ra'yn wyti ikoī hawuo mio uipotmu'eria e. Ewei'akasa ro e. ³⁹ Mi'i to'e turan tō'ē kahato tuwewawi tpyy'i ra'yn yi Samaria piaria Iesui mohey haria wo te'eropyhu'at mekewat haryporia ehay upi. — Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat apo iuēpiat Miit katupono yne uiminug sa'ag moherep yt uwe i piat henoī pytkai hat mi'i e hap upi. ⁴⁰ Put'okta'atu'e hawyi te'ero'e Iesui pe — Waku ereīne'en uruetawa pe mehī i'atu'e. Mio tā i'atu'e pote ti tpyy e'at toīne'en i'atuetawa pe. ⁴¹ Mi'i hawyi toi'atumu'e ra'yn itotiaria. Mi'i hawyi itotiaria tpyy'i ra'yn Iesui mohey haria te'eropyhu'at. ⁴² Mi'i hawyi te'ero'e — Mana i'atu'e sa'awy'ite ti ehenoī uruepe hawyi uruimohey ra'yn ma'ato mio Iesui uruikuap ta'yn ihay. Uruwanētup hawe toīne'en na'yn. Mi'i tupono — Mi'i ti rat mesuwat yi totiat wo'oehakjera'at hat uruto'e. Koitywy uruikuap ta'yn uruimohey ra'yn po'og sa'awy'iwuat — Ai'ywot Tupana Mipo'oro Aika'iwat nuat e'e hap ewy mana i'atu'e.

⁴³ Toīne'en Iesui yi Samaria pe tpyy e'at hawyi toto ra'yn tomotag hap yi Karireia kape. ⁴⁴ Mu'ap upi Iesui to'e topotmu'eria pe — Ara'aipok hamuat uimotag hap kape tawa Nasare kape e. Pywo pe are'e ehepe Tupana ehay moherep hat wyti imotag haria yt timōtypot i yt ta'atumohey i yt ta'atu'oksat'i i e Iesui. ⁴⁵ Put'ok'e Iesui yi Karireia pe hawyi itotiaria i'atuwese tuete kat pote te'era'akasa ra'yn imisepap ko'i tuwat hupiat tawa Ierusalēi kapiat hawyi ienuk hap koro e'at pe. ⁴⁶ Mi'i hawyi Iesui toto tawa Kana kape yi Karireia piat aikope Uwa hy nug y'y kawiat hap kape toto. Yt pya i tawa Kana kai toīne'en wētup tawa Kawana'ū e hap. Itotiat tawa ka'iwat sa'yru ti i'ahu kahato rakat. ⁴⁷ Karāpeī mi'i turan i'ywot tikuap ta'yn Iesui put'ok'e tawa Kana pe hap mi'i hawyi toto meremo hētup hamo — Uha'yru moehāite epiat hap ti atiky'esat e. I'ahu kahato iku'uro hamuat uha'yru uhyt e. Mi'i pote morereto teran uhetawa Kawana'ū kape imoehāite hamo e. ⁴⁸ Mi'i pote Iesui tiwesat — Are pāi yt ewei'akasa i uiminug wakuap ko'i kapiat pote rasom yt uimohey hin i eipe e. ⁴⁹ Ma'ato i'ahu rakat ywot to'e — Merep to mehī. Iku'uro irane uha'yru e. ⁵⁰ Ma'ato Iesui tiwesat — Yt iku'uro i esa'yru uhyt. Ihāite ra'yn emēpyt e. Pyno era'aipok i ro e'yat kape katupono waku ra'yn e Iesui. Mi'i hawyi imohey hap wywo toto tosa'yru kape. ⁵¹ Mi'i hawyi mu'ap tote hemiit'in tō'ē heowa kape — Uruka'iwat i'atu'e ihāite ra'yn ti esa'yru uhyt i'atu'e. ⁵² Mi'i hawyi apo'e — Kat e'at kahu uha'yru ihāite e. — Ga'atpo atposake pyi ti ipiit sakup nik tokosap ta'yn meremo ihāite ra'yn i'atu'e. ⁵³ Mi'i hawyi iwattetup ta'yn Iesui atposake pyi to'e hap kape — Ihāite i ra'yn ti esa'yru e hap kape. Mi'i hawyi i'ywot timohey ra'yn Iesui. Torania ra'yn itotiaria

imohey i'yat piaria ta'atukuap hawyi. ⁵⁴ Mi'i tomisepap tutunug na'yn yi Karireia pe ta'aipok yi Iuteu kaipywiat hawyi. Typuo ra'yn wakuap tutunug iwato rakat tomisepap yi Karireia piaria ete. Sa'awy'i tutunug sapo hy y'y kawiat. Mi'i hawyi toimoehāite pya pyi ha'yru iku'uro irane rakat.

5

¹ Mi'i hawyi yi Karireia kaipyi Iesui toto tawa Ierusalēi kape i ra'yn ienuk hap koro kape toto. ² Mi'i hawyi Ierusalēi me toīne'en yt pya i oken'ypy kai y'y eiam iwato rakat Peteta e hap het rakat. Mi'i tote y'yēpe ete 5 og toīne'en. Mi'i ti yt pya i aikope i'atuhū uweria ko'i e'oken'ypy kai aikope tuwehyt'ok i'atuhūria Ierusalēi me hap. ³ Mi'i tote i'atue'og me tukupte'en i'ahu rakaria typy'i kahato y'y eiam ēpeke. Yt ihapytig i rakaria yt ipoī'ām kuap i rakaria ipy kī'ā rakaria ti tukupte'en. ⁴ Mi'i tote ti ta'atuekatup y'y mum'ok mum'ok e hap katupono atipy kaipywiat Tupana mipo'oro put'ok'e tuereto ihypykoī hanuat. Mi'i hawyi ihy pykoī turan mohag wo topyhu'at y'y. Sa'awy'iwuat wyti mekewat y'y piat seke hat topyhu'at ihāite ra'yn i'atu'e. ⁵ Toīne'en itote wētup ok i'ahu rakat nimo kahato 38 i'aman mot piat turan ra'yn i'ahu atug me tetupe tote toīne'en. ⁶ Mi'i Iesui ta'akasa hawyi toikuap nimo ra'yn i'ahu hap. Mi'i hawyi to'e tope – Ehāite hap apo etiky'esat uhyt e. ⁷ – Ta'i e ma'ato yt uwe i ui'ykesat uipowyro y'y piat uipag hamo uhyt e. Tut tuereto y'y hypykoī hat wen ma'ato yt areke kuap i katupono irania'in – Wāi'i'atu'e uhepe hawyi tuwehyt'ok wehyt'ok y'y pe uhe'yianme pote. Yt uwe i ui'ykesat y'y piat uipag hamo. Mi'i pote yt areke kuap i e. ⁸ Mio tā e hawyi to'e Iesui – E'āpe'ok'am no mehī e. Etat ro etupe hawyi ewyry ro e. ⁹ Mio tā to'e hawyi meremo waku. Ipoī'ām na'yn hawyi totat tetupe hawyi toto ra'yn ihāite ra'yn Iesui ehay pyi. ¹⁰ Mi'i hawyi mu'ap upi Iuteuria akag ko'i te'ero'e imimoehāite pe – Koity'i e'at Tupana mōtypot hap e'at pe ne'i uhyt i'atu'e. Yt etioto tei'o etupe mesup e'at pe ne'i katupono iwan miat aināpin hap wyti wāi'e kahato meke tā hat ete i'atu'e. ¹¹ – Ma'ato uimoehāite hat to'e uhepe – Etioto ro etupe hawyi ehewyry ro e uhepe e. ¹² – Uwe kahu pyno mio tā e epe i'atu'e. ¹³ – U e yt atikuap i uwe uimoehāite uhyt'i'in e katupono miit'in typy'i tok puo toto pote yt ahētup kuap i kat eī eset ui'e hap e. ¹⁴ Meiūran tomimoehāite Iesui tipuēti Tupana mōtypot yat pe i ra'yn. Mi'i hawyi to'e tope – Ewe'eg wo uhyt sa'awy'iwuat eminug sa'ag. Yt etunug i ra'yn ma'ato etunug ne pote ti aru meiūran po'og sa'ag topyhu'at ekai e'ahu sa'awy'iwuat kai e. ¹⁵ Mi'i hawyi toto ra'yn Iuteuria akag ko'i kape henoi hamuat – Uimoehāite hat Iesui e i'atuepe. ¹⁶ Mi'i pote Iesui ta'atusaty'isaty'i katupono Tupana mōtypot e'at pe toimoehāite ra'yn. ¹⁷ Ma'ato Iesui to'e Iuteuria akagnia pe – Ui'ywot ipotpap kahato te ti wakuap nug hamo Uito i'ewyte uipotpap kahato wakuap nug hamo wuat'i e'at pe e Iesui. ¹⁸ Mi'i tā e pote Iuteuria ti'auka teran ne'i Iesui katupono ipotpap Tupana mōtypot e'at pe i'ewyte to'e Tupana Ui'ywot e tuwenug Tupana ewy te pote. ¹⁹ Mi'i hawyi to'e Iuteuria akagnia pe – Pywo pe yt kat i tuwepy'apyi Ha'yru tunug. To'ywot minug ewywuwat yn ni tutunug. Teha'at To'ywot minug ewawiat hawyi tutunug i'ewywuwat e. ²⁰ I'ywot tiky'e Tosa'yru mi'i pote toimoherep tope yne tominug ko'i e. Meiūran ti aru po'og toimoherep mesuwat kai eimowanētup hamo e. ²¹ I'ywot ti'atumoieīne'en pakup i mam haria. Mi'i hap ewy ti Ha'yru ti'atumoieīne'en tomi'airoria ko'i e. ²² I'ywot wyti aru yt henoi i uwe uwe imi'apiheg wuat ma'ato henoi hat topyhu'at Ha'yru kai uwe uwe i'apiheg haria henoi hamuat e. ²³ Mi'i hap nug hamuat tutum yne Tosa'yru pe katupono toiky'esat Tosa'yru mōtypot hap tomōtypot hap ewy toiky'esat e. Uwe uwe Ha'yru yt mōtypot i ipo'oro hat I'ywot yt mōtypot i hat topyhu'at. ²⁴ Pywo pe ti are'e ehepe uwe uwe uhehay ētup hat ti aru uipo'oro hat mohey hat mi'i hat ti aru topyhu'at wuat'i e'at pe yt karāpe i imi'apiheg wo topyhu'at. Iku'uro hap tokosap ta'yn hawyi heīne'en hap yn topyhu'at wuat'i e'at piat ikai e. ²⁵ Pywo pe ti are'e ehepe tut ti aru koitywy put'ok'e ra'yn he'at karāpeī iku'uro

rakat ewy Tupana kapiat hat ikuap ta'atukaykay Tupana Sa'yru piat hap ihay kuap haria i'atuehāite ra'yn wuat'i e'at pe e Iesui. ²⁶ I'ywot toīne'en tuwekaipyi yt uwe i inug. Mi'i hap ewy tutum Tosa'yru pe tuwekaipywiat toīne'en hap e. ²⁷ Tupana to'e Tosa'yru pe — En wyti Miit'in Yke'et miit sese eropyhu'at mi'i tupono waku ere'e uwe waku uwe yt uwe topyhu'at wo'o'apiheg haria wo uwe yt hap miit'in me e Tupana Tosa'yru pe. ²⁸ Pyno eiwanētup kahato uimienoi pakup kape pote meiūran ti aru po'og iwato ahenoī ehepe e Iuteuria pe. Tut wyti aru mekewat e'at pe ti aru yne misyp ko'i map haria ikuap ta'yn Ha'yru ehay hawyi te'eruwenō'ē ra'yn ta'atusyp hawyi e. ²⁹ Wakuaria te'eruwenō'ē ta'atuieīne'en wuat'i e'at piat hap kape e ma'ato yt nakuaria i ti aru te'eruwenō'ē ho'opot hap kape e. ³⁰ Uito ti yt arepot'airo hin i uiwepy'a pyi uwe uwe wo'o'apiheg hanuat hap ete ma'ato yt nakuat i e Tupana pote Uito i'ewyte yt nakuat i are wy ma'ato wakuat e Tupana pote Uito wakuat are te wy mi'i hat pe e Iesui. ³¹ Uiwewi ahenoī uiwewi uwe Uito hap ete pote heso kahato rakat areīne'en. ³² Mi'i pote toīne'en wētup ok uwe Uito hap enoī hanuat mi'i ti ahēt'ok hat Iuwāu. Mi'i ti henoī hāpyk kahato uhetiāt uwe Uito kahato hap ete e. ³³ Sa'awy'i te wyti eweipo'oro ehemiit'in Iuwāu kape uwe Uito hap kuap hamo. Mi'i hawyi toi'atuwesat pywo piat hāpyk ta'yn uwe Uito hap ete. ³⁴ Kat e Iuwāu uhetiāt tohenoi uikuap ehēpiāt hamo ehēhakyera'at hat Uito hat are ma'ato kat e uhetiāt tohenoi hap atikuap uipy'a pe yt Iuwāu kaipyi i arekuap uwe Uito hap e. ³⁵ Ta'i sa'awy'i Iuwāu mienoi uhetiāt ariāty ewy hētyhot yne e. Ha'awyte ran eweikupte'en Iuwāu ehay upi ihay se kahato ewei'e sa'awy'i. ³⁶ Pyno Iuwāu mienoi kaipyi eweikuap sa'awy'i uwe Uito hap ma'ato mesup po'og na'yn eweikuap katupono uiminug iwato hap kaipyi Ui'ywot mīky'esat nug hap kaipyi eweikuap ta'yn Uito Ui'ywot mipo'oro hap Iuwāu mienoi ewy ra'yn. ³⁷ I'ewyte Ui'ywot uhenoī ra'yn ma'ato yt eweikuap i ihay. Katupono uipo'oro hat yt karāpe i ewei'akasa howa kape e. ³⁸ Mi'i pote yt kat i eipy'a pe Ui'ywot mienoi katupono yt eweimohey i imipo'oro Uito e Iuteuria pe. ³⁹ Eiwemu'e kahato Tupana mipo'oro iwan ete eipe — Miwan ni ahēhakyera'at kuap ewei'e eiwo'ope e. ⁴⁰ Pywo ti yt eweikuap i uhetiāt miwan henoī kahato mi'i pytkai ti eipe yt eweiwat teran i uhowawi ehēīne'en hap sese sat hamo. ⁴¹ Uito yt atikat i miit'in miat waku kahato En e hap. ⁴² Eipe woroho'okuap kahato. Atikuap ta'yn yt kat i Tupana ky'e hap eipy'a pe e. ⁴³ Ariot ti Ui'ywot ehay pyi ma'ato yt eiwese i uhete ma'ato meiūran ti aru tuwehay pyi wētup ok i ra'yn tut — Uito eiporekuat Tupana mipo'oro. Mi'i ete ti aru eiwese ra'yn e. ⁴⁴ Kat pote yt karāmuo i uimohey teran eipe. Eweiky'esat kahato miit'in miat waku kahato eipe i'atu'e hap ma'ato Tupana piat waku kahato eipe e hap yt eweiky'esat i yt eweikuap i pote e. Pyno yt karāmuat i uimohey hanuaria eipe e. ⁴⁵ Watunug Musei wāi'e hap ko'i hawyi watuwehakyera'at kuap ewei'e ma'ato meiūran aru Musei yt iwese hin i ehete katupono eināpin hap tomiwan miat yt hap ewy i ewetunug mote Tupana pe tohenoi aru — Meimuēwuaria tig yt naku i nug haria i e aru ehēpiāt e Iesui Musei yn ahēhakyera'at kuap haria pe. Mi'i hawyi to'e Iesui mi'iria pe — Yt eiwanētup tei'o uito are'e aru Ui'ywot pe mi'iria yt naku i nug haria are ehēpiāt katupono mekewat e'at pe aru Musei tuwemoherep Tupana pe — Yt naku i nug haria mi'iria e aru ehetiāt Tupana pe are e Iesui Musei e hap nug hawyi watuwehakyere'at haria pe. ⁴⁶ Musei miwan eweimohey pote ti aru uimohey haria wo eweipyhu'at mesup katupono Musei henoī kahato yianme uhetiāt iwan me e Iesui. ⁴⁷ Yt eweimohey i Musei mienoi miwan me uhetiāt pote aikotā aru uimohey eipe e Iesui Iuteuria akag ko'i pe.

6

MATEU 14.13-21 MAKU 6.30-44 IRUKA 9.10-17 PIAT EWY

¹ Mio tā to'e kahu hawyi toto ra'yn Iesui yi Karireia hyemyi'a sakpo mekewat ihyemyi'a Tiperiati e hap het rakat sakpo. ² Mi'i hawyi hewat'ymo miit'in tuwat typy'i kahato katupono te'eraha'at teran imisepap wo'omoehāite hap kape. ³ Mi'i totepyi

Iesui ipot'am yity'ok kape. Put'ok'e yity'ok tote hawyi ta'apyk itote topotmu'eria wywo. ⁴ Porap put'ok'e mekewat ienuk koro hap e'at yt pya i ra'yn turan. Mi'i ienuk hap e'at pe Iuteuria hekatup aikotā sa'awy'i Esitu e'yi kaipywiat wanīkaptia po pywiat Tupana ti'atuehakyera'at irania'in hap e'at pe ta'atuhekatup. ⁵ Mi'i hawyi yity'ok totepyi Iesui ta'akasa miit'in typy'i kahato ō'ē haria kape. Mi'i hawyi apo'e topotmu'e Wiripi pe — Aikope pyi aru iwato mi'u watipuēti typy'i rakaria mi'u wo e. ⁶ Mio tā e Wiripi iā'āg hamo katupono mi'i ikuap aikope pyi mi'u toipuēti kuap miit'in poi hamuat hap. ⁷ Mi'i hawyi Wiripi tiwesat — Are pāi iwato kahato ti i'atumi'u sa'up uhyt e. Toīne'en aipo pe pote 200 e'at motpap kapiat ma'ato mi'i pytkai yt put'ok'e hin i i'atumi'u sa'up nug hamo e Wiripi. ⁸ Mi'i hawyi Simāu Peteru ywyt Ātere ipotmu'e to'e Iesui pe ⁹ — Meiūwat kurum po pe 5 a yn man Sewata iā'yi kawiat i'ewyte typy pira hit yn Uhyt ma'ato yt put'ok'e hin i typy'i rakaria poi hamo e. ¹⁰ Mi'i hawyi Iesui to'e topotmu'eria pe — Ewei'apyk to meimuē puo ewei'e ro miit'in me e. Mi'i hawyi te'era'apyk mopep hyp we mopep tok kahato itote pote. 5000 ihainia itote te'era'apyk. ¹¹ Mi'i hawyi Iesui tat man hawyi waku e Tupana pe hawyi toipat'ok pat'ok topotmu'eria pe mekewat man toimowato kahato. Mi'i hawyi ipotmu'eria tum miit'in sem me apyk haria pe. Mi'i hawyi i'ewyte pira hit typy rakat toipat'ok pat'ok i'atumi'u wo. ¹² Mi'i hawyi te'erenuk kahato i'atu'ok kahato. Mi'i hawyi to'e Iesui temiit'in me — Eweikat ro i'atumi'u ieīpyt uhyt'i'in e. Yt naku i mi'u watomosatek e. ¹³ Mi'i hawyi ta'atuwo 12 e'yrysakag me topyhu'at heīpyt miit'in mi'u ieīpyt 5 man yn typy pira hit kaipyi. ¹⁴ Mi'i pote Iesui minug wakuap kapiat akasa haria te'ero'e to'ope — Pywo pe ti aimiekatup Mi'i Miit i'atu'e. Mi'i Miit ti Tupana Mipo'oro tehay moherep ahepiat hanuat i'atu'e. To'iro pyno watunug meremo Mi'i Miit Aiporekuat no i'atu'e to'ope. ¹⁵ Ma'ato i'atuwanētup hap Iesui tikuap ta'yn topy'a pe — Uinug irane ta'atuporekuat no mi'u ky'ewi yt uimiky'esat ewy i e tuwepe. Mi'i tā ne'i toikuap hawyi meremo toto ra'yn i'atupy'asetpyi yity'ok kape. Tuweran ne'i toto ra'yn yt toiky'esat i tuwepag i'atupo pe i'atuporekuat no haype.

MATEU 14.22-23 MAKU 6.45-52 PIAT EWY

¹⁶ Wātym'i hawyi ipotmu'eria tuwat ra'yn ihyemyi'a kape. ¹⁷ Mi'i hawyi tuwehyt'ok yara pe hawyi tuwat ysakpo teran tawa Kawana'ū kape ma'ato yt uwe i Iesui i'atupy'a-setpe. ¹⁸ Mi'i hawyi ywytu uato put'ok'e ihyemyi'a tote. Mi'i hawyi ihy we'okmoī wato'in kahato. ¹⁹ Ihyemyi'a py'asetpiat turan te'era'akasa ra'yn Iesui kape. Tut ra'yn i'atuupi yawa tote hewyry. Te'era'akasa hawyi te'eroken'ē kahato. ²⁰ Iesui to'e i'atuepe. — Uito rat yt eweiken'ē tei'o e. ²¹ Ta'atuehay kuap hawyi ereke uhyt i'atu'e. Mio tā i'atu'e hawyi Iesui teke ra'yn yara pe. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e aikopuo tuwat hap tote merep hap ewy Tupana inug. ²² He'ihot'ok pe ihyemyi'a sakpuaria imi'atoiat ko'i tikat ra'yn Iesui — Aikowo som toto Iesui i'atu'e. Ga'atpo ti wētup yara yn toīne'en mesuwe. Mi'i puo ra'yn tuwat Iesui potmu'eria ma'ato Iesui yt toto i i'atu'e. Aikowo som pyno toto i'atu'e. ²³ Mi'i hawyi tō'ē po'og yara puo aikope sa'awy'i Iesui ti'atupoī man wo hap kape. Aikope waku e Tupana pe hap kape tō'ē tō'ē tawa Tiperiati kaipyi. ²⁴ Ma'ato yt ta'atupuēti Iesui i'ewyte yt ta'atupuēti i ipotmu'eria. Mi'i tupono tuwehyt'ok ta'atue'yara ko'i piat i ra'yn hawyi tuwat ysakpo tawa Kawana'ū kape ikat hamo. ²⁵ Put'ok'i'atu'e ysakpo hawyi ta'atupuēti ta'atumikat hawyi apo'i'atu'e Iesui pe — Kat puo eriot meikowo urumu'e hat i'atu'e. ²⁶ Ma'ato Iesui ti'atuwesat — Pāi e atikuap kat hamo uikat eipe e. Eimo'ok mi'u wuat hamo yn uikat eipe e. Ma'ato atunug uimisepap Tupana esaika hap upi uwe sese Uito hap moherep hamo ma'ato yt eweikat hin i uwe Uito sese hap kuap hamo. Man atimowato kahato eimo'akasa hamo uwe sese Uito hap kuap hamo ma'ato man wuat eimo'ok hap yn eweikat. Ta'i man u hap upi yn uikat eipe. Iwato kahato uimisepap nug hap man ati'atunug ehehamo uwe Uito moherep hamo ehepe wen ma'ato yt uimohey hin i aremoherep pytkai e. ²⁷ Yt naku i eimo'ok mi'u wuat hap yn eweikat mesuwe e. Eweikat ro mi'u sese wuat'i e'at piat eimo'ok kuap sese hamuat eimoieīne'en hamuat are

e. Miit'in Yke'et tum neran kahato mi'u eimoieïne'en wuat'i e'at piat hap e mi'i tupono eweikat ro e. Uito eheyke'et tum kahato ehepe man sese katupono Ui'ywot waku etum no i'atuepe i'atumi'u sese e ra'yn uhepe e Iesui. ²⁸ Mi'i hawyi apo'i'atu'e — Aikotā som pyno Tupana tiky'esat urutunug i'atu'e. ²⁹ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Tupana tiky'esat kahato ti tomipo'oro mohey ehepiat hap e Iuteuria pe. ³⁰ Mio tā e hawyi te'ero'e — Kat som pyno etunug irane iwato rakat Tupana minug ewywuwat uru'akasa hamo ekuap hamo emohey hamo i'atu'e. ³¹ Sa'awy'i ti Ai'ywania tu'u man yahig note i'atu'e aikotā miwan tohenoi Esutu 16.15 pe — Atipy kaipyi Musei tum man i'atumi'u wo e miwan me i'atu'e. ³² Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Mekewat man atipy kaipywiat yt Musei miium i ma'ato Ui'ywot miium. Koran tutum i ehepe wētup man are. Mio Ui'ywot miium na'yn man sese emoieïne'en wuat'i e'at pianuat tutum na'yn ehepe e tuwepe e. ³³ Tupana wat man tut ra'yn atipy kaipyi. Tutum ne'en neran wuat'i miit'in moieïne'en hamuat e. ³⁴ Mi'i pote te'ero'e tope — Urupoi ro pyno mi'i man wo Uhyt wuat'i e'at pe i'atu'e. ³⁵ Ma'ato Iesui ti'atuwesat — Mi'i man ni Uito e. Uito rat mi'u miit'in moieïne'en hanuat e. Uwe uwe uhowawiat sut hat uimohey hanuat ti aru yt karāpe i hesy'at yt karāpe i te'y'utui e Iesui. ³⁶ Ha'awyte are ehepe — Eipe uhowawiat seha'at haria ma'ato yt uimohey i eipe are e. ³⁷ Ui'ywot miium uhepiaria wyti aru uhowawi tō'ē miit'in. Mi'iria ti aru yt karāmuo i ra'yn ati'atu'aro ui'yatypepyi. ³⁸ Katupono Uito ti ariot atipy kaipyi Uipo'oro hat miky'esat yne nug hamo ariot e. ³⁹ Uipo'oro hat miky'esat ahenoi ehepe katupono toiky'esat yt wētup ok i imiium ho'owasat ui'yatypepywiat hap toiky'esat. Toiky'esat atum i'atuepe i'atuieïne'en pakup i hap ikahuro hap e'at piat hap e. ⁴⁰ Mi'i hap Ui'ywot tiky'esat — Uwe uwe ta'akasa Uha'yru kape hawyi imohey mi'i hat pe atum aru wuat'i e'at piat ieïne'en hap e. Uwe uwe Uha'yru mohey mi'i haria ti aru Uha'yru ti'atumonō'ē i'atu'asyp hap kaipyi i'atuieïne'en pakup i hamo ikahuro hap e'at pe hap atiky'esat e Ui'ywot wuat'i miit'in me mesup e Iesui. ⁴¹ Mio tā e hawyi ta'atueromōpusu Iesui — Uito man atipy kaipywiat e pote. ⁴² Mi'i haype te'ero'e to'ope — Ta'i watikuap kahato uwe en i'atu'e e'ywot uwe ety hap uruikuap i'atu'e. Ta'i Iuse sa'yru ti en i'atu'e. Katupono atipy kaipywiat Uito ere i'atu'e. ⁴³ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Wāi uheromōpusu tei'o eipe e. ⁴⁴ Uipo'oro hat Ui'ywot sese yt ehekyi i uhowawi eipy'a pe pote yt eweikosap kuap i uhowawi e. Uwe uwe uhowawiat gosap haria ti aru atenō'ē i'atu'asyp hap kaipyi ikahuro hap e'at pe are e. ⁴⁵ Sa'awy'itewuat Tupana e hap moherep haria te'ero'e — Meiūran ti aru wuat'i puo Tupana ti'atumu'e miit'in i'atu'e miwan me e Iesui. Mi'i pote are'e uwe uwe ikuap Ui'ywot mienoi mi'i hat ti aru tut uhowawi e. ⁴⁶ Yt uwe i ti mesuwat yi totiaria te'era'akasa Ui'ywot kape e. Mi'i rē wētup ok yn ni Tupana kapiat akasa hat. Mi'i Miit ti Tupana kaipywiat sut hat pote are e tuwepiat. ⁴⁷ Pywo pe are'e ehepe uwe uwe uimohey hat ti aru toïne'en wuat'i e'at pe ihāite ra'yn e. ⁴⁸ Man ewy kahato Uito are uwe uwe uimohey mi'i hat ti uimimoieïne'en hanuat topyhu'at wuat'i e'at pe e Iesui. ⁴⁹ Sa'awy'i aha'ase'i'in tu'u man yahig note ma'ato mio mi'i haria yne topap ta'yn yt uwe i ra'yn mekewuat man u haria e. ⁵⁰ Ma'ato ti mekewat atipy kaipywiat man wyti yt mi'i man ewywuwat i ra'yn katupono uwe uwe i'u hat yt karāmuo i ra'yn topap sese e. ⁵¹ Uito ti atipy kaipywiat man miit'in moieïne'en hamuat e. Uwe uwe mi'i man i'u mi'i hat ti aru toïne'en wuat'i e'at pe e. Mekewat uimiium man wyti uipiit e. Atum aru uipiit miit'in moieïne'en hamuat e Iesui. ⁵² Mi'i hawyi Iuteuria tu'uka to'ope sehay wo kat to'e sese Iesui hap ete — Aikotā aru pyno mekewat miit tum ahepe topiit aimi'u wo i'atu'e to'ope. ⁵³ Mi'i pote Iesui to'e — Pywo pe ti ewetu'u ro Miit'in Yke'et pu'i i'ewyte huu wo eiwe'y'u ro ma'ato yt pote ti aru yt kat i eheïne'en hap sese wuat'i e'at pianuat topyhu'at are e. ⁵⁴ Uwe uwe uipu'i i'u uwe uwe uhuu wo te'y'u mi'i haria yn ni aru ipuēti tukupte'en hap sese mi'i haria yn atiōtem i'atu'asyp hap kaipyi e. ⁵⁵ Uipu'i ti mi'u kahato e uhuu sapo hy kahato e. ⁵⁶ Uwe uwe uipu'i uhuu u haria te'eropyhu'at uipy'a pe i'ewyte areïne'en i'atupy'a pe e. ⁵⁷ Ui'ywot uipo'oro hat toïne'en tuwekaipyi i'ewyte

Uito areĩne'en ikaipyi. Mi'i hap ewy uwe uinug tomi'u wo mi'i hat toĩne'en wuat'i e'at pe uikaipyi e Iesui. ⁵⁸ Uipu'i ti man atipy kaipywiat e. Sa'awy'ite man ai'ywania tu'u mesuwat yt uimium ewywuwat man i. ⁵⁹ Mi'i u haria aha'ase'i'in topap yne ra'yn ma'ato uwe uwe uimium man u haria ti aru wuat'i e'at pe toĩne'en sese e Iesui tawa Kawana'ũ piat Tupana mōtypot yat piaria pe. ⁶⁰ Mi'i pote Iesui potmu'eria irania'in te'ero'e to'ope — Yt aimiky'esat ewy hin i aimu'e Iesui i'atu'e. Kat pote — Atum aru uhuu uipu'i eimi'u wo e Iesui ahepe i'atu'e. Yt ihay se hin i puo aimu'e mesup. ⁶¹ Mi'i hawyi Iesui tikuap ta'yn temiit'in ehay sa'ag tetiat hap tuwanētup hawe. Mi'i haype to'e topotmu'eria pe — Kat pote — Watoiat ro imienoi ewei'e eipy'a pe e. ⁶² Yt uimohey i te apo eipe e. Pyno kat ewei'e aru mekewat meiūran Eheyke'et ta'am i ra'yn aikope toĩne'en sa'awy'iwuat hap kapiat pote e. Mi'i turan aporu kat ewei'e uhetiati ui'atoiat hawyi e. Eimu'e hap uhetiati Tupana Pā'āu e hap. Tupana Pā'āu e hap yn eimoieĩne'en kuap wuat'i e'at pe e. ⁶³ Ta'i Tupana Pā'āu ete uhehay yt uipu'i ete uhehay e. Uhehay Mā'āu kaipywiat eimu'e hap. Mi'i yn eimoieĩne'en hap wuat'i e'at pianuat e ma'ato yt uimohey i eipe e Iesui. ⁶⁴ Yt uimohey yne i eipe e woroho'okuap kahato eipe e temiit'in 70 ok pe katupono ha'awynug hawyi te toikuap uwe yt tomohey i hanuaria i'ewyte toikuap temiit toma'at sese hanuat. ⁶⁵ Mi'i haype to'e i — Yt uimohey yne i eipe aikotā are'e — Ui'ywot yt ehekyi i uhowawi eipy'a pe pote yt eweikosap kuap i uhowawi e Iesui topotmu'eria ran me. ⁶⁶ Mio tā e pote typy'i ra'yn ipotmu'eria tuwat ra'yn Iesui upi pyi ta'atu'atoiat ra'yn. Yt tuwat po'og neran i hupi. ⁶⁷ Mi'i hawyi to'e temiit'in sese pe 12 ok takaria pe — Eipe apo i'ewyte ra'yn ui'atoiat reran irania'in ewy e. ⁶⁸ Ma'ato Simāu Peteru tiwesat Iesui — Yt rat pāi e. Yt uwe i ra'yn e'e ewywuwat Uruporekuat e. En yn ni urumu'e kuap hat e. Emienoi yn ni urumoieĩne'en wuat'i e'at piat hamuat Uruka'iwat e. Uru'i'atoiat En hawyi urui'atoiat sehay wuat'i e'at piat kuap hap e. ⁶⁹ Koitywy uruimohey ra'yn En Uruporekuat nuat Tupana Mipo'oro Tupana sese Sa'yru En e. Worokuap En na'yn Uhyt e. Uruikuap En na'yn urupy'a pe e Peteru Iesui pe. ⁷⁰ Mi'i hawyi Iesui to'e — Uimi'airo 12 ok takaria eipe ma'ato wētup ok eipy'asetpe ahiag kawiat e topotmu'e Iuta etiat mekewat Simāu Ikarioti sa'yru etiat tohenoi. ⁷¹ Sa'awy'i Iesui ti'airo Iuta e hap het rakat topotmu'e wo. Mi'i hawyi toĩne'en irania'in 12 ok takaria py'asetpe ma'ato ihay typy rakat Iesui ma'at hanuat toĩne'en mi'i miit.

7

¹ Mi'i hawyi Iesui hewyry ra'yn yi Karireia puo. Yt hewyry teran i yi Iuteu puo katupono yi Iuteu piaria i'auka teran. ² Mekewat e'at pe tuwat ra'yn miit'in yne tawa kaipyi Ierusarēi kape yi Iuteu kape tuwat tuwat ienuk hap wato nug hamo. Mi'i tote te'eruwe'ywypyi'anug ienuk hamo. ³ Mi'i pote Iesui ywyt'in sese te'ero'e tope — Urueyke'et i'atu'e miit'in sem tukupte'en tawa wato Ierusarēi me mi'i pote erētem no meiūpepyi yi Karireia pyi hawyi ereto ro yi Iuteu kape i'atu'e. Mi'i hawyi itote eremoherep epotmu'eria kape emisepap ko'i etunug no itote wuat'i ehamo i'atu'e. ⁴ Yt naku i mig'i wo ne'i etunug emisepap ko'i ahetama hit puo. Waku po'og wuat'i ehamo wuat'i akasa hamo etimoherep uwe En hap kuap hamo i'atu'e Iesui ty mēpyt'in. ⁵ Iywyt'in ta'atuwekyry'i hap yt imohey i haype. ⁶ Mi'i hawyi toi'atuwesat — Uheywyt'in e yt naku i mesup areto Ierusarēi kape e. Mesup yt put'ok'e i te uhe'at mi'i tā nug hamo uheywyt'in e. Yt naku i mio areto Ierusarēi kape e ma'ato waku eweiwat tawa Ierusarēi kape yne e'at pe eimiky'esat ewy e. ⁷ Ta'i miit'in yt uwe i ipy'ahak ehete e ma'ato uhete miit'in yt i'atuwese kahato i katupono aheno'i heno'i i'atuepe i'atuminug sa'ag ko'i e. Mesuwat rotiat ko'i eiky'e haria ti ma'ato Uito yt uiky'e hin i e katupono yt haku i nug haria are'e i'atuepe pote. ⁸ Pyno waku eweiwat ro ienuk hap kape ma'ato Uito yt areto i te yt naku i koran areto uheywyt'in katupono yt uhe'at i pote e to'ywyt'in me. ⁹ Mio tā e hawyi topyhu'at yi Karireia pe Iesui ma'ato iywyt'in tuwat ienuk wato hap kape.

¹⁰ Tuwat yne hawyi meiūran i'ewyete toto Iesui yt uwe mikuap mo i toto. ¹¹ Mi'i hawyi itote ienuk haria tikat at Iesui aikope toīne'en hap ma'ato yt uwe i ipuēti. Mi'i hawyi apoi'atu'e to'ope — Aikope som toīne'en i'atu'e. ¹² Mi'i haype te'eruanētup ko'i ko'i kahato tuete. Irania'in — Yt naku i Iesui i'atu'e aima'at reran tehay wo i'atu'e. Irania'in Iesui waku i'atu'e. ¹³ Ma'ato — Atimohey uito Iesui yt i'atu'e i wuat'i ehamo katupono i'atu'akagnia pupi te'eroken'ē. ¹⁴ Ienuk hap posasat pe put'ok'e Iesui tawa Ierusalēi me. Mi'i hawyi toto Tupana mōtypot yat wato kape. Mi'i tote toi'atumu'e kahato. ¹⁵ Mi'i pote Iuteuria te'eruanētup kahato — Iesui iwe'eg kahato i'atu'e. Toikuap kahato miwan yne yne Tupana e hap i'atu'e. Uwe saīke imu'e wo'omu'e haria mikuap yne ko'i i'atu'e. Teke apo sa'awy'i aiwemu'e hawe i'atu'e katupono toikuap yne aimikuap ko'i i'atu'e. ¹⁶ Mio tā i'atu'e hawyi Iesui ti'atuwesat — Uimienoi yt uiat i e. Tupana uipo'oro hat uimu'e hat e. ¹⁷ Ewetunug no Tupana ehay upi imiky'esat ewy ewetunug pote ti aru meremo eweikuap uimienoi meremo — Pywo rasig tohenoi Tupana ehay ewei'e. Yt tuwehay pyi hin i aimu'e ewei'e uhepe ewehā'āg Tupana miky'esat nug hawyi e Iesui. ¹⁸ Irania'in aimu'e haria ta'atuky'esat kahato — Waku kahato en urumu'e hat e hap miit'in kaipyi ta'atuky'esat ma'ato yt mi'i tā i Uito woroho'omu'e katupono Tupana mōtypot hap yn uiwanētup hawe woroho'omu'e. Tupana mōtypot reran hat ihay hāpyk kahato rakat yt heso hi rakat i e. Mi'i hat ewy areīne'en. Mi'i kupitu woroho'omu'e pote yt kat i sa'ag uiwanētup hawe. — Waku En e Tupana uhepe e. ¹⁹ Sa'awy'i ti aha'ase'i Musei aināpin tomiwan me ma'ato ti yt ewetunug i eipe imiky'esat ewy. Mi'i pote ui'auka teran ne'i eipe e ma'ato wāi erepot'auka i tei'o e Musei e Iesui. ²⁰ Mio tā e hawyi te'ero'e — Eeso kahato yt uwe i e'auka teran hat i'atu'e. Ahiag ni epiit pe i'atu'e Iesui pe. ²¹ Ma'ato Iesui ti'atuwesat — Ha'awyte ti atunug wētup wakuap yt motpap i hap e'at pe pote ti eipy'ahak kahato uhete atimoehāite yt ipoī'ām kuap i rakat Tupana mōtypot hap e'at pe pote e. ²² Ma'ato eipe i'ewyete eipotpap mekewat e'at pe e. Pywo ti rat eimēpyt tuwemoherep hawyi toīne'en 8 e'at hawyi ewei'ahit sokpe tek ta'yn yne e'at pe aha'ase'i Musei mienoi ewy e. Yt Musei mienoi yn i ma'ato sa'awy'itewuaria ai'ywania ti mi'i tā te inug 8 e'at toīne'en hawyi ta'atunug na'yn wuat'i e'at pe yt aipotpap i hap e'at pe sio yt ta'atunug mi'i tā ta'atusa'yru toīne'en 8 e'at hawyi ta'atupotpap. ²³ Are pāi mi'i pytkai ma'ato ti uhete yt eiwese i mekewat e'at piat sehāite hap nug uhepiat pote. Yt naku i eipy'ahak uhete mekewat e'at piat wētup ok miit moehāite uhepiat pote e Iesui. ²⁴ Ewei'ywyk kahato eiwanētup hap uheti e. Yt iūte'en nei'o uiwesat eipe e. Waku ti eiwanētup ete mi'i rokirē ewei'e hāpyk uhepe uwe Uito hap ete e. En yt naku i yt ewei'e tei'o uhepe iūte'en eipe e tewanīkaptia pe. ²⁵ Mi'i pote mekewat tawa Ierusalēi miaria iraniam'in te'ero'e to'ope — Iesui ti Iuteuria akag mi'auka teran ma'ato ti topotmu'e kahato te i'atupy'asetpe i'atu'e. ²⁶ Kat poteī ai'akagnia yt tipyhyp i i'atu'e. Mio apo ta'atumohey ra'yn Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat Iesui i'atu'e ra'yn apo mio i'atu'e. Kat poteī yt ta'atuewāi i i'atu'e. ²⁷ Ta'i yt uwe i raso ikuap aiūwat tawa aiūwat yi kaipywiat tut hamuat Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat i'atu'e. Ta'i iūte'en ne'i hamuat wyti tuwemoherep i'atu'e ma'ato mekewat Iesui ti watikuap kahato ra'yn aiūwat tawa pe tuwemotag mi'i tupono ti Iesui ti yt Tupana Mipo'oro i te i'atu'e. ²⁸ Mi'i hawyi Iesui to'e haty wo — Uikuap eipe wen ma'ato yt uikuap hat i yt heremo kahato i e. Aikope pywiat Uito hap eweikuap sa'ag ne'i e. Yt uiwehay pyi i ti ariot ehowawi. Ta'i Pywuat hat sese wyti uipo'oro ehowawi ma'ato Mi'i hat uipo'oro hat yt eweikuap hin i are e. ²⁹ Ma'ato Uito atikuap kahato Uipo'oro hat katupono ikaipyi ariot e Iesui tehay pirik wo. ³⁰ Mio tā e pote Iuteuria akagnia tipyhyk teran na'yn ma'ato yt iku'uro hap e'at i te pote yt ta'apyhyk kuap i te. ³¹ Ma'ato tpyy'i iraniam'in te'ero'e to'ope — Sio Tupana Mipo'oro ahehakyera'at hamuat meiē katupono Tupana misepap ewy ra'yn tutunug mesuwe i'atu'e. Mio tā ta'atu'e hawyi ta'atumohey ra'yn. ³² Mi'i hawyi Tupana mohey haria akag ko'i i'ewyete pa'i kororia tikuap ta'yn iraniam'in miat Iesui Tupana Mipo'oro e hap. Mi'i pote ta'atupo'oro ipyhyk hamo. ³³ Mi'i

hawyi Iesui to'e miit'in me — Areñe'en porap'i yn na'yn eiwywo katupono areto irane ra'yn Uipo'oro hat kape e. ³⁴ Mi'i hawyi ti aru uikat eipe wen ma'ato ti aru yt uipuēti i ra'yn eipe e. Aikowo Uito hap kape yt eweiwat kuap i e Iesui. ³⁵ Mio tā e pote te'ero'e to'ope — Aikowo irane som pyno toto yt aimikuap mo i. Wētup ywania tawa ko'i kape topopy irane i'atumu'e hamo sio topopy irania'in ywania etawa piaria ai'ywania mu'e hamo i'atu'e Iuteuria. ³⁶ Kat to'e hawe — Uikat wyti aru eipe ma'ato ti aru yt uipuēti i ra'yn eipe e i'ewyte — Yt eweiwat kuap i aikowo aikowo Uito hap kape e ahepe i'atu'e. Katupono som mio tā e i'atu'e to'ope.

³⁷ Mi'i hawyi ienuk hap ywopope e'at ikahuro hamo mekewat po'og iwato hap e'at pe Iesui ipoĩ'ām i'atupy'asetpe hawyi haty wo to'e i'atuepe — Uwe uwe te'y'utui mi'i haria eweiwat ro uhowawi eiwe'y'u hamo e. ³⁸ Pywo ti rat uimohey haria ti aru Tupana Pā'āu eiam kahato te'eropyhu'at are mi'i hawyi ta'atukuap kahato Tupana are. Aikotā y'y tuwētem yrasa sese pyi at ka'ap miit'in te'y'utui hap monik hamuat mi'i hap ewy topyhu'at uimohey haria are aikotā to'e sa'awy'i — Uimohey haria py'a pyi aru tuwētem wētem wuat'i e'at piat y'y ewywuat i'atumoieñe'en hamuat e miwan me. ³⁹ Mekewat e'at pe yt kat i Tupana Pā'āu miit'in py'a pe. Yt tutum i te pote Iesui ta'aipok atipy kape hawyi Tupana mimōtypot no hawyi toimō'ē Topā'āu wakuat tomohey haria torania pe. ⁴⁰ Mi'i hawyi itotiararia irania'in tikuap ta'yn Iesui e hap eweiwat ro uhowawi e hap hawyi te'ero'e to'ope — Pywo pe ti Mi'i Miit wyti aimiekatup Tupana Mipo'oro aimu'e tehay wuat hamuat ra'yn i'atu'e. ⁴¹ Ma'ato irania'in — Mi'i Miit wyti Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat i'atu'e. Ma'ato irania'in — Yt wyti i'atu'e katupono aimiekatup aiporekuat koro wyti aru yt yi Karireia kaipyi i tut i'atu'e. ⁴² Ta'i miwan me ti tohenoi mekewat yne miit'in porekuat nuat ete Tupana mipo'oro ete i'atu'e. Morekuat Tawi emiariru tawa hit Perēi miat i'ywā'ī rakat e i'atu'e. Morekuat Tawi etawa piat i'ywā'ī rakat e miwan me i'atu'e ma'ato mesuwat Iesui yi Karireia piat. Mi'i i'atu'e sa'ag katupono yt ta'atukuap i Iesui ywā'ī hap tawa Perēi miat hap pote. ⁴³ Mi'i pote i'atuwanētup hap uwe sese Iesui hap ete yt ewy i. Mi'i pote yt to'owese i ra'yn to'ope. ⁴⁴ Irania'in ipyhik teran Iesui ma'ato yt uwe i ipyhik kuap. ⁴⁵ Mi'i hawyi surara'in te'era'aipok i ra'yn pa'i kororia kape seko etiat wo'omu'e haria akag ko'i kape. Mi'i hawyi te'ero'e surara'in me — Sa'awy'i woroho'opo'oro eipe Iesui sat hamo i'atu'e kat pote pyno yt eweterut i i'atu'e. ⁴⁶ Ma'ato surara'in ti'atuwesat — Mehī'in i'atu'e uruikuap Iesui ehay hawyi ikahu kahato uruipuēti ihay mi'i hawyi yt uruipyhyp kuap i i'atu'e katupono Mi'i Miit po'og ikahu torania wo'omu'e haria kai ihay se rakat i'atu'e surara'in. Mio tā i'atu'e surara'in pote. ⁴⁷ — Yt naku i kahato rat. Eipe apo i'ewyte imohey haria i'atu'e heso hap ete i'atu'e surara'in me — Eweimohey ti ra'yn apo i'atu'ewyte i'atu'e. ⁴⁸ Yt uwe i uruto Iesui mohey haria i'atu'e. Ta'i ei'akagnia eināpin haria yt wētup ok i imohey haria topyhu'at i'atu'e. ⁴⁹ Ma'ato irania'in ai'ywania itotiararia yt ti'atukuap kahato i Musei wo'onāpin hap ko'i mi'i pote i'atupap Mi'i Miit upi ma'ato mi'iria ti topyhu'at aru Tupana mi'apiheg wuaria i'atu'e. ⁵⁰ Mi'i hawyi ma'ato wētup ok i'atupy'asetpe Nikutemu e hap het rakat to'e i'atuepe. ⁵¹ — Sa'awy'i mio tā e Tupana miwan me — Yt naku i iūte'en ewei'apiheg wētup ok e. Yt naku i ewei'auka wētup ok yt iwat ihay kuap i pytkai e miwan me aiwo'onāpin hawe e. Yt naku i eweimohit wētup ok yt eweikuap i pytkai waku sio yt e. Ma'ato eipe yt aiwo'onāpin hap ewy i ewetunug neran Iesui ete e Nikutemu sa'awy'iwuat wātym wuano Iesui kapiat hat. ⁵² Mi'i pote Nikutemu pe te'ero'e — Pāi i'ewyte yi sa'ag Karireia piaria apo en Iesui ewy i'atu'e. ⁵³ Mio tā te'ero'e hawyi yne itotiararia wa'atunug haria tuwat ra'yn i'atu'yat ko'i kape.

8

¹ Ma'ato Iesui toto yity'ok kape Uriweira ypia ehap het rakat kape. ² Itote pyi ihot'ok hawyi hunete ta'aipok i ra'yn Tupana mōtypot yat wato kape. Mi'i hawyi itotiararia te'eru-

wa'atunug Iesui kape. Mi'i hawyi ta'apyk hawyi Iesui ti'atumu'e i ra'yn itote. ³ Mi'i hawyi Musei miwan enoi haria i'ewyte Tupana mohey haria akag ko'i tō'ē tō'ē howawi. Ta'atuerut wētup ok haryporia yt naku i sese rakat ta'atupuēti ihainia wywo yt te'aito wywo i. Mi'i hawyi miit'in typy'i rakaria py'asetpe ta'atuereke Iesui kape. ⁴ Mi'i hawyi wo'omu'e haria henoi Iesui pe — Wo'omu'e hat i'atu'e meiūwat haryporia uruipuēti wētup ok se'aito wywo yni pe i'atu'e. ⁵ Sa'awy'i urunāpin hap Musei to'e Teuterunumi 22.22 pe — Uwe eweipuēti wētup ok wētup ok e'aito wywo hawyi ewei'auka mi'iria nu wo mak mak wo e Musei i'atu'e. Mi'i pote uruikuap teran ekaipyi aikotā etiky'esat urutunug meiūwat haryporia ete yt we'eg hat i ete i'atu'e. Waku wati'auka nu wo sio yt i'atu'e. ⁶ Mio tā i'atu'e Iesui ti'aparap mono ta'atuerut. Mi'i hawyi ma'ato Iesui tuwe'ymyk hawyi yi kyt ete yn topū'ia wo wan'iwan'i'e. ⁷ Mi'i hawyi po'og apo'i'atu'e Iesui pe. Mi'i hawyi Iesui tuwe'āpe'ok'am hawyi toi'atuwesat ra'yn — Eipe yt karāpiat i'aparap hap nug haria pote mak mak'ewei'e ro sa'awy'i nu wo i'auka hamo e. ⁸ Mi'i hawyi tuwe'ymyk i ra'yn Iesui hawyi tutunug i ra'yn yi kyt ete iwan topū'ia wo. ⁹ Mio tā e hawyi haryporia erut haria i'auka teran haria tuwat i ra'yn Iesui kaipyi te'eruwemōti te kahato i'atuminug sa'ag ko'i yt uwe i mikuap ko'i pote tuwat. Yianme nagnia sa'awy'i tuwat hawyi wat'ymo kurum iwasuria ra'yn tuwat. Tuwat yne hawyi topyhu'at Iesui yn na'yn mekewat i'atumierut haryporia yt iwe'eg i hat wywo. ¹⁰ Mi'i hawyi Iesui ipoī'ām na'yn hawyi to'e haryporia pe — Aikopeī eerut haria mana e. Yt wētup ok i apo e'auka teran hanuat topyhu'at e. ¹¹ Yt uwe i Mimi e. — Mana Uito i'ewyte yt woro'apiheg i yt woro'auka teran i nu wo e. Koitywy waku era'aipok i ra'yn e'yat kape ma'ato etoiat ro eminug sa'ag e. Yt etunug i ra'yn yt ewe'eg i hap e haryporia pe.

¹² Mi'i hawyi Iesui ti'atumu'e Tupana mōtypot yat piaria — Uito ariāty ewy aikotā ariāty timoherep mu'ap wātym muo hap ewy Uito atimoherep mu'ap Tupana kapiat. Areīne'en ariāty hot ewy miit'in wanētup hawe i'atuwanētup hap moētyhot hanuat areīne'en Uito e. Uwe uwe toto uhupi mi'i hat wyti hewyry ariāty hot pe. Yt karāmuo i i'ypyryp wuo hewyry are e Iesui. ¹³ Mi'i pote irania'in akag ko'i te'ero'e Iesui pe — Pāi ehay kahato ewete eremowato teran — Uito po'og ere'e pote eeso kahato i'atu'e. ¹⁴ — Ta'i uhehay uiwete e Iesui ma'ato pywuat ahenoī uiwetiāt katupono atikuap kahato aikope pyi ariot i'ewyte aikowo areto hamuat atikuap e. Eipe ti yt eweikuap hin i aikope pyi ariot aikowuat areto hamuat hap e Tupana mōtypot yat apykok haria pe. ¹⁵ Eipe yt naku i ewei'e irania'in me eiwanētup hap kaipyi ne'i ma'ato Uito yt mi'i tā atunug i irania'in me e. ¹⁶ Ma'ato — Yt naku i mi'iria are'e Tupana pe ehapiat pote pywo pe e ma'ato yt are'e i. Yt uiwanētup hap kaipyi i are'e uwe waku uwe yt naku i e hap mesup. Ta'i Ui'ywot Uipo'oro hat wanētup hap kaipyi yn ni mi'i miit waku mi'i miit yt naku i e hap waku are'e. Ma'ato mesup uwe waku uwe yt are'e hin i ehapiat irania'in etiat mesup e Iesui uruto po'og e haria pe.

¹⁷ Iwan me aināpin hawe mio tā e ahepe — Yt etimohey meremo i sehay yt naku i wētup ok ete e ma'ato typy ok to'o'ewy kahato wētup ok ete aimu'e to'o'ewy aiwesat wesat apo'wato'e hawyi te'era'akasa iminug pote pywo i'atu'e ma'ato yt pote yt e miwan me. ¹⁸ — Pyno Ui'ywot ti eimu'e ra'yn uhete i'ewyte Uito woroho'omu'e uiwete. Uruwo'o'ewy kahato urui'atumu'e eipe wētup ehay yn mi'i pote pywo ewei'e ro e. ¹⁹ — Aikope som pyno e'ywot i'atu'e. — Pyno yt uikuap i eipe i'ewyte yt Ui'ywot i wyti eweikuap ma'ato uikuap eipe pote i'ewyte eweikuap ta'yn Ui'ywot e. ²⁰ Mio tā e Iesui Tupana mōtypot hap yat piaria pe i'atumium Tupana piat heiam yatypepyi. Ma'ato yt uwe i ipytyk kuap itote katupono yt put'ok'e i te iku'uro hap e'at pote. ²¹ Mi'i hawyi Iesui to'e i i'atuepe — Areto irane ra'yn wyti mesuwepyi e. Areto hawyi ti aru uikat kahato eipe wen ma'ato yt uipuēti i e. Eiminug sa'ag yt hep i te turan ti aru eweipap. Yt eweiwat kuap i wyti aru aikowuat areto hap kape e. ²² Mio tā e pote te'ero'e to'ope — Kat tuponoī — Yt eweiwat kuap i wyti aru aikowuat areto hap kape e Iesui ahepe sio apo tuwe'auka irane

haype i'atu'e. ²³ Ma'ato Iesui to'e — Eipe ti mesuwat yi totiat miit'in wanētup hap ewy yn eiwanētup e eiwewawi yn eiwanētup. Yt eiwanētup i atipy kape e ma'ato Uito ti arewanētup kahato Tupana atipy piat wanētup hap ewy te e. Eipe ti ei'yat mesuwarotiat kape yn mi'i pote eiwanētup mesuwe ma'ato Uito ti atipy piat i'yat rakat e. ²⁴ Ha'awyte are'e ehepe — Eiminug sa'ag ko'i yt hep i te turan ti aru eweipap yt uimohey i pote are e Iesui nagnia pe. ²⁵ — Uweĩ pyno en i'atu'e — Sa'awy'i pyi te ra'yn ahenoī ehepe uwe Uito hap e. Karania wo i eweiky'esat ahenoī ehepe uwe Uito hap e Iesui. ²⁶ Uipo'oro hat Pywuat hat sese e. Mi'i ehay uhepiat pywo sese kahato e. Ihay yne ahenoī teran ehepe ma'ato yt naku i ewei'e uhepe. Atimoherep teran ehepe eiminug sa'ag ko'i e. Ipoity kahato te ti atimoherep teran ehepiat ui'e hap are wen ma'ato ehewaure ka'a pe yt teke kuap i uhehay e wo'onāpin haria pe. ²⁷ Karāpe Iesui to'e Uipo'oro hat yt ta'atukuap hin i uwe ete ihay. Yt ta'atukuap i ihay I'ywot etiat Tupana etiat. ²⁸ Mi'i pote Iesui to'e — Ma'ato meiūran eweimopoĩ'ām eheyke'et aria'yp posak ete hap e'at pe ti aru eweikuap ta'yn uwe Uito e. I'ewyte ti aru eweikuap yt kat i atunug uiwehay pyi ma'ato Ui'ywot ehay yn ahenoī ehepiat hap e. ²⁹ Uipo'oro hat wuat'i e'at pe uiwywo toĩne'en i'ewyte Ui'ywot mowepit hap yn atunug e. Mi'i pote yt karāpe i ui'atoiat uiweran e Iesui. ³⁰ Mi'i hawyi ti itote ipoity ra'yn Iesui e hap kuap haria te'eropyhu'at. ³¹ Mi'i hawyi Iesui to'e Iuteuria pe tomohey pakup'i haria pe — Ui'e hap ewetunug no mi'i pote uipotmu'eria sese wo ra'yn eipe ma'ato yt pote yt e. ³² Pywo ti aru ewetunug ui'e hap ko'i pote ti eweikuap ta'yn pywuat sese e. Mi'i hawyi eipyhik hawyi eiwenō'ē kuap ta'yn eweipopy kuap ta'yn e. ³³ Mi'i pote ta'atuwesat — Yt kat hin i ti urupyhik hap Uhyt i'atu'e uruto Aparāu emiariru'in uruto. Yt karāpe i miit'in eropat haria urutukupte'en yt karāpe i wo'opyhik hawe urutukupte'en i'atu'e. ³⁴ Ma'ato Iesui to'e i'atuepe — Pywo pe ti are'e ehepe yt nakuap i nug hap eheko pote yt eiwe'aputsit kuap i eheko sa'ag yt nakuat i pyi ma'ato eipyhik piat ewy eweikupte'en eipe e. ³⁵ Wo'oeropat haria tukupte'en wuat'i yat puo ma'ato ha'yru toĩne'en to'ywot yat pe yn wuat'i e'at pe e. Sa'ag nug haria wo'oeropat haria ewy tukupte'en. ³⁶ Tupana Sa'yru yne ehakyera'at kuap eipyhik hap kaipyi eweimohey pote. Mi'i pote eweipopy kuap kahato. Eiwe'aputsit kuap kahato eiminug sa'ag po pyi e. ³⁷ Uhehay yt teke hin i eipy'a pe eiwanētup hawe mi'i pote ti ui'auka teran eipe e. Pywo ti Aparāu emiariru'in ni eipe wen ma'ato ti eiminug ko'i ti rat yt aha'ase'i Aparāu ewywuat hin i are katupono uiky'e hat ri aha'ase'i Aparāu e Iesui. Eipe uimienoi pun haria ma'ato Aparāu uimohey kahato hat e. ³⁸ Atunug kahato yne Ui'ywot miky'wesat ewy ma'ato eiperia ewetunug yne ei'ywot mienoi ewy e. Pywo ti rat ahenoī Ui'ywot piat uimu'e yn ma'ato eiperia ei'ywot miky'esat ewywuat yn ewetunug e Iesui. ³⁹ Mi'i hawyi — Uruto ti Aha'ase'i pot Aparāu emiariru emiariru ko'i sese uruto i'atu'e. — U pāi e Iesui mekewat wakuat Aparāu emiariru emiariru ko'i sese eipe pote meremo i'ewyte uimohey haria eweikupte'en aikotā aha'ase'i pot Aparāu waku sese nug hat ma'ato eiperia ui'auka teran yt Aha'ase'i pot ewy hin i eipe e. Pyno wētup ti ei'ywot pot e Iesui. ⁴⁰ Uito ti woroho'omu'e Tupana e uhepiat hamo yn pywuat sese wo ma'ato ui'e hap wakuat pytkai ui'auka teran eipe e ma'ato uha'ase'i Aparāu ti yt karāpe i mi'i tā inug neran e Iesui. ⁴¹ — Ui'auka teran eipe ei'ywot sese minug ewy ewetunug neran e. — Uruto ti uruikuap ti uru'ywot i'atu'e. Ta'i yt i'ywot wekuap re'ym rakaria i ti uruto i'atu'e. Wētup yn uru'ywot. Mi'i ti Uruetupana i'atu'e. ⁴² — Ta'i yt Tupana hin i ei'ywot are ma'ato pywo ei'ywot Tupana pote uiky'e haria eipe eweipyhu'at katupono Tupana Mipo'oro Uito e yt uiwewi i arepo'oro e Iesui. ⁴³ Sa'awy'i — Woropo'oro En e Tupana uhepe hawyi ariot ehawawi Tupana yatypepyi ariot e Iesui. Ahenoī ehepe ma'ato yt eweikuap i kahato uimienoi ko'i e. Eweikuap ehewaure ka'a pe ma'ato mi'i hawyi meremo eweipun uimienoi ehewaure ka'a pyi eiwanētup hawyi e. ⁴⁴ Ei'ywot sese ti ahiag e mi'i pote ti ewetunug neran ei'ywot miky'esat sa'ag ok tā e. Ha'awyte pyi ahiag ti'auka teran miit'in wo'opot'auka hat mi'i pote yt wētup i hāpyk takat sehay pywuat iwat

iwanētup hap toīne'en e. Karāpe ahiag heso tuwekaipyi tutunug yt niatpo hin i katupono yne heso rakat ka'iwat ne'i ahiag topyhu'at e. Ta'i heso rakaria ywot ti ahiag topyhu'at e Iesui. ⁴⁵ — Ahenoi ehepe hāpyk takat yn mote yt eweimohey hin i heso rakat mohey haria eipe pote e. ⁴⁶ Uiminug yt nakuat i kue yt wētup i eweipuēti pāi e. Woroho'omu'e kahato ra'yn ni sehay pywuat no ma'ato ti uimienoi yt eweimohey hin i e. ⁴⁷ Tupana sa'yru'in saki'yt'in ta'atukuap kahato Tupana e hap e ma'ato eipe ti yt Tupana wanuaria i pote ti yt eweikuap i Tupana ehay e. ⁴⁸ — Sa'awy'itewuat uru'e hap ewy ti en i'atu'e. En ni wētup ywania yi sa'ag Samaria kaipywiat ti en i'atu'e. En ni ahiag ipiit piat rakat ti en uru'e hap ewy en i'atu'e Iesui pe. ⁴⁹ — Yt kat i ti uikai ahiag katupono atomowato Ui'ywot pytkai yt karāpe i ahiag Ui'ywot mōtypot hat toīne'en e. Eipe ti yt uimowato hin i e. ⁵⁰ Yt atiky'esat i uhepiat waku En ei'e hap katupono wētup uiky'esat hat uimōtypot hat toīne'en e. Mi'i hat ti aru yt naku i ehepe e. Mi'i hat ti aru ehaty'i haty'i eipe kat pote uimohit kahato eipe e. ⁵¹ Pywo ti uwe uwe inug uimienoi ko'i mi'i hat ti aru yt iku'uro i e Iesui i'atuepe. ⁵² Mi'i hawyi Iuteu ywania akag ko'i te'ero'e Iesui pe — Koity'i wyti uruikuap ta'yn ahiag epiit piat hap katupono ase'i Aparāu waku sese pytkai iku'uro ra'yn i'ewyte sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria yne yne iku'uro ra'yn ma'ato ere'e — Uwe uwe uimienoi inug mi'i haria ti aru yt iku'uro sese i ere i'atu'e. ⁵³ Ewat ewaku hap apo po'og aha'ase'i koro Aparāu ewaku hap kai i'atu'e. Ma'ato Aparāu iku'uro ra'yn i'ewyte irania'in Tupana ehay moherep haria i'atu'e. Sa'awy'iwuaria topap yne ma'ato En — Uwe uimienoi nug haria wyti aru yt iku'uro sese i ere. Eremōtypot kahato eremowato kahato pāi i'atu'e — Uito po'og Aparāu kawiat po'og sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria kawiat e hat ewywuat En i'atu'e Iesui pe. ⁵⁴ Mi'i hawyi toi'atuwesat — Uiwemowato hap yt atunug neran i uiwekaipyi katupono atunug pote meiūran yt kan hamo i uhehay eweipuēti ma'ato uimowato kahato hat ti Ui'ywot e. ⁵⁵ Mi'i hat pe Uruetupana En ewei'e ma'ato yt pywo pe i mio tā ewei'e kat pote yt eweikuap i pytkai e. Ma'ato Uito ti kue pāi atikuap kahato Tupana ma'ato yt atikuap i Tupana ui'e pote heso rakano Uito areīne'en ei'ewy kat pote ikuap hat sese Uito imiky'esat nug hat sese Uito e. ⁵⁶ Sa'awy'i ti eha'ase'i Aparāu ta'akasa teran kahato uhut hap miit'in kapiat hap are. Pyno mesup ti Aparāu ta'akasa ra'yn uhut hap hawyi iwepit kahato sese topyhu'at ra'yn e Iesui. ⁵⁷ — Heso kahato Uhyt i'atu'e. Ase'i Aparāu ti nimo kahato ra'yn iku'uro ma'ato ewat ieīne'en hap emotag hap yt 50 anu hin i heīne'en hap i'atu'e. Pyno ti Aparāu yt ta'akasa hin i kue ewawi pāi i'atu'e. ⁵⁸ — Uito ti aha'ase'i Aparāu ywā'ī hap e'yianmete wuat ieīne'en hat e Iesui. ⁵⁹ Mio tā e hawyi ta'atukat nu ko'i yi totiat mak mak hamo i'auka hamo ta'atu'e ma'ato Iesui tuwemig miit'in sem py'asetpe ra'yn hawyi toto ra'yn Tupana mōtypot hap yat wato pyi.

9

¹ Mi'i hawyi yt Iuteu ywania potpap i hap e'at pe toto Iesui mu'ap upi towyria'in wywo. Mi'i hawyi mu'ap tote toipuēti wētup ok miit yt ihapytig i rakat wemoherep toty kaipywiat yt kat kapiat i akasa hat. ² Mi'i hawyi Iesui wyria'in apo'i'atu'e Iesui pe — Urumu'e hat i'atu'e uwe piat i'aparap hap upi som Tupana ti'apiheg yt ihapytig i rakat i'atu'e. I'ywot'in piat i'aparap hap upi toīne'en yt ihapytig i sio tuwewiat i'aparap sese hap kaipyi Tupana mi'apiheg wo topyhu'at i'atu'e. ³ — Yt wyti uiwyria'in yt i'ywot'in minug sa'ag i upi ti i'ewyte yt iwat iminug sa'ag i upi wyti yt ihapytig i hap are ma'ato mi'i miit yt ihapytig i rakat toīne'en katupono meiūran Tupana tomoherep teran miit'in me tuwemōtypot hap tuete toimoehāite hawyi are e. Mi'i pote mi'i miit yt ihapytig i rakat toīne'en are e. ⁴ Uiwyria'in ihot'ok puo aipotpap kuap ma'ato wātym put'ok'e hawyi yt kat i watunug kuap are e. Mi'i hap ewy waku atunug yne uipo'oro hat miky'esat ewy koitywy koran katupono meiūran ti aru yt kat i atunug kuap i. Meiūran aru i'ypyryp ewy topyhu'at mesuwe hawyi yt kat i wakuat watunug kuap i i'ypyryp kahato hap ewy

pote aru e. ⁵ Uheñe'en hap mesuwarote turan Uito ti miit'in moëtyhot hap ewywuat areñe'en miit'in mo'akasa hamo mu'ap Tupana kapiat moherep hamo e. Pywo ti rat uwe uwe hewyry uhëtyhot puo mi'i toto kuap Tupana kape are e topotmu'eria pe. ⁶ Mi'i hawyi kuitu'e yi tote hawyi totat topo pe yi og tëty hy wywo toi'apokik hawyi mi'i wo toipen yt kat kapiat akasa i hat ete. ⁷ Mi'i hawyi to'e yt ihapytig i rakat pe — Mehĩ e mowehasei ro mekewat y'y Sirue e hap wo'osei hawe e Tupana Mipo'oro y'y e hap kape. Mi'i rë toto ra'yn tuwehasei hamo. Tuwehasei hawyi ta'aipok ihapytig nakano. ⁸ Mi'i hawyi tuwemoherep to'yatypiaria pe hawyi te'ero'e to'ope — Ihapytig apo sa'awy'iwuat yt ihapytig i rakat apo'i'atu'e sio wëtup ok i'atu'e. Mekewat yt kat sa'up i miium ëtup hat ra'yn apo meke sio yt i'atu'e to'ope. ⁹ Ta'i mi'i rasom i'atu'e irania'in. — U yt mi'i i rat i'atu'e irania'in. I'ewywuat ne'i rat ma'ato yt mi'i i i'atu'e. ¹⁰ Uito rat e. — Aikotã pyno era'akasa ra'yn apo mio uhyt mimi i'atu'e. ¹¹ — Wëtup ok Miit Iesui e hap het rakat wyti tomi'apokik yi tëty hy wywuano uhehopen hawyi ti to'e uhepe — Mowehasei ro y'y Sirue e hap wo'osei hawe e uhepe hawyi areto arehasei hamo. Mi'i hawyi ti mio ara'akasa ra'yn uheha ra'yn e i'atuepe. ¹² — Aikope mio emo'akasa hat i'atu'e. ¹³ — U yt atikuap i aikope e. ¹⁴ Mi'i rë ta'atuerut iha pakup takat Tupana mohey haria akag ko'i kape katupono Iesui timoehapytig mi'i yt aipotpap i hap e'at pe pote. ¹⁵ Mi'i hawyi Tupana mohey haria akag ko'i apo'i'atu'e — Aikotã me etipuëti ehapytig hap mehĩ i'atu'e. — Ta'i toi'apokik yi og tëty hy wywuat hawyi ti uhehopen hawyi arehasei hawyi ti mio uheha ra'yn ara'akasa kuap ta'yn e. ¹⁶ Yt naku i ti rat emoehãite hat yt Tupana kaipyi i tut i'atu'e katupono yt aipotpap i hap e'at pe ipotpap emoehãite hap ete i'atu'e. Ma'ato irania'in te'ero'e — Kat pote yt Tupana kaipywiat i Mi'i Miit ewei'e i'atu'e. Yt Tupana kaipywiat i Mi'i Miit pote aikotã som pyno wakuat sese tutunug kuap yt Tupana Mipo'oro i Mi'i Miit pote i'atu'e irania'in. Uruikuap ta'yn yt naku i nug haria po wo Tupana yt ipotpap i i'atu'e. Mi'i hawyi yt to'o'ewy'ewy i ra'yn te'eruanëtup. ¹⁷ Mi'i hawyi apo'i'atu'e ihapytig nakat pe — Aikotã eĩ pyno erewanëtup mekewat emoehapytig hat ete apo'i'atu'e hawyi toi'atuwesat — Ta'i Tupana ehay enoi hat wyti Mi'i e i'atuepe. ¹⁸ Mi'i hawyi Iuteu ywania akag ko'i yt timohey i sa'awy'i yt iha i rakano toñe'en hap. Mi'i hawyi ta'atukaykay i'ywot'in apota'atu'e hamo. ¹⁹ I'ywot'in put'ok'i'atu'e hawyi Iuteu ywania akag ko'i apo'i'atu'e — Eimëpyt apo meiü i'atu'e. Pywo apo to'ywã'i pyi te yt kat i ta'akasa i'atu'e. Pywo pote aikotã mio ta'akasa i'atu'e i'ywot'in me. ²⁰ — Mi'i hat ti rat urumëpyt i'atu'e i'ywot'in. Pywo ti to'ywã'i pyi te ti yt kat i ta'akasa ma'ato mio uruto wyti yt uruikuap i aikotã me toipuëti tehapytig hap i'atu'e i'ewyte uwe imoehapytig hat yt uruikuap i i'atu'e. ²¹ — Pyno apo'ewei'e ro tope. Itag na'yn tohenoi kuap som i'atu'e i'ywot'in apo'e haria pe. ²² Mio tã hap ewy te'ero'e katupono Iuteu ywania akag pupiat te'eroken'ë haype katupono Iuteu akag ko'i te'ero'e ra'yn to'ope — Uwe uwe Iesui Tupana Mipo'oro Aiporekuat wuat e hat watipugha aru Tupana mōtypot yat wato pyi i'atu'e. Pywo pe Mi'i Miit ahehakyera'at hat ewei'e pote yt naku i eiweke po'og Tupana mōtypot yat wato pe uruto'e i'atu'e ra'yn wuat'i miit'in me Iuteu akag ko'i. ²³ Mi'i pote yt kat to'e i teran i i'atumëpyt moehãite hap etiat. Mi'i pote — Itag na'yn tohenoi kuap tã som i'atu'e i'ywot'in Iuteu akag ko'i apo'e haria pe te'eroken'ë haype. ²⁴ Mi'i hawyi ta'atukaykay i ra'yn mekewat Iesui mimoehãite iha pakup takat ta'atuewawi te'ero'e hamo — Hãpyk to eheno i uruepe Tupana mōtypot hap ehay wo i'atu'e yt eso tei'o i'atu'e. Uruikuap ti Mekewat Miit emoehãite hat yt nakuat i i'atu'e. ²⁵ — U pãi yt atikuap i kahato koitypuo waku rakat Mi'i Miit koitypuo yt ma'ato wëtup hap atikuap sa'awy'i yt kat i ara'akasa kuap ma'ato mesup ti ara'akasa yne ra'yn. Mi'i hap yn atikuap kahato are e. ²⁶ — Aikotã eĩ pyno tutunug emo'akasa hamo apo'i'atu'e i. ²⁷ — Aheno i henoi ra'yn ti ehehamo aikotã uipohagnug hap e. Kat poteĩ eweikuap kahato teran uiwë pyi uimoehãite hap e. Eweipyhu'at teran apo hemiit'in wo haype e. ²⁸ Mio tã e pote i'atupy'ahak kahato tuete — Yt naku i en i'atu'e. En wyti iwat hemiit ma'ato uruto ti ase'i Musei emiit'in na'yn i'atu'e.

²⁹Uruto ti uruikuap kahato ase'i Musei mienoi Tupana ehay i'atu'e ma'ato mekewat Miit Iesui uwe mipo'oro aikope pyi tut hap ti yt uruikuap hin i i'atu'e. ³⁰Mi'i hawyi iha pakup takat tuwanētup kahato hawyi to'e — Kat pote aikope pyi tut hap yt eweikuap i te are e. Eiwanētup to mehī'in katupono Mi'i Miit uimo'akasa ra'yn pāi e. ³¹Ta'i watikuap ta'yn yt nakuaria i tomisepap ko'i po wo Tupana yt timoherep i towaku nug hap ko'i tomisepap ko'i ma'ato tomōtypot haria tehay nug haria po wo toimoherep wakuap sese mesuwe e. ³²Yi nug hawyi te mesuwat etiat miit'in yt inug kuap i yt iha rakat moehapytig hap ma'ato mesup ti toī na'yn wo'omoehapytig hap. Pyno Mi'i Miit ti Tupana kaipywiat e. ³³Yt Tupana kaipywiat i ti Mi'i Miit pote yt uheha nug kuap hin i e. ³⁴Mio tā e pote po'og i'atupy'ahak tuete — Ehire pyi te ti yt nakuat i ereīne'en yt e'ywot wakuap i rakat en pāi i'atu'e. Miit yt iwe'eg i rakat en i'atu'e. Aikotā pyno urumu'e teran en yt nakuat i en pytkai i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atuporenōtem haty wo Tupana mōtypot yat pyi mekewat iha pakup takat. ³⁵Ma'ato Iesui tikuap Tupana yat pywiat iporenōtem hap hawyi toikat ra'yn. Toipuēti hawyi to'e tomimoehāite pe — Etomohey apo mekewat Wuat'i Miit'in Yke'et mekewat Tupana Sa'yru e. ³⁶— Atimohey teran nat wen ma'ato yt atikuap i uwe Mi'i Miit e. Ehenoi uhepe uwe Mi'i Miit pote atomohey meremo Mehī e. ³⁷Mi'i hawyi Iesui to'e — Uito rat Mi'i Miit e. Mio ti Mi'i ra'yn ihay ewywo e. Koitywy era'akasa ra'yn uhowawi e Iesui iha pakup takat pe. ³⁸— Ta'i Uiporekuat woromohey kahato ra'yn ti koitywy e Iesui pe. Mi'i hawyi toimōtypot kahato ra'yn toiky'e kahato ra'yn Iesui. ³⁹Mi'i hawyi Iesui to'e tope — Mesuwarotiat yt watikuap i kahato Tupana e haria yt ahehapytig i e haria moehapytig sese hamo ariot e ma'ato irania'in watikuap kahato Tupana e haria ahehapytig kahato e haria moehapysasep hamo ariot e. ⁴⁰Mi'i hawyi irania'in itotitaria Tupana mohey haria akag ko'i mio tā e Iesui hawyi apo'i'atu'e tope — Pyno apo uruto yt ihapytig i rakaria ewywuat ne'i ewanētup hawe i'atu'e. ⁴¹— Ta'i e Iesui yt watikuap i kahato Tupana ewei'e pote meremo ihapytig nakaria wo eweipyhu'at katupono ehehāite hap eweiky'esat kahato ikaipyi ma'ato mio watikuap sakpo'e Tupana ewei'e mi'i pote yt eimoehapyhot'ok kuap i ra'yn Tupana e Iesui wakuaria uruto e haria pe.

10

¹Mi'i hawyi Iesui ti'atumu'e kahato hā'ākap wo — Pywo ti are'e ehepe sero'ok'e hat ti aihū Uweuria yat pe yt teke kuap i he'oken'ypy sese puo ma'ato kokawiat i'ahot'e hawuo yn teke kuap sero'ok'e hat e. ²Ma'ato ika'iwat sese teke te'oken'ypy sese puo e. ³Karāpe aka'iwat tiky'esat ra'yn hawyi tut tohū yat e'oken'ypy kape mi'i oken'ypy apykok hat tikuap yt sero'ok'e hat i mi'i hawyi toho'okenhyp'ok e. Mi'i hawyi ika'iwat ti'atukaykay tuwat tohūria i'atuwat i'atuset upi e. Mi'i hawyi ihūria tikuap ta'atuka'iwat ehay ihay ete. Mi'i hawyi toimoherep mu'ap hāpyk kahato tohū yat kaipyi e. ⁴Toiporenō'ē yne hawyi ihūria ikohyewyry ta'atuka'iwat ewat'ymo kat pote ta'atukuap ta'atuka'iwat ihay ete e. ⁵Irania'in kaykay e hap yt ta'atukuap i e ma'ato irania'in kaykay e hap pupi te'eroken'ē Uweuria e Iesui wo'onāpin haria pe. ⁶Ma'ato wanētup haria yt tikuap i kat e Iesui ihay sehay hā'ākap wo pote to'e i ra'yn Iesui i'atuepe. ⁷— Pywo pe ti Uito ti oken'ypy ewy uimohey haria pe e. ⁸Irania'in ti uimohey haria kaykay e haria uihūria hero'ok haria ewy tukupte'en e ma'ato uihūria yt tikuap i sero'ok'e haria ehay ihay ete ta'atukaykay hap e. ⁹Uito ti oken'ypy ewywuat mi'i tupono uwe uwe uimohey mi'i hat tipuēti tehakjera'at hap sese are aikotā aihūria apykok hat tuwe'okenhyp'ok mekewat hūria yat i'atuporenōtem hamo i'atupoi hamo. Mi'i hawyi wātym i turan toi'atunug i ra'yn i'atu'yat pe e. Mi'i hap ewywuat uihūria uimohey haria apykok hat kahato areīne'en e. ¹⁰Ma'ato sero'ok'e hat tut wyti hūria ko'i u hamo i'atu'auka hamo hero'ok hamo tut e. Uito ti ariot ma'ato uimohey haria ieīne'en hap ium hamo po'og po'og ikahu sa'awy'itewuat kawiat ium hamo e. ¹¹Aikotā hūria ko'i ka'iwat wakuat kahato tohūria apykok waku kahato

hap ewy Uito areïne'en uimohey haria apykok hamo. Uito ati'atu'apykok kahato uihūria i'atuky'e haype e. Yt areken'ē hin i ui'auka wanīkaptia piat hap pupi e. Ui'auka pote ui'auka ma'ato yt ahok'iwat hin i wanīkaptia po pe uihūria ui'auka pytkai e. ¹² Ma'ato wētup ok hūria apykok hat ti token'ē wewuat'i awahuru ko'i pupi yt ika'iwat sese i pote yt towanuat sese i hūria pote e. Ha'up ky'ewiat yn ipotpap pote teput kahato awahuru ko'i ō'ē hap pupi – Ui'u aru awahuru ko'i e hawyi to'atoiat ra'yn toka'iwanuat hūria ko'i awahuru mi'u wo e. ¹³ Ipoity'i pote to'atoiat ra'yn toka'iwat hūria hawyi awahuru ko'i ti'atu'uka kahato ra'yn ta'atusytpok ta'yn ma'ato ha'up ky'esat hat potiat ipotpap takat pote yt iky'e sese ne'i toka'iwat hūria mi'i pote ipoity'i hawyi teput kahato ne'i are e. ¹⁴ Ma'ato ti Uito hūria apykok hat wakuat sese ewy Uito aikotā Ui'ywot uikuap aikotā atikuap Ui'ywot mi'i hap ewy ti uihūria uimohey haria ati'atukuap Uito e. ¹⁵ Yt atoiat hin i uihūria uimohey haria awahuru ko'i ewywuwat put'ok'e i'atuete pote yt areput hin i ma'ato ta'atuehakyera'at kahato uimohey haria awahuru ewywuwat wē pywiat hep hamuat e. Uiku'uro pote uiku'uro wen ma'ato yt atoiat hin i wētup ok uimohey hat e Iesui. ¹⁶ Yt torania i uihūria uimohey haria meiūwat ywania kaipyi pāi ma'ato i'ewyte ati'atukaykay aru uimohey hanuaria wētup ywania kaipyi e. Mi'iria aru wo'o'ewywuwat tukupte'en katupono uimohey haria wētup sok yn i'atu'ywania pytkai e. Mi'i hawyi wētup ok yn i'atu'apykok hat topyhu'at mekewat e'at pe mi'i ti Uito e.

¹⁷ Uiku'uro hamuat wyti uimohey haria uihūria ehakyera'at hamo e. Mi'i tupono Ui'ywot uiky'e kahato e. Mi'i tā atunug hawyi uimoieïne'en i ra'yn Ui'ywot e. ¹⁸ Sa'awy'i to'e uhepe Ui'ywot – Atiky'esat eku'uro Uha'yru e. Mi'i hawyi ereïne'en i hap atiky'esat e uhepe Ui'ywot e. Mi'i pote waku Papai are emiky'esat ewy yn ni atiky'esat are. Uiku'uro hawyi areïne'en kuap i uiwewi are. Uimiky'esat ewy areïne'en i kuap uiku'uro hawyi Papai are'e sa'awy'i are e. Mi'i tupono uiky'e kahato Ui'ywot are e Iesui. ¹⁹ Mio tā e pote itotitaria Iuteu ywania akagnia tu'uka kahato ra'yn ta'atuehay wo ²⁰ – Heso'ok ta'yn wyti Iesui i'atu'e katupono ahiag wyti tuete i'atu'e irania'in me. Kat poteĩ pyno eweikuap teran ipotmu'e hap i'atu'e miit'in me heso'ok ta'yn ahiag eiam Iesui pote i'atu'e. ²¹ Ma'ato irania'in – Yt wyti yt wyti i'atu'e ma'ato ahiag emiit pote ti yt ihay hāpyk i i'atu'e. Aikotā ten ahiag timoewaku yt ihapytig i rakat Iesui ewy i'atu'e Iuteu ywania akagnia pe.

²² Meiūran hawyi Iesui toïne'en Ierusalēi me wētup e'at pe i'aman mot ewaty pe Iuteu ywania ta'atunug i ra'yn ienuk hap tawa Ierusalēi me. Ta'atuekatup Tupana mōtypot hap yat sa'awy'iwuat inug hap e'at itote. ²³ Mi'i turan Iesui hewyry itote Tupana mōtypot yat iwato rakat pe morekuat sa'awy'iwuat Sarumāu e'oken upi hewyry. ²⁴ Mi'i turan Iuteu ywania akagnia te'eruwa'atunug i ra'yn Iesui kape apo'i'atu'e hamo – Kat poteĩ yt heremo i ehay i'atu'e. Uruwesat ro uwe sese En i'atu'e katupono uruikuap teran ewē pyi Tupana Mipo'oro Uruporekuat nuat apo En sio apo yt i'atu'e. ²⁵ – Karania wo i ra'yn ahenoi ehepe uwe Uito hap ma'ato ti yt uimohey i eipe e Iesui. I'atu kahato ra'yn wakuap sese yt miit'in minug kuap ewywuwat i atunug uipo wo ehehamo uwe Uito moherep hamo uwe Ui'ywot moherep hamo. Ui'ywot miky'esat ewy atunug katupono mi'i ko'i wo atimoherep kahato ra'yn ehepe uwe Uito hap e. ²⁶ Ma'ato ti yt uimohey i eipe ti katupono yt uihūria i eipe pote e. ²⁷ Uimohey haria ti inug kahato uimiky'esat ewy aikotā aihū ko'i uihūria Uweuria ko'i tunug aikotā ta'apykok hat miky'esat ewy e. Uimohey haria kuap hat kahato Uito. I'ewyte ta'atunug kahato uimiky'esat hap ewy e. ²⁸ Ati'atumoieïne'en i ra'yn uimohey haria e. Yt karāmuo i ra'yn ti aru i'atukahuro sese e uiwywo yn na'yn te'eropyhu'at wat'i e'at pe aru e. Mi'i hawyi ti aru yt uwe i ra'yn hero'ok kuap uipo pyi uimohey haria katupono ati'atu'apykok kahato uihūria e Iesui ahepiat. ²⁹ kat pote Ui'ywot po'og hesaika wat'i kai e. I'ewyte Ui'ywot wyti uimohey haria apykok hat kahato toïne'en e. Mi'i pote ti yt uwe i tihep kuap Ui'ywot po pyi uihūria e. ³⁰ Ui'ywot Uito ti wētup ok yn e Iesui. ³¹ Mio tā e pote ta'atusat i ra'yn nu ko'i yi totiat Iesui auka mak mak wuat hamo. ³² Ma'ato Iesui to'e – Kat po'ypyti ui'auka teran nu wo e. – Ipoity kahato

ra'yn tig atunug wakuat Ui'ywot miky'esat ewywuat ehehamo e. Kat som ehehamo atunug sa'ag ne'i ui'auka teran ehepiat hamo e Iesui. ³³ — Yt eminug wakuap ko'i po'yypyi i ti urui'auka teran En i'atu'e ma'ato e'e hap po'yypyi i'atu'e. En ni miit kawiat ne'i ma'ato ti ewewi erenug Tupana wo i'atu'e. ³⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e i'atuepe — Sa'awy'i ti eināpin hawe mio tā to'e miwan me — Eipe ti Tupana ko'i e Tupana e. ³⁵ Pyno watikuap ta'yn kat e Tupana hāpyk yn tohenoi. Mi'i kaipyi watikuap ta'yn iwan me tohenoi ra'yn yne ihay pywo piat hap yn e. Eipe ti Tupana ko'i e ti Tupana sa'awy'i tomi'airoria tehay enoi haria pe e. ³⁶ I'ewyte Uito Ui'ywot ui'airo hawyi uipo'oro miit'in kape ihay enoi hanuat. Mi'i hawyi are'e miit'in me — Uito ti Tupana Sa'yru i'atuehakyera'at hamo are yn ma'ato mio tā are pote — Yt naku i kahato En ewei'e yt etimōtypot i Tupana ewei'e uhepe. ³⁷ Yt atunug i Ui'ywot misepap ewywuat pote rasom yt uimohey i eipe ma'ato atunug imisepap ewywuat pote waku uimohey haria wo eweikupte'en e. ³⁸ Ta'i atikuap yt uimohey i haria eipe ma'ato Ui'ywot misepap ewy uiminug kape waku ewei'akasa mi'i pote uiminug wakuap ko'i upi waku uimohey e. Uiminug wakuap eweimohey hawyi ti rē meremo eweikuap ta'yn eipy'a pe uiat uhesaika hap Ui'ywot hesaika hap ok tā ne e. Uimohey hawyi meremo eweikuap eipy'a pe Uito Ui'ywot wētup ok yn hap e Iesui. ³⁹ Mi'i pote ta'atupyhik teran i ra'yn ma'ato tuwe'apuksit ne'i Iesui.

⁴⁰ Mio tā e rokirē Iesui toto ra'yn topyhik teran haria kaipyi. Pya Iutāu hy sakpo sa'awy'i'uwat Iuwāu ieīne'en miit'in i'atuset'ok hap kape toto. ⁴¹ Mi'i turan miit'in tō'ē tō'ē howawi. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — Iuwāu ahēt'ok hap yt kat i mowato hap ko'i toimoherep ahepe Tupana kaipyi. Yt karāpe i Tupana yn misepap kuap hap ewywuat tutunug ahehamo wen ma'ato mekewat imienoi Iesui etiat pywuat kahato rakat tohenoi ahepe Iuwāu i'atu'e to'ope. ⁴² Mi'i hawyi itote typy'i ra'yn Iesui mohey haria pakuptia te'eropyhu'at Iutāu hy sakpo.

11

¹ Mi'i hawyi Iesui miky'e kahato Irasaru e hap het rakat i'ahu kahato topyhu'at tawa hit Petania pe. Mi'i ti toīne'en itote toinyt'in Mata i'ewyte Maria wywo toīne'en. ² Mekewat Maria ti Iesui py ko'i toipen sa'awy'i mohag hy hekat rakat wywo hawyi toimogag ipy ko'i to'asap wywo. Mi'i Maria ekywyt ti i'ahu kahato toīne'en. ³ Mi'i hawyi mana Mata i'ewyte mana Maria te'eruwehaypo'oro Iesui kape — Mimi i'atu'e urukywyt emiky'e kahato rakat i'ahu kahato i'atu'e i'atuehay tehay po'oro. ⁴ Iesui tikuap ta'yn i'atuwehaypo'oro hap hawyi to'e topotmu'eria pe — Aiwy Irasaru i'ahu kahato pāi e ma'ato yt iku'uro hamuat i wyti e. Ta'i meiūran aru aiwy Irasaru waku hawyi mi'i topyhu'at Tupana mōtypot kahato hap i'ewyte Ha'yru mōtypot kahato hap e topotmu'eria pe. ⁵ Iesui ti'atuky'e kahato ti Mata i'ewyte Maria i'ewyte Irasaru. ⁶ Iesui mi'atuky'eria kahato ti mi'iria ma'ato ti yt toto i i'ahu rakat kape. Typy e'at yt toto i. ⁷ Typy e'at tokosap hawyi to'e temiit'in me — Pyno to'iro tawa Petania yi Iuteu piat kape e. ⁸ Mi'i pote iwyria'in tiwesat — Urumu'e hat yt naku i ereto tama Iuteu kape katupono ga'atpo porap e'auka nu wo itote i'atu'e. ⁹ Mi'i pote Iesui ti'atuwesat — Meiū te ti yt ui'auka kuap i katupono uhe'at yt put'ok'e i te ui'auka hamuat e. Aikohyewyry ihot'ok puat pote yt wata'at kuap i kat pote toīne'en aimoētyhot hap at pote e. ¹⁰ Ma'ato wātym na'yn hawyi i'yypryp ta'yn ti hawyi yt aikohyewyry kuap i kat pote meremo wata'at mu'ap upi yt kat i aimoētyhot hap aikai pote e. Mi'i hap ewy kahato areīne'en mesuwe eipy'asetpe ariāty ewywuat eimoētyhot hap areīne'en eipy'asetpe Uito uiwyria'in e. ¹¹ Uiwyrria'in e aiwy Irasaru ti toket ra'yn mi'i pote areto ra'yn mesup ihymut hamo e. ¹² — Mehī i'atu'e waku ti i'ahu pote mohag iket hamo i'atu'e. Tuwemohy hawyi ti aru meiūran waku i ra'yn tuete i'atu'e. ¹³ Katupono iwyria'in te'eruwānētup iket hap kape yn yt ta'atukuap i iku'uro sese e hap ete ihay. ¹⁴ Mi'i hawyi ti tohenoi ra'yn — Uiwyrria'in e aiwy Irasaru ti iku'uro sese ra'yn e. ¹⁵ Mi'i pote to'iro iku'uro hap kape e.

I'ahu turan yt areto teran i howawi e. Po'og waku areto mesup iku'uro sese rakat toïne'en turan katupono uiminug kape ewei'akasa aru hawyi po'og po'og uimohey eipe e. ¹⁶ Mi'i hawyi to'e wētup ok hemiit ipat rakat Tume e hap – Pyno to'iro aito aiku'uro iwywo e ipotmu'eria pe. ¹⁷ Mi'i hawyi tuwat ra'yn. Put'ok'i'atu'e itote hawyi ta'atuhenoī ra'yn Iesui pe – Iku'uro ra'yn ewy Irasaru Uhyt i'atu'e. Ga'atpo 4 e'at ra'yn uruisyp ta'yn Mimi i'atu'e. Toïne'en ihyp hawe 4 e'at ra'yn i'atu'e. ¹⁸ Pyno tawa hit Petania yt pya hin i toïne'en tawa wato Ierusarēi kai aikotā aiko kapiat pya hap ewy toïne'en. ¹⁹ Mi'i pote tōē tawa Ierusarēi ikaipyi Iuteuria mana Maria mana Mata'in moesaika hamo mowepit hamo. ²⁰ Mana Mata tikuap ta'yn Iesui ut hap hawyi toto meremo ra'yn howa kape ma'ato mana Maria yt toto i ma'ato to'yat pe topyhu'at re. ²¹ Mi'i hawyi to'opuēti Iesui wywo hawyi to'e Iesui pe – Mimi e iku'uro ra'yn aiwy urukywyt e. Yt naku i katupono meiūpe ereïne'en pote ti neke urukywyt yt iku'uro hin i Mimi e. ²² Ma'ato mi'i pytkai atikuap kat ehētup kat ehētup Tupana kape mi'i pote tutum merep emiētup ok tā hap atikuap e Mata. ²³ – Pywo mana ekywyt Irasaru toïne'en i ra'yn e. ²⁴ – Pywo an Mimi atikuap mi'i e atikuap aikotā aiku'uro hawyi aheïne'en i hap toïne'en aru e atikuap uikywyt ti aru tuwētem toku'uro hap pyi mekewat ikahuro hap e'at pe tuwehymut i hamuat uikywyt aito irania'in ewy te e. ²⁵ – Mana e Uito ti meiū iku'uro rakaria moieïne'en i hat sese e. Uwe uwe iku'uro uimohey hano turan mi'i miit meiūran aru toïne'en i ra'yn wuat'i e'at pe erētem no are'e aru tope hawyi e. ²⁶ I'ewyte uwe uwe uimohey hano topyhu'at toïne'en ne hap turan mi'i miit yt karāpe i topap sese hamuat aru ma'ato topyhu'at wuat'i e'at pe e. Mana e etimohey apo mio tā ui'e hap e. ²⁷ – Pywo ti an Mimi woromohey kahato e. En ni Uruporekuat nuat Tupana Mipo'oro urumiekatup e woromohey kahato e. En ni Tupana Sa'yru sese Mimi e. ²⁸ Mio tā mana Mata to'e hawyi ta'aipok i ra'yn to'yat kape. Mi'i hawyi toikaykay tokypy'yt Maria iweran turan tohenoi hamo – Tut ra'yn ti Aimu'e hat e. Mi'i ti ekaykay ra'yn Maria e. ²⁹ Maria tikuap ta'yn Iesui ut hap hawyi meremo ipoīām hawyi toto ra'yn Iesui kape. ³⁰ Mi'i turan Iesui yt put'ok'e i te tawa Petania pe ma'ato toïne'en mu'ap tote aiūpe Mata piat topuēti hap tote. ³¹ Mi'i hawyi Iuteu ywania Maria'in mowepit teran haria to'yat pywiat Maria tomeremo hap kape te'eraha'at hawyi – Pyno toto ra'yn tokywyt Irasaru syp hap kape wyti i'atu'e. Toto ra'yn tuwak hamo i'atu'e te'eruanētup hawe. Mi'i pote tuwat hewat'ymo. ³² Mi'i hawyi put'ok'e Maria Iesui etiat hawyi tuwepỹātutuk howawi hawyi to'e – Uika'iwat meiūpe ereïne'en pote yt iku'uro i uikywyt Mimi e. ³³ Iesui ta'akasa Maria wak towyria'in wywuat hap kape hawyi tohaty'u kahato topy'a pe – Aiwy iku'uro ta'atuwanētup hawe pote e. ³⁴ – Aikopeī ewetopag ewehyp aiwy e. – Uruka'iwat i'atu'e to'iro pyno uruimoherep epe aikope uruisyp aiwy Irasaru piit i'atu'e. ³⁵ Mi'i hawyi Iesui tuwak ta'yn. ³⁶ – Tuwak ta'yn Iesui i'atu'e koitywy watikuap ta'yn Irasaru ky'e kahato Iesui piat hap i'atu'e to'ope Iuteuria. ³⁷ Ma'ato irania'in te'ero'e – Toiky'e pote kat pote yt tut i ga'atpo imoehāite hamo i'atu'e. Toimoehāite kuap kahato i'ahu rakaria yt ihapytig i rakaria kat poteī pyno yt tut i Irasaru moehāite hamo iku'uro hap e'yiān me te i'atu'e. ³⁸ Mi'i hawyi tohaty'u kahato hap wywo put'ok'e aikope towy Irasaru ta'atupag nu ka'a pe hap kape. Mi'i hap tote sa'awy'i ti yi py hot'i piat nu ka'a pe ta'atusyp Irasaru hawyi ta'atu'okenhyp nu wato wo. ³⁹ Mi'i hawyi Iesui to'e – Eweho'okenhyp'ok to aiwy Irasaru e. Ma'ato inyt Mata to'e – Yt rei'o Mimi katupono nem na'yn ti som urukywyt kat pote 4 e'at ra'yn mekepe topyhu'at. I'okpuk ta'yn e. Yt naku i waho'okenhyp'ok mesup e. ⁴⁰ Ma'ato Iesui to'e – Mana Mata etiwaure ra'yn apo mu'ap upiat ui'e hap epiat e. Uimohey pote ti aru era'akasa Tupana minug wakuat sese mesup are'e hap etiwaure ra'yn apo'e. ⁴¹ Mio tā e hawyi ta'atuero'ok ta'yn nu kawiat he'okenhyp hap. Mi'i hawyi Iesui teha'at atipy kape. ⁴² Mi'i hawyi to'e – Ui'ywot e waku kahato En are e. Yne e'at pe etikuap ui'e hap Papai ma'ato irania'in meiūpiaria yt tikuap hin i uipo'oro epiat hap. Mi'i tupono uhehay ewywo i'atuehamo Uipo'oro hat En hap ta'atukuap hamo Papai e. Arehum

ewawi Ui'ywot Uipo'oro hat e. ⁴³ Mi'i hawyi Iesui to'e tehay pirik wo — Irasaru erētem no gu'uro pyi e. ⁴⁴ Mio tā e pote tuwētem meremo gu'uro pyi Irasaru nu ka'a pyi topo'i'po'i hap tesokpe wywo topiit etiat topo etiat topy etiat to'akag etiat tosuwy hap sokpe wywo tuwētem. Mi'i hawyi Iesui to'e — Eweipo'ipo'i hap porop to hewyry mono e. Mi'i hawyi Irasaru toīne'en i itote waku pe ipiit tuwētem na'yn gu'uro pyi. ⁴⁵ Mi'i hawyi irania'in Maria upiaria te'era'akasa ra'yn wakuap nug Iesui piat hap hawyi ta'atumohey ra'yn Iesui. ⁴⁶ Ma'ato irania'in akasa haria Iesui ewanīkap ko'i tuwat meremo ra'yn Iuteu akag ko'i piat enoi hamo aikotā Iesui timoieīne'en iku'uro sese rakat hap enoi hamo. ⁴⁷ Ta'atukuap hawyi pa'i watoria ko'i i'atu'akag ko'i meremo te'eruwa'atunug na'yn aikotā hap kuap hamo. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — Aikotā som waku watunug aru i'atu'e katupono yt miit misepapnug kuap hap ewy i Iesui tunug wakuat wuat'i ehamo i'atu'e. ⁴⁸ — Yt kat i watunug pote ti aru yt watipyhyp i Mi'i Miit pote ti aru meiūran typy'i kahato Iesui mohey haria tukupte'en aru mesuwe i'atu'e. Mi'i hawyi — Pywo ti Iesui yn ni waku Aiporekuat nuat e haria yn na'yn te'eropyhu'at mesuwe irane i'atu'e. Mi'i pote ti aru aiporekuaria Humanu ywania i'atupy'ahak kahato tukupte'en ai'ywania ete Iesui topyhu'at ai'ywania Porekuat no hawyi. Mi'i pote ti aru ta'atupo'oro ta'atuesurara'in aimoma hamo Ahetupana yat pugha hamo i'atu'e to'ope. Mi'i hawyi ahetawa ikahu rakat ta'atupugha yne. Ai'ywania ta'atu'atu'uka torania yne yne i'atu'e. ⁴⁹ Toīne'en wētup ok pa'i wato sese i'atupy'asetpe Pa'i Ka'iwasi e hap. ⁵⁰ Mi'i ti to'e — Apuete uiwyria'in e yt eweikuap i apo aikotā po'og waku Tupana wanētup hawe wētup ok miit iku'uro ahetano sio watopap yne yne ai'ywania sio ta'atumoma yne yne ai'ywania e. Po'og po'og waku wati'auka Mi'i Miit Iesui e. Iku'uro aikawiano hawyi waku pe watopyhu'at e Iuteuria pe. ⁵¹ Pa'i Ka'iwasi toīne'en pa'i wato sese mekewat e'at pe itote mi'i pote Tupana ti ihay iwē pyi yt toikuap i pytkai. Iwē pyi Tupana tohenoi Tosa'yru ku'uro Iuteu ywania etiano hap ete. ⁵² Ta'i ma'ato ti yt Iuteuria yn etiano i iku'uro ma'ato i'ewyte torania ywania ehakyaera'at hamo wyti iku'uro. Mi'i hawyi tutunug yne ywania kaipywiat tomēpyt'in no. ⁵³ Mi'i hawyi mekewat e'at pe nagnia te'eruwanētup at aikotā waku Iesui auka hamo.

⁵⁴ Mi'i hawyi Iesui yt hewyry i ra'yn tama Iuteu pe ma'ato wētup yi kape toto towyria'in wywo mekewat yahig Ewarī e hap upi pya Iuteu ywania kai hewyry.

⁵⁵ Meiūran put'ok'e i tawa Ierusalēi miat Iuteuria enuk koro hap e'at pe. Mi'i turan tuwat kahato miit'in tawa Ierusalēi kape waku pe yne nug hamuat mekewat ienuk hap e'at koro owakai te hamo tuwat aikotā ta'atueko ewy te'eruwei. Yne waku hawyi ta'atu'auka ta'atuhūria Tupana mōtypot hamo. ⁵⁶ Mi'i turan tawa Ierusalēi miaria tikat kahato Iesui itote aikope toīne'en hap. Put'ok'i'atu'e Tupana mōtypot hap yat iwato rakat pe hawyi te'ero'e to'ope — Tut apo Iesui i'atu'e sio yt i'atu'e. ⁵⁷ Mi'i hawyi pa'i koro ko'i i'ewyte Tupana mōtypot yat akag ko'i te'ero'e irania'in me — Eweikuap Iesui aikope toīne'en pote ewehenoi uruepe i'atu'e katupono ta'atupytyk teran ipyhik hamo ta'atu'auka teran haype.

12

MATEU 26.6-13 MAKU 14.3-9 PIAT EWY

¹ 6 e'at mekewat ienuk koro e'at owakai te mekewat sa'awy'i wanīkap po pywiat hekatup hap e'at owakai te Iesui toto ra'yn tawa Petania kape towy'ok moieīne'en i hap kape toto. Irasaru tomi'āpe'ok'am gu'uro pywiat yat kape toto temiit'in 12 ok takaria wywo toto. ² Itote Irasaru'in tunug ienuk wato hap Iesui etiat tuwehum hap. Itote mana Mata tipowyro mi'u nug hap ete. Waku yne hawyi ta'atukaykay Iesui hawyi te'era'apyk ta'yn. Irasaru ta'apyk yparakai auri wo i'ewyte Iesui ywytype. ³ Mi'i hawyi mana Maria tat topohag hy heiam ha'up woity kahato rakat totat mohag hy Naratu pohyt kawiat ha'up woity kahato rakat totat. Mi'i hawyi Iesui py ete toi'okpun yne mekewat mohag hy i'ewyte toimogag ipy to'asap mo. Mi'i hawyi ikamhig se kahato ra'yn i'yat waku kahato.

⁴ Mi'i hawyi ipotmu'e Iuta mekewat Simāu Ikarioti sa'yru Iesui ma'at hanuat to'e ⁵ — Yt kan hamo i eti'okpun mohag hy e. Kat poteĩ yt etiweneru i mekewat mohag hy hawyi ha'up woity rakat etat hamo hawyi atum ha'up yt hekat i rakaria pe e. Ta'i ha'up woity'i rakat ti meke 300 e'at motpap kapiat hap sa'up. Ha'up woity kahato rakat ti mekewat e mana pe. ⁶ Iuta tiky'esat ha'up topo piat hap towano. Yt toiky'e hin i yt hekat i rakaria pytkai i katupono totero'ok kahato 12 ok takaria wywuwat tineiru heiam miat. ⁷ Ma'ato Iesui to'e — Iuta wāi mio tã ere te mana Maria pe are'e pāi katupono uiku'uro hap owakai te aheko ewy mana uipen mohag hy wo uipiit ete e. ⁸ Areto irane ra'yn Uito mi'i hawyi yt kat i aru ma'ato etum kuap emiium ko'i uhepe e. Yt hekat i rakaria ti aru ma'ato tukupte'en wuat'i e'at pe mesuwe eiwywo kat ium ehapiat hamo.

⁹ Mi'i hawyi Iuteuria tikuap ta'yn mekewat tawa Petania piat Iesui ieĩne'en hap. Mi'i pote typy'i te'eruwa'atunug Iesui kapiat te'era'akasa hamo i'ewyete Irasaru kapiat te'era'akasa hamo imi'āpe'ok'am gu'uro pywiat hat kapiat hamo. ¹⁰ Mi'i hawyi Iesui mimoieĩne'en Irasaru kapiat akasa haria timohey kahato ra'yn Iesui. ¹¹ Mi'i pote pa'i kororia tikat aikotã waku Irasaru auka hamo i ra'yn ta'atukat.

MATEU 21.1-11 MAKU 11.1-12 IRUKA 19.28-40 PIAT EWY

¹² Wētup e'at itote hawyi toto ra'yn Iesui tawa Ierusalēi kape. Mi'i totiat turan ti ienuk wato hap nug haria tikuap ta'yn Iesui ut hap. ¹³ Mi'i hawyi typy'i ra'yn tuwat Iesui owawi. Mi'iria tuwat Pinawa yhop ta'atupo piat wywo Iesui kape. Mi'i wywo i'atuehay wepit kahato — Waku ti rat En. Waku ti rat En Uhyt Mimi i'atu'e. En ni Tupana Mipo'oro ai'ywania Porekuat i'atu'e. En ni Tupana Mipoityro po'og waku torania kawiat hat ai'ywania Porekuat nuat Isareu ywania Porekuat nuat i'atu'e. Waku ti rat En Uhyt Mimi i'atu'e haty wo Iesui pe. ¹⁴ Mi'i hawyi Iesui tipuēti ihū Iumetiu. ¹⁵ Mi'i tote ta'apyk aikotã sa'awy'ite miwan me Sakaria 9.9 pe Tupana to'e hap ewy — Tawa Siāu piaria woroho'oehakjera'at teran ehewanīkaptia po pyi e. Yt eweiken'ē po'og tei'o tawa Ierusalēi piaria katupono atipo'oro irane Eiporekuat sese ehowawi ehehakjera'at hamo e. Mi'i Miit ti aru atipo'oro ehowawi apykpe eihū Iumetiu mēpyt rote tut irane e miwan me Tupana e hap. ¹⁶ Iesui emiit'in yt tikuap i kahato yianmiat aikotã aru Tupana e hap ko'i miwan miat Iesui etiat miwan miat ma'ato Iesui tuwētem gu'uro pyi hawyi i'atuwatetup kahato Tupana e hap kape hawyi — Meiē i'atu'e Iesui tunug yne mesuwe aikotã aikotã Tupana to'e yianme miwan me e hap ewy kahato aikotã iwan miat Tupana e hap ewywuwat Iesui tunug na'yn i'atu'e. Iesui ta'aipok atipy kape hawyi ta'atukuap aikotã iwan miat Tupana e hap ewywuwat Iesui tunug ra'yn ta'atukuap ta'yn.

¹⁷ Mi'i hawyi Iesui wy Irasaru moieĩne'en pakup i hap kapiat akasa haria hanoi hanoi kahato ra'yn tawa Ierusalēi miaria pe aikotã Iesui tihep Irasaru gu'uro pywiat hap ta'atuhanoi hanoi aikotã Iesui tunug yt miit'in mikuap ewy i tomisepap ko'i ta'atumoherep miit'in me itote. ¹⁸ Mi'i pote ti miit'in tō'ē kahato Iesui kuap hamo. ¹⁹ Mi'i pote Iuteu wo'onāpin haria te'ero'e to'ope — Yt naku i katupono miit'in i'atupap kahato ra'yn Iesui upi i'atu'e. Yt naku i katupono ta'atunug neran Iesui l'atuporekuat nuat i'atu'e. Wāiwato'e kahato pytkai ahepiat ta'atunāpin hap yt ta'atumohey hin i aiwat wāi'ai'e hap i'atu'e. Yt naku i tuwat tuwat Iesui upi i'atu'e to'ope. ²⁰ Mi'i turan wētup ywania yi Karasia kaipywiaria put'ok'i'atu'e tawa Ierusalēi me Tupana mōtypot hamo mekewat ienuk koro hap e'at pe. ²¹ Mi'i hawyi ta'atuhētup Iesui emiit Wiripi pe — Uhyt uruehay teran Iesui wywo i'atu'e mekewat Wiripi pe yi Karasia kaipywiat tawa Petsaita kaipywiat. ²² Mi'i hawyi Wiripi toto Ātere kape yi Keresia ehay enoi hamo wētup ywania miētup enoi hamo. Mi'i hawyi tuwat typy ok Iesui kape topotmu'eria. ²³ Mi'i hawyi Iesui tikuap toky'esat hap Keresia ywania piaria hap hawyi to'e — Uimōtypot hap e'at yt pya hin i e. Miit'in Yke'et areĩne'en pytkai uiku'uro hamuat ra'yn ma'ato uiku'uro hawyi wyti aru uimōtypot hap e'at put'ok'e e. ²⁴ Pywo ti are'e kat iā'yi yt misyp i te pytkai yt iku'uro i ma'ato toĩne'en ma'ato wētup yn toĩne'en. Ma'ato iku'uro pote meiūran hētyt

hawyi tuwemotag hawyi haat kahato ra'yn are e. ²⁵ Uwe uwe mesuwarotiat ieïne'en hap yn ky'esat haria ti aru yt ipuēti i ra'yn toieïne'en pakup i hap e. I'ewyte uwe uwe mesuwarotiat toïne'en hap kawiat waure'e hat wyti aru ipuēti ipakup i toïne'en hap yt karāmuo i ikahuro rakat e Iesui. ²⁶ Eweiky'esat uhemiiit no pote ewetunug no uimiky'esat ewy e. Aikope aikope areïne'en mi'i hap upi i'ewyte uhaipepiaria uhemiiit'in tukupte'en e. I'ewyte uwe uwe uheropat hat Mi'i pe Tupana to'e — Waku kahato en e Tupana wuat'i miit'in ehamo e. ²⁷ Mi'i hawyi Iesui to'e Tupana pe — Ui'ywot e kat are'e kahu epe sio Papai eti'ywyk to uhepiat ho'opot hap uiku'uro tet pupi are sio yt Papai e. Pyno yt naku i mi'i tā are'e epe kat pote uiku'uro miit'in ehakjera'at hamo ariot mesuwat yi kape e. Ahaty'u kahato uiwanētup hawe kat e hap waku are'e epe Papai e. ²⁸ Etomoherep to ewaku hap wuat'i miit'in piat ekuap hamo eset kuap hamo e. Mi'i pote Tupana tiwesat — Uha'yru e pywo ti uhewaku hap atimoherep ta'yn. Mi'i hawyi i'ewyte atimoherep pakup i ra'yn miit'in me e Tupana haty wo atipy kaipyi. ²⁹ Mio tā e hawyi miit'in typy'i rakaria mekewat atipy kaipywiat sehay kuap haria te'ero'e to'ope — Mio ti huru'e hap ewy ihay i'atu'e. Ma'ato irania'in — Atipy kaipywiat miit wyti mio ihay Iesui kape i'atu'e. ³⁰ Ma'ato Iesui to'e. Yt uhepe yn wyti mio sehay tut ma'ato ehapiat ikuap hamuat wyti e. Tupana tiky'esat kahato uimohey ehapiat hap are e. ³¹ Koitywy wyti put'ok'e ra'yn Tupana e'at uwe uwe uimohey haria sese uwe uwe yt haria moherep hamuat uwe waku uwe yt e hamuat e'at mesup e. Koitywy i'atuporekuat mesuwarotiat ahiag Tupana tisopo hamuat e'at put'ok'e ra'yn e. ³² Karāmuo miit'in uimo'āpe'ok'am aria'yp posak ete yi totepywiat mi'i turan ti aru ati'atuekyi yne ywania uhowawi uiwano ra'yn e. ³³ Mio tā e toimoherep to'auka hamuat temiit'in me. ³⁴ Mi'i pote itotiararia — Uruyke'et kat pote — Uiku'uro irane ere'e i'atu'e ma'ato urunāpin haria irania'in yt ewat ehay ewy i i'atu'e katupono — Tupana Mipo'oro wyti aru yt ikahuro rakat i e miwan me i'atu'e uruepe. Miit'in Yke'et apo en sio yt i'atu'e. En Tupana Mipo'oro Uruporekuat nuat sio yt i'atu'e. Kat pote — Uiku'uro irane ere'e Mehī i'atu'e. ³⁵ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Uito eimu'e hat wyti areïne'en ariāty ewy mu'ap Tupana kapiat moherep hamuat. Ariāty ewy areïne'en e ma'ato ui'auka irane hawyi porap ta'yn ti hasep ariāty eipy'asetpiat e. Meiūran ti aru yt ehewyry kuap i i'ypyryp we e. Mi'i pote waku mesup ti uimohey ro e. ³⁶ Mio areïne'en eipy'asetpe turan uimohey ro e. Eweikupte'en no ariāty hot pe uhyt'i'in mana'in e. Ta'i uimohey hawyi ariāty ewywuat eweipyhu'at eiwanētup hawe eipy'a pe katupono uimohey hawyi areïne'en eiwywo mesup mūki'ite wuat'i e'at pe areïne'en eiwywo e. Mi'i hawyi eweipyhu'at ariāty hot mēpyt'in e Iesui. Mio tā to'e hawyi toto ra'yn yt tomohey i haria py'asetpyi. ³⁷ Iwato tomisepap tutunug i'atupy'asetpe yt i'atumisepap yt ewy i tutunug wen ma'ato yt ta'atumohey hin i. Mi'i hawyi toto i'atu'yatypepyi pya kahato aikope yt ta'atupuēti kuap i hap kape tuwemig Iesui. ³⁸ Aikotā sa'awy'i Tupana ehay moherep hat Isaia to'e hap ewy — Tupana e ati'atumu'e kahato ehay wo ma'ato yt uhehay mohey hin i emimoherep esaika hap yt ta'atumohey hin i ta'atukuap pytkai. Te'era'akasa ra'yn yne emisepap ko'i eminug ko'i kape pytkai yt ta'atumohey hin i Emipo'oro e Isaia 53.1 pe nimo te Iesui e hap etiat. ³⁹ Iuteu akagnia yt timohey teran i Iesui aikotā sa'awy'i Isaia mienoi ewy. ⁴⁰ Mio tā e Isaia miwan me 6.10 pe Iesui etiat — Atimoherep kahato esaika hap wen ma'ato yt te'era'akasa teran i e. Ati'atumu'e kahato ehay ikahu rakano wen ma'ato yt ta'atumohey hin i ehay uiwē piat Tupana e. Mi'i pote i'atuminug sa'ag ko'i yt atipuruk kuap i ra'yn e. ⁴¹ Isaia nimo te ta'akasa yianmete Iesui ewaku hap kape tomu'etu hawyi. ⁴² Ma'ato Iuteu akagnia Iesui mohey haria tukupte'en itote wen ma'ato — Uito Iesui mohey hat yt i'atu'e i miit'in ehamo kat pote te'eroken'ē — Wahenoi imohey hap pote aipugha ne'i aiwo'omu'e hap pyi i'atu'e. Mi'i pote Iesui mohey hat uito yt i'atu'e i te'eroken'ē kahato irania'in akag ko'i pupi pote. ⁴³ Katupono miit'in kaipyi — Waku kahato en e hap ta'atuky'esat kahato po'og po'og Tupana kaipywiat — Waku en e hap kai. Ta'atuky'e po'og miit'in ky'e hap

Tupana ky'e hap kai. ⁴⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e tehay pirik wo i'atuepe — Uwe uwe uikuap haria mi'i haria yn uipo'oro hat kuap haria pāi e. ⁴⁵ Uwe uwe uimohey haria mi'i haria uipo'oro hat mohey haria i'ewyte te'eropyhu'at ma'ato yt pote yt e. ⁴⁶ Ta'i ariāty ewy uipo'oro mesuwat yi totiaria moētyhot hamo e. Uwe uwe uimohey haria ti ariāty hot puo ikohyewyry hawyi i'ypyryp we yt ikohyewyry hin i katupono uimohey hat Tupana kuap hat topyhu'at e. ⁴⁷ Ati'atuehakyera'at teran kahato mesuwat yi totiaria. Mi'i hamo yn ariot meikowo ma'ato tukupte'en mesuwe uimienoi pun haria e. Ta'i uimienoi ta'atukuap hawyi — Yt atunug neran i i'atu'e e. Ma'ato yt aho'osaty'i saty'i teran i mi'iria katupono i'atuehakyera'at hamo yn uipo'oro e. ⁴⁸ Koran te yt kat i are'e i'atuepe — Woroho'o'apiheg aru yt are'e i uipun haria pe uimienoi pun haria pe. Koran te yt kat i are'e i'atuepe ma'ato meiūran aru karāpe ikahuro hap e'at pe ti aru mi'iria uipun haria uhehay pun haria pe Tupana to'e aru — Yt naku i eipe are woroho'okuap eipe. Eheñe'en hap e'at pe Uha'yru mohey ran haria eweikupte'en mi'i pote woroho'o'apiheg eipe wuat'i e'at pe e Tupana irane yt uimienoi pun haria pe e. ⁴⁹ Uipo'oro hat ehay moherep hat Uito. Yt ihay i uiwē pyi pote yt uhehay kuap i Uito e. Mio tā e Ui'ywot hap yn uhehay wo pāi. ⁵⁰ Ikahu kahato Ui'ywot e hap atipuēti katupono ihay upiaria wuat'i e'at piat ieñe'en hanuaria te'eropyhu'at e. Mi'i pote i'e hap yn tuwētem uiwē pyi miit'in moieñe'en wuat'i e'at piat e hap. Tupana — Ereñe'en no wuat'i e'at pe to'e hawyi ereñe'en aru waku pe to'e hap ewy aikotā ui'e hap mesup hap ewy e Iesui ienuk haria pe.

13

¹ Mi'i totepyi ienuk koro e'at owakai te Iesui tikuap ta'yn topy'a pe ta'aipok To'ywot kapiat hamuat mesuwat yi totepywiat hamuat toikuap ta'yn. Iesui ti'atuky'e kahato temiit'in mesuwarotiaria. Toi'atukaykay sa'awy'i mi'i hawyi toi'atumu'e kahato. Iesui toine'en mesuwat yi totiat turan toi'atuky'e kahato temiit'in hawyi toku'uro hap kape i'ewyte toi'atuky'e. ² Mi'i haype te'erenuk hap tote Simāu Ikarioti sa'yru hemiit Iuta e hap piit pe ahiag teke ra'yn Iesui ma'at hamuat ra'yn. ³ Meiēpe Iesui tikuap ta'yn Tupana esaika hap torania yne ra'yn topyhu'at ipiit pe. Mi'i pote topy'a pe topo piat hap toikuap tuwewi Tupana kaipywiat tut hap i'ewyte Tupana kapiat toto hamuat toikuap topy'a pe itote. ⁴ Toikuap hawyi tenuk kahu hawyi Iesui ipoī'ām na'yn mi'i hawyi tuwekamisa wato hep hawyi tuwe'okpo'i wato wepotip hamo to'okhak puat. ⁵ Mi'i te so'osat'e y'y kui'a pe hawyi toi'atupysei ra'yn temiit'in. Waku hawyi toi'atupymogag tomipo'i to'okhak puat tomipo'i wo. ⁶ Mi'i hawyi Peteru pysei hamo tokosap ma'ato Peteru to'e — Yt naku i uipysei En katupono Uika'iwat ne'i En Mehī e. ⁷ Ma'ato Iesui tiwesat — Woropysei ra'yn Peteru e mio ma'ato yt etikuap te kan hamo woropysei e. Meiūran ti aru ma'ato etikuap ta'yn uhyt e. ⁸ Mi'i pote Peteru to'e — Yt karāpiat uipysei hat i En e haty wo. — Ma'ato yt woropysei i pote yt Eka'iwat no i po'og areñe'en Uito e. ⁹ — Pyno Uika'iwat yt uipy yn i ro etikoho ma'ato uipo uhowa etikoho ro wy e. ¹⁰ — Peteru e etikuap ta'yn aikotā wei kahu haria wyti te'eruwepseye yn na'yn put'okta'atu'e hawyi e. Tupana tipuruk yne eminug sa'ag ko'i hawyi ti ereñe'en misei ewy e. ¹¹ Ta'i misei rakaria ewy ra'yn yne eipe ma'ato wētup ok epy'asetpiat ipitpit re rakat ewy yt misei i rakat ewy toine'en e Iesui Iuta piat katupono toma'at hamuat Iutai toikuap haype. ¹² Toi'atupysei yne hawyi tuwekamisa wato pag i ra'yn hawyi ta'aipok yparakai kape ta'apykhamo. Mi'i hawyi to'e i'atuepe — Eweikuap apo kat pote woroho'opysei e. ¹³ Pyno ahenoi — Urumu'e hat Uruporekuat no En ewei'e ti uhepe e. Ta'i Mi'i ti Uito are. Uito ti Eipotypot Uito ti eimu'e hat e. ¹⁴ Ta'i Uito ti Eiporekuat sese Eimu'e hat sese Uito ma'ato ti woroho'opysei semiit po'og yi kape hat ewy Uito e. Mi'i tupono aikotā Uito ewy waku eweikupte'en wuat'i eropat hanuaria Uito ewy e. ¹⁵ Uiminug ehediat ewy wo'oeropat haria ewy ro eweikupte'en Uito ewy e. ¹⁶ Yt naku i wato'e aipy'a pe — Uito po'og irania'in

kai mi'i pote waku irania'in uheropat at ka'ap yt naku i wato'e. Waku po'og watopyhu'at irania'in powyro haria irania'in eropat hanuaria ewy e. Uito Eika'iwat wuat'i powyro hat areĩne'en e. Eipowyro hat areĩne'en eipyse hat Uito e. Mi'i pote waku eipe uhemii't'in ewy eweikupte'en wuat'i miit eropat hamo e. I'ewyte — Yt uipopap i motpapnug hamo yt ewe'e tei'o katupono Eipo'oro hat wuat'i miit powyro hat e. Uimipo'ororia eipe mi'i pote waku ui'ewy eweheropat miit'in e. Waku ui'ewy eweikupte'en semiit ewy katupono uhaiepepiaria eipe uipotmu'eria eipe uhemii't eipe uimipo'oro ko'i eipe e. Eipyse hat Uito pytkai e yt naku i eiwemowato po'og uikai e. Waku yi kape eweikupte'en ui'ewy e. ¹⁷ Uito ti Eika'iwat ma'ato woroho'opysei semiit ewy. Mi'i tupono eweikupte'en no wo'oeropat haria ui'ewy e. Mi'i ewetunug pote Tupana mowepit kahato haria wo eweikupte'en e Iesui i'atuepe. ¹⁸ Atikuap kahato ti uiky'e haria ma'ato wētup aipy'asetpiat uima'at hanuat. Mi'i miit aikotā sa'awy'i miwan me Saumu 41.9 pe Tupana to'e mio tā e — Uimi'u su'u haria py'asetpe ti aru toĩne'en woroma'at mo e hat e. Mio tā e hap ewy wyti aru topyhu'at mesup e. ¹⁹ Mio ahenoĩ kahato ehepe aikotā aikotā ta'atunug uheti'at hamuat i'ewyte eheti'at hamuat e. Mi'i hap put'ok'e ui'e hap ewy hawyi po'og na'yn uimohey eipe katupono yne ui'e hap ewy yne tuwemoherep aru katupono pywuat sese ui'e hap e. ²⁰ Pywo ti uwe uwe uimipo'ororia pe — Ereke ro e hat i'ewyte uhepiat ereke ro e hat e Iesui. Mi'i hawyi i'ewyte uwe uwe uhepiat — Ereke ro e hat i'ewyte uipo'oro hat piat ereke ro e hat e.

MATEU 26.20-25 MAKU 14.17-21 IRUKA 22.21-23 PIAT EWY

²¹ Mio tā to'e rokirē Iesui haty'u tuwanētup hawe hawyi toimoherep tehay — Pywo ti aru wētup ok aiwywuat hat wyti aru uima'at hamuat hat e. Haty kahato uipy'a pe mi'i hap ete e temiit'in me. ²² Mio tā e ra'yn hawyi te'eraha'at to'oewawi — Uwe pe som mio tā e i'atu'e te'eruanētup. ²³ Pyno wētup ok imiky'e kahato i'ywytpiat iwy tuwe'a-kyt'anug Iesui ātiyp pyke. ²⁴ Mi'i pote Peteru ipomeru Iesui etiat wepehik hat kape to'e hamo uhepe — Apo'ere kahu uwe som ema'at hanuat Mehĩ ere kahu e. ²⁵ Mi'i hawyi Iesui etiat wepehik hat apo'e — Uwe som pyno ema'at hat Uhyt e. ²⁶ Mio tā e hawyi Iesui tiwesat — Koran uima'at hat pe ti atipuk'a mi'u moĩ me man hawyi ti aru atum tope e. Mi'i atunug kahu hawyi meremo etikuap uwe uima'at hat e Iesui uhepe Iuwāu me. Mi'i hawyi Iesui tat man hawyi totopag imoĩ me hawyi tutum uhyt Iuta pe Simāu Ikarioti sa'yru pe tutum. ²⁷ Mi'i totat man Iesui po pywiat turan ahiag potypot Satanai e hap het rakat teke ra'yn uhyt Iuta piit pe. Mi'i hawyi to'e Iesui tope — Pyno aikotā etunug neran hap etunug no meremo mehĩ e Iuta pe. ²⁸ Ma'ato yparakai ywytpiat apyk haria yt ikuap hin i kat to'e hawe mio tā e hap e Iuta piat hap. ²⁹ Ma'ato te'eruanētup Iuta po'oro ienuk hap mi'u kyi'at hamo mio tā e hap to'e Iuta pe sio toipo'oro sa'up mō'ē hamo toipo'oro sa'up wywuat ihaky'e'i rakaria piat imō'ē hamo sio i'atu'e. Kat pote Iuta po pe tineiru eiam toĩne'en miit'in miium ko'i eiam apykok hat toĩne'en pote. ³⁰ Mi'i hawyi Iuta tat kahu man Iesui po pyi hawyi meremo toto ra'yn Iesui ma'at hamo. Tuwētem hawyi wātym na'yn i'ypyryp wuo toto. ³¹ Mi'i hawyi Iesui to'e Iuta saipekai — Pyno koitywy waku ra'yn katupono koitywy ti put'ok'e ra'yn Tupana mōtypot sese hap e'at e. Mesup ta'yn ti Uito Eheyke'et auka hap e'at put'ok'e ra'yn e ma'ato ti aru itote Tupana ewaku hap atimoherep ta'yn wuat'i ehamo pāi e. Te'era'akasa hawyi — Waku kahato En Tupana i'atu'e aru i'ewyte — Waku kahato En i'atu'e aru uhepe e. ³² Uimimōtypot kahato Tupana topyhu'at uiku'uro hap e'at pe. Atimōtypot Ui'ywot hawyi uimōtypot kahato. Mi'i tutum uhepe aru tomōtypot hap ok tā. Tuwemōtypot hap ok tā Ui'ywot tum aru uhepe. Atimōwato Ui'ywot wuat'i ehamo mesuwepyi e. Ta'i wētup miit ewywu'at yn uruto Ui'ywot Uito e. Meremo irane uimōtypot wuat'i ehamo e Iesui. ³³ Uimēpyt'in areĩne'en porap yn ni eiwywo mesuwarote e. Areto hawyi ma'ato uikat wyti aru mesuwe eipe ma'ato ti aru yt uipuēti i kahato e. Ha'awyte wuat ui'e hap ewy ti — Yt eweiwat kuap i te Uito hap kape e. Sa'awy'iwuat ui'e Iuteuria piat hap ewy mio are'e ehepe uimēpyt'in e Iesui.

³⁴ Eināpin pakup hap ahenoī ehepe eiwo'oky'e uhemii't'in woroho'oky'e hap ewy. Eiwo'oky'e uhemii't'in woroho'oky'e ky'e hap ewy e. ³⁵ Mi'i tā ewetunug pote irania'in eikuap ta'yn eipe uhemii't'in sese hap e 11 ok takaria pe.

MATEU 26.31-35 MAKU 14-27-31 IRUKA 22.31-24 PIAT EWY

³⁶ Mi'i hawyi ipotmu'e Simāu Peteru to'e Iesui pe – Aikowo aru pyno ereto Uruka'iwat e. – Koran te ti yt ereto kuap i te uhupi Peteru are ma'ato meiūran ti aru uhupi ereto e. ³⁷ – Uika'iwat areto teran eupi e. Kat pote koran yt areto kuap i eupi mehī katupono yt karāmuo i ti aru woro'atoiat e. Irania'in miat – Woru'auka ti aru eto hupiat pote i'atu'e pytkai yt woro'atoiat hin i e Peteru Iesui pe. ³⁸ Mi'i hawyi Iesui tiwesat – Ui'auka pote ui'auka ma'ato yt woro'atoiat hin i ere'e apo Peteru. E'auka irane pytkai yt woro'atoiat i ere'e apo Peteru e. Pywo pe ti are'e epe mesup wātym muo waipaka ehay owakai ti aru – Yt atikuap kahato i Mi'i Miit ere'e ti aru mye'ym mo uhepiat pe irania'in apo'e i'atu'e epe hawyi e Iesui Peteru pe.

14

¹ – Uiwyrīa'in e Iesui areto irane eipy'asetpyi ma'ato yt ei'arot rei'o eipy'a pe eiwanētup hawe e katupono ara'aipok i ehowawī aru e. Eweimohey po'og yn o Tupana i'ewyte uimohey yn o e. ² Pywo ti rat Ui'ywot etama pe ti tukupte'en kahato ai'yat sese ko'i e yt uheso i rat. Ei'yat koro ko'i nug hamo areto irane e. Waku pe yne itote ei'yat ko'i hawyi ara'aipok ehowawī i ra'yn e. Ma'ato heso hap pote yt ahenoī i ehepe e. Uimohey ro e Iesui. ³ Ma'ato waku yne ei'yat ko'i itote hawyi ti aru ariot i ehowawī e. Mi'i hawyi ti aru aikope Uito areīne'en mi'i hap tote ra'yn eweikupte'en e. Eiwehyt'ok to uiwyrīa'in are'e aru ehepe uimohey haria Ui'ywot etama pe e aru. ⁴ Ta'i koitywy eweikuap ta'yn aikowuat Uito hap e i'ewyte uipu'ap eweikuap ta'yn e. ⁵ Ma'ato ipotmu'e Tume tiwesat – Yt uruikuap hin i Uhyt aikowuat eto hap e. Pyno aikotā som waku pyno uruikuap epu'ap Uhyt e. ⁶ Mi'i hawyi Iesui tiwesat – Uito yn wyti mu'ap Ui'ywot kapiat hat. Uito yn wyti mu'ap Ui'ywot moherep hāpyk hat e. Uito yn wyti mu'ap miit'in moieīne'en Ui'ywot yat piat hat e. Uwe uwe uimohey mi'i hat yn wyti put'ok'e aru Ui'ywot kuap hamuat e Iesui Tume pe. ⁷ Uikuap haria ti i'ewyte Ui'ywot kuap haria te'eropyhu'at e. Pyno mio uikuap haria eipe mi'i pote Ui'ywot kuap haria eipe e. Ui'ywot kapiat akasa haria eipe e Iesui. ⁸ Mio tā e pote Wiripi to'e – Pyno etomoherep to E'ywot uruepe Mehī e mi'i pote ti aru uruikuap uwe E'ywot hap e. ⁹ Mi'i pote Iesui Wiripi wesat – Kat pote yt uikuap i en uiwy Wiripi e katupono areīne'en mot'i kahato ra'yn eipy'asetpe ma'ato apo yt uikuap i te en e. Uhowawiat akasa haria wyti Ui'ywot kapiat akasa haria tukupte'en e. Kat pote – Etomoherep to E'ywot uruepe ere'e e Iesui Wiripi pe. ¹⁰ Yt etimohey i apo Ui'ywot eiam sese ne'i Uito e. I'ewyte uheiam ne'i Ui'ywot e Uimienoi ehapiat ti yt uiat i ma'ato Ui'ywot wat ahenoī e. Ui'ywot yn wyti uipo'oro kat ko'i kat ko'i nug hamo e. ¹¹ Pywo pe ti Uito Ui'ywot eiam ne'i e. I'ewyte uheiam ne'i Ui'ywot ma'ato mio tā ui'e hap yt eweimohey i pote uimohey ro eipe uiminug wakuap ehehamuat upi e. ¹² Ta'i pywo pe ti are'e uwe uwe uimohey hat wyti aru uiminug ko'i ewy inug e. Ui'ywot kape areto pytkai wyti aru uimohey haria po'og iwato inug uiminug ko'i kai e. – Areto ti aru Ui'ywot yatypiat uheīne'en hamo eimiētup eimiky'esat ko'i moherep hamo Ui'ywot pe e. ¹³ Itotiat turan kat ko'i kat ko'i ewehētup uhowawī uiat uimiky'esat ok tā yn eweiky'esat haype uimōtypot hap eweikat pote mi'i pote ti aru ahētup Ui'ywot pe hawyi ti aru eimiētup uhepiat tutum ehepe e. Eimiētup tutum hawyi mi'i hap kaipyi ti aru wuat'i miit'in – Wakuat Tupana i'atu'e e. ¹⁴ Mi'i pote ti aru atum yne eimiētup ok tā uimiky'esat ewy ehētup pote e Uhet mōtypot hamuat ehētup pote e Iesui topotmu'eria pe.

¹⁵ Mi'i hawyi po'og tohenoi – Uiky'e ehapiat pote ewetunug no eināpin uhepiat hap ko'i e. ¹⁶ Mi'i hawyi ahētup Ui'ywot pe hawyi ti aru toipo'oro ra'yn ehepe wētup ok eināpin wuat'i e'at piat hanuat. Mi'i ti Tupana Pā'āu wakuat sese hāpyk enoi hat sese mi'i e. Mi'i

ti aru eipowyro hat Uito ewywuwat eimowepit hat e. Yt karāpe i ei'atoiat hamuat ma'ato toinē'en wuat'i e'at pe eipy'a pe e. ¹⁷ Ahētup hawyi Tupana tum aru Topā'āu pywuwat e. Ma'ato Tupana yt ky'esat haria i ti yt ha'at teran i Ipā'āu katupono yt heremo i pote yt ta'atukuap i. Ma'ato eipe ti eweikuap ta'yn katupono toīne'en na'yn eipy'asetpe. Ma'ato mi'i hawyi ti aru eipy'a pe ra'yn topyhu'at at ka'ap Tupana Pā'āu wakuat e ¹⁸ Ma'ato Uito i'ewyte yt woroho'o'atoiat sese i katupono aipok no areto e. Ara'aipok i te ti aru ehowawi uimohey haria e. Uipā'āu ma'ato toīne'en eikai eipuo eipowyro hamo areto turan e Iesui. ¹⁹ Pywo ti rat yt pya i ra'yn wyti Tupana yt ky'esat haria i yt akasa i uhowawiat hamuat e. Ma'ato eipe akasa uhowawiat haria ti aru eweikupte'en wuat'i e'at pe katupono areīne'en ne eipy'asetpe e. Meiūran ti aru areīne'en i ra'yn gu'uro pyi Uito e. Mi'i hap e'at pe woroho'omoieīne'en wuat'i e'at pe Uito areīne'en i hap ewywuwat hawyi e. ²⁰ Karāpeī Tupana Pā'āu wo ipyt'at eipiit mi'i hawyi ti aru eweikuap Ui'ywot eiam sese Uito i'ewyte eheiam Uito hap i'ewyte uheiam eipe hap eweikuap Tupana Pā'āu toīne'en ehehapiat hawyi e. ²¹ I'ewyte uwe uwe uhepiat tonāpin hap ko'i nug hat wyti aru uiky'e sese hat toīne'en mi'i miit e. Uiky'e hat uhepiat tonāpin hap nug hat wyti aru Ui'ywot miky'e sese topyhu'at i'ewyte uimiky'e kahato topyhu'at e. Uimiky'esat nug hat pe ti aru aremoherep tope uwe Uito sese hap e Iesui 11 ok takaria pe. ²² Mi'i hawyi ipotmu'e Iuta ma'ato wētup ok Iuta yt Iuta mekewat Ikarioti sa'yru ma'ato ipotmu'e wētup Iuta to'e Iesui pe — Pyno uruepe yn apo eremoherep uwe En hap Mehī e. Yt yne miit'in me apo eremoherep teran Uhyt e. ²³ Mio tā e pote Iesui tiwesat — Iuta pywo ti rat uwe uwe uiky'e uwe uwe uhehay nug hat toīne'en ti aru mi'i hat pe ti aru Ui'ywot miky'e wo topyhu'at e. Mi'i hat kape ti aru Ui'ywot wywo ariot hawyi mi'i hat pyt'atnug hamo urutukupte'en e. Mi'i hat topyhu'at uru'yat ewywuwat e. ²⁴ Pywo ti rat yt uiky'e sese i haria yt uhehay nug neran hin i haria te'eropyhu'at e. Yt tuwat teran hin i uhepiat i'atunāpin hap upi yt uiky'e sese i potiararia e Iesui. Uiwyrria'in uimienoi ehepiat ko'i yt uiat uimienoi sese i ma'ato Ui'ywot Uipo'oro hat mienoi sese uhepiat ko'i e. I'e hap yn ahenoi ehepe e. ²⁵ Mio te ti eipy'asetpe areīne'en eimu'e hanuat mesuwe e. ²⁶ Ma'ato meiūran ti aru uhaipe kai Tupana tipo'oro Uipā'āu sese ehowawi eināpin hamuat eiwanētup hawe ieīne'en hanuat e. Toipo'oro Uipā'āu ehowawi uhemiiit sese eipe pote e. Put'ok'e hawyi ti aru yne eimiwaure uimienoi ehepiat ko'i ete eimowatetup ewanētup hāpyk hamo hat topyhu'at eipuo Uipā'āu e. Kat ui'e hap kat ui'e hap eimiwaure ko'i toi'atumoherep i ra'yn eiwanētup hawe areto hawyi e. ²⁷ Uiwyrria'in areto ra'yn eipy'asetpyi are wen ma'ato yt eweiwanētup ko'i ko'i tei'o mi'i hap pupi e. Yt eweiken'ē tei'o e. Mesup ta'yn woroho'onug Tupana mowepit hanuaria e. Yt eiwanētup ko'i ko'i hamo i e. Woroho'omowepit kahato aru Uipā'āu wo e Iesui. Irania'in yt uimohey i haria wyti yt eimowepit kuap i ma'ato Uito ti woroho'omowepit kuap sese katupono uimowepit hap uipy'a piat atum na'yn ehepe e. ²⁸ Areto irane eipy'asetpyi uhemiiit'in ma'ato mi'i hawyi ti aru ariot re ehowawi ra'yn ehepe e. Uiky'e sese eipe pote waku ewei'e uhepe — Ereto teran mote waku etunug emiky'esat ewy Mehī waku era'aipok E'ywot kape waku ewei'e uhepe uiky'e pote katupono uhehat'at kahato Ui'ywot ky'ewi e. Waku kahato ti rat Ui'ywot e. Uhehat'at kahato Ui'ywot akasa i hamo e katupono Ui'ywot po'og uikai e. ²⁹ Areto ra'yn Ui'ywot kape aru hawyi ara'aipok ehowawi e. Mi'i e hap ahenoi ehepe yianme katupono ti aru karāpeī topyhu'at ui'e hap ewywuwat mi'i e'at pe ti aru — Pywo kahato rasig tohenoi ahepe ewei'e aru uhepiat ui'e hap mesup e hap ete e. Mi'i hawyi mekewat e'at pe po'og na'yn uimohey eipe ra'yn katupono atunug yne yne ui'e hap ewywuwat pote e. ³⁰ Koran te ti aru yt ati'atumu'e kuap i kahato eipe sa'awy'iwuat eimu'e hap ok tā katupono tut aru yt uimohey haria i akag. Yt naku i nug haria potypot put'ok'e irane mesuwe uipyhyp teran haype e. Ta'i mi'i yt nakuat i ti uhā'āg sese haype tut ahiag ma'ato yt kat hin i uipy'a piat uiwanētup hawiat ahiag miky'esat ko'i are yt wētup sehay i ahiag wat uipy'a pe e. ³¹ Koitywy ti aru wuat'i miit'in

na'yn ikuap kahato uhepiat Ui'ywot ky'e kahato hap e. I'ewyte Ui'ywot miky'esat yn nug hat Uito hap ta'atukuap e. Uiku'uro hap kape te'eraha'at hawyi ta'atuwanētup hawe mi'i hawyi meremo ta'atukuap ta'yn uināpin hap Ui'ywot mienoi ko'i yne yne nug hat areīne'en hap ta'atukuap aru e.

Mio tā tohenoi yne hawyi – Pyno waku ra'yn are to'iro pyno meiūpepyi uipotmu'eria e Iesui 12 ok takaria pe.

15

¹ Mi'i hawyi mu'ap upi Iesui to'e – Uito ti mikoi yp ewy Ui'ywot wyti ikoi hat ewy e.

² Mi'i hawyi eipe mikoi yp iaga ewy eweikupte'en e. Haga yt haat i hawyi tohywytip i'wyt'okpy hawyi haga yt naku i rakat toiterek yt imosat i hat mi'i hawyi irania'in haga ko'i haat kahato i ra'yn e. ³ Mi'i hap ewy kahato eināpin uhepiat hap timohāpyk kuap kahato eiwanētup sa'ag hap e. Mi'i hawyi ehehāite eweikupte'en eipy'a piat eiwanētup hap ko'i eiwo'o'ewy'ewy mikoi iāgā pitpit'ok hap ewy kahato eināpin uhepiat hap e.

⁴ Haga mitek ta'yn merep hap ewy hawyi igag. Mi'i hap ewy kahato eipe yt eweikupte'en i uiwywo pote e. Eweikupte'en no yt pya hin i uikai aikotā haga sat'e kahato rakat i'yp ete hap ewy waku mi'i tā uimohey eipe e. Haga yt haat'e kuap i pote watitek i'yp ete pyi e. Mi'i tupono waku haga ko'i sat'e kahato rakaria ewywuaria i'yp ete eweipyhu'at e.

Waku wepytyk kahato haria wo eweipyhu'at. Mi'i pote mono erepytyk ehete e. Mi'i tā hap ewy pote haat'e kahato rakaria wo eweipyhu'at. Iwese rakaria wo'oky'e haria wo eweikupte'en e. Ta'i haga ko'i i'atu'yp esaika hap kaipyi tuwenug na'yn e. Eipe ti i'ewyte uhesaika hap kaipyi eiwenug kuap e. Eiweran pote yt eiwenug kuap i e. ⁵ Uito i'yp ewy eipe haga ewy. Eiwepytyk to uhete aikotā haga sat'e i'yp etiat to'ewy haga haat rakat ewy eweikupte'en e. Ta'i eiwepytyk uhete pote yn haga haat rakat ewy eweikupte'en

ma'ato yt uhesaika hap wywo i pote yt kat i ewetunug kuap kahato wakuap e. ⁶ Aria'yp iaga mitek ta'yn hawyi igag meremo hawyi yt kan hamo i waku ra'yn aria wo yn na'yn. Mi'i hap ewy eipe yt eiwepytyk i uheti'at pote e yt kan hamo i eweikupte'en e. Aikotā haga gag ewy eweikupte'en. Miit'in ti'atunug haga gag hawyi ta'atuwuk. Mi'i hap ewy eipe yt uimohey i eipe pote. ⁷ Eiwepytyk uhete pote uimienoi ehapiat ewetunug pote Tupana tum ehepe eimiētup topiat tutum eimiky'esat ewy uiwy sese eweikupte'en pote e.

⁸ Karāpeī hewo hewo haga ete pyi he rakat pote miit'in tuwehum kahato e. Mi'i hap ewy waku kahato he rakaria ewy eweikupte'en e. Mi'i pote ti aru i'atuwepit kahato irania'in – Waku kahato Tupana i'atu'e haype wo'oky'e rakaria wo'owese haria wo eweikupte'en pote aru e. ⁹ Aikotā aikotā Ui'ywot eiky'e hap ewy ti Uito woroho'oky'e e. Yt eweipun nei'o uhepiat eiky'e hap e. ¹⁰ Uito atunug Ui'ywot miky'esat ewy mi'i pote uiky'e kahato. Mi'i hap ewy uimiky'esat ewetunug mote woroho'oky'e kahato Uito wy e. Aikotā Uito Ui'ywot piat uināpin hap atunug mi'i hawyi toīne'en uruto'oky'e hap e. Mi'i hap ewy eipe ewetunug uhepiat eināpin hap hawyi toīne'en kahato aiwo'oky'e hap e. ¹¹ Eiwo'omowepit hap yn ni atiky'esat uiwyrria'in e. Mi'i pote ha'awytepyi ti woroho'onāpin kahato e. Atiky'esat kahato eiwo'omowepit hap sese uiat uiwepit hap ewy atiky'esat eipy'a pe e. Mi'i pote woroho'onāpin ha'awytepyi eimowepit hamuat uimināpin nug hap e.

¹² Uhepiat eināpin sese hap ahenoi i ehepe eināpin hap koro mio tā are'e i – Eiwo'oky'e ro aikotā Uito woroho'oky'e hap ewy are'e i e. ¹³ Pyno wētup ok aiwy poity'i tuete hawyi watuwat ra'yn ipowyro hamo aiwy ky'e kahato hat pote e. Mi'i hawyi ai'auka hap topyhu'at wen ma'ato aiwy yt iku'uro i iehakyera'at hat watopyhu'at. Toīne'en ne aiwy aiku'uro ikawiano hawyi e. Mio tā hap ewy watunug mote aiwy ky'e sese hap ahepiat watimoherep po'og po'og wuat'i ky'e hap kai e. Pyno mi'i tā hap ati'atuky'e eipe uiwyrria'in e. Ta'i eiky'e uhepiat hap atomoherep irane e. ¹⁴ Uiku'uro irane ehehakyera'at hamo e. Pywo ti rat ewetunug uimiky'esat ewy pote uiwyrria'in sese

¹² Uhepiat eināpin sese hap ahenoi i ehepe eināpin hap koro mio tā are'e i – Eiwo'oky'e ro aikotā Uito woroho'oky'e hap ewy are'e i e. ¹³ Pyno wētup ok aiwy poity'i tuete hawyi watuwat ra'yn ipowyro hamo aiwy ky'e kahato hat pote e. Mi'i hawyi ai'auka hap topyhu'at wen ma'ato aiwy yt iku'uro i iehakyera'at hat watopyhu'at. Toīne'en ne aiwy aiku'uro ikawiano hawyi e. Mio tā hap ewy watunug mote aiwy ky'e sese hap ahepiat watimoherep po'og po'og wuat'i ky'e hap kai e. Pyno mi'i tā hap ati'atuky'e eipe uiwyrria'in e. Ta'i eiky'e uhepiat hap atomoherep irane e. ¹⁴ Uiku'uro irane ehehakyera'at hamo e. Pywo ti rat ewetunug uimiky'esat ewy pote uiwyrria'in sese

¹² Uhepiat eināpin sese hap ahenoi i ehepe eināpin hap koro mio tā are'e i – Eiwo'oky'e ro aikotā Uito woroho'oky'e hap ewy are'e i e. ¹³ Pyno wētup ok aiwy poity'i tuete hawyi watuwat ra'yn ipowyro hamo aiwy ky'e kahato hat pote e. Mi'i hawyi ai'auka hap topyhu'at wen ma'ato aiwy yt iku'uro i iehakyera'at hat watopyhu'at. Toīne'en ne aiwy aiku'uro ikawiano hawyi e. Mio tā hap ewy watunug mote aiwy ky'e sese hap ahepiat watimoherep po'og po'og wuat'i ky'e hap kai e. Pyno mi'i tā hap ati'atuky'e eipe uiwyrria'in e. Ta'i eiky'e uhepiat hap atomoherep irane e. ¹⁴ Uiku'uro irane ehehakyera'at hamo e. Pywo ti rat ewetunug uimiky'esat ewy pote uiwyrria'in sese

eweipyhu'at uimiky'e kahato haria wo eweipyhu'at. ¹⁵ Motpo'ororia yt ta'atukuap hin i kat ko'i kat ko'i ta'atuka'iwat minug wuat e ma'ato eipe uiwyrria'in me uheropat haria eipe yt are i. Ma'ato uiwyrria'in sese eipe are mi'i pote ahenoi ehepe torania Ui'ywot e uhapiat hap ko'i. Pyno mio eipe yt uheropat haria i ma'ato uiwyrria'in sese eipe katupono ahenoi kahato yne yne Ui'ywot e hap ehepe hawyi eweikuap ta'yn yne uiminug irane hap ko'i uiwyrria'in eipe pote. ¹⁶ Ta'i uiwyrria'in eipe ti yt ui'airo i ma'ato Eika'iwat no ma'ato Uito woroho'o'airo eipe uhemiiit no. Mi'i hawyi woro'ho'opo'oro uhehay moherep miit'in miat hamo i'ewyte wakuap sese nug hamo yt ikahuro i rikat motpap nug hamo woroho'opo'oro uiwyrria'in e. Mi'i turan kat ko'i kat ko'i eweiky'esat hawyi ewehētup to Ui'ywot pe uimiky'esat ewy hawyi tutum ehepe eimiky'esat ok tā uhyt'i'in e. Atiky'esat eimimu'eria ehaipepiaria i'ewyte uimohey heg nakaria ewy te'eropyhu'at. Atiky'esat ehaipepiaria uhemiiit sese wo hap atiky'esat e. ¹⁷ Mi'i pote atiky'esat kahato eiwo'oky'e kahato hap e. Eiwo'oky'e ro eiwo'ope e. Mio tā hap ewy eweikupte'en uimiky'esat nug hamuat e. ¹⁸ Mio wyti aru yt uimohey i haria i'atupy'ahak kahato ehete ma'ato karāpe mesuwarotiarria tukupte'en haiwot rakaria ehete uhemiiit'in eipe pote waku eiwatetup aikotā sa'awy'ite uhete i'ewyte i'atupy'ahak hap kape – Aika'iwat ete i'atupy'ahak sa'awy'itewuat ewy ewei'e yn o eiwo'ope e. ¹⁹ Yt uimohey i haria eipe pote irania'in eiky'e haria tukupte'en ma'ato uimohey haria eipe mi'i pote yt eiky'e hin i katupono yt uimohey i haria tok pyi woroho'o'airo uhemiiit no hawyi yt i'atuwat i ra'yn eipe eweipyhu'at e. Mi'i tupono yt i'atuwese i ehete i'atupy'ahak ehete e. ²⁰ Aikotā aikotā sa'awy'ite ga'iwat eika'iwat ete ta'atunug sa'ag pote hemiiit'in ete i'ewyte ta'atunug sa'ag are ra'yn sa'awy'i ehepe. Yt waure'ewei'e tei'o mio tā ui'e hap kai e. I'ewyte hemiiit'in ta'atusaty'i saty'i wy e. I'ewyte uhapiat ta'atunāpin hap ta'atunug mi'i pote ti aru i'ewyte i'atuepiat ta'atunāpin hap ta'atunug e. ²¹ Sa'ag sa'ag ta'atunug aru ehete uiwyrria'in eipe pote uhet moherep haria eipe pote. I'ewyte yt ta'atukuap i uwe uipo'oro hat pote. Mi'i pote yt naku i kahato ta'atunug aru ehete mehī'in e. ²² Yt ariot i mesuwarote miit'in mu'e hamo pote yt ta'atu'aparap i uimohey hap. Ma'ato koitywy yt uimohey hin i mi'i pote – Eipe yt nakuaria wo i sese ra'yn e Tupana yt uimohey i haria pe. Mi'i hawyi yt kat i'atu'e kuap i ra'yn Tupana pe katupono pywo pe to'e e. Sa'awy'i – Yt uiwepyi i yt uruwepyi i i'atu'e Tupana pe ma'ato koitywy yt ta'atuwesat kuap i Tupana pe – Kat pote Uha'yru pun haria eipe e i'atuepe hawyi. ²³ Uwe uwe uhete ipy'ahak mi'i haria i'ewyte ti Ui'ywot etiat ipy'ahak takaria e. ²⁴ Ma'ato yt ariot i mesuwarote wakuap sese nug miit'in ehamuat hamo pote yt ta'atu'aparap sese i uimohey hap e. Ma'ato mio te'era'akasa ra'yn yne uimisepap wakuap sese ko'i po'og iwato torania kai ma'ato mi'i pytkai i'atupy'ahak uhete Ui'ywot etiat ewy e. ²⁵ Aikotā nimuat – Yt kat pytkai i i'atupy'ahak uhete e iwan me. Mi'i e hap ewy miit'in i'atupy'ahak uhete mesup e. ²⁶ Put'ok'e ui'e atipy pe hawyi ti aru are'e – Etipo'oro ro uhemiiit'in kape Epā'āu Papai are. Mi'i hawyi ti aru toipo'oro ehowawi Topā'āu wakuat eipowyro hamo eimu'e sehay wuat hāpyk hamo uimoherep ehapiat hamo toipo'oro Topā'āu sese e. ²⁷ Ui'ywot Pā'āu put'ok'e hawyi eimowepit hat topyhu'at ei'arot'i hap monik hamuat tut. Mi'i hawyi ti aru ewehenoi miit'in me ra'yn uheti katupono Tupana Pā'āu eiam eweikupte'en pote. I'ewyte uimimu'e ko'i eweikuap kahato ra'yn pote i'ewyte uikuap kahato eipe ha'awytepyite mesup te pote ewehenoi kahato aru miit'in me uheti e Iesui topotmu'eria pe.

16

¹ Eiwe'eg wo o uimohey hap atoiat hap pupi are katupono yianmete ahenoi aikotā aikotā sa'ag eheti hamuat ahenoi yne yianmete ra'yn ehepe katupono karāpe put'ok'e hawyi mono yt eweipun i ra'yn uimohey ehapiat hap e. ² Katupono ti aru meiūran eipugha Tupana mōtypot yat pyi e. Meiūran ti aru ei'atu'uka hanuaria tukupte'en. Mesuwat yi totiaria ti aru te'ero'e to'ope – To'iro waku wati'atu'uka Tupana mohey

haria i'atu'e sa'agne'i e. ³ Mi'i tā ti aru ta'atunug ehete katupono yt uikuap i uwe sese Uito hap i'ewyte uwe Ui'ywot hap yt ta'atukuap i e. ⁴ Ma'ato ti ahenoi yne ra'yn mesup ehepe yianmete aikotā ta'atunug sa'ag hamuat ko'i e. Mi'i tupono mekewat put'ok'e ra'yn ehete hawyi ti aru eiwatetup yn na'yn mesuwat uimienoi kape e. Sa'awy'i te ti yt ahenoi i ehepiat ho'opot hamuat katupono sa'awy'i ti eipy'asetpe areīne'en eikawiano ei'apykok hamuat. Mi'i pote yt ahenoi i ma'ato mesup ti ahenoi ra'yn ehepe aikotā eehaky'e'i hamuat ko'i e. ⁵ Mio wyti aru ma'ato areto uipo'oro hat kape i ra'yn are ma'ato eipe yt apo'ewei'e i uhepe – Aikowo aru pyno ereto Uhyt yt ewei'e i uhepe e. ⁶ Areto mot'i irane eitokpyi pote ewehaty'u kahato uiky'e haype e. ⁷ Pywo pe ti are'e ehepe meiūpe yn areīne'en pote ti yt tut i ti eipowyro pakup i hamuat Tupana Pā'āu ma'ato areto meiūpepyi pote ti aru atipo'oro kuap eipowyro pakup i hanuat e. ⁸ Mio tā e irane Tupana Pā'āu wuat'i miit'in me – Eiperia torania Tupana piat i'aparap haria e ti aru put'okto'e hawyi. Tupana yn ni eimohāpyk kuap hat e ti aru wuat'i miit'in me. Ta'i yt nakuap nug haria ti aru Tupana ti'atusaty'i saty'i kahato hamuat e ti aru miit'in me Tupana Pā'āu put'okto'e hawyi e Iesui. ⁹ – Tupana piat i'aparap haria eiperia e ti aru katupono yt uimohey haria i eweikupte'en e ti aru Tupana Pā'āu ehepiat e Iesui. ¹⁰ – Tupana yn ni eimohāpyk kuap hat e ti aru miit'in me – Pywo ti Ha'yru yn eimohāpyk kuap e ti aru kat pote toīne'en To'ywot yatype atipy pe emiētup moherep hamuat eehakyera'at hamuat e ti aru. Ma'ato yt eweimohey i pote yt karāpe i eweha'at Ha'yru kape e ti aru Tupana Pā'āu miit'in me e. – Areto ra'yn mi'i hawyi uimohey haria yn uipuēti haria ma'ato irania'in yt karāpe i aru uipuēti mesuwe. Yt karāpe i uhowawi te'eraha'at e Iesui. ¹¹ – Tupana ti'atusaty'i aru eipotypot ahiag wuat'i e'at pe e ti aru i'ewyte toi'atusaty'i saty'i iwywo Ha'yru mohey hap pun haria e ti aru Tupana Pā'āu mesuwarotiaria pe uhepiat e Iesui. ¹² Po'og wyti ahenoi teran ehepe mesuwat etiat ma'ato ti eiwanētup hap yt put'ok'e i ikuap hamo e. ¹³ Meiūran ti aru tut Tupana Pā'āu ehowawi pywuat sese sehay yne moherep hamo. Mi'i ti aru henoi yne yne pywuat sese etiat ehepe e. Tuwepyi yt ihay i. Ui'e hap yn ihay aru e. Tupana Pā'āu timoherep aru ehepe kat aru kat aru toīne'en hap toi'atumoherep ehepe Topā'āu pywuat sese wo e. ¹⁴ Ta'i uimōtypot kahato hat Tupana Pā'āu katupono kat are tope hap yn tohenoi ehepe uiwyria'in e. ¹⁵ Wuat'i Ui'ywot wat ipo piat uianuat ra'yn tukupte'en e. Mi'i tā ti ui'e hap ewy Tupana Pā'āu tohenoi irane ehepe e Iesui topotmu'eria pe. ¹⁶ – Aipok go Ui'ywot kape areto hawyi meremo uipuēti i eipe e. ¹⁷ Mi'i hawyi te'ero'e to'ope – Kat to'e hawe som – Aipok go areto Ui'ywot kape hawyi meremo uipuēti i eipe e ahepe i'atu'e. ¹⁸ – Kat pote yt mot'i wo i aru Ui'ywot kape areto e i'atu'e. Kat to'e hawe som pyno aipok go areto e. Aikotā hamuat som tohenoi teran ahepe pāi i'atu'e to'ope. ¹⁹ Mi'i hawyi Iesui tikuap apo'i'atu'e teran tepiat hap mi'i pote to'e – Uiwyrria'in apo'ewei'e teran apo aipok go Ui'ywot kape areto e hap ete. Pyno ahenoi ra'yn ehepe ehepiat ikuap hamo e. ²⁰ Pywo pe ti are meiūran ti aru eiwo'okak'i Uito yt uwe i pote ma'ato irania'in yt uimohey haria i ti aru i'atuwepit ne'i ra'yn e. I'atumowepit hap ete ti aru eipe yt eimowepit hin i wyti aru e. Mi'i rē ti aru ma'ato meremo tokosap yt eiwepit i hap hawyi ti aru meremo eiwepit i ra'yn e. ²¹ Pywo pe ti are'e ehepe aikotā haryporia imēpyt haty turan yt iwepit hin i ra'yn topy'a pe ma'ato tuwemoherep ta'yn imēpyt hawyi meremo iwepit kahato katupono imēpyt tuwemoherep pote imēpyt put'ok'e pote. ²² Mi'i hap ewy ti mesup areto ra'yn ei'yatypopyi mi'i pote yt eiwepit hin i ma'ato meiūran woroho'opuēti i ra'yn hawyi ti aru ma'ato meremo ra'yn eiwepit hap tut aikotā aity iwepit ai'ywā'i hap e'at pe hap ewy e. Aremoherep i ra'yn eipy'asetpe hawyi eimowepit sese hap topyhu'at eiwepit sakpo hap ewy aikotā imēpyt pakup hap ewy are. Areīne'en i eiwywo hawyi eiwepit sese hap toīne'en eipy'a pe iheg me toīne'en yt uwe i ra'yn eiwepit hap porop kuap hat e. ²³ – Koitywy ewehētup kahato uhepe eimiky'esat ko'i ma'ato areto hawyi are yt ewehētup kuap i uhepe areto hawyi e. Ma'ato ti aru put'ok'e eipowyro pakup

hat Tupana Pā'āu. Mi'i hawyi waku ewehētup Ui'ywot pe eimiky'esat ko'i — Tupana ewei'e o Esa'yru Iesui e hap het rakat mohey haria uruto ewei'e o. Mi'i hawyi uhēt upi tutum ehepe kat ko'i kat ko'i eimiētup ok tā tutum ehepe uimiky'esat nug wywuāt pote e. ²⁴ Ha'awyte pyi ti uhepe yn ewehētup eimiky'esat ko'i ma'ato mi'i hawyi aru waku ewehētup Ui'ywot pe uhēt wywo uimiky'esat ewy. Mi'i hawyi Ui'ywot tum aru eimowepit sese hamuat e. Ewehētup mi'i tā hap ewy pote eweipuēti ra'yn eimiētup eimowepit kahato hamuat e. ²⁵ Sa'awy'itepyi yne ahenoi ehepe uhehay hā'ākap wuo ma'ato mi'i hawyi ti aru herep wuo yn na'yn ahenoi ehepe Ui'ywot etiat e. ²⁶ Mekewat herep wuo yn ahenoi ehēpiat hap e'at pe ti aru waku yn ewehētup Ui'ywot pe uhēt upi eimiētup ko'i uimiky'esat ko'i. Sa'awy'i Uito yn ahētup Ui'ywot pe eimiētup ko'i are ma'ato put'ok'e Tupana Pā'āu ehētiat hap e'at pe ti aru yt Uito yn i ahētup eimiky'esat ko'i katupono atiky'esat i'ewyete ewehētup Ui'ywot kape e. ²⁷ Waku kahato ewehētup tope katupono eiky'e kahato hat Ui'ywot e. Ta'i eiky'e kahato katupono Uiky'e haria eipe i'ewyete eweimohey kahato Tupana Mipo'oro Uito hap Tupana kaipywiat sut hat Uito hap eweimohey kahato. Mi'i pote waku ewehētup hāpyk Ui'ywot ewawi e. ²⁸ Pywo kahato Ui'ywot kaipywiat Uito ariot ra'yn miit'in kape. Mi'i rē ara'aipok i ra'yn Ui'ywot kape mesuwat yi totepyi e. ²⁹ Mi'i hawyi hemiit'in te'ero'e Iesui pe — Uruka'iwat mesup ta'yn uruikuap ta'yn ehay katupono ehēnoi heremo ra'yn mio yt hā'ākap wuo i ra'yn i'atu'e. ³⁰ Koitywy ti uruimohey ra'yn En wuat'i kuap yne hat i'atu'e. Mi'i hawyi pyno yt apo'uruto'e i ra'yn epe uwe En hap ete katupono mesup uruimohey ra'yn Tupana Mipo'oro sese En hap i'atu'e. ³¹ Iesui to'e — Pywo apo uimohey eipe e. ³² Meikoran ti aru mesup ta'yn ui'atoiat yne eipe hawyi eiwesytpok yne ui'yatypepyi ei'yat ko'i kape. Mi'i hawyi uiweran ui'atoiat yne eipe hawyi. Ma'ato ti aru yt uiweran sese i katupono Ui'ywot yt ui'atoiat hin i e. ³³ Mi'i hawyi Iesui to'e — Eimoso'opot kahato hanuaria yt uimohey haria i tukupte'en aru ma'ato yt eweiken'ē tei'o i'atupupi katupono i'atupyhyp hat Uito areīne'en i'atumoperup i hat Uito mi'i pote eiwesaika ro uhete e. Wuat'i kat ko'i kat ko'i ahenoi ra'yn ehepe eimoesaika hamuat eimowepit hamuat. Eimowepit hap sese ma'ato Uito e. Yt eiwanētup o ko'i ko'i wo katupono ati'atu'akit akit aru yne yne ahewanīkaptia ko'i e. Ho'opot hap put'ok'e ehētiat turan yt paa'ewei'e sese eipy'a pe eiwanētup hawe katupono yt karāpe i woroho'o'atoiat sese e Iesui topotmu'eria pe.

17

¹ Mi'i tā to'e Iesui hawyi iha'at ywaipe mi'i hawyi to'e — Papai e uiku'uro hamuat mesup ta'yn put'ok'e e. Woromōtypot teran Papai uiku'uro hawe. Atiky'esat kahato miit'in piat — Wakuat kahato En Tupana i'atu'e hap atiky'esat. Mi'i haype uimōtypot mesuwe Ui'ywot e. ² Papai uinug na'yn En Wuat'i Miit'in Potypot nuat katupono etiky'esat kahato miit'in ehakyera'at hamuat uimium emi'airoria pe hap etiky'esat Papai. Waku kahato mesup yne emium esaika hap topyhu'at mesup uipiit pe e. ³ En yn ni Tupana sese are. I'ewyete wētup ok yn Emipo'oro Esa'yru wuat'i Porekuat. Mi'i ti Uito Iesui Emipo'oro Papai are. Ekuap sese haria Esa'yru kuap haria yn wuat'i e'at piat gupte'en sese hanuaria are e. ⁴ Ta'i ewat emōtypot hap yn ni miit'in me atomoherep Ui'ywot are e. Atunug na'yn wyti yne uipo'oro epiat hap emiky'esat nug hap Papai are e. ⁵ Papai ara'aipok irane ewawi mesup are. Woroky'e kahato Papai wētup yn Aito. Pyno ewekaipyi uimōtypot ro itote aikotā sa'awy'ite yi nug hap e'yian notiat ewy uimōtypot itote Papai are e. ⁶ Ta'i woromoherep ta'yn yne emium uimu'eria ko'i pe are. Sa'awy'i te ewanuaria uhemiiit tukupte'en ma'ato mio emium aiwanuaria wo ra'yn tukupte'en mio ahehay upianuaria tukupte'en ma'ato sa'awy'i mesuwarotiararia ehay upiaria tukupte'en are e. ⁷ Koitywy ta'atukuap ta'yn Uito Emipo'oro ehay moherep yne hamuat hat are e. ⁸ Atimoherep ta'yn yne emienoi uhēpiat Papai are. Mi'i ta'atukuap yne ra'yn emienoi uiwē piat hawyi ta'atusat yne ra'yn ehay katupono ta'atukuap kahato ra'yn ekaipywiat

Uito hap i'ewyte Uito Emipo'oro hap ta'atumohey kahato ra'yn are e. ⁹ Papai ahētup emiium uhemii't'in ko'i powyro hamuat Papai katupono ewanuarua sese mi'iria pote eti'atupoityro mi'iria koitywy are. Atiky'esat mi'iria wētup miit ewy yn uimohey hap ete. Yt ahētup i yt uimohey i haria powyro hap ma'ato ahemiit powyro hap ahētup epe Papai are e. ¹⁰ Papai torania wyti uimohey haria ewanuarua wo tukupte'en are. Mi'i pote i'ewyte yne ewanuarua uiano tukupte'en are. Aimohey haria waku nug haria tukupte'en mesup mi'i pote uimōtypot kahato irania'in — Waku pe tukupte'en Iesui saipepiaria i'atu'e. Mi'i pote — Waku sese i'atuka'iwat i'atu'e uhepiat are e. ¹¹ Papai yt uwe i ra'yn mesuwat yi tote e'ewywuwat wakuat are. Papai ara'aipok irane ewawi ma'ato ti aru uimohey haria yn na'yn te'eropyhu'at mesuwarote are. Papai En ni po'og hesaika torania kawiat hat are. Mi'i esaika hap etum na'yn uhepe. Koitywy En ewy uhesaika ra'yn. Ewawi areto hawyi yt uwe i Uito mesuwe ma'ato uhaipepiaria uhemii't'in ti aru te'eropyhu'at mesuwe. Papai En ni hāpyk kahato rakat are. Eti'atumoesaika ro uhemii't'in aikotā e'ewy i'ewyte ui'ewy mi'iria tukupte'en hāpyk hamo are. Atiky'esat mi'iria tukupte'en wētup miit ewy aikotā En Uito wētup miit ewy watoīne'en hap ewy are e. ¹² Papai uheīne'en i'atupy'asetpiat turan esaika wo ati'atukawiano torania uhemii't'in. Yt wētup ok i uimohey hap waure'e hat wo topyhu'at ma'ato mekewat ho'owasat rakat uimohey ran hat waure hat mi'i ti tonug hap ewy ti ra'yn uiwaure are. Aikotā sa'awy'iwuat miwan henoi hap ewy ti ra'yn uiwaure to'uhu hap ewy tutunug mi'i tā. Ma'ato irania'in torania ati'atumoheg kahato ehay wo are e. ¹³ Papai koitywy areto i ra'yn ewawi mi'i tupono meiūwat ui'e hap ahenoi kahato uimohey haria pe i'atumo-wepit hamuat. Atiky'esat kahato uiwepit hap ewy topyhu'at i'atupy'a pe yt areīne'en i mesuwarote hawyi. I'atumowepit hap sese atiky'esat Papai are e. ¹⁴ Ahenoi ra'yn ni eko uhemii't'in me Papai. Eko ewy ti ra'yn tukupte'en i'ewyte ui'ewy te'eruanētup are. Mi'i pote yt imohey haria i yt i'atuwese hin i ahete katupono yt i'atueko ewy hin i urutukupte'en Papai are e. ¹⁵ Papai eti'atu'ywyk o uhemii't'in yt aimohey i haria py'asetpyi yt are i. Ahētup epe ma'ato o eti'atu'ywyk o uimohey re'ym haria porekuat ahiag po pyi uhemii't'in are ahētup Papai. Atiky'esat kahato mesuwarotiarua py'asetpe tukupte'en aru ahemiit i'atumu'e ahetiano hanuarua wo Papai are ma'ato tukupte'en yt nakuaria i py'asetpe turan eti'atumoesaika ahemiit'in esaika hamo wāi'e hamo yt naku i nug haria iā'āg hap pupi are e. ¹⁶ Katupono aheko yt mesuwarotiarua eko ewy hin i ra'yn. I'ewyte ahemitt'in aimohey haria yt irania'in wanētup haria ewywuwat i tukupte'en are e. ¹⁷ Pywo kahato ti urunāpin En Papai. Ta'i ehay pywuano ro uhemii't'in motypy'i En emiky'esat ewywuwat nug hanuarua wo. Mi'i tā etunug mote ti aru emiit'in sese wo ra'yn te'eropyhu'at ai'ewywuwat tukupte'en ahemiit'in are e. ¹⁸ Papai sa'awy'i uipo'oro mesuwarotiarua ehakjera'at hamo emiit nug hamuat uipo'oro sa'awy'i. Koitywy En hap ewy ati'atupo'oro ahemiit'in wuat'i mesuwarotiarua emiit nug hamuat aikotā uipo'oro hap ewy are e. ¹⁹ Papai epo pe hamuat ra'yn areīne'en uiku'uro iatuepiat rē. Mi'i hawyi torania uhemii't'in epo tukupte'en Papai are. Ui'ywot ewanuat yn areīne'en emiky'esat nug hamuat are. Uito ewywuaria hap atiky'esat kahato uimimu'eria ewanuat yn emiky'esat nug hanuarua hap atiky'esat. Mi'i pote ati'atumu'e kahato mi'iria ehay pywuanaat ete. Ehay pywuanaat no ati'atuekyi uipotmu'eria ehawawi emiit'in yn no are e. ²⁰ Papai yt uhemii't'in meiūwuaria 11 ok takaria upi yn i ahētup epe ma'ato i'ewyte ti meiūran nuaria uimohey haria meiūwuaria haipepiaria upi ahētup epe i'atuehay upiat aimohey hanuarua upi are. I'atusaipepiaria aimohey hanuarua upi ahētup i'ewyte are e. ²¹ Papai aikotā aiwanētup hap wētup yn hap ewy ahemiit'in wanētup hap ahētup ekaipyi are. Aikotā areīne'en ekai i'ewyte ereīne'en uikai mi'i hap ewy atiky'esat aimimu'eria tukupte'en ahepe wētup miit hap ewy aito uruto hap ahētup Papai are. I'atuwanētup hap aiwat ewy. Mi'i hawyi meremo mesuwarotiarua yt aimohey haria i pywo i'atu'e. Meremo ta'atumohey Emipo'oro wuat'i ehakjera'at hat Uito hap are e. ²² Papai sa'awy'i

ere'e uhepe — Waku kahato En ui'ewy ere. Mi'i hap ewy koitywy are uhemii't'in me — Wakuaria kahato eipe ui'ewy are. Mi'i tã are i'atuepe katupono atiky'esat mi'iria aiwo'o'ewy'ewy aiwanētup hap are e Iesui. ²³ — Ui'ywot atiky'esat En Uito ahemiit wētup miit ewy hap atiky'esat are. Atiky'esat ahemiit wakuat sese rakaria ahewaku hap ok tã hap atiky'esat are. Aiwo'o'ewy kahato watoïne'en Papai En Uito ahemiit'in wywo wētup yn aiwanētup hap ko'i hap atiky'esat are. Mi'i tupono mi'i ahekatuwyria sese ko'i ahehay enoi haria mesuwat yi totiat haria aru tukupte'en are. Toi'atumu'e miit'in turan pywo sese ti i'atu'e irania'in Tupana Mipo'oro Iesui ahehakyera'at hamuat i'atu'e wanētup haria. Ta'i Tupana aiky'e kahato Tosa'yru ky'e hap ewy aiky'e i'atu'e irania'in katupono hāpyk sese tukupte'en ahemiit'in irania'in ehamo pote hap ahētup epe Ui'ywot are e. ²⁴ Papai mesuwat yi nug hap e'yianmete uiky'e kahato En are. Ta'i sa'awy'i sese mesuwat yi yt etunug i te turan — Wakuat kahato En aiwo'oky'e hap to'o'ewy kahato ere uhepe Papai are. Atiky'esat kahato uhemii't'in uimohey haria emiium ko'i tukupte'en aru aiūpe aiūpe uheïne'en sa'awy'i'uwat hap upi i are. Atiky'esat uikahu hap kape te'eraha'at aru are. Atiky'esat emiium uhewaku hap sese kuap hamo Papai are e. ²⁵ Papai hāpyk kahato rakat sese En ma'ato emohey re'ym haria mesuwe uwe En hap yt ta'atukuap hin i. Ma'ato Uito ti worokuap kahato are i'ewy'ite uipo'oro epiat hap mohey haria tikuap kahato En wy are e. ²⁶ Ha'awyte pyi te mesup te woromoherep uiwyrria'in me are. I'ewy'ite ti aru woromoherep i uwe En uhemii't'in me are katupono atiky'esat kahato i'atuwo'oky'e hap aiwo'oky'e hap ewy are. Mi'i haype woromoherep ti aru i'atuepe katupono atiky'esat ahekatuwyria wywo watukupte'en wuat'i e'at pe Papai are. Eti'atuky'e ro uhaipepiaria uimohey haria uiky'e hap ewy are aikotã — Woroky'e Uha'yru ere uhepe sa'awy'i. Mi'i e hap ewy ere'e uhaipepiaria pe — Woroho'oky'e uha'yru'in uhaki'yt'in ere'e aru uimohey mot'i haria pe Uiywot are e kahato Iesui To'ywot pe.

18

MATEU 26.47-56 MAKU 14.43-50 IRUKA 22.47-53 PIAT EWY

¹ Mio tã to'e To'ywot piat hawyi toto ra'yn Iesui y'y hit'i Seterũ hy sakpo toto. Mi'i hap tote teke mikoi ypia pe temiit'in wywo. ² Ma'ato Iesui ma'at hat Iuta tikuap ta'yn mekewat mikoi ypia katupono sa'awy'ite Iesui tiky'esat te'eruwa'atunug temiit'in wywuat 12 ok takaria wywuat hap itote. ³ Mi'i kape Iuta teropo'ok ta'yn surara'in ko'i Iesui ieïne'en hap kape toteropo'ok i'ewy'ite Tupana mōtypot yat apykok haria tuwat hupi. Toteropo'ok pa'i kororia ehay upi i'ewy'ite i'atu'akag ko'i ehay upi tuwat typy'i. Ariãty pirik hot puo tuwat i'ewy'ite ariãty ko'i puo tuwat aria'yp ãkun ko'i wywo tu'uuka hamo tuwat tuwat. ⁴ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e itote ma'ato Iesui tikuap ta'yn yianmete aikotã aikotã tutunug tetiat hamuat ko'i toikuap kahu ra'yn topy'a pe. Mi'i hawyi toto ra'yn Iuta mieropo'ok ko'i owa kape. Mi'i hawyi to'e — Uweĩ eweikat e i'atuepe. ⁵ Mi'i pote surara'in tiwesat — Ta'i mekewat Iesui tawa Nasare piat wyti uruikat i'atu'e. Mi'i pote Iesui to'e — Uito rat Mi'i e. ⁶ Mio tã e pote hewo yi tote ta'atu'ape wo hewo yi tote. ⁷ Mi'i rokirẽ Iesui to'e i — Uweĩ pyno eweikat e. — Iesui tawa Nasare piat rat uruikat i'atu'e i. ⁸ Mi'i pote — Uito rat Mi'i e i. — Uito uikat pote waku eipohep to uhemii't'in ete tuwat mono pyno e surara'in me. ⁹ Sa'awy'i'uwat to'e hap ewy — Papai yt atiky'esat i emiium uhapiat uhemii't'in yt wētup ok i ta'at uipo pyi to'e hap ewy tupono. ¹⁰ Mi'i tã ra'yn pote Simãu Peteru tihep tekys'e'yp hawyi toi'atek pa'i koro emiit. Mi'i hawyi ipo sese kawiat i'ahape toihep ta'yn Mauku e hap het rakat toi'ahapehep. ¹¹ Mi'i hawyi Iesui to'e Peteru pe — Etopag i ro ekys'e'yp heiam me Simãu e. Yt uikawiano tei'o en kyse'yp mo katupono Uiywot tiky'esat aho'opot hap e. Waku atu'u mekewat kui'a piat Uiywot miiium pã e. ¹² Mi'i hawyi Iuta mieropo'ok ko'i topytyk Iesui hawyi surara ko'i tipo'ipo'i Iesui saity wo ipopy tet pupi. ¹³ Mi'i hawyi ta'atueroto Iesui pa'i koro Ka'iwasi ehamũpot

Anai kape. Sa'awy'i pa'i wato Ka'iwasi mio tã e Iuteuria akag ko'i pe — Yt wati'auka i Iesui pote miit'in porekuat no topyhu'at e. ¹⁴ Mi'i pote ipy'ahak Humanu ywania kawiat aiporekuat koro hawyi toipo'oro tesurara'in ai'atu'uka yne hamo watunug Iesui aipotypot no pote e. Pyno po'og waku wati'auka ra'yn meiëwat miit Iesui sio Humanu ywania aiwanĩkaptia esurara'in miat ai'atu'uka hap owakai te e pa'i koro Ka'iwasi kape. Mi'i hawyi surara'in ta'atueroto ra'yn Iesui.

MATEU 26.69-75 MAKU 14.66-72 IRUKA 22.54-62 PIAT EWY

¹⁵ Mi'i hawyi toto Simãu Peteru Iesui saipeupi wëtup ok Iesui potmu'e wywo uiwywo. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e pa'i koro yat ete. Mi'i hawyi wëtup ok teke ra'yn pa'i wato kuap hat pote. ¹⁶ Ma'ato Peteru yt teke i. Toïne'en kokawiat he'oken'ypyke ne'i. Mi'i hawyi mekewat pa'i wato kuap hat Iuwãu e het rakat toto e'oken'ypy pyhyp hat pĩ'ã kape — Waku meiüwat miit teke ere ro surara'in me to'e pĩ'ã piat hamo. ¹⁷ Mi'i turan mekewat pĩ'ã heke oken'ypykiat to'e Peteru pe — Iesui potmu'e keĩ en e. Mio tã e hawyi Peteru tiwesat pĩ'ã — Yt mi'i i rat uito e. ¹⁸ Mi'i turan oken note pa'i wato eropat haria te'ere'aria'uhu surara'in wywo. Mi'i hawyi itote te'eremõpe na'ak pote. Mi'i kape Peteru i'ewyte tuwemõpe i'atupy'asetpe. ¹⁹ Mi'i turan pa'i wato ehamũpot Anai apo apo'e Iesui pe — Ehenoi ro uruepe aikotã ere epotmu'eria wywo ereïne'en i'atumu'e haype e. ²⁰ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Uito ti herep wuo ati'atumu'e Tupana yat iwato rakat pe. I'ewyte kat pe ahenoi hanoi kahato miit'in sem me aikope aikope te'eruwa'atunug hap tote Tupana mõttypot yat iwato rakat pe. I'ewyte kat e ahenoi hanoi kahato miit'in sem me aikope aikope te'eruwa'atunug hap tote Tupana mõttypot yat hit ko'i pe e. ²¹ Pyno kat poteĩ apo apo'ere uhepe — Kat som eti'atumu'e miit'in me mesuwe ere e. Epiat ikuap teran pote uimimu'e ko'i ete pote apo'ere ro uhehay kuap haria pe katupono mi'iria tikuap kahato kat ui'e kat uimienoi ko'i e. Mi'iria pe ro apo'ere e. Kat ui'e hap kat uimienoi ko'i ta'atukuap yne e. Mi'i pote i'atuwẽ pywiat etikat ui'e hap e Iesui pa'i koro Anai pe ²² Mio tã e Iesui pote wëtup ok surara ti'ahyk ta'yn Iesui howa ete topopep mo — Wãi ehay sa'ag nei'o pa'i koro ete e haty wo Iesui pe ²³ Ma'ato Iesui tiwesat — Kat pote ui'ahyk e. Uhehay sa'ag mote ehenoi ro uhepe aikotã sa'ag ui'e hap wuat'i pe ma'ato pywuat uhehay ahenoi pote yt ui'ahyk tei'o en e Iesui surara pe. Mi'i hawyi yt kat e kuap i surara. ²⁴ Mi'i hawyi pa'i koro Anai tipo'oro Iesui ipo'i po'i pe wëtup pa'i koro kape mekewat Ka'iwasi e hap kape tomimohapy'ap kape. ²⁵ Mi'i turan Iesui potmu'e Peteru toïne'en y'am me aria kupyke tuwemõpe. Mi'i hap tote irania'in apo'i'atu'e apo'i'atu'e Peteru pe — Uhyt mimi i'atu'e en apo wëtup Iesui potmu'e sio yt i'atu'e. Ma'ato Peteru tiwesat — Yt rat e yt uito i rat yt Iesui emiit hin i uito e. ²⁶ Mi'i hawyi pa'i koro eropat hat mekewat Peteru mi'ahapehep wy'ok to'e Peteru pe — Uhyt e ara'akasa en mũki iwywo mikoi ypia piat turan e. ²⁷ Mi'i hawyi Peteru to'e — U yt uito i rat e yt atikuap i Mi'i Miit e haty wo. Mio tã e sa'ag turan waipaka pa'iat ihay ra'yn Peteru miëtup mo.

MATEU 27.1-14 MAKU 15.1-5 IRUKA 23.1-5 PIAT EWY

²⁸ Mi'i hawyi hunete totiototo Iesui topo'i po'i pe morekuat wato yat kape pa'i wato Ka'iwasi yat pyi. Mi'i hawyi ma'ato Iuteu ywania yt tuwehyt'ok teran i Iesui upi morekuat yat pe katupono — Yt naku i wateke meiüwat getap we i'atu'e katupono yt aiwat ai'ywania yat i i'atu'e. Wateke pote wati'aparap ta'yn aheko i'atu'e. Tupana yt tiky'esat i watoïne'en wëtup ywania yat pe i'atu'e. Yt toiky'esat i watenuk irania'in ywania wywo Tupana mõttypot ienuk wato hap turan i'atu'e to'ope. ²⁹ Mi'i pote morekuat Piratu tuwẽtem to'yat pyi i'atuewawi. Mi'i hawyi to'e — Kat pote eweterut Meiëwat Miit uhowawi e. Kat som sa'ag tutunug ehepe e. ³⁰ Mi'i hawyi ta'atuwesat — Meiüwat Miit yt nakuat i sese ti rat i'atu'e. Mi'i pote uruterut Mi'i Miit ewawi mehĩ i'atu'e. Waku Mi'i Miit pote yt karãpe i uruterut ewawi i'apiheg hamo mehĩ i'atu'e. Ma'ato pywo ti Miit Miit yt naku i sese rakat i'atu'e. Mi'i pote neke uruterut ewawi Mi'i Miit Iesui ewawi uruporekuat en mote i'atu'e Piratu pe. ³¹ Mi'i hawyi Morekuat Piratu to'e — Kat

poteĩ uhowawi eweterut Mi'i Miit e. Ewetioto ro Mi'i Miit eināpin haria kape aikotā yt eheko ewy i hap kuap hamo e Piratu Iuteu ywania akag ko'i pe. Mio tā e Piratu hawyi te'ero'e — Ma'ato mehĩ yt ehay upi i pote yt uwe kuap i i'auka. Ehay upi yn waku urui'auka Mi'i Miit uruto'e ere'e sa'awy'i uruepe e hap ewy i'atu'e. ³² Aikotā yianmete Iesui tuwenoi toku'uro hamuat aria'yp posak ete hap ewy ra'yn ti ta'atunug na'yn tuete itote. ³³ Mi'i hawyi ta'atu'atoiat hawyi teke i ra'yn to'yat pe morekuat Piratu. Mi'i hawyi Iesui toikaykay to'yat pe tuwewawi hawyi to'e — E'ywania Iuteuria Porekuat apo En e. ³⁴ Mi'i pote Iesui tiwesat — Ewanētup hawe apo'ere sio etimohey sese i'atuporekuat Uito hap sio irania'in henoi epe uikuap hamuat e Iesui morekuat pe. ³⁵ Mi'i hawyi Piratu tiwesat — Uito ti yt ewat e'ywania Iuteu ewywuhat hin i e. E'ywania pa'i koro ko'i eerut uhowawi ekuap hamo sio waku En sio yt naku i e hap kuap hamo e. Pyno kat som yt nakuap i etunug Uhyt e Piratu. ³⁶ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Uito ti mesuwarotiat morekuaria yt ewywuhat i are Uito yt miit'in po'orokary haty wuat hat i e. Ati'atupo'orokary uhemiiit yt epo'oro hat morekuat Sesa yt ewy i Uito e. Morekuat kahato areĩne'en ma'ato yt mesuwarotiararia ewy hin i e. Mesuwarotiat morekuat Uito pote meremo uhemiiit'in uhesurara'in ati'atupo'oro uikawiano hamo mesuwe. Mi'i hawyi meremo tu'uka uikawiano haype e. Mi'i pote Iuteu ywania yt uipopytyk kuap i are. Ma'ato Uito yt mesuwarotiat morekuaria ewy hin i e Iesui. ³⁷ Mi'i tā e pote Piratu to'e — En nasom pyno Miit'in Potypot Koro sio yt e. — Ta'i Mehĩ e'e hap ewy Morekuat nuat Tupana uipo'oro mi'i hanuat areĩne'en mesuwe i'ewyte mi'i hamo aremoherep mesuwat yi tote e. Pywuhat sakpo sehay enoi hamo ariot miit'in mu'e hamo are mi'i pote pywuhat sese sehay ky'esat haria tuwanētup kahato uhehay pywuhat kape e Iesui. ³⁸ Mi'i hawyi to'e Piratu Iesui pe — Yt kat i rasom pywuhat sese mesuwarote uiwanētup hawe e. Mio tā morekuat Piratu to'e hawyi tuwemorem hawyi toto to'yat pyi Iuteu ywania akag ko'i kape tehay moherep hamo sio Iesui waku sio yt e hamo. Mi'i hawyi to'e Piratu itote — Mehĩ'in e mana'in e ahā'āg na'yn Mekewat Miit Iesui e hap het rakat mi'i hawyi uiwanētup hawe waku kahato Mi'i Miit e. Yt kat i sa'ag nug hat Mi'i Miit e Piratu. ³⁹ Ma'ato toĩne'en eiwat eiwepokuap hap mesuwat e'at piat hap ewy e. Ta'i yne ano pe mesuwat ienuk wato hap turan wētup ok eimipyhik eweipuksit eiwepokuap hap ewy e. Mi'i tupono apo'are ehepe — Eweiky'esat apo atiporenōtem Iesui e. Eweiky'esat apo ei'ywania Iuteu potypot atipuksit apo'e morekuat Piratu. ⁴⁰ Mi'i hawyi te'eruwatka popuo — Yt nyti yt nyti. Waku po'og etiporenōtem no mekewat miit Parapa i'atu'e. Waku etiporenōtem Parapa ewo'opyhik hap pyi mehĩ i'atu'e. Mi'i hawyi eti'auka ro Mekewat Iesui i'atu'e haty wo. Mekewat Parapa hero'ok hat miit'in pot'auka hat pytkai — Etiporenōtem no mekewat miit Parapa hawyi waku eti'auka Mekewat Iesui e hap het rakat i'atu'e sa'ag morekuat Piratu pe.

19

¹ Mi'i hawyi Piratu to'e tesurara'in me — Pyno eweipak pak haty wo meiūwat Miit Iesui haity hu rakat wywo e. ² Mi'i hawyi surara'in timōko'i Iesui. Mi'i hawyi wētup ok tipi'ig morekuat esapeu ewywuhat ma'ato hu wywo morekuat painug hap ewywuhat. Mi'i ta'atupag sapeu hu kawiat i'akyt'ape ta'atupag haty wo. ³ Mi'i hawyi morekuat esokpe hup'i ta'atuesai'a nug ta'atumikyry'i hap — Wakuat wakuat Iuteu ywania eporekuat ta'atuehay mikyry'i wo haype. Mi'i hawyi ta'atu'ahyk ahyk Iesui ta'atupo wo haty wo. ⁴ Mi'i hawyi Piratu tioto to'yat pyi ipainug ihup takat nuat rē mekewat e'amātap hu kawiat wywo haty rakat wywo — Eweha'at ro Mi'i Miit kape e. Pywo ti rat yt kat i iminug sa'ag atipuēti e. Yt kat e i. ⁵ Mi'i hawyi Iesui tuwemoherep itote morekuat esokpe sa'ag ipiit ete i'ewyte hu ipainug hap i'akag me tuwemoherep i'atupy'asetpe. Mi'i hawyi Piratu to'e — Eweha'at ro meiūwat Miit kape e. ⁶ Te'eraha'at hawyi te'ero'e haty wo — Wāi ne i'atu'e eti'auka ro eti'auka ro aria'yp posak ete i'atu'e pa'i kororia ta'atuesurara'in

akag nywo Piratu pe. — Eipo pe ra'yn atopag koitywy i'auka ehapiat hamo e katupono uivanētup hawe yt kat pe i ti toi'aparap i'auka hamo atipuēti uito are e. Pyno ewei'auka teran pote ewei'auka ro aria'yp posak ete e ma'ato uito yt sake i atunug neran mi'i tā e Piratu. ⁷ Mi'i hawyi Iuteu akag ko'i tiwesat — Ma'ato uruwat urunāpin hap ete toīne'en mi'i hap ete meiēwat miit i'aparap kahato katupono tuwenoi Tupana Sa'yru Uito e. Mi'i pote etipo'oro ro esurara'in i'auka hamo i'atu'e. ⁸ Karāpeī morekuat Piratu tikuap ta'yn Iesui e hap Uito Tupana Sa'yru e hap hawyi token'ē kahato ra'yn. Mi'i hawyi iperup ta'yn token'ē kahato Iesui auka hap nug hamuat. ⁹ Mi'i hawyi put'okto'e to'yat piat hawyi to'e i ra'yn Iesui pe — Aikope pyi pyno eriot Uhyt e Piratu ma'ato yt Iesui tiwesat hin i ra'yn. ¹⁰ Mi'i pote Piratu to'e — Yt uiwesat i apo Uhyt e. Yt etikuap i apo uikaipyi e'auka hap ta'atuky'esat e. Ta'i Uhyt moropuksit reran pote woropuksit kuap ne'i e katupono uipo pe ne'i ereīne'en En Uhyt e sio woro'auka kary teran pote woro'auka kuap e morekuat Piratu. ¹¹ Ma'ato Iesui tiwesat — Tupana yt enug i uruporekuat no mesuwarote pote yt aikotā kuap i ui'auka hamuat hap uhyt e ma'ato ui'auka pote i'aparap epiat hap iwato toīne'en are ma'ato po'og iwato ekawiat haria i'aparap hap mekewat uherut ewawiat haria wat — Eti'auka ro e haria wat e. ¹² Mio tā e hawyi Piratu tiky'esat po'og Iesui puksit hap ma'ato Iuteu akag wāi'i'atu'e — Yt etiporenōtem nei'o Mi'i Miit i'atu'e ma'ato etiporenōtem pote ti aru e'akag morekuat koro Sesa e hap ewanīkap mo ra'yn Sesa mi'auka wo ra'yn ereīne'en e eimiwan me i'atu'e Piratu pe. ¹³ Mi'i hawyi Piratu tioto Iesui he'ywania Iuteuria akagnia kape waku sio yt i'atu'e hamo. Mi'i hawyi itote ta'apyk i'atupy'asetpe morekuat e'amyap tote aikotā miit'in kuap waku sio yt e hap amyap tote akipy nu kawiat rote ta'apyk Iuteu pusu puat Akipy Kapata e hap tote ta'apyk.

¹⁴ Atposake ra'yn turan ienuk koro hap e'at owakai te morekuat Piratu to'e haty wo — Meiū ra'yn Eiporekuat koro wuat e Piratu Iesui ywania akag ko'i pe. ¹⁵ Ma'ato i'atuehay pirik wo te'ero'e — Yt wyti yt wyti. Yt urumiky'esat i i'atu'e yt uruporekuat hin i i'atu'e. Ewei'auka ro ewei'auka ro aria'yp posak ete i'atu'e haty wo. Mi'i hawyi toi'atuwesat — Ati'auka meiūwat pote ti aru yt kat i eiporekuat koro e. Mi'i hawyi ta'atuwesat — Wētup ok yn ni aiporekuat koro mi'i wyti kuepe morekuat wato Sesa e hap i'atu'e Iuteu akag ko'i.

MATEU 27.32-44 MAKU 15.21-32 IRUKA 23.26-43 PIAT EWY

¹⁶ Mi'i hawyi Piratu to'e tesurara'in me — Pyno eipo pe ra'yn Iesui i'auka ehapiat hamo e. Mi'i hawyi surara'in tioto ra'yn Iesui i'auka hamo. ¹⁷ Mi'i hawyi tuwētem na'yn Iesui Piratu yat pyi te'aria'yp posak wywo. Mi'i hawyi totiototo miit akag'akag e hap kape yity'ok Koukota e hap ipusu puo. ¹⁸ Mi'i hawyi meipepe ta'atupehik ta'atu'apig Iesui na'yn pereku wato wo ipy ko'i i'ewyte ipo ko'i aria'yp posak ete. Typy ok iwywo ta'atupehik typy aria'yp posak ete wētup ok ipo ran kai wētup ok ipo sese kai. Mi'i hawyi ta'atumopoī'ām na'yn Iesui aria'yp posak wywo yi ka'a pan me ta'atupag. Mi'i hawyi y'am me Iesui topyhu'at tomosat e hap ete toīne'en. ¹⁹ Mi'i hawyi morekuat Piratu tipo'oro towat tomiwan Iesui apy totiat hupit hamo. Mio tā to'e Piratu miwan me — Meiū ti Iuteu ywania Potypot sese e tawa Nasare piat ti meiū e. ²⁰ Mekewat Iesui auka hap ti yt pya hin i tawa Ierusarēi kai. Mi'i pote ipoity akasa Piratu miwan kapiat haria. Ta'atukuap kahato Piratu miwan katupono mye'ym pusu puo toiwān Iuteu ywania pusu puat hawyi Iratī ywania pusu puat hawyi Kereku ywania pusu puat Piratu tiwan to'e hap Iesui etiat aria'yp posak totiat. ²¹ Mi'i hawyi Iuteu epa'i koro ko'i te'ero'e Piratu pe — Yt etiwān nei'o meiū ti Iuteu ywania Potypot sese e hap meipe pe i'atu'e ma'ato Mi'i Miit to'e Uito Iuteuria Porekuat e hap yn waku etiwān mehī i'atu'e. ²² Ma'ato Piratu ti'atuwesat — Yt rat e. Yt atiwān i wētup e. Koitywy ti meipe pianuat ra'yn uimiwan topyhu'at wuat'i e'at pe ui'e hap ewy pāi e. ²³ Mi'i hawyi surara'in 4 ok takaria tihep Iesui esokpe. Mi'i ta'atusat hawyi ta'atupat'ok ta'aturaniawuat ma'ato hesokpe hekamisa wato yt aikotā kuap i ta'atuky'esat yne pytkai ta'atusat ta'aturaniawuat. Yt ta'atupat'ok

kuap i yt ta'atuhiot kuap i katupono yt mipi'ig i pote wētup o so'o yn pote yt ta'atupat'ok kuap i. ²⁴ Mi'i pote te'ero'e to'ope — Yt naku i ra'yn watihiot hiot hekamisa wato i'atu'e. Waku po'og watuwemahara yn na'yn uwe ika'iwat pakup puēti hamo i'atu'e. Aikotā sa'awy'i miwan me Saumu 22.18 pe Tupana ehay moherep hat e hap ewy ta'atunug yianmete e hap ewy ta'atunug — Ta'atupat'ok pat'ok hamuat aru uhelokpe hawyi uhekamisa wato ete i'ewyte te'eruwemahara to'opohari pohari hamuat e yianmete miwan me. Mi'i tā e hap ewy ti surara'in tunug Iesui esokpe ete. ²⁵ Mi'i hawyi yt pya hin i aria'yp posak kai Iesui ty Maria toīne'en tokypy'yt wywo hawyi mekewat wētup ok Maria wywo uhyt Koropai wary wywo. Mi'i hawyi i'ewyte mekewat Maria yi Matarena kaipywiat itote tukupte'en i'am me. ²⁶ Mi'i hawyi Iesui teha'at ra'yn aria'yp posak totepyi toty kape i'ewyte topotmu'e tomiky'e kape. Mi'i hawyi Iesui to'e toty pe aria'yp posak ete pyi — Mamai e meiēwat uimimu'e yatype ro ereīne'en koitywy e. Emēpyt no ra'yn toīne'en koitywy e. ²⁷ Mi'i hawyi to'e uhepe topotmu'e pe — Uiwy e meiēwat uity epo pe ra'yn toīne'en e. Mi'i hawyi atioto Iesui ty ui'yat kape hawyi ui'yat piat toīne'en.

MATEU 27.45-56 MAKU 15.33-41 IRUKA 23.44-49 PIAT EWY

²⁸ Mi'i hawyi Iesui tikuap ta'yn topy'a pe wuat i Tupana miky'esat ewywuat tepiat inug hap hawyi to'e miwan miat to'e hap ewy — Are'y'utui kahato e aikotā yianmetewuat Tupana e hap ewy. ²⁹ Mi'i tote toīne'en Uwa sapo hy haiūg nakat toīne'en kui'a pe. Mi'i rē ta'atupo'i pina wy'yp āpy ete amūkiusu ap ewywuat ete. Mi'i rokirē ta'atupuk'a kui'a pe Uwa hy haiūg nakat pe hawyi ta'atupehik Iesui wē ete. ³⁰ Mi'i toihysym kui'a piat hawyi tutu'u hawyi to'e haty wo — Ui'ywot e atunug yne ra'yn uipo'oro epiat hap e. Ikahu ra'yn miit'in ehakjera'at hap e. Waku ra'yn e hawyi ipuhu tek'e ra'yn iku'uro sese ra'yn. Tutum na'yn tehapiat Tupana pe. ³¹ Mi'i rokirē wātym'i kape ta'atuhep teran na'yn meremo aria'yp posak ko'i pyi i'atupiit ko'i katupono ta'atusyp teran meremo katupono mūki'ite ra'yn wemohy hap e'at ta'atu'e haype. — Yt naku i ti watuwepotpap i'atusyp hap ete at min'e hawyi katupono wātym'i turan put'ok'e Tupana mōtypot e'at i'atu'e. Mi'i pote Piratu pe te'ero'e — Etipo'oro ro esurara'in mehī aria'yp posak piaria yt iku'uro i te rakaria kag'yp pik hamo katupono mi'i watunug pote meremo topap sese i'atusyp hamo i'atu'e Iuteuria akag ko'i. ³² Mi'i hawyi Piratu tipo'oro ra'yn tesurara'in i'atukag'yp pik hamo. Mi'i hawyi Iesui yatypiaria kag'yp ta'atupik ta'yn. ³³ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e Iesui kag'yp pik hamo ma'ato Iesui iku'uro sese ra'yn pote yt ta'atukag pik i ra'yn. ³⁴ Ma'ato wētup surara toto Iesui sakupe suk muruku wato wuat hamo. Toisuk hawyi tuwētem huu y'y wywo. ³⁵ Mi'i hap kape ara'akasa kahato uito iku'uro hap are. Pywo pe mi'i hap atiwan yne yt uheso hin i. Mi'i hap ti ahenoi teran ehepe Iesui mohey hanuaria wo eweikupte'en hamo. ³⁶ Yt surara'in tipik i ti Iesui kag'yp uhehamo aikotā Tupana to'e sa'awy'iwuat heno hap ewy ti ra'yn — Yt wētup i ti aru ta'atupik ikag e hap ewy Numeru 9.12 pe.

³⁷ I'ewyte surara tisuk Iesui uhehamo aikotā yianme Tupana to'e miwan me Sakaria 12.10 e hap ewy — Meiūran aru i'atuepiat isuk hap kape te'eraha'at kahato e miwan me hap ewy.

MATEU 27.57-61 MAKU 15.42-47 IRUKA 23.50-56 PIAT EWY

³⁸ Mi'i hawyi Iesui ewy Iuse toto Piratu kape Iesui piit hētup hamo toto. Mi'i Iuse ti Iesui potmu'e wen ma'ato ti token'ē Iuteuria pupi imohey hap enoi hamo. Mi'i ti tawa Arimateia kaipywiat toto Piratu kape hawyi to'e — Morekuat e atihēp teran wyti Iesui piit aria'yp posak pyi mehī e. Mi'i pote toiwesat — Hē to e etihep to e. Mi'i hawyi Iuse toto hawyi toimo'āpyk ta'yn Iesui piit aria'yp posak pyi. ³⁹ Mi'i hawyi mekewat Nikutemu sa'awy'iwuat toto wātym wuat Iesui kapiat hat toto wy Iuse wywo. Put'okta'atu'e hawyi mohag hy ikap takat mira kawiat Nikutemu terut wētup hyt ikap. Mi'i hawyi ta'atupen towy Iuse wywo Iesui piit ete 40 Kiru rakat ta'atupen. ⁴⁰ Mi'i hawyi mohag hy ko'i wywo

ta'atu'ok po'i sokpe kyt'i hawyi ta'atupo'i po'i aikotā Iuteuria ywania eko ewy i'atuwo-
'osyp turan wuat ewy ta'atunug Iesui piit ete mekewat mohag hy ikap takat mira kawiat
wywo. ⁴¹ Mi'i hawyi yt pya hin i Iesui auka hap kai mikoi ypia toīne'en. Mi'i py'asetpe
toīne'en wo'osyp hap pakup nu ka'a pe yi py hot'i piat wo'osyp hap. ⁴² Yt pya i pote ta'a-
tusyp teran mi'i pe Iesui piit katupono Tupana mōtypot e'at yt pya i ra'yn. Wātym'i ra'yn
pote mūki'ite toīne'en at min'e hawyi i'atu'e Iuteuria pote. Mi'i pote ta'atusyp teran Iesui
meremo mikoi ypia puat wo'osyp pakup hawe yt pya i iku'uro hap kai pote.

20

¹ Mi'i hawyi mye'ym e'at hawyi mytu'u e'at pe toto ra'yn mana Maria yi Matarena
kaipywiat Iesui syp hap kape. I'ypyryp te turan at yt ihot'ok i te turan toto Iesui piit pen
mohag hy wuat hamo. Mi'i hawyi put'ok'e hawyi teha'at kahato Iesui syp hap kape. Mi'i
turan ta'akasa ra'yn te'okenhyp'ok pe ra'yn toīne'en. ² Mi'i hawyi teput kahato ipotmu'e
Simāu Nu piat henoī hamo i'ewyte uhenoi hamo mekewat wētup ok Iesui emiit iky'e hat
piat henoī hamo. Mi'i hawyi to'e uruepe – Ta'atuero'ok ta'yn wyti Aika'iwat Iesui hyp
hap totepyi mimi'in e. Mi'i hawyi yt uruikuap i aikowo ta'atuereto e uruepe tehay pirik
wo.

IRUKA 24.12 PIAT EWY

³ Mi'i hawyi Peteru wētup ok ipotmu'e wywo tuwat tokohyeput no hyp hap kape te'e-
ra'akasa hamo. ⁴ Mi'i hawyi put'ok'uruto'e itote ma'ato mekewat wētup ok ipotmu'e hat
po'og ihyha Peteru kai. Mi'i pote put'ok'are Nu e'yanmete uito Iuwāu. Mi'i hawyi arepỹ-
'ātutuk Iesui pū'ē kape teha'at hamo nu ka'a pe hepiok hamo. ⁵ Mi'i hawyi ara'akasa
ipo'i po'i hap sokpe yn ma'ato yt areke i hyp hap nu ka'a pe. ⁶ Ma'ato mi'i hawyi Peteru
put'ok'e wat'yomo ma'ato meremo Peteru teke nu ka'a pe teput no. Mi'i hawyi ta'akasa
Iesui suwy hap sokpe. ⁷ Mi'i hawyi kokai ta'akasa i'akag suwy hap to'okmoī me. ⁸ Mi'i
hawyi mekewat wētup ok po'og ihyha rakat uito areke Peteru owakai te Iesui syp hawe.
Mi'i hawyi ara'akasa yne ra'yn mekewat sokpe hawyi – Tuwētem na'yn sig gu'uro pyi pāi
are'e uipy'a pe are ara'akasa Iesui suwy hap kape hawyi. Heremo ra'yn uhepe tuwētem
na'yn gu'uro pyi hap are katupono heiam yn sokpe ipueri pueri hap iheg me toīne'en
ma'ato Iesui piit yt ipuo i mi'i pote atimohey kahato itote are. ⁹ Sa'awy'ite ti aikotā iwan
me Iesui wētem gu'uro pywiat e hap etiat yt atikuap hin i te ma'ato mesup ara'akasa
ra'yn. Koitywy hyp hawiat yt kat i hap hawyi atikuap sese ra'yn i'atumienoi sa'awy-
'iwuat miwan miat ko'i aikotā Iesui tuwētem aru e hap ko'i atikuap sese ra'yn. ¹⁰ Mi'i
hawyi uruta'aipok i ra'yn getap kape. ¹¹ Ma'ato mana Maria yi Matarena kaipywiat yt
toto teran i ma'ato itote tuwak kahato hyp hap tote. Mi'i hawyi teha'at hyp hap ka'a puo.
¹² Mi'i hawyi ta'akasa ra'yn atipy kaipywiat typy ok i'atuesokpe ikytsig kahato apyk pe
wētup ok i'akag kai wētup ok ipy kai aikope sa'awy'i Iesui piit toīne'en hap tote ta'akasa.
¹³ Mi'i hawyi mi'iria te'ero'e mana Maria pe – Kat pote kahu erewak mana i'atu'e. –
Yt uwe i tosyp hawe pote an arewak e. Ta'atuero'ok ta'yn sig an Uika'iwat piit hawyi yt
atikuap i aikope ta'atupag ipiit hap pote an arewak e. ¹⁴ Mi'i hawyi Maria tuwemorem
tosaipepe hawyi ta'akasa Iesui y'am me ma'ato yt toikuap i uwe meiē. ¹⁵ Mi'i pote – Kat
pote kahu erewak mana e uwe kahu etikat e. Mikoi ka'iwat sio e yn tuwanētup hawe mi'i
hawyi to'e – Aikope kahu etioto mesuwiat piit mimi e. Ehenoi pote mono uhepiat hawyi
atat i e. ¹⁶ Mi'i pote toiwesat – Maria e hawyi ihay ete aikotā to'e het hap ete toikuap uwe
Iesui hawyi tuwemorem meremo hawyi – Wo'omu'e hat e ma'ato topusu puo Hapuni e.
¹⁷ Mi'i hawyi Iesui to'e – Epohep o uipy ete mana katupono ara'aipok teran Ui'ywot kape
e. Mi'i hawyi ma'ato mohenoī ro uhehay mio wyti koitywy are'am irane ra'yn Ui'ywot
kape e. Mi'i pote mohenoī ro uhehay mio wyti Uipotmu'eria pe – Koitywy are'am irane
ra'yn Ui'ywot kape Ai'ywot Tupana kape ere'e ro ui'e hap uheywyt'in me mana e. ¹⁸ Mi'i
hawyi Maria yi Matarena kaipywiat toto ra'yn meremo ipotmu'eria kape wakuap enoi

hamo. — Waku kahato mimi'in katupono mio ra'yn ara'akasa ra'yn Aika'iwat Iesui am hap e. Pywo pe ti tuwētem na'yn gu'uro pyi Iesui e. Mi'i hawyi tohenoi yne Iesui ehay tepiat.

MAKU 16.14-18 IRUKA 24.36-49 PIAT EWY

¹⁹ Mi'i hawyi mekewat mytu'u ewātym'i turan ipotmu'eria te'eruwa'atunug iheg me Iuteuria akagnia pupiat te'eroken'ē haype. Mi'i hawyi put'ok'e ra'yn Iesui i'atupy'asetpe. Mi'i hawyi to'e i'atuepe — Koitywy yt eweiken'ē tei'o. Eiwepit ro e. ²⁰ Mio tā to'e hawyi toimoherep toposuk hap ko'i hawyi to'ywy pe suk hap toimoherep. Mi'i hawyi ta'atuka'iwat kapiat te'eraha'at kahato hawyi i'atuwepit kahato ra'yn. ²¹ Mi'i hawyi Iesui to'e — Uiwyrria'in e mio ahētup ta'yn Tupana pe eiwo'oky'e kahato hap mi'i pote wāi ei'arot re po'og e. Sa'awy'i te ti Ui'ywot uipo'oro tehay wakuat moherep hamo miit'in me uipo'oro. Mi'i hap ewy te koran woroho'opo'oro eipe Uipo'oro hat tehay wakuat moherep hamo wuat'i ywania pe e. ²² Mi'i hawyi Iesui ahen'ē haty wo i'atuewawi hawyi to'e — Ereke ro urupy'a pe ewei'e ro Tupana Pā'āu me e. ²³ Karāpe Tupana Pā'āu put'ok'e sese ehepe aru eipy'a topyhu'at kahato Tupana eiam mo e. Mi'i tupono karāpe ewei'e Tupana pe eipy'a piat — Waure wo o ereīne'en mi'i miit minug sa'ag epiat hap ko'i kai mi'i hawyi meremo waure wo Tupana topyhu'at ei'e hap ewy e. Mi'i tā ewei'e hawyi waure wo i'ewyte toīne'en Ui'ywot atipy piat i'aparap hap ko'i kai are ma'ato yt ewei'e i pote ti aru yt waure wo i toīne'en are e.

²⁴ Mekewat mytu'u e'at pyra'ak'i turan Iesui tuwemoherep ta'yn iheg miaria py'asetpe hap e'at pe. Mi'i turan wētup ok ipotmu'e yt uwe i Tume e hap wētup het Titimu e hap itote. ²⁵ Meiūran tut ra'yn Tume hawyi — Tuwētem na'yn gu'uro pyi Aipotypot mehī i'atu'e. Pywo ti rat uruta'akasa ra'yn i'atu'e. Toīne'en pakup i Aika'iwat i'atu'e. Ma'ato Tume ti'atuwesat — Eheso kahato rat katupono yt toīne'en hin i e. Isuk hap kape ara'akasa pote atimohey. Mi'i hawyi woroho'o'ehaymohey pāi ma'ato yt pote yt e. Arepū'īapag ipo suk hap ka'a pe hakupe suk hap ka'a pe pote yn pywo e. Ma'ato yt arepū'īapag i pote yt atomohey i toīne'en i hap e Tume ipotmu'eria pe.

²⁶ Mi'i hawyi put'ok'e i ra'yn mytu'u e'at hawyi te'eruwa'atunug i ra'yn itote ma'ato mekewat e'at pe toīne'en na'yn i'atupy'asetpe Tume. Mi'i hawyi ta'atue'okenhyp kahato mekewat ta'atu'yat pe hawyi tukupte'en iheg me ta'atu'auka hap pupi. Ma'ato iheg me pytkai meremo ti Iesui tuwemoherep y'am me i'atuto'oran me. Mi'i hawyi to'e — Waku hap yn ahētup Tupana pe ehupi uiwyrria'in e. ²⁷ Eiwepit ro e. Uipotmu'e Tume e erokosap to uhowawi are erepū'īapag no uiposuk hawe i'ewyte uhakupe suk hawe hawyi mono uikuap en sio Uito sio yt e. Mi'i hawyi uimohey ro en mehī e. Yt etipun nei'o uimohey epiat hap Tume e. ²⁸ — Uika'iwat e koitywy woromohey kahato ra'yn Uhetupana kahato ra'yn En e Tume. ²⁹ — Tume era'akasa potiat uimohey hat en e ma'ato po'og uimohey hat yt akasa i uhowawiat haria po'og po'og uimohey haria ekawiat e katupono mi'iria uimohey haria tukupte'en yt karāpe i uhowawiat akasa sese pytkawiat haria mi'iria e. Mi'iria ti aru po'og Tupana mowepit hanuaria torania kai e Iesui Tume pe.

³⁰ Toīne'en mesuwat yi tote turan Iesui tunug kahato tomisepap ko'i are. Pywo ti rat Tupana esaika hap wywuat wakuap kahato toimoherep uruepe topotmu'eria piat akasa hamuat. Mesuwe yt atiwan kuap i torania towato hap ko'i e katupono mesuwat miwan me ipat'ok yn ahenoi kuap Iesui minug ko'i are. ³¹ Ma'ato kat ko'i kat ko'i atiwan mesuwat uimiwan me ahenoi kahato ra'yn haty wo uipy'a pyi katupono atiky'esat kahato uimiwan kuap haria tukupte'en aru Iesui mohey haria. Atiky'esat kahato eweimohey Iesui ti Tupana Sa'yru sese hap i'ewyte atiky'esat ewetunug Iesui Eipotypot koro sese wuanuat hap atiky'esat uimiwan etiat wemu'e haria. Eweimohey ro Iesui are uipy'a pyi. Pywo pe ti Iesui upiaria sese eweikupte'en pote waku pe eweikupte'en Tupana py'a pe i'ewyte wuat'i e'at piat eweikupte'en mesuwe i'ewyte atipy pe are. Uito ipotmu'e imiky'e sese Iuwāu.

21

¹ Mi'i hawyi Iesui tuwemoherep uruewawi topotmu'eria kape i ra'yn ihyemyi'a wato ēpe tote. Sa'awy'i tuwētem gu'uro pyi hawyi tuwemoherep uruewawi urutenuk turan ihēg me urutukupte'en turan. Mi'i hawyi mytu'u e'at pe tuwemoherep i uruewawi karāpe ipotmu'e Tume toīne'en uruwywo turan tuwemoherep i. Mi'i hawyi tuwemoherep i ra'yn uruewawi mekewat ihyemyi'a wato yi Karireia py'asetpiat yēpe ete mekewat hyemyi'a Tiperiati e hap het rakat yi kyt upi tuwemoherep i uruewawi. Mi'i tā hap ewy tuwemoherep uruewawi gu'uro pyi tuwētem hawyi. ² Wētup ewātym Simāu Nu to'e uruepe – To'iro i pira pe e uruepe. Mi'i hawyi Waku uruto'e. Urutukupte'en itote Simāu Nu hawyi ipotmu'e Tume wētup set Titimu ipat rakat. Mi'i rē ipotmu'e Natana'eu tawa Kana tama Karireia kaipywiat. Mi'i hawyi Sepeteu sa'yru'in hawyi tpyy ok ipotmu'eria Tiaku i'ewyte uito Iuwāu urutukupte'en itote. ³ Mi'i turan Simāu Peteru to'e uruepe – Aho'opytyk ta'yn pira e hawyi – Urapap eupi uhyt uruto'e. Mi'i hawyi urutuwehyt'ok ta'yn yara pe. Mi'i hawyi pira uruho'okat ka'ap uruesuki wato wo wen ma'ato yt uruepira hin i uruikat ka'ap pytkai. ⁴ Mi'i hawyi hunete wētup ok miit kape uruteha'at yi kyt rote ma'ato yt uruikuap i uwe hap. ⁵ Mi'i hawyi tehay pirik wo tuwēpowat uruewawi – Uha'yru'in ehēpira ra'yn apo'e. – Yt rat uruto'e yt wētup i pira uruipuēti Uhyt uruto'e. ⁶ – Pyno eipo sese kai ro eweipag y'y pe ehesuki wato e. Mi'i kai wyti aru eweipuēti ra'yn pira e tehay pirik wo. Mi'i hawyi uruimak y'y pe uruepo sese kai yara ywytpuo. Mi'i hawyi howapy kahato pira wo uruesuki wato. Mi'i hawyi urutiōtem neran na'yn uruesuki wato ma'ato pira i'atu poity'i pote yt uruiherep kuap i urue'yara kape. ⁷ Mi'i hawyi ipotmu'e imiky'e uito are'e Peteru pe – Aika'iwat wyti koity'i iuēpe yēpe tote mehī are. Ui'e hap toikuap ta'yn hawyi tesokpe pag na'yn katupono yt tesokpe pe i ipotpap pote hawyi peso'e yara pyi y'y pe toto Iesui kapiat hamo. Yt pya i ma'ato yara pyi Iesui kape 200 iā'āg hap ewy yēpe kape. ⁸ Mi'i hawyi urutekyi uruesuki wato yēpe kape i'atu kahato pira wywuat pote ipoty'i kahato pote. ⁹ Mi'i hawyi urutu wētētem yara pywiat hawyi uruta'akasa ra'yn pira kā'ā ko'i man ko'i aria sapyphen me. ¹⁰ Mi'i hawyi Aika'iwat to'e uruepe – Eherut ro eimipytyk pira ko'i uhepe e. ¹¹ Mio tā e hawyi Simāu Peteru toto totekyi suki wato yēpe kapiat hamo. Mi'i hawyi pira iwato'in nakaria toipuēti itote ma'ato pira i'atu kahato pytkai hesuki pira yt tihiot hin i. Mi'i hawyi toimorania hawyi 153 pira iwato'in kahato rakaria toipuēti. ¹² Mi'i hawyi Iesui to'e uruepe – Aimi'u ra'yn e. To'iro watenuk e uruepe. Urutenuk turan – Uweī En yt uruto'e i Iesui pe katupono uruikuap kahato uruwanētup hawe Aika'iwat Iesui toīne'en itote pote. ¹³ Mi'i hawyi Iesui tat man hawyi toimō'ē uruepe hawyi pira totat i'ewyte hawyi toimō'ē. ¹⁴ Mi'i tā Iesui tuwemoherep topotmu'eria kape mye'ym mo gu'uro pywiat tuwētem hawyi. ¹⁵ Te'erenuk kahu rokirē to'e Iesui – Simāu Iuna sa'yru uiky'e po'og apo eti'atuky'e irania'in hap ko'i kai e. Uiky'e apo po'og etiky'e mesuwarotiat hap ko'i kai e. – Ta'i Uika'iwat etikuap ta'yn aikotā ewy sese ewy areīne'en hap e. – Simāu uiky'e sese pote eti'atumu'e ro uimohey pakup haria aikotā aihū ko'i apykok haria topoi tohū mēpyt'in hap ewy e. ¹⁶ Mi'i hawyi to'e i – Simāu Iuna sa'yru uiky'e sese apo en e. – Ta'i Uika'iwat etikuap ta'yn aikotā ewy sese ewy areīne'en hap e. – Pyno uiky'e sese pote Simāu eti'atumu'e ro uimohey hanuaria aikotā aihū ko'i apykok haria topoi tohūria tomierohik ko'i hap ewy e. ¹⁷ Mi'i hawyi mye'ym mo Iesui to'e i – Simāu Iuna sa'yru uiwy sese apo en e. Uiwy apo en e Iesui pote Peteru haty'u hawyi toiwesat – Sakpo'e wyti ewy sese areīne'en uito Uika'iwat e. Wuat'i kuap hat ri En mi'i tupono ti etikuap ta'yn epy'a pe ekai areīne'en aikotā ewy koro areīne'en e. – Uiwy en pote etimu'e uimohey haria mehī aikotā watipoi aihūria mēpyt hin ko'i ewy ahēpiku piku ko'i ewy Simāu e. ¹⁸ Ahenoi teran wētup pywuat hap epe Peteru e. Sa'awy'ite turan emiky'esat ewy yn ereīne'en e. Ta'i ewe'ok kyt yt hap etopag hawyi ewyry aikowo aikowo emiky'esat ewy yn etunug sa'awy'i e ma'ato meiūran ti aru epo'oro hawyi epo etitorok

ewanĭkaptia pe hawyi epopo'i po'i ra'yn miit'in yt emiky'esat ewy i. Mi'i hawyi ereto ra'yn aikowo aikowo yt epap i hap kape e Iesui Peteru pe. ¹⁹ Tohenoi yianme aikotā aru toimōtypot Tupana toku'uro turanuat hamuat. Mi'i hawyi to'e Iesui — Pyno to'iro i uhupi Peteru e. ²⁰ Mi'i tā e pote Peteru iha'at kahato tesaiepiat ipotmu'e kape mekewat ipotmu'e imiky'e kahato hat kape mekewat wepehik Iesui etiat hat kape mekewat uweĩ ema'at hat e Iesui piat hat kape teha'at kahato Nu. Mi'i hawyi apo'e Iesui pe. ²¹ — Kat aru ai'okpe kawiat emiit tunug mehĩ e uhepiat pe. ²² Mi'i hawyi toiwesat — Kat aru ai'okpe kawiat tunug yt ere'e tei'o Peteru ma'ato aikotā aru Uika'iwat tomoherep uhepe uiminug wuat pāi yn o Peteru po'og waku ere'e ewepe e. Kat kahu aru Tupana tiky'esat atunug ere'e ro e. Atiky'esat ahaiepiat toĩne'en mot'i mesuwarote pote ta'i toĩne'en mot'i kuap karāmuo ui'aipok hap kape hap ewy atiky'esat pote atunug kuap i e Iesui Peteru pe uhepiat. ²³ Mio tā e Iesui pote irania'in Iesui mohey haria te'ero'e to'ope — Pyno ti sio yt iku'uro rakat nuat i meiēwat ipotmu'e i'atu'e uhetiāt ma'ato Iesui yt mio tā e pytkai i mio tā i'atu'e uhetiāt. ²⁴ Pywo pe ti mesuwat uimiwan uiminug sese yt uheso i are. Ta'i yne mesuwat uimienoi pywo sese rakat yn toĩne'en. Aikotā ara'akasa hap ewy atiwan aikotā atikuap hap ewy ti atiwan. Uruikuap kahato Iesui hāpyk sese hap are yne hap topyhu'at aru to'e hap ewy katupono yt karāpe i wētup e hap ete i'aparap. Yt karāpe i uruma'at yt wētup mo i hap. Uruikuap sese ti Mi'i Miit. Ahehakyera'at kuap kahato hat to'e hap ewy. Tupana Sa'yru sese Mi'i Miit are uruto'e wato'e pāi. ²⁵ Ma'ato po'og po'og Iesui tunug mesuwat uimiwan kai are yt ahenoi kuap i yne. Iesui minug wakuat ko'i Iesui mienoi wakuat ko'i i'atu kahato toĩne'en ma'ato wahenoi henoī teran yne yne iminug hap ko'i pote mesuwat uimiwan me pote yt watunug kuap i kahato katupono i'atu kahato wyti imisepap ko'i ma'ato yne aitoria wahā'āg iwan nug hamo mi'i pote meiūran howapy kahato mesuwat yi wato hap ok tā tukupte'en. Sakpo mesuwat aipytyp tote mekewat aimiwan Iesui etiat to'ototetote tukupte'en. Yi yne howapy hap ewy mesuwat yi topyhu'at aimiwan eiam mo yn na'yn are'e koitywy mesuwe uimiwan Iesui etiat hap tote. Pyno toran na'yn mesup uimiwan. Uito ti Iesui miky'e po'og nakat are. Pyno waku Tupana pe.

Uito Iesui miky'e Iuwāu

IESUI SAIPEPIARIA MINUG KO'I

UIMIKY'E TEOWIRU

¹ Pyno mesuwat waku uimiwan ewawiat mehĩ Teowiru atipo'oro. Uito ti ewy Iruka. Ha'awyte atipo'oro wētup uimiwan Iesui etiat ewawi mehĩ. Ha'awyte uimiwan me ahenoi epe yne Iesui minug sa'awy'iwuat hap ko'i ete i'ewyte imienoi sa'awy'iwuat ko'i hap ahenoi. Mekewat miwan ahēt'ok Iesui etiat Iruka mienoi are.

MAKU 16.15 IRUKA 24.51 PIAT EWY

² Sa'awy'i Iesui ti'atu'airo temiit'in sese hawyi to'e i'atuepe — Uiwyrria'in e woroho'opo'oro eipe uimoherep wuat'i ywania piat hamo e. ³ Mi'i hawyi Iesui iku'uro ra'yn aikawiano ma'ato ti toku'uro pyi toĩne'en pakup i ra'yn. Mi'i hawyi tuwemoherep i ra'yn temiit'in kape. ⁴⁰ e'at kapiat tuwemoherep i'atuewawiat tuwētem gu'uro pywiat hawyi. Wētup ewaty hap ewy toi'atumu'e itote hawyi ta'atumohey sese ra'yn heĩne'en pakup i hap. Toi'atumu'e aikotã aru Tupana topyhu'at Miit'in Porekuat no hap ete. ⁴ Wētup ewaty toi'atumu'e hawyi te'eruwa'atunug yne Iesui kape. Mi'i hawyi to'e temiit'in me — Uiwyrria'in apuete meiūran ti aru Ui'ywot tipo'oro Topã'āu ehowawi e. ⁵ Aikotã sa'awy'i are'e ehepe hap ewy — Tupana ehēt'ok kahato irane Topã'āu wo uiwyrria'in are'e sa'awy'i. Sa'awy'i sese Iuwāu ehēt'ok y'y wo ma'ato mesup Tupana to'e uhepe — Uha'yru e wētup e'at pe aru yne esaipepiaria ati'atuset'ok Uipã'āu Wakuat no e uhepe. Pyno mi'i to'e hap ewy irane einug eipe Topã'āu Wakuat no uiwyrria'in e. Mi'i pote waku ewehekatup o meiūpe tawa Ierusalēi me Tupana Pã'āu Wakuat ut hap e'at e. Areto irane atipy kape hawyi Ui'ywot tipo'oro meremo ehowawi Uipã'āu Wakuat aikotã are'e sa'awy'i ehepe hap ewy e. Mi'i hawyi waku kahato eweikupe'en eipiit yne puo Tupana Pã'āu Wakuat topyhu'at hawyi e Iesui temiit'in me.

⁶ Wētup e'at tokosap hawyi apo'i'atu'e Iesui pe — Uruka'iwat i'atu'e koitywy apo eti'atuehakyera'at irane ra'yn ai'ywania ahewanĩkaptia po pyi sio yt i'atu'e. Koitywy apo ai'ywania pe etum i ra'yn ahe'yi sio yt i'atu'e. ⁷ Mi'i hawyi toi'atuwesat — Uiwyrria'in e Tupana yn ni ikuap kat e'at pe aru tutum ai'ywania pe i'atue'yi Kanã'ã i ra'yn hap e. Tupana yn ni ikuap kat e'at pe tutum i ai'ywania po pe hap i ra'yn e. Mi'i pote yt eipo pe kuap i e. Ta'i Ai'ywot yn ikuap karãpe ahewanĩkaptia po pywiat ai'ywania e'yi hep hamuat e. Kat e'at pe kat ewaty pe hap Tupana yn ni ikuap e. ⁸ Ma'ato pywo tut irane Tupana Pã'āu ehowawi eimoesaika hamo e. Totopag Topã'āu Wakuat ehepe hawyi ti aru Uimoherep ta'yn eipe wuat'i miit'in me e. Sa'awy'i ti aru tawa Ierusalēi miaria pe Uimoherep ehehay wo e. Mi'i hawyi ti aru yi Iuteu piaria pe uimoherep hawyi yi Samaria piaria pe Uimoherep e. Mi'i hawyi yi wato hap ok tã wyti aru Uimoherep eipe ehehay wo wuat'i ywania puo e Iesui topotmu'eria pe ahepe.

MAKU 16.19 IRUKA 24.50 PIAT EWY

⁹ Mio tã to'e rokirē Iesui ta'am na'yn yity'ok pyi. Mi'i hawyi te'eraha'at turan teke ra'yn ywyhig me. Mi'i hawyi yt heremo i ra'yn Iesui. ¹⁰ Mi'i hawyi te'eraha'at re turan typy ok atipy kaipywiat put'ok'e i'atuepe i'atuesokpe ikysig kahato rakaria. ¹¹ Mi'iria te'ero'e Iesui saipepiaria pe — Kat poteĩ eweha'at atipy kape eipe yi Karireia piaria i'atu'e katu-pono toto ra'yn Iesui atipy kape i'atu'e ma'ato aikotã toto hap ewy te ti aru ta'aipok i i'atu'e ipotpo'ororia pe ahepe.

¹² Mi'i hawyi Ipotpo'oria te'era'aipok i ra'yn Uriweira ypia pyi tawa wato Ierusalēi kape yity'ok apype kaipyi te'era'aipok i. Yt pya pyi i te'era'aipok aikotã Iuteu ywania i'atuewry yt pya i Tupana mōtypot e'at turan hap ewy. ¹³ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e i ra'yn ipotpo'ororia mekewat okipy ywaiti rakat pe. Mi'i hawyi itote tukupte'en i ra'yn aikope sa'awy'i Iesui wywo tukupte'en hap tote. Itote tukupte'en ipotpo'ororia PETERU

IUWĀU hawyi TIAKU hawyi ĀTERE WIRIPI TUME PATORUMEU MATEU TIAKU mekewat Auweu sa'yru SIMĀU mekewat surara IUTA mekewat Tiaku ywyt. Mi'iria ipotmu'eria sese tukupte'en aikope sa'awy'i Iesui tenuk okipy ywaiti tote hap tote te'eropyhu'at 11 ok takaria. ¹⁴ Mi'i hawyi irania'in Iesui mohey haria i'ewyte haryporia'in ko'i Iesui ty Maria tukupte'en itote. Mi'i hawyi Iesui ywyt'in ity mēpyt'in tukupte'en itote torania. Mi'i hawyi at ka'ap i'atuehay Tupana kape mi'iria. To'o'ewy'ewy ta'atuhētup Tupana kape wētup wanētup hap ewy yn. Itote wētup ehay yn i'atuwanētup hap Tupana kape.

¹⁵ Wētup e'at pe 120 ok takaria Iesui mohey haria tuwehyt'ok ywaiti pe. Mi'i hap tote Peteru ipoīām i'atupy'asetpe tehay i'atuewawiat hamo. ¹⁶ Mio tā to'e i'atuepe – Uiwyrria'in e sa'awy'i sese ti Tupana Pā'āu henoi kahato Tosa'yru Iesui etiat aha'ase'i morekuat Tawi pe – Meiūran aru atipo'oro esaiepiat Wuat'i Porekuat nuat e. I'ewyte Uimipo'oro ma'at hanuat aru toīne'en wētup ok hemiit sese e Tupana sa'awy'i morekuat Tawi pe yiannote Aika'iwat Iesui ma'at hanuat Iuta etiat tohenoi e Peteru. Mi'i hap ewy Iuta tima'at sa'ag Aiporekuat Iesui aikotā Tupana to'e aha'ase'i Tawi pe hap ewy ra'yn e. ¹⁷ Ga'atpo Iuta wywo watoīne'en 12 ok te. Ta'i ipotpap kahato mi'i aiwywo e. ¹⁸ Ha'awyte Aika'iwat ma'at hap sa'up wywo toikiyi'at te'yi. Mi'i hawyi Iuta yt iwepit hin i tominug sa'ag hap ete hawyi tuwe'auka ra'yn tuwe'ut'yp kyt'yt pe. Mi'i hawyi ipiit ipuk kahato. Mi'i hawyi i'oghyt'at yi itote hap tote i'ok pok'e hawyi ime'en wētem e. ¹⁹ Mi'i hawyi ti Ierusalēi miaria ikuap ta'yn Iuta iku'uro hap. Mi'i hawyi iku'uro hap tote ta'atuset'ok – Suu sa'up muat mikiyi'at yi i'atu'e ma'ato i'atupusu puo Akeutama i'atu'e. ²⁰ Ta'i sa'awy'iwuat mienoi morekuat Tawi pypy'e hap ewywuat – Ewei'atoiat ro iwat he'yi e i'ewyte ewei'atoiat i'yat e. Waku yt uwe i toīne'en itote e. Mi'i hawyi mono waku wētup ok po pe ra'yn iwat motpap topyhu'at e Tupana Tawi pe sa'awy'i Iuta piat pe Saumu 109.8 pe e. ²¹ Pyno uiwyrria'in waku Iuta potpap wētup ok po pe watopag aikotā sa'awy'i Tupana to'e Tawi wē pywiat hap ewy e Peteru. ²² Waku ti watopag wētup miit wakuat po pe Iuta mipun motpap e Peteru. Waku wati'airo wētup ok miit ha'awytewuat Iesui wywuat hewyry rakat e. Waku wati'airo wētup ok yne Iesui minug ko'i kapiat akasa hat i'ewyte Iuwāu miat Iesui het'ok hawyi ta'am i ra'yn To'ywot kape hap kapiat akasa hat e. Waku wati'airo wētup ok wakuat yne Iesui toku'uro hawywiat toīne'en pakup i hap kapiat akasa hat e Peteru Iesui potmu'eria pe. ²³ Mi'i hawyi ta'atukat hawyi ta'atupuēti typy ok Iesui potmu'eria ha'awyte wuaria ikuap kahato haria ipotmu'eria sese wētup ok Matia hawyi wētup ok Iuse. Typy ok ta'atupuēti Iuta saiepiat waku rakat. Iuse set wētup Parasapa i'ewyte Iutu i'atu'e. – Pyno waku wतिकat uwe Tupana miky'esat eywuat 12 ok takat sio mehī Matia sio mehī Iuse i'atu'e. ²⁴ Mi'i hawyi ta'atuhētup – Tupana i'atu'e ehenoī uruepe aiū emiky'esat ewywuat Iuta saiepainuat i'atu'e. Katupono En yn miit'in py'a wanētup hap kuap hat. Mi'i pote En yn etikup uwe waku rakat sio Matia sio Iuse i'atu'e. ²⁵ Katupono yt uwe i Iuta potpap nug hat mesup i'atu'e. Toto ra'yn Iuta teiam aria wo'omoso'opot hap kape i'atu'e. Pyno waku eti'airo wētup ok Iuta saiepainuat sio Iuse sio Matia i'atu'e Tupana pe. ²⁶ Mi'i hawyi ti te'eruwemahara ra'yn aikotā Tupana tiky'esat typy ok takaria kaipywiat kuap hamo. Mi'i hawyi i'atuwemahara hap henoi ra'yn Matia e. Mi'i hawyi – Ta'i Matia ti Tupana mi'airo i'atu'e to'ope. Mi'i hawyi ta'atupag 11 ok takaria kape mehī Matia hawyi 12 ok i ra'yn topyhu'at ipotmu'eria sese ra'yn tukupte'en itote. Waku i ra'yn.

Aikotā hap ewy ahenoī mesuwe uimiwan me uito Iruka.

2

¹ Mi'i hawyi 50 e'at Iesui gu'uro pyi hap ete Iuteuria enuk wato hap e'at put'ok'e tawa Ierusalēi me yahig wato sakpuat tokoka'at hap e'at kapiat ta'atuwatetup hamo. Ta'atueko wuat'i eanu piat hap ewy. Mi'i hap tote Iuteu ywania te'eruwa'atunug kahato kat e hap yi kat e hap tama kaipyi. I'ewyte Iesui mohey haria te'eruwa'atunug wy

itote Iuteu ywania mi'iria pote. ² Mi'i hap tote put'ok'e Iesui mohey haria ete muehay ewywuat. Ta'atukuap muehay wasere wato puehay ewy. Mi'i kaipyi i'atuehay wuat'i ywania kape. Teke i'atupy'asetpe muehay hap ewy. ³ Mi'i hawyi irania'in te'era'akasa Iesui mohey haria apyepke ariāty ewy. Mi'i put'ok'e Iesui mohey haria apyepke atipy kaipyi ariāty ewywuat. ⁴ Mi'i ti Tupana Pã'āu tuwehik Iesui mohey haria ete. Mi'i kaipyi kat pusu kat pusu puo i'atuehay kahato Tupana Pã'āu kaipyi. Irania'in pusu ta'atsepap ta'yn i'atuehay kuap ta'yn yt ta'atuwat ta'atupusu pytkai i kat pote Tupana Pã'āu kaipyi pote ta'atukuap. Ta'i Tupana Pã'āu ihay kahato i'atuwē pyi yt i'atumikuap wuat pytkai. Katupono Tupana ihay i'atuewawi topusu puo. ⁵ Itote tawa Ierusalēi me tukupte'en kahato Iuteuria aikope pyi aikope pyi mesuwat yi wato hap ok tā te'eruwa'atunug Tupana mohey kahato haria. ⁶ Mi'iria py'asetpe Iesui mohey haria i'atuehay. Mi'i kape ō'ē haria wuat'i pusu puat ihay rakaria te'eruwanētup kahato – Aikotā tupono som ta'atukuap aimotag hap ahe'yi pusu yt karāpe i te'eremu'e aiwywo pytkai i'atu'e. Mi'i hap kape te'eruwa'atunug kahato mi'i hap kuap hamo. – To'iro watuwanētup i'atuehay kape i'atu'e. ⁷ Mi'i hawyi wa'atunug haria te'eraha'at kahato Iesui mohey haria kape. Mi'i hawyi te'erewanētup kahato – Aikotā aikotā tupono ta'atukuap aipusu wētup tawa kaipywiaria pytkai i'atu'e. Aikotā aiwemotag hap ahe'yi pusu ko'i ta'atukuap i'atu'e. Uruikuap ti meimuēwuarua yt karāpe i ikohyewyry ahe'yi puo i'atu'e. Yne meimuēwat yi Karireia piaria wemotag haria ko'i i'atu'e. ⁸ Aikotā tupono som ta'atusu'at kuap aipusu i'atu'e. Aikotā som ta'atusepap kahato aimotag hap pusu ai'ewywuaria i'atu'e. Aikotā hap kaipyi som Iesui mohey haria meiūpiaria tikuap kahato yne yne aipusu ko'i i'atu'e to'ope. ⁹ Aikotā hap kaipyi som pyno aimotag hap ko'i yi Patui ywania pusu yi Metui ywania pusu yi Eramita ywania pusu yi Mesuputamia ywania pusu yi Iuteu ywania pusu yi Kapatusia ywania pusu yi Puntu ywania pusu yi Asia ywania pusu ko'i ta'atusepap i'atu'e. ¹⁰ Aikotā tupono som aimotag hap ko'i yi Wirisia pusu yi Pāwiria pusu yi Esitu ywania pusu ko'i yi Iripia pusu yi Sirene popy etiaria pusu ta'atukuap i'atu'e. Aikotā hap kaipyi ta'atukuap i'atu'e. I'ewyte aipusu Humanu pusu ta'atusepap i'atu'e. ¹¹ Ta'i ta'atukuap kahato yi Kereta ywania pusu i'ewyte yi Arapia ywania pusu ta'atusepap. Aikotā ta'atukuap ai'ywania Iuteu perania pusu. Aikotā tupono som mi'i tā i'atu'e. Katupono aito ti watikuap i'atumisepap ko'i aimoherep hap pusu pote i'atu'e. Ta'i Tupana mōtypot hap ko'i ete i'atuehay kahato i'atu'e. Ta'i Tupana minug wakuap ko'i ete i'atuehay kahato i'atu'e. ¹² Mi'i hawyi te'eruwanētup po'og – Pyno aikotā ta'atunug i'atu'e te'eruwewanētup hawe hawyi te'ero'e to'ope – Aikotā som ta'atukuap aipusu yt te'eruwemu'e i aiwywo pytkai i i'atu'e to'ope. ¹³ Ma'ato irania'in to'okyry'i kahato itote – Ta'i mahy pyno wyti i'atuwepē'ā wyti. Mi'i pote i'atuehay sa'ag i'atu'e sa'ag kahato Iesui mohey haria ete.

¹⁴ Mi'i hawyi Peteru ipoī'ām towyriae'in 11 ok takaria py'asetpe. Mi'i hawyi to'e tehay pirik wo ihay rakaria kape – Aito Iuteu ywania sese mi'i pote uehay teran ehowawi tawa Ierusalēi miaria torania eiperia e. Atiky'esat kahato ti eweikuap ui'e hap e. Pyno ewetum no ewuare ka'a uhowawi ui'e hap uehay kuap hamo e. ¹⁵ Yt mahy pyno i wyti woroho'omu'e eiperia eipesu puo ui'ywania katupono yt uwe i ahetama piaria at tuwētem turan temahy u ahetama pe e. Pyno ei'e mahy pono wyti e hap yt hin i e. Pywo ti rat urui'atumu'e eipe Tupana ehay kaipyi e. Urui'atumu'e eiperia uru'ywania wuat'i etama kaipywiaria e Peteru tawa Ierusalēi miaria pe. ¹⁶ Kat e kat e sa'awy'iwuat Tupana ehay enoi hat Iueu mienoi 2.28-32 pe hap ewy koitywy topyhu'at mesuwe e. ¹⁷ Mio tā e Tupana tehay moherep hat Iueu pe – Yt pya i ra'yn yi kahuro hamuat hap e'at kape ti aru Uito ahytmoi kahato wuat'i ywania pe Uipā'āu e wuat'i miit'in miat pe. Eha'yru'in ehaki'yt'in timoherep kahato aru uehay wuat'i ywania pe e. Mekewat e'at pe atum kahato aru Uipā'āu kurum'in me hawyi wyti aru te'era'akasa ta'atumu'etu wuat ewy Uipā'āu mienoi ewywuat e. I'ewyte eha'ase'i'in me atum kahato aru Uipā'āu hawyi ti

aru ui'e hap ta'atumu'etu wuat ewy ta'atumoherep wuat'i ywania pe e. ¹⁸ I'ewyte ti aru ihainia'in haryporia'in wuat'i uheropat haria pe atum kahato Uipã'ãu Wakuat mekewat e'at pe. Mi'i hawyi ti aru uhehay yianmiat hap ewy ta'atumoherep wuat'i ywania pe e Tupana sa'awy'i tehay moherep hat Iueu miwan me e Peteru. ¹⁹ Mekewat e'at pe ti aru atipy pe atunug iwato kahato miit'in mowanētup hamuat miit'in miat uikuap hamuat wuat'i mo'akasa hamuat e Tupana. Mi'i hawyi ti aru suu at hap kape te'eraha'at e. Mi'i hawyi ti aru atimoherep wuat'i ehamo aria ēty i'ewyte ywyhig miit'in akasa hamuat itote e. ²⁰ Mi'i hawyi ti aru yt heremo i ra'yn at i'ewyte yt heremo i waty e. Waty ti aru suu ewy ra'yn ihup topyhu'at e. Mi'i hap saipe pe ti aru Uimipo'oro Wuat'i Porekuat nuat sese ra'yn put'ok'e teiam ikahu kahato rakat puo tut tomōtypot hawe ra'yn put'ok'e. He'at ra'yn ikahu rakat e. ²¹ Mi'i tupono uwe uwe hētup uhepe Tupana pe – Uehakyera'at ro En e uhepe haria wyti aru ati'atuehakyera'at kahato e Tupana sa'awy'i aha'ase'i Iueu pe e Peteru Ierusarēi miaria pe. ²² Mi'i hawyi Peteru to'e haty wo itotiarria pe – Uikuap to eipe uhyt'i'in mana'in eweikuap to uhehay ui'ywania e. Mesup ta'yn Tupana tunug na'yn to'e hap ewy e. Pywo ti rat toipo'oro ra'yn Temiit Iesui tawa Nasare piat Aiporekuat nuat e. Iesui ti Tupana Mipo'oro ahehakyera'at hamuat e. Pywo ti rat Tupana timoherep ta'yn ahepe tomi'airo sese mesup e. Tominug wakuap yt uwe minug ewywuat i Iesui timoherep kahato ahepe. Iesui wakuat sese e Tupana wuat'i pe e. Mi'i Miit timoherep Tupana esaika hap ahepe e. Yne tutunug ahehamo wuat'i ehamo e. Mi'i kape ewei'akasa ra'yn katupono ehehamo hewyry mesuwe e. ²³ Tupana Mipo'oro ewei'auka ra'yn aria'yp posak sa'ag ete yt kat i i sa'ag tutunug pytkai e. Yt naku i kahato ewetunug tope ma'ato Tupana tum na'yn Tosa'yru ehepe i'auka hamo katupono i'auka hap toikuap yianmete e. Ta'i aria'yp posak ete ne'i ewei'auka Ha'yru. Yt nakuaria i ehay upi ewei'auka Imipo'oro Aiporekuat nuat ma'ato iku'uro hawyi Tupana tihep i ra'yn gu'uro pyi. Totiōtem i ra'yn Iesui e Peteru Iuteuria pe. ²⁴ Ta'i ui'e hap ewy Tupana tihep ta'yn gu'uro po pyi Uruka'iwat. Toīne'en i ra'yn uiwyria'in e. Yt ipohepap i gu'uro ete e. Yt gu'uro tipyhyp kuap i Urupotypot e. Iesui po'og hesaika gu'uro kai pote meremo gu'uro ipohep Iesui ete pyi e. ²⁵ Ha'awyte kahato morekuat Tawi to'e – Uiporekuat heremo kahato uipy'a pe e. Ta'i Mi'i toīne'en uipo sese kai wuat'i e'at pe mi'i pote ti yt karāmuo i areken'ē e. ²⁶ Mi'i tupono uiwepit yn uipy'a pe. I'ewyte uhehay wepit kahato rat katupono atomohey kahato Uipotypot e. Yt karāmuo i ti aru Tupana ti'atoiat Uika'iwat gu'uro hap eiam me e. ²⁷ I'ewyte ti aru yt karāmuo i Uika'iwat piit nem nakano topyhu'at aru iku'uro hawyi e. Yt karāmuo i aru Uika'iwat topyhu'at aria wato ho'opot hap tote e Tawi sa'awy'i. ²⁸ Uhewyry uheīne'en ne turan Uika'iwat timoherep kahato uhepe topu'ap sese wuat'i e'at piat uheīne'en hap kapiat mu'ap e. Mi'i tupono ti uiwepit yn kat pote e'yatype aru areīne'en wuat'i e'at pe Tupana e Morekuat Tawi ha'awyte tomiwan me Saumu 16.8-11 pe e Peteru to'ywania tawa Ierusarēi miaria pe. ²⁹ Uiwyria'in uhehay hāpyk teran eiwywo e. Aha'ase'i Morekuat Tawi wyti iku'uro ra'yn pāi e. Nimo ra'yn ti ta'atusyp ta'yn meiūpe e. Mio ti toī na'yn iwat wo'osyp hap meiūpe tawa Ierusarēi me e. Ta'i wata'akasa ra'yn iwat wo'osyp hap kape aito katupono toīne'en mesup meiūpe. Ikag ko'i tukupte'en ne mesuwat wo'osyp hap tawa pe are uhyt'i'in mana'in e Peteru. ³⁰ Aikotā aikotā Tupana mikuap ewy Tawi tiwan towepy hawuo – Tupana to'e uhepe sa'awy'i – Tawi e meiūran emiariru kaipywiat wyti aru atimoherep esaipepiat Uimipo'oro Miit'in Potypot no sese e uhepe e Tawi yianmete Iesui piat pe. ³¹ – Ta'i esaipepiat Uimipo'oro iku'uro hawyi yt karāpe i ipiit nem nakat topyhu'at e Tupana Tawi pe. Yt atoiat hin i aria pe Uimipo'oro ma'ato tuwētem aru gu'uro pyi Mi'i Miit e. Ipiit yt topyhu'at i aru yi pe e. Iku'uro hawyi toīne'en pakup i i aru e Tupana aha'ase'i Tawi pe. Mi'i pote toiwān mi'i e hap ahepe Iesui ieīne'en pakup i hap etiat e Peteru. ³² Mana'in Uhyt'i'in ga'atpo Tupana tomoieīne'en pakup i ra'yn Tomipo'oro Iesui e. Pywo ti rat ipiit wētem gu'uro pyi hap kape uruta'akasa i ra'yn urutoria yne e. Pywo

ti uruehamo Iesui tuwētem na'yn gu'uro pyi e. Ipiit sese kape uruta'akasa uruto pāi. ³³ Ta'i Tupana timowato kahato ti Tomipo'oro Iesui e. Mi'i pe tutum Topā'āu Wakuat i'ewyte mesup ti Iesui tum Ipā'āu uruepe aikotā ei'akasa hap ewy. Eimikuap hap ewy ti mio tutum Topā'āu Wakuat uruepe e. ³⁴ Mi'i hap ete Tawi to'e sa'awy'i kahato tuwepy hawe — Uipotypot to'e Uika'iwat pe — Ta'i woromowato kahato po'og torania kai e. Mi'i pote era'apyk to uipo sese kai Mehī katupono atimoherep teran wuat'i pe Uimimōtypot po'og torania kai En hap e. ³⁵ Koran ti ati'atumoperup'i kahato yne yne ahewanīkaptia e. Mi'i pote epy ywyt'okpype hap ewy ati'atu'akit yne ahewanīkaptia e. Mi'i turan waku era'apyk to meiūpe ui'yatype Uimimōtypot no uipo sese kawiano e Tupana Uika'iwat pe e Tawi tomiwan me e Peteru. Ta'i yt tuwepiat i Tawi ihay tomiwan me Saumu 110.1 pe ma'ato Toka'iwat etiat ihay e. ³⁶ Uhyt'i'in Mana'in pywo pe ti ai'ywania ti'auka ra'yn Tupana Mipo'oro aria'yp posak ete e. Ma'ato eimi'auka Tupana tipo'oro Aiporekuat no. Mi'i hap toimoherep ahepe mesup katupono toihep Mi'i Miit hyp hawyi e. Mi'i Miit ti Tupana Mi'airo te Wuat'i Porekuat nuat e Peteru to'ywania pe.

³⁷ Mio tā e Peteru hawyi paa'i'atu'e kahato ra'yn. Ta'atuhaty'u kahato ra'yn. Mi'i hawyi te'ero'e Peteru'in me — Yt naku i kahato urutunug Tupana Mipo'oro ete i'atu'e. Kat som pyno waku urutunug Tupana mowepit hamuat i'atu'e haty wo 12 ok takaria pe. ³⁸ Mi'i hawyi Peteru ti'atuwesat — Eweipun no eiminug yt naku i hap ko'i hawyi eiwemorem no Tupana kape hawyi eiweset'ok to Uruka'iwat set upi e. Mi'i hawyi meremo Tupana tiporop yne eiminug sa'ag ko'i e. ³⁹ Mi'i ewetunug mote ti aru Tupana tum na'yn Topā'āu Wakuat ehepe aikotā sa'awy'i to'e hap ewy tutum na'yn tomiky'esat ewy ehepe e. Mio Tupana hytmoi teran Topā'āu Wakuat ehepe. Mio tā e hap wyti topyhu'at ahepe i'ewyte ahemiariru'in me e. Ta'i yne imohey haria pe tutum neran Topā'āu Wakuat wuat'i ywania pe aikope aikope tukupte'en mesuwat mytyp tote hap ok tā tutum neran Topā'āu hāpyk takat. Uwe uwe hētup mi'i hap ko'i pote tutum neran tomi'airoria pe e. ⁴⁰ Mi'i hawyi Peteru ihay kahato topy'a pyi itotiarua pe — Uru'ywania woroho'onāpin neran haty wo e. Tupana ti'atu'apiheg kahato aru Tomipo'oro Aiporekuat nuat auka haria e. Mi'iria ti aru ho'opot haria sese wo aru tukupte'en wuat'i e'at pe e Tupana. Mi'i pote uiwyria'in eiwe'eg wo o Tupana ei'apiheg sese hap pupi e. Irania'in i'auka haria tuwat kahato aru ta'atu'apiheg Tupana piat hap kape e. Yt eweiwat rei'o mi'iria upi e. Waku paa'ewei'e Tupana kape hawyi ewei'aipok to Tupana kape eiminug sa'ag hap kaipyi e Peteru haty wo itotiarua pe. ⁴¹ Mi'i hawyi Peteru pe te'ero'e — Pywo kahato e'e hap mehī i'atu'e. Koitywy ti uruimohey ra'yn Iesui Tupana mi'airo uruehakyera'at hanuat hap uhyt i'atu'e. Mekewat e'at pe 3000 miit Iesui mohey haria ipakup takaria te'eropyhu'at itote. Mi'i hawyi ipotmu'eria ti'atuset'ok kahato ra'yn y'y wo imohey pakup i haria. ⁴² Mi'i hawyi ipotmu'eria ti'atunāpin at ka'ap ta'yn imohey pakup i haria yne Iesui e hap nug hamuat hap ete ta'atu'atumu'e kahato. Mi'i hawyi te'eruwa'atunug kahato to'oehay hamo. Mi'i hawyi imohey haria ti'atumō'ē kahato ta'atumi'u to'ope i'ewyte te'eruwa'atunug kahato Tupana wywo to'oehay hamo. ⁴³ Mi'i hawyi Iesui potpo'ororia 12 ok takaria tunug kahato Tupana mimoherep ko'i yt miit'in minug kuap i ko'i ewywuat ta'atumoherep miit'in ehamo imohey hamuat. Iwato kahato ta'atumoherep Tupana esaika hamo miit'in ehamo. Mi'i hawyi irania'in te'eruwanētup kahato imohey haria mimoherep wakuap ko'i kape hawyi yt kat i'atu'e kuap i. ⁴⁴ Mi'i hawyi Iesui mohey haria wētup ehay yn na'yn te'eropyhu'at itote. Wētup miit ewy ta'atumohey. Mi'i hawyi Iesui mohey haria ti'atumō'ē to'ope ta'atuekat ko'i. ⁴⁵ Ta'atue'yi ta'atuweneru ra'yn hawyi ta'atumō'ē yi sa'up to'ope aikotā waku hap ewy miit'in ehaky'e'i hap ok tā hap ewy. Kat ko'i kat ko'i ta'atuweneru ra'yn hawyi i'ewyte ta'atumō'ē ta'atuekat sa'up to'ope aikotā waku hap ewy miit'in ehaky'e'i hap ok tā. ⁴⁶ Yne e'at pe ra'yn Iesui mohey haria te'eruwa'atunug kahato Tupana mōtypot yat koro Ierusarēi miat rote e. Wētup miit ewy kahato tukupte'en itote. I'ewyte yne e'at pe ta'atunug kahato man pik pik

hamuat tuwat tuereto to'o'yat kape. I'ewyte ta'atumi'u ta'atumõ'ẽ to'ope. Mi'i hawyi i'atuwepit kahato tukupte'en to'ope te'eruwete to'owese kahato. I'atupy'a wasu kahato itote. ⁴⁷ Te'eruwehum kahato haype Tupana kape at ka'ap. Mi'i pote irania'in Ierusalëi miaria te'eruwehum mi'iria kape — Ta'i Iesui mohey haria ti waku pe tukupte'en i'atu'e. Ta'i mi'iria hegyi'at rakaria pãi i'atu'e. Mi'i pote ti Aipotypot Iesui ti'atuwy'inug kahato yne e'at tomohey haria tomiehakyaera'at pakup i ko'i.

Uito Iruka aikotã Tupana Pã'ãu put'ok'e Iesui potmu'eria etiat hap atiwan mesuwe.

3

¹ Wětup e'at pe wãtym'i turan Peteru Iuwãu tuwat Tupana mõtypot yat koro kape Tupana wyuwat ta'atuehay hamo. ² Mi'i hawyi itote ta'atupuëti wětup ok miit toty kaipywiat wemoherep hat yt hewyry kuap i rakat. Mekewat ipy kī'ã kahato rakat toĩne'en Tupana mõtypot yat koro e'oken'ypy kai mekewat Oken'ypy Kahu e hap het rakat tote toĩne'en yne e'at pe. Mi'i tote sětup sětup e hat sese wo topyhu'at ha'awytepyi. Mekewat miit ipy yt ikahu hin i rakat ti. Ity'in terut yne e'at pe Tupana yat e'oken'ypy kape. Itote wuat'i miit'in õ'ẽ haria kaipyi toiky'esat yt kat sa'up i ta'atuium tepiat hap ko'i. ³ Mi'i hawyi Peteru Iuwãu tuwehyt'ok mekewat Tupana mõtypot yat pe turan mekewat ipy kī'ã rakat hětup ta'yn Peteru Iuwãu me — Mehĩ'in e eweho'oium no uhepe ehetineiru e. ⁴ Mi'i hawyi te'eraha'at kahato yt hewyry kuap i rakat kape hawyi te'ero'e tope — Eraha'at ro uruewawi uhyt i'atu'e. ⁵ Mi'i hawyi teha'at i'atuewawi i'atumiium tepiat hap ekatup haype katupono tohětup hawyi tuwanětup — Ta'atuho'oium aru uhepe e. ⁶ Ma'ato Peteru to'e hětup hat pe — Pywo ti rat yt kat i sese uruekat uhyt e. I'ewyte yt kat i uruetineiru Uru kawiat Parata kawiat mehĩ e. Yt hekat rakaria hin i ti uruto wen ma'ato kat som toĩne'en uruwanuat rakat atum yne epe mehĩ e. Mi'i hawyi to'e ipy tyt i rakat pe — Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat Iesui tawa Nasare piat wemotag hat set no woromoehãite teran mesup mehĩ e. Mi'i tupono epoĩ'ãm no ewyry ro uhyt e ipy kī'ã sese rakat pe. ⁷ Mi'i hawyi Peteru timopoĩ'ãm na'yn ipo sese ete. Mi'i hawyi meremo ipy waku ra'yn topyhu'at hesaika kahato ipy. ⁸ Mi'i hawyi peso peso'e ra'yn. Mi'i hawyi teke ra'yn Tupana mõtypot yat koro pe Peteru Iuwãu wywo — Waku poity'i Tupana waku poity'i Tupana e tuwehum haype. ⁹ Mi'i hawyi itotiaria yne te'era'akasa peso peso'e hap waku Tupana e hap. ¹⁰ Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — Ta'i watikuap uwe meke miit i'atu'e. Ta'i mi'i ti mekewat oken'ypy ikahu rakat rotiat sětup sětup hat wyti i'atu'e to'ope. Sa'awy'i ahepiat ahekat ětup hat ra'yn wyti meke toĩne'en i'atu'e to'ope. Aikotã som pyno mio hewyry kuap kahato i'atu'e. Iwato kahato ra'yn ni ipy mohãpyk hap i'atu'e to'ope. Aikotã som pyno mio waku pe i ra'yn hewyry i'atu'e te'eruwanětup kahato haype. ¹¹ Mi'i hawyi mekewat ipy pakup takat iporok'at Peteru Iuwãu py ete — Uiwepit kahato e uiwepit kahato e i'atuepe. Mi'i hap kape wuat'i kaipyi ra'yn te'eruwa'atunug kahato te'eraha'at hamo. Mi'i hawyi typy'i rakaria õ'ẽ haria tukupte'en itote mekewat morekuat Sarumãu e'oken'ypyke. Mi'i hawyi te'eruwanětup kahato mekewat Tupana mimoehãite kape. ¹² Mi'i hawyi Peteru iha'at kahato tewawiat seha'at haria kape wanětup kahato haria kape hawyi to'e i'atuepe — Kat poteĩ ewehaha'at kahato uruewawi urumõtypot kahato hap wywo e aikotã ten uruewaku hap kaipyi uruimoehãite mesuwat sa'awy'iwuat ipy kī'ã rakat e. Yt naku i urumõtypot mi'i miit moehãite hap ete katupono yt uruwat uruewaku hap kaipyi i ti imoehãite hap toĩne'en mesup e Peteru. Yt uruwat uruesaika hamo i mi'i miit topyhu'at ipy kahu rakano e. Ta'i Ahetupana ti imoehãite meiwat miit e. Tomipo'oro Iesui mohey hap upi wyti toimoehãite meiwat sa'awy'iwuat ipy kī'ã rakat are uhyt'i'in mana'in e. ¹³ Aha'ase'i'in Aparãu Isaki Iako eTupana mimoehãite ti meiwat miit e. Eweikuap apo kat pote Tupana timoehãite ipy kī'ã rakat ehehamo e. Pyno ahenoĩ ehepe. Toiky'esat kahato temiit sese Iesui mõtypot hap haype wyti e. Ta'i Ahetupana tiky'esat kahato ra'yn wyti eimikuasa te Iesui mõtypot hap e. Morekuat Piratu ti yt i'auka teran i wen ma'ato eipe ti eweiky'esat i'auka hap — Yt naku i Iesui ewei'e morekuat

pe itote sa'awy'i e. — Eti'auka ro pyno Iesui ewei'e kahato morekuat Piratu pe e. ¹⁴ — Wakuat sese Uito Tupana ewywuat e Iesui wen ma'ato mi'i pytkai — Yt kan hamo i Iesui ewei'e. Mi'i hawyi wo'o'auka hat Parapa eweiky'esat po'og Iesui kai. — Yt eti'auka tei'o Parapa ewei'e itote ma'ato mekewat po'og po'og wakuat wuat'i kawiat rakat Iesui pe ti — Eti'auka ro eti'auka ro Mi'i Miit ewei'e sa'ag Piratu pe e. — Yt naku i kahato wyti wati'auka ra'yn Iesui e Piratu pytkai — Eti'auka ro eti'auka ro Mi'i Miit ewei'e ti ra'yn itote eipe. Yt naku i kahato eiminug sa'ag e Peteru. ¹⁵ Ta'i miit'in moieïne'en wuat'i e'at piat hat auka haria sese eipe pāi ma'ato mi'i pytkai eimi'auka Tupana tomoieïne'en i ra'yn e. Toihap i ra'yn wyti Tomi'airo gu'uro pyi pāi. Mi'i hap ti uruikuap kahato ra'yn katupono heïne'en pakup i hap kape uruta'akasa mot'i kahato uruto e Peteru. ¹⁶ Koitywy wyti Tupana timoehāite ra'yn mesuwat sa'awy'iwuat ipy kī'ā rakat katupono toiky'esat Tomipo'oro Iesui set mōtypot hap mesuwe pote e. Iesui set kawiat mohag wo toimoehāite mi'i miit ehehamo katupono toiky'esat kahato eipe yne Tosa'yru mohey haria wo hap e. Uruimohey Iesui hawyi waku ra'yn topyhu'at mesuwat sa'awy'iwuat ipy kī'ā rakat. Mesup Tupana mimohāpyk wo ra'yn toïne'en na'yn ehehamo mana'in uhyt'i'in e. Iesui set esaika hap wywo Tupana timoehāite mesuwat miit e. ¹⁷ Ta'i ui'ywania atikuap kahato aikotā yt eiwe'eg i hap wywo ewei'auka Iesui nagnia ehay upi hap e. ¹⁸ Ha'awyte yianmete ra'yn Tupana ehay enoi haria hanoi kahato aikotā aru aikotā aru wata'akasa mesuwe hamuat hap e. Mi'i hap ewy wyti sa'awy'ite yne Tupana ehay enoi haria hanoi ti ra'yn yianmete Iesui mi'auka wuat hap etiat e. Mi'iria piat hanoi kahato ra'yn Uruporekuat piat ho'opot hamuat e. Mi'i hanoi hap ewy ti ewetunug na'yn mesup Tupana e hap ewy e. ¹⁹ Aikotā Tupana hanoi yianmete hap ewy ti topyhu'at mesup. Mi'i pote waku mio tā ewei'e ro Tupana pe — Koitywy paa'uruto'e ewawi Tupana katupono yt naku i kahato urutunug Esa'yru ete ewei'e pote meremo waure wo topyhu'at eiminug sa'ag ete e. Mi'i hawyi waku pe i ra'yn iwywo eweikupte'en mehī'in mana'in e. Mi'i hawyi ti aru Tupana mimowepit ko'i wo i ra'yn wuat'i e'at pe eweikupte'en katupono tutum ehepe Topā'āu Wakuat eimoesaika hamuat hap hawyi e. Ta'i eiwemorem Tupana kape i ra'yn pote waku pe iwywo eweikupte'en e Peteru. ²⁰ Mi'i hawyi ti aru tuwekaipyi toipo'oro i ra'yn ehawawi Iesui e. Sa'awy'i sese ra'yn Tupana ti'airo Mi'i Miit Eika'iwat nuat e. Pyno eiwemorem howawi hawyi ti aru toipo'oro i ra'yn Tosa'yru Pā'āu ehawawi e. ²¹ Mio ti toïne'en Iesui atipy pe e. Mio itote tohekatup topo'oro i meiko wuat hap e'at e. Mio tā i'atu'e Tupana ehay moherep haria sa'awy'iwuaria — Tut wyti aru wētup e'at pe aikotā Tupana tunug mesuwat yi sa'awy'iwuat hap ewy tutunug i irane e miwan me e. Mi'i hap e'at wyti aru Tupana tunug mesuwat mytyp ikahu ipakup takat sa'awy'iwuat ikahu hap ewy i'atu'e yianme Iesui toïne'en Wuat'i Porekuat nuat hap kape i'atumu'etu e Peteru. ²² Aikotā aha'ase'i Musei hanoi sa'awy'i Iesui etiat hap ewy. Mio tā e — Wētup e'at pe wyti aru Tupana tipo'oro ehawawi wētup ok ui'ewywuat kahato rakat e. Mi'i Miit ti Tupana Mi'airo sese Wuat'i Porekuat nuat e. Ta'i Mi'i Miit wyti aru toïne'en eipy'asetpe Tupana Ehay Moherep sese hano aikotā ui'ewy ma'ato po'og uikai e Musei sa'awy'i tomiwan me. Mi'i Miit wyti aru ei'ywania suu kawiat tuwemoherep ui'ewy e. Put'ok'e eipy'asetpe hawyi eweikuap yne o imienoi e. Kat e kat e wyti aru ihay ehepe. Ewetunug no yne yne i'e hap ok tā e Musei. ²³ Ma'ato uwe uwe Tupana Ehay Moherep hat sese ehay pun haria ti aru tukupte'en Tupana mimoweityk ko'i wo e. Ewetunug no yne imienoi ewywuat. Ma'ato yt ewetunug i pote yt Tupana ywania wo hin i eweikupte'en aru e Musei sa'awy'i ahawawi e Peteru. ²⁴ Ui'ywania yne ti sa'awy'iwuaria Tupana ehay enoi haria mio tā i'atu'e yianme Iesui etiat aikotā Musei to'e hap ewy e Peteru. Wētup ehay yn i'atuehay e sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria e. Ta'i sa'awy'iwuat aha'ase'i Samueu i'ewyte ihay yianmete Iesui ete i'ewyte yne yne Samueu saipepiaria Tupana ehay moherep haria wētup ehay yn i'atuehay e. Mesuwiat Aika'iwat Iesui etiat yn i'atuehay yianme e. ²⁵ Eiperia ti Tupana ehay moherep haria emiariru ko'i pāi e.

Kat i'atu'e kat i'atu'e sa'awy'i Iesui etiat ta'atumoherep ehepe e. Sa'awy'i aha'ase'i'in me Tupana ihay kahato aikotã aru tutunug hap ete ihay e. Aha'ase'i'in tiwan kahato i'e hap aimu'e hamo. Koitywy aipo pe ra'yn mesup Tupana e hap i'e hap ewy e. Aikotã sa'awy'ite Tupana to'e aha'ase'i pot Aparãu me hap ewy tutunug mesup ehehamo e. Sa'awy'i mio tã e Aparãu me – Uiwy meiûran aru wêtup ok emiariru epu'i kaipywiat tuwemoherep yi tote e. Mi'i Miit esaiepiat sese wo aru ati'atupoityro wuat'i ywania mesuwat yi wato hap ok tã e Tupana Aparãu me Iesui piat pe. ²⁶ Pyno Tupana tunug na'yn mio tã to'e Aparãu miat hap are katupono mesup ta'yn toipo'oro Temiit Iesui ai'ywania kape aimowepit hamo ahehakyera'at hamo aiminug yt nakuap i kaipywiat aiporera'aipok hamo toipo'oro Iesui e Peteru Tupana mōtypot yat koro totiaria pe.

Mi'i hawyi uito Iruka uimiwan atunug Peteru mienoi etiat.

4

¹ Itote mio tã e Peteru turan miit'in tok pe tō'ë tō'ë ipy'ahak takaria pa'iria Tupana mōtypot yat piaria akag ko'i wywo Peteru Iuwãu saty'i saty'i hamo. Ta'atukuap Peteru'in Iesui wêtem gu'uro pywiat hap ta'atuheno miit'in me hawyi – Wã'i'i'atu'e Peteru Iuwãu me. Yt naku i eweheno miit'in me Iesui tuwêtem gu'uro pyi hap i'atu'e katupono uruikuap ta'yn aiku'uro hawyi ti yt karãpe i watoïne'en pakup i hap i'atu'e sa'ag. ² Yt naku i ewei'atumu'e miit'in aikotã Iesui tuwêtem gu'uro pyi hap ete i'atu'e. Wã'i nei'o i'atu'e. Pyno yt naku i ewei'atumu'e miit'in i'atu'e. ³ Mi'i hawyi pa'iria ti'atupyhik Peteru Iuwãu wo'opyhik hawe. – Yt naku i kahato eipe i'atu'e. Yt naku i eweipotmu'e i'atu'e. Wã'tym na'yn mote yt naku i urui'apiheg eipe mesup ma'ato pywo ti rat mûki'ite put'ok'e hawyi urui'apiheg kahato eipe morekuat tikuap ehehay sa'ag ko'i hap hawyi i'atu'e Peteru Iuwãu me. ⁴ Ma'ato Tupana mōtypot yat koro totiaria Peteru Iuwãu mimu'eria timohey kahato i'atumienoi Iesui etiat. Mi'i hawyi ta'atumorania karanja Iesui mohey pakup i haria tukupte'en itote hap e. Mi'i hawyi ta'atupuëti itote porap 5000 ihainia imohey pakup i haria Peteru Iuwãu miekyi ko'i.

⁵ Mi'i hawyi mûki'ite ihot'ok hawyi Peteru Iuwãu apiheg teran haria te'eruwa'atunug kahato pa'i koro Ierusalëi miat yat pe. Mi'i tote i'atuehay kahato pa'iria wywo nagnia wywo Iuteu ywania wã'i'e hap moherep kuap kahato haria wywo Peteru Iuwãu kuasa hap ete. ⁶ Mi'i hawyi pa'i koro Anai e hap put'ok'e tosa'yru'in pa'i Ka'iwa pa'i Iuwãu pa'i Aresãtere wywo. I'ewyte yne tosa'yru'in wywo. ⁷ Mi'i hawyi Peteru Iuwãu ta'atuenôtem wo'opyhik hap pyi hawyi ta'atuhytmoi ta'atupy'asetpe hawyi apo'i'atu'e Peteru Iuwãu me – Uwe ehay pyi kahu ewetunug mi'i tã ga'atpo Tupana mōtypot yat koro pe i'atu'e. Uwe eipo'oro mi'i tã nug hamo i'atu'e Peteru Iuwãu me. ⁸ Mi'i hawyi Tupana Pã'ãu put'ok'e kahato Peteru piit pe hawyi Tupana wê wo ihay kahato itote – Uruporekuaria woroho'owesat reran kahato e. Nagnia eweikuap to uhepiat eiwesat hap e. Eweikuap teran uwe ehay pyi mesuwat sa'awy'i'iwuat ipy kī'ã rakat topyhu'at ipy waku ra'yn hap e. ⁹ Pyno ahenoi ehepe uwe sese mesuwat sa'awy'i'iwuat ipy kī'ã rakat moehãite hat. ¹⁰ Ta'i Iesui tawa Nasare piat mimoehãite wyti ipy pakup takat e. Ta'i Iesui ehay upi wyti uruimoehãite mekewat ipy kī'ã rakat ga'atpo e. Sa'awy'i Tupana tipo'oro Temiit ahowawi Aipotypot nuat wen ma'ato Imipo'oro Wakuat ewei'auka ra'yn aria'yp posak sa'ag ete. Yt naku i kahato ewetunug ma'ato iku'uro hawyi Tupana tomoieïne'en pakup i gu'uro pyi e. Pywo ti rat toïne'en i Iesui katupono mesup ta'yn toimoehãite meiûwat miit e. Eweha'at ro pyno imimoehãite kape katupono hewyry ra'yn ehehamo e. ¹¹ Iesui ti Nu Wakuat kahato ewy e. Mi'i Nu wo Tupana tunug na'yn to'yat koro sese e. Pywo ti rat Nu ihég kahato rakat ewy kahato Iesui e. Mi'i waku ui'yat koro nug hamuat e Tupana sa'awy'i morekuat Tawi miwan me Saumu 118.22 pe e ehepe wen ma'ato mekewat Nu pun haria wo kahato eweikupte'en mesup eiperia e. Yt naku i kahato e. Ma'ato Eimipun wo ti Tupana ha'awynug na'yn to'yat sese e. ¹² Wêtup miit yn ni ahehakyera'at

kuap hat e. Mi'i Miit set ti Iesui e. Yt uwe i mi'i rē mesuwarotiat wuat'i Ehakyera'at kuap hat e. Iesui mohey hap upi yn ni ahehakyera'at kuap Tupana e Peteru haty wo. ¹³ Mi'i hawyi morekuaria itotiarria te'ero'e to'ope — Kat pote som aipupi yt te'eroken'ē hin i Peteru Iuwāu i'atu'e. Yt karāpe i ti mi'iria te'erupotmu'e kahato wo'omu'e hap wato sese puo. Ai'ewy wen ma'ato mi'i pytkai i'atuehay kuap kahato rakaria ewy. Pira pytyk haria mi'iria miit'in eropat haria yn mi'iria ma'ato i'atuehay po'og ikahu wo'omu'e haria akag ko'i kai i'atu'e to'ope nagnia. Uwe pyno i'atumu'e mio tã e hap nug hamo i'atu'e to'ope. Te'eruanētup hawyi — Ta'i Iesui ti'atumu'e mi'iria ha'awytepyi tomikuap ko'i ete. Mi'i pote mesup Ta'atuka'iwat Iesui ewy kahato ta'atunug i'atu'e to'ope. ¹⁴ Mi'i hawyi itotiarria te'eraha'at kahato ipy pakup takat y'am miat Iuwāu Peteru py'asetpiat kape hawyi te'eruanētup kahato ta'atupy'a pe hawyi yt kat i'atu'e kuap i — Wakuap yn ta'atunug mote aikotã wati'atu'apiheg mi'iria i'atu'e ta'atuwanētup hawe. ¹⁵ Mi'i hawyi ta'atupo'oro porap'i Peteru Iuwāu ta'atu'yatypepyi hawyi te'ero'e to'ope — Aikotã aru watunug mi'iria wywo i'atu'e. Yt naku i wati'atu'apiheg mi'iria katupono waku kahato ta'atunug mekewat ipy kīã rakat pe i'atu'e. ¹⁶ Ta'i heremo kahato ra'yn i'atuminug wakuap i'atu'e. Yne tawa Ierusarēi miaria ikuap ta'yn waku hap ipy kīã rakat moehāite hap mi'i pote yt naku i Peteru yt naku i Iuwāu yt wato'e kuap i miit'in me katupono yt miit'in minug kuap i hap ewy ta'atunug na'yn i'atu'e. ¹⁷ Pyno waku wāiwato'e i'atuepe — Yt ewehenoi tei'o miit'in me po'og mekewat Iesui etiat waku wato'e i'atuepe ma'ato ewehenoi wētup ok pe Iesui etiat pote ti aru urui'atusaty'i saty'i eipe waku wato'e i'atuepe i'atu'e. Yt naku i ti Iesui eweimoherep miit'in me waku wato'e ro Iuwāu Peteru pe i'atu'e to'ope itotiarria miit'in akag ko'i pa'i kororia. Mi'i pote ti aru yt iwato i miit'in ikuap mekewat Iesui etiat i'atu'e to'ope. ¹⁸ Mi'i hawyi Peteru Iuwāu ta'atukaykay wāita'atu'e hamo — Waku ra'yn toran na'yn wyti mio i'atu'e. Po'og o yt ewehenoi i ra'yn Iesui etiat irania'in me i'atu'e. Iwat het wyti mio yt ewei'e tei'o wētup ok pe i'atu'e. ¹⁹ Mi'i hawyi Peteru Iuwāu ti'atuwesat — Kat som pyno po'og waku urutunug sio Tupana miky'esat sio eiwat eimiky'esat meh'i'in i'atu'e. ²⁰ Ma'ato ti uruta'akasa ti ra'yn howawi pāi i'atu'e. Ta'i uruikuap ti ra'yn urumu'e hat i'atu'e. Mi'i tupono ti yt uruwēpohep kuap i ti ra'yn Urumu'e hat moherep hap ete pyi i'atu'e Peteru Iuwāu wāi'e haria pe. ²¹ Ma'ato irania'in — Tupana wyti imowaku ipy kīã rakat i'atu'e. Mi'i pote ti nagnia yt ti'atu'apiheg kuap i ma'ato te'ero'e i'atuepe — Ewetunug ne pote ti aru urui'atu'apiheg na'yn eipe i'atu'e pa'i kororia. ²² — Ta'i Tupana ti waku kahato katupono 40 anu yt hewyry kuap i rakat mio waku ra'yn tutunug. Iwato poity'i ra'yn wakuap iminug i'atu'e irania'in.

²³ Mi'i hawyi i'atuwēpohep ta'yn Peteru Iuwāu ete. Mi'i hawyi tuwat ra'yn ta'atu-wyria'in Iesui mohey haria kape. Itote ta'atuhanoi hanoi ra'yn kat i'atu'e kat i'atu'e pa'i kororia ehay enoi haria nagnia ehay enoi haria ta'atuepiat hap — Yt ewehenoi po'og i ra'yn o miit'in me Iesui etiat i'atu'e uruepe i'atu'e — Ma'ato ewehenoi po'og ne mote ti aru urui'apiheg sese ra'yn eipe i'atu'e uruepe Uhyt'i'in mana'in i'atu'e. ²⁴ Mi'i ta'atukuap hawyi tuwat ra'yn Tupana kape ta'atuehay to'o'ewy'ewy hamo — Tupana Uru'ywot Atipy piat i'atu'e. En ni wuat'i waikiru nug hat i'atu'e. Uruptyyp nug hat sese En i'atu'e. Tupana En ni wuat'i puat y'y nug hat i'atu'e. Ta'i wuat'i piat yi nug hat En i'atu'e. ²⁵ Ta'i sa'awy'iwuat urue'ase'i Tawi mienoi ewy ti mio ta'atunug sa'ag na'yn uruete Tupana i'atu'e. Emienoi Epā'āu Wakuat kaipyi mio tã e Tawi epe sa'awy'i tuwepy hawuo i'atu'e — Kan hamo som kan hamo som i'atupy'ahak kahato wuat'i ywania ete Tupana e. Kat pote som to'onāpin sa'ag ne'i Emipo'oro Uruporekuat nuat ete e Tawi sa'awy'i miwan me. Mesup ehay ewy kahato ta'atunug sa'ag kahato morekuaria Emi'airo Iesui ete meiūpe Tupana i'atu'e. ²⁶ Mesup miit'in akag ko'i pa'i akag ko'i yt tiky'esat hin i wyti Emipo'oro Iesui Ta'atuporekuat nuat hap i'atu'e. Ta'i aiwy Tawi wepy ewawiat hap morekuat Tawi wepy 2.12 hawe ewywuat kahato ta'atunug

mesup Tupana i'atu'e. ²⁷ Katupono mesup ta'yn te'eruwa'atunug kahato meiÿpe tawa Ierusalēi me Emipo'oro Iesui etiat sa'ag ta'atuehay hamo i'atu'e. Tupana i'atu'e mesup ta'yn morekuaria te'eruwa'atunug to'onāpin sa'ag ne'i Emi'airo Uruporekuat nuat Iesui mohit hamo mesuwe i'atu'e. Uru'ywot mesup ta'yn mekewat morekuat Eroti i'ewyte morekuat Pūsui Piratu te'eruwa'atunug Isareu ywania irania'in ywania wywo to'onāpin sa'ag ne'i hamo i'atu'e. Koitywy tawa Ierusalēi me ta'atukat at ka'ap aikotā aikotā waku eropat sese haria Iesui mohey haria yne moma hamo ta'atukat to'onāpin sa'ag hap tote Tupana i'atu'e. ²⁸ Tupana i'atu'e uruikuap wen ma'ato yt kat i sa'ag ta'atunug kuap Esa'yru ete uruete wāi'ere pote i'atu'e. Pywo ti rat yne porekuaria mesuwarotiararia epo piaria tukupte'en hap uruikuap i'atu'e. Uruikuap ta'yn morekuaria yne emi'airo tukupte'en sio waku sio yt hap uruikuap i'atu'e. Tupana epo pe urutukupte'en mi'i pote yt kat i sa'ag ta'atunug kuap uruete sio wāi'ere i'atuepe pote i'atu'e. Tupana etunug o emiky'esat ewy morekuaria po wo uruete emōtypot hamuat i'atu'e katupono uruikuap ta'yn morekuaria tunug ehay etiano aikotā yianme emienoi i'atuepiat hap ewy yn ta'atunug kuap i'atu'e. ²⁹ Koitywy mesuwe miit'in akag ko'i ai'akit reran kahato i'atu'e. Mi'i pote Tupana urumoesaika kahato esaika hamo ehay Iesui etiat moherep torania miit'in miat hamo i'atu'e. ³⁰ Mi'i hawyi – Tupana i'atu'e urumoesaika o Iesui po wo miit'in moehāite kahato hamo aikotā Esa'yru Iesui tunug sa'awy'iwuat ewy yt uwe miit' misepap nug hap ewy i etunug o urupo wo miit'in mowanētup kahato hamo i'atu'e haty wo Peteru Iuwāu wywo Tupana kape. ³¹ Mio tā i'atu'e pote tyry'e kahato meiēwat i'atuwa'atunug hap getap. Mi'i hawyi Tupana Pā'āu Wakuat ti'atumoesaika kahato ra'yn itotiararia i'atumiētup ewy. Mi'i kaipyi yt te'eroken'ē hin i ra'yn wanīkaptia pupi. Mi'i hawyi Tupana ehay yn na'yn i'atuehay wo. ³² Mi'i hawyi Iesui mohey haria wo'oky'e kahato haria tukupte'en itote aikotā wētup miit' ewy kahato i'atupy'a wasu hap. Ta'i wētup miit' ewy yn i'atuwanētup hap. Mi'i hawyi i'atuegyi'at kahato rakaria wo tukupte'en itote. Mi'i hawyi yt uwe i itote – Uianuat yn uhekat e hat topyhu'at i'atupy'asetpe katupono ta'atumō'ē kahato to'ope kat ko'i kat ko'i i'atuekat e. – Ta'i aiwanuat topyhu'at yne uhekat yne uruekat mesup i'atu'e to'ope katupono ta'atuky'e kahato sa'awy'i Iesui mohey haria itote. ³³ Iesui ti tuwētem na'yn gu'uro pyi i'atu'e kahato Iesui potpo'ororia 12 ok takaria wuat'i miit'in me. Hesaika kahato i'atuehay Iesui ete topyhu'at itote. Mi'i hawyi miit'in te'eruwanētup kahato i'atuehay kape. Mi'i hawyi tuwepyi Tupana tuwehum kahato i'atuepe. ³⁴ Mi'i hawyi getap ka'iwaria yi ka'iwaria iweneru ra'yn ta'atu'yat ta'atue'yi. ³⁵ Mi'i hawyi ta'atue'yi sa'up ti ta'atuium 12 ok takaria pe. Mi'i hawyi ta'atumō'ē mekewat sa'up ihaky'e'i rakaria pe. Mi'i hawyi yt wētup ok i i'atupy'asetpe toīne'en ihaky'e'i rakat. ³⁶ Mi'i hawyi wētup ok mehī Iuse yi Sipiri kaipywiat wyti te'yi sa'up hum yne ra'yn 12 ok takaria pe. Iuse ti aha'ase'i sa'awy'iwuat Irewi ywania ti. ³⁷ Mi'i Iuse ta'atu'e hawe ti te'eruwēpowat – Aipowyro hat i'atu'e ma'ato Iuteu ywania – Mehī Panāpe i'atu'e ta'atupusu puo.

Pyno aikotā hap ewy ta'atunug. Mi'i hawyi atiwan mesuwe uito Iruka.

5

¹ Mi'i hawyi wētup e'at pe Panāpe ewywuwat Iesui mohey hat mehī Anania tiweneru ra'yn te'yi tehary'i Sawira wat wywo te. ² Mi'i hawyi yi sa'up ta'atuewyi ipat'ok katupono yt ta'atuium yne teran i Tupana pe. Mi'i hawyi ma'ato – Urue'yi sa'up urutum yne Tupana pe waku wato'e 12 ok takaria pe i'atu'e to'ope. Mi'i hawyi toto Anania 12 ok takaria kape hawyi – Heno uhyt e meiko ra'yn urue'yi sa'up toran na'yn atum neran Tupana pe e ma'ato yt pywo pe i. ³ Mi'i hawyi Peteru to'e Anania pe – Kat pote som Tupana Pā'āu Wakuat pe eso teran e. Ta'i ahiag ehay pyi wyti eso teran e. Ta'i ipat'ok yn wyti etum uipo pe ma'ato – Atum yne Tupana pe ere uruepe pytkai e. ⁴ Sa'awy'ite ti toran epo pe mekewat yi toīne'en e. I'ewyte koitywy etiweneru hawyi epo pe te mekewat

yi sa'up topyhu'at e. Kat poteĩ pyno – Atum yne ra'yn wyti meiko Tupana pe ere uruepe. Ta'i ipat'ok te ti topyhu'at epo pe – Atum yne ere pytkai e. Yt naku i are e. Ta'i yt uhepe i wyti eso hap uhyt e ma'ato Tupana pe wyti eso hap e Peteru Anania pe. ⁵ Mio tã e hawyi ta'at ra'yn yi tote heso rakat hawyi ipyhu tek'e ra'yn. Mi'i kapiat akasa haria te'eroken'ẽ kahato ra'yn ipupi. ⁶ Mi'i hawyi itotiararia kurum iwasuria terut ra'yn sokpe kyt'i huwy hamuat hawyi ta'atusuwy ipiit hawyi ta'atusyp ta'yn Anania. ⁷ Mi'i rokirẽ Anania piit ta'atusyp ta'yn. Mi'i turan mye'ym ora hap ewy tokosap hawyi ihary'i put'ok'e ra'yn Peteru ete. Yt toikuap hin i te te'aito ku'uro hap. ⁸ Mi'i hawyi Peteru to'e tope – Mana Sawira e toran ni ra'yn apo ehe'yi sa'up ewetum Tupana pe sio yt e. Pywo apo e'aito tum yne ti ra'yn ehe'yi sa'up mana sio yt e. Mi'i hawyi toiwesat – Pywo ti an mimi e tutum yne ti ra'yn urue'yi sa'up Tupana pe e mana Sawira Peteru pe. ⁹ Mi'i hawyi – Yt naku i e Peteru katuponoĩ eiwo'o'ewy eheso e. Kat poteĩ ewehã'ãg neran Uruka'iwat Pã'ãu Wakuat eheso hamo e. Pyno eraha'at ro oken kape mana Sawira e katupono tõe ra'yn e'aito syp kahu hawyi kurum'i wasuria ko'i e. Mana e mio ti ewat epiit iku'uro rakat i'ewyte ra'yn ta'atuereto irane hyp hamo e'aito ewy e Peteru. ¹⁰ Mi'i hawyi meremo mana Sawira i'ewyte iku'uro itote hawyi ta'at ra'yn Peteru py yatype hawyi ipyhu tek'e ra'yn. Mi'i hawyi kurum iwasu ko'i te'eraha'at oken'ypykiat turan – Iku'uro ra'yn wyti ihary'i i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atuereto ra'yn ipiit he'aito syp hap kape hyp hamo. Mi'i hawyi ta'atusyp he'aito ywyt puo. ¹¹ Mi'i hawyi wa'atunug haria Iesui mohey haria te'eroken'ẽ kahato ra'yn typy ok heso rakaria iku'uro i'atuehamo hawyi. I'ewyte irania'in ikuap hawyi te'eroken'ẽ kahato ta'atu'auka Tupana piat hap pupi.

¹² Mi'i hawyi 12 ok takaria po pe iwato kahato topyhu'at Tupana esaika hap. Mi'i hawyi ta'atunug moity'i ra'yn iwato kahato Tupana ewy yt miit'in minug kuap i ko'i ta'atumoherep miit'in py'asetpe. ¹³ Yt irania'in minug kuap i ko'i ewywuwat ra'yn ta'atunug Tupana po wo. Mi'i pote – Aikotã som mi'iria inug mi'i tã i'atu'e irania'in. Ta'i waku kahato ti Iesui mohey haria tunug i'atu'e irania'in to'ope wen ma'ato – Watoken'ẽ kahato i'atupupi i'atu'e. Arewanẽtup yt naku i watuwat mi'iria upi katupono sio watuwat i'atuupi hawyi mehĩ Anania ehary'i Sawira ewywuwat watopyhu'at i'atu'e to'ope. Mi'i hawyi Iesui mohey haria te'eruwa'atunug kahato yne e'at pe morekuat Sarumãu e'oken note Tupana mõtypot yat koro pe. ¹⁴ I'ewyte iky'esat haria typy'i sese Iesui mohey hanuaria ipakup i ihainia'in haryporia'in tokoka'at Aika'iwat Iesui kape. Mekewat e'at pe tuwehyt'ok kahato ra'yn imohey haria pakuptia i'atu'yatype. ¹⁵ Mi'i hawyi i'ahu rakaria ta'atue'yni iãti wẽtup sok yn to'otote tote tukupte'en mu'ap ãpe upi – Peteru pã'ãu mono tokosap uruho'opot poity'i pote urupohag nug hamo i'atu'e. Mi'i hawyi mono uruehãite i ra'yn i'atu'e i'ahu rakaria to'ope. ¹⁶ I'ewyte tawa Ierusarẽi popy etiaria tawa hit popy wuaria te'eruwa'atunug Ierusarẽi kape. Mi'i kape ta'atuerut i'ahu rakaria i'ewyte miit'in ahiag ipiit piat rakaria ta'atuerut. Mi'iria yne Tupana ti'atumoehãite 12 ok takaria po wo.

¹⁷ Mi'i pote pa'i koro tomierohik ko'i wywo i'atueha'ywywi kahato ra'yn Iesui mohey haria ete. Mi'i hawyi i'atusaiwot kahato ne'i ra'yn – Waku wati'atumoma yne Iesui mohey haria i'atu'e to'ope. ¹⁸ Mi'i pote ta'atupyhik ta'yn yne Iesui potpo'ororia 12 ok takaria yt nakuaria i pyhik hawe. ¹⁹ Ma'ato wãtym hake turan put'ok'e Tupana mipo'oro atipy kaipywiat i'atu'okenhyp'ok hamuat. Mi'i upi tuwat iheg myi. ²⁰ Mi'i hawyi itote to'e i'atuepe – Eweiwat ro Tupana mõtypot yat koro kape hawyi eweikupte'en no wuat'i miit'in py'asetpe hawyi ewehenoi henoi kahato ro – Iesui ti tuwẽtem i ra'yn gu'uro pyi ewei'e ro itote e. Iesui mohey hap yn ni mu'ap Tupana kapiat ewei'e i ro i'atuepe e. Iesui yn wyti aimoieĩne'en wuat'i e'at piat kuap hat ewei'e ro itotiararia pe e atipy kaipywiat sut hat Iesui potpo'ororia pe. ²¹ Mi'i hawyi tuwat ra'yn 12 ok takaria hawyi te'eruwehyt'ok hunete Tupana mõtypot yat koro pe. Mi'i hawyi ta'atu'atumu'e kahato i ra'yn itotiararia.

Mi'i turan pa'i koro toto ra'yn towyria'in wywo morekuaria yat koro kape. Mi'i

hawyi toi'atukaykay ra'yn tuwewawi wo'onāpin haria temiit'in Isareu ywania etu'isaria toi'atukaykay. Te'eruwa'atunug yne ra'yn hawyi ta'atupo'oro tesurara'in 12 ok takaria porera'at hamo wo'opyhyp hap kape. ²² Mi'i hawyi tuwat ra'yn surara'in wen ma'ato yt uwe i ta'atupuēti Iesui potmu'eria itote. Mi'i hawyi te'era'aipok i ra'yn henoi hamo. ²³ — Ta'i okenhyp ko'i iheg me yne uruipuēti i'atu'e i'ewyte surara'in tukupte'en yne oken'ypyke i'atu'e. Ta'i okenhyp ko'i iheg me yne tukupte'en i'atu'e. Mi'i hawyi uruho'o'okenhyp'ok 12 ok takaria wywuat okipy wen ma'ato itote yt uwe hin i ra'yn uruipuēti eimipyhik ko'i pāi i'atu'e. ²⁴ Mi'i hawyi Tupana mōtypot yat koro ka'iwaria surara akag ko'i pa'i koro ko'i te'eruwanētup kahato hawyi te'ero'e — Aikowo som te'eropopy Iesui potmu'eria ta'atupyhik hap pyi i'atu'e to'ope. Aikotā aru waku watunug mi'iria ete i'atu'e to'ope. ²⁵ Mi'i turan put'ok'e wētup ok miit to'e hamo — Tu'isaria e mio wyti eimipyhik ko'i Iesui potmu'eria tukupte'en Tupana mōtypot yat koro pe i ra'yn e. Mi'i tote ta'atu'atumu'e kahato miit'in Ta'atuka'iwat ete e morekuaria pe. ²⁶ Mio tā e hap ta'atukuap hawyi surara'in sem tuwat i ra'yn i'atueropo'ok hamo. Mi'i hawyi to'e surara'in akag mu'ap upi temiit'in me — Eimitum mo o e yt ewei'atusaty'i saty'i tei'o mekewat Pauru e hap het rakat mesuwe miit'in sem ipotmu'eria typy'i tok pe e kat pote meremo ti aru miit'in sem ai'atu'uka nu wo e. Eiwe'eg wo o e. Mi'i hawyi surara'in ti'atukaykay Iesui emiit'in. ²⁷ Mi'i hawyi ta'atuereto morekuat yat kape. Ta'atuerut hawyi ta'atupag wo'omu'e haria akag py'asetpe i ra'yn. ²⁸ Mi'i hawyi pa'i koro to'e — Kat pote som ewei'atumu'e wuat'i miit'in Iesui ete yt urumiky'esat ewy i i'atu'e. Sa'awy'i ti — Yt ewehenoi i ran o Iesui etiat iraniam'in me uruto'e ra'yn ehepe wen ma'ato ti mio yne miit'in tawa Ierusarēi miaria tikuap kahato mekewat Iesui etiat e. Ta'i Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat auka haria ti pa'i ko'i ewei'e ti uruepe e pa'i koro. Yt naku i kahato eipe e. ²⁹ Mi'i hawyi Peteru ti'atuwesat — Morekuaria e waku kahato urutunug wuat'i eimiky'esat ewy wen ma'ato karāpe eipe urupo'oro yt Tupana miky'esat ewywuwat nug hamo i mi'i pote ti po'og waku urutunug Tupana miky'esat ok tā wāi'ewei'e pytkai e Peteru. ³⁰ Aiwat aha'ase'i'in Etupana timoehāite i ra'yn eimi'auka aria'yp posak etiat Iesui uhyt'i'in e. ³¹ Miit'in Potypot no Tupana tiky'esat kahato Uruka'iwat Iesui e. Mio tā e Tupana sa'awy'i — Mi'i Miit ti Uipo sese kawiat ieñe'en hat e. Mi'i Miit ti wuat'i miit'in ehakyera'at hanuat e Tupana sa'awy'i miwan me e Peteru. Ta'i Iesui ti henoi ahepe mekewat mu'ap aiminug yt naku i hap kaipywiat aihep hamuat e. Mi'i Miit yn ni mu'ap Tupana kapiat hat e. Mi'i Miit yn ni ai'ywania Isareu ywania wanētup sa'ag hap mohāpyk kuap hat e. Toiky'esat yne ai'ywania tomiehakyera'at ko'i wuat hap e. ³² Yt uruto yn i ti mio tā uruto'e ma'ato Tupana Pā'āu Wakuat i'ewyte mio tā e at ka'ap uru'e hap ewy te e Peteru. Mio wyti Tupana tum neran Topā'āu Wakuat tomiky'esat nug haria pe pāi e. Mi'i Miit etiat ri urumikuap uruimoherep miit'in me ehepe uhyt'i'in e. Mi'i Miit yn ahehakyera'at kuap hat e Peteru wo'onāpin haria akag ko'i pe.

³³ Mio tā e Peteru hawyi wo'onāpin haria i'atupy'ahak kahato Iesui potpo'ororia ete. Mi'i hawyi — Waku watu'uka mi'iria i'atu'e to'ope. ³⁴ Mi'i hawyi itote toñe'en pa'i kororia py'asetpe wētup ok miit i'atunāpin hat akag koro. Mi'i miit po'og i'atumimōtypot. Mi'i ti Musei wāi'e hap moherep hat. Mi'i miit set Kamarieu e hap het rakat. Mi'i hawyi ipoī'ām na'yn i'atupy'asetpe yne nāpin hamo — Uimimu'eria e atiky'esat ewei'atupo'oro porap'i meimuēwaria 12 ok takaria surara'in upi wētup yat kape e. ³⁵ Tuwat yne ipotmu'eria hawyi to'e wo'omu'e hat Kamarieu itotitaria pe — Uipotmu'eria e eiwe'eg wo o e. Eiwanētup o kat aru pyno watunug Iesui mohey haria ete e. ³⁶ Ha'awyte wētup surara Teuta tuwemowato meiūpe tawa Ierusarēi me e. Mi'i hawyi 400 surara'in tuwat hupi e. Mi'i turan ni iku'uro ra'yn Teuta ta'atu'auka ra'yn e. Mi'i hawyi yt kat i ra'yn topyhu'at iwat hemiit. Tuwat yne ra'yn iwat haipepiaria e. Mesup yt uwe i mekewat Teuta emiit mesuwe e Kamarieu Isareu ywania pe. ³⁷ I'ewyte ga'atpo tama Karireia piat uhyt Iuta e hap het rakat tuwemowato meiūpe e. Mi'i hawyi tuwat kahato

miit'in hupi typy'i kahato hesurara'in wo e. Mi'i hawyi mekewat wo'oset puruk hap e'at pe toi'atukaykay yne tesurara'in tuwewawi hawyi ta'atu'atuka kahato mesuwe ma'ato mi'i turan iku'uro ra'yn Iuta hawyi te'eruwesytpok ta'yn Iuta saipepiaria torania e Kamarieu. ³⁸ Mi'i pote are'e mio ehepe waku ti aipohep ta'yn Iesui saipepiaria ete e. Waku waure wo yn na'yn aito i'atukai e Kamarieu. I'atuwat i'atueko miit'in wanuat ne'i pote ti aru ikahuro ra'yn topyhu'at e. ³⁹ Ma'ato i'atuehay pywuat Tupana wanuat pote ti aru yt karãmuo i watimoma kuap i'atuehay e. Pyno Tupana etiano watu'uka pote imi'akit ko'i wo aru watopyhu'at uhyt'i'in e Kamarieu pa'i koro emiit'in me. ⁴⁰ — Pywo kahato tig urunāpin mehī Kamarieu i'atu'e itotiaria. Mi'i tā ti aru epiat urunāpin hap ewy ti aru pyno urutunug uhyt i'atu'e pa'i koro kapiat wa'atunug haria. Mi'i hawyi ta'atukaykay 12 ok takaria te'eruwewawi. Mi'i hawyi ta'atu'ahyk ahyk saity sa'ag wo Iesui potmu'eria. Ta'atu'apiheg kahato hawyi wāi'i'atu'e — Yt ewehenoi po'og i ra'yn o miit'in me Iesui etiat i'atu'e. Yt ewehenoi tei'o irania'in me Iesui etiat i'atu'e. Ma'ato po'og ewetunug mote po'og aru sa'ag urui'atu'apiheg eipe i'atu'e. Pyno waku eweiwat i ra'yn ei'yat ko'i kape i'atu'e 12 ok takaria pe. ⁴¹ Mi'i hawyi tuwat i ra'yn morekuaria yat koro pyi. Tuwat hawyi i'atuwēpap'i kahato itote — Tupana i'atu'e urutuwehum kahato ra'yn eete i'atu'e. Koitywy urumosaty'i saty'i sa'ag kahato itote Esa'yru mohey haria uruto pote i'atu'e. Ma'ato ti waku uruho'opot Esa'yru Iesui set po'ypyi i'atu'e. ⁴² Mi'i hawyi ipotmu'eria ti'atumu'e at ka'ap yne i'atu'yat puaria. I'ewyete ta'atu'atumu'e Tupana mōtypot yat koro totiaria. Yt i'atuwēpohep hin i ma'ato — Iesui ti Tupana tipo'oro Aiporekuat nuat i'atu'e ta'atuehay pirik wo.

Iesui potmu'eria mienoi hap ewy atiwan mesuwe uito Iruka.

6

¹ Mi'i hawyi ipotmu'eria timoherep kahato miit'in me yne Iesui etiat. Mekewat e'at pe imohey pakup i haria te'eruwemotypy'i kahato itote. Imohey pakup i haria typy pusu kuap haria tukupte'en. Mi'iria yne Iuteuria ma'ato typy pusu kuap haria mi'iria tukupte'en. Wētup ywania Kereku pusu kuap haria ma'ato wētup ywania Epereu pusu kuap haria. Mi'i hawyi wētup e'at pe Kereku pusu kuap haria te'ero'e to'ope — Kat pote Epereu pusu kuap haria po'og imō'ē ta'atuehiwuria pe aito wuaria kai i'atu'e. ² Mi'i hawyi 12 ok takaria tikuap mio tā i'atu'e hap hawyi ta'atu'atukaykay ra'yn torania hawyi te'ero'e Iesui mohey haria typy'i rakaria pe — Ma'ato ti yt naku i urui'atoiat Tupana ehay hiwu ko'i piat mi'u mō'ē hamo i'atu'e. Uruto ti yt urupotput'ok'e i typy motpap nug hamo i'atu'e. Yt urupotput'ok'e i Tupana ehay moherep at ka'ap hamo i'ewyete hiwu poi hamo at ka'ap i'atu'e. Niatpo kahato typy motpap nug hamo at ka'ap i'atu'e. ³ Mi'i tupono waku ewei'airo 7 ihainia wakuat rakat hiwu sese ko'i piat mi'u mō'ē hamo i'atu'e. Waku ewei'airo iwe'eg kahato rakaria i'atu'e. Waku eweikat Iesui mohey sese haria inug hamo i'atu'e. Waku Tupana Pā'āu Wakuat miky'esat ewywuwat nug kuap haria ewei'airo i'atu'e. Ewei'airo ro wakuaria miit'in mimōtypot ko'i i'atu'e. Mi'iria ewywuwat yn ni waku watipo'oro urupotpap nug hamo mi'u mō'ē hiwu ko'i piat hamo i'atu'e 12 ok takaria Iesui mohey haria pe. ⁴ Ma'ato uruto wyti Tupana ehay mō'ē haria wo yn ni urutukupte'en aru at ka'ap uruto i'atu'e. I'ewyete Tupana wywo yn uruto uruehay teran at ka'ap i'atu'e. ⁵ Mi'i hawyi wu'uka haria te'ero'e — Pyno waku watunug ei'e hap ewy i'atu'e ta'atuwesat 12 ok takaria pe. Mi'i hawyi ta'atu'airo 7 ihainia. Sa'awy'i ta'atu'airo mekewat Iesui mohey kahato hat mehī Etewāu katupono Tupana Pā'āu Wakuat eiam kahato topyhu'at mi'i miit. Ta'i Tupana miky'esat ewy yn tutunug. Mi'i hawyi ta'atu'airo wētup ok mekewat mehī Wiripi. Mi'i hawyi ta'atu'airo mehī Pokuru i'ewyete mehī Nikanu. Mi'i hawyi mehī Timāu i'ewyete mehī Pamena ta'atu'airo. Mi'i hawyi mekewat mehī Nikurau yt Iuteu ywania i mekewat tawa Antiokia piat ta'atu'airo. Mi'i hawyi torania meimuēwat 7 ok ta'yn tukupte'en itote. ⁶ Mi'i hawyi ta'atumi'airoria 7 ok takaria ta'atuerut 12 ok takaria kape. Mi'i hawyi te'eruweponug na'yn hawyi —

Tupana eti'atupoityro kahato mi'iria i'atu'e. Etum o meikorania pe esaika hap epotpap nug hamo i'atu'e 12 ok takaria.

⁷ Mi'i hawyi hãpyk kahato meimuẽwat 7 ok takaria timõ'ẽ mi'u hiwu sese ko'i pe. Mi'i pote Iesui potmu'eria sese 12 ok takaria ti'atumu'e at ka'ap miit'in yne Iesui miky'esat nug hap ete. Mi'i hawyi yne tawa Ierusarëi miaria pe ta'atumõ'ẽ kahato Tupana ehay. Mi'i pote typy'i kahato ra'yn imohey pakup i haria itote tukupte'en. I'ewyte i'atu kahato Iesui miky'esat yn nug haria tukupte'en itote. Mi'i turan pa'iria sem i'ewyte te'eropyhu'at Iesui mohey haria wo ra'yn itote.

⁸ Mi'i hawyi mekewat mehĩ Etewãu timoherep kahato ra'yn miit'in me Tupana esaika hap — Ta'i Tupana miky'e kahato ti mi'i i'atu'e. Ta'i Tupana ti tuwehum kahato Etewãu ete i'atu'e to'ope itote. Tupana ti hum kahato tewaku hap hawyi toimoherep kahato topo wo Tupana yn inug kuap hap ko'i. Yt miit minug kuap i ko'i tutunug Tupana esaika hamo. ⁹ Ma'ato meiũran irania'in Iuteu ywania pa'i ko'i Tupana yat kaipywiat õ'ẽ haria i'atupy'ahak kahato Etewãu ete Ta'i ta'atu'akit reran ne'i ta'atuehay wo ma'ato yt ta'atu'akit kuap i katupono mi'i Tupana Pã'ãu kaipyi ra'yn ihay. Mi'i pote Etewãu ehay ete i'atupy'ahak sese ra'yn wo'omu'e haria yi Sireniu pywiaria tawa Aresãtere pywiaria yi Sirisia pywiaria yi Asia pywiaria i'atupy'ahak kahato Etewãu ete. — Ta'i uruto urutuwego'oro i'atu'e. Yt uwe i urupo'oro kuap haria i'atu'e. Ta'i miit'in mipo'i po'i saity porop haria ko'i uruto i'atu'e Etewãu me. ¹⁰ Mi'i hawyi ta'atunug Tupana mõtypot yat tawa Ierusarëi me. Mi'i hawyi ta'atuset'ok ta'atu'yat Miit'in porenõtem wanĩkaptia po pywiat hap yat i'atu'e. Mi'iria Etewãu ti'atuwesat hãpyk kahato katupono Tupana Pã'ãu kaipyi ra'yn ihay. Iwe'eg kahato po'og po'og i'atuwe'eg hap kai. Mi'i pote yt ta'atuwesat kuap i. Yt kat i'atu'e kuap i Etewãu me. ¹¹ Yt ta'atuwesat kuap i pote te'ero'e to'ope — Waku watipo'oro heso rakaria morekuaria kape heso hap Etewãu etiat enoi hamo. Waku mio tã i'atu'e heso rakaria — Etewãu ni ihay sa'ag kahato Tupana ete e hamo i'atu'e. Tupana etiat wekyry'i hat ne'i i'ewyte aha'ase'i Musei ete ihay sa'ag kahato e hamo i'atu'e ipy'ahak takaria. ¹² Mi'i hawyi tuwat ra'yn Etewãu etiat ta'atueso hamo. Mi'i hawyi nagnia tikuap ta'yn hawyi yt i'atuwese hin i ra'yn Etewãu ete. Mi'i pote nagnia i'ewyte miwan enoi haria tuwat ra'yn surara'in wywo. Mi'i hawyi haty wo ta'atupytyk Etewãu. Mi'i hawyi yi upi ta'atuekyi morekuaria yat kape ihay kuap hamo pywo apo sio yt hap kuap hamo. ¹³ Mi'i hawyi henoi hanuaria i'atupoĩ'ãm ta'atueso hap te'ero'e hamo — Meiũwat Etewãu ti aimoweuka'i Tupana yat ete ai'ywania nãpin hap ete i'atu'e. ¹⁴ Meiũwat Tupana yat wato ti Iesui tipuruk irane e wyti i'atu'e. Sa'awy'iwuat aheko yne ainãpin Musei piat hap ti Iesui tawa Nasare piat timoma irane e ti Etewãu i'atu'e. ¹⁵ Mi'i hawyi itotiaria te'eraha'at Etewãu kape hawyi — Are pãi i'atu'e iwat howa ti hëtyhot ra'yn atipy piat owa hëtyhot hap ewy ra'yn i'atu'e to'ope typy'i rakaria.

Mi'i tã hap ewy ta'atunug Etewãu ete wakuat pytkai. Mi'i tã etiat atiwan mesuwe uito Iruka.

7

¹ Mi'i hawyi pa'i koro apo'e Etewãu me — Pyno apo mio tã i'atu'e hap pywo sio yt e. ² Mi'i hawyi toiwesat — Eiwanẽtup to meikowo mehĩ'in e uha'ase'i'in ui'ywania e waku sakpo e ti Ahetupana. Nimo ra'yn ti tuwemoherep aha'ase'i Aparãu me yi Mesuputamia pe. ³ Mi'i hawyi wẽtup e'at Tupana to'e — Aparãu e erẽtem no ewat e'yi pyi e'ywot'in yatypepyi e. Atimoherep teran wyti epe wẽtup yi e Aparãu me e. ⁴ Mi'i hawyi totoiat ra'yn tetawa Kauteu hawyi toto pya tetawa pyi mekewat tawa Arã kape toto wẽtup yi kape toto. Mi'i hawyi toĩne'en tawa Arã me. To'ywot iku'uro hawyi Aparãu toto i ra'yn aikope aikope Tupana timoherep mu'ap hap upi toto. Mi'i hawyi put'ok'e mesuwe aikope mio watoĩne'en hap kape toto e Etewãu. Mesuwat ahe'yi tote hewyry mot'i hawyi Tupana to'e tope — Aparãu e mesuwat yi yne wyti aru atum epe uiwy e. Pywo ti mesuwat yi wato hap ok tã atum yne epe i'ewyte ewat emiariru emiariru'in wuat'i e'at piaria pe atum

mesuwat e'yi e. ⁵ Mio tã e ti sa'awy'i Tupana aha'ase'i Aparãu me yt wētup i imēpyt sese te turan. — Atimotypy'i kahato ti aru esa'yru'in e. Ta'i mesuwat yi yne atum mesup epe e yt kat i hin te Aparãu e'yi meiūpiat te turan e. Yt ipyãtap ok tã i te he'yi turan e Etewãu. ⁶ Mi'i hawyi Tupana to'e Aparãu kape — Emiariru'in wyti aru 400 e'at i'aman mot turan na'yn ikohyewyry kahato wanĩkaptia e'yi tote e. Itote ti aru esaibe piaria ho'opot kahato. Motpap wyti aru ta'atunug yt kat sa'up i e. Ta'i ta'atuho'opot kahato wanĩkaptia py'asetpe e Tupana aha'ase'i Aparãu me e. ⁷ Ma'ato emiariru ko'i atomoehaky'e'i haria ti aru ati'atu'apiheg kahato e. Aikope aikope emiariru ko'i tukupte'en wanĩkaptia po pe turan areĩne'en i'atukawiano kahato hamo e. Yne yne esaipepiaria ewanĩkaptia ati'atu'apiheg kahato aru e Tupana. Mi'i hawyi ati'atuporenõ'ẽ ti aru wanĩkaptia po pyi. 400 e'at i'aman mot hap ete ati'atukaykay aru mi'iria meikowo mesuwat e'yi kape i ra'yn e. Mi'i hawyi ti aru tõi'ẽ tõi'ẽ kahato esaipepiaria yne meikowo uimõtypot hamo e Tupana sa'awy'i aha'ase'i Aparãu me e Etewãu. ⁸ Mi'i pote atiky'esat yt kat i emusin sokpe e. Atiky'esat yne esaipepiaria esa'yru'in emiariru'in to'o'ewy wētup ywania yn e. Mi'i pote eremusin sokpe tek'e. I'ewyte etitek esa'yru Isaki emusin sokpe e. Mi'i tã eipiit eweimoherep pote uwe'in esaipepiaria hap tuwekuap yt kat i eimusin sokpe hap ete e. Mi'i hawyi ti aru uwe e'ywania sese kuap hap topyhu'at e Tupana Aparãu me sa'awy'i sese e Etewãu. Mi'i hawyi Aparãu ha'yru ra'yn Isaki tuwemoherep e. Mi'i hawyi 8 e'at toĩne'en tuwemoherep hawyi Aparãu tosa'yru ahit pe toihep kyse hit wo aikotã Tupana mienoi ewy e. Mi'i hawyi Isaki sa'yru ra'yn Iako ai'ywania ywot pot tuwemoherep 12 ok ha'yru rakat ra'yn topyhu'at e Etewãu. Iako sa'yru'in 12 ok takaria saipepiaria kaipyi ti mesup watoĩne'en 12 ok ywania aito hap watikuap ta'yn e. Mi'i hawyi wētup Iako sa'yru ti Iuse e. ⁹ Sa'awy'i Iuse ete iyke'et'in te'eruwemoeha'ywywi kahato mi'i pote ta'atuweneru ra'yn tama Esitu piaria pe. Itote itotiarria toi'atueropat yt kat sa'up i ta'atuium pytkai. Mi'i hawyi itote Iuse tuweran toĩne'en ma'ato Tupana yt i'atoiat hin i Esitu pe e. ¹⁰ Tupana tikawiano kahato Iuse ho'opot hawiat heĩne'en hap ete e. Itote toimowe'eg kahato po'og Esitu ywania kai. Mi'i pote yi Esitu piat morekuat Warãu tiky'e kahato Iuse. Toiky'esat kahato to'yat piaria torania akag wo hap hawyi yi Esitu piat tu'isa koro wo ra'yn totopag Iuse temiit'in po'og torania kai e. Tuwehum kahato morekuat Warãu Iuse ete e. ¹¹ Mekewat e'at pe yt kat i hin i itote i'aman yi Esitu pe i'ewyte yi Kanã'ã pe yt kat i hin i mi'i pote y'y yt kat i. Yt naku i kahato itote katupono topap ta'yn yne mikoi i'ewyte i'atuhũria mi'u. Mi'i hawyi ai'ywania aha'ase'i'in ete yt naku i topyhu'at. Meiūran u'i yne ikahuro ra'yn aha'ase'i Iako sa'yru'in yat rote. ¹² Mi'i hawyi aha'ase'i Iako tikuap ta'yn u'i kahato yi Esitu pe e hap toikuap hawyi toi'atupo'oro ra'yn tosa'yru'in Iuse eyke'et'in u'i kyiat hamo e. ¹³ Mi'i hawyi i'atumierut u'i yt kat i hawyi toi'atupo'oro i ra'yn po'og u'i kyiat hamo. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e yi Esitu pe hawyi tuwehyt'ok morekuat wato emiit akag Iuse yat pe. Mi'i hawyi Iuse tuwemoherep ta'yn toyke'et'in kape — Uito ti eheywyt sese Iuse to'e hamo e. Mi'i hawyi Iuse tomoherep toeyke'et'in yi Esitu piat morekuat koro Warãu kape ikuap hamo e. ¹⁴ Waku yne hawyi toikaykay to'ywot Iako tuwewawi tama Esitu kape. Mi'i hawyi tuwat ra'yn itotiarria Iako wywo 75 miit tuwat ra'yn aha'ase'i'in nimuaria mēpyt'in e Etewãu to'auka teran haria pe. ¹⁵ Pyno uhyt'i'in ipot'apyk ta'yn aha'ase'i sa'awy'i'uwat Iako tama Kanã'ã pyi tama Esitu kape e. Ta'i watikuap aikotã Iako toĩne'en mot'i yi Esitu tote hawyi itote iku'uro ra'yn hap watikuap e. I'ewyte aha'ase'i'in nimuat Iako sa'yru'in 12 ok takaria wyti yne topap yi Esitu tote e. ¹⁶ Ma'ato mi'iria yt ta'atusyp hin i Esitu pe ma'ato ta'atusyp ta'yn yi Kanã'ã pe aikope sa'awy'i Aparãu syp hawe mekewat tawa Sikēi e hap tote. Ta'atusyp yne ahe'yanmiaria aikope sa'awy'i Aparãu tikyi'at nu ka'a uhyt Emu sa'yru'in kai sa'up mo yi Kanã'ã pe e. ¹⁷ Mi'i hawyi aha'ase'i'in emiariru ko'i te'eruwetyppy'i kahato aito wuaria nimuaria yi Esitu tote. Mi'i hawyi ti te'era'aipok teran i ra'yn yi Kanã'ã kape aikotã sa'awy'i Tupana to'e Aparãu me hap ewy ra'yn e. ¹⁸ Meiūran wētup ok morekuat

i ra'yn topyhu'at yi Esitu pe morekuat pakup. Mi'i ti yt ikuap i ra'yn aha'ase'i Iuse etiat e. ¹⁹ Ta'i tuweuka'i kahato ra'yn sa'awy'iwuat aito wuaria ete — Yt naku i kahato typy'i eimēpyt'in meiūpe e ai'ywania pe e. Mi'i pote o eweipugha ra'yn eha'yru'in i'atu'ywā'ī turan i'atuku'uro hamo e morekuat pakup aha'ase'i Musei ywā'ī hap e'at pe e. ²⁰ Mi'i hawyi Musei ywā'ī hap e'at topyhu'at ma'ato te'era'akasa ikahu kahato ra'yn hap kape hawyi i'ywot ity tomotag na'yn iheg me mye'ym ewaty ta'atu'yat pe e. ²¹ Wētup e'at pe ta'atupag Musei hire urutu wato pe y'y hit owa tote. Ta'atumōto i'anam me aikope yt uwe i ipuēti kuap hap tote ta'atupag e. Ma'ato morekuat koro saki'yt tipuēti Musei tuwei turan tuwak tuerut e. Mi'i hawyi totat ra'yn Musei hawyi — Uimēpyt ra'yn e. Mi'i hawyi morekuat koro saki'yt tomotag na'yn Musei tomēpyt no ra'yn e. ²² Meiūran morekuat timowe'eg kahato Musei. Toimu'e kahato tosaipepiano. Toi'atumu'e kahato aikotā Esitu ywania morekuaria mikuap ko'i yne toi'atumu'e e. Mi'i hawyi Musei itag hawyi — Ta'i tohepap kahato morekuat ewy i'atu'e Esitu ywania Musei pe e. ²³ Toikuap yne hāpyk hap hawyi 40 i'aman mot pe tokosap hawyi Musei to'e tuwepe — Are pāi uhewyry teran na'yn ui'ywania kape uiwa'akasa hamo. Isareu ywania kape ara'akasa teran e Musei e. ²⁴ Mi'i hawyi ta'akasa tewyry hap upi Esitu ywania esurara kape wētup ok to'ywania ahyk hat kape ta'akasa. Mi'i hawyi Musei ipy'ahak ta'yn hawyi Esitu ywania esurara toi'auka ra'yn towy'ok po'ypyi e. ²⁵ — Ta'i ui'ywania tikuap hawyi ti aru uiky'e ra'yn e tuwepe. Ta'i Tupana mipo'oro ti en wanīkaptia po piat hat wyti en i'atu'e wyti aru ui'ywania'in e tuwanētup hawe tuwepe Musei. Ma'ato yt pywo pe hin i katupono mi'i hawyi wētup e'at i ra'yn toto hawyi toipuēti to'ywania typy ok wu'uka haria e. ²⁶ Mi'i hawyi tokosap i'atumoperup i hamo — Uheywyt'in e wāi eiwu'uka tei'o e katupono wētup ok yn aha'ase'i kaipywiat aito wētup ywania yn eipe pote yt naku i eiwu'uka eiwo'ope e. ²⁷ Mi'i hawyi mekewat wu'uka hap nug hat to'e Musei pe — Mоторo meiūpepyi e katupono yt uruporekuat hin i en e. Uwe pyno epo'oro meikowo urunāpin hamo e Musei pe. ²⁸ Ui'auka teran en e aikotā ga'atpo eti'auka morekuat esurara hap ewy apo'e Musei pe. ²⁹ Mio tā e pote Musei token'ē ra'yn morekuat pupi hawyi topopy ra'yn pya yi Esitu pyi e Etewāu. Mi'i hawyi mekewat yahig wato tote Musei hewyry ra'yn 40 anu tohūria apykok hap upi hewyry. ³⁰ Mi'i tote toipuēti tehary'i e. Mi'i tote typy ok ha'yru ra'yn tuwemoherep e. Wētup e'at pe Musei toto ra'yn yity'ok Sinai kape hawyi itote ta'akasa hu yp wuk hap. ³¹ Mi'i hawyi aria py'asetpe atipy piat miit ewywuat tuwemoherep e. Mi'i hawyi tokosap ikuap hamo. ³² Mi'i hawyi toikuap Tupana ehay itote — Uito ti ewat e'ase'i'in eTupana e. Uito ti e'ase'i Aparāu Isaki Iako eTupana e Musei pe. Mi'i pote Musei iwuwu kahato hawyi yt ta'akasa po'og neran i howawi — Araha'at Tupana sese kape pote meremo uiku'uro e tuwepe. ³³ Mi'i hawyi Tupana to'e Musei pe — Etihep to epy sokpe uimōtypot hamo katupono meiūpe uimōtypot hap e'yi tote ewyry e. ³⁴ Ariot atipy kaipyi ai'ywania ehakyera'at wanīkaptia po pywiat hamo e. Yt naku i kahato ta'atuho'opot yi Esitu pe e. Ara'akasa ra'yn yne yi Esitu piaria kape e. I'atuehaky'e'i kahato yi Esitu pe hap kape ara'akasa e. I'atumikyry'i kahato itote i'atuete uhehamo e. Ta'i i'atuwo'okak'i hap atikuap hawyi ti ariot atipy kaipyi i'atuehakyera'at hamo e Musei pe. Woropo'oro mesup yi Esitu kape uhemii't'in porera'at wanīkaptia po pywiat hamo e Ahetupana Musei pe e Etewāu. ³⁵ Pyno tomi'airo Musei Tupana tipo'oro temiit'in ehakyera'at hamo e. Ta'i toipo'oro Musei yi Esitu kape tehay atipy kaipywiat enoi hamo e. Yt ta'atuky'esat hin i Musei ta'atuporekuat nuat pytkai Tupana tipo'oro mi'i miit ai'ywania sa'awy'iwuaria ehakyera'at hamo e. Tupana ihay mekewat aria'yp wuk hap kaipyiat turan toipo'oro Musei temiit'in powyry hamo. Put'ok'e itote yi Esitu pe hawyi temiit'in sese te'ero'e — Uwe kahu epo'oro uruporekuat no urunāpin hamo i'atu'e Musei pe. Meimuēwuaria e haria kape Tupana tipo'oro Musei e Etewāu. ³⁶ Ta'i iwato kahato Tupana esaika hap Musei timoherep yi Esitu pe e. Mi'i hawyi toi'atuporenōtem na'yn ai'ywania sa'awy'iwuaria wanīkaptia po pyi e. Mi'i hawyi

Musei timoherep Tupana esaika hap hyemui'a koro y'y hup e hap tote e. Ta'i tutunug mu'ap y'y py'asetpuo ihyemui'a koro sakpo e. Mi'i hawyi tuwat ihyemui'a sakpo yi gag upi wanĭkaptia po pyi e. Mi'i hawyi yahig wato tote 40 anu toimōtypot Tupana iwat hesaika hamo e. Itote tutunug yt miit'in minug kuap i ko'i wuat'i ehamo e. ³⁷ Ta'i ai'ywania mi'atoiat Musei sa'awy'i topyhu'at Tupana mi'airo mi'i miit pytkai e Etewāu to'auka teran haria pe. Ta'i nimuat Musei henoi yiannote Isareu ywania pe — Ui'ywania e meiūran wyti aru Tupana tomowato kahato tomipo'oro ui'ewywuwat eiporekuat koro wo e. Mi'i Miit uhaiepiat sese tuwemoherep aru wētup ahemiariru e sa'awy'i Musei e. ³⁸ Sa'awy'i toi'atunāpin kahato ai'ywania Isareu ywania mekewat yity'ok Sinai e hap tote aikotā atipy kaipywiat henoi tope hap ewy tohenoi ahepe sa'awy'i sehay wuat'i e'at piat tohenoi ai'ywania pe e. ³⁹ Ma'ato aha'ase'i'in yt i'atupap teran hin i Tupana mimoherep sehay wuat'i e'at pianuat upi e. Ta'atupun ne'i hawyi te'eruwemorem neran yi Esitu kape i ra'yn e. ⁴⁰ Mi'i hawyi te'ero'e Musei ywyt Arāu me — Etunug no Ahetupana epo wo mehī aipu'ap moherep hanuat i'atu'e. Katupono aipu'ap moherep hat eyke'et Musei ti toto ra'yn yity'ok kape i'atu'e. Mi'i hawyi mio yt uruikuap i ra'yn aikope toīne'en Musei hap sio iku'uro sio yt i'atu'e Arāu me e. ⁴¹ Mi'i hawyi aha'ase'i'in tunug wewato ahup hit iā'ākap ta'atuetupana wo e. Mi'i ete te'eruwehum kahato i'ewyte ai'ywot'in tomōtypot ta'atupo wuat ta'atuminug wewato ahup hit e. Mi'i hawyi ti ta'atu'auka ra'yn ta'atuhū imōtypot hamo e. Mi'i hawyi ta'atuium hā'ākap we — Waku kahato en tupana ta'atu'e hap wewato pe ai'ywot'in nimuaria e. Ikahu kahato ahētupana i'atu'e to'ope e. ⁴² Mi'i hawyi Tupana to'e — Pyno waku eweipyhu'at ehētupana wētup kawiat wywo e Tupana. Mi'i hawyi ta'atumōtypot tupana wo at waty waikiru ko'i e. — Uruetupana kahato en at waty waikiru i'atu'e sa'ag aha'ase'i'in e. ⁴³ Yt naku i ta'atumōtypot tupana wo Tupana minug ko'i aikotā Tupana to'e miwan me hap ewy — Yt uimōtypot hin i eipe — Uruimōtypot En ewei'e uhepiat pytkai e Tupana. — Uruhūria urui'auka emōtypot haype ewei'e uhepe wen ma'ato atikuap kahato eheso hap e. Yt uimohey haria hin i eipe e. Atikuap eiwanētup hap eipy'a piat at ka'ap ehewyry uimipo'oro Musei upiat turan mekewat yahig wato tote turan. Yt uhowawi hin i eipy'a ko'i ma'ato mekewat ehētupana Moroki kape yn eipy'a e. — Waikiru Irenwā waku kahato ahētupana wo ewei'e eiwo'ope itote e. Tupanaria iā'ākap ko'i wyti ewetunug kahato itote ehētupana ewywuwat ko'i e. Mi'iria yn eweimōtypot at ka'ap itote. — Uruimōtypot kahato Aparāu eTupana ewei'e kahato yt pywo pe pytkai i e Tupana sese. Pyno woroho'opo'oro eipe pya kahato ehe'yi wakuat kai wētup ywania kape wētup tama kape. Ehewanĭkaptia esurara'in po pe eweikupte'en aru pya kahato ehe'yi uimium wakuat kaipyi hawyi e. Ehewanĭkaptia yt nakuaria i po pe wyti aru eweikupte'en e. Mekewat yi Papirunia e hap kape woroho'opo'oro aru e. Mi'i tote ehewanĭkaptia yt nakuaria i eropat hamo woroho'opo'oro aru e Tupana sa'awy'i miwan me ai'ywania pe Amosi 5.25-27 pe e. ⁴⁴ Pyno yahig koro puo nimuaria ai'ywania ikohyewyry kahato e. Mi'iria pe Musei to'e — Waku watunug no Tupana yat koro meiūpe aikotā Tupana mimoherep kat kupitu kat kupitu hap ewy e. — Waku ipe kawiat i'ewyte sokpe kawiat ewetunug uimōtypot yat e Tupana uhepe e Musei e. Sa'awy'i Tupana ihay kahato ai'ywania pe tomōtypot yat sokpe kawiat puo. ⁴⁵ Mi'i hawyi karāpe tuwehyt'ok yi Kanā'ā pe turan mekewat e'at pe Tupana mōtypot yat ipe kawiat ta'atuereto yi Kanā'ā kape e. Ma'ato aha'ase'i Musei yt teke i yi Kanā'ā pe katupono iku'uro Iūtāu hy sakpo yity'ok tote e. Mi'i hawyi Tupana ti'asyp itote e. Mi'i hawyi Musei saiepiat Iusue upi ra'yn tuwehyt'ok kahato tawa Kanā'ā pe nimuaria ahe'yanmiaria e. Mi'i hawyi yi Kanā'ā pe ta'atupuēti wētup ywania ko'i ra'yn ahewanĭkaptia sese yt nakuaria i ma'ato mi'iria Tupana ti'atusopo yne ra'yn hawyi tutum yi Kanā'ā ai'ywania pe e. Mi'i hawyi toīne'en na'yn Tupana mōtypot yat ipe kawiat yi Kanā'ā tote e. Mi'i hawyi ai'ywania te'eruwemotypy'i kahato itote e. Mi'i hawyi mehī Tawi topyhu'at morekuat koro wo itote e. ⁴⁶ Morekuat Tawi

ete Tupana tuwehum kahato ra'yn e. Mi'i hawyi wētup e'at pe morekuat Tawi to'e – Uha'ase'i Iako eTupana e atunug neran meiūpe ahe'yi Kanã'ã tote emōtypot yat sese e. ⁴⁷ Mi'i hawyi – Waku esa'yru inug e. Mi'i hawyi morekuat Tawi iku'uro hawyi ha'yru morekuat Sarumāu tunug na'yn Tupana yat koro itote e. ⁴⁸ Ma'ato watikuap ta'yn aikotā Ahetupana yt toīne'en kuap i aipo wuat aiminug to'yat pe e Etewāu. ⁴⁹ Kat pote nimo Tupana to'e – Atiky'esat pote waku yne waikiru ko'i tote ara'apyk hawyi mytyp yne tote waku uipy heiam topyhu'at e. Uiwato kahato. Yt areīne'en neran i miit'in minug ui'yat ko'i pe e. Ui'yat wato hap ok tā yt uwe i inug kuap are katupono areīne'en atipy pe i'ewyte areīne'en yi tote e. ⁵⁰ Uiwat uiminug yne yne waikiru sem hawyi at yi waty i'ewyte yne ipuat ko'i ati'atunug yne. Pyno aikotā aru pyno eipe ewetunug uheiam yi tote e Tupana miwan me Isaia 66.1-2 pe e Etewāu to'auka teran haria pe.

⁵¹ Ui'ywania e sa'awy'itepyi aha'ase'i'in tu'uka kahato Tupana miky'esat nug hap ete e. Koitywy mi'iria ewywuaria eweikupte'en eiperia e. Ta'i aha'ase'i'in ewywuaria kahato eweikupte'en e. Ta'i eipy'a heg kahato aikotā ai'ywania sa'awy'iwuaria ewy sese eweikupte'en e. Tupana Pã'āu miky'esat ko'i yt ewetunug hin i eiperia e. Ipy'ahak sese rakaria wo eweikupte'en Tupana piat eiky'e hap ete e. Ta'i eweho'o'okenhup kahato wyti ehewaure ka'a ko'i Tupana ehay kape e. Aikotā ai'ywania nimuaria ewy kahato ti ewetunug yt naku i sa'ag kahato Tupana mipo'oro ko'i ete e. Ta'i Tupana mipo'ororia yne auka haria ti eipe ei'ywot'in pot ko'i ewy e. ⁵² Ta'i Tupana ehay moherep haria sa'awy'iwuaria yne hanoi hanoi kahato Hemiit Wakuat ut hamuat hap ma'ato mi'iria ete wyti aha'ase'i'in ti'atumikyry'i kahato hawyi ta'atu'atu'uka sa'ag ne'i e. Ta'i aha'ase'i'in ewywuaria eweikupte'en katupono ga'atpo Tupana tipo'oro Temiit Wakuat Aiporekuat nuat sese aikotā to'e hap ewy wen ma'ato Mi'i Miit Wakuat eweima'at sa'ag ne'i hawyi ti ewei'auka sa'ag ne'i aria'yp posak tote e Etewāu to'auka teran haria pe. ⁵³ Ta'i i'ewyte Tupana mipo'ororia atipy kaipywiaria hanoi hāpyk kahato Musei pe Tupana ehay Mi'i Miit etiat eināpin hamuat wen ma'ato yt eweimohey hin i i'atumimoherep ko'i e. Atipy kaipywiaria ehay pun haria eipe e Etewāu to'auka teran haria pe. ⁵⁴ Mi'i hawyi mio tā e pote i'atupy'ahak kahato ra'yn Etewāu ete kyry'et kyry'et'i'atu'e. ⁵⁵ Ma'ato Tupana Pã'āu Wakuat no toīne'en kahato Etewāu ete. Mi'i hawyi teha'at atipy kape Etewāu. Mi'i tote Tupana mimōtypot hap ētyhot hap itote ta'akasa. Mi'i turan – Aheyke'et Iesui itote e. ⁵⁶ Eweha'at ro Tupana po sese kawiat ipoī'ām na'yn e. Are pāi ikahu kahato ikahu kahato e. Waku kahato itote. Eweheha'at ro e Etewāu i'atuepe. ⁵⁷ Mi'i hawyi – Wāi'i'atu'e yt naku i e hat i'atu'e. Epo'inik to katupono yt uruikuap teran i po'og ehay i'atu'e ta'atuehay pirik wo. Mi'i haype meremo te'eruwewaure ka'a hik ta'atupo wo. Mi'i hawyi torania itotiarua tuwat tuwat Etewāu ehay monik hamo. ⁵⁸ Mi'i pote ta'atuporenōtem Etewāu tawa Ierusarēi myi. Mi'i hawyi i'auka haria te'erekamisa hep ium ta'atu'akag kurum iwasu Sauru po pe. Mi'i hawyi Sauru to'e tesurara'in me – Ewei'auka ro Etewāu nu wo e haty wo. ⁵⁹ Mi'i hawyi mak mak'e i'atu'e nu wo Etewāu auka hamo. Mi'i turan Etewāu ihay haty wo – Uika'iwat Iesui epo pe ra'yn atum uipã'āu e. ⁶⁰ Mio tā to'e hawyi tuwepỹ'ātutuk hawyi – Uika'iwat eti'atuky'e yn na'yn o yne ui'auka haria e. Waure wo ereīne'en ui'auka hap kai e haty wo hawyi ipyhu tek'e hawyi iku'uro ra'yn toket sese.

Mi'i tā hap ewy ta'atu'auka aiwy Etewāu hawyi atiwan mesuwe uimiwan me. Uito ti mekewat mohag nug hat Iruka.

8

¹ Mekewat e'at turan kurum iwasu Sauru timoma teran yne Iesui mohey haria tawa Ierusarēi totiarua. Toi'atusaty'i saty'i kahato Aika'iwat emiit'in yne. Mi'i hawyi i'atuehaky'e'i kahato itote imohey haria. Mi'i pote te'eropopy kahato pya tawa Ierusarēi kaipyi Sauru piat ta'atu'atu'uka hap pupi. Mi'i hawyi te'eruwesypok kahato aikope aikope waku hap kape kat etawa hit kape kat etawa wato kape tuwat tuwat. Irania'in

tuwat yi Samaria kape ma'ato irania'in tuwat yi Iuteu kape. Ma'ato Iesui saipepiaria 12 ok takaria yt te'eropopy hin i tawa Ierusarēi kaipyi. ² Mi'i hawyi Iesui mohey haria koro ko'i tuwat ta'atuwy Etewāu piit syp hamo. Ta'atu'asyp turan paa'i'atu'e kahato iky'e haype. Ta'atusyp hawyi te'eruwak kahato itote iky'e kahato haria pote.

³ Mi'i hap e'at pe i'atu'akag Sauru timoma kahato Iesui mohey haria tawa Ierusarēi miaria. Mi'i pote yne i'atu'yat puo teke teke toi'atumoma teran haype. Ihainia'in i'ewyte haryporia'in toi'atuherep'i herep'i yi upi hawyi toi'atupyhyp wo'opyhik hawe. Mi'i tet pupi irania'in Iesui mohey haria te'eruwesytpok kahato tawa Ierusarēi kaipyi te'eruwēnō'ē.

⁴ Mi'i hawyi ma'ato kat etawa pe kat etama pe aikope aikope te'eropyhu'at hap tote ta'atu'atusytpok kahato sehay wakuat yne Iesui etiat. ⁵ Mi'i hawyi mekewat 7 ok takat Wiripi toto yi Samaria kape. Mi'i hawyi itote topotmu'e tehay wo – Iesui ti Tupana Mi'airo Aiporekuat nuat e. ⁶ Mi'i hawyi Wiripi po puo Tupana timoherep kahato itotiararia pe tesaika hap. Iwato kahato toimoherep wakuap ko'i yt miit minug kuap i hap ewy tutunug Wiripi po wo. Mi'i pote yi Samaria piaria te'eraha'at kahato i'ewyte te'eruanētup kahato hawyi – Uhyt mimi koitywy uruimohey ra'yn Iesui ti rat Tupana Sa'yru i'atu'e. Pywo ti rat emienoi Wiripi i'atu'e. ⁷ Mi'i pote Iesui ti'atusopo kahato ahiagnia yi Samaria ywania piit pyi Wiripi po wo. Toi'atusopo turan kak'i'atu'e kak'i'atu'e ahiagnia. Ikag mot'i rakaria toi'atumoehāite kahato. Yt hewyry kuap i rakaria toi'atumoewyry i ra'yn. Ipiit heg nakaria toi'atupiit moperup'i i ra'yn. ⁸ Mi'i pote yi Samaria totiararia – Waku sakpo waku sakpo En Tupana i'atu'e ta'atuehay wepit kahato popuo.

⁹ Waku kahato yi Samaria tote wen ma'ato toīne'en itote wētup ok paini Simāu e hap het rakat. Mi'i ti tomikuap ewy inug topo wo yt pywo piat i. Toimoherep kat ko'i kat ko'i miit'in atumoperup'i hap katupono toiky'esat topo pe yne miit'in haype itotiararia tomohey hap toiky'esat. Mi'i pote to'e – Pywo ti rat Tupana mipo'oro ahepaini wuat e Simāu miit'in ma'at hamo. ¹⁰ – Uito ti po'og po'og torania kai e Simāu itotiararia pe. Mio tā to'e pote i'atupap kahato paini koro upi – Pywo ti rat paini Simāu ni Tupana misepap nug kuap hat sese i'atu'e tu'isaria itotiararia. ¹¹ Meremo topo wuat tominug ko'i wo paini ti'atumoperup'i yne tawa piaria yi Samaria piaria. Ma'ato topo wo meremo hap wywo toi'atuma'at kahato miit'in tominug yt pywo piat i hamo. ¹² Mekewat e'at pe put'ok'e Wiripi itote yi Samaria tote Iesui moherep i'atuepiat hamo are. Mi'i hawyi tohenoi henoī aikotā miit'in tunug Ta'atuporekuat no Tupana hap ko'i tohenoi – Ta'i Tupana tiporo'oro ra'yn wyti Aporekuat sese uiwyria'in e. Iesui ti Tupana Mi'airo Ahehakyera'at hanuat e. Pyno – Woromohey En Iesui ewei'e ro hawyi atiky'esat En Iesui Uipotypot no ewei'e ro mesup uhyt'i'in mana'in e Wiripi yi Samaria totiararia pe. Mio tā e hawyi te'eruwehik ta'yn Wiripi mienoi Iesui etiat ete. Mi'i hawyi ta'atumohey ra'yn Wiripi mienoi Iesui etiat. Waku mi'i hawyi toi'atuset'ok ta'yn mi'iria itotiararia haryporia'in ihainia'in y'y wo Iesui set upi. – Woroho'oset'ok Iesui mohey haria y'y wo e Wiripi i'atuepe.

¹³ Mi'i hawyi mekewat paini Simāu timohey ran hawyi tuweset'ok ta'yn mi'i y'y wo. Mi'i hawyi toto ra'yn Wiripi upi katupono toiky'esat Wiripi esaika hap ewy – Atiky'esat Wiripi esaika hap ewy e. Wiripi ewywuat areīne'en hawyi mono paini koro wo areīne'en aru Wiripi ewy e Simāu tuwepe. Mi'i hawyi ipap kahato Wiripi upi. Ta'akasa teran iminug ko'i yt miit'in minug ewywuat i hap ko'i kape. – Aikotā som tutunug e tuwanētup hawe paini.

¹⁴ Mi'i hawyi meiūran Iesui potmu'eria 12 ok takaria tikuap ta'yn aikotā yi Samaria piaria Tupana ehay upi ra'yn te'eropyhu'at hap. Mi'i hawyi ta'atupo'oro ra'yn uhyt Peteru uhyt Iuwāu ikuap hamo. ¹⁵ Peteru Iuwāu put'okta'atu'e hawyi ta'atuhētup Tupana kape Topā'āu Wakuat ium Samaria ywania piat hamuat ta'atuhētup. ¹⁶ Katupono sa'awy'i

Wiripi ti'atuset'ok y'y wo Iesui mohey haria itotiarua wen ma'ato Topã'âu Wakuat Tupana yt tum i te mekewat ywania pe. ¹⁷ Mi'i pote Peteru Iuwãu te'eruweponug Iesui mohey haria pakup i ko'i ete hawyi — Tupana i'atu'e etum no Epã'âu Wakuat Esa'yru mohey pakup i haria pe i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atusat ra'yn hawyi i'atukai kahato ra'yn Tupana Pã'âu Wakuat. ¹⁸ Mi'i hawyi paini Simãu tikuap ta'yn hawyi — Are pã'i atiky'esat kahato Peteru Iuwãu esaika hap e. Pyno aru atiky'i'at hawyi atum aru Ipã'âu uhemii't'in me e tuwepe tuwanētup hawe. Mi'i hawyi to'e — Mehĩ Peteru e atiky'esat etum uhepe esaika hap Mã'âu ium kuap uhepiat hamuat e. Etum na'yn uhepe hawyi ti aru sa'up atum iwato kahato epe e. ¹⁹ Waku kahato areĩne'en e'ewy mehĩ katupono mi'i hawyi atum kuap Ipã'âu uhepiat iky'esat haria pe e'ewy e paini. I'ewyete atiky'esat ewat esaika hap Tupana ewywuat. Mi'i pote atum neran e'ewy Mã'âu uimiky'esat ewywuat nug haria pe. Pyno etum no uhepe esaika hap hawyi uito wy atum kahato ha'up epe e Peteru pe. ²⁰ Ma'ato Peteru tiwesat — Uhyt e uiwanētup hawe ti aria koro wuat'i e'at piat hap kapiat en e. Esa'up uato hap yt kan hamo i Tupana miium ky'i'at hamo e. Waku Tupana tipo'oro esa'up uato aria koro kape ewywo e. Yt naku i rat erewanētup paini e katupono yne Tupana miium ko'i yt kat sa'up i yt uwe i iky'i'at kuap e. Yt naku i — Atiky'i'at teran Tupana miium e. ²¹ Ewanētup hap ti yt Tupana kape hin i e. Yt ehēpap hin i uruwywo epotpap hap e. ²² Pyno ehētup to po'og yn na'yn Uruka'iwat pe — Atoiat yne teran uiminug sa'ag ko'i hawyi koitywy woromohey En yn uhehakyera'at hamo ere ro Uruka'iwat Iesui pe katupono ti mi'i yn ipotput'ok'e emowanētup kahu hamo emowe'eg hap nug hamo paini e. ²³ Mi'i yn emohãpyk kuap e. Yt ikahu hin i wyti ewanētup hap e. Yt ehay se hin i wyti mio tã ere e. Ahiag po pe sese wyti ereĩne'en e i'ewyete eminug yt naku i hap eko po pe wyti ereĩne'en ne en e Peteru paini Simãu me. ²⁴ Mi'i hawyi paini paa'e kahato hawyi to'e haty wo Peteru pe — Ehētup to Tupana pe uhehakyera'at hamo mehĩ e. Yt atiky'esat kahato i e'e hap ewy topyhu'at uhete Tupana kaipyi e paini Simãu Peteru pe.

²⁵ Mi'i hawyi Peteru Iuwãu ti'atumu'e kahato itotiarua tawa Samaria totiarua yne Iesui mienoi nug hamuat hap ete. Mi'i hawyi te'era'aipok tawa Ierusalēi kape ma'ato mu'ap upi ta'atuheno'i heno'i yne ra'yn tawa Ierusalēi kape mu'ap upiaria tawa hit upi ta'atuenoi yi Samaria piaria pe ta'atuenoi.

²⁶ Mekewat e'at pe Tupana tipo'oro temiit atipy kaipywiat Wiripi kape tehay enoi hamo. — Ereto ro meiũpepyi Wiripi e Tupana. Ereto ro yi Samaria pyi at posak pe mekewat yahig muat mu'ap upi tawa Ierusalēi pywiat tawa Kasa kapiat upi e Tupana mipo'oro Wiripi pe. ²⁷ Mi'i hawyi toto ra'yn yahig koro kape Wiripi Tupana e hap ewy. Mi'i hawyi itote teha'at hawyi ta'akasa mekewat mu'ap upi yi Etiopia potypot haryporia kawiat mana Kantasi emiit'in akag potpo'oro kape. Mi'i ti yi totiat yara piat kape ta'akasa ta'aipok ta'yn tawa Ierusalēi myi tetama Etiopia kape. Mi'i tote sa'awy'ite Ierusalēi kape toto hawyi totomōtypot itote Tupana. Waku yne hawyi ta'aipok tetama kape i ra'yn. Mi'i miit topyhu'at Etiopia piat haryporia kawiat morekuat Kantasi ekare'en i'ewyete tetineiru yne ipo piat hat. Morekuat Kantasi ekat yne apykok hanuat topyhu'at. ²⁸ Mi'i hawyi mekewat yara puo tuwemu'e at Tupana miwan ete. Isaia miwan ete tuwemu'e toimowēpap apyk pe pytkai ihũ Kawaru ko'i he'yara heroto yi upi hetama Etiopia kape. ²⁹ Mi'i howawiat Wiripi eha'at turan Tupana to'e — Ereto ro Wiripi. Ereput ro mekewat yara upi e. ³⁰ Mio tã e hawyi pun'e ra'yn hupi Wiripi. Mi'i hawyi put'ok'e mekewat miit morekuat powyro hat ete. Mi'i turan mekewat miit tomowēpap ta'yn Tupana ehay moherep hat Isaia miwan. Wiripi tikuap hawyi tuwēpowat — Etikuap apo kat e kat e tohenoi iwan me mehĩ e. ³¹ Mi'i pote toiwesat — Yt rat uhyt e. Yt uwe i rat uimu'e mi'i pote rat yt atikuap kuap i rat e ma'ato uimu'e pote ti ren meremo atikuap e. Mio tã to'e hawyi — Pyno ereke ro uhyt era'apyk to meiũpe ui'yatype e. ³² Sa'awy'iwuat Tupana mienoi Isaia piat ete tuwemu'e kahato. Mio tã e Isaia — Aikotã

aihũ Uweuira toto to'auka hamo hawyi yt tu'uka hin i to'auka haria wywo e. Mi'i hap ewy wyti aru Uimipo'oro toto to'auka hamo e. I'ewyte aikutã aihũ mēpyt yt ihay hin i wahap'ok hap e'at pe hap ewy ti aru Uimipo'oro yt wāi'e i toho'opot hap e'at pe e. ³³ I'ywania yt timōtypot hin i Uimipo'oro hawyi yt kat hamo i ta'atu'auka sa'ag e. Ta'atuwat ta'atuminug yt ikahu i pote yt ta'atuky'esat i henoi hap. Mi'i pote sa'ag kahato ta'atumohit e. Yt hāpyk hin i morekuaria titek Uimipo'oro e. Yt naku i kahato aru i'auka haria te'eropyhu'at wuat'i e'at pe e Tupana e Isaia pe Isaia 53.7-8 kaipyi toimowēpap. ³⁴ Mi'i hawyi apo'e Wiripi pe — Pyno Isaia henoi tuwetiat apo sio wētup ok etiat tohenoi yianmete e. ³⁵ Mi'i hawyi Wiripi tiwesat topy'a pyi — Ta'i yt tuwetiat i wyti tohenoi ma'ato Tupana Mipo'oro Ahehakyera'at hat Iesui etiat wyti Tupana ehay moherep hat Isaia henoi sa'awy'i ahepe yianme miwan me e Wiripi. Mi'i hawyi toimoherep yne mekewat miwan me Iesui etiat mekewat morekuat emiit pe. ³⁶ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e y'y ete. Mi'i hawyi Morekuat powyro hat to'e — Meiko y'y uhyt waku apo uhēt'ok en meikowat y'y pe e Wiripi pe. ³⁷ Mio tã e pote — Ta'i mehĩ e pywo etomohey Iesui toĩne'en Ehakyera'at hat epy'a pe pote ti waku woroset'ok e. Mi'i hawyi toiwesat — Uhyt e pywo ti rat atomohey sakpo'e Iesui ti Aiporekuat nuat Tupana Mipo'oro e. Mi'i Miit ti Tupana Sa'yru sese atomohey kahato mehĩ e Wiripi pe. — Pyno waku e Wiripi. ³⁸ Mi'i hawyi morekuat emiit akag to'e temiit'in me — Ewemopyhu'at ro meremo uhe'yara mesuwe yēpeke mu'ap tote e. Mi'i hawyi yara yi totiat pyi tuwenō'ē y'y kape. Mi'i hawyi tuwehyt'ok y'y pe. Mi'i hawyi Wiripi het'ok ta'yn mi'i. ³⁹ Mi'i hawyi tuwenō'ē y'y pyi hawyi yt tuwekuap i ra'yn Wiripi katupono Tupana Pã'āu tioto ra'yn meremo itote pyi hawyi yt uwe i ra'yn yahig note Wiripi. Mi'i hawyi morekuat emiit toto ra'yn tetama kape iwepit kahato ra'yn tuwehum kahato ra'yn Tupana ete. ⁴⁰ Mi'i turan Wiripi tuwemoherep i ra'yn tawa Asutu pe. Mi'i hawyi tawa Asutu piaria toi'atumu'e kahato Iesui ete. Mi'i hap totepyi toto i ra'yn Sesareia kape ma'ato toto turan yne tawa hit upi toi'atumu'e yne mu'ap upi tokosap mo.

Mi'i hap atikuap hawyi atiwan mesuwe uito Iruka.

9

¹ Mekewat e'at pe mekewat Sauru e hap het rakat toĩne'en Ierusarēi me. Mi'i ti ipy'ahak kahato po'og Iesui mohey haria ete — Ati'atu'uka yne Iesui emiit'in e Sauru topy'a pe. Ati'atumoma torania eipe e haty wo ipotmu'eria pe. Eimoma hap yn atiky'esat e. Mi'i haype toto ra'yn pa'i koro kape Ierusarēi miat kape. ² Mi'i hawyi to'e pa'i koro pe — Uipo'oro ro en tawa Tamaku kape katupono atiky'esat kahato atikat teran mekewat wētup mu'ap mohey haria itotiararia e. Ta'i ihainia'in i'ewyte haryporia'in imohey haria ati'atupytyk pytyk teran hawyi ti ateropo'ok teran meikowo ewawi Ierusarēi kape i'atu'apiheg hamo e. Mi'i tupono ti emiwan atiky'esat ekaipyi uipo'oro epiat hap mi'i hap nug hamo mehĩ e Sauru pa'i koro pe. Mi'i hawyi tutum Sauru pe mekewat ipo'oro hap miwan etiat. Mio tã to'e — Tawa Tamaku piaria Iuteuria pa'i ko'i e ewetunug no yne Sauru miky'esat ko'i ewy e miwan me. ³ Mi'i hawyi Sauru toto tawa Tamaku kape yi upi. Mi'i hawyi porap put'ok'e tawa Tamaku tote turan meremo put'ok'e Sauru ete ariāty hētyhot kahato rakat. Mi'i hawyi hētyhot py'asetpe toĩne'en. ⁴ Mi'i pote Sauru ta'at yi tote hawyi toikuap sehay — Sauru Sauru e kat hamo ten uhaty'i haty'i en e. ⁵ Mi'i pote toiwesat — Uweĩ En Mehĩ e. Mi'i hawyi — Uito rat Emisaty'i saty'i sese Iesui e toiwesat. ⁶ — Sauru e epoĩ'ām no hawyi ereto ro tawa Tamaku kape. Itote ti aru etikuap ta'yn aikutã waku etunug hamuat hap e Iesui. ⁷ Itote ti Sauru wyrĩa'in ikuap ta'yn wy atipy kaipywiat sehay ma'ato ihay rakat yt te'era'akasa i. Mi'i pote yt kat i'atu'e kuap i ra'yn. Mi'i hawyi Sauru i'āpe'ok'am yi totepyi hawyi mehĩ'e wen ma'ato yt ta'akasa i ra'yn yt kat i heremo. ⁸ Mi'i hawyi ta'atuky'esat eroto ra'yn mu'ap upi tawa Tamaku kape yt ihapytig i pote. ⁹ Itote mye'ym e'at yt kat i ta'akasa. Yt kat i tutu'u teran yt te'y'u i wyti Sauru.

¹⁰ Mi'i hawyi tawa Tamaku pe wētup ok Iesui emiit toïne'en Anania e hap het rakat. ¹¹ Mi'i pe imu'etu Iesui to'e — Anania ereïne'en apo'e. Mi'i pote — Ta'i areïne'en Uika'iwat e. — Pyno epoĩ'ãm no katupono woropo'oro teran Iuta yat kape mekewat mu'ap hãpyk takat rotiat yat kape e. Put'ok'ere Iuta yat piat hawyi ti aru etikat Sauru e hap het rakat tawa Tasu piat wemotag hat. ¹² Katupono tohētup ta'yn mesup uhowawi e. Mio Sauru ta'akasa ra'yn tomu'etu ewawi Anania e. Pyno ereke to'yat piat hamuat hap kape ta'akasa ra'yn tomu'etu e. Epo wuat tomoehapytig hamuat hap toikuap ta'yn tomu'etu e Anania pe. ¹³ Mi'i hawyi Anania tiwesat — Uika'iwat e uruikuap kahato ti mekewat miit e. Ta'i yt naku i kahato ti mekewat Sauru e. Ta'i irania'in henoĩ kahato uhepe mekewat miit etiat — Mi'i miit wyti Iesui mohey haria tawa Ierusarēi miaria mosaty'i saty'i hat sese wyti i'atu'e. ¹⁴ Mesup ta'yn wyti tut urupo'i po'i hamo Uhyt e. Ta'i pa'i kororia mipo'oro ti Sauru urupyhik hanuat e Anania. ¹⁵ Mi'i hawyi Iesui to'e — Ta'i atikuap ta'yn wen ma'ato ereto ro Sauru kape katupono uipo piat ra'yn wyti mi'i. Uimi'airo sese ra'yn mi'i e. Ta'i atipo'oro wyti aru Sauru wuat'i ywania kape uhenoi hamo e. Morekuaria piat uimoherep hamo wyti aru atipo'oro Sauru e. Isareu ywania pe i'ewyte irania'in ywania pe ti aru atipo'oro mi'i miit e. ¹⁶ Ma'ato ti aru uimoherep turan aikope aikope toto hap tote toho'opot kahato aru uhetiāt uhehay enoi hap upi e. Yt tuwemōti hin i ti aru uhēt moherep miit'in miat turan e. Mi'i pote ti aru toho'opot kahato uimoherep wuat'i ywania puo turan e. Ho'opot kahato hap wyti aru atomoherep Sauru pe e Iesui Anania pe. ¹⁷ Mi'i hawyi toto ra'yn Anania Sauru kape Tupana piat topo'oro hap ewy. Put'okto'e hawyi Anania tuweponug hawyi to'e — Uiwyo'ok Sauru e Aika'iwat Koro Iesui uipo'oro mesup emoehāite hamo e. Ga'atpo tuwemoherep epe mu'ap upi e. Mi'i Miit uipo'oro mesup katupono toiky'esat kahato ehapytig sese hap i'ewyte tutum neran epe Topā'āu Wakuat yn e Sauru pe Anania. ¹⁸ Mio tā e hawyi hewo ra'yn pira pe ewywuāt Sauru eha pyi hawyi ihapytig i ra'yn hawyi i'āpe'ok'am na'yn hawyi Anania het'ok ta'yn y'y wo. ¹⁹ Mi'i hawyi ti Sauru tenuk i ra'yn. Waku hawyi hesaika i ra'yn.

Mi'i hawyi Sauru toïne'en mot'i Iesui mohey haria wywo tawa Tamaku pe. ²⁰ Mi'i hawyi itote tohenoi kahato haty wo — Iesui ti Tupana Sa'yru sese e to'ywania Iuteuria pe ta'atuwo'omu'e hawe Tupana mōtypot yat pe. ²¹ Mio tā e pote te'ero'e to'ope — Iesui mohey haria atu'uka hat ra'yn apo meĩũ i'atu'e. Pa'i kororia mipo'oro Iesui mohey haria po'i po'i hanuat apo meĩũ miit i'atu'e i'ywania to'ope. ²² Ma'ato Sauru henoĩ po'og ne'i wakuap. Toi'atumoperup'i tehay wo tawa Tamaku piaria — Pywo pe ti Iesui ti Tupana Mipo'oro Miit'in Porekuat nuat e. ²³ Toi'atumu'e kahato at ka'ap pote — Wāi'i'atu'e ma'ato toi'atumu'e te hawyi — To'iro wati'auka Sauru i'atu'e. To'iro watimopo'inik ihay sa'ag i'atu'e to'ope Iuteuria. ²⁴ Ma'ato Sauru tikuap ta'yn i'atu'e hap tetiat to'auka irane hap. Mi'i hawyi topopy teran tawa Tamaku pyi wen ma'ato surara'in tipyhyp ta'yn mekewat oken'ypy wato i'auka hamo. ²⁵ Ma'ato wātym na'yn hawyi Iesui mohey haria tipowyro ra'yn iwētem hap ete yrysakag wato pe. Ta'atumo'apyk ta'yn yi kape haity pe tawa ekurara ywaiti rakat sakpo ta'atuenōtem na'yn Sauru yi kape.

²⁶ Tawa sakpo hawyi topopy ra'yn Sauru tawa Ierusarēi kape. Put'ok'e Sauru tawa Ierusarēi note hawyi toto teran Iesui mohey haria wywo ma'ato yt te'eruwēhik teran hin i Sauru ete kat pote te'eroken'ē ipupi katupono yt ta'atumohey i te Iesui mohey hano toïne'en hap pote. ²⁷ Ma'ato mekewat mehĩ Panāpe tipowyro kahato Sauru. Mi'i hawyi motpo'ororia 12 ok takaria kape totiotto Pauru imohey Iesui etiat hap enoi hamo. Mi'i hawyi Panāpe to'e i'atuepe — Aika'iwat Iesui ti tuwemoherep ta'yn Sauru pe tawa Tamaku kapiat mu'ap tote e Panāpe. Mi'i tote ti ta'akasa ra'yn Aipotypot Iesui kape e. Mi'i hawyi ti ai'ewy ra'yn toimohey Iesui e. Pywo ti rat Iesui mohey hat sese wo mio Sauru e. Ta'i tohenoi kahato ra'yn Iesui tawa Tamaku piaria pe e Panāpe. ²⁸ Mi'i hawyi motpo'ororia 12 ok takaria — Waku kahato i'atu'e. Mi'i hawyi Sauru topyhu'at i'atuwywo ra'yn. Mi'i hawyi hewyry kahato i'atuwywo ra'yn tawa Ierusarēi me. Kārāpeĩ

tuwat Ierusalēi myi hawyi Sauru toto i'atuwywo i'atuewry hap upi Iesui ehay moherep hamo. ²⁹ Mi'i hawyi Sauru tomoherep kahato ra'yn tehay wakuat Iesui etiat yne miit'in me. Yt uwe pupi i ra'yn token'ē — Tupana Mipo'oro Ahehakyera'at hat ti Iesui e torania pe Sauru.

Mi'i hawyi itote Sauru henoi kahato itotiarua Kereku pusu kuap haria pe. I'ewyte yne Iesui etiat tohenoi at ka'ap kahato. Yt ipo hep hin i. Mi'i hawyi apo apo'i'atu'e Sauru pe i'atumikuap ok tā niatpo sese sehay wen ma'ato waku pe yne toi'atuwesat. Mi'i hawyi tu'uka kahato teran ta'atuehay wo. — Pyno waku wati'auka mekewat Sauru i'atu'e to'ope. ³⁰ Mi'i hawyi Iesui potmu'eria tikuap ta'yn Sauru auka teran itotiarua piat hap. Mi'i hawyi Sauru ta'atuereto ra'yn wētup tawa kape mekewat tawa Sesareia kape i ra'yn. Mi'i hawyi tawa Sesareia pyi ta'atupo'oro mehī Sauru y'y wato sakpo ra'yn tetawa Tasu e hap kape i ra'yn yara puo. ³¹ Mi'i hawyi Iesui mohey haria waku pe i ra'yn tukupte'en tawa Ierusalēi me katupono i'atusaty'i saty'i haria i'atu'uka teran haria i'atupohep porap'i pote. Waku i'atu'e to'ope. Mi'i hawyi te'eruwemoesaika kahato ra'yn Iesui mohey hawe. I'atuwepit ra'yn. Mi'i hawyi yt uwe pupi i te'eroken'ē.

³² Mekewat e'at pe Peteru hewry i ra'yn yne tawa puo Iesui mohey haria pakup i rakaria Tupana mimowakuaria miit'in upi ikuap hamo. Meiūran put'okto'e tawa Irita pe. Mi'i tote toīne'en Iesui mohey haria wywo. ³³ Mi'i hawyi itote Peteru tipuēti Eneia e hap het rakat 8 i'aman mot pe toīne'en yni pe at ka'ap yt hewry kuap i rakat pote. ³⁴ Mi'i hawyi to'e Peteru tope — Mehī Eneia e Aiporekuat Iesui ti emopoī'ām na'yn mehī e. Pyno epoī'ām no uhyt hawyi eti'okpo'i ro e'yni hawyi ewry ro e Peteru tope. Mio tā e hawyi meremo ipoī'ām. ³⁵ Karāpeī tawa Irita piaria i'ewyte Tawa Saruna piaria te'era'akasa Iesui mimopoī'ām kape hawyi te'eruwemorem kahato Aika'iwat kape. Te'eruwat ra'yn ta'atuetupanaria kaipyi.

³⁶ Mi'i hawyi tawa Iope pe wētup ok haryporia Iesui miky'esat nug hat toīne'en. Mi'i ti mana Turaka e hap het rakat. Mi'i haryporia inug waku kahato at ka'ap. Toi'atupowyro kahato miit'in miwaure ko'i. Toi'atupoī hesy'at rakaria. Iwese kahato hap toimoherep yne ihaky'e'i rakaria pe. Toi'atupowyro hatek takaria. Tekare'en ahyt toimō'ē yt hekat i rakaria pe. Wētup het Tapita i'atu'e Kereku pusu kuap haria. ³⁷ Ma'ato mekewat e'at i'ahu kahato ra'yn hawyi mana Turaka iku'uro ra'yn. Mi'i hawyi wētup ok tei i'okpuk hawyi okipy ywaiti tote ta'atupag iku'uro rakat. ³⁸ Mi'i hawyi Iesui potmu'eria tawa Iope totiarua tikuap ta'yn Peteru ieīne'en tawa Irita piat hap. Tawa Irita yt pya hin i tawa Iope kaipyi toīne'en. Mi'i pote ipotmu'eria tipo'oro ihainia typy ok Peteru kape kat hamo meremo. Ta'atupuēti hawyi — To'iro tawa Iope kape meremo Peteru i'atu'e. Mi'i pote meremo toto ra'yn i'atuwywo. ³⁹ Mi'i hawyi put'ok'e ra'yn itote hawyi Peteru ta'atuera'am okipy ywaitiat kape. Itote hiwu ko'i te'eruwak kahato ta'atupowyro hat mana Tapita iku'uro hap haty kahato i'atuepe pote. Mi'i hawyi hiwu ko'i timoherep Peteru pe iku'uro rakat minug sokpe ko'i mana Tapita miium i'atuepiat sa'awy'iwuat ko'i — Mimi i'atu'e mi'i tā mana Tapita tum tominug sokpe uruepe sa'awy'i uruehaky'e'i pote i'atu'e ta'atuwak popuo. ⁴⁰ Mi'i hawyi Peteru to'e i'atuepe — Mana'in pywo ti rat atikuap ta'yn e. Pyno uhehay teran Tupana wywo e. Pyno ui'atoiat mesuwe porap'i e. Tuwat hiwu ko'i itote pyi hawyi Peteru tuwepy'ātutuk hawyi to'e — Iesui e etimoieīne'en i ro mana Tapita e. Mi'i hawyi tuwemorem i'okpuk takat kape hawyi to'e — Mana Tapita epoī'ām no gu'uro pyi e. Mi'i hawyi mehite ra'yn mana Tapita hawyi teha'at ra'yn Peteru kape. Mi'i hawyi mana Tapita tuwe'āpe'ok'am na'yn te'yni pyi. ⁴¹ Mi'i hawyi Peteru tat mana Tapita ipo ete hawyi toimopoī'ām na'yn he'yni pyi. Mi'i hawyi ta'am na'yn. Mi'i hawyi Peteru ti'atukaykay imohey haria itotiarua i'ewyte hiwu ko'i. Put'ok'i'atu'e hawyi toimoherep mana Tapita i'atuepe. ⁴² Meiūran mekewat sehay yne Iope piaria tikuap Iesui piat mana Tapita moieīne'en pakup i ra'yn hap hawyi ti ta'atumohey kahato ra'yn

Aipotypot Iesui. ⁴³ Mi'i hawyi Peteru topyhu'at pot'i tawa Iope pe towy'ok Simãu yat pe mekewat miat atukã'ã hat yat pe toïne'en.

Yne mesuwat atikuap hawyi atiwan mesuwe uito Iruka.

10

¹ Mekewat e'at pe toïne'en tawa Sesareia pe wētup ok surara'in akag Kureriu e hap het rakat. Typy'i kahato iwat hesurara'in ko'i. Mekewat Itaria ywania esurara'in ko'i akag wo toïne'en tawa Sesareia pe. ² Surara koro Kureriu ti waku hap nug kahato hat toïne'en i'ewyete topy'a pywiat Tupana mohey hat sese toïne'en. Yne i'yat piaria imēpyt'in ihary'i Tupana mohey haria tukupte'en itote. Surara Kureriu timō'ē kahato tekat ko'i Iuteu ywania ihaky'e'i rakaria pe. Ihay kahato at ka'ap Tupana wywo topy'a pyi mi'i miit. ³ Wētup e'at pe surara Kureriu topotpap kahu ra'yn hawyi wātym'i kape ta'akasa ra'yn tomu'etu Tupana mipo'oro atipy kaipywiat hap kape. Mi'i hawyi atipy kaipywiat sut hat to'e — Surara Kureriu ereïne'en apo'e. ⁴ Mi'i pote Kureriu gyt'e hawyi teha'at kahato ra'yn Tupana mipo'oro atipy kaipywiat kape hawyi toiwesat — Areïne'en meiūpe Uika'iwat e. Kat e hap som Tupana tiky'esat atunug hap e. Mi'i pote mekewat atipy kaipywiat tiwesat — Mehī e pywo ti rat ehay tewawiat hap kape ti Tupana tuwehum kahato e. I'ewyete emimō'ē ihaky'e'i rakaria powyro hap ko'i Tupana mowepit kahato hap topyhu'at mehī e. Tuwehum kahato tomōtypot hap eminug ko'i ete mehī e. ⁵ Mi'i tupono toiky'esat etipo'oro epotpo'ororia tawa Iope kape hap e. Mi'i totopyi toiky'esat eti'atukaykay temiit'in Simãu Peteru ewawi mehī e. ⁶ Hemiit Peteru ti toïne'en wētup ok Simãu yat pe y'y Ukyt Koro hy ēpekiat ieïne'en hat yat pe e. Miat pe mokã'ã nug hat yat pe toïne'en mekewat y'y wato ēpekiat tote e. Pyno etikaykay ro mekewat Peteru ewewawi mehī emu'e hamo katupono Tupana tiky'esat etunug hap e atipy piat surara akag Kureriu pe. ⁷ Mio tã to'e hawyi ta'aipok i ra'yn atipy kape. Mi'i hawyi surara akag Kureriu tikaykay tuwewawi typy ok temiit'in sese i'ewyete temiit sese surara kawiat Tupana mohey kahato hat toikaykay. ⁸ Toi'atukaykay tuwewawi temiit'in sese mye'ym ok hawyi toimoherep tomu'etu wuat i'atuepe. Mi'i hawyi — Pyno mūki'ite woroho'opo'oro tawa Iope kape mekewat Peteru kat hamo e i'atuepe. ⁹ Ihot'ok hawyi tuwat ra'yn Peteru kat hamo. Atposake porap turan put'ok'i'atu'e ra'yn mekewat y'y wato ēpekiat yt pya hin i mekewat Simãu yat ete. Mi'i turan Peteru ta'am na'yn getap okipy ywaiti rakat rote Tupana wywuwat tehay hamo e. ¹⁰ Mi'i tote hesy'at kahato Peteru tomi'u nug Simãu miat turan. Mi'i hawyi tomu'etu wuat ewy ta'akasa. Mi'i turan teha'at atipy kape. ¹¹ Mi'i hawyi ta'akasa ika'a atipy pe oken'ypy ewywuwat. Mi'i puo mysop iwato rakat ikytsig nakat ewywuwat ta'akasa ika'a pyi ta'apyk yi kape hap ta'akasa 4 haity i'apy etiat rakat ta'akasa. ¹² Mi'i mysop kytsig muo Peteru ta'akasa kat ko'i kat ko'i mi'u pu'i ko'i yt naku i to'ywania mi'u wuat rakat kape ta'akasa. Moi ko'i Uruwu ko'i ga'apy piat ipyt etiat hewyry rakat ko'i yt naku i Iuteuria mi'u wuat rakat ko'i kape ta'akasa tomu'etu. ¹³ I'ewyete toikuap sehay atipy kaipyi — Peteru e epoī'ām no hawyi eti'atu'uka ro meimēwat mi'u emi'u wo mehī e. Ehu'u ro uimium emi'u wuat mi'u pu'i e. ¹⁴ Ma'ato Peteru tiwesat — Yt naku i rat mi'i ewywuwat uimi'u pu'i Uika'iwat e katupono meimēwat ipu'i yt naku i aimi'u wo aito Iuteuria ywania pote Mehī e. Ta'i uimotag hap upi mesup te yt karāpe i mi'i tã meimēwat mi'u pu'i ewywuwat atu'u pāi Uhyt e. Yt naku i mi'i aimi'u wo e. ¹⁵ Mi'i hawyi toikuap pakup i sehay atipy kaipywiat — Wāi mio tã ere tei'o e katupono kat ko'i kat ko'i pu'i Tupana ti'atumowaku kahato mi'i pote waku kahato yne aimi'u wo e. ¹⁶ Mye'ym mo ta'akasa tomu'etu wuat ewywuwat hawyi ta'aipok i ra'yn mekewat sokpe kawiat miat eiam. ¹⁷ Mi'i hawyi Peteru tuwanētup kahato — Kat e hap som Tupana to'e teran uimu'etu e. Kat ko'i som toimoherep teran uhepe e tuwepe tuwanētup kahato hawe. Mi'i turan surara Kureriu mi'atupo'ororia wētup ywania put'ok'i'atu'e ra'yn itote. Ma'ato mi'i ywania wywo yt karāpe i Iuteuria

i'atuehay. ¹⁸ Mi'iria oken'ypyke pyi te'eruwatka — Simãu Peteru toïne'en apo meiũpe i'atu'e. ¹⁹ Mi'i turan Peteru tuwanêtip tumu'etu wuat kape hawyi Tupana Pã'ãu to'e tope ²⁰ — Pyno ereto ro i'atuewawi e. Yt ereken'ẽ tei'o i'atupupi katupono uimipo'ororia yne meimuẽwuarua e Tupana Peteru pe. ²¹ Mi'i hawyi Peteru ta'apyk getap okipy ywaitiat kaipyi yi kape. Mi'i hawyi to'e i'atuepe — Uito ti meiũ eimikat e. Kat hamo uikat eipe e i'atuepe. ²² Mi'i hawyi ta'atuwesat — Ta'i uruka'iwat Kureriu urupo'oro ewawi uhyt i'atu'e. Uruka'iwat ti 100 ok surara akag wo ieïne'en hat urupo'oro mehĩ i'atu'e. I'ewyte uru'akag ni Tupana mohey kahato hat toïne'en i'atu'e. Toimõtypot Etupana yn i'atu'e. Waku kahato urupo'oro hat. Hãpyk yn nug wuat'i e'at piat hat uhyt i'atu'e. Yne e'ywania Iuteuria uruetawa totiaria ikuap uruka'iwat Kureriu ewaku hap i'atu'e. Ga'atpo ti Tupana Pã'ãu Wakuat ihay kahato uruka'iwat pe — Etikaykay ro uhemiiit Peteru e'yat kape enãpin hamo e uru'akag Kureriu pe i'atu'e. Mi'i pote mesup ti urupo'oro ewawi toiky'esat ereto tewawiat hap mehĩ i'atu'e Peteru pe. ²³ — Pyno meiũpe ro ehewãtym hawyi mũki'ite waku watuwat eika'iwat yat kape e. Pyno eiwehyt'ok to uhyt'i'in e Peteru meimuẽwat Itaria ywania pe. Ihot'ok hawyi toto ra'yn Peteru i'atuupi i'ewyte Iesui potmu'eria tawa Iope piaria irania'in tuwat Peteru upi.

²⁴ Wêtip e'at pe tuwat hawyi put'ok'i'atu'e ra'yn tawa Sesareia pe. Mi'i tote mehĩ Kureriu hekatup kahato ra'yn Peteru ihay kuap hamo. Mi'i pote toi'atunug yne kahato to'ywot'in toty'in towyria'in toi'atukaykay Peteru ehay kuap hamo to'yat kape. ²⁵ Mi'i hawyi Peteru put'ok'e Kureriu yat e'oken'ypyke hawyi meremo Kureriu tuwepỹ'ãtutuk howa kape tepiat Peteru mõtypot hamo ma'ato Peteru timopoĩ'ãm ne'i. ²⁶ Mi'i hawyi to'e — Wãi yt uimõtypot tei'o Tupana ewy mehĩ kat pote uito miit kawiat e'ewywuat e. ²⁷ Mi'i hawyi i'yat pe Peteru teke to'oehay to'oehay popuo. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e ra'yn okipy koro tote hawyi Peteru teha'at hawyi i'atu kahato miit'in tukupte'en itote Itaria ywania. ²⁸ Mi'i hawyi Peteru tuwêpowat i'atuewawi — Uhyt'i'in mana'in e yt naku i wyti uruto Iuteu ywania irania'in ywania wywo to'oewaku i'atu'e ti urueko enoi haria uruepe e. Ha'awytepyi mio tã i'atu'e uruepe urumu'e haria are wen ma'ato ga'atpo Tupana tomoherep uhepe tehay sese mi'i hap ete. Mio tã to'e — Peteru e yt etimohit rei'o wêtip ywania e. Yt naku i ei'ywania yt ere tei'o irania'in ywania pe e uhepe e. Yt Tupana mi'airoria ei'ywania yt ere tei'o wêtip ywania pe e Tupana uhepe e. ²⁹ Mi'i tupono ti ariot meremo ehawawi mesup eimiky'esat ewy e. — Yt naku i areto ei'yat kape yt are'e hin i uikaykay haria pe e. Yt urueko ewy i pytkai ariot ra'yn mehĩ'in mana'in e. Ma'ato kat hamo uikaykay hap yt atikuap hin i te e. Pyno ewehenoi ro kan hamo uikaykay meikowo hap e Peteru surara Kureriu ywania pe. ³⁰ Mi'i hawyi Kureriu tiwesat — Mehĩ Peteru e ga'atpuo re ga'atpo wãtym'i uhehay Tupana wywo meiũpe ui'yat pe turan ara'akasa wêtip ok miit hesokpe mehĩ kahato rakat kape e. ³¹ Mi'i miit to'e uhepe atipy kaipyi — Kureriu e Tupana tikuap kahato ra'yn ehay tewawiat hap e. Ta'i Tupana tikuap ta'yn ihaky'e'i rakaria piat ekare'en mõ'ẽ hap mehĩ e. ³² Mi'i pote waku etipo'oro emiit'in tawa Iope kape Tupana emiit Simãu Peteru kat hamo e. Mi'i miit toïne'en wêtip ok Simãu y'y wato hy êpekiat ieïne'en hat miat pe mokã'ã hap nug hat yat pe e ti uhepe atipy kaipywiat e. ³³ Mi'i hawyi meremo worokaykay uruewawi Tupana miky'esat ewy e. Pywo ti rat waku kahato eriot hap mehĩ e. Mi'i pote ti urutuwa'atunug kahato meiũpe mesup ehay kuap hamo mehĩ e. I'ewyte ti uruikuap ta'yn Tupana toïne'en meiũpe hap e. Mi'i pote eheno ro uruepe aikotã som yne yne imiky'esat ewywuat hap e surara Kureriu Peteru pe. ³⁴ Mi'i hawyi Peteru to'e tehay wo — Mehĩ'in mana'in e mesup ti atikuap sese ra'yn Tupana wuat'i ywania ky'e hat koro toïne'en hap e. Ta'i toi'atuky'e wuat'i miit'in pãi e. Sa'awy'i uruto Iuteu ywania Tupana miky'e ko'i tukupte'en hap kape yn arewanêtip e ma'ato koitywy atikuap ta'yn aikotã to'oewy'ewy toi'atuky'e wuat'i pusu kuap haria topy'a pe uruky'e hap ok tã ne hap atikuap ta'yn e Peteru surara Kureriu Itaria ywania pe. ³⁵ Ta'i Tupana tuwehum kahato yne tama kaipywiaria tomohey haria

ete. Wakuap nug haria ete tuwehum hap atikuap ta'yn e. ³⁶ Mesup ta'yn Tupana tipo'oro ra'yn uru'ywania pe temiit Iesui wuat'i ywania ehakyera'at hanuat e Peteru. Koitywy ti Tupana Mipo'oro topyhu'at aipu'ap Tupana kapiat hat e. Mesup mio tã e Tupana wuat'i pe – Koitywy waku ra'yn eweiõ'ë uhowawi katupono Uha'yru Iesui tunug na'yn aiwo'opiat wo'owese hap e. Ta'i mesup ti aiwo'oewaku hap tutunug na'yn e. Sa'awy'ite ti uruepe Isareu ywania pe yn mio tã e ma'ato mesup wuat'i ywania pe mio tã e – Uhemiiit Iesui ti atunug na'yn Wuat'i Porekuaria Porekuat no e Tupana wuat'i pusu kuap haria pe e Peteru. ³⁷ Ta'i eweikuap ta'yn ni yne Iesui tawa Nasare piat ieñne'en hat etiat e katupono sa'awy'i yne tawa Iuteu kaipywiaria henoi kahato ra'yn heñne'en i hap ehepe e. Sa'awy'i ahēt'ok hat Iuwāu het'ok Iesui. Mi'i hawyi Iesui ha'awynug na'yn topotpap hap uruetama Karireia pe e. Mi'i hap etiat yne eweikuap ta'yn e. ³⁸ Mi'i tote sa'awy'i Tupana tum na'yn yne tesaika hap. – En ni Uimi'airo miit'in yne Ehakyera'at hanuat e. Mi'i pote woromoieñne'en Uipã'āu Wakuat no e Tupana sa'awy'i Iesui tawa Nasare piat pe e. Mi'i hawyi hewyry kahato urumu'e hamo urumoehãite hamo uruwo'oewaku hamo wakuap yn nug hamo ahiagnia yne atusiu hamo katupono Tupana Pã'āu Wakuat toñne'en iwywo uhyt'i'in mana'in e Peteru. ³⁹ Iesui tawa Nasare kaipywiat kape ti uruta'akasa kahato ra'yn mana'in uhyt'i'in e. Pywo ti Mi'i Miit ehay yne ti uruikuap ta'yn yi Iuteu piaria etama pe tawa Ierusalēi me hewyry hap upi e. Mi'i tote ti ta'atu'auka sa'ag na'yn aria'yp posak ete Tupana emiit e. Yt naku i kahato ti ta'atunug Uruwy pe e. ⁴⁰ Ma'ato miit'in mi'auka Tupana tomopoĩ'ām i ra'yn gu'uro pyi pã e. Ta'i mye'ym e'at toñne'en gu'uro piat hawyi tuwētem i ra'yn Ha'yru e. Ta'i heremo kahato pã are katupono tuwētem gu'uro pyi hawyi ti ipiit sese kape ara'akasa yne uito e Peteru. ⁴¹ Mi'i Miit Iesui tuwemoherep uruepe e. Uruta'akasa ra'yn urutoria yne imi'airo ko'i sese. Ipiit sa'awy'iwuat ihãite kahato i ra'yn e. Ma'ato ti irania'in yt imohey i haria pe yt tuwemoherep i e. Mi'i pote yt yne i miit'in te'era'akasa Iesui tuwētem hawyi ma'ato uruto ipotmu'eria sese uruta'akasa kahato Iesui piit sese kape e. Urutenuk ta'yn iwywo pã. Urutuwesapo'u ra'yn iwywo toñne'en i ra'yn hawyi pã e Peteru. ⁴² Mana'in mehĩ'in mio tã e Tupana ahepe mesup – Koitywy atimopyhu'at Uha'yru wuat'i miit'in eropo'ok hanuat e. Uha'yru ewaku hap yn put'ok'e uwe waku uwe yt e hap enoi uhepiat hamo e. Uha'yru yn waku wuat'i ywania pat'ok pat'ok hamo sio uhemiiit sese sio yt e hamo e. Katupono meiūran map haria i'ewyte ihãite rakaria te'eropyhu'at Uha'yru po puo irane uimohey haria sese sio yt hap enoi hamo e Tupana e Peteru. Koitywy Tupana urupo'oro ehowawi mehĩ'in mana'in katupono toikuap teran eipe Tosa'yru mohey haria wo sio yt hap. Mi'i haype Tupana urupo'oro Tosa'yru moherep uruehay wuat hamo ehowawi wētup ywania pe e Peteru. ⁴³ Mi'i pote yne tomohey haria minug sa'ag ko'i toipuruk kuap ta'yn aikotã sa'awy'iwuaria Tupana ehay enoi haria mienoi ewy – Atipo'oro aru Iesui Wuat'i Ywania Ehakyera'at hanuat i'atu'e hap ewy e Kuneriu'in me. ⁴⁴ Mio tã e Peteru turan Tupana Pã'āu Wakuat put'ok'e ra'yn ikuap haria pe.

⁴⁵ Mi'i hawyi ipotmu'eria Peteru wywo hewyry rakaria Iuteu ywania te'eruanētup kahato hawyi – Pywo ti rat Tupana tum na'yn Topã'āu Wakuat surara Kuneriu ywania pe yt uru'ywania hin i mi'iria pytkai i'atu'e te'eruanētup hawe. ⁴⁶ Tupana Pã'āu Wakuat teke hawyi i'atuehay wētup pusu puo. Wētup pusu puo ra'yn Tupana Pã'āu Wakuat kaipyi i'atuehay itotiaria. Mi'i hawyi itotiaria timōtypot kahato ra'yn Tupana. ⁴⁷ Mi'i hawyi Peteru to'e to'ywania Iuteuria pe – Ewei'akasa ro aikotã mesup Tupana tum na'yn Topã'āu Wakuat Itaria ywania piat hap e aikotã tutum ahepe sa'awy'iwuat hap ewy mehĩ'in mana'in e. Mi'i tupono apo waku wati'atuset'ok mi'iria y'y wo sio yt e Peteru to'ywania pe. Mi'i hawyi – Waku i'atu'e. ⁴⁸ Mi'i pote Peteru to'e surara Kuneriu'in me – Mesup ta'yn waku woroho'oset'ok Iesui set no uhyt'i'in mana'in e Peteru. Mi'i hawyi toi'atuset'ok Iesui mohey haria. Mi'i hawyi i'atu'e Peteru pe – Eropyhu'at ro meiūpe uruwywo mehĩ mimi i'atu'e. Mi'i hawyi Peteru toñne'en porap'i itote wētup

ywania wywo.

Mi'i hap ewy Kureriu'in te'eropyhu'at Iesui mohey haria wo. Atiwan yne mi'i tā etiat mesuwe uito Iruka.

11

¹ Mi'i hawyi irania'in 12 ok takaria tikuap ta'yn aikotā wētup ywania timohey Tupana ehay Peteru wē pywiat hap. Mi'i hawyi meremo yne yi Iuteu piaria Iesui mohey haria — Pywo ti rat mesup ta'yn irania'in ywania — Uruimohey ehay Tupana i'atu'e ai'ywania ewy i'atu'e to'ope. ² Mi'i hawyi ta'aipok Peteru tawa Ierusalēi kape yi Sesareia kaipyi hawyi irania'in Iesui mohey haria Iuteu ywaniaria sese i'atupy'ahak Peteru ete katupono toi'atumu'e ra'yn irania'in ywania pote. ³ Put'ok'e Peteru hawyi ta'atuewāi kahato — Kat pote som ewyry irania'in ywania wywo uhyt i'atu'e. I'ewyte kat hamo erenuk wētup ywania wywo uhyt i'atu'e Peteru pe. ⁴ Mi'i hawyi Peteru hanoi kahato tewyry yne ra'yn hap i'atuepe. ⁵ Mio tā e toi'atuwesat — Uhyt'i'in mana'in waku kahato Tupana katupono tawa Iope pe toimoherep uhepe tehay. Ga'atpo areīne'en tawa Iope piat turan areto uhehay Tupana wywuat hamo e. Mi'i hawyi itote herewe kahato ara'akasa uimu'etu atipy kaipywiat sokpe iwato rakat kawiat heiam 4 haity hēpe etiat rakat. Mi'i ta'apyk uhowawi atipy kaipyi saity ko'i upi. Mi'i hap kape ara'akasa uimu'etu. ⁶ Mi'i hawyi araha'at hawyi ara'akasa mekewat mysop puo miat topyt wuat hewyry rakat ko'i. Mi'i ko'i yt naku i yne aimi'u wo aito Iuteu ywania pote. Mi'i hap ko'i kape ara'akasa. Araha'at hawyi itote moi ko'i i'ewyte weita ko'i hawyi uruwu ko'i yt naku i aimi'u wuat rakat ko'i kape ara'akasa. ⁷ Mi'i hawyi atikuap sehay — Peteru e epoī'ām no hawyi eti'atu'uka ro emi'u wo uimium ko'i hawyi etu'u ro e. ⁸ Mi'i hawyi atiwesat — Uika'iwat yt naku i atu'u mi'i ko'i are katupono yt naku i watu'u mi'i aito Iuteu ywania pote e. Yt atiky'esat hin i mi'u pu'i meimuēwat ko'i Uika'iwat are itote uimu'etu. Ta'i yt karāpe i mi'u pu'i yt naku i rakat mi'i atopag uiwē pe are uimu'etu e Peteru. ⁹ Mi'i hawyi to'e i uhepe ywaiti pyi sehay — Waku emi'u wo e Tupana epe pote waku etu'u mehī e uhepe e. Yt mi'u i yt ere tei'o Tupana mimowaku ko'i kape e katupono toi'atumowaku ra'yn meimuēwat ko'i e. ¹⁰ Mi'i ewywuat ti ara'akasa mye'ym mo herewe uimu'etu hawyi te'era'aipok i ra'yn miat sa'ag ko'i yt ai'ywania mi'u ewy hin i ko'i e. ¹¹ Uimu'etu tokosap hawyi meremo ara'akasa mye'ym ok miit kape oken'ypy tote put'ok'i'atu'e Simāu yat pe yi Sesareia kaipywiaria surara akag Kureriu mi'atupo'oro ko'i uhowawi e. ¹² Mi'i hawyi Tupana Pā'āu to'e uhepe uipy'a pe — Ereto ro i'atuwywo Peteru e. Yt ereken'ē tei'o i'atupupi e. Yt ere'e tei'o epy'a pe — Yt naku i areto wētup ywania wywo yt ere tei'o. Mi'i hawyi areto mekewat wētup ywania wywo. I'ewyte Iesui mohey haria itotiararia tipo'oro 6 ok ai'ywania uheywyt'in uhupi. Mi'i hawyi meiūran put'ok'uruto'e tawa Sesareia pe e Peteru. ¹³ Mi'i hawyi Kureriu hanoi ra'yn aikotā atipy kaipywiat hanoi tepiat hap — Etikaykay ro tawa Iope piat Simāu Peteru e hap. ¹⁴ Mi'i ti aru hanoi ehepe Ehehakyera'at hat etiat i'ewyte emēpyt'in me hawyi e'yat piaria pe tohenoi Ehehakyera'at hanuat etiat e Kureriu uhepe atipy kapywiat hanoi tepiat hap etiat. ¹⁵ Mi'i hawyi itote ati'atumu'e surara Kureriu ywania turan Tupana Pā'āu put'ok'e kahato i'atuewawi hawyi teke i'atupiit puo i'atupy'a puo aikotā sa'awy'i ahowawi put'ok'e hap ewy aikotā sa'awy'iwuat aito Iuteuria kapiat hap ewy put'ok'e to'ewy Tupana Pā'āu meimuēwat wētup ywania puo e. ¹⁶ Mi'i hawyi mi'i hap kape ara'akasa hawyi atikuap meremo Aika'iwat Iesui mienoi sa'awy'iwuat aikotā hap e mio tā e — Iuwāu ni ehēt'ok y'y wo mesup e. Ma'ato meiūran wyti aru Tupana ra'yn ehēt'ok Topā'āu Wakuat no ra'yn e hap atikuap i ra'yn e Peteru. ¹⁷ Aikotā ai'ywania pe Topā'āu tutum hap ewy te ti mi'iria ywania pe tutum na'yn Topā'āu Wakuat pāi e. Ta'atumohey ra'yn Aiporekuat Aika'iwat Iesui hawyi tutum na'yn Topā'āu i'atuepe e. Mi'i tupono ti yt naku i aipyhyp ne'i Tupana mium i'atuepiat e Peteru Iesui mohey haria Iuteu ywania pe.

¹⁸ Ta'atukuap ta'yn Peteru mienoi hawyi i'atupo'inik ta'yn. Mi'i hawyi te'ero'e – Waku kahato En Tupana i'atu'e katupono etum na'yn eieĩne'en hap wuat'i e'at piat wētup ywania pe i'atu'e. Yt uruepe yn i katupono wētup ywania i'ewyte eti'atumorem na'yn yt naku i hap kaipyi i'atu'e Iuteu ywania Tupana pe.

¹⁹ Sa'awy'i mekewat Etewāu auka hap e'at pe mekewat Iesui mohey haria ho'opot kahato hap e'at sa'awy'i miit'in Iesui mohey haria te'eropopy kahato ta'atu'atu'uka hap pupi. Tuwat tuwat kahato kat etawa kat etawa kape te'eruwesytpok kahato wuat'i tama kape. Irania'in tuwat yi ywypyi'a y'y wato py'asetpiat Sipiri kape. Irania'in tuwat tawa Antiokia kape. Irania'in tuwat tama Wenisia kape. Put'okta'atu'e hawyi ta'atuhytpok kahato sehay wakuat Iesui etiat aikope aikope tuwat tuwat hap upi wen ma'ato irania'in ywania itotiarria pe yt ta'atuheno'i hin i. Ta'atu'ywania Iuteu ywania pe yn ta'atuheno'i Iesui etiat – Yt naku i wati'atumu'e irania'in ywania i'atu'e to'ope sa'awy'i pote e. ²⁰ Ma'ato wētup e'at pe Iesui mohey haria tawa Sirene piaria i'ewyte yi a Sipiri totiarria tuwat kahato tawa Antiokia kape. Put'ok'i'atu'e hawyi ta'atuheno'i ra'yn Kereku pusu kuap haria pe – Iesui ti Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat sese i'atu'e. ²¹ Mi'i hawyi Aika'iwat Iesui ti'atupowyro kahato tuwemoherep hamuat hap ete. Mi'i tupono ti Kereku ywania pusu kuap haria te'eruwemorem kahato ra'yn Ahehakyera'at hat Iesui kape. Mi'i hawyi typy'i kahato ra'yn imohey pakup i haria wētup ywania Kereku pusu kuap haria tukupte'en tawa Antiokia pe. ²² Mi'i hawyi Ierusalēi miaria Iesui mohey haria tikuap ta'yn aikotā Kereku ywania i ra'yn Iesui mohey hap. Mi'i hawyi mehĩ Panāpe ta'atupo'oro tawa Antiokia kape. ²³ Put'okto'e hawyi iwepit kahato topyhu'at – Ta'i Tupana ti'atuky'e kahato mesuwat ywania aikotā toi'atuky'e uru'ywania hap ewy kahato e Panāpe tuwepe – Ta'i tutum ne'en ne'i Topā'āu mesuwat wētup ywania pe aikotā tutum uru'ywania piat pe hap ewy te e to'ywania Iuteu pe. Mi'i hawyi to'e Tupana pe haty wo – Waku kahato ti rat En Tupana e. Pywo ti rat yt uwe i po'og hegyi'at rakat ekai Tupana e Panāpe. Mi'i hawyi Panāpe topyhu'at pot'i tawa Antiokia pe hawyi toi'atunāpin kahato Iesui mohey haria ipakup takaria – Mehĩ'in mana'in e eweimohey ro eiku'uro hap kape Aipotypot Iesui eipy'a pe e. Yt eiwemōti tei'o Aika'iwat ehay pupi e Kereku pusu kuap haria pe. ²⁴ Mi'i hawyi itotiarria i'atupap kahato Iesui upi. Katupono te'era'akasa ra'yn aikotā Tupana Pā'āu toĩne'en kahato uhyt Panāpe ete hap e. Mi'i pote – Waku kahato rakat ti aiwy Panāpe i'atu'e. Ta'i toimohey kahato Iesui i'atu'e. Mi'i pote te'eruwelik kahato Panāpe mienoi ete Iesui etiat. Ta'i tawa Antiokia piaria ahyt timohey Iesui itote. ²⁵ Mi'i pote mehĩ Panāpe toto meremo ra'yn tawa Tasu kape towy Sauru kat hamo. ²⁶ Toipuēti hawyi totiototo towy tawa Antiokia kape miit'in mu'e hamo iwywo. Mi'i hawyi itote wētup i'aman motpe tukupte'en miit'in atumu'e Iesui etiat haype. Mi'i hawyi Iesui mohey pakup i haria te'eruwa'atunug kahato itote hawyi mehĩ Panāpe mehĩ Sauru ti'atunāpin kahato Iesui mienoi nug hamuat hap ete.

Mi'i hawyi tawa Antiokia piaria Iesui mohey haria ti'atumu'e kahato irania'in itotiarria – Iesui ti Tupana Mipo'oro sese Aipotypot nuat i'atu'e. Mi'i pote – Ta'i Iesui mohey haria ti Ta'atuka'iwat Iesui ewywuat kahato tukupte'en i'atu'e tawa Antiokia piaria. Mi'i hawyi – Pyno waku wētup set wywo urui'atuset'ok eipe i'atu'e. Pyno ehēt pakup ti Tupana Mipo'oro ko'i i'atu'e Iesui mohey haria pe.

²⁷ Mi'i hawyi mekewat e'at pe tuwat tawa Antiokia kape tawa Ierusalēi kaipyi Tupana ehay moherep haria. ²⁸ Wētup ok Tupana ehay moherep hat ti mehĩ Akapu. Mi'i ti'atumu'e kahato itotiarria – Pywo ti rat meiūran irane ti yt kat i hin i hamuat i'aman yne mesuwat yi tote toĩne'en e. Mi'i hawyi ti aru mikoi ko'i topap kahato hawyi yt kat hin i eimi'u topyhu'at aru e Tupana uhepe e Akapu. Mi'i hap ewy topyhu'at kahato aikotā to'e hap ewy mekewat morekuat Kautiu topyhu'at morekuat pakup mo hap e'at pe ikahuro ra'yn i'aman yne yi wato hap ok tā. ²⁹ Mi'i pote Iesui potmu'eria tawa Antiokia piaria te'ero'e to'ope – Yt naku i aiwyria'in Iesui mohey haria yi Iuteu totiarria

topap yne yt kat i i'atumi'u pote i'atu'e. Pyno waku wati'atunug kahato ahe'u'i i'ewyete ahekare'en ko'i hawyi waku watimõ'ẽ ahekat Iesui mohey haria tawa Iuteu ywania ihaky'e'i poity'i rakaria pe i'atu'e. ³⁰ Mi'i hawyi ta'atu'atunug na'yn ta'atuekat ta'atue'u'i hawyi ta'atupo'oro ra'yn Ierusarëi kape. — Mehĩ Panãpe mehĩ Sauru waku kahato eheroto mesuwat urumiium Iesui mohey haria Ierusarëi miaria kape katupono eiperia ti uru'apykok haria sese i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atu'atupo'oro ra'yn mekewat ta'atumiium Iesui mohey haria akag ko'i kape tawa Ierusarëi kape yara puo mehĩ Panãpe mehĩ Sauru upi.

Mi'i hawyi ahenoi mesuwe uimiwan me uito Iruka.

12

¹ Mi'i hawyi mekewat e'at pe morekuat Eroti tipo'oro temiit'in surara'in Iesui mohey haria akag ko'i pog towo'opyhik hawe. ² Mi'i hawyi tesurara'in toi'atupo'oro wētup ok Iesui potmu'e auka hamo Iuwãu eyke'et Tiaku auka hamo. Ta'atupuēti hawyi ta'atu'auka ra'yn kyse'yp mo. ³ Mi'i hawyi Iuteuria tikuap Tiaku auka hap hawyi te'eruwelum morekuat ete ta'atumiky'esat ewy kahato tutunug pote. Mi'i hawyi morekuat tipyhik ta'yn Peteru mekewat man teneg u hap e'at pe Iuteuria mowepit hamo. Totat hawyi toipun na'yn ipyhik hawe. ⁴ Mi'i hawyi 16 surara'in toiporokpun i'apykok hamo. Yt toiky'esat i Peteru tuwētem hap haype. — Ienuk hap ikahuro ra'yn hawyi ti aru aterut Peteru meiūpe miit'in tokpe miit'in mikyry'i hamo e tuwanētup hawe morekuat. ⁵ Mi'i tupono po'og toimoheg Peteru ma'ato Iesui mohey haria Peteru wyria'in hētup haty wo Tupana pe ipowyro hamo. ⁶ — Pyno mūki'ite waku Peteru tut uhowawi e morekuat Eroti tuwanētup hawe. Ma'ato iheg me Peteru toket ne'i surara'in typy ok po pe kokai kokai haity ipo ete surara'in po pe. I'ewyete surara'in oken'ypy hik haria tukupte'en. ⁷ Mi'i turan Tupana mipo'oro atipy kaipywiat put'ok'e oken'ypyke. Mi'i hawyi hētyhot ra'yn itote. Mi'i hawyi Peteru toipetek hawe toihymut — Epoĩ'ãm merep to uhyt e. Mi'i hawyi ipoĩ'ãm na'yn hawyi mekewat ipo etiat haity porop'e ra'yn. ⁸ Mi'i hawyi to'e i Peteru pe — Ewo'okytyt hap po'i ro erepysokpe pag no e. Mi'i hawyi meremo tuwepysokpe pag. — Etopag no ekamisa wato e. Mi'i hawyi to'iro uhupi uhyt e. ⁹ Mi'i hawyi toto atipy piat ewat'ymo Peteru. Mi'i hawyi — Ta'i uimu'etu apo pã e sio herewe e. Ta'i uimu'e poity'i kahato apo pã sio yt e. ¹⁰ Mi'i hawyi typy ok surara sakpo tokosap hawyi oken'ypy wato asu kawiat iheg nakat kape tuwat. Mi'i ti tuwewi ra'yn tuwe'okenhyp'ok. Mi'i hawyi tuwenõ'ẽ. Mi'i hawyi tawa puat rote henõtem hat meremo yt tuwekuap i ra'yn. ¹¹ Mi'i hawyi tawa pu'ap tote tuweran hawyi Peteru ete hot'ok'e i ra'yn. Mi'i hawyi to'e tuwepe — Ta'i yt uimu'etu hin i rasig pã e. Koitywy wyti atikuap kahato ra'yn morekuat Eroti po pywiat Uika'iwat piat uhenõtem hap pã e. Ta'i mekewat atipy piat mipo'oro wyti iheg nakat wo'opyhyp hap pyi uiporenõtem na'yn e. Katupono toĩ ra'yn mu'ap Iuteu ywania piat ui'auka irane turan e Peteru tuwanētup hawe. ¹² Hot'ok'e kahato hawyi toto ra'yn Iuwãu Maku ty yat kape ra'yn. Mi'i turan itotiarria te'eruwa'atunug kahato ta'atuhētup ka'ap Peteru powyro Tupana piat hamo. ¹³ Mi'i turan Peteru kurara okenhyp toi'ahyk ahyk. Mi'i pote mio apo uwe i'atu'e hawyi toto i'atueropat hat mana Hote oken'ypy kape ikuap hamo. ¹⁴ Mi'i hawyi ihay ete toikuap. Mi'i hawyi ta'aipok meremo irania'in kape henoi hamo. Tuwehum moity'i haype yt toho'ookenhyp'ok rokirë i ta'aipok. ¹⁵ Mi'i hawyi tohenoi — Peteru ra'yn iuẽ tut oken'ypyke ra'yn e. Ma'ato — Heso i aimoweuka'i rat i'atu'e. Mi'i hawyi mana Hote — Pywo rat yt uheso i rat e. — Yt Peteru i i'atu'e ma'ato iwat ipowyro hat atipy kaipywiat i'atu'e. ¹⁶ Ma'ato ipuehay i ra'yn okenhyp ete. Mi'i hawyi ta'atu'okenhyp'ok. Mi'i hawyi — Peteru ti sio i'atu'e ra'yn. Mi'i hawyi te'eruanētup kahato. ¹⁷ I'atuehay pirik pote topo wo — Eipo'inik to e. Waku hawyi tohenoi i'atuepe aikotã me Toka'iwat piat tenõtem iheg mywiat hap — Pyno mesuwat ewehenoi uiwy Tiaku uheywyt'in Iesui upiaria pe e. Mi'i hawyi toto ra'yn wētup tawa

kape i ra'yn. ¹⁸ Mi'i pytkai he'ihot'ok hawyi tu'uka ra'yn Peteru pyhik haria haipe kai to'ope – Aikope som Peteru ta'atu'e hawyi. ¹⁹ Mi'i turan Eroti tikuap Peteru yt uwe i ra'yn hap. Mi'i hawyi temiit'in toi'atupo'oro ikat hamo. Ma'ato yt toipuēti i hawyi i'apykok haria toi'atukaykay. Mi'i hawyi toi'atu'apo – Kat pote topopy hap kuap hamo. Mi'i hawyi Eroti ti'atu'uka i'apykok haria surara'in yne. Mi'i hawyi morekuat Eroti toto tama Iuteu pyi tawa Sesareia kape. Mi'i tote ra'yn topyhu'at. ²⁰ Mi'i hawyi Eroti haiwot kahato tawa Sitāu piaria ete. I'ewyte tawa Tiru piaria ete. Toipyhyp teran na'yn mu'ap kare'en erut i'atuewawiat hap. Mi'i pote tō'ē tō'ē Eroti kape imowepit hamo. Mi'i hawyi morekuat emiit Paraitu e hap mekewat morekuat yat koro eropat hat kape tuwat sa'awy'i imowepit hamo. Paraitu waku e hawyi tuwat morekuat Eroti kape imoperup i hamo – Waku ti eti'atuky'e Tiru'in Sitāu'in i'atu'e katupono i'atumi'u ko'i tut morekuat Eroti po pyi. ²¹ Mi'i pote te'eruwa'atunug yne ra'yn tu'isaria. Mi'i hawyi Eroti ta'atukaykay sehay wakuat nug hamo. Wo'owese hap ta'atuky'esat ikaipyi. Mi'i hawyi tut ra'yn morekuat esokpe ikahu rakat puo. Mi'i hawyi ta'apyk i'atupy'asetpe morekuat amyap tote. ²² Mi'i hawyi tutumig to'oehay wo itote. Mi'i waku hawyi – Ewat ehay wyti yt miit'in ehay ewy i ra'yn. Tupana ehay ewy ra'yn i'atu'e ta'atuehay wo. Mi'i hap po'og imiky'esat ewy. ²³ Wāi yt e hin i. Po'og tomohey hap yn toiky'esat Tupana kai. Mi'i hawyi meremo atipy kaipywiat Tupana mipo'oro ti'ahyk. Mi'i hawyi ipyhu tek'e ra'yn ut piat to'u pote. ²⁴ Mi'i hawyi Iesui mohey haria ti'atumu'e kahato Tupana ehay wo. Mi'i hawyi tukupte'en na'yn itote imohey pakup i haria. ²⁵ Mi'i hawyi mehī Panāpe Sauru wywo ta'atumō'ē yne ra'yn mekewat kare'en ihaky'e'i rakaria pe Ierusarēi me. Mi'i hawyi itote pyi ta'atuerut kurum iwasu Iuwāu Maku tawa Antiokia kape.

Mi'i tā hap ewy are uito Iruka.

13

¹ Mi'i hawyi tawa Antiokia pe tukupte'en Iesui mohey haria. I'ewyte i'atumu'e haria Tupana ehay wuat ihay rakaria tukupte'en. Wētup ok mehī Panāpe hawyi wētup ok Simeāu i'atuwēpowat Tapaiū'ā i'atu'e hap. Wētup Irusiu tawa Sirene kaipywiat. Wētup ok Mana'ē morekuat Eroti ty mēpyt wat'yp'i hawyi wētup ok Pauru mekewat sa'awy'i Iesui mohey haria auka hat mi'i hawyi toran na'yn itotiararia atumu'e haria. ² Mi'i hawyi wētup e'at pe yt kat i mi'u ta'atuky'esat. Ta'atuehay Tupana wywuat hap yn ta'atuky'esat. Mi'i hawyi mekewat e'at pe Tupana Pā'āu wakuat to'e i'atuepe – Ewetum no uhepe Panāpe Pauru e. Ati'atupo'oro mono miit'in atumu'e hamo pya wuaria kape. Aikotā sa'awy'i ahenoi i'atuepe hap ewy te ti atiky'esat mesup e Tupana Iesui mohey haria pe. ³ Mi'i hawyi yt kat i ta'atu'u hawyi te'ereponug mehī Panāpe Pauru ete. Mi'i hawyi ta'atuhētup Tupana kape i'atuwat hamo. ⁴ Mi'i hawyi Panāpe Pauru wywo tuwat ra'yn tawa Sereusia kape Tupana Pā'āu miky'esat ewy. Mi'i tote tuwehyt'ok yara wato pe ra'yn tawa Sipiri kape y'y to'oran miat yi kape. Ma'ato Iuwāu Maku mekewat Tupana ehay wan nug hat ta'atuereto ta'atupowyro hamo. Mi'i hawyi Sereusia tote tuwehyt'ok ta'yn yara wato pe tawa Sipiri kapiat tuwat hamo y'y to'oran miat yi kape. ⁵ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e tawa Saramina pe. Mi'i tote tuwat Tupana mōtypot yat kape Iuteuria wanuat Tupana ehay moherep hamo. I'ewyte Maku toīne'en i'atupowyro hamo. ⁶ Mi'i hawyi ikohyewyry ra'yn yne tawa ko'i upi y'y to'oran miat yi sakpo tuwat yi upi. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e tawa Pawu pe. Itote ta'atupuēti wētup ok Iuteu Iesui ran e hap het rakat. Mi'i ti paini kahato i'atu'e. – Uito ti Tupana ehay enoi hat e hat ma'ato heso rakat. Toimoherep kahato topo wo ma'ato yt pywo piat i. Erima i'atu'e te'eruwēpowat. Paini sese i'atu'e. ⁷ Itotiat yi porekuat ti Sesiū Pauru e hap toīne'en. Mi'i e paini ti Iesui ran e hap morekuat pohag nug hat. Itotiararia aiporekuat wyti tuwe'eg moity'i i'atu'e. Mi'i hawyi put'ok'e itote hawyi morekuat tikaykay – Atiky'esat kahato ti atikuap Tupana ehay hap uhyt'i'in e Panāpe Pauru pe. Ma'ato paini to'e morekuat pe. ⁸ – Yt rei'o yt etikuap tei'o

mekewat sehay Iesui etiat katupono yt toiky'esat i morekuat tomohey Iesui hap e. ⁹ Mi'i hawyi Pauru teha'at howawi paini kape haty wo Tupana Pã'ãu esaika hap wywo. Mi'i hawyi to'e paini pe. ¹⁰ — En wyti miit'in atuma'at kahato hat e. Ahiag sa'yru ti en e. Eso kahato ti en yne wakuaria ewanĭkap ti en e. Karãpeĭ put'ok'e miit'in eti'atupyhyp kahato Tupana kapiat hamuat e. ¹¹ Mi'i pote ti atipo'oro Tupana po eha pysasep hamo e. Mio wyti aru yt era'akasa i at e Pauru paini pe. Mi'i hawyi meremo ihapytig sasep hap put'ok'e paini ete. Mi'i hawyi to'e — Iypyryp ta'yn uhete ui'ykesat ro eipe e. ¹² Mi'i pote morekuat ta'akasa hawyi tuwanĕtup kahato — Tupana mienoi rat hesaika kahato rat pãĭ e. Mi'i hawyi toimohey ra'yn Iesui. ¹³ Mi'i hawyi tuwat ra'yn Pauru towyria'in nywo tawa Pawu pyi yi Pãwiria kape yara wato puo. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e ra'yn tawa Peke pe. Mi'i hawyi put'okta'atu'e hawyi Iuwãu Maku tohok'iwat ra'yn Ierusarĕi kape. ¹⁴ Mi'i hawyi Pauru i'ewyte Panãpe tuwat i ra'yn tawa Pisitia kape tawa Antiokia kape ikohyewyry miit'in mu'e Iesui etiat hamo. Put'okta'atu'e hawyi Sapatu e'at pe tuwehyt'ok mekewat luteu ywania wo'omu'e hawe. Mi'i tote te'era'apyk Tupana mōtypot hamo. ¹⁵ Mi'i tote mekewat Tupana yat piat miit'in akag tomowĕpap Musei wo'onãpin yianmiat Tupana mienoi toimowĕpap. Mi'i hawyi toi'atukaykay Pauru'in — Uiwyrĭa'in ewei'atupo'oro ro wĕtup ok eipy'asetpiat urumu'e Tupana ehay wuat hamo e Pauru'in me. ¹⁶ Mi'i hawyi Pauru ipoĭ'ãm hawyi topoha hawyi to'e — Ihot'ok ui'ywania e. Pyno aito Isareu ywania Tupana mōtypot haria. Mi'i pote eweikuap to uimienoi Tupana ehay uhyt'i'in e. Aikotã Aha'ase'i'in tukupte'en sa'awy'iwuaria hap ti ahenoĭ hamuat ehepe e. ¹⁷ Tupana sese ti'airo aha'ase'i Isareu. Toi'airo hawyi ti toimowato hemiarĭru aitoria e. Ta'i Tupana ti tuwehum kahato ai'ywania ete e. Ta'i sa'awy'ite ti Esitu'in po pe watukupte'en ma'ato ti Tupana ahera'aipok tesaika hamo wanĭkaptia po pyi uhyt'i'in e. ¹⁸ Mi'i hawyi 40 anu ti tukupte'en ai'ywania yahig wato tote tama Kanã'ã kape i'atukohyewyry e Pauru. ¹⁹ Mi'i hawyi 7 ywania Tupana timoma hawyi tutum i'atue'yi Kanã'ã ahepe e. ²⁰ Mi'i hawyi ti itote watukupte'en mot'i kahato 450 anu itote. Mi'i hawyi Tupana tum ahepe temiit'in ainãpin hanuaria. Ta'i Tupana ehay moherep hat Samueu kape tukupte'en ainãpin hanuaria Tupana miium e Pauru. ²¹ Mi'i hawyi aha'ase'i'in hĕtup Tupana pe ta'atuporekuat nuat. Mi'i hawyi Kisi sa'yru Sa'uru tutum i'atuepe ase'i Pesamĭ emiarĭru mi'i. Mi'i hawyi 40 anu toĭne'en itote morekuat no e. ²² Mi'i hawyi Tupana tihep Sa'uru hawyi Tawi i ra'yn toimoherep ai'ywania porekuat no sa'awy'i. Mi'i hawyi Tupana to'e miit'in me Tawi etiat — Uimipuĕti wakuat ti Iuse sa'yru Tawi e. Mi'i ti uimiky'esat ewywuwat nug hat e miit'in me. Mi'i ti uipy'a ewywuwat e Tupana Tawi etiat. ²³ Ta'i morekuat Tawi emiarĭru emiarĭru ti Tupana tomoherep Isareu ywania pe Ahehakyera'at hanuat e. Tawi kaipywĭat wyti Iesui e Pauru. Aikotã yianme to'e Tupana mi'i hap ewy mesup tutunug e. ²⁴ Sa'awy'ite Iuwãu henoi ahepe — Ta'i ewei'atoiat ro yt nakuap i eiminug hap ko'i hawyi ewei'aipok to Tupana kape. Mi'i waku hawyi ti aru woroho'oset'ok e ahepe. ²⁵ Mi'i hawyi ti Iuwãu mienoi upi te'eropyhu'at porap'i. Mi'i hawyi to'e — Uhyt'i'in uito ti yt eimiekatup i te katupono ti wĕtup ok tut irane uhaipe pe po'og wuat uikawĭat waku rakat e. Pywo ti rat uhewaku hap yt put'ok'e hin i Mi'i Miit py sokpe saity pok hamo e. Mi'i ti eimiekatup e Iuwãu Wo'oset'ok hat. ²⁶ Mehĭ'in ta'i aito ti Aparãu emiarĭru'in e. I'ewyte ai'ywania pe ran tukupte'en meiũpe Tupana pupiat gen'ĕ haria. Ta'i ahepe ti Tupana tipo'oro tehay ahehakyera'at hamo e Pauru Tupana mōtypot yat piaria pe. ²⁷ Ta'i tawa Ierusarĕi miaria akag ko'i i'ewyte yt ikuap i mekewat wakuat Miit. Ta'i yne Sapatu e'at pe ta'atumowĕpap yianmiat Iesui ieĭne'en hamuat hap etiat ma'ato yt ta'atumohey i put'ok'e hawyi. Yt ta'atukuap i Mi'i hawyi ta'atuhekatup aikotã miat i'aparap hap i'auka hamo ma'ato yt toi'aparap hin i e. ²⁸ Mi'i hawyi morekuat Piratu po pe ra'yn ta'atupag i'auka hamo yt kat e hin i pytkai e. ²⁹ Ta'atunug yne aikotã yianmiat mienoi ewy. Mi'i hawyi ta'atumo'apyk ta'yn aria'yp posak ete pyi ipiit iku'uro hawyi. Mi'i hawyi ta'atusyp nu ka'a pe e. ³⁰ Mi'i hawyi ti ma'ato Tupana tomoherep pakup'i

gu'uro pyi i'atumisyp e. ³¹ Mi'i hawyi toñne'en mot'i i ra'yn towyria'in Karireia piaria wywo Ierusarēi me. Mi'iria ti mesup tukupte'en Iesui ieñne'en i hap enoi haria e Pauru. ³² Uruto ti i'ewyte henoi haria te e. Yt heso hin i ti Tupana sa'awy'i ai'ywania pe. Aikotā sa'awy'ite Tupana to'e mi'i hap ewy ti mesup tutunug na'yn e. ³³ Sa'awy'ite Tawi to'e tomiwan me tuwepy puo Tupana to'e — En ni Uha'yru sese e. Pyno woromoieñne'en pakup i aru e Tupana Iesui etiat Tawi tuwepy hawe mekewat Saumu 2.7 pe. Pyno aikotā sa'awy'i to'e hap ewy ti mesup toimoherep ta'yn Tosa'yru pāi e Pauru itotiaria pe. ³⁴ I'ewyte ti mekewat Tawi wepy hawe aikotā morekuat Tawi pe Tupana to'e hap ewy te ti mesup ti totiōtem i ra'yn gu'uro pyi Aipotypot Iesui e. Ipiit yt nem i tuwētem na'yn gu'uro pyi e. Pyno ti aikotā Tupana to'e sa'awy'i Isaia 55.3 pe hap ewy ti ra'yn mesup tutunug e. ³⁵ Pyno ti Iesui piit yt i'okpuk hin i are aikotā Tupana to'e Tawi wepy hawe miwan miat hap ewy — Yt karāpe i aru Uha'yru sese nem rakano ne'i topyhu'at to'e hap ewy e Tawi wepy hawe Saumu 16.10 pe. ³⁶ Yt morekuat Tawi etiat i mio tā e ma'ato Tupana ihay Tosa'yru sese etiat mekewat morekuat Tawi saipepiat sese wuat etiat ihay are katupono mekewat aiporekuat sa'awy'i wuat Tawi iku'uro ra'yn hawyi ta'atusyp i'ywot'in syp hawe hawyi ikag ko'i heremo te itote e. Tupana ihay wētup ok etiat Tosa'yru Iesui etiat ihay yianmete e. ³⁷ Mi'i Miit ti Tupana tihymut ra'yn gu'uro pyi e. Yt nem hin i ipiit e Pauru. ³⁸ Uiwyrria'in Musei wāi'e hap ti waku kahato wen ma'ato ti yt aimohāpyk kuap i Tupana wywo e. ³⁹ Pywo pe ti rat are'e uiwyrria'in mekewat Miit sese yt nem i rakat yn ni wyti aimohāpyk kuap Tupana wywo e. Imohey haria toi'atumohāpyk kuap tuwewawi e Pauru. ⁴⁰ Sa'awy'i wuat Tupana ehay enoi hat to'e mio tā e — Eiwe'eg wo yt uimohey i haria e. Eimitum mo o uhehay etiat wekyry'i i haria e. Katupono yt uimohey i hap ti aru ei'atu'uka e. ⁴¹ Katupono ti aru mekewat e'at pe uito atunug eipy'asetpe wakuap iwato kahato yt wētup ewywuat i iwato rakat atunug ma'ato ewei'akasa hawyi ti aru i'ewyte eweikuap hawyi ti aru ma'ato yt eweimohey i e Tupana sa'awy'i e. Ta'i yianmete ti Tupana henoi ehediat ui'ywania Apakuki 1.5 pe tohenoi e Pauru Iuteuria pe. ⁴² Mi'i hawyi Pauru tuwētem Tupana mōtypot hap yat pyi towyria'in wywo. Mi'i hawyi irania'in itotiaria yt Iuteuria i te'ero'e — Uhyt i'atu'e wētup semana hawyi o era'aipok i ra'yn o urumu'e hamo meiūpe i'atu'e. ⁴³ Tuwat yne ra'yn Tupana mōtypot yat pyi hawyi irania'in itotiaria Iuteuria i'ewyte yt Iuteuria i ko'i te'eruwelik ta'yn uhyt Panāpe uhyt Pauru ete. Mi'i hawyi Pauru Panāpe ti'atunāpin mi'iria mu'ap upi — Eweiwat ro haty wo eiky'e hat Tupana upi i'atu'e. Yt ewei'atoiat re Tupana piat eiky'e hap i'atu'e. ⁴⁴ Mi'i hawyi Sapatu e'at pe i ra'yn hawyi kahupyt i ra'yn tawa piaria te'eruwa'atunug i ra'yn. Ta'atukuap teran Tupana ehay i'atukaipyi haype. ⁴⁵ Mi'i hawyi Iuteuria potnagnia te'era'akasa miit'in typy'i kahato Pauru upi. Mi'i pote i'atueha'ywywi tuete. Mi'i hawyi — Ta'i eheso kahato i'atu'e. Eti'atuma'at ne'i rat miit'in Tupana ete i'atu'e. ⁴⁶ Ma'ato mi'i hawyi Pauru Panāpe wywo i'atuehay hesaika po'og miit'in kape. Yt te'eruwemōti hin i. Mi'i hawyi te'ero'e Iuteuria yt imohey i haria pe — Ta'i Tupana tum neran ni ieñne'en hap yt ikahuro rakat i ma'ato imium ni eweipun ne'i eipe i'atu'e. Pyno ti sa'awy'i uruheno i teran ehepe e ma'ato yt eweimohey i mi'i pote ti wētup ywania pe ra'yn uruheno i. ⁴⁷ Katupono sa'awy'i Tupana to'e Tosa'yru pe — Woronug En aikotā iypyryp wiat ariāty ewy e. Yne ywania akasa hamuat e. Yne mesuwat yi totiaria ehakjera'at hamo e Tupana Isaia 49.6 pe i'atu'e Pauru'in. ⁴⁸ Mi'i pote irania'in yt Iuteuria i ra'yn i'atuwepit kahato Tupana ehay ete. Mi'i hawyi te'eruwelum kahato — Waku poity'i ehay Tupana i'atu'e. Mi'i hawyi tomi'airoria pe tomohey haria pe yn na'yn Tupana tum toieñne'en hap yt ikahuro rakat i. ⁴⁹ Mi'i hawyi mi'iria ra'yn imō'ē Ta'atuka'iwat pakup'i mienoi wuat'i tawa piaria pe. ⁵⁰ Mi'i hawyi Iuteuria potnagnia ti'atunug iwato'in nakaria haryporia'in ihainia'in hawyi tu'isaria ta'atu'atukaykay. Mi'i hawyi te'ero'e mi'iria pe — Waku ti wati'atusaty'i saty'i ra'yn Pauru'in i'atu'e. Mi'i hawyi Pauru Panāpe ta'atuporenō'ē ra'yn ta'atuetawa pyi. ⁵¹ Tuwenō'ē hawyi Pauru

Panāpe te'eruwepypitpit'ok kahato Tupana etiat yt iwese i rakaria piat ikuap hamo. Mi'i hawyi tuwat i ra'yn wētup tawa Ikuniu kape. ⁵² Ma'ato ipakuptia Iesui mohey haria te'eropyhu'at itote yt iwese i rakaria py'asetpe tawa Antiokia pe. Mi'iria i'atuwepit kahato itote Tupana Pā'āu wywo.

Mi'i hap etiat atiwan yne mesuwe uito Iruka.

14

¹ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e tawa Ikuniu pe hawyi tuwehyt'ok Tupana mōtypot hawe. Mi'i hawyi itote Pauru'in ti'atumu'e kahato Tupana ehay wo. Mi'i hawyi Iuteuria tomohey kahato Tupana ehay. I'ewyte irania'in ywania yt Iuteuria i imohey ra'yn wy. Mi'i hawyi miit'in sok topyhu'at Iesui mohey pakup i haria. ² Ma'ato yt imohey haria i Iuteuria te'ero'e — To'iro watipugha Pauru'in i'atu'e. Yt naku i ti mi'iria i'atu'e. Yt eweimohey tei'o meimuēwaria i'atu'e yt Iuteuria i pe. ³ Ma'ato Tupana ti'atumesaika po'og na'yn. Mi'i hawyi ta'atunug ta'atupo wo ra'yn wakuap miit'in wanētup hamo. Mi'i hawyi itote tukupte'en mot'i ra'yn katupono ta'atumohey kahato ra'yn itote Tupana ehay. Mi'i hawyi Pauru Panāpe ti'atumu'e kahato Tupana wo'oky'e te'en ne'i tuwekaipywiat hap ete. ⁴ Mi'i hawyi tawa Ikuniu piaria yt to'oksat i hin i katupono yt to'owanētup hap ewy i kahato. Ipat'ok Iesui mienoi upi ipat'ok Iuteuria mienoi upi. ⁵ — To'iro wati'atuma'at sehay wo i'atu'e. Mi'i hawyi wati'atu'uka mak mak wo nu wo i'atu'e Iuteuria to'ope ta'atu'akag ko'i wywo. ⁶ Mi'i hawyi Pauru Panāpe tikuap ta'yn ta'atu'auka teran hap hawyi te'eropopy ra'yn. Mi'i hawyi tuwat tawa Irikaunia kape. Mi'i hawyi itote ikohyewyry tawa hit ko'i upi tawa Irita tawa Tepe upi i'atukohyewyry. ⁷ Mi'i tote ta'atuhenoi kahato Tupana ehay. ⁸ Mi'i hawyi tawa Irita tote ta'atupuēti yt karāpe i hewyry rakat apyk pe. Toty kaipywiat wemoherep hat ipy kī'ā rakat. ⁹ Mi'i tote Pauru henoi Iesui etiat turan mekewat yt hewyry kuap i rakat tikuap ihay. Mi'i hawyi Pauru iha'at howawi hawyi toikuap ta'yn tuwanētup hawe — Iesui mohey hap uimoehāite kuap e tuwanētup. ¹⁰ Mi'i hawyi Pauru to'e tehay wo — Epoī'ām no uhyt e. Mi'i hawyi mekewat sa'awy'iwuat yt hewyry kuap i rakat peso'e hawyi hewyry ra'yn. ¹¹ Mi'i hawyi Ikuniu piaria te'eraha'at kahato ipy kī'ā rakat moehāite Pauru piat hap kape. Mi'i pote ta'atuehay pirik wo te'ero'e — Tupanaria tupanaria miit'in kawiat atipy kaipywiaria eipe i'atu'e Pauru Panāpe pe ta'atupusu puo. ¹² Mi'i hawyi Panāpe tupana waikiru Iupite i'atu'e ma'ato Pauru tupana waikiru Mekuriu i'atu'e katupono — Aimu'e hat po'og Pauru mi'i i'atu'e. ¹³ Mi'i turan tawa oken'ypy kawiano toīne'en tupana waikiru Iupite yat. Mi'i ka'iwat pa'i terut wewato ahup ko'i ipa'iat oken'ypy kape. Mi'i miit'in ti'auka teran tupana Pauru Panāpe mōtypot hamuat. Ipoht kawiat hewahi rakat wewato ahup. ¹⁴ Mi'i ta'atukuap hawyi Pauru'in yt i'atuwepit hin i ra'yn. Yt ta'atuky'esat i ta'atumōtypot hap. Mi'i pote te'eruwesokpe hiot ne'i ra'yn miit'in tok pe. ¹⁵ — Wāi urumōtypot re Tupana eipe. Kan hamo ten urumōtypot Tupana wo eipe i'atu'e. Katupono yt naku i miit'in me Tupana en ewei'e e Tupana i'atu'e. Wāi ne i'atu'e. Yt naku i tupanaria eipe ewei'e uruepe. Ewei'atoiat ro meimuēwat ehētupana ko'i hawyi ewei'aipok to Tupana sese kape mekewat wuat'i e'at piat ieīne'en hat kape uhyt'i'in mana'in i'atu'e. Yt kan hamo i eweimohey ehētupanaria katupono Tupana sese ti ainug hat y'y nug hat wuat'i y'y piaria nug hat e. Pyno Tupana sese kape ewei'aipok to hawyi eweipun no ehētupanaria sa'ag ko'i i'atu'e Panāpe Pauru. ¹⁶ Sa'awy'i Tupana yt to'e i — Uito yn waku Ehētupana wo yt e i te ehepe wētup ywania eipe pote. Ma'ato mesup ti — Wāi'e ra'yn. Yt atiky'esat i po'og ehētupana ko'i e. Yt atiky'esat i po'og yt eiwe'eg i hap uhētiat mesup e Tupana ehepe. ¹⁷ Sa'awy'ite ti yt watikuap i Tupana sese etiat ma'ato ti mesup wakuap tutum ne'en ne'i ahepe yt kat sa'up i. Koitywy yne ywania pe yne miit'in me tuwemoherep teran. I'ewyte i'aman tutum yne pe. I'ewyte miit'in yne pe hewo iminug kaipyi wakuap. Mi'i tā ti Tupana

yne tokuap ahepiat hamo e. Mi'i tã ti tutunug aimowepit hamo e Pauru'in tawa Irita piaria pe. ¹⁸ Porap ta'atu'auka wewato ahup turan na'yn Pauru'in wã'i'atu'e haty wo. Mi'i pote yt ta'atu'auka i ra'yn wewato ahup ko'i Pauru'in mōtypot Tupana ewywuat hamo. ¹⁹ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e Iuteuria Pauru ewanĭkaptia tawa Antiokia pyi tawa Ikuniu pyi tō'ē. Mi'i hawyi ti itotiarua irania'in ta'atumo'akag'aia ra'yn — Ewei'auka ro nu wo Pauru i'atu'e. Mi'i hawyi nu wo mak mak'i'atu'e howawi i'auka hamo. Mi'i hawyi ta'atuherep haity pe yi upi tawa pyi. — Iku'uro ra'yn koitywy Pauru i'atu'e te'eruanētup hawe. ²⁰ Mi'i hawyi ipotpo'ororia te'eruwa'atunug Pauru piit kape. Mi'i hawyi ma'ato i'āpe'ok'am i ra'yn i'atupy'asetpe. Mi'i hawyi ta'aipok i ra'yn to'auka hap tawa kape. He'ihot'ok pe hawyi tuwat Panāpe wywo tawa Tepe kape. ²¹ Mi'i hawyi itote sehay wakuat ta'atuhenoī Iesui etiat. Mi'i hawyi ta'atu'atunāpin at i'atuepiat ikuap kahato hamo. Mi'i hawyi itote pyi te'era'aipok i ra'yn tawa Irita kape tawa Ikuniu kape tawa Antiokia kape Iesui mohey haria pakup tiaria kape. ²² Mi'i hawyi Pauru'in ti'atunāpin kahato itotiarua ipakup tiaria i'atumoesaika hamo i'atuepiat imohey kahato hamo. Mio tã i'atu'e — Eiwe'eg wo o katupono meiūran ti eweho'opot kahato mesuwe Tupana etama kapiat mu'ap upi i'atu'e imohey pakup i haria pe. ²³ Mi'i hawyi itote Pauru'in ti'airo Iesui mohey haria nāpin hamuarua. Mi'i hawyi Panāpe Pauru yt kat i i'u at katupono hētup kahato Tupana kape — Tupana i'atu'e epo pe ra'yn ti meiūpiaria uruiky'esat emohey haria ipakup takaria katupono urutuwat irane meiūpepyi i'atu'e ta'atuhētup Tupana pe. ²⁴ Mi'i hawyi tuwat yi Pisia sakpo yi Pāwiria sakpo. ²⁵ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e tawa Peke pe hawyi ta'atuhypok kahato ra'yn Iesui ehay itote. Mi'i hawyi tuwat hēpype tawa Ataria kape. ²⁶ Mi'i hawyi yara wato puo ra'yn tuwat tawa Antiokia kape ta'atumipo'ororia kape. Te'era'aipok i ra'yn aikope sa'awy'i tuwat Iesui ehay sytpok hamo hap kape. Mi'i hap kape te'era'aipok i ra'yn. Ta'atupotpap kahu ra'yn hawyi te'era'aipok i ra'yn. Aikope Panāpe Pauru powyro hamuat ta'atuhētup Tupana pe hap kape i ra'yn te'era'aipok. ²⁷ Put'okta'atu'e itotiat hawyi ta'atukaykay yne Iesui mohey haria. Mi'i hawyi aikotã Tupana tunug mu'ap upi i'atupo wo mi'i hap ewy yne ta'atumoherep itotiarua pe — Koitywy ti Tupana tomoherep ta'yn Iesui yt ai'ywania pe yn i ra'yn i'atu'e Iuteuria pe. Ta'i mio ra'yn ti yt Iuteuria yn i ra'yn imoherep i'atu'e. ²⁸ Mi'i hawyi itotiarua imohey haria wywo tukupte'en mot'i ra'yn Panāpe Pauru.

Aikope aikope tuwat Pauru'in miit'in mu'e hamuat hap etiat ahenoi mesuwe uimiwan me uito Iruka.

15

¹ Mi'i hawyi ti Iuteuria tō'ē tō'ē ra'yn tawa Antiokia totiarua Iesui mohey haria mu'e hamo ra'yn — Ewetunug no Musei wo'onāpin hap yne pote ti aru Tupana ehehakyera'at kuap ma'ato yt eiwemurui āpy sokpe tek hap pote ti aru yt ehehakyera'at i i'atu'e. ² Mi'i hawyi itote Pauru Panāpe tu'uka at kahato ta'atuehay wo. Mi'i hawyi yt to'owese hin i itotiarua to'ope. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — Pyno waku ti wati'atupo'oro ra'yn Pauru Panāpe irania'in wywo Ierusalēi kape sa'awy'iwuarua Iesui'in 12 ok takaria kape itotiat piat i'atuehay kuap hamo i'atu'e. Aikotã Musei eko aikotã watunug hap kuap hamo i'atu'e. ³ Mi'i hawyi Iesui mohey haria tawa Antiokia piaria ti'atupo'oro Pauru Panāpe Ierusalēi kape irania'in nywo. Mi'i hawyi tuwat ra'yn tawa Antiokia pyi. Mi'i hawyi Iesui mohey haria pe yi Wenisia piaria pe yi Samaria piaria pe ta'atuhenoī aikotã irania'in yt Iuteu ywania i timohey ra'yn Iesui hap ko'i. Mi'i pote te'eruwelum kahato Tupana ete itotiarua. ⁴ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e ra'yn Ierusalēi me. Mi'i tote yiannote wuarua 12 ok takaria tukupte'en. I'ewyte Iesui mohey haria akagnia tukupte'en. Mi'iria te'ero'e — Pyno eiwehyt'ok to uhyt'i'in i'atu'e Pauru'in me. Mi'i hawyi Pauru'in tomoherep i'atuepe aikotã Tupana tunug wuat'i tawa puaria piat hap ko'i. ⁵ Mi'i hawyi irania'in Iesui mohey haria wo'onāpin haria te'ero'e — Pyno waku eiwemurui āpy sokpe tek to wato'e i'atuepe. Waku yne Musei wã'e hap ewetunug

wato'e ro yt Iuteuria i pe i'atu'e. ⁶ Mi'i hawyi yne ta'atu'atunug 12 ok takaria Iesui mohey haria akagnia wywo te'eruwa'atunug aikotã mekewat yt Iuteuria i nãpin hap kuap hamo. ⁷ Mi'i hawyi yt to'oehay sat i at hawyi mehĩ Peteru ipoĩ'ãm i'atupy'asetpe i'atunãpin hamo – Uheywyt'in Iesui mohey haria e eipe ti eweikuap ta'yn aikotã sa'awy'i Tupana ui'airo yt Iuteu ywania i nãpin hamuat hap e. Uito yn ni sa'awy'i areto sehay wakuap enoi hamo yt ai'ywania kape e. Uiwẽ pyi ti sa'awy'i ta'atumohey ha'awyte wuaria e Peteru. ⁸ Ta'i Tupana tikuap yne wyti miit'in wanẽtup ta'atupy'a piat hap e. Yt aiwanẽtup hap yn i ti Tupana tikuap e. Ta'i tutum na'yn ti i'atuepe Topã'ãu Wakuat aikotã ahepe tutum hap ewy te ti e. Mi'i tã toimoherep ta'yn ahepe tomohey i'atuepiat hap e Peteru. ⁹ Ta'i toimohãpyk yne wyti i'atuwanẽtup sa'ag hap ko'i Tosa'yrū mohey ra'yn hawyi e. ¹⁰ Pyno kat hamoĩ mesup eweiky'esat Musei eko yrysakag ipoty ai'akag etiat hap ewywuat irania'in akag ete e. Pyno toimoherep ta'yn ahepe irania'in ywania ai'ewy ra'yn toi'airo e Peteru. Aha'ase'i'in wyti yt hupit i mekewat seko e. I'ewyte aito yt wahupit i ra'yn. Kat hamoĩ pyno eweiky'esat aheko Iesui mohey haria wẽtup ywania ipakuptia ok pe tote e. Yt naku i ti Tupana wahã'ãg e. ¹¹ Ta'i Iesui yn nyti ahehakyera'at e. I'ewyte irania'in ywania Ehakyera'at hat Iesui yn. Pyno aiwo'o'ewy kahato e. Ta'i Iesui mohey hap yn ahehakyera'at kuap hap. Yt aiminug ko'i kaipyi i wyti ahehakyera'at hap toĩne'en e Peteru. ¹² Mi'i hawyi sehay wuat wu'uka haria atunik ta'yn. Yt kat i i'atu'e hin i ra'yn miit'in sok. Mi'i hawyi Panãpe Pauru timoherep aikotã yt Iuteuria i timohey ra'yn Iesui hap ko'i aikotã Tupana tum tesaika hap wakuap nug hamuat hap mi'iria pe hap. ¹³ Mi'i hawyi te'eruwanẽtup kahato ra'yn. Yt kat i'atu'e i ra'yn. Mi'i hawyi Tiaku ihay – Uhyt'i'in eweikuap to uimienoi e. ¹⁴ Pywo ti rat Simãu henoi aikotã mio Tupana Pã'ãu teke kuap wuat'i ywania Tosa'yrū mohey haria py'a pe e. Toiky'esat yne ywania kaipywiat tomi'airo tomohey haria e. ¹⁵ Mi'i hap ewy ra'yn wyti mesup topyhu'at. Sa'awy'iwuat Tupana e hap ewy e ¹⁶ – Mekewat e'at pe ti aru ara'aipok hawyi atunug pakup i morekuat Tawi yat at hat. ¹⁷ Mi'i kape ti aru tō'ẽ tō'ẽ miit'in yne ywania uikuap haria. Wuat'i ywania ti aru ati'atukaykay yne uhēt kuap haria. Mi'i tã ti aru atunug e ti Tupana yianmete iwan me e Tiaku. ¹⁸ – Katupono Tupana tikuap aikotã mesup topyhu'at hamuat hap yianmete e. ¹⁹ Yt naku i arewanẽtup turan wahenoi niatpo rikat seko ai'ywania ewywuat irania'in ywania Iesui mohey haria pakuptia pe e Tiaku. ²⁰ Pyno waku kahato watipo'oro sehay irania'in ywania kape. Mio tã wato'e waku wati'atunãpin – Waure wo ro meimuẽwat ehētupana iã'ãkap ko'i ete pãi waku wato'e e. I'ewyte yt ewetu'u tei'o mi'u miit'in miium ta'atuetupanaria piat ne'i wato'e i'atuepe. I'ewyte wẽtup ok wẽtup ok wywo tei'o ewary e'aito wato'e. I'ewyte yt naku i huu ehesapo wo. Yt naku i ewetu'u ipu'i huu wywo waku wato'e i'atuepe e Tiaku. ²¹ Sa'awy'ipyi te ti yne tawa puo tukupte'en ne Musei eko enoi haria. Mesup te yne Sapatu e'at pe ti Musei mienoi ta'atumowẽpap toran e Tiaku. ²² Mi'i hawyi torania Iesui mohey haria te'ero'e to'ope 12 ok takaria wywo ta'atu'akagnia wywo – Pyno waku aimi'airoria wati'atupo'oro uhyt Pauru uhyt Panãpe upi tawa Antiokia kape mi'i ai'e hap enoi irania'in miat hamo i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atu'airo uhyt Iuta Pasapa e hap het rikat hawyi uhyt Sira ta'atu'airo miit'in wakauria ta'atupy'asetpiaria. ²³ Mi'i hawyi ta'atuwan popera pe i'atumiereto wuat. Mio tã i'atu'e – Uruto ti Ierusarēi miaria Iesui mohey haria torania 12 ok takaria mi'iria wywo uru'akagnia wywo Iesui mohey haria uruipo'oro miwan me ehowawi kuekatu uru'e hap popera pe wẽtup ywania kape tawa Antiokia piaria kape yi Siria piaria kape yi Sirisia piaria kape uruipo'oro miwan eweimohãite ro kuekatu uru'e hap i'atu'e. ²⁴ Ha'awyte wyti tuwat ehowawi yt uruwat urumipo'ororia i uruto'e. Mi'iria ti eimo'akag'aia hanuaria uruto'e. Mi'iria wyti uruikuap ta'yn mesup. Urupy'asetpyi ti wyti tuwat ma'ato ti yt uruwat urumipo'ororia i pãi i'atu'e popera pe. ²⁵ Ta'i waku kahato uruipo'oro ehowawi meiũpepyi urumikuap sehay enoi hanuaria uruto'e. Ta'i aiwyria'in Panãpe Pauru upi waku kahato uruipo'oro

ehowawi pāi i'atu'e. ²⁶ Ta'i uhyt Panāpe uhyt Pauru yt te'eroken'ē hin i ta'atu'auka hap pupi. Mi'i tupono tuwat ra'yn Aiporekuat Aika'iwat Iesui enoi miit'in miat hamo uruto'e pāi i'atu'e. ²⁷ Pyno uruipo'oro ehowawi mi'iria upi mehī Iuta hawyi Sira ehapiat hanoi hamo. ²⁸ Uruwyria'in Tupana Pā'āu wyti urumu'e kahato kat e hap kat e hap ko'i enoi ehapiat hamuat hap ete i'atu'e. Yt toiky'esat i wyti urueko ipoty rakat ne'i uruhanoi ehapiat hap. ²⁹ Mio tā e ti ma'ato toiky'esat — Yt ewetu'u tei'o miit'in miium tupanaria iā'ākap ko'i piat e. Mi'i hap yt toiky'esat i i'atu'e. I'ewyte yt toiky'esat i wyti wētup ok wētup ok wywo se'aito hap i'ewyte wary hap. Hut'yp nik piat mi'at pu'i o yt etu'u tei'o. I'ewyte huu o yt etu'u tei'o e ti wy i'atu'e. Pyno urumienoi ewy ewetunug mote ti aru waku ra'yn uruwyria'in i'atu'e. Toran na'yn pyno uru'e hap mehī'in i'atu'e popera pe. Mi'i hawyi ta'atuium mekewat miwan ta'atumipo'ororia pe. ³⁰ Mi'i hawyi pyno waku eweiwat ro tawa Antiokia kape i'atu'e. Mi'i hawyi tuwat ra'yn. Put'okta'atu'e itote hawyi ta'atu'atunug yne Iesui mohey haria. Mi'i hawyi ta'atuium mekewat mipo'oro popera itotiaria pe. ³¹ Mi'i hawyi ta'atumowēpap hawyi i'atuwepit kahato ta'atunāpin hap ete. ³² Mi'i hawyi yianmiat Tupana ehay enoi haria uhyt Iuta uhyt Sira ti'atunāpin kahato Iesui mohey haria tawa Antiokia piaria ta'atu'atumesaika imohey hap ete. ³³ Mi'i hawyi tukupte'en mot'i itote hawyi te'era'aipok teran i ra'yn Ierusarēi kape Iesui potpo'ororia kape i ra'yn. Mi'i hawyi — Hēto i'atu'e. Uruipo'oro teran ehupi uruekuekatu i'atu'e tawa Antiokia piaria. ³⁴ Ma'ato Sira yt ipap i ra'yn tawa Antiokia pyi. Mi'i hawyi yt toto i. ³⁵ Mi'i hawyi Pauru Panāpe'in tukupte'en mot'i tawa Antiokia piaria mu'e hamo. Ta'atuka'iwat ehay enoi haype te'eropyhu'at Iesui mohey haria ahyt tok pe. ³⁶ Tukupte'en mot'i itote hawyi Pauru to'e Panāpe pe — Pyno waku apo uhyt wata'aipok i ra'yn irania'in tawa ko'i kape e. Katupono ati'atuepiok teran aikotā tukupte'en Iesui mohey haria pakup i ko'i aikope sa'awy'i wati'atumu'e hap kape mehī e Pauru Panāpe pe. ³⁷ — Pyno waku watioto Iuwāu Maku e Panāpe Pauru pe. ³⁸ Ma'ato — Yt naku i uhyt watioto Iuwāu Maku katupono sa'awy'i mi'i ti ta'aipok ne'i ahupi pyi Tupana potpap wyi yi Pāwiria pyi e Pauru Panāpe pe. ³⁹ Ma'ato yt to'owanētup hap ewy hin i ra'yn hawyi to'oehay tek hawyi to'o'atoiat ra'yn. Mi'i hawyi uhyt Panāpe uhyt Iuwāu Maku wywo yn na'yn tuwat yara puo ta'atue'yi Sipiri kape. ⁴⁰ Mi'i hawyi uhyt Pauru tiky'esat uhyt Sira ra'yn tekatuwy wo. Mi'i hawyi Iesui mohey haria hētup Tupana pe — Tupana i'atu'e eti'atupowyro kahato aiwy Pauru aiwy Sira epotpap nug hamo i'atu'e. Eti'atuky'e ro yne mu'ap upi. Mi'i hap uruhētup epe waku i'atu'e. Mi'i hawyi Pauru toto uhyt Sira wywo Iesui mohey haria moesaika hamo wuat'i ywania kape. ⁴¹ Mi'i hawyi i'atuewry yi Siria puo hawyi yi Sirisia puo i'atuewry itotiaria Iesui mohey haria atumesaika Tupana ehay wuat hamo.

Yne uimikuap atiwan mesuwe uito Iruka.

16

¹ Mi'i hawyi Pauru'in put'ok'i'atu'e i tawa Tepe pe tawa Irita pe. Mi'i hawyi itote Pauru'in tipuēti uhyt Timoteu. Ity ti Iesui mohey hat Iuteu ywania ma'ato i'ywot Kereku ywania. ² Mi'i hawyi tawa Irita piaria tawa Ikuniu piaria Iesui mohey haria — Ta'i waku kahato ti rat Timoteu i'atu'e itotiaria. ³ Mi'i hawyi Pauru to'e Timoteu pe — To'iro uhupi kurum iwasu e. Ereto teran uhupi pote Iuteuria ewy ro ereine'en aikotā ety ewy ai'ywania Iuteuria mu'e hamo are e. Mi'i hawyi ta'atuemurui sokpe tek Iuteuria eko ewy hawyi Timoteu topyhu'at Iuteu wo toty ewy. Mi'i tā ti Pauru tiky'esat Timoteu piit katupono toiky'esat Iuteuria mimōtypot no topyhu'at Timoteu hap e. Katupono toikuap ta'yn itotiaria tikuap wētup ywania ne'i Timoteu ywot hap pote. ⁴ Mi'i hawyi Pauru Sira Timoteu wywo hewyry sa'awy'iwuat tewyry hap ko'i upi. Mi'i tote ta'atuhanoi mekewat Ierusarēi kaipywiat wo'onāpin hap miwan Iesui yn ahehakyera'at kuap e hap miwan ta'atuhanoi. Mekewat kat i'atu'e kat i'atu'e 12 ok takaria e hap Iesui mohey

haria akagnia e hap ta'atuheno i tote. ⁵ Mi'i hawyi ta'atuewry hap upiaria Pauru'in ti'atumesaika po'og na'yn Iesui mohey hap ete. Mi'i pote po'og na'yn i'atutypy'i itote. ⁶ Mi'i hawyi yi Karata yi Wirisia upi Pauru'in i'atuewry. Mi'i hawyi yi Asia kape tuwat teran ma'ato Tupana Pã'ãu Wakuat to'e — Yt eweheno tei'o uhehay itote mesup meh'i'in e. ⁷ Mi'i pote tuwat tawa Misia kape. Itote pyi tuwat teran yi Pitinia kape i ra'yn ma'ato Iesui Pã'ãu wã'i'e i ra'yn. ⁸ Mi'i hawyi tawa Misia sakpo tokoka'at ne'i. Mi'i hawyi tuwat teran yi Turate kape ma'ato — Wã'i'e i Iesui Pã'ãu. ⁹ Mi'i hawyi — Aikope waku pyno watuwat e yn tuwanētup hawe. Mi'i hawyi Pauru ta'akasa tomu'etu wātym muo wētup ok yi Masētunia piat y'am miat kape. Mi'i hawyi toikuap ihay — Eriot ro meikowo urue'yi Masētunia kape urupowyro hamo meh'i e toikaykay. ¹⁰ Mi'i hawyi tuwehymut ra'yn Pauru hawyi mio tã to'e — Meremo urutuwat teran kahato yi Masētunia kape. Mi'i haype ti uruikat kahato aikotã miat uruwat hamuat. Katupono Tupana urukaykay ra'yn i'atuowawi tehay wakuat enoi hamo hap uruikuap ta'yn e. ¹¹ Mi'i hawyi meiūpepyi uito Iruka areto ra'yn Pauru'in wywo. Yara wato puo hãpyk pe urutuwat ra'yn wasere upi y'y wato yi hit Samutasia kape. Mi'i hawyi ihot'ok hawyi wētup tawa Neapuri kape urutuwat yi Masētunia sese kape. ¹² Mi'i hawyi urutuwat tawa wato yi Masētunia wywuwat tawa Wiripu kape. Mi'i hawyi urutuwehyt'ok tawa Wiripu pe Humanu ywania mu'e Iesui etiat hamo. Itote urutukupte'en mot'i. ¹³ Mi'i hawyi Sapatu e'at pe urutuwat y'y hit i kape aikope Iuteu ywania i'atuehay Tupana kape hap kape. Mi'i hap kape urutuwat tawa pyi. Mi'i tote uruta'apyk hawyi meiūran tō'ē tō'ē haryporia'in. Mi'iria urui'atumu'e ra'yn. ¹⁴ Wētup ok i'atupy'asetpe toñe'en mana Iritia. Mana Iritia ti tawa Tiatira pywiat. Sokpe hup ikahu rakat weneru hat. Tupana mōtypot hat sese mi'i. Mi'i ipap kahato Pauru mienoi upi hawyi Tupana tomoherep ta'yn mekewat sehay mana pe. ¹⁵ Mi'i hawyi mana Iritia timohey Iesui yne to'yat piaria wywo hawyi tuweset'ok y'y pe to'yat piaria torania wywo. Mi'i hawyi — Mimi'in e Pauru'in me koitywy ti atomohey kahato ra'yn Aika'iwat atipy piat e. Mi'i tupono uimohey ehapiat pote eweikupe'en no meiūpe ui'yat piaria yatype mimi'in e mana Iritia Pauru'in me. Ihay awãi hawyi urutopyhu'at i'yat pe.

¹⁶ Mi'i hawyi wētup e'at pe urutuwat i ra'yn aiūpe Tupana wywuwat sehay hap kape mekewat y'y hit i kape. Mi'i hawyi mu'ap upi uruipuēti pĩ'ã ahiag pã'ãu ipiit piat rakat e. Mi'i pĩ'ã mimoherep ahiag kaipywiat wyti aikotã aikotã e hap ko'i ika'iwaria ha'up sat kahato. ¹⁷ Mi'i hawyi mekewat pĩ'ã toto Pauru'in upi. Mi'i hap tote mu'ap upi ihay haty wo irania'in me mu'ap upiaria pe — Mi'iria miit'in ni Tupana sese ywaitiat eropat haria sese e ahiag pã'ãu pĩ'ã wē pyi. Mi'iria wyti Tupana kapiat mu'ap moherep haria e mekewat pĩ'ã. ¹⁸ Mi'i e hap ewy ti yne e'at pe mio tã e ihay Pauru'in upi. Ihay po'og po'og moity'i pote Pauru yt tiky'esat i po'og. Mi'i hawyi tuwemorem howawi hawyi to'e — Uito ti morekuat Iesui mipo'oro. Mi'i tupono are'e — Ereto ro meiūwat pĩ'ã piit pyi e ahiag pã'ãu me. Mio tã e hawyi tuwētem na'yn meremo ipiit pyi. ¹⁹ Mi'i pote pĩ'ã ka'iwaria te'ero'e — Pyno ihãite ra'yn pĩ'ã. Yt naku i yt kat i ra'yn ahiag pã'ãu pĩ'ã piit pe i'atu'e to'ope. Mi'i hawyi ta'atusat Pauru Sira. Mi'i hawyi iherep mo ta'atueropo'ok yi upi morekuaria kape wuat'i weneru hap kape. ²⁰ Mi'i hawyi te'ero'e morekuaria pe Pauru'in ete — Meimuēwuarua Iuteuria yt naku i kahato i'atu'e. Pywo ti wu'uka hap nug haria sese mi'iria i'atu'e sa'ag. Aimoweuka'i ahetawa etiat haria mi'iria i'atu'e. ²¹ Uruto wyti Humanu'in. Pyno ti yt naku i i'atuwat i'atueko watunug meiūpe uhyt'i'in i'atu'e. Ta'atuheno sa'ag ne'i ahepe i'atu'e surara'in me. ²² Mi'i hawyi itotiarua i'atuehay pirik Pauru Sira ete. I'atupy'ahak kahato. Mi'i hawyi morekuaria tuwat Pauru'in esokpe hiot hiot pun hamo. Mi'i hawyi te'ero'e — Pyno waku eweipoityk poityk to aria'yp mo i'atu'e ta'atuesurara'in me. ²³ Mi'i hawyi ta'atupak pak kahato ra'yn Pauru'in hawyi ta'atupag iheg me ra'yn wo'opyhyp hawe. Mi'i hawyi eti'atu'apykok to i'atu'e ra'yn wo'opyhik hap ka'iwat pe. ²⁴ Mi'i pote tohytmoi ra'yn iheg muo sese ra'yn oka'apy pe.

Mi'i hawyi wo'opyhik hap aria'yp kawiat pe toi'atupyhik. ²⁵ Mi'i hawyi wātym hake turan Pauru Sira te'eruwelum kahato hap wywo te'eruwepy Tupana kape. Mi'i pote i'atupyhik haria itotiararia ikuap yne i'atuwepy hap. ²⁶ Mi'i hawyi meremo yi huruk huruk'e. Po'og na'yn hawyi mekewat wo'opyhik hap yi hewo hewo ra'yn. Mi'i hawyi i'ahot'e ra'yn. Tuwe'okenhyp'ok yne ra'yn mekewat wo'opyhik hap tuwewi. Mi'i hawyi i'atupo'i po'i hap hewo hewo yne ra'yn itote. ²⁷ Mi'i turan tuwehymut ra'yn wo'opyhik hat surara akag hawyi to'e tuwepe — Te'eruwe'okenhyp'ok ta'yn sig pāi e. Yt naku i kahato katupono uimipyhik ko'i tuwat tuwat yne ra'yn som e. Mi'i hawyi totat tekys'e'yp tuwe'auka teran haype — Yt naku i aru uhete katupono morekuat ikuap hawyi ui'apiheg moty'i ui'auka meremo hamo uimipyhik ko'i te'eruwepopy pote e. ²⁸ Mi'i pote — Yt era'auka tei'o uhyt e Pauru tuwak popuo. Urutukupte'en meiūpe torania uruto mehī e. ²⁹ Mi'i hawyi — Eweterut ariāty uhowawi e wo'opyhik hap yat apykok hat temiit pe. Mi'i hawyi meremo teke hawyi toto Pauru Sira kape hawyi tuwepŷātutuk tyryto'e popuo. ³⁰ Mi'i hawyi toteropo'ok ta'yn i'atupyhik hap kaipyi to'yat kape. Mi'i hawyi apo'e i'atuepe — Aikotā som waku atunug uhehakyera'at hamo e. ³¹ — Pyno etomohey ro Iesui yn na'yn hawyi etunug Eka'iwat no Iesui mi'i pote yn ehakyera'at hap toīne'en uhyt. I'ewyte e'yat piaria toi'atuehakyera'at e wo'opyhik hat pe Pauru. ³² Mi'i hawyi Pauru'in hanoi kahato Tupana ehay wo'opyhik hat yat piaria pe. ³³ Mi'i hawyi wo'opyhik hat ti'atusei ra'yn i'atu'ahyk ahyk hawywiat i'atusuu i'atupiit etiat. Mi'i hawyi huhywirip hap ko'i toikoho yne e. Mi'i tā tutunug hawyi Pauru'in het'ok ta'yn yne i'yat piaria wywo y'y wo. ³⁴ Mi'i hawyi te'era'aipok ta'yn wo'opyhik hat yat kape. Mi'i hawyi ta'atu'atumoenuk ta'yn Pauru Sira. Mi'i hap tote te'eruwelum kahato ra'yn Tupana ete katupono toimohey kahato Tupana to'yat piaria wywo.

³⁵ Ihot'ok hawyi morekuaria ti'atupo'oro ra'yn wo'opyhik hat kape ta'atuemiit'in — Waku ti tuwenō'ē ra'yn ga'atpuat aimiahakahyk ko'i aimipyhik ko'i ta'atu'e haype ta'atu'atupo'oro. ³⁶ Mi'i hawyi wo'opyhik hat hanoi ra'yn Pauru'in me — Morekuaria tipo'oro ra'yn sehay uhyt'i'in e. Pyno waku mesup eweiwat i ra'yn uruetawa pyi e. Pyno waku ra'yn eweiwat i ro uiwyrria'in e wo'opyhik hat. ³⁷ Ma'ato Pauru to'e — Yt urupap i rat e. Uruto ti Humanu ywania'in eiperia ewywuaria e. Ga'atpo morekuat yt hētup hin i uruepe aikotā urueko ewy e. Kat poteī morekuat pyno uru'ahyk ahyk kahato e. Yt naku i ere'e ro morekuaria pe e. Kat poteī pyno urupyhik mesuwe ga'atpo yt apo'ei'e rokirē i e Pauru. Mi'i hawyi mesup morekuat — Eweiwat ro uruetawa pyi yt uwe mikuap mo i e uruepe. Mi'i pote waku ti morekuaria tō'ē meiūpe uruenōtem hamuat e. Pyno ewehanoi ro uruehay morekuaria pe e Pauru. ³⁸ Mi'i hawyi toto ra'yn morekuaria kape. Mi'i hawyi tohenoi ra'yn i'atuepe Pauru e hap. Ta'atukuap ta'yn Pauru'in Humanu ywania hawyi i'atuwuwu kahato ra'yn morekuaria katupono Humanu ywania yt naku i wati'apiheg e morekuat koro Sesa. ³⁹ Mi'i hawyi morekuaria tuwat Pauru'in kape i'atuhep wo'opyhik hap pywiat hamo ta'atuwese kahato popuat Pauru'in puksit hamo — Uhyt'i'in waku ti eweiwat ra'yn ahetawa pyi i'atu'e morekuaria Pauru'in me. ⁴⁰ Mi'i hawyi tuwat mana Iritia yat kape ta'atupyhik hap kaipyi. Mi'i hawyi ta'atukaykay yne Iesui mohey haria ta'atuewawi hawyi ta'atu'atumoesaika Tupana ehay se wywo itotiararia. Mi'i hawyi tuwat ra'yn mekewat tawa Wiripu pyi.

Mi'i tā hap ewy are uito Iruka.

17

¹ Mi'i hawyi Pauru Sira tuwat ra'yn tawa Awipuri sakpo tawa Apurunia sakpo tuwat. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e tawa Tesaronika pe ra'yn. Itote toīne'en Tupana mōtypot yat Iuteuria wat. ² Mi'i pe Pauru teke towat teko ewy ra'yn nug hamuat. Mi'i tote miwan Tupana ehay kaipyi Pauru ti'atumu'e. Mi'i hawyi mye'ym Sapatu e'at to'owesat wesat Pauru wywo. ³ Mi'i hawyi Tupana etiat miwan mot'i kaipyi toi'atumu'e — Uiwyrria'in

e Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat piat ho'opot hamuat hap tohenoi mesuwe miwan me e. I'ewyte ti tuwêtem irane gu'uro pyi hamuat hap tohenoi meikowat miwan me. Eweikuap uwe mi'i tã hamuat e. Ta'i Iesui uimimoherep ehapiat wyti mesuwe e. Tohenoi mi'i ti Aiporekuat no e Pauru Iuteuria pe. ⁴ Mi'i hawyi te'eruwânê^{tup} hawyi — Pywo i'atu'e irania'in. Mi'i hawyi Pauru'in upiaria topyhu'at Kereku ywania'in Tupana mōtypot haria ahyt. I'ewyte haryporia'in we'eg haria ahyt topyhu'at Iesui mohey haria wo ra'yn itote. ⁵ Ma'ato irania'in Iuteuria yt imohey i Iesui. Mi'i hawyi Pauru'in ete i'atueha'ywywi kahato. Mi'i hawyi ta'atukat mu'ap upiaria yt ipotpap i rakaria yt nakuaria i wu'uka hap nug hamo. Mi'i hawyi tuwat uhyt Iasū yat kape. Miit'in typy'i kahato tuwat. Mi'iria yne tō'ē tō'ē tawa piaria Pauru'in kupte'en hap kape Pauru'in etiat ta'atuhoiro hamo. Mi'i hawyi tuwehyt'ok haty wo Iasū yat pe ma'ato Pauru'in yt uwe i ta'atupuēti. ⁶ Ma'ato Iasū yn na'yn irania'in toywyt'in nywo ta'atu'atupuēti. Mi'i hawyi Iasū'in ta'atueropo'ok iherep mo morekuat kape yi upi. Mi'i hawyi ta'atuput'ok hawyi ta'atukuasa ta'atuehay wo — Yt naku i yt naku i mi'iria wo'omo'akag'aia haria mi'iria i'atu'e. Mio ti tō'ē ahetawa kape i'atu'e uhyt Iasū yat pe i'atu'e. ⁷ Yt naku i mi'iria i'atu'e. Morekuat Sesa wo'onāpin hap yt ta'atunug i katupono wê^{tup} — Aipotypot Iesui yn ni waku i'atu'e mi'iria ta'atuehay pirik wo Iasū'in piat pe. ⁸ Mi'i hawyi morekuaria itotiaria i'atupy'ahak kahato Pauru'in ete. ⁹ Mi'i hawyi iheg me ta'atupag. Mi'i hawyi meiūran tuwat yne hawyi ta'atukaykay Iasū'in. Mi'i hawyi morekuat to'e — Pyno waku eweiwat ro i'atu'e Iasū'in me. ¹⁰ Mi'i pote Iesui mohey haria ti'atupowyro uhyt Pauru uhyt Sira i'atupopy hamo tawa Tesaronika pyi. Mi'i hawyi tuwat tawa Pereia kape wātym upi. Mi'i hawyi Pauru'in put'ok'i'atu'e hawyi te'eruwehyt'ok Iuteuria Etupana mōtypot yat pe. ¹¹ Tawa Pereia totiaria ta'atu'atupuēti po'og yt i'akag heg i rakaria tawa Tesaronika piaria kai. Mi'iria ti Tupana ehay wakuat iky'esat kahato. Mi'iria ti te'eruwemu'e kahato wuat'i e'at pe sa'awy'iwuat mienoi ete. Tupana etiat ta'atukuap teran koitypuo pywo pe koitypuo yt Pauru'in hanoi hap ta'atukuap teran. ¹² Mi'i tupono ti itotiaria typy'i kahato Iesui mohey haria ipakuptia te'eropyhu'at Kereku ywania sok haryporia'in wakuaria ihainia'in wakuaria te'eropyhu'at Iesui mohey haria itote. ¹³ Mi'i hawyi ti tawa Tesaronika piaria Iuteuria tikuap ta'yn aikowo Pauru'in wat hap. I'ewyte ta'atukuap ta'yn tawa Pereia pe aikotã toi'atumu'e itotiaria Tupana ehay wuat hap ta'atukuap. Mi'i hawyi tuwat ra'yn hupi Pauru etiat miit'in mōpy'ahak hamo. ¹⁴ Mi'i hawyi Iuteuria ti'atumo'akag'aia miit'in sok tawa Pereia pe. Mi'i hawyi Pauru ywyt'in Iesui mohey haria tipo'oro ta'atueyke'et Pauru meremo y'y wato kape. Mi'i hawyi tuwat ra'yn Pauru wywo iwyrria'in i'apykok hamo ma'ato Timoteu Sira topyhu'at tawa Pereia pe. ¹⁵ Put'ok'i'atu'e Atena pe hawyi Pauru apykok haria te'era'aipok teran i ra'yn. Mi'i hawyi Pauru to'e i'atuepe — Pyno ewehenoi o uhehay uhyt'i'in Timoteu uhyt Sira pe e. Atiky'esat tō'ē merep meikowo hap o ewehenoi i'atuepe e Pauru. Mi'i hawyi te'era'aipok i ra'yn tawa Pereia kape Pauru ehay enoi hamo. ¹⁶ Mi'i hawyi itote tuweran na'yn Pauru toīne'en towyrria'in ekatup hamo. Mi'i turan itote Pauru ta'akasa tupanaria iã'ãkap yn mu'ap upi hawyi toto mohaty kahato miit'in miat imohey sa'ag hap ko'i. ¹⁷ Mi'i hawyi ti yne e'at pe Pauru ti'atumu'e Iuteuria Kereku ywania wakuaria Tupana mōtypot yat pe. I'ewyte mu'ap upiaria pe tohenoi iky'esat haria pe. ¹⁸ Mi'i hawyi itotiaria wo'onāpin hat potmu'eria tokoka'at Pauru kape ihay kuap hamo. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope mu'ap upi — To'iro ihay at ka'ap takat ehay kuap hamo i'atu'e. Ta'i mi'i ti wê^{tup} ywania kawiat tupanaria moherep hat i'atu'e to'ope katupono Pauru hanoi itote Iesui etiat aikotã gu'uro pyi tuwêtem i hap etiat. ¹⁹ Mi'i hawyi Pauru ta'atu'ykesat eroto wo'oehay wo'oehay hap kape yity'ok Areopaku e hap kape. Itote ta'atuereke Pauru ta'atupy'asetpe hawyi te'ero'e tope — Uhyt pyno ehanoi rō koitywy aikotã aikotã hap sehay pakup uruepe i'atu'e. ²⁰ Yt karãpe i uruikuap ehay ewywuwat ihay rakat. Mi'i pote ti ehay ewy hap uruehay uruiky'esat i'atu'e. ²¹ Katupono Atena piaria tikuap teran kahato

yne kaipywiat sehay kat e kat e hap enoi hap ko'i i'atu'e. I'ewyte yne hewyry rakaria itotiararia tikat kahato sehay pakup itote. ²² Mi'i hawyi i'atupy'asetpe ipoĩ'ãm na'yn Pauru mi'i hawyi to'e — Uhyt'i'in woroho'okuap ta'yn aikotã eipe tupanaria iã'ãkap ko'i ne'i wyti eweimõtypot e Pauru Atena piaria pe. ²³ Ta'i ga'atpo ti uhewyry ehetawa puo hap tote ti ara'akasa kahato ehetulanaria iã'ãkap ko'i e. Wětup heiam me ti yt kat i tupana iã'ãkap itote atipuēti ma'ato itote toĩne'en iwan yn — Yt uwe mikuap i Tupana eiam mesup e itote. — Yt ai'akasa hap i Tupana mõtypot hap eiam mesup e iwan me itote e Pauru. Yt eweikuap i ti mi'i eipe ma'ato ti eweimõtypot mi'i e. Mi'i wyti mesup atomoherep ehepe. ²⁴ Ta'i mi'i Tupana sese ti aipytyp nug hat. Ta'i wuat'i mesuwarote iminug ko'i toĩne'en e. Mi'i ti atipy piat yi totiat morekuat sese. Ta'i Tupana sese yt toĩne'en kuap i aipo wuat aiminug teiam me e. ²⁵ Mi'i wyti wuat'i ereko hat. Ikai ti tukup yne sekat. Yt kat i wyti iwat iweteweru hap ipo pe e. Ikaipyi ti watoĩne'en. Ikaipyi ahehãite hap. Torania ikaipywiat ko'i e. Ta'i yt miit'in minug kaipyi i wyti Tupana toĩne'en e. ²⁶ Wětup ok miit kaipywiat yn ni yne ywania tohytpok mesuwat yi totiararia tukupte'en e. Ta'i sa'awy'ite ti Tupana sese yne ywania ahyt eiam mesuwat yi totiat nug hat. Aikope aikope wuat'i ywa'nia e'yi toĩne'en hap Tupana tunug sa'awy'i tuwanětup hap kaipyi. Ikupte'en porap ne'i mesuwat yi totiat hamuat hap tutunug tuwanětup hawe nimo te e Pauru. ²⁷ Mi'i tã tutunug tuwemoherep teran miit'in kapiat haype. Toiky'esat kahato ti miit'in miat tuwewowiat hap e. Toiky'esat wuat'i ywania tikat mu'ap tuwewowiat hap e. Toiky'esat topuēti hap e. Yt pya hin i ti Tupana toĩne'en miit'in kai. ²⁸ Ta'i Tupana sese kaipyi ti aheiam ahewyry hap aheĩne'en hap e. Aikotã sa'awy'iwuat eimu'e haria pypye hap nug haria te'ero'e hap ewy — Tupana mẽpyt'in aito e hap ewy. ²⁹ Kat poteĩ eiwanětup hawyi Uru kawiat Tupana toĩne'en ewei'e eiwanětup hap kaipyi ne'i. Aito ti meimē Tupana mẽpyt'in ko'i e. Aito ti Tupana iã'ãkap ko'i e. Yt Parata kawiat i ti Tupana. Yt nu kawiat i ti Tupana e. Yt mo wuat minug i ti Tupana e. ³⁰ Sa'awy'ite ti miit'in yt we'eg i sese tepiat haria pe Tupana sese yt kat e i te. Ma'ato mesup ti ewei'atoiat ro yt we'eg i hap ehetulanaria e ra'yn yne miit'in me Tupana. ³¹ Mio ti Tupana wat miit'in airo hat toĩne'en na'yn hãpyk kahato. Mi'i ti aru meiũran miit'in airo Tupana wano sio yt e hat. Hãpyk kahato ti aru tohenoi Tupana pe e. Mi'i tã hamuat wyti watikuap ta'yn katupono gu'uro pywiat Tupana mihep ta'yn mi'i e Pauru Atena piaria pe. ³² Mio tã e hawyi irania'in to'okyry'i kahato Pauru ete. Gu'uro pywiat ieĩne'en i wat e hap ete. — Toran na'yn uhyt i'atu'e apuete. Ta'i uruikuap ti aru wětup e'at pe mio e'e hap etiat i'atu'e irania'in Pauru pe. ³³ Mi'i hawyi Pauru toto ra'yn i'atupy'asetpyi ma'ato wětup ok wětup ok tuwemu'e ra'yn Pauru wywo. ³⁴ Mi'i hawyi wětup ok mehĩ Tiunisiu tawa Areopaku piat timohey ra'yn Iesui. I'ewyte wětup ok mana Tamari timohey ra'yn Iesui irania'in nywo.

Mi'i tã hap etiat atiwani mesuwe uito Iruka.

18

¹ Mi'i hawyi Pauru tuwētem na'yn tawa Atena pyi. Mi'i hawyi put'ok'e tawa Kurintiu pe ra'yn. ² Mi'i hawyi itote toipuēti wětup ok Iuteu uhyt Akira e hap het rakat tawa Puntu kaipywiat. Katupono mi'i kaipyi sa'awy'i yi Itaria kape toto Akira. Mekewat e'at pe ma'ato toĩne'en morekuat Kautiu itote. Mi'i morekuat ma'ato yt iwese i Iuteuria ete. Mi'i pote toi'atupo'oro ra'yn tetawa Huma pyi. Mi'i pote uhyt Akira tehary'i Pisira wywo tuwat ra'yn tawa Kurintiu kape. ³ Mi'i tote ipotpap sokpe kawiat getap nug hap ete. Mi'i hawyi Pauru ti'atupuēti itote ra'yn tomisepap nug hap ete. Mi'i hawyi topyhu'at i'atu'yat pe ra'yn i'atupowyro hamo. Mi'i turan i'atupotpap kahato itote sokpe kawiat getap nug hap ete. ⁴ Ma'ato itote yne Sapatu e'at pe Pauru toto Tupana mõtypot yat kape to'ywania atumu'e hamo. Toi'atuporerokosap teran tehay wo Kereku ywania Iuteu ywania Iesui kape. ⁵ Mi'i hawyi uhyt Sira uhyt Timoteu put'ok'e itote yi Masētunia

kaipyi. Itote ta'atupuēti hawyi Pauru ihay kahato topy'a pyi — Iesui ti Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat e. ⁶ Mi'i pote Pauru ete i'atuhoiro kahato. Wāi wāi'i'atu'e Iuteuria. Yt naku i urumu'e mi'i tā i'atu'e. Mi'i hawyi Pauru tekamisa wato hep hawyi toipehuruk pehuruk i'atuewawi. Mi'i hawyi to'e i'atuepe — Eiwepyi kahato ti eiwemoewasat eipe. Pyno yt uhehay pyi i ra'yn wyti aria kape eweiwat e. Mi'i hawyi ti aru irania'in ywania kape ra'yn pyno areto i'atuepiat henoi hamo e Pauru Iuteuria pe. ⁷ Mi'i hawyi toto Pauru irania'in ywania mu'e hamo. Mi'i hawyi toto tekatuwy uhyt Titu wētup set Iutu yat kape imu'e hamo. Katupono mi'i Tupana mohey hat toīne'en. I'ewyte torania i'yat piaria tuwat kahato Tupana mōtypot yat mekewat Iuteu ywania wat kape. ⁸ Meiūran Tupana mōtypot yat ka'iwat uhyt Kiripu tomohey ra'yn Iesui yne to'at piaria wywo. I'ewyte ipoity ra'yn tawa Kurintiu piaria imohey haria. Mi'i hawyi te'eruweset'ok yne ra'yn. ⁹ Mi'i hawyi wātym muo imu'etu Pauru pe to'e Aika'iwat — Yt ereken'ē tei'o miit'in mupi. Yt epo'inik tei'o. Eti'atumu'e o haty wo e. ¹⁰ Ta'i Uito areīne'en ewywo. Yt uwe kuap i esaty'i saty'i mehī e katupono ti ipoity meiūwat tawa pe uimohey hanuaria e Iesui Pauru pe imu'etu. ¹¹ Mi'i pote wētup anu hawyi 6 ewaty Pauru ti'atumu'e kahato tawa Kurintiu piaria Tupana ehay wo. ¹² Mi'i hawyi itote toīne'en wētup ok yi Akaia etu'isa Kariu e hap het rakat. Mi'i hawyi Iuteuria Pauru ete i'atupy'ahak i ra'yn. Mi'i hawyi ta'atuereto ra'yn Kariu kape Pauru hā'āg hamo. ¹³ — Meiūwat miit wyti wāi'ai'e hap yt ewy i inug kahato i'atu'e. Aiwat aheko yt ewy hin i toiky'esat miit'in miat Tupana mōtypot hap i'atu'e Iuteuria Kariu pe Pauru piat pe. ¹⁴ Mi'i hawyi Pauru ihay teran ma'ato Kariu apuete e. Mi'i hawyi to'e Iuteuria pe Kariu — Miit'in yt nakuat i sese ko'i pyhyp hat ti uito e. Yt atiky'esat hin i eweterut uhewowi — Mi'i miit yt hāpyk i uruwanētup hawe katupono urueko yt tutunug i kahato ewei'e hap het rakat e. ¹⁵ Eiperia eiwu'uka kahato sehay po'ypyi set po'ypyi seko po'ypyi. Yt atikuap teran hin i wāi'ei'e hap ko'i e Iuteuria pe. Pyno koitywy eipo pe ra'yn eiwu'uka sehay wuat hap e Kariu. ¹⁶ Mi'i hawyi toi'atuporenō'ē ra'yn to'at pyi. ¹⁷ Ma'ato tuwat turan itotiarua Kereku ywania topytyk Iuteu Tupana mōtypot yat ka'iwat uhyt Sotene. Mi'i hawyi Kariu ehamo ta'atu'ahyk ahyk itote. Ma'ato Kariu yt wāi'e hin i i'atuepe. ¹⁸ Mi'i hawyi mekewat e'at pe toīne'en mot'i Pauru toywyt'in Iesui mohey haria yatype. Mi'i hawyi Pauru tuwenoi i'atuepe hawyi toto ra'yn yara puo yi Siria kape. Ma'ato totitoto toywyt Akira ihary'i Pisira wywo. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e tawa Sekeia pe. Mi'i hawyi itote Pauru to'e Tupana pe — Atunug wyti aru ui'e epiat hap Uika'iwat e. Mi'i pote ati'ateneq pywo ti aru atunug ui'e hap kuap epiat hamo e. ¹⁹ Mi'i hawyi tuwat i ra'yn tawa Ewesu kape. Mi'i hawyi itote Pauru ti'atumu'e Iuteuria Tupana mōtypot yat pe. ²⁰ Mi'i hawyi itotiarua te'ero'e — Uruiky'esat en ereīne'en mot'i meiūpe urumu'e hamo i'atu'e. Ma'ato Pauru yt tiky'esat i. ²¹ Mi'i hawyi to'e — Pyno are'e ehepe Tupana tiky'esat pote ti aru ara'aipok te ehowawi uiwyria'in e Pauru. Mi'i hawyi tuwenoi mehī Akira mana Pisira pe irania'in me hawyi teke yara wato pe hawyi toto ra'yn tawa Ewesu pyi. ²² Mi'i hawyi toto i ra'yn tawa Sesareia kape i ra'yn. Mi'i hawyi put'okto'e hawyi tuwēpowat Iesui mohey haria kape. Mi'i hawyi toto i ra'yn tawa Antiokia kape yi upi. Mi'i hawyi itote toīne'en mot'i porap'i hawyi toto i ra'yn. ²³ Mi'i hawyi yi Karata puo yi Wirisia puo hewyry i ra'yn yne Iesui mohey haria atumoesaika hamo. ²⁴ Wētup e'at pe hawyi mehī Aporu put'ok'e tawa Ewesu pe Aresātiria piat i'ywā'ī rakat sa'awy'itewuat Tupana etiat miwan kuap hat put'ok'e. ²⁵ Mi'i hawyi ihay se kahato ihay itote iwanētup hap hesaika kahato. Mi'i ti Iuteu ywania. Topy'a pyi toi'atumu'e itote haty wo Iesui ete. Toikuap yne Iuwāu wo'oset'ok hat piat miit'in set'ok hap ko'i ma'ato mi'i yn toikuap. ²⁶ Mi'i hawyi wētup e'at pe Tupana mōtypot hawe toi'atumu'e haty wo. Itote mehī Akira mana Pisira tipuēti. Mi'i hawyi ta'atuereto ta'atuwywo Tupana piat henoi po'og hāpyk hamo. ²⁷ Mi'i hawyi Aporu toto teran yi Akaia kape pote Iesui mohey haria tawa Ewesu piaria tunug popera Aporu miereto wo yi Akaia piaria Iesui mohey haria kape. Mi'i tā wyti i'atu'e miwan me — Mehī'in ereke

ro uhyt ewei'e o Aporu pe i'atu'e. Kat pote Aporu ti ai'ewywuwat Iesui mohey hat. Mi'i tupono waku ei'yatype toïne'en uruto'e i'atu'e mekewat miwan me. Mi'i hawyi Aporu toto Akaia kape tawa Kurintiu kape. Put'ok'e itote hawyi toi'atupowyro kahato Tupana wehum hap kaipywiat Iesui mohey haria. ²⁸ Toimoherep kahato Iuteuria pe Tupana ehay sa'awy'itewuat kaipyi aikotã aikotã Tupana tipo'oro Iesui Miit'in Porekuat no hap etiat toimoherep yne miit'in ehamo. Sa'awy'i to'o'ewy e ma'ato tohenoi yne hawyi yt kat i'atu'e kuap i ra'yn. Mi'i tã mehĩ Aporu ti'atumu'e topy'a pyi.

Mi'i hap ewy Aporu are mesuwe uimiwan me uito Iruka.

19

¹ Uruwy Aporu ti'atumu'e kahato tawa Kurintiu piaria pe turan Pauru hewyry kahato yity'ok totiat mu'ap upi tawa Ewesu kape. Put'ok'e itote turan toi'atupuēti itotiaria imohey haria. ² Mi'i hawyi apo'e i'atuepe — Eweimohey hawyi apo ewehewaku ra'yn Tupana Pã'âu Wakuat e ipotmu'eria pe. Mi'i hawyi ta'atuwesat — Yt uruikuap i ti Tupana Pã'âu sio toïne'en sio yt i'atu'e. ³ — Uwe set upi kahu pyno eipe eiwo'oset'ok e Pauru. — Ta'i Iuwãu mienoi ewy ti urutoria uhyt i'atu'e. ⁴ Mi'i hawyi Pauru to'e — Are pãi Iuwãu ti henoio mio tã e — Uhaipepe ti aru wētup ok Tupana Mipo'oro Miit'in Porekuat nuat tut e Pauru. Mi'i ro — Eweimohey e ti Iuwãu. Mi'i tupono ewei'atoiat ro yt nakuap i ko'i eiminug hawyi woroho'oset'ok e ti Iuwãu miit'in me e. Mi'i ti Iesui ra'yn uhyt'i'in e Pauru. ⁵ Ta'atukuap hawyi ti Aiporekuat Iesui set upi i ra'yn to'oset'ok. ⁶ Mi'i hawyi Pauru tuweponug mi'i hawyi Tupana Pã'âu wakuat put'ok'e ra'yn i'atuete. Mi'i hawyi ta'atumoherep kahato Tupana ehay irania'in pusu puo. ⁷ Mi'iria ti 12 ok ihainia'in itote tukupte'en. ⁸ Mi'i hawyi Pauru henoio miit'in me itote aikotã Tupana toïne'en miit'in me hap itote. Aikotã Tupana toïne'en Miit'in Porekuat no hap. Mye'ym ewaty ipypap i kahato mekewat Iuteuria wat Tupana yat kape. Toi'atumu'e haty wo toi'atuekyi miit'in Tupana etama kape. ⁹ Ma'ato irania'in itotiaria Pauru mienoi yt ta'atumōtypot i. To'okyry'i kahato miit'in Iesui enoi hap ete. Yt ta'atumohey hin i. Mi'i pote Pauru hok'iwat ra'yn irania'in Iesui mohey haria wywo. Mi'i hawyi mehĩ Tiranu wo'omu'e hawe yne e'at pe Pauru ti'atumu'e. ¹⁰ Typy anu ra'yn Pauru ti'atumu'e Aipotypot ehay ete. Mi'i tupono yne itotiaria Iuteuria ywania tikuap ta'yn i'ewyete Kereku ywania ikuap ta'yn wy e. ¹¹ Mi'i hawyi miit'in te'eruwānētup kahato katupono Pauru tunug yt kat kuap i topo wo wakuap ma'ato Tupana esaika hamo yn tutunug. ¹² Mi'i hawyi i'ahu rakaria kape Pauru esokpe ta'atuereto hawyi ta'atupag i'atupiit pe. Mi'i hawyi meremo ra'yn i'atu'ahu kosap. I'ewyete ahiagnia pã'âu wywuwat haria toi'atuporenōtem na'yn miit'in myi. ¹³ Mi'i hawyi paini hu'at teran Iesui set ahiag sytpok hamo. Mi'iria Iuteuria uruto e haria ma'ato yt mi'i sese i. ¹⁴ Sewa sa'yru'in 7 ok takaria Iuteuria epa'i koro sa'yru'in mi'iria. ¹⁵ Mi'i hawyi mã'âu sa'ag te'eruwēpowat 7 ok takaria kape — Uruikuap ti emisu'at ko'i sehay i'atu'e. Iesui set Pauru set uruikuap i'atu'e ma'ato eipe yt uruikuap i pãi uweĩ eipe Uwe'in eipe pyno e ahiag miit piit pyi. ¹⁶ Mio tã ta'atu'e hawyi mã'âu sa'ag ipiit piat rakat peso'e mekewat paini wato sa'yru'in kape. Mi'i hawyi ha'yru'in tu'uka mekewat miit wywo ma'ato po'og hesaika i'atukai. Mi'i hawyi te'eruwehep ta'yn mekewat miit po pyi yt kat ta'atuesokpe wywo i i'atupak pak hap yn na'yn i'atupiit ete. ¹⁷ Mi'i hawyi tawa Ewesu piaria Iuteuria Kerekuria tikuap ta'yn hawyi i'atuwuwu ra'yn Iesui set pupi. Yt to'okyry'i teran i po'og. ¹⁸ Mi'i pote typy'i poity'i te'eropyhu'at imohey haria itote tawa Ewesu pe. Mi'i hawyi wuat'i mikuap mo te'ero'e — Yt nakuat i nug kahato sa'awy'iwuat hat uito aikotã aikotã sa'ag nug hap sepap hat sese ti uito i'atu'e. Ma'ato mesup ti atoiat ra'yn mekewat mu'ap sa'ag wētup i'atu'e to'ope. Mi'i tupono ti atiwuk ta'yn ehehamo paini mium popera sok i'atu'e to'ope. ¹⁹ Mi'i hawyi ta'atukat karania upi rakat paini miwan ko'i i'atumiwuk ko'i. Mi'i hawyi ta'atupuēti sa'up iwato kahato 50 miu e'at i'atupotpap mi'i tã kyi'at hamo i'atu'e. Ma'ato ta'atuwuk

yne ra'yn. ²⁰ Tupana sese yn waku Ahetupana wo i'atu'e. Mi'i ehay upi yn watopyhu'at teran i'atu'e. ²¹ Wētup e'at pe Pauru to'e topy'a pe — Pywo ti Tupana Pā'āu tiky'esat areto tawa Ierusalēi kapiat hap yi Masētunia puo yi Akaia puo e. Mi'i rē Ierusalēi kaipyi ti aru areto tawa Huma kape Tupana Pā'āu miky'esat ewy e tuwepe. ²² Mi'i hawyi Pauru tipo'oro tpyy ok tekatuwyria yi Masētunia piaria kape. Wētup ok Timoteu wētup ok Eratu toipo'oro ma'ato Pauru topyhu'at porap'i tawa Ewesu pe. ²³ Mekewat e'at pe tu'uka kahato tawa Ewesu piaria Iesui pu'ap upiaria ete. ²⁴ Wētup ok itote tupanaria iā'ākap nug hat toīne'en Temetiu e hap het rakat. Mi'i ti tupana mana Tiana yat nug hat. Mi'i ti tupanaria eiam Parata kawiat nug hat koro i'atu'e. Mi'i nug hap kaipyi hemiit'in hekat rakaria wo te'eropyhu'at. ²⁵ Mi'i hawyi toi'atukaykay tuwewawi topotpap tuwyria'in irania'in tupanaria eiam nug haria. Iō'ē hawyi to'e i'atuepe — Mehī'in e watikuap ta'yn koitywy aikotā watopyhu'at aito mesup hekat rakaria wo ra'yn hap e. ²⁶ Ta'i aipo wuat aiminug kaipyi wyti ahekat ra'yn e. Mi'i hawyi ewei'akasa ra'yn Pauru potpap hap. Eweikuap ta'yn ihay aikotā tohenoi tawa Ewesu piaria pe i'ewyte wuat'i yi Asia wato hap ok tā hap. Mio tā e — Mo wuat minug tupanaria wyti yt Tupana kahato i e hap eweikuap ta'yn e. Mi'i hawyi ti mesup ta'yn miit'in toiat kahato ahētupanaria. — Waure'i'atu'e ra'yn e. ²⁷ Mi'i hap ewy ti meiūran aiwat aipotpap yt kat i aru topyhu'at pāi e. Yt naku i topyhu'at aru katupono meiūran tupana mana Tiana yat pe yt uwe i imōtypot hanuaria pāi e. Yt kat i imōtypot hap hawyi yt naku i ahepe. Yi Asia piaria etupana mana Tiana i'ewyte yi wato ok tā miit'in timōtypot kahato mana Tiana e Temetiu tupanaria nug haria pe. ²⁸ Mi'i e hap ta'atukuap hawyi i'atupy'ahak kahato Pauru ete Iesui mohey haria ete. Mi'i hawyi i'atuehay pirik kahato itote — Wakuat wakuat ti ahētupana mana Tiana tawa Ewesu wat i'atu'e haty wo. ²⁹ Mi'i hawyi tō'ē tō'ē kahato miit'in. Mi'i hawyi topyhu'at tawa Ewesu pe sehay sa'ag yn na'yn. Mi'i hawyi Pauru wyria'in mehī Kaiu mehī Aritaku yi Masētunia kaipywiaria ta'atupytyk. Mi'i hawyi ta'atuereto yi upi ta'atuwa'atunug hap kape. Mi'i hawyi meremo tuwehyt'ok ta'yn mekewat yat wato pe. ³⁰ Mi'i hawyi Pauru teke teran i'atuwe'atunug yat pe miit'in sok nāpin hamo towyria'in Kaiu Aritaku powyro hamo. Teke teran ma'ato irania'in Iesui mohey haria yt tiky'esat i. ³¹ I'ewyte tu'isaria itotitaria Pauru kuap haria tipo'oro sehay Pauru pe — Mehī i'atu'e yt naku i ereke i'atuwa'atunug hap yat wato pe i'atu'e. Yt uruiky'esat i uruto i'atu'e tu'isaria. ³² Mi'i hawyi itote i'atuehay pirik kahato. Ipat'ok wētup sehay etiano. Yt ta'atukuap i kahato itotitaria kat hamo kat hamo te'eruwa'atunug hap e. ³³ Mi'i hawyi Iuteuria tiky'esat uhyt Aresātere ihay itotitaria kape hamo. Mi'i hawyi ipoī'ām i'atupy'asetpe tehay hamo. Topoī'ām haype topo wo toi'atumopo'inik teran ihay pirik takaria. Ma'ato yt ta'atuky'esat i Aresātere ehay hap katupono Iuteu ywania ne'i mi'i. ³⁴ Mi'i hawyi po'og na'yn i'atuehay pirik tpyy ora kape itote. Wētup ehay yn i'atuehay itote — Wakuat wakuat ahētawa Ewesu etupana mana Tiana i'atu'e ta'atuehay pirik wo. ³⁵ Mi'i hawyi wētup ok popera piat sehay moheg hat tawa Ewesu piat ihay teran i'atuepe. Ta'atukuap ta'yn hawyi i'atupo'inik ta'yn. Mi'i hawyi ihay ra'yn — Uiwyria'in e tawa Ewesu piaria ti aito pāi e. Ta'i watikuap kahato wuat'i miit'in mesuwat yi totitaria aikotā Tupana wakuat haryporia kawiat mana Tiana mōtypot haria aito hap. ³⁶ Ta'i ta'atukuap kahato aikotā sa'awy'i ahemana Tiana ta'at waikiru kaipywiat hap e. Wuat'i miit'in mi'i hap kuap haria te'eropyhu'at mesuwe e. Kan hamo pyno mio tā ehay pirik at mesuwe e. Eiwe'eg wo o eweikupte'en e. Yt ewetunug nei'o mōpy'ahak hap sehay e. ³⁷ Ta'i meimuēwaria miit'in eimipyhyp ko'i ti yt kat i'atu'e i ahētupana Tiana ete. Yt karāmuo i wyti ta'atuse'ero'ok ahētupanaria yat ko'i e. ³⁸ Pyno mehī Temetiu woronāpin neran. Mi'i hawyi karāpeī wētup ok eimōpy'ahak hat toīne'en meikope pote waku eweterut wo'onāpin hap getap kape mi'i hat e aikotā hamuat kuap tuereto hap kape e. Mi'i hawyi waku itote ewehenoi aikotā aikotā eiwanētup hap waku sio yt kuap hamo e. ³⁹ Katupono wo'onāpin hap e'at toīne'en mesuwat tawa pe. Mi'i

pote mekewat e'at pe waku eweterut eiweywo i'aparap hat e. Mi'i hawyi itote waku wati'atunāpin mi'i miit'in pyhik hat akag wywo e. ⁴⁰ Yt naku i mesup ewetunug mesuwe mi'iria ete. Eiwe'eg wo o eipotpyhik hap pupi mehī'in e. Kat wato'e aru wo'opyhik hat ete. Yt kat wato'e kuap i aru wo'opyhik hat akag me mesuwat e'at piat hap ete e popera piat sehay moheg hat itotiarua pe. ⁴¹ Mio tā e i'atuepe hawyi — Waku eweiwat e. Mi'i hawyi i'atuperup i ra'yn tuwat itote pyi.

Aikotā hap atiwan mesuwe uito Iruka.

20

¹ Pyno i'atupo'inik typy'i rakaria. Mi'i hawyi Pauru tikaykay Iesui potmu'eria. Put'ok-'i'atu'e hawyi toi'atu'ahi'yypysat. Waku yne ra'yn hawyi toi'atunāpin na'yn i'atumesaika hamo. Mi'i hawyi toto yi Masētunia kape tawa Ewesu pyi. ² Mi'i hawyi tawa ko'i sakpo toto wuat'i puat Tupana ehay enoi hamo. Mi'i hawyi toto yi Kereku kape. ³ Mi'i tote toīne'en mye'ym ewaty. Mi'i hawyi ta'aipok teran i ra'yn yi Siria kape ma'ato teke irane yara wato piat turan Pauru tikuap Iuteuria ehay to'auka irane hap. Mi'i hawyi ta'aipok yi upi tawa Masētunia puo. ⁴ Tuwat Pauru wywo 7 ok miit yi Asia kape wētup set Sopaturu uhyt Piru sa'yru tawa Pereia pywiat. Mi'i hawyi Aritaku mi'i hawyi Sikūtu tawa Tesaronika kaipywiaria. Mi'i hawyi Kaiu tawa Tepe piat. Mi'i hawyi Timoteu mi'i hawyi Tikiku i'ewyte Towimu Asia piaria tuwat. ⁵ Mi'iria uruekatup tawa Turate tote katupono tuwat urue'yianme. ⁶ Mekewat man teneg u hap e'at ko'i tokosap hawyi urutuwat i ra'yn tawa Wiripu pyi y'y upi. ⁵ e'at hawyi put'ok'uruto'e tawa Turate wā tote. Itote urutukupte'en wētup semana. ⁷ Mytu'u e'at piat uruwe'atunug man pik pik hap e'at pe turan Pauru ti'atumu'e ka'ap kahato Iesui mohey haria. Toto teran mūkite wētup tawa kape haype yt iwēpohep tā i te. ⁸ Mi'i hawyi wātym turan ariāty ipoity kahato meiēwat okipy ywaiti rakat pe uruwa'atunug hap tote. ⁹ Mi'i tote toīne'en wētup ok kurum Eutiko e hap het rakat wanētup hat. Mi'i hawyi Pauru ehay pot'i pote kurum toket ne'i ra'yn. Mi'i hawyi ta'at ywaiti pyi apyk piat mye'ym okipy hap totepyi yi kape. Mi'i hawyi iku'uro sese ra'yn. ¹⁰ Pauru ta'apyk hawyi tuwepý'ātutuk hawyi totat ra'yn kurum at hat iku'uro rakat topo pe hawyi to'e irania'in itotiarua pe — Wāi yt eweiwak tei'o. Yt iku'uro i rat e. Mio tā to'e hawyi kurum at hat waku i ra'yn. ¹¹ Mi'i hawyi ta'am i hawyi toipik pik man hawyi ta'atu'u. Mi'i hawyi ihay ywop hawyi iwēpohep ihot'ok pote ra'yn. ¹² Mi'i hawyi iku'uro rakat toto wy irania'in wywo ta'atu'yat kape. Ihāite i ra'yn pote i'atuwepit kahato itotiarua. ¹³ Mi'i hawyi Pauru toto yi upi tomiky'esat ewy e ma'ato uruto urutuwat yara wato puo tawa Asu kape itotiat Pauru pag hamo. ¹⁴ Mi'i hawyi tawa Asu pe uruto'opuēti i ra'yn. Mi'i hawyi Pauru teke yara wato pe hawyi urutuwat yi Mitirene kape. ¹⁵ Itote pyi urutuwat i ra'yn. He'ihot'ok pe urutokoka'at ywypyi'a Kiu e hap rāpe. Mi'i hawyi meiūran urutuwehik tawa Samui pe. Mi'i hawyi urutopyhu'at tawa Tokiriu pe. He'ihot'ok pe put'ok'uruto'e tawa Miretu tote. ¹⁶ Mi'i hawyi Pauru to'e uruepe — Wāi yt eiwehik tei'o tawa Ewesu tote e. Yt areīne'en mot'i teran i yi Asia tote e. Atiky'esat arokosap Ierusarēi me ienuk man teneg u hap e'at pe e uruepe. ¹⁷ Mi'i hawyi tawa Miretu pyi toi'atukaykay tuwewawi Iesui mohey haria akag ko'i. Tawa Ewesu piaria toi'atukaykay. ¹⁸ Put'okta'atu'e hawyi Pauru to'e — Eweikuap te apo aikotā sa'awy'i ariot ehe'yi Asia turan wuat hap e. Ta'i eipy'asetpe wuat'i e'at pe areīne'en meiūpe eiwywo e. ¹⁹ Eweikuap kahato ti mi'i pote aikotā uipotpap kahato Aika'iwat miky'esat motpap wiat hap perup'i puo uiwak popuo woroho'omu'e hap e. Mi'i turan tut ra'yn uhā'āg hap ko'i katupono Iuteuria ui'auka teran itote e. ²⁰ Mi'i turan yt uiwēpohep hin i hanoi hap ko'i ete ma'ato ahenoi yne eimosaiika hamuat hap e. Ahenoi yne uimikuap wakuap etiat ko'i. Wuat'i ehamo i'ewyte wuat'i getap we woroho'omu'e e. ²¹ Ta'i eweikuap ta'yn aikotā ahenoi hanoi Iuteuria ywania pe Kereku ywania piat hap e. Mio tā are — Ewei'atoiat ro yt nakuap i ko'i are. Eweimohey

ro Iesui. Mi'i ti Eika'iwat nuat are itote e Pauru. ²² Mesup ti uipo'oro ra'yn Tupana Pã'âu tawa Ierusalêi kape e Pauru. Mi'i pote areto hamuat howawi ma'ato yt atikuap i aikotã aru arokosap itote hap. ²³ Ma'ato mi'i tã e hap atikuap Tupana Pã'âu Wakuat uimu'e – Ereto Ierusalêi kape hap tote ti epyhik hamuat eho'opot hamuat yn topyhu'at itote e uhepe wuat'i tawa puo e Pauru. ²⁴ Ma'ato yt areken'ë hin i uiku'uro hap pupi katupono atunug yne teran kat kat som motpap Aika'iwat Iesui miium uhepiat uipo'oro hap ko'i. Mi'i ti tutum sehay wakuap aiky'e Tupana piat hap uimienoi wuat. Mi'i pote ti atunug yne teran e Pauru. ²⁵ Ta'i uimimu'eria Tupana yn ni waku Aiporekuat no e hap ahenoi kahato ehepe. ²⁶ Mio atikuap ta'yn mesup areto ra'yn hawyi aru ma'ato yt karãpe i ra'yn ewei'akasa uhowawi e. ²⁷ Pywo pe ti koity'i e'at pe yt kat i miit'in suu uipo ete katupono yt karãmuo i uiwëpohep Tupana ehay enoi hap ete. Ta'i ahenoi henoï yne kahato ra'yn Tupana wo'onãpin hap ehepuo e. ²⁸ Pyno eiwe'eg wo o. Ewei'apykok Tupana hũria Tupana Pã'âu miium eipo puat ko'i. Ewei'atupoi o Tupana hũria Iesui mikyi'at tosuu wuat ko'i ihay wo Tupana emiit'in e. ²⁹ Katupono atikuap ta'yn uhaipe kai ti aru tõi'ë tõi'ë awahuru ko'i wo'o'u haria ehowawi e Pauru. Mi'iria ti aru yt iky'e hin i Tupana hũria e. ³⁰ Ta'i eipy'asetpyi wyti aru te'eruwemoherep heso rakaria wo'oma'at hanuaria te'eruwewawiat ehekyi hamo e. Mi'i hawyi ti aru tuwat irania'in eipy'asetpyi i'atumima'at ko'i e. ³¹ Mi'i tupono eiwatetup o. Yt waure'ewei'e tei'o uhepiat eimu'e hap ete. Katupono mye'ym anu wãtym muo ihot'ok at puo woroho'omu'e woroho'onãpin uiwak popuo e Pauru tawa Ewesu kaipywiaria pe. ³² Uiwyrria'in e koitywy areto ra'yn eipy'asetpyi. Ma'ato ti woroho'o'atoiat eipe Tupana po pe. Tupana ti eiky'e hap hum kahato ehepe. Tutum ahepe tehay wakuat aimoesaika hamo aimohãpyk yt nakuap i kaipywiat hamo. Mi'i pote watoïne'en hemiit'in no irania'in imimoewaku ko'i saipepiaria wo mesup e Pauru tawa Ewesu piaria pe. ³³ Yt karãpe i kue atiky'esat ehetineiru ehesokpe pãï e. ³⁴ Pyno pywo eweikuap ta'yn aikotã uipo wo uipotpap hap e. Mi'i sa'up mo kue atiky'i'at yne uhekare'en ko'i uimi'u ko'i i'ewyete uhekatuwyria wano atum yne uipotpap kaipyi. ³⁵ Atimoherep kahato ehepe uipotpap hap aikotã waku watum yt kat i ereko haria pe aimiereko ko'i hap e. Ta'i waku aiwatetup Aika'iwat Iesui ehay kape aikotã sa'awy'i to'e hap kape – Aimiiium wyti po'og aimowepit aimikyi'at ko'i kai e Iesui e Pauru. ³⁶ Mio tã to'e hawyi tuwepÿ'ätutuk Pauru i'atuwywo. Mi'i hawyi ihay Tupana kape. ³⁷ Mi'i hawyi te'eruwak yne kahato. Mi'i hawyi ta'atu'ahi'ypysat hawyi ta'atu'ãpytsin Pauru. ³⁸ Ta'atumohaty ihay – Yt ewei'akasa i ra'yn aru uhowawi e hap. Mi'i hawyi ito pote tuwat hupi yara wato kape.

Mi'i hap etiat atikuap yne katupono areïne'en itote are uito Iruka.

21

¹ Mi'i hawyi urutuwenoi yne ra'yn hawyi urutuwat i ra'yn yara wato puo. Mi'i hawyi hãpyk urutuwat tawa Kui kape. He'ihot'ok pe urutuwat tawa Hutei kape. Itote pyi urutuwat yi Patara kape. ² Mi'i hawyi uruipuëti itote wëtup yara wato yi Wenisia kapiat. Mi'i pe urutuwehyt'ok hawyi urutuwat ra'yn. ³ Mi'i turan uruta'akasa ywypyi'a wato Sipiri e hap. Mi'i hawyi urutuwat moran kai yi Siria kape. Mi'i hawyi put'ok'uruto'e tawa Tiru tote. Mi'i tote ta'atuenõtem yne ta'atuekare'en. ⁴ Tawa Tiru tote uruipuëti Iesui mohey haria hawyi urutukupte'en itote 7 e'at. Mi'i hawyi itotiarria te'ero'e Pauru pe – Wãï yt ereto tei'o tawa Ierusalêi kape mehï i'atu'e Tupana Pã'âu mienoi puo. ⁵ Tokosap mekewat e'at ko'i hawyi urutuwat i ra'yn. Yne Iesui mohey haria tuwat yne uruwywo ihainia'in haryporia'in hirakaria pya ra'yn tawa kai. Mi'i tote urutuwepÿ'ätutuk yi kyt'ok tote. Mi'i hawyi itote uruehay Tupana wywo. ⁶ Urutuwenoi uruwo'ope hawyi urutuwehyt'ok i ra'yn yara wato pe. Mi'i hawyi te'era'aipok i ra'yn ta'atu'yat kape. ⁷ Mi'i pytkai urutuwat ra'yn tawa Puturemaita kape tawa Tiru pyi. Mi'i tote uruto'opuëti ra'yn uruwyria'in Iesui mohey haria wywo. Itote urutukupte'en wëtup e'at i'atuwywo.

⁸ He'ihot'ok pe urutuwat i ra'yn tawa Sesareia kape. Put'ok'uruto'e itote hawyi urutuwat Tupana ehay sytpok hat Wiripi yat kape. Sa'awy'iwuat 7 ok takaria Wiripi yat kape. ⁹ Mi'i hawyi Wiripi saki'yt'in itote tukupte'en 4 ok haryporia makuptiaria Tupana ehay moherep haria. ¹⁰ Mi'i tote urutukupte'en turan put'ok'e yi Iuteu kaipywiat wētup ok miit Tupana ehay moherep hat Akapu e hap het rakat. ¹¹ Tut uruwewawi hawyi totat Pauru we'ok kyttyt hap. Mi'i hawyi toikytyt topy ko'i topo ko'i Pauru we'ok kyttyt hamo. Mi'i hawyi to'e Pauru pe — Meiko tã eĩ uhepe Tupana Pã'ãu henoĩ e. Meiko tã aru Iuteuria Ierusarēi miaria ekytyt aru ereto tawa Ierusarēi kape hawyi e. Mi'i hawyi ti aru ta'atuium na'yn irania'in ywania surara'in me e Tupana ehay moherep hat Akapu Pauru pe. ¹² Mi'i hawyi — Wãĩ yt ereto tei'o Ierusarēi kape mehĩ uruto'e Pauru pe. I'ewyte itotiaria wãĩ'i'atu'e. ¹³ Ma'ato Pauru uruwesat — Wãĩ yt eweiwak tei'o katupono haty ti uipy'a pe e. Tupana tiky'esat uipyhik hap pote i'ewyte uito atiky'esat e. Yt areken'ē i ui'auka hap pupi tawa Ierusarēi note Uika'iwat Iesui set mōtypot hap ete. ¹⁴ Mi'i pote uruto'e Pauru pe — Pyno yt eropyhu'at teran i uruehay upi mi'i pote etunug no Aika'iwat miky'esat ewy mehĩ uruto'e. ¹⁵ Tokosap mekewat e'at ko'i Wiripi yat piat hawyi urutunug waku yne hawyi urutuwat ra'yn Ierusarēi kape. ¹⁶ Mi'i hawyi mu'ap upi irania'in Iesui mohey haria tawa Sesareia pywiaria tuwat uruwywo Ierusarēi kape. I'ewyte wētup miit Manasũ e hap het rakat tawa Sipiri piat yianmiat Iesui mohey hat tut i'atuwywo wy e. Mi'i pote te'ero'e — Mi'i yat pe som waku watopyhu'at i'atu'e. ¹⁷ Put'ok'uruto'e Ierusarēi note hawyi itotiaria Iesui mohey haria te'ero'e — Eiwehyt'ok to i'atu'e ta'atuwepit popuo. ¹⁸ He'ihot'ok pe Pauru toto uruwywo Tiaku owa kape. Mi'i rokirē itote te'eruwa'atunug yne Iesui mohey haria akagnia. ¹⁹ Mi'i hawyi waku kahato sig woroho'opuēti mehĩ'in e. Mi'i hawyi Pauru henoĩ kahato aikotã Tupana tunug wakuap irania'in ywania yt Iuteuria i haky'era'at hap ete. ²⁰ Pauru mienoi ta'atukuap hawyi — Waku kahato i'atu'e Tupana pe Tiaku'in. Mi'i hawyi te'ero'e Pauru pe — Uhyt i'atu'e mio wyti typy'i kahato Iesui mohey haria meiũpe Iuteuria ai'ywania. Mi'iria ti imohey kahato Iuteuria eko. ²¹ Ma'ato mi'iria ti yt ikuap i kahato etiat kat ere eti'atumu'e Iuteuria ywania irania'in py'asetpiaria hap. — Ewei'atoiat ro Musei einãpin hap ko'i e'e i'atu'e. Mi'i hawyi wãĩ yt ewehemurui ãpytek tei'o esa'yru'in e'e hap ko'i i'atu'e. Wãĩ yt ereke tei'o Iuteuria eko pe e'e hap i'atu'e Pauru pe. ²² Aikotã aru pyno watunug katupono ta'atukuap ti aru put'ok'e e hap. Mi'i hawyi ti aru tō'ē kahato enãpin hamo i'atu'e Pauru pe. ²³ Pyno po'og waku etunug no urueko ewy uhyt i'atu'e. Katupono uruto wuaria py'asetpe tukupte'en 4 ok ihainia'in. Mi'iria ti aru inug ta'atupy'a piat — Urutunug aru ta'atu'e Tupana piat hap. ²⁴ Pyno erepukpuk'ok kahato ro i'atuwywo Iuteuria eko ewy. Mi'i hawyi waku etum mi'i hap sa'up i'atu'e. Mi'i hawyi ti aru waku era'ateneg i'atu'e. Mi'i tã etunug mote ti aru meremo ekuap urueko nug hat en hap i'atu'e Pauru pe. Mi'i pote ti aru aheko ewy ra'yn Pauru tunug i'atu'e to'ope ta'atunãpin. ²⁵ Ta'i uruhenoĩ ra'yn sa'awy'i irania'in ywania pe Iesui mohey haria pe. Yt ewetu'u tei'o yne tupanaria iã'ãkap piat miium mi'u pu'i ko'i uruto'e. I'ewyte huu sapo wo yt naku i aimi'u wo uruto'e. I'ewyte mi'ut'yp nik piat mi'auka pu'i yt naku i watu'u uruto'e. I'ewyte ihainia iwary wary haryporia he'aito he'aito yt naku i uruto'e. Mi'i hawyi irania'in Iuteuria eko waku eweiwaure uruto'e sa'awy'i urumiwan me irania'in ywania pe uhyt i'atu'e Ierusarēi miaria. ²⁶ Mi'i hawyi he'ihot'ok pe Pauru toto 4 ok ihainia wywo. Mi'i hawyi te'eruwepitpit'ok yne hawyi tuwehyt'ok ta'yn Tupana mōtypot hawe. Ta'atuhenoĩ teran kat e'at pe waku ta'atuium Tupana pe ta'atuhũ suu ta'atuwepitpit'ok hap enoi hamo — 7 e'at aru urutunug uru'e hap ewy hap enoi hamo. ²⁷ Put'ok'e irane ra'yn i'atupitpit'ok hap e'at. Mi'i hawyi tō'ē Iuteuria yi Asia kaipyi. Put'ok'i'atu'e hawyi te'era'akasa Pauru Tupana mōtypot hawe. Mi'i hawyi ta'atumo'akag'aia Ierusarēi miaria Pauru etiat i'atupy'ahak hamo. Mi'i hawyi ta'atupytyk ta'yn Pauru. ²⁸ Mi'i hawyi te'ero'e ta'atuehay pirik wo — Surara'in urupowyro ro eipe meiũwat miit pyhik hamo i'atu'e. Kat pote wuat'i

puo yt naku i sehay enoi hat meiũ i'atu'e ta'atuehay pirik wo. Ta'i ai'ywania ete aheko ete Tupana yat ete ihay sa'ag sa'ag hat wyti meiũ miit i'atu'e. Kereku ywania kawiat rei'o ti totopag Tupana mōtypot hawe. Mi'i pote toimohun kahato meiũwat seiam wakuat i'atu'e Pauru piat pe. ²⁹ Sa'awy'i te'era'akasa uhyt Towimu tawa Ewesu kaipywiat Pauru wywo Ierusalrēi me. Mi'i hawyi te'eruanētup yt pywo pe i – Ta'i Pauru tioto ra'yn ti mekewat wētup ywania Tupana yat kape i'atu'e te'eruanētup yt pywo pe i. ³⁰ Mi'i hawyi to'owenka wenka Ierusalrēi miaria yne hawyi ta'atupytyk Pauru hawyi ta'atuherep yi upi hawyi ta'atu'okenhyp ta'yn Tupana mōtypot hap yat. ³¹ Mi'i hawyi ta'atu'auka teran na'yn ma'ato put'ok'e ra'yn i'auka teran hat surara'in akag ete. Ta'i tu'uka irane ti yne Ierusalrēi miaria i'atu'e surara'in me. Mi'i hawyi surara akag koro teropo'ok tesurara'in i'atu'akag ko'i wywo. ³² Mi'i hawyi tuwehyt'ok meremo ipy'ahak takaria py'asetpe. Surara'in akag koro te'era'akasa hawyi meremo i'atupohep ta'yn Pauru pak pak haria. ³³ Mi'i hawyi put'ok'e surara'in akag koro hawyi tokosap Pauru kape. Mi'i hawyi to'e temiit'in me – Ewetat ro mesuwat miit e. Eweipo'i po'i ro tpy saity iheg nakat wo e. Mi'i hawyi apo apo'e – Uwe keĩ e pyno meiũ e. Kat keĩ tutunug pyno e. ³⁴ Mi'i hawyi irania'in tpy'i rakaria haty wo yt to'o'ewy i ta'atuwesat. Mi'i pote surara akag koro yt tikuap i aikotā hamuat hap. Mi'i hawyi to'e temiit'in me – Ewetiototo ro meiũwat ai'yat iheg nakat kape e Pauru piat pe. ³⁵ Mi'i hawyi tuwat ra'yn hawyi put'ok'i'atu'e ra'yn. Mi'i hawyi surara'in hupit ta'atu'okpe tote Pauru miit'in py'ahak tpy'i poity'i pote. ³⁶ Mi'i hawyi miit'in tpy'i rakaria tuwat hupi ta'atuehay pirik wywo – Ewei'auka ro ewei'auka ro i'atu'e. ³⁷ Mi'i hawyi Pauru ta'atuereto irane ra'yn surara'in yat kape turan to'e i'atu'akag koro pe – Uhehay teran ewywo uhyt e Pauru i'atupusu puo Kereku pusu puo. Mi'i hawyi surara akag koro to'e ³⁸ – Etikuap apo pyno urupusu Kereku ehay e. En apo pyno yt Esitu piat i e. Nimuat miit'in mōpy'ahak morekuat etiat hat i apo en. Yt 4000 wo'opot'auka haria akag i apo en e Pauru pe ikoro. ³⁹ Mi'i hawyi Pauru tiwesat – Uito rat Iuteu e tawa Tasu piat yi Sirisia piat. Ta'i tawa ypy wakuat piat uito e. Pyno uhehay teran kahato meimuēwaria miit'in tpy'i rakaria kape e Pauru surara akag koro pe. ⁴⁰ Mi'i hawyi – Waku uhyt e Pauru pe. Mi'i turan Pauru y'am me toĩne'en am hap tote.

Mi'i hawyi Pauru henoi itotiararia pe. Aikotā mi'i totiat hap etiat atiwan mesuwe are uito Iruka.

22

¹ Mi'i hawyi Pauru ihay haty wo to'ywania Iuteuria pe topusu puo – Ui'ywot'in uheywyt'in e mesup ahenoi teran uhediat sehay ehepe e. Mi'i pote eweikuap to uhehay e to'auka teran haria pe. ² Ta'atukuap ta'yn ihay ta'atupusu puo Epereu pusu puat hawyi po'og i'atupo'inik ta'yn po'og i'atuewaure ka'a. Mi'i hawyi to'e i Pauru miit'in sem me. ³ – Uito rat ei'ewy Iuteu ywania kawiat e. Ui'ywā'ĩ wyti tawa Tasu pe yi Sirisia pe e. Ma'ato uitag meiũwat tawa Ierusalrēi me. Meiũpe wo'omu'e hat Kamarieu uimowe'eg hat yatype areĩne'en. Mi'i hawyi yne wo'onāpin hap nimuat ko'i ai'ywania ko'i wanuat wo uimu'e hāpyk kahato. Mi'i ko'i atunug na'yn haty wo Tupana ewawi aikotā ewetunug mesup hap ewy te atunug e. ⁴ Sa'awy'i uipotpap kahato mesuwat mimohey pakup moma hamo. Mi'i pote haty wo ati'atupo'i po'i ihainia'in haryporia'in mu'ap pakup mohey haria. Mi'iria ati'atumohan kahato. Areto ra'yn i'atupyhik pyhik hamo i'atu'uka hamo e. ⁵ Uiminug ko'i pa'i koro tikuap yne. I'ewyte yne nagnia ikuap e. I'atukaipyi ti sa'awy'i atat popera hē to e hap ai'ywania tawa Tamaku piaria kapiat nuat. ⁶ Mi'i hawyi areto tawa Tamaku kape e. Yt pya i ra'yn turan atposake irane turan iũte'en atipy kaipyi hētyhot kahato ui'apypueri wo e. ⁷ Mi'i pote ara'at yi tote. Itote atikuap ihay to'e uhepe – Sauru Sauru kat poteĩ uhaty'i haty'i en e. ⁸ Mi'i hawyi apo'are – Uweĩ en kat eĩ eset Uhyt are. Mi'i hawyi uiwesat – Uito ti meiũ Iesui tawa Nasare piat emisaty'i saty'i e. ⁹ Uuiwyuwat wat haria te'era'akasa hētyhot hap kape

ma'ato yt ta'atukuap i ihay uiwywuwat hap. Mi'i hawyi apo'are ¹⁰ – Kat aru atunug pyno Uika'iwat are. Mi'i hawyi uiwesat – Pyno erepoi'ām no hawyi ereto ro tawa Tamaku kape e. Itote ti aru wētup ok henoī epe kat ko'i kat ko'i uimiky'esat ko'i eminug wuat e uhepe e Pauru. ¹¹ Mi'i tote ti yt uhehapytig i ra'yn ariāty hot hap poity'i hawyi. Mi'i hawyi ti ui'ykesat eroto ra'yn Tamaku kape uiwywuwat wat haria e. ¹² Mi'i hawyi put'ok'are e Pauru. Mi'i hawyi itotiat wētup ok uhyt Anania Tupana wo'onāpin hap nug hat toīne'en itotiaria Iuteuria mimōtypot kahato. ¹³ Wuat'i Iuteuria mimōtypot mi'i put'ok'e uheīne'en hap tote uhowakai hawyi to'e – Ehapytig i ro uheywyt Sauru e. Mio tā e hawyi meremo uhehapytig i ra'yn hawyi araha'at ra'yn howawi e. ¹⁴ Mi'i hawyi to'e uhepe Anania – Aha'ase'i'in Etupana ti e'airo ra'yn tomiky'esat kuap hamo. Toiky'esat wyti era'akasa hāpyk takat miit kapiat hap e uhepe. ¹⁵ Toiky'esat etikuap iwē pyi ihay e. Meiūran aru etimoherep akasa hap ko'i emikuap ko'i wuat'i miit'in me hap uhyt e. ¹⁶ Koitywy kat poteī ereīne'en mot'i mesuwe e. Epoī'ām no hawyi ereset'ok to e. Ehētup to Eka'iwat pe – Uiminug sa'ag ko'i etikoho yne ro mehī ere ro e Anania uhepe. ¹⁷ Meiūran ara'aipok i ra'yn Ierusalēi kape tawa Tamaku pyi. Mi'i hawyi Tupana mōtypot hap yat pe areīne'en. Itote ara'akasa uimu'etu. ¹⁸ Ara'akasa ihay uiwywuwat rakat – Erētem no merep tawa Ierusalēi myi katupono ti aru yt ta'atumohey i ehay uhetiāt emienoi e uhepe. ¹⁹ Mi'i hawyi atiwesat – Ma'ato mehī ta'atukuap kahato uhetiāt meiūpe aikotā sa'awy'i ati'atupyhik ati'atupak pak emohey haria wuat'i wo'omu'e hawiaria hap ta'atukuap ta'yn. ²⁰ I'ewyte ta'atukuap ta'yn aikotā sa'awy'i ehay enoi hat Etewāu suu okpun turan uito itote hē to waku ewei'auka ro are hap ta'atukuap. Ta'i i'auka haria esokpe uipo pe toīne'en itote ta'atu'auka Etewāu turan. Mi'i hap ta'atukuap uhyt are Uika'iwat pe e Pauru. ²¹ Ma'ato uiwesat – Motoro e katupono woropo'oro pya kahato yt Iuteuria i mu'e hamo e uhepe e Pauru Iuteuria pe.

²² Mio tā e pote i'atuehay pirik kahato Pauru ete. Katupono sehay yt Iuteuria i mu'e hamo e hap ete. Mi'i hawyi te'ero'e – Yt naku i ti mio tā e'e hap i'atu'e ta'atuehay pirik wo. ²³ Mi'i hawyi ta'atuekamisa hep hawyi ta'atuporokpun. Mi'i hawyi yi wo mak mak'i'atu'e ywaīpe. Ta'atupy'ahak Pauru etiat haype. ²⁴ Mi'i pote surara'in akag koro ti'atupo'oro temiit'in Pauru erut surara'in yat koro kapiat hamo. Mi'i hawyi toi'atupo'oro temiit'in Pauru pak pak hamo. Toiky'esat kat e Pauru topusu puo Iuteuria mōpy'ahak hap toikuap hamo. ²⁵ Mi'i hawyi ta'atupo'i po'i Pauru saity mi'at pe kawiano. Mi'i turan Pauru apo'e wētup ok surara akag me – Waku apo som ui'ahyk ahyk yt morekuat sehay upi i katupono uito Humanu ywania pote yt naku i uipokpok Humanu ywania morekuat wywuwat yt ahehay rokirē i te morekuat yt ehay pyi i te e Pauru surara akag me. ²⁶ Tepiat ikuap hawyi toto henoī hamo surara'in akag koro kape. Mi'i hawyi to'e – Mehī ewe'eg wo o katupono meiē ihainia ti sio Humanu e'ywania e. ²⁷ Mi'i hawyi tut ra'yn ikoro apoto'e Pauru piat hamo – Pywo apo en Humanu'in e. Mi'i hawyi toiwesat – Ta'i mi'i ti rat uito e. ²⁸ Mi'i hawyi ikoro to'e – Ta'i uito ti i'ewyte atikyī'at wyti Humanu'in set ha'up woity kahato e Pauru pe. Mi'i hawyi Pauru tiwesat – Uito ti Humanu ywania ui'ywot kaipywīat e. Uito yt atikyī'at i e katupono ui'ywot Humanu e.

²⁹ Mi'i hap surara'in tikuap hawyi te'eruwepik meremo Pauru yatypepyi ipak pak teran haria. Mi'i hawyi ikoro token'ē kahato kat pote tehay pywīat Pauru po'i po'i pote. Yt naku i roso Humanu'in watipo'i po'i i'atu'e. ³⁰ He'ihot'ok pe ikoro tikat kahato sehay kat pote Pauru Iuteuria ti'auka teran kahato hap. Mi'i hawyi toipo'i po'i hawyi toi'atuwenka pa'i kororia wo'onāpin haria. Mi'i hawyi toterut kary Pauru. Mi'i hawyi toimoherep i'atuepe.

Mi'i hap aikotā ta'atunug Pauru ete atiwan mesuwe uito Iruka.

23

¹ Mi'i hawyi Pauru iha'at kahato wo'onāpin haria kape. Mi'i hawyi to'e i'atuepe

— Uheywyt'in e. Nimo pyi te meiũ te areĩne'en Tupana ehamo yt kat i atunug sa'ag uiwemõti hamo e. ² Ma'ato pa'i koro Anania to'e — Eweiwēpetek to e Pauru yatypiarria pe. ³ Mi'i hawyi Pauru to'e pa'i koro pe — Ta'i Tupana ti aru e'ahyk e. En wyti yi pype ikytsig nakat ewy. Meiēpe ereĩne'en apyk pe uikuap hamo aikotā uito waku sio yt nakuat i hap kuap hamo e. Ma'ato iwan miat aināpin hap kaipyi yn ni watikuap miit'in waku sio yt naku i hap ko'i uhyt e. Mio eweiwēpetek to ere yt aiwo'onāpin hap ewy i ra'yn e Pauru pa'i koro Anania pe. ⁴ Mi'i hawyi Pauru yatypiarria te'ero'e tope — Ehay sa'ag apo Tupana mi'airo ahepa'i koro ete i'atu'e. ⁵ Mi'i hawyi Pauru tiwesat — Yt atikuap i wyti pa'i koro meiũ hap uiwyrria'in katupono miwan me — Yt ehay ko'i ko'i tei'o eiporekuat ete e ti aināpin hawe e Pauru. ⁶ Mi'i hawyi Pauru tikuap ta'yn typy sehay mohey haria tukupte'en itote hap — Aiku'uro hawyi yt kat i aheĩne'en i hap e haria i'ewyte wo'onāpin haria — Ta'i aiku'uro hawyi aheĩne'en hap sese watipuēti e haria tukupte'en itote. ⁷ Mi'i pote to'e haty wo — Uheyke'et'in uito ti wo'onāpin hat i'ewyte ui'ywot mi'i te e. Ta'i atomohey kahato aiku'uro hawyi Tupana aimoieĩne'en i hap. Mi'i atomohey pote yt naku i i'atu'e uhepe meiũpiaria e. ⁸ Mio tā e hawyi miit'in tuwepat'ok kahato itotiarria tu'uka sehay wuat hamo katupono ipat'ok te'ero'e — Yt kat i rat aiku'uro rokirē wuat aheĩne'en i hamuat hap e haria. I'ewyte yt uwe i Tupana mipo'ororia atipy kaipywiaria e haria. Yt kat i rat ipā'āu toĩne'en e haria. Ma'ato ipat'ok imohey kahato yne meimuēwat mio wat ko'i. Ta'atuhenoi yne meimuēwat ko'i yn. ⁹ Mi'i pote i'atuehay pirik kahato itotiarria. Mi'i hawyi i'atupoĩ'ām irania'in wan'i wan'i'e haria te'ero'e haty wo hamo. Mio tā i'atu'e — Yt kat e i ti meiũwat ihainia ti'aparap uruwanētup turan i'atu'e. Pyno atipy kaipywiat sut hat apo ihay tope imienoi wuat i'atu'e sio ipā'āu heno tope yt watikuap i wen ma'ato hāpyk kahato ihay watipuēti i'atu'e wan'i wan'i'e haria. ¹⁰ Mi'i hawyi to'opy'ahak kahato ra'yn to'ope. Mi'i pote surara akag koro token'ē. Ta'atuhep hep irane sio Pauru to'etu. Mi'i hawyi toi'atupo'oro tesurara'in Pauru ero'ok ipy'ahak takaria yatype pywiat hamo ipag surara'in eiam ihag nakat piat hamo. ¹¹ Mi'i hawyi mekewat ewātym Aika'iwat toĩne'en Pauru ywytp e y'am me. Mi'i hawyi to'e — Yt ereken'ē tei'o Pauru katupono woropo'oro hamuat tawa wato Huma piaria kape e. Aikotā Ierusarēi miaria pe eheno uhetiat mi'i hap ewy atiky'esat eheno tawa Huma piaria pe uhetiat e. Mi'i tupono eremowepit yn no e Pauru pe Aika'iwat. ¹² Ihot'ok turan ipat'ok Iuteuria te'eruwa'atunug i ra'yn Pauru auka hamuat kuap hamo. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — Pywo yt watenuk i i'ewyte yt y'y i wyti watu'u i'atu'e. Wati'auka Pauru rokirē waku watenuk i ra'yn i'atu'e to'ope Pauru auka teran haria. Pywo waheno ra'yn Tupana pe — Urutunug aru uru'e hap ewy i'atu'e to'ope ta'i urui'auka irane Pauru i'atu'e. Yt urui'auka pote waku uru'auka Tupana i'atu'e Pauru auka neran haria Tupana pe. ¹³ Pauru auka teran haria 40 sakpo te'eruwa'atunug itote. — Pywo wati'auka ra'yn aru e haria. ¹⁴ Mi'i pote mi'iria tuwat pa'i kororia kape nagnia kape. Mi'i hawyi te'ero'e — Urutunug aru uru'e hap sehay pywo sese uruto'e uruto'ope. Yt kat i urutu'u hamuat Pauru auka re'ym ne uruto'e urupy'a pe i'atu'e. ¹⁵ Mi'i pote koitywy eweheno ro surara akag koro pe wo'onāpin haria pe — Uruehay teran Pauru wywo ewei'e ro uruepiat ikuap kahato hamo ewei'e ro i'atuepe. Mi'i pytkai ti aru uruto waku pe ra'yn urutukupte'en mu'ap upi Pauru auka hamo i'atu'e pa'i kororia pe. ¹⁶ Ma'ato Pauru inyt mēpyt tikuap yne Pauru auka hamuat hap i'atuehay ko'i. Mi'i hawyi toto surara'in yat wato kape Pauru piat heno hamo. ¹⁷ Mi'i toikuap hawyi Pauru tikaykay surara akag 100 hemiit rikat tuwewawi. Mi'i hawyi to'e — Mehĩ etioto ro meiũwat kurum eka'iwat koro kape katupono toĩ sehay imienoi wuat e Pauru surara akag me. ¹⁸ Mi'i hawyi totioto kurum surara akag koro kape. Mi'i hawyi to'e — Aimipyhik Pauru uikaykay hawyi uipo'oro meiũwat kurum erut ewawiat hamo katupono tohenoi teran epe tomikuap sehay e. ¹⁹ Mi'i hawyi ikoro ti'ykesat ipo ete ta'atuweran hap kape. Mi'i hawyi apo'e — Kat e hap som eheno teran uhepe kurum e. ²⁰ Mi'i hawyi toiwesat — Mūki'ite ti aru Iuteuria akag ko'i te'ero'e epe

— Etomoherep Pauru wo'onāpin haria kape uruepiat ihay kuap kahato hamo i'atu'e ti aru e. Ma'ato ti yt pywo pe i katupono ta'atu'auka teran haype ne'i e. ²¹ Mi'i pote o yt eropyhu'at tei'o i'atuehay upi e. Kat pote 40 miit Pauru auka teran haria tukupte'en mu'ap tote. Pywo pe — Yt watenuk i yt wate'y'u i ti aru Pauru auka re'ym ne e haria ti tukupte'en itote e. Pyno ti mio ehay yn Pauru moherep hamuat hap ta'atuhekatup i'auka hamo e kurum ikoro pe. ²² Mi'i hawyi ikoro tiwesat — Kurum waku ereto ma'ato wāi yt ehenoī tei'o. Yt uwe pe tei'o ehenoī — Ta'i ahenoī ra'yn surara akag me yt ere tei'o e ikoro Pauru mimoehapy'ap we. ²³ Mi'i hawyi surara akag koro tikaykay typy ok tesurara'in akag. Mi'i hawyi to'e i'atuepe — Atiky'esat mesup wātym hake turan waku pe eweikupte'en 200 surara yi totiaria 70 surara aihū kawaru totiaria irokirē 200 surara mory'a wato wywuaria. Mi'i hawyi waku eweiwat tawa Sesareia kape wātym muo hap atiky'esat e. ²⁴ Mi'i pote waku ewetunug kahu aihū kawaru ko'i Pauru ereto hamo. Atiky'esat ewetioto mi'i miit morekuat Werisi kape tawa Sesareia kape e surara akag koro. ²⁵ Mi'i hawyi mekewat surara akag tipo'oro ra'yn tehay miwan ete. ²⁶ Mio tā e surara akag — Uito ti surara akag koro uhyt Kautiu Irisia e hap het rakat e. Uito atipo'oro miwan ewawi morekuat Werisi. Waku kahato en. Ehāite hap yn atiky'esat mehī e tomiwan ete. ²⁷ Meiūwat ihainia atipo'oro ewawi mehī. Iuteuria tat hawyi ta'atu'auka teran meremo pote e. Mi'i turan ma'ato ariot uhedurara'in nywo katupono atikuap ta'yn mi'i ai'ywania Humanu hawyi meremo i'atupo pyi atipowyro yt atiky'esat i i'auka hap pote uhyt e. ²⁸ Mi'i hawyi atikuap teran kat pote ta'atu'auka teran mi'i miit hap. Mi'i pote atioto Iuteuria wo'onāpin haria kape mi'i hap kuap hāpyk hamo. ²⁹ Kat pote atikuap ta'yn kat pote ta'atu'auka teran hap. Ta'i Iuteuria eko ete yn toi'aparap. Mi'i atikuap hawyi yt atiky'esat i kat pote yt kat i sa'ag sese tutunug ikytyt hamo i'auka hamo e. ³⁰ Mi'i hawyi atipo'oro mi'i miit ewawi iūte'en ne'i e. Mi'i hawyi ti atikaykay teran i'auka teran haria Iuteuria hawyi ati'atupo'oro hamuat ewawi henoī hamo kat pote ta'atu'auka teran hap enoī hamo e. Toran na'yn mehī e Kautiu Irisia e tomiwan me. ³¹ Wātym muo surara'in tioto Pauru tawa Ātipatire kape ta'atu'akag koro miky'esat ewy. ³² He'ihot'ok pe te'era'aipok i ra'yn surara'in yi upi hewyry rakaria ta'atu'yat kape ma'ato irania'in kawaru totiaria tuwat Pauru upi tawa Sesareia kape. ³³ Put'okta'atu'e hawyi ta'atuium popera morekuat Werisi pe. I'ewyte ta'atumoherep Pauru. ³⁴ Popera mowēpap hawyi apo'e morekuat — Aiko piat meiū miit e i'atuepe. Mio tā e pote — Yi Sirisia kaipywiat i'atu'e. Mi'i toikuap hawyi to'e Pauru pe ³⁵ — Pyno aru arewanētup ehay kape e'auka teran haria put'ok'i'atu'e turan e Werisi. Mi'i hawyi to'e temiit'in me — Waku eweipyhik meiūwat miit morekuat Eroti wo'onāpin hap yat pe e.

Mi'i hap etiat atikuap kahato. Mi'i hawyi atiwan mesuwe uito Iruka.

24

¹ Mi'i hawyi 5 e'at rokirē pa'i koro Anania put'ok'e nagnia wywo i'atuehay enoī hat Teturu wywo. Mi'i hawyi Teturu henoī morekuat Werisi pe Pauru etiat. ² Ta'atukaykay Pauru hawyi Teturu ihay sa'ag kahato Pauru mohit hamo. Toimoherep teran Pauru piat i'aparap hap itotiaria pe. Mio tā e — Morekuat Werisi e waku kahato en mehī e. Uruporekuat kahato en e mi'i pote urutukupte'en waku pe kahato yne uru'ywania wywo e. Ta'i epo pe urutukupte'en mote po'og waku meiūpe torania tawa kai e. ³ Nimo pyi te uruikuap kahato yne tawa puo ewaku hap mehī e. ⁴ Ta'i urutuwehum kahato ete e. Ma'ato yt woromosero teran i uhehay wo pote meremo atimoherep uhehay epe epiat ikuap hamo mehī e. ⁵ Mi'i miit Pauru wyti uruikuap kahato yt naku i hap ete e. Ta'i sakpo e yt nakuat i mi'i miit Pauru e. Mi'i miit wuat'i Iuteuria wuat'i etawa puo Iuteuria toi'atumo'akag'aia tehay wo e. Pywo ti rat aiwu'uka hap nug hat mi'i miit Pauru ha'awytepyi e. Mekewat tawa Nasare piat yn waku Aipotypot e hat ehay enoī haria akag wyti mi'i miit Pauru mehī e. ⁶ Ga'atpo uruipuēti mi'i miit Tupana mōtypot yat koro pe

hawyi itote sa'ag kahato tutunug tuwekaipyi e. Mi'i pote uruipytyk ta'yn hawyi urutioto teran wo'onāpin hap kape apo'uru'e hamo sio waku tutunug sio yt urueko ko'i ewy i hap kuap hamo e. ⁷ Ma'ato urutuwat turan tut ra'yn surara akag koro Irisia uruewawi e. Mi'i hawyi tesurara'in sok esaika hamo toihep urupo pyi meiūwat miit Pauru e. ⁸ Mi'i pote mesup urutō'ē ewawi — Pauru ti yt naku i kahato uru'e hamo mehī e Teturu morekuat Werisi pe. ⁹ Mi'i hawyi irania'in Iuteuria — Pywo ti rat to'e hap ewy te'ero'e. Ta'i yt naku hin i Pauru i'atu'e. Pywo kahato aiwy Teturu mienoi epiat mehī i'atu'e morekuat Werisi pe. ¹⁰ Mi'i hawyi morekuat Werisi ipo meru ra'yn Pauru kape waku ehay to'e hamo. Mi'i hawyi Pauru ihay ra'yn — Atikuap kahato etiat mehī katupono nimo pyi te urunāpin hano ereīne'en. Mi'i pote waku kahato ahenoi ehamo uiwetiat e. ¹¹ Pyno atiky'esat etikuap aipok wo areto Ierusalēi kape hap. Yt mot'i hin i areīne'en itote. Pywo pe ti ¹² e'at yn areīne'en Tupana mōtypot yat koro pe e. ¹² Apo'ere torania itotiarā pe pote meremo ta'atuhenoī epe aikotā perup'i puo areīne'en itote hap e. Ta'i itote ti yt uwe i uipuēti yt naku i nug hap ete e. Yt kat are'e hin i itote miit'in nywo uhehay e. Yt ati'atumo'akag'aia hin i miit'in itote e. Waku pe areīne'en itote. Yt miit'in wu'uka hamo i areīne'en itote. I'ewyte yt tawa wato pe i wyti yt wo'omu'e hawe i wyti ati'atumo'akag'aia pāi e. ¹³ Ma'ato uikuasa i'atuepiat hap yt ta'atumoheg kuap i e. ¹⁴ Pywo piat hap wētup yn ta'atuhenoī uhētiat aikotā atimohey kahato mekewat tawa Nasare piat hap. Pywo kahato ta'atuhenoī uhētiat aikotā mekewat uimimohey yn waku mu'ap uru'ywot'in Etupana kapiat hap. Mi'i ti atimohey kahato. Mi'i ete yn pywo i'atu'e e. Ta'i atomohey kahato yne urue'ase'i'in mienoi Iuteu ywania wanuat miwan uruwo'onāpin hap Tupana ehay e. Atomohey kahato wuat'i nimuaria miwan e. Mi'i tā aru e hap Tupana ehay miwan miat atipywo yne mehī e Pauru morekuat Werisi pe wuat'i ehamo. ¹⁵ Atomohey kahato Tupana — Atunug aru e hap e. Ta'i atomohey kahato ahehāite te aiku'uro rokirē wuat hap i'ewyte miit'in wakuaria yt nakuaria i i'ewyte te'eruwēhymut re aru e hap atomohey kahato uito e Pauru. Ta'i i'ewyte meimuēwaria Iuteuria mimohey atimohey kahato mehī e. ¹⁶ Nimo pyi te mesup te yt ati'aparap teran i uhēpiat imohey hap ete kat pote yt aremōti hin i uipy'a pe miit'in mupi e. Ta'i Tupana tikuap pywo ui'e hap e. ¹⁷ Areīne'en mot'i irania'in nywo hawyi ara'aipok tawa Ierusalēi kape e. Mye'ym anu areīne'en irania'in tama pe hawyi aterut urumium wuat uru'ywania kape Tupana pianuat e. ¹⁸ Mi'i turan irania'in Iuteuria yi Asia kaipywaria uipuēti Tupana mōtypot hamuat uiwepitpit'ok hap turan e. Waku pe uipuēti itote yt kat i my'ahak hap ete areīne'en turan e. ¹⁹ Yt kat i sa'ag nug hap ete areīne'en itote uipuēti turan e. Ma'ato uipuēti hawyi i'atupy'ahak kahato ra'yn uhete yt kat i atunug pytkai e. Mi'i pote koity'i mi'iria yt tō'ē hin i meikowo mekewat sehay uhētiat enoi epiat hamo mehī e. Eraha'at ro e yt tō'ē hin i mi'iria kat pote te'eruwemōti kahato mesup yt nakuaria i pote e. ²⁰ Ma'ato yne meiūwat Iuteuria uhehay kuap haria ha'awytepyi te pāi e. Wuat'i ehamo ahenoi uimimohey ete pote e. Mi'i tupono waku te'ero'e epe kat ko'i kat ko'i som uiminug yt naku i hap ko'i ta'atukuap pote e. Ma'ato yt ta'atukuap i pote yt tō'ē i ewawi mehī e. Mi'iria sa'awy'i tukupte'en wo'onāpin hap tote uikuasa turan e. ²¹ Itote sa'awy'i are'e i'atuepe haty wo aiku'uro rokirē watuwēhymut i aru are uipy'a pyi mio tā are hawyi meremo i'atupy'ahak uhete hawyi ui'auka teran e. Mi'i uimimohey hap atomohey pote uherut mesup ewawi mehī katupono ui'auka teran atomohey kahato aiku'uro hawyi watoīne'en i hap mehī e Pauru morekuat Werisi pe.

²² Mi'i hawyi morekuat Werisi to'e — Porap atikuap yne e'e hap Pauru e. Mi'i hawyi to'e irania'in me Pauru auka teran haria pe — Uiwyrā'in put'ok'e uhesurara'in akag Irisia hawyi iwywo atikuap kahato yne mesuwat etiat uhyt'i'in e i'atuepe katupono Werisi tikuap kahato ha'awytepyi Pauru mimohey etiat aikotā wētup yn mu'ap Tupana kapiat hap etiat. Mi'i pote yt tutum i Pauru i'atuepe. ²³ Mi'i hawyi morekuat Werisi to'e wo'o-pyhyt hat surara akag me — Etioto ro meiūwat Pauru ipyhyk hamo uhyt e. Waku kahato

etunug tuete. Waku iwyria'in topiok hawyi ta'atupoi itote e morekuat Werisi.

²⁴ He'ihot'ok he'ihot'ok tokosap rokirē morekuat Werisi tut tehary'i Tusira Iuteu ywania piat wywo Pauru ehay kuap hamo. Mi'i hawyi toikaykay Pauru tuwewawi katupono toikuap teran po'og Aipotypot Iesui mohey hap etiat. ²⁵ Mi'i hawyi itote Pauru henoī i'atuepe aikotā mi'iria Tupana wywuat i'atupyhu'at hāpyk hamuat hap i'ewyte aikotā waku wāiwato'e aiwanētup sa'ag hawe hap katupono meiūran aru Tupana tomoherep uwe uwe temiit'in sese hap ko'i uwe uwe yt temiit'in i hap ete Pauru henoī kahato i'atuepe. Mi'i hawyi morekuat Werisi token'ē imienoi pupiat haype to'e – Apuete Pauru yt uipohepap i te rat e'e hap kuap hamo e. Mi'i pote meiūran aru worokaykay i ra'yn mi'i e'e hap kuap sese hamo e token'ē to'apiheg aru Tupana piat hap pupi. ²⁶ Ma'ato topy'a pe morekuat Werisi tohekatup Pauru kaipyi ha'up nug hap – Pauru tum uhepe ha'up iwato hawyi atihap mi'i wo'opyhyp hap pyi e tuwepe haype. Mi'i pote toikaykay merep'i merep'i to'ohay iwywo hamo yne e'at pe sa'up iwato hap ky'ewi.

²⁷ Typy anu tokosap rokirē morekuat Posiu Wetu e hap het rakat topyhu'at morekuat Werisi saipe piano. Mi'i hawyi morekuat Werisi toto ra'yn ma'ato totoiat Pauru iheg me katupono toiky'esat toky'e kahato Iuteuria piat hap po'og po'og toky'e Tupana piat hap kai.

Mi'i hap etiat atiwan mesuwe uito Iruka.

25

¹ Mye'ym e'at morekuat pakup Posiu Wetu toīne'en morekuat no hawyi ipot'am tawa Ierusalēi kape tawa Sesareia pyi. ² Put'ok'e hawyi pa'i kororia Iuteuria akagnia henoī ra'yn morekuat Posiu Wetu pe aikotā aikotā Pauru mi'aparap ko'i. ³ Mi'i hawyi ta'atuhētup kahato morekuat Posiu Wetu pe – Mehī i'atu'e uruiky'esat kahato Pauru meiūpe uruetawa Ierusalēi me i ra'yn meremo i'atu'e morekuat pakup we katupono ta'atu'auka teran Pauru mu'ap totiat haype. ⁴ Ma'ato morekuat Posiu Wetu ti'atuwesat – Ma'ato Pauru iheg me kahato toīne'en mesup uhetawa Sesareia pe e. Ma'ato meiūran wyti aru ara'aipok i uhetawa kape. ⁵ Mi'i hawyi waku ewei'atupo'oro ehету'isaria uiwywo uhetawa Sesareia kape mekewat Pauru mi'aparap ko'i moherep itotiat hamo mehī'in e. Pauru yt naku i pote ti aru waku wati'apiheg kahato itote uhetawa Sesareia pe e tawa Ierusalēi miaria akag ko'i pe.

⁶ Mi'i hawyi morekuat Posiu Wetu toīne'en tawa Ierusalēi me 8 e'at sio 10 e'at saīke hawyi toto i ra'yn tawa Sesareia kape. Mi'i hawyi he'ihot'ok pe ta'apyk sehay hap tote morekuat eiam note aikope morekuaria waku mi'i miit i'atu'e sio yt naku i mi'i miit i'atu'e hap tote ta'apyk morekuat Posiu Weitu. Mi'i hawyi to'e tesurara akag me – Pyno waku eterut uhowawi mekewat uimipyhyp Pauru e.

⁷ Put'ok'e Pauru itote hawyi meimuēwat Iuteuria akag ko'i tawa Ierusalēi kaipywiaria ti'apypueri Pauru hawyi ta'atunug sehay sa'ag tuete ma'ato yt ta'atumoheg kuap i Pauru kuasa hap. ⁸ Mi'i hawyi Pauru ta'am na'yn i'atupy'asetpe hawyi ihay kahato tuwenoi i'atuepe – Yt kat hin i ti rat sa'ag atunug e. Yt pywo pe i uikuasa e. Yt kat i i atunug sa'ag ei'e hap ewy e. Yt karāpe i uhehay sa'ag atunug ui'ywania Iuteuria wo'onāpin hap ete Tupana aināpin hap ete i'ewyte yt karāpe i uhehay sa'ag atunug Tupana mōtypot yat koro ete i'ewyte wyti yt karāpe i wētup sehay sa'ag atunug wuat'i porekuat koro mesuwat yi totiat Sesa ete e. Pywo ti rat yt kat ete i uhehay ko'i ko'i uhyt'i'in ei'e hap ewy e Pauru haty wo tuwenoi. ⁹ Mi'i hawyi morekuat Posiu Wetu topyhu'at teran Iuteuria upi. Toiky'esat kahato itotiararia towyria'in wo hap toiky'esat kahato tuwemowato hap i'atuwanētup hawe. Mi'i haype to'e Pauru pe – Uhyt Pauru e en apo epot'am neran Ierusalēi kape. Itote wyti aru are'e epe sio en waku sio en yt naku i hap ete e morekuat Wetu Pauru pe. ¹⁰ Ma'ato Pauru tiwesat – Yt areto teran i ra'yn Ierusalēi kape mehī ma'ato wuat'i potypot koro Sesa po pe areīne'en neran mi'i piat uikuap hamo sio uito waku sio yt e hamo mehī e. Pywo ti rat etikuap ta'yn yne uhetiāt aikotā yt kat i uiminug

sa'ag ui'ywania Iuteuria ywania ete hap mi'i pote yt areto teran i tawa Ierusalrēi kape mi'iria upi ma'ato areto teran aiporekuat koro Sesa kape hawyi iwē pyi atiky'esat sehay pywuat sio uito waku sio yt e hap. ¹¹ Uito yt nakuat i pote waku ui'apiheg ma'ato pywo ti rat yt kat i atunug sa'ag e. Pywo ti rat mekewat wāi'e hap iwato rakat ete ati'atu'aparap sa'ag mote pyno waku ui'auka uiminug sa'ag po'ypyi. Ma'ato yt atunug i pote yt naku i ui'auka e Pauru. Ma'ato yt pywuat i uikuasa hap ete yt naku i uhum Ierusalrēi miaria pe e. Mi'i pote koitywy uipopap kahato aiporekuat koro Sesa kape uikuap hamo waku sio yt e hamo e Pauru morekuat Wetu pe. ¹² Mi'i hawyi morekuat Wetu ihay ra'yn tonāpin haria wywo temiit po'og ikuap takaria wywo hawyi toiwesat Pauru pe — Pyno ereto teran aipotypot Sesa kape pote pyno waku woropo'oro Sesa kape to'e hap kuap hamo en waku sio yt e hamo e morekuat Posiu Wetu Pauru pe.

¹³ He'ihot'ok he'ihot'ok pe morekuat Eroti Akipa tehary'i Perenisi wywo put'ok'i'atu'e tawa Sesareia pe tawa Ierusalrēi myi to'oehay to'opiat Wetu wywuat hamo. ¹⁴ Tukup-te'en porap'i itotiat hawyi morekuat Wetu henoī ra'yn i'atuepe yne Pauru etiat — Uhe'yianmiat morekuat Werisi toto meiūpepyi turan totoiat uipo pe wētup ok miit tomipyhik e. ¹⁵ Mi'i hawyi areto tawa Ierusalrēi kapiat turan pa'i kororia nagnia wywo tō'ē uhowawi Pauru kuasa hamo e. ¹⁶ Ta'atuky'esat ui'e Pauru piat hap i'auka hamo hap e ma'ato ati'atuwesat — Wāi ne yt mi'i tā i urutoria Humanu'in inug. Kat pote urueko ti mi'i tā hap ete urutunug sa'awy'i uruterut miit mi'apiheg neran nakat ikuasa haria wywo morekuat kape i'atuehay kuap hamo pywo sio yt hap kuap hamo. Mi'i tā ti urutunug uruto. Mi'i hawyi waku i'atumikuasa henoī morekuat pe tewaku hap i'atuehamo are Iuteuria pe tawa Ierusalrēi notiaria pe e. ¹⁷ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e to'owywo mi'i hawyi meremo he'ihot'ok pe ara'apyk morekuat ehay nug hap tote hawyi are'e — Eweterut ro mekewat ihainia Pauru e. ¹⁸ Irokirē i'atupoī'ām Pauru etiat ihay rakaria hawyi yt kat i ta'atuhenoī iwato Pauru minug sa'ag uhepe ma'ato uimiekatup sehay yt te'ero'e hin i e. ¹⁹ Ma'ato Iuteuria wemohey hit hap etiat sehay ko'i i'atueko etiat sehay yn ta'atuhenoī uhepe. Mekewat miit Iesui e hap het rakat ku'uro hap etiat yn ta'atuhenoī itote ma'ato Pauru to'e — Iku'uro wen ma'ato iku'uro sese hawyi ihāite i ra'yn Iesui katupono tuwētem i ra'yn gu'uro pyi e i'atuepe e morekuat Wetu morekuat Eroti Akipa'in me. ²⁰ Mi'i hawyi uhehay teran waku sio yt e hap enoī hamo pāi ma'ato yt kat are kuap i kat pote yt atikuap kahato i i'atueko hit ko'i e. Mi'i pote apo'are Pauru pe — Epap apo tawa Ierusalrēi kape itotitaria piat ikuap kahato hamo wakuat en koitypuo yt e hap kuap hamo e. ²¹ Ma'ato Pauru to'e uhepe — Yt uipap i tawa Ierusalrēi kape ma'ato areto teran aiporekuat koro Sesa kape katupono mi'i yn ni waku ikuap uhetiāt e mi'i pote uipap kahato howawi e uhepe. Mi'i hawyi — Pyno waku e'e hap ewy are'e itote hawyi mesup meiūpe Pauru atimoheg na'yn e. Meiūran wyti atipo'oro teran wuat'i porekuat koro kape ui'e Iuteuria piat hap ewy e morekuat Wetu. ²² Mi'i hawyi morekuat Akipa tiwesat — Uito i'ewyte arewanētup teran meiēwat Pauru ehay kape meiūpe mehī e. Mi'i hawyi Wetu tiwesat — Pyno waku mehī e waku mūki'ite aru pyno eweikuap mehī yne uimipyhik Pauru ehay e.

²³ He'ihot'ok pe hawyi tut ra'yn morekuat Akipa tehary'i Perenisi wywo morekuat Wetu yat wato kape mekewat miit'in wo'onāpin hap yat kape ta'atuesokpe kahuria wywo tō'ē. Te'eruwepainug kahato morekuaria ewy. Mi'i hawyi tuwehyt'ok wo'oehay hawe surara akagnia wywo. Wuat'i tawa Sesareia kaipywiaria tu'isaria wywo tuwehyt'ok. Mi'i hawyi Wetu to'e tesurara koro pe — Eterut ro uhowawi uimipyhyp Pauru meikowo e. Mi'i hawyi toterut Pauru hawyi toipag wuat'i ō'ē haria py'asetpe. ²⁴ Mi'i hawyi Wetu to'e wuat'i ehamo — Morekuat Akipa uhehay teran ewywo i'ewyte meiūpiat gupte'en haria wywo e. Ewei'akasa ro meiūwat ihainia Pauru kape e. Ga'atpo Iuteuria — Waku eti'auka mi'i miit i'atu'e uhepe meiūpiaria Ierusalrēi kaipywiaria e. ²⁵ — Ma'ato yt naku i are katupono yt kat i tutunug sa'ag sese i'auka hamo are. Mi'i are'e hawyi Pauru

to'e uhepe i'atuehamo — Uipap kahato aiporekuat koro Sesa kape uito waku uito sio yt naku i e hap kuap hamo e uhepe e. ²⁶ Mi'i pote atipo'oro aru are'e itote e Wetu. Pyno atipo'oro aru e ma'ato mesup te ti meiūwat miit etiat yt kat e hap kuap i te atiwān Sesa kape e. Pyno uipowyro ro kat som waku atiwān miwan me e. Pyno apo ere'e ro Pauru pe e Wetu Akipa pe katupono yt kat i tutunug sa'ag morekuat Sesa wāi'e hap ete e. ²⁷ Pyno waku watiwān aiwanētup hap morekuat Sesa kape kat som kat som watipuēti sa'ag Pauru minug hap ok tā e. Mi'i watunug hawyi waku pe areīne'en Sesa wanētup hawe ahēt yne wywo atipo'oro miwan hawyi e. Ma'ato atipo'oro uimipyhyp Pauru morekuat Sesa kape yt kan hamo i hawyi yt iwe'eg hin i rakano aru areīne'en ui'akag wanētup hawe e morekuat Wetu morekuat Akipa'in me.

Pauru minug sa'ag sio yt hap kat hap etiat atiwān mesuwe uito Iruka.

26

¹ Mi'i hawyi morekuat Akipa to'e — Pauru e mesup ta'yn waku ehay ewetiat uruepe e. Waku en pote etimoherep to ewaku hap uruepe e morekuat Akipa. Mi'i hawyi Pauru tuwemopoī'ām tehay hamo to'ywānia Iuteuria eko ewywuāt. Mi'i pote itotiarā i'atupo'inik kahato. ² Mi'i hawyi Pauru ihay ra'yn — Morekuat Akipa e waku kahato uruipuēti en mehī katupono Iuteu ywānia eko kuap kahato hat en. Ha'awytepyi uruikuap uruwanētup hap kuap kahato hat en hap e. Mi'i pote uhehay kuap kahato hano aru ereīne'en e. Mi'i pote yt areken'ē hin i uhehay moherep epiat hamo uru'ywānia ky'e hat en mote e. Ui'ywānia Iuteu ywānia i'atuehay ko'i ko'i kahato mesup uhete mehī ma'ato yt pywo pe i hap e. ³ Uimowepit ro en katupono etikuap po'og irania'in kai Iuteuria eko ko'i to'oehay awāi awāi hap ko'i e. Mi'i pote ehekatup kahato pyno uhehay mehī e katupono areīne'en epo pe uheko kuap hamo sio uito waku rakat areīne'en sio yt hap kuap hamo mehī e. Pyno ewetum no ehewaure ka'a ko'i uhepe mehī'in mana'in e. ⁴ Ta'i Ierusarēi miaria Iuteu ywānia uikuap kahato sa'awy'ipyi ui'ywā'i pyi te uitag hap uheīne'en hap ta'atukuap kahato torania tawa Ierusarēi miaria e. ⁵ Sa'awy'ipyi te mesup te uikuap kahato ui'ywānia Iuteuria e. Mi'i hap ta'atuhenoī teran mote ta'i ta'atuhenoī kuap kahato katupono uimotag haria mi'iria e. Ha'awytepyi areīne'en po'og i'atueko kuap kahato hano torania kai areīne'en e. Ta'i mi'i pote uinug sa'awy'i i'atueko yne moherep hat akag wo e. Ta'i uhēt'ok itote sa'awy'i ui'ywānia wo'onāpin hat koro i'atu'e sa'awy'i e. Ui'ywānia tikuap kahato aikotā ha'awytepyi wuat'i e'at pe i'atueko yne yne atunug at ka'ap hap. ⁶ Morekuat Akipa etikuap apo aikotā uru'ywānia irania'in wo'onāpin haria timohey kahato aiku'uro hawyi aipiit tuwētem i gu'uro pyi hap e. Ma'ato irania'in uru'ywānia aiku'uro hawyi aikahuro sese ra'yn wuat'i e'at pe e hap ta'atumohey hap etikuap e. Pyno mi'iria yt i'atuwese hin i uhete mehī katupono atimohey kahato aiku'uro hawyi Tupana aimoieīne'en i aipiit wywo hap e. Ta'i atimohey yne uipy'a puo katupono sa'awy'i Tupana to'e uru'ywānia urue'ase'i'in me — Atimoieīne'en aru eipiit eiku'uro hawyi e mesup te ahepe yne e. ⁷ Ta'i uru'ywānia Iuteuria 12 ywānia urutukupte'en are mi'iria timohey kahato Tupana e hap — Woroho'omoieīne'en aru e hap i'ewyte uito atimohey kahato Tupana piat — Atimopakup i aru eipiit e hap uru'ywānia ewy e. Mi'i pote ti rat irania'in — Urutoria yt imohey i haria — Wāi'i'atu'e uhepe at ka'ap e. Ma'ato ati'atumu'e te pote irania'in Iuteuria uipun neran ui'auka teran ehay pyi e. Morekuat Akipa e mesup ta'yn koitywy ti put'ok'e ra'yn Tupana piat — Atunug aru e hap. Ga'atpo toihep ta'yn gu'uro pyi Tosa'yru sese ipiit wywo e. Mi'i ui'e hap monik hamo ui'auka teran mesup eipo wo uiwyria'in e Pauru. ⁸ Kat poteī yt eweimohey i mekewat iku'uro rakaria yne aru Tupana ti'atuhymut gu'uro pyi e hap. Kat pote yt imohey haria wo i eweikupte'en eipe e. Kat poteī yt eweimohey i watoīne'en ne aiku'uro hawyi e hap e katupono ainug hat Tupana aimoieīne'en kuap katupono toha'awynug na'yn toihymut ra'yn Tosa'yru to'e hap ewy e.

Mi'i tupono eweimohey ro e. ⁹ Sa'awy'ite ma'ato ei'ewy yt atimohey hin i e. Mekewat e'at pe ti yt uiwese hin i areñe'en yne imohey haria ete e. Pywo ti rat sa'awy'i mekewat Iesui tawa Nasare kaipywiat ewanĭkap koro wo areñe'en e. Mekewat e'at pe ati'atumoma teran Iesui set mesuwat yi totepyi e. Mi'i haype ati'atumoweityk teran yne yne imohey haria e. Yt naku i yn atunug Iesui ete sa'awy'i e. ¹⁰ Sa'awy'i tawa Ierusalēi me ati'atu'uka Iesui emiit yt naku i hap ewy atunug mi'iria ete e. Irania'in ati'atupyhyp wo'opyhyp hawe imohey haria wakuaria Tupana ewywuaria pytkai e. Mekewat e'at pe pa'i kororia – Waku wati'atu'uka mi'iria sio yt i'atu'e uhepe. Mi'i pote – To'iro wati'atu'uka are'e yn. Mi'i hawyi pa'i kororia mi'airo wo areñe'en Iesui mohey haria moweityk tawa Ierusalēi piat hamo e Pauru. ¹¹ Karania wo wewua'i ati'atupak pak imohey haria wuat'i Iuteuria wat yat Tupana mōtypot yat pe e. Atiky'esat kahato waure'i'atu'e mekewat i'atuepiat Iesui mohey hap ete hap e. Marak'a wo sese areñe'en i'atuete. I'atuehay sa'ag Tupana etiat hap atiky'esat kahato e. Sa'awy'i tawa iraniam'in ati'atupugha ati'atu'apiheg imohey haria e. ¹² Mi'i hawyi areto tawa Tamaku kape imohey haria itotiarua atusaty'i saty'i hamo e. Uipo pe atioto miwan pa'i kororia kaipywiat uipo'oro hap imohey haria yne apiheg hamuat hap e Pauru. ¹³ Mi'i hawyi ma'ato atposake turan uito mu'ap upi turan ara'akasa ariāty hapyke kahato rakat kape po'og po'og at hapyke hap kai hap kape araha'at mehĩ e. Yt uheso hin i morekuat Akipa e katupono iraniam'in surara'in uhupiarua tikuap yne mesuwat ui'e hap pywuat e hap katupono mi'iria i'ewyete te'era'akasa yne mekewat mu'ap upiat ariāty hapyke uhetiāt hap kape e. ¹⁴ Mi'i ariāty put'ok'e kahato uhete hawyi ara'at kahato ra'yn yi kape hawyi atikuap sehay uity pusu puo mekewat uru'ywania Epaiku pusu puo – Sauru Sauru e kat e hap upi kat e hap upi uimosaty'i saty'i kahato en mehĩ e. Karāpe wati'atumoewyry aihūria kawaru ko'i mory'a koro iāi wo hawyi tuwat meremo ma'ato aihū yt toto teran i hawyi tu'uka to'opy wywo mekewat mory'a ete. Mi'i hawyi po'og po'og haty hap toipuēti e. Mi'i e hap ewy ereñe'en. Mi'i pote po'og haty ra'yn eete mehĩ e uhepe mekewat ariāty toñe'en kahato uhete turan e. ¹⁵ Mi'i hawyi apo'are – Uweĩ En Uika'iwat are. ¹⁶ Mi'i hawyi uiwesat – Uito ti Iesui emi'apiheg apiheg e hawyi erepoĩām no Sauru e katupono woronug neran en uheropat hano e. Mesup woro'airo en uhemiiit no uhehay moherep hamo uimoherep wuat'i ywania kapiat hamo woro'airo mesup Sauru e uhepe. Atiky'esat etimoherep miit'in me ewa'akasa mesuwiat hap i'ewyete atiky'esat etimoherep miit'in me yne uhepiat emo'akasa mesuwiat hap mehĩ e uhepe e. ¹⁷ Waku e'ywania kape i'ewyete iraniam'in ywania kape woropo'oro ma'ato areñe'en aru ewywo ewanĭkaptia po piat ereñe'en turan. Epowyro hat areñe'en aikope aikope ereto hap upi e uhepe. ¹⁸ Woropo'oro en wuat'i miit'in kape e. Mi'iria tukupte'en aikotā yt ihapytig i rakaria ewy katupono yt karāpe i te'era'akasa te Tupana ta'atupy'a pe yt ta'atumohey i pote. Mi'i pote woropo'oro en i'atumoehapytig hamo mekewat i'ypyrywiat hap kaipyi uhe'ariāty hot kapiat i'atumo'akasa hamo e. Mesuwarotiarua yt uimohey i te haria yne ahiag po pywiaria tukupte'en e. Mi'i pote woropo'oro en ahiag pohari hamo e. Mi'i hawyi ti aru uipo piaria wo ra'yn mi'iria tukupte'en uhyt e uhepe itote e. Mi'i hawyi ti aru wakuaria uimēpyt'in no ra'yn te'eropyhu'at e. Uimohey haria ti aru uha'yru'in uhaki'yt'in sem ko'i my'asetpe ahytmoi wuat'i e'at pe eti'atumu'e uhetano hawyi e uhepe. Mi'i tā ti aru atunug uhyt e uhepe mekewat mu'ap upi tawa Tamaku kapiat uhewyry turan e Pauru. ¹⁹ Morekuat Akipa e mi'i hawyi uimiētup atipy kaipywiat sehay yt atiwaure hin i mehĩ e. Ta'i to'e uhepe e hap ewy atunug at ka'ap ha'awytepyi mesup te mi'i yn atunug mehĩ e. Ta'i atunug na'yn Tupana mimoherep imiky'esat ok tā e. ²⁰ Mi'i hawyi areto ra'yn tawa Tamaku kape hawyi itote ati'atumu'e kahato itotiarua – Ewei'atoiat ro yne eiminug sa'ag ko'i hawyi ewei'aipok to Tupana kape hawyi ewetunug no eipy'a pyi wakuat miit'in me eimimohey moherep wuat'i piat hamo are yn tawa Ierusalēi miaria pe. I'ewyete yi Iuteu totiarua i'ewyete aikope aikope iraniam'in ywania tukupte'en hap

totiaria ati'atumu'e Uruka'iwat ete e. ²¹ Mi'i hap upi ga'atpo irania'in ui'ywania Iuteuria tawa Ierusarēi miaria i'atupy'ahak kahato uhete hawyi ta'atupo'oro surara'in ui'auka hamo e. ²² Ma'ato Tupana uhehakyera'at ra'yn porap ui'auka hap turan i'atupo pyi e. Ta'i uihep esurara'in i'atupo pyi e. Waku kahato rasig Tupana katupono mesup areīne'en mesuwe ihay moherep hamo to'e hap ewy e. Wētup ehay yn ahenoi kahato ihaky'e'i rakaria pe hekat rakaria pe. Wētup ehay yn ahenoi henoī mekewat sa'awy'iwuat sehay Tupana mimoherep yianmiaria ehay nimuaria ehay ewywuāt Musei ehay ewywuāt yn ahenoi henoī wuat'i pe i'ewyte ehepe e Pauru. ²³ Aikotā yianme ta'atuēnoi – Aipotypot Tupana Mipo'oro tut aru ho'opot hamo gu'uro pywīat wētem sa'awy'iwuat hanuat i'atu'e hap ewy are'e yn e. Aikotā sa'awy'i Tupana ehay moherep haria ta'atuhenoi hap ewy aikotā Tupana Mipo'oro topyhu'at aru hētyhot rakat ewy Iuteu ywania pe i'ewyte irania'in ywania pe i'ypyryp hap hep hamo hap ta'atuhenoi yianme hap ewy yn uhehay e. ²⁴ Sa'awy'iwuaria mienoi ewywuāt yn ahenoi kahato te mesup morekuat Akipa e Pauru turan morekuat Wetu ihay tek ta'yn tehay pirik wo – Pauru eso'ok kahato ra'yn uhyt e. Ta'i eremoeso'ok ta'yn eremu'e poity'i pote e Wetu. ²⁵ Ma'ato Pauru tiwesat – Yt uheso'ok hin i pytkai i morekuat wakuat Wetu e. Ma'ato ti ahenoi ehepe pywuāt sese sehay. Yt heso'ok takat ehay ewy i uhehay e. ²⁶ Ta'i morekuat Akipa tikuap kahato pywuāt ui'e hap yne katupono mi'i pote yt aremōti hin i uhehay pupi katupono yt mig'i wo hin i Iesui tuwētem gu'uro pyi e. I'atu kahato Iesui kapiat akasa haria Ierusarēi me e. I'ewyte morekuat Akipa ti'atukuap kahato yne Mi'i Miit etiat are e Pauru morekuat Wetu pe. ²⁷ Mi'i hawyi Pauru to'e – Morekuat Akipa etipywo apo Tupana ehay moherep haria sa'awy'iwuaria mienoi ko'i Mi'i Miit etiat e. Ta'i atikuap kahato uipy'a pe imohey hat ereīne'en hap e Pauru. ²⁸ Mi'i hawyi morekuat Akipa tiwesat – Pāi porap uinug Iesui mohey hano en e Pauru pe. ²⁹ Mi'i hawyi Pauru tiwesat – Mi'i hap yn ahētup Tupana pe e. Atiky'esat kahato yne eipe urupotypot Iesui mohey haria ui'ewy hap yn ahētup at ka'ap Tupana pe. Waku pe kahato Tupana Mipo'oro mohey sese haria eweikupte'en ui'ewy hap pāi. Atiky'esat uipy'a pe yne eipe ui'ewy hap e. Ma'ato yt atiky'esat i eipe wo'opyhyp hawe uito ewy hap e. Toran na'yn ui'e hap mehī'in mana'in e Pauru.

³⁰ Mi'i hawyi morekuat Wetu ipoī'ām morekuat Akipa ehary'i Perenisi wywo hawyi yne itotiaria i'atupoī'ām hawyi tuwat yne ra'yn Pauru pyi. ³¹ Morekuaria tuweran hawyi – Pywo ti rat yt kat e i toi'aparap i'atu'e to'ope. Yt naku i mi'i miit ewywuāt wo'opyhik hawe i'atu'e to'ope. Yt kan hamo i wati'auka mi'i miit Iuteu ywania miky'esat ewy katupono yt toi'aparap hin i i'atu'e morekuaria to'ope Pauru piat pe. ³² Mi'i hawyi morekuat Akipa to'e morekuat Wetu pe – Meiēwat emipyhyp Pauru waku pe toīne'en uiwanētup hawe e. Pyno waku etihep mekewat wo'opyhyp hap wyi. Etiky'esat pote waku ra'yn mipo'i pok wen ma'ato toto teran morekuat koro Sesa kape pote waku watipo'oro mi'i miit imiky'esat ewy e morekuat Akipa morekuat Wetu pe.

Mi'i hap etiat atiwan yne mesuwe uito Iruka.

27

¹ Mi'i hawyi morekuat Wetu to'e tesurara koro Iuriu pe – Mehī e atipo'oro teran uimipyhik Pauru i'ewyte irania'in uimipyhik ko'i aipotypot koro Sesa kape ahetama Itaria kape e. Pyno etikaykay ro ahesurara'in sem hawyi etum no Pauru i'ewyte irania'in i'atuepe hawyi eweipo'oro ro mi'iria yne ahe'yara koro pe aipotypot Sesa kape ahetama Itaria kape e. ² Mi'i hawyi urutuwehyt'ok ta'yn yara wato tawa Ātamitinu kaipywīat pe. Mi'i hawyi urutuwat yi Asia hypopy upi. Mi'i hawyi urutuwe'apun ihy pya kape. Uruwywo toto Aritaku yi Masētunia tawa Tesaronika kaipywīat. ³ He'ihot'ok pe put'ok'uruto'e tawa Sitāu me. Mi'i hawyi surara koro Iuriu iwese kahato tomipyhik Pauru ete – Waku ereto ewyria'in yat kape e. Waku erenuk itote e Pauru pe. ⁴ Mi'i hawyi urutuwat i ra'yn yara koro puo tawa Sitāu myi ma'ato wasere yt urupowyro i

kahato. Uruowa kape pote urutuwat yi hit y'y py'asetpiat Sipiri kape wasere re'ym me yity'ok og muo urutuwat. ⁵ Yi hit Sipiri totepyi urutuwat y'y wato sakpo pya wuat yi Sirisia kape yi Pāwiria upi. Itote pyi put'ok'uruto'e tawa Mira yi Irisia tote. ⁶ Tawa Mira tote surara akag tipuēti wētup yara wato tawa Aresātira kaipywiat yi Itaria kapiat. Toipuēti hawyi urupag yara wato pe. ⁷ Mi'i hawyi urutuwat hepamo karania e'at ne'i urutuwat wasere owa kape yi hit y'y py'setpiat yi ywypy'i'a Kereta kape. Mi'i hawyi porap put'ok'uruto'e yi a tawa Nitu ete ma'ato wasere wato poity'i pote urutuwat y'y sakpo wasere ywyt puo yi a y'y py'asetpiat Kereta kape urutuwat ywypy'i'a Saumuna sakpo. Yity'ok og muo urutuwat teran ma'ato niatpo kahato urutuwat. ⁸ Mi'i hawyi put'ok'uruto'e wētup wā note misset'ok wā wakuat e hap tote yt pya i tawa Iraseia pyi. ⁹ Mi'i hawyi wasere poity'i y'y ete pote aipohari kahato itote. I'aman mot hap e'at yt pya i pote wasere kahato toīne'en y'y wato ete. Mi'i hawyi yt uruewry kuap i at ka'ap. ¹⁰ Mi'i hawyi Pauru to'e yara wato piaria pe — Uhyt'i'in e atikuap ta'yn uipy'a pe yt naku i tut ahewry hap ete. Waho'opot kahato irane ti. Ta'i aipohari irane hap ti atikuap ta'yn. Ta'i yt naku i hamuat wyti ahekare'en ko'i ete ahe'yara koro ete i'ewyte aheīne'en hap ete tut hamuat e Pauru yara piaria pe. ¹¹ Ma'ato surara akag timohey po'og yara wato āpokiat irokirē yara ka'iwat ehay po'og Pauru ehay kai. Ma'ato Pauru ehay yt totomohey hin i Tupana e hap pytkai. ¹² Mi'i pote — Mekewat wā tote yt naku i i'aman mot pe watukupte'en mesuwe i'atu'e ta'atuehay wo. To'iro watuwat meiūpepyi i'atu'e porap yne. Mi'i pote waku wahā'āg sio put'okwato'e yi Wenise tote sio yt i'atu'e. Itote waku kahato watokosap i'aman mot yi Kereta wā note i'atu'e. Kat pote mekewat wā kaipyi wata'akasa at apyk hap kape aikope wasere yt tut i hap kape i'atu'e to'ope. Waikiru kawiat aria'yp posak iā'ākap kape heremo pote itote waku ahe'yara wato eiam mo i'atu'e. Mi'i pote waku kahato katupono wasere yt i'auka kuap i ahe'yara itote i'atu'e torania yara koro akag ko'i to'ope. — Yt naku i rat watuwat mesuwepyi mehī'in e Pauru pytkai — To'iro i'atu'e yn. ¹³ Mi'i hawyi wasere ran put'ok'e at posak kaipyi urue'yara koro ete hawyi — To'iro to'iro mesup ta'yn waku watuwat i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atuhep y'y pyi yara wato asaity nug hap. Mi'i hawyi urutuwat i ra'yn ihypopy upi yt pya i po'og yi ywypy'i'a Kereta kai. ¹⁴ Mi'i rokirē saīke urutuwat hawyi wasere kahato i ra'yn put'ok'e uruowa ete ihyemyi'a koro kaipywiat tut urumogyt hap. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — Yt naku i kahato meiē wasere i'atu'e. Mi'i hawyi po'og na'yn put'ok'e haty wo hawyi ywytu uato ra'yn ikohyeput kahato uruewa ete mekewat at sakpo hap kaipyi waikiru wato ieīne'en hap kaipyi tut. ¹⁵ Mi'i hawyi mekewat ywytu uato te'eropun haty wo urue'yara koro. Mi'i hawyi yt urutuwat kuap i wasere owa kape. Mi'i pote urupohep yara wato mohāpyk hap ete hawyi uruereto wasere yn na'yn. ¹⁶ Mi'i hawyi wētup yi ywypy'i'a hit Karauta e hap het rakat og muo urutokoka'at. Niatpo kahato urutuwat wasere upi hawyi urutopag urue'yara hit urumiekyi saity upi urue'yara wato pe y'y pyi. ¹⁷ Mi'i hawyi uruimoheg urue'yara hit ihēg me hawyi uruipo'i po'i yne urue'yara koro saity wato wo ipikpik hap pupi yne aria'yp moheg hamo. Mi'i hawyi uruihep wasere eiam uruekyi hap wasere upiat yara wato moewry hap esokpe wato katupono urutoken'ē mekewat ywytu uato hesaika kahato rakat pupi. Koran ti itu yt put'ok'uruto'e i teran yi og me miit'in u hap yi perup y'y kawiat hap pupi. Mi'i hawyi meremo urutuwat wasere upi aikowo aikowo wasere miky'esat ewy. ¹⁸ Mi'i hawyi at ka'ap wasere wato ti'auka auka y'y pe urue'yara koro. Mi'i hawyi he'ihot'ok pe hawyi ipotyī kahato hawyi — Uruku'uro hap yt pya hin i uruto'e uruto'ope. — Pyno to'iro watipugha ahekare'en yne y'y pe yara koro pehorō'i hamo. ¹⁹ Mye'ym e'at hawyi uruipugha ra'yn y'y pe yara wato asaity ko'i uruipugha yne urupo wo ywytu uato ipoity'i pote. ²⁰ Mi'i hawyi karania e'at ne'i ra'yn urutukupte'en itote i'ypyryp we yt uruikuap hin i. Yt tuwekuap i at waikiru ko'i hun moity'i pote. Itote ywytu uato pote wasere uato kahato at ka'ap. Mi'i hawyi — Ta'i watopap watopap irane wyti i'atu'e to'ope itote. Yt uwe i meiū aipowry kuap

hat i'atu'e yara wato apykok haria. ²¹ Karania e'at ne'i ra'yn itote yt kat i i'atumi'u yt te'erenuk i e. Mi'i hawyi Pauru ipoĩ'ãm i'atupy'asetpe hawyi to'e — Uhyt'i'in pywo pe ti are'e sa'awy'i ehepe — Yt eweiwat rei'o mesuwat wã pyi y'y koro kape are'e sa'awy'i einãpin hap are. Ma'ato uhehay upiat eweipyhu'at sa'awy'i pote yt watuwat i sa'awy'i yi ywypyi'a Kereta pyi mesuwat ahepiat ho'opot hamuat kape ahekat ko'i pugha hamuat kape yt watuwat i e. ²² Ma'ato meiũ woroho'onãpin i ra'yn. Pyno eiwepit ro katupono yt uwe i wyti eipe wuaria iku'uro irane e Tupana e. Pywo ti rat ahe'yara koro yn aru iku'uro e Pauru yianme. ²³ Kat pote mûki meke atipy piat Tupana emiit put'ok'e tehay uhepiat hamo e. Pywo ti Tupana sese tipo'oro uhowawi temiit sese atipy kaipyi katupono uito hemiit sese e. ²⁴ Mûki Tupana mipo'oro to'e uhepe — Yt ereken'ẽ tei'o Pauru katupono yt eku'uro hin i ti aru mesup katupono woropo'oro en morekuat koro Sesa mu'e hamo mehĩ e uhepe. Mi'i pote ti aru Tupana tiehakyera'at yne ewywuaria mesuwat yara koro piaria e uhepe mûki Tupana mipo'oro e. ²⁵ Uiwyrria'in uito atomohey kahato Tupana mienoi uhepiat aikotã Tupana to'e uhepe hap ewy wyti aru tutunug yne to'e hap ewy topyhu'at aru e. Mi'i pote eiwemowepit ro katupono Tupana ahehakyera'at yne ywytu uato po pyi mesup to'e hap ewy. ²⁶ Pywo wyti aru put'okwato'e yne wētup yi emyi'a ete e. Mi'i tote wyti aru ahe'yara koro iku'uro sese ma'ato aito yt aiku'uro hin i e hap yn atikuap ta'yn Tupana e hap ewy re e Pauru yianmete.

²⁷ Mi'i hawyi 14 e'at turan wātym muo ywytu uato popuo urukohyewyry kahato mekewat yara koro puo mekewat hyemyi'a koro Atiatiku e hap het rakat puo ma'ato yt minwato'e hin i. Mi'i hawyi mekewat yara koro ka'iwaria tikup ta'yn yt pya i yi kawiat watoĩne'en hap. ²⁸ Mi'i hawyi ta'atupun y'y hy pya hap iã'ãg hap y'y pe. mekewat nu saity etiat hap ihy pya sio yt kuap hamo. Mi'i hawyi hã'ãg hã'ãg turan toĩne'en ihy pya hap 20 iã'ãg hap yi kape. Tuwat po'og na'yn yianme hawyi ta'atuiã'ãg i ma'ato mi'i hawyi 15 iã'ãg hap yn na'yn ihy pya hap ta'atupuēti. ²⁹ Mi'i hawyi te'eroken'ẽ kahato hawyi — Ta'i put'okwato'e aru meremo yēpe enu wato ete i'atu'e haty wo. Tuwe'auka ti aru urue'yara ta'atu'etu. Mi'i pote ta'atupun ta'atue'yara etu'a pyi i'asaity ipoty rakat imopyhu'at hap ko'i. Mi'i hawyi urue'yara topyhu'at iheg me tosaity ko'i ete. Mi'i hawyi merep ta'yn ta'atuky'esat kahato ihot'ok hap. ³⁰ Mi'i hawyi yara koro ka'iwaria te'eropopy teran yara koro pyi ta'atue'yara hit puo yt uwe ehamo i. Mi'i pote ta'atumo'apyk mekewat yara hit y'y pe. Mi'i hawyi te'ero'e — Pywo pe ti iãpo uruimoheg neran ipoty rakat i'asaity nug hap ete yara koro i'atu'e. Ma'ato i'atueso ne'i te'eropopy teran haype. ³¹ Mi'i hawyi Pauru to'e surara'in akag me — Wã nei'o yara ka'iwaria e. Ma'ato eweiwat mekewat yara hit pe pote ti aru eweipap yne yne ra'yn e Tupana uhepe e. ³² Mi'i pote surara'in titek ta'yn yara hit asaity ko'i. Mi'i hawyi yara hit ta'at ra'yn yara koro pyi hawyi toto ra'yn y'y upi yt uwe wywo i. ³³ Mi'i hawyi yt pya i ra'yn ihot'ok turan Pauru to'e i'atuepe — Mehĩ'in e to'iro watenuk e katupono koity'i 14 e'at ra'yn yt kat i ra'yn mi'u ewetu'u kat pote mu'ap upi ipoity'i pono yt ewehenuk teran i e. ³⁴ Mi'i pote woroho'onãpin ewehenuk to uheywyt'in are katupono mi'i ewetunug mote ehesaika i ra'yn e. Pywo ti rat — Yt uwe i eipe iku'uro meiũpe i'ewyte yt kat i ti aru haty ehete e Tupana uhepe ga'atpo e Pauru yara piaria pe. ³⁵ Mi'i hawyi Pauru tat man topo pe hawyi to'e Tupana pe — Waku emiium Uru'ywot e hawyi toipat'ok pat'ok wuat'i ehamo hawyi tutu'u sa'awy'i wuat'i ehamo. ³⁶ Mi'i hawyi i'atuwepit kahato itotiarria hawyi i'ewyte te'erenuk ta'yn Pauru wywo. ³⁷ Mi'i hawyi ta'atumorania yne miit'in yara koro piaria hawyi ta'atupuēti itote 276 miit ipuo. ³⁸ Mi'i hawyi i'atu'ok hawyi ta'atupugha yne yara pyt'at ko'i mi'u y'y pe ahe'yara wato ipoty'i kahato pote e.

³⁹ Ihot'ok hawyi te'era'akasa yi kape yara wato pyi ma'ato yt ta'atukuap i uwe etama toĩne'en itote hap. Mi'i hawyi te'era'akasa wētup ihy ypy hit. Mi'i tote toĩne'en yi kyt. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — To'iro yi kyt kape ahe'yara koro ehakyera'at hamo i'atu'e. Waku apo itote watiherep ahe'yara i'atu'e to'ope. ⁴⁰ Mi'i hawyi ta'atutek ta'atue'yara saity

pytyk hap y'y piat hawyi ta'atuma'am sokpe wato aria'yp ete. Mi'i hawyi – To'iro wasere upi yi kyt kape i'atu'e. Mi'i hawyi wasere tomoesaika tuetiat hawyi urutuwat yi kyt kape wasere wato upi. ⁴¹ Mi'i hawyi put'ok'uruto'e yara koro puo ihy esaika hap tote aikope y'y wo'opuēti hap tote. Itote hik'e kahato iheg me ra'yn nu wato ko'i tote topyhu'at iāpo yt hyry'e i ra'yn. I'ywyt'okpype ihy esaika tipikpik ta'yn yara koro hetu'a ete. ⁴² Mi'i hawyi surara'in te'ero'e ta'atuka'iwat pe – To'iro wati'atu'uka yne yne aimipyhik ko'i koran ti itu te'eropopy te'eruwe'yha wo ta'atu'etu to'ope. ⁴³ Ma'ato surara akag yt tiky'esat i tomipyhik Pauru auka hap pote yt ewei'atu'uka tei'o aimipyhik ko'i pāi e tesurara'in me. Mi'i hawyi to'e uruepe – We'yha kuap haria peso'ewei'e ro y'y pe. Put'ok'ewei'e mono yēpe ete e. ⁴⁴ Ma'ato irania'in yt we'yha kuap i haria waku eweiwat ro aria'yp pemu'e hat tote e surara akag uruepe yara piaria pe. Mi'i hawyi urutuwat ra'yn yara wato pyi yēpe kape aria'yp ko'i tote. Mi'i hawyi put'ok'uruto'e torania yēpe ete yt wētup ok i iku'uro y'y pe. Tupana ti'atuehakyera'at yne yne uruto to'e hap ewy.

Pywo put'ok'i'atu'e yēpe ete are uito Iruka. Mi'i hap etiat atiwan mesuwe.

28

¹ Mi'i hawyi put'ok'uruto'e mekewat yēpe ete yi kyt rote. – Waku kahato uruto'e yt wētup i aito iku'uro y'y wato pe waku kahato uruto'e. Mi'i hawyi tō'ē miit'in uruewawi mekewat yi a etawa kaipywiararia hawyi – Kat eī eiwat ehe'yi a set uruto'e i'atuepe hawyi – Yi a Mauta urue'yi a set mesuwe i'atu'e. ² Mi'i hawyi waku kahato uruipuēti meimuēwuararia yi ywypyi'a Mauta totiararia. I'atuwese kahato itote urupowyro kahato. Meremo ta'atu'uhu aria wato mekewat yi kyt yēpeke hawyi – Eiwemōpe ro meikowo mehī'in i'atu'e uruepe katupono uruena'ak kahato y'y wato pyi urutuwētem e. I'ewyte i'aman hewo kahato itote pote ira'ak kahato topyhu'at. Mi'i pote itotiararia meremo aria wato ta'atunug uruwemōpe hamo. I'atuwese kahato yi ywypyi'a Mauta wētup ywania uruto pytkai waku kahato uruipuēti. ³ Mi'i hawyi Pauru toto aria kat hamo. Toterut wētup apeman aria hawyi toiporokpun yne aria wato pe turan wētup moi miit auka rakat tuwētem aria apeman ka'a pyi hawyi iporok'at Pauru po ete haty wo. Mi'i hawyi ipo ete iheg me kahato topyhu'at. ⁴ Mi'i hawyi ywypyi'a totiararia mekewat Mauta piaria te'era'akasa moi Pauru po etiat hāi heg hap kape hawyi te'ero'e to'ope – Pywo ti ewy rat meiēwat miit wo'opot'auka hat toīne'en i'atu'e. Yt iku'uro hin i y'y koro pe ma'ato mesup iminug sa'ag sa'awy'iwuat tut howawi i'auka hamo i'atu'e. ⁵ Mi'i hawyi meremo Pauru tipun topo ete pyi mekewat moi aria wato pe hawyi yt haty i tuete ipo ete. ⁶ Mi'i hawyi itotiararia te'eraha'at kahato Pauru kape katupono ta'atuekatup ipuk aru hawyi aru iku'uro meremo hap mekewat moi yt naku i kahato rakat ta'atukuap pote ma'ato ta'atuekatup pot'i pytkai yt kat i haty Pauru ete. Mi'i pote wētup upi te'eruanētup – Pauru ti Tupana i'atu'e.

⁷ Mekewat e'at pe yt pya i yēpe kai tukupte'en itote go wato ko'i yi ywypyi'a akag Pupiriu e hap het rakat wat. – Waku kahato uruka'iwat uruporekuat Pupiriu i'atu'e itotiararia ywypyi'a piaria. Ihot'ok hawyi urutuwat ra'yn morekuat Pupiriu yat wato kape. Put'ok'uruto'e itote hawyi meremo – Eiwehyt'ok to e uruepe. Mi'i hawyi Pupiriu wywo urutokosap mye'ym e'at. Urutukupte'en waku kahato itote. ⁸ Mi'i hawyi uruipuēti itote morekuat ywot i'ahu kahato itote i'okpy su kahato rakat ipiit sakup hap wywo. Mi'i hawyi Pauru toto ta'akasa hamo hawyi – Tupana e etimoehāite Pupiriu ywot hap ahētup epe e hawyi tuwepoporokpun i'ahu kahato rakat rote hawyi meremo ihāite i ra'yn. ⁹ Morekuat Pupiriu ywot moehāite hap irania'in tikuap hawyi tō'ē tō'ē Pauru kape i'ahu rakaria ywypyi'a piaria. Mi'i hawyi i'ewyte Tupana ti'atumoehāite yne itotiararia Pauru po wo. ¹⁰ Mi'i hawyi itotiararia imōtypot kahato Pauru. Mi'i pote urutuwat hap e'at pe ta'atuhytmoi kahato urue'yara pe urumiereto mu'ap upiat urumi'u wuat kat ko'i kat ko'i urumiky'esat ok tā. ¹¹ Mye'ym ewaty urutukupte'en ywypyi'a Mauta tote

hawyi urutuwat i ra'yn wētup yara koro puo mekewat yara wato tawa wato Aresātira kaipywiat e'yara puo hei'aman mot ywypyi'a Mauta e hap totiat rakat puo. Mi'i yara wato set ti Tupana mēpyt paat e hap het rakat. Mi'i puo urutuwat yi Mauta pyi. ¹² Mi'i hawyi put'ok'uruto'e tawa wato Sirakusa tote. Mi'i tote urutopyhu'at mye'ym e'at. ¹³ Mi'i hawyi urutuwat i yi ēpeke pyi wētup tawa kape hawyi put'ok'uruto'e at upi mekewat tawa Iresiu tote. He'ihot'ok pe wasere at posak pyi waikiru Kurusa iā'ākap kaipyi tut ra'yn mi'i pote urutuwat i ra'yn wasere upi. Typy e'at hawyi meremo put'ok'uruto'e ra'yn tawa Puteuri tote.

¹⁴ Mi'i hawyi Tawa Puteuri totitaria Iesui mohey haria urui'atukat. Mi'i hawyi i'atuwese kahato uruete – Eweipyhu'at ro uruwywo uruywyt'in i'atu'e. Mi'i pote urutukup-te'en 7 e'at i'atu'yat rote. Mi'i hawyi urutuwat i ra'yn tawa Puteuri totepyi tawa koro Huma kape mekewat mu'ap yi upi. ¹⁵ Mi'i hawyi Iesui mohey haria tikuap ta'yn put'ok'uruto'e tawa Huma piat hap. Mi'i hawyi tō'ē tō'ē kahato uruewawi urukat hamo. Mi'i hawyi mekewat tawa hit Apiu e'oken note uruto'opuēti mekewat mye'ym ok weneru i weneru i e hap het rakat rote. Mi'i hawyi Pauru ta'akasa Iesui mohey haria sem ewawiat hawyi – Waku e Tupana pe tuwehum kahato iwepit i ra'yn.

¹⁶ Tawa Huma piat put'ok'uruto'e hawyi surara akag to'e Pauru pe – Woro'atoiat en uhesurara wywo Pauru e. Uimipyhik sese ereñe'en ne ma'ato waku uhesurara wywo ereñe'en wuat'i e'at pe aikope aikope emiky'esat ewy e Pauru pe surara koro.

¹⁷ Mi'i hawyi Pauru toñe'en Tawa koro Huma tote mye'ym e'at rokirē toi'atukaykay tuwewawi to'ywania meimuēwat Iuteuria akagnia toi'atukaykay tuwewawi tuwenoi hamo. Te'eruwa'atunug yne hawyi Pauru to'e i'atuepe – Ui'ywania e yt kat no i ti atoma'at ai'ywaniaria tawa Ierusarēi miaria pytkai uipyhik ta'yn itote ui'auka teran haype e. I'ewyte ai'ywot'in eko ewy atunug torania uimotag hap ko'i mesup te e. Mi'i pytkai uipyhik pe ariot ehowawi tawa Ierusarēi myi. Humanu'in esurara po pe areñe'en ne e Pauru Iuteuria pe. ¹⁸ Iuteuria akagnia tawa Ierusarēi miaria yt naku i i'atu'e uhepe – Ewei'auka ro Pauru i'atu'e Iuteuria akagnia Humanu ywania morekuaria pe. Mi'i hawyi Humanu ywania porekuaria apo apo'i'atu'e uhepe. Ta'atukat uiminug sa'ag ko'i itote wen ma'ato yt kat i sa'ag uhetaiat ta'atupuēti ta'atu'atukat kahato pytkai e Pauru. ¹⁹ Mi'i hawyi i'atupohep teran ma'ato wāi yt eipohep tei'o i'atu'e ai'ywania Iuteuria Humanu porekuaria pe ui'auka teran haype. Mi'i pote – Areto teran pyno morekuat koro Sesa kape waku apo uito sio yt kuap hamo are yn itote. Mi'i hawyi morekuaria uipo'oro meikowo ta'atu'akag Sesa kape ui'e hap ewy. Mi'i pote uhehay irane ikoro wywo e. Ma'ato uiwetaiat yn aheno morekuat Sesa pe e. Yt kat are'e i aru sa'ag ehetaiat ui'ywania i'ewyte yt kat are'e i ai'ywania tawa Ierusarēi piaria etiat ikoro pe e Pauru. ²⁰ Mi'i tupono moroho'okaykay eipe meikowo mesup ui'ywania ei'akasa hamo uhehay kuap hamo katupono ui'ywania eipe pote e. Uiwyrria'in ai'ywania timohey kahato Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat Ahehakyera'at kuap hat e. Mi'i pote mesup aito wato mohey kahato. I'ewyte Mi'i Miit yn uimiekatup katupono atimohey kahato Mi'i e. Mi'i aimimohey etiano mesup uipyhik hawe areñe'en ehehamo e Pauru to'ywania Iuteuria pe tawa koro Huma totitaria pe. ²¹ Mi'i hawyi ta'atuwesat Pauru – Yt kat i miwan sa'ag ta'atupo'oro uruewawi yi Iuteu kaipyi uhyt i'atu'e. Yt uwe i tut i'ewyte meikowo etiat enoi sa'ag hamo i'atu'e. ²² Pyno uruiky'esat eheno uruepe emikuap pakup i ko'i Mi'i Miit etiat katupono teke aru wuat'i ywania pe miit'in muo mekewat emimohey e. Mi'i pote irania'in – Yt naku i wato mohey Mi'i Miit i'atu'e torania mekewat piat pe i'atu'e Pauru pe. ²³ Mi'i hawyi Pauru ti'atuwesat – Waku kahato woroho'omu'e uimimohey ok tā e. Waku ewei'atukaykay ai'ywania hawyi woroho'omu'e Aimiekatup ete e. Mi'i hawyi – Pyno waku i'atu'e to'ope hawyi tuwat.

Mi'i hawyi mekewat e'at put'ok'e hawyi tō'ē tō'ē kahato Pauru ywania sem i'yat sese kape. Mi'i hawyi hune pyi te wātym'i kape Pauru yn ihay at to'ywania pe. Toi'atumu'e

kahato aikotã topyhu'at Tupana Aiporekuat no hap ete. Toiky'esat itotiaria – Pywo ti rat uruimohey Iesui Tupana Mipo'oro sese ahehakyera'at hanuat i'atu'e hap. Mi'i pote Musei miwan myi i'ewyte Tupana ehay moherep haria yianmiaria ehay pyi tohenoi yne Aipotypot Iesui etiat. ²⁴ Mi'i hawyi ipat'ok itotiaria timohey ra'yn Pauru ehay Iesui etiat ma'ato irania'in – Yt rat i'atu'e. ²⁵ Mi'i hawyi itote sehay wo tu'uka hap topyhu'at itote. Irania'in – Pywo ti rat Iesui ti Tupana Mipo'oro Aimiekatup i'atu'e ma'ato irania'in – Yt pywo pe i rat aimu'e i'atu'e. Mi'i hawyi yt imohey i haria te'eruwenoi Pauru pe – Urutuwat ra'yn mio i'atu'e haty wo. ²⁶ Mi'i hawyi Pauru to'e – Pywo ti sa'awy'ite Tupana Pã'ãu henoï kahato ai'ywot'in me ehediat e. Mio tã e Isaia pe – Woropo'oro en e'ywania Iuteuria mu'e hamo e. Mi'i hawyi ehenoï ro i'atuepe uhehay – Ehewaure ka'a tukupte'en ma'ato uhehay yt teke kuap i ehewaure ka'a pe ere'e ro e'ywania pe e. Ta'i eweikuap uhehay wen ma'ato yt eweikuap kahato i katupono yt teke i eipy'a pe eiwanētup hawe pote ere'e ro e'ywania pe e. I'ewyte eheha pe toï yne yne heremo kahato wen ma'ato yt ewei'akasa i te katupono yt teke i te eipy'a pe eiwanētup hawe eiwa'akasa hap ko'i. Kat pote yt uimohey sese i te pote ere'e ro e'ywania pe e. ²⁷ – Eipy'a heg kahato ti ere'e ro i'atuepe. Ehewaure ka'a puo ewehētup at ka'ap wen ma'ato yt eweikuap hin i te katupono eipy'a pe yt ewei'akasa teran i pote e. Ta'i yt ewehētup teran hin i ehewaure ka'a puo uhehay. Mi'i pote yt ewetunug neran i eipy'a pe e. Mi'i pote ti yt kat i eimopakup i hap e. Mi'i pote ti yt woroho'oehakyera'at kuap i e ti Tupana sa'awy'i ai'ywot'in me ehediat pe tehay moherep hat Isaia miwan me e Pauru Iesui pun haria pe. ²⁸ Mi'i hawyi tuwat yt imohey i haria turan Pauru to'e – Eiwanētup to ui'e hap kape e. Tupana henoï ra'yn ehepe mesuwat sehay wakuat ehahakyera'at hanuat etiat ma'ato yt ewetat i mi'i pote mio irania'in ywania yt Iuteu ywania i pe ra'yn Tupana henoï teran tehay wakuat eimipun e. Mi'iria ti aru haat ra'yn e. Pywo ti rat mi'iria wyti aru imohey haria sese wo ra'yn tukupte'en e Pauru to'ywania tehay pun haria pe. ²⁹ Mio tã e hawyi tuwat tuwat ra'yn i'ywania Iuteuria Pauru yat pyi ma'ato tuwat turan tu'uka to'ope sehay wo.

³⁰ Mi'i hawyi typy i'aman mot pe Pauru tokosap itote tawa koro Huma pe towat to'yat pe tomipuru sa'up ete rakat pe toïne'en surara piat topyhyp hawe. Itote toi'atumu'e kahato miit'in. – Waku eweihyt'ok Pauru kape e surara'in wuat'i miit'in me. Mi'i hawyi itote toi'atuky'e yne topuēti haria – Eiwehyt'ok to e yn torania tehay kuap teran haria pe towyria'in me. ³¹ Mi'i tote tohenoi kahato aikotã Tupana topyhu'at Aipotypot no wuat'i pe yt token'ē wywo hin i tohenoi. Yt uwe kuap i wāi'e Pauru pe. Itote toi'atumu'e mu'e at Aika'iwat Iesui ete Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat ete. Uito ti Iruka uimiwan waku ra'yn Toran are.

HUMANU YWANIA NĀPIN HAP PAURU MIENOI

¹ Humanu ywania kuekatu sese atipo'oro ehowawi uimiwan me. Uito Pauru are. Uimiwan ni mesup sehay wakuat atipo'oro ehowawi. Uito ti Tupana mipo'oro sehay wakuat moherep wuat'i ywania puat hanuat. Iesui potmu'e sese ti uito. Uito ti Tupana mipo'oro Iesui Aiporekuat moherep hanuat. Sa'awy'i te Tupana ui'airo hawyi mio tā e uhepe — Mehī Pauru e woropo'oro Uha'yru Iesui etiat sehay wakuat moherep wuat'i puat miit'in miat hamo e. Atiky'esat sehay ewē pywiat Uha'yru etiat yn e uhepe. ² Aikotā nimo te wuaria uhehay moherep haria pe atum hap ewy woronug e. Nimo te mio tā are'e ti ra'yn uhehay enoi haria pe — Meiūran ti aru atipo'oro ehowawi Uimipo'oro Wuat'i Miit'in Ehakyera'at hat e. Mio tā e Tosa'yru Iesui etiat pe e Tupana uhepe. Mesup ti miwan miat toīne'en Uha'yru etiat ui'e hap ta'yn e Tupana uhepe. ³ Koitywy atunug na'yn ui'e hap ewy. Mi'i ti atipo'oro ra'yn Uha'yru Iesui eiporekuat nuat e. Mi'i ti morekuat Tawi saipepiat sese e katupono Tawi emiariru emiariru sese Mi'i e Tupana uhepe. ⁴ Mi'i ti Uha'yru sese e Tupana uhepe. Ui'ewy hesaika rakat e. Uipā'āu wakuat ok tā ne hesaika rakat e. Koitywy atimoherep ta'yn ui'e hap e Tupana. Koitywy atimoherep ta'yn nimuat ui'e hap e Tupana. Koitywy Mi'i moherep hap niatpo kahato ra'yn aikotā atiōtem gu'uro pyi Uha'yru e Tupana uhepe ha'awyte uikaykay tehay sytpok hamuat hap tote are. ⁵ Tosa'yru mohey hawyi Tupana iwese kahato uhete. Mio tā e uhepe — Woronug en mehī uhemiiit sese wo e. Atiky'esat miit'in tukupte'en torania Uha'yru mohey haria wo e. Atiky'esat kahato Uha'yru ta'atunug Ta'atuporekuat no hap. Mi'i haype woropo'oro en i'atumu'e hamuat e Tupana uhepe. ⁶ Pyno Humanu ywania uito ti Iesui potpo'oro Pauru are. Tapy'yia Humanu ywania eipe atiky'esat eipe ipotpo'ororia wo ui'ewywuat. Mio tā e ra'yn ti Tupana ehepe mesup — Ewetunug no Uha'yru Eiporekuat no e ra'yn ehepe. Tupana Eiky'e kahato hat pote ei'atukaykay yne tuwewawi.

⁷ Mi'i hap atiwān mesuwat uimiwan ehowawi Humanu ywania. Mio tā are'e Tupana pe — Uru'ywot kahato En. Esa'yru ti Emipo'oro sese Uruka'iwat nuat. Mi'i pote ahētup eset upi Esa'yru set upi etum no tapy'yiaria Humanu ywania pe egyi'at kahato hap are. Ereīne'en no hegyi'at i'atuepiat rakano etum no ewese hap yt kat sa'up i tapy'yia Humanu'in me are. Etunug no mi'iria wo'owese haria wo aikotā Esa'yru ewese hap ewy are Tupana pe.

⁸ Ha'awyte atikuap eweimohey Iesui hawyi arehum kahato Tupana kape. Uimowepit kahato haria eipe katupono ewetunug na'yn Iesui Eipotypot koro wo pote. Koitywy ti yne mesuwat yi totiaria tikuap kahato ra'yn eipe Iesui mohey haria ra'yn hap. Mi'i pote arehum kahato Tupana kape. ⁹ Yt uheso hin i are ma'ato Tupana tikuap yt uheso i hap. Ahētup at ka'ap Tupana kape eipowyro hamuat. Yt uheso i uuiwyria'in. Ahētup at ka'ap Tupana kape eikawiano. Pywo ti rat Tupana tikuap eweikupte'en uiwanētup hawe at ka'ap hap. Pywo ti Tupana ui'airo tehay wakuat Tosa'yru Iesui etiat moherep hano. Uipy'a pyi ti ateropat ehetano at ka'ap. Ahētup at ka'ap Tupana kape eipowyro hamuat. ¹⁰ Ahētup Tupana kape turan mio tā are'e — Tupana atiky'esat kahato uipo'oro Humanu'in kapiat uhewyry hamo are. Tupana ewaku hap upi uipo'oro ro En i'atumu'e hamo are. Tupana atiky'esat kahato uhehay Humanu'in wywuat hap are mesup te ma'ato yt kat i mu'ap i'atuewawi. ¹¹ Atiky'esat kahato meremo uipo'oro Humanu'in kapiat uhewyry hamo. Tupana ewaku hap upi uipo'oro o i'atumu'e hamo. Mi'i pote etunug o mu'ap i'atuewawi katupono te'era'akasa uhowawiat hamo tapy'yia Humau'in kape uipap are'e Tupana pe. Atomō'ē teran i'atuepe Epā'āu miat i'atupoityro hap are. Ati'atumoesaika kary mi'iria Epā'āu wo are'e wy. Étunug o mu'ap tapy'yia Humanu'in kapiat uito hamuat are Tupana pe. ¹² Atiky'esat Iesui mohey hap etiat uruwo'omoesaika

moesaika hap itote Tupana. Put'ok'uruto'e itotiat hawyi urutunug neran Humanu ywania ewanuarua wētup miit ewy Esa'yru mohey hap upi. ¹³ Sa'awy'i are'e Tupana pe – Areto teran tawa wato Huma kape katupono uheinyt'in uheywyt'in Esa'yru mohey haria kapiat ara'akasa hamo are. Ma'ato ahā'āg hawyi toīne'en uipyhyp pyhyp hap kat ko'i kat ko'i uikosap hamo. Uiwyrria'in areto teran ehowawi. Mi'i hap o yt eweiwaure tei'o katupono woroho'omoesaika teran eiperia Iesui mohey hap ete. Irania'in ywania aikopiat aikopiat kape areto kahu ra'yn mote areto teran ehowawi eikuap hamo. Ma'ato uipyhyp pyhyp kat ko'i kat ko'i ehowawiat uikosap hamo. Koitywy irania'in mi'iria te'eropyhu'at Iesui mohey haria itag nakaria wo ra'yn. Mi'i hap ewy atiky'esat ehetama pe wy. Yt uheso hin i mi'i pote ahā'āg i ahā'āg i kahato ehowawi wen ma'ato yt put'ok'are i te ehowawi eimotag. ¹⁴ Uipap kahato Iesui kapiat miit'in porerokosap hamo ma'ato yt atimoherep i Iesui wuat'i ywania pe pote yt naku i nug hat arepyhu'at Tupana pe. Mi'i pote yne ywania miit'in kape areto teran Iesui moherep hamo sio iwe'eg kahato rakaria kape sio yt. Yne ywania kape areto teran pote ehetama kape areto wy. Tawa wato piaria kape areto teran Iesui ehay moherep hamo i'ewyte yne tawa hit kape areto teran wy. Yne tapy'yiaria kape areto wy sio haiwot rakaria kape sio iwese rakaria kape sio ga'apy puaria gupte'en haria sio tawa wato'in puaria kape areto wy. Iwan kuap kahato haria kape areto wy. Yt kat kuap i haria kape areto wy. Uipap kahato wuat'i miit'ekyi Iesui kapiat hamo. Ta'i areīne'en aikotā weteweru hat ewy. – Etum no uhehay wuat'i miit'in me uhehay yt kuap i haria pe e Iesui uhepe pote atum neran wuat'i ywania pe wen ma'ato yt atum i pote wuat'i piat weteweru hat ewywuat areīne'en. ¹⁵ Mi'i pote uipap kahato ehowawi wy atum neran ei'ywania pe Iesui etiat sehay pote. Toran kahato atimoherep teran sehay wakuat ei'ywania pe ehetawa wato Huma totitaria pe. ¹⁶ Mi'i pote rat yne uhesaika hap wywo ahā'āg neran ehowawiat areto hamo wen. Katupono sehay wakuat Iesui etiat hesaika kahato rikat aikotā Tupana esaika hap ok tā ne. Aikotā purake ko'i esaika hap ewy Iesui etiat sehay. – Pywo ti rat uwe uwe timohey ra'yn Iesui mi'i hat Tupana miehakyera'at wo topyhu'at sio wuat'i miit'in eropat haria sio wuat'i miit'in akagnia ko'i toi'atuehakyera'at kuap torania Tosa'yru mohey haria are'e ra'yn wuat'i ywania pe. Sa'awy'i waku luteu ywania kape watimoherep Iesui etiat mi'i hawyi waku irania'in yt luteu i ywania kape watimoherep Aipotypot Iesui. Hesaika kahato mesuwat sehay Iesui etiat are. Iesui etiat sehay pupi ti yt aremōti hin i imoherep hamo. ¹⁷ Sa'awy'i Tupana to'e miwan me – Uimohey haria yn ni aru uimiehakyera'at nuaria e. Mi'iria yn uimimoieīne'en wuat'i e'at pianuarua e. Nimo pyi mesup te Tupana timoewaku Tosa'yru mohey haria yn. Pywo ti rat woroho'onug eipe wakuap Uīewy uimohey hawyi e Tupana nimo te miwan me. Mesup te wy mio tā e – Uha'yru mohey haria yn ati'atumoieīne'en wuat'i e'at pe e wuat'i ywania pe. Uiwyrria'in pyno waku yne e'at watuwemoheg ahepiat Iesui mohey hap ete. Imohey haria sese pe Tupana to'e – Uiwānētup hawe uipy'a pe eiperia yn wakuaria e.

¹⁸ Miit'in mesuwarotitaria minug ko'i yt Tupana miky'esat ewy hin i. Ta'i yt hāpyk hin i torania i'atuminug ko'i e Tupana. Ta'atukuap hāpyk nug hap ta'atupy'a pe wen ma'ato yt i'atupopap i inug hamo e. Mi'i haype yt naku i nug hap yn ta'atunug neran e. Ta'atukuap yne pywuat ko'i nug hap ta'atupy'a pe hepiat ta'atunāpin hap wen ma'ato yt ta'atunug hin i ui'e hap e Tupana wuat'i ywania pe. Yt ta'atumohey teran i ma'ato ta'atuky'esat ta'atuminug sa'ag yn neran haype e. Ta'atupyhyp at ka'ap uhehay pywuat sese moherep haria e. Mi'i haria yt uwe i uikuap teran haria mesuwarotitaria yt uimohey i pote haria e Tupana wuat'i miit'in miat. ¹⁹ Mi'i pote miit'in minug yt nakuap i ete uhaiwot kahato areīne'en e Tupana. Atimoherep yne i'atuepe i'atu'apiheg hap i'atuminug sa'ag etianuat atipy kaipyi wen ma'ato ta'atunug ne yt uimiky'esat ewy i e. Ta'i yne e'at pe atimoherep ta'yn i'atuewawi uiwat uimiky'esat ewy nug hap i'atupy'a puo ma'ato yt ta'atunug i uimoherep hap ta'atupy'a piat hap ewy e. Yt te'eruwewāi hin

i uhehay wo. Aremoherep at ka'ap miit'in me i'atuwanētup hawe ma'ato uiwemoherep hap ta'atupun ta'atupy'a pyi. Mi'i pote yt ta'atukuap kuap i areīne'en hap e Tupana. Areīne'en miit'in wywo ma'ato yt uikuap i haria wo tukupte'en e. — Tupana yt heremo i i'atu'e to'ope. — Ma'ato aremoherep uiminug ikahu rakaria wo areīne'en nat ui'e hap e. Te'eraha'at uiminug ko'i kape hawyi — Ta'i Tupana minug kaipyi watikuap toīne'en Tupana hap yt i'atu'e i to'ope e. — Aremoherep uiminug wo areīne'en sese hap ma'ato uimimoherep yt ta'atuky'esat i ta'atuwanētup hawe e Tupana sa'awy'i ²⁰ Tupana minug yi at waty waikiru sem te'era'akasa yne pytkai — Pywo ti rat Tupana toīne'en yt i'atu'e i te'era'akasa iminug yne pytkai. Yt naku i katupono Tupana tuwemoherep kahato ra'yn tominug ko'i wo toieīne'en hap miit'in muo. Tupana yt heremo i wen aheha pe ma'ato tuwemoherep ta'yn ahepe tominug ko'i wo. Sa'awy'i Tupana tunug mesuwat yi hawyi i'ewyte mesuwarotiarā ga'apy puat y'y puat miat ko'i. Mi'iria ko'i ti yt ihay kuap i rakaria tukupte'en wen ma'ato ihay rakaria ewy — Ainug hat ri Tupana i'atu'e haria ewy. Pywo ti Ainug hat ri Tupana i'atu'e wuat'i miit'in me. Yt heremo i Tupana wen ma'ato toīne'en kahato aikai. Ta'i hesaika sakpo'e Ainug hat i'atu'e hap ewy iminug ko'i yne ahepe. Wuat'i e'at piat — Ainug hat toīne'en i'atu'e ahepe iminug ko'i. Yt uruwewi i urutuwenug i'atu'e hap ewy ahepe Tupana minug ko'i wuat'i ywania pe. Mi'i hawyi miit'in te'eraha'at Tupana minug ko'i kape hawyi — Pywo Tupana ti wuat'i nug hat yt i'atu'e hin i heremo kahato pytkai. Te'eraha'at kahato hewakuap moherep hap kape pytkai — Aiwewi watuwenug i'atu'e sa'ag ne'i to'ope. ²¹ Ta'i mesuwarotiarā tikuap ta'yn Tupana toīne'en iminug ko'i kaipyi ma'ato ta'atukuap toīne'en pytkai yt ta'atumōtypot hin i Tupana. Iwese kahato hegyi'at kahato i'atuepe pytkai — Waku kahato En Tupana yt i'atu'e hin i. Yt te'eruwehum hin i Tupana miium ahepiat hap kape. Yt nakuat i wo yn te'eruwānētup Tupana kape. Pywuat sehay Tupana etiat yt ta'atuky'esat hin i mesuwarotiarā miit'in. Yt karāpe i te'eruwānētup teran Tupana kape. Yt kat i i'atuwanētup hap Tupana etiat hap pote aikotā ho'owasat sese rakaria ewy tukupte'en ta'atuwanētup hawe. I'ypyryp kahato i'atuwanētup hap mi'i pote wētup sehay kape yn ta'atuwanētup. Yt kan hamuat i sehay rakat kape yn ta'atuwanētup. Heso'ok takaria ewy tukupte'en i'atuwanētup hawe. Yt nakuaria i sese ta'atupy'a pe. Yt i'atuwe'eg i sese rakaria ewy i'atuwanētup hap. ²² Yt nakuaria sese pytkai — Ta'i uruto po'og uruwe'eg torania kawiat i'atu'e ta'atupy'a pe. Ma'ato Tupana wanētup hawe yt i'atuwe'eg hin i haria wo te'eropyhu'at. ²³ Tupana toīne'en wuat'i e'at piat ieīne'en hat pytkai mesuwarotiarā yt timohey i mio tā e hap. Ta'i yt ta'atumōtypot hin i Tupana Sese mekewat Wuat'i E'at Piat Ieīne'en hat. Ma'ato ta'atuky'esat po'og ta'atupo wuat ta'atuminug tupanaria sa'ag hit ko'i. Mi'i hawyi miit'in me — Eipe ti tupana i'atu'e sa'ag Tupana minug ko'i pe i'atu'e. Ta'atunug miit'in mesuwarotiarā ta'atuetupana wo. Mi'i hawyi miit'in iā'ākap mo wuat minug ko'i kape te'eruwepŷ'ātutuk — En ni tupana i'atu'e. Irania'in weitaria iā'ākap ko'i kat kat kawiat mo wuat ta'atunug hawyi — Meimuē ni tupana sese i'atu'e sa'ag. Irania'in miat ko'i pira ko'i iakare ko'i iā'ākap ko'i ta'atunug sa'ag ta'atuetupana wo. Ta'atunug ta'atupo wo hawyi mi'iria kape te'eruwepŷ'ātutuk — Mi'iria so tupana i'atu'e sa'ag. Moi ok kape i'ewyte i'atuwēpap'i at ka'ap ma'ato ta'atunug hat kape Tupana Koro kape mekewat Po'og Po'og Ikahu Torania Tominug Ko'i Kawiat Rakat kape yt kat i i'atu'e hap are. Te'eruwe'ywyk kahato Tupana sese kaipyi ta'atukuap sa'awy'i pytkai. Nu'e sa'yru'in sa'awy'i'uwat yne aito pote. ²⁴ Yt ta'atuwe'eg i hap tupanaria yn ta'atuky'esat pote Tupana to'e i'atuepe — Pyno ewetunug no yt eiwe'eg i hap at ka'ap eiku'uro hap kape e. Ewetunug eimiky'esat ok tā eiwepyi hap ok tā e Tupana tomohey hap pun haria pe. Mi'i hawyi po'og sa'ag nug haria wo te'eropyhu'at sa'awy'i'uwat kai. Mi'i hawyi yne ta'atupy'a pywiat i'atuminug sa'ag i'atumiky'esat ko'i ta'atunug toran at ka'ap hawyi yt naku i nug haria sese wo te'eropyhu'at at ka'ap. Mi'i hawyi i'atueko yt naku i nug hap po pe te'eropyhu'at heso'ok takaria. Yt ta'atu'atoiat

kuap i ta'atueko ta'atuhã'ãg mytkai. Yt naku i nug hap eropat at ka'ap haria te'eropyhu'at yt te'eruwewã kuap i hawyi. Mi'i tupono hewaïre waïre hap kahato to'ope to'ope ta'atunug haryporia haryporia wywo ihainia ihainia wywo hap ewy ta'atunug at ka'ap yt i'atuwe'eg i haria yne katupono sa'ag kahato ta'atunug ta'atupiit wywo. Yt miit ewy i te'eruwewuk wuk ta'atupiit miky'esat sa'ag upi. Ta'atumoherep yt ta'atuwe'eg i hap ko'i to'ope to'ope. Mi'i hawyi te'eruwemõti at ka'ap hap topyhu'at ta'atuwanẽtup hawe i'atuminug sa'ag hap kaipyi. ²⁵ Sa'awy'i wuaria sehay Tupana etiat pywuat ta'atukuap ta'atuwanẽtup hawe ma'ato mi'i hawyi heso rakaria wo tukupte'en hawyi ta'atuwaure teran pywo sehay Tupana etiat. Katupono ta'atunug neran yt Tupana miky'esat ewywuati ko'i. Mi'i hawyi ta'atu'atoiat Tupana hawyi Tupana minug ko'i kape – Eipe ti urunug hat i'atu'e. Waku watunug miit'in ahētupana wo i'atu'e to'ope. Mi'i hawyi heso'ok takaria sese ewy te'eropyhu'at. Mi'i hawyi ta'atunug ta'atuetupanaria ta'atupo wo. Mi'i hawyi te'eruwepÿ'ãtutuk tupanaria iã'ãkap ran ko'i ta'atumõtypot hamo. Mi'i hawyi Tupana minug ko'i pe – Urunug hat en i'atu'e ta'atupo minug ko'i pe.

Ma'ato aito Iesui mohey haria – Tupana wato'e En ni Urunug hat sese wato'e. Pywo pe ti En ni po'og wuat torania kai wato'e ra'yn. ²⁶ Ma'ato irania'in sa'ag kape yn i'atuwanẽtup hap. Mi'i tã ta'atuky'esat pote Tupana to'e i'atuepe – Pyno hẽto e. Eiwema'at teran eiminug sa'ag ko'i wywo pote woroho'o'atoiat eipe eiminug yt naku i eheko eropat haria wo e. Mi'i hawyi te'eruwepyi sewaire sewaire hap kape yn ta'atuky'esat haype. Mi'i hap urumowepit kahato hap topyhu'at aru i'atu'e. Ma'ato ta'atunug kahato hawyi i'atunõti hap yn topyhu'at. Mi'i hawyi awareria ewy tukupte'en to'ope. Meiũran haryporia yt haryporia ewy hin i te'eropyhu'at. Katupono haryporia'in yt tiky'esat po'og ihainia ta'atue'aito wo ma'ato ta'atuky'esat haryporia'in ne ta'atue'aito sa'ag wo ta'atuky'esat. ²⁷ I'ewyite ihainia'in ti'atuky'esat towary wo ihainia'in yt ihainia sese ewy hin i te'eropyhu'at. Yt Tupana miky'esat ewy hin i ta'atuky'esat pote yt Tupana minug ewy hin i te'eropyhu'at. Mi'i hawyi haryporia ti'atu'atoiat ihainia'in hawyi haryporia'in to'ope to'ope to'oky'esat hap topyhu'at i'ewyite ihainia'in ihainia'in wywo to'ope to'ope yt miit ewy i yt naku i hap eropat sese haria wo. Mi'i hap upi tukupte'en Tupana mi'apiheg wuanuaria wo. I'atuminug sa'ag iwato hap ok tã toi'atumoso'opot.

²⁸ Mi'iria pe wahenoi sehay wakuat Tupana etiat pote wã'i'atu'e ahepe katupono yt ta'atuky'esat i. Mi'i sehay kape yt te'eruwewanẽtup teran i. Yt ta'atuky'esat i'atuewaure ka'a pe i'atuwanẽtup hawe – Yt kat i Tupana sese i'atu'e to'ope pote toĩne'en pytkai. Mi'i pote Tupana to'e mi'iria ewywuaria pe – Hẽto eiwewanẽtup eiminug sa'ag kape yn at ka'ap eimiky'esat ewy e. Mi'i hawyi po'og yt ihainia ewy i yt haryporia ewy i te'eropyhu'at ta'atupy'a pe ta'atuwanẽtup hawe ta'atuminug. Yt naku i hap ko'i yn ne'i ta'atunug ta'atuwepyi hap ewy. Te'eruwepyi Tupana wanẽtup hap ikahu rakat kaipyi i'atuehamana'i. ²⁹ Aikotã aikotã sa'ag nug kuap haria tukupte'en. Yt naku i nug hap ete yn te'eruwemoehapap at ka'ap – Ta'i yt nakuap i waku i'atu'e ta'atupy'a pe. Uiminug yt nakuap i yn uimowepit sese i'atu'e. Atiky'esat irania'in ekat yne uiwanuat uhekat hamo i'atu'e ta'atuwanẽtup hawe. I'atuehay miit'in mõti te hap yn i'ewyite seha'ywywi hap yn ta'atunug torania miit'in ete. – Uito po'og waku eikai i'atu'e wakuaria pe i'atueha'ywywi wywo. Miit'in pot'auka haria wo te'eruwepyu'at. Mi'i hawyi wo'opotma'at haria te'eruwepyu'at. Te'eruwepyi i'atuhoiro'i hoïro'i irania'in ete. Yt pywuat sehay i ta'atuhenoï irania'in ete mi'iria ma'at hamo irania'in he'i he'i wo. ³⁰ To'oeowa pe i'atuwese kahato ma'ato haïpekai miit'in atumohit kahato hap yn i'atuehay. Yt ta'atuky'e hin i Tupana sese i'ewyite miit'in me – Yt kat hamo i eiperia i'atu'e yn ta'atupy'a pe. Yt i'atuwese i'ewyite yt ta'atuwesat i irania'in katupono – Uito rat po'og nakat eikai i'atu'e te'eruwewanẽtup hawe. Atunug kuap po'og eikai i'atu'e. Yt ta'atu'ywot'in ta'atuty'in miat wã'i'e hap upi hin i te'eropyhu'at. ³¹ Te'eruwepyi

ta'atupehik ta'atuehay — Ta'i atunug aru ui'e hap i'atu'e ma'ato yt ta'atunug hamuat pytkai i. Miit'in ma'at hap kape yn te'eruwānētup pote — Atunug aru are ti rat ui'e hap i'atu'e pytkai yt ta'atunug hin i aru ta'atu'e hap ko'i. Yt ta'atukuap teran i ta'atuwe'eg hap. Yt ta'atuky'e kuap i irania'in. Marak'a ko'i wo tukupte'en. Yt kat i miit'in ehaky'e'i hap i'atupy'a pe. ³² Ta'atukuap Tupana wāi'e hap mekewat kat som waku watunug kat som yt naku i watunug e hap ko'i wen ma'ato yt ta'atunug hin i. Yt ta'atuky'esat i haype. — Mi'i tā ewetunug mote woroho'o'apiheg gu'uro hamo e Tupana. Mi'i ta'atukuap pytkai ta'atupugha yne Tupana piat aināpin hap ko'i. I'ewyte to'omowehum kahato to'ope to'ominug sa'ag ko'i ete — Urumowepit kahato haria eipe i'atu'e yt naku i nug haria pe. Mi'i hawyi wato'e — Ma'ato uito ti yt mi'iria ewywuwat hin i areīne'en katupono waku kahato uito wato'e pote ti waku aiwe'eg wo o uiwyrīa'in katupono yne aito mi'iria ewywuaria Tupana wanētup hawe are.

2

¹ Pyno yt naku i wato'e — Uito waku yn nug hat pāi an ma'ato irania'in mesuwarotiarīa yt naku i nug kahato haria tukupte'en wato'e aipy'a pe pote yt iwe'eg hin i rakaria wo watoīne'en Tupana wanētup hawe e. Katupono Tupana ti aikuap kahato. Tupana tikuap yne aiminug sa'ag ko'i yt heremo i rakaria ko'i e. I'ewyte aiwanētup hap ko'i yt ikahu rakat i toikuap. Mi'i pote — Miit'in irania'in ni sa'ag nug haria sese ma'ato uito waku nug hat areīne'en yne uiminug hap ete wato'e pote aiwema'at haria wo watopyhu'at. Katupono aitoria torania yt naku i nug haria Tupana wanētup hawe. Mi'i pote karāpe — Uito po'og irania'in kai ai'e pote yt iwe'eg i rakaria wo watoīne'en. Katupono — Yt kat i uimi'aparap hap Mehī Mimi yt wato'e kuap i Tupana kape. Ta'i Tupana tikuap yne aiwepywīat aiminug ko'i. Irania'in yt tikuap i yt hehamo i watunug yt naku i pytkai Tupana tikuap toikuap yne pote. Pywo ti rat toīne'en kahato ai'aparap hap. Mi'i pote yt naku i watikat irania'in miat i'aparap hap. Katupono aito wy yt naku i nug haria wo watopyhu'at Tupana wanētup hawe. ² Ta'i Tupana tikuap yne aiminug ko'i sio waku sio yt toikuap. Tupana yn waku e ahepiat hanuat uwe waku uwe yt naku i e hamo uwe toi'apiheg uwe yt e hamuat. ³ — Meimuēwaria yt naku i nug haria wato'e ma'ato wo'okupitu kahato i'aparap hap irania'in minug sa'ag ai'aparap hap ko'i to'o'ewy'ewy. — Wāi ne wato'e irania'in me i'atu'aparap hap ete i'atuminug sa'ag hap tokupitu watunug pytkai — Atunug yt naku i pytkai yt karāpe i aru Tupana ui'apiheg wato'e. Mio tā wato'e pote aiwemoeso haria watoīne'en katupono Tupana tikuap yne yt nakuap i ko'i uimimu'eria. ⁴ — Tupana iwese kahato ahete pote waku watunug yt nakuap i mot'i uimiky'esat ok tā katupono iwese te ahete yt naku i watunug mot'i pytkai ai'e hap wato'e pote yt aiwe'eg hin i aito. — Yt karāpe i aru ai'apiheg aiminug yt naku i hap upi yt naku i wato'e aiwo'ope are. Pywo ti rat Tupana iwese kahato te ahete aiky'e kahato haype. Yt meremo i ai'apiheg teran aiminug yt nakuap i ete. Eweikuap kat pote yt ai'apiheg meremo i katupono iwese kahato te toiky'esat kahato watuwemorem aiminug sa'ag kaipyi ai'apiheg hap yianmete haype. Mi'i haype ti iwese mot'i te ahete. Toiky'esat wati'atu'atoiat yne aiminug sa'ag ko'i. Mesup te yt ai'apiheg i te ma'ato — Atiky'esat ewei'atoiat yne eiminug sa'ag ko'i e ahepe. Ewei'aipok to uhowawi uimēpyt'in e yn Tupana ahepe. ⁵ Yt naku i ti watunug aiwepyī Tupana yt miky'esat i. Yt naku i aipy'a pyi watunug sa'ag nakat yn aiwepyī uiwyrīa'in are. Mi'i hap watunug te'en te'en hawyi aiminug sa'ag tuwe'akytka mi'i hawyi ai'apiheg i'ewyte tuwe'akytka. Put'ok'e aru aiminug sa'ag hap ko'i moherep hap e'at hawyi aru Tupana timoherep yne aiminug sa'ag ko'i aiminug yt Tupana miky'esat ewy hap ko'i e. Mekewat e'at pe ti yt iwese hin i ra'yn aiminug sa'ag hap ko'i ete e. Marak'a ewy aru Tupana topyhu'at aiminug sa'ag hap ko'i ete mekewat e'at pe e. Mekewat e'at pe yne heremo aiminug wuat'i ehamo sio waku sio yt toimoherep. ⁶ Mekewat e'at pe aru Tupana tum na'yn tomōtypot haria pe tomiky'esat nug haria pe sa'up wakuat kahato. Ma'ato irania'in me

yt naku i nug haria pe tutum na'yn sa'up yt naku i i'atuminug sa'ag hap ok tã na'yn e miwan me. ⁷ Ta'i Tupana tum aru tomohey haria pe tomōtypot haria pe tomiky'esat nug hanuaria pe wuat'i e'at piat i'atuieïne'en hap sese tomēpyt'in sa'up e. Mi'iria yt i'atupohep hin i Tupana mōtypot hap ete. Ta'atuminug wakuap ko'i wo ta'atumōtypot at ka'ap. Yt karāpe i i'atuku'uro mi'iria ete e. Katupono tomōtypot sa'up Tupana tum mi'iria pe wuat'i e'at piat i'atuieïne'en waku hap. ⁸ Ma'ato irania'in yt tomohey i haria pe aru tutum i'atu'apiheg wuat'i e'at piat katupono ta'atumiky'esat yt naku i hap ewy yn ta'atu'atunug at ka'ap. Yt ta'atunug hin i Tupana miky'esat ewywuat ko'i pote Tupana mi'apiheg ko'i te'eropyhu'at wuat'i e'at pe e. Tupana mōpy'ahak teran hap yn ta'atunug mote Tupana mi'apiheg ko'i wo te'eropyhu'at wuat'i e'at pe e. Yt naku i nug haria toran toi'atu'apiheg sio Iuteuria sio irania'in ywania toi'atumoehaky'e'i kahato wuat'i e'at pe. ⁹ Ta'i yt naku i ti yt nakuap i nug haria ete sio aito Iuteu ywania sio wētup ywania e. Yt nakuap i nug haria i'atuwanētup hap mo'arot kahato tukupte'en wuat'i e'at pe e. Iuteu ywania po'og ho'opot rakaria tukupte'en aru irania'in kai katupono mi'iria ikuap Tupana ehay po'og torania ywania kai ha'awytepyi wen ma'ato yt ta'atunug i. ¹⁰ Ma'ato ti tukupte'en Tupana mohey haria yne ywania kawiat. Mi'iria tukupte'en to'ywania py'asetpe Tupana miky'esat nug haria wakuat nug haria Iuteu ywania i'ewyte yt Iuteuria i are. Mi'iria Tupana mimōtypot ko'i tukupte'en. Mi'iria pe — Woroho'onug eipe wuat'i miit'in mimōtypot no wuat'i e'at pe e Tupana. Woroho'onug eipe uimimowepit haria sese at ka'ap wuat'i e'at pe aru e Tupana wakuap nug haria pe Iuteu ywania kawiararia pe i'ewyte wakuap nug haria irania'in ywania kawiararia pe. ¹¹ Tupana ti'atuky'e sakpo'e torania miit'in e. Ta'i aito yne ywania aiwo'oewy'ewy to'okupitu Tupana piat aiky'e hap e. Yt karāpe i Tupana to'e wētup ok ywania kawiat pe yn — Woroho'oky'e eipe po'og uimiky'e irania'in kai.

¹² Aparāu emiariru emiariru'in ko'i Iuteu ywania kawiararia ti tukupte'en Tupana mienoi ko'i Musei miwan upi. Toi'atunāpin Iuteu ywania tomiky'esat ko'i torania ywania e'yianmete. Nimo te kat som waku watunug kat som yt naku i watunug hap Tupana tiwan puretig nu kawiat rote hawyi tutum Musei ywania Iuteu ywania pe. Ma'ato ta'atukuap yne Tupana miky'esat nu kawiat puretig miwan pytkai yt ta'atunug hin i. Mi'i pote — Ho'owasat rakaria ewywuat eweikupte'en e Tupana Iuteu ywania pe mesup. Katupono eweikuap sakpo'e uimiky'esat ko'i uimiwan ko'i ma'ato mi'i pytkai yt ewetunug hin i uhepiat eināpin hap e. Ma'ato mesuwarotiararia irania'in ywania yt kat i uimiwan wo'onāpin hap Musei kaipywiat kuap haria tukupte'en ma'ato yt ta'atukuap i uimiwan Musei piat hap pytkai ta'atunug yt naku i ta'atumikuap ok tã. Mi'i pote mio tã are'e yt uimiwan kuap i haria pe i'ewyte Iuteu ywania uimiwan kuap haria pe — Yt ewetunug i wakuap eimikuap hap ok tã ewy pote ho'owasat rakaria eweikupte'en e. ¹³ Mi'i pote are'e yne miit'in me e Tupana — Wakuap nug haria uimiky'esat nug haria eipe pote waku pe eweikupte'en uipy'a pe e ahepe. Uiwyrria'in waku watikuap yne Tupana piat aināpin hap ko'i. Waku watiwēpap i imiwan ma'ato watikuap Tupana miwan Musei mimoherep ko'i yne pytkai yt watunug i yne pote yt naku i nug haria wo watopyhu'at Tupana wanētup hawe are katupono mio tã e Tupana — Uimiky'esat miwan miat ewywuat nug haria pe yn are'e aru — Eipe wakuaria are uimiky'esat miwan miat ewywuat nug haria pe yn e.

¹⁴ Irania'in ywania yt Iuteu ywania i yt ikuap i kahato Tupana wāi'e hap Musei mienoi ko'i wen ma'ato yt ikuap i pytkai ta'atunug kahato Tupana miky'esat ko'i te'eruwepyi wakuat nug haria tukupte'en mote. Tupana miwan miat puretig nu kawiat ewywuat ta'atunug yt ikuap i pytkai. Katupono i'atuwanētup hawe Tupana wo'onāpin hap ewywuat toïne'en aikotã Tupana miwan miat ewywuat toïne'en i'atupy'a pe. Ta'atukuap kahato kat som waku kat som yt naku i hap ta'atukuap. Katupono mi'i e hap topyhu'at yne miit'in me Tupana piat aināpin hap ewywuat aiwewanētup hawe. Mi'i tupono

wemōti haria wo te'eropyhu'at ra'yn yt ta'atunug Tupana piat i'atuwanētup nāpin hap ewy i pote. ¹⁵ Yt nakuat i nug hap tu'irāpe te'eruwemōti. Yt naku i ta'atunug neran hawyi — Are pāi are an meketā sig atunug hawyi yt naku i nug hat areīne'en uipy'a pe i'atu'e te'eruwānētup hawe. Yne e'at pe te'eruwewāi yt naku i nug hap pupi wuat'i ywania yt ta'atukuap i te Tupana wo'onāpin hap miwan miat pytkai. — Atunug waku hawyi waku pe areīne'en i'atu'e te'eruwekaipyi. Atunug yt naku i pote yt naku i nug hat areīne'en i'atu'e at ka'ap te'eruwewanētup hawe. Sa'awy'ipyite ainug hap e'at pe turan Tupana tiwan miit'in py'a pe wanētup hawe tomiky'esat ko'i kat som waku kat som yt naku i wanētup hap. Mi'i hap kaipyi watikuap Tupana wo'onāpin hap toīne'en miit'in py'a pe hap yt ta'atukuap i te ta'atuewaure ka'a puo Tupana ehay wen ma'ato ta'atukuap kahato ta'atupy'a pe te'eruwewāi hap ko'i kat som waku kat som yt naku i watunug hap ko'i ta'atukuap kahato.

¹⁶ Uito ti Pauru Tupana ehay wakuat sese Iesui etiat moherep hat. Mio tā are'e wuat'i ywania pe — Uhyt'i'in mana'in Tupana tipo'oro ra'yn ahowawi Ahehakyera'at hat are. Toipo'oro ra'yn Tosa'yru Iesui Aiporekuat nuat. Eweimohey ro Iesui eipy'a pe eiwanētup hawe. Ewetunug no Iesui Eiporekuat no. Tupana tikuap kahato eiwanētup hap eipy'a piat. Put'ok'e aru uwe waku uwe yt e hap e'at. Mi'i e hap e'at pe Iesui ti'atumoherep To'ywot Tupana pe uwe temiit'in sese uwe yt hap are. Toikuap kahato wuat'i miit'in wanētup hawiat ko'i mig'i wuat. Toikuap sese sio wētup ok tomohey hat sese toīne'en sio yt hap toikuap sakpo are. Mi'i pote Iesui ehay pyi aru Tupana ahehakyera'at wuat'i e'at pe sio ai'apiheg wuat'i e'at pe. Uito Pauru mi'i tā are'e wuat'i ywania pe.

¹⁷ Mesuwe uimiwan me uhehay teran Aha'ase'i Aparāu emiariru emiariru'in me. Ui'ywania Iuteu ywania — Uruto ti Iuteu ywania sese wato'e irania'in ywania pe. Nimo te Tupana sese mohey haria uruto wato'e irania'in me. Ha'awytepyi Tupana uru'airo to'ywania sese wo wato'e irania'in ywania pe aito Iuteu ywania Tupana sese mōtypot haria sese uruto wato'e. Nimo pyi te wuat'i ywania e'yianme uruimohey Tupana Koro wato'e irania'in me. Ta'i uruepe yn sa'awy'i Tupana tuwemoherep wato'e. Uruepe yn tutum topo wuat miwan uruwo'onāpin hap miwan miat wato'e irania'in ywania pe. ¹⁸ Urumikuap yne kat som Tupana tiky'esat miit'in tunug hap wato'e wuat'i ywania pe. Uruikuap kahato Tupana miwan kaipyi kat som waku kat som yt naku i hap wato'e. Uruikuap kahato urupy'a pe kat e hap yt pywuat i hap katupono Tupana e hap miwan miat tutum uruepe wato'e irania'in me. ¹⁹ Ta'i uruto ti irania'in yt ikuap i te hanuaria mu'e sese haria wato'e irania'in ywania pe. Eiperia mu'ap upiaria yt ihapytig i rakaria ewywuaria eipe wato'e. Eiperia aikotā mu'ap i'ypyryp wiat yt kat i ariāty ipo piaria rakaria ewywuaria wato'e irania'in me. Uruto eimu'e sese hanuaria urutukupte'en wato'e torania ywania'in me. ²⁰ Irania'in ywania yt we'eg i te haria mowe'eg haria uruto wato'e yne Tupana wo'onāpin hawe. Tupana miwan yianmiat kuap haria uruto wato'e. Ta'i Tupana miky'esat ko'i yne kuap haria uruto wato'e kat som waku kat som yt nakuat i hap kuap haria uruto wato'e yne irania'in ywania pe aikope aikope ahewyry hap tote.

²¹ Uito Pauru ui'ywot uity Iuteu ywania sese mi'i pote uito i'ewyte areīne'en Iuteu. Mi'i pote atikuap pywo yne ai'e hap ui'ywania ma'ato waku watuwemu'e wy ui'ywania karāpe wati'atumu'e irania'in waku ahewaure ka'a kahato i'atumu'e ahepiat hap kape. Kat pote yt watunug i aipotmu'e hap ewywuwat pote yt iwe'eg hin i rakaria ewywuaria watopyhu'at aimimu'eria wanētup hawe. Pywo ti rat waku watunug aimienoi ok tā. — Yt sero'ok'ewei'e tei'o wato'e irania'in me pote waku i'ewyte yt sero'ok'e hat wo i watopyhu'at aipotmināpin hap ewy. ²² Yt ewary wary tei'o yt e'aito aito tei'o wato'e aimimu'eria pe pote waku wy watopyhu'at i'ewy iwe'eg kahato rakaria wo. Waku yt kat i aiwary wary hap i'ewyte yt kat i ahe'aito e'aito hap are. Waku aiwenāpin hawe aimimu'e ewywuwat. Ma'ato yt watunug i ahepiat miit'in nāpin hap ewy pote ai'e hap yt kan hamo i i'atuwanētup hawe. — Yt naku i kahato iā'ākāp ko'i ahetupana

wo wato'e torania ywania pe. Yt naku i aikai mo wat aiminug tupanaria wato'e irania'in me. Ma'ato mi'i tā wati'atumu'e pote waku wy watimoma torania tupanaria aikaipyi. Ha'awyte ai'ywania timoma irania'in ywania tupanaria imōtypot yat piat ko'i ma'ato mi'i ko'i ta'atuweneru yne tupanaria itotiarua sa'up ky'ewi — Ewei'atumoma ro tupanaria yne e Tupana pytkai. Mi'i pote i'atumimu'eria wekyry'i wuanuaria te'eropyhu'at itote te. Yt naku i mi'i tā wati'atumu'e irania'in turan. ²³ — Urunāpin Tupana piat hap wakuat kahato wato'e ma'ato wāiwato'e pytkai yt watunug hin i ahepiat miit'in mu'e hap ewy mi'i pote irania'in to'okyry'i kahato Tupana sese ete aiminug sa'ag upi. ²⁴ Aikotā nimo te Tupana to'e ai'ywania'in me hap ewy mio tā e miwan me — Uimi'airoria eimimu'eria irania'in ywanaria to'okyry'i kahato uhehay ete katupono eiperia typy sehay nug haria ewywuaria eweikupte'en. Yt ewetunug Tupana piat eināpin hap ewy hawyi eimimu'eria mikyry'i ko'i eweikutpte'en. — Ewetunug no yne Tupana piat aināpin hamuat ewei'e irania'in me yt ewetunug hin i uhepiat eināpin hap pytkai e Tupana aha'ase'i'in me nimo te. ²⁵ Uruto ti Iuteu ywania sese wato'e irania'in me. Mi'i hap moherep hamo uruesa'yru'in emusin āpy sokpe uruitek te'eruwemoherep 8 e'at tokosap hawyi — Tupana urutum neran uruesa'yru epe emiky'esat nug hamo wato'e itote Tupana mōtypot yat pe. Mi'i hawyi Tupana wano topyhu'at uruesa'yru'in wato'e irania'in me. Ui'ywania pywo pe ti are'e ehepe yt watunug i Tupana piat aināpin hap pote yt kan hamo i aheko aha'yru'in emusin āpy sokpe tek hap. Mi'i hamo imoherep Tupana pe watunug neran torania aināpin ewywuat hap e. Ma'ato yt watunug i Tupana e hap pote yt kan hamo i aheko aiwemusin āpy sokpe tek hap — Uito Tupana ywania hap moherep hap are. Ta'i aikotā irania'in ywania ewywuaria watopyhu'at yt watunug i Tupana miky'esat yne ewywuat hawyi. ²⁶ Ma'ato irania'in yt Iuteuria i yt te'eremusin āpy sokpe tek hin i aheko ewy pytkai Tupana miky'esat nug haria tukupte'en tuereto yt kat i i'atuemusin āpy sokpe tek hat i pytkai. Mi'iria ti Tupana miky'esat ewy nug haria pote te'eropyhu'at po'og ai'ywania Iuteuria kai Tupana wanētup hawe — Ui'ywania sese torania uimiky'esat nug haria tukupte'en e sio Iuteu sio yt e Tupana mesup e. ²⁷ — Karāpe irania'in ywania tunug uimiky'esat ewywuat mi'iria ti uhemii't'in sese tukupte'en e Tupana sio Iuteu ywania sio wētup ywania sio i'atuemusin āpy sokpe tek hap toīne'en Iuteu ywania ewywuat sio yt e. Eiperia ti ui'ywania Iuteuria ywania ewywuaria e Tupana i'atuepe. Yt eweikuap i te uimiky'esat ko'i miwan miat pytkai uimiky'esat nug haria eweikupte'en mote e Tupana irania'in ywania pe yt ta'atu'atukuap i te aha'ase'i Musei piat aināpin hap pytkai are. Uiwyrria'in Iuteu ywania watikuap kahato aha'ase'i Musei e hap ko'i ma'ato tukupte'en kahato aitoria yt inug hin i rakaria. Mi'iria pe wyti aru Tupana to'e — Irania'in ywania po'og eikai katupono uimiky'esat ko'i ta'atu'atunug yne ta'atumikuap ok tā ma'ato eiperia yt ewetunug hin i eweikuap yne uimiky'esat ko'i pytkai e. Mi'i pote irania'in ywania po'og waku eikai e Tupana aru ai'ywania irania'in me yt imiky'esat ewy nug haria pe. ²⁸ Ui'ywania watikuap mesup aikotā Tupana tikuap temiit'in sese hap. Toikuap kahato tomiky'esat nug haria sio Iuteu ywania sio yt sio i'atuemusin āpy sokpe tek hat toīne'en sio yt e. Ta'i yt aipiit kaipyi i Tupana tikuap to'ywania wo watoīne'en hap. ²⁹ Ta'i Tupana ikuap kahato to'ywania sese ko'i katupono sio toīne'en ta'atupy'a pe Topā'āu Wakuat sio yt hap. Toikuap kahato sio waku pe tukupte'en sio yt hap. Yt teha'at hin i wemusin āpy sokpe tek hap toīne'en sio yt hap kape ma'ato aiwanētup hap kape teha'at kahato hawyi aipy'a piat kape teha'at kahato hawyi toikuap yne ra'yn aipy'a piat sio waku sio yt. Mi'i hawyi to'e Topā'āu miky'esat nug haria pe — Eipe ui'ywania sese e katupono Uipā'āu miat eināpin hap ewy kahato ewetunug e. Mi'i pote eipe ui'ywania sese eweikupte'en e Tupana tomiky'esat nug haria pe sio Iuteu ywania sio wētup ywania pe. — Waku kahato eipe e Tupana ahepe pote waku pe watoīne'en. Karāpe irania'in — Yt naku i kahato eipe i'atu'e ahepe wen ma'ato watikuap yt pywo pe i ra'yn i'atu'e hap katupono Tupana wanētup hawe waku pe watoīne'en mote.

uito Pauru.

3

¹ Eiperia Humanu ywania wen ma'ato uito Pauru Iuteu ywania areĩne'en. Waku kahato ui'ywania are. Iuteu ywania waku kahato katupono sa'awy'i sese Tupana ti'airo urue'ase'i pot Aparāu. Mi'i hawyi to'e tope — Ati'atupoityro kahato aru wuat'i miit'in mesuwat yi totiaría wētup esaiepepiaria emiariru emiariru wo e. Mi'i pote Iuteu ywania titek ta'atuesa'yru emusin sokpe āpy ete — Uruto Tupana mi'airoria e hamo. Pyno waku apo ai'ywania sio yt. ² Pywo ti kēi waku kahato topyhu'at Iuteuria ywania. Uito Pauru ti Iuteu ywania sese are. Waku kahato Iuteu katupono yne ywania e'yianmete Tupana tum tehay uru'ywania pe. Sa'awy'i tuwemoherep sese urue'ase'i'in me. Sa'awy'i Tupana ihay kahato uru'ywania miwan me katupono tuwemoherep teran wuat'i ywania pe urumiwan wo. ³ Tutum tehay urue'ase'i'in sa'awy'iwuaria Tupana mohey kahato haria pe ma'ato i'atumepyt'in i'atuemiariru'in tiwaure kahato i'atumienoi Tupana ehay. Mi'i hawyi yt ta'atumohey i kahato Tupana. Mi'i pytkai yt karāpe i Tupana waure wo toĩne'en aru Iuteu ywania kai. Ta'i Tupana ti uru'ywania ky'e sese hat wuat'i e'at pe. Ta'i Tupana mi'airo ywania pote urutukupte'en ne. Uruto wuaria Iuteuria ti'atoiat kahato Tupana ha'awytepyi wen ma'ato yt karāpe i Tupana uru'atoiat katupono — Yt karāpe i woroho'o'atoiat esaiepepiaria e Tupana sa'awy'i Urue'ase'i Aparāu me pote. ⁴ Tupana ti yt heso kuap i rakat pāi. Sa'awy'i — Ati'atupoityro aru emiariru emiariru'in e Tupana urue'ase'i'in me. Mi'i hap ete yt karāpe i Tupana heso. Tutunug yne to'e hap ewywuat. Urutoria Iuteu ywania heso kuap ma'ato Tupana yt karāmuat i heso kuap e. Aikotā morekuat Tawi pe to'e sa'awy'i hap ewy tutunug wuat'i e'at pe. Mio tā to'e — Tawi e atunug aru ui'e hap ewywuat wuat'i e'at pe e. Atunug esaiepiat Morekuat Koro wo wuat'i e'at pe e. E'ywania yt uimohey i pytkai aru atunug ui'e hap ewy e. Yt uwe i uipyhyp kuap ui'e hap nug hamuat ete e Tupana nimo morekuat Tawi pe hawyi toiwan towepy hap miwan me. ⁵ Pywo ti rat uru'ywania Iuteuria yt timohey kahato i Tupana e hap — Atunug aru e hap pytkai Tupana tunug yne to'e hap ewy. Uru'atoiat Tupana pytkai yt uru'atoiat hin i. Mi'i hap kaipyi watikuap Tupana yn ni waku sese rakat yt uru'ewy hin i hap. Mi'i pote uruminug sa'ag hap topyhu'at Tupana mōtypot ran hap ewywuat kat pote uruky'e sese te yt nakuat i uruto pytkai. — Eiky'e sese pote kat pote ei'apiheg apiheg kahato i'atu'e sa'ag irania'in uruepe. ⁶ Eweikuap kat pote uru'apiheg uruky'e haype aikotā ai'ywot'in ai'apiheg aihire te hap ewy Tupana uru'apiheg uruky'e haype pote. Tupana ti hāpyk sakpo te mi'i pote toi'apiheg kahato aru wuat'i yt naku i nug haria — Yt uru'apiheg nei'o yt uru'apiheg nei'o i'atu'e pytkai. Tupana uruminug sa'ag ni emōtypot hap topyhu'at wuat'i e'at pe i'atu'e sa'ag. Ta'i aiminug sa'ag kaipyi miit'in tikuap kahato Tupana po'og waku aikawiat rakat i'atu'e sa'ag to'ope. ⁷ Aheso pote Tupana e hap po'og pywo topyhu'at kat pote Tupana yt heso i rakat toĩne'en pytkai aito heso rakaria wo watoĩne'en i'atu'e sa'ag to'ope. Mi'i pote aheso hap kaipyi Tupana waku hap po'og heremo topyhu'at. Ta'i waku watunug yt naku i Tupana mōtypot hamuat i'atu'e sa'ag. Mi'i pote ti yt karāpe i ai'apiheg aru aiminug sa'ag ko'i ete katupono imōtypot hap topyhu'at aiminug sa'ag ko'i kaipyi i'atu'e ma'ato Tupana ti'atu'apiheg aru wuat'i e'at pe to'e hap ewy. ⁸ — To'iro wuat'i ywania waku ti watimōtypot Tupana aiminug sa'ag wo i'atu'e sa'ag to'ope. Ta'i mi'i tā hap ti aimu'e hat Pauru tiky'esat i'atu'e uimohit reran haype ne'i. Sa'awy'i ti mio tā e aimu'e hat sese Pauru ahepe i'atu'e to'ope yt pywo pe i. Mi'iria yne yne Tupana mi'atu'apiheg wuanuaria tukupte'en wuat'i e'at pe. Tupana ti'atu'apiheg neran mi'i tā haria ewywuaria.

⁹ Iuteu ywania i'ewyte yne ywania te'eropyhu'at yt naku i nug haria to'o'ewy'ewy katupono yne yne yt naku i nug haria Tupana wanētup hawe. Tupana piat urunāpin hap Musei miwan miat yt urutunug hin i te uru'ywania. I'ewyte irania'in ywania ti'aparap kahato ta'atu'ywania wāi'e hap ko'i ete. Mi'i pote aito torania i'aparap haria Tupana

wanētup hawe e. Mi'i pote ti yt naku i uruto'e irania'in ywania pe — Uruto ti po'og nakat eikai katupono uruto waku ma'ato eipe yt nakuaria i yt uruto'e kuap i. ¹⁰ Katupono sa'awy'i Tupana to'e miwan me — Yt wētup ok i mesuwat yi tote wakuat yn nug hat atipuēti e. ¹¹ Yt wētup miit i uikuap teran sese hat atipuēti nimo pyi mesup te e. Yt wētup ok i mesuwat yi tote atipuēti uikat reran hat e Tupana. ¹² Yt naku i kat pote yne miit'in ui'atoiat haria wo tukupte'en e tuwepe. Yt kan hamo i tukupte'en mi'i tā e. Yt uwe i mesuwat yi totiat atipuēti waku sese nug hat e Tupana miwan me. ¹³ I'atuehay ko'i yt hāpyk hin i atipuēti e. I'atueso hap yn i'atuwē pe miit'in ma'at hap yn atipuēti e. I'atuēku tote sehay nem hap ewywuat yn aikotā miit yt misyp i yi ka'a piat ewy nem kahato i'atuwē pe e. Sehay sa'ag yn tuwētem i'atuwē pyi miit'in kuasa hamuat e. ¹⁴ Aikotā moi iāi hy miit'in auka hap ewy i'atuehay miit'in auka hap ewy topyhu'at e. I'atuehay aikotā mohag nop takat ewy e. I'atuehay sa'ag uhete i'ewyte irania'in ete e Tupana miwan me. ¹⁵ Miit'in auka sese haria wo te'eropyhu'at miit'in e. Aikotā miit'in ihyha kahato rakaria ewy te'eruweput meremo irania'in atu'uka hamo hap ewy. Aikotā awyato tikat yty tomi'u wo ta'atukat miit'in i'auka hamo e. ¹⁶ Aikopuo aikopuo hap saipe upi i'atumoehaky'e'i ko'i i'atumisatek nug ko'i tukupte'en e. ¹⁷ Yt karāpe i irania'in mowepit hap ta'atunug mote yt ta'atukuap hin i i'atumowepit hap e. ¹⁸ Yt karāpe i uimōtypot hap i'atuwanētup hawe e Tupana. Uhepiat ta'atu'apiheg hap pupi yt te'eroken'ē hin i e Tupana sa'awy'i miwan me ahepiat. Mio tā e aito yt naku i nug haria moherep hamuat.

¹⁹ Urutoria luteuria ywania tikuap kahato Tupana wo'onāpin sa'awy'i'uwat hap Musei mimoherep kat som waku watunug kat som yt naku i watunug hap. Mi'i watikuap yne pytkai yt watunug i torania pote wati'aparap wāi'e hap ete — Ewetunug no e hap ete are. Mi'i pote yt uwe i mesuwat yi tote uruto — Yt karāpe i ati'aparap Tupana wāi'e hap ete yt uruto'e kuap i. I'ewyte yne aito wuat'i puo mesuwat yi totiaria watopyhu'at Tupana mi'apiheg wuanuaria wo. Pywo ti rat mekewat e'at pe aru — Eiperia yt naku i nug haria e aru Tupana ahepe torania pe. Mi'i to'e pote aru yt uwe i aitoria — U pāi u an yt karāpe i ati'aparap emiky'esat nug hap ete e haria itote kat pote toi'atumoherep wuat'i ehamo aiminug sa'ag ko'i e. Mi'i pote yt watiwesat kuap i aiwemōti hap toīne'en mote e. ²⁰ Yt uwe i tuwemohāpyk kuap Tupana wanētup hawe topiat aināpin hap Musei mimoherep miwan nug hap kaipywiat upi e. Ta'i yne aito wahā'āg kahato Tupana piat aināpin hap nug hamuat ete wen ma'ato aito yt uwe i inug yne aināpin hap. Wati'atu'aparap aparap Tupana piat aināpin hap ete. Wati'atumu'e kahato aimu'e hap Tupana piat kat som waku watunug kat som sa'ag hap ete wen ma'ato wati'aparap yn. Mi'i pote paawato'e aipy'a pe ahepiat yt watunug i pote — Yt naku i kahato uito wato'e aiwanētup hawe aiwepe. Mi'i pote ti — Uito yt naku i nug hat e hap yn watikuap Tupana piat aināpin hap kaipyi. ²¹ Aikotā aru pyno watipuēti Tupana wywuat aiwo'owese hap are. Pyno ahenoi ehepe. Mio tā e Tupana ahepe — Yt eiminug wakuap kaipyi i woroho'onug eipe waku rakaria e Tupana miwan me. Ta'i uimohey hap kaipyi woroho'oehakyera'at e. Uimohey hap eipy'a piat kuap hap kaipyi waku pe eweikupte'en uipy'a pe uiwanētup hawe e Tupana miwan me. Atiky'esat kahato ewetunug yne uhepiat eināpin hap ko'i ma'ato yt uwe i eiperia inug yne haria mi'i pote yt uwe i eiperia wakuat e. Eiminug waku hap ko'i upi yt eweipuēti i mu'ap uhowawi e Tupana ahepe sa'awy'i tehay moherep haria miwan me. ²² — Ta'i Uha'yru Iesui mohey haria pe yn are'e — Eiperia ti waku kahato uiwanētup hawe uipy'a pe e Tupana. Uimipo'oro Miit'in Porekuat nuat mohey haria yn uimiehakyera'aria e. Mi'iria yn waku pe uiwanētup hawe sio Iuteu ywania eipe sio wētup ywania e aru Tosa'yru mohey haria sese pe. ²³ Katupono yne ywania yne miit'in yt naku i nug haria tukupte'en. Katupono yne miit'in yt Uito ewy hin i i'atuewaku hap ete are e Tupana ahepiat. ²⁴ Pywo kahato uiwyrria'in Tupana ti po'og po'og waku ahewaku hap kai. Ta'i ahewaku hap yt Tupana ewaku hap ewy hin i. Mi'i pote ahewaku hap yt put'ok'e hin i Tupana ewaku hap ete e. Mi'i pote yne aitoria yt naku i nug haria

watoĩne'en Tupana wanẽtup hawe e. Mi'i pote mesup Tupana to'e ahepe – Uha'yrus mohey haria pe yn atum i'atuehakyera'at hap wuat'i e'at piat e Tupana mesup wuat'i pe. Uha'yrus suu mikyi'at upi atum ne'en ne'i wuat'i e'at piat ieĩne'en hap e mesup ahepe. Uhegyi'at hap upi Uha'yrus suu mikyi'at upi atum ne'en ne'i eimowaku hap e mesup yne miit'in me e. ²⁵ Eiky'e haype yt kat i eiminug wakuap pytkai woroho'oky'e hawyi eheĩne'en hap wuat'i e'at piat hap atum ne'en ne'i ehepe Uha'yrus Iesui suu mikyi'at upi e. Eipotypot Iesui tikyi'at ra'yn eheĩne'en hap yt ikahuro rakat i pote waku eweitatu uimium e Tupana wuat'i miit'in me. Yt kat sa'up i rakat atum miit'in me Uha'yrus Pã'ãu e Tupana mesup. ²⁶ Mi'i uiminug kaipyi miit'in tikuap ta'yn Uito wakuat e Tupana. Sa'awy'i yt eweikuap i mesuwat mu'ap uhowawiat e ahepe. Mekewat e'at pe yt naku i yn ewetunug at ka'ap e. Ma'ato eiminug sa'ag sa'awy'iwuat atiwaure torania ewetat ra'yn Uha'yrus suu eipohag wo hawyi e Tupana mesup ahepe. Tupana ti hãpyk kahato rakat yt toiky'esat hin i aiminug sa'ag. Ma'ato koran to'e wuat'i miit'in me – Eĩwe'eg wo o eiminug sa'ag ete e. Uha'yrus suu ti eikoho kuap e. Uha'yrus suu ti eimohãpyk kuap e. Eweimohey ro mi'i Uha'yrus e. Mi'i Miit ti eimohãpyk kuap e. Uha'yrus mohey haria wo eweikupte'en hawyi uikuap haria wo eweikupte'en e. Mi'i hawyi eweikuap uhewaku hap e koran yne miit'in me e Tupana. ²⁷ Pyno koran aito yt uwe i wato'e kuap – Tupana uito waku kahato kat pote atunug yne emiky'esat ko'i ewy pote waku uhehakyera'at uhewaku hap upi hat yt pywo pe i ahehay mio tã wato'e pote. Pyno kat e hap som waku pyno wato'e Tupana pe. Pyno mio tã e yn wato'e waku – Tupana atimohey kahato Esa'yrus Iesui iku'uro uikawiano uiminug sa'ag moma hamo uhehakyera'at hamo wato'e waku. Mi'i e hap ewy Tupana yn miky'esat ewywuat. ²⁸ Kat pote Tupana tiky'esat kahato ainug kahu Tosa'yrus mohey hap kaipywiat hap wuat'i aimohãpyk hap ma'ato – Uito ti atunug yne torania Tupana piat uinãpin hap pote waku pe Tupana wywo areĩne'en wato'e aiwanẽtup hawe pote aiwema'at hap topyhu'at kat pote aiminug wakuap ko'i yt put'ok'e hin i ahehakyera'at hamo e. Mi'i mu'ap yt mu'ap i Tupana kape sio aito Iuteu ywania sio wẽtup ywania.

²⁹ Pywo ti rat Tupana sese toĩne'en Iuteu ywania eTupana wo i'ewyete Tupana sese toĩne'en wy yne ywania eTupana wo. Tupana yt i'atu i are. Wẽtup Tupana yn ni toĩne'en are. Tupana sese yn toĩne'en wuat'i ywania nug hat. Karãpe Iuteu ywania timohey Tupana Sa'yrus hawyi – Waku pe eweikupte'en mesup uiwanẽtup hawe e Tupana ahepe. ³⁰ I'ewyete karãpe irania'in ywania timohey Ha'yrus hawyi pyno – Waku pe eweikupte'en e Tupana. Pyno wẽtup Tupana yn toĩne'en Ai'ywot no sio aito Iuteu ywania kawiat sio aito irania'in ywania kawiat. Tupana Wato wẽtup yn toĩne'en. Mi'i ti Iuteu ywania nug hat i'ewyete irania'in ywania nug hat wẽtup Tupana wuat'i nug hat yn toĩne'en. ³¹ Karãpe watomohey Iesui hawyi yt naku i wato'e – Mesup ti uito Iesui mohey hat mi'i pote yt atiky'esat i po'og Tupana piat uinãpin hap ko'i yt naku i wato'e. Po'og waku wato'e aiwo'ope – Iesui mohey haria aito pote waku watunug yne yne Tupana miky'esat ko'i ai'e hap waku wato'e aiwo'ope are. Uito Pauru.

4

¹ Pyno to'iro watuwanẽtup sa'awy'iwuat aha'ase'i Aparãu kape. Aparãu ni uru'ywania Iuteuria e'ase'i pot. Urue'ase'i pot timohey kahato Tupana sese topy'a pe hawyi – Uiwu kahato en Aparãu e Tupana tope e miwan me. ² Yt karãpe i Aparãu to'e – Ta'i waku kahato rakat uito pote Tupana uhehakyera'at yt e hin i miit'in me. Ta'i yt tuwemõtypot hin i Aparãu e. Ma'ato mio tã to'e sa'awy'i miwan me – Aparãu e uimohey pote waku pe ereĩne'en uiwanẽtup hawe e Tupana tope. ³ Pyno Aparãu timohey kahato Tupana hawyi Tupana mimohãpyk wo topyhu'at aha'ase'i.

⁴ Mesuwarotiarua miit'in ipotpap takaria aheropat haria pe watum ha'up wẽtup e'at ipotpap hap watum. Wẽtup e'at ipotpap sa'up watum hawyi totat hawyi – Waku e

uipotpap sa'up ta'yn toïne'en e. Totat hawyi yt karãpe i to'e — Yt kat i uipotpap pytkai tutum ne'en ne'i uhepe tomium yt kat sa'up i yt e i kat pote ipotpap at hap upi totat sa'up pote. ⁵ Ma'ato yt mi'i tã hin i Tupana piat ahehakyera'at hap kat pote yt watiky'i'at kuap i aipotpap wakuap mo Tupana piat ahehakyera'at hap katupono ahewaku hap aipotpap at ka'ap hap sa'up yt put'ok'e i ikyi'at hamo e. Watimohey Iesui hawyi yn tutum ne'en ne'i ahepe yt naku i rakaria aito pytkai e. Tosa'yru mohey haria pe Tupana to'e — Eiminug sa'ag ahyt kahato ma'ato eweimohey Uha'yru suu eipohag wo pote woroho'oehakyera'at eipe Uha'yru piat ha'up nug hap upi e ahepe. Imohey pote uiwanētup hawe yt sa'ag nug haria ewy hin i eweikupte'en e. Mio hãpyk kahato eipe uiwanētup hawe Uha'yru mium upi e Tupana ahepe Iesui mohey haria pe. ⁶ Morekuat Tawi henoï tomiwan me yianmete Ahehakyera'at hat ete. Mio tã e — Waku kahato ti Tupana e katupono Uhehakyera'at kahato hat atimohey hawyi e yt naku i nug hat uito pytkai — Waure wo areïne'en eminug sa'ag kai e uhepe e Tawi. — Uimohey hat en hawyi waku puo ereïne'en uiwanētup hawe e uhepe yt kat i uiminug wakuap pytkai. — Worohakyera'at en Tawi uimohey hap upi e Tupana sa'awy'i uhepe e. ⁷ — Waku kahato En Tupana are. Mesup ti waure wo Tupana toïne'en aiminug sa'ag ko'i kai e ahepe. Waku kahato wuat sakpo'e En Tupana wato'e. Waku sese En wato'e. Tupana ti'atumoweityk yne wuat'i ai'e hap sa'ag ko'i kat ai'e kat ai'e tetiat hap toiwuare torania watomohey hawyi e. — Aimowehum kahato hat En Tupana e tomiwan me towepy puo. ⁸ — Tupana etikuap kahato yne uruminug sa'ag ko'i i'atu hap etiat. Tukupte'en kahato yne yt naku i hap uruete e. Ma'ato mi'i sa'ag ko'i yne eti'atumōto ra'yn pya urukai uruimohey En hawyi e morekuat Tawi. Tupana waku kahato mesup urupy'a pe e katupono koitywy aiwo'owese hap toïne'en i etiwaure yne ra'yn uruminug sa'ag ko'i hawyi e. Waku kahato ti rat koitywy. Uruwehum kahato ewawi uruwepit hap mywo urupy'a perup i kahato hawuo e morekuat Tawi tomiwan me towepy hawe nimo te. ⁹ Pyno morekuat Tawi ihay aiwepit hap ete. Morekuat Tawi yt to'e hin i — Wemusín sokpe äpy tek haria yn ni Tupana mimowepit rakaria tukupte'en yt e i are. Pywo ti koitywy i'atu kahato Tupana mowepit haria tomohey haria yt te'eremusin äpy tek hin pytkai i. Pywo ti koitywy i'atu kahato Tupana mowepit haria imohey haria yt te'eremusin sokpe äpy tek hin i pytkai. Aikotã aha'ase'i pot Aparãu to'e hap ewy mesup — Woromohey En Tupana e. Ati'atumohey kahato ra'yn yne e'e hap uhowawiat e. Ati'atumohey etunug aru e'e hap ewy hap e hawyi Tupana to'e Aparãu me — Uimohey en mote waku pe ereïne'en uiwanētup hawe uipy'a pe mehĩ e ti Tupana aha'ase'i koro Aparãu me. ¹⁰ Sa'awy'i sese yt kat i aha'ase'i pot emusin äpy sokpe tek hap i te turan Tupana to'e Aparãu me — Uimohey hat en mote uiwy kahato en e. Uimohey kahato en mote waku pe aru ereïne'en e tope. Uiwānētup hawe hãpyk takano ereïne'en uimohey en mote e mekewat uru'ywania'in miat hemusin äpy sokpe tek hap e'yianmete. ¹¹ Aha'ase'i Aparãu toïne'en Tupana mohey pot'i wo ra'yn hawyi tuwemusin äpy sokpe tek ta'yn i'ewyite tosa'yru'in wat toitek kyse hit wo to'ywania kuap hap uru'ywania eko ewywuāt uruto Tupana mohey haria e hamo toitek. Koitywy aha'ase'i Aparãu toïne'en yne Tupana mohey haria ypy ewywuāt. Toimohey sa'awy'i ahe'yianme pote Aparãu topyhu'at mesup Tupana sese mohey haria e'ase'i pot no ra'yn. Koitywy ahepe imohey haria pe aikotã sa'awy'i Aparãu me to'e hap ewy ra'yn — Uiwānētup hawe hãpyk takaria eipe e Tupana ahepe sio aito aimusin sokpe äpy tek sio yt pytkai e ahepe Tupana mesup. ¹² Uru'ywania e'ase'i pot ti Aparãu topyhu'at. Uruto ti meimuēwat wemusín sokpe äpy tek haria urueko ewywuāt. Uruto ti Aparãu piit kawiaría. Ma'ato tukupte'en urupy'asetpe yt Tupana mohey hin i haria. Mi'iria wemusín sokpe tek hap toïne'en wen ma'ato mi'iria pe yt karãpe i Tupana to'e — Eipe waku kahato uimohey hat Aparãu ewywuāt yt e i katupono mi'iria yt imohey i Aparãu ewywuāt pote are. Aha'ase'i Aparãu mimohey ewywuaria yn ni Aparãu saipepiaria sese. ¹³ Sa'awy'i Tupana to'e Aparãu me — Meiūran aru atum yne mesuwarotiat epe

i'ewyte esa'yru'in me i'ewyte wuat'i ywania emiit no i'atu kahato waikiru sem i'atu hap ok tã atum epe Aparãu uimohey hat kahato en mote e. Mi'i hawyi Aparãu to'e — Tupana woromohey En e. Atimohey e'e hap ewy i'ewyte atimohey ra'yn etunug aru e'e hap ko'i e. Mi'i pote Tupana to'e tope — Aikotã yt karãpiat i i'aparap hat ewy ereïne'en uiwanêtip hawe mehĩ ui'e hap etimohey yn mote e Tupana nimo yt kat i te Musei piat ahewãi hap Tupana tum te turan Aparãu me yt kat i te Musei wo'onãpin hap te turan. Katupono Musei ti Aparãu emiariru emiariru kahato.

¹⁴ Ma'ato irania'in mesuwarotiararia — Watunug yne Tupana wã'i'e hap hawyi waku pe ra'yn watoïne'en Tupana wanêtip hawe e haria heso rakaria tukupte'en Tupana wanêtip hawe. Pywo ti rat yt kat i Tupana mohey hap aikai pytkai watunug aha'ase'i Musei mimoherep Tupana e hap hawyi yt naku i te rat watoïne'en Tupana wanêtip hawe. Kat pote yt uwe i aito Musei miwan miat nug yne haria. Yt karãpe i Tupana to'e — Ewetunug yne wã'i'ui'e Musei piat pote waku pe eweipyhu'at uiwanêtip hawe yt e i. Ma'ato mio tã e Tupana pote yt uwe i aito waku pe watopyhu'at Tupana wanêtip hawe yt uwe i aito toran Tupana e hap nug haria pote. — Waku pe ereïne'en uimohey hat en mote e Tupana. Yt karãpe i ma'ato Tupana to'e i Aparãu me — Etunug yne ui'e hap ko'i mi'i pote ti aru waku pe ereïne'en uiwanêtip hawe yt e hin i. I'ewyte mio tã yt e hin i ahepe. Ma'ato Tupana to'e irania'in e hap ewy pote — Etunug yne Musei wã'i'e hap pote ne'i ti aru uiwanêtip hawe waku pe ereïne'en e pote yt uwe i aitoria waku pe watoïne'en Tupana wanêtip hawe katupono aitoria i'aparap yne haria katupono yne aito wati'aparap i'e hap ete. Ma'ato mi'i pytkai yne aito Tupana mipoityro ko'i watoïne'en katupono watomohey Tupana Aparãu ewywuat aito pote. ¹⁵ Ma'ato wato'e irania'in ewywuat — Watunug yne Tupana piat ainãpin hap hawyi waku pe watukupte'en Tupana wanêtip hawe Musei wo'onãpin hap nug yne pote. Eiwe'eg wo o Katupono mi'i e hap ko'i ete ewei'aparap yn wêtip e hap ete hawyi Tupana ipy'ahak eiminug sa'ag ete. Nimo te Musei e'at e'yianme ti yt kat i hin i Tupana piat — Yt etunug nei'o e hap sio — Etunug no e hap ko'i hap e'at pe yt uwe i i'aparap kuap Tupana piat ainãpin hap ete. Yt kat i Tupana piat ai'apiheg hap mekewat e'at pe. Mekewat e'at yt wati'aparap kuap i wã'i'e hap ete yt kat i pote. Ma'ato toimoherep hawyi ti i'aparap haria wo watopyhu'at yt watunug i hawyi. ¹⁶ Ma'ato Tupana to'e Aparãu me — Uiwye uimohey pote waku pe kahato ereïne'en uiwanêtip hawe e. Mi'i hap ewy te koitywy to'e ahepe — Eweimohey Uha'yru hawyi atum eheïne'en wuat'i e'at piat hamuat e. Yt kat sa'up i ete atum ne'en ne'i Uha'yru mohey haria pe e. Uha'yru tum na'yn tosuu ha'up mo e Tupana ahepe mesup. Watat Ha'yru aipy'a pe hawyi watopyhu'at aha'ase'i pot piat imohey hap ewywuaria. Mi'i pote yt to'e hin i ahepe Tupana — Ewetunug yne wã'i'ui'e hap hawyi waku pe eweikupte'en uiwanêtip hawe yt to'e i ahepe ma'ato aikotã to'e Aparãu me mi'i hap ewy te to'e ahepe mesup — Uimohey haria pote woroho'oehakyera'at e ahepe mesup. ¹⁷ Mio tã e Tupana Aparãu me miwan me nimo te — Woronug aru wuat'i ywania ywot pot no e. Wuat'i ywania e'ase'i koro wo ereïne'en aru ui'e hap ewy e. Atunug waku yne esaiepiaria uimohey haria e'ewy e Tupana Aparãu me nimo te. Mi'i hawyi toiwesat — Woromohey En pã'i e. Atimohey yne e'e hap — Atunug aru e'e hap atimohey e Aparãu Tupana pe. Atimohey kahato uiku'uro rokirê uimoieïne'en kuap hat En hap e Aparãu. Atimohey kahato etunug kuap yne yne yt kat kawiat i hap atimohey e. ¹⁸ Mi'i pote Tupana to'e Aparãu me — Ta'i emêpyt'in sem ni aru atum kahato epe e. Esa'yru'in sem esaki'yt'in sem ni aru atum epe e. I'atu kahato atum epe aikotã waikiru sem i'atu hap ewy aikotã yi kyt i'atu hap ewywuaria atum epe e. — Pyno woromohey po'og En e Aparãu Tupana pe. Ta'i atimohey — Atunug aru emêpyt'in i'atu e'e hap ewywuat atimohey e Aparãu Tupana pe. Ipot'i ra'yn yt wêtip imêpyt i ra'yn turan mi'i tã e hap toimohey. Toimohey pote mesup ta'yn imêpyt'in ko'i typy'i rakaria tukupte'en kahato. Koitywy i'atu ywania Tupana mohey haria ywot pot topyhu'at Tupana e hap ewy. ¹⁹ Sa'awy'i

Aparãu iporo kahato hap wywo yt tosa'yru i te pytkai toimohey te Tupana piat – Atunug aru e hap. Mi'i hawyi to'e – Uiporo sakpo pytkai tutunug aru to'e hap ewy e. Ta'i uipiit porap iku'uro pytkai tutunug aru to'e hap ewy e. Ta'i uhehary'i i'ewyete yt myhu'at hat i ra'yn pytkai aru tutum kuap tope hup'i'a hap atimohey e. Tutum aru uha'yru sese uipiit poro kawiat pytkai e Aparãu tepiat imohey hap pote. ²⁰ Imohey hap yt karamuo i tuwanētup hawe – Heso som Tupana yt e i ma'ato – Tupana to'e atunug aru pote tutum aru to'e hap ewy yn e topy'a pe. Mi'i hawyi po'og imohey hap ihaite tuete sa'awy'i kai hawyi meiūran tomohey hap kaipyi Tupana timoesaika kahato. Mi'i hawyi Aparãu to'e – Tupana arehum kahato ewawi e. Woromōtypot kahato katupono etum na'yn uhepe e'e hap ewy e. ²¹ Atikuap epiat hum hamuat uipy'a pe e. Atikuap etunug kuap yne niatpo rakat ko'i e. Atikuap epiat – Atunug yne aru e'e hap etunug yne hap e. ²² Mi'i pote Tupana iwepit kahato tomohey Aparãu piat hap ete. Mi'i hawyi Tupana to'e tope – Uiwu sese waku pe kahato ereïne'en uipy'a pe uimohey kahato hat en mote e. ²³ Ihãpyk kahato rakat ereïne'en uhepe e Aparãu me. Ma'ato yt Aparãu me yn i mio tã e ma'ato yne tomohey haria pe ahepe – Yt kat i sa'ag atipuēti ekai e tope i'ewyete ahepe tomohey haria pe. ²⁴ Pyno waku nug hat ereïne'en uipy'a pe e Tupana tope uimohey pote e miwan me. – Uimiky'e en e Aparãu me aimu'e hamo tomohey haria aito pote Tupana miky'e ko'i aito e hamo. Ta'i Tupana mimohãpyk ko'i aito e hamo mi'i e hamuat toïne'en iwan me. Koitywy watomohey kahato Iesui Tupana timohymut i gu'uro pyi hap watomohey kahato. Watimohey kahato Tupana tum na'yn Tosa'yru Aipotypot Koro wuanuat e hap watomohey. Ta'i to'e hap ewywuwat watomohey. ²⁵ Ta'i watomohey kahato Tupana ti'apiheg Tosa'yru Iesui aiminug sa'ag upiano e hap watomohey. Watimohey Tupana timoieïne'en na'yn Tosa'yru hap to'e hap ewy. Mi'i pote watomohey kahato wy Tupana aimoieïne'en i hamuat waku hap ete to'e hap ewy watomohey. Koitywy watomohey kahato Tupana ainug tomohey hap kaipywiat wakuaria wo aikotã Tupana – Atunug aru e hap ewy watomohey. Aparãu ewywuaria watoïne'en imohey hap saipepiaria aito. Aparãu mēpyt'in ko'i aito. Mi'i hap e'at pe Tupana to'e Aparãu me i'ewyete ahepe – Waku pe ereïne'en uhepe uimohey hat en mote e ahepe. Uito Pauru.

5

¹ Watimohey Iesui hawyi – Waku kahato eipe e Tupana ahepe. Mio tã e ahepe hawyi aiwepit kahato katupono aiwo'owese hap kahato topyhu'at Tupana wywo. Watimohey Ha'yru hawyi Aiporekuat no topyhu'at hawyi watikuap kahato Tupana aiwywo hap e. Mi'i hawyi meremo wato'e tope – Egyi'at kahato Tupana katupono yt uruwaku i kahato ewawi sa'awy'i pytkai ewaku kahato uruepe uruto'e mesup epe. Yt nakuaria i uruto pytkai uruky'e uruto'e. Yt kat i wakuap uruminug pytkai uruky'e kahato En katupono ha'awytepyi uruky'e uruto'e. Ewanĩkaptia uruto te turan uruky'e kahato wato'e. ² Mi'i pote – Woroho'omoieïne'en kahato eipe mesuwat yi tote e Tupana mesup ahepe. Mi'i pote – Uruimōtypot kahato En Tupana uruto'e i'ewyete urumimōtypot En uruto'e. Meiūran aru urutukupte'en ewywo emōtypot hap e'at pe hap uruimohey kahato mi'i tã hamuat kape. Mi'i pote waku kahato En uruto'e emowepit hap mywo. ³ Mi'i pote put'ok'e ahatek hap hawyi watuwehum yn ne Tupana kape. – Ereïne'en waku kahato Tupana put'ok'e uruete niatpo hap pytkai. Mio tã ai'e pote watoïne'en mot'i i imohey sese haria wo. Karãpe watuwehum mot'i Tupana ete ahatek hap e'at pe mi'i hawyi waku pe imohey hap katupono wahaty'u kuap haria wo watopyhu'at. Mi'i hawyi wahepap imohey mot'i hap ete. Ahatek turan yt watiwaure hin i ra'yn Tupana mohey hap yt naku i ahete pytkai. ⁴ Karãpeĩ watuwehum mot'i Tupana kape ho'opot hap put'ok'e pytkai mi'i pote Tupana i'ewyete tuwehum ahowawi are. Karãpe Tupana to'e ahepe – Atunug aru ui'e hap ewywuwat mi'i hawyi – Pywo ti rat wato'e hawyi po'og po'og watomohey. ⁵ Karãpe wato'e – Pywo ti aru ta'i tutunug ni aru to'e hap ewy wato'e mi'i hawyi Ipã'ãu

Wakuat topyhu'at kahato ahepe tutum ahepe Topã'âu. Mi'i hawyi aipy'a wepit kahato topyhu'at katupono Ipã'âu — Woroky'e en woroky'e en e hap yn topyhu'at. Mi'i hawyi ahatek hap ne'i yt aimo'arot kuap i ra'yn katupono watomohey te ahatek pytkai.

⁶ Sa'awy'i sese mekewat e'at wuat Tupana to'e — Atipo'oro aru En Uha'yru miit'in Porekuat nuat e. Uha'yru e koitywy mesuwat e'at ati'airo eto hamuat yi kape katupono ho'owasat kahato miit'in tukupte'en itote pote i'atuminug sa'ag e'at yn mote e Tupana tosa'yru pe. Mio tã e pote Aipotypot Iesui toto. Mi'i hawyi aiminug sa'ag kaipywiat ai'apiheg hap tutu'u yne aheiam mo. ⁷ Uiwyrria'in niatpo kahato wētup ok ehakyera'at hamo aiku'uro hamuat hap. — Waku rakat sese upi pote pyno ahã'äg uiwy sese ehakyera'at y'y wato pyi wato'e ma'ato yt watipun teran hin i aheïne'en hap wētup ok aiwanĭkap ehakyera'at hamo. Aiwy sese waku rakat pote sio wahã'äg neran. ⁸ Ma'ato yt naku i nug haria ehakyera'at hamo ne'i Iesui iku'uro. Tewanĭkaptia etiano iku'uro hawyi watikuap ta'yn Tupana aiky'e kahato hap. Tupana tomoherep ta'yn aiky'e hap Tosa'yru ku'uro hap kaipyi. ⁹ Iesui suu aikoho hawyi toihep yne aiminug sa'ag. — Eipe wakuaria e Tupana Tosa'yru suu wuat tomikoho ko'i pe. Mi'i pote koitywy yt watoken'ẽ hin i ai'apiheg hamuat Tupana hap ete. Mi'i hawyi Tupana yt ipy'ahak i ahete Tosa'yru suu tomikoho ko'i aito pote. ¹⁰ Sa'awy'i watunug Tupana ahewanĭkap mo ma'ato mi'i pytkai ainug towyrria'in wo kahato katupono Ha'yru toku'uro hamo ai'atupehik To'ywot kape — Koitywy yt ahewanĭkap mo i topyhu'at ma'ato aiwy ok wo ra'yn. Koitywy Tupana wy kahato uito wato'e. Koitywy Tupana toïne'en uipiit pe. Mi'i kaipyi watikuap ta'yn pywo ti aru areïne'en wuat'i e'at pe ai'e hap katupono Iesui tuwētem gu'uro pyi hawyi uimimoieïne'en hap topyhu'at wato'e. ¹¹ Mi'i pote — Watuwehum kahato ewawi Tupana wato'e. Uruka'iwat Iesui urunug na'yn ewy ok wo. Waku kahato uruipuēti En wato'e katupono uruwy ok nug na'yn En wato'e. ¹² Nimo te Ātãu yt tunug i Tupana miky'esat ewy mi'i hawyi watopyhu'at aha'ase'i Ātãu ewywuwat katupono Ātãu ewywuwat watunug yt Tupana miky'esat ewywuwat i. Nimo te Tupana to'e Ātãu me — Meke tã etunug sa'ag hawyi ti aru eku'uro hap topyhu'at e Tupana Ātãu me i'ewynte yne Ātãu mēpyt'in me. Mi'i hawyi yne aito Ātãu ewywuwat sa'ag nug haria watopyhu'at. Yne ywania ra'yn mi'i tã inug. Mi'i tupono yne miit'in iku'uro rakaria wo tukupte'en. Watopap yne Tupana e hap ewy. ¹³ Ātãu mēpyt'in tukupte'en mesuwat yi tote mot'i. Ta'atunug sa'ag kahato ma'ato yt ta'atukuap i ta'atuminug sa'ag yt kat i te wã'i'e hap Tupana kaipywiat pote ma'ato Musei tut ra'yn hawyi tohenoi ra'yn kat som Tupana tiky'esat watunug kat som yt hap tohenoi ra'yn. ¹⁴ Wētup wã'i'e hap yn Tupana tum Ātãu me — Yt etu'u tei'o meiwat yp ywa e ma'ato mi'i pytkai tutu'u. Mi'i hawyi meiuŕan iku'uro Tupana e hap ewy ma'ato Ātãu mēpyt'in ko'i kai yt kat i Tupana wã'i'e hap Ātãu e'at kaipyi Musei e'at kape. Yt kat i Tupana wã'i'e hap ma'ato mi'i pytkai Ātãu'in sa'ag nug haria kahato tukupte'en. Mi'i tã hap ta'yn watikuap katupono sa'awy'iwuaria Ātãu'in iku'uro yne ra'yn sa'ag nug haria pote Tupana e hap ewy. Mi'i hawyi Tupana to'e — Pyno atipo'oro Wētup Ok Ātãu ewywuwat ma'ato Mi'i Miit yt i'aparap hat i e. ¹⁵ Pyno Ātãu wywo Iesui to'o'ewy ma'ato yt to'o'ewy hin i katupono yt i'aparap hat i. Mi'i hawyi mekewat sa'awy'iwuat Ātãu kaipyi watipuēti aiku'uro hap katupono i'ewy watopyhu'at yt naku i nug haria wo. Aikotã Ātãu iku'uro tominug sa'ag kaipyi hap ewy te aito. Ma'ato mekewat Wētup Ok Miit Tupana Sa'yru yt i'aparap hat hin i. Mi'i pote Ātãu miium aiku'uro hap ma'ato Mekewat Miit Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat miium aheïne'en wuat'i e'at piat ieïne'en hap. Iku'uro hawyi Tupana wese hap topyhu'at ahete ihaky'e'i kahato aiky'e haype. Mi'i pote Tupana piat aiky'e hap po'og na'yn hewanĭkaptia aito pytkai. Mi'i pote toipo'oro Ātãu Ewywuwat Wētup Ok Takat ahehakyera'at hamo. Mi'i pote wētup ok miit Ātãu kaipyi aiku'uro hap i'ewynte Wētup Ok Miit Iesui kaipyi aheïne'en hap. ¹⁶ Pyno ti Ātãu minug Iesui minug

wywo yt to'o'ewy hin i katupono Ātāu kaipyi yt nakuap i ypy. Ma'ato Iesui kaipyi Tupana miium aheīne'en wuat'i e'at piat hap ypy. Ātāu minug wētup muat kaipyi — Yt naku i en e Tupana ma'ato Iesui ahehakyera'at hawyi aiminug sa'ag toimoweityk yne hawyi — Waku kahato eiperia e Tupana ahepe Iesui mohey haria pe aiminug sa'ag i'atu kahato sa'awy'i pytkai. — Eheīne'en waku hap yt eiwat ehewaku hap upi i woroho'onug ma'ato Uha'yru ewaku hap upi waku pe eweikupte'en e Tupana ahepe. ¹⁷ Ātāu kaipyi aiku'uro hap ma'ato Ha'yru kaipyi aheīne'en hap. Yianmiat Ātāu yt naku i nug hat hawyi mi'i kaipyi iku'uro. Mi'i hawyi aito watopyhu'at Ātāu mēpyt'in ko'i ai'ywot Ātāu ewywuaria watopyhu'at yt naku i nug haria. Mi'i hawyi ho'owasat kahato rakaria wo watopyhu'at yt nakuaria i saipepiaria aito pote. Kat pote wētup ok miit kaipyi aiku'uro hap ypy topyhu'at aiminug sa'ag iwato hap kaipyi Tupana to'e — Woroho'o'apiheg e ma'ato mi'i hawyi Wētup Ok Miit put'ok'e mesuwe po'og Ātāu kawiat Mi'i Miit wakuap nug hap ypy. Mi'i Miit po'og hesaika iminug wakuap Ātāu minug yt nakuap i hap ko'i kai. Mi'i Miit ti Aipotypot Iesui are. — Ereke ro wato'e Iesui pe hawyi Tupana tum aheīne'en wuat'i e'at piat hap ahepe. Hegyi'at kahato ahepe topyhu'at — Waku kahato eipe e tosa'yru mohey haria pe. Woroho'onug eipe morekuaria ewywuat Uha'yru ewywuat Uimipo'oro Eiporekuat nuat mohey haria eipe pote e. ¹⁸ Pyno Ātāu i'aparap hap kaipyi watopyhu'at aitoria yne i'aparap haria wo ra'yn katupono watunug Ātāu ewywuat ma'ato Iesui minug wakuap kaipyi Tupana to'e ahepe — Yt kat i sa'ag eikai e. Yt woroho'o'apiheg hin i e ma'ato atum ne'en ne'i ti wuat'i e'at piat eheīne'en hap e. ¹⁹ Sa'awy'i sese ti aha'ase'i pot Ātāu yt topyhu'at hin i Tupana ehay upi. Tuwepyi toi'aparap. Mi'i hawyi imēpyt'in hemiariru'in typy'i kahato i'ewywuat haria tukupte'en i'atusaipepiaria pote ta'atu'ywot ewy. Mi'i turan put'ok'e Wētup Ok Miit inug yne Tupana miky'esat ok tā nakat. Mi'i Miit Ātāu ewywuat ma'ato Tupana miky'esat ewywuat nug hat. Mi'i pote koitywy Tupana to'e kuap Tosa'yru mohey haria pe — Eipe waku kahato uipy'a pe e. ²⁰ Mi'i hawyi nimuaria Tupana ehay moherep haria timoherep kahato kat som Tupana tiky'esat kat som yt hap. Mi'i hawyi po'og sa'ag nug haria wo te te'eropyhu'at sa'awy'itewuat kai katupono i'atu kahato Tupana wāi'e hap put'ok'e hawyi i'aparap kahato hap topyhu'at. Katupono yt watunug i pote mi'i kaipyi hot'ok'e ra'yn ahete yt nakuap i kahato aito hap. Mi'i pytkai aiky'e teran katupono Tupana aiky'e hap po'og hesaika aiminug sa'ag kai. ²¹ Mi'i hawyi yt naku i nug hap upi yn watopyhu'at. Yt watoiat kuap i aiminug sa'ag i'ewyte yt watoiat teran i. — Mi'i tā etunug mote eku'uro hap topyhu'at e Tupana pytkai watunug te'en te'en ne'i pote. Mi'i hawyi aiminug sa'ag kaipyi ai'auka hap topyhu'at. Ma'ato ai'apiheg hap e'yianmete put'ok'e Aipotypot Iesui mesuwe ai'apiheg hap tutu'u yne toku'uro hamo. Mi'i pote aimoieīne'en wuat'i e'at pe. Yt nakuaria i kahato aito pytkai Tupana aiky'e. Koitywy aiky'e pote watopyhu'at hemiit'in no imiky'esat ewy watunug neran mesuwe. Imipo'oro Iesui aimohāpyk hawyi yt Ātāu wat i aito ma'ato Iesui wat watoīne'en wuat'i e'at pe. Pywo ti rat atiwan ewowi. Uito Pauru.

6

¹ Yt naku i irania'in aimu'e — Pyno waku watunug sa'ag katupono Tupana aiky'e hap po'og iwato aiminug sa'ag hap kai i'atu'e sa'ag. Waku wahā'āg sa'ag nug hap ete pote Tupana aiky'e po'og po'og i'atu'e. ² Ma'ato sakpo'e yt pywo i pāi katupono aito Iesui mohey haria ra'yn. Mi'i pote ahā'āg hap put'ok'e ahete sa'awy'itewuat ewy pote waku yt watuwat i ahiag upi yt naku i nug hamo. Waku aikotā iku'uro rakat sehay yt kuap i hap ewy waku yt watikuap i ahā'āg hap ete yt ahewaure ka'a i iku'uro rakat ewy. Mi'i pote yt watuwat kuap i aiminug sa'ag ahā'āg hap nug hamuat upi. ³ Ahet'ok turan Iesui set topyhu'at ahete. Mi'i hawyi Iesui set wywo watopyhu'at pote — Iesui mohey haria meimuē i'atu'e ahepe. Mi'i hawyi wētup miit ewy yn watopyhu'at Aipotypot Iesui wywo.

Mekewat minwato'e y'y pe ahēt'ok turan hap tote watimoherep Iesui syp hap iku'uro rakat ewy watopyhu'at iwywo. ⁴ Ahēt'ok turan watimoherep aisyp hap ewywuāt Iesui wywo aikotā Iesui iku'uro hap ewy i'ewyte — Areīne'en i ne e hap ewy watimoherep aihep y'y pyi hawyi ahēt'ok turan irania'in me. Aikotā Iesui tuwētem gu'uro pyi aikotā tesaika wywo Tupana tihep Aika'iwat gu'uro pyi mi'i hap ewy Ai'ywot atipy piat tunug ahepe wato'e. Mi'i hawyi aheīne'en pakup'i hap toīne'en mesuwarote watimoherep aihep y'y pyi hawyi ahēt'ok turan wato'e irania'in me. Aikotā Iesui ipakup takat ewy watopyhu'at hap ewy. ⁵ Pyno aito Iesui mohey haria pote watopyhu'at Iesui wywo wētup miit ewy yn. Ipiit aiwat aipiit ewy aipiit iā'ākap ewy. Iku'uro turan aiku'uro hap topyhu'at hap ewy. Towētem gu'uro pyi hap aiwētem gu'uro pyi hap topyhu'at. ⁶ Yt naku i ky'esat hap iwato kahato ahete. Mi'i hap ete yn ahehapap sa'awy'ite. Ma'ato mi'i hap upi Aika'iwat Iesui iku'uro aria'yp posak ete hawyi aiwepywiat yt naku i nug ky'esat hap topyhu'at Iesui piit ku'uro hap wywo. Mi'i hawyi Iesui iku'uro hawyi aimiky'esat sa'ag iku'uro iwywo. Koitywy watikuap aiwetiāt yt naku i nug hap ky'esat hap tuweityk ta'yn. ⁷ Aiku'uro hawyi mekewat aiminug sa'awy'iwuat yt aimo'akag'aia kuap i ra'yn sa'ag nug hap ete. Yt hot'ok'e i ra'yn yt hesaika i ra'yn. ⁸ Mi'i hap ewy kahato topyhu'at ahete watomohey Iesui Aiporekuat nuat hawyi. Wētup miit yn watopyhu'at Aika'iwat wywo. Iku'uro pote aimiky'esat sa'ag iku'uro iwywo. Karāpe tuwētem gu'uro pyi i'ewyte watuwētem iwywo hap ewy wakuap nug hamo. Koitywy watoīne'en ipakup takaria wo.

⁹ Pywo ti koitywy watikuap ta'yn Aika'iwat tuwētem gu'uro pyi hap. Iku'uro hap tokosap ta'yn. Koitywy yt iku'uro kuap i ra'yn. Gu'uro yt ti'auka kuap i ra'yn. Yt hesaika i ra'yn gu'uro tuete. ¹⁰ Iku'uro wētup muat hawyi toran na'yn iku'uro. Wētup muat yn iku'uro miit'in minug sa'ag upi. Iku'uro hawyi sa'ag nug hap yt hā'āg kuap i ra'yn. Tuwētem gu'uro pyi hawyi toīne'en kahato Tupana mōtypot hap yn tuete. ¹¹ Koitywy Aipotypot Iesui emiit no watoīne'en mote watopyhu'at Iesui ewy. Waku watuwanētup — Iesui ku'uro turan uiku'uro iwywo waku wato'e. Mi'i pote uiminug sa'ag yne yt uhā'āg kuap i katupono uiku'uro iwywo wy uipiit miky'esat sa'ag yt kat i koitywy waku wato'e. Iesui toīne'en i gu'uro pyi hawyi uito areīne'en i gu'uro pyi wy waku wato'e. Koitywy areīne'en kahato iwywo waku wato'e. Tupana mōtypot hap wywo yn areīne'en mesup wato'e katupono Iesui wywo wētup miit yn arepyhu'at waku wato'e. ¹² Sa'awy'i aipiit miky'esat sa'ag nakat po pe watopyhu'at kahato. Mi'i hawyi aimiky'esat sa'ag nug hap yn aika'iwat no topyhu'at. Aiwe pyi watunug sa'ag ma'ato mesup waku wāiwato'e sa'awy'iwuat aimiky'esat ete. Koitywy wētup miit ewywuāt areīne'en Tupana wywo waku wato'e. ¹³ Koitywy karāpe aipiit tiky'esat sa'ag nug hap aikotā watiky'esat sa'awy'i hap ewy waku watuwewāi. Waku wāiwato'e aipiit miky'esat sa'ag kape. Waku wāiwato'e aiwemiky'esat sa'ag ete — Yt erenug nei'o sa'ag nug hano waku wato'e aipiit kape. Mi'i turan waku wato'e Tupana pe — Atum epe uhaga ko'i waku wato'e. Atiky'esat yne uipiit ewanuāt wo emiky'esat ko'i nug hamo. Atiky'esat uipiit ko'i ewaku hap nug hamo Tupana waku wato'e. Atiky'esat uheko ko'i ipakup ta'yn Tupana aikotā miit iku'uro rakat tuwētem i gu'uro pyi hap ewy uipiit pakup atiky'esat epotpap nug hamo Tupana wato'e waku. ¹⁴ Sa'awy'i watikuap Tupana piat aināpin hap Musei mienoi kaipyi. Mi'i hawyi — Pyno atunug aru wato'e ma'ato yt watunug kuap i kat pote yt Iesui miehakyera'at ko'i i te aito pote. Mekewat e'at pe yt watikuap hin i Tupana aiky'e hap. Koitywy Tupana Pā'āu esaika hap mywo watunug kuap ta'yn aināpin Tupana piat hap. Pyno koitywy yt naku i wata'aipok aipiit miky'esat sa'ag eropat hamuat ipakup i rakaria wo i ra'yn watukupte'en hawyi. ¹⁵ Koitywy yt naku i kahato rat pāi wato'e — Pyno koitywy Tupana uiky'e kahato sio waku atunug sio yt naku i wato'e. Waku watuwewāi ra'yn. Tupana piat aināpin hap iwan miat aiwanuat waku watunug Tupana esaika hap mywo. Waku watoiat aiminug sa'ag hap ko'i. ¹⁶ Waku koitywy watikuap ta'yn uwe po pe watoīne'en. Aimiky'esat sa'ag aika'iwat no watunug mote yt naku i nug hap aika'iwat no

topyhu'at. Ma'ato yt aipohep kuap i aiminug sa'ag ete pote sa'ag aika'iwat no topyhu'at. Aiminug sa'ag yt watoiat kuap i hawyi meiūran ai'auka hano topyhu'at. Ma'ato Tupana esaika hap mywo aināpin topiat hap watunug pote meiūran aru – Waku kahato eipe e Tupana ahepe wuat'i ehamo.

¹⁷ Uiwyrria'in tawa Humanu ywania sa'awy'ite ra'yn tig ewetunug eimiky'esat sa'ag ko'i yn yt eweimonik kuap i. Mi'i turan put'ok'e itote Tupana ehay hawyi ewei'oksat'i kahato Tupana ehay – Pywuat kahato mi'i ehay ewei'e. Koitywy watipuēti ra'yn Tupana piat aināpin hap ewei'e. Mi'i hawyi ewetunug kahato Tupana ehay eipy'a pe. Mi'i pote arehum kahato Tupana kape. ¹⁸ Sa'awy'i eimiky'esat sa'ag ko'i ei'ahi'ypy kyttyt kahato aikotā miit mikytyt hap ewy eweipyhu'at ma'ato mi'i hap ewywuwat Tupana ti'asaity tek ta'yn eiminug sa'ag haity ewywuwat. Koitywy mi'i hap kaipyi eweipopy ra'yn wakuap nug hat emiit no ra'yn eweikupte'en. Koitywy eisaity wakuap nug hamuat ra'yn topyhu'at. Mi'i pote arehum kahato Tupana ete. ¹⁹ Eikytyt hap ete ahenoi hā'ākap wuo katupono po'og yt niatpo i hā'ākap wuo henoī hap kaipyi. Mi'i iā'ākap ewy kahato sa'awy'i eweipyhu'at eimiky'esat sa'ag ko'i saity wo eikytyt hap ewy eiwanētup hap ipitpit rakat saity ewy topyhu'at. Aikotā aihū saity ete hap ewy saity ete watukupte'en sa'awy'i miit'in ma'at hano kahato. Wakuap watunug typy wanētup hap mywo. Sa'awy'i miit'in ma'at hamo watunug wakuap. Mi'i saity ewy aikytyt hap ewy koitywy Tupana titek yne ra'yn mekewat saity ko'i ewywuwat. Mi'i hawyi watopopy ra'yn wakuap nug hamo. Koitywy Tupana ahā'āg wakuap nug hamo ra'yn. Pyno waku watuwat mi'i upi. Waku watuwat ihay upi. Waku Tupana emiit no kahato watopyhu'at mesuwarote wakuap nug hamo. Hewaku hap ewy waku watunug Tupana miky'esat ok tā miit'in powyro hamuat ko'i. – Koitywy uipiit topyhu'at epotpap wakuap nug hamo ra'yn waku wato'e Tupana pe. ²⁰ Sa'awy'i watopyhu'at aimiky'esat sa'ag nug haria wo yne. Mi'i ete yn watuwemoe-hapap. Wakuap nug hap yt ahewāi kuap sa'ag nug hap ete. Yt teke i aiwanētup hawe hāpyk nug hap. ²¹ Sa'awy'itewuat aiminug sa'ag watunug i ra'yn hawyi aiwemōti hap topyhu'at. Mi'i ko'i he kahato watipuēti sa'awy'i ma'ato koitywy watikuap ta'yn ai'auka hamo topyhu'at. Ai'apiheg wuat'i e'at piat hap. Mi'i pote waku watoiat sese mi'i ko'i sa'awy'iwuat. ²² Sa'awy'i aiminug sa'ag emiit no watopyhu'at. Mi'i hawyi koitywy watopyhu'at Tupana emiit no ra'yn. Koitywy Tupana po pe ra'yn watopyhu'at. Waku kahato po'og Tupana po pe watopyhu'at katupono aheīne'en mesuwarotiat hap Tupana mōtypot hap yn topyhu'at. Mi'i hawyi aru toīne'en aheīne'en wuat'i e'at piat Tupana mōtypot hap. ²³ Aiminug sa'ag kaipyi tut ha'up aiku'uro hap ai'apiheg hap wuat'i e'at piat. Tupana wat yt ha'up takat i tutum te'en ne'i wuat'i e'at piat aheīne'en hamuat ahepe Aipotypot Iesui mohey haria aito pote. Mesuwat miwan nug hat Pauru.

7

¹ Uiwyrria'in Iesui mohey haria pywo ti eweikuap urue'ase'i Musei piat Tupana miium miwan yity'ok totiat kaipyi kat som waku watunug kat som yt naku i watunug hap puretig nu kawiat rotiat pyi. Mi'i miwan ni aināpin kahato aheīne'en turan aiminug kahato aikotā waku watunug aikotā yt naku i watunug hap ete. Mi'i hawyi waku watunug i'e hap ewy wato'e aiwo'ope. Watoīne'en turan Musei piat Tupana miwan aināpin hap aimu'e hat akag ewy topyhu'at. Ma'ato aiku'uro ra'yn hawyi yt kat i aināpin puretig nu kawiat hap yt aimu'e hat i katupono aiku'uro ra'yn mote. ² Pyno ahenoi iā'ākap ewywuwat ehepe mehī'in mana'in Humanu ywania. Ehe'aito hawyi eiwary hawyi yt naku i etoiat e'aito ewary e Tupana tomiwan me. Ereīne'en o iwywo eku'uro hap sio iku'uro hap kape e miwan me. Etoiat ehary'i sio etoiat e'aito pote yt naku i etunug e Tupana mekewat puretig nu kawiat rote. Ma'ato iku'uro hawyi waku wētup etat etiky'esat re pote e miwan me. ³ Ma'ato e'aito toīne'en ne turan ehary'i toīne'en ne turan ewaire wētup ok wywo pote yt naku i rakano ereīne'en e Tupana mekewat miwan me. Ma'ato e'aito iku'uro ehary'i iku'uro hawyi waku etat pakup i e'aito wo

sio ehary'i wo yt he'aito i yt hehary'i i rakat e. Mi'i wywo waku ereïne'en yt kat i yt naku i ewetunug Tupana wanētup hawiat e miwan me. ⁴ Pyno mi'i hap kaipyi ti ahenoi ehepe iā'ākap wuo eipe Iesui mohey haria pe. Aito Iesui mohey haria mesup. Sa'awy'i watikuap kahato mekewat Musei wo'onāpin hap Iuteuria wāi'e hap ko'i. Waku kahato mi'i e hap aināpin hamuat. — Mi'i e hap watunug yne hawyi ahehakyera'at hap sa'up toïne'en wato'e sa'awy'i aiwo'ope. Mi'i hawyi watunug neran kahato ma'ato wahā'āg kahato yne ahesaika hawe pytkai wati'aparap aparap mekewat Tupana piat aināpin hap ete. Mi'i pote Iesui iku'uro aikawiano aheiam muat. Iwywo i'ewyte aiku'uro hap ewy toïne'en. Tupana wāi'e hap waku wen ma'ato aito yt nakuaria i pote yt watunug kuap i. Sa'awy'i wahā'āg kahato yne wāi'e hap nug hamuat. Mekewat wāi'e hap topyhu'at aikotā ahe'aito aiwary ewy. Ma'ato aiku'uro Aika'iwat Iesui upi hawyi yt watoïne'en po'og i sa'awy'iwuat po piat mekewat ahe'aito ahehary'i ewywuat hap. Iesui upi aiku'uro ma'ato mesup Iesui wywo watuwētem gu'uro pyi iwywo ipakup takaria Tupana mowepit hamuat hap nug hamo watuwētem. Sa'awy'i ahe'aito ahehary'i wāi'e wāi'e yn ahepe ma'ato koitywy aiku'uro ra'yn pote ahe'aito ahehary'i sa'awy'iwuat Iuteuria eko ko'i yt wāi'e kuap i ahepe aiku'uro ra'yn hap ewy pote. Mio yt aimu'e kuap i ahe'aito ahehary'i ewywuat. Mi'i iā'ākap ewy wētup miit ewy yn na'yn watopyhu'at Iesui piit wywo. Iku'uro turan aiku'uro hap wy topyhu'at ma'ato Tupana tihep Iesui gu'uro pyi i'ewyte aito watuwētem iwywo hap ewy. Koitywy ahe'aito ahehary'i Tupana Pā'āu topyhu'at hap ewy. Mi'i pote ahe'aito pakup ehay upi watopyhu'at. Koitywy watunug Tupana mowepit hap ko'i. Tupana Pā'āu ni aimoesaika imiky'esat wakuap nug hamuat. Sa'awy'i wahā'āg kahato puretig nu kawiat miwan nug hamuat wen aipiit yt hesaika kahato i inug hamuat. Ma'ato mesup ahe'aito ahehary'i pakup ewywuat Tupana Pā'āu wywo ra'yn watopyhu'at wētup piit ewy. Mi'i pote ahesaika puretig pakup sehay nug hamuat are sehay iā'ākap puo.

⁵ Sa'awy'i yt naku i nug haria wo kahato watopyhu'at at ka'ap yne minug ete. Aiwekaipyi miit ewy watunug sa'ag. Aiwemiky'esat sa'ag nakat ewy yn watunug. Sa'ag yt nakuat i aito hap ewy watunug. Sa'awy'iwuat miwan wāi'e ahepe aimu'e pytkai yt watunug i — Yt etunug nei'o mi'i hap e waku mi'i hap etunug e. Mi'i hawyi aiwepywiat aiwanētup hawe — Atunug aru wato'e wen ma'ato mi'i hawyi aipiit miky'esat e hap upi watuwat mekewat — Hēto e waku etunug epiit miky'esat sa'ag hap ok tā e sa'awy'i ahiag ahepe. Mi'i hawyi aiwepywi watunug sa'ag Tupana ete. Watikuap pytkai ai'apiheg hap topyhu'at aru hap pytkai watunug aiminug sa'ag etiat hap kaipywiat. Aiku'uro hap kape yn aipotpap sa'ag sa'up watum yne hap ewy. ⁶ Ma'ato koitywy wētup ok miit ewy yn watopyhu'at Iesui Pā'āu wywo. Iku'uro pote aiku'uro hap ewy topyhu'at iwywo hap ewy. Mi'i pote ahe'aito sa'awy'iwuat ahehary'i sa'awy'iwuat mekewat Iuteuria eko ko'i sem yt aināpin kuap i po'og iku'uro rakaria watopyhu'at pote hap ewy.

⁷ Ma'ato Tupana piat aināpin hap Musei mimoherep wakuap kahato topyhu'at. Yt naku i watimohit Tupana piat aināpin hap ete. Pywo pe ti Tupana wāi'e hap kaipyi watikuap yt naku i watunug sio sa'ag hap watunug i'e hap ewy pote. Mi'i hawyi watikuap aiminug sa'ag watipik ne'i aināpin hap hawyi. Uimotag hap turan uito Pauru atiky'esat kahato uipy'a pe irania'in ekat uiano hawyi atipuēti aināpin hap miwan me — Yt etiky'esat rei'o irania'in ekat eha pe e. Mi'i e hap ete atikuap yt naku i nug hat areïne'en hap. ⁸ Ma'ato yt watikuap i Tupana piat aināpin hap Musei mimoherep pote yt watikuap i aito i'aparap hat sio wakuap nug hat yt watikuap i. Aikotā sa'awy'i uito yt atikuap i mekewat — Yt etiky'esat rei'o irania'in ekat eha wo e hap ma'ato atikuap hawyi — Pyno yt atunug i aru po'og are uipy'a pe ma'ato yt pytkai i katupono atunug po'og po'og ne'i. Irania'in ekat kape yn uheha teha'at. Uiwekaipywiat atunug sa'ag po'og sa'awy'iwuat kai. ⁹ Sa'awy'i uito sio waku kahato areïne'en are'e mi'i turan put'ok'e Tupana e hap Musei mimoherep uhete — Yt naku i etunug e. Mi'i hawyi atikuap Tupana

wāi'e hap hawyi atunug ne sa'ag katupono uipiit miky'esat sa'ag hap — Etunug no e. Mi'i hawyi yt naku i pe areĩne'en are uiwepe. Yt naku i nug hat uito are. ¹⁰ Ui'apiheg aru uiminug sa'ag upi are. Uiku'uro aru yn are'e uiwepe. Yt atikuap i aheĩne'en hap Tupana piat hap ewy. Yt atikuap i Tupana aiminug sa'ag pyhyp hamo sa'awy'i Tupana tunug na'yn wāi'e hap aimoieĩne'en hamuat. Sa'awy'i Tupana tum kahato aināpin hap aimoieĩne'en mesuwarotiat hamuat. Waku piat aheĩne'en hap tokuap hamuat tutum towāi'e hap. ¹¹ Ma'ato uhowawi yt mi'i tā hin i katupono yt atunug i. Mi'i pote areĩne'en Tupana mi'apiheg wuanuat kat pote Tupana to'e — Yt etunug i ui'e hap hawyi ti aru eku'uro e. Mi'i pote iku'uro rakanuat areĩne'en. Sa'awy'i are'e uiwepe — Are pāi pyno atunug aru yne Tupana piat uināpin hap hawyi areĩne'en wuat'i e'at pe are. Mi'i hawyi uiwepe ahā'āg kahato inug hap ete ma'ato ati'aparap aparap yne inug hap ete. Mi'i hawyi — Pāi are ui'apiheg aru Tupana ui'e hawyi. ¹² Tupana aināpin hap miwan miat Musei mimoherep ikahu kahato hāpyk kahato wakuat kaipyi aināpin hap pote hāpyk kahato ikahu kahato aināpin hap. Hāpyk yn aināpin hap atipuēti. Waku kahato toĩne'en i'e hat ewy ti ra'yn hāpyk topyhu'at. ¹³ Tupana piat uināpin hap yt uima'at hin i. Yt karāmuo i aima'at kuap. Tupana ehay yt ai'auka hap i ma'ato Tupana ehay aparap hap nug hap ai'auka hap ai'apiheg aru hap topyhu'at. Tupana piat uināpin hap waku kahato pytkai yt atunug hin i — Waku atunug aru are'e pytkai atunug sa'ag hawyi atikuap yt nakuat i uito hap. Mi'i hawyi Tupana piat uināpin hap Musei mimoherep tomoherep kahato uimi'aparap ko'i. Are pāi uito rasig yt naku i rat pāi are. Tupana ui'apiheg aru uiku'uro hamo are yn sa'awy'i mekewat e'at pe. ¹⁴ Tupana Pā'āu miat aināpin Musei wē pywiat wakuat sese Tupana wanētup hap ewy. Mi'i ti waku ma'ato uito yt atunug i pote yt naku i rakat areĩne'en. Mi'i tā hawyi yt Tupana ewy hin i areĩne'en wakuap nug hap ete. ¹⁵ Atunug neran kahato wakuap nug hap ko'i ma'ato yt uimiky'esat ewy i hawyi sa'ag nug hap tuwētem yn uipiit pyi. Mi'i hawyi uiminug sa'ag uimōti te hap topyhu'at. ¹⁶ Mi'i hawyi atunug yt naku i turan uiwanētup hap — Wāi'e uhepe — Yt etunug Tupana miky'esat ewy hin i e uiwanētup hap. Musei piat aināpin hap yt ewy hin i uiwanētup hawyi — Yt etunug nei'o e hap ete yn Ati'aparap. ¹⁷ Mi'i hawyi atunug sa'ag uiwanētup hap miky'esat ewy kat pote uimiky'esat sa'ag uipy'a piat po'og hesaika uiwewāi hap kai. Mi'i pote yt atoiat kuap i uheko sa'ag. ¹⁸ Miit sa'ag nug hat ewy areĩne'en uha'um me. Yt kat i wakuap itote. Atunug neran wakuap wen — Hēto e uiwanētup hap ma'ato uipiit yt iky'esat i hawyi uimiky'esat sa'ag uipy'a piat uipyhyp wakuap nug hamo. ¹⁹ Pyno ahā'āg kahato wakuap nug hap ete ma'ato yt atunug kuap i. Mi'i hawyi yt naku i yn atunug wāi'e uiwanētup hap pytkai. ²⁰ Mi'i hawyi tpy miit ewy areĩne'en wētup ok yt naku i nug hat ewy wētup ok waku nug hat ewy. Mekewat yt naku i nug hat uipy'a piat po'og hesaika uikai. ²¹ Pyno tpy sehay tu'uka uipiit pe. Wētup sehay — Etunug o wakuap e. Wētup sehay — Etunug no yt naku i e. Mi'i hawyi mekewat sehay sa'ag upi uipap tuereto hawyi mekewat Tupana miky'esat ko'i yt atunug i. Yt naku i uito are. ²² Mekewat uito sese atiky'esat kahato Tupana ehay e hat uipap kahato Tupana piat aināpin hap upi. ²³ Ma'ato toĩne'en wētup sehay uipiit pe — Wāi yt etunug nei'o Tupana miky'esat e. Mi'i hawyi tpy sehay tu'uka uipiit pe — Ereto ro Tupana ehay upi e uiwanētup hap. — Etunug no epiit miky'esat e wētup sehay. Mi'i hawyi ati'airo uipiit miky'esat ewy. Yt arētem kuap i uimiky'esat sa'ag po pyi. ²⁴ Yt naku i kahato yt uimowepit hin i. Are pāi uwe uwe aru uihep kuap mesuwat uheko sa'ag po pyi katupono uipiit miky'esat sa'ag ko'i ui'auka hat ewy topyhu'at. Uhekyi kahato ui'apiheg hap kape. ²⁵ Pyno wētup yn uhehakyera'at kuap hat. Tupana Sa'yru yn uihep kuap uiminug sa'ag hap po pyi. Mi'i pote arehum kahato Tupana pe katupono yt Tupana esaika hap wywo i pote yt atunug kuap i Tupana miky'esat ewy. Uiwānētup hap wywo — Waku etunug e ma'ato uipiit miky'esat sa'ag esaika hap po'og uiwanētup waku hap nug neran hap kai. — Tupana sa'awy'i areĩne'en uimiky'esat sa'ag nug hap po pe ma'ato mi'i hawyi Esa'yru uinug pakup hawyi mesup

Epo pe areĩne'en. Waku kahato En Tupana katupono Esa'yru Pã'ãu wo uipyt'atnug hawyi wētup sehay wakuat yn uipiit pe toĩne'en.

8

¹ Watunug Iesui Ai'akag wo hawyi wētup miit ewy yn watopyhu'at iwywo katupono watoĩne'en Iesui pe i'ewyite toĩne'en ahepe. Mi'i hawyi Tupana yt to'e hin i ahepe — En yt naku i e hap. Woroho'o'apiheg yt e i ahepe. ² Mi'i hawyi wētup sehay yn aipiit pe kat pote Tupana Pã'ãu wo aipyt'atnug. Mi'i hawyi aipiit topyhu'at Iesui piit ewy. Sa'awy'i te watuwat mekewat wētup sehay upi — Etunug no uimiky'esat ewy e hawyi ahiag miky'esat sa'ag watunug. Mi'i hawyi aiminug sa'ag ahekyi kahato aiku'uro hap kape ho'opot hap kape ma'ato watomohey Iesui hawyi Tupana Pã'ãu put'ok'e ra'yn. Mi'i hawyi Tupana Pã'ãu aihep ta'yn aimiky'esat sa'ag po pyi aiku'uro hap wuat'i e'at piat po pyi. ³ Sa'awy'i Tupana aināpin kahato Musei upi. — Mi'i tā waku etunug e. Mi'i tā yt naku i etunug e ma'ato mekewat e'at yt watunug kuap i imiky'esat ko'i katupono aimiky'esat sa'ag aipyhyp kahato inug hap ete. Mi'i hawyi Tupana piat aināpin hap yt aimohāpyk kuap i yt watunug i pote. — Pyno atimohāpyk mi'iria e Tupana tuwepe. Mi'i to'e hawyi toipo'oro Tosa'yru sese. Put'ok'e hawyi ai'ewy ipiit Miit kahato Mi'i. Toi'aparap kuap aito ewy wen ma'ato yt toi'aparap hin i. Yt karāpe i tutunug sa'ag. Toi'akit kahato tomiky'esat sa'ag nug hamuat — Yt atunug i e tuwepe. Miit'in miky'esat sa'ag toi'akit yne. Miit no tuwenug hawyi ai'apiheg hap tutu'u yne aria'yp posak ete. ⁴ Koitywy Topiit wakuat wo aimoesaika. Tupana Pã'ãu wywo watuwat hawyi watunug Tupana miky'esat ko'i aināpin iwan miat hap ewy. Tupana Pã'ãu wo aipyt'at sese hawyi yt watiky'esat hin i aimiky'esat aiwekaipywiat sehay. ⁵ Ma'ato watuwat aimiky'esat sa'ag upi pote aimiky'esat sa'ag yn watunug. Mi'i hawyi aiwanētup hap sa'ag ewywuat po pe watopyhu'at. Aheko yt naku i ewywuat sa'ag hap topyhu'at ma'ato Tupana Pã'ãu eiam mo watopyhu'at pote mi'i hawyi watuwat Tupana Pã'ãu ehay upi. Mi'i hawyi Tupana wanētup hap ewy topyhu'at aiwanētup hap. Mi'i hawyi watunug Tupana miky'esat ewy. ⁶ Ma'ato watuwat aiwepywiat mekewat miit sa'ag wanētup hap ewywuat upi mi'i hawyi aiwanētup hap mesuwarotiat ewy topyhu'at. Mi'i hawyi yt naku i nug haria sese watopyhu'at hawyi aiku'uro hap yn topyhu'at. Ma'ato Tupana Pã'ãu toĩne'en aiwanētup hawuo hawyi wētup wanētup hap yn topyhu'at ahete Tupana wat ewy. Mi'i hawyi yt kowo'ikowo'i hin i aiwanētup hap. Waku kahato aiwanētup hap topyhu'at. Ihay se kahato aheĩne'en hap. He kahato rakat topyhu'at Tupana Pã'ãu wo watuwenug hawyi. ⁷ Karāpe watopyhu'at mesuwarotiararia ewy aiwanētup hawe hawyi yt watunug hin i Tupana miky'esat ko'i. Yt watunug hin i aināpin miwan miat. Pyno watikuap Tupana ehay hawyi — Pyno atunug Tupana miky'esat wato'e ma'ato yt watunug kuap i wahā'āg pytkai katupono aimiky'esat yn aiwanētup hawe yt Tupana miky'esat hin i. Mi'i pote mesuwarotiat miit ewy aimiky'esat ko'i watunug hawyi yt naku i nug haria wo watopyhu'at. Watunug Tupana ahewanīkap mo. ⁸ Watuwat aimiky'esat sa'ag upi hawyi miit sa'ag ewywuat watopyhu'at mesuwarote. Mi'i hawyi yt kat i aiminug ko'i topyhu'at Tupana mowepit hamo. ⁹ Ma'ato aito yt mi'i tā hin i. Yt watuwat hin i aimiky'esat sa'ag ky'esat hap nug hamo i'ewyite yt ahewaure ka'a hin i mekewat sehay kape. Wētup sehay upi ra'yn watuwat katupono Tupana Pã'ãu toĩne'en ahepe mio. Ma'ato uwe uwe yt Aipotypot Iesui Pã'ãu yt eiam i mi'i hat ti yt Tupana emiit hin i katupono Tupana emiit no Iesui Pã'ãu eiam yn te'eropyhu'at. ¹⁰ Ma'ato Aipotypot Iesui Pã'ãu wakuat wo aipyt'at pote aipiit miky'esat sa'ag hap iku'uro rakat ewy topyhu'at katupono aipã'ãu moieĩne'en wuat'i e'at piat hap toĩne'en ahete. Aipiit iku'uro aru irania'in ewy katupono sa'awy'i watunug neran sa'ag yn mote Tupana Pã'ãu wakuap aimoesaika kahato ahā'āg hap akit hamo Iesui miehakyera'at ko'i pote. ¹¹ Sa'awy'i Tupana Pã'ãu timoieĩne'en Iesui piit iku'uro hawyi. Ta'i Tupana Pã'ãu hesaika kahato miit'in moieĩne'en hamo. Mi'i ti

toïne'en ahepuo. Aipiit iku'uro hawyi Tupana Pã'ãu toïne'en aimoieïne'en hamuat Iesui wat ewy. Pywo pe ti Iesui piit ewy Tupana Pã'ãu esaika hap toïne'en aipiit moieïne'en hamuat.

¹² Uiwyrria'in Iesui mohey haria yt kat hamo i koitywy watuwat sa'awy'iwuat aimiky'esat sa'ag ko'i kape katupono yt watoïne'en po'og i aimiky'esat sa'ag po pe kat pote Iesui ãu po pe watoïne'en mesup. Areïne'en Aipotypot Aika'iwat po pe hawyi yn waku are – Tupana arehum ewawi. Uihap ta'yn uimiky'esat sa'ag po pyi. ¹³ Pyno aipiit miky'esat sa'ag ky'esat hap kape yn watuwepotpap pote ai'apiheg hap yn topyhu'at ahete aiku'uro hap. Waku wato'e Tupana Pã'ãu me – Eti'akit ro uimiky'esat sa'ag ky'esat hap wato'e Tupana Pã'ãu me. Mi'i hawyi Tupana Pã'ãu aimoieïne'en kahato. ¹⁴ Uwe uwe Tupana Pã'ãu piat topo'oro hap upi topyhu'at mi'i hat topyhu'at Tupana saki'yt'in Tupana sa'yru'in e. ¹⁵ Katupono Tupana tum na'yn Topã'ãu aiky'e haype. Yt aimogyt hamo i yt aimoken'ë hamo i katupono Tupana Pã'ãu iwese kahato. Ai'apykok hamo aimowepit hamo yn toiky'esat. Tupana Pã'ãu aimoherep Tupana sa'yru'in wo haki'yt'in wo hawyi watuwak – Papai Papai wato'e Tupana pe. U'ywot kahato En wato'e Tupana pe. ¹⁶ Mi'i hawyi Tupana Pã'ãu aipã'ãu wywo wëtup Pã'ãu ewy yn topyhu'at – Tupana mëpyt'in eipe e. Tupana Pã'ãu ahepe mi'i pote ai'ãu – Pywo e. ¹⁷ Pyno mesup Tupana mëpyt'in ko'i aito pote Tupana mimõpyhu'at wuat'i e'at pe katupono Ai'ywot Tupana pote Iesui Aheyke'et pote aito iywyt'in inyt'in wëtup sok yn aitoria pote. Tupana ekat yne aiwanuat ko'i imëpyt'in aito pote. Aheyke'et mõtypot hap e'at pe aito i'ewyte aimõtypot hap toïne'en imohey haria aito pote. Aheyke'et Aikywyt ho'opot kahato ahehakyera'at hamo mi'i pote waku kahato waho'opot Aheyke'et Aikywyt ehay moherep hamo katupono wëtup sok yn Tupana mipoityro ko'i aito. Aheyke'et Aikywyt mõtypot hap e'at pe aimõtypot iwywo hap topyhu'at.

¹⁸ Aho'opot kahato mesuwe uito Pauru. Koitywy aho'opot hap e'at kahato. Koran ni miit'in mimoso'opot ko'i kahato watoïne'en ma'ato Iesui mõtypot hap e'at pe Tupana mimõtypot no kahato watopyhu'at. Mekewat e'at pe aito i'ewyte Tupana mimõtypot kahato wo watopyhu'at. Aimõtypot Iesui wywo hap e'at pe aru po'og iwato mesup e'at piat waho'opot mesuwarotiat. Ta'i waku wato'e aho'opot kahato hawe – Koitywy aho'opot kahato Iesui wanĩkap po upi ma'ato tpy sakpo are po'og Tupana mimõtypot no areïne'en wuati e'at piat aho'opot hap sa'up waku wato'e. ¹⁹ Yne Tupana minug ko'i hekatup haria wo te'eropyhu'at katupono ta'atukuap teran kahato uwe uwe Tupana sa'yru'in Tupana saki'yt'in Tupana mimoherep hap kuap hamo ta'atuhekatup kahato. ²⁰ Tupana minug ko'i mesuwarotiat ikahu kahato ma'ato mesuwe toïne'en hawyi iku'uro yne katupono ai'aparap hawyi Tupana ti'atu'uhu yne tominug i'atumos'opot hamuat ipap hamuat aiminug sa'ag upi. Mi'i pote iku'uro rakaria wo tukupte'en yne yt ta'atumi-ky'esat ewy i. Watomohey Iesui hawyi – Wuat'i e'at piaria eweipyhu'at aru e Tupana ahepe. Mi'i pote aheïne'en hap ipakup i hap kape mesup wahekatup kahato imohey hap wywo. ²¹ Gu'uro po pe watoïne'en yne aitoria map haria – Uipiit aru tuwemopyp e hap yn aiwanëtup hawe. Yne mesuwat yi totiaria wemopyp hanuaria topap hawyi wato'e aiwanëtup hawe. I'ewyte yne aihũria yne miat ko'i yne mikoi yne aiminug ko'i ikahuro rakano tukupte'en wato'e. Wati'aparap sa'awy'i hawyi iku'uro rakaria wo watukupte'en wato'e. Ma'ato mi'i pytkai watomohey kahato – Meiũran aru tut waku hap ahete i wato'e aipy'a pe. Tupana aru aihap mesuwat gu'uro po pyi wato'e. Waku pe aru watoïne'en wato'e irania'in Iesui mohey haria pe kat pote Tupana sa'yru'in Tupana saki'yt'in aito pote ti aru waku sese puo watoïne'en wëtup miit ewy yn watoïne'en Iesui piit ewywuat wato'e. Watuwëtem gu'uro po pyi hap e'at pe aru yne mesuwarote ai'ewy topyhu'at i ra'yn ga'apy yi y'y waku pe i ra'yn tukupte'en wuat'i e'at pe ai'ewy wato'e aipy'a pe Tupana mohey hap wywo. ²² Nimo te mesup te yne Tupana minug ko'i – Waku pe watukupte'en aru i'atu'e i'ewyte wato'e. Ma'ato koitywy waho'opot kahato

aheïne'en hap ete mesuwarote i'atu'e miat ko'i pira ko'i weita ko'i i'ewyete wato'e. Ta'i yne Tupana minug ko'i haty potiat kak'i'atu'e kak'i'atu'e hap ewy tukupte'en mesuwe. Aikotã hirakat haty potiat ewy ahatek ahatek hap kahato topyhu'at mesuwe. ²³ Ho'opot haria sok Tupana minug ko'i mesuwarotiararia. Sa'awy'i ainug hap e'at pe waku pe watoïne'en ma'ato mesup yne ra'yn ho'opot haria wo tukupte'en e. Aito Iesui mohey haria ho'opot haria wo kahato watoïne'en Tupana tum na'yn ahepe Topã'âu pytkai. Haty kahato hap ahete pote kynkynwato'e aipy'a pe — Uruiky'esat kahato urupiit yt ikahuro rakat i wato'e Tupana pe. Urunug no esaki'yt'in esa'yru'in sese wo wato'e. Waku pe urutukupte'en teran yt kat i uru'arot hap wywo. Uruwemowepit hap yn mywo sese watoïne'en neran wato'e Tupana pe kynkyn'ai'e hap wywo. ²⁴ Mio tã wato'e Tupana pe — Uruimohey kahato e'e hap ewywuwat wato'e. Yne yne nug hat ereïne'en hap uruimohey wato'e. Wuat'i — Atunug aru e'e hap ko'i ewywuwat hap uruimohey kahato wato'e. — Uimohey pote woroho'oehakyera'at wuat'i e'at pe e'e hap ewywuwat ti uruimohey wato'e. Ma'ato koitywy yt put'ok'e i te e'e hap ewywuwat pytkai uruimohey te wato'e. Yt karãpe i uruta'akasa Esa'yru urueha wywo te ma'ato uruimohey MI'I yn uruehakyera'at kuap hat urupy'a pe wato'e Tupana pe. Yt uruta'akasa i te Esa'yru wen urueha pe ma'ato mi'i pytkai uruimohey kahato tut aru e'e hap ewywuwat Tupana wato'e. Mesup sehay toïne'en urumimohey mekewat e'at pe aru uruta'akasa e'e hap ewywuwat heremo ra'yn e'e hap wato'e. Ma'ato yt naku i wato'e Tupana pe — Uruta'akasa En urueha wo mi'i pote uruimohey En yt naku i wato'e. Uruta'akasa Tupana kape aheha wo hawyi heremo ra'yn toïne'en aheha pe. Heremo ra'yn toïne'en aimimohey. Mi'i tupono wêutup aimimohey ewywuwat toïne'en yt sa'awy'iwuat aimimohey ewy hin i. Heremo ra'yn ahehamo Tupana pote yt wahekatup kuap i po'og tut irane hap. ²⁵ Ma'ato yt toïne'en i ahehamo pote imohey hap wywo yn wahekatup — Ariot i aru e hap ewy. Yt watiwaure hin i ahepiat imohey hap. Wahekatup imohey hap wywo yt heremo i pytkai.

²⁶ Karãpe ahehay Tupana kape turan yt watikuap hin i kat som waku wahêutup kat som yt naku i wahêutup katupono aiwe'eg hap yt put'ok'e kat som waku wato'e Tupana pe ahehay wo hap ete. Ma'ato mi'i turan Tupana Pã'âu Wakuat put'ok'e ahete aipowyro hamo ahehay Tupana kape ai'e hap moherep hamo aiwê pyi hawyi aiwywo kahato toïne'en Ipã'âu ahehay tewawiat ete aipowyro kahato ahehay Tupana kapiat hamuat. Mi'i hawyi aipiit pyi aipy'a pyi aiwanêutup hap pyi Ipã'âu ihay kahato Tupana wywo aiwê pyi. Yt watikuap kuap i kat som waku wato'e hawyi Tupana Pã'âu ihay aipy'a pyi aikotã kynkynwato'e hap ewy hawyi kat som waku Tupana miky'esat ewy toimoherep Tupana pe aiwê pyi. ²⁷ Tupana yt ahehay se kape hin i iha'at ma'ato aipy'a kape aiwanêutup hap kape iha'at kat wato'e som aipy'a pyi hap kape iha'at. Toikuap kahato Topã'âu pusu aipiit pywiat hap. Topã'âu wanêutup hap kat som wato'e teran hap toikuap hawyi Ipã'âu timoherep aimiêutup ko'i Ai'ywot pe. Tupana Pã'âu ni ihay kuap Tupana wywo aimiêutup moherep hamo. Toikuap kahato Tupana miky'esat ko'i hawyi ahêutup turan toimoherep ahepe tomiky'esat ewywuwat ko'i pyi ihay tomiky'esat ko'i aimiky'esat ewy. ²⁸ Watiky'e sese Tupana pote i'ewyete imiky'esat nug haria wo watoïne'en. Mi'i pote Tupana ipotpap kahato aikawiano. Pywo ti rat aikotã aikotã topyhu'at ahete sio waku sio yt hap puo ipotpap kahato aikawiano. Put'ok'e ahete aimowepit hap sio ahatek hap toïne'en aikawiano kahato Tupana. Aito Tupana toky'e haria i'ewyete imiky'esat nug kahato haria wo pote ipotpap kahato aipowyro hamuat aipoityro hamuat waku nug hamuat.

²⁹ Yt aheïne'en i te hap e'at turan Tupana aikuap ta'yn. Ta'i ainug hap e'at e'yianmete Tupana aikuap. — Ta'i mi'iria wyti aru Uha'yru mohey hanuaria tukupte'en e tuwepe nimo te yt uwe i aito hap e'at pe. Uha'yru mohey haria wo aru ati'atunug Uha'yru ewywuaria Ta'atueyke'et ewywuaria Ta'atukywyt ewy atunug mi'iria Uha'yru wat'yp'i wo hap ati'atunug mi'iria e tuwepe nimo te yt uwe i aito hap e'at pe. Uha'yru mohey haria wyti aru ati'atu'airo uhemii't'in sese wo e Tupana topy'a pe nimo te yt uwe i te

toĩne'en mesuwarote turan. ³⁰ Pyno sa'awy'i sese Tupana ai'airo atipy pe. Mi'i hawyi put'okwato'e ai'ywãĩ hap hawyi watoĩne'en mesuwat yi tote hawyi watomohey Ha'yru hawyi Tupana aikaykay tuwewawi towanuarua sese wo. Mi'i hawyi — Waku kahato uipy'a pe uiwanētup hawe eweikupte'en e ahepe. Pywo ti rat woroho'onug eiperia uha'yru'in uhaki'yt'in sese wo e. Karāpe put'ok'e uimōtypot hap e'at sese mesuwarote hap e'at pe uimimōtypot haria wo aru eweikupte'en e. Mekewat e'at pe aikotā miit'in uimōtypot hap ewywuwat miit'in mimōtypot wo eweikupte'en are e Tupana ahetiatiat yt kat i te aheĩne'en turan.

³¹ Waku kahato Tupana katupono aiky'e hap wywo tutunug yne aikawiano hap. Nimo pyi mesup te i'ewyte mūki'ite te aikai yn Tupana toĩne'en. Tupana toĩne'en aiwy kahato hawyi yt uwe i ahewanĩkaptia ai'akit kuap. ³² Tutum na'yn ahepe Tosa'yru sese Tomiky'e po'og ahehakyera'at hamo iku'uro aiky'e hap upi. Tupana hegyi'at kahato. Tosa'yru po pyi mesup tutum neran ahepe yt kat sa'up i yne yne yt kat i te aipo piat rakat ahehakyera'at tuwy. ³³ Koitywy Tupana to'e ahetiatiat — Yt kat i sa'ag atipuēti Uha'yru mohey haria kai uiwanētup hawe e katupono uimi'airoria kahato mi'iria e Tupana. Yt kan hamo i irania'in te'ero'e uhepe — Yt naku i kahato Esa'yru mohey haria katupono mi'iria ti uimimoewaku ko'i sese e Tupana ahepiatiat. ³⁴ Tupana mimoewaku ko'i kahato aito pote yt uwe i to'e kuap ahepe — Tupana mi'apiheg ko'i wo aru eweikupte'en yt i'atu'e kuap i. Yt mi'i tā hin i aru e Tupana ahepiatiat. Tupana Mipo'oro Wuat'i Miit'in Porekuat nuat iku'uro wuat'i miit'in apiheg hap ko'i u hamo. Iku'uro hawyi tuwētem gu'uro pyi miit'in moieĩne'en wuat'i e'at piat hamo. Mio ra'yn toĩne'en atipy pe apyk pe Tupana po ran kai imohey haria imimohāpyk haria moherep hamuat. Ta'i watomohey hawyi imimohāpyk haria wo watukupte'en Tupana wanētup hawe. — Waku kahato uimohey haria ko'i e yn ahepe Tupana ahetiatio irania'in me ahewanĩkaptia pe. ³⁵ — Woroho'oky'e kahato eipe e Aika'iwat Iesui ahepe. Yt kat i hin i aihep kuap Aika'iwat po pyi. Ahatek hap apo aihep kuap Aiky'e hat po pyi. Yt hin i wato'e are. Aho'opot hap apo aihep kuap Aipotypot Iesui po pyi. Yt hin i wato'e. Miit'in mikyry'i ahetiatiat hap pupi apo aihep kuap Ai'akag po pyi. Yt hin i wato'e. Ahesy'at hap apo pupi aihep kuap Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat po pyi. Yt hin i wato'e are. Yt ahekat hin i hap apo aihep kuap Aiky'e hat po pyi. Yt hin i wato'e. Irania'in ai'auka teran haria pupi apo aihep kuap Aika'iwat po pyi. Yt hin i wato'e. Aiku'uro hap apo aihep kuap Aiky'e sese hat po pyi. Yt hin i wato'e. ³⁶ Ta'i yt kat i aihep kuap Aika'iwat Aiky'e hat po pyi wato'e katupono mio tā e morekuat Tawi tuwepy hawuo tomiwan me — Tupana uruho'opot kahato mesuwe emohey haria uruto pote e. Emohey haria pote uru'auka teran haria typy'i kahato rakaria tukupte'en mesuwe e. Yne e'at pe uru'auka teran at e. Tupana ienuk koro hap e'at pe urui'atu'uka kahato uruhūria urumi'u wo. Mi'i hap ewywuwat re uruwanĩkaptia urukat uru'atu'uka hamo mesup mesuwe Mehĩ are e morekuat Tawi tuwepy hawe tomiwan me. ³⁷ Pyno morekuat Tawi ewy kahato watopyhu'at mesuwarote ho'opot haria ma'ato mi'i pytkai yt watoiat hin i Aiky'e hat Iesui are katupono Aika'iwat ti aimoesaika kahato ai'akit hap pupi. Mi'i hawyi Aiky'e hat Koro toĩne'en aiwywo at ka'ap wuat'i ai'akit hap akit hamuat. Mi'i pote ti watoĩne'en Ahesurara Akag ewy. Aikotā surara po'og hesaika rakat torania kawiat ewywuwat watoĩne'en mesuwarote yne yt naku i akit hamuat. ³⁸ Pywo ti rat mesup ta'yn atikuap kahato ra'yn yt kat i hin i aihep kuap Aiky'e hat po pywiatiat. Aiku'uro hawyi watoĩne'en kahato te Ahekatuwy po pe. Aheĩne'en sa'ag kahato mesuwarotiatiat hap i'ewyte yt aihep kuap i Aiwy po pyi hap atikuap ta'yn. I'ewyte atipy piaria yt aipohari kuap i Ai'apykok hat aiky'e hap ete. Mi'i hawyi morekuaria mesuwarotiaria i'ewyte yt aipohari kuap i Aipotypot Iesui po pyi. Pywo ti rat ahiag i'ewyte ahiagnia wy yt aihep kuap i Tupana po pyi katupono aiky'e wuat'i e'at pe. Ta'i ga'atpo te mesup te i'ewyte mūki'ite watoĩne'en ipo pe wuat'i e'at pe. Yt kat i hin i aipohari kuap aito Iesui mohey haria Aiky'e hat Koro po pyi. ³⁹ Ta'i yt uwe

hin i mesuwarotiararia tipohari kuap aito Tupana po pyi. I'ewynte yt uwe hin i wy mesuwat yi ywy't'okpypiaria aihep kuap aito Aiky'e hat po pyi. Yt uwe hin i ga'apy puaria wy aipyhyp kuap Aiky'e kahato hat Tupana kape Tosa'yru Aipotypot Akag mohey haria aito pote e. Mesuwat miwan nug hat ri Pauru.

9

¹ Uiwyrria'in Iuteuria ywania uhehay teran eiwywo uimiwan me mesuwe. Eiperia ti uheinyt'in ko'i i'ewynte uheyke'et'in ko'i are. Uito ti Pauru eheywyt eikywyt sese ewy areĩne'en katupono aha'ase'i pot Aparãu mote. ² Pywo pe ti woroho'oky'e kahato eiperia ui'ywania Iuteuria. Pywo ti rat woroho'oekyi teran eiperia yne Tupana Mipo'oro Aipotypot Iesui kape uhepiat eimu'e hamo ma'ato yt uimohey i eipe. Haty kahato uipy'a piat wywo ahētup ehepe – Eweimohey ro Iesui eipy'a pe Iesui ti Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat hap eweimohey ro are. Haty kahato uipy'a pe ui'ywania katupono yt eweimohey i te Iesui. Pywo pe ti yt uheso hin i Tupana Pã'ãu uipy'a piat tikuap kahato yt uheso i hap woroho'oekyi teran eipe torania Iesui kape uhepiat eiky'e hap wywo are. Atikuap yt uheso i hap. Karãpe arewanētup uity ui'ywot ywania Iuteuria kape hawyi arewak kahato uipy'a puo katupono haty kahato uhete hap toĩne'en uipy'a puo. Haty hap ewywuwat toĩne'en at ka'ap uiwanētup hawe katupono ui'ywania uha'ase'i'in ko'i uha'yru'in ko'i uhaki'yt'in ko'i uity'in ko'i ui'ywot'in ko'i yt Iesui mohey haria hin i wo tukupte'en mote. Iuteuria atuehakyera'at teran hap ahaty'u kahato uipy'a pe are. Yt uheso hin i. Tupana tikuap kahato yt uheso hin i hap. ³ Wētup e'at pe are'e Tupana pe – Pyno waku ui'apiheg ui'ywania ehakyera'at hamo are. Waku areĩne'en ekuasa hano hawyi waku uipo'oro aria wato kape ui'apiheg hano ui'ywania ehakyera'at hamo are. Atiky'esat kahato ui'ywania tukupte'en emiehakyera'at ko'i Tupana are. Mi'i hap upi waku uihep Iesui po pyi ui'apiheg hamuat ui'ywania emiehakyera'at wo tukupte'en aru are'e sa'awy'i Tupana pe yt kat i uheso hap wywo.

⁴ Meiũpe uhehay teran eiwywo ui'ywania Iuteuria etiat sehay. Sa'awy'i sese te mesup te ui'ywania Iuteuria tukupte'en kahato Tupana mi'airo sese ko'i e. Nimo te pyi ra'yn Tupana sa'yru'in ko'i ewywuwat Tupana saki'yt'in ko'i ewywuwat wo tukupte'en uru'ywania. Mi'iria ti Tupana mimōtypot kahato tukupte'en. Mi'iria pe uru'ywania puo sa'awy'i Tupana timoherep tehay miwan miat yne i'ewynte tomōtypot hap i'ewynte tētyhot hap. Mi'iria pe sa'awy'i – Woroho'opoityro yne e'at e uru'ywania pe urue'ase'i'in me. Sa'awy'i Tupana to'e – Woroho'opoityro aru yne e'at pe aru ui'e hap ewy e. Atunug aru uimōtypot yat koro eipy'asetpe e sa'awy'i uruepe. Ta'i sa'awy'i Tupana to'e – Atunug aru eipiit kawiat Uimipo'oro Wuat'i Porekuat nuat hat e urue'ase'i'in me. Urue'ase'i'in sa'awy'i Tupana wywo i'atuehay kahato rakaria. ⁵ Urue'ase'i sese ti mekewat Aparãu e hap het rakat i'ewynte urue'ase'i'in ko'i ti mekewat ase'i Isaki i'ewynte mekewat ase'i Isareu e hap het rakat. Mi'iria ti sa'awy'i hewyry kahato Tupana wywuwat rakaria. Pywo ti Tupana kuap haria akag ko'i uru'ywania sa'awy'i tukupte'en. Sa'awy'i irania'in ywania eiperia Humanu ywania ewywuaria yt tikuap hin i Tupana sese ma'ato mi'i hap e'at pe uru'ywania tikuap sakpo Tupana sese. Uru'ywania saipepiat sese Iesui tuwemoherep. Urupiit ewywuwat kahato Iesui tuwemoherep. Ta'i uru'ywania piit ewywuwat kahato Iesui piit toĩne'en. Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat ty ti Iuteu kawiat. Mi'i pote waku watuwehum kahato Tupana ete – Tupana watuwehum kahato ewawi katupono erepu'i nug hawyi ereĩne'en kahato aipy'asetpe Ai'akag wo. Watomōtypot En ni wuat'i e'at pe. Waku ra'yn waku ra'yn waku wato'e Tupana pe. ⁶ Sa'awy'i Tupana to'e urue'ase'i Aparãu ehary'i mana Sara pe – 9 ewaty put'ok'e hawyi ara'aipok i ewawi mana hawyi wyti aru emēpyt ra'yn toĩne'en e Tupana tope hawyi hupi'a ra'yn ma'ato mana Sara iporo sese pytkai. Yt karãpe i Tupana ti'aparap – Atunug aru ui'e hap ewy hap ete. Mi'i hawyi 9 ewaty hawyi ta'aipok hawyi mana Sara imēpyt a ra'yn. Mekewat Aparãu sa'yru Isaki tuwemoherep ta'yn itote imēpyt ra'yn Tupana e hap ewywuwat.

Mi'i hawyi Tupana to'e – Isaki ti uimi'airo sese e. Isaki saipepiaria ti uhemii'tin sese tukupte'en e. Isaki ywania wyti aru ui'ywania mesuwat yi tote tukupte'en aru wuat'i e'at pe e Tupana urue'ase'i pot pe. ⁷ Ma'ato tukupte'en kahato Aparāu sa'yru'in yt Isaki kaipywiat i. Mi'iria ti wētup ok Aparāu ehary'i kaipywiat tukupte'en wy wētup ywania mekewat haryporia Isitu ywania kawiat mana Sara eropat hat mēpyt. Mi'iria ete Tupana to'e – Aparāu esaiepiat sese ti Sara mēpyt Isaki e hap het rakat are e. Uiwānētup hawe Isaki yn esa'yru sese e. Mi'i emēpyt kawiat wyti aru ati'atumoherep emiariru sem ko'i e. Isaki sa'yru kawiat ati'atumoherep e'ywania sese mesuwe mehī e Tupana sa'awy'i urue'ase'i Aparāu me. ⁸ Mekewat ewary wētup ok Sara emiit kaipyi emēpyt re wen ma'ato Isaki yn ni esa'yru sese uimi'airo wat'yp sese yn ni are e Tupana. Ehary'i mana Sara iporo rakat kaipywiat yt myhu'at hat i ra'yn kaipywiat yn ni aru ewat'yp sese toīne'en mehī e Tupana urue'ase'i Aparāu me. ⁹ Mio tā e ti Tupana uruehary Sara pe – Mūki'ite mūki'ite ⁹ ewaty tokosap hawyi wyti aru toīne'en emēpyt epiit sese kaipywiat tuwemoherep aru ui'e hap ewy e Tupana sa'awy'i mana Sara pe. Mi'i hawyi topyhu'at i'e hap ewy ra'yn. Iporo sese pytkai yt imēpyt i rakat pytkai mana Sara tomoherep tomēpyt Isaki Tupana e hap ewy ra'yn. ¹⁰ Mi'i hawyi Isaki totag na'yn hawyi totat tehary'i Hepeka e hap het rakat. Mi'i hawyi ihary'i hawyi hupi'a hawyi imēpyt ra'yn tpy ok ipat rakaria ha'yru'in tuwemoherep mana Hepeka pyi. ¹¹ Ma'ato sa'awy'i Isaki sa'yru'in wemoherep hap e'yianmete Tupana to'e mana Hepeka pe – Emēpyt ipat rakat sa'awy'i wuat wētem yianmiat hat ti aru topyhu'at eropat hanuat e Hepeka pe. Mi'i hawyi iyke'et topyhu'at toywyt eropat hano Tupana e hap ewy imiky'esat ewy tutunug. Mi'i hawyi imēpyt Iako topyhu'at Isaki saiepiat sese. – Ati'airo ipat ok wat'yp'i Iako e Tupana i'atu'ywā'ī hap e'yianmete. ¹² Mi'i hap tohenoi i'atuty Hepeka pe yianmete Isaki sa'yru'in ipat rakaria minug etiat Iako yt kat i te wakuap nug kuap sio waku sio yt hap e'yianmete Tupana ti'airo. Yt hewaku hap upi i toi'airo Iako. Koitywy aito tuwepyi te Tupana ai'airo aikaykay tuwewawi hap. ¹³ Katupono i'atu'ywā'ī hap e'yianmete Tupana to'e – Uimiky'e kahato Iako uimi'airo kahato e ma'ato iyke'et Esau piat – Yt uimiky'e i kahato e. ¹⁴ – Ta'i Tupana yt naku i i'atu'e irania'in. Yt hāpyk i kahato katupono toi'airo Iako hawyi yt toiky'esat i Esau i'atu'e irania'in. Yt ahewaku hap upi i ai'airo pote yt naku i Tupana toīne'en i'atu'e sa'ag irania'in Iako emiariru'in me uruepe. ¹⁵ Yt mi'i tā hin i ti rat uiwyria'in are katupono waku kahato Tupana toīne'en. Nimo te Tupana to'e aha'ase'i Musei pe – Areīne'en iwese kahato rakat e. Mi'i pote ti ati'atuehakyera'at kahato miit'in uipy'a pyi uimi'airo ko'i e. Ati'atuehakyera'at teran miit'in mote atiky'e kahato miit uimiky'esat ok tā e. Ati'airo miit uhemii't no uimiky'esat upi yt i'atuewaku hap upi i ati'airo uheropat hanuat e Tupana. ¹⁶ Wētup ok miit ihaky'e'i uhepe rakat atekyi uhowawi uiwepyi sio waku rakat sio yt e. Uito ti Tupana pote atunug uimiky'esat ewy e. Uito Tupana pote uiwepyi ati'atu'airo miit'in uipy'a pyi uimiky'esat ewy e Tupana sa'awy'i Musei pe. Mio tā e hap kaipyi watikuap ta'yn yt ahewaku hap upi i Tupana aiky'e hap ma'ato towese hap kaipyi ahahakyera'at hap watikuap. ¹⁷ Sa'awy'i Tupana to'e morekuat yi Esitu piat Warau e hap het rakat pe – Uiwepyi woro'airo morekuat no mesuwat yi tote e. Ereīne'en morekuat yi Esitu pe hawyi eminug yt naku i hap ko'i kaipyi wuat'i miit'in mesuwarote uhet kuap haria te'eropyhu'at. Katupono atimoherep kahato irane uhesaika hap hawyi atiporenōtem uhemii'tin Iuteu ywania epo pyi e Tupana morekuat Warau me temiit'in ewanīkap sese pe. ¹⁸ Mi'i pote mesup te Tupana topyhu'at iwese rakano tomiky'esat ok tā ma'ato irania'in ipy'ahak takaria pe toi'atumōpy'ahak po'og ne'i tuwepyi tomiky'esat ewy. ¹⁹ Mio tā i'atu'e irania'in – Tupana ti yt naku i katupono tomiky'esat ewy mesuwarote tutunug i'atu'e sa'ag. – Yt hāpyk hin i etunug Tupana i'atu'e irania'in ipy'a heg nakaria. Toi'atumōpy'ahak kahato po'og tehay wo tuweete i'atu'e. Pyno aikotā aru toi'atu'apiheg tomimōpy'ahak haria i'atuminug sa'ag ete i'atu'e. Tupana tomiky'esat ewy yn inug mote yt watuwewāi

kuap i Tupana kape. Yt watināpin kuap i pote Tupana katupono tomiky'esat ewywuat yn tutunug i'atu'e irania'in. Mi'iria pe are'e — Yt eweiwesat sa'ag nei'o Tupana are katupono aito yi ewywuat yi og ahemyp nug hap ewywuat aito are i'atuepe. Mi'i hawyi Tupana ainug ahemyp nug hat ewy. ²⁰ Yt naku i wato'e Tupana kape — Kat pote uinug mi'i tā Uhyt Mimi wato'e tope. Yt naku i wato'e — Yt uimiky'esat ewy hin i uinug wato'e Tupana pe are. Mio tā wato'e pote watopyhu'at aikotā yi og yt kan hamo i yt naku i ahemyp nug hamuat rakat ewy. — Yt uinug nei'o emiky'esat ewy wato'e sa'ag. Uinug no Tupana uimiky'esat ewy wato'e pote watopyhu'at yt ikahu hin i rakat yi og sa'ag myp nug hat po pe hap ewy. Myp tutunug hawyi yt kan hamo i topyhu'at yi og sa'ag kawiat i pote pok'e meremo aria pe tosey hawyi. Mi'i hap ewy kahato aitoria aiwepyi aimiky'esat yn watiky'esat hawyi. Tupana po pe watoīne'en wen ma'ato yt aimokahu kuap i tomiky'esat ewywuat. ²¹ Mi'i hap ewy kamūti nug hat po pe yi og wakuat hawyi tutunug tomiky'esat ewywuat. — Koitywy atunug mesuwat yi og kawiat typy kamūti e tuwepe. Wētup kamūti atunug miit'in mipun eiam yt ikahu i rakat. Ma'ato wētup atunug kamūti ikahu kahato rakat ui'yat painug hamuat e tuwepe hawyi tutunug na'yn typy kamūti yi og kawiat tomiky'esat ewy. Typy kamūti wētup yi og kaipyi yn tomiky'esat ewy. Mi'i hap ewy ti Tupana tunug aito tomiky'esat ewy. ²² Ta'i kamūti nug hat ewy Tupana ainug tomiky'esat ewy. Yi og sa'ag mote kamūti nug hat ipy'ahak kahato yt tutunug kuap i kamūti yi og sa'ag mote. Mi'i hawyi — Yt kat hamo i mesuwat yi og to'e hawyi toipun pya to'yat pyi. Toi'apok ta'yn tominug kamūti. Mi'i hap ewy kahato Tupana miit'in ete toperup'i wywo ipotpap mi'iria wywo. Meiūran iperup'i pot'i hawyi ipy'ahak — Pyno woroho'o'apiheg na'yn eipe e i'atuepe aikotā kamūti nug hat ewy yt aimohāpyk kuap i hawyi. ²³ Ma'ato wētup yi og wakuat topyhu'at kamūti nug hat po pe hawyi hepamo tutunug kamūti topotpap mo waku rakat wuat'i eiam mo ra'yn. Mi'i hap ewy Tupana ainug tomōtypot hamo. Ainug hawyi miit'in te'eraha'at hawyi te'eruwelum Tupana ete. — Tupana waku rakat i'atu'e iwese kahato mi'iria nug hap ete ihaky'e'i kahato Tupana mi'iria ete i'atu'e. Tupana eiam kahato mi'iria tukupte'en tuwepokuap kahato mi'iria nug hap ete i'atu'e.

²⁴ Tupana mi'airo kahato aito. Tupana aikaykay tuwewawi aito Iuteuria ywania i'ewyte irania'in aito wētup ywania. ²⁵ Sa'awy'i Tupana ehay moherep hat Useia henoi tomiwan me. Tupana ti to'e uhepe — Meiūran aru wētup ywania pe yt uhemii't'in sese i rakaria pe ahenoi — Eiperia ti mesup uhemii't'in sese eweikupte'en e. Meiūran aru irania'in ywania yt uwe miky'eria i kape — Uimiky'eria kahato sese eiperia e Tupana e Useia miwan me. ²⁶ Meiūran aru aikope aikope miit'in te'ero'e — Eiperia yt Tupana emiit'in hin i i'atu'e hap tote aru te'ero'e — Eiperia ti Wuat'i E'at Piat Ieīne'en hat Tupana sese sa'yru'in saki'yt'in i'atu'e aru e Useia nimuat Tupana ehay moherep hat tomiwan 1.10 2.23 pe. ²⁷ Mi'i hawyi Isaia Tupana ehay moherep hat mio tā e haty wo — Aitoria ti Isareu ywania e. I'atu kahato aitoria aikotā yēpe ete yi kyt i'atu hap ewy watoīne'en e. Typy'i kahato aito ma'ato kurin kurin Tupana miehakyera'at wuarua sese aipy'asetpe tukupte'en e katupono i'atuminug sa'ag yt nakuap i kahato tukupte'en aikotā tawa Sutuma tawa Kumura yt naku i nug haria ewy e. ²⁸ Pywo ti rat Tupana tunug to'e hap ewy aru ahete — Woroho'o'apiheg kahato aru eiperia yt naku i nug haria merep'e hap ewy yn woroho'omoma sese aikotā nimo ati'atuwuk tawa Sutuma tawa Kumura hap ewy e Isareu ywania pe. ²⁹ Ma'ato mesup yt atunug i te e. Katupono eipy'asetpe tukupte'en uimi'airo ko'i uimohey hat Aparāu ewywuaria e. Mi'iria ti yt ui'atoiat teran hin i haria e Tupana nimo Isaia tomiwan 10.22 pe uru'ywania Iuteuria pe.

³⁰ Pyno eweipome'eg no ehewaure uhowawi uhyt'i'in mana'in Humanu ywania are. Sa'awy'i uru'ywania Iuteuria yn Tupana mi'airoria tukupte'en wen ma'ato mesup irania'in ywania mesuwarotiarua waku pe tukupte'en ta'atumohey Ha'yru hawyi. Sa'awy'i yt ta'atukuap hin i mu'ap Tupana kapiat mi'iria i'ewyte yt ta'atukat hin i Tupana

ma'ato mesup ta'atumohey Iesui hawyi waku pe tukupte'en Tupana wywo. ³¹ Ma'ato Iuteuria Tupana mi'airoria sa'awy'iwuaria Tupana ywania sese tikat kahato mesup wētup mu'ap Tupana kapiat yt Iesui upi i. Ta'atuky'esat kahato — Waku kahato eipe e hap Tupana wanētup hawiat hap. Mi'i hawyi mio tā i'atu'e — Pyno waku watunug kahato toran Tupana wāi'e hap aināpin hap ko'i Musei mienoi ko'i hawyi waku pe watoīne'en Tupana py'a pe i'atu'e kahato to'ope. Mi'i hawyi ma'ato ta'atuiā'āg inug hap ete at ka'ap hawyi yt kat i mu'ap ta'atupuēti Tupana kape yt ta'atukat i Iesui mohey hap upi hawyi. ³² Ta'atu'aparap kahato Tupana kapiat mu'ap ete kat pote ta'atuwepyi ta'atuminug wakuat upi ta'atukat ta'atuwemoewaku hap. Yt ta'atukat hin i Iesui mohey hap kaipywiat upi ta'atuwemoewaku hap. Mi'i pote — Watunug toran Tupana piat aiwo'onāpin hap ko'i pote ti waku pe watoīne'en Tupana pe i'atu'e to'ope yt Tupana e hap ewy i. Mi'i hawyi Tupana Mipo'oro Ahehakyera'at hat Iesui topyhu'at i'atupy'asetpe pytkai yt ta'atusat i ta'atumoieīne'en wuat'i e'at piat rakat sese. Mi'i hawyi Iesui topyhu'at i'atupy'asetpe aikotā mu'ap tote nu wo py yitytek hat ewy toīne'en i'atuepe. Ta'atu'aparap Iesui ete aikotā Isaia sa'awy'i to'e miwan me hap ewy. Mio tā e Tupana ahepe — Eiwe'eg wo o Iuteuria tawa wato Ierusarēi miaria yity'ok Siāu miaria are e. Waku mekewat Nu wato tote eweha'awynug yn na'yn uimōtypot yat koro e. ³³ Waku uimi'airo mekewat Nu Wato ikahu rakat tote eweha'awynug uimōtypot yat e. Ma'ato ta'atupuēti itote mekewat Nu hawyi — Yt kan hamo i Mi'i i'atu'e yt aimiky'esat ewywuat hin i i'atu'e Tupana pe hawyi Tupana Sa'yru pun haria tukupte'en ne Iuteu ywania. Mi'i hawyi i'atumipun topyhu'at i'atupu'ap tote nu ewy. Mio karāpe Iuteu ywania ikohyewyry itote hawyi hewo hewo kahato meiēwat Nu Wato ete e aikotā wata'at nu ete aipu'ap upi wātym muo turan hap ewy are. Mio tā Tupana to'e hap ewy — Uwe uwe mesuwat Nu ikahu kahato rakat ete ta'at mi'i haria te'erule'auka hanuaria aru tukupte'en e ma'ato uwe uwe mekewat Nu Wakuat rote tuwe'yat nug mi'i hat wuat'i e'at piat Tupana mowepit hat topyhu'at aru e Isaia tomiwan 8.14 pe. Uito ti Pauru.

10

¹ Uheywyt'in uheinyt'in Iesui mohey haria Yi Humanu totiararia ahētup haty wo at ka'ap Tupana kape — Tupana are eti'atuehakyera'at ro ui'ywania ui'ewywuaria Iuteu ywania ahētup kahato uipy'a pyi. Etimoherep to Esa'yru Iesui ui'ywania pe. Eti'atunug no Iuteuria Emipo'oro Uruporekuat nuat mohey kahato hanuaria wo ui'ewywuat haria wo are'e yn Tupana pe haty uipy'a piat wywo. ² Yt uheso hin i ui'ywania Iuteuria tikuap teran kahato Tupana wen ma'ato yt ta'atukuap i te. — Tupana sese po'og uruimōtypot irania'in kai i'atu'e ma'ato yt ta'atukuap i te Tupana ta'atupy'a pe ta'atuwy ewywuat. ³ Ha'awyte yt ta'atumohey i Tupana kapiat mu'ap Iesui. Ta'atuwaure mu'ap Tupana kuap sese hamuat hawyi mesup ta'atukat re wētup mu'ap Tupana kapiat kuap hamo e. Tupana kapiat mu'ap pun haria ui'ywania. — Yt watiky'esat i En Uruporekuat nuat hap i'atu'e Tupana Mipo'oro Iesui pe. Ta'atunug ta'atupu'ap ta'atuwanētup hawe yt Tupana kapiat mu'ap ewywuat i. Mi'i hawyi waku kahato urupu'ap Tupana kapiat i'atu'e irania'in me ma'ato yt pywo pe i. ⁴ Katupono ha'awyte Tupana to'e — Atipo'oro aru Uha'yru Eiporekuat no e. Uwe uwe imohey haria mi'i haria ti aru waku pe tukupte'en uipy'a pe e nimo ui'ywania pe wen ma'ato uru'ywania Iuteuria yt imohey i hawyi — Ewetunug no yne yne urue'ase'i Musei wāi'e hap hawyi waku pe eweikupte'en Tupana wanētup hawe i'atu'e mesup wuat'i ywania pe. — Atimoma ra'yn mekewat mu'ap e Tupana yt uwe i inug kuap mote e. Mesup Uimipo'oro Eiporekuat nuat Iesui upi yn toīne'en mu'ap uhowawiat e. Yt karāpe i ehewaku hap put'ok'e uimowepit hamo e Tupana mesup wuat'i miit'in me. ⁵ Pyno eweikuap teran mekewat mu'ap Musei mienoi Tupana kapiat hap pote waku eweikuap sese kat som Musei to'e. Mio tā e tomiwan me — Ereīne'en neran hāpyk takat sese Tupana wanētup hawe pote ewetunug at ka'ap yne yne Tupana wāi'e hap Tupana etunug no e hap ko'i e. Yt ewei'aparap hin i yne yne

Tupana e hap ko'i ete hawyi eweikupte'en wakuaria wo ma'ato wētup ete ewei'aparap pote Tupana mi'apiheg wo eweikupte'en aru e Musei tomiwan me. ⁶ Ma'ato Tupana tikuap kahato yt uwe i mesuwat yi totiat toran tomiky'esat ewywuat nug kuap haria tukupte'en. Mi'i pote Tupana tunug mu'ap wētup takat tuwewawiat Tosa'yru apiheg hap upi. Ta'i mekewat Wakuat Miit Iesui mohey hap kaipyi aimohāpyk kuap. Tomipo'oro Aipotypot nuat mohey haria pe yn Tupana to'e – Eipe waku kahato atipuēti mesup uipy'a pe e. Aikotā Tupana to'e sa'awy'i tehay moherep haria wē pyi hap ewy. Mio tā e wuat'i miit'in me – Yt pya hin i areīne'en eikai e. Uimipo'oro Eiporekuat nuat i'ewyte yt pya hin i eikai e. ⁷ Uhehay i'ewyte yt pya i eikai e. Ta'i uhehay toīne'en na'yn eiwē pe ehehēku tote e. Ta'i uhehay toīne'en na'yn eiwanētup hawe e ahepe. Yt naku i wato'e – Tupana Mipo'oro toīne'en pya kahato aikai iuēpe atipy pe wato'e. Katupono yt pya hin i aikai Ahehakyera'at hat. Yt naku i wato'e aipy'a pe – Waku watuwat atipy kape Iesui kape hawyi waku waterut meikowo Aiporekuat no yt naku i wato'e katupono toīne'en kahato aipy'asetpe. Yt naku i wato'e – To'iro wa'asyp hap kape Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat kat hamo sio toīne'en itote sio yi ywyt'okpype toīne'en sio waku watehymut sio yt naku i mi'i tā wato'e katupono Tupana Ehay toīne'en mesup yt pya hin i aikai katupono aiwē pe toīne'en kahato e. Imohey haria piit puo toīne'en. ⁸ Ma'ato mi'i tā Tupana to'e ahepe mesup – Uhehay i'ewyte yt pya hin i eikai e. Ta'i uhehay toīne'en na'yn eiwē pe ehēku tote. Ta'i uhehay toīne'en na'yn eipy'a pe eiwanētup hawe e ahepe. Mi'i tā ti ahenoi ehapiat hap. Ta'i Tupana ehay toīne'en eipiit pe imohey haria eipe pote. ⁹ Katupono uwe uwe tuwemoherep towē pyi irania'in me – Iesui ti Uika'iwat sese e i'ewyte topy'a pe hawyi mio tā e – Iesui woromohey kahato ereīne'en gu'uro pyi hap mi'i e hat Tupana miehakyera'at no topyhu'at e. ¹⁰ Katupono karāpe aipy'a pe wato'e – Woromohey En Iesui e mi'i hat pe – Waku pe eweikupte'en wuat'i e'at pe e Tupana ahepe. I'ewyte uwe uwe tuwemoherep irania'in me towē pyi Iesui mohey hat sese uito i'ewyte Uika'iwat kahato Iesui e hat pe Tupana to'e – Woroehakyera'at en wuat'i e'at pe e. ¹¹ Aikotā miwan miat Tupana to'e sa'awy'i wuat hap ewy – Uwe uwe to'e uhepe – Tupana woromohey En e hat ti aru yt karāpe i tuwemōti te uimohey hap ete e Tupana miwan me. ¹² Tupana to'e wuat'i miit'in me sio aito Iuteuria ywania sio wētup ywania – Uwe uwe uimohey hat uimowepit hat sese toīne'en sio Iuteu ywania sio wētup ywania e. Ta'i Kereku ywania sio ga'apy piat ywania uimohey haria uikaykay Uha'yru set upi pote uimiehakyera'at nuaria tukupte'en e Tupana yne ywania pe. ¹³ Aikotā miwan me Tupana to'e sa'awy'i hap ewy topyhu'at mesup. – Uwe uwe e uhepe – Tupana uhehakyera'at ro e mi'i e hat pe mio tā are'e – Mesup ta'yn woroehakyera'at en uhyt mana e. ¹⁴ Ma'ato yt karāpe i yt imohey i te hat hētup Iesui kape hehakyera'at hamo. I'ewyte yt ikuap i te Iesui etiat yt uwe i henoī tope pote yt karāpe i hētup Tupana kape hehakyera'at hamo katupono yt toikuap i te pote. I'ewyte yt kat i i Tupana ehay moherep hat itote pote yt ta'atuētup kuap i Tupana kape i'atuehakyera'at hamo yt kat i i'atuwo'omu'e haria i pote. ¹⁵ I'ewyte yt watipo'oro i wētup ok i'atuepe Iesui ehay etiat i'atumu'e hamo pote yt karāpe i ta'atukuap katupono yt uwe i henoī i'atupy'asetpe i'atumu'e hamo Tupana etiat pote yt ta'atumohey kuap i. Mi'i pote ti – Waku kahato uhehay wakuat moherep haria tukupte'en e Tupana. Ikahu kahato i'atupy ko'i uiwanētup hawe katupono uhehay ereto hamuat i'atupy ko'i e Tupana. Aikotā Tupana to'e hap ewy – Karāpe wētup ok toto uhehay moherep hamo irania'in kape uiwanētup hawe mi'i miit wakuat kahato wo toīne'en e. Ipy ko'i i'ewyte ikahuria ewy te'eropyhu'at uiwanētup hawe katupono i'atukohyewyry kahato uhehay moherep hamo pote e. ¹⁶ Sa'awy'i Tupana ehay moherep hat Isaia to'e tomiwan me – Tupana e ati'atumu'e kahato mesuwarotiarā ehay wo ma'ato yt ta'atumohey i te e. Ta'atukuap kahato aiwē pywiat pytkai yt ta'atupywo i ahehay etiat e Isaia sa'awy'i. Mi'i e hap kaipyi watikuap ta'yn i'atu kahato Tupana ehay wakuat kuap haria mesuwarotiarā

tukupte'en ma'ato yt ta'atumohey teran i haria hap watikuap. ¹⁷ I'ewyte Tupana Mipo'oro Ahehakyera'at hamuat moherep hap kaipyi yn ni miit'in te'eropyhu'at Iesui mohey haria wo. ¹⁸ Ui'ywania Iuteuria tikuap kahato mesuwat sehay wakuat aikotā morekuat Tawi to'e tuwepey hawe tomiwan me hap ewy – Ta'i ui'ywania ti Tupana ehay kuap kahato haria e. Aikope aikope ta'atuewry mesuwat yi wato hap ok tā note aru ta'atumoherep kahato Tupana ehay itotiararia pe e. Ui'ywania Iuteuria tukupte'en wuat'i etama pe Tupana ehay moherep hamo e tomiwan me. ¹⁹ Pyno uru'ywania Iuteuria tikuap ta'yn sa'awy'ite mesuwat sehay wakuat e. Mekewat urue'ase'i pot Isareu emiariru ko'i ikuap kahato aikotā Musei to'e wuat'i e'yianmete hap ta'atukuap. Mio tā to'e Tupana uruepe Isareu emiariru ko'i pe – Meiūran aru wētup ywania tukupte'en uimohey haria wo e. Mekewat e'at pe mi'iria yt nakuaria i ywania eiwanētup hawiat tukupte'en pytkai uheropat kahato haria e. Uimiehakyera'at ko'i wo tukupte'en kahato mi'iria e. Mi'iria ete aru eha'ywywi kahato e Tupana sa'awy'i uru'ywania pe irania'in ywania yt iwe'eg nakaria i ewy te iro pote e. Ta'i mi'iria uimiehakyera'at ko'i tukupte'en irane ui'ywania sese ewywuaria e. Mi'i atunug hawyi eweipyhu'at ipy'ahak mi'i haria etiat rakaria wo uhehay i'atuehay wo pote e. ²⁰ Musei iku'uro hawyi Tupana ehay moherep hat Isaia put'ok'e mekewat Musei ewy te ihay – Mio tā e Tupana uhepe e meiūran ti aru irania'in ywania yt uikat i haria uipuēti ra'yn aikope aikope tukupte'en yi wato hap ok tā e Tupana uhepe e. I'ewyte – Aremoherep irania'in ywania pe – Yt karāpe i eremoherep uruepe e haria pe e Tupana Isaia miwan me. ²¹ Ma'ato ui'ywania Iuteuria kape mekewat Isareu emiariru ko'i pe mio tā e Tupana at ka'ap – Eweī'ē o uhowawi woroho'o'okhytsat reran are at ka'ap Aparāu emiariru emiariru ko'i pe ma'ato – Yt yt i'atu'e uhowawi e. Yt uruiky'esat i yt kat i emiky'esat urutunug neran ewei'e uhepe Isareu ywania e Tupana sa'awy'i Isaia miwan me. Ta'i aikaykay kahato tuwewawi Tupana yt nakuaria aito pytkai. Uito Pauru.

11

¹ Mi'i pote apo'are ehepe sio Tupana Iuteuria ky'e te sio yt sio toi'atupugha sio waure'e ra'yn Iuteuria ywania kai temiit'in kai sio yt i te are'e. Yt rat pāi toi'atuky'e kahato te mi'iria e. Uito ti mekewat Iuteuria ywania kaipywiat hat pote atikuap kahato uruky'e hap pāi. Atikuap kahato Tupana yt uruwaure hin i te hap. Uha'ase'i pot ti mekewat Tupana mohey hat akag sese Aparāu are. Pywo ti rat uha'ase'i Pesamī ti Aparāu emiariru toīne'en sa'awy'i. ² Yt karāpe i aru Tupana ti'atoiat temiit'in sese Iuteuria ywania e. Katupono toi'airo mi'iria to'ywania wo wuat'i e'yianmete. Sa'awy'i Tupana ehay moherep hat Eria to'e Tupana pe tomiwan me – Uru'ywania yt naku i kahato e. Ta'atunug sa'ag kahato yne emiky'esat ko'i ete e. ³ Ta'atu'uka kahato emipo'oro ehay moherep hanuaria e. Yt naku i aikope aikope emiit'in tunug emōtypot hamuat aikope aikope ta'atuwuk ta'atuhūria emōtypot hamo mi'iria kape tō'ē kahato uru'ywania wāita'atu'e hamo e. Ta'atupugha emōtypot yat ko'i e. Ta'atu'aporok yne emōtypot yat e. Ta'atumoma teran yne emiit emipo'oro ko'i e. Pywo ti rat Tupana mesup ta'yn uikat kahato ui'auka hamo e tomiwan me. Uito yn ni emiit sese mesuwarote areīne'en Iuteuria py'asetpe pote e Eria sa'awy'i Tupana pe. ⁴ Mi'i hawyi Tupana tiwesat – Eria e yt en yn i uimōtypot hat itote katupono uhemiiit'in sese uhehay moherep haria tukupte'en ne 7000 miit itote uimōtypot haria sok yt karāpiat i tupanaria ne'i mōtypot haria mi'iria e. Yt ta'atumōtypot hin i mekewat tupana iā'ākap Paeu e hap het rakat. Yt en yn hin i uimōtypot hat topyhu'at itote e Tupana Eria pe. ⁵ Mi'i hap ewy Tupana to'e mesup Isareu ywania etiat uruepe yt i'atu i wen i'ewyte Iesui mohey haria ma'ato tukupte'en ne Iuteuria ywania uimi'airoria e Tupana uruepe katupono aho'oekyi ra'yn uhowawi mi'i ywania kaipyi ipat'ok hit ihaky'e'i uhepiat rakaria katupono paa'are hawyi aho'oekyi heīpyt uhowawi e Tupana. ⁶ Aho'o'airo mi'iria uhepiat i'atuky'e hap ete katupono i'atuehaky'e'i uhepiat hap kaipyi atunug mi'iria uhemiiit'in no e. Yt i'atuminug wakuap

upi hin i ati'atu'airo mi'iria e. Uiwepyi ati'atu'airo mi'iria uipy'a pyi e Tupana. Mi'i hap ewy koitywy Tupana ai'airo yt aiminug wakuap upi hin i ma'ato tuwepyi ai'airo haty wo aiky'e haype yt kat i i watunug wakuap pytkai ahehaky'e'i pote. Ma'ato wakuaria aito hawyi ahewaku hap upi aiky'e wato'e pote mi'i ti yt pywo pe i katupono watoïne'en tewanĭkap mo turan hap e'at pe aiky'e. ⁷ Pyno Aito Tupana mohey haria watopyhu'at aiky'e hap kaipyi hawyi Tupana mowakuaria watoïne'en. Koitywy aimikuap mu'ap Tupana kapiat Iuteuria ywania tikat kahato. Isareu ywania tiky'esat kahato Tupana piat – Waku eipe e hap ma'ato mi'iria yt ipuēti i katupono te'eruwepyi ta'atunug Tupana kapiat yt mu'ap i. Mi'i pytkai Tupana to'e kahato i'atuepe – Uha'yru mohey hap upi ro uipuēti e ma'ato yt i'atu'e Tupana ihay at ka'ap pytkai. Meiūran te'eruwewaurehik ta'yn ma'ato kurin kurin ipuēti ui'ywania Iuteuria kawiat. Ta'i imi'airoria yn ipuēti. ⁸ Aikotā to'e miwan me hap ewy – Yt yt i'atu'e hawyi – Pyno waku eweikupte'en yt iwe'eg i rakaria wo waku eweikupte'en ipy'a heg nakaria wo e. Pyno eweikupte'en yt ikuap kuap takaria wo i e Tupana Iuteuria pe. Mi'i pote mesup e'at pe e – Iuteuria yt ikuap kuap i pywuat sehay Iesui ehay moherep haria heno i'atuehamo pytkai yt put'ok'e i i'atupy'a pe. Tupana ehay miwan miat te'era'akasa hawyi teke i'atueha py pe ma'ato yt put'ok'e i i'atupy'a pe. ⁹ Yt ta'atumohey teran i rakaria Iuteuria aikotā miwan me morekuat Tawi to'e hap ewy – Tupana uru'ywania yt emohey teran i pote waku etunug iheg me i'atuenuk hap ewamiri kape hap ewy waku i'atuenuk hap topyhu'at i'atu'auka hap e. Waku i'atupu'ap tote ehewāhik yi ka'a i'atu'at hamo i'atuminug sa'ag upi i'atu'apiheg hamo e Tawi. ¹⁰ Waku eti'atueha py sasep mi'iria yt emohey teran i haria pote e. Waku eti'atuewaure ka'a hik i'atuwo'okak'i hap pupi e. Waku myk puo yne mi'iria yt emohey teran hin i pote e morekuat Tawi Tupana pe tuwepy hawe. ¹¹ Uru'ywania Iuteuria i'aparap kahato Tupana kapiat mu'ap kuap hap ete aikotā miit ta'at yi hot pe hap ewy yt ihapytig i pote e. Ma'ato mi'i pytkai atu'aparap pytkai Tupana yt ti'atuwaure hin i – Atomog aru mi'iria e. Yt karāpe i aru woroho'o'atoiat ui'atoiat eipe pytkai e. Yt eweiky'esat i ehehakyera'at uhepiat hap pote atum irania'in ywania yi totiarua pe. Mi'i atunug hawyi irania'in ywania etiat iha'ywywi rakaria wo eweikupte'en katupono uimiehakyera'at ko'i wo tukupte'en mi'iria uimēpyt'in ko'i wo e Tupana Iuteuria pe. ¹² Uru'ywania Tupana piat ta'atupoityro hap pun haria ta'atu'aparap kahato Tupana imiium ta'atuehakyera'at hamuat ete. Yt ta'atuky'esat i hawyi ihaky'e'i rakaria ewy tukupte'en mesuwe. Katupono pya kahato Tupana kai tukupte'en. Uru'ywania mipun irania'in ywania ewy topyhu'at. Mi'i hawyi koitywy irania'in ywania Tupana mipoityro wo tukupte'en aikotā Tupana Pā'āu kuap haria wo. Ta'atumohey Tupana hawyi Tupana mihu'ihu'i ko'i wo tukupte'en. Ma'ato meiūran aru Iuteuria ywania urutoria yne Iesui mohey haria wo urutukupte'en aru imi'airoria ok tā aikotā irania'in ywania mesuwat yi tote wētup sok yn watukupte'en hap ewy. Mi'i hap e'at pe Tupana mipoityro ko'i yne miit'in. Mi'i pote mesuwat yi yne Tupana mipoityro wo topyhu'at. Waku kahato mi'i hap e'at topyhu'at waku sakpo e.

¹³ Pyno koitywy uhehay teran eiwywo irania'in ywania yt uru'ywania i yt Iuteuria i ko'i kape uhehay teran. Sa'awy'i Tupana uikaykay eimu'e hamo tehay moherep ehepiat hamo ui'airo Tupana. Yt Iuteuria i pe Tupana ehay moherep hat kahato uito ma'ato Tupana ehay moherep wētup ywania piat hat uito. Yt aremōti hin i mesuwat motpap nug hamo. Waku kahato atipuēti ui'airo hap. ¹⁴ Yt atiwaure i uru'ywania ma'ato ahā'āg kahato i'atuehakyera'at hap nug hamo. Ui'ywania teha'at uiminug irania'in ywania mu'e hap kape hawyi atiky'esat i'atuesy'at rakaria ewy te'eropyhu'at i'atupy'a piat Iesui mohey hap ky'ewi yt kat i Tupana poityro hap i'atukai pote. Ta'atukuap irania'in poityro hap hawyi atiky'esat ta'atukat kahato Iuteuria poityro hap i'atueha'ywywi hap kaipyi. Mi'i hap atiky'esat kahato. ¹⁵ Sa'awy'i – Yt uruiky'esat i En Uruporekuat no i'atu'e Iesui pe. Mi'i pote Tupana tuwemorem i'atuewawi uru'ywania pyi hawyi. – Pyno

yt ta'atuky'esat i En pote uruiky'esat En Uruporekuat no i'atu'e irania'in ywania Iesui pe. Mi'i pote koitywy irania'in ywania tukupte'en Tupana wy oktia wo kahato ma'ato meiūran aru uru'ywania te'eruwemorem i ra'yn – Uruiky'esat En Uruporekuat no i'atu'e aru Iesui pe hawyi – Pyno uiwanuaria eipe e Tupana aru i'atuepe uiwanuaria i ra'yn eipe e. I'atupap i ra'yn Iesui upi uru'ywania. Mekewat e'at pe aru wakuap kahato topyhu'at mesuwarote aikotā gu'uro pyi worohenōtem hap waku kahato hap ewy e.

¹⁶ Pyno ahenoi teran iā'ākap ewy uru'ywania ete. Woroho'oium aimikoi mani Tupana kape pote aimiium kaipyi topyhu'at Tupana wano u'i. Mi'i pote Aparāu topyhu'at aimiso'oium aimikoi aiko pywiat ewy. Mi'i hawyi Iuteuria topyhu'at u'i mani kaipywiat ewy. Pyno wētup sehay iā'ākap wuo ahenoi teran ehepe. Karāpe watikoi kat ypia i'yp watum Tupana kape pote mi'i hawyi haga ete topyhu'at Tupana wat yne. I'yp hapo topyhu'at Aparāu ewy miaria urue'yianmiaria uru'ywania Iuteuria tukupte'en haga ewy. ¹⁷ Uruetama puo toīne'en Uriweira yp ko'i urumikoi wakuaria kahato i'ewyte toīne'en Uriweira yp ga'apy piat nop sese rakaria Uriweira ran uruto'e. Mi'i yp ewywuwat kahato eiperia Humanu ywania. Uruto Iuteuria mekewat Uriweira yp sese ewywuaria. Ha'awytepyi uruikuap Tupana sese ma'ato eiperia Humanu ywania yne tupanaria mohey haria eipe. Sa'awy'itewuat tupana iā'ākap mohey haria mesuwat yi totiat yt Iuteuria i ko'i tukupte'en aikotā mekewat Uriweira ran yp nop takat ewy ma'ato uruto Iuteuria yt iky'esat i Iesui Uruporekuat no hawyi Uriweira yp sese yp pik'e hap ewy yp tek hap ewy urutukupte'en. Mi'i hawyi Tupana tipag irania'in ywania itote haga howapy piat ewy. Mi'i hawyi sat'e koitywy haat kahato irania'in ywania kat pote i'ypy Iuteuria ywania kaipyi haga ewy irania'in ywania. ¹⁸ Yt etimohit rei'o ehay wo Iuteuria ywania. Yt ereīne'en nei'o haiwot i'atuetiat rakano katupono hatek hap ewy Uriweira yp tek hap ewy tukupte'en. Yt ere'e tei'o – Uruwehay pyi urutuwenug uruto po'og Iuteuria kai yt ewei'e tei'o. Mio tā ewei'e pote yt eiwe'eg hin i kat pote haga yt haat kuap i yt i'ypy'a ete i pote katupono yt tuwemosat kuap i yt i'ypy'a i pote. Yt naku i haga to'e i'ypy kape – Yt naku i en e mi'i hap ewy yt wato'e kuap i Iuteuria ywania pe – Yt kat hamo i eipe katupono mi'iria tukupte'en hapo sese ewywuwat i'ypy ewy ma'ato irania'in ga'apy piat Uriweira ypia nop takaria ewy. ¹⁹ Ma'ato irania'in te'ero'e – Toitek haga sa'ag nakat mi'i hawyi watipehik po'og waku rikat haga totopag itote i'atu'e sa'ag. Mi'i hap ewy urutukupte'en. Toihap Iuteuria haga pot'i ewy hawyi uruto urupehik itote waku po'og nakaria uruto pote i'atu'e sa'ag yt pywo pe hin i i'atu'e irania'in. ²⁰ Pywo ti toihap Iuteuria aikotā haga watihep hap ewy ma'ato yt i'atuminug sa'ag myi i toihap ma'ato yt ta'atumohey i Tosa'yru pote. Mi'i hawyi totopag eipe aikotā haga watipehik hap ewy Ha'yru mohey haria eipe pote. Yt naku i eiwanētup hawe – Uruto po'og Iuteuria kai ewei'e eiwanētup hawe. Waku po'og paa'ewei'e – Tupana kat pote uru'airo ewanuwat po'og waku wato'e. Ta'i Ha'yru mohey haria aito pote uru'airo waku wato'e yn kat pote yt ahewaku hap upi i ahehakyera'at. ²¹ Ta'i yt tomohey po'og i hap upi toihap Iuteuria haga sese ikahu rikat pytkai toihap aikotā Uriweira yp haga sese rikat ewywuwat. Pyno eipe Uriweira yp aga ran kahato ewywuwat eweikupte'en. Pyno Iuteuria ewy yt eweimohey po'og i pote eipe i'ewyte eihep. ²² Iwese kahato Tupana ma'ato towese pytkai ai'apiheg kuap mekewat to'ywania sese Iuteuria yt tomohey po'og i ra'yn hawyi toi'atuhep toi'atu'apiheg na'yn. Mi'i tupono eipe yt to'ywania sese i Tosa'yru mohey haria pote topyhu'at iwese rakano ehete ma'ato meiūran eweipun iwese hap pote yt eweimohey i aikotā tutunug to'ywania hap ewy aikotā haga watihep hap ewy te toihap eipe e. ²³ Ma'ato meiūran aru to'ywania Iuteuria Ha'yru mohey haria tukupte'en mote mi'i hawyi tohytmoi i ra'yn mekewat aikotā tomihep hap tote te Iuteu ywania tomohey sese i ra'yn hawyi. Ta'i Tupana ti'atupehik kuap kahato Iuteu ywania i ra'yn to'yp etiat ne'i pote. Eipe yt Iuteuria hin i. ²⁴ Eipe ti Humanu'in ko'i eipe wētup pusu kuap haria. Eipe eweikupte'en aikotā Uriweira yp haiwot rikat ewywuwat aikotā haga

Uriweira ran ewy. Aikotā imihēp haga hawyi totopag wētup yp tote tomihep saipepiano hap ewywuāt. Toihep eipe haga ran hawyi toipehik Uriweira yp sese wakuāt ete ra'yn hap ewy mekewāt Uriweira he rakat hewo kahato aimi'u wuāt rakat ewy Iuteuria tukupte'en. Niatpo kahato watopag wētup yp kaipyi haga hap wētup yp kape. Watunug kuap i ma'ato niatpo kahato. Yt niatpo hin i iwāt haga te watopag hap tote wētup yp kaipywiāt yn na'yn haga i'ewy te hapo pote yt niatpo i mi'i ewywuāt eihep eipe hawyi totopag Iuteuria towāt to'yp ete sese ra'yn hap ewy yt niatpo hin i totopag.

²⁵ Koitywy ehepe irania'in ywania pe atimoherep teran Tupana ehay ehepe yt uwe mikuap i te hap. Mi'i eweikuap hawyi yt ewei'e kuap i — Uruto po'og we'eg haria ywania Iuteuria kawiat e hap. Koitywy Iuteuria yt timohey kahato i Tupana Mipo'oro Aiporekuāt nuāt Iesui i'atupy'a heg kahato rakaria pote ma'ato meiūran aru paa'i'atu'e hawyi ta'atuky'esat kahato imohey hap. Koitywy yt ta'atuky'esat i pote — Pyno ati'atuehakyera'at irania'in ywania ta'atumohey kahato Uimipo'oro Iesui i'atuporekuāt nuāt pote e Tupana. Meiūran aru yt uwe i eipe Tupana Mipo'oro Aiporekuāt nuāt mohey haria hawyi yt uwe i po'og iky'esat hawyi mekewāt e'at pe ti uimi'airoria Iuteuria i'atupap i ra'yn imohey hap ete mi'i hap e'at pe yt niatpo hin i tuwehyt'ok Uha'yru mohey hawe e. Katupono mi'iria tukupte'en Uriweira yp haga sese ko'i ewy e Tupana ahepe. ²⁶ Ta'i Iuteu ywania aru topyhu'at Iesui mohey haria aikotā sa'awy'i Tupana ehay moherep haria te'ero'e ta'atumiwan me hap ewy topyhu'at aru. Mio tā e Tupana — Meiūran aru atipo'oro Iuteuria ehakyera'at hat sese e. Tuwētem aru tawa Ierūsarēi yity'ok Siāu tote pyi. Tuwemoherep yity'ok Siāu tote hawyi toi'atuhep ta'yn yne i'atuminug sa'ag ko'i Iuteuria wanuāt. Yne i'atuminug ko'i yt Tupana ewywuāt ko'i i toimoweityk yne. Mekewāt ase'i Iako emiariru emiariru ko'i iminug sa'ag ko'i toiporera'at yne i'atuehakyera'at hamuāt e Tupana. ²⁷ Atunug aru sehay i'atuwywo waku ui'e hap aikotā are'e atunug aru ui'e hap ewy. Mekewāt e'at ati'atumoweityk yne i'atuminug uhētiāt i'atuminug sa'ag ko'i hap mekewāt e'at pe e Tupana temiit Ieremia miwan me 31.31 pe. ²⁸ Koitywy Iuteuria tunug na'yn Tupana ta'atuewanīkap wo katupono ta'atupun ne'en ne'i yne mekewāt sehay wakuāt Iesui etiāt. Mi'i pote yt ati'atuehakyera'at kuap i mi'iria e Tupana mesup i'atuepe. Ma'ato yt eweiwaure tei'o Tupana Mipo'oro Aiporekuāt nuāt mi'iria ewy. Koitywy tukupte'en ne Tupana e hap sa'awy'iwuāt Aparāu Isaki Iako kapiāt hap ewy. Mi'i pote to'ywania towyria'in ne mi'iria tukupte'en Tupana mi'airoria. Koitywy eweipyhu'at ra'yn Tupana wy ko'i aikotā Iako kape hap ewy. Ma'ato to'ywania iwyrīa'in ne mi'iria tukupte'en ne. ²⁹ Aikotā to'e sa'awy'i tomohey sa'awy'i haria pe mekewāt Tupana ehay moherep haria sa'awy'i sese rakaria Aparāu Isaki hawyi ase'i Irau'in me — Meiūran aru atunug irania'in ywania torania uimēpyt'in ko'i wo e. Mi'i hap ewy karāpe Tupana to'e — Meiūran aru atunug to'e mi'i pote tutunug. Yt uwe i wāi'e kuap Tupana kape. Uwe toiky'esat topoityro hap ewy Tupana mi'airoria te'eropyhu'at ra'yn. Mio tā e Tupana — Woroho'opoityro uiwepyi e. Ati'atupoityro miit'in yne uimiky'esat ewy e. Mi'i pote tutunug tuwemiky'esat ewy. Yt uwe i wāi'e kuap Tupana kape. ³⁰ Pyno eipe wētup ywania ko'i yt Iuteuria ywania i. Sa'awy'i yt kat i Tupana miky'esat nug haria eipe ma'ato mesup Tupana mi'atuky'e kahato wo eweikupte'en. Pyno yt woroho'o'apiheg hin i e ehepe katupono uimohey haria mesup. Atum ne'en ne'i ehepe Iuteuria poityro hap ko'i katupono Iuteuria yt i'atupap i uimiky'esat nug hap ete e Tupana mesup ehepe yt Iuteuria i pe. ³¹ Pyno koitywy Iuteuria yt te'eropyhu'at i Tupana kai ma'ato tut aru wētup e'at hawyi paa'i'atu'e. Mi'i hap e'at pe tukupte'en haky'e'i ko'i ei'ewy tukupte'en aru Iuteuria. Meiūran — Uruehakyera'at Tupana i'atu'e haria ei'ewy te'eropyhu'at. ³² Pyno Tupana to'e wuāt i ywania pe — Eipe torania yt uimiky'esat ko'i nug haria i e mi'i pote ho'owasat rakaria sese wo eweikupte'en eiminug sa'ag py'asetpe eweikupte'en. Eheko sa'ag po pe eweikupte'en ihēg me hap ewy. Mi'i tā e Tupana pytkai — Meiūran wuare wo areīne'en

eiminug sa'ag ko'i kai e. Woroho'oky'e haype Uha'yru mohey haria e wuat'i ywania pe.

³³ Mi'i hawyi mio tã to'e sa'awy'i Tupana ehay moherep hat Isaia – Wakuat wakuat kahato tig Tupana. Wakuat sese kahato En. Urutuwanētup kahato hawyi yt uruikuap hin i ekuap hap ko'i ewe'eg hap ko'i e. Kurin kurin uruikuap ewakuap sese hap kaipyi ewato hap sese hap ete e. Ewe'eg hap iwato kahato. Ekuap hap po'og wuat'i kai e. Yt uwe i uruto aikotã etunug hap ikuap kat pote etunug aikope aikope ewyry hap upi e. Kat som etunug yt uwe i uruto uruikuap yt uruikuap kuap i kahato e. ³⁴ Aikotã to'e miwan me – Uwe uwe mesuwat yi tote Tupana kuap hat topyhu'at e. Yt uwe i mesuwat yi tote Tupana nãpin kuap hat yt uwe i pã e Isaia miwan me 40.13 pe. ³⁵ Ta'i Tupana yt ahepiat weteweru hat i. Yt watunug kuap i Tupana aimium kaipywiat weteweru hano. ³⁶ Katupono aikope aikope toïne'en kat ko'i kat ko'i sio heremo sio yt Tupana tunug yne mi'i yt kat kawiat i tutunug. Tuwekaipyi tutunug yne yne. I'ewyte yne mesuwat yi tote toïne'en katupono Tupana imoieïne'en pote. Tesaika hap kaipyi tutunug yne tomōtypot hamuat yne yne iminug ko'i. Mi'i pote – Urutuwehum kahato ewawi Tupana uruto'e. Waku kahato En waku kahato En uruto'e epe Tupana. Mio tã wato'e Tupana pe are uito Pauru.

12

¹ Uheywyt'in uheyke'et'in uheinyt'in yt ahewaku hin pytkai i Tupana aiky'e – Yt ati'atu'apiheg teran i mi'iria e tuwepe ahetiat pe. Tupana mi'atuky'e eipe pote ahētup ehepe uheyke'et'in uheinyt'in Iesui mohey haria Tupana eiky'e pote ewetum no eipiit tope eweikupte'en kahato imōtypot haria wo. Aikotã sa'awy'iwuaria ti'auka ta'atuhūria Tupana mōtypot hamo hap ewy waku ewetum eipiit Tupana kape Tupana potpap nug hamo. Waku eheïne'en hap imiky'esat ewy imōtypot hap yn topyhu'at. Waku eipiit pyi tuwētem sehay Tupana mōtypot hap yn Tupana ewaku hap ok tã aikotã waku watunug hap ewy. Aika'iwat wakuat kahato pote waku watopyhu'at heropat sese haria wo. ² Waku watum aipiit Tupana kape. Yt naku i watunug ne aikotã mesuwarotiat Tupana yt kuap i haria wanētup sa'ag hap ewy ainãpin sa'ag ewywuat. Yt naku i watuwat i'atuehay upi kat ko'i kat ko'i sa'ag nug hamo. Waku po'og wato'e Tupana kape – Etihep uiwanētup hap wyi mesuwarotiat sa'ag wanētup hap hawyi uiwanētup hap etimopakup i ewat ewywuat. Uipy'a pe ui'akag me uipiit pe uiwanētup hawe ereïne'en Tupana uipyt'at nug hano. Mi'i hawyi ewanētup hap eiam mo areïne'en neran. Mio tã ewei'e Tupana pe pote eweikuap kuap Tupana miky'esat ko'i kat som tutunug neran hap nug hamo. Kat som imowepit hap kat som hãpyk sese imiky'esat ewywuat hap mio tã ewei'e Tupana pe pote. ³ Pyno uito Pauru Tupana uipo'oro einãpin hamo. Tupana hegyi'at kahato hawyi uinug eimu'e hano mi'i pote woroho'onãpin eipe. Yt naku i aiwanētup hawe – Uito po'og torania kai ai'e hap kape. Waku – Uito en wato'o'ewy kahato wato'e. Katupono aito wētup ok po'og imohey wētup ok yt ma'ato wētup sok yn aito pytkai. Mi'i pote yt ere'e kuap i – Uito po'og eikai hap ete. ⁴ Aipiit ete i'atu kahato ahaga ma'ato aipiit wētup yn toïne'en. Mi'i hawyi ahaga ko'i yt to'o'ewy hin i aipiit miky'esat motpap nug hap ete. ⁵ Mi'i hap ewy kahato Iesui mohey haria ko'i. I'atu kahato aitoria yt aiwo'o'ewy i ma'ato wētup piit ewywuat yn watopyhu'at. Iesui Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat piit ewywuat watopyhu'at mesuwe aikotã aipiit ahaga wywo to'osat to'osat hap yt to'o'ewy hin i pytkai. Mi'i hap ewy wato'osat kahato Iesui mohey haria ko'i Iesui piit ewy wētup piit ewy watoïne'en. ⁶ Pyno wētup ok imohey hat pe Tupana tum tesaika hap topotpap nug hamuat ma'ato wētup ok pe wētup sepap hap tutum. Yt to'o'ewy hin i tutum ahepe aimikuap ko'i aimisepap nug hap ko'i. Ma'ato Tupana tum yne mi'i ko'i ahepe tegyi'at pote haype. Tutum ne'en ne'i yt kat sa'up i. Wētup ok pe tutum tesaika hap tehay moherep hamuat. Tutum ahepe pote pyno waku watimoherep ihay imohey hap mywo imohey hap ok tã. ⁷ Ma'ato tutum ahepe tesaika hap teropat hap miit'in powyro hamo pote waku watuwepotpap kahato heropat nug hap ete. Ma'ato tutum ahepe

miit'in mu'e kuap hap mi'i pote waku wati'atumu'e miit'in hesaika hap wywo. ⁸ Ma'ato tutum ahepe tesaika hap miit'in mowepit hamuat miit'in arot'i potiat i'atuhep hamuat mi'i pote eti'atumowepit ro hatek takaria ho'opot haria. Ma'ato tutum ahepe tegyi'at hap miit'in powyro hamuat aimium kaipyi pote waku watopyhu'at hegyi'at kahato mi'i hap wywo. Tupana ainug miit'in akag wo pote waku ahemiit'in ky'e hap wywo watipowyro hãpyk takat ewy. Tupana ainug miit'in powyro hano pote waku watum kat ko'i kat ko'i satek takaria pe i'atuky'e hap wywo. ⁹ Karãpe wati'atuky'e miit'in pote waku wati'atuky'e kahato aipy'a pyi yt kat aheso hap wywo i. Waku watopyhu'at haiwot rakat ewy ma'ato yt miit'in ete i. Waku ahaiwot rakaria ewy watopyhu'at aiminug sa'ag hap ko'i ete. Ma'ato waku watiky'esat kahato waku nug hap ko'i. Yne wakuat waku watat ma'ato yt naku i hap waku watipun. ¹⁰ Waku wo'oky'e haria wo watoïne'en aikotã wētup ywania to'oky'e kahato hap ewy. Aikotã aheinyt'in aheywyt'in aheyke'et'in ai'ywot'in aity'in to'oky'e kahato hap ewy aiwese hap wywo. Waku wato'oky'e katupono Tupana Mipo'oro mohey haria aito. Iesui eropat haria aito mi'i pote waku watikat kahato aikotã waku wato'omōtypot hamuat. Waku wato'e aiwanētup hawe — En ni waku. Mi'i ti waku wato'e. ¹¹ Yt iperup takaria ewy i waku watopyhu'at. Waku watuwepotpap at hakup wywo. Yt ereïne'en nei'o sētup e hano. Aika'iwat eropat hat sese wo waku watoïne'en. Waku aipy'a pyi Aika'iwat mowepit hap yn aiwanētup hawe ipotpap nug hap ete. ¹² Tupana tunug aru to'e hap ewy pã an wato'e. Mio tã wato'e pote aimowepit hap topyhu'at aikotã Tupana wepit hap ewy. Watimohey pote put'ok'e ahete ho'opot hap niatpo kahato hap. Mi'i hawyi waku watoïne'en mot'i aiperup i hap wywo. Waku wahekatur tokosap aru hap — Yt watoiat hin i imohey hap ai'e hap wywo. Mi'i pytkai waku ahehay Tupana wywo at ka'ap aikope aikope ahewyry hap upi. ¹³ Waku hegyi'at rakaria wo watoïne'en ahekat wywo. Waku watimō'ẽ ahekat irania'in me hatek takaria pe — Iesui mohey haria eweikupte'en uruwywo ewei'e irania'in yt aimikuap i ko'i pe pytkai. Iesui mohey haria mi'iria pote waku mio tã wato'e õ'ẽ haria yt uwe mikuap i ko'i pe. ¹⁴ Karãpe wētup ok ihay sa'ag ahete pote waku wahētup Tupana ewawi — Tupana etipoityro ro mesuwat uhewanĭkap uinug neran ne tewanĭkap wuat hat wato'e. Ta'i yt atiky'esat i i'apiheg hap wato'e Tupana pe. Ma'ato yt naku i haiwot rakaria wo watopyhu'at ahaty'i haty'i haria ete. Yt naku i wateromopusu mi'iria yt naku i iminug upi. Yt naku i watuwepoepyk aimosaty'i saty'i haria. ¹⁵ Karãpe wētup ok put'ok'e ahete iwepit kahato pote waku watuwemowepit iwywo. Ma'ato karãpe wētup ok put'ok'e ahete tuwak ta'arot'i hap wywo mi'i pote waku watuwemowak iwywo. ¹⁶ Yt naku i ipat'ok ete aiwese ipat'ok ete yt. Karãpe put'ok'e ahete motpap hap yt aimiky'esat ewy i miit'in emiit minug hap ewy pote waku watunug aimisakup hap wywo i'atu'akag wo watopyhu'at pytkai. — Uito po'og mote yt naku i uipotpap aikotã miit emiit ewy yt naku i wato'e. ¹⁷ Karãpe wētup ok tunug sa'ag kahato ehete yt eweipoepyk tei'o. Yt etunug nei'o mi'i hat ete aikotã tutunug sa'ag hap ewy te ma'ato etipoepyk waku puo wakuap mo. Waku watunug yne yne yt kat i miit'in ma'at hap aikai yt kat i aheso hap wywo. Mi'i hawyi miit'in tikuap ta'yn yt kat i ta'atuma'at hap aikai. ¹⁸ Waku wahã'ãg yne ahesaika hap ko'i wo miit'in iperup i kahato iwese kahato rakano irania'in yt i'atuwese i rakaria wo tukupte'en pytkai. Waku aito iwese rakano. Yt naku i watu'uka irania'in wywo sehay wo ma'ato wo'oky'e hap yn waku watikat. ¹⁹ Yt naku i watipoepyk uhediat yt naku i nug haria. Uiwyrria'in wētup ok aima'at pote yt naku i watopyhu'at aipy'ahak. Po'og waku wahenoi Tupana kape mi'i pote Tupana ipy'ahak aikawiano hamo katupono mio tã e Tupana miwan me — Ati'atukawiano yne eipe. Eipoepyk hat uito e Tupana miwan me. ²⁰ Yt naku i watuwepoepyk uiwyrria'in. Tupana yt tiky'esat i kat pote to'e miwan me — Ewanĭkap hesy'at pote ewei'atupoi o mi'iria e. I'atuwesapo'utui pote etum o sapo hy i'atuepe. Mi'i etunug pote tuwemōti topy'ahak hap ete kat pote ewaku hap etunug pote aikotã na'ak hawywiat ahe'yni ywyt'okpye aria sapuẽ hap ewy. Mi'i hawyi imowepit

hap topyhu'at i'ewyte tuwemōti tominug sa'ag ehediat hap pupi. ²¹ Karāpe yt naku i hap ahā'āg kahato karāpe ahatek hap ai'akit teran pote yt naku i watoiat imohey hap. Waku watu'uka kahato ai'akit hap akit hamo. Waku wati'akit sa'ag wakuap nug hamo kat pote wakuap nug hap po'og hesaika sa'ag ko'i kai are uito Pauru.

13

¹ Karāpe morekuaria to'e ahepe — Etunug no wakuap e pote waku watunug i'e hap ewy Iesui mohey haria aito pote. Waku watuwat i'atuehay wakuap upi are katupono yne aika'iwaria Tupana mipag ko'i. Yne tu'isaria i'ewyte Tupana mi'airo ko'i tukupte'en. Ta'i ahekapitāu ko'i yne ai'akag ko'i morekuaria ko'i ahetu'isaria aika'iwaria Tupana mi'airo ko'i tukupte'en ai'atu'apykok hamo. — Ta'i uhehay kaipyi ti yne morekuaria tukupte'en atipy pe i'ewyte yi tote e Tupana ahepe. ² Yt naku i watu'uka morekuaria aināpin waku nug hap ete. Waku aiwe'eg wo o katupono yt naku i watu'uka morekuaria airo hat Tupana ete are. Watu'uka mi'iria aināpin waku hap ete pote Tupana mi'apiheg wuanuaria wo watopyhu'at. ³ Ma'ato wakuap watunug ai'akag ko'i aipo'oro hap ewy pote yt watoken'ē hin i morekuaria surara'in mupi are katupono waku pe watoīne'en kahato morekuaria wanētup hawe. Mi'i hawyi karāpe put'ok'e surara ahowawi hawyi yt watoken'ē hin i ipupi ma'ato aiwy ok wo toīne'en are. Ma'ato karāpe watunug sa'ag mi'i hawyi yt naku i nug haria wo watoīne'en morekuaria wanētup hawe. Mi'i pote watoken'ē kahato morekuaria pupi i'ewyte i'atuesurara'in miat ai'apiheg hap pupi watoken'ē. Pyno aito Iesui mohey haria pote yt karāpe i watoken'ē morekuaria pupi. ⁴ Tupana mi'airoria ko'i ti aiporekuat tu'isaria ai'akag ko'i pywo ti rat Tupana ti'atu'airo yne mi'iria aipowyro hamuat yt naku i nug hap pupiat ai'apykok hanuaria toi'atu'airo aika'iwaria ma'ato watunug yt naku i hap ko'i pote waku watoken'ē kahato i'atupupi katupono ai'apiheg kuap ta'atuesurara'in po wo are. Pyno tu'isaria morekuaria Tupana eropat haria ewywuaria tukupte'en kahato aipy'asetpe are. Mi'iria ti toi'atupag ai'apiheg hamuat aiminug sa'ag etiat hamo. ⁵ Pyno yt nakuap i ahete yt watunug i morekuaria tu'isaria ehay pote. Watunug waku pote waku pe watoīne'en surara'in nywo. Mi'i pote po'og waku i'atuwese kahato hap toīne'en are katupono waku watunug hawyi yt kat i aiwemōti hap topyhu'at aipy'a pe aiwanētup hawe. ⁶ I'ewyte karāpe morekuaria ti'atuky'esat sa'up ta'atupotpap hap upi mi'i pote waku watum i'atuepe i'atumiētup katupono i'atupotpap kahato ai'apykok hawe. Mi'iria i'atupotpap kahato Tupana miky'esat nug hamuat aheta ahe'yi wanīkaptia pyhyp hamo. Mi'iria tiky'esat kahato aheīne'en hap ikahu kahato hap. Yne minug hap ete aipowyro kahato ai'akag ko'i mesuwarotiarā. ⁷ — Ewei'atumōtypot ro pyno mi'iria tu'isaria e Tupana ahepe. Morekuaria torania pe ehgyi'at ro ehakat wo e mesup ahepe Tupana. Eweha'upnug o eiweteweru hap i'atuepiat e. Ta'atuky'esat ta'atupowyro hap ta'atukonug hamuat ete pote waku watuwepotpap i'atuko nug hamuat e Tupana ahepe. Waku mi'i tā watunug mi'iria mōtypot hamo are. Waku morekuaria pe tu'isaria pe watum sa'up katupono mi'iria i'atupotpap kahato Tupana miky'esat ewy nug hamuat aipowyro hap ete. Waku ipotpap takaria wo watukupte'en yne aito Iesui mohey haria aito pote. ⁸ Eiweteweru hap meremo eweha'upnug e. Yt naku i ti rat aito Iesui mohey haria watuweteweru ne'i. Waku wētup yn aiweteweru hap mesuwarote are mi'i ti miit'in ky'e hap kawiat. Waku wahā'āg kahato mi'i nug hamo yne miit'in ete. Mi'i hawyi waku yt kat i aiweteweru hap. Waku wuat'i miit'in ky'e haria watopyhu'at. Mi'i yn waku aiweteweru hap sese. Miit'in ky'e kahato haria wo watoīne'en pote wakuap yn na'yn watunug i'atuepe. Mi'i hawyi Tupana miky'esat nug haria wo watopyhu'at miit'in ky'e haria aito pote. Yt karāpe i wati'aparap miwan miat wāi'e hap ko'i ete Musei mienoi ko'i ete kat pote wati'atuky'e kahato irania'in miit'in mote yt karāpe i watima'at mi'iria. ⁹ Kat pote sa'awy'i yity'ok tote Tupana tiwan nu tote puretig. Mi'i hawyi tutum aha'ase'i Musei pe — Yt ereket rei'o wētup ok e'aito wywo wētup ok ehary'i

wywo e. Yt eti'auka tei'o miit e. Yt etero'ok tei'o irania'in ekat e. Yt eheso tei'o irania'in minug hap ete i'atuma'at hamuat. Yt eti'atuky'esat rei'o eha wo irania'in ekat irania'in emiit e. Yt ereïne'en nei'o eha'ywywi irania'in ekat ete e Tupana aināpin tomiwan me nu tote. Mi'i e hap ko'i waku watunug yne yne are. I'ewyte wētup aināpin hap po'og mi'iria kai toïne'en are. — Ewei'atuky'e ro irania'in eiweky'e hap ok tā e Tupana. Mi'i e hap watunug mote yne Tupana kaipywiat aināpin hap tomiwan miat watunug na'yn. ¹⁰ Kat pote wati'atuky'e irania'in aiweky'e hap ok tā mote yt karāpe i wati'atuma'at reran aimiky'e kahato haria. Yt karāpe i wo'oma'at haria wo watopyhu'at Tupana piat aināpin hap koro — Ewei'atuky'e irania'in eiweky'e hap ok tā e hap nug hawyi. Wo'opotky'e hat wo watoïne'en hawyi yne aināpin hap Tupana miky'esat ko'i nug haria wo watukupte'en. ¹¹ Uimimu'eria tawa wato Huma piaria to'iro wati'atuky'e miit'in. Yt naku i wo'oma'at haria wo watopyhu'at. Ahehakyera'at hat Iesui tut hamuat. Yt watikuap i kat e'at put'ok'e ma'ato mi'i hap watikuap po'og yt pya i ga'atpo hap kai. Po'og po'og yt pya i Aika'iwat ut hap sa'awy'iwuat ahepiat yt imohey i te hap kai. Yt naku i get haria ewywuaria wo watukupte'en hut turan. Pyno koran waku wahekatup kahato hut hap. ¹² Yt naku i nug haria tiky'esat kahato wātym muo yt naku i nug hamuat hap. Ta'atuky'esat kahato ti i'ypyryp wiat sa'ag nug hap ma'ato aito yt mi'iria ewywuat i aito katupono aitoria watopyhu'at ihot'ok puo ieïne'en haria ewy are. Waku nug haria tiky'esat kahato waku nug hap yne ehamo hamuat Tupana mōtypot hamuat. Waku nug haria tiky'esat kahato ihot'ok wuo wuat'i ehamo waku nug hamuat. Mesup ta'yn wātym porap tokosap ta'yn uiwyrria'in are. Mesup ta'yn ihot'ok porap put'ok'e. Uimimu'eria Aika'iwat ut hap yt pya i at wētem hap ewy ihot'ok hap. ¹³ Wuat'i ehamo e'at pe turan yt uwe i inug sa'ag. Aiminug wakuap wen yne heremo. Waku yt watuwemōti hin i aiminug waku hap upi. Waku wati'atoiat yne yt naku i nug hap kat ko'i mekewat wātym muat hairu sa'ag nug haria wo'opytyk pytyk hap ewywuat. Waku wati'atu'atoiat yne kat som mekewat mahy wemopē'ā hap aikotā wātym muaria tunug hap ewywuat. Waku wati'atoiat yne kat som mekewat aiwary wary ahe'aito he'aito hap. Waku miit'in hāpyk takaria ewywuaria watopyhu'at mesuwat yi tote are aikotā wakuap nug haria ewy. Waku wati'atoiat yne kat som aiwu'uka hap wo'o'ahyk hap ko'i. Waku wati'atoiat yne kat som mekewat wo'oeha'ywywi hap. ¹⁴ Mi'i pote waku wati'auka apiit miky'esat sa'ag nug hap ko'i. Waku wētup ehay kape watum aiwanētup hap mekewat Aika'iwat Iesui wanētup hap ewywuat. Yt naku i watipowyro apiit imiky'esat sa'ag nug hamuat ete. Karāpe put'ok'e ahete aimiky'esat sa'ag yt naku i nug neran hap hawyi waku meremo yt ahewaure i howawi. Aikotā watopag ahesokpe pakup apiit pe aipainug hamuat hap ewywuat waku watopag Aipotypot Aika'iwat Iesui aipy'a pe aiwanētup hawe apiit puo aimokahu sese hap aipainug sese hap are uito Pauru.

14

¹ Karāpe put'ok'e wētup ok Iesui mohey pakup te hat yt itag i te Iesui mohey hap ete hawyi waku — Ereke ro mehī mana wato'e tope. Iesui mohey hat en mote waku ereïne'en uruwywo Tupana mōtypot hamuat wuat'i e'at pe wato'e imohey pakup i hat pe are. Waku — Ereke ro wato'e imohey pakup i hat pe yt ihāite i imohey hap ete pytkai. ² Yt naku i watimohit ne'i mi'i wētup ok miit yt ikuap kahato i te aimikuap Iesui etiat pytkai. Yt naku i watu'uka sehay wo mi'u ete kat som waku watu'u kat som yt e hap ete katupono imohey pakup takaria tu'uka teran mi'u eko ete. Yt naku i watu'uka imohey hap yt aiwo'oeko ewy hap ete mekewat kat e'at waku watimōtypot Tupana e hap ete. Mi'i pote yt naku i watimohit Iesui mohey pakup i hat. Po'og waku watiky'e kahato mi'iria. ³ Yt aiwo'o'ewy hin i mi'u eko ete katupono wētup ok Iesui mohey hat i'u yne mi'u ko'i hat ma'ato wētup ok yt ihaite i te Iesui mohey hap ete rakat — Wāi wāi'e ne'i mi'u ko'i ete. Mi'i hawyi mi'u u yne hat yt naku i to'e yt i'u yne i hat pe — Yt naku i kahato en mehī mana e yt etu'u yne i mi'u uru'ewy yt naku i mio tā wato'e imohey

pakup hat pe. Katupono – Uha'yru mohey hat en mote waku ereñe'en uipy'a pe e
 Tupana ahepe. ⁴ Yt naku i watimohit irania'in Iesui eropat haria i'atueko ete kat pote
 l'atuka'iwat koro Iesui yn ikuap waku teropat hap sio yt hap katupono Ta'atuka'iwat
 kaipyi yn ta'atuky'esat – En ni waku rakat e hap. Uiwyrria'in Aika'iwat tikuap kahato
 aimoesaika topotpap nug hamuat hap. Aipoityro kuap kahato Aipotypot koro topotpap
 nug hamo. Yne tomohey pakup i haria poityro kuap hat Iesui toñe'en. I'ewyte yt naku i
 wato'e i'u yne hat pe – Yt naku i en katupono etu'u yne yt urueko ewy i wato'e. Yt naku
 i mio tã wato'e katupono Tupana to'e Tosa'yru mohey haria pe – En ni waku kahato
 uiwanētup hawe e yne miit'in me sio mi'u tutu'u yne sio yt pytkai i. ⁵ Pyno irania'in
 Iesui mohey haria – Waku ti watimōtypot Tupana yne e'at pe i'atu'e ma'ato irania'in
 Iesui mohey haria – Wētup e'at yn nat po'og waku watimōtypot Tupana i'atu'e. Ta'i
 yt aiwo'o'ewy hin i kat e'at po'og waku hap ete. Pyno waku watomohey aipy'a pe yt
 heremo i kat som watomohey mi'i hap ete are. Waku watikuap aiwewi kat e'at waku
 kat e'at yt hap Tupana mōtypot hamuat are. Mi'i hawyi yt naku i watimohit irania'in
 mimohey. ⁶ Waku kahato watimōtypot Tupana. Mi'i pote waku wato'e – Mesuwat
 e'at pe atimōtypot teran Tupana wato'e. Yt aiwo'o'ewy hin i aimi'u eko ko'i wo Iesui
 mohey haria aito pytkai. Wētup ok to'e – Mesup atu'u mi'u Tupana mōtypot hamo e.
 Pyno waku mi'i ewy ewetu'u katupono eiwehum kahato mekewat mi'u ete Tupana kape
 pote waku ewetu'u. Ewetu'u hawyi – Waku kahato En Tupana katupono uipoi kahato
 hat en ewei'e. Ma'ato irania'in Iesui mohey haria – Yt urutu'u kuap i mekewat mi'u
 mana mehĩ i'atu'e katupono uruwanētup hawe Tupana yt tiky'esat i urutu'u mekewat
 mi'u hap i'atu'e. Mi'i haria pe waku wato'e – Pyno waku yt ewetu'u i mekewat mi'u
 mana mehĩ katupono yt eiwehum kuap i mekewat mi'u ete Tupana kape wato'e. Mi'i
 pote yt naku i ewetu'u katupono waku watimōtypot Tupana ahenuk turan. I'ewyte
 waku watuwemosy'at tuereto Tupana mōtypot hamo wato'e aiwo'ope aheko mi'u u
 hap ko'i ete. ⁷ Yt naku i watoñe'en mesuwat yi tote aiwehay upi aimowepit hap yn
 nug hamo kat pote Aika'iwat mowepit hap kape aiwyrria'in mowepit kape yn waku
 watuwepotpap are. Yt wato'opowyro i pote yt naku hin i watoñe'en mesuwat yi tote.
⁸ Uiwyrria'in waku wato'e – Yt uiwepyi i uiwemowepit hamo areñe'en neran mesuwat yi
 tote ma'ato Tupana mowepit hamuat i'ewyte miit'in mowepit hamuat areñe'en neran
 mesuwe wato'e. I'ewyte uiku'uro hap e'at pe atimōtypot teran Tupana uiku'uro hamo
 waku wato'e aiwo'ope uimimu'eria are. Mio tã wato'e pywo pe pote Tupana wanuarua
 sese watoñe'en. ⁹ Tupana tipo'oro Tosa'yru Aiporekuat nuat. Mi'i hawyi iku'uro hawyi
 tuwētem i gu'uro pyi. Aika'iwat toku'uro rē toikuap aiku'uro hap mi'i pote irania'in
 Iesui mohey haria iku'uro rakaria Ka'iwat no topyhu'at. I'ewyte Aika'iwat no toñe'en
 i toku'uro hawyi mi'i pote watoñe'en iwywo katupono toñe'en i pote tuwētem gu'uro
 pyi. Mesup Iesui toñe'en wuat'i ieñe'en haria Ka'iwat no. I'ewyte toñe'en mesup wuat'i
 iku'uro rakaria Ka'iwat nuat. Mi'i pote aiku'uro hap toikuap kahato mesup. ¹⁰ Mi'i pote
 yt naku i wato'e aiwo'ope – Uiwānētup hawe mekewat miit yt kat hamuat i yt naku i
 wato'e mesuwe kat pote Tupana yn waku aipat'ok uwe waku uwe yt hap e hamuat are.
 Mekewat e'at pe wyti aru toiho'omoherep uwe tomohey sese haria. Yt naku i wato'e
 wētup ok Iesui mohey hat pe – Yt woroky'esat i kahato en mana mehĩ wato'e. Yt naku i
 watimohit aiwanētup hawe irania'in Iesui mohey haria katupono Tupana yn aikuap sio
 waku sio yt hap. Mi'i yn to'e kuap. Meiūran wyti aru yne aito watoñe'en i'am me Tupana
 ehay ahepiat kuap hamuat sio waku rakat no watoñe'en aipy'a pe aiwanētup hawe
 sio yt naku i hap kuap hamo. ¹¹ Ta'i mi'i tã to'e Tupana miwan me – Meiūran aru yne
 tuwepỹ'ātutuk uhowawi e. Mekewat e'at pe yne te'ero'e aru – En yn ni Tupana i'atu'e
 te'eruwepỹ'ātutuk popuo e. Yt uheso hin i e. Pywo ti rat ui'e hap ewy aru topyhu'at
 e. Torania te'eruwepỹ'ātutuk uhowawi ui'e hap ewy e. Yne yne miit'in aru mekewat
 e'at pe – En ni En yn ni Tupana i'atu'e aru uhepe e Tupana miwan me Isaia 45.23

pe. ¹² Mi'i pote torania aito aru wahenoi Tupana pe yne yne ahetiati kat som watunug mesuwarotiat aikotã watoïne'en mesuwarote wato'e aru Tupana pe. ¹³ Mi'i pote waku watoiat mekewat aiwanētup hawiat — Mekewat miit yt naku i ai'e hap. Mi'i hawyi waku wētup sehay wato'e aiwanētup hawe — Yt aho'o'aparap teran i irania'in Iesui mohey haria ete e hap waku wato'e aipy'a pe. Waku wato'e aipy'a pe — Yt ati'aparap teran i wētup ok Iesui mohey hap pun hamuat waku wato'e at ka'ap aipy'a pe uhekatuwyria.

¹⁴ Uito ti eiwy Pauru are. Uito eiperia wywo wētup piit ewy yn Iesui piit wo watoïne'en mesuwat yi tote. Uiwyrria'in pywo pe ti uiwanētup hawe mi'u mesuwarote Tupana minug wakuat yne toïne'en mi'u wo are uipy'a pe uiwepe. Sa'awy'i yt atimohey i ma'ato koitywy atimohey kahato. Iesui e hap kaipyi atikuap hawyi. Ma'ato uiwyrria'in — Yt naku i mekewat mi'u watu'u ewei'e eipy'a pe pote yt ewetu'u tei'o are kat pote ewetu'u hawyi eiwemōti hap topyhu'at. Katupono — Atunug yt naku i mi'u atu'u pote ewei'e aru eipy'a pe. Mi'i pote yt ewetu'u tei'o eiwemōti popuo. ¹⁵ — Pyno waku watu'u yne wato'e pote waku aiwe'eg wo uwe pe mio tã wato'e katupono tukupte'en irania'in Iesui mohey haria yt aiwanētup hap ewywuaria i kahato i'atueko mi'u etiat mi'i pote — Pãi an waku watu'u yne wato'e i'atuehamo hawyi i'atumohey hap mohit haria watopyhu'at i'atuwanētup hawe. Po'og waku wato'e — Mehĩ mana yt naku i watu'uka aheko mi'u ete mi'i pote atu'u teran eimiky'esat ewy mesuwe areïne'en eiwywo turan waku wato'e. Mi'i hawyi waku watuwemoesy'at i'atueko ewy itote. Tukupte'en wy yt imohey i te haria. Mi'iria py'asetpe watoïne'en turan waku wati'atuky'e mi'iria i'atueko mi'u etiat ewywuat nug hap ete watoïne'en i'atuwywo turan are. Yt naku i waho'omōpy'ahak aimi'u u hap wywo irania'in are. Yt naku i aimi'u wo watimōpy'ahak irania'in seko wã'i'e hap ete katupono mi'iria ehakyera'at hamo Iesui iku'uro wy. Ma'ato watenuk kahato i'atuehamo — Yt ewetu'u tei'o mi'i mi'u i'atu'e hap ete pote yt karãpe i ta'atumohey Iesui hawyi mi'iria ma'at haria watopyhu'at katupono aimi'u wo wati'atumōpy'ahak ne'i pote yt waho'oekyi kuap i mi'iria Iesui kape. ¹⁶ Ma'ato irania'in waku watu'u yne i'atu'e. Waku watimōtypot kahato Tupana aimi'u wywo i'atu'e. Waku watuwehum kahato Tupana kape ahenuk turan i'atu'e. Mi'i hap waku wen ma'ato eiwe'eg wo o uwe pe mio tã ewei'e. Katupono kat som waku pe toïne'en aiwanētup hawe irania'in me yt naku i topyhu'at tuereto. Mi'i hawyi aiminug wakuap topyhu'at yt nakuat i i'atuepe. Mi'i hawyi i'atuwanētup hawe yt naku i nug haria watopyhu'at yt kat i watunug yt naku i aiwanētup hawe pytkai. Mi'i pote waku aiwe'eg wo kahato ahehay wywo aiminug wywo katupono mi'i hawyi yt i'atuewaure ka'a i ahowawi yt naku i aito i'atuwanētup hawe hawyi. ¹⁷ Ma'ato pywo pe ti Tupana topyhu'at Ahehakyera'at hat yt aimi'u u hap kaipyi i yt ahesapo hy u hap kaipyi i. Tupana topyhu'at Aiporekuat no Topã'ãu tutum ahepe hawyi. Ipã'ãu yn ainug kuap to'ywania ko'i wo. Yt aheko mi'u etiat ahehakyera'at hap. Yt aheko i aimohãpyk kuap. Tupana Pã'ãu yn aimowepit kuap. Aheko mi'u u hap ete yt aimowepit kuap i. Karãpe aiwanētup hap hewyry kahato kowo'ikowo'i hawyi Tupana Pã'ãu yn aimowepit kuap. Aheko mi'u ete e'at ete wati'atunug yne hawyi yt kat i te ahehakyera'at hap are. Tupana yn ahehakyera'at kuap. ¹⁸ Pywo ti rat are'e ehepe — Karãpe wati'atuky'e irania'in aipy'a pyi Tupana Pã'ãu mimowepit ko'i aito pote mi'i hawyi Tupana mowepit haria wo i'ewyete miit'in mowepit haria wo watukupte'en mesuwarote. ¹⁹ Mi'i pote waku watikat kahato mu'ap aiwo'owese hap nug hamo. Waku watopyhu'at wo'owese haria wo. Waku watikat kahato mu'ap aiwo'omopoĩ'ãm hamuat are. Waku watikat mu'ap aiwo'ope aiwo'omoesaika Iesui ehay wo imohey po'og hamuat hap ete. ²⁰ Pyno Tupana wanētup hawe waku watu'u yne mi'u ma'ato yt naku i Tupana wanētup hawe watopyhu'at wu'uka haria aheko mi'u u hap ete. Mi'i tã watunug mote watimoma aiwo'owese hap aiwo'ope. Yt naku i watu'uka ahehay wo aimi'u u hap aheko ete. Mi'i tã watunug mote Tupana hũria atu'uka haria wo watoïne'en hawyi Tupana potpap moma haria wo watopyhu'at. Po'og waku watikat kahato aiwo'oky'e hap. Waku

wato'e Tupana pe — Uipowyro o miit'in ekyi ewawiat hamo mehĩ uipowyro kahato o katupono yt ati'atusytpok teran i emohey haria uheko mi'u u hamo waku wato'e Tupana pe. ²¹ Pyno kat som kat som waku i'atuwywuwat aheĩne'en turan waku watunug. Waku watikuap irania'in eko ko'i hawyi waku iwe'eg nakaria wo watoĩne'en. I'atumi'u hap ewy waku watu'u i'atuehamo. Waku watu'u i'atumi'u ipu'i u hap ewy i'atuwywo watoĩne'en nuran. Yt naku i wati'atu'aparap ne'i irania'in Iesui mohey haria yt i'atueko ewywuwat i watunug hap kaipyi. — Wãi i'atu'e mahy u hap ete pote waku yt watu'u i. Mi'i pote waku — Yt naku i watu'u mekewat mi'u pu'i i'atu'e pote — Pyno waku wato'e. Yt naku i wati'atu'aparap ne'i irania'in aiminug ko'i wo. ²² Waku watikuap kahato aipy'a pe kat som waku watunug kat som yt naku i watunug Tupana e hap mi'i hawyi waku watunug aimimohey ewy. Waku watikuap kat som watomohey mi'u ete sapo hy u ete e'at hap ete mi'i hawyi waku yt wahenoi i irania'in me mi'i hap ko'i kaipywiat imohey hap ete. Waku wahenoi Tupana kape yn kat som watomohey mi'i ete hap ma'ato aiwanētup hap to'e — Yt naku i mi'i tã etunug e pote yt etunug nei'o mekewat epy'a piat. Ma'ato watunug mekewat wãi'e aipy'a piat hap pote aiwemōti kahato hap topyhu'at. Aipy'a piat haty hap toĩne'en — Yt naku i nug hat uito wato'e aiwepe. ²³ Ma'ato irania'in aito Iesui mohey haria haty kahato topyhu'at aipy'a pe watu'u kat ko'i kat ko'i hawyi. Watuwemōti ne'i aipy'a pe katupono aheko yt ewy i watunug mote. Mi'i pote yt watuwehum kuap i Tupana kape watu'u turan yt imohey hap upi i watu'u pote. Mi'i pote waku watoiat mekewat aiminug sa'ag ko'i yne yt watuwehum kuap i Tupana kape hap watunug nuran mote are. Yt Iesui mohey hap wywo i watunug aiminug ko'i hawyi wati'aparap Tupana pe yt watimōtypot i Tupana aiminug wywo pote are uito Pauru.

15

¹ Ma'ato yt watomohey kahato i seko ko'i pote waku watipowyro irania'in yt aiwanētup hap ewywuaria i Iesui mohey pakup i haria. Waku wati'atupowyro mi'iria Iesui mohey hap etiat i'atumoehãite hamo. Yt naku i watuwepotpap aiwemowepit hap kape yn. Waku watuwepotpap kahato irania'in Iesui mohey haria powyro hamuat hap ete. Waku Iesui mohey pakup i haria wati'atuky'e kahato aiwese kahato hap wywo ta'atu'aparap kahato te pytkai. ² Po'og waku irania'in Iesui mohey haria mowepit hano watopyhu'at. Waku watikat irania'in Iesui mohey haria waku piat hap are. Waku wati'atumotag neran Iesui mohey hap ete irania'in. ³ Yt karãpe i Ai'akag Iesui tuwemowepit hap kat hano toĩne'en. Ta'i Aika'iwat Tupana mowepit hap ko'i yn toikat. Sa'awy'i mio tã e miwan me — Sa'awy'i to'okyry'i kahato eete Tupana hawyi uipo'oro i'atuehakyera'at hamo. Mesup i'atuehay sa'ag kahato topyhu'at uhete e. Yne miit'in sehay sa'ag Tupana piat hap topyhu'at uhete e Iesui e'yanmete miwan me Tawi wepy hawe 69.9 pe. Mi'i hap ewy waku po'og wati'atumowepit irania'in watuwemowepit hap kai.

⁴ Uiwyrria'in yne yne Tupana e hap miwan miat sa'awy'iwuat toĩne'en aimu'e hamo. Pywo ti rat sa'awy'iwuat miwan aimu'e kahato hap topyhu'at ai'arot hap hep kahato hamuat. Mi'i e hap ko'i aimoesaika kahato imohey hap ete. Watuwemu'e sa'awy'iwuat miwan ete hawyi watikuap kahato yne Tupana e hap — Atunug aru e hap ko'i. Watikuap kat som tutunug aru hawyi wahekatup kahato i'e hap ewywuwat e'at put'ok'e hap. Mi'i hawyi aimowepit kahato hap topyhu'at katupono watikuap waku kahato aru Tupana tunug aru ahepe to'e hap ewy watikuap miwan sa'awy'iwuat kaipyi.

⁵ Uiwyrria'in mi'i tã kahato ahētup Tupana pe ehowawi — Uru'ywot atipy piat En yn ni wuat'i uruwat uru'arot hap kaipywiat urumowepit hat. En yn ni urumoesaika kuap hat yt karãpiat i ehay atoiat uruepiat hap ete. Urunug Esa'yru mohey haria wo pote wētup miit ewy yn uruwanētup hawe urupy'a pe hap ahētup epe. Tupana urunug no Esa'yru Uruporekuat saipepiaria kahato wo hap ahētup ewawi are. Aikotã Esa'yru toĩne'en kahato mesuwe yi tote emōtypot kahato hano mi'i hap ewy urunug no Esa'yru ewywuwat mesuwe hap ahētup ewawi Tupana. ⁶ Mi'i etunug mote wētup miit

ewy uruimōtypot En mesuwe Uru'ywot are. Waku wētup sehay yn tuwētem uruwē pyi Esa'yru Emipo'oro Uruporekuat nuat Iesui ete are. Waku wētup miit ewy yn uruehay emōtypot hap are. Urumoesaika Epā'āu wo urupy'a pe hawyi emōtypot haria kahato urutukupte'en uimiētup ewawiat are.

⁷ Sa'awy'i karāpe watomohey Aipotypot Iesui hawyi meremo Tupana ainug towyria'in wo. Iwese kahato toīne'en ahowawi. Mi'i ewywuwat waku meremo watunug irania'in Iesui mohey haria aiwyria'in wo. Waku iwese kahato rakaria wo watoīne'en i'atuwywo yt aiwo'oeko i pytkai. Mi'i watunug mote meremo Tupana mōtypot kahato hap topyhu'at mesuwarote.

⁸ Sa'awy'i Tupana to'e urue'ase'i pot Aparāu me – Meiūran aru yne ywania mesuwat yi totiaria ati'atupoityro e. Ta'i Wētup emiariruru emiariruru topyhu'at aru Wuat'i Ywania Porekuat no e. Mi'i hawyi Iesui tuwemoherep mesuwe Aparāu saipepiat sese Iuteuria py'asetpe. Mi'i hawyi to'ywania eropat kahato hat ewy topyhu'at. ⁹ Ta'i Tupana yt heso hin i Aparāu me. Tutunug to'e hap ewy ma'ato yt Iuteuria kape yn i Iesui tuwemoherep katupono irania'in ywania kape i'ewyte tuwemoherep wy. Toiky'esat yne ywania Tupana mōtypot hanuaria hap toiky'esat. Toiky'esat yne yne ywania tikuap To'ywot egyi'at hap. Aiwy Iesui tiky'esat aikotā to'e miwan me sa'awy'i hap ewy – Ui'ywot e arehum aru uhēku wo ewawi irania'in ywania py'asetpyi e. Arepy aru ewawi Ui'ywot e. Mi'i hawyi irania'in ywania wē pyi eset kahu aru wemōtypot haria wo te'eropyhu'at e Tupana Sa'yru sa'awy'i sese temiit morekuat Tawi wepy hawe miwan me 18.49 pe. ¹⁰ I'ewyte mio tā e miwan me – Wuat'i ywania eweimōtypot ro Tupana imowepit kahato hap eehay wywo e. Eweimōtypot ro Tupana mekewat Iuteuria ywania wywo iwat i'ywania sese wywo e. Eiwemowepit ro Tupana kape eehay wepit kahato hap wywo e morekuat Tawi towepy hawe miwan me ahepe Saumu 72 pe. ¹¹ I'ewyte po'og to'e morekuat Tawi – Wuat'i ywania eweimōtypot ro Ainug hat eipy'a pyi e. Mio tā ewei'e ro tope – Waku kahato sakpo'e En Urupotypot Uruka'iwat ewei'e ro Einug hat Tupana ewawi are'e yne miit'in sem mesuwat yi totiaria pe e morekuat Tawi towepy hawe tomiwan me Saumu 11.1 pe. ¹² I'ewyte Tupana ehay moherep hat Isaia mio tā e wy – Meiūran aru wētup ok miit Tupana Mipo'oro topyhu'at mesuwarote Wuat'i Ywania Porekuat no e. Mi'i Miit wyti aru morekuat Tawi ywot Iesi saipepiat sese toīne'en aru e. Morekuat Tawi ywot Iesi toīne'en aikotā aria'yp ppy pot'i ewy ma'ato Tupana Mipo'oro aru toīne'en aikotā mekewat aria'yp koro sese ga'apy piat ewy e. Mekewat i'ypy kyt tuweityk ta'yn hawyi i'ypy kyt hētyt heremo hawyi tuwemowato sese i'yp e. Mi'i hap ewy aru Tupana Mipo'oro sese toīne'en aru Wuat'i Ywania Porekuat nuat Miit toīne'en e. Yt Iuteuria ywania Porekuat no yn toīne'en ma'ato yne miit'in mesuwarotiararia Porekuat no toīne'en aru e ti sa'awy'i Tupana ehay moherep hat Isaia tomiwan me 11.9 pe.

¹³ – Tupana uito ti emipo'oro Pauru atiky'esat kahato eti'atupowyro irania'in ywania kape ekuap hamuat hap ete. Koitywy i'atu'arot pot'i wywo tukupte'en. En yn waku i'atumowepit kuap hanuat. Esa'yru kape yn te'eruwānētup ta'atuhekatup haype are. Ui'ywot mekewat ewat wuat'i e'at piat wo'omowepit hap yn waku etum i'atuepe. Esa'yru mohey hap kaipyi etum no i'atuepe i'atuwanētup sa'ag hap monik hap Esa'yru mohey hap kaipyi are. Papai etum o Epā'āu Wakuat i'atuepe po'og po'og yne e'at pe. Etimoesaika mi'iria Epā'āu Wakuat kaipyi are. Epā'āu Wakuat kaipyi atiky'esat ta'atuhekatup Esa'yru ut hap at ka'ap. Uru'ywot Tupana etimowepit kahato uheywyt'in uheinyt'in tawa wato Huma piaria.

¹⁴ Uiwānētup hawe waku kahato ti eiperia tawa Huma piaria. Uiwyria'in uheinyt'in kahato eiperia Iesui mohey haria eweikupte'en mote Ai'ywot Tupana Wakuat eiam kahato eiperia. Ta'i Tupana kuap hamo eipyt'at eehowapy kahato mi'i pote woro-ho'omohey kahato eipe. Waku eweikupte'en eiwo'omu'e mu'e hanuaria wo eimikuap Tupana etiat wo. Ta'i waku kahato woroho'opuēti eiperia wuat'i miit'in mu'e hamuat. ¹⁵ Pyno uito Pauru mesuwat uimiwan ehowawiat. Uimiwan mesuwe yt i'perup takat

i eināpin hamuat sese. Atiwan haty wo aikotā wati'atunāpin aimēpyt'in haty wo hap ewy woroho'onāpin eipe mesuwe. Mi'i hap uimiwan atunug mesuwe. Waku pe atiwan katupono Tupana uipo'oro irania'in ywania nāpin hamo. Tupana ui'airo mi'i hap inug hamuat. Yt uhewaku hap upi i ui'airo wen ma'ato uiky'e tepiat hap kaipyi yn mote.

¹⁶ Waku kahato atipuēti Aipotypot Iesui eropat hano. Waku atipuēti mesuwat uipotpap irania'in mu'e hamuat Iesui ehay wakuat etiat. Sa'awy'iwuat pa'iria ko'i iwuk miit'in hūria Tupana mowepit hamo. Mi'i hap ewy areñe'en Iesui mi'airo pa'i sa'awy'iwuaria ewywuat. Pa'i ewy areñe'en katupono atomoherep kahato sehay wakuat Iesui etiat Tupana kaipywiat. Pa'i ewy atimoherep kahato irania'in me Tupana e uhepiat hap ewy. Aikotā pa'i sa'awy'iwuaria ewy atum Tupana pe irania'in ywania mohāpyk hamo Iesui suu hap ewy. Mesup eiperia atum Tupana kape pa'i ewy. Eiperia Tupana mowepit kahato haria ewy eweikupte'en katupono Iesui suu mikoho ko'i eiperia. Wuat'i ywania atum Tupana kape hawyi tuwehum kahato uimium ete katupono Ipā'āu Wakuat mimohāpyk ko'i irania'in tukupte'en mesup. Iesui suu mimowaku ko'i tukupte'en irania'in ywania mesup. Mi'i pote pa'i ewy atum mi'iria Tupana pe hap ewy.

¹⁷ Uika'iwat Iesui yn uhehakyera'at hat. Mi'i yn ni Ui'akag sese. Wētup ok miit ewy yn iwywo urupotpap miit'in yne ywania ekyi Tupana kape hap. Mi'i pote ati'atuekyi kuap kahato irania'in ywania Tupana kape. Yt aremōti hin i mesuwat uipotpap ete Tupana eropat hap ete.

¹⁸ Uipotypot no hap upi Iesui toñe'en kahato uikai. Ipā'āu ipotpap kahato uipo pyi irania'in ywania ekyi hamo Tupana kapiat hamo. Iesui Pā'āu ihay kahato uiwē pyi tomikuap ko'i wo. I'ewyte Iesui misepap nug hap toimoherep kahato uipiit pyi irania'in ywania porerokosap Tupana mi'ky'esat nug hamuat hamo.

¹⁹ Ipā'āu uimoesaika kahato irania'in ywania porerokosap tuwewawiat hamuat. Pywo ti rat yt uhesaika hap kaipyi ma'ato Ipā'āu uimoesaika kahato sepap nug hamo wuat'i ywania ehamo. Yt uwe i mikuap mesuwat yi totiat nug hamuat ko'i tutunug uipiit pyi Tupana Pā'āu. Uimoesaika kahato uhewyry tehay sytpok hamuat wuat'i tawa puat. Uipiit yt hesaika hin i pytkai uhewyry wuat'i yi totiat wuat'i tawa ko'i puat hamo wuat'i y'y upi hamuat atimoherep kahato sehay wakuat Ahehakyera'at hat Iesui etiat wuat'i miit'in me. Ta'i mekewat tawa wato Ierusarēi kaipyi sa'awy'i areto yne yne tawa puo uhewyry ihay moherep hamo. Yne yne tawa kape areto te ihay wywo Ierusarēi myi tawa Ieriko kape. Yne mu'ap upi ati'atumu'e torania miit'in Iesui ete Tupana Pā'āu uimoesaika hawuo.

²⁰ Arepotpap kahato yne uhesaika hap ok tā mesuwat sehay wakuat Iesui etiat moherep hamo irania'in ywania puo torania puo aikope aikope Tupana Sa'yru Aiporekuat set Iesui yt ta'atukuap i te hap upi. Ta'i yt ati'atupohari i Iesui mohey haria wētup ok ai'apykok hat po pyi are. Ati'atumu'e teran yt ikuap i te haria hawyi yt ati'atupohari teran hin i irania'in i'atupotmu'eria ete.

²¹ Aikotā to'e miwan me sa'awy'i hap ewy — Yt karāpiat i ikuap i te haria aru meiūran ikuap yne. Yt karāpe i te tuwat irania'in i'atumu'e hamo pytkai meiūran te'era'akasa e. Yt karāpe i Tupana etiat kuap haria aru meiūran ikuap haria wo tukupte'en e Isaia miwan me 52.15 pe sa'awy'i.

²² Uiwyrria'in Humanu ywania nimo kahato ra'yn areto teran ehawawi. Ahā'āg hawyi ahā'āg i hap ewy ma'ato eweikuap ta'yn Iesui etiat pote yt areto kuap i katupono yt ikuap i te haria irania'in kape yn areto teran.

²³ Ma'ato mesup areto ra'yn katupono atomoherep yne ra'yn yne ywania pe yne tawa tote miit'in me yne sehay wakuat Iesui etiat yne hy upiat ra'yn mi'i rokirē koitywy waku areto ra'yn ehawawi eipe Humanu'in ara'akasa hamo. Uimiky'esat sa'awy'i hap ewy mesup atunug na'yn.

²⁴ Pyno eheta wa sakpo toñe'en mekewat yi wato Epania. Areto teran itotiarria mu'e Iesui etiat hamo. Mi'i haype areto ehawawi eheta wa puo. Mi'i hap yn ahekatup. Pyno uikosap mo ma'ato areñe'en teran eiwywo. Woroho'okuap teran eipe pote areñe'en porap i hamuat eipy'asetpe uimiky'esat ewy. Waku kahato aru atipuēti itote eiwywo. Atiky'esat kahato eipe uipowyro mekewat yi wato Epania kapiat mu'ap sa'up nug hap ete.

²⁵ Ma'ato mio

koran areto tawa wato Ierusalrēi kape. Mi'i kahu rē ehowawi areto. Ma'ato sa'awy'i ati'atupowyro teran Tupana sa'yru'in Tupana saki'yt'in Ierusalrēi miaria katupono i'atu kahato itote Tupana mēpyt'in ho'opot haria ihaky'e'i kahato rakaria. ²⁶ Mi'i pote Iesui mohey haria irania'in ywania aikope aikope te'eruwa'atunug hap tote tawa ko'i yi Masetunia piaria tawa yi Akaia piaria ti'atumō'ē teran ta'atuekat ihaky'e'i rakaria tawa wato Ierusalrēi miaria puo Iesui mohey haria tawa Ierusalrēi miaria powyro hamo. ²⁷ Te'eruwepy'a pyi mi'i tā ta'atunug — Waku watimō'ē ahekat Ierusalrēi miaria pe i'atu'e te'eruwehay pyi yt uhehay pyi i. Mi'i ta'atunug neran mote — Waku eweimō'ē ihaky'e'i rakaria Ierusalrēi miaria pe are. Ta'i ewetunug o are i'atuepe. Katupono ti sa'awy'i ta'atumō'ē kahato Tupana ehay ahepe. Tupana ehay wywo eipoityro hanuaria te'eropyhu'at i'ewyte yne Tupana miium ta'atupoityro hap kaipywiat ta'atumō'ē ehewo wētup ywania eipe pytkai ta'atunug. Mi'i pote koitywy waku eweimō'ē ehakat Iesui mohey haria ihaky'e'i rakaria pe are. Mi'i pote hēto are'e i'atuepe tama Masētunia piaria pe tama Akaia piaria pe Iesui mohey haria. ²⁸ Mi'i hawyi aikope aikope i'atuwa'atunug hap tote tuereto ta'atu'atunug ta'atumiium ko'i mi'i hawyi ta'atuium uruepe — Etioto ro Ierusalrēi kape i'atu'e mi'i pote areto i'atumiium ko'i wywo. Put'ok'are itote hawyi atimō'ē yne ihaky'e'i rakaria pe. Mi'i hawyi i'atumiium ok tā atum yne Iuteuria Iesui mohey haria itotitaria pe. Mi'i atimō'ē yne hawyi atoiat yne itotitaria pe hawyi areto Ierusalrēi myi tawa Epania kape eitok puo eikuap hamo. ²⁹ Put'ok'are eipy'asetpiat hawyi atiky'esat kahato Aika'iwat Iesui aipoityro kahato hap. Atikuap ta'yn uipy'a pe meiūran wuat'i ai'atupoityro itotiat hamuat tegyi'at hap wato hap ok tā hawyi waku kahato ra'yn.

³⁰ Uiwyrria'in tama Humanu piaria ahētup kahato ehupi uheinyt'in uheywyt'in ewehētup yne eipy'a pyi haty wo uipowyro hamuat Tupana pe — Etipowyro Pauru hewyry hap upi ewei'e o. Etimōtypot Esa'yru Emipo'oro Uruporekuat nuat Pauru ehay kaipyi Pauru minug kaipyi ewei'e o Tupana kape. Ta'i atikuap uiky'e Tupana Pā'āu kaipywiat ehewiat hap mi'i pote ahētup ehewe ewehētup o Tupana kape uipowyro hap. ³¹ Uiky'e eipe pote ehētup o Tupana pe — Etipowyro kahato o Pauru katupono yt Iesui mohey haria i Iuteuria ti'auka teran haype. Mi'i tupono etikawiano kahato i'atupy'asetpiat turan toīne'en ewei'e o Tupana pe. I'ewyte mekewat aimiium ereto hap ete etipowyro o Pauru Tupana. Eti'atupowyro o Iesui mohey haria mekewat Pauru miium ta'atuepiat sat ta'atuwehum wywuat hamuat ewei'e o Tupana pe yt ta'atusat i irania'in ywania te'eruwemōti ta'atumiium yt ky'esat i hap ete. ³² Mi'i eimiētup ok tā Tupana tunug yne ra'yn hawyi uimowepit hap topyhu'at uhowapy mekewat Tupana wepy hap ewywuat. Mi'i hawyi areto ehowawi uimowepit Tupana piat hap wywo. Mi'i hawyi areīne'en eiwywo hawyi po'og uiwepit aiwo'oky'e aiwo'owese hap itote pote.

³³ Tupana ereīne'en kahato o Humanu'in wywo Esa'yru mohey haria itotitaria powyro hamo ereīne'en. Iwese rakaria wo yne o etunug mi'iria katupono En wo'owese hap hanuaria nug hat kahato. Etunug o mesuwat uimiētup ewy Tupana are'e mesuwe eikawiano. Uito Pauru.

16

¹ Atipo'oro ehowawi wētup haryporia Iesui mohey hat kahato. Mi'i ti aheinyt mana Wepi. Iwepit kahato mana Wepi wakuat kahato Iesui mohey hat sese. Mi'i ti ipotpap kahato tawa Sekeia totitaria Iesui mohey hap tote i'atuwa'atunug hap howare totiat hat. Mi'i atipo'oro ehowawi meiūwat mana Wepi. ² Aikotā Iesui kape — Ereke o eiwese hap wywo hap ewy o — Ereke ro ewei'e mana Wepi pe aikotā Tupana mēpyt'in ewywuat eweikupte'en pote eiwese tuete. Topowyro hap toiky'esat eikaipyi mi'i o ewetunug tope imiky'esat ok tā. Mana Wepi ti mesuwe uipowyro kahato i'ewyte uiwy kahato topyhu'at i'ewyte toi'atupowyro kahato mesuwiat Iesui mohey haria. I'atu kahato mesuwarotitaria wy ok wo topyhu'at mana Wepi. Wakuat kahato uipotpo'oro mi'i.

³ Pyno kuekatu atipo'oro mana Pisira he'aito Akira kape uipowyro Aipotypot Iesui eropat hap etiat are. ⁴ Sa'awy'i sese mi'iria uipowyro kahato. Wētup e'at pe tō'ē tō'ē kahato miit'in ui'auka hamuat wen ma'ato uhyt Akira iwary Pisira uhehakyera'at uhewanīkaptia po pyi. — Uru'auka teran mote waku ma'ato yt naku i ewei'auka Pauru i'atu'e wanīkaptia pe arepopy pytkai. Mi'i hap upi uhehakyera'at uhyt Akira mana Pisira. Mi'i ete yne Iesui mohey haria yne ywania aimēpuo aimēpuo te'eruwa'atunug hap ok tā te'eruwehum Tupana pe mehī Akira mana Pisira ete. Mi'iria kape atipo'oro uhekuekatu. ⁵ I'ewyte atipo'oro uhekuekatu Iesui mohey haria mehī Akira mana Pisira yat piaria wa'atunug haria kape.

I'ewyte atipo'oro uhekuekatu uhewakuap uiwy sese mekewat mehī Epenetu kape. I'atu kahato mio Iesui mohey haria tawa Asia pe yi Asia pe ma'ato uiwy Epenetu torania mi'iria e'yianmete topyhu'at Iesui mohey hano tawa Asia piaria kai. Mi'i inug yianmete Iesui Toporekuat no. ⁶ Uhewaku hap atipo'oro mekewat mana Maria pe eheropat hap ete ipotpap kahato rakat kuekatu atipo'oro mi'iria pe mi'i pe. ⁷ Sa'awy'i toīne'en typy ok ui'ywania Iuteuria wo'opyhik hawe wētup ok Ātuniku wētup ok Iunia. Mi'iria Iesui mohey haria ahe'yianmiat haria kahato mi'iria Iesui potpo'ororia mikuap kahato ko'i. Mi'iria kape uhewaku hap kuekatu e hap atipo'oro. ⁸ I'ewyte atipo'oro kuekatu sese mekewat uiwy sese mekewat mehī Āpiatu kape. Iesui urumowehik kahato wētup miit ewy yn urutopyhu'at. Uiwy kahato mi'i Iesui mohey hat pote. ⁹ Etum uhekuekatu mehī Upanu pe Aika'iwat Iesui eropat uruwywuwat hat kahato mi'i. Uhekuekatu sese atipo'oro uiwy sese Etaki kape. ¹⁰ I'ewyte atipo'oro kuekatu kahato aiwy Apere kape. Mi'i ti toku'uro hap kapiat Aika'iwat mohey hap — Yt atoiat i e hat. Sa'awy'i ta'atuhā'āg ihep imohey hap kaipywiat hap ma'ato yt ta'atuhēp kuap i. Kuekatu mehī Aritūpuru yat piaria kape ati'atuewaku. ¹¹ Arehum kahato uhehay wo i'ewyte mehī Erotiāu kape mi'i ti Iuteu ywania ui'ewy. I'ewyte kuekatu atipo'oro Nasisu kape i'ewyte ha'yru'in Iesui mohey haria kape. ¹² Ati'atuewaku teran mehī Tiwena I'ewyte Tiwosa. Mi'iria aheropat kahato Aipotypot potpap nug hap ete. Yt atiwaure i aiwy mana Pesīte Aipotypot potpap ahyt nug hat. Mi'i ti Aipotypot eropat hat kahato. ¹³ Mi'i hawyi haika'at mehī Huwu kape sepap nug hap ewy Aika'iwat potpap nug hap ete ipotpap i'ewyte ety kape atipo'oro uiwy Huwu kuekatu. Waku kahato ety are. Uity ewywuwat kahato mi'i topyhu'at uipy'a pe are. Ta'i uipowyro kahato ety aikotā uity sese hap ewy uipowyro are. ¹⁴ — Tupana are etipoityro uiwyria'in kuekatu atipo'oro mehī Asikitu kape mehī Wēkūte kape aiwy Ema kape mehī Patūpa kape mehī Eme kape i'ewyte yne Iesui mohey haria i'atuwywuaria kape atipo'oro yne kuekatu. ¹⁵ Yt atiwaure teran hin i uhekuekatu po'oro ewawiat hap mehī Wiroruku are. I'ewyte mana Iuria kape i'ewyte mehī Nereu kape i'ewyte inyt kape i'ewyte uhehay atipo'oro ewawi uiwy Urīpa kape i'ewyte yne i'atuwywuwat iēīne'en haria Tupana Sa'yru emiit'in ko'i kape kuekatu atipo'oro.

¹⁶ Karāpe put'ok'e wētup ok Iesui mohey hat sese ahowawi pote waku iwese kahato rakat howawiat hano watopyhu'at. Waku ahehay wese kahato iwywo waku. Waku watiwesat — Waku aiwyria'in Iesui mohey haria sese. Ta'i waku wati'ahi'ypysat aimēpuo aimēpuo Iesui mohey haria te'eruwa'atunug hap kaipyi ta'atupo'oro ehowawi ta'atuekuekatu eipe Humanu ywania kape mesuwepyi.

¹⁷ Tukupte'en Iesui mohey ran haria ma'ato mesuwat yi tote yt naku i rakaria katupono wo'oehay uka teran sehay wuat haria tukupte'en. Ta'i mi'iria ta'atupat'ok pat'ok teran kahato aito hap ta'atuky'esat kahato. Mi'iria aimo'akag'aia ta'atuehay wuat hap ta'atuehay wo. Yt Iesui ky'e hap kaipyi i ma'ato wētup mohey hap kape wētup sehay kape aimo'akag'aia teran. Typy mohey hap nug hamo yt Aimimohey Iesui ewy i ta'atumoherep yt aimimohey sehay yt ewy i yt aimu'e hap sa'awy'i wuat Iesui potmu'eria piat yt aimu'e hap ewy i aimu'e. Yt naku i. Uiwyrria'in karāpe mi'iria ewywuaria put'ok'i'atu'e eipy'asetpe ehepiat Iesui mohey hap nug kowo'ikowo'i

hanuaria eiwe'eg wo o mi'iria pupi. Mi'iria put'ok'i'atu'e turan waku eweikuap meremo i'atuepiat eima'at reran hap hawyi yt eweiwat i i'atuehay upi. — Urumu'e ro uhyt mana yt ewei'e tei'o i'atuepe. I'atuehay pupi eweiken'ẽ o. Uuiwria'in Iesui mohey haria eipe pyno woroho'onãpin haty puo yt eweipome'eg tei'o ehewaure ka'a wo'opat'ok pat'ok Iesui mohey haria etiat i'atumo'akag'aia hap kaipywiaria kape. ¹⁸ Katupono wo'opat'ok pat'ok haria yt Aika'iwat Iesui eropat haria i hin i. Ta'i yt Aika'iwat Iesui upiat hin i aimo'akag'aia hamo. Ta'i mi'iria tõi'ẽ tõi'ẽ ahowawi katupono ta'atuky'esat kahato aito ta'atuemiit'in no haype sa'ag nug hamuat ai'u hamo tõi'ẽ. Mi'i pote eiwe'eg wo o pyno i'atuehay sese kahato mi'iria wõtup sehay ete aima'at ta'atuehay iwese rakat nuat hamo — Yt uwe i po'og ikahuria eipe kawiat haria i'atu'e ahepe ma'ato yt pywo pe i aima'at reran haype. I'atuehay upi mekewat hirakaria wanõtup hap ewywuaria meremo tuwat kahato i'atuehay upi. Mi'i pote uipy'a pyi are'e — Eiwe'eg wo o eima'at tet pupi eipat'ok hamuaria ne'i pote ahekat ky'ewi aima'at haria mi'iria. ¹⁹ Ma'ato eiperia yt irania'in ekat ky'ewi i miit'in mu'e hanuaria mi'iria ewywuaria hin i. Ta'i aito sehay wakuat Iesui etiat yn aiwẽ ete. Ta'i yt kat i wõtup sehay kowuat kowuat hap upiaria aito. Aito ti wõtup mohey hap yn aikai Iesui mowepit hap yn aikai waku. Mi'i pote uimowepit kahato eipe. Eipe Iesui ehay upiaria Humanu ywania katupono yt miit'in piit ky'ewi eweimu'e Iesui hũria. Waku kahato. Pyno waku watopyhu'at waku nug hap sepap nug haria wo. Waku watikuap yn wakuat ko'i we'eg haria ewy. Ma'ato yt naku i watopyhu'at yt ikuap i hat ewy sio waku sio yt aikotã aimẽpyt'in yt ikuap i te haria ewy aikotã — Waku atunug yt naku i mig'i wo mesup e haria ewy yt naku i watopyhu'at i'atuehay upi. Waku watuwewãi yt naku i nug hap ko'i ete Iesui esurara'in ewy waku. ²⁰ Pyno Tupana aiwanõtup kowo'ikowo'i hap monik kahato hat topyhu'at aiwanõtup hawe. Waku ahewaure kahato Tupana kape. Mi'i watunug mote aimowese kahato hap topyhu'at aiwo'ope. Waku aiwo'oky'e hap upi watu'uka te at ka'ap ahiag ete. Mi'i watunug mote meiũran yt pya hin i ra'yn hap e'at pe Tupana ti'akit sese ra'yn ahiag aipy wo toi'aporok ahiag. Ta'i aipy wo aru toi'akit ahiag akag aikotã wati'akit moi akag ewy e.

— Uipotypot Iesui ereĩne'en kahato ro emiit'in Humanu ywania wywo. Ereĩne'en hegyi'at kahato itotiaria piat hano. Ereĩne'en egyi'at i'atuky'e hap wywuat wywo hap ahõtup epe Iesui pe ehapiat.

²¹ Uha'yru Timoteu ipotpap kahato uiwy wo mesuwe. Kuekatu toipo'oro teran ehowawi — Aikotã surara'in timõttypot ta'atu'akag hap ewy ta'atuwehum hap wywo hap ewy arehum ehowawi e Timoteu ehepe. Tupana potpap nug haria mesuwe ui'ywania Iuteuria kawiat ui'ewywuaria — Woroho'oky'e kahato eipe woroho'omõttypot eipe i'atu'e ehapiat. Aiwy Irusiu mio tã e mi'i hawyi mehĩ Iasãu i'ewyte mekewat aiwy Sosipatu tipo'oro teran mi'i e hap ehowawi.

²² Mesuwat uipotpo'oro iwan nug hat topo wywuat hat uiwẽ pywiat aiwy uhyt Tesiu e hap het rakat i'ewyte toipo'oro teran kuekatu e hap ehowawi. — Pyno uuiwria'in Tupana Mipo'oro Eiporekuat nuat Iesui piat ei'atupoityro hap atipo'oro ehowawi atiwan mesuwe uito Pauru e hap wan nug hat Tesiu uito toran are.

²³ Uito Pauru mesup areĩne'en mehĩ Kaiu yat pe areket mesuwe. Iesui mohey haria te'eruwa'atunug mesuwe mehĩ Kaiu yat pe. Pyno uipowyro hat Kaiu i'ewyte toipo'oro teran kuekatu e hap ehowawi. Wõtup ok mehĩ Eratu tipo'oro kuekatu ehowawi. Aiwy Eratu ti toĩne'en mesuwat tawa pe morekuat ekare'en apykok kuap hat miit'in miat imõ'ẽ kuap hat.

²⁴ — Uika'iwat Iesui eti'atuky'e kahato o emiit'in yi Humanu totiaria are'e mesuwe eti'atuky'e hap upi eti'atupoityro o mi'iria egyi'at hap ok tã are'e mesuwe Iesui pe.

²⁵ Pyno to'iro watimõttypot Tupana ahehay wo — Tupana En ni wakuat kahato waku wato'e. Ikahu kahato ewakuap uruto'e. Urumoehãite kuap kahato Esa'yru sese mohey hap ete uruto'e. Ehay wakuat Esa'yru etiat wo Uruporekuat etiat Emimoherep ete

urumoehãite kuap kahato urumotag kuap kahato Esa'yru mohey hap ete uruto'e. Nimo te Esa'yru yt put'ok'e i te mesuwat yi tote turan ehay moherep haria urue'ase'i'in timoherep kahato yianmete Esa'yru Iesui etiat ta'atumiwan me waku wato'e. Aikotã sehay mig'i wuat ewy ta'atumoherep uruepe ma'ato yt heremo kahato i aikotã mesup e'at hap ewy uruto'e Epe Tupana. Esa'yru e'yianmete ta'atumoherep yne Esa'yru ete yn uruto'e. Put'ok'e hawyi urumoehãite hanuat kahato. Mi'i miwan kaipyi Esa'yru mohey uruepiat hamo uruto'e. Urupowyro kahato emohey hap ete uruto'e. ²⁶ Mekewat miwan pywuat sehay etiat yianmiat Tupana ehay moherep haria mienoi heremo kahato topyhu'at wuat'i ywania mikuap mo kahato. Waku kahato En Tupana uruto'e. Ta'i Iesui etiat miwan ko'i Emipo'oro Aiporekuat nuat etiat waku kahato uruto'e. Mi'i pote uruimoherep Esa'yru etiat mesuwat sehay pywuat torania ywania pe mesuwat yi tote hap uruhêtup ewawi Tupana. Uruiky'esat kahato yne ywania Esa'yru mohey haria wo tukupte'en hap uruto'e. I'ewyte uruiky'esat yne mi'iria Esa'yru ehay upiaria wo tukupte'en uruto'e ewawi Tupana. ²⁷ En yn ni Tupana mi'i hawyi yt uwe i Tupana wo toĩne'en uruto'e. En yn ni wuat'i wuat'i kuap hat uruto'e. En yn ni yne yne we'eg hap eiam sese uruto'e. Uruimõttypot kahato En katupono etipo'oro Esa'yru Iesui uruewawi Uru'akag Sese wo uruto'e. Uruimõttypot kahato En at ka'ap wuat'i e'at pe uruto'e. Waku kahato ti rat En pãĩ an uruto'e. Mi'i hap ewy waku wato'e Tupana pe. Waku.

Waku ra'yn ui'e hap ehowawi Iesui mohey haria yi Humanu wanuat rotiaria.

Uito ti Iesui potpo'oro Pauru.

TAWA KURINTIU PIARIA NĀPIN HAMUAT PAURU MIENOI SA'AWY'IWUAT

¹ Uito ti Pauru are. Mesuwat uimiwan atipo'oro ehowawi tawa Kurintiu piaria eināpin hamuat torania Iesui mohey haria nāpin hamuat. Uito ti Tupana mi'airo Tomipo'oro Wuat'i Porekuat Nuat Iesui moherep miit'in miat hanuat are. I'ewyte aiwy kahato Sotene po kaipyi tuut mesuwat miwan. ² Pyno kuekatu uruipo'oro ehowawi. Mi'i hawyi waku kahato woroho'onāpin katupono Tupana mi'airoria temiit'in sese wuat sa'awy'ite-wuaria eipe. Ta'i Tupana wano eiperia wakuaria wo Tupana wywo eweipyhu'at — Iesui Aipotypot Aika'iwat sese ewei'e pote. Yt eipe yn i ma'ato wuat'i miit'in mesuwarotiararia mio tā e haria Tupana wanuaria wakuaria Tupana wywo te'eropyhu'at. ³ Pyno mio tā ahētup Tupana pe — Tupana etum o tawa Kurintiu piaria pe i'atupoityro hap yt kat sa'up i egyi'at hap kaipyi are. Etunug mi'iria o torania wo'owese haria wo are'e Aika'iwat Aipotypot Iesui kape Ai'ywot Atipy piat kape ahētup eikawiano. Uito ti Pauru.

⁴ Wuat'i e'at pe arehum ewawi Tupana katupono etum na'yn tawa Kurintiu piaria pe i'atuehakyera'at hap Uruka'iwat Iesui mohey haria mi'iria pote are'e. ⁵ Ta'i Tupana aipoitynug kahato Iesui minug hap upi. Mi'i hawyi ti torania watikuap kahato kat ko'i kat ko'i Aipotypot ok tā. Uhehay Tupana wat ewy topyhu'at. Wētup piit ewy watoīne'en. ⁶ Watoīne'en mot'i Aika'iwat wywo pote ihay i'ewyte toīne'en mot'i aipy'a pe. ⁷ Mi'i pote wahekatup Aipotypot turan I'ywot aipoityro kahato aipowyro kahato. Mi'i hawyi tuwemoherep aru Aika'iwat wato'e yn wuat'i ehamo. Aimoehaīte Iesui mohey hap ete. ⁸ Koitywy Aika'iwat aimoheg kahato tehay wo. Yt watoiat kuap i ahepiat imohey hap wuat'i e'at pe pote. Mi'i tā ti tutunug mesuwat yi kahuro hap kape. Mi'i hawyi meremo ta'aipok i Aipotypot Wuat'i Mimōtypot no. Aika'iwat Iesui put'ok'e hap e'at pe turan — Yt kat i sa'ag atipuēti mi'iria ete e Iesui ahetiati. ⁹ Mi'i pote waku watomohey i'e hap torania aipy'a pe. Sa'awy'i to'e — Atiky'esat eipe Uha'yru ekatuwyria sese wo eweikupte'en e. Ewetunug Mi'i Miit Uha'yru Eipotypot no pote waku pe iwywo eweikupte'en wuat'i e'at pe e ahepe. Mi'i hawyi waku watomohey kahato i'e hap ewy mesup te.

¹⁰ Uheywyt'in uheinyt'in pywo pe are'e ehepe Aipotypot Aika'iwat Iesui ehay moherep hat ti uito are. Mi'i tupono ahētup eiwo'oehay upi eweikupte'en. Mi'i pote — Pywo pywo ewei'e eiwo'ope hawyi eiwo'owehik kahato. Mi'i hawyi wētup wanētup hap wywo yn eweikupte'en. Waku aiwo'o'ewy yn watoīne'en wētup miky'esat upi yn hawyi sehay yt kat i aiwo'osytpok hap toīne'en aikai.

¹¹ Ga'atpo tō'ē mana Kure yat piaria hawyi mi'iria henoī uhepe aikotā eipy'asetpe tukupte'en sehay wuat wu'uka haria etiat. ¹² — Pyno itotiararia wētup wētup wanētup hap wywuaria i'atu'e. Yt to'o'ewy hin i i'atuwanētup hap ko'i. Mi'i pote wu'uka hap yn itote i'atu'e uhepe ehetiati. Pyno atikuap ta'yn eipy'asetpe tukupte'en — Uito ti aimu'e hat Pauru upi e haria ma'ato irania'in — Uito aimu'e hat Aporu upiaria e haria. Mi'i hawyi irania'in — Uito aimu'e hat Peteru upi e haria tukupte'en. Ma'ato irania'in — Uito aimu'e hat Iesui upiaria e haria i'atu'e ta'atuhenoī uhepe ō'ē haria. Mi'i tā hap kaipyi ti eiwu'uka hap topyhu'at. ¹³ Uiwyraria'in karāpe watu'uka aiwo'ope mi'i hawyi watopat'ok pat'ok kahato hawyi aiwat i aiwat i yn watoīne'en karanja heko rakaria ewy ne'i. Ma'ato Iesui piit yt mi'i ewywuat hin i are'e. Wētup piit ewywuat yn watoīne'en. Uito Pauru ma'ato uito yt uiku'uro i aria'yp posak ete ehehakyera'at hamo. I'ewyte ti ehēt'ok hawyi yt uhēt i ti topyhu'at eikai ehete. Pywo yt uwe i ti eiperia uimiset'ok ko'i. ¹⁴ Ta'i uito ti yt woroho'oset'ok i eiperia y'y pe. Toī ni ma'ato typy ok yn itote uimiset'ok ko'i mekewat mehī Kiritu hawyi mehī Kaiu hawytewat uimiset'ok ko'i ma'ato mi'iria yn ahēt'ok hawyi irania'in eiperia — Uito ti Pauru upiat hat imiset'ok pote yt ewei'e kuap i

katupono typy'ok yn ni itote uimiset'ok. ¹⁵ Yt uwe i to'e kuap — Uito ti Pauru miset'ok mi'i pote po'og uito eikai e hat. I'ewyte yt uwe i to'e kuap — Eipe Pauru miset'ok toset wuat e hat. ¹⁶ I'ewyte uimi'atuset'ok ko'i tukupte'en itote uhyt Etewana yat piaria yn ma'ato mi'i hawyi uimi'atuset'ok ko'i yt uwe i itote.

¹⁷ Pywo ti Aika'iwat Iesui yt uipo'oro i miit'in set'ok set'ok hamo ma'ato tehay wakuat moherep hamo yn uipo'oro tehay wakuat enoi wuat'i puoria piat hamo yn e. Mi'i hawyi ati'atumu'e haty wo aikotā Aika'iwat iku'uro aikawiano hap aria'yp posak ete hap yn uhehay. Yt aremōtypot teran i ma'ato ahenoi aikotā Aiporekuat nuat Tupana Mipo'oro iku'uro aria'yp posak etiat hap yn ahenoi teran. Pyno ti yt miit'in miky'esat ewy hin i ti atimoherep katupono aremōtypot uhehay se wywo hap hawyi yt hesaika hin i uhehay Tupana wanētup hawe. ¹⁸ Ta'i aria'yp posak etiat Iesui iku'uro ahettianuat enoi hap ti yt hee hin i mekewat ho'owasat rakaria pe — Yt ewe'eg hin i ti i'atu'e ne'i ahepe. Ma'ato aito Iesui miky'eria pe ti hee kahato ra'yn katupono watikuap ta'yn hesaika kahato mekewat sehay hap. ¹⁹ Aikotā sa'awy'i yianmiaria Tupana ehay moherep haria te'ero'e hap ewy — Meiūran ti aru atimoma ra'yn eiwe'eg kahato hap — Uito po'og kuap hat wuat'i kawiat hap e. Atimoweityk ti aru miit'in we'eg hap yt nakuat i ko'i e. Mi'i hawyi — Uito atikuap po'og e haria yt uwe i topyhu'at e Tupana sa'awy'i tehay moherep hat Isaia miwan 29.14 piat pe.

²⁰ Aikope aru tukupte'en — Wuat'i etiat kuap haria uruto e haria e. Aikope aru tukupte'en wuat'i sehay kuap haria. Aikope tukupte'en mekewat irania'in akit ta'atuehay wuat haria. Ta'i yt aikope i ti aru katupono i'atuwat i'atuwe'eg hap Tupana ti'akit yne ra'yn. Mi'i hawyi miit'in we'eg hap topyhu'at wuat'i mi'akit akit wo ra'yn. ²¹ Katupono sa'awy'iwuat we'eg kahato haria ikuap teran Tupana ma'ato yt put'ok'e i i'atuwe'eg hap Tupana kuap hamuat hap. Katupono koitywy Tupana tiky'esat kahato mekewat yt i'atuwe'eg i hap kaipywiat aria'yp posak etiat ne'i iku'uro rakat mohey haria ehehakyera'at hamuat hap. Po'og Tupana iwe'eg miit'in kai Katupono Tupana mikyry'i wo toīne'en miit'in we'eg kahato hap e.

²² Mio tā i'atu'e Iuteu ywania — Etomoherep to iwato kahato mesuwe uruepe Tupana esaika hap uruepiat emohey hamo mi'i pote ti aru uruimohey en i'atu'e wati'atuhomoherep Iesui i'atuepe turan. Ma'ato Kereku ywania mi'iria — Etimoherep uruepe ehay iwe'eg kahato hawyi uruimohey Iesui etiat i'atu'e. ²³ Ma'ato mi'iria pe — Iesui yn ahehakyera'at kuap uruto'e. Iesui yn iku'uro aria'yp posak ete ahettiano e hap uruhenoī Iuteu ywania pe Kereku ywania pe yt ihay see hin i pytkai ta'atupuēti Iuteuria ywania. Mi'i hawyi ti Kereku ywania mi'iria mekewat sehay ti yt we'eg hin i hat ehay i'atu'e ahepe. ²⁴ Ma'ato aito Tupana mi'airoria ete ti Iuteu ywania sio Kereku ywania ti mekewat sehay Iesui iku'uro aria'yp posok ete aiku'uro hap u hamo hap hesaika kahato topyhu'at ahehakyera'at hamo. Ta'i watomohey mekewat sehay Iesui etiat hawyi ahehakyera'at hap toīne'en. Pywo ti rat Iesui ti Tupana esaika hap wywo iwe'eg hap wywo toi'atuehakyera'at kuap wuat'i miit'in wato'e. ²⁵ Katupono mekewat Tupana we'eg hap po'og iwe'eg torania aiwe'eg hap kai wato'e. Katupono Tupana tuwekyry'i pote po'og iwe'eg torania mesuwiaria we'eg hap ko'i kai haype wato'e. Katupono Tupana perup'i hap ti po'og hesaika mesuwarotiat hesaika rakaria kai wato'e yn ahehay.

²⁶ Ta'i uhekatuwyria koitywy ti watikuap kahato aikotā Tupana ti'airo yt we'eg i haria temiit'in sese wo hap. Sa'awy'i ai'airo temiit no turan yt aiwe'eg hin i te turan ai'airo. I'ewyte yt typy'i hin i iwato'in nakaria toi'airo temiit no mesuwe. I'ewyte yt typy'i hin i hesaika rakaria toi'airo temiit no. Ma'ato mi'i pytkai ai'airo temiit no torania kaipyi. ²⁷ Ma'ato toi'airo yt we'eg i haria temiit no typy'i kahato. Mi'i tā tutunug hawyi toi'atumohit kahato — Uito po'og we'eg hat e haria. I'ewyte ti Tupana ti'airo miit'in emiit temiit no typy'i kahato. Mi'iria kaipyi ti toimohit — Uito po'og torania kai e haria.

²⁸ Ta'i ihaky'e'i rakaria yt uwe miky'e i ko'i miit emiit ko'i yt iwato hin i rakaria yn ni toi'airo temiit sese wo. I'ewyte yt kat sehappap i hap ko'i wyti toi'airo temiit no. I'ewyte yt uwe mikuap i ko'i ti satek takaria toi'airo temiit no. Mi'i hawyi ti — Uruto po'og e haria yi kai ne'i ra'yn te'eropyhu'at katupono hemiit'in sese te'eruanētup kahato imienoi kape. ²⁹ Eweikuap apo kat pote Tupana ti'aro temiit'in no paa'e haria. Pyno ahenoi teran ehepe. Tupana ti'atu'aro temiit no miit hit ko'i katupono yt toiky'esat aru atipy pe tuwemowato rakaria. Yt toiky'esat itote — Uito po'og uhewaku torania kai pote Tupana ui'airo temiit no e haria. Yt toiky'esat i itote — Uito po'og pote Tupana ui'airo sa'awy'i tehay moherep hamo e haria katupono mio tā e haria Tupana mōpy'ahak haria tukupte'en e. ³⁰ Aito ti Aipotypot Iesui mohey haria pote Tupana ainug Tosa'yrū wywo wētup miit ewy. Sa'awy'i yt aiwe'eg hin i pytkai mesup aiwe'eg kahato katupono Iesui amyātym toñe'en aipiit pakup we hawyi Iesui we'eg hawuo wahewyry mesup. Sa'awy'i yt ahehay kuap i Tupana wywo ma'ato mesep Iesui wē aipiit pe pote ahehay kuap kahato Tupana wywo. Koitywy watoñe'en Iesui piit ewy mesuwarote. Mi'i pote watopyhu'at Tupana sa'yrū'in ko'i Tupana saki'yt'in ko'i mesuwe. Mi'i pote watopyhu'at Tupana ywania ewywuwat mesuwe. ³¹ Yt naku i wato'e aiwepe pāi — Uito po'og Irania'in kai yt naku i wato'e aiwanētup hawe. Yt mi'i tā hin i are. Po'og waku wato'e — Tupana ti waku po'og uikai waku wato'e. Mi'i yn ni aipowyro kahato hat wato'e waku. Aikotā i'e hap ewy aru tutunug yne to'e hap waku wato'e aiperup'i hap wywo. Uito ti miit'in yt naku i rakat ma'ato Iesui mi'airo kahato. Uito ti Pauru.

2

¹ Uiwyrria'in tawa Kurintiu piaria ta'i mekewat e'at pe sa'awy'ite areto ehowawi eimu'e hamo turan areñe'en eipy'asetpe. Woroho'omu'e kahato Tupana mimoherep ok tā. Tupana miky'esat ewy yn woroho'omu'e yt uhehay niatpo hin i atunug eimu'e hap ete.

² Mio tā are uiwepe — Mesuwe Iesui yn atimoherep miit'in me hawyi irania'in ehay atiwaure yne. Aipotypot ete yn aru uhehay are'e uipy'a pe. Aikotā Aikawiano aria'yp posak ete iku'uro hap yn aru uhehay wo atimoherep tawa Kurintiu piaria pe are'e uiwepe. ³ Sa'awy'i te areñe'en eipy'asetpe turan uipiit yt hesaika hin i hawyi uityry popuo woroho'omu'e paa'ui'e popuo woroho'omu'e turan. ⁴ Yt ihay se hin i hap ewy woroho'omu'e. Miit'in ehay see hap yt ewy i woroho'omu'e ma'ato Tupana Pā'āu esaika hap kaipyi woroho'omu'e. Mi'i hap ewy pytkai ti Tupana Pā'āu esaika hap topyhu'at uhehay moesaika hamo. Mi'i pote mi'i hawyi — Pywo pywo ewei'e eipy'a pe uhehay tyry wywo pytkai. ⁵ Mi'i hawyi Iesui mohey haria eweikupte'en Tupana esaika hap kaipyi. Yt eweipuēti hin i eimohey Tupana piat hap miit'in i'atuehay we'eg hap kaipyi.

⁶ Ma'ato irania'in Iesui mohey haria wo topotmu'eria hawyi ati'atumu'e mi'iria uhehay wo — Iwe'eg kahato rakat i'atu'e uhetiati pe. Ma'ato uito yt mesuwarotiarria we'eg hap kaipyi uhehay yt ahiag we'eg hap kaipyi i. Mesuwarotiarria ti koitywy i'atuwe'eg kahato ma'ato yt i'atuwe'eg hin i Tupana wanētup hawe. Meiūran Tupana timoma yne aru i'atuwe'eg hap hawyi yt topyhu'at hin i aru i'atukai. ⁷ Ma'ato uito ati'atumu'e Iesui mohey haria Tupana we'eg hamo yn. Yt miit'in mikuap kaipyi hin i ati'atumu'e ma'ato mekewat we'eg hap Tupana kaipywiat yn wo ati'atumu'e torania mi'iria. Ma'ato irania'in yt kuap i hap ewy mesuwat sehay uimimoherep kat pote uhehay sehay yianmiat ewywyat aikotā sa'awy'i Tupana ai'airo mesuwat yi nug hap e'yianmete hap ewy. ⁸ Tupana po'og iwe'eg morekuaria kai katupono morekuaria we'eg hap yt put'ok'e i Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat we'eg hap ete. Ma'ato te'eruwe'eg pote kat pote som ta'atu'auka Aipotypot aria'yp posak ete.

⁹ Aikotā Tupana to'e Sa'awy'i hap ewy — Mekewat uiky'e haria pe atum neran uiminug wakuat po'og ikahu torania miit'in akasa hap ko'i kai ikahu rakat e. Atum neran uhemiit'in me wakuat sese e. Yt teke i te i'atuwanētup hawe ikahu hap e. Mi'i hap ti atum neran uiky'e haria pe e Tupana sa'awy'i Isaia miwan 64.4 pe. ¹⁰ Mi'i pote koitywy

watikuap ta'yn mekewat ikahu rakat Tupana miium. Ma'ato aito yn watikuap. Ta'i Ipã'âu ti ahepe imoherep ta'yn. Katupono Tupana Pã'âu me heremo yne minug ko'i heremo yne ra'yn. I'ewyte mig'i wuat yt uwe mikuap i ko'i toikuap. I'ewyte toikuap yne kat hamuat kat hamuat Tupana Pã'âu minug ko'i. Mi'i pote aimu'e torania ete tepiat ikuap hap ok tã. ¹¹ Aipotypot ti miit aipiit ewywuat sese e. Mi'i hawyi Mi'i Miit wanêtip hap watikuap toïne'en aipiit pe Iesui Pã'âu pote. Mi'i pote watuwekuap Iesui pã'âu sese toïne'en aipiit pe. Mi'i hap ewy Tupana wywo Tupana toïne'en Ipã'âu. Mi'i ti ikuap yne tuwetiat. ¹² Koitywy toïne'en na'yn Tupana Pã'âu aipiit pe. Mi'i hawyi Tupana Mipo'oro Iesui pe — Ereke ro wato'e hawyi teke ra'yn. Mi'i hawyi Ipã'âu kaipyi watikuap yne Tupana Pã'âu py'a piat ewy. Ma'ato irania'in mesuwarotiarria kai wêtip mã'âu ne'i yt aiwat ewy hin i ra'yn. ¹³ Mi'iria ti wêtip mã'âu ahiag wanuat wanêtip hap ewy tukupte'en. Mi'i pote wêtip sehay i'atuete wuat'i mikuap ewy mi'iria we'eg hap. Mi'i pote i'atuepe uruwe'eg kahato katupono Tupana Pã'âu ti wêtip sehay wo ra'yn aimu'e. Mi'i hawyi aiwê pyi wêtip sehay ra'yn tuwêtem sehay pywuat sese yn na'yn. Mi'i pote aimimu'eria Tupana Pã'âu eiam kahato wo tukupte'en hawyi pywo i'atu'e ahehay pe. ¹⁴ Ma'ato irania'in yt Tupana Pã'âu yt eiam i ko'i ti — Yt i'atu'e ne'i Tupana ehay pywuat aiwê piat ete katupono mi'iria yt kat kuap i Tupana miium Topã'âu wakuat kaipywiat. — Yt kat hamo i ehay i'atu'e Tupana pe. Ta'i aimienoi Tupana Pã'âu kaipywiat ete ti te'eruwekyry'i ne'i. Yt ta'atukuap i kahato Tupana miium ko'i ikahu rakat pytkai katupono Tupana Pã'âu yt toïne'en i i'atupy'a pe ikuap hamuat. ¹⁵ Ma'ato aipiit pe toïne'en Tupana Pã'âu pote watikuap kahato waku sese rakat sehay pywo rakat i'ewyte yt naku i hap watikuap yne. ¹⁶ Katupono miit'in mesuwarotiarria yt tikuap i kahato kat hamo Tupana tunug tomiky'esat ko'i. Aikotã to'e iwan me hap ewy — Ta'i yt uwe i ti ikuap Aika'iwat wanêtip hap. Ta'i yt uwe i ti inãpin kuap e Isaia tomiwan me. Yt uwe i Tupana wanêtip hap kuap hat toïne'en e Isaia miwan 40.13 pe. Watikuap kahato mesup katupono Aika'iwat Iesui wanêtip hap aikai kahato toïne'en mesup. Iesui wanêtip hap toïne'en aipy'a pe aiwanêtip hawe hawyi Tupana mikuap ko'i toïne'en wy aipy'a pe katupono Iesui To'ywot ewywuat wanêtip hat toïne'en aipã'âu me aipy'a pe e. Tupana mipo'oro sese Pauru uito are.

3

¹ Uiwyrria'in tawa Kurintiu piaria sa'awy'i Uito Pauru aheno'i teran Tupana ehay ehepe sa'awy'i uheïne'en itote turan ma'ato tig mekewat e'at pe yt aheno'i kuap i Tupana Pã'âu miky'esat ewywuat hãpyk po'og nakat katupono eipe yt Iesui mohey haria yt ewy hin i te eiwanêtip hap. Mesuwarotiat wanêtip hap ewy yn eipe eweikupte'en katupono kurin kat ewy Iesui mohey hap toïne'en eikai mekewat e'at pe. ² Sa'awy'i eipe hirakat hit ewy eweikupte'en mi hy yn u haria ewy aikotã hirakat yt tu'u kuap i te ipu'i kã'ã hap ewy eweikupte'en Tupana ehay yt ewetunug yne kuap i te pote. Mi'i hawyi woroho'omu'e pot'i teran Tupana mikuap eiky'e hap ok tã. Ma'ato aheno'i hawyi yt eweikuap kuap i. Ma'ato i'ewyte koitywy yt eweikuap i ui'e hap ko'i eimu'e hap. ³ Katupono eweikupte'en mesuwarotiat wanêtip haria ewy yn. Eiwu'uka wu'uka eiwo'ope sehay hit no. Mi'i hawyi eha'ywywi eweikupte'en eiwo'ope aikotã mesuwarotiarria yt Iesui mohey i haria eko ewy eweikupte'en. ⁴ Mio tã ewei'e eiwo'ope — Uruto ti Pauru mohey haria ma'ato irania'in — Uruto ti aimu'e hat Aporu mohey haria ewei'e. Mi'i hawyi eiwu'uka wu'uka at ka'ap mio tã ei'e eiwo'opiat hamo. Yt naku i mi'i tã ewei'e katupono mi'i tã ne'i pote mesuwarotiarria yt Iesui mohey i haria ewywuat eiwewanêtip. ⁵ Ma'ato are'e ehepe — Uito ti Pauru Tupana yn eropat hat sese i'ewyte eimu'e hanuat are. Aporu i'ewyte Tupana yn eropat hat. Kat hamo pyno — Aimu'e hat Pauru mohey haria uruto ewei'e. Sa'awy'i woroho'omu'e eipe mi'i hawyi Iesui mohey haria wo eweikupte'en ui'ewy eweimohey pote are. Aika'iwat emiit'in sese uruto urutunug urupo'oro hap ok

tã yn. ⁶ Uito areĩne'en hã'ỹi koi hat Tupana ehay wo ewy woroho'omu'e mekewat e'at pe. Mi'i turan aimu'e hat Aporu put'ok'e itote eimu'e hamo hap ewy hawyi toihu'i hu'i uimikoi iã'ỹi hap ewy hawyi i'atutag na'yn Tupana esaika hap wywo. ⁷ Ma'ato Tupana yn ni aimotag kuap tomohey hamuat hap ete. Mi'i tupono waku Tupana yn watimõtypot hã'ỹi nug hat i'ewyte i'yp moehaĩte hat. Yt naku i watimõtypot ikoĩ hat ne'i are. I'ewyte yt naku i watimõtypot ihu'i hu'i hat ne'i. Po'og waku imotag kuap hat watomohey haty wo. ⁸ Meiũran aru Tupana tum ahepe aipotpap hap sa'up. Tutum ahepe ha'up aikotã aipotpap hap ok tã aru. I'ewyte iwato aipotpap pote iwato tutum yt pote kurin tutum. Pyno tukupte'en aitoria hã'ỹi koi haria ewy hawyi irania'in ihu'i hu'i haria ewy ma'ato sa'up ium hat sese Tupana.

⁹ Pyno aito Tupana eropat haria Aikotã wẽtup ok etiat motpap nug haria ewy aito. ¹⁰ Eipe Tupana mõtypot yat ewy eweikupte'en. Uito Tupana mõtypot yat ãkukag mo'am hat ewy Uipo'oro hat miky'esat ewy are. Hãpyk kahato atunug wuat'i nug kuap hat ewy. Waku yne hawyi irania'in inug ipiit. I'ewyte irania'in i'ahik yi wo hap ewy. Mi'i hap ewy atunug ehepe are. Katupono Tupana to'e — Eiwe'eg wo o ewetunug ui'yat nug hap ete waku ui'e hap ewy ewetunug o e ahepe. Mi'i pote waku wati'atumu'e miit'in hãpyk kahato ihay pywuat nuat yn. ¹¹ Aika'iwat Iesui i'apy'yha ewywuat kahato. I'apy'yha watopag yi pe ai'yat moheg hamuat hawyi ai'yat yt ta'at hin i. Mi'i hap ewy ti Aika'iwat Iesui watopag ai'apy'yha wo hawyi watoĩne'en wuat'i e'at pe. Yt karãpe i wata'at aria pe. Iesui yn Tupana Mi'airo Ahehakyera'at hat. Yt naku i wato'e irania'in me — Yt Iesui yn i ti ahehakyera'at hat ma'ato toĩne'en wẽtup ok ahehakyera'at hat wato'e ne'i yt naku i wato'e. ¹² Eimu'e haria ti ai'yat nug haria ewy tukupte'en. Toĩne'en ai'yat nug kuap kahato haria ewy mi'iria ai'yat nug nu kawiat ewy iheg nakat nu Uru kawiat nu Parata kawiat getap nug haria ewywuat aimu'e hãpyk Tupana ehay sese etiat haria ewywuaria ma'ato irania'in aimu'e haria ai'yat nug haria yt iheg hin i nug hap ewy tutunug. Yt toĩne'en mot'i hin i i'atuminug ko'i nupi'a mi'u wo hap ewy ta'atunug ai'yat ikaha wen ma'ato meremo yt ikahu i hap ewy topyhu'at. Mi'iria ta'atunug ai'yat meremo upip kawiat hawyi ikahu wen wẽtup ewaty hawyi hat'e hap ewy topyhu'at. Mi'iria ewywuat aimu'e ikahu kahato ma'ato ta'atuwanẽtup hap kaipyi aimu'e yt Tupana ehay sese kaipyi hin i aimu'e hawyi watomohey i'atuwanẽtup hawyi meremo waku ma'ato wẽtup ewaty hawyi ai'yat nem nakat hap ewy topyhu'at hap ewy. ¹³ Karãpe put'ok'e Aiopotypot Iesui hawyi toimoherep aru wuat'i miit'in me i'atuminug sio waku sio yt hap. Sio watunug iheg nakat sio yt e. Tohã'ãg yne aiminug ko'i mekewat e'at pe sio iheg nakat nu ewy sio aria'yp kawiat ne'i hap kuap hamo. ¹⁴ Waku watunug Tupana mõtypot yat iheg kahato rakano nu kawiat ewywuat. Mi'i hawyi aria put'ok'e itote hawyi aria yt tu'u kuap i. Mi'i hawyi Tupana tuwehum aiminug iheg nakat nuat to'yatnug mote. ¹⁵ Ma'ato aria tu'u ne'i hawyi yt kat hamo i topyhu'at yt kat hamo i aipotpap. Watoĩne'en aru Tupana miehakyera'at no wen ma'ato aipotpap sa'up aipo pe yt kat i katupono aiminug aria tu'u yne. Yt kat i topyhu'at Tupana kapiat aipotpap hap watunug sa'ag ne'i pote. ¹⁶ Eweikuap apo Tupana Pã'ãu yat sese eipe hap sio yt. Ta'i Tupana yat sese ko'i ti eipe. Tupana Pã'ãu eiam torania imohey haria Iesui kaipywiat haria. ¹⁷ Ma'ato uwe uwe — Tupana yat moma teran e hat Tupana mimoma wo ne'i aru topyhy'at. Katupono Tupana yat no yn waku aipiit topyhu'at aikotã Tupana ewaku hap ewy yn waku watopyhu'at. Aito ti Tupana yat sese ewy watoĩne'en. ¹⁸ Yt naku i watuwema'at ne'i Tupana yat — Uito po'og irania'in kai e hap mo. Mi'i tã ne'i watunug mote miit'in irania'in yt kat kuap i haria ewy ne'i watuwẽtup. Waku watipun — Uito po'og e hap pya aikai. Paa'wato'e pote Tupana to'e ahepe — Eiwe'eg kahato rakaria eipe e ahepe miit'in mikyry'i hamuat watoĩne'en pytkai. ¹⁹ I'atu kahato mesuwat yi tote — Uito po'og uiwe'eg e haria ma'ato Tupana wanẽtup hawe yt kat i kuap haria ewy mi'iria — Uito uiwe'eg kahato i'atu'e pytkai. Miwan me mio tã to'e — Uito po'og uiwe'eg e haria te'eruwema'at ne'i ta'atuwe'eg

sa'ag hamo hawyi ta'atuwe'eg po'og hap suki ewywuat topyhu'at ta'atu'auka hamo pira ewy e Tupana sa'awy'i miwan me. ²⁰ Mio tã e haria pe Tupana to'e — Uito po'og uiwe'eg irania'in kai ewei'e pytkai yt kat hamo i eiwe'eg hap e Tupana.

²¹ — Aito hekat rakaria ewy katupono Ai'ywot Tupana sakpo'e hekat rakat pote. Yt kat i ahekat mesuwepytkai hekat rakaria watoïne'en wuat'i e'at pe. ²² Yt naku i watuwemōtypot — Uito po'og nakat e hap aiwanētup hawe. Yt naku i watuwehum miit'in minug te'eruwekaipywiat ete katupono torania aiwat aiminug wuat ko'i Tupana piat aipowyry hap. Uito Pauru ma'ato areïne'en eimu'e eiwanuat hamo ra'yn. I'ewyte aimu'e hat Peteru aiwanuat re wy aimu'e hat Aporu aiwanuat aimu'e hap tutum. Katupono yne yne Tupana minug aipowyro hamuat toïne'en. Tutum aipowyro aiku'uro turanuat aipowyro hamo. Koran mūki'ite wuat'i e'at pe aipowyro. Ta'i i'ewyte mesup i'ewyte mūki'ite e'ihot'ok pe turan toïne'en kahato aipowyro hano. Mi'i pote hekat rakaria sese ewywuat watoïne'en aito. Aito i'ewyte aiku'uro wen i'ewyte mesup i'ewyte mūki'ite i'ewyte e'ihot'ok hap ewy. ²³ Katupono Aika'iwat Iesui wanuat watoïne'en. Aika'iwat Iesui toïne'en Tupana wanuat. Mi'i pote yne aito Tupana wuanuat watukupte'en. Uito Iesui emiit Pauru are.

4

¹ Uiwyrria'in uruto ti Tupana potpo'ororia pote waku ti eiwanētup urumienoi kape — Mi'iria wyti Aipotypot eropat haria sese waku ewei'e. Mi'iria wyti yt aimikuap i Tupana etiat moherep haria waku ewei'e uruepiat pe. ² Karãpe watuwepotpap Aika'iwat potpap nug hap ete turan waku kahato watunug i'e hap ewy. Waku watunug imiky'esat ewy. Mi'i hawyi watoïne'en heropat kuap sese haria wo aito. ³ Irania'in eipy'asetpe tukupte'en — Mi'i wakuat kahato i'atu'e uhepiat pe. Irania'in — Yt naku i i'atu'e uhepiat pe. Ma'ato ti uito yt atikat i miit'in kaipyi — En ni waku e hap katupono — En ni waku kahato e hap Tupana kaipyi atiky'esat. Koitywy yt are'e i uiwepe uiwanētup hawe — Uito waku uito yt naku i yt are'e i uiwepe ma'ato atikat kahato Tupana piat uikuap hap — En waku e hap. ⁴ Karãpeñ yt kat i uiwemōti hawe pytkai — Pyno waku kahato uito are'e uiwanētup hawe ma'ato Tupana yn ikuap sio uito waku sio yt hap. Sio atunug waku tope sio yt nakuap i atunug. ⁵ Karãpeñ Aika'iwat put'ok'e atipy kaipyi miit'in pat'ok pat'ok hamo hap e'at pe ti aru Tupana tomoherep aru wuat'i pe aiwanētup sa'ag hap sio watunug waku tope sio yt hap sio tomōtypot haria watoïne'en sio watuwemōtypot ne'i sio miit'in mōtypot haria aito. Ta'i mekewat e'at pe watikuap ta'yn Tupana kaipyi — En ni waku e hap sio yt hap watikuap ta'yn mekewat e'at pe — Uito waku ai'e pytkai aito waku ai'e pytkai. ⁶ Mi'i hap ewy ti uruto uiwyrria'in. Uito Pauru eimu'e hat i'ewyte Aporu toïne'en itote eimu'e hat. Waku eiwanētup kahato urehay kape katupono wētup ehay yn uruto'e Iesui etiat yn uruimu'e eipe. Pyno atiky'esat kahato uru'ewy eweikupte'en wētup sehay yn moherep haria Iesui moherep haria uruto ewy uruhãiku ewywuat urupusu ewywuat waku eweikupte'en hap atiky'esat urupotmu'eria. Urumimu'e wētup ok yn uruto typy ok pytkai. Yt naku i ewei'e Uito Pauru mimu'e hawyi wētup ok — Uito yt Pauru upi i ma'ato uito Aporu upi uito pã an yt naku i ewei'e katupono Aporu uito wētup miit ewy hawyi wētup sehay yn eimu'e Iesui Aimimōtypot moherep hap yn uruehay. Yt naku i watimohit wētup ok aimu'e hat hawyi yt naku i watunug wētup ok aimu'e hat Tupana wo e. ⁷ Mi'i pote kat hamo wato'e irania'in me — Uito po'og ekai katupono Tupana tum ahepe tomisepap kuap nug kuap hap. Yt aiwewi i watikuap wuat'i nug hamuat ma'ato Tupana miium kaipyi wahepap ma'ato yt pote yt kat i aikai. Pyno kat hamo ten — Uito po'og waku eikai wato'e aipy'a pe. ⁸ Koitywy — Uruto po'og ewei'e katupono uruikuap yne ewei'e. Ta'i Miit'in mu'e haria akag wo urutukupte'en ewei'e. Ikap kahato rakaria ewy urutukupte'en mesup pote yt kan hamo i urupoi po'og Tupana ehay mesup uruikuap yne ra'yn mote ewei'e eipy'a pe yt iwe'eg i haria ewy. Pywo pote waku uimu'e waku Aporu mu'e haria wo eweikupte'en ma'ato yt pywo hin i ewei'e

eipy'a pe. Hirakaria ewy te eweikupte'en eiwanētup hawe. ⁹ Uruto urutukupte'en wuat'i mu'e hamo Tupana mipo'oro sese ko'i uruto. Ma'ato mi'i pytkai eimimohit ko'i wo urutukupte'en po'og yi kape wuat'i kai wuat'i miit'in wanētup hawe urutukupte'en. Irania'in uru'auka teran urukuasa teran urumohit teran wuat'i ehamo miit'in ehamo i'ewyte atipy piaria ehamo urumohit turan. ¹⁰ Mi'i pytkai Aipotypot Iesui moherep hap ete yt urupohep hin i miit'in te'eruwekyry'i teran uruete pytkai. Ma'ato ehete yt uwe i te'eruwekyry'i uruetiat ewy. Mi'i pote – Uruto po'og Aipotypot emiit ewei'e. Uruwe'eg po'og irania'in kai ewei'e. Uruto imohey pakup kahato haria ewei'e. Ta'i uruwanētup hawe eipe ipakup kahato ko'i. Ma'ato uruto miit'in mimohit ko'i wo urutopyhu'at. ¹¹ Koitywy hesy'at rakaria wo urutukupte'en. Urute'y'u kahato uruhewyry hap upi. Uruesokpe ko'i hiot hiot'e rakat. Miit'in mi'ahykahyk ko'i uruto. Yt kat i i'yat rakaria uruto. Kowo'i kowo'i uruewyry yt urue'yni wywo i. ¹² Urupotpap sa'up hap kaipyi urutenuk. Karāpe miit'in urumohit ta'atuehay wo haywi urui'atupoitynug mi'iria uruehay wo. – Tupana etiatumohāite no uruwanīkaptia uruto'e at ka'ap. I'atuehāite hap urutum urusaty'isaty'i kahato mi'iria pytkai. ¹³ Urutoīne'en mot'i Iesui mohey hap wywo uru'akit ta'atuehay wo kahato pytkai ma'ato uruto uruiwesat sehay iwese rakano yn. Mesuwarotiararia mipun wuat urutopyhu'at. – Waku urumimohit haria wo eweikupte'en i'atu'e uruepe. Mio tā i'atu'e uruepe Tupana mi'airoria sese uruto pytkai.

¹⁴ Ahenoi yne mesup ehepe uiwyria'in uimiwan me. Yt atiky'esat i eiwemōti ne'i uimiwan ete uhehay ete ma'ato eimoehāite eiwanētup hawe yn woroho'onāpin. Aikotā watināpin aimēpyt iky'e haype hap ewy woroho'onāpin mesuwe. ¹⁵ Katupono uito areīne'en ei'ywot ewy katupono uiwē pyi eweikuap sa'awy'i Aipotypot Iesui etiat. Mi'i hawyi eweimohey Iesui hawyi wuat'i e'at pe gupte'en haria uimienoi wakuat kaipyi Uimimoherep kaipyi aikotā uimēpyt'in ewy eweikupte'en. Toīne'en i'atu kahato eimu'e haria ei'apykok haria Tawa Kurintiu piaria wen ma'ato wētup yn ei'ywot hap ewy toīne'en. Mi'i ti uito Pauru rat katupono wuat'i irania'in eimu'e haria yianme sehay wakuat ahenoi ehepe Iesui etiat. ¹⁶ Mi'i hawyi uipy'a pyi ahētup ehupi eweikupte'en itote ui'ewy kahato hamuat hap Aika'iwat Iesui mohey hamuat hap ete. ¹⁷ Atiky'esat kahato eipe uito ewywuaria Iesui mohey haria. Mi'i pote atipo'oro eimu'e hat ehowawi Uito ewywuat Timoteu. Mi'i ti uha'yru sese wo ewywuat toīne'en uiwanētup hawe. Uiky'e kahato mi'i katupono yt karāpe i uima'at hano toīne'en. Mi'i put'ok'e itote hawyi toimoherep ehepe eimiwaure aikotā woroho'omu'e sa'awy'iwuat hap ko'i ete. Aikotā watoīne'en ipakup takaria ewy yn na'yn wētup piit ewy Aika'iwat Iesui wywo hap ete. Aikope aikope miit'in tukupte'en hap kape uruhenoi hawyi Iesui mohey haria wo uruepiat ta'atunāpin hap ewy ipakup takaria wo ra'yn tukupte'en. Wētup miit ewy yn Iesui piit wywo tukupte'en. Mi'i hap ete eimu'e hamo atipo'oro uha'yru Timoteu. ¹⁸ Sa'awy'i urutuwat eipy'asetpyi hawyi i'atu kahato wemōtypot haria tukupte'en eipy'asetpe – Pauru yt ta'aipok i i'atu'e haypiat haria. ¹⁹ Ma'ato ara'aipok irane te Tupana tum mu'ap uhepe hawyi. Areīne'en eipy'asetpe hawyi atikat eipy'asetpiat haria tukupte'en. Mi'i hawyi atikuap irane uwe uwe eipy'asetpe Tupana mōtypot haria tukupte'en. ²⁰ Tupana toīne'en Aipotypot no yt aiwē kaipywiat i – Uiporekuat no En ereīne'en Tupana yt e hap kaipyi i ma'ato aipy'a pyi watunug imiky'esat ewy hap kaipyi Tupana toīne'en kuap Aipotypot no.

²¹ Waku areto eimoperup'i hamo sio ei'apiheg hap mywo. Sio waku woroho'omoperup'i eiky'e hap mywo uiwese hap wywo sio aikotā eweiky'esat hap wywo areto ehewowi. Uito Pauru.

5

¹ Koitywy ti wuat'i miit'in eikuap yt eiwe'eg i hap ete meūpiaria. Ta'i ta'atuhenoihenoi kahato ti aikotā aheīne'en haryporia wywuat ihainia'in wywuat hap ko'i. Yt Iesui mohey haria ewy hin i eweikupte'en hap ta'atukuap ta'yn. Ma'ato eipe po'og sa'ag yt nakaria

i mekewat yt Iesui mohey i haria kai. Katupono uruikuap eipy'asetpiat wētup ok to'ywot ehary'i pakup toty pakup wywo toket hap. ² Mi'i hap ete ti yt tuwemōti hin i te ma'ato po'og ni uruto uruewaku to'e ne'i sa'ag. Mi'i hawyi eipe yt paa'ewei'e hin i ma'ato – Waku mi'i tā watunug ewei'e sa'ag. Uiwyrria'in waku waire waire nug haria ewei'atu'ywyk eiwe'atunug hap kaipyi. ³ Uipiit yt toïne'en itote eipy'asetpe wen ma'ato areïne'en eipy'asetpe uiwanētup hawe hap ewy mi'i pote woroho'onāpin aikotā areïne'en eipy'asetpiat turanuat hap ewy. Ta'i yt naku i kahato etunug ety hit ehary'i sa'ag wo mimi uhyt waku wato'e itote. ⁴ Mi'i pote waku eiwe'atunug yne eipe hawyi waku eweikaykay mekewat miit yt iwe'eg i rakat ehewowi. Mi'i tote ti toïne'en aru Aipotypot Iesui eipy'asetpe i'ewyte uipā'āu toïne'en eiwywo. Mi'i hawyi waku mekewat to'ywot ehary'i wywuwat get hat eweināpin kahato – Pyno koitywy ahiag wanuat ereïne'en waku wato'e tope. Mi'i hawyi mono etoiat ro eminug sa'ag ma'ato yt etoiat i ewaire waire hap pote iku'uro rakat no ereïne'en waku wato'e tope. ⁵ Ma'ato – Yt atoiat i uiwaire hap to'e pote waku wato'e Iesui pe – Pyno waku mi'i miit piit ahiag mi'auka wo topyhu'at ma'ato waku mi'i miit pā'āu topyhu'at epo pe Iesui wuat'i e'at pe aikope Tupana toïne'en morekuat no hap tote waku wato'e. ⁶ Pyno yt eiwekyry'i tei'o mekewat miit minug sa'ag ete. Yt naku i kahato watuwehum mi'i tā nug hat ete katupono mekewat miit topyhu'at mani puk ewywuwat eipy'aset pe ma'ato eipe eweipyhu'at ipyre ewy. Mi'i pote aikotā watopag ipyre mani puk pe hawyi toimorem yne mani puk hap ewy mi'i hap ewy waku eweihap o mekewat miit sa'ag eipy'asetpyi hawyi ti aru eweipyhu'at miit wakuaria ewywuwat. Yt naku i hap yt mig hin i haria eipe. Pyno sa'awy'iwuaria Iuteuria tuwenō'ē ta'atuewānikaptia yi Esitu'in po kaipywiat turan i'atumi'u man iteneg nakat yn i'atumi'u yt kat i nem nakat ewy. ⁷ Mi'i ti yt kat i imoperup hap i'apuk hap nem nakat. Mi'i yt ipyp takat i mekwat i'atueman. Mi'i hap ewy koitywy aiwat aheman yt kat i ipyp hit hap imonem kuap hat. ⁸ Pyno to'iro Iesui enuk hap kape yt kat i ipyp takat man aimi'u wywo hap ewy e. Pyno ti aimopyp hap ewywuwat toïne'en mekewat mani puk ewywuwat mekewat aiwo'oma'at'i ma'at'i hap ewywuwat toïne'en. I'ewyte man teneg ewywuwat toïne'en mekewat aiwo'oky'e hap ewywuwat. Mi'i yn waku sa'awy'i aimi'u wo watuwētem ye Esitu pyi turan yt kat i mani puk watioto kuap pote. Mi'i man Tupana ehay pywo rakat yt kat i aheso hap wywo hap ewy. Mi'i man ewywuwat waku aimi'u wo katupono mekewat man puk aiwo'omopitpit hap ewywuwat aiwo'otu'uka hap ewywuwat wato'e sa'awy'i. Waku po'og Tupana ehay sese wahenoi miit'in me yt kat i miit'in ehay heso hap wywo. ⁹ Sa'awy'i atipo'oro uimiwan me eināpin hamuat – Yt naku i watunug aiwy ok sese wo Iesui mohey hat yt iwe'eg i sese rakat wuat'i ihainia wywuwat ieïne'en hat wuat'i haryporia wywo. ¹⁰ Tukupte'en aipy'asetpe mesuwat yi tote ma'ato i'atu kahato aiwyrria'in yt Iesui mohey i haria yt naku i nug haria. Mi'iria tukupte'en yne e'at aikope aikope watoïne'en hap tote ahewyry hap tote. Mi'iria minug ewywuwat yt naku i watunug katupono mi'iria wuat'i haryporia'in ihainia'in wywo ieïne'en haria. Ahekare'en sere'ak takaria tukupte'en mi'iria. Ahekat ky'ewi yn aima'at ma'at ne'i mi'iria wuat'i e'at pe. Mi'iria wuat'i tupanaria mo wuat minug mōtypot haria. Yt naku i watunug mi'iria ewywuwat ma'ato waku wati'atuekyi mi'iria Iesui mohey hap kape. Yt naku i watunug mi'iria ahewanīkaptia wo ma'ato po'og waku watiwesat mi'iria waku hap ewy. Ma'ato karāpe Iesui mohey hat watoïne'en hawyi yt naku i watunug ne aikotā mi'iria minug yt naku i hap ko'i ewywuwat. Ma'ato mi'iria ewywuwat watoïne'en yt naku i nug haria te waku – Iesui mohey haria mi'apiheg wo watopyhu'at. Yt naku i watunug ne yt naku i nug hap sa'awy'iwuat ewy Iesui mohey haria aito hawyi. ¹¹ Ma'ato – Ewetoiat ro meimuēwat ko'i katupono mi'i ewywuwat watoiat pote watoïne'en mesuwat yi tote waku pe.

Koitywy atipo'oro ewawi wētup sehay. Toïne'en eipy'asetpe yt nakuap i nug hat – Uito Iesui mohey hat e hat ma'ato wuat'i wywo toïne'en hewaire rakat mi'i hat ewywuwat yt

eweiwesat wesat tei'o i'ewyite yt erenuk tei'o iwywo. I'ewyite toĩne'en Iesui mohey hat ma'ato tupana iã'ãkap kape toiwẽpap te toimohey te miit'in minug tupana to'i – Uito Iesui mohey hat wy to'e pytkai waku mi'i miit kai waure wo waku watukupte'en. ¹² I'ewyite Iesui mohey hat ma'ato miit'in mohit tehay wuat hat toĩne'en ne i'ewyite sero'ok'e hat i'ewyite Iesui mohey hat ma'ato mahy kape toĩne'en imopẽ'ã rakat. ¹³ Mi'i hat waku watinãpin kahato aikotã sa'awy'i Tupana to'e miwan me – Eweihep to eipy'asetpiat yt naku i nug hat uimohey to'e pytkai e Tupana temiit'in me. Ma'ato irania'in mesuwarotiat yt Iesui mohey i haria yt kat hamo i mi'iria wati'atu'apiheg katupono Tupana yn mi'iria apiheg kuap hat. Ma'ato ti waku Iesui mohey haria yt naku i nug haria wati'atunãpin hãpyk yn wati'atu'apiheg mi'iria hap ewy waku e Tupana ahepe. Uito emu'e hat Pauru.

6

¹ Karãpe toĩne'en aipy'asetpe wu'uka hap ne'i aiwo'opiat irania'in Iesui mohey haria wywo. Mi'i hap e'at pe yt naku i kahato watioto mi'iria surara'in yt imohey i haria kape. Po'og waku mi'iria wati'atunug Tupana mõtypot yat kape Tupana mohey haria piat ikuap hamo sio waku sio yt hap kuap hamo. ² Meiũran aru aito Iesui emiit'in no watopyhu'at wuat'i miit'in airo hamo sio wakuat sio yt e hamuaria. Mi'i tã watunug mote aru waku mesup ta'yn wy aiwo'ope wo'ope wati'airo sio wẽtup ok tunug yt naku i sio yt hap kuap hamo e. ³ Ta'i mekewat e'at pe aru Tupana ainug temiit atipy piaria airo hamo uwe waku uwe yt e hamo wahenoĩ kuap mekewat e'at pe Tupana pe. Mi'i tã watunug kuap pote aru waku mesuwe i'ewyite wati'airo kat som waku kat som yt naku i. Waku wati'airo aipy'asetpiaria uwe aiwo'opat'ok hat hawyi waku watomohãpyk aiwu'uka hap ne'i. ⁴ Yt naku i watu'uka aiwo'ope ma'ato toĩne'en aiwu'uka hap pote yt naku i watikaykay surara'in aiwu'uka wu'uka hap monik hamo aiwo'opiat aiwo'oehay uka turan. ⁵ Ma'ato surara'in watikaykay mesuwarotiat aiwu'uka wu'uka hap monik hamo mi'i tã pote waku watuwemõti mekewat yt aiwe'eg i hap ne'i pupi yt uwe i eipy'asetpe iwe'eg nakat eiwu'uka hap moma hamo. Ma'ato Iesui mohey haria waku watikat aipy'asetpe wẽtup ok iwe'eg nakat aiwu'uka hap moma hamo waku uwe yt naku i e hamo. ⁶ Ma'ato wẽtup ok eiwy ok eheinyt'in ko'i ewetioto surara'in kape yt imohey i haria kape uwe waku uwe yt e hamo pote yt eiwe'eg hin i eipe. ⁷ Ma'ato eiwo'o'atu'uka hap kaipyi atikuap ta'yn yt ihãite i eiwo'oky'e hap ete. Mi'i hap kaipyi atikuap eipe porap te haria hap. Yt naku i ewetioto ehemiit morekuat yt Iesui mohey hat kape. Karã pe Iesui mohey hat aima'at yt naku i watioto surara kape po'og waku ima'at hat no watukupte'en. Po'og waku eweikupte'en waku imiero'ok wo po'og morekuat wo'opyhik hawe eweikupte'en.

⁸ Koitywy yt naku i wo'oma'at haria wo eweikupte'en. Yt naku i wo'oero'ok haria wo eweikupte'en uhyt'i'in mana'in. ⁹ Yt uwe i aru wo'oma'at'i ma'at'i hat toĩne'en aikope Tupana toĩne'en Morekuat nuat hap tote. Ewe'eg wo o eiwema'at hap pupi katupono eweikupte'en wuat'i haryporia wywo wuat'i ihainia wywo pote yt karãpe i put'ok'eweie Tupana etawa pe. I'ewyite yt uwe i mo wuat minug tupanaria mõtypot haria itote. Se'aito wywuat ieĩne'en hat sehary'i wywuat ieĩne'en hat yt uwe i aru itote. Haryporia'in e'aito wo haryporia te i'ewyite ihainia'in e'aito wo ihainia'in ne haria yt uwe i itote. ¹⁰ Sero'ok'e haria yt uwe i itote. Yt hegyi'at i rakaria yt uwe i. I'ewyite yt uwe i aru wo'eromopusu hat miit'in mohit hat itote. Yt uwe i – Uiano yn mo e hat i'ewyite imopẽ'ã rakat. ¹¹ Mi'i haria mi'i nug ewywuat haria sok aito sa'awy'i ma'ato koitywy Tupana timoweityk aiminug sa'ag ko'i aheko yt naku i nug hap sa'awy'iwuat. Mi'i hawyi ainug na'yn temiit sese wo. Koitywy yt kat i sa'ag Tupana tipuẽti aikai Aika'iwat Iesui miehakyera'at ko'i aito pote. Aika'iwat ainug na'yn Tupana wanuaria wo hawyi tutum Topã'ãu ahepe hawyi.

¹² Tukupte'en eipy'asetpe – Uito atunug uimiky'esat ewy e haria. Uimiky'esat ok tã yn atunug yne i'atu'e mi'iria. Pyno eiwe'eg wo o mio tã e haria pupi. I'atu kahato –

Aimiky'esat watunug hawyi waku topyhu'at wen ma'ato mi'i kape yn watuwanētup pote aimiky'esat nug eropat haria yn watopyhu'at hawyi yt Tupana miky'esat nug kuap haria hin i watopyhu'at. ¹³ I'ewyte irania'in eipy'asetpe — Uimi'u kat hap yn atunug neran at ka'ap yne e'at katupono mi'u yn aimowepit kuap hap e hat. Ma'ato eiwe'eg wo o mi'u mesuwarotiat wywo yn ei'ok hap. Mi'u waku kahato wen ma'ato mi'u yn watikat pote aima'at hap toïne'en katupono Tupana eropat hap yt watikat hin i. Meiūran aru Tupana timoma yne ahesy'at hap hawyi yt kan hamo i aimi'u kat hap. Yt eweikuap i kat hamo Tupana tunug aipiit apo. Ta'i toiky'esat aito teropat hamo i'ewyte toiky'esat aito toky'e haria. Toiky'esat aipiit towanuat e. Yt toiky'esat i aipiit watum yt iwe'eg i rakaria pe i'ewyte yt toiky'esat watum aipiit mi'u kat hap yn kape. Uiwyría'in waku watuwehum kahato Tupana kape aimi'u ete ma'ato yt naku i watunug mi'u ahētupana wo. Iesui Aika'iwat aipoi kuap kahato. Waku iwywo watikat aimi'u. Yne Tupana tum teran ahepe aimowepit hamuat. ¹⁴ Tupana tihep Aika'iwat Iesui gu'uro pyi. Mi'i hap ewy aito aihep gu'uro pyi tesaika hap wywo. ¹⁵ Karāpe watomohey Iesui hawyi wētup piit ewy aipiit Iesui piit wywo. Mi'i pote yt naku i watuwehik haryporia yt iwe'eg i rakat ete ihainia yt iwē'ēg i rakat ete kat pote ti watoïne'en Iesui piit ewywuāt pote. ¹⁶ Tupana yt tiky'esat hin i watum aipiit waire nug hamuat mesuwe watoïne'en hap. Sa'awy'i Tupana to'e — Uwe tuwehik haryporia ete hawyi wētup ok miit piit ewy topyhu'at iwywo e. Mi'i pote yt naku i watuwehik haryporia ihainia yt iwe'eg i rakat ete. Katupono mi'i tā watunug hawyi wētup ok piit ewy ra'yn watoïne'en Iesui piit yt ewy i ra'yn. Mi'i hawyi yt iwe'eg i rakat piit ewy watoïne'en. ¹⁷ Watomohey Aika'iwat imiky'esat ok tā pote watoïne'en Ipā'āu wywo i'ewyte aipā'āu wētup mā'āu ewywuāt topyhu'at iwat Ipā'āu yn. ¹⁸ Watoïne'en yt iwe'eg i rakat pote o watoïne'en pya ikai katupono aipiit minug sa'ag ky'esat hap toïne'en aika'iwat no. Watuwehik haryporia yt ahehary'i ete mi'i hawyi aipiit iwywo wētup piit topyhu'at hawyi heremo kahato yt Iesui piit ewy i aito. ¹⁹ Yt eweikuap i te aipiit Tupana mōtypot yat ewywuāt toïne'en hap. Tupana Pā'āu eiam aito hap yt eweikuap i te Tupana toïne'en aipiit pe hap. ²⁰ Aipiit yt aiwanuat i katupono koitywy Tupana wanuat watopyhu'at toiky'i'at ra'yn ha'up iwato kahato tutum toiky'i'at aipiit hamo. Pyno Tupana wat aipiit pote waku watum aipiit Tupana mōtypot hamo. Tupana mōtypot yat sese wo watum aipiit waku. Uito eināpin hat miwan miat Pauru.

7

¹ Ha'awyte eipe tawa Kurintiu piaria eweipo'oro uhowawi miwan apo'ei'e hamo sio waku ahehary'i sio yt ei'e hap. ² Ta'i waku kahato ahehary'i ma'ato wētup yn waku e. Mi'i hawyi waku watoïne'en ihary'i kahato rakano he'aito kahato rakano aheïne'en yne hawe. Mi'i tā ewetunug mote waku kahato eweikupte'en e. Mi'i tā ewetunug mote yt ehā'āg kuap i ahiag yt eiwe'eg i hap nug hamo. ³ Waku ereket ehary'i sese wywo yn. Waku etum epiit ehary'i pe yn ehary'i piit miky'esat ok tā. I'ewyte waku etum epiit e'aito pe e'aito piit miky'esat ewy. ⁴ Waku to'e — Uipiit uhehary'i wat yn e. I'ewyte waku to'e — Uipiit uhe'aito wat yn e. Yt naku i to'e — Uipiit yt ewat i pote yt atum i po'og uipiit epe yt naku i to'e e. ⁵ Yt naku i ihary'i wāi'e ne'i te'aito piat iky'esat turan e. I'ewyte yt naku i wāi'e ne'i ihainia tehary'i piat iky'esat turan e. Ma'ato ehehay teran Tupana wywo pote waku eiwo'opohep porap'i tuereto eiwo'opytyk hap ete e. Eiwo'opohep porap'i hawyi waku i ra'yn eiwo'omowepit katupono ahiag aru ehā'āg neran haype wētup haryporia wētup ihainia ky'esat hap ete e. ⁶ Pyno koitywy ahenoī teran uiwanētup hap ewy ma'ato ahenoī hap yn yt woroho'opo'oro hin i uhehay wo are. ⁷ Uito areïne'en yt ihary'i rakat i. Uito Pauru Tupana miky'esat ewy areïne'en are. Mi'i hap atipuēti waku kahato. Mi'i pote atiky'esat irania'in ui'ewy yt ihary'i i rakat i ewy ta'atuky'esat pote. Mi'i tā Tupana tiky'esat uito wen toī irania'in yt ui'ewy hin i katupono mi'iria ihary'i kahato rakaria wo Tupana tiky'esat. ⁸ Koitywy woroho'onāpin neran yt ihary'i rakat i te yt he'aito

rakat i te i'ewyte hiwu ko'i. Waku eweikupte'en eiweran aikotã ui'ewy eweiki'esat pote are'e. Po'og waku mi'i tã areïne'en are'e uiwanētup hawe. ⁹ Ma'ato — Atiky'esat kahato uhehary'i uhe'aito ewei'e eipy'a pe pote waku etat ro ewary e'aito emiky'esat ewy ma'ato Iesui mohey hat yn waku etat e. Po'og waku etat ehary'i e'aito Iesui mohey hat epiit miky'esat monik hamuat hap upi epiit miky'esat haty hap mekewat kyt'ok epy'a piat hap kai. ¹⁰ Koitywy woroho'onāpin he'aito rakaria iwary rakaria yt uito i wen ma'ato Tupana wo'onāpin hap ahenoi. Yt eweitoiat tei'o e'aito ehary'i e. ¹¹ Ma'ato eweitoiat pote ereïne'en o eweran kahato ra'yn yt he'aito i rakano yt ihary i rakano e. Mi'i hawyi etiky'esat e'aito emi'atoiat pote etat i emi'atoiat. Yt naku i kahato wehary'i atoiat hat no eweikupte'en uhyt'i'in e. ¹² Karāpe ehary'i yt Iesui mohey hat wo i toïne'en ma'ato o yt etoiat ne'i tei'o kat pote eky'esat hap toĩ ikai pote yt etoiat rei'o e. Yt naku i mi'i tã etunug e. ¹³ E'aito yt Iesui mohey hat i pytkai yt etoiat tei'o mi'i kat pote eky'esat hap toĩ ikai pote. ¹⁴ Watomohey Iesui hawyi yt naku i watoiat ahe'aito ahehary'i sa'awy'iwuat yt Iesui mohey hat i pote. Waku wahētup kahato Tupana pe ahe'aito ahehary'i ehakyera'at hamo katupono ahe'aito ahehary'i toïne'en yt pya hin i Tupana kai katupono Tupana Pã'āu eiam kahato aito pote. Waku aiwywo toïne'en Iesui mohey haria aito pote. Waku watoïne'en ahe'aito wywo ahehary'i wywo katupono wahenoi tuereto mi'iria pe Iesui mohey hap i'ewyte aimēpy'in ahaki'yt'in aha'yru'in yt pya hin i Tupana ehay aiwē pywiat kai. Mi'i pote mi'iria yt pya hin i tomohey hawyi Tosa'yru moherep haria aito pote. ¹⁵ Ma'ato ehary'i e'aito etoiat teran kahato yt imohey hat i pote yt he i tuete Iesui mohey epiat hap pote mi'i hawyi pyno waku ewei'e e'aito pe ehary'i pe etoiat teran me — Yt naku i ui'atoiat mimi mana yt atiky'esat i ma'ato ui'atoiat teran mote ui'atoiat ma'ato yt uimiky'esat ewy hin i ere'e o e. Katupono yt naku i watu'uka yn yt aiwo'o'ewy i imohey hap ete e. Tupana yt tiky'esat i aiwu'uka ahe'aito wywo ahehary'i wywo hap ma'ato toiky'esat kahato aiwo'oky'e aiwo'owese hap yn e. ¹⁶ Waku kahato watoïne'en ahehary'i wywo ahe'aito wywo hap. Ehary'i e'aito yt Iesui mohey hano i pytkai waku ereïne'en ne o iwywo e. Yt naku i watoiat ahehary'i ahe'aito yt Iesui mohey hat i pote. Waku aiwo'owese hap wywo aiwo'oky'e hap wywo watekyi ahe'aito ahehary'i Iesui kape imohey hamuat. Pyno waku pe watukupte'en ahehary'i ahe'aito wywo paa'ai'e hap wywo pote meiūran ti aru Iesui mohey haria wo te'eropyhu'at ahehay waku pe hawe. Iesui mohey haria sese watukupte'en pote watiky'e kuap ahehary'i ahe'aito Iesui kape imohey hamuat. Mi'i hawyi aiwese hap kaipyi ahepiat Iesui kuap hap kaipyi wati'atuekyi kuap ahehary'i ahe'aito Iesui mohey hap kape.

¹⁷ Mesup ti koitywy Tupana ai'airo Aika'iwat emiit sese wo. Waku kahato watoïne'en. Ma'ato mi'i pytkai aikotã sa'awy'i watoïne'en hap ewy te. Sa'awy'i Iuteu ywania aito pote mesup te Iuteu ywania watoïne'en e. Sa'awy'i tapyi'a ywania watoïne'en i'ewyte mesup te tapy'yia wo watoïne'en. Sa'awy'i watoïne'en wētup ok eropat hano pote watomohey Iesui hawyi mi'i hap ewy te topyhu'at re mesup koitywy heropat hat watoïne'en ne. Mi'i pote woroho'onāpin neran eipe Iesui mohey haria pakup ko'i Tupana mi'airo pakup ko'i. — Eweimohey Iesui hawyi waku eweikupte'en no aikotã watoïne'en watimohey iesui hap e'at pe ai'airo hap e'at pe hap ewy waku watukupte'en ne. ¹⁸ Iuteu ywania ereïne'en sa'awy'i pote ereïne'en Iuteu ywania te. Yt naku i etoiat e'ywania etimohey Iesui hawyi Tupana ekaykay tuwewawiat hawyi. Wētup ywania ereïne'en sa'awy'i pote pyno yt naku i ewei'e — Mesup uito Iesui mohey hat pote waku atoiat ui'ywania i'ewyte i'atueko ko'i yt naku i kahato mio tã wato'e. Tupana aikaykay tuwewawiat hawyi waku watoïne'en aipiit ewy aipotpap hap ewy aikaykay hap e'at pe ewy waku. ¹⁹ Yt naku i watuwemusín āpy sokpe tek Iuteuria eko ewy ne'i watimohey Iesui hawyi e. Waku watoïne'en ai'ywania ewy yn. ²⁰ Watomohey Iesui hawyi waku watoïne'en ne aimiit kawiano sa'awy'i hap e'at kai e. Yt naku i watoiat ahe'yi aipotpap aiko ahe'aito ahehary'i watomohey hawyi. Waku watoïne'en ne aikotã Tupana aikaykay hap e'at

pe hap ewy. Waku watukupte'en ne aipotpap hap wywo. Miit'in emiit no watoïne'en pote waku watoïne'en ne miit'in emiit no te ma'ato po'og waku sa'awy'i kai. Yt naku i watoiat aika'iwaria ahetu'isaria aiwyria'in ko'i Iesui watomohey hawyi. ²¹ Aika'iwaria yt nakuaria i pytkai waku watoïne'en i'atuwywo te i'atueropat hamuat. Yt kat i aika'iwat pote pyno waku watoïne'en ne aiweran aipotpap nug hap ewywuat ma'ato waku yne miit'in emiit no hat ewy watopyhu'at yne miit'in powyro hat no. Aiweteweru hap iwato pote iwato te topyhu'at watomohey hawyi. Waku wतिकat aiweteweru hap tum yne hamuat. Mi'i hawyi watum yne aiweteweru hap mesuwarotiararia pe hawyi Aika'iwat Atipy piat eropat hano po'og no watopyhu'at. ²² Wuat'i eropat haria wo watoïne'en Aipotypot Iesui aikaykay turan mi'i hawyi wuat'i eropat hat no watoïne'en ne ma'ato waku Iesui eropat hano watopyhu'at miit'in eropat hap upi. I'ewyte miit'in akag wo watoïne'en Iesui aikaykay turan hawyi waku miit'in akag wo re watopyhu'at ma'ato waku Iesui eropat hano te watopyhu'at miit'in akag aito pytkai. ²³ Katupono Aikiyi'at Iesui Tupana wano. Iwato kahato sa'up tutum aikiyi'at temiit'in nuat hamo. Mi'i pote yt naku i watopyhu'at yt naku i nug hap eko sa'ag eropat haria wo ne'i e. ²⁴ Uiwyrria'in uheinyt'in yt naku i aheko waku rakat watoiat katupono sa'awy'i Tupana aikaykay tuwewawi turan ai'ywania eko waku aheko waku i'atu kahato aiminug waku hap ewy. Yt naku i watoiat ai'ywania eko watimohey Iesui hawyi. Mi'i pote waku watoïne'en ne aheko wakuap nug haria wo Iesui watimohey hawyi.

²⁵ Woroho'onāpin neran kurum iwasu ko'i i'ewyte pī'ā makuptia ko'i yt he'aito i te rakaria yt iwary i te rakaria. Yt ihary'i rakat i uito pote woro'onāpin Tupana ehay uiwanētup hawiat ok tā ahenoi. ²⁶ Mesuwat e'at pe miit'in aikat kahato ai'auka teran haype Iesui mohey haria aito pote. Niatpo kahato aheïne'en hap. Mi'i pote are'e uiwanētup hap. Yt eweiky'esat i ehary'i eiwary pote waku eweikupte'en ui'ewy katupono irania'in i'atupy'ahak kahato ahete ahaty'ihaty'i kahato hatek takaria ewy iro pote aito. Mi'i pote niatpo kahato ahehary'i ahe'aito koitywy. ²⁷ Ma'ato — Atiky'esat kahato uhe'aito uhehary'i ewei'e pote pyno waku ehary'i etat kurum waku e'aito etat pī'ā are'e ma'ato yt ewei'e i pote waku yt etikat rei'o e'aito ehary'i hawyi waku uito ewy ereine'en are'e. Ewetat pote yt ewei'atoiat tei'o e'aito ehary'i ho'opot hap e'at pe katupono ahatek hap e'at mesup tawa Kurintiu piaria ai'auka teran haype pote. ²⁸ Ma'ato epakup te ereïne'en mote waku etikat ehary'i e'aito Tupana miky'esat ewy. Ma'ato — Yt atikat teran i wētup ok uhehary'i sa'awy'i wuat uhe'aito sa'awy'i wuat uruho'opot kahato e'at mesup pote ewei'e pote pyno waku pe eweikupte'en Tupana wanētup hawe. Ma'ato etat ehary'i e'aito kurum iwasu makuptia en mote i'ewyte waku pe eweikupte'en Tupana wanētup hawe e. Waku yne are. Mio miit'in ai'auka teran mote niatpo kahato ahe'aito ahehary'i watikat. Ma'ato etat pote waku ma'ato niatpo kahato aru etipuēti eho'opot hap mesup e'at pe turan. ²⁹ Uheinyt'in uiwy'ok ko'i yt pya hin i Aika'iwat aipok hap. Yt watikuap i kat e'at pe hut hap ma'ato tuut irane hap watikuap. Waku watiky'e kahato ahe'aito ahehary'i ma'ato mi'i pytkai waku po'og watunug Tupana miky'esat ewy ahe'aito ahehary'i miky'esat ko'i kai. Waku watiky'e Tupana koran aikotā Iesui mohey haria yt he'aito i te rakat yt iwary i te rakat ewy.

³⁰ Eiwe'eg wo o ehekare'en wywo katupono yne mesuwarotiat ahekat yt toïne'en mot'i i. Karāpe watat ipakup takat ahekare'en hawyi yt naku i wato'e aipy'a pe — Mio uito po'og irania'in kai katupono uhekat po'og ikahu irania'in kai yt naku i wato'e. Waku watuwehum Tupana miiium kape wen ma'ato yt naku i watomohey nei'o ahekat. Tupana kape yn waku watuwehum ahekat aipo pe hawyi. Waku watunug Tupana miky'esat ewy sio imiky'esat aimiky'esat sio yt sio imiky'esat aimowepit sio yt. Waku watunug imiky'esat sio watuwak sio yt katupono aiwak hap tokosap hawyi po'og aimowepit hap toïne'en. ³¹ Yt naku i mesuwarotiat kape yn watuwanētup at ka'ap katupono tuweityk meremo aimowepit hap ahe'aito hap aiwary hap aimiky'i'at ko'i

ahekare'en ko'i topap topap yne ma'ato aiminug Tupana kapiat toïne'en mot'i rakat yn waku aiwanētup hap aimowepit hap. Yt tuweityk kuap takat i.

³² Iesui mohey haria yt he'aito rakaria i yt iwary rakaria i te'eruanētup at ka'ap ta'atuka'iwat Iesui potpap nug hap kape ta'atuka'iwat mowepit hap kape yn. Waku mi'iria ewy watoïne'en po'og po'og mesuwe. ³³ Ma'ato iwary rakat tuwemowepit hap kape yn tuwanētup to'yat tomi'u tesokpe hap kape yn tuwanētup hawyi. ³⁴ Karāpe tuwanētup teran Tupana potpap kape turan toïne'en typy iwanētup hap Tupana mowepit hap i'ewyte tehary'i mowepit hap. Yt he'aito rakat i yt iwary rakat i Iesui mohey hat Toka'iwat potpap hap kape yn tuwanētup. Toiky'esat topiit Tupana wanuat yn. Toiky'esat aiwanētup Tupana kapiat hap yn i'ewyte Tupana Pā'āu miky'esat yn toiky'esat. Ma'ato he'aito kahato rakat iwary kahato rakat tuwanētup aikotā aikotā aru atimowepit uhe'aito uiwary to'e hap kape yn tuwanētup tomi'u kape to'yat kape tomēpyt'in kape at ka'ap hap ewy tuwanētup. ³⁵ Po'og waku ahe'aito kahato ahehary'i kahato hap. Woroho'onāpin neran eipowyro hamo. Atiky'esat kahato watunug Tupana miky'esat ewy hap po'og torania miky'esat nug hap kai. Mi'i pote mi'i hap ete sio ereïne'en e'aito sio yt rakano sio ereïne'en iwary rakano sio yt rakano atiky'esat eipe atipy piat eropat haria sese yt kat i eipyhyp Aipotpot potpap nug hap ete haria wo. ³⁶ Pyno mesup woroho'onāpin neran eipe. Ehaytuwy haryporia ihainia kawiat eiwo'oky'esat pote waku etat ehary'i wo e'aito wo. Ma'ato — Aho'opot kahato mesup yt kat i ai'yat i yt kat i aiko i yt kat i aimi'u ewei'e eiwo'ope pote — Waku po'og yt wato'okyi'at i te katupono ho'opot hap e'at mesup katupono aito Iesui mohey haria pote miit'in mikyry'i haria wo watopyhu'at. Pyno waku watoïne'en yt iwary i rakano yt he'aito rakano i mesup waku ewei'e eiwo'ope. Mi'i hawyi waku eweikupte'en yt iwary i rakat ewy yt he'aito i rakat ewy. Meiūran ma'ato eiwo'okyi'at teran mote pyno waku eiwo'okyi'at eiwo'okoka'at e Tupana. Mi'i hawyi waku eweikupte'en he'aito iwary rakano Iesui mohey haria eipe pote. ³⁷ Pyno — Yt karāpe i uhehary'i e hat yt toiky'esat i pote waku yt iwary i topyhu'at e. Mi'i hat yt i'aparap i Tupana pe katupono toi'akit kuap topiit miky'esat. ³⁸ Waku ahehary'i ahe'aito. Waku watuwehum Tupana pe ahe'aito ahehary'i miium hap ete. I'ewyte yt kat i ahe'aito pote yt kat i ahehary'i pote mi'i hap i'ewyte waku watuwehum Tupana pe katupono uito ewy eweikupte'en mote. Uiwanētup hawe po'og waku uito ewy katupono wahewyry kahato Tupana ehay moherep hamo. Uito ti Pauru. ³⁹ Mana'in uhyt'i'in waku e'aito ehary'i wētup ok kahato yn iku'uro hap kape e. Ma'ato iku'uro hawyi yt uwe wano i ra'yn ereïne'en neran mote waku ma'ato etiky'esat ipakup hawyi waku etat wētup ok emiky'esat Iesui mohey hat yt he'aito rakat i ewywuat Iesui mohey hat yn waku yt iwary rakat i yt he'aito rakat i waku etat e. ⁴⁰ Ma'ato uiwanētup hawe waku po'og mana'in hiwu wo eweikupte'en eweiky'esat pote. Tupana Pā'āu tuwanētup i'ewyte uiwanētup hap ewy hap yt atikuap i ma'ato mio tā are'e uiwanētup hawyi Tupana yt to'e i waku hiwu tukupte'en hiwu wo yt e i te atikuap teran pytkai. Pyno uito ti eimu'e hat Pauru.

8

¹ Mesup woroho'onāpin neran tupanaria iā'ākap mōtypot hap mi'u ete mekewat wewato ahup auka tupanaria iā'ākap e'at piat ko'i ete. Pyno mesuwat uimienoi kuap haria ra'yn eipe ma'ato ti ahenoi pakup i teran ehepe ikuap i hamo. Pyno Uwe uwe to'e topy'a pe — Uito po'og atikuap tuwemowato teran tuwewanētup hawe ma'ato tuwema'at haype katupono yt uwe i mimu'e wo topyhu'at i'ewyte yt uwe i wy wo toïne'en. Ma'ato uwe uwe to'e topy'a pe — Miit'in ky'e hat areïne'en neran mi'i e hat Tupana mipowyro topyhu'at hawyi yt aima'at kuap i rakat toïne'en. ² Mi'i tupono karāpe — Uito po'og atikuap e hat put'ok'e ahete hawyi yt aiwe'eg i hap topyhu'at katupono mesuwat yi totiat yt uwe i topyhu'at ikuap yne hat. Mi'i tupono waku watopyhu'at — Atikuap teran e haria wo — Uimu'e ro e haria wo. ³ Pyno Tupana kuap teran haria yn aru Tupana kuap

haria te'eropyhu'at. I'ewyte Tupana ky'e haria yn ni aru Tupana kuap haria tukupte'en e. ⁴ Mi'i tupono ahenoi pakup i ra'yn aikotã tupana iã'ãkap mōtypot haria mi'u etiat. Pyno koitywy watikuap ta'yn mesuwarotiat mo wuat minug ko'i tupana ko'i yt Tupana sese hin i hap tukupte'en ma'ato aria'yp nu yi kawiat yn tukupte'en. Mi'i tupono ti koitywy watikuap ta'yn tupanaria miit'in mo wuat minug ko'i yt kat hamo i tupana wo tukupte'en katupono yt kat i ieĩne'en hap ipuo hap watikuap. Ma'ato wētup ok yn Tupana Sese toĩne'en. Mi'i ti atipy piat wuat'i e'at piat ieĩne'en hat. Pyno irania'in tupana mesuwatrotiat yi kawiat nu kawiat hap ko'i yt Tupana hin i. ⁵ Uruetupanaria at waty waikiru ko'i i'atu'e. Irania'in – Uruetupanaria mesuwarotiat gupte'en haria i'atu'e. I'atu kahato iã'ãkap ko'i pe – Uruetupanaria uruka'iwaria i'atu'e mesuwarotiaria. ⁶ Ma'ato Tupana sese toĩne'en wētup yn Mi'i wato'e. Tupana ti Ainug hat Ai'ywot wato'e. Mi'i ti wuat'i nug hat wato'e. Mi'i yn Aimoeĩne'en hat wētup yn Aipotypot wato'e. Aika'iwat ti Iesui e hap het rakat wato'e. Tupana tunug yne topo wo aimoeĩne'en hap wato'e. ⁷ Yt aheso hin i wuat'i miit'in tikuap ai'e hap pywo rakat. Tukupte'en aipy'asetpe Iesui mohey pakup haria. Mi'iria sa'awy'i ta'atumohey kahato tupanaria miit minug ko'i. Mi'i pote mesup te ta'atuwanētup hawe – Mekewat iã'ãkap uimimohey sa'awy'iwuat wētup Tupana wo toĩne'en yt Tupana wo toĩne'en hin i pytkai. Katupono Tupana Sese yn toĩne'en Tupana wo. Mi'i hawyi mi'u pu'i ta'atuky'i'at pote – Pyno etum apo mesuwat pu'i ehētupanaria pe sio yt i'atu'e pu'i weneru haria pe. Ta'i Tupana iã'ãkap mōtypot hap yne mesuwat pu'i'atu'e hawyi mekewat Iesui mohey haira – Pyno yt atiky'esat i emiweneru hap ko'i i'atu'e. – Ta'i urumium na'yn tupanaria iã'ãkap pe i'atu'e pote te'eruwemōti kahato i'u hap ete Iesui mohey haria pakup pote – Yt atu'u i i'atu'e. ⁸ Ma'ato yt aimi'u kaipyi i aimohun hap topyhu'at e Iesui. Yt watu'u i pote waku watopyhu'at Tupana wanētup hawe. Watu'u teran mote waku Tupana wanētup hawe. Tupana yt tuwehum i aheko mi'u u hap kape. Yt ai'apiheg hin i sio watu'u sio yt. Watuwehum Tupana kape aimi'u watu'u turan mote waku pe watoĩne'en Tupana wanētup hawe. ⁹ Ewe'eg wo o karãpe etu'u tupanaria miit minug ko'i mōtypot hap mi'u turan. Toĩne'en ekai Iesui mohey hat pakup – Yt etu'u tei'o tupanaria mōtypot hamuat mium u hap ete i'atu'e pote pyno yt etu'u tei'o. Etu'u pote – Yt etu'u tei'o e haria te'eruwemōti etu'u hap turan Iesui mohey haria yt itag i te rakaria Iesui mohey hap ete pote. Mi'i hawyi i'aparap hat ereĩne'en i'atuwanētup hawe. ¹⁰ Pywo watikuap ta'yn tukupte'en kahato miit'in – Yt naku i etu'u mi'u pu'i tupanaria mōtypot kapiat mium e haria ta'atumohey Iesui pytkai. Ta'atumohey te ta'atuwanētup hawe tupanaria tukupte'en hap. Ma'ato aito watikuap Tupana wanētup hawe – Waku etu'u yne mi'u ko'i e ma'ato watu'u Iesui mohey hat pakup ehamo pote meiūran – Pyno waku watomohey tupanaria i'ewyte i'atu'e ta'atuwanētup hawe e. Mi'i hawyi teke tupanaria mōtypot yat pe aikope toĩne'en mi'u iã'ãkap kapiat mium ko'i hap kape hawyi tutu'u itote yt iwe'eg i hat ewy katupono ta'akasa aito i'u hap ete ai'yat pe sa'awy'i pote. ¹¹ Iesui mohey pakup hat yt hesaika i rakat tukupte'en Iesui mohey hap ete mi'i pote yt naku i watima'at mi'iria – Watu'u yne mi'u ai'e hap wywo katupono mi'iria yt kat i mi'u tupanaria mōtypot mi'u u haria tukupte'en katupno ta'atuwanētup hawe tupanaria Tupana wo tukupte'en ne. Watikuap ta'yn yt kat i tupana ko'i mesuwarotiat hap. Ma'ato aiwyria'in Iesui mohey pakup haria ta'atuwanētup tupana nu kawiat ihaĩte rakaria tukupte'en. Yt naku i pyno watu'u tupana ko'i mōtypot hap mi'i Iesui mohey pakup takaria ehamo katupono meremo ta'atu'atoiat Iesui hawyi te'era'aipok i i'atuetupana ran ko'i kape mekewat mi'u ta'atu'u aito ewy hawyi e. ¹² Aika'iwat Iesui iku'uro mio tã e haria ehakyera'at hamo. Ma'ato watu'u yne hap kaipyi Iesui mohey haria pakup takaria te'era'aipok tupana iã'ãkap yat kape pote aiwy ma'at hat no watoĩne'en i'ewyte Aika'iwat Iesui ma'at hat no watoĩne'en katupono yt nakuat i yt ta'atumohey kahato i te turan watu'u i'atupy'asetpe mo wuat minug tupanaria mōtypot hap mi'u katupono haty kahato mi'iria ete watu'u

pote. ¹³ Pyno uito yt karãpe i atu'u mi'u pu'i mekewat uipotma'at hap pupi katupono yt atiky'esat i uivy'ok wētup ok Iesui mohey pakup hat ma'at hano areĩne'en. Yt atima'at reran i uheywyt uheinyt uheyke'et pote — Waku atoiat mi'u pu'i tupanaria mōtypot hap areĩne'en i'atuwywo turan are'e yn uipy'a pe.

Uito ti Pauru eimu'e hat Iesui etiat.

9

¹ Ta'i uito Pauru Tupana emiit sese imipo'oro tehay moherep hamuat. Yt kat i uiwete-weru hap miit'in po pe pote areĩne'en Iesui emiit no yn. Yt uwe i uipyhyp kuap kat pote yt uwe po pe i areĩne'en. Yt uwe i to'e kuap uhepe — Etum uhepe mekewat eweteweru hap hawyi waku ereto Tupana ehay moherep hamo yt ta'atu'e kuap i katupono yt kat i atipuru miit'in kaipyi pote. Aika'iwat Iesui uinug tomipo'oro tehay moherep hamuat. Mekewat e'at pe ara'akasa Iesui uheha wo hawyi Aika'iwat uipo'oro ehawawi tehay moherep hamo. Mi'i hawyi Aika'iwat mohey haria eweikupte'en uhehay upi. ² Mi'i hap kaipyi eweikuap Tupana uipo'oro hap. Ma'ato irania'in yt ipywo i Tupana uipo'oro hap ma'ato eipe eweipywo katupono uiwē pyi Aika'iwat Iesui aimoieĩne'en hat uhehay pyi einug ipakup takaria wo. Mesup koitywy eweikupte'en Iesui mohey haria wētup miit ewy iwywo eweikupte'en. Mi'i kaipyi eweimohey Tupana potpo'oro wuat areĩne'en hap. ³ Tukupte'en ma'ato — Pauru yt Tupana mipo'oro ewy hin i i'atu'e. Yt mekewat 12 ok takaria ewy hin i i'atu'e to'ope ma'ato mi'iria atiwesat — Uito rat Tupana mipo'oro sese are. ⁴ Areĩne'en Iesui potpo'ororia 12 ok takaria ewywuwat uito are'e. Mi'i pote atiky'esat pote waku atunug i'atuminug ewywuwat are. Atiky'esat pote waku atipo'oro uimimu'eria uipo'i hamo katupono Iesui potmu'eria 12 ok takaria sa'up ta'atupuēti ta'atumimu'eria miium kaipyi. Uito Pauru i'ewyte atiky'esat mi'u eikai pote waku ahētup sa'up eipo pywiat eimu'e hamuat wen ma'ato — Atiky'esat eimimu'e hap sa'up uipo'i ro yt are'e hin i ehepe. ⁵ Aika'iwat potmu'e Peteru ihary'i rakat toĩne'en i'ewyte Aika'iwat Iesui ywyt Tiaku i'ewyte toĩne'en ihary'i. Mi'iria tuwat i'atu'aito wywo i'atuewyry hap upi Tupana ehay moherep hamo ma'ato uito yt kat i uhehary'i mi'iria ewy ma'ato atiky'esat pote waku atat uhehary'i. ⁶ Aiwy Panape i'ewyte uito urupotpap kahato urupo wo aimi'u kyi'at hamo ahesokpe kyi'at hamo mi'i tā. ⁷ Surara'in ni mesuwat yi tote tenuk kahato topo'oro hat surara akag kaipyi. Toĩne'en i'atuesurara akag miium i'atuesokpe i'atuewyry hamuat. Yt i'atupotpap hin i ta'atupo wo mekewat kyi'at hamo. Ma'ato uruto uruwewiat urupotpap kaipyi urutenuk hap toĩne'en. Go nug haria yt mi'i tā hin i katupono ta'atumikoi kaipyi te'erenuk. Ta'atumikoi ypia kaipyi te'eresapo u ra'yn. I'ewyte ta'atuhūria emĩ hy kaipyi te'erenuk. I'atupotpap hap ti mi'iria poi hamo toĩne'en. Ma'ato uito i'ewyte Tupana ehay moherep hat Panãpe yt mi'iria ewy hin i urutukupte'en. ⁸ Pyno ahenoi wētup ehepe Tupana ehay kaipyi. ⁹ Mio tā e Tupana sa'awy'iwuat miwan me Musei wē pyi ihay — Yt naku i watikytyt aihū wewato ahup ipotpap turan e. Yt naku i watiwēpo'i po'i ne'i awati iã'yi akit akit turan e. Yt naku i mi'i turan watiwēpo'ipo'i ne'i. Waku tenuk awati eha'ok topy wuat turan topotpap popuo aihū wewato ahup e Tupana Musei pe ainãpin hawe. Pyno Tupana tuwanētup kahato aihū hesy'at hap kape. ¹⁰ Ma'ato topotpap nug haria topotpo'ororia poi hamuat ete uruesy'at pote uruipo'i hap ete mio tā e Tupana. — Waku watipoi aihūria ta'atupotpap nug hap popuo i'ewyte waku watipoi aipotpap nug haria e. I'ewyte aikotã ikoi hat ewy i'ewyte i'atunug hat ewy ta'atumikoi kaipyi te'erenuk kahato. Mi'i hap ewy hut hap kape i'atupotpap. Ta'atuhekatup haype aikotã i'atag tomikoi hepamo hap ewy. ¹¹ Karãpe watikoi mani hawyi waku watunug u'i aihemani i'ok hawyi. Mi'i hap ewy kahato waku aimikoi Tupana ehay kaipyi watenuk eimu'e hap Tupana ehay etiat sa'up kaipyi waku urutenuk hap ewy e. Niatpo kahato mani koi hap ma'ato itag hawyi u'i kahato watipuēti aipotpap sa'awy'iwuat kai. Mi'i hap ewywuwat kahato eimu'e hap Tupana ehay koi hap. ¹² Irania'in eimu'e haria eweipo'i kahato. Ma'ato — Yt karãpe i urupo'i ro uruto'e ehepe. Eweikuap kat pote pyno ahenoi

ehepe. Yt uruiky'esat i ei'e hap eiwanētup hawe — Aimi'u ky'ewi ne'i aimu'e ahekat ky'ewi ne'i aimu'e sehay wakuat ete Pauru Panape ewei'e hap. Mi'i pote urupotpap at ka'ap urupo wo urusa'up puēti hamo. Uruho'opot kahato yat sokpe kawiat nug hap ete urumi'u ky'i'at hamo yt uruiky'esat i ei'okpe tote urutenuk haype pote. ¹³ Sa'awy'iwuaria Tupana mōtypot yat piaria pa'i ko'i te'erenuk miit'in miium kaipyi i'atuhū Tupana kapiat i'atumiwuk kapiat ete. Te'erenuk ta'atuhep ipu'i kā'ã mekewat nu kawiat aihū wuk hap eiam kaipyi te'erenuk hamo. Pa'i ko'i mi'i tã sa'awy'i ta'atupuēti ta'atumi'u. ¹⁴ Mi'i hap ewy Tupana aināpin mesup — Eweipoi ro eimu'e haria e. Eweimō'ē emi'u uhehay wakuat moherep haria pe uimiky'esat ok tã e Tupana. ¹⁵ Ma'ato sa'awy'i eimu'e turan yt atikat i uipoi hamuat. Yt kat i sa'up atikat. Eimu'e hap sa'up yt atiky'esat i te. Koitywy atunug mesuwat uimiwan yt kat i ahētup eikaipyi mesuwat uimiwan me. Yt atiky'esat i sa'up eikaipyi eimu'e hap sa'up. Po'og waku uiku'uro areñe'en yt eimipoi i wywo te areñe'en. Yt atiky'esat i ekat. Yt kat i uheso hap uhehay ete. Eweimō'ē uhepe pote koitywy yt atikat i te pã. ¹⁶ Ati'atumu'e kahato miit'in Iesui etiat ma'ato yt uimimu'eria ekat ky'ewi i ati'atumu'e mi'iria i'ewyte yt uimōtypot hap ky'ewi i ati'atumu'e miit'in. Eweikuap apo kat pote ati'atumu'e miit'in Iesui ete hap. Pyno ahenoi ehepe Iesui uipo'oro miit'in mu'e hamo mi'i pote ati'atumu'e wuat'i ywania Iesui uipo'oro hap ewy. Iesui ehay ikahu rakat ete yt ati'atumu'e i miit'in mote Tupana mi'apiheg wo areñe'en aru. ¹⁷ I'ewyte yt arepo'oro i Iesui ehay moherep hamo yt uimiky'esat ewy hin i. Ma'ato uipo'oro hat miky'esat ewy woroho'omu'e. Ma'ato arepo'oro ne'i pote mi'i hawyi atiky'esat sa'up eikaipyi. Ma'ato yt atiky'esat i sa'up eikai katupono yt uipo'oro i eipe. Ma'ato Tupana uipo'oro yt uimiky'esat ewy hin i ma'ato — Etunug o e Tupana uhepe pote waroho'omu'e. Mi'i atunug mote uimohey Tupana inug hap ete. ¹⁸ Yt ha'up ky'ewi i woroho'omu'e pã. Uha'up sese ti ehapiat Tupana kuap hap. Yt eikat ky'ewi i ma'ato woroho'omu'e. Yt ekat ky'ewi i atimoherep ehepe Iesui etiat ikahu rakat sehay. Atiky'esat ha'up eikai uipotpap sa'up Tupana ehay wakuat moherep hap sa'up pote waku ahētup Tupana wanētup hawe ma'ato yt ahētup i te mi'i hap ete. ¹⁹ Yt uwe i uiky'i'at kuap sa'up mo are. Yt uwe i — Urumu'e ro urumiky'esat ewywuwat pote sa'up iwato urutum epe Pauru e haria. Uito ti Tupana miky'i'at uito are. Tupana po pyi yn arenuk teren. Yt kat i miit'in wanētup hap uikai ma'ato Tupana wanētup hap wywo yn woroho'omu'e are. Yt kat i eikat ky'ewi hap wywo woroho'omu'e. Uito areñe'en wuat'i miit'in eropat hat katupono atekyi teran wuat'i miit'in Iesui kape pote.

²⁰ Ati'atuekyi teran kahato uiwyrria'in Iuteuria Iesui mohey hap hamo. Mi'i pote i'atupy'asetpe areñe'en Iuteu ywania wo — Uito ti Iuteu yn are'e i'atuepe. Mi'i hawyi i'atueko Iuteuria eko nug hat areñe'en i'atupy'asetpiat areñe'en turan. I'ewyte karāpe areñe'en Musei mienoi moherep haria py'asetpe mi'i hawyi atimoherep Iesui i'atuepe Musei miwan kaipyi. Musei aināpin hap nug hat ewy areñe'en mi'iria py'asetpe i'atuekyi Iesui kape. ²¹ Karāpe irania'in ywania py'asetpe areñe'en mi'i hawyi irania'in ywania eko wakuat ewy atunug. Areñe'en mi'iria ewywuwat. Areñe'en wētup ywania py'astpe pote yt atunug i ui'ywania Iuteuria eko ewy ma'ato i'atueko wakuat yne rakat atunug. Mi'i hap atunug katupono mi'iria atiky'esat kahato Iesui mohey haria torania hap. Mi'i hap yn atunug Iesui kapiat miit'in ekyi hamo. ²² Karāpeñ areñe'en Iesui mohey haria yt hesaika rakaria i te tokpe mi'i hawyi paa'e hat areñe'en ei'ewy uito are'e i'atumesaika imohey hap ete hamo. Mi'i kai aho'osat Iesui mohey hanuaria. ²³ Ati'atumu'e kahato mi'iria Iesui ehay wakuat ete. I'atuwyrria'in wo areñe'en i'atumu'e hamo. Mi'i hap ahenoi yne hawyi Tupana mipoityro wo mi'iria tukupte'en i'ewyte uito.

²⁴ Ahetama puo tukupte'en wo'oiã'ãg haria mesuwat seput hap ete uwe po'og ihyha hap kuap hamo. I'atu kahato teput to'o'ewy'ewy ma'ato wētup yn po'og ihyha hat yn topyhu'at morekuat miium sa'up sat hat no. Pyno waku watuweput hāpyk kahato mekewat morekuat miium sa'upsat hamo. ²⁵ Wo'o'iã'ãg haria seput haria sa'awy'i ta'a-

tupiitmoesaika kahato. Yne e'at pe teput at i'atuhya hamo. Mi'i hawyi wētup topyhu'at po'og torania kai hawyi mi'i hat pe morekuat tum to'akag painug hap ewywuāt — Mi'i seput hat po'og e hamo. Ahetama puo morekuat tum to'akag painug hap mohyt kawiāt po'og seput kuap hat pe. Wētup e'at hawyi igag na'yn. Mi'i hap ewy Tupana tum aru ahepe aipainug hap ai'akag totiat ma'ato mi'i ti yt igag i rakat toīne'en. Wuat'i e'at piat ikahu rakat sese. ²⁶ Mi'i hap ewy waku watomohey hāpyk kahato Aipotypot Iesui haty wo. Uito Pauru surara ewywuāt ipiit heg nakat ewywuāt mekwat wo'o'ahykahyk hat ewywuāt hāpyk kahato uito. Atu'uka aikotā ikuap kahato hat hepap hat uka hap ewy yt arekyry popuo i atu'uka. ²⁷ Ahetamā puo wato'o'ia'āg wu'uka hap ete. Mi'i watunug at pote watuwemoesaika kahato aipiit. Yt miky'esat ewy i haty hap ma'ato watimopokuat aipiit. Mi'i hat ewy areīne'en uito. Ma'ato Tupana ehay moherep hap ete uipiit yt ipap i pytkai atunug. Karāpe wētup ok yi kai ne'i ra'yn watu'uka hap ete mi'i hawyi tuwemōti. Ma'ato uito mi'i hat ewy yt areīne'en neran i Tupana ehay moherep hap ete. Areīne'en neran po'og hesaika rakat ewy. Mi'i hap ewy karāpe are'e irania'in me — To'iro waku Iesui upi watuwat are'e ma'ato mi'i pytkai yt areto i Iesui upi pote uito i'ewyte aremōti. Wāi'are uipiit miky'esat sa'ag ete yt atiky'esat i Uipo'oro hat to'e uhepe aru — Sa'ag nug hat en e hap yt atiky'est hin i aru Iesui e hap. Uito ti uipiit miky'esat monik hat Pauru.

10

¹Ui'ywania woroho'omu'e teran i ra'yn aha'ase'i'in sa'awy'iwuāt ete. Sa'awy'i te turan aha'ase'i Musei upi tuwat ai'ywania wanīkaptia po pyi. Mi'i hawyi Tupana ti'atupyhyp surara'in i'atuewanīkaptia i'atumohan haria. Mi'i hawyi toipo'oro ywyhig temiit'in apykok hamo y'ahig i'atuewry hap moherep hamo. ²Mi'i hawyi tutunug mu'ap ihyemui'a wato sakpo ihyemui'a Hup e hap het rakat sakpo. Mi'i hawyi y'y wehy'okmōi hap sakpo tuwat y'y py'asetpuo Tupana pu'ap upi. Mi'i hawyi ywyhig mekwat wanīkaptia pyhyp hap hewry i'atuupi. Mi'i hawyi Tupana ti'atuset'ok ta'yn eipe Musei upiaria e. ³Mi'i hawyi tuwat yahig sakpo. I'atumi'u wuat man atipy piaria mi'u toīne'en itote. Te'erenuk kahato yne e'at Tupana miium man ete. ⁴I'ewyte tutum tesaika hap wywo y'y wakuat nu wato kaipyi tuwētem ihy yne e'at pe. Koitywy watikuap ta'yn mekwat Nu wato Aika'iwat Iesui iā'ākap ewywuāt. ⁵Ma'ato yt naku i nug haria te'eropyhu'at yahig note e. Mi'i hawyi Tupana yt iwepit hin i mekwat i'atuminug sa'ag ete hawyi te'eropap kahato yahig note kowo'i kowo'i moi mi'auka wo ahu mi'auka wo aria mi'auka wo. ⁶Mi'i hawyi aito mesup mi'iria emiariru ko'i ewywuāt pote yt kan hamo i watunug yt naku i kat pote Tupana ti'atu'apiheg mi'iria aha'ase'i'in aimowe'eg hamuat i'atuminug sa'ag ko'i atoiat hamo e. ⁷Waku pyno watoken'ē kahato aha'ase'i'in etiat Tupanaria mug hap pupi. Waku watoiat tupanaria mōtypot hap katupono aha'ase'i'in timōtypot kahato mi'i ko'i aikotā to'e miwan hap ewy. Ai'ywania te'era'apyk mi'u u hamo sapo hy u hamo Tupana sa'ag wewato ahup iā'ākap mōtypot hamo hawyi hairu nug hamo. Mi'i hawyi i'atupoī'ām ta'atuetupanaria mōtypot hamo e. ⁸Mi'i hawyi haryporia'in ihainia'in to'ope to'ope inug sa'ag. Ta'atunug sa'ag hawyi te'eropap kahato sakpo 23000 miit hewo hewo yi tote iku'uro rakaria yt naku i nug haria. ⁹Mi'i hawyi yahig note ta'atumōpy'ahak teran Tupana ta'atuminug sa'ag wo. Ta'atuhā'āg kahato Tupana. Mi'i hawyi moi ko'i ti'atu'uka kahato mi'iria. ¹⁰I'atuehay sa'ag kahato — Emiium ko'i man yt ikahu hin i i'atu'e Tupana pe. Mi'i pote Tupana tipo'oro temiit atipy kaipyi i'atumoma hamo. Put'ok'e hawyi topap kahato ai'ywania sa'awy'iwuaria. Pyno waku aiwe'eg wo kahato waku watuwehum imiium ete ¹¹Yne mesuwarotiat ikahuro hamuat yt pya hin i ra'yn. Waku ahewry iwe'eg nakaria ewy. Waku watoken'ē aha'ase'i'in minug sa'awy'iwuāt pupi katupono aimowe'eg hamo Tupana tiwan aha'ase'i'in minug ko'i etiat. ¹²Yt naku i wato'e aiwanētup hawe — Uhesaika kahato Tupana mohey hap ete pote yt karāpe i aru ati'aparap Tupana pe yt naku i wato'e. Ewe'eg wo o mio tā ewei'e eipy'a pe pote

katupono mi'i e haria meremo ta'atu'aparap ta'atuiã'ãg hap yt naku i nug hamo put'ok'e hawyi — Imohey kahato hat areinẽ'ên i'atu'e ta'atuwanẽtup hawe pytkai. ¹³ Yne aito ahiag miiã'ãg ko'i aiwo'o'ewy'ewy. Ma'ato sa'awy'i Tupana to'e ahepe — Atipyhyp aru ehã'ãg hap pupi e. Mi'i pote yt karãpe sese i put'ok'e hã'ãg hap ehete po'og hesaika eikai katupono areĩne'en eiwywo eimoesaika hamo ehã'ãg hap pupi e. Mi'i hawyi ehesaika kahato eweikupte'en ehã'ãg hap sopo hamo e hawyi atum ehepe mu'ap haty'u wuat ipopywiat ewẽtem hamuat e Tupana. ¹⁴ Mi'i pote uiwyrria'in sese eipe yt eweimõtypot tei'o iã'ãkap ko'i. ¹⁵ Mi'i tã ewetunug mote we'eg haria wo eweikupte'en. I'ewyte atikuap uhehay upiat haria eipe sio yt hap ete e.

¹⁶ Karãpe watuwe'atunug watu'u sapo hy hamo kui'a piat i'ewyte man u hamo mi'i turan watuwehum kahato Tupana kape katupono aipoityro mi'i hap ete. Mi'i sapo hy Aika'iwat Iesui suu iã'ãkap kahato. Mi'i watu'u hu iã'ãkap hawyi imohey hap watimoherep kahato. Karãpe watipik mekewat man hawyi watu'u hawyi imohey haria watopyhu'at hap watimoherep miit'in me i'ewyte wẽtup piit ewy watoĩne'en hap watimoherep. ¹⁷ I'atu kahato aito Iesui mohey haria ma'ato mi'i pytkai wẽtup piit ewy watoĩne'en e. Mi'i hap ewy wẽtup a yn watipik pik man hawyi watenuk. Mi'i hawyi wẽtup a yn man watu'u Iesui pu'i pik'e hap moherep hap. ¹⁸ Uru'ywania Isareu ywania tum kahato ta'atuhũ Tupana pe. Mi'i hawyi pa'iria tiwuk ta'atuhũria i'atuwuk wuk hap heiam note. Iwyp kahato hawyi terenuk kahato ra'yn ta'atumium kaipyi Tupana piat ta'atumium pytkai. ¹⁹ Pyno ahenoi mekewat mi'u Isareu ywania miium ta'atuetupanaria imõtypot hap yt ihaĩte hin i. Mi'i pytkai ta'atu'u mi'u iku'uro rakat katupono iku'uro rakaria tupanaria pote. ²⁰ Ta'atuwuk ta'atuhũria i'atuiã'ãkap py'asetpe ma'ato iã'ãkap ko'i i'atuetupanaria yt ta'akasa hin i. Pywo ti yt Tupana sese kape hin i i'atumium ko'i ma'ato ahiagnia kape i'atumiwuk ko'i. Mi'i hawyi ahiag wyria'in kahato tukupte'en mi'iria. Yt naku i mi'i tã ewetunug eipe mi'iria eko ewy ne'i Iesui ekui'a sapo hy wo. ²¹ Mi'iria i'ewyte te'ere'y'u ahiagnia ehamo mekewat tupanaria mõtypot hap yparakai totiat. Yt naku i watunug i'atuminug ewy te katupono wẽtup sapo hy ra'yn aiwanuat. Aika'iwat Iesui ekui'a pyi ra'yn watenuk huu at hap ewywuwat watu'u waku rakat. ²² Ma'ato watu'u ahiagnia ekui'a pyi i'ewyte Aika'iwat ekui'a pyi hawyi waku aiwe'eg wo katupono Aika'iwat tiky'esat aito towanuat hap yn. Ihay'ywywi mi'i tã watunug pote. Waku aiwe'eg wo kahato katupono Aika'iwat po'og hesaika aikai. Waku watoken'ẽ Aika'iwat ai'apiheg hap pupi uiwyrria'in Tupana sa'aru'in saki'yt'in aito pote.

²³ Waku watunug yne aimiky'esat ok tã i'atu'e to'ope irania'in Iesui mohey haria ta'atueso popuo. Mi'i pote are'e i'atuepe — Aimiky'esat waku pote pyno waku watunug ma'ato aimiky'esat yt naku i pote yt naku i watunug. Aimiky'esat miit'in powyro hap pote waku watunug are'e i'atuepe. ²⁴ Yt naku i aimiky'esat yn watunug waku pytkai are'e i'atuepe. Waku po'og irania'in miky'esat watunug aiwepowyro hap kai. ²⁵ Karãpe irania'in terut ahowawi mi'u pu'i waku watu'u yne imiium. Yt naku i wato'e — Eti'auka apo mesuwat ehũ iã'ãkap mõtypot hamo mehĩ mana sio yt wato'e ne'i. ²⁶ Yt naku i mio tã ewei'e mi'u erut hat pe katupono Tupana tunug yne pu'i mesuwat aipytyp nug hap mywo te i'ewyte aihũria yne Tupana wanuat topyhu'at. ²⁷ Mi'i hawyi wẽtup ok yt imohey i hat to'e ahepe — To'iro ui'yat kape ahenuk hamo e hawyi waku ereto etiky'esat pote. Ma'ato waku put'ok'ere hawyi erenuk kahato imiium ok tã e. Yt ere'e tei'o tope — Ètum na'yn apo meiũwat mi'u iã'ãkap mõtypot hamo uhyt mana yt apo'ere tei'o ma'ato etu'u yt kat i haty ewanẽtup hawiat wywo yn waku. ²⁸ Ma'ato erenuk turan wẽtup ok to'e epe — Etikuap apo Tupana iã'ãkap mõtypot hamuat mi'u pu'i watu'u hap uhyt e pote — Yt atikuap hin i mi'i hap waku ewei'e i'atuepe. Mi'i hawyi — Pyno yt atu'u i po'og katupono yt naku i watu'u mi'i tã e hat ehamo ma'ato etu'u pote haty kahato topyhu'at ewanẽtup hawe i'ewyte mekewat miit itotiararia pe i'aparap hat wo en eropyhu'at ihamo etu'u pote. ²⁹ Yt aiwo'oewy hin i aimi'u u hap eko ete e. Ma'ato waku watu'u aiwanẽtup

hawe wen ma'ato mekewat miit – Yt naku i watu'u e hat ehamo yt naku i watu'u. Ma'ato irania'in itotiaría Iesui mohey haria – Waku watu'u Tupana miium e haria tukupte'en eipy'asetpe pote waku yne aimi'u wo watuwehum kuap Tupana kape pote waku etu'u e Iesui Aika'iwat ahepe. Pywo kahato mi'i tā wen ma'ato yt naku i – Yt naku i watu'u e hat ehamo katupono yt naku i watu'uka ahehay wo irania'in Iesui mohey haria wywo – Waku watu'u yt naku i watu'u e hap ko'i etiat. ³⁰ Watenuk turan waku wato'e Tupana pe – Urutuwehum kahato epe Tupana emiium urumi'u wo waku wato'e Tupana pe. Mi'i hap ewy watunug mote yt naku i wato'e wētup ok – En yt naku i katupono etu'u mekewat mi'u yt naku i mio tā wato'e katupono tuwehum tenuk turan Tupana kape hap wywo tutu'u pote. ³¹ Pyno kat ko'i kat ko'i watunug waku watunug mi'i torania Tupana mōtypot hamo sio watenuk sio wate'y'u sio watuwepotpap Tupana mōtypot hap yn waku aiwanētup hawe. Ta'i kat ko'i kat ko'i watunug turan waku watuwehum Tupana kape. ³² Waku aheñe'en yt uwe ma'at hano i. Waku watopyhu'at yt Iuteu ywania aparap hano i. Yt naku i Iesui mohey hap auka hat watopyhu'at aiminug ko'i kaipyi. I'ewyte irania'in ywania aparap hano yt naku i watopyhu'at. Yt naku i watoñe'en Iesui mohey haria Tupana yat piaria ma'at hat ne'i. ³³ Uito Pauru arewy'inug neran yne uiminug wakuap mo yn.

11

¹ Pyno waku eiweha'at uhowawi ui'ewywuat eweipyhu'at katupono uito Aika'iwat Iesui iā'ākap kahato uito imiky'esat ewy yn atunug neran are. ² Pywo pe ti arehum kahato ehete uipotmu'eria katupono yt uiwaure hin i eipe uimienoi upi kahato eweikupte'en. Ha'awyte woroho'omu'e kahato Iesui moherep hap ete. Mi'i hawyi areto ra'yn ma'ato yt eweiwaure hin i uimiatoiat i'ewyte yt eweiwaure hin i eimu'e hap. ³ Pyno wētup ete worohomu'e teran. Atiky'esat eweikuap Torania Ihainia'in akag no topyhu'at Iesui Aipotypot Po'og torania Kawiat. Mi'i hawyi haryporia akag topyhu'at he'aito. Mi'i hawyi Aipotypot Iesui akag topyhu'at Tupana. ⁴ Yt naku i ihainia aimu'e Tupana ehay etiat turan sio ihainia ihay Tupana wywo aiwo'omu'e hawe yt naku i morekuat painug hap i'akag note katupono mi'i pote To'akag Iesui mōti te hap topyhu'at. ⁵ Karāpe Tupana mōtypot yat pe wētup ok haryporia aimu'e teran Tupana ehay wo waku totopag ta'akag note sokpe hit kawiat yt kat i – Uito po'og ihainia'in kai e hap toñe'en mekewat haryporia wanētup hawe e hap moherep hamo. Ma'ato tuwepyi aimu'e haryporia yt kat i paa'e hap wywo pote ihainia'in mōti hap toñe'en hawyi he'aito tuwemōti sese – Uehary'i uimu'e hat toñe'en mesup e hap tuwanētup hawe pote. ⁶ Ma'ato sokpe hit ta'akag note pote waku aimu'e. Mi'i pote waku haryporia topag ta'akag tote te'og sokpe hit kawiat aimu'e Tupana ehay etiat turan sio ihay Tupana kape turan – Ihainia'in ywyt'okpye areñe'en e hamo. ⁷ Tupana mōtypot kahato hat ihainia'in Tupana iā'ākap sese ihainia haryporia i'ewyte ma'ato ihainia mōtypot hat ihary'i. ⁸ Sa'awy'i Tupana tunug haryporia ihainia kawiat mekewat e'at pe. Yt tutunug i ihainia haryporia kawiat. ⁹ Sa'awy'i sese Tupana tunug ihainia haryporia mu'e hamo. ¹⁰ Mi'i pote waku haryporia'in tuwe'akag suwy sokpe wo – Uito atimōtypot uhe'aito to'e hamo wuat'i miit'in ehamo hamo. I'ewyte atipy piaria he'aito po'og ikai e hamo. ¹¹ Karāpe watopyhu'at Iesui mohey haria watipowyro kahato haryporia. Yt watimohit i i'ewyte aiwo'omōtypot hap yn. ¹² Pyno ti Tupana tunug haryporia ihainia eturu'okpy kawiat. Ma'ato i'ewyte pywo kahato torania ihainia'in tuwētem toty ymyē pyi. Ainug hat sese ma'ato Tupana sio aito haryporia sio ihainia. ¹³ Pyno uiwesat eipe sio waku ahehary'i ihay Tupana kape Tupana mōtypot yat pe aiwa'atunug hap tote yt kat i hin i i'akag me te'og wywo sio yt. ¹⁴ Ma'ato ihainia tunug to'asap haryporia wat ewywuat pote mi'i hawyi aiwemōti hap topyhu'at kat pote ihainia aito pote. ¹⁵ Ta'i yt naku i katupono watikuap yne aito yt uwe i aimu'e pytkai haryporia i'asap ywop takat waku. Watikuap

ta'yn haryporia asap hesokpe ewywuat Tupana tunug sa'awy'i haryporia painug hap ewywuat topyhu'at. ¹⁶ Ma'ato uiwanētup hawe waku haryporia topag ta'akag tote sokpe hit ta'atuhenoī ihainia'in Tupana ehay wo turan sio ta'atuehay Tupana kapiat turan. Yne Iesui mohey haria mi'i seko ewy toīne'en ahetamā pe. I'ewyte uruto Iesui potmu'eria sese 12 ok takaria wy wētup seko yn urutukupte'en. Pyno waku aheko ewy watunug. — Yt naku i sokpe hit ai'akag toto ewei'e pote Iuteuria eko ewywuat urueko mohit haria wo eweikupte'en katupono yne Tupana mōtypot yat piaria uruetama pe mi'i ewywuat nug haria tukupte'en.

¹⁷ Pyno woroho'onāpin teran uito Pauru. Waku kahato ti eipe tawa Kurintiu piaria ma'ato mesup ahenoī teran ehepe yt uimowepit i hap ko'i eiminug. Pyno eiwe'atunug kahato o itote Tupana mōtypot hamo ma'ato yt hāpyk hin i eweimōtypot Iesui. Mi'i hawyi mi'i kaipyi miit'in aparap hap topyhu'at. Mi'i hawyi eiwe'atunug hawe po'og wu'uka hap topyhu'at itote. Kat pote som mi'i tā. ¹⁸ Ta'i irania'in henoī uhepe — Yt to'o'ewy hin i itotiarua hawyi wu'uka hap yn topyhu'at itote i'atu'e. Pyno eipe Iesui mohey haria pytkai eiwepat'okpat'ok itotiat hap atikuap ta'yn. Yt atimohey i yne i'atuehay ko'i ehediat ma'ato mi'i i'atu'e hap ehediat hap atimohey. ¹⁹ — Waku watipat'ok pat'ok ewei'e sa'ag eiwo'ope. Waku irania'in aimu'e hat Peteru upiaria. Waku irania'in aimu'e Aporu upiaria. Waku irania'in aimu'e hat Pauru upiaria ewei'e sa'ag me'i eiwo'ope. Mi'i tā watunug hawyi meremo watikuap uwe hāpyk uwe yt hāpyk i ewei'e sa'ag ma'ato mi'i tā ti yt Tupana miky'esat ewy hin i. ²⁰ — To'iro watenuk Aika'iwat enuk hap man pikpik hap kape ewei'e. To'iro sapo hy u hamo Iesui kapiat kuekatu hamo waku wato'e ma'ato yt mi'i tā hin i ewetunug. ²¹ Yt Aipotypot enuk hap ewy hin i ewetunug itote katupono yt iwe'eg nakaria ewy i ewehenuk yt eweimō'ē hin i pote. Sa'awy'i'uwaria tu'u yne mi'i hawyi irania'in hesy'at topyhu'at. Mi'i hawyi irania'in te'eruwesapo hy u yne hawyi imopē'ā rakaria wo tukupte'en. ²² Yt naku i mi'i tā. Ehesy'at pote waku yianmete ewetu'u mi'u ei'yat pe katupono irania'in yt hekat i rakaria yt terut kuap i mi'u ko'i. Mi'i hawyi yt hekat i rakaria pe yt kat i ewetum kuap. Mi'i hawyi te'eruwemōti kahato yt eiwe'eg hin i hap ete. Yt arehum hin i mi'i eminug ete pāi.

²³ Pyno waku woroho'omu'e i ra'yn Aika'iwat aimu'e hap ete aikotā Aika'iwat Iesui enuk hap ewy. Sa'awy'i Iesui ma'at hap wātym turan totat man teneg e. ²⁴ Mi'i hawyi waku e Tupana pe hawyi toipik pik man i'atuehamo — Mesuwat man ui'ewy e katupono uipik irane ehahakya'at hamo e. Karāpe ewetu'u mesuwat man turan uhowawi waku eiwatetup aikotā uiku'uro eikawiano hap kape e. ²⁵ Te'erenuk kahu hawyi Iesui tat sapo hy kui'a piat. Mi'i hawyi to'e — Mesuwat sapo hy uhuu ewy e. Mi'i atum irane sa'up mo Tupana pe iwywuat miit'n wo'owese hap pakup i nug hamuat e. ²⁶ Pyno karāpeī ewetu'u mesuwat man ewywuat i'ewyte eiwe'y'u mesuwat sapo hy wo eweimoherep wuat'i miit'in me uiku'uro hap iā'ākap ui'aipok hap kape e. Mi'i ewywuat ewetunug uiku'uro hap moherep hamuat e Iesui ima'at hap e'at pe turan. ²⁷ Waku hāpyk kahato watimōtypot Aika'iwat Iesui. Uwe uwe i'u i'ewyte te'y'u yt kat i imōtypot hap wywo mi'i hat Tupana mi'apiheg wo topyhu'at katupono Iesui piit etiat mikyry'i hat mi'i. ²⁸ Ma'ato waku Iesui enuk hap ewy ahenuk hamo. E'yianmete waku watuwanētup kahato — Aipy'a pe sio waku pe watoīne'en Tupana wywo hap kape. Ma'ato waku pe watoīne'en Tupana wywo pote waku watu'u sapo hy i'ewyte man pikpik'e rakat Iesui ku'uro hap kape aiwanētup hamuat. ²⁹ Ma'ato watu'u man pikpik i'ewyte mekewat sapo hy aiwekyry'i popuo ne'i mi'i pote Tupana mi'apiheg wo watoīne'en. Aima'at hap topyhu'at Aika'iwat piit pun haria ne'i aito. ³⁰ Mi'i pote i'atu kahato eipy'asetpiaria i'ahu rakaria wo ipiit perup takaria wo get rakaria wo tukupte'en itote Iesui suu etiat wekyry'i haria eweikupte'en mote. ³¹ Pyno waku aiwe'eg wo waku po'og ahepiat. I'u hap e'yianmete waku wato'e Tupana pe — Waku atu'u sio yt wato'e. Mi'i tā watunug mote yt watopyhu'at i Tupana mi'apiheg wo. ³² Ma'ato yt naku i wywo watu'u pote mi'i

hawyi — Yt naku i eipe e aru Tupana ahepe ai'apiheg hap wywo katupono yt toiky'esat i aho'owasat hap irania'in mesuwat yi totitaria ewy. ³³ Uiwyrria'in tawa Kurintiu piaria karāpe eiwa'atunug mekewat Aika'iwat ienuk hap ewywuwat u hamo turan eiwo'oekatap wo'oekatap o tukupte'en yne itote hawyi waku ewetu'u. ³⁴ Ma'ato wētup ok toīne'en eipy'asetpe uhesy'at kahato e hat mi'i hat pe — Waku mehī waku erenuk e'yat pe hawyi eriot meikowo ewei'e e'yanmete katupono yt naku i Tupana mi'apiheg haria wo watopyhu'at. Ma'ato Iesui mōtypot hap upi wat'u man pikpik'e hap uwa hy iku'uro aikawiano hap moherep hamo mi'i watunug mote Tupana mipoityro ko'i watopyhu'at e. Mi'i pote mi'i hap ete yt ahenoi kuap i koitywy uimiwan me. I'atu kahato te yt ahenoi i ehepe ma'ato areto ehowawi hawyi ahenoi yne ehepe heīpyt ko'i.

12

¹ Sa'awy'iwuat eināpin miwan miat hap ewywuwat ko'i koitywy woroho'onāpin pakup i tawa Kurintiu piaria. Mesup woroho'omu'e teran Tupana Pā'āu etiat aikotā tutum ahepe tesaika hap to'ewywuwat pytkai sepap nug hap etiat. Yt naku i watoīne'en yt ikuap i haria wo ne'i Tupana Pā'āu miium etiat haria. ² Ha'awyte tupanaria mōtypot haria mo wuat minug yt ihay i rikat mōtypot haria yt ta'akasa kuap i rakaria mōtypot haria sa'awy'i eipe. Mi'i hap sa'ag kape yn sa'awy'i eiwanētup. Iā'ākap upi ehewyry yt Tupana ywania ewy hin i eweikupte'en. ³ Karāpe wato'e Iesui pe — En ni Uipotypot Uika'iwat wato'e pote Tupana Pā'āu mimu'e watopyhu'at. Ma'ato wato'e — Iesui ti yt naku i wato'e pote yt kat i Tupana Pā'āu aikai. ⁴ Pyno yt aiwo'o'ewy hin i wētup yn Tupana Pā'āu aipy'a pe pytkai katupono Tupana Pā'āu tum ahepe tesaika hap yt to'o'ewy'ewy hin i toimō'ē wuat'i nug hamuat wētup yn Tupana Pā'āu toīne'en pytkai. ⁵ Wētup yn Aipotypot toīne'en. Mi'i kape watuwepotpap ma'ato aipotpap hap yt aiwo'o'ewy'ewy hin i. ⁶ Aipotpap hap ko'i yt to'o'ewy'ewy i Tupana potpap nug hap. Ma'ato mi'i pytkai wētup yn aimisepap ko'i ium hat. Mi'i hat ti Tupana are. ⁷ Tupana Pā'āu toīne'en aipiit pe. Mi'i hawyi aiwo'ope aiwo'opoityro hap ahewaku hap toīne'en. ⁸ Pyno Tupana Pā'āu timoherep wētup ok Iesui mohey hat piit pyi iwe'eg hamuat miit'in mu'e hat. Wētup ok imohey hat pe Tupana Pā'āu timoherep ikuap wuat'i miit'in mu'e kuap hamo. ⁹ Mi'i hawyi Tupana Pā'āu timoherep wētup ok imohey hat pe imohey kahato hap. Mi'i hawyi wētup ok pe tutum tesaika hap i'ahu rikat moehaīte hamo. ¹⁰ Mi'i hawyi Tupana Pā'āu tum tesaika hap wētup ok pe Tupana ewywuwat yt uwe misepap i nug hamo. Wētup ok pe tutum tesaika hap Tupana wanētup hap moherep hamuat hawyi Tupana wē wo ra'yn toīne'en hap. Mi'i hawyi wētup ok pe Tupana Pā'āu tum tesaika hap wuat'i kuap hamuat pywo sio yt hap kuap hamuat sio Tupana Pā'āu kaipyi ihay sio ahiag ihay wētup ok miit ete hap kuap hamo. I'ewyte tutum wētup ok miit pe tesaika hap wētup ywania pusu puat i'atumu'e hamuat yt toikuap pytkai i hap. Wētup ok pe tutum tesaika hap wētup ywania pusu moherep hamo aipusu puat imoherep hamo. ¹¹ Tupana Pā'āu wētup yn toīne'en pytkai i'atu kahato tomisepap nug hap ko'i tukupte'en. Tutum ahepe tomisepap nug kuap hap Topā'āu kaipyi. Ma'ato yt ewy hin i toimō'ē ahepe. Tomiky'esat ewy tutum ahepe tomisepap nug kuap hap ko'i. Wētup ok aipy'asetpiat pe tutum wētup tomisepap nug kuap hap hawyi wētup aipy'asetpiat pe wētup tomisepap nug kuap hap tutum e. Yt to'o'ewy'ewy hin i toi'atumō'ē tomisepap nug kuap hap ahepe. ¹² I'atu kahato aito Iesui mohey haria pytkai Tupana wanētup hawe wētup miit ewy yn watoīne'en aikotā aipiit wētup yn hap ewy. I'atu kahato ahaga ko'i. Yt to'o'ewy hin i aipiit ete ma'ato mi'i pytkai wētup yn aipiit hap ewy ti Iesui piit toīne'en. ¹³ Ipat'ok aito Iuteu ywania ipat'ok wētup ywania aito ipat'ok aito miit emiit ipat'ok miit akag ko'i ma'ato aito Iesui mohey haria pote Tupana Pā'āu eiam aito. Mi'i pote Tupana Pā'āu ahēt'ok ta'yn — Iesui piit eipe e ra'yn ahepe. ¹⁴ Aipiit yt wētup iaga yn i ma'ato i'atu kahato iaga ko'i aipiit ete. ¹⁵ Mi'i tupono yt naku i to'e aipy aipo pe — Yt kan hamo i areīne'en mesuwe yi ete waku po'og areīne'en itote aipo wo en

ewy ma'ato uiwyrria'in yt naku i aipy topyhu'at aipo wo yt naku i po'og areĩne'en mesuwe aipy wo. Waku arētem aipiit pyi e. Mio tã to'e ne'i pote tu'uka kahato tehay wo aipo ete ma'ato yt kan hamo i tu'uka katupono toĩne'en wuat'i e'at pe aipy wo Tupana inug aipy pote. Yt kan hamo i iha'ywywi aipo hap ky'ewi katupono aipy wo Tupana inug. Waku aipy waku aipo waku aipiit powyro hamo. ¹⁶ Yt naku i ahewaure ka'a to'e aipiit pe. — Uito yt ekawiat i katupono yt eha ewy i miit'in mimōtypot areĩne'en mote. Mi'i tupono waku yt areĩne'en i aipiit ete po'og e ne'i. Mio tã e ahewaure ka'a aipiit pe pote heso rakano topyhu'at. ¹⁷ Aheha tuwenug aipiit kaipyi ne'i mi'i pote aikotã watikuap sehay. Mi'i hawyi ai'ãkuat yt toĩne'en i aipiit wo yt tuwepehik i pote aikotã aru watikuap ikamhig hap. ¹⁸ Mi'i pote Tupana yt ainug i wētup yn ahaga aipiit ma'ato i'atu kahato ahaga ainug wētup piit kaipyi yn pytkai. Pywo ti tomiky'esat ewy ainug. ¹⁹ Ahaga wētup yn toĩne'en mote yt kat i aipiit. ²⁰ I'atu kahato aipiit ete ahaga ko'i ma'ato mi'i pytkai wētup yn aipiit. ²¹ Mi'i tupono yt naku i aheha yt naku i e aipo kapiat ta'akasa hawyi — Yt kan hamo i aipo e. I'ewyte yt naku i ai'akag to'e aipy pe — En yt kan hamo i woroky'esat e. ²² I'atu kahato ahaga yt hesaika rakaria i wen ma'ato to'o'ewy'ewy ahaga hesaika rakaria to'opowyro kuap kahato. ²³ Ma'ato i'atu kahato ahaga aipiit pe yt wa'akasa i hap ko'i. Yt uwe i tuwehum i'atuete yt heremo i pote. Ma'ato mi'i pytkai aipowyro kahato mi'iria. Ma'ato i'ahu wētup aipy'a aime'en hap ewy hawyi watiky'esat kahato mi'iria mog hap i'ewyte toĩ ahaga yt ikahu rakat i ma'ato ikahu aiwanētup hawe katupono aipowyro kahato hamo waku mi'iria. ²⁴ Pyno aipiit ahaga ko'i Tupana minug yne tornia. Mi'i hawyi tuwehum yne tominug ko'i ete. Yt wētup ete i tuwehum po'og irania'in kai. Wētup wētup tutunug po'og yt ikahu hin i irania'in kai wen ma'ato mi'iria aipowyro hat ikahu rakat ok tã ne. Mi'iria ma'ato yt ikahu pytkai i po'og watipowyro tuereto aimowepit pote. ²⁵ Mi'i hawyi ahaga ko'i to'opowyro at ka'ap. Yt naku i ahaga yt to'opowyro i to'ope. ²⁶ Karãpe wētup ahaga ete haty ra'yn hawyi torania aipiit ete ra'yn haty. I'ewyte karãpe ahaga wētup ok timōtypot — Ikahu kahato eha e hap ewywuat hawyi 'i hawyi aipiit yne ra'yn iwepit. ²⁷ Ma'ato ti hã'ãkap wuo ahenoi ahaga ko'i etiat Iesui piit etiat. Pyno aito Iesui piit aga ko'i ewy Iesui mohey haria aito pote. ²⁸ Aito ti haga ko'i ewy watopyhu'at ma'ato ti Tupana timowo'osat yne wētup piit ete yn torania aito Iesui mohey haria. Wētup ahaga Tupana tum tesaika hap tehay sytpok wētup ywania kapiat hat ewy. Mi'i hawyi Tupana tum wētup haga pe tesaika hap aikotã aikotã meiūran topyhu'at hap moherep hamo Tupana yn wyti ikuap e hap moherep hamo e. Mi'i hawyi wētup ok pe tutum tesaika hap tehay wuat miit'in atumu'e hamo e. Mi'i hawyi wētup ok pe tutum tesaika hap yt uwe i miit'in misepap ewywuat nug hamuat e. Mi'i hawyi wētup ok pe tutum tesaika hap i'ahu rakaria moehaĩte hamo e. Mi'i hawyi wētup ok pe tutum tesaika hap wētup ywania i'atupusu puat miit'in atumu'e tehay etiat hamo e. ²⁹ Yt yne i aito Tupana ehay sytpok yne ywania piat hanuaria. Yt torania pe i tutum tesaika hap iwato kahato aikotã aikotã hap moherep hamo e. I'ewyte yt yne pe i tutum tesaika hap miit'in atumu'e hamo e. I'ewyte yt yne pe i tutum tesaika hap yt uwe i misepap nug hamo e. ³⁰ Yt yne i pe tutum tesaika hap i'ahu rakaria moehaĩte hamuat e. Yt yne pe i tutum tesaika hap wētup ywania pusu puat i'atumu'e hamo yt toikuap pytkai i e. I'ewyte wētup ok pe tutum tesaika hap wētup ywania pusu moherep hamo aipusu puat hamo e. ³¹ Pyno Tupana aimoesaika wakuat kahato nug hamo. Waku kahato toimoherep aipiit pyi tesaika hap nug hamo. Yt watikuap i pytkai waku kahato watunug Tupana mikuap hap toipag aipiit pe hawyi. Waku kahato watunug ma'ato wētup aimoesaika hap Tupana piat po'og waku irania'in kai. Mi'i ti Tupana ehay moherep irania'in me hap po'og waku torania tomiium kai. Mi'i pote waku wahētup aipy'a pyi — Tupana uimu'e o ehay moherep emikuap ok tã irania'in me waku wato'e wuat'i aimiky'esat hap wywo hawyi tutum ahepe tesaika hap tehay moherep hamo.

Uito ti Tupana ehay moherep hat sese Pauru.

13

¹ Yt watiky'e i miit'in pote yt kat hamo i aimisepap ko'i sio watikuap yne torania pusu mesuwarotiat sio watikuap atipy piaria pusu yt kat i miit'in ky'e hap Tupana ky'e hap aikai pote aipusu ahehay topyhu'at ipuehay ewy aimogyt hap ewy aikotã tamāraka ehay ewy ihay pirik hap. Watikuap wuat'i ywania pusu ma'ato mi'i pytkai yt wati'atuky'e i irania'in pote yt kat hamo i watikuap yne pytkai. ² Watikuap kahato Tupana ehay moherep miit'in miat hamo ma'ato mi'i pytkai yt watiky'e i aimimu'eria pote mi'i hawyi yt kat hamo i ahehay see hap topyhu'at. Mi'i hawyi watikuap yne torania mikuap ok tã ma'ato yt miit'in ky'e hat i aito pote yt kan hamo i aimikuap ko'i. Ma'ato imohey hap iwato aikai pote aikotã wato'e yity'ok kape – Moto ro mesuwepyi wato'e hawyi toto hap ewy. Mi'i tã wato mohey pote ma'ato yt kat i aikai miit'in ky'e hap pote yt kat hamo i imohey hap iwato aikawiat. ³ I'ewyte hegyi'at kahato rakat watoïne'en hawyi watum yne ahekat miit'in me ma'ato yt wati'atuky'e i miit'in mote yt kat hamo i aimimohey iwato hap – Yt pywo i rat i'atu'e ne'i ahepe. Mi'i hawyi watum aipiit yne Iesui ehay moherep hamo ma'ato yt kat i miit'in ky'e hat aito pote yt kan hamo i – Waku pyno uiwuk wato'e ai'auka teran haria pe Iesui mohey haria kahato aito pote ma'ato mi'i pytkai yt watiky'e i miit'in mote yt kat hamo i aiwuk hap Iesui moherep haria wuat'i ywania mu'e haria aito pytkai. ⁴ Pyno watiky'e sese miit'in mote mot'i watiky'e hawyi wuat'i e'at pe watiky'e. Yt Karãpe i watoiat i'atuky'e hap. Wati'atuky'e sese miit'in mote watoïne'en iwese kahato rakano wuat'i e'at pe. Karãpeĩ aimiky'e topyhu'at po'og aikai hawyi yt kat i ahehay'ywy'i hin i ma'ato watuwehum katupono watiky'esat aimiky'e mōtypot hap pote. Yt karãpe i – Uito po'og ekai wato'e aipy'a pe wati'atuky'e sese miit'in mote. – Waku uito po'og eikai wuat'i mimōtypot no yt wato'e i watiky'e sese miit'in mote. ⁵ Wati'atuky'e sese miit'in pote waku i'atueko wakuat ewy watoïne'en. Yt karãpe i watoïne'en yt hegyi'at i rakano wati'atuky'e sese miit'in mote. Yt karãpe i watoïne'en marak'a wo watiky'e sese miit'in mote meremo waure wo watoïne'en i'atuminug sa'ag aima'at hap kai. ⁶ Watiky'e miit'in mote karãpe ta'atunug waku ahepe meremo aimowepit kahato hawyi – Waku uhyt mana wato'e. Karãpe ta'atu'aparap hawyi watuwak hap ewy topyhu'at aipy'a pe wati'atuky'e sese pote. ⁷ Watiky'e sese miit'in pote wati'apykok kahato aimiky'e ko'i yt naku i hap pupi. Aimiky'e sese wato mohey pot'i. Watiky'e miit'in mote – Woromohey en mehĩ mana wato'e. Atikuap waku pe etunug aru hap wato'e. Hepamo kahato aipy'ahak hap i'atuete wati'atuky'e sese pote. ⁸ Wati'atuky'e sese miit'in pote mesup mūki'ite wuat'i e'at pe wati'atuky'e po'og po'og hap ewy. Tupana ihay tuereto aiwē pyi tehay wo watimoherep kahato. Ma'ato meiūran Tupana ewywuat ra'yn watoïne'en atipy pe hawyi yt kat hamo i ihay aiwē pyi katupono aimu'e hat no toïne'en atipy pe ihay ma'ato miit'in ky'e hap Tupana ky'e hap topyhu'at itote wuat'i e'at pe. Mi'i pote mesup te Tupana tum ahepe tesaika hap wuat'i pusu kuap hamo. Ma'ato atipy pe torania itotiaria wuat'i ywania pusu kuap haria tukupte'en ma'ato Tupana ky'e hap miit'in ky'e hap itote topyhu'at wuat'i e'at pe. ⁹ Pyno koitywy Tupana tum ahepe towe'eg hap tehay kuap hamo to'e hap moherep hamo. Koitywy toïne'en aikai ma'ato ipat'ok hit yn watikuap. ¹⁰ Pyno koitywy watikuap ipat'ok yn ma'ato meiūran wuat'i kuap hap tutum ahepe tomikuap ok tã. Koitywy wahepap kurin Tupana sepap nug hamo wen ma'ato atipy pe watunug kuap yne hap ewy. ¹¹ Sa'awy'i watoïne'en hirakat ewy yne ahehay hirakat ehay ewy i'ewyte aiwanētup hap hirakat wanētup hap ewy i'ewyte aheïne'en hap hirakat ewy. Aimikuap yt pywo rakat i hirakat mikuap ewywuat watiwuare yne ra'yn. Yt kat hamo i watuwanētup po'og hirakat wanētup hap ewy watoïne'en Yne Kuap Hat Tupana Kai hawyi. ¹² Koitywy Tupana watikuap i'ypyryp we pyi hap ewy Tupana etiat ipat'ok hap ko'i yn. Ma'ato meiūran watoïne'en i hap tote ra'yn aiwo'oewa pe ra'yn wato'oeha'at. Mi'i hap e'at pe watikuap sese ra'yn yt watikuap i te hap ko'i. Ma'ato mesuwarotiat watikuap Tupana

aikotã aipã'ãu wata'akasa y'y pe yt heremo i kahato hap ewy ne'i. Ma'ato meiũran aru Tupana piat aikuap hap ok tã watikuap Tupana. ¹³ Pyno mesuwarotiat toĩne'en mye'ym nakat yn yt karãpe i ikahuro rakat. Wẽtup aiwo'omohey hap wẽtup – Waku pe aru topyhu'at e hap wẽtup aiwo'oky'e hap. Mye'ym mi'iria wuat'i e'at piaria waku rakat. Wẽtup po'og torania kai mi'i ti aiwo'oky'e sese hap. Pyno waku wato'e Tupana pe – Uinug o wo'oky'e hano waku wato'e. Mi'i hap Tupana wywuat miit'in nywuat aiwo'opotky'e hap po'og hesaika torania kai are'e. Uito eky'e kahato hat Pauru.

14

¹ Pyno waku wahẽtup torania aipy'a pyi – Uinug o Tupana wo'oky'e hano waku wato'e. Atiky'esat kahato emisepap nug kuap hap ko'i ma'ato wẽtup atiky'esat po'og torania kai. Atiky'esat kahato etum o uhepe esaika hap ehay sese moherep hamo miit'in me waku wato'e. ² Katupono karãpe ahehay Tupana wywo ipusu puo yt uwe i mesuwarotiat aikuap yt miit'in pusu ewywuwat i pote yt aiwanẽtup hap kaipyi i ahehay pote ma'ato Tupana wanẽtup hap ewy ahehay Tupana pusu ewy ahehay pote yt uwe i mesuwe ikuap. ³ Ma'ato karãpe Tupana tum ahepe tesaika hap topusu moherep hamo miit'in atunãpin hamo mi'i hawyi ahehay topyhu'at miit'in powyro hamo. Aimimu'eria i'atu'arot ne'i potiat wati'atumu'e Tupana Pã'ãu kaipyi hawyi Tupana mimowepit ko'i tukupte'en. Ta'atumohey aimienoi aimimu'eria haty'u pote mi'i hawyi i'atuwepit kahato ra'yn. ⁴ Ma'ato karãpe ahehay Tupana wywo ipusu puo mi'i hawyi aiwepowyro hap yn topyhu'at aiweran ahehay pote. Ma'ato karãpe uwe uwe Tupana wẽ wo timoherep Iesui hawyi yne Iesui mohey haria itote imimu'eria powyro hat topyhu'at mi'i. ⁵ Waku yne aito Tupana wywo ahehay Tupana pusu puo ma'ato po'og waku watimoherep Tupana e hap ewywuwat miit'in me mi'i hap po'og waku topyhu'at ahehay Tupana pusu puo hap kai. Ma'ato toĩne'en wẽtup ok aipy'asetpe Tupana pusu moherep hat miit'in me pote waku ahehay Tupana kape ipusu puo. Sa'awy'i ahehay Tupana kape mekewat ipusu puo mi'i hawyi waku mekewat wẽtup ok Tupana pusu kuap hat imoherep irania'in me itotiararia pe kat e hap kat e hap ko'i wato'e hap ko'i.

⁶ Meiũran aru areto ehowawi uheywyt'in. Mi'i hawyi atimoherep ehepe Tupana ehay Tupana yn ikuap ko'i. Tupana Pã'ãu kaipyi aru woroho'omu'e woroho'onãpin. Eipusu puo yn ahenoi ehepe. Yt kat hamo i Tupana pusu puo woroho'omu'e. ⁷ Eity pusu puo eimikuap ok tã woroho'omu'e. Yt areĩne'en neran i wepy hap yt hãpyk takat i ewy. Yt areĩne'en neran i akuara pyy hat yt ikuap i hat kahato hat ewy. Yt areĩne'en neran i kawakiũ yt pyy hat yt hepap kahato i hat ewy katupono mi'iria te'eruwepyy hawyi yt watikuap i kat e tuwepyy hap. Ma'ato hepap hat ipy hawyi meremo ipy hap ete watikuap. ⁸ Surara akag tikaykay temiit'in ta'atuewanĩkaptia wywuat tu'uka hamo huhu e hap wywo. Toi'atukaykay ma'ato huhu e hat yt hepap i hat pote surara ko'i yt tikuap i – Waku mesup watu'uka yne ahesaika hap wywo sio yt i'atu'e ne'i. ⁹ Mi'i hap ewy kahato karãpe watuwe'atunug Iesui mōtypot hamo hawyi wẽtup ok ihay yt uwe mikuap i pusu puo wẽtup ywania pusu puo sio atipy piaria pusu puo ihay ikahu wen ma'ato itotiararia yt ikuap hin i kat som to'e hap yt ta'atupusu puo i pote. Ahehay Tupana tikuap wen ma'ato itotiararia yt hawyi ahehay yt kat hamo i. Yt wẽtup sehay i topyhu'at miit'in wanẽtup hawe ikuap hap. ¹⁰ I'atu kahato yt aipusu ewywuwat i mesuwat yi tote yt aimikuap ko'i i. Ma'ato mekewat pusu ikuap haria ta'atuwat ta'atupusu pote ta'atukuap ta'yn kat e kat e hap. ¹¹ Ma'ato yt watikuap i yt i'ywania i aito pote. Mi'i hawyi karaiwo ewy watopyhu'at yt ipusu kuap haria aito pote. ¹² Pyno waku wahẽtup Tupana pe haty wo – Etum no uhepe esaika hap emisepap ewywuwat nug hamuat waku wato'e Tupana Pã'ãu me. Mi'i ewetunug mote tutum ehepe hawyi waku Tupana misepap ewywuwat hap wywo watuwepotpap kahato. Waku watikat mu'ap aiwyria'in Iesui mohey haria i'atuepiat imohey hap moesaika hamo. ¹³ Karãpe ahehay Tupana kape ipusu puo yt

watikuap i kat som wato'e hap mi'i pote waku wahētup Tupana pe – Etimoherep uhepe ui'e hap Uhyt Mimi waku wato'e Tupana pe. ¹⁴ Karāpe ahehay Tupana wywo ipusu puo yt aiwanētup hap kaipyi i ahehay ma'ato aipy'a pyi ahehay tuwētem Tupana pã'āu ihay hap ewy. Aipy'a ihay haty wo sese Tupana wywo pote ahehay pywo pe. ¹⁵ Pyno aikotā waku watunug ahenoi epe. Waku ahehay Tupana kape aipy'a pyi Tupana pusu puo waku ma'ato po'og waku ahehay Tupana kape aiwanētup hawyi aipusu puo. I'ewyte waku watuwepy Tupana kape Tupana pusu puo ma'ato po'og waku watuwepy Tupana kape aiwanētup hawyi aipusu puo. ¹⁶ Pyno watuwehum Tupana kape Tupana pusu puo yt ikuap i haria py'asetpe pote – Pywuat ehay mana mehī yt i'atu'e kuap i. Ahehay Tupana kapiat ipusu puo turan teke ta'atu'ewaure ka'a pe wen ma'ato kat som wato'e yt ta'atukuap i. Mi'i hawyi yt te'eruwēhum kuap i yt ta'atu'ewaku kuap i yt ta'atukuap i aimiētup ko'i pote. Yt ta'atukuap i aiwehum Tupana kapiat hap yt ta'atupusu puat i pote. ¹⁷ Tupana kapiat aiwehum hap ikahu sese pytkai watunug ipusu puo pote irania'in itotiararia yt kat hin i ikuap hap. Mi'i hawyi yt kat hamo i ahehay se Tupana kape mi'iria py'asetpe. Yt i'atupowyro hap hin i ahehay iro pote. ¹⁸ Uito Pauru arehum kahato Tupana kape katupono tutum uhepe tesaika hap topusu kuap hamuat. Mi'i hap ete atikuap po'og eipe torania kai katupono uito uhehay kuap Tupana pusu puo e. ¹⁹ Ma'ato karāpe watuwe'atunug Tupana mōtypot hamo turan yt uhehay teran hin i mekewat atipy piat pusu puo ne'i wa'atunug haria py'asetpe. Ma'ato aimikuap pusu puo yn uhehay teran. Po'og waku wati'atumu'e kurin kurin irania'in i'atumikuap sehay puo 5 sehay yn hap ewy sio ahehay at ka'ap wētup 1000 sehay ewy yt uwe mikuap i pusu puo.

²⁰ Pyno waku watoīne'en hirakaria ewy aikotā hirakaria yt ta'atukuap hin i sa'ag nug hap. Mi'i hap ewy waku watopyhu'at uheinyt'in uheywyt'in. Ma'ato yt naku i watuwanētup hirakat ewy katupono yt te'eruwānētup kuap kahato i te wakuat sehay enoi hap kape hap ewy ne'i. ²¹ Mio tā e Tupana sa'awy'i miwan me – Iuteuria e meiūran woroho'omu'e eipe wētup ywania wē pyi yt eipusu kuap i haria wē pyi woroho'omu'e ma'ato mi'i turan i'ewyte uhehay pun haria eweikupte'en. Eiwewaure hik ne'i aru eimu'e wētup ywania wē pywiat turan. Yt ta'atukuap i eipusu pytkai uhesaika hap wywo ta'atusu'at eipusu pote e. Ma'ato mi'iria mienoi yt eweimohey i aru e Tupana sa'awy'i miwan me. ²² Mi'i hap ewy topyhu'at mesup katupono Tupana tum tesaika hap ahepe yt imohey i haria mu'e hamo. Yt watikuap i i'atupusu pytkai i'atupusu puo Tupana ihay kahato aiwē pyi hawyi te'eruwānētup kahato Tupana e hap aiwē pywiat hap kape hawyi te'ero'e – Tupana waku kahato i'atu'e katupono ihay ahepe wētup ywania wē pyi i'atu'e. ²³ Ma'ato karāpe aito Iesui mohey haria watuwe'atunug waku ahehay yne aimikuap pusu puo yn. Yt naku i ahehay itote Tupana kape atipy piaria pusu puo. Ma'ato mi'i tā watunug itote pote mi'i hawyi put'ok'e itote wētup ok yt Iesui mohey i hat i te yt aheko kuap i te hat mi'i hawyi – Are pāi are an i'atu'e ta'i mesuwarotiat heso'ok takaria i'atu'e ne'i ta'atuwanētup hawe katupono yt ta'atumikuap wuo i ahehay Tupana kapiat pote atipy piaria pusu puo pote. ²⁴ Ma'ato Tupana ehay watimoherep itote ai'ywania pusu puo mi'i pote – Pywo i'atu'e yt Iesui mohey i te haria. Yt aiwanētup hap ewy i te hat pytkai – Pywo i'atu'e Tupana e hap aiwē pywiat kape. Mi'i hawyi – Pyno eweikuap kahato urupusu pote mesup uruikuap ta'yn iesui moherep hap eiwē pywiat pote uruimohey mi'i i'atu'e aru. Pywo ti rat uito areīne'en yt naku i nug hat i'atu'e. Mio atikuap ta'yn Tupana ui'apiheg ten uiminug yt naku i hap ete i'atu'e aru. ²⁵ Mi'i hawyi tuwanētup ko'i ko'i yt naku i yt uwe mikuap ko'i i mig'i wuat Tupana timoherep tope toikuap Tupana ehay topusu puo hawyi. Mi'i hawyi meremo tuwepý'ātutuk Tupana sese ewawi hawyi to'e – Tupana pywo kahato ti ereīne'en mesuwe emohey haria py'asetpe i'atu'e aru Tupana pe ta'atupusu puo ahehay hawyi.

²⁶ Uiwyrria'in uheinyt'in koitywy woroho'omu'e teran aikotā aikotā waku watimō-

typot Tupana aiwo'o'atunug hap ete. Waku ikahu kahato watimōtypot Tupana. Waku pe yn waku ahehay itote. Waku waticat Tupana mohey hat wētup ok aimu'e kahato hat itotiat Tupana mōtypot wepy hap ete. Mi'i hawyi waku wētup ok aimu'e itote Tupana ehay miwan myi. Mi'i hawyi wētup ok itote ihay kahato Tupana wē ewy Tupana aināpin hap sese moherep hamo Tupana to'e hap ewy. Mi'i hawyi waku wētup ok aimu'e Tupana pusu puo sio toīne'en itote wētup ok atipy piaria pusu kuap hat imoherep ahepe aipusu puo kat e kat e hap ko'i ete. Mi'i pote aimoesaika kahato Tupana mohey hap ete Tupana pusu puat. Atipy piaria pusu puo ihay rakat waku wētup ok yn hawyi waku wētup ok imoherep hat ihay iwywo kat to'e kat to'e e hap wuat'i pusu puo. ²⁷ Ma'ato mi'i hawyi mi'iria aimu'e turan waku wētup ok aimu'e aipusu puo kat som to'e kat som to'e hap ete. ²⁸ Ma'ato yt uwe i itote Tupana pusu moherep aipusu puat hat yt uwe i imoherep aipusu puat pote – Mehī Mana waku aipusu puo aimu'e mesup katupono atipy piaria pusu moherep haria yt uwe i mesuwe waku wato'e itote. Ma'ato waku ahehay Tupana pusu puo aiwanētup hawe ahehay Tupana kape. Waku wētup ok ihay Tupana pusu puo mi'i hawyi wētup ok henoī ahepe kat to'e hap ko'i. Mi'i hawyi wētup ok ihay hawyi wētup ok i tuereto. ²⁹ Waku wahenoī irania'in me kat som kat som Tupana Pā'āu to'e aiwanētup hawe aiwe'atunug hawe. Waku wētup ok i ihay mi'i hawyi wētup ok i ihay. Mi'i hawyi ta'atumoherep Tupana ehay torania. Mi'i pote waku ahewaure ka'a kahato Tupana ehay i'atumienoi kape. Waku wato'e aiwanētup hawe Tupana ehay sio yt waku wato'e aiwanētup hawe. ³⁰ Karāpe Tupana ihay aiwē pyi tomimu'eria pe mi'i hawyi waku wētup ok ipoī'ām Tupana Pā'āu e hap moherep hamo. Waku mehī wato'e. Mi'i hawyi watimonik porap'i wētup ok ihay turan. ³¹ Waku yne aito Iesui mohey haria Tupana ehay moherep haria wo e. Yt naku i Tupana ehay wahenoī aiwo'oetu etu ne'i. Waku wētup ok ti ihay mi'i hawyi waku wētup ok i ihay tuereto. Mi'i tā watunug mote we'atunug haria tikuap hāpyk Tupana ehay aiminug ko'i. Mi'i hawyi te'ero'e – Pywo ti rat pāi i'atu'e hap ewy. Mi'i hawyi i'atu'arot hap yt kat i i'atuwanētup hawe. ³² Mi'i hawyi to'ero'e – Tupana Pā'āu kaipyi urumu'e pote urumowē'ēg Tupana ehay wo. Uiwyrīa'in Karāpe Tupana ihay aiwē pyi mi'i hawyi yt ahiag ewy i ihay. Waku pe aiwanētup hap toīne'en yt aheso'ok hap ewy hin i ma'ato ahehay aiwanuat ewy toīne'en aiwanētup hawe. Ta'i watikuap Tupana to'e hap Iesui mōtypot hap hawyi watimoherep miit'in me. ³³ Ma'ato Tupana Pā'āu toīne'en aipy'asetpe hawyi Tupana mōtypot hap hāpyk kahato watunug. Mi'i hawyi wo'owese haria wo ra'yn Tupana Pā'āu ainug. ³⁴ Karāpe watuwe'atunug Tupana mōtypot hamo yt naku i ahehay aiwo'ope wo'ope aimu'e hat ainu'e turan. Waku watuwanētup aimu'e hat ehay kape yn wētup wanētup hap yne aito hap ewy waku are. Ahehary'i yt ikuap i pote waku tohētup ahepe ta'aipok to'yat kapiat hawyi. ³⁵ Yt naku i apo'e wo'omu'e hawe. Katupono waku luteuria eko ewy waku watunug itote. Mi'i tā luteuria ywania – Yt naku i haryporia ai'apykok hat ai'akag wo i'atu'e. Mi'i hawyi waku yne Iesui mohey haria te'eropyhu'at mesuwat seko upi.

³⁶ Pyno yt eikaipyi tuut Tupana ehay miwan miat ma'atu luteu ywania kaipyi yne Tupana ehay miwan miat tuut e. Katupono sa'awy'i eiperia tawa Kurintiu piaria yt kat i Tupana ehay eikai. Mi'i turan put'ok'e Tupana ehay ehete uiwē kaipywīat. Mi'i tupono yt eiwekaipyi i eweikuap Tupana ehay. I'ewy te yt ehepe yn i put'ok'e Tupana ehay uiwē kaipywīat. Katupono tukupte'en kahato irania'in ywania Tupana ehay kuap haria ma'ato yt eimienoi hap kaipyi i pāi ta'atukuap are. Yt naku i pyno ewei'e – Tupana ehay moherep haria kahato uruto. Yt naku i ewei'e uruto po'og Tupana ehay kuap haria irania'in kai yt naku i mio tā ewei'e. ³⁷ – Pyno uito ti Tupana ehay moherep haria koro ko'i ewei'e sa'ag. Ta'i Tupana tum na'yn uruepe tesaika hap tomisepap nug hamuat ewei'e. Po'og waku ewei'e eiwo'ope – Aimu'e hat sese Pauru mimu'eria aito waku ewei'e. ³⁸ Ma'ato toīne'en wētup ok eipy'asetpe – Ta'i Pauru yt imoherep kuap i Tupana ehay e hat. Mio tā e hat pote yt eweiwesat tei'o. Mio tā to'e hawyi yt ewetum nei'o

ehewaure ka'a howawi. ³⁹ Uiwyrria'in waku wahētup yne aipy'a pyi — Tupana uinug o ewē wo ehay moherep miit'in miat hamo wato'e. I'ewyte waku wato'e Tupana pusupuat ihay teran nakat pe — Waku mana waku uhyt wato'e. Yt etipyhyp tei'o mi'iria. ⁴⁰ Mi'i hawyi karāpe wati'atunug watuwa'atunug Tupana mōtypot hamo hawyi waku hāpyk puo watunug. Watimōtypot waku pe kahato imōtypot yat pe are uito Pauru

15

¹ Uiwyrria'in tawa Kurintiu piaria pyno mesup uito Pauru ahenoi teran po'og mekewat sa'awy'i'uwat uimienoi hāpyk takat sehay etiat. Sa'awy'i ui'e hap eweimohey haty wo hap ahenoi ira'yn teran ehepe. Ui'e hap sa'awy'i'uwat ewy yt atiky'esat i eweiwaure katupono mi'i watomohey mot'i hawyi Iesui mohey haria sese watopyhu'at. ² Pyno mio tā are woroho'omu'e sa'awy'i'uwat sehay wakuat sese ahenoi. Mi'i eweimohey mot'i pote Tupana miehakyera'at ko'i eweikupte'en ma'ato watomohey ran ne'i pote yt e. ³ Yt uiwekaipyi i sa'awy'i woroho'omu'e ma'ato Tupana tum tesaika hap uhepe tehay wakuat moherep miit'in miat hamo pote sehay wakuat po'og torania kai atimoherep ehepe Aipotypot Iesui iku'uro aria'yp posak ete ai'apiheg hap Tupana piat aiminug sa'ag ko'i etiat. Aimōti hap ko'i moma hamo iku'uro itote aikawiano aikotā Tupana to'e sa'awy'i hap ewy aikotā miwan me to'e hap ewy iku'uro ra'yn. ⁴ Mi'i hawyi ta'atusyp ipiit mi'i hawyi itote mye'ym e'at tosyp hawe iku'uro sese hawyi mye'ym e'at hawyi Tupana tomoieine'en i ra'yn gu'uro pyi Tosa'yru aikotā Tupana to'e sa'awy'i hap ewy aikotā Isaia tiwan 53 piat to'e hap ewy. ⁵ Tuwemoherep gu'uro pyi hawyi tuwemoherep sa'awy'i temiit Peteru kape. Mi'i hawyi tuwemoherep temiit'in 12 ok takaria kape topotmu'eria sese kape. ⁶ Mi'i hawyi meiūran Iesui tuwemoherep i ra'yn miit'in sem kape temiit'in 500 ok takaria kape sa'awy'i hewyry iwyuwat rakaria kape. Mi'iria te'era'akasa kahato ta'atukuap ihay. Koitywy ti mi'iria tukupte'en ne aimu'e haria wētup ok wētup ok ma'ato iku'uro ra'yn iraina'in. ⁷ Mi'i hawyi ipotmu'e Tiaku ta'akasa hawyi yne ipotmu'eria te'era'akasa pakup i ira'yn 11 ok takaria. ⁸ Meiūran aru tuwemoherep uhowawi. Uito Pauru ara'akasa i ra'yn Iesui uheha wo. Uito aikotā aimēpyt yt tuwemoherep i te rakat ewy areine'en katupono ara'akasa uito irania'in Iesui potpo'ororia i'atuewat'ymo ma'ato ipotpo'oro sese uito are. Hirakat no areine'en Iesui toine'en aipy'asetpe turan mote. ⁹ Ma'ato uhewaku hap yt put'ok'e hin i irania'in Iesui potmu'eria kai katupono sa'awy'i Iesui mohey haria ti ati'atusaty'i saty'i ka'ato. Sa'awy'i ati'atumoma kahato mi'iria. Sa'awy'i ati'atu'uka mi'iria ma'ato mi'i pytkai Tupana uiky'e. Yt uhewaku hap upi hin i ui'airo topotpo'oro wo. Sa'awy'i hewanīkap nuat areine'en pytkai ui'airo topotpo'oro wo are. ¹⁰ Hegyi'at kahato Tupana uhepe atikuap koitywy. Atikuap iwese hap hawyi yt atipun hin i uiky'e hap. Arepotpap po'og ipotpo'ororia irania'in kai aikotā uiky'e hap ok tā arepotpap uiky'e hap moherep hamo. ¹¹ Mi'i hawyi uruimoherep ehepe Tupana ehay Iesui etiat sio uito sio 12 ok takaria Tupana ehay yn Iesui etiat. Ta'i wētup sehay yn uruwē pyi tuwētem katupono uruto wētup sehay moherep haria yn uruimoherep wote. Mi'i tupono Iesui mohey haria sok eipe mesup urupo'oro hat mohey haria eipe pote. ¹² Urumimoherep sa'awy'i'uwat ehepiat wētup sehay yn aikotā Aipotypot Iesui tuwētem gu'uro pywiat hap yn. Mi'i hawyi eweimohey Mi'i ra'yn. Ma'ato mesup toine'en eipy'asetpe — Aiku'uro rokirē yt kat i aito. Yt karāpe i watoine'en i e haria. ¹³ Ma'ato yt kat i miit'in ieine'en hap toku'uro hawyi mi'i pote yt toine'en i toku'uro hawyi Aika'iwat Iesui katupono Aika'iwat aipu'i kawiat sese toine'en MIIT SESE kawiat toine'en Iesui piit. Iku'uro hawyi toine'en i ra'yn gu'uro pyi. ¹⁴ Aika'iwat yt tuwētem i gu'uro pyi pote yt kat hamo i watimu'e miit'in Iesui ete hawyi yt kat hamo i etimohey Iesui sio iku'uro te gu'uro pe te toine'en mote. ¹⁵ Ha'awyte urui'atumu'e eipe i'ewyte mesup te Aika'iwat Iesui tuwētem gu'uro pyi uruto'e. Ma'ato mio tā yt wato'e i pote heso rakaria watoine'en — Heso rakat e Tupana iro pote ahepe. ¹⁶ Tupana yt aihep i gu'uro pyi aiku'uro hawyi

pote yt toihep i sa'awy'i Aika'iwat Iesui gu'uro pyi wy. Aika'iwat yt ihañte i te pote heso hap wato mohey hawyi yt kan hamo i wahekatu aheñe'en hap wuat'i e'at piat are. Ma'ato tuwētem gu'uro hawyi hap watikuap ta'yn i'ewyete aheñe'en aiku'uro hawyi hap watikuap. ¹⁷ Uiwyría'in ta'i Tupana yt timoieñe'en i Aika'iwat gu'uro pyi pote te neke iku'uro te mio topyhu'at. Mi'i hawyi Iesui toñe'en pakup i hap mohey hamo yt kat i. Yt kat hamo i imohey hap. Aimo'akag'aia hap yn topyhu'at. Mi'i hawyi watopyhu'at ho'owasat rakaria ewywuat. Mi'i hawyi yne aiminug sa'ag topyhu'at ahete te i'ewyete ai'apiheg hap aru topyhu'at ahete Iesui iku'uro te pote. ¹⁸ I'ewyete yne aiwyría'in iku'uro rakaria wo tukupte'en ne nimuaria Iesui mohey haria. Yt kat i aheñe'en i hap aiku'uro hawyi pote yne aitoria ho'owasat rakaria watukupte'en wuat'i e'at pe i'ewyete aiwyría'in iku'uro rakaria i'atuwo'osyp hawe te tukupte'en ne. Mi'iria yt karãpe i tuwētem wo'osyp hap popyi yt kat i aheñe'en i hap wote. ¹⁹ Uiwyría'in yt watoñe'en i aiku'uro hawyi mi'i pote mesuwarote yn watukupte'en. Aiku'uro hawyi yt kat i topyhu'at aiwywo Iesui. Iku'uro te pote heso rakaria watoñe'en katupono wato'e miit'in me – Iesui toñe'en ne wato'e. ²⁰ Pywo ti rat Aika'iwat yt nem rakano no hin i toñe'en. Mio yt iku'uro i koran katupono Tupana timoieñe'en pakup i ra'yn Aika'iwat. Toihep Tosa'yru gu'uro pyi aimu'e hamo – Aikotã atihap Uha'yru mi'i hap ewy woroho'ohep eipe gu'uro pyi e hamo toihep Tosa'yru. ²¹ Sa'awy'i sese wuat'i miit'in aha'ase'i Ætãu kaipyi ta'atu'aparap Tupana pe mi'i pote iku'uro rakaria tukupte'en. Mi'i hawyi yne aito Ætãu ewy aiku'uro hap toñe'en aha'ase'i ewywuat topyhu'at i'aparap haria aito pote. Mi'i pote iku'uro rakaria yne aito. Mi'i hawyi wētup MIIT tuwemoherep. Mi'i MIIT Iesui. Mi'i yt i'aparap hin i Tupana pe. Mi'i Tupana tihep gu'uro pyi. Mi'i hawyi koitywy imēpyt'in ko'i wo aito i'ewyete watuwētem gu'uro pyi imohey haria aito pote. ²² Yne miit'in te'eropyhu'at ta'atue'ase'i Ætãu ewywuat to'o'ewy'ewy yt naku i nug haria sok. Mi'i pote ti yne aito iku'uro rakaria. Mi'iria Ætãu saipepiaria to'o'ewy'ewy. Karãpe wato mohey Aika'iwat Iesui hawyi Mi'i MIIT ewywuat watopyhu'at. Mi'i hawyi wētup miit ewy aito aikotã Tupana tihep Aika'iwat Iesui gu'uro pyi hap ewy i'ewyete aihep aru aimoieñe'en aru Tupana. ²³ Nimo te ti Aika'iwat Iesui tuwētem gu'uro pyi wuat'i miit'in e'yianmete. Meiūran aito imohey haria hewat'ymo watuwētem iwywo e. Karãpe Iesui tuut turan watoñe'en hewat'ymo. ²⁴ Mi'i hawyi ikahuro hap put'ok'e ra'yn mekewat e'at pe Aika'iwat tum aru torania temiit'in To'ywot Tupana pe. Mekewat e'at pe topyhu'at wuat'i Porekuat no Iesui morekuaria porekuat no topyhu'at. Miit'in akag akag wo topyhu'at. Imohey haria akag Akag wo topyhu'at. Mi'i hawyi Iesui tum yne torania To'ywot pe mi'iria. ²⁵ Koitywy Aika'iwat Iesui topyhu'at Wuat'i Porekuat no ra'yn ma'ato mi'i pytkai i'atu kahato miit'in – Yt atiky'esat i Iesui Uiporekuat no e haria. Mi'iria ti i'atupy'ahak Iesui ete. Nimo morekuaria ti'atu'akit ta'atupy wo ta'atuewanĩkaptia akag okpe tote wuat'i ehamo. Mi'i hawyi i'atumimohit wo te'eropyhu'at. Mi'i hap ewy ti aru Aipotypot Iesui ti'atu'akit ne'i – Yt uruiky'esat i En Uruporekuat no e haria aru mekewat e'at pe. ²⁶ Toi'atumoma yne tewanĩkaptia hawyi hemiit'in yn topyhu'at. Mi'i hawyi toimoma i'ewyete aiku'uro hap. Gu'uro toimoweityk yne ra'yn hawyi yt kat i ra'yn are.

²⁷ Nimo Tupana to'e – Areñe'en aru yne Porekuat no e. Areñe'en aru torania sa'ag akit hano e sa'awy'i Tupana miwan me mekewat morekuat Tawi wepy hawe miwan 8.6 piat pe. Yt tuwete i ihay morekuat Tawi ma'ato Tupana Sa'yru ewanĩkaptia ete ihay. Mi'i hap ewy Tupana tunug mesup katupono tutunug na'yn Tosa'yru Wuat'i Porekuat no. ²⁸ Meiūran aru wuat'i wanĩkaptia okpe tote topyhu'at. Mi'i hawyi wuat'i Porekuat no topyhu'at hawyi yne toñe'en yi kai. Mi'i hawyi tuwepỹ'ātutuk To'ywot kape – Ui'ywot e aru En yn waku uru'akag wo e. Koitywy atum torania uhemiit epe e Iesui Tupana pe. Mi'i hawyi Tupana topyhu'at wuat'i akag wo i ra'yn.

²⁹ Uiwyría'in tawa Kurintiu piaria kat pote ewei'e – Yt kat i aiku'uro hawyi aheñe'en pakup i hap ewei'e. Yt eiwe'eg hin i mio tã ei'e pote katupono toñe'en wētup ehako

itote — Karāpe wētup ok mi'asyp miit toïne'en ma'ato yt ta'atuset'ok i te waku wahet'ok wētup ok iku'uro rakat kawiano ewi'e sa'ag ma'ato — Yt kat i aheïne'en i hap ewei'e pote kat hamo ten eti'atuset'ok miit'in iku'uro rakaria eheko ewy are'e. ³⁰ Yt kat i aheïne'en hap aiku'uro hawyi pote kat hamo ten woho'opot at ka'ap miit'in mu'e Iesui etiat hamo apo'are. ³¹ Yt karāpe i aiku'uro hawyi watoïne'en mote yt kat hamo i uito ati'atumu'e at ka'ap wanĭkaptia ui'auka teran haria. Uiwyrria'in pywo ti woroho'oky'e eipe uimowepit haria eipe. Mesuwe uimohan haria tukupte'en. Yt ta'atuky'esat i uhehay Iesui etiat hap wote ui'auka teran. Ma'ato mi'i hap ahenoi teran ehepe katupono aito wētup miit ewy Iesui mohey haria aito pote woroho'oky'e haype. ³² Meiūpiaria tawa Ewesu piaria haiwot rakaria te'eropyhu'at uhete. Ta'i aikotā awyato ko'i ewy haiwot rakaria uimienoi hap ete. Ma'ato mi'i pytkai ati'atumu'e te — Aiku'uro hawyi watoïne'en i e hap ete. Ma'ato ati'atumu'e te mi'i hap ete wāi'i'atu'e pytkai. Ui'auka pote ui'auka are ma'ato woroho'omu'e te pywo ui'e hap pote. Ma'ato yt kat i aheïne'en pakup i hap toïne'en mote kan homo ten uho'opot mesup meiūpe tawa Ewesu pe are'e. Yt uiwe'eg hin i ei'e hap pywo pote.

Tawa Kuritiu piaria woroho'omu'e kahato pytkai yt uimohey hin i. — Yt kan hamo i woroho'omu'e kuap katupono yt eiwe'eg hin i eiperia. — Yt watoïne'en i aiku'uro hawei ewei'e yt pywo pe i eiwo'ope itote. Kat pote tig mio tā ewei'e sa'ag are. Yt pywo pe i watoïne'en aiku'uro hawyi yt kat i aheïne'en hap toïne'en aru pote po'og waku ienuk hap yn watunug at ka'ap mahy ete at ka'ap hawyi waku aisyp hawyi toran na'yn aheïne'en hap. ³³ — Aipap wuat'i e'at aiku'uro hawyi i'atu'e irania'in eimu'e haria. Yt naku i i'atu'e ehepe eimu'e haria eima'at sehay wo katupono ta'atuky'esat yt naku i nug haria eiperia eiña'āg teran haype mi'iria. Ta'atuky'esat eipe i'atu'ewywuaria hap. Eiwe'eg wo o mi'iria pupi. I'atuehay upi eweipyhu'at hawyi i'atumima'at ko'i eweikupte'en aru. ³⁴ Aikotā watoïne'en pya heso'ok takaria pupi hap ewy waku watoïne'en mi'iria pupi. Ewei'aipok to eiwemowe'eg hamo. Ewetoiat ro sa'ag nug hap ko'i katupono i'atu kahato aria kapiat wat hanuaria tawa Kurintiu piaria katupono yt karāpe i ewei'atumu'e mi'iria Aipotypot Iesui ete. Waku eiwemōti aria kapiat ehehay pyi tuwat hap pupi. ³⁵ Ma'ato ewei'e — Aikotā aru iku'uro rakaria tuwētem gu'uro pyi. Aikotā aru i'atupiit pakup ewei'e. ³⁶ Mio tā ewei'e pote yt ikuap sese i hat ewy eweikupte'en. Yt eweikuap i te karāpe watikoi awati aiko pe meiūran aru aimikoi iā'yi tuweityk katupono hētyt ra'yn yi pyi pote. ³⁷ Kat iā'yi watikoi sio awati sio wētup mi'i ti yt ipiit i te ma'ato hētyt hawyi ipiit itag na'yn. Mi'i ti ipiit sese. ³⁸ Mi'i hap ewy ra'yn Tupana tum na'yn yne iā'yi pe tesaika hap hētyt hamo itag hamo. Yne watiwaure meremo aikopiat iā'yi tuweupi weupi. ³⁹ Mi'i hap ewy aipiit yt miat piit ewy hin i yt weita piit ewy hin i yt pira piit ewy hin i. Mi'iria ipu'i kawiat ma'ato yt aipiit ewy hin i. ⁴⁰ Mi'i hap ewy ti atipy piaria tukupte'en. Ta'i mi'iria yt mesuwarotiaria ko'i yt ewy hin i ra'yn. Ta'i atipy piaria wyti ikahu kahato i'ewyte mesuwarotiaria ikahu wy ma'ato ti yt to'o'ewy'ewy hin i. ⁴¹ At i'ewyte ikahu. Waty mi'i i'ewyte ikahu ma'ato ikahu hap yt at kahu hap ewy hin i. Waikiru ko'i i'ewyte ikahu wen ma'ato yt at waty ewy i ikahu hap ewy hin i. Ma'ato yne mi'iria ikahu kahato Tupana minug ko'i pote. ⁴² Mi'i hap ewy ti gu'uro pywiat aheïne'en pakup i hap. Aipiit wyti aikotā hā'yi ewy. Ta'atusyp mi'i hawyi ti tuweityk ta'yn aimikoi awati iā'yi ewy ma'ato hētyt hap tuwētem hawyi yt sa'awy'iwuat hā'yi ewy i. Mi'i hap ewy aipiit wētup ta'atusyp hawyi aipiit aimikoi ikahu kahato tuwētem gu'uro pyi. Tupana tum ne wuat'i e'at piat ieïne'en hap aipiit pakup we e. ⁴³ Ta'i aipiit aisyp turan yt ikahu hin i. Yt kat i ahesaika hap aiku'uro hawyi. Ma'ato karāpe aheïne'en hap ipakup i hawyi aipiit ikahu sese ra'yn topyhu'at hesaika sese toïne'en. ⁴⁴ Aisyp hap e'at pe turan aipiit ipu'i yn toïne'en ma'ato Tupana aimoieïne'en i hap e'at pe hawyi aipiit pakup toïne'en Ipā'āu minug. Mi'i ewywuwat topyhu'at toïne'en aipiit ipu'i ikag kawiat ma'ato toïne'en i'ewyte mekewat piit atipy piaria ewywuwat yt aiwat ewy i Tupana Pā'āu minug. ⁴⁵ Katupono

sa'awy'i Tupana tunug Ātāu miit ihaite kahato rakat e ti miwan me. Ma'ato i'ewyte to'e miwan me — Put'ok'e aru Ātāu Saipepiat e Iesui piat. Mi'i Miit po'og na'yn katupono aikotā Tupana toine'en hap ewy aimoieine'en hap toine'en. ⁴⁶ Sa'awy'i aipiit ipu'i kawiat ikag kawiat toine'en ma'ato watuwētem gu'uro pyi hawyi aipiit Tupana Pā'āu minug Iesui piit ewywuat toine'en. ⁴⁷ Sa'awy'i'uwat Tupana tunug Ātāu yi kawiat. Mekewat Ātāu Saipepiat Iesui toine'en. ⁴⁸ Mi'i hap ewy ti aito mesuwarote watoine'en aha'ase'i Ātau ewywuat pote ti aito mesuwarotiat kape yn aiwanētup hap ma'ato mekewat wētup ok Miit Iesui Miit sese atipy Kaipywiat mēpyt'in no watoine'en mote atipy kapiat wanētup haria wo ra'yn aito. ⁴⁹ Pyno ti Ātāu iā'ākap ko'i aito mesup watoine'en ma'ato meiūran ti aru Atipy Kaipywiat Aika'iwat Iesui iā'ākap ko'i watopyhu'at e. ⁵⁰ Pyno eiwe'eg wo o uhekatuwyrria katupono aipiit mesuwarotiat yt teke kuap i atipy pe katupono aipiit ipu'i kawiat huu kawiat iku'uro i'okpuk takat toine'en. Aikope Morekuat no Tupana toine'en hap tote yt uwe i iku'uro rakaria wo toine'en itote.

⁵¹ Pyno atomoherep teran mio wuat uimiwan etiat Tupana ehay ehepe. ⁵² Iesui ut turan ni tukupte'en ihaite rakaria ma'ato mekewat e'at pe ti aru aipiit pakup we Iesui piit ewywuat topyhu'at meremo. Mekewat hap e'at pe merep hap ewy tut Iesui aikotā aheha mehit hap ewy meremo hap ewy e. Mi'i hawyi Tupana huhu'e — Ariot ra'yn e hamo. Mi'i hawyi huhu'e hap ihay pirik pya wo hawyi ti aru meimuēwat map haria te'eruwenō'ē ra'yn gu'uro pyi e. Ipaku we watoine'en mekewat e'at pe. Aikotā Satere ut topopy kuap hap ewy mekewat e'at pe ikahu kahato watuwētem aiwo'osyp hawyi. ⁵³ Ma'ato ti aru aipiit pakup hap yt iku'uro rakat nuat i ra'yn watuwenō'ē. Mi'i hawyi aito yt iku'uro rakat i te rakaria i'ewyte aipiit topyhu'at meremo ipakup sese. ⁵⁴ Mekewat e'at pe aipiit meremo ipakup we toine'en. Mesup aipiit iku'uro rakat toine'en ma'ato mekewat e'at pe ieine'en hat watoine'en aikotā Tupana to'e hap ewy topyhu'at aru — Atimoma aru gu'uro hawyi yt karāpe i eiku'uro hap toine'en e hap ewy. ⁵⁵ Watoken'ē kahato aiku'uro hap pupi mesup aikotā moi ahekatu'u hap pupiat ewy watoken'ē. Ma'ato mekewat e'at pe Tupana aihep gu'uro pyi hawyi yt kat i aiken'ē hap toimoma ra'yn pote e. ⁵⁶ Iku'uro rakaria aito katupono yt naku i nug haria aito watopyhu'at pote. Karāpe Tupana aināpin hap ko'i yt watunug i mi'i hawyi watikuap yt naku i nug haria aito Tupana wanētup hawe watopyhu'at hap watikuap. ⁵⁷ — Tupana urutuwehum ewawi urupy'a pyi. Waku kahato En katupono etum na'yn Esa'yru uruepe Urupotypot no waku kahato En. Mesup Esa'yru urumoesaika wakuat nug hamo. Urutuwehum ewawi wato'e Tupana pe. ⁵⁸ Urumiky-eria uhekatuwyrria yt eweitoiat tei'o ehapiat Iesui mohey hap. Waku eweikupte'en mot'i o iwywo e yne e'at pe. Po'og Tupana miky'esat ewy ewetunug no katupono watikuap ta'yn aha'up iwato tutum aru aipotpap iwato hap ok tā. Watikuap ta'yn aiminug Tupana miky'esat ewywuat hap wuat i e'at piat topyhu'at. Uito ti Pauru.

16

¹ Pyno koitywy ahenoi teran aikotā waku watipowyro Iesui emiit'in ko'i mekewat aimiium te'en ne'i rakat wywo aikotā sa'awy'i ahenoi tawa Karata piaria pe. Aikotā aikotā waku watimō'ē ahekat hap ete eweikuap hawyi waku ewetunug. ² Pyno o yne torania mytu'u e'at pe waku eiwanētup o ga'atpo 6 e'at eipotpap gosap hap kape aikotā aikotā Tupana eiky'e hap tutum hap kape aikotā eipowyro hap kape. Mi'i hawyi kat ko'i kat ko'i Tupana tum ehepe mekewat 6 e'at piat hawyi waku mi'i o eweipat'ok ehakat hawyi ewetum ne'en ne'i Tupana pe aikotā Tupana tum ne'en ne'i tegyi'at hap ewy. Aikotā aipoitynug kahato hap kaipywiat hap ewy waku watum. Mi'i hawyi etioto o emiium Tupana mōtypot yat kape hawyi etoiat emiium itote imōtypot hamuat. Torania eimiium eyparakai tote hawyi waku watipo'oro mi'i Iesui mohey haria satek takaria tawa Ierusalēi piaria powyro hamo Iuteuria powyro hamo. ³ Pyno put'ok'are i ra'yn itote hawyi ewei'airo eipy'asetpyi uwe mekewat eimiium ereto hanuat haria. Mi'i

hawyi ti aru atunug iwan eimiereto wuat eipe Iesui mohey haria sese kuap hamuat. Mi'i hawyi eweipo'oro eimium ne'en ne'i mekewat Ierusarēi kapiano haria upi mesuwat uimiwan nywo. ⁴ Uipo'oro teran eipe pote areto waku wy irania'in tuwat uhupi eweiky'esat pote waku wy yt pote yt. ⁵ Pyno uhewyry teran yi Masētunia puo hawyi put'ok'are ehetawa Kurintiu pe te. ⁶ Pyno i'aman mot e'at pe put'ok'are pote areīne'en mot'i i'aman mot pe itote tawa Kurintiu pe eiwywo. Mi'i hawyi waku uipowyro mu'ap sa'up ete mekewat uito hap sa'up ete. ⁷ Ta'i areīne'en mot'i teran ni eiwywo itote.

⁸ Areīne'en mesuwe tawa Ewesu pe. Karamuo put'ok'e mekewat e'at Esitu'in po pywiat watetup hap e'at pe atimōtypot teran Tupana mesuwe haype. Waku hawyi areto ehowawi. ⁹ I'atu kahato uipyhyp teran haria mesuwe ma'ato yt uipyhyp kuap i katupono Tupana uipowyro kahato. Mi'i pote arepotpap kahato ipotpap nug hamuat ete. Waku kahato mi'i hap uhete.

¹⁰ Ma'ato tut uimēpyt Timoteu ei'yat kape hawyi – Ereke ro ewei'e tope iky'e hap wywo aikotā uiky'e hap ewy te katupono ui'ewy kahato ipotpap Tupana potpap nug hap ete. ¹¹ Yt eweimohit tei'o eimu'e hat Timoteu are. Eweimōtypot o mi'i are. Mi'i hawyi karāpe toto teran i ra'yn uhowawi mi'i hap e'at pe o ewetum mu'ap sa'up tope hap atiky'esat. I'ewyte karāpe toto teran wētup tawa kape tuereto i'atumu'e hamo turan o ewetum mu'ap sa'up tope hap atiky'esat. Ahekatup Timoteu mesuwe irania'in wywo.

¹² Atiky'esat kahato aimu'e hat uhyt Aporu atipo'oro eimu'e hamo – Waku ti ereto tawa Kurintiu piaria powyro hamo irania'in powyro hamo are'e wen tope ma'ato – Yt areto i te Katupono yt uipohepap i te mesup e uhepe ma'ato meiūran waku yne hawyi areto tawa Kurintiu piaria powyro hamo e uhepe. Uipotpap put'ok'e hap e'at pe waku pe yne mesuwe hawyi areto aru i'atuewawi e Aporu uhepe.

¹³ Iesui ekuekatu kape o mehit ewei'e po'og po'og wuat'i e'at pe. Yt naku i waure wo watoīne'en aimimohey Iesui kai miit'in mimoweuka'i watopyhu'at hawyi. Ma'ato yt naku i aikohyeput Tupana wanīkap pupiat. Waku surara'in hesaika kahato rakaria ewywuwat watoīne'en Tupana potpap nug hap ete. ¹⁴ Pyno waku yne aiminug ko'i watunug miit'in ky'e hap wywo.

¹⁵ Pyno uiwyria'in waku eweiwat aimu'e hat Etewana ehay upi katupono mi'i ti ei'apykok kahato hat mesuwat Iesui mohey hap ete. Mi'i pote eweiwat ro mehī Etewana ehay upi eweipowyro o mi'i. Mi'i ti ei'ywania kawiat mekewat Kereku ywania sese kawiat aimu'e hat Etewana. ¹⁶ Mi'i ti nimo pyi kahato Iesui mohey hat topyhu'at. Mi'i turan ti mi'i yn toīne'en Iesui mohey hano. Mi'i tupono waku watunug mehī Etewana yianme ei'apykok hat e'akag wo itote katupono mi'i ewywuaria Iesui emiit no wo'opotky'e kahato hat mi'i. I'ewyte yne to'yat piaria wywo te waku pāi. Mi'iria ewywuwat waku ai'apykok hanuaria. ¹⁷ Ga'atpuat re put'ok'i'atu'e meiūpe emipo'ororia aiwy Etewana aiwy Wutunatu i'ewyte aiwy Akaiku wywo. Mi'i pote arehum kahato i'atuwywo katupono uipowyro kahato haria ti mi'iria Iesui potpap etiat haria mi'iria eipe yt uwe i uipowyro haria pytkai. Mi'iria aikotā eipe uipowyro hap ewy te meiūpe ehaipe kai uipowyro. ¹⁸ Ta'i mi'iria ti mohag ewy kahato uimowepit kahato haria. Ma'ato i'ewyte yt uipohag yn i ma'ato yne aipohag no tukupte'en mi'iria. Ta'i aiwehum hap eiam kahato Etewana ywaniaria are. Waku watimōtypot mi'iria i'ewyte torania yne mi'iria ewywuaria waku watimōtypot. I'ewyte waku mi'i tā haria ewywuaria eweikat ei'apykok hamo.

¹⁹ Pyno meiūpe Iesui mohey haria yi Asia piaria te'eruehay po'oro kahato eiky'e hap wywo. I'ewyte mehī Akuira i'ewyte mana Pirika e hap ipo'oro te'eruekuekatu sese ehowawi. ²⁰ Ta'i aipoitynug ni Aika'iwat Iesui i'atu'e katupono koitywy Tupana mōtypot hap toīne'en na'yn i'atu'yat pe. Pyno ti uruwe'atunug hap toīne'en na'yn i'atu'yat pe. Pyno ti ehekatuwyria meiūpiaria ehowawi te'eruehay po'oro torania Iesui mohey haria. ²¹ Mi'i hawyi uito Pauru i'ewyte atipo'oro uimiwan eiky'e uhepiat hap etiat

ma'ato uipo wuat atipehik mesup uhet. PAURU uhet are hap atiwan. Kuekatu atipo'oro ehowawi are atiwan na'yn ui'e hap. ²²Tut irane tut irane Aipotypot Iesui waku wato'e. Eiwe'eg wo o katupono yt torania i iky'e haria. ²³Pyno ahētup Aika'iwat Iesui kape uuiwria'in tawa Kurintiu piaria – Eti'atuky'e te'en ne'i o egyi'at hap kaipyi at ka'ap. Eti'atupowyro mi'iria Iesui are'e. ²⁴Pyno ti pywo ti woroho'oky'e kahato eipe torania eiperia kat pote eipe Iesui emiit'in sese ra'yn eweipyhu'at pote woroho'oky'e. Toran na'yn mesuwe uimiwan ehowawiat.

Toran uimiwan mesuwe. Uito ti Iesui mipo'oro tepiat sehay moherep hamo. Pauru ti uhet.

TAWA KURINTIU PIARIA NĀPIN HAMUAT PAURU MIENOI TYPUAT

¹ Uito ti Puaru are. Uiwyrria'in Iesui mohey haria tawa Kurintiu piaria yi Akaia piaria. Eiperia ti Tupana mimowaku ko'i ra'yn tewaku hap wuat ko'i. Uito ti Iesui potpo'oro Pauru e hap het rakat are. Sa'awy'i Tupana to'e uhepe — Woro'airo en Uha'yru moherep miit'in muat hamuat e. Koitywy atipo'oro ehowawi uimiwan aikope aikope eiwa'atunug Tupana mõtypot hamo are. I'ewyte toïne'en meiüpe aheywyt aikywyt sese Timoteu are. Mi'i ti uipowyro mesuwat uhehay wan hap etc. ² Mio tā are Tupana pe — Eti'atupoityro kahato o emohey haria Esa'yru mohey haria tawa Kurintiu piaria are. Ereïne'en o egyi'at kahato rakat i'atuepiat hat wo. Etunug o mi'iria wo'owese haria wo. Tupana are En ni Uru'ywot sese are. Emipo'oro Uruporekuat nuat ti Iesui Esa'yru set upi wyti ahētup. ³ Uruwewum ewawi Tupana. Waku kahato En Tupana katupono etipo'oro ra'yn Iesui uruwewawi. Koitywy emēpyt'in sese uruto are. Waku kahato En Uru'ywot. Uruho'opot turan urukawiano kahato hat En. Uruehaky'e'i kahato wuat'i e'at pe are. ⁴ Uruetupana are karāpe urusatek turan Uru'ywot kahato ereïne'en haty hap etimonik kahato hamo. Uruho'opot turan i'ewyte urunāpin uruky'e hap wywo. Waku kahato Tupana katupono karāpe uruwyrria'in hatek hap put'ok'e mi'i turan urui'atunāpin kuap i'atuky'e hap wywo. Aikotā urunāpin ho'opot turan mi'i hap ewy urutunug aikotā urumowepit ehay wo hap ewy uruto'e ewawi Tupana are. ⁵ Aipotypot Iesui tikuap kahato ho'opot hap ko'i po'og torania kai toikuap are. Uruto urutukupte'en iwywo wētup miit ewy yn uruho'opot kahato wy. Mi'i turan urukawiano kahato hat pote toikuap kahato ho'opot hap pote. Yt wētup i yt toikuap i. Torania toikuap kat pote tohā'äg yne ra'yn. Mi'i pote tohaty'u kuap yne aiky'e haype. ⁶ Koitywy mesuwarotiarria urusaty'i saty'i kahato ra'yn mesuwe katupono uruheno'i ra'yn Iesui etiat wāi'i'atu'e pytkai. Mi'i pote koitywy Tupana miehakyera'at ko'i wo eweikupte'en. Uru'apiheg kahato pote eipowyro haria wo urutukupte'en mote are. Ma'ato urusaty'i saty'i hap kaipyi eipowyro haria urutukupte'en. ⁷ Ma'ato urusaty'i saty'i turan Tupana urukawiano urusaty'i saty'i hap ok tā. Mi'i pote po'og hesaika rakaria wo urutopyhu'at eipowyro hamuat ehapiat ho'opot hap etc. Mi'i hawyi karāpe ehaty'i haty'i Iesui mohey haria eipe pote mi'i hawyi uruepiat ho'opot hap kape eiwatetup yn na'yn. Mi'i hawyi — Waku waho'opot aimu'e haria ewy ewei'e eiwewawi. Mi'i hawyi wētup miit piit ewy yn ho'opot haria wo watoïne'en are. Mi'i pote watikuap yne ho'opot hap ko'i are. Mi'i hawyi wahupit kuap yne are. Mi'i hawyi yt uwe i aito imohey hap atoiat haria ahaty'i haty'i kahato pytkai. ⁸ Uiwyrria'in tawa Kurintiu piaria wētup yn wyti aimimohey. Mi'i pote atimoherep teran ehepe aikotā sa'awy'i waho'opot ehe'yi Asia totiat hap. Atiky'esat eweikuap mi'i hap etc. Katupono karāpe eweho'opot turan mono erakue ewei'e yn na'yn. Ta'i uruho'opot kahato itote aikotā ahak puat ipoty rakat wahupit hap ewy yt wahupit kuap i. Mi'i hap ewy yt uruhupit kuap i po'og ehe'yi Asia tote uruho'opot hap. — Ta'i aiku'uro ra'yn keī mesup pāi uruto'e yn uruto'ope itote. ⁹ Yi Asia piaria uru'auka irane mesup sio mūki'ite uruto'e yn uruwanētup hawe itote. — Pyno yt watuwehakyera'at kuap i aiku'uro hap po pyi uruto'e yn itote uruto'ope. Ta'i Tupana yn keī aihep kuap ai'auka teran haria po pyi uruto'e itote uruwo'ope. Tupana yn aihep kuap ai'auka hanuaria po pyi uruto'e sa'awy'i ehe'yi Asia tote urutuwat Iesui ehay moherep hamuat turan. ¹⁰ Ma'ato yt uru'auka kuap i ehutama piaria katupono Tupana uruehakyera'at uruewanīkaptia po pyi itote urumohaky'e'i mohaky'e'i turan. I'ewyte urutuwehakyera'at uru'auka irane turan yne e'at pe. ¹¹ Uiwyrria'in tawa Kurintiu piaria ewehētup o Tupana kape urupowyro Iesui ehay moherep hamo. Mi'i tā ewetunug mote Tupana urupowyro emiētup ok tā. Mi'i

hawyi waku pe urutukupte'en urupoityro emiētup ok tā hawyi aru eweikuap ta'yn Tupana piat urupoityro hap. Mi'i hawyi eiwepit kahato hap topyhu'at katupono Tupana tum na'yn eimiētup hap ok tā. — Etipoityro Pauru'in ewei'e ro Tupana pe urukawiano.

¹² Yt karāpe i urui'atuma'at eipe tawa Kurintiu piaria. Po'og hāpyk torania kai hap ewy urutukupte'en eipy'asetpe. Tupana mōtypot hap yn urutunug itote. Yt uruwe'eg hap kaipyi i urupotpap ehehamo ma'ato Tupana urumowe'eg hap kaipyi uruimōtypot Tupana miit'in py'asetpe. Yt uruhepap hap kaipyi i ma'ato Tupana tum uruepe tegyi'at hap tomisepap nug kuap hamo hawyi hesaika hap wywo uruimoherep wakuat itote sa'awy'i. Mi'i pote uruminug ete Tupana urupowyro hap kaipyi uruimōtypot Tupana itote sa'awy'i. Mi'i hawyi miit'in te'eruehum kahato Tupana kape. Yt uruwewawi i ma'ato Tupana kape yn te'eruehum uruminug wakuat upi. Mi'i hawyi Tupana kape te'eruehum hawyi urumowepit kahato kat pote uruminug kaipyi Tupana mōtypot hamo urutukupte'en mote.

¹³ I'ewyte yt eima'at hap i uruipo'oro miwan ehawawi are. Urumiwan uruehay ewy ti ra'yn waku pe yn toīne'en. Yt uruiwan i typy sehay ehawawi. Yt kat i ehekat ky'ewi uruipo'oro urumiwan ehawawi hap. Ta'i heremo kahato urumiwan wuat'i mikuap kahato hap ewy. Yt kat i wētup sehay ipuo toīne'en urumiwan me. Yt kat i eima'at hap urumiwan me toīne'en. Mi'i pote heremo yne uimiwan are. ¹⁴ Koitywy urumohey ran are kat pote yt urukuap kahato i te pote. Mi'i pote urumohit tuereto ehehay wo. Atiky'esat kahato urukuap sese hap. Waku watuwekuap aiwo'o'ewy'ewy hawyi aiwo'omowepit hap toīne'en are. Karāpe mekewat e'at pe put'ok'e mekewat Aipotypot Iesui toīne'en mesuwarote Morekuat Koro wo hap e'at pe uimowepit kahato haria eweipyhu'at are. Katupono — Mi'iria uipotmu'eria sese uimiekyi ko'i tawa Kurintiu kaipywiaria are aru Iesui pe. Ta'i woroho'omoherep eipe Iesui kape hut hap e'at pe are. Mi'i hap e'at pe aru waku — Ta'i Pauru ti urumu'e hat sa'awy'iwuat waku ewei'e mekewat e'at pe Aika'iwat pe are. Mi'i hap ewy urutukupte'en itote wo'omowepit hanuaria wo.

¹⁵ Sa'awy'i eipap kahato uhehay upi mi'i pote — Ara'aipok i ra'yn i'atumu'e hamo pāi are uipy'a pyi. Sa'awy'i — Areto i ra'yn tawa Kurintiu piaria kape are. ¹⁶ Mi'i hawyi areto i ra'yn yi Masētunia piaria kape. Mi'i kaipyi ariot i ra'yn tawa Kurintiu kape i are'e uiwepe sa'awy'i. Ati'atumu'e areto hamo i'ewyte i'atumowepit hamo areto i ra'yn tawa Kurintiu piaria kape. Mi'i hawyi are'e arewanētup — Waku urupowyro yi Iuteu ywania hatek takaria uruekat wywo are'e uiwepe. Waku Kurintiu piaria uipowyro mu'ap upi mekewat Iuteu kapiat uito hap sa'up ete tawa Kurintiu piaria pe are arewanētup hawe. ¹⁷ Mi'i ui'e hap ete ahenoi yne sa'awy'i ehepe uimiwan me uiwyria'in. — Areto ehawawi are uimiwan me. Ma'ato yt areto hin i ehawawi ui'e hap ewy hawyi — Kat pote som yt tut i ahawawi ewei'e eiwo'ope. Aima'at i ma'at i teran haype ne'i ewei'e uhepiat pe. Pauru ti heso apo ahepe ewei'e eiwo'ope are. Yt tutunug i to'e hap ewy apo'ewei'e ewo'ope uhetiati. ¹⁸ Uiwyrria'in yt naku i mio tā ewei'e ne'i kat pote uito atunug yne ui'e hap ewywuati ko'i uito are. Ta'i urutunug aru uru'e hap ewy katupono urutukupte'en neran Tupana ewywuati pywuati rakaria uruto'e uruwo'ope.

¹⁹ Sa'awy'i mehī Sira mehī Timoteu i'ewyte uito urutuati ehawawi eimu'e hamo. Mi'i hawyi itote urui'atumu'e kahato aikotā Tupana tipo'oro Tosa'yru hap etiano. Tupana mōtypot haria wo yn urui'atumu'e eipe. Yt kat i urueso hap wywo urui'atumu'e eipe. Mi'i hap e'at pe urutunug aru uruto'e pote urutunug uru'e hap ewy. Yt typy sehay wywo hin i urui'atumu'e sa'awy'i eipe Iesui etiat uruheno'i ra'yn. ²⁰ Sa'awy'i sese Tupana heno'i yianmete miwan me yne Tosa'yru etiat aikotā aru tutunug hap etiat tohenoi miwan me. Mi'i hawyi toipo'oro ra'yn Tosa'yru Aiporekuati nuati. Put'ok'e hawyi — Papai e atunug neran yne e'e hap ewywuati e. E'e hap ko'i yne atunug aru e. E'e hap ewywuati hap atunug neran e. Mi'i hawyi Iesui tunug yne To'ywot e hap — Atunug aru to'e hawyi

tutunug yne. Mi'i pote karãpe uruto'e — Urutunug aru uruto'e hawyi urutunug uru'e hap ewy. Aikotã Aika'iwat ewy Tupana miky'esat ewy urutunug neran uru'e hap ewy. — Ta'i yt urutunug i aru mi'i tã uruto'e mi'i pote yt urutunug i uru'e hap ewy Tupana Sa'yru e hap ewy. Mi'i tã urutunug neran Tupana mõtypot hamo. ²¹ Koitywy Tupana ainug Tosa'yru ewywuaria ahehay wuat. Tehay moherep hamo wětup piit ewy watoïne'en Ha'yru wywo. Katupono aito watomohey Aipotypot Iesui. Tupana aimoesaika Tosa'yru Pã'ãu wo hawyi Ha'yru ewy watopyhu'at. ²² Aikotã watiwan ahet ahekare'en ete ahet — Mesuwuat ri uiat e hap. Mi'i hap ewy wyti watomohey Ha'yru ra'yn hawyi Tupana tum Tosa'yru Pã'ãu ahepe hawyi Ipã'ãu set topyhu'at ahete. Mio tã e — Tupana wanuat mi'i miit e hamuat wuat'i miit'in me hap ewywuuat. Yt karãpe i hawyi wětup ok wano mi'i hat topyhu'at e hamo hap ewy. ²³ Ta'i yt uheso i are. Tupana tikuap yt heso i rakat uito. — Tupana are etomoherep yt uheso i hap are uiwyria'in Kurintiu piaria pe Tupana are. Sa'awy'i areto aru ehawawi wen ma'ato yt areto i. Eweikuap apo kat pote yt areto i pyno ahenoi ehepe. Aikotã ai'ywot yt ai'apiheg teran i hap ewy ti areïne'en pytkai yt areto i ei'apiheg hamo. ²⁴ Kat pote Eika'iwat sese yt uruto i. Mi'i hawyi are'e uiwanětup hawe — Pyno yt kat hamo i areto are. Kat pote po'og waku eweikupte'en Eika'iwat sese po pe hawyi yt areto i ei'apiheg hamo are Uito ti Pauru.

2

¹ Uiwyrria'in woroho'oky'e kahato eipe. Mi'i pote yt areto i ehawawi ma'ato areto pote woroho'omohit hawyi ei'arot hap topyhu'at. Sa'awy'i areto ehawawi hawyi woroho'omohit kahato eipe. Mi'i hawyi paa'ewei'e kahato. Mi'i hawyi are'e uiwanětup hawe — Koitywy yt atunug neran i po'og are uiwepe. ² Woroho'omohit eipe hawyi uwe apo uimowepit haria. Woroho'omohit hawyi paa'ewei'e. Mi'i hawyi yt uwe i ra'yn uimowepit hanuaria mi'i rē. Mi'i hawyi yt naku i areto mesup katupono woroho'omohit eipe hawyi woroho'omohit kahato eipe. Mi'i hawyi yt wo'omowepit haria wo i watoïne'en. ³ Mi'i pote atipo'oro miwan ehawawi. Pyno eweimohãpyk eiminug sa'ag ko'i. Mi'i hawyi areto kuap ehawawi are uimiwan me. Katupono areto turan ewetunug sa'ag ne mi'i hawyi yt kat i uimowepit ehapiat hap. Mi'i pote atipo'oro miwan ehawawi uhe'yanmete katupono woroho'omohit eipe. Atikuap ewetunug uhapiat einãpin hap ko'i hamuat. Pywo ti rat yt karãpe i uiwepit yt eiwepit i pote. ⁴ Mekewat uimiwan sa'awy'iwuuat pe woroho'onãpin haty wo — Eiminug sa'ag eweitoiat ro. Arewak kahato popuo atiwan mi'i miwan ehawawi. Yt atiky'esat i uimiwan me eimõpy'ahak hap katupono woroho'oky'e kahato eipe po'og torania kai. Mi'i pote haty kahato upy'a pe i'ewyte uiwanětup hawe woroho'onãpin eiminug sa'ag etiat turan. ⁵ Sa'awy'iwuuat urumiwan me woroho'onãpin. Mekewat eipy'asetpiat Iesui mohey hat to'ywot ehary'i wywuuat waire nug hat. Mi'i hawyi eiwemõti kahato toïne'en eiwy ok eipy'asetpiat i'aparap turan wuat woroho'onãpin mote. I'ewyte uito aremõti mi'i hap ete are. Ma'ato yt ei'ewy i pote yt uhehamo i pote mi'i pote yt woroho'omohit teran i po'og mi'i hap ete ne'i. Ma'ato atunug po'og pote po'og ei'arot kat pote po'og woroho'omohit pote. ⁶ Mi'i hawyi eiwemõti te kahato i'ewyte mi'i miit tuwemõti ti te. Pyno waku aipo hep ta'yn i'apiheg hap ete. ⁷ Pyno waku waure wo ra'yn watoïne'en. Pyno waku watunug aiwy sese wo ra'yn. Ma'ato yt pote meiüran i'arot sese hap topyhu'at aikotã i'auka hap ewy. ⁸ Pyno ahětup uipy'a pe ehupi uiwyria'in ewei'e i ro tope — Uruiky'e kahato en uhyt mimi ewei'e i ro i'aparap hat pe kat pote totoiat ra'yn tominug sa'ag pote. ⁹ Sa'awy'iwuuat uimiwan me are'e — Ewei'apiheg no eipy'asetpiat mekewat to'ywot ehary'i wywuuat sa'ag nug hat. Mi'i tã are ehepe sa'awy'i ehã'ãg hamo sio uhehay upi eweikupte'en sio yt hap kuap hamo. ¹⁰ Koitywy waku waure wo eweikupte'en iminug sa'ag kai. Waure wo eweikupte'en pote i'ewyte uito waure wo areïne'en. Mi'i hawyi waku waure wo wato'e Aika'iwat Iesui e. Mi'i hawyi i'ewyte Aika'iwat toïne'en waure

wo ra'yn. Mi'i hawyi aiwo'oky'e hap sese toïne'en i ra'yn. ¹¹ Waure wo watoïne'en hawyi aikotā wētup ok miit ewy yn aiwo'ope watoïne'en. Mi'i hawyi ahiag yt aima'at kuap i. I'ewyte yt aipat'ok pat'ok kuap i kat pote ahiag inug neran aipat'ok pat'ok hap. Toiky'esat kahato aiwo'osytpok hap yn. ¹² Sa'awy'i areto tawa Turati kape mekewat sehay wakuat moherep hamo. Aikotā Tupana tipo'oro Tosa'yru Eiporekuat nuat sehay wakuat moherep hamuat. Ta'i Ahiag uipyhyp teran wen ma'ato Tupana tunug mu'ap tehay wakuat moherep hamo. We'okenhyp hap ewy itote ma'ato Tupana ti'okenhyp'ok ta'yn uhepe tehay enoi hamo. ¹³ Itote turan atikat kahato aheywyt Titu katupono atikuap teran iwē pyi aikotā aikotā eweikupte'en hap ko'i. Atikat at ka'ap ma'ato yt atipuēti i hawyi ui'arot kahato areïne'en itote. — Kat pote yt tut i Titu are yn uiwepe. Mi'i hawyi are'e itotiarua pe — Pyno areto ra'yn yi Masētunia kape are mi'i hawyi areto ra'yn.

¹⁴ Koitywy are'e Tupana pe — Uhetupana arehum kahato ewawi are. Waku puo uruiky'esat karāpe urutuwat aikowo aikowo Esa'yru moherep hamo are. Mi'i turan urupowyro kahato mi'i nug hamuat are. Miit'in uipyhyp pytkai arehum ewawi Tupana kat pote uinug surara ewy po'og uhewanīkap ko'i kawiat hesaika rakano ehay wakuat moherep wuat'i miit'in piat hamo are. Wāi i'atu'e pytkai ta'atukuap ehay wakuat hawyi — Waku kahato mi'i iatu'e aikotā mohag ikamhig se rakat ewy ehay iatu'e are. — Waku kahato En Tupana are. ¹⁵ Pywo ti rat uiwyrā'in Tupana mowepit hat sese Aika'iwat Iesui. Mi'i hap ewy Tupana mowepit haria aito kat pote Iesui eiam watopyhu'at mesuwarote. Aika'iwat ikamhig sese rakat ewy toïne'en aipiit pe hawyi yne ikuap ikamhig sese hap upi Tupana aikuap. I'ewyte irania'in yt imohey i te haria ho'owasat rakaria ikuap ikamhig se aipiit piat hap upi hap ewy. ¹⁶ Irania'in ahehay Iesui etiat ta'atukuap hawyi ma'ato yt ta'atumohey i mi'i pote — Yt naku i i'atu'e katupono ahehay ta'atukuap hawyi — Pywo i'atu'e te'eruwepe — Uruku'uro hawyi Tupana uru'apiheg uruku'uro hap kape i'atu'e te'eruwepe. Mi'i pote uruehay yt ikamhig se i rakat ewy pāi. Yt ta'atumohey i pote iku'uro rakat nem hap ewy topyhu'at uruehay upi are. Ma'ato irania'in imohey haria pe ahehay Iesui etiat hawyi — Waku kahato aikotā ikamhig se hap ewy topyhu'at. Urutukupte'en wuat'i e'at pe i'atu'e uruehay ta'atukuap hawyi are. Mi'i pote aiwat aiwe'eg hap yt pu'ok'e i irania'in mu'e Aika'iwat etiat hamo yt ta'atuky'esat i pote. Waku Tupana piat aimowe'eg hap kaipyi yn wati'atumu'e irania'in tawa ko'i. ¹⁷ Tukupte'en Tupana ehay moherep haria ma'ato yt pywo pe i rakaria. Yt Tupana ky'e hap wyuwat sese haria i aimu'e ma'ato ahekat ky'ewi ne'i — Mio tā e Tupana i'atu'e ma'ato yt mi'i tā e hin i pytkai ta'atu'ywyk ne'i. Ma'ato ahehay mio tā wato'e — Tupana tipo'oro ra'yn Tosa'yru ahehakyera'at hamo wato'e. Mi'i pote waku watunug Iesui Aiporekuat no wato'e aipy'a pyi wato'e. Uruka'iwat mowepit hamo yn urui'atumu'e miit'in ko'i.

Mesuwat miwan nug hat ri Pauru.

3

¹ Tukupte'en irania'in Iesui mohey haria mipo'oro ko'i. Mi'iria po pe miwan ta'atuereko ta'atupo'oro haria miium — Waku kahato mi'i miit urumipo'oro eimu'e hamo i'atu'e mekewat miwan note wen ma'ato uito ti yt irania'in mipo'oro hin i katupono yt uwe mipo'oro i uito are. Ma'ato uruto Tupana mipo'oro eimu'e hamo i'atu'e katupono miwan ete — Uruto waku po'og waku eimu'e hamo e mesuwat miwan me i'atu'e ahepe. Eiwatetup o mesuwat miwan kape hawyi eweikuap uruto po'og eimu'e e hamuat hap i'atu'e ahepe. Ma'ato uito ti Pauru are. Tupana yn uipo'oro ehawawi sa'awy'i. Yt karāpe i aterut wētup ywania kaipyi miwan — Po'og waku eimu'e hamo e hat irania'in miit'in minug ko'i. Ma'ato irania'in yt uru'ewy hin i. ² Yt uiky'esat i eikaipyi — Pauru'in Tupana mipo'oro aimu'e hamo e hap. Eweikuap kat pote. Pyno ahenoi ehepe koitywy eweikupte'en Iesui mohey haria uruepiat eimu'e hap kaipyi. Koitywy urukuap

ta'yn Aika'iwat ewy ra'yn uruto. Mi'i hawyi eipe wy Aika'iwat ewywuwat eweikupte'en katupono uruimotag eipe hap ewy urui'atumu'e eipe. Mi'i hawyi karãpe te'eraha'at uruewawi mi'i hawyi ta'atukuap Tupana mipo'oro ko'i sese uruto hap. Mi'i pote eipe miwan ewy eweikupte'en – Pauru'in Tupana mipo'oro e hamo. Ma'ato mesuwat miwan yt popera pe i ma'ato toïne'en eipy'a pe eiwanētup hawe yne miit'in imowēpap hap ewy. Mi'i hawyi mesuwat miwan ewywuwat eiminug wakuat kapiat te'eraha'at hawyi eimoehay moehay hap ewy. Ta'i mi'iria Tupana mipo'oro ko'i Pauru'in potmu'eria mi'iria i'atu'e. ³ – Ta'i eipe waku urumu'e hamo miwan ewy eweikupte'en i'atu'e. Aikotã miwan sa'awy'iwuat timoherep kahato yne Aipotypot Iesui etiat. Mi'i hap ewy eweimoherep miit'in me Tupana mipo'oro Eipotypot Iesui etiat. Yt aipo wuat minug popera etiat pyi i. Yt miwan nu etiat kawiat pyi i. Ma'ato wētup miwan ewywuwat Tupana Pã'ãu kaipywiat miwan eiwanētup hap eipy'a pywiat kaipywiat wo. Mi'i hawyi wuat'i miit'in timowēpap kuap. Katupono aiminug ko'i wakuat ihay Aipotypot moherep hat ete yn. Katupono aiminug wakuat timoherep kahato Iesui topyhu'at Aika'iwat no hap etiat miwan ewy. ⁴ Pyno pywo ti uruikuap kahato Tupana uru'airo tehay moherep hamuat. Tupana to'e uruepe – Eipe uimi'airo uhehay moherep miit'in muat hamuat e. ⁵ Tupana mi'airo uruto tehay moherep hamuat. Mi'i pytkai yt karãpe i uruto'e – Uruto po'og Tupana uru'airo yt uruto'e i. I'ewyte – Uruto po'og imohey haria irania'in kai pote Tupana uru'airo hap yt uruto'e hin i. Yt mi'i tã ahehay hin i katupono uruesaika hap Tupana ehay moherep hamuat yt tut i uruesaika hap kaipyi. Ma'ato Tupana urumoesaika tesaika hap kaipyi tomiky'esat nug hamuat. Tupana Pã'ãu tum tesaika hap uruepe. Yt uruwekaipyi hin i tut uruesaika hap. ⁶ Tupana Pã'ãu wakuat yn aimowe'eg kuap tehay wakuat moherep hamuat. Sa'awy'iwuat sehay wã'i'e hap ko'i Tupana henoi Iuteuria kape. Waku kahato mi'iria ma'ato yt aimohãpyk kuap i Tupana wanētup hawe. Katupono yt watunug kuap i yne mi'i ko'i. Ma'ato sehay pakup Iesui etiat wo Tupana Pã'ãu aimoieïne'en kuap. Irania'in iwēpap kuap kahato Tupana ehay. Ma'ato yt ta'atuhētup i Tupana Pã'ãu me – Uimu'e ro kat som ere'e mesuwe hap kuap hamo yt i'atu'e i. Te'eruwānētup mesuwat miwan Tupana etiat – Atimowēpap kuap hawyi ahehakyera'at ra'yn i'atu'e yn. Tupana miwan etiat ahehakyera'at kuap i'atu'e to'ope. Mi'i hawyi ta'atumowēpap kahato ahut ewy yt ta'atukuap i ta'atupy'a pe pytkai. Mi'i hawyi iku'uro rakat ewy tukupte'en Tupana ehay ete. Kat pote sehay yn ta'atukuap pote. Ma'ato Tupana Pã'ãu wakuat yt aimu'e i mi'i hap ewy ne'i. Katupono Tupana Pã'ãu aimu'e aipy'a pe aiwanētup hawe aimu'e kahato tehay ete. Mi'i hawyi aimoieïne'en we'eg tehay wo miwan kaipyi. ⁷ Sa'awy'i Tupana tunug tehay nu ete sehay wakuat kahato. Mi'i hawyi ase'i Musei terut mekewat miwan Isareu ywania kape. Mi'i hawyi ase'i Musei ewa hētyhot kahato tut turan toterut mekewat miwan turan. Ma'ato yt hētyhot mot'i i howa wētup ewaty hap ewy yn. Sa'awy'i hētyhot kahato miit'in yt te'eraha'at kuap i. Mi'i hawyi yne e'at pe hētyhot yi kape te'en te'en. Sa'awy'i Tupana tum tomiwan miat Isareu ywania piat turan – Pyno mi'i miwan e hap ewetunug mote waku pe eweikupte'en Tupana wanētup hawe i'atu'e. Mi'i hawyi – Urutunug aru i'atu'e. Ma'ato yt ta'atunug i hap yn topyhu'at. – Pyno eipe Tupana mi'apiheg ko'i wo eweikupte'en e Musei. ⁸ Koitywy Tupana Pã'ãu to'e ehepe – Eweimohey Uha'yru pote woroho'oehakyera'at e. Mi'i e hap po'og ikahu sa'awy'iwuat nu totiat hap kai. ⁹ Sa'awy'iwuat aināpin hap ai'apiheg hap topyhu'at. Mi'i ko'i – Ewetunug e hap ko'i waku yne wen ma'ato yt aimohãpyk kuap i aināpin hamo waku pytkai. Yt watunug i te hap hawyi ai'auka hap topyhu'at. Ma'ato koitywy – Woroho'omohãpyk eipe e Tupana. Atum ehepe Uipã'ãu ehepe po'og ikahu sa'awy'iwuat kai e. ¹⁰ Sa'awy'iwuat aimu'e hap ikahu ma'ato mesuwat aimu'e hap ipakup takat po'og ikahu sa'awy'iwuat kai waku sese hap ewy. Yt kat i po'og wakuat ikai. Mi'i hawyi mekewat sa'awy'iwuat ipot'i sehay wo'onāpin hap waku te wen ma'ato watiky'esat po'og ipakup i mi'i pote po'og

waku. ¹¹ Aināpin sa'awy'iwuat hap Musei ewa hētyhot hap ewy topyhu'at. Yne e'at pe yt hētyhot i yi kape te'en te'en hap ewy sa'awy'iwuat. Ma'ato Tupana ehay pakup topyhu'at yne e'at pe hētyhot po'og po'og kat pote Tupana ehay pakup pote. ¹² Tupana ehay pakup Iesui etiat watomohēy kahato katupono yt karāpe i yi kape po'og po'og ne'i. Mi'i pote wahenoi Tupana ehay yne miit'in me yt kat i aiwemōti popuo. ¹³ Sa'awy'i Musei tuwemōti kahato kat pote Tupana ētyhot hap howa etiat ikahuro po'og po'og yne e'at pe. Toto hap ete tuwemōti. Mi'i hawyi tuwewa suwy sokpe wo. Yt toiky'esat i miit'in te'eraha'at hasep hepap mo ariāty hap kape. Mi'i hawyi Iuteuria Isareu ywania yt te'era'akasa i Tupana ētyhot hap howa etiat. Yt te'era'akasa kuap i hasep hap kape sokpe i'āuka hap pote. ¹⁴ Mi'i hawyi Iuteuria ywania tukupte'en mesup te. Ta'atumoherep kahato Tupana ehay Musei miwan sa'awy'iwuat ma'ato yt ta'atukuap pytkai i yt heremo i hap ewy pote. Katupono Musei tiwan Iesui etiat Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat etiat hut hap e'yianmete. Iuteuria timohēy Iesui hawyi heremo ta'atukuap uwe etiat Musei tiwan hap. Mesup te ma'ato yt ta'atumohēy i te Iesui ra'yn hap. ¹⁵ Mi'i hawyi karāpe ta'atumowēpap Musei miwan yt heremo hin i. Musei aimu'e hap watunug mote Tupana ahehaky'era'at kuap i'atu'e to'ope ma'ato mi'i e hap i'atuesokpe ewy toīne'en i'atuewa ete hap ewy. Yt i'atuehapytig i hap ewy. Sokpe i'atuewa suwy hap ewy pote yt heremo i ahehaky'era'at hap Iesui mikyiat yt kat sa'up i hap. Iesui yn Musei mināpin yne nug hat pote mi'i yn ahehaky'era'at kuap hat. ¹⁶ Ma'ato mesup karāpe wētup ok Iuteu ywania tuwemorem Tupana Mipo'oro I'atuporekuat nuat Iesui kape imohēy hamo mi'i hat meremo uwe ete Musei tiwan hap toikuap ta'yn. Mi'i hawyi i'atuewa etiat sokpe ewywuat yt kat i hawyi heremo kahato i'atuwanētup hawe. ¹⁷ Tupana Pā'āu aimu'e kahato. Tomiwan ete toimoherep kahato Tupana ahepe. Tomiwan myi toimoherep kahato Tosa'yru e hap. Mi'i hawyi yt uwe i aima'at kuap Tupana ehay ete. Sa'awy'i miwan yt watikuap kuap i kat pote yt kat i Tupana Pā'āu aipiit pe pote. Koitywy heremo ahepe pote waku pe watoīne'en Tupana Pā'āu toīne'en ahepe hawyi. ¹⁸ Aito Iesui mohey haria Musei ewywuat kahato Tupana mōtypot hap hētyhot hap ma'ato yt iku'uro i ahowa ete Musei wat ewy. Katupono ahowa Tupana ewa y'y ewa ete hap ewy Tupana Pā'āu aimoētyhot kahato wuat'i e'at pe. Yt hasep hin i Musei ewa ewy. Mi'i hawyi Tupana kahu hap ahepe topyhu'at. Ipā'āu heremo ahete Tupana Mipo'oro Aika'iwat nuat Pā'āu heremo ahete. Pyno yne e'at po'og wakuat watopyhu'at hap ewy Tupana Pā'āu hētyhot hap ete. Mi'i hawyi yne e'at watimoherep po'og po'og Tupana Pā'āu. Katupono Tupana ewywuat po'og po'og watopyhu'at yt kat i sokpe ahowa suwy hap ewy ma'ato Tupana i'āuka yt kat i ahowa ete. Ikahu kahato Tupana Pā'āu ahete are uimimu'eria uito Pauru.

4

¹ Mi'i pote wati'atumu'e kahato wuat'i ywania sehay wakuat Iesui etiat. Katupono Tupana Pā'āu hegyi'at hap kaipyi ai'airo towē wo. Yt ahewaku hap kaipyi i ai'airo mi'i nug hamo. Ahehaky'e'i pote aiky'e. Mi'i pote ai'airo tehay sytpok hamo. Mi'i pote yt karāpe i waurewato'e ihay sytpok hap ete. Tupana Pā'āu aimoesaika mi'i nug hamo. ² Irania'in ta'atuhenoī sa'ag Tupana ehay miit'in ma'at hamo ma'ato aito watimoherep Tupana ehay aikotā to'e hap ewy. Yt wahenoi i aikotā irania'in miit'in ma'at haria ewywuaria henoī hap ewy. Tupana to'e hap ewy wato'e. Mi'i hawyi miit'in tikuap Tupana ehay pywo piat moherep haria aito hap i'ewyte Tupana aikuap. Mi'i hawyi yt aiwema'at hap wywo i wahenoi pywo piat yn wahenoi pote. ³ Ma'ato yt watimoherep Iesui etiat mu'ap Tupana kapiat pote yt ta'atukuap hin i. Mi'i hawyi aimimu'eria yt ikuap takaria i wo tukupte'en. Yt naku i yt wahenoi i katupono yt wahenoi i hawyi tuwat aria kape yt ta'atukuap i Tupana etiat pote. ⁴ Pyno yt imohēy i haria mesuwarotiararia ho'owasat rakaria wo te'eropyhu'at. Ahiag topyhu'at i'atuetupana wo. Mi'i hawyi karāpe wahenoi sehay wakuat aikotā Tupana tipo'oro Tosa'yru Aiporekuat no hap etiat

i'ewyte karãpe watimoherep yne Iesui etiat Tupana moherep hat sese etiat Tupana ewywuat rakat mi'i hap etiat wahenoi turan — Yt eweimohey tei'o mi'i. Yt eweimohey tei'o mi'i e ahiag i'atuwanêtip hawe yt toiky'esat i mi'iria te'eropyhu'at Iesui haria pote. Ahiag i'atuewa hik hap ewy i'atuete yt toiky'esat i Iesui kapiat i'atu'akasa hap pote. ⁵ Yt watuwemôtypot i ahehay wo miit'in miat wahenoi turan. — Eheropat haria uruto wato'e katupono Iesui emiit uruto pote wato'e. Mi'i hawyi Iesui yn Ai'akag wato'e. Mi'i yn Tupana tipo'oro Aiporekuat no. Mi'i yn aimimôtypot sese wato'e. — Eheropat haria yn waku wato'e wahenoi Iesui etiat turan. ⁶ Sa'awy'i sese i'ypyryp sese turan Tupana to'e — Ereïne'en no hêtyhot hap e. Mi'i hawyi toïne'en na'yn hêtyhot hap. Koitywy mi'i hap ewy tutunug aiwanêtip hawe. Aipotypot Iesui Tupana e'ariâty ewywuat toïne'en. Karãpe watoimohey Iesui hawyi Tupana heremo topyhu'at aiwanêtip hawe — Worokuap kahato En mesup Tupana wato'e. Esa'yru En wêtip miit ewy yn wato'e. Koitywy watikuap ewaku hap wato'e. ⁷ Tupana Pã'âu eiam kahato aito. Mi'i pote ahesaika kahato Tupana ehay moherep hamo. Pyno yt ahesaika hin i pytkai ahehay Iesui etiat hesaika kahato katupono aito heiam yi kawiat ewywuat watopyhu'at pytkai Tupana Pã'âu aipy't'at nug kahato. Mi'i hawyi woity rakat mehit rakat ko'i kawiat ewywuat watopyhu'at. Mi'i hawyi meremo miit'in tikuap ahesaika hap toïne'en Tupana Pã'âu kaipyi hap yt aipiit yi kawiat kaipyi i. ⁸ Iesui ehay moherep haria aito pote miit'in mikyry'i hamo watoïne'en aikope aikope ahewyry hap upi. Ma'ato mi'i pytkai yt ai'akit kuap i kat pote uruho'opot aimoma teran ma'ato yt aimoma kuap i. ⁹ Ai'atoiat mesuwarotiararia ai'akag wuaria kahato ma'ato yt waure wo hin i aiwanêtip hawe imohey hap ete. ¹⁰ Ai'auka aru aikotã Aika'iwat Iesui ta'atu'auka hap ewy wato'e. Aikotã ta'atukuasa Iesui i'auka hamo hap ewy aimohan ai'auka hamo wato'e. Yt watikuap i aiku'uro hap sio mesup mûki'ite wato'e. Ma'ato mi'i pytkai yt watoiat hin i imohey hap wato'e. Ma'ato mi'i pytkai wahenoi ahewanîkaptia pe aimimohey Iesui etiat. Mi'i pote — Pywo ti rat i'atu'e. Iesui tuwêtem gu'uro pyi hap watikuap ta'yn i'atu'e. Pywo ti rat katupono heremo toïne'en i'atupiit pe i'atu'e ahewanîkaptia. ¹¹ Ahehay Iesui etiat pote aipyhyp teran aikotã ai'auka hamo. Ta'atu'auka Aika'iwat. Mi'i hap ewy teran ahete ta'atunug neran. Mi'i turan watimoherep yne Iesui toïne'en hap ete. ¹² Pyno ai'auka aru wato'e ma'ato aipotpap ta'yn wuat'i ywania mu'e hap ete. Mi'i hap ewy urutunug sa'awy'i eipy'asetpe. Mi'i pote Aika'iwat mimoieïne'en ko'i wo eweikupte'en mesup. ¹³ Sa'awy'i morekuat Tawi to'e — Woromohey sese En Tupana. Mi'i pote atimoherep En wuat'i miit'in me uhehay wo. Yt atoiat kuap i uhepiat emohey hap e morekuat Tawi. Mi'i ewywuat kahato aito imohey hap ete. — Uruimohey sese En Tupana. Mi'i pote uruimoherep En wuat'i miit'in me wato'e. Yt urutoiat kuap i En wato'e. ¹⁴ Ta'i koitywy watikuap kahato ra'yn Tupana tihep Aika'iwat gu'uro pyi hap etiat. Mi'i hawyi toimoieïne'en i iku'uro hawyi. Mi'i hap watikuap kahato are. I'ewyte aito watikuap kahato meiûran aru Aika'iwat Iesui aihep gu'uro pywiat aimoieïne'en wuat'i e'at piat hamo Tosa'yru mohey haria aito pote. Aimoieïne'en hawyi aru aito ahereto To'ywot kape aikope toïne'en hap kape. Mio tâ e aru mi'i hawyi — Papai meimuêwaria uimohey sese haria e aru. Mi'i hawyi aru wêtip miit ewy watoïne'en itote. ¹⁵ Sa'awy'i eipy'asetpe urutukupte'en turan miit'in mimoso'opot ko'i wo uruto urui'atumu'e eipe Iesui etiat pote. Mi'i hawyi uruepiat ho'opot hap kaipyi eweikupte'en pywo e haria wo typy'i ra'yn. Mi'i hap kaipyi koitywy miit'in po'og po'og Tupana kapiat wehum haria wo tukupte'en. — Egyi'at kahato Tupana ewei'e. Yt uwe i e'ewy hegyi'at hap ewei'e. Uruimôtypot wuat waku rakat. Uruhewaku En ewei'e itote po'og po'og sa'awy'i kai. Koitywy Tupana topyhu'at eimimôtypot no ra'yn uruepiat ho'opot kahato eimu'e hamuat rokirẽ. ¹⁶ Karãpe uruta'akasa ehapiat imohey hap kapiat hawyi uruto'e — Pyno waku po'og waho'opot irania'in mu'e Iesui etiat hamo uruto'e. Ma'ato koitywy urupiit yt hesaika kahato i sa'awy'iwuat ewy ma'ato mi'i pytkai po'og uruesaika sa'awy'iwuat

kai urupy'a pe uruwanētup hawe Tupana esaika hap po'og uruete sa'awy'i kai katupono Tupana Pã'âu urumopakup kahato Iesui ehay moherep hamo wuat'i e'at pe. Mi'i pote yt urui'atoiat hin i sehay wakuat etiat miit'in mu'e hap. ¹⁷ Pyno irania'in Tupana ehay yt ky'esat i haria urusaty'i saty'i kahato urumoso'opot kahato mesuwe. Ma'ato aheïne'en turan yn aimoso'opot kuap. Mi'i hawyi po'og yt kat i ta'atunug kuap ma'ato yt watoïne'en mot'i i mesuwarote. Mi'i hawyi watoïne'en mot'i wuat'i e'at pe hap tote. Mi'i hawyi atipy pe aru wato'e — Ta'i waho'opot kahato yi tote miit'in mu'e hamuat turan. Ma'ato koitywy waku aiwanētup hawe ahepiat ho'opot hap wato'e. Katupono ahepiat ho'opot hap kaipyi i'atu kahato Tupana mōtypot haria nug mesuwiat hamo wato'e aru atipy pe. ¹⁸ Pyno yt naku i watuwanētup ahepiat ho'opot hap mesuwarotiat kape koran wuat kape yn. Po'og waku watuwanētup aimowepit hap atipy piat hap kape aikotã aru aimowepit wuat'i e'at pe hap kape. Ma'ato koitywy yt heremo i te mi'i. Katupono ahepiat ho'opot porap i hap heremo kahato koran aiwanētup hawe. Pyno po'og waku watuwanētup ahepiat ho'opot hap e'yanmete aikotã aru hap kape. Ta'i yt pya hin i wyti aimowepit hamuat wuat'i e'at piat hap e'at wato'e. Ahepiat ho'opot porap'i hawyi tokosap aru pote meremo wato'e.

Uimiwan Pauru are.

5

¹ Pywo aipiit wyti aikotã og ape ewy. Katupono yt watoïne'en mot'i hin i mesuwarote. Mi'i hawyi aipiit iku'uro aikotã og ape ewy. Ma'ato aipiit pakup Tupana timoeïne'en hawyi yt og ape ewy hin i. Katupono aipiit pakup topyhu'at aikotã Tupana yat atipy piat yt karãpiat iku'uro rakat i. ² Ma'ato mesuwe aipiit hero kahato haty kahato aipiit ete. — Tupana wato'e waho'opot kahato aipiit ete haty kahato wato'e. Areto teran ewawi atipy kape wato'e. Atiky'esat uipiit pakup wato'e Tupana pe mesuwe yi tote ho'opot popuo. Aipiit mesuwe aikotã sokpe pot'i ewy. Ma'ato aipiit pakup atipy piat aikotã ahesokpe pakup ewy. Mi'i hawyi watiky'esat kahato aikotã ahesokpe pakup ewy. ³ Yt naku i yt kat i ahesokpe pot'i hiot'e hawyi yt kat haipepiat pakup i hap pote yt naku i are. Yt naku i miit'in py'asetpe yt ahesokpe i hap ewy. Mi'i hap ewy ma'ato po'og sa'ag aiku'uro hawyi yt kat i aipiit pakup i atipy piat hap yt naku i are. ⁴ Aipiit mesuwarotiat kak'e kynkyn'e ne'i aipiit iku'uro rakat toïne'en pote. Aipiit mesuwarotiat tiky'esat kahato ipakup we toïne'en hap. Ta'i yne aito aipiit mesuwarotiat iku'uro hap watikuap ta'yn. Yt watiky'esat i pytkai iku'uro. Mi'i pote wahētup Tupana — Atiky'esat kahato uipiit pakup we toïne'en wuat'i e'at piat rakat wato'e. — Etunug no uipiit pakup ewat ewy wato'e Iesui pe. — Uipainug no wato'e. Aikotã uhesokpe pakup uiku'uro hawyi etopag uipiit epiit ikahu hap ewy wato'e. ⁵ Pyno aito Iesui mohey haria pote Tupana to'e ahepe — Uha'yru mohey haria atum aru ehepe eipiit pakup eiku'uro hawyi. Pywo ti rat yt uheso i rat e. Mi'i pote atimoherep Uipã'âu pywo ewei'e hamo eipiit pakup toïne'en atipy pe hap kuap hamo e Tupana ahepe. ⁶ Pywo ti rat eipiit pakup toïne'en Tupana Pã'âu kawiat watomohey po'og po'og hap kaipyi are. Yt heremo i aipiit pakup ma'ato Tupana to'e pote — Pywo wato'e yn aimohey hap kaipyi. Aipiit wyti ai'yat mesuwarotiat ewy. Aipiit pakup ai'yat pakup atipy piat ewy. ⁷ Watoïne'en mesuwarotiat aipiit pe pote Tupana yt heremo i. Ma'ato imohey hap kaipyi yn wata'akasa kuap. ⁸ Watomohey kahato mi'i pote wato'e — Pywo ti rat atiky'esat kahato uipiit pakup hap. Katupono areïne'en neran uipiit pakup wywo Tupana ehamo wato'e. Uito Pauru uiwanētup hawe po'og waku areïne'en uipiit pakup wywo atipy pe mesuwat yi tote areïne'en hap kai. ⁹ Watoïne'en neran Tupana wywo mi'i pote watowepotpap kahato aipiit wywo mesuwiat wywo mesuwarote te haty wo Tupana e hap nug hap ete. Ta'i Tupana mowepit kahato haria wo watukupte'en neran sio mesuwat yi totiat sio atipy pe. Mio tã e hap watiky'esat. ¹⁰ Waku aiwe'eg wo kahato kat som watunug mesuwarote aipiit wywo hap ete. Katupono meiūran aru Aipotypot Iesui aikaykay yne tuwewawi ha'up ium hamo. Wētup ok tuereto toikaykay

yne aito. Itote toimoherep aiminug ko'i wuat'i pe. Aiminug wakuat ko'i i'ewyte aiminug yt naku i hap ko'i aiminug mesuwat totiat turan wuat ko'i. Mi'i hawyi to'e wētup ok wētup ok pe — En wakuat kahato e. Ma'ato wētup ok wētup ok pe — En yt naku i e. Mi'i pote waku aiwe'eg wo kahato aipiit wywo mesuwarote. ¹¹ Mi'i hap e'at pe Aipotypot ti'atumoherep yne aiminug ko'i sio waku sio yt hap ko'i. Mi'i pote waku watoken'ē kahato yt naku i nug hap pupi. Waku wato'e — Atimōtypot reran Uika'iwat uiminug wakuat wywo waku wato'e yn. Waku wati'atuekyi kahato miit'in Aika'iwat kape waku wato'e. Yt naku i i'atuekat ky'ewi ne'i wati'atuekyi miit'in Iesui kape. I'ewyte yt naku i i'atuma'at reran haype ne'i wati'atuekyi miit'in. Uruto mi'i hap ko'i eipiit ky'ewi hawyi ehekat ky'ewi ne'i hap yt karāpe i urui'atuekyi eipe. Mi'i hap Tupana tikuap pywo piat uruto'e hap i'ewyte eipe. ¹² Yt karāpe i urui'atuma'at eipe. — Uruto po'og yt uruto'e hin i. Ta'i yt urutuwwemowato teran i aikotā irania'in eimu'e haria ewy. Mi'iria ti te'eruwepainug te'eruwemōtypot hamo — Uimōtypot mono ta'atu'e hawe ne'i. Ma'ato i'atuwanētup hawe yt hāpyk hin i — Uruto po'og i'atu'e hap. Mi'iria eweikuap teran pote waku apo'ewei'e sio waku apo'ewei'e sio yt hap kuap hamo. — Urumu'e haria Pauru ewywuaria sio yt apo'ewei'e. Mi'i hawyi eweikuap sio waku sio eima'at haria ne'i hap ko'i etiat. ¹³ — Pyno uruto po'og waku eimu'e hamo Pauru'in kai i'atu'e itote. Pauru'in yt ta'atukuap i kat e te'eropat mu'e hap ko'i heso'ok takaria pote i'atu'e. Ma'ato Tupana wanētup hawe yt urueso'ok hin i katupono imiky'esat ewy urutunug. Ma'ato i'atuwanētup hawe uwe uwe inug Tupana miky'esat mi'i haria i'atuwanētup hawe heso'ok takaria wo. Irania'in te'ero'e — Pauru'in i'atuwe'eg kahato miit'in ma'at hap ete i'atu'e. Mio tā i'atu'e yt ta'atukuap hin i kat hamo urupotpap kahato eipowyro hamo hap yt kat i eiky'e hap i'atuekai pote. Uruto urui'atuekyi'e kahato eipe mi'i pote urupotpap kahato eipowyro hamuat ete. Aikotā ywot ho'opot tomēpyt'in powyro hamo hap ewy. Yt urutuweky'e i eipowyro hamuat hap ete urupotpap kahato. ¹⁴ Pyno kat hamo urupotpap at ka'ap miit'in ekyi Iesui kapiat hamo. Pyno ahenoi kat pote hap. Iesui piat eiky'e sese hap totopag na'yn uruepe eiky'e kahato eipe urukaipyi. Mi'i hawyi wētup miit ewy uruto iwywo eiky'e hap ete. Yt woroho'oky'e i pote haty kahato uruete. Pywo ti rat toi'atuky'e torania wuat'i ywania ko'i. Mi'i pote tutu'u yne wuat'i apiheg hap toku'uro aria'yp posak etiat hawyi. Toikuap kahato yne miit'in Tupana mi'apiheg ko'i wo aru tukupte'en hap. Toikuap i'atu'apiheg hap hawyi iku'uro i'atuekawiano. ¹⁵ Tutum sa'up yne Tupana pe aikiyi'at hamo. Toha'up nug yne hawyi Tupana wanuaria wo watoīne'en. Koitywy I'ywot eropat haria watoīne'en. Kat pote aikiyi'at ra'yn pote. Yt naku i watuweropat ne'i. Waku po'og wateropat mekewat iku'uro aikawiano rakat. ¹⁶ Pyno yt naku i aiwanētup hawe wato'e — Mi'i miit yt naku i mi'i miit waku wato'e yt watikuap i te sese sio waku sio yt i te pytkai. Mio tā wato'e sa'awy'i Aikawiat Iesui ete aiwanētup hawe. Koitywy watikuap ta'yn Aika'iwat Iesui sese ra'yn hawyi watikuap sese Waku Sese rakat toīne'en. Sa'awy'i — Yt kan hamo i Iesui wato'e yt kat i Iesui etiat watikuap pytkai ma'ato mesup yt naku i mi'i watunug. Mi'i hap ewy kahato yt naku i wato'e aipy'a pe wētup ok miit pe — Yt kan hamo i en mana mimi mehī yt watikuap i te mekewat aimimohit hat re e. Waku iminug upi watikuap waku sio yt e. ¹⁷ Watunug Iesui Aika'iwat no hawyi watoīne'en iwywo wētup miit ewy yn watoīne'en. Mi'i hawyi ipakup takaria wo watoīne'en. Mi'i hawyi aheko sa'awy'iwuat sa'ag ko'i watiwaure yne ra'yn. Mi'i hawyi aheko pakup ta'yn Aika'iwat eko ewywuat ra'yn miit pakup watoīne'en pote. ¹⁸ Pyno yne yne ipakup ta'yn katupono Tupana aimopakup i ra'yn. Aiwo'owy'inug Tupana wywuat hat Aika'iwat Iesui. Aika'iwat ewywuat koitywy watoīne'en. Wato'owy'inug na'yn ahehay wo. ¹⁹ Pywo ti rat Aika'iwat Iesui piit pe Tupana toīne'en. Wuat'i miit'in wywuat tuwy'inug hamuat toīne'en Tosa'yru piit pe. Tupana hewyry aipy'asetpe Tosa'yru piit pe. Tomohey haria sese pap tet pupi ti iku'uro. Toi'atumorem tewanīkaptia towyria'in sese wo. Yt totereko i ra'yn wyti miit'in minug

sa'ag topy'a pe. Tomoweityk ta'yn wyti mekewat topy'a piat ko'i tosuu wo. Koitywy to'e ahepe — Ewehenoi ro miit'in me waure wo areĩne'en i'atuminug sa'ag kai e. Waku te'era'aipok uhowawi e Aipotypot e mesup ahepe. ²⁰ Koitywy toĩne'en Wuat'i Porekuat Koro wo. Mi'i hawyi ainug topotpo'oro wo morekuat hit ko'i wo wētup tawa kape wētup tawa kape tehay moherep hamo — Ewei'aipok to Tupana kape e hamo. Aika'iwat Iesui toĩne'en atipy pe. Ma'ato uruto haiepepiaria ihay moherep haria uruto'e. Tupana urupo'oro ehowawi eiky'e kahato haype. Woroho'oky'esat eipe uruwyrria'in wo i ra'yn uruto'e. Eiwewy'inug no Tupana wywo uruto'e. ²¹ Aika'iwat Iesui yt karāpe i inug sa'ag wato'e. — Ta'i Uha'yru waku sakpo e Tupana. Ma'ato mi'i pytkai Tupana ti'apiheg aiminug sa'ag upi. Aiminug sa'ag yne i'okpe tote toĩne'en kahato i'auka hap. Mi'i hawyi Iesui topyhu'at yt naku i nug hat ewy aiminug sa'ag topiit tote hawyi. Yt towat tominug sa'ag hap upi Tupana ti'apiheg Iesui ma'ato aiwat aiminug sa'ag upi toho'opot kahato. Mi'i watomohey hawyi Tupana ainug wakuat sese rakaria Tosa'yru suu aikoho hawyi. Tosa'yru ewaku hap totopag ahepe. Waku pe watoĩne'en Tupana wanētup hawe wato'e wuat'i ywania pe aikope aikope aipo'oro hap upi Tosa'yru haiepepiano.

Uito Tupana mipo'oro Tosa'yru moherep hanuat Pauru.

6

¹ Urutoria Iesui ehay moherep haria sese. Mi'i pote koitywy uruhētup kahato ehupi. Eipe i'ewyte uru'ewy te wētup piit ewy yn Tupana wywo. Watuwepotpap kahato wuat'i ywania piat ikuap Ha'yru etiat hamo. Pyno Tupana eropat haria aito pote uruhētup ehupi urupy'a pyi kahato. Yt eweikupte'en nei'o Tupana piat eiky'e hap ete ira'ak takaria wo ne'i. Tupana tum na'yn ehepe kat ko'i kat ko'i topotpap nug hamuat yt kat sa'up i. Yt naku i Tupana miium ahepiat ko'i watiporerokosap ne'i. Yt naku i watipun imiium ko'i. ² Mio tā e sa'awy'i Tupana ahepe — Koran na'yn wyti woroho'oehakyera'at teran e. Mesup e'at ra'yn atiky'esat ehehakyera'at e. Woroho'okuap eipe ehapiat uikaykay hap e'yanmete e. Woroho'o'ykesat eipe ehapiat ho'opot hap e'at pe e Tupana ahepe mesup ta'yn miwan me Isaia 49.8 pe. ³ Koitywy Aika'iwat ehay moherep haria ra'yn aito. Mi'i pote waku aiwe'eg wo kahato watoĩne'en. Kat pote karāpe wati'aparap pote miit'in te'eruwekyry'i kahato Aika'iwat Iesui ete i'ewyte ahete. Mi'i hawyi yt uwe i tuwanētup teran ahehay kape. ⁴ Uruwyrria'in waku kat ko'i kat ko'i watunug aiwe'eg wo kahato Tupana mowepit hap wywo — Meiē Tupana eropat hat sese i'atu'e hamo. Karāpe put'ok'e ahete ahatek hap aho'opot hap ko'i turan yt naku i iūte'en iūte'en aipy'ahak miit'in ete i'ewyte Tupana ete. Waku watimoherep Aipotypot eropat haria sese hap mi'i hap e'at pe. ⁵ Karāpe ai'ahyk ahyk i'ewyte karāpe aipyhyp wo'opyhyp hawe i'ewyte karāpe miit'in sem ai'auka teran haria py'asetpe watoĩne'en i'ewyte karāpe ahero ahā'āg hap wywo Tupana potpap nug kahato hap ete i'ewyte karāpe yt watoket i ka'ap Tupana potpap nug hap e'at pe wy i'ewyte karāpe yt kat i aimiium Tupana potpap nug turan mi'i ko'i ahete turan waku watuwepỹ'ātutuk po'og yn na'yn. Mi'i hawyi miit'in tikuap ta'yn Aika'iwat eropat haria sese aito hap. ⁶ I'ewyte karāpe yt kat i aiwanētup hawe yt naku i nug hap ete mi'i hawyi meiūran miit'in tikuap Tupana eropat haria sese aito hap. I'ewyte karāpe watikuap Tupana aiwy sese ewywuwat mi'i hawyi — Tupana emiit kahato mi'i i'atu'e. I'ewyte karāpe miit'in tunug sa'ag ahete ma'ato yt wati'atupoepyk i mi'i hawyi — Pywo imohey hat sese i'atu'e ahepe. I'ewyte iwese rakaria wo watoĩne'en hawyi — Meiē i'atu'e to'e hap ewy imohey sese hat i'atu'e. I'ewyte karāpe watunug Tupana Pā'āu miky'esat ewy hawyi i'ewyte karāpe wati'atuky'e miit'in sese aipy'a pyi hawyi ta'atukuap pywuwat Aipotypot Iesui eropat haria sese aito hap. ⁷ I'ewyte karāpe watimoherep aikotā Tupana e hap ewy hawyi ipotmu'eria sese aito hap ta'atukuap ta'yn. I'ewyte karāpe Tupana aimoesaika yt ahesaika pytkai i hawyi — Pywo rakat i'atu'e ahepe. I'ewyte karāpe waku pe watoĩne'en Tupana wywo i'ewyte miit'in wywo mi'i hawyi aikotā surara hesaika rakat ewy watoĩne'en. Surara typy ipo pe kyse'yp takat

ewy. Wakuaria watoïne'en pote — Mi'iria Tupana surara wakuat sese i'atu'e ahepe. ⁸ Waku pe yn watiky'esat Tupana potpap nug ahepiat imōtypot wywuat hamo. Ma'ato irania'in aimōtypot kahato tuereto. Ma'ato irania'in yt aimōtypot hin i. Ma'ato irania'in te'eruwekyry'i kahato ahepe. Ma'ato irania'in yt — Waku i'atu'e kahato. Pywo piat watimoherep turan irania'in — I'atueso atueso ne'i ta'atuhanoi i'atu'e ahepiat. Ma'ato sio waku i'atu'e sio yt naku i i'atu'e pytkai wati'atumu'e kahato te Tupana ehay wakuat ete. ⁹ Ta'i irania'in yt aikuap teran hin i. Ma'ato Tupana aikuap kahato. Mi'i hawyi irania'in aikuap wen ma'ato ai'auka hamo aikuap. Ai'ahyk ahyk ai'apiheg kahato aipiit suk suk kahato hamo aikuap. Mi'i hawyi iku'uro ra'yn i'atu'e. Ma'ato mi'i turan watuwehymut i ra'yn kat pote Tupana yt tiky'esat i te aiku'uro hap pote. ¹⁰ Aimoso'opot hap aimo'arot kahato. Ma'ato mi'i pytkai watuwehum kahato Tupana kape. Ma'ato i'atuwanētup hawe yt kat hamo rakaria wo i watoïne'en. Ma'ato wahanoi Tupana ehay wakuat i'atuepe hawyi ta'atumohey hawyi ta'i Tupana mipoityro ko'i wo tukupte'en na'yn. Mi'i hawyi aikotā hekat rakaria ewy tukupte'en. Yt kat i ahekat pytkai. ¹¹ Uhyt'i'in mana'in tawa Kurintiu piaria uruiky'e kahato eipe. Torania eipe uruiky'e uruto'e. Yne uruwanētup hap uruimoherep ehepe. Eiky'e hap yt karāpe i yi kape ne'i. Pywo ti rat uruiky'e kahato eipe. ¹² Eipe ti urumēpyt'in urui'atuky'e kahato aikotā ywot tiky'e tomēpyt'in hap ewy. ¹³ Ma'ato eipe aikotā yt ta'atu'ywot etiat i yt iwese i rakaria ewy. I'ewyte yt ta'atuwesat i ta'atu'ywot rakaria ewy eweikupte'en. Urui'atuky'e kahato eipe uruto'e hawyi yt kat ewei'e i uruwesat. Urumēpyt'in uruky'e pote ewehanoi ro uruepe. ¹⁴ Yt naku i watuwat yt naku i nug haria wy'inug hamo. Aikotā i'ypyryp wywo hētyhot hap wywo yt to'osat i hap ewy. Mi'i hap ewy yt naku i watoïne'en yt naku i nug haria wywo wētup miit ewy i'atuminug sa'ag ete. Aikotā u'i mani'aykaray wywo to'opype mi'i hap ewy yt naku i watopyhu'at tupanaria mōtypot haria wywo i'atuetupanaria mōtypot hamo. Aito Iesui mohey haria pote wētup miit ewy watoïne'en wakuat nug hap ete. Mi'i pote Tupana mimowaku hanuaria yt to'osat kuap sese i yt naku i nug haria wywo yt to'o'ewy hin i pote. ¹⁵ Aika'iwat wywo ahiag wywo yt karāpe i to'owēka ta'atupotpap wētup ehay yn hamo. Mi'i hap ewy yt karāpe i aito Aika'iwat mohey haria wato'osat sese Aika'iwat etiat mikyry'i haria wywo. Yt karāpe i wētup miit ewy watopyhu'at i'atuwywo. ¹⁶ Sa'awy'i mio tā e Tupana tomohey haria pe — Areïne'en eiwywo uheiam eipe. Eiwywo uhewyry e. Ehetupana wo areïne'en e. Uhemiiit no eweikupte'en e sa'awy'i miwan me. Mi'i pote Tupana yat ewy watoïne'en. Tupana toïne'en aipiit pe pote wuat'i e'at piat ieïne'en hat eiam aito. Yt mo wuat minug Tupana iā'ākap eiam hin i aito. Yt karāpe i Tupana iwese tupanaria wywo. Mi'i pote yt naku i Tupana aipiit piat watioto tupanaria mōtypot yat kape i'atumōtypot hamo e Tupana sa'awy'i miwan me Irewitiku 26.12 pe. ¹⁷ Mio tā e sa'awy'i Tupana tomohey haria pe — Ewei'atoiat ro tupanaria e. Yt eweikupte'en nei'o i'atuwywo e. Eweikupte'en pya i'atukai ro e. Yt eweiwat rei'o irania'in wywo i'atumōtypot hamo e. Yt ewetemig nei'o mi'iria katupono yt naku i kahato mi'iria e Tupana. Uimiky'esat ewetunug mote uimēpyt'in wo eweikupte'en e. I'ewyte eiwehyt'ok ui'yat pe e Tupana ahepe Isaia 52.11 pe. ¹⁸ Ei'ywot sese wo areïne'en e. Mi'i hawyi eipe uha'yru'in uhaki'yt'in wo e Tupana ahepe Esutu 4.22 pe.

7

¹ Ei'ywot areïne'en e Tupana ahepe. Woroho'omu'e eipe uimēpyt'in wo Ahetupana Koro e. Mi'i pote uimiky'e ko'i eweipyhu'at e Tupana ahepe. Pyno waku watuwehik kahato Tupana ete imēpyt'in aito pote. Waku watimōtypot kahato Ai'ywot Koro yt kat i aiminug sa'ag wywo. Waku watoken'ē ahepiat inug sa'ag hap pupi kat pote Tupana ehamo watoïne'en pote. Yt naku i watuwat aipiit miky'esat sa'ag upi ne'i i'ewyte aiwanētup sa'ag hap upi ne'i. Yt naku i watuwanētup po'og ahetulanaria sa'awy'iwuat kape ne'i.

Waku wato'e Tupana pe — Uiminug sa'ag ko'i aikotã uipiit ipitpit sese hap ewy. Mi'i hap ewy uiwanētup hap ipitpit kahato. Uipitpit ok hap pote aremōti kahato uiminug sa'ag pupi waku wato'e Tupana pe. ² Uiwyría'in tawa Kurintiu piaria yne e'at pe urui'atuky'e kahato po'og sa'awy'i kai. Mi'i pote uruky'e aikotã urui'atuky'e eipe hap ewy. Yt karāpe i urui'atuma'at eipe. I'ewyte yt karāpe i eipiit ky'ewi hawyi ehekare'en ko'i ky'ewi ne'i urutukupte'en eipy'asetpe. I'ewyte yt karāpe i urui'atupohari eipe katupono eiky'e kahato haria uruto. ³ Ta'i urutuwanētup yn ehowawi yt kat i eimohit hap ne'i uruwanētup hawe uruku'uro eiky'e haype. ⁴ Uimowepit haria kahato eipe are. Uruimohey kahato eipe are. — Iesui mohey haria tawa Kurintiu piaria waku kahato rakaria uruto'e wuat'i miit'in me. Uruho'opot kahato mesuwe ma'ato urutuwanētup ehowawi hawyi urumowepit kahato eipe. Mi'i hawyi yt kat i uru'arot ne'i hap. ⁵ Sa'awy'i put'ok'uruto'e mesuwe yi Masētunia pe turan uruho'opot kahato. Yt uruky'e hin i itote. I'atuehay sa'ag uruete yne tawa piaria. Urutoken'ē itote kat pote sio uru'auka sio yt hap urutuwanētup pote. Irania'in tu'uka kahato uruete. Yt ikahu hin i uruwanētup hawe. Yt urutuwemohey kuap i. Mi'i hawyi yt uruiky'esat i po'og yi kape sese uruto urutukupte'en. ⁶ Ma'ato mi'i turan aimowepit hat Tupana tipo'oro ra'yn urupowyro hat mehī Titu are. Put'ok'e hawyi urumowepit kahato. ⁷ Mi'i hawyi mehī Titu urumu'e kahato — Waku kahato mi'iria e ehetai. Uipowyro kahato mi'iria e. Ta'atuky'esat kahato Tupana ehay e ehetai tohenoi. Ta'atukuap emiwan hawyi paa'i'atu'e ta'atuminug sa'ag ete e Titu uhepe. Uruiky'e kahato te Pauru i'atu'e uhepiat pe. Mi'i hawyi urumowepit kahato mio tā mehī Titu henoī ehetai hawyi. Pyno tpy urumowepit hap mehī Titu put'ok'e hawyi tohenoi waku kahato ehetai hawyi. ⁸ Sa'awy'i wuat uimiwan ehowawiat ei'apiheg kahato hap eimo'arot kahato hap paa'ewei'e kahato hap. Mi'i turan are'e uiwepe — Yt naku i kahato uimiwan are. Po'og waku yt karāpe i atipo'oro uimiwan are uiwepe. Ma'ato mio waku kahato atipuēti uimiwan katupono ewei'aipok ta'yn Tupana kape paa'ewei'e hap. Sa'awy'i wuat eināpin hap ei'apiheg hap yt he hin i eweipuēti yt eimowepit hin i pote. Ma'ato koitywy eimowepit po'og po'og. Mi'i hawyi koitywy eweiwat ra'yn eināpin uhepiat hap upi. Pyno koitywy uimiwan sa'awy'i wuat ehowawiat uimowepit kahato. ⁹ Waku kahato uimiwan sa'awy'i wuat katupono mi'i kaipyi eiwemorem kahato Tupana kape. Ma'ato sa'awy'i ti haty yn eweipuēti. Mekewat uimiwan ei'apiheg kahato hap ewy topyhu'at. Mi'i hawyi paa'ewei'e kahato eiminug sa'ag ete. Mi'i kaipyi wo'owese hap eweipuēti Tupana wywo. Mi'i pote uimowepit hap ewy uimiwan sa'awy'i wuat ehowawiat haty rakat pytkai. ¹⁰ Karāpe watuwemōti aiminug sa'ag ete Tupana ehamo i'ewyte karāpe paawato'e aiwanētup hap sa'ag ete mi'i hawyi wata'aipok aiminug sa'ag myi Tupana kape. Mi'i hawyi ahehakyera'at ra'yn. Watuwemorem Tupana kape hawyi waku kahato ahete. Toiwaure ra'yn aiminug sa'ag ko'i. Mi'i hawyi aimowepit kahato hap yn topyhu'at. Toiwaure yne aiminug sa'ag ko'i. Mi'i pote yt kat i po'og aimōti te hap topyhu'at. Mi'i hawyi — Paa'wato'e hap tokosap ta'yn wato'e are. Mi'i hawyi — Waku kahato ahehakyera'at hat wato'e. Ma'ato yt wata'aipok i aiminug sa'ag kaipyi pote yt watuwemōti hin i e hamo. Mi'i pote yt karāpe i ahehakyera'at hap toīne'en. Ai'apiheg hap wuat'i e'at piat yn topyhu'at aiku'uro sese hap. Mi'i hawyi mesuwe yi tote yt karāpe i watipuēti mekewat aimowepit hap. Tupana tiwaure aiminug sa'ag hawyi yt kat i haty hap ahete aimowanētup hawe aiminug sa'awy'i wuat etiat. Ma'ato yt pote haty hap topyhu'at aheīne'en hap ok tā yt aimowepit hin i. ¹¹ Pywo ti rat karāpe wati'aparap sese yt Tupana miky'esat ewy i hawyi wahaty'i aiwanētup hawe watuwemōti kahato itote. Mi'i hap Tupana tiky'esat kahato. Mi'i hap ewy topyhu'at ehete eiwemōti hap mekewat eipy'asetpiat hewaure waure rakat. Mi'i hap atimoherep ehepe hawyi paa'ewei'e kahato Tupana miky'esat ewy. Mi'i hawyi eweikupte'en ipy'ahak takaria wo iminug sa'ag ete. — Yt urumiky'esat ewy i ewei'e tope. Urutoken'ē kahato eminug sa'ag pupi. Yt naku i ti rat ewei'e haty

wo tope. Etoiat ro eminug sa'ag hawyi ereñe'en no Tupana emiit sese wo. Mio tã ewei'e hawyi yne ikuap yt Tupana miky'esat ewy i tutunug sa'ag hap. Koitywy miit'in tikuap yt mi'i tã nug haria i eipe hap. — Yt etunug po'og i ra'yn o typuo i ewei'e hawyi. ¹² Eiweikuap kat pote uimiwan sa'awy'i atipo'oro ehowawi eināpin haty wuat hap. Pyno ahenoi ehepe woroho'oky'e kahato moherep hamuat. Yt uheso hin i are. Ta'i Tupana ehamo yt uheso hin i are. Pywo piat sese woroho'oky'e eipe hap. Yt atipo'oro i sa'awy'i mekewat miwan eipy'asetpiat i'aparap hap mohit hamo i'ewyte imima'at ko'i mohit hamo wy. Ma'ato ei'ywot ewy areñe'en woroho'onāpin perup i popuo eiky'e haype are. ¹³ Pyno sa'awy'i mehī Titu toto ehowawiat turan yt towepit hin i wywo toto. Ma'ato put'ok'e turan imowepit kahato haria wo eweikupte'en. Mi'i hawyi koitywy i'ewyte uruto uruwepit kahato mehī Titu henoi yne aikotā aikotā eweikupte'en hap etiat hawyi urumowepit haria eipe. ¹⁴ Sa'awy'i atipo'oro mehī Titu ehowawiat turan are'e tope — Aika'iwat mohey haria tawa Kurintiu piaria waku kahato rakaria are tope. Ta'aipok hawyi tohenoi ehediat aikotā are'e hap ewy tohenoi. Mi'i hawyi pywo ti rat are. Ta'i pywo are ati'atumohey kahato mi'iria. Aikotā uruto'e sa'awy'i pywo e hap ewy. Kurintiu imohey haria waku kahato rakaria are Titu pe. ¹⁵ Koitywy mehī Titu eiky'e kahato hat po'og po'og sa'awy'i wuat kai. Mi'i pote ehowawi yn iwanētup hap. — Ta'i mi'iria Tupana miky'esat nug haria e yn uruepe ehediat pe. Yt toiwaure kuap i ehowawiat tuwanētup hap. — Uimōtypot kahato mi'iria e. Yt toimōto hin i tuwanētup hawe. Aikotā paa'e haria ewy eweikupte'en itote — Ereke mehī ereke mimi ewei'e yn tope. — Hegyi'at kahato rakaria e yn uruepe ehediat pe. Mi'i hawyi ehowawi yn tuwanētup kahato. ¹⁶ Pyno woroho'omohey kahato eipe. Yt karāpiat i aru uima'at haria eweipyhu'at. Ehewaku hap yn topyhu'at uiwanētup hawe.

Uito ti mesuwat miwan nug hat Pauru are.

8

¹ Pyno koitywy ahenoi teran ehepe aikotā yi Masētunia piaria koitywy tukupte'en Tupana mipoiityro ko'i wo tukupte'en. Tegyi'at hap kaipyi toi'atuky'e mi'iria. Pywo wuat mi'iria Tupana ti'atupoitynug po'og po'og ne'i. Sa'awy'i ta'atumohey hawyi itotiaria miit'in weuka'i kahato haria mi'iria. Ta'i ihaky'e'i kahato rakaria wo te'eropyhu'at itote mi'iria. Aikotā yt i'atuekat hin i rakaria ewy tukupte'en. ² Ma'ato mi'i pytkai i'atuwepit hap yn topyhu'at. Mi'i pytkai ta'atumō'ē ta'atuepiat ekat hit yne irania'in me. Po'og i'atuegyi'at hekat rakaria kai ta'atumō'ē yne pote. Katupono ta'atumō'ē yne miit'in powyro hamo. ³ Te'eruwepy'a pyi ta'atuium ne'en ne'i. Yne ta'atuium kuap hap ok tã ihaky'e'i rakaria tawa Ierusalēi miaria powyro hamo. Yt uheso i rat katupono i'atuegyi'at sese mi'iria. ⁴ — Uruipowyro kahato teran Aika'iwat mohey haria tawa Ierusalēi miaria i'atu'e uhepe urui'atuky'e kahato mi'iria pote i'atu'e. Mi'i pote urumowepit kahato etioto urumiium ko'i hawyi i'atu'e yn uhepe typuo i typuo i. Sa'awy'i uruto'e uruwo'ope — Pyno ta'atuium aru kurin ta'atumiium ok tã. Mi'i hawyi watioto tawa Ierusalēi kape uruto'e uruwo'ope. Ma'ato yt heīpyt hin i ta'atuium po'og uruwanētup hap kai. ⁵ Katupono — Tupana i'atu'e urutum neran urupiit epe i'atu'e. Mi'i hawyi urupotpap hap kaipyi urutum neran yne ewawi. Mi'i hawyi urutum yne Pauru'in me imiereto tawa Ierusalēi miaria kapiat hamo i'atu'e Tupana pe. Mi'i hawyi ta'atunug Tupana piat ta'atu'e hap ewy. ⁶ Sa'awy'i uruipo'oro mehī Titu — To'iro wati'atunug tawa Ierusalēi miaria ihaky'e'i rakaria powyro hamo e. Pyno uruikuap mekewat yi Masētunia piaria i'atuegyi'at kahato hap ete hawyi uruto'e — Pyno waku watipo'oro i ra'yn mehī Titu imohey haria tawa Kurintiu piaria nāpin aikotā waku watum ihaky'e'i rakaria pe hap etiat hamo uruto'e. Waku watunug imohey i haria yi Masētunia piaria ewy e hamo i'atuegyi'at hap wywo uruto'e. Mi'i hawyi uruipo'oro i ra'yn ehowawi. ⁷ Uru'i'atumohey kahato eipe uruwanētup hawe. Eweikuap kahato

aikotã waku hãpyk nug hap ete. Howapy kahato imohey hap wywo eipe. Tupana Pã'ãu ihay hesaika kahato eikaipyi. Tupana kuap haria sese eipe. Yt eipohep hin i Tupana miky'esat nug hap ete. I'ewyte weky'e hap ete eweikuap kahato. Ta'i yne mi'i hap ko'i ete po'og wakuaria wo eweikuapte'en. Pyno koitywy wahã'ãg sio eipe po'og hegyi'at rakaria sio yt hap kuap hamo. ⁸ Pyno – Ewetum no yt are'e i haty wo ehepe. Yt ewetum i pote yt naku i yt are'e kuap i ehepe. Eipy'a pyi ewetum ihaky'e'i rakaria tawa Ierusarëi miaria piat hap i'ewyte i'atuky'e kahato wywo hap uruiky'esat. Mi'i hawyi Tupana tikuap ehegyi'at hap toky'e kahato hap. Waku watimoherep imohey haria yi Masëtunia ewy ehegyi'at hap. ⁹ Eipotypot Iesui aiky'e kahato. Mi'i hap eweikuap ta'yn ma'ato ahenoï teran i ra'yn. Hegyi'at kahato Mi'i aikotã hekat sese rakat timõ'ë yne tekare'en ihaky'e'i rakaria pe hap ewy Aika'iwat hegyi'at kahato. Sa'awy'i sese yne kare'en topyhu'at ipo pe atipy pe. Mi'i hawyi ahowawi tut atipy kaipyi. Mi'i Miit ihaky'e'i rakat topyhu'at. Toimõ'ë yne tewaku hap ahowawi aiky'e haype. Mi'i hap ko'i watikuap ta'yn. Ma'ato waku watopyhu'at aikotã hegyi'at hap ewy uhekatuwyrria are. ¹⁰ Ga'atpuat anu – Waku wati'atunug hawyi watipo'oro ihaky'e'i rakaria tawa Ierusarëi miaria imohey haria kape ewei'e wuat'i Iesui mohey haria irania'in e'yanmete. ¹¹ Pyno koitywy woroho'onãpin eipe – Ewetunug no aikotã ewei'e hap ewy. Ewei'atunug o eimium ko'i eimiky'esat ewy. Ta'i eiwepit hap wywo wyti ewetum eimiky'esat ok tã. Waku watum aimium Tupana kapiat haty wo i'atuky'e hap wywo. Waku watum aipap hap wywo. Waku waho'oium ahekat ko'i aimiky'esat ewy. ¹² Pyno kat ko'i kat ko'i watum Tupana kape aipy'a pyi iky'e hap wywo mi'i hawyi ewepit kahato. Iwato sio yt hap kape yt tuwanëtup i mi'i ko'i kape. Tupana tiky'esat watum kuap hap ok tã tope. Yt toiky'esat i watum yt watum kuap i hap ok tã. ¹³ Yt naku i watum yne ahekat ihaky'e'i rakaria pe hawyi aito watoïne'en ihaky'e'i rakaria wo ne'i hap. Waku po'og watimõ'ë i'atuepe hawyi yne aito ahekat topyhu'at. ¹⁴ Pyno waku watimõ'ë ahekat i'atuepe katupono aiwat i'atu kahato pote ma'ato i'atuwat yt kat i i pote. Meiüran aru put'ok'e ehapiat ho'opot hap e'at. Mi'i hap e'at pe waku mi'iria aipowyro aikotã aito watimõ'ë sa'awy'i hap ewy. ¹⁵ Aikotã Tupana to'e sa'awy'i miwan me – Yt naku i yt hegyi'at rakaria wo i watoïne'en uiano yne e haria wo ne'i. Yne aito hegyi'at rakaria wo watoïne'en pote watimõ'ë aiwo'ope. Mi'i hawyi aiwo'o'ewy'ewy hekat rakaria wo watoïne'en e Musei tomiwan Esutu 16.18 piat pe. ¹⁶ Uruwyrria'in tawa Kurintiu piaria urui'atuky'e kahato eipe. Koitywy aiwy Titu eiky'e aikotã uruky'e hap ewy. Eipowyro hap yn iwanëtup hawe. Tupana tunug na'yn Titu eiky'e kahato hano. Mi'i pote waku wahewaku Tupana kape. ¹⁷ Wëtup e'at pe wato'e mehï Titu pe – Waku era'aipok tawa Kurintiu kape uruto'e. – Areto teran ni rat e hawyi toto yt uruipo'oro po'oro po'og pytkai i. Tuwepy'a pyi toto. Ipap kahato pote po'og torania kai. ¹⁸ Mi'i hawyi wëtup ok uruipo'oro mehï Titu wywo. Mi'i ti aimu'e kuap kahato Tupana ehay wakuat etiat rakat. Wuat'i puat mikuap Iesui mohey haria mikuap kahato mi'i are. Mi'i pe ti – Wakuat kahato mi'i i'atu'e. ¹⁹ Ta'i torania Tupana mõtypot yat piaria mi'airo ti meiüwat miit mekewat aimium ereto tawa Ierusarëi kapiat hamuat. Mi'i hamuat i'atumi'airo i'atumiium i'atuegyi'at hap moherep hamuat ium hamuat. Mi'i urutum ihaky'e'i rakaria imohey haria tawa Ierusarëi miaria pe. Mi'i hawyi te'eruwehum kahato Aika'iwat Iesui kape. Mi'i hawyi i'atuwepit kahato ta'atukuap ta'atuky'e kahato ehapiat hap hawyi. ²⁰ Iwato kahato aimium urutioto. Mi'i pote urutioto meiüwat miit eimi'airo mium ko'i ereto hamo. Yt urutioto teran i katupono yt uruiky'esat i kahato irania'in to'ope – Meië Pauru iho'osat aimium ko'i mu'ap upi tawa Ierusarëi kapiat aimipo'oro ko'i e hap yt uruiky'esat i. Mi'i pote eimi'airo tioto are. ²¹ Hãpyk kahato yn areïne'en neran wuat'i miit'in wanëtup hawe i'ewyte Tupana wanëtup hawe. Mi'i pote yt atioto teran i mesuwat wuat'i mium wato ko'i kat pote yt atiky'esat i miit'in te'eruwawëtup sa'ag uhowawi sio toho'osat sio yt i'atu'e hap ete. ²² Mi'i pote eimi'airo po pe yne urutum hereto hamo.

Eimi'airo waku kahato uruipuēti aiwy sese. Yt karāpe i topotma'at nimo pyi te aipowyro hat. Uruhā'āg kahato yne ete ma'ato yt karāpe i uruma'at. — Areto teran tawa Kurintiu kape e. Ati'atumohey kahato mi'iria e imohey haria tawa Kurintiu piaria katupono ta'atuium aru po'og watuwanētup hap ok tā e uruepe. ²³ Uito hawyi mehī Titu aikotā wētup miit ewy yn urutukupte'en eheropat hamo. Uiwy kahato mehī Titu are. Koitywy atipo'oro mi'i irania'in wywo ehowawi. Tuwat yne hawyi areto. Mi'iria uhe'yianme tuwat. Waku ewei'atumohey mi'iria katupono Iesui mohey haria yne. Tupana mōtypot yat piaria mipo'oro kat pote Aika'iwat mōtypot haria sese i'atu'airo. — Eiwehyt'ok ewei'e o i'atuepe aikotā eimikuap sese ko'i piat ewy are. ²⁴ Ewei'atuky'e sese i'atumipo'oro ko'i pote — Imohey haria Kurintiu piaria iwese sese rakaria i'atu'e aru te'era'aipok ta'atuetawa kape hawyi. — Waku imohey haria Kurintiu piaria i'atu'e Pauru'in e hap ewy aiky'e kahato haria mi'iria i'atu'e aru are.

Pyno uito Pauru

9

¹ Pyno koitywy yt kat hamo i — Waku kahato wati'atumō'ē ahekat ko'i imohey haria ihaky'e'i rakaria tawa Ierusalēi miaria pe yt kat hamo i are'e katupono ewetum neran. ² — Ga'atpuat anu urupotpap kahato hum hamo ewei'e uhepe. Meremo urui'atunug urumiium muat ihaky'e'i rakaria imohey haria tawa Ierusalēi miaria pe ewei'e. Mio tā ei'e hap ahenoi wuat'i imohey haria pe yi Masētunia piaria pe. Mi'i hawyi te'ero'e — Pyno uruto wy urutum i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atuim ta'atukuap eipe ewetum irane hap hawyi. — Tawa Kurintiu piaria yi Akaia piaria ewy watum i'atu'e to'ope. ³ Mi'i pote atipo'oro mehī Titu'in uhe'yianme eimiium sio waku sio yt i te hap kuap hamo. Ma'ato areto yt ewei'atunug i te turan wuat pote wato'omōti te hap topyhu'at — Urutunug aru ei'e yt ewetunug i te pote. ⁴ Katupono areto aru yi Masētunia piaria wywo ma'ato — Urutunug aru ei'e hap yt ewetunug i turan yt naku i put'ok'uruto'e ehetawa pe eimiium sat hamo. Yt kat i pote yi Masētunia piaria to'okyry'i sese ta'atupy'a pe. — Kat pote — Urutunug aru i'atu'e pytkai yt ta'atunug i i'atu'e. ⁵ Mi'i pote are'e mehī'in Titu'in me — Uhe'yianmete eweiwat ro tawa Kurintiu kape are. Ewei'atunāpin mi'iria — Waku aiwepit wywo watum e hap ete waku watum aipy'a pyi imohey haria ihaky'e'i rakaria tawa Ierusalēi miaria pe e hamo. Pyno waku pe yne ra'yn aimiium ko'i ta'atuereto hap e'yianmete tawa Ierusalēi kapiat hamo waku ewei'e o tawa Kurintiu piaria pe are Titu'in me tawa Kurintiu piaria nāpin hamo. — Waku watum aipy'a pyi hap yn ewei'e o are mehī'in Titu'in me. — Yt naku i watum yt watum neran i pote waku ewei'e o are mehī'in Titu'in me. ⁶ Pyno ahenoi ehepe hā'ākap wuat aikotā waku watum Tupana kape hap ete. Uwe uwe tikoi yt iwato i mi'i hat aikotā toikoi hap ok tā toipuēti. Ma'ato uwe uwe tikoi iwato mi'i hat ipuēti tepiat ikoi hap ok tā. Mi'i hap ewy karāpe watum Tupana kape yt ahegyi'at wywo i pote meiūran aru yt kat i watipuēti yt ahegyi'at i pote. ⁷ Uiwyria'in Tupana tiky'e kahato hegyi'at sese rakat. Topy'a pyi toiky'esat kahato tutum Tupana kape hat. Yt toiky'esat i watum tope yt watum neran i wywo watum hap. I'ewyte yt toiky'esat i — Etum no ma'ato yt pote yt naku i pe ereīne'en e wētup ok hap upi ne'i watum hap. Tupana tiky'esat aiwehum kahato wywo watum aipy'a pyi hap tewawiat hap toiky'esat. Toiky'esat aimiium muat wati'airo yianmete kat som watum hap ko'i. ⁸ Tupana hegyi'at sese ahepe. Tutum kuap ahepe po'og po'og watuwanētup hap kai aipoityro kuap kahato aiky'e haype. Yt ahewaku hap upi i tutum ne'en ne'i ma'ato aiky'e hap yn wywo. Mi'i pote karāpe watunug neran wakuap imiky'esat turan aimoesaika kahato inug hamuat po'og po'og watunug kuap kai. Tupana tikuap kahato ahepiat kat sepap hap kuap hamuat aimowe'eg hamo. Tutum kuap po'og ahepiat hum hap tepiat hap kai. ⁹ Mi'i hap ete Tupana to'e miwan me — Ehehaky'e'i kahato uhepe. Yt woroho'oewaure hin i eipe ihaky'e'i rakaria e. Atikuap haty ehete hap ko'i

e. Woroho'opowyro eipe wuat'i e'at pe e morekuat Tawi wepy 112.9 pe. Mi'i hap kaipyi watikuap hegyi'at kahato hap. ¹⁰ Pywo ti rat aipoi kahato hat Tupana. Yne aimikoi nug hat sa'awy'i kat ko'i kat ko'i watikoi Tupana inug hap kaipyi. Mi'i pote yne mi'i tut Tupana po pyi. Tupana timowato yne aimikoi ko'i aiko moehaite hat. Tupana tikuap kahato aicotã mowato hap aito hegyi'at rakaria watoïne'en pote. Watimõ'ẽ hap ok tã tutum ahepe. ¹¹ Tupana timowato kuap ahekat ko'i. Yne aiminug ko'i toipoityro kuap watoïne'en hegyi'at ahekat ko'i wo pote. Watimõ'ẽ ihaky'e'i rakaria pe pote Tupana kape te'eruwehum ahegyi'at hap upi. ¹² Pyno watipo'oro aimium ihaky'e'i rakaria imohey haria tawa Ierusarēi miaria kape hawyi — Waku kahato En Tupana i'atu'e aru. Yt wesok i te haria hin i tawa Kurintiu piaria i'atu'e aru ihaky'e'i rakaria powyro hamo. Koitywy uruikuap emohey haria tukupte'en i'atumium kaipyi. Koitywy waku ahete kat pote tokosap ta'yn ahehaky'e'i hap uruete Tupana i'atu'e haty wo torania watimõ'ẽ ahekat ko'i pote. ¹³ — Tupana i'atu'e Esa'yru ehay upiaria emohey haria tawa Kurintiu piaria i'atu'e aru. Emipo'oro Aiporekuat nuat ehay wakuat nug haria mi'iria i'atu'e aru Tupana pe. Ta'atumõ'ẽ uruepe hãpyk kahato i'atu'e. Yt uwe pe i po'og to'okupitu kupitu kahato hegyi'at sese rakaria ewy i'atu'e aru Tupana pe. ¹⁴ — Tupana tawa Kurintiu piaria emohey haria ekaipyi tukupte'en hegyi'at sese rakaria. Mi'i pote eti'atupoityro o mi'iria katupono koitywy uruiky'e kahato mi'iria. Etimoherep i'atuepe aicotã urui'atuky'e mi'iria hap ko'i i'atu'e aru Tupana pe. Eimipowyro ko'i tawa Kurintiu piaria i'atu'e. ¹⁵ — Tupana yt uwe i po'og hegyi'at ekai. Emium iwato po'og torania kai uruto'e. Esa'yru wētup ok yn nakat etum pote Tupana urutuwehum ewawi urupy'a pyi. Ma'ato yt karāpe i uruehay put'ok'e emium Esa'yru etiat enoi yne hamo uruto'e.

Pyno waku kahato En uruto'e are. Uruto ti Esa'yru mohey haria are. Pyno waku are uito Pauru.

10

¹ Uito ti eimu'e hat sese sa'awy'iwuat. Ha'awyte Tupana uipo'oro ehowawi. Mi'i turan woroho'onāpin perup'i puo aicotã Aika'iwat Iesui aināpin hap ewy aiky'e hap wywo. Sa'awy'i ihaky'e'i haky'e'i rakano uito areïne'en eipy'asetpe turan po'og yi kape. Ma'ato koitywy areïne'en pya eikai. Mi'i pote woroho'onāpin uimiwan me haty wo uiwemōtypot wywo. ² Uimohit kahato irania'in eipy'asetpiaria. — Pauru yt Tupana mipo'oro hin i ewei'e. Ahekat ko'i ky'ewi ne'i aimu'e ewei'e. Eheso sese rakaria eipe yt are'e teran i mi'iria pe i'atuewa pe. Mi'i pote miwan me yn are'e i'atuepe. Eiwe'eg wo o are. Mio tã ewei'e mot'i pote eheso are aru ehowa pe. Uiwyrria'in tawa Kurintiu piaria ahētup ehupi uipy'a pyi haty wo yt uimohit rei'o ehehay wo. ³ Ta'i ei'ewywuat re uito ipu'i rakat ikag nakat re. Ma'ato uhesaika hap yt tut i uipiit kaipyi. Tupana Pā'āu kaipywiat rat ne'i wyti uhesaika hap toïne'en. Mi'i kaipyi ne'i wyti uhesaika ahiag uka hamo. ⁴ Aito imohey haria watoïne'en aicotã surara ko'i ewy. Ma'ato aipory'a ko'i tuweupiat ra'yn. Yt mesuwarotiat wu'uka hap ewywuat i katupono po'og po'og hesaika i'atukai. Mi'i ko'i wywo Tupana aipowyro kahato mi'i ko'i yt naku i nug hat akīt hamo. Aiminug sa'ag ko'i aicotã wanīkaptia ewy topyhu'at. ⁵ — Uito po'og irania'in kai e hat yt tuwanētup kuap kuap i Tupana kape. Mi'i hawyi Tupana topyhu'at yt Tupana wo hin i. Aiwanētup sa'ag hap topyhu'at Tupana ete. Ma'ato Tupana aimoesaika mi'i wanētup sa'ag hap pun hamo. Mi'i hawyi Aika'iwat Iesui yn toïne'en aiwanētup hawe Aiporekuat no. Mi'i hawyi Aika'iwat ehay yn aiwanētup hawe. I'ewyte aiwanētup hap aheha wywo Aika'iwat timohãpyk kuap yne. ⁶ Ma'ato yt watiky'esat i aimohãpyk hap pote mi'i hawyi Aika'iwat Iesui ai'apiheg katupono toikuap kahato aiwanētup hap ko'i. Toikuap kahato eipe Kurintiu piaria sio uimohit hap eiwanētup hap sio yt. Mi'i pote eiwe'eg wo o are. ⁷ Tukupte'en aipy'asetpe — Uruto Aika'iwat Iesui emiit sese e haria. Mi'iria pe uruto'e — Eipe Iesui emiit sese pote mi'i pote eweikuap meremo uruto ei'ewywuaria te hap. Eiweha'at ro urueko kape mi'i hawyi eweikuap uruto Aika'iwat

eropat haria sio sese hap. ⁸ Ha'awYTE Tupana uru'airo uruepiat eimu'e hamo i'ewyte ei'apykok hamo. Yt aremōti hin i Tupana piat ui'airo hap ete are at ka'ap. Ma'ato tukupte'en eipy'asetpe yt iky'esat i are'e — Tupana uru'airo ei'apykok hamo are hap. Ma'ato Tupana ti'airo uruto. Toikuap eiky'e hap yn uruto hap. Yt kat i eima'at hap urukai hap toikuap. Toikuap Tupana ehay etiat eimotag hap eimu'e tehay etiat hap. Mi'i pote uru'airo uruepiat ei'apykok hamo. ⁹ UiwYria'in yt eweiken'ē uipupiat hamuat i pote mesuwat miwan atipo'oro. Yt atipo'oro mesuwat miwan ma'ato ehowawi miit'in mohit hamuat ne'i. ¹⁰ Irania'in eipy'asetpe yt uiky'e i haria — Pywo ti rat Pauru ai'apiheg kahato tomiwan me i'atu'e. Eweikuap kat pote i'atu'e. Token'ē kahato aipy'asetpe to'e ahepiat hamo i'atu'e. Yt ipoity'i hin i i'ewyte yt ihay se hin i aimu'e turan i'atu'e. ¹¹ Eiwe'eg wo o uwe uwe eipy'asetpiat to'e mio tā e urumohit haria. Uruto'e kuap ehowa pe aikotā urumiwan me hap ewy. Eiwatetup mi'i hap kape katupono urui'apiheg kuap. ¹² Tukupte'en eipy'asetpe — Aito po'og irania'in kai i'atu'e to'ope haria. Ma'ato uruto yt i'atu'ewywuwat hin i ko'i uruto'e. — Uruto po'og eikai i'atu'e te'eruanētup ahepiat pe. Mi'i tā wanētup haria yt i'atuwe'eg hin i katupono to'ope to'o'akasa hap kaipyi te'ero'e — Uito po'og i'atu'e te'eruanētup hawe. Yt i'atuwe'eg hin i katupono yt te'eruanētup hin i sio i'atuewaku hap put'ok'e sio yt Aika'iwat ewaku hap ok tā hap kape. ¹³ Uruto ei'apykok haria pytkai yt karāpe i uruto'e uruwanētup hawe — Uruto po'og eikai yt uruto'e i irania'in eipy'asetpiaria — Uruto po'og e haria ewy. Tupana uru'airo eheropat haria ewy yn. Yne uruewaku hap ko'i uruepiat sepap hap ko'i yt kat i tuwētem uruwekaipyi ne'i. ¹⁴ Sa'awy'i Tupana urupo'oro ehowawi. Tomipo'oro Tosa'yru Aiporekuat nuat ehay wakuat moherep hamo. Mi'i hawyi uruto'e ehowawi i'e hap ewy. Yt uruiwaure hin i eipe pytkai urutuwat wētup ywania kape. ¹⁵ Aikope aikope Tupana urupo'oro mi'i hap kape yn urutuwat. Yt karāpe i uruipohari irania'in potmu'e ne'i urupotmu'e wo. Irania'in te'ero'e ehepe — Eipe uruimu'e Pauru'in e'yianmete i'atu'e ehepe urupohari teran haype. — Eheso ewei'e o mi'iria pe. Eehāite sese Iesui mohey hap ete hawyi — Pauru'in uru'apykok haria ewei'e. Mio tā ewei'e hawyi uruto yt kat hamo i ra'yn uruto'e i. Mi'i hawyi wētup ywania kape urutuwat yt ikuap i te haria kape. ¹⁶ UiwYria'in tawa Kurintiu piaria i'atu kahato te irania'in ywania yt ta'atukuap i te Iesui etiaria. Mi'iria tukupte'en ehe'yi ehetawa ekuekai po'og po'og pya wētup hy ete. Mi'i pote urutuwat teran yt ta'atukuap i te sehay wakuat Iesui etiat haria kape. Aikope yt uwe i te toto hap kape. Mi'i kape watuwat pote yt uwe i itote te'ero'e ahepe — Kat pote urumimu'eria eweipohari teran ne'i yt i'atu'e kuap i ahepe watuwat yt ikuap i te haria kape hawyi. ¹⁷ Aikotā Tupana to'e miwan me hap ewy. — Karāpe woroho'opowyro kahato wakuat nug hap ete mi'i hawyi yt naku i ewei'e — Uito atunug uhesaika hap wywo uipo wo uito po'og kahato pote yt naku i mio tā ewei'e ne'i e. Po'og waku ewei'e — Tupana esaika hap wywo atunug waku ewei'e e miwan me. ¹⁸ Yt naku i wato'e — Uito po'og Tupana eropat hat sese pāi yt naku i wato'e. Po'og waku wahekatup Tupana kaipyi — En uheropat hat sese e hap. Mi'i hap e'at pe yne ikuap Tupana wē kaipyi Tupana emiit sese hap. Mi'i hap e'at pe imimōtypot no watoīne'en are uito eimu'e hat Pauru.

11

¹ Pyno woroho'okyry teran kurin mi'i pote eweiwanētup to aikotā yt uiwe'eg i hap kape heso'ok takat ewy. ² UiwYria'in tawa Kurintiu piaria areīne'en ei'ywot ewy. Eipe eweikupte'en uhaki'yt ewy yt karāpiat he'aito i te rakat ewy. Aika'iwat Iesui toīne'en aikotā uhaki'yt ehaytuwy ewy. Mi'i pote uheha'ywywi kahato ehete. Yt atiky'esat i irania'in ne'i e'aito wo. Atiky'esat Iesui yn e'aito wo. Ta'i uheha'ywywi kahato ehete aikotā Tupana iha'ywywi hap ewy aikotā e'ywot ewy areīne'en uhaki'yt are. ³ Sa'awy'i sese ahiag tima'at mana Ewa moi'ok wē pyi. Tehay wo totekyi Tupana kaipyi. Mi'i hap ewy hap pupi areken'ē kahato. Areken'ē kahato ahiag tihep eipe Aika'iwat Iesui po pyi

hap pupi. Aika'iwat Iesui mohey hap yn ahehakyera'at kuap. Mi'i pote wētup mohey hap yn toīne'en Tupana kape. ⁴ Uimogyt kahato eipe katupono eweimohey yne miit'in mienoi ko'i. Put'ok'e wētup ok itote hawyi wētup Iesui etiat eimu'e yt uruepiat eimu'e hap ewy hin i. Mi'i hawyi – Pywo ewei'e kahato. E'e hap ewy ewei'e tope. Mi'i hawyi put'ok'e wētup i ra'yn hawyi to'e ehepe – Atum neran wētup pā'āu ehepe. Mi'i hawyi – Waku mehī waku mimi ewei'e tope yt eiwe'eg hin i. Mi'i hawyi put'ok'e wētup ok wētup ehay enoi hat yt Aika'iwat Iesui wakuat ewy hin i. Mi'i hawyi – Pywo ewei'e mi'i pote uimogyt sese eipe katupono – Pywo ewei'e yne eimu'e haria pe. Mi'i pote eiwe'eg wo o are ehepe. ⁵ – Tupana mipo'oro sese uruto i'atu'e ehepe eimu'e hamo. Urupo'oro uruto po'og Tupana mipo'oro Pauru kai i'atu'e. I'atueso kahato ne'i katupono areīne'en Iesui mi'airo sese ipotpo'ororia 12 ok takaria ewywuāt areīne'en are. ⁶ – Pauru ehay yt ikahu hin i i'atu'e. Ma'ato mi'iria pe Pywo are uhehay yt ikahu i eiwat ewy ma'ato uhehay hesaika kahato eināpin Tupana we'eg hap etiat hamo. Yne apo'ei'e hap atiwesat kuap yne. Mi'i hap uiwe'eg hap Tupana kaipyi eweikuap kahato ra'yn. ⁷ Ha'awytepyi te mesup te woroho'omu'e eipe sehay wakuat Iesui etiat. Yt wētup mo i woroho'omu'e ha'up ete. Mi'i hawyi – Pauru piat aimu'e hap yt kat hamo i atum ha'up kat pote yt ihay se i pote ewei'e. Ta'i uimohit kahato uhegyi'at hap ete. Yt kat hamo i aremohit eipy'asetpe. Po'og waku ha'up ete aru woroho'omu'e mi'i hawyi uimōtypot haria wo eweikupte'en. ⁸ Ha'awyte woroho'omu'e at ka'ap yt kat sa'up ete i ma'ato eweikuap uwe tum eimu'e hap sa'up. Pyno ahenoi ehepe. Irania'in Iesui mohey haria aikope aikope te'eruwa'atunug hap kaipyi mi'iria tipo'oro uhowawi eimu'e hamuat sa'up. Areīne'en sero'ok'e hat ewy katupono i'atuwat i'atusa'up kaipyi areīne'en eipy'asetpe. Yt kat i ewetum uhepe. ⁹ Yt karāpe i areīne'en neran ahētup hētup kat ko'i kat ko'i eikaipyi teran. Sa'awy'i areīne'en eipy'asetpe turan uiwekaipyi arenuk. Mi'i hawyi uhesy'at eipy'asetpiat areīne'en turan tō'ē kahato imohey haria yi Masētunia piaria uhowawi kat ko'i kat ko'i ta'atumium ko'i erut hamo. Mi'i kaipyi areīne'en eipy'asetpe yt kat i ahētup ehepe. I'ewyte yt ahētup i aru ehepe. ¹⁰ Uiwānētup hawe – Waku kahato ati'atumu'e yt kat sa'up ete i. Mi'i pote yt kat i ahētup uimimueria ko'i kaipyi. Yt areīne'en i ei'okpe tote yi Asia pe areīne'en eipy'asetpe turan. Yt uheso hin i karāpe are'e yt kat sa'up ete i woroho'omu'e are ehepe. I'ewyte Aika'iwat Iesui tikuap yt uheso i hap kat pote toīne'en uipy'a pe. ¹¹ Mi'i hawyi iraniam'at te'ero'e eipy'asetpe to'ope uruetiat. – Pauru yt aiky'e i mi'i pote yt toiky'esat aikaipyi kat ko'i kat ko'i. Pywo ti rat Tupana tikuap woroho'oky'e kahato uhepiat hap. ¹² Eweikuap kat pote yt ahētup i eikai eimu'e hap sa'up. Pyno ahenoi ehepe. Tukupte'en eipy'asetpe – Eimu'e haria Pauru ewy kahato i'atu'e ehepe ma'ato yt pywo pe i katupono ehekat ko'i ky'ewi yn eimu'e. Waku apo'ewei'e i'atuepe – Eipe Pauru ewy ewei'e pytkai kat pote ewehētup ha'up urukaipyi ewei'e o i'atuepe. Mi'i hawyi yt eiwesat kuap i kat pote yt ui'ewy i pote. Mi'i pote yt karāpe i ahētup eikaipyi ha'up. Yt urusaiepiaria hin i mi'iria. ¹³ – Pyno Tupana mipo'ororia sese uruto i'atu'e ehepe ma'ato yt pywo pe i i'atu'e ehepe mi'i tā ma'ato eima'at reran haype. Ta'i te'eruwepo'oro ei'akag wo te'ero'e hamo – Ta'i 12 ok takaria ewywuāt ko'i uruto i'atu'e. Aika'iwat Iesui potmu'eria ko'i uruto i'atu'e eima'at reran haype. Iesui urupo'oro ehowawi i'atu'e ehepe yt pywo pe i i'atueso ne'i. ¹⁴ Nimo pyi te ahiag tima'at kuap miit'in. Tuwemoherep miit'in me hētyhot hap ewy – Uito Tupana mipo'oro tehay moherep ehapiat hamuat e yt pywo pe i. I'ewyte ahiag emiit ko'i aikotā ta'atuka'iwat ewy tukupte'en eipy'asetpe ui'e hap ewy. ¹⁵ Ahiag mēpyt'in ko'i aikotā ta'atu'ywot ewy tukupte'en. Aima'at kuap to'ywot ewy. I'atuwē pyi – Uruto waku nug haria kahato i'atu'e. Ma'ato i'atuminug yt i'atuehay ewy hin i tuwētem. Mi'i pote meremo yt watikuap i sio aima'at sio yt hap ma'ato meiūran watikuap. I'atu'apiheg hap e'at pe Tupana timoherep wuat'i ehamo i'atuminug sa'ag ko'i. Mi'i hap e'at pe i'atu'apiheg hap put'ok'e i'atuminug sa'ag hap ok tā. ¹⁶ – Pauru ti yt iwe'eg i sese rakat i'atu'e. Uruto po'og i'atu'e. Are pāi yt karāpe i are'e

– Uito po'og are. Ma'ato are'e teran pote are'e kuap. Pyno ipoity'i ete aremowato kuap are'e teran irania'in ewy pote ma'ato ahenoi hawyi yt uiwe'eg hin i hat ewy areĩne'en. Ma'ato i'ewyte are'e hawyi waure wo o eweikupte'en ui'e hap ete yt iwe'eg i rakat areĩne'en pote. ¹⁷ Karāpe ahenoi uiminug wakuat ete yt uiwe'eg hin i katupono Tupana yt tiky'esat i watuwemōtypot hap. ¹⁸ Ma'ato eipy'asetpiaria eimu'e haria te'eruwemōtypot yn ta'atuehay wywo – Uruto po'og torania kawiat Tupana mipo'oro ko'i i'atu'e. Yt pywo hin i are – Uito po'og eikai. Yt uiwe'eg hin i mio tā are. Ma'ato i'atu'e hap ewy are'e yt iwe'eg i rakat ewy. ¹⁹ Uuiwyrria'in Kurintiu piaria – Aito po'og aiwe'eg kahato torania kai ewei'e eiwo'ope. Mio tā ewei'e kat pote eweiky'esat eima'at reran haria yt i'atuwe'eg i rakaria. Yt eiwe'eg hin i mi'i tā ewetunug mote. ²⁰ – Eipotpap to uruemiit no yt kat sa'up ete i i'atu'e ehepe haty wo. Mi'i hawyi – Urutunug ei'e hap ewy mehĩ'in mimi'in ewei'e eima'at haria pe. Yt eiwe'eg hin i katupono ehekat ko'i yne ta'atusat. Ihaky'e'i rakaria wo eweikupte'en eimu'e hap sa'up mo ewetum yne hawyi. – Uruto po'og eikai i'atu'e hawyi – Pywo ewei'e ehowa petek turan eimohit hamo. Mi'i ta'atunug yne ehete pytkai eipe – Uru'apykok haria akag ewei'e. Urumu'e haria sese eipe ewei'e i'atuepe yt eiwe'eg hin i. ²¹ Uito yt mi'i tā hin i areĩne'en eipy'asetpe turan. Eimōtypot hat areĩne'en. Woroho'omō'ē aikotā eiwy sese ewy. Mi'i pytkai uimohit uhehay ete. Yt karāpe i atunug kuap i'atuminug eheti'at ewy. Uhesaika hap yt put'ok'e i mi'i sa'ag nug hamo. Yt te'eroken'ē hin i te'eruwemōtypot hamo. Pyno ahā'āg i'ewyte uhewaku hap moherep hamo. ²² – Uruto po'og i'atu'e. Uruikuap Iuteuria pusu i'atuehay pot'i i'atu'e. Uito po'og atikuap kat pote uipusu sese pote. – Ase'i Isareu emiariru'in sese uruto i'atu'e. Uito i'ewyte Isareu ywania te wy are. Urue'ase'i sa'awy'iwuat eimiariru sese ko'i uruto i'atu'e. I'ewyte uito Aparāu saipepiat sese wy are. ²³ – Uruto Aika'iwat Iesui eropat haria sese i'atu'e. Ma'ato uito po'og i'atukai are. Mio tā pote yt iwe'eg i rakat mi'iria wemowato haria ewywu'at areĩne'en. Yt uiwe'eg hin i ma'ato pywo pe are'e po'og Aika'iwat emiit areĩne'en i'atukai. Uito po'og i'atukai uipotpap. Yt uwe i uhete put'ok'e Aika'iwat potpap nug hap ete. Yt uiwe'eg hin i mio tā are ma'ato pywo pe are'e. Morekuaria uipyhyp po'og mi'iria kai uhehay Iesui etiat pyhyp teran haype. Yt atikuap karanja wo ui'ahyk ahyk itote yt ta'atuky'esat uhehay Iesui etiat pote. Ui'atoiat uiku'uro turan karanja wo. ²⁴ Sa'awy'i areto Tupana ehay moherep hap upi turan uito ui'ahyk ahyk kahato Iuteuria yt mohey i haria 5 wo ui'ahyk ahyk. Pywo ti rat 39 wo ui'ape ete wo'o'ahyk hap 9 haity sa'ag kahato rakano uiku'uro hap kape. Mi'i hap ewy 5 tawa pe Iuteuria tunug uhete. ²⁵ Haty kahato uhete ui'ahyk ahyk hap wia'yp mo. Mye'ym mo Humanu'in tunug uhete hawyi ui'atoiat. Wētup e'at pe uimak mak nu ko'i wo ui'auka hamo. Uhewyry y'y wato totiat yara wato puat turan mye'ym wo yara wato uito hap ywytu uato ti'apymmin nu ete pik'e yne. Mi'i hawyi y'y wato pe areĩne'en wētup ewātym i'ewyte wētup e'at y'y wato ihy pya kahato rakat pe. ²⁶ Uhero kahato uhewyry kahato Tupana ehay moherep hamuat pote. Aho'opot kahato mu'ap upi y'y upi ihy esaika kahato pote. Sero'ok'e haria ui'auka teran yne uhewyry hap upi Aika'iwat ehay moherep hamuat turan. I'ewyte ui'auka teran Iuteuria. I'ewyte irania'in ywania ui'auka teran. Tawa wato piaria uikat ui'auka hamo. Niatpo kahato uhewyry hap atipuēti. Areken'ē kahato areto ga'apy koro kapiat turan sio uiku'uro sio yt. Y'y wato uipohara'i kahato areto sakpo turan. Mu'ap upi te'ero'e uhepe – Uruto Iesui mohey haria i'atu'e ma'ato yt pywo pe i uima'at reran ui'auka hamo ne'i. ²⁷ Uhero kahato uhewyry kahato pote uhaty'i kahato. Karanja ewātym ne'i yt areket kuap i kat pote areken'ē kahato sio uiket kai ui'auka. I'ewyte uhesy'at kahato areĩne'en yt kat i mi'u pote. Are'y'utui kahato ma'ato yt kat i y'y areto yahig wato ekuekai turan. Karanja e'at yt kat i atu'u. Uhena'ak kahato wywo uhewyry yt kat i uhe'og yt kat i uhesakpe ko'i uimosakup hamo. ²⁸ Pywo ti rat aho'opot kahato Iesui ehay sytpok hamuat hap upi. Ui'akag'aia kahato uhewyry hap upi. Arewanētup kahato irania'in imohey haria irania'in tawa

piaria kape sio ta'atumohey te sio yt hap kape sio tu'uka to'ope sio yt sio i'atuehãite sio yt hap ko'i kape yn arewanētup. Uhehat'at i'atuky'ewi. Yne e'at yne i'atu'apykok hano areĩne'en uiwanētup hawe uipy'a pe. Atiky'esat i'atuehay Iesui mohey hap ete yn uiwanētup hap. ²⁹ Karãpe wētup ok Iesui mohey hat i'aparap mi'i hawyi ahaty'u kahato uhete haty kahato. Areto teran ipowyro hera'aipok Tupana kapiat hamo. Karãpe wētup ok Iesui mohey hat totoiat irania'in towyria'in imohey haria wētup ok i'atupy'asetpiat ihay sa'ag tuete pote mi'i hawyi areto teran meremo wo'owese hap nug yt iwese rakat i wywuwat hamo. ³⁰ Ta'i – Uruto po'og Pauru kai i'atu'e eimu'e haria. Mi'iria yt ati'atuwesat teran i wen ma'ato ati'atuwesat. Wuat'i ete po'og areĩne'en i'atukai ma'ato uhehay yt iwe'eg i rakat ewy. Yt karãpe i ahenoi teran uhewaku hap mi'iria ewy. Po'og waku ahenoi miit'in me aikotã uhewaku hap yt put'ok'e hin i Aika'iwat Iesui ewaku hap ete. Mi'i hap po'og waku ahenoi miit'in me. Waku yt heso'ok takat ewy i uhehay uito are. ³¹ – Tupana waku kahato En. Wuat'i e'at pe etikuap aikotã aho'opot Esa'yru ehay moherep hamuat. Etikuap yt uheso i mesuwat uimiwan me hap. Esa'yru Aika'iwat i'ewyte ikuap yt uheso i hap. ³² Yt uheso i sa'awy'i areĩne'en tawa Tamaku pe turan. Toĩne'en itote morekuat Areta. Mi'i ti ipo'oro tesurara'in ui'apiheg hamo. Mi'i hawyi surara'in tipyhyp yne tawa wato pyhyp hap yi pype ko'i uipyhyp hamo. Mi'i hawyi tawa ewato iheg me toĩne'en. Yt arêtem kuap i. ³³ Mi'i turan are'e – Ui'auka aru are. Ma'ato uiwyria'in uhehakyera'at. Era'apyk meiūwat yrysakag wato pe i'atu'e. Mi'i hawyi ywaiti pyi uimo'apyk tawa wato pyhyp hap ekuekai haity ete yi kape. Getap hit ywaiti piat kaipyi oken'ypy hit kaipyi yi kape. Mi'i hawyi morekuat Areta esurara'in yt uipuēti hin i. Yt uheso i rat. Tupana tikuap yt uheso i hap. Mi'i hap kaipyi eweikuap yt uito eimu'e haria ewy i hap uito ti Pauru.

12

¹ Uiwyrria'in tawa Kurintiu piaria uiminug wakuat ko'i yt atimoherep teran i ehepe ma'ato irania'in mi'i tã yn ta'atunug. Mi'i hawyi yt ahenoi uhapiat waku nug hap pote yt uimōtypot hin i. Pyno ahenoi uhapiat waku nug hap pote yt uiwe'eg hin i. Eima'at haria eimu'e haria – Uruto po'og wuat'i kai i'atu'e katupono Tupana ehay kahato uruepe urumu'etu i'atu'e. Ma'ato uito po'og are. Yt uiwe'eg hin i mio tã are'e ma'ato uheha wo ara'akasa kahato Aika'iwat. ² Sa'awy'i 14 anu e'yianmete uheha wo ara'akasa aikope Tupana toĩne'en hap kape. Wētup e'at pe uhehay Tupana wywo mesuwe. Mi'i turan put'ok'e kahato Aika'iwat Pã'ãu uhete. Mi'i hawyi uhereto atipy kape waikiru ekuekai. Yt atikuap i sio uipiit wywo uhereto sio uipã'ãu yn ma'ato uherokosap atipy kape. Atikuap kahato mesuwat ui'e hap pywo kahato kat pote ara'akasa pote uheha wywo. ³ Pyno are'e i ra'yn yt atikuap sio uipiit wywo areto atipy kape sio yt. Mi'i hap Tupana yn ikuap. ⁴ Sa'awy'i areto ywyhig ekuekai. Mi'i hawyi waikiru sakpo Tupana Pã'ãu uherokosap Tupana eiam sese kape. Ikahu kahato itote aikotã Tupana mikoi ga'apy ewy itote. Atikuap sehay yt miit'in mikuap ok tã i sehay ikahu kahato. – Pyno ahenoi aru mesuwat sehay ikahu rakat miit'in yi totitaria pe are Tupana pe ma'ato uiwesat – I'atupusu yt put'ok'e i ikahu hap moherep hamo e uhepe. ⁵ Pyno ara'akasa yt uwe i te akasa hap kape. Mi'i hawyi uito po'og atikuap torania kai wen ma'ato – Uito po'og yt are'e i. Po'og waku are'e – Uhewaku hap yt put'ok'e hin i Uika'iwat ewaku hap ete. Yt karãpe i uhewaku hap put'ok'e Uika'iwat ewaku hap ete pãi. Ma'ato uhewaku hap uimōti re uiwanētup hawe. ⁶ Yt naku i are'e – Uito Iesui mohey po'og torania kawiat are. Pywo kahato uito are'e kuap ma'ato yt kat hamo i are'e mio tã are. Are'e mio tã pote yt uiwe'eg hin i. Mi'i pote karãpe are'e teran tuereto hawyi arewanētup hawyi yt naku i arewanētup. Yt uiwe'eg hin i are'e mio tã pote uiwanētup hawe. Yt naku i kahato miit'in uinug Tupana are uiwepe. Uhewaku hap waku miit'in te'eruanētup uhowawi uito ta'atu'ewywuwat re hap are uiwepe. Waku uikuap aikotã uhewaku hap ok

tã ma'ato yt naku i uinug po'og. ⁷ Uhewaku hap kai ara'akasa Tupana ieñe'en hap hawyi Tupana to'e uhepe — Pyno era'akasa yne ra'yn mio mehĩ e. Areñe'en kahato erenug po'og ewato hap kai tet pupi e uhepe. Areken'ẽ ere'e aru — Uito po'og irania'in kai kat pote ara'akasa ra'yn atipy sese uito ere'e aru e'e hap pupi e. Mi'i pote woromowatetup woromohit irania'in py'asetpe. Atum aru epe epohara'i hap aikotã e'ahu hap ewy haty kahato mi'i e Tupana uhepe. Mi'i hawyi Tupana e hap ewy put'ok'e uhete ahiag kaipyi ui'ahu hap uiwemowato hap monik hamuat. ⁸ Mi'i hawyi sat'e i'e hap uhete haty are. — Tupana haty kahato are. Etihep to uipiit pyi uimoso'opot hap are. Ma'ato — Yt e Tupana uhepe. Mi'i hawyi tokosap mot'i hawyi ahẽtup i ma'ato yt e te wy hawyi tokosap mio tã ne hawyi ahẽtup i ma'ato yt e te wy. ⁹ Mi'i hawyi to'e Tupana uhepe — Yt karãpe i atihap epiit piat e'ahu hap e. Yt karãpe i epiit hesaika i ra'yn ma'ato mi'i pytkai waku ereñe'en. Ma'ato mi'i pytkai yt karãpe i woro'atoiat en. Yt karãpe i yt woroky'e i ra'yn e. Karãpe irania'in te'era'akasa esaika hap kapiat hawyi te'ero'e — Yt topiit kaipyi i Pauru hesaika hap i'atu'e ma'ato Tupana imoesaika. Mi'i pote epiit yt hesaika i hap kaipyi uimõtypot sese hap topyhu'at e Tupana uhepe. ¹⁰ — Pyno atiky'esat e'e hap Tupana are. Atiky'e emiky'esat ewy. Waku kahato uipiit perup hap sio emõtypot hap topyhu'at mi'i kaipyi. Ta'i waku Tupana uhesaika hap yt tut i uipiit kaipyi. Mi'i pote yt aremohey kuap i uipiit esaika hap ete. Mi'i hawyi aru po'og hesaika sa'awy'iwuat kai rakano areñe'en katupono Esa'yru emipo'oro Uruporekuat nuat yn uimosesaika tesaika sese hap wywo. Po'og po'og uhesaika sa'awy'iwuat kai are Tupana pe. Mi'i hawyi koitywy uipiit yt uhesaika i hap uimowepit kahato kat pote mi'i pytkai po'og uhesaika sa'awy'iwuat kai. Yt uipiit kaipyi i uhesaika hap ma'ato Aika'iwat esaika hap kaipyi uhesaika. Karãpe put'ok'e miit'in miat uimohit hap i'ewyte uhatek hap put'ok'e turan po'og uimowepit hap atipuẽti. Karãpe yt imohey i haria uhaty'i haty'i i'ewyte karãpe yt kat i ikahu uhete Iesui mohey hano areñe'en mote i'ewyte mi'i hap e'at pe uiwesaika kahato te yt uhesaika hin i pytkai katupono uimosesaika kahato mi'i hap e'at pe Aika'iwat Iesui tesaika hap wywo. Mi'i pote uiwepit kahato. ¹¹ Uiwyrria'in tawa Kurintiu piaria yt uimõtypot hin i Tupana miky'esat ewy kat pote sa'awy'i Tupana ui'airo tehay wakuat moherep ehapiat hamo. Iesui potpo'ororia 12 ok takaria ewywuwat sese areñe'en. Mi'iria wakuat sese ewywuwat areñe'en Iesui potpo'oro wo. Uito wakuat mi'iria ewywuwat are. Yt uiwe'eg hin i are'e mio tã are ma'ato uimohit pote mio tã are. ¹² Sa'awy'i areñe'en eipy'asetpiat turan Tupana timoherep kahato uipiit pyi tesaika hap. Toiky'esat kahato eipe eweikuap uito imipo'oro sese hap tehay sese moherep hamuat. Mi'i pote tutunug kahato uipiit pyi yt miit'in mikuap ko'i e. Ehehamo toimoherep kahato kat ko'i kat ko'i sepap Tupana yn inug kuap hap ko'i miit'in mowanẽtup kahato hamo waku nug hap ko'i ete. Mi'i ko'i kapiat ewei'akasa hawyi ewei'e — Pauru ti Tupana mipo'oro ahowawiat aimu'e tehay wakuat etiat hamo ewei'e eiwo'ope. Karãpe ewei'akasa yt uhesaika hap kape i hawyi ewei'e uhapiat pe — Pywo ti rat Pauru Tupana mipo'oro sese katupono toimoherep Pauru piit pyi yt hesaika i pytkai ewei'e. ¹³ Uiwyrria'in tawa Kurintiu piaria woroho'oky'e kahato eipe aikotã ati'atuky'e irania'in Iesui mohey haria aikope aikope gupte'en haria hap ewy woroho'opowyro eipe. Yt uwe i po'og eiwo'o'ewy'ewy. Ma'ato irania'in tum ehepe ta'atumium ko'i. Sa'awy'i ewetum kat ko'i kat ko'i ma'ato wãiare ne'i. Yt areñe'en neran i ei'okpe tote. Uhekat kaipyi arenuk hawyi eimõpy'ahak hano areñe'en. Pyno yt uiwepyi i waure wo o eweikupte'en uhapiat eimõpy'ahak hap kai. ¹⁴ Pyno areto i ra'yn ehowawi ehapiok hamo. Sa'awy'i areto typuo ra'yn koran wuat areto hawyi mye'ym mo ra'yn areto. Ma'ato put'ok'are eipy'asetpe turan yt atiky'esat i areñe'en ei'okpe tote. arenuk uhekat kaipyi aikotã sa'awy'i are'e hap ewy. Eweikuap kat pote pyno ahenoĩ. Yt atiky'esat hin i ehakare'en ko'i. Ma'ato woroho'oky'esat eipe aikotã uha'yru'in uhaki'yt'in hap ewy. Aikotã yt naku i wahẽtup aha'yru'in ahaki'yt'in me mi'i kare'en ko'i. Mi'i hap ewy yt ahẽtup i ehepe. Waku po'og ei'ywot'in i'ewyte

tutum kare'en ko'i hap ewy. ¹⁵ Woroho'oky'e kahato eipe aikotã uha'yru'in uhaki'yt'in sese ewy woroho'oky'e. Aikotã ei'ywot ewy areĩne'en pãĩ are. Ta'i uimi'at uiko kaipyi uimiereko kaipyi woroho'opoi hap ewy atunug itote. Ta'i areĩne'en eipy'asetpe eimu'e Iesui etiat haype yt kat sa'up i ete woroho'omu'e katupono ei'ywot ewy areĩne'en. Uipoi ro yt are'e hin i katupono aikotã ai'ywot'in yt karãpe i – Eweium no sa'up uhepe hawyi woroho'opoi yt i'atu'e i. Uito ti ety ewy pote ati'atumoma yne uhekat ehepe eipowyro hamo woroho'oky'e kahato haype. Ma'ato mi'i pytkai yt uiky'e hin i eipe. Po'og po'og ne'i yi kape uiky'e hap woroky'e po'og po'og pytkai are. Ma'ato mi'i pytkai po'og po'og atum aru ehepe uimëpyt'in eipe pote. ¹⁶ Yt areĩne'en neran hin i ei'okpe tote i'ewyte yt areĩne'en neran i ehekare'en kaipyi ne'i. Irania'in eipy'asetpiaria te'ero'e uhepiat – Pauru yt sëtup sëtup e hat hin i i'atu'e. Ma'ato eiwe'eg wo o katupono eima'at kuap kahato. Towese hap wywo wyti einug teropat haria wo hawyi ehekat yne totat towano i'atu'e ehepe uhewanĩkaptia. ¹⁷ Mio tã i'atu'e i'atueso kahato ne'i uhepiat pe. Karania wo uhemiiit atipo'oro ehowawi yt wëtup mo i eima'at ehekare'en ky'ewi are. Mio tã e haria pe yt karãpe i atipo'oro wëtup ok uhemiiit ehekare'en ëtup hamo. ¹⁸ Sa'awy'i atipo'oro mehĩ Titu ehowawi wëtup ok imohey hat wywo. Mi'i hawyi tuwat ra'yn eiky'e haype. Yt karãpe i mehĩ Titu ehekat toiky'esat. Katupono mehĩ Titu hawyi uito urutukupte'en wëtup miit ewy yn urutukupte'en wëtup wanëtup hap yn uruto. Uito woroho'oky'e i'ewyte mehĩ Titu eiky'e aikotã woroho'oky'e hap ewy te eiky'e. Uhaipepiat sese mi'i. Uheko ewy te i'ewyte mi'i yt karãpe i eima'at. ¹⁹ Yt karãpe i eipy'asetpe urutukupte'en turan paa'uruto'e – Wati'atuma'at mi'iria yt uruto'e i. Yt urueso i rat i'ewyte Tupana tikuap yt urueso i hap. I'ewyte Aika'iwat Iesui tikuap yt urueso i hap. Katupono yne uruminug ko'i eimoesaika imohey hap etiat hamo. Mi'i pote yt urueso i. ²⁰ Pyno areto i ra'yn wyti ehowawi aikotã itotiat hap kuap hamo. Areken'ẽ kahato put'ok'ui'e turan eiwu'uka hap pupi. Yt woroho'opuëti teran i yt eiwo'owese i turan ne'i. Ma'ato woroho'opuëti eiwo'oehay ewãĩ ewãĩ turan ne'i pote areken'ẽ kahato areĩne'en ei'apiheg hano ne'i tet pupi. Yt naku i woroho'opuëti eiwo'oeha'ywywi ehekat ko'i etiat turan ne'i. I'ewyte eiwo'ope eimopy'ahak turan ne'i yt naku i woroho'opuëti yt eiwo'owesat i eiwo'ope turan ne'i. I'ewyte yt naku i eiwo'oewa pe eiwo'owese ma'ato eiwo'o'okpe wo ehehay sa'ag hap ete turan ne'i woroho'opuëti hap. Yt naku i woroho'opuëti eiwo'oweuka'i turan ne'i. I'ewyte eiwo'ohoiro hoiro turan ne'i. Areken'ẽ wu'uka hap etiat – Uito po'og eikai ei'e turan ne'i. ²¹ Uiwyrria'in areken'ẽ te wyti uiwanëtup have aikotã aru eweikupte'en areto turan hap pupi. Yt woroho'opuëti teran i ehewaie waie turan ne'i. Mi'i tã ewetunug put'ok'are turan ne'i pote aremõti sese Tupana ehamo. – Tupana yt areto teran i. Yt ati'atupuëti teran i tawa Kurintiu piaria Esa'yru mohey haria i'atuewaie waie turan ne'i katupono uimõti te hap sese topyhu'at. Mi'i hawyi arewak uiwy sese iku'uro hap ewy. Tupana atiky'esat ta'atu'atoiat yne to'opiit ky'esat hap ko'i yt naku i hap ko'i. Tupana yt atiky'esat i areto emohey haria Kurintiu piaria kape uimohit hap yn itote turan uimõti te hap yn pote are Tupana pe.

Uito ti Pauru are.

13

¹ Uiwyrria'in tawa Kurintiu piaria areto i ra'yn ehowawi ehapiok hamo. Sa'awy'i areto typuo ra'yn koran wuat areto hawyi mye'ym mo ra'yn areto. Sa'awy'i Tupana to'e miwan me – Yt naku i eiwemohit wëtup ok okpe wo. Mi'i ti minug yt naku i ewei'e eiwo'ope yt eweikuap i te sio tutunug pywo sio yt hap yt eiweikuap i te pytkai e. Yt eweimohey tei'o meremo wëtup ok yn ta'akasa wëtup ok minug sa'ag kapiat hat e. Ma'ato mye'ym ok te'era'akasa wëtup ok minug sa'ag kapiat hawyi waku eweikaykay sa'awy'i wëtup ok. Mi'i hawyi waku wëtup ok eweikaykay. Mi'i hawyi wëtup i ra'yn eweikaykay mi'iria henoi hamo. Mi'i hawyi ta'atuhanoi te'era'akasa hap i'ewyte ta'atukuap kahato pywo hap to'o'ewy'ewy ta'atuhanoi pote waku eweimohey. Ma'ato yt to'o'ewy'ewy i

ta'atuhenoí pote yt naku i eweimohey e. Ma'ato yt eweipuēti mye'ym ok pote waku eweimohey typy ok to'oehay ewy ta'atuhenoí pote e Tupana miwan me sa'awy'ite. ² Sa'awy'i akasa haria henoí uhepe iminug sa'ag ko'i areĩne'en eipy'asetpe turan. Mi'i hawyi ara'aipok hawyi ta'atuhenoí i ra'yn uhepe. Mi'i hawyi ta'atuhenoí uhepe typuo ra'yn. Meiūran aru ara'aipok i ra'yn ehowawí mi'i hawyi ta'atuhenoí uhepe mye'ym mo ra'yn iminug sa'ag ta'atuhenoí to'o'ewy'ewy mi'i hawyi atimohey ra'yn. Mi'i hawyi woroho'o'apiheg na'yn. Sa'awy'i eiwe'eg wo o are. Mi'i hawyi ara'aipok hawyi are'e i — Ewei'atoiat ro eiminug sa'ag ko'i koitywy. Woroho'o'apiheg aru yt eweitoiat i pote are ehepe. Koitywy mye'ym mo ra'yn woroho'oewāi. Yt areĩne'en i eipy'asetpe wen ma'ato eiwe'eg wo o woroho'o'apiheg aru. Yt uipohep hin i ei'apiheg hap ete haty ewei'e pytkai. ³ Toĩne'en eipy'asetpe — Yt uruikuap i Pauru sio Aipotypot mipo'oro sio yt watikuap i sio Iesui wē pyi sio yt. Eiwe'eg wo o katupono Aipotypot wē wo kahato areĩne'en hesaika kahato. Aika'iwat ei'apiheg kuap. Ta'i ei'apiheg haty wo uhehay kaipyi are'e hawyi. ⁴ Ta'atu'auka Aika'iwat turan yt kat i to'e paa'e ne'i. Yt toimoherep hin i tesaika hap. Yt toi'atupoepyk hin i. Yt kat i hesaika hap iku'uro turan ma'ato Tupana timoieĩne'en i tesaika wo. Koitywy Tupana esaika hap yne eiam topyhu'at. Sa'awy'i urutukupte'en eipy'asetpe turan aikotā Aika'iwat iku'uro turan yt hesaika hin i turanuat ewy watopyhu'at. Ma'ato meiūran uruta'aipok ewawi hesaika rakaria ewy urutukupte'en ma'ato Tupana esaika hap urupiit pe. Eiwe'eg wo o Tupana ei'apiheg kuap kahato. ⁵ Waku ewei'e eipy'a pe sio — Uito Tupana Sa'yru mohey hat sese sio yt waku ewei'e. Waku watikuap kahato aipy'a pe sio Tupana sa'yru'in sese uito sio i'ewyte sio Tupana saki'yt'in sese uito sio yt hap. Ma'ato yt eweikuap i te pote eiwe'eg wo o. Yt naku i watopyhu'at piku piku ko'i ewy ne'i yt i'ywot wekuap takaria i ewywuaria wo ne'i. — Uruikuap kahato Tupana Uru'ywot sese hap. Uruikuap Iesui mohey haria sese uruto hap. ⁶ Atiky'esat kahato eweikuap uruto Tupana Sa'yru mipo'oro ko'i sese hap. — Yt heso rakaria i waku ewei'e kuap uruetiat. ⁷ Tupana are — Etihep to tawa Kurintiu piaria i'atueko sa'ag myi i'atuminug sa'ag po pyi are. Yt urutuwat teran i i'atuewawi epiat i'atu'apiheg hap nug uruepiat hamo are. Yt uruimoherep teran i esaika hap i'atu'apiheg hamo ne'i. Irania'in itote yt urumohey i emipo'oro uruto hap. Etunug mi'iria ta'atumohey uruto emipo'oro sese i'atu'e hamo. Yt naku i urui'atu'apiheg mi'iria esaika wo are Tupana pe mesuwe. ⁸ Uruto Tupana mi'airo sese tehay pywo piat moherep ehapiat hamo. Yt uheso i rat. Pywo rat uru'e hap. Ma'ato — Yt pywo rikat i rat ewei'e pote yt eweimohit kuap i urumienoi kat pote Tupana mipo'oro ko'i sese uruto. Po'og waku ewei'e — Pywo kahato ei'e hap waku ewei'e. Pywo ewei'e hawyi po'og esaika hap topyhu'at katupono pywo e haria sok wo watukupte'en. ⁹ Uruiky'esat kahato eweikupte'en waku rakaria Tupana ewywuaria wo hap. Urumowepit kahato karāpe eweikupte'en hesaika kahato rakaria wo imohey hap ete. Mi'i hawyi po'og urunāpin haria ewy. Mi'i hap e'at pe urumowepit kahato. ¹⁰ Atiky'esat kahato ehehāite imohey hap ete put'ok'ui'e turan. Hāpyk Tupana eko ewy hap atiky'esat. Mi'i pote woroho'onāpin miwan me yt areĩne'en i te eipy'asetpiat turan. Po'og waku uiwanētup hawe woroho'onāpin miwan me aiwo'o'ewa piat hap kai. Kat pote ati'airo kuap ui'e hap. Mi'i hawyi yt kat i uhehay uimiwan me eimohit hap. Yt karāpe i woroho'omohit teran eipe. Woroho'omotag yn neran Aika'iwat mohey hap ete. Katupono sa'awy'i Tupana tum uhepe tesaika hap tomohey haria nāpin uhepiat hamo i'atumesaika imoheg hap etiat hamo. ¹¹ Uiwyría'in uhekatuwyría kuekatu atipo'oro ehowawí. Toran na'yn uimiwan mesuwe. Waku pe eweikupte'en. Yt kat i i'aparap ehapiat hap eheĩne'en hap ete hap wywo eweikupte'en. Wētup ok miit ewywuat eweikupte'en imohey hap ete. Eiwo'omowepit ro eiwo'opowyro hap ete wo'owese hap ete. Mi'i ewy ewetunug pote eiwepit kahato katupono Tupana wuat'i ky'e hat toĩne'en eipy'asetpe eimowepit sese hamo. ¹² — Pyno eiwehyt'ok to mehī'in mana'in ewei'e o imohey haria pe ewepit

hap wywo. Aikotã Aika'iwat ewy yne mesuwarotiaría Aika'iwat mohey haría ipo'oro kuekatu ehowawi. ¹³⁻¹⁴ – Uruka'iwat sese Iesui eti'atuky'e kahato tawa Kurintiu piaria emohey haría. Yt i'atuewaku hap kaipyi ereĩne'en egyi'at i'atuepiat rakano ma'ato i'atuky'e haype. Tupana are waure wo ereĩne'en i'atuminug sa'ag kai. Eti'atuky'e mi'iria yt kat upi i. Tupana Pã'ãu are ewy'inug tawa Kurintiu piaria Esa'yru mohey haría wywo. Etunug mi'iria aikotã wētup ok miit ewy yn ahētup Tupana. Waku are. Mio tã ewy yn ahētup Tupana pe ehapiat uiwyría'in Iesui mohey haría tawa Kurintiu piaria etiat.

Toran na'yn ui'e hap miwan miat. Uito ti Tupana mipo'oro sese Pauru.

TAWA KARATA PIARIA NĀPIN HAP PAURU MIENOI

¹ Uito ti meiū Pauru Tupana Mipo'oro wuat'i miit'in mu'e hamuat ti uito are. Aipotpot Iesui mipo'oro sese uito are. I'ewyte Ai'ywot Tupana mihymut gu'uro pywiat Iesui mipo'oro uito are. Yt karāpe i miit'in mesuwarotiaría ui'airo Tupana mipo'oro Aiporekuat nuat ehay moherep hamo. Yt miit'in mi'airo hin i uito. I'ewyte yt Iesui potpo'ororia mi'airo hin i uito ma'ato Tupana mipo'oro uito are. ² Mi'i tupono mesup atipo'oro uimiwan uheywyt'in Iesui mohey haria tawa Karata piaria kape. Ma'ato yt uito yn i ma'ato torania meiūpiaria Iesui mohey haria ipo'oro mesuwat ta'atuekuekatu ehowawi uruwyría'in are. ³ Koitywy mio tā are'e Tupana pe ehepiat – Ui'ywot pyno koitywy eti'atupowyro ro tawa Karata piaria Esa'yru mohey haria are. Atiky'esat kahato mi'iria egyi'at hap ok tā sese kuap haria hap atiky'esat are. Atiky'esat etimoherep i'atuepe aikotā iwato hap i'atuky'e hap epiat hap atiky'esat etimoherep itotiaría pe ahētup. Tupana are eti'atunug itotiaría yt wanētup ko'i ko'i haria wo i are ma'ato wo'owese kahato rakaria wo eti'atunug mi'iria are. Mi'i tā are yn ahētup mesuwe Ai'ywot Tupana pe i'ewyte Aipotpot Iesui pe ehepiat uiwyría'in. ⁴ Iesui tiky'esat kahato ti miit'in ehakyera'at hap. Toiky'esat kahato i'atuminug sa'ag kaipywiat te'era'aipok hap. Mi'i hamo tuweium aria'yp posak ete To'ywot miky'esat ewy. Mi'i hamo Tupana tum Tosa'yru ai'apiheg hap u hamo aiminug sa'ag ko'i hep hamo. ⁵ Mi'i tupono mesup – Waku kahato En Tupana wato'e at ka'ap mesup te mūki'ite wuat'i e'at pe. Woromōtypot kahato En Tupana waku wato'e mesup are.

⁶ Ta'i arewanētup kahato eiminug sa'ag ko'i kape. Kat hamo ten ewei'atoiat wakuap sehay Aika'iwat Iesui kaipywiat hegyi'at kahato hap. Pywo apo eipohep ta'yn Aipotpot aiky'e hat mohey hap ete wētup sehay sa'ag ky'ewi – To'iro watuwehakyera'at aiminug waku hap sa'up upi ewei'e apo. Ta'i mi'i e hap yt naku i wato'e katupono Iesui upi yn ahehakyera'at kuap are. Ma'ato eipe wētup sehay upi ra'yn eweiwat yt sehay wakuat Iesui mienoi upi hin i sehay upi eweiwat are. Yt naku i pāi are. ⁷ – Ta'i po'og ipakup sehay aimimohey kahu ewei'e. Hē ewei'e ne'i ti mesup eiwo'ope ma'ato yt hin i. Iesui mimoherep yn ni sehay pakup sese toīne'en are. Wētup yn ni toīne'en sehay pakup sehay pywuat are mekewat sa'awy'iwuat pywiat sese uimienoi ehowawiat hap yn sehay pakup Tupana wē pywiat. Mi'i yn sehay pywuat sese ahehakyera'at kuap hap sehay are. Ipakup sehay i'atu'e irania'in ehepe ma'ato heso rakaria sok mi'iria are. Ta'i Iesui ehay pero'ok teran wētup sehay nem nakat kape teran ne'i mi'iria are. Yt Aipotpot Iesui ete hin i i'atumienoi ma'ato i'atueko ko'i nug hap ete yn i'atuehay. ⁸ Ha'awyte Iesui etiat yn mekewat pywuat sese sehay etiat yn uruhenoī ehepe. Ahenoī ehepe mi'i ti sehay pakup wakuap sese rakat are. Yt naku i watoiat Iesui etiat aimu'e hap wētup sehay kapiat hamo are. Uito i'ewyte ma'ato mesup ahenoī wētup sehay yt sa'awy'iwuat uimienoi yt ewy i pote waku Tupana uipo'oro aria kape ne'i are. I'ewyte sio Wētup Ok put'ok'e atipy kaipyi – Uito Tupana mipo'oro e hat pytkai wētup sehay toimoherep yt Iesui mienoi yt sa'awy'iwuat urumienoi ewywuat i pote – Tupana epo'oro aria kape waku ewei'e mekewat atipy piat uito e haria pe are. Katupono meiūran ti aru mesuwat yi tote tō'ē atipy kaipywiat Tupana ehay moherep haria ewywuat ko'i ma'ato yt Iesui e hap yt ewywuat i moherep haria. Mi'i haria pe waku wato'e – Tupana yt miky'esat ewy i eimi'enoī waku ewe'eg wo katupono Tupana mi'apihag wo aru ereine'en yt Iesui e hap ewywuat etimoherep pote waku wato'e mi'iria pe. Yt naku i Tupana eipo'oro aria kape waku wato'e wētup sehay wywuat ō'ē haria pe yt Iesui e hap ewywuat i haria pe. Pyno wyti waku Iesui ehay etiat aiwo'omu'e hap yn po'og waku uiwyría'in i'atueso atueso hap ko'i kai are. ⁹ Pyno are'e i mi'i hap ehepe uwe uwe wētup sehay ne'i imoherep yt Iesui mienoi wakuat ewywuat i waku mi'i hat Tupana tipo'oro aria wato

kape sese wato'e. Waku mi'i miit topyhu'at Tupana mikuasa wuat'i e'at pianuat are. ¹⁰ Ta'i yt ta'atuky'esat i ahehay Iesui etiat pytkai waku mi'i etiat yn wahenoi po'og are. Waku ti Tupana mowepit hap yn watunug are. Mi'i hap yn uito po'og atiky'esat are. Yt miit'in mowepit hap i ti atunug neran. Waku ti Tupana kaipywiat — En waku e hap po'og waku miit'in kaipywiat — Waku en e hap kai are. Ma'ato uito atunug miit'in wo mowepit hap yn mote ti rē irania'in yt karāmuo i uhaty'i haty'i. Pyno irania'in uhaty'i haty'i pytkai uito ti Aipotypot sese mowepit reran kahato hat uito are. Yt atimowepit teran i miit'in Tupana e hap wywo. Po'og waku atimowepit Tupana are. Ma'ato miit'in miky'esat ewywuat ne'i ahenoi pote Aika'iwat miky'esat ewy yt ahenoi kuap i are. — Urumu'e ro urumiky'esat ewy e haria mowepit haria wo watukupte'en pote yt Iesui eropat haria wo hin i watukupte'en katupono yt wahenoi kuap i imiky'esat wy. ¹¹ Pyno ti atimoheg neran uhehay eiwanētup hawe uiwyrria'in. Pywo ti mekewat sehay wakuat sese uimienoi sa'awy'iwuat ehowawiat mi'i sehay yt miit'in wanētup hap kaipywiat i uimimoherep ehepiat are. ¹² Ta'i yt miit'in miium uhepiat i ti yt miit'in mienoi uhepiat i i'ewyte yt miit'in mimoherep uhepiat i ma'ato mekewat Aipotypot Iesui mimoherep uhepiat ahenoi are. Yt atikuap hin turan i Iesui tomoherep tehay wakuap sese uhepe towē pyi sese uimu'e are. ¹³ Ta'i eweikuap aikotā sa'awy'i yt atikuap hin i Iesui etiat. Eweikuap kahato uito aikotā wētup seko upiat myhu'at hat kahato areīne'en sa'awy'i mesuwarote. Mi'i Iuteu ywania eko wo uhowapy ra'yn nyti mi'i turan. Sa'awy'i te Iuteuria kaipyi atikuap Tupana ehay. Ta'i sa'awy'i uito Tupana emiit'in sese Iesui mohey haria moma teran hano areīne'en. Ta'i eweikuap aikotā sa'awy'i Iesui potmu'eria saty'i saty'i hat areīne'en sa'ag po'og torania'in kai hap eweikuap ta'yn. Yt nakuat i kahato uito. Sa'awy'i Iesui mohey haria atu'uka hat uito areīne'en are. Ati'atu'uka sa'ag mi'iria uito are. ¹⁴ Sa'awy'i uiwemotag hamo te po'og irania'in ui'ywania kai Iuteuria eko hit ko'i yne yne ati'atuky'esat i'ewyte ati'atunug yne uito. Uiwemotag tuwyrria apy'i aremoehapap urue'ase'i'in eko ete yne e'at pe. Haty wo ati'atunug yne yne urueko ko'i po'og po'og torania kai. ¹⁵ Ma'ato wētup e'at pe Tupana tomiky'esat ewy ui'airo temiit no hawyi uiky'e kahato tuwekaipyi tuwewawi. Yt kat i atunug wakuat pytkai i ui'airo ma'ato uiky'e haype. Uiky'e tewanīkap muat uheīne'en pytkai ui'airo topotpo'oro wo. Mi'i hawyi to'e uhepe — Ta'i Pauru worokuap en ha'awyte ety ymyē piat re ereīne'en turan worokuap. Mi'i turan woro'airo uimipo'oro wo e Tupana uhepe. Uiky'e yt kan hamo i uikaykay tuwewawi tuwepyi hap ewy are. Mi'i hap eweikuap. ¹⁶ Mi'i hawyi sake wētup e'at pe Tupana tuwemoherep Tosa'yru sese Iesui uhowawi uipy'a pe. Atikuap Ha'yru hawyi to'e uhepe — Pauru woro'airo en uhehay enoi miit'in yt Iuteu ywania piat hamo i e uhepe. Mi'i hawyi yt uwe pe i — Uimu'e ro are. Katupono sa'awy'i Tupana yn uimu'e hat toīne'en. Yt wētup ok miit pe i are — Waku apo areīne'en ehay sytpok hamo yt are hin i. Yt uwe pe i mio tā are. ¹⁷ I'ewyte Iesui e'yiannote wuaria motpo'oria yt uimu'e hin i katupono yt areto i tawa Ierusarēi kape. Ma'ato Iesui tuwemoherep uhowawi hawyi mekewat e'at pe ti areto pya kahato uiweran hap kape mekewat yi wato yahig Arapia e hap kape areto. Ikaipyi ti ara'aipok tawa Tamaku kape i ra'yn. ¹⁸ Mi'i tote ti areīne'en mot'i mye'ym i'aman motpe areīne'en tawa Tamaku piaria py'asetpe. Mi'i hawyi areto tawa wato Ierusarēi kape Iesui potmu'e Peteru kapiat ui'akasa hamo. Itote areīne'en 15 e'at iwywo ikuap hamo. ¹⁹ Mi'i tote ti Aika'iwat Iesui ywyt sese wētup ok ara'akasa Tiaku e hap het rakat. Ma'ato mi'i hawyi yt uwe i ati'atukuap itote Iesui potpo'ororia torania. Peteru hawyi Tiaku atikuap hawyi mi'iria yatype areīne'en 15 e'at hawyi areto e tawa Ierusarēi pyi. ²⁰ Uiwyrria'in mi'iria ti yt uimu'e haria i are. Yt uheso hin i ma'ato ahenoi ehepe Tupana ehamo are'e — Tupana yn ui'airo topotpo'oro wo. Yt Iesui potmu'eria mi'airo i uito are. Yt uikuap hin i mi'iria sa'awy'i. ²¹ Areīne'en tawa Ierusarēi piat hawyi areto yi Siria kape hawyi yi Sirisia kape. ²² Mi'i turan mekewat e'at pe yi Iuteu piaria tama Ierusarēi piaria Iesui mohey haria yt uikuap hin i katupono yt karāpe i uhewyry

i'atuewawi. Mi'i pote uhowa ete yt uikuap hin i. ²³ Ma'ato itotiaría uikuap uhehay ete yn. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope itote — Ta'i koitywy ti sa'awy'iwuat ai'atusaty'i saty'i hat ra'yn meiũ Aika'iwat Iesui powyro hamo ra'yn topyhu'at i'atu'e to'ope uhepiat pe. Pyno ti koitywy yt aimoma teran hin i ra'yn katupono topotmu'e kahato ra'yn Iesui mohey hap ete i'atu'e to'ope uhepiat pe. ²⁴ Mi'i hawyi ti mi'iria te'eruwehum kahato ra'yn Tupana ete — Waku kahato ti En Tupana i'atu'e itote uhepiat pe Tupana pe Iesui mohey haria yi Iuteu piaria mekewat tawa Ierusarēi piaria te'ero'e.

2

¹ Mi'i hawyi yi Siria yi Sirisia pe areñe'en mot'i kahato. 14 i'aman mot hap ewy 14 anu hap ewy areñe'en itote hawyi areto i tawa wato Ierusarēi kape. Uiwu Panāpe wywo areto i'ewyte atioto uiwy uhyt Titu uiwywo. ² Areto turan Tupana to'e uhepe — Pauru atiky'esat ereto tawa Ierusarēi kape mesup e uhepe pote areto i e hap ewy. Put'ok'are ra'yn itote hawyi areto ra'yn Iesui potmu'eria yianmiaria kape hawyi mi'iria pe ahenoí henoí kat e hap kat e hap ahenoí yne sehay wakuat Iesui etiat Tupana ehay kat e kat e hap ko'i ahenoí mesuwat yi tote irania'in me yt uru'ywania i pe ui'e hap atimoherep yne yne uhehay wakuat are'e itote. Iesui mohey haria akagnia puo yn ma'ato mig'i wo pyi ahenoí katupono ta'atukuap teran sio pywo uhehay sio wētup sehay ahenoí irania'in me sio Iesui etiat. I'atuehay ewywuat ahenoí hap sio yt ta'atukuap teran itote tawa Ierusarēi piaria. Katupono uikuap hamo yn ahenoí wakuat sio yt hap moherep hamo. Aikotā ahenoí sehay wakuat yt Iuteuria i piat hap ewywuat e hap ahenoí itote i'atuepe. Ta'atuky'esat kahato uimienoi pywo kahato i'atumienoi Iesui etiat hap ta'atuky'esat. Ahenoí yne hawyi — Waku kahato ehenoí miit'in me Pauru i'atu'e aikotā miit'ihya rakat teput kuap kahato rakat ewywuat en i'atu'e uhepe. Uiwuria'in are mi'i hap ewy atiky'esat Aipotypot Iesui to'e uhepe aru — Waku rakat ewy ereput Pauru e hap atiky'esat kahato. Yt naku i to'e uhepe — Yt kan hamo i emienoi miit'in me Pauru to'e hap yt atiky'esat hin i are. ³ Mekewat e'at pe ahenoí ui'e hap irania'in miat hap e'at pe uiwy mehī Titu toñe'en uiwywo itote Iesui potmu'eria 12 ok takaria py'asetpe. Wētup ywania Titu toñe'en mekewat Kereku ywania yt Iuteu ywania i ma'ato. Mi'i ete yt kat i'atu'e hin i Iuteuria Iesui mohey haria akag ko'i — Yt naku i en e'ahit sokpe toñe'en ne. Yt uru'ywania ewy i e hap yt i'atu'e i. Yt naku i eko yt i'atu'e i. Waku uruto ewy etunug no i'ewyte yt i'atu'e i aiwy Titu pe. Waku kahato atipuēti itote. ⁴ Ma'ato mi'i hawyi ahenoí kahu turan put'ok'i'atu'e itote wētup miit'in ko'i Iesui mohey ran haria heso heso rakaria henoí haria. Mi'i hawyi urupy'asetpe tukupte'en mi'iria yt naku i e hap kat hanuaria ne'i. Yt uruikuap i i'ō'ē hap miit'in sem itote pote. Mi'i hawyi te'eraha'at kahato Titu kape urupy'asetpiat kape yt Iuteu ywania i hap kape. Mi'i hawyi — Wāi'i'atu'e ta'atuwanētup hawe yt i'atueko ewywuat i urutunug itote pote. Mi'i hawyi ta'atuehay wo ta'atuky'esat kahato urutunug ta'atueko nug hap ewywuat katupono ta'atuky'esat ta'atuehay upiat urutukupte'en hap wētup sehay sa'ag upi — Uruto po'og waku Tupana wanētup hawe irania'in ywania Iesui mohey haria kai katupono Iuteu eko ewywuat urueko e hap upi hap ky'ewi. ⁵ Ma'ato ti mi'iria eko wāi'e hap upi yt urutuwat teran hin i pāi — Yt urueko ko'i nug hap kaipyi hin i aimoewaku hap uruto'e itote mekewat miit'in ko'i pe. Iesui mohey hap kaipyi yn aimoewaku hap tut e Tupana ahepe. Pywuat wakuat sehay Iesui kaipywiat upi yn urutuwat teran uruto'e i'atuepe. Katupono uruiky'esat kahato Aika'iwat Iesui minug upi ahehakyera'at hap yt kat sa'up i rakat uruto'e itote. Tupana miium yn ni aimoewaku uruto'e. Ta'i yt aheko nug hap upi i Iuteu eko nug hap upi aimoewaku Tupana uruto'e yn itote. Ta'i yt urutuwat hin i Peteru'in ehay wētup upi. Iesui mohey haria akag ko'i pytkai yt pywo pe i i'atuehay uruto'e eikawiano urumipowyro ko'i eipe Karata ywania wētup eko nug hanuaria pote. ⁶ Ta'i mekewat e'at pe i'atu kahato miit'in akag ko'i Iesui mohey haria akag ko'i tawa wato Ierusarēi miaria urui'atupuēti itote miit'in akag ko'i ahyt i'atumi'airoria ko'i. Mi'iria

ai'akag ko'i i'atu'e uruepe katupono mi'iria po'og wakuat irania'in kai i'atu'e uruepe ma'ato uiwanētup hawe Tupana yt ai'airo i aikahu hap upi aimikuap upi miit'in miky'e kahato aito e hap upi yt ai'airo i ma'ato tuwepyi ai'airo tomiky'esat ewy. Ma'ato mi'iria te'eruwemowato kahato itote to'ope te'eruwehay upi Peteru'in. Mi'i tote areñe'en Titu wywo i'atupy'asetpe wen ma'ato yt kat i urumu'e hat itote. Yt kat i'atu'e hin i uruepe. Mi'i hawyi – Uruiky'esat eti'atumu'e irania'in ywania urueko nug hap yt i'atu'e i uhepe uruepe. – Pyno waku wētup sehay eheno ro yt Iuteuria i pe yt i'atu'e hin i uhepe i'ewyte Titu pe. ⁷ Ma'ato mi'i tā te'ero'e tawa Ierusarēi miaria Iesui mohey haria akag ko'i to'ope uruetiat – Pywo waku ti uhyt Pauru topyhu'at Tupana mi'airo yne irania'in ywania mu'e hamo meimuēwat yt Iuteu ywania i mu'e hamuat waku i'atu'e to'ope uhepiat pe. Ma'ato waku uhyt Peteru ti uru'ywania Iuteuria ywania mu'e hamuat topyhu'at Tupana mi'airo i'atu'e to'ope itote torania Iesui emiit'in akag ko'i mekewat 12 ok takaria. Ma'ato – Waku eti'atumu'e irania'in ywania aheko ewy Pauru yt i'atu'e hin i uhepe itote yt i'atu'e i pāi. ⁸ Ta'i itotiarria tikuap kahato aikotā Tupana Pā'āu toñe'en kahato uhetiap hap irania'in ywania mu'e Iesui etiat hap ta'atukuap ma'ato i'ewyte ta'atukuap kahato aikotā Ipā'āu toñe'en kahato Peteru kai uru'ywania Iuteu ywania mu'e Iesui etiat hamuat hap ta'atukuap kahato. Mi'i pote – Ta'i ai'ywania Iesui mohey haria mu'e kahato hat sese Peteru i'atu'e ma'ato Pauru i'ewyte te Tupana Pā'āu ipotpap kahato ipiit pyi irania'in ywania mu'e hamo Iesui mohey haria apykok hamo i'atu'e Ierusarēi miaria imohey haria akag ko'i. ⁹ Itote Ierusarēi me atikuap mye'ym ok miit po'og Iesui mohey haria akag ko'i mye'ym Tupana mōtypot yat apy'yha ewy iheg nakaria ewywuat ko'i mi'iria. Wētup ok mekewat Iesui ywyt sese aiwy mehī Tiaku wētup ok Iesui potmu'e sese aiwy mehī Peteru wētup ok Iesui potmu'e sese aiwy mehī Iuwāu. Mi'iria po'og miit'in mimōtypot ko'i itote atikuap. Mi'iria tikuap kahato Tupana Pā'āu mi'airoria kahato aiwy Panāpe i'ewyte uito hap irania'in ywania mu'e hamuat hap yt Iuteuria mu'e hamuat hap ta'atukuap. Ta'atukuap ta'yn hawyi te'ero'e mehī Panāpe pe i'ewyte uhepe – Koitywy ti pyno urui'atu'airo eipe wētup eko rakaria mu'e hamo i'atu'e. Ma'ato aheko ewywuaria Iuteu ywania kape wemurui āpy sokpe tek haria kape waku uruto urutuwat i'atumu'e hamo i'atu'e uhepe i'ewyte Panāpe pe. Mi'i hawyi te'eruweponug i'atupo sese ko'i ui'akag note i'ewyte uhyt Panāpe akag note mi'i hawyi mio tā i'atu'e – Pyno Tupana eti'atupo'oro ro Panāpe i'ewyte Pauru wuat'i ywania mu'e hamo i'atu'e. Mi'iria ti i'ewyte urumi'airo ko'i wuat'i ywania mu'e Esa'yru sese etiat hamo i'atu'e. Mi'i hawyi waku i'atu'e uruepe te'eruwehum haype Tiaku Peteru Iuwāu. ¹⁰ Mi'i hawyi te'ero'e uruepe – Waku ewei'atumu'e Iesui ehay ete wuat'i ywania i'atu'e katupono mi'i nug kuap hap Tupana tum na'yn ehepe i'atu'e uruepe. Waku kahato i'atu'e. Ewei'atumu'e turan yt waure'ewe'e tei'o ihaky'e'i rakaria poi mi'u wuat hap ete pyi i'atu'e uruepe. Ewei'atupowyro ro meimuēwuaria hatek takaria i'ewyte ewei'atumu'e mi'iria Iesui etiat turan i'atu'e uruepe itote tawa Ierusarēi me. Mio tā i'atu'e uruepe hawyi – Ta'i uruwyrria'in mi'i hap ewy yn urutunug teran ha'awytepyi mesup te ra'yn uruto'e haty wo urupy'a pyi Tiaku Peteru Iuwāu me uruto'e aināpin hawyi.

¹¹ Wētup e'at pe ma'ato ai'akag Peteru hewyry uruewawi tawa Atiokia kape mekewat wētup ywania Iesui mohey haria kapiat ta'akasa hamo toto. Mi'i tote mekewat e'at pe urutunug ienuk wato kahato hap. Waku kahato itote watenuk wētup miit ewy uruto irania'in ywania Peteru wywo waku yne. Ma'ato urutenuk turan put'ok'e itote uhyt Tiaku mipo'ororia Iuteu ywania sese tawa Ierusarēi kaipywiat. Tuwemoherep hawyi aiwy Peteru yt tenuk teran i po'og uruwywo yt Iuteuria i ywania ko'i aito pote. Toiky'esat Tiaku mipo'oro ko'i wywo yn tenuk hap to'ywania wywo yn tenuk teran aikotā Iuteu ywania eko ewy tenuk itote. Ta'i Iuteu ywania yt te'erenuk hin i wētup ywania wywo – Tupana yt tiky'esat i watenuk yt naku i nug haria wywo i'atu'e to'ope ta'atueko ewy. Mi'i pote Peteru toto irania'in totepyi to'ywania wywuat tenuk hamo. Yt Iesui ewy

hin i tutunug itote. Mi'i tã ne'i tutunug hawyi meremo uipoĩ'ãm i'atupy'asetpe Peteru ewãi hamo. — Ta'i yt uiwese i ra'yn eete Peteru are haty wo. Ta'i yt nakuap no i ewy etunug mesup are itote typy'i tok pe. Kat pote etoiat irania'in ywania Iesui mohey haria wētup ywania upi. — Uito po'og mi'iria kai Iuteu uito pote e'e hap sa'ag hap wywo are. ¹² Kat poteĩ pyno yt erenuk teran i ra'yn yt Iuteuria i wētup ywania wywo. Kat pote Tiaku mipo'ororia wywo e'ywania Iuteuria wywo yn erenuk meiũpe are. Kat pote ereken'ẽ kahato Iuteuria ywania eko mōtypot haria pupi are. Yt naku i mi'i tã etunug Peteru are. ¹³ Mi'i tã are pote torania Iesui mohey haria ta'atu'atunug typy sehay upiat ewy te'eruwa'atunug itote. Ipat'ok Peteru wywo ipat'ok uiwywo. I'ewyte aiwy Panãpe toto Peteru eko ewywuat ra'yn. I'ewyte torania irania'in Iuteuria tuwat Peteru enuk hap kape irania'in ywania enuk hap kaipyi. Yt naku i kahato topyhu'at itote. Yt wo'owese hap ewy hin i ta'atunug itote. ¹⁴ Mi'i pote are'e ra'yn Peteru pe typy'i ehamo haty wo — Mehĩ Peteru kat pote yt ewyry i Iesui piat aimu'e hap ewy are. Kat hamoĩ etiky'esat Iuteuria eko ewy meiũpe. En ni Iuteu ywania sese ma'ato koitywy erenuk kahato uruwywo yt Iuteu ywania i wywo yt Iuteu ywania eko ewy hin i erenuk meiũpe are. Ta'i koitywy erenuk kahato urupy'asetpe. Erenuk ta'yn mesup yne ehamo mehĩ are. En ni Iuteu ywania uito ewy wen Peteru ma'ato eko ti yt Iuteuria eko ewy hin i tuereto ereĩne'en are. Pyno kat poteĩ etiky'esat irania'in meiũpiaria Iuteu eko ewy hap ewy mesup uhyt are Peteru pe. Kat poteĩ i'atu'ewy ereĩne'en sa'awy'i ma'ato mesup te eti'atumo'akag'aia mo'akag'aia kahato irania'in Iuteuria eko ete are. Iuteuria eko ewy sese yt eti'atunug hin i te are'e Peteru pe. ¹⁵ — Ta'i aito Iuteuria ywania ai'ywã'ĩ kaipyi are. Aheko sa'awy'iwuat kaipyi watikuap ai'ywania ehay — Irania'in ywania ti yt naku i nug haria i'atu'e ai'ywot'in aity'in ahepe. ¹⁶ Ma'ato koitywy watikuap ta'yn wētup eko mio tã e — Aheko nug hap kaipyi ne'i yt tut i ahehakyera'at hap e hap watikuap. Ta'i yt Iuteuria i eko nug hap kaipyi hin i toĩne'en ahehakyera'at hap e. Ta'i Tupana wanētup hawe ahewaku hap yt tut i ai'ywania eko nug hap kaipyi ne'i hap watikuap mesup Iesui e hap ewy. Ta'i mekewat wãi'e hap watunug yne pytkai yt ahewaku kuap i e Tupana mesup are. Mesup Uha'yru Iesui mohey hap kaipyi yn ni woroho'omohãpyk kuap e Tupana ahepe mesup are. Koitywy ti watomohey ra'yn Iesui Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat aito imohey kahato haria are. Koitywy watikuap ta'yn yt uwe i tuwehakyera'at kuap teko waku nug hap kaipyi ne'i hap watikuap Peteru are. Watikuap ta'yn aikotã Aika'iwat Iesui yn ahehakyera'at kuap hat topyhu'at hap watikuap Peteru are. ¹⁷ Koitywy watikuap wētup mu'ap yn toĩne'en Tupana kape. Mi'i yn toĩne'en Tupana kapiat are. Mi'i mu'ap ti Aiwy Iesui mohey hap ti are. Uwe uwe yt toto i hupi mi'i haria ti yt nakuat i nug hanuaria wo Tupana wanētup hawe tukupte'en are. Mi'iria tunug kahato ta'atueko wakuap pytkai ho'owasat rakaria wo tukupte'en Tupana pe sio Iuteu ywania sio wētup ywania are Peturu pe itote. Ta'i Aika'iwat tut yt aipat'ok pat'ok hamo i tut are ma'ato aikotã hũria tukupte'en to'opype pype hap ewy ainug hamuat tut are. Wētup ywania yn ainug hamo tut Iesui uiwy are'e Peteru pe itote. ¹⁸ Iesui mohey hap kaipyi yn ni ahehakyera'at hap toĩne'en uhyt are. Waku kahato watunug yne Tupana piat ainãpin sa'awy'iwuat hap ko'i wen ma'ato mi'i ko'i nug hamo yt watuwehakyera'at kuap i mehĩ are. Ma'ato watomohey aheko ahehakyera'at kuap pote ho'owasat rakaria sese wo i ra'yn watoĩne'en uhyt are. ¹⁹ Peteru etikuap apo kat pote yt watuwehakyera'at kuap i mekewat Tupana wo'onãpin hap nug yne hap kaipyi. Ta'i Tupana tiky'esat kahato tepiat ainãpin hap nug hap yne yne hap toiky'esat kahato ma'ato wahã'ãg pytkai wati'aparap kahato tuereto yne yne imiky'esat nug hap ete yt wati'aparap teran hin i pytkai. — Waku atunug yne imiky'esat wato'e wen ma'ato wati'aparap aparap imiky'esat ewywuat nug hap ete. Mi'i pote yt watuwehakyera'at kuap i aiwekaipyi yne Tupana miky'esat nug hap upi wahã'ãg kahato pytkai are. Ta'i wati'aparap aparap hawyi ho'owasat rakaria wo watukupte'en aiwanētup hawe aipy'a

pe are. Wati'aparap kahato tuereto imiky'esat nug hap ete are'e sa'awy'i itote Iesui potmu'e Peteru pe wuat'i Iuteu ywania ehamo i'atupy'asetpe mekewat ienuk hap e'at pe turan. Mi'i pote yt ahehakyera'at kuap i mekewat wāi'e hap yt uwe i nug yne kuap pote are. Mi'i pote uheha yt mekewat wāi'e hap kape hin i uhehakyera'at hap ky'ewi ma'ato Tupana Sa'yru kape yn uheha are Peteru'in me. ²⁰ – Uito yt atunug i te emiky'esat ewy ai'e hamo are. Tupana miky'esat ewy atunug neran kahato wen ma'ato uhesaika hap yt toĩne'en i te uipiit pe inug hamuat wato'e hap watikuap are. Mi'i pote Iesui kape waku watokosap hesaika hap sat hamo are. Yt tuwemiky'esat ewy i iku'uro aria'yp posak ete Iesui ma'ato Tupana miky'esat ewy iku'uro aria'yp posak ete wato'e are. Mi'i hap ewy atunug neran wen. Koitywy uipyt'at teran kahato Iesui Pã'ãu wo. Mi'i pote koitywy uimiky'esat ko'i hokpap yne ra'yn. Uika'iwat Iesui miky'esat ko'i nug hamo yn na'yn areĩne'en koitywy are. Mesup ti koitywy Tupana Sa'yru mohey hano yn areĩne'en. Koitywy wētup ok uiky'e hat mōtypot hamo yn na'yn areĩne'en wato'e. ²¹ Ta'i Tupana ti hegyi'at kahato ahepe tuwekaipyi aiky'e are. Ma'ato watuwekyi'at kuap ahehakyera'at hap aheko nug hap sa'up mo pote yt kat hamo i Iesui iku'uro aria'yp posak ete aha'up mo ahehakyera'at hamo are Peteru'in me tawa Atiokia pe ienuk hap e'at pe. Yt naku i so wato'e ne'i Tupana pe are. Ta'i yt naku i Tupana egyi'at hap Tupana wese hap pun haria wo watopyhu'at are itote yne pe.

3

¹ Tawa Karata piaria Iesui mohey haria woroho'onāpin neran eipe. Kat pote ewei'e mesup eiwo'ope – To'iro watuwehakyera'at aiminug wakuat nug hap upi ewei'e. Yt iwe'eg hin i rakaria ewy apo eipe are. Uweĩ eimu'e mi'i tā itote are. Uweĩ eima'at mi'i e hap upi. Ha'awyte woroho'omu'e kahato kat hamo Iesui iku'uro hap ete itote at ka'ap. Mi'i uimimoherep uhehay sa'awy'i heremo kahato ehewaure ka'a pe. Mi'i hawyi Iesui mohey haria wo eweikupte'en itote. Waku kahato mekewat e'at pe are. Mi'i hawyi Tupana tum na'yn ehepe Topã'ãu wakuat eweimohey Ha'yru hawyi. ² Pyno woroho'o'apo mesup – Kat hap upi Tupana eipyt'at nug Topã'ãu wakuat no are sio to'ywã'ĩ pywiat re wakuap nug haria eipe pote sio Tosa'yru mohey uimienoi kaipywiat pote are. Ta'i eweikuap ta'yn Tosa'yru mohey ra'yn hawyi eipyt'at nug Tupana Topã'ãu wo hap eweikuap are. ³ Pyno kat pote mesup wētup sehay upi eweiwat are. Ei'akag heg kahato apo. Sa'awy'i Tupana Pã'ãu kaipyi yn na'yn eweiky'esat eimoesaika hamuat. Pyno kat pote koitywy ehewaku hap moherep hap kaipyi eweiky'esat eimoesaika hamuat. Kat pote eweiky'i'at teran Tupana müum ehewaku nug hap sa'up hap upi are. Yt iwe'eg i haria ewy kahato eipe are. ⁴ Sa'awy'i Iesui mohey haria eipe turan miit'in mimoweuka'i ko'i wo yn eweikupte'en Aparãu ewywuat ko'i wo ra'yn imohey hap kaipyi. Aikotã Aparãu mohãpyk hap ewy te ra'yn are. ⁵ Pywo tig Tupana tum Topã'ãu hawyi Topã'ãu wo aimoesaika wakuap nug hamuat sio sehay wakuat Iesui etiat watimohey hawyi. Imohey hawuo watunug miatpo kahato hap ko'i yt miit'in minug kuap i ko'i. ⁶ Aikotã miwan me tohenoi Aparãu etiat – Toimohey ti pywuat sese e. Pywo ti imohey pywo piat hap kaipyi ti Tupana to'e – Hãpyk kahato en uhepe e Aparãu me. ⁷ Mi'i hap ewy ti pywo eweikuap ta'yn mekewat Aparãu Emiariruria imohey haria kahato wo sok ta'yn hap. ⁸ Mio tā e sa'awy'i'iwuat miwan me tomohey hap kaipywiararia pe yn – Uimohey kahato hap ti einug wakuaria wo e hap wētup ywaniararia pe. Mio tā e hap tohenoi yianmete Aparãu me. Mio tā e Aparãu – Pywuat sehay ahenoi epe. Ekaipywiat ti aru Wuat'i Ywania Ehakyera'at hanuat tuwemoherep aru e Tupana Aparãu me. ⁹ Pyno koitywy aitoria yne ywania Tupana mimohãpyk ko'i. Aikotã Aparãu mohãpyk hap ewy ra'yn tomohey pywo piat potiat ko'i. ¹⁰ Ma'ato uwe uwe to'e topy'a pe – Ta'i atunug yne kahato Tupana wo'onāpin hap ko'i mi'i pote Tupana miehakyera'at wuat areĩne'en e hat Tupana mi'apiheg wo topyhu'at. Katupono mio tā

e Tupana sa'awy'i — Yt torania i ewetunug eināpin uhepiat hap ko'i pote uimi'apiheg wo eweikupte'en e. ¹¹ Uimohey kahato haria yn uimimohāpyk wuaria tukupte'en. Mi'iria yn ni ui'yatypiat gupte'en hanuaria e Tupana sa'awy'i. Mio tā e hap kaipyi watikuap ta'yn sa'awy'iwuat Tupana wo'onāpin hap nug yne hap kaipyi yt aimohāpyk kuap i are. ¹² Irania'in ti wētup wo'onāpin haria. Mi'iria ti — To'iro watuwat Tupana piat aināpin hap ko'i nug yne aiwehakyera'at hamo i'atu'e. Mi'i nug hap upi watuwehakyera'at aito i'atu'e. Ma'ato mi'iria yt i'atuwe'eg hin i katupono Tupana to'e miwan me — Uimohey haria yn uimimohāpyk wuaria tukupte'en e. Mi'iria yn ui'yatypiat gupte'en hanuaria e Tupana sa'awy'i ahepe. Mi'i pote aiminug wakuap ko'i ahehakyera'at hamo watomohey pote yt watomohey i ahehakyera'at hamuat Iesui iku'uro hap. Mi'i pote Tupana to'e sa'awy'i — Ewei'aparap wētup wo'onāpin uhepiat hap ete pote aru uimi'apiheg wo eweikupte'en e. Ewetunug torania sese wuat'i e'at pe pote yn waku kahato ereīne'en uiwanētup hawe e Tupana sa'awy'i. Ma'ato yt uwe i uimiky'esat ewy kahato inug haria eweikupte'en e Tupana ahepe. ¹³ Ta'i Tupana tikuap kahato aipy'a piat i'aparap hap ko'i. Mi'i kaipyi aria'yp posak kape Tupana tipo'oro Tosa'yru ai'apiheg hap u hamo. Tosa'yru suu wo toihep tokuasa hap pya ra'yn aikai. — Uwe aria'yp ete tomosat'e pe iku'uro mi'i uikuasa topyhu'at e Tupana sa'awy'i miit'in me. Pyno koitywy Tupana py'ahak hap yt kat i ahete aikawianuat iku'uro ra'yn aria'yp ete pote. Mi'i hawyi ikai toīne'en na'yn iwese hap. ¹⁴ Sa'awy'i Aparāu Tupana timowaku kahato mekewat tomohey kahato hap kaipyi tegyi'at hap kaipyi toipoityro. Mi'i hap ewy koitywy aito i ra'yn watoīne'en wuat'i ywania Tupana mipoityro ko'i ra'yn watukupte'en. Mekewat tomipoityro sese tomipo'oro Aipotopot Iesui piat aikyi'at hap watomohey hap kaipyi aimohāpyk kuap. Mio koitywy mio tā e Tupana — Koitywy atum Uha'yru mohey haria pe Uipā'āu e. Yt kat sa'up mo i atum i'atuepe kat pote Uha'yru upiaria mi'iria pote e. ¹⁵ Uhyt'i'in mana'in karāpeñ wato'e aiwo'ope — Atunug aru ui'e hap epiat. I'ewyte waku en waku etunug kuap e'e hap uhepiat aiwo'o'ewy'ewy wato'e aiwo'opiat hawyi waku yne ai'e aiwo'opiat hap watunug. Yt naku i eipohep atunug aru ai'e aiwo'opiat hap ete wato'e. I'ewyte yt naku i watunug wētup sehay wo atunug aru ai'e rokirē hawyi wato'e. ¹⁶ Mi'i hap ewy ti sa'awy'i Tupana to'e Aparāu me — Meiūran ti aru Wētup Ok Emiariru kaipyi atipoitynug yi totiaria torania. Yt uheso i aru atunug ui'e hap ewy e. Tepiat Tupana e hap Aparāu timohey kahato. Tupana yt to'e i — Emēpyt'in kaipyi aru atipoityro torania yi totiaria yt e i ma'ato — Wētup Ok Emiariru kaipyi atipoityro wuat'i ywania e Iesui wuanuat etiat pe tohenoi. Aparāu Emiariru Emiariru piat pe yianmete Aiporekuat nuat tomipo'oro tohenoi mio tā e. ¹⁷ Pywo yt ipohep hin i atunug aru to'e hap kai ete. Pyno atunug aru to'e hap Tupana tunug na'yn. Pyno yt uwe i Tupana ewāi kuap — Atunug aru e hap ete ma'ato tutunug i'ewyte tomiky'esat ewy tuwekaipywiat aru to'e Aparāu miat hap tutunug na'yn. 430 anu hap ete tutum na'yn wo'onāpin hap ase'i Musei pe. Ma'ato yt tutunug kuap i sa'awy'iwuat Aparāu miat — Atipoityro aru Emiariru mohey haria i'atuehakyera'at hamo e hap. ¹⁸ — Watunug Musei pywiat torania Tupana wo'onāpin hap pote aipoityro hap ahehakyera'at hap topyhu'at ma'ato yt pywo pytkai i ewei'e are katupono 430 anu turan ase'i Musei e'yianmete toīne'en kahu ra'yn Tupana aipoityro hap. Sa'awy'i pyi te Tupana to'e Aparāu me — Wētup esa'yru kaipyi aru wuat'i atipoityro e. Mi'i hap tutunug mesup. ¹⁹ Kat hamo som pyno tutum ahepe aināpin hap ko'i. Pyno woroho'owesat. Ta'i aiminug sa'ag moherep hamuat tutum ahepe. Mi'i hap ewy mesup tutum ahepe Aparāu Emiariru Iesui put'ok'e yianmete wuat hap — Atunug aru to'e hap. Yt tutunug i te turan Tupana aināpin atipy kaipywiat tomipo'oro wē pyi. Mi'i e hap Musei tiwan aināpin hamuat. ²⁰ Ma'ato sa'awy'i Aparāu me tuwewi sese tohenoi towē kaipyi sese — Meiūran aru atipoityro torania ywania esaiepiat emēpyt kaipywiat no e tope tehay pywo piat nug hamo. Yt tomipo'oro wētup ok atipy piat wē pyi i mio tā e Aparāu me ma'ato tuweran toto tehay moherep hamo Tupana sese. ²¹ Tupana tināpin kahato

Musei sa'awy'i wētup aha'ase'i tehay wo wen ma'ato yt Aparāu piat tehay moma hamo i ma'ato ahewaku hamo ihay Musei pe ma'ato aipyhyp aiminug sa'ag nug pupiat hamo yn yt watomohey i te pytkai. Mi'i pote pyno atunug aru Musei piat uināpin hap hawyi waku pe areīne'en Tupana wanētup hawe wato'e pote yt aimohāpyk kuap i Tupana katupono yt watunug yne i pote. Katupono yt put'okwato'e i torania nug hamo. ²² Ta'i sa'awy'i Tupana to'e tomiwan me – Yt naku hin i miit'in e. Yt uwe i kahato uimienoi kuap teran haria meikope e. Yt uwe i uiwenāpin hap uimium nug yne haria itote e Tupana sa'awy'i miit'in me. Mi'i pote paawato'e Tupana mi'atu'apiheg wuaria aito wato'e haype. Mi'i hawyi pyno wētup mu'ap yn waku wato'e. Koitywy Aipotypot Iesui mohey hap yn waku ahehakyera'at hamo wato'e. Aikotā Aparāu me to'e – Atipoityro aru wuat'i ywania mekewat ewat'ypmuat esaiepiat mohey sese haria e ahepe. Koitywy toīne'en wato'e meimē. Koitywy imipoityro ko'i ra'yn watukupte'en. Katupono imipo'oro Aipotypot Iesui mohey haria ra'yn aito pote wato'e. ²³ Sa'awy'iwuat yt watomohey kuap i wahekatup kahato karāmuo tomohey hap wen. Wahā'āg hā'āg kahato wāi'e Tupana hap nug yne hamo ma'ato yt watunug kuap i. Mi'i pote mipyhyk ko'i ewy watukupte'en Tupana mi'apiheg ko'i wo iheg miat ko'i wo hap ewy. ²⁴ Ahenoi hā'ākap wuo mi'i e hap ete. Sa'awy'i Tupana ehay aināpin hap ko'i tukupte'en wo'omu'e sese hat ewy wāi wāi'e hamo. Mi'i hap e'at pe wahekatup aimu'e pywuat sese hanuat Iesui e'yianmete wuat hamuat. Put'ok'e ra'yn Ahehakyera'at hat Iesui hawyi Tupana aimohāpyk Tosa'yru Iesui mohey hap upi. ²⁵ Pyno mesup koitywy Tupana aimohāpyk Tosa'yru mohey sese hap upi yn na'yn. Yt sa'awy'itewuat aināpin hap upi i ma'ato watomohey sese Iesui hawyi pywo ra'yn wato'e. ²⁶ Tupana mēpyt'in no watukupte'en wētup miit pakup ewy Aika'iwat Iesui mohey hap kaipyi wato'e. ²⁷ Aito miit'in aiwo'o'ewy wētup miit yn watoīne'en. Wētup miit set wywo watopyhu'at Iesui mohey hat set wywo watoīne'en mio. Aiweset'ok hawyi aikotā Iesui ewy ra'yn watoīne'en. ²⁸ Aito miit'in yt aiwo'o'ewy hin i watukupte'en irania'in Iuteu ywania e hap ko'i irania'in yt Iuteu ywania i irania'in ihainia'in haryporia'in irania'in ga'iwaria irania'in miit emiit'in. Ma'ato mi'i pytkai watoīne'en Iesui mohey hap kaipyi wētup piit ewywuaria yn imohey haria sok aito pote are. ²⁹ – Atipoityro aru Wētup Takat Emiariru e Tupana sa'awy'i yianmete Aparāu me. Koitywy Iesui topyhu'at Aiporekuat no ra'yn. Mi'i hap kaipyi koitywy Tupana wanētup turan Aparāu Emiariru'in wo ra'yn watopyhu'at katupono Iesui toīne'en aiwywo pote Tupana mi'atupoityro ko'i sok aito Tupana e Aparāu miat hap ewy topyhu'at ahepe koitywy.

4

¹ Pyno ahenoi po'og wētup i hā'ākap wuo ehepe. Ahetama pe kue aihire te turan ai'ywot iku'uro pote ipowat'yp aiwanuat totoiat iheg me toīne'en yt ta'atuium i te ahepe. Ma'ato airan hap put'ok'e ra'yn hawyi iheg myi ta'atuenōtem na'yn mi'i te ium i'atu'e ahepe ai'ywot powat'yp iku'uro rakat miky'esat miwan miat ai'ywot to'e hap ewy. ² Ma'ato aiwemotag hamo te yt kat i ipowat'yp aikai. Irania'in emiit no yn watukupte'en pote ai'ywot powat'yp iwato toīne'en pytkai. Mi'i tā ahetama pe watunug. ³ Karāpe atunug yne teran Tupana wo'onāpin hap uhehakyera'at hamo ai'e pote watoīne'en aikotā wāi'e hat po pe. Aikotā aihire te turan ai'ywot iku'uro rakat powat'yp iheg me kahato toīne'en rakat hap ewywuat watoīne'en mesuwe. ⁴ Put'ok'e ra'yn he'at tomiky'esat ewy ra'yn topyhu'at hawyi Tupana tipo'oro Tosa'yru haryporia kaipywiat torania tehay wo'onāpin hap nug hamuat ra'yn. Put'okto'e hawyi yt wētup i To'ywot wo'onāpin hap toi'aparap. Tutunug yne imiky'esat ok tā. ⁵ Koitywy Iesui ainug To'ywot sa'yru'in To'ywot saki'yt'in ko'i wo. Koitywy watunug neran aināpin hap ok tā katupono imēpyt'in pakup ko'i watoīne'en pote. Aikotā waku ehay uināpin hap atunug wato'e at i at i Tupana kape. ⁶ Mi'i hawyi tutum Tosa'yru Pā'āu wakuat

– Uimēpyt'in wo eweikupte'en to'e ahepiat hap. Put'ok'e hawyi Papai wato'e at ka'ap Tupana kape aipy'a pe. ⁷ Tupana yat eropat haria ewy nimo watoïne'en. Koitywy ha'yru'in haki'yt'in no sese wo ainug na'yn. Koitywy Ai'ywot powat'yp yn na'yn aikai pāi ha'yru'in sese haki'yt'in kahato wo aito. ⁸ Sa'awy'i yt eweikuap i Tupana sese pywuat turan eweikupte'en Tupana ran ko'i mohey haria tupanaria eropat haria eipe eweikupte'en. ⁹ Ma'ato koitywy wyti Tupana sese kuap haria ra'yn eweikupte'en. I'ewyte Tupana sese mikuap ko'i eipe are. Kat hamo ten pyno koran ewei'aipok teran mekewat sa'awy'i wuat eipyhyp hap ewy wuat kape sa'awy'i wuat eipyhyp hat eika'iwat kape. Ehetupana ran yt kat etiat i kuap haria kape. ¹⁰ Uimoken'ē kahato haria eipe tawa Karata piaria katupono – Watunug Iuteuria eko ko'i ewy yne pote watuwehakyera'at kuap e haria eipe. Iuteuria eko ko'i wati'atumōtypot hāpyk hawyi watuwehakyera'at kuap ewei'e. Waku kahato aimimōtypot no Iuteuria e'at ko'i waty ko'i anu ko'i yne aiwewehakyera'at hamo ewei'e. ¹¹ Mi'i pote uimo'akag'aia kahato haria eipe are mio tā ewei'e pote. Yt naku i rat pāi katupono eimu'e sa'awy'itewuat Iesui etiat uhepiat hap eweiwaure kahato hap. Mi'i hawyi yt kat hamo i eimu'e sa'awy'i wuat hap topyhu'at ehepe. ¹² Uito meimuēwat seko ko'i uhehakyera'at hap atiwaure yne rokirē ahētup kahato Iesui kape yn uhehakyera'at hap. Mi'i hawyi atipuēti Tupana Iesui mohey hap upi waku kahato. Pyno mesup atiky'esat kahato eipe uito ewy wuat. Yt eweimohey tei'o eheko nug hap mu'ap Tupana kuap hamuat katupono Iesui yn mu'ap Tupana kape are. Atiky'esat kahato eipe ui'ewy wuat imohey haria hap atiky'esat eweikupte'en hamuat pāi. Iuteuria ywania mēpyt sese uito meiū pāi. Ui'ywot ti Iuteu sese pāi. Ui'ywania eko ko'i ewy atunug kahato sa'awy'i uhehakyera'at hap ky'ewi Tupana kuap hamo wen ma'ato yt atipuēti i mi'i mu'ap atunug yne urueko ewy wuat pytkai pāi. Mi'i hawyi Iesui Uhehakyera'at hano topyhu'at hawyi waku kahato Tupana topyhu'at yt pya hin i uikai topyhu'at. Pyno atiky'esat eipe uhepiat Iesui mohey hap ewy wuaria ro eweikupte'en. Sa'awy'i areïne'en eipy'asetpe turan eheko ewy wuat atunug. Yt urueko ko'i i atunug uito Iuteu uito pytkai. Eipe ewy atunug itote. Pyno mesup ewetunug uito ewy eweikupte'en yi Karata ywania. Waku eheko wakuat ewy wuat ewetunug aikotā sa'awy'i atunug eipy'asetpe are. Ma'ato mio uheko Iuteu eko upi eweikat Tupana piat ehehakyera'at hap aikotā uimotag hap e'at pe ewy wuat ewetunug neran. Yt eiwe'eg hin i mio tā ewetunug pote. Sa'awy'i uimohey haria eweikupte'en. Kat pote mesup uhehay mohit hanuaria eweikupte'en. ¹³ Sa'awy'i ui'ahu kahato itote eipy'asetpe areïne'en turan mi'i pote yt areto kuap i wētup tawa kape. Ui'ahu eipy'asetpe wywo woroho'o'omu'e. ¹⁴ Mi'i turan tig yt eweiwaure i uhehay. Yt karāpe i – Mоторo ewei'e uhepe. Ui'ahu hap upi yt eiwekyry'i hin i. Waku kahato waku kahato ewei'e yn uimimu'e pe. – Ereke ro mehī ereke ro mimi ewei'e yn uhepe. Aikotā uito atipy kaipywiat sut hat ewy uinug Iesui put'ok'e turanuat ewy. – Ereke ro ewei'e hap ewy yn. Eimimōtypot no kahato areïne'en sa'awy'i itote. ¹⁵ Mi'i turan uhehay wo woroho'omowepit kahato. Kat potei koitywy yt iwepit rakaria wo i ra'yn eweikupte'en. Sa'awy'i uheha ahu hap yt ikahu i pytkai uiky'e eipe. – Urutum neran urueha wakuat ewei'e uiky'e haype. ¹⁶ Ma'ato koitywy eweikupte'en yt uiky'e i po'og haria ewy eweikupte'en katupono yt uiwē pohep teran i eimu'e pywuat sehay wuat hap ete pyi pote. Mi'i pote ehewanīkap ewy areïne'en mesup. ¹⁷ Koitywy eimu'e haria wētup seko kaipyi eiky'e wen ma'ato eima'at reran haype. Woroho'oky'e i'atu'e ma'ato eheropo'ok uipo pywiat reran haype ne'i. Eiky'esat ta'atuky'e ehepiat po'og uiky'e hap kawiat haria wo eweikupte'en. ¹⁸ Atiky'esat wuat'i e'at pe miit'in ei'atuky'e haria wo sio areïne'en itote sio yt. Wuat'i miit'in eiky'e hap atiky'esat aikotā uito woroho'oky'e hap ewy are atiky'esat wen ma'ato yt atiky'esat i eiky'e ran hap ne'i eima'at sehay wo hap ne'i. ¹⁹ Uimēpyt'in eipe pote haty kahato uhete. Woroho'oky'e hap aikotā aity tuwemēpyt turanuat hap ewy. Uhehat'at kahato eiky'ewi are. Ei'atumu'e hap kaipywiat hāpyk takaria wo teran woroho'onug aikotā Iesui hāpyk

takat topyhu'at hap ewywuaria wo teran haype. Atiky'esat kahato Iesui i' ywã'ĩ eipy'a pe i hap. Mi'i pote Tupana kape ahêtip haty wo — Etunug emêpyt'in no mi'iria are Tupana pe. Haty kahato uipy'a pe aikotã aity ete haty imêpyt wemoherep hap e'at pe hap ewy ahêtip eikawiano. Eweimoherep ta'yn hawyi waku ra'yn uhetiãt. Haty hap tokosap ta'yn aikotã aity tehat'at tomêpyt egyi'at turan hap ewy. ²⁰ Uipopap kahato eimowanêtip pyre'i uhepiat Tupana ehay wuat hamo. Mi'i pote areto teran ehowawi ma'ato yt aikotã kuap hin i areto wo'opyhik hawe areĩne'en mote. ²¹ Uhehat'at kahato sio ehehãite Iesui mohey hap ete sio yt hap kuap hamo aikotã aity ewy woroho'oky'e. ²² Sa'awy'i te ti urue'ase'i Aparãu toĩne'en typy ok sa'yru ywot no e miwan me. Wêtip ha'yru ihary'i sese mana Sara kawiat ma'ato wêtip ha'yru hemiit wêtip ywania kawiat mana Āka kawiat. ²³ Temiit kawiat ha'yru ti topu'i kaipywiat wemoherep. ²⁴ Pyno ahenoĩ teran mi'i hap sehay iã'ãkap wuo ehepe Aparãu sa'yru'in etiat typy ok etiat ihary'i'in typy ok hap kaipywiat hap. Pyno Aparãu ehary'i toĩne'en typy ok hap kaipywiat. Pyno Aparãu ehary'i toĩne'en typy ok aikotã typy ok kapiat Tupana ihay hap e. Tohenoi kahato tehay wo'onãpin hap Musei pe yity'ok Sinai e hap tote — Uwe uwe inug yne teran Tupana ehay wã'i'e hap tehakyera'at hamo haria ti tukupte'en Aparãu sa'yru temiit kawiat ewy mana Āka kawiat ewy. ²⁵ Irania'in te'eremohey sa'ag. — Atunug yne teran uhehakyera'at hamuat i'atu'e. Mio tã e haria mana Āka mēpyt Isameu ewywuãt wêtip ok Aparãu ehary'i temiit kawiat ewywuãt haria. Mio tã e haria tawa Ierusarēi miaria. Uwe uwe toto mi'iria ehay upi mi'iria te'eropyhu'at — Atunug yne teran Tupana wo'onãpin hap e hap emiit no tukupte'en. ²⁶ Ma'ato toĩne'en wêtip tawa Ierusarēi ne. Mi'i tawa atipy kaipywiat sut hat mesuwiat ewywuãt re wen. Mi'i pe watukupte'en mio aitoria Aparãu ehary'i sese mēpyt Isaki ewywuaria wêtip sehay upiat gupte'en haria. Katupono Iesui mohey hap yn ahehakyera'at e haria. ²⁷ Sa'awy'i te ti Tupana to'e miwan me — Eiwemowepit ro yt karãpiat i imēpyt rakaria e. Eiwemowepit ro yt karãpiat i hã'ãg mēpyt saty hã'ãg haria katupono he'aito mi'atoiat ti aru po'og imēpyt'in nakano topyhu'at he'aito kahato rakat mēpyt'in kai. ²⁸ Mi'i tupono uiwyria'in aito ti watukupte'en Tupana sa'yru'in wo Tupana saki'yt'in no to'e Tupana Aparãu me hap ewy Isaki piat — Atum ti aru e hap ewy. ²⁹ Mekewat ha'yru piit esaika hap kaipywiat wyti Isameu e hap het rakat tuwekyry'i kahato Tupana Pã'ãu esaika hap kaipywiat ete Isaki ete. Mi'i hap ewy kahato te koran topyhu'at. Katupono miit esaika hap kaipywiaria to'okyry'i kahato te Tupana Pã'ãu esaika hap kaipywiat ete. ³⁰ Sa'awy'i mana Sara to'e te'aito Aparãu me Tupana Pã'ãu kaipyi — Etipo'oro ro ehary'i emiit kawiat imēpyt wywo pya ai'yatypepyi katupono yt naku i ti aru e'yi epowat'yp ko'i topyhu'at esa'yru ran po pe ne'i pote. Esa'yru sese po pe yn waku epowat'yp e'yi epoityro hap topyhu'at e te'aito pe. Mi'i hawyi Aparãu tipo'oro tehary'i ran imēpyt wywo wêtip hy kape. ³¹ Mi'i tupono uiwyria'in teropat hat kawiat Aparãu mēpyt yt ewywuaria i ra'yn aito ma'ato pywo sese ihary'i sese kawiat imēpyt ewywuaria aito are. Isaki saipepiat sese Iesui pã'i mi'i upiaria aito are.

5

¹ Koitywy Aika'iwat Iesui tum na'yn ahepe tesaika hap wakuap ko'i nug yne hamuat. Mi'i tupono yt kat hamo i ra'yn wata'aipok Iuteuria eko ko'i ewywuãt nug yne ahehakyera'at hap ky'ewi. Yt kat hamo i po'og watuwepotpap ha'up nug howoity rakat kyi'at hamo hap ewy ne'i pã'i. Ahesaika hap yt put'ok'e hin i waku nug hamo Iesui ewywuãt hamo. Ma'ato Iesui Pã'ãu esaika hap aipiit pe pote yn waku nug hap ko'i tuwêtem aipyt'at hap kaipyi. ² Uito Pauru mi'i tupono ewetum no ehewaure ka'a uhepe. Uru'ywania Iuteuria mio tã i'atu'e — Aiwe'ahit ãpy sokpe tek hap kaipyi ahehakyera'at i'atu'e sa'ag. Watimohey mi'i pote Iesui atoiat haria wo watoĩne'en katupono Iesui yn ahehakyera'at kuap. Iesui mohey hap kaipyi yn nyti Tupana aimowaku. Kat hamo pyno Iuteuria eko nug hap aimowaku ewei'e. ³ — To'iro ihainia'in ahit sokpe ãpy tek hap

watunug Iuteuria eko ewy watunug ewei'e. Mi'i watunug mote waku pe watoïne'en Tupana pe e haria wo ne'i eipe are. Uiwyrria'in i'atu kahato Iuteuria eko mi'i ma'ato yt ewetunug yne hin i te. Yt eiminug i ko'i topyhu'at re i'atu kahato te. Eiwe'ahit äpy sokpe tek hap ewetunug i'ewyite irania Iuteuria eko ewetunug neran. Ma'ato yt naku i wētup seko yn ewetunug are. Waku torania ewetunug are. Ma'ato yt uwe i mesuwat yi tote inug kuap torania. Mi'i pote seko nug hap ne'i yt aimohäpyk kuap hin i Tupana wanētup hawe. ⁴ Ma'ato eipe – Watunug yne meimuēwat ko'i potiat ne'i Tupana ahehakyera'at ewei'e wen mi'i pote pya kahato eweikupte'en Aika'iwat sese kai katupono sa'awy'i Iesui yn ahehakyera'at kuap e haria ra'yn eipe. Imohey hap pun haria wo eweikupte'en mio. Mi'i pote Tupana egyi'at hap pun haria wo eweikupte'en. ⁵ Ma'ato uruto yt eiperia ewy hin i katupono uruto ti Iesui mohey hap kaipyi ti ahehakyera'at kuap e haria uruto. Mi'i hap kaipyi yn uruimohey. ⁶ Ma'ato Aika'iwat Iesui ahehakyera'at teran haype Tupana yt tuwanētup hin i mekewat seko aiwemusin äpy sokpe tek hap kape ne'i. Ma'ato toiehakyera'at kuap miit'in yne sio hemusin äpy sokpe tek hap toï sio yt sio Iuteuria sio yt mi'iria i waku yne. Toimohäpyk kuap wuat'i ywania katupono kat seko kat seko kape ne'i yt iha'at hin i ma'ato teha'at tomohey hap sese kape yn. Toky'e ahepiat hap aikawiat toïne'en sio yt watiky'e i hap kape yn ta'akasa. ⁷ Sa'awy'i imohey kahato haria eipe. Uwe uwe itote eima'at sa'ag sa'ag wētup mu'ap upi. Katupono koitywy eipe yt pywuat sehay upi hin i ra'yn eweikupte'en sa'awy'i waku pe eweikupte'en pytkai. ⁸ Tupana ti yt eima'at hat hin i päi. Kat pote mesup eiwemorem hamo eweimohan kahato Iuteuria eko katupono mi'i aipun hat ne'i ai'ahit äpy sokpe hep hap. Mekewat Iuteuria eko yt aikaykay häpyk hat eko ewy hin i yt imienoi ko'i ewy hin i. ⁹ Pyno aimi'u to'oran me toïne'en nem nakat ipyp kurin kat. Mi'i hawyi aimi'u wakuat nem na'yn topyhu'at toimonem tuwewawi. Mi'i hap ewy kahato toïne'en aipy'asetpe wētup aimimohey yt pywuat i rakat. Meiūran aimimohey wakuat monem hat wywo watopyhu'at are. ¹⁰ Mi'i ewy wētup seko enoi hat toïne'en eito'oran me. Mi'i ti eiwanētup hap moehamana'i ra'yn. Yt atikuap i mi'i hat set Tupana ikuap. Mi'i tupono toïne'en imi'apiheg wo aru. Atikuap ti ma'ato meiūran ewei'aipok Iesui mohey hap mohan hamo. Meiūran uhepiat imohey hap ewy wētup sok yn aru aito Iesui wywo watoïne'en. ¹¹ Uiwyrria'in uito arepotmu'e kahato Iesui ku'uro aria'yp posak etiat hap ete. Mi'i eweimohey pote toïne'en eheïne'en pakup i hap are. Ma'ato mi'i hap ete to'okyry'i kahato. Yt karāpe i arepotmu'e wen – Eremusin äpy sokpe tek ehehakyera'at hamo pote waku yt karāpe i are'e ehepe. Mio tā ahenoï pote yt to'okyry'i hin i katupono Iuteuria ta'atumiky'esat ewywuat pote. ¹² Ahemusin sokpe äpy tek hawyi ahehakyera'at i'atu'e eimoehamana'i haria. Pyno waku mi'i haria te'eruwesa'ahep yne hawyi aikai tukupte'en pya mi'iria tuwesa'ahep ta'atueko sese nug yne haria pote waku. ¹³ Uiwyrria'in Tupana tum ahepe tesaika hap wakuap nug hamo aimiky'esat ok tā nuat hamuat nug hamo. Ma'ato yt naku i – Uimiky'esat ewywuat yn aru atunug wato'e ne'i pote yt naku i päi are. Katupono ui'airo ra'yn tomiky'esat nug hamuat tupono waku wato'e. Yt naku i aimiky'esat yn watunug. Katupono towat tomiky'esat nug hamo ai'airo aiwo'opowyro wo'oky'e hamuat etiat hap. ¹⁴ Mio tā e ti Tupana Musei miwan me – Ewei'atuky'e ro miit'in aikotā eweiky'e hap ok tā e. Mi'i tupono karāpe wato'opowyro aiwo'oky'e hap ete pote Tupana miky'esat nug haria wo aito watopyhu'at. ¹⁵ Ma'ato karāpe watikuasa irania'in wahenoï aiwē pyi aheso hap yt i'e hap ewy i watoma'at ne'i wētup ok pote aikotā miat haiwot rakaria ewywuat watopyhu'at. Miit'in u hat ewywuat watoïne'en. Eiwe'eg wo o mi'i tā nug hap pupi are. ¹⁶ Mi'i tupono uiwyrria'in atiky'esat Tupana Pã'äu miky'esat nug haria wo eweikupte'en hap Tupana miky'esat ewywuaria wo eweikupte'en. Yt atiky'esat i eiwanētup hap kaipywiat ne'i nug haria wo eweikupte'en. Eimiky'esat sese ne'i nug haria wo hap yt atiky'esat i. ¹⁷ Mi'i turan aiwat aimiky'esat ne'i yt Tupana miky'esat ewy hin i. Aimiky'esat po'og ne'i watunug

mote yt watunug kuap i Tupana miky'esat ewy. ¹⁸ Pyno Tupana Pã'ãu miky'esat ewy ra'yn watunug hawyi atunug neran Musei mienoi uhehakyera'at hamo yt wato'e kuap i. ¹⁹ Ma'ato mekewat aimiky'esat ewy watunug neran mote yne haryporia'in wywo watoïne'en ne'i. I'ewyte watuwanētup sa'ag hap he ne'i. I'ewyte aiminug sa'ag yn watunug kuap. ²⁰ Tupana sa'ag watimōtypot kahato pote watopotkuasa wanīkap mo watoïne'en. Sehay uka uka hano watoïne'en. Iha'ywywi rakano watoïne'en. Ipy'ahak takano watoïne'en. Eikai po'og uruto urutukupte'en e haria wo wo'opat'ok pat'ok haria wo watoïne'en. ²¹ Yt watopot'oksat i. Imopē'ã rakaria wo watoïne'en pote wo'oero'ok wo'oero'ok haria ewywuat gupte'en haria ewy watoïne'en. Mi'i pote eiwe'eg wo o katupono mi'i tã ne'i nug haria yt tuwehyt'ok kuap i Tupana Morekuat no topyhu'at hap e'at pe yt tuwehyt'ok kuap i hetama pe. ²² Ma'ato Tupana Pã'ãu miky'esat ewywuat watunug hawyi wo'oky'e haria wo watoïne'en. Wo'omowepit haria wo watoïne'en. Wo'okuap haria kahato wo watoïne'en. Miit perup'i wo watoïne'en. Wo'owese haria wo watoïne'en. Aiwo'opiat ai'e hap nug haria wo watoïne'en. ²³ Yt wemowato haria wo i watoïne'en. Wewãi kuap kahato haria wo watopyhu'at. Karãpe mi'i tã e hap ewy watunug hawyi yt kat i ahewãi Musei mienoi kaipywiat hap tuwētem aipiit pyi e. Mi'i pote iperup'i rakano watoïne'en e. Watuwenāpin kahu kahato pote mi'i hap yn tuwētem Tupana Pã'ãu kaipyi aipiit pyi. Mi'i tã e hap yne. Mi'i wãi'e hap mopo'inik hap yt kat i toïne'en e. ²⁴ Pywo pe ti Aiporekuat Iesui po pe ra'yn watopyhu'at pote mekewat aiwanētup hap aimiky'esat sa'ag ko'i topap yne ra'yn. Mi'i hawyi yt iheg muo hin i aiminug sa'ag ko'i tukupte'en. Katupono Iesui wano ra'yn watopyhu'at pote. ²⁵ Nimo yt imohey i te turan aimu'e kahato Tupana Pã'ãu Iesui mohey ahepiat hamo. Koitywy po'og na'yn Tupana Pã'ãu aimu'e Tupana miky'esat ewywuat nug hamo. ²⁶ To'iro watipywo koitywy aimu'e hap imiky'esat nug hamo yt kat i aheha sio pywo sio yt ai'e hap pun ne'i wywo aiwo'oehay sat hap ko'i wywo.

6

¹ Uiwyrria'in Karãpe wētup ok yt naku i i'aparap hap inug mi'i pote waku wētup ok toto Tupana Pã'ãu sehay wywo i'aparap hat nāpin perup'i wuat hamo. Mi'i hat wyti waku kahato inug ma'ato waku mi'i rokirē tuwe'eg wo ra'yn toïne'en tepiat i'aparap hap pupi irania'in nāpin rokirē. ² Meiūran wētup ok i i'aparap mi'i hawyi waku watipowyro imoesaika hamo. Mi'i tã aiminug kaipyi ti Iesui e hap nug haria aito pote. ³ Ma'ato uwe — Uito yt arepotpowyro teran i po'og uiwato e hat yt kan hamo hin i atimohey uito Iesui e. Mio tã e hat tuwema'at kahato ne'i. ⁴ Waku watuwanētup kahato aiminug sio waku sio yt e hap kape. Waku pote aimowepit hap toïne'en. Ma'ato uito po'og atunug ikahu ai'e hap ne'i ti aimowepit hap akit hamo topyhu'at. ⁵ Waku aiwo'o'ewy'ewy ipotpap takaria wo watoïne'en. ⁶ Waku ti aiwo'omu'e haria pe watimō'ē ahekat. ⁷ Yt naku i watuwema'at. Yt watima'at kuap hin i Tupana. Kat iã'jyi watikoi pote ti mi'i ti ra'yn imoētyt. ⁸ Mi'i hap ewy ti aimiky'esat yn nug mote yt nakuaria i wo watukupte'en Tupana pe. Mi'i turan na'yn aiku'uro hawyi yt kat i aheïne'en Tupana wywuat hap. Ma'ato Tupana Pã'ãu wo wepit hamo watoïne'en pote tutum tesaika hap aheïne'en towywuat wuat'i e'at piat hamuat. ⁹ Yt naku i eipo sero ne'i wakuap nug hap ete katupono meiūran Tupana tum hamuat ipotpap kahato rakaria pe. Mi'i turan aiwat ahepe tutum wy aikotã ipirik kahu ra'yn hawyi aimowepit ra'yn hap ewy. Mi'i hap ewy ti Tupana tum wakuap nug hap etiat yt ipo sero i rakaria i pe ha'up tutum are. ¹⁰ Pyno ti waku wतिकat aikotã irania'in powyro hamuat. Waku ti yne watunug wakuap torania miit'in me. Ma'ato ti Iesui mohey haria ti waku po'og wati'atupowyro wakuap no. Uiwyrria'in eweheha'at ro uipo wuat uimiwan iwato'in kahato rikat kape. ¹¹ Uimiwan mesuwe atunug uipo wo. Iwato kahato uimiwan katupono yt heremo kahato i yt uhehapytig i pote. ¹² Eimu'e haria ipakup takaria te'eruwemowato kahato itote — Uruto po'og wo'omu'e haria torania kai

i'atu'e haria. Wemusin ãpy sokpe tek hap ti waku e haria aipiit etiat yn wo'omu'e haria mi'iria. Iro pote miit'in to'okyry'i kahato aimimohey aria'yp posak etiat ahehakyera'at hamo e hap ete. Mi'i haype yt te'erepotmu'e i mi'i ete. Yt ta'atuky'esat i miit'in wo'okyry'i ta'atu etiat hap haype. ¹³ Pyno Iuteuria wo'onãpin hap ewy watunug wemusin ãpy sokpe tek hap ahehakyera'at i'atu'e yt ta'atuheno i yne hin i Iuteuria eko pytkai. Ta'atuky'esat ta'atumiky'esat nug hanuaria wo yne eipe haype. ¹⁴ Ma'ato Iesui iku'uro ahetano are pote yt i'atuwese hin i. Yt ta'atuky'e i Iesui haype. Mi'iria yt iky'esat hin i uheĩne'en hap ewy tukupte'en hap. I'ewyte uito yt atiky'esat i i'atu'ewywu at areĩne'en hap wy katupono te'eruwemowato haype ne'i pote. ¹⁵ Mekewat hemusin ãpy sokpe sio yt rakaria kape sio Iuteuria eko nug yne haria sio yt hap kape te'eruanẽtup. Mi'i haria ti yt kat no i Iesui pe. Ma'ato ti tokaipywiat miit ipakup sio yt hap kape yn ni iha'at Iesui. Imopakup hap toĩne'en sio yt hap kape yn teha'at. Yt kat i imopakup hap toipuẽti pote toimopakup i. ¹⁶ Mi'i hap yn ahẽtup Tupana pe – Erehay moehaky'e'i ro Ui'ywot i'atuehaky'e'i hap etiano ipakup takaria upi inug hamo are. Etihep o i'atuehamana'i hap are ehupiat pe. I'ewyte torania Tupana emiit'in etiano. ¹⁷ Yt atiky'esat i po'og sehay aiwo'o'atu'uka hap wemusin ãpy sokpe tek hap ete katupono ipoity kahato uipekyt pekyt uipiit ete. Uito Iesui emiit sese e hap moherep hap upi uipekyt pekyt. Uipe timoherep kahato Iesui ewywu at areine'en uipekyt pekyt ui'auka teran haria tunug Iesui mohey hap moherep hap uipe. ¹⁸ Uiwyria'in mio tã are Aika'iwat pe ehupi – Iesui egyi'at ro aiwyria'in Karata piaria pe are Aika'iwat pe are ehupi.

Uito Pauru pyno toran uimiwan.

TAWA EWESU PIARIA NĀ^{PIN} HAP PAURU MIENOI

¹ Uiwyrria'in tawa Ewesu piaria koitywy atipo'oro uimiwan ehawawi. Mesuwat miwan nug hat ti uito Pauru. Eipe ti Tupana sa'yru'in Tupana saki'yt'in koitywy eipe Aika'iwat Iesui mohey pot'i haria ti eipe. Sa'awy'i Tupana ui'airo hawyi uinug tosa'yru wo Aipotopot Iesui potpo'oro wo tomiky'esat ewy ui'airo. ² Pyno mio tā ahētup ehawawi Ai'ywot Tupana kaipyi i'ewyte Aika'iwat Iesui kaipyi — Etum o ewese hap tawa Ewesu piaria pe emohey haria pe are i'ewyte eti'atupoityro kahato mi'iria are ahētup Tupana pe i'ewyte Iesui pe ehawawi uiwyrria'in are.

³ Ta'i Aika'iwat Iesui i'ewyte To'ywot Tupana ai'atupoityro poityro kahato ra'yn. — Waku kahato En wato'e Tupana pe i'ewyte Aika'iwat Iesui pe wato'e — Waku kahato En Tupana wato'e aito Iesui mohey haria. Ta'i atipy kaipyi put'ok'e ahete aipoityro kahato hap. Ahehakyera'at hap tutum na'yn ahepe. Wuat'i e'at piat aimoieïne'en Tupana kapiat hap tutum ahepe towanuarua aito pote are. ⁴ Ta'i sa'awy'i mesuwat yi nug hap e'yianmete Tupana ai'airo Tosa'yru emiit no. Ta'i ahe'yianmete ai'airo temiit'in no are. Mi'i hawyi to'e — Uha'yru mohey haria wo aru mi'iria hap ati'atukuap e. Mi'i pote ti atunug aru hāpyk mi'iria ui'ewywuaria wo ra'yn e. Yt kat i sa'ag nug haria wo ati'atunug mi'iria e. Pyno yt uwe i te aito turan ai'airo Tosa'yru emiit no. Aiky'e haype yn ai'airo mesuwat yi yt kat i te hap e'at pe turan ai'airo. ⁵ Ta'i atunug aru Uha'yru mohey haria yne uha'yru'in uhaki'yt'in no e. Atum aru Uha'yru i'atuepe I'atuka'iwat no e ahetiati. Atunug aru mi'iria uimēpyt'in no uimiky'esat ewywuat uimowepit hamuat e Tupana ahawawi sa'awy'i yt uwe i te mesuwarotiat turan. ⁶ Pyno to'iro watuwehum Tupana kape — Egyi'at hap yt uwe ewywuat hin i waku wato'e. Po'og po'og torania kai ewese hap waku wato'e. Uruky'e hap moherep hamuat etum Esa'yru uruepe. Wētup yn Esa'yru pytkai etum ne'en ne'i uruepe yt kat sa'up mo i etum uruepe uruto'e waku wato'e. Mi'i ti Esa'yru Emiky'e kahato etum na'yn uruepe uruehakyera'at hamuat. Waku kahato En Tupana uruto'e ewawi. ⁷ Ta'i Emipo'oro Uruporekuat no iku'uro hawyi uruminug sa'ag po pyi urutu wētem na'yn i'ewyte uruminug sa'ag ha'awytewuat eti'atuwaure waure ra'yn En. Waku kahato En. En ni po'og po'og torania kai hegyi'at rakat uruto'e ewawi Tupana uruto'e. Esa'yru suu ti uruky'i'at ewanuat hap uruto'e. ⁸ Etum ne'en ne'i yne yne iwato kahato sakpo emiium etum yne yne. Waku kahato En uruto'e. Ewese kahato uruto yt uruwese i pytkai uruto'e. Ewe'eg hap ok tā egyi'at hap ok tā uruky'e hap uruto'e. Urutuwehum kahato ewawi Tupana katupono koitywy etunug na'yn ere'e sa'awy'i'uwat hap emiky'esat ok tā uruto'e ewawi. ⁹ Sa'awy'i emiky'esat ewy ere'e ewepe — Atum aru Uha'yru pe wuat'i ywania ere. Atum ne'en ne'i aru Uha'yru wuat'i miit'in me I'atuporekuat no. Uimowepit hap ewy atum aru ere'e sa'awy'i ewepe ewanētup hawe yt kat i miit'in te turan. Tupana uruikuap teran kat pote uruky'e kahato hap. Mi'i tā yt uruikuap hin i te wen ma'ato uruky'e hap mi'i uruikuap ta'yn. Waku kahato En uruto'e epe Tupana.

¹⁰ Mio tā e sa'awy'i Tupana — Put'ok'e uhe'at aru hawyi atunug sese ti Uha'yru wuat'i Porekuat no e tuwepe i'ewyte yne atipy piaria Porekuat no i'ewyte yne yi totiaria Porekuat no e tuwepe. Uha'yru suu wo ati'atumowehik sok torania yi totiaria atipy piaria uhowawi e. Mi'i hawyi wētup piit ewy yn na'yn watopyhu'at wuat'i uiminug ko'i uikai tukupte'en e tuwepe Tupana wuat'i tominug ko'i pe tukupte'en yianmete turan. ¹¹ Yne tomiky'esat ewy Tupana sa'awy'i ai'airo ra'yn tomiky'esat ewy. Mi'i hawyi ainug tosa'yt'in no tosa'yru'in no Aheyke'et Aikywyt Iesui ewywuat ainug wētup miit mēpyt'in ko'i ewywuat ainug na'yn aito watimohey Iesui hawyi. Tomiky'esat ewy tutum aru ahepe topowat'yp yne yne. Hekat kahato rakaria wo watopyhu'at wuat'i e'at pe

aikotã to'e sa'awy'iwuat hap ewy ra'yn tutum ahepe. ¹² Pyno to'iro watuwehum Tupana kape katupono aito ti irania'in e'yanmiat imohey haria irania'in e'yanmiat watunug Iesui Aiporekuat no. Waku kahato wato'e aiwo'ope mi'i hap ete ma'ato meiũran aru i'atu kahato ahaiepiaria Iesui mohey haria tukupte'en kahato Tupana mōtypot wuat'i e'at piaria. Waku kahato are.

¹³ Pyno mesup ta'yn uru'ewywuaria ra'yn Tupana ehay pywuat rakat Iesui etiat uruwē pyi hawyi mekewat sehay Eehakyera'at hat moherep hap topyhu'at. Mi'i e hap etikuap hawyi Aika'iwat Iesui mohey haria sok eweikupte'en. Waku kahato are. Mi'i hawyi ti aru Tupana tum na'yn Topã'ãu ahepe to'e hap ewy tutum. Mi'i hawyi mesup — Mi'iria ti uianuaria e ehepe. Tutunug toset ehepe — Mi'iria wyti uiat e wuat'i miit'in me Tupana Pã'ãu. ¹⁴ Tupana tum na'yn Topã'ãu ahepe. Mi'i tutum mote mesup watikuap i'ewyte tutum aru ahepe kat e hap kat e hap — Atum aru uimēpyt'in me e hap ko'i ewy. Tutum na'yn yne sa'up yne aiminug sa'ag hep hamuat Tosa'yru suu. Mi'i pote watikuap ta'yn mesup yt kat i sa'ag toipuēti aikai. Watoĩne'en iwywo turan tuwehum ahowawi yt kat i aikai yt naku i pote yt kat i aipitpit hap. — Waku kahato En Tupana wato'e aru wuat'i e'at pe. Waku En waku En katupono uruhap ahiag po pywiat hat En uruto'e aru wuat'i e'at pe aru.

¹⁵ Ga'atpo atikuap ehediat sehay — Koitywy tawa Ewesu piaria Aipotypot Iesui mohey kahato haria tukupte'en. Po'og imohey haria mio sa'awy'iwuat kai i'atu'e uruepe. I'ewyte Tupana emiit'in ky'e kahato haria tukupte'en mi'iria i'atu'e ehediat pe. ¹⁶ Mio tã i'atu'e hap atikuap hawyi arehum kahato at ka'ap mesuwe — Uhetupana are waku kahato En katupono mesup tawa Ewesu piaria Esa'yru mohey kahato haria tukupte'en na'yn mesup i'ewyte wo'oky'e haria tukupte'en are at ka'ap Tupana pe. ¹⁷ — Uru'ywot koro En ni Ūrupotypot Iesui eTupana are. Etum no Epã'ãu po'og tawa Ewesu piaria pe ekuap po'og po'og mono are'e Tupana pe. Uwe En sese hap kuap hamuat atiky'esat. Epã'ãu kaipyi iwe'eg kahato rakaria wo tukupte'en hap atiky'esat are. Eti'atumoētyhot ro i'atuwanētup hap are. Etihep yt i'atuehapytig i hap mi'i hawyi heremo i'atuwanētup hawe etum Esa'yru mohey hap Tupana are. ¹⁸ Tupana are'e etum no Esa'yru mohey haria tapy'yia Ewesu piaria pe ewanētup hap kuap hamo hap are. Etum no i'atuepe ewanētup kuap hap kat hamo eti'atu'airo mi'iria emiit'in no are. Etimoherep to i'atuepe emiky'esat ko'i nug neran hap ko'i are. Etimoherep i'atuepe aikotã aru tukupte'en atipy pe esa'yru'in wo esaki'yt'in wo hap are. Etimoherep i'atuepe kat som atipy pe are. Etimoherep i'atuepe aikotã aru atipy pe emōtypot haria tukupte'en hap are. Etimoherep i'atuepe aikotã aru ewaku hap ewywuaria tukupte'en hap are. Tupana ewaku hap ekahu hap ewato hap etimoherep emiit'in me tawa Ewesu piaria pe are at ka'ap ehetano uiwyria'in. ¹⁹ Tupana are'e etimoherep emiit'in me esaika hap kuap hap are. Esaika hap iwato kahato uruwawwi Esa'yru mohey haria pe aikotã karãpe sa'awy'i etihep Esa'yru gu'uro pyi hap ewy esaika hap. Tupana etimoherep mi'i tã esaika hap Esa'yru mohey haria pe are. ²⁰ Tupana esaika hap iwato kahato uruete are aikotã sa'awy'i etihep Uruka'iwat gu'uro pyi hap ewy esaika are. Mi'i hawyi — Era'apyk o meiũpe uipo sese kai ere itote Esa'yru pe. Era'apyk to mesuwe atipy pe ere. Mi'i hawyi topyhu'at e'e hap ewy esaika sese hap ewywuat topyhu'at. Esaika kahato hap ewy etimoherep uruepe Esa'yru mohey haria pe are Tupana pe at ka'ap.

²¹ Ai'akag Iesui topyhu'at Wuat'i Akag wo. Toĩne'en ni Morekuat Koro wo are. Ai'akag wo toĩne'en ma'ato i'ewyte Wuat'i Akag wo atipy pe toĩne'en. Morekuaria Porekuat no topyhu'at Iesui are. Tu'isaria Porekuat no topyhu'at. Surara Akag Koro wo topyhu'at. Iesui set po'og Tupana mimōtypot no wuat'i miit'in set kai. Po'og po'og wuat'i kai Aika'iwat mesuwat i'ewyte wuat'i e'at pe. ²² Katupono Tupana tunug yne yne Iesui py ywy't'okpye. Aika'iwat wuat'i okpe tote toĩne'en. Mi'i hawyi i'ewyte aito imohey haria Akag Koro wo topyhu'at Iesui Tupana miky'esat ewy. ²³ Pyno yne aito Iesui mohey

haria watopyhu'at Iesui wywo wētup piit ewy yn. Iwywo watoïne'en wētup ok miit ewy. Iesui piit no watoïne'en mesup mesuwat yi tote are. Atipy pe i'ewy watoïne'en irania'in imohey haria wētup piit ewy yn watoïne'en aito. Imohey haria ipiit ewywuwat watopyhu'at. Aikope Aikope Atipy pe mesuwat yi tote yne tote Aipotypot Iesui toïne'en Morekuat Koro wo.

2

¹ Ha'awyte kahato yt uwe i eimu'e hat Iesui etiat turan yt Iesui mohey haria i eipe turan mi'i hap e'at pe yt eweikuap hin i Tupana etiat aikotã iku'uro rakaria yt tikuap hin i ahehay hap ewy mekewat e'at pe. Sa'awy'i yt eweikuap hin i Tupana ehay are. ² Mi'i hawyi mekewat e'at pe yt ewetunug hin i yne yne Tupana wã'i'e hap ko'i e hap. Sa'awy'i imohey hap e'yianmete ti ewetunug miit'in minug sa'ag ko'i yne yne mekewat e'at pe. Mekewat e'at pe wētup eika'iwat toïne'en mi'i ti ahiag. Mi'i heso rakat kape – Uruetupana en ewei'e ahiag me. Emiky'esat ewy atunug neran ewei'e mekewat mã'ãu sa'ag me. Uruetupana uruetupana ewei'e at ka'ap mekewat yt nakuaria i nug haria porekuat kape mekewat ahiag me. ³ Pyno sa'awy'i yne aito watopyhu'at ahiag emiit no yt nakuaria i ewy. Sa'awy'i aimiky'esat sa'ag he watipuëti. Mekewat e'at pe aiminug aipiit miky'esat sa'ag ko'i kape yn po'og po'og ahepap wã'i'e Tupana pytkai watunug sa'ag ne'i. – Mi'i tã ewetunug mote woroho'o'apiheg ne'i eipe e Tupana ahepe pytkai watunug yne yne yt imiky'esat i ko'i. ⁴ Ma'ato sa'ag watunug tuete pytkai aiky'e kahato te Tupana. Yt tuwepyk hin i katupono haty aiky'e hap tuete. ⁵ Towese hap kaipyi ahehakyera'at Tupana. Aikotã iku'uro rakat yt ihay i hap ewy yt ahehay hin i Tupana kape mekewat e'at pe. Ta'i yt ahehay kuap i. Karãpe Tupana ihay ahowawi turan mekewat e'at pe yt watiwesat kuap i kat pote iku'uro rakaria ewy watoïne'en Tupana ewawi pote. Ma'ato mi'i pytkai aiwy'inug tuwewawi Aipotypot Iesui ehay upi. ⁶ Mi'i hawyi aimoieïne'en Tosa'yru suu wo. Mi'i hawyi Tupana ainug Aipotypot Iesui emiit no wētup piit ewy watoïne'en iwywo. Mi'i hawyi karãpe Iesui tuwëtem gu'uro pyi mi'i hap i'ewy watuwëtem gu'uro pyi hap ewy wētup pu'i yn aito wato mohey hawyi. ⁷ Mi'i hawyi Tupana to'e Tosa'yru pe – Era'apyk to mesuwe uikai atipy pe wuat'i Porekuat no e Tosa'yru pe. Mi'i tote hap ewy aito i'ewy watoïne'en iwywo morekuaria wo are. Mi'i hap ewy watoïne'en iwywo katupono aito wētup ok miit ewy iwywo. Pyno mesup toimoherep ta'yn towese hap ahepe wuat'i e'at pe. Mi'i pote – Egyi'at kahato wato'e Tupana pe. Yt uwe i po'og ekai iwese rakat wato'e. ⁸ Ma'ato yt aiminug wakuap kaipyi hin i Tupana ahehakyera'at. Ta'i yt hin i uiwyrria'in. Ahewaku hap yt put'ok'e hin i Tupana wat hewaku hap ewy are. Aiky'e hap kaipyi towese hap kaipyi tutum ahehakyera'at hap ahepe. Watimohey Iesui hawyi tutum ahepe wuat'i e'at piat aheïne'en hap yt kat i watunug pytkai tutum. Pywo pe ti tuwekaipyi tutum wato mohey Iesui hawyi are. ⁹ Pyno yt naku i wato'e – Uito ti wakuat pote Tupana uhehakyera'at yt naku i wato'e katupono i'aparap haria watoïne'en Tupana wanëtup hawe mi'i tupono yt watuwehakyera'at kuap i.

¹⁰ Sa'awy'i Tupana topo wo ainug. Koitywy Ha'yru mohey haria watopyhu'at wētup ywania ewy yn na'yn watopyhu'at. Ainug hap e'yianmete Tupana to'e – Meiüran aru atipowyro kahato uimiky'esat nug neran haria e. Wakuaria sok ewy aru atunug mi'iria e sa'awy'i tuwepe. ¹¹ Ma'ato ha'awyte eipe tawa Ewesu piaria yt kurin i eweikuap Tupana etiat katupono wētup ywania eipe. Sa'awy'i sese aha'ase'i pot Aparãu emiariru'in yn Tupana ywania tukupte'en mekewat e'at pe. Mekewat we'ahit sokpe tek haria mi'iria yn sa'awy'i Tupana ehay kuap haria tukupte'en. Ma'ato eipe wētup ywania eweikupte'en sa'awy'i yt Aparãu emiariru ko'i hin i eipe. Nimo urupusu puo uruhet'ok eipe ti yt we'ahit sokpe tek haria i uruto'e. ¹² Katupono sa'awy'ite eipe yt Tupana mohey haria ywania hin i eipe ma'ato wētup ywania eweikupte'en. Mi'i hap e'at pe yt kat hin i eweikuap Tupana Mipo'oro Aiporekuat etiat katupono sa'awy'i Tupana

ti'airo Aparãu emiariru'in ko'i yn temiit'in no sa'awy'i. Yt ei'airo hin i sa'awy'i. — Aparãu emiariru emiariru ati'atupoityro e Tupana. Atunug esa'yru'in esaki'yt'in ui'ywania wo e. Ma'ato ehepe yt mio tã e hin i sa'awy'i. Yt kat i Tupana eipy'a pe sa'awy'i mi'i pote yt uwe i eipe — Areïne'en aru wuat'i e'at pe e haria are. ¹³ Ma'ato mesup ti yt pya hin i ra'yn eweikupte'en Tupana kai Tupana Sa'yru wuaria eipe pote. Sa'awy'ite ti pya kahato eweikupte'en Tupana kai ma'ato mesup Iesui suu eimowo'osat kahato ra'yn Tupana ete. ¹⁴ Koran eipe yt pya hin i Tupana kai katupono Iesui tunug na'yn ni Tupana wywuwat aiwo'owese wese hap. ¹⁵ Aika'iwat iku'uro aria'yp posak ete hawyi wo'owese hap tutunug ei'ywania wywuwat hamo i'ewyte uru'ywania wywuwat hamo. ¹⁶ Mi'i hawyi Ha'yru mohey haria wētup ywania ewy ra'yn watopyhu'at. Wētup piit ewy yn. Iesui mohey haria aito pote yt kat i po'og aiwo'opy'ahak hap yt kat i aiwu'uka hap aiwo'ope. I'ewyte yt kat i po'og Tupana wywuwat hap aiwu'uka hap are. ¹⁷ Tupana tipo'oro Tosa'yru Aika'iwat no. Put'okto'e hawyi ai'atumu'e kahato hamuat. Irania'in ywania pya kahato tukupte'en Tupana kuap hap kai. Uru'ywania luteu ywania po'og yt pya i ma'ato torania aito wētup sok yn sa'awy'i watukupte'en pya kahato Tupana kai. Mi'i hap e'at pe Iesui timoherep ahepe mu'ap To'ywot kapiat hap. ¹⁸ Mekewat mu'ap ti ahera'aipok Tupana kapiat hap Aipotypot Iesui kawiat katupono tutum na'yn Topã'ãu ahepe. Mi'i hawyi uruto Iuteuria i'ewyte eipe yt Iuteuria i Tupana Pã'ãu wētup takat eiam aito. Mi'i pote mesup waku watuwat Tupana kape uruto Iuteuria i'ewyte eipe wētup ywania waku wateke Ai'ywot Tupana ehamo mesup Iesui aimowo'osat Tupana wywuwat pote. ¹⁹ Sa'awy'i areto eimu'e hamuat hap e'at pe eipe yt Tupana mēpyt'in hin i. Yt eweikuap hin i mekewat e'at pe Tupana sese yt kuap i haria eipe ma'ato mesup Tupana etawa piaria ewy ra'yn eweikupte'en. Mio Tupana sa'yru'in no saki'yt'in no ra'yn eweikupte'en. Koran Tupana yat piaria wo ra'yn eweikupte'en imēpyt'in no eipe mesup. ²⁰ Mio Tupana yat nug hat ewy watukupte'en. Aikotã ai'yat watunug nu kawiat hawyi toïne'en mot'i hap ewy. Mi'i hap ewy Tupana tunug to'yat mesup ma'ato miit'in kawiat. Toha'awynug to'yat nug hap hamuat ewy toïne'en mesup. Waku yne hawyi totopag Tosa'yru mohey haria nu ewywuwat to'yat iheg nakat pe hamuat are. ²¹ Ma'ato mekewat nu wato yne ai'ywyt'okpype aimoesaika hap mi'i nu ewywuwat ti Aika'iwat Iesui. Mi'i hawyi watomohey Iesui hawyi ainug to'yat motag hamo. Mi'i hawyi meiūran Tupana yat ikahu rakano watopyhu'at hap ewy are. ²² Koitywy Tupana toïne'en to'yat pe katupono Ipã'ãu toïne'en aipy'a pe pote. Mi'i hawyi aito imohey haria yne yne aito watopyhu'at aiwo'opype wētup yat ikahu rakat ewywuwat Tupana eiam sese aitoria yne are.

3

¹ Mesup ti uito Pauru wo'opyhik hawe areïne'en katupono morekuaria yt tiky'esat i po'og miit'in mu'e uhepiat hap Iesui etiat hamo. Mi'i pote uipyhyp mesuwe wo'opyhik hawe. Yt ta'atuky'esat i irania'in ywania ikuap Iesui hap. Mi'i pote uipyhik mesuwe wen ma'ato yt uipyhik kuap i meiūwat wo'opyhik hawe katupono mesuwe ahētup Tupana kape eipowyro hap at ka'ap. I'ewyte arepotpap kahato miwan nug hap ete mesuwe uimipo'oro eināpin hamuat hap ete. ² Uiwanētup hawe Iesui mipyhyp areïne'en toiky'esat pote are. Waku kahato Tupana hegyi'at kahato. Uipowyro kahato mesuwe wo'opyhik sa'ag hawe topotpap nug hap ete. ³ Katupono mesuwe koitywy Tupana timoherep kahato uhepe sa'awy'iwuat yt uwe mikuap i sehay toimoherep uhepe aikotã wētup ywania ipakup imohey haria tutunug hap. Ta'i ipakup takaria tutunug mesup wuat'i ywania kawiat. Aikotã to'ywania pakup tutunug mesup hap toimoherep mesuwe uipyhyp hawe uhepe. Waku kahato Tupana yt uwe i ipyhyp kuap are.

⁴ Mi'i ko'i atiwan mesup ehowawi yt iwato i wen uimiwan mesuwe ma'ato mesup uimiwan hit ete waku eiwemu'e kahato are at ka'ap. Mi'i hawyi eweikuap ui'ewy Tupana mienoi mig'i wuat sehay mi'i Aipotypot ywania pakup etiat. ⁵ Sa'awy'iwuaria yt

uwe i ikuap mesuwat sehay mig'i wuat Tupana — Atunug aru e hap. Tupana yn ikuap. I'ewyte ihay moherep haria sa'awy'iwuaria yt ikuap i ma'ato mesup Tupana Pã'ãu timoherep ta'yn uruepe tehay moherep haria pe uruto Iesui potpo'ororia 12 ok takaria pe toimoherep tehay mig'i wuat Topã'ãu wo. ⁶ Koran Tupana Pã'ãu to'e ahepe — Sa'awy'i irania'in ywania yt uikuap hin i ma'ato mesup atipo'oro uhehay wakuat wuat'i ywania ewawi aikotã are'e sa'awy'i miwan me. Atunug aru e hap ewy mesup atunug na'yn e. Koran atunug na'yn Irania'in ywania Porekuat no ra'yn Uha'yru e. Mi'i imohey haria sok wētup piit ewywuwat yn na'yn te'eropyhu'at aru e. Aikotã sa'awy'i atipoityro Iuteu ywania ati'atupoityro mesup yne yne ywania aikotã are'e sa'awy'i ui'e hap ewy atunug mesup e Tupana uhepe. Sa'awy'i mig'i wo sese yt uwe mikuap mo i mesuwat ui'e hap are ma'ato koitywy atimoherep mi'i ui'e hap yne miit'in me uimiwan kaipyi uhehay kaipyi e Tupana ahepe. ⁷ Uito Pauru sa'awy'i Aipotypot Iesui uinug topotpo'oro wo tehay sytpok hamo tehay moherep hamo miit'in me wuat'i ywania piat hamo uinug. Mi'i hap atunug kahato uito ma'ato yt uhesaika hap upi i katupono Ipã'ãu tum uhepe tesaika hap sehay wakuat moherep miit'in miat hamo. ⁸ Uhewaku hap yt put'ok'e hin i Aipotypot eropat hamo are. Ta'i uito ti po'og kurin kano areïne'en po'og yi kape torania Iesui mohey haria kai areïne'en uito ma'ato mi'i pytkai Tupana ui'airo irania'in ywania mu'e hamo tehay ikahu rakat ete uhewaku hap yt put'ok'e hin i heropat hamo pytkai are. Yt naku i uito pytkai towese kahato hap mywo ui'airo katupono yt po'og hin i uito. Koitywy atimō'ē kahato irania'in ywania pe. Tupana ekare'en mō'ē hat ewywuwat areïne'en uito aikotã wuat'i e'at piat hekat rakat tomō'ē hap ewy areïne'en. Aika'iwat Iesui ekat iwato kahato aikotã po'og po'og wuat'i kai toïne'en po'og po'og Mi'i ekat mō'ē hat ewy areïne'en uito Pauru. ⁹ Sa'awy'itewuat mig'i wuat Tupana mimoherep aikotã toiky'esat yne ywania towanuwat hap toimoherep mesup uiwē pyi. Tupana ti wuat'i wuat'i nug hat ma'ato kat hamo ainug sa'awy'i yt tohenoi i. Mi'i kape miit'in sa'awy'iwuat te'eruwānētup kahato ma'ato yt ta'atukuap kuap i. Ma'ato koitywy toimoherep ta'yn mi'i e hap ahepe. ¹⁰ Koitywy koran mesuwat e'at pe Ai'akag Iesui timoherep kahato towe'eg kahato hap mo ahepe i'ewyte yne atipy piaria pe. Koitywy atipy piaria Surara Akag wo toïne'en Iesui i'ewyte Tupana etawa piaria atipy piaria tikuap ta'yn Tupana we'eg kahato hap ko'i katupono ahowawi Iesui mohey haria kape te'eraha'at kahato hawyi te'ero'e to'ope — Pywo ti Tupana iwe'eg po'og torania kai katupono yne ywania toi'atuehakyera'at kuap i'atu'e. ¹¹ Wuat'i e'yanmete Tupana tunug towe'eg hap upi yne tomiky'esat upi. Mio tā e — Ati'atuehakyera'at yne ywania yne miit'in e. Uimipo'oro I'atuporekuat nuat po wo Uha'yru minug upi ati'atuehakyera'at wuat'i ywania e Tupana sa'awy'i yt kat i te mesuwat yi turan yianmete mio tā e tuwepe mig'i wo. Mi'i hap toimoherep ta'yn uhepe mesuwe uipyhik hawe. ¹² Mi'i pote mesup yt watoken'ē hin i Tupana kapiat ahehay hamo. Yt kat i aiwemōti hap ahehay iwywuwat hamo katupono koitywy Ha'yru upi imohey hap upi watuwat kahato Tupana kape aikotã wētup piit ewy yn watoïne'en Ha'yru wywo Aheyke'et Aikywyt wywo.

¹³ Uiwyrria'in tawa Ewesu piaria morekuaria uipyhik mesuwe iheg me mesup yt ta'atuky'esat i woroho'omu'e po'og hap wote. Uhaty'i haty'i kahato mesuwe. Aho'opot kahato wen ma'ato waku aho'opot eimu'e hap ete are. Pywo ti rat yt paa'ewei'e tei'o are uipyhik ne'i hap upi kat pote meiūpe areïne'en Ai'ywot atipy piat Tupana ehamo are. ¹⁴ Mi'i tā ahētup mesuwe at ka'ap — Uru'ywot atipy piat arepỹ'ātutuk ewawi mesuwe katupono wuat'i ywania ehakyera'at kuap hat En are. ¹⁵ Wuat'i ywania mesuwat yi totiat nug hat En are i'ewyte yne ywania atipy piaria nug hat En are. ¹⁶ Wuat'i wuat'i mimōtypot En are. Yt uwe i po'og ekai are. Mi'i pote ahētup ekawiano etum no emohey haria pe tawa Ewesu piaria pe Epã'ãu wakuat i'atumesaika hamuat hap ahētup epe. Atiky'esat kahato i'atuwanētup hap hesaika rakat ewy emohey hap ete. ¹⁷ — Etunug no Emipo'oro Iesui kawiat e'yat sese itote. Ereïne'en itote emohey haria py'asetpe.

Atiky'esat i'atusapo yi pe iheg me aria'yp wato ga'apy piat hap ewy. Atiky'esat mi'iria iheg me wo'oky'e hawe i'ewyte eky'e hawe hap atiky'esat are. ¹⁸ Ahētup kahato ti ewawi Tupana. Atiky'esat kahato ti itotiararia tikuap Esa'yru piat ta'atuky'e hap are. Atiky'esat yne urutoria Esa'yru moheg haria ikuap haria. Etum no esaika hap i'atuepe kat kupitu kat kupitu Esa'yru piat i'atuky'e hap kuap hamo are katupono iwato kahato Esa'yru piat uruky'e hap i'ywop kahato hap ewy i'anam kahato hap ewy. Mi'i hap kuap hamo atiky'esat ta'atukuap ta'atuky'e hap Esa'yru piat hap atiky'esat Tupana are. ¹⁹ Yt karāpe i uruikuap yne kat kupitu kat kupitu uruky'e hap Iesui piat hap ma'ato ahētup kahato ewawi Tupana etimoherep emohey haria pe tawa Ewesu piaria pe aikotā aikotā Esa'yru ta'atuky'e hap ahētup epe are. Mi'i hap ta'atukuap hawyi te'eropyhu'at eiam sese wo ra'yn Tupana are i'ewyte ereīne'en no i'atuwywo kahato are ahētup Tupana pe mÿ'ātutuk pepyi mesuwe wo'opyhik hawe.

²⁰ Ta'i uiiwria'in Ahetupana hepap kahato aimiētup ium hamo po'og po'og iwato tutum kuap aimiētup ko'i kai are. Yt karāpe i teke aiwanētup hawe kat kupitu kat kupitu hegyi'at hap are. Tutum po'og po'og kuap ahepiat hētup kuap hamo kai katupono Ipā'āu hesaika aikai ahepiat hētup hamo Tupana pe are. ²¹ — Uruetupana uruimōtypot kahato En uruto'e. Emipo'oro Uruporekuat nuat mohey haria sese uruto. Ta'i urutuwehum kahato ewawi wuat'i e'at pe aru uruto'e ewawi Tupana waku ra'yn uruto'e.

4

¹ — Uimimu'eria tawa Ewesu piaria mesup uito Pauru areīne'en meiūpe wo'opyhik hawe. Wanīkaptia uipyhyp ta'yn Aika'iwat potpap nug hap pyhyp hamo uipyhik wen ma'ato mi'i pytkai woroho'omu'e te uimiwan myi uiiwria'in. Sa'awy'i Tupana ai'airo temiit'in no tomōtypot hamo. Mi'i pote are'e ehepe — To'iro watimōtypot Ai'airo hat haty wo are. Aikotā aimēpyt'in hāpyk takaria ewy aimowepit ta'atupotpap wakuat nug hap ete aimiky'esat nug hap ete mi'i hap ewy waku watimowepit Ai'ywot atipy piat wakuat nug hap kaipyi. ² Yt naku i wato'e aiwanētup hawe — Uito po'og irania'in imohey haria kai yt naku i wato'e. Pyno to'iro watoīne'en hāpyk kahato rakaria wo. Waku watuwepotpap Aika'iwat kape aiperup'i wywo yt kat i aipy'ahak hap mywo waku are. Waku watimoherep irania'in miit'in ky'e hap yne aiminug ko'i ete are. Waku wati'atuky'e irania'in yt i'atuwese i pytkai. ³ Waku watoīne'en yt kat i aiwu'uka hap mywo katupono Tupana Pā'āu tiky'esat aiwo'owese kahato hap are. Mi'i pote waku watuwat Ipā'āu upi. Waku wētup mēpyt'in ko'i wētup piit ewy watopyhu'at Iesui wywo. ⁴ Katupono aito Aika'iwat piit aga ko'i ewywuat are. I'ewyte Aipā'āu Tupana miium Aika'iwat Iesui wanuat e. Mi'i pote aito imohey haria wētup pā'āu wētup piit ewywuat watopyhu'at mesuwe aito imohey haria. Aito ti wētup piit imohey haria aito pote aiwo'o'ewy'ewy katupono Iesui wywo watukupte'en. — Mūki'ite ti aru watoīne'en wuat'i e'at pe e haria sok aito wato'e. ⁵ Wētup yn Aika'iwat. Aito aitypy'i kahato wen ma'ato wētup yn Aika'iwat pote wētup yn aimimohey wētup set upi yn ahēt'ok hap. Mi'i pote wētup piit ewy yn watoīne'en. ⁶ Wētup yn ni Ai'ywot Atipy piat. Mi'i ti Tupana wuat'i miit'in nug hat. Mi'i ti Ai'akag Koro wo toīne'en e. Wētup yn Ahetupana. Tupana ti toīne'en ahepuo ipotpap nug hamo. Mi'i pote aito watopyhu'at ipiit ewy miit'in sem kahato aito pytkai. ⁷ Mi'i hawyi wētup ok pe wētup ok pe tomohey haria pe toimō'ē tomisepap ko'i nug hap tomiky'esat ewy. Toi'atumō'ē ahepuo tomisepap nug hap ipotpap ko'i nug hamuat. Aipotypot Iesui miky'esat ewy Tupana ti'atumō'ē tomisepap ko'i ahepe. ⁸ Mi'i tutunug aikotā to'e sa'awy'i morekuat Tawi miwan me e hap ewy — Meiūran ti aru Tupana Mipo'oro topyhu'at wuat'i Porekuat Koro wo e. Mi'i Miit ti'akit yne tewanīkaptia hawyi ta'am aru atipy kape e. Mi'i tote pyi toimō'ē aru tesaika hap tomisepap ko'i nug hamuat temiit'in me mesuwe e morekuat Tawi sa'awy'i tomiwan me tuwepy hawe 68.18 hawe. ⁹ Pyno ti ta'am e miwan me ma'ato ta'am hap tohenoi

pote i'ewyte tohenoi tut hamuat yi ywyt'okpype topot'apyk hap i'ewyte ti tohenoi yt to'e i pytkai. ¹⁰ Mekewat ta'apyk hap tohenoi i'ewyte mekewat yi ywyt'okpypiat toto hap tohenoi morekuat Tawi miwan me. — Pyno mekewat toto po'og yi ywyt'okpype i'ewyte mesup ta'am na'yn po'og atipy kape po'og ta'am na'yn torania kai. Ywaiti hap tote ta'apyk ta'yn Morekuat no. Iesui toto ra'yn waikiru apy tote i'ewyte toïne'en Morekuat no aipy'asetpe. ¹¹ Koitywy toimō'ē kahato ahepuo tomisepap ko'i topotpap nug hamuat aikotā to'e miwan me hap ewy — Wētup ok pe wētup ok pe tomi'airoria pe tutum tesaika hap tehay moherep hamo wētup ywania pe wētup tama totitaria pe e. Wētup ok pe wētup ok pe tutum tesaika hap Tupana ehay sese moherep miit'in miat hamo e. Wētup ok pe wētup ok pe tutum tesaika hap tehay sytpok kahato hamo miit'in sem miat hamo hap tutum e. Wētup ok pe wētup ok pe ti tutum tesaika hap temiit'inhūria apykok hamuat hap tutum e. Wētup ok pe wētup ok pe ti tutum tesaika hap temiit'in atupowyro hamuat hap tutum e. Wētup ok pe wētup ok pe tutum tesaika hap yne miit'in atumu'e hap kuap kahato hamuat hap tutum. ¹² Wētup ok pe wētup ok pe tutum tesaika hap tomisepap ko'i yt uwe minug kuap i nug hamuat hap tutum e. Pyno yt to'o'ewy'ewy hin i toimō'ē tesaika hap tomisepap nug hamuat ko'i tominug kuap hap ewywuat nug hamuat hap ko'i are. Ta'i toimō'ē kahato ahepe tomium ko'i are. Yt to'o'ewy'ewy hin i tutum. Ewat emikuap uiat uimikuap Tupana mium ko'i aimisepap ko'i yt to'o'ewy hin i are. Tomohey haria mowe'eg hamo tutum tesaika hap ahepe topotpap nug kuap hamo tutum e. Tupana tiky'esat kahato aito tomipo'oro ko'i Tosa'yru Iesui ewywuat e. Mi'i pote aimoesaika Tosa'yru Pā'āu wo topotpap nug hamuat. ¹³ I'ewyte Tupana tiky'esat aito Aika'iwat Iesui ewywuat aito torania iwywo wētup piit ewy hap toiky'esat e. ¹⁴ Yt toiky'esat i wētup ok wētup ok mienoi sa'ag upi watopyhu'at hap kat pote toiky'esat Tosa'yru mienoi upi yn watopyhu'at hap. Imohey haty wuat hap toiky'esat. I'atu kahato aimu'e iwe'eg kahato rakaria aimu'e kuap kahato haria ma'ato yt pywo pe i yt Iesui mienoi upi i haria aimu'e ma'ato ahekat ky'ewi yn aimu'e haria e. Mi'iria ehay upi watopyhu'at hawyi i'atuewamiri pe watopyhu'at hap ewy aikotā wasere owa kape wato teran ihyemyi'a wato sakpo teran ma'ato yt wato kuap i ipoity'i pote hap ewy katupono mi'iria te'eruwānētup at ka'ap aima'at'i ma'at'i hap ete i'atuehay wētup upi. Yt eweimohey tei'o mi'iria yne miit'in miat aimu'e hap are. Yt naku i watopyhu'at hirakaria ewy aimikuap ete are. Hirakaria imohey yne yne miit'in ehay sio pywo sio yt hap ta'atumohey. Waku watomohey aimu'e hat Iesui e hap ewy aimu'e pote. Waku watimoheg aimimohey Iesui aipy'a pe aiwanētup hawe e. Tupana wywo wētup piit ewy watukupte'en. Mi'i hawyi ai'ywania uru'ywania wētup ywania ewy yn na'yn ainug e. Koitywy Tupana ywania ra'yn aito. Sa'awy'i Iuteu ywania ei'ywania tukupte'en to'ope to'ope to'oewānīkap mo te'eropyhu'at. Mekewat e'at pe toïne'en eipyhyp hap ewywuat Iuteu etawa kapiat eweiwat hamo. Ma'ato mekewat eipyhyp hap Tupana kapiat hap Iesui ti'aporok yne ra'yn topy wo. ¹⁵ Iuteu eko i'ewyte wāi'i'atu'e hap ko'i yt Tupana miwan ewy i toimoweityk mi'i hawyi towano tutunug mote Iuteu ywania i'atupy'ahak kahato ehete kat pote yt i'atueko yt ewy i ra'yn aheko pote i'atuwo'onāpin hap ko'i i'atuwo'oewāi hap ko'i. Mi'i pote i'atupy'ahak — Wāi wāi'i'atu'e ma'ato yt eweiwat i wāi'i'atu'e hap upi hawyi wo'oewānīkaptia wo eweikupte'en.

Typy ywania eweikupte'en sa'awy'i. Mi'i hawyi put'ok'e Aika'iwat Iesui hawyi toi'atukaykay yne miit'in tuwewawi yne ywania. Mi'i hawyi tutunug yne miit'in Tupana ywania wo. Koitywy ipat'ok yne ywania Iuteu ywania ei'ywania irania'in ywania tukupte'en Iesui mohey haria. Mi'i hawyi watukupte'en mesup yne yne ra'yn wētup piit ewy Iesui wywo wo'owese rakaria ra'yn watopyhu'at. ¹⁶ Sa'awy'i aito wu'uka yne ywania wywuat haria aito wuat'i ewānīkaptia wo watukupte'en. Pya kahato watukupte'en Tupana kai aito torania.

Aipiit ete ipoity ahaga ko'i ma'ato wētup piit yn watoïne'en aito wētup piit yn aito.

Yt tuweran hin i ma'ato ahaga ko'i. To'osat kahato ahaga ko'i. Mi'i hawyi aipiit iheg aipiit wētup yn. Aipu'i aikag ko'i ahaga to'osat to'oete kahato. Karāpe watunug Ai'akag Iesui miky'esat ewy hawyi watopyhu'at aikotā haga ko'i ewy ipiit ewy. Mi'i hawyi wahewyry aikotā ihāite rakat ewy. Karāpe aito Iesui mohey haria wato'oky'e yne yne aiwo'ope mi'i hawyi wato'opowyro mi'i hawyi watopyhu'at aito Iesui piit ihāite rakat ewy. ¹⁷ Pyno woroho'omu'e teran Aika'iwat Iesui ehay ete. Ewe'eg wo o eiminug sa'ag ko'i eimiky'esat sa'awy'i ehako sa'awy'iwuat pupi are. Yt imohey i te turan wuat sa'ag nug hap ete yt aiwe'eg hin i sa'awy'iwuat aiminug sa'ag ko'i kai — Ewei'atoiat ro mi'i ko'i e Tupana pytkai. Uiwyrria'in yt naku i watuwanētup po'og aikotā yt imohey i haria wanētup hap ewy ne'i katupono mi'iria yt naku i nug hap yn i'atuwanētup hawe. — Uito po'og po'og torania kai i'atu'e ta'atuwanētup hawe. Yt paa'i'atu'e hin i ta'atuminug yt naku i hawyi. Mi'i tā i'ewyte aito sa'awy'i ma'ato mesup waku watuwenāpin mi'i e hap pun hamuat e. ¹⁸ Yt karāpe i te'eruwānētup Iesui ewawi mi'iria. I'atuwanētup hap ho'owasat kahato hap ewy aikotā miit'in i'ypyryp we ho'owasat hap ewy tukupte'en. Katupono irania'in yt imohey i haria yt karāpe i Tupana mohey haria. — Mi'i pote yt karāpe i areīne'en i'atu'ywot no e Tupana i'atuepe. Yt te'eruwānētup hin i uhehay kape e. I'atuewaure ka'a yt uikuap i hap e. Ta'atuky'esat kahato wētup mu'ap e. Yt kat i uikuap hap ta'atuky'esat e. — Yt urumu'e tei'o yt uimu'e tei'o i'atu'e yn at ka'ap uhepe e. Ta'atunug sa'ag sese sakpo yt uimiky'esat ewy i are e Tupana sa'awy'i mi'iria piat pe. ¹⁹ Karāpe ta'atunug sa'ag wemōti hap ewy mi'i hawyi yt te'eruwemōti hin i. — Yt naku i mi'i tā eweikupte'en e Tupana pytkai yt paa'i'atu'e hin i. Te'eruwepyi ta'atupiit miky'esat sa'ag hap ok tā yn ta'atunug neran yt naku i. Ta'atuewaire hap kape yn te'eruwewānētup ta'atupy'a pe. Yt te'eruwewāi teran hin i yne sa'ag nug hap ete. Ta'atueko sa'ag nug hap kape yn te'eruwepotpap miit'in ehamo ta'atunug. Aikotā aikotā miit'in mōti hap ewy yn ta'atunug wuat'i ehamo ma'ato yt te'eruwemōti hin i pytkai. ²⁰ Ma'ato Aipotypot Iesui — Yt eweikupte'en nei'o mi'iria ewywuat e. Waku eweikupte'en ui'ewywuat e Aimu'e Hat Koro ahepe. ²¹ Uiwyrria'in pywo ti waku watoīne'en Aika'iwat Iesui ewy are. Waku watikuap kahato ieīne'en hap etiat i'ewyte sehay etiat aimu'e hap etiat hāpyk kahato rakat ewywuat. Waku wati'atunug yne Ai'akag minug ewywuat aikotā aimu'e Iesui hap ewy. Ma'ato yt naku i watunug mote watikuap ta'yn yt imimu'eria i aito hap watikuap. ²² Pyno waku watoiat aiwē piat sa'ag nug hap ete aheko yt naku i nug hap sa'ag sa'awy'iwuat. Waku yne watipugha aiminug sa'ag ko'i sa'awy'iwuat aiminug ko'i are kat pote sa'awy'i aiwanētup sa'ag hap yn watunug neran. Yne aimiky'esat sa'ag koi aima'at hap ewywuat topyhu'at. Ma'ato yt watoiat i aiminug sa'ag sa'awy'iwuat mi'i pote aheko ewy topyhu'at ahete. Mi'i hawyi aiwema'at hap yn topyhu'at iheg me aiwanētup hap hawyi heso heso rakaria wo watopyhu'at wema'at haria ewywuat wo watoīne'en. ²³ Waku wato'e Tupana pe — Uinug o ipakup takat wo waku wato'e. Uinug o waku wanētup hano i'ewyte uinug o waku kapiat wanētup hat wo waku wato'e. Areīne'en neran ipakup takano areīne'en neran uiwanētup hawe uipy'a pe waku wato'e Tupana pe. Mi'i yn waku katupono Tupana yn aihep kuap i aheko sa'ag nug at ka'ap hap po pyi e. ²⁴ Aikotā watopag ahesokpe aipiit pe ipakup takat hawyi aikahu hap ewy ra'yn topyhu'at. Mi'i hap ewy waku watopag ahete Tupana aimokahu hap ewywuat aipainug hap ewywuat. Tupana wanētup hap ewy waku watopag aiwanētup hawe. Tupana wanētup hap watopag aiwanētup hawe hawyi ipakup takaria ewywuat sokpe pakup we ahewyry hap ewy Tupana wanētup hawe. Waku watuwepainug Tupana ehay wo. Waku watunug yne Tupana tunug hāpyk hap ewy. Waku yt kat hin i miit'in ma'at hap aikai. Waku hāpyk Tupana ewy wahewyry mesuwarotiararia py'asetpe. Mi'i watunug mote watopag ahesokpe pakup ewywuaria aipainug hap ewy watopyhu'at hap yt aipu'i ete i ma'ato aipy'a pe aipainug kahato hap toīne'en hap ewy. ²⁵ Aito ti Aimimohey Iesui piit ewywuat watopyhu'at yne aito haga ewy. Pyno yt naku i aheso aiwo'ope aikotā

sa'awy'i watunug hap ewy. Waku watipugha aiwo'ope aheso heso hap aikotã watipun ahesokpe hiot'e rakat ewy. Koitywy waku pywuat sehay yn aiwo'ope ahehay are. Mi'i watunug mote aipainug hap aipy'a piat aiwanētup hawiat ikahu kahato Tupana ehamo. ²⁶ Karãpe aipy'ahak put'ok'e wētup ok etiat hap yt naku i watipowyro mekewat aipy'ahak hap are. Waku aipohep mekewat aipy'ahak hap toïne'en ahete turan. Waku meremo aipohep mekewat aipy'ahak mot'i hap ete. Waku meremo watuwemoperup'i aipy'ahak hap ete. Yt naku i watopyhu'at typy e'at aipy'ahak hap wywo. Waku waure wo watopyhu'at at min'e hap e'yanmete. ²⁷ Karãpe ahã'ãg ahiag yt naku i nug hap ete mi'i pote waku yt ahehay upi i are. ²⁸ Sa'awy'i watero'ok irania'in ekat ma'ato koitywy waku watoiat mekewat ahesokpe nem hap ewy are. Yt naku i Iesui mohey hat sero'ok'e hano topyhu'at. Waku mesup ipakup we watoïne'en motpap nug haria wo waku watoïne'en. Waku ahe'at hakup wywo aipotpap at. Mi'i hawyi aipotpap hap sa'up wywo waku ahekat. Yt naku i miit'in ma'at'i ma'at'i hano aipotpap are. Waku watikat ahekat iwato hawyi ahegyi'at hap wywo hatek takaria powyro hanuaria watukupte'en. Mi'i hawyi satek haria poi haria wo watopyhu'at aiko wato kaipyi. Mi'i hap watunug mote ahegyi'at hap topyhu'at ahete aipainug hap ikahu rakat ewy topyhu'at mesuwe Tupana wanētup hawe. ²⁹ Waku ahehay hẽ'ẽ rakat ewy are. Waku iwese kahato rakat ewy watoïne'en. Waku irania'in mowepit ahehay kuap hanuaria watikuap are. Mi'i tã watunug mote pywo i'atu'e hamo ahehay kuap haria. Mi'i hawyi ahehay kuap haria poityro hat ewy watopyhu'at. Yt naku i watopotkuasa ahehay wo. Yt naku i watipoepyk ahehay wo are.

³⁰ Karãpeĩ sa'awy'i watopyhu'at Tupana Pã'ãu eiam mo mi'i hap e'at pe Tupana to'e ahepe – Wuat'i e'at pe aru ereïne'en uianuat uhemiiit no e ahepe. Uimiehakyaera'at wuaria eipe e ahepe. Pywo yt uheso hin i ui'e hap e ahepe Tupana. Pyno uhehay moheg hamuat atum Uipã'ãu ehawawi e ahepe sa'awy'i. Mesup Uipã'ãu to'e ehepe – Woroho'onug eipe uhemiiit sese nuaria e. Worokuap kahato eipe mesup e ahepe Tupana. Uheiam mo Uipã'ãu eiam mo eweikupte'en e mesup ahepe. Mi'i pote yt naku i watimo'arot ne'i Tupana Pã'ãu aiminug sa'ag wo are. ³¹ Watimo'arot kahato Tupana Pã'ãu karãpe aipy'ahak irania'in ete pote. Mi'i pote waku watoiat mekewat yt naku i haiug nakaria are. Yt naku i watuwehum haryporia kape ihainia kape ipiit ky'esat hap wywo ahewaire teran hap wywo. Mi'i watunug mote Tupana Pã'ãu aipiit pe i'arot kahato hap ewy are. Yt naku i watopotwesat ahehay pirik hap wywo ahehay sa'ag wywo. Yt naku i marak'a wo watoïne'en. Mi'i tã watoïne'en mote mi'i tã watunug mote Tupana Pã'ãu mo'arot hat watoïne'en. ³² Ma'ato waku watoïne'en iwese kahato rakaria wo. Waku aiwo'owese hap ahehay perup'i popuo. Waku meremo watiwaure aima'at hat aikotã Aika'iwat waure wo toma'at hap aiminug sa'ag kai toïne'en hap ewy. Waku watukupte'en waure wo yne yne aima'at hap ko'i kai are. Uito ti Pauru. Woroho'onãpin kahato waku iwese kahato rakaria wo Iesui ewywuat eweikupte'en are.

5

¹ Pyno aito Tupana sa'yru'in haki'yt'in watopyhu'at mi'i pote waku wahã'ãg kahato Ai'ywot Tupana waku nug hap ewywuat nug hamo Ai'ywot mōtypot hamuat Ai'ywot pote. ² Aikotã Aipotypot Iesui aiky'e kahato sa'awy'i aiky'e kahato te. Aiky'e kahato hawyi aiky'e hap upi iku'uro. Tutum na'yn heïne'en hap aikawiano hap aikotã sa'awy-iwuaria tum ta'atuhũria aria pe Tupana mowepit hamo. Mi'i hap ewy iku'uro aria'yp posak ete aiky'e kahato haype. Aiky'e sese hat Iesui pote iku'uro ai'apiheg hap u hamo. Mi'i pote aikotã aiky'e hap ewy waku watiky'e irania'in aiku'uro hap kape.

³ Pyno koitywy aito Tupana ywania sese ko'i aito mi'i pote waku iwe'eg kahato rakaria wo waku watoïne'en are. Waku ihary'i rakaria wo watoïne'en i'ewyte he'aito kahato rakaria wo waku watoïne'en. Yt naku i aheïne'en hap totiaria i'atuehay sa'ag ahete sio iwe'eg sio yt i'atu'e hap ete sio tuwanētup sa'ag sio yt i'atu'e hap ete. Mi'i pote waku hãpyk kahato watoïne'en haryporia wywo ihainia wywo iwe'eg nakat ewywuat powyro

hap are. Mi'i pote miit'in yt uwe i ahete i'atuehay sa'ag sio aiwe'eg sio yt i'atu'e hap ete. Waku yt naku i yt i'atu'e hin i ahepe. Yt naku i aito Iesui mohey haria yt hegyi'at i rakano watopyhu'at are. Yt naku i watiky'esat sa'ag irania'in ekat aipy'a pe aheha wo. Yt naku i watuwanētup at ka'ap uruwat e hap kape. Waku po'og watikat ahegyi'at hap irania'in hatek takaria powyro hap are. ⁴ Koitywy aito Iesui mohey haria mi'i pote waku watoiat yne sa'awy'iwuat ahehay sa'ag hap ko'i yt iwe'eg i rakat ewywuat. Waku watoiat yne ahehay sa'ag miit'in muat ahehay sa'ag hap ko'i miit'in wemōti hap ko'i. Waku watoiat yne sehay sa'ag. Koitywy po'og waku sehay aiwē pyi Tupana kapiat aiwehum hap. ⁵ Pyno uiwyrria'in waku aiwe'eg wo katupono pywo ti yt uwe hin i ti aru yt nakuat i wanētup sa'ag haria tukupte'en aru atipy pe aikope Aipotypot Iesui toïne'en Morekuat no hap tote are. Yt uwe i itote atipy pe uiano yn mo e haria yt hegyi'at i rakaria. Ewe'eg wo o mi'i pupi katupono yt ahegyi'at i hap yt naku i sese Tupana wanētup hawe aikotā irania'in tupanaria mōtypot haria yt naku i nug hap ewywuat minug mōtypot hap ewy yt ahegyi'at i hap are. Yt uwe i aru atipy pe wuat'i haryporia wywuat ieïne'en haria wuat'i ihainia wywuat ieïne'en haria yt uwe i itote katupono aito Aipotypot Iesui emiit. ⁶ Mi'i tupono waku aiwe'eg wo mi'i ko'i sa'ag nug hap pupi katupono i'atu kahato ahā'āg haria i'atuehay se ahā'āg neran yt naku i nug hamo. Yt te'eroken'ē hin i mi'i sa'ag nug hamo. Mi'iria aima'at kuap kahato. Waku aiwe'eg wo are. I'atu irania'in – Atunug yne Tupana wāi'e hap e haria. Aiwe'eg wo o mi'i ewywuat aheïne'en pote katupono Tupana ipy'ahak kahato yt tomiky'esat i nug haria ete. Toi'atu'apiheg mi'iria. ⁷ Pyno yt naku i watuwat i'atuehay upi are. Yt naku i watunug sa'ag mi'iria ewy are. Yt naku i mi'iria watunug aiwy sese wo. ⁸ Pyno mi'i ko'i sa'ag nug haria ewy yne sa'awy'i aito nimo. Yt watikuap hin i Tupana mekewat e'at pe. Nimo ho'owasat i'ypyryp we rakaria ewywuaria watoïne'en ma'ato mio Aika'iwat eropat haria watopyhu'at. Mi'i pote koitywy watoïne'en mu'ap upi hētyhot puo ikohyewyry rakat ewy yt wata'at kuap i ra'yn. Waku watunug wakuat yn wuat'i ehamo Tupana ehamo. Waku watunug waku hap yn aikotā Tupana kuap haria ewy. ⁹ At ipotpap kahato aimikoi ete mi'i pote aimikoi ihāite kahato. Mi'i hawyi hewo kahato kat kat ywa. Ahe'u'i ra'yn aimi'u ra'yn at motpap hap kaipyi. Mi'i hap ewywuat kahato karāpe Tupana Pā'āu put'ok'e ahete turan ahehāite hap toïne'en aipā'āu me. Mi'i hawyi pywo e haria wo wotopyhu'at waku nug haria wo watopyhu'at hāpyk nug haria wo watopyhu'at aimikoi ihāite kahato hap ewy are. ¹⁰ Pyno waku watikat kat som Aika'iwat tiky'esat hap. Mi'i hawyi waku watunug imiky'esat ewy imowepit hamuat aikotā aimikoi hewo kahato aimowepit hap ewy. ¹¹ Yt naku i nug haria hepap kahato sa'ag nug hap ete wātym nuran aikotā aikotā hap yt naku i nug hap ete yt kat i Tupana mōtypot hap i'atuminug ete pote. Aikotā yt naku i nug haria i'ypyryp we ta'atunug sa'ag mi'i hap ewy yt naku i nug haria. Waku wāiwato'e i'atuepe – Yt Tupana miky'esat ewy hin i ewetunug wato'e i'atuepe. Yt naku i watuwat i'atuminug hap upi. Yt naku i watopyhu'at mi'iria ewy are. ¹² Mi'iria inug sa'ag kahato mig'i wo watuwemōti hap ewy. Yt are'e kuap i aiwo'ope i'atuminug sa'ag ko'i ete katupono aiwemōti hap sese topyhu'at. Yt miit ewy i ta'atunug sa'ag i'ypyryp we are. ¹³ Ma'ato meiūran yne i'atuminug sa'ag mig'i wuat tuwemoherep wuat'i ehamo. Tupana timoherep i'atuminug sa'ag ko'i wuat'i ehamo. Mi'i toimoherep hawyi watikuap ta'yn i'atuminug sa'ag ko'i. Heremo kahato toïne'en hētyhot rakat hap ewy toïne'en heremo are. ¹⁴ I'ypyryp sese pote yt kat i heremo ma'ato hētyhot put'ok'e hawyi heremo kahato ra'yn mi'i hap ewy miit'in minug sa'ag. Karāpe watunug sa'ag waku Tupana pe wato'e – Ati'aparap kahato ti Tupana wato'e. Mi'i pote atoiat ra'yn sa'ag waku wato'e aipy'a pe. Mi'i watunug pote Iesui aimomehit ra'yn hawyi toimoherep ahepe mu'ap hāpyk takat aiporera'aipok Tupana kapiat hap. Mi'i pote to'e wepy hawe – Erehytut ro eket hawyi erehytut ro eku'uro hap kaipyi mi'i hawyi Eipotypot Iesui eimomehit ra'yn e ahepe aiminug sa'ag ko'i aiket hap ewywuat aiku'uro hap ewy pote. ¹⁵ Waku aiwe'eg

wo yt naku i nug hap pupi. Waku waticat'i kat'i kahato waku hãpyk nug hamo. Pyno waku aiwe'eg wo kahato watoïne'en mesuwarote. Yt naku i yt aiwe'eg wo i watoïne'en mesuwe miit'in ehamo. ¹⁶ Koitywy sa'ag nug haria sok tukupte'en mesuwe mi'i pote waku watuwepotpap po'og waku nug hap ete sa'awy'iwuat kai. Karãpe watikuap hatek takaria ete pote waku watipowyro meremo. Waku wati'atumu'e yt Iesui kuap i te haria. ¹⁷ Waku watikuap Tupana miky'esat. Watikuap hawyi waku watunug haty wo. Yt naku i watopyhu'at yt Tupana miky'esat yt kuap i te haria ewywuwat yt iwe'eg i rakaria ewywuwat. ¹⁸ Mi'i tupono yt naku i aimopě'ã mahy wo ma'ato mahy u hat meiũran topyhu'at toieïne'en hap pun hat. Mahy kape yn tuwanětup hap pote yt miit ewy i aru topyhu'at. Miit'in mikyry'i wo yne yt naku i nug hano are. Waku wato'e Tupana Pã'ãu me – Uimowepit ro En aikotã mahy irania'in mowepit hap ewywuwat waku uimowepiit waku wato'e Tupana Pã'ãu me. Waku po'og aito Tupana Pã'ãu eiam mo mahy eiam kai. Tupana Pã'ãu aimowepit kuap kahato ma'ato mahy yt kahato i.

¹⁹ Eiwo'omu'e ro morekuat Tawi wepy hap ko'i ete sa'awy'iwuat ko'i ete. Waku watimōtypot Tupana wepy hap wywo. Waku watuwepy Tupana Pã'ãu kaipyi aiwehum hap wywo. Waku wepy nug haria wo watukupte'en Aika'iwat mōtypot hap ko'i wywo watoïne'en. ²⁰ Karãpe put'ok'e ahete sio waku sio yt hap waku wato'e Tupana pe – Waku kahato En Tupana. Arehum kahato ewawi Emipo'oro ete emium ete katupono Esa'yru Iesui mohey hat uito waku wato'e.

²¹ Pyno Aipotypot mōtypot haria aito pote i'ewyte waku wato'omōtypot katupono hemiit'in aito pote are. Pyno mana'in etimōtypot ro e'aito. Etunug no imiky'esat ewy are. ²² Mi'i tã etunug hawyi Tupana mōtypot hat ereïne'en. ²³ Katupono e'aito topyhu'at e'akag wo Tupana wanětup hawe aikotã aikotã aipotypot Iesui Ai'akag wo topyhu'at hap ewy. ²⁴ Mi'i hap ewy waku mana'in waku eweipyhu'at e'aito eropat hano wo imiky'esat nug hamuat aikotã watopyhu'at Iesui eropat haria ewy. Ai'akag sese Iesui. Imohey haria torania Akag wo topyhu'at wuat'i e'at pe. Imohey haria torania ipiit no topyhu'at mi'i hawyi Ai'akag wanětup hap watunug ipiit aito pote. ²⁵ Mehĩ'in etiky'e kahato ehary'i aikotã sa'awy'i Ai'akag Iesui ti'atuky'e kahato aito temiit'in tomohey haria hap ewy. Etiky'e kahato ehary'i aikotã Iesui tum ahepe toieïne'en hap ahehakyera'at hamuat mi'i tã aiky'e. Mi'i tã waku etiky'e ehary'i eku'uro hap kape Iesui ewy. ²⁶ Mi'i hawyi tomohey haria yne tutum To'ywot po pe – Ewano mesup e tope. Ati'atumu'e ra'yn mi'iria ehay nug hamo e. Mi'i pote wei haria ewy tukupte'en yt i'atupitpit hin i e. ²⁷ Mi'i pote aito imohey haria yne watopyhu'at ihary'i ewywuwat ma'ato aikyi'at e'yianmete ainug ikahu kahato rakat ewy iwe'eg kahato rakat ewy. Yt karãpe i i'aparap hat ewy ainug tehay wo. Ihay y'y ewywuwat aikoho hap ma'ato ihay ainug ihãite kahato rakat ewywuwat ipe ikahu rakat ewy ipiit kahu rakat ewywuwat tehary'i ewy ainug. Aipiit yt ipitpit hin i hap ewy ainug imohey haria yt kat i sa'ag ahete aiwei tehay wo hawyi. ²⁸ Uhyt'i'in mehĩ'in etiky'e ro ehary'i eweky'e hap ewy katupono uwe uwe tiky'e tehary'i tuweky'e i'ewyte uwe uwe tipowyro tehary'i tuwepowyro are. ²⁹ Aito ahesy'at hawyi watuwepoi i'ewyte haty aipiit ete hawyi meremo waticat mohag haty monik hamo. Mi'i hap ewy waku etiky'e ehary'i ereky'e hap ewy. Yt naku i aipiit ete aipy'ahak. Yt naku i mi'i tã watunug aiwete. Watipowyro kahato aipiit. Pywo ti mi'i hap ewy Ai'akag Iesui ti'atuky'e tomohey haria. Waku etiky'e ehary'i Iesui ky'e hap ok tã. ³⁰ Pyno aito imohey haria torania. Aika'iwat Iesui piit aga ko'i ewy watopyhu'at. ³¹ Sa'awy'i Tupana to'e miwan me – Waku etiky'e ehary'i po'og torania miit'in kai mi'i pote waku etoiat e'ywot ety hawyi waku ehary'i wywo kahato ereïne'en wětup piit ewy yn na'yn e Tupana sa'awy'i miwan me. ³² Pyno mio tã to'e Tupana miwan me – Karãpe ihainia ihary'i to'okyi'at hap hawyi topyhu'at wětup piit kawiat yn na'yn topyhu'at typy ok miit pytkai e. Niatpo hap tohenoi mesuwe ma'ato watoimohey Iesui hawyi aito yne watopyhu'at Iesui ehary'i ewywuwat. Mi'i iã'ãkap tohenoi ihay sa'awy'iwuat pe. ³³ Ihainia'in etiky'e kahato o ehary'i aikotã eweky'e hap

ewy e. Mana'in etimōtypot kahato o e'aito e Tupana ahepe are.

6

¹ Hirakaria kurum'in ko'i pī'ā'in ko'i Iesui mohey haria eipe pote ewetunug no e'ywot ety e hap ewy. Etunug e'ywot ety piat epo'oro hap pote waku rakaria wo hāpyk takaria wo ereīne'en wuat'i wanētup hawe. ² Katupono mio tā e Tupana sa'awy'i sa'yru'in me saki'yt'in me — Etimōtypot ro e'ywot ety pote woropoityro aru eipe e. Pywo etimōtypot e'ywot ety pote ti aru ereīne'en mot'i mesuwat yi tote e i'ewyete eweikupte'en waku pe kahato mesuwe at ka'ap e Tupana sa'awy'i ahepe. ³ Pyno waku watimōtypot aity ai'ywot i'e hap ewy katupono Tupana piat aināpin hap wētup yn watunug hawyi Tupana to'e — Koitywy ereīne'en waku pe mot'i aru e. ⁴ Ai'ywot'in ko'i eiwe'eg wo o emēpyt'in nāpin hap ete. Waku eti'atu'apiheg wen ma'ato i'atuky'e hap wywo yn o waku eti'atu'apiheg. Yt ewei'atumopy'ahak tei'o ma'ato eti'atunāpin Aipotypot Iesui piat aināpin hap ewy are.

⁵ Uiwyrria'in miit emiit eweiwat ro eika'iwat mesuwarotiat ehay upi eiperup'i popuo imōtypot popuo yt kat i eheso hap popuo. Waku watuwehum howawi aipy'a pyi. Waku wateropat kahato aika'iwat mesuwarotiat aikotā Aika'iwat Iesui eropat hap ewy. ⁶ Waku wateropat kahato haipe kai aikotā heīne'en turanuat ewy. Waku imowepit hap wywo wateropat. Karāpe wateropat aika'iwat mesuwarotiat waku wato'e aipy'a pyi — Tupana woromōtypot teran mesuwat uipotpap ete katupono areīne'en Esa'yru eropat hat waku wato'e Tupana pe ahekaraiwa mesuwarotiat potpap nug hap turan. ⁷ Waku aika'iwat mesuwarotiat wateropat aiwepit hap popuo. Waku haty wo watunug imiky'esat ewy. Waku aika'iwat mesuwarotiat potpap ete watimowepit Aika'iwat atipy piat. Yt naku i aika'iwat mesuwarotiat mowepit hap kape yn watuwanētup hap. Waku Aika'iwat atipy piat mowepit hap wy aiwanētup hawe wateropat aika'iwat mesuwarotiat turan. ⁸ Waku aiwatetup hap aipotpap sa'up ium hap sese toīne'en atipy pe hap kape. Yt naku i mesuwarotiat kape yn aheha katupono meiūran ti aru Tupana tum aipotpap wakuat sa'up ahepe. Tutum aru wuat'i miit'in me sio miit'in akag sio miit emiit Tupana tum wakuat sa'up watunug yne imōtypot hap wywo pote.

⁹ Mehī'in mana'in eweikupte'en miit akag wuat mesuwarote pote waku eti'atupowyro kahato o emiit'in emipo'ororia ko'i. Yt ewei'e tei'o ehemiit'in me — Yt ewetunug i uimiky'esat ewy pote woroho'o'apiheg yt ewei'e i katupono emiit'in Ka'iwat sese toīne'en atipy pe. Yt eti'atumohit emiit'in mesuwe katupono meiūran ti aru Ai'akag sese timoherep wuat'i pe aiminug wakuat ko'i sio aiminug sa'ag ko'i. Mekewat e'at pe heremo yne aiminug ko'i sio miit eropat hat watoīne'en sio miit akag wo watoīne'en are.

¹⁰ Pyno Uito Pauru. Waku ra'yn uimiwan. Ahenoi hit hawyi toran na'yn are. Pywo uiwyrria'in Aika'iwat Iesui aimoesaika kahato hat toīne'en. Mi'i pote — Urumoesaika ro emohey hap ete waku wato'e Iesui pe. Waku watopyhu'at wētup miit ewy aiwanētup hawe Mehī waku wato'e Iesui pe. Uinug o hesaika kahato rakat waku nug hap ete waku wato'e Aipotypot pe. ¹¹ Iesui mohey haria aito pote watoīne'en surara'in ewywuat ahiag akit hanuaria. Waku watopag aipiit pe surara esokpe ewywuat Tupana miium. Waku watat yne Tupana miium wu'uka hamuat. Mi'i hawyi put'ok'e ahewanīkap ahiag hawyi aimat hamo hawyi waku watu'uka mekewat ahiag mupiat Tupana miium ahiag akit hamuat hap wywo. Yt naku i ahesaika hap wywo aipiit esaika hap wywo watu'uka ahiag wywo katupono po'og po'og hesaika aikai. Katupono aito yt watu'uka i miit'in wywo ma'ato ahiag wywo watu'uka. ¹² Katupono ahiag ahewanīkap sese topyhu'at. Ahiag esurara'in wywo watu'uka mā'āu sa'ag kawiat. Ahiag emiit ko'i atipy piaria ewywuat Ahiagnia tukupte'en mesuwat yi tote miit'in yt naku i nug haria akag wo. Yt heremo i mā'āu sa'ag wen ma'ato hesaika kahato miit'in powyro yt naku i nug hamo. Yt naku i nug haria akag wo tukupte'en mi'iria. ¹³ Mekewat atipy kaipywiaria ahewanīkaptia kahato mi'iria i'ewyete yne imohey haria ewanīkaptia ahiagnia. Mi'i pote waku watuwat

Tupana miium ko'i wywo aipiit piat ahiag sopo hamuat mǎ'ǎu sa'ag ko'i sopo hamo. Waku watopag koran Tupana miium ko'i wu'uka hap ekare'en hawyi waku watopag yianmete yne aipiit pe Tupana miium mekewat surara'in wat ewywuwat. Mi'i wywo yn watu'uka kuap ahiag wywo aimoma teran hap e'at turan. Mekewat e'at pe tu'uka tu'uka kahato ahete at ka'ap. Ma'ato mi'i pytkai yt ai'akit kuap i katupono Tupana miium ahiag sopo hap po'og hesaika. Mi'i pote watopyhu'at ahiag okpe tote. ¹⁴ Pyno waku watoĩne'en surara'in ewywuwat ahewanĩkap ekatup hamo. Waku aipiit ete ai'auka hap pupiat sokpe surara'in wat ewywuwat. Waku wahētup Tupana kape ahesokpe ahiag akit hamuat. Waku sa'awy'i watopag aiwanētup hawe pywuwat sehay yn Tupana ehay aikotǎ surara'in topag iwe'ok kyttyt hap iheg nakat ewywuwat. Mi'i hamo ahiag pory'a ewywuwat yt teke kuap i aipy'a pe. Mi'i wō watisopo kuap ahiag miat ai'auka hap ko'i pupi. Waku wahētup Tupana pe – Uinug no hǎpyk kahato rakano waku wato'e aikotǎ surara'in topag sokpe iheg nakat sumu wato pupiat ewy. Mi'i hap ewy waku watopag Tupana miium aimohǎpyk hamuat. ¹⁵ Topy ete surara'in topag iheg nakat surara'in py sokpe. Mi'i wywo te'eruweput kuap kahato tu'uka hamo. Mi'i hap ewy waku watopag aipy sokpe ewywuwat Tupana miium tehay ereto wuat'i miit'in kapiat hamuat hap mekewat sehay wakuat wo'owese hap Tupana wywuwat hap ete. ¹⁶ Surara'in topag ta'atupo ete iheg nakat mory'a aria kawiat pupiat. Mory'a pupiat surara'in topag to'o'og me hap ewy. Mi'i ewy Tupana miium ahepiat tomohey hamuat waku aipo pe yne e'at pe ahiag pory'a sem sopo hamo. Waku watomohey at ka'ap aiku'uro hap kape. Mekewat sa'ag nug hat ahiag ahewanĩkap kahato. Mi'i ai'awa'awa surara ewy ihay sa'ag mory'a ewy ai'awa'awa surara pory'a wuat hap ewy ma'ato yt put'ok'e i ahete katupono surara'in ewy ahe'og iheg nakat aipo pe Iesui mohey pote yt put'ok'i'atu'e i ahete. ¹⁷ Surara'in topag i'atu'akag ete surara'in akag wepainug hap iheg nakat. Mi'i ewywuwat Tupana tum neran ahepe. Mi'i ti aheĩne'en wuat'i e'at pianuat tutum. Surara'in po sese kai toĩne'en kyse wu'uka hap iwato'in nakat tpy kai hǎi hyk kahato rakat. Mi'i hap ewy Tupana Pǎ'ǎu tum ahepe Tupana ehay ahiag wywuwat wu'uka hamo ahiag atek tek hamo. ¹⁸ Karǎpe watu'uka ahiag wywo waku wato'e meremo – Tupana uipowyro ahiag akit hamo yne e'at pe wakuat nug hamo waku wato'e. Aikope aikope areĩne'en waku uhewyry Tupana Pǎ'ǎu upi waku wato'e Tupana pe. Etipowyro o emiit'in ewe'eg wo o ahiag mupi waku wato'e. Yt urutuwat reran i ahiag ehay upi. I'ewyite irania'in Iesui mohey haria upi waku uruhētup wy. Yt uruiky'esat i ahiag ehay upi urutuwat hap. Yt karǎpe i uru'atoiat emohey hap waku wato'e Tupana pe.

¹⁹ Uito ti Pauru atiky'esat ewehētup o Tupana pe uipowyro hamuat. Karǎpe ewehētup irania'in powyro hamo yt uiwaure tei'o eipe. – Etunug o Pauru ewē wo ehay moherep hamo wuat'i miit'in me ewei'e ro uikawiano. Karǎpe toimoherep ehay wakuat turan etum o tope iwe'eg kahato hap i'ewyite ikuap kahato hamuat hap ewat ewywuwat hap ewei'e o. – Ehay pywuwat yt uwe i mikuap sa'awy'i miwan miat hamo etimoesaika Pauru Iesui etiat moherep hamo ewei'e yt kat i miit'in ken'ē hap wywo waku ewei'e Tupana pe uipowyro hamo.

²⁰ Mesuwarote morekuaria koro ko'i tipo'oro kahato ta'atuemiit'in irania'in etawa kape ta'atuehay moherep hamuat. Ta'atuehay ereto hamo ta'atupo'oro wētup ok ta'atuemiit po'og ta'atumimohey. Mi'i hap ewy kahato uito Pauru. Mi'i hap ewy kahato areĩne'en. Uiporekuat Tupana mipo'oro areĩne'en tehay moherep hamuat irania'in ywania kape. Mi'i ehay moherep hamo ui'airo. Ma'ato mi'i pytkai koitywy areĩne'en wo'opyhik hawe. Mesup yt uhewyry kuap i Tupana ehay sytpok hamo. Pyno waku ewehētup o Tupana pe mesuwat wo'opyhik hawiat uipowyro hamo are. Ewehētup o yt kat i uiwemōti hap Tupana ehay moherep hamuat mesuwe katupono atiky'esat surara'in sem mu'e hano areĩne'en mesup are.

²¹ Pyno Aika'iwat emiit sese Tikiku e hap het rakat atipo'oro ehowawi. Uhehay wywo

atipo'oro aikotã aikotã areĩne'en mesuwe hap enoi hamo. Tikiku waku kahato atipuẽti. Mi'i ti Tupana ehay yt i'atoiat hin i aheywyt sese aikywyt miit sese mi'i. ²² Mi'i pote atipo'oro Tikiku ehowawi katupono atiky'esat tohenoi ehepe aikotã urutukupte'en hap enoi hamo. Mi'i hap eweikuap hawyi eiwepit kahato. Ta'i eimoesaika aru eipy'a pe aimimohey Iesui mohey hap ete aiwo'oky'e hap ete are. ²³ – Uru'ywot Tupana Uruka'iwat koro Iesui ahẽtup ewawi. Etunug o emohey haria tawa Ewesu piaria wo'oky'e haria wo. Etunug o mi'iria wo'owese haria wo emohey sese haria wo are. ²⁴ Tupana ereĩne'en hegyi'at kahato rakano emohey haria pe katupono Esa'yru Uruka'iwat Koro Iesui ky'e kahato haria mi'iria are. Eti'atuky'e te'en ne'i mi'iria katupono Emipo'oro Uruporekuat ky'e wuat'i e'at piat haria mi'iria are'e at ka'ap Tupana pe mesuwe wo'opyhik hawe. Woroho'oky'e eipe are.

Uito ti IESUI potpo'oro PAURU.

TAWA WIRIPU PIARIA NĀPIN HAP PAURU MIENOI

¹ Uiwyrria'in tawa Wiripu piaria mesup atipo'oro miwan ehawawi. Uito ti Pauru i'ewyte uha'yru Timoteu toīne'en mesuwe uiwywo. Mi'i kuekatu to'e hap ipo'oro wy. Uruto ti Tupana mipo'oro Aipotypot koro Iesui eropat haria sese uruto. Mesuwat eināpin hamuat hap atipo'oro ehawawi yne Tupana mēpyt'in tawa Wiripu piaria mu'e hamo. I'ewyte ei'akag ko'i kape i'ewyte ai'apykok haria kape yne Aipotypot Iesui mohey haria kape atipo'oro mesuwat uimiwan are. ² Pyno meiūpepyi uruhētup Tupana pe ehawawi — Uru'ywot etum o Esa'yru mohey haria pe tawa Wiripu totiaria pe wo'oky'e hap i'ewyte wo'owese hap Uruka'iwat Urupotypot Iesui mōtypot hamuat hap uruhētup. Eti'atupoityro mi'iria egyi'at hamo uruto'e. ³ Tupana karāpe arewanētup aiwyrria'in tawa Wiripu piaria kape mi'i hawyi uimowepit kahato. Arehum ewawi are Tupana pe ehawawi are. ⁴ Pywo uiwyrria'in karāpe ahētup Tupana pe eipoityro hamuat hap mi'i turan uiwepit kahato hap wywo ahētup ehupi are. ⁵ Katupono uimowepit kahato eipe katupono sa'awy'i mesup te uipowyro kahato haria eipe. Mi'i pote arehum kahato Tupana kape ehupi katupono Tupana potpap nug hap uianuat powyro haria eipe. ⁶ Sa'awy'i watomohey Iesui hawyi Tupana miehakyera'at hanuaria watopyhu'at. Toha'awynug ahehakyera'at hap hawyi yt ai'atoiat hin i e. Yne e'at pe ha'awytepyi mesup te mūki'ite ahehakyera'at kuap hat Iesui topyhu'at. Po'og po'og yne e'at pe aimoesaika kahato tewaku hap nug hamo. Ahehakyera'at kahato ha'awyte mesup te Ha'yru ta'aipok Aipotypot no hap kape mesuwat yi kape ta'aipok hap kape ahehakyera'at hamuat wuat'i e'at piat hap kape. Yt uheso hin i are. Topyhu'at kahato aipy'a pe Iesui wuat'i e'at pe. Ipotpap kahato aiwanētup hawe aimoewaku kahato hamo. Yne e'at pe mi'i hap ko'i wyti waku watomohey e.

⁷ Uiwānētup hawe i'ewyte uipy'a pe waku kahato eipe. Waku mi'i tā are'e katupono uikai kahato eipe Iesui potpap nug haria uito ewy eipe pote are. Eweimohey kahato Iesui ehay uito ewy pote uiwanētup hawe waku kahato eipe are. Karāpe irania'in ti'atu-mohit eipe Iesui ehay moherep ehapiat pote yt eiwemōti hin i. Yt eiwepyk hin i i'atumi-kyry'i kahato pytkai ma'ato po'og ewei'atumu'e. — Waku watomohey Iesui ehay pakup waku wato'e ahewanīkaptia pe yt kat i aiwemōti hap wywo are. Waku wati'atumu'e miit'in katupono Tupana ai'airo tehay moherep hamo. — Tupana urunug ehay Esa'yru etiat moherep haria are'e at ka'ap Tupana pe. Sa'awy'i Tupana ahytpok kahato tehay wakuat Iesui etiat hytpok hamo miit'in me. Ma'ato koran uipyhik ta'yn surara'in wo'opyhyp hawe ma'ato mi'i pytkai ahytpok te sehay wakuat Iesui etiat meiūpe wo'opyhik hawe.

⁸ Woroho'oky'e kahato eipe. Tupana tikuap yt uheso i hap. Aikotā aikotā Aipotypot Iesui eiky'e hap ewy uito woroho'oky'e haty uipy'a piat wywo woroho'oky'e. ⁹ Mi'i tā are'e Tupana pe — Uru'ywot etum no esaika hap emohey haria pe tawa Wiripu piaria pe i'atuwo'oky'e hamuat hap po'og po'og yne e'at pe are'e Tupana pe ehupi. Atiky'esat yne mi'iria ehay yne pywuat kuap haria wo hap po'og po'og sa'awy'iwuat kai. Ta'i atiky'esat kahato mi'iria ikuap kat som waku kat som yt naku i hap kuap hamo ewanētup hap ok tā. ¹⁰ Etum i'atuepe esaika hap po'og wakuat airo hamo. Mi'i tā etunug pote e'ewy tukupte'en yt kat i sa'ag nug hap i'atukai. Mi'i tupono Esa'yru ta'aipok Morekuat no mesuwat yi kape turan uwe waku uwe yt e hamo Wiripu piaria emohey haria yt te'eruwemōti hin i mi'i hap e'at pe. ¹¹ Tupana etunug o mi'iria waku nug hanuaria wo are. Etunug mi'iria i'atuieīne'en hap tote wakuat eiam mo kahato are. Atiky'esat mi'iria aikotā Esa'yru Iesui ewaku hap ewy tukupte'en. Ewaku hap ewywuat wo eti'atunug mi'iria. Tupana mi'i etunug mote emōtypot haria wo kahato tukupte'en mi'iria are. Waku kahato En i'atu'e aru ewawi irania'in are'e Tupana pe. Pyno mio tā ahētup mesuwe ehetano Tupana pe.

¹² Uheywyt'in uheinyt'in atiky'esat eweikuap uhetiati morekuat uipyhik ta'yn wo'opyhik hawe areĩne'en ma'ato mi'i pytkai sehay wakuat Iesui etiat yt ta'atupyhyp hin i. Yt ta'atupyhyp kuap i ihay ma'ato uipyhik hawe areĩne'en pote po'og ikuap haria te'eropyhu'at. ¹³ Mi'i pote koitywy morekuat esurara sem i'yat wato piaria sehay Iesui etiat kuap haria wo ra'yn tukupte'en. I'ewyte irania'in mesuwarote wo'opyhyp haria uikuap ta'yn. — Ta'i Pauru morekuat tipyhyp ta'yn katupono Iesui tutunug Toporekuat no i'atu'e. ¹⁴ Mi'i hawyi irania'in Iesui mohey haria yt te'eroken'ẽ hin i aikotã sa'awy'iwuat ewy. — Pauru toĩne'en wo'opyhik hawe i'ewyte aito waku watoĩne'en i'ewywuat i'atu'e. Mi'i hawyi yt te'eruwemõti hin i Aika'iwat Iesui ehay moherep hamo. Po'og po'og hesaika rakaria tukupte'en mio imohey haria wo po'og po'og sa'awy'iwuat kai. I'atuehay pirik — Iesui ti Morekuat i'atu'e yt uwe pupi i te'eroken'ẽ ta'atuheno. ¹⁵ Ta'atumoherep kahato ta'atuehay wo Aipotypot etiat. Irania'in Tupana mohey hap kaipyi i'ewyte uiky'e pote ta'atumu'e miit'in po'og sa'awy'iwuat kai. Irania'in iha'ywywi uhetiati pote ta'atu'atumu'e miit'in po'og sa'awy'iwuat kai. Irania'in yt uiky'e i pote uimohit teran ta'atuehay wo. Mi'i hawyi ta'atuky'esat miit'in mu'e hap po'og uikawiat hap. ¹⁶ Ma'ato i'atu kahato uiky'e haria. Mi'iria tikuap ta'yn Tupana mi'airo uito hap. Ta'atukuap Tupana uipo'oro tehay wakuat moheg miit'in wanẽtup hawiat miit'in py'a piat tehay pywuat kuap hamo. Mi'i pote uiky'e haria mi'iria. ¹⁷ Ma'ato toĩ irania'in ta'atumoherep sehay wakuat Iesui etiat wen ma'ato yt kat i Iesui ky'e hap i'atuete. I'atuehay se kahato wen ma'ato te'eruwemowato hap yn ta'atukat ta'atuwanẽtup hawe. Yt Iesui mõtypot haria hin i mi'iria ta'atupy'a pe. Mi'i tã watunug mote meiũran Pauru emiit'in yt uwe i i'atu'e ra'yn ta'atuwanẽtup hawe. Pauru mimu'eria yne aipo pe hawyi haty kahato topyhu'at Pauru ete wo'opyhik hawe te'ero'e ta'atuwanẽtup hawe uimohit reran haype. Mi'i pote Iesui ete ta'atumu'e miit'in ta'atuehay se wywo uipohari teran haype. ¹⁸ Karãpe ta'atumoherep Iesui Aiporekuat nuat yt ta'atumohey i pytkai mi'i hawyi uimowepit kahato hap toĩne'en katupono i'atuehay kaipyi miit'in Iesui kuap haria tukupte'en. Pyno yt arewanẽtup hin i sio mi'iria Iesui ky'e hap mywo ta'atumu'e miit'in sio te'eruwemowato hap mywo ta'atumu'e miit'in. Yt atikuap i kat hamo miit'in ta'atu'atumu'e ma'ato miit'in ta'atumu'e Iesui etiat hap pote uimowepit hap topyhu'at yt atikuap pytkai i kan hamo ta'atumu'e hap are. ¹⁹ Pyno waku ewehẽtup o Ahetupana kape — Etihep o Pauru wo'opyhik hap wyi ewei'e o are. Mio tã ewei'e pote atikuap arẽtem aru mesuwepyi morekuaria wo'opyhik hap kaipyi are. Ta'i atikuap aru Aipotypot Iesui tipo'oro Topã'au uihep mesuwepyi hamo ui'apypok hamo are. ²⁰ Yt karãpe i atoiat teran Aika'iwat potpap nug hap uhepiat uipotpap nug hap. Uiku'uro hap kape Tupana mowepit hap yn uiwanẽtup hap yne e'at pe atiky'esat. I'ewyte mesuwe uipyhik hawe atimõtypot teran Tupana ma'ato po'og mesuwe atiky'esat irania'in kai. Yt kat i uiwemõti hap atiky'esat ma'ato areĩne'en neran miit'in pupiat yt uiken'ẽ i hap wywo. Atimõtypot teran Aipotypot mesuwe. Aipotypot Iesui mõtypot hano areĩne'en neran uipy'a pyi uiwanẽtup hap kaipyi uhehay kaipyi. Yne uiminug ko'i kaipyi atiky'esat imõtypot hap uheĩne'en hap turan. I'ewyte uiku'uro turan imõtypot hano areĩne'en neran are. ²¹ Pyno aheno ehepe kat hamo areĩne'en mesuwat yi tote. Aipotypot Iesui mõtypot hamo yn areĩne'en uito. Mi'i eropat hamo yn areĩne'en. Uiku'uro hawyi po'og atikuap Iesui mesuwarotiat kai. Mi'i tupono waku po'og areĩne'en uiku'uro hawyi. ²² Mi'i pote ati'airo teran uiku'uro hap. Mi'i hawyi areto Iesui kape kat pote areĩne'en neran iwywo ma'ato mi'i pytkai yt woroho'o'atoiat reran i eipe katupono uiku'uro hawyi yt uwe i uito mesuwe eimu'e hanuat yt naku i. Mi'i pote yt areto teran i. Po'og waku areĩne'en mot'i mesuwarote miit'in miat Iesui etiat mu'e hamo are. ²³ Ma'ato areto teran Aipotypot kape atipy kape. Atoiat reran uheĩne'en hap mesuwe katupono po'og waku itote. Pyno po'og waku uiku'uro are ma'ato — Mi'i e hap yt ere'e i mio tã e. Wã'i'e uiwanẽtup hawe are'e. ²⁴ Po'og waku ereĩne'en mesuwe e uiwanẽtup hawe. Waku po'og ereĩne'en Iesui mohey

haria powyro hamo e uiwānētup hap. Ereīne'en no mesuwat yi tote e uhepe. ²⁵ Pyno areīne'en hap atikuap ta'yn. Arepyhu'at eipy'asetpiat hamo eimotag hamo imohey hap etiat eimowepit hamo are. Mi'i hamo arepyhu'at mesuwat yi tote eipy'asetpe. ²⁶ Meiūran aru areīne'en eiwywo i ra'yn. Mi'i hap e'at pe ti aru waku pe watoīne'en. Mi'i hap e'at pe aru areīne'en eipy'asetpe. Mi'i hap e'at pe ti aru watuwehum kahato Aipotypot Iesui ete tutunug mu'ap ehawawi hawyi are.

²⁷ Karāpe watimoherep sehay wakuat Aipotypot etiat miit'in me mi'i turan waku aiwe'eg wo o aikotā aikotā watoīne'en i'atupy'asetpiat turan. Waku iwe'eg kahato rakaria ewy watoīne'en. Yt naku i wati'atumu'e miit'in yt naku i nug haria aito pote. Aimimu'eria yt tiky'esat i ahehay Iesui etiat ta'atupuēti yt naku i nug haria aito pote. Yt teke i i'atuewaure ka'a pe wakuat Iesui etiat aheīne'en hap yt ikahu i pote are. Atiky'esat kahato wakuaria wo o eweikupte'en sio areīne'en eipy'asetpe sio yt. Waku eweikupte'en wakuat nug haria wo o itote yt uiwywuāt pytkai i. Mi'i hawyi yt areīne'en i eipy'asetpe pytkai sehay wakuat atikuap aru irania'in wē pyi ehētiat eiminug ko'i piat hap wyti aru hap atikuap. — Ta'i yt ta'atu'atoiat hin i te Iesui mohey hap i'atu'e aru uhepe. To'o'ewy'ewy wētup miit piit ewy i'atupotpap e hap aru atikuap wy ehētiat. Ta'i surara'in ewy tu'uka kahato sa'ag ete e hap aru atikuap wy. I'ewyte ta'atuky'esat yne miit'in Iesui ehay wakuat mohey haria i'atu'e aru uhepe meiūpe yt heremo i areīne'en eipy'asetpe pytkai are. ²⁸ Yt eraha'at tei'o yi kape ewanīkaptia pupi. Eweikupte'en wanīkaptia py'asetpe pote surara ewywuāt ereīne'en yt kat i eha yi kape. Mi'i hawyi meremo ta'atukuap — Ta'i mi'iria ti Tupana mowato haria i'atu'e. Mi'iria po'og urukai i'atu'e ta'atuwanētup hawe te'eroken'ē haype. I'ewyte eipe ti eweikuap ta'yn Tupana toīne'en eiwywo eipowyro hamo. Eweikuap ta'yn Iesui ehēhakyera'at hat sese topyhu'at.

²⁹ Are pāi waku kahato Tupana ainug Tosa'yru mohey hano. Waku kahato are. Waku wy Aipotypot Iesui eropat hamo are. I'ewyte waku waho'opot miit'in mikyry'i hap ete imohey hat aito pote. ³⁰ Pyno aho'opot kahato mesuwe wo'opyhik hawe aikotā surara tu'uka hap turan ewy. Pyno eweikupte'en o ui'ewy ahiag wu'uka hap surara ewywuāt eiwu'uka kahato itote ahiag akit hamuat tawa Wiripu tote aikotā ewei'akasa uito hap ewy. Aikotā sa'awy'iwuat hap ewy mi'i hap ewy waku eweikupte'en uhaipepiaria eweikupte'en surara ewywuāt. Yt atoiat hin i te mesuwe ahiag wywuāt wu'uka hap. Areīne'en wo'opyhyp hawe pytkai atu'uka atu'uka te. Ta'i mi'i hap eweikuap ta'yn kat pote yne ikuap are.

2

¹ Uiwyrīa'in ahētup ehepe eiky'e hap wywo waku eweikupte'en eweiwanētup Iesui etiat wētup miit piit ewy hap yn i'ewyte Iesui ky'e hap ete wētup miit piit ewy yn waku eweikupte'en ahētup. Mi'i tā ewetunug mote uimowepit haria wo eweikupte'en. Mi'i tā eweikupte'en mote uimowepit hap sese topyhu'at. ² Mi'i hap ti ahētup ehepe katupono Aipotypot Iesui mohey hap kaipyi watipuēti ra'yn awemowepit sese hap. Mi'i hawyi Ipā'āu topyhu'at ra'yn ahepe. Mi'i hawyi wato'oehay iwywo mi'i hawyi irania'in Iesui mohey haria kape wo'owese hap topyhu'at wo'oky'e haria wo watukupte'en. Mi'i pote ahētup ehepe wētup miit piit ewy yn eweikupte'en Iesui wywo hap. Mi'i tā ewetunug mote uimowepit kahato eipe. ³ Uiwyrīa'in yt naku i yt ehēgyi'at i rakaria ewy eweikupte'en. Yt ewetunug tei'o — Uito po'og ei'e hamuat hap ne'i are. Yt ewetunug nei'o — Uito po'og e hano. Po'og waku watoīne'en kurin hano kahato irania'in mōtypot hamo. Yt ewei'e tei'o eipy'a pe — Uito po'og mekewat miit kai yt ewei'e tei'o eiwo'ope e. ⁴ Yt erewanētup ka'ap tei'o eimiky'esat nug hap kape eimiky'esat ko'i ete. Po'og waku watuwanētup at ka'ap irania'in miky'esat nug hap ete. ⁵ Po'og waku aiwanētup hap Aika'iwat Iesui wanētup hap ewy katupono tuwemohit kahato ihaky'e'i kahato miit emiit no topyhu'at. ⁶ Tupana wo toīne'en Iesui pytkai tuwemohit. Sa'awy'iwuat

e'yanmete toïne'en Tupana wo. Mi'i pytkai tuwemohit. Tut ahowawi hawyi yt to'e i – Arenug Uito mesuwe Tupana wo yt e i Tupana ra'yn pytkai. ⁷ Mi'i hawyi tuwepyi totoiat yne mekewat tuweTupana hap ko'i hawyi tuwemohit miit'in eropat hano. Tuwenug miit no miit sese wo topyhu'at. Aipiit ewy kahato topyhu'at. ⁸ Iesui yt tuwemowato hin i ma'ato karāpe Tupana to'e – Atiky'esat eku'uro hap miit'in ehakyera'at hamo mi'i hawyi toiwesat – Waku Papai e yt tomiky'esat ewywuwat pytkai i. Ma'ato – Atiky'esat eku'uro hap aria'yp posak ete e Tupana hawyi – Atunug aru Papai e Iesui. ⁹ Tutunug To'ywot miky'esat ewy mi'i pote Tupana timowato kahato Iesui. Mi'i hawyi i'ewyte Iesui set toimowato. Mi'i pote po'og yne set kai topyhu'at. ¹⁰ Meiūran aru yne yne tuwepỹ'ātutuk Uha'yru kape e ti Tupana. Atipy piaria yne te'eruwepỹ'ātutuk e Uha'yru mōtypot hamo i'ewyte yne yi totiaria te'eruwepỹ'ātutuk imōtypot hamo i'ewyte yne yi ywyt'okpypiaria te'eruwepỹ'ātutuk Uha'yru mōtypot hamo e ti Tupana. ¹¹ Mi'i hap e'at pe yne yne to'e – Pywo ti pywo ti Iesui Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat Aika'iwat koro wuat i'atu'e aru torania. Tuwemohit kahato sa'awy'i Iesui mi'i pote ti aru Tupana timowato kahato Aika'iwat. Mekewat e'at pe yne yne – Tupana i'atu'e Emipo'oro Aiporekuat nuat Aika'iwat sese hap uruikuap ta'yn i'atu'e. Uruimōtypot kahato En i'atu'e. Uru'ywot sese En i'atu'e aru. Ma'ato aito aikotā Iesui tuwemohit waku watuwemohit ewy are. ¹² Uhekatuwyria'in uimiky'eria kahato eipe. Sa'awy'i areïne'en eipy'asetpe eimu'e hamo. Mekewat e'at pe woroho'onāpin kahato kat som kat som Tupana tiky'esat ewetunug hap. Mi'i hap e'at pe waku pe eweikupte'en. Eināpin hap ewetunug yne ma'ato mesup yt areïne'en i eipy'asetpe katupono morekuat wo'opyhik hawe areïne'en mi'i pote yt uwe i uito eipy'asetpe. Mi'i pytkai ti atiky'esat kahato eweikupte'en uhehay upi. Yt uwe i uito itote pytkai ewetunug o eināpin hap ko'i are ma'ato po'og po'og sa'awy'iwuat kai ui'e hap ewy atiky'esat kahato ewetunug wakuat nug hap ko'i. Waku eweiken'ē yt naku i nug hap pupi Aikotā aityry hap ewy eiken'ē hap. Waku watunug Tupana miky'esat ko'i yn Tupana mihakyera'at aito pote. Waku watoïne'en Tupana mihakyera'at ko'i wo watopyhu'at. Mi'i hawyi karāpe miit'in te'era'akasa aiminug wakuat kape hawyi – Pywo i'atu'e mi'iria ti Tupana mihakyera'at ko'i wo i'atu'e. ¹³ Are pāi Tupana tiky'esat kahato watunug tomiky'esat ewywuwat hap. Mi'i pote aināpin at ka'ap aiwanētup hawe kat som kat som waku watunug hap. Karāpe aiwē pyi yt watunug neran i imiky'esat ko'i mi'i hawyi perup'i popuo aimu'e aiwanētup hawe – Etunug o etunug o e. Mi'i hawyi meiūran – Waku Uhyt waku Mimi wato'e Tupana pe katupono toiky'esat kahato tehay upiat watuwat hap. ¹⁴ Karāpeñ watuwepotpap Tupana miky'esat nug hap ete waku watuwat sese imiky'esat hap upi. Yt naku i wato'e – Emiky'esat ko'i yt atiky'esat i yt naku i wato'e. I'ewyte yt naku i watu'uka miit'in ete are. Karāpe watunug Tupana miky'esat turan yt naku i wato'e tope – Yt atiky'esat i emiky'esat nug hap ko'i yt naku i wato'e. Yt naku i watu'uka Tupana miky'esat ete aipy'a pe aiwanētup hawe are. ¹⁵ Ma'ato yne mi'i tā imiky'esat ewy watunug mote Tupana mēpyt'in wakuaria wo watopyhu'at yt kat i sa'ag nug haria wo are. Aikotā aimēpyt kurin kat yt tutunug kuap i sa'ag hap ewy watopyhu'at waku kape yn aiwanētup hap. Koitywy watoïne'en yt naku i nug haria py'asetpe i'ewyte te'eruanētup at ka'ap sa'ag nug hap ete yn. Mi'iria tukupte'en aikotā i'ypyrp we wātym sese turan wuat ewy yt naku i nug haria yn mi'iria pote. Ma'ato waku aito Iesui mohey haria waikiru ko'i ewywuwat watopyhu'at aikotā waikiru wātym sese turan hētyhot rakaria ewy aikotā waikiru ko'i aimu'e wātym muo aikope mu'ap toïne'en aikope waku ahowyry. Mi'i hap ewy waku watimoherep ho'owasat rakaria pe mu'ap Tupana kapiat. ¹⁶ Katupono watimoherep kahato miit'in me mu'ap Tupana kapiat aikotā waikiru hētyhot wātym muo hap ewy watopyhu'at. Meiūran Aipotypot Iesui put'ok'e mesuwat yi tote yne aiminug moherep hamo sio waku sio yt e hamo. Mi'i hap e'at pe uimowepit haria wo eipe katupono mi'i hap e'at pe wuat'i ehamo – Mi'iria ti uhemiiit sese. Mi'iria ti uhehay moherep haria sese e aru Iesui ehepiat. Mio

tā to'e hawyi uimowepit kahato hap topyhu'at katupono eipe uimimu'eria sese pote. Ta'i arehum kahato itote katupono yt eweipun hin i eināpin uhepiat hap. Mi'i hawyi Tupana tuwehum kahato topotpap nug haria ete. ¹⁷ Koitywy surara'in uipyhyp ta'yn mesuwe. Yt ta'atuky'esat i po'og woroho'omu'e hap ma'ato ui'auka pote ui'auka are ma'ato mi'i pytkai yt karāpe i woroho'o'atoiat eimu'e hap ete katupono atiky'esat yne eipe Iesui mohey haria wo hap. Uhuu okpun eikawiano pote uiku'uro Tupana mowepit hap topyhu'at are. ¹⁸ Uiwyrria'in woroho'omowepit reran kahato uheïne'en ne turan i'ewyte uiku'uro hap turan. Ui'auka pote meremo areïne'en Aika'iwat yatype i'ewyte meremo uimowepit hap sese topyhu'at. Ui'auka pote waku eiwemowepit wy atiky'esat katupono ui'auka pote areïne'en uimowepit hat yatype are.

¹⁹ Uiwyrria'in atipo'oro teran aiwy Timoteu ehowawi katupono atiky'esat kahato atikuap teran aikotā eweikupte'en hap sio waku sio yt hap kuap hamo katupono mi'i atikuap hawyi uimowepit kahato hap topyhu'at. Mi'i pote atipo'oro teran uha'yru Timoteu ehowawi. Mi'i pote ahētup Aipotypot Iesui kape – Etipo'oro Timoteu aiwyrria'in tawa Wiripu piaria kape are at ka'ap ahētup. Mi'i hawyi atimohey kahato Aika'iwat Iesui tipo'oro meremo Timoteu ehewawiat hap. Meiūran ti aru ta'aipok hawyi uimowepit kahato hap topyhu'at imienoi. ²⁰ Timoteu ui'ewywuwat eiky'e kahato hat are. Mi'i aikotā woroho'oky'e hap ewy eiky'e. Mi'i hawyi yt uwe i uhemiiit Timoteu ewy eiky'e hat. Timoteu woroho'oky'e kahato e hat pāi. ²¹ Irania'in te'eruwānētup at ka'ap ta'atumiky'esat nug hap kape yn. Mi'i kape yn te'eruwānētup. Kat som kat som Aipotypot Iesui tiky'esat Tupana wanētup hap yt i'atuwanētup hap ewy hin i. ²² Ma'ato aipowyro kahato Timoteu. Yt iraniam'in ewywuwat hin i katupono mi'i ipotpap at Aipotypot ehay wakuat moherep miit'in kapiat hap ete yn ipotpap. Mi'i hap kaipyi eweikuap kahato Timoteu Tupana eropat hat sese hap. Ui'ewywuwat kahato toïne'en Timoteu. Ta'i urupotpap Iesui ehay moherep hap ete uruto'o'ewy kahato urupotpap aikotā ai'ywot tosa'yru wywuwat ipotpap hap ewy urupotpap uito Timoteu wywo. ²³ Meiūran aru atiky'esat kahato atipo'oro uha'yru Timoteu ehowawi. Meiūran karāpe atikuap kat som morekuaria tunug uhepe sio wakuap sio yt. Mi'i hawyi atipo'oro ehowawi Timoteu henoī ehēpiat hamo. ²⁴ Uito i'ewyte areto teran ehowawi mi'i pote are'e at ka'ap – Uruka'iwat woromohey kahato En are. Mi'i pote ahētup ewawi uihep o mesuwat wo'opyhik hap wyi katupono areto teran meremo tapy'yia Wiripu piaria kape are Uika'iwat pe.

²⁵ Sa'awy'i eweipo'oro uhowawi ehemiit mehī Epawutitu uipowyro hamo mesuwe. Mi'i ti uheropat kahato hat toïne'en mesuwe. Aikotā surara typy ok takaria ewy urutukupte'en mesuwe ahiag moma hamo. Waku kahato atipuēti eipotpo'oro mehī Epawutitu. Koitywy mi'i atipo'oro i ra'yn ehowawi. ²⁶ Toto teran kahato ehowawi katupono ihay teran i ra'yn eiwywo ihat'at kahato eiky'ewi. Ga'atpo i'ahu kahato mesuwe mehī Epawutitu. Mi'i hap eweikuap hawyi haty kahato iwanētup hawe katupono eweikuap hawyi ei'arot hap yt toiky'esat i ma'ato. ²⁷ Ta'i aheropat kahato hat Epawutitu porap iku'uro mesuwe porap ahu ti'auka ma'ato yt pytkai i katupono Tupana haty'u kahato topy'a pe. Mi'i hawyi meremo toimoehāite katupono Tupana yt tiky'esat i ui'arot ne'i hap. Mi'i hawyi iky'e hap i'ewyte uiky'e hap wywo toimoehāite uhyt Epawutitu hawyi uimowepit hap topyhu'at. ²⁸ Mi'i pote atipo'oro teran kahato ehowawi ihāite i ra'yn pote eimowepit hamo atipo'oro. Pyno eiwepit i ra'yn hawyi po'og na'yn uimowepit uito wy are. Mi'i hawyi yt kat i ui'arot hap. ²⁹ Put'ok'e itote hawyi – Ereke mehī ewei'e o eiwepit hap wywo. Ereke ro ewei'e o aikotā aheyke'et aheywyt i'ewyte aheinyt kape hap ewy waku ewei'e katupono mi'i Aika'iwat mohey kahato hat. – Waku kahato epotpap eminug na'yn Tupana kapiat hap ewei'e Epawutitu pe eiwepit hap wywo. Eweimōtypot ro mi'i miit are. Waku eweimōtypot yne Iesui mohey haria Epawutitu ewywuaria katupono Aipotypot eropat kahato haria mi'iria. ³⁰ Uipowyro turan porap iku'uro aiwy Epawutitu. Aipotypot Iesui potpap nug hap ete

porap iku'uro ahemiit eimipo'oro katupono uipowyro teran eipe ma'ato yt uwe i eipe uipowyro hanuaria mesuwe pote. Mi'i hawyi eipotpo'oro mehĩ Epawutitu topyhu'at ehaiepiat eipotpap nug hamo uipowyro hamuat. Mi'i turan porap iku'uro wen ma'ato aiwepit kahato Tupana timoehāite ra'yn hawyi.

3

¹ Pyno ahenoī kurin hawyi toran na'yn uimiwan. Uheywyt'in uheinyt'in atiky'esat kahato Aika'iwat Iesui eimowepit kahato hap. Mi'i eimowepit hamuat ahētup tope. Sa'awy'i woroho'onāpin uimiwan me — To'iro eiwemowepit katupono Iesui miky'eria kahato eipe are ra'yn ehepe sa'awy'i. Mi'i ui'e hap are'e i ehepe aikotā are'e sa'awy'i ehepe are'e i ra'yn eiwemowepit ro are. Yt aremōti hin i aikotā sa'awy'i uimiwan me are'e typuo i typuo i ahenoī eiwemowepit ro e hap ete katupono atiky'esat kahato eināpin uhepiat hap topyhu'at kahato eiwanētup hawe. Mi'i hawyi yt uwe i eima'at kuap eināpin wētup etiat hamo. Yt pywo rakat i etiat hap yt uwe i eināpin kuap.

² Eiwe'eg wo kahato o sa'ag nug haria pupi katupono ehā'āg aru sa'ag nug hamo are. Eiwe'eg wo o wētup mu'ap moherep haria pupi. Eiwe'eg wo o yt eiwemusin āpy sokpe tek hep i pote yt kat i eehakyera'at hap e haria pupi. Mi'iria pupi eweiken'ē kahato aikotā awahuru sem pupi watoken'ē hap ewy katupono eima'at reran sa'ag nug hap etiat haype. Yt naku i kahato mi'iria. ³ Aito yt mi'iria mohey haria hin i katupono Tupana Pā'āu sese aipiit pe Aipotypot Iesui mimoieīne'en aito pote waku kahato Iesui waku kahato Iesui e haria aito. Ma'ato irania'in ahemusin āpy sokpe tek hap ete yn mi'iria i'atuehay. Yt wati'atumohey hin i mi'iria katupono wētup kawiat aito Iesui mohey haria. Wētup ywania ewy yn watopyhu'at katupono Tupana titek ta'yn aiminug sa'ag sio toī ahemusin āpy sokpe sio yt. Pyno Tupana miehakyera'at ko'i ra'yn aito katupono imohey haria aito pote. ⁴ Uito ti Pauru Iuteu sese uito. Ta'i uito ui'ywāĩ 8 e'at hawyi ta'atutek uhemusin āpy sokpe uru'ywania Iuteu eko ewywuāt. Atunug yne ui'ywania eko ko'i ma'ato mi'i ko'i yt uhehakyera'at hin i. Mi'i pote atikuap kahato uipy'a pe aiminug aheko ko'i yt ahehakyera'at kuap i ma'ato tukupte'en eipy'asetpe — Watunug Iuteuria eko hawyi ahehakyera'at Tupana e haria. Mi'i pywo pote uito po'og Tupana miehakyera'at mi'iria kai katupono atunug yne mi'i ko'i ma'ato yt pywo hin i are. ⁵ Uity ui'ywot ti Isareu ywania sese mi'iria. I'ewyte Epereu pusu kuap haria ui'ywot'in. Ta'i Epereu pusu ahepap kahato. Mi'i pote Epereu sese uito. Uha'ase'i sese sa'awy'iwuat Aparāu emiariru Pesamĩ e hap het rakat. Uipiit Iuteuria piit sese. Uimotag hap turan ati'atumu'e kahato urueko nug hap ete. Mi'i hawyi yt karāpe i ati'aparap urueko nug hap ete. Uitag hawyi areīne'en kahato Tupana mōtypot piaria uru'ywania wo'omu'e haria akag koro wo. ⁶ Mi'i turan atunug yne yne i'atuwo'onāpin hap ko'i Tupana wāi'e hap ko'i pāi. Mi'i hawyi areīne'en po'og irania'in kai i'atu'akag wo yne uhesaika hap wywo. Ati'atusaty'i saty'i kahato Iesui mohey haria sa'awy'i. Atunug yne uru'ywania miky'esat ewy. Yt kat i urueko etiat i'aparap hap atunug. Yne uru'ywania wāi'e hap atunug yne urue'ase'i urunāpin sa'awy'iwuat hap atunug yne. I'ewyte yne urunāpin hap atunug. Yne mi'i ko'i nug hap aimoewaku kuap Tupana wanētup hawe pote waku pe areīne'en mekewat e'at pe ma'ato yt pytkai i. Yt uinug waku hin i Tupana wanētup hawe mekewat e'at pe. Yt atikuap hin i Tupana mi'i turan. ⁷ Sa'awy'i arewanētup aremoewaku kuap uhesaika hap wywo. Ta'i uipiit esaika hamo aremoewaku kuap are. Mi'i hawyi ahā'āg kahato Tupana mowepit hamo ma'ato uhewaku hap yt put'ok'e i. Mi'i turan yt atikuap hin i Tupana katupono Tupana yn uimoewaku kuap hat. Mi'i hawyi atimohey Iesui hawyi Tupana uinug waku. Mi'i pote koitywy Iesui kape yn areto uimowaku hamo. Yt are'e hin i koitywy — Uuwepe aremoewaku kuap yt are'e i. Mi'i e hap atipugha ra'yn yt kat hamo i pote. ⁸ I'atu kahato uiwanētup hawe sa'awy'i. Mi'i atunug mote waku ra'yn areīne'en Tupana wanētup hawe ui'e hap. Atunug uheko hawyi waku pe areīne'en Tupana wanētup hawe ui'e hap sa'awy'i. Mi'i hap ewywuāt sa'awy'iwuat uiwanētup

hap atipun yne ra'yn aikotã watipun iun ai'yat pyi hap ewy katupono koitywy atipuëti po'og wakuat wuat'i kawiat rakat. Koitywy Iesui kuap hano areïne'en. Atipuëti Iesui po'og waku. Mi'i Uika'iwat no ra'yn. Mi'i yn na'yn atiky'esat uiwanëtup hawe. Mi'i yn uimoewaku hat. Huu yn na'yn uimohãpyk kuap Tupana wanëtup hawe. Mi'i pote koitywy atipun yne sa'awy'iwuat uiwanëtup hap ko'i sa'awy'iwuat ui'e hap ko'i sa'awy'iwuat uiwemoewaku hap hawyi Aika'iwat yn uimoewaku hat are. Tupana yn na'yn uhehakyera'at kuap hat koitywy are yn na'yn. Koitywy sa'awy'iwuat ui'e hap ko'i atipun yne katupono atimohey Ahehakyera'at hat Aipotypot yn. Iesui yn atiky'esat uiwanëtup hawe are. ⁹ Koitywy atikuap ta'yn uito yt naku i rakat. Atikuap ta'yn yt karãpe i atipuëti uhehakyera'at hap uhewaku hap kaipyi. Katupono yt arewaku kuap i uito are. Yt karãpe i atiky'i'at kuap uhehakyera'at hap uiminug wakuap sa'up mo. Tupana ainãpin hap ko'i koitywy atimohey Iesui. Mi'i hawyi wëtup miit piit ewy watopyhu'at. Mi'i hawyi Iesui ewaku hap topyhu'at uiano yt uiat pytkai i ma'ato Iesui wano. Mi'i yn waku koitywy Tupana uimoewaku ra'yn atimohey Ha'yru hawyi. ¹⁰ Atikuap ta'yn Iesui ma'ato atikuap teran po'og. Atiky'esat po'og po'og Uiporekuat no aikotã Iesui toïne'en mesuwarote hap ewy areïne'en neran. Karãpe iku'uro aikawiano ho'opot hap turan toiky'esat uhepiat ho'opot hap wëtup miit yn uruto pote. Ahupit reran Iesui wywo ho'opot hap i'ewyate atikuap teran uipiit pe hesaika hap. Arëtem neran gu'uro pyi iwywo wëtup piit yn urutukupte'en pote. ¹¹ Areïne'en neran i ra'yn iwywo uiku'uro hawyi. Areïne'en i iwywo hap yn ahekatup. Mi'i hap atimohey kahato. ¹² Uito wakuat Iesui ewywuat yt are'e hin i. Uito wakuat Tupana ewywuat yt are'e i. Uiwänëtup hawe yt put'ok'e hin i te Iesui wanëtup hap wakuat hap ewywuat. Yt uitag i te Tupana mohey hap ete. Mi'i ewywuat areïne'en neran kahato Aipotypot Iesui ewywuat. Areïne'en neran aikotã weput haria te'eruweput yne ta'atuesaiika hap wywo mekewat morekuat miium sat hamo – En po'og weput kuap hat e hap sat hamo. Mi'i hap ewy atimohey teran Aipotypot Iesui yne uhesaika hap wywo aikotã seput po'og hat ewy Iesui po pyi atat teran ra'yn mekewat – Uito po'og e hap. Uito i'ewyate seput hat ewy katupono Iesui uhekyi ra'yn tuwewawi. ¹³ Uiwyrria'in mekewat miium aikotã seput hat tiky'esat hap ewy. Yt uipo pe i te ma'ato areïne'en seput re hat ewy. Mi'i hawyi areput kahato. Mi'i hap kape yn arewanëtup. Yt araha'at hin i uhewat'ymo uiwanëtup hap. Seput kahuro hap kape yn araha'at. Iesui wanëtup hap ewywuat sat hamo yn areput. ¹⁴ Yt pori'ok pori'ok yt areput hin i. Hãpyk kahato areput atiky'esat kahato – Waku kahato ereput uhyt e hap yn atiky'esat Aipotypot e hap. Atiky'esat Tupana tum uhepe mekewat seput haria e'amãtap ewy mekewat uipainug hap ewy. Atiky'esat kahato Tupana to'e uhepe areput kahu hawyi – To'iro atipy kape kat pote Uimipo'oro Uha'yru mohey kahato hat en. Itote atum epe uimium wuat'i e'at piat e hap atiky'esat. Mi'i pote seput sese hat ewy areïne'en Iesui wanëtup hap ewywuat kape areput. ¹⁵ Atiky'esat eipe ui'ewywuat eiwanëtup hawe. Waku watopyhu'at seput sese haria ewy. Waku yne ahesaika hap wywo watomohey Tupana mimotag ko'i aito pote. Waku mi'i tã watunug. Waku haty wo watomohey. Eweimohey ran ne'i pote Tupana timoherep aru ehapiat yt tomohey i hap. ¹⁶ Karãpe wati'aparap mi'i hap aru Tupana timoherep ahepe aiminug sa'ag hap ko'i. Waku wateput aimikuap ewy Iesui miky'esat hap ok tã. Mi'i turan Tupana aipowyro tesaika hamo seput po'og sa'awy'iwuat kawiat haria wo. ¹⁷ Karãpeĩ urutukupte'en eipy'asetpe urutukupte'en Iesui mohey haria kahato. Uheywyt'in uheinyt'in aikotã atimohey kahato Iesui mi'i hap ewy waku eweikupte'en. Karãpe toïne'en eipy'asetpe imohey kahato ui'ewywuat hat waku eweheha'at mi'i kape. Mi'i hawyi ewetunug iminug ewy. Mi'i iã'ãg haria wo eweikupte'en. ¹⁸ I'atu kahato aria kapiat haria katupono Iesui ewanĩkaptia kahato mi'iria katupono te'eruwekyry'i kahato Aipotypot ku'uro aria'yp posak etiãt ta'atuekawiano pote. Aikotã sa'awy'i are'e hap ewy are'e i – Mi'iria aria kape tuwat are uiwak popuo. ¹⁹ Aikotã sa'awy'i are'e hap

are'e i — I'atueiam sese ti aru aria are katupono i'atuetupana sese i'atumiky'esat ko'i mi'u kape yn i'atuwanētup hap mesuwarotiat kape yn i'atuwanētup hap. Ta'atuekat hap kape yn i'atuwanētup hap. Mi'i hawyi yt naku i kahato ta'atunug ma'ato ta'atunug hawyi yt te'eruwemōti hin i inug te turan. — Waku nug haria uruto i'atu'e ma'ato i'atueiam ti aru aria kawiat. ²⁰ Ma'ato aito atipy kapiaria aheta ma sese atipy pe. Mi'i kaipyi aru tut Ahehakyera'at hat. — Hē eriot ro meremo meikowo wato'e mot'i Aika'iwat Aipotypot Iesui pe. ²¹ Tut hawyi aipiit mesuwarotiat tutunug towat topiit ewy. Mi'i hawyi yne aipiit Iesui ewy topyhu'at wuat'i e'at pe. Aipiit iwat piit ewy ikahu kahato. Mi'i tā aru ainug tesaika hap wywo. Hesaika kahato Iesui mi'i nug hamo katupono mekewat e'at pe topyhu'at yne yne Porekuat no po'og hesaika torania kai. Mi'i tesaika hap wywo aimopakup aipiit. Pakup tutunug towat ewy are.

4

¹ Mehī'in mana'in aiku'uro hap kape waku watomohey o are. Uimiky'eria kahato eipe. Woroho'oky'e eipe. Uhehat'at kahato eiky'ewi. Uimowepit haria eipe. Arehum kahato ehawawi. Uheinyt'in uheywyt'in yt uimōti te hin i. Atikuap aikotā eweikupte'en wētup miit ewy Aika'iwat wywo. ² Mi'i hawyi mana Ewotia mana Sintiki ahētup ehawawi eipe Aika'iwat mohey haria pote eweikupte'en wo'oky'e haria wo'owese haria kahato. Waku wētup ehay ewy aikotā eikypy'yt ewy eweikupte'en Iesui mohey haria eipe pote. Aito Iesui mohey haria pote yt naku i watukupte'en yt wo'oky'e i haria wo yt naku i are. ³ Sa'awy'i eipotpap kahato uiwywo mana'in. Sa'awy'i mehī Kementi wywo watuwat irania'in aipowyro haria wywo sehay wakuat Iesui etiat sytpok hamo. Mi'iria set yne toīne'en Tupana miwan atipy piat ete mekewat miwan ete uwe aru toīne'en wuat'i e'at pe e hap tote. Pywo pe ti mana'in sa'awy'i eipotpap kahato uiwywo. Mi'i pote atiky'esat kahato waure'ewei'e o eiwu'uka hap ete are. Atiky'esat kahato eiwo'owese hap ta'yn aikotā sa'awy'i eiwo'oky'e hap ewy ra'yn atiky'esat uheinyt'in are. Mi'i pote ahētup ei'apykok hanuat pe — Uhyt are'e eti'atunug no uheinyt'in wo'oky'e haria wo ra'yn are. Mehī are'e uipowyro en tawa Wiripu piaria nāpin hamo. Pyno mehī waku ere'e mana Ewotia i'ewyte mana Sintiki pe — Yt eiwu'uka po'og nei'o ehehay wo ere'e o i'atuepe are ei'apykok hat pe mana'in.

⁴ Pyno uiwyria'in wo'omowepit haria ewywuaria wo o eweikupte'en. Wuat'i e'at pe waku — Tupana urumowepit hat kahato En waku wato'e at ka'ap. Tupana urumowepit hat kahato En waku wato'e Tupana pe are. ⁵ I'ewyte ti waku yt ipy'ahak takaria wo i watukupte'en e. Waku yne miit'in wesat hano watoīne'en. Yt eweiwaure tei'o Aika'iwat ut hamuat hap e'at katupono ta'aipok irane Ai'akag koro are. Mi'i pote waku wakuaria ewy watukupte'en wuat'i e'at pe. ⁶ Pyno yt eiwanētup ko'i ko'i i ran o. Po'og waku wahētup Tupana kape aipowyro hamuat hap. Waku wato'e Tupana pe — Etum o uruepe uruwat yt kat i rakat. Uruikuap kahato ra'yn egyi'at hap Tupana waku uruhētup. Mi'i pote urutuwehum kahato ewawi urupy'a pyi Tupana waku wato'e Tupana pe. ⁷ Mi'i tā watunug pote yt kat i hin i aiwanētup ko'i ko'i hap atunik kahato. Aiwanētup hawe wo'owese hap yn topyhu'at. Tupana ainug waku pe kahato aiwanētup hawe yt miit'in mikuap ok tā i tutum ahepe aiperup'i kahato hap. Towese hap ewy tutum ahepe. Mi'i pote toihep aheso'ok hap ko'i. Mi'i hawyi aiwanētup hap Iesui wanētup hap ewy wētup miit ewy kahato ra'yn ainug. Aipotypot timoma ra'yn aiwanētup hap aipy'a piat yt naku i nug hap i'ewyte aiwanētup sa'ag hawiat.

⁸ Kurin po'og ahenoi hawyi waku. Uheywyt'in uheinyt'in watipyhyp aiwanētup hap yt naku i hap. Mi'i hawyi wētup kape yn aiwanētup hap. Wakuat kape yn watuwanētup aikotā miit'in miat wakuat rakat ewy aiwanētup hap aikotā pywuat wanētup hat ewy aikotā miit'in mimōtypot kahato hap wanētup hap ewy aikotā hāpyk kahato rakat ewy waku watuwanētup. Waku ihainia haryporia we'eg nakaria ewy watuwanētup. Waku iwese kahato rakat ewy aiwanētup hap. Mi'i hawyi — Meimuēwaria wyti waku kahato

rakaria i'atu'e hap ewy waku aiwanētup hap. Kat e hap kat e hap po'og po'og waku mi'i ewywuat waku watuwanētup. Kat e hap kat e hap ete Tupana — Waku e pyno mi'i hap ete waku watuwanētup at ka'ap. ⁹ I'ewyte atiky'esat kahato ehewyry uhepiat eināpin hap nug haria wo. Atiky'esat uimipo'oro eināpin hamuat eweiky'e kahato hap. Sa'awy'i ti areīne'en eitokpe turan wakuat yn atunug ehepuo. Waku ewetunug aikotā uheko ewei'akasa hap ewy wakuap nug hap ete. Mi'i tā ewetunug mote wo'oky'e hap eiwo-'opiat hap eweipuēti Tupana miky'esat ewy. Mi'i hawyi ti aru eiperup'i hap topyhu'at aikai are.

¹⁰ Mio ti put'ok'e eimiium uipowyro hamuat hap. Mi'i hap ti uimowepit kahato. Mi'i hawyi uipy'a perup'i kahato Uika'iwat ete. — Waku kahato En are Iesui pe. Mio tā are emiium uhepiat uimo'okpipok'i po'og po'og hap ete katupono uiky'e hap moherep kahato hap eimiium. Sa'awy'i ti uipowyro teran kahato eipe wen ma'ato mi'i re mu'ap yt eweipuēti i uiky'e ehapiat hap moherep hamo. ¹¹ Sa'awy'i te ti yt kat i sētup ui'e hap. Yt ahenoi i irania'in me yt kat i uiat e hap katupono koitywy atikuap ta'yn uiwepit sio uhekat iwato hap etiat sio kurin uiat uiwepit hap atikuap. ¹² Atikuap kahato sehaky'e'i hap etiat i'ewyte atikuap kahato sekata hap etiat. Sa'awy'i meimuēwat yt atikuap i yt kurin i ma'ato koitywy atikuap ta'yn uhesy'at pytkai uiwepit i'ewyte ui'ok pote uiwepit. Uhekat kurin hawyi arehum i'ewyte iwato uhekat pote arehum ne. Koitywy ahapap ta'yn wehum hap. ¹³ Ma'ato yt uiwekaipyi i tut uhesaika hap ma'ato Aipotypot Iesui kaipyi atipuēti. Mi'i ti kat e hap kat e hap etiat — Uimoesaika hap wuat'i etiat kuap hap ete uimowatetup are Tupana pe. I'ewyte waku kahato eipe mi'i e hap ti ere'e Tupana pe. ¹⁴ Ma'ato waku eiminug ewetum uhepe. Ta'i uhepiat ho'opot hap toīne'en mesuwe. Uimoso'opot kahato mesuwe wo'opyhik hawe. Mi'i turan eimipo'oro put'ok'e uhete. Mi'i hawyi arehum kahato eimiium uhepiat ete. ¹⁵ Ehe'yi Masētunia pe mio i'atu kahato Iesui mohey haria tukupte'en. Ha'awyte areto ra'yn i'atuewawi sehay Iesui etiat wakuat moherep hamo wuat'i tawa pe kat e hap kat e hap upi. Mio koitywy ahok'iwat yne tawa pe Iesui mohey haria te'eruwa'atunug tuereto ma'ato yt kat i te ta'atupo'oro uhowawi ta'atumiium ko'i. Ma'ato eipe Iesui mohey haria tawa Wiripu piaria ewetum kahato ra'yn uhepe. Eweipat'ok kahato uhepe ehekat ko'i. ¹⁶ Sa'awy'i areto tawa Tesaronika kape. Itote yt uhekat hin i ma'ato mi'i turan uipowyro hap eweipo'oro po'oro kahato uhowawi kat uimiky'esat ko'i sa'awy'i eweipo'oro. ¹⁷ Yt ahētup hin i eimiium wuat i'ewyte yt atiky'esat i ehekare'en uiwanētup hawiat hap pytkai eweipo'oro. Yt eimiium kape hin i araha'at. Yt ehekat hin i uheha pe. Eiky'e hap yn uheha pe uhepiat hap wen ma'ato eimiium uimowepit kahato katupono mi'i kaipyi atikuap uiky'e ehapiat hap. Mi'i kaipyi atikuap eipe Tupana ky'e kahato haria hap. Mi'i eimiium ko'i yne topyhu'at atipy pe rakanuat ehgyi'at hap toimoherep hamuat itote emipo'oro ko'i. ¹⁸ Mehī Epawutitutu yne eimiium eimipo'oro ko'i uhepe. Ikahu kahato uipuēti eimiium aikotā sa'awy'i nagnia tiwuk mohag hy ikamhig se rakat Tupana mōtypot hamo. Mi'i hap ewy atipuēti eimiium ikamhig se kahato eimiium Tupana mowepit kahato hap. — Waku kahato e Tupana eimiium me. Koitywy areīne'en hekat rakat ewy ra'yn ewetum iwato uhepiat pote. Ewetum iwato pote uipo sakpo ewetum uhepe. ¹⁹ Tupana tum aru yne yt kat i aikawiat rakat ahepe. Ta'i Uhetupana tum aru wuat'i yt kat i eiwat rakat tekat iwato kahato hap kaipyi. Aikotā tekat iwato kahato atipy pe hap ewy te tutum ehepe. Ta'i hegyi'at kahato aru ahepe katupono Ha'yru Aipotypot Iesui iku'uro aikawiano haype. Mi'i pote toī yne aipo pe imiium ko'i.

²⁰ Mi'i tupono to'iro watuwehum Aika'iwat Tupana kape. To'iro watimōtypot Mi'i yn mesuwepyi mūki'ite e'ihot'ok wuat'i e'at pe waku mi'i tā pāi. ²¹ Mi'i tupono kuekatu atipo'oro torania Tupana eropat haria kape Tupana emiit'in kape mekewat Aipotypot Iesui emiit'in ko'i kape i'ewyte Iesui mohey haria uheywyt'in uheinyt'in torania kape atipo'oro kuekatu hap are. ²² Morekuat Sesara emiit'in surara'in i'ewyte kuekatu ipo'oro

ehowawi. I'atu kahato mesuwe Iesui mohey haria. Mi'iria i'ewyte kuekatu ipo'oro ehowawi.

²³ Pyno ahētup Tupana pe – Eti'atuky'e kahato emohey haria tawa Wiripu piaria are ahētup. Egyi'at kahato hap kaipyi eti'atupoityro mi'iria ewaku hap ok tã are yn Aipotypot Aika'iwat Iesui pe eikawiano hamo ahētup. Tupana Pã'ãu eiam mo eipiit ko'i hap yn ahētup Tupana pe at ka'ap eikawiano haype. Morekuat Sesa wo'opyhyp hawe areĩne'en mesup. Uimiwan Iesui etiat atipo'oro ehewowi tawa Wiripu piaria Iesui mohey haria pe. Toran na'yn uimiwan.

Uito Iesui potpo'oro Pauru.

TAWA KOROSI PIARIA NĀPIN HAP PAURU MIENOI

¹ Uiwyrria'in uito ti Iesui potpo'oro Pauru. Mesup atipo'oro uimiwan ehawawi tapy'yiaria tawa Korosi piaria Iesui potpo'ororia kape. Mesup Tupana emiit'in sese eipe are Iesui mohey pot'i haria eipe. Uito ti Aipotypot eropat hat sese uito. Uito Tupana mi'airo sese Imipo'oro Tosa'yru Iesui moherep hamuat. Tomiky'esat ewy ui'airo. ² Mi'i pote kuekatu e hap atipo'oro ehawawi. I'ewyte aiwy Timoteu tuwehay po'oro ehawawi urumiwan me. Uruhētup ehawawi — Uru'ywot Tupana etum no wo'oky'e hap wo'owese hap tawa Korosi piaria pe uruto'e. Ereīne'en o itote hegyi'at kahato Esa'yru mohey haria piat hano uruto'e. ³ Uruka'iwat Iesui Ywot waku kahato En katupono Emipo'oro Esa'yru Uruka'iwat nuat kahato uruto'e. Waku sakpo'e En katupono eti'atuehakyera'at ra'yn uruwyrria'in tawa Korosi piaria uruto'e Tupana pe. ⁴ Urumowepit kahato mi'iria katupono mi'iria emimowaku ko'i. Mi'iria Esa'yru Emipo'oro mohey haria kahato. Emipo'oro Urupotypot upiat haria kahato mi'iria uruto'e. Waku sese En Tupana katupono etunug na'yn mi'iria emēpyt'in ky'e kahato haria uruto'e Tupana pe.

⁵ Uhekatuwyrria ga'atpo mekwat sehay pywuat wakuat Iesui etiat put'ok'e ehetawa pe hawyi eiwewaure ka'a kahato. Eweikuap ta'yn hawyi — Ta'i mi'i watomohey pote ti watoīne'en aru wuat'i e'at pe atipy pe ewei'e ra'yn Tupana e hap ewy ewei'e. — Tupana atunug aru e'e hap ewy ewei'e. Mio tā ewei'e ra'yn hawyi Iesui mohey haria sese eweipyhu'at. Waku kahato katupono i'ewyte wo'oky'e kahato haria kahato eweipyhu'at eipe. ⁶ Koitywy mesuwat Iesui etiat aināpin hap aimoehapyhot'ok kahato wuat'i miit'in me mesuwat yi totiaria pe. Tuwesypok kahato ihay wakuat aikowo aikowo tuwat Tupana ehay wuat'i puo. Mi'i hawyi mi'iria wy waku pe ra'yn tukupte'en. Tupana mipoityro wo ra'yn tukupte'en. Mi'i hap ewy ra'yn eweikuapte'en eweikuap ta'yn sehay hawyi. Eipe ti eweikuap ta'yn Tupana tum ehapiat wuat'i e'at piat eheīne'en hamuat hap. Eweikuap ta'yn yt kat sa'up i tegyi'at hap tutum neran hap eweikuap ta'yn.

⁷ Ga'atpo mehī Epawai toīne'en eipy'asetpe turan tohenoi kahato ra'yn Tupana egyi'at hap etiat. Ta'i mi'i ti Aipotypot eropat hat sese uruto ewywuat kahato aipotpap upiat kahato uhyt Epawai. I'ewyte eiwo'omu'e kahato hat mi'i. Yt ipohep hin i wakuat sehay enoi hap ete ehepe. Mi'i kaipyi eweipuēti ra'yn Tupana egyi'at hap. ⁸ Mi'i hawyi mehī Epawai urumu'e kahato mesuwe aikotā eweikuapte'en itote — Tawa Korosi piaria ti wo'oky'e kahato haria e uruepe. Tupana Pā'āu kaipyi to'oky'e kahato e ehetau uruepe mehī Epawai. ⁹ Mi'i e hap uruikuap hawyi uruhētup kahato Tupana kape eipowyro hamuat uhyt Epawai e hap uruikuap hawyi. Mesup te uruhētup ehupi — Tupana uruto'e etum tawa Korosi piaria pe emiky'esat nug hap kuap hamuat uruto'e. I'ewyte etum no i'atuwe'eg kahato hap ewe'eg hap ok tā ewanētup hap ewy uruto'e Tupana Pā'āu me. ¹⁰ — Tupana uruiky'esat kahato tawa Korosi piaria Epā'āu eiam kahato wo ewe'eg hamo i'ewyte emiky'esat nug kuap hap uruto'e mesuwe uruhētup. Uruiky'esat mi'iria aikotā i'yp i'ywa kahato rakat ewy hewo hewo kahato hap ewy wyti uruiky'esat kahato mi'iria Tupana uruto'e. Pyno uruiky'esat mi'iria wakuap yn nug haria En ewy hap uruiky'esat. I'ewyte uruiky'esat ekuap hap ihot'ok ewy ewy put'ok'e Esa'yru mohey haria ete uruto'e uruhētup Tupana pe. ¹¹ Tupana Pā'āu hesaika kahato yne esaika hap apy tote. Mi'i pote aito ahesaika kahato Tupana Pā'āu po'og po'og aipyt'atnug hawyi. Mi'i hawyi watopyhu'at hesaika hap wywo. Mi'i hawyi aimoesaika wuat'i sa'ag miat ai'akit hap pun hamo. Mi'i hawyi wyti i'ewyte wahupit kuap yne i'atumikyry'i hap ko'i. Mi'i hawyi perup'i puo watomohey wuat'i e'at pe mot'i kahato Tupana Pā'āu toīne'en aikai pote. ¹² Mi'i hawyi watuwehum aiwepit kahato hap wywo Ai'ywot Tupana kape katupono Ai'ywot atipy piat aimohāpyk aiwanētup hap. Mi'i hawyi — Wakuaria wo ra'yn mi'iria

e ahepiat pe. Uhemii'tin sese mi'iria e. Uhekare'en aru atum yne i'atuepe. Uhetawa hētyhot rakat atum aru i'atuepe e. I'atueowakai waku pe yne ra'yn e ahepiat Topã'âu eiam ko'i pe. ¹³ Sa'awy'i ahiag potmu'eria wo watoïne'en. Yt watuwe'aputsit kuap i ipo pyi. I'e hap yn watunug kuap. I'ypyryp wiat ieïne'en haria ewywuat watoïne'en. Sa'awy'i ho'owasat rakaria wo watoïne'en ma'ato Ai'ywot atipy piat tipohari ra'yn aito ahiag po pyi. Mi'i hawyi aherokosap Tosa'yru eropat haria wo ra'yn. Tomiky'e kahato emiit no ra'yn ainug. Waku kahato are. ¹⁴ Mi'i hawyi waure wo ra'yn Tupana toïne'en aiminug sa'ag ko'i kai. Iesui aikiyi'at tosuu wo ahehakyera'at hamo. ¹⁵ Tupana sese ti yt heremo i ahowawi. Mi'i hawyi toipo'oro ahowawi Tosa'yru wētup ok tuwemoherep hamo Aiporekuat nuat. Imipo'oro Ha'yru ti i'ewywuat sese topyhu'at. I'ywot yt heremo pytkai i ma'ato Ha'yru wata'akasa hawyi watikuap ta'yn Ha'yru hawyi watikuap ta'yn To'ywot ewy ra'yn hap. Mi'i hawyi yt heremo i rakat heremo ra'yn. Ha'yru ti po'og na'yn torania irania'in kai ipotput'ok'e. Torania Tupana minug kai ipotput'ok'e. Po'og na'yn yne ieïne'en haria hewyry rakaria yi totiat atipy piat kai po'og Ha'yru. ¹⁶ Tosa'yru ehay wo tutunug yne yne. Yt kat kawiat i tutunug. Atipy piaria yne toimoherep i'ewy yne yi totiaria Ha'yru inug. Yne heremo rakaria inug i'ewy yne yt heremo i rakaria atipy piaria akag ko'i inug. Tu'isaria yne imi'airoria tukupte'en. Morekuaria i'ewy imi'airoria. Waikiru at waty yi iminug ko'i yne Tosa'yru ehay wo yne tutunug. Mesup tutum na'yn yne yne Tosa'yru pe. ¹⁷ Ha'yru toïne'en yne iminug ko'i e'yanmete. Wētup ok yn na'yn topyhu'at Tosa'yru wywo. Ha'yru esaika hap wywo toi'atumopyhu'at yne yne at waikiru waty yi yne yne. Tosa'yru ehay wo toi'atumowo'osat yne. Toi'atumoheg yne Tosa'yru ehay wo yne tominug ko'i. ¹⁸ Mi'i hawyi wuat'i puo Tupana mohey haria akag wo topyhu'at ra'yn Ha'yru. Tomohey haria akag akag wo toïne'en. Mi'i hawyi yne aito imohey haria ipiit ewy watopyhu'at ma'ato Iesui ai'akag wo topyhu'at aikotã ai'akag me watuwewanētup hap ewy aipiit tutunug mi'i hap ewy watunug i'e hap ewy. Tomohey hanuaria Sa'awynug hat ti Iesui. Ahesaika hap Ha'yru kaipyi yn tut aimoesaika hamuat. Ahehaite hap i'ewy Ha'yru tunug wy. Iku'uro sese aikawiano hawyi Tupana tomoieïne'en i ra'yn gu'uro pyi. Yt uwe hin i te tuwētem gu'uro pyi turan tuwētem gu'uro pyi katupono Tupana tiky'esat Tosa'yru yianmete wuat miit'in wētem hap. Mi'i sa'awy'i wyti put'ok'e gu'uro hakpo gu'uro hap. ¹⁹ Pyno aito wētup yn imiky'esat ewywuat Tupana wywo Ha'yru wywo Ipã'âu wywo watoimohey Ha'yru hawyi.

²⁰ Tupana atoiat haria yne aitoria sa'awy'i i'ewy atipy piaria ahyt Tupana atoiat haria sa'awy'i. Mi'i hawyi Tupana watunug ahewanikap mo. Mi'i pote wētup e'at pe to'e Tosa'yru pe – Woronug En mu'ap ewywuat miit'in aipok uhowawiat hamuat. Eku'uro aria'yp posak ete hawyi ta'at yne esuu ra'yn hawyi uiwaure haria uikat kuap ta'yn. Mi'i esuu wo ati'atumowehik yne miit'in emohey haria uhowawi i ra'yn e mesuwarotiat yi totiaria i'ewy atipy piaria ui'atoiat haria e. Mi'i hawyi aru wo'owese hap i ra'yn topyhu'at e Tupana Tosa'yru pe.

²¹ Sa'awy'i watoïne'en pya kahato Tupana kai yt naku i nug haria kahato aiwanētup hawe i'ewy aipiit no. Mi'i pote watunug Tupana ahewanikap mo katupono wakuat kahato Tupana pote. ²² Ma'ato koran wyti Tupana ainug na'yn towyria'in no kahato. Aipotypot piit iku'uro aria'yp posak ete hawyi Tupana tunug Tosa'yru mu'ap tuwewawiat ai'aipok hamuat. Ipiit aiwanuat ewy iku'uro hawyi Tupana tekyi kahato tuwewawi Tosa'yru mohey haria. Koitywy ihamo ra'yn watoïne'en. Koitywy to'e ahepe – Yt kat i te sa'ag atipuēti eikai e. Waku puo ra'yn eweikupte'en uiwanētup hawe aikotã yt karāpe i ewei'aparap uhepe hap ewy eipe e ahepe. Koran uiwyria'in no ra'yn eipe e Tupana ahepe. ²³ Pyno aiwy ra'yn Tupana. Yt nakuap i watoiat ra'yn hawyi waku aiky'e hat sese watoimohey wuat'i e'at pe. Sa'awy'i watikuap mekewat Iesui etiat sehay wakuat ehay hawyi watoimohey ra'yn Iesui. Mi'i hawyi watoïne'en aru wuat'i e'at pe

e hap ewy wato mohey. Miit'in te'eruwekyry'i ahetiati pytkai imohey hap yt watoiat hin i. Iheg me kahato watoine'en imohey hap ete. Sa'awy'i wato mohey kahato. Pyno koitywy yt naku i ra'yn imohey hap watoiat sehay waku kahato Iesui etiat. Mi'i atikuap sa'awy'i hawyi uheropat kahato at ka'ap wuat'i miit'in kape mi'i moherep hamo aikope aikope miit'in tukupte'en hap upi yne ywania pe ahytpok mi'i ehay wakuat mesuwat yi wato hap ok tā. Mi'i hamo yn uinug uito Pauru. ²⁴ Koitywy ho'opot hat ewy areine'en mesuwe. Uipiit saty'i kahato areine'en katupono wo'opyhik hawe areine'en hatek takat ewy. Mi'i pytkai uiwepit yn katupono eikawiano aho'opot. Sa'awy'i Aipotypot Iesui ho'opot kahato aikawiano tomohey haria etiano. Koitywy watoine'en wētup mēpyt sok ewy Iesui upi katupono toho'opot aikawiano. Mi'i hap ewy kahato aho'opot Iesui mohey haria kawiano. ²⁵ Mi'i pote Tupana to'e uhepe – Woronug en uimohey hano uheropat hano. Atiky'esat etomoherep wuat'i pe uhehay e. Mi'i tā etunug mote emimu'eria waku pe tukupte'en. Mi'i pote eti'atumu'e ro uhehay wo wuat'i ywania pe e Tupana uhepe. Uito ti Pauru.

²⁶ Mesuwat sehay wakuat yt uwe i ikuap sa'awy'i. Nimuarua yt uwe i mesuwat yi tote ikuap mesuwat sehay etiat. Tupana yt tomoherep i miit'in muo mekewat e'at pe ma'ato mesup heremo ra'yn wuat'i Iesui mohey haria pe ra'yn. ²⁷ Koitywy Tupana to'e – Sa'awy'i yt uwe i kape atimoherep uhehay pakup e. Kurin ikuap haria sa'awy'i ma'ato koitywy Uha'yru mohey haria kape atimoherep ta'yn uhehay ikahu kahato rakat sehay hekat rakat wuat'i ywania mesuwat yi totiat kapiat sehay wakuat e. Sa'awy'i mig'i wo toine'en ma'ato mesup atimoherep ta'yn ehepe e Tupana ahepe. Etunug no Uha'yru Eporekuat no eipy'a pe pote eweikupte'en aru uhehamo mesuwe atipy pe uimimōtypot ko'i wo e Tupana ahepe. ²⁸ Mi'i tupono koitywy wuat'i ywania pe – Ewetunug no Iesui Eiporekuat no uruto'e wuat'i miit'in me. Eiwe'eg wo o wato'e. Eweikuap o mesuwat sehay wakuat wato'e wuat'i pe. Mi'i hawyi yne Tupana esaika hap wywo waku watoine'en we'eg haria wo irania'in py'asetpe katupono watiky'esat kahato mi'iria yne yne Tupana wywuwat ieine'en haria wo. Watekyi teran kahato miit'in aiwe'eg hap wywo Tupana kape. Watiky'esat mi'iria Tupana kuap haria. Watiky'esat mi'iria Ha'yru mohey sese haria. Watiky'esat mi'iria wētup wanētup hap ewy yn Aipotypot Iesui wywo. ²⁹ Uito Pauru arepotpap kahato miit'in mohāpyk Iesui mohey hap etiat hamo. Uipiit sakup hap wywo aremoso'opot kahato mi'i nug hamo yne uhesaika hap wywo. I'ewyte yne Aipotypot miium uhesaika hap wywo arepotpap katupono Tupana Pā'āu uipiit pyi ipotpap kahato topotpap nug hamo are. Uiwyrina'in tawa Korosi piaria pywo pe ti are'e teran ehepe arepotpap sa'awy'ipyi mesup te arepotpap kahato. Woroho'onug Aipotypot Iesui emiit no yt eipe yn i ma'ato i'ewyte irania'in ywania torania ati'atumu'e teran Iesui ete.

2

¹ Mana'in uhyt'i'in tawa Korosi piaria ha'awytepyi mesup te aho'opot kahato uipy'a pe ehetano. Uhehay kahato Tupana pe ehetano katupono woroho'onug neran eipe Aika'iwat emiit no imohey sese haria wo. Ma'ato yt ehepe yn i aheno'i teran ma'ato i'ewyte i'atu kahato yt ui'akasa i te haria i'ewyte tawa Irautiseia piaria kape hap ahētup at ka'ap Tupana pe. ² – Atiky'esat mi'iria ieine'en kahato Esa'yru mohey hap upi hap ahētup. Etimonik to i'atu'arot'i hap are'e Tupana pe. Mi'i hawyi etunug mi'iria iwepit rakaria wo are. Eti'atu'apo'ahik mi'iria wo'oky'e haria wo aikotā urue'yni urui'okpo'i hap ewy are. Atiky'esat mi'iria hesaika rakaria wo surara ewywuaria ehay moherep haria wo are. Atiky'esat pywuwat sehay kuap kahato haria wo are. Atiky'esat ikuap hot'ok kahato sehay pywuwat hawyi – Pywo ti rat e haria wo tukupte'en are. Atiky'esat kahato ta'atukuap kahato mekewat e'e hap sa'awy'iwuat yt heremo i rakat Iesui e'yianmete wuat are. Mekewat – Atipo'oro aru Uha'yru Eiporekuat no e'e hap are. ³ Aika'iwat Iesui pe toine'en yne yne we'eg hap ko'i yne yne mikuap ko'i are. Watikat pote watipuēti

yne. Wahētup tope pote tuwemoherep ta'yn ahepe yne yne wuat'i Tupana mikuap yne. Wahētup pote Iesui aimowe'eg kuap Tupana mikuap ko'i ete are.

⁴ Pyno eiwe'eg wo o eima'at sehay wuat teran haria pupi. Wāi'eweie o i'atuehay wu'uka hap ne'i ete are i'atuehay yt pywo rakat i. Yt eweiwat rei'o i'atuehay upi katupono yt pywo i sehay hap nug kuap kahato haria mi'iria. I'atuwe'eg kahato heso nug hamo. I'atuehay se kahato tuereto ma'ato eima'at hamo ne'i. Yt ereto tei'o i'atuehay upi are. ⁵ Uimowepit kahato haria eipe. Waku kahato eweikupte'en Aipotypot Iesui mohey haria sese ra'yn ewy. Waku wētup surara y'am miat hat ewy eweikupte'en — Yt atoiat i imohey hap ewei'e eiwo'ope. Eiwānētup hap yt ewei'ywyk hin i. — Uruto Iesui mohey haria waku ewei'e. Mi'i hap ara'akasa yne mesuwe uiwānētup hawe. Yt areīne'en i eipy'asetpe wen ma'ato uimu'etu wuat ewy atikuap. Uimowepit kahato haria eipe uiwānētup hawe uipy'a pe are. ⁶ Mi'i hawyi waku ewei'e Iesui pe — Uruiky'esat kahato En Uruka'iwat no hap ewei'e. Mi'i ti waku wato'e. I'ewyte mesup yne e'at pe waku wato'e Aika'iwat Iesui pe — Worokuap kahato teran uipy'a pe waku wato'e. Uruiky'esat aiwānētup hap wētup ok wānētup hap ewy yn waku wato'e. Mi'i ti i'ewyte waku wato'e at ka'ap watomohey hawyi.

⁷ Waku watopyhu'at Aika'iwat ewy are. Sa'awy'i urui'atumu'e kahato eipe Iesui ete. Mi'i hawyi eweimohey Iesui hawyi waku. Koitywy ma'ato waku eweimohey po'og po'og yne e'at. Aimikoi hapo kahato rakat ti ihāite ra'yn tuwesapo nug kahato hawyi. Mi'i hap ewy karāpe watunug Aimimohey miky'esat ewy at ka'ap. Watimohey kahato ra'yn Iesui hawyi ahehāite hap kahato ra'yn watikuap. Mi'i aikotā tuwemotag kahato aria'yp wato ewy hapo yi piit pe hap ewy watoīne'en. Mi'i hap ewy waku ahehay watipehik Iesui ehay ete. Mi'i hawyi — Waku kahato En Iesui ai'e hap yn wato'e aipy'a pe. Arehum ewawi wato'e yn ahehāite imohey hap kaipyi.

⁸ Aimu'e haria irania'in tuwekaipyi aimu'e. Yt Tupana mipo'ororia i i'atu kahato tukupte'en. Irania'in aimu'e haria nagnia ehay kaipyi miit wānētup hap kaipyi mekewat mā'āu sa'ag wānētup hap aimu'e sa'ag. Yt imohey i haria porekuat ehay moherep haria irania'in. Yt Aipotypot upiat aimu'e haria hin i wo'oma'at haria wo mi'iria. Miit'in wānētup hap ewy yn aimu'e. Eiwe'eg wo o i'atuwo'omu'e hap pupi katupono aima'at reran haype are. ⁹ Ta'atuky'esat eipe ta'atuemiit no aikotā wamiri ewy aimu'e irania'in.

Tupana tipo'oro Tosa'yru Aiporekuat no ma'ato Tosa'yru piit pe toīne'en miit sese wo Tupana tuwepu'i nug. Iesui ti miit sese toīne'en ai'ewywuat. I'ewyte Iesui piit pe Tupana yne yne toīne'en. ¹⁰ I'atu kahato atipy piaria akag morekuaria ko'i tukupte'en wen Iesui po'og po'og mi'iria kai e. Iesui ti po'og po'og Morekuat no ahiag kai po'og hesaika ahiagnia kai po'og po'og nakat. Mi'i hawyi aito Iesui mohey haria pote iwywo wētup miit ewy yn watoīne'en. Mi'i pote tutum ahepe toieīne'en hap wuat'i e'at piat ieīne'en hap mesuwe i'ewyte atipy pe. Koitywy po'og waku aheīne'en hap sa'awy'iwuat kai. ¹¹ Pyno karāpe topyhu'at aito Iesui mohey haria watopyhu'at wētup ywania ewy iwywo. Sa'awy'i aipiit miky'esat sa'ag ewy yn watunug kuap ma'ato mesup Iesui titek ta'yn hawyi toipugha aimiky'esat sa'ag ko'i aheko sa'ag ko'i aipotpap sa'ag hap ko'i. Toitek pun na'yn aiwānētup hawiat aikotā sa'awy'i Iuteu ywania tunug ta'atumēpyt tuwemoherep ihainia hawyi ta'atuemurui sokpe tek pun i'atueko ewy. Mi'i hap ewy Tupana titek aimiky'esat sa'ag hawyi toipun na'yn pya aikai e. Mi'i hap ewy Iesui titek kuap aimiky'esat sa'ag ko'i are. ¹² Iuteu ywania emurui āpy tek — Uito Iuteu ywania e hamo ma'ato aito Iesui mohey haria ahēt'ok y'y wuat hamo watimoherep Iesui mohey hap. Minwato'e y'y pe turan Iesui syp hap watimoherep ahēt'ok hawe. Aiminug sa'ag ko'i kaipywiat aihep Tupana piat hap watuwētem y'y pywiat hawyi. Watimoherep Tupana tihep ta'yn Iesui gu'uro pyi hap tesaika hap no watimoherep ahēt'ok hawe. Aiminug sa'ag nug hap pywiat aihep Tupana piat hap watimoherep ahēt'ok hawe. ¹³ Aikotā iku'uro rakat yt ikuap hin i ahehay. Yt toikuap i watoīne'en itotiat hap ewy

watopyhu'at sa'awy'i Tupana kapiat iku'uro rakat ewy yt watikuap i ihay yt wata'akasa kuap i howawi katupono aiminug sa'ag aipyhyp kahato howawi ikuap hamuat. I'ewyte aimiky'esat sa'ag kape yn aiwanētup hap. Kat pote sa'awy'i yt kat i i Tupana ehay aikai ma'ato koran yt mi'i tā hin i katupono Tupana tomoweityk yne yne ra'yn aiminug sa'ag ko'i. Aimoieïne'en i gu'uro pyi hap ewy tutum ahepe. Karāpe watomohey Iesui mekewat e'at pe watuwētem gu'uro pyi hap ewy Iesui tuwētem hap ewy. Koitywy watoïne'en Tupana ewawi yt sa'ag ewawi i ra'yn. Yt iku'uro rakaria ewy i ra'yn mesup watoïne'en ma'ato Tupana ewawi aheha ahewaure mesup.

¹⁴ Sa'awy'i watopyhu'at weteweru wato kahato haria ewy. Aikotā aiweteweru hap wato turan aimo'arot kahato hap ewy. Miwan me iwato kahato topyhu'at hap ewy aiweteweru hap. Yt ikahu hin i ewy ai'akit hap topyhu'at. Mi'i hap ewy aiweteweru hap sa'awy'i aikotā yt karāpe i waha'up nug kuap hap ewy. Mi'i hawyi ma'ato – Atum yne miit'in weteweru hap sa'up mo e Iesui Tupana pe. Mi'i hawyi ta'atumoheg Iesui aria'yp posak ete. Toieïne'en hap tutum aiweteweru hap sa'up mo. Koitywy Tupana to'e ahepe – Yt kat i ira'yn ti mekewat miwan miat eweteweru hap tuweityk ta'yn e. Uha'yru tum yne ra'yn eiweteweru hap sa'up Uha'yru suu ta'at yne hawyi iku'uro aria'yp posak ete e Tupana ahepe mesup ta'yn. ¹⁵ Sa'awy'i ra'yn Iesui iku'uro turan toi'akit yne ra'yn ahiag. Tesaika wo toi'atu'apeman kyttyt mā'āu sa'ag ko'i. Aipotypot iku'uro aria'yp posak ete hawyi aihep ahiagnia po pyi kahato. Iesui ti'akit yne ra'yn ahiag. Koitywy wuat'i mikyry'i wo ra'yn tukupte'en ahiagnia – Yt ewesaika i ra'yn e Tupana wuat'i ehamo ahiag ko'i pe.

¹⁶ Mi'i pote yt naku i watuwat wētup sehay upi katupono – Ewehenuk i urueko yt ewy i hawyi Tupana yt ehehakyera'at hin i i'atu'e. Yt eiwe'y'u hāpyk i uru'ewy pote yt naku i te eweikupte'en Tupana wanētup hawe i'atu'e sa'ag. Yt eweimohey tei'o i'atuehay – Yt eweiwat i uruenuk wato hap Tupana mōtypot hap kape pote ho'owasat rakaria eweipyhu'at i'atu'e. Tupana e'at mesup i'atu'e. Tupana ewaty mesup i'atu'e. Tupana e'anū mesup i'atu'e. Ma'ato yt eweimōtypot i Tupana mesuwat e'at pe pote yt Tupana miehakyera'at ko'i i wo eweipyhu'at i'atu'e. Ma'ato yt eweiwat rei'o mekewat wētup sehay upi katupono Iesui yn ahehakyera'at kuap pāi are. ¹⁷ Sa'awy'iwuaria Iuteu ywania inug kahato ta'atueko ko'i ahehakyera'at hap Iesui ut hap moherep hamo Aiporekuat nuat ut hap moherep hamo. Karāpe wata'akasa miit put'ok'e turan wata'akasa ipā'āu kape. Mi'i hap ewy i'atueko ko'i Iesui ut hap moherep hamuat. Iuteu eko timoherep kahato Iesui ut sa'awy'ipyi te aikotā aipā'āu yi totiat timoherep ahut hap ewy are.

¹⁸ Yt eweiwat rei'o i'atuehay upi karāpeī te'ero'e ehepe – Yt eweikupte'en i Tupana miehakyera'at ko'i katupono yt uru'ewy i ehewaku hap. Po'og uruto eikai katupono atipy piaria ihay uruwywo urumu'etu i'atu'e. Uruta'akasa Tupana urumu'etu i'atu'e. Atipy piaria kuap haria uruto uruehay i'atuwywo i'atu'e. Mi'i pote po'og uruto eikai i'atu'e. Tupana miehakyera'at ko'i sese uruto. Eipe yt hin i katupono uruto paa'e haria sese i'atu'e. Ma'ato yt pywo pe i mio tā i'atu'e. Te'eruwemōtypot hap yn i'atuwanētup hawe. I'atuwanētup hap miit wanētup hap ewywuat yn. Ma'ato yt kat i Iesui mōtypot hap i'atupy'a piat pytkai. ¹⁹ Ma'ato aito yt i'atu'ewy i. Iesui sat haria kahato aito. Mi'i Miit yn Ai'akag. Aipiit tuwehik kahato Ai'akag Iesui wanētup hap upi. Ahātikag i'ewyte apy'yha aipu'i hawyi aipe hawyi ahaga ko'i to'osat kahato Ai'akag Iesui wywo hawyi aipu'i apy'yha wētup piit yn watopyhu'at. Mi'i hap ewy watoïne'en Iesui wywo wētup piit ewy. Iesui ti Ai'akag. Aito ipiit ewy. Ai'akag kaipyi aipiit ihāite tuwemotag. Ma'ato mi'iria – Uruto po'og eikai e haria – Uruto ti ei'akag e haria mi'iria. Yt ta'atuky'esat i Iesui ta'atu'akag wo are. Ma'ato aito Iesui mohey haria watukupte'en. Ta'i Iesui piit iaga ewywuaria aito. Mi'i pote aipiit tuwehik kahato Ai'akag Iesui ete. – Urutuwehakyera'at uruto waku nug haria pote i'atu'e sa'ag ma'ato – Aito Iesui miehakyera'at haria wato'e. Tupana esaika hamo yn

aimohãpyk kuap wato'e. ²⁰ Kat pote pyno mesup te eweiwanẽtup te mi'iria ewywuaria are. Mesuwarotiaría — Urutuwehakyera'at kuap rat aru e haria. Yt naku i mekewat mi'u watu'u e haria. Yt naku i watemig mekewat i'atu'e. Yt naku i watopag aiwẽ pe mekewat ipu'i e haria. Mi'i tã watunug mote yt wata'am i i'atu'e sa'ag ahiag ehay upi. ²¹ Te'eruwehakyera'at teran mi'u kaipyi. — Ewetunug yne wã'i'uru'e hap mi'i pote Tupana ehehakyera'at i'atu'e. Ma'ato wã'i'i'atu'e hap yt Tupana wã'i'e hap ewy hin i are katupono te'eruwekaipyi te'eruwehakyera'at teran haype. Yt naku i kahato are. ²² Ma'ato watomohey ra'yn Aipotypot Iesui yn Ahehakyera'at kuap hat wato'e katupono iku'uro aikawiano hawyi aihep mekewat ahiagnia ehay po pyi wato'e. Yt watomohey po'og i ra'yn watuwehakyera'at kuap hap wato'e. Koitywy watikuap ta'yn yt mi'u kaipyi i ahehakyera'at hap wato'e. Watikuap ta'yn aheko mi'u yt aimohãpyk kuap i Tupana wanẽtup hawe wato'e. ²³ Mã'ãu sa'ag upiaria te'eruwepiitmosaty'i kahato hawyi — Uruimõtypot Tupana po'og eikai i'atu'e sa'ag ahepe. Urutuwemohit kahato po'og eikai urutuwemosy'at at ka'ap pote po'og waku uruto eikai i'atu'e ahepe. Wateha'at mi'iria kape hawyi aikotã we'eg kahato haria ewy tukupte'en ma'ato i'atuwanẽtup hawe sa'ag yn i'atuwanẽtup hap ta'atupiit miky'esat sa'ag nakat ewy yn i'atuwanẽtup hawe. Te'eruwepiitmosaty'i kahato te'eruwemõtypot hamo. Ma'ato i'atuwanẽtup hawe ta'atunug ta'atupiit miky'esat sa'ag nakat yn. I'atupot'ewãi hap ko'i yt i'atumõhapyk kuap i Tupana wanẽtup hawe. Te'eruwepitmohaty'i te'eruwehakyera'at hamo wen ma'ato yt pytkai i katupono Iesui yn ahehakyera'at kuap toku'uro hamo pãi an wato'e.

3

¹ Aipotypot Iesui toku'uro hawyi tuwẽtem gu'uro pyi. Koitywy watomohey Iesui toĩne'en atipy pe To'ywot Tupana po sese kai hap watomohey. Mi'i pote wẽtup miit piit ewy yn watopyhu'at. Karãpe Iesui tuwẽtem gu'uro pyi hawyi aito imohey haria i'ewy te watuwẽtem gu'uro pyi hap ewy. Karãpe ta'am atipy kape hawyi aito i'ewy te wata'am atipy kape hap ewy. Mi'i tote Aipotypot Iesui ta'apyk Tupana po sese kai. To'ywot mõtypot hawe toĩne'en itote. Waku mi'i kape aiwanẽtup hap. ² Waku watuwanẽtup atipy kape aikope Aipotypot Iesui toĩne'en hap kape. Waku aiwanẽtup hap Aika'iwat atipy piat wanẽtup hap ewy are. Yt naku i watuwanẽtup mesuwarotiaría yt imohey i haria ewy katupono mesuwarotiat kape yn te'eruwanẽtup. ³ Watimohey Iesui hawyi wẽtup piit ewy watoĩne'en. Iku'uro hawyi aikotã watoĩne'en ipiit pe hap ewy iku'uro hawyi aiku'uro hap topyhu'at hap ewy. Tuwẽtem mi'i pote watuwẽtem aito gu'uro pyi hap ewy. Koitywy Aika'iwat Iesui toĩne'en atipy pe To'ywot wywo i ra'yn. Mi'i hawyi aito ipiit pe watoĩne'en. Mi'i pote waku yt kat i mesuwarotiat sa'ag ko'i kape watuwanẽtup. ⁴ Karãpe ta'aipok i ra'yn mesuwat yi kape hawyi aito wata'aipok iwywo te ipiit piat ieĩne'en haria aito hap ewy. Wẽtup miit ewy yn na'yn watoĩne'en mekewat e'at pe. Iwywuat iwemoherep mesuwe pote watuwemoherep e. Mekewat e'at pe Iesui mõtypot hap e'at kahato i'ewy te aimõtypot hap e'at katupono imohey haria aito ipu'i kawiat ewywuat aito pote. Mi'i hap e'at pe — Pywo i'atu'e irania'in yt imohey i haria.

⁵ Waku wati'akit yne aiwanẽtup sa'ag hap aiwanẽtup hawiat. Waku watiwaure yne sa'awy'iwuat aiwary wary hap ahe'aito aito hap. Mi'i hap waku watoiat yne e. Waku watipun yne yt ahegyi'at i hap katupono yt ahegyi'at i hap sa'ag kahato topyhu'at Tupana wanẽtup hawe. Aikotã aria'yp nu kawiat Tupana iã'ãkap mõtypot hap yt naku i hap ewy te yt ahegyi'at i hap topyhu'at yt naku i Tupana wanẽtup hawe. Waku watimak aipiit miky'esat sa'ag ko'i aiwemõti hap ko'i. Waku wahasep wẽtup ok ahehary'i wuat ky'esat i hap wẽtup ok ahe'aito wuat ky'esat i hap. Waku wãiwato'e aiwanẽtup hawe aipotmõti te mõti te hap ko'i are. Waku wati'auka ai'e hap aiwanẽtup hawe — Uiwano yn atiky'esat ekat ko'i e hap. Waku yt kat i ihainia wary wo hap aiwanẽtup hawe. ⁶ Katupono mi'i hap ko'i watunug mote yt Tupana miky'esat ewy hin i watunug. Mi'i tã yt imohey i haria ra'yn inug at ka'ap. Yt naku i watuwat mi'iria ehay upi. Mi'i upi

watuwat pote Tupana mi'apiheg ko'i wo watopyhu'at aru katupono Tupana ta'atunug ta'atuewanĭkap wo mi'i tā nug haria. ⁷ Mi'i minug sa'ag ko'i ete haiwot kahato Tupana toĭne'en mi'i tā watunug pote. Sa'awy'i yt imohey i te turan mi'i tā yn aheko sa'ag yn watunug kuap. Pyno yt atunug i uiminug sa'ag ko'i wato'e sa'awy'i ma'ato yt watoiat kuap i katupono sa'ag nug hap eropat haria wo watukupte'en sa'awy'i. ⁸ Ma'ato koran waku wati'apun pya aikai yt aiwese i hap. Waku watimoperup'i ahaiwot ne'i hap. Waku watiwaure aipy'ahak pot'i miit'in etiat hap. Waku yt uwe i watimohit ahehay wo. Yt naku i watipoepyk poepyk ne'i irania'in e. Yt naku i wahu'at aiwo'omōti te hap sehay sa'ag nug hap etiat. Waku watiwaure yne yt naku i nug hap ko'i. ⁹ Waku watiwaure aheso miit'in kapiat hap. Yt naku i ahehay aheso heso hamo katupono watunug sa'awy'i yt watikuap i te Iesui turan aheko sa'ag upi yn watunug neran. Aikotā watihep ahesokpe pot'i ko'i hawyi watopag ahesokpe ipakup i ko'i ra'yn hap ewy waku watipugha sa'awy'iwuat aheso hap. Mi'i hawyi waku watopag aiwanētup hap pywuat hap ewy. Waku watuwepainug ahesokpe pakup hap ewy ahehay pywuat ai'e hap ewy. ¹⁰ Watimohey hawyi Tupana aimopakup i miit pakup mo watopyhu'at toiā'ākap sese ewy ainug. Mi'i pote waku mekewat yt naku i nug hap aipiit piat aiwanētup hawiat iku'uro rakat ewy topyhu'at. Yne e'at pe Tupana ainug kahu aiwanētup hawe po'og po'og sa'awy'iwuat kai. Yne e'at pe Tupana kuap haria wo watopyhu'at po'og po'og. Koitywy Tupana tiky'esat tokuap hap kaipyi towy ok sese wo aito hap. Mi'i hawyi toiky'esat aiwanētup hap towanētup hap ewy. ¹¹ Karāpe watopyhu'at Iesui mohey haria Tupana ainug wētup ywania pakup wo ewywuat. Iuteu ywania aito pote sio yt Iuteu ywania i aito pote sio ahemurui sokpe yt kat i sio toĭne'en Tupana wanētup hawe wētup ywania pakup yn ewy watopyhu'at. Sio aito tapy'yiaria sio yt sio ga'apy piaria sio yt miit akag sio miit emiit wētup ywania yn Tupana wanētup hawe aito. — Eipe Uimipo'oro Eiporekuat nuat mohey haria eipe e ahepe mi'i pote wētup tapy'ya yn uiwanētup hawe eweikupte'en e Tupana ahepe. Eipe Uimipo'oro eiam eipe e. Uimipo'oro Eiporekuat nuat ky'e haria eipe e Tupana. Sio Tapaiū'a sio yt sio ipe kytsig sio yt wētup ywania yn eipe uiwanētup hawe Uha'yru emiit'in eipe pote e Tupana ahepe.

¹² Waku watuwepainug hap ewy waku ahesokpe pakup watopag ma'ato wētup ahesokpe pakup wo'oky'e hap kawiat. Wētup aipainug hap wo'owese hap. Wētup aipainug hap — En po'og waku uikai e hap aiwanētup hawe. Wētup aipainug hap paa'e hap. Wētup hap aipainug hap aiperup'i hap. Wētup Iesui mohey mot'i hap. Mi'i ko'i wo waku watuwepainug are. ¹³ I'atu kahato Tupana wanuat aimokahu hap. Wētup wo'opowyro hap. Wētup yt aipotmōpy'ahak i hap. Wētup aiwo'oewaure aiwo'ominug sa'ag etiat hap. Wētup aipainug hap aiwu'uka hap monik hap. Wētup aiwo'oehay aiwo'opiat hap — Waure wo areĭne'en uhyt mimi mana emi'aparap uhepiat hap kai ai'e hap. Mi'i ko'i yne waku ahesokpe pakup ewywuat aiwepainug hap ikahu rakat ewywuat. Mi'i wo waku watuwepainug aikotā Iesui tiwaure ahepiat i'aparap tetiat hap ewy te waku watiwaure irania'in piat hap ai'aparap hap. ¹⁴ Wētup aipainug hap toĭne'en ikahu po'og torania kai mi'i ti aiwo'oky'e hap kawiat. Yt naku i watiwaure aiwo'oky'e hap katupono karāpe aiwo'oky'e hap toĭne'en hawyi aiwo'owese hap topyhu'at wētup miit ewywuat yn watopyhu'at. ¹⁵ Aika'iwat Iesui ainug kahato aipy'a piat aiwo'owese haria wo. Mi'i hawyi karāpe yt aiwo'owese i hap put'ok'e ahete mi'i hawyi haty kahato aipy'a pe. Mi'i hawyi meremo wतिकat aiwo'owese hap i ra'yn katupono Tupana tiky'esat kahato aiwo'oky'e hap. Toiky'esat kahato watoĭne'en wētup wo'oky'e haria sok ewy yn mesuwiat aheĭne'en turan. Mi'i hap kape ti aikaykay mesup. Toiky'esat kahato wato'e aiwo'ope — Arehum ewowi uhyt mehĭ mana mimi e hap ewy toiky'esat. Uimowepit en waku wato'e. Toiky'esat — Arehum emiium ete mehĭ mana pĭ'ā kurum e hap ewy toiky'esat aiwo'ope.

¹⁶ Sehay wakuat Aipotypot etiat Iesui etiat Tupana tiky'esat kahato aiwanētup hawe

aiipy'a pe. Toiky'esat yne Iesui mienoi aikai howapy sakpo hap ti ra'yn toiky'esat. Toiky'esat yne Tosa'yru ehay aiipy'a pyi tuwētem nakat aikotā hekat rakat hegyi'at rakat tum hap ewy. Toiky'esat ahegyi'at kahato hap tehay wywuwat torania pe. Toiky'esat wati'atumu'e kahato irania'in tehay wepy puat hap. Toiky'esat wati'atumu'e kahato tehay wo irania'in hap yne aiwe'eg hap wywo waku aiwo'omu'e hamo. Toiky'esat morekuat Tawi wepy hawuo watuwepy hap. Toiky'esat tehay kaipywiat hap watuwehum kahato tewawiat wepy hamuat wuat'i ehamo hap. Toiky'esat watuwepy mekewat sehay ikahu rakano tuetiat hamo. Toiky'esat watuwepy mekewat sa'awy'iwuat wepy hap pyi. Toiky'esat towawiat wepy hap aiipy'a pywiat hap Topā'āu wywo. Toiky'esat watuwehum tewawiat wepy hap mywo – Waku kahato En ai'e hap toiky'esat. – Emiium waku kahato Tupana ai'e hap toiky'esat. ¹⁷ Toiky'esat yne aiminug ko'i Tosa'yru Aipotypot Iesui mōtypot hap. Toiky'esat yne ahehay Tosa'yru Iesui set mōtypot hap. Toiky'esat kahato ahehay towawiat hap aiwepit hap wywo. Toiky'esat ahehay towawi Tosa'yru set upi hap. Toiky'esat wato'e – Uruporekuat nuat urumowepit kahato. En waku kahato Esa'yru waku kahato emiium e hap ewywuwat ai'e hap Tupana tiky'esat.

¹⁸ Mana'in erepyhu'at ro e'aito ehay upi Iesui mohey hat en mote. Etunug no e'aito miky'esat ewy Tupana miky'esat ewy are. ¹⁹ Mehī'in waku watiky'e kahato ahehary'i aiipy'a pyi. Yt naku i watimohit mi'iria ahehay wo. Yt naku i watoīne'en marak'a wo ahehary'i ete. ²⁰ Hirakaria kurum'in pī'ā'in eweimohey Iesui pote erepyhu'at ro e'ywot ety ehay upi. E'ywot ety mōtypot hano ereīne'en mote Tupana mowepit hano ereīne'en are. ²¹ Papai'in waku eweināpin eha'yru'in ehaki'yt'in i'atuky'e hawuo wen ma'ato yt etimopy'ahak tei'o ehehay sa'ag wo. Eti'apiheg apiheg yn mote yi kape yn teha'at aru hawyi i'arot rakaria wo tukupte'en at ka'ap.

²² Miit'in eropat haria mesuwe woroho'onāpin neran ewetunug no mesuwarotiararia eika'iwaria piat miky'esat ewy waku ewetunug. ehetu'isaria eipo'oro hap ewy ewetunug no e. Yt eimiky'esat ewy pytkai i ma'ato ei'akag miky'esat ewy ewetunug are. Eika'iwat okpe wuat ne'i pytkai o eweiwepotpap ihamo hap ewy e. Yt naku i aheha mesuwarotiat aika'iwat kape sio teha'at sio yt aipotpap nug hap kape ai'e hawe. Po'og waku watuwepotpap haty wo aiipy'a pyi Tupana eropat haria aito pote. ²³ Waku watuwepotpap kahato aika'iwat mesuwarotiat miky'esat nug hap ete ma'ato aiwanētup hap Aika'iwat atipy piat potpap nug hap watunug mesuwat motpap nug hap kaipyi. ²⁴ Waku wato'e aiipy'a pe – Aipotpap sa'up sese topyhu'at atipy pe waku nug haria aito mesuwe pote waku wato'e. Itote atipy pe tutum aru aha'up watuwepotpap mesuwarotiat pytkai katupono Aika'iwat Iesui eropat haria sese aito waku wato'e. ²⁵ Aiminug waku pote ha'up toīne'en Tupana miium muat. Ma'ato waku aiwe'eg wo katupono aiminug sa'ag sa'up i'ewyte Tupana tum. Waku aiwe'eg wo katupono Tupana tiky'e kahato torania aitoria to'oewy'ewy. Yt naku i watunug mote ai'apiheg sio aito miit'in akag sio aito miit'in mimōtypot sio aito yt uwe mikuap i e. Mi'i pote to'oewy'ewy toi'atu'apiheg yt naku i nug tipyt. Wētup e'at pe ti aru toimoherep wuat'i pe aiminug sa'ag ko'i yt heremo i rakat ko'i – Waku kahato eipe torania irania'in to'e ahepiat pytkai toi'atu'apiheg yt naku i nug haria.

4

¹ Ga'iwaria Iesui mohey haria waku watum aipotpap nug haria pe sa'up waku hap ewy i'atupotpap hap ok tā. Waku watum sa'up aikotā miit hāpyk takat tum hap ewy aikotā miit hegyi'at rakat ewy. Mi'i pote waku watimō'ē hāpyk ahehiit'in me ahekat katupono atipy pe toīne'en Aika'iwat koro ga'iwaria aito mesuwe pytkai.

² Karāpeī wahētup Tupana kape aimiky'esat waku wahētup – Tut wyti aru ai'e hap wywo. Yt tutum i te hawyi waku wahētup i. Mi'i hawyi aiwesat sio waku e wahētup

hap kape sio yt e waku — Arehum ewawi Tupana waku wato'e. ³ Karāpe ewehētup eimiky'esat ko'i urupowyro hamuat waku ewehētup to — Tupana etum Pauru'in moesaika hamuat ehay etiat hanoi hamo ewei'e. Eti'atupowyro o mi'iria irania'in yt ekuap i te haria atumu'e hamo katupono typy'i kahato te Emipo'oro Esa'yru Uruporekuat nuat yt kuap i te haria tukupte'en ehay ti mig'i wo te topyhu'at i'atuepe waku ewei'e Tupana pe — Uruiky'esat kahato Pauru'in powyro hap katupono morekuaria tipyhyp teran ehay Uruporekuat koro etiat waku ewei'e Tupana pe are. Iesui ehay pyhyp hamo morekuaria uipyhyp mesuwe wo'opyhik hawe are. ⁴ Pyno ewehētup — Tupana etipowyro kahato o Pauru ehay enoi miit'in miat kuap hamo waku ewei'e o katupono yt naku i ihik wo ne'i ehay moherep hap waku ewei'e Tupana pe at ka'ap uipowyro hamuat. ⁵ Waku we'eg kahato haria wo watopyhu'at karāpe yt Iesui mohey i ra'yn haria py'asetpiat ahehay turan. Waku wahenoi i'atuepe Aipotypot Iesui etiat. Waku wतिकat miit'in i'atumu'e hamuat ihay se rakat yne e'at turan. ⁶ Waku wतिकat kahato aiwanētup hawe i'atuwesat hamuat yne apo apo'i'atu'e hap ete. Waku wati'atuwesat Tupana we'eg hap ewy pywuat wo'owesat hap ewy ihay se rakat ewy waku watekyi Iesui kape yt imohey i te haria are.

⁷ Mesup atipo'oro ehowawi aikywyt aheywyt Tikiku. Waku kahato Tikiku uimiky'e kahato. Yt iperup hin i Tupana potpap nug hamo. Tikiku yt toiwaure hin i Tupana eropat hap. Ai'ewy kahato ipotpap takat Tikiku Aika'iwat potpap ete. ⁸ Pyno atipo'oro Tikiku ehowawi tohenoi yne aru put'okto'e hawyi uhietiat aikotā areīne'en mesuwe hap etiat. I'ewyte aru tohenoi yne ehietiat aikotā eweikupte'en Korosi pe hap tohenoi aru put'okto'e mesuwe i hawyi. Woroho'omowepit teran haype atipo'oro Tikiku ehowawi. Tohenoi yne mesuwiat uheīne'en hap hawyi eiwepit kahato rakaria wo eweikupte'en aru are. ⁹ Ehetawa piat Unesimu aru atipo'oro wy ehowawi. Aikywyt aheywyt kahato Unesimu. Iesui mohey kahato hat Unesimu. Put'ok'i'atu'e Unesimu Tikiku wywo hawyi ta'atuhenoi kahato ehowawi kat som urutunug mesuwe hap ko'i.

¹⁰ Aiwy Aritaku toīne'en mesuwe wo'opyhyp hawe uiwywo toīne'en. Kuekatu toipo'oro ehowawi. I'ewyte Panāpe enyt mēpyt Maku ipo'oro tehay wy tuwehum hap ehowawi. Pyno meiūran Maku put'ok'e itote pote waku — Ereke ro uruwy ewei'e o Maku pe eiwepit hap wywo iky'e hap wywo aikotā are'e sa'awy'i hap ewy ewetunug Maku pe are. ¹¹ Mehī Iusue i'ewyte ipo'oro kuekatu ehowawi mekewat wētup het Iutu e hap. Pywo ti rat uipowyro kahato mesuwe mi'iria kuekatu e haria are. Ta'atuky'esat kahato Tupana topyhu'at Morekuat no mesuwat yi tote hap mi'i pote i'atupotpap kahato inug hamo. Mi'iria yne ui'ewy Iuteu ywania kawiat Iesui mohey haria. Uimowepit haria kahato mi'iria are.

¹² Aiwy Epawai toīne'en mesuwe. Mi'i i'ewyte waku e hap toipo'oro ehowawi. Aipotypot Iesui eropat kahato hat Epawai eipy'asetpywiat mi'i. Mi'i pote tohētup at ka'ap topy'a pyi Tupana kape yne hesaika hap wywo — Etipowyro aiwyria'in tawa Korosi piaria emiky'esat ok tā nug hanuaria te'eropyhu'at. Eti'atumotag mi'iria Esa'yru ok tā e. Eti'atumoesaika yt karāpe i e'atoiat hamuat e. Atiky'esat itotiararia pywo i'atu'e yne hap ehay etiat hap e Epawai at ka'ap meiūpepyi Tupana kape epowyro hamuat. ¹³ Aiwy Epawai tiky'esat kahato yne eipe yne tawa Korosi piaria Iesui mohey haria wo hap toi'atuky'esat i'ewyte tawa Irautiseia piaria i'ewyte tawa Ieropuri piaria yt uheso hin i toi'atuky'esat yne eipe imohey haria wo hap are.

¹⁴ I'ewyte aimiky'e aipohag nug hat Iruka i'ewyte aiwy Tema ti'atupo'oro eiky'e hap — Uruipo'oro urui'atuky'e eiperia e hap. ¹⁵ Yne Iesui mohey haria piat waku e hap uruipo'oro. Kuekatu uruipo'oro tawa Irautiseia piaria kape. Uruiky'esat kahato ehehāite hap ewei'e mehī Niwa pe i'ewyte yne Iesui mohey haria to'yat puat wa'atunug haria pe are. Mi'iria kape kuekatu uruipo'oro.

¹⁶ Meikowat uimiwan o eweimowēpap aiūpe eiwa'atung hap tote are. Mi'i hawyi eweikuap yne ra'yn hawyi waku eweipo'oro tawa Irautiseia kape mi'iria piat ikuap hamo te'eruwa'atunug hawyi. I'ewyte eiperia eweimowēpap o uimiwan sa'awy'iwuat

uimipo'oro tawa Irautiseia piaria pe. ¹⁷ Mi'i hawyi atipo'oro i sehay uhyt Akipu kape. Pyno koitywy atoiat eipo pe ra'yn Aika'iwat potpap ko'i. Mi'i hap ti koitywy tutum eipo pe ra'yn. Pyno koitywy ewe'eg wo o. Eweimoma o ipotpap hap imiky'esat ok tã are. ¹⁸ Pyno ti uipo wo ti yne mesuwat atunug uimiwan are. Pyno atunug mesuwe miwan me uhet sese uipo minug uikuap hamuat sio uito sio yt kuap hamo. Uhet ti Pauru.

Pyno yt eweiwaure tei'o uipyhik hap mesuwe morekuat wo'opyhyp hawe. Saity iheg nakat uipo ete areĩne'en Tupana miky'esat ewywuat hap. Yt uiwaure tei'o.

– Pyno Tupana eti'atuky'e kahato Esa'yru mohey hariã tawa Korosi piaria. Eti'atupoi-tyro egyi'at kahato hap upi ahētup mesuwe uipyhyp wyi are. Toran na'yn uhehay are. Waku Tupana pe.

TAWA TESARONIKA KAPIAT PAURU MIENOI SA'AWY'IWUAT

¹ Uito ti Pauru kuekatu sese atipo'oro ehowawi Iesui mohey haria kape tawa Tesaronika piaria kape are. Uiwyrria'in Iesui mohey haria mesuwat uimiwan atipo'oro ehowawi katupono atiky'esat kahato ti Tupana hegyi'at kahato ehapiat hap. I'ewyte atiky'esat kahato Tupana kaipywiat eiwo'owese hap. Pyno uito hawyi mehī Sira hawyi Timoteu wywo kuekatu uruto'e ehowawi uruwyrria'in tawa Tesaronika piaria kape. Mesuwat uruipo'oro ehowawi urumiwan Ai'ywot Tupana Aika'iwat Iesui hūria kape tomohey haria wa'atunug haria kape. ² Yne e'at pe – Waku kahato tawa Tesaronika piaria uruto'e Tupana pe. Urutuwehum kahato ewawi Tupana katupono torania Tesaronika piaria emohey haria kahato tukupte'en uruto'e Tupana pe. ³ Yt ehēku kaipyi yn i ti tuwētem ehapiat Iesui mohey hap ma'ato yne kaipyi tuwemoherep. Mi'i tupono urutuwehum kahato Ai'ywot atipy piat kape. Yt waure'uruto'e hin i ti uruky'e ehapiat hap i'ewyte miit'in ky'e ehapiat hap ete Aipotypot Iesui mohey hap kaipyi. I'ewyte eipotpap hap ko'i yt uruiwaure hin i.

⁴ Ta'i uheywyt'in uheinyt'in uruikuap kahato ti aicotā Tupana eiky'e kahato pote ei'airo kahato ti towano. ⁵ Sa'awy'i ti uruhenoī kahato ehepe sehay wakuat Iesui etiat ma'ato yt uruwat uruēku kaipyi yn i ma'ato Tupana esaika hap kaipyi i'ewyte Tupana Pā'āu kaipyi urui'atumu'e eipe. Ta'i pywuat sese uruto'e. Urumimohey mesuwat sehay uruto'e uruhenoī ehepe turan. Eweikuap ta'yn aicotā sa'awy'i urutukupte'en eipy'asetpiat hap. Ta'i eiky'e uruepiat hap yn ni toīne'en urukai. ⁶ Sa'awy'i uruminug wakuap kape ti eweheha'at kahato hawyi – Ta'i uruto ti i'ewyte urutukupte'en teran Pauru'in ewy ewei'e. Ta'i I'atuka'iwat Iesui mohey haria wo urutukupte'en teran ewei'e. I'atumienoi ehapiat wyti pywuat kahato rakat ewei'e. Mio tā ewei'e hawyi ti Tupana Pā'āu put'ok'e ra'yn ehapiat hawyi eiwepit kahato hap ta'yn topyhu'at ehete. Mi'i hawyi ti ma'ato mekewat ho'opot hap e'at put'ok'e ra'yn ehete turan yt hep e kuap i ra'yn ehapiat imohey hap i'ewyte eiwepit hap. ⁷ Mi'i pote ti yi Masētunia yi Akaia piaria te'eraha'at kahato ehapiat mohey hap kape. – Pyno waku aito tawa Tesaronika piaria ewy waku watomohey Iesui i'atu'e te'eraha'at ehowawi hawyi. ⁸ Mi'i hap kaipyi ti Aika'iwat mohey hap tuwētem na'yn eiwē pyi. Mi'i hawyi ti ihay eweihtypok kahato ra'yn yne tawa Masētunia puo yne yi Akaia puo ra'yn. Mi'i hawyi ti yne tawa ko'i puo ra'yn imohey hap tuwesytok. ⁹ Mi'i hawyi ti karāpe uruhenoī teran na'yn irania'in me Iesui eimohey hap etiat hap mi'i pote ti – Ta'i uruikuap ta'yn i'atu'e. Mi'i hawyi ti karāpe uruewry turan uruewry hap upi te'ero'e uruepe irania'in – Eweikuap apo Tesaronika piaria Iesui mohey hap i'atu'e uruepe. Koitywy ti i'atuwese kahato eimimohey ete. Mo wuat minug tupanaria atoiat haria ra'yn mi'iria i'atu'e uruepe miit'in. Mi'i hawyi ti Wuat'i E'at Piat Ieīne'en hat Tupana sese eropat haria ra'yn mi'iria i'atu'e ra'yn uruepe uruewry tipypte.

¹⁰ Koitywy ta'atuhekatup ta'yn Aika'iwat Iesui Tupana Sa'yru i'ewyte Tupana mihep gu'uro pywiat mohey haria wo ra'yn tukupte'en i'atu'e ahepe. Ta'i sa'awy'i wyti ipy'ahak kahato Tupana aiminug sa'ag ete. Sa'awy'i wyti ai'apiheg hap yn topyhu'at ahepe yt kat i Tupana wywo aiwo'owese nug hanuat pote sa'awy'i. Ma'ato Ahehakyera'at hat put'ok'e ai'apiheg hap u hamuat hawyi Tupana aihep ta'yn ai'apiheg hap kaipyi. Mi'i hawyi irania'in yt kat i'atu'e kuap i ra'yn ahete katupono – Waku eipe e yn na'yn ahepe. Mi'i hap are'e ehepe Iesui mohey haria tawa Tesaronika piaria. Ma'ato yt uito yn i katupono torania mesuwat yi tote waku i'atu'e ehepe. Yt kat are'e kuap i ra'yn miit'in me eimohey kahato hap etiat uruewry tipypte katupono ta'atukuap yne ra'yn ehapiat imohey waku kahato hap. Mi'i tupono urutuwehum kahato ehapiat imohey hap ete uruto Pauru'in.

2

¹ Uiwyrria'in eweikuap ta'yn aikotā uhepiat eimu'e hap tuwenug kahato itotiat hap. Eweikuap ta'yn aikotā miit'in i'atupap kahato uimienoi upi. ² Eweikuap ta'yn uiwyrria'in karāpe urutuwat ehetawa Tesaronika kape tawa Wiripu piaria mu'e hamo urutuwat ma'ato itotiararia yt uru'oksat'i hin i. I'atumikyry'i kahato uruete urupiit ete haty. Mi'i totepyi urutuwat ehowawi uruepiat ho'opot rokirē. Mi'i hawyi put'ok'uruto'e ehetawa pe hawyi yt paa'uruto'e hin i Tupana ehay moherep hap ete uruho'opot kahato itotiat pytkai. Mi'i pytkai yt uruwēpohep hin i eimu'e hap ete. Sehay pywuat sese yn uruwēpyi tuwētem. Po'og ne'i urumoesaika Tupana. Mi'i hawyi urutu'uka hap pupi yt urutoken'ē hin i tawa Wiripu piaria uru'ahyk ahyk pytkai. ³ Yt kat i eima'at uruepiat hap uruwanētup hawe. Yt kat i eipiit ky'esat hap wywo i woroho'omu'e. ⁴ Ta'i Tupana eropat haria wo yn urutukupte'en mi'i pote Tupana wē wo urutukupte'en. Sa'awy'i Tupana to'e uruepe – Woroho'omohey kahato eipe uhehay enoi hamo e. Uimi'airoria sese eipe uhehay wakuat sytpok hanuaria e uruepe. Mi'i hawyi hāpyk kahato urui'atumu'e eipe. Yt eimiky'esat ewy i wen ma'ato Tupana miky'esat ewy yn. Ma'ato itote uruiā'āg kahato Tupana. Toikuap teran pywuat toky'e hap kaipywiat urupotpap hap haype sio miit'in miat urumōtypot hap kaipyi ne'i urupotpap mi'i hap toikuap teran. ⁵ Yt karāpe i eima'at'i ma'at'i wo urui'atumoperup'i eipe. Ma'ato ti yt eimiky'esat ewy i urui'atunāpin. Ta'i Tupana miky'esat ewy yn urui'atunāpin. Yt kat i uruteha'at ehekat ky'ewi hap kape. Mi'i pote pywo e Tupana ei'atumu'e uruepiat hap ete. ⁶ I'ewyte yt kat i urumōtypot hap uruiky'esat eimu'e turan. Yt uwe kaipyi hin i uruiky'esat urumōtypot hap. Yt eikaipyi i wyti ma'ato urupo'oro hat mowepit hap yn uruwanētup hawe eimu'e turan. ⁷ Uruto ti Iesui potpo'ororia sese ma'ato mi'i pytkai urumōtypot ro urupoi ro yt uruto'e i ehepe. Perup'i popuo urutukupte'en eipy'asetpe aikotā aity aimoperup'i moperup'i temi ete hap ewy. ⁸ Ta'i eipy'asetpe urutukupte'en eiky'e kahato haria wo. Urutuwehum kahato ehete. Mi'i pote eheropat haria wo urutopyhu'at katupono urui'atuky'e kahato eipe. ⁹ Yt sētup i sētup i haria wo hin i urutukupte'en eipy'asetpiat turan. Yt kat i hin i uruhētup ehepe. Yt eimi'u ky'ewi i ti urui'atumu'e Tupana ehay wo eipe. Ma'ato urupotpap urupo wuat kaipyi yn ni urutenuk. Yt ei'okpe tote hin i urutukupte'en yt ehekat ky'ewi hin i ti urutukupte'en. Yt waure'eweie tei'o mi'i hap kai uruwyrria'in. ¹⁰ Mi'i hap ete pywo eweie i'ewyte Tupana pywo e urutukupte'en eipy'asetpiat turan katupono wakuap mywo hāpyk puo yt kat i eima'at hap mywo urutukupte'en ehehamo i'ewyte Tupana ehamo. ¹¹ Eweikuap ta'yn eipy'asetpe urutukupte'en turan ei'ywot sese ewy urutukupte'en eināpin haype aikotā ai'ywot tuwehaponik kahato hap ewy eipy'asetpe urutukupte'en eināpin hanuaria. ¹² Urui'atumahara'i mahara'i kahato eipe urumēpyt'in mote. Ehewyry hāpyk kahato o Tupana miky'esat ewy uruto'e. Eikaykay ra'yn temiit'in no tetawa kape aikope toīne'en Morekuat no hap kape aikope tewaku hap moherep hap kape eikaykay. Mi'i tote yt tuwemōti hin i Tupana eiminug ko'i pupi. Mi'i hap uruiky'esat kahato. Yt kat i hin i Tupana wemōti eiminug ko'i pupiat hap uruiky'esat.

¹³ Waku kahato eipe uiwanētup hawe katupono sa'awy'i Iesui kapiat uruehay hap kape ehewaure ka'a kahato. – Yt miit'in ehay wo hin i urunāpin eweie eipy'a pe tawa Tesaronika piaria. Waku kahato eiperia. – Tupana ehay sese wo urumu'e katupono Iesui Aimoieīne'en hat ete urumu'e eweie uruepiat. Mi'i hawyi Iesui mohey haria wo ra'yn eweipyhu'at kahato itote waku hap ewy are. Mi'i hap upi urutuwehum kahato Tupana kape at ka'ap ehupi are. Yt karāmuat i ikahuro rakat uruwehum hap katupono Tupana ehay mio tuwenug kahato ra'yn eheīne'en hawuo Iesui mohey hawyi. ¹⁴ Mi'i hawyi ehetawa Tesaronika piaria i'atuhoiro haria kahato ehete ei'atumosop'opot kahato itote aikotā sa'awy'i Iesui mohey haria Iuteuria ho'opot i'atuetawa piaria hap ewy topyhu'at ehete eiwo'o'ewy'ewy. ¹⁵ Nimo Iuteuria tu'uka Tupana potpo'ororia tehay moherep haria. Mi'i hawyi Aika'iwat Iesui ta'atu'auka ra'yn wy. Mi'i pote koitywy

ai'auka teran mi'iria. Yt Tupana mowepit hap hin i te ta'atunug ahete. I'ewyte yne ahewanĭkaptia wo tukupte'en mi'iria Iuteuria. ¹⁶ Yt ewehenoi tei'o irania'in wētup ywania pe i'atu'e uruepe. Katupono mi'iria yt tiky'esat hin i irania'in ehakjera'at hap katupono — Howapy yne ra'yn i'atupiit i'atuminug sa'ag ko'i wo. Yt kat i ra'yn heiam howapy poity'i pote e Tupana. Toran na'yn put'ok'e ra'yn koitywy i'atu'apiheg hap e Tupana Iuteuria pe topy'ahak popuo.

¹⁷ Uiwyrria'in ehepiat ho'opot turan yt uwe hin i uruto eiwywo eipowyro hamo. Urupiit yt uwe i ma'ato uruwanētup hap toĭne'en ehowawi yn are. Ta'i uruehat'at kahato eiky'ewi kat pote sa'awy'i uru'aipok wo urutuwat ehowawi. Mi'i hawyi po'og urupap ehowawi — To'iro wata'aipok i ro ahekatuwyrria Tesaronika piaria ewawi uruto'e urupap haype. ¹⁸ I'ewyte uito Pauru mi'i hap yn uiwē pyi tuwētem — To'iro wata'aipok i ui'e hap ewy. Mi'i hawyi urutuwat ma'ato yt put'ok'uruto'e i. Ta'i karania wo ne'i urupyhyp ahiag ehowawiat urutuwat turan. Urutuwat wen ma'ato yt put'ok'uruto'e hin i. Urupyhyp yn tuereto ahiag ehowawiat uruwat turan. ¹⁹ Katupono karāpeĭ put'ok'e Aika'iwat Iesui Wuat'i Miit'in Porekuat nuat turan eipe yn eweipyhu'at uimowepit kahato hanuaria wo aikotā morekuaria te'eruwehum kahato hamuat ta'atu'akag painug hap ete. Mi'i hap ewy hamuat uruto urutuwehum kahato hamuat ehete. Mi'i hap yn uiwanētup hawe. ²⁰ Katupono eipe yn eweipyhu'at uimo'okpipok'i haria wo uruto'e Pauru'in.

3

¹ Karāpe yt urutuwat kuap i ehowawiat pote pyno uruipo'oro Timoteu iha'at ehowawiat hamo are aikotā eweikupte'en hap kuap hamo uruehat'at kahato hawyi. Uruipo'oro mi'i pytkai uruto urutukupte'en tawa Atena pe. ² Mi'i hawyi uruekatuwy Timoteu uruipo'oro ehowawi Iesui ehay etiat urupotpap hap moherep ehepiat hamo katupono Tupana eropat hat kahato Timoteu ai'ewywuat sese. Mi'i uruipo'oro pote eimoehāite kahato ehepiat imohey hap upi. Yt uruiky'esat i eihep imohey hap kaipyi ho'opot hap. ³ Katupono Iesui mohey ra'yn ahepiat pote i'atumikyry'i kahato miit'in ahete mi'i pytkai Tupana yt tipyhyp hin i katupono mi'i hap kaipyi aikuap pywuat tomohey hap sese i'ewyte yt toky'e i haria kuap hamo. ⁴ Sa'awy'i urutukupte'en eiwywuat turan — Tut aru ehepiat ho'opot hap uruto'e. Mi'i hawyi put'ok'e ra'yn ehete uru'e hap ewy. Koitywy ewehā'āg na'yn i'ewyte eweikuap ta'yn miit'in mikyry'i ehediat hap. ⁵ Sa'awy'i tawa Atena pe areĭne'en turan ehowawi yn uiwanētup hap. Wētup e'at pe haty kahato uhete katupono yt atikuap i aikotā som eweikupte'en hap. Mi'i hawyi yt ahupit kuap i ra'yn mesuwat haty hap hawyi atipo'oro Timoteu i'atuepiat imohey hap kuap hamo are sio ahiag i'atuiā'āg moity'i hawyi imohey hap pun haria wo ra'yn tukupte'en hawyi uipotpap hap topyhu'at yt kat hamo i hap kuap hamo atipo'oro Timoteu. ⁶ Mio tā are turan Timoteu put'ok'e ra'yn uruete. Mi'i hawyi sehay wakuat kahato tohenoi uruepe ehediat — Ta'i sakpo'e te ta'atumohey hap e. Ta'i Tupana ky'e hap te toĭne'en itote e. Aiky'e hap wuat'i e'at piat toĭne'en ne e. I'atuehat'at kahato te ti aiky'ewi e. Ta'atuky'esat kahato te'era'akasa ahowawiat hap e aikotā sa'awy'i aito ahehat'at i'atuky'ewi hap ewy e Timoteu uruepe eheday tohenoi. ⁷ Mi'i hawyi urusaty'i hap tuweityk ta'yn uruete. Waku sakpo'e ta'atumohey kahato te uruto'e. Mi'i hawyi yt uruho'opot kahato i ra'yn katupono Timoteu mienoi ehediat urumowepit kahato. ⁸ Pyno Iheg me kahato o eweikupte'en imohey hap ete. Mi'i tupono waku pe eweikupte'en ma'ato yt pote yt uimowepit hin i. ⁹ Mi'i hap uruikuap hawyi po'og po'og urutuwehum Tupana ete — Waku kahato En uruto'e katupono tawa Tesaronika piaria emohey kahato te waku kahato uruto'e. ¹⁰ Tupana urupowyro o mi'iria kapiat uru'akasa hamo uruto'e katupono urutuwat teran i ra'yn emohey haria yt ihāite i te rakat moehāite hamo uruto'e at ka'ap Tupana pe. ¹¹ — Uru'ywot uruhētup Uruka'iwat Iesui set upi etum o uruepe mu'ap mekewat Tesaronika kapiat uruwat hamo uruto'e Tupana pe. ¹² Urui'atuky'e kahato eipe. Mi'i hap ewy

atiky'esat eiwo'ope eiwo'oky'e hap mi'i pote ahētup Tupana pe — Eti'atumesaika o po'og po'og Iesui mohey haria eky'e po'og hamo i'ewyte irania'in atuky'e hamo are. Mi'i hap ti ahētup Tupana pe ehupi. ¹³ Eiwo'oky'e kahato pote Tupana eimosaiika wakuat nug hamo aikotā to'owywuwat hamo. Mi'i pote ti aru karāpe Tupana tut Tosa'yrū wywo teropat haria wywuwat turan ehewaku kahato hap toipuēti eikai katupono miit'in ky'e kahato haria eipe pote. Mi'i hap uruikuap ta'yn uruto Pauru'in.

4

¹ Uruwyrīa'in koitywy uruhētup kahato ehupi po'og po'og Tupana mowepit haria wo eweikupte'en hap Iesui miky'esat ewy kahato. Uruikuap ta'yn ti koitywy Tupana mowepit haria wo ra'yn eweikupte'en. Mi'i tā ra'yn pytkai ti uruhētup po'og po'og ne. ² I'ewyte yt waure'ewei'e tei'o Iesui kaipywīat eināpin uruepiat hap ete. ³ Pyno koitywy uruhēnoi teran ehepe kat som Tupana tiky'esat watunug hap. Yt toiky'esat i ti wuat'i haryporia'in wywuwat hap i'ewyte wuat'i ihainia'in wywuwat yt aiwe'eg i hap ti yt toiky'esat i. Waku iwe'eg kahato rakaria wo toiky'esat aheīne'en hap. ⁴ Tupana tiky'esat wyti wētup ok wywo yn ahe'aito hap iwary hap toiky'esat iwe'eg kahato rakaria aito pote. Mi'i tā watunug pote miit'in mimōtypot no watoīne'en. ⁵ Ma'ato irania'in yt Tupana kuap i haria ti i'atuewaire ewaire hap yn ta'atunug. Ma'ato aito ti yt toiky'esat hin i mi'iria ewywuwat aheīne'en hap. ⁶ Yt naku i kahato ti watipohari aiwy ihary'i ete pāi uruto'e sa'awy'ite ehepe. I'ewyte wy koitywy yt eweima'at rei'o wētup ok haryporia imoewaire hamo uruto'e haty wo katupono mi'i tā watunug pote Tupana mi'apiheg wo watukupte'en pāi. ⁷ Tupana yt tiky'esat hin i ti yt iwe'eg i rakaria wo aheīne'en hap ma'ato to'ewywuwat ahewaku hap yn toiky'esat. ⁸ Ipā'āu we'eg kahato rakat aimu'e hamuat. Mi'i tupono uwe uwe topotma'at'i ma'at'i haryporia'in ihainia'in wywo yt tuwe'eg i haype. Mi'i hat topyhu'at Tupana ehay pun hano. I'ewyte miit'in ma'at hat mi'i.

⁹ Nimo pyi te mesup te Tupana eimu'e kahato aikotā eiwo'oky'e hamuat hap ete. Mi'i tupono ipotmu'eria wo ra'yn eweikupte'en koitywy. Mi'i tupono yt kat no kuap i ra'yn po'og woroho'omu'e wo'oky'e hap ete mesuwat uimiwan me katupono eiwo'oky'e kuap kahato ra'yn. ¹⁰ Iesui mohey haria wuat'i tawa Masētunia piaria ikuap yne ra'yn wo'oky'e hap eikaipyi. Mi'i tupono ti uruhētup po'og ehepe eiwo'oky'e hap miit'in ky'e hap. ¹¹ Uiwyrīa'in woroho'onāpin pywuwat sehay wo. Wo'oeremopusu haria wo yt naku i aito watukupte'en. Waku te'en aipotpap kaipyi aimi'u ahakare'en aikotā uruto'e sa'awy'i hap ewy waku watoiat yne aiperup hap ko'i uruto'e. ¹² Mi'i hawyi ipotpap kahato rakaria wo eweikupte'en are. Mi'i pote ti aru meiūran — Ta'i waku kahato mi'iria i'atu'e Iesui mohey haria. Waku kahato mi'iria i'atu'e irania'in. Eipo minug kaipyi mio tā i'atu'e. Yt eweikupte'en nei'o irania'in okpe tote ne'i i'atuekare'en i'atumi'u etiano ne'i ma'ato motpap haria wo eweikupte'en. Yt sētup i sētup i e haria wo tei'o eweikupte'en are.

¹³ Uruwyrīa'in uruiky'esat eweikuap kahato pywuwat sehay aikotā iku'uro rakaria tukupte'en hamuat hap. Yt uruiky'esat i eweikupte'en Iesui mohey ran haria wo ne'i katupono ta'atuwy ku'uro pote to'okak'i kahato — Yt karāpe i ra'yn aru wata'akasa aiwy kape ta'atuehaype. ¹⁴ Ma'ato aito ti watomohey kahato ra'yn karāpe Iesui toku'uro hawyi toīne'en pakup i hap. I'ewyte watomohey kahato ra'yn karāpe Tupana tut hamuat Iesui wywo i'ewyte map haria imohey haria tō'ē tō'ē Iesui upi atipy kaipyi hap watomohey kahato ra'yn aito. ¹⁵ Pyno mio tā e Tupana hēnoi map haria etiat tomohey haria etiat — Ta'i ariot i ti aru yt ihāite rakaria kape yn i ma'ato map haria uimohey haria kape wy ariot. Mi'i hawyi to'opype ateropo'ok e Tupana. ¹⁶ Pyno Aika'iwat sese ti aru ta'apyk atipy kaipyi mi'i hawyi atipy piaria esurara akag ti aru ihay pirik kahato. Mi'i turan ti aru huhu'e akuara wato pyi mekewat hut hap enoi hamo. Mi'i turan ti aru mekewat Iesui mohey haria iku'uro rakaria Tupana ti'atuporenō'ē yne yne ai'am hap

e'yianmete. ¹⁷ Mi'i hawyi aito ihãite te rakaria ahytmoi tomimoieïne'en gu'uro pywiat haria wywo. Mi'i hawyi ti aru wata'am aiwo'opype howa kape hut turan ywyhig kape. Mi'i hawyi itote wato'opuëti ywaiti pe. ¹⁸ Pyno waku wato'omowepit aiwo'ope aheïne'en pakup i hap ete uruto'e ehepe Pauru'in.

5

¹ Tut aru Iesui ma'ato yt watikuap i karãpeĩ put'ok'e hamuat sio i'aman motpe sio at pe hap ko'i ti yt urutuwan kuap i ewawi. ² Yt urutuwan kuap i ehowawi katupono yt uwe i ikuap aikotã yt uwe i sero'ok e hat ikuap wãtym muat. Mi'i hap ewy kahato Iesui ut hap yt uwe i ikuap. ³ Mi'i turan ti aru miit'in te'ero'e to'ope — Yt kat i wyti po'og ho'opot hap i'atu'e aru. Yt eweiken'ẽ tei'o i'atu'e katupono waku pe ra'yn watoïne'en i'atu'e ma'ato yt pywo pe i. Katupono hupi'a rakat haryporia ete watikuap imëpyt haty hap meremo put'ok'e tuwete hap ewy meremo put'ok'e hamuat ikahuro hap e'at imoma hap e'at meremo put'ok'e. Yt uwe i aru tuwemig kuap i aru mekewat e'at pe. ⁴ Ma'ato ariãty ewy watoïne'en aito pote ariãty hot pe ti ra'yn watoïne'en hut turan mote yt aimogyt kuap i. Hëtyhot pe watoïne'en mote watikuap ta'yn put'ok'e irane mekewat ikahuro hap e'at pe. Ma'ato i'ypyryp mëpyt'in ne'i aito pote ti i'ypyryp we ti ra'yn watoïne'en hut turan. Mi'i hawyi get haria ewy watopyhu'at pote mekewat e'at pe aimogyt kahato katupono mekewat e'at pe i'ypyryp we ieïne'en haria i'atuminug sa'ag hap ko'i heremo ra'yn. ⁵ Ma'ato ariãty mëpyt'in no watopyhu'at aito pote ihot'ok mëpyt'in sese wo ra'yn aito katupono watopyhu'at Iesui ehay wywo. Mi'i pote aito yt i'ypyryp mëpyt'in wo hin i katupono yt watunug neran i ra'yn sa'ag. ⁶ Ta'i aito Iesui ut hap kape wateha'at kahato. Yt naku i get haria ewy ne'i watoïne'en hut hap owakai irania'in ewy. ⁷ Ta'i get haria wãtym muo te'eroket kahato. I'ewyte mahy u haria i'atumopëã mi'iria wãtym muo tukupte'en. ⁸ Ma'ato aito hëtyhot puo ahewyry yt kat i aimopëã hap mywo. Waku watopyhu'at aikotã surara'in ewy katupono surara'in ipag ta'atupoti'a tote iheg nakat mory'a pupi ta'atu'auka hap. Mi'i hap ewy waku watomohey Iesui hawyi i'ewyte wato'opowyro waku aiwo'oky'e hap ete. Karãpe Iesui mohey hano watoïne'en i'ewyte miit'in ky'e hano pote ti surara ipoti'a tote iheg nakat ewy watoïne'en. I'ewyte surara'in ipag ta'atuesapeu iheg nakat ta'atu'ahot hap pupi hap ewy waku watoïne'en. Uheywyt'in uheinyt'in waku wateha'at kahato Ahehakyera'at hat yatypiat aheïne'en hap ky'ewi. Mi'i hap ewy ti waku wateha'at kahato surara esapeu iheg nakat ewy.

⁹ Tupana ai'airo yt ai'apiheg hamuat i ma'ato ahehakyera'at hamo. ¹⁰ Iesui iku'uro ai'apiheg hap u hamo. Mi'i tupono karãpe hut turan watuwat hupi sio watoïne'en map haria wo ra'yn mekewat e'at pe sio ahehãite te watuwat hupi. ¹¹ Mi'i tupono ti waku wato'omoesaika wato'omowepit tut aru Iesui ai'e hap ete. Ta'i atikuap ta'yn eipe mi'i hap nug haria ra'yn are. Mi'i yn uruiky'esat po'og.

¹² Uhyt'i'in ewei'atumõtypot o eimu'e haria eipy'asetpiaria. Mio tã uruto'e uruwese popuo. Yt ewei'atumohit ne'i tei'o ai'apykok haria katupono Tupana minug ai'akag wuat ainãpin hanuaria. I'ewyte aiporeto mu'ap hãpyk takat kapiat haria. ¹³ Waku aimu'e haria ky'e haria wo watukupte'en. Waku i'atumõtypot haria wo watukupte'en. I'ewyte wato'owese kahato aiwo'ope.

¹⁴ Ma'ato toïne'en eipy'asetpe motpap pupiat wo'oksep hat ne'i pote waku wãi'ewei'e mi'i hat pe merup upiat ne'i myhu'at hat pe. I'ewyte waku ti watimo'okpipok'i ihay ken'ẽ tehay hamuat rakat. I'ewyte waku wati'ykesat imohey hap etiat yt hesaika i rakat. I'ewyte waku aiperup'i yn wuat'i miit'in ete. ¹⁵ I'ewyte yt naku i nug ehediat haria o yt ewei'atupoepyk tei'o. Mi'i hawyi ti waku watikat aikotã miat waku watunug wakuat aiwo'ope hap yn na'yn. Ma'ato yt Iesui mohey haria kape yn i wyti mio tã are ma'ato yne miit'in me. ¹⁶ Yne e'at pe waku watuwehum Tupana kape. ¹⁷ I'ewyte yne e'at pe wahëtup Tupana kape yt ikahuro i hamuat hap. ¹⁸ I'ewyte yne e'at pe — Waku kahato

En Tupana wato'e sio ho'opot pote sio ahehãite pote. Mi'i tã yne e'at pe waku watunug katupono mi'i tã hap Tupana tiky'esat Iesui mohey haria tunug hap.

¹⁹ Yt naku i wãiwato'e Tupana Pã'ãu miat aimu'e turan. ²⁰ I'ewyte yt naku i watuwekyry'i ne'i aimu'e wētup ok Tupana Pã'ãu kaipywiat turan. ²¹ Karãpe wētup ok aimu'e turan waku watuwanētup — Tupana e hap ewy sio waku wato'e aiwanētup hawe. Ipã'ãu kaipyi pote waku wato'e yt pote wati'airo hawyi waku yt nakuat i watipun. ²² Ipotyi kahato ti aheko sa'ag. Pyno mi'i waku watoiat yne.

²³ — Tupana eti'atupowyro o uruwyria'in itotiaria. Eti'atumoperup'i wakuap nug hamo are. Uruiky'esat tawa Tesaronika piaria emohey haria wuat'i kupte'en hap. Eti'atumopakup'i i'atuwanētup pakup i hamo are. Mi'i hawyi yt kat i i'atuwanētup sa'ag hap kapiat hap uruiky'esat Uru'ywot uruto'e. Uruiky'esat mi'iria ewano yn hap uruto'e. Mi'i tã etunug mote ti aru karãpe Esa'yru emipo'oro ut turan yt kat i i'atuminug sa'ag hut turan etipuēti aru uruto'e yn Tupana pe. ²⁴ Yt karãpe i Tupana ai'atoiat. Sa'awy'i aikaykay towano. Mio toĩne'en aiwywo wuat'i e'at pe to'oewy ainug.

²⁵ Uruwyria'in ewehētup o Tupana ewawi urupowyro hamuat. ²⁶ Mesuwat uhekuekatu atipo'oro torania Iesui mohey haria itotiaria kape. Waku wato'ahi'yypysat tuereto aiwo'oky'e hap moherep hamo. ²⁷ Mesuwat urumiwan me uruheno i Aika'iwat Iesui etiat. Mi'i tupono eweimowēpap to mesuwat mienoi yne Iesui mohey haria pe. ²⁸ Toran na'yn urumiwan. — Iesui ereĩne'en kahato Morekuat no tawa Tesaronika piaria emohey haria py'asetpe. Etum ne'en ne'i i'atuepe po'og po'og egyi'at hap. Mi'i yn uruhētup Aika'iwat pe ekawiano.

Toran na'yn urumiwan ewawi mesup. Woroho'oky'e kahato. Mi'i tupono uito Pauru hawyi mehĩ Sira hawyi mehĩ Timoteu kuekatu uruipo'oro.

TAWA TESARONIKA KAPIAT PAURU MIENOI TYPUAT

¹ Uiwyrria'in Tawa Tesaronika piaria koitywy Uito Pauru atipo'oro uimiwan ehawawi i'ewynte aiwy Sira aiwy Timoteu'in wywo kuekatu uru'e hap uruipo'oro ehawawi Ai'ywot Tupana mēpyt'in Aika'iwat Iesui emiit'in torania kape.

² Uruhētup kahato ehupi – Tupana uruto'e etum no aiwyrria'in me yt kat sa'up i egyi'at hap i'ewynte i'atuwo'owese hamuat etum kahato uruto'e Ai'ywot kape Aipotypot Aika'iwat Iesui kape uruhētup.

³ Uruwyrria'in karāpe urutuwekuekatu ehawawi turan – Waku kahato En Tupana uru'e hap yn topyhu'at. Tupana urutuwehum kahato eete katupono itag na'yn po'og po'og i'atukai emohey hap uruto'e. Koitywy wo'oky'e kahato haria wo ra'yn tukupte'en waku kahato uruto'e. Mi'i tupono ehewaku hap upi urutuwehum at ka'ap Tupana ete. ⁴ Irania'in itotiarria to'okyry'i kahato ehete. Iesui mohey ehapiat pote ehaty'i haty'i kahato. Ta'atuky'esat kahato waure'ei'e Tupana etiat hap. Yt ikahu hin i i'atu'e ehepe ma'ato yt eweiwaure teran hin i Iesui mohey ehapiat hap. Mi'i pote iraniam'in me uruheno'i – Meiē mi'iria tawa Tesaronika piaria waku kahato rakaria uruto'e. Yt ta'atu'atoiat hin i Iesui mohey ta'atuepiat hap ta'atusaty'i saty'i pytkai uruto'e. Mio tā uruto'e yn iraniam'in tawa piaria imohey haria puo. ⁵ Eweikuap kat pote eweho'opot hap. Ta'i Tupana mēpyt'in eipe pote – Waku kahato eipe e Tupana. Ta'i ehewaku hap put'ok'e ui'yatypiat wuat'i e'at piat eikupte'en hamo. Katupono i'atumikyry'i pytkai yt ui'atoiat hin i eipe e aru Tupana ehepe. ⁶ Tupana tomoherep hāpyk kahato wakuap sio yt hap. Mi'i tupono ti yt toiwaure hin i eheti'at mikyry'i haria. Toi'atuporerera'aipok i'atupotsaty'i saty'i hap eimoso'opot hap kaipyi. ⁷ Mi'i hawyi ti aru Tupana timonik yne ra'yn ho'opot ehapiat hap. I'ewynte uruwat miit'in mikyry'i hap monik hamo. Tut Aipotypot Iesui atipy kaipyi. Tuwemoherep temiit'in hesaika rakaria atipy piaria wywo. ⁸ Ehaty'i haty'i haria apiheg hamo tut. Yt Tupana kuap i haria apiheg hamo tut. Aika'iwat wo'onāpin wakuap yt nug i haria apiheg hamo tut. Atipy kaipyi Iesui aria wo toi'atu'apiheg irane mi'iria. ⁹ Mi'i hawyi mi'iria ewywuaria toi'atu'apiheg aru wuat'i e'at piat i'atumoewasat hamo. – Eweiwat ro aikope yt ui'akasa i hap kape. Eweiwat ro wo'opugha hap kape. Yt karāpe i aru uikahu hap mōtypot hap kape ewei'akasa. Yt karāpe i ti aru uhesaika hap Morekuat nuat uheñe'en hap kape ewei'akasa e. ¹⁰ Karāpe ta'aipok i ra'yn mi'i hap e'at pe ti aru imohey haria hemiit'in torania imōtypot kahato Ta'atuporekuat koro. Mi'i hap e'at pe eipe i'ewynte eweimōtypot kahato wy katupono uru'e hap mohey kahato haria eweikupte'en.

¹¹ Mi'i tupono uruhētup kahato wuat'i e'at pe ehupi – Tupana uruiky'esat hāpyk kahato gupte'en haria wo emohey haria tawa Tesaronika piaria uruto'e. Yt wētup ok i toñe'en itote ewemōti ehay pupiat hat uruto'e. Etum i'atuepe esaika hap emiky'esat wakuap yn nug hamuat hap uruto'e. Uru'ywot mi'iria Esa'yru mohey haria sese mi'i tupono po'og uruiky'esat i'atuehāite imohey hap etiat hap uruto'e. ¹² Mi'i tā ta'atunug itote pote iraniam'in itotiarria yt to'okyry'i hin i Uruka'iwat Iesui set ete. Emōtypot kahato itote iraniam'in Papai uruto'e. I'ewynte emi'atumōtyporia wo tukupte'en emohey haria itotiarria Papai uruto'e. Mi'i hap uruhētup ewawi etum ne'en ne'i hamuat hap Uruka'iwat Uruporekuat Iesui egyi'at hap kaipyi uruhētup Kahato wuat'i e'at pe ehupi uruto Pauru'in.

2

¹ Pyno uruwyrria'in koitywy uruheno'i pakup i teran ehepe Aipotypot Aika'iwat Iesui aipok hap etiat aikotā aikotā ai'atunug tuwewawi hap etiat uruheno'i teran ehepe.

² Iraniam'in wo'omu'e haria ti – Tut kahu ra'yn ti Iesui i'atu'e aimu'e yt pywo pe i

ma'ato. Tut kahu ra'yn ti e ti Pauru miwan me i'atu'e eimo'akag'aia teran haype. Yt ewei'atuehay mohey tei'o mio tã e haria — Pywo ti Tupana ehay wahenoi i'atu'e haty wo pytkai. Yt i'atumima'aria wo tei'o eweikupte'en. ³ Aiwe'eg wo o aima'at i'atuepiat hap pupi katupono yt tut i te rat Iesui. Yt he'at i te katupono ti aru Iesui mohey haria sok ihay atoiat haria tukupte'en aru hut hap owakai. I'ewyte hut hap e'yanme ti aru tuwemoherep Tupana ewanĩkap mekewat ahiagnia akag. Mi'i ti yne sa'ag eiam tuwemoherep Iesui e'yanmete. ⁴ Mi'i miit ti aru Tupana mohey hap moma miit'in kaipywiat hat. Mi'i ti wuat'i puo Tupana kuap haria ewanĩkap mo toĩne'en — Uito ti wuat'i Tupana kawiat po'og nakat e. Mi'i hawyi ti aru teke Tupana mōtypot yat koro pe tawa Ierusarēi me ta'apyk Tupana eiam note — Uito ti Tupana to'e hamo. ⁵ Yt eiwatetup i ra'yn apo karania wo ne'i ra'yn ahenoi ehepe mi'i miit etiat pytkai are. ⁶ Ma'ato yt tuwemoherep kuap i te katupono topyhyp hawe te toĩne'en. Watikuap kahato ra'yn ti uwe ipyhyp hat. Ma'ato meiūran te'at put'ok'e ra'yn hawyi ti tuwemoherep hamuat wuat'i sa'ag sepap nug hat koro Iesui ut hap e'yanmete tuwemoherep. ⁷ Koitywy yt herep wyi i te ipotpap sa'ag nug hap ete. Hemiit yn heremo. Mig'i pyi ipotpap ma'ato meiūran ti herep wyi hamuat ra'yn ipotpap. Ma'ato koitywy yt tuwemoherep kuap i te hewāi hat toĩne'en ne pote. ⁸ Mi'i hawyi tuwemoherep mekewat sa'ag nug hat koro ma'ato Aipotypot Iesui ti aru i'auka wētup tehay wo yn topyhu wo yn teētyhot kahato wywo tut hap e'at pe. ⁹ Mi'i miit sa'ag tuwemoesaika ahiag esaika hamo iwemoherep hap put'ok'e turan. Mi'i hawyi ti aru miit'in ma'at hap iwato kahato tutunug tesaika hap moherep hamo. Topo wo yt uwe miit'in minug ewy i tutunug miit'in miat tomōtypot hamo teso hap ko'i. Mi'i hawyi miit'in te'eruanētup kahato iminug ko'i kape — Aikotã som tutunug i'atu'e aru. ¹⁰ Mi'i hawyi ti aru ho'owasat rakaria wo miit'in toi'atuma'at kahato ra'yn mekewat topo wuat tominug wo yt miit'in minug kuap i wo. Mi'i hawyi imima'at ko'i tuwehyt'ok yne aria pe katupono ta'atumohey kahato ra'yn heso hap ko'i po'og pywuat sese sehay kai. Yt ta'atuky'esat i po'og ta'atuehakyera'at hanuat Tupana miium. ¹¹ Yt ta'atuky'esat i pywuat sehay pote mi'i hawyi Tupana ti'atupo'oro heso rakaria i'atumu'e hamo. Mi'i hawyi heso rakaria pe yn pywo i'atu'e. ¹² Mi'i tupono tukupte'en mi'i haria wuat'i e'at pe Tupana mi'apiheg wo katupono ta'atupun na'yn pywuat sehay i'ewyte ta'atuky'esat ta'atunug sa'ag hap yn.

¹³ Uruwyria'in Tupana mi'atuky'eria kahato eipe. Ta'i urutuwehum kahato Tupana ete wuat'i e'at pe uruwatetup ehowawiat hawyi katupono Tupana mi'airoria ra'yn eipe. Tutum na'yn ni eehakyera'at hap ehepe pywuat sese tomohey hap upi. Mi'i hawyi mio Tupana Pã'ãu esaika hap wywo yn na'yn eweikupte'en. Mi'i hap ete urutuwehum kahato Tupana kape uruwyria'in uruto'e. ¹⁴ Sa'awy'i woroho'omu'e mekewat sehay wakuano mi'i hawyi eweikupte'en imohey haria wo. Mi'i hap e'at pe to'e Tupana ehepe — Pyno woroho'onug eipe ikahu rakaria wo aikotã Uha'yru ewywuat no. ¹⁵ Mi'i tupono uruwyria'in waku kahato ti mot'i mekewat sehay pywuat eweimohey mekewat uruwē pywiat sehay urumiwan urumienoi ko'i. ¹⁶ Uruhētup kahato Aipotypot Aika'iwat Iesui pe i'ewyte Ai'ywot hegyi'at rakat kape — Eti'atumoesaika ro emohey haria tawa Tesaronika piaria yt kat pupiat i i'atuwuwu hamo uruto'e. Eti'atumoesaika ro mi'iria wakuap nug hamo i'ewyte wakuap enoi hamo. ¹⁷ Mi'i yn uruhētup kahato aimiekatup kape yt kat pupiat i eiken'ẽ hamuat hap ium hat kape uruhētup uruto Pauru'in.

3

¹ Uruwyria'in mi'i tupono waku ewehētup Tupana kape urupowyro ihay sytpok merep'i ran hamuat hap aikotã waku hamuat hap aikotã ei'ewywuat miit'in ewaku kahato hamuat hap waku ewehētup. ² Ewehētup o yt nakuaria i po pywiat heso'ok takaria po pywiat Tupana piat uruehakyera'at hamuat hap. Katupono yt imohey yne i haria tukupte'en mesuwat yi tote. ³ Aika'iwat wyti temiit yt atoiat hat i toĩne'en

ma'ato aimoesaika kahato hano toĩne'en Aika'iwat. Aikawiano kahato ti ahiagnia akag mupi. ⁴ Koitywy eipe urui'atumohey kahato Aika'iwat mohey kahato rakaria eipe pote. Tohenoi ra'yn uruepe imohey ehapiat hap. Mi'i pote urui'atumohey kahato eipe urumienoi nug yne mūki'ite mesup hamuat hap katupono uruhētup kahato ehupi. ⁵ — Uruka'iwat uruto'e eti'atumoherep tawa Tesaronika piaria pe aikotā aikotā eti'atuky'e kahato hap uruiky'esat. Ta'atukuap ta'atupy'a pe epiaat ta'atuky'e hap aikotā Esa'yru Uruka'iwat iperup'i kahato tepiat ho'opot hap ko'i ete. Mot'i kahato hap ewy eti'atumoesaika i'atuwanētup hawe i'atupiit pe uruto'e.

⁶ Uruwyria'in tukupte'en aipy'asetpe iperup kahato rakaria — Uito ti Iesui mohey hat e haria pytkai. Mi'iria ti yt ipotpap teran i rakaria wo gupte'en haria. Mi'iria ti tukupte'en eipy'asetpe — Yt atunug neran Pauru mienoi e haria. Mi'i haria o yt ewetunug nei'o eiwy wo. ⁷ Eweikuap ta'yn ipotpap takaria wo urukupte'en hap mi'i tupono waku ewehā'āg uru'ewywuap hap uruto'e. Pyno uruiā'ākap wo eweikupte'en itote urusaiepiiano urueiam mo uru'ewywuap hewyry rakaria wo eweikupte'en. ⁸ Yt uwe yat upi i uruesy'at uruto'e put'ok'uruto'e turan katupono uruewyry hap upi ta'i urumisa'up nug kaipyi yn urutenuk. Ta'i motpap urutunug uruepiat turan urusero kahato wātym muo ihot'ok puo. Mi'i kaipyi ti uruipuēti urumi'u sa'up ko'i i'ewyte uruesokpe uruekare'en sa'up ko'i uruto'e. Yt uruiky'esat hin i urutuweteweru ehapiat hap. ⁹ I'ewyte eimu'e sa'up yt uruhekatup hin i eikaipyi. Uruhētup teran pote uruhētup kuap ma'ato yt urutunug i mi'i tā. Waku eweikupte'en ipotpap kahato rakaria wo uru'ewy. ¹⁰ Katupono urutukupte'en eipy'asetpiat turan mio tā uruto'e yt ipotpap teran i rakat pe. Pyno yt naku i mi'i hat pe waho'oium imi'u wo uruto'e. Waku merup wuaria hesy'at rakaria wo te'eropyhu'at uruto'e.

¹¹ Ma'ato tukupte'en Iesui mohey haria eipy'asetpiaria yt ipotpap takaria i yt wo'opowyro teran i haria. Pyno mi'i haria pe waku wāiwato'e. I'ewyte wo'oeremōpusu hap ete yn i'atupotpap ta'atuewyry hap upi ta'atunug. Mi'iria pe waku wāiwato'e. ¹² Mi'i tupono waku wāiwato'e iperup takaria pe. Aika'iwat Aipotypot Iesui yt tiky'esat i sētup i sētup i e haria wo watoĩne'en hap waku wato'e mi'i hat pe. Iesui tiky'esat watoiat mekewat aipot'eremopusu hap hawyi waku aiwepotpap aimosakup i hap aiwemosero hap kaipyi yn waku aimi'u ahekat toĩne'en waku wato'e aiwo'oipe. ¹³ Uruwyria'in yt naku i kahato aipohep ahero pytkai yt naku i aipohep wakuap nug hap ete pyi.

¹⁴ I'ewyte toĩne'en mote wētup ok eipy'asetpe — Yt atiky'esat i Pauru'in piat uināpin hap e hat waku yt eiwehik tei'o mi'i tā hat ete. Mi'i tā watunug hawyi mono te'eruwemōti ra'yn hawyi tuwat urumienoi kape i ra'yn to'e haype. ¹⁵ Ma'ato yt naku i ewei'e — Koitywy en uhewanīkap ta'yn yt naku i mio tā ewei'e mi'i miit pe ma'ato waku eweināpin perup'i popuo aikotā aheywyt aheinyt nāpin hap ewy. ¹⁶ Aiwo'omowese hap nug hat sese ti Aipotypot. Mi'i pe uruhētup kahato — Etum o aiwyria'in tawa Tesaronika piaria pe to'owese wuat'i e'at piat hamuat hap uruto'e. Karāpe i'atusatek turan etum o i'atumowepit hap i'ewyte i'atuehāite hap. Ereĩne'en wuat'i e'at pe i'atupy'asetpe uruto'e uruhētup Tupana pe ehupi uruwyria'in. ¹⁷ Pyno mesup kurin atiwan uiwewi uipo wuat mesuwat Pauru piat mienoi sese moherep hamo. Pywuap uiat yne uimienoi sehay toĩne'en mesuwe hap kuap hamo uhet Pauru e hap atiwan. ¹⁸ — Uika'iwat Uipotypot Iesui eti'atuky'e te'en ne'i o aiwyria'in tawa Tesaronika piaria are'e yn ahētup yn ehupi Aika'iwat pe.

Waku ra'yn uhehay. Toran na'yn.

Uito ti Pauru hawyi mehĩ Sira hawyi mehĩ Timoteu Iesui potpo'ororia uruto.

TIMOTEU NĀPIN HAP PAURU MIENOI SA'AWY'IWUAT

¹ Timoteu koitywy atipo'oro uimiwan ewawi. Uito ti Pauru mekewat Aipotypot Iesui ehay moherep hat. Uito ti Ahehakyera'at hat Tupana potpo'oro pāi. Aimiekatup Iesui potpo'oro uito pāi. ² Timoteu uha'yru sese ewy kahato ereīne'en katupono sa'awy'i ereīne'en Iesui mohey hano uimienoi kaipyi pote are. Mi'i tupono ahētup kahato Tupana pe eupi — Ui'ywot eraha'at Timoteu kape ihaky'e'i hap wywo are. Etum o tope yt kat sa'up i egyi'at hap. Iwanētup hap wētup yn etum iwepit hamuat are Tupana pe eupi.

³ Pyno mesup ahētup i ra'yn eupi Timoteu tawa Ewesu piat ereīne'en hamuat. Aikotā sa'awy'i ahētup ewawi karāpe areto yi Masētunia kapiat turan — Ereīne'en no tawa Ewesu tote mekewat itotiarua sehay yt pywo rakat i enoi haria ewāi hamo. ⁴ Atikuap koitywy tukupte'en itote Iesui mohey haria sehay pot'i enoi haria kat ywania kat ywania kat set kat set ko'i enoi haria. Mi'iria pe waku wāi'ere — Wētup sehay upi ne'i pote ti aru yt karāpe i Tupana miky'esat nug hamo eweikupte'en katupono Iesui mohey kahato hap yn Tupana miky'esat ewy. ⁵ Yt naku i ti watu'uka sehay pot'i ete ere'e o itotiarua pe katupono Tupana tiky'esat aiwo'owese ahehay wuat hap ere'e o i'atuepe. Wētup wanētup hap wywo yn waku wato'oky'e ere'e o. Yt i'atuekat ky'ewi i ti watopotky'e ere'e o. Waku wato'oky'e wētup sok yn aito Iesui mohey haria aito pote. ⁶ Yt kan hamo i sehay wo watu'uka. Ma'ato mio tā watu'uka hap watunug mote aiwo'owese hap moma hamuat hap topyhu'at. Mi'i pote waku ehenoī itotiarua pe — Yt eiwu'uka tei'o sehay wo ere. Mi'i tā ewetunug mote yt kat i aiwo'owese hap toīne'en meiūpe. Waku po'og watunug aiwo'owese hap mi'i hawyi aiwanētup hap ikahu kahato rakat topyhu'at waku ere. I'ewyte Iesui mohey haria sese watopyhu'at waku ere'e o itotiarua pe Timoteu. ⁷ Irania'in iky'esat kahato miit'in mu'e hamo Tupana mienoi Musei piat hap ma'ato yt ta'atukuap i kat e kat e hap pytkai i. — Waku uruto yn ei'atumu'e hanuaria wo i'atu'e ta'atuehay pirik wo yt ta'atukuap i ta'atu'e hap ko'i pytkai.

⁸ Tupana piat aināpin sa'awy'i wuat hap waku kahato wati'atumu'e. Hāpyk kahato wati'atumu'e pote ti aipowyro kahato wakuap nug hamo. ⁹ Wakuap nug haria tiky'esat kahato Tupana piat tonāpin hap. Ma'ato iranā'in sa'ag ky'esat hap nug haria yt iky'esat hin i Tupana ehay wuat kat pote yt nakuaria i pote he kahato i'atuepe i'atuminug sa'ag ko'i. Ma'ato ti mi'iria pe Tupana tum i'atuewāi e hamuat. Ma'ato waku hap nug haria yt kat i ra'yn Tupana miium wāi'e hap kat pote toiky'esat wakuap nug hap yn pote. Yt wo'oewāi kuap i haria nāpin hamo Tupana tum wāito'e hap. Morekuaria wo'onāpin hap pun haria nāpin hamo tutum wāito'e hap. Mekewat yt kat i Tupana e haria nāpin hamo tutum wāito'e hap. Yt naku i nug haria pianuat tutum wāito'e hap i'ewyte yt karāpe i Tupana kapiat wanētup teran haria tutum wāito'e hap. To'ywot toty auka haria wo'opot'auka hat nāpin hamuat tutum wāito'e hap. ¹⁰ Wuat'i haryporia wywuat wuat'i ihainia wywuat ieīne'en haria nāpin hamuat tutum wāito'e hap. I'ewyte wo'opiat wo'opytyk piat ewāi hamuat ihainia to'ope i'ewyte haryporia to'ope mi'i e haria ewāi hanuat. I'ewyte miit'in ero'ok haria pianuat heso rakaria nāpin hanuat tutum. Wo'okuasa i kuasa i haria nāpin hanuat tutum wāito'e hap. Toī po'og meimēwat kai sa'ag nug hap ko'i. Yt ahenoī kuap yne i. Mi'i tupono mi'i hap nug haria wāi'e hamo Tupana tum na'yn i'atunāpin hap hāpyk kahato rakat. ¹¹ Tupana ewaku hap ewywuat yt kat i mi'i rē watipuēti. Yt uwe i ikahu hap ewy topyhu'at i'ewyte yt kat i ikahu iwat ihay ewywuat. Mi'i e hap yn ahytpok wuat'i puo. I'e uhepiat hap yn ahenoī miit'in me pāi.

¹² Pyno uiwepit kahato arehum kahato Aika'iawat Iesui ete Wuat'i Porekuat ete katupono Mi'i hum tesaika hap uhepe tehay moherep hamuat. Arehum kahato tuwete katupono ui'airo te'eropat hat miit'in mu'e hamuat. ¹³ Sa'awy'i te yt atimohey i te turan

ateremõpusu kahato Iesui. Ati'atusaty'i saty'i kahato hemiit'in. Mi'i turan ne uhehay sa'ag Iesui ete. Yt imohey i hap kaipyi areïne'en sa'ag Iesui ete. Yt uiwe'eg hin i haype ma'ato mi'i pytkai uiky'e hap wywo iha'at uhowawi. Yt atikuap i kahato atunug sa'ag mekewat e'at piat. ¹⁴ Sakpo'e hegyi'at kahato rat uhepe pã Uika'iwat uheïne'en ne wanĭkap nuat turan. Mi'i hawyi tutum tomohey hamuat hap uhepe. Koitywy iwywo wētup piit hap ewy yn na'yn urutukupte'en. ¹⁵ Timoteu ahenoi teran epe sehay pywuat sese rakat sakpo aimimohey wuat. Mio tã are Aika'iwat Iesui tuwemoherep mesuwe yi tote yt nakuaria i atuehakyera'at hamo tuwemoherep. Mi'i atikuap kahato katupono uito po'og yt nakuat i wuat'i kawiat pã are. ¹⁶ Ma'ato mi'i pytkai Tupana uiky'e kahato yt kat i uhewaku hap upi. Tuwekaipywiat tegyi'at hap moherep hamo uhehakyera'at. Koitywy ti irania'in ui'ewywuaria sa'ag nug haria tikuap ta'yn Tupana ti'atuehakyera'at kuap torania yt naku i nug haria hap. Mi'i tupono ti aru wuat'i miit'in sa'ag nug haria – Pyno uito uhehakyera'at kuap wy i'atu'e. Uhehakyera'at Tupana piat hap atikuap ta'yn i'atu'e irane. ¹⁷ Uru'ywot Tupana uruimõttypot at ka'ap En i'atu'e. Urupotypot koro wuat'i e'at piat En i'atu'e Tupana piat uhehakyera'at hap upi. Yt karãpiat i weityk hat En i'atu'e. Miit'in yt te'era'akasa kuap i ewawi rakat En. Wētup Tupana yn ereïne'en. Mi'i rē yt kat i hin i Tupana toïne'en i'atu'e hap upi. Mi'i urumimõttypot kahato En. Wuat'i kawiat po'og ikahu rakat En. I'ewyte wuat'i e'at piat ieïne'en hat En pã i'atu'e ta'atukuap Tupana piat uhehakyera'at hap hawyi.

¹⁸ Uha'yru sese ewy kahato ereïne'en Timoteu. Mi'i tupono woronãpin neran. Sa'awy'i Tupana e'airo kahato Iesui mohey haria wē pyi. Itote to'e epe – En ni uimipo'oro uhehay moherep hanuat e Tupana Pã'ãu epe itote. Mi'i hap o yt etywaure tei'o. Waku etopytyk mi'i e hap aikotã surara po pe mory'a wato hap ewywuat wanĭkap wywo wu'uka hamuat. Mi'i e hap wywo o waku etu'uka ahiag e hap auka hamo woronãpin uha'yru. ¹⁹ Uha'yru atimoheg kahato o epiat Iesui mohey hap aikotã enãpin hap kape erewanētup kahato. Mi'i hawyi etunug ewanētup hap kaipyi wakuap erenãpin hap ok tã katupono tukupte'en epy'asetpe yt naku i nug haria. Sa'awy'i mi'iria Iesui mohey haria tukupte'en ma'ato ta'atupun na'yn Iesui mohey hap ta'atukawiat. Mi'iria ti tukupte'en ho'owasat rakaria ewywuaria aikotã ahe'yara apy'at hap yt watipuēti i ra'yn hap ewywuaria mi'iria tukupte'en yt kat i po'og Iesui mohey hap mio i'atukai. ²⁰ Typy ok ti mi'i haria set mehĩ Imeneu hawyi Arisãtere. Sa'awy'i Iesui mohey haria tukupte'en mi'iria ma'ato koitywy Tupana moweuka'i hanuaria wo ra'yn tukupte'en – Pyno koitywy eipe ahiag eiporekuat no ra'yn Satanai wanuwaria eipe are i'atuepe. Ei'apiheg hap yn na'yn topyhu'at ehete. Mi'i tupono ehera'aipok Iesui kapiat hap are i'atuepe uito Pauru.

2

¹ Timoteu enãpin sese hap ahenoi teran kahato epe. Pyno waku wahētup kahato Tupana pe wuat'i miit'in powyro hamuat hap – Tupana etum o ihaky'e'i rakaria pe i'atumi'u i'atuesokpe i'atu'yat waku wato'e mot'i haty wo hum hap kape. Tutum hawyi – Waku kahato En Papai etum na'yn uimiētup ewy waku wato'e Tupana pe Timoteu. ² I'ewyte waku wahētup Tupana pe – Eti'atupowyro o uruporekuaria uru'akag ko'i mesuwarotiarua. Urupowyro kahato urutukupte'en hap ete hamo meiūpe waku wahētup. Eti'atupowyro uruieïne'en hap wētup ehay yn hamuat. Yt karãpe i sa'ag uruete hamuat yt wētup ok i urupyhyp pyhyp wakuat nug hap ete emiky'esat nug wuat'i puat hamo. Eti'atupowyro morekuaria tu'isaria waku kahato wahētup Tupana pe. ³ Mio tã wahētup pote watimowepit kahato Tupana ahehakyera'at hat. ⁴ Katupono toiky'esat kahato miit'in torania tomiehakyera'at nuaria tehay pywuat sese hap kuap hanuaria toiky'esat. ⁵ Wētup yn Tupana ma'ato yt uwe i miit ihay kuap iwywo katupono sa'ag nug haria yn pote ma'ato wētup miit ihay kuap iwywo. Aika'iwat Iesui ihay kuap iwywo katupono miit sese yt sa'ag nug hat i pote. Mi'i iku'uro wo'owese nug Tupana wywo hap.

Koitywy imohey hap upi ahehay kuap Tupana wywo. ⁶ Put'ok'e ra'yn ahehakyera'at hap e'at hawyi Aika'iwat iku'uro ra'yn aikawiano hamo tuweium na'yn ahepe. Mi'i kape wata'akasa ra'yn hawyi watikuap kahato wuat'i ywania Tupana ti'atuky'esat kahato tomiehakyera'at no hap watikuap ta'yn. ⁷ Yt uheso i ti pywo sese ti. Sa'awy'i ti uimu'e Tupana mesuwat sehay wo Tosa'yru etiat – Etimoherep to mesuwat uhehay wuat'i yt Iuteuria i irania'in ywania pe e. Uwe mesuwat uhehay pywuat mohey haria ti aru uimiehakyera'at no tukupte'en e uhepe sa'awy'i Tupana.

⁸ Timoteu atiky'esat kahato miit'in torania i'atuehay Tupana kapiat hap atiky'esat uito. Atiky'esat mi'iria Tupana wanuaria wo yn hap. Atiky'esat mi'iria tukupte'en yt wo'oweuka'i hap mywo i ma'ato wo'owese hap yn atiky'esat yt kat i sa'ag hap i'atuwywo. I'atuehay to'o'ewy'ewy wētup ehay yn hap atiky'esat.

⁹ Haryporia'in atiky'esat kahato eweikupte'en Iesui mohey haria kahato. Waku we'eg sese rakaria wo eweikupte'en. Waku eiwepainug hap ehesokpe hāpyk kahato rakano Iesui mōtypot hap eiwanētup hawe. Waku ei'asap i'ewyte ehewahi ehesokpe imōtypot hap wywo yn ehete. Eiwe'eg wo o mekewat – Uito po'og hekat rakat ei'e hap eiwepainug hap pupi. Ma'ato waku ikahu rakano o eweikupte'en imōtypot ehapiat hap ok tā. ¹⁰ Waku po'og ma'ato eiwepainug eiwanētup hawe eiwese sese hap wywo i'ewyte waku eweiwepainug waku nug hap wywo – Uito Iesui mohey hat sese ei'e hap enoi hamuat. ¹¹ Karāpe ewa'atunug aiwo'omu'e hamo turan waku eweimu'e kahato yt kat i mekewat sehay sehay hap wywo. Waku eiwewaure ka'a kahato wo'omu'e hat kape. Eweikupte'en perup'i puo ei'atunik takaria wo eweikupte'en itote. ¹² Yt atiky'esat i eipe ihainia'in akag wo eweikupte'en. I'ewyte yt naku i ihainia'in mu'e hat akag wo eweikupte'en. Po'og waku i'atumimu'eria wo hewaure ka'a kahato rakaria wo eweikupte'en. ¹³ Katupono sa'awy'i Tupana tunug ihainia ti irokirē haryporia. Ei'yianme mimi Ātau tutunug hawyi mana Ewa tutunug. ¹⁴ I'ewyte sa'awy'i mana Ewa ti ipun Tupana piat aināpin hap. Toi'aparap mi'i sa'awy'i ahiag ehay upi pote. ¹⁵ Mi'i pote toīne'en mesup ehete mekewat Tupana ei'apiheg hap mekewat haty kahato hap eimēpyt tuwemoherep hap turan. Koitywy Iesui ti'atuehakyera'at teran yne eipe haryporia'in. Toiky'esat eipe tomiehakyera'at wuaria hawyi wo'oky'e haria hawyi we'eg kahato haria eipe hap toiky'esat are uito Pauru.

3

¹ Timoteu uwe uwe ipotpap kahato Iesui mohey haria apykok hamo mi'i hat ti po'og wuat'i motpap kawiat ky'esat hat are. Aikotā hāpyk wo'omu'e hat ipotpap. Mi'i ti waku to'airo hawyi tutunug kuap hāpyk yn. ² Ma'ato ewe'eg wo o mi'i wuat airo hap ete Timoteu katupono yne miit mikuap hāpyk yn nakat waku eti'airo. Wētup ok wywo yn ihary'i rakat eti'airo. Yt naku i eti'airo kowo'i kowo'i wanētup haria. Waku – Yt uipo hep i Tupana potpap hap ete e hat eti'airo. Ma'ato waku wy emi'airoria paa'e haria miit'in nāpin turanuat hanuaria te'eropyhu'at. Waku irania'in – Wakuat yn nug haria mi'iria i'atu'e emi'airoria etiat. I'ewyte etikat o – Waku eweikupte'en ui'yat pe e hat waku eti'airo. ³ Yt naku i mahy se kuap hat i'ewyte marak'a yt naku i. Waku miit'in ete iperup'i kahato rakat wo'owese hap eti'airo. Yt naku i kare'en ky'esat hap kape yn iwanētup hat. ⁴ Waku wati'airo to'yat piaria po'oro perup'i tuwat hat. Waku imēpyt'in mimōtypot imēpyt'in miehay mohey kahato. Mi'i haria yn waku eti'airo ei'apykok hanuaria wo. ⁵ Ma'ato yt toi'apykok kuap i tomēpyt'in mi'i hap pote ti yt aikotā kuap i Tupana mēpyt'in apykok kuap hamo pāi. ⁶ Pyno i'ewyte Iesui mohey pakup i haria ne'i yt naku i ai'apykok hamo ai'akag wo katupono meremo i te'eruwemowato teran hap kaipyi te'eruwema'at ne'i aikotā sa'awy'i wuat sese ahiag – Uito po'og e hat tuwema'at ne'i hap ewy ti Iesui mohey pakup i hat ne'i ai'apykok hamo. ⁷ Yt Iesui mohey haria yn i mimōtypot ma'ato

yne miit'in mimōtypot eti'airo. Yne miit'in mimōtypot eti'airo pote yt wētup ok pupi i tuwemōti. Mi'i pote ahiag yt tima'at kuap i wy.

⁸ Timoteu waku eti'airo aipy'asetpiaria waku rakaria aipowyro hanuaria. Miit'in mimōtypot kahato yn waku eti'airo. Mahy u poity'i rakaria ne'i yt naku i eti'airo. Ahekat nuat ky'esat hap kape yn wanētup hat yt naku i ma'ato hegyi'at rakat yn waku.

⁹ Waku eti'airo yt waure'e hin i Iesui ehay tomimoherep tepiat imohey hat mekewat tomikuap ok tā wakuat nug hat waku eti'airo. ¹⁰ Ma'ato wati'airo aheropat hanuaria hawyi waku wahā'āg waku sio yt hap kuap hamo. Waku kahato ipotpap hap hawyi waku topyhu'at aheropat hamo ma'ato yt naku i ipotpap hawyi yt naku i. ¹¹ Ihary'i waku rakat yn waku. I'ewyte yt naku i ihary'i marak'a poity'i rakat ne'i. Waku ihary'i iwe'eg kahato rakat sehay pywuat piat yn ihay rakat. ¹² Waku aheropat haria wētup kahato yn ihary'i. I'ewyte waku tosa'yru'in tosaki'yt'in to'yat piaria po'oro kuap kahato perup'i puo hat. ¹³ Uwe topyhu'at aipowyro wakuat motpap wuat mi'i hat ti aru topyhu'at wuat'i mimōtypot kahato rakano. Mi'i hawyi karāpe — Uito Aika'iwat Iesui mohey kahato hat i'atu'e aimu'e turan yt te'eruwemōti hin i irania'in wo'okyry'i hap pupi miit'in mimōtypot ko'i mi'iria pote.

¹⁴ Timoteu mesuwat uimiwan atipo'oro ewawi uhehat'at kahato haype. Mi'i tupono areto teran kahato ewawi uhehay ewywuat hamo. ¹⁵ Ma'ato yt areto i pote yt uhewyry kuap i ewawi pote meikowat uimiwan atipo'oro ewawi aikotā waku etunug itote hap kuap hamo. Mi'i uimiwan kaipyi waku eti'atunāpin itotiarua aikotā waku aiwo'owese haria wo watukupte'en aito Iesui mohey haria. Ta'i aito ti Tupana sa'yru'in wo Tupana saki'yt'in wo aito watukupte'en wētup piit yn aito Tupana yat apy'ya iūtikag ewywuat aito katupono Tupana ehay mohey haria aito. ¹⁶ Tupana mienoi Iesui etiat watikuap kahato ma'ato yt karāpe i watikuap yne yne. Tupana yn ikuap sese hat. Mi'i hawyi ikuap hat sese tuwemoherep ta'yn ahowawi. Mio tā to'e ahepe Iesui etiat — Meiū ti pywuat sese e. Mi'i Miit kape atipy piaria te'era'akasa yne. Mi'i ti imoherep ta'yn kat ywania puo kat ywania puo mi'i hap tuwemoherep ta'yn tehay wo. Mi'i hawyi ti i'atu kahato ra'yn imohey haria mesuwat yi tote. Mi'i hawyi Tupana tioto i ra'yn atipy kape i are uito Pauru.

4

¹ Pyno koitywy Tupana Pā'āu to'e kahato ahepe — Meiūran ikahuro hamo ti aru wētup ok wētup ok waure'e imohey tepiat hap ete. Mi'i hawyi ti aru mā'āu sa'ag miat ta'atu-ma'at hap upi i ra'yn te'eropyhu'at. I'ewyte ahiag ko'i ehay enoi hap upi i ra'yn te'eropyhu'at e Tupana ahepe. ² Mekewat e'at pe ahiag ko'i eso eso hap upi pywo i'atu'e ahiag eso hap ete. Mi'i tā e haria heso heso rakaria aima'at'i ma'at'i hanuaria. Yt ta'atueno teran hin i sehay pywuat ta'atukuap sehay pywuat pytkai. Sa'awy'i i'atuwanētup hawe sehay toīne'en — Ehenoi ro pywo rat e hap toīne'en ma'ato koitywy yt kat i ra'yn i'atukai i'atuwewāi hap katupono ti ta'atuhep ta'yn mekewat i'e hap ta'atuwenāpin hap te'eruwānētup hawiat. Koitywy yt kat i i'atuwemōti hap ta'atu'eso atu'eso hamo. ³ — Yt naku i ehary'i e'aito i'atu'e sa'ag. Yt naku i mi'u watu'u yne i'atu'e sa'ag. Yt ta'atukuap i aikotā Tupana tunug yne mi'u mesuwat yi tote aimi'u wo. Toiky'esat waku ai'e popuo i'u hap. Iminug ko'i tomohey haria poi hap tutunug tehay pywuat mohey haria mowepit hamo tutunug kat ko'i kat ko'i som. ⁴ Yne Tupana minug mi'u ko'i wakuat no tukupte'en. — Eminug yt naku i yt wato'e kuap i Tupana pe. Wakuat yn tutunug mi'i tupono — Waku kahato emiium Tupana. Urumowepit kahato En waku wato'e i'u hap e'yanmete watu-wehum. ⁵ Katupono sa'awy'i Tupana to'e — Waku yne emi'u wo e. Mi'i tupono mesup ti aito waku ai'e Tupana pe rokirē watenuk. Mi'i tupono yne waku watu'u Tupana miium aimi'u wuat.

⁶ Pyno mesuwat enāpin hamo eti'atumu'e ro Iesui mohey haria Timoteu. Eti'atumu'e hāpyk kahato pote ti aru erepyhu'at Aipotypot Iesui eropat kahato hano. I'ewyte etikuap

kahato ra'yn uhepiat imohey hap i'ewyte sehay pywuat sese etiat etikuap ta'yn. Mi'i tupono atiky'esat po'og po'og eremu'e hap mi'i etiano. ⁷ Ipoty kahato ti sehay yt Tupana mienoi kaipywiat i yt Tupana e hap ewywuat hin i. Mi'i tupono waku waure wo mi'i hap ko'i kai. Yt kan hamo i watopotmu'e mi'i hap ko'i ete. Ta'i po'og waku wato'omoe-saika kahato Tupana e hamo Ipã'âu wo miit'in e hap ko'i kai. ⁸ Waku aiwesaika saika hap aipiit moheg hamo are ma'ato po'og waku wuat'i kai watuwesaika saika Tupana Pã'âu e hap nug hamo. Katupono imiky'esat ewy watunug mote ipakup takano watoĩ-ne'en mesuwe. I'ewyte aiku'uro hap e'at pe wuat'i e'at pe aikai Tupana. ⁹ Pyno Timoteu ahenoi teran epe sehay pywuat sese aimimohey aipy'a piat hap — Tupana ti wuat'i e'at piat ieĩne'en hat toĩne'en. I'ewyte wuat'i miit'in ehakyera'at teran hat Tupana. ¹⁰ Wuat'i tomohey haria Ehakyera'at hat Mi'i are ti epe pãi. Mi'i ti aimiekatup sese. Mi'i kape yn watuwepotpap watuweso'opot waku. ¹¹ Mio tã e hamo eti'atumu'e at ka'ap yne o miit'in. ¹² En ni kurum iwasu te. — Uruewat'yp ne'i wyti en i'atu'e epe itote ma'ato o ereĩne'en i'atupy'asetpe waku kahato rakano i'atuehamo ihay hãpyk kahato rakano hãpyk kahato wo'oky'e hano ereĩne'en. Iesui mohey sese hano ereĩne'en. Yt wētup i o sa'ag etunug i'atu-wo'okry'i hamo. Mi'i tã ereĩne'en mote yt uwe i itotiaría emohit kuap nagnia emimu-eria i'atuewat'yp ne'i en mytkai.

¹³ Meiūran ti aru areto ewawi Timoteu ma'ato put'ok'are itote hap kape waku yt ewēpohep tei'o mekewat Tupana miwan miat mowēpap wa'atunug haria piat hap ete. Mi'i hawyi kat e hap kat e hap o etimoherep i'atuepe mekewat Tupana miwan miat mowēpap hap. I'ewyte waku Tupana ehay mohey hamo kahato ereĩne'en. ¹⁴ Sa'awy'i Tupana tum epe tesaika hap topotpap nug hamuat tutum epe sa'awy'i. Mi'i tupono yt waure wo tei'o mekewat miium kai ma'ato waku etimoherep kahato hesaika hap miit'in me. Sa'awy'i Tupana ehay moherep haria te'ero'e epe — Tupana mi'airo en i'atu'e. I'ewyte Iesui mohey haria akag ko'i te'eruweponug e'akag ete — Tupana potpap nug hat en ta'atu'e haype. Mi'i tupono waku etimoherep kahato hesaika hap imiium epiait miit'in me. ¹⁵ Timoteu waku mesup ui'e hap sepap kahato hano ereĩne'en. Mi'i pote ti aru wuat'i seha'at haria — Pywo Timoteu tuwemotag kahato Tupana emiit no i'atu'e. ¹⁶ Ewe'eg wo o Timoteu koran ti itu erema'at ne'i. I'ewyte ewe'eg wo o emienoi Tupana ehay mienoi aparap hap pupi. Mi'i tã etunug at ka'ap pote ti aru ehakyera'at Tupana emimu'eria wywo are uito Pauru.

5

¹ Karāpe wētup ok e'yian ti'aparap Tupana pe pote yt ehoiro'i hoiro'i tei'o mi'i miit ete. Yt naku i watimohit ase'i'i ko'i hary ko'i e. Ma'ato waku perup'i puo watināpin aimimō-typot ko'i waku — Papai Mamai yt naku i mi'i tã watunug aito waku wato'e perup'i puo i'atuky'e hap wywo iporo pote. ² Mi'i hawyi karāpe e'yian haryporia kawiat ti'aparap Tupana pe pote waku eti'atunāpin perup'i puo. — Mamai ere'e popuo imōtypot haype. Ma'ato irania'in makuptiaría ti'aparap Tupana pe pote waku eti'atunāpin perup'i puo Uheinyt ere'e popuo yt i'atuky'esat popuo i.

³ Waku hiwuria sese watipowyro he'aito ku'uro rakaria yt imēpyt i te turanuat iku'uro he'aito rakat yt hemiariru i te rakat. ⁴ Waku hiwuria mēpyt'in me hemiariru'in me ere'e — Eweimō'ē ro eity'in me eehary'in me. Eweha'up nug o eimotag hap Tupana miky'esat ewy ere'e o hiwu mēpyt'in me hiwu emiariru'in me. ⁵ Ma'ato tukupte'en hiwu sese ko'i yt uwe i mipowyro ko'i Tupana mohey haria ta'atuhētup kahato Tupana kape ihot'ok puo wātym mo — Uruieĩne'en hap mi'u sokpe etum o uruepe i'atu'e. ⁶ Ma'ato hiwu tomiky'esat sa'ag nug hat iku'uro rakat ewywuat toĩne'en Tupana wanētup hawe. Ipiit ihāite rakat wen ma'ato yt iwe'eg i rakat pote. ⁷ Timoteu eti'atunāpin o hiwuria mēpyt'in hiwuria emiariru'in aikotã uimienoi ewy. Mesuwat ewy ta'atunug mote yt uwe i te'eruwekyry'i kuap Iesui mohey haria ete. ⁸ Ma'ato toĩne'en wētup ok eipy'aset

pe — Yt atipowyro teran i ui'ywot uity uimēpyt'in e hat mi'i hat wyti ipun ne'i ra'yn Iesui mohey hap sese. Mi'i hawyi topyhu'at po'og yt naku i Tupana ehay pun haria kai. ⁹ Timoteu waku watipowyro hiwu iporo rakat 60 anu ieīne'en hat he'aito wētup ok wywuat yn ieīne'en hat mi'i rokirē wuat he'aito ku'uro rakat. Mi'iria eti'atuset pehik i'ewywuaria wywo Iesui mohey haria miium Tupana piat kaipywiat i'atuieīne'en hamo. ¹⁰ — Wakuap yn nug hat meiē hiwu i'atu'e irania'in hap upi watikuap wakuat hiwu. — Sa'awy'i tomēpyt'in erohik kahato hat i'atu'e. Meiē — Ereke ro ui'yat pe e hat wuat'i piat hat meiē i'atu'e hap upi watikuap wakuat hiwu. — Tupana emiit ho'opot haria powyro kahato hat meiū i'atu'e ihaky'e'i rakaria eropat hat meiū wuat'i e'at piat waku yn hap nug hat meiū i'atu'e hap upi watikuap uwe wakuat hiwu. Mi'i wahetpehik kuap Tupana mohey haria miium kaipywiat ieīne'en hamo. ¹¹ Ma'ato yt etipehik tei'o hiwu ipakup te rakaria mekewat Tupana mohey haria miium kaipywiat gupte'en haria set kape katupono mi'i meiūran ipakup te rakaria ti iky'esat re i i'atue'aito hap i ra'yn. Ta'atuwaure ra'yn Aika'iwat Iesui wētup ta'atue'aito i ra'yn ky'esat hap ky'ewi. Yt iwe'eg i rakaria wo tukupte'en. ¹² — Uito ti aru yt karāmuo i ra'yn uhe'aito an i'atu'e pytkai. Iesui kape yn na'yn ti aru uipotpap ta'atu'e pytkai hiwu ipakup takaria meiūran ta'atuky'esat i ra'yn ihainia hawyi meremo ta'atuwaure sa'awy'iwuat ta'atuehay. ¹³ Mi'i hawyi irania'in tuwemohapap kahato aiperup hap ete sat'i sat'i getap ko'i upi ne'i. Mi'i hap kaipyi tuwemohapap wo'okuasa kuasa i hap ete. Aiwu'uka hap ne'i enoi enoi hap ete. Wo'oma'at'i ma'at'i hap ete yn ihay. Wemōti hap sehay sa'ag yt watikuap teran i rakat ta'atuhu'at. ¹⁴ Mi'i tupono atiky'esat — Waku e'aito i ro wato'e ipakup te rakaria hiwu pe. E'aito pakup i ra'yn hawyi waku emēpyt'in hawyi mono eti'atueropat e'yat pe waku ere'e. Waku pe tukupte'en hiwuria Iesui mohey haria pote ti aru yt i'atuehay sa'ag kuap i ahewanīkaptia imohey ahepiat hap ete. ¹⁵ I'ewyte tukupte'en irania'in hiwuria sa'awy'ite Iesui mohey haria mi'iria wen ma'ato koitywy ahiagnia akag Satanai ehay upiat myhu'at haria mi'iria. ¹⁶ Ehenoi irania'in haryporia'in me ihainia'in me Iesui mohey haria pe — Toī wētup ok e'yat pe hiwu mi'i pote waku eweipowyro eweipoi mekewat e'yat piat hiwu ere'e o. Yt eweweipo'oro tei'o e'yatypiat hiwu Iesui mohey haria miium wuat ipoi hamo katupono ti typy'i kahato hiwuria yt uwe i mipowyro ko'i. Waku wati'atupowyro kahato hiwuria yt uwe i mipowyro ko'i ere'e o Timoteu Iesui mohey haria pe.

¹⁷ Timoteu waku wati'atupowyro kahato Iesui mohey haria akag ko'i sa'up mo. Mi'iria ti i'atupotpap kahato po'og irania'in kai aimu'e kahato Tupana ehay mohey hap ete pote waku watum po'og sa'up mi'iria pe. Typy ok miit potpap hap sa'up ewy waku watum. ¹⁸ Katupono sa'awy'i Tupana to'e miwan me — Wāi yt eweikytyt tei'o eihū wewato ahup ipotpap awati eha'ok hap etiat turan. Waku tenuk topotpap popuo e Tupana sa'awy'i. I'ewyte ewetum o eheropat haria pe i'atuwepotpap hap ewy sa'up atiky'esat e Tupana. Mi'i hap ewy waku sa'up watum ipotpap Tupana ehay etiat aimu'e haria pe. ¹⁹ Timoteu waku wahenoi Iesui mohey haria pe — Yt ewei'atuehay mohey tei'o meremo aimu'e haria kuasa hap ete ai'akag kuasa hap ko'i ete. Ma'ato waku hepamo apowato'e ikuap sese haria pe akasa sese haria pe typy ok mye'ym ok pe hap ewy. ²⁰ Ma'ato ai'akag ti'aparap pywo pote waku watināpin wahewāi wuat'i ehamo. Mi'i hap watunug pote irania'in te'eroken'ē i'ewywuat sa'ag nug hap pupi. ²¹ Timoteu etunug no haty wo yne yne enāpin hap uhepiat hap ewy. Eti'atunāpin ui'ewy yne itotiararia to'ewy'ewy. E'yian pupi o yt eroken'ē tei'o e'ywania pupi i'atunāpin hamo. Ewy ok sese pupi i'ewyte yt eroken'ē tei'o ināpin hamo ma'ato waku torania eti'atunāpin perup'i puo. Woronāpin Tupana ehamo Iesui ehamo i'ewyte atipy piaria wakuaria ehamo woronāpin uha'yru. ²² Yt naku i ai'akag wanuaria wati'atu'airo meremo Timoteu aimu'e sese hanuaria are.

Karāpe irania'in ahā'āg sa'ag nug hamo waku — Wāi yt atunug neran i wato'e. I'ewyte waku ereīne'en pya sa'ag nug hap kai are. ²³ Timoteu yt naku i kahato ereīne'en i'ahu

kahato ime'en ete rakano. Waku mohag Uwa hy etu'u eme'en mog hamo. Yt naku i y'y yn etu'u are.

²⁴ Tukupte'en yt nakuat i nug haria yne piat heremo rakaria. Mi'i haria pe — Yt nakuaria i sese wato'e. Tupana mi'apiheg wuaria wato'e. I'ewyte irania'in minug sa'ag yt heremo i rakaria tukupte'en. Mi'iria ti yt watikuap i sio waku sio yt wato'e kuap i ma'ato put'ok'e ra'yn i'atuminug sa'ag moherep hap e'at pe Tupana tomoherep yne aru yt heremo i rakat aiminug sa'ag. ²⁵ I'ewyte tukupte'en waku nug haria yne piat heremo rakaria. I'ewyte tukupte'en mig'i wuat wakuap nug haria ma'ato meiūran heremo yne i'atuminug wakuap ko'i Tupana tomoherep mi'i hap ko'i are Uito Pauru.

6

¹ Timoteu mio tā ere'e ro Iesui mohey haria pe semiit'in me wo'o'eropat haria pe — Uiwyrria'in waku wati'atumōtypot kahato aipo'oro haria aika'iwaria ere. Mi'i tā watunug mot'i pote ti aru ahehay wo aipotpap ete meiūran yt te'eruwekyry'i hin i Ahetupana ete ihay aiwē piat hap ete pāi ere o. ² Aipo'oro hat Aika'iwat Iesui mohey hat pote waku watimōtypot po'og aipotpap kahato hap upi katupono aheyke'et ewy topyhu'at Iesui mohey hap ete aimimohey ewywuat hat pote. Mi'i pote ere'e i — Wētup yn aipotpap Aika'iwat aito pote yt naku i watihaymoweuka'i aika'iwat mesuwarotiat Iesui mohey hat pote. Waku wati'atuky'e aikotā aheyke'et ewy pāi ere wo'o'eropat haria Iesui mohey haria pe. Mi'i e hap eti'atumu'e kahato o emimu'eria pe Timoteu.

³ Tukupte'en ti itote irania'in wo'omu'e haria wētup sehay wuat haria yt Aika'iwat Aipotypot Iesui etiat hin haria i yt uimienoi Iesui etiat yt ewywuat haria i. Ta'i yt pywo pe hin i i'atumienoi. ⁴ Mi'iria ti — Uruto po'og uruikuap irania'in kai e haria yt ta'atukuap i kahato pytkai tu'uka yn sehay wo pytkai. Kat e hap kat e hap sehay hit ete tu'uka teran to'ope. Mi'i hap kaipyi to'oeha'ywywi yn to'ope. Ta'atupat'ok pat'ok Iesui mohey haria tu'uka sehay wuat haype. To'omohit mohit kahato to'ope ta'atuehay wo. — Yt naku i mi'i miit i'atu'e yn to'ope. Waku mi'i haria yt eweiwesat i tu'uka teran eiwywo turan ma'ato yt ewetunug nei'o mi'i haria ehewanīkap mo ma'ato eweiky'e mi'iria tu'uka teran pytkai are. ⁵ I'atuwanētup hap yt toto kuap i. Sehay wakuat yt kat i i'atuwanētup hawe. Mi'i pote tu'uka yn hap toīne'en i'atuehay kaipyi i'atuwanētup hawyi. — Iesui atimohey hawyi hekat rakano areīne'en i'atu'e te'eruwepe yt mi'i tā hin i pytkai i. ⁶ Uwe uwe iwepit Tupana miky'esat nug hap ete sio yt kat i tekat pytkai mi'i hat toīne'en hekat kahato rakano Tupana wanētup hawe. ⁷ Pyno apo'are kat ko'i ai'ywā'ī turan waterut ahekare'en aipo hit pe. Pywo pe ti yt kat i waterut aipo pe. I'ewyte aiku'uro turan kat som apo watitoto kuap. Yt kat kuap i wy. ⁸ Toī aimi'u ahesokpe aikosap hamuat i wyti pote ti waku ra'yn ahete waku wato'e aiwo'ope. ⁹ Ma'ato hekat kahato teran rakaria ti aru hewo hamuat ahiag ewamiri pe tominug sa'ag wywo ahiag esuki pe. Tominug sa'ag kaipyi i'atuewo kahato aria kape yt iwe'eg i hap kaipyi ta'atumiky'esat sa'ag upi. Mi'i kape miit'in i'atuewo kahato aria kape hekat kahato teran rakaria. ¹⁰ Timoteu aima'at sese hap ne'i ti uhekat iwato sese hap ky'e hap. Mio tā watuwanētup hap kaipyi ti tut aikotā watunug sa'ag ahekat watipuēti hamuat. Tukupte'en irania'in Iesui mohey haria sa'awy'iwuat haria ma'ato mio mi'i haria ti'atoiat ra'yn imohey hap ta'atuepiat hap ta'atukat hap ete yn te'eruwemohey. Yt i'atuwepit hin i ra'yn mi'iria. Koitywy i'atu'arot hap yn na'yn i'atuete. Yt te'eruwehum kuap i ta'atuekat kahato pytkai.

¹¹ Ma'ato aito ti Tupana emiit'in sese aito mi'i tupono waku yt watiky'esat i mekewat uhekat po'og hap — Ati'atuky'esat e hap. Po'og waku watiky'esat hāpyk kahato Tupana wywuat waku rakat. Tupana ky'e hap po'og waku imohey hap po'og waku aiwo'oky'e hap po'og waku. — Atimohey pot'i Iesui aru aho'opot kahato pytkai ai'e hap yn waku aiwanētup hawe aiweperup'i hamuat hap kat hap yn aiwanētup hawe aito Tupana emiit'in hap ewy. ¹² Kārāpe wateput yn hawyi meiūran watuwepokuap kahato mi'i

hap ete. Mi'i hawyi put'okwato'e irania'in e'yianmete. Mi'i hap ewy waku watoïne'en Tupana mohey hap ete. Meiūran put'okwato'e Tupana ete wuat'i e'at piat aheïne'en iwywuat hap tote. Mi'i hamuat kape ha'awytepyite aikaykay karāpe — Woromohey En Iesui ere tope haty wo wuat'i Iesui mohey haria ehamo turan. ¹³ Koitywy woropo'oro en Timoteu etunug yne ro epo'oro hap ko'i Iesui mienoi ko'i. ¹⁴ Mi'i hap upi ereïne'en pote ti aru yt kat i sa'ag ekai topyhu'at Iesui e hap yn nug hamo ereïne'en mote. Ma'ato irania'in wo'omu'e miit'in kaipywiat hap etiwaure yne yt Iesui mienoi ewywuat i. Waku yne epo'oro hap ko'i etunug yne Aika'iwat aimiekatup put'ok'e hap kape. Mi'i hap nug hamo woropo'oro Tupana ehamo i'ewyte Aika'iwat Aipotypot Iesui ehamo Wuat'i Miit'in Moieïne'en hat ehamo. Sa'awy'i Aika'iwat Iesui yt token'ē hin i morekuat Pūsiu Piratu pupi ma'ato tohenoi kahato pywuat sese sehay. Mi'i hap ewy o ereïne'en Timoteu. ¹⁵ Meiūran ti aru Iesui Tupana tipo'oro i tepiat iky'esat hap e'at pe toipo'oro i ra'yn. Waku kahato Iesui mi'i yn ni Wuat'i Miit'in Porekuat no. Mi'i ti morekuaria Porekuat i'ewyte wuat'i ka'iwat Ka'iwat. Waku kahato Iesui. ¹⁶ Aito ti yne iku'uro rakat nuaria aito ma'ato Iesui ti wuat'i e'at piat ieïne'en sese hanuat ra'yn teiam hētyhot kahato rakat pe. Yt uwe i teha'at kuap howawi. Yt uwe i tokosap kuap heiam hētyhot rakat kape. Yt uwe i teha'at kuap mesuwarotiat teha wo. Aheha yt put'ok'e i ai'akasa hamo. Pyno to'iro Iesui watimōtypot katupono wuat'i kawiat hesaika rakat Mi'i. Wuat'i e'at piat ieïne'en hat mi'i. Mi'i tupono waku watimōtypot Mi'i.

¹⁷ Pyno tukupte'en Iesui mohey haria aipy'asetpe hekat rakaria. Waku mi'iria pe ere'e — Ewei'atoiat ro — Uito po'og wakuat irania'in kai eiwanētup hap ere'e o. I'ewyte yt ehekare'en ne'i tei'o eweimohey ma'ato Tupana yn o eweimohey ere katupono ehekat yt eheïne'en mot'i hamuat hin i ma'ato Tupana hegyi'at kahato tutum kahato ahepe wuat'i aimowepit kahato hamuat ere o. ¹⁸ Wakuap nug haria wo o eweikupte'en ere'e. Waku eipotpap kahato wakuap nug hap ko'i ete yn. Hegyi'at rakaria wo o eweikupte'en ere. Yt hekat i rakaria tukupte'en eimikuap pote eweimō'ē mi'iria pe ehekat ere o hekat rakaria pe Iesui mohey haria pe. ¹⁹ Ta'atunug ta'atunāpin epiat hap pote ti aru hekat rakaria wo sese tukupte'en atipy pe.

²⁰ Timoteu waku etopag yne mesuwat ui'e hap ewanētup hawe. Mesuwat uimiwan waku iheg me epy'a pe. Tukupte'en ti sehay wuat — To'iro watu'uka e haria ma'ato yt eti'atuwesat rei'o mi'iria. Tupana etiat i'atuehay sa'ag hap kape o yt ewaure ka'a tei'o. — Uruto po'og uruikuap uruwanētup hawe i'atu'e ahepe yt ta'atuwe'eg i haype. Pyno yt erewanētup mot'i tei'o i'atuehay kape. ²¹ I'atuehay — Uito po'og i'atu'e hap i'atuma'at hamo topyhu'at. Tupana mohey hap ta'atu'atoiat ra'yn aikotā mu'ap watiwaure hawyi aho'owasat hap ewy. Pyno ahētup kahato Tupana pe — Tupana eti'atupoityro Timoteu'in torania itotiaría gupte'en haria are'e ahētup. Pyno toran na'yn.

Uito ti Pauru

TIMOTEU NĀPIN HAP PAURU MIENOI TYPUAT

¹ Timoteu mesup uimiwan atipo'oro kuekatu ui'e hap. Uito e'ywot Pauru mekewat Aipotypot mi'airo tehay moherep wuat'i miit'in mianuat hat. Karāpe etomohey Iesui hawyi pywo Aiporekuat sese ere o wuat'i pe. Mi'i pote ti aru ereīne'en wuat'i e'at pe Tupana wywo ere o katupono mio tā e hap ti sa'awy'ite Tupana tomoherep uhepe.

² Ta'i uha'yru sese ewy ereīne'en Timoteu. Woroky'e kahato en. Ai'ywot sese ti Tupana i'ewyte Aika'iwat sese ti Iesui. At ka'ap mio tā are Tupana pe — Waku etipowyro ro Timoteu egyi'at hap kaipyi. Waku eraha'at Timoteu kape iky'e hap wywo are. Iwanētup hap wētup yn etum iwepit hamuat are Tupana pe meīūpepyi eupi. ³ I'ewyte — Waku kahato En Uru'ywot are. Ta'i Tupana eheropat kahato hat uito Pauru. Emiky'esat ewy yn atunug neran. Aikotā sa'awy'i ai'ywania tunug emiky'esat ewy i'ewyte uito atunug mesup are Tupana pe. Karāpe uiwatetup ewawi turan Timoteu — Waku kahato En Tupana are yn wātym muo ihot'ok ewy ewy are Tupana pe. ⁴ Timoteu yt atiwaure kuap i aikotā e'yatypiat areīne'en turanuat aikotā erewak uiky'e epiat haype hap. Uipap kahato ewawiat ui'akasa hamo hawyi atikuap uimowepit kahato en hap. ⁵ Uimowanētup kahato en Iesui mohey sese hap kape mekewat pywuat sese hap yt eso hin i Iesui mohey hap ete. Sa'awy'i ti ehary Iroiti i'ewyte ety Eunise tukupte'en imohey sese haria. Mi'i hawyi koitywy en i ra'yn i'atu ewywuat imohey sese hare en ereīne'en. ⁶ Mi'i tupono woronāpin Timoteu. Sa'awy'i woro'atoiat en itote Iesui mohey haria akag wo. Mi'i hap e'at pe areponug e'akag ete hawyi Tupana tum tesaika hap topotpap nug epiat hamo. Pyno waku ewatetup o mi'i hap kape. ⁷ Tupana tum na'yn ahepe Topā'āu aimoesaika kahato hap yt uwe pupiat i aiken'ē hamo. Koitywy Topā'āu wo aipy'at nug kahato ra'yn wo'oky'e hamo. Mi'i kaipyi koitywy watuwenāpin kuap ta'yn sa'ag nug hap akit hamuat.

⁸ Yt eremōti tei'o Aika'iwat ehay moherep hamo. I'ewyte uito areīne'en wo'opyhik hawe Iesui mohey hap upi pytkai yt eremōti tei'o — Uito Pauru mēpyt e hamo. Ma'ato waku ere — Uito i'ewyte aho'opot hawe areīne'en wy mesuwat sehay wakuat moherep hap upi waku ere o Tupana pe. Uimoesaika hap ok tā aru atunug ere o Tupana pe Timoteu. ⁹ Tupana ahehakyera'at hawyi ainug temiit'in wo. Yt aiwanētup kahu hap upi i yt ahewaku hap upi i ma'ato tomiky'esat no tegyi'at hap ok tā ahehakyera'at wuat'i e'at piat aikotā Tupana to'e nimo sa'awy'i tutunug yne wuat'i hap yianmete — Ati'atuehakyera'at ti aru Uha'yru mohey haria e Iesui etiat hap ewy. ¹⁰ Pyno koitywy watikuap kahato hegyi'at ahepiat hap katupono Aika'iwat Iesui ut hawyi tuwemoherep ta'yn ahepe aikotā aiku'uro hap kaipywiat aimoherep hamo. Tehay wakuat toimoherep ta'yn ahepe aheīne'en wuat'i e'at piat hamuat hap.

¹¹ Ta'i Tupana ui'airo topotpo'oro sese wo wuat'i puat tehay moherep hamo miit'in atumu'e uhepiat hamo. ¹² Mi'i hap upi ti aho'opot aikotā aikotā hap ko'i. Miit'in i'atumikyry'i kahato uhete ma'ato yt aremōti hin i Tupana ehay ete katupono atikuap kahato uiwy uimimohey Iesui. Mi'i hap toikuap i'ewyte uito atikuap are. Yne uimium tepiat toi'atunug iheg me itote tut hamuat kape. ¹³ Timoteu epap kahato o uimienoi epiat pywuat sese sehay upi. Ewatetup mi'i e hap ko'i upi katupono aikotā aikotā ereīne'en hamuat ahenoi epe. Mi'i hap tote ereīne'en wuat'i e'at pe. Etomohey Aika'iwat Iesui. Etiky'e kahato Mi'i. Mi'i hawyi wētup piit ewy yn watoīne'en Iesui wywo. ¹⁴ Tupana Pā'āu esaika hap topyhu'at kahato ahepe. Kat e hap kat e hap wakuap ko'i tutum epe emohey haype. Mi'i ko'i o etat kahato etomoheg kahato ewanētup hawe uha'yru.

¹⁵ Uhyt Wikeru i'ewyte uhyt Emosene yi Asia piaria ui'atoiat ra'yn i'ewyte itotiararia irania'in yt i'atuwese i ra'yn uhete. ¹⁶ Ma'ato mehī Onesiwuru ti yt ui'atoiat hin i pāi. Uipowyro kahato mi'i. — Tupana are etum o wakuap yn aiwy Onesiwuru pe imēpyt'in

me are torania i'yatypiaria wywo karania wo etum o wakuap Tupana are. Ta'i uimowepit hat kahato mi'i. Yt token'ē hin i uipyhik hap pupi. Tut tuereto uipyhik hap kape. Yt tuwemōti hin i — Uito Pauru ekatuwy to'e hamo. ¹⁷ Put'ok'e Huma pe hawyi yt toikuap i aiūpe uipyhik hap tawa Huma piat hap ma'ato mi'i pytkai uikat kahato. Meremo put'ok-to'e itotiat hawyi mi'i hawyi uipuēti. ¹⁸ Tupana ahētup aiwy Onesiwuru upi. Etum egyi'at kahato hap Onesiwuru pe are. Eti'atumoehāite i'yatypiaria wywo are yn. Pyno Iesui tut turan atiky'esat Onesiwuru pe ha'up ikahu rakat are Tupana pe. Pywo etikuap kahato ra'yn Timoteu aikotā sa'awy'i areīne'en tawa Ewesu piat turanuat uipowyro kahato hat Onesiwuru topyhu'at itote. Mi'i hawyi ipoityro hap ahētup kahato Tupana kaipyi uito Pauru.

2

¹ Timoteu Aipotypot Iesui hegyi'at kahato tesaika hap ium ahepiat hamo. Mi'i hap kaipyi ereīne'en hemiit hesaika kahato rakano hap wētup piit ieīne'en hap ewy ra'yn ereīne'en iwywo. ² Uimienoi kuap kahato hat en uha'yru katupono uivywo yn ereīne'en uipotmu'e turan. Yt etiwaure tei'o ui'e hap ma'ato etomoherep yne o Iesui mohey kahato haria pe — Imohey hap yt atoiat hin i haria pe. Ahaipepiaria piat uimienoi moherep hanuat ereīne'en.

³ Aikotā surara tuwemoso'opot'i hap ewy eremoso'opot uha'yru. Surara sese ewy o ereīne'en Iesui emiit wakuano. ⁴ Katupono ti topotpap hawe ti surara tiky'esat topo'oro hat mowepit hap yn toiky'esat. Mi'i pote toto topo'oro hat miky'esat nug hamuat. Sa'awy'iwuat tekat ko'i kape yt tuwewanētup i ra'yn ma'ato tuwanētup surara akag miat topo'oro hap kape yn. Mi'i hap ewy ro ereīne'en Aipotypot piat epo'oro hap ewy. ⁵ Karāpe aheput hap ete wato'oiā'āg hap ewy uwe po'og ihyha hap kuap hamo waku hāpyk kahato rakat morekuat piat aināpin hap ewy waku watunug. Yt mi'i hap ewy i pote yt uwe i mi'i po'og i'atu'e ahepe aihyha pytkai. Ma'ato i'e hap ewy wateput mi'i pote miit'in mimōtypot no watoīne'en. Mi'i hap ewy ti waku watoīne'en hāpyk kahato imohey hap ete to'o'ewywuat seput kahato haria ewy Timoteu. ⁶ Karāpe — Aiweso'opot'i popuo watikoi aiko wato'e mi'i rokirē ti ma'ato karāpe haat hawyi aiwano topyhu'at sa'awy'itewuat haat. Mi'i hap ewy ti Iesui ehay upi waku watuweso'opot'i popuo watuwepotpap. ⁷ Erewanētup to uimienoi kape Timoteu. Mi'i pote ti aru Aika'iwat tum epiat wuat'i etiat kuap hamo.

⁸ Timoteu ewatetup o Aika'iwat Iesui kape. Ta'i mi'i ti morekuat Tawi emiariru Emiariru sese. Mi'i Miit Tupana mimoieīne'en pakup i ra'yn hat ahenoī wuat'i puo. ⁹ Mi'i mienoi upi ti aho'opot te. Uipo'i po'i ra'yn haity wo wo'o'auka hat ewy. Uito uipyhik kuap ma'ato Tupana ehay ti yt uwe i ipyhik kuap yt uwe i i'akit kuap. ¹⁰ Ma'ato yt uiwēpohep hin i Iesui mohey hap ete wāi'i'atu'e pytkai. Ui'auka pote ui'auka ma'ato yt uipohep hin i te. Katupono Tupana ti'atuehakyera'at teran kahato tomi'airoria aho'opot kahato Iesui mohey i'atuepiat hamuat pytkai. Mi'i hap kaipyi Tupana ti'atuehakyera'at mi'iria. Mi'i hawyi Iesui kahu hap ewywuarā ra'yn tukupte'en iwywo wuat'i e'at pe ra'yn. ¹¹ — Uiku'uro pote uiku'uro ma'ato yt woro'atoiat Tupana wato'e pote watoīne'en iwywo wuat'i e'at pe waku wato'e. Hāpyk kahato sehay mi'i. ¹² — Iwywo waho'opot pote iwywo morekuat no watoīne'en waku wato'e ma'ato — Atoiat Iesui mohey hap wato'e pote i'ewyte — Yt uimohey hat i meiē e ahepe e. ¹³ Watoiat pytkai yt ai'atoiat hin i. Yt ai'atoiat i kat pote yt heso i. — Yt karāpe i ti aru woroho'o'atoiat e. Mi'i e hap ko'i ti aimimohey wuat wato'e waku kahato.

¹⁴ Timoteu eti'atunāpin no haty wo epotmu'eria — Tupana yt tiky'esat i wyti aiwo'oe-wanīkap hap ne'i watunug tehay enoi turanuat hap. Yt kan hamo i watu'uka sehay hit kuap hap ete e ma'ato aiwu'uka i pote ti yt kat i aiwo'owehik hap itote ere o. Ewe'eg wo o mi'i hap pupi katupono Tupana toīne'en aipy'asetpe aiwa'atunug turan. ¹⁵ Eremu'e kahato at ka'ap Tupana ehay enoi hāpyk hamuat hap ete. Yt epohep hin i o Tupana

miky'esat nug hamuat. Mi'i hawyi — Waku kahato epotpap uhepiat hap e Tupana epe. Mi'i hawyi yt eremōti hin i Tupana pupi hāpyk kahato epotmu'e tehay sese wuat pote. ¹⁶ Waku watoiat kahato yt aiwe'eg i hap aiwo'o'ehay wuat wu'uka hap aiwo'omu'e turanuap hap katupono mi'i hap yt kan hamo i ma'ato watunug mi'i ne'i pote Tupana tuwemōti aipupi i'ewyte wati'atuputsit ne'i irania'in Tupana kuap teran hap kaipyi. ¹⁷ Uhyt Imeneu uhyt Wiretu mi'iria tu'uka kahato sehay wo aiwo'omu'e turan. Yt ikahu hin i iwu'uka hap. Haty kahato aiwo'oky'e hap ete. Topyhu'at aikotā ahepihi haty kahato hap ewy. Sehay wuat iwu'uka hap miit'in wo'o'atoiat hap ewy. Yt kan hamo i watu'uka sehay wo. ¹⁸ Ha'awyte aimu'e haria uhyt Imeneu uhyt Wiretu pywo sehay upiat haria tukupte'en wen ma'ato mio ti ta'atu'atoiat ra'yn. Mi'i hawyi wētup sehay kape — Tupana ti'atuhymut kahu ra'yn map haria i'atu'e. Mio tuwat ra'yn yne ra'yn Iesui upi i'atu'e. Mio tā i'atu'e pote aimogyt kahato ahepiat imohey hap etiat waurewato'e pote. I'atuepiat aimu'e hap toīne'en aikotā hepihi wato yt uwe i imog kuap hap ewywuap are. Sat'e ra'yn irania'in ete hap ewy. ¹⁹ Ma'ato aito yt watoiat hin i te pywuap sehay mohey hap katupono Tupana sa'yru'in saki'yt'in aito. Watunug i'yat iheg nakano pote yt ta'at i. Mi'i hap ewy watomohey kahato. Pywo kahato pote yt watoiat i. Aikotā Tupana to'e sa'awy'i hap ewy — Woroho'okuap ti eipe uimēpyt'in e. I'ewyte uwe uwe to'e — Uito Tupana wano e mi'i hat pe — Pyno eminug sa'ag etoiat yne e Tupana.

²⁰ Hekat rakat yat koro pe tukupte'en kahato seiam ko'i yt to'o'ewywuap ewywuap rakaria i. Irania'in wuat'i e'at piat ahenuk hap ma'ato irania'in aiwyria'in sese poi hap ewy tukupte'en. Mi'i ko'i yt wētup kawiat yn i irania kui'a kawiat irania yi kawiat irania hekat rakat kawiat imehit rakat. Mi'i ko'i heiam watipuēti getap wato pe. ²¹ Watoiat yne sa'ag nug hap pote hekat rakat kui'a ewy watoīne'en ekui'a wo i'yat koro pe ikahu kahato imowepit kahato hamo. Mi'i hawyi — Waku ti rat uimiky'esat nug hamo en e ahepe Tupana. Mi'i hawyi Tupana emiit sese wo watoīne'en. Mi'i hawyi kat ko'i kat ko'i imiky'esat yn na'yn watung. ²² Timoteu yt erewanētup tei'o emotag hap turan epiit miky'esat sa'ag nug hamuat kape ma'ato meremo o etoiat. Erepik meremo o mi'i hap kaipyi hāpyk nug hap kape Tupana mohey hap kape wo'oky'e hap kape wo'owese nug hap kape irania'in Iesui mohey haria upi urupowyro Tupana e haria upi wanētup kahu haria upi. ²³ Uha'yru tukupte'en kahato ti sehay wuat wu'uka teran haria yt kan nuat i ihay rakaria. Mi'iria pe waku u pāi u an wato'e yn na'yn i'atuehay pe. Yt wati'atuwesat i ra'yn iwu'uka hap sehay enoi pote. ²⁴ Katupono yt uwe i Aika'iwat eropat hat wakuat wu'uka hano toīne'en. Ma'ato hemiit sese ti iwese yne miit'in ete. Wo'omu'e kuap kahato hat yt ipy'ahak hin i ma'ato hepamo ikuap haria ete Tupana eropat hat. ²⁵ Hepamo towese popuo toi'atunāpin kuap kahato ipy'ahak teran tetiat rakaria. Eti'atumu'e mio tā irania'in mote meiūran Tupana tum kuap i'atuepe paa'i'atu'e hamuat ta'atu'atoiat mono ta'atuminug sa'ag — Pywo ra'yn ta'atu'e haype. ²⁶ Mi'i hap kaipyi ti aru te'era'aipok ta'yn ta'atumowe'eg hap kape. Mi'i hawyi ti aru toi'atuehakyera'at ra'yn ahiag ewamiri pyi aikope ahiag miky'esat yn ta'atunug. Mi'i hap kaipyi wati'atumu'e wanīkaptia aiwese kahato hap wywo wati'atumu'e. Mi'i hap ewy waku watunug Timoteu are uito e'ywot Pauru.

3

¹ Timoteu niatpo ti aru watoīne'en wuat'i sa'ag nug haria e'at put'ok'e turan katupono imohey haria piat ho'opot hap e'at mekewat e'at pe. ² Katupono mekewat e'at pe yt hegyi'at i rakaria tukupte'en kahato — Ewat uiano yne i'atu'e. Uito po'og ekai e haria. Uito po'og atikuap ekai i'atu'e. To'okyry'i kahato Tupana ete. I'atuehay ta'atu'ywot ta'atuty piat yt ta'atumohey hin i. Etum ne'en ne'i ikahu rakat i'atuepiat hawyi — Waku yt i'atu'e hin i egyi'at hawe. — Yt kat i Tupana i'atu'e i. ³ Yt uwe etiat i iwese rakaria mi'iria. Ehaky'e'i hap yt kuap i haria. Ta'atumoweuka'i yn miit'in. Meremo wu'uka teran haria haiwot rakaria wakuap nug hat etiat ipy'ahak takaria. ⁴ Ta'atuwyria'in

ma'at'i ma'at'i hanuaria wo i tukupte'en. I'atuhuai'i yn tukupte'en. — Uito po'og e hap yn i'atuwanētup hawe. Ta'atuwepit hap kape yn te'eruanētup. Yt Tupana mowepit hap yt kape i te'eruanētup. ⁵ Te'eruwa'atunug Tupana mōtypot hamo ma'ato yt pywo pe i. Yt ta'atuky'esat hin i Tupana esaika hap ta'atumopakup i hamuat. Mi'i ewywuaria ti aru pywo tukupte'en kahato. Mi'i tupono o ero'oksep yn na'yn mi'i haria pupi. Eiwe'eg wo o mi'i haria ewamiri pupi. ⁶ Haryporia yat pe yt we'eg i hat yat pe tuwehyt'ok yt uwe mikuap mo i wētup sehay wuat imu'e hamo ima'at hamuat haype. Ta'atuma'at kuap kahato katupono mekewat haryporia'in yt i'atoiat teran hin i ta'atuminug yt ta'atuwe'eg i hap ko'i. Mi'i haryporia iky'esat kahato tehakyera'at Tupana piat hap ma'ato yt totoiat teran hin i tominug yt naku i yt iwe'eg i hap ko'i pytkai. ⁷ Pywuat sehay atikuap teran i'atu'e wen ma'ato yt ta'atukuap i ta'atumu'e kahato pytkai. ⁸ Aikotā sa'awy'i pywuat sehay pun haria mehī Iane i'ewyte mehī Iāpere ewywuuat gupte'en haria mi'iria. Sa'awy'i mi'iria Musei ehay pywuat yt ta'atusat i. Mi'i haria ewywuaria ti aru mesuwe tukupte'en aru. Yt te'eruanētup kuap i pywuat sese sehay kape katupono ta'atuepiat imohey sa'awy'i wuat hap ta'atupun ne'i. ⁹ Aima'at'i ma'at'i hap kaipyi wuat'i miit'in ti'atukuap ta'yn wo'oma'at haria wo mi'iria. Aikotā sa'awy'i Iane Iāpere ewywuaria mi'iria.

¹⁰ Ma'ato en yt mi'iria ewywuuat hin i Timoteu katupono en uhaipepiat kahato emu'e uhepiat hap ewy kahato nug hat en. Uiminug wakuat e hamuat ewy kahato nug hat en. Uipy'ātap upiat ewyry ra'yn. Iesui mohey uhepiat hap upi hewyry mot'i kahato rakat ra'yn en. Yt uihya i hap upi hin i ewyry en. Uhepiat miit'in ky'e hap upi uhepiat ho'opot hap kuap hamo ewyry ra'yn. ¹¹ I'ewyte etikuap kahato i'atumikyry'i uhaty'i haty'i hap ko'i. Sa'awy'i karāpe areñe'en tawa Atiokia pe tawa Ikuniu pe tawa Iritara pe ta'atumikyry'i sa'ag kahato uhete. Uhaty'i haty'i uimoso'opot uimohaky'e'i ma'ato uiporerokosap ne'i Uika'iwat Iesui. ¹² Uwe uwe topyhu'at teran Aika'iwat Iesui ewy hewaku hap ewy mi'i hat wyti miit'in mikyry'i hamo topyhu'at miit'in misaty'i saty'i wo topyhu'at. ¹³ Ma'ato miit'in sa'ag nug haria wo'oma'at'i ma'at'i haria ti aru po'og po'og tuwemoherep. I'atuminug sa'ag kaipyi meiūran po'og sa'ag te'eropyhu'at. Mi'i hawyi wuat'i ma'at hamo te'eropyhu'at. I'ewyte mi'i hawyi wuat'i miit'in ma'at hano te'eropyhu'at. ¹⁴ Ma'ato Timoteu yt atiky'esat i en mi'i tā ereñe'en. Ma'ato uhepiat emu'e hap ete at ka'ap ereñe'en po'og po'og katupono sa'awy'ite mi'i hap ete pywo haty wo eremu'e. Mi'i hap ewy te mesup etimohey te Timoteu katupono etikuap sese ra'yn uiwē pywiat emu'e hap. ¹⁵ Katupono ehire pyi te etikuap Tupana ehay miwan miat hap ete pywuat sese hap kaipyi etipuēti Eka'iwat Iesui etiat kuap hamuat. Katupono yianmete ta'atuhenoī Aika'iwat Iesui etiat. Mi'i hap kaipyi ti watipuēti aiwe'eg hap Iesui mohey hamuat. Mi'i hawyi watomohey hawyi ahehakyera'at hap topyhu'at. ¹⁶ Wuat'i yianmiat Tupana ehay miwan miat tuwētem hemiit'in wē pyi Tupana Pā'āu ihay. Waku kahato aimu'e pywuat sehay wo. Aināpin kahato kat som waku watunug i'ewyte aimu'e kahato sa'ag kaipyi aiporerokosap hamo wakuap yn nug hamo aimu'e. ¹⁷ Aimohāpyk kahato hamuat Tupana aināpin tehay wo. To'e hap kaipyi Tupana ti'atumoesaika kahato teropat haria wuat'i sepap hap kuap yne hamo wuat'i wakuap nug hamo are epe e'ywot uito Pauru.

4

¹ Pyno Timoteu woronāpin kahato haty wo Tupana ehamo Aipotypot Iesui ehamo — Etimohey kahato o Tupana ehay ere'e o epotmu'eria pe. Yt ewēpohep hin i nei'o mi'i hap ete. Yt epohepap pytkai i yt epohep tei'o i'atumu'e hap ete. Katupono tut irane Aika'iwat uwe waku uwe yt naku i rakaria hap enoi hamo ihāite rakaria kape i'ewyte map haria kape. ² Yt etoiat rei'o ihay moherep hap. Wāi ere o miit'in minug sa'ag ko'i ete. Yt eweipun nei'o ehapiat imohey hap ere o wuat'i pe. Eiwepit ro ere o epotmu'eria pe. Yt kat i i'atumōpy'ahak hap wywo ma'ato hepamo perup'i wo eti'atuekyi kahato ro emienoi wo Tupana kape katupono tut irane wuat'i Porekuat no emienoi wo. ³ Pywo

ti aru meiūran aimimu'eria yt tiky'esat i kahato ta'atumu'e hāpyk takanuat hap. Mi'i haype ti aru — Wāi'i'atu'e yt he i i'atu'e yt watuwanētup teran i mio tā e hap kape i'atu'e aimu'e ihāite rakat etiat hap ete. Mi'i hawyi ti aru ta'atumiky'esat ewywuwat ta'atumu'e haria ta'atukat. ⁴ I'atuewaure ka'a yt kat i ra'yn sehay pywuwat kape. Ta'atuky'esat yt ta'atuwe'eg i hap haype. ⁵ Ma'ato en Timoteu ewe'eg wo o mio tā i'atu'e hap kai. Yt eremoehamana'i tei'o ma'ato Tupana ehay pywuwat sese po pe ereīne'en o. Epiat ho'opot pytkai yt ewēpohep tei'o. Ma'ato en woroky'esat wuat'i puat Tupana ehay wakuat sytpok hamo. Etimoehāite yne o epotpap Tupana miium epiat uha'yru.

⁶ Aikotā aihū wati'auka Tupana mōtypot hamo hap ewy uito porap put'ok'e ra'yn uiku'uro hap Tupana mōtypot hamuat hap pāi. ⁷ Surara wakuat ewy uipotpap ui'akag Iesui miky'esat ete. Seput hap etiat po'og ihyha rakat ewy areīne'en. Irania'in ta'atuku'uro hap pupi te'eroken'ē kahato i ma'ato uito yt mi'i hat i. Irania'in aipok haria ne'i ma'ato uito put'ok'are aheput hap ete. Mi'i hap ewy areīne'en imohey hap mywo. ⁸ Karāpe wateput turan seput hat akag to'e — En po'og ihyha rakat e wuat'i ehamo. Mi'i hap ewy ti meiūran Ai'akag Iesui to'e irane uhepe — En ni wakuat kahato Tupana wanētup hawe e irane uhepe ma'ato yt uhepe yn i ma'ato i'ewyete uwe uwe toky'e haria pe torania — Ati'atuky'esat Iesui ta'aipok i e haria pe. ⁹ Timoteu atiky'esat kahato eriot uhowawi. Mi'i tupono yne esaika hap mywo eriot meikowo uha'yru. ¹⁰ Katupono aiwy Tema ui'atoiat ra'yn. Kat pote tekak po'og ky'esat Tupana kawiat haype. Mi'i pote tawa Tesaronika kape toto. Aiwy Kesente toto yi Karata kape. Titu ti toto ra'yn tawa Taumasia kape mi'i tupono waku eriot meikowo. ¹¹ Ma'ato aiwy Iruka yn ti topyhu'at uiwywo. Timoteu atiky'esat etikak o aiwy Maku mi'i hawyi eterut ewywo eut turan katupono mi'i waku ra'yn aipowyro aipotpap etiat hamo. ¹² Uhyt Tikiku ti atipo'oro tawa Ewesu kape. ¹³ Timoteu atoiat uhekamisa wato uipysop uhyt Kapu yat pe tawa Turate piat. Mi'i atiky'esat eterut hap eut tuwywo. I'ewyete miwan ko'i itote tukupte'en. Mi'i i'ewyete eterut o wy. Atiky'esat po'og ipe totiat miwan.

¹⁴ Uhyt Aresātere yne imehit rakat tupanaria iā'ākap ko'i nug hat etiat uima'at kahato hat. Uimoso'opot kahato mi'i. Ta'i haiwot kahato aipotmu'e hap ete. Toimoma teran uipotmu'e hap. ¹⁵ Pyno ewe'eg wo o ipupi. Waku wahētup Tupana kape — Etipoepyk to Aresātere iminug sa'ag ok tā uruma'at hap ok tā ha'up iminug sa'ag waku wato'e Tupana pe.

¹⁶ Mi'i hap e'at pe yt i'atuwese hin i uhemii't'in ran ko'i. Yt uipowyro i haype. Yt naku i atipuēti sehay wuat haria uhemii't'in ui'atoiat yne. Mi'i hawyi ui'atoiat uiwyria'in wanīkaptia py'asetpe uito waku sio yt e hamo. — Tupana waure wo ereīne'en uiwyria'in ui'atoiat haria kai are Tupana pe. ¹⁷ Ui'atoiat ma'ato Aika'iwat yt ui'atoiat hin i. Tutum uhepe tesaika hap tehay wakuat enoi hamuat. Ta'i Tupana uhehakyera'at ui'auka tet pupi aikotā aihū watikawiano awy'ato pupi hap ewy. ¹⁸ Ta'i Aika'iwat uhero'ok kuap kahato ui'auka teran haria po pyi uima'at teran haria tok pyi. Mi'i hawyi ui'āuka i'atu pupi. Tetama atipy piat pe uhereto. — Arehum at ka'ap ewawi Tupana. Ekahu kahato En are aru wuat'i e'at pe. Ta'i mi'i tā wyti pyno. ¹⁹ Uhekuekatu atipo'oro mehī Akuira kape ihary'i Pisira kape. I'ewyete kuekatu mehī Onesiwuru pe torania i'yatypiarika kape. ²⁰ Uhyt Eratu topyhu'at tawa Kurintiu pe. Aiwy Towimu atimōpyhu'at tawa Miretu pe kat pote i'ahu pote.

²¹ Atiky'esat eriot mesup uhowawi Timoteu i'aman mot ewakai te.

Eyke'et'in Iesui mohey haria Eūpuru Putensi Irinu i'ewyete mana Kautia i'ewyete torania meiūpiaria Iesui mohey haria kuekatu i'atu'e ewawi.

²² Atiky'esat ihāite kahato ehapiat imohey hap. Mi'i hap ahētup Tupana pe — Etum o Timoteu pe egyi'at hap are ti Tupana pe.

Pyno toran na'yn. Uito Pauru

MEHĪ TITU NĀPIN HAP PAURU MIENOI

¹ Mesup ti Pauru miwan atipo'oro ewawi uiwy Titu. Uito ti meiū Tupana eropat hat i'ewyte wuat'i Porekuat Iesui ehay moherep hat uito. Sa'awy'i ti Tupana ui'airo tehay moherep hamo tomi'airoria piat hamo uipo'oro. Mio tā e uhepe – Atiky'esat en uhehay pywuat moheg miit'in miat hamo e. Uha'yru mohey hap moheg hamo uimi'airoria mu'e hamo woro'airo en e Tupana uhepe. ² Katupono sa'awy'ite at yt kat i te turan to'e Tupana ahepe – Atum aru ehepe eheñe'en wuat'i e'at piat hamuat e ti Tupana. Yt heso i ahete Tosa'yru mohey haria pe. Mi'i hap yn wahekatup aito mesup. ³ He'at put'ok'e ra'yn hawyi Tupana timoherep ta'yn uhepe tehay – Atum aru wuat'i e'at piat eheñe'en hap Uha'yru mohey haria pe e Tupana ahepe. – Koitywy woropo'oro en Pauru uha'yru etiat sehay moherep hamo katupono woromohey en inug hamo e uhepe. Mi'i tupono ti atimoherep Ha'yru wuat'i uwania pe Tupana e hap ewywuat. Ahehakyera'at Tupana piat hap Iesui mikyi'at moherep hat areñe'en mesup uito. Uito ti Pauru.

⁴ En ni Titu uha'yru sese Iesui mohey hap kaipywiat katupono aimimohey ti wētup ok yn toñe'en mote 'i pote wētup ok yn aito. – Etum no egyi'at hap uha'yru Titu pe are'e mesup mesuwe Ai'ywot Tupana pe. I'ewyte imowepit kahato hap etum o uha'yru Titu pe are'e mesup mesuwe Tupana pe Iesui Uhehakyera'at hat pe wuat'i Porekuat pe.

⁵ Sa'awy'i woromopyhu'at en y'y to'oraniat yi Kereta pe yt uiminug yne re'ym moma hamo. Pyno waku eti'airo torania yne tawa puat Iesui mohey haria apykok hanuaria are'e sa'awy'i epe uha'yru. ⁶ Waku eti'airo yt i'aparap i hat wētup ok yn ihary'i rakat are. I'ewyte imēpyt'in Iesui mohey haria ewywuat eti'airo. Yt eti'airo tei'o imēpyt'in ipy'ahak poity'i rakat ne'i are'e. Yt to'ywot ehay upiat i haria. Mi'i yt naku i ai'apykok hano. ⁷ Tupana potpap nug haria pote waku yn nug hat waku eti'airo. Ma'ato – Uito po'og waku irania'in kai e hat yt eti'airo tei'o. I'ewyte marak'a yt eti'airo tei'o. Mahy u hat pote yt naku Iesui mohey haria apykok hat wo topyhu'at are'e. Yt eti'airo tei'o mi'i hat ewywuat. Wu'uka teran hat i'ewyte yt naku i – Uiwano yn na'yn e hat. Mi'iria ewywuarua yt put'ok'e Iesui mohey haria apykok hanuaria wo. Mi'i pote waku yn nug hat eti'airo. ⁸ Waku hegyi'at miit'in miat – Ereke ro e hat i'atu'akag wo waku eti'airo. Wakuap yn nug neran hat waku eti'airo. Iwe'eg kahato hat waku hāpyk kahato rakat waku Tupana ewywuat wakuat rakat eti'airo waku. Wewāikuap hat waku eti'airo i'atu'akag nuat. ⁹ Eti'airo aimimohey wuat'i e'at piat moherep hat Iesui mimu'e ewywuat eti'airo. Mi'i hat ewywuat eti'airo pote hesaika rakaria watukupte'en ipotmu'eria pywo piat ta'atumu'e pote. ¹⁰ Mi'i hat eti'airo pote meremo ta'atumoperup'i tehay pywuat no yt i'ewy i rat e haria.

Ta'i tukupte'en aipy'esetpiaria aimimu'eria wētup ehay upiat myhu'at haria. Mi'iria tu'uka teran kahato sehay pywuat ete aima'at teran haype. – Uruto Iesui mohey haria i'atu'e wen ma'ato wētup sehay ete aimu'e. Sehay pot'i luteu ywania eko enoi haria mi'iria. ¹¹ – Wāi'ere o i'atuepe yt naku i mi'i tā ehenoī katupono urumo'akag'aia kahato yne aimēpyt'in nywo ere'e ro mi'iria pe. Pyno ti yt naku i watuwanētup mi'i haria ehay kape katupono mi'iria ti ahekat ky'ewi aimu'e. Pyno waku te'eruwemōti mekewat ahekare'en ky'ewiat hap ete. ¹² Sa'awy'i yi Kereta pe toñe'en wētup ok wo'onāpin hat. Mi'i hat to'e – Pywo ti rat ai'ywania yi Kereta piaria ti heso heso rakaria e. Haiwot rakaria wo tukupte'en e. Ienuk yn neran haria. Yt ipotpap teran i rakaria e ti sa'awy'i yi Kereta piaria mu'e hat to'ywania etiat pe. ¹³ Pywo kahato to'e mi'i miit katupono mi'i tā ti tukupte'en yi Kereta piaria. Mi'i tupono o eti'atunāpin o Iesui mohey haria – Ewetoiat ro ei'ywania yi Kereta eko sa'ag hawyi ewei'aipok to Iesui mohey hap kape ere'e o yi Kereta piaria pe. – Pywo ti i'atu'e hawyi mono i'atuhāte ra'yn imohey hap ete. ¹⁴ – Yt

eweimu'e tei'o po'og mekewat eimu'e sa'awy'iwuat heso rakat ete ere'e ro iperup takaria pe. I'ewyte eweitoiat ro Iuteuria eko ko'i aimu'e hap ko'i yt Tupana ehay kaipywiat i ko'i ere'e o epotmu'eria pe are.

¹⁵ Waku hap etiat wanētup haria pe — Waku yne Tupana minug ko'i mesuwat yi totiat ko'i i'atu'e. Te'eruwehum yn Tupana minug ete ma'ato irania'in yt imohey i haria yt wētup i waku Tupana minug ko'i. Yt naku i i'atu'e yn Tupana miium ete katupono i'atu-wanētup hawe yt naku i hap yn topyhu'at. Te'eruwemōti kahato te'eruwānētup hawe yt ta'atunug i i'atueko ewy pote. ¹⁶ Mi'iria — Uruikuap Tupana i'atu'e wen ma'ato i'atuminug ko'i yt Tupana mohey haria minug ewy hin i katupono hemarak'a poity'i irania'in ete. Yt uwe ehay upi i mi'iria te'eropyhu'at teran. I'ewyte yt kat i i'atuminug wakuap heremo. Yt ta'atuhepap'i wakuap nug hap pāi — Uruikuap kahato Tupana i'atu'e pytkai. Mi'i tā hap ewy mi'iria. Uito Pauru.

2

¹ Ma'ato en Titu ehenoi ro Iesui mohey haria pe yi Kereta piaria pe Tupana ehay hāpyk kahato rakat yn pywuat rakat Tupana e hap ewywuwat yn. ² Pyno mio tā ere'e o i'atuepe. Eti'atunāpin ihainia'in nagnia pe — Waku etunug waku miit'in me hawyi miit'in mimōtypot no eweikupte'en ere'e o. Eehay hāpyk yn haria wo o eweikupte'en ere'e o. Eiwewāi o eiminug sa'ag ete hawyi Iesui mohey haria kahato wo o eweikupte'en ere'e o. Wo'oky'e hap yn o ewetunug ere'e o. Imohey pot'i haria wo o eweipyhu'at ere'e o nagnia pe Titu.

³ I'ewyte Titu haryporia'in nagnia pe kotā ere'e o — Ewe'eg wo o mana'in eiminug sa'ag pupi ere'e o. Haryporia wakuat ewy eweikupte'en aikotā Tupana ewaku hap ewy o eweikupte'en ere'e o. Yt naku i eehay miit'in mohit hap ete eiwē pyi ere'e o. Yt naku i mahy u haria wo eweikupte'en. ⁴ Waku eweikupte'en haryporia'in he'aito pakup takaria nāpin haria wo ere'e o nagnia pe. Mana'in waku mio tā ewei'e he'aito pakup takaria pe — Waku eweiky'e e'aito i'ewyte waku ewei'atuky'e eimēpyt'in ere'e o haryporia nagnia he'aito pakup takaria nāpin hamo. ⁵ — I'ewyte wāi'ewei'e o eiminug sa'ag nug hap pupi. Ewei'atupowyro kahato o ehe'aito eimēpyt'in i'ewyte ei'at piaria waku i'atu'e mana'in nagnia he'aito pakup takaria pe. Ehe'aito miky'esat ewy o eweikupte'en ewei'e o he'aito pakup i rakaria pe ere'e o hary'in me are. Pyno Titu e'e hap ewy ta'atunug pote ti aru ahewanīkaptia — Ta'i Iesui mohey haria haryporia'in iwe'eg kahato haria i'atu'e. Mi'i pote yt te'eruwekyry'i kuap i Tupana ehay ete ere'e o mana'in nagnia pe.

⁶ Mi'i hawyi ti kurum iwasu ko'i pe ere'e o — Pyno iwe'eg haria ewywuaria wo o eweipyhu'at ere'e o. Wakuat yn nug haria wo eweikupte'en Tupana miky'esat nug haria ere'e o kurum iwasuria pe. ⁷ I'ewyte en Titu po'og wakuap nug hamo ereīne'en itotitaria kurum iwasuria kai hawyi ti aru — Pyno waku watunug Titu ewy i'atu'e kurum iwasuria. Tupana ewy ereīne'en i'atumu'e haype yt kat i eso hap wywo. Epy'a hāpyk wywo eti'atumu'e Titu. ⁸ I'ewyte ahewanīkaptia eti'atuwesat ehay hāpyk kahato ewe'eg hap kaipyi eti'atuwesat perup'i puo. Mi'i tā eti'atuwesat pote ti aru yt kat i i'atu'e kuap i ra'yn Tupana ehay mohit hamuat ete. Te'eruwemōti ra'yn katupono yt kat i ta'atupuēti ehay kaipyi sa'ag hap ne'i. Yi kape yn na'yn i'atueha pāi.

⁹ Pyno mi'i tā ere'e o Iesui mohey haria miit'in eropat haria pe — Ewetunug o eika'iwaria piat Ehetu'isaria piat ei'atupo'oro hap ewy i'atumiky'esat ewy ere'e o. Yt naku i morekuaria ewei'atuehay moweuka'i eipo'oro hap pote. Waku eweikupte'en ei'apykok haria mowepit kahato haria wo ere'e o epotmu'eria pe Titu. ¹⁰ — I'ewyte yt ewetero'ok tei'o eika'iwat ekare'en ko'i ere'e o. I'ewyte eipotpap kahato o wakuap ko'i eiminug ko'i ete. Eika'iwaria emiit'in no kahato o eweikupte'en ere'e o. Mi'i tā ewetunug mote ti aru eika'iwat Tupana ehay mōtypot hap kahato ewetunug eika'iwaria wanētup hawe

Ahehakyera'at hat Tupana ehay mōtypot hamo eweikupte'en ere'e o Iesui mohey haria miit'in eropat haria pe Titu.

¹¹ Pyno koitywy Tupana mio tā e ahepe i'ewyte wuat'i miit'in me – Woroho'oky'e kahato eipe e ra'yn. Pyno woroho'oehakyera'at reran eipe e wyti Tupana wuat'i ywania pe. Atum hamuat uhegyi'at kahato pote te'en ne'i yne ehepe e ti Tupana ahepe. ¹² Mi'i hawyi aiky'e hap watikuap kahato ra'yn. I'ewyte aicotā waku watukupte'en mesuwarotiat hap watikuap katupono Tupana aimu'e ra'yn – Sa'awy'i te ti eimiky'esat ewy yn ewetunug e. Mekewat e'at pe sa'ag kahato rakaria wo eweikupte'en e. Ma'ato uhegyi'at hap put'ok'e ehete pote waku eweitoiat ra'yn eiminug sa'ag hap ko'i uimiky'esat ewy yn nug hamuat e. Wakuaria wo uhewaku hap ewy atiky'esat e. Uimōtypot haria eipe atiky'esat e Tupana ahepe. ¹³ Mi'i hawyi Iesui put'ok'e hap e'at yn na'yn wahekatup Tupana mōtypot e'at sese ra'yn. Ta'i Uhetupana i'ewyte Iesui Ahehakyera'at hat po'og wuat'i kai put'ok'e irane. Put'ok'e hawyi ikahu hap sese watikuap ta'yn. Mekewat e'at pe ti wahekatup kahato turan tut. ¹⁴ Ahehakyera'at hat Iesui iku'uro ra'yn aria'yp posak ete aikawiano. Yne yt nakuap i nug sa'ag po pyi aihep hamo iku'uro. Tupana wanuaria wo ainug neran pote wakuaria wo aito hap toiky'esat. Mi'i pote aihep ta'yn sa'ag nug hap po pyi aimowaku hamo ra'yn. Koitywy Ahehakyera'at hat iwepit kahato ra'yn.

¹⁵ Pyno uha'yru Titu uimienoi mesuwat uimiwan miat ehenoi yne Iesui mohey haria epotmu'eria pe are. Aicotā wo'omu'e hat sese ewy eti'atunāpin Iesui aināpin hap ewy. I'aparap hap etikuap hawyi wāi'ere o i'atuepe yt i'atumohit wywo tei'o ma'ato wāi'ere i'atuepe. – Ta'i Tupana wyti uipo'oro meikowo ehapiat sehay wakuat Iesui etiat moherep hamo ere'e o i'atuepe. Uito ti ehehaytuwy sese ere'e o epotmu'eria pe Titu. Uito Pauru.

3

¹ Eti'atumu'e epotmu'eria mio tā ere'e o Titu – Ewei'atuehay upi ehetu'isaria ei'a-kagnia i'ewyte ehedurara'in ewei'atuehay upi eweikupte'en ere'e o. Mi'i hap etiat i'atumu'e hap ete yt waure wo eweikutpte'en ere'e o. Karāpeñ ei'akagnia eipo'oro motpap wakuap nug hap mi'i pote – Hē ewei'e kahato ere'e o epotmu'eria pe. ² I'ewyte yt uwe tei'o ewei'atuehay moweuka'i ere'e o. I'ewyte miit'in wuat'i wywo o eiwese eweikupte'en ere'e o Titu. I'ewyte waku eweikat ewy ewese hap wywo. I'ewyte eiperup'i kahato yn o yne miit'in ete eweikupte'en ere'e o Iesui mohey haria pe. ³ Kat pote ti aito nimo te yt hāpyk i sese rakaria watoīne'en. Wo'oehay upi upi haria wo i ti aito katupono mekewat e'at pe aito aiminug sa'ag atoiat reran ai'e pytkai yt watoiakup i. Mi'i hawyi ti mekewat aiminug sa'ag kape ne'i watoīne'en. Mi'i hap kaipyi ti aiwo'oweuka'i aiwo'opiat hap yn na'yn tuwekuap ahete. Mi'i haype ti – Atiky'esat ewat uiwano ai'e hap aiwanētup hawe. I'ewyte – Atiky'esat ti uito po'og ekai irania'in kai ai'e hap yn. Mi'i hap kaipyi ti ipy'ahak takaria wo aito yne miit'in ete. I'ewyte irania'in torania ipy'ahak takaria wo ahete tukupte'en. ⁴ Yt naku i kahato ahete mekewat e'at pe ma'ato mi'i pytkai Tupana tuwemoherep ta'yn ahepe aiky'e kahato hap. Mi'i kaipyi ahehakyera'at hamuat. Iwese kahato ti ahete. Tuwepyi aiky'e te'en ne'i haype. ⁵ Ta'i Tupana yn ti Ahehakyera'at kuap hat. Aito ti yt wati'atuehakyera'at kuap hin i aiwewi. I'ewyte aiminug wakuap ko'i ti yt put'ok'e i ahehakyera'at hamuat ky'i'at hamo. Tepiat ahehaky'e'i hap kaipyi yn ti Tupana ahehakyera'at kuap. I'ewyte aiminug sa'ag ipitpit kahato hap ko'i Tupana yn ikoho kuap. I'ewyte ti tutum ahepe Topā'āu Wakuat Sese ra'yn. Mi'i hawyi ti tosa'yru'in no tosak'i'yt'in no ainug Topā'āu wo. Mi'i hawyi ti koitywy ipakup i rakaria wo ra'yn watoīne'en. Tupana tunug ni tuweran mi'i tā hap ahetiati tuwepyi. ⁶ Mi'i hawyi ti aipiit wyti Topā'āu Wakuat eiam mo ra'yn tutunug. Tutum kahato Topā'āu wakuat po'og na'yn ahepe aimiētup kai katupono ti Aika'iwat Iesui tikyi'at tuwekaipyi ra'yn ahehakyera'at hamuat. ⁷ Koitywy ti Iesui tum na'yn ahepe Topā'āu aiky'e haype. Yt aiwaku hap upi i tutum ne'en ne'i. Mi'i pote Tupana to'e ahepe

watimohey Ha'yru hawyi — Koitywy waku rakaria wo eweikupte'en uipy'a pe e Tupana ahepe e. Eipo pe ra'yn ti atum yne uipowat'yp e. Uhekat yne atum ehepe e ahepe. Mi'i tupono wuat'i e'at piat ieīne'en hap kape yn na'yn aiwatetup. ⁸ Pywo kahato ti mesuwat uimienoi pāi. Mi'i tupono Titu eti'atunāpin kahato epotmu'eria — Waku watuwanētup kahato aikotā aru watunug waku hap ete ere'e o i'atuepe katupono waku nug haria wo watoīne'en mote Tupana mowepit kahato haria wo watopyhu'at. I'ewyte waku miit'in powyro kahato rakaria wo watopyhu'at ere'e o Iesui mohey haria pe Titu. ⁹ — Ma'ato mekewat wu'uka hap ehay wuat yt kat hamuat i. Mi'i hap ko'i waku watoiat yne ere'e o. Yt eiwu'uka tei'o — Uruwat uru'ywania ni waku po'og irania'in ywania kai ei'e hap ete. Uru'ywania set po'og po'og ei'ywania pe kai ei'e hap ete yt eiwu'uka tei'o. I'ewyte yt eiwu'uka tei'o miit'in wāi'e hap hit ko'i ete miit'in seko hit ete kat mi'u waku watu'u kat som waku kat som yt aipainug hap ete. Yt kan hamo i aheko urueko hap ete watu'uka. Yt aipowyro hin i watu'uka sokpe ete yt Tupana ehay kaipyi i pote. Pyno mekewat nagnia ehay seko etiano yt naku i watu'uka ere'e o are. ¹⁰ Ma'ato toī wētup ok aipy'asetpe Iesui mohey hat wu'uka teran hat eipat'ok pat'ok teran hat mi'i pote waku eweikaykay mi'i ehowawi hawyi eweināpin mi'i. Uhyt mana etoat ro mekewat meruwano sehay ewei'e tope. Mi'i hawyi tutunug i ra'yn mi'i pote waku eweikaykay i ra'yn wāi'ei'e hamo. Ma'ato yt toikuap i tonāpin hap mi'i hawyi o yt eiwanētup i ra'yn ihay kat e hap kat e hap ko'i kape. ¹¹ katupono tu'uka teran haype yt naku i tutunug. Tuwepyi ra'yn tutunug wāi'ai'e pytkai ra'yn. Mekewat wu'uka hap nug hap kaipyi ti yne miit'in tikuap ta'yn yt nakuat inug hat mi'i. Mi'i pote waku ra'yn aipohep ta'yn mekewat ihay ete.

¹² Titu atipo'oro teran wētup ok esaibe piano aimimu'eria apykok hamuat ma'ato yt atikuap i te uwe waku atipo'oro hap. Koitypuo ma'ato atipo'oro mehī Atema sio mehī Tikiku are. Pyno put'ok'e esaibe piat hawyi etikat kahato epu'ap uhowawiat e'ut hamuat Titu. Areīne'en wyti aru mekewat tawa Nikopuri tote are. Mi'i kape eriot meremo uha'yru. Mi'i hawyi mekewat i'aman mot na'ak hap e'at ko'i pe tawa Nikopuri pe watukupte'en. ¹³ Pyno Titu etipowyro mekewat mehī Sena mekewat wu'uka haria atunāpin hat mu'ap sa'up ete. I'ewyte mekewat mehī Aporu pu'ap sa'up ete etipowyro. Etum o mekewat mieroto wo imi'u hesokpe aikotā aikotā waku hap ewy. ¹⁴ Pyno Titu koitywy waku wato'e aipotmu'eria pe Iesui mohey haria pe — Ewei'atumu'e ro ho'opot haria powyro hamuat ete. I'ewyte aikotā waku hatek sese rakaria powyro hamo eweikupte'en hap ete waku wato'e aipotmu'eria pe katupono yt naku i kahato ti watoīne'en ne'en ne'i ahowawi yn wanētup hano ne'i. Waku wati'atunāpin Iesui mohey haria. ¹⁵ Pyno koitywy torania meiūpiaria uiwywuaria gupte'en haria tipo'oro ta'atuekuekatu ewawi Titu. I'ewyte kuekatu ra'yn ti aru aiwyria'in itotiararia Iesui mohey haria pe uruto'e.

Pyno — Tupana etum no uha'yru Titu pe imowepit kahato hap egyi'at hap ok tā i'ewyte torania itotiararia Esa'yru mohey haria pe ahētup epe Tupana waku. Toran na'yn uimiwan ewawi uiwy Titu.

Uito ti Pauru

MEHĪ WIREMU NĀPIN HAP PAURU MIWAN

¹ Waku kahato en Wiremu. Uiwyyuwat Tupana kapiat ipotpap takat kahato en Wiremu. Meiū ti areīne'en morekuat pot pyhik hawe Iesui ehay moherep hap po'ypyi. Koitywy ti atipo'oro uimiwan ewawi Wiremu. Uito ti Pauru i'ewyete aiwy Timoteu tipo'oro tehay ewawi. ² Atikuap kahato ti Iesui mohey haria aikotā te'eruwa'atunug kahato ti e'yat kape. Mi'iria kape ti i'ewyete kuekatu ui'e hap atipo'oro. I'ewyete uhekuekatu atipo'oro uheinyt Apia pe i'ewyete aiwy ok Akipu e hap het rakat kape ai'ewyuwat Iesui esurara yt naku i moma hamuat rakat kape. ³ Koitywy ahētup kahato Ai'ywot Tupana kape i'ewyete Aipotypot Iesui kape – Etum ne'en ne'i o Wiremu'in me egyi'at hap i'ewyete eti'atumowepit mi'iria are Tupana pe. ⁴ Ta'i uhehay kahato ti Tupana kape mesuwe epowyro hamuat ahētup kahato uiwy Wiremu. Mi'i atunug neran ne. Arehum kahato Tupana kape eupi are.

⁵ Koitywy ti ehay put'ok'e ra'yn uhete aikotā ikahu kahato ereīne'en hap ete aikotā Tupana emiit'in ky'e kahato hat en Aipotypot Iesui mohey hat sese ra'yn erepyhu'at hap. Mi'i hap atikuap ta'yn mesuwe hawyi uimowepit kahato. ⁶ – Tupana atiky'esat kahato Wiremu'in wētup ehay yn Iesui mohey haria te'eropyhu'at are Tupana kape. Atiky'esat kahato Wiremu'in wētup piit ewy yn tukupte'en hamuat. Tupana urupowyro kahato En po'og po'og eminug ikahu kahato rakat kuap hamo Esa'yru Urupotypot Iesui emiwan ne'en ne'i i'ewyuwat haria pe urunug Tupana are. ⁷ Uiwyy Wiremu en uruky'e hap i'ewyete uiky'e hap po'og uimowepit kahato hap topyhu'at. Uimowepit kahato meiūpe arewanētup ewawiat hawyi are. Yt uito yn i ma'ato yne Tupana emiit'in mowepit kahato hat en.

⁸ Pyno ahētup teran epe uimiky'esat iwato'in nakat Wiremu ma'ato eyke'et ewy ahētup perup'i puo epe Iesui mohey haria aito pote. Yt ati'akit teran i uiky'e epiat hap uimiētup mo. Yt woromopy'ahak teran i egyi'at hap ete. Mi'i pote etunug o epy'a pyi uiky'e hap wywo uimiētup hap atiky'esat. ⁹ Uito ti meiū Iesui mohey haria apykok hanuaria akag wuat Tupana mi'airo kahato. Mi'i pytkai yt woropo'oro i haty wo ma'ato perup'i puo yn ahētup epe uimiky'esat eky'e popuo Iesui po'ypywiat uipyhik pyi ahētup epe perup'i puo. ¹⁰ Areīne'en meiūpiat wo'opyhik hawiat turan ni put'ok'e uhete sa'awy'iwuat emiit emiky'i'at wuat'i miit'in eropat re'en ne'i hat Unesimu e hap e'atoiat hat put'ok'e uhete. Mi'i hawyi ti ahenoi tope Aipotypot Iesui etiat mi'i hawyi ti totomohey ra'yn Iesui uhehay upi. Mio koitywy topyhu'at uha'yru ewy ra'yn pāi meiūpe are. Mio Iesui mohey hano ra'yn topyhu'at. Mi'i pote i'ywot ewy areīne'en katupono uimienoi kaipyi ra'yn tuwemoherep pakup i. ¹¹ Atikuap ti sa'awy'i ti emiit no te'en ne'i yt tuwe'eg hin i rakat Unesimu toīne'en ma'ato koitywy wakuat semiit no i ra'yn topyhu'at. Uipowyro kahato hat wo ra'yn ti mio topyhu'at. Ahemiit pakup mo ra'yn ni toīne'en. ¹² Pyno koitywy atiporera'aipok i ra'yn ewawi ma'ato uiwak popuo atipo'oro ewawi katupono atiky'e kahato Unesimu. ¹³ Yt atipo'oro teran hin i wen ma'ato atiky'esat kahato uipo pe topyhu'at katupono waku kahato uheropat uipyhik hawiat turan Iesui po'ypywiat uipyhik turan. En yt uwe i meiūpe pote uheropat emiit Unesimu. ¹⁴ Ma'ato atiky'esat emiky'esat yn atunug mehī. Yt kat i uhepiat epo'oro haty wo hap mywo ahētup. Waku topyhu'at uipowyro hano meiūpe wen ma'ato e'e hap yn atiky'esat. ¹⁵ Atikuap aikotā sa'awy'i Unesimu e'atoiat rakanō toīne'en. Yt iwe'eg hin i turan topopy e'yatpepyi ma'ato mesup atiporera'aipok ewawi emiit pakup mo ra'yn. Unesimu ta'aipok ta'yn Tupana piat toto mopakup i hamo uiwanētup hawe are arewanētup. Mi'i hawyi wuat'i e'at piat emiit nuat ra'yn topyhu'at Unesimu. ¹⁶ Sa'awy'i te ti ewat emiit sese toīne'en ma'ato mio wyti po'og na'yn emiit no topyhu'at sa'awy'iwuat kai. Aikotā eywyt ewy sese ra'yn topyhu'at katupono Aika'iwat mohey hap kaipyi ra'yn aheywyt no Tupana tunug.

Uimiky'e kahato mi'i kurum Unesimu. Meiūran ti aru po'og sa'awy'iwuat emiit nuat hap kai topyhu'at katupono koitywy eywyt no ra'yn topyhu'at Iesui mohey hap kaipyi ra'yn. ¹⁷ Wiremu uiky'e apo en. Ta'i atikuap uiky'e hap. Uhekatuwy apo en. Hē ere pote waku – Ereke ro ere kurum Unesimu pe are aikotā – Ereke ro ere uhepe hap ewy o ere o mi'i pe. Pyno etiky'e ro aru Unesimu uiky'e hap ewy mehī are. ¹⁸ Toīne'en ema'at hap Unesimu minug mote waure wo ereīne'en mi'i hap ete ema'at hap kai. Toī epiat iweteweru hap pote uito aha'up nug iweteweru hap ok tā aha'up nug yne iweteweru hap are. ¹⁹ Pyno ti uipo wo atunug uimiwan mesuwe uimipo'oro ewawiat Unesimu weteweru hap aha'up nug yne ui'e hap. Uito ti Pauru uipo wo atiwan mesuwe uhēt – Atum Unesimu weteweru hap etiano Wiremu kape are. Uipo wo atopytyk uimiwan nuat mesuwe Pauru. Yt etiwaure tei'o ma'ato uhepiat eweteweru iwato hap katupono sa'awy'i uiwē kaipyi etikuap mesuwat wuat'i e'at piat ieīne'en hap uhehay pyi mehī. Mi'i tupono iwato kahato eweteweru hap te yt kat sa'up i etum pytkai. ²⁰ Mi'i tupono ahētup ewawi uipy'a pyi etunug no Aika'iwat Iesui mōtypot hamuat. Uipowyro o mesuwat uimiētup ete. Mi'i etunug mote uimowepit kahato katupono eheyke'et sese areīne'en uito. Uheywyt en Aika'iwat Iesui mohey hap kaipyi. ²¹ Pyno woromohey kahato en Wiremu. Ta'i arewanētup turan ti etunug aru mesuwat uimiētup ewy uimiwan miat ewy. Arewanētup etunug po'og aru uimiētup kai uiky'e epiat pote.

²² Uiwy Wiremu pyno etunug kahu o e'okipy uiwat i te uheiam mo itote katupono areto irane ewawi ma'ato mesup yt areto kuap i te. Atikuap ta'yn aikotā eweiky'esat kahato uhewyry ehowawiat hap. Atikuap aikotā eiwehētup uhepiat ut hap Tupana kapiat – Etum o Pauru pe mu'ap kahu uruwawiat Tupana ei'e hap atikuap. Atiky'esat kahato Tupana tum eimiētup ewy are.

²³ I'ewyte ti toīne'en meiūpe mipyhik aiwy Epawai e hap Iesui po'ypywiat mipyhik. Epawai tuwekuekatu ipo'oro ewawi. ²⁴ I'ewyte ahekatuwy Tupana potpap nug hat Maku tipo'oro teran ewawi kuekatu e hap. Mehī Aritaku i'ewyte ewy uhyt Tema i'ewyte ewy Iruka i'ewyte kuekatu ehowawi ipo'oro. Mi'iria meiūpe uipowyro kahato Tupana motpap nug hap ete. ²⁵ Mio tā are ahētup Aika'iwat Iesui pe – Ereīne'en no aiwy Wiremu'in powyro kahato hamo are. Etum ne'en ne'i ro egyi'at hap ok tā i'atuepe are Aipotypot pe. Mesup toran na'yn uimiwan ewawiat uiwy Wiremu.

Uito ti PAURU

EPEREU YWANIA NĀPIN HAP

¹ Nimo te ti Tupana ihay kahato ai'ywania Epereu ywania luteu ywania pe tomimoherep i moherep i ahepe nimo tehay. Aikotā aikotā toimoherep tehay moherep haria wē pyi. Toho'oium i'atuepe tehay tomimoherep ko'i. Yt to'o'ewy hin i tuwemoherep ai'ywania sa'awy'iwuat pe tehay e. ² Ma'ato mesup te Tupana aimu'e Tosa'yru wē pyi. Koitywy tuwemoherep ahepe Tosa'yru ieīne'en hap upi Tosa'yru minug upi Tosa'yru ehay hap upi tuwemoherep mesup. Yt nimo te wuat aimu'e hap ewy hin i ra'yn tutunug mesup katupono Tosa'yru po wo Tupana tunug wuat'i mesuwarotiarua. Atipy totiat at waty waikuru ko'i Tosa'yru po wuat iminug ko'i. Mi'i tupono ti tutum yne meimēwat ko'i torania Tosa'yru pe. Mesuwat torania yne meimēwat — Ewano e. Pyno ereīne'en no Mesuwat Yne Ka'iwat no e. ³ Tupana Iā'ākap Sese Ha'yru yn i'ewy sese rakat. Wētup Miit ewy yn i'atueko wētup yn i'atumiky'esat ko'i wētup yn i'atumōtypot hap to'okupitu. Tosa'yru esaika hap wo toimōpyhu'at yne atipy ko'i mesuwarotiarua i'ewyte atipy piaria Ha'yru inug ko'i yne yne. To'ywot ehay upi toimoesaika yne yi at waikuru ko'i waty Ha'yru esaika hap mo inug iheg me. I'ewyte Tosa'yru suu wo aipitpit hap aiminug sa'ag toikoho yne. Iesui tipuruk yne aiminug sa'ag hawyi — Waku era'apyk mesuwe uipo sese kai ui'yatype atipy pe e. Waku era'apyk mesuwe uhepiat emōtypot hap tote e katupono woronug En Wuat'i Wuat'i Porekuat no po'og po'og wuat'i kawiat hesaika rakanō e Tupana Tosa'yru pe. ⁴ Mi'i tupono yt uwe i atipy piaria po'og hesaika Ha'yru kai. Yt uwe i put'ok'e kuap tuwete atipy piaria Iesui esaika sakpo hap ete katupono mi'i ra'yn Wuat'i Akag Koro topyhu'at. I'ewyte het po'og i'atuset kai iwato katupono Tupana tuwesetpehik — Uha'yru sese ti En e Iesui pe. ⁵ Mi'i rokirē yt karāpe i atipy piaria pe — Uha'yru sese En wuat'i e'at pe E'ywot sese wo areīne'en Uito e Tupana Tosa'yru pe yn. Ma'ato yt karāpe i atipy piaria pe — Uha'yru sese ti En e Tupana morekuat Tawi wepy miwan 2.7 pe. ⁶ Ma'ato Tosa'yru sese tomimōtypot wuat'i e'yanmete wuat pe mio tā e — Meiūran aru woromoherep En wuat'i miit'in me e. Mi'i tupono uipotpo'ororia pe are'e — Eweimōtypot ro Uha'yru sese are'e yn atipy piaria pe e Tupana. ⁷ Ma'ato atipy piaria pe mio tā e Tupana miwan me — Eipe ti uheropat haria meremo rakaria wasere hyha hap ewywuaria eipe e. Merep merep'e hap ēty ewywuaria eipe woroho'onug e. Uhehay ereto merep hanuaria eipe e Tupana topotpo'ororia atipy piaria pe mekewat Tawi wepy 104 piat pe. ⁸ Ma'ato Tosa'yru pe mio tā wētup e — Wuat'i Porekuat Eporekuat no ti erepyhu'at e. Wuat'i akag Porekuat no En e. Yt karāmuo i ikahuro Miit'in Porekuat Koro wo En e. Toīne'en epo pe puretig ewywuwat hap esaika moherep hamuat e. Ta'i En ni wuat'i miit'in powyro teran hanuat katupono wakuat yn nug hat En e Tupana Tosa'yru pe. ⁹ Morekuat Koro wo ieīne'en hat Uha'yru katupono En hāpyk yn hat Wakuat Sese Ky'e Hat En mote e. En ni yne yt naku i etiat haiwot rakanō e. Mi'i pote woro'airo En Uha'yru Wuat'i Porekuat no e. Koitywy atopag e'akag me ikap takat mohag ewywuwat e. Mi'i ti wuat'i kawiat Morekuat po'og po'og ekatuwyria'in kai e hap e. En ni Uimimowato Uimimowepit En e Tupana morekuat Tawi miwan 45.67 piat pe.

¹⁰ Mi'i hawyi to'e Tosa'yru piat pe sa'awy'iwuat miwan me — Wuat'i nug hat En Uha'yru e. Yi ga'apy mikoi nug hat at waty waikuru ko'i nug hat En e. Torania sa'awy'iwuat nug hat En e. Epo esaika hamo atunug yne yne e. ¹¹ Ma'ato mi'iria aru meiūran te'eruwewuk yne ta'atuporo hawyi ikahuro ra'yn ma'ato En ni aru ereīne'en ihāite wuat'i e'at piat rakanō e. En ni ereīne'en yne yne weityk pytkai e. Ma'ato at atipy waikuru yi ga'apy y'y waty ti aru tuwemoweityk yne sokpe pot'i ewy ma'ato En yt karāpe i e. ¹² Mi'iria aikotā sokpe pot'i ewywuwat tukupte'en. Topugha hawyi sokpe pot'i tuweityk hap ewy aru mi'i hawyi ipakup takat toimoherep e. Ma'ato En Uha'yru yt karāpe i epot'i

aru katupono ereīne'en aru wuat'i e'at pe epakup yn e Tupana Iesui pe sa'awy'ipyite nimo te morekuat Tawi wepy 102.25 pe. ¹³ Mi'i hawyi Tosa'yru pe mio tā e iwan me — Era'apyk to Uha'yru mesuwe uipo sese kai uimimōtypot no e. Meiūran aru ewanīkaptia okpe tote epy topyhu'at aikotā morekuaria tunug — Uito po'og e hap moherep hamo. Wuat'i e'at pe ewanīkaptia akit hano areīne'en e miwan me. Ma'ato irania'in atipy piaria pe yt karāpe i mio tā e. ¹⁴ Pyno ahenoi ehepe mio tā e Tupana atipy piaria pe. Ta'i mio tā e teropat haria pe — Eipe uheropat haria e. Mā'āu kawiat eipe e. Eipe ti uimiehakyera'at haria yi totiaria powyro hanuaria e. Mi'i nug hamo woroho'opo'oro e. Uha'yru'in uhaki'yt'in uimohey haria powyro hanuaria wo woroho'onug eipe e. I'ewyte yt uimohey i te haria powyro imohey hap etiat haria wo woroho'onug eipe e Tupana sa'awy'ite miwan me atipy piaria pe. Pyno koitywy watikuap ta'yn po'og Ha'yru atipy piaria teropat haria kawiat hap.

2

¹ Pyno waku Tupana ehay moherep haria aimu'e turan watuwewaure ka'a kahato. Yt naku i watoket ne'i Tupana piat aimu'e hap ete. Yt naku i watiwaure mekewat sa'awy'iwuat aimikuap Tupana etiat. Pyno waku aiwē'ēg wo o mi'i hap pupi uiwyria'in ui'ywania. ² Sa'awy'i Tupana tiporo topotpo'ororia atipy piaria yi kape tehay sese moherep hamo mesuwarotiaria ai'ywania kape. Ta'atumoherep kahato ihay pywo kahato rikat Tupana e hap ewy ta'atumoherep. Ma'ato yt ta'atumohey i Tupana ehay pywuat ko'i pote toi'atu'apiheg sa'awy'i ai'ywania. I'atuminug sa'ag sa'up tutum i'atuepe to'e hap ewy. ³ Mi'i tupono waku aiwe'eg wo kahato to'e hap ete katupono koitywy Tosa'yru wē pyi aimu'e ra'yn Tupana. Ha'yru piat aimu'e hap ti po'og atipy piaria wē pywiat kai. Mi'i tupono yt naku i kahato wato'okry'i ahehakyera'at hat ete. Ma'ato yt watat i Ha'yru e hap hawyi watipun ne'i ahehakyera'at hap hawyi aikotā aru. — Yt atiky'esat i emium Iesui ai'e hawyi aikotā aru. Ta'i yt kat i hin i aru watipuēti mu'ap Tupana kapiat mio tā ai'e hawyi. Ma'ato ai'apiheg hap yn na'yn topyhu'at yt watat i imium hawyi. Sa'awy'i ahehakyera'at hap ete aimu'e kahato Aika'iwat Iesui. I'ewyte tosaiepiaria topotmu'eria kaipyi aimu'e kahato wy. Ta'atumoheg kahato i'e hap torania ahowawi. ⁴ Katupono Aika'iwat Iesui ti'atupowyro kahato tosaiepiaria tehay enoi hanuaria hawyi tutum tesaika hap i'atuepe. Topā'āu tutum tomisepap ko'i ewywuwat nug hamuat. Toipywo kahato tehay i'atuwē piat katupono ta'atunug imisepap yt miit'in misepap ewy hin i ipā'āu esaika hap wywo. Mi'i hawyi i'atupiit pyi tuwētem hesaika hap miit'in moehāite hamuat. I'atupo i'atupiit pyi ta'atunug kahato miit'in yt ewy hin i miit'in mowanētup hamo miit'in wa'akasa hamo. Mi'i hap kape te'eraha'at i'atuesaiika hap kape hawyi pywo i'atu'e. Tutum Topā'āu i'atuepe topotpap nug waku kahato hamo. Tomiky'esat ewy toimō'ē yne tesaika hap i'atuepe. ⁵ Ui'ywania pywo ti rat yt karāpe i Tupana tunug temiit'in atipy piaria Yi Pakuwiat Morekuat no — Woroho'onug eipe Miit'in Porekuat no yt e i atipy piaria pe Tupana. Meimēwat yi totiaria porekuat no woroho'onug yt e i. Ma'ato Tosa'yru Iesui pe mio tā e — Woronug ni En Wuat'i Miit'in Porekuat no e. Mi'i hap etiat wyti mesup ahenoi hamuat ehepe. ⁶ Sa'awy'i wētup ok to'e miwan me — Tupana kat potei miit'in ewawi uruewawi eraha'at kahato uruky'e kahato hap wywo e. Kat kawiano pyno urupā'āu katupono uruto emiky'e kahato ko'i i'ewyte uwe sese Aheyke'et koro e. Kat potei uruepiok kahato at ka'ap uruky'e hap wywo e. I'ewyte kat potei ewyry teran kahato uruwywo. Kat potei ehay teran kahato uruwyro Tupana e. ⁷ Tupana koitywy urumōtypot hap iwato kahato aikotā atipy piaria ewy urumōtypot En e. Kat potei uruky'e mi'i kupitu e. Koitywy Urueyke'et etunug Yne Yne Eminug Ko'i Apykok Hano e. Ta'i imōtypot kahato hat En. Urueyke'et Painug Kahato Hat En Tupana e miwan me. ⁸ — Mi'i hawyi yne atopag Mi'i py ywy'okpype ere'e Tupana. Mi'i Uimimōtypot kahato topyhu'at e. Mi'i aru atunug Wuat'i Porekuat no e miwan me. Pyno Mi'i Uruyke'et Wuat'i Porekuat nuat e. Mi'i pote ipo pe tutum

torania hawyi yt kat i ra'yn yt ipo pe i re'ym e. Yne ra'yn ipo pe e. ma'ato mesup te yt i te ma'ato meiūran ti aru pywo sese topyhu'at yne yne ipo pe to'e hap ewy e Tawi wepy hawe 8.4 piat pe. ⁹ Pyno koran aheha Iesui kape i'ewyte koitywy howawi aiwanētup hap. Mi'i ra'yn topyhu'at hap kape aheha. Mekewat po'og iwato atipy piaria kawiat hat kape aiwanētup hap. Ma'ato mesuwarotiat toīne'en turan tuwemohit kahato. Atipy piaria e'yi kai te topyhu'at. Yt atipy piat ewy hin i toīne'en Aheyke'et mesuwarote tuwepu'i nug hap e'at pe. Ma'ato ho'opot kahato aikawiano hamo yi tote toīne'en turan. Iku'uro miit'in ehakjera'at hamo. Koitywy Tupana tunug na'yn Wuat'i Porekuat no. Mi'i Miit tuwepainug na'yn. Mi'i hawyi Tupana tunug Tosa'yru Wuat'i Epa'i Koro wo ra'yn e. Mio koitywy Ahepa'i Koro wo Iesui ra'yn katupono Mi'i Miit ipitpit'ok yne aiminug sa'ag ko'i. — Koitywy waku ra'yn uiwanētup hawe eipe e Tupana ahepe. Koitywy wētup miit ewywuwat watopyhu'at Tupana Ai'ywot ahepe. Wētup mēpyt'in sok yn aito Aheyke'et mohey haria e. Ta'i yt watuwemōti hin i mesup te aiminug sa'ag sa'awy'iwuat ete katupono wato mohey Tupana Sa'yru hawyi wētup miit ewy watopyhu'at i'ywot wywo. Eipe uheywyt'in uheinyt'in e Iesui ahepe.

¹⁰ Tupana ti'atumoherep yne yne mesuwat yi tote atipy tote at yi waikiru ko'i toi'atu'atunug wuat'i toran na'yn toi'atumoherep yi y'y ga'apy mi'at aimikoi ko'i toi'atunug wuat'i meimuēwaria e. Toi'atu'atunug yne yne hawyi toi'atu'apykok kahato yne tominug ko'i e. Ta'i toi'atumoewyry yne tominug ko'i e. Waku pe tutunug at ka'ap yne tominug ko'i e. Mi'i pytkai toipo'oro Tosa'yru Iesui ho'opot kahato mesuwat yi hawywiat ahehakjera'at hamo. Mi'i hawyi toho'opot kahato po'og aikai mesuwat yi tote hawyi yt totoiat hin i ma'ato To'ywot miky'esat ko'i tutunug yne. Toho'opot kahato toīne'en hawe toku'uro hawe hawyi waku wato'e aiiā'āg hap upi Aika'iwat ewywuwat — Mesup waho'opot ma'ato Iesui po'og ho'opot aikai waku wato'e. Ahehakjera'at hat ho'opot kahato aikawiano hamo aiky'e pote waku wato'e. Aiky'e kahato hawyi ahereto atipy kape Ahehakjera'at hat waku wato'e aiwo'ope are.

¹¹ Iesui ti aikoho kuap kahato. Pywo ti rat aipy'a piat aiminug sa'ag ko'i aiwanētup hap ko'i toimoweityk kuap. Mi'i hawyi ainug To'ywot sa'yru'in saki'yt'in no. Tupana mēpyt'in no ainug hawyi Iesui Aheyke'et Aikywyt toīne'en. Waku pe kahato hawyi watopyhu'at. Aikoho tosuu wo hawyi yt tuwemōti i to'e hamo ahepiat — Mi'iria ti uheywyt'in ko'i uheinyt'in ko'i e hap pupi yt tuwemōti hin i to'e hamo. Aheyke'et Aikywyt Iesui watimohey hawyi aikoho tosuu wo hawyi waku kahato e. ¹² Sa'awy'i mio tā e Ha'yru Tupana pe — Woromoherep En Papai wuat uheywyt'in uheinyt'in me e aikope aikope te'eruwe'atunug ehay kuap hamo hap upi e. Mi'i pote — Areīne'en i'atupy'asetpe emōtypot hamo Papai uhehay wo uiwepy hamo irania'in wywo emōtypot haria yatype emōtypot haype Papai e morekuat Tawi miwan 22.22 pe. ¹³ I'ewyte mio tā e Ha'yru Tupana pe — Ēmohey uhepiat hap koitywy tuwehik kahato ra'yn uhete e. Eraha'at ro uhowawi Papai e. Koitywy emohey haria ahyt ra'yn tukupte'en na'yn uiwywo emiium ko'i esa'yru'in ko'i esaki'yt'in ko'i e sa'awy'i Tupana ehay moherep hat Isaia miwan 8.18 pe.

¹⁴ Pyno aito miit kawiat ma'ato — Uha'yru'in uhaki'yt'in eipe e Tupana ahepe Tosa'yru mohey haria pe mesup. Miit pu'i kawiat kahato Iesui piit ma'ato yt karāpe i tutunug yt naku i. Iku'uro aikawiano hare pote tuwenug miit no i'ewyte wētup piit ewy iwywo watopyhu'at watimohey hawyi e. Wētup suu ewy kahato iwywo aito i'ewyte aihep ta'yn ahiag po pyi tutu'u yne aiku'uro hap hawyi. Sa'awy'i ahiag aimoken'ē kahato aiku'uro hamo ma'ato mesup Iesui tihep ta'yn mekewat aimoken'ē hap. ¹⁵ Nimo te turan ni aiku'uro hap pupi watoken'ē kahato. Sa'awy'itewuat aheīne'en hap ti aiken'ē aiku'uro pupiat hap yn ni toīne'en ahete ma'ato mesup yt kat i ra'yn katupono Aheyke'et Aikywyt iku'uro aheiam me pote.

¹⁶ Iesui topyhu'at miit piit ai'ewywuwat pote. Yt tuwepu'inug hin i atipy piat topu'i

ewy ma'ato mesuwiat mu'i ewy yn tuwepu'inug hawyi aipiit wo topyhu'at. Aha'ase'i Aparāu Saipepiat hemiariru Emiariru kaipywiat tuwepu'inug yne miit'in mesuwarotiat powyro hamuat. ¹⁷ Mi'i hawyi tuwe'ywā'ī miit no tuwemoherep. Miit kahato no ra'yn topyhu'at. Mi'i tupono waku kahato Miit Mi'i hat. Tuwemoehaky'e'i tuwewi aikawiano hano Ahepa'i Koro topyhu'at pote toha'up nug na'yn aiminug sa'ag Tupana pe. Tutu'u yne ai'apiheg hap ko'i hawyi aiwywo topyhu'at. I'ywot Tupana waure wo topyhu'at aiminug sa'ag ko'i kai koitywy. Yt karāpe i aima'at hano topyhu'at i'ewyte yt karāpe i To'ywot ma'at hano topyhu'at. Mi'i pote Ahepa'i sese Mi'i. ¹⁸ Ahepa'i Iesui tikuap kahato ahepiat ho'opot hap i'ewyte ahiag kaipywiat ahā'āg hap tohā'āg yne. Mi'i tupono ihaky'e'i kahato ahepiat ho'opot turan. Aikawiano hat kahato topyhu'at Mi'i Iesui. Toikuap kahato ahā'āg piat ahā'āg hap pote koitywy aipowyro kuap kahato ahiag miat aima'at turan. Aipowyro kuap kahato ahepiat ho'opot hap e'at pe katupono toikuap kahato ahiag piat toiā'āg hap. Sa'awy'i mesuwarote toho'opot kahato miit'in mikyry'i hap ete mi'i pote aipowyro kuap kahato ahepiat ho'opot hap ahete turan. Ta'i Iesui tikuap kahato ahatek hap saty hap mesup watikuap.

3

¹ Pyno Iesui po'og atipy piaria kai i'ewyte mesuwiaaria kai. Waku watuwanētup kahato aimimohey kape. Tupana mimowaku ko'i aito uiwyria'in. Aito wētup ok ywyt'in ko'i wo yn Tupana ainug Aheyke'et Iesui pote. Aito wētup sok yn wuat'i atipy kapiat wat hanuaria aito. Koitywy Tupana aikaykay atipy kape. Mi'i pote waku watuwanētup kahato Ahepa'i Koro Iesui kape hawyi — Iesui Ahepa'i Koro wato'e irania'in me mi'i pote wētup yn miit ewywuwat watopyhu'at wētup ehay ewy yn wato'e. ² Sa'awy'i aha'ase'i Musei ti'atu'apykok Tupana emiit'in Tupana piat topo'oro hap ewy. To'yatypiaria ewy tutunug. Yt ipohep hin i i'atuky'e hap ete. Mi'i pote Musei Tupana mimōtypot kahato wo topyhu'at. Ma'ato Ha'yru Iesui po'og Musei kai — Mi'i Miit Uimimōtypot Po'og e Tupana. Yt uwe i mi'i rē mi'i kai uimiky'esat yn nug hat e. Mi'i Miit po'og uiwanētup hawe uimiky'esat nug yne hat e Tupana Iesui etiat. ³ Pyno Musei Tupana mohey haria apykok kahato hat Tupana emiit'in powyro kahato hat. Mi'i hawyi Iesui po'og Musei kai katupono po'og toi'atu'apykok Tupana yat piaria Musei kai e. Pyno Tupana yat piaria Akag Iesui topyhu'at Tupana yat piaria Apykok hat sese. Tupana yat yne nug hat toīne'en. ⁴ Uiwyrria'in karāpe aiminug ai'yat ipakup ikahu rakat topyhu'at aimimōtypot kahato hamo toine'en. — Ta'i eh pap kahato yat nug hamuat e miit'in ahepe. Ikahu tig iatu'e ahepe ai'yat pakup hawyi ainug hap aimōtypot hap topyhu'at. Ma'ato po'og po'og Tupana mōtypot hap watopyhu'at ai'yat kai katupono inug hat aito pote. ⁵ Pyno Tupana miky'esat ewy Musei tunug Tupana yat piaria apykok hap ete. Ipotpap Tupana mohey haria apykok hap ete. — Atunug aru e'e hap ewy e Tupana pe. Mi'i hawyi ihay kahato aikotā aikotā Tupana to'e hap ewy to'e. ⁶ Ma'ato Aipotypot Iesui po'og Musei kai kat pote Tupana Sa'yru sese pote. Mi'i pote po'og waku topyhu'at i'yat piaria apykok hamo Ha'yru pote. Musei Tupana eropat hat ma'ato Iesui Ha'yru sese. Pyno aito imohey haria Tupana yat piaria ewywuaria watoīne'en. Ta'i mi'i tā aito watoimohey pot'i pote — Uito imohey hat wato'e yt aiwemōti hin i pote. Pywo ti rat Iesui yn aimiekatup ai'e pote. Iesui yn ahehakyera'at kuap hat wato'e pote. Yt kat i aiwemogyt hap aiku'uro hap mesup wato'e. Mio tā ai'e pote Tupana yat piaria wuat aito. ⁷ Koitywy Tupana Pā'āu Wakuat aimu'e kahato mio tā e — Karāpe Tupana ihay ewywo turan o yt ehewā'āhik tei'o ehewaure ka'a e. ⁸ Yt epy'a ran nei'o e. Yt ere'e sa'ag nei'o eipy'a pe — Yt atiky'esat i uipy'a pe Tupana ehay e hap ewy yt ere'e tei'o. Yt eweikupte'en nei'o aikotā ai'ywania sa'awy'iwuaria ipy'ahak takaria yahig notiararia ewy e. Katupono mi'iria tu'uka kahato Tupana ete. Ta'atuhā'āg kahato Tupana ta'atuminug sa'ag wo sio uru'apiheg sio yt hap kuap hamo. — Pyno yt naku i mi'iria ewy ewetunug e Tupana Pā'āu ahepe. ⁹ Pyno mio

tā e Tupana mesup ahepe. — Yahig notiaria ehe'yianmiaria uhā'āg kahato ta'atuminug sa'ag wo sio ati'atu'apiheg sio yt hap kuap hamo e. Mot'i uhā'āg e hawyi uimopy'ahak teran 40 anu itote e. Te'era'akasa yne uiminug wakuap ta'atuepiat ko'i pytkai yt miit'in minug kuap i ko'i atimoherep kahato i'atuepiat pytkai yt uimohey i e. ¹⁰ — Mot'i hawyi uimopy'ahak kahato ehe'yianmiaria eha'ase'i'in e. Ei'ywaniaria wanētup hap yt karāpe i waku atipuēti e. Yt naku i hap kape yn i'atuwanētup hap. Ati'atumo'akasa kahato uipu'ap uiwanētup waku rakat kapiat ma'ato — Yt uruiky'esat i i'atu'e uhepe e. ¹¹ Mi'i pote uipy'ahak i'atuete ei'ywania sa'awy'iwuaria ete e. Mi'i hawyi mio tā are'e i'atuepe. — Uimopy'ahak eipe e. Woroho'okuap ta'yn eipe e. Yt naku i nug haria eipe e. Mi'i pote aru woroho'o'apihag ui'e hap ewy e. Eweipap yne mesuwat yahig wato tote e. Yt eweipuēti i eimowepit hap yi wakuat rote aikope ewemohy hap tote e sa'awy'i Tupana ai'ywania Eperu ywania pe.

¹² Uiwyrria'in uheinyt'in wētup yn I'ywot rakaria aito pote woroho'onāpin — Waku aiwe'eg wo Ahetupana mohey hap pun hap pupi katupono yt naku i kahato aipy'ahak Tupana ete hap are'e. Yt naku i watoiat Tupana yt kat i imohey hap aikawiat haype. Yt naku i watopyhu'at wuat'i e'at piat ieīne'en hat ewanīkap mo Ahetupana atoiat haria wo. ¹³ Ui'ywania waku watopyhu'at aito wo'oky'e haria wo katupono mesup ta'yn wato'opowyro kuap. Waku mesup ta'yn wato'opowyro aipy'a heg Tupana kapiat hap monik hamo. Waku wato'oky'e mesup ta'yn mesup te katupono yt watikuap i sio toine'en mūki'ite aiwanuat sio yt hap. Sa'ag nug hap aheko aima'at kahato hap topyhu'at wuat'i e'at pe e. Waku wo'oky'e haria wo watopyhu'at. Mūki'ite put'ok'e pote waku yn mi'i tā hap nug haria wo watukupte'en hawyi mūki'ite e'ihot'ok waku wo'oky'e haria wo te'en te'en watopyhu'at wuat'i e'at pe mesuwat ewy. Yt pote wo'oma'at'i haria wo watopyhu'at. ¹⁴ Pyno waku uiwyrria'in watomohey aheīne'en hap ok tā aikotā sa'awy'i watomohey hap ewy te te'en te'en waku watomohey Iesui hawyi yt naku i wētup mohey hap kape i kowo'i kowo'i ne'i wati'ywyk ywyk imohey hap. Waku watomohey Iesui akasa hap kape. Waku iheg me imohey hap ete aiku'uro hap kape. Mi'i tā watunug mote Aika'iwat ekatuwyrria wo watopyhu'at torania aitoria wuat'i e'at pe. ¹⁵ Tupana piat ai'ywania nāpin hap ewy woroho'onāpin. Mio tā e Tupana sa'awy'i miwan me — Koitywy eweikuap uhehay pote yt eweikupte'en nei'o ipy'ahak takaria wo uhehay ete e. Yt eweikupte'en nei'o sa'awy'iwuat uhehay pun haria wo aikotā eha'ase'i'in yahig notiaria ewy e. Uiwyrria'in yt naku i watopyhu'at ipy'ahak Tupana etiat rakaria aha'ase'i'in sa'awy'iwuat ewy.

¹⁶ Uwe apo ipy'ahak sa'awy'iwuaria Tupana piat ta'atunāpin hap ete. Ta'i ai'ywania aha'ase'i'in Musei mihep wanīkaptiaria po pywiaria ko'i i'atupy'ahak kahato Tupana nāpin hap ete. ¹⁷ Uwe apo meimuēwaria 40 anu turanuat yahig wato tote sa'ag yn nug haria Tupana mōpy'ahak hanuaria. Ta'i aha'ase'i'in ai'ywaniaria Iuteu ywania. Ta'i ai'ywot'in aity'in topap yne i'atuminug sa'ag ti'atu'uka. ¹⁸ Uwe wywo Tupana to'e sa'awy'i — Pywo ti rat yt wētup ok i atipuēti eiperia waku rakaria pote yt uwe i teke kuap eiperia uhe'yi pakup we aikope aiwo'omowepit hap kape aiwemohy hap kape e ipy'ahak takaria pe ahe'yianmiaria pe Tupana. ¹⁹ Pyno ahary'in aha'ase'i'in yt tipuēti i ta'atue'yi wakuat yi Kanā'ā Tupana — Atum aru e pytkai. Ta'i yt ta'atumohey i — Atum aru e hap pote yt ta'atupuēti i. Yt naku i yt watomohey i mi'iria ewy are.

4

¹ Pyno mio tā e Tupana sa'awy'i — Eweihyt'ok yi pakup we yi Kanā'ā pe pote eiwemohy aru itote uiwywo ui'e hap ewy e. Pyno to'iro watuwehyt'ok Tupana e'yi pakup we iwywuat aiwo'omowepit hap kape. Waku watoken'ē kahato yt wateke i hap pupi. ² Pyno koitywy watikuap mekewat sehay aikotā sa'awy'i aha'ase'i'in tikup hap ewy ma'ato ta'atukuap pytkai yt kat hamo i topyhu'at yt ta'atumohey i pote. ³ Mio tā e ai'ywaniaria

nimo te wuaria pe — Uimopy'ahak haria eipe e mi'i pote pywo ti rat yt karāpe i aru eiwehyt'ok aikope aiwemohy hap kape yi wakuat pe yt uimohey i eipe pote e. Ma'ato aito imohey haria pote aiwemohy Tupana piat hap toīne'en i'e hap ewy katupono karāpe Tupana tunug yne hawyi — Waku ra'yn toran na'yn e mi'i hawyi tuwemohy. Mi'i hap ewy waku watuwemohy iwywo e morekuat Tawi wepy 95.11 pe. ⁴ I'ewyte Tupana hanoi aikotā sa'awy'ite tuwemohy hap etiat miwan me — Tutunug yne mesuwat mytyp at waty waikiru ko'i hawyi tuwemohy e miwan me. ⁶ e'at tuwepotpap hawyi ipohep waku yne ra'yn tominug hawyi tuwemohy ⁷ e'at piat hawyi e miwan me. ⁵ Mi'i hawyi to'e tominug ko'i miit'in me — Eweikupte'en no mesuwe hawyi woroho'opoityro mono mesuwat uimikoi yi wakuat pe e. Eiwemowepit kahato hap atum teran ehepe mesuwe e ai'ywania pe sa'awy'i ma'ato — Yt rat i'atu'e Tupana pe. Mi'i pote — Yt karāpe i eiwehyt'ok aru mesuwe aiwemohy hamuat uhetama pakup we e Tupana haty wo morekuat Tawi miwan 95.11 pe. ⁶ Yt ta'atumohey i pote yt tuwehyt'ok kuap i tawa wakuat Kanā'ā pe. Mi'i pote mesup Tupana to'e irania'in me wuat'i ywania pe — Waku eiwemohy mesuwe uhetama pe uiwywo e ahepe. Ai'ywania sa'awy'i wuaria yt imohey i Tupana toi'atunāpin kahato pytkai. Yt tuwehyt'ok i Tupana wemohy hawe yi kanā'ā pe. Pyno waku aiwe'eg wo hap wywo wateke Tupana wemohy hawe atipy pe i'ewyte mesuwe toiky'esat. ⁷ Tupana ti'airo aiwemohy hap e'at yt sa'awy'iwuat yi kanā'ā piat yt ewywuat i. Mio tā e Tupana mesup ahepe — Koitywy ehe'at sese eiwemowepit hamuat e. Mi'i pote meiūran Tupana ihay i ra'yn morekuat Tawi wē pyi aiwemohy sese hap e'at ete ihay — Mesup e'at eweiwemohy teran wuat'i e'at pe pote eweī'ē ro uhowawi mesup e. Eweikuap uhehay pote yt eweimopun nei'o eipy'a pe eikaykay hap kape e Tupana ahepe morekuat Tawi wepy 95.7 pe. ⁸ Pyno aha'ase'i Musei yt teke i yi Kanā'ā pe ma'ato haipepiat Iusue hupi ai'ywania Eperu pusu kuap haria nimuat tuwehyt'ok yi Kanā'ā pe e. Ma'ato itote yt te'eruwemohy hin i yi Kanā'ā pe. Tu'uka hap yn ta'atunug itote irania'in ywania wywo. Ma'ato mi'i pytkai — Atum aru meiūran ehe'at sese eiwemohy hap e Tupana ahe'yianmiaria pe. ⁹ — Ma'ato tut aru eiwemohy hap e morekuat Tawi. Ma'ato sa'awy'i yt kat i itote morekuat Iusue e'at pe. Mio ti watiky'esat pote toīne'en na'yn aiwemohy Tupana kaipywiat hap aiwepit hap aito Tupana emiit'in wuat pote. ¹⁰ Ahehakyera'at ra'yn hawyi waku yne ra'yn hawyi aiwemohy hap ewy toīne'en. Yt kat i aipotpap po'og aiwehakyera'at hamuat katupono Iesui potpap upi ahehakyera'at hap toīne'en. Aria'yp posok tote toikyiat aiwepit hap. Tuwemohy ra'yn mesup Iesui. Apyk pe ra'yn toīne'en. Waku ra'yn watuwemohy iwywo. Mi'i pote yt naku i watuwepotpap ahehakyera'at hap kyi'at hamo ne'i katupono ahehakyera'at hap kyi'at hap toīne'en na'yn Aika'iwat tunug. ¹¹ Sa'awy'i — Eweiwehyt'ok o ehe'yi Kanā'ā pe e Tupana ahe'yianmiaria pe. Waku itote eiwemohy e ma'ato — Yt i'atu'e. Mi'i hawyi howasat rakaria wo tukupte'en yahig note. Yt naku i mio tā wato'e Tupana pe. Waku wato'e — Ta'i urupap kahato eupi waku wato'e. Urutuwemohy teran kahato ewywo waku wato'e. Yt naku i aho'owasat hap topyhu'at nagnia ewy uiwyrā'in.

¹² Tupana aikuap kahato. Tehay hāi hyk kahato aikotā kyse'yp hāihyk to'owa piat rakat surara'in ekyse'yp ewywuat Tupana e hap. Hāihyk hesaika mekewat kyse'yp ewywuat Tupana ehay teke kuap kahato aipiit pe aiwanētup hawe. Toitek tek kuap kahato aiminug sa'ag ko'i. Tupana ehay aimoieīne'en kuap kahato. Yt heremo i aipiit piat rakat yt naku i hap toipuruk kuap kahato aiwanētup hap kaipyi aipiit pyi. Hesaika kahato Tupana ehay aimoehāite hap nug hamuat aiwanētup hawe. Tupana ehay tikuap kahato aipā'āu. Toikuap kahato kat e hap kat e hap aipiit pe toīne'en hap sio watoimohey teran sio watimōtypot teran sio watuwemōtypot teran sio miit'in aimōtypot hap yn watiky'esat sio Tupana mōtypot hap watiky'esat hap. Kyse'yp hāihyk takat ewy Tupana ehay tipo'oro kuap kahato yt naku i aiwanētup hap pya pyi aikai. Toipat'ok kuap kahato yt naku i sio waku hap. Toikuap yne aipiit piat yt heremo i rakat. Toikuap kahato

aipy'a piat aimiky'esat ky'esat hap toïne'en hap ihay teke teke kahato aiwanētup hawe pote. I'ewyte kan hamōi watunug wakuap hap toikuap. Toikuap aiwanētup waku sio yt hap. Kat pote mekewat sio Tupana ky'e hap aikai sio yt mi'i i hap toikuap. Sio aiwemōtypot hap sio Tupana mōtypot hap toikuap. Yt heremo i rakat wen aiwanētup hap toikuap yne aipy'a piat aimiky'esat ko'i kyse'yp hāi hyk to'owa piat rakat ewywuat tehay wo. ¹³ I'ewyte Tupana tikuap yne yne miit'in waku hap sio yt naku i hap wuat'i ywania wat aikope aikope gupte'en hap tote katupono yne aiminug ko'i miit'in mi'iria pote. Yt watuwemig kuap i Tupana pupi aiwanētup hap waku sio yt hap toikuap yne pote. Aiminug ko'i i'ewyte heremo yne Tupana pe sio waku pe sio yt naku i pe hap toikuap. Pyno waku aiwe'eg wo katupono meiūran tuwemoherep yne kuap aiminug ko'i wuat'i ehamo. — Kat potei mi'i tā ne'i ewetunug e aru ahepe. Kat potei mio tā ne'i erewanētup e aru Tupana ahepe. Uiwesat ro e aru. Ara'akasa yne tig eminug ko'i e aru ahepe haty wo. ¹⁴ Ma'ato toïne'en wētup aikawiano hat ihay Tupana wywo rakat Mi'i Miit ri Ahepa'i sese Iesui. Ha'awytepyi tutunug yne To'ywot miky'esat ok tā hawyi ti ta'am atipy kape. Teke ra'yn To'ywot wywuat pe Ahepa'i Koro sese. Mi'i tupono waku watomohey Mi'i Mi'it aiku'uro hap kape. Mi'i tupono waku wato'e yne e'at pe howawi — Woromohey En Iesui wato'e waku. ¹⁵ Katupono Ahepa'i Tupana wywuat ihay aikawiano hat yt mesuwarotiararia yt ewy hin i. Karāpe ahete ahatek hap put'ok'e hap haty hap topyhu'at hawyi toikuap kahato katupono Mi'i Pa'i haty'u kahato satek hap sa'awy'i tuwete. I'ewyte yt ahesaika i hap toikuap kahato katupono sa'awy'i mesuwe ai'ewy tohā'āg tosero hap mesuwat yi tote. Sa'awy'i hā'āg ahiag kaipywiat hap toikuap kahato yt naku i nug hamuat hap katupono ahiag hā'āg kahato Iesui yne yt naku i mug hamuat katupono Iesui aipiit pi'i ewywuat kawiat sese Ahepa'i Koro hawyi yne toiā'āg ahiag miat hap toikuap ma'ato yt ta'at i toma'at hap upi. Ta'i Aika'iwat no kahato ti Ahepa'i toïne'en. Karāpe yt naku i hap ahete pote aikawiano hamo topyhu'at aipowyro kahato ahiag sopo hamo. ¹⁶ Mi'i pote waku watuwat Tupana kape yt aiken'ē wywo hin i yt kat i aiwemōti hap wywo katupono toïne'en aiwywo Ahepa'i Koro. Mi'i pote ti hegyi'at kahato Tupana ahepe Ahepa'i Koro ky'e haype Ahepa'i Koro emiit no watoïne'en mote. Wahenoi yne aiminug sa'ag tope pote meremo topyhu'at waure wo. Watiky'esat aipowyro hap ho'opot hap e'at piat pote waku merep wahenoi tope. Wahētup hawyi meremo tutum ne'en ne'i aipowyro hap. I'ewyte satek hap saty monik hamo wahētup pote meremo tutum ahepe tehaky'e'i hap. Ta'i hegyi'at kahato ahepe katupono Ha'yru Ahepa'i wo toïne'en pote. Toïne'en atipy pe ahehay moherep To'ywot piat hano Ahepa'i. Mi'i hawyi I'ywot aimoesaika kahato kat e hap kat e hap niatpo kahato rakat ahete hap turan aimoesaika kuap kahato e.

5

¹ Nimo te pyi Tupana ti'airo wētup miit ai'ywania pa'i koro wo — Atiky'esat en pa'i wo miit'in ehay moherep uhepiat hamo e i'ewyte i'atuminug moherep uhepiat hamo e. Woro'airo en wētup ok yn pa'i akag wo e. Karāpeī miit tunug sa'ag hawyi waku eti'auka i'atumiium wo ehū i'atuminug sa'ag hep hamo e. Mi'i etunug mote waure wo areïne'en i'atuminug sa'ag kai e Tupana tomi'airo pa'i koro pe sa'awy'i ai'ywania pe. ² — Woro'airo en miit'in atuky'e hamuat e. Karāpeī miit'in ui'atoiat hawyi waku paa'ere o epy'a pe miit'in satek hawyi e. Mi'i hawyi etimoherep i'atuepe mu'ap uhowawiat e. — En miit kawiat ereïne'en e i'ewyte etikuap miit'in miat i'aparap ta'yn hap yt i'atuwe'eg i hap ko'i yt ikuap kahato i hap ko'i hawyi waku eti'auka ta'atuehūria ta'atuekawiano i'ewyte ekawiano e sa'awy'i Tupana tomi'airo pa'i koro pe. ³ — En ni tapy'ya ewy kahato i'aparap hat pote waku eti'auka ehū emi'aparap moweityk hamo i'ewyte emiit'in minug sa'ag ko'i hep hamuat e. Mi'i nug hamo woro'airo e Tupana. ⁴ — Woro'airo pa'i akag wo e. Yt miit'in mi'airo hap kaipyi i ereïne'en pa'i koro wo ma'ato uimi'airo en e. Yt naku i ere'e miit'in me — Ui'airo no eipa'i wo katupono uito yn waku pa'i akag airo hamo e. Yt

e'e hap kaipyi pa'i koro wo ereĩne'en. Ma'ato ui'e hap kaipyi yn waku e. Nimo are'e Musei ywyt Arāu me – Woro'airo en miit'in epa'i akag wo e. Ereĩne'en no miit'in py'asetpe pa'i koro wo are'e Musei ywyt Arāu me sa'awy'i e. Arāu yt tuwenug hin i pa'i koro wo ma'ato uimi'airo uimiky'esat ewywuwat ne'i Arāu e Tupana. ⁵ Tupana tunug Aika'iwat Iesui Arāu ewywuwat kahato ma'ato po'og mi'i kai. Yt tuwenug hin i Ahepa'i Koro wo Iesui. Yt tuwemōtypot i pa'i wo ma'ato Tupana mimōtypot no Mi'i Miit toĩne'en. Aikotā Tupana to'e sa'awy'i miwan me hap ewy – E'ywot sese ti Uito Uha'yru e. Wuat'i e'at piat Uha'yru En e katupono wuat'i e'at piat E'ywot sese wo areĩne'en e. Mesup e'at woromoherep En wuat'i miit'in me Uha'yru hap e. En yn Uha'yru mesuwe miit kaipywiat e wepy hawe 2.7 miwan me. ⁶ Mi'i hawyi to'e Tupana wētup miwan me – Uha'yru e woronug en wuat'i e'at piat wuat'i ywania Pa'i Koro wuat woronug En mekewat aikotā sa'awy'itewuat pa'i koro Mekeseteki hap het rakat ewywuwat sese Uha'yru e sa'awy'i morekuat Tawi Tosaiepiat Iesui etiat 110.4 miwan me. ⁷ Mi'i hawyi mesuwat yi totiat toĩne'en turan Ahepi'i Sese Iesui ihay Tupana kape tuwak popuo tepiat haty'u hap wywo tohētup hētup tehay wo – Papai Papai e uihep En gu'uro po pyi e uiku'uro hap kaipyi uihep o En gu'uro po pyi e haty wo. Mi'i hawyi Tupana tiwesat – Pywo Uha'yru atunug aru e'e hap ewy e. Worohep En gu'uro pyi e Uimōtypot kahato hat En mote e uimiky'esat ewy ne'i eku'uro pote e. Eremohit kahato mi'i pote woromōtypot Uha'yru e. Emiētup ok tā worohep En gu'uro pyi e. ⁸ Tupana Sa'yru sese Iesui ma'ato toho'opot popuo tuwemu'e Tupana miky'esat nug hap ete paa'e hat ewy. Mi'i kaipyi aimohāpyk hamuat tutu'u yne tepiat ho'opot hap hawyi toikuap Tupana miky'esat nug hap. Yt iku'uro teran i pytkai iku'uro aikawiano Tupana miky'esat toiky'esat pote. ⁹ Aika'iwat yt karāpe hin i i'aparap To'ywot miky'esat nug hap ete pote – En yn miit'in ehakyera'at hano e Tupana. Iesui watomohey hawyi tutum aheĩne'en wuat'i e'at piat hamuat ahepe tomiky'esat nug haria wo watoĩne'en mote. ¹⁰ Toho'opot kahu hawyi. – Pywo sese hāpyk takat miit En e Tupana tope. Ewaku hap uiat ewy pote waku En yne miit'in Epa'i wo e. En ni mekewat pa'i wakuat sa'awy'iwuat Mekeseteki ewywuwat e. Pa'i Mekeseteki Saiepiiano Sese woronug En e Tosa'yru pe.

¹¹ Uiwyrria'in woroho'omu'e teran Pa'i Mekeseteki Saiepiat ete. Ahenoi teran po'og Iesui ete wen ma'ato ehewaure ka'a iperup kahato Tupana ehay etiat kuap hamo. Ta'i eweiket kahato eiwanētup hawe Tupana etiat eimu'e turan mi'i pote yt woroho'omu'e kuap i yne Ahepa'i Akag etiano. ¹² Mot'i eweikupte'en Iesui mohey haria pytkai – Urumu'e i ro ewei'e yn yt uruikuap i te ti urumu'e hap Tupana eha etiat ewei'e at ka'ap haria eipe. Are pāi koitywy ti waku ra'yn miit'in mu'e haria wo eweikupte'en ma'ato ti yt itag i te Tupana ehay kuap hap etiarua eiperia are. Mi'i hawyi ikuap perup i haria eweikupte'en. Mi'i pote miit'in mimu'e wo te ne'i eweikupte'en. Mi'i pote – Uruwaure ra'yn sa'awy'itewuat urumu'e hap e haria wo eipe. Mi'i pote urumu'e i ro mehĩ mana mekewat sa'awy'iwuat sehay Tupana etiat ehenoi i ro uruepe ewei'e. Aikotā hirakat ihire te rakat ewy eweikupte'en Tupana ehay kuap hap ete. Aikotā aimēpyt hit yt tenuk kuap i iheg kahato rakat ete hap ewywuwat kahato eweikupte'en Tupana ehay u hap ete. Aikotā aimēpyt'in mĩ hy yn iky'esat hap ewy eweikupte'en. Tupana ehay mi'u pu'i ewywuwat u hap ete yt eweikuap kuap i. ¹³ Niatpo rakat sa'awy'iwuat Tupana ehay etiat kurin kurin eweikuap. Aimēpyt ihup te rakat ewy mĩ hy yn toisym kuap ewywuwat eipe katupono yt eweikuap i te kat ko'i kat ko'i som sio pywuwat sio yt pywuwat i hap. Sio waku watunug sio yt naku i watunug e hap katupono Tupana pywuwat hap yt eweikuap i te sio waku sio yt Tupana e hap yt eweikuap i te pote. ¹⁴ Ma'ato nagnia hāi rakaria ihāite rakaria tutu'u kuap kahato ipu'i kā'ā iheg nakat ihainia'in haryporia'in. – To'iro watenuk i'atu'e aimi'u ra'yn i'atu'e. Mi'i hap ewy Tupana ehay miwan miat kuap haria ihāite rakaria Iesui mohey haria Tupana ehay kuap kahato rakaria tikuap kahato kat som waku watunug kat som yt naku i watunug hap ko'i Tupana e hap miwan miat pyi.

Mi'i haria Tupana nug haria te'eropyhu'at ta'atuehāite imohey hap etiano. Mi'iria mi'u pu'i u haria ewy are.

6

¹ Sa'awy'i kurin kurin watikuap Aipotypot Iesui etiat. Kurin kurin watikuap ihay etiat. I'ewyte sa'awy'i aipotmu'eria Iuteuria aimu'e kurin kurin Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat ete. Mi'i ko'i toīne'en ne aiwanētup hawe. Waku mi'i ko'i wen ma'ato po'og waku watikuap yne yne Iesui e hap yne yne iminug ko'i e. Waku watuwemotag ikuap hap ete. Yt naku i watopyhu'at mekewat aimikuap hit hap ewy yn. Sa'awy'i – Ewetoiat ro eiminug sa'ag ko'i hawyi ewetomohey ro Tupana i'atu'e ahepe hawyi i'atuehay upi watuwat. ² Pyno ai'ywania Iuteuria te'eruwepiitsei te'eruweposei te'eruwepyseī kahato aheko ewy. Mi'i hap yn sa'awy'i watuwemu'e. Mi'i watunug watunug aiwemōpokuap hamo pote – Waku pe watopyhu'at Tupana pe sa'awy'i wato'e. Sa'awy'i watuweponug aimi'auka aihū tote hawyi tuweityk aiminug sa'ag wato'e sa'awy'i. Waku watoiat mi'i ko'i katupono mesup Aika'iwat yn ahehakyera'at kuap waku wato'e yn. Sa'awy'i aikotā aru iku'uro rakaria tukupte'en hap kape yn watuwanētup aikotā te'eruwehymut hap kape yn watuwanētup aikotā aru Tupana ti'atuhymut mi'iria gu'uro pyi hap ete yn watuwanētup. ³ Sa'awy'i mi'i hap kape yn watuwanētup Iuteuria ywania aito pote. Mesup koitywy waku watuwanētup aheko kape ma'ato aikotā aimu'e hit hap kape hap ewy. Waku po'og watuwanētup Iesui eko kape katupono aimu'e Iesui etiat po'og aheko sa'awy'iwuat kai pote.

⁴ Iesui toine'en aipy'asetpe turan ai'ywania tuwat kahato Aika'iwat ehay upi – Pywo i'atu'e sa'awy'i Iesui e hap ete hawyi paa'i'atu'e ta'atuminug sa'ag ete hawyi i'atuwepit kahato mekewat kuap pakup hap ete. Tupana Miium Iesui ta'atuiā'āg sio waku sio yt hap ete sio Tupana ehay ihay sio yt hap kuap hamo ta'atuiā'āg. Mi'i turan Tupana Pā'āu wakuat i'atumu'e kahato ai'ywania Iuteuria. Mi'i hawyi te'eropyhu'at Tupana Wakuat Pā'āu eiam wo. ⁵ Mi'i hawyi Tupana ehay wakuat ete iwē pywiat kurin kurin ta'atukuap hawyi – Waku kahato i'atu'e. He kahato Tupana ehay i'atu'e ai'ywania. Waku kahato aru karāpe put'ok'e ra'yn ti Tupana mesuwe Aiporekuat no i'atu'e irania'in ai'ywania. ⁶ Mi'i ta'atukuap yne hap kaipyi ta'atu'atoiat sa'ag Iesui. Ta'atupun yne imohey hap itote hawyi – Yt uruimohey i Mi'i Miit i'atu'e – Ewei'auka ro ewei'auka ro e haria tukupte'en ai'ywania. Ewei'auka aria'yp posak ete yt watiky'esat i Tupana Sa'yru Aiporekuat no e haria mi'iria. Yt kan hamo i Mesuwat Miit i'atu'e haty wo ta'atuehay pirik wo. Mi'i hap kaipyi Tupana ti'atukuap mi'iria topy'a pe. – I'atuehay kaipyi Uha'yru auka hap kaipyi ati'atu'apiheg aru irania'in ai'ywania tuwat Iesui mohey hap upi pytkai. Ta'atumohey rokirē ra'yn ta'atupun Iesui mohey hap. Mi'iria ewywuaria koitywy yt watimorem kuap i ra'yn Tupana kape katupono Tupana Sa'yru pun haria ra'yn mi'iria. ⁷ Ma'ato aito Tupana Sa'yru mohey haria aikotā aiko wakuat rikat ewywuaria watopyhu'at yi wakuat i'aman sym hat ewy aito Tupana mikoi wakuat ewywuaria mikoi Tupana mipoituro kahato ewywuat ko'i. Tupana tum i'aman hawyi ihāite kahato hap ewy watopyhu'at watat ahehakyera'at hap hawyi. ⁸ Ma'ato aiko aimikoi yi yt kan hamo i ewy Tupana Sa'yru pun haria tukupte'en. Hu ypia ewy hyri hyp ewy yt uwe i miky'esat ewywuaria tukupte'en yt imohey i haria. Mi'i hawyi meipepe ro ekahuro epyp e'u aria wato'e. Mi'i hap ewy topyhu'at mi'iria. Ai'ywania Tupana Sa'yru pun haria aria wo tukupte'en aru aiko piat hyri hyp ewy. ⁹ Ma'ato eipe uiwyrā'in uimiky'e ko'i yt mi'iria ewywuaria hin i eipe. Yt aiko aimikoi wēki'a e'yi ewy hin i eipe are. Ma'ato aiko aipoi kahato hap ewywuaria eipe are. Woroho'omohey kahato eipe uhekatuwyrā. Ahehakyera'at hat mohey sese haria eipe. Ahehakyera'at hat moherep haria kahato eipe. Wuat'i miit'in eikuap Ahehakyera'at hat mohey haria eipe hap. Ma'ato eipe aimikoi hē'ē kahato rikat ewywuat hap kaipyi eikuap miit'in. ¹⁰ Ta'i Tupana hāpyk kahato. Yt karāpe i toiwaure toky'e hap eipotpap tomōtypot ehepiat

hap etiat e. Yt toiwaure kuap i eiminug wakuat tomōtypot etiat hap Tupana pote. Yt karāpe i toiwaure temiit'in powyro hap tomōtypot toky'e ehapiat hap kaipywiat ko'i. ¹¹ Pyno po'og waku mi'i hap ewywuwat no watukupte'en. Waku Tupana mōtypot hap kahato wywo watoīne'en. Imohey pot'i kahato aiku'uro hap e'at kape yn waku imohey hap wato'e. ¹² Pyno yt naku i watoīne'en iperup wo'omu'e hap etiat rakano ne'i are. Yt naku i iperup ne'i imohey hap ete. Yt naku i watopyhu'at yt ikuap teran i haria wo e. Yt naku i aiwanētup hap watimoken'ē ne'i Tupana Pā'āu miat aimu'e turan. Waku watukupte'en aikotā sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria ewywuwat imohey iwato'in rakaria ewywuwat meimuēwat sa'awy'iwuaria Tupana ehay moherep haria ewy. Katupono mi'iria tukupte'en wuat'i e'at pe Tupana mohey mot'i haria. Yt te'eruwemōti hin i – Atimohey ta'atu'e hap ete. Yt ta'atupun hin i ta'atumimohey Tupana piat – Atunug aru e hap mohey hap. Waku mi'iria ewywuaria watukupte'en. Yt naku i pya kahato ne'i aiwanētup hap Tupana kapiat hap.

¹³ Waku watopyhu'at aha'ase'i Aparāu ewywuaria. Sa'awy'i Tupana to'e Aparāu me – Pywo ti rat woropoityro en e. Uhet wyti Tupana e. Yt kat i miit mi'i rē po'og uhet kawiat e. Atunug aru emiariru'in waikiru i'atu kahato hap ewy e. Mi'i pote areset pehik atunug aru ui'e hap ete e Tupana Aparāu me. ¹⁴ – Woropoityro poityro e. Pywo ti rat atunug aru ui'e hap ewy e. Atimotypy'i esa'yru'in e. I'atu sakpo typy'i esaiepepiaria yi kyt ewy i'atu hap ewy emiariru'in e Tupana Aparāu me. ¹⁵ Ma'ato Tupana yt meremo hin i hum to'e hap ewy. Mi'i pytkai toimohey pot'i Aparāu. Yt ipun hin i – Atunug aru e Tupana piat hap. Mi'i hawyi tuwemoherep ta'yn ha'yru Isaki Tupana e hap ewy. ¹⁶ Karāpeī miit'in to'e ahepe – Atunug aru ui'e hap ewy to'e hawyi ma'ato yt watomohey i pote ta'atukaykay ra'yn ta'atuetu'isa ta'atu'e hamuat – Yt atunug i ui'e hap ewy pote heso rakat areīne'en wuat'i ehamo i'ewyte Tupana ehamo e hamuat. Mio tā to'e hawyi watomohey po'og wuat'i ehamo to'e pote. ¹⁷ Ma'ato Tupana to'e tuwehamo yn – Atunug aru emēpyt'in i'atu waikiru ewy e Aparāu me. – Areīne'en hegyi'at kahato rakano aru emiariru'in ko'i pe e. Yt uheso hin i e. Atunug aru ui'e hap ok tā e. Meiūran aru ati'atupoityro esaiepepiaria e. Yt atiwaure hin i kat ui'e hap e. Ma'ato atunug aru ui'e hap ewy e. Uito Tupana pote atunug ui'e hap ewy e Aparāu me haty wo. Yt karāpe i kue wētup sehay atunug aru ma'ato atipyt'atnug uhehay Uito Tupana pote e nimo te Aparāu me. I'ewyte yne esaiepepiaria pe pywuwat ui'e hap kuap hanuaria tukupte'en aru e. ¹⁸ Pyno atipyt'atnug uhehay Tupana Uito pote e. Pywo yt uwe i imonik kuap ui'e hap – Atunug aru Tupana e hap Tupana i'e pote. Tupana yt heso kuap i mi'i pote waku watomohey kahato mi'i tā – Atunug aru e hap ko'i. – Urumowepit hat kahato En Tupana wato'e. Ewawi uruteput wanīkaptia pupi. Urutopytyk kahato ehay – Atunug aru e'e hap. Pyno typy to'e – Atunug aru e hap ko'i. Typy tohenoi tehay ahepe. ¹⁹ Tupana e hap wētup – Woroho'opoityro aru wuat'i e'at pe e hap aimowepit kahato. Mi'i hawyi i'e hap typy – Atunug aru e hap. Pyno pywo ti aru uruehakyera'at wato'e tope. Uruhekatup kahato urupy'a pe wato'e. Mi'i hawyi uruehakyera'at aru to'e hap ewy wato'e.

Aimimohey aikytyt kahato iheg me aikotā haity Tupana eiam sese kaipyi tut aipiit kape hap ewy. Ta'i imohey hap haity ewy. Yt karāpe i uruiwaure e'e hap Tupana wato'e. ²⁰ Katupono mekewat Aimimohey Iesui teke Tupana eiam koro sese pe ra'yn. Sa'awy'i Ahepa'i Iesui teke Tupana eiam sese pe. Hewat'ymo ti aito. Ahepa'i mekewat Mekeseteki ewywuwat po'og nakat Ahepa'i Koro wuat'i e'at piat. Yianme teke aikotā ahe'yara tuwemoheg i'asaity ete. Mi'i hap ewy watomohey Tupana e hap – Atunug aru e hap watomohey kahato mi'i e hap hawyi aimoheg kahato Tupana ete wuat'i e'at pe saity iheg nakat ewy.

7

¹ Pyno ahenoi teran sa'awy'iwuat pa'i wato Mekeseteki etiat. Mi'i ti morekuat no

topyhu'at mekewat Ierusarēi notiat ma'ato mekewat e'at pe tawa Sareĩ i'atu'e ta'atupusu puo ma'ato aipusu puo tawa wo'owese e hap wato'e. Sa'awy'i ti Tupana ti'airo temiit Mekeseteki pa'i koro wuat miit'in ehay enoi tepiat hamuat. Tupana po'og ywaiti wuat'i kawiat mi'airo Mekeseteki. Sa'awy'i Aparāu ta'aipok wo'o'auka hap wato kaipyi wanĩkaptiaria atu'uka hap kaipyi. I'atuekat yne topo piat wywo tut. Mi'i hap tote mu'ap upi pa'i wato Mekeseteki tipuēti. Mi'i hawyi toipoityro aha'ase'i Aparāu. ² Mi'i hawyi Aparāu ho'oium tope wanĩkaptia pohari hap ko'i ipat'ok. 10 rakat kaipyi tutum wētup iwat. Iwato tutum pa'i akag Mekeseteki pe. Mekeseteki set aipusu puo wo'oewaku nug hat akag e. Mi'i ti morekuat tawa Sareĩ totiat. Sareĩ aipusu puo wo'owese hap. Mi'i pote Mekeseteki topyhu'at wo'owese hap nug hat akag aipusu puo e. Aipotypot Iesui ewywuat topyhu'at morekuat Meskeseteki. ³ Ma'ato Mekeseteki uwe i'ywot kuap hat yt to'e i miwan miat pote. Uwe ity kuap hat yt to'e i iwan miat pote. I'ewyte uwe imēpyt'in kat ywania hap yt uwe i ikuap yt to'e i iwan me pote. Sio i'ywā'i hap toĩ sio yt hap yt watikuap i yt to'e i pote. Sio iku'uro sio yt hap yt to'e i pote yt watikuap i. Yt uwe i ikuap mi'i pote wuat'i e'at piat miit ewy topyhu'at morekuat Mekeseteki. Mi'i pote wuat'i e'at piat miit'in epa'i koro ewywuat topyhu'at. Mi'i pote Tupana Sa'yru ewywuat kahato topyhu'at. Mi'i Ahepa'i wuat'i e'at piat iā'ākap kahato. ⁴ U'i'ywania waku watuwanētup morekuat Mekeseteki kape katupono Iesui e'yianmiat iā'ākap kahato topyhu'at mi'i. Miit'in mimowato kahato mi'i. Aha'ase'i koro Aparāu mimōtypot mi'i. Ta'i toho'opat'ok kahato tewanĩkap pohari hap kaipyi toho'oium wētup 10 rakat kaipyi mokekuat Mekeseteki pe. Mi'i ti po'og Aparāu kai topyhu'at katupono toho'oium tope. ⁵ Sa'awy'i ase'i Aparāu emiariru Irewi e hap het rakat toĩne'en ahepa'i koro wo. Mi'i hawyi yne Irewi saipepiaria tukupte'en ahepa'i wo. Mi'iria pe mesup watum aimiium ko'i Irewi saipepiaria pe pa'i kororia pote Irewi saipepiaria pote. Aikotā Tupana to'e hap ewy – Eho'oium o uhepe eimikoi hat ko'i wētup 10 rakat kaipyi pa'i koro Irewi saipepiaria pe e hap ewy. Kat e hap kat e hap eimipuēti kaipyi eho'oium o uhepe wētup 10 piat e Tupana. Pyno mesup te aito Aparāu emiariru'in ko'i waho'oium ahekat pa'i koro Irewi saipepiaria pe. Ma'ato sa'awy'i Irewi tum tekat Pa'i Koro Mekeseteki pe katupono Irewi e'ase'i Aparāu tum tekat Pa'i Koro Mekeseteki pe pote Irewi tum wy tekat Pa'i Koro Mekeseteki pe te'ase'i Aparāu po wo tutum hap ewy. Mi'i pote Pa'i Mekeseteki Saiepiat Iesui topyhu'at po'og Ahepa'i Koro wo ahepa'i koro Irewi saipepiaria kai katupono Irewi i'ewyte hum ha'up Pa'i Koro Iesui Mekeseteki Saiepiat pe. ⁶ Ma'ato pa'i koro Mekeseteki yt Irewi ywania hin i. Yt Aparāu kaipywiat i ma'ato yt uwe i ikuap kat ywania morekuat Mekeseteki toĩne'en. Mi'i kape aha'ase'i sese hum wuat'i kat ko'i kat ko'i. Toipat'ok hawyi toho'oium pa'i Mekeseteki pe. Mi'i hawyi pa'i Mekeseteki tipoityro ra'yn aha'ase'i Aparāu e – Tupana emowato e Aparāu me. Tupana mipoityro toipoityro te. ⁷ Pywo ti rat po'og Aparāu kawiat iwato Mekeseteki kat pote yt po'og i mi'i pote yt toipoityro kuap i. ⁸ Mi'i tupono koitywy aito ai'ywania miium ko'i watum Irewi ywania pe ma'ato Irewi ywania iku'uro rakaria wo tukupte'en torania ma'ato Ahepa'i Koro pakup Iesui yt mi'i tā i mesup. Aikotā to'e sa'awy'i'iwuat miwan me hap ewy – Mi'i Miit toĩne'en wuat'i e'at piat Pa'i wuat e. En ni Pa'i wato Mekeseteki ewywuat e miwan me morekuat Tawi wepy hawe. ⁹ Pyno sa'awy'i'iwuat aha'ase'i koro Aparāu tum na'yn pa'i koro Mekeseteki pe tomium ko'i. Pyno Aparāu topyhu'at pa'i Irewi e'ase'i. Mi'i tupono sa'awy'i pa'i Irewi topyhu'at te'ase'i Aparāu piit pe. Mi'i hawyi Aparāu tum tomium Mekeseteki pe turan pa'i Irewi i'ewyte hum tomium ko'i Mekeseteki pe Irewi e'ase'i Aparāu po wo yt tuwemoherep i te turan. Katupono pa'i Irewi e'yianmete ha'ase'i Aparāu tum imiium Mekeseteki pe. Mi'i turan Irewi toĩne'en ne iā'yi wo Aparāu piit pe imiairiru Irewi pote. Mi'i tā aha'ase'i i'ewyte torania aito Aparāu emiariru'in watum yne aimiium Tupana piat Mekeseteki pe Aparāu saiepiaria iā'yi ko'i Iesui pote. ¹⁰ Sa'awy'i to'opuēti mu'ap tote morekuat Mekeseteki wywo aha'ase'i Aparāu. Mi'i turan aha'ase'i

pa'i koro Irewi'in aha'ase'i Aparāu piit te tukupte'en hā'yi ewy yt hētyt i te rakat ewy. Mi'i hawyi ta'atuium itote aha'ase'i Aparāu po wo. ¹¹ Pywo ti rat pa'i kororia ko'i Irewi'in kaipyi yt tut i aimohāpyk hap Tupana wywuwat hap. Yt kat i rat ahehakyera'at hap mi'iria kaipyi. Ai'ywania ewāi hap yn tuwemoherep aināpin Tupana kaipywiat hap Tupana ehay kat som waku watunug hap watikuap Musei e'ase'i Irewi wē pyi. Irewi ywania kaipyi Musei tuwemoherep ma'ato Tupana to'e sa'awy'i – Tut aru wētup ok Ehepa'i Koro pakup e. Mi'i Miit ti Pa'i Koro Mekeseteki ewywuwat toīne'en e Tupana sa'awy'i morekuat Tawi pe. Pyno Ahepa'i Koro sese yt tut i Musei ywot'in Irewi ywania kaipyi i'ewyite yt Musei ywania kaipyi i te wy. Mi'i pote pa'i Musei ehay yt aimohāpyk kuap i Tupana wywo. Ma'ato aimohāpyk hamuat Tupana tipo'oro wētup ok i Aiporekuat no Ahepa'i Koro wo mekewat Mekeseteki Ewywuwat Ahehakyera'at Hat Iesui. ¹² Pyno Ahepa'i Koro ipakup takat yt Irewi ywania ewywuwat i ma'ato wētup kaipyi ra'yn ipakup takat toīne'en. Ahepa'i Pakup Iesui kaipyi aināpin Irewi piat yt hap ewy i. I'ewyite Irewi emiariru Musei yt ewywuwat i. I'ewyite Musei ywyt Arāu yt kaipyi i Iesui ma'ato Ahepa'i Pakup Iesui kaipyi ra'yn aināpin hap tut aimohāpyk kuap Tupana wywuwat hap sese. Musei piat aināpin hap yt ewywuwat i. ¹³ Aha'ase'i Musei yt kaipyi hin i Ahepa'i Koro Iesui. Yt Musei suu yt ewywuwat i katupono Aha'ase'i Iuta emiariru Emiariru ti Iesui. Yt karāpe i aha'ase'i Iuta emiariru'in tukupte'en ahepa'i koro wo. Yt karāpe i Iuta ywania tum aihūria Tupana pe aria pe mekewat yparakai aihū wuk hap nu kawiat tote. Ma'ato mi'i pytkai mesup topyhu'at Ahepa'i Akag wo Iesui mekewat Mekeseteki ewywuwat. ¹⁴ I'ewyite watikuap kahato aha'ase'i Iuta emiariru emiariru kaipywiat tut Ahehakyera'at hat Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat hap. Ma'ato Tupana yt to'e i – Iuta ywania kaipyi tuwētem ahepa'i koro yt e i. Ma'ato watikuap Iesui topyhu'at Ahepa'i Koro wo hap ma'ato wētup kaipyi Mekeseteki pa'i koro ewywuwat. Yt Irewi ywania i ma'ato Mekeseteki ewywuwat e hap kaipyi watikuap. ¹⁵ Iesui topyhu'at Pa'i Koro wuat miit'in yt eko ewy hin i. Heremo kahato mi'i mesup watikuap ta'yn Iesui tuwemoherep mekewat Mekeseteki ewywuwat sese. Aikotā aikotā Tupana to'e hap ewy. Mi'i ewywuwat topyhu'at Ahepa'i Koro wo. ¹⁶ Tupana mi'airo Iesui Ahepa'i Koro wuat ma'ato yt aheko upi hin i toi'airo. Aikotā irania'in aimi'airo ahepa'i yt ewywuwat hin i. Yt aha'ase'i Irewi sa'yru'in hin i Mi'i ma'ato mi'i pytkai Tupana ti'airo katupono wuat'i e'at piat ieīne'en hat Iesui pote mekewat Mekeseteki ewywuwat toi'airo Ahepa'i Koro wuat sese Mi'i. ¹⁷ Pyno ti mekewat miwan me mio tā e sa'awy'ite Tupana to'e – Uha'yru mesup woro'airo En miit'in Epa'i Koro wo ma'ato yt karāpe i ra'yn ekahuro En Pa'i Porekuat no hap e. Pa'i Mekeseteki ewy En e sa'awy'i Tupana Tawi wepy 110.4 hap we.

¹⁸ Mekewat sa'awy'iwuat pa'iria aimu'e hap ko'i aināpin hap ko'i ai'ywania wat yt put'ok'e i ahehay moherep Tupana kapiat hamo. Yt hesaika i miit'in mohāpyk Tupana wywuwat hamo. Mi'i pote Tupana to'e – Yt kan hamo i i'atueko e katupono yt put'ok'e i miit'in ekyi uhowawiat hamo miit'in mohāpyk hamo e Tupana. ¹⁹ Sa'awy'iwuat ahepa'i aimotag teran tehay wo sa'awy'iwuat aināpin hap ko'i ete. Toimopakup teran yne ma'ato mekewat sa'awy'iwuat waku wen ma'ato yt hesaika i aimowaku hamo. Yt aimoperup'i kuap i mekewat Musei piat aināpin hap. Yt aimohāpyk kuap i yt watunug i pote. Wati'aparap yne mi'i hap ko'i ete pote. Pa'i Musei wāi'e hap upi yt kat i mu'ap Tupana kapiat hap katupono yt watunug kuap i yne Musei piat aināpin hap ko'i pote. Ma'ato watomohey Pa'i Koro wo Iesui hawyi meremo watikuap Tupana. ²⁰ Pyno sa'awy'i Tupana kapiat ihay rakat tukupte'en pa'i koro wo miit'in mi'airo ko'i. Ma'ato Iesui Ahepa'i Sese wuat Tupana Mi'airo toīne'en. Tupana ehay kaipyi topyhu'at Ahepa'i Wato wo. – Pywo ti rat woronug En Wuat'i Miit'in Epa'i Wato wo e Tupana. Ewē pyi yn atiky'esat miit'in ehay enoi hap e. Karāpe ehay turan meremo emiētup atum epe e Tupana Iesui pe. Emiit miētup ewē pywiat atum yne e. Karāpe uhehay teran miit'in kape mi'i hawyi ewē pyi yn uhehay e. Miit'in Epa'i Wato wo woronug En e Tupana

Iesui pe Wuat'i E'at Piat Ieĩne'en Hanuat En mote e. ²¹ Mi'i pote woro'airo En Pa'i Wato wuat mekewat pa'i wato Mekeseteki Saipepiat En e Tupana miwan me Iesui piat pe. Yt karāpe i Tupana to'e irania'in pa'iria pe mio wat to'e hap ewy. I'ewyte Musei pe i'ewyte haipe piaria pe Tupana yt to'e i mekewat to'e hap ewy ma'ato Tosa'yru pe yn to'e — En ni Uimi'airo Miit'in Epa'i wuat wuat'i e'at piat ieĩne'en hanuat e. Yt uheso i rat e Tupana sa'awy'i Iesui piat morekuat Tawi wepy 110.4 piat pe. ²² Ta'i waku sakpo Iesui Ahepa'i Akag wo watipuēti po'og po'og irania'in pa'i ko'i kai. Katupono Tupana to'e hap ewy — En ni Uimi'airo Pa'i wato wo e ma'ato yt karāpe i to'e Tupana irania'in pa'iria pe mi'i ta e hap. ²³ Sa'awy'iwuaria i'atu kahato pa'iria tukupte'en map haria ne'i pote yt ieĩne'en mot'i pa'i wo itote. Wētup iku'uro hawyi toĩne'en wētup i ra'yn haipepiano. Ma'ato Wētup Ok yn waku I'atu'akag Sese Mi'i ti Iesui wētup ok takat. ²⁴ Ma'ato koran pa'i wato sese mesuwarotiat yt ewy hin i katupono Mi'i ieĩne'en wuat'i e'at piat hamuat Pa'i Pakup mo. Mesuwarotiat pa'i ko'i iku'uro yne pytkai toĩne'en ne wētup teiam me atipy pe. ²⁵ Ahepa'i Wato Pakup Iesui ahehakyera'at kuap yne mesuwarotiararia torania ywania e. Pywo ti rat torania Tupana kapiaria toi'atuehakyera'at kuap ta'atuky'esat imohey hawyi katupono Mi'i Miit ti mu'ap Tupana kapiat. Koitywy uwe uwe mi'i mu'ap upi toto Tupana kape Mi'i Miit tuwat hupi haria put'ok'i'atu'e Tupana kuap hap kape e. Kat emiit kat emiit put'ok'e kuap Tupana kape Mi'i Pa'i sehay upi. Ahehay enoi ok tā tohenoi Tupana pe. Yt toima'at hin i To'ywot ahehay wo i'ewyte tohētup kahato aikawiano Tupana pe Ahepa'i Wato Iesui. ²⁶ Mi'i miit ti waku kahato Ahepa'i Wato wo katupono aikawiano hat aiwy kahato topyhu'at. Aimiky'esat toikuap kahato. Po'og po'og waku irania'in pa'i ko'i kai. Yt uwe i po'og Mi'i Miit kai. Tupana ewywuwat wanētup hat Mi'i Miit. Tupana ewywuwat wakuat nug hat Mi'i Miit Iesui. Mi'i pote Ahepa'i wo waku kahato. Yt aima'at kuap i. Yt ai'aparap kuap i. I'ewyte yt uwe i i'aparap kuap teko sa'ag wo. Waku kahato Ahepa'i Wato wo. Yt karāpe i toi'aparap irania'in miit'in ewy ai'ewy. Pywo ti rat po'og po'og waku wuat'i pa'i ko'i kai Ahepa'i wo Iesui irania'in i'aparap aparap haria ne'i pote. Tupana Mimōtypot sese Ahepa'i pakup. Yt uwe i atipy pe po'og mi'i rē Tupana Mimōtypot kai. — En po'og po'og atipy piaria kai e Tosa'yru pe yn. En po'og po'og rakat torania kawiat e Iesui pe. ²⁷ Ahepa'iria mesuwarotiat i'aparap aparap kahato Tupana piat ta'atupotpap nug hap ete. Ai'ywania pa'i ko'i ti'auka ta'atuhūria ta'atu'atuwuk wuk mohag wo ta'atuminug sa'ag moweityk hamo — Urui'aparap ta'yn ewawi Tupana i'atu'e hamuat. Ereĩne'en waure wo uruminug sa'ag kai i'atu'e. I'ewyte sa'awy'i ta'atu'auka aihūria aiminug sa'ag pohag wo. Aihūria suu wywo ta'atumoweityk teran ahepiat i'aparap hap. Ta'atuhā'āg kahato mi'i hap ete. Ma'ato mio Iesui iku'uro aihūria ewy aikawiano aipohag wo aiminug sa'ag moweityk hamo Ahepa'i Wato pote. Yt kat i tominug sa'ag pytkai iku'uro aiminug sa'ag upi toho'opot ai'apiheg hap tutu'u hamo. Wētup mo yn iku'uro hawyi tuweium Tupana pe ai'apiheg hap sa'up mo yt kat i tominug sa'ag pytkai. Iku'uro aiku'uro hap u hamo. Wētup mo yn iku'uro mi'i hap yn imoma ra'yn aiminug sa'ag. Ma'ato irania'in pa'i akag ko'i aihūria atu'uka kahato i'ewyte ta'atuhūria at ka'ap. Ma'ato Iesui ti wētup mo yn iku'uro hawyi waku ra'yn koitywy e Tupana. — Waku ra'yn e. ²⁸ Irania'in pa'i ko'i aimi'airo ko'i Irewi eko ewywuaria mi'iria miit aipu'i ewywuwat ta'atu'aparap aparap kahato ai'aparap hap ewy yne yt naku i nug hawiat. Iku'uro rakaria ai'ewy ahepa'i akag ko'i mesuwarotiararia. Mi'iria yt naku i nug haria ai'ewy mesuwiaria pa'i ko'i. Ma'ato Ahepa'i Akag Sese Iesui pakup we Tupana to'e haty wo — Woronug En Wuat'i Miit'in Epa'i Koro wo aru sa'awy'iwuat mekewat pa'i Mekeseteki ewywuwat woro'airo En e haty wo sa'awy'i Iesui pe. I'atu kahato pa'i mesuwe tukupte'en e ma'ato mi'i turan woro'airo En wuat'i miit'in Epa'i Wato wo e Tupana miwan me. Mi'i hawyi ti aru ereĩne'en na'yn wuat'i e'at piat miit'in Epa'i wo e Tosa'yru pe. Waku En Pa'i wo Uha'yru e katupono En yn ui'ewy Uha'yru e Tupana Tosa'yru pe.

8

¹ Pyno ahenoi i ehepe to'e Ahehay Enoi To'ywot piat hat ete. Mi'i ta'apyk To'ywot po sese kai aikope Tupana ta'apyk Morekuat Akag wo hap tote Tupana po sese kai ta'apyk wuat'i mimōtypot rote Tupana mōtypot eiam sese tote. ² Mi'i tote tohētup hētup ahupi ahepa'i koro wo toīne'en pote ipotpap mekewat atipy piat Tupana eiam sese pe. Sa'awy'i pa'i akag Musei tunug yahig note Tupana mōtypot yat mi'at pe kawiat ipe hup ipe heryp'i kawiat tutunug i'ewyte sokpe kawiat. Ikahu rakat tutunug. Mi'i hap tote Musei topyhu'at pa'i wo. Ma'ato Ahepa'i sese Iesui topyhu'at atipy pe Tupana mōtypot eiam sese tote ikahu rakat rote yt miit'in minug hin i hap tote toīne'en. Ipotpap Pa'i wo po'og po'og Musei minug kawiat rote katupono Tupana minug note ipotpap. ³ Karāpeī ahepa'i ko'i mesuwarotiarā aimi'airo ko'i i'atupotpap aimiium Tupana piat hap ete ta'atuiium aimiium tope hawyi ta'atu'auka aihūria Tupana piat ta'atumium mo. Ma'ato Iesui Tupana mi'airo Ahepa'i Wato Iesui wo hawyi tutum To'ywot Tupana pe To'ywot mowehum hap kahato ko'i. Aikawiano hamuat ipotpap hap. Iwat imiium To'ywot piat ko'i po'og waku aihūria kai katupono tosuu aikawiano hamo. ⁴ Ahepa'i Sese Iesui ti yt pa'i Irewi ywania saipepiat hin i. Mi'i pote po'og Pa'i wo pa'i Irewi kai po'og mekewat Musei minug sokpe kawiat Tupana mōtypot yat epa'i wato kai katupono toīne'en kuap Ahepa'i atipy piat i'ewyte mesuwe Ahepa'i wo toīne'en wuat'i e'at piat. ⁵ Pyno mesuwarotiat Tupana eiam Musei minug yahig notiat aikitā Tupana eiam sese atipy piat iā'ākap ewy kahato. Ahepa'iria mekewat sokpe kawiat piat motpap nug haria tukupte'en atipy pe Tupana eiam notiat motpap ewywuāt Ahepa'i Wato Iesui iā'ākap ewywuāt. Aikitā Tupana to'e Musei pe ha'awyte mio tā e – Ewe'eg o Musei e. Waku etunug o uimōtypot yat ui'e hap ewy e. Atiky'esat hāpyk kahato ui'e hap ewywuāt hap e. Aikitā atomoherep epe sa'awy'i yity'ok tote hap ewy etunug o atipy pe e. Kat kupitu kat kupitu are'e yity'ok tote hap ewy etunug o e Tupana Musei pe tutunug inug hap e'yianmete. ⁶ Pyno Tupana tunug na'yn wētup ok Ahepa'i Ipakup takat ra'yn Tosa'ru kawiat. Mi'i po'og heropat kuap torania pa'iria mesuwarotiarā kai. Mi'i ti ahehay Tupana kapiat enoi kuap kahato To'ywot Tupana piat hat. I'ewyte ti Tupana Ehay Moherep Ahepiat Hat sese Mi'i. Aiwo'owese hap to'ywot wywuāt nug hat sese Mi'i Miit Akag. Koitywy po'og aiwesat kuap Tupana katupono ahehay enoi kuap hat toīne'en na'yn mi'i pote po'og waku irania'in sa'awy'iwuaria pa'iria kai. Mi'i pote mio tā to'e Tupana tope – Atunug aru ui'e hap ewy Uha'yru e. Woronug En wuat'i epa'i koro wo wuat'i e'at piano e Tupana. Yt karāpe i Tupana to'e mi'i tā irania'in pa'i pe. Yt Musei pe te wy ma'ato mio tā Musei pe – Eipe mesuwarotiarā pa'i ko'i wo woroho'onug e yn. ⁷ Sa'awy'i Tupana to'e Musei pe – Atiky'esat en miit'in wo'owese nug uiwywuāt hap e. Mi'i hap ete Musei ipotpap kahato waku kahato ma'ato meiūran Tupana to'e tope – Atunug aru wētup ok Pa'i wo Esaipiat e. Wētup ok ati'airo En ewywuāt wo'owese hap nug miit'in wywuāt hat e. Mi'i uhehiit sese e katupono Musei yt put'ok'e i wo'owese hap nug sese hamo. Mi'i pote Tupana tunug wētup ok i Musei ewywuāt Pa'i Sese wo. ⁸ Sa'awy'i Tupana to'e aha'ase'i'in me – Yt put'ok'e i Musei uiwywuāt wo'owese nug hamuat e. Mi'i pote aru meiūran wo'owese hap nug hat ipakup takat atunug e ai'ywania sa'awy'iwuaria pe mekewat Isareu ywania pe. Yt ewetunug hin i ui'e hap ewy pote e ase'i Iuta ywania pe. Mi'i pote wētup wo'owese hap atunug aru wētup ok kawiat e. ⁹ Sa'awy'i ati'atuehakyera'at ei'ywania wanīkaptia po pyi i'ewyte ati'atu'ykesat yi Esitu kaipyi e. Mi'iria yahig note ati'atunāpin uhehay wo – Ewetunug o uhepiat eināpin hap pote ti aru ei'ykesat hano areīne'en e. Mi'i hawyi – Pyno urutunug e'e hap ewy i'atu'e uhepe ma'ato ta'atunāpin uhepiat hap ta'atupun ne'i. Yt te'eruwānētup i po'og uhehay kape pote yt ati'atuwesat kuap po'og mi'iria e Tupana miwan me. ¹⁰ – Pyno wo'owese hap ipakup aru atunug i uhehay moheg hamuat e Tupana ai'ywania pe. Ikahu rakat aru atunug mesup e. Sa'awy'i atiwan nu ete uhehay ma'ato mesup eipy'a pe eiwanētup

hawe atiwan uimiky'esat ewetunug hamuat uhehay eināpin hap. Aikotā sa'awy'i nu ete atiwan iheg me mi'i hap ewy mesup iheg me eipy'a pe uhehay atiwan e. Ehetupana wo sese areīne'en mote uimowepit haria aru eweikupte'en uha'yru'in uhaki'yt'in are'e aru ehepe. Mekewat e'at pe areīne'en Ehetupana wo sese e. Waku watukupte'en mekewat e'at pe wo'owese haria wo e. ¹¹ Mekewat e'at pe uheiam mo eweikupte'en e. Uhehay kuap haria wo yne eweikupte'en eipe. Ahowapy ra'yn yne eiperia Uipā'āu wo e. Mekewat e'at pe uimēpyt'in haryporia'in ihainia'in torania eipe eweikupte'en e. Uikuap haria eweikupte'en yne eiperia tu'isaria wo morekuaria wo miit eropat haria wo uheiam mo eweikupte'en e. Mekewat e'at pe yt uwe i eiperia — Urumu'e ro urumu'e ro ewei'e irania'in me Tupana kuap hamo katupono mekewat e'at pe uikuap haria yne eipe eweikupte'en e. Uikuap sese haria sok eweikupte'en eipe e Tupana. I'ewyte uhemii't'in uikuap haria wo eweikupte'en e. I'ewyte iwato'in nakaria uikuap takaria yne eipe uikuap sese haria wo eweikupte'en mekewat e'at pe e. ¹² Waku kahato mekewat e'at pe katupono mekewat e'at uima'at ehapiat hap atiwaure yne e. Atoi'at aru ei'apiheg hap mekewat e'at pe e. Yt atunug i ma'ato ihaky'e'i rakano areīne'en e. Woroho'oky'e pote uipohep ei'apiheg hap ete yt hāpyk hin i eipe sa'awy'i pytkai yt naku i nug haria eipe sa'awy'i pytkai e. Uima'at ehapiat hap i'atu kahato pytkai waure wo areīne'en eimi'aparap uhepiat sa'awy'i'uwat ko'i ete. Mi'i hawyi ipakup we watopyhu'at e. Wētup miit ewywu'at yn ahehay topyhu'at mekewat e'at pe aru e. Mekewat e'at eināpin uhepiat hap nug haria wo eweikupte'en i'ewyte atunug ui'e hap ewy e. Waku pe kahato watoīne'en e. Mi'i hawyi sa'awy'i'uwat yt naku i hap yt ewy hin i eweikupte'en e. Ta'i mekewat e'at ipakup we eweikupte'en e. Pyno mekewat sa'awy'i'uwat Musei kaipywi'at aiwo'owese hap nug hap yt put'ok'e hin i wo'owese hap nug hamuat e. Mekewat e'at pe aru yt uwe i tuwanētup kape ipakup po'og po'og waku pote e. ¹³ Aikotā nem nakat ewy aiwo'owese sa'awy'i'uwat hap topyhu'at aikotā iku'uro rakat ewy ipot'i rakat tuweityk hap ewy ra'yn. Mi'i hawyi ipakup aiwo'owese hap topyhu'at mekewat e'at pe waku kahato rakano e Tupana sa'awy'i miwan me aipy'atnug Topā'āu wuat hap ete Iesui Pā'āu aipiit piat hap ete.

9

¹ Pyno nimo Tupana tunug ai'ywania wywo wo'owese hap ma'ato mesumuat towese hap yt ewywu'at i. Mekewat wo'owese sa'awy'i'uwat hap niatpo kahato aikotā hāpyk tomōtypot hap aikotā toiky'esat tomōtypot yat hāpyk sese hap tohenoi ahepe. Niatpo kahato to'e — Ewetunug yne ui'e hap ewy pote waku pe eweikupte'en yt pote yt e tohenoi nimo. ² Aikotā toiky'esat tomōtypot yat typy okipy rakat. Aikotā toiky'esat wētup kai ariāty hekat rakat nu mehit kawiat i'ewyte mekewat yparakai man eiam toiky'esat wētup kai hawyi toiky'esat ta'atuset'ok wakuat e'okipy e hap. ³ Tupana e'okipy toīne'en okenhyp towat i te itote ekuekai. Mi'i ti toiky'esat ta'atuset'ok wakuat wakuat e'okipy e hap Tupana Pā'āu eiam mote. — Waku ewetunug sokpe i'anam nakat mo topyhyp we Tupana Pā'āu eiam ete e. Tupana Pā'āu eiam sese po'og po'og wakuat torania kai e hap tohenoi. Wētup kai Tupana mōtypot hap sese topyhu'at ma'ato wētup kai Tupana Pā'āu eiam topyhu'at e. ⁴ Itote toīne'en ikamhig se rakat wuk hap eiam Tupana mōtypot yat mokamhig se hamuat hap. Mi'i eiam imehit kahato iheg nakat hekat rakat nu Uru kawiat e. Mekewat okipy tote toīne'en amyap ewywu'at aria'yp kawiat e. Tupana Pā'āu toīne'en mesuwe i'atu'e hap. Mekewat amyap pe imehit rakat kawiat nu Uru kawiat ikahu kahato Tupana Pā'āu amyap i'atu'e hap. Mi'i pe waku Tupana ihay aiwywo i'atu'e teiam me pyi i'atu'e sa'awy'i. Mi'i heiam amyap ika'a rakat toīne'en hawyi ipuo kamūti hekat rakat i'ewyte toīne'en man atipy kaipywi'at Tupana sa'awy'i'uwat mekewat i'aman ewywu'at at hat. Sa'awy'i'uwaria pusu puo man a i'atu'e mekewat pe. Mekewat Tupana amyap ka'a pe toīne'en wy mekewat pa'i Arāu po'yha sa'awy'i'uwat hētyt rakat haat rakat. I'ewyte toīne'en mekewat puretig ewywu'at ma'ato nu kawiat ipuo. Mi'i tote toīne'en

Tupana wat miwan topo wuat puretig aikotā waku watunug aikotā yt naku i watunug hap. Mi'i aiwo'owese hap aikotā waku watunug Tupana mowepit hamuat enoi hap. Mi'i ti puretig nu etiat iheg nakat etiat. ⁵ Itote toīne'en ikahu kahato rakat amyap e'og atipy piaria mopy kuap haria ewywuaria imehit rakaria nu Uru kawiat i'atupope topyhu'at he'og wo Tupana Pā'āu eamyap tote wētup kuekai wētup kuekai. Ta'atu'āuka ta'atupope wo Tupana Pā'āu eamyap. Mi'iria iā'ākap ko'i Tupana ieīne'en hap enoi hamuat hap imehit kahato toīne'en. Niatpo kahato ahenoi yne mesuwat etiat uimiwan me aikotā Tupana mōtypot hap sa'awy'i toīne'en hap etiat. Mi'i tā sa'awy'i heiam mesuwarote i'yat sokpe kawiat mi'at pe kawiat. ⁶ Sa'awy'i pa'iria tuwehyt'ok wehyt'ok Tupana mōtypot yat pe at ka'ap ma'ato heiam sese pe yt tuwehyt'ok i. Mi'i tote pa'iria i'atupotpap kahato Tupana eropat hap ete. Pa'iria wētup kai okipy kawiat pe yn i'atupotpap Tupana mōtypot hap ete pa'i e'okipy tote ma'ato yt tuwehyt'ok kuap i Tupana e'okipy sese pe. Mi'i tā pa'iria sa'awy'iwuaria ai'ywania tunug mekewat sokpe kawiat mi'at pe kawiat Tupana mōtypot yat pe. ⁷ Ma'ato mekewat ai'ywania pa'i akag sese yn teke kuap aikope Tupana eiam toīne'en hap tote. Mekewat sokpe i'anam nakat kawiat oken'ypy pyhyp hap sakpo. – Pa'i koro yn waku tut mesuwe uhowawi e Tupana. Ma'ato yt yne e'at i waku e teke. Wētup anu wētup anu hap ewy yn Tupana Pā'āu eiam sese kape toto sa'awy'i pa'i akag. Ma'ato yt teke kuap i yt aihū suu yt kat i i topo piat wywo. Topo piat aihū suu wywo pote yn waku teke aimi'auka aihū suu wywo mi'i aiminug sa'ag weityk hamo. Mi'i pote totioto mohag wo aihūria suu – Heno urumi'aparap sa'up e. Heno emiit'in piaria aparap sa'up e Tupana pe. ⁸ Aikotā Tupana to'e miwan me sa'awy'i hap ewy – Yt uwe i teke kuap uhowawi e. Katupono uhowawiat a'akasa hap uhētyhot hap ei'auka hap topyhu'at katupono areīne'en wakuat kahato pote e. Uimōtypot eiam i'ewyte waku kahato e Tupana Pā'āu sa'awy'i ahepe. Sa'awy'i yt kat i mu'ap Tupana kapiat wakuat sese pote. Mekewat Musei minug sokpe kawiat mi'at pe kawiat Tupana mōtypot yat yt mu'ap hin i Tupana kapiat. Mi'i sokpe kawiat oken'ypy hyp hap sokpe i'anam sakpo yt uwe i teke kuap Tupana kape. ⁹ Iesui auka hap moherep hamo ta'atu'auka ta'atuhūria sa'awy'i. Ta'i watikuap kahato i'atuhūria i'atumiium kaipywiat ahehakyera'at Tupana piat hap ete Tupana hū miium Tosa'yru ete aimowaku hap ete. Hā'ākap wo sa'awy'iwuaria tunug aimu'e hamo. Sa'awy'iwuaria i'atuwuk kahato ta'atuhūria ma'ato yt put'ok'e hin i i'atuminug sa'ag hep hamo. Watunug kahato sa'awy'i ma'ato haty kahato te aiwanētup hawe topyhu'at. Yt kat i – Mesup waku pe ra'yn ereīne'en Tupana e hap ahepiat hap aipy'a piat hap. Yt kat i – Mesup ti waure wo ra'yn Tupana toīne'en uiminug sa'ag ete e hap aiwanētup hawe. Sa'awy'i Mesup te i'atuminug sa'ag i'atuwanētup hawe topyhu'at kahato te haty te i'atuwanētup hawe. ¹⁰ Yt put'ok'e hin i Musei e hap watunug yne pytkai. Watunug yne aipe aipiit aimi'u aheko Musei aināpin hap ewy wen ma'ato mi'i kaipyi yt kat i mu'ap watipuēti Tupana kape. Haty te aipy'a pe. Aiminug sa'ag moweityk hap yt kat i watipuēti pote haty te aiwanētup hawe. Mi'i turan put'ok'e mu'ap aimohāpyk sese Tupana wywuat hamuat. Ha'yru suu mohag kahato aimowepit hamo aiminug sa'ag moweityk hamo. Mi'i hawyi mu'ap toīne'en Tupana kape Tosa'yru minug kaipyi. Mesup – Waku kahato eipe e ra'yn Tupana ahepe watomohey hawyi. Mekewat haty monik hap topyhu'at ra'yn ahete watomohey Iesui pote. ¹¹ Mi'i ti Ahepa'i Wato Pakup toīne'en Ahehay Moherep Tupana kapiat hat. Wakuap yn tut Aika'iwat Iesui po pyi. Wakuap yn tutum ahepe wuat'i e'at piat nuat aheīne'en pakup po'og sa'awy'iwuat kawiat hap erut hamo tut. I'ewyte mu'ap pakup Tupana kapiat hap. Koitywy yt pya hin i Tupana aikai. Watoīne'en heiam wakuat sese pe. Imōtypot hap we watoīne'en iwywo mesup mūki'ite wuat'i e'at pe. Aheiam Tupana mōtypot yat pakup po'og wakuat mekewat yahig notiat kawiat ai'ywania sa'awy'iwuat sokpe kawiat kai po'og waku rakat. Koitywy Tupana mōtypot yat yt mesuwiat Tupana mōtypot yat ewy hin i katupono koitywy Tupana mōtypot yat yt miit'in po wuat minug i – Atunug Tupana mōtypot yat pakup e. ¹² Ahepa'i

Koro Iesui teke ra'yn Tupana yat wato pe. Mekewat imōtypot eiam atipy piat pe teke ra'yn oken'ypy pyhyp hap sakpo. Towat tosuu wywo teke. Tutum na'yn tosuu Tupana pe. Yt tutum i wewato ahup suu. Yt tutum i aihūria kaneiru suu ma'ato towat tosuu tutum hekat rakat Tupana pe. Ahehakyera'at hap sese sa'up tutum hawyi — Waku ra'yn e Tupana tope. Put'ok'e ra'yn esuu sa'up mo wuat'i miit'in kyiat hap sakpo e Tupana Tosa'yru pe.

¹³ Sa'awy'iwuaria ahepa'i ko'i ai'atusapei sapei kahato aihūria suu wo. Aipiit ete wewato ahup suu wo aipehom pehom. Ta'atuwuk kahato wewato ahup mēpyt iwary ko'i. Aihū ta'atuwuk hawyi aria ku'i tup mo aipen aipiit ete Tupana mōtypot yat pe wateke hap mohag wo sa'awy'i. Ma'ato aipe ete yn aipen mote aiminug topyhu'at re aiwanētup hawe aipy'a pe. ¹⁴ Ma'ato Aika'iwat Iesui suu po'og hesaika yn suu kai mohag wo. Sa'awy'i Aika'iwat tum yne topiit Tupana pe aha'up mo. Sa'awy'i ikahu rakat aihū yn waku aimiium mo yt kat i hatek takat yt kat i i'ahu hap rakat. Ipe kyt hap ihāite sese rakat yn ni waku e. Mi'i hap ewy Iesui po'og waku mohag wo katupono yt kat i sa'ag tuete Tupana tipuēti. Ihāite put'ok'e kahato turan tutum topiit. Pyno koitywy watomohey Iesui hawyi Aihū Aimium Tupana piat hap ewy topyhu'at. Mi'i watum Tupana pe hawyi yt kat i hin i aheha yi kape hap. Yt kat i aiwemōti hap aiminug sa'ag kapiat hap ete. Aihū Aimium Ikahu Rakat Iesui pote. ¹⁵ Koran Tupana Wywuat Wo'owese Nug Hat ra'yn toīne'en Iesui. Koitywy Mu'ap toīne'en Tupana kapiat. Katupono mesup ahepe Tosa'yru mohey haria pe — Eweīē ro uhowawi e. Koitywy wuat'i e'at piat iēne'en hap atum neran ehepe yt ikahuro rakat i e Tupana. Katupono Uha'yru suu topyhu'at eha'up mo e. Uha'yru iku'uro ei'apiheg hap sa'up mo e. Mi'i pote mesup waku pe ra'yn eweikupte'en e. Waku ahehay aiwo'ope aiwo'ope aiwo'owese hap e Tupana ahepe watimohey Ha'yru hawyi. Ipakup we ra'yn watukupte'en mesup Tupana wywo — Koitywy Uha'yru mikyi'at ko'i eipe pote eweīē ro uhowawi uha'yru'in uhaki'yt'in e Tupana ahepe. ¹⁶ Mi'i hawyi mesup Tupana to'e ahepe — Uha'yru Sese Miit Kawiat iku'uro ehetano pote waku eweīē ro uhowawi e. Atum yne teran ehepe Uha'yru mi'atoiat toku'uro turanuat ipowat'yp ko'i e. Sa'awy'i yt atum kuap i te ehepe Uha'yru yt iku'uro i te pote e. Ma'ato koitywy atum kuap yne ipowat'yp ko'i eiwano ra'yn e. Toieīne'en hap tutum na'yn ehepe e ahepe.

¹⁷ Uiwyrria'in karāpe watoīne'en ne turan aipowat'yp ko'i yt watum kuap i te ahaipe piaria pe. Ma'ato aiku'uro hawyi ta'atumōē aipowat'yp ko'i ahaipepiaria pe aimiky'esat miwan etiat hap ewy. Aikotā iwan watoiat ahekare'en ky'ewi hap ete. Aikotā aimiky'esat miwan miat e hap ewy yn ta'atumōē waku hap ewywuat. Yt ta'atumōē hin i aheīne'en ne turan ma'ato aiku'uro hawyi ta'atumōē aipowat'yp ai'e hap toīne'en iwan hap ewy. ¹⁸ Sa'awy'i mio tā e Tupana nagnia pe — Eihūria suu sat yne hap kaipyi put'ok'e aiwo'owese hap nug hamo e. Eihūria suu ta'at yne yne yi to'e hawyi waku ra'yn aiwo'oehay pywuat hamuat e Tupana sa'awy'i nagnia pe. Mi'i hawyi koitywy Tosa'yru suu ta'at yne yi tote hawyi aiwo'oehay sat hap topyhu'at wuat'i e'at piat Tupana wywo. ¹⁹ Sa'awy'i aimu'e kahu yne hawyi ahepa'i Musei tat ra'yn tekui'a hawyi toi'auka mekewat wewato ahup mēpyt hit ko'i aihūria hit ko'i hawyi huu toipag kui'a pe. Mi'i hawyi totat aihū kaneiru sap amūkiusu ap ewywuat ihup takat hawyi toipo'i mekewat aria'yp āpo ete hawyi toipuka suu y'y puat pe. Mi'i suu wo sapei sapei'e miit'in ete. I'ewyte suu wo sapei sapei'e mekewat Tupana miwan ete. Mi'i hawyi yne tomimu'eria toi'atusapei sapei ra'yn. ²⁰ Tupana mōtypot ekare'en ko'i ete i'ewyte toi'atusapei sapei yne ra'yn suu wo hawyi to'e topotmu'eria pe — Eweikuap apo meikotā woroho'osapei sapei suu wo hap e. Ta'i eipehik Tupana etiat hap ti mi'i e katupono suu yn waku ahehay Tupana kapiat hap sa'up mo e. — Mi'i tā e hap ewetunug no e Tupana ahepe. Suu yn ahehay wesat kuap uiwywo hap e ahepe Musei sa'awy'i. Yt ta'at i yne suu yi tote pote yt kat i eiminug sa'ag moweityk hap e Tupana ahepe sa'awy'i. ²¹ Mi'i hawyi

Musei tat mekewat kui'a piat suu hawyi topopag hawyi toi'atusapei sapei yne miit'in Tupana mōtyot yat piaria hawyi to'e. Mio tā e Tupana ahepe — Suu at hat yne waku ehehakyera'at mo e. ²² Mi'i yn imoweityk kuap eiminug sa'ag e Tupana ahepe e. Eiwe'eg wo o katupono yt ehei i suu at hat wo pote eipitpit rakat ewy eweikupte'en ne uiwanētup hawe e Tupana ahepe miwan me e. ²³ Hā'ākap wuo Tosa'yru suu at hat ete mekewat atipy kaipywiat sut hat ete ihay. Aihū aimi'auka ko'i sa'awy'iwuat Iesui auka hap ete ihay yianmete. Iesui suu yn waku yne koho hamo yi tote i'ewyte atipy pe e. Po'og waku Iesui suu aihūria suu at hap kai katupono — Eihū Sese Uha'yru moherep hap eihūria toīne'en e. Mi'i ti iku'uro eikawiano e Tupana ahepe. ²⁴ Mi'i suu at hawyi toīne'en mu'ap uimōtypot yat atipy piat teke hamo. Mi'i hawyi uiwywo topyhu'at Eipai Wato wo. Mesuwarotiat miit'in minug ta'atupo wuat uimōtypot yat pe i teke kuap ma'ato mesuwe atipy pe teke tosoo topo etiat wywo e Tupana ahepe. ²⁵ Sa'awy'iwuat pa'i akag ko'i yne 12 waty pe teke tuereto uimōtypot yat pe miit'in hūria suu wywo aikope Uito yn waku areīne'en hap tote e. ²⁶ Ma'ato Uha'yru Ehepa'i Wato toīne'en wuat'i e'at pe uiwywo wētup muat tosoo at hawyi. Koitywy yt kat i ra'yn typuot i epiat ho'opot hamuat are'e Uha'yru pe e. ²⁷ Mi'i hawyi mio tā e Tupana yne miit'in me — Mi'i hap ewy eipe wētup mo yn eiku'uro hap e. Mi'i hap ewy Uimipo'oro Eiporekuat nuat Iesui wētup mo yn iku'uro eikawiano yne eiminug sa'ag moweityk hamo e. Mi'i hawyi woroho'omoherep wuat'i miit'in ehamo sio Uha'yru mohey haria eipe sio yt hap kuap hamo e. ²⁸ Mi'i hawyi yt karāmuo i iku'uro i ra'yn Uha'yru katupono wētup mo yn miit'in iku'uro e. Mi'i pote Mi'i Miit Uha'yru wētup mo yn iku'uro hawyi mesup hut hap yn na'yn toine'en aru eimihekatup e. Sa'awy'i toku'uro hamo tut miit'in kape e. Ma'ato meiūran aru yt toku'uro hamo i tut tohekatup haria kape. Katupono Uha'yru yt typuat iku'uro rakat i e. Uha'aru tut wyti aru tomiehaky'era'at ko'i moherep hamo e Tupana ahepe Tosa'yru Iesui ete.

10

¹ Waku kahato sa'awy'iwuat Musei miwan ai'ywaniaria Epereu pusu kuap haria mowe'eg hamo katupono tohenoi tomiwan me — Tut aru Ahehakyera'at hat e. Yne Musei miwan ete aimu'e — Waku aru waku aru tut wyti aru Tupana Mipo'oro uito ewywuat ma'ato po'og waku rakat e kahato ma'ato hā'ākap ewy ihay ahehakyera'at hamuat ete. Aikotā aipā'āu ai'ewy toīne'en yi tote mi'i hap ewy toimoherep Iesui ai'akag Musei. Yianmiat miwan me tohenoi yne Iesui etiat aikotā wētup ok pā'āu at kape tut heremo yt heremo kahato i wen ma'ato to'ewy ipā'āu wywo hap ewy toimoherep iesui yianmete aha'ase'i Musei miwan yt heremo kahato i rakat pe. Hā'ākap wuat Musei henoi yne Iesui iēne'en hap ete iku'uro hap ete i'ewyte toīne'en i gu'uro pywiat hamuat hap ete. Sa'awy'i aha'ase'i Musei ti'atu'uka kahato aihūria aikawiano Iesui auka hap moherep hamo. Mi'i ti imoherep kahato po'og wakuat ut hamuat ete. Katupono yne 12 ewaty pe ta'atu'atu'uka ta'atuehūria Tupana piat ta'atumoewaku hap puēti hamo wen ma'ato yt ta'atupuēti hin i. Ma'ato mi'i hap nug hap kaipyi te'eruanētup Tupana hū sese kape ta'atuehakyera'at sese hamuat kape yianmete ipā'āu ewy tukupte'en ta'atuhūria. ² Aihūria wewato ahup auka hap kaipyi yt put'ok'e i aipy'a piat aiwanētup hawiat sa'ag nakat monik hamo. Sa'awy'i wahā'āg kahato put'ok'e hap ete ma'ato yt put'ok'e i Tupana piat aimohāpyk hamo. Sa'awy'i tō'ē tō'ē miit'in Tupana mōtypot hamo — Heno aihūria i'atu'e pa'i pe. Eti'auka ro aiminug sa'ag hep hamo i'atu'e. Katupono haty kahato aipy'a pe aiwanētup hawe aiminug sa'ag i'atu'e. Aiwemōti mi'i hap ko'i yt watiwaure kuap i mi'i hap ko'i i'atu'e pa'i pe. Ta'atu'auka wuat'i 12 ewaty pe. Ta'atunug yne hāpyk ta'atuhū auka hap ete ma'ato yt naku i hap te topyhu'at re i'atupy'a pe katupono aihūria suu yt put'ok'e i aipy'a piat aiwanētup hap koho hamo. Ta'atunug kahato pytkai haty te ahete. Mi'i pote watunug anu i anu i ewy yt put'ok'e kuap i mohag wo sese pote. Put'ok'e pote yt ta'atunug i ra'yn. Ma'ato ta'atunug anu i anu i pote tohenoi ra'yn yt put'ok'e i hap.

³ Sa'awy'i watunug yne 12 ewaty pe mi'i hap ete watikuap ta'yn yt naku i te aipy'a pe aiminug sa'ag hap Tupana pe wati'aparap toīne'en ne. Mi'i pote toīne'en ne aiminug sa'ag aiwanētup hawe hawyi watuwemōti watunug na'yn yne anu hawyi. ⁴ Katupono aihū wewato ahup suu yt put'ok'e i aiminug sa'ag hep hamo. Topyhu'at re aiminug sa'ag hep hamuat. Aihūria suu watum kahato pytkai yt put'ok'e i Tupana wywuwat waku hamo. Aihū suu yt tomoweityk kuap i ahepiat i'aparap hap ko'i. ⁵ Karāpe Aipotypot put'ok'e mesuwat yi tote turan – Uhetupana e yt etiky'esat i po'og miit'in ti'auka ta'atuhūria e. Pyno koitywy waku ra'yn atum uipiit Papai e. Uhuu yn waku mohag wo emowepit hamo Papai e. ⁶ Worokuap kahato En Papai e. I'atumium ko'i yt emowepit hin i i'atuhū wuk heiam notiat hap e. Katupono mekewat i'atuhūria suu i'atuminug sa'ag hep hamuat yt put'ok'e i emowepit hamo e. Mi'i pote uipiit atum epe Papai e. ⁷ Pyno koitywy ariot miit'in ehakjera'at hamo eimiky'esat ewy Papai emiky'esat ewywuwat nug hamo e. Aikotā Musei to'e hap ewywuwat atunug yne yne Papai e. Ta'i Musei ihay kahato yianme uhetiati tohenoi e. I'ewyte yne sa'awy'i wuaria ehay moherep haria i'atuehay kahato uheīne'en hap ete uhehay ete uimoherep haria sa'awy'i wuaria e. Uheīne'en hamuat hap ete yn i'atuehay ui'ywā'i hap e'yianmete i'atuehay uhetiati Papai e. Mi'i i'atuehay ewy yne yne atunug na'yn Papai emiky'esat ewy miit'in ehakjera'at hamo Papai e Iesui sa'awy'ite morekuat Tawi wepy hap miwan 40.6 pe. ⁸ Aikotā ere'e hap ewy are'e i ra'yn Papai. – Yt atiky'esat i po'og eihūria eimium ko'i ere'e miit'in me sa'awy'i e hap ewy Papai. Eimi'auka eimiwuk ko'i yt atiky'esat i po'og yt uimowepit kuap i pote ere'e Papai e. Eihūria suu eimium ko'i yt put'ok'e i uimowepit hamo ere'e hap ewy. Eihūria suu yt put'ok'e i eiminug sa'ag hep hamo uiwanētup hawe ere'e. Hāpyk kahato eimiwuk pytkai eināpin uhepiat hap miwan miat ewy kahato pytkai miwan me to'e hap ewy ewetunug pytkai ma'ato yt atiky'esat i po'og eimiwuk ko'i ere'e miit'in me e hap ewy sa'awy'i Papai e. Waku wen ma'ato yt put'ok'e i eiminug sa'ag hap ko'i hep hamo ere'e e. ⁹ Mi'i e'e hap atikuap hawyi pyno areto Papai are'e epe sa'awy'i. Ui'ywot atum aru uipiit emowepit hamo e. Areto are yi kape emiky'esat nug hamo e. Areto emowepit hap nug hamo aru e Ha'yru Tupana pe sa'awy'i miwan me. Mi'i pote mesup Tupana yt tiky'esat i aihūria suu katupono wētup suu yn waku mesup Ha'yru suu yn waku e. ¹⁰ Mi'i pote koitywy waku pe ra'yn watoīne'en Tupana ehamo. Imiewaku sese wo ra'yn watopyhu'at aito katupono mekewat Tosa'yru piit ium hap kaipyi aimohāpyk hap toīne'en. Tupana towaku hap ewy ainug. Aika'iwat Aipotypot suu at yi totiat hap kaipyi aimohāpyk hap toīne'en mesup. Tupana tewaku hap ewy tutum ahepe. Ha'yru ha'up nug tosuu wo wētup mo yn. Yt kat i mi'i rē katupono – Waku ra'yn eipe e Tupana toran na'yn e. ¹¹ Ma'ato nagnia hepa'i ko'i yne i'atupotpap aihūria ko'i wuk hap ete te. Yne e'at pe mi'i tā ta'atunug. Ta'atuwuk tuereto aihūria wen ma'ato ahepiat i'aparap hap topyhu'at kahato te. Ta'atunug hāpyk kahato Tupana e hap sa'awy'iwuat ewy pytkai yne e'at pytkai yt put'ok'e i aimowaku hamo Tupana wanētup hawe. ¹² Ma'ato Ahepa'i Akag Iesui wētup mo yn ha'up nug yne ra'yn wuat'i e'at piat ahepiat i'aparap hap hawyi – Mi'i Miit Eihū wo waku e Tupana. Iku'uro miit'in apiheg hap u yne hamo aria'yp posak ete e. Wētup mo topiit tutum Tupana pe aria'yp posak ete hawyi ta'aipok gu'uro pyi hawyi – Woromōtypot teran mesuwe Uha'yru e. Era'apyk to mesuwe uipo sese kai e Tupana. Uhū sese En e Tosa'yru pe. Mi'i Miit yn wyti waku mohag wo e Tupana ahepe mesup. ¹³ – Era'apyk to mesuwe Uha'yru uipo sese kai katupono woromōtypot teran En aikope ereīne'en Morekuat no hap e. Uha'yru woronug aru En Wuat'i Ywania Porekuat no e yne yne ewanīkaptia ati'atumohit kahato e. Pywo ti rat ewanīkaptia okpe tote aru ereīne'en Morekuat no wuat'i e'at pe Uha'yru e. Epy ywy'tokpye aru torania ewanīkaptia ahytmoi e. Pyno waku mesuwe era'apyk Uha'yru e. Waku ehekatur mesuwe katupono atunug yne aru ui'e hap ok e'e hap ok tā tā e Tupana Iesui pe sa'awy'i.

¹⁴ Sa'awy'i watomohay hawyi aimohāpyk kahato Iesui suu wo i'ewyte mesup te

aimohāpyk yne e'at Tupana Sa'yru suu wo yne e'at po'og sa'awy'iwuat kai. Waku wahētup yne e'at huu wywo aikoho hap aimowaku hamuat. Mi'i watunug mote meiūran itag nakaria wo watoīne'en imohey hap ete. Tupana miewaku ko'i wo watopyhu'at mesuwarote. Tupana Sa'yru ewywuwat watopyhu'at hawyi yt kat i sa'ag aikai. Mi'i hawyi tosuu wo aimotag kuap kahato. ¹⁵ Aikotā Tupana Pā'āu to'e aipy'a pe hap ewy — Uha'yru suu yn eimohāpyk kuap mehī mana e kahato ahepuo. Aikotā sa'awy'i to'e hap ewy mio tā te to'e mesup Tupana Pā'āu aipy'a pyi ra'yn — Waku pe ereīne'en uiwywo e ahepe. ¹⁶ Aikotā Tupana Pā'āu to'e sa'awy'i miwan me hap ewy — Meiūran aru uhehay atimoheg kahato Uha'yru mohey haria py'a pe e. Mi'i pote waku eweīē uhowawi atunug aru ui'e hap ewy e. Mekewat e'at pe aru eweiky'esat ui'e hap pote uhehay eiam ko'i kahato eweikupte'en eipe e. Pywo ti rat ui'e hap atiwan aru eiwanētup hawe e. Ui'e hap ewy atiwan yne eiwanētup hap ete e. Eweiky'esat ui'e hap pote atipyt'atnug eipy'a ui'e hamo hawyi yt pya hin i eināpin uhepiat hap eikai e. Mi'i hawyi eweikuap yne eipy'a pyi uhehay e. Uhehay eiam mo eweipyhu'at e. Waku eweīē pote ahytmoi eipy'a pe uiwanētup hap ewywuwat e Tupana Pā'āu ahepe miwan me sa'awy'i e hap ewy mesup te to'e pakup i ahepe. ¹⁷ Mi'i hawyi ehapiat i'aparap hap atiwaure yne e Tupana Pā'āu ahepe mekewat Ieremia miwan 31.33 pe. ¹⁸ Pywo ti rat eiminug sa'ag uhapiat yt kat i ra'yn Uha'yru mohey haria eipe pote e ahepe mesup. Yt kat i ra'yn topyhu'at uiwanētup hawe eiminug yt naku i ko'i e. Atiwaure yne yne ra'yn e Tupana Pā'āu ahepe. Mi'i tupono koran yt kat hamo i ra'yn eihūria eweī'auka ei'aparap hap sa'up mo katupono waku ra'yn uiwanētup hawe eipe e Tupana ahepe tosuu hum hat mohey haria pe. ¹⁹ Mi'i tupono koitywy yt watoken'ē i Tupana kapiat ahehat'at hamo ahehay hamo. Ta'i uiwyria'in koitywy yt watoken'ē hin i ra'yn Tupana eiam kapiat ahehat'at hamo. Iesui suu aipo pe ra'yn pote aipit pit'ok yne hamo aipy'a koho yne hamo pote — Waku ra'yn meiēwat teke ahowawi Papai e Iesui ahapiat pe To'ywot pe. Mi'i pote waku wateke Tupana eiam sese pe yt kat i aimoken'ē hap wywo. ²⁰ Koitywy toīne'en mu'ap Tupana kapiat wuat'i e'at piat aheīne'en sese hamuat. Koitywy ereke ro meiūpe e yn na'yn ahepe. Waku ra'yn koitywy eiwehyt'ok uha'yru'in eipe uhaki'yt'in eipe pote e ahepe mesup. Sa'awy'i sokpe i'anam nakat kawiat eipyhyp uhowawi ma'ato mesup hiot'e ra'yn oken'ypy e Tupana. Mi'i pote waku yne ra'yn eiperia eiwehyt'ok uhowawi Uha'yru mohey haria eipe pote e. Mekewat sokpe i'anam hiot'e hap Uha'yru pu'i hiot'e hap iā'ākap kahato e. Mi'i puo tōi mu'ap uhowawi mesup e Tupana ahepe. ²¹ Koitywy waku ra'yn eiwehyt'ok uhowawi katupono Uha'yru Ehepa'i Koro wo ra'yn toīne'en uimōtypot hap yat sese pe e Tupana ahepe.

²² Pyno to'iro Tupana kape uiwyria'in. Waku watipun ahehay aheso hap ko'i wateke Tupana wywuwat piat hamo. Waku yt kat i aipy'a piat aheso hap. Mi'i hawyi yt kat i aimowemōti hap wywo wateke. To'iro pyno Tupana ewawi. Waku watipen aiwanētup hap aipy'a piat Iesui suu wo. Waku Iesui aipy'a sei hap Tupana tunug suu wo wateke. Waku yt kat i aiwanētup hap sa'ag aimōti hap wywo i waku wateke. Waku watuweī kahato mekewat y'y wakuat sese wuat'i e'at piat wat pe. Mi'i hawyi waku wateke aipy'a sei hap wywo aikoho hap mywo aipiit toran koho hap mywo yn waku wateke Tupana ewawi uiwyria'in.

²³ — Uha'yru eweimohēy pote woroho'oehakyera'at e Tupana. Pyno Tupana tunug to'e hap ewy yt heso kuap i Tupana pote. Koitywy waku wato'e — Woromohey kahato ti rat En Iesui wato'e waku haty wo. Waku mi'i wahenoi wuat'i miit'in muo — Iesui Uimimohey kahato wato'e. Yt naku i watoken'ē ne'i — Iesui yn mu'ap atipy kapiat ai'e irania'in tok piat hamo. Katupono sa'awy'i to'e Tupana — Eweimoherep irania'in ne Uha'yru mohey hap hawyi woroho'oehakyera'at eipe e. Mio tā e hap wato'e pote yt aima'at kuap i irania'in. Mi'i pote waku watopyhu'at i'ewywuano. Waku watunug ai'e hap ewy tope wy. ²⁴ I'ewyite waku watiky'e irania'in Iesui mohey haria.

Waku wati'atupowyro aiwyria'in imohey haria. Waku wato'opowyro wētup yat piaria ewy. Waku wato'onāpin aiwyria'in — To'iro wato'oky'e wato'e aiminug wakuap mywo. Waku ahegyi'at hap kaipyi wati'atuekyi irania'in Iesui mohey haria wo. ²⁵ Yt naku i wato'o'atoiat atoiat ne'i aiwa'atunug hap totepyi karāpe watuwa'atunug turan. Yt naku i wato'e — Yt uipap i mesup Tupana ehay etiat uiwemu'e hamo wato'e aiwo'ope. Karāpe Aipotypot mohey haria te'eruwa'atunug mi'i pote waku wati'atuwy'inug waku watuwat i'atuupi. Toīne'en aipy'asetpe wētup ok wētup ok aiwa'atunug hap kape — U pāi U an e haria yt uipap i kahato aiwa'atunug hap kape e hat pote pyno waku mi'i e haria wati'atunāpin — Tupana tiky'esat kahato ereto hap uhyt mana katupono Aika'iwat tut irane hawyi waku ereīne'en uruwywo hut turan waku wato'e yt ipap i e haria pe. Mi'i watunug aiwo'omu'e hap tote pote po'og watomoesaika moesaika imohey hap ete. Waku watuwa'atunug po'og po'og Iesui ut hap watikuap yt pya i ra'yn hawyi.

²⁶ Ma'ato karāpe irania'in yt Iesui mohey i hat watoīne'en hawyi watikuap pywuat sehay yne Iesui etiat ne'i hawyi — Yt atiky'esat i wato'e aipy'a pe mi'i pote yt kat i mu'ap ahepe atipy kapiat ma'ato ai'apiheg hap kapiat mu'ap upi yn watuwat. Mi'i hawyi heremo kahato aiminug sa'ag Tupana pe yt kat i Iesui suu ahepiat aipiit aipiit i'aparap hap koho hap pote. Yt kat i ai'aparap hap moweityk hamuat. Watipun na'yn Iesui mu'ap sese ra'yn watipun hawyi yne e'at pe ra'yn aimoma hap topyhu'at mesuwe aimoma ne'i. Aimo'akag'aia hap yn na'yn topyhu'at. Aria kape areto uiminug sa'ag upi ai'e hap yn na'yn aiwanētup hawe. — Tupana ewanīkaptia wuk hap kape yn na'yn aru areto ai'e hap yn na'yn aiwanētup hawe pote. Kat pote yt kat i watipuēti wētup mu'ap Tupana kape watipun na'yn Iesui hawyi. ²⁷ Ma'ato watikat aihū suu upi ne'i Tupana kapiat mu'ap pote yt put'okwato'e i atipy kape yt naku i ahei hamo katupono — Uha'yru suu yn put'ok'e eikoho hamo e Tupana. Ma'ato — Yt atiky'esat i epu'ap wato'e Tupana pe hawyi yt naku i ti Esa'yru suu wato'e hap ewy wato'e Tupana pe. Mi'i hawyi yt kat i ahehakyera'at hap mio tā wato'e ne'i pote. Mi'i hawyi yt kat i topyhu'at mu'ap Tupana kape watikat pytkai. ²⁸ Sa'awy'i ahepa'i koro Musei aināpin kahato kat som waku kat som yt naku i watunug hap ete. Aināpin haty wo niatpo rakat aināpin kahato sa'awy'i. Mi'i aināpin hap yt watunug i hawyi ai'auka hap topyhu'at sa'awy'i. Typy ok miit ta'akasa aiminug sa'ag yt aināpin Musei piat hap ewy i hawyi mi'iria henoī morekuaria pe hawyi ai'auka hap topyhu'at yt ahehaky'e'i hin i ai'auka hap e'at pe. ²⁹ Ma'ato Tosa'yru auka haria po'og Tupana ti'atumosu'opot mekewat Musei wāi'e hap pun haria kai — Yt atiky'esat i Esa'yru suu uimoewaku hamo e haria yt atiky'esat i Esa'yru suu uhekyera'at e haria yt kat hamo i Esa'yru suu e haria. Mi'iria ewywuaria Tupana ti'atu'apiheg typy sakpo kahato Tosa'yru pun haria Tosa'yru akit ne'i teran haria. Karāpe Tupana Pā'āu — Pywo ti Iesui Uha'yru Sese e ahepe ma'ato — Heso wato'e Tupana Pā'āu pe mi'i hawyi po'og ai'apiheg hap topyhu'at Musei piat ai'apiheg hap kai. Karāpe — Yt egyi'at i kahato wato'e Tupana Pā'āu pywo rakat pe. Eso En wato'e Tupana Pā'āu pe hawyi — Yt atiky'esat i egyi'at hap e haria wo watopyhu'at. Tupana eremopusu kahato hewaku hap etiat haria wo watopyhu'at. Mi'i tā haria aito pote Tupana ai'apiheg wuaria wo watukupte'en po'og po'og Musei piat ai'apiheg hap kai.

³⁰ Sa'awy'i mio tā e Tupana — Ateruwepyk ti aru Uha'yru etiat mikyry'i haria yne yne e. I'atuminug sa'ag upi ati'atu'apiheg aru e. Meiūran aru ahenoi uwe waku uwe yt naku i hap Uha'yru etiat haria wuat'i ehamo e. Uwe hemiit sese uwe yt hap ahenoi e Tupana mesup ahepe. Tupana yt heso kuap hin i pote pywo yn tohenoi sio pywo watomohey sio yt e hap. ³¹ Pyno waku watoken'ē kahato Tupana piat ai'apiheg hap pupi katupono yt naku i kahato watopyhu'at Tupana ewanīkap wuat'i e'at piano. Yt naku i watopyhu'at Tupana mi'apiheg wo ne'i. Waku watoken'ē ai'apiheg hap pupi. ³² Watomohey sa'awy'i Iesui hawyi ahehakyera'at hap topyhu'at kahato ahete. Mi'i hap e'at pe ahewyry waku pe kahato heremo yne Tupana aiwanētup hawe. Aiwepit hap yn ahete. Mi'i hawyi

miit'in te'eruwekyry'i kahato ahete e. Mi'i hawyi ahaty'i haty'i kahato mi'iria. Mi'i hap waho'opot kahato. ³³ Mi'i hawyi aimohit wuat'i ehamo te'eraha'at kahato ahowawi. Irania'in yt aiwesat i. Irania'in yt te'eruehum i po'og ahowawi Iesui waku wato'e pote. Aimo'arot kahato ta'atuminug sa'ag kaipyi aima'at hamo. Karāpe irania'in Iesui mohey haria ho'opot miit'in mikyry'i hap ete mekewat e'at pe watuwat i'atuwywo ho'opot i'atuwywuwat hamo. Mi'i hawyi waho'opot aiwo'o'ewy'ewy itote ahatek hap e'at pe. Yt naku i ta'atunug ahete hap e'at pe. ³⁴ Mi'i pote mekewat e'at pe aipyhyp wo'opyhyp hawe wanīkaptia po pe watoīne'en. Mi'i tote ai'ahyk ahyk sa'ag ne'i Iesui mohey haria aito pote. Ma'ato wāi'i'atu'e pytkai yt watoiat hin i Iesui. Iesui mohey haria irania'in yt ai'atoiat hin i ho'opot hap e'at pe ma'ato – Waku urumosaty'i saty'i wy wato'e morekuaria pe katupono waku uruho'opot wy uruwyria'in nywo uruto Iesui mohey haria wy pote waku wato'e surara'in me. Mi'i hawyi wētup miit ewy waho'opot hap topyhu'at katupono aiwo'oky'e kahato hap itote pote. – Pyno waku watuwat aito wy i'atuwywo waho'opot hamo waku wato'e aiwanīkaptia pe. Mi'i hawyi surara'in ti'atupohari yne yne ahekat ko'i ete Iesui mohey haria aito pote wen ma'ato mi'i turan yt kat wato'e hin i ma'ato Tupana kape watuwehum kahato imimowepit ko'i wuat'i e'at piaria aito pote. – Pywo ti rat ahekare'en sese atipy pe yn toīne'en miō wato'e aiwo'ope mekewat e'at sa'ag me ahekat yne ta'atupohari turan hap e'at pe. Itote ti wakuat po'og ahekare'en wato'e aiwo'ope aipohari yne ete pytkai. ³⁵ Ta'i mekewat e'at pe waho'opot kahato watomohey Iesui hawyi. I'atumikyry'i hamo watukupte'en. Mesup e'at pe po'og waku sa'awy'iwuat kai toīne'en ahete pote waku watuwe'eg wo watukupte'en uiwyria'in katupono yt naku i mekewat ahatek hap e'at pe watoiat ne'i Aimimohey Iesui. Waku watimoheg kahato Iesui mohey hap aiku'uro hap kape. Mi'i watunug mote sa'up iwato kahato aiwanuat topyhu'at wuat'i e'at pe aru ma'ato watoiat ne'i imohey hap pote yt kat i i watipuēti mekewat waho'opot i ho'opot sa'awy'iwuat hap sa'up e. ³⁶ Waku tpyy sakpo watomohey mot'i Iesui aiwepit hap e'at i'ewyte ai'arot hap e'at. Yt naku i aipohep imohey hap ete. Yt naku i watunug tunug waure ne'i. Waku pot'i watomohey hawyi – Atum aru ui'e hap ewy e Tupana ahepe. Mio tā e hap yn waku wahekatup. Yt naku i wahekatup hawyi yt hum i te turan watoiat ne'i ra'yn – Atum aru e hap e. Ma'ato wahekatup po'og po'og hawyi put'ok'e Aika'iwat atipy kaipyi ha'up mywo hawyi yt watuwemōti hin i. Pywo pywo yn wato'e aimimōtypot hap e'at pe. Waku kahato watoīne'en itote. ³⁷ Pyno kurin waho'opot po'og na'yn hawyi merep tut Ahehakyera'at hat Iesui tomimoewaku ko'i moehāite hamo wuat'i e'at pe. ³⁸ Imohey haria sese imohey hap ete ti ra'yn Tupana timopokuap. Ma'ato Tupana to'e sa'awy'i – Uwe uwe ipohep ne'i uimohey hap ete pyi mi'i hat yt uimowepit hanō i topyhu'at e Tupana tehay moherep hat Apakuki miwan 2.34 pe. ³⁹ Ma'ato aito yt mi'i haria yt ewywuwat i katupono yt wata'aipok hin i Iesui mohey hap kaipyi. Tupana kapiat wat imohey wywuwat haria wo aito. Yt wata'aipok teran i ahowasat aria kapianuat ai'apiheg hap kape. Aito ti mekewat Iesui mohey aiku'uro hap kapiat haria. Mi'i tā imohey haria aito ahehakyera'at wuat'i e'at piat hap kapiat haria yn aito pāi an uhyt'i'in mana'in are'e.

11

¹ Karāpe watomohey sese Tupana hawyi tut kahato aimiētup Tupana kaipyi. – Atikuap kahato uipy'a pe tut wyti aru uimiētup Tupana po pyi wato'e imohey hap wywo aiwanētup hawe yt toīne'en i te aipo pe pytkai yt heremo i te ma'ato watomohey kahato toīne'en na'yn hap hawyi heremo rakano topyhu'at aipy'a pe hap ewy. Watomohey te yt heremo i te pytkai aimimohey. – Toīne'en na'yn mesup wato'e yt heremo i te pytkai hawyi tuwemoherep ahepiat imohey hap ok tā Tupana po pyi hawyi heremo aimimohey ok tā. ² Sa'awy'iwuat tomohey haria sese pe yn Tupana to'e – Uimowepit kahato haria eipe katupono uimohey haria sese eipe e. ³ Sa'awy'i Tupana tuwanētup – Atunug aru waikiru waty at e topy'a pe. Mi'i hawyi tutunug to'e hap ewy tomohey ewy.

Toi'atumoewyry at waikiru waty yi tomohey hamo hawyi ikahu kahato tukupte'en to'e hap ewy. Mekewat e'at pe yt kat i aito yt wata'akasa hin i inug hap pytkai watomohey Tupana tunug yne yne hap. Watomohey hawyi watikuap Wuat'i Sa'awy'iwuat Nug Hat Tupana. Watikuap Tupana ehay kawiat yne yne topyhu'at mesuwe atipy pe.

⁴ Sa'awy'iwuat sese Ātāu sa'yru Apeu tum tomium imohey wywo Tupana pe — Woro-mohey kahato En Tupana e hamo. I'ewyte ieyke'et Kāi tum Tupana pe tomium wen ma'ato Tupana yt tuwehum kahato i Kāi mium ete katupono Kāi yt timohey kahato — Atiky'esat ehū suu emium e hap hawyi tutum tomium tomikoi ko'i Tupana pe pote. Ma'ato iywyt pe — En ni uimimoewaku ereīne'en e Tupana Apeu pe. Ehū emiwuk po'og waku Kāi wat kai katupono uimohey en mote e. Mesup te — Waku kahato Apeu mium e uimohey kahato hat Apeu pote e ahepe. Iku'uro ra'yn pytkai Apeu ihay aimu'e te Tupana mohey hap yn aimohāpyk hap e ahepe. Apeu suu ihay te hap ewy ahowawi yi pyi ihay te.

⁵ Sa'awy'i aha'ase'i Inoki yt iku'uro hin i te turan Tupana tioto atipy kape tomohey hap ikawiat iwato pote. Ipiit mesuwiat wywo te Tupana ti'ykesat ra'yn atipy kape. Tupana tioto ra'yn yt uwe i ipuēti Tupana tipohari ra'yn mesuwat ete tomohey kahato hawyi. Yt iku'uro hin i mesuwarote ma'ato toto yianmete mi'i tā e miwan me — Uimowepit kahato hat ti mehī Inoki e Tupana. ⁶ Ma'ato watikuap ta'yn yt watomohey i Tupana pote yt karāpe i watimowepit kuap. Ma'ato watikat Tupana imohey hap mywo mi'i hawyi watipuēti Tupana ma'ato yt watomohey i hawyi yt karāmuo i put'okwato'e ipuēti hamo. Mi'i hawyi yt to'e kuap i ahepe — Eriot ro uhowawi e hap yt to'e kuap i yt tomohey i rakat pe.

⁷ Nimo Tupana to'e aha'ase'i Nu'e pe — Tut aru y'y wato mesuwat yi wuat'i moma hamo e. Mi'i pote ahenoi epe yianmete i'aman kahato at ka'ap hap etiat e. Waku pe etunug ehe'yara wato y'y wato owakai ui'e ewy e. Waku etunug yara iwato'in nakat ehehakyera'at hamuat e Tupana Nu'e pe. Pyno yt kat i te i'aman pytkai tutunug yara wato. Nu'e timohey Tupana e hap hawyi tutunug i'e hap ewy to'e pote. Yt heremo i te y'y wato pytkai tutcunug yara wato at ka'ap hap ewy. Mi'i hawyi token'ē kahato mekewat i'aman wato ut hap pupi pote Tupana e hap ewy tutunug yara wato kahato. To'yat piaria tehary'i tosa'yru'in tomimohapy'aptia ehakyera'at hamo tutunug. Ma'ato irania'in yi totiaria yt imohey hin i — Tut irane y'y wato ai'akit hamo e Nu'e hap ma'ato te'eruwekyry'i kyry'i at ka'ap iminug ete imohey ete. Ma'ato Nu'e timohey kahato te Tupana — Atunug aru e hap. Mi'i pote tutunug yara wato. Tepiat imohey hap mywo toimoherep mesuwarotiararia yt imohey i haria pe. Mi'i hawyi Tupana to'e — Uimohey hap kaipywiat uimimohāpyk ti Nu'e e mi'i pote uipy'a pe hāpyk kahato Nu'e topyhu'at e Tupana mesup te ahepe.

⁸ I'ewyte nimo te Tupana to'e aha'ase'i pot Aparāu me — Atiky'esat ereto wētup yi kape uimimoherep e'yi kape yt emikuap i yi kape e uimium epiat wuat e'yi kape e i'ewyte yne yne emēpyt'in emiariru'in wanuat e yi kape e. Mi'i hawyi Aparāu timohey Tupana e hap hawyi toto i'e hap ewy yt ta'akasa i aikope toto hap kapiat pytkai. ⁹ Mi'i hawyi ikohyewyry kahato mekewat — Yi atum aru e Tupana piat hap tote. — Mesuwat yi aru Tupana tum uhepe e Aparāu topy'a pe Tupana yt tum i te turan. Sewyry at haype ma'ato to'yat aparap ko'i te toīne'en sokpe kawiat pe. Mi'i tote ikohyewyry tosa'yru Isaki wywo i'ewyte temiariru'in wywo. — Mesuwat yi aru yne eiwano e Aparāu i'atuepe tomēpyt'in me katupono Tupana tum aru mesuwat yi yne ahepe e Aparāu imohey hap wywo. Uha'yru'in e atikat kahato ahetawa sese yt mesuwarotiat tawa ewywuat hin i e. Iheg kahato rakat tawa atikat e. Yt miit'in minug ewywuat i ma'ato Tupana minug tomikuap ewywuat atikat e temiariru'in me. Atimohey kahato Tupana tum aru ahepe mesuwat yi yt ara'akasa i te pytkai e. ¹⁰ — Tupana atiky'esat kahato ahetawa yt karāpe i ikahuro rakat e. Atiky'esat ahetawa iheg sese rakat yt karāpe i ipot'i rakat e. Mi'i pote toikat kahato mesuwarotiat tetawa sese Tupana minug yt karāpe i ikahuro rakat toikat. — Atiky'esat kahato ahetama uhe'yi wuat'i e'at piat ieīne'en hanuat eminug

ara'akasa hap e Tupana pe ase'i Aparāu Tupana mohey kahato hap wywo. ¹¹ Sa'awy'i ihary'i mana Sara yt imēpyt nug i toīne'en ipot'i kahato rakat. Tuwei wuat'i e'at piat ewy toīne'en hawyi yt imēpyt i rakat sese topyhu'at. Mi'i turan Tupana to'e Sara pe — 9 ewaty hawyi aru emēpyt ra'yn Mana e. Mi'i pote — Pywo ti aru an woromohey En e. Toimohey pote ti Tupana tum tesaika hap Mana Sara pe hawyi hupi'a rakano topyhu'at Aparāu ehary'i. Mi'i hawyi Tupana tum na'yn tesaika hap Sara pe hawyi tuwemoherep Aparāu sa'yru Isaki. Mi'i hawyi Sara to'e — Are an Tupana tunug na'yn koitywy ahepe to'e sa'awy'iwuat hap ewy e. Yt heso hin i ahepe e. ¹² Aparāu iporo sese kahato rakat yt imēpyt'i kahato rakat i ma'ato tomohey hap kaipyi Aparāu tuwesa'yru nug na'yn. Koitywy Aparāu emiariru'in typy'i tukupte'en. Haipepiaria i'atu kahato waikiru ko'i i'atu hap ewy aikotā y'y wato hyēpe etiat yi kyt i'atu hap ewy Aparāu emiariru sem. Yt uwe i imorania kuap Aparāu emiariru'in toimohey yn mote. ¹³ Ta'i sa'awy'iwuaria Ase'i Apeu Nu'e Aparāu Inoki hary Sara ti Tupana mohey pot'i kahato haria. Ta'atumohey kahato ta'atuku'uro hap kape. Yt heremo i te — Atunug aru e Tupana piat hap turan pytkai ta'atumohey te. Ta'atuku'uro hap turan te'era'akasa hap ewy ta'atuwanētup hawe Tupana tunug aru e hap. Yt tutunug i te to'e hap ewywuwat pytkai ta'atumohey kahato ta'atupy'a pe. Ta'i uruto yt mesuwarotiararia imohey haria ewy hin i i'atu'e. Wētup ywania ewywuaria aito i'atu'e. Ihamana'i rakaria ewywuaria uruto mesuwe i'atu'e. Wētup yi kat haria ewywuaria uruto i'atu'e. ¹⁴ Mi'i tā haria imoherep kahato mesuwe ahepe ta'atuehay wo — Uruikat kahato wētup setama ta'atumoherep ta'atuehay wo. Uruetawa sese yt kat i mesuwe i'atu'e ahepe. ¹⁵ Yt te'era'aipok teran hin i te'eruwanētup hawe sa'awy'iwuat ta'atue'yi kape ne'i yt i'atuehat'at hin i sa'awy'iwuat ta'atue'yi ky'ewi. Ma'ato ta'atuky'esat sa'awy'iwuat ta'atue'yi pote meiūran te'era'aipok ma'ato yt hin i. ¹⁶ Mi'iria tikat kahato wētup tawa po'og po'og waku sa'awy'iwuat mesuwiat kawiat rakat katupono atipy piat e tawa ta'atukat. Koitywy Tupana yt tuwemōti hin i to'e — Uito ti rat Aparāu Etupana to'e hamo. Mi'i pote i'atueta'awa atipy piat waku piat ra'yn toīne'en Tupana minug pakup yn na'yn itote. Ikahu pe ra'yn tutunug i'atuewa kai ta'atumohey pote. ¹⁷ Sa'awy'i Aparāu Tupana hā'āg kahato sio toimohey sio yt hap kuap hamo — Atiky'esat eti'auka esa'yru wētup ok takat Isaki uimōtypot hamo e Tupana Aparāu pe. Ma'ato yianmete Aparāu me — Esa'yru Isaki kawiat ti aru atunug yne esaiepiaria e. Mi'i pytkai Aparāu toto tosa'yru wētup ok takat auka hamo Tupana e hap ewy. ¹⁸ Nimo Tupana to'e Aparāu me — Esa'yru Isaki kaipyi aru esaiepiaria ahyt tuwētem yne e. Mi'i e hap Aparāu tikuap pytkai totioto Isaki i'auka hamo Tupana e hap ewy. ¹⁹ Pyno ati'auka rokirē Tupana timoieīne'en i gu'uro pyi to'e hap mywo toto. Ma'ato i'auka irane turan Tupana to'e — Aparāu yt eti'auka tei'o Isaki. Waku ra'yn koitywy worokuap sese hap atikuap ta'yn mesup uimohey kahato epiat hap e. Mi'i hawyi tutum Aparāu me Isaki i ra'yn Tupana tum. Mi'i hawyi Isaki topyhu'at Iesui iā'ākap ewy katupono Isaki aikotā tuwētem i gu'uro pywiat hap ewy topyhu'at. Koitywy atikuap uimohey hap e Aparāu me Tupana.

²⁰ Sa'awy'i Isaki ti'atupoityro tosa'yru'in toku'uro hap e'yianmete. Mio tā e Iako Esau pe — Tupana timotypy'i kahato aru eimiariru emiariru'in aikotā Tupana to'e uhepe hap ewy tutunug aru e hap kaipyi watikuap ta'yn Isaki tomohey kahato te Tupana e hap toku'uro hap ewywuwat e'at pe.

²¹ Sa'awy'i aha'ase'i Isaki sa'yru Iako ti'atupoityro te temiariru'in toku'uro turan — Atimohey kahato Tupana e hap uhepiat — Atunug aru esa'yru'in saiepiaria waikiru sem ko'i i'atu mi'i pote eterut ro uhowawi uhemiariu'in e Iako tosa'yru Iuse pe katupono ati'atupoityro teran mi'iria e. Mi'i hawyi — Tupana e waku etunug no uhemiariu ko'i typy'i kahato rakaria wo e'e hap ewy e Iako tuwemopo'og myi aria'yp topo'yha etiat pyi toku'uro sese hamo. Mi'i tehay wywo toimoherep tepiat Tupana mohey kahato hap.

²² Mi'i hawyi aha'ase'i Iuse iku'uro hap owakai to'e to'ywania Isareu ywania pe — Meiūran Tupana tunug aru to'e hap ewy e. Meiūran aru mesuwat yi Esitu pyi eiwenō'ē Tupana e hap ewy e. Tupana tiporera'at aru eipe wanīkaptia po pyi hawyi mekewat tawa Tupana piat — Atum aru e hap kape eweiwat e. Uiku'uro ra'yn mesup ma'ato atiky'esat karāpe eweiwat turan ewetioto eiwywo uikag ko'i eweiwat Tupana piat — Atum aru e hap kapiat turan e. Mi'i to'e hap kaipyi watikuap Iuse tomohey kahato Tupana atunug aru e hap tomohey hap.

²³ Sa'awy'i aha'ase'i Musei i'ewyte Tupana mohey kahato hat. Musei ywā'ī ikahu kahato tuwemoherep hawyi — Ikahu kahato aimēpyt i'atu'e i'ywot'in. Mi'i turan wanīkaptia morekuat Warāu tama Esitu piat to'e Tupana ywania pe — Ewei'atu'uka ro yne eimēpyt ihainia iatu'ywā'ī hap e'at pe e. Yt naku i kahato eipe typy'i kahato po'og i'atu aru eiperia uru'ywania kai pote e. Ma'ato Musei ty i'ywot yt ti'auka hin i yt te'eroken'ē hin i morekuat Esitu piat pupi hawyi ta'atuerewyi Musei ywā'ī — Tupana i'atu'e etiehakyera'at urumēpyt morekuat surara'in po pyi hawyi meiūran i'atu kahato ai'ywania i'atu'e hap pyi watikuap Tupana e hap — Atunug aru emēpyt'in i'atu yi kyt ēpe etiat i'atu hap ewy e hap mohey haria Musei ywot'in hap. ²⁴ Mi'i hawyi meiūran Musei mōto hap turan hawyi morekuat saki'yt tipuēti hawyi totat tomēpyt no. Itag hawyi waku ereīne'en uimēpyt no sese e uru'ywania wo e Musei pe morekuat saki'yt. ²⁵ Ma'ato Musei to'e — Mamai e yt atiky'esat i ui'ywania sese atoiat e katupono mi'iria Tupana mi'airo ywania e. Ta'i Ui'ywania ho'opot kahato haria mesuwe tukupte'en e. Mi'i pote are'airo aho'opot i'atuwywo hamo e. Yne ehoko yt Tupana mowepit hap hin i e. Mi'i atoiat yne e. Aimowepit kahato porap i aheko Mamai ma'ato po'og waku aho'opot Tupana emiit'in nywo mesuwarote hawyi watoīne'en Tupana wywo wat'i e'at pe e. Aimowepit mesuwat yt naku i nug hap etiat eiewywuwat yt atiky'esat mamai e Musei Morekuat Akag saki'yt pe — Woronug en morekuat no uhaipepiat e hat pe. ²⁶ Atikuap ta'yn ehekat uiano yne aru hap ikahu rakat i'ewyte yne Esitu'in ekat emēpyt no pote uiano yne epowat'yp hap atikuap ta'yn pytkai atiky'esat po'og areīne'en Tupana ywania wo katupono atimohey mi'iria ywania kaipyi aru Tupana Mi'airo tuwemoherep Wuat'i Ywania Porekuat Nuat mamai e Musei morekuat koro Warāu saki'yt toty hit pe. Mi'i hap mohey hap upi ui'ywania ho'opot mamai e. I'ewyte uito aho'opot aru i'atuwywuwat hamo ati'airo e. Meiūran aru Tupana mipoityro areīne'en e. Mi'i e'at pe Tupana tum iwato kahato po'og iwato yne yne mesuwat yi Esitu ekat hap kai tutum uhepe Mamai e. Mi'i pote mi'i Tupana miium atiky'esat po'og e. ²⁷ Ta'i mamai atimohey kahato areto meiūpepyi hawyi ara'akasa aru Tupana sese mekewat yt heremo rakat i e. Atikuap e'ywot uha'ase'i Warāo Esitu piat morekuat aru ipy'ahak kahato uhete yt ui'oksat'i i hin i ma'ato yt areken'ē i Warāo pupi e. Ui'auka pote ui'auka ma'ato areto ra'yn Tupana mohey haria upi katupono ara'akasa teran Tupana sese yt heremo rakat i e Musei toty Esitu piat pe. Mi'i hawyi totoiat yne yi Esitu ekat iwato kahato hawyi tomimohey upi toto. ²⁸ Sa'awy'i Tupana to'e Musei pe — Atipo'oro aru uhesurara atipy kaipyi Esitu'in apiheg hamo e. Mi'i e'at pe ati'atumoma Esitu'in eyke'et'in torania e. Mi'i pote waku eihūria suu wo eti'atusapei sapei ei'yat oken'ypy ete e. Mi'i ewetunug mote aru yt atimoma i eheyke'et'in e. Mi'i hawyi Musei tunug Tupana e hap ewy toimohey kahato pote. Toimohey kahato Tupana e hap hawyi to'e to'ywania pe — Tut aru yke'et yne moma hanuat e. Mi'i pote waku watopyhu'at aihū suu ai'yat ete Tupana mohey haria aito hap kuap hamo e. Mi'i watunug mote tokosap aheyke'et'in sakpo hawyi yt toi'atumoma aheyke'et'in surara akag atipy kaipywiat e Musei tomohey hap wywo. Mi'i hawyi ta'atunug suu yne yat oken'ypy ete hawyi yt wētup ok i iku'uro Tupana mohey piaria eyke'et'in ma'ato yi Esitu eyke'et'in topap yne itote. ²⁹ Mi'i rē tuwat to'ywania wywo ihyemyi'a wato kape y'y hup e hap kape. Mi'i hawyi Tupana to'e i'atuepe — Atunug ni aru ehepe mu'ap wato y'y wato sakpo e y'y to'oran muo yi heg upi ehewyry

hamo e. Mi'i hawyi ta'atumohey hawyi y'y wato sakpuat mu'ap upi ra'yn tuwat yi Esitu esurara'in ko'i pupi y'y hy teke mu'ap upi. Mi'i hawyi wanĭkaptia ti'atumohan na'yn ysakpo. Mi'i hawyi wanĭkaptia hā'āg na'yn ma'ato mi'iria topap yne y'y pe y'y wato mi'akit ko'i wo tukupte'en.

³⁰ Meiūran Tupana ywania put'ok'i'atu'e tawa Ieriko tote. Mekewat tawa wato apypueri wo ipyhyp hap toīne'en i'anam nakat ywaiti kahato rakat wanĭkaptia pupiat. Mi'i tawa ewei'apypueri 7 wo hawyi aru ta'at ra'yn ipyhyp hap e Tupana. Yne nu wato ko'i hewo hewo e. Mi'i hawyi Tupana e hap ta'atumohey hawyi ta'atunug i'e hap ewy. Mi'i hawyi hewo hewo ipyhyp hap imohey hap kaipyi pote. ³¹ Ma'ato wētup haryporia weweneru hat yt iku'uro itote mana Hape e hap katupono yianmete mi'i imohey Tupana e hap — Atimoma hamuat meiūwat tawa Ieriko e hap katupono yianmete typy ok tuwat surara'in Iuteuria wat i'atuetaewa epiok hamo. Mi'iria pe — Eiwehyt'ok to mimi'in e i'atuepe mekewat haryporia. Mi'i hawyi toi'atuerowyi to'yat pe i'atu'uka teran haria pupi. Toimohey pote toimoherep mu'ap tetawa pyi. Mekewat haryporia yn imohey. Mi'i pote irania'in topap ma'ato Mana Hape yt iku'uro hin i toimohey i'atu'e hap pote. Yt naku i nug hat Hape pytkai toimohey hawyi Tupana miehakyera'at topyhu'at.

³² Ta'i ahenoi teran mekewat sa'awy'iwuaria imohey haria etiat ma'ato i'atu kahato mi'iria pote yt ahenoi kuap i. Iwan hamo yt uipotput'ok'e i typy'i kahato tupono. Ahenoi teran mekewat surara Kiteāu piat Tupana mohey hap etiat i'ewyte mekewat surara akag Paraki piat imohey hap etiat ahenoi teran i'ewyte mekewat hesaika rakat Sasāu piat imohey hap etiat ahenoi teran wy. I'ewyte mekewat surara akag Iete piat Tupana mohey hap ahenoi teran i'ewyte ahenoi teran aiporekuat sa'awy'iwuat Tawi piat Tupana imohey hap ma'ato yt uipohepap i ne'i are. I'ewyte Tupana tunug aru e hap moherep hat Samueu piat imohey hap ahenoi teran i'ewyte yne sa'awy'iwuaria ai'ywaniaria piat Tupana ehay moherep haria etiat ahenoi teran ma'ato yt uipotput'ok'e i henoī yne hamo mesuwat uimiwan me. ³³ Tupana mohey hap kaipyi te'eropyhu'at i'atuesaika kahato wanĭkap ywania moma hamo irania'in moperup'i hamo. Ta'atuwanĭkaptia porekuat no tukupte'en Tupana mohey hap wywo. Yt naku i nug hap ta'atumoma kahato hawyi wakuap nug haria ra'yn tukupte'en ta'atumohey hawyi. Morekuaria yt nakuaria i ta'atusopo ne'i Tupana mohey hap wywo. Ta'atumohey Tupana e hap hawyi topyhu'at i'atupo pe i'e hap ok tā. Karāpe wanĭkaptia hytmōi Tupana ehay moherep hat Tanieu awyato tok pe i'u hamo mi'i hap e'at pe Tupana ti'atuwēhik awyatoria hawyi yt ta'atu'auka kuap i Tupana mohey hat. ³⁴ I'ewyte ta'atuwuk teran aria pe imohey haria ma'ato yt sat'e i aria i'atuete katupono Tupana ti'atuehakyera'at aria pe tukupte'en mot'i pytkai tomohey hap upi. I'ewyte Irania'in tu'uka surara'in ete turan wanikaptia ekyse'yp yt ti'auka kuap i Tupana mohey haria pote. Tupana ti'atuekawiano kahato tomohey haria yt i'atuesaika hin i turan ta'atumohey hawyi Tupana ti'atumoesaika kahato. Karāpe tu'uka surara wanĭkaptia wywo turan toi'atumoesaika kahato tomohey haria surara'in ko'i. Mi'i hawyi te'eropyhu'at surara sa'ag wu'uka sepap haria ewy. Mi'i hawyi wanĭkaptia ikohyeput ne'i topap tet pupi. ³⁵ Sa'awy'iwuat haryporia wētup ok wētup mēpyt Tupana tihep gu'uro pyi mana'in tomohey hap upi.

Sa'awy'i mekewat yt Tupana mohey i haria te'ero'e imohey haria pe — Ewetoiat Tupana mohey hap pote yt urui'atu'uka i eipe yt urui'atumoso'opot i eipe i'atu'e wen ma'ato — Yt rat i'atu'e yt urui'atoiat i yt sake i ra'yn Tupana i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atu'atu'uka turan ma'ato te'ero'e — Pywo ti rat Tupana urumoieīne'en aru i'atu'e. Mesuwat e'at pe Tupana mimōtypot ko'i watopyhu'at i'atu'e. ³⁶ Irania'in Tupana mohey haria miit'in mikyry'i kahato haria wo te'eropyhu'at Tupana mohey hap yt pun haria i pote. Wuat'i ehamo ta'atu'ahyk ahyk — Eweipun no Tupana mohey hap i'atu'e ma'ato — Yt karāpe i uruipun imohey hap i'atu'e. Ta'atuhā'āg kahato ra'yn mekewat imohey hap moma hamuat ma'ato — Yt i'atu'e. Irania'in Tupana mohey haria miit'in

hap. Waku watomohey pot'i yt kat i iwaure wo wuat ne'i hap wywo aiwanētup hawiat hap wywo. ² Aikotā seput haria te'eraha'at popuo ta'atueput hap etiat — Put'ok'are i'atu'e hamuat hap kape yn hap ewy waku wateha'at aiwanētup hawe — Put'ok'are aru Iesui yatype ai'e hap kape yn katupono Iesui topyhu'at seput haria akag ewy katupono toimohey Tupana po'og torania kai. Uiiwryia'in waku Iesui piat Tupana mohey hap ewy waku watomohey Tupana are. Iesui ti aimoehāite kuap kahato Tupana mohey hap ete. Ha'awytepyi watomohey Iesui hawyi aiwanētup hap Iesui yn topyhu'at mi'i hap ewy waku watomohey te Iesui put'okwato'e i'yaty piat hap e'at kape. Aikotā seput haria ta'atusa'awynug hawyi te ikahuro hap kape te'eruanētup hap ewy Iesui toīne'en mesuwiat turan seput hat ewy topyhu'at. Put'ok'e Tupana etiat hap kape yn iha aria'yp posak kape yn iha Tupana miky'esat nug kap kape yn iha. Mi'i hap yn imowepit hap. Mi'i hawyi tutu'u ai'apiheg hap aria'yp posak ete. Yt toiky'esat hin i miit'in mikyry'i hap pytkai. Toikuap kahato tomohit hap ma'ato yt tuwemōti hin i aria'yp posak totiat toīne'en sa'ag hap miit'in eha'at hap pupi. Toku'uro hawyi ta'apyk Tupana po sese kai aikope Tupana piat topainug hap tote. Toku'uro hap no aikawiano hap kape yn toto toīne'en mesuwe turan. Tupana miky'esat nug hap yn imowepit hap mesuwarote topyhu'at toho'opot hap e'at turan. Iesui seput hat akag ewy toīne'en meiūpe turan. ³ Waku watuwanētup kahato Iesui ieīne'en hap kape. Waku watunug i'ewy yne. Sa'awy'i yt naku i nug haria mikyry'i hap toho'opot kahato ma'ato yt ipohep hin i imohey hap ete Iesui. Waku iminug ewy wahā'āg. Karāpeī yt naku i nug haria ahaty'i haty'i kahato imohey pote mi'i pote yt naku i watoiat ne'i imohey hap aikotā watoiat aheput hap aipiit sero hawyi hap ewy. Yt naku i watihep imohey hap aipy'a piat. ⁴ Iesui tikuap kahato yt naku i nug hap. Yne tosuu toipun yt naku i hap moma hamo. Waku mi'i ewy watopyhu'at ai'auka pote waku ahuu okpun pytkai yt watoiat i imohey hap. Waku wahā'āg Iesui ewy ho'opot hap ete yt naku i hap ko'i akit hamuat. ⁵ Sa'awy'i Tupana aināpin kahato waho'opot hamuat hap ete miwan me — Uha'yru'in uhaki'yt'in e eipe uimēpyt'in pote woroho'o'apiheg tuereto eiminug sa'ag ko'i po'ypyi e. Pywo yt eweipoepyk ne'i tei'o uhete Ei'ywot uito pote e. Yt eweikupte'en nei'o eiperup'i rakaria e. — Pywo kahato uru'apiheg waku ewei'e woroho'o'apiheg hap e'at pe. Woroho'oky'e pote woroho'onāpin ei'apiheg hap wywo. Yt atiky'esat i eheha yi kape woroho'o'apiheg hawyi katupono eimowepit hamuat woroho'o'apiheg e Tupana sa'awy'i miwan me. Yt naku i watiwaure mesuwat i'e ahepiat hap. ⁶ — Uha'yru'in uhaki'yt'in e uimiky'eria kahato ti eipe uimohey haria ti eipe pote wāi nei'o are'e tuereto ehepe e Tupana ahepe. Aikotā aikotā ei'ywot ewy areīne'en mi'i tupono woroho'o'apiheg tuereto e. Uiano eweikupte'en wuat'i e'at pe woroho'o'ahyk eimowe'eg hamo e. Eiwehyt'ok uha'yru'in uhaki'yt'in are aru ehepe mi'i pote woroho'o'apiheg tuereto eiminug sa'ag po'ypyi Ei'ywot Uito pote e Tupana sa'awy'i. ⁷ Pyno karāpe Tupana ai'apiheg sese hap waku watu'u yne surara ewy. Yt naku i watipoepyk katupono ai'apiheg hap kaipyi watikuap Tupana sa'ayru'in saki'yt'in sese wuaria wo aito hap. Katupono yne Tupana sa'ayru'in saki'yt'in imināpin ko'i wo watukupte'en. Aikotā ai'ywot'in aināpin ai'apiheg hap wywo hap ewy koitywy Tupana aināpin ai'apiheg hap wywo. ⁸ Ma'ato aito Tupana sa'yru'in saki'yt'in pote ai'apiheg aimowe'eg hamo. Mi'i tā Ai'ywot tunug yne imohey haria ete ma'ato yt karāpe i ai'apiheg hap topyhu'at Tupana kaipyi pote yt i'ywot i rakaria ewy watukupte'en yt kat i ai'apiheg hap pote yt Tupana saki'yt'in Tupana sa'yru'in i aito. ⁹ Sa'awy'i mesuwarotiarā ai'ywot'in aipopetek aimowe'eg hamo. Mi'i hawyi i'atumōtypot haria wo watopyhu'at po'og sa'awy'iwuat kai. Mi'i pote karāpe Ai'ywot Atipy piat ai'apiheg mi'i hawyi waku imōtypot haria wo watukupte'en. Waku imiky'esat nug haria wo watopyhu'at ai'apiheg hawyi. Katupono Tupana ainug tomēpyt'in no Topā'āu wo. ¹⁰ Ai'ywot aity mesuwarotiat aipopetek kahato aimotag hap e'at pe turan ta'atumōtypot hap ky'ewi ta'atumikuap wakuap hap ok tā aihire te yn.

Ma'ato Tupana ai'apiheg wētup wanētup hap mywo toiky'esat ahehāite aimoewaku hap aimotag hamuat wuat'i e'at piat. Toiky'esat aito waku rakaria wo tewaku hap ewy ainug neran haype. Tewaku hap ewy ainug neran hāpyk wuat'i e'at piat teko hāpyk takat ewy ainug toiky'esat aito to'ewy hap aiky'e haype aimowepit teran haype. ¹¹ Karāpe Tupana aināpin hamo ai'apiheg turan yt he hin i ma'ato haty kahato yt aimowehum kuap i yt aimowepit i ai'apiheg turan. Meiūran ma'ato aru tokosap haty hap hawyi ti sat'e kahato ahete hewaku hap. Ha'yru'in haki'yt'in hāpyk kahato rakaria wo watopyhu'at. Tupana tiky'esat aimoehāite tomohey hap etiat hap tomiky'esat etiat hap.

Uiwyria'in yt naku i aiperup Tupana potpap nug hap ete. Waku aipo hesaika ipotpap nug hap ete. Waku aipy hesaika ipotpap ereto hamuat hap ete. Toiky'esat aito to'ypia aikotā hewo kahato rikat ewywuat tomowepit haria wo. ¹² Pyno waku watuwemoesaika Tupana esaika hap wywo ipotpap hap nug hamo are. Waku watuwemoesaika Tupana esaika hap wywo aipy ihay sytpok hamo ahewyry wuat'i tap'ya mu'e hamo. ¹³ Sa'awy'i yt hāpyk i ahewyry ma'ato mesup ti hāpyk ta'yn. Aheko sa'ag yt naku i nug hap aipy pik hap ewy waku watunug aipu'ap ikahu rikat ewy aipy powyro hamo. Mu'ap ewy waku watuwanētup Tupana kape aipy pik'e hap mog hamo. Mi'i hawyi waku ahewyry iwywo o. Waku aipu'ap yt i'anam hin i rikat ewy mi'i hawyi yt wata'at kuap i. Aipy haty rikat yt hewyry kuap i mu'ap i'anam nakat upi. Ahewyry itote hawyi wata'at merep i'anam kahato pote. Ahewyry ra'yn po'og hawyi merep aipy i'ahu kahato. Yt karāpe i aipy waku. Mu'ap iherep upi yn waku ahewyry hāpyk takat mu'ap upi pote. Mi'i hawyi aipy ihāite kuap. Mi'i hap ewy aito waku wahewyry Tupana pu'ap upi ma'ato yt pote yt karāpe i ahehāite ma'ato ipy pik rakaria ewy yn wahewyry. Waku watoiat mu'ap sa'ag sa'awy'iwuat aiminug yt naku i hap i'aparap aparap hap aiwanētup sa'ag ko'i hap. ¹⁴ Uiwyria'in waku watikat at ka'ap aiwo'owese torania wywuat hamuat. Iesui suu aimohāpyk kuap aikoho kahato hawyi ainug Tupana ewaku hap ewywuat hamo. Ma'ato yt kat i aimowaku hap Tupana wuat hap ahete pote yt karāpe i aru watopyhu'at Tupana akasa hamo. Pywo ti rat yt Tupana yt ewy i watoīne'en pote yt Karāmuo i Tupana kape wata'akasa aru e. ¹⁵ Pyno waku aiwe'eg wo kahato. Yt naku i watipun Tupana piat aiky'e hap aipoityro teran hap. Yt naku i watopyhu'at ipy'ahak miit'in etiat rakaria wo i'ewyete Tupana ete katupono ahaiwot hap uku hapo kahato rikat ewy toīne'en. Pyno waku aiwe'eg wo watoīne'en katupono yt niatpo hin i watopyhu'at my'ahak haria wo watoiat aināpin Tupana piat hap hawyi. Waku watihep hapo miit'in auka hap uku ewywuat aipy'a pyi yt pote my'ahak rakaria wo yn watopyhu'at miit'in ete i'ewyete Tupana ete. Mi'i hawyi yt uwe i wo'oky'e hat itote. Ahaiwot irania'in Iesui mohey haria ete hawyi torania itote aiwo'o'ewy hawyi yt uwe i iwese to'ope itote.

¹⁶ Nimo te Iako eyke'et Esau hewaie kahato irania'in haryporia'in wywo i'ewyete tuwekyry'i Tupana ehay ete. Uiwyria'in Iesui mohey haria yt naku i Esau ewywuat watopyhu'at. Sa'awy'i ase'i Isaki to'e to'yat piaria pe – Uiku'uro hawyi atiky'esat uha'yru Esau uhaie piano uipowat'yp e. Esau ti topyhu'at aru Tupana Mipo'oro Yianmiat Ahehakyera'at hanuat aha'ase'i pono e. Wētup e'at pe Esau hesy'at kahato hawyi to'e toywyt Iako pe – Uipoi ro en pāi ipu'i apokik wo katupono uhesy'at kahato uhyt e. Mi'i hawyi Iako tiwesat – Areīne'en teran ai'ywot saipepiano uito e. Atiky'esat Tupana mipoityro wo ai'ywot e hap ewy e. Mi'i e hap etum uhepe pote woromo'ok kahato meikowat ipu'i mōi wo e. Mi'i hawyi – Ta'i ewano ra'yn katupono yt kan hamo i Tupana aipoityro hap e Esau e Iako pe. ¹⁷ Mi'i tuwemo'ok kahato mekewat mi'u pu'i mōi wo. Ma'ato meiūran Esau tiky'esat i ra'yn Tupana piat topoityro hap. Toiky'esat kahato Tupana mi'airo to'ywot Isaki saipepiano hap. Mi'i hawyi toikat hāpyk kahato to'ywot e hap – Papai etum i ro uhepe Tupana miium epowat'yp e towak popuo. Ma'ato i'ywot Isaki – Yt rat e yt atum kuap i ewawi uha'yru e – Papai papai etum i ro etum i ro uhepe epowat'yp e towak popuo wen ma'ato yt tutum kuap i tutum na'yn tosa'yru Iako pe Esau

eywyt pe pote. Yt naku i aito Esau ewywuaria watopyhu'at e.

¹⁸ Sa'awy'i tuwat tuwat ai'ywania Iuteuria ywania yity'ok wato Sinai e hap kape Tupana piat aināpin hamuat kape mekewat ase'i Musei upi. Sa'awy'i watuwat mekewat yity'ok kape turan wateha'at turan hēty wato kahato toīne'en he'yhig hun kahato itote. He'yhig wepypueri kahato ywytu uato ewy. I'ypyryp yn itote yity'ok tote. Aria ēty hun hap aimo'arot hap ewy. ¹⁹ Put'ok'e aha'ase'i'in hawyi ihay pirik hap topyhu'at aikotā huhu'e hap ewywuuat. Ma'ato mekewat huhu'e hap sehay ewy toīne'en. Watikuap mekewat sehay haty kahato ahewaure ka'a pe i'ewyte aiwanētup hawe aimoken'ē kahato hap sio aiku'uro hap ewy wato'e. Mi'i hawyi Musei pe — Wāi uruto'e yt uruiky'esat ewy hin i mekewat sehay wato'e sa'awy'i. ²⁰ — Ehētup to Tupana pe ihay monik hamo wato'e katupono huhu'e hap ehay iwato kahato hap ewy topyhu'at ihay pirik. — Yt urutuwesepap i mekewat sehay wywo wato'e. Mekewat sehay yt uruikuap teran i po'og wato'e sa'awy'i Musei pe. Sa'awy'i Tupana mekewat yity'ok totepyi to'e — Yt naku i eihūria tukupte'en meiūpe yity'ok tote e. Musei yn waku meiūpe uiwywo toīne'en yity'ok tote e. Ma'ato eihū ta'am uhowawi yity'ok kape pote meremo nu wo mak mak wo ewei'auka ro eihū e Tupana Musei'in me. Mio tā e hawyi — Yt ihay se i Tupana i'atu'e. Yt atikuap teran po'og i Tupana e hap i'atu'e Musei pe aha'ase'i'in. ²¹ Mekewat yity'ok Sinai e hap kape yt wateha'at kuap i sa'awy'i i katupono wateha'at pote ipoity'i ne'i ai'auka kuap ne'i. Mi'i hap Musei ta'akasa hawyi — Uimōgyt kahato uimotyry uimoken'ē kahato hap e. ²² — Yt naku i i'atu'e te'era'akasa hawyi. Mi'i yity'ok Sinai pyi sa'awy'i ai'ywania Tupana ti'atunāpin tehay pirik wo yt aimowepit hin i hap ewy Tupana ihay yity'ok Sinai totepyi. Ma'ato mesup Tupana ihay i ra'yn atipy kaipyi ihay ahowawi mekewat atipy piat Ierusalēi kaipyi yity'ok Siāu e hap kaipyi ihay mesup ahowawi. Yt sa'awy'i i wuat ewy mesup Tupana ihay ahowawi atipy kaipyi Tosa'yru mohey haria aito pote. Po'og wakuat sa'awy'i wuat kai ihay ahowawi Tosa'yru wē pyi mekewat Nusaken pakup e hap kaipyi aikope tukupte'en atipy piaria sem po'og yt watimorania kuap i etawa kaipyi ihay mesup ahowawi. Mesup watuwat mekewat atipy kape tawa Ierusalēi pakup kape Tupana sese eiam kape watuwat. Itote ti aru watuwa'atunug kahato aitoria Iesui mohey haria pote. ²³ Koitywy watuwa'atunug Aheyke'et Iesui Musei saipepiat kape Aikywyt Iesui kape hap. Atipy pe toīne'en miwan me ahet ko'i yne yne aikotā wētup ok i ra'yn herohik hap ewy aheywyt'in aheyke'et'in aheinyt'in aikypy'yt'in koitywy wate'eruwa'atunug ienuk hamo hap ewy Aheyke'et Sese Aikywyt Sese Iesui wywo. Aikope atipy pe torania iwan me Tupana miehakyera'at wuaria ko'i set toīne'en hap kape. Wuat'i miit'in kuap hap sio waku sio yt hat Tupana kape watuwa'atunug aito. Aikope to'ewywuuat Tupana mimohāpyk ko'i tukupte'en hap kape watuwa'atunug aito Aikope Tupana mimohāpyk yianmiaria imohāpyk sese towaku hap ok tā hap kape watuwa'atunug aito. Aikope apiit waku pe topyhu'at Tupana ewaku hap ewy hap kape watuwa'atunug atipy piat tawa kape watuwa'atunug aru. Tupana kape watuwat aito Iesui emiit aito Tupana Sa'yru Pā'āu Sese apiit pe toīne'en mote. ²⁴ Pyno koitywy yt sa'awy'i i yity'ok Sinai yt kape hin i aikope aināpin Musei piat hap ewy watuwat. Watuwat mesup aito ma'ato po'og sa'awy'i wuat kawiat kape aikope Iesui aināpin hap kape watuwat ra'yn mesup mekewat yity'ok atipy piat kape katupono Ahepa'i Koro Iesui tunug Tupana wywuuat aiwo'owese hamuat hap atipy pe. Mesup ahehay toimoherrep Tupana pe. Iesui ti aimowehik Tupana wywuuat hat. Sa'awy'i Ātāu sa'yru Apeu suu at hat ihay Tupana kape yi pyi hap ewy e miwan me. Mi'i hap ewy mesup Iesui suu ihay ahetiano ma'ato po'og mi'i sehay ikahu Apeu suu at hat kai — Eti'auka ro ui'auka hat e Apeu suu ma'ato Iesui suu to'e Tupana pe — Waure wo o ereīne'en ui'auka haria kai Papai e. Yt ta'atukuap i rat kat som ta'atunug e Iesui suu at hat ihay yi pyi te. Iesui suu wo waku watuwepen yne aiminug sa'ag moweityk hamo. Waku Tupana ahapei hapei Tosa'yru suu wo. Mi'i yn waku ahehakyera'at kuap hamo. ²⁵ Sa'awy'i Tupana ihay

yity'ok totepyi ai'ywania pe yity'ok Sinai pyi ma'ato ai'ywania sa'awy'iwuaria itotiararia yt iky'esat i Tupana ehay te'eruwewaurehik ne'i. Mi'i hawyi mi'iria Tupana mi'apiheg ko'i wo te'eropyhu'at. Ta'i mi'i hawyi topap topap yahig note sa'awy'iwuaria ai'ywania Epereu pusu kuap haria. Ta'atuhā'āg Tupana e hap nug hamuat ma'ato yt wētup ok i tuwenug kuap. Yt ta'atunug i ta'atunāpin hap. Ma'ato koitywy Tupana aināpin Tosa'yru wē pyi atipy kaipyi. Waku watunug atipy kaipywiat aināpin hap. Waku aiwe'eg wo aināpin hap nug hamuat hap ete. Ma'ato watuwewaurehik sa'ag Ha'yru piat aināpin kape hawyi po'og na'yn sa'ag sa'awy'iwuat kai. Yt watuwemig kuap ai'apiheg hap pupi watipun na'yn aināpin hap ipakup i Tupana piat hap pote. ²⁶ Mio tā e Tupana mesup miwan me — Sa'awy'i atihuruk ta'yn yity'ok mesuwat Sinai e hap totiat ma'ato meiūran aru atihuruk ta'yn mesuwat yi wato hap ok tā e ma'ato yt mesuwat yi yn i atihuruk ma'ato i'ewyte at waikiru waty yne atihuruk e miwan me Tupana. ²⁷ Pyno Tupana to'e — Atihuruk i ra'yn wētup mo yn e. Mi'i atunug hawyi waku ra'yn toran na'yn uimihuruk e. Yt typuo i atihuruk aru e katupono yt kan hamo i typuo e. Mi'i huruk hap put'ok'e yne ra'yn e. Mekewat e'at yne yt iheg nakat i ta'at yne e. Ma'ato mekewat yt huruk'e i rakat iheg sese rakat aru topyhu'at wuat'i e'at pe e. Mesuwarotiat morekuaria minug ko'i yne ta'at e ma'ato Uimi'airo Eiporekuanuat minug ko'i aru topyhu'at re atihuruk yne yne hawyi e Tupana. ²⁸ Pyno yt iheg nakat i aru ta'at yne hawyi yt ta'at kuap i rakat ko'i aiwano ra'yn topyhu'at katupono watunug Aiporekuat nuat Ha'yru pote. Mi'i hap kape waku watuwehum kahato hawyi waku watunug Aipotypot Tupana mowepit hamuat hap ete waku watimōtypot Ha'yru. ²⁹ Tupana aria ewywuwat toīne'en. Waku kahato aria aimowepit hap aria ma'ato i'ewyte waku aiwe'eg wo ipupi katupono aria aiwuk kuap i'ewyte e.

13

¹ Pyno to'iro wato'oky'e mot'i uiwyrria'in Iesui mohey haria aito pote. Waku wato'oky'e aikotā wētup ok yat piaria ewy. ² Karāpe put'ok'e ai'yat pe yt aimikuap i te wen mi'i pytkai waku — Ereke ro mehī mana waku wato'e. Eweikupte'en no meiūpe waku wato'e. Aimi'u ra'yn waku wato'e i'atuepe yt aimikuap i pe katupono Tupana tipo'oro tuereto temiit ahowawi atipy piaria yt aimikuap i ko'i aiwese hap kuap hamo. Sa'awy'i Tupana tipo'oro temiit'in atipy piaria tehay moherep hamo. Mi'i hawyi ta'atupoityro kahato Aparāu sa'awy'i. Mi'i ewywuwat waku watuwewy'inug yt eimikuap i te rakaria e Tupana ahepe mesup. ³ Waku watiky'e kahato aiwyrria'in morekuaria mipyhyp ko'i. Yt naku i waure wo watoīne'en wo'opyhyp haria kai. Waku wahaty'u aipy'a pe i'atupyhik hap ko'i upi. Waku aikotā itote watoīne'en mote haty ahete hap ewywuwat kuap hap wywo. Waku wato'oky'e aiwo'o'ewy watomohey haype. Toīne'en wētup ok Iesui mohey hat irania'in mikyry'i hamo mi'i hat waku watuwat mi'i powyro hamo kat pote wētup yn hap ewy watopyhu'at imohey haria. Waku wahaty'u haty'u haria wywo wētup aimimohey yn mote wētup miit yn aipiit pote. ⁴ Uiwyrria'in Iesui mohey haria — Waku he'aito kahato rakano ereīne'en e. Waku ihary'i kahato rakano ereīne'en e. Waku ehary'i wywo yn ewaire e. Waku e'aito wywo yn ewaire e. Mi'i etunug pote arehum ewawi e Tupana ma'ato irania'in wywuwat eiwo'opytyk pote — Yt naku i en are'e e. Woro'apiheg aru e Tupana yt iwe'eg i haria pe. I'ewyte wewiat weweneru wuat'i piat haria ati'atu'apiheg yne yne e ahepe. I'ewyte wewiat weweneru haria kyi'at haria ati'atu'apiheg e. Hewaire rakaria uimi'apiheg wuaria e Tupana. E'aito wywo ehary'i wywo kahato hap uimowepit hap e Tupana. ⁵ I'ewyte yt naku i ti wateha'at irania'in ekare'en kape iky'esat hap wywo aiwat no teran ai'e hap mywo. Waku watuwehum Tupana kape imiium ahekare'en sio iwato sio yt. — Waku kahato eimiium ok tā Tupana wato'e waku. Katupono sa'awy'i Tupana to'e — Yt karāpe i ti aru woroho'o'atoiat e. Yt karāpe i eikupte'en piku piku ko'I sese wo e Tupana ahepe sa'awy'i. Waku watikat Tupana miium ko'i aimowepit hap wywo ma'ato yt naku i watiky'esat irania'in ekare'en

e Musei tomiwan Teuterunumi 3.5 pe. ⁶ Waku wato'e — Pywo rat uipowyro kahato hat En Tupana mi'i pote yt areken'ē hin i Uipowyro kahato hat En mote waku wato'e. Uiwyo ereīne'en mote aikotā aikotā sa'ag miit'in tunug uhetiāt pytkai yt areken'ē hin i waku wato'e Tupana pe e morekuat Tawi towepy 118.67 hawe.

⁷ Waku watimōtypot ai'apykok haria aimu'e haria mesuwarotiarā i'ewyte sa'awy'i-wuaria Tupana ehay moherep haria. Yt naku i waure wo ne'i mi'iria kai watopyhu'at katupono mi'iria aimotag Tupana mohey hap etiaria wo tukupte'en. Waku watukup-te'en ai'apykok haria saipepiaria wo i'atuminug wakuap nug haria wo. Waku i'atuiā-'ākap wo watoīne'en i'atuminug wakuap ko'i nug hap ete. Mi'iria Tupana mimōtypot wuanuaria. Waku aito watunug mi'iria minug wakuat ewywuāt. Waku watomohey Tupana mi'iria piat imohey hap ok tā. ⁸ Iesui ti Ai'akag Akag toīne'en tuwe'awy wuat'i e'at pe. Aikotā sa'awy'i Iesui toīne'en koitywy i'ewyte toīne'en tuwe'awy te mūki'ite tuwe'awy te toīne'en e'ihot'ok tuwe'awy te wuat'i e'at pe tuwe'awy te yn toīne'en. Tewaku hap ewy yn topyhu'at wuat'i e'at pe. ⁹ Waku watopyhu'at imohey hap ete Iesui kape yn watuwanētup wuat'i e'at. Yt naku i watuwat irania'in miat aimu'e hap upi yt Iesui yt etiāt i ra'yn hap upi. Katupono i'atu kahato aimu'e hap ko'i yt pywuāt i ra'yn ko'i. I'ewyte i'atu kahato aimu'e yt Iesui etiāt i. I'atu aimu'e Iesui etiāt rakaria ma'ato yt hāpyk i rakaria. Yt naku i watuwat heso rakari aimu'e wētup sehay yt Iesui etiāt i hap upi. Waku watomohey Iesui hap yn sehay pywuāt Iesui etiāt. Mi'i ti waku watunug. Waku watuwanētup at ka'ap aikotā Tupana aiky'e yt kat sa'up i pytkai aiky'e hap upi. Aikotā ahewaku hap yt put'ok'e i aiky'e hamuat sa'up ete hap upi waku watuwanētup. Mi'i watunug mote aipy'a ihēg me Iesui mohey hap ete. Yt naku i watuwanētup at ka'ap mi'u sio waku Tupana tiky'esat sio waku atu'u sio yt ai'e hap kape. Irania'in mi'u waku sio yt aheko ewy hap kape yn te'eruwānētup haria tukupte'en. Te'eruwānētup mi'u waku sio yt hap kape yn ma'ato mi'i haria yt i'atuehāite i kahato Iesui mohey hap ete. Hāpyk kahato aheko mi'u u hap etiāt i'atu'e wen ma'ato Tupana mohey hap kape yt te'eruwānētup hin i mi'i pote yt i'atuesaika i te Tupana ehay moherep hamo. ¹⁰ Sa'awy'i pa'iria te'erunuk kahato aihūria aimiium Tupana piat ete. Ta'atuwuk Tupana kape turan ta'atuep ipu'i kāā ta'atumi'u wo. Ma'ato aito Iesui mohey haria wētup auka hap kaipyi watenuk. Yt mesuwarotiāt ai'ywania Tupana yat sokpe kawiat piat ewy hin i aimi'u ma'ato po'og po'og wakuat Aihū Aimium sa'awy'iwuaria kai katupono Aihū Pakup Aimium ti Iesui piit. ¹¹ Sa'awy'i aitoria waterut kahato aihūria Tupana mōtypot yat kape imōtypot hamo. Itote ahepa'i akag ti'auka aimierut Tupana mōtypot yat sokpe kawiat oken'ypyke hawyi totereke aihūria suu Tupana yat sokpe kawiat pe aiminug sa'ag moweityk hamo ai'apihēg hap monik hamo. Mi'i hawyi mekewat aihū piit ta'atuereto pya ai'yat kai iwuk hamo pa'i tioto. ¹² Mi'i hap ewy kahato Iesui iku'uro pya tawa wato Ierūsarēi pyi toho'opot mekewat tawa Ierūsarēi ekuekai aikawiano iku'uro Aihū ewy. Huu ta'at itote aimowaku hamuat. Iesui tum tosuu itote temiit'in moewaku hamo. ¹³ Yt ikahu hin i ta'atunug Ahehakyera'at hat ete. Ta'atu'auka turan mekewat tawa Ierūsarēi ekuekai ta'atunug. Waku watuwat tawa pyi i'ewywuāt hamo wy i'atumikyry'i hamo ahete hemiit'in aito pote. Waku wētup miit ewy wētup piit ewy woho'opot iwywo wētup ok piat ho'opot hap ewy yn waku. ¹⁴ Katupono ahetawa sese yt mesuwat tawa Ierūsarēi i ma'ato aiwat ahetawa ihēg nakat yt karāpiat i ikahuro rakat. Mesuwat yi tote yt karāpe i watipuēti aru ahetawa yt iku'uro rakat i. Ahetawa sese tut aru yi kape atipy kaipyi wato'e. ¹⁵ Atipy kaipywiat yn wahekatup ahetawa sese ut hap wato'e.

Uiwyrā'in waku kahato watomōtypot Tupana. Waku aiwē pyi ahēku pe Tupana kapiat yn aiwehum hap — Eset Tupana po'og ikahu torania kai waku wato'e. Yt watuwehum teran i pytkai waku watuwehum ahehay wo Tupana pe — Waku kahato Ahehakyera'at Hat Aika'iwat waku wato'e at ka'ap howawi aikotā aimiium iwato

kahato hap ewy Tupana mowepit kahato hap topyhu'at. ¹⁶ Waku hegyi'at rakaria wo watoïne'en. Ihaky'e'i rakaria pe waku watimō'ē ahekat. Waku watipowyro hatek takaria ahekat kaipyi ahesokpe kaipyi ahe'u'i kaipyi e. Yt naku i waure wo watoïne'en ihaky'e'i rakaria kai. Watimō'ē pote Tupana mowepit haria wo watopyhu'at. Haty pytkai waku watum. Ahegyi'at hap kape Tupana ta'akasa hawyi tuwehum kahato ahowawi.

¹⁷ Waku watuwat Iesui mohey haria akagnia ehay upi ai'apykok haria upi. Katupono mi'iria tiky'esat kahato ahehāite kahato Iesui mohey hap etiat hap. Waku watunug i'atumiky'esat ewy katupono mi'iria hētup kahato Tupana kape ahupi. Mi'i watunug mote i'atumowepit hap topyhu'at aiwo'owese hap wywo. Ma'ato yt pote haty i'atuete hap wywo te'eropyhu'at. Mi'i hawyi yt aiwe'eg i hap ta'atuhenoī ra'yn Tupana pe hawyi ai'apiheg hap topyhu'at Tupana kaipyi. Eiwe'eg wo o. Mi'i hawyi aheïne'en hap mesuwe po'og sa'ag topyhu'at yt watunug i ra'yn i'atuehay upiat hawyi. Ma'ato watunug i'atuehay upi pote po'og ihāite rakaria wo watopyhu'at. Mi'i hawyi i'ewyte aiwe'eg hap ta'atuhenoī ra'yn Tupana pe hawyi aipoityro aimowepit hamo watopyhu'at.

¹⁸ Pyno ewehētup i hētup i urupowyro hamuat uruwyrīa'in Tupana kape. Urutung neran wakuap yn wuat'i e'at pe. Yt kat i uruminug sa'ag upi urutuwmōti Tupana ehamuat hap uruiky'esat. I'ewyte yt kat i uruminug sa'ag upi urutuwmōti miit'in ehamuat hap uruiky'esat. Urutoïne'en neran hāpyk kahato miit'in py'asetpe yt uwe pupiat i uruwemōti hap mywo. Mi'i pote ewehētup uruupi Tupana pe uruieïne'en hap ikahu rakat nug hamo. ¹⁹ Uimimu'eria waku ewehētup uhupi uikaiwiano haty wo ui'aipok ehowawiat hamuat. Ewehētup wote meremo ara'aipok ehowawi.

²⁰ Mio tā are'e Tupana pe eikawiano – Tupana are atiky'esat kahato aimimu'eria waku nug haria wo En ewy are. Waku kahato En Wuat'i Wo'owese Hap Nug Hat are. En ni Uruka'iwat Iesui Moieïne'en Iku'uro Hap Kaipywīat Hat are. En ni Ehūria Emohey Haria Apykok Hat Moieïne'en Hat are. En ni urupyhik ehay wakuat wuat'i e'at pe hamo are. Esa'yru suu wo urumosat epy'a pe Tupana are. ²¹ – Tupana eti'atumohāpyk aiwyrīa'in wakuap nug haria are. Etunug mi'iria Esa'yru miky'esat ewy waku nug haria wo are. Etunug mi'iria Esa'yru mohey hap etiat itag nakaria wo are. Atiky'esat etum i'atuepe esaika hap wakuap nug hamuat are. Atiky'esat i'atuminug emowepit hap yne hawyi eha mowepit hap topyhu'at are. Tupana uito ti emipo'oro Esa'yru mohey kahato hat. Esa'yru wywo ahētup mesup ewawi are. Atiky'esat Esa'yru mowato mesuwat yi totiat wuat'i e'at piat hap atiky'esat Tupana. Tupana waku kahato En at ka'ap are. Eti'atukawiano meiūpepyi uiwyrīa'in Iuteu ywania are. Iesui set upi ahētup Toran na'yn ui'e hap are.

²² Pyno uiwyrīa'in uheinyt'in Iesui mohey haria atiky'esat eiwanētup kahato mesuwat uimiwan eināpin hap kape. Ewetum no ehewaure ka'a po'og po'og uimienoi kape. Uiky'e ehapiat pote eiwemu'e ro mesuwat uimiwan kurin kat ete. Yt i'ywop hin i mesuwat uimiwan. Ewei'atumu'e yne irania'in uimiwan mo are. Uimiwan mesuwarote yt i'ywop hin i are katupono atimohit kahato uhehay mesuwe.

²³ Aheywyt Timoteu tuwētem na'yn morekuat wo'opyhyp hawyi. Koitywy – Waku ewyry emiky'esat ewy e morekuat tope. Pywo ti rat waku kahato. Karāpe tut uhowawi Timoteu hawyi uimowepit kahato. Mi'i hawyi atioto teran uha'yru Timoteu ehowawi ei'akasa hamo.

²⁴ Kuekatu atipo'oro ehowawi i'ewyte ei'apykok haria kape i'ewyte kuekatu atipo'oro yne Tupana mimoewaku ko'i kape. Yne Iesui mohey haria meiūpiaria yi Itarianu piaria tipo'oro kuekatu ehowawi.

²⁵ Tupana eti'atuky'e ro yne uru'ywania Esa'yru mohey haria Iuteuria ywania are. Yt i'atuwaku hap upi i ma'ato egyi'at hap kaipyi eti'atupoityro uru'ywania are Tupana pe eikawiano. Ikahuro ra'yn uimiwan ehowawiat ui'ywania Iuteu ywania ewawi

mekewat ase'i Aparãu emiariru emiariru ko'i ewawi mekewat Iesui ywania Iuteuria
ewawi mekewat Epereu pusu kuap haria kape.
Toran na'yn uimiwan

MEHĪ TIAKU MINĀPIN

¹ Uito Iesui ywyt sese Tiaku. Iesui ti uheyke'et sese are. Pyno meiū uito Tiaku uimiwan atipo'oro ehowawi. Uito ti Tiaku Tupana eropat hat i'ewyte Aika'iwat Aipotypot Iesui eropat hat uito are. Koitywy atipo'oro ui'e hap torania kape Tupana mēpyt'in aimēpuo aimēpuo yi wato hap ok tā tukupte'en hap kape. ² Uiwyrria'in karāpe put'ok'e ahete aikotā aikotā mikyry'i hap ho'opot hap ahā'āg hap mi'i pote waku watuwehum kahato Tupana kape. ³ Mi'i hap watunug mote po'og ihāite ahepiat imohey hap. Mi'i hawyi wahaty sepap ne'i ra'yn karāpe wētup ok kaipyi ra'yn ahā'āg hap put'ok'e turan. ⁴ Waku yt watuwemig i ahā'āg hap pupi. – Waku arakosap aru ho'opot hap sakpo wato'e yn waku yn aipy'a pe. Mi'i hap watunug mot'i pote Iesui mohey haria wo kahato watoīne'en hāpyk sese rakat hap ete. Wahupit kuap waho'opot hap ahā'āg hap pote ti hekat kahato rakaria ewy watoīne'en Tupana wanētup hawe.

⁵ Karāpe yt watikuap i kat som waku watunug hāpyk takat ahā'āg hap put'ok'e turan mi'i hap e'at pe waku wahētup kahato wuat'i kuap sese hat Tupana kape. Mi'i hawyi aikotā waku hamuat tohenoi kahato ahepe towese popuo aimu'e yt ahaty'i haty'i popuo hin i aināpin Tupana. ⁶ Imohey kahato hap wywo yn waku wahētup aimowe'eg hamuat wahētup Tupana pe. Yt naku i wahētup Tupana pe imohey ran hap wywo. Ma'ato karāpe wahētup imohey ran hap wywo ne'i pote ahehay yt aiwesat i wyti aru imohey ran nywo ne'i wahētup wote. Yt naku i imohey hap kowo'i kowo'i aiwanētup hap mywo wahētup. Ma'ato mi'i hap wywo wahētup pote watopyhu'at aikotā y'yhyemueri piat ewy ne'i aiwanētup hap. Aikowo aikowo wasere wato upi hap ewywuat watoīne'en aiwanētup hawe imohey hap upi. Yt naku i are. ⁷ Aikowo aikowo ne'i imohey hap aiwanētup hawe pote yt naku i kahato watopyhu'at katupono atimohey kahato Tupana wato'e irania'in me ma'ato yt pywo pe i katupono typy ihay rakat ewy watoīne'en aiwanētup hawe. ⁸ Karāpe wahētup Tupana kaipyi aimiky'esat ko'i ma'ato yt watomohey kahato i hap wywo pote typy ehay rakat ewy watoīne'en. Yt naku i wato'e Tupana pe – Woromohey En Tupana wen ma'ato yt atikuap i sio etum aru uimiētup sio yt wato'e pote kowo'i kowo'i watomohey typy wanētup haria watopyhu'at. Mi'i hap ewy wahētup pote aimiētup yt heremo hin i Tupana wanētup hawe. Mi'i pote yt tutum kuap i aimiētup Tupana tuwekaipyi.

⁹ Karāpe watomohey Iesui hawyi ho'opot kahato hap topyhu'at ahete katupono irania'in yt imohey i haria yt i'atuwese hin i ahete – Yt naku i kahato eipe i'atu'e ahepe. Mi'i hawyi ahehaky'e'i kahato hap toīne'en ahete. Mi'i pote yt naku i aiwanētup hap yi kape are. Yt naku i watuwemōti imohey hap ete katupono Tupana wanētup hawe waku pe watoīne'en. ¹⁰ Hekat rakaria miit'in mimōtypot ko'i tukupte'en mesuwarote i'atu'e ma'ato Tupana wanētup hawe imohey haria hekat rakaria ewy tukupte'en katupono yne Tupana wanuat toīne'en imohey haria po pe. Mi'i tupono waku hekat rakaria mesuwarote aito pote waku watuwehum Tupana kape are ma'ato yt naku i watuwehum ahekat ete – Uito po'og uhekat wato'e aiwanētup hawe. Waku paa'e haria wo watopyhu'at ahekare'en ko'i ete katupono iku'uro irane mi'iria hekat rakaria pytkai. Mi'i hawyi aiku'uro hawyi yt kat i ahekat mesuwarote. Ta'i aheīne'en hap mesuwarote ipohyt ko'i ewy kahato. At hakup kahato hawyi igag ipohyt hawyi iteneg na'yn hawyi iku'uro. ¹¹ Pywo ipohyt ewy kahato hekat rakaria tukupte'en. Mesup hekat kahato rakaria tukupte'en mi'i hawyi mūki'ite satek hap e'at pe hawyi ihaky'e'i kahato rakaria wo tukupte'en ipohyt teneg ewy. Karāpe Tupana ainug hekat rakano mi'i pote waku watuwehum kahato ahekat nug hat Tupana ete. I'ewyte karāpe yt ahekare'en kahato i hap put'ok'e ahete waku watuwehum kahato wy Aimowepit hat Tupana ete are katupono watikuap yt ahekat kaipyi i aimowepit sese hap tut. Waku wato'e – Ta'i ahekat

mesuwarotiat ipohyt ewy waku wato'e mesup. Ikahu kahato tig wen ma'ato mūki'ite toto ra'yn. Mi'i hap ewy ahekat yt toīne'en mot'i hin i waku wato'e ahatek hap e'at pe mesuwe.

¹² Ma'ato uwe uwe tepiat ho'opot turan te haky'e'i turan yt iwaure i imohey hap mi'i hat ti Tupana mimowaku wo toīne'en i'ewyite Tupana mimowepit kahato wo topyhu'at wuat'i e'at pe katupono ho'opot hap sakpo gosap hat toīne'en imohey hat. Mi'i hat pe Tupana to'e aru — Uiky'e hat sese en e. Mi'i pote woromoieīne'en kahato wuat'i e'at pe e yt tewaure i haria pe. ¹³ Karāpe ahā'āg hap toīne'en ahete yt naku i nug hamuat mi'i pote yt naku i wato'e aipy'a pe — Tupana ti uhā'āg kahato yt naku i nug hamo yt naku i wato'e katupono Tupana yt ahā'āg kuap i sa'ag nug hamo i. I'ewyite yt wahā'āg kuap i Tupana sa'ag nug hap ete aito. ¹⁴ Aiwanētup hap miky'esat sa'ag kaipyi ti tuwētem ahā'āg sa'ag nug hamuat hap. Aimiky'esat sa'ag aipy'a piat aima'at hamuat topyhu'at aikotā ewamiri miat hā'āg hap ewy. Aimiky'esat ahā'āg kahato yt naku i nug hamuat. Wahā'āg hawyi watopyhu'at aima'at hawe aikotā hapiri topyhu'at ewamiri pe hap ewywuat. ¹⁵ Aimiky'esat sa'ag ko'i ahepiat i'aparap hap toīne'en. Aiwanētup sa'ag hap aikotā aikotā waku watunug aru aiminug sa'ag ainug yt naku i nug haria sese katupono meremo watuwat aiwanētup sa'ag hap ko'i upi. Watunug aimiky'esat sa'ag ko'i hawyi sa'ag nug haria wo ra'yn watopyhu'at Tupana wanētup hawe. Mi'i hawyi Tupana ui'apiheg hap yn topyhu'at aiwanētup hawe. ¹⁶ Yt naku i watuwema'at uiwyria'in are. Yt naku i watunug aimiky'esat sa'ag. Waku watoiat aimiky'esat ko'i yt naku i nug neran hap ko'i.

¹⁷ Tupana ti hētyhot kahato rakat ewy toīne'en. Tupana ti at nug hat waty nug hat i'ewyite wuat'i waikiru nug hat wyti Mi'i. Tupana yne wakuap nug hat. Yt kat hin i sa'ag Tupana tunug. Yne imienoi ko'i hāpyk yn na'yn. Ewaty at yt hētyhot mot'i i ahowawi. Hētyhot rokirē yt ra'yn tuereto at waty waikiru ko'i wen ma'ato Tupana sese yt mi'iria tominug ko'i yt ewywuat hin i toīne'en. Tupana ti po'og po'og aipowyro hat tominug at waty waikiru ko'i kai. Mi'i ti po'og po'og ipotpap at ka'ap wyti aipoityro hamuat. Yt kat sa'up i watum pytkai tutum yne yne ahepe tekat ko'i aimowepit hamuat ko'i. Hētyhot at ka'ap Tupana. ¹⁸ Tehay pywuat sese wo ainug tomēpyt'in ko'i. Mi'i hawyi aito watopyhu'at Tupana mowepit kahato haria aikotā aimikoi pakup haat rakat aimowepit hap topyhu'at. Mi'i hap ewy aito Iesui mohey haria watopyhu'at Tupana mowepit hanuaria wo sese katupono — Po'og po'og uimiky'eria eipe torania uiminug ko'i kai e Tupana ahepe tosa'yru'in me tosaki'yt'in me.

¹⁹ Uiwyrria'in waku wyti watuwewaure ka'a kahato aimu'e haria mienoi kape. Waku watuwanētup kahato hawyi waku aiwe'eg ahehay. Yt naku i iūte'en hap wywo. Yt naku i aipy'ahak hap wywo ne'i watiwesat aiwy are. Yt etiwaure tei'o mi'i hap nug hamuat. Uiwyrria'in waku ehewaure ka'a kahato aimu'e haria ehay kape. Waku watuwanētup kahato. Waku aiwe'eg hap wywo ahehay yt kat i iūte'en hap wywo. Yt naku i aipy'ahak hap wywo watiwesat iūte'en. Yt etiwaure tei'o mi'i hap nug hamuat. Uiwyrria'in waku ehewaure ka'a kahato aimu'e haria ehay kape. Waku watuwanētup — Uimu'e o uiwy e hap yn aiwanētup hawe waku wato'e. ²⁰ Tupana tiky'esat kahato wyti hāpyk takat yn mi'i tupono ti aiwo'opy'ahak hap kaipyi ne'i yt watunug kuap i Tupana miky'esat ewywuat ko'i. ²¹ Waku ti watoiat yne yne aiminug yt naku i hap ko'i i'ewyite yne aheko sa'ag nug hap ko'i. Mi'i hawyi ti waku watuwewaure ka'a kahato Tupana ehay kape paa'ai'e hap wywo yn katupono Tupana yn ahehakyera'at kuap tehay wo. Mi'i pote — Uimu'e kahato ro ehay nug hamo waku wato'e Tupana pe. Tupana etikoi kahato o ehay uiwanētup hawe waku wato'e. Yt naku i aheko sa'awy'iwuat ewywuat ahewaure waire nug hap. ²² Yt naku i ti ahewaure ka'a wo yn watuwewanētup Tupana ehay kape. Ahewaure pe yn Tupana ehay toīne'en mote ti aiwema'at hap yn toīne'en katupono ihay watunug hap kaipyi Tupana miky'esat wy. Toiky'esat kahato aheko towat ewy hap toiky'esat. Toiky'esat tehay hētyt rakat ewy hap aimikoi ewy hap toiky'esat. Tomiky'esat nug hepiat hap wyti toiky'esat. ²³ Y'y kape wateha'at aipā'āu kape watuwepiok kahato aipā'āu

kape. Aikotā aipiit aikotā aipainug hap aikotā aikahu hap wateha'at aipā'āu y'y piat kape. Ma'ato wateha'at kahu hawyi wato i ra'yn hawyi meremo watiwaure ra'yn aikotā ahowapy aikotā hap. ²⁴ Mi'i hap ewy ti Tupana ehay watikuap sa'ag hawyi wato hawyi watiwaure ra'yn watikuap sa'awy'i rokirē wuat pytkai. ²⁵ Ma'ato ahewaure ka'a kahato Tupana ehay kape – Atikuap teran kahato ehay wato'e Tupana pe hawyi watuwewaure ka'a kahato Tupana piat aināpin hāpyk takat kapiat hawyi watuwemu'e kahato hawyi watikuap kahato inug hamuat hap. Watunug Tupana miky'esat ewy hawyi Tupana aimowepit kahato aiminug upi katupono watunug i'e hap ewy kahato hawyi aipoityro kahato yne aiminug etc.

²⁶ Karāpe yt wāiwato'e i ahehay sa'ag hap miit'in ete mi'i pote yt kan hamo i – Tupana mohey kahato hat uito wato'e katupono wema'at haria wo i watoīne'en. Yt kan hamo i ahehay miit'in mu'e hap ete katupono ta'atukuap tpy ihay rakaria aito hawyi ahehay Tupana ete ihay se wen ma'ato ahehay irania'in ete yt naku i katupono sehay i'ewyte sa'ag tuwētem aiwē pyi wy. ²⁷ Uwe uwe yt ity i yt i'ywot i rakat powyro hap kaipyi Ai'ywot atipy piat Tupana tikuap kahato tomohey hat sese pywo sio yt hap. Uwe uwe hiwuria powyro hap ko'i toikuap aito tomohey hat sese pywo sio yt hap e. Uwe uwe hatek takaria powyro hap ko'i toikuap tomohey hat sese pywo sio yt hap e. Karāpe irania'in ahā'āg yt naku i nug hamo ma'ato yt watuwat i i'atu'e hap upi – Uito Iesui mohey hat pote yt atunug neran i te wato'e. Mio tā wato'e hawyi Ai'ywot atipy piat tikuap kahato aito tomohey sese haria wo ra'yn aikuap are uito Tiaku.

2

¹ Uiwyrria'in Apotypot Koro Iesui ti wuat'i mimōtypot nuat topyhu'at. Mi'i tupono ti waku wati'atumōtypot irania'in. Yt naku i uimi'airoria yn i miit'in wati'atuky'e. Ma'ato Aika'iwat ti'atuky'e yne miit'in torania hap ewy waku wati'atuky'e yne. Yt naku i wati'airo aiwyrria'in i'atuekat hap upi i'atuwepainug hap upi ne'i are. Yt naku i wati'atuky'e ai'ywania ko'i yn. ² Karāpe aiwo'omu'e hawe tut wētup ok miit' hekat rakat wuat'i iwat toī tuwepainug hesokpe ikahu ipu'iāpiat imehit. I'ewyte tut wy wētup ok yt hekat i rakat hesokpe sa'ag wywo tut. ³ Mi'i hawyi wato'e hekat rakat pe – Uiwyrria' kahato en. Waku era'apyk mesuwe e'amyap ikahu rakat rote ma'ato mi'i hawyi yt hekat i rakat pe – Pyno waku en itote y'am me ro ereīne'en sio yi tote ro era'apyk wato'e hap kaipyi Ai'ywot Tupana aikuap. ⁴ Uiwyrria'in yt naku i watimohit hatek takaria yt hekat i rakaria. Ma'ato watimohit miit'in yt hekat rakaria i yt uwe wat i mimōtypot ko'i yt hekat i rakaria pote meremo Tupana tikuap aiminug yt naku i hap. Tupana ti'atuky'e yne aito sio aipiit ikahu sio yt. Sio ahesokpe ikahu sio yt kat i ahesokpe toi'atuky'e torania aitoria topy'a pe. Waku Tupana ewy wati'atuky'e torania miit'in sio hekat rakat sio yt. Waku wati'atuky'e irania'in Tupana aiky'e hap ewy. Miit'in ekat ky'ewi hap ne'i wati'airo aiwyrria'in mote – Uito po'og e hat ewy watoīne'en Tupana wanētup hawe katupono watiky'e miit'in i'atukat ky'ewi hap wywo ne'i. Wētup ky'e hamo yn waku wati'atuky'e miit'in sio morekuaria sio miit' emiit ko'i. ⁵ Pyno ewetum no ehewaure ka'a uhepe uimiky'e ko'i. Yt eweikuap i te apo aikotā Tupana ti'airo kahato yt hekat i rakaria Iesui mohey kahato hanuaria wo hap. Po'og toi'airo ihaky'e'i rakaria temiit no tetama pianuaria wo irania'in kai katupono sa'awy'i to'e – Uhemiiit sese wyti aru tukupte'en miit' emiit haria wo karāpe arepyhu'at Wuat'i Miit'in Morekuat Koro mesuwarote e Tupana miwan me sa'awy'i. Mio tā to'e hap ewy ra'yn ti mesup te toi'airo temiit'in no miit' yt uwe mikuap ewywuat ko'i i yt uwe miky'e ewywuat ko'i i e. Mi'iria pe ti – Woroho'o'airo eipe miit'in porekuaria wo uimohey sese haria eiperia pote e. Woroho'onug eipe morekuat no yne mesuwat yi tote e hatek takaria pe toky'e sese haria pe. Woroho'omoesaika uimohey kahato hap wywo wuat'i nug hamo e Tupana tomohey haria pe. ⁶ Eiperia yt hekat i rakaria pote hekat rakaria eimohit reran ne'i. Yt naku i ta'atunug hekat rakaria. Ta'atu'atuky'esat wyti eiweteweru ta'atuepiat hap yn

ta'atuky'esat. Mi'i hawyi yt eweha'up nug i ra'yn eiweteweru hap hawyi ti ehereto ra'yn surara'in kape ei'apiheg hamo. Yt ewenug nei'o mi'iria ewy ne'i are. ⁷ Aipotypot Iesui set mohit kahato haria wyti hekat rakaria. Yt i'atuwe'eg hin i mi'iria katupono Tupana ahēt'ok Iesui set upi. Yt kat set i po'og Iesui set kai ikahu rakat ahepe. Iesui ti Aika'iwat koro ma'ato yt ta'atumōtypot hin i Aika'iwat.

⁸ Sa'awy'i Aipotypot Iesui aimu'e tehay pywuat sese wo. Mio tā e – Waku wati'atuky'e kahato irania'in aiweky'e kahato hap ewy e ahepe aināpin hap sese. ⁹ Pyno waku watunug Aika'iwat koro aināpin hap ewy yn waku watunug. Waku wati'atuky'e torania miit'in aiweky'e hap ewy. Ma'ato waho'oky'e miit'in hekat hap upi ikahu hap upi mi'i pote Aimu'e hat aināpin hat ehay pun haria wo watopyhu'at. Mi'i hawyi yt nakuaria i wo watopyhu'at Tupana wanētup hawe. Waku wati'atuky'e torania miit'in watuweky'e kahato hap ewy e ahepe.

¹⁰ Tupana tiky'esat kahato watunug wuat'i tepiat aināpin hap ma'ato wati'aparap wētup aināpin hap mi'i hawyi yt naku i nug haria wo ra'yn watoīne'en. Wētup yn aimi'aparap hawyi yt naku i watopyhu'at Tupana wanētup hawe katupono wētup aināpin hap pe toīne'en yne Tupana piat aināpin hap wētup sehay pe – Aikotā ewei'atuky'e irania'in eiweky'e hap ewy e hap. Mi'i hap yt watunug i mote wati'aparap yne Tupana piat aināpin hap ko'i. ¹¹ Katupono sa'awy'ite Tupana aināpin miwan me – Yt eweipohari tei'o wētup ok ihary'i ete he'aito ete e. I'ewyte to'e – Yt ewei'auka tei'o miit e tomiwan nu kawiat puretig etiat. Mi'i hawyi yt watipohari i wētup ok ihary'i ete he'aito ete ma'ato wati'auka wētup ok hawyi Tupana wo'onāpin hap wati'aparap kahato katupono miit auka hano ra'yn watopyhu'at ra'yn.

¹² Ma'ato ahowawi Tupana iha'at kahato sio watunug imiky'esat ewy sio yt hap kape yn. Tupana iha'at ahowawi sio wati'atuky'e irania'in aiweky'e hap ewy. Mi'i tupono waku wati'atuky'e miit'in Iesui ewy. Waku aiwe'eg wo aiminug ko'i kai ahehay ko'i kai sio miit'in ky'e hap toīne'en aikai Iesui miky'esat ewy sio yt Iesui miky'esat ewy i watunug hap ko'i. ¹³ Tupana piat miit'in apiheg hap e'at put'ok'e ra'yn turan mi'i hap e'at pe wyti yt kat i ra'yn Tupana kai i'atuehaky'e'i hap meimuē waria miit'in yt ehaky'e'i kuap i haria ete. Ma'ato irania'in wo'ohaky'e'i kuap haria kape yt kat i hin i aru i'atu'apiheg hap topyhu'at katupono Tupana tuwehum wo'ohaky'e'i kuap haria ete.

¹⁴ Pyno uiwyrria'in yt naku i ti ahehay wo yn watomohey Iesui katupono yt watomoherep i ahepiat imohey hap miit'in me aiminug wakuap ko'i mi'i pote ti yt kat hamo i ahehay se – Uito atimohey kahato Tupana wato'e. Uito ti Iesui mohey hat sese ai'e hap toīne'en aikai hawyi yt kat i aiminug wakuap ko'i miit'in ky'e hap moherep hamuat aikai mi'i pote ti yt kat i Iesui mohey hap sese toīne'en aipy'a pe ma'ato heso rakaria wo watoīne'en irania'in wanētup hawe i'ewyte Tupana wanētup hawe. ¹⁵ Karāpe put'ok'e ai'yat pe hatek takat Iesui mohey hat yt imi'u i rakat yt hesokpe i rakat hawyi yt kat i watum tope ma'ato wahenoi Tupana pe yn – Pyno waku mehī mana ahētup aru Tupana pe eipowyro hamuat wato'e yt kat i watum pytkai – Tupana aru epoi mehī mana wato'e yt kat i mi'u watum pytkai. ¹⁶ Ma'ato yt kat i watum mote yt karāpe i ta'atomohey ahehay – Uruto ti Iesui mohey kahato haria ai'e hap. Tupana eipainug wato'e yt kat i sokpe ium wywo i'atupowyro hamo hawyi yt ta'atomohey i ahehay – Uruimohey kahato Iesui ai'e hap. ¹⁷ Mi'i tā watunug pote yt watomoherep hin i i'atuepe ahepiat Iesui mohey sese hap are. Mi'i pote heso rakaria wo watoīne'en i'atuwanētup hawe i'ewyte Tupana wanētup hawe. Uiwyrria'in iku'uro rakat nem kahato rakat yt ikahu hin i toīne'en. Yt uwe miky'esat ewy hin i toīne'en aikotā i'okpuk nem nakat ewy watoīne'en aitoria Iesui mohey haria yt hegyi'at i rakaria aito hawyi. ¹⁸ Mi'i hawyi te'ero'e irania'in ahepe – Ma'ato tukupte'en ni Iesui mohey haria yt kat i ta'atuminug wakuap ko'i e haria. Mi'i hawyi eheso kahato are i'atuepe katupono Iesui mohey hap sese kaipyi tuwētem wuat'i waku nug hamuat ko'i are. Yt pote yt kat i Iesui mohey sese hap aikai

are i'atuepe. Uito ti atimoherep uhepiat Aika'iwat mohey hap miit'in ky'e hap wywo are. ¹⁹ – Uruto ti uruimohey kahato Tupana i'atu'e uhepe irania'in. Uruimohey sese Tupana wētup yn toïne'en i'atu'e uhepe. Pyno waku mi'i tā watoimohey i'atuepe wen ma'ato eiwe'eg wo o katupono i'ewyte ahiag timohey kahato wy wētup yn Tupana toïne'en hap token'ē popuo. Ahiagnia timohey Tupana toïne'en hap wen ma'ato yt Tupana miky'esat ewywuwat nug hin i haria wo tukupte'en. Ahiagnia ta'atumohey sa'ag pytkai. ²⁰ Yt kan hamo i – Atomohey kahato Tupana wato'e hawyi yt kat i watunug wakuap miit'in me. Mi'i tā watunug pote – Heso kahato rakaria eipe i'atu'e irania'in ahepe te'eruanētup hawe. Ahehay wo yn watoimohey Iesui pote yt aiwe'eg hin i aito. ²¹ Watikuap ta'yn aikotā sa'awy'ite aha'ase'i Aparāu tunug nu kawiat heiam aikope aihū watiwuk Tupana mowepit hamuat hap ewy. Mi'i hap tote toiporokpun tosa'yru Isaki i'auka hamo Tupana piat ipo'oro hap ewy. Mi'i hawyi mi'i tā iminug kapiat teha'at howawi Tupana hawyi – Waku kahato rakat en Aparāu e Tupana tope. Eminug kaipyi mesup atikuap sese ra'yn uimohey hat sese en e Tupana tope. ²² – Waku en Tupana katupono aha'ase'i pot timoherep tepiat Tupana mohey hap tominug wo. Imohey hap toimoherep kahato wuat'i pe tominug wo. To'okupitu kahato imohey hap iminug ko'i. I'e hap tutunug hap kaipyi Tupana tikuap tomohey hap sese aha'ase'i pot Aparāu sa'awy'i. ²³ Aikotā Tupana to'e sa'awy'i hap ewy – Uiwiy kahato ti en Aparāu e. Uimohey hat sese ti en e. Hāpyk kahato rakat en uiwanētup hawe uiwy e Tupana tope. ²⁴ Uiwyrria'in imohey hap toïne'en ahehay pe yn mote Tupana yt aimohāpyk kuap i katupono uiminug wakuap kaipyi yn watimoherep kuap Tupana mohey hap sese toïne'en aipy'a pe. Ma'ato yt kat i imohey hap moherep hap aikai waku nug hap ko'i mi'i pote yt toïne'en i Iesui mohey hap sese aikai ma'ato heso rakaria wo watopyhu'at aito. ²⁵ Sa'awy'i mana Irapi timoherep kahato Tupana mohey tepiat hap katupono toi'atuporerereke to'yat pe typy ok surara Isareu ywania Tupana mipo'oro ko'i sepiok e hanuaria. Mi'iria pe mana Irapi timoherep mu'ap wētup i'atupopy hamuat mig'i wo toimoherep i'atuehakyera'at hap katupono irania'in surara tikat mi'iria i'atu'uka hamo. Mi'i hap ewywuwat mana Irapi tunug hawyi Tupana tikuap ta'yn tomohey hat ra'yn toïne'en hap. Mi'i hawyi toiehakyera'at mekewat haryporia yt iwe'eg i rakat wuat'i ihainia'in wywuwat ieïne'en hat pytkai. ²⁶ Pywo ti rat uhekatuwyrria yt kat i aipā'āu pote yt kat hamo i aipiit katupono iku'uro ra'yn. Aheha piat toto hawyi – Iku'uro sese ra'yn i'atu'e. Mi'i hap ewy ti yt kat i miit'in powyro hap Iesui mohey hap moherep hap aikai hawyi iku'uro rakat ewy ra'yn watoïne'en yt iwese rakat ewy i yt kat nug hat wo i ra'yn watoïne'en. Yt watimoherep Iesui piat miit'in ky'e hap irania'in me ahegyi'at hamo pote yt kan hamo i wato'e hatek takaria pe – Uruimohey kahato Iesui wato'e ai'e hap. Pywo ti rat uimienoi are uito Tiaku.

3

¹ Uiwyrria'in eiwe'eg wo o – Uito po'og torania kawiat wo'omu'e hat ei'e hap wywo katupono miit'in mu'e haria kape yn Tupana po'og iha'at sio ta'atumu'e hap ewy ta'atunug sio yt te'eropyhu'at sio ta'atunug ta'atuepiat miit'in nāpin hap ewy sio yt hap kape teha'at kahato Tupana. Ma'ato yt watunug i ahepiat miit'in nāpin hap mi'i pote po'og ai'apiheg hap topyhu'at aipotmu'eria kai katupono yt watunug i Tupana aināpin hap ko'i pote mi'i pote ti – Typy ihay haria eipe e aru ahepe Tupana mekewat e'at pe karāpe Tupana timoherep yne miit'in me uwe waku uwe yt naku i hap airo hap e'at pe. Mi'i tupono waku perup'i puo wati'atumu'e miit'in are. Waku wato'e aiwanētup hawe – Yt hāpyk i ahenoi pote ati'aparap kahato Tupana pe waku wato'e aipy'a pe. ² Pyno torania aito i'aparap haria watoïne'en. Ma'ato ahehay wo ahēku wo yt wati'aparap i pote yt karāpe i sa'ag nug hano watoïne'en katupono aipy'a piat aiwanētup hap moherep hap ahehay topyhu'at. Karāpe yt wati'aparap i ahehay wo pote hāpyk pe kahato watoïne'en

aheñne'en hap tote. Ahehay hāpyk takat watunug kuap pote watuwepo'oro kuap yne aipiit wakuap nug hamo.

³ Aihū Kawaru wē sakpo watikytyt saity hawyi mi'i ete watimohāpyk aikotā hewyry aimiky'esat ewy hamo. Kurin kat ete pyi watimoweryy aihū iwato sese pytkai. ⁴ I'ewyte ahe'yara iwato kahato rakat pytkai watimohāpyk kahato y'y puo apukuita kurin kat no. Mi'i hawyi aimiky'esat ewy toto ahe'yara iwato kahato pytkai. Imohāpyk hap kurin hetu'a pe toñne'en wen ma'ato totomoesaika kuap yne wasere wato pytkai waku ahewyry. ⁵ Mi'i hap ewy ahēku topyhu'at kurin aipiit kai mekewat saity aihū Kawaru wē sakpuat ewy mekewat imohāpyk hap kurin hetu'a piat ahe'yara etiat hap ewy. Ta'i ahēku ti yt iwato i pytkai — Uito po'og torania kai wato'e ahēku hit no. I'ewyte aikotā aria hit ta'at go iwato rakat rote igag nakat rote hap ewy meremo aria iwato kahato topyhu'at itote. Mi'i hap ewy ahēku hit kaipyi iwato kahato sa'ag tuwenug. ⁶ Ahehay sa'ag ni aiwanētup hap ma'at kuap hat toñne'en. Aima'at hat kahato ti rat ahēku. Wo'oeremopusu hap tuwētem ahēku pyi aiwo'oma'at'i ma'at'i hamo. Aikotā aria ahekare'en wuk hap ewy ahehay toñne'en. Ahehay aikotā mekewat sa'ag nug hat eiam wyti aria wato yn toñne'en. Ahehay sa'ag ahēku kaipywiat miit'in wuk hap ewy topyhu'at. Ahehay wo miit'in ma'at hap topyhu'at katupono aheñne'en hap moko'i moko'i hap aiwanētup hap pyi tuwētem ahēku pyi are. Ta'i aimohun hap wyti ahehay sa'ag. ⁷ Ta'i watikuap kahato haiwot rakaria ga'apy piaria moperup'i aihū wuat hap i'ewyte weitaria aihū wo atimoperup'i kuap i'ewyte topyhu'at hewyry rakaria aihū wo watunug. I'ewyte piraria watimoperup'i kuap aito. ⁸ Ma'ato mi'i pytkai ahēku yt watimoperup i kuap i katupono ahēku miit'in auka kuap hap topyhu'at. Ahehay wo watima'at kuap kahato miit'in. Moi haiwot rakat ewy ahēku toñne'en katupono mi'i wo wati'atu'uka kuap miit'in aimima'at ko'i. ⁹ Ahehay sa'ag ahēku pyi gu'uro hy ewy toñne'en katupono — Waku kahato en wato'e Ai'ywot Aika'iwat Tupana pe wen ma'ato miit'in me — Motoro meiūpepyi aria wato kape wato'e sa'ag ahewanīkaptia pe miit'in me Tupana minug toiā'ākap ko'i pe. Ahēku wo — Waku kahato En Tupana wato'e mi'i hawyi mekewat ahēku wo wati'atukuasa Tupana minug miit'in ko'i. Yt naku i kahato mi'i tā are. ¹⁰ Wētup ahehay pyi tuwētem Tupana mōtypot hap i'ewyte wētup ahehay pyi tuwētem miit'in mohit hap. Yt naku i ti rat mi'i tā are. Are pāi yt aiwe'eg hin i ahēku moperup'i hap ete aito. Aiwemōti hap kahato ahehay. ¹¹ Yrasa pyi yt karāmuo i y'y tuwētem he rakat nop takat wētup ka'a pyi yn. Mi'i hap ewy yt naku i ahehay he rakat ahehay nop takat ahēku pywiat. ¹² I'ewyte yt karāpe i Paku'a yp kaipyi hewo muse saat ne'i. I'ewyte yt karāpe i hewo Warana yp kaipyi Wasa'i saat ne'i. I'ewyte yrasa ihy nop takat yt tum kuap i aimi'u he rakat. ¹³ Mi'i hap ewy kahato yt naku i ahehay sa'ag yt Tupana Pā'āu miky'esat ewy i ahēku wo. Waku watunug wakuat yt kat i aiwemōtypot hap wywo. Mi'i hap ewy waku aheñne'en hap he rakat ewy aiminug wo'owese hap wywo yt kat i — Uito po'og ai'e hap aiwanētup hawe. Waku yne ahehay wakuap wo watimoherep aiwe'eg hap imōtypot hamuat. ¹⁴ Karāpeñ wato'oeha'ywywi hawyi yt kat i aiwo'owese hap aikai topyhu'at. Mi'i pote yt kan hamo i — Uito ti po'og irania'in kai wato'e ne'i. Ma'ato mi'i tā mote watuwema'at ne'i. ¹⁵ Karāpeñ watu'uka aiwo'ope Tupana piat aimu'e hap kaipyi mi'i pote yt we'eg hin haria wo i watopyhu'at. Karāpe wato'oeha'ywywi aiwo'ope watopyhu'at irania'in yt imohey i haria ewy ne'i. Aikotā ahiag potmu'eria ewy watoñne'en. Aikotā ta'atumiky'esat yn nug haria ewy watopyhu'at. Yt naku i kahato watu'uka aiwo'ope Tupana piat aimu'e hap kaipyi. Mi'i tā watunug mote yt karāpe i Tupana mimu'eria watopyhu'at ma'ato ahiag potmu'eria watoñne'en. ¹⁶ Karāpe wato'oeha'ywywi aiwo'ope — Uito ti po'og eikai ai'e hap aipy'a piat kaipyi mi'i hawyi meiūran wanīkaptia wo watopyhu'at itote hawyi aiwo'oma'at'i ma'at'i hap yt ikahu hin i rakat topyhu'at aiwo'opiat. Yt naku i are.

¹⁷ Ma'ato Ai'ywot atipy piat iwe'eg sakpo toñne'en. Mi'i ti aimu'e kahato aipy'a pe toweg hap yt ahiag wat ewywuat hin i. Mio tā e ahepe — Pywuat kahato eweikupe'en

no Ui'ewy e ahepe. Wo'owese haria wo ro eweikupte'en e. Wo'oky'e haria wo wo'opowyro haria wo wo'owesat kahu hanuaria ui'ewy o eweikupte'en o e ahepe. Waku wo'oky'e hap moherep hanuaria wo eweikupte'en e ahepe. Waku wakuat nug haria wo eipe e. Waku yt wētup ok i miit mohit hanuaria wo eweikupte'en no e ahepe. Waku yt typy ehay rakaria wo eweikupte'en e. Waku to'o'ewy'ewy wuat'i miit'in ky'e haria wo eweikupte'en e ahepe aimu'e kahato hat atipy piat Ai'ywot. ¹⁸ Watikoi aikope aimikoi wakuat pote waku kahato hētyt hawyi ma'ato yt pote yt kat i aimi'u wakuat watipuēti aru hat hawyi. Mi'i hap ewy kahato wo'oky'e hap watikoi hawyi aiwo'owese hap toīne'en aru aiwo'ope hawyi aimowepit hap toīne'en aiwo'ope. Mi'i hawyi hewo kahato aru waku hap ahete aimi'u he kahato hap ewy aimikoi he hap ewy. Uito eimu'e hat pot Tiaku are.

4

¹ Koitywy ahenoi teran ehepe kat kaipyi kat kaipyi aiwu'uka hamuat aiwo'oehay poepyk hamuat hap tuwemoherep hap ko'i. Pyno ahenoi ehepe – Uiat uipo pe atiky'esat ewat ekat ai'e hap sa'ag kaipyi ti watu'uka. – Uimiky'esat yn waku watunug e hap kaipyi watu'uka. Mi'i hap kaipyi yt aiwo'owese i hap toīne'en. ² – Atiky'esat ewat uiano wato'e irania'in me ma'ato – Yt atum i i'atu'e ahepe hawyi – Pyno yt etum i pote yt uiwese i aru wato'e aipy'a pe aiwyria'in me. Mi'i hawyi wato'o'auka teran irania'in ete i'atuekat ky'ewi. Yt naku i mi'i tā are. Po'og waku wahētup hētup Ai'ywot Tupana pe aimiky'esat ko'i are. Yt kat i aimiky'esat ko'i toīne'en aipo pe katupono yt wahētup Ahekat nug hat Tupana pe i pote e. ³ Mi'i hawyi aimiky'esat Tupana pe wahētup tuereto wen ma'ato yt tutum i aimiētup katupono yt tomiky'esat ewy i wahētup pote. Aimiky'esat ewy sa'ag ne'i wywo yn wahētup wote aimowepit hamuat kape yn wahētup pote yt tutum kuap i aimiētup.

⁴ Aikotā ahehary'i ete aipohari hap ewy yt ikahu hin i mi'i hap ewy kahato yt ikahu hin i typy ahētupana pote. Yt naku i typy ok miky'esat ewy watunug Tupana miky'esat wakuat i'ewyte mesuwarotiararia miky'esat ewywuat yt naku i nug haria miky'esat ewywuat pote. Yt ikahu hin i mi'i tā watoīne'en are. Tupana ewanīkaptia miky'esat ewy watunug mote Tupana ewanīkaptia wo watoīne'en. Uwe uwe mesuwarotiat yt naku i nug haria seko sa'ag wo tuwewy'inug mi'i hat Tupana ewanīkap mo topyhu'at. ⁵ Ewe'eg wo e Tupana sa'awy'iwuat pupi – Uiwano yn woroky'esat e ahepe. Ma'ato wētup tupana eweimohey hawyi uheha'ywywi kahato tupanaria ete e Tupana Pā'āu ahepe. ⁶ – Ati'atumoesaika kahato waure wuat gupte'en haria pe. Mi'iria pe atum ne'en kahato wakuap mi'iria pe ma'ato irania'in me – Uito po'og e haria ewanīkap wo areīne'en e Tupana ahepe. Uhegyi'at hap po'og atum paa'e haria pe e Tupana ahepe. ⁷ Tupana tiky'esat ai'e hap – Tupana atiky'esat emiit sese wo waku wato'e aiperup'i popuo e. Ui'ywot uimoesaika kahato uiminug sa'ag ko'i akit hamo waku wato'e. Tupana eti'akit o ahiag ui'okpe totiat wato'e waku. Uimoesaika Epā'āu wo ahiag sopo hamo ehay wo – Mоторo ui'yatypepyi ahiag me e hamo waku wahētup Tupana pe. Mi'i hawyi waku wato'e – Tupana etisopo ro ahiag uhā'āg hat mesuwe waku wato'e. Mi'i hawyi ahiag topopy ra'yn meremo ai'yatypepyi Tupana pupi.

⁸ Pyno karāpe watiky'esat watukupte'en Tupana wywo mi'i pote waku watuwat Tupana kape aimiky'esat ētup hamo. Aiwanētup hap kaipyi aipy'a pyi ahehay hawyi tut ahowawi aimiky'esat ewy. Mi'i hawyi aikotā watuweī aipitpit potiat hap ewy ra'yn y'y pe waku mi'i hap ewy waku wato'e Tupana pe – Ui'ywot uikoho Esa'yru suu wo uimi'aparap sa'ag ko'i waku wato'e. Uipo ti iminug yt naku i hap ko'i pote uipo ipitpit hap ewy. Mi'i pote etikoho uipo yt naku i nug hap hep hamo waku wato'e. Ui'ywot atipy piat pe uiwanētup hap uipy'a piat typy sehay potiat uipiit yt naku i topyhu'at. Mi'i pote etikoho kahato uhepiat i'aparap hap ko'i yne waku wato'e Tupana pe. ⁹ Waku paawato'e Tupana pe aiminug sa'ag upi aikotā haty kahato hap aipy'a pe hap ewy aikotā aiwy sese iku'uro hawyi haty hap ewy waku aiwak hap aipy'a pe hawyi – Tupana sakpo'e atunug

sa'ag wato'e. Yt ikahu hin i atunug eete. Mi'i tupono uimōti te kahato rat uipy'a pe waku wato'e aiwak popuo. Tupana uhepiat ema'at hap ko'i yt ikahu hin i uipy'a pe uiwanētup hawe. Ahaty'u kahato yt kat i hin i uiwepit hap toīne'en. Uimōti hap yn toīne'en uikai waku wato'e yt kat i aimikyry'i hap wywo. ¹⁰ — Ehamo Tupana aremōti kahato uipy'a pe paa'e hap wywo wato'e. Pywo pe pote Tupana mimōtypot sese ko'i watopyhu'at wuat'i e'at pe wuat'i ehamo.

¹¹ Uiwyrria'in yt naku i ahehay sa'ag wētup ok ete irania'in ete katupono Tupana to'e miwan me — Eiwo'oky'e ro eiwo'ope e. Mi'i pytkai watimohit ne'i wētup ok irania'in ehamo pote — Yt naku i meiēwat miit wato'e pote Tupana wo'onāpin hap pun hanuaria wo watoīne'en katupono yt i'e hap ewy hin i watunug mote. Uiwyrria'in yt naku i wati-mohit wētup ok ahehay yt naku i rakano. — Eti'atumōtypot ro irania'in e Tupana sa'awy'i miwan me. Karāpe wati'atusaty'i saty'i miit'in ahehay wo hawyi wati'aparap kahato Tupana piat aināpin hap yt watimōtypot i aiwy pote. Mi'i hawyi watimohit Tupana piat aināpin ko'i katupono ai'e hap aiwenāpin hap sa'ag yn watunug. Po'og waku watunug aināpin hap sese Tupana iwe'eg sese rakat piat aināpin hap. Yt naku i ewei'atumohit wētup ok miit e Tupana pote. ¹² Tupana yn aikuap sese sio waku aito sio yt hap katupono Tupana yn ni ikuap aiwanētup hap wakuap ko'i sio yt nakuap i ko'i. Mi'i tupono kat poteĩ pyno — Yt naku i en wato'e wētup ok miat pe yt watikuap i kahato ipy'a piat pytkai. Tupana yn ikuap wakuat sio yt hap. Mi'i yn ikuap ainug ko'i. Mi'i pote Tupana yn aheha-kyera'at kuap i'ewyte Tupana yn ni ai'apiheg kuap. Mi'i pote yt naku i wato'e wētup ok etiat — Yt kan hamo i mekewat miit. Yt naku i kahato mi'i tā wato'e katupono yne miit'in Tupana miky'e ko'i tukupte'en. — Wuat'i miit'in torania ahekat ko'i ewy tukupte'en e Tupana ahepe. Mi'i pote yt eweimohit rei'o uhekat ko'i e Tupana yt miit'in mōtypot i haria pe.

¹³ Waku aiwe'eg wo kahato ahehay pupi — Uimiky'esat yn atunug neran e hap pupi — Pyno mūki'ite uimiky'esat ewy uiwepyi areto wētup tawa kape hawyi itote areīne'en mot'i hawyi itote atunug uiko iwato'in nakat uimiky'esat ok tā hawyi uhekat kahato ra'yn areīne'en itote ai'e hap pupi waku aiwe'eg wo. — Pywo ti rat ui'e hap ewy atunug aru uimiky'esat ok tā hawyi uiwepyi arepotpap kahato itote hawyi ati'atunug iwato kahato uhekat ko'i hawyi areīne'en hekat kahato rakano itote uito. Ta'i uimiky'esat ewy yn aru ati'atunug e hap pupi waku aiwe'eg wo uiwyrria'in. ¹⁴ Katupono yt watikuap hin i aikotā mūki'ite aipore'ihot'ok hap pytkai i aikotā aru watoīne'en sio are. Tupana yn mi'i tā kuap hat i'ewyte yt watikuap hin i karanja e'at re aheīne'en hamuat hap ko'i. Ta'i aikotā hunete y'y he'yhig am hawyi atposake hawyi yt kat i ra'yn toīne'en itote. Mi'i hap ewy kahato aheīne'en hap topyhu'at mesuwarote. Ta'i aheīne'en porap i hawyi aiku'uro ra'yn meremo hap ewy watoīne'en mesuwat yi tote uiwyrria'in. ¹⁵ Mi'i pote po'og waku wato'e aipy'a pe — Tupana atunug neran emiky'esat ewy po'og waku wato'e. Tupana etum uhepe ehesaika hap uipowyro hamuat. Mi'i pote ti aru areto motpap nug hamo po'og waku wato'e aipy'a pe. ¹⁶ Yt naku i kahato watuwemowato kahato ahehay wo — Atunug kuap yne ai'e hap ete uiwyrria'in. Yt naku i wato'e — Uito po'og yne miit'in kai ai'e hap ete. Yt naku i aito watopyhu'at aiwehay pyi. Yt naku i — Uito po'og ekai e hano watopyhu'at.

¹⁷ Uimimu'eria karāpe watikuap kat som waku Tupana tiky'esat watunug hap hawyi ma'ato yt watunug i imiky'esat ewy hawyi wati'aparap kahato Tupana pe yt watunug i imiky'esat pote. Yt nakuaria i wo watopyhu'at yt kat i hin i watunug pytkai. Mi'i tā hap atiky'esat eweikuap ta'yn uiwyrria'in are uito Tiaku.

5

¹ — Eiwe'eg wo o hekat rakaria. Eiwe'eg wo o wo'opo'oro i po'oro i te'en ne'i haria pupi e Tupana. Koitywy yt pya hin i eiwo'okak'i hamuat hap e'at e Tupana. Yt pya hin i kynkyn'e'i'e hap e'at ehepiat ho'opot hap wuat'i e'at piat hamuat e katupono eiwemoekat

kahato miit'in ma'at hap kaipyi e Tupana. ² Mekewat e'at pe ti aru eimisoknug ni hokpyp ne'i ra'yn topyhu'at e Tupana. Ehesokpe sok ko'i nupī'a yat no ra'yn topyhu'at yne yne aru e Tupana. ³ Ehekat ikahuria rakat ahyt aru yt kan hamo i ra'yn topyhu'at i'ytyk tutu'u yne ra'yn hawyi e. Mekewat e'at ehekat ikahu miit'in mipugha wo ra'yn topyhu'at nem ne'i pote e. Sa'awy'i imehit rakat yn ehekat ma'ato mekewat e'at pe i'ytyk kahato rakanō ra'yn topyhu'at ikamhig sa'ag nakano ra'yn topyhu'at e. — Kat pote kahu yt eweimō'ē i ehekat ko'i nimo te uruepe i'atu'e ti aru ehepe ewyria'in hatek takaria. Kat pote yt ehegyi'at hin i uruepe nimo i'atu'e aru ehepe ihaky'e'i rakaria. — Mi'i hawyi ehekat ko'i i'ytyk kaipyi ti aru ta'atukuap meremo ra'yn yt ehegyi'at hin i kahato hap e Tupana — Uiwano yn neran e haria pe. — Ehekat ahyt topyhu'at aru aria wato mi'u wo e Tupana. Mi'i hawyi eipe ekat wuk hap pe eweikupte'en at ka'ap ei'apiheg hamuat wuat'i e'at pe e Tupana aru hatek takaria pohari haria pe. ⁴ — Sa'awy'i eimikoi eropat haria i'atupotpap kahato eiko nug hamuat pytkai ma'ato yt kat i ewetum i'atuepe. — Pywo ti rat mūki'ite aru atum eipotpap sa'up ewei'e pytkai yt kat hin i ewetum i'atuepe. Yt ehegyi'at i hap kape ara'akasa yne ra'yn Uito e aru Tupana yt imō'ē i haria pe. I'atuesy'at kahato ehemiit'in e. Yt i'atuesokpe hin i rakaria mi'iria. I'atuehaky'e'i kahato te'erepotpap at ka'ap pytkai yt kat hin i ewetum e. Sa'awy'i kak'i'atu'e kak'i'atu'e ahediat — Tupana yt urupoī i urupo'oro haria uruka'iwaria hekat rakaria i'atu'e uhepe e. Yt ta'atumō'ē hin i uruepe urupotpap hap sa'up i'atu'e irane to'okak'i popuo uhepe ihaky'e'i rakaria e Tupana. ⁵ Yt ehegyi'at hin i eipe e aru ehepe katupono eiwemowepit hap yn ewetunug eheine'en hap turan e. Kat ko'i kat ko'i eimiky'esat ok tā ewei'atunug atunug kahato. Ei'yat wakuat pe ienuk hap yn ewetunug. Eimi'u ikahu kahato ma'ato eiweran ewei'atumo'ok kahato. Yt kat i ewetum hesy'at sese rakaria pe e Tupana aru ihaky'e'i rakaria ma'at haria pe. Aikotā sa'awy'i eihūria ewei'atumokyt kahato awati wo i'atu'uka hamuat i'u hamuat hap ewy kahato eiperia tukupte'en ikap kahato rakaria wo e aru Tupana yt hegyi'at rakaria i pe. Ikap kahato rakaria wo koitywy eweikupte'en eihūria ewy e. Eikap ti waku kahato aria mi'u wo pote mesup ta'yn waku pe eweikupte'en kahato ma'ato uimi'apiheg wuanuaria wo e Tupana mi'iria pe yt ta'atupoi hin i ta'atupotpap nug haria hawyi. ⁶ — Sa'ag nug haria ti eipe katupono miit'in wakuat kuasa haria wo eweikupte'en are'e aru ehepe e Tupana. I'atuekat ky'ewi — Ewei'atu'uka mi'iria ewei'e yn esurara'in me wakuap yn ta'atunug pytkai e. Ewei'atu'uka yt kat i sa'ag i'atu'e i ehediat pytkai e aru Tupana yt hegyi'at i rakaria hekat rakaria pe.

⁷ Uiwyria'in waku aiperup'i po'og po'og watoīne'en Iesui ekatup haype miit'in aimoweuka'i pytkai. Aikotā aikopiat aimikoi wahekatup hepamo hap ewy. Sa'awy'i watikoi hawyi i'aman hap wahekatup imoētyt hamo. Mi'i hawyi wahekatup i i'aman tuereto hap imotag hamo. Perup'i popuo wahekatup haat hap kape imo'apuhup hamuat kape. Mi'i hap ewy waku wahekatup Iesui ut hap. ⁸ — Yt pya hin i ti Iesui ut hap waku wato'e yn aiwo'ope aiwemoesaika hamo. Yt naku i watoiat hut hap mohey hap katupono tut aru Aika'iwat. Waku wahekatup hut hap aiwemowepit hap wywo. ⁹ Uiwyria'in yt naku i wato'oehay petek petek hekatup haype katupono wo'oehay petek petek haria pe ti aru — Yt nakuaria i eipe e aru Tupana. Yt pya hin i aika'iwat ut hamuat uwe waku uwe yt naku i to'e hamo. Yt pya hin i Aika'iwat ut hap aikotā oken'ypy og me hap ewy yn ni toīne'en meke — Areke teran e hat ewy toīne'en.

¹⁰ Uiwyria'in yt naku i ti watiwaure aipy'a pe sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria piat ho'opot hap ko'i. Ta'i nimo te ti ta'atuho'opot pot'i kahato miit'in mikyry'i ta'atuetiat imohey hap wywuat hap. Ta'i yt i'atuwēpohep hin i ti Tupana e hap moherep hap ete miit'in ti'atusaty'i saty'i pytkai. Mi'i tupono waku watunug mi'iria ewy. ¹¹ Mi'iria sa'awy'i tokoka'at ra'yn ho'opot hap sakpo. Mi'i tupono koitywy Tupana mi'atuewaku ko'i wo tukupte'en eimi'atumō'typot no ra'yn tukupte'en. Watikuap ta'yn ti aikotā nimo

aha'ase'i Io ho'opot pot'i kahato hap ma'ato yt toiwaure hin i Tupana mohey tepiati hap. Imohey mot'i hap po'og iwato ho'opot hap kai. Mi'i pote ho'opot kahato hap sakpo tokosap ase'i Io. Mi'i pote Tupana mipoitynug wo ra'yn topyhu'at. Uiwyrria'in Tupana tikuap kahato ahepiati ho'opot hap. Ta'i Aika'iwat aiky'e kahato tohaty'u kahato ahepiati ho'opot hap.

¹² Ahehay pywo piati hap yn Tupana tiky'esat. Karāpe irania'in me — Atunug aru wato'e pote waku watunug ai'e hap ewy hap. Yt naku i aheso — Atunug aru ai'e hap ete. Ma'ato aheso hap ne'i pote Tupana ai'apiheg e. I'ewyte ti yt naku i Tupana set watipehik — Atunug aru e hap ete. Yt naku i wato'e — Yt atunug i aru ui'e hap ewy pote waku Tupana ui'auka wato'e. Po'og waku — Atunug aru mehī mana wato'e hawyi waku watunug ai'e hap ok tā po'og waku are. I'ewyte yt naku i miit'in set watipehik pywo ai'e hap moheg hamo. Ma'ato Tupana tiky'esat pywo piati hap yn ahehay hap — Atunug aru ai'e hap ete.

¹³ Ahatek pote watemoehamana'i hawyi waku wahētup Tupana kape aikawiano hamuati hap. Ma'ato toīne'en ahehāite hap aiwepiti hap yn ahete pote waku watuwehum Tupana ete aiwepy hap wywo.

¹⁴ Wētup ok i'ahu aipy'asetpiati pote waku mekewat i'ahu rakat ti'atukaykay tuwe-wawi Iesui mohey haria apykok haria ko'i ta'atuhētup Tupana kapiati hamo i'ahu kosap hamuati hap. Mi'i hawyi ikap takat mohag wo waku ta'atupag i'ahu rakat ete. Mi'i hawyi waku ta'atuhētup — Tupana etimoehāite kahato mesuwat i'ahu rakat esaika hap mywo Esa'yru Iesui mōtypot hamo waku i'atu'e itote i'ahu rakat moehāite hamuati. ¹⁵ Mi'i tā ta'atunug Iesui mohey hap mywo pote ti aru ipoī'ām na'yn te'yni pyi ihāite ra'yn topyhu'at i'ahu rakat. I'ewyte iminug sa'ag kaipywiat i'ahu pote Tupana timoweityk ta'yn iminug yt naku i sa'ag hap ko'i. ¹⁶ Mi'i pote waku wahenoī aiwo'ope aiminug sa'ag ko'i i'ewyte waku wahētup kahato Tupana kape aiwyrria'in kawiano hamuati. Wahētup aipy'a pyi pote aiwo'opoityro kahato hap ewy topyhu'at ahete aiwo'oky'e hap ewy aiwo'ope. Mi'i hawyi toīne'en kahato aimoehāite kahato hap Tupana kaipywiat hap. Aipy'a hāpyk kahato Tupana wywo hawyi meremo tutum aimiētup niatpo kahato rakat pytkai. Meremo tutum waku miētup ko'i. ¹⁷ Sa'awy'i mekewat Tupana ehay moherep hat Eria ai'ewywuati miit kahato ma'ato tohētup kahato tepiati imohey kahato hap mywo yn — Tupana etipyhyp to i'aman mye'ym anu 6 ewaty hap atiky'esat e. Mi'i hawyi hētup ewy Tupana tunug itote. ¹⁸ Mi'i hawyi tohētup i ra'yn — Etum i ro i'aman e hawyi i'aman kahato i ra'yn hap Tupana tunug i'e hap ewy. Mi'i hawyi itote ihāite kahato i ra'yn i'atumikoi ko'i.

¹⁹ Uiwyrria'in toī wētup ok wētup ok tuereto aipy'asetpiaria wemig Tupana po piati haria ta'atuminug sa'ag ky'ewiat haria. Waku mi'iria watekyi ahehay wo te'era'aipok Tupana ewawiat hamo. ²⁰ Uwe uwe yt nakuati i nug hat porerokosap Tupana kapiati iminug sa'ag myi mi'i hat tihep wētup ok miit wo'o'apiheg hap kaipyi iminug sa'ag ahyt po pyi toiporenōtem Tupana piati iehakyera'at hamo. Uiwyrria'in yt eweiwaure ro mi'i tā nug hamo yt waure wo tei'o.

Uito Tiaku ti mekewat Iesui ywyt sese. Uheyke'et sese Iesui uruty Maria pote. Koitywy toran na'yn uimiwan.

PETERU MINĀPIN SAAWY'IWUAT

¹ Uito ti Peteru Aipotypot Iesui eropat hat sese uito. Uito ti Iesui mipo'oro miit'in mu'e hanuat ihay moherep hat uito are.

Uiwyria'in Iesui mohey haria mesup uimiwan Iesui etiat atipo'oro ehowawi aikope aikope eweikupte'en mesuwat yi wato hap ok tā are. Atipo'oro eināpin hamuat ehowawi tama Puntu puaria i'ewyte yi Karasia puaria kape. Atipo'oro wy ui'e hap yi Kapatusia totiaria kape i'ewyte yi wato Asia puaria kape i'ewyte yi Pitinia puaria kape. Mesuwat sehay miwan miat atipo'oro ehowawi uiwyria'in torania imohey haria kape aikope aikope eweikupte'en hap kape. Sa'awy'i aitoria yne watukupte'en tawa wato Ierusarēi me ma'ato mesup ahewanīkaptia aimohan mohan kahato ai'atu'uka hamo mesuwat yi wato hap ok tā are. Mi'i pote atipo'oro ehowawi uimiwan uipotmu'eria aikope aikope wesypok hap ewywuaria hap kape uimiwan atipo'oro.

² Sa'awy'i sese ti Ai'ywot atipy piat Tupana ai'airo Tosa'yru sese eropat hanuaria wo. Mesuwat yi e'yanmete Tupana aikuap kahato yt uwe i te aitoria mesuwarotiararia pytkai aikuap yne. Pywo ti rat sa'awy'i Tupana to'e tuwepe — Meiūran ti aru atipo'oro Uha'yru sese wuat'i miit'in uiminug ko'i Potypot nuat e tuwepe. Uwe uwe aru topyhu'at Uha'yru mohey haria wo mi'iria ti aru uimimoewaku ko'i wo tukupte'en. Katupono Uha'yru suu wo ati'atumoewaku mi'iria hawyi Uipā'āu Wakuat atum i'atupiit piat ieīne'en hanuat e Tupana tuwepe nimo te yt kat i te tutunug ne turan. — Mi'i hawyi Uipā'āu yne i'atupiit puo atopag i'atumoewaku hamo e ahepe. Mi'i hawyi atiky'esat kahato imohey haria imiky'esat yne nug haria wo hap etiat atiky'esat. Mi'i hap atiky'esat e Tupana Ai'ywot koro sa'awy'i sese atipy piat pe.

³ Sa'awy'i Aipotypot Iesui iku'uro hawyi Tupana timoieīne'en gu'uro pyi. Sa'awy'i yt wato mohey hin i aiku'uro hawywiat aheīne'en i hamuat hap. Ma'ato mesup koitywy wato mohey kahato kat pote Ai'ywot Tupana tihep ta'yn Aika'iwat iku'uro hap kaipyi. Mi'i pote koitywy — Waku kahato En Tupana. Po'og wakuat torania kai uruto'e kat pote egyi'at kahato uruepe. Urukye kahato En. Po'og po'og torania miit'in kai urukye hat En katupono etihap ta'yn Uruka'iwat hyp hawyi uruto'e. ⁴ Waku kahato En Tupana katupono koitywy urutukupte'en esa'yru'in esaki'yt'in. Mi'i pote ewywo irane urutukupte'en wuat'i e'at pe aru atipy pe e'yat pe. Mi'i tote urutukupte'en kat pote esa'yru'in esaki'yt'in uruto pote. Uruekat atipy piat yt tuweityk kuap i. Yt tuwepik pik kuap i. Yt ikahuro kuap i katupono ihag me toīne'en ai'yat pe atipy piat Tupana uruto'e. ⁵ Tupana pywo ti rat En yn Uruehakyera'at kuap hat ereīne'en. Koitywy uruto emēpyt'in pote Uru'apykok hat kahato En Tupana. Esaika kahato En. Uruimohey kahato En. Meiūran aru yne miit'in tikuap uruimohey kahato En hap Uruehakyera'at Hat En hap. Mi'i pote urutukupte'en aikotā hekat kahato rakat ewy katupono epowat'yp yne tukupte'en urupo pe Tupana. Hekat rakat En ewy urutukupte'en. Yt urui'atoiat hin i aru katupono urumoesaika ra'yn Epā'āu wo. Mi'i pote yt wētup ok i uruto ho'owasat rakaria wo uruto'e ewawi Tupana. ⁶ Urumowepit kahato En. Mi'i pote urutuwehum kahato ewawi Tupana. Uruho'opot kahato wen mesuwe ma'ato yt mot'i i. Uruho'opot hap uruipuēti tuereto ma'ato tokosap aru uruto'e. Uruiā'āg kahato ahiag. Urumo'arot'i kahato ahiag. Uruiā'āg kahato urusatek hap wywo uruto'e Tupana pe.

⁷ Uiwyria'in waku aho'opot hap katupono mi'i kaipyi Tupana tikuap tomohey sese sio yt haria aito are. Mesuwarotiat miit'in tikat kahato mekewat nu mehit rakat hekat kahato rakat kawiat Uru e hap het rakat. Ma'ato i'ytyk kahato i'atumpuēti yi puat pote. Mi'i hawyi ta'atupag aria pe hawyi ihywap ta'yn hawyi i'ytyk hap toto yne. Mi'i hawyi imehit hawyi ikahu kahato mekewat nu Uru kawiat. Mi'i hap ewy kahato aito uruwyrria'in are. Uito ti Peteru uhepiat ho'opot hap uhatek hap miit'in mikyry'i

hap aria ewy i'ytyk uhepiat hap ewy hep hamuat. Mi'i hawyi po'og hesaika rakat areĩne'en Tupana mōtypot hamuat. Waho'opot turan mekewat Tupana mōtypot hap Tupana kapiat aiwehum hap po'og po'og aimoesaika sa'awy'iwuat kai are. Meiūran aru Aika'iwat Aipotypot Iesui tuut mesuwat yi kape tuut Morekuat nuat hamo. Mi'i hap e'at pe ti aru aitoria watukupte'en imehit rakaria ewy aikotā mekewat Uru mehit hap ewy are. Kat pote waho'opot hap kaipyi waku pe ra'yn watoĩne'en. Mi'i hawyi aikotā hekat rakaria ewywuaria wo watoĩne'en mekewat nu imehit rakat ewy watoĩne'en mekewat e'at pe aru Iesui ut hap e'at pe ti aru. Mi'i hap e'at pe urumowepit kahato mesuwarotiat uruepiat ho'opot hap katupono yt urui'atoiat hin i Iesui mohey uruepiat hap urusatek pytkai uru'ahyk ahyk pytkai i'ewyte urupyhik pytkai uru'atu'uka pytkai are.

⁸ Ta'i atikuap kahato Iesui uito katupono ara'akasa uito ma'ato eiperia yt ewei'akasa i eheha wo Aika'iwat Iesui. Ma'ato yt ewei'akasa pytkai i eweimohey kahato ra'yn. Mi'i hawyi eimowepit hap kahato toĩne'en imohey hap kaipyi. Mekewat wepit hap Iesui tum tomohey hap kaipyi. Waku kahato mekewat. Yt watimoherep kuap i miit'in me Iesui piat aimowepit sese hap. Ahowapy kahato Iesui mōtypot hap wywo mi'i pote aimowepit kahato po'og torania kai. Yt heremo i ma'ato aipy'a pe toĩne'en aimiky'e sese aimimohey Iesui are. ⁹ Sa'awy'i wo'owy'inug Iesui mohey hap ete. Koitywy watomohey te. Mūki'ite ti aru watomohey te. Sa'awy'i watomohey hawyi ahehakyera'at aipy'a aipiit piat aiwanētup hap yne toiehakyera'at. Meiūran aru wuat'i e'at pe ahehakyera'at hap toĩne'en katupono mekewat e'at pe heremo kahato Tupana miium sa'awy'iwuat ahepiat ahehakyera'at hamuat are.

¹⁰ Sa'awy'i sese ahe'yianmiaria Tupana ehay moherep haria henoi kahato aikotā aru Tupana topyhu'at hegyi'at kahato wuat'i ywania piat hap ete i'atuehay. Aikotā aikotā aru tutunug hap ete i'atu'e Iesui etiat. Ta'atumoherep kahato aikotā Tupana ahehakyera'at hap. Ta'atukuap teran sese sa'awy'i ma'ato i'ypyryp hap ewy ta'atukuap. Ma'ato ta'atumikuap ok tā ta'atumoherep Tupana Pā'āu kaipyi ahepe Iesui ut hap etiat katupono miwan myi sa'awy'iwuaria imoherep Tupana yn mikuap ko'i sehay are. ¹¹ Kat e'at pe aru Aipotypot Iesui tuut e hap kape te'eruanētup kahato ta'atukat kahato. Ta'i sa'awy'iwuaria Tupana ehay moherep haria i'atuehay kahato Aika'iwat Pā'āu mimoherep ko'i ete. Ta'i ta'atumoherep yianmete aikotā aru Aipotypot iku'uro ho'opot hap rokire hamuat ko'i ta'atuwan kahato miwan me. I'ewyte ta'atuwan kahato Tupana Pā'āu kaipyi aikotā me Aipotypot wuat'i miit'in potypot no topyhu'at hamuat ko'i ta'atuwan are. ¹² Aikotā i'atumu'etu wuat ewy Tupana Pā'āu timoherep i'atuepe aikotā aru Aipotypot toku'uro hap e'yianmete toĩne'en hap ko'i aikotā tuwētem gu'uro pyi hap ta'atukuap kahato Tupana Pā'āu kaipyi. Mi'i hawyi put'ok'e mekewat e'at pe hawyi uruepe topotmu'eria sese pe tuwemoherep ta'yn Aipotypot. Mi'i hawyi uruimoherep ta'yn ehepe i'atu'e hap ewywuat sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria e hap ewywuat. Uruta'akasa yne i'atu'e hap ewywuat Aika'iwat moherep hap. Uruta'akasa yne mi'i hawyi mesup uruimoherep yne Iesui etiat ehepe uru'akasa hap ko'i. Uruimoherep kahato uruehay wywo Iesui etiat Tupana Pā'āu urupiit piat uruwanētup hap ko'i. Uruimoherep mesuwat sehay wakuat Iesui etiat kat pote uruta'akasa ra'yn Tupana Mipo'oro atipy kaipywiat. Koitywy uruikuap Tupana miehakyera'at ko'i wuat aito hap. Mekewat atipy piaria te'eruanētup kahato kat pote sa'awy'i yt uruimohey hin i ma'ato mesup uruimohey ra'yn. Sa'awy'i yt Tupana kape hin i uruwanētup hap. Koitywy Tupana kape yn na'yn uruwanētup hap. Mi'i hap ete atipy piaria te'eruanētup kahato. Ta'atukuap teran haype ma'ato yt ta'atukuap i kat pote mesup Tupana miehakyera'at ko'i wuat ra'yn mesup uruto are.

¹³ Uuiwyrria'in meiūran ti aru Tupana tipo'oro Aiporekuat nuat. Tuwemoherep mesuwat yi tote i ra'yn wuat'i ehamo. Mi'i pote waku aiwanētup hap Ahehakyera'at hat kape yn watuwanētup. Yt naku i aiwanētup hap kowo'i kowo'i ne'i. Waku wahekatup

kahato Aipotypot hut hap kape iwemoherep hap kape katupono mekewat e'at pe tuut irane Ahehakyera'at hat. Mi'i hawyi iwese kahato ahete hegyi'at kahato ahepe tomohey haria aito pote. Mi'i pote waku aikotã watopag aiwe'ok kyttyt hap aipiit ete ahesokpe moheg hamo mi'i hap ewy waku watimoheg kahato aiwanêtup hap Iesui kape yn hap ewy are ehepe uiwyrria'in. Uito ti Peteru are.

¹⁴ Pywo ti rat waku aito Tupana mëpyt'in no watukupte'en aikotã Ai'ywot miky'esat ewy yn waku watunug are. Waku i'ywot kahato rakat ewy watoïne'en Sa'awy'i watukupte'en aikotã piku piku ko'i ewy yt i'ywot rakaria ewywuwat i watoïne'en aito uiwyrria'in. Ma'ato watunug mesuwarotiarria ainäpin hap ewy yn pote sa'ag ko'i upi yn watuwat. Watunug sa'awy'iwuat aimiky'esat ewy pote yt watunug kuap Ai'ywot atipy piat miky'esat ewy hin i are. Mi'i hawyi mekewat e'at pe yt we'eg hin i haria wo watopyhu'at. Aipiit miky'esat ko'i aiwuk kahato yne yt naku i nug ahepiat hap ko'i. Ma'ato mesup Ai'ywot toïne'en na'yn. Mi'i hawyi yt piku piku ko'i ewy i ra'yn aito. Mi'i pote waku Ai'ywot atipy piat miky'esat ewy yn waku watunug are. ¹⁵ Ai'ywot atipy piat waku sese rakat. Yt kat i hin i i'aparap hap Tupana kaipyi. Mi'i tupono waku aito Ai'ywot Tupana ewaku hap ewy waku watunug mesuwarote aheïne'en turan are. ¹⁶ Katupono sa'awy'i Tupana to'e – Uiat uiminug ko'i wyti häpyk yne e. Yt karäpe i ati'aparap Uito Tupana pote. Mi'i pote atiky'esat kahato eiperia ui'ewywuaria wo e Tupana sa'awy'i tomiwan me.

¹⁷ Pyno eipe wyti Tupana saki'yt'in Tupana sa'yru'in eipe mi'i pote i'ewyete Tupana wywuwat ihay rakaria wo eipe pote pyno waku eiwe'eg kahato mesuwarote eiminug sa'ag ko'i pupi i'aparap ehepiat hap ko'i pupi are. Kat pote meiüran Ai'ywot Tupana ti'atu'apiheg kahato yt naku i nug haria sio aitoria hekat rakaria sio yt sio aitoria miit'in akag ko'i sio yt sio aitoria ikuap kahato rakaria sio yt are. Mekewat e'at pe Tupana ti'atu'apiheg miit'in i'atuminug sa'ag upi. Toimoherep yne aiminug sa'ag ko'i. Yt toimötypot hin i aiminug sa'ag miit'in akag aito pytkai. Mi'i pote ti waku aiwe'eg wo kahato ahepiat i'aparap hap pupi are. ¹⁸ Mi'i tupono waku watikoho kahato aiminug sa'ag ko'i Aika'iwat suu wo. Waku watimoweityk yne aiminug sa'ag ko'i are. Ahekat yt ahehakyera'at kuap i kat pote ahekat yt toïne'en mot'i i pote. Meiüran ahekat ipyp i'ytyk topyhu'at aikotã ahewahi aiminug imehit rakat ewy Paratu kawiat Uru kawiat ewy. Porap ne'i imehit ma'ato meiüran yt ikahu i hap ewy ra'yn topyhu'at. Mi'i ko'i wo yt watiky'i'at kuap i aheïne'en wuat'i e'at piat hamuat hap are. Uiwyrria'in sa'awy'iwuaria ai'ywania ai'ywot'in tikiyi'at teran wuat'i e'at piat ta'atuieïne'en hamuat hap. Kat pote ta'atunug neran Tupana mowepit hamuat ta'atuesokpe ete ta'atumi'u ete ta'atueko ete ma'ato yt put'ok'e hin i mu'ap Tupana kapiat ete. Koitywy watikuap yt mi'i kaipyi i ahehakyera'at hap aheïne'en wuat'i e'at piat hamuat hap are. ¹⁹ Koitywy watikuap ta'yn mekewat sa'up iwato'in nakat kaipyi ahehakyera'at hap. Ta'i Iesui Aipotypot suu kaipyi yn ahehakyera'at hap. Koitywy watikuap ta'yn Aika'iwat iku'uro aikotã sa'awy'iwuaria ti'auka ta'atuhüria Kuteiru hap ewy. I'atuhüria ikahuria kahato rakat yt kat i ipiit ete sa'ag hap ewy ikytsig kahato rakat ta'atu'auka Tupana mowepit hamo hap ewy Aika'iwat Aipotypot iku'uro. Mi'i hawyi huu ta'at yne itote Tupana kapiat ahehakyera'at hap sa'up mo are. ²⁰ Sa'awy'i sese Tupana to'e tuwepe. Mesuwat yi yt kat i te turan Tupana to'e – Atipo'oro aru Uha'yru wuat'i ywania minug sa'ag sa'up mo e nimo sese turan. Koitywy tuwemoherep ta'yn iku'uro ra'yn Tupana Sa'yru. Aihü Kuteiru ewy iku'uro. Ga'atpo e'at iku'uro ra'yn Aika'iwat. Howapy hap e'at pe hap ewy iku'uro are. ²¹ Mi'i pote mesup yt niatpo hin i watomohey Tupana aipy'a pe kat pote uruehamo Aika'iwat toihep gu'uro pyi. Mi'i hawyi Tupana to'e itote wuat'i ehamo – Miit'in Ehakyera'at hanuat Mi'i Miit e. Mi'i pote koitywy Iesui yn watomohey ahehakyera'at hamo. Waku wato'e tope – Uruimohey En yn Iesui Uruehakyera'at hanuat waku wato'e Iesui pe are.

²² Uiwyrria'in karāpe Aipotypot suu topyhu'at aheha ete aipy ete aiwanētup hawe aipiit ete mi'i hawyi ikysig kahato rakat ewy topyhu'at aikai. Yt sa'awy'iwuat aiminug sa'ag ko'i ewywuat hin i. Mi'i hawyi waku watunug yne Tupana mimoherep tomiky'esat ko'i pywuat ko'i waku watunug. Yt watunug kuap i wen ma'ato Tupana Pā'āu aimoesaika kahato mekewat pywuat sehay nug hamo are. Waku Tupana Pā'āu ainug miit'in ky'e sese haria wo yt kat i aheso hap aipy'a piat miit'in ky'e hap wywo ma'ato aipy'a pyi miit'in ky'e sese hap yne ahesaika hap wywo. Waku wati'atuky'e miit'in Tupana Pā'āu aimoesaika hap kaipyi are. ²³ Kat pote aito Tupana sa'yru'in sese Tupana saki'yt'in sese ewy aitoria katupono Tupana Pā'āu aity ewy aimoherep pakup i ra'yn. Sa'awy'i aimoherep haria aity ai'ywot. Aipiit nug hap ta'atunug mekewat to'upi'a kaipyi mekewat iā'yi kaipyi ainug. Mi'i ti waku kahato wen ma'ato yt toīne'en mot'i i aipiit. Aikotā aipiit nug haria ewy aiku'uro ne'i are. Meiūran iku'uro ra'yn i'atuminug aipiit ma'ato aiwemoherep pakup i hap Tupana kaipywiat mekewat hā'yi Tupana ehay aity ai'ywot ewy topyhu'at. Mi'i ti ainug wuat'i e'at piat aimoieīne'en hamuat. Yt karāpe i ikahuro Tupana ehay ma'ato toīne'en wuat'i e'at pe. Mi'i kaipyi aiwemoherep hawyi watoīne'en wuat'i e'at pe are. ²⁴ Ma'ato aito ti ipu'i kawiat. Aipiit aimikoi ewy katupono meiūran ti aru ipot'i hawyi igag na'yn hawyi iku'uro. Aimimōtypot mesuwarotiat aikotā ipohyt ewy ikahu kahato sa'awy'i ma'ato meiūran ta'at ra'yn hawyi yt ikahu i ra'yn hap ewy topyhu'at. Mi'i hap ewy watoīne'en mesuwarote aimikoi ewy ipohyt ewy are. ²⁵ Ma'ato Tupana e hap wuat'i e'at pe toīne'en. Yt aimikoi i yt pohyt pot'i rakat i ewy Tupana ehay. Sehay wakuat tuwemoherep wuat'i miit'in me. Mi'i tā ti sehay wakuat atimoherep ehepe uiwyrria'in are.

Uito ti Peteru are.

2

¹ Pyno uiwyrria'in waku watoīne'en Tupana mēpyt'in no ipakup i rakaria ewy kurin nakaria ewy. Aikotā mihy sym haria ewy watukupte'en katupono Tupana mimoherep pakup i ko'i ra'yn aito. Mi'i tupono waku watoiat yne aiminug ko'i sa'awy'iwuat yt naku i hap ko'i. Mekewat miit'in ma'at hap ko'i mekewat miit'in mohit hap ko'i mekewat typy sehay nug hap ko'i mekewat irania'in ekat ky'esat hap ko'i mekewat sehay sa'ag nug hap ko'i mekewat miit'in ekat ky'esat hap ko'i uheha'ywywi hap ko'i waku watoiat yne aikotā watoiat ahesokpe yt ikahu i rakat hap ewy waku watoiat. ² Kat pote Tupana saki'yt'in Tupana sa'yru'in sok aito mi'i pote waku watiky'esat kahato Tupana ehay aikotā aimēpyt hit tiky'esat kahato mihy hap ewy. Pyno watu'u kahato Tupana ehay hawyi ahehāite aikap aipiit hesaika aimotag hap topyhu'at aikotā aimēpyt pakup mihy ete itag hap ewy. ³ Pyno watikuap kahato mi'u ete aimotag hap. Mi'i hap ewy wahā'āg Aika'iwat egyi'at hap ete aiky'e hap ete. Mi'i hawyi watikuap ta'yn iwese kahato rakat he kahato rakat Aipotypot Iesui hap. ⁴ Uiwyrria'in sa'awy'i mesuwarotiarria ipun kahato haria Aika'iwat ta'atumimohey wuanuat. Aikotā miit'in tikat nu ikahu rakat ta'atu'yat nug hamuat hap ewy. — Wētup waku wētup yt naku i watikat nu turan. Mi'i hap ewy sa'awy'iwuaria ta'atupugha mekewat nu — Yt naku i meimēwat nu ai'yat nug no i'atu'e. Mi'i yt kan hamo i ai'yat ha'awy nug hamo i'atu'e. Mi'i hap ewy ti Iesui topyhu'at Tupana mi'airo ai'yat nug nu kawiat hamo. Ma'ato mi'i Nu hekat kahato rakat mekewat ai'yat wuat — Po'og waku torania kai mesuwat Nu e'yat nug hamo e Tupana. Uimi'airo kahato mesuwat Nu e Tosa'yru Iesui etiat. Waku etopag mesuwat Nu sa'awy'iwuat e'yat nug hamo e Tupana ahepe. ⁵ I'ewyte aitoria Iesui mohey haria watopyhu'at nu ko'i ewy Tupana yat nug hamuat hap ewy. Pyno i'atu kahato nu Tupana yat nug hap wētup nu uito wētup nu en wētup nu eipe hap ewy. Tupana yat nu ko'i aito hap ewy watopyhu'at. I'ewyte ti aito Tupana epa'i ko'i ewywuat watoīne'en katupono ahehay kuap Tupana wywo aikotā sa'awy'iwuaria ta'atu'atuka ta'atuhūria hawyi ta'atuwuk Tupana mowepit hamo. Mi'i hap ewy watunug mesup. Watimohey

Iesui Aipotypot hawyi Tupana mowepit haria wo watopyhu'at Tupana hū Aika'iwat pote. Mi'i aihū watum Tupana pe imowese hamuat imowepit hamo aikotā pa'i ko'i ewy aito. ⁶ Mio tā Tupana to'e sa'awy'i tehay moherep haria wē pyi miwan me. Mio tā e – Toīne'en uhetama pe tawa Ierusalēi me yity'ok Siāu note aha'awynug uimōtypot yat sese mekewat Nu wato tote mekewat Nu uimi'airo tote mekewat Nu ikahu rakat rote mekewat Nu hekat rakat rote aha'awynug uimōtypot yat sese e. Sa'awy'i sese atopag mekewat Nu yity'ok Siāu tote. Irania'in yt tiky'esat i mekewat Nu ma'ato uwe uwe iky'esat uwe uwe imohey mekewat miit topyhu'at iheg kahato rakat aikotā mekewat Nu totiat e'yat iheg nakat kahato hap ewy. Uwe uwe inug to'yat mekewat Nu tote mi'i pote yt karāpe i ta'at i'atu'yat. ⁷ Ikahu kahato mekewat Nu wato'e imohey haria aito pote. Ma'ato irania'in yt imiky'esat nug neran i haria – Yt kan hamo i mekewat Nu i'atu'e. Yt naku i watunug ai'yat itote i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atu'atoiat mekewat Nu ma'ato Tupana yt totoiat hin i. Mi'i pote pyno – Mekewat Nu irania'in mi'atoiat wakuat kahato rakat Uimēpyt ewywuat e. Irania'in mi'atoiat wo topyhu'at ma'ato Mi'i tote atunug uimōtypot yat koro e kat pote atipuēti mekewat Nu po'og hāpyk takat torania kai e Tupana. ⁸ Karāpe toīne'en nu mu'ap tote hawyi wata'at tuereto mekewat nu ete aimōpy'ahak kahato. – Yt naku i mekewat nu aipu'ap tote wato'e ma'ato iheg me toīne'en. Mi'i hap ewy kahato irania'in yt Iesui mohey i haria tukupte'en Tupana e hap Iesui etiat pe. Ta'atupuēti mekewat sehay wakuat hawyi i'atumōpy'ahak hap topyhu'at – Yt naku i i'atu'e.

⁹ Ma'ato aito ti aikotā wētup ywania Tupana mi'airo wētup ywania ewywuat ko'i aito. Kat pote Tupana sa'yru'in saki'yt'in aito. Mi'i pote Tupana ai'airo tepa'i ko'i wo ma'ato yt mesuwarotiat pa'i ko'i ewywuat i. Katupono aito morekuaria ewy watopyhu'at Tupana wanētup hawe. Aitoria aikotā wētup tama piaria ewywuat Tupana e'yi ka'iwaria aito. Aiwanētup hap ko'i yt mesuwarotiararia minug ko'i mesuwarotiararia wanētup hap ko'i ewy hin i. Mi'i pote – Eiperia yt miit ewy i i'atu'e ahepe. Mi'i pote Tupana mōtypot hap yn watiky'esat mesuwarote. – Waku kahato Uruetupana wato'e irania'in me. Sa'awy'i urutukupte'en aikotā i'ypyryp we hap ewy. Ma'ato mesup urutukupte'en hētyhot puo hap ewy. Sa'awy'i Tupana yt heremo hin i uruepe. Koitywy heremo hap ewy urupy'a pe uruimohey pote. ¹⁰ Sa'awy'i watoīne'en aikotā piku piku ko'i ewy yt i'ywot i yt ity i rakaria ewy. Ga'apy piat hewyry rakaria ewy yt uwe ywania ewy i ahewyry. Ma'ato watomohey Aika'iwat Iesui hawyi Tupana ainug tosa'yt'in sese tosa'yru'in sese wo ra'yn. Mi'i hawyi Tupana ywania wo watopyhu'at. Sa'awy'i yt uwe i aiky'e haria – Yt kan hamo i eipe i'atu'e ahepe. Ma'ato koitywy Tupana miky'e ko'i kahato aito. Ahehakyera'at ra'yn Tupana yt ahewaku pytkai hin i aiky'e. Mi'i pote Tupana etama puaria aito watopyhu'at.

¹¹ Uito ti Peteru. Uimiky'eria sese eipe. Mi'i pote atiky'esat kahato ewetunug uimiky'esat ewy. Atiky'esat kahato ewei'atoiat yne ehewaire hap ky'esat hap ko'i eipiit miky'esat sa'ag ko'i. Karāpe wētup ok ehā'āg hawyi – Yt atiky'esat i ewei'e. Ta'i aimiky'esat sa'ag ko'i aipy'a piat toīne'en at ka'ap hawyi meiūran yt kat i Tupana ky'e hap toīne'en aikai kat pote mekewat aimiky'esat sa'ag ko'i tu'uka kahato Tupana miky'esat hap wywo aipy'a pe. Mesuwat rotiararia ewy yt naku i watopyhu'at kat pote atipy piaria aito pote. Ahewyry mesuwarote wen ma'ato ahetama sese yt mesuwarote i. Mi'i pote yt naku i irania'in miky'esat ewywuat watunug sa'ag i'atuwywo. ¹² Irania'in te'eraha'at kahato ahowawi sio pywo pe watomohey sio yt hap kape. Mi'i pote aheīne'en hap mesuwarote aikotā Iesui ewy hāpyk kahato rakat ewy waku watopyhu'at are. Uiwyraria'in waku watunug hāpyk kahato i'atuehamo. Mi'i pote meiūran ho'opot hap e'at put'ok'e i'atuete hawyi meremo ta'atumohey aikotā aito hap ewy. Mi'i hawyi Tupana mōtypot hap ete aikotā ai'ewy tukupte'en hāpyk kahato watunug wakuat pote. Mesup i'atumikyry'i hamo watoīne'en watomohey Iesui pote – Yt naku i nug haria i'atu'e ma'ato yt pywo pe i. Katupono aikotā wētup ywania mi'iria tukupte'en yt Tupana

ywania hin i yt ai'e hap ewywuat i mi'iria. ¹³ Pyno watoĩne'en mesuwarote turan waku watunug aika'iwaria piat aipo'oro hap ok tã ahetu'isa piat aipo'oro hap ok tã ai'akag ko'i piat aipo'oro hap ok tã. Mi'i watunug pote ai'akag sese atipy piat mōtypot haria wo watoĩne'en. — Wāi yt etunug nei'o i'atu'e pote pyno — Waku wato'e. — Mi'i tã o etunug i'atu'e pote pyno — Waku morekuaria wato'e. ¹⁴ Morekuaria ti Tupana mi'airo ko'i tukupte'en. I'atuesurara'in i'ewyte Tupana mi'airo ko'i tukupte'en. Mi'iria tukupte'en yt naku i nug mupiat monik hamuat mesuwat yi totiat. I'ewyte waku nug haria mōtypot hamuat. Mi'i hamo ta'atu'airo mesuwarotiararia morekuaria tu'isaria aipowyro hamuat. ¹⁵ Mesuwat rotiararia yt iwe'eg i rakaria i ihay sa'ag nakaria aimohit reran ta'atuehay wuat rakaria ma'ato wati'atunug wakuat kahato yne miit'in kape hawyi yt i'atuehay sa'ag kuap i po'og ahete. Mi'i hap ewy Tupana tiky'esat kahato. ¹⁶ Pyno pywo pe ti aitoria Iesui mohey haria watukupte'en aikotã yt kat i i aipyhyp hap ewy kat pote Tupana eropat haria watukupte'en Tupana miky'esat watunug i'e hap ewy pote. Yt naku i wato'e morekuaria pe — Pyno yt po'og i atunug emiky'esat ewy katupono mi'i hawyi ti aru Tupana miky'esat ewy yn atunug yt naku i wato'e. Yt naku i wato'e aika'iwaria pe — Uito Iesui eropat hat mesup pote yt atunug i po'og emipo'oro ewy naku i wato'e ahetu'isaria pe. ¹⁷ Waku wati'atumōtypot yne mesuwarotiat miit'in. Yt naku i watimohit mesuwarotiararia miit'in. Waku i'ewyte wati'atuky'e kahato yne Iesui mohey haria aikotã wētup yat piaria ewy waku watukupte'en. Waku wato'oky'e aikotã watiky'e aheywyt'in aheinyt'in aheyke'et'in aikywyt'in aikypy'yt'in aheki'it'in watiky'e hap ewy. Waku watimōtypot kahato Ahetupana yne aiky'e hap wywo. Waku tyry'wato'e aipy'a pe Tupana pupi. I'ewyte waku wati'atumōtypot kahato mesuwarotiat aiporekuaria are. ¹⁸ Uiwyrria'in toĩne'en aika'iwaria ahetu'isaria aiporekuaria mesuwarotiararia iwese kahato rakaria. I'ewyte toĩne'en yt iwese hin i rakaria. Toĩne'en wakuaria i'ewyte toĩne'en yt nakuaria i. Mi'i pote woroho'onāpin eipe. Waku ewetunug eika'iwaria ehetu'isaria eiporekuaria miky'esat ewy sio iwese rakaria sio yt sio ipy'ahak takaria sio yt hap. Pyno waku watopyhu'at i'atueropat haria wo i'atumōtypot hanuaria wo aito Tupana eropat haria aito pote. ¹⁹ Karāpe irania'in mesuwarotiararia aimohit kahato ta'atuehay wo ai'apiheg kahato yt kat i watunug sa'ag pytkai ahaty'i haty'i kahato ta'atuwepyi mi'i hawyi yt watipoepyk hin i i'atuewawi. Yt kat wato'e i. Watimohey te ti Tupana. Mi'i hawyi mi'i hap watunug pote Tupana — Waku kahato eipe e ahepe. ²⁰ Karāpeĩ watunug yt naku i hawyi surara'in morekuaria ai'apiheg kahato aiminug sa'ag sa'up ta'atuium kahato ahepe. Mi'i hap e'at pe yt waho'owesat kuap i kat pote yt naku i nug haria aito pote. Ma'ato karāpe morekuaria esurara'in ko'i ai'apiheg yt kat i watunug sa'ag pytkai Iesui mohey haria aito pote mi'i turan yt wati'atuwesat i pote yt watuwemōpy'ahak i. Waku watuwehum yn Tupana kape ai'apiheg turan. Mi'i watunug pote Tupana mōtypot hap sese topyhu'at ahepe — Waku kahato eiperia e Tupana ahepe. ²¹ Aika'iwat Aipotypot Iesui sa'awy'i ho'opot kahato miit'in i'atumikyry'i kahato tuwete. Yt kat i tutunug sa'ag pytkai ta'atu'ahyk ta'atu'auka ma'ato yt kat i to'e sa'ag i'atuepe. Yt toi'atupoepyk hin i mi'i tã ta'atunug pytkai kat pote toimoherep teran ahepe aikotã waku watunug ai'apiheg haria pe hap. Toiky'esat kahato watunug tominug hap ok tã toiky'esat. Mi'i hap kape aikaykay aikotã topiat ho'opot hap ewy hamuat hap kape. ²² Pywo pe ti rat Aika'iwat yt kat sa'ag hin i tutunug pytkai ta'atu'auka. Yt wētup sehay sa'ag tutunug towē pywiat pytkai i ta'atu'ahyk ahyk Aika'iwat are. ²³ Ta'atumohit kahato Aika'iwat Iesui ta'atuehay sa'ag wywo ma'ato yt kat i i toi'atuwesat sa'ag. Yt toi'atupoepyk hin i sa'ag wywo. Ta'atu'ahyk ahyk Iesui turan ho'opot kahato tepiat turan yt kat e hin i i'atuepe — Meiūran woroho'o'ahyk eipe yt e i ma'ato to'e Tupana pe — Atikuap Papai aikotã aru uhewaku hap etimoherep wuat'i ehamo. Ewē pyi yn waku uwe waku uwe yt enoi hamo. En yn etikuap e Iesui To'ywot pe. ²⁴ Pywo ti rat Aika'iwat Iesui tuut irane kat pote yne aiminug ai'apiheg sa'ag ko'i yne miit'in mesuwarotiararia minug sa'ag ko'i topyhu'at Aika'iwat piit

pe. Mekewat aria'yp tote toho'opot kahato topiit ete. Tupana mi'apiheg wo topyhu'at. Tuwepyi Aika'iwat yne Tupana piat ai'apiheg hap aiminug sa'ag ko'i u hamo tuut. Mi'i hawyi ai'apiheg hap yne topyhu'at Iesui piit ete mekewat aria'yp posak tote. Ipiit ete yne topyhu'at Tupana kaipywiat ai'apiheg hap ko'i ai'ahyk ahyk hap tutu'u yne. Haty kahato tuete. Mi'i hawyi aimoehāite hamuat hap topyhu'at. Haty hap yne tutu'u yne hawyi iku'uro aheiam me. Aiku'uro hap tutu'u yne. Mi'i pote aito watoīne'en iku'uro rakaria ewy iwywo mekewat aiminug sa'ag ete. Yt ahesaika i po'og aito watoīne'en. Aikotā iku'uro rikat yt wahā'āg kuap i yt naku i nug hamo hap ewy. Mi'i hap ewy watopyhu'at mesup. Ma'ato wakuat yn sake i watunug kuap mesup kat pote watuwētem gu'uro pyi Aika'iwat wywo hap ewy. Mi'i hawyi waku nug haria wo watopyhu'at iwywo. ²⁵ Ma'ato sa'awy'i aitoria watukupte'en aikotā aihūria mi'apykok ko'i ewy piku piku ko'i ewy aikotā aihūria Kuteiru ko'i ho'owasat ga'apy piat hap ewywuaria watukupte'en sa'awy'i. Ma'ato mesup aitoria Aika'iwat Koro hūria wo watukupte'en. Mi'i ti ai'apykok hat akag. Mi'i upi ti watuwat atipy kape Ahepa'i Koro Mi'i Miit Iesui pote are.

3

¹ Pyno waku watunug morekuaria miky'esat ewywuat. I'ewyte waku etunug e'aito miky'esat ewywuat uheinyt'in are. E'aito toīne'en pote etunug o imiky'esat ewywuat. Ma'ato e'aito yt Iesui mohey hat i pote i'ewyte waku etunug imiky'esat ewy. Mi'i tā etunug mote meremo etekyi Iesui mohey hap kape. Kat pote te'eraha'at kahato ewese hap kape ma'ato yt ehenoi hin i Tupana ehay tope pytkai. Eheīne'en hap ikahu rikat kaipyi topyhu'at Iesui mohey hano sa'awy'i yt tutunug neran hin i Tupana ehay pytkai are. Mi'i pote waku etunug e'aito e'akag wo uheinyt'in are. ² Waku etum epiit e'aito pe yn yt kat i ewaire waire hap wywo. Mi'i hawyi waku etimōtypot kahato e'aito. Mi'i hap kape teha'at hawyi meremo ehekyi kuap Iesui kape. ³ Mi'i hawyi waku ewepainug hap ko'i eipy'a pe eiwese hap wywo ewepit hap wywo eiwanētup hawe. Waku pe eweikupte'en Tupana miky'esat ewywuat. I'ewyte eweikupte'en hekat rikat ewy mekewat ewepainug hap wuat'i e'at piat hap ewy. Waku ewetopag wahi ko'i eimokahu hamuat eiwanētup hap ikahu rikat. I'ewyte eipy'a piat ikahu hap ewywuat are. Irania'in haryporia'in mesuwarotiararia te'eruanētup ta'atukahu hap kape yn ta'atupiit kape yn te'eruanētup. ⁴ Ta'atukyiat ta'atuekat ikahu kahato rikat mekewat mehīt rikat hekat rikat kawiat Uru kawiat saity ko'i hawyi ta'atupag yne ta'atu'asap ta'atupiit ko'i ete Uru imehit rikat yn ta'atupag. Te'eruwepainug kahato wen ma'ato ta'atupiit ete yn. Ma'ato eipe waku po'og ewetunug eipy'a pe ehekat ikahu hap eiwanētup hawe eiwese hap eiwepit hap ko'i. Mi'i ewetunug mote ikahu rikat sese wo eweikupte'en Tupana wanētup hawe. Hekat rakaria sese wo eweikupte'en Tupana wanētup hawe Tupana miky'esat ewy ewetunug mote. ⁵ I'atu kahato sa'awy'iwuaria haryporia'in Tupana mohey haria wakuap nug kahato haria are. Mi'iria inug kahato ta'atue'aito miky'esat ewywuat. Ta'atue'aito eropat haria kahato mi'iria tukupte'en. Mi'iria te'eruwepainug kahato Tupana mohey hap wywo. ⁶ Sa'awy'i sese ahehary mana Sara tunug yne aha'ase'i pot Aparāu miky'esat ewy. — Uika'iwat en e te'aito pe. Pyno waku haryporia'in eweikupte'en ehehary pot ko'i ewywuaria wo. Pywo ti rat ewetunug ehe'aito miky'esat ewy ewetunug wakuat pote yt uwe i pupi i eweiken'ē aru are. Yt kowo'i kowo'i hin i eiwanētup hap topyhu'at kat pote eika'iwat ehe'aito topyhu'at pote. ⁷ I'ewyte woroho'onāpin neran yne eipe mehī'in. Toīne'en ehary'i pote mio tā are'e ehepe — Eiwe'eg wo o yt eiwe'eg i hap pupi are. Ereīne'en ehary'i wywo aikotā iwe'eg nakat ewy are. Etimōtypot ro ehary'i are. Epiit po'og hesaika ehary'i kai pote etipowyro ehary'i epiit wywo. Pyno wētup miit ewywuat eweikupte'en mote waku eweiwat atipy kape eiwo'oky'e hap wywo eiwo'owese hap wywo eiwo'ogyi'at hap wywo are. Waku wo'omowepit haria wo eweikupte'en. Mi'i ewetunug mote karāpe ehehary Tupana kape

ehehary'i wywo hawyi meremo Tupana eiwesat eipe wētup miit wanētup hap ewy eweikupte'en mote.

⁸ Pyno mesup ahenoi teran uiwenāpin hap yne Iesui mohey haria pe. Mio tā are aikotā wētup miit ewy waku eweikupte'en eiwanētup hawe. Waku wo'oky'e kahato haria wo eweikupte'en are. Waku eipy'a pe eiwo'oky'e eiwo'ope are. Waku eiwo'oky'e Iesui mohey haria pote aikotā eheywyt'in eheyke'et'in eheinyt'in ky'e hap ewywuat are. Aikotā eikywyt'in eikypy'yt'in eheki'it'in ky'e hap ewy wētup mēpyt'in sok ewy waku eiwo'oky'e are. Karāpe ho'opot hap put'ok'e wētup ok Iesui mohey hat ete hawyi etipowyro o mi'i. I'ewyte karāpe irania'in hatek pote etipowyro mi'i eipy'a pyi iky'e hap wywo. Waku eweikupte'en eiwese kahato irania'in etiat rakaria wo. Waku ewei'e irania'in Iesui mohey haria pe – Wētup yn aimimohey uhyt mana ewei'e o are. Ereke uhyt mana mimi ewei'e. Era'apyk o ewei'e. Mi'i hawyi hegyi'at rakaria wo aru eweikupte'en Iesui mohey hap wywo are. ⁹ Karāpe Iesui mohey haria irania'in yt i'atuwese i ehete hawyi waku eweikupte'en iwese rakaria wo. Yt eweipoepyk tei'o irania'in tunug sa'ag ehetiati pote. Ta'atunug sa'ag hawyi – Waku ewei'e emohit mi'iria pote. Eti'atumōtypot mi'iria uhyt'i'in mana'in. Mi'i tā ewetunug mote Tupana mipoityro ko'i wo eweikupte'en. Yne Tupana ekat topyhu'at eiwanuat atipy pe. Mi'i tā ewetunug mote – Woroho'opoityro eipe e Tupana ahepe. ¹⁰ Uiwyrria'in eweikupte'en mesuwarote iwese kahato rakaria wo iwepit sese rakaria wo eweikupte'en are. Ma'ato eheñe'en hap mesuwarotiat i'ewyte wepit hap ikahu sese hap ko'i eweiky'esat pote eiwenāpin ihay nug hap ete irania'in wywo. Eweimu'e ro ehēku sehay wakuat nug hamo are. Karāpe ehēku ihay teran sa'ag nug hap ete pote – Wāi'ewei'e o ehēku pe. Karāpe ehēku timohit reran irania'in mote – Wāi'ewei'e o ehay sa'ag nug hap ete. ¹¹ Waku eweimu'e ehēku sehay iwese rakat nug hamuat hap ete miit'in wywo. Mi'i hawyi eimowepit hap mesuwarotiat eweipuēti Tupana kaipyi are. Yt naku i aiwē pyi ahehay haiug nakat yt iwese rakat i yt hē'ē i rakat. Waku watuwemu'e sehay miit'in mowepit hamuat e hap nug hamuat ete are. Waku wati'atoiat yne aiminug sa'ag ko'i aimiky'esat ko'i aiminug sa'awy'iwuat hap ewy. Mi'i hawyi waku wतिकat at ka'ap wo'owese nug hamuat hap. Aikotā watimohan miat yne ahesaika hap wywo hap ewy. Mi'i hap ewywuat yne ahesaika hap wywo watimohan aiwo'omowepit hap are. ¹² Ta'i uiwyrria'in Tupana tikuap kahato uwe uwe topyhu'at waku nug hat waku wanētup hat iwese rakat. Mi'i hat kape Tupana ewaure ka'a tuwehik kahato. Tupana tikuap kahato mekewat miit miētup ko'i. Mekewat miit ihay hawyi meremo Tupana tiwesat. Ma'ato irania'in yt naku i nug haria ete Tupana yt tuwehum hin i i'atuewawi ma'ato topyhu'at yt naku i nug haria ewanīkap mo are. ¹³ Watunug Tupana miky'esat ewy pote waku mekewat watimohan kahato inug hamo kat pote yt uwe i mesuwarotiat aima'at kuap hat topyhu'at.

¹⁴ Uiwyrria'in karāpe mesuwarotiarria yt i'atuwese i kahato ahete waku nug haria aito pote waku watuwemowepit mesuwarote. Yt naku i watoken'ē i'atupupi. Yt naku i aiwanētup hap kowo'i kowo'i mi'iria pupi. ¹⁵ Waku po'og watimōtypot Tupana aipy'a pe. Mi'i hawyi waku wतिकat sehay wakuat aiwanētup hawe yne miit'in wesat hamuat hap. Karāpe put'ok'e wētup ok ahowawi hawyi to'e ahepe – Kat pote etimohey Iesui. Mi'i hawyi waku watimoherep i'atuepe aimimohey Iesui ahehay perup'i puo yt kat i – Uito po'og eikai ai'e hap wywo. Ma'ato aikotā paa'e haria ewy waku wati'atuekyi miit'in aimimohey Iesui kape. ¹⁶ Uiwyrria'in waku watoiat yne aiminug ko'i aiwanētup sa'ag hap ko'i. Mi'i hawyi waku ahewyry yt kat i haty aipy'a piat wywo aiwanētup hawiat aiminug sa'ag wywo. Mi'i hawyi karāpe irania'in i'atu'e sa'ag kahato ahete i'atueso hap kaipyi yt kat i aiwemōti hap topyhu'at kat pote watikuap yt kat i i sa'ag watunug pote. Watikuap Aika'iwat Iesui miky'esat ewy watunug mesuwarote pote. ¹⁷ Pyno Tupana tiky'esat tuereto ho'opot ahepiat hap waku nug haria aito pote. Mi'i hawyi mesuwarotiarria ahaty'ihaty'i haria wo tukupte'en. Karāpe ho'opot hap toñe'en waku nug haria aito

pote mi'i pote waku watuwehum Tupana kape. Ma'ato karāpe aito Iesui mohey hat pytkai watunug sa'ag mote mesuwarotiararia ahaty'ihaty'i hawyi haty sese hap topyhu'at kat pote yt watuwehum kuap i Tupana kape. ¹⁸ Sa'awy'i Aipotypot Aiporekuat Iesui miit'in mikyry'i hamo topyhu'at mesuwarote aikotā aikotā ta'atunug sa'ag tuwete waku rakat pytkai ta'atu'auka. Ma'ato yt kat i sa'ag tutunug pytkai toho'opot kahato. Ma'ato aiminug sa'ag upi toho'opot. Iesui hāpyk kahato rakat ma'ato iku'uro yt hāpyk i rakaria mohāpyk hamo. Iku'uro mu'ap nug hamo To'ywot Tupana kapiat mu'ap nug hamuat. Koitywy toīne'en mu'ap Tupana kapiat Iesui ho'opot hap kaipyi. Yt hāpyk i sese rakat toimohāpyk kuap ta'yn. Pyno ipiit iku'uro aria'yp posak ete ma'ato mi'i hawyi Tupana Pā'āu timoieīne'en Aika'iwat. ¹⁹ Iku'uro aria'yp posak ete hawyi Iesui toto aikope miit'in pā'āu sem tukupte'en hap kape aikope miit'in pā'āu sem tukupte'en i'atupyhyp hap kape toto. Mi'i tote toimoherep i'atuepe tehay ikahu rakat toku'uro hawyi. ²⁰ I'atu kahato miit itote yt naku i nug haria. Mi'i haria kape toto. Aikope tukupte'en Nu'e mimu'eria. Sa'awy'i Nu'e ti'atumu'e mi'iria. Tutunug mekewat yara wato koro turan toi'atumu'e ma'ato yt ta'atumohey i. Tupana ti'atuky'esat kahato mi'iria tuwewawiat hap. Toi'atuekyi kahato Nu'e ehay wo ma'ato yt ta'atumohey i. Mi'iria kape Iesui toto toku'uro hawyi aikope tukupte'en iku'uro rakaria hap kape. Mi'i hawyi toimoherep i'atuepe mekewat sehay wakuat. Katupono sa'awy'i mesuwat yi tote Nu'e'in yn Tupana miehakyera'at ko'i topyhu'at. Mekewat yara wato pe tukupte'en 8 ok yn Nu'e'in ko'i. Mi'i hawyi i'aman iwato ti'atu'uka yne mesuwarotiararia ma'ato mekewat Nu'e minug yara wato ti'atuehakyera'at 8 ok takaria katupono mekewat yara wato pe tukupte'en Nu'e'in mekewat y'y wato yowa tote. ²¹ Mi'i hap ewy kahato ahēt'ok hap topyhu'at. Y'y piat wateke aikotā Iesui iku'uro hap ewy. Watuwētem y'y pyi hawyi aikotā Iesui tuwētem gu'uro pyi hap ewy watoīne'en. Ma'ato mekewat y'y yt aikoho kuap i aipitpit ok hap aiminug sa'ag ko'i ma'ato ahēt'ok hap watunug hawyi yt kat i haty hap aiwanētup hawe kat pote Tupana miky'esat ewy watunug aikotā Nu'e ewy y'y sakpo watuwat ahe'yara puo hap ewy. ²² Mesup ta'yn Aheyke'et Iesui teke ra'yn atipy pe. Koitywy ta'apyk Tupana po sese kai ta'apyk. Mi'i tote Tupana mimōtypot no topyhu'at – Koitywy Uha'yru woronug En wuat'i miit'in Akag wuat'i porekuaria Akag wuat'i atipy piaria akag wo woronug En e Tupana Tosa'yru pe. Yne esaika hap atum epe e Tupana Tosa'yru pe Iesui pe.

4

¹ Pyno uiwyrria'in Aipotypot Iesui ho'opot kahato topiit no mesuwat yi tote ma'ato yt tominug sa'ag upi hin i toho'opot miit'in mi'apiheg wo ma'ato aiminug sa'ag upi i toho'opot ai'apiheg hap upi. Pyno waku watuwanētup Aika'iwat ewy waku waho'opot irania'in ehakyera'at hamo hap ewy. Karāpe watimowepit aipu'i hawyi yt kat i aho'opot hap watiky'esat wen ma'ato yt kan hamo i watoīne'en katupono aipiit miky'esat sa'ag hap yne watunug. Po'og waku watunug Iesui miky'esat wakuap ko'i are. Po'og waku waho'opot Aika'iwat ewy miit'in ehakyera'at hamo are. ² Ma'ato yt naku i watoīne'en mesuwarote aiku'uro hap kape yt naku i nug hanuaria wo aikotā sa'awy'i yt watomohey i te Iesui turan wuat ewy are. Yt naku i aipiit miky'esat sa'ag watunug. Ma'ato watunug mote yt kat hamo i watoīne'en. Waku watoīne'en mesuwarote Tupana miky'esat nug hamo Tupana mowepit hamo are. ³ Sa'awy'i yt aiwe'eg hin i yt watikuap i te Iesui turan. Sa'awy'i aimiky'esat yn watunug i'ewyte irania'in mesuwarotiararia miky'esat ewy yn watunug. Mekewat e'at pe yt watikuap i Iesui te turan yt watunug hin i Tupana miky'esat ewy. katupono watunug at ka'ap irania'in miky'esat ewy yn watunug. Ta'i yt Tupana kuap i haria miky'esat ewy yn watunug. Mi'i turan watunug ahewaīre waīre hap yn aiwanētup hawe. Aipiit miky'esat sa'ag ko'i yn watunug neran mekewat e'at pe. I'ewyte mahy u hap at ka'ap hap watiky'esat watunug mekewat e'at pe. Watu'uka teran yne miit'in wywo ahehay wo aipiit wywo yt aiwese hin i. – Uito po'og e hap yn

aiwanētup hawe. Ta'i sa'awy'i ienuk hap nug hap kape yn watuwat. Yt miit'in ewywuat i watenuk. Ai'ok hap sakpo watenuk mekewat e'at pe. Mi'i hawyi ahetulanaria sem karanja ahetulanaria sa'awy'i aheñe'en hap yt watikuap i Iesui turan. ⁴ Koitywy aiwyrria'in sa'awy'iwuaria — Kat pote uru'atoiat i'atu'e. Kat pote yt etunug i te aikotā sa'awy'i etunug hap ewy i'atu'e. To'iro uhyt'i'in mana'in pī'ā'in kurum'in i'atu'e ahepe ma'ato — Yt wato'e. To'iro i'atu'e ma'ato yt watuwat i hawyi i'atuehay sa'ag ahete. Ta'atuky'esat watunug sa'ag aikotā ta'atunug hap ewy. ⁵ Ma'ato aito yt watuwat i i'atupi mekewat sa'ag nug hamo kat pote watikuap ta'yn tuut irane yt pya hin i Aika'iwat Iesui ut hap. Mi'i hawyi toipo'oro miit'in aikotā aikotā imohey hap etiat kuap hamo. Wētup kai totopag yne tomohey haria. Wētup kai yt tomohey haria i ko'i totopag. Mekewat e'at pe toimoherep wuat'i ehamo uwe waku uwe yt sio watoñe'en sio aiku'uro hut turan ma'ato yne miit'in sio toñe'en wakuaria ihāite rakaria sio iku'uro rakaria toipat'ok mekewat e'at pe. Towanuat sio yt towanuat ko'i i hap moherep hamo toipat'ok. ⁶ Mi'i pote toto toku'uro hawyi aikope miit'in pā'āu tukupte'en hap kape wo'opyhyp hap kape toto toku'uro hap totepyi mekewat Nu'e mimu'eria mu'e hamo. Yt ta'atukuap i te iku'uro ta'atukawiano hamuat hap. Yt ta'atukuap i te pote toto. Mi'i pote koitywy iku'uro rakaria ikuap i'ewyte ihāite rakaria ikuap. Mi'i hawyi meiūran aru toi'atupat'ok uwe imohey haria uwe yt rakaria i. I'ewyte iku'uro rakaria ihāite rakaria Tupana Pā'āu tomohererep yne. ⁷ Pywo ti rat yne mesuwarotiat mesuwat yi i'ewyte ahekare'en ai'yat ko'i aiko hawyi waikiru waty at ga'apy yne mesuwarotiat ikahuro hamuat ko'i e'at yt pya hin i. Pywo ti rat tuut irane uiwyrria'in yne mesuwat ikahuro hap e'at. Yt pya hin i are. Mi'i pote waku we'eg haria wo watukupte'en mesuwarote. Waku wahētup at ka'ap Tupana kape mesuwarotiararia ehakyera'at hamo. Waku wahekatup Iesui ut hap. ⁸ Pyno mesuwat ikahuro hap e'at yt pya hin i pote Tupana tiky'esat kahato aito tomohey haria wo wētup miit'ewy aiwo'oky'e hap toiky'esat. mi'i tā Tupana tiky'esat kahato. Uiwyrria'in toiky'esat wati'atuky'e irania'in Iesui mohey haria yne ahesaika hap wywo. Toiky'esat watimoherep aiwo'ope aiwo'oky'e hap aimium kaipyi aimimō'ē hap kaipyi aiminug kaipyi toiky'esat aiwo'oky'e hap. Pywo ti rat toñe'en aiwo'oky'e hap sese aiwo'opiat hap hawyi yt kat i aiwo'oma'at'i hap toine'en. Yt heremo i aiwo'o'aparap hap ko'i aiwo'oky'e kahato hap toñe'en mote. Aiwo'uka hap yt tuwemoherep i. Aiwo'oky'e hap toñe'en pote yt watikat aiwyrria'in kai i'atuminug sa'ag ko'i aiwo'o'aparap hap ko'i. ⁹ Uiwyrria'in waku — Eiwehyt'ok o wato'e irania'in me. Waku eiwehyt'ok wato'e aiwo'ope. Ewei'apyk o waku wato'e. Waku — Uru'yat aiwanuat wato'e irania'in me. Waku watipowyro hatek takaria ai'yat pe. Yt naku i wato'e irania'in me — Yt atiky'esat hin i irania'in ui'yat piat wato'e. ¹⁰ Pyno Tupana tum ahepe tesaika hap wakuat moherep hamuat miit'in powyro hamuat. Yt to'o'ewy hin i tutum ahepe tesaika hap. Pyno kat som watipuēti Tupana esaika hap kaipyi waku watimō'ē irania'in me. Kat som watikuap waku rakat pyno waku wahenoī irania'in me Tupana mienoi hepiat ko'i. Waku watipowyro irania'in aipo wywo Tupana miium aimisepap ko'i wywo aikotā Tupana piat aimu'e hap ewy. Watikuap pote waku wati'atupowyro irania'in aimisepap ko'i wywo aikotā Tupana aimu'e hap ok tā. Aimisepap ko'i yne Tupana miium ko'i tukupte'en yne aimikuap ko'i Tupana aimu'e hap ko'i. Yt kat sa'up i tutum ahepe pote waku watum miit'in me yt kat sa'up i. Waku watopyhu'at Tupana eropat haria wo wakuaria ewy. Waku Tupana miium watimō'ē irania'in me ahegyi'at kahato hap wywo aikotā Tupana hegyi'at hap ewy. ¹¹ Pyno irania'in aitoria Tupana mimu'eria kahato ahehay se kahato Iesui etiat moherep hamo aimu'e kahato. Ahēku ete tutum tesaika hap tehay moherep hamuat. Mi'i pote karāpe wati'atumu'e miit'in waku ahehay watimoherep aipy'a pyi aikotā Tupana ihay aiwē pyi Topā'āu kaipyi hap ewy waku watimoherep Tupana ehay. Ma'ato irania'in yt ahehay kuap i rakaria Tupana tiky'esat aipo wywo aipy wywo wati'atupowyro miit'in hap. Mi'i pote tutum ahepe irania'in me

tesaika hap miit'in eropat hamuat. Tupana aimu'e kahato aipy'a pyi aikotā aikotā waku watunug miit'in eropat hap ete. Mi'i hawyi tutum ahepe tesaika hap wakuat sese nug aipo wywo aipiit wywo hamuat hap. Pyno kat som tutum ahepe sepap nug hamuat hap ko'i mi'i pote waku i ok tā watimō'ē miit'in me Tupana mōtypot hamuat Aipotypot Tupana Mipo'oro Iesui mōtypot hamuat hap ko'i are. Pyno ahētup uiwu Iesui pe — Atiky'esat kahato ereīne'en Wuat'i Miit'in Porekuat no hap. Atiky'esat En Wuat'i Miit'in Mimōtypot no. Mesup wuat'i e'at pe aru atiky'esat En yne mesuwarotiarua emiit'in sem akag wo. Mi'i ti mesup ahētup are waku. ¹² Uimiky'esat ko'i Iesui mohey haria karāpe put'ok'e ehete ehatek hap miit'in mikyry'i hap ko'i eho'opot hap ko'i aikotā aria haty hap ewy put'ok'e ehete yt eiwanētup tei'o kowo'i kowo'i — Kat pote mi'i tā uhete yt ewei'e tei'o eiwanētup hawe. Katupono mi'i tā yne Iesui mohey haria ete toīne'en tuereto uiwyrū'in uimiky'e ko'i. Mi'i pote yt eweiwanētup tei'o — Ta'i yt irania'in ewy hin i aho'opot yt ewei'e i kat pote yne aitoria Iesui mohey haria ihaky'e'i rakaria watukupte'en tuereto. Mi'i tā Tupana tunug ahete ahā'āg hap ko'i sio watoīne'en Ha'yru mohey haria sese wo sio yt haria wo i kuap hamo. ¹³ Karāpe put'ok'e ahā'āg hap ahatek hap miit'in mikyry'i hap ai'ahu hap yne mekewat ko'i put'ok'e pote waku meremo watuwemowepit hawyi waku wato'e Tupana pe aho'opot hap put'ok'e hawyi — Tupana koitywy atikuap ta'yn Esa'yru Emipo'oro Uruporekuat nuat ho'opot hap. Yt atikuap yne i ma'ato aho'opot hap kaipyi atikuap Emipo'oro ho'opot hap. Waku kahato atu'u Iesui ewy mekewat ho'opot ko'i waku wato'e Tupana pe. Meiūran aru atikuap Esa'yru Uruporekuat nuat put'ok'e mesuwe Wuat'i Mimōtyot no tuwemoherep mesuwe. Mi'i hap e'at pe uimowepit hap sese wuat'i e'at piat hap toīne'en waku wato'e Tupana pe. ¹⁴ Pywo ti rat uiwyrū'in karāpe miit'in ihay sa'ag kahato ahetiāt pote watomohey Aiporekuat nuat pote mi'i hap e'at pe waku watuwemowepit kahato. Eweikuap kat pote. Aimowepit hap sese topyhu'at aru ahete wuat'i e'at pe katupono watopyhu'at Tupana mimōtypot ko'i sese. Tupana Pā'āu eiam kahato watopyhu'at. Katupono Tupana yt ai'atoiat hin i waho'opot turan. Katupono mesuwarotiarua i'atuehay sa'ag Aika'iwat Iesui ete ma'ato aitoria watimōtypot kahato Aika'iwat. Mi'i hap kaipyi Tupana aikuap. Mi'i pote tutum ahepe Topā'āu pywuat imōtypot ko'i watopyhu'at pote. ¹⁵ Pyno waku watopyhu'at miit'in mesuwarotiarua mikyry'i hamo. Waku watopyhu'at miit'in misaty'i saty'i ko'i wo Iesui mohey haria aito pote. Ma'ato yt naku i kahato waho'opot mesuwarotiat sero'ok'e haria aito pote yt naku i nug haria pote miit'in ma'at haria aito pote miit'in ekat porera'at haria aito pote miit'in potpap pyhyp haria aito pote ahehay sa'ag irania'in etiāt aito pote. Mi'i hap upi aipyhyp ahaty'i haty'i pote yt nakuaria i wo watopyhu'at. Ma'ato waho'opot Iesui potpap nug pote waku. ¹⁶ Ta'i karāpe ahaty'i haty'i Iesui Aipotypot emiit'in pote waku watuwemowepit. Yt naku i watuwemōti ne'i Aika'iwat pupi ahaty'i haty'i Iesui etiāt turanuāt pote. Po'og waku wato'e Tupana pe — Tupana waku kahato En kat pote aho'opot Esa'yru mohey hap upi waku wato'e. ¹⁷ Pyno waho'opot hap kaipyi miit'in irania'in minug sa'ag kaipyi ai'apiheg hap mesuwarotiarua piat hap kaipyi Tupana tikuap sio aito Iesui mohey haria sese sio yt hap sio aito imēpyt'in sese aito sio yt hap. Pyno sa'awy'i ahā'āg Tupana mi'i hawyi waku pe aito aipuwēti aheīne'en wuat'i e'at piat hamo. Ma'ato aikotā aru irania'in meimuē wuaria yt sehay wakuat Iesui etiāt yt ky'esat i haria ete aikotā aru mi'iria ete. Kat som aru Tupana tunug mi'iria ete yt tomiky'esat nug neran i haria ete. Ta'i mi'iria ete po'og po'og sa'ag topyhu'at i'atuepiāt ho'opot hamo. Mesuwat rotiat ho'opot hit i'atuepiāt hap kaipyi ho'opot hap te topyhu'at wuat'i e'at pe i'atue. ¹⁸ Pyno niatpo kahato ahehakyera'at hap Tupana mimoewaku ko'i aito pytkai. Ma'ato aikotā aru irania'in yt Tupana ky'esat i haria irania'in mesuwarotiarua yt naku i nug haria ete aikotā aru mi'iria ete mekewat e'at pe. Ta'i aitoria watopyhu'at Tupana miehakyera'at ko'i wo ma'ato mi'iria yt karāpe i i'atuehakyera'at hap topyhu'at. ¹⁹ Pyno are'e ehepe — Miit'in mikyry'i hamo o eweikupte'en Iesui mohey haria eipe pote

waku eweikupte'en no Iesui mohey haria wo are. Waku ewetunug no Tupana miky'esat ewywuat. Waku ewei'e Tupana kape – Tupana atum uipiit uiwanētup hap uipy'a piat uheïne'en hap yne atum epe. Uiku'uro pote uiku'uro ma'ato yt atoiat hin i waku nug hap. I'ewyte yt atoiat hin i emohey hap uinug hat En mote Tupana wato'e waku. Mi'i pote atikuap yt ui'atoiat hin i hap. Mi'i pote epo pe atum uipiit uipā'āu uiwanētup hap uinug hat waku wato'e miit'in mikyry'i hano watoïne'en turan Iesui mohey haria aito pote.

5

¹ Pyno uito Peteru iporo rakat areïne'en. Ei'apykok hat areïne'en. Pyno uhehay teran Iesui mohey haria apykok haria pe. Woroho'onāpin neran eipe. Uito ti Iesui potmu'e sese uito. Ara'akasa yne Aika'iwat iku'uro hap kape. Ara'akasa aikotā ho'opot hap kape. I'ewyte ara'akasa Iesui wētem gu'uro pywiat hap kape. Ara'akasa Iesui Tupana mōtypot hawe hētyhot hap py'asetpe ara'akasa. Mi'i hap ewy tut irane. Mi'i hap kape i'ewyte ara'akasa uimu'etu wuat ewy are. ² Mi'i pote woroho'onāpin eipe uipy'a pyi aikotā watopoi aihūria yne e'at pe aikotā wati'apykok aihūria wāty m uo. Mi'i hap ewy ewei'atupoi Tupana ehay wo Iesui mohey haria Tupana hūria eimi'apykok ko'i are. Ewei'atu'apykok o Tupana hūria ahiag mupi yt naku i nug hap pupi are. Ewei'atoiat ro mekewat eiwanētup hawe – Yt atunug neran i e hap. Mi'i hawyi ewei'atu'apykok Iesui mohey haria yne eipy'a pyi yne ehapiat ky'esat hap wywo. Uiwyrria'in karāpe put'ok'e mekewat eiwanētup hawe – Atiky'esat uhekat kahato Tupana hūria kaipyi. I'ewyte areïne'en neran hekat rakano Tupana hūria apykok hap sa'up kaipyi e hap pupi eiwe'eg wo kahato o are. Katupono yt naku i watiky'esat kahato Iesui mohey haria ekat ko'i. Pyno waku watuwepotpap i'atumu'e hap ete po'og miit'in ky'e hap aikai waku. Yt naku i watoket ne'i. Waku aiwanētup hawe aiperup yn aipotpap turan miit'in mu'e Iesui etiat hap turan are ehepe nagnia pe ai'apykok haria pe are. ³ Yt naku i wati'atupo'oro po'oro ahehay pirik hap wywo aihūria kat pote aihūria Tupana sa'yru'in saki'yt'in. Mi'i pote po'og waku watimoherep Tupana hūria pe mu'ap ikahu rakat. Waku watopyhu'at Iesui iā'ākap ko'i wo ewywuat no. Mi'i hawyi waku wato'e aimimu'eria pe – Ereïne'en no eweikupte'en no aikotā areïne'en waku hap ewy waku wato'e. Waku watuwepotpap po'og aihūria kai. Mi'i hap kaipyi ta'atukuap aikotā waku ta'atunug hap ko'i wakuap ko'i are. ⁴ Pyno karāpe wati'atu'apykok aihūria turan waku watuwanētup kahato Ai'apykok hat toïne'en hap kape. Mi'i kaipyi aha'up sese tut aru. Mekewat sa'up waku rakat aimōtypot hap sese wuat'i e'at piat tut Ai'apykok hat Iesui kaipyi aru wato'e aiwanētup hawe. Morekuaria mesuwarotiararia te'eruwepainug kahato nu imehit rakat wywo te'erewepainug kahato ta'atu'akag ete. Hekat kahato rakat ewy te'erewepainug morekuaria mesuwarote. Mi'i hap ewy Tupana tum aru ahepe aipotpap sa'up. Ma'ato aipainug hap wuat'i mimōtypot ko'i watopyhu'at aru wuat'i e'at piat morekuaria ewywuat aipainug hap are.

⁵ Pyno uito Peteru ati'atunāpin neran mesuwe kurum'in. Makuptiararia woroho'onāpin neran eipe. Uiwyrria'in eweimōtypot ro nagnia are. Ewetunug no ei'apykok haria miky'esat ko'i. Karāpe ei'apykok haria eipo'oro hawyi meremo ewetunug i'atumiky'esat ko'i. Eweikupte'en no miit'in mimu'e ko'i wo – Uimu'e ro ewei'e ro nagnia pe. Eweimōtypot ro irania'in eiwo'omōtypot eiwo'ope are ehepe. Ewei'atoiat ro mekewat – Uito po'og irania'in kai e hap. Mi'i hawyi aikotā watopag sokpe pakup hap ewy eweipag wētup wanētup hap ikahu rakat eipy'a pe mekewat – Atikuap teran uhyt mana e hap mekewat – Uimu'e ro e hap mekewat paa'ei'e hap wywo eiwepainug o aikotā sokpe pakup hap ewy. Katupono – Uito po'og irania'in kai e hat Tupana mimohit no aru topyhu'at. Tupana yt tiky'esat i – Uito po'og irania'in kai e haria wo watukupte'en. Ma'ato paa'e haria kape yn teha'at. Mi'iria pe tutum kahato hegyi'at hap kaipyi tekat yne tomimōtypot ko'i pe are. ⁶ Pyno uiwyrria'in ipakup takaria waku ewei'e Tupana kape

— En ni po'og po'og uikai. Uimu'e ro. Aremohit epy'asetpe Tupana. Paa'are areĩne'en epo pe Tupana. I'ewyte areĩne'en neran yt uwe i uimōtypot mesuwarote. Atikuap ta'yn uito kurum te ipakup takat re waku ewei'e Tupana pe. Mio tā ewei'e pote meiūran Tupana mimōtypot no eweipyhu'at mesuwat yi tote. I'ewyte miit'in akag wo miit'in apykok hano eweipyhu'at. Kurum hin pī'ā hin Tupana miky'e ko'i kahato wo eipe are. ⁷ Mi'i pote waku ewei'e Tupana pe — Tupana aikotā miit'in timohy yrysakag ipoty rakat hero i'akag ete mi'i hap ewy etihap uheti at uhero hap uipy'a piat hap. Wētup ok po pe wētup ok akag note aikotā ta'atuereto mekewat yrysakag ipoty rakat ewy. Mi'i hap ewy atoiat yne uiwanētup hap ipoty rakat ewywu at kowo'i kowo'i hap ko'i. Aikotā aikotā aru atunug ui'e hap ko'i atoiat yne epo pe e'akag ete Tupana ewei'e. Kat pote uiky'e kahato hat En waku ewei'e kurum iwasuria makuptiaria are.

⁸ Pyno eiwe'eg wo o ahiag mupi kurum iwasuria makuptiaria i are. Aikotā surara'in ewy eweikupte'en. Eiwe'eg wo kahato o ahiag mupi kat pote ehewanīkap sese toĩne'en ahiag kurum iwasu ko'i makuptiaria. Pyno eweikupte'en aikotā mory'a epo pe hap ewy. Kat pote ahiag awyato marak'a hap ewy toĩne'en kowo'i kowo'i hewyry rakat ewy hesy'at rakat ewy. Toikat kahato Tupana hūria ipakuptia u hamo are. ⁹ Pyno eti'awa ahiag — Wāi'ewei'e ahiag me. Iesui mohey hat uito ewei'e. Karāpe eweho'opot kahato Iesui mohey haria eipe pote yt eweheha'at rei'o yi kape kat pote irania'in mesuwarotiar ia py'asetpe kurum iwasuria makuptia eiperia ewy tukupte'en ho'opot hawe. Ta'atukuap wy mi'i pote waku hesaika rakaria ewywu at eweikupte'en ahiag sopo hamo are. ¹⁰ Ma'ato Tupana ti eipowyro kahato hat toĩne'en uiwyria'in ipakup takaria. Tutum neran ehepe yne tesaika hap yt kat sa'up i. Toiky'esat kahato eiperia tomimōtypot ko'i wuat'i e'at piat hano. Kat pote Aipotypot Iesui mohey haria eipe pote. Pyno ho'opot hap yt mot'i hamuat i toĩne'en. Mūki'ite e'ihot'ok e'ihot'ok hap ewy tokosap ta'yn. Pyno waku etu'u ho'opot hap mesup mi'i hawyi meiūran Tupana mimotag ko'i wo eweikupte'en waku rakaria hāpyk kahato rakaria wo. Yt uwe mima'at ko'i wo i eweikupte'en. Meiūran Tupana ehay wywo ehesaika eweikupte'en. Mi'i hawyi meiūran eiwanētup hap yt kowo'i kowo'i hin i toĩne'en. Hesaika rakaria wo Tupana mohey haria ewy eweikupte'en eweho'opot hap tokosap hawyi ehā'āg hap tokosap hawyi are yne pe nagnia pe makuptiaria pe kurum iwasuria pe hirakaria pe yne pe are. ¹¹ Uito ei'apykok hat Peteru mio tā are yn Tupana pe — Atiky'esat kahato emōtypot hap mesuwarote are. Atiky'esat yne miit'in epo pe are. Mesup mūki'ite wuat'i e'at pe atiky'esat En Miit'in Potypot Koro wo are. Pyno waku toran na'yn ui'e hap uito Peteru. ¹² Pyno uito Siwanu atunug mesuwat miwan. Peteru wē pyi atiwan yne mesuwat sehay. Uhet wyti Siwanu. Uito areĩne'en aikotā eheywyt eikywyt yt eima'at hat hin i ewywu at i areĩne'en. Atipo'oro mesuwat Peteru miwan Peteru e hap ehowawi uimiwan miat. Yne miit'in tikuap uimiwan aikotā aikotā atunug hap. Ta'i heremo kahato uimiwan kaipyi uwe uito hap. Yt iwato hin i uimiwan. Pyno pywo kahato aimu'e mesuwe Peteru. Ui'e hap ewy kahato to'e mesuwe. Are'e Peteru e hap ewy uito. Ta'i watopyhu'at ahā'āg hap turan waho'opot turan mi'i pote watopyhu'at wuat'i e'at pe Tupana mipoityro ko'i wo. Tupana aiky'e kahato pote waku watopyhu'at y'am me hap ewy surara'in ewy. Yt karāpe i watoi at aiky'e hat hegyi'at kahato pote are. ¹³ Pyno Iesui mohey haria mesuwe kuekatu ta'atupo'oro ehowawi are. Sa'awy'i ti Iesui ui'airo mesuwe Tosa'yru eropat hat wo ui'airo are. Aikotā ta'atu'airo eipe hap ewy. Mi'i pote kuekatu atipo'oro ehowawi. I'ewyte yne uiwywor ia Iesui mohey haria kuekatu ehowawi ta'atupo'oro. Urupo wywo y'am me urueko ewy uruipo'oro kuekatu ehowawi. Uha'yru i'ewyte toĩne'en mesuwe. Uha'yru set Maku. Mi'i i'ewyte kuekatu toipo'oro ehowawi are. ¹⁴ Uiwyr ia'in eiwo'oky'e ro eiwo'ope. Waku eiwo'oky'e eiwo'ope aikotā wētup mēpyt'in ko'i ewy. Pyno ahētup Tupana pe — Tupana etunug no mi'iria Esa'yru mohey haria wētup miit ewy are. Etunug mi'iria wo'oky'e kahato haria wo Tupana are kat pote ta'atumohey Esa'yru Iesui pote

are. Ta'atumohey Emipo'oro Uruporekuat nuat pote are. Pyno toran na'yn ui'e hap are.
Uito ti Peteru

PETERU MINĀPIN TYPUAT

¹ Uito ti Peteru Aipotypot Iesui eropat hat sese uito. Uito Iesui mipo'oro miit'in mu'e hanuat ihay moherep hat uito. Uito ti 12 ok hap Iesui emiit uito. I'ewyite imohey haria nāpin hat uito. Aimimohey ikahu rakat moherep hat uito. Hekat kahato rakaria ewywuaria watukupte'en katupono imohey hap sa'up iwato kahato hap ewy topyhu'at imohey hap kaipyi. — Uha'yru mohey haria ti eipe uiwanētup hawe uipy'a pe e Tupana ahepe. Mi'i pote atum yne wakuat ehepe e Tupana. ² Atiky'esat kahato eipe Iesui kuap kahato haria wo eweikuapte'en. Ta'i eweikuap Aipotypot Iesui hawyi Tupana tum ne'en ne'en ne'i tegyi'at hap ehepe. I'ewyite tutum wo'owese hap tutum yt kat sa'up i. Aipoityro kahato Tupana tuwehay pyi. Iwese pote tutum yne ahepe. Tutum iwato kahato typy sakpo itote. Toimō'ē kahato tegyi'at hap are. Tutum ahepe wuat'i tokuap hap Tosa'yru kuap hap kaipyi tutum yne yne ahepe are. ³ Tutum ahepe yne yne towanuat yt kat sa'up i. Tesaika hap toieīne'en hap tewaku hap tutum ahepe are. Watikuap Ha'yru Iesui hawyi tutum yne yne tomōtypot hamuat hap tutum. Ta'i i'ewyite wato mohey Iesui hawyi Tupana ai'airo topotpo'ororia ko'i wo are. ⁴ Tutum ahepe tehay wakuat. Koitywy mio tā e ahepe — Atum aru yne yne ehepe e. Pywo yt uheso hin i e. Woroho'oky'e haype e. Ta'i sa'awy'i ti watoīne'en yi totitaria ewy ne'i yt naku i hap nug haria wo are. Katupono yt watuwētem kuap i ti aipiit miky'esat seko sa'ag myi. Aiminug sa'ag yt nakuat i po pe yn watoīne'en. Ma'ato koitywy ti watuwētem na'yn mekewat kaipyi Tupana piat ainug pakup i ra'yn hap kape. Mi'i tupono ti koitywy aito ipakup takaria wo ra'yn watoīne'en Tupana to'e hap ewy — Woroho'onug ti aru eipe ipakup takaria wo e hap ewy watukupte'en are mesuwe.

⁵ Pyno toīne'en na'yn aikai Iesui mohey hap. Mi'i tupono ti Tupana tiky'esat po'og Tosa'yru ewywuwat watopyhu'at hap uiwyrria'in are. I'ewyite aikaipyi toiky'esat aiwanētup hap aheko Tosa'yru ewywuwat ikahu rakat yn toiky'esat. Mi'i hawyi toiky'esat ahepiat tokuap hap aikotā aiwo'o'ewy'ewy hap toiky'esat are. ⁶ Waku hawyi i'ewyite toiky'esat aiwewāi kuap hap toiky'esat. Mi'i hap watikuap hawyi toiky'esat aiwo'oky'e hap. I'ewyite toiky'esat yt aipohep i tomohey hap etiat hap toiky'esat. Mi'i watunug kuap hawyi toiky'esat aito toiā'ākap ko'i ewy hap toiky'esat are. ⁷ Mi'i toīne'en hawyi toiky'esat aiwo'oky'e sese hap aikotā watiky'e aheywyt aheinyt hap ewy aikywyt aiky-py'yt hap ewy are. Mi'i watunug kuap hawyi toiky'esat aiwo'oky'e pot'i sese hap. Itag sa'awy'itewuat imohey hap kaipyi hap toiky'esat are. ⁸ Mi'i tā watukupte'en mote ti aru ikahu kahato watoīne'en are. Mi'i hawyi ti aru hekat kahato rakaria wo watoīne'en Tupana mōtypot hanuaria aito hawyi are. Mi'i hawyi ti ihāite rakano watukupte'en are. Mi'i hawyi aikotā mekewat mikoi haat kahato rakat ewy watoīne'en are. Mi'i hawyi ti aru watukupte'en Aika'iwat Iesui kuap haria kahato are. Mi'i hawyi ti aru Aiporekuat no kahato topyhu'at Aika'iwat are. ⁹ Ma'ato meimuēwat wakuat ko'i yt iwato i aikai pote ti aru yt ihapytig i rakaria wo watoīne'en uiwyrria'in katupono sa'awy'i yt eweikuap hin i Iesui eipe. Mi'i turan ti yt ihapytig i rakaria ewy eweikuapte'en. Yt kat i heremo Tupana etiat uiwyrria'in sa'awy'i mekewat e'at pe. Sa'awy'iwuat eiminug sa'ag ko'i yn topyhu'at. Mi'i pote ti yt ihapytig i rakaria ewywuaria wo eweikuapte'en. Mi'i pote ti eiminug sa'ag ko'i tukupte'en ne ei'ymyēpe katupono ti kurin kat Iesui mohey hap kaipyi wyti yt watikuap i mekewat pywuwat sese hap. Yt wato'e kuap i pywo sio yt katupono yt watomowato i Iesui mohey hap ahepiat pote. ¹⁰ Pyno uheywyt'in uheinyt'in eiwemu'e ro haty wo mekewat Tupana mi'airo sio uito sio yt hap kuap ahepiat hamo are. Mi'i hawyi ti aru eweimowato ro mekewat seko pakup i eiwanētup hawe hawyi ti aru eweikuap ta'yn — Pywo ti rat uito Tupana emiit no areīne'en e hap eweikuap. Uito ti

Tupana mi'airo areñe'en hap eweikuap. Mi'i hawyi ti aru eweimowato mekewat seko pakup i eiwanētup hawe ui'e hap ewy. Mi'i hawyi ti aru eweikuap kahato ra'yn — Pywo ti Iesui wanuat uito hap eweikuap are. Mi'i pote ti aru yt karāpe i ra'yn ewei'atoiat mekewat ahehakyera'at hap mohey hap kaipyi. ¹¹ Mi'i hawyi ti aru mekewat e'at put'ok'e turan — Ereke ro e Tupana. Aikotā aiwy sese pe wato'e — Ereke ro wato'e hap ewy ti aru topyhu'at. Mi'i hawyi ti aru itote watukupte'en na'yn wuat'i e'at pe ra'yn aikope Iesui toñe'en Aiporekuat no ahehakyera'at hap tote. Mi'i hawyi ti aru Aika'iwat yat pe ra'yn watukupte'en. ¹² Mi'i pytkai yt uipohep hin i eimowe'eg hamo. Yt eweiwaure tei'o Tupana piat eināpin hap ko'i are yn katupono eweikuap ta'yn sa'awy'ite. Mi'i tupono po'og waku watikuap pakup i hap po'og waku. Waku watikuap kahato aipy'a pe. ¹³ Pyno ti waku wuat'i e'at pe pywo ai'e hap yn. Pyno to'iro watuwemu'e i mu'e i kahato iwan miat ete. ¹⁴ Pyno koitywy areñe'en eipy'asetpe Tupana Pā'āu uipiit piat wywo ma'ato yt atikuap i karāmuo yt uwe i ra'yn uipiit piat hap. Meiūran ta'at hawyi yt uwe i ra'yn. Koitywy ui'yat toñe'en ne. Mi'i tupono areñe'en eimu'e hamo. Pyno sa'awy'iwuat meimuēwat eimiwaure ko'i koitywy atimopakup i. Moroho'omu'e pakup i ra'yn. Meimuēwat eimiwaure ko'i ahenoi pakup i ra'yn. Pyno uito ti eimu'e hat. Meiūran yt uwe i mesuwe katupono uheiam iku'uro rakat nuat ne'i. Aikotā ai'yat ipot'i ra'yn hawyi watipun hap ewy areñe'en. Katupono Uika'iwat Iesui to'e uhepe — Wuat'i e'at pe eieñe'en hap yt pya i e. Porap yn na'yn eku'uro hap e. Mio tā to'e hamo Uika'iwat tuwemoherep wuat'i e'at pe uhepe. ¹⁵ Mi'i tupono moroho'omu'e po'og po'og katupono uiku'uro hawyi eiwanētup hawe uimienoi topyhu'at re — Ta'i Peteru mienoi ewy kahato ti tut irane Aiporekuat Iesui i'e hap ewy eweie' aru uiku'uro hawyi. ¹⁶ Pywo ti rat uruta'akasa hap sese Iesui ieñe'en hap. Mi'i kape urueha wo uruta'akasa are. Uruto uruikuap kahato Mi'i Miit katupono uruewry kahato iwywo are. Iesui hesaika kahato hap uruikuap ta'yn are. Yt urumu'etu wuat hap kaipyi hin i urui'atumu'e eipe Iesui ete are. Pywo ti rat uruta'akasa ra'yn Tupana Mipo'oro Wuat'i Potypot Koro wuat. Waku kahato Mi'i Miit po'og po'og torania miit'in kai are. Uruikuap kahato Mi'i uruewry at ka'ap hawyi. Uruikuap kahato Tupana Mimōtypot sese Iesui hap. Urumimoherep Iesui etiat ehepe yt urumu'etu wuat hap kaipyi i ma'ato urueha wuat uru'akasa hap kaipyi urui'atumu'e eipe Mi'i Miit sese ete are. ¹⁷ Pyno sa'awy'i Tupana hanoi atipy kaipyi uruehamo Tosa'yru etiat tohenoi. Mio tā e Ai'ywot Tupana itote — Mi'i ti Uha'yru sese uimiky'e kahato e. Uimowepit sese Mi'i Miit e. Pywo ti rat uimōtypot kahato hat Mi'i e Tupana teiam ywyhig muo ikytsig nakat ikahu rakat kaipyi mekewat tomōtypot hap teiam kaipyi mio tā e are. ¹⁸ Pyno sa'awy'ite mio tā e Tupana atipy kaipyi uruehamo. Ta'i urutukupte'en Iesui wywo mekewat yity'ok wakuat hap tote turan mio tā to'e. ¹⁹ Sa'awy'iwuaria Tupana ehay moherep haria ti'atumu'e kahato Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat ete. Mesup wētup ihay po'og hesaika mi'iria kai katupono koitywy I'ywot ihay atipy kaipyi uruehamo — Mi'i ti Uha'yru sese uimowepit hat sese Mi'i Miit e atipy kaipyi ahowawi. Ta'i Tupana kaipywiat ti sehay po'og hesaika torania irania'in mienoi ko'i kai are. Mi'i pote waku watomohey kahato mi'i e hap katupono mi'i Tupana wē kaipywiat sehay sese are. Pywuat sese ti topyhu'at mi'i e hap po'og torania kai are. Mi'i tupono eiwanētup kahato o mio tā e Tosa'yru piat hap kape are uiwyria'in e. Katupono ti mekewat sehay ti Tupana ehay moherep haria timoherep kahato Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat hap etiat. Aikotā ariāty i'ypyryp wiat hētyhot hap ewywuat. Pyno mi'i sehay eweikuap eipy'a pe Tupana Sa'yru hap mi'i hawyi aikotā at tuwemoherep hune pyi hētyhot tuerut hap ewy eipy'a pyi wyti aru hētyhot hap tuwemoherep are. Aikotā waikiru wato tuwētem hunete mi'i hap ewy eipy'a pyi tuwētem hētyhot tuerut eweimohey ra'yn Iesui Tupana Sa'yru hap hawyi. ²⁰ Pyno ahenoi hamuat Tupana ehay aikope pyi tut sa'awy'i hap mekewat miwan miat. Pyno ti yt miit'in wanētup hap kaipyi i tut are. Yt yne miit'in mikuap kaipyi i tut mi'i wuat are. Yt

miit'in mu'etu wuat kaipyi hin i ti. ²¹ Pyno miit'in wakuaria Tupana kuap haria kaipyi ti tuwētem Tupana ehay. Sa'awy'i yianmete ta'atuhenoī Tupana Pā'āu mienoi aikotā aikotā hamuat ko'i. Ta'i Tupana Pā'āu mienoi ko'i ahepiat ti ta'atumoherep kahato ra'yn.

2

¹ Sa'awy'i tukupte'en Tupana ehay enoi haria ma'ato ti yt pywuat sese ko'i i te. Mi'i hap ewy te ti mesup tukupte'en ne eimu'e haria heso rakaria eipy'asetpe. Mi'iria ti imoherep yt pywo piat i sehay eima'at hamuat ne'i Tupana etiat. Mi'iria ti — Iesui ti yt Ahehakyera'at hat i e haria. Yt Iesui kaipyi i ti ahehakyera'at hap sa'up e haria. Aiporekuat pun haria ne'i mio tã e haria. Pyno mio tã e haria ti Aiporekuat Iesui atoiat haria. Mi'i haria ti te'eruwe'atu'uka aima'at hap kaipyi. ² Mi'iria ehay aimu'e hap topyhu'at i'atuehay se ma'ato yt pywo piat i. Mi'i hawyi irania'in tuwat i'atumienoi upi. Ta'atunug sa'ag kahato ta'atumu'e haria minug ewy. Mi'i hawyi haryporia'in sehary'i wo haryporia'in wywo i'ewyte ihainia'in se'aito wo ihainia'in wywo hap ta'atunug iwaire waire hap ewy. Yne mi'i tã sa'ag hap ewy ta'atunug. Mi'i hawyi irania'in weha'at haria mekewat pywuat sese hap ete i'atuehay sa'ag sa'ag ne'i meimuē waria wētup sehay upiaria inug sa'ag hap haria kaipywiat. ³ Pyno ehekat ky'ewi yn eimu'e haria. Ta'i ehekat ta'atuky'esat ei'atumu'e hap eima'at hamuat hap kaipyi. Mi'iria ti eiky'esat ta'atuemiit no i'ewyte ta'atuky'esat torania ta'atupo puo hap ehekare'en eimēpyt'in. Mi'i tã hap yn ta'atuky'esat. Pyno Tupana toīne'en ne mi'iria apiheg hamo. Ta'i Tupana toīne'en eima'at hanuaria moma hanuat. Ta'i Tupana ti yt pya hin i i'atukai i'atu'uka hamo. ⁴ Sa'awy'i sese ti atipy piaria Tupana wywuat hap ta'atu'atoiat kahato ra'yn. Mi'i pote ti yt naku i nug haria te'eropyhu'at mi'iria. Mi'i pote ti Tupana ti'atu'apiheg na'yn. Yt toihep hin i i'atu'apiheg hap kaipyi ma'ato ti aria koro kape toi'okhytpugha atipy kaipyiaria are. I'ypyryp hap kape toi'atupo'oro po'oro are i'atupyhik hap i'ypyryp takat kape. Mi'i hawe ti tukupte'en ta'atupyhik hawe iheg me. Meiūran ti aru put'ok'e mekewat uwe waku uwe yt naku i hap moherep hap e'at pe hawyi Tupana timoherep ta'yn i'atuminug sa'ag ko'i wuat i puo. ⁵ Sa'awy'i te tukupte'en kahato yt nakuaria mesuwarotiat. Mekewat e'at turan Nu'e wywuaria to'yat piaria 7 ok takaria yn wakuaria Tupana tipuēti. Mi'i pote mi'iria yn toi'atuehakyera'at. Ma'ato irania'in yt Tupana mohey i haria yt naku i nug haria Tupana ti'atumoma yne yne y'y wato wo i'aman 40 e'at piat 40 wātym miat tutunug hawyi. Mekewat aha'ase'i Nu'e ti'atumu'e kahato wen — Ewei'atoiat ro eiminug sa'ag ko'i hawyi ewei'aipok to Tupana kape e wen ma'ato yt te'eruwemorem hin i Tupana kape yt ta'atu'atoiat teran i i'atuminug sa'ag hap ko'i pote. Mi'i pote ti Tupana tikaykay y'y kahato i'atu'atu'uka hamo. Mi'i hawyi te'eropap kahato Tupana yt miky'esat ewy i gupte'en haria. Te'eruwe'āpyhyka āpyhyka miit'in. Tupana yt ipohep hin i i'atu'apiheg hap ete. Mi'i hawyi aha'ase'i Nu'e'in 8 ok takaria imohey haria yn Tupana ti'atuehakyera'at ra'yn.

⁶ I'ewyte ahenoi teran tawa Sutuma tawa Kumura e hap etiat are. Itotiaria ti yt nakuap i nug kahato haria torania. Sa'ag nug hap kape yn te'eruanētup. Mi'iria ti Tupana timoma ra'yn aria wato wo. Toi'atuwuk kahato i'atu'yat ko'i yne yne i'atuetawa ko'i. Yne yne Tupana tiwuk ta'yn torania. Mi'i hawyi itup yn topyhu'at itote. Mi'i hawyi yt wētup ok i topyhu'at itote. Toi'atu'akit yne ra'yn mi'iria. Mi'i tupono koitywy eiminug sa'ag hap kai eiwe'eg wo o. Yt eweiwaure tei'o tawa Sutuma tawa Kumura Tupana piat i'apiheg hap ko'i. Yt nakuaria i minug upiat mi'i tã hap. Mi'iria ti Tupana kuap hap pun haria. Mi'i pote waku i'atu'apiheg hap aimu'e hap aimoken'ē hamuat hap topyhu'at are. Mi'i ete ti aimu'e kahato ra'yn aimoken'ē hap ete are. Mi'i hawyi watikuap yt naku i nug motiat yt naku i kue pāi ai'e aiwanētup hawiat hamo. ⁷ Ma'ato toīne'en tawa Sutuma pe wētup ok Tupana mohey sese hat wakuat nug neran hat Iro e hap het rakat. Mi'i ti Aparāu ywyt sa'yru — Yt naku i yn nug haria mesuwe uhetawa piaria e. Sewaire hap kape yn wanētup haria e. Yt naku i kahato atipuēti mi'iria e Iro tawa Sutuma totiat

gupte'en haria minug sa'ag ko'i ete. Iro yt tiky'esat hin i itotiat seko sa'ag ko'i. Mi'i tupono Tupana tiehakyera'at Iro tosaki'yt'in wywo. Mi'i pote mekewat aria yt tu'u hin i iro'in mekewat tawa wuk turan katupono yt toiky'esat hin i i'atuminug sa'ag itotiat hap ko'i. ⁸ Itotiaria yt ta'atunug hin i Tupana miky'esat ewy. I'ewyte yt miit'in miky'e ewy hin i ta'atunug. Ta'i i'atuminug ko'i yt miit'in eko ewy hin i ta'atunug. Mi'i hap ko'i Iro yt tiky'esat i pote Tupana miehakyera'at wo topyhu'at. ⁹ Ta'i Tupana ahehakyera'at kuap kahato ahā'āg hap kaipyi inug hap kaipyi imohey haria aito pote. Yne mekewat yt tomiky'esat ewywuwat i hap ko'i kaipyi aihep kuap. I'ewyte toikuap yt nakuaria i apiheg hap. Pyno ti yt nakuaria i apiheg hamuat Tupana po pe toīne'en. Ta'i yt pya hin i mekewat e'at Tupana piat — Yt naku i kahato eipe e hamuat hap e'at are. ¹⁰ Tupana timoma yne ra'yn tawa Sutuma tawa Kumura piaria. Katupono Tupana yt tiky'esat hin i i'atuwat i'atuieīne'en hap. Wuat'i yne ta'atupu'i miky'esat ewy yn ta'atunug wuat'i haryporia'in wywo wuat'i ihainia'in wywo. Ta'atupiit miky'esat hap ko'i yn ta'atunug to'o'pe to'o'pe. — Yt kan hamo i Tupana miky'esat hap ko'i ta'atu'e haype. Ta'atumiky'esat ewy yn ta'atunug. Yt ta'atumōtypot hin i Tupana wāi'e hap i'ewyte miit'in wāi'e hap yt ta'atumōtypot i. Yt te'eruwemōti hin i ta'atuminug sa'ag hap ko'i ete. — Atunug mote atunug e haria yn. Ta'i mi'iria ti to'okyry'i kahato ne'i wakuaria ete. I'ewyte atipy piaria ete to'okyry'i. Ta'i atipy piaria ti sakpo'e ikahuria i'ewyte po'og hesaika rakaria. Mi'i pytkai wemu'e haria yt pywuwat i enoi haria — Uruto po'og irania'in kai i'atu'e yn i'ewyte mio tā i'atu'e atipy piaria pe. ¹¹ Ta'i atipy piaria ikahu rakaria hesaika kahato rakaria. Ta'i po'og hesaika mekewat eima'at haria kai wen ma'ato yt kat i sa'ag i'atu'e Tupana pe yt pywo piat i henoi haria ete. ¹² Mekewaria ti aikotā miat haiwot rakaria ewywuaria. Aikotā miat wati'auka teran meremo hap ewywuaria mi'iria. Mi'i haype to'okyry'i kahato mekewat wakuap wuat'i mikuap wuat ete. Ma'ato ti yt ta'atukuap i haype. Mekewat seko sa'ag ta'atuminug wo ne'i ti te'eruwe'atu'uka kahato. ¹³ — Urumiky'esat ewy yn urutunug neran i'atu'e sa'ag. Mi'i hawyi miit'in py'asetpuo ihot'ok puo yt naku i kahato ta'atunug irania'in ehamo. Ma'ato Tupana ha'up nug irane i'atuminug sa'ag hap ko'i. Yne i'atumiky'esat ewy ta'atunug hawyi yt te'eruwemōti hin i. Ma'ato eipe ti eiwemōti kahato eweipyhu'at mekewaria te'erenuk eipy'asetpe turan katupono te'eruwemo'ok sa'ag kahato. Ta'i eima'at kahato ti eimi'u wuat te'erenuk turan. I'atupiit mo'ok hap mowepit hap yn ta'atuky'esat. Mi'iria ti te'eruanētup hap ywyk hanuaria. Ta'i sa'ag nug hap ete ti to'omowepit kahato ra'yn. Ma'ato i'atusa'up i'atuminug sa'ag hap ete put'ok'e irane. Ta'i Tupana ti'atusaty'i saty'i irane yt naku i nug hap ko'i ete. Ta'atumoso'opot hap ewy ta'atupuēti irane. ¹⁴ Mi'iria eha pe ti toīne'en haryporia'in ihainia'in ky'esat hap ko'i yn ti ra'yn. Mi'iria ti — Ta'i yt karāmuo hin i ti aru ahero aiminug sa'ag wo e haria. Mi'i hawyi Tupana mohey haria yt hesaika kahato rakaria ma'at haria wo te'eropyhu'at mi'iria. Ta'i miit'in ekare'en ko'i ta'atuky'esat yne ta'atuwano hap. Mio tā hap ewy i'atuieīne'en hap yt naku i kahato. Pywo ti rat mi'iria Tupana mikuasa wuanuaria wo te'eropyhu'at. ¹⁵ Ta'i mi'iria ti mu'ap hāpyk takat atoiat haria wo te'eropyhu'at. Aikotā ga'apy piat ho'owasat rakaria ewy tukupte'en. Mekewat Tupana ehay moherep sa'ag hat Parāu e hap Posu sa'yru upiaria mi'iria. Kat pote Parāu ti ha'up etiat Tupana ywania ma'at hat — Pyno ha'up ewetum uhepe pote kat e kat e hap sa'ag atunug e hat mi'i. Ma'ato inug sa'ag hat ete Tupana ihay pirik kahato ne'i. Wāi'e kahato ne'i Tupana mekewat ete. ¹⁶ Mi'i hawyi Tupana tināpin yt we'eg i hat wē pyi mekewat ihū wē pyi wāi'e Parāu me. Mi'i hawyi ihay mekewat ihū miit ehay ewy — Wāi'e etiwaure ro eso hap e. Heso'ok takat ewy ereīne'en e mekewat Iumentu ihay mekewat kat ko'i kat ko'i moherep hat pe mekewat Tupana ehay moherep ran hat pe. ¹⁷ Pyno mekewaria yt pywuwat sehay enoi haria i yrasa gag ewy mi'iria. Aiwe'y'utui turan y'y hit'i yrasa kaipyi waku kahato watipuēti ma'ato wētup tuereto igag na'yn pote yt kat i y'y watipuēti aiwe'y'utui hap monik hamuat. Mio tā hap ewy yt kat i waku watipuēti mi'iria

kai. Aikotā ywyhig ko'i ywytu uato turan hewyry kahato wasere upi hap ewy mi'iria. Ta'i mi'iria eiam ti Tupana tunug na'yn i'ypyryp sese yt wētup i'ypyryp ewywuati ti i'atueiam Tupana minug. Mi'i hawyi ti aru mi'iria tukupte'en i'ypyryp we yn na'yn wuat'i e'at pe. ¹⁸ Mi'iria i'atuehay se wen ma'ato yt kat i'atu'e pytkai i ra'yn. Ta'i i'atuehay kahato ma'ato kat i'atu'e kat i'atu'e yt watikuap i. — Uruto ti iwe'eg kahato rakaria i'atu'e. Mi'i wo ti ahekyi te'eruwewawi. Mi'i hawyi ta'atupiit ko'i wywo ta'atuma'at ne'i irania'in Iesui mohey pakup haria yt hesaika kahato rakaria i te. Irania'in te'eruwētem neran yt naku i nug hawyi ma'ato mi'iria ta'atuiā'āg kahato irania'in ta'atupiit minug sa'ag wo. Mio wyti ta'atunug aikotā pina puta ewy miit'in pytyk teran haype. Mi'i hawyi sa'ag nug hap kaipyi wētem neran haria yt hesaika i pote wo'opyhik hawiat ewywuaria te'eropyhu'at. Mi'i tā me ti ta'atuho'oma'at reran Iesui mohey pakup i haria. ¹⁹ Mi'i hawyi — Eweiwat uruupiat pote ti ren eweikupte'en eimiky'esat ewy e haria. Yt uwe po pe i eweikupte'en e haria ti. Mi'i pote yn ti ren waku kahato rakaria wo eweikupte'en e haria. Ta'i eweiwat uruupiat pote yt uwe i eipo'oro hat e haria. Mi'i tupono po'og waku pe eweikupte'en i'atu'e sa'ag. Ma'ato ti i'atueso kahato ne'i katupono mi'iria yt te'eruwenō'ē kuap i mekewat ta'atuminug sa'ag pyi. Pywo pe ti ta'atuminug sa'ag ko'i eropat haria mi'iria. I'atueko sa'ag ni topyhu'at i'atu'okpe tote i'atu'akit hamo. — Yt uwe i uruka'iwat i'atu'e pytkai i'atuminug sa'ag hap ko'i i'atuka'iwat sese topyhu'at. Pyno ti mi'iria iheg me tukupte'en mekewat seko sa'ag eiam me. Pyno uwe po pe watoīne'en pote pyno mi'i ti ra'yn aika'iwat no toīne'en. Yt watoiat kuap i aiminug sa'ag pote aiminug sa'ag topyhu'at aipotypot no ti ra'yn are. ²⁰ Ma'ato tukupte'en yt naku i nug hap atoiat haria Iesui kuap haria ma'ato meiūran te'era'aipok i mekewat sa'awy'iwuat seko sa'ag kape ra'yn mesuwat yi totiaria wemohun hap kape i ra'yn. Mi'i hawyi ti aikotā kiā e'yni pianuaria ewy tukupte'en. Mi'i hawyi ti yt te'eruwenō'ē kuap i ira'yn mekewat ta'atuminug sa'ag hap sa'awy'iwuat kaipyi. Mi'i hawyi ta'atuminug sa'ag hap ko'i po pe i ra'yn tukupte'en. Mi'i hawyi po'og po'og sa'ag sa'awy'iwuat kai te'eropyhu'at. ²¹ Mi'i hawyi ti yt naku i kahato ra'yn tukupte'en. Ta'i po'og waku mi'iria yt karāpe i ta'atupuēti mu'ap hāpyk takat wakuap nug hap sio ta'atukuap hawyi te'era'aipok i ra'yn sa'awy'iwuat yt naku i nug hap kape. Mi'i hap ewy pote po'og na'yn sa'ag te'eropyhu'at sa'awy'iwuat kai. ²² Aikotā aware te'en hawyi tutu'u i hap ewy are. Hā'ākāp aimikuap awareria etiat hap ewy mi'iria. Aikotā hamaut tuwei hawyi meiūran ta'at i ra'yn ipitpit pe hap ewy tuwei hawyi. Tuwesot sot ihy nem nakat pe hap ewy mi'iria are. Pyno typuat ra'yn uimiwan ewawi.

3

¹ Typuo ra'yn atipo'oro uimiwan ehowawi uiwyrria'in. I'ewyte mesuwat uimiwan aikotā sa'awy'i eināpin hap ewywuat re. Yt eweiwaure tei'o aikotā sa'awy'i ho'owasat rakaria ewy eweikupte'en. Koitywy ti eiwanētup hap yt ipitpit hin i ra'yn toīne'en. Pyno o yt eweiwaure tei'o aikotā sa'awy'i ho'owasat rakaria eweikupte'en eiwanētup hawe hap. I'ewyte yt eweiwaure tei'o aikotā meiūran tut eima'at hanuaria ikahuro turan wuat hap ete. Mi'i ti aru Tupana ehay etiat wekyry'i hat e hap. ² Aikotā sa'awy'iwuaria mienoi iwan miat Tupana ehay ewy put'ok'e. Aikotā uruto Aika'iwat Iesui potmu'eria e hap ewy. ³ Tut wyti aru eimu'e hanuaria. Mi'iria ti aru ta'atumiky'esat ete yn eimu'e. Ta'atupiit piat miky'esat sa'ag ko'i hap ta'atunug kahato eiky'ewi i'ewyte ehekare'en ky'ewi. Mi'i hawyi eimimohey Iesui tut aru e hap ete ta'atukyry'i kahato. ⁴ — Yt tut i wyti Eika'iwat Iesui i'atu'e irane ahepe. Pyno eipe i'ewyte sa'awy'iwuaria Tupana mohey haria — Tut irane uruka'iwat ewei'e ra'yn wen ma'ato yt tut i te i'atu'e irane ahepe. Ta'i sa'awy'iwuaria Tupana mohey haria i'ewyte Iesui potpo'ororia 12 ok takaria topap yne pytkai yt tut i te i'atu'e. Sa'awy'iwuat mesuwat mytyp waha'awynug hap ewy ra'yn topyhu'at mesup. Mi'i tupono ti yt put'ok'e hin i irane aiminug sa'ag ai'apiheg hamuat Tupana piat i'atu'e irane mesuwarotitaria wo'okryry'i haria. ⁵ Pyno ti aru te'eruwepyi

ra'yn yt iwe'eg i rakaria wo te'eropyhu'at mi'iria katupono mi'iria ti yt Tupana ehay kaipyi i te'eruwemu'e. Katupono Tupana to'e — Sa'awy'i ti waikiru ko'i tukupte'en mi'i hawyi i'ewyte mesuwat yi. Mi'i hap ewy te ti mesuwat yi toīne'en. Mi'i hawyi y'y toīne'en mesuwat yi tote. Pyno ti mi'i tā sa'awy'ite toīne'en y'y yn ma'ato y'y pe yi toīne'en. Mi'i hawyi meiūran pe'am'e ra'yn yi y'y pyi. Mi'i hawyi y'y tuwepat'ok ta'yn. Mi'i hawyi yi po'og ywaiti y'y kai toīne'en. Ma'ato i'ewyte toī y'y ywyt'okpype. ⁶ Mi'i hawyi meiūran aikotā sa'awy'i'uwat ewy y'y i ra'yn po'og iwato mekewat Nu'e e'at pe. Heremo rakaria min'i'atu'e i ra'yn. Mi'i hawyi ti mekewat sa'awy'i'uwat yi heremo rakat min'e yne i ra'yn. Mi'i hawyi ti topyhu'at yt sa'awy'i'uwat ewy i ra'yn mytyp. ⁷ Aikotā mekewat e'at pe Tupana to'e Nu'e pe mi'i hap ti tutunug na'yn. Ma'ato koitywy ti mekewat sa'awy'i'uwat ewy sehay wētup te toī. Ma'ato ti mekewat yi wuk hap etiat ra'yn Tupana tohenoi — Pyno ti aru meimuēwat aria wo yi waikiru yne atimoma aria wo e ti Tupana. Aikotā sa'awy'ite atimoma yne y'y wo hap ewy te ti aru. Ta'i tut ti aru mekewat e'at katupono mi'i hap ewy atunug e ti Tupana. Mi'i hawyi ti aru yt nakuap i nug haria apiheg hap e'at put'ok'e ra'yn e ti Tupana are. Ma'ato mio tā e Tupana pytkai yt tut i aru i'atu'e ne'i meimuē waria ta'atuwanētup hap kaipyi ne'i. ⁸ Ma'ato uimiehakjera'at ko'i uimiky'eria yt eweipyhu'at rei'o i'atuehay upi. Eweikuap to aikotā mekewat Tupana e'at. Ta'i Tupana yt tomorania i ti yne e'at aikotā aikotā hap ko'i. Wētup e'at yn ni Tupana po pe toīne'en aikotā wētup 1000 anu hap ewy. Tupana wanētup hawe wētup e'at wētup 1000 anu hap ewy i'ewyte wētup 1000 ano wētup e'at hap ewy Tupana wanētup hawe. ⁹ Katupono sa'awy'itewuat — Atunug aru e hap tutunug na'yn. Pyno ti Aika'iwat wyti sa'awy'i'uwat — Atunug aru e hap tutunug na'yn. Yt aima'at hin i are. Ta'i Tupana ti yt waure'e hin i sa'awy'i'uwat tehay — Ati'atu'apiheg ti aru yt nakuaria i te hap ete. Ma'ato ahowawi ti iperup'i kahato. Yt tutunug neran i te aiky'e haype katupono toiky'esat yt wētup i ho'owasat hap. Yne torania topo piat hap toiky'esat. Kat pote yt meremo i ai'apiheg neran i ma'ato ti hepamo put'ok'e mekewat mio tā e hap. Toiky'esat miit'in te'eruwemorem tewawiat yt naku i pywiat hap haype. Mi'i pote hepamo put'ok'e mekewat — Atunug aru e hap. Yt toiky'esat i miit'in moma hamuat hap. ¹⁰ Ma'ato pywo put'ok'e irane mekewat e'at pe. Ta'i pywo ti aru put'ok'e Aika'iwat piat miit'in apiheg hap. Ma'ato ti karāmuo kat e'at pe yt uwe i ikuap ma'ato ti put'ok'e hamuat. Aikotā sero'ok'e hat ewywuwat tut irane. Kat e'at pe yt uwe i ikuap are. Mekewat e'at pe ti aru ikahuro ra'yn wakiru ko'i. Mekewat e'at pe tehay pirik wo toimoweityk ta'yn waikiru ko'i. I'ewyte mesuwat yi tuweityk ta'yn. Mi'i hap e'at pe ti aru yi ihywap ta'yn hakup wote yt aikopiat wētup hakup i'ewy'ewy i hakup sese ti ra'yn. Mi'i hawyi ti aru wuk'e yne ra'yn mesuwarotiat miit'in minug sa'ag ko'i. I'ewyte yi ikahuro ra'yn. ¹¹ Pyno uiwyria'in watikuap ta'yn mesuwat yi ihywap irane hap. Mi'i hawyi yt kat i ra'yn. Mi'i tupono waku watomohāpyk yne aiwanētup hap ko'i. Mi'i hawyi wakuaria Tupana ewaku hap ewywuwat watukupte'en. Waku Tupana kape yn aiwanētup hap watukupte'en mesuwarotiat turan. Mi'i hawyi ti aheko pakup wywo yn ra'yn ahewyry waku kat pote wakuaria yn na'yn aito. ¹² Mi'i hawyi ti waku — Eriot ro Mehī Eriot ro Mimi wato'e yn na'yn. Mi'i pote ti wateha'at kahato ra'yn Tupana put'ok'e hap e'at kape. Yt pya i ra'yn wato'e yn na'yn. Ta'i wuk'e ti aru waikiru ko'i. Mi'i hawyi ti aru tuweityk yne ra'yn wato'e. Watikuap ta'yn mio tā e hap. Ta'i meiūran ti aru yne ra'yn iheg nakat i'ewyte yt iheg i rakat i ti aru wuk'e ra'yn hakup pote ihywap yne. Ma'ato ti aito watikuap ta'yn. ¹³ Mi'i hawyi i'ewyte Tupana to'e — Atunug ti aru mi'i rē wētup yi ipakup takat. I'ewyte ti waikiru ko'i ipakup takat ra'yn atunug e. Ma'ato ti aru mi'i hawyi itote sa'awy'i'uwat ko'i kai hāpyk sese rakaria yn na'yn. Mi'i hawyi ti aru wakuat nug haria yn na'yn tukupte'en itote Tupana mimoewaku ko'i mio tā wato'e ti aiwo'ope. Uiwyrria'in mi'i watikuap ta'yn hawyi ti aru merep ta'yn watiky'esat put'ok'e yi pakup hap i'ewyte waikiru pakup ko'i. ¹⁴ Mi'i pote ti hāpyk yn watiky'esat watoīne'en Tupana wywuwat hap. Irania'in wywuwat aiwo'owese hap yn waku watikat. Tupana wywuwat

aiwo'owese hap yn watiky'esat. Pyno uiiwyrria'in waku watoĩne'en iwywo mekewat e'at pe. Waku yt kat i i'aparap hap aiwanētup hawe. Waku yt kat i yt nakuap i aikai Tupana wanētup hawe. Waku yt kat i hin i ra'yn aiminug sa'ag aikawiat ko'i. ¹⁵ Ta'i eweheha'at kahato mekewat e'at pe hekatup turan. Yt perup'i puo hin i ewehekatup ma'ato Tupana miky'esat nug hap ete ewehekatup are katupono Tupana tunug irane to'e hap ewy wen ma'ato yt waure'e hin i ahehakyera'at hamuat hap ete. Toiky'esat wuat'i miit'in ehakyera'at hamuat pote yt merep i tut. Yt tut i te katupono toiky'esat yne eiperia tomiehakyera'at ko'i wo eweipyhu'at hap. Aikotā aheyke'et Pauru hanoi hap ewy are. Tuwe'eg hap Tupana kaipywiat wo eimu'e mi'i hat ti meke. Tupana miium ewy kahato eimu'e. Ta'i toiwan kahato ti mesuwat ehowawi. ¹⁶ Ta'i mio tā e Pauru Tupana ut hap etiat tohenoi tomiwan miat. Yne tomiwan me mio tā e. Aimu'e kahato mekewat sehay wo. Pyno niatpo kahato aimu'e wen mekewat sehay wo. Yt watikuap i kahato ti yne aiwy Pauru miwan ko'i. Mi'i pote tukupte'en yt we'eg i haria mekewat Pauru ehay ywyk haria. Mi'i pote ti mehĩ Pauru miwan kaipyi eimu'e wen ma'ato ti yt aimu'e hat Pauru mienoi ewy sese i. Ta'i mi'i haria ti i'atu kahato. Kat pote mekewat Pauru miwan etiat yt wemu'e kahato haria pytkai i are. Mi'i pote Iesui mohey ran haria i'ewyte Tupana mipo'ororia ran nakaria pote Tupana ehay pun haria mi'iria. I'ewyte ta'atuero'ok ta'yn imienoi kat e hap kat e hap. Mi'i hawyi ti ta'atuwanētup hap kaipyi ra'yn ta'atunug yt Pauru e hap ewy i. Mi'i hap kaipyi ti te'eruwema'at Tupana ehay ran enoi hap ete. Mi'i hawyi Tupana mimoma haria te'eropyhu'at. ¹⁷ Pyno uhekatuwyria eiwe'eg wo o mi'i haria pupi are. Mi'iria yt aiwy Pauru ewy hin i ta'atuhanoi — Ta'i Pauru e hap mi'i i'atu'e pytkai. Yt ehewyry tei'o i'atuehay upi are. Yt nakuaria i mi'iria are. Yt Tupana miky'esat ewywuat nug haria i mi'iria. I'ewyte yt miit'in miky'esat ewywuat nug haria i. Pyno mesup yianmete uimiwan me ahanoi ra'yn yne yne eimowe'eg hap. Aikotā aru aikotā aru miit'in eima'at reran haria put'ok'e aru ehete hap turan. Mi'iria ti aru wētup Iesui e hap ran ta'atumoherep wen ma'ato yt to'e hap ewy hin i are. Karāpe aru meimuēwat ewywuat put'ok'i'atu'e ehā'āg hamo mi'i hawyi ti aru — Yt rat ewei'e yn no i'atuepe. — Kopuo yn mu'ap meiko yn mu'ap i'atu'e pytkai ti aru. — Yt rat ewei'e o i'atuepe Iesui ehay sese upiaria uruto ewei'e ro. Eheso i rat ewei'e i ro i'atuepe. Mi'i hawyi ti aru yt eima'at kuap i ra'yn mi'iria. Ta'i mi'iria eima'at teran haype wētup sehay upi. Mi'i hawyi awyato ewy tō'ē ei'u hamo. Ta'atuky'esat Iesui mohey hap ahepiat hep hamuat. Ta'atuky'esat watunug yt naku i ta'atuminug sa'ag hap ewy. Eiwe'eg wo mi'iria pupi are. Pyno yt ewei'atoiat tei'o Iesui mohey hetiat hap i'atumimohey wētup sehay upi pāi are. Ma'ato iheg me kahato imohey hawe waku eweikupte'en pote waku pe ra'yn eweikupte'en wuat'i e'at pe are pāi.

¹⁸ Pyno eiwemotag o Tupana ehay wo hegyi'at hap kaipyi are i'ewyte Tupana eiky'e hap kaipyi. Ahehakyera'at hat Aipotypot Iesui mohey hamo eiwemotag o. Imohey kahato haria wo eweikupte'en hawyi ihāite kahato rakaria eipe. Imohey hap upi ihay wakuat upi yn atiky'esat eweikupte'en uito are'e ehepe uimiwan me ahanoi.

Uito ti Peteru Iesui potpo'oro sese uito.

I UWĀU MINĀPIN SAAWY'IWUAT

¹ Uito ti Iesui miky'e Iuwāu. Mesuwat uimiwan atipo'oro ehowawi uiwyrī'in. Iesui etiat atiwan ehowawi.

Aheīne'en hap e'yianmete Iesui toīne'en are. Pywo ti rat uruto ipotmu'eria urueha wo uruta'akasa ra'yn mesuwe mekewat Tupana ehay Miit kawiat rakat. I'ewyte mi'i turan uruewaure ka'a wo uruikuap ihay wakuat. I'ewyte ti urutemig urupo wo mekewat aipiit ewywuat rakat. ² Sa'awy'i yt heremo i toīne'en Tupana ehay wakuat rakat ma'ato mi'i hawyi tuwepit nug na'yn tuwemoherep ta'yn Miit no sese ra'yn ahowawi are. Mi'i Miit wyti uruta'akasa ra'yn. Mi'i hap ti koitywy uruimoherep ta'yn ehepuo uruehay wuat. Mi'i ti wuat'i e'at piat ieīne'en hat uruta'akasa ra'yn. Sa'awy'i To'ywot atipy piat wywo yn toīne'en ma'ato koitywy toimoherep ahepe Tosa'yru. ³ Aiwywo ra'yn toīne'en. Mi'i hap uruikuap uruewaure ka'a pe. Urueha'at hap uruimoherep ehepe katupono uru'ewy aiwo'o'ewy'ewy watopyhu'at hap uruiky'esat kahato I'ywot wywo Ha'yru wywuat aiwo'owese hap. Uru'ewywuat Aipotypot Iesui ewywuat hap uruiky'esat. ⁴ Mi'i hap ky'ewi ti mesuwat urumiwan atipo'oro ehowawi uruehay eimowepit kahato hamuat.

⁵ Pyno Ha'yru wē pywiat imienoi uruimoherep ta'yn ehepe sa'awy'itewuat imienoi mio tā e hap. Tupana yn nyti ariāty sese e hap. Tupana kai ti yt kat i i'ypyryp hap toīne'en. Yt naku i nug hap yt kat i ikai. ⁶ Pyno Tupana wywo uruto'owese kahato wato'e ma'ato watunug ne seko sa'ag nug hap pote i'ypyryp wiat watoīne'en hap ewy. Mi'i pote ti — Atikuap Tupana wato'e ma'ato yt naku i watunug sa'ag pytkai. Mi'i pote aiwema'at hap ne'i topyhu'at yt kat i wyti ai'e pywo piat hap pote are. ⁷ Ma'ato watopyhu'at hētyhot pe Aika'iwat ewy pote pywo pe watoīne'en. Mi'i pote ti iwywuat aiwo'owese hap topyhu'at kahato are. Mi'i hap kaipyi ti Tosa'yru Iesui suu wo Tupana tikoho yne aiminug sa'ag ko'i. Mekewat kat ko'i kat ko'i aiminug sa'ag ko'i toi'atuko'ho at ka'ap ahewyry Iesui wywo imiky'esat ewywuat pote. Mi'i hawyi tomiky'esat nug haria watopyhu'at. ⁸ I'ewyte ti — U yt karāpe i sa'ag atunug wato'e pote i'ewyte koitywy yt karāpe i ati'aparap Tupana pe wato'e pote heso rakano watopyhu'at katupono i'aparap kahato haria aito pote. — Yt kat i sa'ag atunug wato'e pote aiwema'at hap topyhu'at mio tā ai'e hap kaipyi are. Yt kat i hin i topyhu'at pywo ai'e hamuat hap e. Mi'i hawyi heso rakaria wo watoīne'en. ⁹ Ma'ato wato'e Tupana pe aipy'a pyi — Ui'ywot ati'aparap kahato epe uhehay wo uiminug sa'ag wo wato'e pote aimohāpyk kahato. Mi'i hawyi — Waku pe ereīne'en mesup e ahepe watoiat yne aiminug sa'ag hawyi. Tupana aiky'e kahato pote toīne'en kahato aikawiano hamo. Yt ai'atoiat teran hin i wati'aparap topiat pytkai aiky'e kahato. Ai'apiheg hamuat pytkai aiky'e hap wywo ai'apiheg are. ¹⁰ Ma'ato wato'e — Yt karāpe i ati'aparap Tupana pe miit'in me wato'e pote ti — Heso rakaria wo eipe e Tupana ahepe katupono yne miit'in i'aparap haria atikuap kahato e Tupana ahepe. Atikuap yne eiwanētup sa'ag hap ko'i e ahepe.

2

¹ Pyno uha'yru'in ko'i uhaki'yt'in ko'i yt atiky'esat i ti ewei'aparap Tupana pe i'ewyte miit'in me. Mi'i hap etiano ti mesup atiwan ehowawi. Ma'ato wati'aparap Tupana pe miit'in me pote waku wahenoi ahepiat i'aparap hap. Mi'i hawyi Aika'iwat timoherep To'ywot pe aimohāpyk hamuat to'e. ² Aika'iwat Iesui ti ihay kuap kahato aikawiano hamo katupono mi'i ti yt karāpe i i'aparap Tupana piat hat. Ai'apiheg hap tutu'u yne. I'ewyte ai'apiheg hap sa'up tutum yne. Ma'ato yt aiwat aha'up mo yn i tuweium ma'ato yne yi totitaria yne ywania sa'up mo tuweium To'ywot pe ai'apiheg hap sa'up mo are.

³ Karāpe watunug Tupana miky'esat ewy aināpin hap ok tā mi'i hawyi watikuap ta'yn aipy'a pe Tupana kuap haria sese wo watoīne'en hap. ⁴ Ma'ato — Atikuap ti Tupana

wato'e yt imiky'esat ewywuwat nug hin i pytkai mi'i pote heso rakano watoïne'en. Mio tã wato'e pote yt kat i aipy'a pe topyhu'at pywo ai'e hap. ⁵ Ma'ato watunug ihay ewy imiky'esat ewywuwat pote iky'e sese hano watoïne'en watunug imiky'esat ewy pote. Mi'i tã watunug pote watikuap kahato Tupana wo'owese hap. ⁶ Uito ti Tupana wywo sese wato'e pote waku watoïne'en ha'yru ewy haki'yt ewy are. Waku watunug Aika'iwat Iesui minug ewywuwat yn waku watunug.

⁷ Uhekatuwyrria yt kat i eināpin pakup i hap ahenoi ehepe ma'ato ahenoi sa'awy'iwuat aināpin hap te aikotã sa'awy'ite aināpin hap ewy yn ahenoi ehepe. Pyno Tupana e hap sa'awy'iwuat ahenoi ehepe. Eiwo'oky'e ro e hap yn ahenoi ehepe. ⁸ Ipot'i rakat sehay ma'ato ti yne e'at pe wyti ipakup takano topyhu'at aikotã Aika'iwat aiky'e hap ewy waku wato'oky'e are. Mi'i tã watunug hawyī pywo imohey haria mi'iria i'atu'e aru irania'in. ⁹ Ma'ato uito ti Tupana mohey kahato hat hētyhot puo uhewyry wato'e wen ma'ato ti aiwyria'in ete aipy'ahak yn watoïne'en pote i'ypyryp we wātym muat ewy ra'yn watopyhu'at are. ¹⁰ Ma'ato uwe uwe towyrria'in Iesui mohey haria wywo waku kahato toïne'en to'oky'e kahato mi'i pote ti pywo ariāty hot puo hewyry rakat ewy topyhu'at. Mi'i hat ti yt ta'at kuap i kat pote yt i'ypyryp we i hewyry pote. I'ewyte yt kat i ikai miit'in ma'at hamuat ne'i. ¹¹ Ma'ato aiwyria'in Iesui mohey haria ete aipy'ahak mi'i hap kaipyi i'ypyryp wiat ewy watukupte'en aikotã yt ihapytig i rakaria sese wo watoïne'en. ¹² Uimēpyt'in eiminug sa'ag ko'i yne Tupana timohāpyk ta'yn watomohey Aika'iwat Iesui hawyī.

¹³ Mi'i pote woroho'onāpin neran kahato uimiwan me ui'ywot'in. Eipe ti wuat'i nug hap e'yianote wuat ieïne'en haria ti eipe. Tupana kuap kahato haria eipe. I'ewyte mi'i pote woroho'onāpin uimiwan me kurum'in makuptiaria katupono wuat'i sa'ag ka'iwat akit haria ti eipe ahiag akit haria. Mi'i pote woroho'onāpin uimiwan me. ¹⁴ Uimēpyt'in eweikuap kahato Ai'ywot sese. Mi'i pote woroho'onāpin eipe uimiwan me. Ui'ywot'in eipe ti yi nug hap e'yianmete wuat'i wo'omoieïne'en hat kuap haria eipe. Tupana sese kuap haria eipe are mi'i pote woroho'onāpin eipe uimiwan me. Kurum'in ehesaika kahato katupono Tupana ehay ahyt eiam ni eipe. Mi'i pote wuat'i sa'ag nug haria akag akit haria ti eipe. Mi'i pote ti uimiwan me woroho'onāpin. ¹⁵ Pyno yt eweiky'esat i ra'yn o irania'in miky'esat sa'ag ko'i. I'ewyte yt eweiky'esat i ra'yn o mesuwiaria yi totiaria sa'ag ko'i. Ma'ato watiky'e mesuwarotiat minug sa'ag pote yt kat i ra'yn Ai'ywot atipy piat ky'e hap aikai. Pyno ahenoi teran ehepe kat ko'i kat ko'i yt naku i watiky'e mesuwarotiat ko'i aipiit miky'esat ko'i yt nakuat i nug hap. ¹⁶ Ta'i eheha tiky'esat kat ko'i kat ko'i yt Tupana miky'esat ewy i i'ewyte — Uito po'og wato'e hap yn watiky'esat. Uimōtypot hap yn atiky'esat wato'e pote mi'i hap ko'i yt Ai'ywot atipy kaipywiat piat yt aimu'e hap i. ¹⁷ Ma'ato mesuwarote pywiat kaipyi yn aimu'e sa'ag ko'i miit'in miky'esat ko'i ti aru tuweityk yne. Ma'ato uwe uwe Tupana miky'esat ewywuwat nug haria ti aru te'eropyhu'at wuat'i e'at pe.

¹⁸ Uhaki'yt'in uha'yru'in put'ok'e irane ikahuro hap e'at katupono ti put'ok'e irane Aipotypot Iesui ewanīkaptia are. Mi'i ti Aipotypot Iesui pohari teran haype. Koitywy typy'i kahato mi'i ewywuaria tukupte'en. Mi'i hap kaipyi ti watikuap ta'yn yt pya i ra'yn ikahuro hap e'at hap. ¹⁹ Sa'awy'i te ti ai'ewy kahato tukupte'en tuereto aipy'asetpe ma'ato mesup ti ai'atoiat ra'yn. Tuwat yne ra'yn mi'iria. Tuwat ra'yn ahiag upi kat pote yt aimimohey ewywuwat i mi'iria pote. Ma'ato aimimoheyria pote ti te'eropyhu'at aiwywo. Mi'i pote ahok'iwat ra'yn. ²⁰ Ma'ato aito ti yt mi'i tã haria hin i ra'yn katupono ti Tupana Pã'āu topyhu'at kahato ra'yn ahete. Ahowapy kahato ra'yn Iesui tum ahepe Topã'āu hawyī. ²¹ Mi'i hap kaipyi watikuap yne kahato ra'yn pywuwat sese sehay Tupana Pã'āu aimu'e pote. Ehepiat ikuap pytkai ra'yn ti woroho'omu'e i ra'yn sehay pywuwat sese rakano. ²² — Iesui yt Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat i e haria ti heso yn nakaria wo te'eropyhu'at. Iesui ewanīkaptia wo wyti mi'iria. ²³ Mi'iria ti I'ywot Ha'yru ewanīkaptia

sese mi'iria. Uwe uwe irania'in me — U yt atimohey i ti Iesui toïne'en Tupana Sa'yru hap e hat. Mi'i hat ti yt Tupana wywo i sese toïne'en. Ma'ato uwe uwe irania'in me — Uito Iesui mohey hat e mi'i hat ti Tupana wy sese toïne'en. Ta'i watipun ne'i ra'yn Ha'yru pote i'ewyte I'ywot pun haria wo ra'yn watoïne'en. Ma'ato — Iesui En nyti Tupana Sa'yru sese wato'e pote I'ywot mohey haria wo watoïne'en. Tupana toïne'en aipy'a pe. ²⁴ Sa'awy'iwuat aimikuap aikai pot'i toïne'en pote mi'i hawyi Ha'yru I'ywot wywo watoïne'en wo'owese kahato haria wo. ²⁵ Mi'i tã eweikupte'en pote — Atum pot'i eheïne'en wuat'i e'at piat hamuat hap e Aipotypot ahepe. ²⁶ Pyno arehay po'oro hamuat ehowawi eiwe'eg wo o eima'at sehay wuat haria pupi. ²⁷ Aipotypot Iesui Pã'ãu aimu'e hap sese topyhu'at katupono toïne'en Ipã'ãu aikai pote mi'i yn aimu'e. Mi'i hawyi yt uwe i aimu'e pytkai toïne'en. Mi'i ti aimu'e at ka'ap. Yne e'at pywo rakat etiat aimu'e kahato Ipã'ãu. Yt kat i sa'ag ete aimu'e. — Pyno uipap eupi wato'e. Uimu'e ro wato'e Ipã'ãu me. Mi'i tã watunug mote aiwo'owese hap yn topyhu'at Aika'iwat Iesui wywo. ²⁸ Uimēpyt'in waku kahato ti aipap Aika'iwat upi. Mi'i pote ti aru karāmuo Aika'iwat ta'aipok i ra'yn meikowo mi'i hawyi yt kat i aiwemōti hap toïne'en ipupiat hap. Yt watuwemig hin i ipupi ma'ato watuwehum yn hut turan. Yt kat i aheha yi kape hut turan. Aipotypot ewywuat hap wahekatup kahato pote yt kat i ai'apiheg hap Tupana kaipyi. — Waku yn e ahepe. Mi'i pote aito i'ewyte waku pe yn watoïne'en i'ewy aito pote. ²⁹ Ta'i watikuap kahato ra'yn mekewat wakuap yn nug hat Aika'iwat Tupana Sa'yru. Mi'i hawyi Aika'iwat ewy wakuap nug haria aito pote i'ewyte Tupana mēpyt'in sese wo ra'yn watukupte'en are.

3

¹ Katupono ti iwato kahato Ai'ywot piat aiky'e hap. Toimoherep kahato ti aiky'e hap tomēpyt'in wuat ra'yn ainug hawyi. Ta'i tegyi'at hap toimoherep kahato aiky'e hap. Pyno yt ta'atukuap i Tupana pote i'ewyte yt ta'atukuap i aito Tupana mēpyt'in ko'i hap. ² Uimiky'eria koitywy ti aito Tupana mēpyt'in na'yn. Ta'i yt watikuap hin i ti aikotã miat aheïne'en hamuat hap. Iesui ut hawyi ti aru watikuap aikotã me watoïne'en hamuat katupono topiit ewy ti ainug hamuat. Mi'i hawyi ti aru mekewat e'at pe wata'akasa ra'yn Iesui sese. Mi'i hawyi ti aru watopyhu'at aikotã i'ewy ra'yn are. ³ Mi'i hap watomohey yne e'at pe pote ti yt kat i sa'ag aipitpit hap topyhu'at. Mi'i hawyi ti ma'ato po'og po'og aikoho hap toïne'en. Mi'i hawyi ti watoïne'en aikotã topiit kahu hap ewy ainug. ⁴ Ma'ato uwe uwe yt inug i Tupana piat tonāpin hap ko'i mi'i hat Tupana piat yt naku i nug hat topyhu'at katupono karāpeñ wati'aparap Tupana piat aināpin hap mot'i mi'i hawyi yt naku i nug haria watoïne'en Tupana wanētup hawe. ⁵ Katupono Aika'iwat yt karāpe i i'aparap Tupana pe. Ma'ato Aika'iwat tuut hamuat yne yt nakuat i hep hamo. Mi'i hap eweikuap ta'yn. ⁶ I'ewyte uwe uwe toïne'en Aika'iwat wywo kahato mi'i hat yt i'aparap teran i Aika'iwat pe. Toiky'e kahato haype. Ma'ato irania'in Aika'iwat ma'at haria mi'iria kaipyi watikuap Aika'iwat yt kuap i haria hap. Yt karāmuat i Aika'iwat mohey hanuaria i ra'yn. ⁷ Uhaki'yt'in uha'yru'in eiwe'eg wo o wētup sehay pupi. Eiwe'eg wo o eima'at hap pupi. Waku nug haria waku pe tukupte'en Tupana wanētup hawe aikotã Aika'iwat toïne'en waku pe Tupana wanētup hawe hap ewy. ⁸ Ma'ato uwe uwe inug sa'ag Tupana pe mi'i hat ahiag wano topyhu'at katupono sa'awy'iwuat yt nakuat i nug hat sese ahiag. Mi'i pote yt nakuat i akit hamo tuwemoherep Tupana Sa'yru yne ahiag minug sa'ag ko'i moma hamo tuwemoherep. ⁹ Uwe uwe tuwemoherep Tupana mēpyt no mi'i hat yt toiky'esat i Tupana piat i'aparap hap katupono Tupana Pã'ãu toïne'en ipiit pe. Mi'i pote To'ywot atipy piat ewy topyhu'at. Yt toiky'esat i po'og sa'ag nug hap Tupana mēpyt pote ti ra'yn. ¹⁰ Pyno yt to'o'ewy hin i Tupana mēpyt'in ahiag wat wywo yt to'okupitu hin i. Katupono uwe uwe wakuat nug hano topyhu'at i'ewyte uwe uwe Tupana mēpyt'in ky'e hano topyhu'at mi'i hat ti topyhu'at Tupana sa'yru wo Tupana saki'yt ko'i wo are. ¹¹ Pyno ahenoi i ra'yn sa'awy'iwuat sehay sese yianmiat Tupana aināpin hap —

Eiwo'oky'e ro e Tupana sa'awy'i. ¹² Sa'awy'i sese toīne'en Kāi e hap het rakat. Mi'i yt iky'e hin i toywyt. Toi'auka ne'i. Mi'i pote yt naku i watoīne'en Kāi minug ewy ne'i. ¹³ Uiwyrīa'in tukupte'en miit'in mesuwarotīaria mekewat Kāi ewywuāt yt naku i nug haria ahiag wywuaria ai'auka teran haria. Karāpe i'atupy'ahak ahete mi'i pote yt naku i watuwanētup ko'i ko'i ne'i mi'irīa yt i'atuwese i ahete hap kape. ¹⁴ Sa'awy'i watukupte'en iku'uro rakaria ewy Tupana wanētup hawe katupono yt watikuap i ihay pote. Katupono yt kat i aikai Tupana aimoieīne'en pakup i hap. Ma'ato mio watoīne'en Tupana wywo katupono koitywy aiwo'oky'e hap toīne'en. Ma'ato yt kat i aiwo'oky'e hap aikai pote iku'uro rakaria ewy watoīne'en Tupana wanētup hawe. ¹⁵ Ma'ato wato'oweuka'i ne'i pote watukupte'en wo'o'auka haria ewy watukupte'en Tupana wanētup hawe. Ma'ato wo'opot'auka hat aito pote yt kat i Tupana kapiat aheīne'en hap. ¹⁶ Kat pote Aika'iwat Iesui iku'uro aikawiano hamo ra'yn. Iku'uro hawyi yt kat i aiku'uro hap sese topyhu'at aikai. Pyno iku'uro ahētiano hap watikuap hawyi watikuap aiky'e hap sese. Koitywy waku wati'atupowyro wuat'i aiwyrīa'in Iesui mohey haria aiku'uro hap kape. ¹⁷ Hekat rakaria aito pote waku watimō'ē ihaky'e'i rakat pe watipuēti hawyi. Waku ahekat watum i'atuepe. Yt naku i wato'e aiwepe – Pyno yt naku i atimō'ē uhekare'en ihaky'e'i rakaria pe. Mio tā wato'e pote yt kat i Tupana ky'e hap aikai. Yt ahegyi'at i pote yt naku i wato'e irania'in me – Tupana ky'e kahato hat uito yt naku i wato'e katupono yt pywo pe i wato'e. ¹⁸ Yt naku i wato'oky'e ahehay wo yn uimēpyt'in. Waku watimoherep aiwo'oky'e hap aiwo'opowyro hap wywo are. ¹⁹ Aiwo'oky'e sese pote mi'i hap kaipyi watikuap ta'yn pywo rakaria aito hap. Mi'i pote karāpe watoīne'en Tupana ehamo yt watuwemōti hin i Iesui mohey haria ky'e haria aito pote. ²⁰ Wati'aparap Tupana pe hawyi watuwemōti i ra'yn ma'ato Tupana tikuap aiwanētup hap. Toikuap yt watunug neran i hap. Watuwemōti pytkai aiky'e te koran. ²¹ Ma'ato po'og waku yt kat i hin i aiwemōti hap Tupana ehamo watoīne'en turan. Watunug yne Tupana miky'esat ko'i aināpin hap ko'i mi'i hawyi Tupana mowepit haria wo watoīne'en. ²² Mi'i hawyi kat e hap kat e hap wahētup tope hawyi tutum aimiētup ok tā watunug imiky'esat ewy pote. ²³ Pyno ahenoi ehepe Tupana miky'esat sese. Mio tā e – Eweimohey ro Uha'yru e. Ewetunug Mi'i Eiporekuat no e. Mi'i hawyi eiwo'oky'e ro aikotā Eika'iwat Iesui e hap ewy e Tupana ahepe. ²⁴ Uwe uwe Tupana piat tonāpin hap inug mi'irīa ti tukupte'en kahato Tupana wanētup hawe. Tupana tomoieīne'en tomohey haria wo tukupte'en hap. I'ewyte Tupana toīne'en i'atupy'a pe. Tupana tum na'yn Topā'āu ahepe hawyi watikuap kahato watoīne'en hap sese tepiat hamuat. Mi'i hawyi watikuap kahato ra'yn Tupana toīne'en aipy'a pe hap.

4

¹ Uiwyrīa'in yt eweimohey tei'o yne wo'omu'e haria – Uito Tupana Pā'āu eiam i'atu'e pytkai. Waku eweikat i kat i mi'irīa sio Tupana Pā'āu eiam sio yt hap kuap hamo. Katupono i'atu kahato wo'omu'e haria mesuwat yi totiaria yt pywo piat haria i katupono wētup pā'āu i'atupiit pe. ² Pyno ahenoi teran ehepe aikotā aikotā waku wahā'āg mi'irīa sio waku sio yt naku i hap kuap hamo sio Tupana Pā'āu kaipyi sio yt hap kuap hamo. Mi'i pe waku apo'ere o – Mehī mana etimohey apo uhyt Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat Iesui tuwemoherep miit kawiat hap sio yt apowato'e. Mi'i pote aiwesat – Ta'i atimohey kahato mi'i uito e pote Tupana eiam kahato mi'i. ³ Ma'ato – Yt atimohey i mi'i e pote i'ewyte yt Iesui mohey hat i mio tā e hat yt Tupana eiam hin i topyhu'at. Kat pote wētup Pā'āu eiam pote. Aikotā to'e Tupana sa'awy'i hap ewy koitywy topyhu'at ra'yn. – Tuut aru wētup pā'āu porekuat nuat ewanīkap ti mi'i. Koitywy watikuap mi'i mā'āu sa'ag toīne'en na'yn aipy'asetpe hawyi aima'at'i ma'at'i ra'yn. ⁴ Uimēpyt'in aito ti Tupana wanuat ko'i sese. Yt pywo piat sehay akit hanuaria i aito. Aimu'e haria yt pywo piat i yt Tupana kaipywīat ko'i akit hanuat haria aito. Ma'ato Tupana Pā'āu aipiit piat po'og

hesaika aimu'e sa'ag haria pã'âu kai. Aito Tupana ehay moherep haria ma'ato mi'iria mesuwarotiat seko sa'ag enoi haria. ⁵ Tupana ehay ta'atuhanoi sa'ag kahato ahepe. Mi'i hawyi irania'in yt Iesui mohey i haria — Pywo i'atu'e katupono miit'in eko sa'ag ewywuwat waku watunug i'atu'e pote. Mi'iria ahiag wanuaria tukupte'en. ⁶ Ma'ato aito Tupana wanuaria watoïne'en. Mi'i hawyi yne Tupana wanuaria te'eruwewaure ka'a kahato aimienoi kape. Ma'ato irania'in yt te'eruwewaure ka'a i aimienoi pywuwat kape. Mi'i hap kaipyi meremo watikuap uwe Tupana Pã'âu pywuwat ehay upi toïne'en sio uwe ahiag pã'âu sa'ag ehay upi ne'i toïne'en hap.

⁷ Uiwyrria'in to'iro wato'oky'e katupono aiwo'oky'e hap nug hat Tupana. Wo'oky'e haria wo watoïne'en pote Tupana mēpyt'in no watukupte'en. Tupana kuap sese haria wo watopyhu'at. ⁸ Ma'ato yt wo'oky'e i haria aito pote yt Tupana kuap haria wo i aito katupono wo'opotky'e hat sese ti Tupana. ⁹ Tupana timoherep ta'yn ahepe aiky'e kahato hap katupono toipo'oro Tosa'yru sese ahowawi aimoieïne'en pakup i hap nug hamo. ¹⁰ Sa'awy'i yt watiky'e hin i Tupana. Mi'i pytkai aiky'e kahato hawyi toipo'oro Tosa'yru aiminug sa'ag ko'i atumoma yne hamo. Ha'yru iku'uro hawyi ai'apiheg hap tutu'u yne ra'yn. ¹¹ Pyno waku wato'oky'e aikotã Tupana piat aiky'e hap ewy waku wato'oky'e. ¹² Uiwyrria'in yt karãpe i wata'akasa Tupana ma'ato mi'i pytkai watikuap kahato toïne'en aiwywo. Mi'i hawyi wati'atuky'e miit'in pote Tupana toïne'en po'og aikai. Aimoesaika kahato miit'in ky'e hap hãpyk nug hamo tepiat aiky'e hap ewywuwat nug hamo. ¹³ Tupana tum na'yn ahepe Topã'âu hawyi meremo watikuap Tupana wywuwat aheïne'en hap watoïne'en hap. I'ewyte aipy'a pe Tupana toïne'en hap. ¹⁴ Tupana tipo'oro ra'yn ahepe Tosa'yru ahehakyera'at hamo. Mi'i kape uruta'akasa ra'yn. Mi'i hawyi uruimoherep ta'yn wuat'i miit'in me uruehay wo. ¹⁵ Uwe uwe to'e irania'in me — Uito atimohey kahato Iesui toïne'en Tupana Sa'yru sese hap e mi'i hat Tupana eiam mo topyhu'at. I'ewyte Tupana topyhu'at heiam mo. ¹⁶ Mi'i pote watikuap ta'yn Tupana aiky'e hap watomohey kahato ra'yn hawyi. Tupana ti wo'opotky'e hat sese. Mi'i pote uwe uwe wo'opotky'e hat sese toïne'en Tupana wywo mi'i pote Tupana toïne'en iwywo ipy'a pe. ¹⁷ Aipotypot saipepiaria ti aito. Mi'i pote i'ewy sese waku watoïne'en miit'in py'asetpe hãpyk kahato Aika'iwat ewaku hap ewy. Mi'i tã watoïne'en pote yt watuwemōti hin i mekewat karãpe Tupana timoherep ahewaku hap sio yt hap e'at pe. Mi'i hap e'at pe yt watuwemōti hin i katupono wo'oky'e haria wo Tupana ainug towat miit'in ky'e hap ewywuwat no ainug. ¹⁸ Watiky'e sese irania'in pote yt watoken'ẽ hin i i'atupupi katupono toïne'en aikai i'atuky'e hap sese Tupana miium kaipywiat hawyi yt watoken'ẽ kuap i i'atupupi. Ma'ato watoken'ẽ ne'i pote yt kat i i'atuky'e hap aikai. Mi'i hawyi watoken'ẽ po'og katupono Tupana piat ai'apiheg hap pupi. ¹⁹ Yt watiky'e i te Tupana turan aiky'e Mi'i. Mi'i hap kaipyi watiky'e Tupana mesup. Aiky'e yianmete pote mesup aito watiky'e Tupana. ²⁰ Karãpe wētup ok to'e ahepe — Uito atiky'e Tupana e ma'ato mi'i yt topotky'e hin i pytkai mi'i watikuap ta'yn heso rakat. Karãpeĩ yt wati'atuky'e i aiwyrria'in mi'i pote yt watiky'e hin i Tupana. Katupono yt heremo hin i Tupana ma'ato irania'in heremo kahato mi'i pote po'og yt niatpo i watiky'e hamo mi'iria heremo pote. ²¹ Pyno ahenoi i ra'yn Aika'iwat piat aināpin hap sese. Mio tã e hap — Ewei'atuky'e ro eiwyrria'in e. Yt ewei'atuky'e eiwyrria'in pote pyno yt Tupana ky'e haria hin i eweikupte'en are.

5

¹ Uwe uwe imohey Iesui Tupana Mipo'oro Aipotypot nuat mi'i hat Tupana mēpyt sese wo topyhu'at. Karãpe watiky'e Ai'ywot mēpyt'in mi'i hawyi Ai'ywot mowepit hano watopyhu'at. Mi'i hawyi watoïne'en Ai'ywot ky'e hano sese. ² Karãpe watiky'e Tupana i'ewy karãpeĩ watunug Tupana piat aināpin hap ko'i mi'i hawyi Tupana mēpyt'in ky'e hano watoïne'en. ³ Iesui Ywot ky'e haria ti imiky'esat nug haria wo tukupte'en. Karãpe irania'in ahã'äg yt naku i nug hamo Tupana mēpyt'in aito mi'i pote Ai'ywot ehay upi

yn waku watoïne'en. ⁴ Ta'i yt niatpo hin i watunug Ai'ywot aināpin hap ko'i katupono Ai'ywot mohey haria kahato aito pote. Karāpeī irania'in ahā'āg yt naku i nug hamo mi'i hawyi yt i'atuehay upi hin i watoïne'en katupono Tupana mēpyt'in aito pote. ⁵ Karāpeī watomohey kahato Iesui Tupana Sa'yrū e hap mi'i hawyi Tupana aipowyro kahato miit'in miat ahā'āg hap akit hamo. Mi'i hawyi po'og ahesaika watoïne'en i'atueko sa'ag nug hap kai.

⁶ Iesui ti Tupana mi'airo Ahehakyera'at hanuat. Mi'i pote put'ok'e hawyi Tupana miky'esat ok tā yne tutunug. Hāpyk kahato toïne'en To'ywot ehay ewy toïne'en. Sa'awy'i toto toset'ok hamo. Meiūran iku'uro. Mi'i hawyi huu ta'at yne yi tote To'ywot miky'esat ewy. Koitywy Tupana to'e wuat'i pe — Uha'yrū ti uimi'airo wuat'i Porekuat nuat e. I'ewyte Tupana Pā'āu mio tā e. — Yt heso hin i e Tupana Pā'āu ahepe. ⁷ Toïne'en mye'ym aimu'e haria mesuwat yi totitaria pywo Iesui Tupana Mipo'oro Eiporekuat nuat e haria. ⁸ Ta'i Tupana Pā'āu ihay Iesui ete. I'ewyte I'ywot ihay Tosa'yrū set'ok turan. I'ewyte Iesui suu aimu'e kahato. Mi'iria mye'ym ok ihay te Iesui mōtypot haria to'o'ewy'ewy i'atumienoi. ⁹ I'ewyte typy'i kahato miit'in ihay Iesui etiat rakaria. Mi'iria — Waku watomohey Tupana e hap Tosa'yrū piat hap. Pywo pe ti Mi'i po'og po'og hesaika miit'in mienoi kai — Uha'yrū kahato En e hap waku watomohey. ¹⁰ Ma'ato — Yt atimohey i Tupana e pote — Heso rakat En wato'e tope. Ma'ato watomohey Iesui Tupana Sa'yrū hawyi i'ewyte toïne'en aipy'a pe ihay rakat pywuat e hap ewy. Ma'ato aipiit yt e i pote yt kat i Tupana pywo e hap aikai — Heso heso yn wato'e Tupana pe. ¹¹ Mio tā e aipy'a pe — Tupana tum na'yn uhepe Tosa'yrū. Mi'i pote areïne'en na'yn wuat'i e'at piano wato'e aiwepe. ¹² Pywo pe ti rat uwe uwe topyhu'at Tupana Sa'yrū eiam mo mi'i hat yn toïne'en wuat'i e'at pe ma'ato uwe uwe yt Tupana Sa'yrū yt eiam mo i mi'i hat yt kat i heïne'en wuat'i e'at piat hamuat hap. ¹³ Eipe ti Tupana Sa'yrū mohey haria sese eipe. Mi'i pote atiky'esat eweikuap eweikupte'en wuat'i e'at piat hamuat hap. Mi'i hap kuap hamo atiwan mesuwat uimiwan ehepe. ¹⁴ Karāpeī wahētup Tupana pe imiky'esat ewy hawyi watikuap ta'yn ahehay Tupana ewaure ka'a pe teke ra'yn ahehay. Mi'i hawyi watuwehum at howawi aimiētup ium hat kape. ¹⁵ Karāpe wahētup imiky'esat ok tā hawyi tuwewaure ka'a kahato ahehay kape hawyi — Pywo wato'e tutum aru aimiētup wato'e aiwo'ope. ¹⁶ Uiwyrīa'in karāpe wētup ok aiwyrīa'in Aipotypot Iesui mohey hat yt naku i nug hat pote waku wato'e Tupana pe — Waku waure wo ereïne'en aiwy minug sa'ag ete waku wato'e. Etihep aiwy iminug sa'ag myi wato'e katupono yt tuwepyi hin i tutunug sa'ag waku wato'e. Emohey te ma'ato yt hesaika kahato i te yt naku i nug hap akit hamo waku wato'e Tupana pe. Toïne'en mekewat sa'ag nug hat sese emohey hap pun hat ma'ato mi'i hawyi yt tutunug i mi'i pote waku waure wo ereïne'en aiwy minug sa'ag ko'i kai waku wato'e Tupana pe. Mio tā wato'e pote meremo Tupana topyhu'at waure wo i'ewyte tutum aiwy pe imoehāite hap imoesaika hamo are uiwyrīa'in. Ma'ato karāpe wētup ok Iesui mohey hat topyhu'at ipy'ahak Tupana ete Iesui ete ahete i'ewyte — Yt atimohey i te Iesui e mio tā to'e haype yt imohey i hat ewy tutunug tuwepyi. Mi'i hawyi Tupana ipy'ahak kahato topyhu'at mi'i hat ete. Yt kan hamo i wato'e Tupana pe — Waure wo ereïne'en aiwy minug sa'ag kai katupono tuwepyi i ipy'ahak toïne'en Tupana ete wato'e. ¹⁷ Yne aiminug sa'ag ko'i yt naku i topyhu'at Tupana wanētup hawe wen ma'ato wētup aiminug sa'ag po'og sa'ag torania kawiat katupono karāpe aiwepyi hap — Yt woromohey i En po'og wato'e Tupana pe Ha'yrū pe mi'i hawyi yt kat i po'og paa'ai'e hap sa'ag nug hap etiat. Mi'i hawyi Tupana yt aimohāpyk kuap i katupono aiwepyi watipun ahehakyera'at hap pote. Aiwepyi wतिकat ai'apiheg hap wuat'i e'at piat hap. Yt naku i kahato watipun imohey hap are. ¹⁸ Uiwyrīa'in karāpe watomohey Iesui hawyi Tupana ainug tosa'yrū'in tosaki'yt'in wo. Mi'i hawyi imēpyt'in ko'i wo watopyhu'at. Mi'i hawyi Ai'ywot ewy watoïne'en yt kat i sa'ag yt kat i yt naku i hap watunug neran. Aheko yt watunug neran i po'og aiminug sa'ag ko'i sa'awy'iwuat aheko sa'ag ko'i katupono

Tupana ainug tomēpyt'in no Tosa'yrū Pā'āu wo aipyt'atnug hawyi. Koitywy ahowapy kahato Tupana Pā'āu wywo. Mi'i hawyi Tupana eiam mo kahato watoīne'en. Mi'i hawyi karāpe Ahiag ahā'āg neran kat sa'ag kat sa'ag nug hamo mi'i hawyi Tupana Pā'āu ai'āuka kahato aināpin kahato aihep ahiag aima'at'i ma'at'i hap po pyi. Mi'i hawyi yt kat i ahewaure ahiag ahā'āg hap kape — Yt rei'o yt rei'o wato'e ahiag me. ¹⁹ Pywo ti rat irania'in mesuwarotiarā ahiag ehay upi yn te'eruwewanētup at ka'ap katupono ahiag emiit no te'eropyhu'at are. Ma'ato aito Tupana mēpyt'in nuat watoīne'en pote yt irania'in ewy i aito yt kat i aikai ahiag wat. ²⁰ Koitywy watikuap kahato Tupana sa'yrū'in saki'yt'in aito hap. Ta'i watikuap Tupana Sa'yrū hawyi Tupana moherep hat sese topyhu'at po'og po'og mekewat pywuat etiat kuap hamo. Mi'i tupono mekewat Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat hat watikuap hawyi topo'oro hat Tupana watikuap i'ewyte. Sa'awy'i watikuap teran uwe Tupana hap ma'ato yt heremo hin i Tupana ahepe. Ma'ato mesup heremo ra'yn Ahetupana katupono Ha'yrū imoherep ahepe. Tupana Ha'yrū ti To'ywot ewywuāt wētup miit ewy. Karāpe wata'akasa Ha'yrū kape pote I'ywot kape ti ra'yn wata'akasa wy are. Mi'i pote mesup — Worokuap kahato En wato'e yn Tupana pe. Koitywy uiwyria'in watoīne'en Tupana pe aikotā Tupana eiam ewy mi'i pe watopyhu'at. Sa'awy'i watomohey Iesui ti Tupana Sa'yrū e hap hawyi Iesui po pe watopyhu'at. Ipy'a pe kahato watoīne'en. Aika'iwat yat piaria ewywuaria watopyhu'at. Iesui ti Tupana sese mi'i pote Tupana pe watoīne'en Iesui pe watoīne'en pote. Iesui ti wuat'i e'at piat ieīne'en hat i'ewyte aito wuat'i e'at piat watoīne'en Iesui wywo wētup miit piit ewywuāt pote are. ²¹ Uimiky'e ko'i uha'yrū'in uhaki'yt'in uito Iuwāu ti e'ywot uito. Uimēpyt'in ewywuāt eipe mi'i pote woroho'onāpin. Ewei'atu'atoiat ro tupanaria yne yne aipo wuat aiminug sa'ag koi are. Mi'i hawyi ewetunug no Tupana yn Ehetupana wo are uito Iuwāu. Pyno toran na'yn uimiwan are'e.

Uito ti Iesui potpo'oro Iuwāu.

IUWĀU MINĀPIN TYPUAT

¹ Uito ti Iesui potmu'e sese Iuwāu.

Koitywy ase'i pot areīne'en uiporo kahato ra'yn mote.

Mesuwat uimiwan atipo'oro ewawi mana. Waku sese kahato en katupono sa'awy'i Tupana e'airo temiit sese wo. Kuekatu atipo'oro uimiky'e ko'i kape emēpyt'in kape. Pywo ti rat woroho'oky'e kahato eiperia. Yt uito yn i eiky'e ma'ato yne yne Iesui kuap haria eiky'e kahato wy Iesui pywo e hap ewy eiky'e urutoria. ² Tupana ehay pywuat sese eiam kahato aito mana. Mi'i hawyi yt karāmuat i watiwaure mekewat pywuat e hap katupono toīne'en aru wuat'i e'at pe aikai. ³ Mi'i hawyi ahētup kahato Ai'ywot atipy piat kape i'ewyte Ha'yru Aipotypot kape – Etum no uruepe egyi'at hap. Uruky'e ro yt kat sa'up i are. Uruehaky'e'i pote etum no uruky'e hap yt kat sa'up i are. Ūrunug o wo'owese haria wo are. I'ewyte urunug sehay pywuat ky'esat haria wo. I'ewyte wo'oky'e haria wo are at ka'ap ahētup Ai'ywot kape.

⁴ Mana emēpyt'in ko'i uimowepit kahato haria tukupte'en katupono pywuat sehay upiaria kahato mi'iria. Mekewat sa'awy'iwuat Ai'ywot aināpin hap sese nug haria mi'iria. ⁵ Pyno ahenoi i ra'yn epe mana mekewat sa'awy'iwuat Tupana piat aināpin hap sese. Mio tā e – Waku eiwo'oky'e yne e. Yt ipakup i ra'yn wen ma'ato atiwan ne ewawi uimiky'e kahato en mote. ⁶ Pyno waku yne sa'awy'iwuat aināpin hap aimikuap ok tā waku watunug. Karāpeī are'e ehepe – To'iro wato'oky'e i'ewyte are'e ehepe – Watunug yne yianmiat aināpin hap aimikuap ok tā meimēwat sa'awy'iwuat mi'i pote wo'oky'e haria wo ra'yn watoīne'en. ⁷ Ta'i tyy'i kahato ti mesuwarotiararia aima'at'i ma'at'i hanuaria. Wētup sehay wuat aima'at reran haype – Iesui ti yt miit kawiat i i'atu'e sa'ag. Tupana yt tuwemoherep miit no i'atu'e reran haype. Aika'iwat ewanīkaptia ti mi'iria. ⁸ Waku aiwe'eg wo o mi'iria pupi katupono ta'atuky'esat kahato watuwat i'atuehay upi. Watuwat mi'iria ehay upi pote watoiat ra'yn aimimohey Iesui etiat. I'atuehay upi watuwat hawyi yt naku i pe watopyhu'at. Yt kat i aipotpap hap sa'up topyhu'at Tupana kaipyi. Mi'iria ehay – Iesui ti yt miit pu'i kawiat i yn i'atu'e ahepe. Tupana yt tuwepu'i nug i i'atu'e ahepe sa'ag. Mi'i hawyi watuwat i'atuehay upi hawyi yt kat i sa'up toīne'en aru Tupana kaipyi mekewat e'at pe mekewat aipotpap sa'up. ⁹ Yt naku i wahenoi irania'in me aiwanētup hap yt Aipotypot Iesui e hap ewy i. Mi'i tā watunug mote yt Tupana wanuat i watopyhu'at. Ma'ato miit'in wati'atumu'e Iesui e hap ewy imienoi ewy mi'i pote toīne'en I'ywot Ha'yru aipy'a pe. ¹⁰ Mi'i hawyi put'ok'e wētup ok aimu'e hat hawyi – Ta'i wētup kawiat ti Iesui yt aipiit ewywuat i Iesui i'atu'e sa'ag. Mi'iria put'ok'e ai'yat oken'ypyke hawyi – Wāi yt ereke tei'o waku wato'e tope. ¹¹ Ma'ato – Tupana epowyro ere'e pote mi'i hawyi meiēwat miit sa'ag ewy ra'yn iwiy ok wo ra'yn erepyhu'at.

¹² I'atu kahato ti atiwan neran ewawi mana ma'ato waku ahenoi mi'i ko'i uiwē pyi areīne'en ewywo hawyi. Ma'ato yt atunug neran koitywy uhehay uimiwan me. Areto teran ewawi mana hawyi mi'i tote ahenoi uhehay sese epe mana. I'ewyte waku ehenoī ehay uhepe aiwo'oewa pe. Mi'i hap e'at pe uimowepit hap sese toīne'en. ¹³ Pyno kuekatu atipo'oro ewawi mana. I'ewyte ekypy'yt mēpyt'in tipo'oro ewawi kuekatu. Waku ra'yn uimiwan toran na'yn.

Uito Iesui potmu'e Iuwāu

IUWĀU MINĀPIN MYE'YMUAT

¹ Pyno uito ti Iuwāu Iesui potmu'e sese Uito. I'ewyte imiky'e kahato uito. Waku kahato ti en mehī Kaiu. Mi'i pote atipo'oro mesup uimiwan ewawi woroky'e kahato haype. ² Uhekatuwy sese en. Mi'i pote ahētup kahato Tupana pe ewawi – Etipoityro kahato uiwy Kaiu are. Atiky'esat kahato ipiit ihāite hap aikotā ihāite topy'a pe Tupana wywo hap ewy are Tupana pe. ³ Ga'atpo put'ok'i'atu'e meiūpe aiwyria'in Iesui mohey haria. Mi'i hawyi ta'atuhenoī sehay etiat aikotā Tupana ehay pywuat upi ereīne'en mot'i imohey hap ete hap etiat ta'atuhenoī. Mi'i hap atikuap hawyi uimowepit kahato en. ⁴ Karāpeī uimēpyt'in tukupte'en pywuat sehay upi hap uimowepit kahato. Mesuwarotiat yt kat i po'og uimowepit hap mi'i kai. Atikuap uimēpyt'in hāpyk kahato tukupte'en hawyi uimowepit hap sese toīne'en.

⁵ Uiwy kahato en Kaiu. Waku ti ereīne'en mot'i Tupana potpap we. Iesui mohey haria eropat kahato hat en ereīne'en. I'ewyte Iesui mohey hat yt emikuap ko'i i eropat kahato hat en. ⁶ Mi'i pote Iesui mohey haria meiūpe ta'atuhenoī kahato to'ope to'ope aikotā ereīne'en hap. – Wo'opotky'e hat toīne'en itote i'atu'e to'ope to'ope. Mi'iria tuwat Iesui etiat enoi miit'in miat hamo wētup tawa piaria atumu'e hamo sakpuaria mu'e hamo tuwat aru. Waku o ewei'atupowyro o mi'iria i'atupotpap ete. Ewei'atupowyro o i'atupu'ap sa'up ete Tupana mōtypot hamo Tupana miky'esat nug hamo are. ⁷ Tuwat ra'yn mi'iria yt kat ha'up wywo i. I'ewyte yt ta'atuky'esat i sa'up irania'in kaipyi yt Iesui mohey i haria kaipyi katupono Aipotypot eropat haria mi'iria pote. Mi'i pote ta'atuky'esat Iesui kaipyi yn i'atupu'ap sa'up. Tuwat ra'yn yt kat sa'up wywo i Aika'iwat potpap nug hamo. ⁸ Aito ti Aipotypot emiit mi'i pote waku wati'atupowyro hemiit'in Aika'iwat ehay sytpok haria. Mi'iria wati'atupowyro pote meiūran Aika'iwat tum ahepe i'atuwat i'atusa'up ok tā tutum ahepe are. Katupono mi'iria tuwat sehay pywuat sytpok hamo tuwat.

⁹ Sa'awy'i atiwan uhehay Iesui mohey haria kape tawa piaria kape ma'ato itote uhyt Teotewe toīne'en uhehay akit hat. – Yt watuwewaure ka'a tei'o Iuwāu piat aināpin hap kape e hat. Waku po'og uhehay kape eweiwanētup e hat toīne'en itote. Katupono toiky'esat kahato tuwenug i'atu'akag wo. Mi'i pote toipun uimiwan. Mi'i pote areto ewawi hawyi ahenoi iminug sa'ag ehepe. ¹⁰ Put'ok'are itote hawyi ati'apiheg mi'i. Ahenoi aru iminug sa'ag ko'i. Ahenoi aru i'e hap heso hap ko'i katupono ihay at kahato ahete yt pywo piat sehay i. Yt naku i kahato mi'i. Toipyhyp Tupana Mipo'oro tehay sytpok hanuaria. Yt karāpe i – Ereke e Tupana ehay sytpok haria pe. Yt iwese hin i Iesui mohey haria ete. Yt toiky'esat i Iesui mohey haria eke to'yat piat hap. Yt toiky'esat i aimipo'ororia to'yat piat hap. I'ewyte yt toiky'esat i aimipo'ororia eke Iesui mohey haria yat piat hap. Wāi'e i'atupu'ap tote. Mi'i hawyi karāpe aimipo'ororia tuwehyt'ok Tupana mōtypot yat pe hawyi tohytpok hytpok ne'i. Yt iwe'eg hin i. Mi'i pote areto i'apiheg hamo. ¹¹ Uiwy are yt ereīne'en tei'o mi'i ewy ne'i. Kat pote mi'i sa'ag nug hat kahato are. ¹² Atiky'esat en wakuat nug hano ereīne'en katupono wakuat nug hano yn Tupana wauat. Uwe uwe inug sa'ag mi'i hat yt Tupana kuap i hat sese. Yt karāpe i Tupana toīne'en ipy'a pe. Ma'ato toīne'en wētup ok eipy'asetpe Temetiu e hap het rakat yne Iesui mohey haria mimōtypot. Mi'i wyti pywuat sehay iā'ākap yne pywuat sehay enoi haria mimōtypot mi'i. I'ewyte uimimōtypot mi'i. Uruimōtypot kahato mi'i are.

¹³ Ahenoi teran po'og po'og epe mehī Kaiu ma'ato yt atunug neran hin i popera tote. ¹⁴ Mi'i pote areto irane meremo ewawi. Uhehay teran ewywo haype. – Tupana etum o uiwy Kaiu pe iwepit hap are Tupana pe. ¹⁵ Pyno yne meiūpiaria tipo'oro kuekatu e hap ewawi. I'ewyte uruipo'oro kuekatu e hap ko'i ehawwi uruwyria'in itotiararia kape

uruipo'oro uruepiat i'atuky'e haype. Pyno wuat'i aiwyria'in me atipo'oro uhehay –
Woroho'oky'e kahato e hap atipo'oro are.

Toran na'yn uimiwan. Uito ti Iesui eropat hat Iuwāu. Uhet sese Iesui miky'e.

MEHĪ IUTA MINĀPIN

¹ Mesuwat uimiwan atipo'oro Iesui mohey haria kape aikope aikope mesuwat yi tote eikupte'en hap kape. Uito ti Iesui ywyt sese Iuta e hap het rakat. I'ewyte mekewat Iesui ywyt Tiaku ywyt sese areīne'en. Kuekatu atipo'oro ehowawi uiwyrria'in.

Pyno uimiwan atipo'oro ehowawi uiwyrria'in. Eiperia ti Ai'ywot Tupana mimohāpyk ko'i sese eipe tomohey haria eipe pote. Pywo ti rat Iesui waku kahato ai'apykok hamo. Yt uwe hin i ti aihep kuap Iesui piat ai'apykok hawyi katupono iheg me kahato watoīne'en ipo pe. ² — Tupana are atiky'esat kahato ereīne'en uruky'e hat uruehaky'e'i hap uruete turan miit'in yt i'atuwese i uruete hap turan are. I'ewyte Papai eremoehaky'e'i Esa'yrū mohey haria ky'ewi are yn ehupi Tupana pe. Etunug no mi'iria emiit'in sese iwepit kahato rakaria wo mesup mūki'ite hawyi wuat'i e'at pe are Tupana pe. Ui'ywot Koro are eti'atumowepit ro emiit'in po'og sa'awy'iwuat kai to'opowyro powyro hamo are ahētup epe Tupana Urupotypot Iesui set upi mesuwe ehowawi are ra'yn. ³ Uimiky'e kahato ko'i eipe. Sa'awy'i arehaypo'oro teran ehowawi aikotā Iesui ahehakyera'at hap kuap hamo. Uimiwan ehowawiat nuat atunug neran ma'ato Tupana Pā'āu — Yt etiwan nei'o miowat Iuta e uhepe. Apuete Iuta ma'ato waku etiwān wētup aikotā aikotā hap etiat e uhepe. Waku wētup sehay yn na'yn etipo'oro uimohey haria pe. Mi'i hawyi woroho'omu'e teran Tupana Pā'āu mienoi uhepiat ewywuat yn na'yn. Pyno koitywy eipe Iesui mi'apykok yne. Koitywy uimiwan me woroho'onāpin Tupana Pā'āu e hap eināpin hamuat wo. — Uimēpyt'in atiky'esat kahato eweimoheg eipy'a pe Uha'yrū mohey hap e Ipā'āu ahepuo are. Yt eipohep ne'i tei'o imohey hap ete ma'ato eweimohey po'og po'og yne e'at pe Uha'yrū Iesui e ahepe. Aikotā sa'awy'i eweimohey haty wo hap ewy po'og po'og eweimohey te wuat'i e'at kape e Tupana ahepe. Aikotā surara'in tunug yne ta'atu'akag koro ehay mi'i haria ewywuat ro eweikupte'en Uha'yrū miky'esat ko'i nug hamo e Tupana Pā'āu ahepe mesup are. Uito Iuta eiwy sese eimu'e ra'yn are waku.

⁴ Koitywy tuwehyt'ok tuereto aipy'asetpe Tupana mohey hap pun haria. Yt Tupana mōtypot rakaria i mi'iria are. Mi'iria aipy'asetpe tukupte'en ma'ato yt naku i nug hamuat aima'at hamo tō'ē ahowawi. Mi'iria ti Tupana Sa'yrū yt kuap i haria. Mi'iria ti aikotā Tupana ehay enoi haria te'ero'e sa'awy'ite hap ewy. Mio tā i'atu'e — Tut wyti aru eima'at hanuaria sese e miwan me. Mi'iria wyti aru uimi'atu'apiheg wuanuaria te'eropyhu'at wuat'i e'at piat nuaria e Tupana miwan me mi'iria etiat hap nug haria. Mi'iria ti yt kat i uimōtypot hap i'atuwanētup hawe haria e. Mi'i haria wyti aru tuwehyt'ok wehyt'ok eipy'asetpe uimōtypot yat pe yt naku i nug hamo e. Mi'iria Tupana e hap ewy — Ta'i waku ti watunug sa'ag aimiky'esat ewywuat i'atu'e. Waku ahewaīre waīre kahato i'atu'e aru are. Ta'i Tupana yt ai'apiheg hin i katupono ti aiky'e kahato Tupana iwese kahato rakat pote i'atu'e aru aimu'e sa'ag ne'i. Yt naku i watunug Tupana Mipo'oro Aipotypot no i'atu'e aru mi'iria e sa'awy'ite Tupana miwan me eima'at reran haria etiat. ⁵ Pyno eiwe'eg wo o mi'iria hap pupi uiwyrria'in are. Yt eweiwaure tei'o sa'awy'i wanīkaptia po pywiat ai'ywānia Iuteu ywānia Tupana ti'atuehakyera'at yne yi Esitu'in ahewanīkaptia po pyi hap. Ma'ato mi'i pytkai yt ta'atumohey po'og hin i ta'atuehakyera'at hat Tupana are. Ta'i mi'i hawyi mekewat yahig wato tote Tupana ti'atu'apiheg mi'iria are. Ta'i tomohey hap pun haria toi'atumoma kahato itote are. Nagnia yne topap itote hawyi ta'atumēpyt'in yn put'ok'i'atu'e yi wakuat Tupana miium kape are. Mekewat yahig wato tote hakpap kahato tomohey hap pun haria are. Tupana ti'atumoma yne yahig wato tote. Ta'atumohey kahato sa'awy'i pytkai topap ta'atupun imohey hap pote. Mi'i hawyi i'atumēpyt'in yn tokoka'at Tupana miium e'yi kape are. ⁶ I'ewyte sa'awy'iwuaria atipy piaria waku kahato tukupte'en atipy pe Tupana wywo are. Ta'i sa'awy'i sese ti mi'iria tukupte'en Tupana ehamo atipy pe wen ma'ato meiūran — Uruto po'og Tupana kai i'atu'e

sa'ag hawyi Tupana ti'atupugha ra'yn i'atuieñe'en hap atipy piat pyi i'atumiky'esat sa'ag nug hamuat. Mi'i pote ti koitywy mi'iria tukupte'en ta'atupo'i po'i hawe ra'yn are.

Sa'awy'i atipy piaria mi'iria ma'ato mio te ta'atupyhyp hawe tukupte'en. I'ypyryp sese pe mekewat i'ypyryp hun kahato rakat pe iheg sese pe tukupte'en. Mio ti itote ta'atuhekatup ta'atu'apiheg sese hap e'at Tupana piat hap. Katupono Tupana to'e i'atuepe – Ati'atu'apiheg wyti aru eipe e ra'yn i'atuepe. Koitywy he'at yn ta'atuhekatup. Mi'i e hap ewy te Tupana to'e koran Tosa'yru mohey hap pun haria pe. Mi'i pote waku watoken'ē kahato mi'iria ewywuaria pupi e. ⁷ Sa'awy'i mekewat tawa Sutuma piaria i'ewyte mekewat tawa Kumura piaria topap meremo katupono Tupana tiwuk yne mi'iria are. Mi'i tawa ko'i piaria etiat eweikuap ta'yn. Ta'i meimuēwat tawa ko'i ti Tupana tiwuk aikotā atipy piaria Tupana atoiat haria ewy kahato tukupte'en pote. Katupono mi'iria eko ti i'atuewaie waire hap kape yn i'atuwanētup hap hawyi ihainia'in ti ihainia'in wywo i'ewyte haryporia'in ti haryporia'in wywo. Yt miit'in ewywuat i ta'atunug hap ete yn ta'atuwanētup. Te'eruanētup yn aikotā mekewat ta'atuminug sa'ag ko'i ete yn. Mi'iria ti ihainia'in wywo yne haryporia'in wywo hap kape yn te'eruanētup at ka'ap are. Mi'i pote yt miit'in ewywuat hin i tukupte'en to'ope to'ope to'opytyk pytyk pote. Ihainia ti ihainia wywo ti ra'yn haryporia ti haryporia wywo ti ra'yn ta'atuky'esat sa'ag. Mi'i tā hawyi Tupana tiwuk i'atuetawa aria sa'ag i'aman ewywuat wo. Mi'iria wuk hap ti aria hewo atipy kaipyi i'atu'apiheg hamuat. Mi'i hap ti mesup topyhu'at aimu'e hamo ra'yn aināpin hap ta'yn. Waku ai'apiheg hap pupi watoken'ē are. Yt naku i Tupana mi'apiheg ko'i tawa Sutuma tawa Kumura piaria ewy watopyhu'at. I'atuetawa wuk hap kaipyi watikuap aria wato wuat'i e'at piat yt imohey i haria wuk hap etiat watikuap are. ⁸ I'ewyte yt naku i watopyhu'at mi'iria ewywuat uiwyria'in. Mi'iria ti at ka'ap te'eruanētup hawe ikat aikotā me waku ta'atunug sa'ag hap i'ewyte miit'in ma'at hap kape. Mi'i pote i'atumu'etu ti sa'ag yn na'yn are. Mi'i hap kaipyi ti ta'atupiit ete i'atumikyry'i kahato katupono waire waire hap yn i'atuwanētup hawe. Mi'i pote ti ta'atunāpin neran irania'in ta'atueko nug hamuat. I'atusaiwot kahato Tupana ete ta'atupy'a pe. I'atuhuha'i ne'i pote wa'i'atu'e Tupana pe. I'ewyte torania morekuaria ete yne tu'isaria ete i'atusaiwot i'atuhuha'i yn na'yn. I'ewyte Tupana emiit'in atipy piaria ete i'atumikyry'i. Yt te'eroken'ē hin i ahiag mupi are. ⁹ Ma'ato atipy piaria surara'in akag Mikeu atipy kaipywiat yt tuwekyry'i hin i ahiag ete. Mi'i ti sa'awy'i Tupana tipo'oro tesurara koro Mikeu atipy kaipyi yi kape Musei syp hamo ma'ato mu'ap upi ahiag tipyhyp teran. Mi'i hawyi yt kat e i Mikeu ahiag me ma'ato meremo tohētup atipy kape – Tupana meremo ro eti'akit ahiag katupono uipyhyp teran emiky'esat nug hap ete e token'ē haype. Musei iku'uro hawyi ahiag tiky'esat ipiit towanu. Mi'i pote atipy kaipywiat surara akag Mikeu hētup meremo Tupana pe – Eti'akit ro ahiag Uika'iwat mesuwe e. Eti'apiheg no ahiag e yn. Yt to'e hin i – Woro'pun en yt e i ahiag me atipy piaria surara koro pytkai. Ma'ato toñe'en aipy'asetpe miit'in yt imohey i te haria. Mi'iria to'okry'i kahato Tupana ete i'ewyte ahiag ete i'ewyte torania akag ko'i ete sio tu'isaria sio morekuaria ete – Uruto ti po'og nakaria wo torania kai i'atu'e ta'atuwanētup hawe.

¹⁰ Yt naku i watopyhu'at aikotā tawa Sutuma hawi tawa Kumura eko ewy. Itotiararia yt te'eroken'ē hin i atipy kaipywiaria pupi. I'ewyte mi'iria ta'atumikyry'i kahato yne akag ko'i etiat haria. Yt ta'atukuap i Tupana esaika hap pytkai i'atuehay sa'ag ne'i. Yne akag ko'i ete i'atuehay sa'ag. Ta'i mi'iria ti aikotā ga'apy piaria haiwot rakaria ewy tukupte'en katupono torania miit'in akag ko'i ete i'atuhuha'i ne'i irania'in mimōtypot ko'i ete. Yt ta'atukuap i waku rakaria haype hawyi yne wakuap ko'i ete i'atusaiwot. Mi'iria ti Tupana mi'atusaty'i saty'i ko'i katupono tuweupiaria ra'yn ta'atuminug sa'ag ete yn te'eremoehapap. Mi'iria irania'in moweuka'i ta'atueso wywuat haria. Mi'iria wakuap sese ko'i yt kuap i haria aikotā Awyato miit auka hat ewywuaria i'atueko.

Mi'i pote miit'in mi'auka wo te'eropyhu'at Awyato auka hap ewywuat are. I'atuhaiwot popuo sy'at i'atu'e yt nakuap i utui hap ete hawyi te'eruwewi te'eruwe'auka. ¹¹ Ta'i uiwyria'in mi'iria ti sa'awy'iwuat Kāi e hap het rakat ewywuat heko rakaria. Kāi ti sa'awy'i ipy'ahak toywyt wakuat Apeu toi'auka yt nakuat i uito te'e hap toimoherep. Kāi ewywuat sese ko'i mi'iria tukupte'en at ka'ap are. Nimo te mekewat Tupana ehay ran moherep hat paini koro Parāu me Tupana to'e — Yt ereto tei'o ui'ywania Iuteu ywania kuasa te hamo e. Ma'ato Parāu toto ra'yn toiky'esat kahato ha'up iwato morekuat po pyi. Miit'in ti'aparap mono Tupana kapiat we'eg hap te'etu yt naku i nug hamo toto. Itote toimoherep yne sa'ag sepap hap. Mi'i hap ewy mi'iria paini Parāu ewywuat tukupte'en Tupana ehay ran moherep haria ma'ato i'atupy'a pe yt kat i Tupana ky'e sese hap wywo. are. Ta'atuhenoī miit'in wen ma'ato i'atuekat ky'ewi hap yn te'eruwewanētup wywo. I'ewyte ti te'eruwemowato teran kahato hap kape yn te'eruwewanētup ka'ap are. Yt kat i Tupana mōtypot hap sese i'atuekai are. Sa'awy'iwuat pa'i ran Kore e hap wanētup hap — Uito po'og Musei kai e nimo Tupana mohey haria Musei mi'apykoktia pe. Toipohari yne teran Musei Tupana mohey haria Tupana hūria haype. Ma'ato toi'aparap kahato Tupana pe hawyi Tupana mi'auka meremo rakano topyhu'at yi ka'a pe ipyp. Ta'i mekewat pa'i Kore ewywuaria kahato tukupte'en ne mesup aipy'asetpe are. Mi'iria Tupana hūria aimi'apykok aiwyria'in Iesui mohey haria ete aipohari teran aimi'apykok wētup sehay upi yt Iesui ehay upi i haria. Mi'iria wyti aru Tupana mimoma wuanuaria pa'i Kore ewywuat are. ¹² Yt naku i mi'iria tunug at ka'ap to'ope to'ope pytkai yt te'eroken'ē hin i te'erenuk aiwywuat hamo. Aikotā ut aimi'u ete tenuk hap ewy mi'iria aipy'asetpe ahenuk aiwo'oky'e hap nug hap etiat turan. — Heno watenuk yt ai'e pytkai i te'erenuk aiwywo Iesui piit iā'ākāp man watu'u turan i'ewyte Iesui suu iā'ākāp Uwa hy watu'u turan. — Tupana tiky'esat ahewaire waire hap i'atu'e Iesui mohey haria ewaure ka'a pe yt kat i wemōti hap wywo. Ta'atumiky'esat yt we'eg i hap nug hap kape yn i'atuehay. Mi'iria ti tukupte'en aikotā mekewat ywyhig hun ewy. — Meiē tut aru i'aman aimikoī hu'i hamo wato'e wen ma'ato ywytu uwato yn put'ok'e ai'mikoī pun hamuat. Yt i'aman hin i hewo aiko aimikoī ete. Mi'i hap ewywuaria ti mi'iria tukupte'en are. Mi'iria ti ikahuria aimikoī ypia iyhop ikahuria ewywuat ko'i ma'ato yt karāpe i haat rakaria ewywuaria. Karāpe haat e'at put'ok'e hawyi watuwat i'ywa so'ohep hamo ma'ato yt kat hin i ikaipyi watipuēti mi'u hewo hap ewy haria are. Mi'i tā ti tukupte'en mi'iria aikotā aimikoī aimi'ypy hep yi pywiat rakat igag hap ewy are. Aikotā aimikoī iku'uro rakaria ewy mi'iria tukupte'en aimikoī ypia py'asetpe are. ¹³ — Ta'i uruto ei'ewy Iesui mohey kahato haria i'atu'e wen ma'ato Iesui mohey ran haria aikotā y'y ihy we'okmōi ko'i wasere upi tō'ē tō'ē hawyi ihy mohun hap hawyi aimi'u wuat hap ewy Iesui mohey ran haria. I'atuwanētup sa'ag nakat yn pote ti aiwanētup hap ywyk hanuaria. I'ewyte Iesui mohey ran haria ti aikotā waikiru hewyry ewy kahato are. Aikotā waikiru ho'owasat tuwewi aikowo aikowo ta'atumiky'esat ewy tuwat. Ma'ato meiūran i'atuowasat hawe tukupte'en yt hētyhot i ywyhig hun me i'ypyryp sese pe hap ewy aru aikope Tupana yn ikuap hap tote. Mi'i hap ewy ti Iesui mohey ran haria i'ypyryp aikotā wātym koro i'ypyryp hap ewy Tupana kuap hap ete. ¹⁴ Nimo te ti mio tā e mekewat Tupana ehay moherep hat pot Enoki Atāu emiariru emiariru to'e — Tut ti aru Tupana Aika'iwat ahowawi typy'i kahato tesurara'in atipy piaria wakuaria sese wywo e yt naku i nug haria moma hamo e. ¹⁵ Wuat'i miit'in yt imohey haria i apiheg hamo tut Ahetupana e Enoki. Mi'i hawyi ti aru toimoherep yne uwe waku uwe yt nakuat i hap e. Mekewat e'at pe ti aru toimoherep miit'in minug sa'ag nakat ko'i yt nakuat i nug haria pe Tupana yt miky'esat i nug haria pe e. toi'atumoherep wuat'i ehamo e. I'ewyte torania yt naku i i'atuehay sa'ag tetiat e. I'atupy'ahak tetiat hap enoi wuat'i miit'in ehamuat hamo tut Ahetupana e. Toimoherep yn wo'oeromopusu hap koi hawyi yn soso hap i'ewyte — Tupana ti yt naku i kahato i'atu'e hap moherep hamo tut e. ¹⁶ I'atuweuka'i tetiat hap

sio tomohit hap ko'i toi'apykok yne hamo Ahetupana tut tesurara'in sem wywo e Enoki nimo. Mi'iria ti ta'atumiky'esat sa'ag ewywuwat ra'yn nug at ka'ap ma'ato yt heremo i haria are. Ta'atuwē pyi ti — Uito po'og wuat'i kai i'atu'e ahepe are. Mi'iria tiky'esat kahato ta'atumōtypot kahato hap — En po'og urukai i'atu'e irania'in hap. Mi'iria ti ikat kahato ta'atumōtypot kahato — En ni yt naku i rakat i'atu'e wakuaria pe. Karāpe aiwat aimiky'esat ete aipowyro hawyi aheromopusu kahato hap — Yt naku i ti meke tā mi'i miit ewy watunug i'atu'e irania'in me ahediat pe. Yt wati'atumowepit kuap i ra'yn mi'iria are. Ta'atumiky'esat sa'ag yn ta'atunug neran mote wakuat yt ta'atunug kuap i ta'atuhā'āg pytkai are. — Uito ti waku kahato po'og torania kai wakuap atunug i'atu'e. Waku kahato en i'atu'e ahepe ahekat ky'ewi. I'atuehay se rakat ta'atuehay wo aimowepit ma'ato yt pywo pe hin i aima'at teran haype ne'i are. Mi'i tā hap ete te'eremopokuap kahato. Mi'iria ti te'eropotmu'e wētup sehay yt Iesui etiat enoi haria hin i. Eiwe'eg wo o Tupana ehay pun haria mi'iria are. ¹⁷ Ta'i mesup ta'yn ui'e hap ewy ta'atunug na'yn mi'iria eipy'asetpe wētup sehay enoi haria are. Uiheywyt'in uheinyt'in yne uhekatuwyria wētup sehay kape yn ni waku watuwanētup. Mi'i ti aināpin sa'awy'iwuat Iesui etiat 12 ok takaria aimu'e hap kape yn waku are. ¹⁸ Mekewat sa'awy'iwuaria Aipotypot Iesui potpo'ororia sese aināpin kahato mi'iria aima'at teran haria ete aima'at pupi are. Ta'i mio tā i'atu'e ahepe 12 ok takaria — Meiūran wuat'i kahuro hap e'yianmete wyti aru tō'ē kahato wētup ehay enoi haria. Mi'iria ti aru ai'atuma'at reran haria i'atu'e ra'yn ahepe. Mekewat yi kahuro hap yt pya i ra'yn turan put'ok'i'atu'e ahowawi. Mi'iria ti ikohyeput kahato ta'atupiit miky'esat gu'uro ypy yn nug hap upi i'atu'e. Tō'ē ehowawi wētup sehay moherep hanuaria i'atu'e. Eimimohey hāpyk takat Iesui etiat mohit hanuaria tō'ē hawyi eipy'asetpe tukupte'en i'atu'e 12 ok takaria. Mi'iria ti ta'atupiit miky'esat yt naku i gu'uro ypy nug hap etiat wemoehapap haria yt Tupana miky'esat wuat'i e'at piat ieīne'en hap yt ky'esat i haria i'atu'e ahepe sa'awy'i 12 ok takaria. ¹⁹ Mi'iria aimu'e haria wētup takat wakuat aiwo'oky'e hap moma rakaria aimohey ete aipohari teran haria. Mi'iria ti iky'esat aiwo'oewaure aimimohey etiat hap yn. Mi'iria piit pe ti yt kat i ra'yn Tupana Pā'āu rakaria. Mi'iria ti aikotā ga'apy puat haiwot rakaria miit auka haria ewy. Te'eruwānētup mesuwarotiat ko'i kape yn. ²⁰ Mi'iria ehay upi yt naku i watuwat are. Waku watomohey po'og po'og wuat'i e'at Aiwy Iesui are. Waku ihag kahato ihay hawyi watunug i'e hap yn. Waku aikotā ipotmu'eria 12 ok takaria aināpin haria wo watukupte'en mot'i hap ewy aito are. Mio tā are yn uiwyria'in waku sese rakat aimimohey pote. Waku wato'omoesaika moesaika aimimohey wakuat ete yn are. Ta'i aiwat aimimohey ti po'og wakuat torania kawiat hat are. Ta'i mi'i yn ni waku kahato ahehay Tupana kapiat hamo het upi are. Tupana Pā'āu miky'esat ewy yn waku wahētup Ipā'āu upi are. — Ētum no esaika hap uhehay ewawiat sepap hamo wato'e Ipā'āu me are. Mi'i hap yn ni waku ra'yn Ipā'āu upi wahētup hap are. ²¹ Uito ti atimohey kahato. Mi'i pote eipe atiky'esat ui'e eweimohey kahato hap. Tupana ti yt puo hin i eikai ui'e tomohey hap ium ehediat hamo. Tupana tum neran aiky'e hap mi'i pote to'iro watiky'e Aiky'e hat. Waku watuweiium Tupana pe aiky'e hamo. Waku Tupana yt wahowai i aiky'e teran tipyt. Ta'i waku ti Aika'iwat wahekatup wuat'i e'at pe. Mi'i hap yn ti waku uiwyria'in. Tupana mipo'oro ahetano ihaky'e'i kahato tutum toīne'en wuat'i e'at piat hamo. Mi'i pote waku watiky'e Aiky'e hat are. ²² Tupana ti waku watipowyro ihay enoi hap ete. Mi'i tā ti toiky'esat kahato katupono irania'in yt tokuap i te haria piat tokuap hap toiky'esat tomōtypot hap. Tomōtypot sa'up mo tutum neran i'atuehakyera'at hap. Katupono toi'atuehakyera'at teran irania'in yt imohey kuap i te haria are. ²³ Waku ti wati'atuehakyera'at irania'in aria wato po pyi. Waku watimoherep mu'ap aria wuat'i e'at piat ho'opot hap pyi. Waku paawato'e i'atuky'e hap aipy'a pyi are. I'ewyte irania'in yt imohey kahato i te haria waku wati'atuekyi i'atuky'e hap wywo. Uiwyrria'in waku ti aiwe'eg wo kahato yt nakuaria i yt imohey i te haria i mu'e turan. Mi'iria ti karāpe

watimoherep Iesui ehay aimo'akag'aia teran yt nakuap i nug hamo. Yt naku i wata'at i'atuehay upi waire waire nug hamo. Waku watoken'ē mi'i nug hamo. Waku ti i'atupiit kahu hap yt aimo'akag'aia i i'atupiit ky'esat hamo. Waku aikotā ahesokpe ikytsig kahato ete yt watiky'esat i hap ewy. Waku ti wati'atuekyi yt naku i nug haria Iesui kape. Waku ti ta'atupiit miky'esat nug haria waire waire haria ta'atuwuk hap kapiat haria watekyi Iesui kapiat we'eg haria wo. Aiwe'eg i hap wati'ywyk wywo pote watoken'ē i'atueko pupi are. Yt naku i wata'aipok ne'i aheko sa'awy'iwuat yt naku i nug hap kape i ra'yn are. ²⁴ Uiwyrria'in karāpe put'ok'e ahete aho'opot hap ahatek hap turan ni Tupana ti aimoesaika kuap yne ahā'āg hap akit hamo are. Mi'i pote waku wato'e Tupana pe — Urupowyro En Tupana katupono yt urutunug neran i ahiag miat irania'in miat uruiā'āg hap upi waku wato'e. Yt naku i urui'atoiat En Tupana Uru'ywot ma'ato urupowyro En uruma'at hap akit hamo wato'e ne'i. Ta'i etikuap yne uruiā'āg hap put'ok'e turan. Mi'i pote urumoesaika mekewat sa'ag nug hap akit hamuat waku wato'e Tupana pe are. ²⁵ — Tupana En yn ni Uruetupana uruto'e. Mi'i hawyi En ni po'og we'eg torania kawiat hat uruto'e. I'ewyte En yn Uruehakyera'at kuap hat uruto'e. Urupowyro En urui'aparap hap moma hamo Tupana. Urunug no En hāpyk sese rakaria wo ewaku hap ewy uruto'e. Uruiky'esat kahato ehamo urutukupte'en mesup mūki'ite wuat'i e'at pe uruto'e. Urumowepit ro En ewy. Uruimōtypot reran En Urumohāpyk kuap hat sese En mote. En ni po'og wuat'i apy tote uruto'e. En ni Wuat'i porekuaria Porekuat. En ni Wuat'i Miit'in Akag Koro. En ni wuat'i atipy piaria i'ewyte yi totiaria Akag Koro uruto'e. En ni rat wuat'i apy i ipotmoko'i rikat. Ga'atpo hawyi mesup mūki'ite hawyi torania e'at piat uruto'e ewawi i'ewyte Esa'yru Emipo'oro Uruporekuat nuat Iesui set puo waku.

Uito ti Iuta. Iesui ti uheyke'et sese are. Tiaku ti Iesui ywyt re i'ewyte mi'i Uheyke'et are.

IESUI ARU E HAP IUWĀU MIWAN

¹ Uito Ei'akag Iesui e. Ui'ywot Tupana tiky'esat kahato atimoherep ehepe yne aikotā yt pya hin i ra'yn hap e. Mi'i ko'i toiky'esat uheropat haria ikuap e. Atipo'oro uhehay atipy piat uhehay moherep hat wē pyi e. Ahenoi yne uheropat hat uipotmu'e uimiky'e kahato Iuwāu me. ² Etimoherep to mesuwat uhehay yne yne uheropat haria pe are'e. Mesuwat sehay yne Tupana e hap uhetiā e. Mesuwat uhehay wakuat yne are'e yne eimikuap ok tā ehewaure ka'a mikuap ok tā ui'e hap. I'ewyte aikotā emu'etu era'akasa uimimoherep epiat hap ewy topyhu'at are'e epe uivy Iuwāu e. ³ Uimohey haria waku ehewaure ka'a ewetum kahato mesuwat uhehay wakuat kape e. Waku eweimowēpap'i mowēpap'i kahato mesuwat miwan ehapiat ikuap hawywiāt ehapiat inug hamuat hap kape aikotā aikotā Tupana tunug hap ahenoi ehepe e'yanmete e. Yt pya hin i Mesuwat uhehay Tupana tipyt'atnug hamuat e'at. Eweimowēpap mesuwat uhehay pote aru toīne'en eipoityro kahato hap eimowepit hap e Iesui ahepe.

⁴ Mi'i pote uito Iuwāu atiwan na'yn Iesui ehay tomikuap ok tā hawyi atipo'oro Iesui mohey haria pe 7 tawa yi Asia piaria pe. Aikotā Iesui mimoherep ewy mekewat temiit tomipo'oro atipy kaipywiāt wē pywiāt ewy atipo'oro ehowawi uito Iuwāu. Ma'ato sa'awy'i uimiwan me wepoityro hap tohētup Tupana kaipyi 7 tawa piat Tupana mōtypot yat piaria wat hamo. Mio tā are'e epe Tupana – Uito ti emiit Iuwāu ma'ato En ni mekewat wuat'i e'at piat ieīne'en hat are. En ni torania mesuwiat ieīne'en hat e'yanmiāt ieīne'en hat are. En ni mesuwuat re ieīne'en hat are. En ni wuat'i e'at sakpo ieīne'en hat are. Tupana ahētup kahato ewawi ereīne'en hegyi'at kahato Esa'yru mohey haria pe hap are. Etum o wo'oky'e hap i'atuepe. Etimō'ē Epā'āu 7 tawa piaria Esa'yru mohey haria kape are ewawi Tupana. ⁵ Tupana Esa'yru sese Iesui kaipyi ahētup etipoityro emohey haria. Etum no i'atuepe i wo'owese hap are epe. Wuat'i Porekuat no En po'og po'og irania'in kai are. En ni wuat'i e'yanmete wuat gu'uro pywiāt ieīne'en i hat. En ni pywo yn e hat. Iesui En ni uruky'e hat sese katupono Esuu wo urupitpit hap etikoho yne torania uruminug sa'ag are. Eku'uro hap urukawiano hap. ⁶ Waku yne hawyi urunug na'yn morekuaria wo mesuwat yi tote E'ywot eropat hamuat are. En ni urunug miit'in epa'i wo E'ywot miky'esat ewy. Urunug na'yn emiit miit'in ekyi ewewawiat emōtypot haria wo hamo. Wuat'i e'at piat esaika hap moherep hanuaria urunug na'yn are. Etum no Emohey haria pe egyi'at hap kaipyi i'atumowepit hap wuat'i e'at pe aru yt kat sa'up i hap ahētup are'e epe Tupana. Pyno waku ra'yn uhehay. Uito Iuwāu.

⁷ Uiwyrīa'in Iesui mohey haria meiē eweheha'at ro Aika'iwat Iesui tut ra'yn teiam ywyhig me. Ta'i yne yne te'era'akasa. I'ewyte ipiit suk haria i'auka haria te'era'akasa kahato howawi. Eweheha'at ro te'eruwak kahato wuat'i ywania yt imohey i haria te'eroken'ē haype kak'i'atu'e. Ma'ato aito imohey haria wahekatup kahato. Waku eriot Mehī waku eriot Mimi wato'e. I'ewute aitoria 7 tawa piat Tupana mōtypot yat piaria pe yi Asia totiaria pe Iesui tuwemoherep wy. ⁸ – Ta'i uito ti rat Iesui e ahepe tut hawyi. Aha'awynug yne uito hawyi areīne'en ni hat uito. Uhepiāt inug yne hap e'yanme areīne'en ni e. Uimisa'awynug sa'awynug atimopot'ok yne. Ma'ato wuat'i mesuwarotiat e'yanme areīne'en ne wuat'i e'at pe e. Uito ti rat Eika'iwat Wuat'i Esaika Hap Eiam uito e Iesui ahepe.

⁹ Pyno uito Iesui potpo'oro 12 ok takat Iuwāu areīne'en eheyke'et ewy katupono waho'opot aiwo'o'ewy'ewy Iesui mohey haria aito pote are. Wētup sok yn aito. Iesui yn Aiporekuat ai'e pote ai'atusaty'i saty'i kahato irania'in. Mi'i pote wētup miit yn ewy wahekatup Aika'iwat put'ok'e wuat'i Porekuat nuat hap e'at. Iesui yn Aipotypot are'e hap etiat no uipyhyp mesuwe yi a y'y wato py'asetpiāt ui'apiheg hamo. Wo'opyhyp

hat ewy uinug katupono ahenoi uhehay wo Iesui ti Aiporekuat nuat are'e pote. Mi'i pote uhehay monik hap ky'ewi ui'atoiat mesuwat yi a Patumu e hap tote. ¹⁰ Mi'i yi a tote Aika'iwat wanuat e'at Mytu'u e'at pe turan Tupana Pā'āu topyhu'at kahato uhepe. Put'ok'e hawyi uipyat'atnug kahato hawyi uimu'etu kahato. Mi'i hawyi ui'ok pe kai put'ok'e ra'yn sehay aikotā huhu'e hap ewy atikuap kahato. Ihay pirik kahato atikuap heremo kahato rakat. Huhu'e hap ewy ma'ato ihay ewy atikuap. ¹¹ — Uito ti yne sa'awynug hat ma'ato uhepiat inug hap yianmete areñe'en wuat'i e'at pe e. Uminug ko'i yne ikahuro hap sakpo areñe'en ne wuat'i e'at pe e uhepe. Mi'i hawyi to'e i uhepe — Iuwāu e atomoherep aru epe emi'akasa ko'i emu'etu wuat ewywuat ko'i e. Etiwan o uimimoherep emu'etu hap ko'i e. Mi'i hawyi emiwan o etipo'oro uimohey haria pe 7 Tupana mōtypot yat kape yi Asia tote. Tawa EWESU piaria we'atunug haria kape. I'ewyte Tupana mōtypot yat tawa SIMINA piaria wa'atunug haria kape etipo'oro ui'e hap emiwan. I'ewyte Tupana mōtypot yat tawa PĒKAMU piaria we'atunug haria kape etipo'oro emiwan. I'ewyte Tupana mōtypot yat tawa SATU piaria kape etipo'oro. I'ewyte Tupana mōtypot yat tawa TIATIRA kape etipo'oro wy. I'ewyte Tupana mōtypot yat tawa WIRATEWIA piaria kape etipo'oro hawyi Tupana mōtypot yat IRAUTISEIA piaria kape etipo'oro emiwan ipe pewiu tote e Iesui uhepe.

¹² Mio tā to'e hawyi aremorem mekewat ihay rakat IESUI kape ara'akasa hamo. Aremorem turan hētyhot hap atipuēti. Tuwētem wētup eiam myi ariāty. ¹³ Mi'i hawyi mekewat aria ēty ko'i py'asetpe toñe'en Aheyke'et to'ewywuat sokpe i'ywop takat puo yi kapiat hap. Ipoti'a ete toñe'en iwo'okytyt hap ewywuat hekat rakat Uru kawiat imehit rakat. ¹⁴ I'asap ikytsig kahato aikotā nukara kytsig hap amukiusu ap ewy ikytsig hap. Iha aria sapuē sapyhot hap ewy aria ēty ewy. ¹⁵ Ipy ko'i ihup hapyhot hap ewy aikotā Asu watopag aria pe hapyke kahato rakat ihup imehit hap ewy. Mi'i hawyi ihay topyhu'at y'y esaika hap topyhyp pote hap ewy y'y wato puehay ewy woo woo'e ne'i soo'e hap. ¹⁶ Mi'i hawyi toñe'en 7 waikiru ipo sese kai. Iwē pyi tuwētem kyse'yp surara wat to'owa piat hāihyk kahato rakat. Mi'i kape araha'at turan yne ipiit hētyhot yne atposake turanuat wateha'at at kape hap ewy kape ara'akasa. ¹⁷ Ara'akasa howawi hawyi ara'at yi tote uhowa yi kape hap ewy ipoity'i uhediat hawyi ipy yatype gen'ē pono iku'uro rakat ewy areñe'en. Mi'i pote tuweponug uipiit ete topo sese kai haype to'e — Uimiky'e Iuwāu e yt ereken'ē tei'o uipupi e uhepe. Pywo ti rat uito wuat'i e'yianmete wuat e'at piat ieñe'en hat Uito e i'ewyte yt kat i ra'yn topyhu'at re mesuwarotiat pytkai aru areñe'en ne Uito e uhepe. ¹⁸ Iuwāu e eraha'at ro uhowawi e. Ha'awyte areñe'en eipy'asetpe. Mi'i hawyi uiku'uro sese koitywy areñe'en i ra'yn wuat'i e'at piat hamo e. Mi'i pote ui'e hap uhehay upi yn miit'in tuwētem kuap gu'uro pyi e. I'ewyte uhehay upi yn miit'in tuwat ta'atu'apiheg aria wuat e'at piat hamuat kape e uhepe. ¹⁹ Mi'i hawyi — Iuwāu e emiwan nug uimimoherep tepiat emi'akasa aikotā topyhu'at irane hamuat i'ewyte mesup muat toñe'en hap ewywuat hap etiwān no e i'ewyte aikotā aikotā irane atunug uimimoherep epe hap ewy e uhepe. ²⁰ Mūki 7 waikiru uipo sese kawiat atomoherep ta'yn epe. Katupono atiky'esat etikuap yt uwe mikuap i aikotā aru kat kat ko'i ewywuat tukupte'en hap e. I'ewyte atimoherep teran epe mekewat emo'akasa hap 7 ariāty wētup teiam mywiat hētyhot rakat nu Uru kawiat etiat e. Mi'i ti atimoherep teran kat som kat som mi'i ewy hap topyhu'at hap mekewat ariāty eiam e. I'ewyte kat kawiat uipo sese kawiat 7 waikiru e hap som kat ewy hap e uhepe. Iuwāu e mekewat 7 waikiru uipo sese kawiat tukupte'en aikotā uimohey haria akag ko'i yi Asia totitaria tawa piat Tupana mōtypot yat apykok haria mi'i aikotā 7 waikiru ewywuat tukupte'en aikope te'eruwe'atunug hap tote mekewat 7 tawa yi Asia piaria akag ko'i 7 waikiru uipupiat ewywuat ko'i are e uhepe. Mekewat ariāty eiam 7 haga rakat mi'i ti aikotā uimohey haria yi Asia piaria ewy e. Wētup haga wētup tawa piaria uimohey haria ewy wētup haga wētup tawa piaria ewy hap ewy te'eropyhu'at uimohey haria te'eruwe'atunug haria ti

te'eropyhu'at mekewat 7 rakat ariāty ewy 7 tawa Asia piaria e uhepe ihay huhu'e hap ewywuat puo e Iesui uhepe.

Uito Iuwāu uimi'akasa hap ahenoi.

2

¹ Mi'i hawyi Aheyke'et Iesui to'e uhepe — Iuwāu e mio tā etiwan no uimohey haria tawa EWESU apykok hat pe tawa Ewesu piaria etiat. Mio tā ere'e — Pyno atiky'esat ereīne'en uipo pe katupono tukupte'en uipo sese kai ra'yn 7 waikiru ko'i ewy 7 ok takaria Tupana mōtypot yat piaria apykok haria e. Uito ti uhewyry eipy'asetpe aikotā aikotā ariāty yt hētyhot kahato i rakat moētyhot hat ewy e. Uhewyry eipy'asetpe eimoētyhot hamuat e. Eipe wētup haga 7 haga py'asetpiat ariāty eiam ewy mekewat 7 ariāty wētup eiam hekat rakat py'asetpuo e. ² Uimohey haria tawa Ewesu piaria woroho'okuap kahato eipe. Uipotpap nug kahato haria eipe are e. Yt eipohep hin i uheropat hap ete e. Yt eweiky'e hin i yt naku i nug hap ne'i. Atikuap ehoko waku hap. Karāpe wētup ok put'ok'e eimu'e hamo turan hepamo ihay eweimohey sio uhehay wo sio yt hap kuap hamo e. Ma'ato yt uhehay i ne'i pote meremo — Eso i rat ewei'e tope. Ewehā'āg kahato mekewat sio Tupana mipo'oro wētup miit sio tuwehay pyi ne'i hap kuap hamo e. ³ Eweho'opot kahato ra'yn uimohey hap upi e uimohey mot'i haria eipe e. Ta'i uheropat mot'i kahato haria eipe pāi are. ⁴ Waku kahato eipe e wen ma'ato wētup yt naku i eikawiat yt uimowepit hin i hap toīne'en. Sa'awy'i uiky'e kahato haty wo ma'ato mesup yt sa'awy'iwuat yt ewy i ra'yn uiky'e eipe. Ui'atoiat uiky'e sa'awy'iwuat hap ete e. Haty kahato uipy'a pe mi'i hap uhete e. ⁵ Pyno eiwanētup o aikotā sa'awy'iwuat uiky'e haty wo ehapiat hap kape uimiky'eria e. Mesup uiky'e hap waure haria wo eweikupte'en e. Ewei'aipok to uhowawi i uiky'e pote are'e ehepe ma'ato yt pote ariot ehe'ariāty sasep hamo e. Mi'i hawyi i'ypyryp hap yn toīne'en itote e. Koitywy 7 ariāty toīne'en ma'ato ahasep hawyi ti aru eiwat pote i'ypyryp yt naku i topyhu'at e. Ewei'aipok to uhowawi are'e ehepe tawa Ewesu piaria e. ⁶ Tukupte'en tawa EWESU piaria uimohey haria mu'e haria uhyt Nikuraita mimu'eria — Waku ehary'i uiat uhehary'i wo hawyi uhehary'i ewano e haria to'ope yt naku u. Waku ehaiwot ro eweikupte'en mi'i potmu'eria ete katupono Uito i'ewyite uhaiwot areīne'en i'atupotmu'e hap upiaria ete e Iesui. ⁷ Uimohey haria ehewaure ka'a kahato ro kat som Tupana Pā'āu to'e topotmu'eria pe Tupana mōtypot yat piaria pe yi Asia tote e. Ewetum no ehewaure ka'a Tupana Pā'āu eināpin hap kape e. Uimohey haria e pywo pe ti uimikoi ypia pe toīne'en wētup uimikoi ywa py'asetpe eimoieīne'en wuat'i e'at piat hap e. Uwe uwe uimohey toku'uro hap kape i'ewyite uwe uwe topyhu'at ahiag potiā'āg hap akit hat toku'uro hap kape mi'i hat pe aru are'e — Waku etu'u ro uimikoi ypia ywa eimoieīne'en wuat'i e'at piat hamo are'e aru e Tupana Pā'āu ehepe e mekewat waikiru ipupiat rakat uimiwan nug hamuat tawa EWESU piaria pe.

⁸ Mi'i hawyi to'e i ra'yn uhepe mekewat 7 waikiru ipo piat rakat — Iuwāu e wētup uhehay etiwan hawyi etipo'oro wētup Tupana mōtypot yat piaria kape e. Etipo'oro uhehay i'atu'apykok hat kape. Uimohey haria tawa SIMINA piaria kape e. Mio tā etiwan — Tawa SIMINA piaria uimohey haria Uito ti areīne'en wuat'i e'yianmiat ieīne'en hat e. I'ewyite areīne'en aru yi waikiru ko'i kahuro pytkai hap e'at e. Mesuwe sa'awy'i uiku'uro ma'ato mesup areīne'en i ra'yn e. ⁹ Uimohey haria tawa SIMINA piaria woroho'okuap kahato eipe. Waku sakpo'e eipe e. Uheropat haria seseria kahato eipe e. Atikuap eweho'opot uhetiano hap e. Atikuap aikotā ho'opot kahato popuo eipotpap uimiky'esat nug hap ete. Satek takaria eweikupte'en ma'ato uiwanētup hawe hekat kahato rakaria wuat'i e'at piaria eweikupte'en e. I'ewyite atikuap aikotā itotitaria tukupte'en hap ei'atusaty'i saty'i kahato haria e. Atikuap aikotā uruto yn ni Tupana kuap haria katupono Iuteu ywania sese uruto irania'in ehepe ma'ato eipe yt ewei'e. Mi'iria ta'atuehay sa'ag wo ehepe. Yt Tupana emiit'in hin i mi'iria ma'ato ahiag mōtypot yat piaria mi'iria e. Yt Iuteu ywania hin i ma'ato ahiag ywania sa'ag tukupte'en mi'iria Iuteu ywania ran ne'i ko'i

e. ¹⁰ Yt eweiken'ē tei'o ahiag mupi e katupono mi'iria ahiag mōtypot haria ei'atuiā'āg aru eimoso'opot ehepiat imohey hap sa'ag hamo ehepiat uimohey hap moweityk hap ky'ewi. Ma'ato yt eweitoiat rei'o ehepiat uimohey hap ehā'āg hap upi ¹⁰ e'at hap ewy eweho'opot uimohey hap waure hamo. Eweipyhu'at ro uimohey hap mywo eiku'uro hap e'at kape pote eheīne'en hap sese ikahu rakat wuat'i e'at piat atum ehepe aru e. Yt kat i sa'ag atipuēti eikai e. Mi'i hawyi woroho'opainug morekuaria wo uimimōtypot wuat'i e'at piaria wo ra'yn uimohey haria sese eweikupte'en mote are'e ehepe tawa SIMINA totiaria pe e uhepe uimiwan nug hamuat tawa SIMINA piaria pe. ¹¹ — Pywo ti wuat'i uimohey haria pe mio tā e te Tupana Pā'āu are aikotā are'e tawa SIMINA piaria pe hap ewy e. Waku ehewaure ka'a kahato Tupana Pā'āu e hap uiwē pywiat e hap kape e torania ⁷ Tupana mōtypot yat piaria pe. Uwe uwe ahiag miat toiā'āg hap akit hat topyhu'at toku'uro hap kape mi'i hat yt iku'uro i typuot hap mekewat wuat'i e'at piat miit'in moso'opot at ka'ap hap e Tupana Pā'āu ahepe.

¹² Mi'i hawyi po'og tohenoi uhepe — Iuwāu e etiwān uhehay uimohey haria tawa PEKAMU piaria pe yi Asia totiaria pe e. Kotā ere o etiwān mi'iria pe — Tawa PEKAMU piaria uimohey haria apykok hat e uhehay ti surara ekyse'yp typy hāi nakat to'owa piat hāihyk takat ewy kahato. ¹³ Uimohey haria tawa PEKAMU piaria woroho'okuap kahato eipe e. Atikuap aikotā eweikupte'en uimohey haria sese wo ahiag emiit'in sem py'asetpe e. Atikuap eweikupte'en aikope ahiag topyhu'at morekuat no hap tote e. Atikuap aikotā uiky'e sese haria eweikupte'en itote. Yt eiwemōti hin i uhet enoi itotiaria piat hamo wāi'e ahiag pytkai e. Atikuap aikotā uimohey sese kahato haria eweikupte'en itote. Atikuap aikotā yt eweipun hin i te kue uikuap ehepiat hap e. Atikuap sa'awy'i aikotā uhehay moherep hat wakuat kahato Antipa ahiag etama piaria ti'auka eipy'asetpia uhehay enoi uimohey hap kaipyi pote e. Uimipo'oro ta'atu'auka hawyi atikuap sese yt naku i mi'iria ehetawa piaria e. ¹⁴ Ma'ato tukupte'en eipy'asetpiaria uimohey ran haria uhehay ewanīkaptia tawa PEKAMU piaria. — Uruto Tupana ehay moherep haria i'atu'e wen ma'ato wētup sehay moherep haria aikotā nimo sehay yt hāpyk i rakat enoi hat Parāu mienoi ewy ta'atumoherep. Nimo Tupana ehay moherep hat Parāu e hap het rakat ti'atumu'e kahato Isareu ywania ewanīkaptia eporekuat Paraki e het rakat Tupana emiit Isareu ywania mo'akag'aia Tupana set etiat hap tehay wo. Mio tā e Parāu — Waku ewetunug ienuk hap iwato hawyi ewei'auka eihūria Tupanaria iā'ākap ko'i mōtypot hamo e. Mi'i hawyi waku yne haryporia'in wywo to'ope eweikupte'en e. Mi'i etunug mote ewanīkaptia Isareu ywania Tupana mi'apiheg wo tukupte'en eipy'asetpe e Parāu morekuat Paraki pe tomināpin e uhepe uimiwan nug hamuat. ¹⁵ I'ewyete sehay yt naku i moherep haria tukupte'en eipy'asetpe. Wētup sehay sa'ag moherep haria uimopy'ahak kahato mi'i ti mekewat uhyt Nikuraita ehay upiat gupte'en haria mekewat — Waku ahewaure waire watunug i'atu'e sa'ag uimopy'ahak haria e. ¹⁶ Ewetoiat ro yne Tupanaria are'e. Ewetoiat ehewaure hap yne are'e. Ewei'aipok to uhowawi uimienoi ko'i nug hamo e. Yt pote ariot ehowawi eiwu'uka hap erut hamo e. Mekewat uiwē piat kyse'yp typy hāihyk takat wywo areto ehowawi surara ewy e. Eiwe'eg wo'o are'e tawa Pekamu piat uimohey haria pe. ¹⁷ I'ewyete yne eipe uimohey haria kape mio tā are aikotā Tupana Pā'āu eimu'e hap ewy e. Ehewaure ka'a pote ewewanētup to aikotā are'e ⁷ Tupana mōtypot yat piaria pe yi Asia piaria pe. Uwe uwe uimohey pot'i ahiag miat toiā'āg pytkai toi'akit ne'i toiā'āg hap toku'uro hap kape mi'i hat pe atum man a atipy kaipywiat aikotā Ui'ywot tum sa'awy'i yahig note man a Iuteu ywania pe hap ewy atum tope uimium to'ewy. Uito yn atikuap aikope mekewat man a uimium uimohey sese haria piat nuat hap e. I'ewyete uimohey sese hat ahēt'ok het pakup atum tope. Atiwān nu ikytsig sese rakat rote hawyi atum tope. Mekewat nu etiat uimiset pehik uito yn atikuap het. I'ewyete nu kytsig sat hat ikuap het ma'ato irania'in yt ikuap i toset uiat uimiwan. Mi'i atum uimohey toku'uro hap kapiat haria pe pāi are'e uimohey haria ⁷

ywania yi Asia totiaria pe e mekewat hesokpe ikytsig nakat uhepe uimiwan nug hamuat tawa Pekamu piaria nāpin hamuat i'ewyte ahepe yne imohey haria pe nāpin hamo.

¹⁸ Mi'i hawyi mekewat ariāty eiam 7 haga rakat puat hewyry rakat to'e uhepe — Iuwāu etiwān ui'e hap ko'i hawyi etipo'oro uimohey haria awa TIATIRA piaria kape i'atu'apykok hat kape etipo'oro. Mio tā etiwān — Tawa Tiatira piaria Uito ti Tupana Sa'yru e uhehay sese atipo'oro ehowawi e. Uheha ko'i ti aria sapuē sapyhot hap ewy nu mehit hap ewy e. ¹⁹ Woroho'okuap kahato eipe. Atikuap eipotpap ko'i waku kahato hap e. Wakuap nug hap ko'i ewetunug hap atikuap. Atikuap eiwo'oky'e kahato eiwo'opowyro eipotpap etiat kaipyi hap atikuap. Aikotā eiwo'omōtypot eiwo'oehay upiat hap kaipyi hap atikuap e. I'ewyte atikuap aikotā eweikupte'en mot'i uimohey wywo hap e. Atikuap mesup ta'yn uheropat po'og haria wo eweikupte'en hap e. Atikuap aikotā ha'awytewuat kai po'og na'yn waku eipe hap ko'i atikuap yne. ²⁰ Ma'ato i'ewyte atikuap aikotā ehewaku hap toīne'en kahato pytkai toīne'en yt naku i hap itote yt eweitoiat hin i te e. Mi'i hap nug hap ete ehewanīkap wo kahato areīne'en e. Toīne'en wētup ok haryporia eipy'asetpe — Uito Tupana ehay moherep hat e hat Iesapeu e hap het rakat e. — Pyno sig waku ahewaire hewaire e Tupanaria mōtypot hamo i'ewyte waku Tupanaria iā'ākap mōtypot ienuk hamo e Tupana uhepe e hat Mana Iesapeu. Mi'i ete toi'atumu'e uhemīit pytkai yt kat ewei'e i tope. Yt eweipo'oro hin i eipy'asetpyi. Yt naku i kahato ewetunug tawa TIATIRA uimohey haria e. ²¹ Sa'awy'i are'e — Mana Iesapeu pe — Etoiat ro ewaire waire hap meremo hawyi era'aipok to uhowawi mana are'e. Karania wo ne'i mio tā are'e tope ma'ato — Yt yt an e ne'i uhepe e. ²² Pyno koitywy Mana ewaire waire hap e'yni e'ahu hap eiam mo topyhu'at e. Haryporia yt we'eg i hat mio koitywy woro'apiheg epiat ho'opot hap mywo. I'ewyte ihainia'in etiat wema'at haria i'ewyte ati'atu'apiheg yne emo'ahu hap e'yni pe e. Torania emoewaire haria i'atu'ahu emoewaire hap ta'atue'yni pe uhepiat ta'atu'apiheg e'apiheg tuwywuat. Eiwo'o'ewy'ewy mot'i mana Iesapeu e. Ewetoiat eiminug sa'ag hawyi ewei'aipok to uhowawi hawyi waure wo areīne'en ma'ato yt pote uimi'apiheg ko'i wo eweikupte'en ehehatek hap sese topyhu'at e. Iwato kahato ho'opot aru e. ²³ Yt ewe'eg i kahato i mana pote topap topap kahato aru hirakaria emēpyt'in ko'i e. Wor'o'apiheg kahu hawyi uimohey haria te'eruanētup kahato aikope aikope te'eruwe'atunug yi Asia totiaria te'eruanētup kahato aru e'apiheg hap emimu'eria e — Tupana tikuap kahato aiminug wuat'i yt naku i rakat ko'i i'atu'e aru are e. Meiē toikuap sewaire waire nug i wuat'i wywuat hap i'atu'e aru e. Pywo ti rat Tupana tikuap aiwanētup hap i'ewyte aiminug ko'i sio waku sio yt hap ko'i i'atu'e aru. Are pāi aipoepyk aiminug ok tā ne sio waku sio yt i'atu'e aru uimohey haria yne 7 tawa ko'i piaria e. ²⁴ Ma'ato tukupte'en eipy'esatpe haryporia yt iwe'eg i rakat ehay upiat yt tuwat i rakaria uimohey haria. Mi'iria ihainia iwe'eg kahato rakaria — Yt naku i kahato ahewaire e. Mi'iria pe Woroho'oky'e kahato e Tupana katupono yt eweiwat i mekewat Iesapeu wē pywiat po'og ahiag ehay sa'ag wuat'i kawiat rakat upi are'e e Tupana tawa TIATIRA piaria piat pe. Sa'awy'i Iesapeu to'e — To'iro woroho'omu'e yt eimikuap i te ete e. Mi'i ahenoī teran ehepe ma'ato wētup sehay piat pe. To'iro ahewaire waire mig'i wo ahiag ehay pyi e. Ma'ato yt i'atu'e irania'in. Mi'iria pe yt woroho'onāpin teran i katupono — Yt ewei'e ra'yn mana Iesapeu mienoi hap kape. ²⁵ Pyno mio tā are'e waku nug haria pe tawa TIATIRA piaria pe. Uimohey mot'i ro e. Karamuo ariot hap kape uhut ehowawiat hap kape eweikupte'en no uimohey haria mot'i pote morekuat nuaria wuat'i pianuaria woroho'onug e. ²⁶ Uwe uwe eipe uimohey mot'i rakaria i'ewyte uwe uwe i'akit ahiag miat toiā'āg hap i'ewyte uwe uwe inug uhehay toku'uro hap kape mi'i haria pe are aru — Waku kahato eipe are. Woroho'onug eipe wuat'i ywania porekuat wo wuat'i e'at pe aru are e. ²⁷ Sa'awy'i sese mio tā to'e Ui'ywot uhepe — Uha'yru e aikotā aikotā kamūti nug hat ti'aporok tominug yt hāpyk i hawyi mi'i hap ewy ti aru waku eti'atu'apiheg o yt naku i nug haria wētup ywania wētup

ywania yt uimohey teran i haria e nimo Ui'ywot uhepe. ²⁸ Pyno koitywy kat Ui'ywot to'e uhepe mi'i hap ewy are ehepe. Pywo ti rat eipe ui'ewywuwat pote woroho'onug eipe wuat'i ywania porekuaria wo ui'ewy eweikupte'en aru wuat'i e'at piat are. I'ewyte meiūran ti aru ariot ehawawi aikotā aikotā mekewat waikiru wato at wētem hap enoi hap e'yianmete wuat ipohup at tuerut hap ewy ariot ehawawi i'ypyryp hap moma hamuat eimowepit hamuat ariot aru ehawawi are e. ²⁹ Waku ehewaure ka'a kahato kat som are'e uipotmu'eria 7 Tupana mōtypot yat ko'i piat we'atunug haria pe yi Asia totiaria pe are'e e. Uito Iuwāu pyno waku watikuap kahato torania aitoria wuat'i Tupana Pā'āu mimoherep ahepe mesuwat uimiwan me.

Uito Iuwāu.

3

¹ Mi'i hawyi mekewat Miit waikiru ko'i 7 rakaria topo piat hat to'e i ra'yn uhepe – Iuwāu e etiwān no uhehay Tupana mohey haria tawa SARATU piaria kape e. Etiwan hawyi etipo'oro i'atu'apykok hat kape. Kotā ere'e o etiwān e – Uito ti Tupana Pā'āu yne eiam e. Koitywy atimō'ē ehawawi Tupana mōtypot yat piaria 7 tawa yi Asia totiaria pe e. I'ewyte toīne'en uipo pe mekewat waikiru ko'i 7 rakaria. Atikuap kahato eiminug wakuat ko'i e. Wakuat kahato eipe i'atu'e miit'in mesuwarotiaria. Wuat'i miit'in mimōtypot ko'i eipe wen ma'ato uiwanētup hawe iku'uro rakat ewy eweikupte'en katupono yt karāpe i uiwesat eipe e. Uiky'e hap eipy'a piat iku'uro ra'yn e. ² Ewe'eg wo o kat pote kurin uimohey hap eipy'a pe topyhu'at e. Mi'i pote iku'uro rakat ewy uimohey ehapiat hap e. Waku eweiwyro o ehapiat uimohey hit hap. Ma'ato yt pote iku'uro aru eipy'a pe uimohey hap katupono atipuēti eipotpap hap Tupana kapiat yt pywo pe i. Eiminug wakuat uimōtypot hamuat yt uimowepit hin i uimohey ehapiat hap yt iwato i pote e. Pyno kurin kat uimohey hap ekawiat etimotag no e. ³ Uimohey haria sa'awy'i uhehay sat kahato haria eipe e. Sa'awy'i ehewaure ka'a yn uhehay kape ma'ato mio yt e. Tawa SARATU piaria ewei'aipok to uimohey hap kape aikotā eweimoheg eheha pe'ok hap ewy eweimoheg uimohey hap ehapiat katupono ariot ehawawi aikotā sero'ok e hat ewy. Waku surara ewy eweikupte'en ma'ato yt pote yt eweikuap hin i uhut hap e. Pyno eiwehymut ro katupono eiket kai put'ok'are sere'ok'e hat ewy e. ⁴ Ma'ato wētup ok wētup ok toīne'en eipy'asetpe uimohey te kahato hap wywo e. Mi'iria ete yt aremōti hin i – Uheropat haria eipe are'e hamuat yt ta'atuhā'āg hin i irania'in ewy sa'ag nug hap ete. Katupono ehewaku hap put'ok'e uhupiat ehewyry uiwywo hamo are'e ehepe ipat'ok etiat tawa SARATU piaria pe. Pywo pe ti ehepe ti aru atum eipainug hap ikytsig kahato rakat ehepe uhemiiit sese eipe hap moherep hamo e. ⁵ Pywo Uimohey haria torania pe are'e – Uwe uwe uimohey mot'i toku'uro hap kape uwe uwe ti'akit yne ahiag miat toiā'āg hap ko'i mi'iria ati'atupainug kahato sokpe ikytsig nakano uhemiiit sese eipe hap moherep hamo e. I'ewyte i'atuset yne atimoherep wuat'i ehamo. I'atuset ko'i atimoherep miwan me atipy pe e. Yt karāpe i ati'atusetmoweityk mekewat miwan myi are'e. Tupana mimoieīne'en ko'i wuat'i e'at piat gupte'en hanuaria mi'iria e. Mi'iria uhemiiit sese ko'i are'e atipy piaria pe. Mi'iria uhekatuwyria sese are'e Ui'ywot pe e. ⁶ Pyno waku ehewaure ka'a kahato kat e som Tupana Pā'āu to'e 7 Tupana mōtypot yat ko'i piaria pe katupono yne Tupana mohey haria kape wy ihay mesuwe.

⁷ Mi'i hawyi po'og Iesui henoi uhepe – Iuwāu e mesup etiwān uimi'atunāpin uimohey haria tawa WIRATEU piaria kape. Etiwan hawyi etipo'oro ui'e hap i'atu'apykok hat kape – Uiwyrria'in Uito ti mekewat wakuat sese rakat Tupana ewywuwat e. Hāpyk sese rakano areīne'en pywuwat yn uhehay e. Ta'i Uito morekuat Tawi Saiepiat Sese e. Mi'i pote Wuat'i Porekuat no areīne'en e. Mi'i pote are'okenhyp'ok kuap kahato i'ewyte atunug kuap kahato mu'ap ehewyry hamo e. Aho'okenhyp'ok hawyi yt uwe i uhemiiit'in pyhyp kuap mesuwarote e. Wuat'i Ywania Porekuat no areīne'en. Uito Tawi Saiepiat Sese Are. Katupono morekuat Tawi tum tepuretig uhepe ipowat'yp sese uipo pe toīne'en e.

Mi'i pote uhehay wo aho'okenhyp'ok kuap wuat'i pu'ap uipotpap nug hamuat i'ewyte atipyhyp kuap wuat'i pu'ap ewanĭkaptia wat e. Yt uwe i uipyhyp kuap e. ⁸ Uimohey haria tawa WIRATEU piaria woroho'okuap kahato eipe e. Ehesaika hap mesuwarote yt iwato hin i hap atikuap wen ma'ato mi'i pytkai uiwanĕtup hawe ehesaika kahato uhesaika hamo katupono ewetunug yne uhepiat eināpin hap ko'i e. Waku kahato eipe katupono yt eiwemōti hin i uimohey hap moherep hamuat hap uhediat enoi enoi irania'in miat hamo. Mi'i pote woroho'opo'oro eipe wuat'i miit'in kape uhehay moherep hamo e. Yt uwe i uipyhyp kuap pāi e. Yt uwe i uhe'okenhyp'ok kuap e. Mi'i pytkai Uito wuat'i uhewanĭkaptia e'okenhyp'ok kuap hat areĭne'en e. Uiphyp kuap haria yt uwe i e. — Yt ehenoī tei'o ehay mesuwe i'atu'e pytkai ahenoī te itote uhehay e. Yt uhehay pyhyp kuap i. Mi'i pote uito atikuap kahato eipo'oro uhehay moherep hamuat wuat'i ywania mu'e hamuat uimiky'esat ewywuāt hap katupono woroho'okuap kahato wakuap nug haria eipe hap e. Koitywy woroho'opo'oro wuat'i miit'in mu'e hamo yt hekat rakaria hin i eipe pytkai e. ⁹ Ma'ato tukupte'en ehetawa pe ahiag mōtypot sese haria — Uruto po'og eikai i'atu'e ehepe katupono uruto ti Aparāu emiariru sese ko'i ma'ato eiperia yt i'atu'e. I'atu'eso mio tā i'atu'e pote. Yt Iuteu ywania hin i mi'iria e. Pyno ati'atumohit kahato mi'iria hawyi eimōtypot hamo te'eruwepỹ'ātutuk ehawawi — Aparāu emiariru sese eipe i'atu'e aru ehepe katupono Iesui miky'e sese ko'i eipe i'atu'e aru ehepe. Ati'atumohit kahato mi'iria ehamo hawyi te'eruwepỹ'ātutuk ehawawi e. ¹⁰ Waku kahato uhehay mohey mot'i haria eipe e. Ta'i yt eipo hep hin i uhehay moherep hap ete uhehay nug hap ete e. Meiūran aru torania iā'āg koro hap e'at put'ok'e mesuwarotiararia wuat'i miit'in iā'āg hamo sio uhemīit sese sio yt hap kuap hap e'at sese ma'ato mi'i hap e'at e'yanme woroho'ohep mesuwat yi pyi eiperia katupono woroho'okuap ta'yn uhehay nug mot'i haria eipe hap atikuap ta'yn e. Mi'i pote mekewat e'at wuat'i iā'āg hap yt put'ok'e i eiwat ehā'āg hamuat e. ¹¹ Pywo ti rat ariot merep'e hap ewy e. Yt uwe i Uito hawyi meremo aremoherep i. Ahut hap e'at pe woroho'opainug eipe morekuaria wo mekewat e'at pe e. Pyno eweimohey ro ui'e hap eipy'a pe uhut hap kape e. Yt naku i wĕtup sehay upi ne'i eweiwat eima'at hap upi ne'i e. Ma'ato eima'at hap upi eweiwat pote yt atum kuap i eimiĕtup e. Yt woroho'onug kuap i morekuaria wo e. Mekewat wuat'i e'at piat morekuaria wo hap eweipun hawyi. ¹² Mi'i pote are torania pe uwe uwe i'akit ahiagnia piat toiā'āg hap yt naku i nug hamuat mi'i hat uimōtypot sese hat topyhu'at wuat'i e'at pe Tupana mōtypot yat atipy pe e. Aikotā Tupana mōtypot yat e'ākukag iwato'in nakat nu heg kawiat ikahu rakat ewywuāt eweikupte'en atipy pe aru Tupana mōtypot yat apy'aha wo katupono ahiag miat eima'at hap pun haria yne eweipyhu'at pote e. Mekewat e'at pe aru eipiit ete atiwan uhēt pakup i'ewyte Ui'ywot etawa set atipehik ehete mekewat Nusaken Pakup i het rakat atiwan ehete. Mekewat tawa atipy kaipywiāt yi kapiāt sut hat set mekewat tawa wakuāt Ui'ywot Tupana mipo'oro set atiwan aru ehete katupono ehoko sa'ag akit haria eweikupte'en pote are'e uimohey haria tawa WIRATEU piaria pe e. ¹³ Pyno waku ehewaure ka'a kahato kat e kat e Tupana pā'āu to'e Tupana mōtypot yat piaria pe. Kat e toi'atunāpin tomohey haria itotiararia hap kape.

¹⁴ Pyno mi'i hawyi po'og to'e uhepe — Iuwāu e etiwān no tawa IRAUTISEIA piaria kape e. Uhet Iesui. Ta'i yt uipo hep hin i pywuāt sehay enoi hamuat ete e. Ta'i sa'awy'i mesuwat mytyp nug hap e'yanmete areĭne'en itote wuat'i Tupana Miky'esat Nug Hano yi atipy at waty waikiru ko'i aha'awynug yne Uito e Iesui uhepe. ¹⁵ Uimohey haria tawa IRAUTISEIA piaria woroho'okuap kahato eipe e. Atikuap kahato aikotā eiwepotpap uimiky'esat nug hap ete e. Are pāi yt haty wo hin i eiwepotpap uipotpap nug hap ete uimiky'esat nug hap ete — Hepama waku hap ne'i ewei'e. Eipiit yt at hakup hin i uipotpap nug hap ete hap atikuap. I'ewyte — Aipiit yt ra'ak hin i Tupana potpap nug hap ete ewei'e hap atikuap. Ma'ato eiperup i pot'i eiwepotpap are'e. Uiwānĕtup hawe po'og waku haty wo eiwepotpap sio eiperup'i sese hap wywo ma'ato — Mūki'ite ti rat

waku watunug ei'e hap yt uimowepit hin i hap e. ¹⁶ Pyno yt eipy'a pyi i hin i uiky'e e. Eiwepotpap wen ma'ato – Arepotpap teran kahato Tupana potpap hap ete haty wo yt ewei'e hin i eipy'a pe. Mi'i pote woroho'opugha aru e. Yt atiky'esat i mi'i tā haria uipotpap nug haria hap e. Uito atiky'esat eipy'a pyi eiwanētup hawe – Atunug neran kahato e haria ma'ato yt pote uimopy'ahak haria wo eweikupte'en e. ¹⁷ Mi'i hap ewy arewanētup ehawawi tawa IRAUTISEIA piaria. Ma'ato – Waku kahato rakaria uruto ewei'e irania'in me. Waku kahato uruto ewei'e eiwo'ope. Waku pe kahato uruto ewei'e. Ahekat kahato rakaria aito ewei'e eiwo'ope. Aimiky'esat ok tā topyhu'at ra'yn mesup aipo pe ewei'e eiwo'ope. Ma'ato yt mi'i tā hin i eweikupte'en uiwanētup hawe are'e e. Yt naku i pe eweikupte'en uiky'e ran haria e. Pywo ti rat aikotā satek takaria ewy ti rat eweikupte'en e. Aikotā sētup i sētup i e haria ewy eweikupte'en e. Aikotā yt ihapytig i rakaria ewy eweikupte'en e. Aikotā yt hesokpe i rakaria ewywuat eweikupte'en e. Mi'i ewywuat eweikupte'en mytkai – Waku pe watoīne'en ewei'e eiwo'ope. Ma'ato yt i'atuwepit hin i rakaria ewy eipe e. ¹⁸ Tawa IRAUTISEIA piaria Uimohey haria koitywy woroho'onāpin neran aikotā ehekat wuat'i e'at piat sat hap kuap hap ete e. Uimohey haria eweikiyi'at ro uipo pyi ehekat sese yt ikahuro rakat i e. Toīne'en uipo pe hekat kahato rakat wuat'i e'at piat e. Mi'i ti aria yt i'u kuap i hap ewy e Imehit kahato rakat mi'i mekewat nu Uru kawait ewywuat e. Mi'i eweikiyi'at uikai hawyi hekat rakaria sese rakano eweikupte'en are e. Eweikiyi'at ro uipo pyi ehesakpe sese wuat'i e'at piat nuat e. Eipainug ikahu rakat sese mekewat ikysig sese rakat eweikiyi'at ro eipainug sese wuat'i e'at pe hap e. Ma'ato yt pote eiwemōti kahato aru yt kat i ehesakpe turanuat ewy pote eweikupte'en wuat'i ehamo wuat'i e'at pe e. I'ewyte eweikiyi'at mohag sese seha pohag eheha moehapytig hamuat wuat'i e'at piat nuat e. ¹⁹ Pywo ti rat uimohey haria uimiky'e sese ko'i ati'atunāpin meremo ati'atu'apiheg meremo yt naku i ta'atunug hawyi uimēpyt'in mote e. I'atuminug sa'ag ko'i atimoherep kahato i'atuepe. Eiwemorem no eiminug sa'ag ko'i kaipyi hawyi ewei'aipok to uhowawi yne ehesaika hap wywo hawyi ewetunug no uimiky'esat ewywuat are'e yn e. ²⁰ Uimohey haria pywo ti rat areīne'en eho'oken'ypy ete hawyi mi'i kaipyi woroho'okaykay – Mehī'in mana'in are areke teran ei'yat pe are'e at ka'ap Ui'ywot Tupana mōtypot yat piaria pe e. Uwe uwe kaykay'ui'e hap ikuap hawyi uiwesat – Waku Mehī waku Mimi – Ereke ro e. Mi'i hat pe areke sese hawyi arenuk iwywo i'ewyte tenuk uiwywo itote – Ereke ro Mehī Mimi e haria py'a pe areīne'en e Iesui ahepe.

²¹ Sa'awy'i ati'akit kahato ne'i ahiag hawyi areīne'en wuat'i Porekuat no Ui'ywot yatype e. I'ewyte uwe uwe i'akit ahiag ui'ewy i'ewyte uwe uwe uimohey toku'uro hap kape mi'i hat pe aru are'e – Waku era'apyk to uiwywo mesuwe ui'yatype are'e aru mekewat uiky'e hat pe e. ²² Pyno mio tā are uimohey haria we'atunug haria pe mekewat 7 Tupana mōtypot yat piaria pe yi Asia totiaria pe. I'ewyte torania uimohey haria pe are'e waku ehewaure ka'a kahato mesuwat ui'e hap kape e. Waku eiwewanētup kahato mesuwat Tupana Pā'āu mienoi kape kat are'e sese Tupana mōtypot yat piaria pe e Iesui ahepe.

Uito Iuwāu i'e hap ewy atiwan yne ehewowi.

4

¹ Sa'awy'i uito Iuwāu Iesui potmu'e 12 ok takat ara'akasa oken'ypy ewy atipy pe. Mi'i puo heremo yne atipy kape. Mi'i hawyi atipy kaipyi sehay atikuap sehay wen ma'ato huhu'e hap ewy – Iuwāu e eriot ro mesuwe atipy kape e. Atimoherep teran epe aikotā aru topyhu'at hamuat sese hap e. Yne aru topyhu'at ui'e hap ewy e uhepe sa'awy'i. ² Mi'i hawyi meremo Tupana Pā'āu uimoehapyhot'ok aikotā wētup ok miit ewy areīne'en Tupana Pā'āu wywo. Mi'i hawyi uhereto atipy kape. Mi'i tote ara'akasa yne uimu'etu ewy ikahu kahato. ³ Sa'awy'i ara'akasa Aipotypot Koro Iesui apyk pe wuat'i ka'iwat no. Ikahu kahato topyhu'at itote. Aikotā nu ikahu hekat rakat imehit

hap ewy aikotā hētyhot merihup'ok'e mekewat nu Iasipi hētyhot hap ewy aikotā nu Satuniu ewy Ai'akag Koro Iesui kahu hap. I'ewyte Morekuat apyk hap apypueri wo toīne'en ipainūg hap we'yp ikahu kahato rakat ewy. Aika'iwat e'amyap heryp'i ikahu rakat nu Emerauta mehit hap ewy. ⁴ I'ewyte itote ara'akasa 24 miit apyk pe Morekuat e'amyap apypueri wo sa'awy'iwuaria po'og Tupana mohey haria. I'atuesokpe ikytsig kahato rakat. I'atu'akag note i'atu'amātap hekat rakat nu Uru kawiat morekuat painug hap ko'i. ⁵ Mi'i hawyi araha'at i Aipotypot Tupana e'amyap wato kape. Mi'i heiam myi tuwētem merep merep'e hap ko'i i'atu kahato. Huruhuru'e kahato itote sehay ewywuat wen huhu'e ihay pirik takat ewywuat tuwētem itote pyi. Ikahu kahato itote are'e uiwepe. Mi'i hawyi araha'at hawyi ara'akasa ariāty itote wen ma'ato Tupana Pā'āu kawiat. Ikahu kahato itote katupono 7 ariāty ewywuat tuwētem itote pyi 7 ariāty eiam itote pote hap kape ara'akasa itote atipy pe.

⁶ Mi'i hawyi araha'at i hawyi ara'akasa hyemyi'a iwato'in nakat ewy. Itote Aipotypot wat amyap toīne'en hyemyi'a py'asetpe. Mekewat hyemyi'a wato ewa ete heremo yne aipā'āu. Mekewat hyemyi'a y'y yt ipitpit hin i heremo kahato ipuo aikotā mekewat Nu hekat rakat Tiamante ewy. Mi'i hawyi ara'akasa 4 ok atipy piaria itote. Mi'iria pe ete iha ko'i yne i'atupiit ete. Mi'i hap kape ara'akasa. ⁷ Wētup ok atipy piat Awyato eowa ewywuat. Wētup ok atipy piat Wewato ahup mēpyt eowa ewywuat. Wētup ok atipy piat miit eowa ewywuat. Wētup ok atipy piat hywi wato eowa ewywuat toīne'en. ⁸ Yne 4 ok atipy piaria tukupte'en topopy kuap takaria 6 ipepo wētup atipy piat ete. I'ewyte yne i'atupepo ete iha ko'i torania puo. Ipepo ywy't'okpypuo i'ewyte iha ko'i tukupte'en. Mi'iria yt te'eroket hin i ma'ato te'eruwepy at ka'ap Tupana kape – Wakuat sese En Tupana i'atu'e. Wakuat sese En Tupana i'atu'e. Wakuat sese En Tupana i'atu'e. En yn UrueTupana i'atu'e. En yn Urupotypot Sese i'atu'e. En yn po'og po'og hesaika torania kawiat rakat i'atu'e. Wuat'i eminug hap e'yianmete ereīne'en En i'atu'e. I'ewyte mesup te wuat'i e'at pe ereīne'en i'atu'e. I'ewyte ikahuro hap ekuekai te ereīne'en te'eruwepy at ka'ap meimuēwat 4 ok takaria atipy piaria. ⁹ – Uruimōtypot mōtypot kahato En Tupana i'atu'e. Hāpyk kahato En i'atu'e. Ewato kahato En i'atu'e. Urutuwehum wehum kahato ewawi Tupana i'atu'e. Wuat'i e'at ieīne'en hat i'atu'e. Ereīne'en no Wuat'i Porekuat no i'atu'e te'eruwepy puo meimuēwat 4 ok atipy piaria. ¹⁰ Mi'iria te'eruwepy turan meimuēwat 24 miit sa'awy'iwuaria po'og Tupana mohey haria te'eruwepỹ'ātutuk i'atuewa yi kape Morekuat Wato oro ewa kape imōtypot hamo. Mi'i hawyi i'atue'amātap wakuat ko'i ta'atuhep i'atu'akag totepyi hawyi ta'atupugha Aipotypot py ywy't'okpype hawyi – Uruporekuat En i'atu'e. Ereīne'en no wuat'i e'at pe wuat'i Porekuat no uruto'e i'atu'e. ¹¹ En yn ni Uruka'iwat Urupotypot i'atu'e. Ewaku hap put'ok'e sakpo'e wuat'i piat emōtypot hamo i'atu'e. Mi'i pote uruimōtypot mōtypot En i'atu'e. Wuat'i Mimōtypot En i'atu'e. Wuat'i Mimōwato En i'atu'e. Po'og po'og wuat'i kai En i'atu'e. I'ewyte esaika hap po'og po'og torania kai i'atu'e. Waku uruimōtypot En katupono Urunug Hat En Wuat'i Nug hat En mote i'atu'e. Emowepit hap sese eminug ko'i katupono i'atukahu hap timoherep Ekahu hap i'atu'e. Urutuwehum kahato emiium ete emiky'esat ewy pote i'atu'e. Emōtypot hap ko'i yne mi'i eminug ko'i i'atu'e 24 ok takaria sa'awy'iwuaria po'og imohey haria.

I'atu'e hap ewy atiwan yne mesuwe uimiwan me. Uito Iuwāu.

5

¹ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at i atipype hawyi ara'akasa Aipotypot apyk hap ikahu rakat tote. Mi'i kape araha'at hawyi ara'akasa miwan Aipotypot po sese kai to'okmōi me. I'yhop ipe pewiu rakat ete miwan kokai kokai toīne'en typy kawiat miwan. Howapy kahato ipyt'at kahato mekewat miwan ipe ete. Mekewat iwan yt uwe i imowēpap kuap katupono ihēg me to'okmōi me toīne'en. Tomosat'e hap 7 wo ipyhyp hap i'ypwop hap ok tā 7 imosat'e hap ete ytyghe ewywuat toīne'en. ² Mi'i hawyi ara'akasa wētup ok atipy

piat ieīne'en hat surara akag hesaika rakat hētup tehay pirik wo — Uwe uwe ewaku hap put'ok'e Aipotypot mi'okpo'i miwan porap mowēpap e hamo e tehay pirik wo ahowawi.

³ Mi'i hawyi toikat kahato ma'ato yt wētup ok i toipuēti katupono i'atuewaku hap yt put'ok'e hin i i'okpo'i porop mowēpap e hamo. Yt uwe i toipuēti atipy pe i'ewyte yt uwe i yi tote toipuēti. I'atuewaku hap yt put'ok'e hin i imowēpap hamo i'ewyte teha'at mekewat miwan kape hamo.

⁴ Yt uwe i toipuēti i'okpo'i porop hamuat hawyi uito Iuwāu arawak haty wo katupono waku waku sese rakat yt wētup i aito toipuēti pote arawak itote.

⁵ Ma'ato wētup ok 24 rakaria po'og Tupana mohey sa'awy'iwuat haria to'e uhepe — Yt erewak tei'o mehī e uhepe — Eraha'at ro toīne'en aipy'asetpe wētup ok waku kahato rakat hewaku hap put'ok'e mekewat miwan moherep hamo e. Meiē mekewat Morekuat Tawi E'yanmiat Wuat'i Porekuat nuat yt karāpe i'aparap i pote hewaku hap put'ok'e Tupana miwan imoherep hamo e. Eraha'at ro hesaika kahato Awyato Tig ewy hesaika hap ewy e. Ei'ywania Akag Mi'i Eha'ase'i Pot Iuta Saipepiat Mi'i e. Mi'i ewaku hap put'ok'e mekewat miwan sat hamo mekewat puratig ewywuwat moherep hamo e. Katupono mi'i yn Gu'uro Sese Hap Moma Hat e. Mi'i yn ahiag yt toma'at kuap i hat e uhepe mekewat sa'awy'itewuat po'og imohey hat.

⁶ Mi'i hawyi araha'at hawyi ara'akasa wuat'i py'asetpe wētup ok Miit Aihū Mēpyt Hit Kuteiru Ewywuwat. Aipotypot koro eiam note y'am me toīne'en meimuēwat 24 ok takaria sa'awy'iwuaria po'og imohey haria py'asetpe. I'ewyte mekewaria 4 ok takaria atipy piaria te'eruwepy puo Tupana mōtypot haria py'asetpe. Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at kahato mekewat Hū Hit kape. — Gu'uro Kaipywiat Wētem Hat Mi'i Miit are'e. Mi'i hawyi ara'akasa ipiit suk hap ko'i kape. — Pywo ti rat Miit'in Mi'auka Sa'awy'iwuat Mi'i Miit are'e araha'at isuk hap ko'i kapiat hawyi. Aikotā wati'auka aihū hit aiminug sa'ag Tupana piat hep hamo aikawiano ai'apiheg hap moma hamo hap ewy are'e uiwanētup hawe. Tupana Mipo'oro Aihū hit wuat'i py'asetpe hap kape araha'at. Ta'i 7 i'aut rakat i'akag note hap kape ara'akasa. I'ewyte 7 iha rakat ara'akasa 7 iha pyi Tupana Pā'āu hētyhot hap 7 iha Tupana eha piat ewywuwat. Teha wo toi'atuepiok kuap kahato mesupwarotiat yne miit'in sio waku sio yt hap kuap hamo. Yne heremo tope ewywuwat.

⁷ Mi'i hawyi mekewat Hū Hit tat mekewat miwan topo sese kai to'okmōi miat miwan Wuat'i Porekuat po sese kai. Mi'i pote mekewat Hū Kuteiru ta'atumōtypot meimuēwat 4 ok takaria atipy piaria po'og rakaria.

⁸ Mekewat miwan totat topo pe hawyi Tupana Hū Hit Kuteiru itotiarā timōtypot kahato mekewat Hū Kuteiru. Meimuēwat 4 ok takaria wuat'i e'at piat ieīne'en haria. I'ewyte meimuēwat 24 ok takaria po'og nakaria te'eruwepỹ'ātutuk yi kape imōtypot hamo. Mi'i hawyi te'eruwepy kahato ta'atupo piat wepy nug hap wywo. Haiy ko'i imehit kahato rakaria wywo ikaḥu rakaria wywo te'eruwepy ta'atupo piat kawakū wywo Tupana Hū Kuteiru Hit mōtypot hamo. Mi'i hawyi ta'atuwuk ikamhig se rakat tyghe mohag hy puat Mekewat Kuteiru mōtypot hamo. Ta'atuwuk ikamhig se rakat aria eiam imehit rakat Uru kawiat puo. Mi'i ikamhig se kahato hap ewywuwat Tupana wanētup hap ewy. Katupono Ihū Hit mōtypot hap ahehay howawiat hap ewy.

⁹ Mi'i hawyi ara'akasa typy'i kahato miit'in Ihū Hit mōtypot haria itote. Mi'i hawyi te'eruwepy kahato irania'in nywo. Ma'ato i'atuwepy hap ipakup takat — Waku kahato En Tupana Hū i'atu'e. — Waku kahato En i'atu'e. Ewaku hap put'ok'e mekewat miwan okpo'i porop hamo. Waku eti'okpo'i porop hawyi etimoherep uruepe Mimi Uhyt i'atu'e. Ewaku hap yn put'ok'e Tupana mimosat'e hap hep hamo i'atu'e. Ewaku hap yn iwato hap ok tā i'okman miat miwan moherep hamo e'auka urukawiano pote i'atu'e Sa'awy'i esuu topyhu'at Tupana piat urukyi'at towanuwat hawe i'atu'e. Katupono wuat'i mesuwarotiat ywania kaipyi uruho'oekyi Tupana emiit no wuat'i miit'in wētup pusu wētup pusu kuap haria i'ewyte wuat'i miit'in yt to'o'ewywuwat rakaria kaipyi i'ewyte wuat'i miit'in wētup seko wētup seko mohey haria yt to'o'ewywuwat i rakaria kaipyi i'ewyte wuat'i yt to'o'ewywuwat i i'atupiit ete i'atueko rakaria kaipyi uruho'okyi'at esuu wo i'atu'e. I'ewyte wuat'i setama kaipyi uruho'okyi'at

wuat'i ipe hun ipe kytsig ipe hup rakaria kaipyi uruho'oekyi Tupana emiit no Esuu wo i'atu'e te'eruwepy puo wuat'i ywania Tupana Mipo'oro Aihū Kuteiru ewywuwat aikawiat iku'uro rakat kape. ¹⁰ — Waku kahato En Iesui i'atu'e. Katupono urunug miit'in moherep Tupana kapiat hamuat i'atu'e. Koitywy urunug pa'i ko'i wo. Koitywo watopyhu'at emi'airoria miit'in porekuaria wo emiky'esat nug hamo i'atu'e. Waku kahato En Tupana Hū Kuteiru Waku sakpo'e kahato i'atu'e te'eruwepy puo wuat'i ywania itotiarua.

¹¹ Mi'i hawyi atikuap wētup wepy hap Tupana Hū Kuteiru kape. Atipy piaria i'atu kahato te'eruwepy hap atikuap itote. Atipy piaria sem te'eruwe'atunug kahato wuat'i Morekuat Akag apyk hap kape ara'akasa. I'ewyte meimuēwat 24 ok takaria po'og imohey sese haria wywo te'eruwe'atunug torania atipy piaria wywo Tupana Hū Kuteiru mōtypot hamo. Typy'i kahato mi'iria ewywuwat hap kape ara'akasa. I'atu kahato 10000 wo 10000 rakat watopag itote itote hap ewy typy'i hap ewy ara'akasa atipy piaria sem yt mimorania yne kuap takat i hap ewy ara'akasa itote. ¹² Mi'i hawyi yne atipy piaria te'eruwepy Tupana hū Kuteiru kape haty wo — Waku kahato En Waku kahato En Miit'in Mi'auka i'atu'e te'ruwepy puo atipy piaria — Ewaku hap put'ok'e miit'in airo hamo sio waku yt e hamo i'atu'e te'eruwepy puo. Ewaku hap put'ok'e Wuat'i Miit'in Porekuat Nuat pote i'atu'e. Waku wuat'i ekat topyhu'at epo pe. Ta'i ewaku hap put'ok'e kahato katupono wuat'i we'eg hap kuap hat En i'ewyte wuat'i hesaika hap ekai toīne'en i'atu'e. Pyno hāpyk kahato En mote waku Wuat'i Mimowato wo ereīne'en i'atu'e. Waku yne ehay emōtypot hap topyhu'at te'eruwepy haty wo atipy piaria sem mekewat Tupana Mipo'oro Aihū Kuteiru Miit'in Mi'auka Iesui kape. Uito Iuwāu ara'akasa yne uimu'etu.

¹³ Mi'i hawyi uito Iuwāu wētup i wepy hap atikuap Tupana Hū Kuteiru mōtypot kahato hap wepy hap. Wuat'i atipy piaria i'ewyte wuat'i yi totiarua wepy hap atikuap wuat'i yi ywy't'ok piaria i'ewyte y'y wato piaria wepy hap atikuap. Mio tā i'atu'e — Uruimōtypot kahato En i'atu'e. Era'apyk to wuat'i Morekuat eiam note Uruporekuat koro wo Mehī Mimi i'atu'e. Ereīne'en no Wuat'i Akag Wato wo i'atu'e. Ereīne'en no Wuat'i Kawaiat Po'og Nakano i'atu'e. Yt uwe i po'og hesaika ekai Mimi Mehī i'atu'e. Ta'i ewaku hap uruikuap kahato i'atu'e. Waku kahato En wato'e wuat'i e'at pe katupono wuat'i e'at pe ga'atpo mūki'ite mesup wuat'i e'at pe ewaku hap put'ok'e Urumimōtypot no eminug ko'i.

¹⁴ Mi'i hawyi mekewat 4 ok takaria — Pywo ti rat pywo ti rat i'atu'e. I'ewyte mekewat 24 ok takaria po'og Tupana mohey sa'awy'iwuat haria te'eruwepỹ'ātutuk i'atuowa yi kape ta'atumōtypot Tupana Hū Kuteiru haype — Wuat'i e'at piat ieīne'en hat uruhewaku kahato En i'atu'e.

Mi'i tā uito Iuwāu ara'akasa uimu'etu.

6

¹ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at hawyi ara'akasa Tupana Hū Kuteiru. Mi'i hawyi toipak wētup sa'awy'iwuat miwan Tupana mosat'e hap. Mekewat 7 rakat imosat'e hap wētup toipak hawyi atikuap sehay wētup ok 4 ok takaria wē pyi — Iuwāu e eriot ro atipy kape e katupono atiky'esat eraha'at yi kape aikotā aru topyhu'at miit'in hap kape e. ² Araha'at hawyi ara'akasa ra'yn wētup ok aihū kawaru ikytsig kahato rakat ok pe tote surara akag ewywuwat ara'akasa. Mi'i hawyi mekewat miit toto wuat'i ywania moperup'i hamo wuat'i akit hamo toto. Ipo pe mory'awat mory'a ko'i. Mi'i hawyi miit'in te'ero'e — Waku En uruporekuat no i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atupainug mekewat surara akag morekuat no — En uru'akag wo i'atu'e. Mi'i hap kape ara'akasa.

³ Mi'i hawyi araha'at i ra'yn Tupana Hū Kuteiru Iesui kape. Mi'i hawyi wētup i ra'yn toihiot miwan mosat'e hap toipak hawyi mekewat 4 ok takaria wētup ok ihay uhowawi — Iuwāu e eraha'at ro yi kape eraha'at ro aikotā aru miit'in te'eropyhu'at aru itote hap kape e. ⁴ Mi'i hawyi ara'akasa wētup ok surara akag aihū kawaru hup kahato rakat okpe tote. Mi'i hawyi hesaika kahato morekuat no topyhu'at. Ta'atunug mi'i ta'atu'akag akag wo. Mi'i hawyi toi'atumu'e kahato tesurara'in me miit'in moma kuap kahato hap. Mi'i

hawyi toto te miit'in wywuat wu'uka hamo mesuwat yi totiaria yne wywo hamo. Mi'i hawyi totat ra'yn surara wato kyse'yp ewywuat wuat'i moperup hamo. Mi'i hawyi yt kat i topyhu'at wo'owese hap mesuwat yi tote ma'ato wo'o'auka haria yn tukupte'en itote. Mi'i hap kape ara'akasa.

⁵ Mi'i hawyi Tupana Hū Kuteiru Iesui tipak ta'yn wētup miwan etiat mosat'e hap mye'ym hap ta'yn toipak. Mi'i tutunug hawyi atikuap sehay wētup ok 4 takaria wē pyi. Iuwāu e eraha'at ro yi kape aikotā aru topyhu'at miit'in hap kape e. Araha'at hawyi ara'akasa ra'yn wētup ok aihū kawaru hun kahato okpe tote rakat surara akag kape ara'akasa. Mekewat miit po piat kape ara'akasa karania ipoty hap kuap hap. ⁶ Atikuap sehay 4 ok takaria py'asetpyi – Mi'i ha'up iwato kahato – Miu ha'up ha'up woity'i hap topyhu'at yi totiaria miky'i'at nuat e ikap rakat i'ewyte hesapo hy rakat i'ewyte u'i. – Ta'i wētup e'at miit'in ta'atupotpap at wētup ekui'a u'i ky'i'at hamo. Mi'u ha'up woity'i e. Ta'i awati mye'ym ekui'a ky'i'at hamo i'atupotpap at e. Waku satek hap wywo etu'u kurin kurin mi'u e yi totiaria pe.

⁷ Mi'i hawyi Tupana Hū Kuteiru Hit tipik wētup i ra'yn miwan mosat'e hap 4 ra'yn toipik hawyi atikuap sehay wētup ok 4 ok takaria wē pyi ihay ra'yn uhowawi 4 ok ta'yn meimuēwat morekuat apyk hap kaipyi hay rakaria. – Iuwāu e eriot ro meikowo e. Eraha'at ro aikotā aru miit'in te'eropyhu'at yi tote hap kape e uhepe. ⁸ Araha'at hawyi ara'akasa wētup ok surara akag kape tohū Kawaru okpe tote. Ihū ete ika'ay rakat hepihi pihi rakat yt ikahu hin i rakat. Mekewat miit set Gu'uro i'atu'e. Tohū sa'ag okpe tote hewyry aikope aikope tomiky'esat kape. I'ewyte toīne'en hewat'ymo yne mu'ap upi iku'uro rakaria sem. Mi'i hawyi Gu'uro miit'in py'asetpe ikosap hap upi miit'in topap kahato ikuasa hap upi. Mi'i hawyi atikuap sehay Gu'uro pe – Eho'o'auka ro yi totiaria e. Aikope aikope toīne'en 4 miit ekai pote eti'auka wētup miit e. Toīne'en 40 miit ekai pote eti'auka 10 miit e. Mi'i hawyi toto miit'in wu'uka hamo. Ipat'ok topap surara akag Gu'uro e hap het rakat ekyse'yp mo. Ipat'ok sy'at pe topap ipat'ok ahu pono topap ipat'ok mi'at ko'i ipy'ahak takaria ti'atu'uka. Topap topap yi totiaria sok kape ara'akasa.

⁹ Mi'i hawyi Tupana Hū Kuteiru kape ara'akasa. Mi'i hawyi toipak miwan pyhyp 5 hap ta'yn miwan pyhyp hap toipak hawyi araha'at yparakai wato kape mekewat miium Tupana kapiat kape. mi'i hawyi yparakai ywyt'o'pype miit'in sem Tupana ehay moherep potiat miit'in mi'auka sem kape ara'akasa. – Eiwemohey Tupana pote urui'auka eipe i'atu'e e Tupana wanīkaptia. Ma'ato mi'i pytkai – Uruimohey te pāi an i'atu'e imohey haria ta'atu'atu'uka teran haria pe. Mi'i hawyi miit'in mi'auka wo tukupte'en mi'iria. ¹⁰ Mi'iria tukupte'en yparakai wato ywyt'okpype wuat'i miium Tupana kapiat py'asetpe tukupte'en. Itote – Urupotypot Urupotypot i'atu'e ta'atuehay pirik wo. Wakuat sese En i'atu'e. Hāpyk sese rakat En i'atu'e. Karāpe aru karāpe aru urueruwepyk urusuu okpun haria ete uru'auka haria ete mytyp totiaria ete i'atu'e Tupana pe. ¹¹ Mi'i hawyi tutum i'atuesokpe ikytsig nakat miit'in mi'auka tomohey potiat haria hap moherep hamo hawyi – Apu'ete e hawyi woroho'okawiano irane e. Eiwemohey ro mesuwete e. Pywo ti rat woho'opoepyk irane ma'ato eipe yt eirania i te miit'in mi'auka ko'i e. Tukupte'en ei'ewywuaria miit'in mi'auka wuat irane. Ta'atu'auka yne aru eipe torania yne mesuwe hawyi woroho'okawiano eipe e. Ati'atu'apiheg kahato aru eisuu okpun haria ei'auka haria e wuat'i miium yparakai koro ywyt'okpy piaria pe. Mi'i hap kape ara'akasa yne.

¹² Mi'i hawyi araha'at i ra'yn Tupana Hū Kuteiru kape. Mi'i hawyi toipak ta'yn wētup miwan moheg hap 6 hap ta'yn hawyi yi tyry'e tyry'e kahato. Mi'i hawyi at yt hētyhot hin i. I'ewyte at hun kahato aikotā sokpe hun puo hētyhot hap ewy. I'ewyte waty ihup aikotā suu ewy to'opuēti pytkai ihup. Mi'i hap kape ara'akasa. ¹³ Mi'i hawyi waikiru ko'i hewo hewo atipy kaipyi yi kape. Hewo aikotā ywa hewo kahato ywytu uato turanuut hap ewy hewo hewo waikiru sem yi kape. ¹⁴ Mi'i hawyi waikiru ko'i yt te'eruwekuap i ra'yn

aikotā wati'okpo'i ahe'yni hap ewy at wētem hap kaipyi at min'e hap kape tuwe'okmueri hawyi yity'ok ko'i tuwat wētup teiam kape. I'ewyte y'y wato piat tuwat wētup ta'atueiam y'y wato piat kape hap ara'akasa. ¹⁵ Mi'i hawyi yi totitaria te'eroken'ē kahato te'eraha'at hamo. Miit'in porekuat ko'i te'eroken'ē kahato. I'ewyte hekat rakaria te'eroken'ē kahato. Miit iwato'in nakaria te'eroken'ē i'ewyte Tupana pupi. I'ewyte surara'in akag ko'i te'eroken'ē kahato. Miit'in ipiit hesaika rakaria te'eroken'ē. I'ewyte miit eropat haria i'ewyte te'eroken'ē kahato Tupana owa kapiat te'eraha'at hamo. Ga'apy pe mi'at ka'a pe te'eruwemig gen'ē pono yity'ok ka'a pe Tupana Hū Kuteiru pupi te'eroken'ē kahato. ¹⁶ Mi'i haype kak'i'atu'e kak'i'atu'e – Urusyp to urusyp to i'atu'e yihot kaipyi yity'ok kape. Ehewo ro ehewo ro urusyp hamo i'atu'e. Katupono urutoken'ē kahato Tupana owa kape uruta'akasa hamo i'atu'e. Yt uruiky'esat i teha'at uruewawi i'atu'e. Urutoken'ē kahato Tupana Hū Kuteiru pupi i'atu'e. Katupono mesup haiwot ra'yn ahete i'atu'e te'eruwēpowat yihot kaipyi torania. ¹⁷ – Are pāi are an put'ok'e ra'yn ai'apiheg hap e'at kak'i'atu'e kak'i'atu'e popuo. Mesup haiwot ra'yn ahete i'atu'e. Ipoity'i kahato ahete i'atu'e. Yt uruhupit kuap i uru'apiheg hap kak'i'atu'e kak'i'atu'e popua e hap kape ara'akasa yne uito. Gyt'i'atu'e popuo kyry'etkyry'et'itatu'e.

Mi'i kape ara'akasa yne uito Iesui Kaitywy Iuwāu.

7

¹ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at yi kape. Mi'i turan ara'akasa 4 ok atipy piaria Tupana mipo'oro ko'i yi aipytyp tote wasere hewyry yi totiat pyhyp hamo. Wētup Tupana mipo'oro toīne'en y'am me aikope at tuwētem hap tote. Mi'i hawyi toipyhyp sese wasere at wētem hap kaipywiat. Wētup Tupana mipo'oro toīne'en y'am me at min'e hap tote mekewat at min'e hap kaipywiat wasere pyhyp hamo. Ma'ato wētup ok atipy kaipywiat Tupana mipo'oro toīne'en y'am me at posak pe wasere pyhyp hamo. Irokirē wētup ok Tupana mipo'oro kokawiano toīne'en at posak pe y'am me kokawiano wasere pyhyp hamo. Mi'i tā me ta'atupyhyp yne wasere aipytyp tote. Mi'i hawyi yt kat i wasere hewyry aipytyp tote hawyi ihyemyi'a wato ko'i ihy nik kahato ra'yn. Mi'i hawyi ga'apy ete yt wasere hin i. Mi'i hawyi ga'apy ko'i yt i'ywa yt hē'ē hin i ra'yn yt kat i wasere pote. Mi'i kape araha'at yne atipy kaipyi yi kape. ² Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at at tuwētem hap kape. Mi'i turan ara'akasa wētup ok Tupana mipo'oro atipy kaipywiat Tupana eropat hat sese. Mi'i ti topopy puo ta'am at wētem hap kaipyi. Mi'i hawyi toikat Tupana eropat haria sese yi totitaria. Tupana eropat hat sese toipuēti yi tote hawyi toiwan mi'i miit owatu'a mi'i ete Tupana pusu puo – Uheropat hat sese mi'i e hamo howatu'a ete uwe Tupana emiit sese moherep hamo. ³ Topopy at wētem hap kaipyi turan tuwēpowat tehay pirik wo wasere pyhyp haria atipy kaipywiaria kape – Wasere pyhyp haria yt eweipyhyp ti tei'o wasere yi totiat y'y wato totiat. Yt ewei'apiheg tei'o yi y'y e. Aput'i te e atimowekuap teran uwe Tupana eropat sese haria e. I'atuewatu'a atipehik iwan i'atuewatu'a tote e tehay pirik wo wasere pyhyp haria pe. ⁴ Mi'i hawyi toi'atumorania Tupana emiit sese hap mekewat miwan wywuat toiwan iatuewatu'a sokpe ete. Mi'i hawyi atikuap karania. 144000 miit Tupana wanuat i'atu'e hap atikuap. Torania mi'iria Iuteu ywania meimuēwat yne ase'i pot Isareu emiariru ko'i. 144000 miit Iuteu ywania kawiat i'atu'e hap atikuap. ⁵ Pyno 12000 miit ase'i IUTA ywania kaipyi Tupana eropat haria sese. Mi'i hawyi 12000 miit ase'i HUPIN ywania kaipywiat. 12000 miit ase'i KATI kaipywiat. ⁶ Mi'i hawyi 12000 miit ase'i ASA kaipywiat. Mi'i hawyi 12000 miit ase'i NATARI kaipywiat. Mi'i hawyi 12000 miit ase'i MANASE kaipywiat toi'atumorania. ⁷ Mi'i hawyi ase'i SIMIĀU kaipywiat 12000 miit. Mi'i hawyi 12000 miit ase'i IREWI kaipywiaria. Mi'i hawyi 12000 miit ase'i ISAKA kaipywiaria toi'atumorania. ⁸ Mi'i hawyi ase'i SAPURUM kaipywiaria 12000 miit. Mi'i hawyi 12000 miit ase'i IUSE kaipywiat toi'atumorania. Mi'i hawyi 12000 miit ase'i PEISAMĪ kaipywiat toi'atumorania. Yne

ASE'I POT ISAREU ha'yru'in kaipywiaria 12000 miit torania Tupana eropat haria sese mesuwat yi tote toi'atumorania 144000 miit ASE'I POT ISAREU ywania sa'yru'in 12 ok takaria emiariru emiariru ko'i mesuwat yi totiaria. Mi'i hap kape ara'akasa torania mi'iria Iuteu ywania Iesui mohey haria pakup takaria hehay wakuat moherep haria.

⁹ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at i hawyi ara'akasa miit'in sem kahato yt watimorania kuap i hap ewy. Katupono typy'i kahato mi'iria. Te'erule'atunug Tupana Hū Kuteiru owa kape Morekuat koro apyk hap tote te'erule'atunug. Tupana Hū hit Kuteiru mōtypot hamo te'erule'atunug. Typy'i kahato ara'akasa. Mi'i hawyi araha'at meimuēwuarua kape hawyi atikuap yne ywania py'asetpyi te'erule'atunug yt to'o'ewy hin i. I'atupiit ko'i ihup ikytsig hun. Katupono yne tama kaipyi i'atueko yt to'o'ewy'ewy hin i mi'aria katupuno wuat'i pusu kuap hap kaipyi te'erule'atunug wuat'i morekuaria etama kaipyi te'erule'atunug Tupana Hū Kuteiru owa kape. Yne i'atupo puat ikahu rakaria aria'yp iāgā ko'i ta'atuerut Tupana Hū Kuteiru hit mōtypot hamo. Ta'atuesokpe ikytsig nakat ikahu rakat puo tō'ē imōtypot hamo. ¹⁰ Mi'i hawyi i'atuwēpap'i ta'atuehay wo — Tupana En yn Uruehakyera'at kuap hat katupono Esa'yru Iesui iku'uro urukawiano hawyi emeihakyera'at ko'i wo urutukupte'en i'atu'e. Wakuat En wakuat En i'atu'e. Waku ere'apyk Uruporekuat koro wo wuat'i e'at pe aru i'atu'e. Era'apyk to eiam ikahu rakat tote. Waku morekuat akag epuretig toīne'en epope wuat'i e'at pe i'atu'e. Wakuat En wakuat En i'atu'e i'atuwēpap'i haty wo. ¹¹ Mi'i hawyi wuat'i atipy piaria i'ewyte mio tā i'atu'e i'atuwēpap'i meimuēwaria 24 ok takaria po'og imohey sa'awy'iwuat haria te'eruwēpowat irania'in i'ewyte te. Mi'i hawyi meimuēwat 4 ok takaria atipy piat ieīne'en haria te'eruwepỹ'ātutuk i'atuowa yi kape mekewat wuat'i Porekuat Koro Atipy Piat Apyk Piat Iesui mōtypot hamo — Waku sakpo'e En waku sakpo'e En i'atu'e. Po'og waku wuat'i ewaku hap kai i'atu'e. Uruimōtypot mōtypot kahato En wuat'i e'at pe i'atu'e haty wo i'atu'e. ¹² Pywo sese ti rat En. Uruhewaku En uruimowato En katupono wuat'i we'eg hap heiam En i'atu'e. Emium uruepiat ete urutuwehum kahato i'atu'e. Uruimowato En uruehay wo i'atu'e. Eropyhu'at ro wuat'i mimōtypot wo wuat'i akag wo. Esaika po'og po'og wuat'i kai i'atu'e. Wuat'i mimōtypot sese wo po'og po'og rakano ereīne'en. Ewaku po'og po'og uruto'e. Emium po'og waku uruto'e. Emium waku yne uruto'e. En yn Tupana wētup yn wuat'i e'at piat ieīne'en hat En uruto'e. Tupana wo ereīne'en esaika hap yne esaika hap torania kai i'atu'e miit'in sem ta'atuesokpe kytsig puo atipy piaria torania wywo. ¹³ Mi'i hawyi wētup ok 24 rakaria apo'e uhepe — Iuwāu e etikuap apo uwe mi'iria miit'in sem i'atuesokpe kytsig nakat piaria. Etikuap karāpe tukupte'en aru mi'iria yi tote e uhepe. ¹⁴ — U pāi are'e yt atikuap i rat. En yn etikuap mehī are. Mi'i hawyi uiwesat — Pyno ahehoi mi'iria etiat epe Iuwāu e. Mi'iria tō'ē tō'ē meikowo ta'atuho'opot ho'opot sese hap kaipyi. Ha'awyte mi'iria miit'in mimoso'opot kahato wo tukupte'en yi tote ta'atumohey Tupana Sa'yru hawyi e. Wakuaria kahato mi'iria katupono Tupana Hū Kuteiru iku'uro i'atukawiano. Ta'atumohey hawyi Tupana tihep ta'yn i'atuminug sa'ag hap ko'i e. Sa'awy'i i'atuminug sa'ag i'atupitpit hap ewy ma'ato koitywy ikytsig hap ewy te'eropyhu'at mi'iria Tupana Hū Kuteiru suu mikoho ko'i ra'yn e. Sa'awy'i i'atuminug sa'ag sokpe hun hap ipitpit rakat ewy te'eropyhu'at e. Ma'ato ta'atumohey hawyi sokpe koho hap ewy Iesui suu puo hap ewy hawyi ikytsig na'yn i'atuesokpe te'eropyhu'at e uhepe. ¹⁵ Mi'i tupono Tupana ehamo tukupte'en kuap mesup e. Tupana owa kape te'eraha'at kuap e. Mi'i hawyi to'oehay Tupana wywo to'oewa kape. Mi'i pote Aipotypot amyap ikahu rakat yatype tukupte'en mi'iria e. Mi'i pote tukupte'en at ka'ap ihamo e. Ta'atueropat at ka'ap wuat'i e'at pe Tupana miky'esat nug hap ete e. Mi'i pote Tupana yt paa'e hin i i'atuete katupono toīne'en i'atupy'asetpe ta'atueTupana wo e uhepe. ¹⁶ Sa'awy'i Miit'in misaty'i saty'i kahato haria mi'iria miit'in mimosy'at ko'i wo tukupte'en e. Te'ere'y'utui kahato pytkai yt kat i y'y ta'atuium e. Sa'awy'i ta'atuho'opot at ka'ap imohey pote e. Miit'in mimoso'opot motpap wiat

haria i'atupiit sero hakup pono haria e. Koitywy yt hakup i haria wo yt iā'āg haria wo i ra'yn tukupte'en e. Koitywy waku pe tukupte'en e. Yt kat i po'og ho'opot hap katupono Tupana mipoi ko'i tukupte'en e. Koitywy Tupana mowepit at ka'ap takaria wo tukupte'en mi'iria e uhepe. ¹⁷ — Koitywo Tupana Hū Kuteiru topyhu'at i'atu'apykok hat sese. Toi'atu'apykok mekewat Morekuat e'amyap ikahu rakat rote pyi. Koitywy Tupana Sa'yru topyhu'at i'atupoi hat e. Te'ere'y'utui hawyi Tupana Hū hit timoherep y'y wakuat rakat yt ipitpit hin i rakat aimoieñe'en wuat'i e'at piat hat y'y e. Toi'atu'ykesat yrasa sese ko'i kape i'atumoieñe'en sese hamo e. Tupana sese topyhu'at i'atumowepit hat — Uha'yru'in uhaki'yt'in wāi ehekiri tei'o e. Koitywy ti aru yt karamuo i ra'yn eheha hy homhom'e ehekiri hap upi e. Atihap yne ehapiat haty'u hap e. Koitywy wuat'i e'at pe eweikupte'en waku pe eweikupte'en e Tupana Hū Kuteiru Hit mekewat ho'opot haria kape e uhepe mekewat wētup ok 24 rakaria kaipyiat hat.

Ara'akasa yne mekewat kape uimu'etu Uito Iuwāu.

8

¹ Mi'i hawyi mekewat Kuteiru tipik ta'yn popera mosat'e hap torania ra'yn mekewat 7 hap ta'yn. Toipik yne ra'yn hawyi i'atupo'inik yne atipy piaria. Wētup ora pat'ok turan yt uwe hin i ihay atipy pe hap kape ara'akasa. Ipo'inik sese itote toipik yne ra'yn mote. ² Mi'i hawyi ara'akasa ra'yn 7 ok takaria atipy piat gupte'en haria Tupana py'asetpe imiky'esat nug hanuaria. Yne mi'iria kape tutum huhu'e hap akuara wato. ³ Mi'i hawyi wētup ok atipy piat ieñe'en hat put'ok'e ra'yn mekewat aimiium Tupana kapiat yparakai wato Tupana ywyt pe. Toñe'en ipo pe heiam nu imehit rakat kawiat. Toñe'en mekewat heiam me mohag hy ikamhig se rakat wētup ok miium iwuk hamuat. Sa'awy'iwuat aimiium Tupana kapiat ieñe'en hap tote toñe'en Tupana emiit i'atumienoi Tupana kapiat ywytpe. Mi'i hawyi wētup ok tum tope ahehay Tupana kapiat sehay wuat'i imohey haria ehay Tupana kapiat sehay ewywuat mekewat mohag ikamhig se rakat ewywuat. Mi'i totopag heiam me mohag hy puo hawyi toiwuk Tupana mowepit hamuat. ⁴ Mi'i hawyi mekewat heiam kaipyi ta'am na'yn ywyhig i'atumiētup Tupana kapiat e'yhig. Mi'i turan heiam toñe'en Tupana yatypiat ieñe'en hat po pe ra'yn. Mi'i hawyi ikamhig se rakat ta'am aria upi Tupana kape imowepit hap. ⁵ Mi'i hawyi mekewat atipy piat tipag na'yn aria teiam kamūti pe yparaka aikope aria wo watum aimiium Tupana kapiat hap tote pyi hawyi toto kamūti topo piat wywo hawyi toipun na'yn yi kape aipytyp kape. Toipun na'yn yi kape hawyi atikuap sehay yi tote huhu'e hap ewy ihay pirik. Mi'i hawyi merep merep'e i'ewyte mytyp tyry'e kahato. ⁶ Mi'i hawyi 7 ok takaria i'atuehuhu i'aturania tukupte'en i'atupo pe i'atumipy wuat. ⁷ Mi'i hawyi wētup ok i huhu'e ra'yn tuwepy ra'yn. Mi'i pote i'aman ewy nukara to'opype suu wywo tuwemoherep. Mi'i hawyi ta'at ra'yn yi kape. Mi'i pote ga'apy piat wuk'e ra'yn aria'yp wato'in i'ewyte ga'akyt hyp ko'i ipat'ok wuk'e ra'yn. ⁸ Mi'i rokirē wētup ok tuwehuhupy akuara wato. Mi'i ti imipy typy hap. Totopy ra'yn mote wētup yity'ok aria kawiat ta'at y'y wato pe. Mi'i hawyi y'y wato puaria ho'opap kahato wētup iku'uro mye'ym puo y'y piaria. ⁹ Mi'i pote y'y wato piat gupte'en haria ho'opap ta'yn yne y'y hit upi y'y wato upi. I'ewyte yara wato ko'i ipat'ok ta'yn toimoma. ¹⁰ Mi'i hawyi wētup ok i 7 ok takaria tehuhupy. Mi'i wyti i'okhyt pun na'yn waikiru iwato rakat ewywuat ta'at ra'yn atipy kaipyi y'y hit'i ko'i ete. ¹¹ Mekewat waikiru set nop e hap katupono ta'at ra'yn mekewat waikiru y'y hit'i ko'i piat hawyi i'ewyte nop ta'yn i'ewyte yrasa ko'i te'eropyhu'at nop ta'yn. Mi'i hawyi miit'in te'ere'y'u mekewat nop takat wo hawyi topap ta'yn. ¹² Mi'i hawyi wētup ok i 7 ok takaria i'uhu te'akuara wato hawyi wātym na'yn aikope aikope yt hētyhot hin i ra'yn at waty i'ewyte waikiru ihot'ok puo yt hētyhot hin i yt heremo i ra'yn aikotā wātym'i ewy aikotā wātym yt heremo i hap ewy. ¹³ Mi'i hawyi araha'at hawyi uheha wo atikuap wētup ok atipy piat ywaiti pe topopy ra'yn yi totiaria mu'e

hamo. Mi'i kaipyi sehay atikuap ihay pirik wo to'e — Yt naku i kahato yt naku i kahato yt naku i kahato topyhu'at irane mesuwe katupono toīne'en mye'ym atipy piaria yt i'uhuu te'akuara wato i te ta'atuehuhu mye'ym ok takaria e tehay pirik wo yi totiararia pe.

Mi'i sehay atikuap hawyi atiwan na'yn uimu'etu uito Iesui potmu'e Iuwāu are.

9

¹ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at i hawyi ara'akasa wētup ok atipy piat Tupana eropat hat mekewat 7 ok takaria kaipyi wētup ok 7 ok hap. Mi'i i'uhuu te'akuara wato. Huhu'e hawyi wētup ok atipy piat ta'at yi kape waikiru wato at hap ewy. Ma'ato mekewat atipy kaipywiat waikiru ewywuwat hētyhot kahato rakat toīne'en. Mi'i hawyi Tupana tum na'yn tope tesaika hap yi ka'a wato sa'ag okenhyp'ok hamo yi ka'a yn nakat yt ika'a sasat rakat i okenhyp'ok hamo. ² Toho'o'okenhyp'ok hawyi he'yhig hun am yi ka'a wato pyi aikotā go wato wuk hap ewy. Mi'i hawyi ywyhig hun tomo'ypyryp yne ra'yn at i'ewyte yt hētyhot kuap i ra'yn mekewat ywyhig hun ta'am yi ka'a pyi pote. ³ Mi'i hawyi hewo hewo mekewat ywyhig hun kaipyi pohit iwato kahato ko'i sem kasikasi iwato kahato ko'i sem tuwenō'ē mekewat ika'a wato pyi. Mi'iria pe Tupana tum sapot ewywuwat haty hap miit'in atumoso'opot hamuat miit'in hok hok hap hamuat. ⁴ Mi'i hawyi Tupana to'e kasikasi wato pohit wato sa'ag ko'i pe — Yt ewetu'u tei'o po'og upip yhop aria'yp ko'i e. Ma'ato eweiwat ro miit'in irania'in kape i'atumoso'opot hamo are'e e. Yt kat i miwan Uhet etiat rakaria i'atuowatu'a ete pote waku eti'atumoso'opot ihokhok hap mywo e. ⁵ Mi'i hap ete 5 ewaty i'ypyryp we eweimoso'opot ro mi'iria e. Ma'ato yt ewei'auka tei'o ma'ato aikotā sapot piat miit'in hok hap turan wuat saty hap ewy o ewetunug mi'iria e Tupana sapot iwato kahato ewywuaria pe. Mi'i hawyi tuwat ra'yn pohit kasikasi ko'i miit'in hokhok hamuat. Yt Tupana mohey i haria iatu'apiheg hamo. ⁶ — Haty pāi haty an i'atu'e haty kahato uhete haty kahato uhete kak'i'atu'e kak'iatu'e. Uruku'uro teran uruku'uro teran i'atu'e ma'ato gu'uro hap pya kahato urukai i'atu'e to'ope. Ui'auka ro i'atu'e ma'ato 5 ewaty turan ta'atuho'opot ma'ato yt uwe i iku'uro. ⁷ Meimuēwat kasikasi wato kahato rakaria ko'i pohit wato kahato rakaria ko'i sapot ewywuwat mi'iria owa ko'i miit'ewy. Morekuat ewy i'atue'amātap imehit rakat kawiat Uru kawiat. I'atupiit aikotā surara hūria ewy kawaru ewy tu'uka turanuwat te'eruwepainug hap ewy i'atupiit ete meimuēwat kasikasi ko'i sapot ewywuwat ko'i hap kape araha'at. ⁸ I'atuiāi ko'i awyato iāi ewy. I'atu'asap ko'i i'ywop kahato aikotā makuptia asap ewy. ⁹ I'atupoti'a ete surara ewy i'atu'auka hap sopo hamo ihēg kahato rakat ewy. Mi'i hawyi te'eruwepopy turan i'atupopesap ipuehay kahato aikotā surara sem kawaru totiararia ikohyeput tu'uka hamo hap ewy aikotā surara'in e'yara sem yi upiat puehay ewy. ¹⁰ I'atusuwaipo miit'in hok hamuat aikotā sapot ewywuwat. Mi'i wo ta'atuso'opot kahato yt Tupana mohey haria i 5 ewaty turan. ¹¹ Meimuēwat sapot ewywuwat potypot set wuat'i moma hat e. Mi'i yi ka'a sa'ag upiaria topyhu'at. Iuteuria pusu puat ta'atuset'ok Apatāu i'atu'e ma'ato kereku pusu puo Apariāu i'atu'e ahiag i'atu'e. ¹² Pyno wētup ra'yn tokosap ho'opot hap sese hap ma'ato tyy te toīne'en ho'opot hap sese hap katupono tyy ok te yt huhu'e i te.

¹³ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at i hawyi ara'akasa wētup atipy piat huhu'e irane rakat kape. Akuara wato ipo pe toīne'en. Mi'i hawyi atikuap sehay aimium Tupana kapiat yparakai kaipyi yparakai 4 e'aut rakat kaipyi mekewat yparakai imehit kahato rakat Uru kawiat rakat kaipyi. ¹⁴ Mi'i hawyi to'e 6 rakat huhu'e hat pe — Mehī e tukupte'en y'y wato Eurate ywyt'okpye ihēg me ta'atukytyt puo yi ka'a pe 4 ok takaria e. Mi'iria sa'awy'i Tupana atoiat haria te'eropyhu'at ma'ato mesup ta'atu'asaity ihēg nakat ete tukupte'en y'y wato Eurate e hap het rakat ywyt'okpye e. Etihep i'atukytyt hap kaipyi e. ¹⁵ Mi'i hawyi toto mekewat y'y wato Eurate e hap kape mekewat atipy piat mi'i hawyi 4 ok takaria toi'atuporenōtem i'atupyhyp hawyi — Ahe'at ra'yn i'atu'e to'ope aimiky'esat sa'ag nug hamo i'atu'e. Waku watunug aimiky'esat sa'ag mesup ta'yn i'atu'e. Waku

watuwepotpap katupono mi'i nug hamo ainug sa'awy'i i'atu'e. Pyno to'iro waho'o'auka miit'in i'atu'e. Waku yne mye'ym miit'in kaipyi wati'auka wētup miit i'atu'e katupono mi'i nug hamo watoīne'en mesup e'at pe i'atu'e. To'iro miit'in ho'o'auka hamo i'atu'e. Mesup e'at ahe'at miit'in sem atu'uka hamo i'atu'e to'ope. ¹⁶ Mi'i hawyi te'erule'atunug kahato surara'in sem i'atu kahato yne te'era'apyk i'atuhū okpe tote. Mi'i hawyi wētup ok to'e uhepe — Iuwāu e etikuap apo karania surara tukupte'en itote miit'in atu'uka haria apo uhepe. — U yt atikuap i are'e hawyi uiwesat — Pywo pe ti i'atu kahato yt aimikuap i ko'i hap ewy tukupte'en 200.000.000 surara'in i'atu hap 200.000 wo 1000 surara'in itote tukupte'en e uhepe. ¹⁷ Mi'i hawyi uimu'etu ara'akasa mekewat surara'in sem ta'atuhū kawaru sem okpe tote. I'atuesokpe i'atupyt etiat surara'in wat ewywuat ta'atu'auka hap sopo hap ma'ato aria kawiat toīne'en nu hup ewy aria sapuē hapyke rakat ewy. Mi'i hawyi i'atuhūria kawaru akag ko'i awyato akag ewy. Mi'i hawyi ta'atuwē pyi tuwētem aria ēty hun ytyghe wuk hap ewy tuwētem haty wo i'atuwē pyi miit'in ho'o'atu'uka hamo. ¹⁸ Mi'i hawyi mekewat aria i'atuwē pywiat ho'o'auka kahato miit'in mye'ym kaipyi wētup miit ta'atu'auka. ¹⁹ I'atuesaika hap topyhu'at i'atuwē pyi miit'in auka hamuat. Katupono aria sapuē hapyke rakano ta'atu'atuowa irania'in ta'atuwēpyi. I'ewyte i'atusuwaipo āpy ete moi akag ewy. I'atusuwaipo wo miit'in moso'opot hap topyhu'at. ²⁰ Mi'i hawyi ta'atu'atumoma kahato miit'in yi totiaria 30 kaipyi 10 ok miit ta'atumoma kahato miit'in. Ma'ato mi'i pytkai irania'in yt iku'uro i rakaria yt te'erulewemorem hin i Tupana kape. Te'era'akasa yne ho'opot hap pytkai yt paa'i'atu'e hin i. Ta'atumōtypot re ahiagnia. Ta'atunug ne tupanaria hekat rakaria ihup ikytsig ika'ay rakaria ta'atu'atumōtypot re. Mi'i hawyi ta'atumōtypot yt ihapytig i rakaria tupanaria ta'atuminug ko'i yt kat kuap haria i yt hewyry kuap i rakaria ta'atu'atumōtypot kahato te. Yt ta'atumōtypot teran hin i Ta'atunug Hat Sese. Ta'atuho'opot pytkai yt te'era'aipok hin i Tupana Sese kape. ²¹ I'ewyte ta'atuminug sa'ag ko'i yt ta'atoiat hin i. Miit'in auka haria wo te te'eropyhu'at i'ewyte paini ko'i wo te tukupte'en ne miit'in ma'at hamo. Ta'atuma'at hap topyhu'at mekewat paini mimoherep. Yt nakuaria i tukupte'en ne. I'atuewaite atuewaite te. Sero'ok'i'atu'e te. Mi'iria Tupana ti'atu'apiheg kahato pytkai yt paa'i'atu'e hin i i'atuminug sa'ag nug hap ete. Ma'ato po'og ta'atu'atunug yt Tupana miky'esat ko'i i.

Mi'i hap kape ara'akasa yne uito Iesui miky'e Iuwāu uimu'etu aikotā aru hap.

10

¹ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at i hawyi ara'akasa wētup ok po'og hesaika rakat atipy piat. Mi'i ti ta'apyk yi kape. Ipiit ete hesokpe ywyhig ikytsig kahato rakat. Ipainug hap i'akag ete we'yp ewy ikahu kahato rakat. Howa hētyhot kahato at ewy. Ipy typy wasere yp ok tā toīne'en ma'ato aria kawiat ewy topyhu'at. ² Mi'i hawyi wētup iwan okpo'i hit totat. Mi'i hawyi toi'okpo'iporop ta'yn. Ipy sese topypag y'y wato owa tote ma'ato topy ran kai topypag yi tote. ³ Mi'i hawyi mekewat atipy piat akag tuwēpowat tehay pirik wo aikotā awyato ko'i i'atuehay hap ewy. Tuwēpowat kahu hawyi 7 wo huhu'e. ⁴ Ma'ato huhu'e hap miit'in pusu ewy topyhu'at. Mi'i pote uito Iuwāu atikuap kat som to'e huhu'e tohenoi hap — Pyno atiwan mesuwarote kat som te'ero'e hap uiwepe atiwan turan put'ok'e uhete sehay atipy kaipyi — Yt etiwan nei'o kat som to'e huhu'e puat hap e. Yt atiky'esat i miit'in ikuap hap koran te e. ⁵ Mi'i hawyi mekewat atipy piat ihay ra'yn — Yt uheso i rat e. Mi'i hawyi topo sese tohupit ywaibe tehay Tupana kapiat pywo yn e hamo. ⁶ — En ni atipy nug hat i'ewyte yne atipy piaria nug hat e. En ni mytyp nug hat i'ewyte yne yi totiaria nug hat e. En ni y'y wato nug hat i'ewyte yne y'y piaria nug hat e. Eset ri Tupana e. En ni pywo sese rakat e. Mi'i pote are'e pywo rakat e'e hap ewy wuat'i miit'in me are'e — Mūki'ite yt kat i po'og miit'in wanuat e'at ko'i sa'awy'iwuat ewy e Tupana e. Mekewat 7 huhu'e hap ikahuro hawyi i'ewyte ikahuro ra'yn e'at ko'i yi

totiaria wanuat e Tupana e. ⁷ Pywo ti rat e mekewat 7 ok huhu'e hawyi aikotā Tupana to'e sa'awy'i tehay moherep haria wē pyi topyhu'at aru yne i'atu'e hap ewy huhu'e hap tutunug 7 rakat hawyi e. Topyhu'at aru aikotā atunug aru e tehay moherep haria wē pyi sa'awy'i hap ewy topyhu'at e. Mi'i tokosap yne ra'yn hawyi yne mekewat atunug aru e hap sa'awy'i yt heremo i rakat heremo ra'yn topyhu'at kat atunug na'yn atunug aru ehehamo ui'e hap ewy e Tupana e. Mi'i hawyi — Atikuap yne atunug aru e hap e Tupana wuat'i miit'in me e mekewat atipy piat iwato'in nakat.

⁸ Mi'i tohenoi kahu hawyi atikuap sehay atikuap sa'awy'i hap ewy — Iuwāu e etat atipy piat po pyi mekewat iwan okpo'i hit e uhepe. Etat ro mekewat atipy piat ipy y'y pe kokawiat ipy yi totiat rakat po pyi e. Mekewat miwan ta'apymeha piat e mekewat sehay atipy kaipywiat e uhepe. ⁹ Mi'i hawyi areto ra'yn mekewat atipy piat owa kape hawyi — Mehī etum no mekewat miwan hit uhepe are'e tope. Mi'i hawyi uiwesat — Etat ro miwan hit hawyi etu'u yne ro e. Hē'ē kahato aru etipuēti ewē pe awi'a hy ewywuwat e ma'ato etohon hawyi yt naku i etipuēti aru epy'a pe yt hē'ē hin i ma'ato nop hap topyhu'at epy'a pe e uhepe. ¹⁰ Mi'i hawyi atat mekewat miwan hit atipy piat akag po pyi hawyi atu'u ra'yn hawyi i'e hap ewy topyhu'at hē'ē kahato waku kahato awi'a hy ewy ma'ato atu'u hawyi nop hap ewy topyhu'at uime'en me. ¹¹ Mi'i hawyi mekewat po'og atipy piat rakat to'e uhepe — Iuwāu e pyno ti pywo ti rat Tupana ehay etimoherep aru i'atu kahato miit'in kape e. Ehenoi aru aikotā topyhu'at i'atuete irane hap e. Ehenoi po'og aru i'atuepe mekewat sehay emihon kaipyi waku yne pusu puo aru ehenoi mekewat miwan miat emi'u yne yne ywania kape i'ewyte yne morekuaria kape i'ewyte yne tama piaria kape miwan miat e hap ewy waku eti'atumoherep aru e. Yt naku i mesup miit'in ikuap ma'ato he'at put'ok'e aru hawyi waku etimoherep yne kat to'e kat to'e huhu'e hap puo e uhepe mekewat miwan kaipywiat uipoi hat atipy piat.

Pyno mesuwe uimiwan me mekewat miwan uimi'u hap ewy ahenoi mesup ehepe uito Iuwāu.

11

¹ Mi'i hawyi Aipotypot Iesui tum uhepe aria'yp hit kat kupitu kat kupitu Tupana yat toine'en hap hā'āg hamuat āpy hāpyk kahato rakat. Tutum uhepe hawyi to'e — Uiwāu ereto ro meikowat aria'yp hit āpy hā'āg hamuat wywo Tupana mōtypot yat sese kape e. Mi'i hawyi ehā'āg no karan iwato hap karan i'ywop hap karan itypore hap e i'ewyte yne Tupana mōtypot yat ipyt'at ko'i ehā'āg iwato hap e uhepe. I'ewyte eti'atumorania yne miit'in Tupana mōtypot haria itotiaria e uhepe. I'ewyte yparakai aikope Tupana kapiat ta'atumiium pytyp hap waku ehā'āg yne mekewat aria'yp hit āpy wo karan iwato karan i'ywop hap itypore hap e uhepe. ² — Ma'ato Tupana mōtypot yat e'oken yt ehā'āg nei'o katupono Tupana mōtypot yat e'oken mesup koitywy yt ai'ywania wat i ma'ato irania'in yt Iuteu i ywania wanuat topyhu'at. I'ewyte Tupana etawa Ierusalēi irania'in ywania tipohari ra'yn ai'ywania Iuteu ywania po pyi. Surara'in hewyry aru itote 42 ewaty surara'in tipohari Ierusalēi i'atu'ywania wanuat e uhepe e Akag Iesui uhepe. ³ Mekewat e'at pe aru atipo'oro typy ok uimi'airo ko'i uhehay moherep hamuat tawa Ierusalēi miaria kape e. Atum mi'iria pe uhesaika hap uhehay moherep hamuat 1260 e'at ta'atumoherep uhehay uhesaika hap wywo e. I'atuesokpe i'anam nakat waku paa'wato'e aiminug sa'ag ete e hap moherep hamo e. ⁴ — Mekewaria typy ok takaria te'eropyhu'at Uriweiru yp ewy Tupana e'ariāty rakat ewywuaria e. Ta'atupyt'at ikap ihy rakat wo hap ewy mi'iria Tupana e'ariāty hapyke rakaria ewy te'eropyhu'at e. Katupono Tupana ehay moherep haria mi'iria typy ok takaria e. To'o'ewy kahato aikotā typy rakat ariāty Tupana yatypiaria ie'ne'en haria ariāty eiam hētyhot kahato rakaria ewy mekewat typy ok Tupana mipo'ororia e. Te'eropyhu'at hamuat Wuat'i Miit'in Yi Totiaria Ka'iwat e'ariāty moherep hamo e uhepe. ⁵ Mi'i hawyi yi tote ta'atumoherep kahato uhehay e. I'atuwanīkaptia i'atu kahato ma'ato

umipo'ororia typy ok po'og hesaika i'atu'uka teran haria kai e. Karāpe miit'in tuwat aru uimipo'ororia typy ok auka hamo mi'i hawyi i'atuwanīkaptia ko'i yne topap aria i'atuwē pywiat wo e. Yt uwe i uimipo'ororia typy ok auka kuap hat e uhepe. ⁶ Mi'i hawyi mi'iria typy ok takaria uimipo'ororia hesaika kahato rakaria wo tukupte'en e. Ta'atupyhyp kuap aru i'aman e. Miit'in sem me ta'atumoherep aikotā aru e hap ko'i e. Wāi'i'atu'e i'aman me ta'atuhenoī miit'in miat turan yt kat i i'aman i'atuko ete e. Yt kat i i'aman mesuwat yi tote i'atu'e hap ewy ta'atumiky'esat ewy e. I'ewyte ta'atunug kuap y'y ko'i huu rakano. I'ewyte ta'atumiky'esat ewy ta'atupo'oro kuap ahu. Sa'ag nug haria ta'atuewanīkaptia moma hanuaria tukupte'en e. I'ewyte ta'atupo'oro kuap hamuat ihywy'okmōi ko'i ta'atuwanīkaptia āpymīn hamo e uhepe Iesui. ⁷ Mi'i hawyi 42 ewaty hap ete tokosap ta'yn i'atuehay hap e. Toran na'yn hawyi tuwētem irane yi ka'a wato sa'ag myi mekewat haiwot rikat sa'ag kahato rikat ipoity'i rikat ahiag e. Mi'i hawyi tu'uka kahato Tupana ehay enoi haria typy ok takaria ete e. Mi'i hawyi po'og hesaika topyhu'at e. Mi'i hawyi hamuat ewy toi'atu'akit uimipo'ororia tesurara'in sem py wo hawyi toi'atu'uka uimipo'ororia typy ok takaria e uhepe. ⁸ I'atupiit toipun tawa wato py'asetpyi aikope sa'awy'i ta'atupehik Tupana Mipo'oro Uito aria'yp posak ete hap tote ta'atupugha tawa pu'ap tote tawa py'asetpe wuat'i ehamo e. Tawa Esitu sa'awy'i yt naku pe i kahato tukupte'en uimohey haria. Mi'i hap ewy kahato yt naku i kahato tukupte'en aru uimohey haria mekewat tawa Ierusarēi miaria e Tupana. Mi'i pote wētup set atum tawa Ierusarēi miaria pe — Tawa Sutuma piaria eipe are'e e. Mio tā are'e katupono uimiwuk tawa Sutuma sa'awy'i e. Yi Esitu piaria uhewanīkaptia ewy kahato tawa Ierusarēi miaria mesup e. Sa'ag kahato ta'atunug sa'awy'i wuaria uimohey haria ete e. Sutuma miaria i'ewyte yt naku i yn te'eropyhu'at uimohey haria ete e. Ierusarēi miaria po'og uimohey haria auka karia wuat'i tawa kai e uhepe. ⁹ — Yt eweisyp tei'o mi'iria ete ne'i i'atu'e irania'in Ierusarēi miaria uimipo'ororia typy'ok takaria piit etiat e. Mi'i pote i'atupiit iku'uro rakaria tukupte'en mu'ap tote tawa Ierusarēi me mye'ym e'at hawyi wētup e'at pat'ok. Mi'i hawyi miit'in tō'ē tō'ē kahato te'eraha'at hamo. Te'eruwe'atunug wuat'i pusu kuap hap kaipyi wuat'i ywania kaipyi wuat'i tama kaipyi ipe hup takaria ipe hun nakaria ipe kytsig nakaria tō'ē tō'ē hepiok hamo mye'ym e'at kape e. ¹⁰ Mi'i hawyi ō'ē haria i'atuwepit kahato — Waku pe ra'yn i'atu'e e. Iku'uro ra'yn Tupana ehay moherep haria i'atu'e e. Waku kahato i'atu'e to'oepe e. Iku'uro ra'yn Tupana ehay moherep haria typy ok takaria i'atu'e e. Sa'awy'i mi'iria aimoso'opot haria tukupte'en mesuwat mytyp tote i'atu'e to'ope. Koitywy waku ra'yn watunug aimiky'esat ewy yt naku i nug hap i'atu'e. Mi'i hawyi ienuk hap ta'atunug hawyi to'ope ta'atuium kat ko'i kat ko'i to'omowepit hamo — Waku pe mesup topap ta'yn aimoso'opot haria i'atu'e to'ope e. ¹¹ Mye'ym e'at hawyi wētup e'at pat'ok hawyi i'atupiit toīne'en i wuat'i ehamo mu'ap tote hawyi Tupana timoieīne'en i ra'yn Topā'āu wo toimopyhu'i ra'yn e. I'atuieīne'en i hap teke i'atupiit pe hawyi i'atupoī'ām na'yn wuat'i miit'in wekyry'i haria ehamo e. Mi'i hawyi itotaria seha'at haria te'eroken'ē kahato ra'yn i'atupupi e. ¹² Mi'i hawyi ti typy ok takaria tikuap sehay pirik atipy kaipyi — Ewei'ō'ē ro meikowo e. Mio tā e hawyi ta'atuewanīkaptia ehamo te'era'am na'yn ywyhig muo wuat'i ehamo e Iesui uhepe. ¹³ I'atu'am turan huruk'e iwato kahato topyhu'at tawa Ierusarēi ete e. Mi'i hawyi yat ko'i nu kawiat ko'i hewo hewo kahato e. Ikaipyi i'atu 10 hap ta'at wētup tuereto hap ewy yi huruk'e kahato pote miit'in ho'opot kahato hawyi 7000 miit iku'uro itote. Mi'i pote irania'in yt map haria i te'eroken'ē kahato hawyi — Tupana atipy piat po'og torania kai En i'atu'e aru tawa Ierusarēi miaria e Aipotypot Iesui uhepe.

¹⁴ Pyno typy ho'opot hap miit'in piat hap tokosap ta'yn ma'ato wētup te yt tokosap i te ho'opot hap sese miit'in miat hap katupono yt torania i te huhu'e. ¹⁵ Mi'i hawyi atipy piat wētup te myhu'at hat akuara wato huhu'e ra'yn mekewat 7 ok takat hawyi uito Iuwāu ara'akasa mi'i hap kape uimu'etu. Mi'i hawyi atikuap miit'in sem ihay pirik

kahato atipy pe – Tupana Mipo'oro topyhu'at ra'yn Wuat'i Porekuat nuat i'atu'e haty wo. Wuat'i Ywania Potypot no Aiporekuat topyhu'at mesuwepyi wuat'i e'at pe i'atu'e. Mi'i Miit yn toïne'en Ai'akag koro i'atu'e. Aika'iwat mesup topyhu'at po'og wuat'i kai i'atu'e te'erowēpowat atipy piaria hap atikuap.

¹⁶ Mi'i hawyi mekewat 24 ok takaria morekuat e'amyap totiaria te'eruwepỹātutuk Tupana kape i'atueowa yi kape Tupana mõtypot hamo. ¹⁷ – Urutuwehum ewawi Tupana i'atu'e. Uruka'iwat sese En i'atu'e. Wuat'i E'at piat En i'atu'e. Yne eminug ko'i e'yanmete ereïne'en ni i'atu'e. Mesup te ereïne'en i'ewyte wuat'i eminug hap sakpo ereïne'en ne i'atu'e. I'ewyte wuat'i e'at tokosap pytkai ereïne'en ne i'atu'e. Yt uwe i put'ok'e esaika hap ete i'atu'e. Mi'i esaika hap iwato rakat wywo ereïne'en no atipy piat i'atu'e. Yi totiat Potypot no ereïne'en i'atu'e. ¹⁸ – Uru'akag wo sa'awy'itepyi wuat'i ywania. Yt emohey i haria haiwot kahato eete i'atu'e. Koitywy ma'ato waku ereïne'en Surara Akag ewy i'atu'apiheg hamo i'atu'e. Eti'atupoepyk ta'yn ewanīkaptia i'atu'e. Waku eti'airo uwe waku uwe yt hap i'atu'e. Waku mesup etum no eropat sese haria pe i'atusa'up wakuat i'atu'e. Waku i'ewyte ehay moherep sa'awy'iwuat rakaria pe emiehakyera'at ko'i pe i'atusa'up wakuat waku etum i'atuepe i'atu'e. Waku i'ewyte emōtypot haria pe iwato'in nakaria ko'i pe i'ewyte yt uwe i mikuap ko'i pe i'atusa'up wakuat etum i'atuepe i'atu'e. Waku i'ewyte eti'atu'apiheg e'yi kahu hap moma haria i'atu'e 24 ok takaria po'og imohey haria Tupana pe.

¹⁹ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at i hawyi ara'akasa atipy pe Tupana mõtypot yat tuwe'okenhyp'ok ta'yn hawyi araha'at Tupana yat kape. Mi'i tote ara'akasa ra'yn mekewat sa'awy'iwuat Tupana Pā'āu apyk hap aikope sa'awy'i Tupana ihay ra'yn – Atunug aru ui'e hap ewy e hap totepyi ihay i ra'yn. Mi'i hawyi tuwētem kahato itote pyi merep merep'e hap ko'i hap ewy ara'akasa. Mi'i hawyi huruk'e kahato hap atikuap. Mi'i hawyi yi tyry'e kahato hawyi miit'in te'eruwēpowat kahato itote pyi. Mi'i hawyi nukara iwato'in nakat hewo yi kape.

Mi'i hap kape ara'akasa yne uimu'etu Iesui mimoherep uhepe. Uito ti Iesui potmu'e Iuwāu.

12

¹ Mi'i hawyi uito Iuwāu ara'akasa wētup uimu'etu uimowanētup hap sese kat som Tupana aimu'e hap sese are'e uiwepe. Katupono ara'akasa waikiru py'asetpe wētup ok haryporia ewywuat y'am me waty tote. Hesokpe at ewywuat. I'akag ete toïne'en amātap iwepainug hap waikiru ko'i 12 waikiru ko'i. ² Mi'i ti tuwak popuo to'e – Uimēpyt irane e kynkynto'e popuo. Uimēpyt hap e'at ra'yn e tuwak popuo. Haty kahato e. ³ Mi'i hawyi uimu'etu wētup kape ara'akasa uimowanētup hap sese katupono mekewat haryporia yatype toïne'en mekewat moi'ok sa'ag iwato'in nakat. Uimo'akag'aia kahato mekewat moi'ok koro 7 i'akag nakat ipe ihup kahato rakat huwaipo waikiru ko'i ete hewyry. Ipainug hap amātap morekuat ewywuat 7 amātap. I'aut piit kahato rakat 10 i'aut rakat i'akag ko'i ete. ⁴ Mi'i ti tosuwaipo wo toi'atupugha kahato waikiru ko'i tosuwaipo wo. Mye'ym kaipyi toipat'ok wētup waikiru hap ewy. Waikiru sem toipugha kahato yi kape. Mi'i hawyi itote tohekatup haryporia imēpyt ywā'ī hap tutu'u teran imēpyt haype. ⁵ Mi'i hawyi imēpyt ihainia ra'yn. Tuwētem hawyi Tupana tioto meremo atipy kape aikope toïne'en Morekuat no hap tote. Mi'i hawyi to'e Haryporia Mēpyt pe – Meiūran aru eti'atumoperup'i haty wo yne miit'in e Tupana. Aikotā Morekuat tepuretig wywo hap toimoperup'i temiit nuat hap ewy ereïne'en aru e. Mi'i hap ewy etunug irane e Tomiera'am Hirakat pe. ⁶ Mi'i hawyi mekewat haryporia topopy ra'yn moi'ok pupi aikope yt uwe i miit'in hap kape. Mi'i hawyi Tupana minug yahig yt uwe i mikuap hap tote haryporia tuwemig. Mi'i kape toipo'oro temiit'in ipoi hamo 1260 e'at turan 42 ewaty hap ewy.

⁷ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at wu'uka hap kape waikiru pya'setpe. Mekewat atipy piat akag Mikeu temiit'in atipy piaria tesurara'in wywo ta'atu'uka kahato moi'ok koro ete. ⁸ Mi'i hawyi moi'ok ti'atu'akit teran surara akag Mikeu'in ma'ato Mikeu ti'atu'akit ne'i moi'ok hawyi to'e — Motoro emiit'in wywo e. Yt naku i ra'yn ereïne'en po'og mesuwe atipype e. Motoro esurara'in wywo e Mikeu moi'ok koro pe. ⁹ Mi'i hawyi toi'atu'okhytpugha moi'ok hesurara'in nywo waikiru kaipyi yi kape. Moi'ok koro wētup het ahiag e wētup het miit'in mo'akag'aia hat. Wētup het satanai e. ¹⁰ Mi'i hawyi wētup ok atipy piat tuwēpowat tehay pirik wo — Tupana Mipo'oro Iesui ti'akit ne'i ahiag e. Temiit'in mohit hat toimohin ne'i ra'yn e. Sa'awy'i ihay sa'ag Tupana emiit'in ete at ka'ap ahiag — Emiit yt kat hamo i e. Yt nakuaria kahato emiit e yn sa'awy'i Tupana pe e. Ma'ato mesup toi'atupugha ra'yn e. Waku kahato e. Tupana timoherep ta'yn ahiag akit hamuat e. Koitywy watikuap Tupana Mi'airo Iesui po'og po'og hesaika ahiag kai e hap watikuap e. Ahehakyera'at hap topyhu'at ra'yn e. Katupono Iesui aihep sese ahiag po pyi e wētup ok atipy kaipyi haty wo. ¹¹ Mesup aheywyt'in aheinyt'in Iesui mohey haria ti'atu'akit ne'i ahiag e. Mekewat aikotā ta'atuhū ewywuwat iku'uro rakat suu mohey hap kaipyi ta'atu'atuiā'āg hap ko'i yne ta'atu'akit ne'i e. Iku'uro rakat huu at hap i'atukawiano ta'atumohey hawyi esaika hap wywo ta'atu'akit ne'i ahiag e. I'ewyte i'atumienoi Iesui piat ta'atuehakyera'at hap moherep hap wo ta'atu'akit ne'i ahiag e. Ta'atuku'uro hap kape ta'atumohey hamo ta'atu'akit ahiag e tehay pirik wo atipy piat e. ¹² Pyno koitywo atipy piaria i'atuwepit ra'yn e. Yt kat i ahiag mio itote waku pe ra'yn e. Mi'i pote — Eiwehum no Tupana kape yne eipy'a pyi e. Ma'ato eweiwak to yi totiaria e. Katupono mesup ahiag haiwot ra'yn ta'atupugha atipy pyi hawyi. Yt naku i pe eweikupte'en mesup aru yi totiaria. Eiwe'eg wo o y'y upiaria yi totiaria katupono toïne'en eipy'asetpe ahiag to'okhytpun atipy kaipyi yi kape hawyi e. Koitywy haiwot rakano toïne'en katupono toikuap ta'yn mesup yt wuat'i porekuat no i toïne'en ne hap. Mi'i pote aikotā aikotā toikat tuwanētup miit'in atuekyi tuwewawiat hamuat hap teropat haria wo hap e tehay pirik wo — Yt i'atu i ra'yn uhe'at uipotpap hamo e ahiag. ¹³ Ahiag toïne'en yi tote hawyi — Uipun atipy kaipyi e. Mi'i hawyi tohaty'i haty'i mekewat Ihainia hit ty. ¹⁴ Ma'ato Tupana tum na'yn haryporia pe hywi wato kahato rakat popesap ewywuwat tutum hawyi to'e mana pe — Mana e waku erepopy yahig wato kape e. Waku eremig itote uiminug eiam me e. Itote moi'ok yt epuēti hin i e. Ereïne'en no mye'ym i'aman motpe itote e. Mi'i hawyi waku at pe erētem epyhyp hap wyi e. ¹⁵ Mi'i hawyi mekewat moi'ok wato wē pyi tuwētem y'y ihy koro ewy Mekewat Hirakat ty āpymin teran hamo. Toiky'esat totioto pya teran haype. Mi'i pote y'y tuwētem kahato moi'ok wē pyi aikotā y'y mut'e hap ewy. ¹⁶ Ma'ato mesuwat yi tipowyro kahato haryporia. Ma'ato yi topyhu'at ika'a wato kahato y'y wato hy sym hamo. Mi'i pote moi'ok wē pywiat ma'ato mekewat y'y mut'e rakat yt ti'āpymin kuap i mekewat haryporia. ¹⁷ Mi'i pote po'og haiwot ahiag mekewat haryporia yt mi'āpymin i ete. Mi'i hawyi toto wu'uka hamo imēpyt saipepiaria moma hamo. Tupana piat aināpin hap nug haria ete Iesui yn Uruka'iwat e haria mot'i haria moma hamo ete. Mi'iria moma hamo moi'ok toto tosaiwot wywo. ¹⁸ Toto hawyi toïne'en yikyt upi hyemyi'a wato yēpeke mekewat i'akare wasu ewywuwat ahiag toïne'en i'am me Iesui emiit'in u hamuat.

Pyno uito Iuwāu uimi'akasa hap atiwana na'yn.

13

¹ Mi'i hawyi uito Iuwāu uhewyry y'y wato ēpe ete yi kyt upi. Mi'i puo araha'at hawyi ara'akasa wētup ok tuwētem y'y wato pyi yt nakuat i sese uimogyt kahato. Mi'i awyato tig koro 7 i'akag nakat. I'akag ko'i ete 10 i'aut. I'ewyte yne i'aut ete ipainug hap amātap morekuat wat ewywuwat. Mi'i kape ara'akasa uimu'etu. Mekewat awyato tig koro 7 i'akag ete howatu'a ete toïne'en het sa'ag ko'i. Het ko'i sa'ag uito Tupana e hap ewy.

Toimohit teran kahato Tupana toset wo. ² Araha'at kahato mekewat y'y pywiat wētem hat kape. Ta'i awyato tig ewy kahato are'e uiwanētup hawe. Ipy ipo hīpa py ewy. Iwē awyato wato wē ewy are'e. Tuwētem y'y pyi hawyi mekewat moi'ok to'e tope — Woronug na'yn en wuat'i uhemii'tin porekuat no e. Waku era'apyk morekuat nuat ui'apyk hap tote e. Woronug en uhehaytuwy e. Mi'i hawyi ehay topyhu'at uhehay kaipyi e. Mi'i hawyi ehay upi yne miit'in te'eropyhu'at e moi'ok mekewat yt nakuat i rakat hīpa py ewywuat pe. ³ Uito Iuwāu araha'at mekewat 7 i'akag nakat kape ma'ato wētup ok akag hepihi wato rakat ma'ato tokā'ā ra'yn aikotā sa'awy'i i'auka hap ewy. Mi'i hawyi araha'at yne miit'in tutunug tomiky'esat ewy. Tuwat kahato ihay upi. ⁴ — Woromōtypot En moi'ok i'atu'e. Tupana sese moi'ok i'atu'e. Katupono y'y pywiat wētem hat uruporekuat no i'atu'e. Mio tā i'atu'e hawyi te'eruwepỹ'ātutuk 7 i'akag nakat kape — Yt uwe i ekai po'og wakuat i'atu'e. Yt uwe i e'akit kuap i'atu'e. Torania te'eroken'ē epupi tu'uka ewywuat hamo i'atu'e torania miit'in. ⁵ Mi'i hawyi mekewat moi'ok wē wo topyhu'at hawyi ihay se tuwemōtypot hamuat — Uito ti Tupana e Uito ti Tupana e. Aikotā morekuat wato ewy ihay se 42 ewaty turan mi'i yn topyhu'at morekuat koro wo. Mi'i turan ipotpap kahato moi'ok miky'esat ewy. ⁶ Tuwekyry'i kahato Tupana ete towē pyi — Yt ikahu hin i Tupana set e. Tupana mōtypot yat yt kat hamo i e. Yt naku i nug haria atipy piaria e. Yt naku i kahato Tupana e. ⁷ I'ewyte — Eti'atumoma ro Tupana emiit'in e moi'ok mekewat y'y wato pywiat wētem hat pe. Wu'uka hamo waku wati'atu'akit Tupana mohey haria e. Mi'i hawyi wati'atu'akit yne hawyi waku wuat'i ywania akag wo eropyhu'at mesuwat yi tote e. Yne pusu ka'iwat sio ihup sio ikytsig sio hun yne ywania ka'iwat kat e pusu kuap haria kat ywania kaipywiaria e. Waku yne tama piaria porekuat i'atumi'akit no i'atumimohit hat no ereñe'en e ahiag awyato tig koro pe. ⁸ Mekewat e'at turan ta'atunug Tupana wo mekewat awyato ewywuat sa'ag nakat. Te'eruwepỹ'ātutuk hawyi — En ni Tupana i'atu'e irania'in. Ma'ato mekewat iku'uro aihū Kuteiru ewywuat rakat mohey haria yt inug i mekewat awato tig akag ewywiat ta'atuetupana wo. Yt ta'atumōtypot i. Katupono Tupana Sese yn sa'awy'i toñe'en yi nug hap e'yianmete i'atu'e iesui mohey haria. Mi'iria Tupana tunug i'atuset pehik hawe tomiwan ete. Mi'iria Uihū Kuteiru hit mohey haria toiwan tomiwan me mesuwat yi nug hap e'yianmete mi'iria aru — Uruimohey Tupana Hū iku'uro aikawiano haype pote yt uruimohey i moi'ok mipo'oro aiporekuat nuat i'atu'e haria toiwan tomiwan me mesuwat yi yt kat i tep hap e'at pe turan Tupana.

⁹ Uiwyrria'in uito ti Iuwāu. Ehewaure ka'a pote eiwanētup to kat som Tupana to'e ehowawi hap kape are'e. ¹⁰ Mio tā are'e ehepe — Eiwe'eg wo o Tupana emiit'in eipe pote. Eweimohey ro yne eipy'a pe eiku'uro hap kape katupono ti aru ahaty'i haty'i kahato wo'opyhik hawe imohey haria aito pote. Waku waho'opot aiku'uro hap kape. Ai'auka kyse'yp wo pytkai yt naku i watoiat Iesui hap ai'auka irania'in imohey pote are'e. Ehewaure ka'a pote eweikuap to ui'e hap. Uito Iuwāu uipyhyp hawe y'y wato py'asetpe yi a tote ui'atuiat mesuwe Iesui mohey hap upi.

¹¹ Mi'i hawyi uito araha'at hawyi ara'akasa wētup ok kape. Yi ka'a pyi tuwētem i'aut kurin kat yt i'aut rakat ewy i. Yty hit mēpyt ewy aihū kaneiru mēpyt ewy. Typy i'aut kurin kat ma'ato ihay hawyi ihay pirik kahato akuara wato ehay ewy. ¹² Mi'i topyhu'at uito Tupana e hat saipepiat sa'awy'i'uwat morekuat koro yianmiat ewy. — Eweimōtypot ro uhe'yianmiat Tupana wo eawyoto tig ewywuat piat. Isuk hap tuwemokā'ā ra'yn i'auka hap tokā'ā ra'yn toñe'en i ra'yn hap ewy ma'ato yt kahato i. ¹³ Mekewat yi ka'a pywiat wētem hat mekewat wētup ok Tupana ran saipepiat inug kuap kahato yt miit'in minug ewywuat i. Tutunug iwato kahato miit'in mowanētup hamo. Toikaykay kuap aria atipy kaipyi yi kape wuat'i miit'in ehamo iwato kahato. ¹⁴ Toi'atuma'at miit'in mesuwat yi tote tomimoherep yt miit'in minug kuap i rakat wywo. Ma'ato tuweran note yt uwe i mekewat awyato tig akag 7 i'akag nakat iwywo pote yt toimoherep kuap

i miit'in mowanētup hamo. Katupono yianmiat hap ahiag kaipyi hesaika hap toīne'en. Mi'i hawyi toi'atumowanētup pywo i'atu'ehamo. Mi'i hawyi — Uimohey pote ewetunug no Tupana iā'ākap uhe'yianmiat ewywuat e mekewat kyse'yp misuk ma'ato toīne'en i ra'yn gu'uro pywiat hat e yn miit'in me. Mi'i hawyi ta'atunug na'yn mekewat awyato tig akag 7 i'akag nakat iā'ākap. ¹⁵ Ta'atunug hawyi mekewat iā'ākap te'yianmiat iā'ākap toimoieīne'en. Mi'i hawyi iā'ākap ihay ra'yn toimopyhu ra'yn hawyi tutum tesaika hap mekewat iā'ākap we yt tomōtypot i haria auka hamuat. ¹⁶ — Eweimōtypot ro Tupana wo iā'ākap e. Ewetunug no ui'e hap ewy e. Ewetat ro miwan ehowatu'a ete mekewat ahētupana i'ā'ākap set e. I'ewyte eipo sese kai mekewat miwan iā'ākap set ewetat ro e wuat'i miit'in me miit akag ko'i pe i'ewyte miit emiit pe i'ewyte hekat rakaria pe i'ewyte hatek takaria pe mipyhyp ko'i pe i'ewyte wo'opyhyp haria pe. — Hē to ewei'e ro eipiit etiat miwan nug haria pe e. ¹⁷ — Yt ewei'e pote yt kat i aru uruiweneru ehepe e — Yt ewei'e pote i'ewyte uruipyhyp aru eipe wuat'i weneru hap ete e wuat'i pe. Mi'i hawyi ta'atuwan yne miit'in piit mekewat Tupana iā'ākap set wywo mekewat Tupana iā'ākap morania hap wywo.

¹⁸ Uiwyrria'in we'eg haria eipe pote eweikuap to mekewat Tupana iā'ākap set mekewat yt nakuat i set e Tupana ahepe. Eiwe'eg mote yt niatpo i eweikuap het kat pote miit'in set wywo topyhu'at. Watimorania yne mekewat miwan ko'i het ko'i watimorania yne tuwat i tuwat i hawyi watipuēti miwan to'okape 666. Mi'i kaipyi watikuap het aiwe'eg mote e. Yne miwan miat 666 piat wētup het toīne'en. Watimorania yne numuru hawyi 666 watipuēti e Tupana ahepe. Mi'i hap kape uito Iuwāu ara'akasa yne.

14

¹ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at hawyi ara'akasa uimu'etu wuat ewy. Eiweha'at ro eiweha'at ro Tupana Hū Kuteiru toīne'en tawa Ierusalēi me yity'ok Sitāu tote. Eiweha'at ro. I'atu kahato teropat haria wywo toīne'en itote 144000 heropat haria iwywo tukup-te'en itote. Eiweha'at ro are'e ehepe. I'ywot set miwan toīne'en ihū hit Kuteiru ewatu'a ete. ² Mi'i hawyi atikuap wepy hap ikahu atipy pe ihay se kahato rakat aikotā ywytu y'y ete hap ewy aikotā ipuehay y'y hit'i soro'e hap ewy atikuap uimu'etu wuat ewy. I'atu kahato y'y soro'e hap ewy ipuehay. Mi'i puehay puo atikuap huruhuru'e hap iwato rakat haty wo. Mi'i hawyi atikuap wepy nug hap ewy aikotā mōry'awat ewywuat haity i'atu kahato rakat pyi tuwepy hap ewy tuwepy. Miit'in sem te'eruwepy i'atu kahato kawakui wywo hap ewy. ³ Mi'i hawyi Tupana Hū hit miehakyera'at ko'i te'eruwepy atipy pe. Wepy hap ipakup takat sese. Mekewat apyk piat Morekuat e'yian notiat hat mōtypot hamuat. Mi'iria mekewat 24 ok po'og wuat imohey yne e'at piat haria ehamo. I'ewyte 4 ok takaria ehamo. Te'eruwepy mekewat wepy pakup. Ma'ato itotiarria yt tikuap hin ta'atupy'a pe kat e hap kat e hap te'eruwepy hap. Ma'ato mekewat 144000 rakaria Iuteuria Iesui mohey haria ikuap ta'atupy'a pe. Katupono mi'iria i'ewyte Tupana miehakyera'at ko'i ta'atukuap. ⁴ I'atuwe'eg kahato mekewat 144000 miit Iesui eropat haria. Yt karāpe i haryporia'in miat ta'atuwaire hap upi tuwat. Mi'iria 144000 ihainia yt karāpe i ihary'i rakaria ta'atunug kahato Tupana Hū hit Kuteiru emiit sese imi'airoria sese ko'i mi'iria. Toi'atuehakyera'at mi'iria irania'in Iuteuria e'yianmete. Mi'i hawyi 144000 miit'in rakaria ehay kaipyi miit'in sem toi'atuehakyera'at. Tupana kapiat weium hap ko'i imowepit hamuat i'ewyte Tupana Hū hit Kuteiru kapiat weium hap imowepit hamuat te'eropyhu'at mi'iria 144000 Iuteuria Iesui mohey haria. ⁵ Tupana mimoewaku ko'i kahato mi'iria katupono wakuaria kahato mi'iria. Yt karāpe i te'eropyhu'at Tupana ma'at haria wo i'ewyte yt karāpe i heso rakaria wo te'eropyhu'at.

⁶ Mi'i hawyi uito Iuwāu wētup ara'akasa topopy rakat ywyhig muo. Mi'i hawyi toimoherep kahato tehay wo sehay wakuat Tupana etiat mekewat sehay wakuat wuat'i e'at piat. Yt karāpiat i ikahuro rakat. Mi'i ti topopy kahato wuat'i Setama kape wuat'i ywania kape toto wuat'i pusu kuap haria kape topopypuo. Wuat'i miit'in kape toto hun

nakaria ihup takaria i'ewyete ikytsig nakaria kape yt to'o'ewywuat i kape topopy. Mi'i hawyi ywyhig kaipyi toimoherep sehay wakuap. ⁷ Mi'i ti tehay pirik wo tuwēpowat — Eweimōtypot o Tupana yn e. Eiwehum yn no Tupana kape e. Katupono yt pya hin i tut uwe waku uwe yt naku i rakat moherep hanuat tut hap e'at e. Uwe imi'apiheg wuat uwe yt e hamo tut irane. Mi'i pote eweimōtypot ro Atipy Nug Hat Yi Nug Hat e. Eweiky'e ro Y'y Wato Nug Hat e tehay pirik wo topopy popuo pyi.

⁸ Haipepe wētup atipy kaipywiat mopy hat ara'akasa. Mi'i ihay ra'yn — Mekewat tawa Papirunia ewywuat ikahuro ra'yn e. Katupono tawa Papirunia piaria ti'atumu'e kahato miit'in ta'atuwaire waire e hap ete — Ewetunug no urueko ewy i'atu'e yne ywania pe — Waku yne haryporia weweneru haria wo waku ahewaie aikotā mahy wo aimopē'ā wywo hap ewy i'atu'e. Mi'i pote Tupana haiwot pote toi'atumoma mi'iria tawa Papi-runia piaria ewywuat gupte'en haria e mekewat mopy ywyhig muat hat.

⁹ Mi'i hawyi uito Iuwāu ara'akasa wētup atipy piat mekewat tapy rakat saipepiat. Mi'i hawyi mye'ym na'yn atipy piat mopy hat. Mi'i tuwēpowat tehay pirik wo. — Eiwe'eg wo o yt eweimōtypot rei'o mekewat awyato tig koro 7 i'akag nakat — Uito Tupana heso rakat e. Yt eweimōtypot rei'o iminug Tupana iā'ākap e. Karāpe toiwan teran toset ewatu'a ete epo sese ete pote waku wāi'ewei'e. ¹⁰ Katupono — Uito Tupana heso rakat wywuat wat haria Tupana sese mi'apiheg wo te'eropyhu'at. Yt naku i topyhu'at i'atu'apiheg hap aikotā sapo hy watu'u mani hy pyre puo hap ewy — Ewetu'u yne ro e aru Tupana topy'ahak hap wywo. Mi'i hawyi woroho'o'apiheg aria wo e. Mi'i hawyi woroho'omoso'opot wuat'i e'at pe e Tupana — Uito Tupana sese e heso rakat mōtypot haria pe. Aria sapuē puo i'atueiam sese topyhu'at i'atuepiat ho'opot hap. Mi'i puo ho'opot hap sese topyhu'at e wuat'i atipy piaria ehamo Tupana Hū hit Kuteiru ehamo. Ewe'eg wo katupono mi'i tā ne'i ti aru eweho'opot ewetunug mekewat set ehowatu'a ete pote. Ewetunug mekewat heso rakat ehutupana wo pote. ¹¹ Mi'i hawyi Tupana mimoso'opot ko'i he'yhig am ywaipe wuat'i e'at pe. Are pāi ho'opot hawe mi'iria yt te'eroket kuap i yt te'eremohy kuap i mi'iria. Haty pote yt te'eroket kuap i at ka'ap. Katupono mekewat yt naku i nug hat ta'atunug ta'atuetupana wo. I'ewyete hā'ākap kape te'eruwepý'ātutuk aikotā imōtypot Tupana ewywuat hamo. I'ewyete het ta'atuwan ta'atueowatu'a ete pote ta'atusaty'i saty'i hawe tukupte'en wuat'i e'at pe. ¹² Uiwyrā'in uito Iesui potmu'e 12 ok takat Iuwāu. Eiwe'eg wo o yt eweiwat rei'o — Uito Tupana heso rakat upi eimoso'opot pytkai katupono mesuwe yn eimoso'opot kuap. Waku watomohy Iesui ai'auka teran pytkai are'e. Waku Tupana piat aināpin hap aiku'uro hap kape watopytyk. Aito Tupana mimoewaku ko'i pote waku watomohy aiperup'i popuo yt kat i waure'ai'e hap are'e.

¹³ Mi'i hawyi atikuap sehay atipy kaipyi uimu'etu — Iuwāu e Etiwan itote ui'e hap e. — Waku kahato meimuēwaria ta'atuka'iwat potpap ta'atunug ta'atuku'uro hap kape. Waku kahato meimuēwat te'eruwepotpap ta'atuka'iwat potpap ete mesuwat e'at pyi ta'atuku'uro hap kape e. Mi'i hawyi Tupana Pā'āu i'ewyete to'e — Pywo ti rat waku i'atupotpap ho'opot hap Tupana potpap ta'atunug at ka'ap e. Mi'i hawyi waku pe tukupte'en wuat'i e'at pe e Tupana Pā'āu. Waku pe tukupte'en katupono i'atuminug ko'i yt karāpe i miit'in tiwaure i'atumiekyi ko'i. Toīne'en yne itote e Tupana Pā'āu ahepe.

¹⁴ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at ywaipe hawyi ara'akasa wētup ok apyk pe ywyhig kytsig me Mi'i ti Aheyke'et ewywuat. Morekuat wato painug hap imehit rakat toīne'en ipiit ete. Ipo pe kyse hāihyk kahato rakat mi'i kape ara'akasa. ¹⁵ Mi'i hawyi uito Iuwāu ara'akasa wētup ok tuwētem Tupana mōtypot yat pyi hawyi tuwēpowat mekewat ywyhig notiat apyk piat kape — Etiterek to mikoi mehī ekyse wo e. Kat pote iterek hamo waku ra'yn e. ¹⁶ Mi'i hawyi toiterek ta'yn tekysē'yp wo. Mikoi yi etiat toi'atunug. ¹⁷ Mi'i hawyi araha'at wētup ok atipy piat ieīne'en hat tuwētem Tupana yat pyi hawyi ara'akasa ipo pe kyse āpori'ā hāihyk kahato rakat. ¹⁸ Mi'i hawyi araha'at hawyi ara'akasa wētup atipy piat

te. Mi'i ti ipotpap mekewat aria ikamhig se rakat Tupana kapiat wuk hamuat hap ete. Mi'i hawyi ihay pirik mekewat wētup ok kyse'yp hāihyk ipo piat rakat kape – Etipuruk to Uwa ypia sat katupono i'atag na'yn e. ¹⁹ Mi'i hawyi tekyses'yp mo toipuruk yne Uwa sat ko'i yi totepyi yne Uwa ypia kaipyi. Mi'i hawyi tohytmoi yne itok hap we ihy hep hamo. Mekewat itok hap Tupana saiwot hap ewy. Uwa sat miit'in ewy. ²⁰ Mi'i hawyi tuwētem miit'in suu ewywuat itok hawyi. Toitok yne mekewat Uwa tawa wato Ierusalēi miaria hawyi ti Huu kahato itote aikotā ihyemyi'a wato sese hap ewy. Mi'i kape araha'at turan hawyi i'atuhū kawaru hewyry mekewat miit'in suu mu'ap tote hewyry ihyemyi'a ewy miit'in suu. hut'ypy puo

Uito Iuwāu mi'i tā hap ara'akasa yne hawyi atiwan are.

15

¹ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at i ra'yn atipy kape. Mi'i hawyi uimowanētup kahato uimia'akasa hap ko'i. Uimogyt hap ewy katupono ara'akasa 7 ok atipy piaria kape. Mi'iria 7 ok takaria Tupana ti'atupo'oro yi kape tosaiwot miit'in minug sa'ag etiat hap apiheg hamuat. Toi'atupo'oro mi'iria 7 ok takaria wuat'i miit'in apiheg 7 wuat hamo – Mi'i ta'atunug hawyi yt kat i ra'yn uipy'ahak i'atu etiat hap e. Kat pote uimipo'ororia ati'atumohaky'e'i kahato hamuat e. Mi'i atunug hawyi toran na'yn uipy'ahak hap e.

² Mi'i hawyi ara'akasa ihyemyi'a iwato rakat ma'ato ihag kahato rakat imehit kahato rakat. Aikotā aria ewy hētyhot itote ihup hap. Mi'i hawyi Tupana tum i'atuepe wepy nug hamuat mory'awat ewywuat ma'ato haity i'atu kahato rakat. Mi'iria sa'awy'iwuat ahiag akit haria ra'yn. I'ewyte yt karāpe i mekewat het 666 mimoherep ahiag wat ta'atunug ta'atuewatu'a ete haria mi'iria. Yt karāpe i ta'atumōtypot Tupana wo mekewat yt naku i nug hat – Uito Tupana e hat ne'i. I'ewyte toiā'ākap iminug yt ta'atumōtypot i Tupana wo. ³ Are pāi te'eruwepy kahato sa'awy'iwuat Tupana eropat sese hat ase'i Musei minug wepy hap kaipyi i'ewyte mekewat Tupana Hū hit Kuteiru minug wepy hap kaipyi te'eruwepy. – Tupana En ni urupotypot koro i'atu'e En ni po'og hesaika torania kai i'atu'e. Eminug ko'i urumowanētup kahato katupono iwato kahato etunug kuap yt uwe minug ewy i. Wuat'i ywania akag ereñe'en i'atu'e. Yne eminug ko'i pywo rakat yn i'ewyte yne hāpyk kahato rakat eminug ko'i i'atu'e. Yt uwe ma'at hat i En i'atu'e. Wuat'i mimōtypot En i'atu'e. Eset ri Tupana ikahu kahato eset i'atu'e. Uruka'iwat ti eset i'atu'e. ⁴ Urutoken'ē popuo katupono uruwaku hap yt put'ok'e i uruehay ewywuat hamo i'atu'e. En yn ni wakuat sese i'atu'e. Tupana urumimōtypot En uruto'e wuat'i e'at pe i'atu'e. Meiūran aru wuat'i ywania kaipyi wuat'i tama kaipyi te'eruwepy'ātutuk ewawi En ni Tupana ta'atu'e hamo i'atu'e. Eminug wakuat heremo wuat'i miit'in ehamo. Wakuat wakuat i'atu'e Tupana pe te'eruwepy puo ihyemyi'a wato upiaria.

⁵ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at Tupana mōtypot yat atipy piat kape. Mi'i hawyi tuwe'okenhyp araha'at turan hawyi ipuo heremo kahato. Itote Ara'akasa sa'awy'iwuat sokpe kawiat Tupana mōtypot yat aikope topyhu'at Tupana Pā'āu sa'awy'ite teiam sokpe kawiat pe hap. ⁶ Mi'i hawyi mekewat Tupana mōtypot yat pyi tuwenō'ē mekewat 7 ok takaria atipy piaria uimia'akasa sa'awy'itewuat hap ko'i Tupana mipo'oro miit'in apiheg hamuat tosaiwot hap wywuat hanuaria. I'atupainug hap sokpe ikytsig kahato rakat. Ikahu kahato rakat. Ipoti'a tote toñe'en morekuat esokpe ewywuat nu uru kawiat imehit kahato rakat mora'a sopo hamuat. ⁷ Mi'i hawyi mekewat 4 ok takaria wuat'i e'at piat ieñe'en haria tum 7 ok takaria atipy piaria pe 7 kamūti imehit rakat kawiat. Mi'i 7 eiam me howapy kahato Tupana saiwot hap wywo miit'in yi totiaria apiheg hamuat. ⁸ Mi'i tutum i'atuepe hawyi Tupana mōtypot yat topyhu'at howapy kahato ra'yn imōtypot hap ywyhig imehit rakat ewy. Mi'i hawyi yt uwe i teke kuap itote. Uipotpo'ororia ti'atu'apiheg yne hawyi waku eiwehyt'ok i ra'yn uimōtypot hap yat pe e. I'atumoehaky'e'i hap tokosap hawyi waku eiwehyt'ok i ra'yn e.

Uito Iuwāu mi'i hap kape ara'akasa kahato.

16

¹ Mi'i hawyi uito Iuwāu atikuap ihay wato kahato Tupana mōtypot atipy piat kaiipyi — Uheropat haria atipy piaria eweiwat ro meiūpepyi yi kape ui'e hap ewy e. Ewetioto ro kamūti irania'in meimuēwat howapy uhaiwot hap wywuwat rakat e. Put'ok'ewei'e uhepiat eipo'oro hap tote hawyi ewehytpok kamūti pyt'at aiūpe woroho'opo'oro hap tote e 4 ok atipy piaria pe. ² Mi'i hawyi toto sa'awy'iwuat atipy pyi ta'atu'āti'ypykiat wywo. Put'ok'e mytyp tote hawyi tohytpok mekewat — Uito Tupana e hat heso rakat mohey haria ete. Meimuēwat hā'ākap mohey haria ete. Mekewat — Uito Tupana e hap set howatu'a etiat rakaria ete. Mi'i hawyi mi'iria ete hepihi pihi sa'ag sat'e kahato i'atupiit ete yt tokā'ā rakat nuat i hap kape ara'akasa. ³ Mi'i hawyi typy ok toto atipy kaiipyi y'y wato kape. Toipugha y'y wato pe hawyi i'ok puk hap ewy huu nem nakat ewy y'y wato pe. Mi'i hawyi yne yne y'y piaria topap. ⁴ Mi'i hawyi wētup ok i ra'yn toipo'oro atipy kaiipyi torania ihy koro kape i'ewyte wuat'i y'y hit'i ko'i kape.

⁵ Mi'i hawyi mye'ym nakat ra'yn toipo'oro hawyi mi'i ti'okpun itote Tupana saiwort hap. Teke y'y pe hawyi suu wo y'y topyhu'at. Mi'i hawyi atikuap sehay — Y'y topyhu'at suu ewy e. Mi'i hawyi mekewat kamūti erut hat tuwēpowat — Waku ra'yn e emiky'esat ewy Tupana e katupono sa'awy'i mesuwat yi totiaria ta'atu'uka emipo'ororia ehay moherep hanuaria. Ta'atupugha emiit suu mesuwat yi tote e. Mi'i pote koran etum na'yn i'atumi'u wo suu katupono yne y'y topyhu'at suu wo ra'yn e. Waku etipoepyk mi'iria katupono yt naku i kahato emipo'ororia suu ok pun haria e. ⁶ I'atu'apiheg hap i'atuminug sa'ag ok tā etum e. Mi'i pote hāpyk kahato etunug no e. Wakuat yn nug hat en Tupana e. Nimo pyi mesup te i'ewyte wuat'i e'at pe waku kahato En e. Koitywy i'atuwe'y'utui turan suu yn topyhu'at ta'atumi'u wo e atipy kaiipywiat y'y nug suu wuat erut hat.

⁷ Mi'i hawyi atikuap sehay aikope ta'atuium Tupana kape hap kaiipyi yparakai kaiipyi — Pywo ti rat e'e hap ewy etunug no Tupana e eti'atupoepyk emipo'oro auka haria Tupana e. Waku eti'atu'apiheg mi'iria e. ⁸ Mi'i hawyi ara'akasa 4 ok takat kamūti wywo hewyry rakat kape. Mi'i hawyi toi'okpun kamūti pyt'at at ete hawyi at yt sa'awy'iwuat ewy hin i. Po'og hakup sa'awy'iwuat kai hawyi miit'in ete hakup kahato ra'yn. ⁹ Mi'i hawyi — Yt naku i kahato En Tupana i'atu'e yi totiaria. Urumoso'opot kahato at wo i'atu'e. Etunug yt naku i kahato at wo uruete i'atu'e. Yt kan hamo i En uruipūēti. Wāi'i'atu'e. Etunug hāpyk i ro at i'atu'e. Ma'ato yt te'era'aipok hin i Tupana kape ta'atuminug sa'ag kaiipyi pytkai mio tā i'atu'e. Yt te'eruwepŷ'ātutuk teran hin i Tupana kape — Waku kahato En Tupana ta'atu'e hamuat. Yt karāpe i te'eruwehum Tupana Kape.

¹⁰ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at wētup ok atipy piat toto tekamūti wywo hap kape. Toto aikope yt naku i rakat ta'apyk morekuat no hap kape Tupana saiwort hap kamūti howapy rakat wywo toto. Mi'i ti put'okto'e hawyi toi'okpun morekuat sa'ag ete hawyi yne hetama i'ypyryp sese tapyhu'at. Yt karāpiat ewy i i'atumos'o'opot kahato mi'i hap ok tā. Mi'i hap upi kak'i'atu'e kak'i'atu'e — I'ypyryp sese i'ypyryp sese urumoso'opot sese i'atu'e kakta'atu'e popuo. ¹¹ — Haty ti rat i'atu'e haty ti rat ahapihi i'atu'e te'eruwak popuo — Yt naku i kahato En atipy piat Tupana i'atu'e. Yt karāpe i uruta'aipok uruminug sa'ag myi i'atu'e i'atuehay popuo.

¹² Mi'i hawyi ara'akasa 6 ok hap ta'yn atipy piat kamūti wywuwat hat hawyi toto y'y wato Eurate hy kape. Mi'i i'okpun tekamūti piat Tupana saiwort hap y'y wato pe hawyi y'y wato Eurate hy ihysik ra'yn hawyi — Pyno waku watuwat ra'yn mesup luteu ywania momā hamo katupono koitywy watipo'oro kuap ahesurara'in y'y wato sakpo i'atu'e morekuaria to'ope at min'e hap totiaria. Koitywy toī na'yn y'y wato sakpo mu'ap ihy sik hawyi i'atu'e. ¹³ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at moi'ok kape mekewat yt naku i nug hat — Uito Tupana heso hat kape. I'ewyte mekewat yt naku i nug hat iā'ākap kape ara'akasa. Araha'at turan ara'akasa ahiag pā'āu mye'ym ok tuwenō'ē iwē pyi. Yt ikahu

hin i rakat aikotā wa'asa sa'ag ewy. ¹⁴ Mi'i hawyi mi'iria mā'āu sa'ag mye'ym ok takaria inug kuap kahato yt miit'in minug kuap ewy i ta'atunug wuat'i miit'in mowanētup hamo. Mi'i hawyi mye'ym ok takaria ahiag pā'āu sa'ag ko'i kawiat tuwat aikope morekuaria tukupte'en hap kape. Mi'i hawyi te'eruwe'atunug yne morekuaria Tupana etiat wu'uka nug hamo te'eruwe'atunug ta'atuesurara'in wywo. Mi'i hawyi te'eruwe'atunug yne torania hawyi Tupana to'e – Koitywy yt pya hin i hamuat uhe'at – Uito po'og hap atimoherep wuat'i miit'in me hap e'at e Tupana. Wuat'i surara'in te'eruwe'atunug mekewat y'y wato ihypap takat sakpo. ¹⁵ Mi'i hawyi Araha'at turan wētup ok to'e – Eiwe'eg wo o miit'in yne yi totiaria e. Eiwatetup o katupono sero'ok e hat ewy ariot e. Yt uwe i ti ikuap karāmuo uhut hap e. Mi'i pote eweikupte'en sokpe piaria ewy waku uipuēti hamo e. Yt pote aru eiwemōti kahato yt ehelokpe rakaria ewywuaria eweipyhu'at uhut turan ariot pote e.

¹⁶ Mi'i hawyi ahiag pā'āu wa'asa ewywuaria te'eruwe'atunug yne mesuwat yi totiaria ta'atuesurara'in wywo. Morekuaria i'ewyte ta'atuesurara'in wywo yi Iuteuria etama kape te'eruwe'atunug tu'uka hamo. Iuteuria pusu puo yi wato Amaketū tote te'eruwe'atunug.

¹⁷ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at atipy kape turan ara'akasa wētup ok 7 ok hap toto kamūti wywo. Mi'i hawyi 7 ok hap toran hap ta'yn toto. Mi'i hawyi toto yi kape ma'ato put'ok to'e hap e'yianmete toi'okpun kamūti pyt'at Tupana saiwot hap ywytu ete ywyhig ete. Mi'i tutunug hawyi atikuap ihay pirik Tupana mōtypot yat atipy piat kaipyi aikope Tupana ta'apyk Morekuat no hap kaipyi. – Torania ra'yn uhaiwot hap atunug e. Yne ra'yn yt kat i ra'yn po'og e. ¹⁸ Mi'i hawyi ywytu uato kahato pig'e pig'e kahato. Mi'i hawyi atikuap i'atu kahato miit'in kak'i'atu'e kak'i'atu'e. Mi'i hawyi i'atu kahato mory'a ewy hewo yi kape. Mi'i hawyi huruhuru'e kahato yt ipo'inik takat i. Mi'i hawyi tyry'e haty wo kahato yi. Yt karāpiat ewy i huruk'e hap. Nimuat miit'in nug hap turan yt uwe i ta'akasa mi'i ewywuat yi huruk'e hap. Yt kat i huruk'e hap po'og mote. ¹⁹ Mi'i hawyi mekewat tawa iwato'in nakat Papirunia mekewat tawa po'og iwato rakat pok pok'e yi tyry'e kahato itote pote. I'ewyte yne tawa ko'i ta'at yne yi totiat ko'i yi tyry'e poity'i pote hewo yne. – Yt naku i kahato tawa Papirunia piaria e Tupana. – Ati'atupoepyk i'atuminug ko'i uhaiwot i'atuminug sa'ag hap kaipyi e. Yt karāpe i ati'atuwaure kuap i'atuminug sa'ag ko'i. Pyno ei'apiheg uhepiat hap topyhu'at mekewat kui'a pyt'at howapy aikotā mani hyyre wywo hap ewy. Ewetu'u ro mi'i are'e ehepe. Uhaiwot hap wywo ewetu'u ro e irania'in me yi Papirunia pe Tupana. ²⁰ Hewo yne yity'ok ko'i hawyi ta'atukat turan yt uwe i ipuēti aiūpe aiūpe yity'ok ko'i hap yt uwe i ikuap. Tuweityk ta'yn yi tyry'e hawyi y'y wato py'asetpiat ko'i i'aporok'e yne ra'yn. ²¹ Mi'i hawyi hewo nukara ko'i iwato'in nakat i'aman wato ewy. Aikotā ipoty'i sese hap porap yt uwe i hupit hap ewy. Mi'i hawyi hewo hewo miit'in ete. Mi'i hawyi yi totiaria – Yt naku i kahato En Tupana i'atu'e. Kat pote yt naku i etunug uruete i'atu'e. Yt naku i kahato nukara ko'i i'atu'e. Wāi i'atu'e. Yt naku i kahato Tupana i'atu'e ta'atupy'ahak hap wywo.

Mi'i hap ewy ara'akasa uito Iuwāu.

17

¹ Mi'i hawyi wētup atipy piat to'e uhepe – To'iro uhupi Iuwāu e. Atimoherep teran epe aikotā aru Tupana ti'atu'apiheg tawa wato Papirunia piaria hamuat hap kape e uhepe mekewat wētup kamūti pyt'at okpun hat. To'iro uhupi e. Atimoherep epe yt i'atuwe'eg i hap e. Aikotā wētup ok haryporia wuat'i ihainia wywo hat ewy tukupte'en mi'iria e. Mi'i pote Tupana ti'atu'apiheg mi'iria tawa Papirunia piaria e. To'iro pyno mekewat tawa wato kape. Wanīkap ko'i yt tuwehyt'ok kuap i tawa Papirunia pe katupono mekewat tawa topyhyp hawe toīne'en ihy esaika kahato howawi pote surara'in yt tuwehyt'ok kuap i e. ² Yt naku i kahato mi'iria e uhepe. Tupanaria weneru haria mi'iria e. Aikotā yt iwe'eg i sese rakaria ewy tukupte'en e uhepe. Ta'atukaykay tuwewawi topiit kyi'at haria

e. Mi'i ewywuwat tawa Papirunia piaria tukupte'en e. — To'iro ahewaire waire i'atu'e wuat'i ywania pe. Aikotā mahy weneru haria tikaykay mahy ky'i at haria hap ewy tawa wato Papirunia piaria tukupte'en e uhepe. Mi'i hap ewy tawa Papirunia ti'atukaykay morekuaria ta'atuemiit'in wywo wuat'i tupanaria mōtypot hap etiat i'atumu'e hamo e uhepe mekewat kamūti pyt'at okpun hat atipy kaipywiat. ³ Mi'i hawyi uhereto mekewat atipy piat hap ara'akasa uimu'etu Tupana timoherep yne. Mi'i hawyi put'ok'are yahig wato tote. Itote ara'akasa haryporia waire waire nug hat yt naku i sese rakat apyk pe tohū awyato tig koro sa'ag note. Ihū awyato ihup kahato aikotā weweneru haria esokpe hup hap ewy. Ihū awyato sa'ag nakat toīne'en 7 i'akag nakat ipiit ete. 10 i'aut rakat 7 akag totiat ko'i. Ipiit etiat miwan sa'ag kahato Tupana sese mohit kahato hap toīne'en — En ni yt naku i kahato Tupana e tope ete miwan sa'ag hap ko'i hap kape ara'akasa. ⁴ Itote mekewat ipiit weneru hat esokpe ihup kyre hap ewy. Tuwepainug kahato wahi hekat rakat ko'i wo. Nu ikahu kahato rakano tuwepainug hap ihup ika'ay ikytsig ihyryp'i. Ipo pe hekui'a mahy eiam imehit kahato rakat hekat rakat. Hekui'a topyhu'at Iesui mohey haria suu. Miit'in toimoesaika yt naku i nug iwywuwat hamuat hap. ⁵ Mekewat haryporia yt naku i nug hat akag ete toīne'en mekewat haryporia set itote miwan me — Uito ti wuat'i weweneru haria ty e. Uito tawa Papirunia piaria morekuat haryporia kawiat e. Yt naku i nug hap etiat miit'in mu'e hat uito e. Yt uwe i te mikuap yt naku i nug hap moherep hat uito e miwan howatu'a ete. ⁶ Araha'at hawyi mekewat yt iwe'eg i rakaria akag haryporia kawaiat temahy u at ka'ap takat ewy topyhu'at hemahy Iesui mohey haria suu. Yt ta'atu'atoiat hin i Iesui mohey haria suu u hap. Tupana eropat haria sese suu hemahy wo. I'ok sese mi'i mahy wo. Mi'i hawyi arewanētup hawyi yt naku i sese sa'ag kahato hap ewy are'e uiwanētup hawe. Mi'i rokirē yt heremo hin i uimu'etu. ⁷ Mi'i hawyi mekewat atipy piat to'e uhepe — Yt heremo hin i emu'etu ewa'akasa hap e. Pyno atimoherep epe mekewat haryporia yt iwe'eg i rakat koro hap ete uwe uwe mekewat awyato tig koro ihū sa'ag topyhu'at mekewat 7 i'akag nakat 10 i'aut rakat mekewat haryporia ereto hat ete hap ahenoi epe e. ⁸ Mekewat awyato tig sa'ag sa'awy'i toīne'en yi tote ma'ato mi'i hawyi iku'uro hawyi meiūran tuwētem gu'uro pyi mekewat yi ka'a sa'ag iwato rakat kaipyi yt ika'a sasat rakat i kaipyi e. Mi'i hawyi yi totiararia yt Iesui mohey i haria te'eruanētup kahato toīne'en i hawyi e. Mekewat e'at pe — Are pāi are an iku'uro sa'awy'i mesuwat awyato wato tig ewywuwat ma'ato mesup tuwemoherep i ra'yn i'atu'e aru mekewat meimuēwaria yt Tupana miwan miaria i'atuset pehik i haria — Mi'iria ti waku tukupte'en wuat'i e'at pe uiwywo atipy pe yt to'e i Tupana miwan me haria. Sa'awy'i Tupana tiwan na'yn tomohey haria sa'awy'i sese at yi waikiru yt kat i te turan toiwan tomimoieīne'en wuaria set ko'i ma'ato mekewat awyato ahiag mohey haria set ko'i yt wētup i Tupana miwan ete e uhepe mekewat atipy kaipywiat Tupana ehay moherep hat uhepe uito Iuwāu me. ⁹ Eiwe'eg wo o eweikuap kat som Tupana to'e ahepe mesuwe katupono iwe'eg kahato rakaria yn tikuap ui'e hap mesuwe uito Iuwāu. Pyno mekewat haryporia hū awyato sa'ag 7 i'akag ko'i 7 morekuaria ewy tukupte'en. Mi'iria ti haryporia yt iwe'eg i rakat e'aito ko'i mi'iria. Mekewaria 7 ok takaria te'era'apyk miit'in akag ko'i wo tawa wato yt naku i rakat e'yity'ok ko'i tote 7 yity'ok ko'i tote te'era'apyk. ¹⁰ Mi'i hawyi morekuat ko'i ho'opap kahato ra'yn 5 iku'uro ra'yn mekewat 7 yity'ok totiat etawa pe. Mi'i hawyi typy morekuaria yn na'yn toīne'en. Wētup toīne'en mesup te morekuat no ma'ato mi'i ti iku'uro irane hawyi mekewat wētup ok tuwemoherep morekuat no. Ma'ato mi'i ti yt toīne'en mot'i morekuat no. ¹¹ Mi'i hawyi mekewat haryporia sa'ag hū awyato sa'ag 7 ok takaria morekuaria saipepiat tuwenug na'yn morekuat no. Mi'i ti morekuat koro wo topyhu'at ra'yn 8 rakat. Mi'i ti ipotpap kahato morekuat no ma'ato ta'at aria wato pe wuat'i e'at piat ho'opot piat pe. ¹² Mi'i hawyi atipy piat to'e i uhepe — Iuwāu e mekewat ihū 10 i'aut rakat mekewat haryporia hū awyato tig ewywuwat ipiit etiat tukupte'en aikotā 10 morekuaria hap ewy. Mesup yt

morekuat no i ma'ato meiūran aru topyhu'at morekuaria wo e. Meiūran aru mekewat haryporia hū yt naku i rakat ti'atunug morekuaria wo to'ewywuwat no ma'ato aru yt tukupte'en mot'i i iwywo morekuaria wo e. ¹³ Mi'iria wētup wanētup hap ewy tukupte'en mekewat haryporia hū wywo. Mekewaria 10 i'aut ewywuaria hesaika kahato rakaria tukupte'en e. Mi'i hawyi i'atuesaika hap wo ta'atumōtypot mekewat awyato sa'ag me. Mi'i ti topyhu'at morekuaria 10 ok takaria mipo'oro hanuat i'atumiky'esat nug hamuat topyhu'at mekewat haryporia hū awyato sa'ag nakat. ¹⁴ Mi'i hawyi 10 i'aut rakaria tu'uka Tupana hū hit Kuteiru wywo ma'ato po'og Tupana hū hit Kuteiru i'atu'akit hano topyhu'at. Katupono po'og po'og Morekuat no Iesui toīne'en. I'ewyte hemiit po'og tuwat Ta'atuka'iwat upi. Yt waure'i'atu'e hin i ta'atuka'iwat ete pyi. Ta'atu'auka hap kape yt ta'atu'atoiat hin i. Mi'i pote tukupte'en Ta'atuka'iwat wywo mekewat haryporia hū 10 i'aut rakat okpe tote. Mi'i hawyi Tupana hū topyhu'at wuat'i Ka'iwat no Wuat'i Morekuat Porekuat no topyhu'at. ¹⁵ Mi'i hawyi mekewat atipy piat to'e i uhepe – Mekewat yt iwe'eg i rakat ta'apyk itote yne y'y ete katupono y'y wato tapyhu'at wuat'i miit'in ewywuwat. Y'y wato topyhu'at wuat'i pusu kuap haria aikope aikope tukupte'en wuat'i y'y ete hap ewy e. Mi'i tote toīne'en mekewat haryporia i'atumu'e hamo tupanaria mōtypot hap ete waku ahewaire waire e hap ete e uhepe. ¹⁶ I'ewyte to'e uhepe – Mekewat yt iwe'eg i rakat hū ete era'akasa 10 i'aut ko'i i'atupy'ahak kahato irane mekewat haryporia ete e. Tu'uka kahato iwywo. Meiūran ihū aut ko'i tihiot yne hesokpe haryporia wat e. Mi'i hawyi yt hesokpe i rakano topyhu'at e. Mi'i hawyi topyhu'at hiwu e. Mi'i hawyi ta'atusuk suk ta'atu'aut no e. Mi'i haryporia ta'atuwuk yt iwe'eg i rakat aria wo e. Mio tā hap ewy irane topyhu'at e atipy piat uhepe. ¹⁷ Mi'i hawyi Tupana ti'atumowanētup 10 i'aut rakat morekuaria ewywuwat haryporia hū waku topyhu'at eiporekuat no e hap ete. Mi'i hawyi ta'atunug Tupana miky'esat ewy yt ta'atukuap pytkai i e. Mi'i pote te'ero'e – Waku ereīne'en uruporekuat no i'atu'e haryroria hū me ne'i. Mi'i hawyi – Waku e katupono Tupana timoma teran. Mi'i e hap ewy e atipy piat uhepe. ¹⁸ Etikuap mekewat ewa'akasap hap haryporia e. Mi'i ti mekewat tawa wato yt naku i nug hat aikope wuat'i mesuwarotiat morekuaria sa'ag nug haria akag wo ta'apyk morekuat no e uhepe mekewat atipy piat.

Uito Iuwāu ara'akasa yne mi'i hap ko'i kape.

18

¹ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at hawyi ara'akasa wētup ok tut atipy kaipyi yi kape. Tupana emiit Morekuat ewy. Mi'i ti sut hat ipo'oro kuap kahato Morekuat ewy. Imehit kahato rakat. Imehit hap kaipyi yi mesuwarotiat po'og hētyhot sa'awy'iwuat kai. ² Mi'i hawyi atipy kaipywiat to'e tehay pirik wo – Hewo hewo irane tawa wato Papirunia e. Tuweityk ta'yn wuat'i mi'atoiat no ra'yn tapyhu'at tawa sa'ag Parirunia e. Koitywy yt uwe i toīne'en itote e. Ahiagnia tukupte'en itote iehog ko'i yn na'yn e. Tawa Papirunia pe topyhu'at uruwu eiam mo hywi eiam wo e. Yne kat kat sa'ag eiam mo topyhu'at itote e. ³ Nimo te pyi tawa Papirunia piaria ti'atumu'e kahato wuat'i ywania waku ahewaire hewaire e hap ete e. Aikotā mahy weneru haria wo – Etu'u ro yt pote urui'ahyk en e haria ewy tukupte'en wuat'i haryporia weweneru hat ete e. Mi'i nug hap ete yne morekuaria waku i'atu'e. Yt wāi'i'atu'e hin i katupono i'atuekat tut mekewat kaipyi e. I'ewyte karaiwa ko'i i'atupotpap mekewat ete e. Mi'i kaipyi yn tukupte'en hekat rakaria wo e. Ta'atuweneru kahato tupana iā'ākāp ko'i tawa Papirunia pyi e. Tawa Papirunia ekat kaipyi te'eruwemoekat e. Koitywy tawa Papirunia i'anam irane tehay pirik wo wuat'i pe e.

⁴ Mi'i hawyi atikuap wētup ok tuwēpowat atipy kaipyi hap – Uhemiiit'in e eiwenōē ro pya kahato mi'iria kai e. Yt ewetunug nei'o mi'iria tawa Papirunia piaria minug ewywuwat e. Ewetoiat ro tupanaria e. I'ewyte i'atuewaire atuewaire hap eweitotiat e. Yt naku i aru eweikupte'en i'atupy'asetpe uhepiat i'atu'apiheg hap e'at pe ra'yn e.

Katupono ati'atu'uhu i'atu'ahu hap hamo mi'iria e. Yt atiky'esat i sat'e ehete e sehay atipy kaipyi. ⁵ I'atu kahato i'atuminug sa'ag i'atuwat e. Mi'i pote koitywy yne tawa Papirunia piaria yt naku i nug haria sese te'eropyhu'at i'atu'e to'ope atipy piaria. Mi'i hap ara'akasa pyno — Yt eweikuap i uhepiat ehewāi hap pote woroho'o'apiheg eipe wy e. Woroho'okuap ta'yn eipe e. Yt naku i nug hap ete e Tupana tawa Papirunia piaria pe. ⁶ Eweikupte'en eipe wepit weneru hat ewy e. Mi'i pote ei'apiheg uhepiat hawe eweikupte'en e Tupana katupono ewei'atumos'o'opot kahato uhemii't'in mi'i tā ewetunug haype hap kaipyi e. Mi'i pote woroho'o'apiheg eipe e. Ma'ato eweho'osaty'i saty'i hap kai aru po'og torania kai e Tupana. Ewei'atumos'o'opot kahato uhemii't'in typy'i kahato sa'awy'i e. Yt miit'in ewy i ewetunug e. Ma'ato koran atunug ehete aikotā ewetunug uhemii't'in ete hap kai po'og na'yn yt naku i atunug ehete e. ⁷ Aikotā wepit weneru haria sese ewy eweikupte'en tawa Papirunia piaria e. — Yt karāpe i ikahuro uhe'aitoria e haria ewy. Pyno uhekat rakano mot'i areīne'en ewei'e. Yt karāpe i uhatek ewei'e pote yt iwe'eg i rakat haryporia ewy eweikupte'en e. Aikotā te'ero'e — Uito areīne'en morekuat ehary'i wo e haria ewy tawa Papirunia piaria ma'ato yt mi'i tā hin i e. Ihaky'e i rakaria sese eweikupte'en e. Aikotā aikotā eweho'opot kak'ewei'e kak'ewei'e e. Ehe'aito kak potiat ewy e Tupana. Sa'awy'i eweimowato kahato ehekat ko'i — Uruto po'og e hamo ma'ato Uito po'og ei'e pote Tupana eiwemowato hap kai po'og woroho'omohit ne'i e Tupana. ⁸ Wētup e'at pe yn atunug eimoma hap ei'ahu hap ehesy'at hap eimoma hap e. Paa'ei'e hap ei'auka e. Woroho'owuk yne eipe aria wo e. Uhesaika kahato ti katupono Uito Tupana Wuat'i akag wo areīne'en mote e. Uito yn atikuap e. Uito Tupana sese pote atikuap kahato tawa Papirunia piaria i'atuminug sa'ag ko'i hap e. Mi'i pote uimi'apiheg wuaria wo te'eropyhu'at Papirunia piaria e. ⁹ Woroho'owuk turan yhig hun aria sa'ag kawiat ta'am wuat'i mesuwarotiararia ehamo eheta'wa pyi e. Mi'i hawyi morekuaria tuwak tuwak eiwuk hap ta'akasa hawyi e. — Uehary'i ikahu rakat aimikiyi'at iku'uro ra'yn i'atu'e. Ahetupanaria aria mi'u wo ra'yn i'atu'e. Aikotā aru ahewaire waire hap mesup ahekat sat hamo katupono wuk'e yne ra'yn mote i'atu'e to'okak'i kahato. ¹⁰ Pya pyi ne'i ra'yn tuwak popuo te'ero'e — Yt naku i kahato an pāi i'atu'e ahetawa koro Papirunia tuwemoma wētup e'at pe turan yn i'atu'e. Imi'apiheg sese wo tukupte'en i'atu'e to'okak'i popuo. Pya pyi te'eraha'at katupono te'eroken'ē kahato aria sat'e ta'atuetiat hap pupi. ¹¹ Mi'i hawyi weneru haria te'ero'e — Sa'awy'i tawa Papirunia piaria kape watiweneru aipiit ahetupana ko'i yi totiararia karaiwa ko'i kape i'atu'e. Koitywy hawyi yt aikope kuap i watiweneru kuap i'atu'e to'okak'i popuo. Aika'iwaria topap yne ra'yn i'atu'e. ¹² Yt kat i po'og nu imehit rakat ahekat ko'i aimikiyi'at wuat aimiweneru wuat i'atu'e. Yt kat i po'og nu ikahu rakat ko'i hekat rakat ko'i painug hap i'atu'e. Yt kat i po'og wahi hekat rakat ko'i painug hap i'atu'e. Yt kat i sokpe kype ikahu rakat po'og i'atu'e. Yt kat i sokpe ipewiu rakat ha'up woity rakat i'atu'e. Hekat rakaria esokpe yt kat i ihyryp'i rakat ika'ay rakat i'atu'e. Yt kat i morekuat painug hap yt kat i aria'yp aimikiyi'at wuat aimiweneru wuat i'atu'e. Yt kat i po'og heiam ikahu rakaria nu ikahu rakat kawiat heiam imehit rakat kawiat aria'yp itig nakat kawiat yt kat i ra'yn i'atu'e. Ikag ikytsig kahato rakat kawiat aipainug hap yt kat i po'og aimiweneru aimikiyi'at wuat i'atu'e te'eruwak popuo i'atu'e. ¹³ Yt kat i aimi'u mosē'ē hap i'atu'e. Yt kat i aimokamhig se hap. Yt kat i aimi'wuk wuat ai'yat mokamhig se hap i'atu'e. Mahy yt kat i wy i'atu'e. Yt kat i aimi'u mokap hap i'atu'e. Yt kat i ahe'u'i i'atu'e. Yt kat i aheman nug hap i'atu'e. Yt kat i ipu'i aimi'u wo i'atu'e. Yt kat i wewato ahup aimiweneru wo aimikiyi'at wo i'atu'e. I'ewy'ete yt kat i aihū Kaneiru ko'i i'atu'e. Yt kat i aihū Kawaru ahereto hap i'atu'e. Ahe'yara ko'i yt kat i i'atu'e. Yt kat i ahemiit wuat'i eropat haria yt kat sa'up i etiaria aimiweneru nuat aimikiyi'at wuat i'atu'e miit'in mesuwarotiararia te'eruwak popuo i'atu'e. Yt naku i ahetawa Papirunia yhig hun aria sa'ag kawiat mi'u wo mesup ahetawa akag Papirunia tapyhu'at Tupana miwuk i'atu'e. Mi'i hawyi aikotā

aru i'atu'e. ¹⁴ Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — Yt naku i yt naku i i'atu'e. Ahekare'en aipainug kahato hap aimiky'esat kahato ko'i aimikat ko'i yt kat i mesup ra'yn ahetawa wato aria hun tu'u yne i'atu'e. Imehit hap aimokahu hap aipainug hap yt kat hamo i rakat Tuwat yne ra'yn wuk'e yne ra'yn i'atu'e. Watikat pytkai yt kat i watipuēti itote mekewat waku hap ko'i i'atu'e to'ope. ¹⁵ Wuat'i kyi'at haria wuat'i weneru haria ta'atuepiok kahato tawa iku'uro rakat hawyi kak'i'atu'e — Sa'awy'i ekat kahato kaipyi urutopyhu'at hekat rakaria wo i'atu'e. Koitywy yt wateke kuap tawa wato Papirunia pe katupono urutoken'ē kahato sio sat'e mekewat aria aimoso'opot hat i'atu'e to'ope yt ta'atuwepit hin popuo i. ¹⁶ Sa'awy'i tawa Papirunia te'eruwepainug kahato morekuaria ewy i'atu'e. I'atuesokpe hekat rakaria sese wo ipewiu kahato rakano ihup hawyi ihyryp'i i'atu'e. I'atupainug hap imehit kahato rakat uru kawiat i'atupuñ'ã piat ko'i ti ikahu rakaria ihup ika'ay rakaria i'atu'e. I'ewyte i'atuewahi ko'i ti ikahu rakaria i'atu'e. I'atupainug hap ti hekat rakaria sese wo i'atupainug hap i'atu'e to'ope. ¹⁷ Koitywy yt uwe i itote tuweityk yne ra'yn i'atu'e. Meremo i'atuekare'en ko'i yt kat hamo i'atu'e. Sa'awy'i i'atu kahato tawa wakuat Papirunia wã tote tukupte'en yara wato piaria i'atu'e. Sa'awy'i urutioto yne ahekare'en ko'i aikope aikope mesuwat yi tote i'atu'e. Mesup yt kat i yara tawa Papirunia wã tote pã an i'atu'e. ¹⁸ Karãpe yara wato piaria te'era'akasa iwuk hap kapiat yahig hun sa'ag kapiat hawyi te'ero'e ta'atuehay pirik wo — Yt naku i ra'yn katupono ahetawa Papirunia po'og ikahu torania kawiat yt kat i ra'yn mesup i'atu'e te'eruwak popuo. ¹⁹ Ahekat iwato kahato tuwat yne i'atu'e kakta'atu'e popuo. Ahetawa wato yahig ewy topyhu'at i'atu'e to'okak'i haype ta'atuwowo yi ta'atu'akag note e ta'atueko ewy paa'i'atu'e hap moherep hamo. Eiweha'at ro i'atu'e aimoekat hat tuweityk ta'yn i'atu'e. Sa'awy'i ahe'yara ta'atupuru sa'up ete ahe'yara wato i'atuekare'en ereto hamo aikope aikope ha'up iwato ta'atuium i'atu'e. Ma'ato mesup yt kat kuap i ra'yn watioto i'atuekat wuk'e yne hawyi i'atu'e te'eruwak popuo.

²⁰ Mi'i hawyi uito Iuwãu are'e atipy piaria pe — Waku kahato eiwemowepit ro atipy pe katupono Tupana tiwuk ta'yn tawa sa'ag Papirunia are'e. Eiwehum no itotiararia katupono Tupana ehay moherep haria Papirunia piaria mi'auka ko'i yt uwe i aru waku ewei'e are'e. I'ewyte uiwyria'in 12 ok takaria Iesui potpo'ororia eiwemowepit ro katupono mesup Tupana eipoepyk ta'yn ei'auka haria tawa Papirunia piaria yt uwe i mesup wote are'e uimu'etu.

²¹ Mi'i hawyi surara akag atipy piat hesaika kahato rakat totat nu myp wato ok tã hawyi toipun haty wo atipy kaipyi hawyi ta'at y'y wato sese pe. Mi'i hawyi min'e hawyi to'e haty wo — Meiē mekewat nu wato ewy topyhu'at aru tawa wato Papirunia ewywuat katupono Tupana tipugha tawa Papirunia aikotã yt heremo hin i uimipun nu wato hap ewy e. Yt uwe i aru ipuēti kuap mekewat tawa e haty wo. ²² Yt kat i hairu sa'ag Papirunia pe aru e. Yt kat i wepy hap eweipuēti aru e. Yt eweipuēti aru wyti akuara pywiat wepy hat. Yt uwe i huhu'e haria itote e uhepe. Yt kat i mory'a saity pywiat wepy hap e. Yt kat i getap nug haria e. Yt wētup ok i kat ko'i kat ko'i nug hat e. Yt kat i tōgtōg'e hap e. Yt kat i itote man ko'i nug hap e atipy piat e. ²³ Yt wētup i hētyhot hap eweipuēti e katupono yt karãmuo i wētup ok ariãty nug hat toïne'en aru tawa Papirunia pe e. Yt karãmuo i aru eweipuēti wepit hap itote e. — Atiky'esat en uhehary'i wo atiky'esat en uhe'aito wo e hap yt kat i ra'yn e. Yt uwe i ihainia'in wywuat hat yt uwe i haryporia'in wywuat hat sa'awy'i mi'i yn itote pytkai e. Karaiwa akag ko'i yn itote sa'awy'i heso rakaria wo'omo'akag'aia haria yne mesuwarotiat wo'oma'at haria yt miit ewy i ta'atumoherep ta'atupo wo miit'in ekat ky'ewi ma'ato mekewat e'at pe yt wētup i itote e atipy piat uhepe. ²⁴ Tupana ei'apiheg aru tawa Papirunia piaria e kat pote toipuēti kahato ehetawa pe temiit'in suu tomipo'oro ko'i tehay moherep haria eimi'auka ko'i suu okpun hap toipuēti temiit'in ko'i suu eimi'auka ko'i yne pote ei'apiheg sese aru haty wo e atipy piaria hesaika kahato rakat tehay pirik wo.

Mi'i hap etiat atiwan yne uito miit'in mosaty'i Iuwāu.

19

¹ Tawa Papirunia wuk'e hawyi atikuap wepy hap i'atuehay typy'i kahato hap ewy typy'i kahato haty wo heremo kahato i'atuehay. Mio tā i'atu'e te'eruwepy — Urutuwehum kahato ewawi Tupana i'atu'e. En yn Uruehakyera'at hat i'atu'e. En yn urumimōtypot i'atu'e. En yn UrueTupana ereīne'en Wuat'i Porekuat no i'atu'e. ² En yn waku miit'in apiheg kuap hat katupono En yn etikuap i'atupy'a piat ko'i kat ko'i kat ko'i hap i'atu'e. Pywo hap upi yn eti'atu'apiheg i'atu'e. Sa'awy'i tawa Papirunia piaria haryporia yt iwe'eg i kahato rakat ewy tukupte'en katupono ta'atu'atumu'e kahato yi totiaria yt naku i nug hamo wuat'i haryporia wywo wuat'i ihainia wywo i'atu'e. Mi'i hawyi emipo'oro emiit'in auka haria tukupte'en mi'iria ma'ato mesup eti'atumoma yne mi'iria emiit'in suu okpun hap upi i'atu'e. Waku kahato En i'atu'e. ³ Eti'atu'atupoepyk ta'yn mote urutuwehum kahato ewowi Tupana i'atu'e. Mi'i hawyi mekewat tawa Papirunia wuk hap yt karāpe i aru ho'osep i'atu'e. Ywyhig hun yn na'yn ta'am itote pyi at ka'ap wuat'i e'at pe i'atu'e. Waku kahato En Tupana i'atuehay atipy piaria sem wepy hawe.

⁴ Mi'i hawyi mekewat sa'awy'iwuaria 24 ok takaria te'eruwepŷ'ātutuk Tupana ewawi imōtypot hamo. I'ewyte 4 ok takaria wuat'i e'at piaria te'eruwepŷ'ātutuk howawi pywo kahato ti rat i'atu'e hap ewy. I'ewyte urutuwehum ewawi UrueTupana i'atu'e. ⁵ Mi'i hawyi uito Iuwāu atikuap sehay aikope Tupana ta'apyk Morekuat no hap kaipyi mio tā e — Mehī'in mana'in e to'iro watuwehum ahehay wo Tupana kape e. To'iro Tupana eropat haria watimōtypot Tupana ahehay wo e. Torania aito sio aito morekuaria sio aito semiit to'iro watuwehum kahato Tupana kape ahehay wo e sehay aikope Tupana ta'apyk kaipyi.

⁶ Mi'i hawyi uito Iuwāu atikuap wētup i wepy hap typy'i kahato rakaria. Te'eruwepy kahato aikotā ywytu uato sese puehay ewy — Urutuwehum ewowi Tupana urutuwehum ewowi Tupana urutuwehum ewowi Tupana mio tā uruto'e katupono etunug Esaŷry ra'yn Wuat'i Porekuat no urumiky'esat ewy i'atu'e te'eruwepy puo. ⁷ — To'iro watuwemowepit i'atu'e to'ope. To'iro watuwehum Tupana kape ahehay wo i'atu'e to'ope. To'iro waku kahato En katupono mesup etum esa'yru pe hehary'i ikahu kahato rakat i'atu'e. Waku pe tuwepainug me ikahu kahato pe ihary'i toine'en i'atu'e. ⁸ He'aito Tupana Sa'yru ikahu rakat no toine'en tesokpe pe ikytsig rakano esokpe ikahu kahato pī'ā i'atu'e. Ikytsig imehit kahato aikotā Tupana emiit'in imimokytsig ewy esokpe ikahu hap ewy i'atu'e.

⁹ Mi'i hawyi atipy piat to'e uhepe — Iuwāu e etiwān no kat som are'e epe hap ko'i e katupono Tupana e hap ahenoi epe — Waku ra'yn Uha'yru ehary'i hap e'at e. Mesup atunug ienuk hap imōtypot hamo e. Uha'yru ehary'i hap mōtypot hap ienuk hap kape woroho'okaykay wen ma'ato yt ehewaku hap kaipyi i woroho'okaykay eipe e. Woroho'okaykay Uha'yru ehary'i hap mōtypot hap ienuk hap kape woroho'oky'e kahato pote e. Woroho'o'airo uimipoityro ko'i uhegyi'at pote e Tupana e.

¹⁰ Mi'i hawyi wētup ok to'e atipy piat uhepe Iuwāu e Tupana sese ihay teran ewywo e. Mi'i hawyi arepŷ'ātutuk mekewat atipy piat Tupana ehay moherep hat kape hawyi atimōtypot kahato mi'i wen ma'ato — Iuwāu e yt uimōtypot tei'o katupono uito e'ewywuāt Tupana eropat hat yn e. Yne ewyria'in Iesui mohey haria ewywuāt arepyhu'at Tupana eropat hat e. Uito ti yt po'og i ekai e. Waku Tupana yn watimōtypot katupono sa'awy'iwuaria Tupana ehay moherep haria Iesui etiat ta'atuhanoi ta'atuwē pyi yianmete ta'atuhanoi Iesui minug ko'i e mi'iria ewy areīne'en e atipy piat uhepe.

¹¹ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at atipy kape turan heremo ipuo wuat'i ara'akasa yne itote hawyi itote ara'akasa waku kahato rakat. Mi'i ti ta'apyk tohū kawaru ikytsig kahato rakat rote. Mekewat waku rakat Yt Aima'at Kuap I hap het rakat Mi'i. Wētup iwāt het

Aimimohey kahato rakat. I'ewyte Pywo Sese rakat wētup iwat het. Toikuap kahato uwe waku uwe yt hap ko'i e. Yt naku i nug haria wywo wu'uka hamo toto ra'yn e. ¹² Mi'i hawyi mekewat Waku Sese Rakat teha'at kahato aikotā hētyhot pya hap. I'akag ete i'atu kahato ipainug hap amātap Morekuaria Akag Sese ewy. Het toīne'en miwan me ma'ato yt uwe i ikuap tuwewi yn toset toikuap e. ¹³ Mi'i ti ara'akasa huu ewy kahato yne hesokpe ete. Ma'ato het aipusu puo Tupana Ehay Yne e hap. ¹⁴ Mi'i hawyi mekewat toto atipy kaipyi yi kape tohū kawaru kytsig nakat ok tote. I'ewyte hesurara'in tuwat hupi ta'atuhūria kytsig nakaria okpe tote. I'atuesokpe ikytsig sese hawuo tuwat hupi. ¹⁵ Topy'ahak wywo toto tesurara'in wywo wuat'i ywania tewanīkaptia akit hamo. Ihay kyse'yp hāihyk takat ewywuat wywo toto ipo pe. Hekara'yp ihūria atusiu hap ma'ato ihēg kahato rakat nu ewywuat wanīkaptia moperup'i hamo. Mi'i hawyi te'eroken'ē ipo piat hekara'yp pupi. Mi'i hawyi ta'atunug i'e hap ewy. Mi'i hawyi tewanīkaptia toi'atu'akit yne. Toi'atu'akit mi'iria topy'ahak hap wywo Tupana saiwot hap wywo po'og haiwot torania kai. Toi'atu'akit akit tewanīkaptia aikotā watihep kana hy hap ewy. ¹⁶ Mi'i hawyi ara'akasa i'ok po'i hap hesokpe ete. Het Wuat'i Porekuat Porekuat e. Wuat'i Ka'iwat Ka'iwat e miwan ok po'i hap ete hesokpe ete. Uito Iuwāu ara'akasa yne uimu'etu.

¹⁷ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at at kape hawyi ara'akasa atipy piat y'am me. Mi'i hawyi tuwēpowat haty wo itote pyi – Uruwu ko'i hywi ko'i weita ko'i e eweikuap eimi'u ra'yn koitywy e. Tupana tunug na'yn mi'u eiwanuat e. Eiwe'atunug no meikowo eipopy puo aikope aikope pyi ewehenuk hamo Tupana piat eipo hap kape e. ¹⁸ Meiē i'atu kahato morekuaria piit eimi'u wo e. Ewetu'u ro morekuaria pu'i e. Ewetu'u ro surara akag ko'i pu'i surara hesaika kahato rakaria pu'i ewetu'u ro e. I'atu surara'in hūria Kawaru ko'i pu'i eimi'u wo ra'yn e. Eiwe'atunug no weitaria uruwu ko'i hiwu ko'i katupono eimi'u ra'yn e. Ipu'i yn mesuwe karaiwaria pu'i e. I'atuemiit pu'i hekat rakaria pu'i i'ewyte miit emiit pu'i miit'in mikuap ko'i pu'i i'ewyte yt miit'in mikuap i ko'i pu'i e. Waku eiwepopy meikowo katupono mūki'ite ehenuk hap e'at ra'yn e atipy piat tehay pirik atipy kaipyi. ¹⁹ Mi'i hawyi Uito Iuwāu araha'at hawyi ara'akasa mekewat yt naku i rakat – Uito Tupana e hat heso rakat torania tesurara'in wywo ta'atu'akag ko'i wywo. Tuwat tuwat tu'uka hamo Morekuat Porekuat apyk piat ieīne'en tohū kytsig totiat kape. Mekewat atipy kaipywaria ete i'ewyte yne Iesui mohey haria hesurara'in ete tu'uka hamo. ²⁰ Mi'i hawyi tu'uka kahato itote. Ma'ato Iesui ti'atu'akit kahato ne'i – Uito Tupana e hat heso rakat yt naku i nug hat. I'ewyte ta'atu'akit mekewat heso rakat – Uito Tupana ehay moherep kahato hat e wo'oma'at'i ma'at'i hat ne'i mekewat yt naku i nug hat set howatu'a etiat rakaria wo'oma'at'i ma'at'i hat. Toi'akit ne'i mekewat – Eweimōtypot ro Tupana iā'ākap e hat. Mi'i haria Waku Rakat esurara'in ko'i ti'atu'akit yne. Mi'i hawyi Wuat'i Porekuat Porekuat topytyk ta'yn mekewat awyato tig sa'ag i'ewyte mekewat – Uito Tupana ehay moherep hat wo'oma'at'i hat hawyi toi'atupugha mi'iria mekewat ihyemyi'a wato aria sapuē sapyhot pe ytyghe wuk hap puo rakat pe. Toipytyk ta'yn wen ma'ato yt toi'atu'auka hin i ma'ato ta'atupuhu hap wywo toi'atupugha aria pe wuat'i e'at piat pe. Mi'i hap ewy ara'akasa. ²¹ Mi'i hawyi mekewat Waku Rakat kawaru okpe totiat rakat Aipotypot Iesui timoma yne i'atuesurara'in tehay wo. Mi'i rē to'e – Weitaria Uruwuria eimi'u ra'yn e. Mi'i hawyi toi'atunug yne mesuwarotiat hawyi weitaria i'atu'ok wuat'i Tupana wanīkaptia pu'i wo.

Uito Iuwāu mi'i hap kape ara'akasa yne uimu'etu.

20

¹ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at hawyi ara'akasa wētup ok atipy kaipywiat sut hat. Topo pe toterut haity korente ihēg sese rakat i'anam kahato rakat. Mi'i hawyi toto atipy kaipyi yi ka'a kape yt ika'a sasat rakat i kape. Ipo pe hesaika hap yi ka'a sese ewāhyp hamuat. ² Mi'i hawyi atipy piat tat haty wo mekewat moi'ok ipo'i po'i hamo ipyhyp mot'i

sese hamo. Mi'i hawyi toipyhyp ta'yn mekewat wētup het ahiag wētup het satanai – Woropyhyp en wētup 1000 anu e atipy kaipywiat sut hat ahiag me. ³ Mi'i hawyi moi'ok toi'okhytpun yi ka'a sa'ag yt ika'a sasat rakat i pe hawyi tohewāhyp yi ka'a hawyi tutunug imoheg hap itote. Mi'i hawyi ahiag yt toma'at kuap i mesuwarotiarua miit'in wētup 1000 anu itote toīne'en. Yt tohā'āg kuap i wuat'i ywania topyhyp wiat pote turan. Mi'i hawyi atipy piat sut hat to'e uhepe – Wētup 1000 anu tokosap hawyi aru atiporenō'ē ika'a pyi ahiag e. Mi'i hap kape ara'akasa uimu'etu. ⁴ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at morekuaria typy'i kahato Tupana mipo'oro aipotypot nuat ko'i. Mi'iria te'era'apyk aiporekuaria wo Iesui wywo yne miit'in mesuwarotiat karaiwaria wo. Sa'awy'i mi'iria timoherep kahato ta'atuehay wo Iesui etiat miit'in me. Mi'iria yt imōtypot hin i mekewat sa'ag nug hat – Uito Tupana e hat heso rakat. Yt ta'atumōtypot i – Uito Tupana e hat minug iā'ākāp ko'i. Yt ta'atunug i mekewat ihay sa'ag nakat – Yt ewetunug i uhēt ehowatu'a ete eipo ete pote woro'auka e rakat. Ma'ato mio tā e pytkai – Yt i'atu'e yt urutunug i i'e hap ewy i'atu'e tipyt ta'atu'auka mi'iria sa'awy'i. Ma'ato mi'iria tukupte'en i ra'yn morekuaria wo uwe waku uwe yt hap enoi hamuat. Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat emiit'in wuat'i ywania morekaria wo. Mi'iria ti Aika'iwat Iesui mimoieīne'en ko'i torania tomohey haria e'yan notiarua ko'i. Mi'i hawyi ahiag toīne'en 1000 anu ka'ap pe turan mi'iria tukupte'en morekuaria wo wuat'i ywania py'asetpe. ⁵ Mi'i turan irania'in Iesui mohey haria yt tuwenō'ē i te gu'uro pyi. Ma'ato wētup 1000 at pot tokosap hawyi tuwenō'ē gu'uro pyi. Mi'iria yn yianmete te'erehymut katupono Iesui ti'atukawiano mi'iria sa'awy'i katupono yt Tupana mohey i haria mi'auka ko'i wo tukupte'en sa'awy'i pote. ⁶ Waku puo kahato tukupte'en mi'iria katupono Tupana mimōtypot sese ko'i mi'iria. Mi'i pote toi'atumoieīne'en mi'iria irania'in e'yanmete. Ma'ato meiūran i'ewyte ta'atu'auka haria yt naku i nug haria Tupana ti'atumoieīne'en ne hamuat hawyi toi'atupo'oro wētup i'atueiam kape i'atumosop'opot hamuat kape i'atuku'uro typuot i hap kape. Ma'ato i'atumi'auka ko'i Iesui kawiano ko'i yt karāpe i topap typuo i irania'in ewy. Yt karāpe i ta'atuso'opot mi'iria tukupte'en morekuaria wo Aika'iwat wywo wuat'i e'at pe. Miit'in ehay moherep Tupana kapiat hanuarua wo tukupte'en. Wētup 1000 anu turan morekuaria wo tukupte'en yi tote. Tupana mōtypot haria sese mi'iria.

⁷ Wētup 1000 anu tokosap hawyi mekewat atipy piat ta'aipok ta'yn yi ka'a okenhyp'ok hamo hawyi toipok korente ahiag ete pyi hawyi tohewyhyp'ok ta'yn hawyi to'e – Toran na'yn epyhyp hap e ahiag me. ⁸ Mi'i hawyi ahiag toto itote pyi aikope aikope wuat'i ywania mo'akag'aia hamo. Hewyry kahato mesuwarotiat wuat'i ywania pe to'e hamo – To'iro uhupi tawa Ierusarēi moma hamo e wuat'i ywania pe yi Koki piaria yi Makoki piaria pe. – To'iro Tupana mohey haria moma hamo e. Mi'i hawyi imima'at ko'i tuwat kahato hupi. I'atu kahato tuwat i'atuesurara'in aikotā yi kyt yt watimorania kuap i hap ewy tuwat ahiag upi tu'uka hamo Tupana emiit'in moma teran hamo. ⁹ Mi'i hawyi ahiag topyhu'at i'atuesurara'in akag wo hawyi toi'atupo'oro tesurara'in Tupana etawa Ierusarēi apypueri hamo. Iuteuria yi wato hap ok tā surara'in yn te'eropyhu'at itote. Mi'i hawyi tō'ē tō'ē wanīkaptia ahiag esurara'in Tupana Miky'e Sese kahato etawa moma hamo. Mi'i ti wanīkaptia ti'apypueri ta'atu'apyhik sa'ag ma'ato mi'i turan Tupana tipō'oro atipy kaipywiat aria mekewaria tewanīkaptia wuk hamo. Mi'i hawyi aria tu'u yne mi'iria. ¹⁰ Mi'i hawyi mekewat wo'oma'at hat Tupana topytyk hawyi toipun aria emyi'a wato pe. Sa'awy'i mekewat moi'ok toipun mekewat aria pe i'ewyte mekewat yt naku i rakat – Uito Tupana e hat heso rakat toipun tope te. Mi'iria wywo ahiag ho'opot sese at ka'ap wuat'i e'at pe. Mi'i tā hap ti atikuap uimu'etu aikotā aikotā topyhu'at irane hap.

¹¹ Mi'i hawyi Uito Iuwāu araha'at mekewat Morekuat Porekuat Akag apyk hap kape. Ara'akasa hawyi – Ikahu kahato he'amyap are. Ikytsig kahato are. Mi'i hawyi araha'at howa kape. Ikahu kahato rasig pāi are. Po'og ikahu at waikiru waty ko'i kai i'ewyte

mytyp ko'i kai po'og ikahu are'e. Mi'i hawyi at waikiru waty ko'i mytyp ko'i te'eruwemōti kahato hawyi te'eruwemig ipupi hap ewy po'og ikahu i'atukai pote po'og hētyhot po'og imehit i'atukai. Mi'i rokirē po'og araha'at waikiru waty at mytyp kape. Ma'ato mi'i turan yt ara'akasa hin i ra'yn i'atuewawi yt ta'atueiam note hin i ra'yn apo pāi pote are'e.

¹² Mi'i hawyi Tupana to'e iku'uro rakaria pe — Eiwenō'ē ro eweikupte'en i ro yne eipe e. Miit'in mikuap ko'i i'ewyte yt miit'in mikuap ko'i i eweikupte'en i ro e. Eweī'ē ro uhowawi e Tupana sa'awy'iwuaria iku'uro rakaria pe. Mi'i hawyi te'eruwe'atunug he'amyap kape. Mi'i hawyi miwan ko'i ahyt ara'akasa itote. Mi'i miwan myi Tupana timoherep aikotā aikotā tehamuat i'atuminug ko'i toi'apypok miwan ahyt hawyi ta'atuieīne'en mytyp tote te turanuat aikotā itotiat re turan ta'atunug waku sio yt hap toimoherep. Sio mi'iria hap Tupana mi'apiheg wo te'eropyhu'at sio yt. I'ewyte toīne'en wētup miwan itote yt irania'in ewy hin i. Mi'i ti toi'apypok hawyi Tupana mimoieīne'en sese ko'i toimoherep wuat'i e'at piat ieīne'en haria. ¹³ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at y'y wato kape. Mi'i turan y'y piat iku'uro rakaria tuwenō'ē y'y wato pyi Tupana e hap ewy. I'ewyte wo'osyp hap kaipyi tuwenō'ē kahato. Aikope aikope miit'in iku'uro hap kaipyi tuwenō'ē hawyi Tupana kape te'eruwe'atunug hawyi wētup ok wētup ok pe — Waku en kat pote yi tote waku etunug ereīne'en hap turan e. Ma'ato wētup ok pe — En ni yt naku i etunug ereīne'en hap hap turan e Tupana map haria pe. ¹⁴ Mi'i hawyi Tupana teha'at mekewat wētup miwan kape hawyi to'e i — Uwe uwe wat toīne'en mesuwe het miwan me mi'i hat yt toto hin i aria wato ēty py'aset kape e ma'ato yt kat i het mesuwe miwan me pote mi'i hat toto meremo e. Ma'ato Tupana yt tipuēti i miwan me het ko'i rakaria Tupana tipugha aria emyi'a wato kape. Yt toipuēti i tomiehakyera'at nuat set miwan me pote. Mi'iria yt tomohey i haria ra'yn. ¹⁵ Mi'i hawyi Tupana tat gu'uro hap miit'in auka hap i'ahu hap i'ewyte ho'opot hap i'ewyte satek hap hawyi toi'atupugha yne mi'i sa'ag ko'i aria pe. Mi'i hawyi to'e tomipun ko'i pe — Koitywy eiku'uro typuot i hap put'ok'e ra'yn e. Eweho'opot ro wuat'i e'at pe e. Mi'i hap ko'i kape ara'akasa uimu'etu.

Uito Iuwāu mi'i tā hamuat hap ti ara'akasa uimu'etu aikotā aikotā topyhu'at irane hamaut hap ewy. Yt uheso i katupono uheha wo ara'akasa ui'e hap.

21

¹ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at i ra'yn hawyi ara'akasa yi waikiru waty ko'i ipakup ko'i sese ra'yn. Koran nuat saipepiat ko'i ipakup takaria Tupana minug ko'i. Mi'i hawyi koran nuat yt kat hamo i ra'yn. Ikahu kahato yi pakup waikiru ko'i pakup waty pakup at pakup wote te'eruwemōti kahato ne'i ra'yn yianmiat at waikiru waty mytyp. ² Mi'i hawyi araha'at ywaipe turan ara'akasa tawa Ierusarēi ipakup ta'apyk turan wakuat kahato Tupana ewywuat wakuat. I'ewyte ikahu sese rakat aikotā haryporia ikahu sese rakat ewy. Are pāi ikahu kahato aikotā haryporia tuwepainug to'okyi'at hap e'at pe hap ewy are saīke iro pote. Mi'i hawyi atikuap mi'i tawa Tupana etawa Ierusarēi ipakup e hap het rakat are'e. ³ Mi'i hawyi wētup ok tuwēpowat atipy kaipywiat Tupana ieīne'en hap kaipyi miit'in py'asetpiat ra'yn ieīne'en hat. Waku pe i ra'yn toīne'en mesup yi tote e. Miit'in topyhu'at Tupana ywania wo i ra'yn e. Wuat'i miit'in topyhu'at hemiit'in no e. — AheTupana sese En i'atu'e i ra'yn koitywo tope e. — Eipe uimēpyt'in e Tupana i'atuepe e. ⁴ Mi'i hawyi yt eweiwak po'og nei'o e. Koitywy ti aru yt karāpe i te'eruwak po'og e. Yt kat i i'atu'arot hap e. Yt kat i po'og haty hap itote e i'atuehāite sese itote katupono yt kat i sa'awy'iwuat ewy e. Ipakup we tukupte'en mesup e. ⁵ Mi'i hawyi to'e Aipotypot Iesui uhepe atipy kaipyi Morekuat eiam kaipyi — Koitywy atomopakup i yne uiminug sa'awy'i wuat wuat'i e. Yne aru topyhu'at uimienoi ui'e hap ewy e. Etiwan no ui'e hap ewy Iuwāu e uhepe. ⁶ Koitywy atunug i ra'yn waku pe yne i ra'yn ui'e hap ewy e. Waku pe i ra'yn uimiky'esat ewy atunug e. Pyno ha'awynug sa'awy'i hat Uito i'ewyte yne saipepiat nug hat Uito e. Yne wyro hat Uito e. Waku pe yne atunug uimiky'esat ewy e Iesui uhepe. Uwe uwe tikuap sese teran Tupana mi'i hat pe atimoherep Tupana yt kat sa'up i uhegyi'at hap

ok tā e. Atum tope Ui'ywot kuap hap e. Aikotā etipuēti y'y hit'i ihy kahu rakat ere'y'utui kahato turan hawyi ere'y'u yt kat sa'up ete i hap ewy atum Tupana kuap hap wuat'i e'at piat eimoieñe'en hamuat e. Atunug ui'e hap ewy e. ⁷ Uwe uwe ahiag miat toiā'āg hap yt naku i nug hamuat akit hat mi'i hat pe atum yne Tupana wat e. Mi'i hat pe are'e — Uha'yru sese en uhaki'yt sese en are'e. Mi'i hawyi uiwesat mi'i hat — En ni Ui'ywot sese i'atu'e e. ⁸ Ma'ato irania'in te'eroken'ē uimohey hap moherep hamo e. Mi'i pote mi'iria aru tukupte'en wuat'i e'at pe mekewat aria emyi'a wato pe ytyghe wuk hap ewywuat pe e. I'ewyte wo'opot'auka haria paini ko'i i'ewyte hewaire hewaire rakaria i'ewyte wuat minug Tupana mōtypot haria i'ewyte wo'oma'at'i ma'at'i haria i'ewyte yt uimohey i haria i'ewyte yt naku i nug haria mi'iria typuot i map hanuaria ho'opot wuat'i e'at pe aria ēty emyi'a ewywuat pe e uhepe Aipotypot Iesui atipy kaipywiat morekuat eiam note pyi.

⁹ Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at hawyi ara'akasa wētup ok mekewat sa'awy'iwuaria 7 ok takaria yianmiat kamūti howapy rakat erut hat tut uhowawi. Mi'i hawyi ihay uiwywo — Mehī e to'iro uhupi e. Atimoherep teran epe uwe topyhu'at Tupana Sa'yru ehary'i e hap e. Uwe iku'uro aikotā aihū iku'uro sa'awy'i aikawiano hap ewy e. Mi'i wat ikahu rakat ihary'i teran e. — To'iro e. ¹⁰ Mi'i hawyi uhereto uimu'etu itote hawyi Tupana Pā'āu timoherep yne uhepe. Mi'i hawyi to'e uhepe — Era'apyk to meiūpe yity'ok ywaiti sese rakat rote e. Eraha'at ro e hawyi araha'at hawyi ara'akasa Tupana etawa sese iwato kahato iminug ikahu kahato Tupana ewy. Hāpyk kahato Tupana e'okipy. Mi'i ta'apyk yi kape tawa Ierusarēi e hap het rakat. ¹¹ Are pāi hētyhot kahato mekewat Tupana etawa are'e. Tuwekaipyi hētyhot hap toīne'en ikahu tonug hat ewy ikahu hap are'e. Ta'i nu ikahu rakat ewy imehit ihup ihyryp'i ika'ay. Mekewat nu ha'up woity rakat ko'i ewy are'e. Mekewat nu IASIPI ewy ikahu kahato mekewat tawa are'e. Nu yt ipitpit hin i rakat ewy aikotā nu TIAMANTE ewy are'e. ¹² Mi'i hawyi ara'akasa 12 oken'ypy mekewat tawa wato ete — Waku eiwehyt'ok e hap mekewat tawa ete. Mi'i puo yn waku wateke mekewat tawa pe. Katupono tawa pyhyp hap ywaiti rakat toīne'en mekewat tawa Ierusarēi mipueri wo. Atipy piat surara toīne'en yne oken'ypy rania tukupte'en 12 oken'ypy ete. 12 set toīne'en oken'ypy rania. Wētup set toīne'en yne oken'ypy ete ikuap hamuat. Aha'ase'i Iako sa'yru'in 12 ok takaria luteuria ko'i set 12 ywania set toīne'en itote yne oken'ypy kuap hamo. ¹³ Mekewat tawa okipy owa ete oken'ypy ko'i ete kokai mye'ym oken'ypy hawyi kokai oken'ypy mye'ym oken'ypy kokai mye'ym oken'ypy kokai mye'ym oken'ypy tuereto auriwo. Mye'ym oken'ypy at min'e hap kai mye'ym oken'ypy at wētem hap kai mye'ym oken'ypy at posak kai kokawiano mye'ym oken'ypy i'ewyte kokawiano at posak kawiano mye'ym oken'ypy. ¹⁴ Mi'i hawyi araha'at tawa kape hawyi are'e — Pywo ti rat arewanētup yt karāpe i i'aporok'e oken'ypy ko'i mekewat oken'ypy ko'i ny kawiat imehit kahat hap ewy aikotā wahi i'a rakat ikahu rakat nu ko'i yn he'okipy wo. Iwato kahato rakaria 12 oken'ypy toīne'en itote are'e. Ikahu kahato meimēwat nu ko'i to'otote tote yity'ok ewy. Toīne'en yne wyti itote uruset ko'i Tupana hū Iesui potmueria 12 ok takaria set ko'i tukupte'en yne tawa 12 okipy ete hap ara'akasa. I'ewyte uhet Iuwāu itote ara'akasa wy are'e. ¹⁵ Mi'i hawyi mekewat atipy piat to'e i uhepe — Mesup atikuap teran karan iwato karan i'ywop hap Tupana etawa Ierusarēi pakup e. Toīne'en ipo pe hā'āg hap ikahu kahato rakat imehit rakat Tupana etawa iā'āg hamuat typy miit ywaiti hap ewy iā'āg hap. Mi'i hawyi oken'ypy ko'i i'ewyte tohā'āg koran iwato koran i'ywop hap ewy. I'ewyte nu pype i'āpe'ok takat tohā'āg atipy piat tawa pyhyp hap. ¹⁶ Tohā'āg hawyi iwato kahato e uhepe i'ywop hap iwato hap ywaiti hap to'okupitu kupitu Tupana etawa 12.000.000 aiko wato hap ok tā hap ewy e uhepe. ¹⁷ I'anam kahato mekewat tawa pyhyp hap wētup go i'anam hap ewy e. Pywo ti rat yt uheso i iwato hap ete. Uipo piat hā'āg hap hāpyk kahato rakat. Yi totiat iā'āg hap to'o'ewy'ewy e. ¹⁸ Ikahu kahato Tupana tunug tetawa. Po'og yi kape tawa Ierusarēi pakup he'okipy suwy ipyhyp hap nu āpe'ok wētup nu kawiat ikahu kahato rakat ihyryp'i

nu IASIPI e hap het rakat ikahu kahato imehit kahato nu Uru ewy. Heremo kahato ipuo. ¹⁹ Mi'i rē araha'at hawyi atikuap Tupana etawa pytyp 12 wuat to'otote tote ikahu kahato. Mi'i tote typy nu wo tawa pakup he'okipy suwy nu ha'up woity rakat ihyryp'i atipy ewy nu SAWIRA e hap nu kawiat. Mye'ym nu wo tawa Ierusalēi pakup hakipy suwy ha'up woity rakat kawiat wo ihyryp'i imehit hap aikotā pykasu atig e'ai'a etiat ewy itig hap ewy nu KAUSETUNIA kawiat ha'up woity rakat. Mi'i hawyi 4 nu wuat Tupana etawa e'okipy suwy hap toīne'en nu ha'up woity sese rakat ihyryp'i ga'apy ewy mekewat nu EMERAUTA e hap nu kawiat wo. ²⁰ Mi'i hawyi 5 wuat Tupana etawa pytyp mi'i ti ha'up woity rakat sese ihup kahato rakat nu SATUNIU e hap het rakat. Mi'i hawyi 6 wuat nu tawa pytyp ihup kahato suu ewy nu SATIU e hap het rakat ha'up woity rakat. Mi'i hawyi 7 wuat nu tawa pytyp wētup ika'ay kahato ikahu kahato rakat ha'up woity rakat nu KISORITU e hap het rakat. Mi'i hawyi mekewat 8 wuat nu tawa pytyp ihyryp'i hawyi itig ikytsig kahato rakat no nu PERIRU e hap het rakat. Mi'i hawyi 9 wuat nu tawa pytyp wētup nukara imehit ika'ay rakat hap ewy nu TUPASIU e hap het rakat. Mi'i hawyi 10 wuat nu tawa pytyp ihyryp'i paku'a yhap imehit hap nu tawa pytyp nu KISOPASU hap het rakat. Mi'i hawyi 11 wuat nu tawa pytyp ha'up woity rakat ihyryp'i kyre rakat nu IASINTU e hap het rakat. Mi'i hawyi 12 wuat nu tawa okipy toran hap he'okipy ikahu sese rakat ihyryp'i kyre heremo kahato ipuo nu AMETITA e hap het rakat. ²¹ Pyno 12 Tupana e'oken'ypy ko'i ete ikahu kahato rakaria aikotā wahi ikahu rakat ewy. Wētup a yne oken'ypy ete aikotā wahi ikytsig kahato rakat i'a nu PERURA e hap het rakat imehit kahato rakat. ²² Mi'i hawyi uito Iuwāu araha'at tawa Ierusalēi Pakup kape hawyi atikat mekewat aikotā sa'awy'i tawa Ierusalēi pot'i pe toīne'en Tupana mōtypot yat iwato'in kahato rakat hap ewy. Arewanētup toīne'en Tupana mōtypot yat aikotā tawa Ierusalēi pot'i piat ewy are'e uiwanētup hawe haype. Ma'ato atikat pytkai yt atipuēti Tupana mōtypot yat nu kawiat minug. Kat pote are. Mi'i hawyi atikuap hawyi pāi – Aika'iwat koro Tupana Tohū Kuteiru wywo koitywy tuwenug Tupana mōtypot yat miit'in eiam mo tomōtypot hamo toīne'en mesup are'e uiwepe. ²³ Hētyhot kahato tawa Ierusalēi Pakup we. Tupana kahu hap Ihū Kuteiru kahu hap topyhu'at mekewat tawa imoētyhot hamo ariāty ewy at ka'ap. Sa'awy'iwuat at waty waikiru ko'i yt imoētyhot i ra'yn itote. ²⁴ Tupana topyhu'at tohū Kuteiru wywo to'ewy at waty waikiru ewy mesuwat yi tote wuat'i ywania tomiehakya'at moētyhot hamo. I'ewyte yne i'atu'akag ko'i Tupana mōtypot haria tukupte'en Ihū Kuteiru mōtypot haria wo. Mi'i hawyi miit'in akag ko'i tuwat tawa Ierusalēi Pakup kape Tupana mōtypot hamo – Uruporekuat sese En i'atu'e hamo. ²⁵ Tupana yt tipyhyp hin i itote – Eiwehyt'ok o e yn. Ma'ato sa'awy'iwuat tawa Ierusalēi pot'i pe ta'atupyhyp wātym hawyi ma'ato Ierusalēi Pakuwe yt ta'atupyhyp i wātym yt kat i itote pote. ²⁶ Mi'i hawyi yne ywania te'ero'e – Tawa Ierusalēi Pakup po'og yne kai i'atu'e. To'iro watuwat tawa Ierusalēi Pakup kape AheTupana mōtypot hamo i'atu'e. To'iro watioto ahekat aimium Tupana piat mōtypot hamo i'atu'e. ²⁷ Tupana mimo waku ko'i yn teke kuap hetawa pe Tupana Hū Kuteiru miset pehik ko'i miwan etiat – Mi'iria uimimoieīne'en ko'i yn tuwehyt'ok kuap mesuwe e. Yt naku i nug haria heso heso rakaria miit'in ma'at haria yt uwe i itote Tupana etawa pe.

Mi'i hap ko'i kape uito Iuwāu ara'akasa uimu'etu aikotā topyhu'at irane hamaut hap.

22

¹ Pywo ti rat ikahu kahato tawa Ierusalēi Pakup e atipy piat uhepe. Eraha'at ro y'y kape e hawyi araha'at y'y kape. Mi'i turan ikahu kahato y'y. Yt ihy pitpit hin i. Miir'in mohāite rakat toīne'en itote. Ihyeput kahu kahato. Ihy py'asetpiat ikahu sese rakat ewy. Aikope Tupana ta'apyk Tohū Kuteiru wywo mi'i hap ywy'okpy kaipyi ihyeput y'y. ² Y'y wyti ihyeput mu'ap py'asetpuo are'e. Y'y ēpe ete wyti aria'yp ko'i kokai kokai ikahuria kahato rakaria tukupte'en are'e. I'ywa ko'i hewo kahato ma'ato yt to'o'ewy hin i hewo

tuereto kat kat ywa ko'i. Wētup ewaty wētup ywa hewo hawyi wētup waty hawyi wētup ywa hewo tuereto. 12 wo hewo wētup 12 waty pe. Watu'u mekewat kat kat ywa ko'i hawyi aimoieïne'en wuat'i e'at aipiit ipakup wuat'i e'at pe hap topyhu'at. I'yhop ko'i mohag ewy wuat'i ywania moehāite hamo. ³ Sa'awy'i Tupana to'e Ātāu me — Ui'atoiat hawyi e'yi yt ihāite i e. Ma'ato itote yi pakup hawe hesaika kahato toine'en katupono Tupana to'e yi pe — Yt woro'akurek po'og i ra'yn e. Erenug i ro e yi pe. I'atu kahato itote Tupana Hū eropat haria wo. Koitywo Tupana toïne'en i'atupy'asetpe Morekuat no Iesui wywo e. Wuat'i ywania i'atupotpap kahato imiky'esat nug hap ete. ⁴ Tuwehik kahato i'atuete. Mesup yt pya hin i i'atukai e. To'oha'at to'oewawi toky'e haype e. Toset no toi'a-tumowekuap i'atuewatu'a ete e. ⁵ Yt kat i ariāty itote kat pote yt kat i i'ypyryp hap itote pote. Wātym yt kat i katupono Aipotypot Tupana toïne'en ahe'ariāty wo. Topyhu'at Aika-iwat hētyhot puo aikohyewyry e. Mi'i pote yt kat hamo i at itote. Mi'i hawui Iesui eropat haria te'eropyhu'at irania'in yi totiarua morekuaria wo wuat'i e'at pe e.

⁶ Mi'i hawyi to'e uhepe atipy piat — Iuwāu e yne aru ui'e hap topyhu'at aikotā are'e hap ewy e. Yt pya i ra'yn tut aru ui'e hap e'at Aipotypot Tupana e hap e. Sa'awy'i ihay tehay moherep haria wē pyi aikotā aikotā topyhu'at hamuat hawyi i'e hap ewy topyhu'at. Koitywy Tupana uipo'oro atipy kaipyi teropat haria mesuwarotiarua mu'e hamo aikotā aru topyhu'at mesuwarote hap e. Pywo yn Tupana ihay uiwē pyi e. ⁷ Mi'i hawyi atikuap Tupana Hū Kuteiru Iesui ehay — Uhyt'i'in mana'in e ehewaure ka'a ro uhowawi kat pote ariot merep hap ewy ehowawi hamuat e. Eiwe'eg wo o katupono yt uwe i ikuap karāpe ariot hap. Mesuwe uhemii Iuwāu tiwan uhehay ko'i yne aikotā aikotā topyhu'at aru eimowe'eg hamo hap yt uwe i eima'at hamuat e. Woroho'onāpin kahato mesuwat miwan me e. Pyno ewetunug o uhepiat eināpin hap mesuwat miwan miat e.

⁸ Pyno uito Iesui potmu'e Iuwāu are'e. Mesuwe uimiwan me yne toimoherep Tupana yn uhewaure miētup mo hap. Ipat'ok ara'akasa ipat'ok atikuap atipy piat wē pyi hawyi arepŷ'ātutuk howawi imōtypot hamo. Mi'i hawyi are'e — Ikahu kahato ti emimoherep emienoi uhewowi are'e. Woromōtypot kahato En pāi are'e. ⁹ Mi'i hawyi mekewat wētup atipy piat sehay erut hat to'e uhepe — Yt uimōtypot tei'o Tupana ewy katupono uito Tupana eropat hat sese ne'i ei'ewywuat re ne'i uito e. Eweimōtypot ro Tupana yn e. Tupana eropat hat no areïne'en aikotā sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria powyro hat re areïne'en e. Mi'i hap ewy te mesup woropowyro teran Iesui mohey haria e uhepe. Meiūran aru i'atu kahato mesuwat emiwan wo mopywo haria hawyi ta'atunug i'e hap ewy haria e. Mi'iria powyro hat areïne'en e. Ma'ato yt atiky'esat i uimōtypot hap ma'ato atiky'esat Uipo'oro Hat Tupana Iesui mōtypot hap e atipy piat uhepe. ¹⁰ Mi'i hawyi to'e uhepe — Iuwāu e etimoherep o mesuwat emiwan e. Yt atiky'esat i mig'i wo ne'i etimoherep e. Epiat ikuap kat aru kat aru toïne'en hap ewy atiky'esat irania'in ikuap wy e. Kat pote atiky'esat yne ikuap miit'in aikotā aru topyhu'at hap yiam me te i'atumowe'eg hamo — Pywo miwan i'atu'e hamo. Katupono yt pya i miwan miat tut aru e hap ko'i e. ¹¹ Mi'i hawyi to'e — Eiwe'eg wo o mehī'in mana'in e. Waku eweimohey yne torania kat e som to'e mesuwat miwan me hāpyk hap yt put'ok'e yne i te pytkai e. Yt naku i eweimohey ran ne'i kat e som hap ko'i sio mūki'ite e'ihot'ok ewei'e i'e hap mohey hap ete e. Mūki'ite atimohey ewei'e pote pot'i poity'i kat pote merep i hap ewy tut Aika-iwat. Ma'ato hut turan atomohey Iesui ere'e ne'i turan tut pote yt naku i nug haria wo eweikupte'en. Yt naku i eiwanētup hut turan ipitpit kahato eiwanētup hawe e. Ma'ato waku nug haria eweikupte'en turan tut pote waku kahato rakaria wo te eweikupte'en ne itote e. Ma'ato Tupana kape ewanētup hap hut turan mote — Eipe waku kahato e tut hawyi. Pyno eiwe'eg wo e kat pote mūki'ite atimohey Iesui ewei'e pote pot'i poity'i e atipy piat ahepe.

¹² Mi'i hawyi Iesui to'e uhepe ahepe — Ehewaure ka'a ro e. Yt pya hin i uhut hap e'at e. Meremo eha'up wywo ariot eiminug wakuap ok tā ium ehepe hamo e. Eiminug yt naku

i hap ok tā atum ehepe ha'up e. ¹³ Yne sa'awyiwanuat nug hat sese Uito aikotā miwan toīne'en sa'awy'ipyi ikahuro hap kape aikotā aru toīne'en hap atunug yne aru i'e hap ewy e. Mi'i hap ewy aha'awynug aikotā wo'omu'e hap ete toīne'en miwan me sa'awy'i hap ewy atunug aru e. Mi'i e hap ewy areīne'en yne e'yianmete e. Mi'i hap ewy areīne'en yne wyro hamo e. Aikotā miwan toīne'en mo'ywopo wuat hawyi yt kat i ra'yn miwan toīne'en po'og kat pote toran hap ta'yn hap ewy atunug yne ra'yn Tupana e hap atunug aru e hap ahaipepiat nug hat areīne'en ne e Iesui ahepe.

¹⁴ Mi'i hawyi to'e atipy piat – Uwe uwe inug mesuwat piat tonāpin hap mi'i Tupana mipoityro wo toīne'en. Pywo ti rat uwe uwe Tupana mipoityro wo toīne'en uwe uwe tunug Tupana miky'esat mi'i hat pe ti aru Tupana to'e – Waku etu'u kat kat ywa wuat'i e'at piat eimoieīne'en hamuat uimikoi kaipyi e aru Tupana mi'i hat pe. Ereke mehī ereke mana uhetaawa pakup we e aru tomiky'esat nug haria pe e. ¹⁵ Ma'ato irania'in me – Ereke ro yt e hin i e. Yt karāpe i – Ereke ro uhetaawa pe e paini ko'i pakup we e. Yt karāpe i – Ereke ro e wo'o'auka haria pe e. Yt karāpe i – Ereke ro e hewaie waie rakaria pe e. Iewyte uwe uwe imōtypot mo wuat Tupana mi'i haria pe – Ereke ro yt e hin i Iewyte uwe uwe miit'in potma'at'i ma'ati hat toīne'en ni'i hat pe – Ereke ro uhetaawa pakup we yt e i e atipy piat.

¹⁶ Mi'i hawyi Iesui to'e uhepe ahepe – Uito Iesui morekuat Tawi saipepiat sese aikotā ahewat'yp iku'uro mi'i hawyi toīne'en i'ypykyt hap ewy areīne'en morekuat tawi saipepiat meiūran i'yp wato kahato aru e. Uito areīne'en aikotā mekewat waikiru tut ihot'ok kai i at ut hap enoi hamuat hap ewy atimoherep Tupana ut hap e. Mi'i hap ewy atipo'oro ra'yn wētup ok uipotpo'oro atipy kaipyi yne mesuwat miwan moherep ehowawiat uimohey haria kape Iuwāu miwan myi e Iesui.

¹⁷ Mi'i pote mesup – Era'aipok to Iesui meikowo wato'e. Aikotā haryporia tiky'esat kahato tehaytuwy pya ieīne'en hat hawyi – Era'aipok to era'aipok to e hap ewy wato'e – Era'aipok to wato'e aipy'a pyi epe Iesui. I'ewyte Tupana Pā'āu ehay moherep haria sa'awy'iwuaria i'ewyte koran wuaria – Era'aipok to meikowo Iesui i'atu'e Tupana Pā'āu ehay moherep haria i'ewyte aito. I'ewyte waku yne mesuwat miwan kuap haria te'ero'e – Era'aipok to Iesui waku wato'e. Uiwyrria'in eweikupte'en teran wuat'i e'at pe pote ewetat ro yt kat sa'up i aikotā mekewat y'y aimoieīne'en hap yt kat sa'up i Tupana etawa pe rakat hap ewy waku watomohey. ¹⁸ Uito ti Iuwāu. I'e hap ewy yn atiwan. Waku eweimohey uimiwan hap are'e. Yt etimo'apy'i tei'o mesuwat sehay katupono Tupana ehay yn atimoherep. Yt mesuwat uiat kaipyi i ma'ato i'e hap ewy yn atiwan are'e. Yt naku i mesuwat miwan ewei'e pote Tupana mi'apiheg no eweikupte'en aru aikotā yne mesuwat uimiwan aikotā aikotā aru mesuwe ho'opot hap ewy. Mi'i hap ok tā tohenoi aru. ¹⁹ Ma'ato ipat'ok yn etimohey pote mi'i hawyi etihap uhehay kurin na'yn mesuwat miwan myi pote mi'i haria pe Tupana to'e – Eipe yt ewetu'u kuap i eimoehāite hamuat uimikoi kat kat ywa e uhetaawa pakuwe mesuwat miwan miat mienoi ewy eweihap wētup uhehay wakuat mesuwat miwan myi pote woroho'ohep eset uimiwan myu uwe toine'en wuat'i e'at pe aru ui'e hap uimiwan miat kaipyi e Tupana. ²⁰ Pywo kahato mesuwat miwan me to'e Iesui – Ariot aru merep'e hap ewy e. Pyno – Eriot ro Iesui waku wato'e Aika'iwat pe. ²¹ – Uika'iwat Iesui eti'atupoityro o egyi'at hap kaipyi yne mesuwat yi Asia piaria i'ewyte etipoityro mesuwat miwan mohey haria yt i'atuewaku hap upi i wen ma'ato i'atuky'e hap wywo hap ok tā. Mi'i hap ahētup Iesui set upi waku.

Uito Iesui potmu'e 12 ok Iuwāu Iesui mimoherep aikotā aru e hap miwan nug hat.